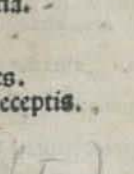
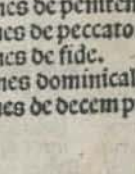
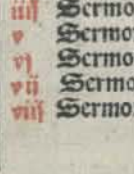
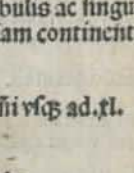
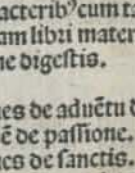
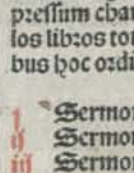
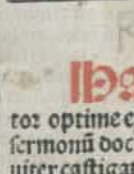

Sermones domini petri bieremie

Habes conciona

tor optime excellētissimū opus diuersorum
sermonū doctissimi viri petri bieremie nos
uiter castigatum ⁊ emendatum optimis im
pressum characterib⁹ cum tabulis ac singulis
los libros totam libri materiam continenti
bus hoc ordine digestis.

- I** Sermones de aduētū dñi vsq ad .xl.
- ii** Sermonē de passione.
- iii** Sermones de sanctis.
- iiii** Sermones de penitentia.
- v** Sermones de peccato.
- vi** Sermones de fide.
- vii** Sermones dominicales.
- viii** Sermones de decem preceptis.

Tabula.

Frater bñdictus Britanie. Brigian. Fratri Thome Caluifano theologo. S. D.
dicitur. Pater itegerrime: quātope mihi cor letitia subleuat. quā aiad-
ueritā tam multa excellētū religionis nre patrū oparū in hoc vīgīlīpū ve-
luti in latebris iacuerūt: in dies passim ipimū: p̄trahīg in lucē. Virū em̄ ē quū ea
spiciās q̄vīlīa q̄g fructuosa exīlāt. Oīa em̄ illīc vī p̄be nōstī: colligas: q̄ ad bñ
deapēg vīuēdū sūt maxīe necēssaria. Quē oīa quū dū multīg mēcī esse p̄īplāt
putauī Petro hīeremie ordinis nri viro scīssimo iūriā p̄pmodū hīerī: cī scripta
nō curarē publicāda. Itaq; studio factū est nfo: vt ea ab Jacobo Britānīco nre nfo
impīsa sūt. Existimauī em̄ Petrū hīeremīā inter reliq; religiōis nre scriptores q̄
hāc diuīnī verbī p̄dicādī scīam nō mīn⁹ elegātē q̄ sapiētē p̄fessī sūt: p̄ncipatū sī
ne p̄rouersa obtinere. Nihil em̄ ē siue ad p̄hīam theologiāq; respicias: siue ad ius
canonīcū: mīq; cēsarē: q̄ in eo desiderari queat. Oīa q̄ ad diuīne hūanēq; modōs
sapiētīe explicādos p̄tīnēt tā cumulate cōp̄tus ē: vt q̄ solos ei⁹ labores īsp̄erēt
aliūde sibi nīhīl oīno sit indagādū. putauī aut̄ hēc ad te pater scīssimē scribēda
sumy meā in te benīuolētīā aliq; ex p̄te tibi declararē: tū vt ītelligerē qd tu sup hoc
scītres. plurīmī cū iudiciū tuū nō tam in oī dīcēdī facultate: q̄ in rerū diuīnarūq;
humanarūq; spīcīetīa facīm⁹. In te em̄ p̄ter scīssimōs mores vīteq; ītēgritatē: cō-
doctrīnā idē īgenīū acūmē agnoscīm⁹: q̄ p te p̄bata fuerūt: ea nullīs placere nō
posūnt. Quo sane sūt oēs q̄ te nōzīnt: nōrūt aut̄ fere oēs: te plurīmū dīlīgā tēnerē
tur & colāt. Tu ītercaualebis: fratrēq; bñdictū nū studio sīssimū amabis plurīmū.
Dñs autē nīc ī xps plenis clemēcie īueyēlis te ī ceterne portū salutis p̄ducāt.

Tabula sermonū aduentus.

Dñica prima de aduentu de quadruplici
aduentu. & q̄ cōueniēs fuit chysus in
carnari. sermo. i. fo. ij.
Dñica eadē de aduentu vī. ser. ij. fo. iij.
Dñica eadem de aduentu. Dūndī finis
adest. sermo. iij. fo. viij.
Dñica. ij. de aduentu. effectib⁹ grātie
dei. ser. iij. fo. viij.
Dñica eadē. De renouatōne spīrituali
sermo. v. fo. x.
Dñica. ij. De dignitate et vīlitate sacre
scripture. sermo. vi. fo. xij.
Dñica. iij. De requisitis in quolibet i-
dicio. sermo. viij. fo. xij.
Dñica. iij. aduentus. De hōīe videlīcēt qd
sit homo. sermo. viij. fo. xij.
Dñica. iij. aduentus. De medio quattu-
or virtutū. s. no. ix. fo. xvj.
Dñica infra octa. natalis dñī de heredi-
tate: & ex hereditatione vīte eterne. ser-
mo. x. fo. xix.
Dñica infra octa. epīpha. qualiter p̄fī-
ciebat īcūs sapiētīa. sermo. xj. fo. xxi.
Dominica prima post octauā epīphanīe
quare discipulī crediderūt in eum. ser-
mo. xij. fo. xxiij.
Dominica eadēz p̄i ma post octauā epī-
pha. De enāgelio. s. de quīq; vīstībus
nuptialib⁹ sermo. xij. fo. xxv.
Dñica eadē p̄ma de nuptīis bonis ma-
sermo. xij. fo. xxvi.
Dñica. ij. post octauā epīpha. de signifi-
catione lepre per septē effectus eius: &
de illius curatōe. sermo. xv. fo. xxvij.
Dñica eadē. ij. post octa. epī. de modis se-
quēdī chysī. sermo. xvj. fo. xxx.
Dñica. iij. post octa. epī. de septē bellis
hōīs aduersus. vī. p̄tā mortalīa. ser-
mo. xvij. fo. xxxi.
Dñica. iij. post octauā epī. de toto hū-
mane creature statu. ser. xvij. fo. xxxij.
Dñica in septuagesī. de trib⁹ scīs quib⁹
īnos pascit deus. ser. xix. fo. xxxv.
Dñica eadē septuagesīme de p̄tō oco-
lītatī. sermo. xx. fo. xxxvj.
Dñica in sexagesīma de triplici camera
id est tribus intellectib⁹ spīritualib⁹
sacre scripture. sermo. xxi. fo. xxxvij.
Dñica eadē sexagesīme de nouē cōditio-
nibus requisitis ad habendā gloriāz.
sermo. xxij. fo. xl.
Dñica in quinquagesīma de tribus vīr-
tutib⁹ theologicis. sermo. xxij. fo. xli.

Dñica. j. in aduentu ser. j. de aduentu domini in carne Fo. ij.

Doctissimi ac viri diuini verbi predi-
catoris fratris petri hieremie ordinis
predicatorum. Sermones hīeremīe
les incipiunt. In dominicis aduentus &
sequentibus vīgī ad quadragesimā.

Dominica prima in aduentu De qua
druplici aduentu.
Sermo primus.

Ecce rex tu
us venit tibi
mansuetus
Matth. xxi.
Et jac. ix. o-
riginaliter
et in euange-
lio hodie-
no. Thema
dat mihi
motuum p̄-
dicandi de
aduentu do-

min⁹: qui hodie incipit fm̄ ordinem ecclē-
sīe. Et spero q̄ habebimus bonas doctri-
nas ad gloriāz Jesu chysī et ad īstru-
ctionem nostram: sed p̄mo salutemus
virginem dicendo. Ave maria & cetera.
p̄o declaratione thematis & introducti-
one est notandum: q̄ fm̄ doctores qua-
druplex est aduentus domini propter
quos ecclēsia ordinauit quattuor domi-
nicas in aduentu. Primus aduentus est
p̄terit⁹. Quartus est futurus. Sc̄s et
tertius sunt presentes.

¶ Primus est per incarnationē: in vētre
virginali.

¶ Sc̄s est per iustificationem: in mente
humana.

¶ Tertius est per separationē in morte
corporali.

¶ Quart⁹ est per retributionē: in iudi-
cio. vniuersali.

¶ Et qualibet dominica poterimus p̄-
dicare de vno istorum aduentuum. vide
licet prima de primo. secunda de sc̄do
esse de alijs. De secundo autem aduentu
sit mentio! Johan. xij. Siquis diligit
me sermonem meū seruabit. & pater me-
us diligit eū: & ad eū veniemus & mēso-
nem apud eum faciemus. De tertio vero
aduentu sit mentio Luc. xij. Beati ser-
ui illi quos quū uenerit dominus: inue-

nerit vigilātes & cetera. Ad idem Mat.
xxij. De quarto aduentu sit mēso Wat.
xxv. Quū uenerit filius hominis in
maiestate sua & omnes sancti eius cum
eo & cetera. Item Esa. iij. Dominus ad
iudicium ueniet cum senibus populi sui.
Notandum autem q̄ in isto p̄mo adue-
tu uenit chysus cum humilitate. In se-
cundo cum benignitate. In tertio cum ti-
more. In quarto cum horrore seu tremo-
re. In primo ergo uenit cum humilitate.
Dic p̄actice. Ratio vt curaret superbi-
am Ade que fuit origo omnium peccato-
rum. Eccl. i. x. Inimū omnis peccatū
perbia. pone exemplum de omnibus
peccatis. Q̄ ḡ hūa contrarijs curantur:
quia homo superbiat deus humilia-
t. acti rex fieret famulus famulorū seu
seruorum. Unde ipse dicit. filius homi-
nis non uenit ministrari sed ministrare
& dare animam suam in redemptionem
pro multis Matth. xx. Et q̄ debebat mi-
nistrare assumpsit uelēs famuli: quia ali-
as non fuisset congruum. 3o apostolus
ait. Qui cum in forma dei esset scilicet in-
dutus ueste diuinitatis: nō rapinā ar-
bitratus est esse se equalē deo: sed semet
ipsum exinanīuit formam seruī accipēs
in similitudinem hominē factus. & ha-
bitu innētus vt homo phil. ij. s. vt nobis
seruaret & ministraret. Loquendo ergo
de isto p̄mo aduentu: nota q̄ de eo sepi-
us sit mentio in sacra scriptura: veteris &
noui testamenti. Sicut patet in multis
locis spe ualiter hodie in euangelio. De
neditus qui uenit & c. Et in themate. Et
Aggei. ij. Ueniet desideratus cunctis gē-
tibus. Item Malachie. iij. Statim ueniet
ad templum sanctum suum dominator
quem uos queritis. Item Abachuc. ij.
Apparebit in finem & non mentietur: si
moriam fecerit expecta eum: quia uenies
ueniet & non tardabit. Loquendo ergo
de isto p̄mo aduentu: notandum q̄ con-
ueniens fuit filium dei uenire propter
multas rationes. sed p̄nunc dicam:
quinq;.

¶ Primo propter magnificentiam diui-
nalem.

¶ Secūdo propter perfectionem vniuer-
salem.

¶ Tertio propter liberationem huma-
nalem.

Dominica prima aduentus.

¶ Quarto, propter humane nature exaltationem.
¶ Quinto, propter angelicam reparationem.
¶ Prima ratio et effectus: est propter magnificenciam diuinalem; pro cuius intellectione notandum quod sicut notat Thoma, par. ii. q. i. art. i. unicuique rei conuenit operari id quod est conueniens nature sue. Sicut homini ratio cinari, canibus latrare: sic de alijs. Ipsa autem natura dei, est ipsa bonitas: ut dicit Dionysius, i. c. de di. no. Unde quicquid pertinet ad rationem boni conueniens est ipsi deo. Pertinet autem ad rationem boni ut se alijs communicet secundum Dionysium, ii. c. de di. no. Unde bonum de natura sui est diffusivum: et dicitur in alijs. Ergo summum bonum conuenit, duo autem habet deus communicabilia, scilicet essentia et persona. Essentiam dicit deus pater filio et spiritui sancto ab eterno: restabat ut ex tempore communicaret personam, scilicet filium sui humane nature. Quod quidem maxime fit per hoc quod naturam creatam sibi se coniugat quod ex tribus personis, scilicet ex patre et matre et spiritu sancto: iuxta illud uerbum caro factum est Jo. i. Et ex hoc manifestatur nobis infinita bonitas diuina. Ad hoc enim principaliter ipse deus condidit creaturas: ut manifestetur eius bonitas, prout, xvij. Uniuersa propter semetipsum operatus est dominus. Sicut enim potentia eius est causa principalis effectus creaturarum: et sapientia est causa formalis. Sicut ars in mente artificis est causa rei artificate. Causam dico formalem. Sic et bonitas dei est causa finalis. Propter quod dicit ipse. Ego sum alpha et omega: principium et finis Apoc. primo. Et sic patet prima ratio. Et nota in hac benedicta incarnatione magnam dei humilitatem: sicut scriptum post festum trinitatis dominica, x. sermo primo parte prima.
¶ Secunda ratio est propter perfectionem uniuersalem. Nam cum deus perfectissimus in se: necesse est ut etiam opera ab ipso creata sint perfecta. Deut. xxxij. Dei perfecta sunt opera. Non poterant autem opera dei esse perfecta: nisi per assumptionem humane nature in eadem persona. Et hoc probatur ratione et auctoritate. Ratio est geometralis. Dicunt enim geometre quod figura spherica siue circularis est

perfectior alijs. Ratio quia in hac figura finis uniuersus principio. Et ideo dicunt quod nunquam figura huiusmodi est perfecta quousque finis uniuersus principio. Et propter hoc diuina sapientia creauit mundum in hac figura spherica: licet in alia figura potuisset ipsum creare. Unde et luminis generem: mare: terram: totum uniuersum est in figura spherica. Sic etiam sol lunae et stelle. Ergo perfectio mundi uniuersalis consistit in hoc ut finis uniuersus principio, et conuerso. Modo uidemus quid est principium creaturarum: et quid est finis. Principium est deus Gen. i. In principio creauit deus celum et terram. et in sex diebus distinxit. Et sic creauit creaturas omnes. Prima die fecit lucem. Secunda a firmamentum. Tertia die fecit arbores et plantas. Quarta die fecit luminaria coeli: id est solem et lunam et stellas. Quinta die fecit aues et pisces. Sexta die fecit bestias: et eadem die ultimum: et in fine fecit hominem. Patet ergo quod finis prima creaturarum et huius. Ad hoc ergo ut figura circularis totius uniuersus sit perfecta: necesse fuit ut finis uniuersus principio. Quod tunc impletum est: quando deus factus est homo: et homo deus per unionem personalem in uero originali. Ideo dicit ipse deus. Audi me Jacob et Israel dicit ego uoco. Ego ipse: ego primus: et ego nouissimus Esa. xliij. Ego primus id est ego sum deus et ego nouissimus id est ego sum homo: et ex hac ratione opinatur aliqui doctores quod etiam si Adam non peccasset filius dei in carnate fuisset: propter perfectionem dandam operibus suis. Ad hanc rationem respondet Thoma, ii. sen. di. i. q. i. ar. iiij. ad primum dicendum. Quod uniuersum perficit in coniunctione ultimi ad primum principium. Non tamen oportet quod in coniunctione: que est in unitate persone: sed in coniunctione que est per ordinem ad finem.

¶ Tertia ratio est propter liberationem humanalem. Etatenim primus homo seruus trium scilicet legis: diaboli: peccati. Legis quidem quantum ad ceremonialia: que erant ita dura ut suffere non possent prefertim preceptum circumcisionis. Unde perus dicebat. Quid temptatis deum: imponere iugum super ceruices discipulorum: quod neque patres nostri neque nos portare potuimus Act. x. Propter

Sermo primus de aduentu domini in carnem.

Jo. iij.

quod lex uerba dicitur lex seruutis. Ro. viij. Ad enim acceptis spiritu seruutis iterum in timore. In cuius signum cum timore magis recepta sunt lex antiqua a iudeis. Unde dicitur Exo. xx. Quod filij israel per terram atque pauore concussu fuerunt per ab illa lege: nisi per ipsum legis daretur: quia eius est tollere cuius est conditor: omnia res per quasque causas nascitur per eandem dissoluitur. ut in. c. i. de regu. iur. Et ff. eo. titu. l. Nil tam naturale est quam eodem genere quodque dissoluitur: quo colligatum est. Ideoque uerbum obligatio uerbis tollitur. fuit ergo conueniens: ut deus incarnaretur ut adimpleret in se ea que scripta erant in figura de eo sub uelamento ceremonialium contenta. Et sic adimplendo tolleretur legem quantum ad ceremonialia et iudicialia. In ps. Sacrificium et olocautum non tulit aures autem perfecti mihi. Olocautum et pro peccato non posuisti: tunc dicitur: ecce uenio. Unde quod scripsi in sermone quadragesimalibus de decem preceptis: ubi agitur primum nos tenemur seruare ceremonialia ueteris legis. Et hoc est contra quosdam dicentes si christus seruauit ceremonialia: ergo et nos illa seruare debemus. Sed non ualet ratio. Sed contra: quia christus seruauit: quia finis legis christus est ad iustitiam omni credenti. Ro. x. Sicut in simili: quia christus mortuus est: ideo nos sumus a morte redempti. fuit ergo conueniens ut deus increaret et fieret homo. ut nos a seruitute legis eriperet. Et hanc rationem ponit apostolus Gal. iij. At ubi uenit plenitudo temporis. de. de. f. h. fac. ex multi. fac. suble. ut eos qui sub lege redimeret. Tunc erat homo seruus diaboli a quo victus fuerat quia qui capitur in bello publico efficit seruus. Sicut inter hominem et diabolum erat et est bellum publicum: et quia homo victus fuerat a diabolo. ideo totum genus humanum sibi subdum erat. Sicut filij seruorum sunt serui etiam si sola mater sit ancilla. l. partum. C. de rei vendi. ubi dicitur partum ancille matris sequi conditionem: nec statum in hac specie patris considerari: explorati iuris est. Nec poterat humanum genus ab aliquo liberari. Unde. ij. petri. ij. A quo enim quis

superatus est. eius et seruus est. Nullus autem homo poterat ipsius diaboli manibus liberari: quia ipse diabolus erat fortior omni homine. Job. xij. Non est super terram potestas que comparetur ei: qui factus est ut nullum temeret. Oportuit ergo quod esset aliqua uirtus superior eo: que uinceretur eum: et hic est deus: quia naturaliter nullus angelus est potenter fortior. Quia autem conueniens erat ut ipse uinceretur ab homine: qui uicerat hominem. ideo congruum fuit ut ipsa diuina uirtus fieret homo. Et sic idem. Unde dominus Luc. xi. Cum fortis armatus custodit atrium suum in pace sunt omnia que possidet. Si autem fortior illo superueniens uicerit eum: uniuersa arma eius aufert in quibus considerabat. et spolia distribuit. Erat tertio homo seruus peccati. Johan. viij. Qui facit peccatum seruus est peccati. Ratio quia. oboediebat peccato. Rom. vi. An nescias quoniam cui exhibuistis uos seruos ad obediendum: serui eius estis cui obedistis. Quia autem peccatum illud erat inuirtus dei: et consequenter infinita: eo quod culpa in deum commissa habet infinitatem quam prout est offensa dei: quia tanto maior est culpa quanto maior est persona offensa. Unde hanc rationem in sermonibus de peccato in genere ar. iij. Sermo. xij. parte. iij. Mensuram enim offensam secundum quantitatem qualitatem persone offensa. ideo merebatur infinitam satisfactionem: que solum non poterat a pura creatura et consequenter a nullo homine. Et tamen homo erat debitor huius satisfactionis. fuit ergo necesse ut deus fieret homo ad hoc ut homo liberaretur ab hoc seruitute peccati. Jo apostolus Ro. viij. Deus filium suum misit in similitudinem carnis peccati. de peccato damnauit peccatum in carne ut in illis. Ius legis imple retur in nobis. ps. cxi. Misit uerbum suum: et sanauit eos etc.

¶ Quarta ratio est propter hominis exaltationem. Quia per in carnationem filij dei valde exaltata est. et nobilitata est humana natura. Sicut si filius regis duceret in uxorem filiam rusticum: quia uxor nobilitatur et recipit dignitatem a viro. l. f. de mine. ff. de senatoribus ubi dicitur. si emine nupte clarissimis personis clarissimum personarum appellatione continetur a ij.

tus. Feminis enim dignitate clarissima
mariti tribuunt. Et. l. Mulieres. C. de di-
gnitate lib. xij. ubi dicitur. Mulieres
honore maritorum eriguntur. genere no-
bilitamur: et foris ex eorum persona sta-
tuimus et domicilia mutamus. Item in
Auz. de psalib. s. si a. i. col. iij. ubi. Quo-
nam viros conuersat radus maritorum
Ite foris foris viri. l. Cum quedam
puella. ff. de iurisd. omni iudi. Ite mu-
tat sepulturam suam: et sepelitur in sepul-
tura viri: vt in. c. Jo. qui. de sepul. li. vi. s.
Mulier autem quod plures viros habuit suc-
cessive si sepulturam viro eligat: est cum
viro ultimo cuius domicilium retinet: et
honorem tumulanda. Sic filius dei du-
xit in vterum carnem humanam filiam
illius iustitiae Ade. et fuit initium hoc ma-
trimonium in prophetia quasi essent tunc
contracta sponsalia de futuro: fuit rati-
ficatum in vtero virginis sanctae: que per ver-
ba de presenti. fuit autem consummatus
in cruce quasi per copulam carnalem in
ter christum et ecclesiam sanctam: que fu-
it formata de latere eius mortui in cruce
quando exiit de eo sanguis et aqua.
Sicut sua fuit formata de latere Ade
dormientis in paradiso quod fuit sacra-
mentum et figura istius matrimonij:
iuxta illud. Sacramentum hoc magnus
est: ergo autem dico in christo et in eccle-
sia Ephe. quinto. Propter hoc Christus
in cruce dixit. Consummatus est. Et sic
natura humana fuit nobilitata a deo: quod
super angelicam naturam nobilitata est
Nusquam enim angelos apprehendit:
sed semen Abrae apprehendit Hebrico.
secundo. Et in signum huius: cum sepi-
us legatur in veteri testamento angelos
se permisisse ab hominibus adorari: si-
cut legatur de Danue patre Sanson
Judic. xij. et de Josue. tamen post incar-
nationem filij dei secus factum est. Si-
cut legitur Apoc. ultimo. ubi dicit Joha.
postquam audissem et vidissem cecidi vt ado-
rarem ante pedes angeli qui mihi hoc
ostendebat: et dixit mihi. Vide ne fece-
ris: conseruus tuus sum. quod ideo pro-
hibuit angelus: vt ostenderet exaltatio-
nem humane nature super angelos in
homine assumpto: vt notat. Tho. in. iij.
sententia. distin. ix. q. i. articulo. secundo.
q. vi. ad primum. Et ex hoc grauius est
peccatum commissum ab homine post in-

carnationem christi quam ante: quia ma-
ior ingratitude et maior vtilitas. Nam
vilius reputaretur nobili militi vel do-
ctori si intraret in tabernaculum et inebriare-
tur. quam cuidam rustico. Nonne vilius
simum esset si filius regis faceret se ser-
uum cuiusdam vilius ribaldi. Sic in pro-
posito et cetera. Nota contra christianos
viros et mulieres: qui vadunt ad iudeam
illam pro sanitate habenda: vel ad alios
diuitios: quia cum sint filij dei Johan. s.
Quotquot autem receperunt eum: de eis
po. si. dei. si. faciunt se seruos diaboli: pro
sanitate habenda corporali. Quidam
vero christiani iniuriatur in deo baptis-
ta: improbanes ei etiam dicentes. Qu-
taliato: propter quod reuocatur alij in
deum conuersione ad veram fidem: et ex
hoc fit iniuria homini christiano. Quia
igitur grauius peccant christiani ceteris
nationibus: ideo grauius illis puniuntur.
Nota exemplum beati Macharij:
quando vadens per desertum inuenit ca-
luntium seu caput hominis mortui. Qua-
cum interrogasset et quesuisset ab eo cu-
ius fuisset. Respondit se fuisse caput ci-
uicis dam sacerdotis idolorum cuius anti-
ma erat in inferno. Cumque igitur inter-
rogaretur ab eo si aliquis esset sub eo in
inferno: et qui sunt. Respondit quod christi-
ani damnati erant sub alijs omnibus et.
Ideo dicit Leo papa in sermone de nati-
uitate. Agnosce o christiane dignitatem
tuam et diuine confortis factus nature no-
li in veterem vilitatem degeneri conuer-
satione redire. ps. xlvij. Homo cum in
honore esset non intellexit. compa. christi.
nisi. et si. fac. est. illis et.

Quinta ratio: est propter angelicam re-
parationem. Nam propter peccatum
primum angeli ceciderunt multa millia an-
gelorum: sicut dicitur Apoc. xij. Unde
remanuit numerus angelorum diminu-
tus valde. nec potuit amplius reparari
per angelos quia ceciderant: qui angelus
sicut immobilis apprehendit ea que in-
telligit: sic et immobilis fertur et adheret
per affectum his que quandoque elegit
et obstinatus est illo peccato quod commi-
sit. Unde equalitatem dei quam semel
angelus concupuit et appetit. adhuc ap-
petit: et in eternum appetit. Et ideo non
est capax misericordie diuine ad remissio-
nem peccati sui: quia non vult penitere.

Nam si peniteret deus sibi parceret. ps.
lxxvi. Nunquid in eternum irascetur de-
us aut continebit in ira sua misericordi-
as suas. Quia ergo obstinatus est: ideo
non capax misericordie. Sic nec homo
post mortem. Unde dicit Damascene.
quod hec est hominibus mors: quod est
angelis casus. Et ponit Tho. in. i. par.
re. q. lxxij. articulo. secundo. Me ergo
angelorum numerus remaneret imper-
fectus: voluit diuina sapientia quod sup-
pleretur per homines assumendos in co-
sortio angelorum. Unde dicit apostolus
Ephe. i. Instaurari omnia in christo: que
in celis et que in terris sunt. Quia autem
vita eterna excedit proportionem natu-
re create. Quia quod oculi non viderunt nec au-
dis audierunt et cetera. i. Cor. secundo. ideo
non potuit homo ad vitam eternam ele-
uari de se vt esset consois diuine nature
et fieret per participationem et similis ange-
lis in gloria nisi deus fieret homo. Da si
multitudinem. Si quis vellet celum ca-
pite attingere. non posset naturaliter. ni-
si deus per potentiam suam inclinaret
celum vt hominem ad celestia subleua-
ret. Et sic fecit deus. Quia ad hoc vt ho-
mo fieret beatus et consequenter habita-
ret in celo. inclinauit se per humilitatem et
factus est homo: eleuauit hominem ad
se vt fieret deus. Et sic per homines rui-
na angelica reparari. ps. liij. Inclina do-
mine celos tuos et descende et cetera. Deo
gratias.

Nota admodum quod prima ratio de quin-
que predictis pertinet ad bonitatem dei quod
est diffusiva sui ipsius. Fuit autem con-
gruum deum incarnari etiam propter im-
mobilitatem diuine iusticie. Ite propter
decem ordinem sapientie ipsius. Et
sic ex tribus apparet incarnationis con-
gruentia. Que quidem tria sumuntur
ex parte dei scilicet ex plenitudine diu-
ine misericordie ex immobilitate iusticie
ipsius: et ex decenti ordine sapientie ipsius.
Quia enim deus summe bonus et miseri-
coris est: decuit vt nulli nature negaret
hoc cuius capax erat. Unde cum natu-
ra humana lapsa esset: et nihilominus re-
parabilis foret decuit vt eam recupera-
ret sicut Tho. in. tertio. sententia. distin. i.
q. ij. De hac autem ratione satis dictum
est supra in prima ratione huius sermonis.
Secundo ex immobilitate iusticie diuine

quia vt ait Tho. vii supra. Iustitia dei
immutabilis est: cuius lege sancitum est
vt nunquam peccatum sine satisfactione di-
mittatur. decuit vt in humana natura
institueretur qui satis facere posset: quod
hoc purus homo per se facere non pote-
rat. Ratio est triplex quod assignat Tho.
in. iij. sen. di. i. q. i. ar. ij. In responsione ad
vltimum argumentum.

Tercio ex decenti ordine sapientie
sue. Quia enim summe sapiens est: con-
uenientissimum modum reparationis ad
inuenire debuit. Modus autem con-
uenientissimus est vt integra natura re-
pararetur: vt finaliter ad hoc quod ami-
serat homo peruenire posset. Si autem
hominem per angelum repararet: non
esset integra reparatio: quia semper ho-
mo angelis salutis sue debitor esset: et
ita ei in beatitudine equari non posset.
Quod tamen consecutus fuisset si: non
peccasset. Sicut et nunc consequuntur
homines per gratiam reparationis: vt sint
sicut angeli dei in celo Matth. xxij. Un-
de decuit: vt non angelus sed ipse deus
hominem repararet: iuxta illud Isa. xxxv.
Deus ipse veniet et saluabit nos. Si-
militer vt esset facilis modus ascendendi
ad deum: decuit vt homo ex his que
cognita sunt sibi tam secundum intelle-
ctum quam secundum affectum in deum
consurgeret. Et quia homini naturale
est secundum statum presentis miserie
vt a visibilibus cognitionem accipiat: cir-
ca ea afficiatur: ideo deus congruenter
visibilis factus est naturam humanam
assumendo: vt ex visibilibus in inuisibi-
lium amorem et cognitionem rapiamur
hec Tho. vii supra. Et etiam alta ra-
tio: que sumitur ex parte diuine sapien-
tie: quare decuit deum incarnari: quam
assignat Tho. in. iij. sententia. distin. i. q. i.
Nam vt dicitur Sap. viij. Sapientia vin-
cit maliciis sed per malitiam diaboli et ho-
minis: humana natura quod est opus dei
deiecta est quantum deficit potuit in culpa
et miseriam ergo decuit vt sapientia dei
ipsam exaltaret quantum exaltari potuit:
ergo cum natura humana sit assumptibi-
lis in unitatem diuine persone: vt ponit
Tho. in. iij. sen. di. i. q. i. Et in. iij. par. q. i.
ar. i. videtur congruum fuisse: vt deus na-
turam humanam assumere ret. hec. Tho.
a iij

Eadem dominica prima aduentus.

Eadem dominica primade aduentu
de iudicio vniuersali.

Sermo. ij.

Benedictus qui venit
in nomine domini. Mar. h.
xvi. Intentio mea est p
dicare de aduentu chri
sti ad iudicium. In sa
cra scriptura inueniuntur
tres christi aduentus
generales.

¶ Primus est humilitas copiose: iam pre
teritus.

¶ Secundus charitatis gratiose: et hic est
presens.

¶ Tertius maiestatis rigorose: et est fu
turus.

¶ Hi tres aduentus ostendunt in euan
gelio hodierno sui ordinem nostrum qd
euangelium licet sit de ramis palmarum
hystorie tamē allegorice ptinet ad officiu
hodiernum.

¶ Primus aduentus ponitur in principio
euangelij.

¶ Secundus in medio.

¶ Tertius in fine.

Dico primo et cetera. Iste aduentus fuit
in vtero virginali per incarnationem cum
magna vtilitate. Ratio ut satisfaceret p
superbia Ade et Eue. que superbia fuit
pnus quaz gula. Initium omnis pecca
ti superbia. Eccl. i. x. venit cum magna
humilitate nō ministrari. sed ministrare
sicut famulus. Seruiuit enim xpus in isto
primo aduentu nobis.

¶ Primo de corde suo ostendens nobis
charitatē.

¶ Secundo de ore docens doctrinas.

¶ Tertio de potentia faciendo miracula.

¶ Quarto de corpore tradendo illud mor
ti.

¶ De hoc aduentu dicit ipsemet. Filius
homo nō venit ministrari: sed ministrare
Mat. x. Iste aduentus notat in principio
euangelij vsqz Soluite et adducite mlti vbi
notauit quatuor.

¶ Primo finis p quā venit qui est paci
ficatio hominis cum deo: et cum angelis
et cum seipso: et cum ppteritis ibi. Cum ap
pro. Iesus hierosolymis. que pacifica
vel visio pacis interpretatur. Epe. ij. 3p
se enim est pax nostra: qui fecit vtraz

vnum. Et veniens euangelizauit nobis
pacem et c.

¶ Secundo via per quam venit: que est
virgo Maria. Virgo egregia ipia est
via regia: per quā saluator venit ad nos
Iste notatur ibi. Et cum venisset. Beati
ge: quod interpretatur domus oris: quia
in apertione oris. Ecce ancilla domini
facta est domus dei. Unde cantatur. Do
mus pudici pectoris templum repente
fit dei.

¶ Tertio causa efficiens quare venit: q
est misericordia dei. Ad montem oliueti
Epe. ij. Dens qd diues est in misericordia: ppter
numam charitatem suā qua dilexit nos
cum eissemus mortui peccatis conuulsi
cauit nos.

¶ Quarto actus ad quem venit: quē est
illuminatio mundi: et liberatio a vincu
lis peccatorum: non solum per se sed per
discipulos. ibi. Misit duos discipulos:
vsqz Soluite et adducite et cetera. Iste
aduentus quondam fit in hostia verbis a
sacerdote. Hoc est enim et. Sicut in prin
cipio dictis verbis a virgine. Ecce ancilla
domini et c.

¶ In primo venit vt famulus: sed in isto
secundo aduentu venit christus vt soci
us: in eadem mensa comedens. Fidelis
deus per quem vocati estis: in societate
filij eius domini nostri Iesu christi p
me. Cor. primo. Iste aduentus notatur
in euangelio: cum dicitur. Filij syon id
est ecclesie militanti vel anime humane.
Dicite. f. vos predicator res Ecce rex tuus
venit tibi mansuetus. Vt illo regnari
debemus ei dicēdo. Benedictus qd venit in
nomine socij.

¶ Dic tertio et c. Tunc veniet sicut rex ad
iudiciū et c. De isto aduentu dicit ipse
met. Tunc videbunt filij hominis veni
entē in nubibus celi cum virtute magna
et maiestate et c. Mat. xxij. De hoc ad
uentu loquitur thema dicēs. Benedictus
qui venit in nomine domini: non famulus
vt in primo neg socij: vt in secundo: sed
domini. ps. ix. Cognoscetur dominus in
dicia faciens. ppter illos tres aduen
tus sunt tres ebdomade de aduentu: qz
quarta non perficitur. De illo ergo ad
uentu predicaturus quēsum quomō erit
et inueni quādam auctoritatem christi.
qui bene scit et c. Cum venit filius homi

Sermo. ij. de iudicio vniuersali.

Fo. v.

nis i sede maiestatis: sicut. vsqz. Iusti au
tem in vitam eternam. Mat. xxv. Vbi no
ta qd sunt octo clausule: declarantes istū
aduentum.

¶ Prima clausula. Cum venerit filius ho
minis: id est virginitas. non dicitur filij ho
minum. Solus. autem christus dicitur
filius hominis: quia de matre sine pa
tre. In maiestate sua. non dicit in hu
militate: paupertate: et simplicitate: cum
militate venit in primo aduentu. In tan
tum qd Johannes baptista videns ipsū di
xit ecce agnus dei. Et iudei videntes ipm
desperperunt dicentes. Nolumus hunc
regnare super nos. Luc. xix. Ideo et sa
liq. In humilitate iudicium eius subia
liq. In humilitate iudicium erat iudicium. ix. di
mini est. Sic prophetauerat zacharia. ix. di
mini est. Ecce rex tuus venit tibi iustus: et sal
uator: et ipse pauper. et ascendens super
affinam: et super populum filium asine.
Sed in aduentu ad iudicium veniet cū
tanta maiestate qd totus mundus tre
met. ps. ix. Cognoscetur dominus iudi
cia faciens.

Nota similitudinem de arboribus can
tantibus et ludentibus in arbore: sed su
perueniente falcone omnes pauescunt
et silent. Sic considerate qd iste mundus
sicut quidam arbor faciens fructus digni
tatum: honorum diuitiarum: officiorum:
deliciarum. et quilibet sibi vult implere
caputunum de his fructibus. Tunc laudē
tes in hac arbore mundi: sunt omnes
creature corporales.

¶ Primo sol ludit: currendo semper de
orientē ad occidentem: et conuerso. Itēz
in estate ascendit in hyeme descendit:
ocidit sol et occidit. et ad locum suum re
uertitur. ibiqz renascens gyrat per me
ridiem: et flectitur ad aquilonē lustrans
vniuersa in circuitu. Eccl. i. Idem de lu
na. Itēz de stellis. Item aer: aqua: terra.
Non faciunt nisi ludere. pisces in mari:
aues in aere: et animalia in desertis sem
per ludunt. Auctoritas. Delectabar per
singulos dies ludens: coram illo omni
tempore: ludens in orbem terrarū. pro
uer. viij. Ad litteram loquitur hic de lu
do mundi: sed quando veniet falco seu
aquila. i. Christus in iudiciū: iste ludus
cessabit: qz omnes creature timebunt.
Esa. lxxv. De celo audisti fecisti iudiciū
tū: terra tremuit et quicquid cum exurge

ret in iudicio dens: vt sal. fac. omēs m. s.
terre. Nota hic practice quomodo ana
rus volebat libenter restituere vsuras. su
perbus fuisse humilie: religiosus serua
re religionem. di. O miser quando audie
bam predicari non potuit tacere. Item
motus corporum celestium qui est quasi
quidam ludus cessabit. et ol obfcurabitur
et luna non dabit lumen suum: et stelle ca
den de celo et c. Unde hoc alibi in sermo
ne. Ideo ecclesia pro fidei populo chri
ano orās ait. Libera me domine de mor
te eterna in die illa tremenda et c. Consi
lium ergo do vobis vt tunc sitis securi et
firmi: vt sublineatis et firmetis duos pe
des vestros scilicet dextrum credentis: et
sinistrum obediētiē: quia nullus vno tē
tum pede firmatur. Hanc firmitatem pe
tebar Grego. in collecta vigilię natiuita
tis domini. presta quesumus omnipo
tens deus vt ynigeritum tuum quem re
demptorem leti suscepimus. veniente
quoqz iudicem securi videamus. patet
prima clausula.

¶ Secunda clausula est omnes angeli
eius cum eo. Unde celum illa die euacua
bitur. Sed diceret aliquis. Quid dice
mus de sanctis: quia chasti non lequi
tur nisi de angelis. Respondeo qd oēs
sancti etiam cum eo venient ad iudiciū
Et christus ideo nichil dicit: quia iam
propheta dixerat ex parte sua: quod idē
est. Isa. iij. Dominus ad iudicium veni
et cum senibus populi sui et principibus
eius.

Nota Cum senibus populi sui
principibus eius. Nota Cum senibus
id est sanctis. Sed quare sancti dicun
tur senes: cum multi mortui fuerit iuue
nes. Et pterea: tūc omnes erūt iuue
nes in similitudinem etatis plenitudi
nis christi: vt dicit apostolus. Epe. iij.
Respondeo quia senectus significat sapi
entiam. Valedictus puer tum anno
rum: quia nullus intrat et intrabit
paradysum: nisi sapienter et gubernane
rit. ps. Cum ppteribus populi sui scilicet
let angeli. Et nota quod tūc erūt ma
nifesta omnia mala et bona et cetera. Ra
tio quia iudex non se respicientiam: nisi
prius videat processum: et ex actis in cau
sa iudicat. Ideo Mat. vij. Iudicium se
dit libi aperti sunt. Et Apoc. xx. Et
iudicant sunt mortui ex his que scripta

erant in libris: sicut opera ipsorum. Nota li-
bra. Glo. conscientiarum que modo sunt
clausa omnibus nisi soli deo. O tunc erit
magna confusio damnatis ex malis q
fecerunt etc. Remedium ergo ne appare-
ant tunc peccata vestra in confusione
vestram recipiat nunc velum quadra-
tum. i. penitentiam que habet quatuor
angulos.

¶ Primus est contritio de peccatis. Si-
cut puer q deturpanit vestem suam: plo-
rat etc.

¶ Secundus vero est propositum emen-
dandi de futuro.

¶ Tertius ous confessio: quia aliter pla-
ga non sanatur: nisi radix et putredo pu-
ciatur.

¶ Quartus penitentialis afflictio: facie
de penitentia a confessorio iniuncta. Ma-
iura mensura delicti erit et plagaru mo-
dus. Deut. xxx. Nolo velo penitentie pecca-
ta cooperiunt. Auctoritas. Beati quoru
remisse sunt iniquitates: et quorum tecta
sunt peccata. ps. xxxij. Item. i. Petri. iij.
Charitas operit multitudinem peccato-
rum. Charitas. i. penitentie in qua con-
currit charitas ex qua penitentia sumit
vigorem etc.

¶ Tertia clausula. Tunc sedebit super
sedem maiestatis sue: et non stabit pedi-
bus. Sicut iudex proferens sententiam
debet sedere: alio sententia non valet. de
re iudica. c. fina. lib. vj. ibi dicitur. Senten-
tia quam scriptam edi a iudice litigato-
ribus non recitari: vel quam pro ipso sta-
do non sedendo proferri coniungit: nul-
lus est penitus momenti. Questio est hic
quomodo stabit virgo maria et alij san-
cti. Aliqui dicunt q virgo stabit genibo
scitis cum beato Johanne etc. Et ita a mul-
tis pingitur. Error est: quia tunc virgo
non otabit pro peccatoribus: quia tem-
pus erit rigorose iusticie non misericor-
die. Ideo si vellet orare diceret sibi xps
Water mea no loquamini mihi de hoc.
Ego eis dedi tempus penitentie et abusi
sunt illo peccando. Auctoritas. zel. et fu-
roz viri non parcat in die iudicis: nec ac-
quiescet cuiusq precibus. nec accipiet p
redemptione dona plurima. Prouer. vj.
Dico ergo q nro sedebit ad lat. xpi in
throno simul cu christo. Auctoritas alle-
gorice: q figura fuit regis. Sed rex su-

per thronum suum: et posuit est thronu
matris eius. que sedet ad dexteram eius.
ij. p. ij. Rex est christus. ps. lxxj. Deus iu-
dicium tuum regi da. Et Apoc. xix. Ha-
bens in femore scriptum rex regum: et do-
minus dominantium. Quid de aposto-
lis. Respondet apostolus: alij viri apo-
stolici. Sicut Dominicus Franciscus
Augustinus Hieronymus etc. Sedebat
cu hullo. Auctoritas. Dat. i. x. Amē
dico vobis q vos qui reliquistis omnia
et secuti estis me: in regeneratione cum se-
si. ho. in sc. ma. sue. sedet vos super se. xij.
iu. xij. tribus israel. Nota Reliquis
omnia: non solus exteriora: sed etiam af-
fectum cordis. Exemplum de Petro et
Andrea et cetera. In regeneratione. Du-
plex est generatio scilicet anime et corpo-
ris. Regeneratio est in baptismo. Ideo dica-
tur regnatus ho qui baptizatur. Jo. iij.
Nisi quis renatus fuerit et cetera. Gene-
ratio vero corporis est in viro maris p
receptionem: regeneratio vero est in re-
surrectione: dicit ergo in resurrectione id
est resurrectione vniuersali. Nota Ju-
dicantes non dicit iudicandi. Quid de
alijs sanctis. Respondet iudicabunt eti-
am ipsi sed diuersimode. Nota hic q iu-
dicare potest competere seu accipi multi-
pliciter. Uno modo per modum private
auctoritatis. Et sic competit soli tri-
niti: licet per quandam appropriationem
iudicialis potestas attribuitur persone
filij: iuxta illud Johan. quinto. pater om-
ne iudicium dedit filio. Et Act. x. dica-
tur de christo. Ipse est qui constitutus est
ad hoc iudex viuorum et mortuorum. Quo-
modo autem hoc sit vide Tho. in. iij. par.
q. lxx. artic. j. Secundo modo compete-
re potest alicui per modum primarie de-
legationis. Et licet sit camere imperij.
thi de iure diuino delegari potest. Et sic
competit soli christo fin q homo ex pres-
se dicitur Daniel. vj. Alpiciebam donec
throni positi sunt: et antiquus dierum se-
dit. i. deus pater. Et sequit. Et ecce cu nu-
bibus celi: quasi filij hominis veniebat
vsq ad antiquu dierum peruenit: et in co-
spectu eius obtulerunt eum: et dedit ei po-
testatem et honorem et regnu etc. In quo
innuitur potestas iudicialis homini chri-
sto delegata. et istud petebat David di. ps.

lxxj. Deus iudicium tuum regi da: et ius-
ticiam tuam filios regis. Et hoc iusta ra-
tione fiet in premium infinite humilita-
tis: que fuit in christo: quando ab ipso
s. pilato et herode indicatus est. Hic tan-
git. Glo. sup illud Job. xxxvj. Causa tua
quasi ipij iudicata est. Glo. a pilato. Jo
iudicium causamq recipies. Glo. vt iu-
ste iudices. Nota. Quasi impij: quia pe-
ius et vilis fuit christus iudicatus: et co-
demnatus: s. latro et homicida: quia de
illis fit processus ordinatus etc. Sed de
christo nihil. Nota q ille qui iniuste iu-
dicatur ab alio: illum iudicare meretur
Nota exemplum de Theodorico rege
qui Johannem papam et Simacum pa-
trium iudicauit. Et ideo post mortem
visus est a quodam sancto heremita de
trudi in ollam vulcani ab eis vt refert Gre-
gorius in. iij. dialogorum. Tertio iudi-
care potest alicui competere per modum
affectus dignitatis. Et sic iudicabunt
sancti perfecti: pauperes voluntarij vt
apostoli et eorum vitam sequentes: vt pa-
ter. Mat. xix. et supra dictum est. Et mar-
tyres etiam qui pro christo iudicati sunt
qui dicit. Apoc. iij. Qui vicerit dabo ei
sedere in throno meo: sicut et egovici et se-
di cum patre meo in throno eius. Quar-
to per modum approbationis. Et sic iu-
dicabunt omnes sancti: iuxta illud Sa-
pient. iij. Iudicabunt sancti nationes. O
magnus honor etc.

¶ Quarta clausula. Congregabunt an-
te eum omnes gentes. Questio est hic:
ubi fiet illud iudicium. Respondet: com-
muniter dicitur q in valle Josaphat: vt
dicitur Joel. iij. In diebus illis et in
tempore illo: cum conuertero captiuita-
tem Juda et Hierusalem congregabo
omnes gentes: et ducam eos in valle Jo-
saphat et disseptabo ibi cum eis. Hic est
duplex questio. Prima quomodo illuc tra-
sibimus. Respondet: quilibet nostrum
nunc habet angelum qui portabit sibi co-
missum: siue electum siue reprobum. Et
de bonis clarum est: sed de malis non
auderem dicere nisi quia christus dicit
Matth. xij. Sic erit in consumatione se-
culi. Misit filius hominis angelos suos
et colligent de regno eius omnia scā-
dala et eos qui faciunt iniquitatem: et
mittent eos in caminum ignis. Nota.

Scandala: dicuntur illi qui peccant pu-
blice. Iniquitas vero qui occulte: sed
differentia est inter bonos et reprobos
quia boni cum magna reuerentia ducen-
tur ab angelis etc. Sed reprobi cum ma-
gno vituperio etc. Sicut trahitur ad cu-
riam homicida inuitus etc. Ideo christus
ait. Erubunt angeli separabunt malos
de medio iustorum et mittent eos in cami-
num ignis: ibi erit sctus et stridor dentiū
Ibidem.

¶ Secunda questio est: quomodo tot
millia hominum poterunt stare in illa
valle tam parua etc. Respondet fin pe-
trum de palude. in. iij. distinc. xlvj. q. j.
artic. j. conclus. iij. Quod dominus de-
scendet sup vallem Josaphat: non qui-
dem vsq ad terram: sed nec prope terrā
sed vsq ad locum vbi amiserunt aposto-
li aspectum eius. Sicut quando ascen-
dit in celum: nubes suscepit eum ab ocu-
lis eorum. Act. j. Boni autem et electi
non erunt in terra in illum locum valles
Josaphat: sed reperientur obuiam chri-
sto in aera. Unde Apostolus. Dormi-
ui qui in christo sunt resurgent primi: dein
de nos qui viuimus qui residui sumus
qui relinquitur: simul rapiemur cum
illis in nubibus obuiam christo in aera.
Et sic semper cum domino erim. i. Thi-
mo. iij. Nota magnum honorem etc. Si
aliquis electus esset in terra quando chri-
stus diceret sibi. Ascendatis hic etc. Da-
li vero et reprobi in terram scribentur:
id est manebunt: circa illa loca in regio-
ne circumquaque vbi christum et electos vi-
dere poterunt. Tuz ratione altitudinis
tum ratione caritatis: iuxta illud Johā-
nis. xix. Videbunt in quem transfixerunt
Uel per hoc: quia compressi stabunt in
eodem loco simul. Uel per hoc: quia ad
quantamcūq distantiam virtute diuina
ad singulorum oculos species corporis
christi deferretur: siue stent super mare
deo sustentante: siue compressi vt dicitur
est fin petrum. Tunc aspectus ipse
erit intollerabilis malis: qui vellent re-
tius esse in inferno etc. Ideo dicitur Luc.
xxj. Et in terris pressura gentium arefec-
tus hominibus pre timore et expecta-
tione que superue. vni. orb. Et Job in p-
sona damnatorum. Quis mihi hoc tri-
buat vt in inferno protegas me et abscon-

Eadem dominica prima aduentus

das me donec pertransseat furor tuus. Job. xiiij. Et Apoc. vi. Reges terre et principes terre et tribunes milites et divites et fortes et omnis servus et liber abscondit se in spelunca et petris montium et dicent montibus et petris. Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni quoniam venit dies magnus ire ipsorum.

¶ Quinta clausula. Et dicit rex his qui a dextris eius erunt. Hic nota quod sicut in dextera dei sententia oportet quod videat prius processum et meritum partium etc. Sic christus etc. Ideo aperit libri conscientiarum et videbunt omnia opera bona et mala etc. Auctoritas. Uidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni: libri aperti sunt et iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris: secundum opera ipsorum. Apoc. xvi. Ad idem facit Daniel. viij. Iudicium sedit etc. Uide. S. in. y. Hic nota quomodo christus per dexteram honoris matris et sanctis qui erunt assessores sui dicit matri. Mater me a quod videt vobis de his. Et respondit. Fili qui vixit secundum mea mandata. Et qui aliquando peccaverunt et fecerunt penitentiam secundum quod vobis dixi. Penitentia agit etc. Ideo sunt digni regno tuo. Ideo christus interrogavit apostolos et illi dicunt. Vnde gloriosissima mater vestra iussit. Respondit. Et christus. Et ego ut iudex universalis fero sententiam ut fiat sicut dicitis. Deinde dicit his qui ad dexteram sunt leia facie. Venite benedicti etc. Tunc illi gentibus fletis gratias agere christo dicentes. Non nobis domine non nobis etc. Gloria tibi domine qui natus es de virgine etc. Questio est hec: nunquid hec sententia fiet vocaliter tunc: sed per de palu. tenet media sententia. I. quo ad meritum discussionem mentaliter fiet. Esurivi etc. Sed quo ad finem plationem fiet vocaliter etc. per de palu. i. in. di. xlv. q. i. scdm. scdm. hanc questionem noli predicare propter rudes.

¶ Sexta clausula est. Tunc dicit rex his qui a sinistris eius erunt. Discedite etc. Dicit de practica: quod christus dicit matri. Quid videtur vobis sciendum de his etc. Respondit. Fili ex quo vixeris secundum propriam voluntatem et non secundum mandata vestra. Ideo ad infernum etc. Nota quod tunc non erit tempus misericordie vel orationum. Idem dicitur san-

cti apostoli et martyres interrogati a christo. Tunc christus dicit. Et ego. Ut iudex universalis do sententiam ut fiat sicut dicitis. Et tunc dicit malis Discedite a me maledicti. Dic practice quod quando videbunt matrem se esse damnatos: perent a domino. Domine postquam sumus damnati fac nobis gratiam ut itemus tecum. Respondit. Discedite. Respondebunt Domine saltem benedic nobis. Respondit. Valedicti. Tertio dicit. Domine pone nos in aliquo bono loco. Respondit. In ignem eternum. Quarto dicit domine da nobis saltem aliquam bonam societatem. Respondit. Qui paratus est diabolo et angelis eius. Tunc data sententia commovebitur inter eos rumor et plandus: dicentes illud. Vire. xx. Valedicta dies in qua natus sum: dies in qua peperit me mater mea non sit benedicta. Valedictus vir qui annuntiavit patri meo dicens. Natus est tibi puer. Tunc vir insurget contra uxorem: et pater contra filium et conuerso. Quia tunc quanto amor fuit hic intensior: tanto maior erit ibi odium penam culpe. Omnes peccatores etc. Emendemus ergo que ignoranter peccauimus ne subito precupiamus die mortis: queramus spaciis penitentiae et inuenire non possumus.

¶ Septima clausula. Et ibunt hi in supplicium eternum. Ecce executio sententiae. Nota quod sententia datur primo pro bonis: et secundo contra malos: sed tamen executio primo fiet de malis. Quibus sic sententia dicit christus. Inferne aperite os tuum. Tunc terra aperietur et deglutiet eos. Tunc descendit in infernum. Auctoritas. In tempore messis dicam messoribus. Colligite primum zizania: et alligat eas in fasciculos ad comburendum. Mat. xij. Nota fasciculos. Si cut faciunt rustici de lignis ad comburendum. Et sic quod hic fuerunt similes in peccatis: sic erunt similes in penis. Unus fasciculus fiet de domino: alius de prelatibus: alius de malis clericis, luxuriosis: alius de religiosis.

¶ Octava clausula de executione bonorum. Iusti autem in vitam eternam. Tunc dicit christus angelis. Precedatis vos. Sic ascendet ad celos: ubi gloria eterna erit. De hoc dicit Esai. xxxv. Qui redempti fue-

Sermo. i. mundi finis adest.

So. vii.

rint et liberati, a domino conuertentur et venient in syon: cum laude et leticia semper na super caput eorum. Gaudium et leticia obtinebunt: et fugiet dolor et gemitus. Itē Apoc. ij. Absterget deus omnem lacrimam ab oculis sanctorum: et mors ultra non erit: neque luctus: neque clamor: neque dolor erit ultra: que prima abierunt etc. Deo gratias. Amen.

¶ Eadem officia prima de aduentu. Mundi finis adest. Sermo. iij.

Not precessit dies autem appropinquavit. Rom. xij. Thema ppositum: et etiam tota epistola declarat nobis finem mundi esse de propinquitate: ut nullus ponat spem in eo. Pro de clarificatione huius sciendum quod in sacra scriptura in multis locis inuenitur: quod tempus huius vite seu cursus huius mundi dicitur non respectu vite eterne. Et hoc declarat per tres proportionales. scilicet: solis: et lunae: et christi. Luna habet claritatem: et sol maiorem claritatem habet. scilicet: septemplex ut dicunt doctores. Et etiam sol ordinatur super illud. Esai. xxx. Erat lux lune: sicut lux solis: et lux solis erat septemplex. Et peccato autem. Ade sol et luna perdiderunt multum de claritate. sed recuperabunt eam in iudicio vniuersali. Christus autem habet claritatem incomparabiliter excedentem claritatem solis. Quod si iusti fulgebunt sicut sol: ut dicitur. Mat. xij. quid erit de claritate christi. Modo luna et sol dant claritatem in hoc mundo: sed non in paradiso: ut infra subditur: nec in inferno: sed paradisos illuminauit et lucerna eius est agnoscere. i. christus. Apoc. xxi. Nota. Lucerna a christo est agnoscere: quod sicut in lucerna sunt tria: scilicet in christo. Primo est cera. i. caro mundissima: que liquefacta est ad ignem charitatis in passione hominis. h. licet non albus: est alba mundissima. h. lumen quod est deitas sanctissima. Modo fiat ratio. Si claritas lune respectu claritatis solis dicitur non respectu claritatis christi: est in paradiso. et est maior claritas solis incomparabiliter. Recte anima nostra in corpore nostro est sicut respectu

lucis que lumen lune credit esse magnum etc. Sed si videre posset: lumen solis reputare: lumen lune quasi nihil. Sic anima nostra postquam recedit a corpore: reputat presentem mundum quandam noctem quam prius putabat esse diem. Et post tunc dicere. Mor. i. vite temporalis precessit. Dies autem appropinquabit. Pater, thema: ex quo inducitur quod finis mundi huius est prope. Et post hoc declarari figuratim per decem plagas egypti que fuerunt figura christianitatis: quod omnia in figuram coniungebantur illis. Scripta autem sunt ad correctionem nostram: in quos fines seculi deuenerunt. i. Cor. x. Unde versus.

Sanguis rana: sciniphes: musce: hyems: vlcera: grando. Et brucus: et tenebre: morti primogenita dando.

¶ Sic aues et pisces mortui: ut habetur Exo. viij. De hydra etc. Prima plaga fuit sanguis in quem oēs aquae egypti versae fuerunt. fuit figura prime plage seu ipselutionis ecclesie quod fuit plaga martyrum in qua aqua baptismi fuit versa in sanguinem. Unde carat ecclesia. Tradunt gladiis morte bidentium etc. Itē Mat. x. Tradit enim frater fratrem in morte: pater filium et insurgent filii in parentes et mortales eos afficient. Et durauit versus ad ducentos annos et ultra versus ad septem Siluestri pape et Costantini imperatoris etc. De hac plaga christus. Io. xvi. Venit hora ut oēs qui interficiuntur: arbitri obsequii se prestare deo. Secunda plaga fuit ranarum. Exo. viij. Rane loquaces. sunt heretici: qui intrabant domos particulares et vniuersales. scilicet ecclesias ad pervertendum articulos fidei. Sicut fuerunt. Arianus: Macedonianus: Nestorianus: et multi de quibus vide in decre. xxiij. q. iij. Quidam. Hec plaga fuit prophetata a petro apostolo dicente. Erunt magistri medaces: qui inducent sectas perditionis. h. petri. ij.

Tertia plaga fuit sciniphus de puluere exeuntes et crudeliter mordentes. Exo. viij. Ista plaga fuit figura persecutionis hominum carnalium et precipue principum et tyrannorum sciniphes significatorum: qui exeunt de terra: quod carnaliter homines totum sunt de terra: nihil de spiritu habentes: nec spiritum habent celestem. Et istam plagam misit deus populo christiano. quod postquam fuerunt libera- ti a prima et secunda: dederunt se tyrannis et carna-

Eadem doctrina prima de aduentu.

litationes bonos spirituales ac sanctos viros persequentes: hoc fuit tpe Augu. de q legunt. Inter q mala fuerit Augustino lachryme fuit: panes die ac nocte. 3o apostolus. Omnes qui pie viuere volunt in xpo persecutione participant. 1. Th. ii. Quarta fuit plaga mulcarum grauium. Exo. vii. Et hec fuit figura 3te plage ecclesie: q fuit occupatio tyrannorum q principes etiam xpiani vel occupabant non sua: vel regna vel ciuitates quibus de iure preerat. tyrannice regerant. Et fuit completa propheta. Esa. i. Principes tui infideles socij fuis. Oes diligunt munera se quunt retributiones: populo non iudicat causa vidue non ingreditur ad eos. Quinta plaga fuit mors seu occasio omnium animalium egypti. 8. equorum: mulorum: asinorum: ouium: vaccarum etc. Exo. ix. Animalia dñi ab anima: et significant personas deuotas et sanctas que hodie defecerunt. Et sic fuit figura. v. plage: scz bonorum defectio: quia propter malitiam hominum boni sunt sublati de medio: mortui etc. Dic de quolibet statu. de dñis: platis. iudicibus: aduocatis: mercatoribus: artificibus: mulieribus: religiosis: clericis etc. Vir reperit pauci hodie bone scientie. Et completa est propheta Michae. vii. Uel mihi: q factus sum sicut qui colligit autumnio racemos vindemie: non est boni ad comedendum. perijt sanctus de terra: rectus in hominibus non est. Oes in sanguine insidiantur vir fratrem suum ad mortem venatur etc. Sexta plaga fuit vlcus turgentium. 1. de glandulis carbunculorum: non frangebantur: sed dabant eis maximu doloru etc. Exo. ix. Ecce hic. vi. plaga. ecce. 1. animosa diuisio. i. diuisio animarum: q in cor de sunt homines diuisi: 3 in ore ostendunt pacem: et sunt ruidi: et inflati: et pleni odio et rancore. Et ideo oportet q crepet aliq. Ista plaga durat adhuc in pluribus lucis. De talibus dicit Dauid. Qui loquitur pacem cum proximo suo: mala autem in cordibus eorum etc. Nota exempli de illo mercatore qui interrogauit me dicens. Pater ego iui ad quedam cofessorum qui noluit me absolvere: eo q habeam odio quedam meum inimicu: et dixit mihi q teneo sibi parcere: qd dicitis vos. Parce tibi metipso: q qui querit occidere inimicum. primo occidit animam

suam gladio: quo vult occidere inimicu. Qui odit fratrem suum homicida est: scz sui ipsius. 1. Pet. ii. Et sic intelligit pbnz xpi. Ois qui accipit gladium. 1. contra inimicu: gladio peribit. eodem. Mat. xx. 38. Dauid. Gladius ipsoz intrat in corda ipsoz: non dicit corpora etc. Septima plaga fuit gradinis etc. Exo. x. Hec plaga fuit etiam plaga ecclesie que fuit mortalitatu et tempestatibus vastanti fata et fructus: et a modico tempore incepit fuisse pauciores centu quinquaginta annis. Et ratio huius plage est blasphemia dei et sanctoru: que a modico tempore citra incepit crebescere: q sicut contra illos: qui impugnant turrim vel castru vel aliq hmoi cum sagittis et bobardis: defursum mittunt lapides defendendo se etc. Sic contra xpianos q impugnant blasphemiaru sagittis: et bobardis piuriu etc. Vnde de gradines gradinis et gradularu tempestates. Nota hic contra peccatu blasphemie. Ideo ipse deus dicit Deut. xxxij. Generatio uersa est et infideles filij ipsi me puocauerunt in eo qui non erat deus et irritauerunt in vanitatu suis. 1. blasphemiu. Et ego puocabo eos in eo q non est populus: et in gente stultam iritabo illos. Ecce guerra. Et sequit. Congregabo super eos mala et sagittas meas cohibeo in eis: plument fame: et deuorabunt eos aues mortui amarissimi. Octaua plaga fuit locustarum. Exo. x. Ecce hic hypocritarum multiplicatio. Hec plaga ita incepit in xpianitate. Hypocrite congrue significant per locustas: quia locuste volantes ostendunt se aures esse cum non sint aures: imo statim descendunt ad terram. Sic hypocrite per exteriora opa et verba ostendunt se esse personas deuotas et cōtemplatiuas: sed non sint: sed statim descendunt ad terram: q nihil appetunt nisi terrena: sicut sunt religiosi portantes habitu exterius religionis p quē significatur scitatus interior: qd tñ interius sint nequissimi: superbi: inuidiauerunt: riuosi: detractores bonoru. Sic clerici sic principes: sic prelatis: totus mundus est plenus hypocritis. Tales ergo sunt tanq arbores infructuose apte ad incendiu eternu. Nota figura de ficu cui male dixit dñs. Mat. xxi. Ideo xps. Attēdit a falsis pphis. qui veniunt ad vos inuestigati. mtr. aut sunt lupi rapaces. A fr

Dominica. ii. aduentus de ef. g. d. iust. ser. iiii.

So. vii.

etibus eorum cognoscebat eos. Mat. vii. Quona plaga fuit tenebrarum p tridui In tñ q nullus poterat se mouere de loco suo etc. Exo. x. Ecce hic obseueritas scilicet matia q durauit p tridui: q erat tres: quoru quibet dicebat se esse papam: cum quolibet erat magni magistri: et doctores: principes: plati: ita erat tenebrositas q non poterat discerni: qd coru esset verus papa: nec aliq poterat se mouere de loco suo: qd quibet beneficiatus ab vno papa: non curabat se mouere ab illo: et sic fecisset si fuisset beneficiatus ab alio. Decima plaga fuit pestis primogenitoru ab angelo exterminata. Exo. xii. Ecce hic vitima plaga qua habitura est ecclesia xpianorum: subuersio: ab antixpo q figurat p angelu exterminatoru: q pcutit primogenita xpianoru. 1. principes: ex parte quoru fiet pconizatioes ptra xpm et virgine mariam etc. Et postea statim sequet destructio finalis mundi. De hoc dicit apostolus. Vnter illis de operatione erroris credat medache: et indicent oes q non crediderunt veritati: sed pferunt imitari. 1. Thes. ii. Nota. Vnter. Dices tu. Quid deus mittet antixpm. 3. In pculione antixpi sunt duo plderanda. Primo dpar malitia antixpi. et qd ad hoc non mittet deus ipm: sed pmet sicut oia mala culpe. Seco est considerare penam. punitio maloru xpianoru. Et qd ad hoc deus mittet antixpm etc. Ma crepluz de passione xpi cuius deus fuit causa ex parte passionis: sed non fuit causa ex parte actionis. Unde verius. Actio dispiciuit passio: grata fuit. Cu ergo ista diu est q fuit nona plaga. Patet q statim veniet. 1. angelu. antixpi percutientis. Et sic patet quod dicit thema. Mor. 1. huius mundi precessit Dies aut. 1. paradii appropinquauit. 1. huius q bene sunt dispositi. Remediū ergo habemus quod dicit epla. Abiciamus ergo opa tenebrarum etc. Deo grās. Amē. Dominica. ii. de aduentu de effectibus gratie dei iustificantis. Sermo. iiii.

Litor quoniam prope est regnu dei. Luc. xxi. Dicto supra prima dñica: de primo xpi aduentu. 1. p incarnatione in vteru virginis. Nunc sequitur predicare de. ii. aduentu. 1. p iustificatione in mente humanali. In pmo si qui

de aduentu venit xps tanq miler: et dicitur est. 3. In isto aut. q. venit et hospes: locus habitans in domo mens nostre: et lux illuminans domu. 3o de isto aduentu loquens ppha dicit. Surge illuare hierusalem: q venit lumē iustitiae gloria dñi super te orta est. Esa. lx. Saluē virgo etc. Pro declaratione schematis introctione materie nostre: notandum q pntis mortale facit hōem nullu distare a regno dei siue ab ipso deo: iuxta illud. Longe est dñs ab impijs. prouer. xv. Et ps. cxxv. Loge a peccatoribus salus. Qd intelli ge no per distantia locale: q sic nihil est ppinquius cuiusq creature q ipse deus q est in oib creaturis p essentia: presentia et potentia: quia oia habet esse per ipsu: videt ab ipso et subiacetur ipsi iuxta illud Celu et terrā ego impleo dicit dñs. 1. Pet. xxi. ps. cxxv. Quo ibo a spiritu tuo cūquo a facie tua fugiā. Si ascēdero in celū tu illic es etc. peccatores ergo non distāt a deo locali: 3 distantia formalis. De hac exemplū de albor nigro: 3 simul sūt fñ valde distāt: qd non est putio lucis ad tenebras fm Thō. Nā de est lux: peccatores tenebre: et lux in tenebris lucet et tene. cā non cōp. Jo. i. De est iustū peccatores iniustus de est bonus. peccatores in iustū hmoi est malus de est sapiens: peccatores stultus: de est pius peccatores impius. Et sic de alijs. Distāt q de et peccatores formalr in infinitu. 3 qd xps de et hō p gñam venit ad peccatores: tollit ab eis oia pñietates quas peccatores habent ad deū Et qd contrarietates siue oppōnes ille erat cā ppter quā peccatores distabat a deo a regno dei. Ideo homo tñc sit ppinquus deo: et quasi vnitur deo et ligat cū eo fūne charitatis. 1. Joh. iij. Deus charitas est: et qui manet in charitate in deo manet et deus in eo. 3. Cor. iij. Nescitis quia tēpluz dei estis vos: et spiritus dei habitabit in vos. Et ista dicit thema. Scitote qm prope est. Taubus est p regno dei: q regnu dei habitabit in eis per spem et gratiā. Unde Luc. xxi. Regnu dei intra vos est. Patet thema. Uideamus ergo magis distinge: quot vilitates pferit xps anime: qd venit ad eam per gratiā iustificante: quā vocat theologi gratiam facientem. Ubi nota. q christus tunc confert anime quinq effectus seu vilitates. Prima: est peccatorum purgatio.

Secunda est virtutū infusio.

¶ Tertia est spiritualis consolatio.

Quarta est perieuerentia finalis.
Quinta est gloria superna.

¶ Prima 5 utilitas ec. Nulli scilicet

pot care de pctō: nisi per gratiā xpi. Rōm.
iij. Iustificati gratis per gratiā ipsius. Po-
tē. iij. hōi bñ per suā potentiā naturalē ca-
dere in pctm: s; resurgere non pot p sua
naturalia: nisi xps adueniens porrigat li-
bi manū et ipsum erigat. Et p hoc clari⁹
intell. gēdo ē firm⁹ pbdō: nota rōnē.
Buctoritate et exēplū. Rō est triplex: scz
naturalis seu physialis: theologicalis
et legalis. Naturalis ponit. i. imediante.
Rō nō legalis ponit. i. in additōne
incipit. Et alia rō: qđ legalis ēc. Rō nō
theologat qđ est lēba: dīcēda est illa quā
scripsit in sermōibus de pctis in genere
arti. iij. sermo. xxi. Ubi agit de remedijs
peccati mortalis: qđū ad ratiōē natu-
ralē est ista: quia naturaliter qđlibet
res pposita ex materiā formā: et loquor
de materia inferiori corpō: qđ est in potē-
tia ad plures formas. Nā materia supe-
rior corpō: nō est in potētia nisi ad for-
mā suā: quīs hec regula possit enāti
ligū in corpōib⁹ celestibus in angelis:
qđm materia ad nihilū reducunt sub
rō nō potētiāliatatis quā habēt. Sz q. nō
reducant ad nihilū: est rōnē ac⁹ seu for-
me: que pñat totaliter potētiāliatē cor-
pō. nota Tho. in. ii. sen. di. viij. q. i. ar. i.
Et scripsi post festū trinitatis ser. xlv. in in-
troitu: redit ad suū pñcipiū materiale.
vñ formata est: vñ p pmo celi et mundi.
Uñ videm⁹ q oia corruptibilia cōposita
ex qtuor elemēta resolunt i ipsa quat
mō elemēta. Sicut qđlibet res cōsequē
naturā suā. Sicut de lapide quē tenent
in manu si ipsō omittēt ratiōē descē-
deret. Igñis accēdit. Sic et velle forma
te de terra: naturaliter ad terrā reducun-
tur. Adnotat⁹. Cūta subiaceat vanitatē
et oia pgnat ad vñū locū: de terra facta
sunt: et in terrā pariter reuertunt. Ecclij.
iij. Vñdo videm⁹ de quo hō est factus
Et qđē qđū ad corpus de terra. Forma
nō ē de hōie de limo terre. Gen. ij.
et iō de terrā habet reuertēti: qđū ad corp⁹
Gen. iij. In sudore vult⁹ tui vesceberis
hō: nō: donec reuertaris in terrā de qua
assumptus es: qđ pulvis es et in puluērē
reuertēris. Quātrū nō ad sām: que est

Subiectū gratie vel peccati. nō possumus
dicere qd sit pducta de terra: nec de alio
elemento: nec de materia celi: qia aīa hūa
na est supia oēm positionē materie cor
poralis: nec sumit de materia potērie: s; est
creata de nihilo: ergo naturalr ad ni
hilū redit. s. ad peccatū qd defectū: qd pec
catū dicitur nihil: qd est prius stato rectitudi
nis. 3o. s. Sine me: factū est nihil. Glo. 1.
pcim. Un ad peccatū nō indiget magi
stro: et ex hac ratione peccare est adco na
turale ipi hominib; null' p'ncipio fuit a
pctō exemptus: p'ter xpm. et virginem.
1. 3o. 1. Si dicimus: qd peccatū non habe
mus: ipi nos seducim; qd veritas in no
bis nō est. Hāc rationē ponit Aug. xij.
de ciui. del. c. xij. Ubi sic dicit. Ut natura
sit ex eo qd ex a deo facta est. Ut autē ab
eo qd est. deficiat: est ex hoc qd nihilo
facta est. Nec sic deficiat homo: vt cino
nihil esset: sed vt inclinatus ad seipm. ni
lius esset q' erat: cū ei qui summe est inhe
rebat. Hec alio. Non ergo indiget homo
magistro: seu adiutorio alicui ad peccatū
s; ad resurgendū a pctō ad gratiam non
pōt acina de se. Sic enim fuisse creata
vel pducta de gratia: p se rediret ad gra
tiam naturaliter. Si de materia celi es
set aīa: ad celū rediret: s; qd creata est de
nihilo p se redit ad nichilū. Et ideo pōt
peccare p se: sed nō pōt resurgere a pctō:
nec veniā psequi p se. Et sic p ratio nat
uralis. Et alia rō que d' legalis. Nā
per pctm deus offendit. Offensa autē nō
remititur nisi aīam^o offensi sit placari.
Anim^o autē offensi est in volūtate ipius
offensi. Scdm cū leges: nullus cogit de
iure cuius remittere offensā illi aīa: imo
pōt accusare i iudicio. vel agere ptra ius
iāte: qd nemini facit iniuriā qd suo vti
ore. Ad est ergo in p'tate offendēis of
fensam remittere: s; in volūtate a p'tate
offensi. vñ qd deus offendit est in dei vo
luntate p'tate veniēti nō in p'tate pec
cantiū offendētiū. ps. Vtīs vñ cui nō
imputauit dominus peccatum &c.
Scd. 2. igit vtilitas &c. Est d'tū infu
ret qm fm p'm. Principiū ē dimidiū
dicit: s; fm cōm doctorū insiam. Virtus
sūt cōnece saltē quo adhibui. Si si
m habuerit homo: cum sit substantia
indamētū renz sperādāq fm ap'm
o habedit oēs virtutes. S; oportet hāc
ē esse c'haritate iformatā. Hec cū sola

tis Iesus xps Luce. xvij. pro cui⁹ itelle-
 ctu notandū q^d si aliq^s h³ filiū legitimū
 et naturalē: et h³ fuos mltos: post mor-
 tē ē⁹ heres oim bonor⁹ ē fili⁹: nō autē ser-
 uū. Hoc est de iure ciuili. Et p^o scriptu
 ra q^d dicit. Nō cū erit heres fili⁹ ancil-
 la q^d dicit. Scē. xij. Sal. iij. Ad ad-
 cū filio libere Scē. xij. Sal. iij. Ad ad-
 ppositū. De⁹ h³ fili⁹ et fuos. Fili⁹ ē xps
 et nos sum⁹ fū. Tū t^o rōne creatiōis: tum
 rōne redēptiōis. Empti ei sum⁹ p^ocio ma-
 gno. Xps ergo ē heres vniuersalis Sal.
 iij. Q^d si fili⁹ ē heres p^o des. Itē Heb. i.
 Multifaria multisq^e modis oli de⁹ lo-
 ques pa. in p. nō distis lo. ē no. i. fil. quē
 zli. her. vniuersor⁹ p^o quē fecit et secula
 nos aut fū nō possum⁹ hereditatē glo-
 rie petere quantū dicit deo diligētissimū
 fuim⁹. U⁹ dicit dñs Luce. vij. Quis aut
 vrm h³ fusi arantē: aut boues pascentē:
 q^d regresso de agro dicat illi stas. Tran-
 siet recubē: nō dicat ei. para q^d cenē: et bi-
 cinge te et ministra tibi donec mādūcē
 et bibā. Et post hec tu mādūcabis et bi-
 beas: Nūq^d grāz h³ illi fuo: q^d fecit q^d
 impauerat: Nō puto. Sic et vos cū fecer-
 itis oia q^d pcepta sūt vobis dicite. Ser-
 uū inutiles sum⁹. Q^d debui⁹: facere fe-
 cim⁹. Ideo nō p^o h³ petere a deo. nec p^o
 qui grām: nisi per grāz xpi: quā nāci
 mur et ipse venire dignat⁹ ad nos p^o grāz
 iustificatē. Dicamus ergo sibi. Dñe ve-
 ni: noli tardare. relaxa facinora ple-
 bes tue israel. Deo gratias amen.
 ¶ Omnia de renouatiōe spūali. ser. v.

Eli ⁊ terra transibunt
Luc. xxi. Verbuꝝ pꝑosituꝝ
oñdñ statuꝝ huiꝝ mudiꝝ pꝑ
die iudiciꝝ. De qꝛ statu mo
pꝑdicabo pꝑm mortaliter
Saluteꝝ pꝑmo dgo Maria. Hoc vbuꝝ
hꝝ difficultateꝝ in theologia. Roꝛ qꝛ mue
munꝛ auctoritateꝝ diciteꝝ: qꝛ celli ⁊ ter
ra spꝛ durabũtũ tñ theologia videtũ ⁊
vñ asserere. Vñ David loquẽs de celo so
le eluna ⁊ stellis. di. Statuit ea l eternũ
et in scdm scũ: pꝑceptũ posuit ⁊ nō pꝑer
bit ꝑs. clxviij. Silr dicit Salomõ de ter
ra. Sñatio pꝑerit sñatio aduenit: terra
autẽ in eternũ stat. Ecclẽs. i. Quare ergo
dicit thema. Celum ⁊ terra ⁊. patet dif
ficultat. pꝑo responsione ergo notãdũ
est: qꝛ de corpꝑibꝝ celestibꝝ ⁊ elemẽ
tũ possumꝛ loqui dupliciter. Vno mo

do quantitas ad substantias essentielles.
 Alio modo quantum ad qualitates: &
 ditiones: et operationes accidentales.
 Primo modo celi & terra semper erit
 quantitas eorum substantiam essentia-
 lem: qz licet celi & terra habuerint prin-
 cipium essendi per creationem: tñ no ha-
 bebunt finem in duratione.

¶ Secūdo modo vero transibit. s. quā-
tum ad qualitates accidentales: et reci-
piunt meliores qualitates. Et pro decla-
ratione harum duarum conclusionum et
etiā probatione, nota tria media, s. simi-
litudine: auctoritatē et rationē. Simili-
tudo est de facca argētea antiqua: ma-
culata et immunda: quae polliq̃ argenti
eam purificauit et poliuit videt noua: et
luceat: et quia sit eadē substantia: tñ reci-
pit qualitatē nouā et. Ita et de isto mū-
do imūdo: antiquo et cōqualato et. 3o
xpo tanq̃ bonus magister et argenti
renouauit illum. Terra enim nunc ē im-
munda ex peccatis nostris: sed post iudi-
cium erit munda et purgabitur p ignē
nec remanebunt in ea arbores: nec mō-
tea. Iuxta illud. Mōtes sicut cera fluēt
a facie dñi. Remanebit ergo terra vt fa-
rina alba et feces oim rex cadēt in infer-
nū sup capita damnatorū: fm̃ doctores.
Quātus fetor ibi erit. cogitate vos. Ad
etiā purificabitur: q̃ nō erit falsa nec
mouebit se de cetero: q̃ cessabit motus
primi mobilis: qui est causa oim motio-
num et. Aer etiā purificabitur: q̃ nunq̃
de cetero erit nubilosus: nec tempestus
suis: nec mittet grandines: nec pluuiam
Ignis et purgabitur: q̃ erit lucidior et cla-
rior et purior celo: et nō mouebit ampli⁹.
Itē sol et luna et stelle erūt septēplici-
ter lucidiores, Auctoritas. Erat lux lunellū
et lux solis: et lux solis erit septēplici-
ter: sicut lux septē dixit die q̃ alligauit
diebus vuln⁹ ppli sui et p̃cussit. a plane et
sanauit 3sa. xxx. Vultus s. peccati mor-
talis: et percussurū. i. penā: q̃ tunc deus
tollet ab electis suis oīm culpā et oīm
penam: q̃ non erit de cetero mors: nec
alia penalitas sicut modo fuit in m̃ et
beati non solum gloriabuntur de villo-
no de limbo etiā gaudebunt de reno-
uatione elementorū. De ista renouatio-
ne habetur auctoritas. Ecce ego creo ce-
los nouos et terrā nouā. Per terrā intel-
ligi p̃nt oia elem̃ta Sicut 1sa. 1. In p̃na

pio deus creavit celi et terram: et sequitur: et non erunt in memoria priora: et non ascendent super cor: sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum super his que ego creavi. Isa. lxx. Nota celos novos et terram novam: non in substantia sed in excellentia qualitate. Item alia auctoritas adhuc veteris testamenti. Initio tu dñe terram fundasti et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi prohibent tu autem permanes: et oēs sicut vestimentum veterascent: et sicut opertorium muta eos et muta. Tu autem idem ipse es et an. tu non desis. ps. cxi. Nota initio. Glo. j. filio. Mō enim aliud manu facis: quia non distinguas corporeis membris: sed hoc verbo quod manu: quod verbum hoc et manus. Ipsi perhibent et transibunt. Ex predictis inferet contra falsam opinionem quosdam philosophorum dñitum quod post multa secula idem mundus erit et idem homines sicut modo sunt: quam opinione scripsi in sermone de articulis fidei in. vi. ar. de unitate: ubi agitur de resurrectione generali parte. f. Nota etiam perhibent intelligi vñ. non sicut ad substantiam: sed sicut ad qualitates accidentales. Unde subdidit: sicut opertorium mutabis eos et mutabuntur et. Per hec verba seculo supradicta. Item alia auctoritas novi testamenti. postquam deus reuelavit Joanni quid esset futurum post diem iudicii. Beatus Jo. scripsit dicens. Vidi celum novum et terram novam. Primum enim celum et prima terra abierunt: et mare iam non est. Apoc. xxi. Et sic intelligitur thema. Item alia auctoritas. f. Jo. vij. Preterit figura huius mundi. Itē. ij. Petri. ij. Mō vos celos et. Rō. hanc questionem potest duplex. Una quāvis ad cessationem qualitatis accidentalium celi et terre. Alia est quāvis ad renovationem earundem.

¶ Prima est ista: quia iste qualitates accidentales sunt facte propter servitium hominis. Deut. x. Custodite sollicite animas vestras: et Isra. Ne forte oculis eleuatis ad celum videas solē et lunam et omnia astra celorum: erroris deceptus adores ea: et colas que creavit dñs deus tuus in ministeriis cunctis gentibus que sub celo sunt. Sed post diem iudicii non indigent huiusmodi ministerio istorum quia ad qualitates suas. Ergo cessabunt huiusmodi qualitates. quia cessante causa cessat effectus. c. Cū cessante de appella.

¶ Secunda ratio est: quia sicut homo renouabitur sicut ad corpus: ut ait Aug. xij. de ci. dei. Sic et corpora celestia et elementa renouabuntur: Quia tunc homines incorruptibiles erunt. Ideo a tota creatura corporea tollitur status generationis et corruptionis. Et hoc est quod dicit Apostolus Ro. viij. Ipsa creatura liberaabitur a servitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei. Et quia generatio et corruptio in inferioribus corporibus a motu celi causantur: ideo ad hoc quod in inferioribus cesset generatio: oportet quod etiam motus celi cesset. propter hoc dicit Apostolus. x. Quod tempus amplius non erit et sic intelligitur: quod dicitur Job. xij. Vbi cū dormierit non resurget: donec ateratur celus. donec ista dispositio celi cesset: quia movetur: et in alijs motus causatur. Secundo ergo predictam declarationem quod renouabuntur. f. terra. aqua. ignis. aer. et celus: quod dicitur a philosophis. v. cēntia: sic quod debemus in quinque renouari nunc: si volumus tunc renouari gloriose cum mundo. Renouandum est ergo primum.

¶ Primo corpus per puram continentiam: ecce terra.

¶ Secundo anima per largam benivolentiam. ecce aqua.

¶ Tertio opus bonum eloquentiam. ecce aer.

¶ Quarto opera per sanctam diligētiā: ecce ignis.

¶ Quinto intentio per celestem eminentiam. ecce celum.

¶ In quolibet istorum quattuor predictarum. primo quod et. Per continentiam ad instar renovationis terre: quia corpus nunc non est nisi terra. Gen. ij. Formavit igitur deus hominem de limo terre. f. sicut ad corpus Ideo sicut terra renouabitur: quia non erit in ea lutum: nec aliqua immundicia: et nos debemus nunc renouari in corpore: ne de cetero sit in eo lutum luxurie: nec immunditia corruptionis copulata. Quod autem pertinere debemus: quattuor rationibus persuademur. Primo ratione creationis. Secundo ratione redemptionis. Tertio ratione regenerationis. Quarto ratione adoptionis.

¶ Prima ratio est propter creationem: per quam sumus ad imaginem et similitudinem dei creati. Gen. ij. Ad imaginem quippe dei factus est homo. Nota quantum peccatus esset: imaginem dei proijcere in lutum et. Sic i. propositum et. De bestiis non curat deus

quia non habet suam imaginem: sed de homine sic. Ideo dicit scriptura. Serva animas tuas et da illi honorem finem meritis suis. Eccl. x. Secunda ratio est propter redemptionem: quia filius dei factus est homo pro nostra redemptione: per quam ipse deus factus est ad imaginem nostram. Phil. ij. Qui est in forma dei esset: non rapinam arbitratu est esse se equalē deo. Sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominis factus: et habitu inuenit ut homo. Ideo et. Nota quod propter hoc nullum peccatum sic acriter punitur: est in nocte natiuitatis domini: sicut peccatum carnis: quia omnes sodomite perierunt secundum Hieronimum.

¶ Tertia ratio est propter regenerationem baptismalem: per quam sumus templum dei et res sacre et. Quantum peccatus esset si quis templum dei combureret: vel rem sacrum violaret: Auctoritas. Mefitis quia templum dei estis et spiritus dei habitat in vobis: Si quis autem templum dei violauerit disperdet illū deus. f. Cor. ij.

¶ Quarta ratio est. quia sumus filij dei per adoptionem. Ro. viij. Accepistis spiritum adoptionis filiorum: et clamamus Abba pater. Ergo magnam iniuriam facis deo si miseris violas quod est filia dei sicut violares filiam regis.

¶ Quinta ratio potest addi per remunerationem: quia pro castitate datur vita beata. Mat. v. Beati mundo corde: quoniam ipsi deus videbunt. In cuius figura Nota quod in premium castitatis Joseph quando testatus ab uxore dñi sui noluit assentire: fuit sublimatus et factus princeps Egypti. Hanc renovationem petebat David dicens. Emitte spiritum tuum et creabuntur: et renouabis faciem terre. ps. cxi. Nota creabuntur. f. delectationes spirituales re motis carnalibus. In hac enim vita sine delectatione vivere non possumus: aut carnali: aut spirituali: Et qui non sentit spirituales delectationes: dat se carnalibus: sed persone deuote que gustant spirituales: legendos: orandos: contemplandos: despiciunt carnales: etiam si liceret eis illis vti. Unde David. Renunt conso lari anima mea. Glo. f. In delectationibus carnalibus. Memor fui dei et delectatus sum. ps. lxxvi. Videns ergo David quod sine aliqua delectatione homo non potest vivere: ideo orabat dicens. Emitte spiritum tuum: et creabuntur: scilicet de

lectationes spirituales. Et renouabis faciem terre. scilicet per bonam famam. Nota contra illos qui dicunt. Sufficit mihi conscientia mea et c. Item contra illos qui detinent mulieres: quas occulte desponsant et. Ideo Aug. xij. q. i. Molo. Due res necessarie sunt conscientia: fama. Conscientia est necessaria tibi: fama proximo tuo: qui confidens conscientie: negligit famam: crudelis est. Itē apostolus. Ro. xij. Prouidentes bona non tantum coram deo: sed etiam coram hominibus. Item Thes. v. Ab omni specie mala abstinet vos. facit etiam. c. Cum ab omni. De vi. et ho. de.

¶ Secundo debet renouari anima per benivolentiam: ad instar aque: que non habet amaritudinem odij: et appetitus vin dicte et. Et parcere inimicis: et omnes diligere: sic renouatur anima. Est autem notandum quod dilectio et benivolentia debet haberi ad omnes: quo quadrupliciter. scilicet veraciter generaliter: prudenter: cōstāter

¶ Primo quidem veraciter. per ex corde et subuentia: et non solum ore. f. Jo. iij. Filioli non diligamus verbo: neque lingua: sed opere et veritate. Dic ut expedit

¶ Secundo generaliter: omnes tam amicos quam inimicos. Mat. v. Audistis quod dictum est antiquis: diligas amicum tuum et odio habebis inimicum tuum. Ego autem tē dico vobis. diligite inimicos vestros et

¶ Tercio prudenter. ne amor ille corrumpatur: et trahat te ad aliquod peccatum. Unde in sermone ubi supra parte. ij.

¶ Quarto constanter sine firmitate: ne in necessitate et aduersitate dimittas proximum tuum: sed tunc ei magis subuenias ne sis sicut ille: sed quo scribitur. Eccl. vi. Est amicus socius mense: et non permanet in die necessitatis. Item. Tempore felici multi numerantur amici. Cū fortuna perit nullus amicus erit. Quidius de tribus li. f. Donec eris felix multos numerabis amicos. Tempora si fuerit nubila: solus eris. Hanc ergo renovationem exhortatur nos habere apostolus dicens. Renouamini spiritu: et mentis vestre: induite novum hominem: qui secundum deum creatus est in iustitiam et sanctitatem veritatis. Ephe. iij. Vetus homo dicitur peccator: qui ineratatur spiritualiter per peccatum. ps. Turbatus est a furore oculus

Primum est iudicialis processio.
Secundum est materialis discussio.
Tertium est sententialis diffinitio.
Quartum est finalis executio.
Circa primum nota: q in iudicio quolibet requirunt quattuor differentie personar. Nam primo requiritur accusator. Secundo accusatus. Tertio iudex. Quarto testes. Sic ergo in hoc iudicio primo requiritur accusator. Licet enim xps possit procedere per inquisitionem vel denuntiationem: quia non est sibi artata via procedendi per accusationem plusq p aliu modu. Triplex est autem via procedendi per inquisitionem denuntiationem accusationem: vt in .c. Qualiter: etia qñ de accusatione. nñ ipse ex bonitate sua solum per modu accusationis pcedit. Sicut pz 3o. viij. De muliere adultera: cui dixit dñs. Mulier vbi sunt qui te accusabāt? Nemo te condemnauit. Et dixit nemo dñe. Dixit aut iesus. Nec ego te condemno. Uade et ita amplius noli peccare. Vult ergo xps per accusationem procedere. Et hoc etiam est de iure ciuili: fm q nullus sine accusatore puniatur. l. Rescripto. Si quis accusatorem. ff. de munerib⁹ et honorib⁹. ibi dicitur. Si quis accusatorē non hz ab honorib⁹ prohiberi nō debet. Glo. Quis criminofus. Et nota hic q sine accusatore nemo damnatur. Vñ illud: Mulier nemo te accusat et. fallit in casibus: qui notātur p Bar. Et Glo. in l. ij. §. si. publico. ff. ad l. iuliam. de adulteris. Quādoq pcedit per inquisitionem pcedit infamia: vel rumore Vñ dixit ille diues villico. Quid hoc audio de te? Redde rationez villicationis tue. Luc. xvi. Sed post mortē pceditur p accusationem. Et sic loquimur nos. vel dic q ante villicus fuit accusatus: vt ibi sentit Hieronym⁹ in home. accusator autē i hoc iudicio ē diabol⁹. sicut pbat Apo. xij. proiectus ē accusator fratru nostro ru qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Nota exemplum de beato Bernādo: qui infirmatus raptus est ad iudiciū. Quib⁹ accusaretur a Sathana 6 militib⁹. Rñdit fateor q ego nō sū dign⁹ pprijs meritis regnū celoz possidere. Ceterz duplici iure possidens illud dñs me⁹ iesus xps hereditate. scz prius: merito passionis: altero ipse contutus: alterum mihi donat ex cuius do

no illud mihi vdicāns nō pfundor. In quo verbo inimic⁹ cōfusus abscessit. Pa tet ergo q diabolus ē accusator: qui clamat corā iudice chasto dicens. Iustissimē iudex iustitia volo: iustitia clamorū cōdemnasti me et omnes fautores meos ppter vnum tñi peccatum superbie: ille autem peccator: qui tot mala fecit: debet etiā cōdenari. Quare peto et. Cogitare quātū timorem habebit peccator: q nō credatis q ali⁹ ibi per se loquar: sed ipsemet per se debet loqui. Auct. Omnes enim stabimus ante tribunal xpi. Et in fra. Unusquisqz nostrum pio se rationē reddet deo. Ro. xiiij. Cogitate q durum eet vni rustico: si diceret sibi. Uadas ad audientiam regis: et ibi excusa te: q nō habes aduocatū: maxime si aduersari⁹ esset valde maxime eloquens. Ita in pposito. quia diabolus est eloquentissim⁹ et experimētor: ingenio doctissimus in hac arte. quia iam prope septē milia annorum istam artem exercuit: et quilibet nostrum est rusticus respectu sui. Nota exemplum de illo iuvene dissoluto et male vite: cui i somnis videbatur q erat ductus ad iudiciū ante christū et. Et cum xps sibi diceret: reddet rōnē: tantū terrorē cōcepit: q subito excitatus territus ē effectus totius canus: et de cetero multas vitam suam vixit sancte. facta autē accusatione anteq peccator pñetur corā xpo. Christus citat partē accusatoris: et tenet ordinem iuris: de quo in autētica qui semel. C. quō et quando iudex. ibi eo postulante tribus edictis vocet. et in .c. sacro. extra. de sentē. exco. et in .c. Constitutio. e. ti. lib. vi. Quia citat ter per tres nuntios: et vltima citatio ē peremptoria. Primus nuntius est vox predicatoris q clamat quotidie ex parte dei personis: q pparent se ad mortem: et qua hora nō putatis fili⁹ hominis veniet Mat. xxij. scilicet ad hoc iudiciū mortis. Secundus nuntius est exemplum aliorū: qui quotidie moriuntur: ex qua morte deus citat animā occulte homini interi⁹ sua dendo: vt quid mortaris: preparate. Unde videtur hominibus loqui mortuus dicens. Memor esto iudiciū mei. Sic em. erit et tunc. Mihi heri et tibi hodie. Eccl. xxiij. Sed diabolus multos decipit. si cut decept primos parentes dicens. Ne quāq moriemini cum tamen nullam ex

cusationem habeamus. Sed illi aliqua luter excusabiles videbantur: eo q nullum premortuum viderant. Sic ergo videtur interius loqui diabolus in corde iumentis: dum videt alios mori: dicendo nequaq morieris tu.
Tertius nuntius peremptorius est in firmitas dolor capitis: etia febri. Ad pma duo citatoria homo est contumax cōmuniter: sed enā quidam sunt contumaces ad tertium: q licet infirmetur: non curāt confiteri: nec cōmunicari: nisi in fine: qñ hominē loqui potest. postq pma aia peccatoris est coram xpo si anima confitetur accusationem diabolice aliter respōdet: statim mittit ad furcas inferni. Si nō negat: vel dicit dñe veruz esset feci penitentiā tunc Christus vocat testes. Et q vnus testis non sufficit de iure ciuili. vt in l. i. iurandi. C. de testibus. vbi d: Sanctimus vt vnus oino testis rēponso nō audiatur: etiā pclare curie honore pfulgeat. Quale est ap probata de iure diuino Deuterono. xxix. Non stabit testis vnus contra aliquem qdā illud peccatū vel facinoris fuit: sed in ore duorum vel trium testiu stabit oē pbs. Itē in hoc iudicio erūt tres testes. Primus erit cōscientia peccatoris: in q scripta sunt oia peccata: etiā bona opera facta tanq in quodam pcellu vel in strumento. Auctoritas. Cum gentes q legem non habēt naturaliter ea q legis sunt faciunt. Cuiusmodi legē non habent: tñ sibi sunt lex: qui ostēdūt opus legis scriptum in cordibus suis testimonium reddēt illis cōscientia ipoz. Ro. ij. Dic practice. Quomodo xps dicet videamus instrumentum cōscientie et. Wein. de dicit. Audiamus alium testē si cōcor dat cū primo. Et hic erit angelus bon⁹ qui semper fuit custos hois ab ortu natiuitatis. iuxta ill. ps. Angelis suis de us mandauit de te: vt custodiant te i oibus vjs tuis. Itē autē testis est: videlz qdā boni vel mali homo facit. Et iō est estis de visuz non de auditu: est omni exceptio maior. Illi dicunt of exceptio ne maiores: q repellī nō possunt aliqua exceptione. Glo. et docto. in .c. i. De cōsanguini. et affinita. et Glo. in .c. Item xpoz insitu. de vtilibus stipulatio. in verbo idoneos. Dic practice quō xps interrogat angelū quia dñs interrogat iustum

et impium. ps. Qui respondet dñe versū est: q talis fecit talia et tanta: et tot peccata: sed fecit condignam penitentiā et. vel non fecit penitentiā et. Itē pbat Mat. xviij. De illo seruo qui cū recipisset remissionem decē milium talentozū a domino suo: noluit remittere cōseruo suo debitum centū denariorum: sed suffocabat eum dicens. Redde quod debes. Dicit textus ibi. Videntes autem cōserui eius que fiebant contristati sunt valde et venerunt narrauerūt domino omnia que facta fuerant Mat. xviij. Cōserui. i. angeli. Tertius testis maior alijs erit ipse xps iudex. Auct. Ego sū iudex et testis: nec papa nec imperator et. sed xps sic ex auctoritate excellētissima suar. Patet ergo quomodo in hoc mortis iudicio sit pcellus ordinarius. Ergo vt su pra dictum est memor esto iudiciū sui id est mortui. Sic enim erit et tuum: Mihi heri et tibi hodie. Eccl. xxiij.
Circa fm .c. f. de quibus ratio redditur. Et fit discussio siue inquisitio in illo iudicio vt nos auisemus nos ipsos: sicut qui habet reddere rationē regi sub pena capitis auisat se et. Nota ergo q in illo iudicio debemus. primo reddere rationē de oibus cogitationibus: iō cauēas quas cogitationes habes. Secundo de omnibus desiderijs. Tertio de omnibus verbis etiam ociosis. Mat. xij. Dico vobis q de omni pbo ocioso qd locuti fuerint hoies reddent rationē de eo in die iudici. Item de quolibet aspectu: et de oibus actibus omnium sensuum. cor poris: et non solum de malis: sed etiam de bonis opibus. Et hoc pbat Eccl. xij. Cuncta q fiunt adducet deus in iudiciū p omni errato siue boni siue mali sit. Nota siue boni. Ratio est: q solū deus non vult a nobis q bona faciam⁹ sed etiam q faciam⁹ bō a bene. potest enim bonum fieri male et bene. Et malum male et bene fieri potest. pone exemplum de omnibus et. Bonum quidem male: puta quando fit aliqd de genere bonorum: tamē cum malo fine: puta elemosinam ad finem vanclozie: vel luxurie et. Sic si facio filium religiosū ad finem vt fiat abbas: vel facio filium tuū clericum vt fiat abbas: vel facio filium tuū clericū: vt fiat ep⁹. Sic si iudex dans iustitiam sententiā: ex liuore vindictē: vel rā

in resurrectione iudicis. l. damnationis
patet ergo qd etiā de bonis opibus etiā
fiet discussio in iudicio isto: et concordat
auctoritas noui testamēt. ij. Cor. v. M
nes nos manifestari oportet ante tribu
nal xp̄i: vt recipiat vnusq̄s p̄ut gessit
sue boni sive malum. Remedium est er
go qd reddatis rationes vestras magi
stris rationabilibus. Deus est ordinā
uit magistrōs rōnāles. scōfessores qui
bū dedit potestatem audiendi rationē
opū vestroꝝ et absoluedōis. Mat. xviij.
Quēdā ligaueris sup̄ terrā erit ligatū
et in celis. Et q̄cūq̄ sol. sup̄ terrā erūt so
luta et in celis. Itē Jo. x. Quoz remissio
ritis peccata remittent eis: et quoz retin
ueritis retenta erunt. Ante q̄s. deus fie
rit homo: non ordinauerat istos magi
stros rōnāles: sed volebat ipsos audi
re rōnem: et iō non poterat aliq̄s absol
ui nisi a deo immediate. Et qd deus erat
valde rigidus tunc. Un dicebat deus
vltioni dñs xc. Ideo nullus poterat sibi
sibi sufficientem rationē reddere: et p̄con
sequēs nullus intrabat paradysum. ps.
Quis est homo qui viuet et non videbit
mortem xc. Est etiam aliud remedium
qd faciat vnusquisq̄ sibi amicos de ma
nōna iniquitatis xc. Lu. xvi. Postq̄ hō
deus factus est homo dedit potestatem
istam hominibus. Sicut ergo ille qd red
dit rationem magistris rationalibus est
ecurus coram rege sic et hic. Un qñ xp̄s
iudicat in iudicio aīe. Redde rationem xc.
Dedit tunc anima respondere. Domi
e iam reddidi magistrō vestro rōnāli:
xp̄s remanet p̄tentus et non dānat. est.
Circa tertium qd est sententialis diffi
cultas. Nota qd postq̄dā xp̄s audiuit
sumonia testium: et discussio siue iudici
o p̄dicta diligenter est facta: tunc pro
fert sententiam sū merita anime. Mā
fuit bone vite et fecit penitentiam con
gnam de peccatis commissis. Thē le
fronte dicit xp̄s homini. Euge serue
et fidelis quia in pauca fuisti fide
sup̄ multa te constituam infra in
iudium domini tui. Mat. xxi.
Nota in praua. i. in penitentia: que est
iudicium quā respectu glorie vite etne
xviij. Non sunt condigne passioēs
sue temporis ad futuram gloriā q
labatur in nobis. Si autem fuit mā
vite tunc xp̄s voluit se ad p̄farchā

xiii

⁊ dicit eis. Vos patriarche vultis hunc
 in societate patriar? Rident. Non dñe.
 Nos enim fuimus misericordes ⁊ ille cru-
 delis sicut diues epulo. Et postea dicit
 ppheta. Et vos prophete vultis istum
 Domine non: nos fuimus deuoti ⁊ ille
 ideuotus ⁊c. Et vos apostoli. Absit dñe
 Nos fuimus charitatu ⁊ ille sine cha-
 ritate: surar? iur. v? pirata: v? latro ⁊c.
 Nec voluit tenere cōsiliū nostrū facien-
 do sibi amicos de mammona iniquitatis
 et recipiā eis i cena tabernaculū. lū. xvi.
 Et vos martyres? Non dñe: q? nos fui-
 mus patietes: et ille impatiēs ⁊ vindica-
 tiuus. Et vos cōfessores? Nō dñe. nos
 fecim⁹ pñias: et ille fuit ipenitens Et vos
 gētes? Nō dñe. Ille fuit luxuriosus cor-
 rupt⁹. Tūc dicit xps de inimicis. Seruū
 inutile cūc in tenebras exteriores: ibi
 erit fletus ⁊ stridor dentū. Mat. xx. Re-
 mediū ergo est vt hō euadat illā senten-
 tiā dñatiōis in iudicio mortis: q? hō
 vacet in operibus mie. f. Quociens hō
 q? miseret ⁊ cōmodat: disponit sermōes
 suos in iudicio: q? in eternū nō cōmoue-
 bitur. Nota i iudicio. s. particulari mor-
 tis ⁊ etiā vniuersali. Mat. xxv. exēplum
 Meditatis mihi manducare ⁊c. Et hoc ē
 q? dicit xps q? debemus facere nobis
 amicos de mammona iniquitatis ⁊c. Luc.
 xvi. pfergo scēterialis diffinitio. Quida-
 mus nō executionē ē. Circa quēdā g. s.
 modū q? fit illa executio late sūc. ponit
 xps Luc. xviij. vbi dicit. Factū est āt vt
 moreret medicus ⁊ portaret āt āgelus
 in sinu Abrahā. Mortuus ē ānt bines
 et sepul⁹ est in inferno. Vbi pmo ponit exe-
 cutiōē scēteriale p iusto. Scōpō p dā-
 nato. Nā il sūcia fert p iusto cōtra de-
 mones accusātes: tūc āgeli accipiūt ani-
 mās cū magna reuerētia ⁊ portāt in pa-
 radisum cū magnis laudib⁹ ⁊ cātibus.
 Nota exēplū Greg. in. iij. dialogor. c.
 xv. De aia feruli paralytica: in cui⁹ trā-
 sit audite sunt laudes āgelor ⁊ celo ⁊c
 Dic exēplū. Et iterdū ipse auctor vite Je-
 sus xps dignat venire ad confortādū ani-
 mās. Sicut p? de Tarssila: q? refert idē
 Greg. in. iij. dialogor. amita bti Grego.
 c. xvij. cū venisset ad mortē Iesū veniēte
 vidēs q? magna aia aduersione cepit cla-
 mare dicēs cruciatibus. Recedite: rece-
 dite. Iesus venit. Cūq? in eū intenderet
 quē videbat: sancta illa aia est ⁊ corpore

egressa tamq[ue] subito fragrantia miri odoris affla et f[r]u[m] ip[s]a quoq[ue] suauitatis cunctis olfederet illic auctor[em] suauitatis inisse. Hec greg. Communiter fit angeli duob[us] iam ad gloriā. Un[de] Exo. xxiij. Ecce ego mittā angelū meū q[uo]d p[re]cedat te: et custodiat viā: et intro ducat ad locū q[uo]d parauit. ¶ Scd[us] xps ponit practica s[un]t quā s[un]t executio finis circa practica p[er]denatorū d[icit] dicit. Mortuus est aut[em] diues: et sepultus est in inferno. Nota Sepultus est: q[uo]d ad aīam: q[uo]d corpus nō, fuit sepultus in inferno. Aīa ergo sepelitur in inferno: iuxta modū s[un]t q[uo]d corpus honorabiliter sepelit in hoc mūdo. In cuius corporis sepultura tres p[ri]ncipales criminosi s[un]t. ¶ P[ri]ma q[uo]d aliquis amicus vel scutifer vadit ad eccl[esi]am vt sepultura ap[er]iat: et sacerdotēs p[re]paret: et sit cōmōio a clericis &c. Id ē fit de sepultura aīa: q[uo]d alius mal[us] diues vel p[er]t[ur]b[us] est ad mortē: ydabolus q[uo]d ē t[em]p[or]is cognoscēs naturaliter hosti mortis subito vadit ad p[ri]ncipē inferni. s. lucifer. Id ē: talis diues vel religiosus: vel cleric[us] tenuit malā viā: modo est in articulo mortis. Id ē necessitate &c. Id ē sic fit magna cōmōio: q[uo]d liber illos velle venire. Buxtoris. In fernus subit[ur] p[er]turb[us] est in occurssu ad n[ost]r[um] tui: scitabit ibi gigantes, i. demones. Isa. xiiij. ¶ Scd[us]a crimōia q[uo]d seruaf in sepultura corp[us] est: q[uo]d sacerdotēs et d[omi]ni cātādo Requie[re]t[ur] eternā t[em]p[or]e. Suscipiat te xps q[uo]d canit te &c. portāt scilicet corpus p[re]cedēte si gno crucis: p[ar]etēs amici cū fletibus sequunt[ur]. Ita fit de aīa dānata: q[uo]d portat a demōib[us] sed vociferādo p[er]sistibiles scilicet cēt greg[us] porcor[um] p[re]cedēte signo luciferi. Luculo. ps. xj. In circuitu ip[s]i s[un]t ubi lāt. Id ē dicit scriptura. Vir q[uo]d errauit a via doctrine. i. a penitētiā: in circuitu gigantei cōmorabit[ur] p[ro]uer. xxi. &c. nota q[uo]d demones s[un]t i[n] hoc minis[ter] dei. Scitauit dices s[un]t minis[ter] dei i eo q[uo]d faciūt mori malefactores. Iuxta ill[ud] Minis[ter] ei dei est vindex in iram ei qui male agit. Ro. xij. Unde Hieronymus. et habetur in decretis. xxiij. q. v. Non solum homines minis[ter]i s[un]t: vt vltorēs ire dei his q[uo]d malum operantur: sed contrarie foris dices: que appellantur furores & ira dei. Sino[rum] contrarie fortitudines id est demones &c.

Nota exēplū de demone exterminatore
egyp̄ti: iuxta illū ps. Misit i eos irā īdi
nationis: succinditionē irā tribula
tionem: imissiones per angelos malos
ps. lxxvij.

¶ Tercia cerimonia est. qz fm suum sta
tum et conditionem datur sibi sepultura in
ecclesia iuxta cornu altaris: vel in choro
vel in capella vel alibi. Ita sit de aia in
inferno. Jam sunt ibi sepulchra pro sup
bis non plena terra sed igne inextingui
bili. Uñ aia supbi colligetur sicut fascis
et mittetur in sepulturam supbor: avari
in sepulturam auaror: luxuriosi luxu
riosor. Et sic de alijs. Ita. xxiij. Cōgre
buntur congregatiōe vnius facis in la
cū et clauduntur in carcere etc. Itē Mat.
xiij. Colligite p̄mū zizania et alligate ea
in fasciculos ad cōbur endū. De quibus
dō Sepulchra eorū dom? illoz lēternū
ps. xlvij. Sepulchra eorū. f. dānator
et de nullo alio sepulchro pōt itelligi: qz
alia sepulchra non sunt eterna: sed se
pulchra inferni: sic. Ideo amore dei ca
ueatis ne eligatis sepulturam in vestro
testamēto. i. in vestra vita. Qñ em alijs
eligit malā vitā eligit sepulturā ibi: et fir
matur morte. Ergo diligēter attendatis
vt sitis pparati ad istū tertiū aduentum
Si em paterfamilias sciret qua hora
sur veniret: vigilaret vtqz et nō sineret p
fodi domū suam. Et vos estoie parati:
qz qua hora nō putatis filius hominis
veniet. Luce. xij. Et loq̄tur ad litterā de
hoc aduentu xpi ad mortē. Et cōcordat
inuitatorum huius Dominice dicens.
Surgete vigilamus: venite adoremus:
quia nescitis horam qñ domin? veniet.
¶ De. iij. aduentu dñi ad iudiciū vni
uersale. Vide dñica pma aduētus. Ser
mone q̄ incipit Benedictus qui venit in
noīe dñe. f. aduentus. Sermone
q̄ incipit Et ait signa in sole: luna: et stel
lis etc. Deo gratias amen.

¶ Dñica. iij. aduentus sermo de homi
ne videlz qd sit homo. Sermo. viij.

Uñ es Jo. f. Ser.
erit de homie ad inue
stigādū quid sit homo
Quia multi ignorāt se
Uñ versus. forma fa
nor populi feruor inue
ni lis opef. Subzpie
re tibi noscere qd sit hō

Nam si omnia alia cognosceremus et
hoc solum ignoraremus: parum scire
mus: et nihil esset vtile. Et omnia pecca
ta ex huius ignorantie fonte procedūt.
Et nota qz interrogatur homo in hōis
p̄positis: de substantia: quia relatiuum
quie est relatiuum substantie. Non autē
de qualitate tu qualis es: vel de quan
titate tu quātus es. Unde ipazat impe
rator: deberent respondere: homo sum.
Salutetur prius hō Maria. pro itro
ductione materie predicande. quero qd
est homo: eo qz ad questionē in thēma
te. p̄positam quilibet vestrum responde
ret: sum homo. Ideo sciendū nobis est
quid est homo. Circa quam questionē
inuenio duas diffinitiones. Prima est
ph̄ysica sed defectio sa. Scōa est theo
logica et perfecta. Prima ergo diffinitio
hominis fm ph̄m est ista. Homo est ani
mal rationale mortale. Hec siquidem
diffinitio habet tres defectus. Primo
quia deficit sibi vniuersalitas: quia diffi
nitio debet cōpetere omnibus suis sup
positis: sed hec diffinitio non competit
xpo nec hōi Marię: nec beato Johā
ni euangeliste: qui fm opinionem aliq
rum magnorum doctorū est in paradi
so in anima et corpore. Isti em licet sint
homines tñ non sunt mortales: nec etiā
competit oibus hominibus: et maxime
beatis post corporum resurrectionem.
Defectus autē iste p̄cessit ex ignorantia
ph̄or: qui non crediderunt hominēz to
tum aliquando posse esse immortalem:
quia non viderunt hominem: nisi scōm
huius mortalitatis statum. Sicut dicit
Anselmus et tangit Tho in. iij. sen. di.
clū. q. ij. ar. i. ad primum. Ubi etiam
subdit dicens. Vel dic qz fm ph̄m. viij.
metha. quia differentie essentialēs sunt
nobis incognite: vtimur quandoqz diffe
rentiā accidētalibus ad significādū
diffē: etias essentialēs: q̄ sunt accidēta
lis cause. Uñ mortale nō ponitur in dif
finitioe hōis: quasi ipsa mortalitas ad
essentiā hōis pertineat: sed quia illud
quod nunc causa passibilitatis et morta
litas fm p̄sentem statum. f. cōpositio
ex contrarijs est de essentia hominis.
Sed tunc non erit causa eius propter
victoriam anime super corpus. Tho.
¶ Secundus defectus est quia ista diffi
nitio nullam facit mentionē: nisi de cau

sa materialit formalit de cā effectiua
ip̄i hōis q̄ est de: nihil dicit. Qz ph̄i nō
itelleretur creatio: imo dixerit qz ex
nihilō: nihil sit etc. Qis autē pfecta diffi
nitio debet cōphēdere oēs causas rei
diffinitē: qz pfecta ratio vniuersalis rei
colligit ex oibus causis eius.
¶ Tertius defectus: qz nō facit mētionē
de causa finali ip̄i hōis. f. de beatitudi
ne. Nec mirū: qz cognitio ph̄or nō tāstū
ascēdit. Licet. n. eorū cognitio ascēderet
vsqz ad septimū celū vel nonū qd voca
uerit p̄mū mobile: tñ ad celū qd est bea
titudis. f. empyrēi nō puenit. Et sic non
cognouerit beatitudinē hōis quo ad lo
cū. Sz nec etiam quo ad seip̄am cognō
uerunt: nec etiā quo ad gloriā corporis
vt dictū est supra in primo defectu diffi
nitionis: qz beatitudo hōis pfecta cōstit
in diuine essentie vīfioe: q̄ licet p̄ptia
naturalia acq̄ri nō pōt. ita nec p̄ priuz
itellektū pōt itelligi: vt notat Tho. f. ij.
q. lxx. ar. i. q. v. ar. i. Uñ cognouerunt
ph̄i beatitudinē hōis gñalē hominē: q̄ con
sistit in operari fm perfectā itutē: q̄ tñ
bitudo ip̄fecta est. Vide Tho. f. ij. q. iij.
ar. v. ij. q. iij. ar. v. Sz ad pfectā beatitudi
nē nō ptingit ocul? ph̄i. f. Cor. ij. Oculis
nō vidit nec auris audiuit et in cor hōis
nō ascēdit: que pparauit deus hōi qui di
ligunt illum. Nobis autem reuclauit
deus per spiritum suum. Hec ille.
¶ Est ergo alia diffinitio theologi p̄fe
ctor de hōie dicēs. Qd homo est creatu
ra rationalis ad beatitudinem ordinata.
In qua diffinitione exprimit̄ quibet cā
hōis. In eo enim qd dicit rōnalis ostēd
cā formalis. Differētia em vltima cōsti
tutina h̄z se ad gen? et differētiās p̄cedē
tes sicut forma ad materiā. per hā cer
go causam formālē hō differt a brutis et
ab angelis: qz angel? nō est rōnalis: sed
itellektualis. Mā rōnalis ē homo: qz p
discursum accipit cognitionē de reb? f.
p̄ nota ad ignota. f. rōnando illogizan
do: disputando: et p̄fect? cognoscimus
causas et cōuerso. Angelus hō sine di
scursu simul itelligit effectū cām. finē
et p̄ncipiū cōclusionē et p̄missas. Uñ ex
hoc p̄z qz defect? porphyrius: qñ dixit qz
nos et diu sum? rōnales: f. mortale addi
tū sepat nos ab illis. Hoc idem qd por
phiri? videt sensisse Greg. in homie. epi
pha. Ubi vocat angelū rōnale animal.

Sz dic. Qd ideo ē animal: nō qz sit cor
pus ex aia et corpore: sed ex eo qz habet
virtutem cognoscendi sensibilia: nō ta
men per modū sensibile sed itellektua
lem fm Tho. in. ij. sen. dist. viij. arti. f.
¶ Causa hō materialis tangitur cuz di
citur homo: et de terra format? est. Gen.
ij. Formauit igit de hōie z. limo terre.
¶ Causa hō finalis tangitur cum dicit
ad beatitudinē ordinata. Non autē ad
dimitias: nō ad aliud terrenum. Ro. vi.
Nunc vero liberati a peccato serui aut
facti deo: habemus fructum vestrū in san
ctificatione finē vero vitā eternā. Heb.
xiij. Non habemus hic ciuitatem manē
tem: sed futuram inquirimus. Patet er
go vna diffinitio hōis de qua huc vsqz
speculatiue locuti sumus: scz de homi
ne quantū ad substantiam: nunc hō lo
quamur de diffinitione hominis mora
liter. f. quantū ad qualitatem. Et queram?
moraliter: qd est hō. Ad hanc qōnē. Si
tu interrogas me. Quid ē hō: vt tu qd es
R. quadupliciter fm quaduplicē cau
sam in diffinitione possum.
¶ Primo fm causam efficientem: homo
est animal et propter hoc d̄z se p̄udēter
humiliare. Sz hō fm causam formalem
homo est aial conuertibile: et ppter hoc
debet deo firmis adherere. Tertio fm
causam materialē: hō est aial corrupti
bile: et ppter hoc d̄z dolent p̄lozare. Quar
to fm causam finalē: homo est aial bti
ficabile: et ppter hoc d̄z ardēter sperare.
¶ Primo ergo etc. Nam quia homo est
creatura: ideo est defectibilis et peccabi
lis. Ro. viij. Vanitati enim creatura sub
iecta est. pro huius ratione itelligē
da: est notandū qz ipsi homini est qua
si naturale qz sit animal peccabile: et de
fectibile. Ratio est: qz naturaliter queli
bet res reddit ad suū p̄ncipiū materia
le etc. Vide supra dñica. ij. aduentus ser
mone qui incipit. Scitote qñ ppe est re
gnum dei parte. f. Ex hac ergo ratione
sequit̄ qz non solū hō est peccabilis crea
tus a deo: f. et angel? De quo vide i ser
monibus de pctis in genere ar. f. sermo
ne. ij. in introitu. Et hoc ergo d̄z se hu
miliare. Sicut enim se debet humiliare
seruus: qz est obnox? seruitutis: et est vili
sima res. sic pauper ppter paupertatē.
Uñ magna abussio putat̄ in paupere su
perbia. Uñ Eccl. xvj. Tres spēs odiū

alia mea et aggrauor valde anime illo p.
pauperi superbis et diuitem mendacem
et fatuū et insensatū. Sic et utilitas
conditio est causa huius se humiliandi.
Quāto magis ergo potētia et inclinatio
ad peccatū dū hominē humilare: cum
nihil sit in re natura vilius peccato. Rō
est: qd nihil magis distat a deo qd peccatū.
Dedara hāc rōne et. Et quo sequit qd
nihil sit in re natura vilius peccato: qui
seruus est peccati. Jo. viij. Qui facit peccatū
seruus est peccati. Et in l. i. c. de sensu
passi. Libidinis oīms vitiorum seruus.
Ubi etiā glo. hoc notat. Si ergo seruus
alicuius hominis dū se humiliare: qd est
subiectus iugo seruitutis que est vilissima
conditio: quāto magis dū humiliari ser
uus peccati actu vel potētia. Sic et rōne
paupertatis dū se peccator humiliare. Ni
hil em pauperi peccatōe. Nota hic contra
supboas: qui nō cōsiderant se nec cogno
scunt vilitates humane conditiōis. Jer.
ij. Quā vilis facta es nimis: iterāsvias
tuas. Et hoc etiā p. ex loco: qui dū ppor
tionari locato. Uilior aut locus qui sit
in vniuerso est infernus: et ratione lit.
et ratione fetoris et. In quo peccator di
gnus est poni et. Uide in sermonibus
de peccatis in genere argu. i. sermone. f.
parte. iiii. Contra aut illos qui superbi
unt dicunt Apo. iij. Dicis qd diues sum
et locupletatus et nullius ego: et nescis
quia tu miser es et miserabilis et pau
per et cecus et nudus.
¶ Scō est animal cōuertibile: et hoc ex
cōsideratione cause formalis que est aia
rōnalis. Cū em hō sit animal siue crea
tura rationalis cōsequēter per discursū
intelligit. vt. d. dictū est. Et ideo nō istā
ti intelligit: sed ratiocinādo. Ratio autē
pōt adherere vero et falso. Vñ et ante
electionē et post: pōt ratio mutari de vno
ad falsum et cōuerso. Cū ergo actus vo
luntatis sequat actū intellectus: ideo sicut
ratio et intellectus hominis nō ad
heret vero et falso immobilitate. sed mo
biliter: ideo pōt cōverti de vno ad alterū.
Et hoc verū est. donec homo viuit in
corpore: sed post mortē ita adheret bo
no vel malo: qd in cōuertibilis est. Sicut
et angelus post casum: qd vt dicit Dama
se. hoc est hominibus mors: qd in angelis
casus. De hoc vide Tho. pte. i. q. lxxij.
sr. ij. Vñ Bre. xxy. di. c. Qualis hinc qd

egreditur: talis in iudicio p̄sentatur.
Itē et c. xj. Si ceciderit lignū ad austrū
vel ad aquilonē in quocūq loco ceciderit
ibi erit. Si aut queris quare homo est
cōuertibilis dū viuit: nō autē post mor
tem. Uide qd scripsi inde peccatū in ge
nere ar. ij. sermone. ix. vbi agit de eter
nitate pene infernalis parte. ij. Et pro
pter hoc dū hō deo firmiter adherere ip
sum ardēt amādo. Et hoc tñ p. p. bñ
cū qd recepit a deo qd fecit eū creaturā
nō qdē habētē solū esse: nec solum esse:
viuere: nec esse viuere et sentire: sed etiā
intelligere in quo cōcat cū angelis: tū
etiā vt diligēdo deū cōsequat hō quan
dā imobilitatē sicut ipse deus imobilis
est: et amor est virtus vniuersa et cōforma
tua amantis ad amātū. Si qd diligit
mūdū est in continuo motu: sicut et mū
dus semp mouet Brez. Qui labenti in
nitur necesse est vt cū labētē labat. Vñ
versus. Oia p̄tereūt: p̄ter amare deū.
¶ Tertio homo est aial corruptibile et
mortale ex cōsideratione cause materia
lis: qd de hō factus est: vt dictū est supra
nō tñ intelligas qd solū de terra sit fa
ctus homo: sed de quatuor elemētis. Scri
ptura aut loquē de materia corporis
humani: nō facit mētionē nisi de terrae
aqua dū dicit. Formauit igit deus hōmē
de limo terre. In limo aut est terra et aq
cōglutinās partes terre. Non aut facit
scriptura mētionē de aere et igne. Et hu
ius ratio est: qd lū sit homo cōpositus ex
quatuor elemētis: tñ id de aere et igne mē
tionem nō facit: qd minus abundant in
quātitate in corpore hominis qd terra et
aqua. Et etiā qd in tota rerū perductio
ne: de igne et aere que sensu nō p̄cipium
tur a rudibus mētionē nō facit scriptu
ra: que rudi p̄p̄lo loquebat fm Tho. pte.
i. q. c. argu. i. ad quantum.
¶ Si aut queris: quare aer et ignis mi
nus abundant in corpore hūano qd terra
et aqua. Ratio est: quia ignis et aer sūt
maioris virtutis in agendo. Unde si
etiā fm quantitatē in corpore huma
no abundarent. oīo ad se traherēt alia
et non possetri eri equalitas cōmixtio
nis que est necessaria in compositione
hominis. Nec notat Tho. vbi supra in
respon. ad. ij. ar. Et ex hoc patet ratio:
quare homo est corruptibilis: qd est cō
positus ex materia quatuor elemētis.

vt que cum sit affecta qualitatibus con
trariis. i. siccitate et humilitate: frigidita
te et caliditate: ad modū quatuor ini
micorū semper sunt in continua pugna
ex quorū discordia soluitur corporis ar
monia. Secus aut est de corporibus ce
lestibus quorū materia non est de quat
tuor elementis: nec est illa materia in
potentia ad aliam formā et. Et ex hac
ratione debet homo dolenter plorare:
cogitando qd debet corrumpi et mori:
in cuius mortis die valde angustia bñ.
Et hoc est valde erile homini. Vñ Eccl. i.
vij. In omnibus operibus tuis non pecca
re nouissima tua: et in eternis non pecca
bis. Nota nouissima duodecim nouissi
ma cōcurrūt die mortis. scz. i. corpus et
ser alic: que sunt diligēter memoranda.
¶ Primo ergo cogitas qd tūc perdes vi
tas corporale quā sup oia diligis et quā
nūq recuperare poteris p toto mūdo.
ps. Spūs vadēs et non rediēs. Item ali
bi. Qm spūs pertrāsibit in illo et nō sub
sistet: et nō cognoscat ampli locū suū.
Ideo despice vitam istam: nec tantū eā
diligas sed plange.
¶ Secūdo qd nudus sepelieris: nec vestiēt
te de auro: nec de serico: nec cū localib
et. Sz vñ triste linteamē vel sacculū tecti
portabis. Cōsanguinei hō iterū qd hō
moritur pquirūt pecuniā et localia et.
Uide in sermonib⁹ quadragesimalib⁹
de penitētia. Ideo despiciant diuitie p
quib⁹ fm laboras: qd tūc deserēt te. ps.
Domierūt formā suā: et nihil inuenerūt
viri diuitiarū i manib⁹ suis. Igit plora.
¶ Tertio qd oēs amici te deserūt: solum
associabūt te vesp̄ ad foueā. Ad hoc fa
cit exēplū. qd legi de trib⁹ amicis i hy
storia balaā et. Ideo nō facias incōue
nientis aliquid. ppter amicos ptra deū
quia deus nunq derelinquet te et.
¶ Quarto quomō ponit corp⁹ i foueā
quō calcat. Ideo nō supbias qd tūc
slo potēs et glōsios et. Eccl. x. Quid su
perbis terra et cinis. Nota practice. Si
qs aperiret sepulturā. pape alicui⁹ mor
tū: vel alicui⁹ regis. et colligeret pulue
rē toti⁹ corporis sui in planta man⁹ pos
set dicere alijs. Ecce pp. et. Ecce rex et.
Et id nō cures de officijs et dignitatib⁹.
¶ Quinto quō corpus in foueā corro
denr a vermib⁹ et serpentibus. Eccl. x.
Cum moriet hō hereditabit serpēs et

bestias et vermes et. Nota practice quā
do homo facit telis relināt heredem si
lium qui est hō bonorū: sed corpus sunt
heredes vermes: aie hō diabolus: si est
mal⁹ hō: vel deus si est bonus. Nota de
illo mercatoris: qui est inuitatē ab ali
quib⁹ facere telis dū esset in extremis
dixit. Quid opz. Relinq bona mea filio
meo: et aiam diabolo et. Debebat adde
re vñ: et corpus vermib⁹. Et ideo si ista
bñ cogitaueris: dices. O miser. Ego suz
cōinquinari⁹: qm: qd ita delicatē eis
paro et. Et sic fugies delicias corporis.
¶ Sexto cogita quā est dolor in sepa
ratione aie et corporis: qd potēs cognosce
re ex dolore qui sentit propter sepa
rationem vnius membrū.
¶ Septimo cogita qd tū morieris: quo
modo multi demones erūt i camera tua
et. ps. Inhabitabunt et abscondent: ipsi
calcaneū meum obseruabunt.
¶ Octauo qd aia separata a corpore. sta
tim ducit ad iudiciū corā xpo: quāter
rogabit te et. Null⁹ pro te respondebit
nisi bona opera. Apoc. xij. Vñ mortuū
q in do. mo. amo. iā di. spūs vt re. a lab.
suis. Opera enim illor sequitur illos.
¶ Nonō cogita de sentētia que dabitur
irreuocabili nec erit loc⁹ appellatiōis
In hoc est mūdo bene potēs appellari
a sentētia dei: qd sunt due eius curie. i.
iusticie et misericordie. Unde appellat
a sentētia lata in curia iusticie ad curiā
misericordie: que ē maior. Sic fecit Da
uid dicens. Misere mei deus: fm ma
gnam misericordiam tuā. Sz post mor
tem non est nisi curia iusticie: et id nō da
tur locus appellatiōis. Uide in feria
in rogationibus sermōe qui incipit oīs
qui perit accipit pte. vi. O quātim timor
erit: qd iudex illē nō hz superiorem.
¶ Decimo cogita si snia dabitur ptra te
qualiter fiet executio a demo. bñ et est
qto horrore et tremore. Isa. xij. Infer
nus sub⁹ cōtribat⁹ est in occurſu ad
uent⁹ tui. fuscabit tibi gigantes. Uide
supra sermone p̄ximo parte vltima.
¶ Undecimo cogita cōmunitatē penarū
qd i inferno nulla ē redēptio. Nota h exē
plū qd legi i horologio sapie. De lamē
tatione quā faciūt dānati ppter penarū

ternitate & de morte illo magno &c. Unde sapie. v. Dicunt dñati. Erantibus a via vitatis & iusticie lumen nō illuxit nobis: & sol intelligēte nō ē oīr nobis &c. Itē Treñ. v. In psona damnatorū dicit Iher. Defecit gaudium cordis nri. perius est in luctu chorū noster. cecidit corona capitis nri. ve nobis qz peccauimus &c. Si ista cogitaretis sepi nō saperetis vobis mūdū: itē: s; ipm contēneretis. Hieronymus ad paulinū. f. facile cōtemnit omnia qui se sp cogitat esse moriturum. Multi male instruit filios dicendo. Videas fili ne cogites de morte: quia sic nullū bonū faceres. Cū tñ dicat Ihero. Platonis snia est oēm philosophātūz vitā meditationē esse mortis: de oibz autē vos cogitatis & pparatis & disponitis vos pter qz de morte. O cecitas magna cū mors sit certior oī re mūdi. Nota exē plus de beato Arsenio qui semp fiebat. Quarto hō est aial bñficabile: ex cōsideratione cāe finalis ad quā creatus est. qz ad finem bñitudinis adipiscēde. Vide de hoc in sermonibz de pctis in genere ar. ij. f. mone. iiii. pte. ij. Cōsistit autē beatitudo hoīs in tribz dotibz aīe pncipaliter. Prima est clara visio: que rñdet fidei. Scda est pacifica rētio: que rñdet spei. Tertia est pfecta fructio: que respōdet charitati. Et hoc vide in sermonibz de articulis fidei f. mone. xiiij. Ubi agit de glia aīe. Propter hoc ergo d; hō firmiter sperare se psequitur illā gliaz & sic viuere hic: vt ad finē illuz pueniat: quia alias nō esset spes sed. psumptio. Ergo sobrie & iuste & pie viuam in hoc seculo expectantes beatā spē & aduētū glie magni dei & saluatoris nri Iesu xpi. Deo gratias amen.

Domnica. iiii. sermo de medio quattuor virtutum. Sermo. ix.

Medius vestrum stetit quem vos nescitis Jo. hā. i. Thema dat mihi motiū pñcādū de quadā materia vili & necessaria ad gubernationēz vite. f. de quattuor virtutibus moralibus ad pueniendū ad glām &c. Saluetur virgo maria &c. Intellectus litteralis. Verbi huius fm qz dicit Joh. baptista. Judeis est qz xps medius eoz.

fuerat &c. An anteqz xps predicaret publice & faceret miracula: fuit qñ. x. an. notū: l; scitē ipm sciri hōiem: non tñ mūdi redēptorē: ppter qd Jo. bapt. dixit Judeis. Vnde vñ scitis. f. xps quem vos nescitis. patet scñsus litteralis the. mathis. S; iuxta intellectū allegoriz quē volo ptractare. p declarationē the. mathis. Sciedū qz antiqui pbi morales: presertim. Aristoteles maior eoz diffiniēdo qd est virtus: dicit qz virtus est habitus electus in medio cōsistēs determinata rōne. put sapiēs ordinabit. ij. Ethic. Ubi sūt quattuor clausule. Prima clausula dicit qz virtus est habitus. f. mētis sicut vestis dicit habitū corporeus. Uñ sicut psona honesta induit. pñcio camisiā. Scdo facietū. Tercio pellicē. Quarto tunicā. Et quinto mātellū. Sic aīa psonē virtuosē induit. Primo camisiā castitatis qz tangit carnē sicut camisiā. Istaz camisiā portat Religiosi boni & clerici & laici casti. etiā viuētes in matrimonio si seruāt sibi fidē: istā camisiā induit. f. farctum est hūilitas sine qua castitas non placet deo. Uñ si xgo Maria cū camisiā castitatis non habuisset: istā hūilitatis non placuisset deo. Uñ ipsa dicit. Quia respexit hūilitatē ancille sue: nō dicit castitatē. pellicē de sup est xpus mie que calefacit cor psonē ad cōpaniēdū pñcio. Tunica est charitas dei & primi: qz operit multitudinē pctōis. i. Pet. iij. Qz p charitatē remittunt pctā. Uñ de Maria magdalena b; Luc. viij. Dimissa sūt ei peccata multa: qm dixerit mltā. Ista est vestis nuptialis sine qua nemo est dignus intrare nuptijs vite eterne &c. Mat. xxij. Amice quō huc intrasti non hñs vestem nuptialē. Nota amice. f. per fidē sine charitate. Mantellū sustinens pluitas: est patientia qz sustinet hō aduersitates. Ecce qre pñs diffiniēs virtutē: quasi p gñe dicit virtū est habitus. Jo. qñ aīa recedit a corpe i morte: nñl fuerit induta virtutibz turpis est valde abominatur ab oibz sanctis & angelis sicut vos abhominaretis mulierem nudā &c. Ducendo ad infernū &c. Jo. ex hac rōne dicebat Jo. Apo. xvi. Beatū qz vigilat & custodit vestimēta sua ne nudus amulet & turpitudinē ei videat: & nō loqutur de vestimentis corporis sed anime. Scda clausula est electus. i. volūta-

rius qz volūtarie d; fieri opo virtuosum ad hoc vt sit meritorius & nō ex necessitate vel coactione. Multū em abstinet ex necessitate: vt infirmus nō est meritorius. Scda de asperitate lecti: si ex necessitate vt capiti & carceratō ppter crimē qz tenet cathenā in collo & dormit sup terrā: nō est meritoria ista pñia: l; ex patientia si eā habear sic: l; qz pōt dormire in bono lecto & dimittit ex meritorius: qz est electus. i. volūtaris. Idē de latrone seu fure qz scopat per ciuitatē: qz nō est habitus electus: sed virtuosum est et meritorius quādo homo cogitat. O miser ego sum latro & furi: qz furatus sum honorē dei: ideo vt latro volo disciplinari in remissionē peccatorū meorū & in memoriā passionis xpi. Ecce quare dicit electus. Jo. dauid qui faciebat penitentia tota die &c. Di. c. i. volūtarie sacrificabo tibi: quasi dicat nō coacte. Ideo Petrus. Nemo vestrum paciā quasi homicida: aut fur: aut maleficus: aut alienorum appetitor. Si autē vt Christianus nō erubescat &c. i. per iij. Sicut cōtra. Nullū opus malum dicitur demeritorium: nisi a volūtarie electione procedat. Uñ Augu. pñio lib. Retractionū & habet in decretis. xv. q. i. c. f. in versū. Usqz adeo peccatum volūtaris malum est: vt nullo mō sit peccatum. nisi sit voluntarium &c.

Tercia clausula ē in medio cōsistens virtuosus em opus semp est in medio & non in extremis: minus em & parū sūt extrema. medium est virtuosum. Verbi gratia. Da exemplū: de Ieiunio. Itē de elemosinis & de alijs. Debet etiā hō cōcordare cum illis quibus cōiuit: sicut vxor cum viro & contra. Idē de religiosis clericis &c. Idem de seruīs cum dominis & cetera. Unde Augu. in libro de doctrina christiana: & habet in decretis xij. di. Quilibz rebus pretereuntibz restrictus vñ: sese hñt mores eoz qz quibus viuit aut impetrās: aut superstitiosus est: quisquis vero sic eis vñt: vt metas pñtudinis bonoz inter quos puer satur excedat: aut aliquid significat: aut flagitiosus est. Glo. qz forte h; ventrem insatiabilem: vel qz causā infirmitatis hoc facit. In omnibus em talibus nō vñt rerum: sed libido in culpa est. Nota de beato antonio in prima collatiōe abba-

tis Moysi: qui determinauit virtutē discipulis esse principalliores ceteris de quo per beati Thō. in. iij. sentē. distin. xxxij. q. ij. ar. v. in tempore. ij. c. f. de officio custodis. xpc potes tangere aliquid de virginitate: an sit virtus: & si sic confitens cōsistit in medio. Medius ē istud non cōsistit in materia sed in proportione ad personā. Ideo dicit philosophus in. ij. Ethic. qz medium virtutis non secūdum quantitātē. sed secūdum rationem rectam determinatur. Multū em comedere vñm panē est superflū: & tamen alijs etiam duos comedisse non est superfluum: ita & de alijs &c. Medium tenet re beati. Iuxta glo. in. c. Quercetū de officio del.

Quarta clausula prout sapiens ordinabit: seu determinabit. Si queratur illud mediū in quo virtus cōsistit a quo terminabitur. Aliquid iudicio meo. nō sed prout sapiens ordinabit vnde religiosus nō habz determinare sibi mediū quia sapiens ordinabit: vt Dominus in predicatoribus: & frāsciscus in monachis. Et benedictus in monachis: &c. Item in clericis: put sapiens cōsiliū edesse ordinauit in decretis: et decretalibus. Istud est mediū: facere plus vel minus est extremū. Itē de laicis cōiugatis put sapiens aplos ordinauit. f. Cor. vij. Vxor viri debet reddat. Similiter & vxor viro &c. Itē vir debet diligere vxorēz sicut christus ecclesiā Ephe. v. Vxor autē debz obedire viro sicut sibi subiecta. Sub viro pñte eris & ipse dñabit tui scñ. iij. Intellige in his qz nō sunt contra deū. Itē debet nutrire plem: instruere & disciplinare &c. Itē de alijs oibz hoībz mūdi put sapiēs deus ordinauit. f. pñcipēdo p mādātā decalogi &c. Qñqz em homo decipit si vult mediū p se determinare: qz vt dicit Gre. in decretis. xij. di. Sepe vitia se ingerūt & se esse virtutes mētunt: vt tenacia parsimonia: & fusio largitas: crudelitas zelus iusticie: remissio pietas: velit videri. Et ideo dicit put sapiēs ordinabit. patet diffiniō virtutis. Vnde ad pñtū: scriptura sacra dicit de christo. f. Cor. i. Nos pñcamus xpm dei virtutē & dei sapientiā. Si ergo virtus cōsistit in medio: & xps est virtus. Ergo sibi cōuenit esse in medio: & nō in extremis vitioz. Ideo iudeis stantibus in

Sed infra octauā natalis dñi: de hereditate & exheredatōe vite cñe. ser. x.

S filius et heres per deū sal. iuy. Et in epistola quotidiana. bona sequētia est filius. s. adoptiuus. Ergo heres: qā nūc adoptiuo debet aliqua pā hereditatis pñe: nōs autē sum⁹ filij adoptiui per grām. Ro. iij. nō cō accepit is spm̄ tantū itē in mōre: sed accepit is spm̄m adoptiōis filioꝝ i quo clamamus abba pater. Ergo sumus heredes dei. Dicit autē nicola⁹ de lira Sup̄ predicto xbo Ro. iij. Si autē filij & heredes: q̄ hereditas ip̄a ē deitas: q̄ it beatitudo obiectue: q̄ nō diuidit per pēs: sed tota habet & libet bono: non ita totaliter: q̄ unus et alio beatur. Et hoc mō filij dei. Sermo ergo n̄ erit ad videndū q̄ sunt illi qui perdere merent hereditatē regni celoy: caneam⁹ &c. Et qā Ap̄ls in themate pposito loquit lē galiter tanq̄ legisla. jō & nos ipsius vefigia imitantes legaliter etiā predicabimus. Legales quidem in institutiones ad morales instructiones reducentes Salute. virgo &c. pro declaratione thematis & materid introductionē predicā de est notandū: q̄ cōclusio vera est & ap probata d̄ iure diuino naturali: canonico

Dñica infra octauā natalis dñi de here ditare.

et civil: q filij legitim⁹ et naturalis vel salte legitim⁹ cuiusmodi sum⁹ nos xpia ni q sumus filij dei: ideo vocam⁹ ipm pa tris nrm dicetes. pater n^r qui es in celis et. De naturali aut filio dei d^r iherie. f. Nouissime locut⁹ est nobis in filio: que cōstituit herede vniuersoz et. Debēt eē heredes p^ris et ad eius bona succedere. Hoc pbat. p^rimo de iure diuino in ver bis p^rpositis. Itē Ro. viij. Ipse em spūs testimoniū reddit spūi n^ro. qz sumus fili j dei: si aut filij et heredes. Secdo pbat de iure naturali qd dicitur hō: vt sicut fili us succedit in locū p^ris: sic et cōcedat i bona: qz plus est psona q bona: qñ em pater relinquit filiū post mortē suā: vnde adhuc ipse p^r viuere in filio: eo q si lius repñtat psonā patris: imo eadē per sona videt^r eē cū vna psona censeat pater et filij: vt. C. de impub. et alijs subit. l. fi. Insi. De inutilib⁹ stipula. §. Et ve ro. Unde Eccl⁹. xxx. Mo: tuus est pater et quasi nō est mortuus: similē em reli quit sibi post se. Et ex hoc a fortiori seq^r q multo magis ad bona succedere de bet ex vi naturalis rōnis. Et hoc exp^risse dicit ter⁹ legalis in lege scripto. ff. Un liberib⁹ vbi sic Jurisconsultus ait. Nō sic parētib⁹ liberor⁹ vt liberis parentū de betur hereditas: parētes ad bona libe roz rō miseratiōis admittit: liberos na ture simul et parentū cōe vōtū. Nota nō sic parētib⁹ declaro. Mā qñ filius pmo ritur p^ri et miseratiōe succedit ad bona filij ne addat afflictio: vt qz in vno gra uat. in altero releuat: nō aut ex natura qz naturali cursu debet p^rmo p^r filio et nō eōuerso. Un dicit Ap^l. ij. Cor. xij. Nō debēt filijs parētib⁹ thesaurizare sed parētes filijs. Un tunc turbat ordo nature qñ filij p^rmo p^r p^ri. vt dicit ter. in l. Mā et u. c. iij. ff. de inoffi. te. Unde Bulgari⁹ qz doctor egregius cū de cessisset fili⁹ eius ipso viuente ait. Ordine turbato succedis bulgare nato.

¶ Tertio pbat de iure canonico. Nota in. c. Raynicus de testa. in. c. si p^r. eo. ti. lib. vj. et. xviij. q. iij. c. vlt. qd iura habet et recita hic.

¶ Quarto de iure ciuili f3 qz disposituz ē: qz p^ria cā in successiōe sit liberor⁹. In si. de h^ridum q^ritate et di. in prin. Un et vno p^re reputat filij i p^rate qñ dñs p^r noz bonoz: et idcirco mortuo p^re: nō d^r

prope filij adiere h^riditatē p^rna: sed se imiscere hereditati: qz post mortē p^ris nō recipere hereditatē videt^r: f3 mag⁹ libe rā bonoz administrationē p^regit: vt di. ter. i. l. In suis. ff. de lib. et posthūis. p^reg⁹ clusio. p^rbat o iure pbati p^ro: et hic ē qd dicit thema. Si filij et. Et ex hac con clusione inuicē correlariū qz ius ciuile vel statuti municipale si posset p^ruare totaliter filiū hereditate p^rna: heredita te dico. i. legitia qz d^r debiti bonoz sub sidiū intellige discrete: nō aut sic posset di minuere legitima vel augere sed i to tū p^ruare nō posset: puta statuēdo qz pri mogenit⁹ succedat i totis exclusis alijs filijs: nihil valet hoc statuti: rō qz nō d^r iure naturali et diuio debeat hereditas p^ris filio vt dñm ē: ergo p^rius ciuile tol li nō p^ro: qz ciuilib⁹ qdēz rō ciuilia iura p^rimere p^ri. naturalia nō nō. Insi. de leg. agana. tu. §. fi. Itē qz iura sanguinis nullo iure ciuili dirimi p^rnt. ff. de regu. iu ris. l. iura sanguis. Un nec p^raria p^rue tudo valeret. vij. di. c. frustra de p^rue. c. vlt. et nota in. c. Raynicus qz Jo. an. ab ba. et alios de testa. Et hoc teneo Wynus in regula indultū lib. vi. Cynus et Bal. in. Lea lege. C. de epi. et cle. Ampli⁹ si p^r vellet ex h^ridato filio ecclesiā vel paupe res istituere nō posset. Un Aug⁹ in fmo ne de vita clericor⁹ in decretis. xviij. q. iij. c. vlt. Quicūqz ait vult ex hereditate q liū h^ridē facere eccliam: qrat alter q su sapiat nō Aug⁹. imo deo p^ripio nem nē inueniet. Ampli⁹ si qz bona suadnas set ecclie eo qz filiū nō h3 et postea nascē sibi filij de iure vbiqz ad legitimā sibi debita donationē illam reuocare: vt ibi dē d^r. et p^rfirmatur de iure ciuili. l. l. si vn qz. C. de reuocā. dona. Qd aut dixi non posse p^rius ciuile vel statuti municipa le vel p^r p^rna dispositiōe filiū p^ruati to taliter legitia ē: v^rz: nisi ex rōnabili cā: qñ sic posset filij p^r iuris v^r p^ris dispōnē totali p^ruati legitia: puta pp delictuz si li: qz tūc h^r p^rueniunt i naturali f3 qz dis ponit qz maleficia puniant. l. ita vulne rat. ff. ad. l. aq^ria: et publice vilitat⁹ in teret⁹ vt maleficia nō remaneāt i p^ruati ta: vt di. ter. in. c. vt fame de sen. ex cō. De terminare aut h^ridōi penā p^rinet ad le g⁹ ciuilib⁹ latorē. Un lex ciuili nihil aliū est qz determinatio iur⁹ naturalis: vt di cit Th⁹. j. q. iij. c. lxx. ar. ij. et. iij. Mo ad p^r

Et ex hereditatione vite eterne. Ser. ij.

rr.

positū nrm. cūz nos sim⁹ filij dei vt dicit Ap^l. i. epla hodierna. et Ro. viij. et. i. Jo. iij. Videte qñ charitatē dedit nobis p^ri: vt filij dei noiarem⁹ et simus. Itē Jo. i. Quotqz at recepūt eū dedit eis p^ratē si lios dei et. et. Ergo o iure debem⁹ p^req⁹ h^riditatē regnuz celoz: vt di. thema: nisi pp aliq⁹ delictū excludi mereamur. Si aut qñs qz et qñ sunt ista delicta pp qñ me reat hō p^ruaria censu p^rine hereditatis. R. Jus ciuile ponit. xij. c. qdñr cāe in p^ritudinā: qz ponunt in Autē. vt cūz de ap. co. §. cās coll. viij. Et canonice no tāt in. c. qñtaualis de in. iur. et vide qd scripsi i fmo de. x. p^rceptis l. iij. p^rcepto d^r honore parentū fmo. iij. p^rte. iij. Sed egoreducā illas ad qñ qz.

¶ Quedam ex iracundia.

¶ Quedam ex inuidia vel malicia.

¶ Quedam ex concupiscentia.

¶ Quedam ex auaritia.

¶ Quedam ex inuidia.

¶ Cauet ergo vnusqz rō. p^rimo ergo ex iracundia. p^rcedit due cāe in g^ritudis. p^ria ē man⁹ inectio. Secda oris exp^rio batio. p^ria qz est man⁹ inectio: puta qñ filij in p^rem man⁹ mittit vilitas: dic⁹ hoc p^ratē sic expedit et. Moral⁹ p^r n^r ē xp⁹: ad quē dicim⁹ p^r n^r qz es i cel⁹. Qui cūqz h^riditatē inficit fieri merēt etne h^riditatē extores: p^rea fuerit ex h^ridatē Judei: qz man⁹ inectit i xpm. Nō gabola d^r colonis: qz postqz infecerūt s^r uos p^ris fālias occiderūt filiū dicetes: h^r est heres: venite occidam⁹ eū: et hēbim⁹ h^riditatē ei⁹: et seq^r Auserūt a vob⁹ regnū dei et dabit^r gēti facietū fruct⁹ eius Mat. xij. Sic p^retores et. Si veniret xps i ter rā hodie iterato mlti occiderēt eū: si eis p^rtradiceret et. Alio et mō mēs i xps i mi cū qñ p^rimū p^rentis. Hoc p^ro rōe et auct. Rō ē duplex. p^ria: qz si p^rentis in eū vnū corp⁹ p^rentis. et caput clamat dicēs. Meu p^ruallū me et. Sic mltie et. xps: singl⁹ at al⁹ alteri⁹ mēbra. Caput at hui⁹ corp⁹ est xps. et p^rh. j. f3 dedit caput sup oēs ec cliaz qz ē corp⁹ ei⁹. Et p^rserti xps p^rentis: qz et sacrosdotes et religiofos p^rentis dñr p^res laycor⁹: dñr et xpi. ps. xij. Molite tēgere xpos meos et. Tñ iuste tales ecclia p^rentis gladio Anathemat⁹. xviij. q. iij. Si qz suadēte diabolo. scda rō

et: qz q p^rentis imaginē xpi p^rentis: xps: f3 cit iurā xpo et d^r hac oēs clamāt. sic ima go dei ē hō: nobilior qñ sit imago argēti. Ad imaginē d^rpe dei fact⁹ est hō. Eccl⁹. ix. patet rō. Auctoritas. Actū. ix. Sau le saule qd me p^requeris et. Itē. Mat. xxv. Qd vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis.

¶ Secda rō siue cā est oris exp^robatio: Sicut cū filius blasphemat p^rem: puta appellādo ipm. p^rditore: vel aliqd tale vel ihoneste sibi cōiutiat. Sic hodie et. Nota cōtra blasphematores qz inter ce tera peccata grauius est blasphemia: qz directe dirigit cōtra deum. Si non esset aliud p^rctm in mīdo: hoc solū sufficeret ad destructionē mūdi: ē magna culpa regētiū: ad quos p^rinet punire: nō pu niunt ea. Ro. i. in fine: et talia agūt digni sunt morte: Non solū q agūt vel faciūt: sed etiā q cōsentit facietibus. Itē conq ritur dñs p^r os Esa. dicēs. Mīatores po puli mei inique agūt. et uig^r tota die no men meū blasphemāt et. Esa. liij. Nota hic quō ātqui in tāto horrore habebāt dei blasphemā: qz hoc p^rctm etiā ore di cere abho trebāt Job. i. Ne forte pecca uerint filij mei et bñdixerint deo in cordi bus suis. Nota Leuitici. xxiij. Qui blas phemauerit nomē dñi: morte moriatur: lapidibus opprimet eū oīs multitudo populi. Volunt em dñs q nullus rema neret de populo q nō cōsecra ret manus suas in sanguine blasphemātis. Oēs er go tales regni celestis hereditate p^ruāt Un ap^l.s. Neqz maledicti regnū dei possi debunt. j. Cor. vi. Dic vt expedit.

¶ Secdo ex inuidia ex qua p^rcedunt due cause. p^rima est oris accusatio. ¶ Sec clida opis p^retratio. Quantū ad p^riaz et. filij em accusans p^ratē exhereda d^r de causa q nō sit a dñs p^rincipē vel rē publicam qz tūc p^r rē publicā licitū est fi lio etiā p^ratē occidere: in iudicio cōtra rem pub. agētē. ff. de religio. et sumptibus fu nerū. l. mime. Tales sunt oēs detracto res: et etiā accusatores in iudicio crimi nali: si ex odio hoc faciūt. Nam et iudei ex odio dñs iustā sniam peccat morta liter. xxiij. q. iij. Ea videt^r: et etiā tales sunt infamatores. p^rimoz p^r eandē rō nē supra positam: de membris et corp⁹ et h^ridōi detractores sunt furib⁹ detero res: qz illi bona spalia: isti famā rapiūt

c iij

Dificiebat Iesus sapiētia et etate: r. gfa Luc 21. Sermo erit de sacro euangelio. Salutē hōgo Maria 2c. hoc verbiū h3 magnā difficultatē i theo

logia: q1 in eo q1 dicit. Qd Iesus pñciebat etate nulla est dubitatio: q1 cū esset ver' homo: debuit sicut verus hō accipere incrementa corporis p etatē: vt. f. dicit in prima pte smōis. Uñ apl's Hebrē. Hī debuit em p̄ oīa fratrib' assimilari. S3 q1 xps pñcie i sapiētia et gfa: h3 magnā difficultatē. p̄o cur' itelligit nō lō dñs q1 doctrina cōis, 2 vera ē oīm theolo gop singulariter mgt sniaz i. iij. lib. di. xij. Qd xps nō solū in quātū deū: s3 ēt in quātū hōm pmo inflātū pceptiōis habuit tantā sapiētiā et gfa3 quātā h3 mō in celo: psequētur augerī nō potuit: pbat hoc rōne 2 auct. Rō est ista: q1 gfa xpi quīs mathematice loquēdo fuit finita: q1 creatura est: tñ philosophice loquēdo: pōt dici ēē infinita: siue loqmur de gfa vniōis: siue de gfa singlaris pfo ne: siue de gfa capit'. Hec et triplex gfa fuit i xpo. Mathematica ē p̄siderat solū rōnē quāntar: s3 quā nichil p̄hibet qn possit finito aliqd addi. Phis at p̄siderat formā realē. p̄hibet ab̄ additiōnē talē formā quā p̄siderat naturalis. Gfa iqt vniōis resulat i xpo ē p̄sūcio ne hūanitatē xpi ad diuinitatē: q n lū mai' donū: nullū exēlēt' extimarī p̄r. Gfa hō singlaris p̄sone: ēt quodāmo do fuit infinita xpo. Quāvis em gfa illa 2 sapiētia sit limitata: eo q sit recepta in xpo ne habeat ēē subsistē' it nō fuit limitata quāntū ad rationē ip̄i gratie q1 habuit xps gratis: sm oēm modū p sectionē ipsius: quicquid ad perfectiōnē gñe p̄ncipē p̄ totū in xpo fuit. Uñ dicitur. Rō. iij. Non em ad mensuram dat

c. iij.

deus spm. s. xpo. Un dicit dñs in. iij. sē
tē. di. xij. Quod deus maiorē grām xpo
pferre nō potuit: nec pōt plenior itelligi
pūma expōitio respicit ipam formā. s.
ipam gratiā. Scdā subiectū. qd potest
dupliciter intelligi. vno mōv: q nō pos
set creari maior gratia a deo qstū ad ra
tionē gratie: qd oē qd pūnet ad pfectio
nē gratie collatum ei fuit. Quāvis em
multa alia posset deus facere: tñ nō pti
net ad rationē gfe. Sicut posset homini
multas alias pfectiōes naturales creāre
tales addere: sed hoc non esset de rōne
hoīs: licet tunc alia species nō hōr: vel
dic q licet qstū in se est posset deus ma
iorē gratiā creare qstū ad essentia: q
sit gratia xpi: tñ nulla maior gratia pos
set esse cuius capacitas creata sit capax:
nec posset facere aliquam capacitatem
q nō esset creata. hic nota Tho. in. iij. sē
ten. di. xij. q. s. ar. ij. q. ij. ad fm. 2. q. ij. ad
pmū. Et idē dicendū de sapiētia et scien
tia xpi: q a deo pfecta fuit in instāti con
ceptionis: q crescere āplius nō potuit: q
tum ad essentia: sci: nec qstū ad nume
rū: licet qstū ad aliqū modū cogni
tionis creauerit: q. s. expēimētaliter ali
qua causa: que prius ad corpus glorifi
candū rñdeat. Claritas ab aīa sicut que
dā qualitas pmanens corpus afficiens
Un fulgere corporaliter nō est miracu
losum in corpore glorioso. Hoc mō non
nouerat: vt nota. Tho. in. iij. sē. di. xij.
iuxta illud Heb. v. Cum esset filius dei
didicit ex his q passus est obedientiam.
Gratia xpo capitis in xpo que cōsiderat
qstū ad effectū etiā limitata non fuit
ad aliquos determinatos effectus: sed
pōt p gratiā infinite opari redēptionem
Iuxta illud. 1. Jo. ij. Ipse. s. xps est. ppi
etatio p peccatis nostris: nō p nostris
asit tñ: sed etiam p totius mundi. Pa
tet ergo rō. Mōdo videam⁹ auctoritatē
Jere. xxx. Mōm creauit dñs sup ter
ram: femina circūdabit virum. s. statim
pfectum in oibus. Voluit sancti: q xps
ab initio pceptionis fuit plenus oī gra
tia. Ad idē 3. Jo. vij. Ecce xgo cōcipiet
et pariet filium: et vocabit nomen eius
Emmanuel bu. e mel come. vt sciat repro
ma. e deli. bonū. Ex quibus patet: q gfa
xpi fuit quodā mō infinita ab initio con
ceptionis. fiat ergo ratio. Nullū infini
tū augeri pōt: sed gratia fuit infinita vt

dictū est. Ergo augeri nō potuit. Et quo
modo dicitur in themate q xps pficie
bat sapia et gratia. R. q hoc pōt intelli
gi dupliciter. s. q xps pficiebat sapia et
gfa dupliciter. s. habitualit vel effectua
liter. Primo mō. s. habitualiter xps non
poterat pficere per rōnes et auctoritates
supradictas. Itē Tho. iij. pie. q. vij. ar.
xij. q. xij. Sed effectualit pficit: q qto
magis crescebat in corpore tāto maiores
effectus ostendebat sapie et gratie. Def
similitudo de sole: licet tantā claritate
habeat in auro: qstā hora prime: et tan
tam hora pme qstā hora tertie: tantā
hora tertie: qstam in meridie in se habi
tualiter: tñ effectualiter sol pficit in cla
ritate: q non tantam claritatē ostendit
hora pme qstam hora tertie: et non tāstā
hora tertie qstam in meridie et. Sic de
sole insitit xpo: qui licet in instāti con
ceptionis haberet tantam claritatē gra
tie et sapientie qstam habet modo in ce
lo habitualiter: tñ effectualit pficiebat
in sapientia et gratia: q in auro: i. ante
q xgo ipsum pareret: nōdū ortus erat
super terram: et dabat aliquos radios
claritatis. s. xgūi Marie: Joseph et Jo
hanni baptiste et helisabet. Nam Johā
nem sanctificauit in vtero. Ipse etiā eri
scens in vtero. Item fecit est pphetā nō
dum natum. Item fecit pphetissā he
lisabet zachariam eius parentes. Sed
maiorē claritatē dedit hora pme. s. i na
tiuitate p tot miracula et. Sed adhuc
maiorē dedit hora tertie qñ. s. fuit. xij.
annoy disputando cū doctoribus: dicit
in euangelio hodierno. Sed multo ma
iores radios emisit in meridie. s. qñ fuit
xxx. annoy in pōdicatione euangelium et
miraculoz opatione. Ecce quō xps pfie
ciebat effectualiter in sapientia et gratia
apud deū et hoīes. Apud deū quidem. i.
ad eius laudē: et apud hoīes. s. ad corū
utilitatem qvidentes purem taliter in
gratia pficere corrigebant se: et ducti ex
emplo eius redibant ad deum 3. Jo. xi.
puer paruul⁹ minabit eos. Itē aposto
lus ad Titū. ij. Apparuit gratia dei sal
uato ris nostri oibus hominibus et. Itē
Breg. in quadam homelia pficiebat sa
piētia: nō per accessum tēporis accipien
do quod nō habebat: sed dona sapie et
gfe q habebat ceteris pandēdo: qd ad
ipoz edificatiōē dei honorē pficiebat

etiā nō in cognitiōe notici simplicis: sed
expēimētaliter: vt supradictū ē. Itē Ber.
supra missus est: qd de sapiētia et gratia
hoc dictū est: nō fm q erat: sed fm q ap
parebat intelligendū est: nō q v3 aliqd
nouū ei accederet q an nō haberet: sed
quod accedere videre: quo volebat vt
videre: vt pōt dici fm q scribit qdā do
ctor ordiis heremitaz: q id qd dī q xps
pficiebat gfa intelligit de grana gratis
data q: pūlit in actu: nō de gratia gratis
faciēte: fm quā pficiebat: nō qd vt deo
magis gratus esset intēsiue sed extēsiue
q oīa opa sua placebat deo. Et iō qto
maiora et plura opa faciebat: tanto ex
pluribus placebat deo. Patet ergo quō
xps pficiebat sapiētia et gfa effectualit
Et de hoc habet auctoritas. Propheti
ca 3. Jo. Qui loquit in psona dei patris
loquentis de xpo fm q hō. Ecce intelli
get seruus meus: et exaltabit: et eleuabit
et sublimis erit valde 3. Jo. iij. Ubi ponit
tur quattuor gradus exaltationis effe
ctualis. primus ibi. Ecce intelliget ser
uus meus. s. in instāti cōceptionis: et exal
tabitur. s. hora pme in natuitate: et ele
uabitur. s. hora tertie in disputatiōe cū
doctoribus et sublimis erit valde. s. in p
dicatione euāgelij. p3 thema. Mō p de
claratiōe euāgelij notādū q hoc euāge
lijū pūnet in effectū tria singularia de
domino nostro iesu christo.
Primum est augmentum corporale
pficiebat etate.
Secundū est documentum spirituale p
ficiēbat sapientia.
Tertium est exemplū virtuale profi
ciebat gratia.
Hec ostenduntur clare in themate.
Primum cum dicitur pficiebat etate.
Secundum proficiebat sapiētia. Et ter
tium proficiebat gratia.
Primum q qd ostēdit et. Dñs dicit pficie
bat etate. Ubi sciēdū q dñs nō Iesus
xps exiens de vtero matris noluit subi
to magnus apparere cū potuisset iā ma
gnus nasci: vt fecit de Adā ipncipio mū
di: q exiuit de vtero mris sue. s. fre iā ma
gnus et hō pfecte etatis. xxx. annoy. Hoc
tēgit text⁹ dicēs. Formauit deus hoīem
de limo terre. Nota hoīem nō dicit pue
rū: vel infantē: et inspirauit in facie eius
spm vite. i. aīam: et factus est hō: nō dicit
infans in aīam viuētē. Sen. ij. Certū au

tē est q ita potuisset xps facere de se sed
noluit: qmō voluit cū ceteris paula
tim crescere. Primo voluit esse ifans.
Secūdo voluit esse puer. Tercio adole
scens. Quarto iuuenis: et tandē vir p
fectus. Rō est duplex. Primo q debuit
per oīa fratribus assimilari. Heb. ij. Et
Sap. vij. Ego natus accepi cōem acrem
et similiter decidi in sancta terrā: pma
vocē simile oibus emisit plorans.
Secūdo rō ad ostēdendū q veniebat p
saluatione oīum. Venit enim saluare.
Primo infātes p inocētā baptismalem
Secūdo adolefcentes p obediētā gñalem.
Tercio iuuenes p pñiam sacramentalē
Ideo debuit p oīa fratrib⁹ assimilari: q
vult oēs hoīes saluos fieri. 1. Thi. ij. Si
dicat nō videtur venisse ad saluandū
senes: q nō videtur venisse ad saluandū
mo ri in flore iuētutis et dare aīam suā in
etate in qua magis vita diligit. Iuxta
pphiam Jere. xij. In psona xpi dicētis
Reliq domū meā dedi dilectis aīaz meā
i. vñā in manu inimicoz eius. Rñ. q im
mo venit etiā saluare senes. Licet enim
ipse nō fuerit senex: tñ a senibus voluit
bñdici. s. a Simeone et Anna Luc. ij. 30
postq sancta mater ecclia festinauit de
infantia saluatoris festiuitatibus trans
actis: modo incidit facere offm de eius
pueritia: qñ. s. fuit. xij. annoy et de hoc lo
quitur pncipij euāgelij. Cū factus est
Iesus annoy. xij. et. c. In medio do
ctorum. Ubi notandū q in tota Judea
non erat nisi vñū tēplū. s. in Hierusalez
in quo offerri posset sacrificium sub pe
na mortis: de quo Deut. xij. propter qd
iudei ter in anno tenebant venire ad tē
plum. s. in Hierusalez. s. in festo pasce: et
pentecostes: et senophēgie. i. tabernacu
loz fixionis ex pcepto legis. Exo. xxij. et
Deut. xvi. Item xgo maria in dictis fes
tiuitatibus volebat venire a Nazareth
q distat ab Hierusalez p. xl. miliaria: et ex
magna deuotiōe et dilectione volebat di
mittere filiū suum Iesum: sed ipm por
tabat in brachijs qñ erat infans: sed qñ
est factus puer ducebat ipm per manū.
Nota hic cōtēplando quō xgo ibat cū
filio: aliqñ cū calore: aliqñ cū frigore: ali
quando cū pluuia nīue: cū vento. si fuis
set sibi dictū. O xgo bñdicta: et quō va
stis mō cū tali tpe: Rñdisset xgo. Uadō
ad tēplū dñi in Hierusalez O xgo glo

nosas nunquā nō estis vos tēplū dei ma-
gis sanctū q̄ illud: De quo ecclesia. Do-
mus pudici pectoris tēplū repēte fit dei
Et nūquid filius v̄r videt esse tēplū di-
uinitatis: Jo. ij. Soluite tēplū hoc: et in
triduo exatabo illud. Hoc autē dicebat
de tēplo corporis sui. Sed h̄go finalit̄ re-
spōderet hoc facio in exēplū hominū nul-
lus q̄tūcūq̄ delicatus excuset sene va-
dat ad ecclesiam rōne caloris: frigoris:
seu pluuie et. Hoc dicit expresse Beda i
homel. hodierna. Ideo dicit deus. De-
mento vt diē sabbati sanctifices. s. a tem-
poralibus abstīnēdo: et spiritualibus ya-
cando. Exo. xx. Nota i nullo alio prece-
pto dicit. Memēto nisi in isto. Uñ nota
hic q̄ parētes debet ducere filias etiā
h̄gines ad ecclesiā in diebus dñicis et fe-
stis. Nota cōtra malā cōsuetudinē
cōtrariā et. Ideo sunt tot mala: q̄ tunc
habent oportunitatē quā non habēt in
fra ebdomadā: q̄ parentes sunt in do-
mo: iō vadunt for grāuide ad nuptias:
vel fortasse iā pepunt bis: v̄l ter: iō ducē
de sunt ad ecclesiā. Nota et 5 mulieres
q̄ post mortē maritorū vel filiorū stant p
vñū annū cōtinuū q̄ nō vadūt ad eccle-
siā: q̄ illi se desint hoc mō vīdicare de deo.
Cōpleto ergo festo: cōsumatisq̄ dieb⁹
cum redirēt remāssit puer Iesus in hie-
rusalem nō parētis negligētia sed p diui-
nā puidētia: et nō cognouerūt parentes
ei⁹. Ratio: q̄ erat mos iudeorū ex hone-
state: vt hoīes irent per vñā viā: et mulie-
res sequebātur. Pueri autē poterant ire
cum patre et cū matre. Nota hic q̄ i hoc
q̄ dicit. Non cognouerunt parētes eius
probat̄ exēplū filij q̄ in diuino obse-
quo facit cōdō nō est cōsiliū a carnalibus
parentibus req̄rendū: q̄ inimici hominū
domestici eius Mat. x. Uñ Hieron. in
ep̄la ad helio loz. Licet pater in limine
iaceat: et mater p̄bera et. Qñ ergo virgo
Maria rece- de tēplo: et nō vidit iuxta
se puerū Iesum credidit q̄ esset cum Jo-
seph: cum eo veniret. Idē cōuerso cre-
didit Ioseph. Hoc tangit euangelista di-
cēs. Existimātes autē illū de i comitatu
venērunt iter diei. Credo q̄ Ioseph ve-
nit prius in nazareth: q̄ viri vadunt ve-
locius et vt pararet cenā: et qñ h̄go intra-
bat domū occurrebat sibi filius et facie-
bat sibi magnū festū. Sed tunc qñ h̄go
intrauit domū: et nō vidit filium suū di-

xit ad Ioseph: Et vbi est filius me⁹ Je-
sus. Rndit Ioseph. Et non erat vobiscū
Tunc h̄go ardent̄ plangens dixit. O
misera quid est de filio meo? Et statim
magnus clauus intrauit in cor suum: q̄
diligebat plusq̄ oēs matres filios suos
Ratio: q̄ alie matres diligunt filios suos
os tanq̄ creaturas suas. Sed h̄go dilā-
gebat ipm etiā tanq̄ creatorem. Itē alie
mulieres diligunt filios suos amore na-
turali: sed h̄go etiā amore h̄uano. s. cha-
ritatis. Item nulla mater habuit filium
tam h̄uano. Itē alie matres perdunt
h̄ginitatē ppter filios: sed nō ip̄a. Item
alie matres dolent in partu: sed h̄go mi-
nime. Virgo ergo plorando intrauit ca-
meram dicēs. O fili me⁹: vbi estis vos mō
Uñā non in manibus Archelay filij
herodis. O filij. vbi cūq̄ estis vos scitis
meū dolorē et timorē. Tunc cor h̄ginitis
erat quasi iter duas molas. Et vna par-
te cogitabat vtrū ascēderat in celū: et ex
alia parte dicebat. Quō recessisset q̄ mi-
hi non diuisset: nec adhuc p̄dicauit euā-
gelij: nec instituit sacramenta. Et alia
parte cogitabat ne Archelaus filius he-
rodis ipm teneret: qui tunc regnabat.
Ioseph autē ex alia parte plorabat dicēs.
O miser ego: q̄ dicit mihi deus pater:
Quia tam male custodiui filium ei⁹. O
miser: q̄ de tanta mea negligētia dicēs.
Secus de multis cōiugibus: q̄ qñ aliqd
sinistri patiunt̄ contēdunt: dicētes alter
ad alterū. Uos fecistis hoc: immo vos.
Sed h̄go et Ioseph mutuo se solabant̄
Dicebat h̄go. Pater cenetis vos: q̄ ego
non possum. Rndebat. Nō potero nisi e-
vos comedatis. Dixit virgo. Rogo vos
pater vt pquiramus filiū meū apd vici-
nos. parētes et amicos. Dic quō ibāt de
nocte cū laterna plorātes et ipm q̄rētes
et oēs mirabā et ex p̄passiōe mltē mulie-
res associabant̄ secū p nazareth: et ip̄o
nō inuēto redierūt domū. Et h̄go intra-
uit camerā suā: et genibus flexis lachry-
mando dicebat. O deus p̄. O fili mi. O
spūs sancte: h̄tute cuius concepisti
me cōsolari. O archāgele Gabriel porte-
tis mihi bona noua de filio meo. O fili
mi vbi estis modō: nā amplius nō possum
pati. Idē faciebat Ioseph ex alia parte
nec in tota nocte dormierūt In crastinū
h̄o bono mane redierūt hierusalē: fue-
runt ibi in fero: cogitate quō de nocte, cū

laterna ibant p ciuitatē hierusalē: q̄ren-
tes ipm p cognatos et notos: de quo gen-
tes mirabant̄ q̄ tali hora intrēt p ciui-
tate: cū esset famosa de maxia honestate
et sanctitate vite. Cogitate quō custodes
sue guardie q̄ inueniebant eos: dicebāt
O chi va la et. Transactis tribus dieb⁹
dixit h̄go. Eamus ad tēplū dñi et orem⁹
vt ipm inueniamus. Dicit euangelium
et factū est post tridū inuenērūt ipsuz
in tēplo in medio doctoz. Et statz h̄go
accedēs ad eū dixit fili cur fecisti nobis
sic. s. nobis ignorantibus: nō fuit incre-
patio sed q̄stio. Ecce pater tuus. s. puta-
tiuus: et ego dolētes q̄rebamus te. Cogi-
tate quō r̄ps dulciter cōsolabāt matres
suas dicēs. Et qd est q̄ me q̄rebat⁹? Me-
sa. q̄ in his q̄ pat. mei sunt opz me esse:
De tota speculatiōe habet p̄phā. p̄phe-
te loquētis in p̄sona h̄gis. Per noctes
q̄stui quē diligit aīa mea: q̄stui illū et nō
inueni. Surgāt circūdo ciuitatē p vicos
et plateas q̄rā quē diligit aīa mea. Uidi
his: paululū cū p̄trāssēm eos inueni
quē diligit aīa mea tenui eū nec dimittā
Cant. ij. Bis dicit q̄stui illū et nō inueni
q̄ bis q̄stui Iesum nō inuenit h̄go. Pri-
mo in comitatu inter cognatos et notos
Secūdo i hierusalē ante tridū elapsum.
Moraliter hic nota duo. Prius quō p̄dit
Iesus. Secundo quo inuenitur. perdis
quidē in festo: q̄ in diebus festis plu-
ra peccata cōmittunt̄ vt plurimū: dic vt
expedit. Ideo dicit r̄ps nobis. Solenni-
tates vestras odiuit aīa mea Esa. i. Mo-
ta hic contra cōiuiua et festa que sunt in
nuptijs: et etiam astiludia put expedit.
Nota q̄ accedere ad astiludia ex curio-
sitate nō est sine peccati ratione. Primo rō-
ne curiositatis. Secūdo tempus amissiōe.
Tertio rōne periculi incitatiōis ad luxu-
riam: p̄sertim qñ sūt huius ppter amo-
rem mulier. Uñ David videndo versa
bee p̄ceptū eam et. ij. R. xj. Uide Tho.
ij. q. lxxij. ar. ij. Nota q̄ inuenitur Je-
sus non in theatro: non in foro: non in cu-
ria: nec inter cognatos: sed potius inter
eos p̄dit. Mat. x. Inimici hoīa domesti-
ce ei⁹ sed inuenit Iesus in tēplo post tri-
dū. i. post tria opa p̄nalia. Primum ē cor-
dis p̄ritio. q̄ b̄ dies naturalis: et icludit
noctē cū peccati materiali diuine gr̄e forma-
li: q̄ verap̄ritio nō ē sine cl̄arit̄ te dici
sen diuine gr̄e: q̄ dolet de d̄pa cōmissa
Secūdo dies ē ois p̄fessio: q̄ ē b̄ dies na-

turalis cui⁹ nox est platio p̄ctoz: qñ se
diffamādo bios clara remissiō p̄ctoz: q̄
fit i absolutiōe ois cl̄aritas gr̄e: quā si
habebat ex p̄ritiōe: et cl̄aritas ex p̄fessio-
ne et absolutiōe. Tertia dies ē vite con-
ctio: cui⁹ nox ē labor correctiōis: et muta-
tio male idinatiōis. Dicit h̄o ē cl̄aritas
p̄fice et b̄oe fame. Correctio ē: q̄ si fuit i
supb⁹: van⁹: p̄p̄osus: et. De ceto fle h̄uī
lio: et sic de alijs: hoc mō r̄ps inuenit post
tridū i tēplo manib⁹ sacerdotis ad di-
gne cōicadū. Auc. allego. Ibm⁹ viā tri-
diez i solitudie: vt imolem⁹ dñō deo n̄ro
in deserto. Exo. ij. Et cōbz p̄fictū ē docu-
mētū sp̄iale cū di. p̄ficebat sapia Cū
eam p̄fictā. De q̄ dicit euāgelist. In-
uenerūt eū in tēplo sedentē in medio do-
cto. au. illos. et inter. flu. aut. o. q̄. au. sup
prudētiar r̄fils ei⁹ dno videam⁹ hic.
Primo de modo sedendo. Secundo de
materia de qua disputabant.
De p̄mo. s. de modo sedēdi. Declarat
Beda in homel. hodierna dicens. Fuit
hoc h̄uilitatis iudiciū: imo et eximij di-
scēdi h̄uilitatē exēplū. Uñ Beda i home-
lia hodierna. Dei q̄ppe h̄tuz dei sapia
et nāq̄ dimitas. Ipa h̄olez iduta ad audi-
endos hoīes venire dignata ēvt nimirū
hoībz quib⁹ sumo igenio p̄ditis necessa-
riā discēdi formā progaret: ne. s. q̄ disci-
puli p̄taz fieri et frigerēt m̄grī efficere
tur error. Hec ille. Nota hic 3 legiti-
as q̄ in casu idubitabili erubescūt p̄fulere
pitiorē: et ita p̄ferūt falsas snias i dānū
p̄rio lese: et in p̄micie aīaz suaz. Sic de
medicis: sic de theologis de aliq̄ casu
p̄fice iterrogādo. 3 quos dicit iuris p̄ful-
tus. J. l. apd Julianū. ff. de fidei. p̄missa
r̄js libertatib⁹. Et si alter p̄dē i sepul-
chro haberet: et duc aliqd viscere vellem.
Dicit expedit: dicit qd q̄ r̄ps sedebat
i cathedra i medio doctoz. Ita p̄gent
pictores sed male. Dicit h̄o angulo tē-
pli doctores habebāt scamas circularis
posita. p̄p̄ficta disputatiōib⁹: vbi erat
rota plena libris: qñ doctores disputa-
bāt pueri maxie igeniosi. ponebāt se in
medio doctoz i terra sedendo: audierūt
doctores: et de dubijs iterrogādo: sed h̄o
p̄tra doctores arguēdo h̄uī modū alioz
puerorū voluit tenere r̄ps: nō dicit. Inue-
nit illū i medio doctoz: vñ illos: vñ illos.
nō dicit arguētem: r̄ndēt. De materia
autē de qua tūc doctores et Rabini dispu-

Rediderunt in cū di
scipuli ei⁹ Jo. ij. c. Sē-
mo erit de sacro eua-
gio hodierno: vbi habe-
bim⁹ bonū doctrinā. Sz
prim⁹ salutē ⁊ goz ec. p-
matis est notādū: qd ī sa-
ponunt tres grad⁹ fidei cre-
de: p̄fitemī a scō Thō.
Et a migo sntiaj i. ij. dif-
ferre. Credere deū: credere
idēi. prim⁹ grad⁹ habet
actualē. Scōs per reuela-
tioni p̄ obediētia gñas
sunt necessarij: sed in
salutē. Itē prim⁹ effect⁹
haberi fine tertio: sed non
rati⁹ includit pūm et secū-
ndū sicut habetur dñica. xxi.
nitatis sermone qd incipit.
et dom⁹ eius tota p totuz
omib⁹ de articulis fidei ser-
uagis de primo articulo si-
c ag. Hoc p̄suppositio vidē
discipuli credēs fieri ī esū:
recapit. vbi i. n. v. picta.
modestia nuptialis.
et demetiā proximalis.
obediētia generalis.
et gratia habitualis.
et credentia habitualis.
o pfect⁹. est modestia nu-
ptialis. sup̄nate facte sunt ex
vitijs. Dic de hoc sicur habe-
t sermone de eadē dñica p-
ca. ij. r. ij. pfect⁹ vt in p̄dicto
ca. ij. r. ij. Quartū punctū est

de gratia habituali: que notatur in con-
uersione aque in vinum. Aqua enim con-
cupiscentie carnalis vertit in vinū cha-
ritatis et gressu sacramentū matrimonij
et hoc nota: q. p. hoc sacramentū con-
fert grā. Vide infra in. iij. sermone se-
quenti eiusdem officij: q. i. capit. die. iij. et. p.
te. i. circa finē. Tria enim sūt necessaria: vt
grā huiusmodi acquirat et conferatur.
Primum est recta intentio.
Secundum est perfecta dilectio.
Tertium est filiorū educatio.
Primum ergo et. Ubi notādū q. infini-
te pnt esse cause: ppter quas pōt contra-
hi matrimonij. sed p. nūc dicā q. nō pnt
causales. prima est pp. plē: et hec est
recta intentio: q. ppter hunc finē est pnci-
paliter matrimonij a deo in paradiso
institūtū: et hoc mō dicit mīmonij insti-
tūtū in officium nature: vt notat. Glo.
xxvij. q. i. In sūma. et nota i. c. vno: de
voto li. vi. et ppter hoc dicit. Gen. i. Cre-
scite et multiplicamini et replete frā. Et
ibidē. ppter h. reliquet hō pter et mīfem
et adheret vtrūq. suū: et erūt duo i. car-
ne vna. i. ad carnē vnā. pcedādā. Scdā
pōt cōtrahi mīmonij. pp. fornicatio-
nē cuiusdā et sic fuit in remediū insti-
tūtū post diluuiū. Gen. ix. Bndixitq. dñs
Noe et filiis ei et dixit ad eos. Crescite
et multiplicamini et replete frā. Hoc autē
mō cōtrahēdo: est pctm veniale: si bonū
plūs pōt intendi: alias si nō pōt ples in-
tendi pp. senectutē vel sterilitatē cōiu-
giū nō est pctm. ppter hāc cām p. trahere
iuxta illud fornicationē vitādā vnus-
q. s. hēat suam. i. Cor. vij. Sūa. i. v. p. ore.
Et ibidē. Velis est nubere q. vii. Idem
notat. xxvij. q. iij. S. v. is ita rñdet. Si au-
tē pōt itēdi ples: est pctm cōtrahere. p-
pter hāc cām. Uñ sup. illū verbū apli.
Hec autē dico fm indulgētiā et nō fm im-
perij dicit. Jo. non peccat q. aliter
agit: sed peccat q. sic agit licet leu. Ter-
tio pōt cōtrahi matrimonij. ppter pul-
chritudinē: et tūc est pctm si pncipaliter
intendatur: q. ab initio sacramento ad
aliud finē: sicut signis baptizaret. ppter
finē sanitatis et. Scdō intendit pulchri-
tudo secundario: non est pctm. Sicut de
Jacob legit. Gen. xxix. Seruiuit igitur
Jacob p. raphael septē annis: et videbā-
tur ei pauci dies p. amoris magnitudie
sic dico si ppter diuitias: vel pacem pnci-

pialiter matrimonij cōtrahat si finis
plūs intēdi pōt: q. tunc est pctm: alias
nō videt esse pctm. Quarto pōt cōtrahi
matrimonij. pp. cōm cōiūciū et guberna-
tionē rei familiaris: et tunc pctm est.
Si finis plūs intēdi pōt: vt dixi q. v.
rū est: mīl p. trahat matrimonij non ad
culpā: sed vt cohābitēt vt frater et soror
q. tūc nullū pctm est. Sicut p. de Virgi-
ne glōsa et ioseph. xxvij. q. y. c. i. Btā ma-
ria. Item de Abisac lunamite et Dauid
iij. s. i. c. c. Quinto pōt cōtrahi matrimo-
nij. ppter luxuriā effrenatā: et tunc est
pctm mortale: pbat p. hystoria de Sara-
ra pulchra valde ac diuite et pñs vica:
ppter qd multi eā cōcupiscebāt. Jo. qui
dam intentiōe effrenate libidinis cōtra-
xit cū ea: et in prima nocte fuit a diabo-
lo noie Alimodeo suffocāt. Idē de. y.
viro et. iij. v. s. q. septimū: secus de octa-
uo. f. Thobia filio thobie: q. tenuit pñs
angeli. Raphaelis et. Dic hystoria. Jo.
s. Thob. vi. Audite me Thobia et ostēdi-
bi qd pōt pualere demonij: in eos qui
cōiūgiū ita suscipiūt vt deū a se et a sua
mente excludāt: et sue libidinis ita vacēt
sicut equus et mul. qd nō est intellectus
habet pñs demonij sup. eos. Uñ Thie-
ro. xxvij. q. iij. Oigo. Adulter est in vxo-
rē amator ardentior: et in aliena dīppe-
vxoze ois amator turpis est in sua nū-
us. Ideo primitus in prima nocte non
vtebant matrimonio: q. cōstitbant cōi-
cabāt. nec in. iij. s. in. iij. Ad aut ante nu-
ptias: si pñt et. totū. Et nota q. est pctm
mortale cognoscere vxorē ante benedi-
ctionē nuptialē. Et q. initij non est do-
nū: ideo multa mala sequūt: quia dia-
bolus noie Alimodeus interponit se in-
ter cōiuges: iō semp sunt in rixa et male
cōtentū: q. vt dicit Leo papa. s. q. i. Prin-
cipatus. Difficile est vt bono pagantur
eritū: ea q. mala sunt inchoata pncipio.
Ideo cōsulo vobis vt pñtiamini anteqm
matrimonij cōtrahatis: alias puto q.
peccet mortaliter q. cōtrahit cū mortali
q. facit iniuriā sacramēto diuino et cōse-
quēter deo. Unde Leuit. xxij. Ois homo
q. accesserit de stirpe vīa ad ea q. pñs
ta sunt et que obrulerūt filiū israel dño
in quo est in iudicia pibit corā domino.
Secūda conditio quā debetis hēre est
pfecta dilectio inter virū et vxorem. Uñ
amor prime hebdomade deberet semp

durare in eis: et supportare se inuicem:
q. nō est aliqd sine defectu. Uñ Aplūs
ad Gal. vi. Alter alteri onera portat:
et sic ad. i. xpi. pñsctum aut vir d. sup-
portare vxorē ppter filios. Da similitu-
dinē de gallina: q. supportatur a pñono
q. s. cūcūq. pñscterit qñ facit ouum: et licet
multas in iudicia faciat supportat pro
propter oua que facit: q. tomagis debet
supportari vxor defectuosa pp. filios.
Da exemplū de Socrate pño. Qui sup-
portabat tantū vxorē molestā: ppter
hāc cām. f. liberozū pñsctationē: vt est
apud Bulū gelū. Ideo Aplūs dat duo
documenta: vnū viis et aliud mulierib.
dicens. Mulieres subdite estote viris si-
cut oportet in dño. Viri diligite vxores
vestras et nolite amari esse ad eas Col.
iij. 3te Eph. v. Viri diligite vxores vras
sicut et xps dilexit ecclesiā: et semetipm
tradidit pro ea: vt illā sanctificaret et.
Et hac similitudine nota duo. Primo
q. vir d. salutē vxoris desiderare et pro-
curare cū omni instantia et labore: quia
xps p. sponsa sua ecclesia in cruce mori
dignat. Et Scdō q. si vxor adulteratur
et penitiat: cū mīa debet vir eā suscipere
Jo. Jer. iij. Tu aut fornicata es cū ama-
toribus multis: nō reuertere ad me dicit
dñs: et ego suscipiam te. Et nota in au-
toritate superiori. Subdite estote: qñ
deus fecit mulierē nō fecit eā subiectā
viro nec dñam viri: sed sociā et. signū
q. nō de pede viri: nec de capite sed de
costa formauit eam: sed q. vxor fuit cau-
sa peccati viri: idē deus in penā huius
peccati postea subdidit cā viro: q. puile
gū meretur amittere q. cōcessa sibi abu-
tatur pñsctē. xi. q. iij. Priuilegiū. Unde di-
xit ei deus post pñsctm. Sub viri potesta-
te eris: et ipse dñabit tui. Gen. iij. Et iō
qñ mulier vult dñari in domo: videtur
peccare grauitē: eo q. transgredit man-
datum dei: sicut q. transgredit peniten-
tiam a pñsctore sibi inuictā. Deinde sub-
dit Aplūs. Sicut oportet in domino: quia
si dicat: in iudiciis et honestis tantū. Mo-
ta cōtra mulieres cōsentientes viris in
his que pñsctum contra deū et. Dic vt ex-
pedit. Tertia conditio est filiorū educa-
tio: non solum in corpore: sed etiā in aīa
eos instruendo. Nota quomō mater de-
bet instruere filium de sero et de mane
quando petit panē. Alioquin peccant

parētes et de in penā eoz pñsctit filios
esse ingratos sepi. paritibus et. Vide
qd scripsi in sermonib. de decem pñsctis
ptis in. iij. pñscepto. Ideo dicit aposto-
lus. Patres nolite ad irascidiā. f. dei p.
uocare filios vestros: sed educate illos
in disciplina et correptione dñi Eph. vi.
Quintū punctū est credētia superma-
lis: de qua dicit thema. Crediderūt et.
In est. f. sicut i. v. x. des. Dices tu. Et qd
mirū est: visio tanto miraculo et. Mar-
miraculū sit quotidie in missa cōuertē-
do panem in carnē et vinū in sanguinē
quod pl. est qñ mutare aquā in vinū: q.
illud potest facere natura vt fit in vite:
hoc autē nō. Preterea illud facit xps
per se istud autem per sacerdotē tanq.
ministrum. Preterea in illo vno nō erat
xps: s. hic sic: tanq. rex sub cortina. Jo.
si ex illo miraculo discipuli crediderūt
in eum: multo magis ex isto christiani
debent in ipsum credere. et sine cōditio-
ne explicite adorare. Uñ ps. xxx. Tolli-
te hostias. f. vos sacerdotes et introite i
atria eius adorare dñm. f. vos populi in
atrio sancto et. Glo. i. In corde dilata-
to tam vos sacerdotes q. populi. Ideo
Jo. xx. Quia vidisti me thoma: credidi-
sti. Beati qui nō viderunt et crediderūt
Nota Bñ. f. hic spe per gram et in futu-
ro spē per gloriā. Ad quā vos pducatur
ipse filius virginis in quem credimus.
Deo gratias. Amen.

De cadē dñica de euangelio. Ser. xij.

De initij signorum fecit
Iesus. Jo. ij. primo ad mo-
dū sarto. z. duplicabo penā
pñi. Scdō scindā tunicas
virtutū ad induendū an-
mas vestras: quia virtutes ut velles
anime. Ideo Apostolus. Cor. iij. Indui-
te vos: sicut electi dei sancti et dilecti vi-
scera misericordiam benignitatem: hu-
militatem: modestiā patientib. et. Pri-
mo mensuretur penā panis euangeli-
ci. Dic hystoria euangelij: quia xps
nondū predicabat: nec habebat discipu-
los: sed dicit doctores et. Glo. q. spūs
erat Jo. euangelij. et. Nota Quid mihi
et tibi est mulier. Aug. exponit subtiliter
sed pñnc non curo: sed iuxta expōsitiō-
nem litteralē dicit Chysost. Quid mihi

et tibi qui sumus inuitati: vt pvideam^r
De vino: qz ad sponsum ptinet: tamen
mater mea ex quo vobis placet promi-
debo: sed nodu venit hora mea. f. facie-
di miraculi. Ratio qz miracula fut ad
honorē dicit qz defectu s ym nondum
erat notus hominibus: ideo magis vo-
lens qz satisfacere honor dei qz spon-
so dicit. Nodu venit hora mea: tuc hoc
intelligens mater vocans seruitutibus
dicit qz starent corā filio suo di. Quod-
cūqz dixerit vobis facite etc. Ecce petiaz
panni expliciti: mō faciaz vobis vestes
virtutū qnqz ad induendū alias vras.
¶ Prima est modestia nuptialis.
¶ Secunda clementia proximalis.
¶ Tertia obedientia vniuersalis.
¶ Quarta pecunia virtualis.
¶ Quinta continentia conugalis.
¶ Prima ergo vestis est etc. Hec est que
suo: quare Christus et virgo Maria vo-
luerunt esse in nuptijs et etiā discipuli:
vt cōter fiant dissolutiones: quas chu-
stus et virgo et discipuli fugiebāt. ma-
time cū dicit. Ecdi. viij. Meli^r est ire ad
domū luctus qz ad domū cōiuij: in illa
est finis cunctoz ad monē hominum
et viuens cogitat quid futurū sit. R. Qd
ratio: quare christus iuit ad nuptias ē
vt matrimonij sua presentia approba-
ret. Sciebat em̄ futuros hereticos quos-
dam nuptias reprobātes: sicut Tatia-
nus et Martianus: vt dicit. Beda i ho-
melia etc. Ad argumentū in cōtrariū re-
spondetur: qz in illis nuptijs nō fuerūt
excessus nec dissolutiones etc. S3 hodie
fit cōtrariū: adeo qz si chust^r veniret nō
iret: qz oīa peccata ibi committunt: et p
consequens veniunt ibi multi demones
¶ Pmo est ibi superbia in ornatib^r pom-
posi etc. Ideo est ibi leuiatā: qui est rex
superbie. 3o d. el. Leuiatā ipse est rex
super vniuersos filios superbie. Item
est ibi auaritia: quia tot sunt vanitates
quia totam d. res expendunt: et postea
faciūt ysuras. Intas: rapinas etc. Quo-
rū principiū pcessit ex superfluitatib^r q
sunt in nuptijs. Ideo nō venit ibi chri-
stus s3 māmona. De quo xps Mat. vi.
Non potestis deo seruire et mammo-
ne. Itē est ibi luxuria in vidēdo: in tan-
gēdo: in audiēdo cant^r et sonos etc. 3o
nō venit ibi xps: s3 Almod^r. De quo
Tho. iij. Demoniū noie Almod^r. Itē

est ibi inuidia ex meliori ornatu epulchri-
tudine: et ex hoc vxores sepi^r molestant
viros vt faciāt eis vestes sūptuosas: sed
tu miservir assenset. Ideo dicit ei. Tu
vis vestē fodratā de guais et ego faciā
tibi fodratas de catalais: et accipe bac-
culū illi^r ligni qd est cōsanguineū olu-
ue et tange eā. 3o venit ibi Belzebuth.
De qz Luc. xi. In Belzebuth etc. Verbu
fuit iudeoz cōtra xpm ex inuidia. Itē
est ibi ira et indignatio: qz mariti irascū-
tur cōtra illos qz respiciūt vxores suas.
Itē est ibi indignatio et ira: cōtra illos
qz magis honorāt vinū qz aliu: id est ibi
Belzebub. De quo Judi. ix. Misit dñs
spūm pessimū etc. Itē est ibi gula: id eo
ibi Belzegor. De qz ps. cv. Iniriati sunt
Belzegor. Itē est ibi accidia: qz nō re-
cordant de deo perdēdo tēpus in illis
vanitatibus et tripudijs: dimittēdo
missas et sermones etiam qñ surgūt de
mane hñt caput graue etc. Et surgūt ho-
ra tertia. 3o est ibi Alaroth. De qz i. h.
viij. Auferte deos alienos de medio v^r.
Baalā et Alaroth. Ideo mō in nuptijs
nō venit. Chust^r nec xps Maria: sed de
mones. De his nuptijs que mō sūt in
telligit auctoritas allegata. Melius est
ire ad domū luctus etc. S3 iste nuptie de q
bus fit mēto in euāgelio fuerūt hone-
stissime celebrate: iō ad eas venit xpus.
¶ Iud cōtinuum fuit simile illi de quo
Tho. ix. Cūqz oēs dixissent amē accesse
ad cōmuniū sed cum timore domini
nuptiarū cōmuniū exercebant.
¶ Scda vestis est clementia proximalis cū
dicit ter. Deficiente vino etc. Usqz nō hñt
Virgo maria ex pietate mora dixit hic
xps. Si xps interrogasset eā. Mater et
qz dicit vobis. Rñdisset. Pietas cordis
mouet me. Et sic ex hoc inducimur ad
habēdā pñdētiam: erga pietatē xps in
necessitatibus nostris. Propt^r hoc eccle-
sia dicit sibi. Maria mat^r gratie: mat^r mi-
sericordie etc. Nota hic exp^rssio: de illo q
oī die salutabat Mariā deuote dicēdo.
Aue maria etc. Qui mortuus fuit i pec-
cato mortali. Cūqz demones vellēt rape-
re aiā eius: dixerunt angeli. Expectate
v^ros quo detur snia a xpo etc. Nota quo
peccata sua fuerūt posita in vna statera
et Aue maria in alia parte statera: xps
Maria apposuit manū et plus pōderat
uit. Et sic xps obtinuit qz suscitaret: et fa-

ceret pñsam etc. Ideo ecclesia dicit ad ip-
sam in hym. Monstra te ēē matrem. Ex
hoc habim^r instructionē de duob^r. Pri-
mo qz cum magna cōfidentia debemus
sperare in virgine de sua ineffabili dul-
cedine et pietate. Scdo debemus imita-
ri virgine in hac pietate miserando pau-
peribus et eis elemosynam largiendo.
Alias etc. prouer. xxi. Qui obturat aurē
suā ad elemosynā: et clamorem paupe-
ris: et ipse clamabit et non exaudiet. Dic
practice. Fortasse credi pōt qz xps Ma-
ria si habuisset pecuniā: fecisset cōmuniū
sed qz nō habebat recurrit ad potentiā
dei: iuxta illud. ij. Paral. xx. Cū ignore-
mus quid agere debeamus: hoc solū ha-
bemus residuū: vt oculos nostros dirigā-
mus ad te.
¶ Tertia vestis dicitur obediētia: cū d.
in euāgelio. Dicit mater Jesu ministris
etc. v^ros facite. Bene fuit necessaria ista
administratio: vt qñ dixit eis xps. Im-
plete hydras aquas: forte dixissent. nos
vinum petimus etc. Sic debemus obedi-
te deo omib^r: h3 ignorāte nre videant^r
precepta dei inuisa. xvi gsa. Dicit xps
Luc. vi. Mutuū date: nihil inde speran-
tes etc. Sed dicit vsurarius. Hoc non h3
rōnē: qz de pecunia mea de q ali^r pñat
quare nō possum recipere aliqd. S3 ista
ratio nihil valet: qz dicit suā pecuniam
cū non sit sua sed dñi: qz dñi est terra et
plenitudo ei^r: orbis terraz et vni. qz habi-
tant in eo. Diuites vero sunt dispensa-
tores. i. Cor. iij. Sic nos exsimet etc. De
bētes reddere rationē deo de oib^r. Red-
de rationē villicatōis tue Luc. xvi. De^r
qñt qui est dñs nō vult qz aliqd recipia-
tis vltra etc. Ecce qre dicit Qd cūqz dixe-
rit vobis facite. Itē preceptum dei est de
virtute castitatis. i. Thi. iij. Hec est vo-
lūtas dei sanctificatio v^ra: et abstineatis
vos a fornicatione. S3 dicit luxuriosus
Cui ego facio iniuriā: si solutus es solu-
ta etc. Sed ista ratio nihil valet. Cui em̄
facit iniuriā si vn^r fornicat^r est filia regi-
volente: nō reger? Sic et in proposito sit
iniuria: xps: qui est pater oīm mulierū.
Vñ Mala. ij. Abominatio facta est in
israhel. Itē de pñō moliciē dicit: cui fa-
ciō iniuriā etc. Si progeres calicē cōfe-
cratū in sterqūmū qui facis iniuriā. Mō
ne deor? Sic et hic etc. Ideo dicit scriptura
Sciāt vnus qd qz vñ vas snuz possidere

etc. i. Thi. iij. Item de^r precepit qz null^r
accipiat sen faciat vindictā de inimico:
s3 bene pōt quis prosequi ius suū in iu-
dicio etc. Reges qui nō hñt maiore: cer-
tis casibus possunt recipere vindictā: sed
non alij. Bucto. Dicit deus. Vñ vindic-
tā supple referuabo etc. Ro. xij. Vide.
xviij. q. iij. Similitudo. Et c. Item que-
relas. Sed dicit superbus. Vñ vindictā ē
naturalis: qz fornica vindicat se. Dicit
similitudo de famulo regis qui in pala-
tio regis coram eo non recipit vindictā
de inimico. Alias displicet regi. Ita i p
posito. totus mundus est palacium dei.
O israhel qz magna est dom^r dei Baruch
iij. Et deus est vbicqz presens: qz dicunt
thcologi qz est vbicqz per essentia: per po-
tentia: et per pñsentia. Celum et terram
ego impleo dicit dñs. 3ef. xxiij. Ergo etc.
Noli ergo disputare de pceptis dei. Sic
et dicit lex: qz lex quantūqz dura tamē
seruanda est. l. prospect. ff. qui a quib^r.
Mā qd principi placuit: legis habet vi-
gorem. l. i. ff. de pñ. prin. Et tamē loqui-
tar in hōie qz potest errare. Quāto ergo
magis in deo qui errare nō potest: qz ve-
ritas est. ps. Iudicia dñi vera iustifica-
ta in fementis. Et ideo noli disputare
de pceptis dei. Mā ex disputatione huc
de mandato dei venit tantum malū. Vñ
qñ diabolus dixit huc: Cur precepit vo-
ni deus. etc. si huc respondisset o prodi-
tor rationez petis de illo qui est rō oīm
rationū: a cuius voluntate oīa depēdēt:
nō peccasset: ideo recordamini de xpo
virginis. Qd cūqz dixerit vobis facite.
3o Ecdi. iij. Iudiciū patris audite filij
dilecti et sic facite vt salui sitis.
¶ Quarta vestis est penitētia virtualis
cū dicit. Erant lapidee hydriz sex etc. v^r
qz Judeoz sicut in illa domo Erant lapi-
dee hydriz sed dure. Sic xps i domo sua
f. ecclesia h3 sex opera pñtialia in
qbus lauatur nostre macu. Prima
hydra est contritio: que nō est sine gra-
tia: ideo lauāt aiā. De qua ps. l. Sa-
crificiū deo spiritus tribulatus etc. Se-
cunda hydra seu vas est confessio in
qua lauatur aiā qñ absolutur a sacer-
dote. Auctoritas. Lauare septies i Jo-
dane etc. iij. R. v. Item. i. Jo. i. Si pñtea
mur peccata nostra fidelis et iustus est:
vt remittat nobis peccata nostra. Ter-
tia hydra est afflictio penitentialis. l. c.

ieiunium: quod lauat animam: quia multi in afflictione acquirunt gratiam quam prius non habebant. Ideo. ij. paralip. vlt. Tu autem dñe fm bonitatem tuam promissisti penitentiam remissionis peccatorum.

¶ Quarta hydra ē oratio sp̄alis. Mōdum orandi ostendit nobis xps Mat. xviij. Nota parabolam. Serue neq̄ omne de bitum dimissi tibi: quoniam rogasti me. et. Quinta est iurisdictionalis restitutio. Reddite omnibus debita. Ro. xij. Scripta remissio iniuriarum. Deus est inuincibilis in bonitate. Si ergo tu remittis iniurias alijs: si deus tibi non remitteret vinctores cum in bonitate: quod est ipso fibile. Ideo xps. Si dimiseritis hominibus et. Mat. vi. vix vestra. Ecce sex hydræ ordinate a christo in domo sua ad laudandum aias ideo. Lauamini mūdī estote. Esa. i. Et Mat. iij. Penitentia agite et.

¶ Quinta vestis est continentia coniugalium: cum dicitur themā. Hoc initium signum fecit. Quare xps voluit eē in nuptiis et eas honorare primo suo miraculo: dicit Beda q̄ facere sibi coniūm nuptiarum et matrimonium verum: est quando habet tres conditiones. prima p̄ditio est q̄ sponsi habuit rectā intentionem. scilicet stalem: cogitatio qui mouet eos ad matrimonium. scilicet ad finem generandi prolem: ad gloriam dei: et supplendam cathedram illam. et. Tunc enim benedictio dei. Sed quando mouentur intentione bestiali cogitando solum delectationem et ad malum finem veniet. Nota exemplum de illa puella Sarra filia Rague lis: quā multi duxerunt in vxorem rōne pulchritudinis et diuitiarum et. De qua supra in sermone precedenti parte. i. in. §. potest trahi matrimo. Nota quōd dia bolus suffocabat eos oēs et. Ideo dixit angelus. Thob. vi. Audi me et ostēda tibi qui sunt quibus potest preualere demonium: in eos q̄ coniugia suscipiunt: vt deū a se et sua mente excludat et sine libidine ita vacent: sicut equus et mulus quibus non est intellectus. habet super eos demonium potestatem. Ideo hodie matrimonium veniunt ad malum finem: quia vel non conueniunt: sed sunt semper in rixa et discordia: vel nō habent plenitudo si habent sunt stulti et infirmi: et ideo antiquitus confitebantur: et die nuptiarum edicabant et stabant per tres noctes con

tinentes: sed modo faciunt sicut equus et mulus. Secunda conditio est bona et vera dilectio inter eos. Si esset possibile amor prime hebdomade deberet semper durare. Sed postq̄ sunt sociati vir despiciat vxorem et vxor vult dñari. Et ideo dicit scriptura. Mulieres subdite estote viris sicut oportet domino. Viri diligite vxores vestras Col. ij. Nota q̄ debent seruare fidem mutua et. Item mulier debet obedire viro nisi in his que sunt contra deum et. Die vt expedit. Tertia conditio est vt curent nutrire prole christiano re dei. Multi solum curant q̄ sint sancti induci. Dice exemplū de illo qui cum ducerat ad mortē p̄didit nāsu prius dentibus et c. Ideo. Eph. vi. Patres nolite ad iracundiam. sed dei prouocare filios vestros: sed educate illos et. Deo Gratias.

¶ Eadem die dñica de nuptiis. Ser. xliij

In tertia nuptie facie sunt in chana galilee. Jo. ij. nuptie dicuntur quatuor modis primo enim dicunt nuptie ipse consensus matrimonialis: qui est causa efficiens matrimonij. Hoc modo accipitur Ihes. ij. Iussit conuiuium preparari per magnificū cōctio principibus et seruis suis pro cōmitione nuptiarum. Ihes. ij. ff. de regu. iuris. Nuptias non conuiuius sed consensus facit. Dicuntur nuptie ipse carnalis copula sequens matrimonium. Hoc modo. Scilicet. xxix. Tandem potius optatis nuptiis amorem sequētis prioris p̄tulit. Tertio dicuntur nuptie dotes que dant viro ad supportanda onera matrimonij. Hoc modo accipitur. Exo. xxij. Proinde bit puella nuptias et vestimenta et precium pudicitie non negabit. Quarto dicuntur nuptie ipsum conuiuium quod in solennitate matrimonij fieri consue nit. Hoc modo accipitur. Gen. xxix. Quocumque multis amicorum turbis conuiuium: fecit nuptias. Et ita accipiuntur hic. De istis ergo nuptiis crit sermo. Saluatur virgo Maria et. pro complemto sermonis exponuntur verba propostita quadrupliciter fm q̄ quadruplex est differentia nuptiarum. Primo sunt nuptie historie siue litterales. Secundo sunt nuptie tropologicæ siue morales. Tertio sunt Allegoricæ siue diuinales. Quar

to sunt Anagogicæ siue supernales. Primo ergo nuptie et. Ite contrahuntur inter virum et vxorem. De quibus habet in euangelio: et fieri debent in chana galilee die tertia. Chana interpretatur zelus et significat amorem qui inter coniuges esse debet. Eph. v. Viri diligite vxores vestras sicut et christus dilexit ecclesiam et tradidit semetipsum pro ea. Et subdit Viri debent diligere vxores suas vt corpora sua: qui vxorem suam diligit seipsum diligit: debet tamen iste amor est ordinatus sub deo et eius mandatis. Non enim debet aliquid facere vir pro vxore contra deū: nec econuerso: quod faciunt quidam et. Die vt expedit. Ideo Hiero. et habetur in decretis. xxvij. q. iij. Origē. Adultor inquit est in suam vxorem Amator ardentior i aliena. quippe vxore oīs amor turpis est: in sua nimis et. Chana vero interpretatur rota seu transmigrationis: et designat mundum qui semper est in rota. Unde mundus dicitur a motu: quia semper mouetur triplici motu. scilicet locali. Nam celi semper sunt in motu. Ite motu naturali corruptionis et generationis: et quia hodie viuunt et cras morimur et corrumpimur. Ite motu spiritali seu morali: quia voluntates desideria: et passionēs humane mutantur. Job. xij. Homo natus de muliere breui viuens tempore: repletur multis miserijs: qui quasi flos egreditur et conteri tur: et nūq̄ in eodem statu permanet. Sic et bona temporalia. scilicet dignitates: officio: honores: glorie: regna: pompa: diuitie semper sunt in motu. Unde versus. Omnia sunt hominum tenui pendē tia filo. Et subito casu que valere ruūt Quidius in lib. iij. de ponto. Item Boetius. Quid me felices totiens iactastis amici. Qui cecidit: stabuli non erat ille gradu. Igitur q̄ nuptie fiant in galilea designant q̄ nuptie solum in vita p̄senti et in mundo isto durant. post mortem vero soluitur vinculum nuptiale. Ro. viij. Que sub viro est mulier viuēte viro allegata est legi. Si autem mortuus fuerit vir soluta est a lege. Et hoc in. c. penult. et si. de secundis nup. Et ideo dicit Theologus: Canoniste: et legiste: q̄ si vir mortuus resurgeret: non tenetur recipere illam que dum viueret fuerat vxor sua: nec econuerso. Ratio est: quia matri

monium per mortem dissoluitur: vt dictum est. Et in Autenti. de nup. §. Deinceps Col. iij. Obligatio autem semel ex tincta nūq̄ reuiuiscit. l. Qui res. §. Ad eam. ff. de solutio. c. Queris. de conf. di. iij. ergo et. Secus autem est in alijs sacramentis conferentibus characterem cuiusmodi est baptismus: crisma et ordo: quia talia non sunt iteranda post mortem: si resurgeret baptizatus: confirmatus vel ordinatus. Ratio differentie est: quia illa impræmunt characteres in anima indelebiles: qui fundatur in ipsa essentia anime: sed matrimonium non obligatio enim que ex matrimonio oritur et vinculum matrimoniale sunt rationis fundatum super corporibus coniugum. Unde eis corruptio corrumpitur simul: et ipsa obligatio et vinculum matrimoniale. De his nota per Jo. an. ea alios in. c. fraternitatis de frigi. et malefi. Similiter etiam post resurrectionem generalem corporum si vir habuisset plures vxores vel econuerso: nullus erit matrimonium. Mat. xxij. In resurrectione neq̄ nubet neq̄ nubentur: sed erunt sicut angeli dei in celo. Ecce ergo quomodo nuptie fiunt in Chana galilee. Sed dicit themā: q̄ tertia facie sunt per tres dies significantur tria bona matrimonij: in quibus consistit essentialiter matrimonium: presertim in triplici bono.

¶ Prima dies est bonum proles. ¶ Secunda est bonum fides. ¶ Tertia est bonum sacramenti. Adhuc principalem finem institutus est a deo matrimonium: in paradiso terrestri. Gen. i. Crescite et multiplicamini. Vel per illa verba. Nunc os ex osibus meis. Gen. ij. c. in fi. Et nota in. cap. vno de voto. lib. vi. In hoc verum est Si coniuges sunt potentes pro facere: et intendunt coniungere vxores. Si vero impotentes sunt ad procrem: possunt alium finem honestum intendere. puta finem euitande fornicationis si saltem sunt potentes ad actum carnalem: sicut contrahunt senes: Vel etiā si nō adhuc acti potētes sunt: possunt intendere finē sicut cohabitantes insimul vt frater et soror: communient sub mutua seruitute et auxilia: vt in. c. Consultationi de frigidis. Similiter etiam potentes sunt

masculus et femina ad prolem generandi: non tamen intendunt contrahere propter prolem: quia non intendunt cohabitare sicut coniuges: sed sicut frater et soror: possunt alium finem intendere si aut fuit matrimonium inter virginem et Joseph. Inter quos fuit verum matrimonium: quibus non esset inter eos intentio saltem explicita prolem generandi: presertim ex parte virginis gloriose. Lu. 1. Quod si istud quod virum non cognoscit: et habet in decretis. xxv. q. ij. Beata maria. Ex quo patet quod intentio ad prolem non est de essentia matrimonii: neque explicita neque etiam implicita: sicut probatur. c. Commissum. de sponsali. Quibus si intentio non habendi proles exprimat per modum turpis conditionis nihil valet matrimonium propter prohibitionem legis canonice. De qua l. c. ultimo de conditionibus appositionis.

Secundus dies. Est bonum fidei quod habet duos actus. Primus est affirmativus. ut scilicet vir et uxor mutuo sibi debiti reddant. i. Cor. vii. Uxor viri debetum reddat: similiter et uxor viro. Unde si petat debitum vir etiam in die festo debet uxor reddere ei si vir monitus dulciter nolit abstinere. Secundus actus est negativus: ut cum altero vel altera non polluantur: neque ducatur alium virum vivente primo: et e converso. etc. Quamvis fuerit vir absens per quadriennium causa captivitatis vel peregrinationis quin immo quantocumque annorum numero fuerit vir absens: non debet uxor alium virum ducere: nisi certum nuncius recipiat de morte viri. Ut probatur. iij. c. In presentia de sponsali. Quamvis olim de iure civili. ff. de iur. et c. aliter fuerit ordinatum ut in l. Uxor. ff. de iur. et c. de repudiis. l. Uxor: quod leges sunt hodie etiam de iure civili renovate: ut in Auten. hoc die. c. de repudiis. quod sumitur ex corpore Auten. ut liceat matri et aui. c. Quod autem Coll. vii. Sed adhuc prius duos dies non perficitur matrimonium: quod possent esse intentio proles et ablutio ad fidem etiam inter concupiscentias. Requiritur ergo tertius dies que sequitur. Tercius ergo dies est bonum sacramenti: et accipitur hic sacramentum pro inseparabilitate: non autem pro ipso sacramento matrimonii: quia sic non est bonum: sed est substantia matrimonii. ut notatur. xxij. q.

ij. Omne. Est autem notandum quod quidam duplex inseparabilitas debet esse in matrimonio ad perfectionem ipsius: videlicet inseparabilitas animorum et corporis: habitationis: et vinculi. Prima est animorum: que est essentia matrimonii quod contrahunt. Debet etiam coniunctio animorum in mutuo amore. Unde alibi Secunda est coniunctio corporum: de qua dictum est alibi in alio sermone. Hec coniunctio potest per adulterium alterius coniugis. De divortio. Et littera. Et c. Significasti. xxv. q. ij. c. Agathos. Tercia est coniunctio vinculi matrimonialis: et hec est inseparabilis nisi per mortem naturalem: si matrimonium est consummatum: si vero non sit consummatum est separabilis per ingressum religiosis: que est mora spiritualis. De conversis. com. veruz. Et c. Et publico. Unde alia causa nec papa posset dissolvere secundum theologos. De quo videtur casus in. c. Ex parte et ibi per. do. Abba. sic. de conversis. coniugatorum. Canonice tamem dicunt contrarium: quorum opinio videtur probari in dicto capitulo. Et publico.

Quarta coniunctio est habitationis: quia debent simul habitare ut in iura si sibi servitia reddant. Ergo quatuor coniunctiones debent esse inter coniuges: ad hoc ut matrimonium eorum sit sanctum. Dominus autem ista tria bona dedit: propter lucem gratie: que confertur in matrimonio fidelium. Nam cum matrimonium fidelium sit sacramentum nove legis. sequitur quod ex eo confertur gratia instrumentaliter: quod sacramentum est instrumentum gratie visibilis forma: cuius imaginem gerit et causa existit. Unde sacramenta nove legis sunt: et signa et causa gratie: ad differentiam sacramentorum veteris legis: que erant tantum signa gratie. ut notat magister sen. in. iij. di. i. Et propter hoc reprobatur opinio quorumdam canonistarum qui tenent contrarium ut notat. Glo. c. Significasti. Qui matrimonium non confertur gratia: allegantes duas rationes: prima est quod in matrimonio interfuit pecunia scilicet dos. sed per pecuniam non confertur gratia: quia pecunia est contraria gratie. Acqui. viij. di. xij. Petrus ad Symonem magum. pe-

cunia tua tecum sit in perditione: quoniam donum dei existimasti pecunia possideri. Secunda ratio quod matrimonium est commune fidelibus et infidelibus. De divortio. Sanderus. Et de consan. et affini. de infidelibus. Infideles autem non sunt capaces gratie: quia sine fide impossibile est placere deo. Heb. xj. Sed ex predictis patet: quod oppositio sine oppositio ista est contraria veritati: et designatur in hoc evangelio: in quo dicitur quod saluator honoravit nuptias triplici honore. scilicet primo per exhibitionem sue presentie. Secundo per ostensionem sue potentie. Tercio per infusionem vere credentie. Per quod datur intelligi quod matrimonium cum dei timore contrahitur christus venit ad coniuges per gratiam: et convertit aqua concupiscentie carnalis in vinum charitatis: per quam fides vivit que prius fortasse motina erat. Nec obstant rationes in contrarium allegatæ: quod ad primam dico de pecunia non interuenit propter sacramentum matrimonii: sed propter ministerium onera suppositanda propter que licent quibus ea quod alias non licerent. Sicut patet in simili. Nam propter onera matrimonii licitum est genero accipere fructus pignoris ultra fortis in principale sine viotio violari preiudicium: quod alias non liceret: quod fructus pignoris regulariter computantur in sortem. Probantur hec in. c. Salubriter. c. de usuris. Ad secundam rationem dico quod matrimonium infidelium non est sacramentum quibus sit verum ministerium: quod baptismus est ianua sacramentorum et fundamētum: ut in. c. Veniens de psal. no. bap. Et in. c. de cognatione. spi. li. vj. Et ideo nec mirum si gratia ex eo non confertur. Amplius dico quod in matrimonio fidelium non confertur gratia: si coniuges se non disponunt ad gratiam recipiendam: quod actus actiuus sunt in patiente dispositio: Et ideo debet coniuges se cum reverentia preparare: cum intendunt contrahere matrimonium: permissa scilicet contritione peccatorum: confessione et satisfactione etc. Alioquin non solum non confertur eis gratia: quoniam diabolus note Asmodeus super eos accipit potestatem ex iusto dei iudicio. Unde dixit angelus Raphael thobie. Audi me et ostendam tibi qui sunt quod prevaleant per demonum. In eos qui coniugii ita suscipiunt: ut deus a se et a sua mente excludant et sine libidine ita vacent sicut equus et mulus quibus

non est intellectus: habet potestatem demonstrari super eos Thob. vi. Et de nuptiis sunt Tropologice siue morales: quod sunt inter deum et animam fideles. De quibus Osee. ij. Sponsato te mihi in fide. Iste contrahunt die tertio. i. tribus virtutibus theologicis. scilicet fide: spe: et charitate informata. Et ideo significant in Chana. i. in zelo amoris divini celebrant. Unde apostolus. i. Cor. xj. Qui adheret deo vno spiritus est. i. Jo. iij. Deus charitas est: et qui manet in charitate in deo manet et deus in eo. Si enim aliquis haberet fidem: non adhuc coniungitur cum deo: quod fides potest esse fœdus. Sicut est in demonibus. Jac. ij. Demones credunt et tremunt. Idem est in spe spiritus non sit propter spes sine charitate sed presumptio: per charitatem ergo vivit homo deo. Hæc ratio apostoli dicit quod charitas. est excellentior fide et spe. i. Cor. xij. scilicet sic manent fides: spes: charitas tria hæc maior horum est charitas. Dicunt autem contrahi in Galilea. i. in mundo seu vita presentis: quod per mortem non est statum acquiri charitatem: quod non est homo tunc in statu merendi per. Ideo puer te per plus meus hic. Et iste nuptie morales significant per perfectionem amicum iter coniuges carnales: ut l. c. Debitum de bigamia. Tercie nuptie sunt allegorice siue divinales: quod contrahuntur inter christum ecclesiam. De quibus dicit. Mat. xxij. Simile factum est regnum celorum hoc regi qui fecit nuptias filio suo etc. Iste contrahunt die tertio spe gratie. Sunt enim tria tempora: quasi tres dies. Primum tempus fuit legis nature: et duravit ab Adâ usque ad Moysen: quod homines non habebant legem scriptam: sed vivebant secundum legem naturalis rationis. De qua Ro. ij. Cum enim gentes que legem non habent naturaliter ea que leges sunt faciunt etc. per. Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Secundum fuit tempus legis scripte: et duravit a Moysen usque ad saluatorem nostrum Iesum christum. Tercium est tempus legis gratie christi usque ad finem mundi Ro. i. Lex per Moysen data est: gratia et veritas per Iesum christum facta est. Hoc ergo tempus fuerit tracte nuptie iste in thalamo vteri virginis et consue mate in cruce. Jo. xix. Consummatum est. Hec significant. Ihesus. i. vbi dicit quod Assuerus. iij. Anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis fortissimis. Assuerus interpretatur beatitudo eius: et significat deum qui est nostra beatitudo

Dominica .iij. post octavam epiphanie

per tertiam annu designat tertiu tep^{us}
i. gratie. Dicitur aut in chana. i. in zelo
amo re: q. causa pncipalis incarnationis
filiu dei fuit amor. Jo. iij. Sic deus dilexit
mundu filiu suu unigenitu daret. Jo
dicitur filius dei coceptus de spu sancto
q. est amor patris & filius. Itē in Galile
lea. i. in mudo. Uel ad lram: q. in maza
reth civitate galilee fuit cocept^{us} fili^{us} dei
Iste nuptie designat p conjunctionu
corporu: q. est inter coniuges carnes: vt
in. c. debitum de bigamis Eph. v. Sacra
mentum hoc magnum est: ego autē mē
co in christo & ecclesia.

Quarte nuptie sunt anagogice sue
supnales. De istis dicit Apo. xix. Beati q
ad cenā nuptiaru agnoscantur. Item
Mat. xxv. Que parate erāt intraverunt
cū eo ad nuptias. Nota Que parate erāt
Requiritur ergo pparatio ad hoc vt intra
realeam^{us} ad nuptias vite beate: contra
illos q non curant se pparare dicentes.
Aut sum pscius ad dñationē: aut pre
destinatus ad salutē: vt tunc casu nō re
quiri pparatio: quia aut erit inutilis p
paratio si pscius sum: aut supflua si
predestinatus: quia pscientia & prede
stinatio diuina mutari non potest. Et
cū isto errore transeunt: a diabolo mi
rabili obsecant. Sed quero ab eis q
rationē istam non faciunt circa vitas
istam pscit. Nā determinatū est tep^{us}
vite. Job. xiiij. Constitui termini eius
q preteriti nō poterunt. Cur ergo prepa
rant se: dormiendo: comedendo: bibendo
pestes fugiendo: medicos consulendo
ad diu viuendū in vita mortali: & non p
parant se ad beate viuendū i vita eter
nali: Deceptio magna est ista. Ideo re
quiritur pparatio. Iste aut nuptie die
tertia celebratur. Tertia dies ē visio spō
sū dñi fidei. Tercio respondens spci.
Tercia est etiam in qua pscit nup
tie iste. Tercia dicitur charitati. De ista
vltima die dicit in ps. lxxij. Melior est
dies vna in atrijs tuis sup milia. Cōtra
hunc aut in chana. i. amore. Itē. In cha
ritate ppetua dilexi te dñe attraxi te mīse
rās. Et q. bitudo ē amor pscit. Galile
lea sterptā transmigratione & designat q
bitudo pscit si p hñ: nīl ala transmi
get de vita pñti. Ego. xxxiij. si me vide
bit hō viuet. Rogem^{us} ergo dñm vt nos

ad has nuptias perducere dignetur.
Deo gratias Amen.

Thema tertia post octavam
epiphanie de significatione
lepre per. viij. effectus eius &
de illius curatione. Sermo. xvj.

Ece leprosus veniens
adorabat eū. Mat. viij.
p^{ro} declaratiōe thema
tis moraliter & materie
introduciōe: est notan
dum: q. in sacra scriptu
ra xps multipliciter no
minatur fm diuersas suas excellēcias
Et inter cetera nominatur medicus.
quod quidem pbat ratio & auctoritas.
Ratio est ista: quia ille dicitur bon^{us} me
dicus qui habet theoricam in intellectu
& practicam in ope. p^{ri}mo quidē theori
cam. scire p^{ro}rietates herbarum: lapi
dū &c. & quō debent infirmitatibus appli
cari. Scdo practica in opere. Alias nō
esset bonus medicus. si non habet ista
duo &c. Quod autē xps habuit ista duo
nemo ē q nesciat. habuit em p^{ri}mo scia
Qui em melius scit p^{ro}rietates rerū: q
ille q creauit eas: fons sapie xps dicitur
Scdo habuit practicam: quia a pncipio
mundi vsq nunc semper practicauit &c.
Uti Dauid nō medicis se ipsi g^{ra}as age
bat de sanitate recepta. di. Benedic aia
mea dñō &c. vsq. Qui sanat oēs infirmi
tates tuas. ps. cij. fiat ergo ratio. Qui
cūq. habet bene theoricam & practicam
est bonus medicus: xps habuit vtrūq.
ergo &c. Auctoritas ipsius xpmct q ait.
Non est opus valentibus medicus. Sz
male habētibz. Mat. ix. De practice hy
storia illam. Item Luc. v. Non egē qui
sani sūt medicos: sed q male habēt: quia
vnus ipsorū erat infirmus de superbia
alius de auaritia: alius de luxuria &c.
Ideo bonum erat q christus medicus
fit inter eos dicit hic glo. Augusti. Ma
gnus ad nos venit medicus: q. magnus
per totum mundu vbiq iacebat egrot^{us}
Item. ps. cvj. Dissi verbum sum & sana
uit eos. pater ergo ratio: & auctoritate
q. christus est bonus medicus: nec so
lum ipse christus: sed etiam apostoli ei^{us}

de septē bellis hominis. Ser. xvij.

xxxij.

ab ipso docti fuerunt magni medici.
Matth. vlti. In nomine meo demonia
eiciunt: serpentes tollent et si mortife
rum quid biberint nos eos nocebit.
sup egros manus imponent & bene ha
bebit. Jo ergo leprosus venit ad eū &c.
vt dicit in thema. In q duo ostēduntur.
p^{ri}mo nostra infirmitas spiritualis
Ece leprosus.

Scdo nostra sanitas mūdialis. Ue
ni. ado. cū. Quātū ad p^{ri}mū. Nota q. le
pra est infirmitas corporalis habens se
p^{ro} magnos defectus per quos signant
peccata mortalia et sunt isti videlicet.
p^{ri}mus est corporis inflatio: p quem
signatur superbia.

Scdo est sitis accensio: per quē signa
tur auaritia.

Tertius est cōtagiosa affectio: p quā
signatur luxuria.

Quartus est humidus radicalis psum
ptio p quam signatur inuidia.

Quintus est fetida hanelatio: p quā
signatur gula.

Sextus est rauca locutio: per quā si
gnatur ira.

Septimus est mēbrozū debilitatio: p
quam signatur accidia.

p^{ri}mus defect^{us} est corporis inflatio:
per quam significatur superbia que inflat
q homo cogitat excellētiā suā: vel ge
neris parētū et auopdicdo. Ego sum
tātoz parētū fili^{us}. Sz falsum est. Unde
versus. Quidq. f. de ponto lib. i. Si mo
do nō cēsus: nec darū nomē auoz. Sed
probitas magnos ingeniūz facit. Ju
uenalis Saty. viij. Tota licet veteres
exornēt vndiq. cere. Atria nobilitas so
la est atq. vnica p^{ro}pus vel cogitando di
gnitatē suā vel parētū dicēdo. Ego suz
dñs vel capitane^{us} vel eps &c. vel cogitā
do diuitias vel scientiam. Quia scien
tia inflat. i. Corin. viij. Uel quod dete
rius est de gratia supernali: quandoq.
superbit et homo: et de bonis operibus
Aug. in regula. In malis operibus ini
quitas exercetur vt fiant superbia etiaz
bonis operibus insidiatur vt pereant: &
quid prodest dare pauperibus et paupe
refieri. si anima misera: superbiore effu
ditur: diuitias contennendo q fuerat
possidendo. Sed cōtra illos qui super
biunt de pscientia et dignitate: specia
liter dicitur in sacra scriptura. Judiciū

durissimū his qui presunt fiet. Exigu
enim conceditur misericordia. poten
tes autem potenter tormenta pacien
tur Sap. vi. Nota durissimum in super
latino: durum sit iudiciū cuiuslibet quā
do moritur: cui dicit xps redde rationē
vilicatiōis me. Luc. xvi. scilicet de cogi
tatione locutione et operatione &c. Du
rus fiet iudiciū illis qui non solum de
persona sua: sed etia de sua familia: et
de domo sua reddent rationem &c. Sz
purissimum fiet prelati et rectoribus
qui non solum de se & de domo: sed etia
de omnibus subditis et vasallis tenen
tur reddere rationem. Uel dic q. durū
iudiciū fiet ex eo q male intrauerunt
durus ex eo q male vixerunt durissi
mum ex eo q male gubernauerunt. Uti
de in sermone de beato Blasio. Jam
videtis quomodo prelati hodie curant
Contra superbos facit: quia quicquid
homo habet a deo habet. Cur ergo ex
tollitur contra deum. Ideo Aplos. i.
Corin. iij. Quid habes quod non acce
pisti. Si autem accepisti. quid gloriari
quasi non accepisti.

Secundus defectus lepre est sitis
censio hoc significat auaritiā. Unde
versus. Juuenalis est. Crescit amor nu
mi quantum ipsa pecunia crescit. Mar
cus Cicero in paradoxo. Nunq. exple
tur neq. satiatur cupiditatis sitis. Ora
tius in epistolis lib. x. Semper auarus
eger. Est enim auarus insaturabiliter
omnibus rebus insaturabilis. Nā sicut
dicitur Salomon p^{ro}uer. xl. Tria sunt
insaturabilia. f. infernus: os vnlue: et te
cta sitiens: que nunq. satiatur aqua.
Auarus autem est insaturabilior q in
fernus: qui postq. erit plenus. f. post vni
uersale iudiciū dicit sufficit. Auarus
autem quanto magis es plenus tanto
magis est cupidus. p^{ro}uer. xviij. Infer
nus & perditio non replebuntur: simile
et oculi hominum insatiabiles. Itē. Ec
cl. v. Auarus non implebitur pecunia
Secundo auarus est insatiabilior q os
vnlue. i. carnalis concupiscentie: que in
homine sene: dicit sufficit Auaritia est
in hoīe sene non fenescit. Sz pot^{us} iuue
nescit xiero. Cū cetera vitia fenescāt in
noīe sola auaritia luenscit. Tercio aua
rus ē insaturabilior q terra sitiens: q. dē
sufficit qn ē magna inundatio aquarū.

corum et Ideo dicit Apłs. Irascimini nolite peccare: sol non occidit sup iracundiam vestra. Eph. iij. Nota Sol. s. rōnis Uel fin Glo. i. Deus ne per irā quā p mortē interpositā obsecratur vobis. ¶ Septimus defectus lepre est: q debilitat mēbra corpis ad opandū: significat ex hoc petri accidit: p quā homo reddidit inutilis ad opandū meritorie: q licet b fcurrat per mundū opando continue p lucris terrenis vel alijs factis mīdantis hī ociosus dicitur si in sero nullū lucrū portat ad domū. Nota similitudinē de seruo: qui nullū lucrū portat ad domū veniens de foro. indicabitur ociosus: licet tota die laborauerit. Sici sero mortis te. Declara. Et vide in dñica septuagesime in sermone q incipit. Quid hī stans tota die ociosus. Ideo dī Sap. iij. fama est spes illoz q labores sine fructu et inutilia opa eoz p̄s. Dormierunt somnum suum: et nihil inuenerunt. o. vi. di. in. ma. fuis. Hoc aut non intelligunt hoies mundanizet in inferno damnati tunc intelligēt. Uñ clamabūt vilantes pre angustia spiritus gemētes. Latrati sumus in via iniquitatis et pditionis: et ambulauimus vias difficiles: viā aut domini ignorauimus: qd nobis profuit superbia aut diuitias iactantia qd cōtulit nobis: trāserūt oīa illa tāq̄ vmbra et. Sap. v. Edoeruo de bonis personis q laborant p opibus spūalibus dī Mat. xij. Cum aut sero facti esset dixit dñs vinee pcuratori tui. Uoca oparios et redde illis mercedē suā. Jactat accipite cōsiliū. Et nota pceptū scripture dcentis. Quodcūq̄ pōt manus tua facere infāter opare: q nec opus: nec ratio: nec scia: nec sapia: erunt apud inferos. Eccl. iij. Circa fin pncipale notat nra medicinā virtualis: cū dicit. nra ad rabat eū dices. Hic ponit sanādi a lepra peccator. peccatorem et quolibet peccato mortali cū a xpo pōner. xv. Longe est dñs ab impijs. p̄s cxiij. Uoca a peccatoribus salus. Debet ergo redire ad xpm tribus passibus q notātur in tribus q fecit xps in sanando istū leprosum. Primo quidē tetiuit eū manu sua. Secūdo dixit. Uade cōferte sacerdotibus. Tercio dixit ei. Offerre munus tuum. Primus passus significat cordis contritionem: que offenditur in

factum manus xpi: quia nullus potest cō-
teru: nisi tangatur a xpo. Ezec. iij. Abij
aureus in indignatione spiritus mei.
Manus est dñi erat mecu: pfortans me.
Quinq: digiti huius manus sunt qñ
noticia que inducunt ad cōtioneē. vj.
pñis est iteritudo mortis: quā somni-
amus. Scōs est pena: quam peccando
meruimus. Tertius est gratia: quā pec-
cando perdimus. Quartus est gloria
a qua per culpā excludimur. Quintus
est gloria paradisi: qua priuati sumus.
Secundus passus est otis confessio. Dñ
dicit. Uade ostende te sacerdotibus. Et
nota q qñ ibat ad sacerdotum sanatus
est: ad ostendendū q statim q hō con-
teritur etiam anteq cōfiteat actū: libe-
ratur a culpa iuxta illud. ps. xxiij. Dico
confitebor: aduersum me iniusti. me. a tu
remis. impie. pe. m. Tertius passus est
operis satisfactio: que ostenditur tibi.
Offer munus tuum. Nota q ad satisfā-
ciendū p peccatis: debemus offerre tria
munera: q habemus a deo. s. animā: rō-
nalem: corpus materiale: e boni tpale.
Hec tria perfecte offerunt per ingressū
religionis: in qua offertur. pñmo ani-
ma per votum obediencie.

Secundo corpus per votum castitatis.
Tertio bona temporalia per votum paupertatis.
Vel anima per orationem corpus per corpus
per mortificationem que sit per ieiunium
bona temporalia per elemosynarum largitionem
que tria sunt tres partes satisfactionis
Deo gratias. Amen.

¶ Eadem dñica post octauam epiphaniae de modo sequendi rōm. Sermo xvi

SEcute sunt eum turbe mul-
te Mat. viij. Materia sermo-
nis erit quibus modis debe-
mus sequi xpm: vt peruenia-
mus ad gloriam etc. Declara thema iux-
ta intellectum litteralem. Oignens po-
nit quatuor rationes ppter quas tur-
be sequebantur xpm. Prima ratio est p-
pter charitatem: cupientes audire dul-
cissima verba eius: vt apes mel. Nec mi-
rum: quia Moyses sedit in monte Sy-
nai. xl. diebus: et xl. noctibus sine cibo e-
potant: ut dulcedine sentiebat et col-
locatione dei quod non videbat. Hic ma-
gis audire verba ab ore dei carnati: Jo-
h. Lucas. Omnis populus suspensus erat at-

audientes illum Luc. xix. in fine. Secunda ratio ppter quā qdam sequebantur eum propter necessitatem vt infirmi: qd xps curabat oēs infirmos: bādo surdis auditum: cecis visum. Ideo Luc. vii. Multitudo copiosa plebis ab omnibus: iherusalem: maritima: et tyri: et sydonis: qui venerant vt audirent eum et sanarentur alāguoribus suis: et qui venabantur a spiritibus imundis curabatur: et omnis turba querebat eum tangeri quia virtus de illo eribat et sanabat omnes. Tertia cā quare quidam sequebantur christum est propter curiositatem. vt viderent miracula: ista est vana de istis dicit Jo. Sequebatur eum multitudo magna: et videbant signa: que faciebat super his qui infirmabantur Jo. vi. Quarta causa peior quia aliqui sequebantur ex malignitate: vt pharisaei et doctores. qui quanto erant maioris scētie tanto peiores fcei: vt possent xpm accusare dicentes. Un hoc qd iste Iesus velit quolibet dē pdicare: cū nūq̄ fuerit in studio generali vel particulari: Unus faber lignarius vult pdicare: impossibile est qd nō dicat errores. De his dicit Luc. xi. Ceperunt pharisaei et legis periti grauter insistere et os eius opprimere: de multis accusarent illum. patet the ma ad 1am. Sed ipm dimisso inuenio iuxta intellectū mortālē qd debemus se qui christum aliq̄ quattuor modis: vt pueniamus ad gloriā.

¶ Primo tanq̃ lucem dirigentem: et hoc
per veram credentiam.

¶ Scdo tanq̃ ducem p̃cedentem: et hoc per plenam obedientiam.

¶ Tercio tanq̃ patrē morientem: et hoc
per dignam penitentiam.
¶ Quarto tanq̃ regē promouentem: et
hoc per glorioſam excellentiam.

¶ Dico pmo per verā credētia. Chys⁹
nāq; est status nobis in lucē ad illumi-
nandū nos ad credēdiā q; sunt fidei
q; naturalit intellect⁹ nō nō pōt capere
Uñ xps fuit possit⁹ in mūdo tanq; cere⁹
in camera obscurā: in q; sunt tria. s. cera:
lychniū seu papyrus: et lux. Sic in xpo:
Cera est caro quā a sumptis de, verovir-
ginis. papyrus intus cādidus: est aīa
purissima. Lux ē diuinitas. Et ista tria
sūt vn⁹ cereus i. vna psona xpi. Uñ Btha
nastus. q; sicut aīa rōnalis et caro vn⁹

De modo sequendi tpm fer.levj.

est hō: ita de e hō vñ est xps: nō p fūō: sicut mīto aq ⁊ vīn p fūdīno: ita i xpo
3Itē ē cecus: i. xps illuminauit qñtū est
et p̄ parte sua totū mūdū 3o. i. Erat lux ve
ra q illuminat ⁊ c. Et sciatie necessitatē
nature: qñ xpi aduētū gētes ibāt i te
nebris error. 3o Dauid nescierūt nec
intellexerūt: i. tene. s̄bū. nescierūt. i. p̄
p̄ scientiam: nec intellexerūt. i. aude
per intelcū. Licet enim philosophi co
gnouerūt scit cām p effectū vñ deum
vt s̄ Ro. i. sicut ita cognitio v̄ritatis fuit
mixta cū multis errorib⁹. vt p̄ in p̄desti
natioe p̄uidētis diuinā: in q multi er
rauerunt. 3itē in creatioe mūdū: quā p̄
dogmatizabāt fuisse ab eterno. 3tē nec
iudei intellexerūt v̄ritatē fidei xpianē: q
cōtinebat in parabolis ⁊ figuris legis.
Moys. Usq ad hoc vt oñderet Moyses
q vmbrauerat enigmatice loqueret: qñ
defecēbat de mōte habebat faciē vela
tā corā filiis isrl̄. Eo. xxiiij. hoc aduē
tū scilicet fuit in morte p̄p̄i. Sed iudei ad
huc habēt velamē istud i cordib⁹ suis. q.
Cor. ij. Nec enā p̄i cognouerūt trinita
tē p̄sonarū: nec alios arduos fidei. Mo
cū habebāt verā lucē. i. xps: sed solū ha
bebāt paruū lumē intelc⁹ naturalis.
3o xps ait. Ambulate dñ lucē habetis
3o. xij. Et loquit de se. Et 3o. xij. Ego
sū lux mūdī ⁊ c. post ascēsiōē nō: q nō
habem⁹ ip̄m plēntē dimisit nobis lumē
fidei i lucerna doctrine fidei. i. symbo
licū. i. f. credo in deū. 3o. Ro. x. Si p̄stiteris
i ore tuo dñm. Jesum: ⁊ in corde tuo credi
deris q deus illum fuscitauit a mortu
is: saluus eris.

¶ Sedo debemus seq̃r epm̃ p plenā obe
dictiā: deus siquidē a principio mundi de
dit hūano generi ductores. s. Adā & Eūā
posuit eos iŷia paradisi: q̃r in g̃ra crea
ti fuerūt q̃d diceret eis dē. Dēx̃r eŷlyia:
abūlate in ea: nō dedi. neq̃ ad dēx̃r. neq̃
ad sinistrā q̃c eŷta. xxx. Sed in p̃ma die
ta iŷti ductores c̃rauerūt. Eūa declina
uit ad dexterā. Adā nō ad sinistrā: dex
tera ē amor: sinistrā tior. Eūa p̃didit vir
ginitatē amorē sc̃ie: q̃n̄ audiuit. Critis si
cut d̃g̃: sc̃iētes bonū & malū. Gen. iij. Adā
nō peccauit nō amore sc̃ie s̃ tiorē ne mo
lestaret suas delicias: ṽt dicit Aug. iij
declinavit ad sinistrā. Mota q̃ Adā nō
fuit seduct̃: mulier autē seducta fuit i
p̃uaricationē. s. Thi. iij. Mota q̃t Eūa Adā

dedit de fructu. Si igitur ductores erra-
 runt sequentes etiam alii errauerunt. Si cecus
 cecum ducit praestitit alio in foveam cadunt.
 Mat. xv. Jo. Dauid plorans hoc dicebat.
 ps. xij. Hec declinauerunt: simul inutilis
 facti sunt: non est eis qui faciat bonum: et vsque
 ad vnu. Jo deus per faciem hoc dedit nobis
 christum in ductore: qui non potest errare. f. Pet. ij.
 Sequimini veltigii eius. Ets. lv. Ecce
 testis populus dedit eum: ducere et preceptorem
 gentibus. Nota in q. quaedam facta christi
 debemus potius admirari q. imitari. Scit
 fuit una q. ex potestate faciebat: sicut
 miracula. Ite absoluerit a peccatis sine co-
 fessione. Sicut fecit marie Magdalene
 Lu. vii. Ite adultere Jo. viij. Quid non pos-
 set etiam? Papa sine confessione et absolutione
 iustificare. xi. diebus. Nota q. in via padi
 si fuit multa iniuria p. q. facile e. errare via:
 primum iniuri e. superbia et vanitas ex
 vna parte: mansuetudo et humilitas ex al-
 tera parte. Vide ergo p. quauiam inuit christus
 et illam praefequere. Ideo de auaritia et. De
 cit vsurarius: q. vult ire ad paradysum
 sed inferi: q. capit via inferni etc. Sic de
 alijs peccatis Sicut si videres aliquem ire
 per viam Romae: diceres pauldubio hic va-
 dit Romam: vel ad aliam ciuitatem etc. Sic
 quidvis aliquem ire per viam peccatorum: ve-
 tes dicere hic vadit ad infernum. Istus igitur
 q. potest ducere. Veltigii eius: centus est pes
 meus Job. xxiij. Veltigii christi: sunt christi
 tes q. requirit: q. suis militibus ipsum se-
 quentibus dedit magna prima: et salaria. s.
 gloriam celi.

¶ Tertio debemus seq̃ xpm̃ et. per di-
gnā p̃niam. Confortueto est in m̃doq;
mortuo patre filij ip̃m sequor ad sepul-
turā flātes et. Xps̃ est p̃r n̄r. vnus est p̃r
v̄r et. Luc. xxiij. Qui genuit nos de pro-
re sua ecclia. Semē elibv̄m̃ deit̃. f̃r
ma baptis̃m̃i: iō oēs bapti. s̃m̃ f̃res
Oēs vos f̃res estis Mat. x. s̃m̃ p̃r. i.
Xps̃ mortuus est i cruce iō se. amur̃ est
p̃niam flentes sicut mulieres q̃ ibant
post ip̃m lamentātes: v̄r dicit Luc. xxiij.
De hoc xps̃. Si q̃vult post me v̄ire ab-
neget semē ip̃m tollat crucē suā. Non
dicit meā. p̃nāz et sequat me. Jdē Luc.
xiiij. Qui nō baualat crucē suam et venit
post me: non pot̃ meus esse discipulus.
¶ Quarto debemus sequi xps̃ p̃ glorio-
sam̃ excellentiam et. Si r̄vādens ad
p̃l̃is̃. p̃m̃t̃erit castrū r̄vādēte sequē

se quot ierent. Christ⁹ aut⁹ pmitit sequē
tibus est vitā eternā. Qui sequitur me
non ambulat in tenebris: s; habebit lu-
men vite. Joh. viij. Ideo perseueremus.
Primo in vera credentia. Secundo in ple-
na obedientia. Tercio in digna penite-
tia. Et sic veniet nobis christ⁹. De quo
scriptum est. Eccl. xxiij. Gloria magna
est sequi dominum.

Deo gratias. Amen.

Dñica .iiij. post octauā epyphanie de
septem bellis hominis. Sermo .xviij.

Noli vinci a malo s; vin-
ce in bono malo. Ro. xij.
Sermo erit de victoria
quā debemus habere de
peccatis mortalibus: vt
possim⁹ habere gloriā pa-
radisi. Pro declaratione sciēdi q⁹ regu-
la et doctrina vniuersalis in theologia
est q⁹ nullus intrauit nec intrabit glia
paradisi: nisi per victoriā. Ista doctria
declarat. primo in angelis. Michael et
ceteri pugnaverūt cū lucifero & sequaci-
bus ei⁹ &c. De quo bello dicit Apoc. xij.
factus est p⁹liu. ij. p. in terra de hoib⁹.
Et nūq⁹ patriarcha aliq⁹: nec ppheta:
nec ali⁹ siue victoria in bello ptra tenta-
tiones et inclinationes carnis tentatio-
nes mūdi & tentationes diaboli: deniq⁹
ne forte possent hoies cōqueri vel negli-
gēter bellari neq⁹ xps intrauit ad glo-
riā resurrectionis corporis sui: siue vi-
ctoria. Vñ dicit Lu. vlti. Nōne sic opor-
tuit xpm pati et ita intrare i gloriā suā.
Secus de gloria aie quā ab mltā con-
ceptionis habuit. Jō apls. Nō corona-
bitur: nisi q⁹ legitime certauerit. ij. Thi.
ij. Si instantiā faceret aliq⁹ de pueris
baptizatis. &c. q⁹ victoria xpi applicatur
eis. Si victoria regis q⁹ vicit ciuitatem
rebellē applicat iheris et debilibus q⁹
post victoriā regis intrabūt ciuitatez si
fuerūt de exercitu regis. Sic h⁹ &c. Nota
q⁹ in hoc mūdo habem⁹ septē bella & se-
ptē pctā mortalia q⁹ si habem⁹ victo-
riā coronabimur. Sicut xps facit p⁹ni
gari. p⁹eco est Jo. euāg. vt. i. videbitur
primū p⁹liū est q⁹ pctm supbie: q⁹ nimis
regnat rā i dñis & i platis & militib⁹ &c.
Hec supbia pcedit ex p⁹literatione ex-
cellētie. p⁹pter respectu bonor⁹ spūaliū
vel tpaliū vbi grā. Aliq⁹ supbit ex gñis

nobilitate &c. Sed debet p⁹litterare q⁹ de
terra est & in terrā reueriet. Eccl. ij. pul-
uis es &c. Alius superbit de scientia &c.
Sed p⁹littera q⁹ ea que scim⁹ sunt minis-
ma pars eo⁹ q⁹ ignoram⁹. Vñ Socra-
tes. Hec vnum scio q⁹ nescio. Sine scia
destruetur. i. Cor. xij. Declara si videt.
Alius superbit ex dñio et potētia. Sed
cōsideret potētiā. Octauiani & ceteror⁹
olim regū et potētū vbi sunt. Alius ex
sanctitate. Sed cōsideret q⁹ nihil boni
habet ex se sed a deo. Nota q⁹ sufficiē-
tes scimus cogitare aliq⁹ a nobis qua-
si ex nobis: sed sufficiētia nra ex deo
est. ij. Cor. iij. Ali⁹ supbit ex diuitijs: sed
nō fatiāt aiam: q⁹ nō intrāt in eā: iō
nūq⁹ possūt cōtētare hoies: imo faciunt
hoiem miserū. q⁹ efficitur seruus carū.
Magna miseria est esse seruū hois: sed
peior esse seruū pecunie. Prover. xviij.
Quid p⁹dest multo h⁹ diuitias. Jō feri-
ptura. Agite nūc diuites: plorate vlti-
tes i miserijs vestris q⁹ adueniet vobis
diuitie v⁹ putrefacte sunt vestimenta
v⁹ a tenebris comesta sūt &c. Vñ ignis
Jaco. v. Debet q⁹ hō: p⁹to plura habet: nō
to magis humiliari. Sicut pascali⁹ tan-
toradit hūilius q⁹to fardellū est graui⁹
&c. Quia rationē debes reddere deo de
oib⁹. Jō dicit scriptura. Quanto maior
es hūilia te in oib⁹: et corā deo iuenies
grām: qm potētia magna dei soli⁹ & ab
humilib⁹ honorat. Eccl. iij. Sic obtine-
bitis p⁹missionē factā a christo Apoc. ij.
Qui habet aurē audiat: qd spiritus di-
cat ecclesijs. Vincēt. i. supbia p⁹ veram
humilitatē: dabo edere de ligno vite q⁹
est in paradiso dei mei. Nota cognitiōē
arboris ligni vite: cuius fruct⁹ cōseruat
creaturā a senectute & ab omī malo cor-
porali: et significat xpm cui⁹ fructus sūt
beatitudines & fructiones: q⁹ conferuant
angelos & sanctos in aiab⁹ et corporib⁹
post resurrectionē ab oib⁹ miserijs &c.
Sed m⁹ p⁹liū est cōtra pctm auaritie:
que hodie totū mūdū inicit. Unde il-
lud dicitur. vj. A minorī v⁹q⁹ ad maio-
rē oēs auaritie studēt. Victoria hūius
habet per miam et liberalitatē. Modū
vincendi ponit. ps. lxxv. dicens. Nolite
sperare in iniquita. &c. Nota tres p⁹ditio-
nes hoim. Quidā sunt diuites de male
ablati: et talibus dicit. Nolite sperare

in iniquitate: qm dicat nolite sperare q⁹ ex
his diuitijs dom⁹ v⁹ia vel filio⁹ p⁹peret
imo destruit. Vñ dicit cōit quod male
ablati nō gaudebit: tertio heres. q⁹ per
quā viā veniūt p⁹ eādē exēit. Nota ex-
emplū. de Saicranis diuitib⁹. Quidam
hō sūt pauper: q⁹ nō hnt de male ablati
sed vellēt incipere facere v⁹suras frau-
des &c. Hic dicit ppheta Dauid. Rapi-
das nolite concupiscere: q⁹ Qui volūt
diuites fieri incidit in tētatōem & in la-
que. dia. & des. multa in. & nō q⁹ mer. ho.
ad interitū p⁹ditionē. i. Thi. vj. Quidā
hō sūt diuites de bono iusto: hic dicit.
Diuitie si affluāt nolite cor apponere.
Nota Cor. licitū est apponere oculos cu-
i iudiciō: man⁹ cōputādo: et distribuē-
do in necessarijs & nō in vanitatib⁹: sed
nō h⁹ cor apponere in diuitijs sperādo
&c. Nō potestis deo seruire & māmone.
Mat. vi. Talib⁹ habētib⁹ victoriā pmit-
tit salariū Apo. xx. Qui h⁹ aurē &c. Qui
vicerit nō ledet a morte scda. Nota. iij.
mortes illatas hūano generi ex pecca-
to Ade: vt in. ij. plogo sup Mat. Quap-
due sūt corporis & due aie. Prima mors
aie est q⁹ per pctm p⁹dit grām dei: q⁹ dat
vitā aie: deo dicit pctm mortale. Scda
mors aie est: q⁹ psona morit in peccato
mortali et dñat in inferno. Ab hac. ij.
morte liberat q⁹ vicit pctm auaritie per
miam et liberalitatē. Auctoritas Tho.
iij. Elemosyna ab omni pctō & a morte
liberat: et nō p⁹net aiam i⁹ tenebras
doct⁹. Diuitie magis effundēdo q⁹ re-
tinēdo melius nitēt. Si q⁹dem auaritia
semper odiosus: claros largitas facit.
Claros. i. i hac vita: q⁹ liberales & mise-
ricordes diligunt & exaltant etiā in fu-
tura vita. Mortes etiā corporis sunt due.
Prima est q⁹ aia recedit a corpore: & ab
ista null⁹ euadit: q⁹ Statutū est hoib⁹
semel mori Heb. vi. Scda mors corporis
erit post iudiciū: q⁹ simul cum aia dam-
nabitur: & ab ista liberabit q⁹ vicerit aua-
ritiam per miam et liberalitatē.

Re. xj. Qui viderit mulierē ad cōcupiscē-
dū eā &c. Mat. v. Talis vincēs habebit
repmisionē. De qua Apoc. ij. Qui h⁹
aurē &c. Vincenti dabo manā absconditū
et dabo illi calculum candidū: et in cal-
culo nomen nouum scriptum: quod ne-
mo scit nisi qui accipit. Nota Danna
quod dabitur in cibum filijs israel. xl.
annis in deserto in quo vivebant. Ero.
xvi. Dicit ergo vincenti: quasi dicat illi
qui nō vult habere delectationē bestia-
lem: dabo delectationē spūalem et ce-
lestialem quam deus dat castis: et me-
mo scit nisi qui accipit gustando &c. ps.
xxx. Quā magna multitudo dulcedinis
sue quā absco. timentibus te &c.
Quartū bellum est contra peccatum
inuidie: que viget in toto mundo: s; ma-
xime inter prelatos erodios. Vñ Eccl.
iij. Contemplatus sum oēs labores ho-
minū: et industrias: aiaduerti placere
inuidie proximi. Hoc peccatū vincit p⁹
dilectionē et charitatem proximi oran-
do pro illo cui inuides: vt deus cōseruet
sibi illa bona: de q⁹us sibi inuides: ta-
lis habebit p⁹miū. De quo Apoc. ij. Qui
habet aures audiat qd spiritus dicit.
Qui vicerit et custodierit v⁹q⁹ in finem
opera mea dabo illi potestātē sup gen-
tes: et reget eos in virga ferrea & tanq⁹
vas figuli cōfringent. Et dabo illi stel-
lā matutinā. Nota opera mea. Opera
xpi sūt incarnatio &c. Et qd fecit amo-
re hoim voluit esse humilis: vt nos exal-
taret. Deus qui in filij tui hūilitate iu-
cētem mūdū erepisti. Jte voluit esse pau-
per: vt nos ditaret: propterea dicit. Qui
vicerit. i. peccatū inuidie et custo. opera
mea. Supple dilectionis: et stella matu-
tina est angelus q⁹ portabit aiam ei⁹ ad
paradisi. Angel⁹ dicitur stella: q⁹ stelle
celi empyrei dñr āgeli Waruch. iij. Stel-
le dederūt lūmē in custodijs suis: et vi-
citur matutina: q⁹ angel⁹ illi dat i mor-
te q⁹ est finis noctis huius miserie & p⁹-
cipiū diei alterius vite.
Quintū p⁹liū est cōtra peccatū gula
hoc vincit per temperatiā et paritātē.
Nullum aial est tam magnum sicut ho-
mo curi tam paruo ore. et hoc facit de⁹
vt homo sit partior alijs aialib⁹ in cibo
et potu: et tñ est totū oppositū: q⁹ postq⁹
Alinus bibit: non bibit pro rege &c. S; ho-
mo contra. Jdeo dicit Qui vicerit sic

vestietur vestimentis albis: et nō debeo nomē ei⁹ de libro vite etc. vsq; āgelis ei⁹. Apoc. iij. Notauēsimū albis p̄ctm̄ hīc puocat ad luxuriā: q̄ ille p̄tes sunt tria ne: sed abstinēs est dñs in corpore: q̄ dat sibi q̄ntā natura indiget: et nil dat illis partibus. Ideo dicit q̄ induetur vestimentis albis. f. castitatis et bone fame. Sequitur. Et nō debeo nomē eius de lib. vite. Et textu Bibule habem⁹ q̄ p̄sone que sūt in g̃ra dei s̄m p̄sentē iusticiā correspondet cathedra in celo vbi scriptum est nomē: sed q̄ peccat statim raditur nomen. Autontas. Cui peccauerit mihi debeo est de libro meo. Apoc. xxiij. Quia ergo gulosus est luxurios⁹ ideo sūsi nomē raditur: sed abstinēs vniuit gratia dei: ideo dicit nō debeo nomē eius. Sequitur et cōfitebor nomē ei⁹ corā patre meo et corā angelis dei. cōfitebor. f. confessione laudis qualis glia erit laudari ab ore christi.

¶ Sextū preliū est cōtra p̄ctm̄ ire et iñd vincitur per patētiā p̄ctm̄ ire multū regnat in mūdo: q̄ nescimus nos suppotare iniuriā: aialia viuūt in pace: lupi vsq; leones. S; hoies cōtra. Jē peiores sunt bestijs. Jñ q̄ qui vicerit iram p̄mittitur regnū dei. Qui vicerit faciā illum colūā in tēplo dei mei Apoc. iij. Nota colūā. Colūā est res firma sustinens edificat: et significat firmitatē glorie: et q̄ panēs sunt firmus in bono amore: iō sibi r̄idet firmitas glorie: q̄ dicit colūna: quia est firma et eterna.

¶ Septimū preliū est p̄tra p̄ctm̄ acadie et illud vincitur per diligentia. Nota q̄ in factis sēporalib⁹ q̄libet est valde diligēs: s; in spūalib⁹ hoies sūt negligētissimi nesciūt orare nisi q̄ induūt se: nec cōfiteri: nec ieiunare etc. Nota diligētiā quā debet habere. f. orare etc. Quelibet ebdomada dñi dñe missam: sermōnē etc. Quolibet cōfiteri: quolibet anno cōicare. Tunc ergo habebit fallariū p̄missū. Qui vicerit dabo illi sedere meū i throno meo sicut et ego vici et sedeo cū p̄re meo i throno ei⁹. Apoc. iij. Nota i throno meo cū tñ null⁹ sedeat cū papa i cadē cathedra: nec cū rege. Et p̄ps dicit dabo illi sedere meū i throno meo. Jñe thronus siue cathedra est eternitas siue vita eterna: q̄ sicut nō est nisi vna eterna: f. p̄ris et filij et spūs sc̄i. sic nō est nisi

vna essentia dei: et vna vita eterna: et ibi recipit p̄sona diligēs et spūalis eternam trāsq̄litate in deo eternaliter quietatā. Ideo de oib⁹ p̄dictis dicit thema. Noli vinci a malo. f. peccato sed vince in bono no malum etc. Deo gratias.

¶ Dñica. iiii. post octauā epiphanie. De euangelio.

¶ Criticum congregare in horreū meū. Math. xxiij. In hoc euāgelio. Nota totus hīane creature decaratus: et quo creator ipse per suā oipotētiā creauit quousq; eam per suā iusticiā p̄remiabit: et sic a die creationis vsq; ad diē iudicij: et sunt quattuor stat⁹. Prim⁹ status legis naturalis ad Adā vsq; ad Moysem qui fuit legislator. Scdus status legis scripte a Moyse vsq; ad Christū: qui fuit lator legis gratie: q̄ lex per Moysem data est gratia et veritas per Jēsum xp̄m facta est. Jo. i. Tertius stat⁹ legis gr̄e a xp̄o vsq; ad finē mūdi. Quartus status glorie qui succedet gratie. Sicut gr̄a succedit legi scripte: q̄ sicut dicit Dionysius in iij. c. Ecclesie ierarchie. Sicut se h; ierarchia legis ad nostrū ierarchia. Ita se h; nostra ad celestē. Vide Tho. i. iij. finiarū. di. j. q. i. ar. iij. In iij. rōne. Et q̄ euangelio habem⁹ cām amādī: vigilanti: sperandi: et timēdi. Amādī qdē deus ppter infinitā bonitatē. Vigilandi sup nobis: ppter hostis pessimam iniquitatē. Sperandi ppter diuinā longanimitatē. Jñ timēdi ppter ipsius iustissimā seueritatē. Dicit ergo simile factum est regnū celorū etc. Dic hystoriā euāgelicā. Que recitata. Nota quattuor p̄ncipaliter in hoc euangelio notanda.

¶ P̄mo notat diuina bonitas. in creādo. ¶ Scdō notatur diabolica nequitia: in deprecando. ¶ Tertio notatur diuina patientia in expectando. ¶ Quarto diuina iusticia in remunerādo. ¶ P̄mo g̃ notatur diuina bonitas etc. Et hoc est quod dicit in euāgelio. Simile factū est regnū celorū hōi qui semina uir bonū semen in agro suo hō ille est deus: qui dicitur homō uel hūanitate i. benignitate uel quia humanatus est in vtero uirginali: qui seminauit bonū semē in agro suo. Ubi nota: q̄ quadrus

plex est ager dei: in quo quolibet diuina bonitas seminauit p̄ creationē bonū semē. P̄mo ager est sup̄em⁹. i. natura angelica. Gen. i. In principio cre. de⁹ et ter. Glo. Aug. i. Naturā angelicā q̄ est bonū semē tuū rōne creationis: q̄ deus bonus nil facere pōt nisi bonū: q̄ arbor bona etc. Mat. vij. Tum etiā rōne rei create: q̄ angelica natura nō solum est bona bonitate naturali: sed etiā sup̄naturali: q̄ angeli fuerūt creati in gr̄a gratum faciēte: vt ponit Tho. pte. j. q. lxxij. ar. iij. Tū etiā ratione finis ad que creati sunt. f. ad gloriam vite eterne: ad que gratia ordinant: sicut ad finē. Scdus ager est mūdus: sicut paradysus terrestris: et in hoc agro seminauit bonū semē: q̄ posuit tibi Adā et ibi est producta natura hūana q̄ est bonū semē: quia est facta ad imaginē dei. Gen. i. faciamus hoīem etc. Imago dei cōsistit in aia q̄ntā ad p̄prietates naturales: s; q̄ntā ad memorā intelligētiā et uolūtatem. Similitudo aut in gratuitis: et iō similitudo est quedā p̄fectio imaginis: q̄ gr̄a p̄ficat naturā s̄m Nicolai de lira vbi supra. fuit em̄ prim⁹ homo creat⁹ in gratia sicut et angelus: vt ponit Tho. pte. j. q. xc. ar. j. Et hoc fuit bonū semē: q̄ ois creatura dei bona est: et q̄ ad imaginē et similitudinē dei factus est homo etc. Tertius ager est infimus. f. mūd⁹ iste i. ecclesia militā: in quo agro seminauit deus bonū semē: et illud semē est doctrina euāgelica: q̄ cōsistit in quattuor. P̄mo in credendis. Scdō in agendis. Tertio in uitādis. Quarto in sperādis. Uel die in quo agro deus seminauit bonū semen. i. pacē et fraternā charitatē Joh. xxiij. pacē relinq; vobis pa. me. do vobis etc. Jñ Mat. xxij. Diliges primū tuū sicut ip̄sū: et hoc est bonū semē: q̄ facit homines bonos. Quartus ager est infimus siue interior. i. aia hois: in qua deus seminauit virtutes et dona in baptismo: et bona prop̄sita: que sunt bonū semen. Omnia ergo predicta semina sūt bona seminata a deo in agris suis. Unde Sen. j. De vna quāq; recreata dicitur. Uidit deus q̄ esset bonum et postea de omnibus similiter dicitur. Uidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona et sic patet p̄imum.

¶ Scdō notatur diabolica neq̄tia etc.

¶ Jbi. Cū aut dormirent hoies venit inimicus eius et sup̄seminauit zizaniā. In quolibet em̄ p̄dictorū quattuor agro s; diabolus sup̄seminauit zizania. i. malū semē. Nā in agro sup̄remo. i. in celo diabolus sup̄seminauit sup̄biā: quam corrupit sc̄ipm̄: dices illud Esa. xxiij. In celū conscendā: sup̄ astra celi exaltabo solū meū: in mōte dei in latere adq̄ asē. in al. nu. similis ero altissimo. Corrupti etiā multos alios āgelos apostatas q̄ dicitur dormire: q̄ nō fuerūt uigilantes ad cognoscendā et respēndē sup̄biā luciferi. Apoc. xij. Cauda draconis trahēbat tertiā partē stellarū celi. Nota stellarū: id est angelorū. Nota tertiā partē. vna pars fuit illorū angelorū q̄ deo assignati sunt: alia illorū qui deo ministrant. Tertia illorū q̄ deo noluerunt assistere nec ministrare: h; sūt demōes. In scdō agro. i. in paradiso terrestris in q̄ fuerat bonū semē seminata a deo. diabol⁹ p̄tā sup̄seminauit zizania. i. inobediētiā et hoc cū dormiret ipsi Adā et Eua p̄ceptū dñi negligendo. Propterea dicit Sāp. ij. Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarū. In tertio agro. i. in mūdo. i. in ecclesia militante diabolus sup̄seminauit zizania. i. herese et scismate et p̄secutiones magnas quas ecclesia patit et mltro maiores passura est tēpore. An techyisti. Nichilomin⁹ semper ecclesia remanebit nec vnq; deficiet: q̄ nautica petri fluctibus magnis cōquassari poterit perire nō poterit p̄batur hoc Apoc. xij. Ubi dicit q̄ postq; uidit q̄ draco p̄ctus esset in terrā p̄secutus est mulierē. i. ecclesiā: que tandē saluata est etc. Die vt expedit. In quarto agro. i. in anima sup̄seminauit zizania. i. carnalia delectētia et alia vitia. Unde nota. q̄ diabolus adinuenit mala semina p̄tra oēz vititū. Nam contra semē humilitatis sup̄seminauit zizania sup̄bie. Cōtra semen mie sup̄seminauit zizania auaritie. Contra semē castitatis luxuriā. Cōtra semen caritatis inuidiā. Contra semen abstinentie gulam. Contra semen pacis iracundiam lites et discordias. Prouer. vij. Omni tempore iurgia seminat: et sic deceteris. Seminat aut cum suggerit praua desideria: h; inuit malas cogitationes. Hoc semē per delectationē mittit radices. per consensum vero in

capit germinare et per operationē iam fructificat fructum culpe mortalis et pe ne eternalis. Sicutigitur prudens anima vigilet ne talia semina diaboli spar gat in ipsa: q̄ si aliquando sparsa fue runt: statim extra agrū sue mentis illa proiciat. Unde Jaco. iij. Resistite dia bolū fugiet a vobis. Itē Quidi. de reme dio amou. lib. j. principijs obsta. sero medicina paratur. Cum mala perloni gas conualuere moras. Ecce ergo quo modo diabolus superseminauit zizania. Propterea dicitur de eo. prouer. vi. Ho mo apostata: vir inutilis graditur ore peruerso: fertit pede: annuit oculis: et in omni tēpore iurgia seminat. Nota ho mo diabolus dicitur homo: quia homi nem vicit. Sicut ab aphrica deuicta di citur Scipio apfricanus &c. Apostata: quia a deo apostatauit et est inutilis: immo valde nocuius et graditur ore p uerso: quia mendax est et pater eius et sic pater secundum.

¶ Tertio notatur diuina patientia in expectando. Unde dicitur in euangelio Cum autem creuisset herba et fructū fe cisset tunc apparuerunt zizania. Nota q̄ cum semen christi: id est virtus crescit et fructum facit: tunc dicuntur zizania apparere. Non enim apparet differētia zizaniz et tritici. zizania est herba fm phero. Que habet quasi similitudinem tritici: q̄ quantū ad exteriorē appa rētia nō est differentia inter semen chris ti: et semen diaboli: sed in fructu depre henditur diuersitas: quia vt dicit Mat. vij. Ad fructibus eorū cognoscetis eos. Patientia autem diuina notat duplici ter. Unomodo in prima respōsione pa trisfamilias: dū interrogat a seruis. Do mine nōne bonū semē seminasti in agro tuo. Un ergo h3 zizania. Rndit. Inimi cus homo fecit: nō exarsit ad iram: nō turbatur. sed cū patientia rndit di cēna. Inimicus hō &c. Diabolus dicitur homo q̄ vicit hoīem: vt dictū est supra prima pte in fine. & dicit inimicus: quia semp aduersus volūtatē diuine. Mat. xij. Qui nō est meū cōtra me ē. & q̄ nō colli git meū dispigit. Est aut notādū: q̄ iste paterfamilias. s. de pater h3 duplex ge nus seruo. Sicut dicit Raban⁹ q̄ ad agri sui misterij deputant. Quosdam em h3 seruos quib⁹ tēpore messis. i. in

die iudicij cōmittit officiū metendū: isti sunt angeli. Mat. xij. Sicut erit in p̄sima tione seculi. Erubunt angeli &c. Unde. i. iij. parte. Quosdā alios h3 seruos qui bus cōmisi tēpore isto medio officiū cu lodiendi: et isti sunt prelati. Itē ergo serui quibus agri custodia est cōmissa percipientes zizania cū tritico. i. heren cos cum catholicis et malos cū bonis in agro dñi. In ecclesia pariter crescere cū dolore et admiratiōe referūt dñs di cēs. Dñe nōne bonū semē seminasti &c. Nōne hoīem creasti in mūdo bonū pu rū. Et nō interrogāt dubitatur sed ad miratur. Unde ergo h3 zizania: vnde tot hereses: vnde tanta ambitio: vnde tanta discordia: vñ tot scismata: & psecu tiones contra ecclesiā: vnde tot guerre inter principes: vnde tot diuisiones in ciuitatibus: vnde tanta superbia et inu dia inter omnes: & ait illis. Inimicus homo superseminauit zizania: q̄ super bia et inuidia diaboli fuit et est inuis om nis mali. Un 3o. papaz habetur in de cretis. xvj. q. ij. c. Uisus. Habet em. s. dia bolus mille tentandi ac nocēdi modos nec ignotam⁹ astutia ei⁹ conatur nāq̄ a pncipio ruine sue unitatem ecclesie re scindere: charitatē vulnere: scd⁹ ope rā dulce dñe inuidie felle inficere: om nibus r. odis humanū genus euertere: p̄turbare. Voleat em satis et erubescit cha ritatē quā in celo nequit habere hoīes cōstātes ex lutea materia i terra tenere Scd⁹ appet magna patientia dei i scdā rñsione. Dñi em dicerent serui eius. vis im⁹ et colligem⁹ ea: Ait nō. Ne forte col gentes zizania eradiciatis euz eis simul et tritici. Circa quā rñsionez duo q̄runt

¶ Primo quare deus tollera malos in hoc mundo. ¶ Secundo quare contra i hibitionem istam faciunt principes po testates: qui hereticos cōburunt fures latrones et homicidas decapitat vel su spendunt. Ad primum ergo dicendum: q̄ duplici de causa deus tollerat malos i hoc mū do. prima est ppter maloz correptio nem. Scd⁹ ppter bonoz exaltatio nem siue exercitatio nem seu pfectionē. prima causa est: vt mali corrigantur. Contingit em plerumq̄ q̄ qui sunt ma li vno tempore: conuertantur ad p̄sime efficiantur boni: sic de zizania efficitur

tritici. Talis fuit David: Magdalena Paulus: Matheus: petrus et hui⁹. Esa. xxx. Propterea expectat vos dñs vt mise reatur vñ. Item Ro. xij. Ignoras qm be nignitas dei ad penitentia te expectat. Itē benignitas nō exiuit angelis pec cantib⁹: q̄ nō expectauit eos ad p̄siam per vñū momētū ipis. sed hoīes sic. Et hoc est q̄ dñs in euangelio. Non ne forte colligētes zizania eradiciatis simul et tri tici. Nā qui hodie sunt mali cras pote runt esse boni. Etzech. xviij. Si ipis ege rit penitentia ab oibus peccatis suis q̄ opatus est: vitia viuēt et nō moriet. Nun qd volūtatē mee ē mors impij dicit do min⁹: & nō vt pueriat a vñs suis et viuat Scd⁹ rñs est ad hoc vt p malos boni ex ercant. Sicut em per flagellū excutitur palea a grana et remanēt granū purum sic per viros malos flagellati mundant a paleis desiderioz terrenoz et imperfe ctionū suaz: vel sepe per mortē eius illa tam: vt sic mūdi p̄greant in horreo vite eterne. Sicut fuerūt martyres tpe Dio ditiā et maximiani: et alioz tyrannoꝝ. Agatha a quintiano: Lucia a pascasio: Catherina a Maxēno &c. Sic herodes nō potuisset tñ pdesse Innocētib⁹: q̄tū intendēs obesse: p̄fuit occidēdo. Sic et oportuit xpm pati et ita intrare in gliaz suam: sicut dicit Luc. xlii. Sic etiā here ses multas p̄misit de⁹ vt doctoꝝ catho licoz acuerent ingenia: et eoz sciētia ef fulgeret. Unde Aug. in decretis. xxiij. q. iij. c. vltimo. 3o diuina puidētia mltos diuersi erroris hereticos eē permutit vt cū interrogant vos: ea q̄ nescim⁹: sic dis cutiamus pigrinā et diuinas scripturas capiamus. Propterea Ap̄s ait. Ut pba si manifesti sūt: hi em deo p̄bati sunt q̄ bene p̄t: docēt. Itē ille. Ad idēz Aug. xvi. de ciui. dei. c. ij. Oportet hereses eē vt p̄bati manifesti fiant in nobis. Unde scriptum est. Filius erudit⁹ sapiēs erit: imprudēte aūt ministro vteremur multa q̄ ppe ad fidē catholicā p̄nitentia dum here ticorum callida iniquitudine exagitan tur: vt aduersus eos defendi possunt: et considerantur diligenter: et intelligun tur clarius: et instantius predicantur et ab aduersario nota questio discendi ex istit occasio &c. Item Aug. xviij. c. v. Lo quens de hereticis sic ait. Sic oppe ye

ras illis catholicis membris xpi malo suo profunt: dum deus vñ et malis be ne: et diligentibus desi oia coopantur in boni: inimici em oēs ecclie quolibet er rore tenent: vt malitia depraudentur. Si accipit potestātē corporālē affligendi exerceat eius sapientia: vt etiam inimici diligant: exerceat eius beniuolentia: vt etiam beneficiis: sine suadibili doctri na cū eis agatur: siue terribili disciplina Itē ille. Similiter etiam si tollerentur de ecclesia tentationes diabolicę: eradi carentur virtutes. Unde Ap̄s passus ē carnis stimulū ne eradicaent eius vir tutes. ij. Cor. xij. Vñ in infirmitatē p̄f citur. Unde ps. lxxvj. Increpa feras aū dimis: cōgregatio tauroꝝ in vacca po puloz vt excludat eos qui probati sunt argento. Sed postea quid facit deus &c. Nota similitudinem de patre familias quādo accipit virgam ad verberandū filios familias: postq̄ autēz verberauit projcit virgam illam ad ignem &c. Sic diuina sapiētia postq̄ vñ est malis ho minibus tanq̄ virga ad flagellandum bonos proicit illos malos ad ignē eter num &c. quia iam expleta est officiū eo rum. Ad secundam questio nem est dicē dum q̄ principes et iudices facientes oc cidi malefactores non faciunt cōtra i hibitionem istam dñmōdo seruent fū s. da q̄tum ad modum et intentionē et or dinem. Unde Nota regulam generalē affirmatiuā q̄ iudices et potestates pos sunt licite exercere: vindictā aduersus hoīes malos: q̄nimo ad hoc tenēt. Nō enim iudex sine causa gladium portat: sed dei minister est vindex in iram: ei q̄ male agit. Ro. xij. Itē autem regula pa titur sex exceptiones. prima est quādo delinquentes nō sunt notati in ris: vt po nit Gratia. in decretis: xx. q. i. iij. Hic ita respondetur. Un Apoc. i. Quid enim mihi attinet de his qui nō sunt iudicare. De his em dominus iudicabit Ad idē facit quod notatur in. c. At si clerici de iudic. Et in. c. Si iudex laycus de sen. exco. lib. vi. Non enim debet po nere quis falsam in mescem alienā: de sepul. c. j. Hic potes q̄rere quid si iudex sit excommunicatus. Item ex hoc. Nota q̄ iudex laycus nō potest iudicare de clerico. Uide in summa. Judex. i. §. vlti. Et vide. xxiij. q. v. principes.

Dñica quarta post octauā epiphaniē.

Sexta exceptio est qñ non est certū de aliquo qđ sit zizania: quia quibūdam signis appareat: vt dicit gl. Occultorum enī solus deus est cognitor: et videri: vt dicitur in. c. Erubescat. xxiij. di. 2. l. c. fi. de hmo. 2. in. c. licet tuis 2. c. tria nos eo. si. Quando ergo oscultus est delictus: vel dubiū est quis nā deliquerit: non debet fieri eradicatione: ne simul cū zizania eradicetur et triticū: et sic potest intelligi in hibitio ista de qua in euangelio: et 2 cor. dant legiste dicentes: qđ facili est impunitum relinquit facinus nocētis qđ innocentē 2 cōdemnare. ff. de penis. l. abeuntes pone exemplū. Si aliqđ fuerit occisus in seditione populi: delictū quidē certū est et manifestū: sed nescitur psona qđ cōmiserit delictum: tunc debet posui relinquit facinus impunitū in innocentē punire. pōt tñ p̄lat⁹ inq̄rere. Uide tñ ad hic qđ legit⁹ et notat. xxiij. q. viij. c. vl. 2. ff. ad lacq̄l. l. Ita vulneratus in fi. propter h̄ reprehensibilis fuit valde Theodosius: qđ cū apud Chelonicā seditio esset exorta: et quidā vir ex militariū impetu fuisset populi furentis extinctus: repentini nunciū atrocitate successus ad ludos circenses inuitari populi fecit: eiq̄ ex ipso iusto circūfundi milites: atq̄ obruncari passim: put qđq̄ occurrisset gladio iussit: et vindictā dare non crimini sed furo: vt dicit i hystoria ecclesiastica. Et habetur in decreto in. c. si apud Chelonicā nica. xj. q. iij. Ipse tñ Theodosius ad penitentia cōuersus: non crubuit penitentia publicā agere 2c. Nota quōd nō fuit receptus in ecclesia ab Ambrosio donec publicam penitentia ageret 2c. Et ipe post modū leges sanxit: vt sententie p̄cipiū sup̄ ad aduer. sione. plate. in dies. xxx. ab excois: vt differēt quo locus miseri cordie vel si res tulisset penitētie nō periret: et vt in p̄allegato. c. Cū apō thessalonicam. xj. q. iij.

Tercia exceptio est quando eradicatione zizanie cēt periculosa: vt qđ nō possit eradicatione zizania sine piculo triticū. 3o dicit. Ne forte colligentes zizania: eradicantes simul et triticū. Verbi grā. Si malus hō sit ita potens qđ si velis ipm punire segrēf oppressio innocentū vt scilicet tñ dissimulari debet punitio. Uñ Aug. p̄tra ep̄lam Parmeniani et habet in decretis. xxiij. q. iij. Cū dīq̄ fratru et Chri-

stianoz intus in ecclesie societate cōstituti: in aliquo tali peccato fuit de p̄p̄sus: vt anathemare dignus habebat: h̄ hic vbi piculū scilicet nullū est. Et in fra. Quādo vero cuiusq̄ crimē est mortuū et oibus execrabile apparet: vt vel nullo p̄sus vel nō talis habeat defensor: p̄ quos possit scilicet cōtingere: tñ nō dormiat seueritas discipline. Nec ille. Ad idē facit qđ dicit idē Aug. et habet in decretis. xxiij. q. viij. c. j. Et xxiij. q. j. Quisq̄. Nō nullo inq̄t toleram⁹ qđ corrigere vel punire non possumus: nec qđ propter paleam relinquitur aream dñi: neq̄ propter pisces malos rūpim⁹ recta dñi: neq̄ propter eos in sine segrēgandos deserimus gregem dñi. Et hoc etiā casu potest intelligi in hibitio i hoc euāgelio facta dum dicit. Non ne forte colli. zizania. 2c.

Quarta exceptio est qñ eradicatione zizanie esset valde damnoſa: puta multumudo est in delicto. Unde dicit Aug. ad Aureliū ep̄m: et h̄etur in decretis. xxiij. di. Comestationes. Seueritas exercenda est in peccata paucorū. Et idē Aug. ad Bonifaciū. et h̄etur. i. di. Ut constitutetur. xxiij. q. iij. 3p̄a pietas. In huiusmodi causis vbi per graues dissolutionē scilicet nō huius aut illius hōis periculū: sed plurimorū strages iacet: detrahendū est aliquand seueritati: vt maioribus sanādis malis charitas sincera subueniat. Nec ille. Ad idē facit ter. l. q. vl. c. Quoties. vbi dicit textus. Innocētū. Quotiens a populis aut a turba peccatur: quia in oēs propter multitudinem vindicare non potest: multum solet trāsire 2c. Uide quod scripsi: sup̄ pater n̄r.

Quinta exceptio est. qñ eradicatione zizanie esset libidinosa: vt qñ ex libidine vindictē: vel mortis impatientie vellet tunc malos auferre: qđ tunc patientia seruanda. Jaco. v. Patientes estote fratres mei vsq̄ ad aduentum dñi. Propter ea legim⁹. Luc. ix. Qđ cū trāsiret Iesus p̄ quādā ciuitatē Samaritanorū et non fuisset ibi receptus: nec inuenisset ibi ad māducandū. vidētes hoc Jacob⁹ et Jo. dixerunt. Vis dicam⁹ vt descēdat ignis de celo 2c. Dic hystoria. Et dicit mag⁹ in hystoria: qđ illō qđ laudat in Pelia. iij. Re. i. de duob⁹ ānquagenarij. i. his discipulis reprehendit: qđ illi ex charitatis

De euangelio. Sermo. xiv.

fo. xxxv.

No ex ira hoc appetebat et hoc etiā probat per tertiū Ambro. in. c. Qđ xps. xxiij. q. iij. vbi sic dicit Ambro. Qđ xps discipulos suos increpauit: qđ ignem descēdere sup̄ eos gestiebāt qui ipm nō receperant: ostendit nobis nō semp in eos qđ peccant vindicandū: qđ non nunq̄ amplius prodest clemētia tibi ad patientia qđ lapso ad correctionē: supple p̄lit vindicta glo. Deniq̄ Samaritani cuius crediderunt: a qbus hoc loco ignis arceſ: nec discipuli peccat⁹: qui lege sequunt⁹. Sciebant enī et phinee esse reputatū ad inſtitū: qđ sacrilegos interemerat: et ad p̄ces helye ignē descēdisse de celo. Nec ille Sed intelligit tur hoc qđ dicit. nec discipuli peccabāt respectu rei quā volebant sed bene peccabāt in modo volendi: qđ nō amore correctionis: sed odio descēderat vindictā. vt dicit Aug. in li. de sermone dñi in mōre: habet i decre. xxiij. q. iij. Ea vidicta. Et hoc sentit glo. hu. v. c. 4. Gratianus etiam in dicto. c. Qđ xps. 4. potest 2c.

Sexta exceptio est qñ eradicatione zizanie esset p̄cipitata: puta qñ iudei ad 2dē nationem delinquentis non seruati seruandis. s. sine processu et ordine iudicia rō precipitaret sentētia. Debet ergo in der discipule deliberare: et ordinē iudiciorū obseruare. s. citationē faciendū 2c. 3o dñs ante qđ 2dē naret sodomitas ait. Descendā et videbo vtrū clamorē opere p̄leuerint. Et. xxiij. Uide de hoc. q. j. Deus omps. Et. c. de manifesta de coha. cleri. et muli. c. Ueltra. Sic faciebat Job. d. Cām quā nesciebā diligētissime inuestigabam. Job. xxi. Sic iudei ante qđ excois debet monere. 2c. De sen. et. Sacro. Septima exceptio potest addi: i casu in quo princeps pōt remittere iniurias et damna illata propter bonum cōe pacis fiende. Octaua qñ cōsuetudo vniuersalis excusat vt i. c. Sane de tempo. ordi. Et notat glo. ibi. Et etiā in. c. Deniq̄. iij. di. Et sic patet h̄c materia. pōt etiā intelligi in hibitio euangelij de eradicatione zizanie vniuersali et oimoda. que fienda est tempore messis. i. in fine seculi. Ideo dicit. Sinite vtrāq̄ crescere vsq̄ ad messem 2c.

Quarto et vltimo nota diuina iusticia in renumerando et hoc est qđ dicitur Sinite vtrāq̄ crescere vsq̄ ad messē: et

in tēpore messis dicam messoribus. Colligite p̄mū zizania 2c. Et. xxiij. Congregabunt aggregatione vniuersi fascis in lachr: clauden t ibi in carcere 2c. Senecalis ista messis est renumeratio eptre: in iudicij. Messorēs autem erunt angelī: quibus dicit xps. Mat. xij. Colligite p̄mū zizania 2c.

¶ Dominica in septuagesima. De euangelio. Sermo. xiv.

Dea operarios et redde illis mercedē suā incipiens a nouissimis vsq̄ ad p̄mos Mat. xx. Ista dñica dicit in lxx. Ratio quia antiqui patres incipiebant hodie ieiunare: et vocabant istā domini cā de septuagesima: qđ penitētia fit contra septem peccata mortalia: in quibus omnia alia peccata reducunt: immixti vero in deuotione non inapiunt penitentia vsq̄ ad quadragessimam. Sed officium: et nomē huius dñice adhuc re manet. De dñica ergo ista crit fmo. Te nebo modū conuincant: quia sup̄ mensam euangelij dabo vobis de tribus ciscis: in quas diuidit totum euangelium.

Prima est diuina vocatio.

Secunda est digna retributio.

Tercia est humana correctio.

De prima dicit thema. Uoca. 2c. Et ē verbum patris ad filium.

Prima ergo est diuina vocatio: quādo deus vocat aliquem per gratiam ad vineam id est ad bonam vitam: et ista vocatio fit diuersimode: vt dicit p̄cipiū euangelij: quia quosdam vocat hora p̄ me 2c. Quinq̄ hore ponuntur in euāgelio ad denotandum. v. hominis etates. Prima est hora puerit: et nota p̄mā etatem: que dicitur pueritia. Et. xxiij. an num: quia sicut illa hora p̄mā etatis dei 2c. Tales quandoq̄ vocantur a deo per gratiam: sicut legitur de Dau. ro et placido et Musa puella: de q̄ Bre. in dialogo lib. ij. 2. iij. c. xviij. Et ad hoc multum possunt inuare parentes: qđ debent tales instruere in hac etate: quia sicut arbores flexibiles: vt sicut cera mollis. Debet ergo parentes instruere tales ad adorandum: et audiendum e ij

et quæz misisti Iesum xpm. Jo. xvij. De hac imagine loq̃t Bp̃s. q. Cor. ij. Nos vero oēs reuelata facie gloriam dñi speculantes in eandē imaginem transformatamur a claritate i claritate: t̃q̃q̃ a dñi spiritu &c. propter hanc similitudinem beati vocant̃ dñi eñs &c. f. participatiue Unde. f. Jo. iij. Scimus qm̃ apparuerit similes ei erimus: qm̃ videbimus q̃ sic ut est. Item Ro. vij. Quos p̃cisiuit & p̃destinauit cōformē fieri imaginis filij sui. vt ip̃se p̃mogenitus in multis fratribus. Quarto dicitur denarius: q̃ dñi in premium obseruati decet p̃ceptorum legis. Quinto dicitur denarius: quia gloria dicitur dies p̃p̃ter claritatē & lumen: est vna dies. ps. lxxvij. Velior ē vna dies in at̃r̃is tuis &c. vel dicitur denarius: q̃ datur in premiū gratis: q̃ ē dies Jo. ij. Tertio figura circularis denarij significat p̃petuitatē glorie: q̃ sicut talis figura non habet p̃ncipium nec finem: sic nec gloria vite eterne respectu obiecti. Et est duplex questio. Prima est: q̃ si offiç beati habent quibet vnū diem ridij? &c. in euangelio Ergo oēs sunt eq̃les in gloria? R. q̃ gloria obiectiua nō est mī vna: sed possessioes sunt multae: cūdi diuinitatē autē possessio diuificat gloria. Exemplū de sole qui non est mī vnus: sed eius calor non equaliter sentitur ab oib̃us: q̃ plus collericus q̃ p̃negmaticus. Item claritas solis eq̃li ter tangit oīa vasa: sed plus resplendet vas auri ṽl argenti q̃ ligni. Idē de deo Nā fm̃ q̃ sanctus plus habuit de claritate: vel de gratia hic i tanto pl⁹ habet de gloria ibi. Ideo ap̃s. f. Cor. x. Alia claritas solis: alia claritas lune: et alia claritas stellay. Stella em̃ a stella differt in claritate &c. Ita de sanctis in gloria. Jo. xiiij. In domo patris n̄i m̃llo nes multū sunt: per quas vt p̃u. dicit Diuerse meritorij dignitates intelliguntur in yta eterne. Dicere aliquē: est scēda q̃stio. Numqd̃ illi qui h̃nt p̃nam gl̃iam inuidēt illis qui h̃nt maiorē? Di co q̃ nō. Siftitudo de filijs magnis et p̃nīs: quoy iunior nō inuidet de tunica maioris: quis habet plus de panno: quia nō cōpetit sibi. Sic sancti inidunt cōdē panno: glorie obiectiue: sed vnus habet pl⁹: al⁹ vero minus: nec inuidēt nec vellet p̃mutare. Quilibet em̃ p̃tēt de hoc

e iij

Dominica in septuagesima

quod habet: et gaudet de gloria alterius
Jo. ap. 1. Cor. 12. Unusquisque autem propriam
mercedem accipiet secundum suum laborem. Et
sicut unus non invidet alteri: sic etiam nec
unus desiderat gloriam alterius maiorē
alias non esset beatus si desideraret ali-
quid quod non haberet. Et ratio quare non
desiderat est: ut dicit Thoma in 1. 2. q. 2. 1. 2.
q. 2. q. 2. 1. 2. q. 2. 1. 2. q. 2. 1. 2. q. 2. 1. 2.
Quia quilibet ibi dili-
git plus deus quam seipsum: et ideo magis vel-
let illud quod est convenientius deo quam illud
quod melius esset sibi. Et est alia ratio quod
libet beatus est perfectus et iustus: ergo
non desiderat iniustum. Et esset autem ini-
ustum quod gloria daretur maior quam re-
meritum ipsius. Nec obstat quod dicit
hic de murmuratione. Respondet ut in ter-
tia parte sermonis sequente.

¶ Tertia ratio: est ratione sufficientie: quod
quilibet est beatus et contentus. Non autem
esset beatus si aliquid desideraret quo ca-
reret. Incipit a novissimis: hoc intelli-
gitur tripliciter.

¶ Primo tempore vocationis particularis.
Ubi glo. prius latrone quam petrum in pa-
radisum introduxit. Secundo modo a no-
vissimis scilicet statu ecclesie de viroque populo
collecte. Et sic novissimum dominus gentilis pri-
mi non iudici: ut hic dicit. Tercio modo novis-
simi scilicet etate hominum a novissimis versus ad
primos etate hominum. Ubi glo. prius aliqui
remunerantur vocati in senectute quam in
iuventute: quod prius de corpore exeunt.

¶ Tertia esca est spiritualis correptio p-
iusticia. scilicet quod deus corrigat defectus nostros p-
iusticia cum dicit. Et accipientes murmu-
rabant. Non intelligatur quod in paradiso sit
invidia sed in hoc mundo. quod populus qui primo
venit in vineam dei. ad servitium dei. pri-
mo vocati fuerunt iudei: nos christiani
ultimo: et invidet nobis inter quos credunt
quod saluator non debuit saluare nisi iude-
os. Jo. 4. et sic predicabat alius. scilicet samari-
tanis iniqui nati dicebant sibi Jo. vii. Non
ne bene dicimus nos: quod samaritanus esse
demonium habes? Et hec invidia iudeorum
adhuc durat: inter quos si possent occidere
nos facerent. Nota exemplum de quodam iu-
deo moriente: qui dixit amicis suis: quod le-
tus moriebat: quod de inimicis eorum occide-
rat mille arte sua medicine. Nota hic p-
tiapationem christianorum cum iudeis. hic po-
pul' incepit murmurare quod displicet eis
quod saluemur. Sed tunc obstat. quod beatus ac-

ceperunt singuli singulos denarios. Sed
hic dicitur accipientes. id est putantes se ac-
cepturos. Deo gratias.

¶ Eadem dominica septuagesime
De ocio. Sermo. xx.

Quid hic statis tota die ocio
si. Mat. xx. Verbum propositum
dat mihi motum: predicandi
de peccato ociositatis: vel acci-
die: quia istud inducit alia peccata. et.
Sciendum est quod persona dicitur ociosa: vel
quod nihil facit nisi vana vel quod laborat
tamen de sero nullum lucrum apportat
Sic spiritualiter quidam differunt ocio-
si: quod nihil faciunt: aut quia vivunt in
peccato mortali: quod nihil est nisi pri-
uatio. Aug. peccatus est priuatio vel ne-
gatio spiritus: modi ordinis spiritus. scilicet nature
quodam. scilicet opus de sui natura est malum
ut furtum homicidium etc. Quodam priuatio
modi: ut quod opus non est malum: sed non ad-
hibetur debitus modus. Verbi gratia. face-
re litteras ex importunitate penitentis. Item
tali modo posset dici missa quod esset pecca-
tum mortale: ut post prandium: sic de alijs
ut in loco inhonesto: vel sine aliqua ve-
ste puta planeta: vel stola: vel camisia etc.
Quodam est priuatio ordinis id est si-
nis ad quem debet ordinari opus: ut si
quis facit elemosinam vidue: vel pue-
le intentione peccandi cum ea: non est
ibi ordo: quod intentio ordinatur ad peccatum.
Item si dicatur missa: vel predicetur in
sententia laudis humane. Patet ergo quod
peccatum mortale non est nisi priuatio
formaliter: vel negative. Item Aug. su-
per Jo. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso
factum est nihil Jo. 1. dicit. peccatus ni-
hil est: ideo homines cum peccant faciunt
nihil: et nihil sunt: et sic active et passive.
Non quidem quantum ad naturam sed
quantum ad gratiam dei: ad cuius gratie
habende finem creatus est homo: quod
finem cum non habet dicitur nihil esse
sicut dicitur arbor nihil valere si non fa-
cit fructus: quia frustratur fine suo: qui
est fructus: licet habeat esse: vel valeat ad
perdurandum. Jo. 3. etc. Corripe me domine
in iudicio et non in furore tuo: ne forte
ad nihil redigam me. Qui ergo vivit in
peccatis beatus ociosus: quod nihil facit. Scio
dominus ociosus: quod multa facit et magna: sed in

Dominica in septuagesima de euangelio. Sermo. xxi. Fo. xxvii.

sero mortis nihil portant ut illi qui labo-
rant hic ad aggregandum diuitias po-
tiones: dignitates: officia etc. que om-
nes remanent hic quando moriuntur: et ani-
ma nuda vadit coram christo. Cui dicit christus
Omnes vbi sunt tot diuitie etc. Et ideo
ut ociosus condanabitur: et tunc nudus et pau-
per mittetur ad hospitale. miserorum. in in-
fernum. De talibus dicit scriptura. Infe-
lix est et vacua spes illorum: et labores sine
fructu: et inutilia opera illorum. Sap. 11.
Et sapientia. v. dicitur danari in inferno.
Quid nobis profuit superbia: aut diui-
tiarum iactantia quod consulit nobis? Tra-
sternunt omnia illa tanquam umbra et tanquam
nuncius precurrentis etc. Contra de illis
qui congregant thesauros spirituales au-
diendo missas: sermones: faciendo elemo-
synas etc. Tales vadunt cum thesauris me-
ritorum: sed semper erunt gloria beati Apo-
cal. 2. Audui vocem de celo dicentem mihi
scribe: beati mortui qui in domino moriuntur
Opera enim illorum sequuntur illos. Non
enim sequuntur eos amici: nec parentes
nisi versus ad ecclesiam non thesauri: neque ho-
nores. ps. 119. Diues cum dormierit non
sument omnia neque descendet cum eo gloria
eius: sed solum opera illorum sequuntur illos
Ubi habent premium. scilicet denarium diurnum
ut hic. Et istis sequitur correlariis: quod fal-
sum est iudicium hominum inuidanorum. Di-
citur de diligenti mercatore: vel labora-
tore. Quod est diligens: sic de armigero
etc. Sed si vacat deo et spiritualibus dicitur
Quod est ociosus. Sic dicebat. Julianus
apostata etc. Sed in sermo mortis videtur
quis fuit ociosus vel diligens: quod tunc dicit
christus mundanis. Quid hic. scilicet in hoc mun-
do statis tota die ociosi? Reprehendit du-
re illos ad non faciunt opera spiritualia. Patet
thema. Nota quod in themate sunt quinque
dictiones: ultimo. scilicet ociosus inducit vitium
seu peccatum ociositatis: quod habet quatuor
reprehensiones: propter quod proponunt quattuor
reprehensiones: quod quilibet dat rationem qua-
re vitium ociositatis est reprehensibile.

¶ Primo quod est contra virtutalem operatio-
nem vel discretionem: quod ociosus.

¶ Secundo quod est contra naturalem habitationem
hic ociosus.

¶ Tercio contra humanalem conditionem
stans ociosus.

¶ Quarto quod est contra temporalem durati-
onem. Nota die ociosi.

¶ Primo dico quod ocium est contra virtutalem
operationem eo quod est contra ordinem rationis:
qui consistit in hoc quod vult quiescere. Ubi
nota quod consuetudo scripturæ est quando
vult reprehendere aliquid quod est contra
virtutem: reprehendit communiter per quid
ut patet Mat. xxv. Nota hystoriam de
Magdalena. De qua christus reprehendens
apostolos dicit. Quid molesti estis huic mu-
lieri etc. Sic christus reprehendens in nobis
peccatum ociositatis dicit. Quid hic sta-
tis ociosi: quia contra virtutem et discre-
tionem est. Ratio: quia si rusticus qui
habet domum plenam filijs et non pos-
test eis providere: cui dominus compatiens
tradit possessiones ut inde viuat laboribus
do etc. Si talis non vellet laborare: im-
mo permetteret se mori fame: digne re-
penderetur. Quid hic stas ociose: sic
deus cuiuslibet nostrum dedit possessio-
nem terre: scilicet corpus. Gen. 1. formavit
igitur deus hominem de limo terre. Qua-
re ut laboremus: et quia spinas et tribu-
los germinat nobis. Unde illud quod
dixit dominus Adu. Maledicta terra in ope-
re tuo: in labore comesces et ex ea cunctis
diebus vite tue spinas et tribulos germi-
nabit tibi Gen. 3. potest intelligi etiam
de terra corporis: que germinat nobis
spinam tentationum et tribulos concupi-
scentiarum et miseriarum et infirmitatum
etc. formavit igitur nos deus de limo
terre ut laboremus et seminaremus in
ipsa terra: scilicet in corpore et faciamus fru-
ctus penitentie etc. Quibus possumus
vivere in vita beata. Ista possessio ter-
re aratur cum alio: foditur cum disci-
plina ut faciebat sanctus Dominicus:
franciscus. Benedictus etc. Si anime
dānatorum possent impetrare tantam
carne: ista est vna auellana et essentia
trices: facerent tantam penitentiam: quod sal-
uarentur: quia ista modo facit peniten-
tia: tunc est infructuosa: quod est contra carnem
etc. Ideo faciamus penitentiam. Prius in ocu-
lis plotando. Scio in auribus audien-
do missas et sermones. In naribus sen-
tendo fetorem corporis et despiciendo
nos ipsos et humiliando. Ore otando
et cōsistendo. Corde conterendo de pec-
catis. pedibus peregrinando etc. Ecce
quare deus dedit nobis corpus ut facia-
mus fructus etc. Ideo christus affert: et fructus
eius

Eadem dñica septuagesime de Ocio.

vester mīa. Jo. xv. Et hoc p̄ stulticia illo-
rum q̄ nolūt facere penitētiā. Ideo di-
cit. Quid ociosus? Ideo scriptura ait. Qui
operatur in terra sua satiabit panibus
qui sectat̄ oclū replebitur egestate. Pro-
uer. xxviii. Nota panib⁹ in plurali: q̄
quis facit penitentiā habebit panē remis-
sionis peccatorū. Itē gratia dei illumi-
nante. Itē gloriā in futuro. Nota hic
exēplū de fornicā. Nota hic ista mala
sequunt̄ ex vitio ociositatis. Ad qd̄ no-
ta historia Romanorū sicut refert Aug.
de ci. d. i. lib. c. xxx. de Scipione Masica
p̄fite maxio: q̄ cōsuluit ne Carthago
destrueret̄: vt Romani vacaret̄ exercitio
guerrarū. Et q̄ non fuerūt exēcuti cō-
siliū suū deuenit̄ Romani in oculum
propter qd̄ succeruit inter eos emulatio
inuidia: luxuria: odia contentiones. et.
Et Roma: quā mundus tot⁹ destrueret
non potuit: ocio cōruit. Sic hodie iuue-
nes stant in sedilib⁹ ociosi et nihil faciūt
nisi loqui de ridere alios: detrahēre: phi-
locapi et vachezare et. Dicūt aliqui. Lu-
damus ad zarrā: ad thabulas: ne stem⁹
in ocio: et. Et idē est ac si dicerēt. Opere-
mur malū ne stemus in ocio: et. Et idē est
Vel perdamus tēpus ne stemus in ocio
presertim in ludo scachorū in quo per-
ditur multū tempus. Dic cōtra hec scilicet
exēcuti vides. Et iō Eccl. xxiij. Multa
malicia docuit ociositas. Et prou.
xij. Qui ociosus sectat̄: stultissimus est. Et
Ezechiel. xvi. Hec fui iniquitas sororis
tue: supbia et saturitas panis et absidan-
tia et oculi ipsius. Ideo Hierony. Et ha-
betur in decretis de cōsec. dist. v. c. Mūg
Semp aliquid boni opis facit: vt diabo-
lus te inueniat te occupatū. p̄sus. Qui-
dij de remedio amoris lib. i.
Ocia si tollas: perire cupidinis archus.
Contēpt⁹ iacent et sine luce faces.
Nota e- plū de David: q̄ dum ambu-
laret in l. io domus regie vacat̄ ocio
captus est amore Bersabee. ij. r. xi. Dic
historiam. Dico s. do et. Ideo dicit hic. s.
in hoc mīdo. Ratio. Nam quādo quis
facit aliquid indecēt in ecclesia dice-
retur sibi reprehensū: quare facis hoc
hic: Da exēplū de his que prohibētur
fieri in ecclesia: vt negotiatioes et. vt in
ca. Decet domū dñi. De inuitate eccle-
sie li. vi. Un. Esa. xxiij. Quid tu hic? Aut
quasi qd̄ hic? subdit. Expellante de sta-

tionē tua: et de ministerio tuo deponā te
Et qd̄ tu hic est locus xpianitatis i quo
sumus est tate dignitatis q̄ nō requirit
q̄ simus ociosi. Itē alia similitudo. Ar-
bor sterilis in iardino semo pomerio vel
in vinea nō sustinet. Immo iuxta illud
Jam enim securis ad radicē arboris po-
sita est. Ideo de arbore exēte i pomerio
vel in orto et hmoi dicit. Ois arbor que
nō facit fructū bonū excidet et in ignem
mitteet. Mat. iij. Ideo dicit hic ociosus: sic
xp̄s plā tavit nos die baptisim⁹ in vinea
ecclesie: que ab Abel iusto vsq̄ ad vlti-
mū electū: q̄ in fine mūdi nasciturus est
quot sanctos. p̄tulit quasi tot palmites
misit s. z. Greg. In homel. hodierna: que
ecclesia dicit vinea Esa. v. Vineā domi-
ni exercitū. i. āgelorū. Dom⁹ Israel est
id est vidēs dei: vt ecclesia xp̄stiana: q̄
videt deū hic p̄ fidē. Videmus nūc p̄ se
culū in enigmate. i. Cor. xij. Nos sum⁹
arbores. Unde Marci. viij. Ideo hoies
velut arbores ambulātes. Ideo vult q̄
nō sumus steriles per ociositatem: sed fa-
ciamus fructū. Nota hic parabolā xp̄i
de arbore fici. et. Luc. xij. Expone. Pri-
mus annus est pueritia. Scd⁹ est iuue-
tus. Terti⁹ est senectus. Et in quolibet
deus vult a nobis fructus. et. Vide in se-
sto angelorū pte. v. Ideo dñi tempus ha-
bemus operemur bonū. Dico. iij. et. Cō-
tra cōditionē humanalem: cū dicit Sta-
tis. Conditiō humana est q̄ in hoc mun-
do nō sumus ad habitandū: sed ad am-
bulādū. Ubi sunt illi q̄ iam sunt centus
anni et. Ideo Ap̄ls. Non habemus hic
ciuitatē manentem: sed futurā inquiri-
mus Heb. vlti. Sic ergo sumus ambu-
lantes: semper dicimur ad mortē veloci-
tus q̄ sagittā. Omnes morimur qua-
si aqua dilabimur in terrā que nō reuer-
tuntur. ij. r. xxiij. Sumus ergo pegrini
in hoc mīdo. Si ergo vultis peregrinari
ad sanctū Jacobū: et in via inueneri-
tis vnū hominē stantē et etiam ingressu
admiraremini dicentes. Quomodo hic
stat ille et. Sic nos sumus peregrini ad
sanctū Jacobū celi Si ergo stamus in
via nō ambulando per sancta desideria
et bona opera digni sumus reprehensione
Verbi gratia de Religioso qui icēpit am-
bulare in nouitiatu postea stat nō per-
ficiēdo et. In via dei nō progredi regre-
di est fm. Bernar. Surgite ergo de acci-

Dominica in septagesima de euāgelio. Sermo. xxi. Fo. xxxviii.

dia et ite in vineā meā: vel dic q̄ cōditiō
humana est: vt laborando acquiram⁹ vi-
tū nō sōlū corporālē: sed pot⁹ spūalem
qd̄ ex solo pane viuūt hō et. Mat. iij. et.
Qui nō laborat facit cōtra p̄ditionē hu-
manā. Unde Gen. iij. in penitentiā pecca-
ti inuēxit de⁹ hōi dices. In labore vult⁹
tui vesceris pane tuo quod intelligi pōt
non sōlū de pane corporālē: sed etiā spi-
ritualē grē. Hic est panis qui de celo de-
scendit. Jo. vi. Qui nō laborat vt acqui-
rat grām: ociosus dicit et facit cōtra, con-
ditiōē humanā cōtra p̄niam a deo in-
iunctā. Jo. Job. v. Homo ad laborē na-
scitur et auius ad volandū et. Et nota q̄
ante peccatū. i. in statu immo cētie dicitur
homo laborasse. Gen. ij. Tollit deus ho-
minē et posuit eū in paradiso voluptatis
vt operaretur et custodiret illū: sed in sta-
tu illo ille labor nō erat hōi penosus: s. z.
delectabilis s. z. post peccatū datus ē hōi i pe-
nā et nota q̄ iste labor datus hōi est cō-
muni omnib⁹ creaturis: vt patet de an-
gelis. Heb. i. omnes sunt administrato-
rū spiritus in ministeriū missi. ppter eos
qui capiunt hereditatē salutis. De celo.
Nota lunā et stellās: patet ad oculū q̄
continue laborat: id est mouentur. Ele-
mēta etiam mouentur: ac etiā terrā: sed
nō motu locali: sed alterationis: omnia
etiā animalia cum labore victū querunt
Prouer. vi. Uade ad formicā O piger et
cōsidera vias eius. Et de apibus dicitur
q̄ non patiuntur ociosi in in cōgregatio-
ne viuere Ideo Boetius dicit O qui per-
petua mūdum rōne gubernas: terrarū
celiq̄ sator qui tempus ab euo ire iubes
stabilisq̄ manēs das cuncta moueri. Di-
co quarto cōtra tēporalem durationem.
Tota die deus dimisit tempus in diem et
noctem Gen. i. Appellauit lucem: diem
et tenebras noctē et ordinauit q̄ in die la-
bores: et in nocte quiescamus. ps. Exi-
bit homo ad opus suum. Qui igitur in
die vult quiescere reprehensibilis est. Si-
cut vita. presens est deus: mors vero est
nox: debemus ergo in die laborare vt quie-
scamus in nocte mortis. Ideo quilibet
nostrum debet dicere. Oportet operari
donec dies est: venit nox quando nemo
potest operari. Jo. ix. Hoc debet dicere
religiosus clericus. laicus et. Nota ne-
mo potest operari s. z. meritorie: q̄ post
vitam istā non est status merendi sed

retribuendi. Apoc. xxiij. A modo iam bi-
cit spiritus: vt requiescat a laborib⁹ suis
Opera enim illorū sequuntur illos. No-
ta q̄ preciosissima rerū est tēpus: quia si
diceretis aie dammate. qd̄ vis potius om-
nem thesaurū mūdī et dñm totius mū-
di: aut spaciū vnus horē? Rñderet pos-
tius vellem vnā horam. Nota hic exem-
plum quod legitur in dialogo lib. iij. c.
xl. De illo qui petebat inducias et hōi in
morte v. z. De Crisaurio De quo etiā ha-
betur in homelia. xij. bti. Greg. et. nec ha-
buit. Sic hodie quot sunt homines qui
vixerūt p. xxx. xl. vel. lx. annos non cu-
rant de tpe isto: sed veniet hora in qua
desiderabūt et carpendent maxime ha-
bere spaciū istū horarū ap penitendum
scz in morte. Jo. ap̄ls. Ro. xij. Ignorēs
qm̄ begnitas dei et. vbi. s. in. v. parte
Jo. zere. viij. Dilu⁹ in celo cognouit tē-
pus suū et. Et iō dicitur Eccl. ix. Quod
cumq̄ potest facere manus tua instāter
operare: quia nec opus: nec ratio: nec fa-
pientia erunt apud inferos: quo tu pro-
peras. Deo gratias amen.

Dñica in septagesima de euāgelio
Sermo. xxi.

Qui habet aures audiēdi
et. Lu. viij. Ista dñica dicit
septagesima. Ratio quia pa-
tres antiqui attēdentes q̄
decem sunt p̄cepta contra
que peccamus ex negligentia: sex opera
misericordie que ponit xp̄s et nō plura
Mat. xxv. Sex autē decies sunt sexagina-
ta: ideo quia hodie incipiebant peniten-
tiā vsq̄ ad quadragesiā et. In isto ser-
mone tenebo modū edificationis. fūm-
damentū firmitus celo et terra est euāge-
liū et. Luc. xxi. Celi et terra transibūt: ver-
ba autē mea nō transibūt. Postea aedifi-
cabo aliq̄s cameras p̄ ha- de alay
nostrarū. primo fundame- onā.
ta historia euāgelicā. Nota qd̄ quidā
sequant̄ xp̄m ex charitate et. qd̄ ex ne-
cessitate et. Vide supra dñica. ij. p̄ octa-
uas epiphaniē in principio euāgelij.
Ideo dicit euāgelium in principio. Cū
turba plurima. et. s. p̄dictis quattuor
rationibus. Cum autem ipse videret tā-
tum populū: incepit predicare dicens
Exit qui seminat et. Et in fine parabo-
le dicit thema p̄positū. Qui hz aures

quid semi
naut de. v.
Declarat. /.

Dominica in sexagesima de euangelio.

derent illum esse messiam etc. Et bestie ipsum adorabant. Cognouit bos possessorem suum et asinus preceptum domini sui. Israel autem me non cognouit et populus meus non intellexit. Esa. i. Sed sequitur et volucres celi: scilicet reges orientis: scilicet magi velociter venientes comederunt illum: per fidem et deuotionem. Dicuntur autem magi volucres propter velocitatem itineris in contemplationem seu fidem: per quam tam alte volauerunt quod cognouerunt diuinitatem christi: dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente: et venimus cum muneribus adorare eum. Mat. ii. Dicuntur ergo volucres: quia fuerunt veloces etiam corpore et spiritu: et in altum fidei se leuauerunt et infidias herodis euaserunt: quia frustra iacitur rete ante oculos penatorum propter. i. Secundo cecidit super petram. scilicet in sua conuersatione: quia pluries. Iudei voluerunt eum lapidare: ut patet Jo. viij. Cum dixisset. Antequam habuissim regem sum: ostendens suam diuinitatem. Tulerunt lapides etc. Item quia reprehendebat peccata eorum: ut Luc. iij. Tertio cecidit inter spinas: scilicet in sua passione: quando fuit in domo pilati coronatus spinis coronatus: et in cruce fuit inter spinas: scilicet clauorum et detractum et latronum: et tunc verificatum fuit illud Cant. ij. Sicut lilium inter spinas sic anima mea. i. humanitas: et suffocauerunt illud: scilicet per mortem. Quarto cecidit in terram bonam: scilicet in temptatione: quia corpus fuit in monumento et anima in limbo: et ortum: scilicet in resurrectione fecit fructum centuplum. scilicet liberando patres in limbo existentes: et redimendo genus humanum: et ponitur numerus determinatus pro indeterminato: scilicet quod centuplum accipietis et vitam eternam possidebitis Mat. ix. Et tunc fuit completum quod ipse christus dixerat. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum etc. Jo. xij. Qui habet aures audiendi audiat: scilicet secretum huius camere. Quiescamus hic moraliter sicut christus quadrupliciter cecidit: sed in morte fecit fructus etc. Sic nos mortificando corpus faciamus fructum penitentiae. Juxta illud Luc. iij. Facite dignos fructus penitentiae. Ubi di-

cit Glo. Quod hoc fit quando pena cor respondet culpe ex opposito Deut. xxx. Juxta mensuram delicti erit et plagarum modus. Item Ro. vi. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiae iniquitati ad iniquitatem: vestra ita nunc exhibete membra seruire iusticie in sanctificationem. Ut verbi gratia. Si peccata corde dignus fructus est contenti: ore confiteri orare etc. Si oculis vel auribus: audiendo missas: sermones etc. Sic de alijs. nullum alium remedium habemus. Ideo christus. Nisi penitentia egeritis omnes simul peribitis Luc. xij. Quam penitentiam faceret latro: ut euaderet furcam: multo magis nos etc. Eze. xviij. Nolo mortem peccatoris sed ut magis conuertatur et vivat. Tertia camera dicitur Tropologica scilicet quando facta et dicta applicantur ad scienda. A tropos quod est conuersus et logos quod est sermo: quasi sermo conuersus. Christus tenuit talem modum: quod nec predicauit: nec fecit miracula: quousque fuit. xxx. anno. Ro. vi. daret nobis exemplum: quod nullus predicet: nisi sit perfectus in vita: et scientia. Et opere compleat quod ore pronuntiat. Juxta illud Cepit iesus facere et docere Act. i. Non audeo aliquid loqui eorum que per me non efficit christus Ro. xv. Primo ibi christus stabat secreta in hospitio virginis: quod nullus ipsum cognoscebat esse saluatorem mundi: licet ipsum cognoscerent sancti et bonum. Et fuit verificata prophetia Esa. xlv. Vere tu es deus absconditus: sed quando voluit seminare verbum: exiit qui seminat etc. Quia primo seminavit in Capharnaum: deinde in villam seminando doctrinam euangelicam. Ideo ipse dicit Mat. xij. Qui seminat bonum semen de hospitio: exiit: et qui seminat. i. predicat semen suum. Et aliud cecidit etc. potest etiam exponi de predicatione: quia quatuor partes fiunt de predicatione. prima secus viam: per negligentiam. aliud supra petram: per inconstantiam. aliud inter spinas: per concupiscentiam. aliud in terram bonam: per patientiam. prima pars cecidit secus viam. scilicet in cordibus nostris: et conculcatum est

De noue condi. bonorum operum ser. xxiij.

xl.

et volucres celi. i. demones comederunt illum: quia in via aure intrat et de alia exit: et nihil ponunt in opere: nec corrigunt vitam. Ecce negligentia: que singulariter tangit dominos: qui corrigunt peccata notoria. Dicitur hic aliqua etc. De illo dicitur. Quod autem secus via cecidit. ipse sunt qui audiunt: deinde venit diabolus et tollit verbum de corde eorum: ne credentes salui fiant. Mirum est quilibet barro habet aduocatui qui loquitur: et ipse rex nullum habet: quia nihil dare videtur sicut barro: sed tamen dat nobis animam. Aliud cecidit supra petram: per inconstantiam: quando aliqui audiunt verbum dei et proponunt corrigere se etc. Sed superueniente modica tentatione deficiunt: ideo irruit. Verbi gratia de muliere proponente dimittere vanitates et ornatus vanos sed postea nihil etc. Idem de usurario: sed quando aperit capiam et videt penitet: vel quando videt tot panes: et quot sibi remanent etc. Irruit. Idem de intrantibus religionem cum bono proposito: scilicet post modum adueniente tentatione recedit et efficiuntur nouissima illorum peiora prioribus. Item de nouitijs: qui bene pascuntur in nouiciatu: recipiuntur cum deuotione ad professionem: sed post professionem recedunt a via dei: et efficiuntur dissoluti et mali: et vitioli: et efficiuntur nouissima hominis peiora prioribus Mat. xij. Item de coniugibus qui a principio bene se gerunt: sed postea etc. Dicuntur expedit. Item de luxurioso etc. Sed quando concubina plorat coram eo etc. Irruit. Item de iracundo: qui proponit non sumere vindictam sed parcere: et nascitur herba: sed post modum quando dicitur sibi. Quid vultis facere. Dicitur quod estis vili homo et vilis conditio etc. Irruit de illis dicit christus. Qui autem supra petram. hi sunt qui eum audiunt cum gaudio suscipiunt verbum dei. Et hi radicem non habent: quia ad christum credunt et in tempore temptationis recedunt. Quod inter spinas etc. i. concupiscentias. Qui vivit simpliciter: facit fructum: sed diabolus in mente ponit concupiscentiam: dicens. Quare non ascendit. Adhuc possitis esse christus: ecce spinas. Sic de laico qui proponit esse diues. i. Th. vi. Qui volunt diuites fieri inci-

dunt in temptatione et in laqueum diaboli: et desideria multa inutilia et nociva: que mergunt homines in interitum: et sic de alijs. Ideo christus. Quod autem inter spinas cecidit: hi sunt qui audierunt et a solitudinibus et diuitijs: et voluptatibus vite cunctis suffocantur: et non referunt fructum. Aliud cecidit in terram bonam: scilicet per patientiam: quia firmat cor in seruitio dei: adeo quod nec tentationibus: nec persecutionibus: nec derisionibus dimittunt vitam bonam: exemplo christi in cruce: qui deridebatur a derisores. Si filius dei es: descende de cruce et credemus tibi Mat. xxvij. Tamen ipse non descendit etc. De his dicit christus. Quod autem in terra bonam: hi sunt qui in corde bono et optimo audientes verbum retinent et fructum afferunt in patientia. Ideo apostolus ad Hebr. x. Patientia nobis necessaria est. Nota quia dicit in corde bono: et hoc quo ad cogitationem: et optimo: quo ad effectum audientes verbum retinet: quo ad memoratiam: et fructum afferunt: quo ad operatiam: in patientia: quo ad stabilitatem: vel fortitudinem etiam supportationem: et perseverantiam. In quo est consummatio boni meriti: quia patientia operum perfectum habet. Iaco. i. Ipsa est que perducit ad fructum bone vite. Hic per gratiam: et in futuro per gloriam: ad quam nos perducit ipse dominus Iesus christus Amen.

Eadem dominica in sexagesima. De nouem conditionibus bonorum operum. Sermo. xxiij.

Exist qui seminat seminare semem suum. Intendo predicare conditiones quas habere debemus ad habendam gloriam ad instar hominis seminantis. Saluatur virgo etc. pro declaratione the-matis et introductione mea. Debetis scire quod in scriptura sacra bone operationes comparantur: semini: et bene operari dicitur seminare. Ratio est duplex que sumitur a similitudine. prima quia sicut semen in terram est necessarium ad vitam corporalem: sic bene operari

1. totus
2. 20

Eadem dominica in sexagesima

est necessarium ad colligendum fructu vite eterne: quia si homo non bene operatur non habet gratiam nec meritum: quod quærit nec gloriam. Et s. i. nisi dñs ex-
citum relinquit nobis semen: quasi So-
doma essemus: et quasi Sodomorum simi-
les fuissetis: quasi dicat si non habere-
mus bonas operationes igitur inferna-
lis obureret nos: sicut igitur irreparabi-
lis combussit ciuitates illas Gene. xix.
Unus quisque nostrum erigit de mente matris
ad seruandū opa et opandū: quod homo na-
scitur ad laborē et auit ad volādū Job
v. Vtq; sero mortis. ps. cii. Exibit hō ad
opus suū et ad operationē suam vsq; ad
vesperā. Nota exhibet: non solum autem
homo de ventre matris corporaliter ut
laborat et operetur meritorie: sed etiam opor-
tet qd creat de vtero matris ecclesie per
baptismū Jo. iii. Nisi quis renatus fuerit
et. Vtq; ad vesperā. i. mortē: qd. Nō qui
inceperit sed qd p̄uenierit vsq; in finē
hic saluus erit. Un. Eccl. xi. Mane se-
mina semen tuū vesp̄e nō cesset manus
tua. Secūda ratio: quia sicut ille qd semi-
nat donec feminat nihil lucrat q̄nimo
potius laborat et p̄dit ppter sp̄e colligē-
di in tēpore suo: sic hū qui bene opant
in hoc mōdo et. Ideo non debet mirari
homo nec deficere nec a bonis opib; ces-
sare: quia non recipit remunerationem
in hac vita: quia nō est tps metendi hic
sed seminandi. Ideo Ap̄ls Gal. vi. Bo-
num autem facientes nō deficiam: tpe
enim suo metemus. Nota deficientes.
ps. Eunt ibant et flebant mittentes
semina sua. ve. aut ve. cū exul. pot. ma.
suos. patet thēma. Quæstui quot condi-
tiones bonas debemus habere in no-
stris operib; bonis: ad hoc vt germinet
nobis fructus vite eterne. Et iueni qd sūt
nomen a similitudinē illarū quas hnt
illi qui inuant in campo. Prima ergo
conditio seminatonis est: qd feminat
non sedendo sicut faciunt sutores et feri-
pores: sed itinerando donec cāpus sit
cōpletus: quia de vna parte campivadit
ad aliam et. Sic et nos qui debemus
semper deambulare de bono in melius
ps. Ibunt de virtute in virtutem: quousq;
tempus humane vite sit cōpletum:
in quo sunt septem etates. Prima infā-
tia vsq; ad septimū annū. Secūda pue-
ritia vsq; ad xij. annum vel. xiiij. annū.

Tertia adolefcentia vsq; ad. xxv. annū.
Quarta est iuuentus: vsq; ad. xl. annū.
Quinta virilitas vsq; ad. l. Sexta senec-
tus vsq; ad. lx. Septima decrepitas vsq;
ad mortem. De his per glo. in prophē-
in verbo pfectus in l. hūm fan. C. de iure
deliberandi. In qualibet ergo istarū
etatum debet homo seminare fm quali-
tatem suā et statū suū. Dic vt expedit.
Nota hic contra multos: qui non solum
non proficiunt: sed deficient retroceden-
tes timore detractionis vel alicuius de-
tractionis: contra quos dicit Luc. ix.
Nemo mittens manum ad aratrum et re-
spiciens retro aptus est regno dei. Nota
figuram de vxore Loth. respicientem
retro et. Gen. xij. Et Luc. x. Memores
estote vxoris loth. Ideo dicit Ap̄ls. Fra-
tres mei dilecti flauis elio te et imobi-
les abundantes in omni tēpore dñi: scio-
tes semper qd labor vestri non est inania
in dño. j. Cor. xv. Sed habemus etiā fu-
gurā de Loth qui in Sodomis iustus
fuit: sed in monte peccauit: sic quādoq;
cōtingit qd homo qñ est in seculo cauet
sibi a periculis: et conseruat se in iusti-
cia: postq; vero ingreditur re. tōne re-
putat se securum: et securitate nascitur
negligentia: ex negligentia repiditate
ex repiditate dissolutio: ex dissolutio-
multitudo peccatorum: et sic efficiunt
nouissima hominis illius peiora priorib;
bus Mat. xy. Et sic labitur ad infernū.
O quot hodie incedunt per hanc viam:
quidam vno semper procedunt de bo-
no in melius: et hī metent abundanter in
tempore suo. ps. Beatus vir cui est au-
xilium abste: ascensiones in cor. suo. dis.
in val. lachry. et. Et de talibus dicitur
Prover. iij. Iustus sicut semina quasi lux
splendens procedit: et crescit vsq; ad p̄-
sentem diem. Secūda conditio est: qd
tempore quo seminatur vigent frigore
pluuie: quia tunc cessat caliditas: sic qd
bene operatur debet semper ploare de
peccatis cōmissis: licet ex alia parte de-
beat gaudere de bonis operib; ps. Eū-
tes ibant et flebant et. Et de quolibet
mortali debet flere. ps. Laudabo p sin-
gulas noctes lectum meū. et. Vel dic qd
pluuia significat gratiam dei: que dat
incrementū seminari: quia alias dicitur.
ps. Anima mea sicut terra sine aqua ti-
bi: sed cum gratia dei bene feminamus

De noue condi. bonorum operū. Ser. et ij.

fo. xij.

quia meritorie opamur. i. Cor. iij. Ego
plātam. Apollo rigauit: sed deus nunc
incrementū dedit. Tertia conditio semina-
tonis est: qd femina et cū manu dextra et
nō sinistra: sic et nos debemus facere bo-
na opera cū dextra manu. i. cū recta in-
tentione: alias non est opus meritoriu
sed nonne: alias non est opus meritoriu
sed potius demeritoriu: qd intentio finis
dat formam actibus moralibus. Quat-
tuor ergo requirunt ad hoc vt opus sit
meritorium. Primum ex parte operantis: qd
sit in statu gratie: fm ex pte operis: qd sit
de genere bonorū. Tercio ex pte inten-
tionis: qd sit recta: non propter vanā glo-
riā: aut aliū respectū mundanū. Quarta
exemplū et. Quarto requiritur modus. i.
qd bono modo fiat: aut debito circūstan-
tijs. Quarta quia licet semen proiciatur cū
manu dextra bene proicitur semē ad si-
nistram. per dexterā significatur intentio
recta et celestis vsu supra dixi: per sinistram
vita p̄sens Cant. viij. Leua cuius sub ca-
pite meo et dextera illius amplexabitur
me. Debemus ergo cū manu dextra. i.
cū intentione celestiali et recta. p̄icere
semē ad sinistram. i. in hac vita. Alioquin
pōt operari facere post mortē. Johā. ix.
De oportet operari donec dies est. i. vi-
te p̄sentia. veniet nox. i. mortis: qñ nō
pōt operari. i. meritorie. Jo. Apoc. xij.
Amodo iam dicit spūs vt req̄scat a la-
bore suis. Quinta conditio: quia semi-
nator sēp respicit meliōrē terrā: vt plu-
res fructus colligat: et malā terrā dimit-
tit: que germinat spinas et. Sic et nos
habemus duos cāpos seminādi. Unus
malus et alterū bonū. Valus cāpus est
corpus in quo seminant comestiones:
ebrietates: crapule: luxurie et. Et tūc ger-
minat spinas p̄ditus. Scā. iij. Maledicta
terra in opere tuo. spinas et tribulos
germiabit tibi. Nota qd hec maledictio
fuit illata homini post p̄ctm: qd ante nō
erat corpus ita corruptū: bonū aut cāp
est alia: in quo seminant cogitationes bo-
ne deuotiones: meditationes: cōtēplatio-
nes que dant fructū magne cōsolatiōis
et magni meriti. Auctoritas. Que semi-
nauit homo hic et metet: qui enim se-
minat in carne de carne et metet corrup-
tionem: et qui seminat de spiritu in spi-

ritu metet vitam eternam. Gal. vi. De
vriusq; autē fructibus. i. carnis et spūs
loquitur Ap̄ls Gal. v. dicens. Mani-
festa autē sunt opa carnis que sunt forni-
catio: immunditia: impudicitia: auaricia que
est idolorū seruitus: venēcia: inimici-
tie: cōtēdiōes: emulatiōes: ire: rix: discē-
siones: secte: inuidie: et hys similia qd p̄-
dicorobis sicut p̄dixi: qñ qd talia agūt
regnū dei non cōsequūtur. fructus autē
spūs sunt charitas: gaudiū: pax: pacien-
tia: lōquacitas: bonitas. benignitas
māfuetudo: fides modestia: cōtēntia: ca-
stitas. Sexta conditio: quia seminator
mundat in capisterio semen vt sit mun-
dum: ne simul cū grano misceat zizania
vel lolium et. Et mundat campum: ne
semen cadat supra petram: vel inter spi-
nas vt dicitur in euangelio. Hic potes
terere historiam euangelij. Sic et nos
debemus purgare bona opera ne cum
eis misceam mala: sicut aliqui qui au-
diunt multas et sermones: faciunt elemo-
synas: et tamen non desinunt extorque-
re vsuras. Unde Eccl. xxxij. Dona ini-
quorū nō probat altissimus: nec respicit
in oblationibus iniquorum. Nota de
religiosis qui totū lucrū quod acquirūt
ex regularibus obseruatijs perdūt per
verba ociosa: vel rixosa et. Quidā etiā
facientes aliqua bona non dimittunt
pompas suas et fornicatiōes et. Tales
nunq; faciunt fructum. Ideo Thiere. iij.
Mouate vobis nouale: et nolite semina-
re super spinas. Nota nouale est ager
de nouo ad culturā redact⁹ vt dicit ter.
in. c. Quid per nouale. de xbo. signi. De
talib; ergo dicitur in euangelio. Semē autē
cecidit inter spinas: et simul exorte spi-
ne suffocauerūt illud. Luc. viij. Septia
cōditio est: quia seminator quādo semi-
nat accipit semē cum manu plenā non
cum duobus digitis. Sic et nō debem⁹
seminare bona opera abundanter. Sūt
multi nobiles qui edificat hic domos:
pascent canes et famulos: et falcones:
et multas expensas superfluas faciunt
et. Conuenit pauper petens elemo-
synam amore christi non dant: aut
si dant dant sibi vnum denarium
vel vinum corruptū. Verbi gratia. Quā-
do aliquis habet bonum vinū in domo:
dicit istud est bonum pro me: si autem
est limphatū vel acetosum vel corruptū

Cum venit.

aria sine gra
terra sine aqua.

dicat. O istud est bonum pro famulis: vt pro pauperibus et sic de fructibus. Tales sunt similes Chaym: qui offerebat deo de fructibus de frugibus. Ab el vero de primo genitis gregis sui et de pinguib' eorum. Et ideo dicit sacra scriptura: q' respicit dominus ad Abel et ad numerum eius: ad Chaym vero et ad munera eius non. Sene. iij. Sunt aliqui qui nihil dant: sed dicunt deus tibi faciat bonum. Aliqui dant bona verba: et faciunt pauperem reuerti: et tamen nihil dant. Aliqui dant parum. Aliqui dant aliq' corruptum vt dixi. Aliqui vero dant cu indignatione. Nota de illo paupere qui recepit panem sibi proiectum cum indignatione. Aliqui dant pingue elemosynam cum bona voluntate et. Aliqui vero nec dant elemosynam: nec bona verba. Tu vero accipe bonum consilium: quod est vt des secundum facultatem tuam coopererit letanter elemosynam pauperi: quia copiosam misericordiam et copiosa merita a deo accipies. Auctoritas. Qui parce seminat parce et metet: et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet vitam eternam. ij. Cor. ix. Idem dicit Thobias filio suo. Quomodo poteris esto misericors: si multum tibi fuerit abundanter tribue: si exiguum fuerit et eriguum libenter impartiri stude. Thobie. iij. Nota exemplum de illa. Vidua paupercula: que posuit duo era in gazophylatijs Luc. xxi. Octava conditio est: quia seminator quando vult seminare cooperit semen sub terra ne aues comedant illud: sic et nos debemus opera nostra et bona cooperire: ne aues: id est inimici nostri impediant vel destruant ipsa. Duas differentias habemus inimicorum: scilicet inuisibiles et visibiles. Inuisibiles sunt demones: qui destrunt opera nostra per elationem et vanam gloriam: que interdum contingit in principio operis: interdum in medio interdum in fine post factum opus propter quod dicitur in euangelio. Aliud cecidit secus viam et conculcatum est: et volucres celi comederunt illud: propterea cooperienda sunt opera bona et. Unde dominus Mat. vi. Cu facis elemosynam noli tuba canere ante te: sicut faciunt hypocrite et. Nota contra illos qui faciunt calices et paramen-

ta ecclesiastica vel capellas: et faciunt sculpi arma sua et. Quandoq' tamen expedit vt bonu opus palam faciamus propter gloriam dei: et edificatione propter bonum. Dat. v. Sic luceat lux vestra coram hominib': vt videant vestra opera bona et glo. pa. v. qui in celis est. Celandum est bonu opus precipue tale cui vt plurimu resistitur: sicut est religiosus ingressus. Dat. x. Inimici hominis domesticus eius. Bona conditio est: quia seminator eligit tempus oportunu de mense septembris vel octobris: et metit post ea in Junio vel Julio. Stultus esset ille qui vel et seminare in Julio: quia illud est tempus metendi. Item eligit tempus: dicit non noctis. Tempus oportunu ferendi bona opera est vita presens: tempus vero metendi est mors. Debemus ergo donec viuimus et sani sumus bene agere: et stultus est ille: qui expectat mortem. Auctoritas. Jo. ix. Oportet operari donec dies est: scilicet vite presentis. Venit enim noster: quando nemo potest operari: scilicet meritoque. Apoc. xxiij. Amodo iam dicit spiritus: vt requiescat a laboribus suis: scilicet meritoque. Plus quia quando homo est infirmus adhuc negligit confiteri. Sed quando videt se desperatum a medicis: tunc vult confiteri. Et quando vult confiteri. Et confessor venit: dicit expediat cito: quia non possum vbi loqui. Et sic anima illa erit de corpore associata multis malis de monum. Ideo dicit Aug. de pe. dist. viij. Age penitentiam dum sanus es. Si autem vis agere penitentiam quando peccare non potes: peccata te dimiserunt: tu illa. Sic dicit etiam iuuenis: qd tu florebis in iuuentute gandebo: postmodum factam penitentiam. Sed anteq' multum tempus transierit venit mors: et sic decipitur. Ideo ecclesiast. xij. Demento creatoris tui in diebus iuuentutis tue: anteq' veni a tempore afflictiois: et appropinquant anni de quibus dicas: non mihi placent. Item ecclesiast. xj. Mane semina semen tuum: et vespere non cesset manus tua. Deo gratias.

¶ Dominica in quinquagesima de tribus virtutibus Theologicis. scilicet fide Spe et Charitate. Sermo. xliij.

Inc manent. Ides: Spes: Charitas tria hec. i. Cor. xij. Sermo noiter erit de tribus virtutibus theologicis. Salutem virgo Maria. Salutem est declarandum finem duplicem intellectum. Primus est pro viuis. Secundus pro mortuis. Primus erit pro introductione. Secundus pro prosecutione. Pro primo sciendum q' in hac vita summe sunt necessariae ille tres virtutes theologicis: scilicet fides: spes: charitas. De quibus loquitur Apostolus pro eundo ad paradysum. Et probatur hoc auctoritate et ratione. Auctoritas de fide habetur. Heb. xi. Si ne fide impossibile est placere deo. Et ibi. Oportet accendentes ad deum credere quia est: et q' inquirentibus se remanera tot sit de spe. ps. xxxvj. Spera in domino: fac bonitatem. De charitate. i. Cor. xij. Si charitatem non habueris: nihil sum. Item. i. Jo. ij. Qui non diligit manet in morte. De omnibus simul habetur auctoritas. Eccli. ij. Qui timens deum creditur illi: non euacuabitur mercede vestra. Qui timens dominum: diligite illum et illuminabuntur corda vestra. Secundum probatur ratione que sumitur a similitudine. Cuiuslibet enim viatorum ascensum ad castrum altissimum, tria sunt necessaria. Primo inuisibilitas ocularis. Secundo animositas cordialis. Tercio vigorositas corporalis. Primo dico et. Nam si quis vult secutus ire oportet q' viam videat: et terminum seu finem agnoscat: quia finis mouet agentem. Modo clarum est: q' totus tempus vite nostre in hoc mundo non est nisi vna via: per quam vadimus ascendendo ad castrum altissimum celum empyrei. Non habemus hic manentem ciuitatem sed futuram inquirimus. Heb. viij. Ideo indiget his tribus predictis que habentur per has tres virtutes: scilicet fides: et charitatem. Et ex hoc possumus cognoscere necessitatem haru triu virtutum. Primo quia per fidem videmus finem seu terminu vite nostre: scilicet celum beatorum et etiam viam. Finis autem vel terminus noster est vita eterna. Ro. vi. Liberati a peccato: serui autem facti deo:

habetis fructum vestrum in sanctificatione. sicut in vita eterna: que consistit in tribus. Primo spiritum ad animam que beatificatur per visionem diuine essentie. Jo. xvj. Hec est vita eterna. vt co. re. so. x. Secundo spiritum ad corpus: in corporis glorificatione. Phil. ij. Saluatorum expectamus: qui reor. corpus humanum nostrre confici. da. suc. Tercio spiritum ad locu in celo empyreo. Luc. x. Gaudeat exultate: quoniam merces vestra multa est in celo. Omnia autem ista tria ignoraauerant phi naturaliter: nec possunt sciri nisi per fidem. Nam primum: scilicet visio diuine essentie ignorabatur: quia phi non poterant animam imortalem et eius beatitudinem: tamen ignorabant hec fieri per visionem diuine. Scdm etiam ignorabant: quoniam penitus repudiabant remittentes se regule naturalis: que habet q' a pura priuatione ad habitum non est regressus. Unde nota q' quando paulo predicante Athenis phi audientes ea que predicabat: deridebant eum dicentes. Quid vult seminator verboru hic dicere. Alij vero dicebant. nouoru demonum videtur annunciator esse: quia Iesu resurrectionem annunciat ab eis. Act. xvj. Tertijs etiam iocum phi empyrei ignorauerunt: scilicet dei ponentes loco beatitudinis campos elysios: sicut ponit Virgilius in vi. Eneidos. Bona autem cognouerunt phi nouem celos et. vt supra dixi: scilicet non celum empyreum. Patet ergo q' necessaria est fides ad cognitionem vie. Et quia modicum esset scire locum beatitudinis nisi etiam sciremus vias: ideo nota tres vias: quas etiam scimus per fidem. Et quidem prima via est de innocentia baptismali. Et istam scimus per fidem et verbum xpi dicentis. Amen amen dico. vobis: nisi quis renatus fuerit denuo: non potest videre regnum dei. Jo. iij. Assertiua est et negatiua. Secunda via est digna penitentia. Et per istam habuerunt ire illi qui perdidit primam viam. Digna penitentia est dolere de peccatis: et confiteri cum proposito non recedendi. Et hec via scitur per fidem et verbum xpi dicentis. penitentia agit appropinquabit enim regnum celorum. Mat. iij. Tertia via est firma obedientia: hoc est viuere secundum dei ordinationem: et non secundum propriam in

clinatione et voluntatem. Et hoc etiam scilicet per fidem et verbum christi dicentis. Si vis ad vitam ingredi: serva mandata. Mat. xix. Ideo Apostolus. ij. Cor. v. per fidei enim ambulamus: et non per speciem. Nota per fidem scilicet vivendo per intellectus illa deo huminate iherimini et viam. Uel dic qd via sunt. xij. articuli fidei hys duo decim dietas. Uel dic qd via paradisi sunt virtutes: de quibus dicitur Sap. x. Iustus deduxit dominus per vias rectas: inter quas est abstinentia de qua hodie predicatum est. Et qd hec sit via vite patet. Ubi Grego. in homel. xvj. di. A paradisi gaudis per cibum cecidimus: ad hec per abstinentiam resurgamus. Secundo dico: qd necessarium est viatori animositas cordis scilicet non timere. Nec propter altitudinem loci debet quis dubitare qd possit ascendere: non tamen debet homo confidere de se nec de suo intellectu: non de suis operibus: sed de deo dicendo. Deus qui de nihilo me formavit: et redemit et in illum locum precio sui sanguinis emit et me per baptismum mundavit et sacramentorum remedia ordinavit. ideo non dubito qd illuc ascendam: quia non pro se: quia in corporeus est. Deus enim spiritus est Johan. iij. sed pro me illum locum creavit tam pulchre ornatum et ordinatum. Nota ad propositum quod legitur de beato Bernardo. Cum semel extremum spiritum iam trahere videtur in excessu mentis sue ante tribunal dei visus est presentari. A fuit autem et satanas et adversus improbis eum accusatio nibus pulsans. Ubi vero ille omnia fuisse persecutus: et viro dei. sua fuit pte dicendum nihil terrore aut turbato ait fateri non sum dignus ego nec. propterea possum meritis regni obtinere celos. Ceteris duplici iure illud obtinens dñs me hereditate scilicet patris merito passionis altero ipse cōter alterum. Ipsi donat: ex cuius dono iure mihi veniens non confundor. Confusus in hoc verbo inimicus conuentus ille solutus et vir dei in se reuersus est. predicta habentur in legenda beati Bern. Ex hoc ergo habetur qd animositas necessaria est virtuosae opando. Nota hic quomodo virtuosus sunt alio ferreo fortes ad bñ operandū et acqñendū regnū celorum. Et sunt patietes ptra multas tentationes diaboli: carius et mūdū. Jō dñ pro-

uer. xvj. Melior est paties viro forti. qd dñatur alio suo expugnatore: et vbi qd a iustitate p fortitudinē hñt in deo. Jō dñ. Esa. iij. dicitur. Qui sperant in dño multabunt fortitudinem: assumunt pennas ut aquile current et non laborabunt: ambulabunt et non deficient. Nota mirabitur fortitudinem quia si ante habuerunt in hoc mūdo fortitudinē corporale ad ambulandum: saltandum et. Mutabitur fortitudinem corporis in fervorem cordis. Si queratur et quomodo fiet. Respondet assumunt pennas et. Ubi ponit tres gradus beatorum personarū. Primus gradus est contemplationum. Nam isti assumunt alas ut Aquile. Due alie sunt due spes. Una de dei potentia: altera de dei misericordia. Prima assumitur per confidentiam de dei potentia: scilicet qd potest nos facere equals angelis in gloria. Secunda assumitur confitendo de dei misericordia: qd non solū potest immo vult nos saluos facere. s. Timo. ij. Ipse enim bonus et acceptus est corā saluatore nostro deo qui vult oēs homines saluos fieri et. Ihs duabus aliis contemplatiui volant ad paradysum. Scōs gradus est: uolūti: qui currēdo per magna opera misericordie et pñic: festinanter eum magno ardore spiritus currunt ad paradysum. De hys ergo dicit current et non laborabunt. Tertius gradus est obedientiam cum dicit. Ambulabunt et non deficient scilicet faciendo illa ad quē tenentur diligēter. In omnibus istis necessaria est virtus spei: que dat animositatem sue ardentem cordis. Tertio dico qd necessaria est viatori ascendentī in altum curatio corporalis seu fortitudinis: ne deficiat in medio coele. Hec autem duratio fortitudinis habetur per virtutē charitatis. Nam charitas dat fortitudinem voluntati ne muict propositum. Sed qd perseueret. Item dat etiam fortitudinem perseuerandi contra temptationes diaboli: contra occasiones mundi et inclinationes carnis. Unde Ro. viij. Quis nos separabit a charitate christi. Tribulatio an angustia et. Et Cant. ultimo. Fortis est ut mors dilectio et. Et ideo dicebat. Apostolus Ephe. iij. Det vobis deus ut in charitate radicati et fundati possitis comprehendere cum omnibus sanctis: supple gloriam dei. Nota differen-

Sermones De Penitētia per qua
dragesimam Venerabilis viri
Fratris Petri Hieremie or
dinis Predicatorū celebra
tissimi Una cu3 questio
nibus Ibi in cuius
cūq3 sermonis ini
tio infra nuper
additis.

Tabula sermonum

de penitentia fratris Hieremie ordinis predicatorum. Qui sunt numero. xlvij.

Quorum primus continet: de necessitate: qualitate: quiditate: causalitate: integritate: utilitate penitentie.

Secundus continet: de inutilitate et infructuositate penitentie.

Tertius continet: de fructuositate vera et maxima utilitate penitentie.

Quartus continet: de quiditate: in quo tractatur an penitentia sit virtus an sacramentum actus virtutis: an passio.

Quintus continet: de causalitate penitentie. i. causa et motus et rationibus: quibus penitentia agitur.

Sextus continet: de sex motibus principalibus: quibus mouetur peccator penitentiam agere.

Septimus continet: de malignitate peccati.

Octauus continet: de quindecim malis spiritualibus: que peccatoribus inferuntur.

Nonus continet: de nouem malis: que ex mortali peccato procedunt.

Decimus continet: de tribus vltimis malis: que causantur ex peccato.

Undecimus continet: de acerbitate penitentie: agitur de penis debitis peccato.

Duodecimus continet: de rigoritate iudicii: in qua agitur primo de iudiciis: secundo de iudiciis: tertio de modo iudicii.

Tertius decimus continet: de iudiciis iustis vel iniustis iudicantibus in iudicio.

Quartus decimus continet: de iudiciis et de modo iudicii.

Quintus decimus continet: de integritate penitentie.

Sextus decimus continet: de confessione.

Decimus septimus continet: de obliuio confessionis.

Decimus octauus continet: de peccatis necessariis in confessione dicendis.

De penitentie necessitate sermo vnus

ij

In nomine dñi nostri iesu christi. Incipit sermo de agenda penitentie predicabilis per totam quadragesimam consummarissimū viri et doctores egregij fratris Petri Hieremie ordinis Almici predicatorum. Una cum questionibus in cunctis sermonis initio nuper additis.

Sermo primus.

Eniten

tiam agite: appropinquabit enim regnum celorum. Mat. iij. predicatur. Cuz gratia dñi nostri iesu christi in hac xl. de penitentie cōgrue istud thema propositum quod ad penitentiam prouocatur duplici ratione. prima ex persona precipiente. Secunda ex affectu alliciente. Ex persona quidem precipiente: quia verba predicta sunt dñi et saluatoris iesu christi: qui in verbis predictis precipit nobis: vt agamus penitentiam. Agite qd est verbum imperatum modi: et consequenter ad preceptum assergit vt infra dicet. Et ideo tenetur pñiam agere iuxta admonitionem virginis gloriose dicentis. Quodcūq; dixerit vobis facite. Joh. ij. Et affectu vero alliciente prouocamur: cum ait appropinquabit enim regnum celorum. Ultimū namq; effectus penitentie est consecutio regni celorum. Persona ergo precipiens habet se vt causa efficiens principalis penitentie. Effectus vero vltimus habet se vt causa vltima finalis. Ut igitur dignius et fructuosius de ipsa penitentie predicemus. primo curramus ad ipsam virginem gloriofam pio gratia impetranda dicentes. Ave maria.

Pro fundamento sermonis ostendit theologia localis questio.

Queritur. Vtrum penitentia sit virtus. Arguitur qd non. Nullum sacramentum est virtus sed penitentia: igitur non est virtus. In oppositum. At philosophus. ij. ethicorū. c. v. Virtus est habitus bonus qui habentem perficit et opus eius bonum reddit sed talis est habitus penitentie: ergo penitentia est virtus. et sic questio manet pro vtraq;

parte dubia. Ad questionem respondendum est fin Richardū super. iij. sententia. dñm. xij. q. i. q. penitentia quatuor modis potest accipi. Vno modo pro remedio contra mortale peccatum actuale per sacerdotem ministrato et sic ad dubium dicitur qd penitentia est sacramentum et non virtus. Alio modo capitur pro habitu humiliate hominem ad penitendum sub debitis circumstantijs et sic ad dubium dicitur qd penitentia est virtus. Alio modo capitur pro penitenti actu et sic dicitur ad dubium qd penitentia non est virtus sed actus virtutis. Alio modo capitur pñia pro dolore sensibili pro peccato commisso qui si precedat actum penitendi ipsum promouet seu intendit si autem sequatur tanq; causatus ex illo intentione eius vel perfectionem ostendit. Et sic ad dubium dicitur qd penitentia non est virtus sed passio et sic habetur solutio argumenti: quam agere debemus et ad quam nos hortantur verba preassumpta.

Pro cōplemēto huius materie. vj. principalia puncta sunt videnda.

Primo de penitentie necessitate.

Secundo de penitentie qualitate.

Tertio de penitentie quiditate.

Quarto de penitentie causalitate.

Quinto de penitentie integritate.

Sexto de penitentie utilitate.

Primo ergo videamus de penitentie necessitate. Vbi notandum qd conclusio est in dubitata apud omnes theologos et singulariter. S. Tho. parte. iij. q. lxxiij. articulo. v. iij. contra gen. c. lxxi. qd penitentia est necessaria ad salutem. Sed pro latiori declaratione sciendum: qd duplex est necessitas. Una dicitur absoluta. Altera dicitur ex suppositione absolute. Dicitur necessarium illud: sine quo res esse non potest: sicut dicitur cibis necessarius ad humanam naturam. Sed ex suppositione dicitur necessarium illud: sine quo res non potest esse res: vel conservari alij. Vnde supposito: sicut medicina est necessaria homini supposito morbo: vt dicit. S. Tho. iij. par. q. lxxiij. articulo. v. Item in iij. contra gentes. c. lxxi. Item in iij. sententiarū. dist. xiiij. q. ij. v. Modo ad propositum: si queritur de prima necessitate scilicet absolute: tunc penitentia non est necessaria ad salutem: quia si sic nullus posset consequi salutem sine ea: qd patet esse falsum: quia pueri innocentes baptizantur: iusti hoies sine pe-

De penitentie necessitate.

nitentia salua nē. Non ergo omnibus est penitentie necessaria. Uti. ij. Paral. vltimo dicit. Et tu dñe iustoz nō posuisti penitentiam iustis habebam iusticiā et Jacob his qui nō peccauerūt. Sed hac pma necessitate ab soluta est necessaria gra dei ad salutem hominis. Ro. vi. Gratia dei viua eterna. Et baptismus actu vel ppositio Jo. ij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spi. san. nō pot. int. in reg. dei. Si vero loquamur de secūda necessitate: suppositio nis: proculdubio penitentie est necessaria: presupposito peccato mortali. Et probat ista conclusio quadruplici medio. f.

¶ Ratione.

¶ Similitudine.

¶ Auctoritate.

¶ Exemplo.

¶ Ratio est triplex. f. naturalis: theologia lib: legalis. ¶ Prima ratio est natur alis: Cōtraria contrariis curantur. Peccatū autē consistit in complacentia voluntatis: ad actum mali: ergo curatio, a lāgore spi rituali q̄ incurritur per ipsuz actum: cōsi sit in displicentia eiuidem actus. Hec au tem displicentia est penitentie. Igitur ec. ¶ Secūda theologia est: q̄ peccatū curari nō potest: nisi per gratia dei. Iuxta illud. Ro. ij. Iustificati gratis per gratia ipsius. Peccatum autē est offensa dei. que directe opponit gratie. Ex hoc em̄ dicit aliquis alteri esse offensus: q̄ repellit euz a gratia sua fm. b. Tho. par. ij. q. lxxvj. ar. ij. Ergo p cōtrarios motus gratia acquiruntur: q̄ cōmutatur p̄m̄. Sed peccatum mortale cōmutatur per appetitum et delectationem circa res creatas. Ergo oportet q̄ gratia acquirat per aliqua penalia: quibus affligatur: per hoc q̄ peccatū. Et hec penalis afflictio est penitentie. Uti dicitur penitentie quasi pene tentio. Uti Apoc. ij. Cor. vij. Q̄ ue fm dei tristi cia est: penitentie in salutem stabile operatur. ¶ Tertia ratio est legalis: q̄ de iure ciuili et canonico est: q̄ ille qui offendit alium nunq̄ ab eo veniā consequi merei nisi ei satisfactio de culpa: vi in regula. Peccatū nō remittitur: nisi restituat ablatum. de reg. iur. lib. vi. xij. q. vj. c. Si res alienat. c. cū tu de viuis. Et enī q̄ nullū mali transit ipunitum vi. ff. ad. lacquil. l. ita vulneratus. Et. ff. de iudicio. l. filio gius. §. i. Et. ff. de notalibus. l. iij. §. cum dñs. 2. C. de defen. ciuili. l. per oēs. c. vi. f. me. de sen. exco. dicit. ibi. Et publice nūa.

nis interit ne cūa remaneat punita. per ratio. Satisfacere enī nō pot quis alteri offensa: donec sibi placet offensa. multo minus pot quis satisfacere deo: donec volūtas adheret peccato. Oportet ergo. q̄ offensa displiceat. Et sic idem q̄ prius. Et cōfirmatur ratio ex hoc: q̄ ordo diuine iustitie et humane requirit: vt p̄cō pena red datur. p̄z ratio. Hec autē rōnes pertinet ad penitentie: p̄out est virtus: vel virtutis actus. Sed de ea vi est sacramentum dicitur infra cum agitur de offensione. ¶ Similitudo datur a doctorib⁹ de naufragio: post q̄ naufragatē nullū habet remediū salutis: nisi accipere aliquam tabulam ec. Sic in pposito dñs et saluator noster iesus xps tanq̄ magnus magister siue carpentarius fecit quidam pulchram nauim ad nauigandū ad portum supne hierusalem secure. Innocentiā: et quicūq̄ in illa nauigauit recte: vi p̄cō gloriose. p̄uier innoctēs: vadunt ad paradisū. Sap. xij. Trescunt in mare p̄ ratem liberati sunt in hāc nauim intrant. Saluator noster Dat. viij. Ascendere Iesu in nauem: secuti sunt eū discipuli eius. f. chulian nauer baptizati. Hec nauis naufragium patitur: vel impulsu venti superbie: vel impulsu fluxu luxurie et carnalitat is: vel impulsu auaritie et cupiditatis: et tot in istis periculis peunt: q̄ de. c. milib⁹ vnus nō transierit cum ista nauis innocētie baptismalis. Ideo quilibet peccator debet recurrere ad tabulam: si vult se saluare clamando ad deū: et cordis contritione dicendo. Cum. ps. Saluum me fac deus qm̄ intrauerit aque vias ad alam meā. Et h̄ dicit oēs doctores: et theologi: cano nites: et presertim Hierony. Penitentie est scōba tabula post naufragium. Et etiā magister iniarum in. iij. di. xij. Ad hoc facit de pe. di. i. c. Multiplex. c. Scōba tabula. et c. Super tribus. Dicitur autē scōba tabula respectu p̄ime: que est baptismus. p̄ima tamē est ante naufragiū peccati mentalis Scōba vero est post naufragiū. Uel dicq̄ duo sunt naufragia. p̄mū est respectu iustitie originalis: que fuit p̄cōna per peccatum. Ade. Ro. v. Per vñū hominē peccatum intravit in mundus: et per peccatum mors. Et idco deus ordinauit p̄mū tabulam post naufragium: que est innocētia baptismalis. Et illud naufragiū fuit generale. Unde Aug. In Adam omnes peccauerūt ec. Scōba est naufragiū par

De penitentie necessitate. Sermo vnus

iii.

ticulare. f. peccati mortalis. per q̄ frangi tur tabula. f. innocētie baptismalis. Et ideo diuina bonitas ordinauit penitentie que est scōba tabula post naufragiū. Et sic p̄z similitudo. ¶ Auctoritates plurime habentur. Et p̄mo in themate. Penitentie agere. vi in epla hodierna: que habetur. Joel. ij. Cōuertimini ad me ec. Item ois lex dicit: q̄ penitere licitum est. ff. de inter rogatorijs actio. l. de erate. §. Celsus. ibi. Celsus scribit licere r̄si penitere: si nulla capio ex eius penitentie sit actiois. Naz et qui optauit acetū pio vino. pot iterum optare vini: vi. ff. de optione legata. l. ij. §. si. Ibi dñ. Cum cui centū amphoraz vini electio data sit actum eligentē nō consu mere optionē: si id acetum elegerit: quod vini numero pauciora non habuit. f. si hoc ante degustationē acetū elegerit. Et qui turat aliter q̄ debet: iterū iurare debet. ff. de iurē iurā. l. qui per salutē. ibi dñ. Qui per salutē suā iurat: si nō ita specia liter iurandū est delatum est iurasse: nō videtur. Et ideo ex integro solēnter iurā dum est. adde. l. si pecuniā. ibi dñ. Si pecuniā ideo accepit: vt Capuā eas cum per te nō sciret: potest dicere repetitionem cessare. Sed cum liceat penitere ei qui de dit: p̄culdubio repetitur: id q̄ datum est misitote tua interit nō accepisse pecuniā. ff. de cōditionibus causa data. Et sic qui male p̄nanciat iterum indicat. vi. C. de accusatiōibus. l. iij. ibi dñ. Si accusationibus absentibus: et nō p̄ contumaciā p̄ses pio uincit nō causa cognita sententiā dixerit causa intentati criminis apud eundē: vel successore eius: more iudiciois tractabit. Et iste auctoritates loquūtur dulciter p̄suadendo: et nō precipiendo. Sz alias dñs precipit penitentiā: cōmmando mala plurima cōtra illos q̄ nōlūt agere penitentiā. Et hoc dupliciter. p̄mo p̄mūdo mala in generali. Scōba in particulari. In generali quidē cum dicit. Luc. xij. Dicite vobis q̄ nīl penitentiā egeritis oēs simul peribitis morte. f. eterna. In particulari vero sub figura ciuitatis hierusalem cōminat mala multa anime impententi illa singula r̄ter enumerando. Uti dicit Luc. xix. Videns iesus ciuitatē fleuit sup illam dicēns. Quia si cognouisses et tu. Et quidē in hac die tua: que ad pacem tibi sic autē abscondita sunt ab oculis tuis. Quia veniens dies in te: et circumdabunt te inimici tui vallo. Et circumdabūt te: et coangusta

bunt te vndiq̄: et ad terrā prosteruent te: et filios tuos qui in te sunt: et non relinquent in te lapidem super lapidem: meo q̄ non cognoueris tempus visitatiōis tue. Ubi nō tantur septem mala: que cōminat deus anime impententi. ¶ Primum est senectutis aggrauatio: ibi venient dies. ¶ Secundum est mortis trepidatio. ibi et circumdabunt. ¶ Tertium est demonum obsessio: ibi inimici tui. ¶ Quartum iudicij allicitio: ibi coangu stabunt. ¶ Quintus infernalis detrusio: ibi ad terram prosteruent. ¶ Sextus est ghalis destructio: ibi et filios. ¶ Septimū ē bonoz dissipatio. ibi et nō re. ¶ Primum est senectutis aggrauatio: quādo impentēs venit ad senectutē. dies ho re. et oia sunt contra eum: quando erat in nentis oia videbantur esse pro eo: quando est senex oia contra eum. Oculi quia non vident aures quia nō audiunt. Caput et brachia tremunt dolet stomachus. Dies est contra euz: q̄ nō potest laborare. Nox quia nō potest dormire: deficit memoria et intellectus: et quia ista mala sint cōmūia etiam electis: suscipiunt ita ea in patientia et spe. et q̄ nō curant de vita presentē: sed de futura: ad quā tāto sunt proximiores quanto seniores. Unde Eccl. iij. Qui custodit preceptum non experietur quicq̄ mali. Ro. viij. Scimus qm̄ diligentibus deum oia cooperantur in bonum. Sed in penitentes qui nō habent spem vite future: patiuntur mala ista cum magno pondere amaritudine. Unde dicit. Venient dies in te. i. cōtra te. Et ne aliquod reme diunt ad hoc: Non nisi illud q̄ dicit scriptura. Memento creatoris tui in diebus inuentus tuus: anteq̄ veniat tēpus afflictionis. i. senectutis: et appropinquat anni de quibus dicitur: nō mihi placeat. Eccl. xij. Nota stulticiam illorū qui dicit: quan do ero senex faciā penitentiā ec. Duplex est stulticia istoz. p̄ma q̄ nesciunt si venient ad senectutem. Secunda q̄ dato q̄ veniant ad senectutem: nō erit tunc locus penitentie deficientib⁹ viribus corporis. Unde Aug. in decretis. de pe. di. viij. in principio. Si vis agere penitentiā quādo iam peccare nō potes: peccata te dimiserunt: non tu illa. Si labor te terret: vide mercedē. Sed dicit aliquis: annis sum a iij

rit cardellam: hōles etiā cum sunt co-
posaliter infirmis querit sollicitē medicos
a quibus curari possunt. Cum igit vulne-
ra aīe. i. vitia & peccata grauiora sint: pe-
niculosa et vulnera corporis: tūz q̄q̄ia
occultiora. tūz q̄ ad peiores p̄nicie finaliter
pducunt: q̄ ad mortem aīe nō tēpora-
lem sed eternā: cur miser homo nō magis
sollicitē querere debet remediū penitentie
quo morbi & vulnera aīe sanantur. Sed o
cectas peccator. Nam maiorē diligētis
habet peccator impenitēs de iumento suo
vel de asino q̄ de anima: q̄ si asinus infir-
matur cōtinuo & statim mittit pro manifi-
chalcho: & meliore ciuitatis: sed si pecca-
tor infirmatur in aīa negligit. Item maio-
rem honorez facit calciamento suo q̄ anti-
mē: q̄ caligam laceratam facit continuo
sui. Sed anima quotidie laceratur: & nō
curat. Debet ergo quilibet peccator & ma-
xime in hoc tempore quadragesimali for-
titer clamare ad deū cum rugitu cordis:
et contritione dicens. Peccata mea quasi
sagitta infixa sunt in me: sed anteq̄ vulne-
ra generē: in me sana me dñe medicamē-
to penitentie deus. Sic dauid clamabat
dicentis. Miserere mei dñe: qm̄ cōturba-
ta sunt oīa ossa mea. i. virtutes aīe quib⁹
suscitantur in gratia dicitur corpus ossi-
bus suscitatur ne cadat. Et sic faciendo
habebimus hīc gratiam & gloriam in fu-
turo. Amen.

De multitudine & fructuositate peni-
tentie.

Sermo secundus.

Enitentia

Supra in sermone proximo
dictum est de penitentie ne-
cessitate: modo sequitur de
penitentie qualitate: v̄z de penitentie in-
utili & infructuosa. In sequenti sermone
videndū est de penitentie vili & fructuo-
sa. Salutetur virgo Maria &c.

Pro fundamento sermonis oris theola-
galis questio.

Queritur. virtutem pro peniten-
tiam possit remitti
quodlibet peccatum. Arguitur q̄ nō illud
per q̄ remittitur peccatū ante bonitatis
debet esse. quanta est malicia in peccato.
Sed malicia peccati ē infinita. cū si cōtra
bonum infirmus. Sed bonitas penitentie
nostre est infinita igitur. In oppositū ha-
betur ezechielis. viij. Si impius egerit

penitentiam ab oībus peccis suis oīsm in-
quitatū eius quas operatus est non re-
cordabor ergo per penitentiam potest remitti
quodlibet peccatū. Et sic questio manet p̄
vtrāq̄ parte dubia. Ad questionē respon-
dendū est scdm̄ Richardū super quarto.
sen. di. iij. ar. viij. q. i. q̄ penitentia potest ac-
cipi pro penitentie informi aut formata p̄
gratia et vtrōq̄ modo p̄ accipi pro habi-
tu vel actu interiori vel exteriori dico er-
go q̄ penitentia informis siue accipitur
pro habitu siue pro actu interiori siue ex-
teriori siue pro oīmbus simul non remitti-
ti peccatū nisi dispositiue inquit per ipam
disponitur homo ad suscipiendū gratiam
de per quas formaliter remittitur peccatū
specialius tamen disponit & directius ad
peccatū remissionē q̄ quicunq̄ alia vir-
tus informis q̄ oīa peccatū in hoc cōueniūt
q̄ vñ quodq̄ est q̄dā inuitia. i. cōtra lu-
stiam legis diuine & prima specialiter &
directe disponit hōiem ad hoc vt possit et
velit pro illa iniuria debam emendam
facere cum adiutorio dei. Et ad argumē-
tū dī q̄ quib⁹ bonitas penitentie nostre sit
finita tamen virtus meriti xpi sine qua p̄
penitentia nō possemus mereri remissionē
nem peccati aliquo modo est infinita inquit
fuit meriti illius qui bonitatem habet in-
nitam ad quam faciendaz nos exoptant
verba preassumpta & sit de alijs.

Pro euidētia dicēdū: notandū q̄ cr-
ca penitentiam agendā quinq̄ differēti-
bus modis se habent hōies. primo q̄daz
nec peccat nec peniam agunt. Isti sunt ve-
lut angeli: de quibus possumus admirari
dicentes. Quis est hic & laudabimus eū:
fecit enim mirabilia in vita sua. Eccli.
xxxij. Tales sunt infantes baptizati. De
adultis aut paucissimi sunt: nec memini
me legisse aliquem adultum talem: Quis
multi sancti & plures ipsorum statim in-
nocentie cōseruasse legant: tamen oēs se
in afflictione penitentie macerauerunt: sicut
Johānes baptista & ceteri similes: de
quibus dicit scriptura. ij. paraf. vij. Et
tu dñe iustorum nō potuisti peniam iustis
abraam ysaac & iacob his qui tibi pecca-
uerunt. Tales vt dixi sunt similes ange-
lis: qui ne peccant nec agunt penitentia.
ij. Re. iij. c. Sicut est angelus dñi sic est
dominus meus rex. vt nec benedictione
nec maledictione moueatur. Quidam et
secundo modo nō peccant: & tamē agunt
peniam ieiunando: orando: vigilando: et

tempora affligendo. Isti sunt viri perfecti:
sicut fuit saluator: qui quib⁹ peccatū non
fecit: nec inuentus est dolus in ore eius. si
cui dī Jsa. iij. & i. pe. ij. c. Tamē totam vi-
tam suā cōpleuit vigilijs: orationib⁹: & iei-
unijs. Unde ieiunauit quadraginta diebus
& quadraginta noctibus nō manducans
et bibens: sicut dī Mat. iij. Item Luc.
vi. Et in monte & erat pernoctās in ora-
tione dei. Sic fuit gloriosa virgo Maria
que totam vitam suam duxit in vigilijs et
orationibus. Talis etiā fuit Job de quo
dicitur q̄ nō peccauerit mortaliter: tamē
de se dicit. Ipse me reprehendo & ago pe-
nitentiā in fauilla & cinere. Job. xlij. Qui
dam & tertio modo: modū suū interitus.
Contra quos loquit Jere. dicens. Nemo
quod bonū est loquit: nullus est qui agat
peniam de peccato suo dicens quid fecit.
Omnes conuersi sunt ad cor suum quasi
equus in impetu vadēs ad preliū. Jere.
viij. & Job. xliij. ait. Dedit ei deus locum
penitentie & ipse abutitur eo in suberbijs
quāto totum tēpus vite sue expēdit in
gaudijs vanis & delectationibus: carnis
dicens illud Sap. ij. Dixerunt em̄ impij
apud semetipsos: sed nō recte. Exiguū ē
cuius tēdo est tēpus vite nostre & nō est re-
frigerium in fine hōis: nō est q̄ agnitus
sit reuersus ab inferis: q̄ ex nihilo nati su-
mus: & post hec criminosi tanq̄ si nō fueri-
mus qm̄ sumus afflatus est in naribus
nostris & sermo inutilis ad cōmouendum
cor nostrū: q̄ extincta cinis erit corpus no-
strum: spūs diffundet tanq̄ mollis aer:
et transiet vita nostra tanq̄ vestigia nu-
bis: sicut nebula dissoluetur: q̄ fugata ē
a radijs solis & calore eius agrauiata: nō
men nostrū obliuione accipiet per tēpus:
et nemo habebit memoriā operū nostrorū
vmbre em̄ transiit: est tēpus nostrū:
et nō est reuersio finis nostri qm̄: signa-
ta est: nemo reuertitur. Venite ergo et
fruemur bonis que sunt: & vitam crea-
tura tanq̄ in iuuentute celeriter v̄mo pre-
cioso: & ingenuis nō impleamus: & non
pretereat nos flos turpis: coronemur nos
rolis anteq̄ marcescant: nullū pratum sit
q̄ nō pertrāseat luxuria nostra: nemo no-
strū sit exors luxurie nostre. Ubique relin-
quamus signa lenitē: qm̄ hoc est pars no-
stra et hic est flos. Opprimamus paupe-
rem iustū & nō parcam⁹ vidue nec vetera
nec non reueremur canos multi tpe: si

aut fortitudo nostra lex iniusticie: q̄b̄ est
infirmum est inutile iuuent. Tales sunt
multi qui nullā peniam agere volunt: qm̄
imo de peccis cōmissis letantur & exultāt.
Juxta illud p̄on. ij. Qui relinquit iter
rectum: ambulat per vias tenebrosas:
qui letantur cum male fecerint: exultāt in
rebus pessimis. Necessariū est vt ad eter-
nam damnationē precipitent. Juxta illud
Job. xxi. Tenent tympanū & cytharam: &
gaudent ad sonitū organi: dicunt in bonis
dies suoz: In puncto ad inferna descen-
dunt. Illud nāq̄ est illud peccatū: q̄ nūq̄
meretur remissionē. i. finalis in penia. Vñ
super illud. Timos primo. Super tribus
sceleribus damas & sup quattuor nō cō-
uertam es: dicit p̄icr. & habet in decres
de pe. di. i. Super tribus scelerib⁹: & sup q̄-
tuor nō cōuertit eum. Juxta tropologiaz
hoc possumus dicere. primū peccatū est cor-
guale que mala sunt: fm̄ cogitationibus
acquiescent puerilis: tertū quod mēte de
creueris ope cōplere: quartum post peccatū
nō agere peniam: suo libi cōplacere deli-
cto: hoc ille. Isti tales impenitētes sunt de
teriores Judaei: qui penia dūc⁹ est vt dice-
t infra parte. ij. Et sunt similes diabolo
Et hoc est illud peccatū: p̄o quo phibet Johā-
nes apostolus orare dicens. In penia Jo.
v. Qui fecit fratrem suū peccare peccatum
nō ad mortē perat & dabit ei vitam peccan-
ti nō ad mortē. Et peccat ad mortē nō pro
illo dico vt roget quis. Hoc peccatū ad mor-
tem est finalis in penia vt declarat Augu-
stus & habetur. de pe. di. i. Et sic p̄z. iij. dñe.
Quidam peccant & agunt peniam infru-
ctuosa & inutilem. Quidā ergo peccāt
et agunt peniam fructuosam & v̄ilem. de
qua dicit in sermone sequenti. In presen-
ti vero loquimur de quarta dñe. Pro cui-
us plena declaratione nota q̄ v̄z. differē-
tie personarū que agunt penitentiam in-
fructuosam v̄z.

Quidā nāq̄ agūt peniam in hoc
est damnatorum.

Quidā peniaz desipiant hoc est p̄itorū
Quidam simulat: hoc est ypocritarū
Quidā oactā: hoc est malefactorū
Quidam falsam: hoc est obliuitorū
Quidā idiscrētā: hoc est supstitutorū
Quidā momentaneā: hoc est recidiuorū
Prima ergo penia fera est damnatorū
exidentis in inferno. Tales em̄ agunt pe-
nitentiā sed tardā: q̄ nō in tpe remissionis.
Q̄b̄ aut agant peniam sc̄a p̄batur Sap.

v. **U**bi in psona dammator dicitur. Tunc stabunt isti in magna pñtia aduersus eos qui se angustiauerunt. et qui absculerunt labores istos. Videtes turbabuntur timore horribili: et mutabuntur in subitaneis insperate salutis. dicentes intra se pñiam agnosce: preangustia ipsa gemetes. Ipsi sunt quos aliquando habuimus in derisum: et in sili tudine improperij. Nos infensati vitati illos: etiam adamus infamia: et sine illorum sine honore. Ecce quod cōputati sunt inter filios dei et inter scōs sōs illos est. Ergo errauimus a via veritatis et iusticie lumē nō luxit nobis et sol intelligēte non est omnis nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et pñtionis et ambulauimus vias distictiles: vix autē dñi igno rauimus. Quid nobis pñtia supbia nostra. aut qd diuitiarū iactantia pñtia nobis? Tranierunt oia illa tanq̃ vinbra: tanq̃ nuntius pcurres et tanq̃ nauis q̃ transit fluctuantē aquā: cuius cū preterito nō est vestigiū muenire neq̃ semitā carnis illius. In intructio autē autē q̃ transuolat in aerē nullus muenit argumētū: tūmeris illi fructibus sonitus illius verberas leuē ventū et scindēs per vim itineris qd cōmotus alia trasuolauit. Et post hoc nullū signū muenit: tūmeris illius: aut tanq̃ sagitta emissa in locū destinati: diuisus aer pñtius i se reclusus est: ita vt ignoscet trasitus illi. Sic et nos nati pñtius desinē esse. Et viriū qdē signū nullū volumus ostēdere: maliguitate autē nostra pñtius sumus. Talia dixerunt in inferno hōc peccauerunt: qñ spes impij qñ lanugo est: q̃ a vēto tollit et tanq̃ spuma gracilis q̃ a pcella dispergit: et tanq̃ fumus q̃ a vento diffusus est: et tanq̃ memoria hōspitis vniū diei pterierunt. S3 dicēs. Quare ergo nō psequit veniā ex quo pñtiam agnū? Nō em videt equū si bonū? S3 itatē hñt. q̃ ppetuo puniantur mar. S3 dicat. Nō qd obliuiscet misereri aut pñtēbit in ira sua miseri cordi. S3 rñdeo. q̃ nō agnū pñtiaz de culpa iequatū est culpa: et offensa deus de pena inq̃stū est afflictus ipsoz. Ut nor. b. Thō. iij. q. xij. ar. iij. Et id de pena dolent potius q̃ de culpa. S3 in culpa hñt itiaz volūtatē et imobilē. Qz ergo culpa ē eternā et pena ē eterna. Qz autē culpa dānatōz sit eterna pbat triplici rōne. Pñtia est ppter imobilitatē voluntatis. qz imobilitas manet volūtas sit: adeo q̃ non pōt mutari in bonū. Qñ nō pōt yelle bene

nec operari. Quāuis em dānati aliquod bonū possint velle: nunq̃ illud bonū volunt: sicut p3 de diuile epulone. qd petebat lazari mitti ad frēs suos: ne et ipsi descenderēt in locū illū tomētor. Luc. xvi. Epulone volēdo vtiq̃ bonū volebat: qz ad malū finē illud volebat: illud bonū male volebat. Sic et demones et vere credere pñt et dicere. Luc. iij. Erubant demones clamātia et dicētia: qz tu es fili dei. Item Jaco. ij. Demones credūt et vere credere. Quāuis: qd qd demones circa homines opant bonū et iustū est. Qñ sup illud. i. Re. xviij. Spūs dñi malus verabatur saul: dicit per malastia: nunq̃ tñ pñs multa. Ipe dānati in inferno: nihil pñt bñ yelle nec opari. Et hoc nor. Mat. xxi. Tbi dñi. La gatis manib⁹ eius et pedib⁹ mittit eos in tenebras exteriores. p manus intelligunt opationes: qz man⁹ sunt opationes organoz: per pedes vero affectiones: q̃ adeo sunt ligate: qz nec pñt nec volunt opari aliquod bonū vt dicit. Qñ dānati etiā pñtialibus peccatis eternā pñtē. Et rō hui⁹ imobilitatis est: qz rō mobilitatis aie co: pñt mortali vñte pcedit ab ipso corpore qz vñs qd recipit in altero p modū recipientis. corpus est mortale dñz ē corruptibile: ad sui cōditiōē trahit aīam. S3 pñt. Corpus qd corripitur agramat aīam: et depñtū terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. Dispositiō autē aie mouetur p accedēs finē aliquē motuz corporis. Cum em corpus deseruit aīe ad pñtiaz opationes. Ad hoc em corpus datus ē vt in ipso exillēs. pñtiaz qñ ad pñtione per motuz. Qñ igit erit a co: pñtiaz separata non erit in statu vt moueat ad finē: sed vt in si ne adepto dēscat. Immobilis igit et volūtas cuiusq̃ ad desiderij vñtū finis. Et vñtū aut finē depēdet volūtas bonaz: qd cūq̃ aliq̃s vult in ordine ad bonū finē bene vult. Male autē qd cūq̃ ad malū finē. Nō est igit volūtas aie separe mobilis de bono in malū: vt ecōtra: s3 sit mobilis de vno volūto in aliū: seruato tñ ordine ad eūdem vñtū finē: nec ppter hoc tñ separe sunt pñtiaz libero arbitrio. Talis em mobilitas voluntatis libero arbitrio nō repugnat: cū actus ē eligere. Electio autē est eoz q̃ sunt ad finē: nō aut vñtū finis. Si cut igit nūc nō repugnat libero arbitrio qz imobilitas volūtatē desideramus bñtū

neque miserā fugiam⁹ in cōi. Ita tūc non erit cōtra liberū arbitriū: qz voluntas imobilitas feratur in aliq̃ determinatū si cutem vñtū finem. Qz sicut nunc immobilitas nobis adheret natura cōis p quaz beatitudinē appetim⁹: ita cōtra etiā illa spiritualis dispositio quā hō vult: illud desiderat: et vñtū finē. Nec etiā exillimādū qz aie postq̃ imobilitas volūtatē amittit in resurrectione: sicut corpora in resurgunt: s3 in ea pñtiaz abscit: qz corpora in resurrectione disponēt finē exigentiā aie nō autē imutabunt p corpora pñtiaz. Ut ponit. b. Thō. in. iij. pñtiaz pñtiaz. Propter ea Bp̃s. vocat corpora post resurrectionē spñtialia. i. Cor. xv. Semināt corpus aiale: resurget corp⁹ spñtiale: qz totaliter substituet aie seu spñt: et disponēt finē exigentiā eius. S3 rō est ppter penaltatē eternā: qz sicut offensa est infinita ppter dignitatē eius q̃ offendit. s. dec. q̃ est infinite dignitas: sic et pena dñz esse eterna et infinite. Nō autē pōt esse eterna et infinita intellue spñt: s3 ad acerbitatē: qz sic annihilaret aīam: q̃ est finite capacitatus. Oportet ergo qz sit infinita cōtētiue. s. spñt ad durationē. In ter ceteras autē penas quas dānati patiūtur: vna est ipsa inordinatio voluntatis: qz in spñt hñt inordinatā voluntatē: displicet eis oīa: qz recta sunt: et pñt displicet eis: qz dei voluntas implet in oībus: cui peccādo resistunt. Igit inordinata voluntas ab eis nō tollit. S3 dñ. Eccl. i. Si ceciderit lignum ad austrū: vel ad aquilē: in quocūq̃ loco ceciderit: ibi erit. Tertia ratio est ppter priuationē grē et charitatis. Qz em volūtas a pñtō mūtē in bonū: nō nisi per grā dei pñtiaz: iuxta illud. Ro. ix. c. Nō est volēns neq̃ currētis sed miserētus dei. Ite. iij. Cor. iij. Nō qz sufficētes sumus cogitare aliq̃d a nobis quā sit nobis: sed sufficiētia nra ex deo est. Et ex eadē grā est: qz pñtiaz pñtiaz remittantur. Ro. iij. Iustificati gratis per gratia iustis. Si autē aie bonoz admittunt ad pñtiaz participatiōē diuine bonitatis: ita dānatōz aie a grā totaliter excluduntur. Non ergo poterūt mutare in melius volūtatē. Ex quo p3 qz opinio origenis supra falsa et heretica: qz posuit oēs demones et oēs hoīes esse saluādos. Cōtra qd est expresse auctoritas saluatoris dicēis. Mat. xxv. Ite maledicti i ignē eternū: qz parati estis diabolo et angelis eius. Propter hoc igit

fuit origenes tanq̃ heretic⁹ ab ecclia dam natus. Ut habet in decre. xxiij. q. iij. in fine. De hoc vide qd scripti in sermonib⁹ de peccatis in q̃dē fñs. i. x. dñica. ij. post festā trinitatē: fñs q̃ scripti. Trinitas. dñica. i. x. S3 est pñtia desperata et hoc est pñtia totius sicut fuit pñtia Jude traditiōis q̃ penitētia duct⁹ retulit. triginta argēteos dicens. Peccauit tradēs sanguinem iustū. Mat. xxv. S3 nō profuit ei: qz defuit sibi forma pñtiaz. s. spes venie. Qñ desp̃t laq̃ se suspendit: et diffusa sunt oīa viscera eius. Act. i. Et hoc nō qz nō accessit ad eos q̃ poterant sibi de pñtie remedio puidere et cōsilium dare. Debebat em. Judas accedere ad virginē gloriozā: vt pro eo intercederet. Vel si de ea erubescere debuit ire ad mariā magdalenā et mariā: vñt ad aplos. Uñ Aug. 6 pe. di. vi. c. Qz inuit pñtiaz peccata sua sic ait. Iōh̃ nō perat sacerdos per aliquā culpā ad vñtate ecclie diuīos. Judas em penitēs aut ad phariseos: et relinques aplos nihil inuenit auxilij nisi argumētū despandis. Dixerūt em. Quid ad nos? tu uideris. Si peccasti: ubi sit non tibi succurrim⁹: pñtiaz tua nō charitatuū sit seipm⁹: nō cōpōtāda pñtiaz: nec qua liter deponas omnis docem⁹. Quid em nobis et mīe: qz nec opa sequimur iustitiae: sed lit inuit ad fratres: qz orauerāt pro socru pe tri fecutātē: qz cananēā improbā mīe obtulerat: interrogasset petru p se effunden tez lachrymas: nō fugisset Mariā et Mar tham: qz vitam lazaro ipse traierat: nō tur bam pñtiaz: qz vñtū filiū acclierat: vidue iuit ad diuīos: et diuīos perij: hoc ibi. Talis em fuit pñtia Cayn qd desperas ait. Maior est iniquitas mea: qz vt venias me reat. Gen. iij. Talis etiā fuit ille mercator q̃ cū ad extremū venisset: rogat⁹ fuisse et circumstantib⁹ vt testamentū cōderet et pñtiaz: postq̃ remittēdū illi. Et in illa: ait testamentū meū est bonū in mea relinquo sibi meo: corp⁹ pñtiaz. Propterea vero relinquo diabolo et defunct⁹ est. Sic est hodie de multo: qz iusto dei iudi cio desperates pñtiaz cum. Iuda vadit ad phariseos. i. audit demoniū pñtiaz: qz scit oīa: nōlūt pñtiaz: qz diabolus em sua sionib⁹ credit: linguas ipsoz pñtiaz: deo claudit. Et recte facit diabol⁹ sicut lupus qñ rapuit ouem: qz accipit eam pñtiaz vt clamare nō possit. Uñ legi⁹ qz cum quidam demonia: ad quēdā virū factū fuisset aduct⁹: et cum demones aduēssent vñt

de recederet: et nomen suum sibi diceret.
Alie aut. nos sumus tres fratres: qui ha-
bemus nostra officia determinata. Ego
em vocor claudēs. cor. Alius claudens os
Terrius vocat claudens marsupium. Offi-
cium em meum est: cor patiens indurare: vt
non possit habere cōmunionē sed si forte cō-
tritiu laborat frater meus. I. claudēs os
vt confessionē impediāt. Et si forte con fel-
sus fuerit: laborat tertius frater meus.
claudēs marsupiu ne satisfaciāt: et ne ma-
le ablata restituat. Et ex hoc fit pnia iustū.
Et Terria pnia est simulatio: a hic est ypo-
crita. cōtra illud. Cū ieiunatis nolite in-
riscuit ypocrite milles. Mat. v. v. Talis
fortasse fuit penitētia. Et aude de quo dicit
Ap. i. i. i. v. q. Non muenit locū peni-
tentie: q̄s cum lachrymis inquisisset eam.
Tales ypocrite sunt: sicut arbores frōdi-
se i infructuose: q̄ merentur a xpo maledi-
ci et arelere ut v. n. hūi aliud valeant nisi
ad cibū ignis. figura de hoc habetur in
ficu: cū domū maledicti de qua habetur
Mat. xxi. dicitur hūi. Et nota p. mater
amplius declaratio: est: quattuor: sunt spe-
cies ypocritarū. prima est boni simulatio.
cum. i. homo simulat se bonū facere qd nō
facit. Tales erāt illi ypocrite cōtra quos
loquitur dñs. Mat. v. c. Attēdit ad falsis
prophetas. Et cōtra hoc sic ait Grego. Si
simulata equitas est duplex inq̄tas. Ta-
les sunt similes arboribz sodomorū: de qui-
bus dicitur in hystoria scolastica q̄ fa-
ciunt iuxta mare mortuū poma liuida
in apparenia exteriori: sed cum matura
creduntur z apeririū stitillis plena mue-
niunt. Scba species est boni defedatio
seu deturpato. Tunc aut hoies bona sua
fedant qn ea que sunt de se bona z de suo
genere mala intentio corūpūnt ea fa-
cientes vt hominibz placeant: vel vt bo-
na tēporalia cōsequant: puta dignitates:
honores diuitias &c. Non aut vt placeāt
deo. Tales etiam damnant sicut falsarii
monete. Nam moneta q̄ debet esse aurea
vel argentea: faciunt stagnem. Sic ope-
ra eorum que debet esse aurea per carita-
tem: vel argentea per puritatē falsa sunt
quia habent solam similitudinē boni &c.
Cōtra quos dicit dñs. Mat. xv. ypocrite
benedicite de vobis fāstas ppheta
dices. Populus hic labijs me honorat: cor
autem eorū longe est a me. Vñ dicit ypo-
critis ab ipso qd est lux z crīsis: aurū qua-
si aliud habens sup auro. I. sit apparenia

bont. Cōtra quos terribiliter itez clamat
dn̄s. Mat. xxiij. dicens. Ne vobis scribe et
pharisei ypocrite et similes estis sepulcri o
dealbati: q̄ foras apparet hoib⁹ speciosa:
intus vero plena sunt ossib⁹ mortuor⁹ et ol
spurcia. Sic et vos foras quidez appa
tis hoibus iustitias autē pleni estis ypo
cristi et iniquitate. Tercia species ypocri
stis est mali palatio qñ scz bonis obitu
tionibus mala sua depingunt: qñ v3 al
quas ostentandis faciūt v3 mala sua cau
tus faciūt et extra hominibus non appa
reant. Tales sunt sicut lupi de dñbus au
dn̄s. Mat. viij. Attendite a falsis pph̄is
qui ve. ad vo. invel. o. mirra. asit sunt lupi
rapaces. dic. Arist. De naturis animalū
q̄ lupi aphecani phibulos pastorum fingūt:
et oues eos esse pastores putātes ad eos
cōueniunt: et ipsi postq̄ tenuerant eas diri
piunt. Jo. x. Lupus rapit et dissipat oues.
Tales sunt ypocrite: fingūt se esse bonos
palantes mala sua: v3 decipiūt oues xpi
Quarta species ypocristis est etiam boni
simulatio hoc. f. modo cum aliq̄s simulat
se velle occultare bona sua: cum tñ appe
tat ea manifestare hoibus: ne appareant
esse ypocrite: vel v3 meliores reputent. C
tra tales dicitur. Mat. vi. Am̄st ozare in
angelis platearū. In plateis quidē am̄
ozare v3 videantur: sed in angulis v3 cre
dantur nolle videri. Istozū quattuor ypo
citarum penitentia est infructuosa: eo q̄
non sit vera sed simulata.

¶ Quarta est penitentia coacta: et h̄ic est
malefactorū. Qñ enim ducunt ad furcas
dolent et penitent de peccato: ppter hoc q̄
sunt ad suspēdia cōdēnati: sed q̄ coacti
faciunt nihil prodest. Tales cū sunt sim
iles latroni sinistro. Luc. xxiij. Et symoni
cyreneo qui non voluntarie sed coacte pos
tauit crucē dñi. Non tñ nego quin tales
possint veraz pñiam agere sicut latro dē
ter i. crucē. Ideo talibus non negatur pe
nitentia nec confessio peccatorū: nec est cō
traria cōfuctio: v3 in de. i. de peni. 2. re.
Nec eucharistia denegatur. de peni. 2. re
missio. c. q̄ in te. nec sepultura ecclesiastica
xiij. q. vi. c. vii. Dicit tñ hosti. in. c. ex. par
te. q. d. Sepultura q̄ furca suspēsiō non
deponitur sine licētia iudicis: quā si peni
tam facit concedere debet. f. de cada. pu
m. l. ij. r. ij. Et postea si fuerit penitens se
pelietur vt in d. v. c. vltimo. Et cōcordat glo
bi Jo. an. cōia. de. Ec. prima. Sed valde
difficile est tales malefactorē veram pe

nitentiam agere. Ecce. v. Super furem
est conclusio ⁊ penitētia. Et ideo dicit petrus
quomo veltrum paratū sicut homicida aut
fur aut maledictus aut alienorū. i. pe. iij.
Talis fur penitētia Anihiochi regis q
cum peccatus esset a deo propter suam vi
perbiam: ap pēdētū cum dolor durus ru
scrum ⁊ amara interiorū tormēta: cepit
et graui superbia deducē ⁊ ad agnitōē
sui venire. Et cum iam ferocem suum fer
re non posset: vt ait. Iustus est subdum
esse deo: mortalem non paria deo sentire
Est itam subdit scriptura dicens. Ora
bat autē hic scelestus dominum: quia non
erat nilam confecturus. ij. Wachab. ix.
Quia est falsa: ⁊ hic est imperfectior
sue oblatio: puta quando agi penitē
tiae de vno peccato mortali: non de alio
Talis cum est penitētia falsa. Iam Eze
go. Et habetur in decretis. de pe. dist. v.
Falsas. Ubis sic dicitur. Falsas penitētiās
dicimus: quae non fin auctoritatem sanc
torū patrū pro qualitate criminis impo
nunt. Ideoq miles vt negotiator: vel alicui
deditus: quod sine peccato excedere non
possit: scilicet culpa grauiorib⁹ irrecitus ad pe
nitentiam venerit: vel q bona alterius in
iuste detinet: vel cui odium in corde gerit
recognoscat se veram penitētiā non posse
peragere: per quam ad eternam vitam
peruenire valeat: nisi negociūz relinquat
vel officium deserat: et odium et corde di
mittat. Bona quidem quae iniuste abusu
relinquat: arma deponat: vltiusq nō de
ferat: nisi cōsilio religiosiorū episcopoz pro
ter: de iudēda iusticia: nec si nō voluerit: despe
ret: ⁊ interim quicq boni fecerit. vel po
rit facere: bonarū vi faciat: vt omni po
tens deus cor illius illustret ad penitētiā
Et non fin glo. q vbi ait exercere non po
test: difficultas notatur non impossibilitas.
Et vniuersaliter falsa penitētia est derno
penitētia: t. non de alio. Unde scriptū est:
Qui totam legē seruauerit: offendat autē
in vno: factus est omnium reus: f. quan
tum ad vitam eternam. Et Crisost. super
Matth. de negotiatore sic ait. Eliciens
dens. lxxvij. d. Eliciens vendētes ⁊ emē
tes de templo significauit q mercator nisi
q potest deo placere. Et ideo nullus pōt
esse christian⁹ mercator: aut si voluerit esse
prociator de ecclesia: dicente propheta q
non cognouit negotiātes: introibo in po
tentias domini. Et infra subdit. Offendā
quis non est negotiator: vt q talis non fue

rit eum intelligas esse negotiatorem qui-
cunque rem comparat non ut ita integram
et immutatam vendas: sed ut materia sit
sibi aliquod operandum non est negocia-
tor. Qui vero rem comperat ut integram
et immutatam vendendo lucretur: ille est
mercator: qui de templo dei eicitur. de hoc
etiam de pe. di. v. Qualitas lucri.

Et Septima est penitentia in d' creta: et hoc
 est superflucioz: qd intrin fecerāt: vi-
 giliando: et mandando: vbi faciēdo: qd de
 bilantur corpore: et quandoq; deficiūt sen-
 su. Contra quos dicit. Ro. iij. Obsecro vos
 fratres per misiam dei vt exhibeatis corpo-
 ra vestra hostiam viuētem sanctam: deo
 placētem: rationabile obsequiū vestrum
 Ad hoc autem vt discite penitentia fieri:
 debet penitens p'silio senior adherere: nō
 proprio iudicio. Hoc enim modo acquirit
 differencia: que est mar et origo omniū vir-
 tutum: vbi habetur in collationibus patrū
 in sc'ba collatione abbatis moysiet in. j. de
 officio cursu. an. c. presentis. j. q. v. Unde in
 huius figura in veteri testamēto. in quolibet
 sacrificio debebat apponi sal. vñ Leui.
 ij. In of sacrificio tuo oblatiō offerēs sal.
 Et Septima est penitentia momentanea. i.
 instabilis et inconstās: et hoc est reciduoꝝ.
 Illorum qui post penitentias redeunt ad
 peccata. Unde Ildorus de summo dono
 Et habetur de peni. di. iij. Triste est non
 penitētes: qui adhuc agit quod penitēte nec
 videtur deum poscere subdus: sed subna-
 rare superbus %. Trā vide Et etiā in ca-
 pitulis sequēb' r. Tales puniunt pio pe-
 catis remissio: qd per ingratitudinē recidit
 Mat. xviij. Frat' dñs eius tradidit eum
 torib' suis. Quod quō intelligat: vide qd
 scripti in dominica. xxij. post festum trini-
 tatis sermone d' incipit. Oportuit et te mihi
 scerri confertui sui. Amen.

De fructuositate ⁊ vera et maxima vti-
litate penitentie. Sermo fœdus.

Entitetiam agite: appropinquabit regnum celorum. Mat. iij. Cū duplex sit penitentia scilicet in fructuosa et infructuosa, de infructuosa videmus. Nunc dicendum restat de fructuosa. Salutes virgo Maria. Pro fundamento sermonis occurrit theologiales questio.

hodie est homo in dignitate: cras non. Et sic de alijs bonis mundi. Bocum. Quid me felicem totiens tactasti amice: qui cedente stabili non erat ille gradu. Jc. i. 30. ij. Mundus transit et concupiscentia eius. Peccatores autē verisus iterum deo: faciem creaturę. Ideo cōtra eos conqueritur deus dicens. Uertuntur terga: et non faciem. Ponamus in pratica. Quas spēs incommutabili bono se: deo: eius manē dūcā adheret mundo: sequēdo diuitias: lucra terrena. Si ergo vult rectificari: vertatur in contrariū: scilicet spernari mundam et adherere deo. Sic fecit beatus euāgelista Mar. quando relictis oibz secutus est xp̄m. Mat. ij. Item bonum cōmutabile est caro: et eius voluptates. Jac. i. Omnis caro fenit: ois gloria eius qua si flos feni. Nam manet in inuicentia sicut herba transire: floret: respere. i. in fenē citius decidit: induratur: et arefcit: vias in infirmitate. Luperulos autem spernendo deum sequitur carnem. Unde si vult rectificari: vertatur in cōtrariū: scilicet spera carnem vitetur: moueri. Si autē fī carnis modici caruit: viuet. Item Gal. v. Spiritus abulatur: desideria carnis non pñficiet. Sicut fecit Maria magdalena postq̄ conuersa fuit ad chrystū. Luc. vi. Et Maria egyptiaca in vitis patrū Item. gloria mundi honores: dignitates: sunt bona cōmutabilia. Superbus autē: vt consequatur ista bona: spernit diuites eius precepta. Et ideo si vult spiritualiter rectificari: gloriam mundi et cetera pñicia spernari: vt habet al mouez celi: que solis humilibus datur: iuxta illud Job. xxi. Qui humiliatus fuit: erit in gloria. Sic fecit David dicens. Ilegi abiectus esse et. Se cundo recitudo penitētię perficitur et finē. Sicut cū homo non recte agitatur quādo non respicit signū: ita homo non recte penitentiā respiciat deum: vt et pñpter deum penitentię potest: ideo dicit ac. Debet cū peccator penitētiā dolere pñpter deum oñsensum: et pñpter deum habendū: quia ipse debet esse finis oīm operum nostrorū. Multū enim labores et dolores patiuntur sed quia non funt pñpter deum: idē sunt infructuosi et inutiles. Sap. iij. Infelix ē: vācia est spes illorū: laborēs sine fructu: et inutilia opera cōsu. forma ergo sp̄s cū cōsistat in fine: qñ intendit deus a penitētiā

De penitentie qualitate.

Tertio debet esse penitentia voluntaria dum dicit corde. i. voluntate: vt sit spontanea: non coacta vel inuita: sicut est penitentia carcerator: vel violenter suspensor: sicut patiebatur latro sinistror. Luce. xxiij. Et Symon cyrenensis: de quo ibidem dicitur: q. non voluntarie sed coacte portauit crucem domini. Uti Cant. v. Surrexit aperirem dilecto meo: manus mee distula uerunt myrrhā puram. Per myrrhā que est amara significat pnia. Pura myrrhā est: q. non agitur per violentiā infortis: vel aliquā vim. Unde designat spontaneā voluntatem penitendi. Non est talis penitentia piratarū: qui per timorē vel violentias tempestatis penitent: et confitentur: sed se data tēpestate sunt deteriores: q. an fuerant. Nota hic moraliter: q. triplex dicitur. i. chulit latronis destruxit sinistrā. Prima signat penitentia voluntarie assumptā. Nam tps voluntarie passus est crucem. 3a. liq. c. Oblatus est: q. ipse uoluit. Et talis penitentia satis placet deo: q. scz homo sponte seipsum affligit: cum andoando uigilando: elemosynas faciendo. ps. Uoluntarie sacrificabo tibi. Secda crux scz latronis boni significat penitentia: non quidem assumptā: sed illatam a deo: vel confessor: q. in penitencia humiliter sustinuit: q. q. deus in inferi homini infirmitatē: vel moriem: filiorū: vel consanguineorū: vel alia huiusmodi aduersa: hic placet deo: sicut fuit crux latronis boni. ps. Qm grauata est super me manus tua cūerfus sum in erū. m. dum confrin. spina. f. aduersitatis. Tertia crux significat penitentia ipsorum qui coacte faciūt: sicut cum latro ducitur ad suspendiū: hoc non placet deo: sicut nec crux latronis sinistror. Ideo dicit Apoc. ij. Cor. ix. Unusquisq. put destinauit in corde suo: non ex trillitia: aut ex necessitate. Vltrem enim datorem diligit deus. Quarto debet esse penitentia integra: q. notatur cum dicitur in toto corde. Et primo quide quantum ad contritiones: vt de oibus doceat: et oia relinquat: alioquin non curaretur. Legitur in legenda beati Sebastiani: q. cum Cromati maximus et diuissimus grauissime egrotaret: et promississet beato Sebastiano: q. conuerteretur ad fidem: si daret ei aliquod remedium quo curaretur: ipse dixit q. confringeret omnis ydola: baptizaretur: tunc curaretur. Quod ille fecit: vno tantum retento scz solis et lune et stellarum quod

erat aurum: et ualde preciosum. Baptizatur ergo: et non curatur. Postea vero penituit: et confessus fuit: et destruxit illud limulacrum: q. remunerat: apparuit ei angelus dñi perfecte curans eum. Sic similiter anima penitens non curatur: nisi de oibus doceat. ps. Lauabo per sing. noc. la. m. la. m. la. m. me. rigabo. Secdo debet esse integra in confessione: vt penitens oia peccata cōfiteatur: dicit in speciali scita: ignorata: et obliu. in generali. Et enim peccator: illaqueatus multis laqueis: sicut vulneratus multis uulneribus letalibus: qui non euadit mortem: nisi omnia curentur. Et ideo oportet: vt omnia delegat medico. Tertio debet esse integra in satisfactio: ne alioquin oportebit satisfacere alibi. In purgatorio ibi grauissima est pena. Nam vt ait Aug. in decretis. xxv. di. Qui in alio seculi distulit fructu conuersionis: prius purgabitur igne purgationis. Hic ignis: si non sit eternus: miro tamen modo grauissimus est superat enim oem penam: quia passus est aliquis in hac uita: vel pati potest. Ideo m. c. nullus. de pe. dist. viij. Quanto debet esse ppria. Ideo dicit vestro. Contra accidit in baptismo. Sufficit puero fides aliena cum facto proprio: vt ipse baptismus et eius esse sufficiat: sed in penitentia cōtrariū: sufficit contritio cum facto alieno. Potest enim vnus homo pro alio satisfacere: sed non confiteri. Unde si cut medicina composita vni membro: non sanat aliud membrum: puta apostata calca neo: non sanat oculum: ita vnus cordis contritio non sanat cor alterius. Sexto debet esse auster. Unde dicit in ieiunio: quo scilicet affligit caro exterius. Uti ecclesia sancta stant ieiunij. xl. dierū. Nam vt ait Greg. in hoc mortali corpore ex quatuor elementis subsistimus: et per voluptates eiusdem corporis preceptis dñi cis cōtraimus: q. per decalogū sunt accepta. Qui ergo per carnis desideria decalogi mandata cōspicimus: dignum est vt eandem carnez quaterdecies affligamus: hec ille. Et per quadragena numerū ieiunij damus deo decimas anni. Et ut notatur de pe. dist. v. Quadagesima. Exuuntur in aliqui: puta mulieres pregnantes. Secdo mulieres lactantes. Tertio in firmi. Quarto pauperes. Quinto timores. Sexto laborantes. Septio pueri. Octa no senes. Nonno possiti in necessitate: m. c.

Dominica in quinquagesi.

tiam inier radicatum et fundatum. Radix autem pertinet ad arbores: quare esse et viuere est a radice: fundatum est bono cuius esse et permanere est bono supposito et fundamento. Radix est virtutis charitatis dans humiditatem deuotionis. Essendi et viuendi spiritualiter: et fundamentum essendi et permanendi in eadem. Vnde tamen sunt radice per denotionem sed non sunt fundati: q. mo dicit vento tentationis statim cadunt et eradicantur sed si sunt fundati nō timet patet necessitas istarū trium virtutum in hoc mundo manent fides: spes et caritas. Ideo dicit thema. Nunc sciz hoc mundo manent fides: spes et caritas. Autem virtutes theologicas proprie duo. Primo propter obiectū seu finem. ij. propter causam. De primo et notat obiectū aliarū virtutum est res certa: quia obiectū humilitatis est despectus honoris. Obiectum castitatis est despectus luxurie: obiectum misericordie est dispensatio bonorū temporalium in pñs causis: sic de alijs. Sed obiectū harum virtutum est deus. Quia deus est obiectum fidei: quia fides nihil aliud est q. credere q. deus sit. Spes est expectatio q. deus promittit. Charitas est diligere deum propter se: et proximum propter deum. Et secundo dicitur theologales propter causam. Nam alias virtutes potest homo acquirere per se viuendo moraliter: sed he tres virtutes non possunt haberi nisi a deo specialiter in fundatur. Tertia ratio est: quia sola diuina reuelatione in sacra scriptura huiusmodi virtutes traduntur: vt dicit beatus Thos. i. q. i. art. i. q. i. Et in. iij. senten. dist. xxiij. q. i. art. iij. q. iij. Et idem dicit in questione mibus disputatis de virtutibus. q. i. c. xij. Ideo pro ipsis orat ecclesia. Omnipotens sempiterna deus da nobis fidei spei et charitatis augmentum: et vt mereamur assequi quod promittis: fac nos amare q. d. p. Et patet prima pars. Secundum declaranda sunt: verba apostoli fin intellectum appropriatum seu spiritualem. pro quo sciendum est q. in alio mō do sit tria principalia loca siue receptacula aliarū ex hac uita de credentiū yz. Infernus damnatorum. Locus purgandorum. Sinus beatorum siue electorum. In primo est fides sine charitate. In

detribus virtutibus. Fo. xliij.

secdo est spes glorie. In tertio est charitas excellentie. Uel dic ordinatius et melius: q. post hanc vitam. Tria sunt loca decedentium. primus ergo locus est damnatorum. Et in inferno quidem est fides: quia vt dicit Thos. i. q. i. art. i. q. iij. Demones et damnati hoies in inferno velint nolint habent credere ex euidētia facti quando sentiunt penas et tormenta et vident gloriam beatorum fidei christianam esse veram. Auctoritas. Tu credis quoniam deus est vnus. Benefactis et demones credunt et contremiscunt Jacobi. ij. Nota. Contremiscunt quoniam demones et anime damnate timēt diem iudicii. Ratio. Nam sicut miles captus in lata captione si sciret tali die se esse mittendum in angustio loco et in obscuris fetido et horrendo: multum timeret illam diem. Sic est demonibus: qui habent modo latam captiōem: et anime etiam damnate: sed in die iudicii recludentur in angustia captiōe i qua erūt et recludēt tur cū corporib. ignitis et frigidis. Ista ergo ratione contremiscunt. Et tu luxuriose ec. Non contremiscis de iudicio. Ergo peiores diabolo. Patet ergo q. in inferno est fides: sed non est ibi spes. Mortuo homine impio nulla erit ultra spes. Proverbio. x. Impeniens dicitur impius: id est in credulus: quia noluit libere filium regis: scilicet animam propriam ab incendio cum posset. Ideo ipso mortuo nulla erit ultra spes ei: scilicet nec redemptionis: nec liberationis. Hic extirpatur error aliquorum antiquorū theologorum: et glorum antiquorū iuristarum: dicentium q. licet in inferno nulla sit redemptio: tamen est ibi penarum reuolutio. Et dant exemplum de illo qui portat manum onus. Et vide q. d. scripti dominica prima post festum Trinitatis. Unde illa glossa iuris Canonici. xij. q. i. c. remissus non est tenenda. Nec obstat de Traiano imperatore: pro quo orauit Gregorius. Quia illud est speciale. Et ideo non est traendum ad consequentiam: quia bene, fuit de hoc penitus Gregorius: vt patet in legēda sua. Item in inferno non est charitas: q. contrarietas et malignitas: quia pater dicit filium pro quo fuit damnatus: et conuerso: vt contra ypocritam. Et quanto h fuerit maiores amores tanto ibi erit

aqua lachrymarum vel aqua penitentiae. Sicut publicanus humiliter petens deprecabatur dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Luc. viij.

¶ Non debet esse pia: dum dicitur. Scitote danda vestra scz ad compassionem proximi: quibus debemus componere: et elemosinas largiri preferens hoc tempore qua dragmine. Ideo Reg. super omne. euan gelio prime dicitur quadragmine ait. Nemo sibi abstinentia solam credat sufficere cum dñs per prophetam dicat. nōne hoc est magis ieiunium qđ elegit frange esurien ti panem tuum: et egenos vagos induc in domum eam: cum dideris nudum operi eum: et carnem tuam ne dedereris. Et iud ergo ieiunium deus approbat: quod ad eius oculos manus elemosinarum leuat quod cum proximi dilectione agitur: quod et pietate conditur. Hoc ergo qđ sibi subtrahit: alteri largire: et vnde tua caro affligitur: inde egētis proximi caro reparatur. Tunc etenim per prophetā dñs dicit. Cum ieiunaretis et plāgeretis: nundū ieiunium ieiunastis mihi? Et cum comedistis et bibistis: nunquid non vobis comeditis? et vobismetipsis bibistis? Sibi enim comedit et bibit: qui alimenta corporis qđ sunt cōmunia dona conditoris sine indigentibus percipit: sibi quisqđ ieiunat: si ea qđ sibi ad tempus subtrahit: non pauperibus tribuit: sed ventri pro modum offerenda custodit. Hinc per Joel ait. Sanctificate ieiunium. Ieiunium quippe sanctificare est adiunctis bonis alijs: dignam deo abstinentia: carnis offendere. Cesset ita: sopiatur iurgio. In cassum em̄ caro atteritur: si a prauis suis voluptatibus animus non refrēatur: cum per prophetā dominus dicat. Ecce in die ieiunij vestri inuenitur volum tas vestra: omnes debitos vestros repperitis: ecce ad lites et cōtentiones ieiunatis: et percussis pugno impie. Notandum qđ aut omnes debitos vestros repperitis. Nec enim qui debitoscum summo: quod dedigerit: petit: aliquid iniustum sacrificij dignum est: vi quisquis se in pnia macerat etia hoc qđ sibi fuisse cōpetit interdicit hic nobis afflicti et penitētijs adeo dimittitur qđ iuste egim⁹ si pro minoris illius etia hoc qđ nobis iuste cōpetit relaxemus hoc ille. Si ergo penitētia cum predictis cōditionibus fiat: vituloderbit erit fructuosa: et meritoria pax eternae: sicut dicit theoma. Penitētia agite appo. et reg. celorum.

Ad quod ille nos perducit qui sine fine vi-
uit & regnat. Amen.
De quiditate in quo tractatur an peni-
tentia sit virtus an sacramentum an actus
virtutis an passio. Sermo quartus.

De quiditate
agitur et. Supradictum est
de penitentie necessitate et
qualitate: modo sequitur
predicare de eius quidita-
te. Sed prius salutetur virgo Maria.
Pro fundamento sermonis outur theo-
logalis questio.

Queritur. Utrum penitentia sit
generalis virtus. Ar-
guitur quod sic. Virtus opposita omni vitio est
generalis: sed penitentia est virtus oppo-
sita omni vitio: ergo penitentia est virtus
generalis. In oppositis virtutibus cuius actus
non est generalis non est virtus genera-
lis sed actus penitentie quod est deestituti pec-
catum inquantum est expiabile per actum
penitentie virtus non est generalis quia
non conuenit cuiuslibet virtuti ergo peniten-
tia non est virtus generalis. et sic questio
manet pro utraque parte dubia. Ad que-
sitionem respondendum est secundum Richardum
de media villa super. iij. sententia. distin-
ctum. q. ii. q. vii. ut esse generalis potest in-
telligi tripliciter sed essentialiter casuali-
ter: et dispositiue. Prius modo est virtus genera-
lis que predicat de qualibet virtute: nec
est distincta per essentialitatem a virtute aliqua
et hoc modo virtus generalis nihil aliud
dicitur quam qualibet virtutem modo indeter-
minatam sicut genus importat quamlibet
speciem modo indeterminatam: et sic peni-
tentia non est virtus generalis est enim vir-
tus per essentialitatem distincta ab omni alia
virtute. Secundo modo charitas virtus est ge-
neralis ad omnes alias virtutes in quantum
habent co-
letum esse virtutis: quia com-
pletio
bet habitus in esse virtutis
est per caritatem sicut per causam forma-
lem. Tertio penitentia virtus est genera-
lis ut enim inferius ostendetur per peni-
tentiam disponitur homo ad susceptionem
aliarum virtutum distinctionem autem
essentie eius cognoscere debemus per eius
obiectum: quod quidam dicunt esse peccatum
sub ratione qua dei est offensum. Ad
argumentum dicitur quod maior est falsitas una
enim virtus ab alijs per essentialitatem distin-

cta potest esse exposita cuiuslibet vitio sub
vna ratione que in quolibet vitio repen-
tur charitas enim opponitur cuiuslibet pec-
cato mortali inquantum quodlibet peccatum
est contrarium summe bonitati et peniten-
tia cuiuslibet peccato inquantum est contra
falsitatem diuine legis et expiabile per as-
sumam nos exponantur verba preassumpta
et sic de alijs. Finis.
Pro euidencia dicendum: notandum est quod
penitentia potest quattuor modis sumi.
Primo: prout est virtus.
Secundo: prout est sacramentum.
Tercio: prout est virtutis actus.
Quarto: prout est passio.
Primo ergo modo potest accipere esse
tutus: et secundum hoc penitentia est habitus
ut infra dicitur: qui est in voluntate: sicut
in subiecto. Et quod sit virtus probatur sepe
precepta legis non dantur nisi de actibus
virtutum: quia hoc intendit legislator ut
dicitur in primo ethicorum: sed penitentia est
dictum sub precepto legis: ut dicitur in themo-
te nostro: ergo penitentia est virtus.
Secundo modo accipit prout est sacra-
mentum: quia ut dicitur in libro de sancto sa-
cramento. Sacramenta sunt quedam medica-
menta: que peccatorum vulneribus adhibentur
peccatum autem per penitentiam sanatur
ergo penitentia est sacramentum. Idem co-
clesia in persona peccatoris ait: peccata
mea sicut sagitte infixas sunt in membris meis
quod vulnera generant in me: sana me domi-
ne medicamento penitentie deus. Differ-
entia autem penitentie hoc modo sumpta: a peni-
tentia prout est virtus: quia in illa se habet
penitens ut agens: sed in penitentia prout
est sacramentum: habet se penitens ut pa-
tiens et recipiens. Sicut enim in corporali-
bus medicinis quedam sunt: que consistunt
in sola passione vel receptione causatiue se-
ctio vulneris: vel apposito emplastro: que-
dam vero que consistunt in actuali labora-
tione: sicut exercitationes et huiusmodi. Ita
etiam in sacramentis: quedam non requi-
runt actum eius: qui satisfaciatur quantum
ad sacramenti substantiam: nisi per acci-
dens sicut remouere: phibere: ut in baptis-
mate et confirmatione et huiusmodi. Quod
autem requirit essentialiter: et per se actus
eius: qui sacramenti recipit ad essentialitatem
sacramenti: sicut patet in penitentia: sacra-
mento matrimonij. Redigitur ergo peni-
tens doleat et confirmetur satisfaciatur

in proposito ad essentialitatem sacramenti penitentie.
Tercio modo accipitur penitentia prout est
actus virtutis: quod scilicet homo actualiter
dolet de peccatis: quod dolor si preceat ex habi-
tu penitentie: iam acquisito vel infuso dicitur
in penitentie: iam quidem ex virtute peni-
tentie elictus: sed virtutis generatiuus si-
cut elictus. Et sic dolor accipit pro pe-
ne causatus. Et sic dolor accipit pro pe-
nitentia a Gregorio et Ambrosio: cum dicitur
quod penitentia est preterita mala plangere. Iste
ergo penitentia est preterita mala plangere. Iste
enim modo penitentia prout est habitus: quod habet
differt a penitentia prout est virtutis actus: quod habet
est in anima dormiens: actus vero penitentie
est in anima vigilans cum dolet actus
lucet de peccatis: sicut ceteri actus virtutis.
Quarto modo accipit penitentia prout
est de quattuor passionibus corporali-
bus que sunt gaudij dolor timor et spes: quas
anime nostre et corporum qualitate susci-
piunt. Iuxta illud Virgilij in. vi. Aeneidos.
Hinc meruimus: cupimus: gaudemus: dolemus
nec auris suscipit clausis tenebris: et car-
cere tetro. Et quia hoc ex electione sed ex
est meruimus: quod non est ex electione sed ex
naturalis instinctu. Virtus autem et eius
actus sunt ex electione: quod ut dicitur. viij.
Ethicorum. Principale in virtute morali est
electio. Idcirco de illa penitentia dimittitur
mus. De penitentia vero secundum modo sum-
pta sic est sacramentum dicitur infra ubi age-
tur de. v. ar. si de penitentia integritate. Nunc
autem dicimus: de penitentia ut est virtus et vir-
tutis actus. Loquendo igitur de penitentia ut
virtus distincta: sic a magistro in. iij. senten-
tia. di. xij. Penitentia est gratia qua commis-
sa mala cum emendationis posito plangi-
mus: et odimus: et plangenda committere no-
lamus iterum. Dicitur autem gratia penitentia:
non sit idem quod gratia per essentialitatem: sed dici-
tur gratia: quod conuenit cum gratia in seculi
effectum. Effectus enim gratie proprius est
iustitiae: et deo gratum reddere: et huc est
effectus penitentie: ut infra dicitur. Possumus autem
clarus et copiosius sic penitentiam diffinire
ut ois eius cause comprehendantur. Penitentie
est virtus a deo nobis infusa qua com-
missa mala plangimus: cum emendationis
propositi: ipsi deo nos reconcilians. In qua
diffinitione notantur quattuor cause
Prima est causa principalis effectiua: cui
dicitur a deo.
Secunda est causa formalis perfectiua:
cum dicitur infusa.
Tertia est causa materialis obiectiua
ad commissam mala.

Quarta est causa finalis completiua: ubi
ipsi deo nos.
Prima ergo causa est principalis effecti-
ua: cum dicitur penitentia est virtus a deo. et. non
enim possumus habere virtutem penitentia a no-
bis: sed a deo habemus: et hoc est commune
virtuti infuse. Ubi Aug. diffiniens virtu-
tem theologicam: sic ait. Virtus est bona qua-
litas mentis: qua recte viuimus: quia nullus
male vitatur quia deus in nobis sine nobis
operatur. Quod autem habeamus ipsam virtutem
penitentia a deo probatur per apostolum. Ro. ix. Non
est volentis neque curantis: sed miserans est
dei. Ite. ij. Cor. iij. non sumus sufficientes cogi-
tare aliquid a nobis: quasi ex nobis: sed suf-
ficientia nostra ex deo est. Quod etiam clarum
patebit infra in. ij. parte sermonis. Idem dicit
Iere. in persona peccatoris penitentis. Conuer-
te me dicit et conuertar: quod tu dicit deus meus
postquam conuersisti me ego penitentiam. Iere. xxxi.
Sed nota quod non dicitur propter hoc peccator
totum onus relinquere deo: sicut facit insipiens
res dicens: quod deus dabit michi gratiam peni-
tentiam: tunc satisfaciatur et. Sed dicitur peccator
ex se facere: quod bonum posuit et tunc peccatum
deus dabit sibi donum. Ubi Aug. super
Iohannem. Qui creauit te sine te: non iustifi-
cabit te sine te. Est autem notandum: quod illa vir-
tus pertinet ad iustitiam vindictam: quod est
circa punitionem offensae. Ubi Ambrosius in lib.
de penitentia: et habet in deo et. de pe. di.
iij. c. Penitentia est quidam dolens vindicta
semp puniens in se: quod dolet commississe. Ubi
dicitur penitentia: quasi pena tenens: vel penitentie:
aut puniendo: quod redigitur quod peccator in
se semp punitat vicissim: quod quid commissit
peccando. Differunt autem penitentia de iustitia
vindicta in duobus: ut ponit. Thoma.
in. iij. ibi vide.
Secunda est causa formalis perfectiua quod no-
tatur cum dicitur quod penitentia est infusa virtus. Ipsi gratiam
grati facientes: sine qua nulla penitentia vera
nullus dolor de peccatis est utilis. Per nos enim
possumus in peccatis delibari: sed non possumus
peccatis resurgere: nec veniam a peccato-
rum sine gratia diuina. Et hoc probatur
tripliciter. Auctoritate: ratione: et exemplo.
Auctoritas habet multiplex in veteri et
nouo testamento. In veteri quidem. Osee. xij.
perditio tua israel ex te: immo ex me au-
xilium tuum israel. I. homo videt deum. Is
enim homo ra. videns. et. deus. et. Et hoc
est christianus videt deum et cognoscit eum
per fide. i. Cor. xij. Videmus nunc per specu-
lum et in enigmate et. Jude autem cecus est

et quilibet altus infidelis: quia nec oculo
deitropider diuinitatē xpi nec iustitro hu
manitatē. Itē 3^a. xliij. Ergo sum q̄ deico
iniquitates suas ppter me: et peccatorū mo
riū nō recordabor. Itē in nono testō. 3o.
vi. Nemo pot̄ venire ad me nisi pater me
qui misit me traxerit eū. Itē Ro. iij. Iusti
ficati gratis p gratiā ipsius. Ad idem fa
ciunt auctoritates allegatē supra parie
pmissa. Item triplici ratione probatur.

¶ Prima est naturalis.

¶ Secunda est theologia.

¶ Tertia est legalis.

¶ Prima igitur ratio naturalis est: quia
vni quodq̄ ē reducibile ad principii suū.
Uñ sumptū est. Uñ videmus q̄ oia corru
pibilia cōposita ex q̄tuor elementis reso
lunt in ipsa q̄tuor elementa: sicut et bestie
formate de terra: ad terram naturaliter
reueriuntur: iuxta illud. Eccl. iij. Cuncta
subiacēt vanitati: et oia p̄gunt ad vni locū
de terra facta sunt: et in terrā pariter re
uertuntur. Modo videmus: de quo hō facit
est: qd est quantū ad corpus. Iuxta illud
Besi. iij. In sudore vultus tui vesceris pa
ne tuo: donec reuerieris in terrā: de qua
sumptus es: et pulvis es et in puluerē re
uerteris. Quantū vero ad animā: que est
subiectum gratie vel culpe. Non possum
dicere q̄ sit producta de terra: vel de alio
elemento: nec de materia celi: et humana
anima ppter sui nobilitatē est sup omnez
preparationē materie corporalis: nec edu
citur de potentia materie: sed est creata
de nihilo. Ergo est naturaliter reducibi
lis ad nihilū. Cū ergo peccatū sit nihil:
q̄ est priuatio speciei: modi: et ordinis. s̄m
Augustini. Sequitur q̄ aia naturaliter
potest peccare. Uñ super illud Jo. i. Sine
ipso factum est nihil: dicit Aug. nihil. i. pec
catum. Et hac ratione seq̄tur q̄ peccare
a deo est generale huiusmodi: null⁹ ho
mo vñq̄ fuit sine peccato: exceptis duob⁹.
¶ Prius est dñm Jesum: et virginē Mariā
omnes peccauerūt. Unde i. Jo. i. Si dix
rimus: q̄ peccatū nō habemus ipsi nos
seduimus: et veritas in nobis nō est: hanc
ratio. Augusti. ponit. i. de ciuit. dei. c. Uñ
natura sit ex eo habet q̄ a deo facta est: vñ
q̄ sit deficiat ab eo quod habet: q̄ de nihilo
facta est. Sic ergo natura anime redit
ad nihilū ex quo de nihilo est creata. Si
fuisse creata vel producta de gratia per
se rediret ad gratiam naturaliter. Si de
natura celi rediret per se ad celum. Sed

quia est creatura de nihilo per reditū ad
nihilum. Et id eo peccare pot̄ per se: nō
potest resurgere per se a peccato: nec po
tē cōsequi per se: licet p̄ rō naturā. ¶ Secūda
ratio est theologia. Regula est
theologie est q̄ potentia creandi est deo
propria: nec est cōmunicabile creaturē
re etiam in infinitū. Uñ not. i. T. p.
prima pte. q. xlv. ar. v. Manifestus est ali
q̄ in remissione peccati: i. iustificatiōe pec
catorū concurrat creatio gratie. Uñ not.
theologia: et moralium: et d. onop. i. p. m.
fanciz: sic a nullo potest fieri huiusmodi
iustificatiō: nisi a deo et per gratiam suā
hanc rationem declarat sicut scripsi in ser
monibus de peccatis in genere. ar. iij. ser
mone quarto.

¶ Tertia ratio est legalis: per peccatum
namq̄ deus offenditur. Offensa autē non
remittitur: nisi per hoc q̄ animus offēsi
sibi placatur: q̄ aut animus offēsi placat
est a voluntate ipsius offēsi. Per legē
nullus cogitur de iure cuius remittere of
fensam sibi illatā: sed potest in iudicio ac
cusare vel agere contra iniuriantē: quia
nemini facit iniuriā: qui vitur iure suo.
c. Cum et ecclesia de electione. Ad ergo est
in potestate peccatorū offendentes: sed of
fensam remittere: sic in sola volū
tate dei est: prestare veniam peccatoribus
et nō in potestate ipsorum peccatorū. ¶ Beatus
vir cui nō imputant dñs peccata
tūz hanc rationē ponit. d. Tho. i. q. c. xij.
ar. ij. Sed clarius q. c. ar. vj.

¶ Quarto patet per similitudinē. Nam
quilibet potest libera voluntate se in pro
fundū putei proicere: sed non iudei exire
potest siue auxilio alterius. Sic in propo
sito. Notare potes hic exemplum quod le
gitur in barlaam quod scripsi dñica. ij. de
aduētū. Sermo qui incipit. Scire q̄
prope est regnum dei parte prima. Dicit
etiam Jo. Crisost. in om. c. Cū appropin
quasset Iesus hierosolimam etc. In dñica
prima aduētus et in dñica palmar. 3°.
clamare debet peccator: cum David vo
cens. Nō me demergat tēpelas aque etc.
¶ Tertia causa materialis obiectiua con
tatur: cum dicitur in diffinitione: quia com
missa mala plangimus etc. Et intellige de
malis culpe actualis. Ipeultima differen
tia est completiua diffinitionis: quia dole
re de peccatis commissis pertinet ad cha
ritatem: ad quācūq̄ aliam virtutem.
Eiusdem namq̄ virtutis est gaudere de

bono actu suo: et tristiari de contrario. Cū
autē charitas congaudeat de bono. vi. di
cit apostolus. i. Cor. xij. Sequit q̄ ad cha
ritatem pertinet tristiari de malo. Quod
ergo dicit cum emendationis pposito per
tinet specifice ad penitentiā. Sufficit ergo
ad virtutem penitentie cōmissa plangere
et firmare in animo proponere: alia nō cō
mittere: que si cōmittantur apparet tunc
q̄ prima penitentiā nō fuit perfecta: nec
prodest ad salutem: nisi per aliam penitē
tiam iterum repararetur. Unde Aug. Ina
nis est penitentiā quā sequens culpa coin
quinat. de pe. di. iij. Inanis. Et ibidez 3°.
dicit. Tristis est nō penitens qui ad huc
agit quod penitet. Nō tñ sequitur ex hoc
q̄ penitentiā prima nō fuerit. Et hoc pro
bat gratianus. de pe. di. iij. c.

¶ Quarta est causa finalis cum dicitur:
de reconciliatio de qua dicit infra. Amē.

¶ De causalitate penitentie. i. causa
et motus et rationibus: quibus penitē
tia agitur. Sermo. v.

Enitentiaz

agitur et. Supra habitus est
de penitentie quiditate. Mo
do sequitur de penitentie cau
salitate. i. de causis siue motibus et rationi
bus: quibus peccatores debent ad penitē
tiaz pronocari: que si sepius cogitare et vir
ad peccata mortalia laboraret: et si quan
do eum cadere cōtingeret: facilius peni
tentiam ageret. Saluter virgo maria.
¶ Pro fundamento sermonis outur theo
loialis questio.

Queritur vtrum oēs virtutes
restituatur. Arguitur q̄ nō illud p quod
virtutes restituitur earū infusionem pre
cedit sed penitentiā nō precedit virtutes
alias quia oēs virtutes simul infundunt
ergo per penitentiā omnes virtutes resti
tuuntur. in oppositū per penitentiā penitet
iustificatur sed gñalis iniustitia per quam
aliquis in cōspectu dei iustus dī cōprehē
dit oēm virtutē q̄ innocēs vixit oēm requi
rit virtutem ergo per penitentiā oēs vir
tutes amittit. restituitur et sit questio ma
net pro vtrāq̄ pte dubia ad questionē re
spondendū est scdm Richar. sup. iij. scd.
di. quattuor decima articulo octauo que
stione octaua q̄ per penitentiā omnes vir
tutes a amittit restituntur loquendo de il
lis virtutibus que in hōe sunt per infu
sionem charitas em non pot̄ esse in aia
cum carētia alicuius virtutis necessarie
ad rectitudinē spirituales vite sicut per
penitentiā oia peccata remittuntur que re
missio esse non pot̄ sine charitate per peni
tentiā ergo restituitur faciedam nos exhor
tantur verba p̄sumpta sic de alijs.

¶ Consideranti mihi occurrunt impresen
tiarum. xij. Diuersa motus quibus pro
uocatur ad penitentiam.
¶ Primum est diuina benignitas.
¶ Scdm est saluatoris exemplaritas.
¶ Tertium angeloz festiuitas.
¶ Quartum est gratie preciositas.
¶ Quintum est anime securitas.
¶ Sextum est glorie sublimitas.
¶ Septimum est mortis dubietas.
¶ Octauum est peccati malignitas.
¶ Nonum est bene acerbitas.
¶ Decimū est finis mundi p̄pinq̄uitas.
¶ Undecimū est iudicii rigorositas.
¶ Duodecimū est dilatiōis piculositas.
¶ Tertiusdecimū est penitentie vtilitas.
¶ Primum ergo motus ad faciendum
penitentiam est diuina benignitas: cui re
peritur peccator ingratus. Inagratitudo
autē est ventus vicius et desiccans fontem
pietatis diuine: et ait Bernardus. Et q̄
maxima sit ingratiitudo ulla pendere
possumus ex magnitudine beneficiorum
que ab ipsa diuina bonitate percipimus:
que sunt infinita nec posset humana lin
gua ex primere vel narrare. Sed in gene
rali nunc sufficere dicere sex quatuor quod
libet est infinitum.
¶ Primum est beneficium creationis.
¶ Scdm est beneficium redemptionis.
¶ Tertium est beneficium cōseruationis
¶ Quartum est beneficium expectationis.
¶ Quintum est beneficium iustificationis.
¶ Sextum est beneficium glorificationis.
¶ Primum ergo beneficium est creationis.
quod est infinitum. i. de non esse ad esse: et
b iij

legitur. Cant. vi. Reuertere reuertere su-
namitis: reuertere reuertere ut inuamur
te. Nota. Inuamur. i. captiuam animam: quā
seculi uoluit propter delicias huius mū-
di captiuam duxit ad inferos. Iuxta illud
i. Thimo. ii. Reliquias a diaboli laqueis
a quo captiuu tenentur ad ipsius uolunta-
tem: quādo dicit reuertere: propter quat-
tuor genera peccatorum: scilicet prauae co-
gitationis: locutionis: operationis: omnis
nis: uel male consuetudinis. Dicit ergo
reuertere a peccato locutionis: cogitationis:
reuertere a peccato locutionis: reuertere a
peccato operationis: reuertere a peccato
consuetudinis. Item reuertere: per cor-
dis contritionem: reuertere: per ois con-
fessionem: reuertere per operis satisfactio-
nem: reuertere per bone uite continuatio-
nem: quā q̄ p̄seuerauerit saluus erit. Mat. x.
Ut inuamur te. i. ut se possimus videre
in te imaginem et similitudinem dei: q̄ fer-
uenti desiderio optam. O si dominus qui
dam magnus nos inuideret: nunquid etiā
remaneamus? Certe non. Alioquin ius-
te indignationis causam contra nos ha-
beret: quanto magis? ergo etc. Ideo apo-
stolus. Ro. ii. An diuitias bonitatis eius
et patientie et longanimitatis contemnis
ignoras: quoniam benignitas dei ad pe-
nitentiam te adducit: si duriciam autem
tuam: et contumacitatem thesaurizas tibi
iram in die ire: et reuelationis iusti iudicii
deus reddet unicuique iuxta opera sua.
Item Valerius in primo libro. De negle-
cia religione. Lento etenim gradu ad uin-
dictam sui diuina procedit ira: tarditatē
supplicij grauitate compensat. Ista autē
duritia peccatoris procedit ex eo: q̄ deus
non statim punit peccatum. Iuxta illud.
Eccl. vii. Quia non proferitur cito con-
tra malos sententia: absq̄ ullo timore si-
lii hominum perpetrari mala: sed inspie-
tes sunt. ps. Nisi conuersi fueritis. Glo.
in ar. sic et ps. illud etc.
¶ Quintum beneficium est iustificatio
quia quantumcumq̄ homo fecerit infini-
ta peccata: si tamen ad penitentiam red-
dit: omnia peccata sibi dimittuntur: ex di-
uina misericordia: sicut patet exemplo
sim debitoris decem milium talentorum:
de quo Mat. xvi. Unde Eccl. xvi. Si im-
pius egerit penitentiam ab omnibus pec-
catis: que operatus est: omnium iniquita-
tum eius: quas operatus est non reco-
-

dabor. Item Isa. xlii. Ego sum qui des-
leo iniquitates tuas propter mercedem pec-
torum tuorum non recordabor. Nec locu
remittit culpas: sed etiam penas. Dicit
ecclesia in hymno. s. marie magdalene.
Anternog domino sit semper ma gloria
qui culpas et supplicia remittit: dat gra-
tiam. Item confert gratiam. Item uirtu-
tes theologicas. quibus hominē ordinat
in deum: per fidem quidem: ad deum co-
gnoscendum: per spem ad ipsum speran-
dum: per charitatem ad ipsum diligen-
dum. Item dat sibi uirtutes cardinales
quibus ordinatur in proximum: ita q̄ per
prudenciam in eligendis: per fortitudinem
in tolerandis: per temperanciam in uen-
dis: et per iustitiam in distribuendis. Item
confert sibi dona spiritus sancti: que sunt
sapientia. Isa. xi. Intellectus: consilium:
fortitudo: scientia: pietas: et timor domini.
Ecce quanta beneficia: a deo debes o pec-
cator: conuertere ad deum. Alioquin de
peccatore obdurato dicit ps. Dilatit ma-
ledictionem et ueniet ei: et noluit benedic-
tionem et elon. ab eo. et induit maledic-
tionem: et intrat sicut aqua
in interiora eius: sicut oleum in o. Item
eius: fiat ei sicut uelamentum quo operti-
tur: et sicut zona qua semper perfingitur.
¶ Sextum est beneficium glorificationis
quam expectamus post mortem: quanti-
ad gloriam anime i. Cor. v. Scimus em
quoniam si terrestribus domus nostra: hu-
ius habitationis dissoluatur: et edificatio
nem ex deo habeamus domum non ma-
nufactam in celis. postmodum in fine mū-
di expectamus gloriam corporum. Phil.
iii. Saluatorem expectamus dominum i-
strum Iesum christum: qui re. cor. hu. no-
stre. conf. cor. da. sue. De istis duobus v-
mis beneficiis. Dauid ualde regratiatur
deo. d. Benedic anima mea domino: et no-
li oblitui omnes retributiones eius: qui
propiciatur omnibus iniquitatibus tuis:
qui sanat omnes infirmitates tuas: qui
red. de in te. uitam tuā. qui cor. te. in mi-
sericordia: et misericordibus: qui replet in
bonis desit renouabitur ut aquila iuue-
tus tua. Ergo penitentiam agite. Deo
gratias. Amen.

¶ De sex motibus principalibus: qui
bus mouet peccator penitentiam agere.
Sermo. vi.

Enitentias

agite etc. Supra sermone pro-
ximo proposita sunt tredecim
motus: siue rationes ad pe-
nitentiam per agendam. In illo uero ser-
mone mendo predicare de sex sublequen-
tibus. Saluatoris uirgo Maria etc.
¶ Pro fundamento sermonis outur theo-
logalis questio.

Queritur.

utrum de peccato p-
nitentiam remissio
teneatur homo amplius penitere. Argui-
tur q̄ nō sic homo non pōt esse certus de
lege communis de remissione culpe sine
iuxta illud ecclesiastici nono nemo scit uirū
odio an amore dignus sit ergo si nō semp
peniter periculo discriminis se exponit
q̄ quibet uirare tenetur. In oppositū ve-
ro penitentia hoc reddit hominē innocen-
tem sed innocens penitere nō tenetur er-
go homo post peccatum remissionem de il-
lis penitere non tenetur et sic questio ma-
net pro utraque pte dubia Ad questionē re-
spondendū est scdm Richardum sup. iij.
sen. di. quattuordecimo articulo nono q̄-
stione prima q̄ penitentia pōt accipi pro
penitentia quod est uirtus uel p penitentia
quod est sacramentū dico ergo q̄ de pctō
remissio per penitentia q̄ est uirtus tenet
homo sacramentū penitentia suscipere si
pōt scz accipiendo penitere pro exteriori
actu uirtuti non tenetur homo penitere
de pctō per penitentia remissio et q̄stuz ad
culpam et q̄stuz ad penā sū nec loquen-
do de penitere inq̄stuz dicit interiorē
actus uirtutis nisi in casu. scz inq̄stuz
non adest probabilitas coniectura de remis-
sione pcti aūt quādo de pctō suo ex delibe-
ratione recogitat tunc em illud detestari
tenetur non em fideliter seruat repara-
tum sedis diuine amicitie cui actu nō di-
splicet quādo de hoc deliberat illud q̄
inter ipsum et deū causa fuit inimicitie cō-
tinue tamen tenetur habitualiter penite-
re quādo non pōt dimittere habitum pe-
nitentie nisi ruendo in pcti mortale de
habitu aūt penitentie aut de interiori actu
in casibus superadictis intelligi debet il-
lud uerbu huc. q̄ liber de sacra. per re. i. c.
si. cum dicit necesse habes semp penitere
satisfacere pōt nimis facere non pōt me-
lius est ut plus facias q̄ minus ad ar-

sumetuz dī q̄ hō nō pōt certus esse de re-
missione pcti certitudine sciētie nō sufficit
certitudo p̄babilis cōiectura ad hoc q̄ si
exponat discriminis si ita non vacat actui
nō penitendi sicut anteq̄ h̄er p̄babili cō-
iecturam de remissione pcti sui tunc autē
est probabilitas cōiectura q̄si homo fecit q̄
in se est dolendo cōstitendo satisfaciendo
et p̄positum cauendi habendo penitentiā
ergo agamus ad quā nos exhortant uer-
ba p̄sumpta et sit de alijs.

¶ Primum ergo motuum illicum sex est.
¶ Primum est saluatoris exemplaritas.

¶ Secundum est angelorū festiuitas.

¶ Tertium est gratie preciositas.

¶ Quartum est anime securitas.

¶ Quintum est glorie sublimitas.

¶ Sextum est motus dubietas.

¶ Primum ergo motuum illicum est saluatoris
exemplaritas: pro huius ergo motui decia-
ratione notandum: q̄ ut ponit Tho. par.
ii. q. xviij. ar. vi. Et est cōclusio h̄a et firma
in sacra theologia: per fidem catholicam
approbata: q̄ super omnes homines mū-
di saluator noster habebat uiam excellē-
tiam inter ceteras: q̄ inter animam et cor-
pus siue inter spiritum: et carnem: et inter
rationem: et sensualitatem: nullam habē-
bat resistētiā. et contrarietatem: sed que
quid uolebat anima. et uolebat et corpus:
quicquid ratio et sensualitas sine aliqua
contradictione: non sic in nobis et ceteris
hominibus. q̄ anima uult unum et caro
aliud: uerbi gratia: anima uult ieiuna re-
caro comedere: anima orare: corpus lude-
re. animam uigilare: corpus dormire: anima
delectare de castitate: corpus de luxuria.
Unde apostolus. Gal. v. Caro concupi-
scit aduersus spiritum. Spiritus autē ad-
uersus carnem: hec autem sibi inuicē ad-
uersantur: ut non quequens uultus illa fa-
ciatis. Item. Ro. vii. Scio enim quia non
habitat in me: hoc est in carne mea boni:
nam uelle adiacet mihi: perficere autem
bonum non inuenio: non enim quod uolo
bonum: hoc facio: sed quod uolo malum.
hoc ago. Et hoc est bellum ualde durum
in quo exerceantur omnes sancti uiri: quia
peruersi et peccatores non sentiunt istam
contrarietatem: quia non resistit. sed ita-
tim obediunt carni: sicut equus et mulus
quibus nō est intellectus. Unde in tantū
pneulet hoc bellum: q̄ non potest eo
haberi victoria: nisi per gratiam dei. Uñ
apostolus complangens humane fragili-

tanque miserie sic ait. Condelector enim legi dei fm interiorum hominum. Video autem altam legem in membris meis: repugnante legi mentis mee: et captiuante me in lege peccati: que est in membris meis. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Et respondit: gratia dei per iesum christum dominum nostrum. Ro. vii. Ad istam autem gratiam habendam: necessaria est oratio deuota: ideo dominus in nocte passionis apostolos hortabatur. d. vigilate et orate: ut non intretis in tentationem: spiritus qd dem promptus est: caro autem infirma. Mat. xxvi. Quod illi tres non fecerunt: quia neq. uigilauerunt neq. orauerunt. Et ideo in hoc bello succubuerunt: quia timore mortis fugerunt: et fide perdidit: et petrus ipse ter negauit et. Sed in saluatore nostro non sic erat: quia semper in ter animam: et corpus fuit conformatum. et perfecta subiectio corporis ad animam: et sensualitatis ad rationem: multo magis qd fuerat in primis parentibus in statu innocentie. Et pro declaratione differentie: nota: rationem et auctoritatem: ratio est ista: contrarietas in nobis procedit ex infectione pestifera peccati originalis: propter quam natura humana est difficilis ad bonum: et prona ad malum: iuxta illud Gen. vii. Sensus enim et cogitatio humana cordis prona sunt ad malum: ab adolescentia sua: propter quod etiam Dauid complangens dicebat. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in pe. concep. me mater mea ps. l. Constat autem qd christus non contraxit originale: quia non ex virili semine: sed mystico spiramine uerbu dei facti caro fructu qd uentris floruit. Luc. i. Spiritus sanctus superuenient in te: et uir. altiss. obum. tibi et. Item Mat. i. Qd in ea natus est de spiritu sancto est. Ideo qd in christo non fuit ista contrarietas: quia co. illa cessat effectus. c. Cum cessante. appellatio. patet ratio. Auctoritas habet: per Dauid. ps. lxxxiij. Et enim passus inuenit sibi domum: et turtur midu ubi re. pu. suos. Passus uolans significat spiritum christi: turtur significat carnes christi: que fuit castissima signata per turtur: que est adeo casta qd motuo masculo nulli alteri sociatur: nec ponit se in arbore uiride: sed arida: nec bibit aquam claram: sed turbidam: et dat gemitum pro

cantu: sic caro christi fuit castissima: et semper in paupertate dolore: et eterna temporali: et planctu uoluit esse. ps. Pauper sum ego et in laboribus a iuuentute mea. Et alibi detorrens in uia bibit. Dicit ergo passer. i. anima christi inuenit sibi domum celestem turtur. i. caro nudum. f. in celo et domum penus premittit: cor meum et caro mea erulauerunt in deum uinum. Et alio. Situit in te anima mea. qd multipliciter et caro mea. patet auctoritas. Nec obstat predictus quod dicitur. Luc. xxij. factus in agonia prolixius orabat: facies eius sudor: et sicut gutte sanguinis decurrentes in terram. Et quo uidetur: qd inter rationem et sensualitatem fuerit contrarietas: ex qua procedebat illa agonia: qd contraria sunt fm idem et respectu euidem. Ratio autem et sensualitas non erant discordantes: quia non fm idem: sed oppositis respectibus ferebantur ad passionem. Ratio enim uolebat passionem prout erat salutifera toto humano generi: non autem prout erat afflictio innocentis: quia hoc modo etiam uoluntas rationis christi fugiebat passionem. Unde ibidem dicitur. Non mea uoluntas sed tua fiat. Sensualitas autem cuius non est conferretur in aliquid absolute ferri: non uolebat hanc passionem: Et in hoc concordabat uoluntati rationis: et uoluntati diuine: quia nec ipse deus passionem christi uolebat fm se consideratam. Nec in hoc contradicebat sensualitatis rationi: nec rationem retardabat uoluntati rationis. Placebat autem christo fm uoluntatem diuinam: et etiam fm uoluntatem rationis: ut uoluntas naturalis in christo: et uoluntas sensualitatis fm ordinem sue nature mouerentur: ut nota Tho. par. iij. q. xviij. artic. vi. Duplici ergo ratione: sensualitas non discordabat a ratione. prima quia ratio et sensualitas non circa idem: sed circa diuersa ferebantur. Secundo quia motus ille sensualitatis placebat ratione et diuine uoluntati. Et si dicatur. Unde ergo ista agonia procedebat? Respondeo qd agonia illa non fuit in christo: quantum ad partem anime rationalem: fm qd importat concertationem uoluntatem ex diuersitate rationum procedentem: sed fuit agonia illa quantum ad partem sensitiuam fm qd importat timorem infortunii imminenti fm Thom. q. vbi supra in re-

spontanea ad tertium articulum. Et predictus ergo pater: christus nullam contradictionem habebat inter carnes et animam: et consequenter nunq. peccatum commisit: nec committere poterat. i. Petri q. Qui peccatum non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius. Et nihilominus ipse penitentiam egit de peccatis: non quidem suis: sed nostris: que reputabat suas: propter unionem capitis et membrorum. Et hoc patet: quantum ad omnes tres partes integrales penitentie. Primo namq. habuit contritionem cordis. ps. xxi. factum est cor meum tanq. cera liquefens in medio cordis mei. Secundo in membris est peccata. Et hoc bis primo in uita. ps. Deus tu sis insipientiam meam et delicta mea: id est populi abscondita. Nota. delicta mea. id est populi. Secundo in morte. ps. xxi. Deus deus meus respice in me: quare me dereliquisti longe a salute mea uerba delictorum meorum? Nota. longe a salute mea. Nota. colaus de lira sic exponit. f. corporali: qd non fuit preseruatus a morte: uerba delictorum meorum: delicta populi sui dicit: tum propter membrorum et capitis affinitatem. tum quia sua fecit quodammodo sustinendo pro eis penam. Iuxta illud. psalmus. Que non rapuerunt exsoluebant. Ad idem facit illud Job ubi loquitur Job in persona christi. d. Utinam appenderentur peccata mea. quibus iram meruit calamitas quam patior: inlata: quasi arca maris hec grauior apparet. Tertio satisfecit pro eisdem peccatis: et andonem. ando: patiendo frigus: famem: sitim: vigilando: ita qd tota sanctissima uita sua fuit semper in doloribus et penis: ut satisfaceret pro peccatis nostris que sua reputabat. ps. Pauper sum ego: et in laboribus a iuuentute mea. Et exaltatus autem. f. in cruce humiliatus et coturbatus. fiat ergo ratio a maiori. Si saluator noster: qui non indigebat penitentia fecit penitentiam: contemendo: confitendo et satisfaciendo: ut dictum: est ergo multo magis nos peccatores: et. Nam omnis christi actio nostra est instructio: ut Augusti. Nota exemplum de Cesare luho: qui nunq. legitur dixisse milibus: sed nos sed camus ad prelium sic saluator et.

Jo. xij. Exemplum em in dedi uobis ut quemadmodum ego feci uobis: et uos faciat. Secundum motum est angelorum festiuitas: angeli namq. magnum festum faciunt de peccatore cum conuertitur ad penitentiam. Luc. xv. Gaudium erit angelis dei super uno peccatore penitentiam agente: potes referre parabola: que ibi legitur: tota enim curia celestis letatur: et exultat nos ad penitentiam. d. reuertere: reuertere sun amicus et. Uide supra sermone proximo parte. iij. versu nec solum. Et econtra uero angeli dolent: quando peccamus intelligendo tamen de dolore exprobatibus. Iuxta illud. Isa. lxxij. Ecce uidentes clamabant fons angeli. Angeli pacis amare stebunt. Tertium motum est gratie preciositas et. Quis non dolet: quando thesaurum magnum amittit? Quantum dolet mercator: quando nauis in qua totum thesaurum suum habebat perditur et. Quanto magis ergo debet dolere peccator de amissione gratie: que est thesaurus inextimabilis: de quo. Sap. vii. preposui illam regnum et sedibus: et diuitias nihil esse dei incomparatione illius: nec comparari illi lapidem preciosum: quoniam omne aurum in p. illi. ha. est exigna: quo qui vñ fuerint participes facti sunt amicitie dei. Item si quis haberet aliquod signum a rege: per quod omnia obtineret: etiam si peccet regnum: quantum dolet si hoc signum amitteret: Tale signum est gratia declarata. Ideo quantum dolere debet peccator de gratia amissa: Je remi. vii. Luctum uigenti fac tibi plane tum amarum. Quartum motum est anime securitas: quam perdit homo per peccatum: ut dicitur infra sermone quarta parte sexta. Contra uero per penitentiam recuperatur securitas anime. Unde uersus Absq. timore dei uiuens homo acta timebit. Cuncta timent eum si timeat ipse deum. Experientia hoc docet: quia is qui est in peccato: maxie timet aduersa: specialiter mortem. Sed is qui est in gratia aut non timeat: aut si timeat naturali quodammodo timore: confortatur maxie in spe future uite et future glorie: quam sperat per gratiam quam habet Ro. v. non solum

autem sed et gloriatur in tribulationibus scientes quod tribulatio patientiam operatur patientia autem probationem: probatione vero spiritus spes autem non confundit: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum: qui datus est nobis per prophetam. Secunda mens: quasi iuge contritum. Unde de peni. dist. vi. Qui egerit. Quintum motuum est glorie sublimitas quam peccator perdit per peccatum. Quantum doleret cuius si a civitate sua erul perperam fieret: propter delictum suum profecto ille in continua tristitia esset: et faciem suam perpetuis: et amarum gemitibus irrigaret. Sic in proposito et. Item propter peccatum homo perdit deum. Deus autem est summus bonus. Ergo. xxvii. Osi dam tibi omne bonum. Ergo homo perdit deum propter peccatum: perdit omne bonum. Et ideo dicitur. Jer. ij. Scito et vide: quia malum et amarum est reliquiste deo domini deum tuum: et non esse timorem eius apud te: dicit dominus deus exercituum. Sextum motuum est mortis dubietas. Multi enim sunt qui spe diu vivendi procrastinant facere penitentiam: qui tamen mori perueniunt frustrati spe sua: quia nil certius morte: nil incertius hora mortis. I. f. de conditionibus et demonstrationibus. Quattuor sunt dubia siue incerta: videlicet tempus: modus: locus: et status. Primo ergo tempus vitium scilicet mors venire debeat in pueritia: vel in adolescentia: vel in ueniente: aut senectute. quia mors cum falce sua omne fenem metit. Eccl. ix. Nescit homo finem suum. Et ideo fatuus est ille qui spe longioris vite negligit penitentiam facere. Fatuitas autem ista probatur ex auctoritate euangelii et exemplo. Auctores habetur Luc. xij. De illo diuine qui dicebat. O anima mea habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce: comede: bibe: epulare. Dixit autem illi deus: stulte hac nocte animam tuam repetet a te: que autem parasti cuius erunt? Exemplum etiam probat stultitiam istius: sicut patet in exemplo: parabolico: quod legitur in barlaam de illo: qui fugiens vinicomem cecidit in quendam puteum profundissimum et. Ex quo exemplo notatur quadruplex stultitia peccatoris volentis agere penitentiam. Prima est: quia non timet mortem que per vinicomem designatur: inebriatus dulcedine vini gutte mellis et. Secunda quia non timet infernum: qui per diaconem

denotatur. Tertia quia non attendit vinum fragilitatem que continue deicit nocte et die: qui signatur per mures duos scilicet bum et migrum rodentes continue arboris et per quattuor aspidos: quattuor elementa seu quattuor humores contrarios: qui semper vite humane insidiantur. Quarta quia potest se liberare de tanto periculo ascendendo scalam: quaz ille strenuus miles sibi porrigit: qui significat christum: qui miles super os putei existens sibi scalam ipsam porrigebat. Miles est christus: qui vicit vinicomem id est mortem in cruce. Ose. xij. Ero mors tua o mors et c. Scala est penitentia: que habet multos gradus: tres cordis: contritio: oratio: confessio: operis: satisfactio: patet ergo magna stultitia peccatoris impenitentis. Ideo ecclia. Eademus in melius: que ignorant peccatum: ne subito percipiat die mortis: quia ramus spaciui penitentiae: et inuenire non possumus. Item dominus. Mat. xxiij. Ideo et vos estote parati: quia quia hora non putatis filius hominis venire. Secundo circa mortem est incertus modus: quia nescit homo vtrum febre: vel igne: vel aqua: vel alio modo sit mortuus: qui tamen modi sunt pene infiniti. Unde. h. de reo: pestifera: viculis: algore: calore. Nil le modis miseros mors rapit vna holca. Tercio est incertus locus. Multi namque olim opinabatur in lectulis suis mori: qui tamen postea in mari: vel in deserto mortui sunt: et pro sepultura ventres lupi et viti fortiter sunt. Seneca. Nescit homo quo loco mors te expectat: ideo tu eam omni loco expecta. Cum ergo nesciat homo quo loco debeat eam expectare. Ergo aut in omni loco debeant eam expectare: aut in nullo: ergo in omni loco expectanda est. Quarto est incertus status: quia incertus homo vtrum in statu mortalitatis peccat: vel in statu gratie sit decessur. Ecclia. ix. Sunt iusti atque sapientes: et opera eorum in manu dei: et tamen nescit homo vtrum amore: an odio dignus sit: sed omnia in futurum seruatur incerta. Et hec inter alias incertitudines predicta est magis commendanda: quod non multum curandum est: quod tempore vel quo modo aliquis moriatur: sed tantum in quo statu aliquis de corpore educatur. Nam si in bono statu scilicet gratie quis moriatur: bene moriatur quoad cunctas: et vbi cunctas moriatur. Quid enim obest hoc mori in hierusalem: si post mortem

anima gloria perfruat. Sic e contrario Quid prodest homini in proprio loco mori cum scit mori: medicus: et medicus si post mortem animam eius ad infernum detrahatur. Unde Augustinus. in primo de ciuitate dei. Mala mors putanda non est: quia bona vita precessit: neque enim facit malum mori: nisi quod sequitur mortem: non itaque multum timendum est eis: qui necessario morituri sunt: quid cogantur mori: sed moriendo quo ire cogantur. Cum igitur christiani nouerint longe meliorem fuisse religiosi pauperis mortem inter lingentium canum linguas: quam impium inter purpura: et bisso horreda illa generis mortuum: quid mortuis osuerunt: qui bene vixerunt: hec ille. Deo granas. Amen.

De malignitate peccati. Sermo. vij.

Penitentiam
Supra duobus. primi sermonibus dictus est de. vij. motuum prouocantibus nos ad penitentiam modo sequitur predicare de octauo motu: quod dicitur peccati malignitas. Saluetur virgo maria.

Pro fundamento sermonis qui est de peccato outur theologialis questio.

Queritur utrum potentia peccandi sit mala. Ar guitur quod sic cuius usus malus est ipsum quoque malum est sicut cuius usus bonus est et c. Sed usus potentie peccandi est peccare et peccare est malum ergo et potentia peccandi est mala ergo potens peccare est malus: sed iustus et sanctus potest peccare: ergo iustus et sanctus est malus. Quod est falsum. igitur potentia peccandi est mala: et sic questio manet protrahe parte dubia. Ad questionem respondendum est secundum Bonaventuram super. ij. sententiarum. dist. i. c. ij. q. ij. q. sicut potentia respectu bonorum non dicitur actualem ordinationem ad effectum sed solum habitalem voluntas vero dicitur actualem ordinationem ad effectum sed potius habitalem unde non dicitur aliquis habere potentiam male faciendi quia actualiter tendat in

malum sed quis potest tendere in malum voluntas autem actuali ordinationem dicitur non enim dicitur ille vult malum nisi quando actualiter tendit in malum quia voluntas est approximativa ipsius potentie ad agendum: et ideo quis esse malus dicitur aliquem defectum presentem in eo vel circa id de quo dicitur hinc est quod voluntas peccandi mala et velle peccare est malum potentia autem peccandi non est mala: quod patet quia si potentia peccandi est mala aut ergo malo pene aut malo culpe malo pene non quia illud sequitur malum culpe malo culpe non quia culpa consequitur peccandi potentias tempore et natura prius enim homo et angelus peccare potuit quam peccauit sequitur quod potentia peccandi non est mala. Ad argumentum dicendum quod usus potentie peccandi motum huiusmodi est malus dicendum est quod maxima illa intelligitur de visu ad quod mynaque res directe et de proximo ordinatur sed potentia peccandi non ordinatur nec directe nec de proximo ad actum peccandi pro eo quod illa eadem potentia est ad opposita et ad suum oppositum ordinatur per se ad hoc autem ordinatur per accidens unde oppositum peccati est eius usus et peccatum est eius abusus et ideo non sequitur quod si peccare sit malum quod propter hoc potentia peccandi sit mala si igitur habemus potentiam peccandi non peccamus quia in peccato est magna malignitas de qua infra dicitur et si peccauimus penitentiam agamus de peccato ad quam agendam nos exhortatur verba prelatum pia et sic de alijs.

Quanta sit peccati malignitas et quanta mala ex eo procedant: que lingua est narrare sufficiens: aut quis intellectus cogitare: profecto nullus: quia infiniti malorum peccatum mortale est causa et origo. Ideo dicitur Jeremie. ij. Scito et vide quia malum est et amarum derelictum et te deus dominum tuum: et non esse timorem eius apud te dicit dominus exercituum. Sed pro modo intellectus nostri possumus considerare. xx. duo mala: que ex peccato procedunt quorum prima. Septem sunt mala generalia: que inferuntur contra deum et creaturas reliqua. xv. sunt specialia que inferuntur ipsi peccatori et sunt ista videlicet. Primum est diuine maiestatis offensum.

Secundum redemptoris conserptum

De penitentie qualitate.

¶ Tertium proximum viuendum in-
fectum.
¶ Quartum suffragiorum subtrahendum.
¶ Quintum damnationum perturbatum.
¶ Sextum beatorum contristatum.
¶ Septimum elementorum corruptum.
¶ Octauum diuine inimicitie causatum.
¶ Nonum peccatorum viliatum.
¶ Decimum a corpore chasti separatum.
¶ Undecimum intellectus excecaturum.
¶ Duodecimum affectus induratum.
¶ Tertiumdecimum timoris incultum.
¶ Quartumdecimum naturalium bono-
rum vulneratum.
¶ Quintumdecimum spiritualis thesauri
destruatum.
¶ Decimum sextum in bestialem naturam
transformatum.
¶ Decimum septimum nocuenti maxi-
mi inductum.
¶ Decimum octauum diabolice potesta-
tis causatum.
¶ Decimum nonum mortis temporalis
acceleratum.
¶ X. Eterne pene obligatum.
¶ XI. temporis amissum.
¶ XII. quies anime perturbatum.
¶ De primis septem generalibus malis
erit hodie sermo noster: de reliquis. xv. di-
centur infra tribus sermonibus sequenti-
bus domino concedente.
¶ Primum ergo malum quod ex pecca-
to mortali procedit est: quia inferi iniuri-
am deo inquantum facit hominem non
obedire: quinimmo rebellem esse deo: cui
tamen omnes creature ad nutum obedi-
unt. Sicut patet primo: in celestibus cor-
poralibus. Nam sol: luna: stelle: et spere:
semper mouentur ad preceptum magni
dei vsq; ad diem iudicii: et tunc precipien-
te deo ne moueantur amplius: non mo-
uebuntur: quia tunc cessabit motus celi.
Sic elementa ignis: aer: aqua: terra: be-
stie: terrae: lucres: ceteri pices maris: et
omnia ad nutum omnipotentis mouen-
tur: et parent ei. ps. cxiij. Statuit ea in
eseruum: et in seculum seculi preceptum
posuit: et non preteribit. **¶** De igne: patet
q; fuerit obediens deo etiam contra natu-
ram sui. Dan. ij. Ubi loquitur q; ignis
non nocuit in aliquo illis tribus pueris.
scilicet in socrach: misach: abdenago: mis-
sis in fornacem ignis ardentis nec solus
deo: sed etiam seruis dei: fuit et est obe-
diens ignis. Sicut patet in helia. iij. Reg. j.

¶ Secundo idem patet: de aere: quando
dominus imperauit ventis et mari et ta-
cta est tranquillitas magna. Mat. viij.
Et beato Dominico obediuit pluuia.
¶ Tertio de aqua. Nam mare prebuit se-
solidum sub pedibus domini. Mat. xxi.
¶ Quarto de terra: quando ad preceptum
domini mortuos resuscitabat. Sicut pa-
tet. Mat. ix. Et Luc. viij.
¶ Quinto aues. sicut patet. iij. Reg. xviij.
De coruis ministrantibus helic panem et
carnes. Unde dicitur ibi: q; dixit deus he-
lic: coruis preceptum: ut pascant se ibi.
¶ Sexto pices: sicut patet. Ioseph. dicit
dominus pisei: et euomit ionam. Item
Luc. v. Concluserunt piscium multitudi-
nem copiosam.
¶ Septimo bestie terre: sicut patet: quan-
do dominus in deserto ieiunabat: qui bor-
miebat inter bestias etc. Marc. i. Et ap-
cum bestis etc. De practice. Item paulo
vipera non nocuit. Act. xxiij. Item in vi-
tis patrum ascendebant sancti patres vsq;
per cocodrillos: et transibant flumina.
¶ Octauo morbi et infirmitates: sicut lepro-
sebi: et hic obediabant domino: sicut pa-
ter. Mat. viij.
¶ Nono etiam demones ad sui preceptum
exibant: de corporibus obsessorum. Mat.
xviij. Et Luc. x.
¶ Decimo infernus restituebat animas
in ipso detrusas ad preceptum domini: et
animam Lazari resuscitauit. Iohan. xi. Et
animas sanctorum patrum quos limbus
retinuerat. Et ideo dicit Is. Helier. xij. Do-
mine deus omnipotens: in dictione tua co-
cta sunt posita: et non qui possit resistere
voluntati tue. Tu fecisti celum et terram
et omnia que ambitu celi continentur: do-
minus vniuersorum tu es. Item ps. cxiij.
Ordinatione tua perseverant dies: quo-
niam omnia seruiunt tibi. Item ecclesia.
Cui luna sol: et oia deferuntur per tempora.
Origenes in omelia super euangelium dñi
ce. iij. post octauas epiphanie. Ascenden-
te iesu in nauiculam. Mat. xviij. Ibi q; pu-
dencie et intellectus expartes sunt inclina-
tur iubent: quibus neq; loquela neq; ser-
mo illi obediunt: in eadem autem substans
tia in qua sunt: sua natura mouent: et in-
fiam deseruiunt ad confusionem mortalium
ad condensationem corruptibilium. Subet
mar: et non contemnit: dicit ventis et tempe-
stantibus et compescitur: Subet omni crea-
ture et non supergreditur iussione eius:

Sermo tertius de peccati malignitate

et enim hominum genus: q; fm similitudi-
nem dei honorificatum est: cuius verbum et pu-
dencia data est: ubi soli hoies resuscitasti
inobedientes iuncti soli in iudicio damna-
buntur: et a iustitia punientur vel de iustis
res multas animalibus vel his q; sine spi-
ritu et anima sunt in isto mundo. Solus
tu o misericors peccator: est rebellis deo: et
iniuriarum et cogitationibus: verbis: et ope
ribus. Et propter hoc est peior: et deterior
homo peccator: diabolus: et ceteris creatu-
ris. Ideo iudicio: ois creature contra pec-
catores insurgent. Sap. v. Accipiet arma
naturam zelus illius: et armabit creaturam
in vitionem inimicorum. Item. Euid. xvi.
Creatura est ubi factori deseruens exar-
defect in rotemis aduersus preceptum q;
perit: contenti et vilipendunt effectum non so-
lum passionis et meritis christi: sed et ceterum
promissionis: et naturae: et miraculorum: et ver-
borum eius: parupendunt baptismum et cetera
sacramenta: parupendunt euangelicaz
doctrinam: predicatores et exhortationes et
cominationes et prophetas et pphas et doc-
trinas apostolorum: q; videntur oia pdicta pec-
catores pro nihilo habere: et irridere mor-
tem christi: rursum crucifigentes sibi met-
ipso filium dei: sicut dicit apostolus. Ith. b.
vi. Tales ergo peccatores sunt similes in
deis illudentibus christum in die sue pas-
sionis: qui genu flectentes dicebant. Ave
rex iudeorum: Mat. xxvij. Jo. xix. Et post
modum dabant sibi alapas et illudebant
eum: et tandem eum crucifixerunt. Sic pec-
catores christiani genu flectunt ante chris-
tum: et cecidentur eum regem deum et ho-
minem. Postmodum vero ipsum verberant
in seruis suis et crucifigunt: quia quantus
est in ipsa ceterant causam sue crucifixio-
nis: que fuit peccati. Et ideo merentur a
christo contineri et demonibus condē-
nari. Iuxta illud. j. Reg. ij. Quicquid hono-
rificauerit me honorificabo eum. Qui autem
contemnit me erunt ignobiles. Ideo dicit
eis christus. Ego honorifico patrem meum: et
vos inhonorastis me. Jo. viij. Sed non effu-
gent tales vitrices penas etiam in hac vita.
¶ Tertio peccati est proximum viuendum
infectum. **¶** Quarto enim peccatus pro-
prie viatoribus tripliciter.

¶ Primo quia acies eorum contra demo-
nes minuitur: quia quanto plures sunt
bonitatis facilius demonibus resistunt.
Iuxta illud. prouer. b. xviij. Frater qui in-
uatur a fratre quasi ciuitas firma: faci-
lius etiam gratias et beneficia adeo mul-
tiplicatis intercessionibus impetrant.
¶ Secundo quia peccatores alios malo
exemplo corrumpunt et scandalizant. Quot
enim homines prouocantur ad vsuras fa-
ciendas: exemplis vsurariorum: quot ad
concubinas retinendas: quot ad iniurias
vindictas: quot ad alia peccata perpe-
tranda aliorum exemplis scandalizant.
Iuxta illud. j. Cor. v. Modicum fermentum
totam massam corrumpit: sicut pomus
infectum cetera poma inficit: et vna infecta
pecus inficit omne pecus.
¶ Terno quia quandoq; propter pecca-
ta malos deus punit bonos: quibus in bonis
illa afflictio non hanc rationem pene
sed medicinam: sicut pater. Ioseph. viij. Quia
Abraham peccante punitus est populus.
Item David: numerante populum: per-
cussus est populus peste. ij. Regum. xliij.
Idem patet in diluuii et sodomis etc. Et
quandoq; etiam ipsi boni sunt participes
aliquis culpe: quia non clamant contra
malos: cum tamen bene clamarent contra
vitiis: vel lupum vel leonem: si ingrede-
rent ciuitatem. Ideo dicitur. Exod. xxi. Ego
sum deus zelotes vindicans peccati pa-
trum in filios vsq; ad tertiam et quartam
generationem.
¶ Quarto peccatum est suffragiorum sub-
tractum: ex quo malo sequitur: q; pecca-
tum mortale nocet animabus: que sunt in
purgatorio: quas peccator non potest iu-
uare tam efficaciter: sicut si esset in gratia
constitutus: ratio quia nec orationes sue:
nec ieiunia: nec aliquid opus boni a pec-
catore factum directe prodest illis eo q; sic
mortuus: quia nobis opus q; habet effica-
ciam ex opere operante acceptum est deo
nisi persona operans sit accepta. Un. Bñ.
iij. Resperit deus ad Abel et ad munera
eius. Ideo dicit Gre. Et habet in decre-
tis. iij. b. in prin. Cum is qui dissidet ad
intercedendum mittitur: ratum est ad de-
teriora prouocatur.
¶ Quinto est damnationum perturbati-
um: peccatum namque mortale nocet etiam
damnatis in inferno: et hoc per modum co-
munionis: quanto enim plures sunt in in-
ferno: tanto maior est ibi horror: et pena: si-
cut si timent: qui comburitur addatur alijs
tione: magis augetur ignis: non enim
est inconueniens dicere q; damnatis sem-
per possit augeri pena accidentalibus vsq;

¶ Septimū est accidia in spūalibus. Non
curant enim hoīes de salute animarū vt
dunt tēpus qđ est res p̄ciosissima rerū rē.
punitio cōtra hoc p̄m fit per epidimias
et mortalitates. Iulia est ista punitio quia
tempus dedit nobis deus ad merendū
bene operandū. Ideo deus recipit sibi
tēpus locatū nobis. Vā similitudines de hō
directo alicuius domus: vel possessōis
cate: qui recipit sibi domū: si p̄sio siue cen
sus sibi per triennū non soluat ur: vel per
biennū alibi ecclesia: vt in c. potuit de lo
ca. et in l. ij. c. de iure. c. m. p. Ecce querit
dicit addam correptiones septuplū. Sed
nota qđ dicit contra:qđ superbia duricia
vestre. Dices tu: quare solum loquitur de
superbia: cum peccata sint septem: vt dicit
est. Respondeo qđ radix et mutum oīm alio
rum peccatorū est supbia: quam quivellet
euare peccare non posset. Vñ nāqđ pec
dit avaritia: nisi ex superbia quia deus de
dit legem homini: qđ deo acquirere bo
na in ille sine yfura. Licet autē qđ dicit
nihil inde sperantes: qđ dicitur in iſaia
quisitis rē. Sed avaritū vñ ex huius
legi. Ecce superbia. Sic de alijs peccatis: s
sic etiam ipenitēs peccator: non vult subijci
precepto dei mandatis: vt penitentiū agat
Ideo de talibus dicit. Job. xxi. Qđ dixe
runt: deo recede a nobis: scientiā viarum
tuarum nolimus: quid est omnipotēs vt
seruiamus ei: et quid nobis prodest si ado
rauerimus illos? Ideo dicitur. Ecclia.
x. Innitum oīm p̄ciū superbia est: qui tenuit
vñ illam adimplebit maledictiōe. Ex p̄

c q

¶ De tribus ultimis malis: que cau-
santur ex peccato. Sermo. x.

De penitentie

agite &c. In precedentibus dictum est de differentie et nomine malis: que sequuntur ex peccato: nunc vero dicendum est de tribus ultimis malis pro complemento huius articuli. Saluetur virgo Maria &c.
¶ Pro sermonis fundamento qui est de peccato. Oritur theologalis questio.

Queritur virum peccatum voluntatis et opus sint duo peccata vel unum. Arguitur quod sint duo. Multiplicatur inferior multiplicatur superius sed fornicatio exterior peccati est speciale voluntas etiam fornicandi peccati est speciale: sed voluntas fornicandi est aliud quam ipse actus fornicationis ergo si ista sunt diuersa et sunt peccata loquendo formaliter ergo sunt diuersa peccata.

¶ In oppositum. Actio inchoata non potest numerari tum seipsa consummata: sed peccatum inchoatur in voluntate et consummatur in opere. Secum quod dicitur Jacobo x. Concupiscentia cum conceperit parit peccatum vero cum consummata fuerit generat mortem ergo peccati voluntatis et operis sunt unum peccatum et sic questio manet pro utraque parte dubia. Ad questionem respondendum secundum Bonaventuram super secundo sententiarum distinctio xliij. questione prima quod dupliciter contingit comparari peccati operis exterioris et voluntatis interioris uno modo prout ista duo coniuncta sunt et ordinata ita quod unum est ex altero et sic voluntas interiori actu exteriori non facit diuersa peccata pro eo quod vnus est ibi contentus eterna auersio et vna conuersio: voluntas est que continentem conuertit duos ad bonum commendabile conuertitur. Non solum ad actum proprium sed etiam ad actum ad actum inferioris potentie qui ei subiungitur. Si autem comparamus voluntatem interiori opus exteriori prout sunt separata ita quod vnus peccat voluntate tantum. Alius peccat voluntate et opere. Peccatum voluntatis et operis sunt diuersa peccata. Et ad argumentum dictum in quo loquitur de multiplicato inferiori et superiori dicendum est quod verum est de illo inferiori cuius superius est essentialiter non sic est in proposito cum peccati sic accidens. Arguimus ergo penitentiam de peccatis tam voluntatis quam operis ad quam agenda nos ex-

hortantur verba preassumpta &c.

¶ Primum est tempus amissionis.

¶ Secundum est tempus perturbationis.

¶ Tertium est tempus eterne obligationis.

¶ Primum est tempus amissionis: per peccatum enim homo amittit tempus: quod est preciosissima rerum: nam si anima data posset recuperare in hac vita spacium medie hore: cariperet magis et preciosiorem illam reputaret: quam totum mundi thesaurum. Unde Bernardus. Nihil pretiosius tempore: heu nihil hodie vilius reputatur. Nota exemplum crisauri: de quo in quatuor dialogorum. et in omni &c.

¶ Qui in extremo vite tempus modicum postulat. Inducias usque mane &c.

¶ Sic ille dominus Nicolaus de sicilia qui cum esset pester percussus videns se mori propinquum misit pro quodam venerabili religioso qui cum venisset ad eum querenti quid postularet. Dixit: rogo te pater ut petas a domino inducias mihi decem dierum infra quos valeam disponere animam et bona mea &c. At ille dixit ei quod annos in hac vita peregrasti. Respondit: sexaginta. At ille et quare in tot annis neglexisti disponere vitam vestram? Modo autem petitis decem dies tandem ille ante terminum illius petuum cepit: cum vitam suam valde seculariter peregrasset. Ideo Eccl. xliij. Fili conserua tempus: et declina a malo. Nota consuetudo tempus &c. Ratio est: quia sic transit quod est irreuerabile. omnia alia bona temporalia si amittantur recuperari possunt: solum tempus irreuerabile est.

¶ Virgilius in x. eneidos. Stat sua cuius dies breues irreuerabile tempus omni-

bus est vitæ: hoc ergo tempus maxime perdit peccatum: non solum perdit: sed contra semetipsum: et contra largitorem temporis: qui est deus expendit in vanitatibus et peccatis. ps. Cum accipero tempus ego iustitias iudicabo. Ideo faciamus consilium Salomonis dictus: quid necesse est homini maiora sequerere: cum ignoret quid conducatur sibi in vita sua numero dierum peregrinationis sue: tempore quod velut umbra preterit Eccl. vi.

¶ Secundo est quietis anime perturbatio.

¶ Nunc est quia misera anima quiescit in peccato mortali. Cum enim quies sit terminus motus. Anima autem peccatoles sit semper in continuo motu cum voluntate peccandi: sequitur quod misera illa anima non

possit quiescere. Alia causa cum deus habeat animam quietare inquantum habet rationem boni: obiectum autem voluntatis et finis anime sit ipse deus. Aug. in lib. confessionum. In principio fecisti nos deus: ad te. et in quietum est cor nostrum: donec requiescat in te: sequitur quod nunquam anima quietatur: donec sit cum deo: seu tendat deum. Sed anima peccatoris est contra deum: recedit a deo per peccatum: quod est auersio a bono incommutabili et conuersio ad bonum commutabile secundum Augustinum. sequitur quod nunquam talis anima habebit quietem. hoc est quod dicit Augustinus in lib. confessionum. Iussisti deus &c. Et sic est ut pena sit si bi omnis inordinatus amor quem habet peccator: circa ea que mouent eos ad peccandum: qui amor est eis pena. Si voluntas ista videre clarius discurremus per singula peccata mortalia: et videbimus penas et amaritudines: que ex ipsis oriuntur. Contra autem dulcedines et consolationes et quietes: que ex virtutibus oppelluntur. primo superbus habens inordinatum amorem et cupiditatem honoris inquietus est quasi sibi videtur quod oves despiciant eum primo vixit: secundo filij: et alij qui videt se ab eis non tantum reuereri quantum debet. Ecce dolor et quietis perturbatio. Item quando intrat plateam vel quando transit: si oves non surgunt: videtur ab eis despicere. Item dicit superbus. Talis fuit capitaneus vel vicarius: ego non. Ecce dolor. Unde Hieronymus lib. ethi. Superbus inquit dictus est: quod vult super videri quam est. Qui enim vult supergredi superbum est. Sicut dicit Augustinus li. xliij. de ciuitate dei. Quod superbia est celsitudinis appetitus: hic autem appetitus nunquam poterit saturari vel quietari. Et ideo hoc peccatum est quietis anime perturbatum. hoc etiam dicit Augustinus li. ij. de ciuitate dei.

¶ Superbia peruerse imitatur deum: odit namque consociis equalitatem: sub illo sed imponere vult locum dominationem suam: pro illo. Ecce dolor: et inordinatus animus: et in quietudo anime. contra humiles quando sunt sibi magni honores dñi. Non nobis dñe. non nobis: sed nomini tuo &c. Ecce quies mentis et anime. Secundo auarus de oibus habet dolorem: quando enim videt in mensa proximi: si ideo et famulos bene comedentes dicit. O miser destructus sum. Et tantum dolet quod non sentit delectationem cibi vel potus. Si videt famam in

minutam. d. O miser perditus sum. Ideo Eccles. Cuncti dies erunt et doloribus pleni sunt. Ideo Seneca in tragediis. Anaro quid mala optas: nisi quot viuas. Si illius currit dicit. O miser: quot fortiores frangit. Si dormit somnari latrone celi: scit tu mures credit fures. Ecce inquietas anime: hoc est quod dicit Salomon. Eccles. v. Auarus non implebitur pecunia. Et qui amat diuitias non capiet ex eis fructum: quod videtur. Hieronymus. Auaro tam deest quod habet: quam non habet: cuius non implebitur pecunia: quod assimilatur inferno per augmentum dicens. Auarus est in inferno similis: qui quomodoque deuorauerit: nunquam dicit sufficit: sic nec auarus poterit satiari. Ideo Eccl. xij. Auaro nihil sceleris: postea subditur: nihil inquit quam amare pecuniam. Ecce inordinatus amor. Et subdit. Hic enim et animam suam venalem habet. Tullius de officiis libro primo. Nihil est tam exigui animi &c. habet ergo animam inquietam. Et hoc est proprium peccati auaro. Ergo auarus est deus anime perturbatio. Contra persona liberalis letatur: quando videt proximos et famuliam comedentes: et dicit. Comedam: et deus prouidebit nobis: si seruabimur eius precepta. Ideo ps. Iusti. liberales exultent in conspectu dei: delectentur in leticia. Item luxuriosus quantam penam habet: quando est philocaptus de aliqua doliella: vel viduarum. Uadit die nocturque: cum armis et magnis periculis. Non potest comedere nec dormire: sed vadit sicut hilitus. Unde versus. Nescio quid sit amor: nec amoris sentio nodum. Sed scio si quis amat: nescit habere modum. Et sic in rei veritate. Unde Augustinus. O amatores mundi non est requies ubi queritis: eam vitam beatam queritis in regione mortis. Et si consequitur intentum suum: statim dicit. Non: sed cum alia haberem maiorem delectationem: vel seruabo alium: modum: ut magis delecter. Quare dicit. ps. quod concupiscentia carnalis est infinita: et non habet terminum. Ideo Boetius. Quid deuolu prauibus corporum iniquarum: quorum appetentia quidem plena anxietas: facietas penitentia: nec est mirum de nostris iunioribus fatum: cum Salomon tam sapiens per luxuriam fuerit deuictus. Et dauid tam sanctus. Ubi Augustinus primo. soliloquio. Nihil esse censo: quod magis ex arte deiciat animam virilem: quam blandimenta famine: cor-

docuisse me confatus. Item Tullius de
 senectute. Cum natura sua deus: nihil po-
 nitur in mente prebabit: desideris scias huius
 diuino muneri: nihil esse magis contrarium
 quod voluntat. Sed que differetia est inter
 inmensum luxuriosum: et senem? Audi Sen-
 ecentem. Adolefcent luxuriosus peccat: sen-
 fer infans: sed peius est de persona nobili
 et graduata dignitate. Nam dicit filius
 gentius libro. ij. mitellogiarum. Quamuis
 omnibus auro: libidinis sit: nunquam tibi deie-
 rior cum se honorato misuerit. Libido est
 honestatis dum quod expedit nescit: sem-
 per est maiestas iraria. Item Tullius ad
 parrhenidē. An mihi liber videtur: cui mul-
 tier imperat: cui leges imponit. Vocat ve-
 niendum est. Egit abeundi est. Minatur
 extimecendum est. An ergo mirum? Sed
 nequissimum feruum etiam si in amplissima
 familia natus sit: appellandum puto. Perso-
 na autem casta si sit: de matrimonio coten-
 tatur: de sua societate siue sit luuensis: siue
 antiqua: alba vel nigra. Dicit vir. Suffici-
 ent mihi: vxor mea est. Alii autē qui non
 sunt de matrimonio non curant: loquuntur
 de illa materia: et viuunt leti: et queti.
 Ideo. ps. Reuocet consolari aia mea: sed in
 bonis carnalibus. Ergo in quibus? Rf. i.
 Memo: fui deus: delectatus sum. Item in
 iudis nunquam quiescit: sed semper in tristi-
 tia: manet: quia inuidia nihil aliud est: quod
 de bono alterius. Unde Greg. vii. mor.
 Inuidere non possumus: nisi cito: quos in
 aliquos cernimus meliores: quia dicit ps
 in. i. ethico. Inuidebunt tales: quibus sunt
 aliqui sses: aut fm genus: aut fm cogni-
 tionem: vel fm saturam: habitum: aut fm
 opinionem: quia dicit Damascenus. Inuidia
 est tristitia in alienis bonis. Et ps. ij.
 Epsi. Quid uolero iudis? De eo de quo
 est gaudendum delect. Quid uidet inuidus:
 alius plus honoratur vel ditatur: vel est
 in officio: et in amore principis: tristat in-
 iudis: et in corde. Unde est quidā
 versus. Inuidia inuida cōburitur intus
 et extra. Unde sic diffinit ab Augu. in ser-
 mone. Inuidia est dolor: felicitatis alteri
 Item Damascenus in sermone. Inuidia
 est ignis inextinguibilis. Item sicut tinea
 comedit vestimenta: sic inuidia cum qui ze-
 latur cōsumit et rodit. propterea Aug. de
 ciui. dei. Inuidia primum fui mordax est.
 Et Job. i. Paruum occidit inuidia. per
 sona aut charitativa non trahitur de bono
 alterius: sed letatur: et dicit. De sic cōfer

uia hec sibiſed recordare de me: quia ſum
creatura tuſuſcit iſte. Et charitate ante
dominus illi prouider abundanter. Ideo
apłs ad Gal. v. fructus autē ſpiritus eſt
charitas gaudium: pax et c. Gula etiam ſe
cum trahit dolorem et inquietudinem: quia
loſi ſunt cōmuniter potatiores: habentque
oculos ſcarlatineos: et tremunt: quauim
perit neruos. peccatur autē quattuor in
diebus in gula. primo modo cum in cibo pota
ordinatē tēpoſ puenitur. Secūdo cum
cibus nimis ſplēdidus preparatur. Tercio
cum ſibi plurimū vltra debuit: et natu
re cōſeque quantitatē accipitur. Quarto
cum nimis ardenti auiditate recipitur
Et quocūq; capiat gulam: quoque illu
rum modis: ſemp eſt inquietudine anime.
Nam primo anime requies impeditur qđ
corpus ante debitam horam impelitur. Uſ
ſcribitur. Uchi tibi terra: cuius reſpectu
eſt: principes mane comedunt. Secūdo
peccatur cum cibus ſplēdidus preparatur.
Nam ex ſplēdore cibi cauſatur repletio
Et videtur tales: totam curā habere de
corpore: cōra quo dicitur. Quorū deus
venter eſt. Unde Sene. palatū tuū fa
mes excite: non ſapores. Tercio peccatur
quantitate exceſſiua. Nam ſunt inordi
nate mortales diuerſarū ſpecierū car
nes: et fercula: ſub varijs cōdimētis: et alie
multiſormes cibosi manieres: vina gran
diaz: diuerſa: appetit illo tracti quo
potentis: diuerſitate huius humane na
ture fragilitas digerere: ac ſuſtinere non
poſſet. Et ſic ex corrupta digeſtione in hu
mores corruptos cibaria in coſpōib⁹ hu
manis tranſeunt: quos deo oſes febres
podagre: alieq; infirmitates: tandem ad de
ſtructionem vite deueniunt. Propter qđ dicit
Boetius de cōſola. paucis eſt minimūq;
natura contenta eſt: cuius ſacietas ſi ſup
fluis agere velis: aut inſolūdam: qđ inſu
diſeſt aut noſci. Ecce. xvij. Propter ea
pulam multi perierunt. Et in multis eiſa
erit infirmitas. Quarto peccat: qđ nimis
ardenti auiditate recipit: cōra qđ. Ecce.
xxvij. Noli eſſe auidus in omni cūlatio
necne te effundas ſuper omnem eſcam.
Exemplum de Eſau. Qui propter ſcutel
lam lenticularū: primogeniturā vendidit
Ideo hoc peccatum omnino abſciendum
eſt. Item iracundia etiam trahit ſecum pe
nam: quando iriſtat de aliqua iniuria:
et eſt cum deſiderio vindictę: ſemp cum
dolore: et in qđ dñe cogitationis circa vi

dicam: dicendum. Tu facis sic & sic &c. Qui
scriptis tuum librum: legi in quodam ser-
mone aliqua scripta manu propria: bone
memorie patris nostri: fratris petri: de
hieremia: qui dixit: q̄ viderat quendam
hominem: qui dixit eidem fratri petro:
q̄ non poterat comedere: nec bibere: nec
dormire: nisi mereretur vindictam de iun-
co. Et tandem interfecit eum cum suo na-
tali periculo. Ecce dolor et inquietudo.
Et pollicis iracundus cepit vindictam: si-
mile amicos & confanguineos illius. Si ce-
pit suspenditur. Si fugit bñtur: & per-
dit sua bona. Ideo Seneca. Ira in temeri-
tate pona est: dum periculum vult infer-
re non cauet. Contra: homo pacifici dicitur.
Tos miram mihi feculis. Et ego recipe-
re possem vindictam. Ideo parco vobis:
vt deus mihi pareat. Ideo Luc. xxi. In
patientia vestra possidebitis terram. Acidulus
enim trahit secum penam: a diabolo ri-
pularum: tentatur. Ideo Hieronymus. Sene-
ra aliquid boni facio: vt diabolus inue-
niat te occupatum. Cōtra. Mulieres que
nolunt laborare in domo: sed dicunt: vir
meus habet ancillas. Et sic istam octofe: et
per consequens temere: & deuote. Homo
ad laborem nascitur: aus ad rolandum
Job. v. Contra: dicitur homini labonolus.
Quod potest manus tuas insisteret opera
re. Ecclia. ultimo. c. Ecce quomodo pecca-
tor conturbatur a peccatis: & inquietatur
Ideo Isa. lviij. Cos impis sicut mare furi-
ens: quod quiescere non potest &c.
¶ Tertio peccatum est pene eterne obli-
gatum. Ro. vi. Stipendia peccati mors
est: & temporalis & eternalis. Apoc. xxi. Tū
dies: incredulis: execratis: homicidis: et
fornicatoribus: & veneficis: & ydolatriis: et
omnibus mendacibus: par sit illorum: erit
in flagro ardenti igne et sulphure: quod
est mors secunda. Nota octo genera pec-
catorum: que maxime hodie regnant in
mundo.

Timum cum dicitur timidis. Timidi sunt qui timore inuiso non audent donaz vitam incipere: vel inceptam continuare: dicit timore: aut detractionis: aut quia ti menti non posse sustinere penitentias. Sic eli qui timore non duplicentur alicui aliqd minus facit. Sicut sunt iudices in senen tia proferenda. Medici qui non dicunt in firmis: vt confiteantur timentes: ne displi cant infirmis: contra. Cum infirmas: et penit. retul. Aliter dicantur contra

ctus vſurarios: artifices in diebus feſtiſ
ſus laborantes ne diſpiciant alijs. Sicut
ſunt barbuienſes qui radunt barbas in
dominijs ⁊ feſtiuitatibus: ⁊ ſimiliter in
alijs contra quos. *3. illi* trepidauerunt
more vbi non erat timor. *Pſ. xliij.*
¶ Secundus eſt incredulus: ſicut ſunt *3u*
derſaraceni: heucriſtiani: ⁊ etiam here
tica: ſalſi chuianni: qui dubiſ de aliquo
fidei articulo: quia dubij in fide infideles
eſſi: vt dicit *tex. m. c. j.* de hereticis.
¶ Tertius ⁊ execratus. i. abſhominabilibus
facientibus peccata contra naturam: vt
eſt omnis modus luxurie: per quem non
poſſeſt ſequi generatio: ſicut ſunt mollicies
ſodomia: preteritum cum vxore: qd eſt gra
uius alijs ſodomijs: ei etiam deſtatuſ.
Talia enim peccata ſunt illa propter que
venit ira dei in die diſſidencie: de vita ⁊
honore clerico. Et de excuſibus prela. cle
rici. ⁊ in auctu. vt non luxu. contra natu
ram. *Collo. vii.* Tales etiam de iure cuiuſ
plimo iupplicio. i. morte puniri debent: vt
dicitur in dicto autentico. ⁊. C. de adulter. j.
Cum vir nubu in feminam.
¶ Quartum ⁊ homicida: non intelligitur
de iudicibus condemnantibus malefacto
res ad mortem: quia tales non peccant:
ſed merentur: nec proprie dicuntur homi
cida: ſed de illis qui occidunt ex vindicta:
ſine miſſe. Sub hoc crimine continentur
etiam qd detrahunt alijs. Item qui odium
proximis. Hoc enim tripiſi modo dicitur
homicidij. Unde dicit Clemens ⁊ habe
tur in decretis: de penen. diſtinc. j. Ho
micidium iria genera dicebat eſſe. Bea
tus petrus: ⁊ penam eorum pariter for
dicebat. Sicut enim homicidas interfe
ctores fratrum: ita detractores eorum: ſos
q. de diuina: homicidas eſſe maniſeſta
bar: quia ⁊ nui occidit: ⁊ qui odit fratrem
ſuum: ⁊ qui detrahit ei pariter homicida
eſſe demonſtrat. Item. j. *3oh.* Qui odit
fratrem ſuum homicida eſt.
¶ Quintum eſt fornicator. Nota hic
contra illos qui dicunt qd inter ſolutum ⁊
ſolutam: non fit peccatum: quem errorem
reprobat iſte textus quia nomine fornicato
rius intelligitur actus luxurie inter ſo
lutum ⁊ ſolutam. Et ſi dicatur cui fit ini
uria ſi conſentiat ad iniuriam? Reſpon
dendo: ſicut fit iniuria regi ſiquis ſome
tetur cum filia eius licet volente. Nec ob
ſtat qd in decalogo ſola mechia id eſt ad
ulterium prohiberi videtur: quia ſub nom

ne mechie intelligit omnia illicita cōcū-
ditur: ut dicit Augustinus et Isidorus. Et tota
ecclesia hoc vult: ut probatur xxxij. q. iij.
De hereticis. 2. q. v. Non mechaberis.

¶ Sextum veneficis. i. venenum facientibus
aut damnis: sicut sunt mulieres: que
recipiunt venenum: ut faciant abosum.
Item qui dant. Nota de illa muliere: que
comperiens filiam suam: que erat monia-
lis fore grauidā: peccatū filie dedit sibi
potionem: ut abortiretur: mater dedit ei
potionem: qua occideretur: et sic mortua
est hoc matre serio faciente: et hoc retulit
mihi ipsa mater.

¶ Septimum ydolatrie: ydolatre sunt di-
um et foris legi: qui considunt in demoni-
bus: et eos magis deum venerantur et
adorant: potest etiam dici de ydolatre sunt
omnes avari: usurarii: fures: raptores: sy-
moniaci: quocumque deus est mundus. Pro-
pterea apostolus vocat auariciam serui-
tutem ydolorum: Eph. v. Hoc scito intelligentes
quod ois fornicator: aut immundus:
aut auarus: quod est ydolorum seruitus non
habet hereditatē in regno christi et dei.

¶ Octauo et omnibus mendacibus: non lo-
quitur de mendacio officioso vel loco: quod
salia mendacia non sunt mortalia: nisi ad-
datur iuramentum: quia tunc esset periu-
rium: et consequenter mortale etiam si pro
salute alterius fiat: quia ut dicit Augustinus. Me-
mo ad salutē adducendus est opitulante
mendatio punitio: vel quocumque periu-
rium: ergo omnium predictorum pars est
stagnatio argenti: signe: et sulphure: quod est
mors secunda respectu prime: que est mors
corporalis: vel respectu prime: quod est mors
spiritualis: que est priuatio gracie gratia
facientis: ergo penitentiam agite etc.

¶ De acerbitate pene: ubi agitur de pe-
nis debitis peccato. Sermo. xj.

Eniteniam
agite etc. Supra quattuor
proximos sermonibus di-
ctum est octauo mortuorum
ad penitentiam prouocare
videlicet de peccati malignitate. Modo se-
quitur predicare de nouo motu: quod est
pene acerbitas. Ubi agitur de penis pec-
cato debitis: post hanc tuam: et loquor de
peccatore impenitente cui debetur infer-
nus. Saluetur virgo etc.

¶ Pro fundamento sermonis qui est de

acerbitate pene peccati debite in inferno.
Oritur de ipsa pena infernali theologia
questio.

Queritur. Utrum dānati cruci-
abuntur perpetuo
quattuor elementis. ¶ Arguitur quod non
ab illis non affligitur simul que habent
actiones contrarias et contraria non possunt
simul esse in eodem saltem in cōpōnēto
suis nec alternatiui quod affligit per ignem
solatōis est translati in aquam ergo dā-
nati non cruciabuntur simul quattuor ele-
mentis. ¶ In oppositū psumus ignis sul-
phur et spiritus procellarum pars calens
eorum ergo affliguntur aque et terra sen-
da que significatur per sulphur et aerem pro-
celloso qui dicit spiritus tempestatis et quod
affligantur per aquam pater Sapientie. v.
quam docet in illos aquas maris et flumi-
na concurrent duriter per testimonium
ergo dānati cruciabuntur perpetuo quat-
tuor elementis. et sic questio manet pro vera
et parte dubia. Ad questionem respon-
dendum est secundum Richardum de media villa
super. iij. sententia. dist. xliij. art. ij. q. 2.
quod dānati non tantū affliguntur ab igne
sed etiam ab alijs elementis cuius ratio
est. Nam habetur Sapientie. ij. per que
peccat quis per hec et torquetur hoies
vero reprobis per quattuor elementa pecca-
uerunt inquantū peccauerunt in corpori-
bus compositis et quattuor elementis et
inquantū inordinate dilexerunt elementa
neque solum secundum aliquos puniuntur
tunc ab elementis sed etiam corpus in ele-
mentum influentia punit et eos iustitiam
est ut quia rebelles fuerit creatori ois
creatura contrarietur eis in vltione: iuxta
illud Sapientie. v. armant vir creaturam
ad vitionem inimicorū: quia tamen ignis
et aqua ex sui natura magis sunt afflicti-
ua quam aer et terra. ideo magis sit men-
tio in cruciatu eorum de igne et aqua quam
terra et aere. Quia ignis magis est actu
magis aqua ideo sub nomine ignis dō
comprehendit omnem penam quam a re-
bus corporeis patiant ut cum dicit Math.
xxv. Ite male dicit in ignem eternum quis
autem illi qui sunt in purgatorio puniuntur
ut purgentur et agnis naturas purga-
tiam ideo videtur aliquibus quod anime in
purgatorio a nullo alio elemento nisi ab
igne puniuntur. ¶ Ad argumentū dicitur
quod de quolibet dānato quod ad nimum ca-
lorem transiet ab aquis nimum quod fr

burn sonare videtur dānatos peruriri
a frigido calido alternatiui nec tamen
crua aliqua imaginariū per aliud quia
per virtutem diuinam super naturaliter
habet ut in codex instanti esset tota afflictio
que fuit a calido et introducatur comple-
ta afflictio a frigido ita ut nec successine
ita recedente alia successine adueniet ne
ignis ad tales penas tollerandas camus
penitentiam agamus ad quem faciendā
nos exhortantur verba preassumpta et sic
de alia.

¶ Pro declaratione materie predicande.
Notandū quod cōmunis sententia theologi-
cum per fidem catholicā approbata est:
quod anime peccatoris in inferno duas pe-
nas patitur in generali.

¶ Prima est pena damni: que consistit in
priuatione diuine visionis.

¶ Secunda est pena sensus: que consistit in ex-
perientia alicuius nocui. Et de vtraque pe-
na probatur ista conclusio triplici medijs
debet. Ratione. Auctoritate. et exemplo.
¶ Prima ratio sumit a culpe et pene cōmen-
suratōne. Secundo sumitur a premij et pene
cōmparatione seu pōpōtione. Tercio
in timore incisione. Quarto a creature in
ordinata fructione.

¶ Prima ergo ratio sumit a culpe et pene cō-
mensuratione: quod oportet quod pena cōmensu-
retur culpe. Isa. lxxij. In mensura cōtra
mensurā: cum abiecta fuerit: iudicabo eā.
Nota in mensura scilicet pene cōtra mensurā
scilicet culpe est abiecta fuerit. scilicet a corpore:
quādo aut non est iudiciū in hac vita: quia
nec mali pōdigne puniuntur: nec boni pōmian-
tur: quoad iusticiā cōuertat in iudiciū
pōdicit. Statutū est oibus hoibus semel
morte: post hoc iudiciū. Constat aut quod pec-
cator duo in cōueniētia facit peccādo mor-
taliter. primo quidē: quia auertit se ab vlti-
mo fine: quod est deus. Secundo quod cōuertit se in
ordinate ad creaturā: quod fruit ea: cum isti
vni deberet ea: ut dicit Augustinus in lib. de do-
ctrina christiana. Ubi alibi dicit Augustinus quod peccātū
mortale est peccātū in cōmutabili bono: bo-
nus cōmutabilis adperere: ut non. s. ar. ij.
sermone. ij. parte. ij. Cōueniēs est igitur quod
aia dupliciter puniat. primo in priuatione
vltimi finis. scilicet dei. Secundo per reale passionē
a creaturis iuxta illud. Sap. xi. per que
quis peccat: per hec et torquetur. pōia pena
dicitur damni. Secundo sensus. Simile
dicitur de eo quod offendit regem: quod non solum
mretur pati pōcutionē ab eo: et eius gfa

priuari: etiam a vassallis eius: propterea
dicitur. Sap. xvi. Creatura enim tibi facio-
ri deseruit exardeat in tormento aduer-
sus multos. Item cū dicitur. v. pugnavit cū
illo ovis terrarū cōtra iherosolymos. Ubi dicit
Ugo de. s. victore. Iustus est pōndus rōne
iusticię: aie quod se pōtē vltimū: reb? subiecit
in culpa deo iudicāte eis sub iudiciā i pena
¶ Secunda ratio sumit a similitudine: seu cō-
paratione pene ad premij est talis. Si
cuius recte agentibus debet gloria: sic per
uerse agentibus debetur pena. Sed recte
agentes gloriabuntur et gaudebunt non solu
de vltimo fine. i. de deo: sed etiam de his: quod
sunt ad finem. i. de creaturis. ps. Delecta
sunt mihi in factura tua: et in operib? ma-
nuum tuarum exultabo. Ergo et peruer-
se agentes nō solum puniuntur per priuationē
vltimi finis: sed etiam per sensibilem dolore:
eis a creaturis illatur: et sic idem quod prius
¶ Tercia ratio sumitur a timoris incisione
neque est: quod pene inferni pro culpa: ut. s.
timore penas hoies a peccatis retrahantur.
Ubi dicit Isidorus libro etymologia-
rum. Et in decre. iij. di. fructe sunt autē le-
ges vti carni mōdiana corporeatur au-
dacia: tutas sit inter ipsohos innocētia: et
in ipsis ipsohos formidatio supplicio refre-
netur audacia: et nocēdi facilia: hec ille.
l. i. s. ff. de insti. et iure. ibi dicit. Bonos nō
solum metu penarū: verū pōmiorū quos
exhortatione efficere cupientes. Et Orati?
in eplis. Oderunt peccare mali formidine
pene. Nullus aut timet amittere id quod nō
desiderat adipisci. Qui aut habent volun-
tatem auerlam ab vltimo fine: non timent
excludi ab illo: quod magis timet perdere nū-
mum quam deum. Ad ergo pro excludione ab
vltimo fine: a peccando reuocarent. Ergo
oportet peccātū aliam penā adhiberi quam
peccātes timeant: et hoc est expōtia alicui?
nocui: que dicitur pena sensus: et sic idem.
¶ Quarta ratio sumitur a creature inor-
dinata fructione: quod si quis cōuertit ad finem
inordinate vritur: non solum pōtetur fine
sed etiam aliud nocumentum incurrit: ut
patet in cibo inordinate sumptio: quia non
solum firmitatem non confert: sed etiam
egritudinē inducit. Qui aut in reb? finē cō-
uertit: nō vritur finem quod dicitur. s. ad vlti-
mum finem. Ad ergo solum debet puniri per
hec quod beatitudine careat: sed etiam per hoc
quod aliquod nocumentū ab ipsis experiatur
has duas vltimas rationes ponit. Tho.
in. iij. contra gentiles. c. cxiij. Et sic patet

conuicti tunc non de peccatis mortali
 ¶ Tertia pena est flagellatio: quo cōtinue
 flagellabuntur et flagellantur a demoni-
 bus: ita q̄ nunq̄ habebūt requiem vnius
 momenti in spatio mille millium annorū.
 Jere. xvi. Seruatus hīs alienis: qui non
 dabunt requiē die ac nocte: sed post resur-
 rectionem corporum flagellabuntur vide-
 re demonēs etc. Hec refertur ad dicēdū
 prima pre. vi. Sicut pz. Isa. lxxv. Ubi cōm-
 nans deus peccatores: per os Isa. pphē-
 te sic ait. pro eo quocūq̄ et non repositis
 locutus sum et non audistis: et faciebatis
 malum in oculis meis: que nolui elegisse
 "propter hoc dicit dominus" deus ecce seru-
 mei concedent et vos eueris. Ecce seru-
 mei bibent: et vos sitietis etc. Quanta au-
 stē ibi sitis et quanta refrigerij penuria: pz
 in diuine euphone: qui tot annorū curri-
 lis petij guttam aque: semper petensq̄
 ad diem iudicij: nunq̄ habuit: nec habē-
 re poterit. Luc. xvi. Item cōtinue flagel-
 lantur interuēstate: pauperie/ infirmitati-
 bus/ senectute: et omni miseria postq̄ co-
 pta refectus: ita tñ q̄ non deficient: con-
 erit mors sine morte: defectus sine defe-
 ctu: et finis sine fine: vt dicit Grego. in
 dialog. Et in. ix. lib. moralū. *¶* Inueni-
 ligas q̄ corpora damnatorū reseruant in
 etate senil: quia oēs electi et rep. nō resur-
 gent in etate iuuentis: iuxta ill. 8. Eph. iij.
 Donec occurramus omnes inuicem in per-
 fectum in mensuram etatis plenitudinis
 christi. Et nota. Tpo. in. iij. sententiarum
 Et di. xliij. q. i. art. iij. Quod ergo hic
 dicitur q̄ flagellabuntur senectute: intellige
 quantum ad etatem: sed quantum ad la-
 bores et passionēs quas inferit senectus
 humano corpori.

• **imf**

Mat. xv. Beati estis: cum vos maledixerit homines &c. Gaudeat iterum merces vestra &c. Hanc rationem firmat Aug. loquens de casu primi hominis. cum. d. in fine. c. xvij. Cum igitur inquit huius futuri casus humani deus non esset ignarus: cur cum non sciret in iudicio agere malignitatem tentari: nullo modo quidem quod vinceret incertus: sed nihilominus prescius: quod ab eo femine adiuto sua gloria: idem ipse diabolus fuerat scilicet gloria maiore vincendus. Septima ratio est propter totius universi decorem. pro cuius declaratione notandum: quod disparitas partium cui pertinet ad decorem universi: ex parte partium in multis: ex parte in corpore humani. Quodvis enim oculis sit nobilior membrum pedes: et sic unum membrum altero nobilior: aut vilior: ita oportuit ut in corpore pedes in corpore faceret: quod si oia membra essent oculis posset esse corpus humanum: nec sic decoraretur: esset ornatus ager pulchrior: appet in vere propter diversitatem floribus coloribus: figuratur. Unde dicit Augustinus. de ci. del. li. xix. c. xij. Quod odor est parvis disparatissimis rerum suis cuiusque loca tribuens dispositionis: quod dicit Apostolus. i. Th. ij. In magna domo non solum sunt vasa aurea: et argentea: sed etiam lignea: et fictilia: et quedam quidem in honore: quedam in contumeliam: sic vestris coloribus varietate fit pulchrior. ps. Alitit regina &c. Vado ad propositum. Si homo esset impeccabilis tolleret decorem: et perfectio universi: ad cuius universi perfectionem: fuit necessarium esse quadruplicem differentiam: naturarum habentium intellectum. Quedam enim natura: quod finem se de sui natura peccare non potest: sicut est deus solus. Quedam vero est: que de sui natura peccare quidem potest: sed per gratiam non: sicut sunt angeli beati: et anime beate. Quedam vero et tertio est: que peccare potest. sed potest resurgere a peccato: sicut hominibus. Quedam vero peccare potest: sed non potest resurgere: sicut demones: et anime damnate. 3. mo dicitur Mat. xij. Ligatis manibus vestris &c. Si igitur homo peccare non posset: deficeret iste decor: et perfectio universi: ergo debuit homo apparere peccabilis: et sic idem quod prius. Et per hoc patet alia responsio. Ad primam rationem est in contra rationem allegatum: quod sapienter artifex non ita considerat quod competat parti edificij finem se accipere: sed etiam finem proportionem ad totum edificium. Et ideo una pars aliam meliorem facit. Ita etiam deus unum quodque facit in illa proportionem ad finem in quo com-

petit nature sue in ordine ad totum universum: sic respondet. Tho. in. ij. sen. di. c. x. q. i. ar. ij. in responsione ad primam articulum. Octava ratio est: propter creaturarum conditionem. Deus enim sic creaturas administravit: ut ipsas agere propriis motibus sineret. Quod ergo naturale homini sit ex libertate arbitrij agere: debuit hominem arbitrio proprio relinquere: propter quod dicit scriptura. Eccli. xv. Deus ab initio constituit hominem et reliquit eum in manu consilij sui. in libertate arbitrij. Unde dicit Tho. in. ij. sen. di. c. x. q. i. ar. i. In corpore questionis quod nulli creature coicatur est: nec coicabitur fuit: quod peccare non possit pro ratione nature sue. Hoc contingit ex imperfectione diuine potentie: et imperfectione creature: que hoc recipere non potest. Et etiam ex hoc quod quedam impossibilitas contingeret ex implicatione: contradictoriorum: finem Tho. Et per dictas rationes huius patet responsio: ad secundam rationem supra formatam in contrariis: ubi arguitur quod deus videtur esse causa peccati: cum possit illud prohibere: et non prohibeat: quod deus non potest esse causa peccati: neque directus: neque indirectus: sicut clarat. Tho. i. ij. q. lxxix. ar. i. i. corpore questionis. Contingit tamen quod deus aliquando non prebeat auxilium ad vitandum peccatum: quod si preberet non peccarent. Sed hoc totum facit finem ordinem sue sapientie: et insinuat: cum ipse sit sapientia: et iustitia. Unde non imputetur ei: quod alius peccat: sicut causa peccati. Sic gubernator: non dicitur causa peccati: quod non gubernat: quod non gubernat: non subrahit gubernationem: potens et debens gubernare. De autem non debuit facere homines impeccabiles: nec prohibere homines a peccato per rationes superius annotatas. Et quibus patet: quod conueniens immo necessarium est contradictione anime hominem facere peccabilem. Amen.

De modo iudicij. Sermo. xij.

Enitentia

agite &c. Supra sermone primo dictum est: de iudicantibus seu de iudicibus: qui erunt in iudicio universali: modo sequitur predicare de iudicandis: et de modo iudicij. Salutetur pius virgo Maria &c. Pro fundamento sermonis qui est de modo iudicij. Oritur de ipsis iudicandis

theologiae questio.

Queritur.

an magister sen. in quarto distin. quadragesima septima ca. iij. aliqui peribit et alii qui saluabunt qui non iudicabunt ergo ille in iudicio non comparabitur igitur. In oppositum citatur per causa criminalis tenetur personaliter comparere: sed omnes reprobis ad iudicium vocabuntur pro causa criminali ergo omnes oportebit comparere personaliter omnes etiam electi congregabuntur ut habetur Mathei tridemo omnes ergo tam electi quam reprobi personaliter in iudicio comparabunt et sic questio manet pro utraque parte dubia ad questionem respondendum est secundum Richardum de media villa super quarto sen. distinc. quadragesima septima articulo primo. q. quarta: omnes in iudicio personaliter comparabuntur consentiente singulis in presentia iudicis singulis parent ad diuine iusticie manifestationem et ut vult hic existens et preaudientes per sacram scripturam quod sic oportebit eos personaliter comparere diligenter coram tanto iudice extremam recipiant consolationem et ut singuli iudices quo ad humanam naturam videantur ad consolationem electorum et reproborum amplius afflictione reprobis enim in eius aspectu vehementer affligentur unde apocalypsis. vi. de reprobis dices montibus et peris. Cadite super nos et ascondite nos a facie sedentis super thronum et ad iram igni ad argumentum de quod omnes iudicabuntur quantum ad retributionem erunt tamen aliqui qui non iudicabuntur quantum ad disceptionem et sic intelligitur verbum gregory agamus igitur penitentiam ad quas nos exortantur verba preassumpta et sic de alijs.

Pro introductione sermonis. Nota quod firma conclusio est in sacra theologia: per fidem catholicam approbata: quod duplex est iudicium: particulare: et hoc est occultum secundum vero vniuersale: et hoc erit manifestum. Primum est in morte cuiuslibet quia tunc deus reddet unicuique iuxta opera sua. De quo iudicio loquitur apostolus. Hebr. ix. Statutum est omnibus hominibus semel mori post hoc iudicium. Nota post hoc quia post mortem redditur equalis retributio bonis et malis hominibus Nam in hac vita nec redditur talis: qua-

re quidem sicut dicitur. Eccli. ix. Unusquisque equum veant in iusto et impio: bono et malo: mundo et immundo: molanti victimas: et sacrificia cotemnti. Nec etiam reddi potest in hac vita talis equalis retributio: cum et iustus debeatur merces infinita: et reprobis eterna pena. Unde si daretur iusto pro premio totius mundi non esset condigna retributio. Et contrario si ois pena corporalis infligeretur iniustus: non esset condigna pena. Ideo post mortem datur retributio condigna. Ideo dicit apostolus: ubi supra post hoc iudicij. De hoc etiam iudicio particulari habetur. Eccli. iij. Demor esto iudicij mei. Sic enim erit et tuum. Vbi heri. tibi hodie. Scdm est iudicium vniuersale. Et hoc erit manifestum in fine mundi. De quo in hoc sermone deo dante dicemus. Et conuenienter fuit hoc iudicium a diuina providentia ordinatum duplici ratione. Primo quod qui libet homo est singularis quedam personarum est pars totius humani generis. Unde et duplex ei iudicium debet. Unus singulariter: quod de eo fiet post mortem: quando recipiet iuxta ea que in corpore gessit. Aliud iudicium debet esse de eo: finem quod est pars totius humani generis: sicut aliud iudicari debet finem diuinam iustitiam: et quod iudicium datur de cõitate: cuius ipse est pars vbi et tunc fiet iudicium vniuersale totius humani generis pñiuersalem separatim bonorum a malis et sic quilibet per omnes iudicabitur. Seda ratio queniens est ut retributio fiat perfecte tam bonis quam malis. Nunc enim solis aiaibus datur retributio tam bonorum quam malorum. Sed tunc aiaibus et corporibus: quod dignum est: ut sicut virtus operati est bona vel mala: virtus retributio accipiat. Jo. v. Venit hora: in qua omnes qui in monumentis sunt: audient vocem filij dei et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite: qui vero mala egerunt: in resurrectionem iudicij. Nec ostendit quod deus in iudicio cabit deus bis id ipsum: quod deus duas penas: quas quilibet sit sufficiens pro vno peccato infert: sed pena quod ante iudicij cõpente inflata non fuerat: in ultimo iudicio complebitur: post quod unusquisque cruciabitur: quo ad corpus et animam. Sic vbi no. Tho. in. iij. di. xlvij. q. i. ar. i. ad primam. Ipsi igitur presuppõstis notandum: quod loquens de ultimo iudicio vniuersali sex circũstantie interueniunt: quod in omni humano iudicio requiruntur. Primum est temporis intimatio.

eam: Ipse enim quasi ignis phans: et qua
herba fuloni: et confans sedebat: et emi
dano. **¶** Tertium est partium citatio.
Vult enim deus seruare illud: quod etiam
de iure ciuilitatum est: videlicet quod cita
tio partium debeat precedere: quia cita
tio est principium: exordium iudicii. Vnde
nec processus: nec sententia valeret. Et quā
do appel. sit. l. i. vel penultima. Ita facit
saluator. Mittit nuncium ad citandos om
nes homines: et erit illa citatio percipio
ria. Olim nāq; deus misit: et adhuc conti
nue mittit multos nuncios ad citandum
homines. Primo nāq; misit patriarchas:
postea prophetas: postea apostolos: post
modum doctores: et alios predicatorum: in
ter quos ego sum minimus: et indignus
nomine predicationis. tamen ex parte dei
vos cito ut compareatis: et pparetis vos
in die iudicii in valle iosaphat. **¶** Ille ergo
nuncius tunc erit Michael: qui cum al
tissima tuba clamabit ad omnes partes
mundi: videlicet ad orientem: occidentem:
meridiem: et septentrionem: dicens surgite
mortui: et uenite ad iudicium. Auctoritas
1. The. iij. Ipse dominus in iussu: et in vo
ce archangel: et in tuba dei descendet de
celo: et mortui qui in christo sunt: resurget
primo. **¶** Nota in voce archangel: scilicet Mi
chael: quod dicitur vox archangel: exco
nuescit erit vox christi imperatue. Unde
Joh. v. Venit hora in qua omnes: qui in
monumentis sunt: audient vocem filij dei
Sicut enim vox preconiis est vox principis
subentis imperatue: sed est preconiis obe
dientis executue. Tunc subito in iussu
omnes anime: q̄ erunt in inferno: purga
torio: paradiso: induent corpora sua diu
na virtute: non autem potest natura: nec
alicuius creature. **¶** Ecce dabit voci sue
vocem virtutis. **¶** O q̄ terribilis et admira
bilis erit vox illa damnatis. Sicut illis
qui sunt in carcere: ppter aliquod crimen
capitales: quando citantur: ut audiant sen
tentiam: ut suspendantur. **¶** De hac voce
dicit Hieronymus. Sine comedam: siue
bibam: siue quid aliud faciam: semper vi
detur meis auribus intonare vox illa ter
ribilis. Surgite mortui: uenite ad iudicium.
¶ Nota exemplum in vitis patrum de illis
duobus heremitis qui uenerunt ad colligē
dum palmas: quorum unus timens cecidit:
ad se reuersus dicit socio querenti
quid haberet: fuit mihi visum q̄ audire
rum illam vocem: surgite mortui: et uenite

ad iudicium: rogo te ducas me ad cellam
vbi ibi me inueniat illa vox. Et nos inferi
non timemus vocem illam: Adam tamen
ut vocem dei vocantis ad veniam: cum
erit Adam vbi es? Unde dixit ei Adam.
Vocem tuam domine audiui: et timui: quia
q̄ essem nudus: et abscondi me. **¶** Sen
t. iij. Et cum vox illa erat misericordia: quia
vocabat eum: et parceret euss ueniam po
stulasset: quanto ergo magis debemus ti
mere illam: quia erit rigida et austeritas.
Vox domini intercedentis flammam ignis:
vox domini concutientis desertum. **¶**
¶ Quartum est personalis comparatio.
Duplex comparatio erit. Una ex parte iu
dicis. scilicet christi: qui tunc apparbit ei
magno splende: et terrore: et in maxima
potestate: et potentia. Non sicut in primo
aduentu: quia tunc venit pauper: humi
lis. tanq; agnus mansuetus. Unde Job
nes baptista est videns dixit. Ecce agnus
dei. Joh. i. Et ideo iudei ipsum despe
runt dicentes. Nolumus hunc regnare
super nos. Luce. xix. Dicitur. **¶** Ps. lxxij. In
bitu militate iudicium eius subleuauit. Et sic
prophetauerat zach. vi. Exulta satis fi
lia syon. Jubila filia iherusalem: ecce rex
tuus uenit tibi mansuetus et saluator: et ip
se pauper zach. iij. Sed in aduentu ad
iudicium ueniet cum tanta potentia et ma
iestate: q̄ totus mundus tremet. **¶** Co
gnosceatur dominus iudicia faciens: ut di
cit ipse. Matth. xxv. Cum uenerit filius ho
minis in sede maiestatis sue: et omnes an
geli eius cum eo: quid de sanctis? **¶** Res
pon. etiam omnes sancti uenient cum eo ad iu
dicium: iuxta illud Is. iij. Dominus ad
iudicium cōsenatōibus populi sui a pen
cipibus eius cum senatōibus: id est sanctis
qui dicuntur seniores non ratione etate:
quia multi sancti fuerunt inuenies: et om
nes resurgent in etate iuuenilis mensu
ram etatis plenitudinis christi: sed dicunt
seniores non ratione etate: sed ratio
ne sapientie. ie signate per senectutem. Et no
ta cum dicit in sede maiestatis sue: quia
tūc christus sedebit: sicut iudex sedere de
bet quando uult ferre sententiam: ut in
ultimo. de re iudi. libro. vi. Nota similitudi
nem de auctulis cantantibus in arbore: q̄
superueniente falcone vel aquila omnes
pauescunt et silent. **¶** Sic considerate q̄
hic mundus sit quodam arbor faciens fru
ctus dignitatis bonorum: diuitiarum: de
litiarum: officiorum. **¶** Et quilibet uult

implere de fructibus istis capituli. Aues
vero iudicantes in hac arbore sunt omnes
creature corporales: primo sol iudic
tando ab oriente in occidentem: et econ
trario: In citare sol ascendit in hyeme ve
ro descendit. **¶** Secus primo: Omnis sol et oc
culus ad locum suum reuertitur: ibiq; re
nascens girat per meridiem: et flectitur
ad aquilonem: iuxta illud in circulo
terra. Idem de lunaret stellis aere: aqua: et
terra. Non faciunt nisi ludere pisces ma
ris: volucres celis: aialia in terra semper lu
dunt. Cantico. iij. Delectabar per singu
los dies: ludens coram eo omni tempore:
ludens in orbem terrarum. Ad lumen am
loquitur hic de ludo mundi: sed quando
ueniet falco: seu aquila: id est christus ad
iudicium: uenerit: iste ludus cessabit: et
omnes creature timebunt: et motus cor
porum celsium: qui est quasi quidam lu
dus cessabit. **¶** Ideo ecclesia sancta orat in
collecta vigilie natiuitatis domini dicens.
Precisa quesumus omnipotens deus: ut
venerunt tuum quem redemptorem le
ui suscepimus uenientem quoq; iudicem
secuti uideamus. **¶** Secunda comparatio
erit ex parte iudicandorum: qui statim
apparerebunt in valle iosaphat: ut dictū est.
Sed hic queritur quomodo illuc transibi
mus. **¶** R. Quilibet nostrum portabitur ab
angelis: qui nunc datus est nobis ad custo
diam. Et de electis quidem clarum est: sed
de reprobis non audeo dicere: nisi quia
saluator hic dicit. Matth. xij. Sic erit in
consumatione seculi: mitter filius hominis
angelos suos: et colligent de regno eius
omnis scandala: et eos qui faciunt iniqui
tatem: et mittent eos in caminum ignis.
¶ Nota scandala: id est illos qui peccant pu
blicet: eos qui faciunt iniuste: scilicet oc
culte. Sed differentia est inter electos et re
probos: quia electi cum magna reueren
tia ducentur ab angelis: sicut trahitur spon
sa ad domum sponsi. **¶** Sed reprobi cum
magno vituperio: sicut trahitur ad curiam
vel ad carcerem latro vel homicida inui
tus. **¶** Ideo Saluator ait. Erubunt ange
li: et separabunt malos de medio iustorum:
et mittent eos in caminum ignis: ibi erit
sternus: et stridor dentium ibidem. **¶** Nota
separabunt malos de medio iustorum:
quia videlicet iustos statuunt ad dexterā:
reprobos ad sinistram iudicii. Tunc aspe
ctus christi erit intolerabilis malis: et uel
lent potius esse in inferno: q̄ videre chris

tum irati. Ideo Job in persona damnati
sic ait: Quis mihi tribuat: ut in inferno
me abscondas donec: pertranseat furor
eius. **¶** Job. xij. **¶** Item Apoc. vi. Reges ter
re: et principes terre: et tribunes milites: et
diuites: et fortes: et omnis seruus: et liber
absconderunt se in speluncis: et petris mo
tum: et dicenti montibus: et petris cadite
super nos: et abscondite nos a facie seden
tis super terram: et ab ira agni. **¶** Quintū
est iudicialis diffinitio. Sed quia iudex an
teq̄ ferat sententiam: debet videre et ma
nifestare debita: vel merita partiu: recu
do processus. **¶** Sic christus. Ideo anteq̄
sententia proferatur: aperientur libri con
scientiarum: manifestabuntur omnibus
angelis: et hominibus omnia opera bona
et mala. De hoc est auctoritas noui et uete
ris testamenti. In veteri habetur **¶** Dan. ij.
Iudiciu: sedet: libri aperti sunt. In nouo
habetur. **¶** Apoc. xx. Uidi mortuos magnos
et pusillos stantes in conspectu throni: et
libri aperti sunt: et iudicantur mortui ex
his: que scripta erant in libris secundum
opera ipsorum. O qualis et quanta confu
sio erit reprobis: quia mala ipsorum erunt
omnibus manifesta. Remedium ergo est
ut procuretis uobis palium penitentie quo
peccata operiantur. **¶** Ps. Beati quorum re
misse sunt iniquitates: et quoslibet facta sunt
peccata. **¶** Ps. xxxi. Item. **¶** Petri. iij. Chari
tas operum multitudine peccatorum. **¶** Nota
charitas que scilicet habetur per virtu
tem penitentie sine qua non potest cha
ritas amissa a peccatore recuperari. **¶** Igitur
aperitis libris conscientiarum: et mani
festatis operibus bonis et malis christus
iudex ut deferat honorem patri et sanctis
omnibus: presertim illis qui erunt secum
assessores iterrogabit eos. **¶** Et primo dicit
matri interrogans eos de bonis: q̄ erunt
a patre dextra iudicis: Mater mea quid
uobis uidetur de istis. Tunc mater respō
debit. **¶** Filij ex quo uixerunt secundum data
uestra: caste: patienter: humiliter: obediē
ter pacifice. **¶** Et si quando aliqui eorum
peccauerunt fecerunt ante mortem pecca
tentiam ad mandatum uestrum: perfla
sionem predicationum uestrorum. **¶** Ideo sunt
digni regno tuo. Tunc christus interro
gabit apostolos: q̄ confirmabunt respon
sionem virginis: sic martyres: sic confesso
res: sic virgines: et ceteri sancti: et christus
dicit ex quo uidetur uobis omnibus: ego
tanq; iudex universalis fero sententiam

¶ pro declaratione & introductione mat-
terie nostre notandū qd dicitur penitentie:
fm qd virtus non assignatur partes
fm Tho. parte. iij. qd. artic. i. ad fm
eo: qd actus humani: qui multiplicatur
in penitentia: non comparant ad habitudi-
nem virtutis sicut partes: sed sicut effectus:
tamen penitentia scdm qd est sacramen-
tum: habet aliquas partes. pro cuius in-
telligentia notandū fm Tho. vbi su-
pra arti. Et qd sicut dicit. xv. Metha. du-
plex est pars. i. pars essentie: & pars quan-

De penitentie integritate

etum est supra. Semp enim debet hoi displicere: q peccauit. Si ei ei placet peccasse iam ex hoc peccatu incurreret: et fructus venie perderet. Et per hoc etiam facit ratio: et auctoritas. Ratio est: q contritio respondet culpe ex parte aduersus ex qua culpa habet quandam infinitatem. Et ideo vera contritio debet semp in inere. Et ex hac ratione patet differentia inter satisfactionem et contritionem: q satisfactio attenditur fm penam cõiunctam: que peccatori inungi debet. Et ideo potest terminari vt non oponeat ulterius satisfacere. Hec em̄ pena p̄cipue proportionat culpe ex parte cõuersionis: ex qua finitatem habet. Et ideo diuersa ratio est in ea: q̄ in p̄ritudo. Patet ratio. Auctoritas est. Aug. in lib. de p̄nit. Quid restat nobis: nisi dolere inuita. Ubi em̄ dolor finitur: deficit penitentiā. Si penitentiā finitur: quid delinquitur de venia? Ad idem Ugo de sancto victore. Deus inquit quādo absoluit hoīem dñs peccati ligat eum a vinculo perpetue detestationis. Cuius ad idem facit. Eccl. v. De propitiari peccatorum noli esse sine metu. Ergo nec sine dolore. Item Isa. xxxvij. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Dolor est exterior a sensibili: quia dī splendentia causat: et debet esse perpetuus in hac vita. Et predicta vera sunt de contritione in quantum est actus virtutis: sed fm qd est pars causalitatis in quantum scilicet continet p̄positum cōfiteri et satisfaciendi: non oportet: q sit p̄petua: sed sufficit semel cōfiteri et satisfacere. Et cōsequēter sufficit semel hoc modo conteri cum p̄posito cōfiteri: nisi in casibus illis: in quibus requiritur iterata cōfessio: et satisfactio. De quibus j. dicitur. ¶ Seco nota q dolor ille contritionis non oportet q sit cōtinuus quia necesse est q actus penitēns siue interior siue exterior interpollat ad minus somno: et alijs que ad necessitatē vite pertinent. Quādoq̄ etiā actus vnus virtutis impeditur: cum alterius magis necessarii. Et ideo pro tunc oportet intermittere actū illum impeditū melius boni. ¶ Tercio nota: q post hanc vitā non cadit contritio. Ratio est: q in cōtritiōe tria sunt. i. dolor: gratia et meriti. In beatis non est dolor. Ubi Isa. lxx. Oblitiōe tradite sunt angustie priores. Item Apoc. xxi. Jam non erit amplius neq̄ luctum neq̄ clamor: sed nec ullus dolor. In dñatōe vero non est gratia. In his qui sunt in purgatorio non est

meritum: q non sunt in statu merendi. Et ideo p̄prie pena purgatorij non dicitur satisfactio: q satisfactio opus merendi est. Sed largo modo dicitur satisfactio: vt debuit solutio fm Tho. p̄c. ii. q. i. dicta sunt. Et cōfirmat ratio: q si cōtra erit post vitam: ergo esset et culpe mortalis remissio. Cōsequēter est falsum: ergo et actus penitētie sacramentalis: cum dicimur cum p̄posito cōfiteri. Ista em̄ verba ad est pars sacramenti p̄nitētie contritionis: actus virtutis. Nam vt penitētia est habitus: mentum: requiruntur hec tria: vt dicuntur et scilicet cordis cōtritiō: oris confessio: et operis satisfactio: non tñ simul in actu: sed in p̄posito. In actu vero successiue succedunt: tamen successiue. Joh. xij. nōne. x. hoc sunt dies. Et autem notandū: q opera ista verba adduntur ad diffinitionē contritionis: prout est pars sacramenti penitētie: ut dicuntur: ideo tunc requiritur illud p̄positum cōfiteri et satisfaciendi: quādo peccatum cadit sub necessitate confessionis. Alias secus: q cōtingit in plurib; casibus vt patet. j. cum de confessione agitur.

De confessione. Sermo. x.

Penitentiā agite et. Ubi supra p̄terit mo sermone de contritione que est vna partium trium sacramenti penitētie: sequitur modo videre de cōfessione. Saluter virgo Maria etc. ¶ Circa confessionē ergo occurrunt duo principaliter consideranda. ¶ Primum de eius necessitate. ¶ Secundū de eius qualitate. Circa vtro eius necessitate: tria sunt videnda successiue. Primo de rationibus ad cōfessionē inductis amplectēdis. Secūdo de obiectis eius impeditis remouendis. Tercio de peccatis necessariis in cōfessione dicendis. Circa primum notandū p̄ cōfessionē dicendum: q cōfessio potest tripliciter sumi fm diuersas rationes: significans. ¶ Primo nāq̄ confessio est diuina magis significans.

Sermo. ij. de confessione.

ij.

¶ Seco est iudicialis cōdemnans. ¶ Tercia est sacramentalis absolvens. Et quidē illarum confessionum est necessaria ad salutem: de quibus vide qd scripsi in sermone deate Barbara q̄ incipit. Con fitebor tibi dñe rex: in introitu. Omnis erit post vitam: ergo esset et culpe mortalis remissio. Cōsequēter est falsum: ergo et actus penitētie sacramentalis: cum dicimur cum p̄posito cōfiteri. Ista em̄ verba ad est pars sacramenti p̄nitētie contritionis: actus virtutis. Nam vt penitētia est habitus: mentum: requiruntur hec tria: vt dicuntur et scilicet cordis cōtritiō: oris confessio: et operis satisfactio: non tñ simul in actu: sed in p̄posito. In actu vero successiue succedunt: tamen successiue. Joh. xij. nōne. x. hoc sunt dies. Et autem notandū: q opera ista verba adduntur ad diffinitionē contritionis: prout est pars sacramenti penitētie: ut dicuntur: ideo tunc requiritur illud p̄positum cōfiteri et satisfaciendi: quādo peccatum cadit sub necessitate confessionis. Alias secus: q cōtingit in plurib; casibus vt patet. j. cum de confessione agitur.

non suscepit veniam: illud fuit propter defectum ipet. Non autem propter defectum confessionis. In peccatore autem ob limato virtutis dicitur: sicut scilicet confessio et spes venie: que sine cōfessione haberi non potest. Tales ergo qui nolunt cōfiteri: necesse est vt male moriantur et desperant. Nota exemplum de illo: qui dum laboraret in morte: et inuaretur ad confessionem: ille nequitia plenus et ira: vigente diuino iudicio respondit coram omnibus alijs dicens: Poitq̄ deus offert mihi corpus et ego auferam sibi animam: quia aliam de eo non possum finire vindictam non attendens miser q̄ dum animam deo auferret eam diabolo tradidit in sui perniciem: et eternam damnationem. Et hec durities procedit ex diabolica insigitatione. Vide exemplum quod scripsi supra articulo et sermone. j. parte. ij. Tales etiam diligentiores curam habent de caliga aut de solari q̄ de anima. Quia si caliga aueratur: statim illam reparauit sed animam minime. Si camisia qualibet quādena lauat: q̄ anima minime etc. Ideo tene consilium scripture. o peccator: dicens. Ecclesia. iij. Non confundaris cōfiteri peccata tua. Et predictis ergo patet: q ratio naturalis dicit q peccator debet cōfiteri peccata sua. Et ideo respectu hoc potest dici q cōfessio sit de iure naturali. Nam dicitur petrus de tarantasio in iij. diuin. xij. Cōfiteri veritatem quando vbi quomodo: et cui oportet: est actus virtutis: et consequenter est de iure naturalis: quia omnes actus virtutis a ratione naturali procedunt. Et confirmatur ratio: ex eo q cōfessio est de iure diuino: vt patet in tertia parte sermonis. Ius autē diuinum dicitur ius naturale. Quia cui libet rei illud est naturale quod et a creatore suo imponitur: vt notat Tho. p̄c. ij. q. x. f. art. ij. Unde et Iheronimus dicit q Ius naturale est q in lege et euangelio continetur vt habetur in decretis. j. dñi. prim. ¶ Secundum medium est persuasio theologalis. pro cuius intelligentia nota similitudinem. Siquis enim vellet ingredi domum seu palatium cuius hostium sit clausum deberet recurrere ad ostiarium: qui haberet clauem vt sibi ostium aperiret: sic in gredi possit. Sic in p̄posito. Manifestum est enim q per peccatum mortale claudit ostium paradisi peccatori. Ubi potest dicere peccator illud Iere. xxxvj. Ego clausus

Jam nec valeo ingredi domū dñi. Si igitur
 peccator: vult intrare in vitā eternā: oportet
 q̄ currat ad eos q̄ habēt clauē: cuius
 modi sunt sacerdotes: q̄bus dicit Mat.
 xij. Quicūq̄ ligaueris sup̄ terrā erit ligatus
 in celis &c. Et Jo. xj. Quos remittis
 peccā remittent eis &c. Hās autē clauē
 vna principaliter dñs tradidit: petro dī-
 cens Mat. xvi. Dabo tibi clauē regni celi:
 loquē &c. Et dī. xvj. Sacerdotē: q̄ multū
 agit peccator: q̄ p̄ficetur sacerdos: q̄ sub
 eis ē et p̄tā inuocās auctoritatē clauis
 suarū. & dices. Aperi te mihi portas iustitie:
 ingressus ē eas p̄fitebor dñi hoc po-
 la dñi iusti iustabit in eā ps. cxi. Vñ An-
 bro. Cōfessio a morte aīam liberat: p̄fessio
 aperi paradiſum: cōfessio ipem salutis
 tribuit: q̄ nō meretur iustificari: qui in vi-
 ta sua p̄cni nō vult confiteri. Et Tertullius
 medicū est inducto diuinalis. Nam deus
 Adam peccantē vocatū dicens. Adā vbi
 es. Gen. iij. Hoc enim fecit diuina bonitas
 non ignorās vbi eēt: sed vt ex hoc daret
 sibi occasionē confitendi p̄cni suū: p̄sequē-
 ter veniā consequendi. Sicut ipse Adā
 non humiliter p̄fessus ē: sed se excusans
 dicit. Mulier quā dedisti mihi sociam: be-
 dit mihi de ligno & comedi: q̄ si retroquē-
 culpam in deū: quā talem sociā sibi dedi-
 dit: que sibi foret occasione peccandi p̄bitura.
 Sic fecit & Euā. d. Sarpēs decepit me &
 comedi. Et idē nō obtinuerit pō tūc veniā:
 sed postmodū eiecit de paradiso in penam
 p̄cni. Penitentiā vero agētes misere-
 ricordiam p̄cni sunt. Sic pleriq̄ hodie
 faciunt: q̄ qñ confitent nō accusant fessē
 vicem vel vt prout vel diaboli. Contra q̄
 dicit ps. Non declines cor meū in verba
 malicie ad excusandas excusationes in
 peccatis. Debet ergo et inductione dei
 peccator oīno confiteri p̄cni vt veniā con-
 sequat. Sic fecit Dauid qñ dñs misit ad
 eum m̄iam p̄phetā arguentem eū de
 p̄cni: aliter p̄fessus est p̄cni d. peccator
 iterum audiuit ab eodē p̄pheta. Dñs
 quorū trāslūti a te p̄cni tuū. q̄. R. xij. Uñ
 dicit ipse alibi. Delictū meū p̄cniū tui ē
 et tui. m. a. te nō abscondi &c. Uñ nota q̄
 oportet alternz de duobus esse: v3 q̄ aut
 peccator clamet ad dñm vindicare. Unde
 cum dñs induceret ad p̄fessionem peccati
 parricidā Caym. d. Ubi est Abel frater
 tuus? Nolenti Caym p̄cni confiteri: dñs
 cēt m̄cio. M̄q̄d cultos fratris mei fus-
 egor: subiungit dñs. d. Quid fecisti. Uos

sanguinis fr̃is tui clamat ad me de terra
 Nunc igit malicid̃? cr̃is fup terram
 aperuit os suum: suscepit sanguinem
 tui de manu tua. Gen. iij. Sic de So-
 lomo impenitens dicit Gen. xlvij. Ca-
 mo fodim? & gomoretz? multumque
 eliz p̃ctm̃ cor̃ aggrauatū ē nūmque
 damz video vtrum clamor q̃ vni-
 me opere cōpicuimur. Et h̃is ergo ba-
 ptiz q̃ ex prima inductione h̃ō d̃i con-
 teri p̃ctm̃. Si enim miam cōsequat̃. Iam
 Aug. Si h̃ō celat deus denigat: & si
 denigat deus legu. p̃. Beati quoz remi-
 sunt iniquitates q̃ quoz tecta sunt peccata
 ¶ Quartū n̄ edū ē autēctas scriptu-
 ralis. Quadruplex est scripturalis au-
 ctōritas habet q̃ p̃fessio p̃cti si necessa-
 ria autēctas habet in lege moysaica.
 Nam in veteri testam̃to erat in p̃cepto
 cōfessio g̃nialis. Sc̃ba a lege euangeli-
 ca. Tertia a lege canonica. Quarta a lege
 ciuili seu laica. ¶ Prima ergo autēctas
 habet a lege moysaica. Nā in veteri testam̃-
 to erat in p̃cepto cōfessio g̃nialis et
 indistincta p̃bationez sacrificioz p̃p̃e-
 rato statuta: putauit: vel hircus vel cap-
 reu ovis s̃m diuersitate p̃ctōz h̃abebat
 Leuit. iij. Ideo dicit prouer. xxiij. Qui
 aspidem dicit sceleris sua nō dirigit. Qui alii
 p̃fessus fuerit & reliquerit ea miam con-
 quetur. Item Isa. xlij. ¶ M̃arra si q̃d h̃i-
 bes ṽ in iherosol. J̃re Job. xxx. Si abieci-
 dit ṽ in hominē peccatū. ¶ Secūda autēctas
 habetur a lege euangelica. Nam saluato-
 re peccatorum cōfessionem iniunt: & quō
 nō expresse manifeste habetur p̃fes-
 samē figuratiue s̃istunt. Ũ dicit Tho-
 m. iij. sen. di. xij. q. iij. Non legit ṽ p̃fē-
 sione expressa iniuntio xpi per Iesū &
 Iacobum Jacobi. v. Confirmam̃ alteru-
 trum peccata vestra. S̃ bene significat̃
 xps p̃ceptū cōfessionē. Nam p̃mo qui
 dem p̃figuratio quedaz cōfessionis ini-
 untur in hocq̃ Jobāni baptiste cōfiteb̃
 tur p̃ctā: qui baptismo ip̃lius ad gratias
 ip̃li p̃parabatur. ¶ Sc̃do etiā in hoc q̃
 d̃ns sacerdotib̃ leprosis trāsmittit Luc.
 xij. & Mat. xij. Qui inquit non essent iho-
 sei testam̃ti sacerdotē t̃m̃ in eis nōm̃ testam̃-
 tū sacerdotū figurabat. Ũ dicit d̃ns
 leprosis. J̃te s̃olentis ṽos sacerdotibus
 Luc. xij. Nota J̃re: extra illos q̃ s̃m̃ s̃unt
 et p̃nt ad ecclesiam ire & vocant cōfiteb̃
 res ad domum. B̃ij expectant quādo in-
 firmantur vt tunc cōfiteantur. Sed d̃ns

bolus apponit aliud impedimentum: pro
pter qd confiteri ne possunt: et hoc sepe co
tingit. De it vt expedit. Scd o dicti Quidite
cōtra illos qui dicūt. Pater interogatis
me nō recordor: de peccis meis: nō de pecca
tis viciis: vel proximis bene recordant. Qui
dam autē sunt ita dispositi: qd nisi interro
gatur a pfectore de peccatis nō dicūt. Ta
les nullo modo veniūt cōsequi pñi. Debet
ergo peccator totū cō suum in cōfessione
aperire: curatur illis Tref. ii. Effundē sicut
aperiretur aqua. Peccata em̄ q latent in co
re: totaliter debent discuti: aqua totali
ter effundit de vase: ita q nec color: nec sa
por: nec odor: nec aliqd veligū remanet
in vase de aqua. ¶ Tertio dicit Usan: non
accusando alios: sic fecerūt Adā et Eua:
sicut dictum est supra parte. ii. ¶ Quarto
dicit Sacerdos: Alij. Nāq nō sunt
concelle de clauca. Un nec pñt abolueri: nisi
sacerdos eēt. Sicut et angelus vel Jo
hānes baptista: vel virgo Maria: vt dice
tur infra cū agatur de ministro huius sa
cramenti. Paret ergo q saluator: significa
tue precepisse legitur cōfessionē: et credi
tur etiā reppisse insinuat: q institutō sa
cramenti: pñet ad xpm: sicut q homo
er pfectiore excellentie sibi cōmissa: q nul
li aliq creature est cōlicata. Fuit etiā pñsi
gurata cōfessio in suscitacione Lazari
quādo anteq xps eūz suscitasset fecit mo
numētū aperire dicēs. Tollite lapidē. Ec.
3o. pñ. Per monumentū enim significatur
sia peccatorū seu corpus. Dat. xxiij. Ne
vobis hypocrite cūz oporet aperiri per
cōfessionē anteq de morte peccati ad vi
tam gratis susciteretur. postmodū vero di
xit aplos. Soluite eūz sine abire. Per qd
significatur absolutio sacerdotis: que sic
vocat em̄. Interim iudicis: iudicij sequi
tur. Quod papa dispensare nō potest q
aliquis ad cōfessionē nō teneat. Sicut
enim dispensare nō potest p prelatos ec
clesie q aliquis sine baptismo saluet: ita
nec q alijs sine remissione: sine cōfessio
ne: absolutioe cōsequat vt not. Tho. cō
tra gentē. c. xxiij. Hoc enim pñet ad pñi
statēz expellētie: que cōpetit soli xpo: sicut
q homo. Ipse namq solus potest cōferre
effectum sacramēti sine sacramēto: sicut
paruit in maria Magdalena Luc. ii. Et
muliere adultera 3o. viij. Scd bene posset
papa dispensare q non teneatur quis sin
gulis annis semel confiteri: q hoc est de

ture posuino humano vt in c. Ois vtriusq;
serus sup quo habet plenitudinē potes-
tatis. Extra de viu. pal. Ad honorez. Et
de concess. prebē. p̄posuistē cū finibz suis.
¶ Tertia auctoritas sumitur a lege cano-
nica: vt in c. Omnis vtriusq; seruus fidelis
postq; ad annos discretionis peruenierit
omnia sua peccata saltem semel in anno
fideliter cōfiteatur p̄prio sacerdoti: z in-
iunctam sibi penitentiam p̄p̄ius viribus
studeat adimplere: si cupiens reuerenter
ad minus in paschate eucharistie sacra-
mentū: nisi forte de p̄p̄rio sacerdotis con-
silio ob aliquā rationabile causā ad tem-
pus ab eius percēptione duxerit abstine-
re: alioquin: z viuens ecclesiastica careat se-
pultura. Hanc aut annuā confessionē ec-
clesia sancta statuit triplici ratōe. prima
vt omnes peccatores se cognoscant: quia
vt dicitur Ro. iij. Omnes peccauerunt et
egent gloria dei. Sc̄a vt cum maiori re-
uerentia hoies ad eucharistie sacramen-
tum accedat: iuxta illud i. Co. xij. p̄bete
autē seipsum h̄c: sic de pane illo edat: de
calice bibat &c. Tertia vt ecclesiā recto-
ribus vii subdit innotescant: ne lupus la-
teat inter gregē: z vt pietati agnoscat vult
tum peccos fur: z precauerē eis dicente
dño p̄ouer. xxiij. Disilenter agnosce
vultum peccos fur: tuosq; greges cōside-
ra. Nota hic de etate in qua teneret quilibet
confiteri: q̄ textus dicit omnino ānos
discretionis pueniri. Et videt q̄ anni di-
scretionis sunt illi āntē ābus p̄t homo
peccare mortaliter: vt plurimus: z hoc est
cum doli capax: q̄ tunc p̄t peccare. Ex-
tra de delic. p̄uoz. Si aduer. delic. l. i.
C. si minor. fe. ma. dixerit. l. iij. Hec autem
etas tunc videt incipere: q̄m iam trāsierit
v̄s. ann. Nam in tali etate constitutus p̄t
peccare. Quinimo vi dicit textus in d. c. i.
Quis audeat affirmare mendaciam: de p̄-
iuria nō esse p̄cā: Et his plena est p̄u-
lis etas: q̄nis in eis nō ita vt in maiorib;
puenienda videant: z loquit de pueris do-
li capacib; v̄z. vij. annoz: glo. etā dicit Glo.
i. Q̄m z dicit legitur: glo. etā notat in d.
c. i. in vltima glo. Q̄ d̄ oīno delictū cadit in
puerum p̄cōsis est doli capax: p̄ter delictū
etiam carnalis. ff. ad silen. l. i. §. impubes.
z l. exipunt. Et ideo videtur q̄ in tali etate
teneatur: quis cōfiteri. Et hoc p̄batur
per ter. dicit capli. Omnis vtriusq; seruus:
functa glo. que est ibi. Et in d. c. i. de delic.

que. Et facit p hoc ratio: pot in tali eta
te hō incurere i infirmitatē pethergo in
diger medicina pfectionis. pterea si po
teli hō in hac etate se obligare diabolo:
multo magis dō obligari hō pcepti
cōfessionē. ptra infans p. i. q. infra septi
mū annū cōstitutus est nō tenet ad hoc
pceptū cōfessionis. Ratio ē: q. infans
etas quicqd videt ignorat. C. de fal. mo.
l. unica. i. vi dicitur. in pupillus insti. de
in. vi sup. infans. Et q. infanti primus est
nō multū distat a furioso: q. huius etas
pupilli nullū intellectū habet: sed in piori
tate infanti ppter vilitatē rerū benignior
iuris interpretatio facta ē: vi idē ius ha
beat q. pubertati piori. Nec obstat qd
legitur in dialogo de puero q. n. annorū:
qui ppter blasphemā diuini nois de sinu
patris a diabolo raptus ē: cōsequenter
peccatū mortaliter: q. illud est de raro cō
tingentibus: q. vna iurando non facit ver.
Lex aut adaptat ad ea: q. frequēter acci
dunt. Non aut ad ea: q. raro eueniunt: vi
dicit ter. in. l. nam ad ea. ff. delegibus.
¶ Quarta auctoritas sumit a lege layca
seu ciuili: q. statuit in pfectione iudiciali q.
reus accusatus dō cōfiteri delictū. Unde
dicit lex q. ii reus accusatus ciuilitur: de
aliquo dāno dator: agitur ciuilitur. l. aq.
lia. d. accusatus cōfiteri alias si pbat
cōtra eū: debet cōdēnari in duplū ratione
infirmitatis seu negociationis: vi m. c. ad
la. q. l. cōtra negantē: vi dicit Tho. q. ii. q.
lxx. ar. l. q. si aliq. accusatur corā iudice:
de aliquo crimine qd cōmisit tenet dicere
veritatē: pter delictū iudici interrogā
ti: procedēt fm formā iuris: alias pec
cat mortaliter. Sit etiam dicit de re. l. e.
¶ Quintū mediū est experientia exēplaris
Nā multus exēplis ostenditur q. dānati fue
runt aliq. qui noluerūt cōfiteri: ppter de
multis legitur q. fuerūt reuocati ad vni
uersā a morte repētinā pseruati vi pterent
Unde l. q. in s. francā in quodāz mo
nasterio: quedā fuit puella sanctissima: q.
cum incipit ēēt abbatisse eam per oīa mu
triebat vi filiū. Cūq. admirabilis ēēt vire
facta ē tante fame: vi ad se videndū mul
tos de longinquis partib. attraheret. Ac
cidit aut vi qdā miles plurimū spūalis
ad eam videndā venire: cum ei pluri
mū placuisset: sepe venire cepit: vi cum ea
loqueret aliqd de diuinis: ppter qd ac
cidit: vi ex familiaritate nimia inter se
mita sumpta fiducia ceperunt narrare ali

qua in honestatē calefacti verbis ceperunt
se manib. tangere: crederetq. libidinis fla
ma in corpore: diabolo incitatus dei omni
At misera illa ppter pconūz scitantiā
perbis tumida: a verecūdie pudore vo
uicta dū inuicē famā pderet: potius vo
lupiceret: renuit cōfiteri: q.uis sepe laque
mas funderet. Factū est ergo pot. modū
cum vi obiret nō pfecta. Cūq. haberet ab
hoibus velut scā eūz magna gēta sepu
ta est. Uñ abbatissa p nepie sollicita oīa
aditrat sollicita: vi deū deuotū exorā.
¶ Illa hō eis subito appuit: qd potest
regituit. Cui abbatissa ait. Uolūm: vi do
cas nobis q. luter est tibi. Tūc primus alta
voce cantare cepit: dicere. Peccāte me: q.
nō penitente timor mortis turbat me: q.
in inferno nulla est redēptio. S. uoces co
perūt cātare dicere. Miserere mei de
salua me. Qd dūz audiuit statim dūgnū
flegit quare eēt dānata hoc eis modo ap
peruit. Sic enā legē de quodā mercator
re flurario: q. cūz penisset ad mouet ma
neretur ad cōfessionē: ille audire reuine
ret: quidā ex astantib. dixit ei. Scias re
eise dānatū si tu nolueris cōfiteri: pter
et nō reitueris alienū. At ille vi fertur
hoc solūz rēdit. Ego p. bābo si vera sunt q.
tu dicis: nō cōfessus vti finiu: sicut di
xit. pbatūz accessit. Legit enā q. fuit q.
dā in parib. Lombardie: q. dñe nolite
vigilāz tetinabat valde deuote. Cūq. in
quodā bello inter Bononiēses et mutinē
ses exorio fuisset vulnerat. ad mortē. ad
pedē cuiusdā arboris derelictus a suis:
auxiliū dñe inuocauit: qd postulauit ac
cepit. Nā tandū ē: adiuuātib. meritis
nec mori potuit quousq. sacerdos adue
nit: q. eum cōfiterē ab oībus pātis absol
uit. Itē duo frēs minores p viam alioq.
incedentes. quendā inuenerūt in qua leta
biliter vulneratū a latronib. q. motūz
esse putātes et eum sepelire volentes: ille
signū fecit q. vinceret. Tūc dixerūt ei. Vis
cōfiteri? Et ille dixit. Uolo: q. dñā cuius
diē ego ieiunabā sine pnia me mori non si
gnit. Ideo teneas pātē cōfiliū. Imo p
ceptum dñi dicēs. Ecce. ry. Ante mor
tem cōfiteri. B. motūz q. n. p. p. p. p. p.
fessio. Cōfiteberis vni: vni: et fati. q.
teberis et laudabis deūz glabieris in re
surrectionib. eius. Deo gratias B. m.
¶ De impedimentis cōfessionis.

Sermo. ry.

Enitentias

agat. Supra sermone p
rimo dictum est de orationi
bus ad cōfessionē inducen
bus ad cōfessionē inducen
bus. modo sequit pēdicare de obstacu
lis cōfessionis impedimentū remouētib.
Saluetur virgo Maria. C.
¶ Pro fundamento sermonis qui est de
impedimentis cōfessionis ostendit theolo
gus questio.

Queritur vtrum sacerdote ab
sentē teneatur pe
nitentē cōfiteri per scriptū. Arguitur q.
sic q. obligat ad faciendū aliqd si nō po
tēst totum cōplere. tñ tenet facere qd p.
Sed hōies obligātur ad cōfendū pātē
sua sacerdoti: ergo si aliq. hoc perfecte
cōplere nō possunt tenent facere de hoc
qd possunt: ergo si nō habent presentia sa
cerdotis cū pātē sua possunt magnifesi
tare per verbū. si possunt scribere tenentur
ea libi magnifesiare p scriptum: in opposi
tum. Sicut necessariū est cōfiteri verbo
vel nū si alit facultas. ita necessarium
est cōfiteri sacerdoti: si haberi pōt. Sed si
sacerdos haberi nō potest: ergo a simili note
tenetur ea homo magnifesiari sacerdoti
scripto q.uis nō possit verbo et sic questio
manet pter aq. pte dubia. Ad q. tione
respondendū est: scdm Rich. sup. iij. sen.
di. ry. ar. xxi. q. v. q. sacerdote absēte: nō
tenetur penitens tentione necessitatis ei
cōfiteri p scriptū: q. ad hoc non obligat
homo de iure nature: q. sacramentū pe
nitentie nō est in iudicio publico. Sed se
cretū. in quo iudicio. sacerdos tenetur pe
nitentē diligenter examinare pecca
ti et pēditis circūstantias. inquirendo vi
prudenter intelligat. quale ei debet prebe
re cōfiliū et remediū adhibere diuersis
experimentis ad sanandū egrotum se q.
q. de necessitate: nō tenetur penitens
sacerdote absente p scriptū cōfiteri ei et
ppter incoūuenientia. q. ex scripto eueni
re possent et argumentū dī. q. frequenter
cōtingere pōt q. obligatus ad faciendū
aliqd. per vni modum nō tenet illud fa
cere. si modū illum obsequare non pōt: se q.
q. q. hōies homo teneat cōfiteri verbo
vel nū tamē nō tenetur de necessitate cō
fiteri. q. cōfiteri non pōt predicto aliquo
ram modor. cōfiteamur igit pātē nostra
et uali omib. demonū. de nō cōfiterendo pec

cata fidem non adhibeamus. et de ipis
agamus penitentia ad quā agendā nos
exhortantur verba pēsumpta. C.
¶ Pro introductione sermonis: notandū
q. diabolus maxime nitit impedire illud
opus q. est maxime vtilitatis. Nam vi di
cit Aug. in lib. de pnia. Cōfessio est salus
aiar. dissipationis vniar. restauratit vni
tū. oppugnatit demonūz. Quid plura?
Obstruit os inferniportas aperit para
disciditro diabolus vi a cōfessione retra
hat mīos impedimētor. laqos opponit.
Ista ser. v. 3.
¶ Primum est pudor: cōfidentia.
¶ Scdm est timor: sanis acendi.
¶ Tertium est dulcedo peccandi.
¶ Quartum est spes finaliter penitendi.
¶ Quintū ē desperatio veniā cōsequēdi.
¶ Sextum est diffidentia.
¶ Primum ergo impedimentū est pudor:
cōfidentia. Illud tñ cōter hypocritas et
superbos: qui volūt apparere hoibus de
sotis sani et mundi: cūz tñ sint mīos infir
mi et turpissimi: similes phariseis hypocri
tis. Cōtra quos dicit dñs Mat. xxij. Ue
vobis scribe et pharisei: hypocrite: q. simi
les estis sepulchris deauratis: q. sōus ap
parent hoibus speciosa. intus hō plena
sunt ossibus mortuorū: et omni spurcia.
Et ideo tales aut nolunt cōfiteri oīno:
aut cōfident quidem alia pātē: sed non il
lud de quo vale erubescunt. Uel q. q. cō
fidentur diuersis sacerdotib. diuersa pec
cata: q. erubescunt aperire totam saniez
peccatorūz vni medico. Contra ergo hoc
primum impedimentum sunt tria reme
dia seu tres considerationes.
¶ Primum ergo remediū est considera
tio naturalis rationis.
¶ Scdm est cōtēplatio diuine intuitiōis.
¶ Tertius cōparatio future confusionis.
¶ Primum ergo remediū est cōsidera
tio naturalis rationis. Debet enī homo
considerare infra se et dicere. B. q. si
non erubui peccare q. est inhōne sumū:
et viliissimū: quē erubescam cōfiteri
q. est honestū et iustū et viliissimū? Ber.
¶ Infans nimia hoim: pudet abui et non
pudet inq. nari: pudet sordes abstergere:
et non pudet sordes cōtrahere. absterge
caliga et cōtēntur anima. Nota contra
plurimos q. nō verecundatur facere pec
cata: et verecundatur dici peccatore: vi
mentes magis famam perdere q. cōfē
tiam: cum tñ conscia sit bonum propriū
euij

Tertium remediū est future pene grauitas: quā incurreret hō si nō pñteret. Job vi. Qui timet pñnam: irruet sup eūz nix. Nota pñnam. i. talem penā sine penitentiā. Irruet sup eūz nix. i. pena eterna. Vide in libro de vitis fratris nrostrz pñtiti. c. de intrantibz religione ex cōsideratione pñaz presentis z futurarū. Ideo ecclesia sancta orat feria. vi. post dñicam in passione dices. Cordibz nrostris qñsum dñe auribus gratie tue benignus infunde ut pctā nrotra cōsuetudine voluntaria cohibentes. tēporaliter potius maceremur: q̃ supplicijs deputem ur eternis.

Tertium impedimentum est delectatio specandē q̃ illa allicit pñdes: sicut cātus venat. Et facit hoīem cōtinēre pñm Aug. lib. i. l. ho. Omne pñm cōsuetudine vi leuitur: et sic hō qñ nullū sñ: dolozē pñt. Vbi putridū est nō dolet a dño dolet nō est sano habendū. sed pro mortuo imputandū. Contra autē hoc vulnus diaboli: tribus alijs xpi remedijs est subueniendum.

Primum est loci z tps incongruitas. Secūdum est dolor admixtibilis. Tertium est finis calamitas. Primum ergo remedium est loci z tps incongruitas: quia hic mundus est nō est locus gaudiū: sed meroris: z tps presentis vite requirit potius merorem q̃ gaudiū z letitiā. Et ad hoc oñē dendum infans qñ nascitur incipit flere. Ideo dicit Aug. tñ. de ci. dei. c. iij. Infans qñ non a risu: sed a fletu ordiur hāc lucem: quot maloz passura sit nesciens pro phat quod āmo dōsolum qñ natus est ferunt resisse z iohāsem nec est boni aliquid mō sruosus r ius ille pñtend. Nā magistarum arduū fuisse phibctur iuencioz qui dem illi nec ad pñtis vite vanā felicitatē cōtra suos inimicos. pñdes potuerūt.

Minio appe rege assyriorz cū esset ip̃e re bacrianorū bello supatus ē. Nec ille. Jgiet ex quo ip̃s z locus esset sñenis: debem⁹ flere ex veritate pñiez nō delectatē pec cati notia vegetari. Nota sñis. De fure vel latrone sibi dūc ad furcas tētridendo z gaudēdo c. reputaret fatuus q̃ deberet flere z veniam z orationes ab alijs postulare. Sic in pñsio. pñtō iam dñatus ē ad mortē eternā pñsiam latā in curia iulitrie diuine: q̃ scriptis notariis eius s. q̃ ezechiel pphā dices Anima q̃ peccauerit ipsa mouet Ezr. xviij. Et cōtinuo dūc ad furcas sferunt velocissimo cursu solaz: ergo dō flere z veniā postula-

re potius q̄ gaudere: alias fatu' est. Ec-
clesia. xij. Dufica in luctu: oportuna nar-
ratio. Uñ Augu. In valle miserie sumus
in qua magis est flendum quo minus fle-
mus. Quid iam capitis inier tot aduerſa
gaudere pōt? Ideo quomdie clamam' ad
virginē dicitēs. Ad te clamam' exules fili
euead te fili. ge. 2. flē. in hac la. val. Si v'
ta preſens ipſo eſt ſediq; nemo facit ſeſtū
ante vigiliā. Totū aſt ipſo vire plerūq; eſt
vigilia q̄daz future ſolēntia. Et iō ſem-
per eſt a viuis z gaudijs noſijs abſtinen-
dum z nō gaudendū. Alias q̄ facit ſeſtū
hic faciet vigiliā poſt mortē cum maxima
et eterna penuria z fame et ſiti. Sicut p̄z
in diute epulone: q̄ nunq; potuit habere
guſtū aque. Luc. xvj. ¶ Scdm̄ remediū eſt
dolorū admirabilitas: q̄ v' dicit Boetius
Ois dulcedo felicitat; hūane: multis ama-
ritudinib' eſt reſperſa. Aug. Tātū malis
hic vita repleta eſt v' cōparatio eſt: mors
remediū putei eſſe nō pena. Vir. Optima
quos dicit miſer; 2c. Et iō fatuus eſt ille
qui ppter dulcedinē p̄ci tantis miſeris z
malis admira': dimittit p̄nāz fructuoſaz
Nota ad ppoſiti pabolā: q̄ habet in Bar-
laam de illo q̄ fugiens vincomē cecidit in
puteū 2c. Et exponit ſicut ſcripſi diſſica-
tū aduentus ſermone q̄ incipit. Sciuto qm̄
prope eſt regnū dei p̄ci. 2. ſupra art. xl. ſer-
mone. i. p̄ci vlti. Nota etiā exemplū Alexā-
dri q̄ v' dicit in quadaz terra hoieſ ſenes
depictos in pariete: z titulus dicebat. Hic
vixit vna hoia vel vno die: vel duobus: vel
tribus ad plus: q̄ ſolū dies leticie cōputa-
bant 2c. ¶ Tertium remediū eſt finis ca-
lamitatis: q̄ ex delectationē peccati nihil re-
manet: niſi conſuſio z luctus. Prover. xij.
Extrema gaudiū: luct' occupat. Quid em̄
auiaro remanet de oibz diuitijs ſuis: niſi
extrema paupertas? Quid luxurioſi: niſi
corruptio z vermis. ¶ Quid ſupbioſi: niſi
vilitas 2c. Et oibz his eterna dānatio iuxta
Job. xij. Tenet tympanū z cytharā z gau-
dent ad ſoniū organi: ducti in bonis diis
ſuos: z in ſpecto ad inferna deſcendū. No-
ta hic ſimilitudinē hoſpitij: q̄ qñ peregrin-
us viator declinat ad eū ſuū ad hoſpitij
ſuum: apertis brachijs z leta facie recipit
ipſum: parat menſam: ſermit lectum: z oia
ibi poſſibilia facit ſibi ad ſui delectationē.
Sed qñ vult recedere artaz ratioūē z lar-
gam mercedem erigit ab eo 2c. Sic facit
mūdus hoī perōi. Qd dicit ſcriptura. Ec-
cle. xi. Si annis multus vixerit hō: z in his

obtus letus fuerit: meminisse de tentationibus et diebus multorum: quod peruenit in tantum argumentum. **¶** Quartum impedimentum est ipse finalis penitus. Et hoc peruenit illis ex spe diu viuendi vel ex nimia confidentia diuine misericordie potius est nimia presumptio quia multi sunt decepti et quandoque decipiunt a diabolo suggerente. Contra hoc est triplex remedium. **¶** Primum mortis dyabolas. De qua vide quod scribitur supra ar. iij. sermone. **¶** Secundum est triplex remedium est per gratias: quod quanto plus in peccato perseverat: tanto eius diuina peccata et peccata efficit grauius. **¶** Tercium est de peccato de peccatitudine. Tanto grauiora sunt peccata: quanto infelicior aliorum peccatorum aliorum. **¶** Et sic. **¶** Non faties de simo. **¶** Et sic. **¶** Suetudo non minuit peccata sed augere. **¶** Tertium remedium est confessionis difficultas. Debet esse difficile peccata: quod quanto in peccato perseverat: tanto difficilius erit eius peccata. **¶** Propter dominum peccata cui subiecit. Propter quod dicit Iere. xij. Si potest mutare et tyro peccata sua: et perdis varietates suas: ille tuus poterit inficere cum didiceris malum. Nota ad hoc figuram de conio: quod semper infusus ab archa non reuerfus est. **¶** Sen. vij. Ad idem facit quod scripsi in sermone de peccatis in genere ar. i. Sermonem. **¶** Vbi agitur de gravitate peccati parte. **¶** **¶** Quintum impedimentum est desperatio penam consequendi: quod contingit ex gravitate vel diuturnitate peccati. Dicit enim unum peccatum Caym. Maiores est iniquitas mea: quam ut veniam merear. **¶** Sen. iij. Sed mitatur. Talis est fuit Iudas: qui ex desperatione venit laqueo se suspendere: et diffundunt omnia viscera eius. **¶** Act. i. Contra hoc ergo est triplex remedium. **¶** Primum est passionis Christi efficacitas: quia meritis passionis eius incomparabiliter excedit omnia peccata mundum illud. **¶** Jo. ij. Siquis peccaverit: advocatus habemus apud patrem eius Christi nullum ipse est propitiatus pro peccatis nostris. Non pro nostris autem: sed etiam pro totius mundi. Item Job. vij. Etiam appenderent peccata mea: quam amara meretur calamitas quam patior in ista terra: quasi arena maris hic grauior apparet. Nota Calamitas quam patitur. **¶** Secundum est crucis et passionis Christi. **¶** Et secundum remedium est infinita dei misericordia in universis maior omni iniquitate hominum demonum. **¶** Nunquid oblitiscetur misericordia dei aut contemnet in ira sua misericordiam?

[illegible]

damus: fuit ad pperandum pccā. Ro. vi.
humiliamus dico ppter infirmitatē car
nis vr̄e. Sic ut ex exhibitis mēbris vr̄is
seruire inmunditē: et iniquitatē ad iniquitatē:
ita nūc exhibere mēbris vr̄is iustitiam in san
ctificationē. Quid ad pposuit pueros non
magister Soffredus ad fornicatōnem in sua
poetria sic ait. Sz potes si arcusz bilates
animū. Si corp̄ debile sit fortē: exiguas
vires supplere mēmo. Ipe grandi facti.
grauitas cuius volētū est leuiss: et leuitas
aio cūqz rebellē ē grauius: ergo vti et
erit leue natura mereri. Deo gratias.

¶ De confessione. Sermo. xviii.

Enitencia 33
agite &c. Sequit̃ videre de
peccatis necessario in cōfessi-
one dicendis. Salutetur
virgo Maria &c.

¶ Pro fundamento sermonis q̄ est de cō
fessione oritur theologiae questio.

Queritur virum homo tenet
morali tam secreta q̃ publica. Arguitur
qn̄o. habet extra de accusationib⁹. Et admo-
dia perperat sceleris: nō indiget clamo-
re accusationis. ergo de scel' erit. q̃ uide-
ter perpetrata sunt. nō tenemur cōfiteri.
In oppositū d̃ quolibet pctā morali tene-
mur integre penitere. S3 integra penitē-
tia nō tantū cōprehēdit cōditiones. S3
etiā s̃fessionē & exteriorē satisfactionē. si
possibile. ergo hō tenetur cōfiteri oīa pctā
mortalia tam secreta q̃ publica & sic que-
stio manet p̄o vitæ p̄e dubia. Ad que-
stionē respondendū est sc̄m Richardū
de media villa. sup. iij. sen. di. rviij. ar. iij. q.
iij. q̃ homo tenet cōfiteri oīa pctā mora-
lia tam secreta q̃ publica: q̃ & secreta.
morti debeat interius p̄ c̄trituōē deferri
tamē debent ad sepeliendū exteri⁹ p̄
cōfessionē & q̃ nō sufficit. aliqd̃. q̃
iudici n̄ sit et nō in forma iudici. q̃
iudex debet indicare sc̄m allegata. ergo
pctā publicata sc̄m magnificēta sacer-
doti sicut hōi. quia tñ nō sunt ei magnifi-
cata sicut vicario dei. oportet ea cōfiteri:
ad argumētū dī. q̃ iū auctoris intelli-
genda est in foro contentiosorū iudiciū
malum de interiori ope nō in foro penitē-
tiæ vbi principalis iudicator de immen-
to. cōfiteamur ergo pctā oīa & penitentiā
agamus ad quā agendā nō expositus
presumpta verba &c.

delectabilia q̄to magis in sp̄itū p̄siderāter
tanto magis cōcupiscētia nata sunt mo-
re: v̄r dicit in .iij. ethicorū. Et idco pōt con-
tingere v̄r cōfessio talia q̄rens: s̄ vbi cōfē-
ti noceat. Et sic q̄q; deficiant a suo serui-
tū: iniquitates seruantes s̄m Thō. ibi.
¶ Sc̄do rēgrit ad hoc: v̄t p̄m̄ subiacent
necessitat cōfessionis. s̄ v̄t sit actualē. Nāz
de originali nō est necessaria p̄ritio nec cō-
fessio. Unde sup̄a sermōe l. hūius articuli
pte. ij. nō. Rō duplex ē. p̄mo q̄ originale
nō est cōmissū a nobis: sed per Adā a
natura cōtractū. Rō. v̄. per v̄num hōiem
p̄ tñ intravit in mūndū r̄. Et idco nō re-
quirit act⁹ noster: nec p̄ritio: nec cōfē-
sionis ad eius remissionē: nisi p̄ accidens
si sit obis in recipiēte baptisimū vel p̄niam
Ois ei res p̄ quasq̄s cās p̄rah̄t p̄ eadē
dissoluitur: v̄r dicit canō in .c. de reg. iur.
Et lex. ff. de reg. iur. l. si tñ tā naturale: Se-
cunda rō est: q̄q; originali nō debetur p̄na
sensūs sed solū dāni p̄ f̄at: q̄ in eo nō ē v̄p̄
s̄ocedat aduersio solū. Et tñ nō est de eo ne-
cessaria cōfessio: q̄ sit ad hoc: v̄t p̄cōi p̄nē
tēti misceat p̄na a sacerdotē. p̄terea ē
fecit p̄fessionis p̄cedit ex auctoritate clauis
sacerdotib⁹ collatā: ad remissionem autē
originalis nō rēgrit p̄tās clauis: q̄ a mu-
liere collat⁹ baptisimū remittit originale
¶ Tercia cōditio rēgrit q̄ sit mortale: q̄
de venialib⁹ nō ē necessaria p̄fessio. Et rō
nō assignat p̄cōi de tā. in .iij. d. r̄. ar.
Qz p̄ venialia nō sit sep̄ato a regno eccl̄ie
tristiphantie: nec a regno militū. Cū ē
go p̄ ipsa regnū nō excludat nō indiget de
necessitate officio clauis: p̄ q̄ regnū ap̄t.
Mon ergo necesse est cōfiteri venialia p̄ se
loquēdo. Nec obstat 3. ac. v. Confitemini
alterutrū p̄cā v̄ra: q̄ hō illud q̄tū ad
p̄cā mortalia ē p̄ceptū: quāsi ad venia-
lia excludit: f̄z Thō. i. iij. sen. d. xvi. q̄. ar.
ij. q̄. iij. ad p̄m̄. Per accidēs autē pōt ēre
necessariū cōfiteri venialia s̄m p̄. vbi sup̄a
vel rōne dubij q̄ credunt ē salutarē
rōne statuit: q̄n hō q̄ tenet cōm. r̄. t̄. r̄. t̄. r̄.
nō h̄z nisi venialia: vel rōe p̄cū liq̄ venia-
lis delectatio ad hoc p̄ducta est: q̄ nisi q̄s
se ab ea aduocatur traheret in mortale: s̄m
p̄cōi vbi sup̄a. p̄m̄ aut casus continet
tres casus. ¶ Primus est: quādo dubitat
quis v̄rum peccatum cōmissū sit morta-
le vel veniale: q̄ tñ cōfiteri tenet: s̄cūt de
mortalē. Et hoc q̄ dubitatio illa succedit
actui patrato. Si vero dubitatio illa p̄ce-
dit actū: q̄ anq̄ actus ille cōmittat dubi-

De penitentie integritate.

rat an sit mortale vel veniale: efficit mortale ratione illius dubij. ¶ Sed casus est qñ credit esse mortale peccatū cōmissum. Nā tunc cadit sub necessitate confessionis ratione cōfitei: q̄ licet sit erronea obligat: quia cōfessio non est ex fide. i. ex p̄dicta peccatū est Ro. xij. Et in c. si de p̄scripti. ¶ Tertius casus est qñ scitur illud esse veniale: sed credit de eo illud esse necessariū cōfiteri. Quia tunc tenet cōfiteri rōne p̄dicta. ¶ Quartus casus est rōne statuti vt dicitur est. In hoc th casu sunt due opiniones sicut refert Thō. in. iij. dist. xvi. Ubi sic dicit in casu isto. in quo quis nō haberet nisi venialia. Dicit aliqui q̄ tenet hominem venialia cōfiteri. Alij vero dicit q̄ sufficit q̄ se presentet sacerdoti: et se immunit a peccato mortali ostendat vt ad cōmunionē admitti possit. Preceptū enim ecclesie est ad obligandū illos q̄ habent aliqua: que cōfiteri debeāt. Cadit enī sub p̄cepto magis taxatio tēporis q̄ ipse cōfessionis actus: q̄ actus ipse a iure diuino p̄ceptus est. Jaco. v. Confitemini alterutro peccata vestra. Uñ si aliqui per gratiam collati esset: vt a peccato veniali esset immunis: sicut beate Virgini est collatus non teneat ad illud p̄ceptū. Nec Thō. Cōcordat huc etiam opinio Petrus de palu. in. iij. di. xij. q. ij. art. iij. vbi sic dicit q̄ papa si vellet nō posset obligare aliquem ad cōfessionē venialis: cum hoc sit imminuere materiā sacramenti: sed de venialibus facere materiā penitentie: quod deus non fecit: et hie opinio videt videri: sed prima securior. Nam nullus pōt esse certus an sit immunis a mortali: iuxta illud Job. ix. Et si simplex fuero hoc ipsum ignorabat aīa mea. Item Eccl. ix. Nescit homo virū amore vel odio dignus sit. ps. Delecta quis intelligit. Itē. i. Cor. iij. Nihil mihi cōscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. Et ideo tutius est p̄cepto ecclesie de cōfessione annua obedire. Bene facit quod legitur et notatur in c. si de pur. ca. ¶ Quinta conditio notatur cum dicitur propius. Confitebor aduersum me in iusticiā meā dñō. Itē Luc. xij. Itē ostendit vos sacerdotibus. Aliena autē peccata non debet quis cōfiteri: quādo sine alterius peccati manifestatiōe potest peccatū suū manifestare sacerdoti. Itē vbi dicit Thō. in. iij. di. xvi. Homo in cōfessione dñi famam alterius cuiuslibet quā tū pōt fm suam p̄scientiam magis dñi purgare. Et si si circūstantia: q̄ ducit in cogni-

tionem p̄sonae sit de necessitate confessionis vt quia trahat in aliam speciem p̄ccati mortalis: tunc debet cōfiteri: semper tamen si potest occultando personā. Si autem non sit de necessitate cōfessionis debet dimittere ne peccatū alterius producat. Vel pena iustitia cōfiteatur alteri vel superiori qui personam ignoret. Si autē expumat eam bona intentione non vt producat: sed vt penitus tarius ei et pro ea: aut vt secrete emendet non peccat sed meret. xij. q. v. Hoc videt cōcor. pe. de pa. in. iij. di. xij. dicens: q̄ qñ expressio persone alterius necessaria est ad expressionem peccati: tunc tenetur cōfiteri re mulier cōfitemini in cōfessio cum fratre meo. Non sufficit dicere comēbui cum viro: sed cum fratre meo quia per hoc faciendo nō notificet peccatum alterius. Petrus vero de tarant. in. iij. dist. xvi. in hoc casu bullungit. d. q̄ aut per hoc immineret periculum dicere aut nō: tunc debet cōfiteri. ¶ Quinta conditio cum dicitur post baptismum: quia de peccatis ante baptismum nec potest esse confessio de illis loquēdo de confessione q̄ est pars sacramenti penitentie cum baptismus sit fundamentū et tanquam sacramentū de p̄dictis: nō baptismi veniens de cognatis sp. c. ij. lib. vi. Sed nec contritio: est necessaria accipiēdo cōtritionē proprie prout est dolor de peccatis gratia inordinatus: quia tunc in anno per baptismum sed per contritionē gratie habetur: sed bene est necessarius dolor de peccatis salutem informis: qui est attritio: que ex vi sacramenti baptismi fit contritio. Unde dixit Petrus Act. ij. Penitentia agite et baptizetur unusquisque vestrum. Unde Aug. de cōse. di. iij. Omnes qui tam sue voluntati arbitrio cōiunctus est cum accedit ad sacramentū fidelium: nisi omnino peniteat veteris vite non potest nouam inchoare. Satisfactio etiam deo faciēda non requiritur. Nam vt ait ap̄ls. Ro. xi. Sine penitentia sunt dona et vocatio dei. Super quo textu dicit Amb. Et habetur de cōse. di. iij. Sine penitentia sunt dona et vocatio dei: quia gratia dei in baptismate non requiritur subiectū vel opus aliquod: sed iam fidem: et omnia gratis condonari.

Deo gratias. Amen. Fms.

**Quadragesimale de
peccato Petri
Hieremie.**

Tabula huius voluminis de materia peccati videlz.

De diffinitione peccati. ser. prim^o. fo. ij.
Quare deus fecit hominem peccabilem. ser. ij. fo. iij.
De nouem causis quibus aggrauatur peccatum. ser. iij. fo. vi.
Ex quibus causis procedit peccatum. ser. iij. fo. viij.
De octo malis q^{ue} facit pctm. ser. v. fo. xij.
De pctō originali in q^{uo} est. ser. vi. fo. xij.
Peccati originale a septē causis traducitur. ser. viij. fo. xviij.
De septem penis peccati originalis. ser. viij. fo. xix.
De sex causis ex quibus procedit mors corporalis. ser. ix. fo. xx.
De remedijs pcti originalis. ser. x. fo. xxij.
De peccato mortali scz quid est peccatus mortale. ser. xi. fo. xxiiij.
De pctō in spm sancti. ser. xij. fo. xxvij.
De quattuor causis quibus potest homo cadere in peccatu. ser. xij. fo. xxix.
De effectib^{us} pcti mortali. ser. xiiij. fo. xxx.

De tribus alijs effectibus peccati mortali. ser. xv.
Quō vn^o puni^{tur} alteri^{us}. ser. xvi. fo. xxxi.
De septem stultitijs peccati mortali. ser. xvij. fo. xxxiij.
Quomodo peccatu mortale inferi mortem eternam. ser. xvij. fo. xxxiij.
De eternitate pene infernalis. ser. xvij. fo. xxxix.
De septem causis: que continent in remissionem peccatoru. ser. xx. fo. xli.
De decem modis: quos obseruat deus in remissionē pctōru. ser. xxi. fo. xliij.
De peccato veniali. ser. xxij. fo. xliij.
De effectu peccati venialis: e de purgatorio. ser. xxij. fo. xliij.
De remedijs pcti venialis. ser. xxiiij. fo. xliij.
De suffragijs mortuorum. ser. xxv. fo. xliij.
De eadem materia scilicet de suffragijs. ser. xxvi. fo. xliij.
De indulgentijs. ser. xxvij. fo. xliij.

f 3 a 3 s

Incipit quadragesmale de peccatis in genere eiusdē beati fratris p. hieronimi pmo de diffinitione peccati.

Quasi a facie colubii fu-
ge pctm. Eccl. xxi. Dictu-
rus cum diuino patrocini-
o de pctis i ghe. in hac
sacra quadragesima an-
te oia inuocādū arbitror
spūs sancti gratiam. A
d omne datus optimum e omne donum
perfectu originatur Jacobi. i. Sed quia
indignissimum me reputo. in mediate ip-
sum peccatū adire: recurrero ad aduoca-
tam nostram potentissimam: et glorio-
sam virginem mariam dicendo. Ave ma-
ria etc. Quasi a facie colubii etc. vbi supra
quia et supra dixi intendo in hoc sacro
tempore predicare de peccatis in genere
ideo talis ordo mihi assumendus erit in
hac materia. pro clariori audientium in-
tellectu e memoria tenationi.
¶ Primo namq^{ue} dominica de peccato in
genere.
¶ Secundo de pctō originali fm sc. e de pe-
na eius. e de remedijs ipsius.
¶ Tertio de peccato actuali mortali. et
de penis: seu de effectu ipsius et de reme-
dijs eius.
¶ Quarto de peccato veniali: e de pena
eius. e de remedijs ipsius. Loquendo er-
go de peccato in genere: queritur primo
quidnam sit peccatu. Circa quod nota
quod fm quadruplex diffinitio de peccato. Sz
attende quod infra scripte diffinitiones
non dantur de peccato originali in quo
non est conuersio nec de peccato veniali
in quo non est conuersio. sed de mortali
actuali in quo est conuersio e auersio.
¶ Primo quidem secundum causam effi-
cientem peccatum sic diffinitur ab Aug.
lib. de duabus naturis. Peccatum est vo-
luntas consequendi: vel retinendi: quod
iustitia vetat. Voluntas autem est animi
motus ad aliqd v^{el} nō imitādū vel ad ip-
secundum secundum Augusti. primo. lib.
retractationum. Et. xv. quest. pti. cap. i.
in prin. Voluntas igitur est causa effici-
ens peccati: adeo v^t sine ipsa nullum pec-
catum committatur. Unde Augu. in lib.
de vera religione. Et in lib. retractati

onuz Et gratianus. xv. q. i. c. j. Usq^{ue} adeo
peccatum voluntarium malū est. vt nul-
lo modo peccatum sit si non sit volunta-
rium. Eodē modo: nec pena eterna: que
consequitur peccatum meretur quis con-
damnari. nisi propria voluntas adesse.
Ber. Tolle propinam voluntatem: non
erit infernus. Item Aug. xxiij. q. iij. Ma-
budothodonofoz. Vlassa ire nunq^{ue} deus red-
deret interitum si nō spontaneū inueni-
retur homo haberet peccatum. Unde si
aliquis ignorātia inuincibili aliquid de
genere malorum faceret non reputare-
tur ei ad peccatū. quia huiusmodiigno-
rantia tollit voluntatem fm Tho. p. ij.
q. vj. ar. viij. Et in decre. xv. q. i. Aliquos
Et. c. se. Et Tho. i. q. q. lxxvi. ar. ij. Et sic
econtra. Nullus potest mereri sine volū-
tate. Nec oblat de Salomone qui dor-
miens impetravit a deo donum sapien-
tię vt dicit. ij. r. ij. Et. ij. Para. j. Quia
Salomon non meruit in dormiendo fa-
pientiam a deo: sed fuit signum precē-
tis desiderij. propter quod dicitur talis
petitio deo placuisse. vt dicit Aug. xij. su-
per Gen. ad litteram. Et nota. Tho. ij. q.
q. diij. arti. v. ad primum. Unde Chuso-
stomus. super Mat. i. in de cretis. xxxij.
q. v. Sicut enim peccatum opus sine vo-
luntate non facitur: ita iustitia ex opere
non consumatur nisi e voluntas affuerit
e cetera. Si autem queratur que causa
efficiens est: male voluntas. Respon-
deo nullam esse causam. nisi quia ex nul-
lo facta est: vt dicit Augu. xij. de ciuita-
tate dei. cap. septi. vbi sic inquit. Nemo
igitur querat efficientem causam male
voluntatis. Non enim est efficiens sed
deficiens. q^{uia} nec illa effectio sed defectio.
Deficere nāq^{ue} ab eo q^{uo} summe ē ad id q^{uo}
minus est: hoc incipere habere volunta-
tem malam. Porro causas defectionu
istarum quum efficientes non sint vt di-
xi: sed deficientes: velle inueniuntur. Male est
ac si quisquam velit videre tenebras: vel
audire silentium: Quod tamen vtrumq^{ue}
nobis notum est. Neq^{ue} illud nisi per ocu-
los: neq^{ue} hoc nisi per aures non sane in
specie nisi: speciei privatio. Pec. ille. Sz
nota q^{uo} cum voluntas a deo sit non potest
esse nisi bona. Et ideo finis non est no-
ta dicere nisi bonū: q^{uo} vt dicitur Mat. vj.
Nō pōt bona arbor fructus malos face-
re. Dic ergo q^{uo} dicit voluntas est causa

De diffinitione peccati.

efficiens peccati debet intelligi voluntas efficiens. i. deficiens seu defectus seu inordinatio voluntatis seu voluntas carens directione regule rationis et legis diuine. Que quidem si intencat aliquod bonum commutabile est causa actus qui est peccati per se sed inordinatio est actus per accidens et preter intentionem. Provenit enim defectus ordinis in actu ex defectu directionis in voluntate et hoc sentit Tho. i. ii. q. i. xxv. artic. i. Sed tunc instatur: quod cum omne materiam sit preter intentionem voluntatem agentis ut dicit Dionysius. ii. de divinis nominibus et probatur in. ii. contra gentes. c. ii. videtur quod peccatum cum sit malum sit preter intentionem agentis. ergo non videtur esse peccatum: quia de ratione peccati est: quod sit voluntarium: ut hic dicitur. Et preterea omne quod est preter intentionem agentis dicitur esse a casu vel a fortuna. ut nota in. ii. Contra gentes. c. ii. sed inordinatio peccati est preter intentionem: ut dictum est ergo est a casu. Causa autem non imputantur nobis ergo et. Solutionem horum vide in. ii. Contra gentes. c. vi. Preterea videtur quod voluntas non sit causa efficiens peccati quia non potest esse idem subiectum peccati: et causa efficiens: quia causa efficiens et materialis non incidit in idem. ut dicitur in. ii. philosophia. Sed voluntas est subiectum peccati. ergo et. Sed et nota quod ratio illa procedit in causis efficientibus quarum actiones transiunt in materiam exteriorem: et quod non movent se sed alia: cuius contrarium est in voluntate. et ideo ratio non sequitur. Et preterea ergo patet: quod malum non est peccatum nisi sit voluntarium: et ideo si homo faceret aliquid ex violentia in nullo peccat: si vis inferitur preterea et absolute. l. di. presbyteros. Secus autem si sit condicionalis sicut metus quia talis metus non totaliter excusat a peccato: quod non totaliter tollit voluntatem. Unde et glo. dicunt quod coacta voluntas voluntas est per se non excusat a toto sed excuset a tanto. Et ex. l. Quod metus causa. Sacris. Et de bapt. Maiores. Et Tho. i. de vult. p. ii. q. vi. ar. vi. Secunda diffinitio peccati datur ab Aug. h. causam materialis. xii. contra. Faustum sic. Peccatum est dictum vel factum: vel concupitum contra legem eternam. i. dei. In qua quidem diffinitione ponuntur duo. Unum scilicet quod pertinet ad substantiam actus huma-

ni: quod est quasi materiale in peccato: cum dicitur dictum vel factum. vel concupitum. Aliud autem quod pertinet ad rationem: quod est causa formalis: cum dicitur contra legem eternam. De hac autem diffinitione vide latius per Tho. i. ii. q. i. ar. ultimo. Tertia diffinitio peccati est secundum causam formalem. et datur ab Ambrosio. peccatum est prevaricatio legis diuine: et electum in obedientiam mandatorum. Quia quidem diffinitionem exponere omisso. Uel hoc secundum Aug. peccatum est privatio spiritus: modo et ordinis. Declara ut habetur in sermone septuagesimo: qui incipit. Quid hic festina tora die octavo in introitu. Quarta diffinitio peccati datur ab Aug. secundum causam finalem: et est ista. Peccatum est spiritus incommutabili bono rebus mutabilibus ad herere Circa quam diffinitionem notandum: quod in peccato duo sunt. primum est aversio a creatore. Secundo est aversio a creatura. Deus autem dicitur bonum incommutabile. et creatura bonum mutabile. Unde in sermone. l. de penitentia. sermone. i. in introitu. Illorum autem duorum primum est quasi formale in peccato. Secundum vero est quasi materiale. Quia autem forma dat esse rei. ideo conversio ad creaturam non habet rationem peccati nisi ex aversione in qua est deformitas et contemptus. Quod autem ratio aversionis actus non sit peccatum probatur. Quia quandoque sine aliquo peccato convertitur quis ad creaturam vel ad conversio seu delectatio est naturalis secundum quod visus delectatur in viridi gustus in dulci et sic de alijs. Quandoque etiam cum merito: quando scilicet illa delectatio refertur ad deum. Unde ps. Delectasti me domine in factura tua. Da exemplum de contemptu tibi creaturas ut cognoscant et diligant creatorem. Quandoque cum peccato voluntati tantum: ut cum quis delectatur in creatura plus debito sed tamen circa deum. Da exemplum de primis motibus vel de alijs peccatis venialibus: ut infra dicitur domino concedente: quandoque cum peccato mortali: ut quando conversio est cum aversione a deo. ut dictum est quod a se convertit ad aliud et huius actus nature subtrahit. i. subtrahit: ideo peccatum accipitur in multiplicatione et numero. Unde conversio inordinata ad propriam excellentiam dicitur

Sermo. i.

So. ii.

Superbia. Conversio vero in ordinata ad bona temporalia dicitur Avaritia. Conversio vero inordinata ad delectationes venereas dicitur luxuria. Conversio ad vindictam dicitur Ira. Conversio vero inordinata ad cibum et potum dicitur Gula: et sic de alijs mortalibus. Sed nota quod cum actus mortales accipiant formam ex fine. i. ex intentione finis agentis ut notat Tho. par. ii. q. i. ar. ii. videtur quod causa formalis et finalis sit eadem. Sed tunc quod quantum ad actum peccatum accipit formam ex fine ut dicitur in argumento: sed secundum hoc actus non habet rationem peccati. Quantum vero ad inordinatorem actus formam actus peccati est ipsa prevaricatio diuine legis ut dicitur hic superia in prima p. i. diffinitio. Uel dic melius quod ipsius peccati in genere forma est inordinatio actus: sed ipsius peccati in specie forma est finis in actus. Si igitur peccatum in genere constituit formam ex aversione a deo: deest peccatum in specie constituit formam ex conversione ad creaturam. Et predictis ergo patet quod peccatum formaliter loquendo non est nisi privatio quedam defectus: et corruptio: et quia defectus sunt privationes bonorum et privationes nihil sunt secundum philosophum sicut tenebrae que est privatio lucis: ideo peccatum dicitur esse nihil sed tamen ali- cumque est. Quia aliquid semper boni privatio est. Dicitur autem peccatum esse nihil triplici ratione: sed primo quomodo duo sunt in peccato scilicet actus. et inordinatio rationis actus. Verbi gratia in homicidio vel furto et. Actus quidem non est peccatum secundum se: sed inordinatio rationis facit illud esse peccatum. pone exemplum in iudice faciente mortem hominem suadente iniuria. Item in deo precipiente Abrahe occidere filium. Item in rebus egyptiorum ablati per israelitas precipiente domino. Exo. vii. patet ergo quod actus de se non est peccatum: sed defectus rationis: et hoc non est nisi privatio sicut tenebra et. Et ideo nihil est ista tamen inordinatio non potest esse sine actu: quia omne malum est in bono. Probatur ergo triplici ratione quod peccatum est. Prima propter defectum quod peccatum est privatio boni sive corruptio. exemplum ut dicitur est peccatum de tenebra que nihil aliud est nisi privatio lucis: sic non est aliud nisi

non est actus lucis per modum privationis non est autem nihil est: et hoc clarius probatur secundum Boetium. Constat dictum omnia posse. nec esse aliud quod non possit si vellet: sed peccare non potest: patet clare ergo peccatum nihil est: illud nec in se nec in alio possit deus. Nec est instantia si dicas quod currere. latrare. vel similia operari non possit: quia et si talia nequeat facere in seipso ea tamen facit in alijs: quia immutabilis i semanens Terrarum calidus sator qui ipse ab eo ire tubet.

Stabilisq; manus dat cuncta moveri Sed peccatum sicut nec in se: ita nec in alijs potest efficere. Et sic constat peccatum nihil esse. Ad idem. Omne quod est: est a deo: quod omnia per ipsum facta sunt. Io. i. Sed peccatum non est a deo. Quod probatur quod omne quod est a deo diligenter deus iuxta illud Sap. xi. Nihil odisti eorum que fecisti: sed peccatum est exosum deo: iuxta illud Sap. xii. Odio sunt deo impius et impietas eius. Et per. Odisti omnes qui operantur iniquitatem ergo peccatum non est a deo. Et hic potest esse una alia ratio quod peccatum est nihil. Dicit Glo. Aug. Nihil id est peccatum et si posset cognere exponit illud Io. xv. Si ne me nihil potestis facere.

Secunda ratio quare peccatum est nihil est propter effectum: quod facit hominem nihil esse. non quidem quantum ad esse naturale: sed quantum ad esse spirituale: quia per peccatum privatur homo gratia et charitate et ceteris virtutibus infusus et donis propter quod dicitur homo nihil et ad nihilum redigi. quantum ad esse spirituale videtur dixi peccatum mortaliter iuxta illud. i. Cor. xii. Si habuerit prophetiam et noverit mysteria omnia et omnem scientiam: et si habuerit omnem fidem ita ut montes transferat: charitatem autem non habuerit nihil super. Item Iere. x. Corripe me domine: veritatem in introitu et non in furore tuo: ne forte ad iram me re diges me. Tertia ratio est propter effectum: quia vilissimum facit. Item Aug. quod peccatum non meretur panem quem manducat Iere. ii. et vilis facta es nimis iterans vias tuas. Et hic patet ex locorbi peccatores ponunt. quod locus proportionari debet locato. Alios autem locos videri est infernus: tunc ratione sicut quod est infirmus: tunc ratione fetoris quod et. Et ideo patet ex hoc quod ipsi peccatores sunt vilissimi qui ibi ponunt. Item patet ex conditione: quod servus efficiat homo per

Stabilitur: manes dans cuncta moueri
Creatura aut oēs sūt ex natura mutabi-
les tam pure spūales sicut angeli: q̄ in te
et spūritu et corpore sūt hoīes: q̄ etiā
pure corporales sicut celi et alie ps. Imi-
tio tu dñe terram fūdasti: et opa manu-
tuarum sunt celi: ip̄is peribit tu aut p̄ma-
nes et oēs sicut velumētis veterasce: et si-
cut oportuio mutabis eos et mutabūt
tu autē dē ip̄e es et annu tu nō defit. ps. x.
Nota ibi. peribit: hoc intelligit q̄ ad
q̄litate accidētales: q̄tū q̄ ad substa-
tiā nota. ps. clyij. Stantur ea in eternū
et in seculū seculi. Jte Eccl̄s. C. natio:
preterite generatio aduenit: et a sūt in
eternū stat. Jte Ro. vij. Tūc autē eīm cre-
atura subiecta est. vanitati. et mutabilita-
ti. Et l̄z ibi exponat de creatura dhāna:
nihilomin⁹ verū est de omni creatura: q̄
sicut oīs creatura ex nihilo a deo creata
est: ita ad nihilū naturaliter tendit: nisi
a deo conseruetur. ps. Aperiente te ma-
nū tuā: ola implebuntur bonitate. aperi-
ente autē te faciem turbabuntur. aperi-
ente spūritu: q̄ et deficiet et in puluere

Quare deus fecit hominē peccabilem.

sum reuerſentur. Declara ſi vis laus hanc rationem ſicut ſcripi in dominica ſi aduentus in ſermonem qui incipit. Scitote quoniam prope eſt regnum dei parſe prima.

¶ Secunda ratio eſt propter diuine ſapientie manifeſtationem: que ex malo ſcit elicere bonum. Unde Augu. in enchyridion dicit qd deus eſt ita bonus qd nullum mali ſincer fieri niſi ex eo liceret aliqd bonum. Maius enim bonum fuit ſecurū humane nature propter peccatum. Ade qd ſi non peccaſſet. Nam propter peccatum ſuum incarnatus eſt. filius dei: ſic deus factus eſt homo. et excellentiſſime magnificata eſt humana natura ſupra naturam angelorum. Niſi quam enim angelos apprehendit: ſed ſemen Abrae apprehendit. Heb. ij. Et hoc quantum ad vtrumq; ſcimus: vt patet in chriſto et in yirgine matre eius. quia exaltata eſt ſanta dei genitrix ſuper choros angelorum ad eccleſia regna: ideo cantat eccleſia in benedictione cerei paſ. O felix culpa que ſalem ac tantum meruit habere redemptionem. O certe neceſſarium ade peccatum: quod chriſti morte deletum eſt. Hoc autem non eueniſſet: niſi homo eſſet peccabilis. Unde ſuper illud verbū. j. Th. primo. Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere dicit Glo. Nul la cauſa veniendi fuit chriſto domino. niſi peccatores ſaluos facere. Tolle morbos: tolle vulnera et nulla cauſa eſt medicis. De hoc vide Tho. parte. iij. q. prima arti. iij.

¶ Terna ratio eſt propter diuine clementie declarationem: que tāta fuit vt filius ſuum vellet immolari propter peccatorū diſmiſſionem: et quod etiam merito paſſionis chriſti remittit peccata penitentibus quod eſt maximum opus dei. Unde ſuper illud Jo. ij. Maiora horum faciet: dicit Augu. qd Maius eſt opus dei ex impio facere iuſtum: qd creare celum et terram. Unde ps. Miſerationes eius ſuper omnia opera eius. Et in collecta dicitur. Deus qui omnipotentis tuam parcendo magnam et miſerando manifeſtaſ: qd intelligitur quantum ad magnitudinem eius qd ſit: non autem quantum ad modū agendi: ſm Tho. i. ij. q. xij. ar. ix. ex qd manifeſtaſ magnam clementiam dei que maiorē utilitatem cōtulit humane nature qd peccatum. Ade

damnum: vt probat apoſtolus Ro. v. Nam ex peccato ade infecta eſt natura humana quantum ad peccatum originale ſcilicet quod ex natura contrahitur. Peccata autem ſed a noſtra voluntate cauſantur ſz gratia chriſti liberant humanam naturam ab omni peccato et originali et actuali. Item peccatum. Ade fuit cauſa per quam humana natura peccatum contrahit: gratia chriſti eſt: non ſolum cauſa remiſſionis peccatorum: ſed etiam collationis virtutis et donorum. Item peccatum. Ade fuit temporale vſq; ſ. ad mortem chriſti: quo mortuo liberantur omnes qui baptizantur: ſz gratia chriſti eſt eterna qua ſemper durabit. Ideo apoſtolus Ro. v. Non ſicut delictū ita et donū. Si enim vni⁹ delicto multi mortui ſunt: multo magis gratia dei et donum in gſa vni⁹ hoīe iſta chriſti in plures abundauit. Nota in plures. i. multos: vt non ſumatur cōparatio ſed absolute. Nota enim plures iuſti ſcantur per chriſtum qm plures iuſti per adam. Unde non ſit cōparatio reſpectu numeri: ſed reſpectu abundantie boni in quo donum chriſti delicto ade preſertur. Ideo dicit: Multo magis et. ſm Hugonem cardinalem. Vel poteſt dici: qd gratia chriſti in plures eſt nata deſcedere qd culpa ade: quia ſi aliquis nō ſiceret non per viam ſeminalem ſz alio modo ſtute diuina ſicut chriſtus: vel de manu vel de alio medio hominis ſicut eua. nō traheret originale et ſic culpa ade ad iuſti non extenderetur: ſed bene extenderetur gratia chriſti: et neceſſariū eſſet hunc baptizari tum propter characterem. tum propter preceptum chriſti adimplendū. De quo Johan. ij. Niſi quis renatus fuerit ex aqua et ſpiritu ſancto et. Patet ergo quomodo magnificata et manifeſtata eſt maxima clementia dei propter peccatū. Ade qd non contigisset ſi homo non peccabilis fuiſſet. Quarta ratio eſt vt oſtendatur diuina iuſticia que cōſiſtit in hoc: vt bonos premiet et puniat malos. Null⁹ autem homo fuiſſet malus ſi peccabilis nō fuiſſet imo neq; bonus: vt infra patebit in proxima ratione. Et ideo ad hoc vbi diuina iuſticia oſtenderetur in redditione premiorum que debentur bonis: et in redditione ſuppliciorum que debentur malis fuit expediens: vt homo peccare poſſet.

Sermo. iij.

So. ij.

Et hanc rationem tangit Apſtus Ro. ix. ¶ Quinta ratio eſt propter humane laudis oſtenſionē ſeu per virtutis laudatio. Que cum eſſet laus hoīs ſi peccare nō poſſet. Nulla. Et cōſequenter homo non fuiſſet dignus premio nec infernus etc. Vide in ſtra ar. ij. ſer. iij. in introitu. In ſed a rōne Lauſ ergo viri iuſti eſt quādo habet oportunitatē peccandi et abſtinet ſe a peccato. Unde dicit ſcriptura. Beatus vir qui in iuſticia eſt ſine macula. Et infra. Qui poſunt transgredi et non eſt transgreſſus ſacer malū et nō fecit. Eccl. xxxj. ¶ Sexta ratio eſt vt boni exercitentur per malos. et ſic meritum bonorum augeatur per patientiam: et beniuolentia: qd boni non ſolum patienter ſuſtinent ſed etiam diligunt malos: iuxta conſilium domini Mat. v. Audite quia dictus eſt: diliges proximum tuum. et o. h. ini. tu. Ego au. et. v. d. i. inimicos veſtros etc. Nota euāgelium. Et hanc rationem cōfirmat Auguſtinus. xij. de ciuitate dei. circa finem locuti. quens de caſu primi hominis. Cum igitur inquit futuri caſus humani deus nō eſſet ignarus. cur eum non ſinceret inuadi angeli malignitate ſēptari: nullo modo quidem qd vinceretur in certis: ſed nihilomin⁹ preciaſ qd ab eius ſemine aduato ſua gratia: idem ipſe diabolus fuerat ſanctorum gloria maiore vincendus. Ite. Si enim non eſſent mali homines. multa merita et virtutes deeſſent bonis: quia Marcer ſine aduerſario virtus vt ait Seneca. Mali ergo conculcantes bonos: ſunt occaſio virtutis et augmen tum premiorum. Verbi gratia: ſi non fuiſſet pilatus et Herodes et Cayphas et Judas non fuiſſet clarificatus filius hominis per mortem: per quā meruit gloria: torpore: nec humanum genus fuiſſet redemptum. Item ſi non fuiſſet Quintianus non fuiſſet Agatha gloria martyrii coronata: ſic de alijs. Unde ſi non fuiſſet tyranni: non fuiſſent ſancvi viri martyres. Ideo dicit chriſtus. Beati eſtis qd male dixerint vobis homines et perſecuti vos fuerint: et dixerint omne malū aduerſum vos mentientes: propter nomen meum. Gaude et exultate: quoniam merces veſtra copioſa eſt in celis. Mat. v. ¶ Septima ratio eſt propter vniuerſi de

corem ſeu decorationem: quia oppoſita: iuxta ſe poſita: magis eluceſcunt. Nota ſimilitudinem de campo qui in vere apparet pulchrior: propter diuerſitate ſolorum colorum et odorum et formarū. ps. Altit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circumdata varietate. ſic et mali bonos commendat. adinuicem comparati. Sic econtrario mali magis virtutes bonis comparati. Nec excuſationem aliquam pretendere poſſunt propter fragilitatem aut cōcupiſcētiā aut aliam cauſam. nam et hec fuerunt apud bonos qui tamē reſpiciunt paſſiones medianibus virtutibus cōtra quos dicit domin⁹. Viri nimiuſe ſurgunt in iudicio cum gñatione iſta et cōdemnabūr: quia penitentiam egerunt in predicatione. Ione et ecce pl⁹ quā Jona hic Mat. xij. Si enim in iudicio excuſare ſe vellet homo de peccato luxurie propter concupiſcētiā innataz: dicit chriſtus. Et quare tot virgines viri et mulieres abſtinerunt ſe. et. Si ſi excuſaret ſe de peccato cōmiſſo propter timorem mortis: opponet ei chriſtus martyres. Sic de quolibet ſtatue dic practice. ¶ Octaua eſt propter creaturarum conditionem ſcilicet vt homo non ſit peioris cōditionis qd alie creature quas omnes ſic deus adminiſtrat vt agere proprijs moribus ſinat. vnde etiam hominem arbutio proprio relinquere debuit. Unde dicit Thomas. ij. ſententiarum diſtinct. xij. q. i. ar. j. in corpore qſtionis qd nulli creature communicatum eſt nec communicabile fuit qd peccare nō poſſet per conditionem nature ſue nec hoc contingit ex imperfectione diuine potētie ſed ex imperfectione creature que hoc recipere non poteſt et etiam ex hoc qd quedam impoſſibilitas contingeret ex implicatione contradictonum ſecundu⁹ Tho. Debuit igitur relinquere hominem arbitrio proprio: ideo dicit ſcriptura. Deus ab initio cōſtituit hominem et reliquit illum in manu conſilij ſui. i. in libertate arbitrii. Eccleſiaſtici. xv. patet ergo ratio quare deus fecit hominem peccabilem. Deo gratias. Amen.

De nouem cauſis quibus aggrauatur peccatum Sermo. iij.

Classa a facie colubini fuge peccatū et. vbi supra. Prose- quendo materiam: adhuc primi articuli: scz de pecca- to in genere sequitur cōside- rare de grauitate ipsius. et s̄m quid attē- datur et ex quo vnum dicatur graui⁹ al- tero. Circa quod nota. q̄ q̄stio sit in sa- cra theologia. Vtrum vñ peccatum sit grauius altero. Circa q̄ notandū q̄ opi- nio fuit stoicorū q̄ omnia peccata erāt paria: et hoc etiam deriuatum est quo- rundam hereticorum error: qui ponētes omnia peccata esse paria dicunt etiā om- nes penas inferni esse pares. Mouētur autē ipsi vt refert Tho. i. q. i. lxxij. ar. ij. ex hoc q̄ considerabant peccm ex parte priuationis tantum: prout scz est neces- sus a ratione. Unde similiter existiman- tes q̄ nulla priuatio susceperet magis et minus posuerunt omnia peccata esse pa- ria. Et pro istis facit: quia peccm in scri- ptura quandoq̄ dicitur motu spiritua- lis: iuxta illud ps. Nota. Mortuū lau. re dñe. Et Jac. i. peccatum cum consummātū fuerit: generat mortem. In morte autē non cadit magis et minus cū sit pura pri- uatio. Non enim minus mortuus est ali- quis primo die mortis et tertio vel quar- to. q̄ post annum quando cadauer fue- rit resolutum. Et similiter nō est magis tenebrosa dom⁹ si lucerna sit operta plu- ribus velaminibus q̄ si sit opertayno so- lo velamine: totum lumen intercludente Sed hec opinio est contra veritatē et re- probatur ratione et auctoritate. Ratione quidē: quia s̄m Tho. vbi supra. Si quis diligenter consideret inueniet duplex pri- uationū genus. Et s̄m quēdā simplex et pura priuatio que consistit quasi in cor- ruptum esse: sicut mors est priuatio vite. et tene- est priuatio luminis: tales pri- uati. non recipiunt magis et minus: quia nihil resistunt est de habitu oppo- sito: de hys priuationibus procedit ra- tio stoicorū. Sed peccm nō est talis priua- tio vt infra patebit. Est autē alia priua- tio non simplex sed aliquid retinens de habitu opposito. que quidē priuatio ma- gis consistit in corrupti q̄ in corruptum esse: sicut egritudo que priuat debitam mensurationē humorū ita tamen q̄ ali- qd eius remanet aliqd non remanere

animal vnum et similiter est de turpi- dine et alijs huiusmodi. Vniuerso di ad priuationes recipiunt magis minus ex parte eius quod remanet de habitu con- trario. Multū enim refert ad egritudinē vel turpitudinem. Vtrum plus vel minus a debita cōmensuratione humorū vel membrorū recedat. Et similiter dicen- dum est de vitij⁹ peccatis. Sic enim pri- uatur in eis debita cōmensuratio ratio- nis vt non totaliter rationis ordo tollatur: alioquin si totaliter rationis ordo tolleretur nō esset peccatum sicut est infu- riosus et frenaticus infantibus et abrep- cīs et huiusmodi. Est autem notandum q̄ peccatū mortale potest dupliciter cō- siderari s̄m q̄ duos effectus vel defec- tus producit. Vno modo peccatum iniquum est gratie diuine priuatiū et in hoc modo potest peccatum mortale dici pa- ra priuatio. Unde ex illo respectu nō dicitur dari magis vel minus in peccatis: quia sicut priuatur homo gratia ppter vnum peccm mortale minus graue sicut per magis graue et sic per vnum sicut p- centū. Jaco. ij. Qui totam legē seruauit: offendat autē in vno factus est omniū re⁹. Et hoc respectu peccatū assimilatur mortū vt dictū est: et dicitur mortale eo q̄ aufert ab anima radicem vite spiritua- lis: que est gratie et charitatis. Itē sicut non potest homo mortu⁹ resurgere perse- nisi ex potētia dei: sic nec peccator: nisi p- miam dei. Osce. xij. Perditio tua israel: tñ modo ex me auxiliū tuū. De quo v- de. j. artic. ij. sermo. x. pte. j. Alio modo pōt considerari peccm mortale iniquitū est rationis deordinatiū: et sic nō est pa- ra rationis: nec assimilatur mortū: s̄m firmitatē per rōnem sancti Tho. que hic ponitur: et isto respectu vñ peccm est gra- uius altero. Inq̄stū magis deordinat or- dinē rōnis: et p̄ster magis facit cōtra p- ceptū dei et cōtra charitatē. Et ideo dicit Glo. sup illd Jo. iij. Qui totā legē serua- uerit offendat et. Cur ergo nō dicamus paria peccā nisi forte q̄ magis facit cōtra charitatē q̄ graui⁹ peccat. igitur vt dictū est in vitij⁹ peccatis sic priuat debita cō- mensuratio rōnis vt tamē non totaliter rōnis ordo tollatur. alioquin malū sit integrum seipsum destruit vt dicitur in iij. ethicorū. Peccatum ergo mortale cū sit egritudo spiritualis non est pura pri-

uatio sicut nec egritudo corporalis. et id recipi magis et minus. Quod autē pecca- tum comparatur infirmitati non solum in sacra scriptura que frequenter hoc di- citur iuxta illud ps. Miserere mei dñe qm̄ infirmus sum et. Sana me dñe qm̄ con- turbata sunt omnia ossa mea et. i. et iaz ex doctrinis gentiliū vt ponit Tho. i. q. i. lxxij. art. ij. Tulus et Seneca vitia appellāt egritudines. Patet ergo ratio- nare peccata non sunt paria: sed vnum tanto magis est grauius altero: quanto magis recedit ab ordine rationis. Au- ctoritate probatur per illud q̄ dixit do- minus pilato. Jo. xix. Qui me tradidit minus peccatū hys iudeis. et dicit. Quis dubitat sceleratus esse commissum: q̄ gra- uius taxatis a iure civili et canonico: s̄z per diuersam grauitatem peccatorū: et sic pa- tet conclusio. Diceret aliquis: satis mihi clarū est ratione et auctoritate q̄ vnum peccatū est grauius altero: sed velle scire ex quibus causis vñ peccm est grauius altero. Circa q̄ nota q̄ ex multis atten- duntur grauitas peccatorū: prout late ponit Tho. i. q. i. lxxij. per totū sed ego reco- ligo causas illas in nouem que continē- tur in hoc versu.

Quis. quid. vbi. per quos. quotiens. cur qdō. quado. et habentur hec ab Aug. in lib. de penitentia. et in decretis. de pe. di. et. c. i. Et in. c. Sicut dignū. de homic. Et per Tho. i. q. i. vij. ar. ij. Et ponit etiam lura consulti in. l. Aut facta. de. pe. ff. canonizata. de pen. di. j. Aut facta.

Prima causa est magnitudo persone a qua peccatur: hoc nota in verbo q̄s.

Secunda causa est conditio persone in qua peccatur: hoc potest notari eo- dem verbo.

Tertia causa est grauitas peccati qd committitur. Quid.

Quarta causa est irreuerentia loci in quo peccatur. Vbi.

Quinta causa est multitudo persona- rum que ad peccatum inducunt. Per quos.

Sexta causa est consuetudo peccandi quādo peccm multiplicatur. Quoties.

Septima causa est motus peccandi quo peccato mouetur. Cur.

Octaua causa est mod⁹ quo peccat⁹ committitur. Quid.

Nonā causa est tēpus in q̄ peccat⁹. Quo- do. peccm perpetratur. Quādo.

Prima ergo causa aggrauationis pec- can est magnitudo persone peccantis. Cir- ca quod nota s̄m Tho. i. q. i. lxxij. art. i. vlti. Duplex est peccatū: quod dā ex sub- reptione proueniens propter infirmita- tem humane nature: et tale peccatum mi- nus reputatur ei qui est maior in virtute eo q̄ minus negligi hec peccata repute- re. que tamen omnino subterfugere in- firmitas humana non sinit. Alia s̄o sūt peccata ex deliberatione procedentia: et ista peccata tanto magis alicui imputa- tur: quanto maior est. Unde Ildorus in in. ij. lib. de summo bono. Tanto maius cognoscatur esse peccm: quanto maior qui peccat habetur. Item Hyllarius papa. xvj. q. i. Multi fas: vbi sic ait. Siquidem maioru reatu delinquit q̄ potiori hono- re fruitur. et grauiora facit vitia peccato- rī sublimitas peccantiū. Et Iuuenalis satyra. vij.

Omne animi vitijū tanto spectat in se. Crimen hys: ipso maior q̄ peccat habetur Et hoc potest esse propter quattuor.

Primo quia facilius possunt resistere peccato maiores: puta qui excedūt i sciē- tia et virtute. Unde deus dicit. Luc. xij. q̄ Seruus sciens voluntatem dñi sine et non facies digne plagis vapulabit mul- tis. Nota hic cōtra theologos: turistas: et phos. qui scienter committunt peccata. et sic religiosi qui sciunt regulam: con- sultationes magis peccant et. Tales sūt similes demonibus et. Itē nota quomō ignoranza excusat a toto interdictū. quan- do totaliter causat in voluntate inter- dictū autem a tanto. quādo minus volun- tate: de quo tangitur supra sermone. f. parte. j. Et nota q̄ primi ex scientia pec- cantes efficiuntur peiores postea q̄ pri- erant: quia spiritus nequā re: utitur cū septem alijs spiritibus nequioribus se. Mat. xij. Secundo propter ingrati- tudinem: quia omne bonū quo quis magni- ficatur est dei beneficiū cui hō sit ingra- tus peccando: quātum ad hoc quolibet maioras etiā in tēporalib⁹ bonis pec- catum aggrauat: s̄m illud Sap. vi. potē- tes potenter tormenta patientur. Tertio propter specialem repugnantiā actus peccati ad magnitudinem persone: sicut si princeps iusticiam violet: qui ponitur

De noue causis quibus aggrauatur peccatum.

Iusticie cultus, et si sacerdos fornicetur et castitatem possit. Quarto propter exemplum sive scandalum quia vt dicit. Gre. in pastoral. in exemplum vehementer culpa extenditur quando pio reuerentia gradus peccator honoratur. Nota contra religiosos tenentes banderiam in campanili in carnis pñio. Item de rectoribus ciuitatis qui tempore natalis domini ludunt ad aleas et tempore carnis pñii sunt principiores ad ludendum ad pluri etiam noticiam perueniunt peccata magorum et magis hoies ea indigne fuerunt: fm Tho. vbi. 3. i. q. lxxij. ar. x. ¶ Scdo grauat pñm propter cōditio nes persone in qua peccatur. Quāto est persona in qua peccat: siue cui infertur iniuria est excellētia: tanto grauius est pñm. Quia ergo persona diuina seu essentia eius est infinita excellentie. iō peccata que in mediate cōmittuntur contra ipsam dñm sunt grauissima: sicut idolatria infidelitas periuuriz fractio voti heresie et diuinitas huiusmodi. Scdo post illa: est grauius pñm si offenditur persona que est coniuncta deo. Deo autē tāto magis aliquis cōiungitur: quāto est virtuosior: vel deo sacratior et ideo iniuria illata tali persone magis redūdat in domini: iuxta illud zach. ij. Qui vos tangit quasi tāgat pupillā oculi mei. Et pñ. Nolite tangere xps meos. Nota hic contra blasphematores chulsi et beate virginis et sanctorū dei. Nota etiā hic pñra sacraligos seu corruptores monialiu. Item contra concupiscentias sacerdotum. Tercio grauat peccatum ex conditione personae cōiuncte ipsi peccanti. Tanto em grauius qd peccat quāto in magis pñctam personā peccat seu naturali pñctioe seu beneficijs seu quacūq; pñctioe: qd vt in seipsum magis peccare et pro tanto grauius: qd illud Eccli. xiiij. Qui sibi neq; alij bonus est. Quarto grauat peccatum ex parte dignitatis persone in qua peccatur. Et ideo pñm qd fit in personam publicam: puta regē vel principē qui gerit personam totius multitudinis est grauius qd qd committitur pñra vnaz personā priuata eo qui plures tangit. Unde specialiter dicit. Exo. xxiij. Principi populi tui nō maledices. Et similiter iniuria qd fit alicui famose pñone videtur esse grauior: ex hoc qd in scandalū et turba

tionē plurimorū redūdat: fm sententiā Tho. i. q. lxxij. ar. ix. Et concordat hūana qua grauius puniuntur delicta qm mittuntur in pñonā principis qd aliter patet. C. ad. le. iul. maiestatis. l. Qui qd canonizata. vi. q. i. Siquis. ¶ Tercio grauat peccatum ex quantitate peccati qd cōmittit. qd tanto grauius: quāto maius nocumētū ex peccato infer. Et siquidē nocumētū sit pñculum et intentum: et tūc directa quantitas nocumētū adaugēt grauitatē pñi: quia tunc nocumētū est per se obiectum peccati. Vbi homicidiū est grauius detractione: qd pñm inferiur nocumētū vite corporali per fm fame que est min⁹ bonū. Id detractione est grauior furto eadem rōne. Item peccata spūalia. i. p. que pñcipali ter infertur nocumētū anime sunt grauiora predictis: sicut seditio hereticorum. Si hō nocumētū non sit intentum: pñuissimū. siquidē sequitur qd ex actu peccati directe pñm aggrauatur puta si alius publicē fornicatur sequit scādaliū pñm quod si ipse non intendit nec forte pñuideat directe qd aggrauatur pñm. Si autē nocumētū non sit sed per accidens sequatur ex actu pñm non aggrauat pñm directē sed per negligentiam considerandi nocumēta que consequi possent: imputantur homini ad penā que mala eueniūt pñter eius intentionē si dabat operā re illicite. De exemplum de mandāte aliquē verberari solum. si sequat occasio verberandi verberant: si imputantur mandātū pñ. vlt. de homicidio lib. vi. Item alia exempla potēs videre sicut scripsi in sermonebus qd dragclimab⁹ de pñceptis in. v. pñ pñ. nō occides in sermo. de homicidio casuali. predicta sunt de mēte Tho. p. q. lxxij. ar. viij. vbi lat⁹ ponit. Et tunc pñm spūale et graui⁹ qd carnale. ceteris paribus. Licet pñā carnalia sint maiorē in familie qd spūalia s. Greg. et ponit Tho. i. q. lxxij. ar. v. Sibi autē pñā spūalia: s. b. avaricia: ira: inuidia: acedia: pñā carnalia sunt luxuria: gula. Illud etiā notandū qd pñm grauat ex actu. Magis grauius est pñm quod a voluntate deducitur in actum. qd qd in sola voluntate consistit. Ratio est: qd cum fm pñm in dōnatione voluntatis consistat. tanto grauius est peccatum quāto actus est ma-

gis inordinatus: magis autē inordinat⁹ est cum ad opus deducitur a voluntate: qd cum in sola voluntate consistat. ceteris paribus: licet dñs dicat Mat. v. Qui videt mulierem ad concupiscēdā eam iam mecat⁹ est in corde suo. tamē graui⁹ peccat cum actu luxuriatur cum muliere. Quia ipse actus exteriori peccati efficitur auct⁹ voluntatem in malis operibus: et adeo magis deordinatur voluntas et cōsequenter actus exterior peccati efficitur grauior. Est autem notandum fm pñ. qd si voluntas et opus peccati sunt separata fm diuersa tēpora sunt diuersa peccata: quia sunt diuersae auersiones et conuersiones: sed si voluntas et opus sunt cōiuncta vt causa et effectus. sic sunt vñs peccatus formaliter licet plura materia liter.

¶ Quarto grauat peccatum ex circumstantia loci. i. si fiat peccatū in loco sacro Nam si non sit furtum in loco sacro sed extra: dicitur furtum. Si autem in loco sacro: dicitur sacrilegium. Simile de fornicatione. Bene dicit textus in. c. Siquis. xviij. q. iij. qd sacrilegium est siue sacrum de sacro. siue non sacrum de sacro: siue sacrum de sacro aufertur. Unde et violatur templum vel ecclesia per sanguis vel seminis effusionem: vt in. c. i. de cōse. ecclesie vel alt. lib. vi. ppter qd dñs zel⁹ reuerentiam domus dei facto flagello de fomiculis expulit vendentes emētes de templo: legitur Mat. xxi. iuxta illud ps. Quoniam zelus domus tue comedit me. Nota hic contra illos qui vagizant mulieres in ecclesia vel aliud turpius faciunt in ea. Item contra illos qui faciūt in ea contractus vel parlamenta vel iudicia et litigia: contra qd habetur in. c. De contractibus dñi de immuni. eccle. lib. vi. Dicit expēpit. Et ideo ps. Domū tuā domine decet sanctitudo etc. Et si contra fiat processus iudicium seculari: ac sententia in eisdem locis prolate non valēt vñbi dicitur. Item non debent fieri in ecclesijs confabulationes.

¶ Quinto grauat peccatum ex multitudine personarū etc. puta si adhibentur mediatores. vel interfici: qd oēs tales sunt pñipes et criminis et etiam dñationis: sicut etiam si adhibentur socij criminis vel auctores seu cooperatores in delicto. De de rufianis etc.

¶ Sexto grauat peccatum ex iteratione seu consuetudine delinquēdi: qd vt dicit canon. Consuetudo nō minuit peccatū sed augēt in. c. Non satis de symo. Et tāto graui⁹ ra sunt pñā quanto diutius infelicē animā detinet alligatā: vt dicit ter. m. c. vlt. de consuetu. Et ppter hoc difficultius peccator resipiscit a pñis consuetis. Et confirmatur hoc pñmo rōne naturali. Scdo rōne morali. Tercio rōne legali. Quarto auctoritate scripturali. Primo quidē ratione naturali: quia ea que in consuetudine deducunt efficiuntur quasi naturalia. Vñ cōter dicit qd consuetudo est altera natura vt dicit Arist. lib. de memoria etc. Et in. p. r. h. Ideo sicut a cibo. et potu alijs naturalibus ita a peccatis consuetis est difficultate recedē. Propter qd 61. pñ. xij. Si mutare pōt eripio ps pellē suam. aut pardus parietatis suas: tyos poteris bene facere cū didiceris malum. Et concordat vterque istis. Qui nō asuecarit vitijs dñi iuuenescit. A vitijs nescit discedere quādo senescit. Itē Aug. in. viij. confessionū. Uelle meum tenebat inimicus. et idē mlti cathēnā fecerat et cōstruxerat me qdpe ex voluntate peruersa facta est libitudo: qd dñi seruunt libidini facta est pñuetudo: et dum cōsuetudini nō resistitur: facta est necessitas: quib⁹ quasi annulis sibi inuicem innexis cathēnā appellat. pños morales ex iteratione actū acquirunt. Secundo ratione morali: quia fm quidē habitus similis astibus nature ex consuetudine peccandi acquiruntur habitus vitiarum qui est equalitas de difficili mobilis. Propter hoc dicit Aug. qd vulnus iteratum tardius sanatur: vt habetur de peni. dist. iij. Ignis. Tercio ratione legali: quia peccatum in cōsuetudinem ductū acquirat quasi quoddam ius dñi super peccatorem ex pñscriptioe quādam sicut de iure ciuili hō pñferat regem mobilem vel immobilem perdit. Item tps a lege diffinit: ppter qd peccator dicitur seruus pñi. Joh. viij. Qui facit pñm seruus est pñi: ideo dicit Omnis in lib. de remedio. pñcipijs obstricto medicina paratur. Cum mala per longas pualuere moras. Exemplū habemus de illo sene in peccatis inueterato noie Nicolao i. q. ppter pñuū vñm quē habuit in peccato carnis non poterat ab ipso abstinere. legitur in legendis

Ex quibus causis procedit peccatum.

aitur qd sicut ferat securis nec secare. nec
cedere ligna possunt nisi ab aliquo regā
tur. ac ideo contra regentē te suppire non
debent sic illi per quos punit deus absq
nitu diuine dispositionis nihil agere a
lent. ac ideo contra regentē se superbi
re nō licet. Exemplū ponit ibi de Na
buchodonosor supbiēte qui quasi bestia
inter bestias vixit septē annis. Itē patet
exemplū de Sēnacherib supbiēte con
tra dñm: cuius exēctus ab agelo ex
terminat⁹ est. Sed si tertio loquimur de ma
lo culpe. tñc nullo modo deus est causa
culpe. nec directe nec indirecte. Pro cui⁹
declaratione nō. Nam dicit Tho. i. ij. q.
lxix. ar. i. homo potest esse causa peccati
vel sui vel alterius dupliciter. Uno mo
do directe inclinando. s. voluntatē suā
vel alterius ad peccandū. Alio modo in
directe dñi. s. nō retrahit quādo debet: et
quomodo debet. aliquos peccato. Eze.
ij. Si dicente me ad impiū morte mon
eris nō amittis aures ei nec locut⁹ fueris
vt auertatur a via sua impii ē viuat. i. pē
impis in iniquitate suā non cessat angui
nem autē eius de manu tua requirā. Si
militer dicit canon. Negligere cū possis
perturbare puerfos: nihil est aliud quā
loquere: nec caret scrupulo societatis oc
culte. qui manifestio facinorū delinit ob
uiare. ij. q. vij. Negligere. Concor. c. Ut
fame. de sen. exco. r. c. Quāto. de offi. oz.
Vnde etiā infra pte. ij. sermonis. de⁹ aūt
nō potest esse directe causa peccati vel sui
vel alterius: quia oīne peccatū est per re
cessū ab ordine qui est in ipm sicut in fi
nem. deus autē oīa inclinat & cōuertit in
seipm sicut in vltimū finē sicut Diony. vi
cit in. ij. c. de diu. no. Unde impossibile ē
q sit sibi vel alijs causa discendi ab or
dine qui est in ipm. vnde. ij. Tisi. ij. de
fidelis vmanet: seipm negare nō potest
ec. ne sit seipm si ipm ordinē iusti
ciē. At. Unde nō potest esse direc
te causa. Et tñc etiā nec indirecte
Cōtingit peccat⁹ de⁹ aliquibus nō pber auri
liū ad vitandū pctā q si pberet nō pecca
rent: sed hoc totū facit fm ordinē sue sa
pientie: & iusticie: cū ipse sit sapiētia & i
usticia. Unde nō imputat ei q alius pec
cat sicut cause peccati: sicut gubernator
q nō dē causa submersiōis nauis ex hoc
nō gubernat nauim nisi qñ subtrahit gu
bernationē potēs & debēs gubernare. et

sic patet q de⁹ nullo modo est causa pec
cati: fm Tho. cōcor. Tho. i. ij. q. vi. ar. i.
Quod autē dicit. Ro. i. q. deus tradidit il
los in reprobū sensū ex ipso tenuit p
luno. Si em de⁹ tradidit in reprobū sen
sum: iam ergo reprobū sensum hñt ad sa
ciendū ea que nō pueniūt. Dicitur ergo
tradere eos in reprobū sensum inquit
nō prohibet eos quin suū sensum repa
rēt: sed sequatur: sicut dicitur exponere illos
quos nō tuemur. Qd autē Aug. dicit. q
de gra & libero arbitrio vñ sumpta est
la glosa: q de⁹ inclinat hominē volūtatis
in bonū & malū: sic intelligēdū est: qm
nū quidē directe inclinat volūtātē: in ma
lū aut inquit nō phibet: sicut dicitur. Et
tñ hoc etiā ptingit ex merito peccati
pcti fm Tho. q. vii. s. in rñsione: ad pū
mū ptz ergo oēsponso ad qñtione q de⁹
nullo mō est causa pcti. Udeam⁹ ergo q
sit causa pcti. Ubi nota. vij. causas mō
cogentes s; inducēt: ad peccatū ex qu
bus peccatum procedit.

- ¶ Primo a demone suggerente.
- ¶ Secundo ab hōie infligante.
- ¶ Tertio a peccato demerente.
- ¶ Quarto a concupiscētia inclinante.
- ¶ Quinto a malitia inficiente.
- ¶ Sexto ab ignorantia obcecante.
- ¶ Septimo a fragilitate impellente.

Primo ergo ec. A demone suggerente.
Sed quō hoc ptingat p declaratione nota
primo: q demō nō pōt quidē directe
mouere volūtātē ad peccandū. quia hoc
solius dei est: vel ipius voluntas: sed in
directe mouet & hoc multipliciter. p
mo obiectū proponēdo. Secundo intelle
ctū decipiēdo. Tertio imaginatiōes
offerēdo. Quarto appetitum sensitiuū
exatando. Primo quidē proponēdo
vel offerēdo obiectum appetitui sensiti
ui. Exemplum in Dauid vidente Be
sabēe. posset enim forte dici quod p
diabolo procurante obiectum illud. i. mul
ier fuit oblata oculis Dauid. ij. Reg. x.
De hac materia videas sermone. nū. ij.
vbi agitur de quattuor causis peccati: et
est prima causa. Secundo modo p
diabolo obiectum propositū habere rōndē
nū: vt sic voluntas moueat ad illud: sicut
diabolo fecit eue quādo dixit ene. sicut
moriemini. Sic em de⁹ q in quodā p
comederitis ex eo operientur oculi vo
stri & eritis sicut dij scientes bonū & ma

Sermo quarto.

So. r.

id. Sch. ij. Si volebat suadere ipso quā
do ipsi tentant. Wat. iij. sic em hodie
pauat infinitis hominibus. s. a auaro
pauat infinitū bonū esse diuitias: su
pauat infinitū bonū esse delectationes
perdo bonos. luxurioso delectationes
perdo bonos. iracundo vindictas. Sic in
venereas iracundo in diabolus: vt vi
terdū persuadet hominē in diabolus: sicut qui
tam cōmunē plurimū sequatur: sicut qui
daz hodie dicit. Ego nolo renouare mū
dum sicut ipsum inueni sic volo dimitte
re. Ipse mō diabolus de cepit quendam
ducem frisonum nomine Richoldum de
quo legitur in Cronica martiniāna sub
tempore leonis. ij. Imperatoris qui cū
ad predicationē. Volfram episcopi seno
mills aduersus eū vt baptizaret. cū vñ
pcti lauacro imposuisset. alterum reira
pcti querens vbi plures maiorum tuorum
essent in inferno vel i paradiso. audies
q in inferno infigunt etiam pedem retra
pit. Sanius est inquit vt plures q pau
res sequar. & ita ludificat⁹ a diabolo cū
sibi multa bona in annos plurimos pro
miseret tertia die subita morte defunct⁹
est. Itē ibi. Tertio modo persuadet ima
ginatiōem aliquas formas imaginarias
presentendo & illas imagines quandoq
tanquam res veras periuadendo. Sic
decipit illas strigas siue ymbras. quas
ia demant vt nocturnis silētijs credāt
se multa terrarum spatia pertransire vel
in medio mulierum esse quas vulgariter
appellant donne da for. vel cū viuis vel
cum mortuis loquū: q totum sit a demo
ne proponente hec imaginatiōem. Unde
non in corpore sed in spiritu hec contin
gunt. sicut & dormientibus solet accide
re. Et iō ecclesia precepit ne talib⁹ fides
deur vt habetur in. c. Episcopi. xxxi. q.
v. vbi etiā reprobat⁹ falsus error quoru
dam credēdū q mulieres conuertantur
in gatas. vnde dicitur ibidē in fine. Quis
quis credidit posse fieri aliquā creaturā
aut in melius aut in deterius immutari.
aut transformari in aliam speciem vel in
alia similitudinem. nisi ab ipso creatore
quomā fecit & per quam omnia facta
sunt. proculdubio infidelis est & pagano
deterior. Itē ibi Sic etiam decipit diabo
lus mulieres vel viros euntes ad diui
nos pro occultis cognoscēdis. vel pro sa
nitate habenda. Quarto modo persua
det diabolus peccatum exatando appeti
tum sensitiuū ad aliquam passionem in

flāmādo concupiscibilem: vel irascibilem.
Nota de illo q erat inflāmatus ptra pri
mū. q dixit mō. Quod em si sciret se con
dēnādū in inferno ppter homicidiū illi
us: tñ nō desisteret ab eo. & c. Predicta ple
nius declarat Tho. i. ij. q. lxx. ar. i. & ij.
Illud tñ not. est q diabolus nō pōt neces
sitate inferre ad peccatū: s; possit p
virtute si nō refrenet a deo aliquē induce
re ex necessitate ad faciendū aliquē actū
q de suo gñe pctm est. non aut pōt indu
cere necessitate peccatū. Quod p ex hoc
q homo motus ad peccatū non resistit
nisi per rationē: cuius vsum totaliter de
mon impedire potest mouēdo imaginati
ōem & appetitū sensitiuū. sicut in abre
ptijs p sed tñc rōne sic ligata: qd dī hō
agar nō imputat ei ad pctm: s; simile etiā dī
ciē de furiosis demētib⁹ q si qd faciūt: qd
sit de gñe malorū: non imputat eis ad cul
pam. vt pbat. xv. q. i. alios rōnes & c. illa. &
in cle. Si furiosus de homicidio sicut de
ebrijs: sicut ptz exēplū de Lot. Gen. xix.
& habet. xv. q. i. tebrauerūt & c. sane. Sz
si ratio nō sit totaliter ligata: ex ea parte
qua est libera potest resistere pctō. fm
Tho. vbi supra. articulo. ij. Ideo si ho
mo resistit diabolo non potest ab ipso co
gi. maxime in principio tentationis. Pa.
cy lvi. Bear⁹ q tenebit⁹ & allidet puulos.
i. ad pterā. Jo Quidi. li. i. dereme. amo.
Principis obstat sero medicina paratur
Cū mala per longas conualuere moras
Resistit aut per fidem iuxta illud. i. pe.
vlt. Aduersarius vester dia. tanq leo tu.
cir. qu. quē dēno. cui re. for. in fide. & Zac.
iij. Resistite diabolo: & fugiet a vobis.
Illud etiam notandum. qd l3 diabolus
sit causa pcti: eo modo quo dictum est nō
tamen oīa pctā hominum sunt ex sug
gestionē diaboli. Nam vt probat Aug.
& refert Tho. q. vbi supra. ar. iij. etiam si
diabolus non cōstet homines hñt pēt ap
petitum cibi & venereorum: & tñc q
posset esse inordinatus. nisi rationē ordi
naretur. quod subiacet libero arbitrio. &
sic patet primum.

¶ Secūda cā pcti est ab hōie & c. potest aut
tem homo esse causa peccati quadrupl.
primo quidē inclinādo volūtātē alte
rius ad peccandū. puta ostēdo vitia
tē. que sequit ex pctō vel cōsulādo. Mo
ta & cōsultores principum qñ vidēt sim
eius inclinatum ad vnum non dicunt ei
bbbij

quod dicitur cōfēta nec querūt quid velit
me: sed idā vult princeps. & sic nūq̄ di-
cūt sibi veritatē. Nota. qñ Seneca dixit
heroni. q nulla re indigebat nisi homine
quid dicit sibi veritatē. Nota cōtra do-
minos vel patronos qui mādant seruis
vel famulis aliq̄d. nūstū puta homicidi-
um. vel furtum. vel lenociniū &c. Scđo
modo obiectum appetibile pponendo: si
cur facit mulieres ostendentes mam-
illas hominibus ornates se vt appareant
pulchriores &c. satis debet sufficere cō-
cupiscētiē malina sua. Tertio alios apec-
cato nō retrahēdo: qz vident fauere pec-
cato & esse causam eius. Vnde auctoritas
tem &c. iij. que habet supra. Vñ & dicit
canoniste: q non defendēs clericū verbe-
ratur cū possit sine periculo sui incidit
in excoicationē: pbatur in. c. Quante de
sen. exco. & in. c. Dilcto. c. ti. li. vi. Vnde
dicit canon. Negligere cū possis plurba-
re periculosū nihil est aliud quā foue-
re: nec caret scrupulo societatis occulte q
manifesto facinorū desinit; obuiare. ij. q.
viij. Negligere. & lxxij. di. Error. & xxiij.
q. iij. Qui pōt. Nota cōtra rectores ciui-
tatis nō pūmētis manifesta peccata. Itē
cōtra dños. seu patronos q permittūt ser-
uos vel ancillas fornicari sciēter. Item
cōtra dños scilicet qui nō solum phibent
a peccato sed fauēt delinquēt: qz si vñ
occidit hominem vel percutit confugit a
dños & tūcñ eum. Quarto modo homo
est cā peccati alteri? malū exēplū dādo.
qz sicut pomū infectū corrūpit alia ita hic
&c. Una infecta pecus: inficit omne pecus.
Vñ. j. Cor. v. Vndicū fermētū totā mas-
sam corrumpit.

¶ Tertio. pcedit peccatum a peccato de
mente. ppter demeritum peccati pcedē-
tis. vel ppter inclinationem remanen-
tem. vel dispositionē ex peccato commis-
so. ad illa perpetranda: vnde nota q
vñm pccatum potest esse causa alteri-
us peccati. i. nā vt dicit Tho. i. ij. q. lxxv.
ar. viii. cum peccatum habeat causam ex
parte actus. hoc modo vñm peccatum po-
test esse causa alterius: sicut vnus actus
humanus potest esse causa alterius actus
Contingit autē vñm peccatū esse causa
alterius fm quattuor gñā causas.

¶ Primo qđem fm modū cause efficien-
tis vel mouentis & per se & paccidēs. per
accidēs quidē sicut remouēs prohibens

dicif mouēs per accidēs: cū est per vnū
actum peccati hō amittit gratia: cōtra
tē: vel verecundiā: vel quodēq̄ aliud re-
trahens a peccato incidit ex hoc in aliud
peccatū. & sic pūmū pccatū est cā fecerit
peccati per accidēs: & dicitur scđm pñm
& culpa & pena. culpa qđem rōne actus
procedentis a voluntate pena vero rā-
ne passiōis. Et hoc pñm p apm Ro. i. vii.
loquens de phis dicit. Qui cū deum co-
gnouissent: nō sicut deum glorificauerūt
sed eua. in co. f. & ob. est. in. fi. cor. & d. m.
se esse. sa. nul. fac. sunt &c. Et infra pñm
tradidit illos deo i desideria cordis eorū
& immūdiatē &c. Itē Greg. sup. &c. peccatū
q per penam citius nō delēat pecca-
tū est & cā peccati hoc etiā modo potest
dici pñm pūmū parentū fuisse cām pec-
cati originalis. Itē Greg. peccatū q p pe-
nitentiā nō delēat mor suo pondere ad
aliud trahit per se aut sicut cū ex vno
actu peccatum homo disponit ad hoc q
aliū actū conformem facilius commi-
tat. Ex actibus em causantur dispositio-
nes & habi? inclinātes ad similes actus
¶ Scđo vero gen? cause materialiā vñm
peccatum est causa alterius inq̄m pparat
ei materiā sicut auaritia pparat
materiā litigi? qđ plerūq̄ de diuitiis
congregatis in cōpendio theologie sic vi-
citur lib. iij. c. de effectu peccati. q autem
vñm peccatū nascat ex alio apparet. Su-
perbia vult omnes pcellere. dolet si ali-
quis ei equetur: & sic ex ea nascit inuidia.
Inuidus vero qz de facili trahit ei cū in-
uidet & iō ex ea nascit ira. sed ira cū non
pōt se vindicare. tristat & ideo ex ea nascit
tur accidia: accidia vero consolationem
querēs in exterioribus facit auarū. auar-
itia aut qz in tēporalibus habundat po-
test magis exercere gullaz. gulla vero p
ventris repletionē de facili spūat in
libidinem: hec ibi.

¶ Scđm vero gen? causae finalis. Vñm
peccatum est causa alterius inq̄m pro-
pter finē vñm? peccati: aliq̄d pmitit aliud
peccatum sicut cū aliquis cōmittit simo-
niam propter finem ambitionis vel pro-
pter furtum vel ppter fornicationē sicut
dñi temporales. & milites cōmittunt rap-
inas expoliationes iniustas ad finem
viuendi & onorare etc. Et qz finis dñi
mā in moralibus ex hoc etiā scq̄tur q
vñm peccatum sit causa formalis alteri

us in actu enim fornicationis que ppi
furnum committit est quidē fornicatio si
cui materiale. furtum vero sicut formale
fm Tho. vbi supra.

¶ Quarta causa peccati est cōcupiscētia
inclinante. pbatur hoc auctoritate apli
di. Radix omnium maloz ē cupiditas. ij.
Tim. vi. Itē super illud verbū Ro. viij. oc-
cassione alii accepta peccatū per ma. ope.
est in me omī cōcupiscētiā dicit Glo.
bona est lex q dum cōcupiscētiā phibet
omne malū phibet. Est aut notandū q
triplex est cōcupiscētia fm quod dicit
Jo. in prima canonica sua ep̄la. ij. c. Om-
ne q est in mundo aut est cōcupiscētia
carnis aut cōcupiscētia oculorum: aut
superbia vite.

¶ Prima ergo cōcupiscētia dicit carnis
& hęc dicitur cōcupiscētia naturalis.
que est cor? quib? natura corporis suble-
tatur sine quantum ad cōseruationē in-
diuidui sicut abusu? potus & alia hñmōi si
ue quātū ad cōseruationē sp̄it: sicut i ve-
neris. & hōz in ordinatus appetitus vi-
cif cōcupiscētia carnis fm Tho. i. ij. q.
lxxvij. ar. v. Hęc cōcupiscētia ergo hodie
multoz peccatoz est causa nā cōcupiscē-
tia cor? que pertinet ad subleatōnē in-
diuidui facit multos frāgere quadrage-
simam & ieiunia ecclesie. qd est graue
peccatum. Dicit ali qui o quod pñm est
hoc quod quidē intrat in os nō coinquā-
nat homine Mat. xv. sed erant: quia non
abusu? & potus coinquinat aliam: que est
spiritualis: sed inobediētia precepti dñi
& ecclesie de quo habetur in. c. quadra. de
consec. diu. v. Vnde exempluz de pomoye
tito a pūmū parentibus comesto. quid
enim fuit vñm pomum certe nullius va-
loris &c. Et tamen a deo grauissimū fuit
peccatum eorum: q totum humanū ge-
nus infecit. Vnde hoc nō propter pomū
sed propter inobediētiā eorum &c. Cō-
cupiscētia etiā venererūz multos in-
ficta deo q vir pauci sunt qui abscondāt
se a calore eius ideo vt habēt vxorem te-
neat etiā publice cōcubinam. Nota de
illo qui mortuus est ex mortu carnīs in-
firmatē rabiei qui dum veniret ad mor-
tem ait. rogo dominum vt talem mortem
faciat quicūq̄ tenet concubinam: cū vxore
qualem ego facio: qui hoc peccatum
etiā commisit. Ideo dicit scriptura. Post
cōcupiscētiā tuā non eas: & a volum-

itate tua auertere: si prestes anime tue cō-
cupiscētiā ei? faciet te in gaudiū inimici
tuis. Eccl. xviij.

¶ Scđa cōcupiscētia dicit oculoꝝ non
intelligitur hic fm Tho. vbi supra de cō-
cupiscētiā oīm rerū q oculis videri pñt
alio qñ nō diuidetur a cōcupiscētiā
carnis que maxime ex visione oculorum
causatur fm illud Dan. xij. Spes decipit
te. sed intelligit hic cōcupiscētiā oculoꝝ
id est solum earum rerū in quib? nō que-
ritur delectatio carnis que est fm tactū
sed solum delectatio oculi. i. amuscūq̄ ap-
prehensiuē virtutis sicut sunt pecunia o-
natus vestitū & hñmōi. Quia aut sensus vi-
sūs est excellēior inter omnes alios sen-
sus: ad plura se extendit vt dicit in prin-
cipio methaphysice: ideo nomē eius trās-
ferri ad omēs in feriores. vt Aug. dicit
in lib. de verbis dñi fm Tho. vbi supra &
hec cōcupiscētia pecunie & diuitiarum
quod demergat in profundū inferni: ne-
mo est qui nesciat. Nam domini tēpora-
les: plati: clerici: religiosi: iudices: aduo-
cati: mercatores. & dicunt omnes pene
sunt hac cōcupiscētia infecti. Antiqui-
tus nullus erat vsurarius: sed hodie &c.
Vnde verificatur hodie dictum Jere. d.
A minore vsq̄ ad maiorem omnes auar-
itie student. & a propheta vsq̄ ad sacer-
dotem cuncti faciunt dolum. Jere. vi. Et
vñm esset finis & mensura lucrādi. Sed
crescit amor nummū quantum ipsa pecu-
nia crescit: iuxta Iuvenalē. Satyra. xiiij
Vnde & Baruc. iij. cōtra auaros loquēs
dicit. Qui argentū thesaurizant & aurū
in quo cōfidunt homines: non est finis
acquisitionis eorum. Vnde aliquas au-
toritates quas scripsi contra cōcupiscē-
tiam siue cupiditatem post festū trinita-
tis dominica. vi. sermo. iij. parte. ij. in ad-
ditionibus. Audim in scitia esse quam
dām consuetudinē q patientes naufra-
gium spoliatur &c. q est contra omne ius
& quidē contra naturāle. Nam: & natura
equum est neminem locupletari cum ali-
ena tristitia. ff. de codi. in. de. l. nam & na-
tura. Item contra diuinum quod prohibet
furta. & rapinas. Exo. xx. & Deut. v.
Item cōtra ius humanum canonicum. &
ciuile: quod specialiter reprobat hanc cō-
suetudinē: vt in autentica nauigia. C.
de fur. c. excommunicationi. de rapto.
vbi tales spoliante sunt ipso iure excoi-
bbi iij

Ex quibus causis procedit peccatum.

cati si post admonitionem vel moram non resistentur cum possunt. Ratio quod consuetudo contra ius diuinum vel naturale non valet. viij. di. frustra. et de consuetu. c. si. Consuetudo autem in talibus non minuit peccatum sed auget. de simo. c. non satis. dic. et expedit.

Tercia concupiscentia est superbia vita, que est appetitus inordinatus exollendo et sic constituitur sub concupiscentia. Quot autem in hoc peccato corrumpuntur. patet quod quilibet vult ascendere ad superiorem gradum. nec vnus est finis ascensionis. Si est artifex vult ascendere etc. Si est notarius vult esse legista. si est legista vult effici baro vocari dominus. si est baro cōdes etc. p. lxvij. Superbia eorum qui te oderunt ascendit. se. per. dic. vi. expedit.

Quinta causa peccati est a malitia infirmitas. Quando autem dicatur quod ex certa malitia peccare. Nota quod dicitur Thoma. i. q. q. lxxvii. ar. ij. volūtas aliter se habet ad bonum et aliter ad malum. ex natura enim sue potentie inclinatur ad bonum rationis. si autem ad proprium obiectum. Unde et ope peccati dicitur esse contra naturam. quod ergo in aliquo malum volūtas eligitur ad malum oportet quod aliquid de cōtingat. Et quicquid de cōtingit ex defectu rationis. sicut cum aliquis ex ignorantia peccat. quicquid autem ex impulsu appetitus seminat. sicut cum peccat ex passione. sed neutrum horum est ex certa malitia peccare sed solum tunc aliquis ex certa malitia peccat quando ipsa voluntas ex se mouetur ad malum quod potest contingere dupliciter. vno quidem modo ex hoc quod homo habet aliquam dispositionem corruptam inclinantes ad malum ita quod finem illam dispositionem sit homini quasi conueniens: et simile aliquod malum et in hoc ratione conueniente tendit voluntas quasi in bonum. quia vnusquisque finem se tendit in id quod est sibi conueniens. Talis autem dispositio corrupta. vel est aliquis habitus acquisitus ex consuetudine que vertitur in naturam vel est aliqua egritudinalis habitudo ex parte corporis sicut aliquis habet quasdam naturales inclinationes ad aliquam peccata propter corruptionem nature ipsius. Alio modo contingit quod voluntas per se tendit in aliquod malum per remotionem alicuius prohibentis puta si aliquis prohiberetur peccare non quia peccatum ei finem se displiceat sed propter spem vite eterne vel propter

timorem gehenne remota spe per desperationem: vel timore per presumptionem. sicut quod ex certa malitia quia absque peccato Thoma. vbi supra. Et hoc dicitur peccatum in ipsum sanctum. vi. not. Thoma. i. q. q. lxxv. ar. j. et nota infra. ar. ij. sermone. 2. pte. j. et ij. Sic peccauit diabolus quod non defectu intellectus vel rationis. et ignorantia peccauit nec ex impulsu appetitus seminat. quod non est in angelis: sed ex certa malitia peccauit. et ideo non meruit penitentiam nec remissionem peccati sui secundum Gregorium.

Sexta causa peccati est ab ignorantia obiecti. quicquid enim contingit quod homo peccat ex ignorantia que est causa peccati. et causa actus aliquem si sciret non peccaret. ecce quomodo ignorantia est causa peccati. prolatione tamen declaratione huius materie est notandum quod ignorantia multipliciter distinguitur. Primo finem ea que ignorantur. Secundo finem modum ignorandi enim ignorantia distinguitur finem ea que ignorantur. quandoque enim ignorantia est eorum que sunt in re naturalis: quandoque est iuris diuini. quandoque iuris positum generalis: quicquid est iuris particularis siue sinodalis. quicquid ignorantia facit. Hec prima distinctio pertinet ad legistas. Secunda distinctio pertinet ad theologos: et est illa quia ignorantia quicquid non est causa peccati sed habet se commutatis ad peccatum. Vterque gratia. si quis fornicatur cum virgine putans eam se corruptam. nihilominus idem facit ut si sciret virginem. vel si quis occidit clericum credens ipsum clericum esse laicum idem facit ut si sciret esse clericum. Quandoque ignorantia est causa peccati et tunc tripliciter distinguitur. quedam enim est omnino inuoluntaria et hoc dicitur inuincibilis: quod si studio superari non potest de qua exempla ponam infra. Quedam dicitur voluntaria voluntate directa puta quod homo vult ignorare: et liberius peccat et talis dicitur ignorantia affectata. iuxta illud Job. xxxij. Scientiam viarum tuarum nolumus: et ps. xxxv. Noluit intelligere ut bene ageret. Quedam dicitur voluntaria voluntate indirecta: sicut cum aliquis propter laborem vel propter alias occupationes negligit ad discere illud per quod a peccato retraheret. Talis enim ignorantia facit ipsam ignorantiam esse voluntariam et peccatum dū modo sit eorum que quis tenet. et potest scire. ut ponit Thoma. i. q. q. lxxvi.

De octo malis que facit peccatum

So. xij.

Ar. ij. Hec materia diffusius. vide in questione. de materia. q. ij. ar. vi. vii. et viij. Hic presuppositis sunt notanda in hac materia quatuor conclusiones. Prima est quod quicquid ignorantia excusatur a toto siue formali et a peccato. Secunda conclusio est quod quandoque ignorantia minuit seu alleviat peccatum et sic excusatur a toto non a toto. Tercia conclusio est quod quicquid ignorantia aggravat peccatum. Quarta conclusio est quod quicquid nec auget nec minuit.

Prima ergo conclusio est quod ignorantia quicquid excusatur a toto siue formaliter et hoc est quod ignorantia est causa actus: et est inuincibilis et hoc quod sit inuincibilis potest contingere tripliciter. primo ex parte rei ignorantie puta quod non cadit sub cognitione humana sicut est numerus stellarum vel inferus arene. Itaque cognitio rerum occultarum omnino.

Secundo contingit ex parte persone ignorantis seu nescientis puta quod infans vel furiosus tales enim nec intus pati possunt nec facere: ut habetur. xv. q. j. illud et c. aliquos et c. illa. Quis illa dicatur potest nescientia quod ignorantia ut ponit Thoma. i. q. q. lxxvi. ar. ij. Tercio contingere potest quando premissa diligenter ad sciendum aliud illud ignorat. et ideo illud agit sicut cum aliquis diligenter adhibita nesciens aliquem transire per viam per quam sagitta qua interfecit transiit. tunc talis est ignorantia causat in voluntate simplicitate propter excusatur formaliter a peccato ut ponit Thoma. i. q. q. vi. articuli. viij. et q. lxxvi. articuli. iij. sicut potest poni exemplum in ignorantia iure ab idiota seu iuris positum ignaro: quia post missam diligentiam ad sciendum periculum peritioris a quibus aliter habuit quam veritas est ratio est quod illa ignorantia de inuincibilis et c. Quia talis ignorantia excusatur a toto ut nota. glo. in c. dura. de fal.

Secunda conclusio est quod ignorantia quicquid minuit peccatum et hoc contingit quod ignorantia est causa peccati et voluntaria indirecte: quod est est voluntaria: non excusatur totaliter a peccato sed quod indirecte siue per accidens sic alleviat peccatum puta cum aliquis non vult laborare in studio ex quo sequitur quod esse ignorantem vel cum aliquis vult bibere vinum immoderate ex quo sequitur eum inebriari et discretionem carere. Talis enim ignorantia diminuit voluntatem. et per consequens peccatum. cum aliud non cognoscitur esse peccatum non potest dici quod voluntas directe et per se

feratur in peccatum sed per accidens. Unde ibi est minor cōtempus et per consequens minus peccatum finem Thoma. i. q. q. lxxvi. articuli. iij. Unde dicit Ambrosius in libro de patriarchis et habet in de creto. xv. q. j. Sane. Si qui ebrius primus deliquerit. apud sapientes iudices venia quidem facta donatur sed leuitatis damnamus auctores. Et post de Luthi inebria to. committit in incellu et c. Et c. x. De quo vide quod scripsi in sermone de. x. preceptis precepto. v.

Tercia conclusio est: quod quandoque ignorantia aggravat peccatum: et hoc est quando est voluntaria directe: quod que est causa peccati: que dicitur ignorantia affectata: sicut supra dictum est. talis enim ignorantia videtur augere voluntatem et peccatum ex intentione enim voluntatis ad peccatum nōdum prouenit. quod aliquis vult subire ignorantie damnum propter libertatem peccandi. Nota moraliter contra illos qui nolunt ire ad predicationem: ut non instruant de agendis: sed libenter corrumpant ad peccata per. Noluit intelligere ut bene ageret.

Quarta conclusio est: quod quandoque ignorantia nequaquam peccatum nec minuit. et hoc est quando ignorantia concomitantem se habet ad peccatum. puta quando non est causa peccati sicut in exemplis supra positis. Et nota hic Thoma. i. q. q. lxxvi. articuli. iij. Talis enim ignorantia non facit inuoluntarium: prout philosophus dicit quia non causat aliquid quod sit repugnans voluntati. Sed facit non voluntarium: quia non potest esse actu voluti: quod est ignorantia ut ponit Thoma. i. q. q. vi. articuli. viij. Sicut in casu posito aliquis occidit clericum putans esse esse laicum occisum etiam si sciret esse clericum peccat quidem ac si sciret esse clericum. hoc quantum ad culpam: sed quantum ad penam excommunicationis dicitur non in c. Si vero. ij. de sen. ex. vbi distinguitur aut fuit probabili ignorantia: et tunc non in c. In canonem excommunicationis. aut nonne tunc incidit de quo dicitur ibi.

De octo malis que facit peccatum.
Sermo. v.

Classa a facie colubri et c. sequitur de effectu peccati in genere predicare. primum articulum prosequendo. primum introductionem primo bbbiij.

De octo malis que facit peccatum.

queri potest. Vtrum peccatum possit aliquem effectum producere. Et dubium est propter hoc: quia cum ipsum peccatum sit priuatio ordinis rationis: et consequenter est nihil videtur quod nihil agere possit. super quo dicitur scriptum supra sermone. i. in. iij. pte. h. et predictus ergo pars etc. Vbi dicitur est quod peccatum inter ceteros effectus: siue defectus hoc operatur: quod facit hominem esse nihil: iuxta illud. i. Cor. xij. Si charitatem non habuerit nihil sum. sed est sciendum. quod peccatum ali quos effectus malos producat sicut mala arbor Mat. vij. Nam primo quidem nocte ipsi facient: vi infra latius patebit. propter quod dicebat David postquam peccatum meum contra me est semper. Secundo nocet proximis viatoribus tum pro eo quod actus cuncti contra demones minuuntur. quanto enim plures sunt boni tanto facilius demonibus resistunt: iuxta illud. frater qui iuuatur a fratre. Tercio diuitias firma prouer. xviij. Et facilius a deo gratia impetrant multiplicatis intercessionibus: tum pro eo quod peccator alios malo exemplo corrumpit et scandalizat: iuxta illud. Modicus fermens totam massam corrumpit. i. Cor. v. Sicut pomus infectus cetera pomis inficit. et vna infecta pecus inficit omne pecus. Tertio nocet his: qui sunt in purgatorio. quos non potest peccator iuuare. tam efficaciter sicut si esset in gratia. ratio quia nec orationes sue: nec ieiunia: nec aliqua bona opera: a peccatore facta directe prodest illis eo quod sit mortuus Greg. Cum his qui displicent ad intercedendum mittitur ira in inferno ratio maior est ibi horrore et pena: sicut si titum qui dicitur addatur alij titiones: magis augeat ignis etc. fallit hec regula ibi. Solatis est miseris socios habere penarum: propter hoc diues et pulo peccabat ab Abbaam vi frater sui non descenderet in infernum Lu. xvi. Quanto nocet saluatio: hoc in modum subtrationis. Nam ex consortio ac societate glorificationis augeat eorum gaudia accidentale. spiritualiter si suo bono exemplo ducatur vel disciplina alij saluantur: sicut maxime letatur beatus Dominus. si vnus frater predicator saluat. et b. frandiscus de fratre minore saluato: et sic de alijs factis. Sexto inferuntur in uitam deo in quantum non obediret ei cui

omnes creature obediunt ad nutum. Ex xxiij. Omnia quecumque voluit deus fecit in celo et in terra et in abyssis. Sepimus in fert iniuria christo in quantum videtur passionis eius et merita. Octauo potest dici quod peccatum ferat nocuentum agris satis et arboribus ordinatis ad vitam humanam. quia propter peccatum deus imminit siccitates etiam matus in pena peccati ps. cxi. Posui fundamenta in desertum exiit aquarum in sima terram fructifera in salugine a malitia in habitatu in ea. et hoc etiam bestie patiuntur. Nota quo tempore Helie non pluit tribus annis cum dimidio. iij. Reg. xviij. Et Jac. vii. Loquendo tamen specialiter de nocimento quod specialiter et principaliter patitur: peccator ex ipso peccato. Nota quod peccatum multa mala facit peccatori: et ante mortem et in morte et post mortem.

Primo enim peccatum hominem inimicum deo facit.

Secundo a corpore christi militico abscondit.

Tercio intellectum obcecat.

Quarto affectum obdurat.

Quinto naturalia vulnerat.

Sexto bona opera mortificat.

Septimo in bestialitatem naturam transformat.

Octauo ad penam eternam obligat.

Et primo videamus de malis ante mortem illatis per peccatum. Primo ergo peccatum hominem inimicum deo facit. Sicut enim qui negat deum est inimicus dei: sicut quilibet peccator est inimicus dei quia videtur negare deum: iuxta illud. Ap. i. Qui negant se nosse deum. factus autem negant super quo textus dicit Hieronymus. et habetur in decretis. xi. q. iij. ex sumat quidam etc. Vide infra de articulis fidei sermo. i. pte. iij. in fine. ex quo consequenter sequitur quod gratia dei homo priuatur per quam prouationem gratie inferuntur quedam macula spiritualis alie per quam perdidit nitorem luminis gratie sapientie diuine et ceterarum: et consequenter incurrit peccator odium dei iuxta illud Sap. iij. Similiter odio sunt deo impius et impietas eius et peccata. Quia omnes qui operantur iniquitatem: quod intelligo christi ad culpam ipsum vero ad naturam deus omnia diligit: iuxta illud Sap. xi. Diligite omnia sunt et nihil odisti eorum que fecistis: hoc odio consequitur mors anime spiritualis que est per separationem dei ab anima Jac. i. Peccatum cum consummatus fuerit generat mortem

tem ipsum deus habet odio peccatum et consequenter peccatoris patet per effectum: quia propter peccatum delendum et occidendum voluit filium suum unigenitum occidere: iuxta illud. Esa. liij. Perimere et occidere iuxta illud. Esa. liij. Propter scelus populi mei percussus es. Et Ro. viij. Deus filium suum misit in similitudinem carnis peccati. et de peccato. peccati. Item etiam matrem suam etc. Luc. i. Et tuam ipsius animam pro nobis tradidisti gladium.

Secundo a corpore christi militico abscondit. quod est ecclesia que est corpus christi et quod libet christianus est particeps omnium bonorum que sunt in ecclesia. Ita similitudine de corpore vero: cuius membra participant bona collata corpori in potu cibo etc. Sic in proposito. ecclesia est corpus christi. et nos sumus membra. Ro. xij. Si cur enim in corpore multa membra habemus. Omnia autem membra non eundem actum habent: multi vnum corpus sunt in christo. singuli autem alter alterius membra. Unde quilibet christianus in gratia communis est particeps. omni bonorum ecclesie. per. particeps ego sum omni. i. te. et cum man. tua. Si autem membra precidat a corpore tanquam mortui nullius boni particeps est: sic etiam christianus precipitatur a hoc corpore ecclesie per gladium peccati: iuxta illud. i. Cor. xvi. Si quis non amat dominum Iesum christum sit anathema. et separatur ab ecclesia. Et ideo est ex parte omnium bonorum: que sunt in ecclesia. donec sanetur per penitentiam Tertio intellectum obcecat. Et hoc patet ratione ex parte experientia et figura.

Primo quidem ratione: quia per peccatum tollitur lumen gratie per quod illuminatur anima. Item etiam obscuratur lumen rationis naturalis. Hoc enim dupliciter lumine illuminatur intellectus. de hoc primo dicit ps. iij. Signatus est super nos lumen vultus tui domine. Contra hoc autem lumen rationis agitur peccator peccando: quia sicut virtus est nature consentanea ita vitium est nature contrarium. Ideo de peccatoribus dicit ps. lxxi. Mescierunt neque in te. in te am. Item Sap. i. Excecauit illos malitia eorum. Vide Theo. xxi. q. xv. ar. i. ubi ponit de cecitate mentis. Item prouer. iij. Uia impiorum tenebrosa nesciunt ubi corrumpant. Secundo idem patet ex parte in adam. qui tunc erat in statu innocentie tante sapientie et scientie erat quod omnibus aliis nota ipse fuit et diuinarum et humanarum rerum cognitionem habebat. in peccatum in tanta cecitate deuenit quod abscondere se putabat a facie domini: cuius oia nuda et aperta sunt ante oculos eius: sicut legitur. Gen. iij. Cum audissent vocem domini dei de ambulatione in paradiso ad auram post meridiem abscondit se adam. et yxor eius a facie domini dei in medio ligni paradisi: sic de Salomone legitur quod fuit cecus. propter peccatum luxurie. iij. Reg. xi. Et Eccli. xlvij.

Tercio idem patet experientia: nam penitus dubio fatuus esset ille qui verbis et factis pronocaret illum. ad iram: qui haberet gladium nudum ad guttur eius etc. Sic in proposito quia omnes sumus in manu domini. Deut. xxxij. Ego occidam et ego viuere faciam per te ego. fa. et non est qui de me. pos. erueret. et tamen per peccator non veretur ipsum ostendere. Unde de hoc quia cecus est nec considerat etc. Cum tamen hominem timebit offendere et offensum placare conabitur.

Quarto apparet id per figuram que habetur Tobie. ij. ubi legitur quod oculi Tobie fuerunt cecati stercore iridium: cum domini res iuxta parientem stercore iridium quod est calidus significat peccatum infamans animam vel temporalia que sunt causa peccati per quod cecant oculi intellectus hominis doctus in malis. i. quiescentis in lecto delectationis temporalis ad idem de sanfione cecato a philisteis Judic. xvi. Item figura de Se dechia rege cuius oculos eruit fecit Nabuchodonosor rex postquam oculos eius fecit occidi filium eius. Et ceteri peccatores non perpendit de gravitate peccati sicut canis submergendus non sentit lapide in collo donec in aquam extra nauem protrahatur: sicut peccatores qui delectantur in culpa non sentit nec cognoscit gravitatem peccati donec demergatur in profundum inferni Grego. Oculos quos culpa clauduit pena aperuit. Et ideo de peccatore dicitur Job. lxxi. Cor eius indurabitur.

Quinto affectum obdurat quasi lapis et stringitur quasi malleatoris incus. Unde in sermonibus de penitentia sermone qui incipit. Dic ut lapides isti etc. In istis hiis affectus sequitur ad superiorem primum. Nam actus volitatis sequitur ad intellectum: quia quando homo putat aliquod bonum inclinatur affectus ad illud. per peccatum autem homo putat melius bonum creaturam. sed crea

tem ipsum deus habet odio peccatum et consequenter peccatoris patet per effectum: quia propter peccatum delendum et occidendum voluit filium suum unigenitum occidere: iuxta illud. Esa. liij. Perimere et occidere iuxta illud. Esa. liij. Propter scelus populi mei percussus es. Et Ro. viij. Deus filium suum misit in similitudinem carnis peccati. et de peccato. peccati. Item etiam matrem suam etc. Luc. i. Et tuam ipsius animam pro nobis tradidisti gladium.

De octo malis que facit peccatum.

torum ex quo sequitur inclinatio et obdura-
ratio voluntatis ad bonum. Ubi de phara-
one dicitur induratum est cor pharaonis
Exo. xij. Inde peruenit quod non
delectatur peccator de verbis nec de li-
bris sanctis: sicut sunt biblia epistole.
Hieronymi moralia Greg. Et huius s3
de virgilio tulio. Item de Tristano et La-
cilo de centum nouellis: de philostrato
tales sunt filij israel: qui desiderabant
in deserto pepones: cucumeres: et alica et
porcos: Egypci cum haberent manna nu-
meri. xi. Nota exemplum de Hieronymo
rapto in spiritu et coram iudice presenta-
to etc.

¶ Quinto naturalia vulnerat Bona au-
tem nature possunt tripliciter dici s3 Tho-
mas. i. q. lxxv. articulo. i. Primo quidem ipsa
principia nature ex quibus ipsa natura
constituitur et proprietates ex his causate si-
cut potentie anime et hominis. Secundo quia ho-
mo habet a natura inclinationem ad vir-
tutem ipsa inclinatio ad virtutem est quod
dam bonum nature. Tertio modo potest
dici bonum nature bonum originale in
sine quod fuit in primo homine collatum
tota humane nature.

¶ Primum bonum nature: nec tollitur:
nec diminuitur per peccatum ratio quia
etiam in demonibus bona naturalia ma-
nent integra post peccatum vt dicitur
iij. c. De diuinis nominibus. Tertio ve-
ro bonum nature totaliter est ablatum
per peccatum primi parentis: sed medijs
bonum nature scilicet ipsa naturalis in-
clinatio ad virtutem diminuitur per pec-
catum non quidem per modum subtra-
ctionis alioquin posset totaliter tolli hu-
ius inclinatio ad virtutem per multiplici-
tatem peccatorum: quia hic inclinatio
est finita: diminuitur ergo per modum ad-
ditionis impedimenti: quia per hoc quod
hic peccatum additur modo additur im-
pedimentum anime per quod hic inclina-
tio ad virtutem diminuitur infra posito.
declara hoc finit. Tho. vbi supra. q. vbi su-
pra. ar. ij. ad primum. Naturalis igitur
inclinatio ad virtutem diminuitur p peccatum
actus enim humanos sit quedam inclinatio
ad similes actus oportet autem quod ex hoc
quod aliquid inclinatur ad vnum contrarium
diminuat inclinationem eius ad aliud. Ubi est
peccatum sit contrarium virtuti ex hoc ipso
quod homo peccat diminuitur bonum nature

quod est inclinatio ad virtutem. Unde Luc-
as. Homo descendens ad hierusalem in
hierico. Tho. i. In defectum peccati an-
gustia gratie expoliatur. lxx. grauius et
vulneratur in naturalibus s3 Tho. vbi
supra. Et ideo libertas arbitrij dimi-
tuitur in peccato et hinc est quod peccator diu-
tius non posse penitere: nec portare cilium
in carne etc. Cum tamen pro rebus mu-
danis et pro luxuria maiora faciat qua
libertas arbitrij a peccato ligatur etc. Ideo
procur. v. Iniquitates sue capiuntur im-
pium et funibus peccatorum suorum vnu-
quisque astringitur. Ratio est: quia a pec-
cato vincitur. Ro. vi. An nescitis: quod qui
exhibetis vos seruos ad obediendum
serui eius estis cum obedistis. Est enim
notandum: quod quia predicta naturalis
inclinatio ad virtutem conuenit homini
ex hoc ipso quod rationalis est. Ex hoc enim
habet quod finem rationis operetur quod est age-
re finem virtutem per peccatum alium non
potest totaliter ab homine tolli quod in-
rationalis: quia iam non esset capax pec-
cati: ideo non est possibile. quod predictum
bonum nature et totaliter tollat finit. Tho-
mas. i. q. lxxv. articulo. ij. q. declara vbi ibi. Un-
de etiam in damnatis manet naturalis
inclinatio ad virtutem. alioquin non esset
in eis morsus conscientie: sed quod non re-
ducatur ad actum contingit quia deest gra-
tia: finem diuinam iusticiam. sicut etiam in
ecce remanet aptitudo ad videndum in ip-
sa radice nature in quantum est animal na-
turaliter habens visum: sed non reducitur
in actum: quia deest causa que reducere
possit formandum organum: quod re-
quiratur ad videndum finit. Tho. q. vbi su-
pra in responsione ad tertium.

¶ Sexto bona opera mortificat. de hoc
effectu deo dante dicitur infra cum de
effectu peccati mortalis agitur sermo
ne. iij.

¶ Septimo in bestialium naturam trans-
format. Ratio: quia non est differentia
aliqua inter hominem et bestiam: nisi ra-
tio naturalis. peccator autem post po-
nit rationem: nec ea vitare potest. Ergo
efficitur vt bestia quia cessat differ-
entia specifica: et formalis inter homi-
nem et bestiam. que est ratio naturalis
vt dicitur de celo. iij. Dixi in corde meo
de filiis hominum vt probaret eos deus
et ostenderet similes esse bestiis. Item

Sermo. vii.

Fo. xiiij.

¶ Homo est in honore esset. non intel. est
para. est iumen. in si. et fac. est si. alius. Se-
para. quid interest in bellum transfor-
mari aut sub hominis figura sim bel-
lic gerere: quum si fas est dicere pe-
lor et deterior est peccator quam bestia.
tum respectu sui. num respectu primi. re-
spectu sui: quia imputatur sibi ad culpam
si non vitatur ratione qua naturaliter ha-
bet quod non est in bestia. Item respectu p-
rimi: quia dolum habet quo nocere ma-
gis possit quam bestia. et ideo bestie post
mortem corporis non sunt obnoxie alicui
penitentia homines sicut in sequenti effe-
ctu patet. O infelix peccator. minus ma-
lum tibi foret esse bestiam quam peccato-
rem: quia bestia non damnatur post mor-
tem sed peccator sic.

¶ Octauo peccatum hominem ad penam seu
mortem eternam obligat: iuxta illud. Aia q
peccauerit ipsa morietur. Eccl. xviij. Item
Mat. xxv. Ibi sunt hi in supplicium eternum
et sententia iam data est: sed differtur ex-
ecutio quo ad visum iusticia conuertatur
in iudicium. Item Gen. ij. Quacumque die co-
mederis morte morieris. De quo dicit p
Tho. i. q. lxxv. articulo. ij.

¶ Sequitur de malo quod homini infligit
peccatum in morte. quod est turbationis: quod tur-
batur peccator in morte. quando vi-
debit multitudinem demonum aduenisse
ad animam eius accipiendam sicut leones
ad praedam. Ubi Tresh. i. Oes ini-
mici eius apprehenderunt eam inter angus-
tias. Nota hic duodecim nouissima que
currunt in morte: que sunt memoria de
diligenter vide in omnia. xxy. post festum
trinitatis in sermone magistri Vincetij
qui incipit. Ecce dies venit parte. i.

¶ Tertio videndum qualiter peccatum punit
homo post mortem. primo namque confusionem
habet ex operum denudatione: quod libri
aperiuntur. Hioc. xx. Confundentur yehemē-
ter qui non intellexerunt opprobrium sempi-
ternum. quod non debetur. Secundo ex proba-
tionem per audient in iudicio. Esuriani. et
non dedisti mihi manducare. Mat. xxv.
Que erat eis intollerabilior quam ipsa gehē-
na. Apoc. vi. in fine. Tertio rege et luce
priuatur. Mat. xxi. Ligatis manibus pe-
dibus in terra. et in te. etc. Unde non pde-
rit ei cantus. requiem eternam dona etc.
Ad gaudebit. Eia. primo. Uerbis coram
non morietur.

¶ Quarto suffragijs ecclesie et ignis co-
rum non exstinguitur. Quum in infernum pre-
cipitabitur exsuper de lapide materiali
que proiecit angelus in mari dicens: hoc
ipetu mittet babilonem in infernum. Apo. xvij.
¶ Sexto a deo et membris electis eius sepa-
rabitur. Mat. xxv. Ite maledicti in ignem
eternum. Septimo inimicis omnium creatu-
rarum incurrit. Sap. xvi. Creatura enim
tibi factori deseruiens exardescet in tor-
mentum aduersus iniustos sicut qui est ini-
micus regis efficitur inimicus omnium vasallo-
rum etc. sic patet materia ista. Deo gratias. Am.

¶ De peccato originali in
quo est. Sermo. vii.

¶ Clasi a facie colubini etc. Se-
quitur secundus articulus. vbi
dicendum est de peccato originali:
i quo est quadruplex consideratio
¶ Primo dicitur: quod est peccatum ori-
ginale formaliter.

¶ Secundo: unde habet quod traducatur in
humanum genus.

¶ Tertio de penis siue effectibus pecca-
ti originali.

¶ Quarto de remedijs eius.

¶ In hoc ergo sermone duo precedentia
census sunt de prima consideratione: cuius
introductione. Queritur vtrum sit necesse
ponere peccatum originale. Ad quod dicen-
dum quod sic. et hoc probatur auctoritate scri-
pture: et ratione. et primo ratione pro qua asser-
mendum est quod dicitur Gen. ij. Tulit ergo
deus hominem et posuit eum in paradiso
preceptis ei ex omni ligno paradisi co-
mede: de ligno autem scientie boni et mali
non comedes: in quocumque autem die come-
deris ex eo morte morieris. Sed quod ad
nec eodem die. quo comedit mortuus est
actus: oportet sic intelligi morte morieris
necessitati mortis omnis addictus. quod qui
dem frustra diceretur. si homo ex insti-
tutione seu nature necessitate mori debet ha-
beret: oportet ergo dicere quod mors necesse
sit moriendi sit pena homini pro peccato
infracta. pena autem non infligitur iuste nisi
pro culpa in quibuscumque inuenitur neces-
se est vt in omnes inueniatur aliqua cul-
pa s3 in homine inuenitur hec pena etiam a
principio sue naturae. et tunc enim na-
scitur necessitati mortis addictus. Unde
et aliqui mox post natiuitatem moriuntur
de peccato translati ad tumulum: ergo in

De peccato originali in quo est.

est est aliquod peccatum sed non peccatu
actuale: quia non habet pueri vsum
berit arbitrii sine quo nihil imputat boni
ad peccatu. Et ex his que dicta sunt in lib.
iiij. apparet necesse est ergo dicere. q. in
eis sit peccatu per originē traductu. hec
Thō. in. iij. contra gentiles. c. l. Sed non
tandū hic. quod. pprie loquendo mors
non videtur pena peccati originalis bu-
plici ratione. pmo q. originalis nō de-
betur pena sensus sed tantū dānt: mors
autē est pena sensus. Scdō q. si mors
esset pena originalis sequeretur q. subla-
to originali p baptisū tolleretur mors
q. est falsum. dic ergo q. mors est pena
originalis p accidē: q. pētm originale
est causa mortis tanq. remouēs q. pibēs
q. remouit iusticiā originalem: q. p. p. b.
beat mortē. sed p se mors puenit ex p-
cipijs nature: q. natura cōpositus est ho-
mo ex quattuor elementis contrarijs: vt
not. J. ar. ij. sermo. iij. patet ergo rōne. q.
necesse est ponere peccatu originale.
¶ Scdō. pbat scriptura q. tam in vete-
ri q. in nouo manifeste. pbat peccatum
originale. In veteri qdē habet auctori-
tas Gen. xviij. dic practice. Qūo deus ap-
paruit habraā: & precepit ei circūcisionē
di. Circūcidetur in vobis omne masculū
& circūcidetis carnē pēputij caro que cir-
cūcisa. non fuerit delebit aia. illa de po-
pulo suo: q. pactus meū irritū fecit. Mo-
sa pactū meū irritū fecit. de quo pēto lo-
quatur hic deus dubitari pōt. Mā si in-
telligitur de pēto circūcisionis inter desi-
t & habraā mto. nō videtur puenire rōni.
Qūo em per. x. diērsū vel. xx. potuit dici ir-
ritare hoc pētm dei cū non habeat vsum
rōnis. Sicut em huius etatis. homo
nō pōt mereri sic nec demereri. ppter de
fectū rōnis. oportet ergo q. intelli-
gat. pactu inito. inter desit adaz de
estu pōit. Qūo autē diceret aliq. irritare
potuit huius puer hoc peccatu cū eadem
rō sit que supra dicit. R. q. talis puer ir-
ritauit pactū illud i adā in quo oēs pec-
cauerunt. Ro. v. vi. declarabit sermone
sequēt. Mon aut in se. si igitur puer non
circūcidebatur deleri merebatur de po-
pulo suo glo. j. de ectu sanctorū: q. pactum
dei irritū fecit. i. q. peccauit in adam. si
autē circūcidebatur. nō debebat de popu-
lo dei: q. per circūcisionē purgabat. illō
peccatu Bde in ipso puero. Et ex hoc te-

xtu probat q. oēs contrahūt originale.
alioquin cur deleri merebatur puer de
ectu sanctorum. si non fuisset circūcisus
nulla esset rō. Et hoc expresse ponit Ba-
gul. xvi. de ciui. dei. c. xxi. vbi ait. Item
pōt moueri qūo intelligi oportet quod
hic dictū est masculus q. non circūcidi-
ret carnē pēputij sui octauo die inter-
bit aia illa: q. de genere suo: q. testis me-
um dissipauit cū hic nulla culpa sit pa-
uuli cuius dixit aiam periturā: nec ipse
dissipauit testm dei: sed maiores qui eū
circūcidere nō curarūt: nisi q. etiā paru-
li non fm sue vite p. p. tate sed fm con-
mune humani generis originē oēs in il-
lo vno testamētum dei dissipauerunt in
quo oēs peccauerūt. & infra. si em dixi-
set: q. hoc testm meū dissipauit non nū-
de illa circūcisione intelligi cogeret. nū-
vero qm non expresse cuiusmodi testm
paruulū dissipauit liberi est intelligere
de illo testamento dictū cuius dissipatio
pūnere possit ad paruulū. Hec ille igi-
et. Alia auctoritas habet Gen. xxv. q.
Jacob audita morte Ioseph. testm velti-
bus indutus est cillito luges filiū suum
multo tpe. Cōgregatis autē ceteris libe-
ris eius vt lenirēt dolorē patris noluit
cōsolationē recipere sed ait descendam
ad filiū meū luges in infernū. Nota in
infernū cum Ioseph esset sanctus homo
& Jacob pater eius dixit de. ad. si. me. lu.
in infer. ergo etiā sanctū homo ibat ad in-
fernū. Dicit iudei q. cū dixit Jacob in in-
fernū debet intelligi in sepulchro: s. hoc
manifeste p. esse falsum: q. Jacob puta-
bat q. bestia comedisset Ioseph: cōse-
quēter putabat q. corpus Ioseph in hoc
macho bestie esset: non in sepulchro. Ut
dicit textus. Gen. xxv. s. fera pestima in
medit filiū meū. i. cū bestia deuorauit Jo-
seph: oportet ergo q. intelligat de pō in
ferno. & de anima Ioseph nō de corpore
et cōsequēter oportet dici: q. Ioseph fue-
rit in inferno. i. in limbo ppter peccatu
non quidē actuale mortale. q. non erat
in eo: nec veniale: q. meruisset purgato-
riū: sed originale. ppter q. merebat esse
in limbo sanctorū patrū. & sic patet idē.
¶ Alia auctoritas per David ps. l. Ecce
enim in iniquitatib. cōcepit sum: & in pec-
conce. me mater mea. non loquit David
de pēto cōmisso a parentib. in actu ma-
trimonial: quia illud sine pēto exerceri

potest: licet sine peccato raro exercetur
vt dicit Greg. xxiij. q. iij. c. Vir cū p. p. t.
p. t. c. in. rēno David erat accusare se
peccata sua nō autē peccata parentum
peccata sua ergo q. de alio pēto loqua-
tur: oportet ergo q. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
tū: & hoc nihil aliud esse pōt p. t. c. p. t. c.
ginalē & sic etiā habetur p. p. t. c. p. t. c.
nota. quod dicit in inquitatib. in plura
li numero nō q. sint plura peccata origi-
nalia: s. loquit fm motem scripture que
frequēter ponit pluralē numerū pro fm
gū. ar. sicut Mar. ij. Defuncti sunt q. que
rebāt aiam pueri: vel q. in pēto origina-
li s. tualiter p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
lia sicut in quodā principio. Tū est mul-
tiplex virtute: vel q. in pēto primi paren-
tis q. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
res deformatas. s. superbie: inobedien-
tie: gula: & alia huiusmodi vel q. multe partes
anime inuicunt p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
q. q. xxiij. ar. ij. ad p. mū.
¶ Alia etiā auctoritas eiusdē dauid. ps.
lxxviij. Quia est homo q. viuet & nō vi-
debit mortē eruet aiam suā de manu in-
feri. quasi dicat nullus. ergo mali & bo-
ni homines nō poterant cōtingere
sas de inferno: q. non poterat cōtingere
semper nisi ppter pētm originale. &
item alia auctoritas habetur Job. xiiij.
Quia pōt facere mūdū. de in mūdū con-
ceptū semine nōne tu q. solus es: ex quo
manifeste accipi pōt q. ex imunditia hu-
mani seminis aliqua imunditia ad hoīez
ex semine cōceptū. pueniat. q. oportet in-
telligi de imunditia peccati. pro qua sola
homo ad iudiciū deducitur. p. m. t. t. c. m.
& dignū ducis. super humilcmōdi ap. p. t. c.
re oculos tuos. & adducere eū tecū in iu-
diciū. sic igitur aliq. peccatu est. q. hō-
mo cōtrahit ad ipsa sui origine. q. d. origi-
nale dicitur. hoc ponit Thō. in. iij. cōtra
gentiles. c. l. ¶ Auctoritates autē noui te-
stamētū multe sunt s. p. nūc sufficiat tyna
a po. Ro. v. per vñū hoīem peccatu in-
trauit in mūdum. & per pētm mors & ita
in oēs homines mors pertransiit in quo
omnes peccauerūt. nota p. vñū hoīez pec-
cātū intrauit in mūdū. q. d. non potest
intelligi per modū imitationis. ppter h.
q. dicit. Sap. ij. Inuidia diaboli mors
introuit in orbē terrarū. Restat ergo q.
per originē a primo hoīe peccatu in hūc
mūdū intrauit: vt dicit Thō. i. q. lxxxi.
ar. j. patet ergo auctoritatib. scripture q.

est necesse ponere pētm originale. Et sic
patet pētm originale esse. & rōne scriptu-
ra. pro euidētia ergo q. s. t. c. p. t. c. p. t. c.
sire v. quid est pētm originale est notan-
dū. q. cū omne peccatu sit p. t. c. p. t. c. p. t. c.
dā p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
pōt ipsa p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
si per cognitionē habitus cōtrarij. cū p. t. c.
uatio fm se nihil sit. peccatu ergo origi-
nale est quedā p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
cie formatur: vt dicit theologici. oportet
ergo vt prius videamus quid erat iusti-
cia originalis vt veniamus postea ad co-
gnitionē peccati originalis. q. cōtrario-
rū eodē est disciplina & rectum est iudex
sui & obliqui vt dicit in primo de anima
& erat aut iusticia originalis quedā recti-
tudo. per quā corpus erat anime subdi-
tum & vires inferiores. rationi s. dū aia
subdita esset suo creatori fm s. dū. de li-
ra. super Ro. l. Iusticia originalis erat
quoddā donū supnale datum homini a
deo. per q. ipse homo erat totaliter sub-
iectū deo s. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
erāt subiecte vires inferiores. s. trāscibi-
les & cōcupiscibiles & anime corpus que
nō erāt rebelles rationi nec mouebātur
nisi fm imperiū rōnis. Idco nō erubescer-
bāt de nuditate. Gen. ij. Erāt aut vterq.
nudus. Adā. s. & v. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
subiectio erat causa. ij. & iij. Quā diu em
rō manebat deo subiecta inferiora ei sub-
deban. & hanc iusticiā originalē vocat
Salomon rectitudinē. Eccl. viij. Inueni
q. deus fecit hominē rectū cuius rectitu-
dinis interioris fuit quasi quoddā signa-
culū. rectitudo exterior: co. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
q. d. recte respicit eū cum cetera anima-
lia ad terrā. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
dij in. j. m. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
Os homini sublime dedit celsū videre.
Iussit: & erectos ad sidera tollere vult.
Ipsa aut donū rectitudinis sue iusticie
originalis dedit etiā deus angelis om-
nibus simul: s. homini dedit vñ p. t. c. p. t. c.
posteriora: ita q. si non peccasset Adā fuis-
set per originē illud donū traductus ad
posteriores. & ad hoc vt adā haberet causā
meriti acquirendi per actū obedientie:
dedit eis deus p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
tie non dederet Gen. ij. Et nota. vltimus
q. deus dedit tria p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.
mum. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c. p. t. c.

scite et multiplicamini. Scdm pro pseruatione individui quando dixit de omni ligno paradisi comedere. Tertium pro acquisitione vite eterne. quando dixit de ligno scientie non comedere. Habebat autem hoc donum iusticie originalis: multos effectus.

¶ Primo erat gratie infusio.

¶ Secundo erat intellectus illuminatio.

¶ Tertio erat a culpa preferuatio.

¶ Quarto erat virtutū oim repletio.

¶ Quinto immortalitatis adeptio.

¶ Sexto creaturā oim damnatio.

¶ Et primo effectus iusticie originalis: erat gratie infusio. oportet enim dici qd prius homo fuerat creatus in gratia. Naz vt dicit Tho. par. i. q. xcy. ar. i. illa subiectio corporis ad animā et inferiorū viriū ad rōnem non erat naturalis. alioquin post peccatūz naturalis. cū etiā in demōnibus data naturalia permāserūt post peccatū: vt Dionys. dicit. iij. c. De diuis. nominibus. Unde manifestum est qd et illa prima subiectio: quia ratio deo subdebatur non erat solum fm naturam. S3 fm fraternalis gratie donum. Non em pōt effectus esse pōtētiā causa. Vñ Augu. dicit. xij. de ciu. dei. vñ. xij. q. postea quā pcepti facta est transgressio. confestim gratia diuina deferente de corpore suā nuditate confusi sunt. senserūt em motus inobediētiē carnis sue tanq̄ reprobam penā inobediētiē sue. Ex quo datur intelligi si deferente gratia: soluta est obediētia carnis ad animā qd per gratiam in animā existentem. inferiora ei subdebatur fm Tho. vbi supra. Naz adam habuit intellectum.

¶ Secūdo effectus erat intellectus illuminatio: ita clarū qd habuit scientiāz oim que naturaliter p hoies cognosci possūt et ratio est: qd res in primo statu fuerunt a deo itate nō solū vt essent in seipsis sed vt iam aliorum principia. Et ideo omnia produera sunt: in statu pfecto in quo possent esse pncipia et. Sicut patet in plantis. et piscibus et alialibus et alijs homo igitur debuit formari et creari a deo in statu pfecto: sicut alie creature: vt posset esse principium aliorum hominū. potest autē esse homo principium aliorū hominū dupliciter. Uno mō per corporalem generationē. Et ideo fuit institutus in statu pfecto q̄tum ad cor-

pūs vt statim posset generare. alio modo per instructionē gubernationē. quoniam alius nullus posset instruere alios nisi ipse prius fuerit instructus: ideo oportet vt homo instrueretur in statu pfecto etiam q̄tum ad animā vt posset alios instruere dirigere seu gubernare. Et ideo oportet qd ipse prius homo instrueret a deo. sic vt haberet scientiā omnium in quibus homo natus est instrui. et hec sunt omnia illa: que virtualiter exiūt in prima principijs per se non. quecumq̄z homines naturaliter per se cognoscere pnt: et hoc p3 ex eo qd p3 adā ipse instruit omnia oibus alialibus vt dicitur Gen. i. Nomina autē debent naturis rerum congruere: et sic adam sciuit naturas omnium alialium. et pari ratione habuit oim aliorum scientiā: quia autē ad gubernationem vite proprie et aliorū non solum requiritur cognitio eorū qd naturaliter sciiri possunt. sed etiam cognitio eorū qd naturalem cognitionē excedunt. eo qd vna hominis ordinatur ad quedā finem supernaturalem sicut nobis ad pseruationē vite nostre necessarius est cognoscere que fidei sunt. p3eb. xj. Oportet em accedentē ad deum credere: quia est et qd meritis se remuneratō sit. vñ. dicit. Sine fide enim impossibile est placere deo. Unde de hys supernaturales tantā cognitionē primus homo accepit quanta erat necessaria ad gubernationē vite humane fm statum illum. Unde dicit Tho. xxij. q. ij. ar. vj. qd primus homo ante statum pccī cognouit mysterium incarnationis filij dei fm qd ordinabatur ad consumationem glorie. non autē fm qd ordinabatur ad liberationem a pccō per passionem et resurrectionem: qd hō non fuit pccius pccī futuri. Alia vero que nec naturali studio homo cognoscere potest nec sūt necessaria ad gubernationē humane vite. primus homo nō cognouit: sicut sunt futura pñemētia cogitationes hominū: et quedam singularia puta quorū lapilli iacēt in flumine et alia hmoi fm Tho. pte. i. q. xcij. art. iij. Oim culpa pñititur ab aliquo.

¶ Tertius effectus erat a culpa preferuatio. Unde ppter intellectū male indicantem: vel propter voluntatem male eligentem: vel propter appetitum sensuum. male infāmantem. Vide supra

sermone. primo pte. v. Hoc autē nō poterat esse in primo statu. nā intellectus nō poterat decipi vt dicit Tho. pte. i. q. xcij. ar. iij. nec obibat qd dicit ap3. i. Th. ij. qd mulier seducta fuit in pñicatione: qd vt dicit Tho. vbi supra in responsōe ad pñm illa seductio mulieris et si pccm infert pccm hois subleuita est tñ pccm infertne elationis iuxta illud pñitionē pcedit supbia. et ante ruinā exaltat spiritus. pñon. xvj. et hoc idem ponit Aug. xij. de ciu. dei. c. xij. dicit em Aug. xj. super Gen. ad literā. qd mulier verbis serpentis nō crederet nisi tam inesset menti ei amor pprie potestatis. et quedā de se psumptio: patet ergo qd intellectus pñmo rñm parentū in statu innocentie decipi nō poterat: qd erat informatus oim sciētia. Itē nec voluntas poterat male eligere quia erat informata originali iusticia rege qua erat informata. originali iusticia rege qua subdebatur totaliter ipsi deo vt dictum est supra. Itē nec appetitus sensuum poterat male infāmare: quia vires sic. i. i. i. ipsius appetitus sensuum ad aliter subdite rationi vt dictū est. Et ideo non erubescēbat de nuditate: quia non mouebatur concupiscentia nisi ad appetitū rōnis: sic ipsa originalis iusticia a pccō preferuauerunt. Itē qd gratia illa originali nō cogebat libere arbitriū. Vñ qd que em recipitur fm modū recipiēti modus aut nature intellectualis et rōnalis est vt libere feratur in ea que vult. et ideo inclinatio gratie non iponit necessitatē: sed hys grānā potest ea nō vñ et peccare: vnde et homo haberet hanc gratiam fm peccatū sicut et angeli: et etiam fuerit creata in grā tñ peccauerūt vt ponit Tho. i. pte. q. lxxij. ar. iij. ad lcom.

¶ Quartus erat effectus virtutū omnium collatio: quia durante iusticia illa originali virtute decorat⁹ erat adā et eua et hoc patet ex pñdictis. nā vt dicit Tho. pte. i. q. xcij. ar. iij. dictum est supra talis erat recitudo primi status quod rō erat deo subiecta. inferiores vires rōni virtutes autem nihil aliud sunt qd pñctiones quedā quib⁹ ratio ordinaf in deum. Inferiores vires disponūtur fm regulā rōnis. Unde recitudo prioris status exigebat: vt homo aliquāliter oīs virtutes haberet. Sed pñderandū est. qd virtutū

quedam sunt que de sui ratione nullam imperfectionem important vt charitas et iusticia et huiusmodi virtutes fuerunt in statu innocentie simpliciter et q̄tum ad habitum et q̄tum ad actum: sed quid de pñeuerantia. Itē. pñeuerantia potest dupliciter accipi pñmo modo tanq̄ virtus et sic fuit in primo homine. alio modo tanq̄ circumstantia et sic non fuit.

¶ Quedam pñ sunt que de sui ratione imperfectionem important vel ex parte actus vel ex parte materie: et huiusmodi imperfectio non repugnat perfectioni pñmitatus. nihilominus huiusmodi virtutes esse poterāt in primo statu. sicut si deus est eorum que non videntur et spes est eorum que non habentur. perfectio em primi status non se exēdebat ad hoc vt videret deum per essentiam: et vt haberet eum fruitione finalis beatitudinis. Unde et fides et spes esse poterant in primo statu. et q̄tum ad habitum et q̄tum ad actū si vero imperfectio que est de ratione virtutis alicuius repugnat perfectioni primi status: poterat esse hec virtus. vñ fm habitum: sed non fm actum: vt patet de penitentia que est dolor de pccō commissio et de misericordia que est dolor de miseria aliena perfectioni autē primi status repugnat tam dolor qd culpa et miseria. Unde huiusmodi virtutes in primo homine fm habitum erant et non fm actum. Erat em primus homo sic dispositus: vt si peccatum precessisset doleret et similiter si misertam in alio videret eam propositē repelleret: sicut pñs dicit in iij. ethicorū qd verecūdia qd ē de turpi. pñgit lucidos solum sub pñuione. est em sic dispositus qd verecūda retur si turpe aliquid pñmitteret Tho. vbi supra.

¶ Quintus effectus est immortalitatis adeptio. nam mors per pccm intrauit in mundus: vt dicit apostolus Ro. v. Ergo ante pccm homo erat immortalis non quidem per naturam sed per donum supernale donum.

¶ Propterea materia clarior intellectu. nota qd sicut dicit Tho. pte. i. q. xcij. ar. i. aliqd potest dici incorruptibile tripliter. ¶ Uno modo ex pñe matrice eo. i. qd vel nō habet materiā: sicut angelus: vel h3 materiā que non est in potentia: nisi ad vnā formā: sicut corpus celeste. et hoc dicitur fm naturam incorruptibile. et hoc

et inordinatiue.

¶ Primo ergo traducit hoc peccatū a diabolo. et quia ipse deceptus mulierem: sicut habetur Gen. iii. Si enim diabolus non fraudasset mulierem, non peccasset mulier et per consequenter nec adam. et propter hoc dicitur Sapientie. ii. Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Unde. s. sermone primo in tertio effectu. Nota cum dixit diabolus eue. Cur precepit ut non comederetis de omni ligno paradisi. et quia si eua fuisset sapiens et obediens debuisset respondere: yade maledictio non est debemus quere ratione precepti diuini sed debemus simpliciter deo obedire. et sed non fecit sic sed voluit disputare cum diabolo: et ideo incepit dubitare dicens: ne forte et. et ideo diabolus eam decepit. d. Nequaquam morietur. Et quia nota moraliter quod huius nobis proponit a deo agenda vel credenda: simpliciter debemus credere. Unde in sermonibus de articulis fidei sermone. v. pie. s. non excusatur homo: quod per aliter fecit: quia debuit et potuit explorare apud semetipsum: an expedit et tale consilium. f. mada. l. ij. in fi. et si quis dubitat debet consulere peritos: hoc nota glo. in. c. f. de sum. trini. super verbo suggestionis.

¶ Secundo processit mulier minus principaliter: quia ipsa fuit seducta in peccatione: et non homo. Unde ap. s. i. Tū. ii. Adam non est seductus mulier autem seducta in peccatione fuit. Nota. Non est seductus. Glo. eo modo quo mulier. Unde dicit sanctus Th. s. Gen. iii. super verbo. Deditque viro suo. Hec fuit occasio mouendi virum ad comedendum. putabat enim eam tabescere si solatio viro destitueretur. sicut dicit Aug. et ideo comedit ad suggestionem ipsius. Item quia videtur eam comedere et non mori: putabat non tamen esse peccatum. Promissio ergo diaboli non mouit ipsam ad comedendum. Unde Aug. xlii. de ciuit. dei. c. i. Sicut enim aaron errant populo ad idolum fabricandum non comensit inductus sed cessit astrictus: nec salomonem edibile est errore putasse idolum esse seruandum: sed blanditijs femineis ad illa sacrilegia fuisse compulsum. Ita credendum est illum virum sue femine: ynuum hominem homini. coniugem coniugi. ad dei legem transgrediendum non tantum verum loquendi credidisse seductum: sed sociali necessitate paruisse non enim frustra dixit apostolus. sed adam non est seductus mulier autem seducta est. quia illa quod cepit et. et nota quod quatuor ad aliquid quantum ad actum exteriorum. et mulier. s. ti gule et inobediens: et quantum ad aliquid non legem effectum interiorum. unde Augustinus. Alio modo deceptus est vir per mulierem que falsum verum putauit. Unde ad non credidit esse verum quod diabolus suggererat. nec appetit quod mulier aperuit: sed excellenciam diuinitatis. licet gradus aliquid quem ex comestione pomi putaret se consequi. hec Th. vbi supra. Si ergo mulier fuit causa peccati viri non autem ipsa principaliter et complete peccatorum originale contractum est: quia si ipsa sola peccasset non fuisset contractus originale sed quia fuit causa peccati viri. Idcirco dicitur etiam a muliere peccatum originale de origine traxisse: minus tamen principaliter. ideo dicitur Eccl. xxi. A muliere initium factus est peccatus: et propter ipsum morimur quod est verum initium: sed non complete et terminatiue ut dicitur.

¶ Tertio processit ad adam principaliter et complete sicut enim donum uitae originale fuit collatum primo homini non secundum finem sed ut erat via propagationis et principium totius humani generis: ita quod tale donum per propagationem et originem deriuatum fuisset ad omnes postereros. Ita similiter adam peccatum factum fuit carentia talis rectitudinis. et talis iusticie in ipso. non solum secundum se sed et talis carentia debebat per originem et propagationem in omnes postereros deriuari. sicut si rex dedisset unum castrum vel ciuitatem cuiusdam militi pro se et suis heredibus in perpetuum: sed postea miles ille commisit crimen rebellionis vel lese maiestatis in regem iuste priuaretur castrum ipse et heredes sui: si postea venient ad regem centes. Domine date nobis castrum. Diceret rex non debetis habere: quia dicitur filij proditoris. Domine non committimus nos culpam: sed pater noster. Responderet. Et ideo non do vobis penam sensibilem seu postumam: sed priuatiuam: sicut quia castrum non habebitis: quia sicut ipse miles habuit castrum pro se et filiis: ita ipse perdidit pro se et filiis. Sicut in proposito et. Notandum tamen quod hec

multitudo bene probat quomodo peccatum originale traducitur ad postereros: in quantum est pena peccati primi parentis: sed non probat quod habeat rationem culpe. de cuius ratione est quod sit voluntaria. Oportet etiam hunc rationem addere rationem sancti Thome. que infra statim ponitur. de quatuor locis que infra statim ponitur. de quatuor locis que animarum in eo. Secundo articulo ubi agitur de limbo puerorum sermone. ij. Et si dicatur quare adam non recuperavit gratiam iusticie originalis per penitentiam statim recuperavit gratiam ad remissionem culpe: meritis glorie: iuxta illud Sap. x. Eduxit illum a delicto suo: et quod videtur quod debuit recuperare gratiam etiam ad amissionem immortalitatis effectus. Sed respondetur quod ratio est: quia hoc referendum est per quod nature defectus in melius reparandus erat ut not. Th. i. p. q. xxi. arti. i. ad tertium. Item si dicatur quomodo puniuntur filii ex culpa patris respondetur. filius non ponitur pro peccato patris nisi sit particeps culpe. et sic est in proposito. deriuatur enim per originale culpa a patre in filium sicut et peccatum actuale per imitationem. Quomodo autem omnes nos dicimus peccasse in adam: est declarandum. pro cuius intellectu. fm Th. i. q. lxxxi. arti. i. est notandum. quod omnes homines qui nascuntur ex adam possunt considerari ut unus homo in quantum considerantur in natura quam a primo parente accipiunt. secundum quod in ciuitatibus omnes: qui sunt vnus corpus et tota communitas quasi vnus homo. si igitur omnes homines ex adam deriuati sunt tanquam multa membra vnus corporis. Actus autem vnus membrum corporis puta manus non est voluntarius voluntate ipsius manus. sed voluntate anime que primo mouet membra. Unde homicidium quod manus committit non imputatur manu ad peccatum si consideratur manus secundum se. ut diuisa a corpore sed imputaretur ei in quantum est aliquid hominis quod mouetur primo principio motus hominis. Sic igitur inordinatio que est in ipso homine ex adam generatio non est voluntate ipsius: sed voluntate primi parentis qui: modum motionis generationis omnes qui ex eius origine deriuantur sicut voluntas anime mouet omnia membra ad actum. Unde

peccatum quod a primo parente in poteros deriuatum dicitur originale: sicut peccatum quod ab ala deriuat: ad membra corporis dicitur actualis: sicut peccatum actuale quod per membrum aliquid committitur non est peccatum illius membri nisi in quantum illud membrum est aliquid ipsius hominis propter quod vocatur peccatum humanum: ita peccatum originale non est peccatum huius persone: nisi in quantum hec persona accipit naturam a primo parente. Unde vocatur peccatum nature secundum illud Eze. ij. Etiam nam filij ire secundum Th. vbi supra. Et per hoc patet quomodo peccatum originale habeat rationem culpe in omnibus hominibus descendentes ab adam per semine rationale. i. per viam actus in generatione. et per hoc respondetur ad omnia argumenta. que possent fieri in contrarium per que probatur quod vnus: per alio puniri non debet. preterea pena spiritualis que est priuatio gratie: que formam infusa in sermonibus de quatuor locis. ar. ij. ubi agitur de limbo puerorum. quia hic homines puniuntur quidem priuatione originalis iusticie. et gratie propter peccatum patrum quod commiserunt in adam ratione iam dicta. Sed si peccatum originale non haberet rationem culpe: in nobis adhuc non esset incongruum filios puniri pro peccatis parentum pena positua corporali: vel temporalis vel etiam spiritualis priuatiua. Sicut ubi gratia patet de iure diuino. Exo. xx. Ego sum deus zelotes visitans iniquitatem patrum in filiis: in tertiam et quartam generationem sicut etiam de iure ciuili. patet in crimine lese maiestatis. C. ad l. iul. ma. l. Quis quis canonizata in. De cretis. iij. q. vi. quilibet sic etiam de iure canonico patet in hereticis. de hereticis. cap. Urgentis. Item in scismaticis. De scismaticis cap. vno libro sexto. Item in peruersis viribus cardinalium. de penis. ca. fcl. v. Item in alio casu de penis. ca. quibus dolo. Jo. an. andre. in regula non debet lib. vi. Sic etiam quod facit collegium ciuitatis imputatur toti ciuitati. et quod facit princeps etiam imputatur populo. Unde propter delictum principis potest ciuitas interdici: ut in ca. si snia. s. ij. q. sen. exc. li. vi. not. in. c. Quod nonnulli de prin. et in. c. f. de vsu. lib. vi. et in. c. roma. s. h. de sen. exc. li. vi.

¶ Quarto procedit a parentibus propriis

¶ Quinta pena est subiectio. Unde subditur. Et sub viro potestate eris. hie cum tibi iniunctum in penam: quia alias firmitatem naturam non debuit esse subdita viro: in cuius figuram deus formauit mulierem non de pede viri: nec de capite, viri: qui non fuerat instituta. mulier vt esset domini viri: nec seruus sed de latere viri vt esset socius et equalis viro hie notat Glo. xxviii. questi. v. cap. si. sed. quia ipse fuit causa peccati viri: sic male vira est parilitate et equalitate illa. Ideo in penam sui fuit subdita viro scilicet subiectione seruitus: secundum quam presidens vtitur filii subdito ad sui ipsius vtilitatem. Mac enim subiectione non erat subdita mulier viro ante peccatum: quia talis subiectio fuit introducta post peccatum: sed est alia subiectio yconomica secundum quam presidens vtitur subiectis ad eorum bonum: illa subiectio fuisse ante peccatum: quia aliqui defuissent deo: omnis in humane multitudine. cum per alios sapientiores gubernaret fuisse: et ex tali subiectione naturae mulier subiecta est viro: quia naturaliter in viro magis viget et abundat discretio rationis nec inequalitas hominum excludit per innoctie statum hie vult Tho. p. i. q. xcii. ar. ij. q. xcvi. ar. iij. et iij. Et p. ii. hoc vii. ar. iij. dicit viro: q. pulegiis meretur amittere q. pessa sibi abutit potestas. q. q. iij. pulegiis. vñ nota q. sicut pulegiis

mine ipsius: et hinc est quod homo non satiat
in vita presenti quantumvis bonis tem-
poralibus replicatur. Nunquam enim ali-
qua res quietit nisi perueniat ad finem
propium. Exemplum de navi que non que-
scit donec perueniat ad portum. Item lapis
nunquam quietit donec sit in terra: aqua
etiam semper mittit ad locum proprium
peruenire i mare. Item sagitta nunquam
quiescit donec sit in signo. Item grauius deus sum
et leuius sursum huius signum est: quod omnes
res extra proprium locum corrumpuntur
sed in loco proprio conseruantur: sicut
aqua in fonte conseruatur: sed inuegete
corrumpitur: sicut etiam planta in terra
conseruatur sed si euellatur ficitur. Un-
de locus proprius est causa conseruationis
locati: et hic ratio sumitur a loco: sed
predicta sumitur a loco: sed predicta su-
mitur a fine. finis autem noster deus est.
Epoc. j. Ego sum alpha et o. principium
et finis. Ideo nunquam mens nostra quiesce-
re nec beata esse potest: nisi perueniat ad
deum per visionem et fruitionem. Aug. j.
lib. cōfēt. fecisti nos dñe ad te: et inquit
tum est cor nostrum donec requiescat in
te. Et ideo non fatiatur homo bonis tem-
poralibus: idco quāto plus habet tanto
plus desiderat habere: et hoc est maxima
pena: quod homo semper comedat semper
famescat: semper bibat et semper sitit. Et rō
est etiā alia quia nunquam homo faciat
de rebus exterioribus nisi res intrent in
animam. Vnde exemplum de pecunia posi-
ta in capsa que bene implet burfas per
capsam sic et cibū bene implet cor: pus sine
stomaco inquit intrat sed animam non
quia non intrat in eam ideo et. propter
hoc dicit dñs Jo. iij. Qui biberit et hac
aqua sitiet iterum. Nota ex hac aqua. i.
conspicienda bonorum temporalium: qui
autem biberit et aqua quam ego dabo
ei. i. de fonte vite quo incipientur electi
in resurrectione non sitiet iterum nulli
defectum vel anxietatem patietur. alia er-
go donec est mundo isto est vacuum
igitur deus ita naturam ordinauerit: ut
nihil sit vacuum in natura ad diuinam
promissionem pertinet animam vacuā
replere: sed impleri non potest nisi vlti-
mi dei fruatur. Ps. Satiabor cum appa-
ruerit gloria tua. Ad videndum autem
deum homo non potest peruenire: ita ut
in eternum sit beatus nisi per mortem

induem etatis plenitudinis christifere non resurgunt ad gloriam: quia non habuerunt gratiam per baptismum: & ad penam non sentus qui datur propter peccatum attuale: sed damni: et illud est generale in omnibus paruulis decedentibus antequam rationis sine baptismo tā filijs chailianorum & iudeorum et paganorum. non stabunt ergo ad bēteriam christi in iudicio: nec ad similitudinem. Dices tu ad quid ergo resurgunt. & ad petendam vindictam de illis qui fuerunt causa quod non fuerunt baptizati et clamabunt voce flebilis dicentes. Iustus iudex dñe Jēsu chrisste vindictam petimus a te de nostris parentibus qui fuerunt causa nostre damnationis: quia cum essemus in vtro male tractauerunt matres nostras: verberando dando calces. fatigando eas etc. a deo q̄ necati sumus in vtro. Aliqui alij dicent. Iustus iudex vindicta nos de nostris matribus. q̄ propter earum in discretionem seu vanitatem suam iniquitatem nos necauerunt: scz nimis laborando vel stringendo earum iudicata vel conzando: et pnuauerunt nos tanto bono. Alij dicent. Iustus iudex vindicta nos de patribus et matribus qui contra voluntatem nā luxurauerunt & genuerunt nos. et timentes verecundiam infideli vel penam occiderūt nos in vtro paritronando matres grauidas. Nota de illa moniali que fuit impregnata a quodam nobili siue cuiusdam ciuitatis. mater autem illius monialis requisita ab ea q̄ daret sibi potionem pro abortu faciendo dedit ei potionem venenatam & ipsa simul cum puerperio necaretur et sic necata est etc. Alij clamabūt dicētes. Iustus iudex vindicta nos de medicis & aromatarijs qui consulerunt matrem nostris: vt acciperent medicinas & aborione ficanda et sic matres defecerunt mortuos a sine baptis. Alij querent vindictam de mātne. quorum defectu pueri nascuntur in vtro. Ignorauerunt scientiam baptismi & sic sine baptismo decesserunt quia mātne debent scire huiusmodi formam etc. Alij de sacerdotibus qui ignorantem formā baptismi dāntauerunt eos etc. et sic de filijs: dicit vt expedit patet ergo ad qd tales pueri resurgunt in iudicio. Deo gratias. Amen.

Sermo. x.

De remedijs peccati originalis.

Classi a facie colubae. Ad hoc prosequendo fm arti. f. de peccato originali restat predictare de remedijs militibus a deo ppter peccm originale que erit quarta consideratio. Saluetur virgo maria. pto introductione igitur sermonis qritur nunquid sit institutus aliquis remedijs ptra peccm originale. Et dubijs huius qñtionis consistit in hoc qvidetur prima facie q non. Ratio: q pñatio nō tollit nisi p habitus pñariū: q nihil tollit nisi a pñario: sicut macula pñi mortalis, nō tollit nisi per gratia que cōtrariatur ei. Peccatus aut originale est pñatio que dā iusticie, originis: vt supradictū est, ergo videtur q nunc tollat nisi p iusticijs originalis: sed iusticia originalis nūq redditur aīe: q semp remanet in aīa disrepatia illius armonie in qua consistebat originalis iusticia ppter qd dicit Sene. viij. q sensus et cogitatio humani cordis pona sunt ad malū ab adolescentia sua. ergo. pto huius qñtis solutione est notādū: q peccm originale est culpa et est pena. Inqñtum est culpa peccm originale est in aīa, sicut in subiecto, sed inqñtum est pena est in carne vt not. Tho. i. q. i. lxxxi. artic. i. peccm cū originale non dicit solū pñationē originale iusticie: quia hoc habet potius rōnez pene q culpe: sed dicit pñationē: hmoi cum debito habēdi iusticiā originale. et fm hoc hz rationē culpe: q homo ex suo delectu caret illo q tenetur habere. et hoc facit ipsam pñationē originalis iusticie esse peccm. Sicut dicim⁹ in pñō actuali mortali qd dicit pñationē ordinis rationes: nec tñ hoc solū facit esse peccm nisi in illo qui rōnis ordinē sequi tenet: sicut fm qd habētes vsum rōnis. Si autē non tenentur sequi ordinē rōnis, non esset peccm in ipso: sicut patet infirmitas: vel infanti vel dormientibus: vt in cle. Si furiosus de homicidio, sic igit per remedia a diuina bonitate instituta tollitur originale, inqñtum hz rōnē culpe: nō tamē inqñtum est pena. Mā licet illa disrepatia armonie et pñatio originalis remaneat, tamē tollit obligatio quia prius tenebat homo habere iusticiā originale: et consequēter tollit cul-

pa: quia nemo culpabilis reputatur si careat aliqua re quā nō tenet habere: sicut et dicimus in simili de ignorantia que est pñatio: sicut que interdū est peccm mortale: vt not. Tho. i. q. i. lxxxi. ar. i. q. i. cū quālibet huiusmodi agat pñat de oibus peccis suis, remanet tamē ignorantia: quia est pñatio scientie: non tñ remanet negligentia fm, quā ignorantia dicit peccm: vt not. Tho. i. q. i. lxxxi. ar. i. q. i. in rñsē ad quāritū. Et hoc est quod dicit magister in. y. fen. et alijs doc. theolo. q peccm originale tollitur reatu: sed remanet actu sicut originale est carētia iusticie originalis hīc aut remanet: sed tñ hoc carētia nō reputatur culpa post suppositionē remedijs vt dixi. Contra hō peccm actuale remanet reatu: sed trāstractu ante penitētiā. et. patet ergo rñsē ad questionem. et. Uideamus ergo q remedia sunt ad vīna pñationis instituta ptra peccm originale vbi nota, q fm diuersitatē rēpōndigina, pñidētia remedia instituit. Mā lege nature fuerūt tria sicut dicit huius de sancto Victore. in lege hō scripta sunt vnum et in lege grē vnum et sic sunt. In lege qdem nature, pñmū remedium fuit oblatio. et hīc inceptit ab Abel. et durauit vsq. ad diluuiū. Tñ dicit Sē. iij. q. Abel obtulit de primo genitis gregis sui et de adipib⁹ eoꝝ. Chaym hō de fructib⁹ terre. Et scdm remediū fuit sacrificiū oblatio. et istud inceptit a Noe et durauit vsq. ad Abrahā. Mā videtur Sē. iij. q. sacrificia erāt ptra originale peccm. Et tertiū remediū fuit decimatio. et istud inceptit in Abrahā et melchisedech: sicut dicitur Sē. xiiij. q. Abrahā dedit melchisedech decimas ex oibus. Mā fm Bog. decimabatur qd curabat. In lege autē scripturē. i. moysayc fuit instituta decimatio. hz pprie loquendo ante legē moysayc fuerūt data. s. ipsi abrahā circūcisio: sicut legitur Sē. xviij. Ideo dicit Jo. y. propter eia moyses dedit vobis circūcisionē. nota quia et moyses est. sed ex par. et. Ergo circūcisio esse tēpore legis scripturē. i. moysayc. non quia illo tēpore fuerūt instituta: sed qz fuit illo tēpore promulgata per moysen et nō inter sibi a dño iperata: et a patrib⁹ cōprobata. Tñ enim videtur lex instituta: cū promulgat firmat tunc cū morib⁹ vtentib⁹ approbat aut

De remedijs peccati originalis.

Fo. xxiij.

Sing. in lib. de vera religione: et in decre. iij. de leges. Hoc aut remediū circūcisio dābatur solū illi populo et masculis: sicut per Sē. xviij. Ideo q mulieres populi: etiā vtrūq gentium sine illo remedio saluari poterāt: nisi aliquid ad remediū fieri pateret in abimelech et Job. Sed remanet hic dubitatio: quia per ista ostendit sicut patet in abimelech et Job. Quatuor remedia tollebat olim origi- nalis. Queritur quare anime non intrabant in paradysum vel innocentib⁹ vel peccatis sicut hodie. R. quia nondum aperta erat ianua paradysi in cui⁹ signū qd adā et eua fuerūt expulsi a paradiso collocati deus ante paradysum volu- ptatis qerubim et flāmeum gladiū atq. veritatem ad custodiendū viam ligni vi- tē. Sē. iij. Diceret aliquis. Nihil claudēbat ianuā nisi peccm originale: s. hoc sublatū erat per remedia supradicta ergo. et. R. q peccm originale inficiebat et in- hat naturam et personam: et quia perso- na ade infecta infecta personam. Inqñtum er- go peccatum originale erat infectilium persone tollebat per remedia supradicta: sed non tollebat inqñtum erat infectilium nature fm q impediēbat apertu- ram ianuē quia nondū erat solutus pre- cili per mortem xpi. Et ideo ipse xps so- lus est qui habet clauem dāuit qui ape- rit et nemo claudit: claudit et nemo ape- rit. Apoc. iij. Et in huius signū. Jo. bap- tiz. et sanctificatus in vtero matris et postea circūcisus: tamē dixit xpo Math. iij. Ego a te debeo baptizari: et tu venis a me baptizari. Glosa. i. a pñō originali mundari. Et hoc est de mēte Tho. in. iij. sen. dūlin. iij. q. iij. ar. i. q. iij. et ad scdm. In lege autē grē. i. post xpm: qui dedit le- gem gratie Joh. i. Lxx per moysen data est grā: virtus pericly xpm sancta est. Instituit aut ipse xps legislator baptis- mum Jo. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto nō pōt introire in regnum dei. distinguunt aut doc. theolo. triplicē differentiam baptismitū quib⁹ tollitur peccatum originale. Prīm⁹ est baptismit⁹ de aqua sacramē- taliter vocatur baptismit⁹ fluminis. Scdm⁹ est baptismit⁹ de gratia spūali et vocatur baptismit⁹ flaminis. Tertiū est baptismit⁹ de sanguine marty- taliter vocatur baptismit⁹ sanguinis.

Primus ergo baptismit⁹. Existē principalior baptismit⁹ et cōmuni⁹ alijs et ianua sacramētorum. Hoc baptismit⁹ mundant ab originali nō solum pueri: sed etiam adulti: infideles: iudei: sarace- ni tartari. et. Ab oibus peccatis pñt ad culpam et pñt ad penam: nec requiritur in suscipiente contritio: nec cōfessio: iuxta illud. Apoc. xx. Sine penitētia em- sunt dona et vocatio dei. quod verbum exponēs Ambio. ait et habetur in decre. de conse. di. iij. sine penitētia sunt dona et vocatio dei: qz grā dei i baptismitate nō requirit gemitū nō requirit plāctū vñ opali quod dicit solā fidem et oia grānis cōdo- nat. Nec ille. Requiritur tamē attritio de peccatis actualibus in suscipiente q est dolor infortis. Unde dicit Petrus penit- tentiam agite et baptizetur vnusquisq vestrum in nomine iesu xpi in remissio- nem peccatorum Act. iij. De hoc baptis- mito loquitur articulus fidei dices. Confi- teor vnum baptismita in remissionē peccā- rum. Diceret aliquis: vos pñdicatores di- cētia q tria baptismita sunt: sed articulus fidei non ponit nisi vñū. et. Item Ephe. iij. Vnus de⁹: vna fides. Vñū baptismita. R. q articulus fidei solū loquitur de ba- ptismito aque qui dicitur esse vnus tripli- ci rōne. Prīm⁹ propter vnitatē materie. Scdm⁹ propter vnitatem forme. Tertiū propter vnitatem vñus. Prīm⁹ quidem propter vnitatem materie que est vna. s. aqua naturalis: non aut artificialis: pu- ta aqua rosacea vel limpha vel aqua vi- tis. hīc ostendit xps in suo baptismito: qui aqua naturalis: non aut artificiali bap- tizari voluit sicut legitur Math. iij. et Luc. iij. De hoc baptismito loquitur zacharias. xij. In die illa erit fons pute⁹ domui dā- uid et habitantibus hierusalē in ablutio- nem peccatorū menstruati. Nota pñtōnis qñtum ad pñā actualia mēstruati. Nō illi- gnat originalis qd est naturalis: sicut mēstruati. Scdm⁹ dicit vñus a forma: que est vna. s. ego te baptizo. In noie pa. et si. et spi. san. quā formā docuit xps. Mat. vlti. Licet olim in primitiua ecclia bap- tizarent apostoli in noie iesu xpi vt habet Act. xix. Sed illud fecerūt apti ex spālī instinctu spūs sancti: vt amorē iesu xpi infingeret cordibus fidelib⁹. Unde ecclesia non posset hoc vñū illa forma: vt ponit Tho. i. iij. dist. iij. arti. i. q. y. ad tertium.

De remedijs peccati originalis.

Quicquid dicat Innocentius in c. 1. de Bap.
Nota de illo magistro in theologia: qui
fuerat baptizatus a quadam uetula que
ignorabat formam baptismi. quod cõpe-
riens dictus magister fecit se baptizari.
Tertio dicitur unus ppter unitatē vsus
quia semel tñ conteri debet. Ratio q̃
representat passionē mortē & sepulturā
xpi. cuius passionis effectus applicat su-
scipienti. & per instrumentū baptismi: q̃
tñ semel mortuus est. Hanc rōnē ponit
apls. Ro. vi. dicens. Cõsepulsi es sum⁹
cū xpo p baptismū in mortē. & infra xps
resurgens ex mortuis tam non moritur
mors il. vl. nō dō. quod est mort. est pe-
mor. est se. qd̃ autem uiuit. v. deo. Nota
hic de paruulis qui exponuntur ad ho-
spitalia: quia exponentes debent per ali-
quod signū innotescere vtrum sint bap-
tizati vel nō: ne cōingat iterari baptismū
Si autē hoc nō sit & ignoretur vtrum sint
baptizati debet conteri baptismus sub
cōditione. si tu non es baptizatus ego te
baptizo in nomine pa. & fi. & spī. san. amē
vt habetur de conse. dist. iij. paruulus de
baptismo. c. ij. patet ergo baptismus pri-
mus aque sacramentalis.

¶ Scd̃ baptismus dicit̃ gr̃e spiritualis
vt qñ infidelis cupit baptizari & non ha-
bet oportunitatem: nec ipsemet potest se
baptizare: quia sicut nullus potest seip-
sum generare. sic nec regenerare: vt dicit
ter. in. c. Debitū. de baptismo dic casum
illius. c. de illo iudeo &c. Talis ergo si
moriatur sine baptismo aque: non tamen
moriatur sine baptismo gratie diuine: q̃
baptizatus est in fonte spirit⁹ sancti Da
exemplū de Socrate qui recessit de bar-
baria cum animo suscipiendi baptismū
& mortuus est per viā. de hoc baptismo
loquitur dñs Act. 1. 30. quidem baptiza-
uit. a. Uos autē baptisabimini spōs-
san. nō post multos hos dies. Jñe ta-
men baptismus: licet sufficiat ad salutē:
nō tamē est tñe efficacie sicut primus.
Nam primus dat caractere: qui est qui-
dam ornatus inuisibilis in anima exi-
stens. sicut stella in fronte per quem in
paradiso cognoscuntur. Et sic in infer-
no. Item primus remittit omnia pecca-
ta et q̃tum ad culpam & q̃tum ad penā
Jñe autem dat remissionem a culpa: s̃
non a pena. nisi tamen fin quāritatem
fidelis & deuotionis sicut exemplum de ca-

tecumino mortuo & suscitato a sc̃o Mar-
tino qui dixit se fuisse ductum per viā
tenebrosas ad purgatorium & tamen ba-
ptizatus erat a baptismo fluminis. Igra-
tia spiritali. propter fidem & deuotionē.
ex quo patet q̃ hic baptismus non liberat
ab omni peccato & pena: sed per bea-
tum Martinum fuit suscitatus qui po-
eo stens orabat. dubitabat ne esset vi-
natus. Jñe baptism⁹ dat nobis magnā
cōsolationem & securitatem. Nam si ui-
quis nostrum non esset vere baptizatus
primo baptismō baptizatus isto. Sc̃o
dō: quia si sciret se non baptizatum fac-
ret se baptizari & hoc approbatur per au-
toritatem apostoli. ij. Cor. viij. Si est vi-
luntas p̃p̃ta est fin illud q̃ habet acci-
pta est: non fin illud qd̃ non habet. Jñe
autē baptismus habet tantūmodo sac-
in adultis. nō autē in pueris in quibus
nō cadit fides: nec deuotio propter defec-
tum vsus rōnis. Unde si puer qui pon-
tur ad baptismum moritur in via nō sal-
uatur: sicut etiam si natus in deserto mo-
riatur sine baptismō.

¶ Tertio baptismus &c. puta quando q̃
non baptizatus. Primo baptismus oc-
ciditur propter christum talis saluator
vt patet de quinquaginta r̃heronib⁹ ṽcane
te Catherine dicit hysloiam. & que mo-
do sine dolore mortui sunt de tali bap-
mo dicit christus martyrib⁹. Calicem
quidem quem ego bibo bibere. & bap-
mo q̃ ego baptizo: baptizabimini. Jñe
g. Jñe baptismus est minor primo & mi-
ior in aliquo minor est in hoc quod non
dat characterem: vt primus. Sed est ma-
ior in hoc: quia non solum vt baptismus
aque liberat a culpis & penis: sed etiam
sanctificat creaturā vt de ea fiat festum.
Vñ Augu. xij. de ciui. dei. c. vij. Quid est
preciosius quā mors: per q̃ si vi tñ de-
lecta oīa amittātur & merita ciuitatū
augeantur. Meos enim tanti sunt meri-
ti. qui cum mortē differre nō possent ba-
ptizati sunt. delectisq̃ oībus peccatis ex
hac vita emigrant. quanti sunt hī q̃ mor-
tem differre cum possent ideo non diffu-
lerunt: quia maluerūt xpm confutende
nīre hanc vitam. quāz cum negando ad
eius baptismum peruenire. qd̃ vtiq̃ si se-
cissent etiā hoc eis in illo lauacro dimi-
teretur. quod timore mortis negauerūt
xpm: in quo lauacro & illis facinus tam

Sermo. 1.

So. xliij.

in mane dimissum est qui occiderunt xpm
de hoc baptismo loquitur 3o. Ep̃o. xxiij.
Dicens beati qui lauant stollas suas in
sanguine agni: vt sit potas eorū i ligno vi-
te. & per portas intrent ciuitatem. Nota
stollas suas. i. corpora: quia sicut velis
cooperit corpus: ita corpus in sanguine
agni. Quid si aliqua occidatur pro xpo
suffocatus: vel alio modo non effunde-
do sanguinem: puta fame vel aqua &c.
numquid est martyr. Dic q̃ sic: quia in
sanguine agni. i. pro fide xpi morit̃. Jñe
quare non dicitur in sanguine proprio.
S. quia modicum valent effundere san-
guinem proprium quia cum sit infectus
peccatis. non possit lauare animā. ideo
lauatur anima a peccatis ex vi sanguis
agni. i. xpi. ideo de martyrib⁹ dicit Apo-
stolus. Ipi sunt qui venerunt ex magna tri-
bulatione & laue. stol. su. in san. agni. vt
sit potas eorū in ligno vite supplē ad
accipiendum fructus eius lignum vite
est xps qui producit fructus gaudij & le-
ticie charitatis & sanctitatis per portas
& virtutes intrent ciuitatem. i. celestē. nō
dicit per portas in singulari sed per por-
tas in plurali. ad innuendum q̃ non so-
lum sunt martyres illi qui occidunt pro
fide xpi: sed etiā pro quacūq̃ virtute seu
iustitia manu tenenda. Unde 3o. bap-
tista est martyr: p̃p̃otens martyr heremi-
t̃ col. ior non tamen pro fide: quia nulla
sibi fiebat questio de fide: sed pro virtute
castitatis vel iusticie occisus est. O quot
martyres essent hodie in mundo si vellēt
Uerbi gratia. Si quis hominem videtur
blasphemantem & aliquis reprehendēs
eum occiditur. propter reprehensionem
huiusmodi martyr est. Item de illis qui
occiduntur propter defensionem rei pu-
blicę: vt iudei propter sententiā vel sp̃no-
tarius occidetur: quia nō vult facere cō-
tractum vsurarium: vel si sacerdos occi-
datur: quia non vult celebrare coram ex-
coicato vel in loco interdicto &c. Vel mu-
lier propter castitatem seruandam non
occidendo seipsam sicut fecit Lucretia:
sed ab alio: quia non vult frangere casti-
tatem. &c. Ecce quare dicit per portas in
plurali. per hunc ergo baptismum san-
guinis tollitur originale etiā in pueris:
vt dicit. Sed nota casum de quo nuper cō-
sulimus fui. Quidam pirrata christianus
qui narrauit mihi hunc casum exerce-

bat artem piraticam contra teucros &
alios infideles. accidit pro semel rapuit
quosdam teucros inter quos erant que-
dam mulieres teucrę inter quas erat q̃-
dam p̃griana. cūq̃ venisset tempus pa-
riendi peperit masculum alijs mulierib⁹
paganis p̃sentibus & obstericābus.
nantes autem ille mulieres ne pirra-
ta christianus patronus earum illū pue-
rum baptizaret suffocauerunt illuz pue-
rum. Queritur vtrum puer talis saluus
sit: q̃ videtur prima facie: quia propter
xpm occisus fuit & fidei baptismō sagui-
nis baptizatus: sicut dicitur de innocēti⁹ ab
herode occisus &c. & contra quod non: q̃
sicut filij iudeorum et paganorum non
sunt inuitis parentibus baptizandi ba-
ptismo aque. quinimmo si de facto fue-
runt baptizati baptismus nihil valet: nec
character imprimitur: sicut ponit Petr⁹
de palude. in. iij. sentētia. distinctio. iij.
.quij. articulo. iij. & scripsit in verbo ba-
ptismus carta. lxxvj. Sic et hoc videtur
q̃ sanguis effusus vel mors propter
christum illata non prodest huic puero.
quando parentes sui sunt pagani eo q̃
in huiusmodi pueris non habentur vsū
rationis consensus parentū reputatur
consensus ipsorum. & sic etiam dissensus
nec obstat si dicatur q̃ mulier erat ancil-
la illius pirrate christiani & ideo non
est querenda voluntas sua filium bap-
tizandum quia eius est velle cuius est nol-
le nec habet in potestate filium cuj sit an-
cilla. quinimmo etiam mater libera non
habet in potestate de iure ciuili. Jñst. de
nuptijs in princ. & adoptio. §. femine. pre-
sertim: cum etiam ipse filius sit seru⁹ ex-
pertus sequitur ventrem. l. parum. c. de
rei. vendi. quia in hīs que pertinet ad ne-
cessaria ad salutem anime: retis corporis
ris: quia potest seruus etiam inuito pa-
trono comedere & bibere. Non est seru⁹
nec liber. barbarus nec scita. Unde si
cut seruus inuitis baptizari non debet
quantūcūq̃ patronus ipsum cogat ba-
ptizari sic etiam inuito patrono baptiza-
ri potest et debet si ipse velit. Et confir-
matur ratio: et iudei sunt serui xpianorū
vt dicit textus eosin. c. Et si iud extra de
iudeis. & tamen nec ipsi inuiti nec eorum
filij ipsi inuitis debent: quomodo libes
baptizari. xl. dist. Qui sincera. i. c. de iu-
deis. Sed contra hoc facit quia matres

Innocenti occisorum ab herode fuerunt inuiter male contente de morte: tamen martyres reputant. Et si dicatur qd ille matres erat fideles non obstat. Nam herodes erat infidelis et in vi dicitur inter illos pueros fuit occisus quidam filius ipsius herodis. qui tamen cum alio martyribus innocentibus reputatur. In hoc dubio puto primam parte verior: videt qd talis puer saluatur p baptismi sanguis sicut et de innocentibus dicimus: et hoc etiam videtur tenere Tho. in. iij. sen. di. iij. ar. iij. q. iij. Ubi agitur vtrius baptismi sanguinis suppleat inuice baptismi: vbi concludit in fine solutionis primi articuli qd si pueri quibus vsum liberi arbitrii non habeant occiduntur pro christo in suo sanguine baptizati soluantur. Deo gratias. Amen.

De peccato mortali. s. quid est peccatum mortale.

Sermo. xj.

Uasi a facie colubine. Sequitur predicare de. iij. arti. vj. de peccato mortali mortali vbi sunt. v. consideranda. primum est quid est peccatum mortale: quare dicitur mortale. Secundum est de distinctione peccati mortalis: vbi videbitur de peccato in ipso scilicet. Tertium est de causis peccati mortalis. Quartum est de effectibus eius. Quintum est de remediis eius. hoc ergo mane videbimus de primo vj. qd est mortale peccatum. Saluetur virgo etc. pro declaratione ergo et introductione: notandum qd peccatum mortale dicitur a morte: mors autem est privatio vite: distinguit ergo mors secundum quod distinguitur vita aie: quia contrariorum eadem est disciplina: Vita autem aie duplex vna quod dem nature altera gratie. Vita aie naturalis est illa quae essentialiter vivit in se et hoc nunquam perditur: quia anima est infinita et est post se finita ex parte ante quod creata est a deo: nec obstat quod dicitur Actus. iij. Dixi in corde meo de filiis hominum vt probaret eos deus et ostenderet similes esse bestiis: idcirco. Unus est interitus hominis et iumentorum et equus vtriusque conditio: sicut moritur homo: ita illa moritur. Similiter spirat hec oia: et nihil habet homo tumentum amplius: quia illa vera intelliguntur spiritus ad corpus: non spiritus ad animam: quia anima tumentum est mortalis

cum corpore cum sit educta de potentia materie. Et ideo sequitur naturam materiam que cum sit composita ex quattuor elementis est corruptibilis. Anima vero huius est immortalis cum sit de nouo creata a deo sit supra omnes naturas materie. Et hoc immutatur. Secus. i. anima cum formaretur deus bestias et iumenta dixit. Producat terra animam uiuentem in genere suo iumenta et reptiles et bestias terre: terra secundum speciem suam: sic de auiibus et piscibus dixerat in quinto die. Producat aquae reptile anime uiuentis et volatile super terram suam secundum speciem suam. Sed quando formauit deus hominem est usus hoc modo loquendi producat terra hominem: sed a. t. faciamus. hoc ad maiorem similitudinem nostram etc. per quod immutatur qd anima humana non est educta de potentia materie sicut anime bestiarum auid et piscium et aliarum creaturarum vegetabilium: sed est supra omnem materiam de nouo creata a deo. potest etiam intelligi per istam auctoritatem. Actus. vel sicut exponit Gregorius. in. iij. dialogorum qd ibi loquitur Salomon conuocando et disputando: non autem diffinendo. Ubi Actus. dicitur conuocatores per hoc qd in fine illius libri diffinitio sit autem. finem loquendi ostendit deus in mandatis et mandata eius obserua et hoc est omnis homo. Hoc. i. propter hoc et subdit cuncta que sunt ad iudicium deus in iudicio pro ois errato siue boni siue mali. Actus. vlti. patet ergo qd anima humana spiritus ad vitam nature est immortalis: sed alia vita anime est gratie que est propter rationem ipsum spiritus diuine ad animam que dat illi et vivere spiritualiter. Et spiritus ad hoc alia dicitur in hoc mundo mortalis. Ratione si anima est vita corporis: ita spiritus siue deus est vita anime. Io. iij. Ego sum via veritas et vita et Io. j. Quod factum est in ipso vita erat. Per peccatum autem mortale separatur deus ab anima per priuationem gratie que non compatitur cum peccato mortali in eodem subiecto: eo qd per gratiam diligitur anima a deo: per peccatum vero mortale odit. Ita. Odisti omnes qui operantur etc. ergo. peccatum ergo per quod offenditur deus separatur animam a deo: ex qua separatione coniungitur mors ipsi anime: et hoc est peccatum mortale. Patet ergo qd est mortale peccatum: et quare dicitur mortale: et latius hoc scripserim super articulo primo vbi posui quod quadruplex est diffinitionem peccati mortalis: sed

et daris et latius hanc materiam intelligi. Satis notandum qd peccatum mortale inferi quattuor mortis homini: vt ponit Hieronymus. in secundo prologo super Mattheum di. cns. Genus humanum quadrifarium mortis parentis quatuor euangeliorum erat predicatione viuificandum.

Prima mors est spiritualis: et hanc deo omnes fugere.

Secunda mors est corporalis: et hanc deo omnes providere.

Tertia mors est gehennalis: et hanc deo omnes timere.

Quarta mors est eternalis: et hanc deo omnes abhorre.

Prima ergo est mors spiritualis. Ma per peccatum mortale perditur gratia. per quam anima vivebat spiritualiter. qua per diabolum moritur mortuus spiritualiter et homo letetur comedat et bibat et ostendatur exteriori: anima tamen interiori iacet mortua: corrupta et fenda sicut corpus mortuum in sepulchro. Ideo dicitur per peccatum mortuum in sepulchro. Ue vobis qui similes estis in sepulchris dealbatis que a foris apparent hominibus speciosa: inter vero sunt plena ossibus mortuorum et omni spurcicia. Mat. xxij. De hac ergo morte do vobis autoritates: et similitudines. Autoritates quod dem habentur in veteri testamento et in nouo. In veteri quid est sufficiat pro nunc vna que habetur Ezech. xviij. Anima que peccauerit ipsa morietur. Nota peccatum mortale: quia peccatum veniale non dat mortem hanc anime: nisi disposuerit in fra dicitur in materia peccati venialis. Item in nouo testamento peccatum mortale cum summum fuerit: generat mortem Iaco. j. Non loquitur de morte corporis: sed loquitur de morte anime: et dicit est summum fuerit. s. p. sensu. peccatum mortale in cognitione: medium in delectatione finem vero seu consummationem in consensu. Principium. i. sola cogitatione est veniale. Medium est veniale. Consummatio autem cum consensu est mortale. Si ille actus de genere suo est mortale: etiam si non peccat ad opus exterioris et generat mortem anime de iure diuino. Item de iure positivo in foro confessorum: talis consensus non sit punibilis: si non peccat ad actum exterioris quod cogitationis pena nemo patitur: vt dicitur textus. l. Cogitationis. ff. de penis. et

de penis. di. f. cogitationis. et occultorum siue secretorum cognitio: te deus iudex est vt dicitur textus. xxxij. dist. Erubescat. Et extra de simo. c. tua. et c. sicut. Nota contra aliquos qui male scilicet t. confiteri: quia nunquam consentit de cogitationibus malis: quod ex quo homo non peccat: contra quod dicitur Mat. v. Qui viderit mulierem ad concupiscendum etc. iam mechatus est eam in corde suo. Similitudo autem per quam ostendit qd per peccatum mortale homo dicitur mortuus quantum ad animam: siue a morte corporali. Nam propter duo signa ostendit hominem esse mortuum corporaliter. Primum est immobilitas. Secundum est insensibilitas: sic in peccatore: quia per peccatum mortale efficitur homo immobilis sicut lapis. Ero. xv. fructus immobilis quasi lapis sicut ei lapidibus mouet neque minuit neque augeatur sic. peccator excusus a deo cui gladio perit mortalis: ita sit durus corde et sicut quod neque a terrenorum effectibus eleuatur neque sua malicia minuit nec augeatur in bono sed in malo. sicut ps. Superbia corum qui te oderunt ascendit semper iniquis sicut lapis dicitur quasi ledens pedes: sic peccator est aptus altos ledere propter scandalum et malum exemplum: a quibus orabat. Dauid liberari: dicit Custodi me a laqueo qui statuerunt mihi et a sancta opera ini. etc. Secundum signum est insensibilitas: quia omnes sensus in eo perduntur. Caret enim spiritualiter visu propter ignorantiam qualis peccator ignorans est. Unde Sap. ij. Excecauit illos malitia illorum. Item caret auditu propter inobedientiam et efficitur ita durus qd non vult audire vocem dei continue vociferantis: per scripturas per predicationes per exempla mortuorum. Jam de peccato re dicit Job. Cor eius indurabitur sicut lapis etc. Job. xli. Nonne durus lapis qui non posset frangi nec perire nec per piconem vel scarpellum vel molitru per ignem etc. Sic cor peccatoris impenitens non frangitur per maleuorum verborum dei qui dicunt maleuorum et tunc ignis. Thiere. xxiij. Nunquid verba mea sunt quasi ignis ardens: dicit dominus: et quasi maleuorum conterens petras. Item non frangitur per piconem et scarpellum exemplo aliorum quos continue videtis migrare de hoc seculo fraudatos a desiderijs suis: qui de desiderijs peccatorum peribunt. et tamen estis

Quarta ē hoc: qz illa mors est solū in
aia: sed hic enā pol: oñ iudiciū aia ē in
corpore. De hac morte dicit Iohannes.
Timidis: incredulis: ē execrans: ē homi-
cidis: ē fornicatoribz: ē nepharijs: ē ido-
latrijs: oibz mendacibus ps illor: est in
ddd d

filium conseq̃ i veniam., Sic etiam peccauit ad am in filium. Quamuis enim ad a non fuerit seductus in hoc in quo mulier sicut dicit Apostolus. i. Thim. ij. Tamē in hoc seductus est. quod credidit Aug. le quod mortale erat. vt dicit Aug. apost. Tho. ij. sentent. di. xliij. ar. vi. Argumentu- to Judas autem peccauit ex malitia: nō enim ex infirmitate nec ex ignorantia. qz iam nouerat qd ad inuocationem nomi- nis iesu christi ipse faciebat miracula si cut ceteri apostoli sic testis legitur Mat. x. Ideo peccauit in spiritu sancto: cui ap- propriatur bonitas. Et quia hoc peccatu- est grauissimum: ideo nunq̃ meruit re- missionem q̃uam multis medijs: christus uoluerit ipsuz cōuētere scz amor: qñ la- uit sibi pedes: timore quādo dixit: ve ho- mini illi ec. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille Mat. xliij. Dolore cum predicti traditionem di. Unus uestru me traditurus est & cōfratris val. ec. di. Nū- quid ego sum rabi ec. pudore cum dixit Jude Tu dixisti ec. Sed non fuit possi- bile: quia peccatum q̃ ex malitia conce- perat erat a deo grauissimum: q̃ cor suuz fecerat lapideum: & sic etiam peccatum diaboli non ex ignorantia: nec ex infirmi- tate processit. Et ideo quia nullu impel- lente peccauit: veniam nō meruit nec me- rebatur in eternum. Et his ergo. patet quid est peccatum in spiritu sanctum illud scilicet q̃ ex certa malitia commit- titur que opponitur bonitati que appo- batur spiritui sancto. & hoc uult magister sententiariū in. ij. distin. xliij. Tercio uero modo accipit Aug. peccatum in spi- ritum sanctum q̃ dicit esse finale in pe- nitentiam. De quo dicitur infra. ij. parte sermonis. ij. puncto. Et sic patet prima pars: uidelicet quid est peccatum in spi- ritum sanctum. Quantum ad secundum scilicet de sp̃erum sanctorum diuinitate: est notandum prout ponit Tho. ij. q. xxiij. articulo secundo quod accipiendo pecca- tum in spiritum sanctu. Secundo mō su- pra v3. p. pōs q̃ ex malitia committit di- uinitatē h̃ p̃m i sex species: q̃ sunt iste v3.

¶ Prima est desperatio.
 ¶ Tercia est finalis impenitentia
 ¶ Quarta est obstinatio.
 ¶ Quinta est impugnatio fidei agniti-
 ¶ Sexta inuidia fraterne gracie.

d d d nū

pta viam crucem aliqua videret fletu ge
 nu orationem diceret aliquis: cūq; latro
 hanc solam penitentiam acceptasset remo
 tus paululum a cella heremitaydēs ho
 stes suos quorum confanguineos occu
 derat fugere cepit: quo fugiente crux lu
 prayiam erecta illuc occurrit: et statim fle
 ro genu cepit orationē dominicam dice
 re et crucem adorare. et tūc euadere po
 tuisset si continue curruisset maluit mo
 ri quam penitentia sibi inunctam prete
 rire. Cū ergo ab hostibus fuisse occi
 sus vidit dictus heremitas angelos cum
 gaudio portantes animas latronis vel
 potius martyris: quo viso cepit diaboli
 ca in flagratione valde dolere et indignari
 q̃ per multos annos durissimam peni
 tentiam fecisset: tamen latro ille: q̃ nū
 q̃ penitentiam fecerat eum in gloria p̃
 cessisset et sic relicto hēremo ad feculbre
 digit. Diabolus autem accepta iuste a do
 mino potestate timens ne aliquis ad
 penitentiam rediret: posito in via obstaculo in quod corripit et collo p̃fracto mor
 tiuus est in inferno animam eius sepele
 uit. Unde dicitur. finis non pugna coro
 nat. et sic patet sufficientia istarū specierū
 peccati in ipiritum sanctum.

¶ Quantum ad tertium. De remissibili
 tate ipsius peccati in spiritu sc̃m: est no
 tandū q̃ tripliciter potest accipi peccatū
 in sp̃i sancti. Uno modo s̃m Aug. pro
 finali inpenitentia. s̃m q̃ est circumstan
 cia quedā peccati. Et sic dicitur proprie
 irremissibile: quia nullo modo remittit̃
 peccatū morale in quo homo per seue
 rat visū ad mortem: quia in hac via nō
 remittitur per penitentia nec etiā in fu
 turo dimittitur. Unde dicitur Eccl̃s. xi.
 Si ceciderit lignū ad austrū aut ad aq̃
 lonem in quocūq; loco ceciderit ibi. Itē
 Greg. et habetur in decretis. r. v. di. Quas
 lis. Hinc quisq; egreditur: t
 cio presentatur.

¶ Secundo modo potest ar
 atū
 ri in spiritu sanctus pro qualibet. asphē
 mia dicta contra diuinitatem patris vel
 filiū vel spiritus sancti. vel contra opera
 eius: et hoc dicitur eo modo irremissibile
 quo peccati sequens. Vel dic meli⁹ q̃
 tunc dicitur irremissibile: quia de difficil
 i remittat̃: nō it̃ est difficile sc̃i quicūq;
 ¶ Tertio mō potest accipi p̃ peccatū ma
 litia commissio: p̃ dictū est supra q̃ d.

De. iij. causis quibus potest homo cadere in peccatu.

diuiditur in sex species supra posita. Et
fm hoc videtur irremissibile nō. q. nullo
mō remittat: sed q. quātum est de se hz
meriti vt nō remittat. Et hoc dupliciter
vno qdā modo: quātū ad culpam. sicut
em aliquis dicit morbus incurabilis fm
naturam morbi per quā tollit illud per
qd morbus potest curari: puta cū morbus
tollit virtutē naturę vel inducit salutiū
cibi et medicine: hz etiā talē morbus deus
posset curare. Ita etiā pētm in spm san-
ctum dicit irremissibile: fm naturā suā
inquantū excludit ea p q sit remissio pec-
catorū. per hoc tñ nō precludit via remit-
tendi et sanādi oī potentie et misericordie
dei: per q aliqui tales quasi miraculose
spiritualiter sanātur s. Thō. iij. q. xliij.
ar. iij. Et sic intelligit qd dicit dñs War.
xij. et War. iij. q. hoc pētm nō dimittitur
nec in hoc seculoneq in futuro. Cū ergo
dicit pētm i spm sanctū esse irremissibile
nō intelligitur p hoc qd pūet potentia
absolue ad remissionē: nec ex parte dei
remittentis: q. potētia ipsius infinita et
nec ex parte eius cui sit remissio: cui in-
est natura liberum arbitrium in statuie
existens. q. etiam post peccatum in spiri-
tum sanctū manet. pūatur ergo p hoc
potius apitudo vel facilitas quedā ad
remissionem. fm Thō. in. ij. sentent. dist.
xliij. ar. iij. in vlt. arti. Et hoc patet in ex-
emplo petri pauli. et Jude. de quibz di-
ctum est supra parie. s. sermonis. Quātū
vero ad penā. dī irremissibile. i. habere
meritū nō remittat: q. qd peccat ex igno-
rantia vel infirmitate minorem penam
meretur qui autem ex certa malitia pec-
cat non habet aliquam excusationem.
Unde eius pena minuat. Similiter etiā
am qui blasphemāt in filium hominis
eius diuinitatem: nondum reuelata pote-
ra haberet aliquā excusationem ppter
infirmitatem carnis q in eo aspicebat et
sic min. em penam merebatur. Sed qui
ipam diuinitatem blasphemabat ope-
rat spūs scī diabolo attributis nullā ex-
cusationē habebat vñ eius pena dimini-
uerat. Et ideo dicitur fm expositionem
Christofomi hoc peccatū nō remitti nec
in hoc seculo neq in futuro. quia pro eo
passi sunt penam iudei. et in presenti vi-
ta p romanos: in futura vita penam in
ferni. Sic etiā Athanasius inducit exēplū
de eorum parentibus qui primo quidem

contra Moysen contenderunt ppter de-
fectum aque et panis: et hic dñs sustinuit
patienter. Habebant enim excusationes
ex infirmitate carnis: sed post modum
grauē peccauerunt quando blasphemā-
tes in spiritum sanctum. Beneficia dei
qui eos de egypto eduxerat idoloatri-
buentes: cum dixerunt hī sunt dii tuī
rael: qui te eduxerunt de terra egypti: et
ideo dñs etiā tēporaliter fecit eos pa-
ntrū: quia ceciderūt in die illo: quasi xxiij.
milia hominum. Exo. xxxij. Et in futuro
eis penam cōminatur dicens. Ego autē
in die vltionis visitabo hoc peccatū eorū
fm Thō. vbi supra. Et sic patet ter-
tia pars. Deo gratias. Amen.

De quattuor causis quibus potest
homo cadere in peccatū. Sermo. xij.

Uasi a facie colubī. et.
prosequendo adhuc tertium
articulū. Sequitur predicare de
causis peccati mortalis et tunc
sufficienter dictum f. De hac
materia. s. articulo. s. sermone. v. vbi dicitur
est de causalitate peccati. tamen ad hoc
moraliter loquēdo. Nota quattuor cau-
sas quibus potest homo cadere in peccatū
et specialiter pñet hoc ad hominē deu-
tum: et propterea monet nos apłs dñs.
Qui se erubescit stare videat ne cadat. i.
Cor. x. Nota. Stare. Dicitur homo stare q
est in gfa: per quā homo habet recurre-
tum: seu faciem anime ad deum: que fa-
cies anime est ratio naturalis: s. cadit p
peccatū mortale per qd adheret terre: et
osculatur diligis bona terre: et quia gra-
tia non habet cogere liberum arbitrium
Ideo non facit hominem a deo stabilem
quin possit a gratia cadere: sic et econtra
peccator potest a peccato resurgere ad
statum gratie propter libertatem arbi-
trii. que ad hec dicitur in eo. Ideo dicit
apłs vbi supra. Qui se existimat stare.
Causę ergo sunt istę.

¶ Prima est diabolica tentatio.
¶ Secunda est familiaris affectio.
¶ Tertia est delictiosa conuersatio.
¶ Quarta est negligens operatio.
¶ Prima ergo cā et. Licet cū diabolo
non possit cogere liberum arbitrium: si
tentatio sua est tate spectuolitate. q. nisi hō
sit diligēs et. Exēplum habet in David.

Sermo. xij.

For. xij

U. s. f. Quando vidit Bersabee et. O
qualis turris erat: quia iam puer custo-
diens gregem patris sui interficere po-
tuit leone et. Ideo dicit ipse. Impulsus
sum: vt cadere et dñs suscepit me. post-
modum dat remediū q. homo de cetero
non cadat di. Fortitudo meat laus mea
dñs est factus est mihi in salutē. ps. cxij.
Sicut em ille qui tenet se fortiter cū ami-
abus manibus ad colōnam non cadit
sic qui tenet se cum deo cum duabus ma-
nibus. i. cum vigilia et oratione et. Ideo
dicitur proverb. xviij. Turris fortitudi-
nis nomen domini. Ad ipsum confugiet
iustus et saluabitur. Hoc consiliū dedit
dominus in nocte passionis a pñs di. Uti-
gilate et orate: ne intretis in tentationes
Wat. xviij. Sed quia apostoli non tenuerunt
eius consiliū: nō ceciderunt. Quā-
do ergo religiosus vel monialis vel secu-
lari videt q vires sue non sufficiunt ad
acquirendas vel manutenēdas virtutes
remedium est vt recurrat ad oratiōes in
q petat auxilii a deo. ps. xliij. Immola
deo sacrificium laudis et red. al. vo. t. et
mno. me. in die tribu. eruam te et. Item
ps. xc. Clamauit ad me ego exa. est et.
¶ Secunda causa est familiaris affectio
¶ Multius ad virum et contra: quia si
cut palea ad ignem coniuncta quam ci-
to incenditur: sic et. Ideo caueat vnus-
quisq a familiaritate huiusmodi quan-
tūcumq illa persona sit necessariā vel bo-
na et honesta: quia terra est bona: et aqua
est bona: et tamen simul inuncte faciunt lu-
tum Wat. xviij. Si oculus tu. scan. te. et.
cum. et pio. abs te bonum est tibi cuz vno
oculo ad vi. intra. quā. d. o. cu. ha. mi. in
gehē. ignis. Unde ait poeta. Que noci-
tura tenes q. sint cara relinque. pro-
pterea est maximum periculum moniali-
bus conuersari cuz viris et religiosi vel
clericis: et quanto sunt sanctiores. tanto
gravius contriunt. Da similitudinem de
his qui currunt: qui facilius et graui⁹ ca-
dunt q. qui ambulant assati sic et viri
sancti et mulieres qui currunt ad vitam
eternam. per viam mandatorū dei et con-
siliū grauius et facilius cadunt gra-
uiter in talibus. Unde Hierem. dicitur.
Fortis impet in fortem et ambo pari-
ter conuerunt. Thiere. xlvj. Unde tot mo-
nasteria virosum et conuētuum: nisi pro-
pter nimiam familiaritatem cum secula

ribus. Dissipata sunt. ps. cv. Et comixti
sunt inier gentes et didicerunt opera eo-
rum et factum est illis in scandalū. Mo-
ta contra mulieres que vadunt ad visitā-
dum moniales ornatē et paratē. ps. xviij.
Cum sancto sanctus eris. Nota etiā ex-
emplum in vita patrum de beato Brise-
nio qui fugebat omnes preterit mul-
ieres. semel autem cum quedam hone-
sta mulier ab urbe roma venisset ad eum
visitandum: non tamen precium visita-
tionis et rogasset eum vel haberet memo-
riam eius in orationibus suis. Respon-
dit. Rogo deum vt memoria tua penit⁹
tollatur de corde meo et. De hoc hyssoliam
Ideo Hiero. Hospitiū tuum aut raro
aut nunq mulierum pedes iterant: quia
non potest toto corde habitare cum deo
qui feminarum accessibus copulatur.
feminam q. bene videris conuersantē
mente dilige non corporali frequentia.
Hec habetur in decretis. xxxij. distinctio.
Hospitium.

¶ Tertia causa est delictiosa conuersatio
quia quando homo delinose viuit licet
sit bonus tamen cito cadet in inferus luto
delictarū: puta bene comedendo: bene bi-
bendo: dormiendo et. dicit enim. Hoc nō
est peccatum mortale sicut faciunt reli-
giosi: qui non curāt seruare ceremonias
religionis: sportando linū in carne in te-
nendo silentium in ieiunando: in come-
stione carnis et ceteris ceremonialibus.
Tales nō possunt stare diu in gfa dei.
Oportet em q cadant q. latez amplevo
lunt viuere et incipiūt tepescere a deuono-
ne. ps. c. Aruit cor meū: q. oblitus sum
comedere panē meū. s. pñe. ps. lxxix. Ci-
babis nos panē lacry: ymarū: postea nō
incrassatus cōsuetū. inapit relinque: et
dñm fac. suū et recessit a deo saluari suo.
tādē cadit in multa pēta mortalia: q. si-
cut vinca non pōt diu durare sicut mace-
ria. alio q. in trāt et diripiunt ea oīa trās
euntes viā: et etiā bestie agri. Sic et reli-
giosi non pñt diu durare: etiā in substan-
tialibz sine maceria ceremoniali. Jo. 8.
Treno. iij. Lubricaueris vestigia nra i
tinere platearū nra et appropinquit fi-
nis nra. Nota platear. Et differētia iter
plateas et vias: platee sunt voluntates
carnis et mundi p quas late patet obus
via: q. lata est via: que ducit ad perditio-
nem. Mat. xij. Uici qui sunt strici si

procedit ex principio vite: qđ est gratia: qđ fuit facta in grana cũ debitis circumspectis: habet operatio nē vite. i. meritiū vite eterne. Quādoq; scđo dicitur opera mortua: quādo. i. carent vi tñq; et principio vite qđ est gratia. et tñam operatio vite. i. efficacia merendi. De quibus operatio loquitur apl's dñi. Sanguis chřsti emundabit conscientias nostras ab operibus mortuis ad feruendū deo viventi. Heb. ix. Et hec opera mortua sūt in qua duplicia differentia. Quādoq; enim fūt opera mortua et defectu pñcipij vite gratie: puta quando sunt opera de genere bonorū ab eo qui non habet gratias seu charitatem: talia non habent pñcipij vite et consequenter nec operationem vi tēq; non merent. Unde et de talib⁹ operibus nunq; remunerabitur homo: idco quo ad vitam eternam. etiam si postea convertatur ad penitentia et reducatu ad statum gratie. Et hoc probatur ratio ne et auctoritate. Ratio est duplex. ¶ Prima qđ em illa: quia cũ deus bonorum nostrorū non indiget nūq; accipiat opera hominū tanq; remuneratio digna: nec tanq; satisfactoria: nisi accepti operantur. Unde Sen. iij. Et de pe. dñi. v. c. in fine. Respectu deus ad Abel et ad numera eius. dicitur qđ dñs respexit ad numera: premissi que deus respexit ad Abel et. Sed deus non acceptat hominem cōsistentē in peccato mortali: qđ in illo statu est inimicus deip's. v. Odī si omnes qui operantur iniquitatem et. 3te Sap. xij. Similiter odio sunt beo i. pius et impietas eius: ergo multo minus acceptat operacius.

¶ Secūda ratio est: quia sicut ramus pñcipius ab arbore non potest facere fructū quia origo fructū omnīū est radix arboris vite ipsa arbor. Sic in proposito. radix sive arbor fructus. i. opes et rituum est chřstus vite gratia chřsti pñcipit dicitur aliquis aditā xpo per mortale peccatum. i. Cor. xvj. Siquis non amat dominū nostrum iesum xpm sit anathema ergo non potest facere opus meritorium et hoc est qđ ait dñs Johā. xv. Sicut palme non potest fructū facere nisi manserit in vite. sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis et vos palmites qđ manet in me et ego in eo. hic fert fructū multum in me et ego in eo. ubi palmetis facer

De effectibus peccati mortalis.

res meritorie. Auctoritas autem clara habetur per apostolum dicentem. i. ad Cor. xij. Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum et si tradidero corpus meum ita ut ardeam charitatez autem non habuero nihil mihi prodest: scilicet ipsum ad regnum celorum obtinendum: ut ponit Aug. in lib. de penitentia et habetur in decretis. de pen. di. iij. c. vlti. Ad idem facit q. dicit dñs Math. v. Si offero munus tuum ad altare: et ibi recordatus fueris frater tuus habet aliqd aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare: et vade prius reconciliari fratri tuo. et tunc veniens offeres munus tuum. Ex quo probetur q. operatio bona non valde nisi operas persona sit in gratia. Et ideo dicit Glo. Bernar. in c. j. de collusione q. dixit quidam sapiens nomine Johannes fantasma: q. deus non est remunerator: nominus sed adverbio rum: hoc est dicere non remunerat deus bonum quod fit sed qd bene fit. hec glo. Ibi bene autem non potest fieri a persona bonum si sine charitate sit. Unde si in iunctam penitentiam quis peragat immortali: non prodest sibi quo ad remissionem pene debite in foro dei: licet proficiat sibi ipsum ad satisfactionem precepti a sacerdote sibi iniuncti cui obedire tenetur. prodest etiam sibi quo ad alia: ut infra dicam. Nam ad satisfactionem preceptorum dei sufficit obedire etiam sine charitate: ut nota. Tho. i. ij. q. c. arti. j. et x. Et hic q. hic dicitur: etiam ponitur de pen. di. iij. Si quis autem cruce finem illius distinctionis. Hec autem conclusio predicta est vera nisi in tribus casibus in quibus opera de genere bonorum facta ab eo qui non est in gratia. postea adueniente gratia viuificantur.

Primo est nisi sint opera: que habent effectum ex opere operato: sicut baptismus: nam tunc recedente fictione operatur. Idem potest esse in omnibus sacramentis conferentibus characteres sicut est confirmatio. et ordo preter baptismum Ratio autem huius est: quia sicut dicit Tho. m. iij. distin. q. iij. articulo. iij. quia baptismus non habet efficaciam solum ex opere operante: sed magis ex opere operato: quod est opus dei et non hominis: ideo non potest esse mortuum secundum Tho. ibi. Sed hec ratio videtur dubia: quia

sim hanc idem esse in alijs sacramentis. Secundus casus est nisi sint opera ex quibus non consequitur meritus immortale: sed ex alio opere sub conditione illius operis: sicut est in indulgentijs dicitur. Tercius est nisi sint illa opera in meritis operantur per modum operis nudi: sicut est in mortalibus sicut nota. Tho. in iij. senten. distin. xlv. q. ij. arti. j. q. iij. et dicam. f. articulo. iij. Cum de suffragio agitur patet ergo quomodo opera dicuntur mortua ex defectu principij vite spiritus ualis. quod est gratia.

Secundo autem modo dicuntur opera mortua ex defectu finis: quia sunt eadem facta ab eo qui est in gratia: sed non sunt ordinata ad finem debitum: puta q. sit elemosyna propter vias gloriæ. non tamen tantam que sit peccatum mortale quia tunc opus esset mortuum prima ratione. i. propter defectum principij: vel si aliquod bonum opus propter aliquod respectum temporalis: puta amoris vel timoris alicuius persone vel hominis. Tunc enim opus est mortuum non quidem ex defectu principij: quia sit ab eo qui est in gratia: sed ex defectu finis intendit quod debet formam in actibus moralibus sit malus etiam opus facit malum formaliter: licet sit bonum materialiter. finis est operis et operantis. debet esse charitas: quia ut dicit Apostolus. i. Tim. i. finis precepti est charitas.

Tercio dicuntur opera mortalia non quidem ex defectu principij: quia sunt ab eo qui habent gratiam: nec ex defectu finis: quia intenditur debitus finis: sed ex defectu materie: ut mendacium officiosum dictum ab eo qui est in charitate vel aliquod aliud veniale. Tunc opus dicitur mortuum. Et hec opera mortua secundo et tertio modo assumpta nulla remuneratione sunt digna sed assumpta primo modo aliud merentur ex cognito ut infra dicitur.

Quarto dicuntur opera mortua ex defectu modi agendi puta quia opus est bonum et operas in charitate. et finis bonus. tamen deficit modus: puta si dicat quis missam sine lumine: vel cum calice vitreo: vel sine stola. De quo in c. iij. de elec. mis. In quolibet enim opere ad

Sermo. xliij.

So. xliij.

hoc ut sit meritorium requiritur ex parte operantis transaliciet species: modus et ordo.

Quandoque et terno dicuntur opera mortua: puta quando non carent principij vite quia sunt de genere bonorum facta in gratia: sed post modum sequitur peccatum mortale per quod dicunt mortificata opera bona facta in gratia. et meritoria: non meritoria: quia si moritur quod in illo mortali de primis bonis operibus nullum meritum habebit auctoritas Eze. xlv. Si auerteris se iusti a iusticia sua fecerit iniquitates sicut homines ab hominibus quas operari solet impius nisi fuerit videret omnes iusticie eius quas fecerat non recordabitur. Unde nec inde nec sanli. aliquid profuit bona que fecerunt quo ad meritum de quo loquimur.

Quodam et iij. opera sunt viuificantur illa: que fuerunt semel viua et postea per peccatum mortale mortificata. tandem per peccatum sublatum reuiuiscunt quia recipiunt meritum vite. quod fuerat mortificatum. Dic practice si fecisset homo multa opera bona et. Unde Aug. in lib. de penitentia et transumptine de pen. di. iij. primum est credere et nostra fides. hoc ex postulat ut cum grana christi in homine destruxerit mala priora etiam remuneret bona et cum destruit quod suum non inuenit. amat et diligit bonum quod in peccato placuit. patet ergo ex predictis. q. si homo vult mereri ex operibus bonis debet illa facere in gratia christi. alio non sunt meritoria. Ideo Johan. ix. Oportet operari donec dies est. venit enim. quando nemo potest operari. Nota donec dies est. i. donec gratia signata per dies est in homine per diem enim significatur gratia iuxta illud Prover. iij. Iustus sicut semina quasi lux splendens. procedit et crescit usque ad perfectum diem. venit enim: scilicet peccati mortalis quando nemo potest operari: sed meritorie. Inuenio tamen finem sententiam theologorum et canonistarum q. opera bona sine gratia facta vel facta in gratia sed postmodum per peccatum mortale mortificata habent sex effectus bonos quorum aliquos ponunt theologi aliquos canonisse sicut notatur in c. q. quidam de penitentia. et remissi. Et Glo. in decretis. de penitentia. distincio. iij. Si

quis autem circa finem distinctionis omnes illi sex effectus continentur in hys versibus qui sequuntur.

Que cum mortali bona sunt dant bona terre.

Cor faciunt humile. minuunt tormenta gehenne.

Inclinant reprimunt hostem. penam retardant.

Primo valent ad bonorum temporalium acquisitionem dant bona terre.

Secundo aduere contritionis impetratio. Cor faciunt humile.

Tercio ad pene eterne diminutionem minuunt tormenta gehenne.

Quarto ad bonorum operum assuetudinem inclinant.

Quinto ad diabolice potestatis repulsionem reprimunt hostem.

Sexto ad pene temporalis retardationem. penam retardant.

Primo ergo valent et. Nota q. deus est ita iustus et bonus. q. sicut nullum malum dimittit impunitum: ita nullum bonum irremuneratum. Unde Hiero. de pen. distin. iij. Si quando videris inter multa opera peccatorum facere quicquid aliqua que iusta sunt non est ita iniustus deus: ut propter multa mala obliuiscatur paucorum bonorum. Hec ille. Exemplum in nouo testamento de diuitie epulione cui dixit Abraham fili recepisti bona in vita tua. Luce. xvi. q. non fuit propter aliud ut dicit Grego. in homi. De diuite epulone et habetur de penitentia. distin. iij. c. Cautendum est nisi quia aliqua bona fecerat in hac vita. de quibus in presentis seculo remunerationem acceptit: ideo dicit Christo. c. di. c. Quid ergo non debet turbari nec emulari quod videt in hoc mundo impios prosperare quia illud est remuneratio bonorum que hec faciunt sine spe future remunerationis. f. li emulari in magnanimitate. tra quando videt bonos in hoc mundo aduersitatibus fatigari: illud contingit propter culpas quasdam siue veniales siue mortales preteritas remissas. q. de per penam sed mundum bene purgatas per satisfactionem. Exemplum etiam habemus de obstericibus iudeorum de quibus Eze. i. in fine. vbi dicitur. Quia immeruerunt obsterices deus. Medificauit illis domos. sup. q. textu dicit Grego. et habet in decretis.

xy. q. ii. Si quislibet ibi. nam benignitas earum mer. es que eis in terra potuit vita retribuere premisa culpa. medach in terrena est recompensatione declinata. **S**ecundo valent ad vere contritionis seu penitentiae impetrationem. potest poni exemplum de Cornelio centurione. Item de latrone latro. de quo frater Jacobus de voragine ponit in sermone suo de innocentibus q. fugiente virgine cu ioseph in egyptu cum latrones irruissent q. eos expoliare volebat. Unus eorum puerum respiciens ait. vere dico vobis q. si possibile esset deus incarnari dicere pueru istu dnm esse & sic socios induxit vt eos abire illesos permitterent. Ite dicit fuisse ille latro cui postmodu xps dixit. Amen dico tibi hodie mecu eris i paradiso. Luc. xxi. Ite ille. Ad idem facit. q. legitur in ecclesiastica historia. lib. vi. c. vii. Ubi dicitur q. cu qdam sanctissima xpiana nomine potamena ad martyru duceretur post multa supplicia multi ipudici & impij hoies ipsam verbis & iniurijs conabatur illudere. qdam fo spiculator paganus q. ipsam ducebat note basilides cepit ab igne eos impudens irruentes hu manitatis & miserationis obrem. at illa videns religiosum illius viri votu erga se ait. Certus esto basilides q. cu abiero ad deum sine mora boni huius t. bire muneracione parabo. Et sic postea contingit. Nam ille no post multos dies conuersus ad fidem per ea martyriu supsit & interrogantibus cu fidelibus de causa. tam subite mutacionis. dixit q. potamena post diem tertiu martyrij sui nocturnal sistens coronam capiti suo imposuit dicens Depeccata se pro ipso dnm & impetrasse q. quod scriptu est: quia qui recipit martirem mercedem martiris consequetur. Exemplu in vniu patru de illo. principe latru qui fernaui quada virgine nea. oris corrumperetur. propter q. conuersus ad dnm effectus est sanctus sicut reuelauit deus abbati pascutio. Ite hic latro alio tempore inuenit quada muliere errantem in heremo que interroga ta ab eo dixit q. maritus suus ppter debitum detinebat in carcere & sepe cruci batur & tormentabatur. tres etiam filij sui pro eodem debito disquirendi erant ipsa quod ad similes penas inquirebat. Tunc ille latro misericordia ductus de

dit ei trecentos solidos pro quibus vir & filij detinebant obnoxij. propter quod ele mosyna fu: reuelatu pascutio q. idem premiu habiturus esset in gloria. ad ille filulas quas manu gerebat abiecit. q. de latrocinio artem simplici maci exerce bat. sequutus est pascutio ad heremum & continue per trienniu sanctissimu agens. tandem cum excellenti gloria vnu eternam adeptus est. Hiero. in vitiu palus in hoc seculo debet despici enay sila tro sit aut negociator aut inuicinas pator: q. in omni ordine hianerit sunt ale deo placetes hites alijs actus cultos quibus delectatur de. Ideo con le dicit aliq dicentes postq sum in motali peccato & bona opera que facio non sunt meritoria vite eterne. ergo nihil bo ni faciam &c. Immo debent hoies tunc magis intendere bonis operibus que magis indigent ad promouendu diuina clementiam: vt respiciant a laqueo diaboli & illuminent a deo: sicut infirmus tuc magis bonis cibis indiget cu gram infirmatur. Ideo Greg. de penit. dist. v. falsas in fi. Non desperet peccator & interim quicquid bonis facere poterit. ostendat vt faciat: vt omnipotens deus cor illi pillustret ad penitentia. Ite ille. **T**ercio q. valeret ad penitentia diminutionem. q. intellige non q. boni nati sentiant aliq refrigeriu de bonis que fecerit in mudo: q. diues capulo potuisti ynam gutta aque & iam sut mile quod dringenti anni q. es perit & semper tetet vsq in diem iudicij. & nup habebis intelligendu est: q. damnati minus to mentu patient q. si non fecissent bonu opus. presertim q. est necessarii ad salutez. Unde Aug. in lib. de penit. loquit de illo qui sine charitate passus est martyriu & alia mala pro fide xpi non nega da dicit. extimandu est fortasse tollera bilius ei futuru iudicium qua signu negando nihil eorum pateret de penit. dist. ii. c. vlt. quod incipit. Siquis autem. **D**ico. iiij. q. valeret ad bonoru operu assuefactione: ro quia ex multiplicatio ne actuum bonoru generatur habitus q. dam in anima similis qui est qualitas qdam de difficili mortalis. per quam ho mo efficitur pronus ad consimiles act. **E**xemplu de baptismo collato a Jo.

baptista. per hoc est. Jo. baptizabat non aut remittebat pctis. Unde dicit ego baptizo vos aqua &c. Jo. i. Ideo Luc. i. Tu puer ppheta altissimi vocaberis pte. em an. ia. dñi ps. vi. eius. &c. Aug. ponit de pte. di. iij. c. Mo regenerabaf. sic econtra de mala consuetudine. **D**ico. v. q. valeret ad diabolice pñis repellentia. Exemplu habetur de illo iudeo: qui signauit se signo crucis in templo apolinis dormiens &c. De quo Greg. in dialogo lib. iij. c. viij. & habet in glo. de col. di. iij. c. postea. **D**ico. vi. q. valeret ad pene teporalis retardatione. Exemplu habet de achab iij. & xxi. De quo quia humiliant se ad penitentiam per verbu hyle dicit dñs ad helia: no vidisti achab humiliatu cora me: q. ergo humiliare mei causa no idu ca malu in diebus eius. De predictis vide in summa pfecto. lib. iij. ti. xxxij. q. xxi. Ad quid ergo valeret pluribus sequentibus. Deo gratias. Amen.

De tribus alijs effectibus peccati mortalis. Sermo. xv.

Uasi a facie colubru. &c.

Sequitur predicare de alijs alijs effectibus peccati mortalis. Salutetur virgo &c. Ultra ergo predictu effectum peccati mortalis quod est operu bonoru mortificatio. est videndu de aliquibus alijs effectibus et per hoc mane. Nota tres alios effectus. vel potius defectus. **P**rimo vide. S. ar. i. sermone. v. p. v. De sebo vide in sermo. Hugonis de pia to sermone. i. q. incipit Miseros facit populos peccatum. **P**rimu est quia facit hoiem spiritualiter infirmitatem incurrere. **S**ecundus est quia facit hoiem in alia peccata incidere. **T**ertius est quia habet homine ferui tuti miserabili mancipare in nouo malo q. infert peccatum homini. Latius autem idem Hugo ponit in sermonib. xi. feria. v. post tertiu officium quadragesime parte. i. De. iij. vide quod scripsi. i. sermonibus post festu trinitatis officium. viij. sermone. iij. q. quod scripsi in sermonib. xi. de. x. preceptis in. iij. precepto de modo seruadi festa. pte. i. **C**irca principiu

ergo vide. S. **C**irca sebo die fin prefat Hugone q. peccatu mortale facit hominez incurrere febrem spirituales quia homo per peccatu efficitur febucosus: i. magna febribus possidetur. nam per febrem peccatum significatur: quia sicut febris est quidam calor innaturalis ad consumptionem vite corporis agens ita peccatum est amor innaturalis. et impropriu us ad consumptione vite anime tendens. amor enim calor comparatur & igni de quo dicitur Mat. x. Ignem venit mittere in terram. Unde Aug. in. xiiij. de ciuit. dei c. vlti. dicit fecerut itaq ciuitates: duas: amores duo terrenas. i. amor sui vsq ad contempitu sui &c. Ite em consuitur hic rufale superna & celestis. amor vero. ppu us vsq ad contempitu dei consuitur ciuitatem Babylonis. i. infernalem. Et q. homo p peccatu febuciter patet per hoc. q. peccatu illa facit in anima que febris facit in corpore. Nam febris habet septem mala efficere circa corpus que peccatus per septem capitalia vicia efficit circa animam: ipam nequiter alterando: illos autem effectus febri ordina. fin hoc noumen saligia.

Primo est pulsus concitatio supbia. **S**ecundo sine accensio auaritia. **T**ercio est sanguis calefactio luxuria. **Q**uarto est quietis remotio ira. **Q**uinto est fetida anclatio gula. **S**exto est lucis odium inuidia. **S**exto est appetu turbatio accidia. **P**rimo em febris pulsus concitat eleuando & deprimendo. in quo contingit cu superbia. na supbia facit creatura eleuare & postea deprimi vltra modum. Efa. xiiij. Supra celum ascendaz super astra celi exaltabo soliu meum. & sequitur verum tamen. ad infernu de traperis in p funduz laci. Job. xxi. Eleuasti me: quia si peruentu ponas elisti me. **S**ecundo quod morti trades me. Item Luc. i. Disperisit supbos me: cordis sui. deposuit potentes de sedib. & exaltasti humiles. **S**ecundo facit lucem odire Augu. Oculis egris odiosa est lux. que puris cit amabilis in quo contingit cum inuidia. que lucem proximi & bonum eius videre no patitur vbi in ipsa multum offendit. plusq. febucians de luce. Unde Oratorius in epistolis. Inuidus alterius maree

Pyrogene pho. qui dixit regi Alexandro
q. erat seruus seruoꝝ suoz. i. concupis-
ci uari & passioni &c.
¶ Seco efficit quis seruus ppter aduer-
sam calamitatē: sicut cum quis in bello
publico vincatur & captur fit seruus capi-
entis seruata sibi uita. Ubi seruus dicitur
a seruando nō aut a seruēdo: sicut dicit
legiste & etiā cōcor. Aug. xij. de ciu. dei.
ca. xv. ubi sic dicit. Qugo autem vocabuli
seruotum in latina lingua inde creditur
ducta quod hi qui iure belli cum possent
occidi auctoribus conferuabantur serui
fiebant a seruando appellati. quod & ip-
sum sine peccati merito non est. Nam et
cum iustum geritur bellus ꝑ pctō ecōtra-
rio dimittitur. Et omnis victoria cū etiā
malis promittitur diuino iudicio vicioꝝ hu-
millas vel emendans pctā vel puniens
telius est homo dei daniel cū in captiuita-
te positus peccata sua & peccata populi
suscōfiteretur deo & hanc esse causam illi
captiuitatis pio dolore testatur &c. Hec
etiā ratione peccatoꝝ efficitur seruus pec-
cati. nam vincatur a peccato in bello pu-
blico: indito a diuina sapientia inter nos
& peccata: istam rationem ponit beatus
pctrus apostolus in canonica sua. d. A
quo em q. superas est huius & seruus est
ij. pe. ij. Et bellū est publicū. de quo Job
vij. Militia est uita hominis sup̄ terram.
¶ Tertio efficit q. seruus per ꝑnam
uoluntatem. qn. i. quis se uendit alicui ad
precii participandū ex paup̄tate propter
quā enā filius possit uendere. C. de
patris q. filios ditraheret per totū. Et
hac etiā ratione peccatoꝝ fit seruus pec-
cati quia sponē uendit se peccato precio
modice delectatōis malus mercator est
cum anima fit infinite estimatio: a
deo ꝑ nec aurum nec argentum nec ali-
quod lapis preciosus nec aliquid corpore
fuit dignū precii alicui humane
sistimus sanguinis xpi ꝑ ꝑ. i. pet. ij.
Non corruptibilibus auro & argento re-
empti estis. sed precioꝝ sanguinis agni
immaculati xpi ꝑ. i. mō auro & argen-
to. Rō quia nō fuisset quales precii
vnius tñ ale Xat. xvj. Quid enim profi-
cit homini si vni. mō. lu. ale: uero. f. detri-
pa. aut quā ꝑa. bo. ꝑ. pro. a. sua. quasi di-
cat nullā. homo tamen uillissimus & in-
dispensissimꝝ tam preciosam creaturā uen-
dit. pro delectatione modica luxurie vel

tio qz nō debet ferri nisi pro culpa mortis
 propria. xj. q. iij. Nemo episcopus unde nec
 pater p filio: necqz pater p viro: necqz uer
 uerso excoicari bene facit quod legitur z
 not. i. c. Romana. §. si de sen. c. li. vj.
 z. c. i. de vsu. eodē li. Alia est pena interdi
 cti. z illa pena puniū vnus p delicto al
 terius: vt probatur de sponsalib⁹. c. nō
 est nobis pro delicto regis anglie multe
 eius ciuitates interdicti iubeant. de sen. ex
 co. c. Si sententia. §. ceteris li. vj. Alia est
 pena suspēssionis z irregularitatis z hec
 inferuntur etiā pro delicto alterius. Ubi
 pro delicto vxoris viri: z remouetur pro
 motione. xxxij. distin. Si cuius. Item p
 delicto patris familias tota domus cō
 ab oblationibus prohibetur. xxiij. q. iij.
 Miros⁹ h enim regulariter aliquis non
 debeat sine culpa suo iure priuari tamen
 quandoqz causa suggerente quis suo iu
 re priuatur de pū. c. Antiqua de diuor
 ti. c. Quanto cōcō. sicut ppter fornicatio
 nē vxoris puant viri iure exigēdi debiti
 nisi sit cōcrepta: vt ibidem dicit⁹: quia pa
 tronus turpitudinis est qui crimen vxor
 is celat. xxxij. q. i. Sicut crudelis sit pro
 pter incontinentiam patris filius illegi
 timus q non promouet. lvi. di. per totus
 z de filijs pcc. per totum. Que autem sit
 ratio differentie inter excoicationē z alia
 penas spirituales. Unde q notant cano
 niste in. c. Romana. §. si de ven. exco. lib.
 vj. in. c. i. de vsu. eodē lib. Ubi ponitur
 a docto lib⁹ multe rationes que videntur
 insufficientes. Posset ergo ratio differē
 ti esse illa quia excoicatio communicatio est maior
 pena spiritualis que sit in ecclesia dei. vt
 dictum est que separat a sacramento vn
 cōione z participatione fidelium: ideo
 noluit ecclesia punire aliquem hac pena
 nisi pro delicto proprio z mortali. vj. dicitur.
 xj. q. iij. Nemo episcopo rum. Unde o
 lim excoicatus tradebatur sati. i. nō
 tant dō. supra. §. Coz. v. Nō
 rant hodie homines de exco. i. dicit
 c. Illud postremo notādum q. bñ
 q aliqz puniū pro delicto alterius illud
 non habet rationem pene sed medicine.
 vt dicit⁹. §. ar. iij. c. lusionē. §.
 ¶ Prima celsio est q de iure diuino pu
 niū corporaliter ex voluntate dei qñqz vn
 ppter culpā alterius siue sit filius delin
 quētis siue extrane⁹ vt piz primo in pccō
 Cham quō peccāte filius eius maledic⁹.
 c. c. iij.

Quomodo vnus punitur pro peccato alterius.

Gen. ix. Non enim maledixit Noe cham qd dñs benedixit ei: Vñ nō fuit ausus maledicere. Item pñz in diluuiū vbi pro peccatis patētū submersi sunt paruuli. Itē gezi delinquēte lepra trāsmisit ad poste ros. iij. v. v. Itē puulos sodomitarū nō excusauit ignorantia: qñ pro paterno scelē celesti igne consumerentur Gen. ix. Et hoc cecit in bonis ipsoz paruulorū qui si vixissent fuissent imitatores culpe paterne et ideo dñati in inferno. Tunc ergo in infantia cōbust: aut ad limbum patrum descendebant si in fide parentū moriebantur: aut ad limbum puerozū qd minus malum est. Sic et nunc pueri si moriantur ppter pctm parentū: cedit eis in bonum: quia aut baptizati euolat ad paradysum: aut nō baptizati descēdit ad limbum: qd si vixissent descēderent ad infernum. Neque enim aliter existimandū diuinam bonitatem eis mortem intulisse: nisi propter aliquē eoz bonū: sic de innocentibus et Ideo de iuda scriptum est Bonū erat ei si natus non fuisset Mat. xvi. Idē de paruulis: qui pctō Mathan et Abirō viui descēderūt ad inferos. Numer. xvi. Itē Behior peccante multi ceciderūt in bello Iudicum. vi. Itē. Dauid populum numerauit quo pacto gladius domini descendit in populum. iij. v. xxiij. Item iudeis clamātibz. Sanguis eius sup nos et super filios nostros: reliquē eoz pene mortis christi addite sunt de pe. di. iij. s. Ecce cuius. i. q. iij. h. Item pctō vbi de hoc. Item iudcis peccātibz cōtra xps paruuli: quia timore herodis non receperunt eoz pugniti sunt in filijs eoz a bimatu. et infra Mat. ij. Et sic in multis exemplis scripturē patere potest: qd patre peccāte filius hac pena puniē et etiā ex tranea. Multi propter vnus noxam plectunt a deo. propter hoc dñs dixit Ego. x. Ego sum deus zelotes visitans iniquitātē p rum in filios in tertiam quartā gener onē his q oderunt me. Itē in no tel mēto Mat. xxiij. Dicit dñs. vt pe mat super vos omis sanguis iustus qui effusus est super terram a san. abel. iu. vsq ad a san. ja. fi. ba. quē occi. inter. tem et al. Itē Jo. ix. Rabi. qd peccauit hic aut parētes ei? vt cecus naceret? et. Ex quo textu probat qd qñs puniē filius pro peccato paterno. Pre dicta aut hoc mō sunt accipiēda: vt qñ filius puniē. p pctō pa-

tris. pena illa hz rōnē pene respectu culpe patris qd puniē in filio quasi in re quā dñs iust: qd filius res est qdā patris: sed re spectu filij rōnē medicie: nisi sit imitator culpe paterne vt infra latius dicit m. ij. cōcū sione. iij. ar. Et ideo nō obstat qd dñs Deut. xxiij. nō occidēt qd vñ p filijs nec eōcōurio. qd vt dicit vbi sico. de lira. Illud intelligēdū est inqñs oca sio hz rōnē pene preciose nō aut inqñs habet rōnem medicie.

¶ Scda cōclusio est: qd hac pena de iure humano nūqñ aliquis punitur p culpa alterius. Vñ dicit lex: qd sanctius est impugnatum relinqui facinus nocentis. qd innocentē cōdēnare. ff. de penis. l. abfentē. et. c. eo. l. Sācūm? Et rō huius est quia oculo seu punitio innocentis est directe cōtra preceptum diuinū quo dñs Ego. xxiij. Innocentē et iustū nō occides. Et alibi nō occidēt patres pro filijs nec econuerfo Deut. xxiij. Et etiā est cōtra preceptū iuris naturalis: que precepta sunt indispē sabilia saltē p hoies. Hoc aut debet intelli gi ita qd oculo seu alia pena corporalis habeat rōnē pene: nō aut inqñs habet rōnem medicie nec infra. dicit. nō enim putare inconueniens qd lex humana dānet filijs etiā pena corporali ppter culpam patris et hec nō hz rōnē pene respectu filij: sed medicie vt nō imitetur. culpā parentū habet tñ rationē pene re spectu culpe patris: propter quā ipse pater delinquēs punitur in filio. Vñ possit lex humana iuste denouē statuere vt filius puniā morte ppter culpā legis lese maiestatis cōmissā a patre cuius time tur filij etiā criminis eē successos. Et hoc pbatur p textū i. l. quisquis. c. ad. l. i. l. maiesta. canonizata. vj. q. i. q. i. l. q. i. sic dñs. filij vero. qd vita in imperatozia sic dñs. filij vero. qd vita in imperatozia specialiter leuitate cōcedimus. paterno em debēt perire supplicio. in quibz pater in hoc est hereditarij criminis exēpla me tūf: a successione oim primoz habēant alient. Et cōfirmat etiā hoc p textū in. c. Cū multe. xv. q. vlt. vbi statuit: qd na ti ex matrimonio pto a clerico in sacro cōstituto sunt serui ecclesie. Ad idē faci qd dicit Tho. i. q. i. l. xxiij. ar. viij

¶ Tertia pena est corporalis: circa quā nota. qd huius pene corporalis est quīnuplex differentia. prima est icūm ab-

pro eoz scelētibz de hac pōt intelligi illud. di. ec. Si qd cōmittat. xxiij. q. i. Si ho esces. Scda ē verberatio. xxiij. q. v. Circūcidēs. Tertia est seruitus. Quar ta ē exilij. viij. di. in linodo. in fi. Hoc aut exilij pot est triplex. Vñ in loco certo: vt cū quis detrudat in monasterio. vt. c. Omnis in fi. de penis. remiss. Aliuda lo co cetero: qñ. l. quis ab aliquo loco phibē cū interdicit qdūsdā penitentibz ne mo rentur in aliquo loco vel vnum vel duos dies de pen. di. vj. sacerdos. Quarta pec na corporalis est mors que dñs vltimum supplicij. Itē mutilatio mēbz. Est autē notandū: qd ois pena corporalis repu tat grauior oim pena pecuniaria apud legistas. ff. de penis. l. In feruoz. Circa quā pena corporalem est duplex conclu sio. prima conclusio est: qd de iure diuino puniē corporaliter et.

¶ Quarta pena est tēporalis. i. circa tē poralia bona: pecuniaz. possessiones et. Circa quā est duplex conclusio. prima con clusio ē: qd de iure etiā humano qñs pu nitur qd pena pnuationis bonoz p pctō alterius. i. filius p pctō patris: et hoc est in duobus casibz. Primo in crimine lese maiestatis de iure ciuili. l. Quis qd. c. ad leant. maie. canonizata. vj. q. i. l. q. i. q. i. facit. xv. q. iij. Sane. et. c. nemini. Scda in crimine heret. et de iure cano mco: vt in. c. vergentis extra. de hereti. et. c. de hereti cis. autentica manicheos. Nota tamen qd sicut dicit Ray. In sum. de hereti. Item quid si haberet. Hoc videtur intelligen dum cum pater publice predicat cōtra fidem catholicā. vel publice phitet. vel de fendit erroē. vel coram prelato suo com micus est: vel confessus vel finaliter con demnat. de heret. extra de verbo. signifi. ca. Super qdūsdā. potest addi tertius casus in intersectione clerici fata a pati o no vel feudario: qd pnuat filij omni bene ficio ecclesiastico: nec succedunt ad predi ca iura scilz patronatus et feudi vsq ad quartā generationē. vt in. c. In qdūsdā de penis. Adde et quartū casum. i. in per secutionibus cardinaliū de penis. c. felici lis li. vj. Itē de penitētibz capientibus epōs in cl. i. de penis. Alijs casus ponū tur in. c. Cū secundūq. de hereti. li. vj. fa cit qd nota in. c. Uno. de scismatis: eodem li. Relā. tñ cōtra est: qd regulariter bona

dñatorū deuoluunt ad heredes. i. ad a scedentes et descendentes vsq ad tertij gradum tantum vt in autentica bona dñ natoz. c. de bo. dam. Scda cōclusio est: p declaracione eozū que dicta sunt et rōne. p quibus sciendū qd sicut dicit Tho. i. q. i. q. lxxviij. ar. viij. de pena inflicta possu mus loqui dupliciter. Uno modo prout pena habet rationē pene. et sic solus vnus quisq. p suo pccōssimū: qd actus peccati aliquid personale est. Scdo modo possu mus loqui de pena. put habet rōnē medi cine: sic cōtingit qd vnus puniē pro pctō alterius. Detrimēta em corporaliū rerū siue ipsius corporis sunt quedā penales medicine ordinate ad salutē anime: iux ta dictum aph. i. cū infirmos tunc fortior sum. ij. Cor. xij. Vñ nihil phibet talibus penis aliquē puniri pro pctō alterius: vñ a deo vel ab homine: vt pote filios p pa tribus: et subditos p dominis: inquantū sunt quedā res eozū: ita tamen qd si filius vel subditus est particeps culpe: hu iusmodi penales defectus habet rationē pene quātū ad vtrūq. i. ad eū qui puniē et eū p quo puniē. Si vero nō sit pnceps culpe: huiusmodi penales defectus habz rationē pene quātū ad eum: p quo pu nitur. Quantū vero ad eū qui punitur habet rationē medicie tantū: nūl p acci dens: inquantū peccato alterius pientit ordinatur em et ad bonum anime si pati enter sustineat. Ma exemplū: vt si rex dilaceraret cuiusdā tunicam de burello vñ albuso vt daret illi tunicā multo maio ris valons: puta regalē vñ destrueret ma gale vel pagherium vt daret sibi castruz pene vero spirituales nō sunt medicina les tantū: qd bonū siē nō ordinatur ad aliud melius bonum. Vñ in bonis anime nullus patitur detrimentū sine culpa p pria. Hoc tñ intelligo detrimentū spiritu ali qui est culpa vel pnuatio gratie: vel si gnū psequēs ad pnuationē gr. Sicut excōicatio. Alia vero detrimēta pualia canonica: puta suspensio et interdictio: test qd pati. p culpa alteri: qñq. nota iij supra codē sermo. ar. ij. Vñ nullus pa tiē detrimētum in bonis anime sine cul pa propria. Et propter hoc etiam tali bus penis: vt Hierony. dicit in epistola ad. Auitum. Unus nō punitur p alio qd quantum ad animam filius non est res e e e iij.

patri. **U**n hmoi causam dñs assignas
dicit **E**ze. xviij. Omnes ale mee sunt. **Q**u
ergo dicit dñs **E**zo. xx. Ego sum dñs ze
lores visitans iniquitatē patrū in filios
vsq; ad tertiam et quartam generationem
Et **D**at. xxiij. vt veniat sup vos etc. **U**nde
supra pte tertia. Referendū est ad penas
temporales vel corporales: iniquitatum
filij sunt res quedā parentum: et succes
sores predecessorum: et tunc respectu filio
rum habet rationē medicine vt dicitur est
supra vel si referat ad penas spirituales
hic dicit ppter imitationē culpe. **U**n in
Ezo. addit hīs q; oderūt me. et in **D**atij
dicit. **E**t vos implete mē surā patrū ve
stroꝝ. **D**icunt aut puniti pccā parētum
in filijs: q; filij in peccatis parētū nutriti
priorēs sunt ad peccādū. **I**h. ppter p̄sump
tūdem: tū etiā ppter exēplū patrū qua
si auctōritatē eoz sequētes sunt etiā ma
iori pena digni si pena patrū vidētis cor
recti nō sunt: id aut addidit in tertiam et
quartā gñationē q; tñ p̄uenerūt hoies
vivere: vt in tertiā vel quartā generatio
nē videāt filios. **E**t sic mutuo videt p̄r:
et filij pccā parētū ad imitandū: et patres
penas filioꝝ ad addendū fm **T**ho. **S**ed
cur nō ipsi patres delinquentes puniunt
tur in prima generatione **R**hede hoc est
ppter clemētiā diuinā. **U**n **A**ug. i. q. iij.
cōtra dñs ad **D**oylen in tertiā et quartā
generationē pccā patrū se dñs cōminat
in lege filijs redditorū nō in equalitate
iudicij vt alij peccent et alij puniunt. sed
magnitudine clemētie dñi semper expectat
ad penitentiā: et q; in prima generati
one delinquit non prius corripit et emen
dat nisi tertia et quarta generatio enene
rit **A**ug. i. q. iij. **P**er hoc patet respōso et
declaratio auctoritatū in p̄trarij allega
tarū. **E**t patet ista materia.

o gratias. Amen.
¶ **I**n stultitijs peccati mortalis.
Sermo. xviij.

Classi a facie colubri
et. Sequit predicare de
quodā alio effectu pec
cati mortalis: quia facit
hoiēm fatuū et insipie
tē. **D**e quo vide i sermo
nibus post festū trinita
tis dominica. xx. sermone. iij. **I**ncipit.
Non quasi insipientes in labijs meis et

Pro evidētia ergo nota: q; in scriptura
sacra que est os dei. **P**s. cxxvij. **P**ronun
ciaui oia iudicia osis tui. **P**etores dñr stul
ti siue fatui et hoc in multis locis patet:
sed pro nōc sufficiat allegare vnā auctō
ritatē **E**ccl̄s. i. **S**tultus p̄ infinitus est nu
merus. **E**t p hoc facit satis. **R**ō p̄ sumi
tudine de ambulantibus p̄ via qui perue
niunt ad quodam. **B**iuui i qua vna via
est arcta et spinosa: sed secūra: altera que
est ad sinistram que est lata pulchra et de
litiosa: cum arboribus circumq; et cū
aquarum decursibus: et cum tabernaculo.
Sed in ea est passus quidāz periculosus
in quo continue sunt latrones deroban
tes siue de predantes viatores etc. **E**t in
hoc biui est quedam turris altā: in qua
manēt custodes: qui quando vident iane
rantes clamant dicentes. **A**ccipite viam
dextram: que est secūra non sinistram etc.
Si aliquis illorum itinerantium dixerit
nam isti clamantes volunt nos decipere
camus per viam sinistram videtis que nō
est pulchra etc. **T**andem incidunt latro
nes etc. **A**lii vero credentes clamantibus
sumunt viam dextram et vadūt securi etc.
Rogo vos qui istorum dici debent sapiē
tes vel fatui. nōne illi qui incipiunt dex
tram viam debent dici sapientes: et alij
tui qui sinistram: vt iqs. **S**ic in proposito.
Omnes sumus viatores in via hac vite
nostre et currimus semper velocissimē
ue dormiamus: siue vigilamus: sicut ep̄i
sentes in nauē etc. **E**t finis noster debet
esse vita eterna. **R**ō. xvi. **H**abebis fructū
verum in sanctificatione finem vero vitā
eternam. **E**t oēs nos in biui: quia via
dextera est via virtutum et penitētie: que
est arcta et spinosa: tamen secūra. **D**urus
est continere asperum est ieiunare: vigila
re: offensas libenter parcere etc. **S**ed hec
via ducit ad vitam eternam. **I**deo q̄pi
us in .i. sermone suo ait **D**atij. iij. **P**e
nitētiā agite appropinquabitis enim re
gno celorum. **E**t **D**at. viij. **A**rcia est via
que ducit ad vitam: et pauci sunt qui inue
niunt eam. **V**ia vero a sinistris est delicio
sa et carnalis scilicet comedere: bibere: do
mire: et luxuriari: vindicare etc. **S**ed in
hac est passus periculosus in quo omēs
derobantur et occiduntur: hic passus est
mors. **O** dice tu. **E**tiam in alia via est
passus periculosus mortis vero est: sed
non deprecantur quia secus ponant ihe

Saurum meritorum et bonorum operum.
Ideo dominus **D**atij. vi. **T**hesaurizate
vobis thesauros in celo: vbi neq; erugo
neq; tinea demolitur et vbi fures non ef
fodunt nec furantur. **S**it autem quidāz
vari sapientissimi qui sunt in turri et cla
mant viatores etc. **E**t isti sunt p̄mache
et p̄trophete: apostoli doctores: qui no
uerunt optime viam veram et bonam: q̄
stantes in turri graue dei vel predicatione
me: clamant nobis dicentes. **M**olite am
bulare per viam sinistram: vitiorum etc.
Sed per dextram virtutū et cetera. **I**n
ter quos **S**olomon sapiēs dixit clamās
vias que a dextris sunt nouit dominus
soluit scientia probationis: **P**eruerse
vero sunt que a sinistris sunt **P**rouerb.
quarto. **E**t **D**avid pater eius. **P**s. i. **Q**uo
nam nouit dominus viam iustorum et
iter impiorum peribit. **N**am in primo
passus mortis deprecatur homo pecca
tor omnibus bonis que habet. **P**rimo
quidam bonis fortune: et bonis tempora
libus deprecatur ab vxore et consanguin
eitis. **N**ota de consuetudine que est nea
poli: q; quicunq; habet super personāz
inam mulierem in tempore mortis mariti
sunt sua etc. **Q**uomodo cingit se zonis ar
gentis etc. **S**ecundo bonis nature et pul
chritudinis et fortitudinis corporalis: de
precatur a veribus. **T**ertio bonis gra
tie. **J**am fuerat deprecatus a demonib;
sed tunc. i. tempore mortis anima eius
damnatur a demonibus. **N**ota hic etia
q; quedam mulieres faciunt testamentū
ad commoditatem viri sui putantes fa
nari de infirmitate sua: et de anima nihil
curant etc. **U**idetur ergo vobis velle ire
per viam sinistram vitiorū quam scitis
q; ducit ad infernum: certe magna stulti
tia: si hoc non credis hereticus es: si cre
dis es fatuus. si non emendas. **Q**uesti
ui quot sunt species stultitię: et inueni quot
sunt septem: quibus dicitur peccator stul
tus. **E**t sunt iste vj.

- ¶ **P**rima est frenesia.
- ¶ **S**ecunda est epilepsia.
- ¶ **T**ercia est demonia.
- ¶ **Q**uarta est rabia.
- ¶ **Q**uinta est insensia.
- ¶ **S**exta est furia.
- ¶ **S**eptima est ebria.

Et iste septē adaptantur septem pecca
tis mortalibus: vt infra patebit. **P**rima

est ergo frenesia: ita vocat a phisicis qñ
febris ascēdit in caput et perturbat ima
ginationē loquit stulticias. **T**alis dicit
freneticus. **E**cce hoc p̄m superbie qñ nō
hū aliud est nisi febris: que ascēdit in ca
put quando homo p̄sumit et superbit
de bonis temporalib; dicendo. **E**go suz
talis: siue magni sanguinis: siue magne
sciētie: et isti tales scientia inflāmur. **I**.
Cor. viij. **E**cce fatuities: q; est anis et pul
uis factus de terra. **U**nde dicit hō ab hū
mo. i. terra. nutrit et ad terrā reuertetur.
Patet ergo qñ superbus est freneticus p
pter febrē superbie ascendente ad caput
Sapiēs qñ q̄tūctūs sit in alto positus
semper seipsum humiliat cogitans: qua
re ad terrā reuerturus est. **P**s. cij. **R**ecor
datus est qñ puluis sumus homo sicut
fenum etc. **E**t q; iudicandus est ante tri
bunal dei fm opera sua. **M**ultis videt
rōnem vt melius intelligat. **D**a similitu
dinē de duob; sententiatis ad furcas: et
dum ducitur ad furcas. vnus corū fies
petit veniā ab oibus di. **P**arcatū mihi
et oretis pro me: alter p̄o ridens dicebat
O q̄tū bonum mihi est quomodo va
do associatus: vado equitando etc. **S**ic in
proposito omnes nos sumus criminosi
et latrones: quia furati sum; honorem
dei. **P**s. xij. **O**ēs declinauerūt simul in
utiles facti sunt nō est qui faciat bonū nō
est vsq; ad vñ. **E**t noueritis q; processus
contra nos est factus. **P**s. cxxvij. **I**mp
fectū meū viderunt oculi tui. et in li. o.
scri. et sentētia mortis iam est data. **H**eb.
ix. **S**iatutum est hoibus semel mori et
post hoc iudiciū et iam nunc sit executio.
quia oēs ducimur ad mortem cum et quo
tēpotis seu solis et cūz quattuor rotis. i.
quattuor tēpotib; anni. i. vere estate au
tūno: et hyeme. i. **R**. iij. **O**ēs morimur et
quasi aque dilabimur in terram que nō
reuertunt. **I**lli ergo qui i hoc hū
miliantur. sicut rogāt deū vt moriat eis
etc. **I**tem rogāt vt orent pro ipsis: vt sa
pientes. **A**t contra qui ridet et glorian
tur et superbiūt: sunt fatui. **I**deo dicitur
Eccl̄s. viij. **C**or sapientium vt tristitia: et
cor stultorum vbi leticia. **T**ales erant il
li philosophi de quibus dicit apostolus
Rō. i. **Q**ui cum deū cognouissent non se
cut dñō gloriificauerunt aut gra. etc. sed
eua. in co. su. et ob. est in li. co. eorum. **D**i
centes enim se esse sapiēs stulti facti sūt.

Talis enim fuit Nabuchodonosor: qui propter superbiam conuersus est in bestiam etc. Daniel. iij. Debemus ergo in hac valle miserie: et in hoc mundo potius vacare tristitie et leticie. Exemplum habemus in christo: qui propter excellentiam infinitam: quam habebat potius gloriari plusq; alij etc. Tamen dicitur quod nunquam visus est ridere: sed flere. Sic virgo maria excellentissima super omnem creaturam: erat tamen repleta omni humilitate etc. Sic et nos debemus facere. Ideo dicitur. Eccl. iij. Quanto magnus est humilia te in omnibus: et coram deo inuenies gratiam.

¶ Secunda species stulticie est epilepsia: scilicet morbus caducus: quia in celis cerebrum generatur vna gutta ex bullione stomachi et calore cordis: et quando illa gutta est frigida cadit super teclum cordis et cadunt in terram: et perdit intellectum. Ecce hoc peccatum auaritie que descendit ad cerebrum: quando cogitat pro certo egovolo ditari deinde cadit super cor per consensum dicendo. Si ego volo viuere plane de meis redditibus et possessionibus vel laboribus in capite anni nihil remanebu. Ideo quid dimittam filijs etc. Et propter hoc lucrabor: iuste vel iniuste etc. Et sic faciunt fraudes et usuras malos contractus: et mille extortiones. et sic cadunt in terram per peccatum mortale. Et ecce epilepsia: et tandem de terra cadunt in infernum. i. Thimo. vi. Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem et in laqueum diaboli et de sideria vana et inutilia que mergunt homines in interitum perditionem hic est ratio quare in omni genere hominum sunt extortiones: scilicet ut viuam pompose etc. propter hoc est fit symonia a falsis extortiones a dñis palibus a iudicibus a mercatoribus et a mōi. Nota ptra. Quoniam q est in quibusdā partibus et patientes naufragij derobatur quando frāgūt in terram etc. Qd est cōtra ius naturale quia non debet dari afflictio afflictis: et propterea non equum est aliquē locupletari cū aliena iactura. i. Nā hoc natura. ff. de condi. inde. Jte contra ius diuinū: non furtum facies. Exo. xx. Jte contra ius ciuile. C. de furtis autentica. nauigia. vbi expresse hoc prohibetur et reprobat contraria consuetudo et subdi

tur ibi nisi talis sint nauigia: que piraticam operantur prauitatem aut sint nobis tra ius canonicum. c. excommunicationem de raptoribus hinc etiam procedunt ludi alearum et iaxillorum. Nota q septem genera personarum damnantur excludendo lufos. Secūdo participantes in lucro. Tercio assilientes q dāt fauore. Quarto prestātes domū. Quinto prestātes tayloros vel tabulitū. Sexto prestātes pecuniam ad ludandum. Septimo rētores qui sustinent tales: qui sciunt lucrari per extortionem reputantur sapientes in mundo quia dicitur de eis. Quid est sapiens faciet bonam domum. sed tamen stulti sunt. Vbi aplos. Mōne stultum p. ix. Quoniam laudat peccator in desiderij aie sue etc.

¶ Tertia species famitatis est demonia quando. s. demon intrat in corpus hominis: perdit hō pro tunc vsus fecit intellectus et demon loquitur et operatur p vsus. Ecce hic peccatum luxurie: quia luxuriosus semper habet demonem secum quod vocatur Almodens: qui ita possidet luxuriosus ut faciat esse sine intellectu. Sicut equus et mulus quibz nō est intellectus imo tñ pualer diabolus: q nō solum possidet illos qui fornicantur vix etiā illos qui sunt in coniugio plerumq. Cum q etiam facit aliquos contrahere matrimonium quod tamen non est verum matrimonium propter aliquod impedimentum. Sicut vbi gratia. Et audio quod in hac ciuitate sunt plures: quia vir habet aliquam vxorem aqua separata p curiam archiepiscopalem: ducit pōtea aliam vxorem. cum tamē etiam papa nō posset separare matrimonium presertim consummatum. Quia quos deus coniunxit homo nō separet Matth. xix. Et de conuer. coniu. c. Ex publico. etc. Placet plus. Dico q etiam mortua puma vxore non potest esse secunda amplius vxor eius propter impedimentum criminis sicut legitur extra de eo qui ducit in matris q polu. per totum presertim in. c. si. aliquēvero mulieres post quam viri cor ab sentauerūt se et manserunt per septem annos nec de eis habent nouiz ducunt alios viros. q est cōtra ius diuinum et canonicū: et licet de iure ciuili videatur hoc

permittere. tamē illud ius non tenet: quin spiritualibus et maxime in sacramentis. Nullā potestatem huius ciuile ut legat et notatur in. c. Ecclesia sancte marie extra de consili. et in scda possessor. de regu. iur. lib. vi. Permittit em de iure ciuili. q si vir captus est ab hostibus et incertus sit an viuat vel mortuus sit: tūc post quinque menses vel mortuus sit: mulier pōt cū alio quēdā a captiuitate. mulier pōt cū alio contraq. et idē e conuerso de viro ut est casus in. l. vxores. ff. de diuor. Sed de iure canonico. qd in spiritualibus puealet in ciuile: statutu est q quantūcūq. annorum numero mulieres careat pientia viri viuētibus viris suis non possunt rōd aliorum cōfortium conuolare: donec certū nuncium recipiant de morte viroz. vbi dicit textus in. c. in presentia de spōsali. Et videtur hodie idē esse de iure ciuili: et in aut. hodie. C. de repudijs. que autēta est super. l. vxor. eo. titu. Ecce quā pūeale diabolus: et infatuat hoies ideo Thob. vi. Dicit raphael angelus Thob. Audi me et ostendā tibi qui sunt qui bus pualere potest demoni in eis qui coniugia ita fupāpiūt: vbi dē a se amantē sua excludat. et sue libidini ita vacent sicut equus et mulus: in hīs habet potestatem demoni. Nota parabola de vxore cui vir peregre proficiscēs cōmisit custodiendū lapidem preciosum maximi valoris. Et illa cupiens lactucam vēdidit illū p lactuca seu permutauit. Sic xps cōmittit cuiuslibet aiam di. Custodi temet ipsum et aiam tuam salus te. Dcuf. iij. Vel gratia que est infinitus thesaurus sicut dicit Sap. viij. Et luxuriosus vēdit aiam et gratiā pro lactuca. i. modica delectatione luxurie: magna stulticia est. Et ce qd diabolus infatuat homines: taceo de sodomitis et de peccato bestiali. i. cū bestiis cōmisit. et de vxore fratris. Jō dicitur. i. Cor. ij. Rialis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. Stulticia enim est illi. Nota aialis. i. bestialis et occiditur tales quādoq. a bestiis. Nota de illo sodomita cuius preputius fuit morsus a scorpionibus et infatu mirabiliter etc. Jte de illo qui tenebat concubinā vxorem qui factus est rabiosus ex mortu canis rabiosi ex quo mortuus est qui in fine habuit dicere. Rogo deum ut talem mortem faciat quicūq. tenet concubinā cū vxore sicut et ego etc.

¶ Quarta species stulticie ē rabia. Sūt aliqui stulti qui nulli nocent nisi sibi ipsi: et hoc modo sunt stulti illi qui sunt infecti rabie inuidie: qui sibi solis nocēt quia Inuidia inuidia comburit in se: et extra Quatinus in epistolis. Inuidus alterius marcessit rebus optimis. Magnū tormentum est inuidio videre bona aliorum. Nota hystoriam de boue Enco vacuo intus in quo ponebatur homo et subitus incendebatur: ignis etc. Magnū tormentum erat: sed maius est inuidia. Ideo dicit Quatinus in epistolis. Inuidia scilicet non inuenere tyranni maius tormentum. Et instantis illud peccatum facit hominem stultum: q non considerat quid facit. Exemplum de phariseis: qui propter inuidiam occiderūt christum. Matth. xxv. Sciebat enim: sed pilatus propter inuidiam tradidissent eum cum tamen cognoscerent xpm esse verum messiam promissum in lege et in prophetis: iuxta illud Mat. xxi. Hic est heres venite occidamus eum etc. Cavete ergo ab hac stulticia.

¶ Quinta species est insensia: per quam dicitur homo insensatus: vt plurimū cōtingit in senibus propter antiquitatem et in pueris. Pueri enim recipiūt quicūq. eis datur. nec sciūt distinguere inter bonum et malum: quia infantilis etas que quid vider ignorat. c. de falsa mo. l. Unica. Nota exemplum de Moyse pncro. qui recepit prunam et statim misit in os suum etc. Hec stulticia inficiunt homines ex peccato gulle: qui non recipiunt escas cum regula temperant iefed percessum etc. Ideo sunt sibi venenose. Et ce quomodo tales sunt insensati. Nota hic contra illos qui non ieiunant et volūt redimere ieiunij quadragesimale per elemosynas etc. Dicentes: quia melior est elemosyna q ieiunium etc. Sed qui ita sapiunt dissipant: quia licet melior sit elemosyna fm se. q ieiunium etc. Tamen melior est obedientia q elemosyna etc. Quidam vero dicunt et quod peccatum est comedere bis in die. Quia non quod intrat in os coinquinat animam vbi dicit dominus Mat. xv. Sed verus est q cibis vel potus non coinquinat animam: quia non intrat in eā: sed in corpore: sed inobedientia et rebellio. ad diuina mandata coinquinat hominem. Quidā

ma qua exarsit. et illa guttula qua popo-
scit: quæ illa sunt etiam: vira dormienti-
bus: illæ in certis existentium res in corpore
legi: habentes tamen similitudinem cor-
poris. Est tamen notandum: qd licet in infer-
no vnus sit ignis: tamē diuersimode ani-
mæ cruciantur fm diuersitatem corporū.
Vnde Greg. in. iij. dialogo. c. xlv. vnus
quidem est gehennæ ignis: sed vno mo-
o omnes cruciat peccatores. vnusquisq; em
ipsum erigit culpa: tm illic sentitur pe-
na. Nam sicut in hoc mundo sub vno so-
le multi consistunt nec tamen eiusdem so-
lis ardorem qualiter sentiunt: qd a aliis
plus estuat: atq; aliis minus: ita illic in
vno igne non vnus est modus incendij:
quia qd h diuersitas corporum: hoc illic
agit diuersitas peccatorū: vt et ignem nō
diffimilem habeant. et tamen eodē sin-
gulos diffimiliter cruciat. Hec ille. Por-
test etiam peni exempluz de duobus in-
carceratis: quorum vnus qui est melan-
conicus naturaliter magis affligitur et
dolet q; alter qui est sanguineus. Alio
modo dicitur pati omne qd quocūq; mo-
do ipeditur a suo proprio impetu vel in-
clinatione sicut si dicamus: lapidem de-
scendentē pati cum ipeditur ne deorsum
perueniat: et sic dicimus hominē pati cui
detinetur vel ligatur: q non vadat quo
vult: et ita per modum ligationis cuius-
daz aia patit ab igne corporo. vt Aug.
di. xxi. de ciuit. dei. c. x. Non em hoc est cō-
tra naturam spiritus incorporei alliga-
ri: cum videam⁹ aiam tanq; formā natu-
raliter alligari corpori ad viuificandum
ipsum demones etiam per nigromantiā
potestate superiorū demonū alligantur
aliquibus imaginib⁹: nevel aliquib⁹ alijs
rebus. Unde multo magis possunt spi-
ritus alligari diuina virtute ignis corpo-
reo. non vt dent vitam: sed vt accipiant
penam. Sicut Augu. dicit. Sed quia qd
est minor virtute non potest a virtute
te ligare id quod est maior virtute. Et
propter hoc dicitur q ignis corporeus
agit in animam separatam non virtute
propria: sed inq̄tum est instrumentū di-
uine iusticie iudicantis. Vñ nota. q mul-
tipliciter spiritus dicitur alligari a cor-
pore. Vno modo tanq; forma materie si-
cut anima humana corpori. Alio modo
tanq; motor rei: sicut angelus corpori ce-
lesti. Alio modo tanq; locatum loco si-

¶ Secunda ratio est. quia etiam positum
est. qd. ad durationem pena debeat co-
mensurari culpe: tamen ad hoc pena in-
ferni debet esse infinita qd. ad dura-
tionem. probatur ratione auctoritate.
et exemplo et similitudine. Et primo pro-

De septē causis quē cōcurrūt in remissionē peccōz.

seu voluntate consistit. nō est nociuū p-
rimo: et ideo non punitur regulariter a
iure humano: sed quantum ad deum qui
cordium humanorū solus scrutator est:
iuxta illud Ipiere. xxiij. p'tium est cor
hominis et scrutabile: et quis cognosceret
illud? Ergo dominus scrutans corda et
probans renes delictuū dicitur perfectū
sola voluntate delibetata: etiam si non
perueniat ad actum exteriorē: et ideo vo-
luntas sola punitur apud deum. Cum er-
go voluntas hominis in infinitū preten-
datur ad peccandū: si in infinitū viucret
et bene etiam libenter peccator vellet pa-
cisci cū deo: vt nunq̄ mori deberet: vt pos-
set semper in peccato delectari: nec curat
de vita eterna. ps. pro nihilo habuerūt
terram desiderabilem. Quia ergo hoc pro
positū iam concipit peccator: licet actus
exterior peccati nō daret in infinitū tamē
iuste punitur in infinitum et eternaliter.
Et confirmatur ratio. Nam etiam de iure
canonico punitur interdum voluntas
dum modo aliquo signo exteriori mani-
festetur: licet delictum non fuerit perfectum
sicut patet in heretico in Cle. ij. de
hereticis. Ad idem facit quod legitur et
notat in c. i. de homicidio. lib. vi. vbi solū
mandatū punitur licet nō sequatur effe-
ctus. Et bene facit ad predicta: quod no-
tat Jo. an. in. ij. In penis li. vi. in mercur.
Quinta ratio. et est rōne diuersitatis
fori. Nam non est incōueniens q̄ in vno
foro imponatur certa pena vni delicto: et
in alio foro minor vel maior cūde delicto
sic enā videmus mutari penas: s'm diuer-
sitate ciuitatū. Nam pro furto in vna ci-
uitate fur flagellabitur: in alia prece-
deret sibi auris: in alia vero erit suspensus. Et
sic enā mutantur leges et statuta s'm diuer-
sitate temporū et locorū: vt probatur in
c. Non debet extra de constan. et affi. Et
xxij. dist. Sciendū. Vanc rationē senat
Tho. q̄nta loquā de purgatione. in. iij.
sen. di. xx. ar. j. q. ij. ad scdm. Simile dici-
mus de pena purgatorij. que licet mini-
ma sit in purgatorio: est tamē maior qua
libet pena huius mūdi. Et hoc cōtingit
ppter diuersitatē fori. In inferno autē
peccata venialia p'mittunt eternaliter: si q̄s
decedat cū mortali et veniali: s'm se pec-

cati veniale. nō increat penas eternas:
hoc contingit ppter diuersitatem fori
dixi. Vide Tho. in. iij. sen. di. xx. ar. j. q.
ad scdm. Et dist. xxi. articulo. j. q. ij.
ad secundū. Et sicut patet q̄re pena pōi
mortalis est eterna in inferno. licet culpa
mortalis ex pte cōuersionis et duratōis
ibi p mille milia annor. adhuc habebit
ibi stare p tot milia milia annor. quot
sunt oēs sicile celoz. quot sunt gutte ma-
ris oim et aquarū: quot sunt lapilli et hy-
renule oim littorū. quot sunt pilli oim
animaliū. s'quame oim piscium. et peme
oim auiū. et pilli capilli oim hominū. quot
folia flores et fructus arborū et plantarū.
quot herbe et flores camporū et pratorū.
et quot racemi vincarū. et quot grana semi-
nū. Un Apoca. xiiij. B'cedet fumus tor-
mentorū eoz in secula seclor. A qua pena
liberet nos deo gloriosus. Deo. g. Amē.
De septem causis quē cōcurrūt in re-
missionē peccōz.

Clasi a facie colubri. et se-
quitur modo predicare de q̄n-
ta et vltima consideratōe ter-
tij articuli: videlicet de remedijs
peccati mortalis pbi ē duplex ter-
rum consideratio faciēda. Primo de cau-
sa remediorū. Secundo de modo. Circa p-
mū nota q̄ in remissione peccati cō-
currunt septem cause.

Prima est causa principalis effectiua.
Secunda est materialis collatiua iudicij.
Tertia est causa instrumentalē.
Quarta est causa materialis receptiua.
Quinta est causa spūalis dispositiua.
Sexta est causa formalis perfectiua.
Septima est causa finalis cōpictiua.
De hac materia vide q̄ scripti in ser-
monibus quadragesimalibus de articu-
lis fidei. sermone. xij. Prima ergo causa
est principalis effectiua: et ille est deo glo-
riosus: q̄ solus remittit principaliter pec-
cata lauando animā et iustificando eam.
Ideo dicitur Matih. ix. et Mar. ii. et Luc.
v. Quis potest remittere peccata: nisi so-
lus deus? Item Esa. xliij. Ego sum qui
delco iniquitates tuas: ppter me et pec-
catorum tuorum non recordabor. Item
Osce. xij. Perditio tua israel ex te tan-
tummodo ex me auxilium tuum. Sic er-
go nullus principaliter potest remittere
peccata per modum autoritatis nisi so-

Sermo. xx.

Fo. liij.

Ins deus vt dixi: probatur est per aucto-
ritates. Sed probetur hoc etiam ratione
Conclusio est in theologia q̄ nullus po-
test creare nisi solus deus. et hoc ideo: q̄
creare cum sit de nihilo aliquid facere: re-
quirat in creatore potestatem infinitam: q̄
non est cōicabilis creature que est capa-
citatis finitē. Et hoc nec principaliter
nec instrumentaliter: vt dicit Tho. parte
j. q. xlv. ar. v. Unde Aug. in. de trim. dicit
q̄ nec boni nec mali angeli possunt esse
creatores alicuius rei: multo ergo min-
us creature: hoc non procedit ex defe-
ctu diuine potestatis: sed defectu poten-
tię passiue creature que non est capax hu-
ius potestatis cuius sit finita. Da exemplū
si tu haberes lagenam aque vacuam et
ego fontem a que magnus: non posset
tota aqua fontis poni in lagena ex defe-
ctu illius lagene. Unde hec potestas non
cōpetit etiam xpo s'm q̄ homo. Nec oblat
ad hoc q̄ obijci posset de sacerdote qui ab-
soluit a peccatis in sacramēto: dicēdo. Ego
te absoluo a peccatis quia illud exponit
a quibusdam. i. absolutum ostendo. Vel
die melius q̄ sacerdos absoluit ppter mo-
dum ministerij: deus vero ppter modum au-
toritatis: chnillus vero s'm q̄ homo per
potestatem excellentie vt nota. j. pxi-
ma parte. Nullus ergo potest creare ni-
si solus deus In qualibet autem peccati
mortalis remissione: concurrunt quin-
deim creature de nouo create. Prima est
gratia gratum faciens que est nobilissi-
ma creatura: adeo q̄ sine ipsa anima que
est in peccō mortali est turpissima: cū ipsa
est pulcherrima: adeo q̄ de phylolapso
de ipsa accipit eam in sponfam. q̄ sec. ij.
Sponsabo te mihi in sempiternū. et spon-
sabo te mihi in iudicio et iudicio et miseri-
cordiarū miserationibus: et sponso te mi-
hi in fidei scies q̄ ego dñs. Et dicit ter
sponsabo. propter tres effectus gracie.
Primus est remotio culpe. Secundus
est remotio pene totius vel partis. Ter-
tius est meritū vite eterne. Nec exi gra-
tia talis de potentia materie. sed de no-
uo creatur. Secunda creatura est fides
vera viua: q̄ est formata charitate: quia
fides que habetur ab hoīe in peccō mortali
est mortua. Et dicitur fides equiuoce.
sicut homo mortuus dicitur homo. Jac.
ii. fides sine operibus mortua est. Ter-
tio creatur spes: quia spes que habetur

a peccōre: dicitur potius presumptio. Quar-
ta causatur charitas que est flāma ignis
diuini in corde hominis posita. Ro. v.
Charitas dei diffusa est in cordibus nō-
stris per spi. san. q̄ da. est nobis. Et Luc.
xij. dicit dominus. Ignem veni mittere
in terrā: quid volo: nisi vt ardeat. Qui-
to creatur prudentia infusa. que dirigit
hominem circa diuina non circa munda
na. quia prudentia erga mundana et pru-
dentia erga diuina differunt in genere: et
etiam effectu. Unde Ro. viij. prudentia
carnis mors est prudentia ad spūritus: vi-
ta. et pax. Sexto creatur iustitia per quā
homo subiacetur deo et reddit ipsi hono-
rem et satil facit ei de peccatis commissis
et etiam proximo. Ro. xij. Reddite omni-
bus debita: cui tributum: tributum et.
Septimo creatur temperantia: vt corpus
maceretur ne recalcitret contra animā.
Octauo fortitudo: nō corpore: quia hāc
habet leo et bestie. ps. Non in forti. equit.
vo. ha. neq̄ in ti. vi. de. erit ei. sed fortitudo
animi ad resistendum diabolicis ten-
tatiōibus et ad aduersitātibus: et sic sunt
occe creature. Item sunt septem dona
spūritus sancti scilicet sapientia. intelle-
ctus: consilium: et fortitudo: scientia: pi-
etas: et timor domini. De quibus habe-
tur Esa. lv. decimo. Differit autem forti-
tudo prout est donum ab ea que est vir-
tus: quia fortitudo prout est virtus ho-
minem fortificat prout mouetur a regu-
la rationis naturalis: sed fortitudo prout
est donum fortificat hominem prout
mouetur a superiori principio id est in-
finctu spūritus sci. s'm Tho. i. q. i. lxxij
patet ergo q̄. xv. creature de nouo creā-
tur in anima quando remittitur peccatū
Ideo David in ps. ciiij. Emitte spūritum
tuum et creabuntur: et renouabis faciem
terre. Nota. Creabuntur. i. gracie virtutes
et dona: et renouabis facies terre. Nā
sicut terra renouatur in vere per flores
in estate per fructus: et sic anima per spi-
ritum sanctū renouatur: vt producat flo-
res bonorum verborum. et fructus bono-
rum operū. fiat ergo ratio. Solus deus
potest creare. In remissione autē peccati re-
quiritur noua creatio. ergo solus deus po-
test principaliter et efficaciter peccata remitte-
re: Et confirmatur ratio quia dicit Aug.
super illud verbum Jo. xiiij. Maiora hōz
facietz. pxius manebit et sic dicit: un-
ff iij

De septem causis que concurrunt in remissionem pec.

vt ex impio iustus fiat: qd creare celum et terram: quod intelligit qd ad opus qd fit: non autem modum agendi. fm. Tho. 1. q. 1. ar. 1. r. patet ratio. Ideo ps. Dea tus vir cui non imputatur dominus peccatum. Moraliter nota quomodo peccator peccando moraliter occidit pccatas. xv. creaturas que sunt excellentiores qd sol. luna. omnes itelle. r. 3. r. occidit animam suam que inextinguibilis est precij et valons. Wat. xv. Quid eni proficit homini si inuenerit mundum. lucetur: a nime vero sue detrimentum patiat. Aut q. d. h. comu. pro. a sua. q. d. nullam.

¶ Secunda causa est meritis collatiua et hoc est passio xpi. que merito re operatur remissionem peccatorum. iuxta illud Ro. 11. Traditus est propter delicta nostra: r. resurrexit propter iustificationem nostram. Item Ro. 11. Iustificati gratis per gratiam ipsius: r. per redemptionem que est in christo iesu. que proposuit de propiciationem per fidem in sanguinem ipsius. r. 1. pe. ij. peccata nostra ipse perulit in corpore suo super lignum: vt peccatis mortui iusticie viuam: cuius luore sanati sumus.

¶ Notandum autem pro intellectu huius q. triplex potestas instituta est a deo circa peccatorum remissionem. Prima est potestas auctoritatis. r. hec solus dei: vt dixi supra. prima parte. Hec vult Tho. in. ii. parte. q. 1. ar. 1. r. 2. ar. 1. r. 2. et hec etiam potestas competit xpo fm q. deus. r. talis potestas nulli creature potest concitari: nec diuina essentia concitatur: vt dixi. Alia vero potestas est ministerij ecclesie que competit sacerdotibus qui sunt ministri ecclesie: de qua dicitur in. ii. parte sermonis.

¶ Tertia est potestas excellentie et hoc competit soli xpo fm q. homo. Lucet enim deus illi. r. restat alia concitare possit: tam in xpo concitatur fm q. homo: r. hec competit in quatuor. primo q. meritum et virtus passionis eius operetur in sacramentis: vt dictum est. Secundo q. virtus passionis xpi copulatur nobis per fidem. fm illud Ro. 11. Quem proposuit deus propiciationem per fidem in sanguine eius. Quam fidem per inuocationem nominis xpi potestatur: ideo ad hanc potestatem excellentie pertinet q. in eius nomine sacramenta sanctificantur. Tercio quia sacramenta ex institutione virtutem obtri-

nent. Unde est q. ad potestatem excellentie pertinet q. ipse q. dedit virtutem sacramentis potuit inuicere sacramenta r. instituta. Dic q. instituit. vt dixi l. v. libel. c. lxxv. §. 1. Quarto q. causa non dependet ab effectu sed potius e contra ideo ad potestatem excellentie pertinet q. ipse xps fm q. homo potuit effectum sacramentorum sine exteriori Sacramento concerre vt patet in Maria magdalena. cui dixit Remittunt tibi peccata tua Luc. vii. Et in paralytico. Wat. ix. cui dixit. Confide fili: remittunt tibi peccata tua. 3. r. habetur Wat. xx. unde nec papa nec alius possit alicui remittere peccatum sine Sacramento prius sumpto actu vel proposito. Nota contra illos qui dicunt quod indulgentia est concessa de pena et culpa: nota q. concurrens causa meriti eade sit extra quam non est salus sicut extra archam. Hoc nulli hominum salus fuit. 3. r. ex merito orationum r. bonorum q. sunt in ecclesia: multi peccatores conuertunt ad deum r. resurgunt de morte peccati ad vitam gratie. Figura habetur de: dua cuius filius mortui suscitauit christus: cum iuxta in cuncta. te. Maym Luc. vii.

¶ Tercia causa est causa instrumentalitatis que ca aliqd operatur. Da exemplis de scriptis prore qui est causa principalis in scribendo: sed calamus est causa instrumentalitatis. Sic in iustore acus r. Sic in remissione peccatorum causa instrumentalitatis est confessio qua in requiruntur quatuor ad hoc vt possit instrumentaliter absolueri. primo requiritur potestas ordinis sacerdotum in qua sunt omnes sacerdotes equaliter. vbi in hac potestate papa nulli sacerdoti preponit: r. in hac potestate maior est sacerdos Jo. baptista: imo maior angelus: q. angeli hmoi potestatem non habet quoniam imo a maior virgine maria. Nam sicut dicit tex. in. c. Mona. de penis. remissio beatissima virgo maria digniore r. excellentior fuerit aphis vniuersis non in illis: sed in illis dñs clauis regni celorum commisit. Et ideo nullus nisi sacerdos potest concurrens ad id q. instrumentalis in hmoi absolutione potest concurrere: itaq. ca meritoria ex congruo. s. oratio vel alia bona faciendo non aut absoluo. Exempla habet Wat. ix. de paralytico qua efferbant xpo: vbi dicit tex. Vides autem fide illos. Iesus dixit paralytico. Confide fili. remittunt tibi peccata tua. Unde etiam si in casu necessitatis leg-

in ari. mortis aliquis confitebatur non sacerdoti qd est confessio ille confessor non debet nec potest absolvere. q. caret clauibus: vt notat theologi in. ii. sen. di. xvi. Et glo. 30. an. in. c. Si. cps de peni. r. remis. li. vi. licet glo. Benar. teneat contrariu: male: in. ca. pastoralis de offi. ordina. in fine glo. sue.

¶ Secundo requiritur in absolvente potestas iurisdictionis ordinaria vt delegata. Hoc est duplici modo querit sacerdos proprius quo ad confessionem: ne audiendū ab absoluit. vt in. c. Ois vtriusq. sexus. de peni. et remissio. sed ad commissionem in auditio ne confessionis sacerdos proprius dicit ille solus qui est ordinarius. Potestas ergo iurisdictionis que requiritur in absolvente preceat in materiam. i. subditu: q. sicut ignis habet potestatem actiuam vtendi sed debet applicari materie: alias non videret sic in proposito. Quilibet sacerdos habet potestatem actiuam absoluenti. i. potestatem ordinis sed illa potestas non potest deduci in actum nisi in subditu cui potest absolutio applicari. Et ideo requiritur hec potestas iurisdictionis que dat subditu. Et hoc ex ecclesie ordinatione. Et ideo prima potestas est de iure diuino s. secunda est de iure positivo de quo habet de peni. disti. vi. Placuit. Et de pe. r. c. Omnis vtriusq. sexus.

¶ Tercio requiritur in absolvente exercitium huius potestatis q. precisu ab ecclesia non possunt absolvere. Ut sanctus est non confiteri etiam in necessitatis articulo q. confiteri excommunicato. vel alia preciso ab ecclesia nisi: fortis hodie per constitutionem Martini. Et idē dicendū est de coio ne. xxx. di. Versi. Et. xxiii. q. 1. Siquis de derit. Et. c. si. secus in baptismo qui in necessitate recipi possit a quocumq. etiam heretico: vt ibidē notatur in. c. nō ē. de spōsa. per glo. r. docto.

¶ Quarto requiritur scientia sufficiens in absolvente. de pe. di. vi. c. 1. vbi Aug. sic dicit Qui vult confiteri peccata vt inueniat gratiam: querat sacerdos scientem ligare r. solvere nec cō negligens circa se extiterit negligatur ab eo qui enim misericorditer monet r. petit: ne ambo in fouea cadant. Dicitur vt expedit. Sed notandū pro reprehensione quorundam q. nulla ars mechanica quicquid vult exercet sine magistro r. sola ars regiminis alarum de qua dicit Greg. q. est Ars artis regimen alarum: sine doctore exercetur a sacerdote. Et q. cecus ecco ducatur prestat ambulo in fouea cadunt: q. efficitur ante magister erroris q. fiat discipulus veritatis. Disceat aliquis: si ergo nescio q. ille sit ignorans: r. confiteor ei. r. dicit vt r. excusor. Respondeo. vt dicitur excusatus es sed si est famosus idiota debes inquirere peritorem vt dicit Aug. de pe. di. 1. Quam penitet: sicut p. sanitate corporis q. r. melior medicus: quoniam tūa p. iumento tuo p. asino pro equo infirmo quicquid meliorem manifestale. Quid ergo pro aso fiet. Sed heu dolor q. multi maiore diligentia habent de iumento suo q. de aso suo. Similes in hoc phariseis: q. i sabbato exprohebant asinum cadere in puteum: de proximo toto sanando sibi r. xpo cōsentia faciebant Lu. xiii. Dic vt expedit. Et hys ergo que dicunt in hac predicta terna parte. Nota q. sacerdos in absolvente peccatoris non solus absoluit a pena sed etiam a culpa quia concurrens in hac absolutione itaq. instrumentum animatus dei. Quod est contra illos q. asserit contrariu dicentes. q. sacerdos non absoluit a culpa sed absolutum ostendit r. ecclesie recessit. per quod videtur facere: tex. Greg. xxi. moral. r. habetur in decre. x. q. ii. Tunc vera. vbi sic ait. Tunc vera est absolutio presentis: cuius interni sequit arbitrii iudicis quod bene quatuordecim mortuū resuscitatio illa figurat que v3 demonstrat quia prius dñs mortuum suscitauit r. iustificauit. di. Lazare veni foras: r. postmodū is qui viuis fuerat egressus a discipulis est solutus sicut scriptū est. Hec ille ex quo patet q. sacerdos non absoluit peccatū nisi prius fuerit a deo solutus: r. consequenter seq. q. sacerdos non est solutus quia iam solutus erat sed absolutus ostendit: sed contrariu est verū. Alioquin sequeretur q. si amē tum penitentie non esset causa gratie inuisibilis sed solū signus: q. est contra distinctionem sacramenti de qua habetur in. ii. sen. disti. 1. 3. igitur distingue: quia aut confitens venit ad confitendum vere contritus: r. tunc sacerdos non tam absolutus q. absolutus ostendit: vt dicit opinio contraria. Aut venit non contritus sed attritus: r. tunc illa attritio sacramenti fit contritio. Et isto casu sacerdos absolutus a culpa in instrumentaliter r. a pena eterna: r. aliquid

De septem causis que concurrunt in remissionem pec.

De pena temporalis relaxat & ecclesie reco-
ndit. Hoc intelligo de sufficienti attri-
tione. Unde q. scripti post festu trinitatis
dicitur. xxiij. finde qui incipit. Ecce prin-
cipis pie. ij. Quarta causa est spualis seu
virtualis dispositio. Sicut ad scriben-
dum requiritur non solum scribens et
calamus sed etia subiectu. i. charta bene
disposita. et q. pargamentu sit rasu. hic
fermat nobis ancilla. i. phia que dicit.
Actus actiuu sunt in patiente dispositi-
to. Verbi gratia lignu viride ponit in
igne non vult neq. accipit formam ignis.
nisi prius disponatur per siccitate. Ua-
dit nunc ancilla ad coquina & veniamus
ad dñam. i. theologia. fm qua dico quia
etia in peccato requiritur dispositiones
sine quibus non pot. habere remissionem
Et sunt tres principales dispositiones.
Prima est dolor de peccato inquit sunt
offensa deualis etia dñati desent. vt
probat Sap. v. et Esau de quo dicit apls
q. non inuenit penitentie locu. Et dicitur
la chymis in quibus etia. Heb. xij. Sic et an-
thymus de quo. ij. Mach. x. Secunda est q.
habeat spem venie: alias et. sicut iudas
qui doluit de peccato sed non habuit spe-
venite: ideo suspensus crepuit mediu. Act.
i. Sicut caym q. dicit Maior est iniquitas
mea: q. vt veniam merear. Gen. iij.
Tercia est propositu cauendi de futu-
ro & satisfaciendi. Unde Ambro. penite-
tia est preterita mala plangere & plange-
da iterum non committere. Sicut in pposito.
Unde Isa. i. Quiescite agere puerse. Et
sequitur. Si fuerint peccata vestra vt co-
cinum: quasi nix dealbabitur. Item pro-
positum consistendi. ps. Dixi consistebor ad-
uersum me. Diminui me. do. xxi. remi-
im. pe. mei. Potest addi alia dispositio
sive circumstantia q. peccator debeat volu-
tari. Qui aut non vult de peccato dolere
vel non volutarie non est dispositus
ad remissionem. Unde illi forma gratie et. Et illud
dicitur in spiritu sancto De quo
Mat. xij. Qui dixerit contra spm scm non
remittetur ei neq. in hoc seculo neq. in fu-
turo. Qd Aug. intelligit de finali impnia.
Nota creptu de illo q. habens concubinam
cum in infirmitate de qua mortu est co-
sistebat cunda fratri nostro: et ille sibi dice-
ret q. dimittere: illam rñdit q. nolebat.
Qui cu frater diceret. Tu ibis ad infer-
num. rñdit ego volo ire ad infernu et. Et

semotus est. Ita proprie de finali im-
pnia. qua Aug. dicit et pñm i. pñm scm.
Quinta causa est materialis sive sub-
iectalis receptiva. Vbi videndu quere-
ta sit receptiva penitentie vbi nota tria
primo q. iolum homo est penitentie rece-
ptiuus non angelus: quia angeli boni non
peccant. mali autem non sunt receptivi ve-
nie eo q. deficit in eis quarta causa supra
posita. i. dispositio: quia voluntas eorum
confirmata est in malum. Ubi Damascenus
dicit q. illud q. est hominibus mortis
hoc est angelis casus. Item nec alie crea-
ture ita sensibiles q. sensibiles peccata: quia
nulla creatura pñm transgreditur mada-
tum dei etia quantum ad vnum punctu
vt patet exempla in celestibus. Ad solis
luna & stelle semper temperant: tenent
tenebunt vlt in diem iudicii illum ordi-
nem que sibi ab initio prefixit diuina sa-
pienna gylando: mutado tepora et. Ut
patz Sch. i. Et Eccles. i. Sic elementa sic
bestie: vt Leones et. Aues volantes et.
Arbores plantz et. Sic motus & capi. ps.
Ascendunt montes & descendunt campi
in locu quem fundasti eis: terminu posu-
isti que non transgredientur. neq. conuer-
tentur ope. terram. Itē alibi. Preceptum
posuisti & non preteribit. Sunt nam pte-
rita multa annoz curricula. i. sex milia
annoz & nunq. transgressi sunt mandata
dei. sed in die iudicii dicit dñs. soli. lune &
stellis. Quiescant a modo et. & quiescant
nec mouebunt. Ideo dñs. xij. dñe de-
us omnipotēs in ditione tua cuncta sunt
posita & non ē qui possit resistere tue volu-
tati. Tu fecisti celu & terram & quicquid
celi ambitu pñm. dñs vniuersu tu es.
Oēs ergo creature obediūt diuine volu-
tati ad nutu solus miserabilis homo sibi
resistit. Mā deo precipit humilitate & hō
est supbus. Deo precipit castitate & hō est
luxuriosus. Et sic de singulis. Ecce gra-
tes de munere dato. Id solus hō est rece-
ptiuus remissionis: q. peccat. Sedo redit
q. hōinat in hac vita q. post mortē nō est
pñm receptiuus. Mā in illa dispositione
in qua transit: temp in eternu durat. Ubi
Serg. xvj. di. Qualis hic dñs egredietur:
talis in iudicio presentat. Itē Eccles. i.
Si ceciderit lignu ad austru aut ad aqua-
lonē in quocunq. loco ceciderit ibi erit.
Expone et. Exprimilegio autem fuit con-
cessum Traiano imperatori: quod non

est trahendu in consequentiam. Illud etia
continget per meritū Greg. Et ppter in-
utilitatem ipsius Traiani. Ratio autem
quare ala nō potest penitentiā agere post
transitu sed tñ dum est in corpore mortu
licet q. dum vuit in corpore sequit cōdi-
tiones corporis. i. mutabilitatis et. Sed
postea stat immobilis ita q. necelle nec
operari bonu in pñ. Mat. xxi. Ligatis
ma. & pe. mittite eū in te. et. Id. Proverb.
xj. Mortuo homine impto nulla est ultra
spes. In hac ergo vita solum est locus pe-
nitentie. ps. Ideo cōuertit populus me-
us hic. Tercio requiritur q. homo sit pec-
cator: q. iusti nō indiget remissione. Lu-
ca. x. Ideo dicit. j. parat. vlt. Tu aut vhe
sem bonitate tuam. ymisisti pñm remis-
sionis peccoz. & tu dñe iustoz nō posuisti
pñm iustis hys q. tibi nō peccauerūt et
Et sic patet quinta causa.
Sexta causa est causa formalis pfe-
ctius: que est dilectio deuotio. & charitas
dei que remittit formaliter peccata: eoq.
est contraria peccō. Ubi enim contrariū tollit
aliud sicut tenebra & nix tollit calore so-
lis. Unde de Maria magdalena dicitur
Luc. vii. Dimissa sunt ei peccata multa: qm
dilexit multu. Hoc aut intellige de peccō
mortalis: quia veniale non remittitur nec
tollitur per charitatē. Ratio est quia nō
contrariatur charitati. Possunt enī in eo-
dē subiecto charitas & peccm veniale pñ-
sistere: sicut patet in sanctis: quoz vnus vi-
et. Si dicimus q. peccm nō habemus:
ipsi nos se. & v. in nobis nō est. j. Jo. i. Re-
mittitur tñ veniale per feruore charitatis
sibi pirarium: vt quando de illo peccō q.
conferitur spali vel generaliter. Notan-
dum q. q. in adultis charitas requiri-
tur ad remissionem peccati etia quoad actū
Ideo dicit. Dimissa sunt ei peccata multa:
quoniam dilexit multum: ecce actus
charitatis multum. In pueris autem nō
habentibus vltm rationis sufficit habi-
tus charitatis ad remissionem culpe ori-
ginalis: vt habetur in. c. Maior. de ba-
ptismo. Unde ibi.
Septima cā pñm ē finalis cōplecti-
ua et hoc est salus anime & vita eterna.
Mat. iij. Penitentiā agite: appropinqua-
bit enim regnu celoz. Itē Ro. vi. Mū li-
berati a peccato: serui autem facti deo. ha-
bitis fructum vltm in sanctificatione

finem vero vitam eternam. Ita autem
salus habetur hic in spe Ro. viij. Spe enī
salui facti sumus. & in futura vita habebit
in re. vbi videbimus deum sicut est
in cuius visione essentialiter consistit vita
eterna. Ad quā nos perducatur iustus xpi
sui filius dei. Amen.

De decē modis quos obseruat deo in
remissione peccatorum. Sermo. xxi.

Classa a facie colubri et. Et
tinnando quinta consideratio-
nem tertij. articuli sez de reme-
dij peccati mortalis est videndu
demodis quibus diuina clemētia remit-
tit peccata hominibus. Salutate virgo ma-
ria et. pro introductione & euidentia ma-
teric est notandum quod est conclusio-
ra in theologia. q. licet homo possit de se
in peccatum cadere non tamen potest de
se a peccato resurgere: nisi diuina gratia
& clemētia ipsum educat. Da exemplū
de homine qui cadit in puteum volunta-
rie tamen non potest de eo eleuari: resur-
gere nisi adiunctur et. Casus ergo est in
suauoluntate sed non liberando. Sic in
proposito. Et hoc probatur auctoritate
noue & veteris testamenti. veteris quid:
sicut habetur Osee. xij. perditio tua isra-
el. tantum modo ex me auxilium tuum:
Declara. Item Esa. xliij. Ego suz qui de
leo iniquitates tuas propter me: & pecca-
torum tuorum non recordabor. Noue
teri testamenti in multis locis: sed pro-
nunc sufficiat aliquas auctoritates alle-
gare scilicet. Ro. iij. Iustificati gratis per
gratiam ipsius. Item. Ro. ix. Non est vo-
lentis neq. currentis. sed misericentie dei
Item Mar. ij. Quis potest dimittere pec-
cata: nisi solus deus. patet ergo conclusio
posset hic ostio probari etia ratione
De quo vide Tho. i. q. xxiij. a. i. la-
tius. q. cit. artic. vij. Et hanc verū am
consideras David. postq. peccauit & cu-
ratus fuit a peccato non reueratur al-
teri nisi deo a quo principaliter remissio
nem peccatorum consequutus est di. Be-
nedic anima mea domino: & omnia que
intra me sunt nomini sancto tuo. Ben-
dic anima mea dñs: & no. ob. omnes recti
eius. qui pñm omnibus ini. tu. qui sanat
omnes infir. tuas et. ps. cii. Item ante-
q. curatus esset petebat a deo. Miserere
fffij

quia totum debitum dimisit ei. Et nota q non solum oratio sua: sed etiam oratio et meritum aliorum est efficax ad remissionem peccatorum. Lu. v. Quorum fidem vt vidit: ait paralytico. Homo remittitur tibi peccata tua. Dic historiam. Unde de Karolo magno audita est vox. Egidij merito Karoli peccata dimitto. Sic oratione beati Andree deus pepercit euidaz seni Nicolao &c. Sic oratione Grego. anima Traiani imperatoris saluata est. Sic de illo sancto patre qui pro socio qui fornicatus est fecit penitentiam & orationem: & deus propitius est socio eius propter eum. Item nota exemplum de illo sancto patre qui tentatus de luxuria recessit a cella vt iret ad seculum. deinde in via conuersus rediit ad cellas. & tandiu orauit quousq; peccatum fuit sibi remissum quod cognouit ex accensione luminis in lucerna quam posuit in cacabo sicut olla: vt in v. his patrum legitur. Sed oratio vestra nihil valet: da quando induitis vos tunc oratis &c. Cum reuerentia ergo oratis: & tunc dimittentur vobis peccata. Auctoritas. Unguentarius faciet pigmenta sua: vt: tiones conficiet sanitatis Ecclesie. xxxviij.

¶ Quintus modus per minutionem: quia qui habent sanguinem corruptum vel abundant sanguine &c. Iste modo xps curat alias. Minutio est elemosyna q in duobus casibus est necessaria. Primo si abundat: de superfluo indigen i est elemosyna fienda. Secundo ei qui est in extrema necessitate aliter dare elemosynam est in consilio. Sed si habetis sanguinem corruptum. i. de male ablatis. q si sunt certe persone qui bus debent debitis restituere illis. alioquin si sunt ierite debitis pauperibus erogare. Extra de v. l. c. Cum tu. De iudicis ca. Cu sit alioquin si hoc no factis corripentur. dicitur. & consequenter corripunt alias v. l. as. Dicit diues. Et qd est mihi expedit. re quinquaginta florenos. & p hanc ista puella. vel viduam &c. Velut vindicam me de inimico &c. Ideo ossa guardado pauperibus in redemptione captiuorum vel mariagiunum &c. fiat ergo ista minutio de vena cordis. quia vbi est thesaurus ibi est cor tuum Mat. vi. De ista minutione dicit xps. Qd super est: date elemosynas: & ecce omnia munda sunt vobis Luc. xi. Nota Qued sup est non dicit q

expolietis vos: nec votum: nec filio: q non esset bonum totus sanguinem per minutionem effundere: sed tantum illas qui superflue est. Sed quidem de superfluo pascunt canes falcones: & in vanitatibus expendunt. Sed pro christo et pro anima sua nihil re. Dic vt expedit Ideo dicitur. iij. Peccata tua elemosinis redime & iniquitates tuas misericordias pauperum.

¶ Sextus modus per canteris. Quando enim aliquis habet plagam infirmitatem & corruptam oportet q per canterium cuius ferro ignito de ossibus extrahere fistulas medicina est valde dolorosa. Iste modo christus sanat illos qui sunt infirmati: id est corrupti & inueterati in peccatis. Si dicitur eis. Et quare &c. Respondent cum ira: vadatis & faciatis facta vestra: quia ita bene saluator sicut & vos &c. O dixit xps. Ite indiget canterio. i. tribulatione. frangit sibi tibiam vel brachium: vel mittit infirmitatem &c. et tunc conuertitur & confitetur. Idem de mulieribus que nec per predicatorum: nec confessorum. volunt dimittere vanitates: sed christus cantero cancri vel leprosi sanat vel mittit in oculum eius vinum de margaritis quas portabat in pectore vel manica. Bona est tribulatio corporis que sanat animam. Et nota q quando peccator ad huiusmodi tribulationem non sanatur non expectat aliud nisi iram dei. Exemplum de pharaone qui non est correptus ad flagella dei. Et ideo postea submersus fuit in mari rubro cum toto suo exercitu: quia non omnes damna fuerunt: vt dicit Microny. xxiij. q. v. Quid ergo. Ideo dicitur Beatus inquit homo q corripitur a dno. Increpationem ergo domini ne reprobetis: quia ipse vulnerat medietur peccati & manus eius sanabunt Job. v. Ite Tob. iij. Cum iras fueris misericordiam facis.

¶ Septimus modus est per cristere. Medicina est verecunda: sed dicunt medici q est valde picea. Ecce hic remissio in iurariis. Quando mali humores no possunt exire de corpore datur cristere. Ita q habet odium vel rancorem in corde. Mala materia est & venenata. Remedium est recipere cristere. Scitis q cristere conuenit de multis materiis. O dicit h: quomodo possem remittere iniuriam vel mor-

tem patris mei vel fratris &c. Recipiatis cristere. i. remedium compositum ex multis materiis. Primum est passiois xpi. qui cum videret patrem paratum recipere vindictam de crucifixionibus dixit. Pater ignosce illis &c. Scdm est de virgine maria: que quando ibat per iherusalem: dicebat. O illa est mater illius &c. & nihilominus ipsa saluabat eos. Vbi sit vobis scilicet: cu tamen diabolus esset cum eis. Et modo femina dicit. Pro certo: non loqueretis &c.

¶ Tertium est exemplum de sanctis martyribus de quibus dicitur. Cedunt gladius more bidentium: non murmur resonat no que. sed cor. ita. mēs bene cō. pfer. patient. specialiter de beato Stephano: qui orauit pro lapidatoribus.

¶ Quartum est exemplum prophetarum sicut Dauid Samuel & Moyles qui iniuriis suis benefecerunt.

¶ Quintus est recogitare: q sicut tu vis nobi remitti a deo iniurias quas sibi fecisti: et tu remittas alijs. Ecce cristere. Ponatur ergo in manica memotier tras eat per canam timoris de eterna damnatione. medicina est bona sed verecunda: qd ad modum qd qui quis vult remittere iniurias sibi illatas dicunt alij modum. Tu es vilis animi. cu ita sit oppositum. id dicitur. Relinque proximo tuo noienti tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Homo homini seruat iram & a deo querit medelā. Eccl. xxiij. Ite Mat. v. Dimitte & dimittentur vobis.

¶ Octauus modus est per somnū. Rō qd homo vigilat oēs sensus. s. visus &c. Et potente aie laborant non hnt occasionē curandi. sed qd homo dormit natura q se recreat & sanat. Auctoritas. Si dormit saluus est Jo. xi. Dic historiam quo christus loquebatur de morte Lazari &c. Unde in amphorismo hypocratis dicit In quo morbo somnus laborem prestat mortale. si qd iument non mortale. Iste modus sanat animā. Somnus aie est cessare a labore negotiorum temporalium & contemplari de rebus diuinis: puta de gloria angelorum & de pulchritudine celorum. Ecce quomodo refrigeratur anima ps. In pace in idipsum dormi. & requiesce. Ite cogitare de morte de penis inferni. de purgatorio. de vita sanctorum. si accenditur ignis deuotionis &c. ps. In meditatione mea exar-

desceat ignis. & sic sanatur anima. Auctoritas. Hec dicit dñs deus sanctus israel si reuermini & quiescat salui crui: in silentio & in spe erit fortitudo vestra. Esa. xij. Nota si reuertimini infra ebdomadam vos seculares si pergitis vos viuis ad foris: alius ad apotheca: alius ad curiam: alius ad campū &c. Saltem in domesticis & alijs scilicet precibus reuertimini & quiescant & salui eritis.

¶ Nonus est per exercitum. quando dicit medicus &c. Iste modo deus curat animam per exercitum penitentie. acunatio potando aliam dormiendo super terram. Exerce te ipsum ad pictatē. Nā corpalia exercitatio ad modicum vilis est: pictas autem ad omnia vilis est: per missionem habens vite que est et future. i. Thimo. iij. Pictas & misericordia differunt: quia misericordia est laborare circa utilitatem proximi: h pictas est laborare in operibus spiritualibus ad utilitatem & saluationem sui corporis. Exercitatio: scilicet circa negocia huius mundi ad modicum vilis est: quia totū remanet hic quando homo moritur. Dic contra detractores homines & insipientes qui quando vident aliquem orantem dicunt. Ecce ociosus est: sed quando laborat in rebus mundanis dñi. O iste est solitatus &c. sed in sero mortis apparebit qui est ociosus. idco subdit. Pictas autē ad omnia vilis est &c.

¶ Decimus modus est per potionem: scz medicine que purificat totum corpus & datur coopertum iniciato: vel si sit comestibilis sicut pilule: datur cooperta nebulis. Iste etiam modo sanat christus animas. Ultima enim medicina & alijs melior est medicina spiritalis. s. sancta communio in hostia etia consecrata purgat: seu medicina. i. caro christi vera que datur cooperta nebulis. i. accipite & manducate: quia carnes esset ab hominibus comedere carnes humanas. preferam crucis. Imo si per miraculū videretur ubi aliquid non esset illa hostia fumenda. Ita purgat animam. Un ecclesia. Culpas caro purgat caro regna de dei caro. Culpas caro. s. nra peccata. purgat caro. s. christi. Nota exemplum. Luc. xix. de zacheco q recepit xps in domo sua & iit christus. Modie salus huic domui facta est. Ideo cōcate saltē semel in anno. Si qd man-

Auauerit ex hoc pane viuet in eternum
3o. vi. 3° Eccl. xxviii. Altissimus de
terra creauit medicinam: et vir prudens
non abhorrebit eum. Nota de terra. i. de
vtero virginali. ps. Veritas de terra or-
ta est et deo gratias. Amen.

De peccato veniali. Sermo. xxiij.

Classi a facie colubri. 7c.
Sequitur nunc predicare de
quarto articulo v3 de pecca-
to veniali: ubi est triplex co-
sideratio. Primo de ipso pec-
cato veniali fm se. Seco de effectu ipso.
Tertio de remedio eius. Salute virgo
7c. Circa primum ergo est triplex conside-
ratio: isto mane de ipso pcto veniali.

Primo quid sit peccatum veniale fm qui-
ditatem.

Secundo nuncquid veniale possit fieri
mortale fm veritatem.

Tertio nuncquid veniale sit consistendum
fm necessitatem.

Circa primum ergo est notandum pro em-
dientia: qd summo peccato veniale largo
modo potest dici peccatum veniale quadripli-
ter. Primo quidem ex eueni et hoc modo
dicitur veniale omne illud peccatum quod
venit consequitur etiam si fuerit morta-
le. Dicitur ergo veniale a venia recepta
quia omne peccatum per penitentiam fit venia-
le. Unde dicit Ambrosius de penit. dist. 1. Ser-
pens. Venialis est culpa: quam sequitur pro-
fessio delictorum. Et hoc modo peccatum Da-
uid dicitur veniale. Sic et peccatum Math.
Qui fuit auarus et usurarius. Sic etiam
peccatum pauli qui fuit superbus. Sic et ceterum
marie magdale que fuit luxuriosa: dicitur
venialia quia veniam consecuta sunt
venialia omni penitentium. quantocius
grauitatis ceteruerint venialia dici pos-
sunt. et deo non in inferno puniuntur: sed
in purgatorio. vrgantur pena temporali
pro talibus remissis vel in hoc mundo. Vi-
de in sermone sequente parte. iij.

Secundo modo dicitur venialia peccata
ex causa: et hoc est quando peccatum habet in
se aliquid unde venia consequatur. etiam
si illud de se sit peccatum mortale sicut pec-
catum commissum ex infirmitate seu fragili-
tate: sicut peccauit petrus negans christum
ex fragilitate: et ex impulsu passionis: et
moris: moris: que fragilitas dimittit
culpam: et si non in toto tamen in parte et co-

sequenter habebat aliquam causam venie
habende. que tandem habita est: quia re-
spiciente ipsum deum recordatus est: ver-
bis quod dixerat ei dominus: qd ante
gallus cantet 7c. Et egressus foras fle-
uit amare. Luc. xxij. Et de modo dici po-
test veniale peccatum commissum ex igno-
rantia sicut peccatum pauli qui de seipso
loquens dicit. Prius fui blasphemus et
persecutor et contumeliosus: sed misericor-
diam consecutus sum: quia ignorans
feci in incredulitate. i. Tim. i. Et fm hoc
peccata infidelium sunt minus grama qd
peccata fidelium ceteris paribus: propter
sacramenta gratie iuxta illud He. x. Qua-
to magis putaris deteriora mereri sup-
plicia: qui sanguine testamenti quo est
sanctificatus pollutum dixerit. Hoc no-
tat Thoma. i. q. 10. lxxij. ar. v. Notandum au-
tem qd accipiendo peccatum veniale hoc secundo
modo. non in purgatorio sed in inferno pu-
nitur: si peccator debeat ante penitentiam
peccatum igitur commissum ex ignorantia di-
citur veniale modo predicto et hoc intel-
lige non de ignorantia inuincibili quia illa
totaliter excusat a peccato: sicut patet in in-
fantibus et furiosis in cl. vna. de homi-
n. q. 1. Illa 7c. Sane de homicidio: nec
de ignorantia affectata. quia illa nullo
modo excusat: sed aggravat peccatum. No-
tandum intelligere ut bene ageretur. Sicut sunt
illi qui nolunt studere: ut non intelligant
ea que sunt ad salutem necessaria. Nota
de episcopo gaycte qui dixit mihi. Hanc
gratiam fecit mihi deus qd non studui: et sic
non habeo conscientiam scrupulosam 7c.
Sic et quidam dicit. Magna gratia con-
tulit mihi deus qd nunquam communicavi. Sic et
dicendum est de illis qd nolunt venire ad fi-
dicationem et industriam ut ignorent. Con-
tra quod dicit. i. Cor. xxiij. Qui ignorat
ignorabit. Quod ergo dicitur qd peccatum
ignorantia commissum habet causam venie
intelligendum de ignorantia ex negligentia
studij perueni. nte. Et intellige quidam
ignorantia est causa actus: qui videlicet si sciret
non faceret: alius non excusat peccatum nec
a toto nec a talio. Unde xxvij. di. 3. Gene-
rantia eorum est mater error. Secundo
est de peccato ex malitia commissum: quod illud
nullam causam venie habet: sic ut plurimum co-
tingit: quod non consequitur veniam. Sicut patet
de iuda qui peccauit ex malitia praua
quod tandem laqueo se suspendit. 3° de Chaym

quia ex malitia praua frater suus Abel
occidit in agro. Gen. ij. Tertio modo dicit
peccatum veniale ex modo sicut sunt motus
sensualitatis ad aliquod quod ex gene-
re est mortale sine consensu: sicut patet in
motu luxurie si non consentitur et venia-
le: sic et in motu vindicte et inuidie et ire
et timoris: qui etiam quandoque in sanctis vi-
riis contingit. sic dicit apostolus. Cōde-
tor: cum legi dei fm interiorē hominem.
Videō autē aliam legē in membris meis
repugnantē legi mentis mee et captiuam
tenē me in lege peccati que est in membris
meis. Infelix ego homo quis me libera-
bit de corpore mortis huius. Ro. viij. Et
hoc est qd dicitur qd primi motus sunt pec-
cata venialia. Qd intelligitur de primis
motibus sensualitatis non autem de primis
motibus naturalibus pertinentibus ad ani-
mā vegetatiuam: sicut exsurre et stare 7c.
Quis tales motus non sunt aliquo mo-
do peccati: quod non subiacent imperio rationis
sicut nec actus aliarum potentiarum vege-
tabilis anime vt not. Thoma. i. in. iij. quoli-
bet. q. 1. scripti quanto libello. Unde etiam
qd nota. Thoma. i. q. 10. lxxvij. ar. v. Et si
diceretur. Imo videtur qd non sunt peccata ve-
nialia huius primi motus eo qd non sunt
in potestate nostra. Unde si quis illud verbum
Ro. vi. Non regnet peccatum in nostro mor-
tali corpore dicit. Sio. Non prohibet con-
cupiscentiam que vitari non potest. Et
quo videtur qd concupiscentia: que est pri-
mus motus non est peccatum quia vitari non
potest. Sed respondeo fm Thoma. in. iij.
quolibet opus supra qd concupiscentia non
potest vitari. sic qd nullus concupiscentie
motus insurgat: qd dum resistitur vitari
surgit alius. possunt tamen vitari singu-
li. Da exemplum de multis lapidibus quorū
quilibet ponderaret. s. rotulos: quolibet
enim ipsorum possem potare: sed non omnes
simul. Sic et de decem hostibus quorum
quolibet possem debellare: sed non omnes si-
mul. Et ex hoc quolibet motus habet
rationem peccati licet non habeat rationem per
fecti peccati: quod est peccatum mortale fm
Thoma. hoc verum est ut dixi. quando non
est consensus. Si autem huiusmodi primis
motibus ad illud quod est de genere suo mor-
tale consensus voluntatis accederet. iam
non esset veniale hoc modo: sed mortale
Da exemplum de vidente mulierem si est
primus motus et non ultra progreditur

ad consensus est veniale. Si autem progre-
diatur ad plenum est mortale. Ratio est
quia iam non est amplius primus motus
sed perfectus est peccatum Jacobi. i. peccatus
cum consensu fuerit generat mortem.
Unde dicit dominus Mat. v. Qui viderit mu-
lierem ad concupiscendum eam iam me. est
in corde suo. Quarto modo dicitur veniale ex
genere. Et hoc proprie dicitur veniale
et hoc modo dicitur veniale quando sit
aliquid quod ex suo genere non est morta-
le. De quo multa exempla ponit Augustinus.
xxv. di. 3. Criminis appellatio sed concupis-
censius et ordinatus. dicit qd illa peccata
venialia tripliciter committuntur. Primo
modo faciendo. Secundo loquendo. Tertio
mittendo. Istis tripliciter modo peccatum
veniale potest adaptari auctoritate apostoli. i.
Cor. iij. Si quis super hoc fundamentū edi-
ficauerit lignū fenum: et stipulā detrimē-
tum patietur. ipse autē saluus erit. sic ta-
men quasi per ignem: ita per lignum in-
telligant peccata venialia in faciendo:
per fenum in loquendo. per stipulā pro in-
mittendo. potest et addi. Quartus mo-
dus. scilicet cogitando. Unde potest dici quod
tripliciter committi possit peccatum veniale. scilicet
cogitatione: locutione: opere: et omissione.
Uel dic qd omnia illa venialia qualiter-
cūq committantur sunt in triplici discretione
quod quedā sunt maxima significata per li-
gnū. quedā sunt minima significata per
fenum. quedā sunt minima significata per
stipulā. Ligna enim sunt diutius in igne
quā fenum. et fenum diutius qd stipulā. et sic
exponit Sio. xxv. dist. v. Criminis appel-
latio in verbo ligna.

Primo ergo committitur peccatum veniale
in faciendo: puta quando exciditur in es-
bo aut potu: ut dicit Augustinus. ubi supra
qd intelligitur fm glo. ubi quādo non ex co-
tempno sit et non ad ingurgitandum sed
alio esset mortale. xlvij. dist. 1. Si autem
si nimis dormit. Plus vigila semper nec
somo deditus esto. Sic si aliquis come-
dit vel bibit quādo non oportet: puta in
meridie vel alia hora incompetenti ubi
sticiuunum ecclesie: quia tunc comedere
ultra semel esset mortale. Si pauper
esuriens nimium delitiosa vel sunt
piuosa preparauit conuitia. Sic si sine
derate risit ut dicit Greg. xxv. dist. quāq.
Sic et huiusmodi similia. Sic etiam si ali-
quis inebriatur non ex industria sed qd

¶ Cuius contingit, q^d ventale fiat mortale
ex deliberatione: quia q^d p^rsurgit p^rius

motus peccati mortalis puta luxuriei vel
ire, si non prohibetur potest ingredi usque
ad mortale non quidem quod ipsum veniale
in specie fiat mortale: dictum est supra: sed
quia ex ipso occasionaliter fieret progre-
diendo mortale, si consensus accedat. Unde
Iaco. s. peccatum cuius consummatio fuerit: gene-
rat mortem: sicut de modica similitudo quod
furgu maximus ignis. Ideo dicit poeta.
Principijs obstat: sero medicina paratur
Cum mala per longas conualuerit moras.
Item, ps. Beatus qui tene. et al. per. s. ad
petra. Et sic patet quod de veniali fit mor-
tale. Non autem est verum illud quod quidam
dicunt, quod multa venialia constituant
mortalis integraliter. Hoc enim videtur di-
cere Aug. de peccatis. s. Tres sunt actiones
ubi dicit loquens de peccatis venialibus:
que. s. venialia si collecta contra nos fue-
rint ita nos aggrauabunt et opprimunt si-
cut vni aliquod grande peccatum. Non enim
omnia peccata venialia de mundo possunt ha-
bere tantum de reatu spiritum vni peccatum
mortalis. Quod patet ex parte duratioris: quia
peccatum mortale habet reatum pene eterne
poenalis aut veniale habet reatum pene te-
poralis. Patet etiam hoc ex parte pene
damni: quia peccatum mortale meretur caren-
tiam visionis diuine cui nulla alia pena
comparari potest: vt Chuso. dicit. Et etiam
ex parte culpe: quia veniale non auerit a
deo sicut mortale. Auersio autem a deo est
infinite grauatis: cui non potest equari quod
cuius finis. Est ergo intelligendum quod ex
multis peccatis venialibus constituitur vni
mortalis dispositio finis quod dictum est su-
pra. Et hoc not. Tho. i. q. lxxviii. arti-
culi. Concor. pe. de tarā. in. iij. di. xvi. Ex
dictis patet si bene attendantur. quod sunt se-
ptem modi quibus peccatum veniale po-
test fieri mortale.

- ¶ Primo enim ratione conscientie erran-
tis.
¶ Secundo ratione dubij peruenientis.
¶ Tertio ratione finis.
¶ Quarto ratione contemptus despiciē-
tis.
¶ Quinto ratione intentionis peruer-
tis.
¶ Sexto ratione dispositionis inclinan-
tis.
¶ Septimo ratione consensus deliberā-
tis sine perfueritis.
¶ Circa tertium est dicendum secundum per. de tarā.

in. iij. fen. di. xviij. arti. iij. q. per venialia
non fit separatio a regno ecclesie trium-
phantis nec militantis. Cui ergo per ip-
sum regnum non claudat: non indigent de ne-
cessitate officio clauium per quod regnum
aperitur: non ergo necesse est consistere in
venialia per se loquendo per accidens ta-
men potest esse necessarius: vel ratione
dubij quando creditur esse mortale: vel
non statuti: quod homo quod tenetur consi-
tere in anno non habet nisi venialia: vel
ratione periculi quando venialis delectatio
ad hoc perducta est quod nisi quis se auer-
tat traheret in mortale. Nec ille. Non ob-
stat quod dicitur Iaco. v. Conuertimini alteru-
trum peccata vestra: quod spiritum ad peccatum mor-
talis est preceptum: sed spiritum ad venialia
est preceptum secundum Tho. in. iij. fen. di. xvi. q. iij.
arti. iij. q. iij. ad primum. Nota hic quod acci-
piendo veniale primo modo. s. ex euentu
non requiritur confessio si semel de illo quis
confessus est. Si autem non est confessio
sed solus contritus: tunc semper cadit sub
necessitate confessionis: quod illud peccatum
mortalis est. Sic etiam accipiendo secundo
modo ex causa: quod semper cadit sub neces-
sitate confessionis: quod illud etiam est mortale.
Articulus ergo iste tertius intelligi
de venialibus. iij. x. iij. modo acceptis.
Nota ergo quod in quatuor casibus est ne-
cessaria confessio de venialibus. Primo ra-
tione statuti. Secundo ratione erroris con-
scientie: quando. s. venit sibi post actum.
Nota si ante actum habet quod conscientia erro-
neam credens esse mortale: quod est veniale:
peccat mortaliter: vt dictum est supra per
se. prima. Tertio ratione dubij. Quarto ra-
tione periculi. Deo gratias. Amen.

De effectu peccati venialis et de pur-
gatorio.

effectus producit peccatum veniale et in hoc
mundo et in alio. Nam in hoc mundo, pri-
mo obligat ad penam temporalem etiam mor-
tem que quandoque est illata a deo propter
demeritum peccati venialis patet in propheta
de quo legitur. iij. x. xij. et declarat. Greg. in

liij. dialo. x. xxv. Secundo disponit ad mor-
tale. Tertio minuit seruorem. Quarto
potestas aie in bonis lassat: sicut quando
ponitur onus super equum minus est pro-
ptus ad ambulandum. Et pro latiori mate-
ria nota quod quing sunt que debent hoies
timere circa peccata venialia. De quibus
vide in sum. vltorū inultima parte ubi agi-
tur de peccato lingue. In alio pro mundo
peccatum veniale infert alium effectum siue
defectum: quia retardat a gloria: quia aia
purgatur in purgatorio antequam intret
in uitam eternam. Et de hoc ultimo effectum
scilicet de purgatorio erit sermo noster. Ali-
os autem effectus: gratia breuitatis omit-
to: preteritum cum aliquos tetigerim supra
sermone primo parte. ij. Salutes virgo
maria et. pro euidētia et introductione
materie est notandum quod vera conclusio est
in theologia per fidem catholicam approba-
ta est quod necessarius fit iustitia diuina pone-
re purgatorium. Et pro maiori declaratio-
ne phatur primo aliquibus argumentis
quod non fit purgatorium. Et primo sic. Aut
aia trāsit a corpore sine mortali et venia-
le aut cum mortali tñ. aut cum veniali tñ.

¶ Primo casu euolat ad celum. Secundo de-
trudatur ad infernum. Tertio etiam videtur
quod ad infernum vadat. Ratio quia anima
post transitum penitere non potest de culpa
eo quod sit de natura sua imutabilis. Ergo
culpa nunquam remittitur post hanc uitam: eo
quod nulla culpa sine penitentia remittatur.
Ergo nec pena vnde remittitur: et sic pe-
na est eterna. Et secundo confirmatur ratio per
authoritatem Grego. dictis. Qualis hinc
discegre dit talis in iudicio prestatibz et.
xxv. di. Qualis. Preterea et. iij. post mor-
tem est locus remissionis culpe: quod non sunt
aie in statu merendi nec demerendi: et sic
idem quod prius. Si dicatur quod aie separe
quātū ad remissionem venialis sunt et ad-
huc in statu merendi sicut viatores. Tunc
arguitur sic. Concesso hoc quod sit verum: dolor
contritionis post hanc uitam: est maior quod
dubio dolor contritionis in hac vita: tum quod
intellus et ardētus diligit deū aia quod nūc
tum propter similitudinem subiecti. Cui ergo ali-
quis dolor contritionis inuita tñ veniale
remittat quātū ad culpā et penam: ergo
multo magis post mortem aia separet do-
lor de peccato consequens remissionem ois culpe
venialis et pene. Ergo non erit in purgato-
rio puniēda: vt purganda. Ergo non est da-

re purgatorium: et sic dicitur quod prius. Fiat ergo
ro sic. Aut culpa venialis post mortem
est remissibilis: aut non. Si non ergo cul-
pa remanet in eternum. ergo et pena. et sic
non erit purgatorium. Si sic cum statim aia se-
parata sit a peccato commisso: dolore
contritionis maximo ratione ista dicta. ergo con-
sequitur statim remissionem ois culpe venia-
lis: et consequenter non debet purgari apostolus.
q. i. Non iudicabitur bis in idipsum nec co-
surget duplex tribulatio: sicut dicit. Ma. i.
Preterea peccatum veniale non debet pena da-
ni: quod hec pena ridet peccato ex parte auersio-
nis ab incommutabili bono. In peccato autem
veniali non est auersio. ergo et. Predicta
autem conclusio. s. quod sit purgatorium post hanc
vitam probatur ratione autoritatis ex propheta
hoc nomen in scriptura sacra. s. purgato-
rium nullibi reperitur: propter quod aliud hereti-
ci negant purgatorium. vide Tho. i. iij.
propter ge. in. c. x. Non autem est: quod iungit sepius
mori hoies i charitate et culpam venialiter
cum reatu pene temporalis debite culpe mortis
li remissio huius penam. Talis ergo non dicitur
nari i inferno eo quod i charitate decessit: et
propter sine mortali peccato quod solus detrahit ad
infernum: nec potest saluari i paradiso donec
eo remaneat miseria culpa venialis: pene quod.
Nihil coignatū irabit i illam: dicit. Apo-
stolus. Nec i limbo puerorum: quod solus origina-
le puniunt ibi. Nec i limbo pium: ea ratione quod
nec i paradiso. et perierit post christi mortem nul-
lus ibi fuit aut vadit. Opus ergo dicere quod sit
aliquis locus in quo purgetur aia antequam intret in vi-
tam eternam: quod in deserto medio: iuxta egyptum
et terram promissionis lacte et melle manantē.
propter rationem. Autoritas veteris testamēti in nouo ha-
bet. In veteri quod dicitur habet. iij. Mach. xij. vir
fortissimus iudas collatione facta. xij. mi-
lia dragmas argenti misit iherusalem offerri
eas ibi pro peccatis mortuorum. et. j. Scitā ergo
ergo et salubris est cogitatio pro defectibus ex-
orare: vt a peccatis soluantur. Ergo et a cul-
pis est remissio i purgatorio: quod in se quod
dem de venialibus. vt no. j. in. iij. parte fmo-
nis. Item alia autoritas in veteri testa-
mentō habet Malach. iij. Ipe. et ignis ignis
cōflans: et quasi herba fulonis: et sedebit
cōflans et emundans quasi argenti. et purgat
filios Levi et colabit eos quasi aurū et quasi
i argentū. In nouo autem testamēto habet
tur autoritas christi dictis. Mat. xij. Qui
dixerit verbum contra spiritum sanctum: non re-
mittetur ei neque in hoc seculo neque in futu-
ro.

De defectu peccati venialis et de purgatorio.

ro. Super quo textu dicit Grego. in. iij. dialo. et habet in decre. xrv. di. Qualis. Hac sententia datur intelligi in hoc sclo. quod si culpa: et quasdam in futuro posse relaxari. Quod est in vno negat cōsequens intellectus: p. q. de q. b. d. cōceditur. Nec ille. J. e. alia habet per aplm. i. Cor. iij. Si quis supradificauerit supra fundamentū hoc lignū feni et stipulam detrimētū patiet. J. p. autē saluus erit: sic tamē quasi per ignē. Nota. J. f. d. amētum. f. f. d. c. l. n. c. u. a. nullus pōt saluari. per lignū. feni. et stipulam intelligunt. peccata venalia fm doctores. per lignū quidē maiora peccata venalia. et per fennum minora. et per stipulā minima intel ligunt. fm q. d. dicit glo. xrv. di. s. Crimi nis. Ligna cū diutius sunt in igne: q. se nū diutius: q. stipulā: vt dicit glo. ibidē. Quicunq. ergo hec peccata venalia superedificauerit: saluū q. d. em. cri. f. p. ignē purgatorij. patet autoritas. Et p. firmat per autoritatē ecclie que facit suffragia que nō profunt beatis nec dānatis: s. i. l. is qui sunt in purgatorio: vt. f. dicit. cū de suffragiis dicit. pro assertionē purga torij: bene facit q. dominus revelauit bō patri. J. t. m. beato Martiali et. hic ad duci possunt pro tertio medio quo pba tur purgatorij esse: videlz pro exemplo. Ad idem facit exemplū q. d. notau. f. in se bā parte huius sermonis. q. d. incipit. No ta exemplū et. patet ergo rōne. amozita te. et exēplo multiplici: q. sit purgatorij. Loquēdo ergo de purgatorio sex sunt cō sideranda.

¶ Primo loci congruitas.

¶ Secōdo penarū acerbitas.

¶ Tertio punitōis diuersitas.

¶ Quarto operum paupertas.

¶ Quinto gratie stabilitas.

¶ Sexto glorie securitas.

ergo est consideranda loci cōgruitas. Querit doctores theologi: in q. loco est purgatorij. Respondēt q. est duplex locus. Unus fm legem cōmūne. Et iste credit esse in inferno circa centrū terrę. super i. inferno dānatorij. Nota q. tuor domos in inferno. Supior ē lym bus patris: et iste est vacuus nūc. Deinde sequitur fm quosdā purgatorij. Tertia ē ex pte inferiori lym b. pueror. Quarta est infernū dānatorij. Et de pmo supiori et vltimo inferiori oēs doctores pccordant:

et sic est maxima distantia inter eos fm sitū: iuxta illud Luc. xvj. Vidit abtā a iō ge. Et. f. Chao magnū inter nos et vos firmatū est et. Sed de duobus medijs est dubitatio: q. Tho. in. iij. supponit lym bus puerorū ppter eternitatē: et ne locus euacuēt extremis repletis. Et p. de rā rā. p. q. quo facit: q. nō videt q. pueri in lymbo sint sub purgādis. q. tūc vel ignis purgatorij nō cōnumerat agni in fermi. Et sic nō esset vno nūero: vel essent in igne anime puerorū: q. d. nō videt: q. nō affligerentur: sicut nec pueri in camino. Dā. iij. Unde videt p. b. i. l. u. s. q. super rior sit lymbus patris: in q. bus simplici minus erat de culpa: de pena: post quē lym b. puerorū: in q. bus etiā min⁹ est de vtroq. saltē intelluit. Et hec duo recepta culasunt sine igne: alia frustra ibi ignis. Tertio est purgatorij. Quarto infernū. Et hoc etiā vult p. de palu. in. iij. fen. di. xlv. q. v. ar. ij. cōclusiōe. q. Alius hō ē locus purgatorij fm spālem dispōsitiōem: et hic nō est determinat⁹: sed vbi peccauerit: vel alibi vbi apparēt i. assum ptis corpibus. Quod expēdit vno ad edificatiōem: vel ipis mortuis ad suffragiorū petitionē: sicut refert Greg. de mul tis in. iij. dialo. vel ad minōrē penā. No ta exemplū de aia. pascau. aplice sedis dyacono. q. purgabatur in calone: i. i. rma rā seu balneo: vbi German. epō capu anis eum inuenit: et p. ipō dñm cōtineat et. Nota etiā exēplū de quodā abbate: q. veniens ad mortē: carnali amore duct⁹ cōsuluit q. nepos suus substitueret sibi: qui factus abbas dñi semel solus iret ad fontē quendā q. erat in horto audiuit eo quasi vocē auctuli euilantis. qui ad iuratus ab eo. dixit se ibidē inclumabili ter viri: q. eum carnaliter p. u. s. a. t. a. r. e. quiritib⁹ eligi in abbate. Et cū nepos diceret cū non posse multū in fonte tarpas affligi: rogauit vt cāclabris cupressi i. fontem proiceret: quo sita: in liquēfacto ille abbatie rēfensio. ipsum amplius non vidit. Sic et quandoq. anime in glacie purgantur sicut legitur in legēda de mortuis. J. b. vide de materia ista. ¶ Secundo est consideranda penarū acerbitas. Nam vt dicit Aug. in quodā sermōe. xrv. di. Qui in aliud. J. l. e. ignis durior erit q. d. i. hoc sclo aut scire aut videre: aut cognāre quisq. potest. Et vno

Sermo. xliij.

So. I.

de duratū pena Bartho. Lauretq. Uin centy. et aliorum martyrum: sed tñ non sunt equales minime pene purgatorij. Rationē autem hui⁹ assignāt doctores: quia in purgatorio est duplex pena. f. dā ni et sensus. Pena aut dāni est carentia visionis diuine ad tempus: et hec pena est affectua propter carentiam boni deside rati. Si enim aliquis careret aliqua re non desiderata: nō esset pena. Unde dicit p. m. xij. Spes que differtur affligit animā. Et hoc sequitur q. quāto bonus magis desideratur. tanto maior est affli ctio propter illius boni carentiā. Nichil aut boni potest desiderari in hac vita ar denter: sicut aia separata a charitate ex tens ardentē desiderat deū videre. Et iō magis affligitur in carētia visionis di uine: ppter cū propter proximū pec catum ab hac visione retardet. Unde po test congrue illud dicere. O vos omnes q. transitis per viam: attendite et videte. Et est dolor similis sicut dolor meus Tre. f. q. d. licet intelligatur de cōiūso tamen al legōtice intelligitur de anima que est in purgatorio: cuius est tanta pena q. vna hora videntur sibi mille anni. Nota ex emplum de illo infirmo qui potius eli git esse per duos dies in purgatorio: q. per duos annos hie infirmari et cetera. Non sic fecit Gregori. qui p. elegit. toto tempore vite sue infirmari quam duobus diebus in purgatorio esse vt dicitur in legēda sua. Aliu vero est pena sensus et hec etiam est grauior omni pena sensus quam in vita homo pati potest. Nam si propter animam corpus affligitur et do let multo maior est dolor ille qui ad nudam animam pōt peruenire dicit. Arist. in. f. p. o. l. i. q. propter quod vnu quodq. illud magis: sed corp⁹ patitur in hoc mō do propter animam in quantum cum eo cōiuncta est ergo anima magis passibi lis est et cetera. Nota exemplum q. legit in vitis fratrum: de illo qui apparuit ad uocato cuidam socio suo et. Interroga tus dixit se esse i. purgatorio. J. t. m. de pe na respondit: q. si mundus et omnia visi bilia in eo arderent: non possent equipa rari ardori et. Et tandem dixit q. aduo catum in malo statu erat et. Die exemplū totum. Unde August. xrv. distin. Qui in aliud seculum diuitiū fructum conuer si omis. prius purgabitur in igne purgatio

nis. Vt ignis et si non sit eternus: miroz tamē modo grauis est: superat enim om nem penam quā vnq. homo aliquis pa sus est i. hac vita vel pati potest. Et dicit doc. q. ignis purgatorij est idē ignis cū igne inferni. Et uer illa pena purgato rij sit maior ponderē: non tamen valore: quia minus habet de voluntario fm p. de taran. super. f. J. Cotin. iij. Quod autem illa pena sit grauior: contingit duplici ratione. Tum propter dispoitionē sub iecti. quod est magis affligibile in purga torio q. in hoc mundo. Sicut ille qui est melioris cōplexionis magis punitur est dem plagis impositis q. alij vt not. Tho. in. iij. distin. xj. q. f. articulo. f. q. iij. in corpore questionis. et in responsioe ad secundum articulum. Tum propter di uersitatem fori: sicut in diuersis terris di uerse pene imponuntur pro cisdem cul pis. vt notat Tho. in. iij. distin. xx. articu. f. q. iij. ad secundum. Quidam autem si grauior illa pena omni pena huius mō di tamē nō excedit quantitatem culpe pro portionabiliter: nec est grauior: pena hu ius mundi grauitate proportionis: sed grauitate seu quantitate absoluta tan tum. Et tamen notandum quod pene purgatorij non sunt equales in anima bus: sed anima que peccauerit graui⁹ et pluries intensius ardebit. Que autem ad hēst firmius peccato: diutius purgabit. Et si dixeris quomodo potest esse quod vna anima magis punitur q. alia: cum sit idem ignis et eadem pena damni. R. q. hic contingit propter diuersitatem cul parum. Unde Grego. in. iij. dialo. totum ca. xlv. Sic ait. Unus quidem est gehē ne ignis: sed nō eodem modo cruciat pec catores. Unusquisq. em quantū exigit culpa: tñ illic sentit pena. Nam sicut in hoc mōdo sub vno sole multi cōsistit: nec tñ eiusdem solis ardorem equant: et sen tiunt: q. alius plus estuat atq. alius mi nus: ita illic in vno igne: non vn⁹ est mō dus incendiū: quia quod hic diuersitas corporū: hic illic agit diuersitas pccorū. vt signē nō dissimile habeat: tñ eos dē sin gulos dissimiliter exurat. Nec ille. Notā dū etiā q. nō affliguntur aie aspiantibus bonis qui non tā crudeliter suos pccos affligerēt: et los visitent et cōfortēt: sicut aliq. amicus in carceratū vel infirmum. Nec etiā demones torquēt eos: q. q. hō

De defectu peccati venialis et de purgatorio.

stem vici finaliter non debet dari in potestate. Et quod dicitur illos habebunt tor-
tores in pena quos habuerunt in tentores
in culpa: intelligitur de dānariis: sicut pe-
de pa. in. iij. di. xxi. q. i. ar. i. cōclū. vj. Di-
cit tamen Thō. ibidē quod possibile est
quod angeli boni animas ad loca pena-
rum deducant: et enī ipsi demones qui de
penis hominū letantur eas comitantur: et
assistent purgandis: ut tū de earū penis sa-
cientur: tum et ut in earū exitu a corpore
suis aliqd ibi reperiant: sicut ex xpo fecit
diabolus. Tercio consideranda est puni-
tum diversitas. Vbi notādū primo qd ibi
nulla culpa mortalis purgat. p. a. c. Non
habitabit in medio domus mee qui facit
suburbia: quia qd est angelus castus: hoc
est hominū mors. Unde sicut peccator
angelus fuit irremissibile. sic peccator hominis
post mortē: hoc est peccatū ad mortē: pro
quo phibet Jo. orare di. Qui scit fratrem
suum peccare peccatū nō ad mortē: peccat: de
bis ē vita peccatū nō ad mortē. Et peccatū
ad mortē: nō p. illo dico ut roget quis. f.
Jo. v. purgantur ergo ibi tres differentie
peccatō. p. nō nāq purgant qd in hoc secu-
lo peccaverunt mortaliter: de quibz in pec-
catis mortali bz cōtritionē habuerūt per
quā remisse sunt culpe: sed non soluerūt
penā spālē plene ad quā tenebant. si in
hoc statu decedat. purgant in purgato-
rio vbi soluitur pena predicta: et in hoc ve-
rum: nisi habuissent tantā contritionē qd
ois culpa et etiam pena remitteret: sicut
fuit latro et Maria magdalena. Vñ dicit
rony. Apud dñm nō tam valet mensura
temporis qd doloris nec abstinentia cibo-
rum qd mortificatio vitiorum. de pe. disti.
i. Mensuram. Diceret aliquis. ponam
q ego fui confessus et peregi penitētiā
mibi a sacerdote iniunctā: nunquid suffi-
cit et debeo ulterius in purgatorio puni-
ri. R. venientia iniuncta a sacerdote:
aut est maior qd illa que debetur pro pec-
cato cōmissio aut est equalis. aut minor
Si maior tunc id quod plus fecisti. cedit
tibi in augmentū glorie. Si equalis: tūc
sufficit tibi ad solutionem totius pene:
quia. Non iudicabit deus bis in id ipsū
nec confurget duplex tribulatio. Naum
i. Et bona fides non patitur. ut bis idem
exigatur. sicut iuristas. Si vero minor sit
risiduum solvatur in purgatorio: ex vir-
tute divine iustitie. De em q modoz mē

furas peccatorum: et penarum novit ad-
dit penam sufficientem: ne aliquod pec-
catum impunitum remaneat. Et hoc ve-
rum: nisi fuerit magna contritio. ut nota
pena relaxatur: ut dixi supra: et hoc est pri-
ma differentia illorum: qui ibi puniuntur.
Circa penam sensus que est in purga-
torio dicitur supra parte. ij. quod pena
ignis. Sed potest que si sit alia pena sen-
sus ibi qd pena ignis: et visio demonum.
R. Si loquimur de purgatorio ordinato
a divina iustitia sicut legem communem:
in scriptura sacra non meminit me legisse
aliā penam qd predictas penas Thō.
enā in. iij. sententia. disti. xxi. q. i. ar. i. q.
ij. ad secundum dicit qd quia pena purga-
torio nō est principaliter ad affligendū
sep ad purgandum: ideo per solum ignē
fici debet: qui habet maximam vim pur-
gatiuam: sed demeritorum pena non or-
dinatur ad purgandum. et ideo vitra ignē
sunt etiam in inferno alie pene sensus igne-
ris illud. ps. Ignis. sul. et spi. pro. part. ca-
licis eorum et. Job. xxiij. Ab aqua mi-
nium: transibunt ad calorem nimium.
Si autem loquamur de purgatorio sicut
specialem dispensationem: tunc et in legē
da de mortuis et in. iij. dialogorum bea-
ti Grego. leguntur alique anime purga-
te in glorie et in balneis.
¶ Secunda differentia est eorum qd pec-
cat venialiter: et euz solis venialibus mu-
grant non remissis etiam quantum ad
culpam et tales in purgatorio purgantur
etiam quo ad culpam. Et hoc probatur
per auctoritates allegatas supra in intro-
itu huius sermonis. Unde ibi nec obstat
quod dicit Grego. xxv. disti. Qualis hinc
quisqz egreditur talis in iudicio presen-
tatur. Et Ecclesia. xj. Si ceciderit lignum
ad austrum aut aquilonem in quocumqz
loco ceciderit ibi erigitur: quia venialia non
mutant statum hominis: necq tollit ne-
q diminuit charitates. Et ideo per hoc
qd venialia dimittuntur vel committuntur
talīs manet anima qualis prius: f. Thō.
in. iij. di. xxi. q. i. ar. iij. q. i. ad tertium.
¶ Tercia differentia est eorum qd de pec-
catis venialibus habuerunt hic remissi-
onem quantum ad culpam: sed non quo
ad penam. Unde talis pena in purgato-
rio solvitur ibi solvitur in charitate: so-
lutione eius quod debetur omnis obli-
gatio tollitur. Insuper quibus modis tol-

Sermo. xxiij.

So. ij.

litur obligatio in principio. Sed quoniam
hoc ponatur quam aliquis decedat cum
mortalis et venialis simul: nunquid p. venia-
li punietur in inferno eternaliter? R. hec
questio potest dupliciter intelligi. Uno
modo quando veniale non est dimissum
hac via quo ad culpam: et hoc casu eter-
naliter punietur in inferno pro veniali
quin immo nec hic potest veniale dimitti
line mortali. Nec obstat qd veniale non
debetur pena eterna: quia est verum secun-
dum sed p. accidēs sicut qd nihil ē ibi qd
possit delere veniale culpā. Secundo modo
potest intelligi quod quādo veniale est
dimissum hic quo ad culpā manet: reatu
et sic homo moriatur cum mortali et reatu
venialis. Utrum pro illo veniali puniatur
eternaliter Thō. i. iij. sen. di. xxi. q. i. ar. i. q.
ij. dicit qd sic: ratione subiecti qd non est
capax remissionis. Idē dicit in. iij. di. xxi.
q. i. ar. i. ad qntū. vbi dicit qd aliq. dicunt
qd pena cur? ē aliqz debitor post culpā re-
missionem in inferno punietur temporaliter
nec propter hoc sequitur qd sit in inferno
redemptio: quia pena que soluitur: non
nec est inordinat quod quātū ad aliud
accidentale pena minuatursqz ad diem
iudicii: sicut etiam augetur: sicut Thō. pu-
ma in opino placet pet. de palu. in. iij.
di. xxi. q. i. ar. iij. conclusionē. iij. et scripsi
in. v. libello.
¶ Item quod si aliquis moriatur cum
originali et veniali sine mortali. Talis
videtur ipe ad nullū locum ire poterit.
Non quidem ad paradysum propter de-
fectum gratie. non ad limbum patrum:
quia ille locus est vacuum: et preterea ibi
nulla culpa punitur sicut p. sone. Tercio
non ad limbum peccatorum: quia ibi nō
puniuntur actualia peccata. Quarto non
ad purgatorium: quia non habet gratiam.
Quinto non ad infernum: quia nō habet
mortalē: R. hoc non potest contingere: ut
not. Thō. i. iij. q. lxxix. ar. vj. posito tamē
quod sit possibile: talis punietur in infer-
no propter culpam actualem quā habet
quod licet venialis et cōsequenter non mere-
atur penam eternam: tamen per accidēs
potest eternaliter puniri ut dictū est hic
supra prima questio: et hoc sentit Thō.
in. iij. disti. xlv. q. i. arti. iij. vide ibi. et qd
scripsi in sermonibus de diversis locis a

marum ar. ij. Et sic patet predicta triplex
differentia peccatorum seu penarum que
ibi purgantur: cui potest aptari auctori-
tas Apostoli de ligno. feno. et stipula: qd
habentur. i. Cor. iij.
¶ Quarto considerandū est operis paup-
tas: quia non possunt facere opera meri-
toria. Unde possunt dicere pater noster
et Ave maria: sed non cum merito. Ratio
est quia deus dimisit tempora. s. tempus
lucrandi tempus quiescenti. Tempus
lucrandi est in presenti vita: sed post mor-
tem tunc non. Ideo dicit christus De o-
portet operari opera eius qui misit me:
donec dies est. Venit: nō quando nemo
potest operari scilicet meritorie Joban.
ix. Licet enim ibi alic laborēt multū in pe-
nis: tamen labores illi sunt sine merito.
Ideo dicit Apoc. xxiij. Audiu. vo. di. mi
hi. be. mor. qd in domi. motiunt. A modo
tam dicit spiritus. ut requi. a. la. suis et.
Que auctoritas intelligitur de labore o-
perationis ad merendum non de labo-
re pene ad purgandū sicut exponit Thō.
in. iij. di. xxi. q. i. ar. i. q. i. ad primum. Et
ideo multum indigent suffragiis nostris
et dicunt illud quod habetur Job. xij. Mi-
serere mini mei miseremini mei. saltem vos
amici mei quia manus dñi tetigit me. Idē
dicit scriptura. Quodcumqz potest facere
manus tua instanter operare: quia: nec
opus: nec ratio: nec sapientia: nec sapien-
tia erunt apud inferos: quo tu propterea
Ecclesi. ix.
¶ Quinto consideranda est gratie stabi-
litas. Licet enim anime purgatorii habe-
ant liberum arbitrium: tamē peccare nō
possunt: qd posse peccare diminuit de li-
bero arbitrio: sicut qui nō potest capi ab
hostibus est magis liber: qui potest et
Ratio autem quare anima separata in
purgatorio et in vita eterna peccare non
potest: est quia est immutabilis. heret
enim ita vni qd mutari non potest. Quā-
diu autem est coniuncta corpore. deceptis
conditiones corporis: et est mutabilis si-
cut corpus. Ideo dicitur Sap. ix. Corp
quod corrumpitur aggruat animam et
de primit terrena inhabitatio sentit mul-
ta cogitantem. Sed depositio corpore per
mortē: remanet aīa immutabilis et. Ecclesi.
xj. Si ceciderit lignum ad austrū et. De-
clara hāc regulā. put habet infermone
gss ij

De remedijs peccati venialis

ij. dominice. xj. post festum trinitatis: et habetur supra. articuli. iij.

¶ Sexto consideranda est glorie securitas. hic procedit ex proximo superiori. De clara put habet in predicto sermone parte. ij.

Deo gratias. Amen.

¶ De remedijs peccati venialis. fmo. xxiij.

Classa facie colubri. 2c. Scquitur hoc mane predicare de tertia consideratione quarti articuli. vj. de remedijs peccati venialis: vbi habebimus materiam deuotam. 2c. Saluetur virgo maria 2c. pro introductione et complemento materie est notandum. q. conclusio est in sacra theologia q. diuisa misericordia adhibuit remedia contra peccata venialia: hic et in futuro seculo. Nō sic de mortalibus: q. in inferno nulla est redemptio. prout. xi. Mortuus homine ipso: nulla erit vltra spes. Sed peccatis venialibus adhibita sunt multa remedia hic et in futuro seculo: vt dixi. Et hoc quidem seculo sunt sex principalia remedia que ponuntur. doc. canonice preteritum. vbi dicitur super. c. Ois vtriusq. sexus de peni. 2c. que infra scripto versu continentur. fmo. pe. de pal. in. iij. dif. xvi. q. i. ar. ij. Oians. tinctus. edens. pfectus. dās benedicens. In futuro vero seculo sunt duo remedia vltra solutionem que sit in purgatorio: vj. suffragia indulgentie. De primis sex dicemus hodie. primum ergo remedium contra veniale in hac vita est oratio. cum dicit Oians. Ubi nota q. oratio dñica. s. pater noster habet delere venialia: sicut dicit Crisostomus. al. Aug. de pe. di. iij. c. De quotidianis. vbi dicit. De quotidianis benedictibus leuibisq. peccatis sine quibus hec vita nō ducitur: quotidiana fidelis oratio satisfactio. 2c. est est dicere pater noster quies in celis. qui iam spiritualiter regenerati sunt ex aqua et spū sancto. 2c. Ratio huius est. quia christi qui est aduocatus noster hanc orationem instituit ad remissionem peccatorum obtinendam. Cum ergo ipse aduocatus noster sit factus iudex noster. nō potest respicere orationem ab ipso institutam. nec venire contra factum suum. Argumentum in. c. Diuersa salutis. Extra de cleri. cō. ingatus. Adde hic de iecore piscis. Tho. bica. cum sumus fugauit demonem a domino. Tho. viij. Item de incenso quo ecclesia vtiuitur. ps. Dirigatur oratio mea

in incensum in conspectu tuo. Sub hoc primo modo potest etiam contineri vt dicit Aug. tonsio peccatorum: que ad orationem pertinet per quā tonsionē etiam venialia remittuntur: vt dicit Aug. de pe. di. j. Tres sunt actiones. 2c. hoc habuit totum: vt puta ex eo q. fecit ille publicanus qui percutiebat pectus suum. 2c. Deus p. picus esto michi peccatori. Et subditur Amen dico vobis. descendit hic iustificatus in domū suam ab illo. Luc. xviij. Si militet etiā dicit pet. de palu. in. iij. dif. xv. q. v. ar. ij. cōcl. vj. de oratione facta in ecclesia consecrata. vt habetur. iij. r. viij. Si q. cognouerit plagā cordis sui: expāderit manus suas in domo hāc: tu eraudies in celo et reprobabitur. 2c.

¶ Secundum remedium est aspersio aqua benedicta quod notat cū dicitur tinctus. Unde de hoc est textus in. c. Aquā. de cō. se. dist. iij. vbi. sic dicitur. Aquam sale conspersam populis benediximus vt tunc cuncti aspersi senescerent et purificarentur. pr. oibus sacerdotibus faciendū esse mandamus. Nā si cinis vitule aspersus populi sanctificabat atq. mīdabat: multo magis aqua sale aspersa diuini spūs cibis sacra. populi sanctificat atq. mīdāt. Et si sale asperso p. heli. sed p. pham sterilitas aque sanata: est quāto magis diuinis picibus sacra. tal sterilitas rerum aufert humanarum cō. inquit nato scificat et purgat et cetera bona multiplicat insidias diaboli auerit et a fantasmatibus versibus homines defendit. Heb. iij. Sanguis hircorum et taurorum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationē carnis.

¶ Tertium remedium est eucharistie cō. nota cū dicit edēs: nā si hō cum debita p. ratione et reuerētia accedit ad cō. sequit remissionē venialis et etiā mortaliū obliuio. Ubi Amb. de p. di. ij. Si quis quiescit et effundit sanguis xpi: remissionem peccatorum effundit. Debeo semper accipere medicinā. cō. cordat. tex. in. c. Cū omne crimē eadē. di. p. c. enim venialia nō impediūt cō. Ubi Hilarius eadē di. Si nō sunt tanta peccata vt excō. quis nō se debet a medicina corporis domini separare. Concordat. tex. in. c. Et si nō frētius eadem dicit. Si autem sit mortale scitum et nō confessum repellit a cō. et nō est tali fumenti medicina: sed culpa

Sermo. xxiij.

So. iij.

mortis. Iddo. de p. di. ij. Qui scelerate vniū in ecclesia et cō. care non desinunt putantes se tali cō. mundari discant ad emundationē nihil proficere: sibi dicē te propheta. Quid est quod dilectus meus facit in domo mea scelera multa: nunquid carnes sancte auferet a te malitias tuas. Et apostolus p. bet inq. seipsum homo et sic de peccatis grauissimum peccatum incidunt sacerdotes mali presertim illi q. habet curam alarū. Patet ergo q. cō. eucharistie remittunt venialia. Addit petrus de palu. d. q. idem etiā operatur omis digna sacramēti suscepio nō solū extrema vnctio: vt p. bat in. c. vinctio. extra de sacra vnctione: imo quocūq. sacramēti vnctio vt ep. 2c. regū. Ubi h. r. xj. Cū Samuel vnxisset Dauid Spiritu dñi venit in cū. Unde dicit text. Tu igitur Samuel cornu olei et vnxit eum scz Dauid in medio fratrum eius et directus est spūs dñi a die illa in Dauid et deinceps. Idem de vnctione quā vnctur baptizati et manus sacerdotum secus vnctione qua vnctur pūgiles que omnino carnalis est fmo. pet. de palu. in. iij. dif. xvi. q. i. ar. ij.

¶ Quartum remedium est cō. fessio nō solū specialis sed etiam generalis: vbi notandum q. duplex est confessio generalis: quodam est sacramentalis quando scz aliq. in secreto cō. fiteat sacerdoti quedam quoq. meminit et alia venialia in generalia. et tūc illa gñalis confessio ex quatuor hz gñaleat ad remissionem venialis quāsi ad culpam et etiā quāsi ad penā: vel in toto vel in parte. primum qdem ex contritione cō. fiteat. Scō ex humilitate p. fessio. Tertio ex oratione sacerdotis inquitum est quedā p. sō. Quarto ex vi clausi et per hanc etiā cō. fessione generalis remittunt etiā peccata mortalia de quibus memoria non habetur. Alia est confessio generalis non sacramentalis. que fit publice coram multis: cum multis in ecclesia vt i. prima et cō. pletorio 2. a. te misfame hic habet efficaciam ad remissionem venialium. ex tribus p. mīs et nō ex. iij. s. ex vi clausi. Et ppter hoc etiā nō subiungitur in prima et cō. pletorio absolutio nec satisfactio in iudicio sed solū miseratur vt vult Tho. in. iij. sen. di. xj. accō. quidat cū hys petrus de taren. ibidem

¶ Quintum remedium est elemosynarū largitio: q. nota cū dicit Dāns. Ubi Amb. de peni. dist. j. Medicina mie tollit peccata magna. Habemus plura subsidia quibz peccata nostra redimim. Pecunia habet: redime peccata tuum: non venialis est dñs sed tu ipse venialis es peccatis veniā datus es medicine te. operibus tuis redime te pecunia tua vilis pecunia s. p. ciosa est inia. Elemosyna inquit a p. cō liberat a nime ergo elemosynas redimuntur. et cō. cor. rex. Hieronymus in eadē di. c. Quā obrez vbi Hiero. inducit illud Dāni. iij. Quāobrem rex cō. siliū meum tibi placeat peccata tua elemosynis redime et iniquitates tuas misericordius paupz. Predicta aut sunt vera nō solū de elemosynis corporalibz sed etiā de spiritualibz. 2c. Dic elemosynas corporales que sunt septem et spirituales 2c. Uisitatio: potest: redimo: tegor: colligo: condo. cō. sile: castiga. remitte: solare. fer. ora.

¶ Sextum remedium est bñdictio: q. notatur in verbo Benedicēs: q. intelligit de multiplici benedictione. primo de benedictione epali. Numeri. vi. Inuocate nomen meū sup filios israel: ego benedicā vobis. f. facit. i. q. i. Dist. et. c. Bñdictio. c. 2. Dñi in fine. Idē. Scō de bñdictione abbatū vt probat ibidē. Tertio de bñdictione sacerdotali i. missa: 2. hoc tenet Ray. Ubi Durandus. p. auctoritates supra postas. Idē tenet pe. de pal. in. iij. di. xvi. q. i. ar. ij. De benedictione moniali q. intelligit de potētia: nō de actu siue de passiua non de actiua. Idē etiā dicit de pane benedicto nō dico de pane cō. muni qui cō. bene dictione sumitur fmo. eum. patet ergo q. sex etiā modis in hac vita venialia remittuntur. sed vt bene intelligatur hoc est notandum: q. ista remedia non dimittunt veniale sine contritione. Nullum enim peccatum potest dimitti si voluntas manet in illo ipsum: a. v. dedere voluntate ab eo q. quis prius olebat. est displicere ei quod voluit. Talis aut displicētia dolor cō. tritionis dicitur: q. est grata informatā. Et ideo peccata etiam veniale sine cō. tritione nō dimittitur. Ubi si aliq. sit immortali p. stitutus nō potest p. cō. remissionē venialis durare mortali: q. aspergat aqua bñdicta: q. et tota aqua maris nō lauaret eum. Qd ex go dī q. p. hmoi remedia tollūt venia-

De suffragiis mortuorum.

lia est intelligendum: quando cum deuotione sumitur. Et si dixerit aliquis hoc videtur qd ad nihil prosint predicta remedia. Nam etiam si predicta remedia non accipiant in sola contritione delictorum peccata oia venialia. Sed huic respondetur: qd hec verum sit q sine contritione nullum peccatum deletur in illa remedia dñr delere in quantum isti modi predicti plus incitat hominem ad motu liberi arbitrii delectationis peccata qd cetera bona opera. Et ideo qd magis mouent ad contritionem qd cetera opera bona dñr remittere peccata. Secundo quia plus valent ad remissionem pene propter meritum et preces totius ecclesie quibz multa ex his operant. Tercio quia plus sufficit generalis oratio hic qd alibi statim qd homo vtatur his hac intentione: vt dicit ps. de pa. in. iij. vi. xvj. q. i. ar. ij. c. lullone. iij. et scripti in verbo: pñm.

Deo gratias. Amen.

De suffragiis mortuorum. Sermo xxv.

Classa facie colubri et. Prosequendo adhuc tertiam considerationem quarti articuli: vbi de remedijs peccati venialis sequitur hoc mane predicare de suffragijs que sunt remedia peccati venialis post hac vitam: et hoc rec. lucet nobis et misericordia: et iustitia diuina. Misericordia quidem in eo quod diuina bonitas ordinauit certos modos quibus anima etiam post mortem purgatur. Iustitia vero in acerbitate pene post hac vitam. Ideo David misericordiam et iudicium cantabo tibi domine ps. c. Et vultem duplex consideratio. Prima de suffragijs. Secunda de indulgentijs. Salutate virgo et. pro conceptione matris de suffragijs sunt quinqz puncta videnda per ordinem. De duobus primis dicemus in presentia. De tribus ultimis in sermone sequenti.

Primo qd et quot suffragia prosint.

Secundo quibus prosint.

Tercio per quos facta prosint.

Quarto quantum prosint.

Quinto quod de ab eo.

Quantum ad primis notandum: qd fm theologia canonica sunt quattuor diffinitiones suffragiorum. scilicet missa, oratio, elemosyna, et ieiunium. Unde sic. xij. q. ij. Alii defunctorum quattuor soluntur: aut ob-

lationibus sacerdotum aut precibus sanctorum, aut carorum elemosynis, aut ieiuniis cognatorum. Sed etiam pot addi: quinqz modus scilicet indulgentia. Et pro istis quinqz sufficientia notanda qd per suffragia non acquirunt nec augentur meritum vite eterne animabus defunctorum, sed sola remittitur vel soluitur pena. Et hoc vel ad penarum mitigationem, vel ad ceteriorem liberationem. Et ro quare non acquirunt nec augentur meriti vite eterne: qd non sunt in statu merendi. Unde Apoc. xij. Amodo iam dicit spūs vt requiescant in laudibus suis et. Duobus autem modis pot quis per alios a pena debita liberari. Vt similitudine de aliquo qui esset debitor alicuius pene psona vt pecuniarie, posset enim liberari ab hoc debito dupliciter. Uno modo per viam gratie. Alio modo per viam iustitie. Per viam qd gratie duobus modis. Primo per intercessionem filij regis orationis et intercedentis p debitor. Alio modo per intercessionem amicorū regis scilicet comitis: baronum similiter: vel aliorū curialium, per viam etiam iustitie potest qd liberari tripliciter. Uno modo per viam redemptionis pene: qd aliquis soluitur censuram: vt alius liberetur a pena. Secundo modo per viam solutionis in propria persona. Tercio modo per solutionem factam de thesauro publico: quia res publica soluitur p eius suo debiti pene. Et sic sunt. v. modi et. Sic in proposito pot liberari anima defuncti a penis purgatorij debitis: ppter peccata venialia vel mortalia hic remissa. Primo enim modo per viam gratie: dupliciter liberatur anima. Uno modo per intercessionem filij regis ieiunij christi filij dei qd est caput ecclesie: hic modo liberatur anima per oblationem sacramenti misse in qua ipse filius dei oblatum sub specie panis et vini intercedit pro nobis: propter quam intercessionem, gratia se liberatur anima merito passionis christi quod qdem meritum quantum sit infinitum in applicatur a labus purgatorij finitū qz quantitate charitatis ipsius aie pro quo offertur: et etiam offerentis. Nota hanc penam qd legitur in vitis fratris de illo nostro fratre defuncto. qui apparuit culpā fratri viro sancto. et postulauit ab eo misericordiam et. quod deuote celebrante apparens sequenti nocte ei: dixit se liberatum esse: et ei gratias egit. Ideo Ro. viij. Quis accusabit aduersus electos dei. Et i. Iesus

Sermo xxv.

So. liij

qui mortuus est immo qd resurrexit qui est ad dexteram dei qui etiam interpellat pro nobis. Nota Qui mortuus est quia mediū te morte ipse tactus est intercessor noster: que mors figuratur per sacrificium misse. Unde Luc. xij. Hoc tacite in meam commemorationem. Figura habet de sanguine agni per quem liberati sunt filij israel ab exterminatore. Et decarcere egyptij Exo. xij. Alio vero modo per viam gratie liberatur anima per intercessionem amicorū dei: hoc modo liberatur anima per orationem sanctorum non solum comprehensionem sed etiam viatorum: qui fuerunt et sunt amici dei. Johan. xij. Vos amici mei estis si feceritis que ergo precor pro vobis. Et hic est scda differentia suffragiorum. Tercio modo liberatur animarū viam iustitie. scilicet per modum redemptionis. Ecce elemosynarum largitio per quam redimuntur anima a debito pene quā pati debent. Quarto per viam solutionis pene facit a se vel ab alio. A se quidem si hic dum viuereit tenuauit vel alias afflictiones corporales fuerit. vel ab alio quando alius ieiunauit pro anima que est in purgatorio vel alias afflictiones patitur. quia tūc in corpore suo sustinet et soluit penam. Exemplum de beato Dominico: qui omni nocte cum cathena ferrea tres disciplinas accipiebat quarum vna erat pro animabus purgatorij: alia pro peccatoribus mundi: tertia pro peccatis suis. Sicut etiam in gressus religionis cuiusdā qui volebat erucem assumere pro explendo voto patris defuncti liberauit animam patris a purgatorio. Vnde exemplum sicut legitur in vitis fratrum. Quanto modo quando soluitur pena de thesauro publico id est de meritis christi beate virginis et aliorū sanctorū: Et hoc modo liberatur anima per indulgentias: vt infra latius patebit cū de indulgentijs agetur. Patet ergo differentia istorum modorum suffragiorum. Inter hos autem. v. modos precipui sunt missa: oratio ecclesie. et elemosyna: quibus quocūqz alia bona si ex charitate fiant. p defunctis eis valeant fm Tho. in. iij. di. xlv. q. ij. articulo primo. propter ergo ista suffragia conferenda bonum est et utile animabus qz eorum corpora in ecclesia sepeliantur qd intelligitur pro alabus qd sunt in purgatorio secus aut de dñatis Unde Greg. in. iij. dialogo. Quasi ad fm

i. quibus prosint suffragia: notanda sunt octo. Primo notandum est qd suffragia huiusmodi non profunt a labus que sunt in vita eterna per modum indigentie nec quo ad pñm essentiale. Unde de cele. mis. Cum Marthe. dicitur mutata secreta Leonis pape: quia dicebat. Annue nobis dñe: vt anime famuli tui Leonis hic prosint oblatio. et postea sunt mutata hoc mō. Annue dñe: quesumus intercessionem dñi Leonis hic nobis prosint oblatio. Et ideo subditur tibi. Quia iniuriā facit martyri qui orat pro martyre. Et hoc verū si est certū aliquem esse in celo: qd tunc videtur misse delitas orare pro eo. Si autē nō est certū licitū est orare pro eo. Et tunc si non indiget: puta qd est in vita eterna meritū orationis redidat ad orationem illud. ps. O me in sinu meo puerum. Et tunc non prosint sibi quo ad gaudij essentiale qd nūc augetur nec minuitur. prodest tñ sibi quo ad gaudij accidentale: nō quidem vt sit maior sed vt de pluribus gaudeat. Et si queris a me quō potest esse certū qd aliquis sit in celo. R. Vultis modis fm ps. de palu. in. iij. di. xlv. q. i. ar. ij. Pōlo quidem per bibliam: vt de quibusdā scriptum est: sicut de apostolis preter filij perditionis. Item de latrone. Luc. xxi. Hodie mecum eris in paradiso. Item de omnibus quos enumerat apostolus. Ith. x. Item de anima Lazari pauperis. Lc. xvi. Item de patribus veteris testamenti Unde maledixit quid dicebat qd nolebat esse vbi est: Petrus: sed vbi credebatur esse Petrus qd nō debet desistere christiani. Hoc significatū est in morte stephani p thomartyr: s. cui apertū est celū. Act. vii. r. Ecce video celos apertos. Act. viij. De baptizatis ho q euolant ad celū significatur. Luc. iij. Iesu baptizato et oratione apertum est celum et.

Secundo quia propter fidē sustinuit martyris: licet iste peccauerit sicut. Ith. x. quia falcem martyri oia credunt purgata licet possit esse contrariū: iuxta illud. i. Cor. xij. Si tradidero corpus meum ita vt ardeam cha. aut nō ha. nihil mihi pdest. Tercio si post baptismū statim decedat paruul⁹: et sic si missa dicat dñe esse cois pro oibus defunctis: nō p illo. Nā si maior fuisse infante orari posset: cū etiam in. iij. dialogo. c. x. dicat Greg. dñatum puerū nec dum quēquē: sed etiam si adu-

ma statim mori post baptismum orari potest pro eo quod forte non penituit nisi de mortalibus. Et hoc dicitur in libro de mortalibus. Et idem suffragiis. Quare si sit canonizatus: quod sacrilegium in statum est dubitare: virum dignum sit quod elegerit imperator. l. ij. c. de cri. sacrile. Licet enim ecclesia errare possit iudicando: hoc esse verum et illa propter verum probatur. Extra de frigidis. c. fraternitatis. Et de sen. exc. c. A nobis. Et c. Inquisitioni. non tamen potest errare in sacramento matrimonij nec in alijs sacramentis: sed etiam nec in hijs que sunt fidei. xliij. q. iij. c. Brevis. Et c. Pudenda. Luc. xliij. Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua. Cum ergo cultus religionis sit perfectio quedam exterior fidei nostre: si ecclesia erraret in canonizando sanctum quod indicat: collidum vult ecclesie: videntur errare in contingentibus fidem. id est. Et hic tenet Pet. de palu. vbi supra et Th. 3. glo. 30. an. teneat prout et male in. c. Unico. De re. c. ve. san. li. vj. Quid dicitur. Multorum corpora venerant in terris quorum ale cruciant in inferno: intelligitur non de canonizatis: sicut de latrone beati Martini etc. Dic exemplum. pro tali bus. ergo de quibus certum est esse in celo non est licitum orare sed nec officium publicum et solenne facere: nisi sint canonizati. vt notat Ber. Innoc. et Host. in rubrica de relig. et vne. sanctorum. Et nota Glo. vbi supra. In priuato tamen licitum est venerari nondum canonizati. Adde. v. modum. vj. per diuinam reuelationem: sicut habetur exemplum de Trapella amita Greg. que in exitu vidit dominum Iesum Christum. et alstantibus ait. Discedite: Iesus venit etc. Et sic defuncta est in. iij. dialogo. Item de Seruulo paralytico: ibi dem. Item de illo egroto. cuius animam vidit quidem sanctus pater accipi Michaele preceunte cantu David etc. Legitur in vitis p. m. Item de illo sacerdote qui habebat. c. c. c. Item de quo refert Greg. in. iij. dialogorum quod vidit sanctus apostolos in transitu suo. Secundo notandum: quod suffragia non proderant ante mortem xpi illis qui erant in limbo patrum nec ad merendum: quod nullus mortuus est in statu merendi: sicut nec angelus: nec ad satisfaciendum: quod non habet satisfacere nisi pro debito nature. i. p. originalis: quod solus xps potuit solvere: fm. Pet. de pal. vbi supra. Nisi dicamus: quod eo forassemus proderant

eis suffragia quo profunt a salubus que sunt in vita eterna: vt supra dictum est. Tercio notandum quod suffragia non profunt illis qui fuerunt in statu vel erant in limbo puerorum: quia non sunt in statu gratie: sicut nec damnati. Unde nec passio christi illis profuit. Quarto notandum quod suffragia nullo modo profunt illis qui sunt in inferno damnati: sicut nec demonibus: quoniam in inferno nulla est redemptio. prout. x. d. v. tuo hoste ipso: nulla est vltra spes. Pro talibus ergo si sunt suffragia sunt consolationes viuorum potius quam remedia mortuorum: vt dicit rex. in. c. Cum martire circa fi. de cele. missa. Non ergo suffragia profunt illis qui sunt in inferno: quod per se est non solum quo ad totalem liberationem sed etiam quo ad mittorem penam sustinendam. Idem tenet frater iacobus de devotag. ne in legenda de mortuis. Idem Th. 3. in. iij. sen. di. xlv. q. i. ar. ij. sicut pater de domo te epulone petente gutta aque ab Abba: quia nunquam habuit nec habebit. Luc. xv. licet gl. iuris canonici aliter sentiat et male. xij. q. ij. Tempus. Et vide quod scripsi dist. ca. i. post festum trinitatis. f. Unde si certum est aliquem esse damnatum in inferno: non licet pro eo suffragia facere. Nec obstat de Traiano imperatore: pro quo orant. Greg. quod est spale. Et idem non est trahendum ad prout: quoniam fuerit bñ de hic penitus Greg. sicut legitur in legenda sua. potest autem esse certum aliquem esse damnatum multis modis fm. Pet. de palu. vbi supra. Pro de hereticis et paganis. Secundo de iudicis: vt transiens per cimiterium eorum non debet dicere pater noster. Item de hijs quos scriptura damnat sicut de Caym. Esau Saul. Anthiocho. Juda et similibus. De christianis autem non sic potest esse certum nisi ex reuelatione: sicut de illo mortuo qui ad peccationem. Martini dixit se fuisse latronem cum tamen adoraretur pro martire. Item de illo qui ex his mortuus in ferebro dixit Iusto dei iudicio condempnatus sum: propter quod introductus est ordo caritativus. Unde ipse penitus sit manifestum et non penitentia: potest orari pro eo in secreto: et debet reddi suffragia: siue se occiderit siue in bello iniustus: siue in duello vel torquemeto: vel cum meretricis mortuus sit. Vbi Aug. pro obuius regenerata debet fieri oratio: sed non publice propter scandalum.

et sic intelligenda est. Glo. in. c. pro obuiis. xij. q. ij. vbi dicit. Quod pro illis quos pñat immortalis decessisse non est oratio. Intellige publice sed secrete potest orari: vt dictum est: et clarius scripsi in libello nostro in verbo. Suffragia. Exemplum habetur de monacho proprietario. Unde Greg. xij. q. ij. c. vlt. et c. pro obuiis. c. monachi. et c. Cum ad monasterium de statu monacho. Et similiter orari potest pro suspensis et iuste damnatis: quia etiam laico in morte penitenti: sed si inueniatur mortuus subito quod prius fuit bone vite: in publico oblatione pro eo fieri debet: quod si ille in morte preoccupatus fuerit erit in refrigerio fm. Petri vbi supra. Quinto notandum quod profunt suffragia oibus et solis qui sunt in purgatorio: quod possunt per alios satisfacere qui non possunt per seipso: sicut patet per multa exempla in. iij. dialogo. fm. Petri vbi supra. Vbi Aug. et habet in. c. Cum martire. de celeb. miss. Defunctorum alij sunt valde boni: alij valde mali: alij mediocriter boni: alij mediocriter mali. Unde suffragia que sunt a fidelibus in ecclesia pro valde bonis: actiones sunt gratiarum: pro valde malis consolationes viuorum: expiationes pro mediocriter bonis: propiciationes: pro mediocriter malis. Nec ille. Sexto notandum quod etiam viuus profuit multis exemplis ostenditur: sicut legitur in legenda de mortuis. Et sic. ponit in. iij. dialogo. in fi. Dic illud exemplum per istum illius pro quo in captiuitate positus per dies certis sacrificium offerri faciebat: in illis diebus eius vincula in carcere solvebant: vt ipse postea rediens reuelauit. Item dicere plures de Agathone archiepo panormitano etc. De quo ibi Greg. subdit etc. Dic exemplum per expedit. Septimo notandum virtus suffragia profunt facienti ipsa suffragia pro alio. Respondeo fm. mentem Petri de palu. vbi supra. Aut querit an possint suffragia facienti quod amendum: quod sic. si faciens est in charitate et nihil minus profunt si bi quem si pro se fieret: singillatim oratio mea in sinu meo perueniret. Et quando plus meretur celebrando pro alio quam pro se: quod maioris feruoris charitatis accesserit: sed si per se manendo in carcere soluerit: solutione pacis liberat. etiam perura toze non soluere. Quarto nocet si quod potuit solui inuita per cito post mortem

amicis suis. Job. vlti. pro hoc facit exemplum quod legitur inuita patrum de illis duobus heremitis cum ad civitatem quorundam peccatorum fornicando et alter non: sed per penitentiam ipsius deus remisit peccatum alteri. Aut queritur: nihil quid profunt suffragia facienti quod amendum ad satisfaciendum: et tunc dicendum quod directe quidem non: quia pro alio quidem intendit. Valde autem suffragiorum quod amendum ad satisfaciendum attenditur fm. intentionem facientis. Sed indirecte prodest facienti suffragium quod amendum ad satisfaciendum dupliciter. Uno modo. quando ille pro quo fit aut non indiget: vt quod saluatus: aut capax non est: vt quia damnatus quando facies est talis intentionis in habitu. pro se faceret si crederet: quod non proficeret illi pro quo intendit. Unde Wat. x. et si quidem fuit ibi filius pacis residet super eum: per vestra: sicut aut ad vos reuertitur. Alio modo quando per illum cui suffragia prestatur qui tenetur orare pro faciente suffragium: malus esset ingratus: non reddens antipodas. et sicut est melius orare pro mortuis quam pro viuis quia mortui quando erunt paradiso sciant illos qui pro eis orauerunt et pro eis orabunt etiam si suffragantes propter peccata sua illis non profuerunt: quia amicitia respicit affectum plius effectum sunt in charitate profecta per quam oratio eorum expressa exaudietur. Unus autem pro quo suffragia facio forte ignorat: et sic non orabit pro me. Item forte est peccator: et sic parum valebit mihi oratio sua: vel si est iustus: non tamen in via semper ad votum exaudietur. Octauo est notandum virtus oblationis defuncto si omittant suffragia ab eo mandata. R. fm. eundem Pet. de palu. vbi supra. Primo quidem quod amendum ad meritum nihil obest: quia totum in hac vita comparatur respectu cuius bona voluntas pro facio reputatur. Secundo nec quo ad penam inueniunt non obest: quia pena illa cui aia egrediatur sic sibi taxatur: nec augetur nec diminuitur. Tercio nec quo ad perpetuationem. Si enim alius sit in carcere pro debito quod alij soluendum commisit sit: alio non solute perpetuo ibi tenebitur: nisi per se soluat: sed si per se manendo in carcere soluerit: solutione pacis liberat. etiam perura toze non soluere. Quarto nocet si quod potuit solui inuita per cito post mortem

dat pro se fieri: sicut bonus dñs per m
lū seruū faciendo elemofynas meretur
et satisficitur: qui per aliu facit per seip
facere videtur. Sicut Christus p malos
multimos bene dicit et baptizat. Uñ dicit
textus in c. Vltima. de co. p. a. e. a. m. t.
Non potest aliq̄s cōfiteum pollut? di
uina polluerē sacramenta que purgato
na cunctarū contagioni exstist qualicūq̄
cūq̄ em sacerdos sit que sancta sūt co
inquinari non possunt. Hoc autē intē
lige. quādo is q̄ rogat ignotat ministrū
uē rogat esse mali: et sic suffragia a de
uīnes mādātā vel pētra p malos exhi
bita eis posunt. Nec obstat q̄ mal⁹ non
possit satisficere pro alio: q̄ verum est
pncipaliter sic instrumētaliter sic. Quar
to ex opere operante alterius mādatis
puta eucroquis vel alieris ppter can
de rationē: sicut papa mandauit fieri so
lēnes vigilias pro defuncto summo pon
tificē. de elec. Uñ maius. lib. vi. pōt etiā
quis subito pro se et pro alijs orationes
iniungere: et cūā cōfessor penitenti q̄ pro
se orat. Quinto ex opere opante ministri
quia ipse operat aliquo mō. Uñ si pēla
tus malus inuigilat bono. subditō dicere
paleriū pro aliquo viuo vel mortuo: et
bonus subditus dicat alīs non vicarius
intendēs pro illo dicere in spālī. p quo si
li inuncti est: vel pro quo inuigilēs in
dit: prodest illi et si non ex intētiōe man
dantis tamē mandatarij. Si autē subdi
tus diceret non intēdēs pro alio nisi pro
se ipso ad explectionē obediētiē: sic non
prodest extraneo illi. p quo inuigilēs
intendebat nec expunibat. nec ex intētiōe
mādantis qui indign⁹ est. nec mādātā
rij qui hoc nō intendit: sed soli ppter
charitatis vniōnem que fit in cōsequē
alios ad generaliter nō valēt suffragia
per malos: vt dictū est in pncipio sermo
nis hui⁹. q̄ cū hō qui displicet s̄ ter
cedendū mittit: et vbi sup̄: q̄
pro modū vniōis: q̄ vniūis nō ē. nec
pro modū meritis: quoniam meretur sed q̄
pro modū imprecationis psumt: q̄ oratio
pctūs q̄nci est imprecatio pro se et alijs
vt patet in miraculis q̄ q̄nci sunt p ipso
ad quēstionē infidelitū sicut Judas q̄ cū
alijs apostolis sanabat infirmos q̄ cū
valeat suffragiū boni bono: q̄ oib⁹ mō
dis post modū plus boni malo: q̄ per
modū frequēti imprecationis: q̄ vniūis

tatem timentum se faciet etiam pro indignis. Tertio mali pro bono. Quarto mali pro malo sed non tamen necesse frequenter quia deus peccatores non exaudit. Jo. 1. sic. sicut iustos.

Quarta conclusio est. an suffragia pro suis faciant et quid ad merendum si sit in charitate non minus profunt quam si pro se fieret. In illud. Oratio mea in sinu meo conuertetur. et quandoque pro meretur homo celebrando pro alio quam pro se. quia maiori fervore charitatis accensus videtur quam similitas emittit ad alios. et maxime ad inimicos. Unde cum conuersus est ad penitentiam Job cum oraret pro amicis suis. Secundo prodest ad satisfaciendum directe quando ille pro quo fit aut non indiget: ut quia saluatus: aut capax non est: ut quia damnatus quam faciens est talis intentio in habitu pro se faceret si crederet non perire illi pro quo intendit. Unde Mat. 23. Et si quid fuerit ibi filius pacis residebit super illi pariter: sit autem ad vos conuertetur. Tertio indirecte pro illis cui suffragia prestat qui tenentur orare pro faciente suffragium alias esset ingratus non reddens antidotum: si sic est melius orare pro mortuis quam viuis: quia mortui qui erunt in paradiso sciunt illos qui pro eis orauerunt etiam pro eis orabit si suffragantes propter peccatum suum illis non profuerunt: quia amicitia considerat affectus plusquam effectus: sunt in charitate perfecta pro qua non eorum expressa exaudit. viuis autem pro quo suffragia facio forte ignorat: et sic non orabit pro me. Item forte est peccator et sic parum valebit mihi oratio sua: aut si est iustus non tamen in via semper aduersus exaudit. **Quarto** non prodest ad satisfaciendum directe: ut si est in peccato vni pro altero: ubi aliud dicendo pro te vni ad hunc obligatus pro me ad vni: sicut si ego et tu quilibet. Titio dicendo pro te adhuc maneo obligatus pro me.

Quinta conclusio est. an obstat defecto si omittant suffragia ab eo mandata. Et quidem nec quo ad meritum totum in hac vita comparatur respectu cui bona voluntas perfecta reputatur. Secundo nec quo ad penitentiam: quia illa cum alia egreditur sic libitatur: nec augeat nec diminuat. Tertio nec quo ad perpetuationem. Si enim alius sit in carcere pro debito quod alij solueduz

commisit alio non soluente perpetuo ibi tenetur: nisi per se soluat. Sed si per se manendo in carcere solueret solutionem peractam: etiam procuratore non soluente ea facta liberaretur: et sic est hic. Sed si quis mandat solui fore facta et non soluantur. Si fuerit in mora soluendi irrita et non penitus datur retinendo operam mercenarii versus mane. Si autem non sit in mora vel penitus tunc non datur sed statim in purgatorio maneat: pro hoc quod solui mandauit quam si per oblationem male non soluisset nec solui mandasset. Quarto nocet si quod potuit soluere in vita: vel cito post mortem mandauit solui tardius. Unde melius faciunt qui in vita soluiunt testamentum suum vel ante quam bona perueniant ad heredes: quia mortem in vita suffragia plus valeat quam multa post mortem: postquam quanto citius tanto melius. Quinto nocet sola negligentia procuratoris ad hoc ut dicitur: ubi moritur: quia nec ex opere operato quod non est: nec ex opere operante executori liberatur: ipse tamen executor datur animam suam si non exequatur etc.

Nota exemplum vitium quod habetur in legenda de mortuis in fine. Sicut dominus potest excommunicari iuste quam citatus sit procurator qui non comparuit: sed sit communita vera vel presumpta: ex quo citatus nec per se nec per alium comparuit. Et quando procurator dicit accipere et ipse citatus est et non dicit: 13. note dicit. propter causam communitam dicitur excommunicari non debet: non sit cotumax ipse qui citatus non est: licet fuerit negligens eligendo tale: quia pro negligentia sine contumacia non debet esse excommunicari. Sed iste mortuus est obligatus pro se. unde si non soluat per se vel per alium debet ibi quousque solueret pro seipsum.

Circa quartum punctum suffragia pro suis sunt. **Conclusio** est. **Prima** quod non tamen profunt illi pro quo non sunt factum illi pro quo posuit illud et ex intentione. ex quo enim finem illud modum sunt suffragia defunctis finem quem viuis sicut plus valet viuis pro quo fit de meritate: quam alijs sic et mortuis non obstant exemplo posito de luce et doctrina: quia talia non operantur finem intentionem sed ex necessitate nature.

Secunda conclusio est. quod suffragia facta pro multis. tamen valet quantum ad gaudium cui

libet quantum si pro quolibet fieret: quia charitas de qua scriptum est: quod non querit que sua sunt contra propriam et non propria contra alienam ponit. Unde sicut religiosus bene dispositus plus gaudet de legato facio contra ipso plus simpliciter sibi facio: sic tamen delegato liberationem non pro se sicut debet quod ad liberationem non pro multis etiam debet solui sed nullum ex toto liberat tamen potest pro vno solutum. apertum ex toto liberare: ut si tamen soluantur pro oibus quantum quilibet per se sed pacificus potest tamen valere: ut dicitur in sequenti articulo. Est autem hic dubium: quia dicunt doctores. quod ille qui est in maiori charitate plus gaudet de suffragio facto pro alio quam quod ille pro quo fit. Hoc enim vno modo est verum: alio modo est falsum. Suffragium enim est bonum redditus ipsi factum est actus eius bonus redditus ipsi factum commendabilem acceptum coram deo et est bonum eius pro quo fit in quantum pro eo plus gaudet de suffragio ille qui est in maiori charitate quam ille pro quo fit: quia cum eodem modo suffragium non sit magis bonum viuis defunctis: quam alterius: sed bonum solus facientes: de eo tamen de equali bono plus gaudet ille. qui plus habet de charitate. Sed quantum ad valorem finem cum ille. valor sit bonum illius soli pro quo fit: tunc magis est amabile proprium bonum quam alienum. ideo gaudet de suffragio ille pro quo fit extensius in maiori charitate quam ille pro quo fit: dato quod ille sit in maiori charitate. **Tertia conclusio** est. quod habens speciale suffragium: et omnino citius liberatur quam habens tantum commune: licet gaudium sit commune modo quo dictum est. In die autem alarum non debet principaliter dici missa nec pro patre nec pro matre: sed pro omnibus fidelibus defunctis: sicut quantum dandum est pauperibus non dandum est amicis carnalibus magis quam alijs. Potest tamen qui secundario specialiter tendere suos caros: pro eis specialiter facere oblationem sed debent fieri missa et officium principaliter pro omnibus: sed quia diuites plures elemosinas faciunt inde est quod elemosyna quo ad suffragia plus prodest diuitibus quam pauperi per accidens: quia plus tenentur orare beneficia

si pro benefactoribus suis quam pro alijs alias essent ingrati.

Quarta conclusio est. quod quando sunt specialia et multa suffragia pro illo qui non indiget: ut puta quia tamen est in gloria vel quia minus indiget quando super est diuiditur indigentibus: ut non penitentibus partes perentibus accrescat: sicut Augustinus dicit in regula. Cum quis suis filiis aliquam contulerit hereditatem sit in potestate prepositus: ut in rem communem redactum cui necesse fuerit prebeatur sic deus non indigenti datum dat alij indigenti. quod verum est in missa de Requiem in qua debet esse talis intentio dicentis: ut ceteris potest sit si illi pro quo fit non prodest. Sed in missa de viuis ut si celebratur de beata virgine: pro patre meo magis celebratur pro me quam pro quocunque alio viuo vel mortuo: si scirem ei non prodesse oratio mea in sinu meo conuertetur non aliorum perdando: finem illud Mat. 23. Sin autem ad vos reuertetur.

Quinta conclusio est. utrum valeat tantum suffragia successive continuata quantum simul multiplicata: ut puta vni tricesimali continuatur quantum per. xxx. missa viuo die a. xxx. facit donibus dicte. Et similiter annuale quam trecente sexaginta sex missa viuo hebdomada a diuersis sacerdotibus dicte et sic de alijs. Dicendum quod tantum vel plus valet quantum ad meritum instantis: quia magis est ad honorem dei continuando tantum annuarius et hoc considerans ecclesia ea ratione statuit sic. Sed ad celeritatem liberationem a purgatorio et citius videndum deum plus valet accelerata multiplicatio: quia sacramentum in proposito habitum nunquam valet tantum ad penitentiam: ex opere operato quantum actu exercitum sicut patet in baptismo flammis qui non remittit penam: sicut baptismus flammis. id est missa nondum celebrata: ex opere operato non potest habere tantam efficaciam: si tamen habet iam celebrata. Et forte non videtur esse illi mansurus in purgatorio quam vltima missa annuaria perpetui caritur et eum liberet. Neque enim ergo condonandum quia. utrumque bona intentione fieri potest. et annuaria tamen deus clari videatur. per opus sibi magis honorificum et multitudo missarum a diuersis si

mal dicendum: ut deus citius videat
et non solum pro amore fuisse etiam ne diu
tius maneat vel torquatur.

¶ Quantū ad quidū deliberatōe a suf-
fragiis sunt. v. cōclusiones.

¶ Prima conclusio q̄ solū per alium
liberatur solū per seipsum: etiam
si persone industria sit electa: q̄ non re-
fert qd̄ ex equo pollēbus fiat: nec p̄ quē
fiat. dūz tamē equeb̄ esset autē p̄sum-
ptuosus qui tenet ad suffragia si puta-
ret orationē suā meliōrē oibz aliorū
sicut phariseus. Un̄ si missas quā debeo
procuro dīa p̄ alium liberatū sum: sicut si
per me ipsum distēsem: et sic de alijs.

¶ Secunda conclusio est quod liberat̄ q̄
soluendo suffragia cū alio: sicut sol̄ nō
solum soluēdo dupliciter: vt si dicā vnūz
psalteriū tecum: et tu alis mecum cū qui
liber teneatur ad vñ: q̄ hoc dubitatio-
nem nō habet: cū hoc nihil minus solua-
tur a duobus simul: quasi si solueretur
a quolibet p̄ se imo si soluatur etiā aduo-
bus simul simpli. vt si sint duo quorum
quilibet d̄z pro mortuo psalteriū dicant
simul pro illo vñ psalteriū. qd̄ appa-
ret per simile de hōis canonicis ad q̄
quilibet insolū d̄z per se tenet: et tamen
simul oēs dicentes liberantur: sicut etiā
omnes simul audientes missam liberan-
tur ab obligatione qua singuli tenentur
vñam missam audire.

¶ Tertia conclusio vtrū solū suffragia
in peccato mortali liberetur: an teneat̄
iterum soluere. Et videt̄ q̄ sic: quia ille
qui fecit penitentiā p̄ sem p̄cis mortali
pro tanto non tenetur iterare: q̄ pōt in
alio seculo satisficere. alio q̄n qd̄ in alio
seculo fieri nō pōt: in illo fieri necesse est
suffragia: autē pro alio hic quidē et non
in purgatorio solui possunt. Nā ibi p̄ se
et non pro alio quis soluit. ergo in hac vi-
ta tenetur suffragari sibi. Solutio nō est
vera. Nūmo quidē quia aut est obliga-
tus ad suffragia ex statuto superioris et
tūc non tenetur iterare. tum q̄ superior
nō potuit euz obligare ad hoc. q̄ faceret
ex charitate sed solū ad substantiā facti
tum q̄ debet supponere q̄ superior sta-
tuens vel iniungens sic in charitate et ita
suffragiū valet ex merito mādantis et si
nō exequetur q̄ sibi cōfici est de mortali.
¶ Aut ex p̄missione propria: et tunc nō
est verisimile q̄ se obligauerit ad dicēdū

in charitate: sed solum ad dicēdū sicut
accidit absolute: aut solum rōne vñam
accepti: et tunc vel non est obligat̄ de ne-
cessitate: sed de p̄gruitate tñ vel si est ob-
ligatus de necessitate. non tamen debet
minare ad hoc suffragiū vel ad aliū. Un̄
illud non tenet iterare: sicut nec illud vi-
cere tenebatur. imo nec tenet illud facere
si fuerit missa cui p̄ncipalis efficacia
est ex opere operato: etiā si sit malū mini-
ster. imo nec si sit aliud iterare tenet: q̄
valet ex charitate postulat̄ suffragiū in-
terpretatur p̄ bñfici collationē. Et hoc
videtur esse contra illud qd̄ alij dicunt
est. q̄ nullus potest satisficere p̄ alium
nisi ille alius sit in charitate. Cuius est
opus in se mortuū est pro nullo p̄cis esse
satisfactoriū. Ad hoc posset dici q̄ sic
mandato vel rogati alterius in charita-
te exisistis vñ vel mortui alius p̄cis
alias nō facimus: quasi ex p̄sona alius
faciat suffragiū prodest illi. Et ad quā
si noie suo faciens vellet tñ illi applica-
re: tunc nō posset peccator pro alio satis-
facere. Un̄ peccator vt procurator nō po-
test pro alio satisficere: sed vt nūcius.
per. de palu. vel dic clarus q̄ hic est du-
plex questio. Una est vtrū p̄cis solus
aliena suffragia liberet: et ita cū q̄mo
p̄ncipalis de qua hic queritur. Alia est
questio vtrū satisficere p̄sum ad hanc
secūdā. primo respōdo q̄ non satisficet
nisi illis modis quibus dicitur est supra
eodē sermone parte. i. conclusio. ii. s̄
q̄tum ad p̄nam questionē. Vtrū libe-
retur videtur q̄ sic. Non est plus obliga-
tur homo homini q̄ deo: sed deo i. qui
bet sit obligatus seruare precepta tamen
nō tenetur illa precepta seruare ex chari-
tate. de quo tamen dic per Thō. i. q. c.
arti. x. Nec obstat q̄ intentio iniungens
suffragia fuit vt promittens satisficeret
quia illa intentio nō obligat promitten-
tem sicut nec intentio dei obligat hōem
data: quia substantia mandati obligat
subditū. non autem finis mādanti. Vide
tur tñ q̄ promittens alijs facere suffragia
pro eo si consensit est se esse in mortali et
consequenter pro eo satisficere nō posse
q̄ videtur illum decipere et consequenter
teneatur ei satisficere qd̄ aliter videt̄
fieri non potest nisi iterum soluat sicut
qui decipit alium tenetur ad interesse

actione de dolo. l. et eleganter in prin. ff.
de dolo. Et. l. Si sterilis. §. cū per vendi-
torē. ff. de actio. empti.

¶ Quarta conclusio vtrū soluens pro mul-
tis tot suffragia quot debet omnibus sin-
gulis liberetur. Ut si soluo. xxx. missas
pro recomēdati mihi in. c. et nō hanc pro
hoc vel pro illo et. Dico q̄ nō perfecte q̄
minus soluit cui libet: et per cōsequens nō
liberatur. Nā particularis solutio mul-
ta habet incommoda vt si debeā tibi. x. Ti-
tio. x. Scio. x. et soluo hodie. x. tribus et cras
x. tribus. et post cras. x. tribus. non tantū pro
debtis q̄ si statim vñ soluissem. x. q̄ ille
potuisset statim de illis. x. facere voluntatez
suam. Et sic est hic vt si sint tres in carce-
re tres debeant. x. pro quolibet pro omni-
bus. et si primo die soluo. x. nullus euade-
tur carcerē i. debiti omninuz minuāt. si
scda die. x. adhuc nullus liberat̄. si tria
tunc oēs simul liberant̄ sed soluēdo pro
singulis primus primo die. q̄. scda. iiij. ter-
tia fuisse liberat̄: et sic duos feci cōditio-
nem deteriorē. Si ergo aliqui in purga-
torio existēs sic sit dispositi q̄ vñ vñc
missa et nō minoz suffragio liberandus
et sint multi tales vñam missa pro oibz
istis dicta nullū eripit: sed dicta p̄ quoli-
bet ipsoz vñam statim cum eripit et sic di-
tius singuli tenent̄ et.

¶ Quinta conclusio est vtrū soluens pro
multis q̄ debet pro vno illorū. et nō plus
liberetur. Dicendū q̄ sic dūz tamen prin-
cipaliter fiat pro illo p̄ quo debet: et pro
alio secundario. Et q̄ in suffragio habē-
te opus operatū efficac̄ sicut in missa hoc
licet capiet in canone: vbi semper fit me-
morā tñ pro vñis q̄ pro defunctis. Sed
quid si alijs p̄misit singulatim diuersis
vñam missam vtrū liberatur celebrando
vñam pro oibz equaliter intendendo
per. de pa. dicit q̄ non regulariter a toto:
sed tāto: q̄ soluit minus quā debet sicut
promittens Tino vñam marchā. et Scio
vñam non totaliter liberatur offerendo
duobus vñam sic et missa celebrata pro
multis nō tñ valet singulis. potest autē
excusari. v. modis. primo propter impos-
sibilitatē celebrādi p̄ quolibz spāliter pu-
ta si collegiū saluo officio ad qd̄ est inli-
tutum nō potest soluere plusq̄ tres aut
duas aut vñam missam. Aut si religioso
posset p̄misit alicui a superiore imponi
tur alie missae: q̄ difficultas prestationis

et si nō liberat tamen non excusat. Da ex
emplū de debito hereditario: q̄ bona des-
tuncti nō sufficiunt. Scdō propter cōue-
tudinē maxime apud cū q̄ scit vel scire
tenetur: quia sciens dōlus non infertur:
sicut de parrochianis qui petunt missas
a curatis et. Tercio propter conuentio-
nem si expresse hoc dicat promittens: q̄
contractus ex conuentione legem accipi-
unt. l. Si conuenerint. ff. de positi: quod
etiam sufficit dicere executori: quia cui cō-
missi testator distributionem pecunie p̄
missa videtur etiaz commississe ordinatio-
nem de missa pcuranda. Quarto ppter
recompensationem: quia non refert qui
dem ex equo pollentibus recomēset sicut apd̄
nos missa dicenda a p̄uēu imponit. viij.
fratru. Quinto ppter supplicationem dei
et. Sed q̄ in hoc est difficultas: ideo pōt
illa in predicādo dimittere. Et predicta
sunt fm̄ p̄. de pa. in. iij. di. xlv. q. i. et. ij.
Deo gratias. Amen.

¶ De indulgentijs. Sermo. xxvii.

¶ Vasi a facie colubri et.
prosequendo adhuc tertiaz
cōsiderationē quarti articu-
li videlicet de remedij cōtra
veniale peccatum remanet
vñmo loqui de indulgentijs per quas re-
mittuntur peccata etiā in purgatorio. vt
infra dicitur. Non enim sunt institute in
dulgēte ad remissionem culpe: sed pene
debiti mortali remisso vel veniali. Sa-
lutetur virgo maria et. pro complemen-
to huius materie debemus notare tres
articulos.

¶ Primus est de indulgentie valore.

¶ Scdō de caridē susceptore.

¶ Tertius de caridē collatore.

¶ Primus ergo articulus est de valore
indulgentiarum. Ubi sunt. iij. q. i. da.
Primum de causavaloris: que est. i. sa-
rus ecclesie. soli autem petro et successo-
ribz eius date sunt clauēs. xxij. q. i. c.
Quodcumq̄. Et de translat. p̄ela. Quā-
to. Da similitudinem de eo qui habet cla-
ues thesauri materiales rei publice de
quo soluendū est debiti alterius et. Sic
in p̄positis et. Water enim ecclesia cōside-
b h h

rans q̄ pro quolibet peccato mortali de-
bet septena penitentia. xxxij. q. ij. hoc ip̄s
et notatur. xxiij. q. j. predicandū. Cōside-
rans etiā q̄ multa peccata cōmittunt ad
quorū satisfactio nō sufficeret vita ho-
minis ad penitentia peragendā: sed re-
manet aīa purgāda in purgatorio: p̄de-
rans etiā penā purgatorij esse acerbissi-
mā: nota pietate materna. instituit indul-
gentias per quas solvant debita penarū
de thesauro publico &c. Thesaurus enim
iste cōsistit in duobus. Primo quidē me-
rito xpi qui dotavit ecclesiam suā nota-
bili thesauro. de quo ista sumunt. f. meri-
to & satisfactioe sua quā fecit ieiunādo:
orādo: laborando: ieiunando: predican-
do: iustitendo: & tandē morē patiēdo. cu-
ius vna gutta sanguinis suffecit. & hic
thesaurus est infinitus: adeo q̄ semper re-
sistat ad mutandū gratias peccatoribus
unde satisfaciunt. Unde Sap. vii. dicit q̄
sapientia. f. xps: qui est sapientia patris inhi-
mis thesaurus est hoībus. quo qui vti
sunt: participes facti sunt amicitie dei.
¶ Sc̄do hic thesaurus cōsistit inmeritis
sanctorū & penalitibus passionibus eo-
rū qui multa supererogauerūt q̄ merue-
runt peccata eorū. & sic illud superflūū re-
ponitur in thesauro ecclesie. q̄ facti hac
intentione fecerunt opera satisfactoria
vt nō sōlū sibi sed etiā corpori xpi q̄ est
tota ecclesia facta p̄descent. sicut paulus
dicit. Oīa sustineo p̄pter electos: vt & ipsi
salutem consequantur que est in xpo iesu.
ij. Tim. ij. Et Col. j. Impleo ea que dē sūt
passioni xpi in carne mea: pro corpore ei⁹
quod est ecclesia cuius factus sum mini-
ster fm̄ dispensationem dei. Nota Christi
id est corporis xpi mystici. q̄ nostre pas-
siones qui sumus membra xpi ipsius xpi
sunt. q̄ est vnum caput cum vno corpore.
Qui ergo mēbris xpi est quicquid pati-
tur ab eis qui nō sunt in membris christi:
deerat passionibus xpi. Sed attende q̄
non determinate pro illo qui remissione
indiget: sancti huiusmodi opera fecerunt
als absq̄ omni indulgentia remissionem
consequeretur: sed cōmuniter pro tota ec-
clesia. sicut apl̄s dicit in auctoritate hic su-
pra allegata: & ideo predicta merita sunt
cōmunia totius ecclesie. Ea autē que sunt
cōia multitudinis alicuius distribuitur:
singulis de multitudine fm̄ arbitriū ei⁹
per multitudinē preest. Vñ sicut aliquis

consequeretur remissionē pene si aliquis
pro eo satisfecisset. ita si est satisfactio ab-
terius & per eū qui pōt distribuat. fm̄
Tho. in iij. di. x. q. ij. ar. ij. Pater ergo
quō intelligitur thesaurus iste ecclesie q̄
est causa valoris indulgentiarū q̄ xpo
et sanctis & ab eo qui habet clauēs eccle-
sie. i. papa dat de illo thesauro tñ quan-
tum sufficit singulis fidelibus: q̄ solutio-
nem pene debite pro peccato totius vel
partis: prout dispensantis arbitrio viden-
tur. Totus em̄ thesaurus iste est indivi-
sione eius qui preest ecclesie grā-
di. Unde petro clauēs regni: celo &c. comi-
sit xps. Mat. xvi. per quas ipe vel p̄pa-
rius archam thesauri huius q̄ vultis
vel necessitas exposcit. Pater ergo quo-
modo thesaurus iste integrat. ¶ Sc̄do re-
manet vna dubitatio. Mā videt q̄ de me-
ritis xpi & sanctorū nihil restet q̄ de eme-
ni pena & labore xpi & sanctorū fuerunt et
sunt plene per iusticiam diuinā & mise-
ricordiā remunerati vel remunerandi: re-
sumptis corporibus a deo qui reddidit vni-
cuiq̄ fm̄ opera sua. ergo non videtur ali-
quid penalitatis posse fieri satisfactoriū
um ab eis pro alijs. q̄ sicut non iudicat
deus bis idipsum & non cōsumit duplicē
tribulatio. Mat. j. sic nec remunerat bis
bonum opus: q̄ bona fides non patitur
vltis idē exiguatur. Sed dicēdū q̄ opus
bonum penale sanctorum potest duplici-
ter considerari fm̄ p̄ct. de palu. an. iij. di. i.
xx. q. iij. Uno modo inquantum est meri-
torium: & sic non trāsgreditur personam
nisi solum meritū christi. qui sibi & alijs
meruit. non q̄ntum ad gloriā anime q̄
illam statim habuit in instanti conceptio-
nis corporis & creationis anime: sed quā-
tum ad gloriā corporis quam meruit
merito passionis: iuxta illud p̄ph. ij. Tu
miliauisti se ip. fac. obe. vf. ad mort. mortē.
ast. ci. uis. p̄pter quod de. ex. il. & do. il.
no. quod est super omne no. &c. Nec po-
tuit vti videtur christo remunerari fm̄ me-
suram meriti: q̄ meritum eius fuit infinitū
tum remuneratio autem finita q̄ in qua
tum homo non potest in infinitum remu-
nerari intensiue cetero: tum vero meri-
tū sibi sol prodest. Et iō nec alius a chri-
sto plus meruit q̄ accepit vel receptu-
rus sit in seipso.

¶ Sc̄do modo prout est satisfactorium &

si multi plus satisfecerūt q̄ debuerunt
licet enim pena purgatorij sit maior ol
pena mōdi. non tamē sequitur tale pec-
catū meretur talē penam in purgatorio
ergo grauitissima in mōdo alias nullus
posset pati penam vltra culpā cum a ve-
niali nullus sit immunis: cum tamē dicat
Job. Vñā appenderetur peccata mea
quibus irā merui & calamitas quam pa-
nor in steratam quasi arena maris. hec
grauior: apparent. Job. vi. In hoc ergo
conueniūt sancti cum christo in hīs que
fuerunt supererogationis. q̄ aliqd po-
nūt in thesauro ecclesie sicut xps: & i hoc
discone mūt: q̄ tota satisfactio xpi celsit
i thesauro ecclesie pro ceteris & nihil pro
se: quia peccatū non fecit nec inuentus
est dolus in ore eius. j. pe. ij. Unde nul-
tus debitor fuit nec pene originalis: nec
actualis: q̄ ab eo est thesaurus infinit⁹
alijs autē sancti non. Beata autē h̄go me-
dio modo se habuit: q̄ de suis penalita-
tibus illud solū pro eo satisfaciū q̄ erat
pena peccati originalis: sicut mors na-
ture cuius ipsa debitor fuit. relique autē
penalitates sponte assumpse: tote nobis
cedunt: non illi q̄ nullus culpe actualis
rea fuit. & idem est de martyrio innocen-
tum & aliorū qui necreualiter peccauer-
ūt. Hoc tamē q̄ dicitur de beata virgi-
ne non predicet. Item disconueniūt in
merito: q̄ xps sibi & alijs meruit de con-
digno. alijs autem sancti solum sibi de
condigno alijs non de congruo solum.
¶ Sc̄do notandū est de valore indulgē-
tiarū in generali: vbi nota duo. Primo
quāntum valent indulgentie. Sc̄do vtrū
tantū profunt vni qui minus dat & min⁹
laborat q̄ ei qui plus dat & plus laborat
Circā primū multi multa dixerunt: vt re-
fert Glo. in. c. Qd autē de pe. & remis. & do-
ctores theologi in. iij. sen. di. xx. sed ve-
rior opinio est: sicut dicit p̄. de taranta-
sio. vbi supra q̄ tantū valent indulgētie
q̄ntum sonant. Valent etiā quadragin-
ta dies indulgentie cuiuslibet habenti tñ
q̄ntū eidem. f. dies penitentie: vel annus
indulgentie: q̄ vnus annus penitentie
facit fm̄ determinationē vel taxationē
factam: siue a sacerdote: siue a iure: siue
a iusticia diuinā: sic valent quo ad for-
dei. Et hoc probatur. tum ex eo q̄ dicitū
est petro. Qd cūq̄ solueris super terraz
erit solut⁹ in celis. p̄pter q̄ probatur

q̄ remissio que sit quo ad forū ecclesie
let etiam quo ad forū dei: tum q̄ alias
ecclesia h̄mōi indulgentias facit magis
damnificaret q̄ adiuuaret: q̄ remittent
ad grauiora penas: scilicet purgatorij
absoluendo a penitentis inunctis: fm̄
Tho. in. iij. di. xx. Annivero predicti nō
sunt anni celi vel purgatorij sed mundi:
q̄ in mōdo est huiusmodi distinctio die-
rum. non autē in celo vel purgatorio f̄z
pet. Concor. Sof. in sum. de penitentis
& re. in fine. & Jo. an. in. c. Qd autē eodem
titulo in nouella: qui sic dicit. Et i3 qui-
dā hic diuersimode intelligant & inter-
pretentur indulgentias istas ego tamen
simpliciter intelligo sicut sonant: vt fm̄
q̄ continentz p̄mittunt remittunt. Mā
qualitercūq̄ satisfiat ecclesie non refert:
& absolutus est quem absolutū ecclesia &
ligatus quā ligat. xxij. q. j. Quod cūq̄
vide vt scripsi in verbo indulgentia. Na-
let ergo indulgentia ad remissionē pene
non autem culpe: & ideo abulsa locutio
est dicentium q̄ hec vel illa indulgentia
remittit penam & culpam. Vide in Cle.
Religiosi. de priuilegiis. Nulla em̄ cul-
pa remittit sine contritione: ergo indul-
gentia penam remittit non culpā. Sed
videtur quod etiā penam non remittat:
quia remissio pene est effectus sacramē-
ti penitentie: sed effectus sacramenti nō
potest conferri sine sacramēto: quia hoc
pertinet ad potestatem excellentie: que
soli christo competit fm̄ q̄ homo deo vni-
tus: ergo &c. Respōdeo remissio pene est
effectus sacramenti penitentie. per mo-
dum remissionis gratiue: sed per indul-
gentiam remittitur pena per modum so-
lutiōis: & sic non obstat.

¶ Circa fm̄ vero: vtrū i indulgentie om-
nibus profint equaliter. Verbi gr̄a: qui-
dam vadunt ad visitandū limina aposto-
lorum. Petri & pauli romā a longin-
quo pro mille miliaria. Alij sicut roma-
ni non vadunt a longinquo nisi per vnū
tactū balistae: nunquid equaliter p̄sint
indulgentie omnibus. Vel pone q̄ detur
indulgentia omnib⁹ qui confrunt aliqd
ad edificationē pontis vel ecclesie f̄z sua
rū facultatū quantitatem: quidam dant
centū ducatos. quidam vero decem vel
pouc in similibus &c. Vtrū equaliter va-
leant omnibus indulgentie. Respondeo
in indulgentijs est vel potest considerari
b b h h

quadriples valor. Primo quidem valor meriti: quantum ad hoc qui plus laborat plus meretur: fm Tho. Secundo consideratur valor laboris: non per modum indulgentie: sed per modum satisfactionis de peccatis commissis: et quantum ad hoc qui plus laborat vel dat plus satisfaciunt: ut sentit Petrus de taranta. in iij. distin. xx. Ratio quare valor proportionatur quantitati laboris illius qui laborat: non autem thesauro ecclesie. Differentia enim satisfactionis et indulgentie est ista: quia per satisfactionem proprium laborum soluit quis penam de proprio thesauro sed per indulgentiam soluitur debitum pene de alieno. i. de comuni thesauro. Tercio consideratur valor laboris quantum ad preservationem de peccatis futuris: et quantum ad hoc maior labor et elemosyna magis preseruat a futuris indulgentia enim supplet locum satisfactionis inquantum satisfactio est puniua: q. s. pena quam alius sustinuit reputat ista ac si iste sustinisset: et ideo reatus pene tollitur: sed non succedit in loci satisfactionis inquantum est medicina: quia adhuc remanent puniuitates ad peccandum decelerate ex forti peccato ad quas sanandas necessarius est labor satisfactorius. Et ideo cruce signatis est consulendum ut uiuant: ut non pretermittant satisfactionis opera: inquantum sunt preseruatiua a peccatis futuris: 13 reatus pene sit totaliter solutus: nec ad hoc requiratur aliquis labor: quia sufficit labor passionis christi. morientibus autem non est necessaria preseruatio huiusmodi: sed solus liberatio a reatu: hinc et hec vult Tho. in iij. quolibet. 1. vti. ad tertium articulum. Idem notat Tho. in iij. di. xx. vbi dicit quod consulendum est qui indulgentiam consequitur ne per hoc ab operibus penitentiae incutiant: ut ex his remedium consequatur: quia a debito pene essent immunes: et precipue: quia quando que sunt plurium debitores: quas credant. Tho. Quarto in indulgentiis consideratur valor indulgentie. Et istud ad hoc equa lter valent omnibus. Ratio est 33 Tho quia remissio hec per indulgentias non proportionatur labori: sed meritis que dispensantur: ideo tantam indulgentiam consequitur qui minus laborat quantam qui plus.

Tercio notandum est de valore indulgentiarum in speciali. Ubi nota. 14. Primo si datur indulgentia conferenti de sublimitate sua ad edificationem ponit et aliquis non potest dare propter paupertatem: tamen habet intentionem dandi: an lucratur indulgentiam. 33 fm pe. de palu. in iij. di. xx. Si est determinata quantitas qui non dat finem: quia non potest non lucratur indulgentiam: 13 alias bona voluntas sufficit ad merendum: sed non ad satisfaciendum. Sed arguitur contra. Nam in regula imputari lib. vj. dicit. Imputari non debet ei per quem non stat si non faciat quod per eum fuerat faciendum. Sed Rude dices quod 13 non imputetur ad culpam vel ad penam in regula dicitur: tamen non debet lucrari: hic. Vide infra parte. ij. conclusionem. 13. Si autem simpliciter dicatur quod indulgentiam habeat: qui tali pio loco subuenit intelligitur fm sua conditione. Secundo nota. quod si datur indulgentia eundem ad ecclesiam sancti Petri. Utrum in eadem die totiens lucratur quotiens inuitat. Jo. an. in c. Cum ex eo. de penitent. et remis. allegat Vinc. dicentem. quod si eadem persona eodem die sepius conuenit ad locum pro quo indulgentia remissio: vel sepius dat denarium: pius habebit. xl. dies dum durat tempus vel dies remissionis: quia non est commissa remissio solui propter iter vel denarium: sed et propter obligationem ecclesie que sic remittendo se obligat orare pro alio. Si igitur discretus et remissione faciens. Idem Guil. in speculo. eo. ii. ver. quid si eadem: vbi addit rationem: quod in beneficiis debet fieri larga interpretatio fm Joh. an. 33 pe. de palu. in iij. di. xx. tenet contrarium dicens. In perennibus indulgentiis sicut in ecclesia beati Petri. xl. dierum quoniam aliquis vadit totiens indulgentiam consequitur. verum est quolibet mense: quolibet die: sed pluries in die non videtur sensisse concedens indulgentiam: quod posset cedere inderisionem: quia non faceret homo nisi ponere pedem et exire: respondere. Videretur etiam non rationabiliter totiens lucraretur. Et supponendum est: quod papa non potuit vel noluit dare indulgentiam pro causa non iusta fm eundem Petrum. Tercio notandum est utrum indulgentie darent post mortem concedentis. Et dicendum fm pe. de palu. vbi supra de indulgentia pape quod sic. Si hoc intendebat: putatur quod dicitur quolibet iam non simpliciter: quia gratia concessa non expirat per mortem concedentis: vt in c. Si super gratia de offic. deleg. li. vi. Et in c. Si cui nulla. de preben. eodem lib. Si autem dicitur usque ad quinquaginta: usque tunc valet et non plus. Si superuivat nec minus si ante moriatur per quatuordecim dies gratia non expirat per mortem concedentis. Idem videtur de indulgentiis episcoporum quas preedunt in dedicationibus ecclesiarum quod perpetuo durant per quod verum est si concessas concedat simpliciter. Si autem concedantur gratie usque ad beneplacitum pape extinguuntur gratie mortuo papa. Si autem concedantur usque ad beneplacitum sedis apostolice, durabunt perpetuo: quia sedes ipsa non moritur: nisi a successore fuerint reuocata: vt habetur in casu in c. Si gratiose. de rescriptis. lib. vi. Si autem concederentur persone: putatur tamen conuerso ad illius persone vitam durare et non plus: quia privilegium personale personam in regula privilegii lib. vi. Sed locus est in mortalibus. Unde indulgentie concessas loco: tantum durant dum locus: propter quod si ecclesia si destruat: quod oportet eam dedicare iterum: per illam destructionem potentie indulgentie destruantur: fm Petrum de palude. Secundo articulus de indulgentiarum susceptorum. Vnde videndum est quibus indulgentie sunt et quibus non. Ubi nota. sex conclusiones fm pe. de palu. vbi supra. Prima conclusio est: quod non profunt indulgentie existentibus in mortali. Vnde dicitur in eis vere penitentibus et confessis: intelligo de confessis in proposito: quia non oportet de facto. Contra quod tamen est quia in quibusdam exprimitur: vel qui in fra menssem fuerint confessi. Unde videtur ex mente et pactione ecclesie concedentis: quod qui quando implet conditionem non est in statu gratie: postea recedente fictione receptum effectum. Secunda conclusio est: quod modo implenti conditionem non profunt: siue paupertate: siue impotentia impediatur: quoniam non hoc princeps vult: quoniam qui iuratus ultra mare mouit nisi forma hoc habeat non consequitur indulgentiam. Antiqua est forma quam posuit apostolus. de iudeis. c. Ad liberandum: quo tidie immutatur et innouatur. Nec obstat quod voluntas pro facto habetur quando quis non potest et concordat regula iuris: que dicit. Imputari non debet ei per quem non stat si non facit quod per eum fuerit faciendum. de regulis iuris. c. Imputari. lib. vi. Item alia regula iuris que dicit. Cum non stat per eum ad quem pertinet quo minus non condito impletur haberi debet perinde: ac si impleta fuisset. Quia respondeo quod illud verum est quantum ad meritum seu premium essentiale. non autem quantum ad accidentale: puta remissionis pene vel huiusmodi cuiusmodi est indulgentia: fm Tho. in iij. di. xx. ar. v. q. ii. ad primum. Conditiones huiusmodi sunt implende in forma specificata. Sic contra dicimus de irregularitate quam non incurrit quis si non occidat: vel mutilet aliquem: quoniam cum fuerit persecutus: et pro eo non deficit: quod lex promissionis facti requirit. xv. q. i. c. vlt. Sic nec ex communicatione incurrit quod si persequitur clericum: non tamen tangit: quoniam quantum ad meritum culpe tantum demeretur: quantum percutiendo. si per eum non stetit: quod apud deum consensus pro facto habetur. Dat. v. Qui videtur mulierem ad concubina. c. 1. Si ergo datur indulgentia omnibus crucem summentibus eo ipso quod eam sumerent et si plus non facerent eam lucrarentur. Concordat. Tho. in ij. quolibet. q. vlti. Sed si dicatur transfratantibus non habet antequam sint ultra mare. Si autem dicatur euntibus. consequitur inuita: et sic de alijs modis. Si tamen vadit existens in mortali fructu non percipit quousque sit penitens sed tunc sic. Nec obstat quod opus mortui nunquam reuiuiscit: quia hoc verum est quantum ad hoc: ut homo aliquod ex illo opere mereatur. Ad hec recedente fictione non mereatur homo remissionem pene ex opere: illo 33 ex thesauro ecclesie. Quia remissio pene per modum cuius fm quod dicit Tho. in iij. di. xx. ar. v. q. ii. Si quis autem sumendo crucem non intendat ire nisi dominus suus vadat cum quo ire intendit: illo mortuo vel non volente ire non tenetur ire. Rano quia deficit ad dictum intentum. Sed tale propositum quod vult ire non simpliciter sed sub conditione. si interim moriatur non facit eum lucrari indulgentiam quam lucraretur: si sine conditione ire decreuisset.

gentia pape quod sic. Si hoc intendebat: putatur quod dicitur quolibet iam non simpliciter: quia gratia concessa non expirat per mortem concedentis: vt in c. Si super gratia de offic. deleg. li. vi. Et in c. Si cui nulla. de preben. eodem lib. Si autem dicitur usque ad quinquaginta: usque tunc valet et non plus. Si superuivat nec minus si ante moriatur per quatuordecim dies gratia non expirat per mortem concedentis. Idem videtur de indulgentiis episcoporum quas preedunt in dedicationibus ecclesiarum quod perpetuo durant per quod verum est si concessas concedat simpliciter. Si autem concedantur gratie usque ad beneplacitum pape extinguuntur gratie mortuo papa. Si autem concedantur usque ad beneplacitum sedis apostolice, durabunt perpetuo: quia sedes ipsa non moritur: nisi a successore fuerint reuocata: vt habetur in casu in c. Si gratiose. de rescriptis. lib. vi. Si autem concederentur persone: putatur tamen conuerso ad illius persone vitam durare et non plus: quia privilegium personale personam in regula privilegii lib. vi. Sed locus est in mortalibus. Unde indulgentie concessas loco: tantum durant dum locus: propter quod si ecclesia si destruat: quod oportet eam dedicare iterum: per illam destructionem potentie indulgentie destruantur: fm Petrum de palude. Secundo articulus de indulgentiarum susceptorum. Vnde videndum est quibus indulgentie sunt et quibus non. Ubi nota. sex conclusiones fm pe. de palu. vbi supra. Prima conclusio est: quod non profunt indulgentie existentibus in mortali. Vnde dicitur in eis vere penitentibus et confessis: intelligo de confessis in proposito: quia non oportet de facto. Contra quod tamen est quia in quibusdam exprimitur: vel qui in fra menssem fuerint confessi. Unde videtur ex mente et pactione ecclesie concedentis: quod qui quando implet conditionem non est in statu gratie: postea recedente fictione receptum effectum. Secunda conclusio est: quod modo implenti conditionem non profunt: siue paupertate: siue impotentia impediatur: quoniam non hoc princeps vult: quoniam qui iuratus ultra mare mouit nisi forma hoc habeat non consequitur indulgentiam. Antiqua est forma quam posuit apostolus. de iudeis. c. Ad liberandum: quo tidie immutatur et innouatur. Nec obstat quod voluntas pro facto habetur quando quis non potest et concordat regula iuris: que dicit. Imputari non debet ei per quem non stat si non facit quod per eum fuerit faciendum. de regulis iuris. c. Imputari. lib. vi. Item alia regula iuris que dicit. Cum non stat per eum ad quem pertinet quo minus non condito impletur haberi debet perinde: ac si impleta fuisset. Quia respondeo quod illud verum est quantum ad meritum seu premium essentiale. non autem quantum ad accidentale: puta remissionis pene vel huiusmodi cuiusmodi est indulgentia: fm Tho. in iij. di. xx. ar. v. q. ii. ad primum. Conditiones huiusmodi sunt implende in forma specificata. Sic contra dicimus de irregularitate quam non incurrit quis si non occidat: vel mutilet aliquem: quoniam cum fuerit persecutus: et pro eo non deficit: quod lex promissionis facti requirit. xv. q. i. c. vlt. Sic nec ex communicatione incurrit quod si persequitur clericum: non tamen tangit: quoniam quantum ad meritum culpe tantum demeretur: quantum percutiendo. si per eum non stetit: quod apud deum consensus pro facto habetur. Dat. v. Qui videtur mulierem ad concubina. c. 1. Si ergo datur indulgentia omnibus crucem summentibus eo ipso quod eam sumerent et si plus non facerent eam lucrarentur. Concordat. Tho. in ij. quolibet. q. vlti. Sed si dicatur transfratantibus non habet antequam sint ultra mare. Si autem dicatur euntibus. consequitur inuita: et sic de alijs modis. Si tamen vadit existens in mortali fructu non percipit quousque sit penitens sed tunc sic. Nec obstat quod opus mortui nunquam reuiuiscit: quia hoc verum est quantum ad hoc: ut homo aliquod ex illo opere mereatur. Ad hec recedente fictione non mereatur homo remissionem pene ex opere: illo 33 ex thesauro ecclesie. Quia remissio pene per modum cuius fm quod dicit Tho. in iij. di. xx. ar. v. q. ii. Si quis autem sumendo crucem non intendat ire nisi dominus suus vadat cum quo ire intendit: illo mortuo vel non volente ire non tenetur ire. Rano quia deficit ad dictum intentum. Sed tale propositum quod vult ire non simpliciter sed sub conditione. si interim moriatur non facit eum lucrari indulgentiam quam lucraretur: si sine conditione ire decreuisset.

dam: quo tidie immutatur et innouatur. Nec obstat quod voluntas pro facto habetur quando quis non potest et concordat regula iuris: que dicit. Imputari non debet ei per quem non stat si non facit quod per eum fuerit faciendum. de regulis iuris. c. Imputari. lib. vi. Item alia regula iuris que dicit. Cum non stat per eum ad quem pertinet quo minus non condito impletur haberi debet perinde: ac si impleta fuisset. Quia respondeo quod illud verum est quantum ad meritum seu premium essentiale. non autem quantum ad accidentale: puta remissionis pene vel huiusmodi cuiusmodi est indulgentia: fm Tho. in iij. di. xx. ar. v. q. ii. ad primum. Conditiones huiusmodi sunt implende in forma specificata. Sic contra dicimus de irregularitate quam non incurrit quis si non occidat: vel mutilet aliquem: quoniam cum fuerit persecutus: et pro eo non deficit: quod lex promissionis facti requirit. xv. q. i. c. vlt. Sic nec ex communicatione incurrit quod si persequitur clericum: non tamen tangit: quoniam quantum ad meritum culpe tantum demeretur: quantum percutiendo. si per eum non stetit: quod apud deum consensus pro facto habetur. Dat. v. Qui videtur mulierem ad concubina. c. 1. Si ergo datur indulgentia omnibus crucem summentibus eo ipso quod eam sumerent et si plus non facerent eam lucrarentur. Concordat. Tho. in ij. quolibet. q. vlti. Sed si dicatur transfratantibus non habet antequam sint ultra mare. Si autem dicatur euntibus. consequitur inuita: et sic de alijs modis. Si tamen vadit existens in mortali fructu non percipit quousque sit penitens sed tunc sic. Nec obstat quod opus mortui nunquam reuiuiscit: quia hoc verum est quantum ad hoc: ut homo aliquod ex illo opere mereatur. Ad hec recedente fictione non mereatur homo remissionem pene ex opere: illo 33 ex thesauro ecclesie. Quia remissio pene per modum cuius fm quod dicit Tho. in iij. di. xx. ar. v. q. ii. Si quis autem sumendo crucem non intendat ire nisi dominus suus vadat cum quo ire intendit: illo mortuo vel non volente ire non tenetur ire. Rano quia deficit ad dictum intentum. Sed tale propositum quod vult ire non simpliciter sed sub conditione. si interim moriatur non facit eum lucrari indulgentiam quam lucraretur: si sine conditione ire decreuisset.

¶ Tertia conclusio q̄ non profunt non
subdito: nisi be licētia p̄p̄i ep̄iscopei aut
p̄p̄i iudicis. Extra co. q̄b̄ asit. Unde
videtur sufficere ex licētia curati. Sic
enī curatus nō facerdos potest licētare:
v̄i non curatus sacerdos absoluat. Quia
ipse nō posset absoluerē: quia alius iure
v̄i absoluit cū sit facerdos. dum tamen
habeat materiam: sit e hic sibi subditus
alteri tradidit ille cū sit ep̄iscopei iure
suo dat indulgentiā quā ille tradere nō
posset dare: p̄pter q̄ curati absoluerē
debent eis indulgere omnes indulgentiās
quas poterunt obtinere. Nota ergo ex
p̄dīcē q̄ si quis vadit ad ecclesiā subdi-
tam alteri ep̄iscopeo pro indulgentiā nō
lucrat indulgentiā: nisi habeat licen-
tiā ab ep̄o suo: vel curato. S̄ videtur q̄
si consuetudo est eadē et ep̄iscopei sciūt et
tolerent: vident̄ tacite consentire. Argu-
mentū in regula. Qui tacet. lib. vi.

In quarta cōsolatio est q̄ exēptis p̄sunt:
non solū de licentia suorū superiorū: sed
de iure cōmuni: qui quo ad hoc non vidē-
tur exēpti: q̄ hoc noluerunt impetra-
re q̄ est malū suū: nec eximens cōce-
dere: quia non possent abfolui ab epi-
scopo in foro cōscientie: quia ibi etiā
op̄s ligare: non possunt ab eo ligari: s̄
dant indulgentias ad nihil ligat nec p̄-
cipue soluit sed solū t̄bsaurū dispensat:
quia hoc dispensatio sibi tradita est pro
tota sua dioecesi: v̄ illis dispenset t̄bsau-
rū p̄cipi: inde est q̄ etiā exēptio potest
dispensari: q̄ sunt de exēptis: licet non
subdit: quia etiā subditi suffraganeo-
rum non sunt subditi metropolitano a
quo tūm indulgentias consequuntur.
Sed non potest episcopus dare illis qui
non sunt de sua dioecesi: quia pro illis di-
spensatōnem non suscepit.

¶ Quinta conclusio est q illi qui dedit indulgentiam valet si implet conditionē quā sibi potest homo accipere de bonis coibus sicut alijs dispēsare quibus sibi nō possit homo dare: quia inter dantē & recipientē debet esse differentia personalis vt in c. Debitū de baptismo. Hoc dictum patitur dubitatione: s; etiam illi p quo nō, siue sit viuus siue sit mortuus: dū tamē forma indulgentie hoc habeat.

¶ Septa conclusio est q̄ indulgentia non solum videlz illi qui implet cōditionem puta qđ dicatur. Quicūq; hoc fecerit vel

pro quibz hoc fecerit flueyit. Huc mo-
uus habeat tanta indulgentia sue rti-
de indulgentia. Secus aut si forma huius
non habeat: qui dat indulgentiam est
dispensator: applicat cui vult. non aut ille
qui implet conditionē. Et qd dicit alii
qui qd indulgentia ex intentione fulcipi
tis transfertur in illū qui est in purga-
torio: non videtur verū nisi forma conce-
tis hoc habeat: quia sicut non exceditur
vltra quantitatem non expleam: sic nec
perfonam transgreditur: sed sunt fructu-
turis. s. intentio dispensantis: sed sunt fructu-
quia sicut bona viuoꝝ est cōcātur: sic et
i thesaurus mortuorū. In hoc. s. extra
e. ii. Qd aut dicit qd solus pape indul-
gentia valet defunctis: s. m. p. de palu-
Idem tenet Tho. qd aut dicit hanc senten-
tiam. qd in. iiij. di. xx. ar. v. q. iiij. ad scdm. et
dist. xlv. q. 4. ar. q. iiij. S. p. de iara.
videtur tenere contrariū in. iij. c. di. vi.
problemate. iij. ar. iiij. ad secundā. q. v.
sic dicit. Ad scdm. qd rñde. Aliter in-
penditur alicui suffi. s. aliter indulgē-
tia. Suffragiū per charitatē: indulgentia
per auctoritatē. Ecclesia cū illis qui sunt
in purgatorio habet cōm charitatē: sed
non habet super illos auctoritatē: is pōt
eis cōicare suffragia et bona sua: non tñ
indulgentias pōt dare directē: qd nec de
foro suo sunt: nec illis: pro quibz indulgē-
tia datur possunt facere: sed indirectē. s.
per suffragiū et ministris iumentuz: qui
adhuc sunt de foro ecclesie: s. m. p. de iara.
van. prima opinio verior est: qd si ecclesia
approbat: cōcedendo indulgentias chō-
defunctis. Ad illud aut qd opponitur qd
potestas pape non extenditur ad nō sub-
ditos cuiusmodi sūt defuncti ad hoc est
triplex ratio. prima qd aie qui sūt in pur-
gatorio sunt subditi potestati ecclesie.
Nec obstat qd dicit Mat. xvi. Qd omni
ligaueris super terrā et qd cūqz ligaueris
super terrā &c. quia exponitur. qd cūqz li-
gaueris super terrā. i. quā dñi fueris super
terrā. S. quia ista respōsio videt reposita
per i. c. di. c. Legatur in l. xxiij. q.
ij. Idco dicit pōt. qd aut loquimur de li-
gatione et culpe. et tunc tñ super terrā. i. vi-
uos pōt pape ligare et soluerē. Aut bel-
ligatione pene: i. de defunctis etñ sol-
uerē pōt. Sed 2da hoc facit: qd hoc in nū-
la auctoritate inuenitur. quoniam et
fra. c. Legatur. supra allegat. Et pte

[illegible]

indulgentia nō prodest non subditis: q̄ illud verū est in ep̄is & alijs prelatis inferioribus, in quibus etiā requirit̄ potestas presidendi, nō quidē de essentia indulgentie fm̄ se: sed q̄ sit ordinata ut ecclesia, ne indulgentie vilescant si passim oibz ab hoibz concedi possent, & sic illud incoēueniens sequer̄ q̄ claus ecclesie cōtinerent̄, & sic penitentialia satisfactio enervaret̄ cōtra. c. Cū ex eo. de penit. & re. nō aut̄ loquitur de papa: q̄ in terra nō h̄z superiores. Et hoc innuit̄ in illo exta. alijs quā h̄is qui remittēt̄ subdites. pape aut̄ subfist omnes. ergo nō loquitur in papa. Et hoc vult Glo. Tā credi, qui dicit super illo verbo subdites. Per hoc pater q̄ nō loquit̄ de remissionibus que sunt a papa. Conclusio ergo est q̄ indulgentie cōcessa a papa extēdūt̄ ad alias purgatorij, sic hoc intendit. Intredere aut̄ videt̄ si expm̄it hoc in bulla. alias nō q̄ in p̄m̄ilegijis respiciendū est tenor verborū: vt in. c. j. pot̄. de p̄m̄ileg. Indulgentie aut̄ ep̄oꝝ nō p̄sunt non subditis: vt in. d. c. q̄ assit. & q̄ animae defunctorū non sunt subdite ipsi: idcirco non p̄sunt eis. Et hoc vult Innocen. in. d. c. q̄ assit. dices q̄ solius pape indulgentie valent defunctis fm̄ eū. p̄ test̄ tamē papa cōcedere ep̄is q̄ possint conferre: indulgentias etiā defunctis q̄ rationē iam dictā. Et sic cōcludo in hoc materia: saluo iudicio saniori. Illud aut̄ rē vltimo potest queri. Nunquid requirit̄ q̄ viuens explicat causam indulgentie in charitate ad hoc vt p̄sint indulgentia defunctis. Dicendū q̄ nō cū p̄beant nudum ministerij: sicut & de satisfactioe dictū est supra sermone proximo p̄te prima, cōclusionē tertie. Sic etiam nota in simili. b. Tho. in. iij. di. xlv. q. ij. ar. ij. q. i. Tertius articulus erat de indulgentiarū datore. Abi videndū est quē possit indulgentias dare. Circa quod nota quatuor conclusiones. prima est q̄ papa in hoc habet plenitudinē potestatis, sūmus penitentiar̄ dat centū dies. legatus potest dare in sua prouincia: indulgentias p̄ccnis de officio deleg. c. vt in Glo. Et idem nota. Glo. in. c. penul. de pe. & re. Ep̄os superiores, xl. dies cōt̄. In dedicatione autem ecclesie vñs annus: siue sit vnus siue plures: sed per annuifario nisi, xl. dies. de pe. & re. c. Cuz ep̄

De indulgentiis

eo. Abbas aut non potest dare indulgentias. extra de ex. pre. c. Accedentibus nec quicquam inferiores epis. Item archiepiscopus potest dare per totam suam provinciam indulgentias. de pen. 2 re. c. nostro. 2 c. 1. 2 vlt. lib. 1. Quicquid aut esset ab ecclesia premissus non posset dare indulgentias: quia indulgentie non prosunt nisi subditis. Extra eo. Quod aut premissus auctor non habet subditos saltem quo ad usum iurisdictionis. xxiii. q. 1. Audiuimus. Et not. Glo. xi. q. ii. Julianus.

¶ Secunda conclusio est quod quidam dicunt quod nullus potest dare indulgentias. nisi sit sacerdos quia nemo potest in remissione pene in foro penitentie nisi qui potest in remissione culpe: sed non sacerdos nihil potest in remissione culpe: ergo nec pene. Sed per indulgentiam remittit pena non pertinens ad forum contentiosum laicorum: quia cruce signatus licet sit absolutus ab omni pena. nihilominus suspenditur si peremerit vel etiam potest nec quo ad forum ecclesiasticum. Unde penitentie iniuncte in capitulo nostro non propter hoc relaxantur. 2 sic pertinent ad forum conscientie: ergo 2c. Sic tenet Host. vt refert Jo. and. in. c. Accedentibus. de exco. pre. vbi tenet Host. quod electus in episcopatu confirmatus 2 non consecratus si sacerdos non sit non potest dare indulgentias. cum create episcopi 2 sacerdotali ordine. Idem tenet Archidia. in. c. Romana de pen. 2 re. lib. 1. Glo. pet. ipse tamen tenet contrarium in summa. eo. si quis possit. vbi tenet primam opinionem: sicut scripsi in verbo de indulgentia. Sed dicendum ad hanc rationem. quod proprie loquendo de dimissione pene que est per remissionem liberales nullus habet potestatem: nisi qui etiam potest in remissionem culpe: sed ad solutionem pene vel in dando unde soluat. potest quilibet 2 ipsemet penitus qui se acquiescat soluendo: alius priuatus qui satisfaciat pro eo. Illa ergo remissio pene non presupponit in remittente potestatem remissionis culpe: sicut per de pal. Et concordat Tho. in. ii. quolibet. q. vlt. ad secundum articulum: ibi expresse dixit. quod etiam non sacerdos potest indulgentiam facere: si sit ei commissum: quia indulgentia non est sacramentalis. unde non sequitur ordinem: sed iurisdictionem sicut Tho. pro hoc facit textus in dicto. c. Quid

aut. de pe. 2 remis. Et predicta potest in ferri ad questionem. vtrum capitulum sede vacante possit dare indulgentias. Et Jo. an. in. c. Accedentibus. de exco. prela. videtur tenere quod non: sed dicat ipse quod quidam seruent contrarium: vt refert Archidia. de pe. 2 re. Romana. lib. 1. Et facit ad materiam quod not. in Cle. 1. de here. in Glo. Hec littera. pro hoc facit: quod dare litteras indulgentiarum est dignitatis episcopalis vt dicit textus in dicto. c. Accedentibus. de exco. prela. ergo non pertinet ad capitulum. Illa tamen questio pendet ex illo fundamento: vtrum indulgentia sequatur ordinem an iurisdictionem. Quia si dicimus quod sequitur iurisdictionem: sicut videtur tenore Tho. 2 pet. de palu. tit. c. capitulum potest litteras indulgentiarum dare: quia in his que sunt iurisdictionis capitulum vt videtur succedere loco episcopi. de maio. 2 obedi. c. Unico. lib. 1. Tertia conclusio est quod debet quidam: quod solus papa iure ordinario eas dat. 2 si episcopus aliquibus concedat illas de nunciat non dat: quia delegatus non potest subdelegare. Sed contra: quia summus penitentiarius dat auctoritate ordinaria centum dies de indulgentia: qui potest ordinarius in spiritualibus. Sicut delegatus dicitur ordinarius in temporalibus. Item delegatus a principe in his que sunt fidei non potest subdelegare: sicut episcopus committit predicatoribus dare indulgentias. ergo est ordinarius in hoc non delegatus. Item sicut per Bar. notat in. l. 1. Et quia. ff. de iur. om. iudici. Lex dat ordinariam iurisdictionem: sed a iure est quod episcopus det. xl. dies. ergo auctoritate ordinaria hec facit. Et hoc tenet pet. de palu. vbi supra. pro hoc etiam facit extra de exco. prela. c. Accedentibus quod dare litteras indulgentiarum est dignitatis episcopalis. Ideo non competit abbatibus. Ergo videtur quod episcopus habet a lege auctoritatem ordinariam indulgentias concedendi. Et sic idem quod prius.

¶ Explicit de peccatis in genere bis fratris Petri Hieremie ordinis predicatorum. Ad laudem dei 2 gloriose virginis 2c. Qui fuit panomita 2 scilicet filius conuentus Bononiensis.

¶ Impressum Lugduni. per honestum virum Johannem de Ungles. Impensis honesti viri Simonis Vincent.

Sanctuarium
Petri Hieremie

Tabula.

Sermones de sanctis p totū annū.

De sancto andrea aplo.	fo. ij.
Item de eodem.	fo. iij.
De sancto nicolao cōfessore.	fo. iij.
De scti. anna matre gloriose virginis.	fo. v.
Dei de natiuitate virginis.	fo. viij.
De sancta lucia.	fo. viij.
De scto thoma aplo.	fo. ix.
De scto stephano pthomar.	fo. xi.
Item de eodem.	fo. xij.
De scto iohāne euāgelista & apo.	fo. xij.
De scto innocēto.	fo. xv.
Item de eodem.	fo. xvij.
De scto thoma martyre.	fo. xvij.
De sancto siluastro cōfessore.	fo. xix.
De circūciōe dñi nostrici xpi.	fo. xxi.
De epiphania eiusdē.	fo. xxiij.
De sancto antonio abbate.	fo. xxv.
De scto fabiano & seba. mar.	fo. xxvi.
De scta agnete virg. & mar.	fo. xxvij.
De scto vincēto mar. iuuenū pa.	fo. xxx.
De cōuersione scti pauli apli.	fo. xxxi.
De purificatione virgi. gloriose.	fo. xxxiij.
De scto blasio martyre.	fo. xxxv.
De scta agatha virgi. & mar.	fo. xxxvij.
De trāsla. eiusdē vbi de pulchra de trāslatione sanctorū afferunt.	fo. xxxix.
De sancta eulalia martyre.	fo. xli.
De cathedra sancti petri.	fo. xliij.
De scto mathia aplo.	fo. xliij.
De scto thōa aqnaiz doc. incōpab.	fo. xliij.
Item de eodem.	fo. xliij.
De s. grego. papa ac ecclie doctore.	fo. li.
De scto benedicto abbate.	fo. liij.
De annūciatione bñe marie.	fo. liij.
Item de eodem.	fo. liij.
De s. ambro. ecclie doctore.	fo. liij.
De scto georgio mar. ac militi.	fo. lix.
De scto marco euāgelista.	fo. lxi.
De sancta cira virgine.	fo. lxij.
De scto petro mar. ordi. pcedi.	fo. lxvij.
Item de eodem.	fo. lxvij.
De s. philippo & iacobo aplis.	fo. lxxij.
De inuentione scti crucis.	fo. lxxv.
De sancta corona domini.	fo. lxxvi.
De s. iohāne euāg. ante por. la.	fo. lxxvij.
De s. barnaba discipulo dñi.	fo. lxxix.

Item de eodem

De natiuitate. s. iohānis bap.	fo. lxxxi.
De s. petro & paulo aplis.	fo. lxxxi.
Item de sancto petro.	fo. lxxxiij.
Item de s. paulo.	fo. lxxxiij.
De uisitatione virginis gloriose.	fo. lxxxiij.
De s. margarita virg. & mar.	fo. lxxxiij.
De s. maria magdalena.	fo. lxxxiij.
De scto iacobo aplo.	fo. lxxxiij.
De s. martha virgine.	fo. lxxxiij.
De vinculis. s. petri.	fo. lxxxiij.
De s. onico p'dicator & ielyto funda.	fo. lxxxiij.
Item de eodem.	fo. lxxxiij.
De trāslfiguratione & gloriose. sal.	fo. lxxxiij.
De scto laurēto mar.	fo. lxxxiij.
Item de eodem.	fo. lxxxiij.
De s. anna matre gloriose virgi.	fo. lxxxiij.
De s. bartholomeo aplo.	fo. lxxxiij.
De s. augustino p'ssio. ecclie doc.	fo. lxxxiij.
De decollatione. s. iohā. bap.	fo. lxxxiij.
De natiuitate gloriose vir.	fo. lxxxiij.
Item de s. septē. gaudys & v. q. dolozibus eiusdem.	fo. lxxxiij.
De exaltatione. s. crucis.	fo. lxxxiij.
De s. matheo euāgel. & aplo.	fo. lxxxiij.
De s. cosma & damiano mar.	fo. lxxxiij.
De s. michaele archāgelo.	fo. lxxxiij.
De s. hieronymo cōf. ecclie docto.	fo. lxxxiij.
De s. frāscisco p'sf. inclij. m. fun.	fo. lxxxiij.
De scto luca.	fo. lxxxiij.
Undecim militū virginū.	fo. lxxxiij.
De s. symone & iuda aplis.	fo. lxxxiij.
De omnibus sanctis.	fo. lxxxiij.
De cōmemoria. oim defunctorū.	fo. lxxxiij.
Item de eodem.	fo. lxxxiij.
De s. leonardo cōfessore.	fo. lxxxiij.
De s. martino cōfessore.	fo. lxxxiij.
De s. cecilia virgi. & martyre.	fo. lxxxiij.
De s. clemēte papa & mar.	fo. lxxxiij.
De s. catherina virgine & mar.	fo. lxxxiij.
De s. alberto cōfessore & di. car.	fo. lxxxiij.
De s. antonio de padua.	fo. lxxxiij.
De s. placido mar.	fo. lxxxiij.
De s. corpore chusti.	fo. lxxxiij.
Item de eodem.	fo. lxxxiij.
De s. iuliano cōfessore.	fo. lxxxiij.
Sermo de laudibus scientiarum p'ser tim theologie.	fo. lxxxiij.

f 3 A 3 S

Sermo de sancto Andrea apostolo.

Fo. ij.

In festo beati Andree apostoli.
Sermo. j.

Om̃is qui credit in illum non confundet. Ro. x. Et in epistola hodierna. Nota nōcō fundetur. i. confusio ne culpe mortalis in hac vita: neq; confusio ne pene eternalis post mortē. Et q; beatus Andreas credidit in deū: nō est cōfusus: animo est mirabiliter exaltatus in gloria. Ideo de eo erit sermo. Saluēt virgo & p'io intellectu verborū est notā dū q; fm cōmunē sniam theologorū p'sertim bea. Tho. xxiij. q. ij. ar. ij. Et magi stri sen. in. ij. li. di. xxiij. tres ponunt gradus vere credentie.

¶ Primus est credere deū.
¶ Secundus est credere in deū.
¶ Tertius est credere habet per scientiam intellectualem.

Secus p'auerentiā cordialē.
¶ Tertius p'obediētiā generalē.
Et iste tertius saluat animam. Et de hoc sequitur thema. p'supponit tamen p'uos duos. Primus ergo gradus est credere deum scilicet dominum creatorem totius vniuersi. Et iste articulus semp' fuit necessarius: & erit ab initio mundi vsq; ad finem. Ita q; nunq; potuit aliquis homo saluari sine ista notitia illud Heb. xi. Oportet accedentem ad deum credere: quia est q; in quirentibus se remuneratō sit. Et satis potest homo quilibet habens intellectum ex ratione naturali conijcere quod deus similis sit stultis. De quo dicitur in psalmo. Dicit insipiens in corde suo non est deus. Unde dicit sanctus Tho. ij. q. ij. ar. v. ad tertium articulum. Et prima parte. q. ij. arti. ad primum q; credere q; deus sit & q; deus sit vnus: non est p'prie articulus fidei. Ratio: quia demonstratiue probatur: nisi illi qui demonstrationem huius non caput Et in presenti duplici rōne manifeste p'batur deū esse.

¶ Prima ratio sumitur ex parte cause & effectus. Secunda ex parte motus & sensus. Vide de hoc Tho. parte. i. q. ij. arti. ij. p'io prima ratione nota similitudinē de illo qui intraret in aliquod magnum

& excellēs palatium bene ordinatum &c. Talis datus q; non videat dñm qui fieri fecit illud palatium: nō cognoscit magnāz potentiam illius & magnitudinem palatij. Cognoscet ecclia sapientiam & ordinē: & sine bonitate. Sic in p'opoli. Totus mundus est palatium dei. In celo sunt camere multę in quibus habitāt deus cu; hys suis. & electis suis. In domo patris mei manfides multę sunt. Subtus terrarū est carcer inferni. Nos vero sumus hic in stabulo cum bestijs. Baruc. O israel: q; magna est domus dei & ingens locus possessionis eius magnus & non habens finem: excelsus & immensus. Ex magnitudine ergo mundi possumus cognoscere magnā centiam & potentiam dei: ex ordine sapientiam suā ex cōseruatione vero bonitatem. Sap. xij. A magnitudine speciei & creature. cognoscibiliter potest horum creator videri. Patet prima ratio. Secunda ratio sumitur ex motu & sensu. Si enim dicerem fuisse credens q; in corpore meo sit anima. Responderetis q; sic. Et vnde cognoscitis hoc cū eā non videatis. Responderetis ex motu & sensu membrorū &c. Sic ex motu totius orbis & corporum celestium potestis cognoscere deū. Dic singulariter de motu solis: & lunę: & stellarū. Item de motu elementorū singulorū. Un ex hac rōne moti quidā antiqui p'prie dixerūt q; deus est anima mundi p'sertim Marcus varro: sicut refert Aug. in. vij. de ciuit. dei. Et Tho. etiā refert & reprobat. ij. q. ij. ar. i. Cum em̃ deus sit simplicissimus non imiscetur nec componitur cum aliqua tanq; formam cum materia quia deus non est pars essentie creaturarū. Quis creature oēs habeant essentiam a deo. Hęc rōne etiā ponit Auerroes in eneidis dicens.

¶ Principio celum & terra & omnia quę sunt in eis.
¶ Lucetq; globū lune ita q; affra. ¶ Spiritus intus alit: totamq; infusa per artus.
¶ Deus agit molē: & magno se corpore miscet.

Iste ergo modus vterq; cognoscēdi habetur p' sciētiā intellectuālē: q; & p' hanc si de cognouerit deū: vt in. xij. Adeta. Vñ Aplis. & s. Inuisibilis dei: creatura mūdi p' ea que facta sunt intellectuā cōspiciū

Sermo de sancto Andrea apostolo.

tur sempiterna quoque virtus et diuinitas ita ut sint inexcusabiles: quia cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt. sed sua in conspectu et obsequio. Et in scilicet. di. enim se esse sapi. nulla facit sunt. Nota quod apostolus reprehendit philosophos. Et dicit Aug. in exemplo cum alijs adorabant idola cum ipso. Patet primus gradus.

Secundus gradus credendi est credere deo. Et iste est melior. Credere autem deo idem est quod credere verbis eius. Vult enim credunt deum scilicet esse: sed non credunt deo. i. verbis eius. Sicut sunt omnes pagani et infideles qui credunt deum esse: sed non credunt deo. i. re christo vero deo et vero homini affirmati esse tres personas et vnā essentia in diuinitate et sic de alijs articulis fidei. Et non damnatur. Sed qui credit deum: deo: placet magis deo. Et ideo non ipsi habent mercedem suam. Legitur de Abrahā quod deus promisit ei dare filium cum esset senex. et propter antiquitatem ipse credidit. Vnde dicit scriptum. Credidit Abrahā deo: et reputatum est ei ad iusticiam. Gen. xv. Sic et nos debemus credere deo circa ea que sunt fidei: quibus intellectus noster et humana ratio non percipiat. Ideo Eccles. i. Qui timetis deum credite illi. Non dicit illi: et non euacuabitur merces vestra. Infideles credunt deum sed non deo. Et ideo euacuabitur merces eorum post vitam istam: quibus in hac vita abundent diuitijs alijs temporalibus bonis.

Tertius gradus est credere in deum. Quid autem sit credere in deum declarat Aug. ad super illud ad Ro. iij. Creden- ti in eum qui iustificat impijs. dicit glo. Aug. Quid est credere in deum. Credendo a- mar: credendo diligere: credendo in eum ire: eius membris incorporari. Hec ille. Igitur qui credit in deum facit opera bona et merita: quia talis credulitas: de sui ratione includit charitatem: et ex dictis Aug. patet. Ioh. dicit saluator. Qui credit in me opera. i. meritoria. que ego facio et ipse faciet. Ioh. xij. Igitur qui est in peccato mortali: licet credat deum: et credat deo. non tamen credit in deum: quia nec amat eum per charitatem nec ad ipsum vadit. Talis ergo existens in peccato mortali mentitur ei dicit. Credo in deum: si in deum illud dice- re in persona propria: secus si in persona eccle-

sie fidei ecclesie phitendo. Talis ergo gra- dus credendi est collatum eterne vite. Ioh. iij. Ois qui credit in ipsum non perat: sed ha- beat vitam eternam. Et hoc modo crediderunt apostoli in deum. Ioh. iij. Crediderunt in eum discipuli eius. Inter quos refulsit Andreas cum alijs apostolis credens in deum. Et quo ergo credere in deum est credendo in eum ire. ut supra dictum est. Videamus per quos passus bo- nus Andreas iuit ad deum ut eius exem- plis magnificis prouocemur. Nota quod per quattuor passus beatus Andreas iuit ad deum.

Primus est propterea obediencia.

Secundus est firma confidentia.

Tertius est largabundum uolencia.

Quartus est perfecta patientia.

Primus ergo passus fuit prompta obe- diencia. Et iste est effectus vere credentie alioquin fides sine operibus mortua est. Jac. ij. Nota hic quomodo petrus et andreas tribus vicibus fuerunt vocati a domino. Primo ad christi noticiam. Secundo ad christi familiaritatem. Tercio ad christi disciplinam. De prima vocati- one habetur Iohan. i. Dicit historiam. Et qua moraliter nota quod homo debet esse diligens non solum circa salutem suam: sed etiam circa salutem proximi: ut eos doceat ad vitam dei. consulendo obsecrando: cor- ripiendo et sic fecit andreas qui postquam agnouit christum adduxit petrum ad eum. Sic debet facere vir vxora et econuerso dominus seruis pater filiis: socius socio et. i. Cor. xij. Saluabit vir infidelis primum huiusmodi fidelem. Et saluabit mulier infidelis per virum fidelem. Ideo dicitur Apoc. vii. Sponsus et sponsa dicunt veni. et qui audit dicta veni.

De secunda vocatione legitur Luc. x. Dicit historiam. Et qua nota moraliter: quod magis profuit petrus ad capiendum pi- sces ex eo quod accommodauit nauiculam su- am christo petenti. quam ex labore suo: quia per totam noctem laborantes nihil cepe- runt. Sic in proposito. Et elemosynarum largitione ultra meritum vite eterne ma- gis augentur temporalia quam deficient et pauperes ex labore humano. Matthe. x. Ois qui reliquerit domum vel fratres aut sorores et. Centuplum accipiet. scilicet in hac vita prout ad lucra temporalia ut decia- rat Marcus. x. Et vita eterna possidebit. Item. ps. Junior fui etenim senex et non

Sermo de sancto Andrea apostolo

So. iij.

vidit iustum delectationem: nec semet eius que-rens panem: et die miseret et comodat et semen illius in benedictione erit.

De tertia vocatione legitur Mat. iij. et in euangelio hodierno. Et quo moraliter nota exemplum optimi obedientie. Et qua confundimur nos qui tota cre- bus modis vocamur a domino et tamen sumus rebelles sue voluntati et vocationi et surdi et. Vnde namque bonitas nihil de- contingitibus omittit ad nos vocandū et conuertendum ad semetipsum interius in spirando modo et tunc predicando: quod vox predicatoris vox dei est. Mat. x. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Itē Ioh. iij. Spiritus ubi vult spirat: et vocem eius audis et. Modo nimis et erroribus excitando. i. pithibus fame. guerra. infirmitatibus et. Et tamen sumus surdi obaudientes vocem dei. Vnde dicitur i homelia hodierna. Quā- ta nos est miracula videmus quot flagella- ta atque cruciatibus minarum asperitibus detremur. et tamen vocantem sequi cōtemimus. In celo iam sedet qui de conuersione nos ad- monet iam iugo fidei colla gentium subdit iam mundi gloria struit. Jam ruinas eius credentibus districti sui iudicii die pro- pinquare denūciat: et tamen supbia mens nostra non vult hoc sponte deferere. quod cotidie debet capere bonos et malos iustos et peccatores. Item celum empyreum non potest capere infideles sed cor nostrum de- bet capere illos: ut omnes diligat et. ps. Omnis consummationis vidi finem latum mandatum tuum nimis. Hanc habuit excellenter beatus Andreas sicut patet in conuersione Nicolai semis luxuriosi per quo quibus diebus ieiunauit. donec eius conuersionem a domino optinuit. Item patet in liberatione illius inueniens tēper et ac- cusati a matre libidinosa. Ioh. i. Illi episcopi deuoti sui temptati a diabolo in spe- cie mulieris. Sed hoc exemplum referua in fine sermonis.

Quartus passus est perfecta patientia que probat in iustis martyrijs: in quo manifeste apparuit quod solum patienter sed etiam libenter mortem amplectus est: quod non potuisset a fidelibus liberari. a mor- te nihilominus ab ipsa petebat. ut palmas sui martyrii non impediret. Deo gratias. Amen.

De beatissimo Andrea. Sermo. ij. A ij

nia dixit: ut sentit Chrysostomus. Et quo exemplo nota moraliter quod debemus co- fidere de diuina bonitate in omnibus fa- cis nostris et. Nota contra illos qui dis- fidunt de domino. Timent enim ubi non est timendum: sicut patet de eo qui vult ingredi religionem. Timent enim ne pos- sit perferre. Sic de voluntate parce- re inimico et. Sic de illis qui sunt auari ad elemosynas dandas quod procedit ex eo quia non confidunt de domino di- centes: Da pauperibus et habebis thesau- rum in celo. Mat. xix. Et ibidem subdit. Omnis qui reliquerit domum vel fratres et. Centuplum accipiet vitam eternam possidebitque cum verbis auarus non cre- dit: quia si crederet certe daret vnum p- centum scilicet consideret de instrumento facto per notarium de simili et. Ioh. confi- datio dñi ps. Qui confidit in dño sicut mons syon non commouebitur et.

Tertius passus est larga benivolentia: que dicitur larga quia debet extendi ad omnes homines mundi. Unde nota quod latius debet esse cor nostrum ad vi- ligendum. primum quod est celum empyreum ad continendum creaturas: quia celum em- pyreum non potest capere peccatores et malos Luc. x. Videbat sathanam sicut fulgur de celo cadentem. Sed cor nostrum debet capere bonos et malos iustos et pec- catores. Item celum empyreum non po- test capere infideles sed cor nostrum de- bet capere illos: ut omnes diligat et. ps. Omnis consummationis vidi finem latum mandatum tuum nimis. Hanc habuit excellenter beatus Andreas sicut patet in conuersione Nicolai semis luxuriosi per quo quibus diebus ieiunauit. donec eius conuersionem a domino optinuit. Item patet in liberatione illius inueniens tēper et ac- cusati a matre libidinosa. Ioh. i. Illi episcopi deuoti sui temptati a diabolo in spe- cie mulieris. Sed hoc exemplum referua in fine sermonis.

Quartus passus est perfecta patientia que probat in iustis martyrijs: in quo manifeste apparuit quod solum patienter sed etiam libenter mortem amplectus est: quod non potuisset a fidelibus liberari. a mor- te nihilominus ab ipsa petebat. ut palmas sui martyrii non impediret.

Deo gratias. Amen. Sermo. ij. A ij

In relictis rebus secuti sunt est Wat. iij. Vide infra in sermone beati Jacobi apostoli qui incipit sicut et iste. Pro introitu sermonis notandum quod sicut experimēto videmus quod aliqui tendere vult ad aliqd regnū ciuitatem vel castrū et ignorat viam semper nitatur inuenire societate alicuius ex pte viatoris peccati seu paiani cuius vestigia se quēs p viā rectā incedat. Sic fecit Tobias q volens accedere ad gabellum ppiū quā suū in Reges ciuitatē Medox merito parentum et sui inuenit socium bonus scz angelum Raphaelē q sanus illum duxit rediit ad ptem: sicut legitur Tob. v. et per totum. Modo ad propositū omnes nos tendere debemus ad regnū vite perennis siue ad acquisitionem summū boni quia: illa est finis noster vltim⁹ quā naturaliter desideramus. Nā vt dicit Boetius in. iij. de consolacione. In mētib⁹ hominū naturaliter viri boni est inferta cupiditas. Ad illā ergo totis affectib⁹ pergere debem⁹: q nō habemus hic ciuitatē manētē sed futurā inquirim⁹ p. b. vlti. Utiā in ignoramus et cum difficultate cognoscimus. Nam et experientia docet q omnes homines p vias diuersas incedūt. Quidā per viam diuitiarū in q bus putāt beatitudinē cōsistere. Quidā per vias honoz. Quidā voluptatū. Quidā per viam potentie et. Vide infra in sermone beati Francisci qui incipit Mihi absit gloriari et. In principio. Ideo dicit Boet. in. iij. de consolacione. Oīm mortalīū cura quā multipliciū studiorū labor excercet diuerso quidē calle pcedit: ad vnum tamē beatitudinis finem nitit peruenire. Cum ergo via hec sit tam nobis incerta et obsecuta: ad quē viatorem ibimus. Nunquid ad adam. Non quia in prima ieta iter errauit et. Nunquid ad moysen. Non quia ipse quandoqz errauit nec viam vite eterne nobis ostēdit sed accēdendoz temporaliz bonozum q in premiū virtutis pollicet. Nunquid ergo aliū ppham aut pfiacham. Non certe: q omnes quidem errauerūt insolitudine in aequo viā ciuitatis habitaculi non inuenerunt. esurientes et sitientes anima eorum in ipsis defecit. Unde nō ad celū sed ad infernum omnes descendebant p. Quis est homo qui viuet et non

videbit mortē et. aliam su. de ma. inferi. ps. Oēs ergo peccauerūt et egent gloria dei. iij. Quid ergo viator seu pedes qui nunqz viam errauit nec errare potest est christus qui verax est et viam dei in veritate docet. Wat. xij. Propter hoc em de celis descendit ad vterum virginis vt nos viam istam doceret: et si nos ipsū imitemur gloriā consequamur. Ezech. xij. Gloria magna est sequi dominum longitudo enim dierū assumetur ab eo. Petrus ergo andreas volētes vt pndē tissimi viri p viā rectā incedere vt ad finē optatū tādē puenire possent secuti sunt dñm. Et hoc est q dicit in themate. Ilii relictis rebus et. Sed notandū nobis est q dicit thema q ad hec vt sequi dñm expeditius possent sua reia reliquerunt. Ex quo datur nobis intelligi: quod si volumus dominum Iesum christum sequi etiam nostra reia relinquamus: qz alio tanqz cathenati ipsis reib⁹ et ligati ipsū se q nequaqz possemus. Sunt autē quattuor maxime reia que nos detinēt alligatos: que relinquere oportet. vto minimum sequi possum⁹ que etiā apostoli reliquerūt pferri Andreas. de q nobis hodie sermo est: sic et nos debem⁹ facere tāqz expediti vernaculi Abrahę. Gen. xxiij. Primum est rete proprie voluntatis: et illud relinquitur per propriam obedientiam. Secundum est rete carnalis voluptatis et hoc relinquitur p sanctam penitentiam. Tertium est rete humanalis fragilitatis et hoc relinquitur per firmā patientiam. Quartum est rete mundanalis cupiditatis et hoc relinquitur p piam subuentiam. Primum ergo rete et. Propria em voluntas est rete magnū p quod ligatur homo et trahitur ad infernū. Ser. Tolle propriam voluntatē et decrit infernus. Et vnde peccata omnia cōmittuntur: nōne a ppia voluntate. Vult enim homo voluntatē suam non deo subicere: sed sibi propriū referuare et hinc procedunt omnia peccata Ambro. xv. q. i. Non est q cuiqz viam ascribamur erumnaz nisi nostre voluntati. Nemo nostrum tenet ad culpam nisi p propriam voluntatē deserit et. Ad idē facit dictū Augu. xv. q. i. s. j. p. cū adco

voluntarium malum est: vt si non sit voluntarium desinat esse peccatum. Sic et in sermone non factus nisi propter propriam voluntatem. Unde Aug. xij. q. iij. Nabuchodonosor: Vasis ire nūqz deus redere interitum: nisi non voluntarium inueneretur homo habere peccatum. Unde bella. vnde furta. vnde homicidia. vnde adulteria. vnde destructiones religionū nisi ex propria voluntate. Wat. xv. de corde excunt cogitationes male: homicidia: adulteria et. Hoc ergo. Rete relinquendum est si velimus sequi xpm. Relinquimus aut per verā obedientiam. Ideo dicit ipse. Qui vult venire post me abneget semetipsum. et tol. cru. suam et sequatur me. Wat. xvj. Nota Et sequatur me. Nā ipse dicit Job. vi. Descendi de celo non vt faciam vobis: sed eius qui misit me. Nota duplicem voluntatem in christo fm q homo scilicet voluntas sensualis et voluntas rationis q dicit voluntas vt rō et Declara fm primā petebat a pte. pater si possibile est transcat a me calix ille. vt rō nō me voluntas sed tua fiat et. Hoc ergo rete be. Andreas reliquit. Nam vt dicit Greg. in homelia. Ad vnius iustionis voces petrus et Andreas relictis rebus secuti sunt redemptorem et cetera. Die quomodo tribus vicibus fuerunt a domino vocati: sicut dicit in legenda. De prima legi Joh. j. de seba Luc. v. De. iij. Wat. iij. et in euāgelio hodierno. In prima nota moraliter q sicut Andreas vocauit petrus: sic et nos Apoc. vlti. Qui audit dicat veni. Secundum rete est carnalis voluptatis et. Jam experientia docet q magnū rete sit hoc. Nam quasi oēs homines mudi hoc rete illaqueantur: ita vt dicere possem⁹ Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt et. Fortasse in tota hac ciuitate paucissimi sunt qui tali rete aliq nō fuerint alligati. Hoc rete ligauit fortē San. son. sanctū Danid sapientissimū Salomonē. De hoc rete complangens loqitur Abacuch di. Epādit sacenā suā et semp interficere gentes nō cessat Abacuc. j. Et nota q istud secundum rete carnalis voluptatis habet decem fila ex quibus cōponitur que sunt decem species luxurie: que sunt iste videlicet. primum fornicatio simplex inter solutū et solutā. Scdm

adulterium. Tertium stuprum. Quartū sacrilegium. Quintum incestus. Sextus raptus. Septimum mollicies. Octauus sodomia. Nonum immaturalitas seu turpitudine cum vtro extra vas debitum. Decimum bestialitas. Die vt expedit sed hoc rete relinquitur per sanctam penitentiam per ipsam enim in anima tubi corpus quod facit ipsum primum feruire et etiam eleuari ad celestia contemplanda q non timet hoc rete p. vnde frustra iacatur rete ante oculos pennatorum. Pennatu vocatur penitentes: qz duas alas assumunt per penitentiam orationis et abstinentie per quas volant per desideria sanctū relicta carnali mole. Ad probandum etiam quantum hoc rete preualeat. nota exemplum q legitur in legenda hodierna de matre illa que filium concupuit et cetera. Ubi etiam probatur excellētia castitatis beati Andree cuius merito fuit et luxuria finita et castitas liberata. Ideo Col. iij. Mortificate membra vestra que sunt super terram. Beatus Andreas volens christum seq reliquit etiam hoc rete. Nam credo nō faloz ipsum virginali munditia preclū fuisse: et quia sciebat non aliter hoc rete posse euadere nisi per penitentiam ideo mirabili penitētia se affligebat: due quā et merito cuius nō solum ipse euasit sed etiam alios fecit euadere. Nota exemplū de Nicolao sene inueterato in luxuria: sicut legitur in legenda. Cauemus ergo a consuetudine peccandi: que ita efficiat altera natura: q non finit hominē a peccato resiliere. nisi cum maxima vi et gra dei. iij. Si mutare pot ethyops pellam suam aut pardus varietates suas: ita et vos poteritis benefacere cum de diceritis malum. Tertium rete est humanalis fragilitatis et cetera. Hoc rete multos illaqueat sicut patet in petro q fragilitate quādam christum ser negauit. Sic et hodie multi timore mundano multa peccata committunt: sicut pferim. legiste qui ne displiceant magnatibus proferunt iniustas sentētiās. Sic et artific laborat in festiuis dieb⁹ vt seruāt nobilib⁹ vxor quoz pctā cōmittit per timorem viri et. Die vt expedit. Hoc ergo rete relinquitur p firmā patientiā: qz vt dicit Aug. in primo de ci. dei. et in decretis. xij. q. v.

tio. Debet em̄ prelatus postq̄ legitime
 est promotus virtualiter administrare:
 ad quam ministratiōe tria principaliter
 requiruntur que ponit apostolus. Ti-
 tum. ij. Abnegantes impietatē et secula-
 ria desideria: sobrie: et iuste et pie vira-
 mus in hoc seculo &c. Nota. Sobrie quo
 ad seculū quo ad subditos: pie quo ad
 deum. Sic nicolaus pontifex ordinatus
 quo ad se sobrie vixit: abstīnēs ab oi cō-
 tagio vitiorum. Nam eandem humilita-
 tē quam prius habuerat et mortis gra-
 uitatem in omnibus sectabatur: corpus
 ieiunio macerabat. mulieris cōsortio fugiebat. poterat ergo illud dicere cū apo-
 stolo. Castigo corpus meum et in serui-
 tutem redigo ne forte cum alijs predica-
 uerim ego ipse reprobus efficiar. j. cor. ix.
 ¶ Secundo vixit iuste quo ad subditos
 ipsius opera misericordie ministrando.
 Misericordia enī qua a puerilibus an-
 nis imbibebat in eo continue augebatur
 erat ergo misericors erga subditos tam
 circa opera misericordie corporalis q̄
 spiritualis. Nam aiebat egenos veste-
 bat nudos redimebat captiuos. collige-
 bat peregrinos &c. misericordie opera in
 digentibus exhibebat. Circa opera etiā
 misericordie spiritualis se diligentissi-
 me habebat instruendo ignorantes. con-
 sulendo dubitantes. corripiendo in de-
 tos consolabatur pusillanimos. vitia in p-
 dicationibus reprehendebat: iuxta illud
 Greg. in. xij. c. sui pastoralis est et decreti
 xlij. di. Sit rector discretus in silēio ne
 aut tacenda proferat aut proferenda re-
 ticeat. Nam sicut incauta locutio in er-
 rorem pertrahit: ita indiscretum silētiū
 eos qui erudiri poterant in errore de-
 linquit &c. Unde dicit in legenda q̄ erat
 efficax in loquendo. alacer in exortādo
 severus in corripiendo. sicut etiā iustus
 et in puniendo delinquentes: p̄ seue-
 ritatem misericordia temperaret: q̄ dicit
 ei. Greg. in moralibus: xii. decretis. xlv.
 di. Disciplina vel misericordia multū be-
 stituitur s̄yna sine altera tenetur. sed
 circa subditos in esse debet rectoribus &
 iuste cōsulens misericordia et pie scemēs
 disciplina &c. Eccl. vj. Noli esse nimis
 iustus. Item proverb. xxx. i. in decretis.
 iij. di. Demit. Qui nimis emigit elicit
 sanguinem. Atrās. q̄ est necessaria cū
 samaritanus infudit vinū et oleū saucia-

to: vt legitur. Luc. x. Tertio viri pie qui
ad decem quia sepius in oratione persi-
gilabat et deo i oibz deuotissime fuit. b.
¶ Septimus effectus est supernalis glo-
rie effectus que est vltimus et maximus gra-
tiae effectus et finis oim aliorum effectuum
vni: que datur omnibz sanctis. Et. i. b.
Darem eis coronam pro cinere olei can-
di pro luctu palis laudis pro spiritum
in humiliatione: luctu et merore. Sed p
cinere humilitatis habebunt sublimi-
tatem glorie: pro luctu habebunt iocun-
ditatem mentis pro merore habebunt
immortalitatem quam nobis concedit
et dignetur filius dei. Amen.

De beata anna. Uel de nativitate beate virginis.

Benedictus fructus verus
tuus. Luc. i. Verba proph-
etis tui dicta ab helisabab
ad dominum gloriosam. Se-
cunda ad populum apto pro-
pila ad beatam annam matrem virginis glo-
riose dicens. O beata anna. Benedictus
fructus tui. Mater ergo sermonis erit
de ea et filia eius: prius tamen ipsam vir-
ginem salutem dicetis. Huc mariae.
¶ Pro declaratione verborum et introdu-
ctione sermonis est notandum; qd licet
beata anna habuerit tres filias nomine
maria de tribus viris. i. beatam virginem
primam de Joachim, aliam mariam de
Cleophae tertiā mariā de Salome que
omnes fuerunt fructus vestrus sui: tamen
principalior et excellentior fructus verus
sui fuit virgo beata. Ratio est duplex
prima quia ex ipso matris habuit ne-
potes homines puros spiritus sanctos: s;
virginē mariā habuit nepotem deum
iunior dei. Nota. Genealogia ex virgine
iunior mariā habuit epm. Secunda ma-
riā habuit quatuor filios et alpheos;
Jacobum minorem et Joseph iustum Sa-
ronē et Thadeū. Tertia mariā habuit
os filios et sebodes; Jobānez apo-
lum et euangelistā; et Jacobū maio-
rem. Unde verus.

Ex Joachin Cleopha Salome tres
anna marias.
Quas habuit iunxit Joseph Alpheo
zebedeo.
Unius ex mater: hec quatuor illa duor.

¶ **Secundo** q^d benedictus fructus &c. patet prima rō. Secūda ratio: q^d ex alijs filiib⁹ suis nō accepit. Anna aliquis scitatem suā ex virgine maria sic q^d ex scificatione virginis gloriose q^d fuit facta i ytero scē Anne. cū ipa mater h⁹ginis psecuta est scitatis augmētū. Si enī ex voce saluta nomis virginis scificat⁹ est Johannis bapt⁹ in ytero matris: iuxta illd. Luc. i. ecce enī vt facta est vox salutatiois tuas in auribus meis: exultant in gaudio infans in ytero meo. Sicut scificat infans p verbū sacerdotis baptizātis & in limer lione aque: q^d accedit verbū ad elementū & fit sacramētum. I. q. i. Detrahe: q^d magis ergo scificatio bñe Anne augmētū est ex pñtia corporali virginis in ytero suo p nouē mēses. Et ex hoc soluitur q^d quōdā quare ecclia nō faciū scitum de Joachin pñt⁹ h⁹ginis sicut de bñe Anna. Et. Vide infra in alio smone eiusde in introitu q^d incipit. Habebit fructū ymi &c. Patet ergo ex pñctis q^d thema ad p positiū intelligitur de virgine maria q^d excellētissimū fuit benedict⁹ fructus ystris scē ane. Sed p latiori declaratione nō q^d ille fruct⁹ fuit multipharia multigmodus & temporibus benedictus.

¶ **Primo** fuit benedictus a deo patre: p eternalem pcedestinationem.

¶ **Secundo** fuit benedictus a patriarchis: p figuralem psignationem.

¶ **Tercio** fuit benedictus a prophetis p prophetalem pñdicationē.

¶ **Quarto** fuit benedictus a gentilibus p diuinalem reuelationem.

¶ **Quinto** fuit benedictus ab angelis: p pñsentialem exhibitiōem.

¶ **Sexto** fuit benedictus a spiritui scō: p spālem sanctificationem.

¶ **Septimo** fuit benedictus ab ecclesia: p lingualē solēnizationē.

¶ **Octavo** fuit benedictus a filio deiper carnalem assumptionē.

¶ **Et** incipimus istā diuisionē: a deo & finimus i deo: q^d ipse est alphas o. pñcipiū & finis: sicut dicit⁹ Apoc. i. Primi ergore. p huius declarationē notandū q^d ab eterno in pñsio trinitatis. q^d tuor fuerunt cōsilia celebrata. pñmū cōsiliū qualiter suprema ciuitas hierusalē edificaretur & a quibus ciuib⁹ habitaretur & fuit determinatū q^d crearent angeli a quibus t⁹ m⁹ a nobilissimis habuere

Quid uia bonitas offenderet bonitatem suam: quia bonum de sui natura est diffusum. Unde de his consilijs latius qd scripsi in parasceue in sermone qui incipit. Expedire uobis ec. parte prima.

¶ Scdm consilium fuit: quia enim deus p̄uidebat qd multis angelis peccaturis ciuitas illa pro magna parte futura esset desolata: fuit ergo in eodem consilio agitatuz quonā modo esset illa ciuitas reparanda: et fuit conclusum qd crearentur homines ad ordines angelicos assumendi. Sed quia de p̄uidit qd omnes homines essent in adam peccaturi et consequenter illius ciuitatis habitatio ne p̄uidendo ideo fuit tertium consilium in quo fuit questituz qualiter diminutio ni ciuitatis p̄ouideret. Ubi fuit discussum qd erat melius i iustis an. qd angelis lapsi redirentur: aut homines perditū: et fuit determinatum pro hominibz.

Ratio qd p̄uidit beata trinitas: qd angeli futuri erant obliuiscendi sed non homines. Et quia difficile erat uidere modum per quem posset conuenientius homines reparari: ideo fuit quartū consilium de modo reparatorium. Ubi fuit decretū a sanctissima trinitate debere creari quandam virginē dignissimā et omni grata plenā: de qua filius dei carnem assumeret: sic genus humanum redimeretur et. fuit ergo uirgo tunc benedicta ab eterno in mente diuina. De hoc habetur auctoritas mystica. Proverb. viij. Dominus possedit me in initio viarum suarum. Anteq̄ quicq̄ faceret a principio ab eterno ordinata sum. non dū erā abyssū: ego iam concepta eram. Nota. Dominus possedit me: scz in voluntate sua: ab initio viarum suarum. i. creaturā suam. Et potest intelligi fortasse initio. i. ante initium. Uel initio. i. in principio. i. ab eterno: sicut ibi. In principio erat uerbum. Uel dic. In principio. i. in filio dei qui est mens dei intellectus patris: qui intellectus est principium creaturārum suarū: quia in principio. i. in filio dei creatū deus celum et terram. Unde sequitur Ab eterno ordinata sum. i. in consistorio sanctissime trinitatis. non dū erā abyssū. i. creaturā ec. Et ego iam concepta eram. i. in mēte diuina. Item ad idē. Ecclī. xxiij. Ab initio et ante secula creata sum. Unde infra.

Sermo de beata Anna.

¶ Secundo fuit benedictus a patriarchis &c. primo quidem fuit prefignata in primis parentibus: quibus de reuelavit postquam peccauerunt per ex eorum posteritate deberet nasci virgo &c. Vide supra in sermone eiusdem virginis qui incipit. Ad id erat obsequium &c. In principio. Et adde. Quia enim dicitur deus ad serpentem. Inimicitias ponas inter te & mulierem & semen tuum & seminem illius. ipsa conteret caput tuum. Gen. iii. Caput diaboli potest dici. Alio modo superbia quod est caput. i. principium omnis peccati & ruine angelorum & hominum. Unde dicit Tobias filio suo. Superbia nuncius in tuo sensu in tuo verbo dominum permittas. In ipsa enim immixtum fuisse omni peccato. i. angelorum & hominum. Item Eccl. viii. In initio omnis peccati superbia. Item quod caput contriuit virgo per humilitatem suam: que maior fuit quam superbia luciferi. figura habetur etiam de Iudith que precidit caput Olophernis. i. diaboli qui interpretatur sedens in angustia. qui sedet ligatus in angustia eterne damnationis. Iudith. xiiij. Una mulier hebreica fecit confusione in domo nabuchodonosor: qui interpretatur infirmitas vel infirmus & signat diabolum qui est causa omnis infirmitatis spiritualis & corporalis. Sap. ii. Invidia diaboli mors introiit in orbem terrarum. Quamuis autem supra scriptura dixerit de capite serpente in singulare: tamen psalmista ponit plura capita in plurali dicens. Deus autem rex noster ante secula operatus est salutem in medio terre. Tu confirmasti in virtute tua mare contribulasti capita draconis. ps. lxxv. Nota in medio terre. i. in vtero virginis finis. Glo. qui dicitur terre nostre fecunditatis & humilitatis. ps. Veritas de terra orta est. Tu confirmasti in virtute tua mare. i. gentes contribulasti capita draconis. Capita ergo ista diaboli sunt septem finis qui septem sunt peccata mortalia. Dicit illa &c. primo ergo virgo contriuit caput diaboli. i. superbiam per suam humilitatem: que fuit in ea tanto maior quanto ipsa excellentior fuit enim honorata ab angelo qui ipsam reuerenter salutauit. A patre qui ipsam ab eterno elegit. A spiritu sancto qui eam sanctificauit. A filio qui eam impregnauit. A toto mundo qui eam beatam dixit. Tamen se humilians dicit. Quia

resperit humilitatem ancille sue. Sermo caput diaboli est auaritia. Hoc caput contriuit virgo beata per suam paupertatem. fuit enim pauper ante partum: quia nupta fuit pauperi sponso. Una paupere mundo & hospita in paupere domo. fuit pauper in partu: quia pro thalamo habuit stabulum pro lecto habuit presepe & fenem. pro damicellus bouem & asinam. fuit etiam pauper post partum: quia obtulit oblationem pauperum numerabat lumen per aciem & colu & nullum cum filio habuit domicilium. prouerb. xxi. Domus henderunt fulsum. Tertium caput est luxuria. Istud contriuit virgo maria per virtutem virginis tans que tanta fuit in ea: vt non solum in se relucere sed etiam in alijs. Quamuis enim pulchra esset. a nullo tamen potuit concupiscere: quia eius puritas corda inuentium penetrabat & morsu illatos extinguebat. Unde assimilatur floribus & odoribus vitis: qui fugat serpentes. Eccl. xxiij. Ego quasi vitis fructu sua odoris. Ipsa etiam fuit putricia virginum. Unde comparatur amigdalo que sicut inter ceteras arbores prima flores producit. Sic et ipsa inter mulieres prima flore virginum emittit. ps. Adducuntur regi virginces post eam. De ista amigdalo dicit Eccl. vii. floscebit amigdala in pinguitate locustarum: & dissipabitur capparitis. Tunc amigdalu floruit: quando virgo beata voti virginum emittit. Locusta vero. i. gentilitas instabilis & iniqua tunc gratia spiritus sancti spinguita fultre capparitis. i. populi iudeorum in dissipatione iuit. Capparitis est fructus spinosus super terram expansus: & significat populum iudeorum durum & rebellem & semper terrenum adherere. Quartum caput diaboli fuit inuidia. Hoc contriuit virgo per charitatem. Habuit enim charitatem ad omnes. i. ad omnes & ad amicos. propter quod dicit. Ego mater pulchre dilectionis. Eccl. xxiij. Hanc autem charitatem tantam habuit quod etiam in alios transfudit. Ut patet in Joh. i. bap. Luc. i. Ut facta esset salu. tu. in auxilium. exul. in gaudium infans in vtero meo. Quintum caput diaboli est gula. Hoc contriuit virgo per abstinentiam: quod possumus perit abstinentia enim est amica virginum. Sextum caput diaboli est iram. Hoc

De beata Anna

So. viij.

contriuit virgo per penitentiam: quam fortissimementent. Nota quod salutabat crucifixus tota filij &c. Septimum caput diaboli est auaritia. Hoc contriuit virgo per diligentiam. Nam vt ait Hieronymus. ad cromacium & Iuliodorum. Beata maria istam regulam sibi statuerat: vt de mane vsque ad tertiam orationem insisteret. A tertia vsque ad nonam operi vacaret. Anona vero ab oratione non recedebat donec angelus apertione non recedebat. Prouer. xxi. Considerant semitas domus sue: & panem ociosa non comedit. Patet ergo quod virgo beata confregit capita draconum. propterea homo fuit in figura virge propheta: vt dicit prima persequenti. Pic figuratur etiam in rubo Moyse. Item in virga Aaron. Vide infra. Tertio fuit benedictus a prophetis. fuit etiam multis prophetis sepius propheta. Vide infra in sermone de annuntiatione qui incipit. Ecce concipies in vtero. par. iij. Et adde Amicus propheta. Numeri. xxij. Quod sic dicitur Jacob: & c. surget virga de israel: & percutiet duces moab. Item ps. Descendet sicut pluuia in vellus: & sicut stil super aruam. Nota hic prophetia de vellere & de conis sicut legitur iudic. Unde Ber. super missus est: sic ait. Quid illius gedemnis significabat vellus quod vtiq; de carne possum sed sine vulnere carnis in area ponitur & nunc quidem lana: nunc vero area rore perfunditur: nisi carnem assumptam de carne virginis & absque detrimento virginum. Cui vniuersi dissilantibus oculis tanta se in fudit plenitudo diuinitatis vt oes acciperemus qui vix sine ipsa non alius quam terra arida sumus. Huic quod Sedemico facto propheta dicitur pulchre satis conuenire videtur: vbi legitur. Descendit sicut pluuia in vellus. Nam hoc quod sequitur: sicut stillicidia illi. super terram ideam intelligi datur quod per inuentam rorem madidam terram. Pluuiam nempe voluntariam quam deus here datat sue segregauit: placide puer absque strepitu operationis humane suo se quietissimo lapsu virginis dimisit in vtero. postmodum vero vbiq; terrarum diffusa est per ora predicatorum. non ita sicut pluuia in vellus: sed sicut stillicidia stil super terram cum quodam vtiq; strepitu verborum ac sonitu muneris aulorum. Si quidem recordate sunt nubes ille qui

portabant pluuiam preceptum sibi fuisse se cum mitteretur: quod dico vobis in te nebris dicite in lumine: quod in aure auditis predicare super tecta: quod et fecerunt. Et enim in omnem terram exiit sonus eorum & in fines orbis terre verba eorum. Item. Quarto fuit benedictus a gentilibus &c. Unde legitur in legenda nativitatis domini: quod Octavianus imperator vniuerso orbe diuini Romane subiugator: tamen natum placuit vt eum pro deo colere vellet. Prudens autem imperator se mortale inel liges immo italutis sibi nomen noluit usurpare. Ad illorum vero spontunam instantiam sybilla propheta aduocat. scire volens per eius oracula si in mundo maior eo alter nasceretur. Item sybilla fuit nartima sicut dicitur in cronica martiniana. Cum ergo in die nativitatis domini consiliu super hac re conuocasset sybilla in camera imperatoris oraculis insisteret in die media circulus aureus apparuit contra solem in medio arcu virgo pulcherrima puerum gestans in gremio. Tunc sibilla hoc Cesari ostendit. Cum autem imperator ad predicam visionem plurimum admiraretur: audiuit vocem dicentem. Hec est ara celi. Dixit sybilla. puer maior te est: ideo ipsum adora. Eadem ergo camera in honore sancte Marie dedicata est. Unde vsque hodie dicitur sancta maria ara celi. Intel ligens igitur imperator quod hic puer maior se erat ei thura obtulit: et deus de cetero vocari recusant. Et sic patet. Item ps. Ideo Greg. in primo moralium circa principium. Redemptor inquit noster sicut ad redemptionem iudeorum et gentium venit: ita se iudeorum & gentium prophetarum vocibus voluit vt per vtriusque populum predicaretur qui pro vtroque populo quandoque pateretur. hec ille. curo alienare hic quod aliqui dicunt. Virgilius presensisse aut prophetam carnatione filii dei. cum dixit. Jam redeunt virgo redeunt saturnia regna. Jam noua progenies celo demittitur alto. Item alibi alias scribit patrem loquentem ad filium. Nate mee vires mea magna posseta solus. Et alibi verba saluatoris in cruce. Talia stabat memorans: fixusq; manebat. Nam Hiero. In epistola ad paulinum ista dicitur dicens. Puerilia sunt hec & circulo

In festo beate Lucie.

laton. Iudo similia docere qd ignores. Et
Quinto fuit benedictus ab angelis. Et
Dicitur hystoria: quando angelus reuelavit
Joachim et sancte anime de virgine concipi-
enda et nascenda: habetur in legenda
natiuitatis beate virginis.

Sexto fuit benedictus a Spiritu sancto;
per sanctificationem specialem. fuit enim
in utero matris sanctificatus. Et hoc ostendit
exemplo ratione et auctoritate. Ex
plo quidem sicut de Hieremia et Jo. bap.
hoc asseritur: de quoru primo dicit Hier.
f. Ante qd exires de vulua sanctificaui
te. De secundo Jo dicit Luc. j. Spiritu scdo
replebis adhuc ex utero matris sue. Si
ergo de istis hoc asseritur. quoru vnus fuit
propheta christi alter precursor christi
multo fortius de ista credendum est qd fuit
mater xpi. Ratione etiam pbatur. Nullus
genu presulgidam in vase immundo col-
locaret: sic nec deus pater filiu suu in te-
ro marie posuisset: nisi mundus fuisset.
Dasi. Sanctus em ens in sanctis habi-
tat. Auctoritate vero probatur. ps. xlv.
fluminis impetus lificat ciuitate dei:
sanctificauit tabernaculum suum altissi-
mus. Vide supra in sermone de conceptio-
ne virginis. qui incipit. Mundum erant
abyssi per. v. et infra in sermone de conce-
ptione qui incipit. Ab initio et ante secula
creata sum et. in fine.

Septimo fuit benedictus ab ecclesia:
p singulari solennizatione. Dic qd de tri-
bus tm fuit festum de natiuitate: v3 de
xpo virgine et Jo. bap. et rationem quare
dic vt in legenda natiuitatis virginis. Vel
si loquaris de conceptione virginis: dic
qd hodie fit festum de conceptione. Et qd
uis habeat nomen de conceptione tamen
festu proprie est de sanctificatione. Quia
em hodie fuerit caro concepta et non aia
infusa sed post. lxxx. dices: vt dicit Glo.
Leui. xij. Sequitur qd hodie no fuit pro-
f. virgo maria concepta nec sanctifica-
ta. Denotatio no fit a materia s3a for-
ma. Sed qd sanctificationis hora nescitur:
ideo fit hodie festum de sanctificatione
qd dicitur de conceptione: quia tempus
conceptionis nobis notum est: sed non
sanctificationis cetero. Tho. in. iij. pte. q.
xv. art. ij. ad. ij. Et nota qd postea fuit
aia infusa fuit scificata. Vide infra in
festo conceptionis ser. qd incipit. Ab initio et
ante secula. et circa in fine sermonis.

Octauo fuit benedictus a filio dei per
carnalem assumptionem quia filius dei
sumens de ea carnem sanctificauit eam
augendo: sc3 sanctitatem quam pater ha-
bebat. Luc. j. Spiritus sanctus superue-
niet in ter virtus altissimi. i. filius dei ob
umbrabit tibi. corpus de se assumet.
Deo gratias. Amen.

In festo beate Lucie. Sermo primus.

Iberasti me domine de
perditione. Eccl. vii. Ho-
die in tota ecclesia fit festum
de beata Lucia. Sic qd erit
sermo. Saluatur virgo et.
Verbum istud intelligo in persona bea-
te Lucie que regnans in persona bea-
te tu liberaui me de perditione. Domi-
ne tu liberaui me de perditione. I. modo
inuenio in scriptura sacra: qd in hoc mun-
do sunt quinque perditiones hominum et
mulierum ex peccatis a quibus deus li-
berauit beatam Luciam.

Prima perditio est anime: et ista venit
ex peccato superbie.

Secunda perditio est corporis: et ista ve-
nit ex peccato luxurie.

Tertia perditio est temporis: et ista ve-
nit ex peccato accidie.

Quarta perditio est diuitiarum: et ista
venit ex peccato auaricie.

Quinta perditio est glorie: et ista venit
ex peccato inconstantie.

De qualibet fuit liberata a deo: bñ
Lucia. Et ideo ipsa non ingrata regra-
ciatur deo dices. Liberaui me dñe et.

Prima perditio et. Jam scitis qd ama-
tia rationalis habet hanc excellentiam
super animas iumentoru autum pisciu
et. qd habet rationem et intelligentiam.
Sed peccatum superbie facit perdere alia
qd aufert sibi ratione et discretionem et in-
telligentiam. Recte supbia est vt frencha
que facit ridere et camare infirmu cu sit
in pñcto mortis: vel sicut sententia ad
furcam: qd adfurcam dñat si tñt cōtra
do et ridendo et. hñl. iudicari talis ab
oibus. Secus si plāgendo. et hñl. iudicando
se peteret venia ab oibus et. Et hoc ve-
rum: nisi pro fide iusticia moreretur: sicut
legitur in beata Agatha. qd letiter et glo-
rianter ibat ad carcerem et quā ad epu-
las mutata. Bgonem suum dñs pñt
commendabat. Sic recte est de superbia
Certum est qd omnes vadimus ad mor-

In festo beate Lucie.

So. ix.

tem nobilis et ignobilis. diues et pauper
seruus et liber. vir et mulier. et sententia
dei. De qua Iheb. ix. Statutu est homi-
nibus semel moriet post hoc iudicium.
Oēs ducimur ad mortē cu currusē qua
driga solis: portata a quattuor tpbus
anm. ij. R. xij. Oēs morimur. et quasi a-
que delabimur super terrā que non re-
uertunt: ergo qñ supbus vadit ornatus
pomposus et. hñl. nñs pot iudicari et. qd
cantendo et ridēdo vadit ad mortem: cu
tamen deberet flere: qd gladiu mortis te-
net ad gullā. De ista pditōe dixit Tho-
bias filio. Supbiam uunq in tuo sensu
aut in tuo verbo dñari permittas. In ip-
sa. n. sumptu initiu oia pditio. Thobi-
iij. Utinā isto modo instrueretis filios
vestros et. Et nota Omnis perditio. i.
angeloru et hominu. Angeloru: qd postea
deus creauit angelos et. ppter hoc detrusus
est in infernu cu omnibus angelis fau-
toribz suis et. Vide infra in festo annū-
ciationis. et in festo Cecilie.
Secunda pditio fuit hominu. Deus. n.
ab initio creauit Adam et. Eua cu tanta
scientia qd dicitur doc. qd ex tñc no fuit ali-
quis phs nec doctor qui tm sciret. Sed
no cōtenti voluerūt scire vt deus bonuz
et malū: no expulsi fuerūt de paradiso: et
fuerūt dñati nisi penitētia iunisset eos
Ecce prima pditio de supbia angeloru
et hominu. Sed ab ista fuit liberata bea-
ta Lucia: qd intm se cōseruauit in humi-
litate: qd nunq superbiuit in mente sua
quā tūcūq haberet stimulos ad supbi-
endū. Nota qd tria sunt que cōter dant
superbiam mulieribz presertim puellis
Primu est pulchritudo corporis.
Secūm diuitie in ornamento.
Tertiu nobilitas generis.
Ista tria habuit Lucia: qd fuit pulcher-
rima: et tñ no superbiebat qd recipiebat
remediū orationis: et ieiunioru: propter
que videbatur discolorata et. Dices in-
fra se. O misera si ex pulchritudine mea
aliqs cadat. Nota hic moraliter contra
pulchritudinē mulieru que ex dono dei
offendunt deum superbiendo vel alios
scandalizando et. Scdm etiam facit su-
perbie mulieres qd licet sit mulier pul-
chra si tñ no sit ornata erit humilis. S3
quando simul cōcurrūt. O quantū infla-
tur. Sed beata Lucia quantūcūq esset

diues et posset ornari tamen humiliter
vestiebatur et. Tertiu etiam dat super-
biam mulieribus quando cogitant ego
sum nobilis et. Sed contra hoc beata
Lucia licet esset nobilis genere: tamen
plus apcedebat se habere patrem chri-
stum in baptismo: qd patrem carnalem
in conceptione. Dicebat enim infra se.
ego habeo duos patres et. Et quia chri-
stus pater meus humiliavit semetipsum
vsq ad mortē et. Phil. iij. et. S3 sic humi-
liabatur. Recte videt qd Dauid prophē-
tasset de eius humilitate dicens. In per-
sone beate Lucie. Ego autem cum mi-
hi molesti essēt: supple parētes vt orna-
rem me: induerab cilicio: cōtra ornamē-
tum corporis. Humiliabam in ieiunio
animam meā: cōtra pulchritudinē cor-
poris. Et oratio in sinu meo cōuertetur
cōtra nobilitatē generis. Ecce quomodo
fuit liberata a prima pditione. Ideo re-
gratians deo dicit. Liberaui me dñe et.
Secunda pditio et. Dicitur dñe per-
sone vna casta et altera luxuriosa: licet
sint eiusdē complexionis: tamē casta mul-
to magis viuet et. Rato qd luxuria con-
sumit corpus sicut ignis Job. ij. Ignis
est vsq ad perditionē vel cōsumationē
denotans et omnia eradicans germinat
Ideo quidam sanctus regatians deo
dicebat. Adiutor et protector factus es mi-
hi: et liberaui corpus meū a perditione
Eccl. ij. Ab hac perditione fuit liberata
beata Lucia Dicatur cum esset. xv. an-
norum pulchra corpore sed pulchrior in
anima cum esset desponsata et virgo qd
tamen hodie male seruatur. Tunc tps
mater sua infirmabatur et. Dic practice
sicut habetur in sermone magistri Vin-
centi de eodem festo qui incipit. Propo-
sui pro luce habere illā: pte. j. Mā primo
suauit matris: vt pro sanitate cōsequēda
iret ad sepulchru beate Agathe. cum
intraissent ecclesiā legebatur euāgeliū in
missa de muliere: que patiens fluxu san-
guinis per. xij. annos fuit a xpo curata si-
cut legitur. Mat. ix. Dic vt in legenda: et
quō apparuit sibi bñ Agatha et. et con-
tinuo sanata est mater. Tunc petijt ab
ea: vt virum carnalem sibi non nomina-
ret et. Vide in dicto sermone magistri
Vincenti parte. j.

Tertia perditio et. Deo dat nobis tē-
pus. Uni dat. x. annos alij. xx. et. v. et a cō-

In festo beati Thome apostoli.

ramus paradisi. Ipe enim aperuit nobis ianuam: restat ut ad eum vadamus. et. Virgilius. Stat sua cuiusque breue et irreparabile tempus. Omnisbus est vite: sed famam extendere factis.

Hoc opus hic labor est. Sed quid facit acidia. Facit hominem stare in vno loco. Immo peius facit redire retro. Et sic perditur tempus: quod est preciosissima rerum. Unde quidam poeta.

Damna fisco rerum: sed plus fisco damna dierum.

Quis rebus poterit succurrere: nemo diebus.

Nota quantum emeret vna anima dā nata vnam horam de tempore. Nota exemplum Crisaurij quod gregorius recitat in dialogo. Sic hodie multi in senectute et in infirmitate querunt tempus ad penitendum et disponendum de anima quod in iuuentute perdiderunt. Ideo dicit scriptura. Quodcumque potest manus tua facere insister operare: quia nec opus nec ratio. nec scientia: nec sapientia erit apud inferos: quo tu propterea. Eccl. ix. c. Nota similitudinem de seruo qui tota die laboraret: sed in sero nihil lucra afferret domino. Quomodo homo incipit habere vsum liberi arbitrij: tunc incipit ambulare ad deum. Modo dicit mihi: quomodo eras: iam sunt tot anni. O me miserum! Tunc eram parvus deuotus modo nihil vel sicut eram prius. Utinam non peior. Dic de quolibet statu scilicet de laico. de clerico. de religioso. qui bene incipit quandoque et deuote aliquod bonum opus: sed postea faciunt cursum anni. Nota similitudinem de navi. Si staret per plures menses in canellis: non iret. Sic vos omnes transiretamus: quia non habemus hic ciuitates manentes: sed futura inquirimus. Debe. ix. Malum ergo signum est. Quis non proficiat ambulando de bono in melius: quia in via dei non progredi retrogredi est: ut ait Bernardus. Contra istam perditionem. Istos non sumus subtractionis filij in perditionem: sed filij dei in acquisitionem anime. Debe. x. Ab hac perditione fuit liberata a deo beata Lucia: quia bene lucrata est tempus. Surgebat de nocte: faciebat multa bona opera. Dic practice. Ideo regradans deo dicit. Liberasi me domine. et.

Quarta perditio in diuitiis et pedit ex auaricia. Auari credunt amare: augere pecunias congregando: et hoc faciunt ad nos ipsos. Punitus est per gratiam in fustione. Sed per glorie collationem. Primo venit in baptismo. Ante enim per potestatem et in habitationem tantum ancilla sua: et tanquam fortis armatus cultus diens atrium suum. Luc. xi. Et inde est quod sacerdos non permittit baptizandum intrare in ecclesia: antequam exorcizetur: per quem exorcismum expellitur diabolus dicendo: ergo maledicte diabole exi ab eo. Expulso ergo diabolo: Christus per baptismum venit in animam et in habitat ibi: tanquam in domo sua. Auctoritas. Hic est qui venit per aquam et sanguinem. Iesus Christus: non in aqua solum: sed in aqua et sanguine. I. Joh. v. Nota in aqua et sanguine. Aqua scilicet baptismi: qui quidem baptismus quia non habet virtutem lauandi animam: a peccatis: nisi ex virtute sanguinis Christi etiam si totum mare effunderetur: quoniam nec matris monium: nec aliquod opus bonus esset meritorium sine merito sanguinis Christi. Ideo dicitur de martyribus Apoc. vii. q. Lauerunt stollas suas in sanguine agni et candidas fecerunt. Ideo subdit. Non in aqua solum: sed in aqua et sanguine. I. Christi. Ideo in signum huius de latere Christi in cruce dormientis exiit sanguis et aqua. Joh. xix. Et fuit vera aqua: non humor: flemens: sicut qui dem heretici mentitur. ut dicitur in e. In quadam de cele. mis. Augu. Que est ista vis aquae: ut corpus tangat et cor. abluat. I. q. i. Detrahe.

Quinta perditio. Hoc pedit et in constantia. Quando enim hoc incipit bene agere: si postea deficit: perdit gloriam. Dicitur similitudo de cursoribus ad brauium: ardentem incipientibus: qui propter spinas dimittit cursum: et alij peditet lucrantur. Ita accidit multis. Quot sunt religiosi: qui ardenter inceptum currere ad Christum: qui in capite cursus renet brauium et coronam dicens. Venite ad me omnes. Mat. xi. Sed caue de spinis. Spine sunt derisiones et persecutio: nec alie tentationes. et. quas mali faciunt de bonis. Contra istos dicit scriptura. Uel illis: qui perdidit sustinentiam: et qui derelinquit in vias rectas: et diuerterunt in vias prauas. Et quid facient cum inspicere ceperit dominus. Eccl. ii. Sed bis Lucia semper perseueravit in vita sancta usque ad coronam martyrii. Dicitur martyrii. Deo gratias. Amen.

In festo beati Thome apostoli. Sermo primus.

Iste dies octo iterum venit Iesus. Jo. xx. Et in euangelio hodierno. pro intellectu morali themat: duo videnda sunt. primo quod significat iterum venit Iesus. Secundo quid significat per octo dies post quos Iesus venit. primo erit per introductionem sermonis. Secundo pro profectu

In festo beati Thome apostoli

2.

hunc. Uel dic introitum sic pro declaratione thematis et introductione sermonis est notandum quod duplex est aduentus Christi ad nos ipsos. Primus est per gratiam in fustione. Sed per glorie collationem.

Primo venit in baptismo. Ante enim per potestatem et in habitationem tantum ancilla sua: et tanquam fortis armatus cultus diens atrium suum. Luc. xi. Et inde est quod sacerdos non permittit baptizandum intrare in ecclesia: antequam exorcizetur: per quem exorcismum expellitur diabolus dicendo: ergo maledicte diabole exi ab eo. Expulso ergo diabolo: Christus per baptismum venit in animam et in habitat ibi: tanquam in domo sua. Auctoritas. Hic est qui venit per aquam et sanguinem. Iesus Christus: non in aqua solum: sed in aqua et sanguine. I. Joh. v. Nota in aqua et sanguine. Aqua scilicet baptismi: qui quidem baptismus quia non habet virtutem lauandi animam: a peccatis: nisi ex virtute sanguinis Christi etiam si totum mare effunderetur: quoniam nec matris monium: nec aliquod opus bonus esset meritorium sine merito sanguinis Christi. Ideo dicitur de martyribus Apoc. vii. q. Lauerunt stollas suas in sanguine agni et candidas fecerunt. Ideo subdit. Non in aqua solum: sed in aqua et sanguine. I. Christi. Ideo in signum huius de latere Christi in cruce dormientis exiit sanguis et aqua. Joh. xix. Et fuit vera aqua: non humor: flemens: sicut qui dem heretici mentitur. ut dicitur in e. In quadam de cele. mis. Augu. Que est ista vis aquae: ut corpus tangat et cor. abluat. I. q. i. Detrahe.

Sed aduentus Christi spiritualis est per glorie collationem. I. in morte in qua venit Christus ad animam coronandam. De aduentu in morte dicit ipse dominus. Matth. xxiii. et Luc. xxi. Vigilate quia nescitis qua hora dominus ueniet. venturum sit. Et subdit similitudinem quare vigilare debemus dicens. Quoniam si sciret pater familias: quis hora fur venturus esset. Vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Ideo et vos esote parati: quia qua hora non putatis: filius hominis ueniet. Item de hoc aduentu dicit ipse dominus. Iohannis. xiii. Si abiero: et parauero vobis locum: ite-

rum venio et accipiam vos ad incipsum ut ubi ego sum: et vos scitis. Tunc ergo iterum venit Iesus ad nos. Et sic patet primum. Quantum ad secundum dico: quod per dies intelliguntur virtutes. Ratio quia dies lucet in se: et alij. Sic virtutes lucet in se: et alij per exempla. Ideo dicitur. Prover. iij. Iustus semita quasi lux splendens procedit: et crescit usque ad perfectum diem. Uia impiorum tenebris: nesciunt enim ubi corruant. His igitur: ita declaratis dicit thema loquens de Thoma Apostolo quod Iesus venit ad eum: scilicet coronandum iterum post octo dies. primo enim venerat Christus ad Thomam per gratiam infusione: quando baptizatus fuit: quod omnes apostoli fuerunt baptizati a Christo ut dicit Augu. per illud verbum domini. Qui locutus est non indiget: nisi ut pedes lauet ut refert Gratianus in decretis. de cons. di. iij. Quando. In morte ergo venit iterum ad eum per glorie collationem. Sed notandum quod non statim venit ad eum: sed post octo dies. I. post octo virtutes: in quibus se mirabiliter exercuit et sunt octo videli cet.

Prima est fides clara. Secunda est spes vera. Tertia est charitas perfecta. Quarta est prompta obedientia. Quinta est recta iusticia. Sexta est pura temperantia. Septima est alta prudentia. Octava est firma constantia.

Post istos octo dies venit iterum Christus ad eum coronandum. Primus ergo dies i. virtus est fides clara. Nota Clara duplex est enim: scilicet obscura que tegitur in corde: sed non manifestat opere nec ore: et ista non illuminat hominem lumine gratie. Contra quod dicit. Math. v. Nemo accendit lucernam et ponit eam sub modio. et. Alia fides est clara. quod scilicet exterius manifestatur ore et opere. et hec est necessaria ad salutem. Ro. x. Si confitearis in ore tuo: dominum Iesum Christum: et in corde tuo credideris quod deus illi excitauit a mortuis: saluus eris. Corde enim creditur ad salutem. Confessio: et in ore. Ego autem humilissimus sum nimis: sed in opere. Hic ergo fide habuit beatus Thomas: quod per in eo quod dixit. Dominus meus deus meus. quod ait

In festo beati Thome apostoli.

hec fides eius fuerit clara et excellens: patet ex quatuor. Primo quia dominus eius fidem approbavit: cum dixit Quia vidisti Thoma: credidisti. Aliud quidem vidit et alius credidit. Thomam vidit et deum credidit et confessus est. Secundo quia ex eo quod finem Thoma, magos baptizavit. Ex quo patet quantam in fide ex eo lantia habuit qui primitias fidei gentium baptizare promeruit. Tertio patet ex eo quod in ciuitate sua. Edysaybi corpe suum quiescit: nulli heretici vel infidelem viuere permittit. Quarto patet ex eo quod ecclesia que errare non potest. xxiij q. i. A recta suam fidem imitari petit in oratione hodierna ubi sic dicitur: Da nobis quod dicit beatus Apollonius. Thome solentibus gloriari ut eius semper et patrocini subleuemur. et fidem congrua deuotione sectemur.

¶ Secundus dies dicitur spes vera: quia est duplex spes equivoce tamen. Spes falsa est in peccatoribus: qui cum semper in peccatis perseuerent sperant, tamen sequi vitam eternam. asserentes ex hoc facto iniuncti dei si ipsos pro demerito peccatorum coronaret. Contra hoc dicit. Sap. iij. Infelix vacua est spes illorum et labor sine fructu: et inutilia opera eorum. Item prou. x. Spes impiorum peribit. Vera ergo spes est bonorum timentium dei: qui dicunt. Quia tu es deus spes mea et. Et hic fuit in beato Thoma. Istud patet ex eo verbo quod dixit respondendo ad dominum: qui postquam dixerat. Quo ego uos de scitis et uiam scitis: respondit Tho. ex desiderio et spe firma consequendi finem ultimi qui est beatitudo. Domine nescimus quo uado. Et quod possumus uiam scire. Jo. xxiij. Ex quibus uerbis non solum relucet nobis spes Thome: sed etiam humilitas quam concessus est et. Vide supra in alio sermone eiusdem sancti Uincetij qui incipit Thomas unus de. xij. et. parte. ij.

¶ Tertius dies est perfecta charitas. Perfecta charitas dicitur quia hoc est paratus subire mortem pro deo et ueritatem. Ratio quia tunc unus quod dicitur perfectum quia attingit ad ultimum gradum sui. Ultimus autem gradus charitatis est mori pro deo: iuxta illud Jo. xv. Maiorem charitatem nemo habet: ut animam suam ponat quis pro amicis suis. ergo et. Nota gradum duodecimum charitatis sicut dixi su-

pra in alio sermone parte. i. Hoc autem manifeste patet in illo uerbo quod dixit. Eamus et nos et moriamur cum illo. Jo. xij. Non dixit fugiamus cum eo: quia ipse mortem non fugiebat. Nec dixit. i. expectemus eum: quia ipse mortem non expectabat: sponte ad mortem ibat. Ita. iij. Oblatus est: quia ipse uoluit. Nec dixit tertio. eamus uos: sed eamus nos: quia subiugit esse se cuius in aduersis: quod fuerat in prosperis. Ista est uera amicitia. Legitur de Cefare quod nunquam dicebat militibus ire illud: sed uenite. Dicebat enim quod labor eius diuisus: minor uideatur esse militibus. Nec dixit. iij. moriamur ante eum: quia hoc nullus fuisset utilitatis: cum ianus non esset aperta. Non dixit. v. moriamur post eum: quia uiuere post christum non reputabat uitam: sed mortem: sed dixit. Cuius. Sacrat enim quod beatus esse ille qui cum eo moreretur: sicut patet in latrone.

¶ Quartus dies in obedientia prompta. Obediuit christo totaliter velociter: et perseueranter. Totaliter enim: quia de se nihil retinuit. Licet enim prius dixerit. Vnde quo uis mitte me preterquam ad inuestigandum postea corripit dicens. Dominus meus es tu et ego seruus tuus: fiat uoluntas tua. In hoc autem imitatus est magistrum suum: qui ait Mat. xxvj. Pater si possibile est: transseat a me calix iste. Uerum tamen non mea uoluntas: sed tua fiat. Secundo obediuit velociter quia mox in Indiam est profectus. Ber. Uerus obediens mandatum non procrastinat: sed parat aures auditui. pedes itinere. manus operi. et se totum intra colligit: ut mandatum peragat imperantis. Tertio obediuit perseueranter: quia usque ad mortem: ut patebit infra in ultima parte sermonis. exeplo christi. De quo dicitur phil. ij. factus est obediens usque ad mortem et.

¶ Quintus dies est recta iudicia. Recta dicitur: quando boni zelo sit iustitia: et non luore vindicte: alias peccatus esset mortale: etiam si alias iusticia fieret. ut probatur. xxiij. q. iij. Ea uindicta. Et. q. v. c. Miles. Et. c. Quia minister. Ipe ex quo iustitia fuit in beato Thoma. quod patet in eo: quod quasi vicarius dei spiritu sancto inspiratus zelo iusticie protulit sententiam contra illum: qui cum peccasset et. Quod credendum est ipsum fecisset tanquam dei minister. sicut et Moyses

De beato Stephano prothomario.

fo. xi.

fecit sicut dicitur Ego. ij. Et in decretis. xxiij. q. iij. Non iherosolima. Sic et ipse fecit contra quinquagenarios. iij. q. i. Eli sens contra pueros eum deridentes et illudentes. iij. q. iij. Uel die historiam et. Ubi notandum est: quod eo quod dicitur. q. Tho. imprecatus est malis illi qui dedit sibi alapam: quod hoc non fuit uerum finem Aug. Uel die: quod hoc fecit ex zelo iusticie: sicut legitur. iij. Reg. i. Sic et Eli sens contra pueros. iij. Reg. iij. Dauid sepe imprecatur contra peccatores malum dicens. Conuertatur peccatores in infernum omnes gentes: qui obliuiscuntur deum. Item alibi. Veniat mors super illos: et descendat in infernum uiuentes et. Uel die quod dicitur Thobias non pro modo dum imprecatur sed per modum premonitionis prophetam illud quod futurum erat: sicut Job male dixit diei suo denudando id quod erat Job. iij.

¶ Sextus dies est pura temperantia que presertim in duobus actibus exercetur. Vt primo in abstinendo a comestilibus. Secundo a ueneriis. De primo patet ex istis in mensa coniuij regalis non comedebat et. De secundo quia castitas sua tantum excellens fuit: quod etiam alios odore mirifico attrahebat. Unde sue merito castitatis sponsus et sponsa fecerunt uoti uirginitatis dic historiam.

¶ Septimus dies est alta prudentia. Prudentia est duplex. scilicet infima siue bassa et hec versatur circa terrena. et est falsa. Si autem est prudentia auari ad pecuniam congreganda luxuriosi ad voluptates. superbi ad honores. Contra hanc dicitur. perdam sapientiam sapientis et prudentiam prudentis reprobo. i. Cor. i. Prudentia est alta dicitur illa que uersatur erga celestia capescenda que excellenter fuit in beato Thoma: sicut patet in optimo modo que adinuenerit ad palatium edificandum in in celo et. Dic historiam.

¶ Octauus dies est constantia. Ipe accepit beatium uite eterne: quia non qui incepit sed qui perseuerauerit: saluus erit Mat. xij. Et. xxiij. Ber. Inter ceteros uirtutes sola perseuerantia coronatur que habetur per firmam constantiam: per quam homo ita firmatur in dei seruitio ut potius mortem pati uelit quam consentire peccato. Iam habuit beatus Thomas

dic eius martyrium. Post istos ergo octo dies iterum uenit ad eum Iesus et ipsum ad gloriam exaltauit. Ad quam nos etiam dignetur ipse perducere qui pro nobis dignatus est de uirgine nasci et in cruce mori. Deo gratias. Amen.

De beato Stephano prothomartire. Sermo vnus.

Disputares cum Stephano non potest resistere sapientie et spi. que loquebatur Act. vi. inter cetera promissiones quas christus fecit discipulis: singulariter fuit illa. Ego dabo uobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes adfarij vestri Luc. xxi. Os. i. eloquentiam in ore. Ratio huius promissionis fuit: quia christus uolebat eos mittere per mundum. ubi habebant disputare contra philosophos et scientificos. Ipse autem apostoli erat piscator et rudis et. Ideo fuit necessaria et. Ipe promissio fuit completa in omnibus discipulis sed singulariter in Stephanum ut dicit thema. Disputantes et. secundum uerba thematis mortui in beato Stephano duo singularia scilicet post.

Ex parte iudeorum pugna rigorosa: disputans cum stephano.

Ex parte christi victoria malauigiosa: et non poterant resistere.

¶ Quantum ad primum: bellum rigorosum esset si contra unum multi pugnaret diuersis armorum generibus in circuitu et. sic multi pugnabant contra Stephanum de fide catholica. Venerunt enim contra eum rabini de quinq. studiis generalibus scilicet de quinq. signagiosis disputantes cum eo. Dixit tertio. Surrexerunt autem quidam et. Act. vi. Synagoga idem est quod congregatio doctorum et rabini et. Questio est hic quare magis et potius insurrexerunt contra Stephanum quam contra apostolos et contra discipulos christi. qui tunc erant hierusalem. R. quia aliquid singularitatis erat in predicatione Stephani plusquam in aliis in conuertendo gentes. Hoc dixit tertio Stephanus plenus gratia et fortitudine faciebat signa et prodigia magna in id.

De beato stephano prothomar.

populo Act. vi. Nota gratia. s. illa de qua Dñs. Diffusa est gratia in labijs. ps. xliij. Scds nota fortitudine fortis fur ptra luxuriam quia fuit castissimus unde propter castitatem suā fuit prepositus mulieribus: vt dicit Act. vi. z. vij. Dic hystoria: ecū toto hoc Stephanus nō dimittit penitentiā. Itē faciebat p. digia. i. p. uol a digno que sunt illa que nullo posse creature possunt fieri vt fuisse mortuos illunsiare cecos et. Itē Signa: signa sunt que pnt fieri per naturā sed nō illo modo: vt curare infirmos tates sed. sed non conuertebantur. Unde quinqs synagoge insurreperūt ptra beata Stephanū: ecce bataglia rigorosa. Et patet pmiū.

Quantum ad secundū et. Nota quo modo beatus Stephanus predicabat de materia aduentus xpi dicens: q. cecus erat qui hoc clare nō cognoscebat. et allegabat illud verbū Jacob. Nō auferetur septrum de iuda et dux de se. eius donec ve. qui. mir. est et ipse erit expectatio gentiū. Scñ. xliij. Declara et. Item illud de hebdomadib⁹ Danielis q. sunt. xliij. anni qui iam erant completi. Cōtra hoc in surrexerunt synagoga Libertinorū. volēs confundere beatum Stephanū allegant illud Esa. xi. Egredietur virga de radice iesse et. et sequit ponendo signa aduentus christi. Habituabit lupus cum agno: et pardus cum hēdo accubabit. vt tulus et leo et ouis simul morabuntur: et puer paruulus minabit eos. vitulus et fās pascentur. simul requiescēt catuli corum. et leo quasi bos cōdet pascas. Cū ergo ista signa non sint ppleta ergo stephane reuoca quod dixit. Respondit beatus Stephanus q. signa sunt completa sed. loquitur figuratiue de hominib⁹. nōmine bestiarū: sicut Jacob alit⁹ dicitur dices. Catulus leonis iuda p. i. asin⁹ fortis. neptalim ceru⁹ emi sus. beniamin lupus rapax. Scñ. xliij. Catulus leonis iuda: iuda dicitur leo quia sicut leo dominabitur bestijs sic Dauid quid fuit de tribu iuda debebat dominari et. Sic ergo loquitur Esaías. Lupus rapax fuit Mattheus. propter furas: vt dicit Beda. Agnus fuit Ioh. euangelista qui simul habitabāt. pard⁹ diuersorū colorū fuit Nicodemus. hēdo petrus apostolus qui simul habita-

bant. Titulus de quo ftebat principale sacrificiū: significat corpus xpi. Quis sim plet aiam xpi. Leo diuinitates. puer paruus. i. xpus nouiter natus minab⁹ eos. quia caro anima et diuinitas fuerunt in xpo. Et q. Esa. loquatur de hominibus patet cum sequitur in textu. Non nocentur et nō occident in vniuerso mōte sancto meo quia repleta est terra scientia xpi et. Esaias. xi. Et sic habuit victoriam.

Secundo surrexit cōtra eum synagoga Cyrenensium: quia Stephanus predicabat christi diuinitatē dicens: q. sicut deus olim assumpsit formam ignis cū daret legē iudeis: vt patet Exo. xix. Et. rre propter q. vocabatur ignis. Domin⁹ deus tuus ignis consumens est. Deut. i. iij. Sic hodie deus assumpsit formā ignis nam que est melior q. forma ignis. et iō illā dimisit sed nō istam. Itē si xps non esset de⁹ etiā seipsum saluare nō posset et. Cū illi cōtra Stephanū arguēbāt allegans textū. ps. lxxx. Israel si audieris me nō erit in te deus recēs et. Rndit Stephanus q. xps nō est recēs sed etern⁹ deus factus est homo: recēs sicut filius regis fieret d. nōno miles et. et fieret.

Tertio insurrexerūt cōtra eū illi de synagoga Alexandrinorū. Dñem Stephanus predicaret trinitatē personarū adducēs similitudinē de sole vel igne et. et sicut radius solis venit in hūc mōdum non relinquens solem sic filius et. Iō ps. lxxxj. In sole posuit de⁹ tabernaculum suum. i. similitudinē suam. Tunc dixerūt. Cōtra Deut. vi. Audi isrl. dñs de⁹ tuus de⁹ vn⁹ est. Rndit Stephan⁹. Deus vn⁹ est in essentia: s. in personis trinus. Et hic v. i. auctoritate allata. vbi ponitur tria noia. Dñs. i. pater. De⁹. i. filius tuus. De⁹. i. spirit⁹ sanct⁹. Et in principio Biblic. In principio creauit alyon in plurali: vbi ostenditur plūras personarum.

Quarto cum Stephan⁹ predicaret de sacramento eucharistie: adducens rationem quia sicut per fructum diaboli m. duxit totum malū in mundo: si deus p. fructus virginis voluit afferre omne bonū mundo. De quo. Benedictus fructus ventris tui. Ideo xps Ioh. vi. hic est panis qui de celo descendit: qui manducat hunc panem viuet in eternum Ioh. vi. Tunc surrexit synagoga Cilicianorum dicens cum furia. Vos predistis nullā

De beato Stephano prothomar.

Fo. xij.

tias quia panis nō ē adorandus. Deut. vi. Dñm deū tuū adorabis: et illi soli seruies. Rndit Stephanus q. sicut olim deus adorabatur in archa nūqd illud li. gñū adorabatur sed deus in figura arche sic hodie de⁹ adoratur in hostia. non ipsa hostia.

Quinto cū Stephan⁹ pdicaret q. lex moysi cessabat et erat dimittenda quā tū ad ceremonialia et iudicialia: nō aut quā ad moralia: licet esset bona p. illo tpe adducēt similitudinē de formatione hominis Scñ. ij. Formauit igit de⁹ hoīem et. bonū fuit corpus sed melior aia sed optimus hō perfectior aia lex moysi bona erat tunc tanq. corpus: q. terrena tota erat nec p. mittebat celestia: sed melior est lex euāgelica et. tanq. perfecta que nō permittit terrena. immo dicit q. despiciat. sed permittit celestia. vñ prima lex fuit lex puerorū et. Tunc surrexit cōtra eū illi de synagoga Asianorū dicens. Cōtra et nūquid dicit Dauid s. fides omnia m. data eius cōfirmata in seculum seculi. Respondit Stephanus immo hic auctoritas dicit cōtra vos: dñ dicit. In seculum seculi. pmiū seculum fuit et quo iudei fuerūt in terra pmissio nis et durauit vsq. ad trāsmigrationem. Secundo seculum a trāsmigratione vsq. ad christum. De hic Dauid. Redemptio nē misit dominus populo suo. mandauit in eternum testamentum suum. hic potes ponere similitudinē de testamento qui cōdidit diu. testamenta successiue quorū secundum derogat primo. Unde Innocentium tertium. in cap. Cum marthe de celeb. mis. Cum ergo non possent eum superare venerunt ad manus. Accusauerunt ergo eum coram iudicibus etiā obstinate: et habuerunt tres falsos testes accusantes eum de blasphemā. in deum in moysen. et in legem. Sed dum beatus Stephanus excusaret se faciens magnum sermonē qui legitur. Act. viij. facta est facies. et sicut angeli. Et illi stridebant dentibus in eum. Videns autem Stephanus q. nec excusatio eius nec predicatio proficiat. Icepit eos redarguere et. narra breuiter eius martirium. Amen.

Item de eodem beato Stephano. Sermo. ij.

Stephanus plenus gratia

Act. vi. z. in epistola hodierna. pro declaratione thematibus et introductione materie: notandum q. questio sit a facris theologis vtrū hō possit esse certus se habere gratiam dei. pro cuius euidencia nota q. duplex est gratia dei q. theologo ponunt. prima est gratia gratis data. Secunda est gratia gratum faciens. Gratia gratis data: est donum dei data ali cui supra facultatē non quide ad salutē suam sed alio tpe: sicut est scientia: pphia gratia miraculorū et. hmo. De quibus apłs ait. Unicusq. aut dā manifestat. nō sps. i. gratia per quā patet ad vtilitatem. Glo. illoz. sicut est scientia: per spiritum datur sermo sapientie. alij autē sermo scientie s. in eundē spm. Alteri fides in eodem spiritu. Alij gratia sanita tū in vno spiritu. Alij operatio virtutū. Alij pphia. Alij discetio spiritus. Alij genera linguarū. Alij interpretatio sermonū. i. Cor. xij. Et sic sunt nouem spēs huius gratie gratis date quas hic enue erat apl⁹. patet prima gratia. Gra. nō gratū faciens est donū dei. Et diffinitur sic gratia est nitor aie sanctum reconciliās amorē que dā principaliter ad vtilitatem salutem habentis per quā efficit homo capax et dign⁹ glia vite eterne. Et ista gra est incōparabiliter excellentior prima. Un. i. Cor. xij. Postq. apłs enue rauerit donaj. pertinētia ad gratias gratis dataz subdit. Adhuc excellentior viam vobis demonstrō. Et ostendā viā illā subdit statim in. xij. c. Loquēs de charitate q. aut est idem q. gratia gratū facēs aut eidē gratie immediate vinita. Et hoc probat videlicet q. hec gratia sit excellentior prima. quia prima gratia sine scda nihil valet. i. habēti. sibi Un. dicit. lin quis hoīm loquar et angelorū et. ritatē aut nō habuero fact⁹ suz velut es sonās aut cymbalū timēs. Et si habuero pphetiam et nouerim miseria omnia. et omnē scientiam. et habuero omnem fidem ita vt montes trāsseram. charitatez aut nō habuero nihil sum. i. Corinthi. xij. Unde ex hoc habet q. nulla gratia gratis data. pdest homini habenti: nisi sit informata charitate et gratia scda. Un. Balsam fuit ppheta sed malus hō: q. habuit primā gratiā gratis datā sine scda. i.

gratia gratia faciente. De quo habetur
Mat. xxi. xxiij. xxiij. Sic et multi fecerunt
miracula qui tamen sunt dñati. Sic et
Saul fuit ppheta. 1. Reg. x. et Saul
inter prophetas et in dñatus est. Sic et
Cayphas prophetauit cū esset pontifex
anti illius Jo. xi. Et tamē nōdū fuit pro-
pheta Cayphas: q̄ nō intellexit verbū
pphetici: qd̄ predixit Dñi. x. Intelligē-
tia opus est in visione. De talibus ergo
qui prophetauerunt et qui miracula fe-
cerunt et in dñabunt et dicef illud q̄
habef. Mat. vii. vbi dñs dicit. Multa di-
cēt in illa die mihi. Dñe dñe nōne in no-
mine tuo pphetaui: et in tuo noie de-
monia eiecim: et in tuo noie rutes mul-
tas fecimus. Et tūc p̄stebor illis: q̄ nō
nouit vos. Discēdite a me q̄ opamini ini-
quitatē. Patet ergo q̄ g̃ra gratis data
sine g̃ra gratum faciēte inutilis est ipsi
habēti. Sed g̃ra gratum faciēs bene est
vtilis siue g̃ra gratis data: sicut sūt qd̄a
vtilē. et aliqui imo multi rudes ydote
et ignorātes: qui tñ sunt magis serui dei
et fuerūt. Sicut fuerunt Antoni⁹. Ma-
charius. et multi aliq̄. De quib⁹ dicit Au-
gusti. Surgūt indocti et rapiunt nobis
celi: nos autē cū doctrinis nr̄is demer-
simur ad infernū. Uñ Augu. in. li. de
trinitate loquēs de charitate sic ait. Mul-
tum est isto dono excellentius: solū est
quod diuidit inter filios regni et inter fi-
lios p̄ditionis eterne. Hoc. v. p̄suppo-
sit: rñdeo ad p̄positā questionem p̄du-
plicē p̄clusionē. Prima p̄clusio est q̄ de
prima g̃ra pōt hō bene esse cert⁹. pōt em̄
homo bene scire. p̄ certo se habere gene-
ra linguarū: p̄phetiā: sciētiā. et h̄mōi: l3
q̄q̄ sic in aliis pro eo. j. Cor. viij. Scia
inflat: charitas autē edificat. Si autē lo-
quimur de scda g̃ra. s. gratiā faciente: tñc
dñm est tripliciter fm̄ q̄ tripliciter
pōt sciri: vt not. Tho. j. ij. q. xij. ar.
v. p̄. enim aliquid sciri.

¶ Primo per diuinalem reuelationem.

¶ Secundo per humanalē certificationem.

¶ Tertio per cōiecturalē presumptionē.

¶ Primo ergo modo et. Et hoc modo
pōt scire homo se habere gratiā istā
gratiā faciente. Reuelat em̄ deus quan-
doq̄ homini vt ipse homo magnificen-
tius et seruētus diuina opa exequatur.
Hoc tñ rarissime deus fecit. et facit ne
homo aut nimis p̄sumat: negligat ope-

ra vite: aut superbiat. Uñ Ap̄ls dicebat
Nihil mihi cōscius sum: sed non in hoc
iustificatus suz. Qui autē iudicat me dñs
est. j. Cor. iij. Et i veteri testō legitur de
Abraam: cui reuelauit hoc deus dicens
Nunc cognoui q̄ timeas dñm. Et forte
etiā de Moyse: cui dixit dñs. Ego. xxiij.
Inuenisti gratiā corā me. Et infra. Ego
ostendā omne bonū tibi. De habraam
legitur Gen. xxi. Nota Cognoui glo. j.
Cognoscere te feci. Et dixit sc̄tus Tho.
q. vbi supra q̄ ibi loquitur de timore ca-
sto q̄ nō est sine charitate. Sic etiā legi-
tur de Paulo cui dixit dñs. Sufficit tibi
gratia mea. j. Cor. xij. Itē. j. Cor. ij. Nos
ast nō spiritum hui⁹ mundi accepimus
sed spiritū qui ex deo est. vt sciamus que
a deo data sunt nobis. Itē Ro. viij. Cer-
tus sum em̄ q̄ neq̄ moris: neq̄ vita neq̄
angelus neq̄ principatus: neq̄ virtutes:
neq̄ instantia: neq̄ futura et. Et infra.
Neq̄ creatura alia poterit nos separare
a charitate dei: que est in christo iesu
domino nr̄o. Uñ Tho. j. ij. q. xij. ar.
j. ad quartum. Sic etiam raro contigit
q̄ deus reuelauerit homini peccatum
sui futurū: nec memini me legisse in scri-
ptura nisi de Petro. cui dñs futurū pec-
catum predixit: vt legitur Mat. xvi. Et
cit tamen Tho. in. ij. sententiā dist.
iij. ar. ij. ad primū. q̄ Petrus dñi p̄sensu
ciationem accepit non per certitudinē:
sed ad comminationem dictā.

¶ Sic etiam videtur oibus apostolis re-
uelatus: cum dixit eis dñs. Ego dispono
vobis ciuitatē disposuit mihi pater meus
regnum: vt eadē. et bi. super me. me inter-
me. Luc. xxi. Itē Mat. xix. Vos qui re-
liquistis omnia et secuti estis me: in re-
generatione cum sederit filius hōis
in sede maiestatis sue sede. et vos super
se. xij. iudi. xij. tribus israel. Item Job.
xiiij. Ego rogabo patrē alium paracly-
tum dabit vobis: vt maneat vobiscum
in eternum. Et nota q̄ cum dixit hebre-
ba: non erat ibi iudas: vt reperi in qua-
dam posilla. Hoc autē cōmuniter deus
alijs non reuelat: ne propter securitatē
decidant in negligentiam vel superbiā
vt dixi: sed ambulemus inter sp̄s m̄ti
quasi inter scillā et caribidem. ps. Vñ
cū dñs super timentes eius: et in eis
qui sperant super misericordia eius. Et
sic patet prima conditio.

¶ Secundo modo. s. per humanalē certifica-
tionē. Unde dicit Tho. in. ij. sen. dist. iij.
q̄ angeli creati nō fuerunt p̄feci de sua
beatitudine per certitudinem de casu:
suo cū nec casus et cōfirmatio angelorū
de pendeat ex libero arbitrio q̄ non est
causa determinata ad vñ: nō ponit eorū
cognitio haberi fm̄ certitudinem nisi a
deo: qui p̄sentialiter omnia intuetur.
Sed tamē fm̄ cōiecturam poterant p̄se-
supponere oēs se habituros beatitudi-
nē: q̄ ad hoc eorū natura erat magis in-
clinata: velut ad hoc instituta: sed suum
casum p̄ficare non poterant ex seipsis
nec per cōiecturam nec per certitudinē
sed tantū potētiam cadendi. Nec etiam
fuit cōgruum a deo eis reuelari ne pena
culpam p̄cederet. nec iterū bonis suaz
confirmatiōe ne distinctio culpam p̄ce-
deret. vt in littera dicitur. Si tamē vtri-
usq̄ reuelatum fuisset. recepissent illud
nō fm̄ certitudinē put in deo erat: sed se-
cundū suū modū. quasi ad cautelam di-
ctū Tho. Dicit tamen Ber. de gradibus
humilitatē vt allegat Tho. q. vbi supra
in. ij. arti. q̄ diabolus p̄uidit se super
malos principatum habiturum propter
q̄ in latere aequalis solitū suum pone-
re volebat: vt dicit Eccl. xij. Qd̄ quis
verum sit nō tñ p̄uidit casum suum: q̄
poterat malorū princeps esse etiā bon⁹
ep̄scōs: sicut Ioseph p̄uidit suum do-
minium nō tamen venditionem. et alia
ex quibus dominium consecutus est: vt
notat ibi Tho. Sciendū ergo est q̄ non
pōt sciri pro certo q̄ aliquis habeat
gratiam. Et hic probatur ratione et au-
toritate. Ratio quidem est ista: quia fm̄
regulam p̄horz omnis nostra cognitio
ortum habet a sensu. Vñ exemplū q̄
te interrogaret de vino quod est in fia-
la: cuius saporis sit: vt coloris: vel odo-
ris: nō posses illud scire nisi per gustum
vel visum: vel odoratum. sic de sono per
auditus et. Sic etiam quicūq̄ intelle-
ctus aut per verbū xpi. Vñ modo ad p̄posi-
tū: gratia dei nullo sensu p̄cipi pōt. nō
enim p̄ sensum visus: q̄ p̄ visum nō pōt
p̄cipi nisi coloratū vñ sub rōne colorati.
gratia autē dei nō est colorata. nō em̄ est
viridia neq̄ alba. neq̄ rubra et. ergo per

hunc sensum gratia dei intellectus co-
gnitionem intrare nō potest. Joh. ix.
Si venerit ad me. s. deus per gratiā nō
videbo illū: si aberit nō intelligā. Nec
etiā potest intrare per sensum audit⁹: q̄
per se nō habet vocem: nec est vox nec so-
nus: sed p̄ arcus potest dici habere vocē
per instrumentū p̄dicatiōis. iuxta illud
Joh. iij. Sp̄s vbi vult spirat et vocē ei⁹
audis. s. in scripturis vel ex ore predica-
toris: et nescis vnde veniat aut quo va-
dat. Cū ergo gratia nō habeat vocē nec
sonū: sequi q̄ non possit p̄cipi p̄ sensum
auditus. j. Cor. ij. Quod ocul⁹ nō vidit
nec auris audiuit. nec in cor hōis ascen-
dit. que preparauit deus diligētibus se.
Et infra. Que dei sunt nemo cognouit:
nisi spiritus dei. Tertio nec pōt p̄cipi
per sensum gustus: q̄ nō habet saporē
nec amarum: nec dulcē et. Quarto: nec
per sensum odorat⁹: quia nō habet odo-
rem. Quinto nec per sensum tactus: q̄ tñ
gi nō potest cum sit spiritalis et nō
corporalis. Jo. xx. palpat et videt: q̄m
spirit⁹ caro: et ossa nō habet. Et sic nullo
sensu p̄cipi potest. et cōsequenter nec in-
tellectu cognosci ei⁹ certitudo nulla er-
go humana certitudo de ea potest habē-
ri. Patet ratio. fiat ergo ratio formalis
Nullius rei cognitio hic humana pōt
haberi nisi per sensum: sed gratia dei gra-
tum faciēte sensu p̄cipi nō potest ergo
et. Auctoritas: Sunt iusti atq̄ sapien-
tes et opera eorum in manu dei: tamen
nescit homo verū odio vel amore dign⁹
sit: sed omnia in futurum seruatur in
certa. Eccl. ix. Itē Ap̄ls. j. Cor. iij. Ni-
hil inquit mihi cōscius sum. sed non
in hoc iustificatus sum. qui autem iudi-
cat me dñs est. Bene pōt hō esse cert⁹ q̄
sit in peccato mortali: sicut ille q̄ tenet cō-
cubinā: q̄ tenet vfuras vel res furtiuas
scienter. et h̄mōi sed nō pōt esse cert⁹ q̄
sit in gratia. Nota hic Exemplū. Vñ il-
lo qui volebat se turare immūne a cul-
pie cōmissa: quod iuramentū temerariū
est: vt nota in. c. ultimo. De purga. tano.
Nota etiā creplū de muliere que egi-
penitentia de adulterio cōmissa vtrum
possit iurare se nō esse adulteram et.
De quo ponit Petrus de palud. an. iij.
sen. di. xxv. Et scripsi in materia matri-
monij. Et breuiter sc̄m mentem ei⁹:
die primo q̄ si iurat se non adulteram

In festo Johannis euangeliste.

periurat. Idem. ij. si iurat se immunem ab adulterio: quia mentis asserere dubium pro certo. Scriptum est enim. De propriis peccatorum noli esse sine metu. Eccl. v. Et probat hoc in predicto. c. vi. de pur. ca. Et hoc verum nisi esset de remissione culpe per diuinam reuelatione: sicut fuit illa cui dñs dixit. Nec ego te cōdemnabo Joh. viij. Idē e tertio si iurat se non esse adulterum coram iudice eam interrogante: tunc enim esset periura: qz debet tūc f3 intentionē iudicis iurare que refert ad factum non ad animū quem nūc habet. Unde Iffidorus. xxi. q. v. Et originalit. in. ij. lib. sententiā. Quacūq; arte verborum quis iuret, deus tamē qui cōsciētie testis est: ita hoc accipit sicut ille cui iuratur intelligit. Et si autem iurat extra iudicium: puta iurat hoc marito interrogati an sit adultera: se non esse adulteram nō periurat: quia adultera est habens voluntatē adulteri. Vñ fm Augu. Jam nō potest vocari adultera sicut curat a lepra iā nō est leprosus. Et habet. A. u. xxij. q. ij. q. asrubi dicit. Ali. Cur adhuc deputam adulteros. q. scire dim? vel baptis mate abbas vult pnia eē sanatos. Itē Cris. xxi. q. i. Si qz vxorē post satisfactionē inq̄ pēne nō meret vocari adultera: ita q̄ scit se penitere et proponat se abstinere nō est adultera etiā si sibi non esset culpa dimissa. Non enim debet in ea despicī quod fuit: qz iam incipit esse quod non fuit: vt dicit text⁹ Grego. l. dist. ferrum. Patet ergo qz nullus potest cognoscere se esse i gratia per humanalē certificationē. Unde Job. ix. Etiam si simplex fuero hoc ipm ignorat anima mea. Item Joh. iij. Spiritus vbi uult spirat. et uocem eius audis et nescis unde ueniat aut quo vadat. Et sic patet fm.

¶ Tertio modo. s. per cōiecturalē psumptionē. i potest homo psumere se esse in gratia gratum faciente propter alia signa que uidet et cognoscit in se. Et licet multa possint poni tamen Tho. in. iij. sentē. ponit quattuor signa.

¶ Primum signum est vera peccatoris contritio.

¶ Secundum est firma futurorū euersio.

¶ Tertium est libens diuinorū auditio.

¶ Quartum est prompta bonorū opatio. Adde qz scripti in sermonib⁹ post festū

trim. Sermo. xxv. s. et ser. xi. parte. ij. In festo Johannis euangeliste. Sermo. ij.

Hoc est discipulus ille quem diligebat iesus Jo. vlti. Ite scz Johānes hoc uerū h3 in difficultatē in theologia. Cū enim xps omnes aplos dilexit dilectio nō solū naturali qua omnes creaturas deus diligit iuxta illud Sapie. xi. Diligis oia q̄ sunt nihil odisti eoz que fecisti: s3 etiā dilectione gratuita charitatē. De q̄ prouer. viij. Ego diligētes me diligo. Itē Jo. xv. Sicut dilexit me pater: et ego dilexeros. Item ibi dem. Hoc est preceptum meū ut diligatis inuicē: sicut dilexi uos: quare ergo dicitur spiritualiter de Johāne qz est discipulus dilectionis. Et si dicatur qz dicitur discipulus quem diligebat ihs: qz alijs magis dilectus. Contra uidetur qz petrus fuit magis dilectus: tum quia donum magis habuit: tum qz plus dilexit ihs. petrus qz Johānes vt probatur Jo. vlti. et habetur. s. pro cuius uocē ratione s3 uidetur Tho. pre. i. q. xx. art. iij. ad tertiu. psumptuosum sit ista diffinire: quia vt dicit prouer. xvi. Spiritum ponderatos est dñs et nō alius tamē sine ueritate psumptuosum sit id diffinire: qz est triplex amor siue dilectione. ¶ Prima est dilectio affectionis cordialis.

¶ Secunda est dilectio donatiōis singularis.

¶ Tertia est dilectio conuersationis familiaris.

¶ Potest dare similitudines pro rudib⁹. Si tu haberes duas filias quas equaliter diligeres: sed vnā trades marito et das sibi quēdam lapidem preciosum valoris mille ducatis in dotem. Aliam tenes tecū in domo. q̄ manducat tecū dormit tecū cōuersatur tecū. Sed querē a te quā plus diligis istarū. Rēdens amore cordiali vtrāq; equaliter diligis s3 amore donatiōis magis diligis dotatam. Amore uero familiaritatis magis diligis illā q̄ tecū cōuersat. Et sic in p. posito: xps amore primo. s. dilectionis cordialis oēs aplos dilexit. et equaliter dilexit petrum et Johāne: s3 plus istos qz ceteros vt uidet. S3 amore. ij. s. donatiōis singularis magis dilexit petrum. Quod pa

In festo Johannis euangeliste.

xiij.

ter quia maior donus sibi dedit quia fecit eū uicariū suū et principē aliorū. patet ecclesie. et totius mudi. Et sibi soli dicitur. Duc in altum. Luc. v. Quia quotiens de aliquibus ad fidei pfunditatem dubitatur ad petrum recurrendū est xxiij. q. i. Non turbatur. Et. c. Quoties ad idē facit de bap. maiores. Et Mat. xxi. Tibi dabo clauēs regni celorum. Et qdē ligaueris sup terrā: erit ligatū i celis. Et qdē solueris sup terrā: erit solutū in celis. Et Johā. xxi. Pasce oues tuas. et hoc donum nō imerito sibi de meas. et hoc donum prompt⁹ et feruentius dilexi chulsi: vt patet in multis pibus euangeliorū. Unde supra illud Jo. vlti. Symon Johānis diligis me plus h3: dicit Glo. qz xps sciebat: puta quando audiens chulsum dixisse qz crucifigendus erat. Et. Quodam amore intimo motus petrus dixit ei. Absit a te dñe. Non erit tibi hoc Mat. xvi. Item quando tunica succinxit se et misit se in mare. et. Johā. vlti. Item quando dixit. Dñe si tu es in be me uenire ad te sup aquas. et. Mat. xxiij. Item quando in nocte passionis exemit gladiū et percussit auriculam serui Malchi. Item quādo dixit. Et si omnes scandalizati fuerint in te ego nūq; scandalizabor. Et sic hoc itelligit de dilectione non quidā charitatis. alioquin perfectior fuisset petrus qz Johannes. et cōsequenter meus dilectus fuisset a xpo. etiā amore cordiali: quia perfectior in charitate meretur magis diligī a deo. Quinimo perfectione illā charitatis homo h3 a deo. Quia omne datū optimū et omne donū perfectum defursum est: descendēs a patre luminis Jaco. i. Intel ligēdū est ergo qz petrus plus dilexit xpm qz Johannes quātum ad quādam p̄p̄titudinē vel feruorē: vt ponit quidā fm qz refert Tho. vbi supra. Tertio uero amore xps dilexit magis Johāne quia magis enim familiarē sibi fecit et maiorem sibi familiaritatem ostendit: vt. s. patebit in prosecutione sermonia. Quare autem hanc sibi familiaritatem magis qz alijs ostendit. ponit Beda sic inueniens. Diligebat Johannem ihs non exceptis singulariter solus: sed pre ceteris quos diligebat familiariter vnū quem specialis prerogativa castitatis

ampliori dilectione fecerat dignū. Et fm hunc tertium amorem intelligitur thema dum dicit. Hic est discipulus. et. patet ergo thema. Modo dices tu: quare familiariter christus dilexit Johānem qz ceteros apostolos. Beda ponit vnam rationem: s3 ppter uirginitatem sed addamus alias quattuor vel quinque. R. propter sex excellentias siue prerogativas quas habuit que fuerunt quasi signa quedā siue effectus qbus probatur qz chulsi ipsum familiari⁹ dilexit.

¶ Prima est attinentia parentalis.

¶ Secunda est continentis uirginalis.

¶ Tertia est sapientie diuinalis.

¶ Quarta est beniuolētia propinialis de quo exemplum.

¶ Quinta est pferuantia martyrialis.

¶ Sexta est magnificentia supernalis.

¶ Prima ergo excellentia. Nota genealogiam ipsius quo modo fuit frater confobrinus christi. Et Joachim. Cleopha Salome. tres anna marias. Quas habuit: s3. Ioseph. Alpheo. zebedeo. Unius hec mater hec quattuor illa duorum. Dicet aliquis sed qz priuilegium est Johannis qz sit consanguineus christi: cum multi alij fuerint: s3 Jacobus maior. Iacobus minor. Ioseph. Symō. et Thadeus. R. quia non solum fuit cōsobrinus xpi per naturalem coniunctionem: sed etiam fuit frater ipsius per spiritualem appropriatōem: quādo: s3 xps in cruce commēdauit sibi matrem et ipsum matrem dicens. Mulier ecce filius tuus. Et hoc uerum patet qz beatus Johannes fuit uerus filius uirginis gloriose. Nam si uerus filius aliquid dicit quem natura filium facit: cur non magis uerus dicitur filius aliquid ille quem deus facit. Et ex hoc sequitur qz Johānes fuit uerus frater christi discipulo. Ecce mat tua. Jo. xix. Uta ta uirgo felicio: propter matrem tantam spirituale qz corporalem. Uide infra sermone annūciationis qui incipit. Huc gratia plena. Nota moraliter quādo hanc excellentiā pōt quilibet nostrū habere et excellentius: quia melior est cōsanguinitas siue fraternitas xpi spiritualis qz carnalis. Nam multi fuerunt cōsanguinei xpi qui fuerint mali sicut p3 in genealogia christi. De quo Mat. i. Inter quos fuerit manasses. Amon.

Roboam ⁊ multi alij. Itē mulieres. Raab meretrix. Thamar meretrix. Barfabee adultera. Ruth pagana: licz postea fuerit fidelis. Cōsanguinitas autē spūalis xpi semp facit bonos nec potē esse in malis. Et attende hic qđ dicitur Mathe^o scriberet generalioz xpi. de nulla femina mentionem fecit nisi de hys que fuerāt male vel ppter fornicationē sicut Barfabee. Thamar. ⁊ Raab: vel ppter iniquitē delicatam sicut Ruth quia postea ⁊ illa fuerit conuersa ad fidem ⁊ ille ad penitentia. Et hoc ideo vt daret spem peccatorib^{us} ostēdēdo qđ de peccatorib^{us} xpi originem trahens peccatores nō abhorreret. Filius est hominis venit querere ⁊ saluū facere: qđ perierat Luc. xij. Item Mat. ii. Non veni vocare iustos s; peccatores. ⁊ fm hoc intelligitur illud beati Mat. xvi. Emitte agnū dñe dhatores terre de petra deserti ad mōtē sile syō. Quilibet enim in gratia cōstitutus gratum faciente dicitur cōsanguineus xpi. Quod patet Mat. xij. vbi dicit christus. Que est mater mea ⁊ qui sunt fratres mei. Et extendens manū in discipulos suos: dixit. Ecce mater mea: et fratres mei. Quicunq; enim fecerit voluntatez patris mei qui in celis est: iscipe me^{us} frater soror: mater est. Mat. xij. Et similiter quilibet enim obediens diuini mādatib^{us}: est cōsanguineus xpi. Dic hyssoriam. Et nota contra illos qui potius volunt esse filij diaboli qđ fratres xpi: si cut sunt lufors ⁊ ad taxillos: ⁊ qui laborant in festis ⁊c. Dic vt expedit. Nota hic de tabernis que sūmo mane aperisur in diebus festiuitatū: quia ois peccator est filius diaboli. Johan. viij. Vos et patre diabolo estis ⁊c. ⁊ seru^{us} peccati: sicut dicitur Johan. viij.

¶ Secūda excellentia Johānis 2c. Qz
fuit ego et ideo maiorem familiaritatē
tibi habi oſendit: qz omne ſimile appetit
ſuum ſimile. Eccl. iij. Omne aſial dili-
git ſimile ſibi. Chriſtus autē fuit virgo
puriſſim⁹. Talis debebat vi eſſe nobis
pontifex ſanctus Innocens, impollut⁹
ſegregatus a peccatoribus: et excelſior
ſcelis factus. Heb. vij. Nota quinq; ver-
ba. Sanctus. I. omni gratia plenus ⁊ cō-
firmatus. Innocens a peccato actuali.
Impollut⁹ a macula originali. Segre-
gatus a pecca. qz caro ei⁹ de maſſa pec-

catrice assumpta est ⁊ mīdata. Et ex cel
stis celis. i. angelis factus q̄ uerbo uolū
tatis. Sic ergo placuit sibi cōuersari fa
miliarius cū Iohanne ppter eius uirga
tatem. Unde Deba. Diligebat Iohānē
Iesus x̄c. Uide supra in fine introitus.
Unde prouer. xij. Qui diligit cordia
munditia. ppter gratia laboris inuolū
tate habebit amīci reges. Et nonne aliqui
fuerunt etiā discipuli uirginis: sicut Ia
cobus minor: ⁊ de maiore nō legitur q̄
habuissit uxore: nec de Andrea: nec de Phi
lippo. Symone ⁊ Thadeo. Sed. x̄. nō
eō modo: quo Iohannes: q̄ de nuptiis
fuit a chilio uocatus. Unde Hieron. in
prologo super iohānē. Hic est Iohān
nes euangelista vnus ex discipulis dei
qui uirgo a deo electus est. quem de nu
ptijs uolentē nubere. i. carnaliter cogno
scere x̄p̄s uocauit deus. Hec illi. Hic
sunt nuptie de quibus legitur Ioh. ij. q̄
Christus fuit inuitatus ⁊ uirgo Maria
et mutauit aquam cōcupiscentie carna
lis in uinum charitatis in Iohāne. Et
hoc exemplo sumptis ecclesia q̄ matri
monis nō consummatur per ingressum
religionis separari possit: q̄ uinculum
spirituale per mortē spirituale dissolui
tur: vt in c. 4. ⁊ publici. c. 2. Uerum de
cōuersa. cōiūga. Dic vt expedit. Morali
ter uero contra luxuriosos. Non pōsit
nobis christus vi relinquat priores s̄
cōcupibnas. Deberet uisitas pūderet
cōrūptū alios. Nec ualet pūilegium
ciuitatis q̄ non possit procedi contra de
linquentes nisi per uiam accusationis: q̄
nō debet intelligi in spiritualibus. q̄
imo etiā si expresse in sp̄ialibus loque
retur non ualere: q̄ nō approbat a iu
re canonico vt in c. Ecclesia sc̄t Marie
de cōsitutionibus. Et nota in regula
Peccatū libro. vj. Item q̄ uidetur esse
in fauore peccati: ideo x̄c. arti. i. c. de
prescriptionibus. Et in c. nouit de iudi
cijs. Benefacti q̄ legitur et nota. i. au
cassa. de sacris eccle Dic vt placet.

¶ Tertia excellencia ⁊c. ppter sapiē
tiam suam diuinales assimilat aq̄ile.
Apoc. x. Quartum aīal simile aq̄ile.
Et hoc ppter triplices naturam aq̄i
le cui assimilatur Iohannes.

¶ Prima est uolatus sublimitas.

¶ Secūda est uisus acuitas.

¶ Tertia est prudentia ⁊ sagacitas.

primum patet: quia aquila sublimius
volat alijs auidus: sic et Johannes sub
tingens volat penetrando celos. ⁊ per
tingens volat ad diuinitatem: quia per
euangelij sui cognouimus diuinitate
⁊ trinitate dei. Alij euangeliste volane
rum: prope terra: qd de humanitate xpi
locuti sunt. vsq; quoadq; erit qd quattuor
animalibus habebat alas: solus Johā
nes de diuinitate incepit di. In principio
erat verbum. Unde Hieronymus in pro
logo biblie. Johannes rusticus: piscator
⁊ indoctus. Et vnde illa vox obsecro.
In principio erat verbum et verbū erat
apud deum ⁊ deus erat verbum. Et in
fra. Profectus Plato nescuit hoc. De
mostrhenes eloquens ignorauit. Et Be
da. Johannes intonans vocem theolo
garū quam nemo prius edere nouerat
emissit. In principio erat verbum: quam
tanto potdere grauidā reliquit vt si ali
quanto plus intonare voluisset: nec ipse
mundus capere potuisset. Itam astra
pietatis acquisiuit. Johannes ex gazos
philato pectoris dñi. Unde Hierony.
ecclesia in fecunda astit. Supra pectꝝ dñi
recumbens. euangelij fuenta de ipso fa
cro dñici pectoris fonte potauit. Hec il
le. Unde Petrus damianus. Hanc sup
er eminentem diuine sapientie gratiā.
et illo celesti gasophilato in quo sunt om
nes thesauri sapientie ⁊ scientie dei tra
xit. Et non immerito: vt qui carnis libi
āputant illecebras celestis epularis de
lectu frueretur: illuc acie mentis attin
geret. quo non pphā: non patriarcha.
nō demus quicq; ab ipso mundi princi
pio in carne peditus. nō citat aspirasse.
Et hoc ergo apud grecos Maria theo
theos Johannes vero theologus ap
pellatur. Petrus autē xpi erat gasophi
latum diuine sapientie. Unde Col. ij.
In quo sunt oēs thesauri sapientie et
sciencie dei. Secūdo aquila acutū vsq;
habet. Unde dicit 3 idolorum. Aquila di
citur ab acumine. Sic ⁊ Johannes pre
uidit futura multa que fienda erant in
ecclesia et presertim tempore antichri
sti: vt patet in apocalypsi. Tercio hꝝ na
turalem assuetudinem in faciendo nidus qꝫ
ponit ibi lapides preciosos habentes
virtutem fugandi serpentes. Sic Johā
nes in suo euangelio qd est nidus in q̃
nutriuntur filij dei ⁊ posuit lapides pre

ciolos qui fugant omnes hereticos. Unus lapis preciosus est. In principio .i. in eternitate. erat verbum. Iste lapis fugat Nestoris qui dixit xps habuisse pncipiu. Alius. Et verbum erat apud deum. Iste fugat Sabellii qui dixit q in diuinitis nulla est distinctio psonarum. Alius. Et deus erat verbum. Iste fugat Arrii qui dixit filium minorem patre. Alius Omnia per ipsum facta sunt. Iste fugat Manicheus qui dixit visibilia a deo creatum esse. Alius. Et verbum caro factum est. Iste etiam fugat Valentinum qui dixit christu habuisse corpus de celo factum super se: super illud verbum Apli. f. cor. xv. primus homo de terra terrenus: secundus homo de celo celestis: sed illud intelligitur quantum ad naturam assummentem: vel quantum ad modum assumendi. q si esset verum illud corpus non esset caro cum caro dicat aliquid compositu ex quattuor elementis. propter hanc ergo sapientiam meruit a christo familiaris diligi. Sap. viij. Minorem diligit deus: nisi cuius qui cum sapientia inhabitat.

Quarta excellentia etc. Nota q̄ mul-
tiformis Johannes fuit in periculo mor-
tis: et deus semper illum a martyrio p̄-
seruauit. Nam ter fuit in periculo mor-
tis, primo q̄ fuit missus a Domitiano
in feruentis olei dolium. Seco q̄ fuit ab
eodē relegatus in insulam pathmos.
vbi omni fuit humano solatio destitu-
tus. Tertio quando veneni bibit: sibi
ab Aristodemo oblati. Sed in oleo ser-
uenti habuit refrigerium. In feruentis
olei dolium missus diuina se protegente
gr̄a illesus exiit. In relegatione habuit
cōsolationē et reuelatione diuina: quia
tunc scripsit ibi apocalipsum. In ban-
tu veneni habuit illesionem. Un-
de illud verbū conuenire dñi. Quia q̄
ieris per aquas tecum eror: summa nō
operient te: quā ambulaueris in igne
non comburetur. Esa. xliij. Et hoc est q̄
dixit dñs de eo, Joh. vlti. Sic eun volo
manere donec veniā. Quod sic exposit
Chyso. i. Nolo ip̄m per martyriū con-
sumari: sed expectare donec eo veniā
recipiam euz in eterna beatitudine. Est
tamē notādū q̄ licet ex diuina providē-
tia beatus Johannes fuerit a martyrio
preferuatus: nō tamē martyriū meritū q̄

¶ Dico primo ꝛc. Declaro. Christus vo-
luit obedire preceptum veteris legis vt
compleret illam ꝛ terminaret: quia chꝛi-
stus fuit finis veteris legis ꝛ principius
noue. Ego sum alpha ꝛ ꝛo primus ꝛ no-
uissimus. Apoca. vltimo. Alpha est pꝛi-
ma littera alphabeti grecorum. ꝛ ꝛo est
vltima ꝛc. Ego sum alpha. i. principius
noue legis: ꝛ ꝛo. i. finis veteris legis. Un-
de dicit ipse. Mat. v. Nolite putare: quo-
niam veni soluere legem aut prophetas
Nō veni soluere sed adimplere. Amen
quoniam dico vobis donec transeat celus
ꝛ terra ꝛc. vsqꝫ omnia fiant. Nota Ce-
lum: id est anima chꝛisti: ꝛ terra. i. corpꝫ
celum ergo ꝛ terra transierunt in morte
chꝛisti. Anima transiit ad lybꝫum: ꝛ
corpus ad sepulchꝫum ꝛ diuinitas cuꝫ
viroꝫ ꝛ tunc lex moysi transiit quam
chꝛistus seruauit: nec. aliquid precepti
dimisit. Dodo inter alia precepta erat
vnum de primitijs offerendis. Verbi-
gratia de primis fructibus vꝫe ꝛ. Aucto-
ritas. Cumqꝫ intraueris terram quam
dominus deus tuꝫ tibi daturus est pos-
sidendam ꝛ obtinueris eam atqꝫ habi-
taueris in illa: tolles de cunctis frugibꝫ
tuis primitias ꝛ pones in cartallo.
pergesis ad locum quem dominus de-
us tuus elegerit vt ibi inuocetis. ꝛ
omne eius. Deuterono. xxi. Hoc fuit. nul-
lꝫ preceptum ꝛ figura de chꝛisto. Inqꝫ-
tum fuit preceptum. est verbum dei ad
populum israel. Inquantum est figu-
ra est verbum dei patris ad filium. No-
ta. Cum intraueris terram: scilicet in
die incarnationis: habitaueris in illa:
scilicet nascendo. Iohannis. i. Et ver-
bi caro factum est ꝛ habitabit in nobis
Frugibus tuis: fructus quos chꝛistus

In festo innocentium

exspectabat erant martyres: confessores virgines: punientes &c. Erant innumera- biles. Apoc. viij. Uidi turbam quam dinferare nemo poterat. Primitie isto rum fructus fuerunt Innocentes quos xps obtulit deo patri de fructibus agri sui. mundi huius. Sed nota In caral lo. i. in lybdo patruz in quo xps posuit Innocentes & fuerunt ibi per. xxvij. an nos & post passionem in die ascensionis xps obtulit eas in paradiso primitias deo patri. Ideo dicit pergens &c. De hoc auctoritas noui testamenti. Thij. scz innocentes empti sunt ex oibus: scz san ctis futuris primitie deo & agno. Et in ore ipsoz non est inuentu mendaciu. Empti sunt. f. sanguine agni. ps. Inno centes & recti adpserunt mihi: quia sub stitui te. Sine macula enim sunt ante thronum dei. Apoc. xij. Nota Wenda tum: sed que laus est ipsoz isti cum ne scirent loqui. &c. post mortem locuti sūt sanctis patribus interrogantibus &c. et dixerūt q̄ messias venerat propter que occisi sumus &c. hoc non fuit mendaciū sed verum. Nota Sine macula: duplex macula est in pueris. f. macula culpe et ignorantie. Culpe. originalis. Dic qd eliac si imago dum portatur ad tēplū cadat in lutum &c. Auctoritas. Quid est homo vt immaculatus sit. i. sine cul pa originali: et iustus appareat nat⁹ de muliere &c. Job. xv. Secūda macula est ignorantia que maior in puero q̄ in be sige &c. Ab istis duabus maculis fuerūt pueri isti liberati. A prima per marty rium magis enim purificat martizium q̄ baptismus in hoc: quia de martyrio fit festus sed non de baptismo. nec de cir cuncisione &c. Ideo dicit Apoc. vij. Mi sūt venerunt ex magna tribulatione et l. verunt solas suas in sanguine agni qu. a virtute passionis xpi purificati sūt A secūda etiaz macula ignorantie pu rificati sunt: quia per martizium infu sa est maior scientia q̄ aliquis p̄s vel theolog⁹ habuit in hac vita. Dicatur si militudo de taceo forbita sub clamide posita que discooperta ad radium so lis multum lucet &c. Ideo Grego. Quid est q̄ non videant qui videntem oīa vi dent. Et licet non statim viderint deuz per essentiam: tamen magnam scientiā habuerūt. Cum ex dispositione corpo

ris. Corpus enim quod corrumpitur as grauat aīam &c. Sap. ix. Cum propter martizij meritum &c. Ideo dicit. Sine macula enim sunt. f. culpe & ignorantie. ¶ Secūda ratio fuit ex parte herodis malitia &c. pro declaratione nota q̄ p̄ phiam moralem & theologiam diuina liter littera est. Quod idem actus respe ctu diuersarum causarum est virtuosus & vitiosus bonus et malus. Exemplum sicut cum inuencule pauperi electa mib titur a dño pio per malum seruum & la bium qui occasione illius elemosine peccat cum ea. Illa elemosyna bz duas contrarias causas vnam bonam & viti osam: ex parte dñi alteram malam et virtuosam ex parte serui. Sicut etiam pa tet in passione christi que ex parte dei patris & xpi habuit causam sanctam et virtuosam. f. redemptionem humani gene neris: sed ex parte iudeorum causa fuit pessima. f. inuidia: ambitio: auaritia: et cetera vitia. Unde versus.

Actio displicuit. passio grata fuit. Idem in proposito. Inuencula grossa erat gens iudica & paupercula de bonis & sanctis personis: sed dñs Iesus de mensa glorie voluit sibi mittere vnam elemosynam. f. multitudinem sanctoz innocētiū per seruum malū. f. herodē dem intentio xpi fuit bona. f. vt obediret patri vt dictū est & abundaret iudea sanctia: sed intentio serui et ministrī. f. herodis fuit pessima. f. vt corrumperet eam & tyranice occuparet. Ideo dicitur gelum. Mittens occidit omnes pueros. Dic hystoriam. De hoc prophetauerat Ipiere. Ilox in rama. i. in excelsis audita est ploratus & ululatus multus Rachel plorās filios suos & noluit cōsolari: q̄ non sunt Ipiere. iij. & alluatur Math. ij. Dices tu quare dicit Rachel plorās &c. Cum non fuerit filij Rachel sed Lie q̄ fuit mater tribus iude. Nota duas res pōsiones vnam litteralem: alterā al legoricam. Litteralis est quia Rachel fuit sepulta: iuxta Bethleem: sicut legi tur. Gene. xxxv. Et quia erat facta dña reputabatur mater & patrona Bethleē sicut beata Xpina panormi: bz Agatha Cathanie &c. Allegorica responsio est: quia Rachel interpretatur videns principium vel videns deū Lia lippa si gnificat signagoga. Rachel pulchra

In festo Innocentium.

xxij.

ecclesia que fuit scōa vxor xpi. repudia ta prima. f. synagoga que fuit meretrix in negādo xpm. Rachel ergo. f. ecclesia gloriā filios suos. Ideo dimittit hodie cōlica leticie. f. Allicuy. Gloria i ex cel sis. &c. Et noluit cōsolari quia non sunt filij nec in hoc mūdo nec in gloria: quia p̄ xpi. āntis oēs literāt in lybdo. Ideo p̄ xpi. āntis q̄ cōsolādo dicebat. Que sciat vox tua a ploratu et oculi tui a lacrymis: q̄ merces operi tuo ait dñs Et reuertent de terra inimici: & est spes in nomisimis tuis ait dñs. & reuertēt filij ad terminos suos. Lybdo dicit lo cus inimici: ideo q̄ ipe pcurant illū lo cum a quo fuerūt liberati in morte xpi: & in ascēsiōe ingre sūt in celū. Ideo in octaua Innocētiū dicunt cantica leti cia. Moratur p̄o habem⁹ q̄ filij ploran di sunt & q̄ nō. Nam pueri nō baptizati morientes plorādi sunt. tñ p̄p̄ alas ipo rum &c. num. ppter culpā matris in abor tuādo vel patris vlt alteri⁹ si qua culpa cōmissa est ab aliquo vt moriant sine ba ptismo. Itē plorādi sunt adulti male vi te &c. Sed pueri baptizati moriētes non sunt plorādi &c. Nolum⁹ vos ignorare deo domitūbuoz nō cōtristeminē: sicut & ceteri q̄ spem nō habent. Si em̄ credim⁹ q̄ iesus mortu⁹ est & resurrexit: ita & de⁹ eos q̄ dormierūt per iesum adducet vuz eo. i. Thessal. iij.

¶ Tertia ratio ex pte iudeoz. f. parētū puerorū fuit duritia malignosa. Declaro Regula est theologice q̄ p que qd pec cat per hec & torquet. Sap. xi. Nota tor quet vel volūtaria a scipo p penitētiā vl coacte. Et p̄ordat regula iuris q̄ habet q̄ dñs inris in aliū statuit: ipe eodē iu re vīat. Uerbis: si oculi speccasti oculo lachrymas effunde &c. sic de alijs mē bus. Exēplū de Adonibezzech rege sup̄ bislimoz: p̄litz fuit cap⁹ dixit. Nō interficiātis me. Audite modicū. Septua ginta reges amputat manuū ac peduz summmitatib⁹ colligebāt sub mēcla mea abozuz reliquias: sicut feci ita reddidit mihi dña. Judi. v. Dic hystoriā. &c. Ad p̄ positū ergo: patres & matres Innocētiū peccauerunt cōtra deum in hoc q̄ nolue runt in hospicio recipere virginē grau dam. nec sponsum suum Ioseph. nec eti am post natiuitatem christi visis tot mi raculis voluerunt ipm recipere p̄sera

tum stella in aduentu magorū in hierlm Mat. q. Audies autē rex turbatus est & omnis hierosolyma cum eo: peccauerūt ergo cōtra filiū dei ex duritia malignosa. & hec ne regi herodi displiceret: ideo deus prouocauit p̄tra eos herodē &c. Et completa est p̄phetia. Ipi intrauerūt ad Bethphogor scz ad herodē denozatū et ab alienat sunt in p̄fusione & facti sunt abominabiles sicut ea que dilexerūt. Et ifra. Sz ye cis cū recessero ab eis. O see ix. Herodes etiā ipe punit⁹ fuit in filiis suis: sicut habet in legenda. Moraliter nota cōtra illos qui volūt placere dñis vel alijs p̄sonis p̄tra deū: puta mulieri bus que volunt cōplacere viris et cōtra deū. sic vnus amicus alteri. sic famulus patrono suo. sic vasallus regi &c. q̄ post ea de⁹ iusto iudicio cōuertit illos in odi um ipsoz &c. Qm̄ de⁹ dissipauit ossa eoz rū qui hodie placeret &c. Nota tres pe nas q̄s deus talibus infert. prima ē de us dissipat. ossa eoz. i. diuitias. honores & officia. q̄ dicunt ossa: q̄ fustinet hoiez scōa cōfusi sunt. f. in morte: q̄ nihil ob tinēt a deo. Tertia q̄ in iudicio p̄cula ri & generali despicunt a deo qm̄ deus sp̄cruit eos. Et hic q̄stio qm̄ et que iusti cia dei est ex p̄tis parentū punire filios filius nō potibatur iniquitatē patris. Eze chiel. xviij. &c. patres fuerūt puniti & nō filij ppter dolorē de morte filioz. Uti Exo. xx. Ego suz de⁹ zelotes punies pec cata patrū in filiis vscz ad tertiā & quar tā gñationē. Scdo q̄ multi patres vo lētes defendere filios fuerūt occisi & dñi nati in infernū ppter sua p̄ca. Tercio filij nō fuerūt puniti sed pot⁹ p̄mati et exaltati. Da similitudinē de eo q̄ gabet do mū ruinosa: quā rex facit sibi destrue re reedificet sibi melioze: vel det sibi ca strū. Uel de eo q̄ habet tunicā vilē & tur pem. & rex facit q̄ delacerari vt induat eū de serico &c. Sic corpora nostra sunt vi lia indumēta & corruptibilia: sed post re surrectionē erūt incorruptibilia & glōsaz siluerim⁹ boni. Ita & Innocētes. Ideo apostol⁹. Oportet corruptibile hic indu ere incorruptionē: & mortale hoc induere immortalitē. i. Cor. xv. Idem de cor poribus Innocētiū que erant domus ruinosae: quibus destructis per martizium dedit castruz paradisi in christi ascē sione. cum tamen multi eoz il l iuxta

In festo beati Thome apostoli.

dicitur in c. ij. de cōe rione infidelium. Illud aut in quo plus laboramus plus diligimus. Tertia ratio: quia mater magis est certa q̄ pater. l. ij. §. parētes. ff. de in ius vocado. Et ideo mater diligit filium tanq̄ rem certam: pater vero tanq̄ rem dubiam vel non certam. Quarta ratio potest addi: quia mulieres sunt magis receptivæ passionum q̄ viri ut pote meliores. Et sic p̄ sc̄a questio.

¶ Tertio quero quare dicit. Noluit cōsolari quia non sunt. Respondeo ut supra in sermone vbi supra parte secunda in fine Deo gratias. Amen

¶ De beato Thoma cantuariensi.

Sermo vnus.

Si ego sum illic et minister meus erit. Joh. xij. De tribus sanctis vocatis isto nomine Thoma sit festum. De illo vero de quo facimus festum hodie dicitur thema. Ubi ego sum et pro declaratione nota q̄ regularis est in theologia: q̄ x̄ps in instanti sue cōceptionis habuit tantā gloriā et gratiam, quāta habet hodie in celo. Nō sic nos quib⁹ dat deus gratiā gradatim et finaliter et. sed x̄ps in instanti. Probatur ratione et auctoritate ut. j. habetur. Rō duplex ē. s. phisicis et legalis: et vide ad hoc q̄ scripsi dñica infra octavā Ephiphanie s̄mo. proficiebat iesus et. Et stud aure fundat p̄ regulam phisic. Dicit phis in libro de causis. Et omne agēs perfectius necessario h̄ virtutes p̄p̄iorē effectū p̄ductivas. Uerbi gratia de igne qui est agēs h̄ns effectus: q̄ calefacit, illuminat decoquit: itinerat. Ideo necessario habet virtutes p̄ductivas istorū effectū. s. calorem. claritatem actiuitatez et. q̄ virtus est mediū per quod potētia deducitur ad actū: sed quia in rebus naturalibus idem est potētia q̄ virtus: iō in eis dic q̄ potētia est mediū per q̄s essentia operatur: ita q̄ potētia est mediū inter essentiam et actum. Declaratur etiā p̄ regulā iuris que habet q̄ cui conceditur iurisdicō. consequenter cōceduntur alia que ad exercendā potēta tem iurisdictionis necessario requiruntur sc̄z potēta sc̄tandi. capiendi. cogno scendi. iudiciā di. preconcedendi et. ff. de iurisdicō. om. iudi. l. Cui iurisdicō. Et cōfir

matur per id quod cōmuniter dicitur legi ste: q̄ iurisdicō siue modica cōp̄tione nulla est ut in c. Et litteris: de officio delegati. Et. ff. de officio eius cui mandata est iurisdicō. l. vltima. Ideo in p̄posito de sancta theologia q̄ dicitur in instanti sue cōceptionis fuit institutus et factus p̄ncipium et causa illuminationis et mundificationis peccatorum sanctificationis animarū redemptionis et glorificationis. Habebat ergo ille institutus re mūdus de hys que sunt fidei: puta de trinitate et. Jte illustrare animas. et glorificare. Auctoritas. Uocatus in chylis iesu qui factus est nobis sapiētia a deo et iustitia. et sanctificatio. et redemptio. i. Cor. i. Et quo ergo christus in instanti sue conceptionis factus est nobis p̄ncipium et causa talium effectū: ergo necessarium erat ut in eodem instanti haberet virtutes productivas talium effectū. s. sapiētiā potētiā gratiā et gloriā et. Gloriā autēz anime habuit statim sed non corporis: s̄ meretur habere etiam in corpore: sed dispensatur fuit contenta in anima: quia adhuc habebat facere opus nostre redemptionis in corpore. Ideo Esa. lxxij. Dicit sc̄z predicator filie syon. i. ecclesie. vel anime deuote: ecce saluator tuus venit. Uiam inuēpit in die cōceptionis. Ecce merces eius cum eo. et opus illius coram illo. Nota Merces eius cum coram laboratorib⁹ huius mundi nō est merces cum eis. sed coram illis vsq̄ in sero soluitur: non sic in christo operante redemptionem mundū: quia merces eius sc̄z grana et gloria erat cum eo in instanti conceptionis: ut dictum est et hoc propter vmonem verbi diuini. Opus autem erat cum illo opus sc̄z passionis: quia nōdum erat in actu sed in voluntate sua: ideo nondum erat cum eo opus sed coram illo. Patet ergo predicta regula theologicæ ratione et auctoritate. Ideo dicitur thema. Ubi ego sum non dicit vbi ego non ero quia iam habebat gloriā: sed vbi ego sum sc̄licet in anima vbi erat tunc in gloria. Corpus autēz nō fuit in gloria: nisi post passionem. Luc. vlti. Nōne sic oportuit christum pati: et ita intrare in gloriā suā. Jllucit et. Nō intelligas in equalitate glorie: sed illic sc̄z in ordine minister meus: sc̄z beatus Thomas. Quid

De beato thoma cantuariensi.

For.

do autem beatus Thoma. ministravit christo videamus. Dico q̄ quinq̄ modis ministravit christo et ideo dicitur in p̄mate minister.

¶ Primo ministravit x̄po fideliter per obedientiam.

¶ Secundo humiliter per p̄nam.

¶ Tertio vtiliter per miam.

¶ Quarto prudenter per diligentiam.

¶ Quinto stabiliter p̄ patientiam.

Dico primo et. Nota de cuius vita p̄ quam erat obediens p̄ceptis dei. Jte nota de eius promotione ad p̄laturā in qua obediuit p̄cepto ipse sub pena excommunicationis q̄ acceptaret: licet inuitus et p̄loras. Et poterat dicere. Sic nos. existimet homo ut ministros christi. i. Cor. iij. Nota tria requiri ad hoc q̄ homo bene p̄sit. Primo quo ad se requiritur etas: maturitas: ut. s. tricesimū annum egerit. grauitas morum ut in seipso ostendat: qualiter alios in domo dei oporteat cōueruari. Jtem litterarum sciētia ut in c. Cū in cūctis. de electione et de etas et quali. Secundo quo ad modum promotionis: ut nō se ingerat: q̄ vbi dicit sanctus Thoma. eo ipso q̄ aliquis petit be neficiū cū cura efficitur indignus et hoc probat auctoritate scripture et decretorū scripture. Ap̄s iheb. v. Nec quisq̄ sibi sumat honorē. sed qui vocat a deo tanq̄ aaron. Nota Ap̄eo: nō a diabolo sicut sunt symoniaci vel intruci p̄cibus armatis. Jde probatur. viij. q. i. In scripturis. Et nota de etas et quali. Tuam. De talibus dicit christus Jpsi regnauerunt et non ex me principes extiterūt et non cognoui eos Ofec. viij. Tertio requiritur quo ad modū executionis ut pascat gremem verbo exemplo. Uerbo quidem in struendo et. Quis putas est fidelis seruus et prudens: quē constituit dominus super familiam suam ut de illis in tempore tritici mensuram. Luc. xij. Mensura tritici est doctrina euangelica et sanctitas vite. Exemplo etiam sicut christus cepit ies⁹ facere et docere. Act. j. Et Apostolus. Non a deo aliquod loqui eorum que per me non efficit christus Rom. xij. Talis erat beatus Thoma. Jdeo quando x̄ps interrogauit quis putas est fidelis et. potuit beatus Petrus respondere Jte et Thomas. Jdeo dicitur thema. Ubi ego sum et.

¶ Dico sc̄o et. humiliter per penitentiam. Anteq̄ esset p̄latus faciebat magnā penitentiam sed maiorem fecit postea dicens intra se. Vado habeo magnas occasiōes peccādi: ideo magis indigeo penitentia et. Dic cōspicentiam. De tali ergo dicit x̄ps. Ambulans in via maculata hic mihi ministrat. s. ad meuz beneplacitū. Uia in maculata dicit penitentia: quia sicut ambulās in via immaculata non cadit sic et.

¶ Querit sc̄us Thoma. i. quolibet an religiosus factus ep̄s tenetur seruare ceremonias sue religionis? Cōclusio est q̄ ceremonias incōpassibiles dignitati nō tenetur seruare ut silentiū s̄z cōpassibiles sic q̄ magis ornant dignitatem puta non comedere carnes et. De hac via beati immaculati in via et. Dicat hic miraculū de illo clerico sui episcopatū qui nesciebat nisi missā beate Marie et. in quo ostendit q̄ seruatiū beati Thoma placuit deo per humilem penitentiam. Legit in cronica Martiniana sub tpe. Federici primi imperatoris. q̄ impauit anno dñi. m. clvj. Henricus rex anglorū ppter necem sancti Thome misit nuncios solennes ad papam. Alexandrum tertium qui irantes pro ipso in animā suam ipsum excusaret de predicto facto sed papa i Tusculana misit duos cardinales nuncios et auditis infra trienniu transfretus erga ipsum habuerat occasus fuerat: p̄ illo moribulit ducentos milites vltra mare p̄ annū ibidē moraturos seipsum cruce signans infra trienniu angustatus hec de hac nece loquitur text⁹ in ca. Sicut dignis de homicidio.

¶ Dico tertio vtiliter et. p̄ misericordiā. Nota quō faciebat quot vidue: quā et puelle maritade. quot pauperes erant in sua dioce. Jtem quomodo non accipiebat aliquid pro ordinibus. Dic ut expectat ad vtilitatem audientium et habetur in legēda. Nota q̄ Episcopi sunt quasi exatores testamenti christi: quia est dominus omnium q̄ dormi ē terra et plenitudo eius et. sed fecit testamentū confirmatum morte suā: et reliquit bona ecclesiastica distribuēda et. et Episcopos

De beato Thoma cantuariensi.

exculores. Sic nos existimet homo vt
ministros xpi & dispensatores 2c. i. Cor.
iij. Modo quanta pena digni sunt execu
tores qui nō exequitur voluntatem re
latoris 2c. Ideo talibus prelati dicunt
Petrus. Pascite eū que in vobis est gre
gem dei prouidentes non coacte sed spō
tāte 2c. i. Pet. v. Nota propter hanc vir
tutē misericordie a deo placuit deo be
tus Tho. q. habuit gratiam miraculo
rum. Nota hic miraculū de antula sciē
te loq. ista verba. Sancte thoma ayuta
quam cū accipit vellet accipere clama
uit antula di. Sancte thoma ayuta et
statim mortuus fuit accipit & antula
ad cabian reuerfa: quanto magis in p
sonis deuote eum inuocantibus. Dices
est in oēs qui inuocant illum. Ro. x.
¶ Dico quarto 2c. prudenter per dilige
tiam visitabat epatum corripbat noto
ria. concubinas: vfuras 2c. Excomunicā
do: sicut fecit Apostolus. i. Cor. v. Haba
bat doctores & curatos aliarū tenentes
consilium beati petri. Vos autē curam
omnē subinferentes ministrare in fide
vestra virtutes: in virtute autē scientiā 2c.
ij. Pet. i. Dic miraculum de muliere celi
derante habere oculos varcos 2c.
¶ Dico quinto 2c. Stabiliter per patie
tiam ad sustinendū martyriū p. christo.
Dic eius martyriū 2c. Ex ista constantia
quando canonici in sepultura sua vo
luerunt facere officium de mortuis: ma
gna multitudo angelorum fuit in sede
qui inceperunt officium martyris cāta
tes. Letabitur iustus in dño 2c. Et dixe
runt totum introitum tunc canonici de
positis vestimentis de requiem 2c. Ecce
q. eodē die fuit canonizatus a papa. Je
su in celo. deinde fuit canonizatus a vi
cario christi: scilicet papa Alexandro.
Ideo potest dici de eo. Qui mihi mini
strat & sequatur & vbi ego sum illic 2c.
Jo. xij. fuit thema 2c.

De beato Siluestro papa.
Sermo vnus.

Gratia dei erat cū eo Lu.
ij. Ad declarationem. No
ta q. questio est in theolo
gia: vtrum possit de aliqua
persona sciri certitudina:

luter q. habeat gratiam dei gratum sa
cientem. Responso huius questionis
stat in conclusionibus.

¶ Prima conclusio q. nō potest sciri cer
titudinaliter seu scientialiter per seipm.
¶ Secunda conclusio est q. potest sciri
certitudinaliter ex aliquibus gracie ef
fectibus.

¶ Tertia conclusio potest addi: q. po
test sciri aliquis certitudinaliter se ha
bere gratiam per reuelationē dei: sicut
Paulo reuelauit deus dicens. Sufficit
tibi gratia mea. ij. Corin. xij. Item Ro.
viij. Certus sum eis q. neq. vita: neq.
mors 2c. Separabunt me a charitate
deus: que est in christo iesu domino nostro
Item. i. Corin. ij. Nos autem non spiri
tum huius mundi accepimus: sed spiri
tum qui a deo est 2c. Item Abrahā fuit re
uelatum cur dixit sibi angelus ex per
sona dei. Nunc cognoui q. timeas domi
num Gene. xxij. i. cognoscere te feci. Lo
quitur autem ibi de timore casto qui nō
est sine gratia. Vide Thoma. in. i. q. xij.
ar. vltimo. De hac materia vide latius
infra in sermone de beato Stephano q.
incipit Stephanus plenus gratia.

¶ Prima conclusio probatur per aucto
ritatem. Eccl. ix. Sunt iusti atq. sapiē
tes & opera eorum in manu dei: tamen
nescit homo sup. scientialiter vtrū amo
re vel odio dignus sit: sed omnia in fu
turum seruantur in certa. Nota q. be
ne potest sciri homo se non esse in gra
tia: scilicet quando est in peccato: quia nō
est dare medium: sed non potest sciri se
esse in gratia. Unde apostolus in perso
na cuiuslibet. Nihil mihi conscius sum:
sed in hoc non iustificatus sum. i. Cor.
ij. Et hoc verum nisi deus reuelaret: si
cut reuelauit Abrahā Gene. xxij. Nunc
cognoui quia timeas dñm. Glo. i. Cogno
scere te feci. Item fuit reuelatum pau
lo sufficit tibi gratia mea. ij. Cor. xij. Et
Ro. viij. Certus sum enim q. neq. mors
neq. vita 2c. separabunt me a charitate
deus: que est in christo iesu 2c. Et si credo
q. apostolis fuit etiam reuelatum a chri
sto cum dixit. Gaudeat & exultate: quia
nomina vestra scripta sunt in celis Lu.
ec. x. Patet ergo prima conclusio.

¶ Secunda conclusio probat et similitu
dine & auctoritate. Ex similitudine de

De beato Siluestro papa.

fo. xi.

vestre patietis operatur patientia autē
radice arboris de qua non potest sciri si
est vna quia non videtur: sed coniectu
raliter satur si arbor producit flores so
lia et fructus. Sic in prolo. homines
sunt vt arbores. Matth. viij. Video ho
mines velut arbores ambulantes: plan
tare se in viridario christi id est eccle
sia. Nota Ambulantes per tres dies. i.
flores folia et fructus. Flores sunt ho
neste cōversationes cetera. folia sunt
bona verba non loqui malum de proxi
mo non iniuriando & cetera. Fructus
sunt bone operationes. facite fructū. di
gnos penitentie Luc. iij. Ex hys effecti
bus coniecturatur q. anima que est ra
dis omnium operationū viuunt vita gra
tie. Auctoritas anteq. deus reuelasset.
Paulo gratiam suam dicebat Aposto
lus. Gratia dei sum id quod sum. Et quo
modo scitis apostole? Respondit: quia
gratia eius in me vacua non fuit. i. Cor.
xv. Nota vacua non fuit: quia multos
labores passus est pro christo et tamen
erant sibi dulces. Magnum signum est
illud quod aliquis viuunt i gratia. Ideo
dicit Abundantius omnibus laborauit
non ego se solus: sed gratia dei mecum
Ibidem. Considerandum ergo effectus
virtuosos diuine gratie in beato Silue
stro possumus dicere thema. Gratia dei
erat & cetera. Modo iuxta suam legen
dam inuenit quinq. effectus gratie
diuine in beato Siluestro: que sunt ista.
videlicet.

¶ Prima larga misericordia in prospe
ritate.

¶ Secunda firma patientia in aduersi
tate.

¶ Tertia digna presidentia in maiesta
te.

¶ Quarta clara sapientia in sanctita
te.

¶ Quinta alta eminentia in potestate.

¶ Dico primo & cetera. Larga materia.
Nota quomodo magnum patrimoni
um suum rome expendit. et fecit de eo
hospitale propter pauperes qui male re
cipiebantur rome propter infideles eti
am in persona propria seruendo et sic
adimpleuit illud. Caritas fraternita
tis maneat in vobis: et hospitalitatem
nolite obliuisci Hebr. vltimo. Qui li
benter seruat hospitalitatem recipit chri

stum in domo sua: in forma pauperis.
Ut de Abrahā recipiente angelos Ge.
xviij. Nota tres effectus pro nunc. Primus
est angelorum receptio et etiam christi.
Nota exemplum Greg. Et hoc semper
verum est salutem spiritualiter. Secū
dus est indigentie substantie. ps. Tuni
or. fui etenim fenui: et non vidi instum
derelictum nec semen eius querens pa
nem. Tertius est in tribulationibus
consolatio. vt hic dicitur. Et de Loth.
Gen. xxiij. Item talis nunq. patietur in
digentiam. Auctoritas. De persona mi
sericordie dicit scriptura. Danum suum
aparuit in opi. pal. suas exsedit ad pau
perem. Et sequitur. Nō timebit domui
sue a frigoribus niuis. Omnis enim
domestici eius: vestiti sunt duplicibus
probuert. vltimo. Nota Magnum 2c.
Non dicit bursam vel capiam. ex quo
notatur modus faciendi elemosinam:
vt videretur vana gloria. Et pal. su. ex ad
pau. recipiendo pauperes in hospitio. A
frigoribus niuis id est tribulationibus
infirmatumq. sociatum guerrarum 2c.
Nota contra illos qui sunt avari ad dā
dum vnum nummū pro christo: & deo
christus facit expēdere in infirmitatib.
vel guerris: vel alio modo pro nummo
ducatum. Aug. Quod non accipit chri
stus accipit fisci. Nota Duplicib. hoc
dicit quilibet pater familias tenetur da
re filijs & seruis suis duplicem p
misionem. i. corporalem & spiritalem 2c.
Si quis suorum & maxime domesticorū
curam non habet: fidem negauit & est in
fidei deterior. i. Tim. v. Infidelis enim
iure nature prouidet suis 2c.
¶ Dico secundo 2c. firma patientia 2c.
Sicut enim falsa prosperitas est mise
ricordia ita falsa diuersitas est patien
tia. Dic qualiter tpe persecutionis chri
stianorum beatus Siluester recepit. Ti
motheum in hospitio & cetera vsq. ad
mortem Tarquini prefecti. De excellen
tia Siluestri legitur q. erat aspectu an
gelicus sermone nitidus. integer corpo
re. sanctus opere consilio magnus fide
catholicus spe patientissimus. charita
te diffusus. Moraliter sic debemus ser
uare patientiam in aduersis. Omne gau
dij existimate fratres mei cū in varias
ten. incideritis sciētes q. probatio fidei
vestre patietia operatur patientia autē
C iij.

opus perfectum habet: vt scitis perfecti
et integri in nullo deficientes Iaco. i. **N**u-
ta quomodo per tribulationes homo co-
sequitur magnum lucrum a deo scilicet
remissionem peccatorum. Omnia pecca-
ta hominis i tribulatione dimittis Tho.
iii. Ecce quare dicit Omne gaudium existi-
mate & cetera.

C'Wico terrio digna presidētia ꝛc. Dic
moduz quo fit factus papa: nec tamē
propter hoc deseruit penitentiam i mis-
ericordiam: immo habebat scripta no-
mina viduarum & pauperum ꝛc. Et hac
digna presidētia deus fecit fidei tantum
gratiā. q̄ tum predecessores fuissent in
odium imperatoris ipse tamen habuit
amorem eius a deo q̄ conuertit eum.
Constantinum imperatorem. Dic quo-
modo ꝛc. qualiter curauit Constantinus
a lepra: ꝛ propter hoc Constantinus ba-
ptizatus ydidū christum ꝛc. et ex hoc de-
dit imperium ecclesie. Et tū completa
est philosophia. Mañ. ij. De statu cui
us caput erat aureum ꝛc. Caput aureū
significat monarchiam Assyriorū i Cal-
deorum. Pectus i brachia argentea ſig-
nificant imperium perfarum i Wedo-
rum. Corpus & crura enea significant im-
perium grecorū. Tibie et pedes ferrei
et partim latii significant imperiū Ro-
mā. Lapis autem excusus sine manibus qui
percussit illam statuam impediabus & cā
comminuit significat chyslus qui est la-
pis angularis ꝑs. Lapidem qui repro-
bauerunt ꝛc. qui ꝛcūsus est de vtero vir-
ginali sine manibus. i. sine humano ope-
re. Jste ergo lapis percussit statuā in pe-
diabus & comminuit: quia romanūz im-
perium sibi hodie subiugauit: tandem
illis lapis factus est mons magnus: q̄
per totum mundum fides christi fuit di-
latata. ꝑs. Dominabitur a mari vsqꝛe.
De benedictione autem Cōstantini facta
romane ecclesie. lōgar antiqua fuit que
fitio inter doc. canonistas & legislas. Sz
nota Glo. in Cle. Romani de iureiur. su-
per verbo Constantinum: que sic dicit.
Disputant aliqui an donatio per Con-
stantinum facta ecclesie romane in per-
sonateati Siluestri de qua. xcvj. distin.
Constantinus: palea est. valuerit. Et an
successor eius illam reuocare potuerit.
Accursius tenet q̄ donatio non valet
in Auc. q̄ oportet epōs coll. j. post p.

capitū. Sed Jo. cōtra qui hoc notat. Iratū
dicit. Ego Ludovicus q̄ valuerit & sit ir
renuocabilis probat hoc littera. 3. d. de
electione. fundamētis. 3. Ne autē li. vi.
et facit q̄ no. 7. p̄of. in lumina de immu.
ecclē. 5. p. ad fi. Jo. an. Queslio et si be.
Silueſter fecit bene vel male recipiēdo
imperium. Dicunt aliqui q̄ fecit male
Ideo vt fuit audita vox dicē. Imp̄
effuſum eſt venenūz in eccleſia be. Alij
dicūt q̄ bene fecit p̄o reſponſione. No
ta ſimilitudinē de teſtatore qui diſpoſi
t in teſtamēto vt bona ſua diſtribuan
per exēcutores: quo mortuo quidam ma
li homines occupauerūt ſibi illa bona.
Aduocatus tñ quidā tantum operatus
eſt in iudicio. q̄ optinuit q̄ illa bona ve
nirent in manus exēcutorum diſtribui
da ab eis: nunquid aduocatus bene fe
cit vel male? Certe bene. Sic in propoſi
to: x̄p̄s eſt teſtator. exēcutores prelati e
deſſe. aduocatus beatus Silueſter. bo
na ſunt res temporales eccleſie mali ho
mines erant imperatores &c. De primo
ſc̄z q̄ x̄p̄s ſit teſtator probatur. Luc. x.
Ipſo quidam peregre proficiētes voca
uit ſeruos ſuoꝝ tradidit illis bona ſua ſc̄z
et. Uni quinq̄. i. abſolūtā magnāz ali
duo ad ſufficientiam. alij vnum &c. De
ſecundo q̄ prelati eccleſie ſunt exēcuto
res. Auctoꝝtas. Sic nos exiſtimē do
mo vt miniſtros ch̄ſti diſpoſitatoꝝ. 4.
Cor. iij. De illa autem voce audita ſi ve
rum eſt ſuit verbum profecum p̄o ſi
tempore: quo prelati abutuntur bonis
iſtis. Sed ch̄ſtus eſt teſtator et iudex
3. iudicium duriffimum h̄js que pec
ſum ſic exiguū enim conceditur miſeri
cordia. potentes autem poterit toꝛmē
ta patiētur. Sap. vi. Nec tam ſequi
tur q̄ donatio Conſtantini no fuerit bo
na: ſicut ſi dotas vnā p̄ſuperuicam q̄
poſtea male tractat doctem. vel aduſte
ratur: vir lucratur dotem propter ciuē
adulterum: ſi vt in. c. plerumq̄ de do. an
ter via x̄o. nunquid propter hoc in nō
bene feciſt. Certe non. Sic ſi pater inſi
tuit filiuz heredem qui poſtea dilapidat
bona &c. nunquid pater non bene feciſ
ſilium inſtituere &c. Immo bene facit vt
ait. Augu. ad publicolan: e in beate
tis. xxiij. q. v. De occidendis. Abſit vt es
q̄ propter bonum aut licitum facim⁹
aut habemus: ſi liquid preter noſtram

voluntatem cuius mali accideret: nobis
mutetur. Nec ille.

¶ Dico quarto clara sapientia etc. no lo
lunt ad consolandi chulianos sed etia
ad couertendi infides. Dic de beata Me
lena matre que effecta iudea pronoca
uit ad disputationem etc. prima questio
fuit de trinitate per onarij. Dicitur dis
putatio cum auctoritatibus popti habe
tur supra in sermone beati Stephani.
¶ Dico quinto nrium christum esse

Secunda questio vtrum quantitas cre
ditus et homo re. Quinqs questiones et
auctoritatibus disputat sunt inter eos
que habentur supra in sermo. beati Ste
phan: tunc fuerunt confusi. xj. Judei re
manit. xij. et. Die de thaurō et. Cūc te
lena. Iudices et Judeorum tria milia. x
alii infideles baptizati sunt. Ergo gra
tia dei erat cum eo. Moraliter nota per
quor fornellores fides christiana trasliuit
probata sicut aurum vel argentum. Nō
oportet ergo dubitare de fide: sed vt lo
renus probatus ponatur secure in bur
sa conscientie. Ideo. i. pe. i. Si oportet
nunc contrisari in varietatibus mō
vt probatio fidei vestre multo preciosa
ei sit auro quod per ignem probat. Mo
to quomodo homo credit patri et matri:
dicentibus q sunt filij eorum multo ma
gis deo et.

giu deo et.
[Dico] quito et. Alia eminētia in pote-
state. facēdi miracula vt dixi de thau-
ro. sed modo dicā aliud de drachone et.
Dic hystoriam qualiter descendit in for-
team cum cruce in vna manu et corda in
alia et ligauit drachone. De hoc apphetia
Iohānis vidi angelū descēdētē de
celo habentem clauem abyssi cathēnā
magnam in manu suā et appēl. ēdit dia-
conem serpentē antiquum qui est diabo-
lus et sarhanas et ligauit eos per annos
mille et. Apoc. xxiij. Nota Mile annis
365 mille āni per quos debuit ligari in
ceperit computari a tempore beati Si-
luestri qui in figura ligauit diabolu qui
ex quo romanus imperator accepit fidē
fides dilatata et ecclesia exaltata: et soli
diabolus est ligatus. et post debet solui
tempore antichristi et 1ā mille anni sunt
complecti. Solui est infidus stat in qua-
dam parua oratione et.

Deo gratias Amen.

In festo circisionis domini.

Serino viii.

 Consumati sunt dies o-
cto ut circumcidere puer.
Luc. 9. verbum propositū
habet difficultatē in san-
cta theologia, pro cuius
evidentia est notandum: q̄ circumcissio
data fuerit olim in remediū peccati ori-
ginalis ipsi Abrae et omnibus posteris
eius: sicut habetur Gen. xij. Unde Bede
scire debet fraternitas vestra: quia idēz
salutiferæ curationis auxiliū circumci-
ssio in lege contra originalis peccati vul-
nus agebat quod nunc reuelari gratie
tempore baptismus agere consuevit. ex-
cepto q̄ regi celestis. Jam nūc nec dūz
intrare poterant. Et subdit rationem.
Qui enim per euangelium suū nūc
terribiliter lac salubris clamat. Nisi q̄s
reuocatus fuerit ex aqua et spiritu san-
cto non potest intrare in regnū dei: ip-
se dudū per legē suā clamabat. Māscu-
lus cuius preputiū caro circumcisit non
fuerit peribit anima illi: de populo suo
quia pactum meū irritū fecit. potes
etiam hic predicare. Anquid debet
museos observare legalia veteris testa-
menti ex eo q̄ christus obferuauit. Vide
in sermonibus quadragesimalibus: de
decem preceptis decalogi. Item potes
predicare de peccato originali. Item de
remedijs eius. Vide in sermo. de peccatis
in genere articulo. xx. Item de quibz
vicibus quibus christus lachrimas est
Vide post festum trinitatis dominica.
x. sermo. iij. Item de nomine Jesu. Vide
in sermo. quadragesimalibus de decem
preceptis in secundo precepto sermone
primo. cc. Cum ergo christus nō contra
perit originale: queritur quare christus
voluit circumcidi. Circa quod nota q̄ p-
pter nouē rationes voluit circumcidi: qua
rum septē ponit be. Tho. in. iij. parte. q.
iij. articulo. i.

¶ Prima rō vt veram in se humanitatē
ostenderet.

Secūda vt se de habitaam genere cō-
probarēt.

¶ Tertia remedium peccati humiliter
assumeret.

¶ Quarta ut circuncisionem approba-

¶ Quinta vt indeis excusationem tolleret.

¶ Sexta ut animam nostre redemptionis

De beato Thoma cantuariensi.

tionis tribueret.

Septima ut expro suo virtutem obediente commendaret.

Octava ut nos a Jugo legis moysae liberaret.

Non a ut nos ad spirituale circumcissionem induceret.

Prima ratio est ut probaret se verum hominem per sanguinis effusionem. Statim enim ut natus est factus est nobis doctor et si non lingua tamē opere. Nec mirum cum sit. Fons sapientie verbum dei in excelsis. Eccl. i. Doctrinā est effusio discipline dei et electrix operum illius sapientie. viij. Et per hoc confutatur heresia Manichei qui dixit christum non habuisse verum corpus sed fantasticum et appericiā sed corpus fantasticum non habet sanguinem. Ideo et. Item reprobatu postulo Apollinaris qui dixit corpus christi esse de substantia diuinitatis et consequenter cum diuinitas sit impassibilis dicebat illud corpus impassibile esse quod hodie reprobatu: quia hodie christus dum circumciditur patitur: laqueum. et sic patet quod illud corpus est ex quattuor elementis compositum. Item confutatur alter hereticus nomine. Valentinus: qui dixit christum accepisse corpus celeste et de consequenter asserbat illud corpus sanguinem non habere quod hodie reprobatu: quia christus sanguinem fudit. Ideo dicitur in cymbo Abhā nāsi. Perfectus deus perfectus homo et anima rationali et humana carne subsistens.

Secunda ratio ut probaret se esse de genere Abrahę qui primo accepit preceptum circumcissionis in signum fidei sue. Unde dicitur Gene. xviij. quod postquam deus promiserat Abrahę multiplicationem generis sui sicut stellas celi et hęc nę maris p̄ stellas celi significatur filij Abrahę spiritus. et. cūsimodi sunt fideles. De quibus. Apostolus. Gal. iij. Cognoscite ergo: quia qui ex fide sunt hii sunt filij Abrahę per hęc nę maris intelligitur filij Abrahę carnales sicut iudei: qui sūt positi in mari in amaritudine infernali et non possunt stare in celo: quia non sunt fideles sed hęc nę. Subdit. Circumdetur ex vobis omne masculinum et circumcidetis carnem prepuj vestri: ut sit in signum federtis inter me et vos. Ubi ma-

nifeste apparet quod preceptum de circumcissione non fuit datum nisi debentibus ritum iudicium seruare: quia dicitur. Et vobis. Nota et vobis quod potest exponi dupliciter. Sicut ergo circumcissio quousque nascuntur ex vobis: quia circumcissio tunc erit quidam natiuitas spiritualis inquantū per ipsam liberabatur a peccato originali. Sed quando tempus erit quod natiuitas non sit ex vobis: sed ex aqua et spiritu sancto secundum verbum domini. Johan. iij. Tunc non erit amplius circumcissio.

Tertia ratio ut is qui in similitudine carnis peccati venerat Johan. viij. Remedium quo caro peccati mundari conseruauerat non respueret: Ubi notandum quod christus omnes passiones et omnes miseras generales que consequuntur humanam naturam assumpsit. preter culpam et ignorantiam et preter illas passiones que sunt causa culpe: sicut rebello sensualitatis ad rationem et concupiscentia et difficultas ad bonum et pronitas ad malum. vnde assumpsit. famem. sitim. dolores. tristitias. sudores. et labores. Non autem assumpsit particulares miseras et defectus: sicut febrem: podagram. et huiusmodi. nam tales in firmitates nūq̄ christi corpus habuisset ut pote bene proportionatum et bene regulatum ceteros vero defectus recepit in se. Debuit enim per omnia fratribus assimilari. Ite. secundo. propter quod Esa. liij. Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portauit. Cum ergo circumcissio esset pena quedam et non peccati licet esset pena peccati. quia penas alias non rennuit etiam hanc libenter assumpsit. Hunc nota contra illos qui nolunt subire onus penitentie psalmus. In labore hominum non sunt: et cum ho. non fia. et cetera. Glof. sed cum de montibus in inferno cruciabitur. Nota hic quod christus in se omnia remedia que diuersis temporibus fuerunt adeo instituta contra peccatum originale: in se voluit assumere. Nam tempore legis nature tria remedia fuerunt successue instituta.

Primum oblatio et durauit vsq̄ ab Abel vsq̄ ad Noe. Gene. tertio. Respuerunt ad Abel et ad numerā eius: et hoc remedium assumpsit christus quando est a-

In festo circumcissionis domini.

Forrū.

parētib⁹ presentatus in templo Luc. ij. Secundum remedium fuit sacrificium et durauit a Noe vsq̄ ad Abrahā. hoc assumpsit dominus quando mater eius obtulit pro eo par turturum aut duos pullos columbarum. ut inde fieret sacrificium.

Tertium remedium fuit decimatio sicut habetur Gene. xxiij. quod Abrahā obtulit decimas Melchisedech. hoc assumpsit christus quando. xl. diebus et noctibus ieiunauit: quia enim non habebat unde solueret decimas rerum. salutē deo obtulit decimas dierum.

Quartum remedium fuit circumcissio data Abrahę Gene. septimo. Et durauit vsq̄ ad Christum. et hoc assumpsit hodie.

Quintum remedium baptisus et hoc assumpsit a Johanne baptista Matthe. tertio. Et Luc. tertio. Predicta habentur in legenda purificationis.

Quarta ratio est ut arram nostre redemptionis hodie daret. Recte fecit christus sicut mercator qui vadit ad nundinas emere preciosas merces magno pretio. quod non statim soluit sed dat arrā ut contractus firmitur: deinde statuto tempore soluit totum precium. Ita christus in die conceptionis vel natiuitatis descendit de celis in vteru virginis vel in terram ad emendum preciosas margaritas id est animas humanas inferni huius mundi dicens mundo. Da michi animas: cetera tolle tibi. Gene. xxiij. precium redemptionis fuit totus sanguis christi soluendus in die veneris sancta in mensa cambij id est in arboze sancte crucis secundum diuinā ordinationem. Sed hodie dedit signum sue arrā tanq̄ arram tanq̄ strenam que hodie communiter datur. Sed nunquid ergo et nos non dabimus strenē sibi in pauperibus multo magis q̄ his toribus et misimis qui faciunt matinas et cetera. Dic ut expedit. In quo apparuit benignitas et humanitas saluatoris nostri dei ut dicit apostolus. ad Titum. iij. Et habetur in epistola hodierna et.

Quinta ratio est ut approbaret circumcissionem quam ipse olim instituerat in lege veteri. Ro. xv. Dico enim. ihsus christus minister fuisse circumcissionis propter veritatem dei ad confirmandum promiss-

siones patrum. Unde ipse dixit. Nolite putare quoniam venit sol. le. aut proph. nō veni soluere sed adimplere Mat. v. Alioquin iudei emuli disissent: hic est contrarius deo. Si quidem quod deus mandauit ipse dissoluit et destruxit. Unde et dicebant Jo. ix. Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Et ideo etiam cetera legis veteris cerimonialia que tunc ipse obseruanda mandauerat ipse in seipso cōpleuit. Sicut patet de redemptione primogeniti. de oblatione turturū aut columbarum de visitatione temple temporib⁹ debitis. de subiectione et obedientia parentum quod erat morale. de esu agni pascalis. de fimbrijs et hmoi.

Sexta ratio est ut iudeis excusationē toller et qui cum in circumcissum non receperant. Mandatum enim habebant ut cum in circumcissum nulla eis esset conuersatio: nisi quod possent ab eis vsuras recipere. Unde adhuc hodie hunc stilum seruantes in sensati non comedunt nec bibunt cum christianis. Si ergo christus in circumcissum fuisset non audissent eum essent quodammodo excusabiles propter mandatum legis diuine: cur tamen ipse dominus dicat Mat. xv. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel et.

Septima ratio est ut virtutem obediendi nobis suo commendaret et exemplo. Quia enim obedientiam predicaturus erat voluit ipse in se obedientiam experiri: ut alios verbo et exemplo instrueret: quia cepit iesus facere et docere Act. i. In quo reprobatu maxime pernicia. et inobedientium legi diuine et humane. Si enī legislator christus voluit se legi subdere cum tamen legi non esset obnoxius. quia princeps lege solutus est ut in l. Ex imperfecto de le. ij. Digna tamen vox est maiestate regnantis legi bus alligatus se principem proficere. C. de legibus. le. Digna vox. Quid dicit hō qui legi subditus est: si legum statuta non seruet? Nota contra illos qui in festis laborant non timentes deum nec minas dei. Si enim prece clamaret ex parte regis sub pena vnius vnicie quod nemo in festis laboraret: procul dubio infallanter regi obediretur: christo vero qui est rex regum et dominus dominantium non obeditur. Nota

In festo circūcisionis domini.

contra illos qui accipiunt viros et non disponant eas cū sollicitudinibus ab ecclesia ordinatis: quia est mortale si a te eas cognoscunt ubi est consuetudo hoc seruādi. Unde dicitur in c. Aliter. xxx. q. v. Aliter presumpta nō cōiungia: sed adulteria: vñ cōiuberna: vel stupra: vel fornicationes esse nō dubitatur. Ad idē facit ea. q. Nos trates: quod notat Innocē. in c. j. de spon. et. xxxij. di. 3s qui non habet. Dic etiam cōtra medicos q non inducunt infirmos ad confitendū iuxta mandatum legis ecclesiasticę: de qua in c. Cum infirmitas: de peni. et remiss. Dicunt enim q Salienus dicit q non debet medicus infirmum turbare: sed consolari. Ergo christus vñs mandata Salienus aliud: et magis obeditur Salieno q christo. Dic etiam de alijs: vt expedit.

¶ Octaua ratio est vt legis onus in se sustinens alios a legis onere liberaret. Dicunt enim quidā. Si xps circūcisus est: ergo et nos circūcidi debemus. Omnis em xpi actio: nostra est instructio. Jo. xij. Exemplū em dedi vobis vt quē admodū ego feci vobis: ita et vos faciat. Sed rñdeant illi ergo eodem modo et nos in cruce mori debemus: cum xps in cruce mortuus sit. Dicendū est ergo q sicut xps ideo crucifixus voluit vt nos a morte liberaret: sic voluit circūcidi vt nos a circūcisione liberaret. Nam pceptū circūcisionis incepit in Abraam et durauit circa duo millia annorum vsq ad xpm: qui fuit terminus circūcisionis. Ro. x. finis em legis xps est: ad iusticiā omni credenti. ergo post christum euānit circūcisio. Sic et cetera legalia veteris testamenti. hanc rōnem assignant. Aplos Gal. iij. At vbi venit plenitudo tēporis misit deus filium suū factū ex muliere facit sub lege: vt eos q sub lege erāt redimeret. i. liberaret vt adoptionē filio liorū dei receperim. Sicut em mutandū erat sacerdotiū. Baron in sacerdotium christi fm ordinem Melchisedech: vt patet. ps. cix. sic etiam lex moysi mutanda erat q̄tum ad ceremonialia per. i. christi que lex gratie et libertatis: quia vt dicit Apostolus Ipeb. viij. Trāslato sacerdotio necessē est vt et legis translatio fiat. Quod habetur in c. Trāslato. de cōstitutionibus. Et confirmatur ratio: q

circūcisio fuit data Abrae in signum fidei Abrae. Ro. iij. Credidit Abraam deo: et imputatum est illi ad iusticiā. Et infra. Et signum accepit circūcisionis signaculum iusticie fidei que est in preputio et. ergo quia signum debet pportioniari et configurari signato: tandū debet durare signum q̄dū fides Abrae. Da exemplum de signo frondium in taberna. fides autē abrae fuit de christo venturo: que fides christo adueniente cessauit et. Consequenter ergo debuit cessare fidei illius signum quod erat circūcisio. Et in signum huius christus in cruce dixit. Cōsummātū est Job. xix. et velum templi christo mortuo scissū est. Dat. xxvj. Ergo christiani liberi sunt a iugo legis et. Nota moraliter contra feminas q nutritie sūt filiorū iudeorum. Cōtra p̄mū. Si iudeos. extra de iudeis. ¶ Prima ratio est vt nos ad mortālē circūcisionem induceret. De qua Apostolus Col. ij. Si autē circūcisus es in christo circūcisio ne manifestat. i. carnali in expoliatione corporis carnis. hanc circūcisionem quilibet nostrus debet circūcidere omnia membra sua. Lingua ergo debet circūcidi ne loquatur mendacium neq vana: quia Corruptū nos mores colloquia mala. i. Cor. xv. Item os et vox ne cantet vana et. Nota hic contra reputices et. Unde et mores conquestus est vt esse in circūcisus labijs dicens. Et quomodo audiet me pharao presertim cū circūcisus sum labijs. Exo. vi. Oculi debet esse circūcisus ne videant vana. ps. Auerte oculos meos ne videant vanā. et. Tref. ij. Oculi mei depre. est a me. Auris circūcisus non audiat de tractionē. ps. Et op̄ probitum non accipit aduersus pro. scz Danus circūcisus nō percutiat sed impleatur manus elemosyna et datur pauperibus: quia melius est: facere sermō christi q̄ alij homini. pes circūcisus non curat ad malū: sed et singulis mēbris. Non solum autem membra corporalia debemus circūcidere sed etiā cogitationes cordis. Unde deut. x. Circūcidite preputia cordis vestri et ceruicem vestram: ne induretis amplius: quia domini deus noster ipse deus deorum et dñs dñantium. Sed tamen pauci sunt qui se velint hoc modo circūcidere a se

In festo circūcisionis domini.

xxiij.

vitia amputando. Contra quos Hier. ix. Omnis autem domus israel incircūcili sunt corde et. Dic vt expedit.

¶ Uel dic q debemus circūcidi in anima. Scđo in corpore. Tercio in facultatibus. primo in anima fm quamlibet eius potentiam. primo ergo in intellectu nos circūcidere debemus: abscidēdo omnem errorem et superstitionē. Multe em superstitiones olim a gentilibus fiebant hac die: que etiā pluribz christianis hodie obseruantur quod prohibetur. xxvj. q. vij. c. Si quis ritas Januarij ritu paganorū colere vel aliquid p̄ noui facere propter nouū annū aut menses cū lampadibus vel epulis in domibus preparare p vicos et plateas cantores ac choros ducere p̄sumpserint: anathema sit. Itē Gala. iij. Dies obseruat et menses et tempora et annos timeor: autem vos ne forte sine causa laboraueritis in vobis. Secundo in voluntate vt omnem amorē inordinatum erga creaturā aliquam remoueat. Nam vt ait Augu. ad romanos in libro confes. Vinus te amat qui tecum aliquid quod non propter te amat. Ideo deut. x. Circūcidite preputia cordis vestri et. Vide supra Item Hier. iij. Circūcidimini domini et auferre preputia cordium vestrorū ne forte egrediat ut ignis indignatio mea et succendatur et non sit qui extingat propter malitiam cogitationum vestrarum. Est enim amor mundi sicut visus iplicans alas anime ne valeat ad celum aduolare. Item debet circūcidi memoria vt non recordemur de iniurijs proximorum nobis illatis: sed de beneficijs diuini nobis collatis. ps. Memor fui dei et delectatus sum et. Debet tertio circūcidi homo in corpore quantū ad omnes sensus: sicut habetur. s. proxi mo sermo. par. vlti. Quāto debet circūcidi homo in facultatibus. male ablata restituendo: quia peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum. Regula peccatū. lib. vi. et. xij. q. vi. Si res. Itē superflua pauperibus erogādo. Luc. xi. Quod superest date elemosynas. Et ecce omnia munda sunt vobis.

Deo gratias.

In festo epyphanie
Sermo ynnus.

Rocidentes adorauerunt eū. Mat. ij. Sermo noster erit s modo quo debem? xps adorare ad exēplū iherosimorum de quibus dicit in themate. Salutate virgo. pro declaratione thematis et introductione materie predicade: formabo duas questiones. primā p introductione sermonis. secundā p persecutione. prima ergo q̄stio ē ista. Utrū xps sit adorandus adoratio latrē. Scđa q̄stio ē ut q̄o xps sit adorandus. ¶ pro declaratione ergo prime q̄stionis notandū q theologo dīstingunt triplicē adorationē. prima dicitur adoratio latrē. secunda dicitur. tertia p̄perdulie. Dicitur has duas primas obmissa tertia. prima est reuerentia vel obsequiū que vt q̄s debet solideo ratio ne creatiois et nulli ali. Unde potius debetur homo mortē subire q̄ tali adoratione creaturā aliquā adorare: sicut noluerūt adorare statuas. Nabuchodonosor Daniel et tres pueri: ideo fuerūt p̄iecti in fornacē ignis. Daniel. iij. Et deut. x. Unū deum adorabis et illi seruies. Et Mat. iij.

¶ Scđa. i. dicitur est reuerentia quedā sive honor q̄ exhibet dño a seruo. Dulcia em grece dicit seruitus latine: s; large sumendo est reuerentia quedā q̄ quilibet creature exhibet rōne cuiuscūq̄ excellētie: puta potētie sicut regibus: vel dignitatis sicut epis et. Et hec reuerentia debet scđis oibz ppter excellētiā sctitatis ppter hoc adoramus sctos. Uñ et Johānes adorare volebat angelū hac adoratione dicit. Apoc. vlti. Quāto fuit ab eo phibitus triplici rōne. prima ad ostēdendā dignitatē ipsius Johānis: mul tis angelis dignior fuit. Scđa et em̄ dā spēm ydolatrie. Tercio ad ostēdendā exaltationē humane nature sup angelos i heric assūpto. Nec tho. in. iij. fen. di. ix. q. i. ar. ij. Tercia. i. p̄perdulia est q̄ dā reuerentia siue virtus qua exhibet reuerentia creaturis que hñt quādā p̄rogatiua super alias et speciale quādā p̄pinqritatē ad deū. Et hec nulli sancto debet nisi vñ. scz virginī marie. De christo autē videbit statim. Hoc p̄supposito ad propositum q̄onis rñdeo fm Tho.

in. iij. m. ar. di. ix. q. i. ar. ij. potest christus dupliciter considerari. Uno modo inquam deus et sic debetur sibi adoratio latr. et q. creator est. Jo. i. Oia per ipsum facta sunt. Gen. In principio. i. in filio creavit deus celum et terram. ps. Oia in sapientia fecisti. Scdo modo potest christus considerari fm humanitate. Licet enim res humanitas illa no sit separabilis a diuinitate nisi in triduo quo christus mortuus fuit in quo christus no fuit homo. Et ideo humanitas fuit separata a diuinitate quia diuinitas et cuius anima esset in limbo et cuius corpore in sepulchro: tamen per intellectum separari potest sic debet intelligi q. dicit. Quod semel assumptum nunquam dimisit et tunc si consideratur illa humanitas de per se separata a verbo dei et tunc debetur sibi non latratria sed dulcia. Unde super illud. ps. Adorate scabellum pedum eius: dicit glo. q. caro christi non est adoranda illa a doratione latr. que soli deo debetur. Exaltate dñm deum vestrum et adorare scabellum pedum eius: quoniam sanctus est ps. xviij. Si vero consideratur illa humanitas vt vnita verbo tunc debetur honor ei latr. et adorare carnem christi inquam tunc vnita verbo nihil aliud est q. adorare verbum dei incarnatum: sicut adorare vestem regis nihil aliud est q. adorare regem vestitus: fm Tho. ij. pte. q. xxv. ar. ij. Et fm hanc distinctionem debemus intelligere thema propositum. vel adoratione dulce vel latr. fm determinati onem predictam. Et sic patet prima questio. Et vide etiam quod de hac materia latius scripsi in sermonibus quadragesimalibus de decem preceptis decalogi in primo precepto sermo. ix. vbi agitur de adoratione deo exhibenda.

Scda questio pro sermone psecutione est quomodo sine de quibus reb. sit christus adorandus. Circa cuius questio nis solutionem satis instrumur exemplo magorum qui christum adorauerunt bodierna festiuitate. Vbi nota q. quatuor christo exhibuerunt.

Primo vocale laudationem siue confessionem.

Scdo cordiale deuotionem.

Tertio corporalem humilationem.

Quarto realem oblationem.

Et istis quattuor modis debemus nos

etiam christum adorare.

Primo magi adorauerunt christum tam vocali confessione. Unde dixerunt. Vbi est qui natus est rex iudeorum. v. enim stel. ei. in oriente etc. Vbi confessi sunt ore totam fidem christianam: quia tota fides consistit in humanitate et diuinitate xpi. Unde Athanasius i sym. Nec est aut fides recta vt credamus et confiteamur: quia dominus noster iesus christus dei filius: deus et homo est. Humanitatem christi confitentur cum dicunt. Vbi est qui natus est. Misa enim temporaliter pertinet non ad deum sed ad hominem diuinitatem cum dñt. Venimus adorare eum. Item confitentur regem cum dicunt. Rex iudeorum: ecce vocalis confessio. Triplex ergo debemus deo exhibere vocales laudationem fm q. tria debemus deo scz fidelitatem: reuerentiam: et obsequium. primo ergo fideliter confitendo. Secundo reuerentialiter de eo colloquendo. Tertio obsequialiter de eo collaudando. De scdo dic contra periueros contra blasphemos: cui si nomen regis blasphemaretur: acriter puniretur sed scus si nomen dei: quilibet habet aduocatum et defensores in hoc mundo preter christum etc. Dicit expedit. De tertio dic vt hic dicitur. De primo vero dic q. quilibet debet confiteri fidem ore. Ro. x. Corde creditur ad iusticiam ore autem confessio fit ad salutem. maxime autem confitendo ad iusticiam ore autem confessio fit ad salutem. mo est proximus ad videndum christum in morte sicut fecerunt magi cum essent prope bethleem. Sic et nos cum ore debemus laudare xpm. ps. Vocem ad dñm clamauit. Et hoc est quodq. necessarium sicut clericis beneficiis vel in sacris constitutis. vt in. c. de cele. mis. Quia dñs vero non est necessarius sed vtile scz ad promouendam et exercitandam deuotionem ex ipsa voce: et clamore: quia multo tiens mens tepida excitatur. Nota exemplum de illo qui bene cantabat qui ibat quandoq. ad locum solitarium et ex ipsa dulcedine vocis sue cantando excitabatur ad amorem dei: adeo q. effectus est seruus dei relicto mundo. Unde et de Aug. legimus. flebat autem vberem in hymnis et canticis suae sonantis ecclesie sic vocibus: vespemeter affectus. Et mirum cum etiam ad voces auium etiam excitatur deuotio: quandoq. ad sonum

cithare vel organi. Nota de David: q. ad sonum psalterij excitabatur in eo spiritus sanctus. Item ad tactum cithare David quiescebat Saul non verebatur spiritum malo. i. R. xvi. Idem de sono cithare. ps. Cantate dño et benedicite nomini eius etc. Sic faciebant pueri dominum benedictus qui venit in nomine domini benedictus qui venit in nomine domini. Omne in auser iniquitatem et accipe bonum et redemem vitulos labiorum nostrorum. Et vide quod notat glo. in Cle. prima de cele. mis. super verbo fructus labiorum etc. Item in Clem. Si dominus de reliquijs et vene sanc. in glo. magna in septimo mēbro. Item quod notat canoniste in. c. Volentes de cele. mis. Scdo ergo etc. Magi enim cum maximo deuotionis adorare christum quesierunt questum inuenerunt. et inuentum aduenerunt. Quod patet: quia signum maxime deuotionis est inquisitio dei: et quanto magis res inquiritur tanto maius amoris signum ostenditur. Inquisitio enim oritur ex fide et amore: et sic illi magi et credebant in christum. et diligebant. Unde ad visionem stelle dicitur. Videntes autem stellam gaussi sunt gaudio magno valde. Si ad visionem stelle tantum gaussi sunt quantum gaussi sunt ad visionem christi qui erat finis ipsorum quia propter quod vnumquodque illud magis. primo ergo notatur causa gaudij cum dicit. Gaussi sunt. Secundo notatur forma gaudij cum dicit. Gaudio. Tertio notatur obiectum gaudij quod erat stella christi dum dicit. Magno. Quarto notatur quantitas gaudij dum dicit. Valde quod gaudium etiam fuit signum maxime deuotionis et conculebat euangelista quattuor verba. primo gaussi sunt. Secundo gaudio. Tertio magno. Quarto valde. Et hoc propter quattuor de quibus gadebant. primo quidem gaussi sunt. Quia fm crisost. spes eorum decepta non erat sed amplius confirmata q. tanti itineris non sine causa receperunt laborem. Secundo gaudio: quia secundum glo. gaudio gaudent qui propter deum gaudent qui est verum gaudium eius. Tertio magno: quia fm glo. de magno gaudebant. q. de si

gno christi nati. Quarto valde: quia fm crisost. dignitas tunc nati regis excedebat mensuram omnium mundialium rerum. Vel ideo dicitur: q. magis gaudent homines de rebus perditis et recuperatis q. de semper possessis. Patet ergo quomodo iobulerit magis christi cordiale deuotionem. Sic et nos ipsum adorare debemus cordialiter quia deus principaliter vult a nobis cor. prouer. xxiij. filii prebe mhi cor tuum alioquin parum valet oratio et adoratio. Unde dominus cum propheta arguit iudeos qui in hoc defectu erant dicens. Populus hic labijs me honorat cor autem eorum longe est a me. Esa. xix. Et Matthe. xv. Nota hic exemplum de illo heremita cuius apparentes diabolus in specie angeli lucis dixit ei q. deus volebat ab eo.

Dimidium lune totum cum principe rome. Ideo dicit dominus. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo ex tota anima tua etc. Matthe. xxij. i. cum in intellectu memoria et voluntate. Sic hodie sunt multi qui adorant christum non corde sed ore: quia ore dicunt. Pater noster et cor est in foro. Ver. Os in choro et cor in foro. Vel est in coquina vel quod peius est habent rancorem contra proximum: et dñt. Pater noster et dimitte nobis debita nra etc. Non sic faciebat david dicens. Clamau i toto corde meo exaudi me domine. Nota Toto corde: non enim vult deus partem cordis sed totum etc. Unde apollo. Si ore lingua spūs meus orat. mens autē mea sine fructu est. Quid ergo? Orabo spiritu: orabo et mente. psallā et mente. i. Cor. xiiij. Hinc procedit quia hoies sine cordiali deuotione stant in ecclesia q. statim tedio afficiuntur: sed non attenditur in theatris et ludendo et detra. Idcirco per dñdō similes filij israel q. alii fecerant manna: et desiderabant porcos et cepas. et alia cucumeris popones egypci. Nu. xj. Sic et isti pauci delectantur de libris sacris et scripturis doctoris catholici: sed querūt libros Tullij Virgilij Senecæ aliorum paganorum. Nota exemplum quod legitur in vitis patris de sancto Machario accedente ad ecclesiam vbi monachi dicebant officij et cetera q. vidit multos in formis ethy

Santa

In festo sancti Antonij abbatis.

in iudicijs Chayn ec. vide. s. Quidā ē se-
cto dant pauperibus de alienis quia fa-
ciunt furta. vsuras &c. & de illis dant ele-
mosynas. Contra qd dicit Eccli. xxiij.
Qui offert sacrificiū ex substantia pau-
perū: quasi qui victimā filiū in p̄spectu
patris. Ideo dicit p̄ouer. iij. Monota-
bism de tua sublatia. Quidā ē septimo
dant ex vana gloria &c. Mat. vi. Amē di-
co vobis, receperunt mercedē suā. Cum
facis elemosynāz noli tibi tuba canere
ante te sicut hypocrite faciūt. Et infra.
Te autē faciente elemosynā ne. si. tua: qd
faciat dextera tua. Quidā ē octauo dāt
modicū cum possint multū dare p̄tra qd
fecit illavidua que posuit duo era in ga-
zophylario. Luce. xxi. Ideo Thobie. iij.
Quo potueris esto misericors. Si mul-
tū tibi fuerit: abundanter tribue. Si eri-
gisti tibi fuerit etiā erigisti libetē ipari-
tū suide. Quidā ē nono ē sunt p̄sumi
nō solū nō dant sua pauperibus sed ipso
paupes p̄dātur: & bona ecclesiastica: &
res diuinas. in hoc iudicio sunt oēs ar-
tifices q̄ laborant in diebus festiuis. &c.
Dic vi. s. in fine p̄dicti sermonis. In hoc
etiā iudicio sunt heredes q̄ bona testa-
toris & legata relicta paupib⁹ occupāt:
sed sic fieri eis. Itē Eccli. xxiij. Ne q̄ p̄da-
ris: nōne & ipe p̄daberis. per regulā iu-
ris. Qd vsq̄ iuris in aliū statuit: ipe eo-
dē iure potatur. Quidā ē x. dāt multū cū
bona intēione & deuotione: & isti imitā-
tur magos &c. & ideo de⁹ mittit eis stel-
lā. i. āgelū q̄ illuminet eos & p̄ducāt ad
vidēdū xp̄m in gl̄ia. Quidā ē xj. dant cū
accidia & tristitia quasi coacti. Cōtra qd
Ap̄ls. ij. Cor. ix. Quisq̄sq̄ put delima-
uit in corde suo: nō ex tristitia aut ex ne-
phylare em datorē diligit de⁹. Quō autē
circūstātiāz debeant fieri elemo-
syna: aut in p̄s. Dispsit dedit paupib⁹
Jum. i. & manet in iclm scli. De quo vi
de post festū trini. sermo. xiiij. parte. j.
Deo gratias. Amen.

In festo sancti Antonij abbatis.
Sermo vnus.

Eramē forte dedit illi
vi ceret. Sap. x. pro decla-
ratione notat in scriptura
experiētia inuenit q̄ p̄his
vita est nō nisi cāpus p̄lij
& quantū ad corpus & quantū ad alia

primo quantum ad corpus a tēpore cō-
ceptionis: quia quattuor qualitates cor-
poris cōtinuē bellant scz calor cui frigi-
ditate. & siccitas cū humiditate quousq̄
interficiant hominē. Idem etiam est ex-
emplū. Corpus enim semper est in mi-
serijs: laborum infirmitatū: periculo-
rum: paupertatū &c. guerrarum &c. Itē
cum proximis ad inuicem detrahendo.
iniuriando. insidiando &c. Ideo de isto
p̄lio corporis facit dauid vnum psal.
Miserere mei deus quoniam conculcauit
me homo &c. Secundo quantū ad ani-
mā quod p̄lium est periculosius. Dicitur
similitudo de vna domicella quā im-
pugnarent tres fortes milites armati:
vnus ante eam. alius a dextris cuius
balista. alius a sinistris cum lancea &c.
magnum periculum esset et non grata
dei &c. sed domicella non habuit defen-
sores nisi parietem vbi sustinet &c. Ista
domicella est anima. tres milites sunt
mundus qui venit cum ense idest cā ne-
gocijs baratarijs inuiscijs &c. Caro a
dextris cum sagittis malarū inclinatio-
num. Sensus enim & cogitatio humani
corporis prona sunt ad malum ab ado-
lescētia sua. Genes. viij. A sinistris vō
diabolus cuius lancea tentationūz diuersa-
rum. De istis militibus dicit p̄ma
Militant aduersus animā. i. p̄s. i. Sed
anima non habet nisi parietem idest fide-
dem firmam que est appodiamentū christi-
anū. fratres sobrijs esote et vigilate:
quia aduersarius vester diabol⁹ &c. cui
resistite fortes in fide. i. petri. v. Et stat
retro quia fides est de hys que non vi-
dentur. fides est de substantia rerū spe-
ciar. non ap. thebeoz. xl. Ecce ergo ma-
gnū p̄lium. Ideo Job. vij. Militia
āla tentatio est vita hominis super ter-
ram: & sicut mercenarij dies eius. Mo.
Mercenarij: quia si bene p̄liatus vin-
cit habet p̄lium glorie: alio infernus.
¶ Pro sermonis fundamēto ouit theo-
logalis questio.

¶ Queritur. Utrum sanctus antonius
suis meritis meruerit p̄lium eternū
Arguitur q̄ nō ait Aristoteles. viij. ph
sicoz. Impossibile est in corpore finito
virtutem esse infinitam: si ergo finitē
tutus: ergo finite operatur: vt ait Boetius.
us. iij. de consolatione Agit. vniuersū
natura quod est propriū ei: vt ignis de

In festo sancti Antonij abbatis.

xxvj.

sua proprietate calefacit paulus ad
Rom. viij. Non sunt condigne passio-
nes huius tēporis: ergo Sanctus An-
tonius ex suis meritis non meruit p̄-
lium eternū. In oppositum ait Aug.
Soluit tamen dare nisi medicinis
p̄cedentibus meritis bonorum operū
& obseruatione diuinorum p̄ceptorū
ergo sanctus Antonius suis meritis
meruit p̄lium eternū. Et si questio
manet pro vtraq̄ parte dubia. Ad que-
stionem Respon. est secundum Thomā
prima parte. q. xxij. art. iij. Et Alexāder
de haliis prima parte summe. q. v. arti-
x. q. opera nostra possunt procedere a
duobus principijs. Primum est agens
creatur quod de non libetū arbitriū sim-
plex non supponendo gratiam spiritus
sancti & sic ad dubium dicitur q̄ sanctus
Antonius suis meritis meruit vitā eternā
quia operationes mundane finiti & mo-
dia valoris. Luce. xij. Cum feceritis
omnia dicite quia inuitiles serui sumus
Et sic intelliguntur auctoritates in ar-
gumento. Secundum est agens incre-
atum quod dicitur spiritus sanctus. mo-
uens liberū arbitriū ad operandūz
Et sic ad dubium dicitur: q̄ si opera san-
cti Antonii a tali agente p̄cedentia tā-
q̄ ab agente increato mouente agens
creatur scz ipsum Antonium ad talia
operanda existerunt quibus mediantibus
ipse Antonius meruit p̄lium eternū.
Ideo habetur Johan. iij. fiet in eo
fons aque salientis in vitam eternam
Et hoc est loquendo de meri-
to congrui quod est quando aliqua per-
sona facit quod in se est ad habendum
aliquid bonum quod fecit Beatus An-
tonius qui dei mādāta obseruauit ten-
tationibus diabolicis resistendo. In-
sta verba p̄assumpta. Certamen forte
te dedit illi vt vinceret.
In isto p̄lio deus dedit gratiam beato
Antonio vt viceret. Itē vicit thema. Cer-
tamen forte dedit illi &c.
¶ Primo ergo vicit mādū q̄ veniebat
ante eū cū sagitta euaginata.
¶ Scdo vicit carnē: que veniebat a dex-
triā balista parata.
¶ Tertio vicit diabolum: qui veniebat a si-
nistris cū lancea recta.
¶ Dico primo cetera. Dic quomodo
victus parentibus remansit dominus

bonorum et possessionum et reddituum
& cetera. Tunc mundus cepit contra
eum bellare dicens imaginationi. An-
toni tu es modo dominus domus et di-
uitiarum & cetera. poteris ducere vxorē
et eris de maioribus ciuitatis in regimi-
ne & cetera. Et si vis mutare. x. p̄s. xij
poteris valde ditari & cetera. vel muta-
re super possessionibus et interim reci-
pere fructus vel vendere pluri precio pe-
ter tempus & cetera. Ecce bellum mis-
di. Sed cum beatus Antonius fuisset al-
fuctus audire missas & sermōes dum se-
mel audiret missam audiuit illud couis-
liū christi. Si vis perfectus esse & cetera.
Matth. xix. O dixit ipse cum isto targo-
ne seu dycepo potero me cooperire de-
serima mundi et sic vendidit omnia & de-
dit pauperibus. Sed iterum mundus
inuasit eum alio ictu ex transuerso. Cū
enim Antonius esset in deserto in prin-
cipio vt seruaret deo mundus traxit sibi
vnum ictum di. Nunquid fuisset bonū
aliquid inferuasse illi cū seruasse p̄o fa-
bricanda cella altari et oratorio & cetera
et eundo per desertum sic cogitando in-
uenit vnum bacile argenteum: tunc sen-
sualitas dixit sibi. Antoni de hoc pote-
ris facere celam & cetera. Dic quomodo
vicit & cetera. Sed iterum & iij. mun-
dus inuasit eum dicens imaginationi cū
semel staret in deserto. Antoni tu es ho-
mo. homo autem est animal sociale na-
turaliter: & tu es effectus animal brutū
contra illud Dauid Homo cum in ho-
nore esset & cetera. quare ergo nō vadis
& construis monasterium vt facias fru-
ctum & cetera. Vnum sic cogitaret exiuit
& inuenit massam auri & cetera. Dic quo-
modo Antonius contra istum ictum in-
ducit se loricā scripture dicent. Beatus
homo qui inuentus est sine macula &
qui post aurum non abiit & cetera. Eccli.
xxxj. Moraliter mundus mille se inter-
ficat hodie hys tribus ictib⁹. Primo ictu
vulnerat laycos in vlturis. rapinis. Dic
vt expedit. Secundo ictu vulnerat reli-
giosos q̄ p̄gregāt bona cetera. Tercio
ictu vulnerat platos & curatos q̄ vendūt
sacramēta Jo. xps Caueat ob omni aua-
ricia quia nō in abundantia ciuiliū vi-
ta eius est: ex hys que possidet Luc. xij.
Nota Ab omni &c.
Dico scdo &c. Cū. n. p̄m militē. s. mūdū
Dij

In festo sanctorum marty. Fabi. et Sebast.

vidisset Antonius, q. miles cepit ipsum
impugnare scz caro. Dic tationes lu-
turie q. passus est ec. O dixit Antoni-
Ego indigio medicina. Qui enim vult
curari avulnere sagitte oportet expelle-
re sagittam primodeinde apponere tria-
causa contra venenum quod remanet in-
tus. Primo ergo expulit sagittam, cogi-
tationis cogitando passionem xpi: vel pe-
nas inferni: et hmoi del de apposui tria-
causa abstinentie ec. Dic eius vite asperi-
tatem in cibo et potu et dormitione in ve-
stibus. Ideo Apostolus. Fugite fornicationem: ecce primum remedium expellendi
sagittas: et mortificate membra vestra que
sunt super terram ecce scdm. Col. iij. Et
iterum caro innast cum. Dicatur quomodo
apparuit sibi qdam mulier et erat
diabolus in specie mulieris: et no cognos-
cebat Antonius esse demonem ec. De qua
Antonius admirans dixit. Et qualiter
vos essis hic? Redit pater audita fama
vestra sanctitatis vellet servire deo vel
se consiliis a vobis. vbi et quod ec. Stetit
ca ro dixit. Antoni ecce ista mulier iuvenis
est et pulchra et nullus sciret non perderet
fama et cetera. et caro calefaciebat
cetera. Hoc videt dixit. O vñ ignis ex-
pellit alium: et eleuatis fimbriis a tergo
posuit se in igne dicens mulieri. Si vis
habere mecum placitum venias huc ec.
et diabolus disparuit. et Antoni ex igne
erexit illesus ta in corpore q. in anima
Et poterat dicere. Probasti cor meum et
vistasti nocte: igne me erminasti et non
est inuenta in me iniquitas. ps. xvi. Do-
raliter in isto prelio multi occiduntur:
quia nesciunt expellere sagittam tanta-
tionis nec assumere triacam abstinentie
ec. Ideo Hierony. ad Rusticum. femi-
nam. quam bene videris conuersantem
mente diligite non corporali frequentia
xxv. Hospitolum. Et ille. Et qd
de ma. mea? Respondit Hieronymus.
Matrem tuam ita videas ne per illam
alias videre cogaris habet enim famu-
los habet pedissequas et quatio vilior ca-
rum conditio tanto facilius ruina
Dico tertio ec. Dic qualiter fuit verbe-
rat a demonibus credulissime ec. Queo
est hic quare deus voluit sanctu Anto-
niu habere tam magnu preliu cu demo-
nibus sibi visibiliter apparetibus q. in-
visibiliter multi impugnantur ab eis: s3

se visibiliter non legitur nisi de beato
Antonio? Respondeo ratio est quia co-
muniter qui portat banderiaz seu veril-
luz in bello magis impugnatur. In no-
uo autem testamento post christum vi-
torie fuit beatus Antonius quia paulo
primus heremita fuit occultus: et Ideo
maiores infidias passus est beatus An-
tonius q. alius et cetera. Quia ergo bea-
tus Antonius habuit victoriam de omni-
bus tribus militibus ceteris. Ideo me-
ruit coronaz. Et poterat dicere. Bonum
certamen certavi. cursum consummavi. fidem
sertavi et cetera. Tm. iij. ec. Dic etiam
tem. Moraliter nota q. magnu premiu
meretur ille qui est principium alius
boni operis et exempli sicut Maria mag-
dalena de penitentia et cetera. scilicet si
aliquis vel aliqua inciperet mutare ali-
quam malam consuetudinem ec. Ideo
David Omnis qui perculserit Iehusf
id est diabolum in pumis erit princeps
et dux. i. Paral. xj. Deo gratias Amen.

In festo sanctorum martyrum Fabiani et
Sebastiani.

Dixit me quasi signu
ad sagittas Treñ. ij. De
beato Fabiano modicu
habemus in sua hysto-
ria solum dicitur q. fuit
papa et sanctus et post
modum fuit martyr. S3
de sancto Sebastiano legimus multa.
Ideo de eo fit sermo. pro declaratione
sciendi q. regula est in theologia vera
communis: q. deus no solum est causa et
a ro et principium onium bonoru sed et
am omniu malorum pene: no tamē cul-
pe. Ro quia si culpa procederet a deo er-
go deus diligeret culpam. Sap. xj. dili-
gis oia que sunt et nihil odisti eoru que
fecisti: sed cosequens est falsum. ps. Odi-
sti oes qui operantur iniquitatem ergo
antececedens. Non tamen culpe nisi per
missive quia mala culpe procedit a li-
bero hominis arbitrio. Deus ab initio
constituit hominem relinqui eum in ma-
nu consilij sui Eccl. xv. Potes hic pro
evidentia materie presupponere q. du-
plex est malum scz culpe et pene. Vide
in sermo. quadra. de peccatis in genere
sermo. v. Et q. fit deus causa et principiu
omnium bonoru patet de se. Sed q. fit

In festo sanctorum martyrum Fabiani et Sebastiani. xxvj.

causa omnium malorum pene probatur
ratione auctoritate et ex emplo Job. Ra-
tione quidem: quia omnis pena in qua-
tunc pena est bona et iusta: sed deus est
causa omnis boni vt dictum est ergo ec.
q. autem pena inquam hmoi sit bona
et iusta probatur quia pena inquam hu-
iusmodi est habet sex diuersos effectus
bonos. ergo est bona q. causa per effe-
ctus cognoscitur: quia pena aut est satis-
factiva aut mediativa: aut preseruati-
ua: aut nutritiva: seu augmentativa aut
vindictiva. ecce quinq. effectus pene.
Prima dico q. est satisfactiva pro pecca-
tis preteritis vt Dauid et ipse effectus
pene est bonus et iustus: quia culpa me-
ritur pena culpe equiualemē fm des-
bitum iusticie iuxta illud. Secundus me-
surā dilecti erit plagaru modus Deut.
xxx. Exemplum huius habetur in Dauid
qui ppter peccatu Berabee passus est
persecutionem a filio suo Absalon. ij. R.
xj. Secundus effectus pene est quia est
mediativa. Verbi gratia multi sunt in
peccatis quia habet dilectas et prosperi-
tates. Et ideo no curat de deo. Incrassa-
tus est dilectus et recal. incrassat. impin. di-
la. dereliquit deum fac. suum et recessit
a deo salutari suo Deut. xxxij. O dicit de-
us iste indiget medicina et immittit infir-
mitates: paupertates mortes amicoru
ec. sic couertuntur confitetur. ps. Multi-
plicate sunt infirmitates eorum postea
accelerauerunt. s. couerti ad deum. Ecce
quomodo iste effectus est bonus. Exem-
plum huius habetur in Manassem. rex
Abuchodonosor. Vide. xxiij. q. iij. Ma-
buchodonosor. Tertius effectus ec. q.
est preseruatiua. s. a. peccatis no solum
in ipso qui punitur sed etia in alijs qui-
bus pena illa immotescit: ne alas super-
biret ec. sicut patet in paulo qui de se di-
cit. Ne magnitudo reuelationum extol-
lat me datus est mihi ist. car. mee ange-
lus sathane qui me calaphizet propter
quod ter. dñm rogavi ec. vsq. in infirmi-
tate perficitur. ij. Cor. xij. Quartus effe-
ctus est: quia est nutritiva. Daf enim pe-
na a deo homini virtuoso no ad punien-
dum sed ad cosemndu seu nutriendu
augmētadu in virtutibz vt patz de Job
qui post oia mala fuit sanctior. Quintus
effectus est: q. est vindictiva vt in illis
peccatoribus q. ex flagellis penalis ma-

gis indurant sicut pz in pharaone ein
Herode quoru pena fuit initiu penaru
inferni quia indurati sunt ec. Cor duru
male habebit i nouissimo. Unde Deut.
xxvij. Ignis succensus est in furore meo
et ardebit ec. Sextus effectus pene est: q.
est diuine glorie declaratiua vt patet de
ceco nato Jo. ix. Et iste effectus pene in-
stus est et cosequenter bonus: quia obsti-
natio eorum digne meruit pena illa et
maiorē in futuro seculo iuxta illud Ro.
viij. Ignoras qm benignitas dei ad pe-
nitentiam te adducit fm duritia aut tna
et cor impenitēs thesaurizis tibi iram
in die ire ec. Et sic patet rōe q. deus et au-
ctor est causa oim maloru pene. Vide-
mus auctoritate que triplex est. Prima
Eccl. xj. Ego dominus et no alter est. for-
mans lucē et creas tenebras facies pacē
et creas malū ego dñs qui facio oia hec
Lucem intellectus in claritate scie infu-
se vel acquisite ad cognoscendū deum.
tenebras scz ignoratiē et ruditatis que
sunt mala pene preseruatiue q. ex hoc
sunt humiles als ec. Sda inflat. i. Cor.
viij. Itē alia auctoritas. Bonas mala. v.
ta et mors paupertas et honestas a deo
sunt. Eccl. xj. Itē alia Si est malū. i. pe-
ne in ciuitate qd dñs no fecerit quasi di-
ceret non Amos. iij. Patet conclusio ec.
que intelligenda est ec. no solū de pena
illata a deo immediate sed etiam medi-
ante per creaturas et etiam demones q.
nihil in nobis ponit nisi dñs permitten-
te sicut patet in Job ec. etiam in legio-
ne demonu que intrauit in regē por co-
rri Mat. viij. propterea. i. R. xvij. Dicit
diabolus spūs dñi malus. Etaz hoies pec-
catores. Un Job. no dixit dñs dedit cal-
dcis abstulerunt vñ sathan vel ignis ec
sed dixit dñs abstulit ec. Job. i. Sed con-
tra quia illud fuit malū culpe ipse cal-
dcis ergo fuit a deo. R. illud et tme a
gentili fuit malū culpe. et io no a deo
sed ex parte Job patiens fuit malū pe-
ne et hec fuit a deo. Sic a passio xpi ex p-
te agētis fuit a diabolo sed ex pte xpi pa-
tētis fuit a deo. Un Ro. viij. proptio fra-
lio no pepercit sed pro nobis oibus tra-
didit illum. Unde de hoc Tho. in. in. p.
te. q. iij. ar. iij. Et Jo. iij. Sic deus dilexit
mūdū vt filiū suū vngentū dare: vt om-
nis qui credit in eū non pereat sed hab-
eat vitā eternā Nota q. qñ tu flagellaris
Dij

In festo sanctorum martyrum Fabiani et Sebastiani.

tribularis nō murmures: quia de^o est
ec. Vide Cyprianum. xij. q. ij. Quā pre-
posterum. De ergo illi qui nō flagella-
tur sed ad votum habet quicquid petit:
quia signū est q^d deus disperdet eum si-
cut facit medicus etc. Nota exemplū de
filijs israel petentibus carnes in egypto
ps. Adhuc esse eorum erant in ore ipso-
rum et cetera. Jo. h. ij. Wach. vi. Et em
multo tempore nō sūtere peccatoribus
ex sententia agere sed statim vitiones
adhibere: magni beneficiū est inditum
nec obstat q^d illi qui faciunt peccata q^d
ex parte agentium sunt culpe et sic non
est deus auctor: sed ex parte patientium
sunt pene: et sic est deus causa et auctor.
Actio em et passio licet naturaliter sint
inseparabiles: tamen moraliter actio di-
splicuit passio grata fuit. Modo ad pro-
positum beatⁱ Sebastianⁱ sciens istam
doctrinam suam malum pene scilicet sa-
gittarum attribuit deo etc. Posuit me su-
per deus quasi in signum etc.
¶ Pro sermonis fundamento oritur.
theologalis questio.
¶ Queritur virum sanctus sebastianus
potuerit coronari in vita eterna sine me-
rito bonosū operum. Arguitur. q^d sic ait
Aug. de natura boni solus deus immu-
tabilis est. ait etiam bona. in primo sen-
tentiarū distin. viij. diuina essentia est
immutabilis. et Boetⁱ ait stabilisq^{ue} ma-
nens dās cūcta moueri. ait etiam phi.
xj. meta deus est mouens omnia immo-
bilis sed sic est q^d deus vult omnes ho-
mines saluos fieri cum sit ergo immuta-
bilis erit omnino hoc quod ab eterno or-
dinauit ergo meritū bonorum operum
non est necessarium anteq^{uam} aliquis coro-
netur in vita eterna: sequitur q^d sanctus
sebastianus potuit coronari in vita eter-
na sine merito bonosū operum. In oppo-
situm autem agitur sententiarū. ij. distin.
i. q^{uod} rationalē creaturā ad suam ima-
ginem et similitudinem plasmauerit ad
hūmāne vite eterne cōsequendā suam eter-
nalem predestinationem noluit tamen da-
re nisi mediantibus precedentibus meri-
tis bonorum operum et obseruatione pre-
ceptorum ergo sanctus sebastian^{us} nō
potuit coronari in vita eterna sine meri-
to bonorum operum etc. questio manet
pro utraq^{ue} parte dubia. Ad questionem
respondet sanctus Tho. i. parte. q. xij.

articulo. viij. q^{uod} predestinatis cōsādum
est ad bene operandum et orandum: q^{uod}
eiusmodi pēclinationis effectus imple-
re licet deus velit omnes homines sal-
uos fieri voluntate antecedente si bene
agerent nō tamen voluntate consequen-
te si male egerint et in peccatis suis mori-
antur et propterea q^{uod} deus strimius
stabilis non sequitur q^{uod} sanctus seba-
stianus potuerit coronari sine merito bono-
rum operum. et sic habetur solutio argu-
menti. ideo concluditur bona opera san-
cto sebastiano fuerint necessariā in
vita eterna coronarentur quod probare
tur tripliciter.

¶ Primo auctoritate.

¶ Secundo ratione.

¶ Tertio exemplo.

¶ Primo probat auctoritate.

¶ Primo diuinali. David. domine quid
habitabit. nō aurius: non luxuriosus
sed qui ingreditur sine macula. Idem
ps. xviij. retribuet mihi dominus fm lu-
ficiam meam Mat. xij. Reddet vnicuiq^{ue}
iuxta opa sua Ad Ro. ij. reddet vnicuiq^{ue}
fm opera eius Apoc. viij. Ecce venio et
to et merces mea mecum est reddere fm
opera sua Grego. in dyalo. sine labore
certaminis non est palma victorie pie.
ad paulinum. Nichil sine magno labore
natura dedit mortalibus. poeta scilicet
facetus ait. Absq^{ue} labore graui vis mi-
ra magna dabuntur gratis et est plen-
titudine labor Aristo. x. ethi. sine opera-
tione non sit delectatio sequitur. Secū-
do probatur ratione nihil potest rende-
re in finem nisi per debita media finis
finis nostre deus est ad quem non pos-
sumus peruenire nisi per media quorū
vni hic est quod habetur Mat. xij. Si
vis ad vitā ingredi: serua mandata dei
aliud est operatio bona vt habet Mat.
xx. voca operarios et reddere illis mer-
cedem phi. ij. de anima vnaqueq^{ue} potē-
tia faciliior est ad actum suum q^{uod} ad ali-
um sequitur. Tertio probatur exemplo
de monacho qui desertum petijt relicto
claustro vt melius ventri vacaret sequi-
tur q^{uod} bona opera sancto sebastiano
fuerint necessaria vt coronaretur in vi-
ta eterna iuxta verba preassumpta etc.
Imperator em et alij sagittantes fuerūt
solum ministri. Modo in eius vita nota
ut tres excellentias et perfectiones que

In festo sanctorum martyrum Fabiani et Sebastiani. xxvij
in themate comprehenduntur et sunt iste
videlicet etc.

¶ Prima est vita virtuosa. ibi posuit
me.

¶ Secunda doctrina gratiosa. ibi quasi
signum.

¶ Tertia est passio dolorosa. ibi ad sa-
gittam.

¶ Quantum ad primum cetera. Nota
dum dicit. Posuit me scilicet in virida-
rio ecclesie ad fructificandum et cetera.
iuxta illud. Ego elegi vos et posui vos
vt eatis et fructū auferatis et fructus ve-
ster maneat iohannis. xv. Nota. Satis
scilicet per tres dietas producendo flo-
res folia et fructus cetera. Vide supra
sermone. x. in introitu. Nota fructum
dichit fructus beati stephani de quo
dicit hyliona q^{uod} erat vir totius prudē-
tie morū honestate preclarus et necesse erat
quem deus perfunderet gratia ab omni-
bus amaretur. Dic quomodo virtutes
sue erāt in triplici gradu. Nā quedam
virtutes ordinant hominem erga deum
quedam erga seipsum. Dic vt expedit
cetera. Erga seipsum scilicet castitas
et abstinencia et cetera. Iuxta illud custo-
di te metipsum et animam tuam sollicite.
Deuter. iij. Erga proximum cetera.
Dic quomodo erat amabilis imperato-
ribus Diocletiano et Maximiano. de
reduibus suis vivebat et partem dabat
elemosinaliter cetera. Sed hodie mul-
tes rapiunt et cetera. et hoc propter sup-
fluitates et vanitates quibus stipendia
non sufficiunt et cetera. Deus mandauit
vnicuiq^{ue} de proximo suo. Eccli. xvij. Jo
Johan. baptista dixit militibus. Memi-
nem concubatis nec calumniā facta-
tis et esoe contenti stipendiū vestris.
Luc. tertio. Sed beatus sebastianus
erat virtuosus et cetera. Ideo possumus
de eo dicere. Quasi vas auri solidum. i.
propter charitatem ornatum omni lapi-
de preciosio id est virtutibus multis Ec-
clesiasti. v.

¶ Quantum ad secundum et cetera. do-
ctrina gratiosa dum dicit. Quasi signū
et hoc sequitur ad primum quia homo
debet prius habere vitam virtuosam et
postea doctrinam gratiosam: alias em
ordo preposterus et cetera. peccatori
autem dixit deus: quare tu enarras ius-
ticiam meam et cetera ps. Ideo dicit.

Quasi signū: quia doctrina et verba
sunt signa quarum que sunt in anima
passionum secundum philosophum.
Unde si homo loquitur vitiose est signū
q^{uod} est vitiosus: Dic practice et cetera. Si
autem virtuosus et bona verba loquitur
est signum q^{uod} est virtuosus. Matthe.
xij. Ex habundantia cordis os loqui-
tur. Bonus homo de bono thesauro cor-
dis profert bona: et malus homo de ma-
lo thesauro cordis profert mala. Et De-
uter. vj. Erant hec verba que ego preci-
pio tibi in corde tuo et ligabis ea quasi
signum in manu tua. Dic de Beato Se-
bastiano quomodo visitabat christia-
nos in carceribus tempore persecutio-
nis et confirmabat eos sua doctrina san-
cta sub mantello militari abscondebant
christianitatem non timore sed virtute
et cetera. Dic vt legenda habetur de.
Marcelliano et Marcho fratribus con-
firmatis per Beatum sebastianum
et cetera. Item quomodo curauit illum
magnum dominum infidelem infirmū
et cetera. Jo possumus de eo dicere. pfectio
tua et doctrina tua a viro sancto tuo
quē probasti intentione. Deu. xxvij. etc.
¶ Quantum ad tertium et cetera. passio
dolorosa scilicet ad sagittā que fuit mul-
tum dolorosa et potest dici illud Job
vi. Verba mea dolore sunt plena: quia
sagitte domini in me sunt. Dic eius mar-
tyrium et cetera. Et poterat dicere. Quo-
niam sagitte tue infire sunt mihi. et con-
firmasti super me manum tuam. ps.
xxvij. Mortaliter volentes viuere vir-
tuose oportet sagittari. Primo a mun-
do per detractiones et irrisiones malo-
rum et cetera. peccatores laudatur quo-
niam laudatur peccator in desiderijs a-
nime sue et iniqu^{us} benedicitur. psalmus
ix. Sed boni irrisionibus sagittantur
Sed non timēde quia debiles sunt ps.
Sagitte paruulorum facie sunt plaga
eorum cetera. ps. lxxij. Dicatur de ba-
listis paruulorum sagittentibus muscas
et cetera. Secūdo sagittantur a diabolo
per varias tentaciones: secus de illis qui
viunt vitiose Grego. eas tentare negli-
git quos quieto iure possident se sentit.
Tertio a carne per luxuriam per infir-
mitates et dolores et cetera. per multas
tribulationes oportet nos introire in re-
gnum dei.

In festo beate Agnetis virginis et martyris
Sermo vnus.

Allaudabo te deū saluatore meū. Eccl. vii. pro declaratione nota q̄ in sacra scriptura inueniuntur due species laudis scz laus mentalis et vocalis. Vocalis est quādo homo recogitās beneficia dei laudat et regratiatur deo cum corde. Verbi gratia. Cogitando beneficij creationis q̄ est hō non bestia q̄ chulianus et. Item redemptionis et. Item exspectationis ad penitentiam q̄ non fuit concessum angelis et. Isto modo scz mentaliter laudant deū angeli et anime sancte de ista laude. Dauid. Laudate dñm de celis. Lauda anima mea dñz et. Item de matre Samuelis legitur q̄ loquebatur in corde suo. s. x. s. Et alibi. Confitebor tibi domine in toto corde meo. Secūda laus est vocalis: quando predicta beneficia dei nō solum corde cogitantur sed etiam ore proferuntur et. ps. Uoce mea a dominum clamaui et. **I**sta duplici laude tenemur laudare deum. Hoc intellige de clericis beneficiatis vel in sacris cōstitutis. Item de illis qui tenentur ad orationē ex voto vel ex penitentie imutatione. Vide infra. Ratio huius est quia habem⁹ a deo duo ex quibus subsistimus. s. animam et corpus et. Eterna laus sine alia non est perfecta: sicut corpus sine anima nō est homo. Ideo apostolus. Offeramus hostiā laudis semper deo: id est fructum labiorum cōfitemur nomini eius. Et Heb. vii. Et Dauid. Cor meū et caro mea exult. in deum vnum. Item Osce vii. Omne auser iniquitatem et accipe bonum et red demus vitulos laborum nostrorum. Ad idem dicit quod not. in Cle. s. de celeb. mis. Ad hanc laudem sunt digni admitti ad laudandum scz deum illiqui sunt in gratia cōstituti. Unde ps. Non mortui laudabūt te domine neq̄ omnes qui descendunt in infernum. Non mortui scilicet quantum ad vitam gratie. Eccl. x. Non est speciosa laus in ore peccatorum. Item mortui quantum ad vitam glorie. Ideo subdit. Neq̄ omnes qui descendunt in infernum.

Pro sermonis fundamēto in quo agitur de laude. orit̄ theologalis questio. Querit̄ vtrū laudandū siue orandū sit vocaliter. Arguit q̄. ad Mat. v. Orantes nolite multū loqui. sed multū est orandum Aug. in epistola ad probam. parū ergo non est laudandum vocaliter siue orandum habetur etiam in eadem epistola post auctoritatem allegatam. Qui omnia per verbum cōdidit: humana verba non querit. sequitur et sic cum in opus possum eadem epistola scribitur post auctoritatem vltimo allegatā nobis verba necessaria sunt. quib⁹ cōmoueamur et inspiciamus quid petamus: non quibus deum seu docendum seu flectendum esse credamus. ergo laudandum siue orandum esse vocaliter et sic questio nostra respondet. Richard. de media villa in. iij. sen. disti. xv. ar. iij. q. v. q. duplex est laudatio siue oratio vna est cōmunis que per ministros ecclesie in persona totius populi deo offertur et talis debet innotescere populo: pro quo offertur. vterq̄ tamen ad deuotionem: ne posset suspicari in ministris ecclesie illius debite orationis omissionem et sic. ad dubium dicit. q̄ talis oratio debet esse vocalis et ad auctoritates in argumēto allegatas dicitur quādo Aug. dicit parum dicit non est orandum in multiloquio tanq̄ eo fiat vt exaudiamur quo locutiores sumus et eadem epistola multū loqui est in orando rem necessariam superfluis agere verbis. et sic clarum est q̄ hoc modo non est vocaliter orandum siue laudandū exponitur dictū Matth. in argumēto possum et vltimo dictum Aug. intelligitur de verbis humanis in oratione singulari quādo nō excitat sed minuit feruorē cordis et sic habetur solutio argumēti et ad auctoritatem Aug. Inoppositum allegatū dicitur q̄ intelligitur de laudatione siue oratione de qua oratio loquitur Aug. li. li. cōf. p. pter hac psalmodia inuenta est vt collatur testis a circumstantibus: dama. nō solum mēte sed et lingua et mente alia est laudatio siue oratio singularis persona si que offertur ab homine inquam est singularis persona siue ore pro se siue pro alio et sic ad dubiū q̄ non est. ne

In festo beate Agnetis virginis et martyris
xix.

Necessarium facere talem orationem vocaliter nisi ad hoc homo sit obligatus ex voto: quandoq̄ tamen expedit ad meritum vt mentali adiungatur vocalis: vt si vocaliter firme cordis amplius excitetur ex quadam enim naturali ymone a timore ad corpus motus corporis diuersi mode affectione anime excitat et affectus eorum anime maxime si sint fortes diuersas mutationes in corpore excitant Ideo aliquādo expedit vt de lingua non sit deo seruamus tamen si vocalis oratio remitteret intentionē nō esset orandū vocaliter sed mentaliter. Ideo dicit hostiensis corde q̄ ore canendum est quibus laudationibus scilicet vocali et mentali beata agnes deum amore professus non solum ore verum etiam corde cum summo opere laudauit iuxta verba preasumpta. Collaudabo deum saluatorem meum.

Propter plurima ergo dona a diuisa largitate recepit beatā Agnes. Collaudabo te deum et cetera. Nota Collaudabo id est simul laudabo id est in mente seu corde et ore. Patet thema Nota septem dona dei in ea.

Primum sancta charitas.
Secundum vera fidelitas.
Tertium digna honestas.
Quartum perfecta puritas.
Quinta clara sanctitas.
Sexta plena firmitas.

Septima alta alias beata felicitas. Quantum ad primum et cetera. Caritas est amor dei et proximi: sed amor ad deum debet supereminere in anima super omnes alios amores sicut deum et. Istas habuit beata Agnes propter quā erat pulcherrima in anima et redundabat ad corpus: sicut lumen in laterra: propter quod adamata est filio perfecti et. Et desuper ornamenta et vocalis sua et cetera. Dicens. Discede a me pabulum mortis quia iam ab alio amatore preñata sum quem cum amauero casta sum cum tetigero munda sum. cum accipero virgo sum et cetera. Et poterat dicere. Regnum mundi et omnem ornatum seculi contempsit propter amorem domini nostri Iesu christi. Quem vidi quem amari quem credidi quem dilexi. Et cetera. Moraliter mulieres non recipiāt vocalia elemosynam. Bene possunt re

cipere si sunt pauperes: sed localia nō. Differentia elemosyne et localis possit cognoscere respectu dōni et dātis. 2mo di dandi. Localia enim subuertunt feminas. Nec mirum: quia subuertunt viros prudentes et iudices. Ideo de iure diuino prohibetur iudicibus accipere munerum. Auctoritas. Non accipias munera q̄ excecant oculos prudentium et subuertunt verba iustorum. Deute. xvi. Concordant ius canonicum: de vi. et honest. clerico. Cui ab omni. De re scriptis. Statutum. s. in super. lib. vi. Et etiam concordant ius civile. ff. de offi. procon. l. Solēt in fi. et ff. de offi. p̄f. plebiscita.

Dico secundo et. Vera fidelitas: quia a deo fuit fidelis christo vt nec muneribus nec blanditijs nec minis auerti potuerit a fide. Dic quomodo filius perfecti infirmatus est ex amore et. Et cur rogaretur a prefecto et. respondit. Ipse sibi desponsata cui angeli seruunt. cui⁹ pulchritudinem sol et luna mirantur. Et sic derisit blandicias. Unde perfectus cepit sibi minari et. Ipsa autem terrentem sicut blandientem derisit et. Ecce vera fidelitas. Anullo suo subarrauit me dominus meus iesus christus. et tanq̄ spōsam decorauit me corona. posuit signum in faciem meam vt nullum preter eum amatorem admittam. Anullus est si des figure circularis: quia voluitur in xij. arti. lapis preciosus est meritum fidei. Signum in faciem est character baptismi. Moraliter habent exemplum moniales et etiam marit: q̄ ex quo acceperunt in sponsum vnum. q̄ non admittāt alium. etiam si cum primo clandestine contraxerunt et. His qui matrimonio iuncti sunt precipio non ego: sed dominus vxorem a viro non discedere. q̄ si discessit manere inuuptam aut viro suo reconciliari similiter et vir vxorem non dimittat. s. Cor. vii.

Dico tertio et. Digna honestas: quia deus eam voluit honestissime consecrare. Videamus quomodo et. Prosequere hystoriam. Dicatur quomodo quando prefectus precepit eam denudari. beata Agnes rogata deum dicens. Domine non patiaris me sustinere tantam confusionem: quia pagani isti vident me nudam: quia gravior est mihi ista pena q̄ mors: tamen quia dominus iesus

In festo beate Agnetis virginis et martyris:

chus fuit denudatus et. Ideo patienter sustinebo si tibi pure placet et. Dic quomodo fuit cooperta densitate capillorum miraculose et quomodo fuit inducra ad lupanar cetera. et quomodo fuit inducra ab agelo et poterat dicere. Gaudefis gaudebo in domino et exultabit anima mea in deo meo: quia induit me vestimentis. Esa. lxi. Vestimentis sicut capillorum. Secundo veste candida: ecce digna honestas. Ideo dicit. Collaudabo te deum salutorem meum. Moraliter etiam duplici veste etiam debemus indui scilicet prima anima capillorum densitate capilli significant cogitationes volatiles sicut capilli. Debe mus munere istam vestem per honestatem nihil in honestum cogitando, secundo in corpore induamur veste candida honeste conuersationis. Iste vestes sunt nobis necessarie alias quando aia apparet coram christo expellitur tãquã nuda et. Beatus qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet: et videant turpitudinem eius Apoc. xvi.

¶ Dico quarto et. Alta et perfecta puritas. Triplex est gradus puritatis. Unde Beda Bona est castitas coniugalitatis melior continentia virginalis sed optima est perfectio virginalis. Magna gratia facit deus viro vel mulieri quando eum conseruat in puritate virginitatis. cum sit debilius viro quia vitrum non frangitur nisi trãgatur: sed virginitas ex solo visu vel concupiscentia frangitur et. Hãc puritate habuit beata Agnes a deo et. Dic quomodo est esset in lupanar mulierum iuuenes veniebãt et. et deus ipsam custodivit et. Dic de filio pfecti et. et quomodo fuit suffocatus a diabolo et. respondit viro viro virginem castem exhibere xpo et. Cor. x. Nota virginem castã: quedã sunt et. iste sed non virgines vt ille de matre et. et vidue quedã virgines sed non caste vt ille que concupiscit et. Id oportet vtriusque habere. Aug. Virginitas est in carne incorruptibilis: incorruptio per petua meditatio.

¶ Dico quinto et. clara scititas et. Aliqui habet sanctitatem sed non claram: quia abscondunt eam timore venti vane glorie et bene faciunt iuxta consilium xpi di. Attendi te ne iusticiam vestra faciat corã hominibus vt videamus ab eis Mat. v. Alia est scititas

tas clara quã deus manifestat miraculose testimonio ad gloriam sui et utilitatem hominibus illud. Sic luceat lux vestra corã hominibus et. et talis est melior accensa que ad ventum extinguitur: non sic magnus cereus et. Iam habuit beata Agnes et. Dic quomodo orante ipsa deus suscitauit filium pfecti et. Dic contra illos qui dicunt: nullus venit de alio mundo. imo multi venerunt xpo lazarus et. et plures et. Ideo xps. Qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet et maiora horum faciet Jo. xiiij. Nota Maiora maius fecit bñs Agnes: quia filius pfecti et duplici resurrectione suscitatus est. scilicet spirituali et corporali. Dicit aliqui. O modo fierent ista miracula et. Maiora sunt: quia maius miraculũ est suscitare mortuũ in aia et in corpore: imo maius et creare celum et terrã: vt dicit Aug. super Joh. in loco. s. allegato. Sic maius miraculũ est illuminare infideles cecos in fide et illuminare cecum corporaliter. Id de surdo: vel mutus et. Id dicit. Et maiora horum faciet hoies aut carnales soli attendit ad miracula carnalia: quibus dicit David. Venite et videte opera dñi quod posuit prodigia super terrã et. prodigium est miraculũ quod s. natura quod intellexit vir potest concipere et intelligere. ¶ Dico vi. et. plena firmitas. scilicet i. martyrio. Dic et martyriũ et. potest et deca dici. Fortitudo et decore indumentũ eius et ridebit in die nouissimo. prouer. vii. Sic debemus nos firmiter perseverare in bono: quia non qui inceperunt et. Ideo Aplos. Ita fratres mei dilecti stabiles stete et immobiles abundantes in opere dñi semper scientes quod labor vestester non est inanis in domino. i. Cor. xv.

¶ Dico septimo et. alta felicitas et. Dic quomodo parentes eius viderunt eã que dixit eis. Videte ne me quasi mortuã luceat: sed congaudete mecum quia cum huius oibus lucidas sedes accepi et. Et hoc miraculo fit festum Agnetis. et. Moraliter dicat ptra illos qui indiscere sicut filio vel amico: de quibus sit certi qui sunt in paradiso. sicut sunt filij innocẽtes et. Ideo non sunt fidei nisi pax satisfaciẽdo nature: sicut si rex secũ duceret filium suum vt ipsum faceret magnũ dñm in cõgiorio ploratetis. Id et. et de malis qui fidei

In festo sancti Vincentij.

xxx.

sunt: sicut daniel fletat. Absalon di. Absalon fili mi et. et. R. viij. Sed innocentes et boni non sunt sciendi. Ideo apostolus. Nolimus vos ignorare de domitibus vt non contristemini: sicut et ceteri qui spem non habent et. i. Thessa. iij. Deo gratias. Amen.

In festo sancti Vincentij. Sermo vnus. martyris.

Satus vir qui in sapientia morabitur. Et de. xij. pro claratione thematis et introductione materie: sciẽdũ quod iter antiquos philosophos fuit olim qũto et etiam inter theologos: que differentia est inter sapientiam et sciẽtiam: quia scriptura sancta loquens de sapientia. dicit quod saluat creaturã: vt dicitur in themate. Beatus vir et. de sciẽtia aut dicit quod dñat creaturam. s. occasionaliter: quia sciẽtia in stat. i. Cor. viij. Nota ergo quadruplicem differentiam inter sciẽtiam et sapientiam. Prima sumitur ex parte essentie: quia sciẽtia dicit solum cognitionẽ conclusionis de deo et creaturis. Sed sapientia dicit cognitionẽ et sapore. Ideo dicitur sapientia scia. Dic practice et. Et id nota cum dicitur sapientia doc. fm nomen est eius. Secunda sumit ex parte subiecti: quia sciẽtia est cõis bonis et malis et. Unde in sermone sancte Catherine qui incipit. Sapientia vincit malitiã in introitu in secunda ratione. Tertia differentia sumitur ex parte effectus: quia sciẽtia non est causa salutis: sed potius est causa damnationis seu occasio: iuxta illud. i. Cor. viij. Sda inflat. Et experientia hoc docet. Sapientia aut est causa salutis humane. Eccl. xij. Beatus vir qui in sapientia morabitur: et quod iusticia meditabitur et in sensu cog. cir. dei. Quarta differentia sumit ex parte durationis: quia sapientia semper durat in aia. Vbi dicitur. Quibus aut agnita permanet vsq ad cõspectũ dei. Eccl. vi. Scia aut nã. i. Cor. xij. Sive scia destruet siue pphie euacuet siue lingue cessabũt. Dimittẽdo aut varias oppiniones philosophorum theologorum in textu bible ostendit ad est vera sapientia dicente. Sapientia doctrine fm nomẽ ei. Et nã est multis manifesta. Quibus aut agnita est: permanet vsq ad cõspec-

tũ dei. Eccl. vi. Triplex dicitur et hac autoritate colligit. Prima est ex parte essentie in pñm. Secunda ex parte subiecti dñi dicit. Non est multis manifesta. Tertia ex parte effectus. Quibus aut agnita est. Quarta ex parte durationis: quia sapientia in pñm pñicitur sed scia destruet. i. Cor. x. Nota scdm nomen ei: quia sapientia fm ethymologia idẽ est quod sapida scia. Sciẽtia em dicit cognitionẽ veritatis de deo et creaturis: sapientia aut plus dicit. s. cognitionẽ de deo et creaturis cũ sapore deuotionis. Verbi gratia et. Pone i practice de theologia. Itẽ de pñis de canonibus et de legibus et. Sed heu cũ sequit. Et nã est multis manifesta: quia licet multi hñt sciaz: tamen pauci habent sapientiam: quia multi hñt magnã sciam et malã cõsuetudinem: sicut de pñis dicit aplos. Qui cũ cognouisset deũ non sicut deũ glorificauerunt: aut grãas egerunt: sed euauerunt in cogit. et obsecratũ est insipiens cor eorum: dicẽtes em se esse sapientes stulti sancti sũt Ro. i. Sequitur. Quibus aut agnita perma net vsq ad cõspectũ dei: scilicet de sciẽtia que perit. Aplos. Scia destruet. i. Cor. xij. Declara et. Et quibz nota triplicet dñaz inter sapiaz et sciaz. Prima est quãtum ad essentiam seu quidditatẽ sapientie et sciẽtie. Secunda est quãtum ad effectũ quod scia nã saluat animã. imo potius est occasio damnationis. Nã et dyabolus habet magnã sciẽtiã et. Sapientia aut saluat et bñficat hoĩem. Ideo dicitur thema Beatus vir et. Tercio quãtum ad subiectũ quia sciẽtia est cõis bonis et malis. Sapientia autẽ solũ bonis. Sap. i. In maluolam aiam non introibit sapientia: nec habitabit in corpore sub. pñis. Id dicitur. Sermo datur cunctis: animi sapientia paucis.

¶ Pro fundamento sermonis in quo agitur de sapientia ostendit: theologas liis queliũ.

¶ Queritur. Vtrũ sapientia sit virtus et donum spiritus sancti. Arguitur quod non virtus non contrariatur virtuti sed sapientia contrariatur virtuti: quia est virtus: quia perdit sapientes: paret Esa. c. xix. Perbit sapientia a sapientibus et perdam sapientiam sapientium: et prudentiam prudentium reprobo ergo sapientia non est virtus neqz donum spiritus sancti. In oppositũ. Omne illud in quod moratur quo mediãte hõ. efficit bñũ

et quod a deo datur est virtus et donum spiritus sancti sed sapientia est huiusmodi: patet ecclesiastici. xij. Beatus vir qui in sapientia morabitur et q. datur a deo pater Jaco. i. Si quis indiget sapientia postulet a deo qui dat oibus affluenter ergo sapientia est virtus et donum spiritus sancti. et sic questio manet pro vtraque parte dubia. Ad questionem respondendum est s. magistri nicolaus de m. in libro de gemma predicationis in sexta consideratione que est de sapientia: q. triplex est sapientia.

Prima est studiosa.
Secunda est vitiosa.
Tertia est virtuosa.

Prima est studiosa que per studium acquiratur. Hic. quarto. Non gloriatur sapiens in sapientia sua et sic ad dubium dicitur. q. hec sapientia est indifferens ad virtutem et vitium s. q. homo potest ea bene uti et male. Hic. i. Stultus factus est homo a scientia sua. Quomodo est cum recta scientia et sapientia acquisita possit esse malitia morum declarat. Secundo in. iij. dist. xxij. quia malitia exeat intellectus dupli. Unomodo puatue. Secundo modo possitue puatue sic q. auer tit a consideratione recta. possitue sic q. voluntas malum sine eligens imperat in intellectu considerat media necessaria ad consequendum illud sine sequitur. Secunda sapientia est vitiosa: de qua dicit Grego. Sapientia huius mundi est cor machinationibus tegere sensum verbis velare que falsa sunt: vera ostendere que vera sunt falsa monstrare: et hec est triplex sapientia vitiosa.

Prima est terrena.
Secunda animalis.
Tertia dyabolica.

Prima terrena et talis consistit in sagacitate congregationis diuinarum spualium. de loquitur Paulus. i. ad corinthios. iij. Meo se seducat siquis inter vos videtur esse sapiens in hoc seculo. Stultus fiat ut sit sapiens. Secunda sapientia animalis q. consistit in cura carnis et degustatione carnalium delectatione. puerbiorum. Stultus ea q. sibi noxia sunt cupit. Tertia est dyabolica et in oppeffione pauperum et simplicitate in cogitatione malitiarum et vindicatione iniuriarum. Hic. in sapientia sunt ut faciat mala. Denefacere au-

tem nescierunt et sic loquendo de tali sapientia vitiosa fa dicitur ad vbiuim q. sapientia non est virtus neq. donum spiritus sancti et sic intelligitur argumentum. Tertia est virtuosa que s. beatus Jacobus dicit sapientia de sursum descendens: de qua dicit Grego. Sapientia laus est nihil per ostentationem fugere sensum verbis aperire vera et sunt diligere mala libentius tolerare q. facere nullam vltionem querere: pro veritate commeliam sustinere. Bernar. Inuenisti. plane sapientia si prioris vite peccata debeat si huius seculi desiderabilia paripedeas si eterna beatitudine toto corde concupisces et tale habuit. Unde iuxta hba. et. Appropriando asit thema ad beatum Vincentium: inuenio q. ipse habuit quatuor sapientias et non sunt plures.

Prima est sapientia physica.
Secunda est sapientia theologica.
Tertia est sapientia apostolica.
Quarta est sapientia angelica.
Quinta est sapientia heroica.

Dico primo q. beatus Vincentius habuit sapientiam physicam. Sapientia rerum philosophorum antiquorum consistebat in hoc quia vi haberent cognitionem veritatis: de prima causa et de alijs abstinebant ab omnibus delectis maxime luxurie: que habebat intellectum. vitabat etiam negocia mundi ut colligerent intellectum: quia virtus vniuersa fortior est seipsa dispersa et cauebat peccatis: q. in malinola animam non introibit sapientia: nec habitabit in corde subito peccatis. Sap. i.

Nota Sapientia bene intrat scientiam: s. non sapientia. Ideo salomon magnus pphus de se dicit. Cogitavi in corde meo abstrahere a vino animam meam ut animi mei transferrem ad sapientiam. deu tarq. stultitiam et. Eccli. i. A vino: vbi n. significat illa tria. s. luxuria que habebat. Ideo apostolus. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Secundo negocia temporalia: q. dat fumositates. Tercio delectationes que impediunt pfectum sapientie: quia vinum letificat cor hominis. Ista sapientia habuit beatus Vincentius. Dicitur quod iuit Cesar augustus vbi tunc erat studium generale et. Dic quid virtuosum se vivebat et. Et precio vitabat luxuria. Secundo vitabat negocia mundana que

spargunt hoiis. Ideo dicit sapiens. Sapientia scribe in tempore vacuitatis: et qui innotat actu sapientia percipiet. Eccli. xxvij. Tercio vitabat delectationes carnis macerando corpus ut haberet a deo sapientia sciens illud. Ois sapiens a deo deo est. et cum illo fuit semper ante eum. Eccli. i. Nec solus se occupabat in tibus phoz: sed etiam in libro deuotionis amore dei: quia sicut aqua de alto fonte descendit in ortum. sic sapientia descendit ab illo fonte: de quo. Eccli. i. fons sapientie verbus dei in excelis. Vitabat etiam orationem postulas sapientiam a deo: iuxta collum beati Jacobi. Siquis vestri indiget sapientia. postulet illa a deo qui dat oibus affluenter et. Jac. i. Sic faciendo beatus Vincentius. Acquisiuit magnam scientiam physicam. Unde canit ecclesia. Sanctus Vincentius a pueritia studijs isari traditus. superna sibi prouidente clementia. gemina scientia effuicacissime claruit. Nota gemina: scilicet speculativa et practica q. consistit in hoc quando scientia speculativa descendit in cor per deuotionem et in vita per sanctam conuersationem. Nota efficacissime in superlatiuo dicit Hiero. ad Paulinum v. c. q. scientie phyce sunt tres gradus. s. rationalis naturalis et moralis et. in oibus tribus claruit beatus Vincentius. Adoriter contra multos qui solus curant de speculationibus et non de moralibus et. Dic ut expediat. melius esset eis ignota et. Ideo xps. Seruus qui cognoscit voluntatem dñi sui et non facit: plagis deputabit multis et. Luc. xij.

Dico. ij. et. Sapientia theologica Ista est maior q. physica: et consistit in hoc q. non solus in se tener bonam vitam sed etiam verbo et exemplo trahit alios: dicens alijs. Non vadatis: sed veniat. Qui audit dicat veni Apo. vlti. Sicut pictor instruit discipulum verbo et exemplo: ita de bono theologo dicitur. Ipse tanq. imbrices mittit eloquia sapientie sue: et palam faciet disciplinam doctrine sue. Eccli. xxxix. Ipse se predicator theologus. Tanq. imbrices: quia refrigerat contra ardorem superbie. auaritie: luxurie et. palam faciet ut quod predicator ore opere ostendat: sicut de xpo dicitur Actus. i. Cepit ipse facere et docere. Et apostolus. Ad audo loqui et. Ro. xv. Alias in quo alius indicat. seipsum condemat et. Ro. ij. Ista

sapientiam habuit beatus Vincentius. Dic quomodo dedit se ad studium biblie et. et quomodo beatus Valerius epus. Cesar. augustinus ordinauit eum in dyconem et commisit sibi officium predicationis: q. cosectus ipse semio non poterat predicare. et etiam q. erat balbutiens. Officiu predicationis enim principaliter pertinet ad episcopos et. Unde petrus dixit. Mos orationi et ministerio verbi insisteres erimus. Act. vi. Unde q. epus. consecratur in eius dorso ponitur euangelium: et dicit sibi. Vade predica et. Unde in. c. Cuz ex inuncto de hereti. Quia ergo ipse erat humilis predicabat audacter contra superbos: quia castus ptra luxuriosos et. et sic de alijs vitijs. sic et stantibus. Nam episcopus prelat. predicabat q. magis curareni de alabus q. de reddendis religiosis obedientia: clericis castitate et deuotione. dñis et rectoribus ciuitatis q. tollerent peccata notoria et. Ideo de eo carat ecclesia. Sanctitate quoq. insignis dionij nece suscepta. s. archidiaconatus vices pontificis diligenter exequabatur. Nota diligenter exequabatur. mortaliter predicator debet opere et qui diligenter quod predicator ore. alia et. Similitudo de aliquo beneficio habendo impetrat bullam a papa sine sigillo nihil obtineret. Bulla est ornata predicatio ornata sermone luculento et rhetorico et. Si gillu est bonavita. Tali ergo predicatori promittit deus beneficium magnum. De quo Mat. v. Qui fecerit et docuerit hic magnus vocabitur in reg. celo. alia nihil obtinebit sine isto sigillo. Qui frequenter vni de mandatis istis mi. et docuit sic ho. minimus glo. in nullus vocabitur et. Mat. v. Ideo dicebat apostolus. Non audeo aliquid loqui eorū que per me non efficit christus. Ro. xv.

Dico tertio et. Sapientia apostolica que consistit in hoc. s. predicando verbo et opere et. cum hoc etiam discurrere predicando per mundum et. iuxta illud. Eantes in mundum vniuersum Mat. vlti. Si cut discurrunt mercatores pro lucris et. Multo magis predicator apostolicus et. Ideo predicatoribus apostolicis dicit apostolus. Videte fratres quomodo caute ambuletis: non quasi insipientes sed quasi sapientes redimetes tempus quonia dies mali sunt. Ista sapientia habuit beatus Vincentius. et. Dic quomo-

¶ Profermonis fidamēto in quo agi
de iustificacione seu conversiōe sancti
pauli oitur questio theologis.

¶ Querit. An ad cōversiōē sē in ius
tificatiōē scti pauli fuerit requisita gra
tie infusio. Arguitur. qd non quicquid deus
potest facere sine potuit mediante cau
sa secūda potest sine potuit facere sine
ca ergo si deus potuit iustificare sanctū
paulum mediante gra potuit etiā facere
sine ea sequitur in oppositū nō expellit
tenebra corporalis nisi per lūm corpō

rale ergo nec tenebra peccati expellitur
nisi per gratiam q̄ est lūmē spūale. ergo
ad cōuersionem seu iustificacionēz san-
cti pauli fuit requisita gratia infusio et
si questio manet pro vtrāq; parte du-
bia. Ad questionem. R. est fm̄ Richar-
dū. iij. dist. xvj. ar. iij. q. ij. q̄ sicut qñ ex
vno elemēto sit aliud concurrunt quat-
tuor: scz vni? forme corruptio: et alteri?
generatio et dispositio ad corruptionem
vnius et dispositio ad generationem al-
terius. sic ad cōuersionem pauli siue
iustificacionē fuerūt quattuor requisita
scz in peccatis destructio que est culpe
remissio quod est p̄mū. Mā ait aristo.
q̄. de anima. Actus actiuoz sunt in pa-
cientie p̄dispositio: habetur de penitē-
tia. dist. ij. §. si autem. Naturaliter remis-
sio peccatorū precedit in fusione gratie
sequitur. Secundo requiritur gratie in-
fusio q̄ rādo patet. Omnis anima aut
est deo inimica aut amica. si amica non
nisi per gratiā: ergo cum desinit esse ini-
mica per iustificacionē oportet q̄ detur
sibi gratia sequitur: et illa gratia fuit se-
cūda causa iustificacionis siue cōuer-
sionis sancti pauli loquendo de causa
formali et non efficiente. Ideo sicut de
non potest facere aliquid esse album si-
ne albedine sic nec iustum sine gratia et
sic habetur solutio argumenti. Tercio
requiritur dispositio ad destructionē im-
pietatis que est culpe de testatio habendo
horrorem de peccato. Quarto requi-
ritur dispositio ad insecptionem gratie
que est liberij arbitrij ad deum cōuer-
sio et sic patet ad cōuersionē sancti pauli
siue iustificacionē fuit requisita gra-
tie infusio qua fuit refectus et in aposto-
lum a deo electus: iuxta verba p̄cassū-
pta. Uas electionis est mihi iste.
patet thema. In quo nota duo p̄cipua
materia de eo. p̄mū notatur my-
sterium capacitatis ad continendū diu-
na munera. Uas electionis est mihi iste
Secūdo notatur mysteriū fecunditatis
ad propinandū eadem diuina munera.
Ut patet nomen meum et. Et ista duo
mysteria sūt ordinatissime posita: quia
nullū vas potest habere fecunditatē ad
propinandū nisi habere capacitātē ad cō-
tinendū. Et ordinē istorū mysteriorū ac-
cipiūtur quattuor ecclesiastica documē-
ta. p̄mū est q̄ nullus debet in ecclesia

regere nisi prius sit virtutibus imbutus
q̄ virtutis acquisitio pertinet ad vasa
capacitatē. Ista autē virtutis acquisitio
non potest bene acquiri nisi p̄sumptio-
nem et obediētiam. Ideo de iure canonico
ordinatum est q̄ nullus possit eligi in
latū alicuius ecclesie: nisi sit expulso p̄-
fessus: de electio. c. nullus li. vi. Et sic
in p̄mo dial. in p̄m. vñs quidem re-
cte cōuersionis est vi p̄cesse non de-
beat qui subesse nō didicerit: nec obedi-
tiam subiectis imperet quā prelatus nō
nōuit exhibere. Secūdu documentū est
q̄ nullus debet in ecclesia docere nisi p̄-
mo fuerit sufficienter instructus: q̄ ad-
scire est actus capacitatis. docere enim
est actus fecunditatis. licet enī quidā san-
cti habuerūt ex speciali dono hoc vi nul-
lum habuerint magistrū: et tñ alios doc-
uerūt: sicut de moyse qui nullū doctem
magistrū habuit a quo legem didicerit.
Vide in. c. cū ex infecto de hereticis. sic
et Joh. bap. q̄ de Equiro de quo loq̄-
tur Greg. in p̄mo dial. Tamen non sine
magistro interiori: quia habuerūt spiri-
tum sanctū eos interius diligētē instru-
xit. q̄ tamen non est trahendū ad conse-
quētā. Greg. in p̄mo dial. ubi supra lo-
quēs de talibus dicit. Quorū tamē liber-
tas vite ab infirmis ad exemplū non est
trahenda. ne dñ se quisq; sancto spiri-
tu implētus p̄sumit: discipulus hois esse
despicat et magister erroris fiat. Ad idē
facit dictū Lēdis pape. xliij. q. iij. Quid
autē. Et. ix. q. ij. Due sunt leges. Tercū
documentum est q̄ nullus debet mini-
strare in aliquo gradu nisi in illo fuerit
instructus: quia sunt ministratio atq;
datur fecunditas: atq; in ministratiōe at-
datur capacitas. Et hoc nota contra sa-
cerdotes ignorantes ministrātes sacra-
menta. Quarto documentū est q̄ nullus
debet in ecclesia iudicare: nisi fuerit au-
ctontas legitime tradita: q̄ auctoritas
collatio pertinet ad capacitātē iusticie
distribuitur ad fecunditatem. Ideo dicit
Dionys. iij. Ecclē. ier. q̄ p̄mū est in se
diuina participare: q̄ alijs distribuere.
Quia ergo ad declarandū qualiter bea-
tus paulus fuerit vas electionis: assum-
ptum est verbum p̄positum. Ideo circa
huius vasis mysterium occurrunt multa
declaranda.

¶ Primo de qua materia fuerit istud vas

formatū. Solent enī vasa relictā ad offi-
cia notabilia fabricari de nobili mate-
ria et p̄fecto: sicut Moyses fecit taber-
naculū et salomō tēplū de auro p̄cioso et
purissimo. Iud autē vas de quo sit vo-
catus fmo de optima materia fuit: q̄ de
semine patriarcharū et q̄bus fuit corpus
xp̄i: et illis enī est xp̄s fm̄ carnē Ro. ix.
Et singulariter ex tribu Bēiamin q̄ fuit
n filius Rachelis: sicut ipse dicit Phil.
iij. Ego israelita sum ex semine Abrae
de tribu Bēiamin: q̄ tribus habuit q̄tu-
or p̄uilegia cōtēta in sacra scriptura
p̄mū q̄ fuit de regia dignitate: q̄ p̄-
mū rex. s. Saul fuit de tribu Bēiamin.
i. R. ix. Scōm q̄ fuit de regia ciuitate: q̄
de hierusalē q̄ fuit vñs regia. data illi
tribus Josue. xviij. c. Tercū quia fuit de
regia affinitate: q̄ reges cōiter inde ac-
cipiebant v̄potes de hierusalē: vi pater.
Ezo. ij. i. iij. lib. reg. p̄lōq̄ fuit trāsla-
ta regia dignitas ad tribū iuda: cui p̄-
mū rex fuit Dauid. Quartū q̄ fuit de
regia fidelitate. q̄ cū decem tribus recede-
rent a dñio Dauid tēpore Roboaz sola
tribus iuda Bēiamin adhesit tribui regie
vi p̄mū. Achias filiontes Jeroboā ex
parte dei p̄t habet. iij. R. xj. Et ex hoc vlti-
mo p̄uilegio cōsecuta fuerūt huic tri-
bus quattuor dhicia. p̄mū quia nō fuit
per idolatrias deprauata sicut alie. x.
tribus: que omnes sunt dānate per ido-
latrias: vi habet. iij. R. xj. Scōm q̄ ista
tribus nō fuit ita cito captiuata sicut alie
x. tribus: vi habet. iij. R. xj. Tercū
q̄ ista tribus citius fuit de captiui-
tate liberata: quia decē remanēbus in
captiuitate illa cum tribu iuda fuit re-
larata ad tēplū reedificandū post. lxx.
annos: vi habet. Esdre. s. c. sub rege Cy-
ro. Quartū quia ista fuit vsq; ad aduē-
tū xp̄i in terra p̄missionis cōserua-
ta: q̄ post illam captiuitatē non legitur
fuisse captiuitas in uersalis ante aduē-
tū xp̄i. Scō declarandū est qualiter
istud vas p̄ciosum fuit reparatū quā-
do enī vasa p̄ciosa frangunt solēt cūz
diligētia reparari ne tandem amittant.
fuit enī istud vas fractū quādo vi lupus
rapar persequēbant ecclesiā dei. Unde
Act. ix. Saulus adhuc spirans minarū
et cedis in discipulos dñi et. Sz fuit post
modū reparatū in eius cōuersione. pro
phetiam habes Esai. xliij. Bēiamin lu-

pus rapax mane comedet p̄cedam et ve-
spere diuidet spolia et. Dic hylosia si-
cut habetur Actū. ix. Circa moralita-
tem dic q̄ quattuor fuerunt in pauli cō-
uersione que fuit specialiter in cūmili-
bet peccatoris cōuersione. p̄mū est il-
luminatio diuinalis dum dicit. Circū-
fulsit eum lux de celo: Secūdu est cō-
triō cordialis que notat in eius perfe-
ctionē. Tercū confessio sacramen-
talis que notatur quādo duxerūt eū in
ciuitatē Damasci que interpretat san-
guinē propinās: et significat ecclesiā mi-
litarem que propinat sanguinē xp̄i
consecrando illum et comunicādo. Tūc
ergo peccator ingreditur ecclesiam mili-
tantem merito quādo confitetur pecca-
ta. Quartum est satisfactio penitētia-
lis: quod significat in eo q̄ nō comedit
tribus diebus. et postea predicabat iesuz
affirmans qm̄ hac est filius dei. et cōfun-
dens iudeos et sic satisfecit de p̄iori per
secutionē et blasphemiam. De quo etiā se
accusat dicens. p̄mū fui blasphemus et
persecutor et contumeliosus. i. Timo. i.
Nota moraliter q̄ in cōuersione pecca-
toris solent octo actus interuenire que
sunt descripti hac cōuersione. p̄mū
actus est illuminatio: qua peccator illu-
minatur vi peccatum suū videat quod
ante p̄mū non videbat. ps. Si nescierūt
neq; intellexerūt in tenebras ambulās
postea vero cognoscit dicens. O miser
tot anni sunt et. moribus enī curari nō
potest nisi p̄mū cognoscatur. Ideo di-
cit circūfulsit eū lux de celo et. Secūdus
actus q̄ peccator prosternitur vi se talē
cogitando peccatū abiiciat per actū con-
tritionis et. Uide. s. in alio sermone ma-
gistri Vincentij. sed dic tñ quattuor de
illis. ¶ Tercio notandū est q̄ inter istud
vas fuit purificatus. Oportet enī
postq̄ est reparatū q̄ purificet.
paulus postq̄ fuit per cōuersionē
paratū fuit per baptismū purificatū. In
quo quidē baptismo fuerūt q̄tuor mi-
racula perpetrata. p̄mū quod miracu-
lum dhice apparitionis quando appa-
runt Ananie dicēs. Uade anania et. Se-
cūdu fuit dhice ostensionis quādo ostē-
dit Ananias saulo excecato videm. Et
vidit virū nomine Anania introeūtem.
Tercū fuit dhice illuminationis: q̄ ad i-
positionē manū Ananie ceciderūt qñ

In festo sancti Blasij martyris

voluit redimi quinqs sctis cum ipse esset redemptor mudi & venerat redimere non redimi. & duplex est rō. Una allegorica altera moralis. Allegorica est hec. Voluit enim: redimi quinqs sctis sicut ipse redempturus erat mudi quinqs plagis &c. ps. Apud dñm mīa & copiosa apud eum redemptio. Secūda rō moralis est. Homo dñ peccat vendit se diabolo. Uerbi grana: supbus vidit se precio honoris & superbie. Inimicosus precio delectationis & sic de alijs &c. Oportet ergo si vult saluari redimi quinqs sctis. i. quinqs operibus pñe. que sunt ista. Cordis cōtrictio oris cōfessio corporis afflictio debitorū restō Inimicatum remissio. Et verificatur illud. Est qui multa redimat modo dico precio & restituens ea in septuplum Eccl. ii.

Quantum ad tertium hoc festū in quā tum tangit symeonē dicitur dies oblationis symeonis. Dic practice quō iudei sciebāt xp̄s aduētus messie esse completum iuxta pphiam Jacob. Nō auferet septimum de iuda &c. Eccl. xlii. Et hebdomadas Daniel. &c. sed nō cognoscebant eum Ideo Johannes baptista dixit eis Medius vestrū stetit quem vos nescitis &c. Jo. i. Ideo multi orabant vt oñderet se eis singulariter sanctus symeon. Et rñsum accepit symeon a spiritu sancto: non visurū se mortem &c. et sciens illam pphiam. Ecce statim veniet ad templum sanctum suū dominator dñs quem vos queritis: & angelus testamenti quē vos vultis Malach. ii. propter hoc quolibz die veniebat ad templū &c. tādē hodie spiritus sanctus dicit sibi hodie. Obuiabis in templo messie &c. Ideo de mane iuit ad templū &c. Dic quomodo accepit eum in vlnas &c. Quēstio est hic quare symeon accepit eum in vlnis. & ad in struē. nēni nostram: quia non sufficit xp̄m videre per fidem sed oportet ipsum in manibus sumere per bona opera qui crediderit & bap. fuerit saluus erit Mat. vii. Unde dicit aliqui. Ego habeo deos oculos scz dextram credendo xp̄i diuinitatem. Et sinistrum humanitatem quid ergo amplius oportet facere. & sicut symeon in manibus recipere per bona opera &c. Quid pderit fratres mei si fidem quis dicat se habere opera aut non habeat. Aliquid poterit fides saluare euz

Fides sine operibus mortua est Jaco. i. Quidam portant christum solum in oculis scilicet: studendo de christo et de rebus diuinis. Quidam in ore tantū sicut sunt predicatoris vel magistri qui bene sciunt predicare disputare &c. sed non operi. Quidam vero in auribus tantū: sicut sunt qui audiūt sermones sed nihil faciunt. Quidam vero in manibus et illi sunt boni: qui quod credunt quod audiunt quod sciunt opere complent. iuxta illud. Estote fontes verbi non auditores tantum fallentes vos metipsos. Jac. i. Item Rom. i. Non enim auditores legis iusti sunt apud deum sed factores legis iustificabuntur. In signū huius hodie portamus candelas accensas in manibus. Candelā habet tria. sc. cera mollis. & significat carnem christi lichinium intus significat animam. Lumen diuinitatem. Non ergo sufficit cādelem id est christum videre sed oportet portare in manibus per bona opera &c. Ideo apostolus. Glorificate & portate deum in corpore vestro. i. Cor. vi. Tunc portatur christus a nobis: quando eius amore fugimus peccata. et operamur bona.

Deo gratias. Amen.

In festo sancti blasij martyris.
Sermo vnus.

Granum frumēti cadēs in terra mortuum Jo. i. Pro fundamento sermo nis qui est de sancto blasio qui suis excellentijs & bonis operationibus granū frumenti vocari meruit oritur theologia lis quēstio.

Queritur vtrūz facilis sit alicui operari bonum & malum vt merito od sancti blasij similitudinem possit granum frumenti vocari. Arguitur q non facilis est operari alicui ad quod homo p nus est siue mulier: sed homo est p nus ad malum sine muliere vt patet Gene. vi. sensus et cogitatio eorū cis humani prona sunt ad malum ab adolescētia sua sequitur. In oppositū res tamē est facilior ad operandum qm homo ad illam rem magis naturalis est q ad

In festo sancti blasij martyris.

xxxvj.

illam rem ad quā non est naturalis sed homo magis naturalis ad bonū q ad malū vt habetur Mat. xi. iugūz em meum suauē est et onus meum leue. Igitur non est facilis alicui operari bonū q malum sic quēstio manet pro vtrāq parte dubia. Ad quēstionē respondē dum est fin doctores q homo potest cōsiderari esse in duplici statu.

Primo in statu peccati. Scō in statu ignorantie. Primo homo potest cōsiderari in statu peccati & sic ad dubiū dicitur q facilius est alicui homini operari malū nūq bonū. quod patet nā ait Aristo. v. Ethic. virtus & bonus versantur circa difficile: difficile est ita viuere & sic de alijs Mat. vi. lata et spaciōsa est via que ducit ad perditionem Aristo. i. Ethic. malū est facile bonum vero difficile. Bona. in. iij. sentent. dist. xxix. virtus dicitur de bono & difficili. Lactan. in libro. de beata vita. Bonorum natura in arduo posita est Virg. vj. eneidis facilis descensus auertit & sic de tali statu intelligit argumentum. Secundus est status innocentie & sic ad dubiū dicitur q facilius est operari bonum q malū et hoc propter quattuor rationes.

Prima dicitur ratio delectationis. Scōa dicit ratio inclinationis. Tertia dicit ratio incitationis. Quarta dicit ratio promissionis. Prima igitur dicit ratio delectationis vna res tanto est facilis ad obseruandū quanto quis per illam cōsequitur delectationem quia ait Aristo. vj. Ethic. homo naturaliter fugit triste & appetit delectabile sed homo per operationem boni cōsequitur delectationem Aristo. ix. Ethic. virtuosorum beatissima est vita. Paul. ad Cor. i. gloria nostra hec ē testimonium cōscientie nostre Ambro. nihil amantibus durum est Seneca. in lib. de morte. Spes premij solatiū sit laboris Iuuenalis. lib. i. Satira. iij. Nemo malus felix sequitur. Secūda dicitur ratio inclinationis res est tanto est facilis ad operandum quāto est naturalis sed boni operatio est naturalis Tho. i. pte. q. lxxxi. arti. ij. peccatus est contra hominis naturam inquantum est contra ordinem rationis sequitur. Tertia dicitur ratio incitationis I

lud est facilius ad operandū ad quod per plures incitationes quis incitatur: sed per plures incitationes homo incitatur ad operandū bonum. Apoclip. iij. Ego sio ad hostium & pulso Thom. duo precepta reducuntur a deo duo principalia scilicet dilectio dei et proximi ad que obseruāda natura cogitur. ff. de peccatio. here. Bene facienti benefacere debemus a quo benefactore habemus. et hoc bene operando. Scotus. in prologo primi sententiarum Rit. quid rationabilis quam deum super omnia diligere & proximum sicut seipsum ad quod faciendum natura nos incitat sequit. Quarta ratio dicitur ratio promissionis promittitur nobis premium eternū que promissio nos incitat ad bene operandum sequitur sūmus igitur in statu gratie vt facilius operemur bonum vt sumus vocati granum frumēti vt sanctus blasius iuxta verba &c. Thema est responsio ad quēstionē qua aliquis querenti quis fuit iste sanctus Blasius cuius conditionis respondet Thema. Granum frumenti &c. Nota. in Beato Blasio quinqs virtutes et excellentias iuxta verba thematis que sunt quinqs.

Prima est humilitas virtuosa: quia granum & non palea. Scōa est sublimitas gratiosa: q frumēti. & nō orde. Tertia aduersitas rigorosa: q cadēs scz de dignitate. Quarta acerbitas dolorosa: q in terra. f. per tormēta. Quinta felicitas preciosa vel gloriosa: q mortuum. Quantum ad primum & cetera. Humilitas virtuosa. Nota duplicem humilitatem scilicet virtuosam et vitiosā Virtuosā est quando homo cogitans magnitudinem dei et paruitatem suā quia vno pulice vel musca turbatur &c. Humilia se in conspectu dei: et hoc placet deo. Humiliāmini in conspectu dei & cetera. Non dicit hominum Jaco. iij. Secūda humilitas est vitiosa quia extra videtur humilis sed intus est superbus et pomposus &c. Est qui nequit se humiliat & interiora ei plena sunt dolore Eccl. xix. Augu. per facile est velum ante oculos portare yles vestes habere. & iij.

humili lras

Demisso capite incedere. sed verū humi
 lem patiētia pbat iniquis. Item Greg.
 in i. dial. Qualis quisq; apud se lateat
 cōtūmēlia illata pbat. Humilitas beati
 Blasii fuit virtuosā. Dic quō fatiebat
 magnā puiam ⁊ exterius abscōdebat p
 pter periculū vane glorie ⁊c. ⁊ tñ de ma
 nifestabat eius humilitatē ⁊ fāctitatē
 per miracula ⁊c. Jo Jac. iij. Humiliamini
 in cōspectu dei vt vobis exaltet ⁊c. Nō
 pōt civitas abscondi supra montē posita
 Mat. v. Secus de hypocrita ⁊c. Gaudis
 hypocryte ad instar pūci Job. x. Illa
 humilitas nō cum dñi. Grāti nō pālea.
 que significat supbos duplici rōne. p
 ma qz agitā vento. Scōbo qz supeminet
 grātiū alit subitus. Unde Apostolus qd
 futurū est feminas sed nudū granum. i.
 Cor. xvj. nudū. s. a vanitatib⁹. Jo dñs exal
 tabat ipm per miracula. Dic miracul⁹
 de puero filio vidue curato in cujus gut
 ture spina piscis trāsueria ipm suffoca
 bat ⁊c. Jo patietes in gutture invocant
 beati Blasii ⁊ bñdicūt panis ⁊ vini ⁊c.
 Et verificat illud. Dis qui se hūilias. s. in
 de hūilitate vtuosa exaltabit Luc. xviij
 ¶ Deico scōbo ⁊c. sublimitas gratiosa qz
 fuit ep̄s ciuitatis S. basilie. Ideo dicit
 frumētū. qz. s. inter alia grana est meli⁹
 Jo per ipsum signant prelati qz in popu
 lo sunt maiores ⁊ meliores auctoritas.
 Quid boni eius. s. populi xp̄iant: ⁊ quid
 pulchri ei⁹ nisi frumētū ei⁹ mōr. i. sed
 r̄ zach. iij. Dic quō fuit p elect⁹. p̄d ip̄
 se renitebat s̄c̄s. Rō qz cognoscebat on⁹
 ⁊ qz tenent prelati reddere rōnē deo. Ju
 ditis burissimū hisq; presunt fici exiguū
 essi cōcedit. m̄ia. potētes aut potēter for
 menta patiēti. Sap̄. vj. Tria iudicia
 fuit plato in morte. p̄mūsiq; intravit
 an per portā sine fymonia ⁊c. Qui nō in
 trat per hostiū. hic fur est ⁊ latio Jo. x.
 Debr̄ ergo inuit⁹ pmoueri. Hec quifq;
 sibi sumat ho. sed h̄q; a deo tāq; aaron
 Heb. v. Et istud iudiciū est durū. Scōm
 iudiciū quō vixerit in se ipsis ⁊ beredi
 tibus de scutiferis ⁊ equis. ⁊ h̄mōi quō
 expenderit qz dent facere tres partes
 istud est durū. Quattuor partes debet
 fieri de reditibus ep̄atūm. Un Aug.
 ep̄s angelorū. xij. q. ij. Ados est apostoli
 cū sedis ordinato ep̄scopo precepta tra
 dere vt de o stipendio quo accidit quat
 tuor: debeāt fieri portiones vna videlz epi

Iscopo e familie eius propter hospitalita-
tem atq; susceptionē. Alia dero. Tertia
vero pauperibus. Quarta ecclesie grega-
randis. Ad idem est textus eadem q. de
reduibus et concessio. Tertium iudi-
cium quomodo gubernaverūt alias sibi
commisiss. Et illud durissimum. Legi
in quodam libro qd demones quibusdā
prelatis Sicilie negligentibus quondā
litteras miserunt in hūc modum. Prin-
cipes te nebarū principibus ecclesiā
salutē. Gratias vobis referimus quia
quot vobis cōmissi tot sunt nobis missi
Dicatur quomodo beatus Blasius licet
ēps tamē nō dimisit beatus humilitatis
sue. sed magis humilitabat se iuris iis
Quāto magnū es humilia te in oib; et
quā nequeus sibi absulit grātiā miracu-
lorum. Dicatur miraculum de procello
copto a lupo et. Nota hic duo pmo vir-
tutē Blasij cui lupo obediūt. Rō q̄ ip-
se erat obediēs deo et. sicut ad ante
peccatū habebat dñm suū blasium et a
nēs et obediēbant ei sed post pccm rebel-
lauerūt et. q. nō. duritia hominū. Lupo
enim ad pceptū blasij resistit furum
et hoies ad pceptū dei nō resistunt fur-
e vsuras et. cū nō dimittat pccm nisi re-
stituat ablātū.

¶ Dico tertio et. Adversitas rigorosa
cū de Cadēs. f. de dignitate epālī. Di-
cū ipse psecutionis viri beic et de epā-
tū. Et ipse exil exivit in desertū vbi in
quādā spelunca vixit in magna pnia et
poterat dicere. Impulsus euertis fuz
vi cadam et dñs infusit pcc. inf. deserto
et. Dic quō aues defecēbat sibi victi et.
Moralit feruiamus deo et providebit no-
bis. Querite primū regnū dei et hec oīa
adificēt vobis Dat. vi. Nota exēplum
de helia et de Daniele i lacu leonū. Sz
hodie ita vniūt hōes q̄ est mirū quō in-
ueniūt aquā in fontib; et. Sed de illis
qui cū timore vixit dicit scriptura. Dñi
tes egerūt et esurierunt. et in aūt nō
mi. omni bono. Jō xps nolite solliciti
esse de li. quid mādū. aut quid bi. aut quo
perimur? Scit enim pater noster qz hō
oībus indi. Dat. vi. Item dic quomodo
sanabat aues et alia infirma vel vulne-
rata et. Nota cōtra hoies q̄ alia ira-
tionabilia pro sanitate recurrēbant ad
xpm et vos ad divinos et fortilegos et sic
ad diaboli et. Dicit de pte noia iesus

homines et iumentis sal. bñe et. Et iō Da
 uid beatus vir cuius est nōmē dñi spēs eius
 et nō respice in vanitatē et infa. falsas.
 ¶ Dico quarto et. acerbitas dolorosa. s
 multitudine tormētōis qđ inuenitur qđ bici
 tur in terra qđ de deserto ductus fuit ad
 terrā suam et ibi coronā martyrii acq
 ueret. Coronā conōnabit se tribulatio
 quasi pilā mittet in terrā Efa. xij. Nota
 Quasi pilā voluētem se de tormēto
 ad tormētū. Dic martyriū eius et quō a
 paruit sibi ipse dicens qđ offerret sibi sa
 crificiū. Nota quinqz tormēta qđ dedit
 sibi pater. Primū qđ fecit qđ fultibus et
 di. Scdm incarcerationē sine cibo et potu.
 sed cōfortabatur ab angelis et. Et etia
 a muliere cui fecerat a lupo potum res
 titui et.
 Tertiu fuit ceculus in quo fuit postula
 nudus et ferreis pectibz dilaniat⁹ et.
 sed dicebat. Nō sunt cōdigne passiōes
 huīus tēpōis et. Quartū tormētum
 quia iterū reduct⁹ fuit in carcerē et Dic
 de septē mulieribz colligentibus sangui
 nem suum propter quod fuerit capite
 truncate. Quintū tormētū qđ missus est
 in lacu et.
 ¶ Dico quinto et. felicitas gloriofa: cuz
 dicitur. Mortuum. Nullū lumen tōmē
 tum facit martyre gloriū nisi mors.
 ¶ David preciosa in cōspectu dñi. mos
 sanctior et. et. Dic et. mortē et. Nota
 mortaliter cuz quāta pñia sancti amici
 dei habuerunt paradysum: et nos credi
 mus sine penitētia intrare. Dico vobis
 Nisi penitētia egeritis omnes: simil
 peribitis Luc. xij. Ideo penitētiā ag
 ate appropinquate enim regnū celorum
 Mat. r. Deo gratias Amen

In festo beate Agathe. Sermo vnus.
 Similis est homini patri
 familias Mat. xij. Thema
 sic intelligo beata Agatha
 est filius homini ec. Iste pa-
 ter. est christus. Patrem
 nolite vocare vobis super terram vnus
 est enim pater vester. s. vniuersalis qui
 in celis est Mat. xij. pater enim dicit
 multis modis iuxta illud. Grexismi.
 Est pater hic cura patris et alij genitura
 Est pater etate patris ille vocat honore
 Ad summi regis fact ipsa creatio patrem
 Vobis aut patris hic tres familias Anā

in celo p gl'am: aliis in inferno per iusticiā. Tertiā in hoc mōdo p mām. Nota q in scriptura inueniunt tres similitudines inter deū & hoīem. Prima est per essentialē se substantiālem creatiōē. Secūda p hūanale incarnationē. Tertiā ē p virtualē imitationē. per pīmā similitudinē quibet hō est ad similitudinē dei. per scabem de⁹ est filius cultibet hōi. p rctiā soli virtuosī & sapientes sunt filies deo. pcr pīmā similitudinē hō factus est ad imaginē dei: sic aīa est vna in essentia & trinus in psonis: sic de⁹ est vna in essentia & trina in potētīs & c. faciamus hōminē ad imag. & simi. nras. Ge. i. Est ver bō patris ad filius spī. scim⁹ ad ad semet ipsū vt reprobarum in pallo. Sirmo celebrato: nec ad angelos vt iudei dicūt: qz nulla creatura coapari pōt deo in creatioe. Ita it similitudo nō sufficit: non sufficit ad salutē: qz oēs etiā hoīes pccātes & pagani & iudei hnt istā similitudinē: imo valde debābile est in qnare istā similitudinē luto luxurie: vel igne auaricie &c. sicut de imagine crucifixi vel gignis proiecta ab aliquo in lutū. tanto peius quāto excelletior: est aīa qz imago argentea vel aurea. primo quidē rōne materie qz nulla materia est ita pōsa sicut anima hūana: nō solū co pōzum inferiori⁹: etiam co pōsum celestium. Mat. xvi. Quid est. p ficti hōi si lucrē vni. mū. aīc vero sue de trinitatē p. Aut quā dabit homo cōmū. p aīa sua. Secūdo rōne rei repāre: qz per imaginē xpi argenteā vel aureā rē pstatut nri hūanitas xpi. Anima vero est imago diuinitatis & quantū ad vnitatē essentiae: trinitatem psonarū. Tercio qz hē imagines sunt corruptibiles: eo qz sint materiales & potēna ad plures formas. Aīa nō est forma subsistens in corruptibilib. Nulla est forma secundū se est corruptibilis: sed p accidētē. Quādo materie existēti & potētia ad pōtētiā formas. ppter quod cōpōsum est materia hūmā & forma est corruptibile. per secundū vero similitudinē deus factus est ad imaginē hōis. Auctoritas. Cum cum in forma dei esset nō rapl. arbi. esse se equalē deo: sed semetipsūm. cōtinuatiū formam feruā accipiens. in similitudinē hoīem fac. & habitu inuēus vt hō. p. h. i. Et ista etiam similitudo non sufficit homini ad salutē: imo grauat dānā

In festo beate Agathe

tionem. Tum propter ingratitudinem
et. Tum propter excellentiam humane
nature: sicut ratione dignitatis persone
cui inferitur iniuria agnoscitur. per ter-
tiam similitudinem homo reficitur et re-
formatur ad imaginem dei sicut ad ex-
emplar omnium virtutum. Verbi gra-
tia. Deus est misericors sic debet homo
imitari deum in hoc: et sic efficitur homo
similis iuxta illud. Mat. v. Estote ergo
perfecti sicut et pater vester celestis per-
fectus est. Et quare ibi dicitur ymago
dei. Vide infra. Idem de castitate chri-
sti. Idem de caritate et patientia et. Estote
imitatores. i. similes deo sicut filij cha-
rissimi: et ambulate in dilectione sicut ip-
se dilexit vos. Ephe. v. Et ista similitu-
do sufficit ad salutem. Et de ista tertia
intelligitur thema. Similis et.
¶ Pro fundamento questionis in quo
dicitur similis est patrifamilias. Oritur
theologalis questio.
¶ Queritur. An deus debuerit vnire
animam sancte Agathe ad eius simi-
litudinem factam tam vili corpori in hoc
mundo: scilicet non: ait phs.
phil. iij. Locus debet proportionari lo-
cato: sed anima non est proportionabilis
corpore: quia anima est dignior corpore
ut ait August. in lib. de libero arbitrio.
Ois anima ois corpe est nobilior melior
Chrysost. lib. de lapsu mundi. quanto
celum terra pulchrius tanto anime pul-
chritudo omne formaz pulcherrimi cor-
poris superat sequitur. In oppositum. ni-
hil fecit deus quin facere debuerit. Sed
deus vnuit animam beate Agathe cor-
pori ipsius agathe vili: igitur deus debu-
it vnire animam sancte Agathe ad eius
similitudinem factam tam vili corpori
suo et sic questio manet pro vtraque par-
te dubia. Ad questionem respondendum est
fm magis. Nicolaum denise in li-
bro de gemma predicantium. q. deus de-
buit vnire animam sancte Agathe ad
eius similitudinem. factam tam vili cor-
pori licet ipsa sit nobilior ipso et non sit
proportio quantitatis de qua loquitur
phs in argumento allegato: tamen est
proportio ordinis inter ipsum corpus et
animam. Ideo de ipsam corpori vnuit
et hoc propter tria. primo propter diui-
noru operu pfectionem. Secundo ppter me-
ritorū acquisitionem. Tertio ppter maioriū vti-

tudinis participationem.

¶ Primo igitur deus vnuit animam agathe
corpori vili propter diuinorum ope-
rum perfectionem: fecerat enim deus cre-
aturam pure spiritalem scilicet angelum et pu-
erum corporalem ut celum et terram. Ideo
ad complementum vniuersi fecit creatu-
ram partim corporalem et partim ipsa-
lem scilicet hominem et animam et corpore con-
stitutum sequitur.

¶ Secundo propter meritum acquisi-
tionem multipliciter enim mereri potest
anima mediante corpore ut peregrina-
do et sic de alijs.

¶ Tertio propter maiorem beatitudinis
participationem extensius quia sancta
agatha et omnes homines saluati plu-
ribus modis beati erunt in corpore et a-
nima. Nam ait Scotus in quarto senten-
tiarum distin. xli. q. v. corpora beatorum
erunt clara qui habebunt perfectam ma-
nifestationem sui corporis quia quod
liber habebit colorem pulchrum sicut
gradum complexionis sue magister sen-
tentiarum in quarto distin. xli. sine omni
scrupulo credendum est eos habituros
maiores gloriam post iudicium quam ante
quia et maius erit gaudium eorum Aug.
Amplius erit eorum cognitio. Hiero. per
acto iudicio amplius gloriam sue cla-
ritatis deus demonstrabit electis Rich.
iij. sententia. predicta distinctione. arti-
c. q. vij. Beatitudo hominum electorum
maior erit post iudicium quam ante exten-
sive quia non habent modo nisi beatus-
dinem anime tunc autem erunt beati et
in anima et in corpore de quorum nume-
ro electorum per meritum est eius anima
cum corpore meruit quibus meritis
simul christo fuit per immutationem
iuxta verba presumpta. Similis est ho-
mini patrifamilias.

¶ Modo. b. Agatha fuit similis christo in sex.

¶ Primo in virtuosa conuersatione.

¶ Secundo in victoriosa tentatione.

¶ Tertio in luminosa disputatione.

¶ Quarto in fructuosa passione.

¶ Quinto in preciosa defunctione.

¶ Sexto in gloriosa tumulatione.

¶ Quantū ad primum et. Sicut pictor
depingit ad exemplar alterius figure sic
beata agatha pingebat vitam suam ad simi-
litudinem vite christi. primo enim respicie-
bat faciem christi. i. principium vite sue quod

In festo beate Agathe.

xxviii.

est infinitus in magnitudine voluit an-
gustari in parua cella vterivirginalis et.
sic ipsa dimisit palatium patris et ornamē-
ta et. et restringit se in quadam parua do-
mo et. Item sicut christus fuit castus. Ita
beata agatha vitabat familiaritates et.
et verba inutilia: quia corrumpt bonos
mores colloquia mala. i. Corin. xv. Item
sicut christus tenuit asperam vitam ieiunando
non comedendo carnes. nisi isto agno-
pascalius beata agatha quia virginu-
tas absque abstinentia seruando non potest.
Item sicut christus voluit esse pauper: ita bea-
ta agatha dando patrimoniū pauperi-
bus et vincbat proprijs manibus: sciens
illud. Si vis perfectus esse vade vende
omnia que habes et. Mat. x. Item sicut
christus fuit diligens laborando predicando
et. ita beata agatha constabat quali-
bet hebdomada: coquebat: orabat et. et
ergo. Similis est homini patrifamilias.
Moraliter sic debemus christum imitari in
predictis virtutibus et. Dic ut expedit.
Christus passus est pro nobis. Nobis relin-
quens exemplū ut sequamini vestra ei.
Qui cum malediceretur non maledicebat
et. i. Pet. ii. Nota iuxta illud. i. Cor. xv.
Qualis terrenus tales et terreni. et qua-
lis celestis tales et celestes. Igitur sicut
portauimus imaginem terreni portemus
et imaginem celestis. Et hoc facit electi iux-
ta illud. Ro. viij. Quos prescunt et pro-
destinavit conformes fieri imaginis fi-
lij sui ut sit ipse primogenitus in multis
fratribus. Quamvis ad secundū et. in fru-
ctuosa predicatione. Christus predica-
uit in domo vna cuiusdam meretricis. i.
in iudea. Non sum missus. i. personaliter
nisi ad oues que perierunt domus is-
rael. Mat. xv. Synagoga enim fuit meret-
rix: quia repudiavit virum suum messiam
et adhesit adultero dyabolo. sic beata aga-
tha predicauit in domo vnius meretri-
cis. Affrodise filius suis et. Vel dic
quod sicut christus fuit temptatus a dyabolo tri-
plici tentatione: sic beata Agatha fuit ten-
tata a ministris dyaboli Affrodise tri-
plici tentatione blanditijs. nimis et ma-
lis exemplis: ut ibi dicit. Dic quo Quin-
tianos coperta fama agathe volens ipam
ad sui voluntatem adducere posuit ea in
domo Affrodise: que fuit meretrix. Quia
ergo Quintianus erat superbus perqui-
rebat eam ut sonaret in auribus vulgi:

quod tantus esset quod posset sibi nobiles. Et
quod erat libidinosus concupiscebat eam: et
quod auar? ad facultates eius suspirabat
et quod idolatra christi nomen audire non pote-
rat. Quintianus villanus et superbus. Aga-
tha nobilis et humilis. Quintianus lu-
xuriosus: agatha casta et pulchra. Quin-
tianos auar? Agatha diues et liberalis
Quintianus idolatra: agatha christianissi-
ma et sancta. Vide infra. Cum ergo bea-
ta Agatha esset in domo. Affrodise tri-
bus modis. Affrodise conata est subuer-
tere agatham. primo verbis blandis. Se-
cundo nimis eam inclinare nitentibus voluit
te Quintianum. Tertio expleta malis. in
indumentis et ornamentis in comestione.
Sed contra prima. i. verba predicata beata
Agatha dicens. Verba ista non sunt nisi ve-
tus promissiones ut pluuia. Minime vero
quasi flumina. Ego autem firmata in petra for-
tissima nihil timeo. Contra facta predica-
bat facie: quod inducat se vilius dicens il-
lis. O miser quidam suspirabat obicere et ora-
bat. Item comedebat panem et aquam et. Il-
le comedebat gallinas: agatha ieiuna-
bat. Ille induebat purpura et scarlatore
agatha non vilius. Ille catinabat agatha
orabat. Ille ridebat. agatha flebat. Il-
le tripudiabat: sed agatha genuflecta et.
Moralis nota tria meretricis notorias
quod non stat in lupanari quod corrumpt ciuitatem
et id non sunt suslinende. Item nota tria for-
nicatione simplici: quia dicit aliqui non
esse peccatum mortale. heresis est et cum scri-
bis et phariseis et. Dic ut expedit.

¶ Dico. iij. c. In sua disputatione. Christi
esset disputauit cum dyabolo et vicit eum.
Mat. iij. Sic beata agatha disputauit cum
ministro dyaboli. i. Quintiano et vicit eum: quod
gramus tunc sepius quod dyabolus: quod ma-
lus homo peior est ministro dyaboli. proportio
nabiliter. Tripliciter g. disputationem habuit
cum eo. prima verbis. Secundo facie. et facti.
Tertia tormentis. prima fuit ver-
balis et. Dic quo Affrodise ridens contra
te beate agathe dixit Quintiano. Facilius
posset saxa moliri. Tunc Quintianus fecit
eam ad se adduci et. Et interrogauit eam.
Cuius editionis es. Secunda disputatio: quod
Quintianus videns se confusum in prima di-
sputatione minatur est ei di. Elige autem di-
uersas penas currere: aut dijs sacrificare.
Ridit agatha. Si vix tua talis quibus
bea tua venis et. et sic confusus in secunda

In festo beate Agathe.

da iussu eā mitti in carcerem dicens. Co-
gita tecū ut possis euadere. At illa. Tu
minister satyane cogita et penite ut pos-
sis euadere penam eternam. Tertia di-
sputatio fuit non rationibus sed tormē-
tis. Dic hyssoria vsq ad torturas mā-
millarū exclusiue. Moraliter tres dispu-
tationes etiam debemus nos vincere.
Prima est contra detractores qui deri-
dent bonos. Jsa disputatio vincitur
cogitando verbum xpi. Beati eritis cum
maledixerint vobis hostes. Mat. v. Sē-
cūda est contra carnē que pugnat dele-
ctationibus infirmitatibus. Et hic vin-
citur cogitando verbum apostoli di. per
multas tribulationes oportet vos intra-
re in regnum dei. Act. iij. Tertia est cō-
tra dyabolum qui tentat de fide et alijs;
et hec vincitur cogitando verbum petri
di. fratres sobrii estote. cui resistite
fortes in fide. i. pet. v. Et humiliādo in-
tellectum ad ea que sunt fidei.
¶ Dico. iij. et. In sua passione. Xps em
in nocte passionis cū oraret et gutte sā-
guinis defluerent venit angelus confor-
tans eum. Luc. xxiij. Non q indigeret
sed exhibuit. famulatus debitu dno suo.
Sic beata agatha fuit tota in mamil-
lis. Dic hyssoria et tota sanguinolē-
ta reposita fuit in carcere. Et cū orā-
ret circa mediaz nocte apparuit ei senex
nec qdā euz qdā luminis portatore. Senex
erat apostolus petrus portator
vero creditur fuisse angelus. Dic hy-
ssoriam. Et nota q excellentior petrus
apostolus fuit angelo: ideo i hoc xps
concessit plus agathe q sibi.
¶ Dico. v. et. In sua diffinitione. Xps
em in cruce et factus est terremotus cla-
mando. In manus tuas pater cōmēdo
spiritū meum et cū lachrymis expirauit
Auctoritas. Cū clamore valido et lachry-
mis offerens exauditus est p sua reue-
rentia. Ipeb. v. Sic beata Agatha. Dic
qūo sequenti die cum pītata fuisset co-
ram qntiano et videret eam sanātā ad-
mirans quēstuit qd eā sanauit. Agatha
respondit. Dñs iesus xps q est salū mea
Indignatus quintianus: q adhuc iesu
noīaret de consilio duotū fecit eā super
acutissimas festas et carbonēs voluta-
ri. Et statim motus est locus et pars
parietis corruens oppressit cōsiliarios
los et. et omni ciuitate cōmota et. sed

pius dixit ei: vt deos adoraret. Cui
agatha. Verba tua fatua sunt vana ae-
rem maculantia et iniqua. Miser sine se-
lu et intellectu: quo modo vis vt lapidē
adorē et xpm deum celū dimitā. Quin-
tianus dixit. Iterū tu xpm audes nota-
re quē ego nolo audire. Agatha dixit.
Quandiu vixerō: xpm corde et labijs in-
uocabo. Quin. Nūc videbo si xps te cu-
rabit. Et iussit te stas fractas spargi. Et
iussit ea in carcere reponi. Dic qūo
beata autē agatha cum in carcere roga-
ret dñm regatando. Dicens. In ma-
nus tuas dñe. Et spirauit. Et. Similis
est ergo homini paterfamilias.
¶ Dico. vi. et. In eius cumulatione seu
sepultura. Xps em i3 habuerit mortem
crudellem et ignominiosam: tñ habuit se-
pulturā gloriofam. Dicitur quō. Esa.
xi. Et erit sepulchru eius gloriofum: ita
beata agatha plūsp fuit mortua: xpi-
ni receperūt corpus eius et cū balsamo
et myrra et aloē honorifice portauerūt
ad ecclesiā et clerici cantabāt nō redem-
sed gaudeamus. Et ecce quidā iuue-
nis. Dic hyssoria. Nota. Dentē san-
cti. i. habuit. Spontaneā sup. martyrio
se exhibuit. Monozes deo sup. dedit. Et
patrie liberationē: sup. acquisiuit. Nota
hic de eructatione ignis montis ethne
et. Et tunc ergo tā iudēt q gentiles ce-
perūt venerari sepulchri eius similis est
ergo homini patrif. Moraliter ista q-
tior debem⁹ nos habere. Primo mentē
sanctā. i. mūdā a malis cogitationibus
statim expellendo. Omni custodia ser-
ua cor tuū: quia ex ipso vita procedit: scz
si hīc iudiciā. alias mors. prouer. iij.
Secūdo spōtaneā. i. ad faciendū peni-
tentia non coactā: sicut illi de inferno
dicitur. Sa. v. Non ex tristitia aut ex ne-
cessitate. Hyllarē em datorē diligit de⁹.
Ideo. i. pet. v. Non coacte sed spōtaneē
sup. penitentia faciamus. Tercio ho-
norē deo. i. cū intentione deū honorādi
faciamus bona opera. Sic luceat lūre
strae. Mat. v. Sine manducatis siue bi-
betis vel aliud qd facietis. oīa in gloria
dei facite. i. cor. x. Et. i. pet. v. In oībus
honorificetur deus. Quarto patrie libe-
rationē. inuando cōiateri vt liberetur
ab oneribus. orando pro cōitate et. sicut
vniq⁹qz mēbz adiuuat toti corpus.
Ideo debemus orare pro ecclesia et pro

In transla. bte agathe vir. et mar.

xxxix.

statu spirituali et temporal. Nota contra
officiales qui preponunt vilitatem pa-
natam bono reprobice et.
Deo gratias. Amen.

In festo translationis beate Agathe
virginis et martyris. Sermo vnus.

Surge ppera amica mea
et veni. Can. ij. Appropia-
te sunt verba xpi ad beatā
Agathā exilitem in Bizā-
zio seu Constantinopoli
scitum ad corpus cui dixit xps. O amica
mea surge de bizazio seu cōstantinopo-
li. Et veni. i. in ciuitatē Cathane in qua
fuit martyrio coronata. Vocat autem
ipsam amica propter perfectā obediē-
tiam quā ipaz exhibuit volūtatī diuine.
Jo. xv. Vos amici mei estis: si feceritis q
pcepio vobis. Sermo ergo noster erit de
translatione eius.

¶ Pro fundamento sermōis in quo agi-
tur de translatione beate Agathe quā
deus amica vocat. Ouitur theologia
lis questio.

¶ Queritur. Vtrū deus equaliter dile-
xit beatam Agatham et alias mulie-
res. Arguitur q non. Deus non omnes
diligit: sed quibūdam irascitur beate
Agathe non. Item ait magister senten-
tiarū in. iij. distin. xxxij. Cumqz eius dile-
ctio sit inmutabilis et eterna aliū tā men-
magis aliū minus diligit sequitur. Itēz
ait scotus in. iij. ibidem. q. i. Non oībus
dat equalia: dedit em bona agathe que
non dedit alijs mulieribus. Jgitur et.

In oppositū. Deus oīa intelligit equa-
liter: scz per vnam rōnē formālē. Igitur
a simili diligit. Item augustin. ait. Incom-
prehensibilis est dilectio dei atqz inmuta-
bilis: quia de⁹ in vniūquoqz nostrū amat
quod fecit ergo deus equaliter dilexit:
alias mulieres sicut agathā. et sic qstio
manet ab ytraz dubia. Ad questionez
respondendū est fm scotum in. iij. sentē.
dist. xxxij. q. i. q equalitas in deo in dili-
gendo consideratur dupliciter. Primo
modo comparando actum ad agens et
sic ad questionez dicitur q deus equali-
ter dilexit agathā et alias mulieres et
de tali equalitate. Intelligitur argumē-
tū. In oppositū qz in deo non reperim⁹
illa opposita scz eqūitas et equalitas cū
sit inmutabilis et pteritiorū inlucēptibi-

lis. Ideo dicit magister sententiā ubi
supra. Deus oēs creaturas suas diligit
sequitur. Alio modo cōparando actum
ad cōnotata siue ad ea super que trāsit
et sic ad questione. Dicitur q deus non
equaliter agathā dilexit et alias mulie-
res et similiter oīa: qz illa voluit sunt co-
qualia vel inqualia bona sunt eis voli-
ta et etiam quia fm quēdā ordinē trās-
it super illa. Nam omnis rationabili-
ter volens vult primo finem et secūdo il-
lud qd immediate attingit finē et tertio
alia que remotius sunt ordinata ad at-
tingendū finē. Cū igitur deus rationa-
bilissime velit: licet non diuersis artibus
sed tñ vno inqūm illo diuersimode tē-
dit super obiecta ordinatē. Primo ergo
vult finem et hoc est actus suus perfect⁹
et voluntas eius perfecta. Secūdo vult
illa que immediate ordinant in ipsum et
que immediate attingunt ipsū: scz pre-
destinando electos et volendo alios aliq
ligere. Tercio vult illa que sunt necessa-
ria ad attingendū illum finem: scz bona
gratie. Quarto vult propter illas alia q
remotiora: puta hunc modū sensibilem
et sic patet in equalitate volūtatū qz ad
ipla voluit et vt trāsit super obiecta. iō
argumentū in oppositū intelligitur de
qualitate vt est actus operantis non au-
tē vt trāsit super obiecta: puta sup bea-
tam agathā quā deus merito amicam
vocat. Juxta verba preassūpta et.

¶ Salutetur virgo. Pro cōplemento ser-
monis. Nota quadruplicem translatio-
nem sanctorum.

Prima est translatio spiritualis.
Secunda est translatio celestialis.
Tercia est translatio corporalis.

Quarta est translatio localis.
¶ Et de quarta sit festū hodie: qz de
qualibet posset thema intelligi. In qua
libet autem dicemus quattuor puncta
et sic erunt. xvi.

¶ Prima translatio est spūalis qz: scz pec-
cator cōuertitur ad pñiam: tunc de mor-
te culpe transfertur ala ad vitā gratie.
De hac loquitur Jo. dicens. Mos scim⁹
quoniā trāslat sumus de morte ad vi-
tā quā diligimus fratres. i. Jo. iij. Nota
quoniā diligim⁹. Dedit ergo propter
quod transfertur homo de morte culpe
ad vitā gratie est charitas siue amor dei
et pñia: quia si sine amore est vitā est

hęc questio vide
3. l. de ag.

mostruo. Ibidem. Qui non diligit manet in morte. Est autem notandum quod per hanc translationem transfertur homo de quaduplici miseria ad quaduplicem felicitatem. Prima miseria peccatoris maxima est: quod est inimicus dei. Ps. Odisti oes qui operantur iniquitatem etc. Item Sap. xiiij. Similiter odio sunt deo ipsius et impietas eius. Vide quatuor huiusmodi odio peccati: quod propter peccatum delendum et occidendum voluit deus unigenitum filium suum cum illo occidere. Esa. liij. Propter scelus populi mei percussit eum. Item Ro. viij. Multum deus filium suum in similitudinem carnis peccati: ut de peccato dñaret peccatum. Sed per hanc translationem acquirit homo amicitiam dei: que est maxima felicitas. Prover. xxiij. Qui ligat cordis mundiciam propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Nota cordis mundiciam. contritionem cordis vel penitentiam per quam mundatur cor a pravis concupiscentiis et peccatis. Propter gratiam labiorum suorum. confessionem peccatorum habebit amicum regem. Item xpm. Secunda miseria peccatoris est: quod peccator est servus peccati et dyaboli. Jo. viij. Qui facit peccatum servus est peccati. A quo enim quis superatus est eius et servus est. Item pet. ij. Magna miseria est esse servum hominis: et quanto vilior patronus tanto vilior servus: sed quid vilius peccato: ergo maxima miseria et vilitas est esse servum peccati. Ab hac miseria ergo transferretur homo in nobilitatem et felicitatem libertatis. Item Cor. iij. Ubi spiritus domini ibi libertas. Item Jo. viij. Si filius vos liberaverit: vere liberi eritis. Tertia miseria est: quod peccator est pñsus a corpore mistico ecclesie per gladium peccati mortalis et ideo nullius boni quod sit in ecclesia princeps est: quia vita caret. Sed per hanc translationem consequitur ecclesie unitatem et consequenter utilitatem ex bonis eius. Ps. lxxv. Item me fac deus omnium timendum et custodiendum mandata tua. Da filium domini de corpore vero in quo actus vniuersi membri prodest alijs membris corpori vniuersi: non autem a corpore separatis. Quarta miseria est: quia omnia bona opera prius facta mortificantur: et que postea fiunt in peccato mortua nascuntur. i. Cor. xiiij. Si dederis omnes facultates meas in cibos pauperum. Et si dederis corpus meum: ita ut ardeam charitatem autem

non habuero nihil mihi prodest. Quam magna miseria esset vniuersi mercatoris: si quicquid congregauit in. xxx. annis perderet in naufragio vniuersi huiusmodi. Sed per hanc translationem consequitur hominem in comparabilem et inestimabilem diuitias. scilicet virtutes theologicas et morales. Et dona spiritus sancti et gratiam gratis facientem: qua adiutus dñdo potius auge frigiditatem meretur vitam eternam. Mat. xxi. Quicquid potum dederit vni ex minimis istis calicem aque frigide. Amen dico vobis non perdet mercedem suam. Secunda translatio est celestialis quoniam. scilicet aia egreditur de corpore transferretur in celum de qua loquitur ap. i. Cor. iij. Nos vero omnes reuelata facie gloriā dei speculantes in candē imaginē transformamur a claritate fidei in claritatem visionis tantum a spiritu domini. per hanc autem translationem a quaduplici miseria transferremur in quaduplicem felicitatem. Prima miseria est imperfecta cognitio quam per fidem habemus. de qua transferri mur ad claritatem visionis diuine: quia ibi videbimus eum sicuti est. i. Jo. iij. De hac dicit ap. i. Cor. xiiij. Videmus nunc per speculum in enigmate: tunc autem faciem faciem. Secunda miseria est: quod hic speramus et non tenemus et est magna afflictio desiderantis carcere desiderata: quod ut dicitur Prover. xxiij. Spes que differtur affligit aiam. Sed ab hac miseria transferretur ala ad felicitatem tentationis: quod ibi tenebit firmiter deum. Cant. i. Inueni quā diligit aia meam: tunc est nec dimittam. Et sunt verba aia coprehēdēs deum. i. Cor. ix. Sic currite ut comprehendatis. Tertia miseria est de passione plurimarum tribulationum quibus diuersimode affligimur in hac vita. in firmitate peccuniarum guerrarum tentationum. a quibus etiam electi dei non sunt exempti: sicut pater de Job. Thobia. Ap. i. quoniam vnde dicebat infelix ego homo quā me libera bit de corpore mortis huius. Ro. viij. Et si quando aliquid dulcedinis vtriusque gustamus: multis tamen est admixta amaritudo inibus: iuxta illud. Prover. xxiij. Ritus doloris miscere: et extrema gaudij luctus occupat. Item Boetius. Oia dulcedo felicitatis humanæ multis amaritudinibus est resperata. Ab hac ergo miseria transferremur infelicitate fructu.

his diuine: quod ineffabili dulcedine delectamur vapore haurientes ipsam de ipso fonte bonitatis. ps. Satiabor cum appuerit gloria tua. Quarta miseria est incertum diuinitatis semper sumus dubij ambulantes inter scyllam metus et caribidem spei seu precipitationis. Ubi scilicet. i. x. dicit. Sunt iusti atque sapientes et opa eius in manu dei et tñ nescit homo virtutis amore vel odio diuinitatis sit: sed oia in futurum seruantur in certa. Ab hac autem miseria transferretur anima incertitudinem securitatem glorie. Mat. xxv. Sunt iusti in vita eterna. Tertia translatio est corporalis quoniam. scilicet corpora defunctorum sanctorum resurgunt et de morte transferentur ad vitam iuxta illud. Jo. i. Uenit hora in qua oes qui in monumentis sunt audient vocem filij dei. Et pcedet quod bona fecerunt in resur. vnde: qui vero mala egerunt in resur. iudicij. In hac autem translatione transferentur electi a quaduplici miseria ad quaduplicem gloriam. Primo transferentur a miseria passibilitatis: ad gloriam impassibilitatis et immortalitatis. Secundo a miseria obscuritatis: ad gloriam claritatis. Tercio a miseria poderositatis: ad gloriam agilitatis. Quarto a miseria grossitatis: ad gloriam subtilitatis. De oib. hys quatuor elijna auctoritas ap. i. Cor. xv. Sic erit resurrectio mortuorum. Seminatur corpus in corruptione: surget incorruptione. Seminatur in ignobilitate: surget gloria. Seminatur in scilicet. Seminatur corpus aiale: surget corpus spirituale: ecce. grta. Quarta translatio est localis. scilicet quoniam corpus vni transferretur de vno loco ad alium. Et hoc reperitur triplex factum. Uno modo quod corpus vni sancti vni transferretur ad alium locum ministerio angelorum: si cut fuit corpus Enoch quod fuit translatus vni ad paradysum terre strē est: sicut legitur Gen. v. Et eccl. ix. Enoch placuit deo et translatus est. Sic et de Ihera legit. iij. R. ij. Sic et abacuc. de iudea fuit translatus in babiloniam ministerio angeli ad laicum Danielis Dan. xiiij. Secundo modo quod corpus vni sancti transferretur ad alium locum ex dispositione sua quā fecit dum viuere. sicut legitur de Ioseph quod dixit fratribus suis venientes ad mortem. Post mortem meum de visitabit vos alportate vobiscum ossa mea de loco isto. Gen. lvi. sic post ea factus est. Tertio modo contingit quod

post mortem corpus vni sancti de vno loco transferatur ad alium ex diuina dispositione per manus angelorum vel hominum. Sicut legitur de beato Matheo cuius corpus est Salerni. Item Jo. Bartholomei corpus quod fuit martyrizatum in India fuit translatus Bencuentis: ubi nunc est beati vero Andree corpus de Achaya fuit translatus Constantinopolim. vbi fuit translatus amalphi ubi nunc requiescit. Sic corpus beate Catherine de alca rā dria ubi passa est. fuit translatus ministerio angelorum in montē Synai. Hoc modo fuit translatus corpus beate et gloriose virginis et martyris Agathe. de Constantinopoli. Cathania ex dispositione diuina reuelata cuidā militi gallico nomine Siliberto quod adducto sibi loco quodā calabro nomine Hostelmus re pegerunt. aspirante illis nutu diuino sicut in hystoria legit. In Constantinopoli autem de Cathania translatus dā capitaneus. Imperatoris constantinopolitani nomine Amachioc. Et quo ostenditur manifeste maria dilectio Agathe virginis et martyris gloriose: ad ciuitatem Cathanie: quia vix de alio scito legit hoc beata Lucia fuit passa. Siracuse: et tñ noluit quod corpus suum esset ibi etc. Motus autem pro latiori materia quod propter quatuor rationes facimus festum de translatione corporis sanctorum et illa honorifice veneramur et in venerabili loco ponimus. Prima ratio est quod fuerunt tēpla dei. i. Cor. iij. Tēpla dei estis vos. Item Jo. xiiij. Si quis diligit me sermo. meum seruabit pater meus diligit et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Et ideo sicut dignū est quod templū dei veneremur ps. Domus tua decet sanctitudo dñe in lōgi. dñi: sic dignū est corpora venerari. Et contra corpora peccatorum fuerunt templa dyabolus: ideo debent ad foueas prauitatis alini sepeliri: iuxta illud Ihera. xxiij. Sepultura affini sepelietur: putrefacti et pñsus extra portas hie: iusalē. Sepulchrum est in inferno quātū ad aia et quātū ad corpus extra ecclesiam pñsus. Quidā epus mediolanensis quod mortuus est ianne de ecclesia Greg. i. iij. dia. quod sepulchrum fuit in ecclesia: et de nocte visi sunt duo spiritus nigri ad sepulchrum eius: qui exhumauerunt eum et ad foueas pñsientes sepeliebant ibi eum manibus et pedibus ligatis. fuerat enim lubricus homo. Scitis ergo quod fuerunt tē

In festo beate Agathe virginis & martyris.

placuit sancti debetur honor et reuerentia: etiam quanta ad corpora mortuorum. Secunda ratio est: quia corpora sanctorum non solum fuerunt templum spiritus sancti dum essent viua: sed etiam tunc quando sunt mortui est in eis aliquod diuinum. Et hoc patet per effectum. Unde, scribitur. iij. Reg. xij. q. mortuus tangens ossa. Ihesus reuixit. q. est opus solius dei. Unde et experimento sepius probatum est multa miracula fieri diuina potentia ad contactum corporum sanctorum mortuorum et etiam sine contactu eorum tamen meritis. Unde dicit Aug. q. in translatione reliquiarum beati Stephani in quadam ecclesia prope Carthaginem: septuaginta duo fuerunt a varijs languoribus liberati. Et in inuentione sui corporis simili fuerunt. Sic etiam legitur in translatione virginis gloriose Agathe. Dic aliquod exemplum etc. Dic etiam exemplum quod refert Greg. in. iij. dia. de ecclesia aratorum que cum dedicari debuit. fuerunt introducte ibi reliquie sancti Sebastiani et beate Agathe martyris. ex quorum merito diabolus inde fuit expulsus sensibiliter in forma porci etc. propter hoc ergo debemus magnam reuerentiam sanctorum corporibus etiam mortuis adhibere. Et contrarium facere displicet valde deo. Quia exemplum de Oza qui tetigit archam dei: statim cecidit mortuus. ij. Reg. vi. Item exemplum de illa muliere que cum esset polluta precedenti nocte de viro de mane iuit ad dedicationem oratorij sancti Sebastiani et tetigit reliquias eius. et in uasa est a diabolo. Ideo dicitur in psal. Nolite tangere sanctos meos. Ex hoc ergo nota moraliter tria. primum pertinet ad spem. Secundum ad charitatem. Tertium ad fidem. primum est multa sollicitudine. deuotione. et reuerentia debemus ad sanctorum corpora et reliquias accedere ab eis maxime beneficia recepturi. Maxime si clericus de hybernica et anglia et data ad curiam romanam accedit aliquod beneficium petiturus. si mercator mare et arida circuit aliquid lucraturus: quanto magis nos accedere debemus ad sanctorum reliquias sempiterna beneficia recepturi. Secundo modo moraliter q. ex hoc festo debemus ardentissime accendi inflammari ad sanctam et virtuosam viuendum. Si enim deus virtutem et reuerentiam confert

offibus mortuorum: quid facit alabus in celo uiuentibus. Quid etiam facit corporibus gloriosis. Ideo apostolus nos exhortans ait. Deponentem omne pondus et curramus ad propositum nobis certamen iesum. qui propositum nobis certamen ieiunium. qui propositum nobis certamen crucem. confusione concepta: atque in dextera dei sedet. Ihesus. xij. Tertio nota moraliter q. i hoc facto fides nostra mirabiliter roboratur. Nam si ossa arida et incinerata resuscitant mortuos manifestum est diuinam virtutem ibi latere. et consequenter ossa illa in gloria resurgunt. alia diuina virtus ibi non esset: quod non est deus mortuorum sed uiuorum. ut dicit. Mat. xij. Et hoc cognoscimus esse in celo imortale et beatum sicut ex hoc arguit Greg. in. iij. dia. ubi sic ait de corporibus sanctorum loquens. Ad extincta namque eorum corpora uiuentis egri ueniunt et sanant. piuri ueniunt et a demonio uerant. Demoniaque ueniunt et liberantur. leprosi ueniunt et mundantur. defuncti mortui et suscitantur. pensa itaque coram deo et mortua corpora in tot miraculis uiuunt. Si igitur uitam aie manentem in corpore deprehenditis ex motu membrorum: cur non penditis uitam aie post corpus etiam post ossa mortua in uirtute miraculorum. Ihesus. Et sic patet secunda ratio. Tertia ratio est: quia corpora sanctorum fuerunt socij possessionis. quas in uita fecerunt. Quia uis enim aia in omni ope bono principalis existat: nihilominus in corpus sibi cooperat: q. ut dicit phis. Operatio est coniuncti. Sic autem sanctorum post exitum a corporibus statim permant in celis. Ergo diuinum est q. corpora eorum hic nobiscum remanentia honorifice ueneremur. Ps. ij. Cor. i. Sciens quoniam sicut socij passionis esset: sic eritis et consolationis. Item Luc. xij. Uos estis qui promissis meis in tentationibus meis: et ego dispono uobis sicut disposuit mihi pater meus regnum uet edatis et bibitis super meam mem. in re meo. Et deo sicut in ecclesia trisphant corpora sanctorum quattuor: dotes habentur honorat. primum quia ipsa tanquam res sacras in ecclesia sepelitur. Secundo quia uenerabile officium facit. Tertio coram deo predicari mandat. Quarta quia ad

De sancta Eulalia.

fo. xli.

ipsa acciditibus et ueneratibus indulgentiam largit et donat. Si autem queris cur corpora sanctorum incinerant que fuerint socij passionis et participes bonorum operum: anime statim uolunt ad gloriam: dicendum: quia aia trahit corpus ad bona opera: corpus autem superebellauit et induxit aia ad malum et a bono retrahit: propter quod dicebat Apostolus Cōdelector enim legi dei sum interior hominis. Uideo autem aliam legem in membris meis repugnare legi mentis mee et captiuante me in lege peccati. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. Rom. vii. Idcirco deus iudicat corpus inueneri: ut quod semper uoluerit uiuere in delictis a uermibus comedatur et quod uoluit diuinitas in modico cilicio inuoluatur. Si autem inueniret corpus q. anime in bono non contradiceret nec eam inclinaret ad malum: non putresceret in morte ipsam diuina gratia cōseruante: sicut uis corpus christi. ps. Quia non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum uidere corruptionem. Et etiam ipse credit ecclesia de corpore virginis gloriose. Quarta ratio est: quia corpora sanctorum sunt cum magno honore et gloria surrectura. Quia enim gloria principaliter fit in anima tanquam gloria aie reddidit in corpus sicut lumē in laterna: et habebit quattuor dotes sicut supradicti est etc. Quia similitudinem si quis crederet aliquem futurum papam quantā ei reuerentia exhiberet. Sicut faciunt clerici qui magnam exhibent reuerentiam cardinalibus: quia ipsos proparari sperant. Quanta ergo reuerentia est debenda corporibus sanctorum etc. Ergo etc. Deo gratias. Amen.

Sermo vnus. Hic te dñe fortitudo mea. ps. xviij.

Pro fundamentum sermonis qui est de sancta eulalia uirgine. Quia theologalis qstio.

Queritur. Utrum sancta eulalia melius et nobiliter fecerit seruandam uirginitatem quam matrimonium contrahendo. Arguitur q. non. ois homo faciens hoc est q. de precepto legis nature et legis diuine melius facit quam homo faciens contra illa precepta sed obseruatio uirginitatis est contra preceptum legis nature contrahens matrimonium non: patet phis

et de aialibus. Natura petit generationem indiuiduorum. propter obseruationem suam spectat: et contra preceptum legis diuine. Gen. i. Crescite et multiplicamini et replete terram. ergo sancta eulalia melius et nobiliter non fecit obseruandam uirginitatem quam matrimonium nisi contrahendo. In oppositum Ambrosius. lib. de uirginitate. Bona cōmētia cōiugalitatis melior cōmētia uirginalitatis: optima uirginitas uirginalitas. Igitur sancta eulalia melius et nobiliter fecit seruandam uirginitatem quam matrimonium contrahendo: et sic qstio non re pro utraque parte dubia. Ad qstionem respodendum est secundum Richardum de mediavilla iij. sen. dist. xxvij. arti. iij. q. ij. q. status matrimonij et status uirginitatis capiti. tur dupliciter. primo modo ut referunt ad idem. scilicet ad tempus legis scripturæ sic ad dubium dicit q. si sancta eulalia fuisset in tali tempore melius fecisset contrahendo matrimonium quam uirginitatem obseruando et taliter intelligitur argumentum quia ait Richardus ibidem. Maior meriti fuit status uirginitatis quam status matrimonij ab omni ueneris delectatione abstinentis. ideo habet Mat. xxi. Chthilius maledixit ficulne quia sine fructu ideo ait Aristoteles in ethica. bonum quanto cōius tanto diuinius. Matrimonium est ordinatum ad bonum commune sed ad multiplicandum genus humanum. Uirginitas pro est bonum particulare. C. de penis. l. sanctum. pena non datur nisi pro peccato. Thoma. i. iij. xviij. dist. ar. i. pena imponebat apud romanos seruantibus uirginitati et qui uitam celibem ducebant sequebatur. Secundo modo status matrimonij est status uirginitatis capiti. tur dupliciter. primo modo ut referunt ad idem. scilicet ad tempus legis scripturæ et status uirginitatis ad tempus legis gratie et sic ad dubium dicitur q. sancta eulalia melius fecit et nobiliter obseruandam uirginitatem quam matrimonium contrahendo et hoc propter tres rationes patentibus.

Prima dicitur ratio difficultatis. Secunda dicitur ratio uirginitatis. Tertia dicitur ratio conformitatis. Prima dicitur ratio difficultatis ubi est maior difficultas ibi ratio uirtutis est maioris premij. Sed est maior difficultas seruare uirginitatem quam habere uirum Ambrosius in libro de uirginitate. Maior certe est victoria uirginum quam ange

lorum spero. in carne preter carnem vi
uere non terrena vita est sed celestis. se
quitur. Secunda dicitur ratio vilitatis
Illud est nobilius et melius in quo e
nobilitas et melius premium quam illud in
quo non. Ita nobilis neque melius. sed
in obseruatione virginitatis est nobili
et melius premium quam in statu matrimo
nii quia virginibus datur maior fructus
scilicet centesimus coniugalibus triglesimus.
procurator. xx. qui diligit cordis mun
diciam habet amicum regem sequitur.
Tertia dicitur ratio conformitatis tan
to aliquid perfectius est quanto maior
est: habet conformitatem cum suo prin
cipio: sed status virginitatis habet ma
iorem conformitatem cum principio scilicet
debet sequitur. Quem summopere dilexit.
iuxta verba ioseph sumpta. Diligam.

¶ De sancta eulalia nota legendā totā
quam collige in tribus punctis fm tres
eius excellentias.

¶ primo notatur charitas seu sanctitas
diuinalis.

¶ Scōo firmitas virtualis:

Tertio sublimitas seu claritas super
nalis.

potest addi quarto castitas virginalis
et sic sunt quattuor excellentie: et in hoc
fuit excellentior angelis quia virginitas
est in carne corruptibili.

¶ Prima ergo et Charitas ad hoc ut sit vera: requirit cōsuetudinem tui gratiū. p̄m mo cordis. Secūdo ouis. Tertio op̄is. Veritas enim est adequatio rei ad intellectum. Quādo ergo motus interior voluntatis discordat ab actibus exterioribus: nō dicitur veritas sed falsitas. Uerbi gratia. Si dices alicui q̄ cum dilectis et vocas cum fratre et dicas ei dulcia verba: intus in corde non habes dilectionem: ecce falsitas. Talis charitas sine amor est hodie in multis qui habet meliorem ore et felici corde. Cōtra hoc dicit psal. Qui loquuntur pacē cū proximo suo mala autē in corde eorū. Da illi fin op̄a iפורum. ps. lxxvij. Item alibi. Et dilexerunt cum in ore suo: lingua sua mentiti sunt ei. Oportet ergo q̄ verba et cor sint conformia. plus etiam requiritur q̄ opus exterius conformetur subiecto de proximis in necessitate: ut dicitur. i. Johannis. iij. Si quis habuerit substantiam mundi huius et viderit fratrem suum

um necesse habere & clausuritus viscera co-
co: quodammodo charitas dei manet in cor-
tris filioi non di: ligamus verbo nec
lingua: sed opere evertiat. Nota. Ue-
bro id est interior dilectione quia verbu
est conceptus mentis nec lingua scilicet
tñ sed opere & veritate: itaque ergo est ve-
ra charitas. Sic ergo beata Eulalia de-
ligebat deum corde ore et opere. Corde
quia vt dicit legenda. Eulalia generis
altri & pulchritudine insignita. virgo hi-
milis & deuota: toto corde suo vacabat
in seruicio domini nostri iesu christi Mo-
ta toto corde non partem cordis dedit
christo: sed totum. Unde dicitur Matth.
xxij. Diliges dominum deum tuum et to-
to corde tuo &c. Nota contra illos qui vo-
lunt cum deo diligere: alia pter deum
scz aurum. argentum. ceteraq; tempora-
lia. & sic inferunt non modicam iniuri-
deo quia faciunt illum socium auri & ar-
genti vel huius in regno cordis suorum
tamen nulla fit pacifica possessio. quan-
do duo reges sunt in vno regno. Unde
Lucanus.

Nulla fides regni socije: omniū pote-
 ritas.

Impatiens compositis erit.
Sic etiam offendit in ore. Unde erat in
quadam possessione parum distante a
ciuitate Barchinone, vbi quotidie cum
suis puellis domesticis laudibus diui-
nis vacabat et hymnis. Die practice quo-
modo surgebat ad matutinas, vnde p-
pter suas virtutes et humilitatem a pa-
rentibus diligebatur.

¶ Tercio oscedit opere. Jeiuando. penitentiis agendo: et alia bona opera faciendo: quod et excellentius est desiderabat martyris pati pro christo: quod est excellentius opus quam ritans iura illud Johannis. xiiij. Maiorem charitatem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Et desiderium eius fuit ut adimpletum ut infra patebit. p. filii derum anime eius tribuisti ei domine: et voluntate labioz eius non fraudasti eum.

¶ Secundo firmitas virtualis. Et hoc ostenditur in eius martyrio. Ubi nota quomodo temporibus eius venit Dalmatianus vicarius imperatoris Dyocletiani ad partes illas, et iussit omnes christianos perquiri vt idolis sacrificarent.

mut diuersa tormēta subiret vsq; ad mor-
tem: qđ audiens beata Eulalia gaudia
est & gratias agebat deo quas videbat de
proprio suo ēē vt fusi desiderii ad imple-
retur. Cūq; parentes & amici viderent
eam sic alacrem & sentirent hoc timebāt
valde quid nam beata Eulalia factura
esset cūq; illam de hoc interrogaret ne-
mini dicebat propositum suum. Aduen-
iente ergo nocte in primo gallozū can-
tu recessit a domo patris & accessit ad ci-
uitatē Barchinē inquit: quā cum ingressa
esset audiuit crudeledictū Datiani pco-
nizari: qđ oēs christiani aut ydolis sacri-
ficarent aut mortē per diuersa tormēta
subiret. Tūc ergo feruore diuino accēsa
& mota accessit cōstanter ad Datianum
& est redarguit de tribus. Primo de quo
redarguit erat malū secundū peius ter-
tium pessimū. Primo qđ cum federet in
alta sede potestas nō recordabatur qđ
deus erat creator ius. Scđo dixit qđ nō
pereris honorē deo debitus ydolis exhibe-
re: in qđ de deos ptererent. tertio qđ pe-
ius ē etiā xpianos qđ sunt veri adorato-
res vsq; diuini numinis ydola adorare
cōpelle. Cui Datian⁹ ait. Que es tu qđ
nō iusta ad iudicis tribunal accessisti: re-
deos nros blasphemasti Imperatorib⁹
detraxisti ac mihi nō leue iniuriā intulisti.
Tu qđ tā stulte loqris & tā psumptuo-
se ad tribunal meū aduenisti. Cui Eula-
lia: Ego suz inqđ eulalia analla iscu xpi
cū fide & spe firmata veni ad increpādi-
te qđ reliquis deī adotas ydola & alios
adorare cōpelle propter quod de⁹ con-
denabit te & sequaces tuos. Tūc Da-
tianus furorē repletus dedit sibi duplex
martiriū. primo nāq; iussit beatā Eula-
liā manib⁹ ligari & acerbe per suos mini-
stros a tergo flagellari qđ dum fieret dixit
Datianus. Nūc ybi est deus tuus vt
liberet tein cūq; nomie venisti ad me ar-
guēdū. Sed si vis liberari: dic qđ ignotus
quāta esset potestas iudicis & dhū tem-
poralis quo fecisti. Cui Eulalia. Repro-
be ptes cur mihi suggeris vt mentiar: cū
mendaces inferni ignibus cruciant. Si
enim deos tuos demones nominaui nil
lemere ptuli. Nolo mētri qđ immo fide
quāta est tēporalis potestas quia modici
ta est & vana & nullius momenti: sicut
vter plenus vēto. potestas autē dei &
dhī iustis infusū cōtriti est infinita & nūq;

finitus qua potestate ipse condemnabit
 te ⁊ omnes ydololatrias. Antequam tamen si
 bi inferni faceret secundum martyrium
 preses misit militibus vt eam bladiis
 monitis immutare niterent. Quod cum
 milites fecissent nec id per agere valeret
 iussit Datian⁹ sibi secundum martyriū
 in ferri quod fuit hocqua assigni in ecu
 leo ⁊ ex yngulata ferreis pectinibus vs⁹
 qd ad ossa penetrantibus torquetur diu
 tissime ⁊ facibus accensis posito ⁊ oleo de
 limitis eius latera continue exuruntur.
 Cui dahanus etiam improperare dice
 bat. Vbi est deus tuus? Sacrificas deus
 viues. Cui Eulalia. Christus deus me⁹
 mecum est. Sed tu indignus es illum vi
 dere. Tūc preses rabie plenus fecit ignē
 copiosam accendi ⁊ facies ardentis circa
 latera eius apponi. Eulalia autem canta
 bat dicena. Ecce enim deus adiunxit me
 ec. Et rogauit dominum vt ignis ille ex
 tingueretur vt credentes viderent ⁊ lau
 deret potētā dñi nři iesu xpi. Oratōne autē
 completa flammę extincte sunt. Datia
 nus autem fecit ignem. iterum accendi
 eum super infundit: sed flamma accen
 sa comburare ministros ⁊ pre nimio
 terrore ceciderunt in terrā. Et tunc bñs
 Eulalia emisit spm premissa oratione
 hac inbe me deus suscipi in pace in rege
 beatorum faciens mecum signum in bo
 num vt vidētes tuam potētiam benedi
 cāt. Paxq⁹ ei⁹ firmitas virtualis id dicit
 tū Cāt. vlti. fortis est vīmos dilectio
 Et infra Hae quae multo nō poterunt extin
 guere charitatē: nec flumina obuiat illā
 Itē Ro. viij. Quis nō separabit a charita
 te xpi ec. Est enim firmitas quedā virtus
 sa que dī pīnatia: qñ homo est diu⁹ qñ
 nō op⁹ ⁊ vbi nō op⁹. Sic firmitas virtutis
 sa est qñ est firm⁹ vbi oportet ⁊ qñ opor
 tet: v. p virtute seruāda. Mat. v. Beati
 q pscunt. patiunt⁹ ppter iusticiam. Item
 Eccl. viij. pro iusticia agonizāt. p ala
 tuar⁹ vsq ad mor. certa p iusticia.
 ¶ Tertia excellētia ē sublimitas supra
 lis. Hāc ostēdit de⁹ in signum magni pre
 mii sui. Triplex autē signū ostēdit de⁹ indi
 catiū glorie sue. Primū est qñ stat post
 qd beata Eulalia emisit spm vīfā tūc co
 lūba de ore ei⁹ exiit⁹ que in celum ascen
 dit. De quo popul⁹ ibi exiit⁹ miratus
 est valde ⁊ xpiani ibi exiit⁹ letati sūt
 valde ⁊ gratias egerūt: dño qnō dignos

eos fecerat habere cōciū corū aduocatē in celo. Scō signū mirabile fuit q: post eius mortē Patianus nec sic satiat: iussit corpus hūc Eulalie rādiū in patibulo suspēdī: et custodiri donec aues illud deuoraret. Sed de mīsit nubē quādā cū magna nūllī copia de celo que corp⁹ o: peruit adco vt custodes illud videre nō possent. sed pteriti se elongauerūt: et a lōge custodiebant post tridū vero xpiani deuotē uenerūt et corpus illud suscepērūt custodib⁹ nihil scutientib⁹ sed dormiētib⁹. Inuolutūq: pānis linteis pectosiss vngētis vnterūt illud: et sepeliēt in basilica sancte Marie in sepulchro marmoreo sub terre viscerib⁹. Tertiu signū fuit q: inter xpianos illos erat beatus felix q: in cōfessione diligebat sincere beatam Eulaliā: vidēs corpus suū dixit. O mirabilis puella tu meruisti obtinere palmā martyrii p̄ior nobis ppter amorē dñi nostri iesu xpi. Et tūc beata Eulalia iam diu mortua ore risit. de quo oēs mirati sunt et gauisi valde: ceperūt cantare. Clamauerūt iusti et dñs exaudivit eos et sic reuerentissime corpus illud sacrum sepelierūt: qd modo est in ciuitate Barchinone. Rogemus ergo dominum et. Deo gratias.

Passa est autē beata Eulalia in ciuitate Barchinone. xij. february. Anno dñi. cclxvij. sub diocletiano et mariano ipatorib⁹. Legit in legēda be. Eulalie q: qdā de nocte egrediēs ciuitatē Barchinone cū peruenisset ad quēdā locum q: collis de celata ē: Inuenit ibi equitātis arma totū innumerabile aciem: q: quasi turbati inter se nūc hinc. nūc inde piter publicū disurrebāt. Audiuētq: vñū dicētē corp⁹ duci. Quid moramur. Intremus hāc vrbem peccatricē et cū funditus deleamus. Cui dux dicit. Nunquid vides q: illa inuicta ē? Illa in medio vrbis cū crucis vexillo obuiat nobis. Et nō est nobis possibile vt militē celestē possim⁹ tāti meriti supercē. Ille autēz vix hec vidēs fortis affect⁹ talia verba dixit vñ ex illis. Qui estis vos et qd queritis in hoc loco? Cui ille. Cuius sumus inferni qui cupimus hāc vrbē subuertere: sed vnica dei virgo Eulalia noīe cū corpus i hac vrbē est sumulātū a multo tpe citra a nro desiderio nos repellit. Et cōfessim ab oculis itinerantis tota euānit acies armatorū. Ille autē q: hec vidit qdndā sibi caris hec ptulit. S; ne detractorib⁹ videret delir⁹: mltis dissimulādo subicitur Deo gratias. Amen.

In cathedra sancti Petri.
Sermo vnus.

Ego dico tibi q: tu es Petrus. Et postea dicit de cathedra scilicet Petri. Rō est q: hodie fuit in trōnizatus. Quādo aliq: eligit in ep̄m vel papam ponitur cūz mitra in capite. Sic factum fuit de beato Petro aplo. quem christus eligit in papā et vicarium suum vt post suam passionē et resurrectionē confirmauit cum dicens. Pasce agnos meos Jo. xxi. Restabat ergo vt intronizaretur tanq: vicarius christi cui christi cōmisit potestatem diuinā et suis successioneib⁹ et hodie fuit intronizatus et de hoc facim⁹ festum hodie de hoc etiam erit sermo noster: sed p̄r salutetur virgo gloriosa et. Ego dico tibi et. Pro fundamēto sermonis in quo agitur de cathedra sancti petri oritur theologia questio.

Queritur. Vtrū sanctus petrus apostolus fuerit a deo siue christo magis dilectus. Arguit q: non sanctus Johannes euangelista fuit magis familiaris cum christo quia dormiuit in gremio suo: etiam suam in mortis articulo matrem commendauit etiam quia sibi reuelauit secreta que petro reuelauit sequit. In oppositū amare aliquem est ei velle bonū: sed christ⁹ maiora dona dedit petro q: alijs ergo sanctus petrus fuit a deo siue christo magis dilectus et sic questio manet pro vtraq: parte dubia. Ad questionem respondēdū est 3. Sco. in. iij. dist. cxxij. q. i. q: dilectio dei siue christi consideratur dupliciter. Primo vt est actus operantis et sic ad dubium dicitur q: deus siue christus non magis dilexit petrum q: alios apostolos: quia de⁹ non suscipit magis nec minus. Secundo dilectio dei cōsideratur vt transit super obiecta et q: ad bona volita ipsi dilectis. Ideo dicit Sco. ibidem q: deus non vult non predestinatio tāta bona q:ta predestinatio nec illis quibus dicitur irasci vult tātis bonum quantum vult illis quibus non dicitur irasci: et sic ad dubiū dicit q: de⁹

siue christ⁹ hoc modo magis dilexit sanctum petrum. et sic a deo siue christo sanctus petrus fuit magis dilectus inter ceteros apostolos. et hoc propter quattuor que post hac declarabuntur obnixe et sic de alijs.

Primo ppter fidei cōfessionem. Secundo ppter ecclesie gubernationē. Tertio ppter peccati deplozationē. Quarto propter miraculorum corruicationem.

Primo propter fidei cōfessionē quā sanctus petrus cōfessus est. dicendo tu es christus. sine qua impossibile est deo placere. paulus ad hebreos. ij. sine fide impossibile est placere deo Thomas terna parte summe questione tertia. cū cōfessio fidei cadat sub pceptis affirmatiuis que non obligant ad temp⁹ sed pro loco et tempore. Ideo pro loco et tempore obligatur homo ad. cōfessionem huius quam sanctus petrus habuit cōfitemdo diuinitatem et humanitatem simul. cum dicit christo hoc quod habetur Mat. x. tu es christus filius dei vi. sequitur. Secundo propter ecclesie gubernationē quam christus petro cōtulit dicendo. tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam.

Tertio propter peccati deplozationem. cum christ⁹ dicit petro. tibi dabo clauēs regni celorum sequitur. Quarto propter miraculorum corruicationem: quia in die penthecostes tria millia hominū sanctus petrus sua predicatione conuertit. sequitur et licet christus ostenderit maiorem familiaritatem sancto iohanni euangeliste loquendo de familiaritate in ostensione non tamen in donorum communicatione et sic habetur solutio arguenti quia maiora dona dedit petro vt patet. Juxta verba p̄cassumpta et sic de alijs.

Pro introductione materie et verborum thematis declaratione. Notandū quod hoc nomen Petrus habet quattuor interpretationes: que cōueniūt quattuor cathedris in quibus beatus petrus fuit intronizatus: et sunt hec.

Primo petrus interpretatur dissolvens.

Secundo petrus interpretatur agnitus.

Tertio petrus interpretatur discalciatus.

Quarto petrus interpretatur agnoscens.

Juxta has quattuor interpretationes sunt quattuor cathedre petri. Prima est cathedra presidentie vniuersalis. Secunda est cathedra sanctimonie spirituales. Tertia est cathedra sapientie theologicis. Quarta est cathedra eminētie iudicialis alij supernalis. Primā cathedram accepit in iherusalem. Secundam in antiochia. Tertiāz rome. Quartam in vita beata. Prime cathedre correspondet prima interpretatio. Secunda de et. Quia propter primam cathedraz petrus dicitur dissolvens: propter secundam agnitus: propter tertiam discalciatus: propter quartam agnoscens. Ideo dicit thema. Ego dico tibi: q: tu es petrus.

Dico primo q: prima cathedra in qua beatus petrus fuit intronizatus dicitur de presidentia vniuersali. Nota duplicem presidentiam scilicet particularem vniuersalem. Prima est presidentia primum patriarcharum archiepiscoporum abbatum priorum rectorum qui solum in suis dyocesis vt ecclesie seu curis president. Sed presidentia vniuersalis est quando solum in vna dyocesi seu ecclesia: sed in vniuerso mundo president. Talis est presidentia papalis: talis est presidentia beati petri. Et sicut de⁹ dominus mundi vniuersaliter ita et suus vicarius a quo nullus est exēptus. Ideo dicit ter. ij. q. vi. Decreto. Et. ca. Qui secat q: relique ecclesie pter ecclesiam 10 manam sunt vocate in partem sollicitudinis non in plenitudinem potestatis. Concordat textus in. c. Ad honorem de vsu pallij. Et in. c. Proposui de cōfessionibus. Hanc autem presidentia vniuersalem recepit petrus quo ad septem in Cesarea philippi qua christ⁹ sibi promisit presidentia vniuersalem sicut narrat euangelium hodiernum dicit. Venit iesus in partes cesaree philippi. Et interrogauit discipulos suos di. Quem dicitis homines esse filium hominis? S; quo ad rem recepit post christi resurrectionem dicente domino. Pasce agnos meos et. Jo. xxi. Ubi nota quare christus cum interrogauit. Amas me et. vi. q. i. Imitare. Et. xvi. q. i. Diuinitus. Nota quomodo domini debent exemplo christi si interrogare quid dicitur de eis: quasi dicēdo. Vos qui vaditis per viā loqui

In festo beati Mathie apostoli.

voluit sic facere seruando ordinem iustitie & misericordie & Ideo voluit capi & ligari vt sibi credentes & obediens essent a peccati soluti & liberi. Quartus error contra sacrificium altaris di. q. locus & locatum debet proportionari & adequari. Et petrus declarauit quomodo hoc est verum naturaliter sed non superna turaliter. Sic in hoc sacramento considerata diuina potestate q. postea plus q. nos possumus intelligere &c. Et in hac cathedra beatus petrus sedet vnguentis annis de hac cathedrauctoritas figurata. David sedens in cathedra sapientissimus inter tres. h. R. xliij. Nota David fuit fortis & robustus ecce petrus sapiētissimus. Inter tres scilicet sectas phariseorum. Sadduceorum. & periphetheorum de quibus Act. x. Huic cathedre conuenit tertia interpretatio huius nominis petrus. i. discipulus. s. scilicet solus calciamenta de pedibus tuis. Terra enim in qua stas sancta est. Exo. iij. Nota De pedibus tuis. s. discipulis te audientibus. Terra enim in qua stas scilicet roma sancta est propter sanguinem martyrum ibi effusum. Nota hic miraculum de illo sancto papa qui eundem episcopo petro reliquias pro sua ecclesia dedit pugillum terre: quam vilipendente episcopo de terrarum exiit sanguis. Ideo dicit christus petro. Ego dico tibi: quia tu es petrus. i. discipulus. Quarta cathedra. b. Petri est de eminentia iudiciali. In hac fuit in trinitas tus in celo quando migravit & eius anima fuit collocata in cathedra glorie sed perfectus ea recipit in die iudicii: quando in animam corpore indicabit cum christo. Ubi ipso querere a te. Ecce nos reliquimus & te secuti sumus te quid ergo erit nobis. Respondit christus. Amen dico vobis q. vos q. reliquistis omnia & secuti estis me: in regeneratione eius sedetis filius hominis in sede maiestatis sue: sedebitis & vos super sedes. xij. Lucas vero dicit sedebitis super thronos Luc. xij. Idem est. Huic cathedre conuenit. Quarta interpretatio nominis petrus. i. Agnoscens q. tunc. s. in die iudicii cognoscat esse completas omnes promissiones christi tunc etiam cognoscat omnia bona & mala omnium.

Tunc poterit dicere beatus petrus. Me cognosco sicut & cogniti sum. i. Cor. xij. Sed & nunc agnoscat perfecte deum videns eum per essentiam in eius visione consistit essentialiter vita beata: iuxta illud Job. xvij. Hec est autem vita eterna: vt cognoscat solum verum deum & quem mihi. Iesus christum. Et ideo dixit sibi christus. Quia tu es petrus. i. cognosces scilicet gloriam paradisi. Ad quam nos perducat &c. Deo gratias. Amen.

In festo beati Mathie apostoli.
Sermo vnus.

Piscopatuum eius accipiat alter. Originalis p. c. viij. Transumptus autem in epistola hodierna, festiuitas que est Act. i.

In quo agitur de prelatione ontur theologalis questio.

Queritur. An licet appetere prelationem. Arguitur q. sic licet appetere bonum opus: laudabile est statum perfectiorum. sed prelatio est huiusmodi. i. ad Thes. ix. qui episcopatum desiderat bonum opus desiderat. patet iterum. laudabile est desiderare statum religionis igitur est statum episcopatus quia est perfectior Grego. laudabile aliquando fuit episcopatum querere igitur in oppositum paulus. ad Hebr. j. nec quisque simul. i. sumere seu procurare debet sibi honorem. i. illud opus pastorale cui est honor annexus ergo non licet appetere prelationem & sic questio manet pro vtraque parte dubia. Ad questionem sibi doctores super. h. sententia. q. in epatu tria considerari possunt. Primum est principale & finale id est episcopalis operatio que proximorum utilitati intenditur. Secundum est altitudo gradus super familia dei sui. Tertium consequenter est se habere ad hoc est honor & reuerentia & sufficientia talis appetere epatum. Item ad tertium est illicitum q. vel ad cupiditatem vel ambitionem pertinet & similiter Item ad secundum q. est presumptuosus appetere aut potest. primis est quod virtuosum sibi se sed tamen videtur presumptuosus q. appetat potestatem propositi subditis nisi manifesta necessitate inueniatur. q. hoc potest h. annexa celsitudine

In festo beati Mathie apostoli.

xlv.

gradus ad episcopatum pertinet esse perfectioris & alios ad perfectionem adducere ad quod requiritur esse perfectioris: reputare ad perfectum est presumptuosum: sed non imminere necessitate vt ait Grego. in pasto tali: q. tunc laudabile erat epatum gerere q. per hunc quibus dubium non erat ad supplicia grauiora peruenire & nemo inueniebat q. non sumeret nec etiam presumptuosus: est appetere talia opera facere si euz contingat in tali officio esse & eadem dignitas ad tale prelationem creque datur & finem deum vt q. potest potest. primo ergo & tale habuit Mathias iuxta scripta preassumpta. Episcopatum & sic de alijs. In verbis propositis & in tota epistola hodierna fit mentio principaliter de duobus v. Primo de iude apostate in digna prelatione cui dicit. Epatus eius. s. iude. Secundo de Mathie apostoli digna subrogatione cui dicit accipiat alter. s. Mathias. Circa primum nota q. prelatio indigna deponi debet sibi iura. Ideo ex quo iudas fuit indignus prelati deponi debuit a platina. Notandum autem q. propter quattuor causas prelatio fit indigna: prelatio & propter fit digna: prelatio sue de potestate propter quas etiam iudas deponi debuit & sunt iste v. Primo propter homicidium immanitatem. Secundo propter hereticam prauitatem. Tertio propter symoniacam infectionem. Quarto propter enormem dilapidationem. Primo ergo propter homicidium & marie q. est notorium: vt probatur in. c. vi. De tempore. Et in. c. Inquisitionis extra de accusa tionibus. Et nota in. ca. Ex tenore. e. t. Iudas autem homicidium commisit q. dei filium in terra percurauit. Et istud homicidium fuit notorium vt dicitur in epistola hodierna. Et notum factum est omnibus habitantibus hierusalem. Quia autem de notorio multiplex differentia sue distinctio habeatur: vt notatur canonice in. c. Uta de coha. de. & muli. Et. ij. q. j. Manifesta. Tamen Item ad propositum pertinet est notandum q. triplex est notorium v. p. sumpti. facti & iuris. Notorium sumpti est q. ex presumptio violentia insurgit manifestatio seu probatio delicti vel alterius rei sicut est prinitas & filatio. ff. de in ius voc. l. Quia semper. ff. de coll. & de. Luc. vt notatur glo. in. c. Cuz cotumacia de h. l. v. j. Notorium facti est q. sic manifestum est factum q. non potest aliqua tergiversatione celari. vt in. c. fi. de cohab. cleri. & muli. Notorium iuris est q. p. sententiam vel cofes.

tionem in iure facta constat de delicto: vt nota in dicto. c. fi. homicidii ergo iude fuit notorium predictis tribus modis. primum quidem p. presumptionem violentia: q. cum inimicis capitalibus christi secretis conciliis inquit. Mat. xxvj. Tunc abijt vnus de duodecim q. dicebat iudas scarioth a prinit. sacer. & ait illis. Quid vultis mihi dare: & ego vobis eum tradam. Secundo p. facti eius denuntiatio q. venit cum turba cum gladibus & fustibus comprehenderet eum. Et quis est osculatus esset. tamen nulla potuit tergiversatio ne celare: q. christi mortem tractauerit. Ubi dicitur dicit ei. Iuda osculo filius hominis tradis. Tertio per propriam confessionem p. quam fit notorium iuris q. homicidii lusu manifestum dicitur. Peccasti tradens sanguinem iusti. Mat. xxvj. Et ista confessio facta est in iudicio. i. coram principibus sacerdotum qui quibus mali tamen iudices erant vt probatur in decretis dist. xcij. dicitur nos. Secundo prelati deponi debet propter hereticam prauitatem papa. xi. di. Si papa propter hoc et iudas debuit remoueri. Item. p. mo fide christi recepit sed ab ea polymodis puaricatus fuit. Ubi dicitur epistola hodierna. De q. puaricatus est iudas: vt abiret i locum suum. i. in infernum q. est locus sibi congruus triplici ratione. Nam infernus est locus fetoris. Est locus ardoris. Est locus horrois. Est locus fetoris. Et a. xxxix. De cadauere ribus coram ascendit fetor: & hoc marie erit post diem iudicii. post quod omnia ornamenta elementorum descenderunt in infernum. Et q. d. tolleret ab inferno orietur. & hoc copertum iude rone iudicie. Ubi sup. illud. Jo. xij. Quare hoc vnguentum non enijit. xxx. denarijs &c. dicit glo. Bono odore moritur. Secundo infernus est locus ardoris. ps. pluit super pec. l. quos: ignis: sulphur. & spiritus procellarum pars calicis eorum. ps. c. Et ideo sibi compertum rone auarine ardentes. Jo. x. fur erat & loculos habens: ea q. mittebat porta bat. Terno est locus horrois. Job. xij. Uidi nullus ordo. sed sempiternus horror inha. io sibi copertum rone p. ditionis pfecte ex qua tantus horror totum mundum concussit: q. so l obscuratus fuit terra tremuit. Lapides scissi sunt monumenta apta sunt. Tertio de ponit debet prelati propter symoniacam infectionem. rv. q. iij. Sane & extra de accusationibus. Inquisitionis. Si iudas fuit symoniacus: quia vendi

In festo beati Mathie apostoli.

ait christum p. x. denarius. f. q. i. Que
studer. Notandum tamē q. simonia est
voluntas emendi vel vendendi spūalia q.
sunt in triplici differentia. Quedam em
sunt spūalibus annexa sicut patronat.
Quidam pure spūalia vt sunt ecclesie
sacrame nta. Quidam diuina sicut sunt
spūs sancti dona peccatorū remissio mi
raculorū operatio et hmoi. viderē autē
spūalib⁹ annexa est simonia magna. v.
dere vero spūalia pure est maior: vende
re autē diuina est maxima. In xpo autem
fuit quoddā annexū. s. eius caro que me
diante aia fuit deitatis cōiūta. Fuit quod
dā spirituale purū. s. ei⁹ aia. Fuit quod
dā diuinū. s. ei⁹ diuinitas beata. Judas
ergo vendendo xpm. pessimā simoniam
commisit: quia vendidit corpus christi et
aiam et diuinitatē. et iō meruit deponi ab
apostolica dignitate.
¶ Quarto debuit deponi. ppter enormē
dilapidationem. Quattuor autē modis
prelatus dilapidator dici potest. Uno
modo quia bona ecclesie indebite consu
mit. Secūdo quando ea p negligētiā pe
rire sinit. Tertio quādo spūalia negligit.
Unde dixit textus. Sed vi. Si q. epus
fornicationi pfecto: diaconorum.
vel crimen in festis in sua parrochia p
cio vel precibus interueniente consen
serit vel cōmissum auctoritate officij sui
non impugnauerit: ab officio suspenda
tur glo. suspēda. f. deponat. f. q. iiij. Si q.
epus als eēt ptra. xj. q. iiij. Teuualdum.
Ad idē facit. xviij. q. ii. Si q. abbas: vbi
hō q. p. lator. ppter negligētiā pōt deponi.
¶ Quarto q. malo exēplo gregē corrūpit.
Istis quattuor modis Judas dilapida
tor fuit. p. lo q. bona rōl. et cōuēt⁹ aplici
indebite presumēbat. Un dē Jo. xij. q. fur
erat et l. culos hīs q. mittebant asporta
bat. Scōo i. pcurādo negligēs erat. Un
dē cō. p. dirisset ei. Qd factis factito: q.
dam crediderunt q. dirisset ei. Eme que
opus sunt nobis ad diē festū aut q. ege
nis aliqui daret. Et quo hētur q. iudas
nihil portauerat nec pro die festo nec p
pauperibus. Tertio spūalia negligēbat
q. de paupib⁹ nō curabat. Joh. xij. Hoc
ait dixi nō q. de egenis p. tineret ad euz.
¶ Quarto aplos p. tūm in se erat malo ex
emplo corrūpēbat. Unde postq. ab
aplis exiit dixit xpus. Joh. xij. Nunc

clarificatus est filius hominis. Erat enim
das cū aplis sicut dyabolus cū angelis
Lupus cū agnis. Accipit cū colūbris:
ideo collegiū aploz nō erat clarū: sed
ipso recedēte clarificatū est in eo.
¶ Circa scōm q. d. tangit in thematib⁹
de Mathie apli digna subrogatōe. Est
notandum q. subrogatio ista fuit facta
per electionē que in ep. la euangelica tri
plicitē commendatur.
¶ Primo ex parte modi eligendi.
¶ Secūdo ex parte electi.
¶ Tertio ex parte eligentium.
¶ Primo ergo cōmendat ex parte elige
ntium qui fuerūt apli: qui fuerūt magne
auctoritatis. Nā fuerūt principes muni
cipalitatis. celi. et iudices seculi. p. o.
¶ Principes populorū cōgregati sunt. f. ad
faciendum. f. mathie electionē. Ecce q.
sunt principes mundi. Quomaz dū for
tes pōt expectari. a triplici causa: quia vel
ex dispositione corporum celestium: vel ex
fortuna: vel ex causa spirituali. Si autē
expectetur a dispositione corporū cele
stium: ita q. ea intentione fiant quasi ac
tū: humani qui requirunt ad sortes fm di
spōitionē stellarū fortiant effectum est
optio falsa: et p. hā suggestione demo
num: et sic est superstitio. Si autē ex
pectetur euentus fortis ex fortuna. i. a ca
su quod videtur habere locum in sorte
diuisoria: nō videtur esse peccatū: nisi for
te propter vitium vanitatis. sicut si aliq.
non valentes concorditer diuidere. ve
lint vti fortibus ad diuisionem quasi for
tune exponentes quicq. partē accipiat.
Si vero expectetur euentus a causa spi
rituali: hec est duplex: quia vel a dyabo
lo vel a deo. Si a dyabolo suspiciōsus ē
et illicitum. Et ex fortis sunt que prohi
betur p. canones. Unde Leo papa. Sor
tes quibus vos cuncta vestris discrimi
tis prouintis: quas patres dñi nauerūt
nihil aliud q. diuinationes et maleficia
esse decernimus. xxiij. q. v. Sortes: et est
mortale peccatū quia prohibent in di. c.
sub pena excommunicationis: que non nisi per
mortali ferri debet. xxi. q. iiij. Nemo epō
rū. Nec est verū q. quedā sortes quib⁹
aliqui videntur sint ab apostolis nstitū
te. xxiij. q. i. c. j. Si autē expectet earum
euentus a deo: tunc fm se non est malū
vni huiusmodi sortibus. Un prouer. xvi.
Sortes multat in signis et a domino te
perantur. Et de hīs intelligitur illud

In festo beati Mathie apostoli.

So. xlvj.

ad sortibus. Ideo notandū circa hanc
materiam q. sicut dicit Tho. xxiij. q. xvj.
Sortes p. pte dicunt cū aliquid fit vt p
eius aduentū aliq. occultū innotescat.
Et quidē si querat per sortes qd cui si
cut exhibendū: vocat⁹ sorts diuisoria. Si
vero querat quid agere oporteat: voca
tur consultiua. Si vero q. rat⁹ qd futurū
vocatur diuinatoria. Et sunt sortes mul
tipliciter: puta p. p. tractionē punctoz vel
p. cōsiderationē figurarū q. prouenit ex
plōbo liquefacto in aquā p. iecto: vel ex
quibusdā cedulis scriptis in occulto res
pōitis cōsiderādo q. q. accipiat vel ex
festibus inegalibus q. q. accipiat mino
rem vel maiore: vel ex p. iectione et taril
lorū q. s. plura puncta p. iat: vel etiā cō
siderādo quid aperiendo libz occurrat
et huiusmodi. Euentus autē sortū
pōt expectari. a triplici causa: quia vel
ex dispositione corporum celestium: vel ex
fortuna: vel ex causa spirituali. Si autē
expectetur a dispositione corporū cele
stium: ita q. ea intentione fiant quasi ac
tū: humani qui requirunt ad sortes fm di
spōitionē stellarū fortiant effectum est
optio falsa: et p. hā suggestione demo
num: et sic est superstitio. Si autē ex
pectetur euentus fortis ex fortuna. i. a ca
su quod videtur habere locum in sorte
diuisoria: nō videtur esse peccatū: nisi for
te propter vitium vanitatis. sicut si aliq.
non valentes concorditer diuidere. ve
lint vti fortibus ad diuisionem quasi for
tune exponentes quicq. partē accipiat.
Si vero expectetur euentus a causa spi
rituali: hec est duplex: quia vel a dyabo
lo vel a deo. Si a dyabolo suspiciōsus ē
et illicitum. Et ex fortis sunt que prohi
betur p. canones. Unde Leo papa. Sor
tes quibus vos cuncta vestris discrimi
tis prouintis: quas patres dñi nauerūt
nihil aliud q. diuinationes et maleficia
esse decernimus. xxiij. q. v. Sortes: et est
mortale peccatū quia prohibent in di. c.
sub pena excommunicationis: que non nisi per
mortali ferri debet. xxi. q. iiij. Nemo epō
rū. Nec est verū q. quedā sortes quib⁹
aliqui videntur sint ab apostolis nstitū
te. xxiij. q. i. c. j. Si autē expectet earum
euentus a deo: tunc fm se non est malū
vni huiusmodi sortibus. Un prouer. xvi.
Sortes multat in signis et a domino te
perantur. Et de hīs intelligitur illud

Aug. xvi. q. i. c. Sortes: vbi dicit q. sorts
non est aliquid malis: sed in re dubia di
uinam indicans voluntatem. Et tales
fuerunt sortes quibus vti sunt patres:
vt Josue in deprehensione Jonathe su
per Saul. f. x. xiiij. Et ionas. Jte zach
arias sorte exiit: et incensū poneret Luc.
f. Et sic Mathias sorte elect⁹ est vt h. di
citur. debet tamen quattuor circumstan
tie interuenire: quarū vna si deficiat pec
catum esset. prima q. non fiant sine ne
cessitate: quia aliter pertineret ad tenta
tionem dei. Secundo q. fiat cū reueren
tia. Unde dicit Beda q. apli p. miferunt
ofonē in electiōe Mathie p. sortes. Ter
tio q. dina oracula. scilicet sortis ad se
cularia negotia vanitatem huius vite:
non conuertant fm Augusti. xxiij. q. i.
¶ Ibi qui. Quarto q. non mittant sortes
in electionibus ecclesiasticis: que fieri de
bent ex inspiratione spiritū sancti. Nec
obstat q. dicitur hic dicit Mathia: quia
fuit hoc ex privilegio speciali fm Iher.
qui dicit hic q. privilegia paucorū cōm
legem facit. Dionys. hō aliter intelli
git sortes istas que contingunt in ele
ctione mathie. Dic ergo sibi videri q. il
la sorts nihil aliū fuerit nisi quidā splen
dor: et radi⁹ diuinitus sup mathia emis
sus p. quē ipse offendeat locum in aplm as
sumēdus. Secus autē est in secularibus di
gnitatibus q. ad terrena disponēda ordi
nantur: in quarū electione plures vtun
tur fortibus sicut et in tēporaliū rerū di
uisione. Et vulgariter dicunt scrutina.
Imminēte q. necessitate licitū est diuini
iudiciū implorare p. fortis cum reuerētia.
Et ponit Aug. Exēplū. Cū tpe pfectio
nis esset disceptatio inter milites dei q.
debeat fugere ne oēs occidant⁹ sic eccle
sia defera⁹ et qui remanere ad cōsolatio
nē alioz si nō potest alio mō dētermina
ri dicit in huiusmodi posse vti fortibus.
Ad forte et etiā p. innet vulgaris purgatio
scz p. iudiciū ferri candentis vel aque
bullientis. Un phibet. ij. q. v. Consului
si. Et extra de purgatione vulgaris p. to
tum. Et sic patet hec materia. Tertio cō
mendatur electio ex persona electi qui
quadrupliciter laudatur.
¶ Primo de morum maturitate.
¶ Secundo de facie veritate.
¶ Tertio de vite sanctitate.
¶ Quarto de constantie firmitate.

In festo beati Mathie apostoli.

Primo ergo commendatur de morum maiestate. dicitur in epla. Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt etc. Vir autem maturitate ipotat. Magni autem periculi est: quoniam pelatus maturus non est. Secundo de seie veritate cum dicitur. Omni tpe quo intravit et exiit inter nos dominus ihesus incipiens a baptismo Johannis usque in dies qua assumptus est a nobis. Nullus enim alicuius negotii plenam noticiam habere potest: nisi sciat eius principium medium et finem. Mathias autem scavit christi principium. Unde dicitur. Omni tempore quo intravit et exiit. Scitavit et finem. Ideo sequitur et exiit etc. per passionem. Scitavit et medium. Unde sequitur. Incipiens a baptismo Johannis etc. Tertio de vite scititate quod nota. cum dicitur. Qui nobiscum sunt congregati. In tam bona enim congregatione nullus potuisset habitare: nisi valde sanctus. Unde dicit Chrysostomus. quoniam iudas fuit in collegio apostolorum. diabolus non fuit ausus ipsum inuadere: quoniam autem ab ipsis recessit in ipsum intravit. Habuit autem de hac scititate testimonium a patre: quod Mathias parum interpretatur: id est a patre spectat parvulos conservare. Mat. viij. Non est voluntas patris mei et peccat unus ex vobis istis. Habuit. id est testimonium a filio: quod cum duos statuissent ipsum christus preclegit. Item alibi dedit ei christus testimonium quoniam dixit Jo. xxi. Nunc. xxi. hore sunt dies inter quas. xxi. horas lucis non intendebat christus annuere iudam sed mathiam. Habuit tertio testimonium a spiritu sancto: qui penthecosten gratia sua ipsius replevit. Habuit quarto testimonium a toto collegio apostolorum: qui cum ioseph statuerunt. Credendum est enim quod si duos meliores habuissent ipsos statuissent. Nam tenent electiores eligere meliores omisso bono secundum Thoma in quodam quolibet: quod intelligitur de meliore ad prelaturam. non autem de meliore simpliciter: ut ipse thoma dicit. Alioquin peccant in foro consuecutionis in foro contentioso non cassetur electio. si eligatur bonus pretermisso meliore: ut not. Glo. viij. q. i. Licet ergo. Et. xxi. q. vlti. Monasterium. Quinto habuit testimonium a miraculis que fecit. Nam cum ceteris quinquaginta homines ex quibus portione torcata fuissent torcati omnes sanati: et ad fidem convertit. Item demones ex-

pellabat et ad infernum mittebat. Item quidam portione torcata tota bibit: et nullam lesionem intulit: iuxta illud Mar. vi. Et si mortiferum quid bibi. non eis nocuit. Quarto commendatur de constantia firmitate dicitur. Vir. i. virilis. Dicitur maritimus quod multiplex legitur. Aliubi enim legitur quod in pace quieuit. Aliubi quod lune ad collum missio per civitatem sic tractus. Aliubi quod fuit lapidatus et securi excere beatus. Supponendo tamen quod ad deum migraverit per viam martirij possumus ista recordare secundum fratrem. Jacobus de voragine in ser. suo huius scilicet. et dicere quod pro civitate tractus fuit deinde crucifixus et ibi stans in cruce lapidatus. et securi percussus. Deo gratias. Amen.

In festo sancti Thome de aquino angelici doctore ordinis predicatorum. Sermo vii.

Precedebat me ista sapientia. Sap. vi. Et i epistola huius festi.

Pro fundamento sermonis qui est de sancto Thoma de aquino qui in isto mundo elegit vitam contemplativam oritur theologia questio.

Queritur. Utrum vita contemplativa quia quam sapientia regit potior sit activa et melior quam scientia dirigit. Arguitur quod non. Omne bonum tanto melius quanto communius: hinc activa communior est quam vita contemplativa ergo certat potior et melior maior patet: quod bonum commune divinis bono proprio est. Philosophus. i. ethi. Bonum gentis divinus est bonum hominis. Minor probatur vita contemplativa habenti soli se extendit activa vero ad civem igitur. In oppositum habet. Luc. x. Maria optima partem elegit que non auferetur ab ea. habetur Math. xxi. Si quis vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. habet. Luc. vi. Beati pauperes spiritu quoniam vestrum est regnum dei. In quibus dictis intelligitur de vita contemplativa: ergo vita contemplativa quam sapientia regit potior est activa et melior quam scientia dirigit. et sic questio manet per viam partem dubia. Ad questionem respondendum est secundum Thoma. i. q. cxxvi. et fin. Guilhelmi rationem super. iij. sentent. dist. xxxv. quod vita contemplativa quam sapientia regit. ingressus religionis potior est et melior quam vita acti-

In festo sancti Thome de aquino. Fo. xlvij.

quaquam scientia dirigite hoc propter tria. Primo propter securitatem.

Secundo propter acceptionem divinam.

Tertio propter premiationem.

Primo propter securitatem: quod sicut securus et melius est esse maris quam in mari. Sic securus est esse in religione quam in seculo. Secundo propter acceptionem divinam: ille qui plura donat magis est acceptus alicui quam ille qui minora dat. Sed ille qui eligit vitam contemplativam religionem ingredi dedit dat magis deo quam ille qui eligit vitam activam: quod ex vota dat bona sua et seipsum igitur. Anselmus in libro de similitudinibus qui dat arbori fructum plus dat quam qui dat solum fructum et non arbori sequitur. Tertio propter maiorem premiationem nam per ingressum religionis consequitur quis remissionem omnium peccatorum. Nam habetur ecclesiastici xliij. de enoch qui ad hoc laboravit ut deo placeret et in paradysum translatus est sequitur de ista enim materia vorillio ponit tres conclusiones. Prima est vita spiritualis hominis in activa et contemplativa nam sufficientissime divisa est. Inter quas contemplativa est melior. Secunda est vita contemplativa quam sapientie donum dirigit potius in affectu quam in intellectu consistit. Tertia est vita activa scientia ordinata sic aspicit ad proximum: ut contemplativa non repugnet quibus conclusionibus vitam contemplativam meliorem esse quam activam. Et ad argumentum dicitur quod licet activa sit communior quam contemplativa: hoc non est ex perfectione contemplative sed civis qui ad eius altitudinem perungere nequeat id argumentum concluditur. Ideo beatus thomas illam vitam eligendo sapientiam habuit. Iuxta verba preassumpta antecederat et sic de alijs.

Pro declaratione recipio per regulam generalem in sancta theologia quod quoniam deus voluit mittere aliquem sanctum pro generali mundi illuminatione seu reformatione consuevit divina providentia ipsum sanctum primo ostendere vel verbo prophetali vel signo divinali: hoc statim declarabit in quo libet statu mundi: sive in. l. nature sive scripture sive gratie. Et sic patet quod triplex est status mundi. Primus est status legis nature. Secundus scripture. Tertius gratie. Primo per dictam regulam in statu legis nature que dicitur lex nature: quod homines tunc

gubernabantur secundum rationem naturalem non habent legem scriptam in codicibus sed in cordibus suis que dicitur lex nature: secundum quam se gubernabant: iuxta illud. Roman. ii. Et dirigitur usque ad moysen etc. Et transactus mille et quingentis annis cum multiplicaretur peccata in terra. etc. voluit mittere unum hominem ad illuminandum et reformatum mundum. scilicet. Moysen qui. c. annis predicavit penitentiam tam diu quam duravit fabricatio arce. quod diluvium instabat et tanta fuit malitia hominum quod infra centum annos. non converterent nisi. viij. personas. scilicet. vxores suam et tres filios suos. et filiorum vxores. tamen antequam ipsum mitteret deus promissum ipsum habeo prophetali. Dicitur patre ipsius Moysen in ipsa ipse nois. Item consolabit nos ab opibus et laboribus manuum nostrarum in terra cum maledixit dominus. Gen. ix. Et iudei qui soli vadunt ad vitam exponunt istam consolationem fuisse: quod Moysen prius inuenit quod terra tolleretur cum aliis arando etc. Litteralis est expositio. Sed spiritualis est quod Moysen consolaretur eos dupliciter. primo predicando spacium penitentiae. annis ex parte dei. Secundo promittendo veniam de peccatis si vellet convertere etc. Secundo patet dicta regula in. l. scripture. scilicet. tpe Moysi: quod lex nature non sufficiebat. Item ergo tpe deus volens mittere Moysen promissum ipsam non verbo prophetali: sed signo divinali. scilicet. quoniam christus puerulus deposuit coronam de capite pharaonis etc. Nota quod ad experimentum innocentie sue posuit sibi carbonem ignitum in ore etc. propter quod ipse dicebat dico. Domine non sum eloquens ab heri et nudius tertius et impedimento et tardioris lingue sum. Exo. iij. Dicitur Glo. quod illo diectione corone fuit signum divinum. scilicet. quod ipse moyses esset futurus destructor pharaonis et regni sui. et reformator populi israel. Carbo ignitus significabat legem quam deus in forma ignis sibi tradidit: et ipse Moyses ore suo populo exposuit et publicavit. Tertio per dictam regulam in. l. gratie ut patet in Jo. bap. que deus volens mittere reformatorem credentem per illud Jo. i. Predicavit per angelum dei. Ne timeatis zacharia etc. Et vxor tua pariet tibi filium etc. Luc. i. Item predicavit cum deus signo divino quoniam salutante virgine elizabet. Exultavit infans in utero matris. Luc. i. Et sic patet regula theologie de qua supras

In festo sancti Thome de aquino.

Et confirmatur p textu ius canonici in c. Cuius iudicio de hereticis. ubi dicitur qd qd qui dicit se nullum a deo opz q astruat illam inuicibilis missionem: vel p opatione mira culi sicut legit de Moysie. Exo. viij. Uel p scripture testimonio speciale sicut Jo. ba. 2c. Declara. Mo ad ppositu deus misit spali ter scilicet Thomam. ad illuminadu et informadu mundu ex vite scititate et scie claritate. Dices tunc none prius de misera rat alios scios doc. s. Micro. August. 2c. pro ratiōne nota qd doc. theologi sūt in triplici gradu. Quidā em habuerūt magnā auctoritatē ex amissione dei. et etiā sigillo bone vite: s. nō habuerūt claritatē vt appli euāgelistae: qd ad intelligēdum eos sunt necessarie glose et posuille. Item qd de dictis eoz heretici recipiunt auctoritatē. Quidā hō doc. fuerūt hñtes claritatē scie: qd clare posuerūt sciaz per distinctiōes articulos et argumēta. 2c. s. nō habuerūt magnā auctoritatē vt ex defectu sigilli bone vite: vel qd si fuerūt bone vite nō sunt canonizati. 2c. In hoc tertio gradu est bñs Tho. 2c. qd fuit magne auctoritatē: ppter vite scititatē et magne claritatis mīm qd multas. q. olim i determinatas ab Augu. et alijs. ipse determinauit. Itē in mñtis in qd Aug. et Hier. vident discordare cōcordauit. 2c. Mo h volens de sermone dicta regulā: anteq mitteret scñ Tho. demonstrauit ipm hō pro phico sicut Jo. ba. Moc. Et signo diuino sicut Moysen. pro pmo dicat qd ille scñs heremitarum bonus et nō pñciauit eū mñ. s. thome 2c. Et ē nomē thomas i. abyssus scis 2c. Itē ostendit eum p signū diuinū. Mā qd fuit natus et esset etatis vni⁹ anni nutrit iuēit in manu sua carē salutariōne āgelicā pñtēre 2c. et nūq fuit scñtū vñ illā cartā habuerit. et intellexit eius mater q erat multū spūalis q sibi fuit missa a virgine Maria 2c. Magñū fuit signū scie sue et scitatis cuius fūdamētū principū est filij dei incarnatio. Ideo de scia sua dixit terna. Antecedeat me. s. per hōm. pphale et signū diuini. Itā sapia quā habuit p mūdū illuminatione et reformatione. patet thema. Nota qd quattuor sūt signa seu effectus proprii vere sapientie: que omnia fuerunt in beato Thoma.

Primum signum: est vitam propriam ad finem debitum ordinare.

Secūdu est dei offēz totis virib⁹ nitare. Tertiu: est perfectā doctrinam indoctis pxijs demonstrare. Quartum est vlt⁹ ad mortem in bona via perferre.

Adico primo 2c. finis noster ē intelligere et amare deū. Vñ magister m. i. senten. fecit de rōnalē creaturā vt sumus bonū intelligeret. Vñ dicit ipse de Apoc. vlti. Ego sū alpha et o: principis et finis Ad ipm ergo debemus ordinare finē: tūc est sapiēs hō. Mō autē est finis iste mundus: qd nō habem⁹ hic manētē ciuitatē sed finem iniqui. Heb. vlt. Et iō ordinat vitā suā ad cōgregandū diuitias honores 2c. in spūa est. Nota qd finis hōm hodie est mūd⁹. et adhuc finē ordinant oia. Dic de mutentib⁹ filiis ad studiū iuris ciuilis vt habeāt honores vel canonici vt habeāt dignitates. Ep⁹ 2c. Sed tandē finis illorū est interitus et p ditiō: quia cum manibus vacuis recedūt de mundo. Sap. iij. Infelix et vana spes illorum et labores sine fructu et inuilia opera eorum. Ergo.

Quicquid agis prudēter agas et respice finē. Nota hic qd oēs hōes mūdū tam religioſi q clerici q layci debent ordinare oia opera sua ad finē dei: et sic multa opera essent meritoria q non sūt ppter defectū finis. Dic practice de opib⁹ religioſorū: clericorū: et laycorū put excedit: istud est signū magnū vere sapie. Ideo dicit Ap⁹. i. Cor. x. Siue manducatis siue bibitis vel aliud qd facitis oia in gloriā dei facite. Item Aug. ix. De ciui. dei. c. xxi. Mō est in qd vera sapia qd intētiōe suā in hīs q prudēter dixerit gerit fortiter cohibet tēperatiō: iuste qd distribuit: nō ad illū dirigit finē. Vbi deus erit oia in oibus eternitate certa. pace pfecta 2c. Dic vt expedit. Itud signū sapie fuit in. s. Tho. qd ordinauit vitam suā ad finē debitū 2c. Dic quō mater sua scis et recordās de verbis heremite tradidit ipm lris imbūdū 2c. Dic quomodo pfect in bñm adeo q in. xi. anno non habebat parē in studio: et iō fecit salaciā 2c. Itē quādo debebat studere 2c. primo ponebat se in orōne 2c. Unde cū semel disputaret qdā deuotus religiosus cōsiderās et admirās tantaz sapiāz in puero subitovidit radios splēndoris ab eius facie procedere. et totū mū

De sancto Thoma de aquino.

xlviij

Am illuminare. postmodū autē volēs studere in theologia et volens finē predictum cōsequi. intelligendi et amandi deū elegit mediū cōueniēs et congruum ad illius finis acqñitiōē. Deditū autē maxie cōgruū est religio: iō intrauit ordinē pñicatorū in q ordine maxie intelligitur et diligitur de⁹ 2c. Dic modū et hystoriz 2c. Ecce quō ordinauit vitā suā ad seruitiū dei: nō ad tpalia. s. honores: dignitates diuitias 2c. Et pōt dicere illū Optatum et datus est mihi sensus. Et in uocauit et venit in me spūs sapie et prepo sui illā regnis et sedib⁹ diuitias nihil esse dixit in cōpātiōe illius: qm oē aux in cōpātiōe illi⁹ harena est exigua: itā q lūm extinguit argētū in cōspectu illius. Sap. viij. Nota datus est mihi sensus. s. ad intelligēdū sapiāz. Spūs sapie s. theologie. Regnis. i. dñys tpalib⁹. Et sedib⁹. s. eccliasiacis dignitatib⁹. Et nota qd dicit. Datus est mihi 2c. Mā ipsemet dixit socio suo secrete: papa refert in canonizatiōe sua. q plus habuit de scia a deo infundente q ingenio. ppro studēdo. Et patet primum signum.

Adico. ij. 2c. Dei offēsam totis virib⁹ declinare: alio nō esset hō sapiēs: qd sapia et pñt nō pñt simul stare. In malivolaz atqz nō introibit sapia: nec habi. in cor. subdito peccatis. Sap. i. Sed scia sciam mo est occasio peccatū. Sciētia em inflat i. Cor. viij. Nota exemplū de speculo maculato et immundo in qd nō intrat imago 2c. Beatus Tho. habuit istū signū sapie. non solū vitauit peccata qd nūq peccauit mortaliter: s. etiā vitabat illa que impedirent virtutes 2c. Dic pmo quomodo mater sua venit. Neapolum vtriderit eum 2c. Dic quomodo fratres eius carnales qui stabāt in curia imperatoris. federici indignitati sunt audiētes ingressum eius ad religionem mendicantiū. et dicebant sicut solent dicere hodie. Si frater noster voluisset esse clericus potuisset episcopari: vel si monachus procurauissemus sibi magnaz abbatū 2c. Sed nūc quia intrauit in ordinem mendicantium in dedecus nostrū 2c. Ideo procurauerunt insidias. in via 2c. Dic quomodo hystorizaret. Dic quomodo posuerunt eum in turri. Itē quomodo miserunt et mulierem 2c. Cum esset tūc Beatus thomas iuuenis. xv. vel

xvi. annorum 2c. Dic de cingulo castitatis. Dic quomodo illestruit sorores suas et conuertit eas ad religionem 2c. Si ergo sapientia vera est vitare peccata: et beatus thomas vitauit peccata: ergo vere fuit sapiens: et pōt de eo dici. Cor sapiens et intelligibile abstinebat se a peccatis: et in operibus iusticie successus habebat. Eccl. iij. successus. i. profectus vel augmentum.

Adico tertio 2c. Perfectam doctrinā indoctis demonstrare: scilicet verbo et exemplo et ista est perfecta doctrina: sicut peccator nūq faceret bonos discipulos si solo verbo doceret 2c. Sed etiam exemplo: ita predicator iest pictor q pingit quando imaginem patriarcharū quando predicat de misericordia et prophetarū quando dicit de deuotione. et apostolorū quando de charitate et martyrum quando de patientia 2c. Itē debet in exemplo predicare. Ideo dicit scriptura. Unde sapiens erudit. et fructus sensus illius fideles sunt. Eccl. xxxvij. Nota. Erudit: scilicet verbo doctrinali et fructus 2c. id est opera concordantia verbis 2c. Itud signū habuit sanctus Thomas. Dic pmo hic quomodo acquisiuit sciētā et quomodo vocabatur a studentib⁹ bos mutus 2c. quia exemplo pmo pñciauit alijs quomodo diligēda esset sapia. Mā ipse maxie dilexit eam. intantū q amore illius statim rapiebat. Docuit humilitatē exemplo. Nota hic qd fuit duct⁹ a quodā fratre et conuerso ad emendūz pisces. Nota hic de fistula in tibia 2c. Et rap⁹ nō sensit canteria. Itē de cādela que cōbussit sibi digitos et nihil sensit cū legeret librum Boetij de trinitate 2c. Itē qd ad pñs fororis iuit ad ei⁹ castrū. et in camera fuisset raptus in contemplatione fororis cre dens ipsum mortuū quia non respondebat. incepit clamare: sed socius fecit tacere dicēs sibi suam consuetudinē 2c. Et sic sterit raptus p tridū epēlo pauli. et tertia die dixit soci⁹ hoc nimis est. Et ipse cū sorore clamādo Magister thoma 2c. Reduxerūt eū ad se. Quibus dixit. parcat vobis de⁹. Tā bonū prādictū abstulisti mihi 2c. Item fratres obseruantes eum orantē viderunt aliquoties ipsum eleuatum a terra. Secus de nobis qui in oratione cogitamus de coqui

In festo sancti Thome de aquino.

is actibus diuina dispositione inmutent
sed per actus suos impleat quosdam
effectus secundum ordinem a deo dispositum. Ver-
bi gratia deus disposuit petrum saluari:
Iohannem Martinum etc. Ecce effectus. Sed
etiam disposuit causas. scilicet petrum per causam
elemosine Iohannem per causam ieiunij etc.
Vnde Gregorius in xij. dial. s. xxiij. q. iij. Quid
neri nequaquam que predestinata non fuerit.
sed ea que scilicet viri oratio efficiunt: ita pre-
destinata sunt ut precibus obtineant. Nam
ipsa quoque penitus regni predestinatio sic
est ab eo potenter deo disposita ut ad hoc
electi ex labore pueniant quatenus postu-
lando merentur accipere quod eis omnipotens
deus ante lecta disposuit donare. Et con-
cordat cum predictis etiam sententia Socratis.
De quo scribit Valerius lib. vii. c. ij. So-
crates quoslibet quoddam humane sapientie ter-
restre oraculi nihil ultra petenda a dijs
imortalibus arbitrabatur sed ut bona tribue-
rent etc. Sic etiam dicimus in rebus naturali-
bus etc. Unde de hoc sicut scripsi in sermo-
nibus quadragesimalibus de penitentia in
sermo. De orationis utilitate in introitu. Ad
propositum ergo beatus Thomas. scilicet quod oratio
est necessaria ad consecrationem spiritus sancti
et gratie diuine ideo oratio inhiat de hoc
et accepit. Ideo dicit ipse in themate. In-
nocentius etc. patet thema. Dices tu scis quod
quid ille spiritus sanctus contulit bea-
to thoma. Respondeo quinquaginta effectus secundum quod quin-
que effectus secundum quod quinque sunt differentie
sapientie: et sunt iste videlicet.
Prima est sapientia apostolica.
Secunda est sapientia angelica.
Tertia est sapientia philosophica.
Quarta est sapientia theologica.
Quinta est sapientia heroica. id est diuina.
Prima consistit in voluntaria pauper-
tate. Secunda consistit in virginali puri-
tate. Tertia consistit in diuinali charita-
te. Quarta consistit in integrali credulitate.
Quinta consistit in signali claritate etc.
Prima ergo sapientia dicitur apostoli-
ca que consistit in eo quod dicit domi-
nus petro. Ecce nos reliquimus omnia
et secuti sumus te. Matthei. xix. Nota
Omnia: non solum ergo bona tempora-
lia sed etiam voluntates et voluptates dimise-
runt: ecce tria vota religionis. Paupertas ergo
voluntaria est vera sapientia. De qua
paupertate incidentaliter aliqua sunt di-
cenda. Primo quod paupertatis triplex

est consideratio. Secundo quod triplex reperitur
paupertas. Tercio quod in paupertatis amo-
re tria inducere deberet. Quarto quod pau-
per sit commendabilis propter tria. Quintum
ad hec. Notandum est quod paupertatis tri-
plex est consideratio.
Prima dicitur distinctiva.
Secunda inductiva.
Tertia commendativa.
Quantum ad primam que dicitur consideratio
distinctiva. Notandum est quod paupertas
dicitur tripliciter.
Primo dicitur diuinarum defectus
Secundo dicitur diuinarum contemptus
Tercio dicitur paupertatis affectus.
Prima igitur paupertas dicitur diuinarum
defectus non ex voluntaria electio-
ne assumptus sed preter voluntatem con-
tingens et hec quidem paupertas si paue-
ter feratur bona est meritoria quia est
amille qui sic pauper est liber et esset di-
tor si voluntas dei esset. Si vero homini pau-
per ipse feratur in demeritis puer-
tatur. Secundo paupertas dicitur diuinarum
defectus non propter amoris dei propter exclusio-
nem sollicitudinis atque ad liberius vacan-
dum philosophicis studiis et secularibus
studiis non referendo in deum et hec pauper-
tas secundum se nec meritoria nec demeritoria
est. Tertia paupertas amoris sui affectus
propter amoris dei et quod importat voluntatem con-
sentium mundi et sui. propter amoris dei et hec
paupertas est virtus meritoria. Quantum ad
secundam que dicitur consideratio inductiva. Nota-
ndum est quod sunt tres consideraciones ad hoc in-
ductivae. Prima est consideratio naturalis con-
ditionis considerando quod nudus et pauper
intramus in mundum et nudus in terram reuertimur.
Secunda est consideratio exemplaris inspe-
ctionis considerando sanctos patres quod fuerunt
pauperes. Tertia est spiritualis acquisitionis
scilicet quod gloria eterna acquiritur per paup-
tatem. Quantum ad tertiam que est conside-
ratio commendativa ex qua commendatio
ne apparet eius utilitas.
Notandum est quod est commendabilis
propter tria. Primo quia facit hominem
puriorē. Secundo quia facit hominem
puriorē. Gregorius. Liberi ad patriam redimus
eo quod in via potest carere. Tercio quod fa-
cit hominem quietiorem homo enim qui uult
vivere diues quibus diuersis videtur quod de
paupertate incidentaliter dicuntur se-
quitur quod paupertas est vera sapientia.

In festo sancti Thome de aquino

fo. l.

Ratioque sapientia dicitur ille quod bene ordinat
mediū ad consecutionem finis. Unde versus.
Quid agas sapienter agas: et respicere
finis autem noster non sunt diuinitas
mentis auarus non dignitates hono-
res sicut superbus false opinatur. Finis
hominum ut plurimum hodie est mun-
dus. id est mundana concupiscentia. Verbi
gratia. Ad quem finem mittit homo fi-
lius ad studium: nisi causa honoris et lu-
cri ut habeat postea officium vel prelaturam
etc. Et cum finis malus sit: ipsius quo-
que opus malum est. Sed per istum quia finis
illorum tandem est interitus et perditio:
quia cum manibus vacuis de mundo ex-
eunt Sap. iij. Infelix et vacua est spes il-
lorum et labores sine fructu: et inutilia o-
pera eorum ergo finis hominis est vita
eterna. Et hic est sapientia scire inueni-
re bonum medium ad talem finem. Et hec
est paupertas apostolica ut infra dicitur.
Non voluptates sicut luxuriosus. Non
denique aliquid temporalium quia. Non ha-
bemus hic ciuitatem manentem sed futuram
inquirimus. Heb. xlii. Sed finis noster
est vita eterna: iuxta illud Rom. vi. Libera-
ti a peccato serui: autem facti deo: habemus
fructum. veluti in sanctificatione. finem ve-
ro vitam eternam. Medium autem quo
consequitur homo finem istum: est pauper-
tas voluntaria. Mat. v. Beati pauperes
spiritu: quoniam ipsorum est regnum etc. ergo
vera sapientia est quando homo se facit
pauperem voluntarie ut hoc modo vitam
eternam sibi meretur. Unde de beato do-
minico cantatur. Pauper in peculio di-
ces vita pura: paupertatis precio celi te-
net iura. Hanc autem sapientiam diues
iniquus habere non potest: quia nec me-
dium nec finem habet qui inordinatē af-
ficatur ad diuinitas. prouer. vii. Quid pro-
dest stulto habere diuinitas: cum sapien-
tia emere non possit. De tali diuinitate
loquitur christus dicens. Facilis est ca-
melum per foramen acus transire: sed di-
nitatem intrare in regnum celorum. Mat.
xix. Et apostolus. i. Tim. vi. Qui uolunt
diuites fieri incidunt in tentationem et in laqueum
diabolici. et desunt. multi inuiti. et nocui: que mer-
homines in interitum. Et sic communiter
videmus diuites esse: et plus diligunt di-
uitias quam virtutes. Plus obediunt dena-
ria quam deo propterea dicunt diuites man-
mona iniquitatis. Mat. vi. Non potestis

deo seruire et mamone. Super quo dicit
Hieronymus. Ois diues aut iniquus est: aut in-
quit heres. Ideo si quis uult uirtutes et gra-
tiam acquirere per quas sit dignus vita
eterna debet ex consilio diuinitas relinque-
re: Sic fecit ille Crates. de quo Hiero-
nymus. q. ij. Crates ille thebanus homo quidam
ditissimus: cum ad phandum athenas
pergeret. magnam auri pondus abiecit
nec putauit se posse uirtutes simul et
diuitias possidere. Et hec est uera sapien-
tia quam paucis datum est nosce. Mat.
xj. Consecro tibi pater domine celi et ter-
re. quia abscon. hec a sapientibus et pui-
et reue. ea paruulis. Hanc ergo sapien-
tiam habuit beatus Thomas. ut infra dicitur
Ideo ut beatus Augustinus. in viij. confel. lo-
quens de sapientia. Differendam contem-
pta felicitate terrena ad eam inuestiga-
dam vacare cuius non inuenio sed uero sola
inquisitio iam preponenda erat etiam inue-
nis thesauris regni. gentium et ad nutu
circumstantibus corporis voluptatibus
etc. Hanc igitur sapientiam habuit beatus
Thomas. qui fecit se pauperem voluntarie re-
ligionem fratrum predicatores: intrando
dic historiam de re et nomine bono etc.
Ite de charta inuenta in eius manu: in
qua erat scriptum. Ave maria etc. Item
quomodo natus traditus est a matre su-
dio cum fuit capax iudij. Puer autem
quattuordecim annorum uenit ad prio-
rem communis ordinis predicatorum
de neapoli. et effectus est frater etc. Dic-
etiam quomodo humiliter conuersatus
est in religione. Unde de eo dicitur: non
habuit stimulum inanis glorie de scientia
sua: sicut ipse confessus est. Nota etiam
am quando iuit cum fratre quodam ad
emendandum pisces. Nota etiam quod
iudie vna missam dicebat et aliam audie-
bat: ad quam frequentius missam
Nota hic contra multos qui
entiam sancti Thome. et ascendere uolunt ad
magisterium exemplo sancti Thome. quod ta-
men uoluit imitari in humilitate: obedie-
tia: caritate. et alijs uirtutibus etc. Patet
ergo quod habuit primam sapientiam appli-
cam per religionis ingressum ergo per ueritatem
dicere illud uerbum quod hodie cantatur
de eo in epistola. Inuocauit et uenit in me spiritus
sapientie: preposui illi regni temporalis
et sedibus. id est prelaturis spiritualibus. Et
diuitias nihil esse dixi in comparatione illi

ne nec comparavi illi lapidē preciosum quoniam omne aurum in cōparatione illius harena est epigra et tanq̃ lutum exumabit argētū in cōspectu illi. sap. viij. **¶** Secunda sapientia est angelica que cōsistit in virginali mūdita per quam efficitur homo similis angelis. Hic in carne preter carnem vivere angelica vita est. potius q̃ humana. Quinimmo si plus est dicere q̃ntum ad hoc melior est angelis quia in angelis nō ē inclinatio ad venereas voluptates eo q̃ carne et materia careant. ideo prope loquēdo non est in eis virginitas: q̃ ut ait Aug. Virginitas est in carne corruptibilis: incorruptionis perpetua meditatio. Sed in homine est vera virginitas. Et hec est vera sapiētia. Sapiēs enim dicitur nauderus quando inter procillas reventos scit bene dirigere naucz ne frāgatur aut submergatur. Uel equitator scit bene equitare super equum indomitum et scit eum bene regere. Ita ut non proiciat eum inuitum. Sic de equo vel naui corporis inter procillas carnalium voluptatum scopulos tentationum: et vētos malos tentationū exēplū. Ideo Eccl. iij. Cor. sapiens et intelligibile abstinebit se a peccatis: in operibus iustitie succesus habebit. Hanc ergo sapientiam habuit beatus Tho. quia fuit virgo et purus non solum preseruando se a corruptione luxurie sed etiam ab omni contagio peccati mortalis: quia nunq̃ mortali peccauit. Hoc testatus est frater Raynaldus confessor suus de eo post obitum suum dicens q̃ beatus Thomas ita purus erat sicut puer quinq̃ annorum. Et ad hoc ut sapientia ista clarior apud deum et homines redderetur: fuit per te testis in probata: quia virtus in infirmis clarior fit. Cor. xij. Item Sermones et sic aduersario virtus si cuius in ignem. prosequere historiam quomodo postq̃ intrauit ordinem mater eius volens ipsum videre. venit Macopolim etc. Item quomodo fecit euz capi per germanos suos. postus autē in turri conuertit sorores suas et instruxit etc. Item quomodo tentatus de luxuria ab illa puella. ignem carnalis concupiscentie materiali igne fugauit. et sic fuit cinctus ab angelis cingulo castitatis etc.

¶ Tertia sapientia est phica que consistit non solum in cogitatione phice sed in dilectione sapientie. Unde Aug. in viij. de ciuita. dei in prin. phice ipsum nomen tie proficitur q̃ sapientia deus est per quem facta sunt omnia. sicut diuina auctoritas veritasq̃ monstrauit. verus philosophus est amator dei. Nota hic exēplum de Pythagora qui interrogatus: quisnam si proficeretur. philosophum se esse respondit id est studiosum vel amatorem sapientie. quoniam sapientem profiteri arrogāssimum videbatur: vt notat Aug. viij. de ciuita. dei. c. ij. philosophia enim dicitur a philos q̃ est amor: et sophia quod est sapientia: quasi amor sapientie etc. Nota contra philosophos et legistas qui sapientiam quidē phice cam verbis proficiuntur exterius: vt ex ipsius nomine accipiuntur honorem. sed moribus reprobandi. Et vocant phice que rectius dicerentur fatui. Ro. i. Ducentes se esse sapi. stul. facti sunt. Uel iniqui potius quia fatui ex ignorantia: hū vero ex malitia delinquent. Vera ergo sapientia philosophica est quādo quis non solum informat intellectus per scientiam: sed etiam affectum ad amorem virtutis propter deum. Hanc ergo excellentiam habuit beatus Tho. q̃ clarissime fuit intellectus eius informatus per scientiam philosophicam. Nota hic quomodo in studio a consudentibus vocabatur bos mutus etc. Et quomodo Albertus magnus de eo propheticē dixit. Mos vocamus istum bouem mutum: sed ipse adhuc in doctrina talē dabit mugitum. q̃ in toto mundo sonabit. Nota de illo scholare q̃ vidēs. b. Tho. nūq̃ loq̃ etc. reputans eū grossum et nihil scire voluit si bi repetere lectionē etc. Die byssoria. nō solū aut intellectus eius fuit p̃ scientiam informatus: sed et affectus ipsius fuit ad amorem diuinū vehemēter accensus ita q̃ studēs ita afficebat q̃ sepius rapiebat a sensib⁹. Nota hic de sūcula quā p̃tebatur i tibia: que fuit a medico incisa ipso cōtēplante et nihil sentiente. Jte semel dum studeret in libro Boetij de trinitate. candelā sibi nihil sentienti combussit digitos. Item quando iuit ad visitandum fororem et per triduum sicut traptus. Item quando exis in mēsa regis

francie cum priore cōuentus parissus percussit mentem etc. Vide in ser. magistri Uin. q̃ incipit. Antecedebat me ista sapientia parte. iij. **¶** Quarta sapientia est theologica que est cognitio de rebus diuinis. Et dicitur theos q̃ est deus et logos q̃ est sermo: que dupliciter haberi pōt. Unomodo per rationes naturales. et sic vocatur Metaphysica. Aliomodo per reuelationes diuinales: et sic vocatur fides siue theologia. Ultraq̃ habuit. b. Tho. Hec autē sapientia theologica consistit in tribus. scilicet in cognitione rerū diuinarū in opatiōe virtutis: et in doctrina copiosa. De quib⁹ dicitur Bonitātē et disciplinā et sciam doce me. Bonitātē ecce scōm et disciplinā ecce ter tū. sciaz ecce pūmū. Oia hec habuit. b. Tho. Nam scientiā maximā habuit vt patet in operibus suis. Nota exēplū humilitatis q̃s ostendit q̃ iuit cū cōuerso quodā ad emendū p̃sces. Doctrinā vero habuit quia docuit et verbo et scripto. Verbo quia predicabat etc. Item scripto tantum q̃ nullus doctor fuit excellentior eo. Rōnem dicit vt infra scribif. Hanc habuit be. Tho. Clarissime intantur q̃ inter doctores qui nunq̃ in mundo fuerunt nullus fortasse fuerit excellentior eo. Ratio est. Nam in triplici differētia vel gradu fuerunt et sunt doctores theologici. Quidam enim habuerunt magnā et altam auctoritatem sed non habuerūt claritatem sicut fuerūt apostoli et euangelistae doc. sancti antiqui: sicut Aug. Ambrosius. Hieronymus. Gregorius etc. Et isti habuerūt maximam auctoritatē ex sanctitate vite. Et etiam ex auctoritate mīsticis sicut apostoli q̃ fuerūt ligati de latere xpi. propter q̃ dicebat Ap̃ls. pro xpo legatiōe fungimur. ij. Cor. v. Sed non habuerūt claritatem immo ad intelligendum eos sunt necessarie glose. et plus quia heretici de libris eorū sumpserunt auctoritates et argumenta ad defendendum hereses suas sicut nos ad defendendū fidē catholicā. Quidem vero doc. habuerūt in dictis suis magnam claritatē sed non auctoritatē ex defectu sigilli regij. scilicet bone vite et deuotionis: nec sunt canonizati. In tertio vero gradu fuit beatus Tho. Habet em auctoritatē ex scititate vite et canonizatiōe ecclie. et claritatē scie. etc.

et ideo scit excellētissimus. Nec mirum q̃ nō tam in humano studio q̃ diuina reuelatiōe hūmāciā acq̃siuit. et suffragio orationū quas semper premittebat siue vellet disputare siue legere: siue scribere et dicebat. Declinate a me maligni etc. versus. Emitte spiritū tuum creabūtur etc. cū oratione de spiritu sancto. Unde eius merito apparebant sibi apli petrus et paul⁹. et sibi super scriptura Esa. interdum dubia declarabāt. Nota etiaz hic quomodo apparuit sibi anima magistri Romani. Item anima fororis etc. Item semel apparuit sibi virgo Maria cū filio ipsum rogans vt ipsum dubiū declararet etc. Item nota quōd crucifixus qui est in conuentu fratrum predicatorū neapolis semel locut⁹ est sibi etc. sic et patet quarta sapientia etc. **¶** Quinta sapientia est heroica. i. diuina que cōsistit quādo homo vniuit deo irreuocabili vinculo glorie. Tūc em omnem sapientiam et scientiam in visio dei nascitur Grego. Quid est q̃s non videant. cum videntem omnia vident. Unde. i. Cor. xij. Videmus nūc per speculum in enigmate: tūc autē facie ad faciem. De hac sapientia potest intelligi illud. Sap. viij. Sapientia attingit a fine vsq̃ ad finem for. et dis. oia suauiter. Nota duplicem finem. primus est vita patrie bona. Scōs est vita eterna vel primus est gratia scōs gloria. Hanc ergo habuit be. Tho. Dic eius mortem. Dic hic de cometa q̃ apparuit super monasterium fosse none in morte sua. Item de apparitiōe beati Aug. et sancti Tho. facta fratri Alberto de bricia: q̃ fuit sanctus adeo q̃ in vita claruit miraculis et post mortē. Deo grās. Amen. **¶** In festo bti Grego. pape Sermo vn⁹. **¶** Disputas et fidelis seruus et prudēs etc. **¶** Pro fundamento sermonis qui est de beato Gregorio qui dicitur de seruis te theologalis questio. **¶** vtrū seruus impeditur at ordinis susceptiōne arguit q̃ non paulus. ad Gala. iij. in xpo Iesu nō est seru⁹ neq̃ liber. ergo ita potest ordinari seruus sicut liber. In oppositiōe de re. di. f. q. nulli. nulli de ser. s. ij.

ullis conditione ad sacros ordines promouant nisi prius a proprijs dñis legitimā libertate cōsequant. Itē habet. et deseruas nō ordinādis. De seruorū ordinatio ne statuta est. vt nullus epōz deinceps ad sacros ordines eos promouere presumat. Itē decre. di. i. q. Si qd. obligat est tributo seruuli vel aliqua cōditione vel patrocinio cuiuslibet dñi nō est ordinandus clericus nisi pbate vite fuerit et patroni cōsensu accesserit: sed nullus potest recipere quēcūq. ordinē quin sit clericus ergo seruitus impedit cuiuscūq. ordinis susceptionē. Et sic questio manet. p vtra q. pte dubia. ¶ Ad questionē rñ. est fm Richar. de media villa sup. iij. sentē. di. xxy. ar. i. q. i. q. seruus nō impedit alicuius ordinis susceptionē de facto: sed ordine trahere ordinē nisi capiat in impedij cuiuslibet ordinis susceptionē de iure. Jura em talia. phibēt ordinari nisi prius sint redditi liberi vñ nisi sit de cōsensu dñi: si em dñi cōsentiant ipso facto efficiunt liberi et cōsentire presumunt nisi sciāt et possint recta mente decre. i. q. vj. seruus sciēte. in susceptione em ordinis mancipatur homo diuini officij. et quia seruus sui potestatem nō habet cum sit domini suus ait philoso. i. politicorū. c. iij. seruus est res aīata possessa non potest se dare seruitio ecclesiastico: quia nullus potest dare qd suum nō est hec ratio tan gatur implicate. decre. distin. i. c. j. vbi dicitur debet esse immūnis ab alijs qui diuine milicie est aggregandus vt a castris dñicis quibus nomen eius ascribitur. nūlius necessitatis vinculis abstrahatur. Si autem seruus ordinē dñi suo nesciente q. ordinetur et ordinatore et presentatore ignorantibus q. sit seruus. tunc si non est cōstitutus nisi in minoribus ordinibus reuocatur in seruitutem domino redditur. decre. di. v. q. j. nulli. r. c. ex antiquis. Si seruus ordinatus sacerdos peccatum nō habeat domino debet seruire rebus honestis fm ordinem suū. Si autem seruus ordinatur domino ignorante seu contra dicte et ordinatore seu presentatore scientibus q. sit seruus ille q. sciunt duo mancipia domino dare tenet si non habeat vnde hanc faciat satisfactiōem domino reddetur seruus ordinatus potest aut dñs seruū ordinatū ipso ignorante repetere infra annum a

tempore sciētie sue. vt patet eadem dñ. Si seruus. in tex. et in glo. Et ad auctōritatem argumenti dicitur. q. intelligitur quo ad meritum non quo ad officium et de hoc loquitur porzion super. iij. di. xxxv. q. seruus tripliciter super. iij. di. vno modo a seruando tunc dominus malo seruū ferue nequas. Secundo dicitur seruus a seruando et et seruando: et sic pclat dicuntur serui suorum subditorum. Tercio modo dicitur seruus a seruando: vt sunt serui domini: et sic beatus Grego. fuit seruus domini. iuxta verba pccassumpta qd putas ec. Ad istam questionem dñi. Respondere nobis incōparabiliter nos quia est fidelis et. Sed quia dignari nos interrogare. respondemus cum omni humilitate tue sanctissime maiestati hoc modo q. quispauca reperitur. tamē aliqui sunt ex gratta diuina. Inter quos resurget Grego. qui fuit seruus prudēs et fidelis. Tria ergo de eo dicuntur. primo q. fuit seruus quoad deum. Secundo prudēs quoad se. Tercio fidelis quo ad proximos. ¶ primo ergo Grego. fuit seruus dei et hoc bene et rationabiliter. Quod triplici enim ratione vniuersis nostrum debet seruire deo fm q. quattuor sunt genera seruorum. ¶ Quidā em sunt vernaculi. ¶ Quidā sunt captiui. ¶ Quidā sunt empti. ¶ Quidā sunt mercenarij. ¶ Vernaculi dei sumus et nos rōe creatiōis Captiui. rōe acq̃sitiōis seu expugnationis Empti rōe redēptionis. ¶ Mercenarij rōe reparationis. ¶ Prio ergo sumus vernaculi. i. in domo nati: ex ppa ancilla rōe creatiōis. Nā primi parētes nri fuerunt serui dei rōe creatiōis. Si. n. q. facit domū vel vineā ē dñs illi. ex eo q. edificauit vñ plantauit illā q̃tomagis de. r. Nos aut sumus nati ex ipsis i. domo dei q. ē mūdus Baruth. iij. O israel q. magna est domus dei: in gē. loc. possessiōis ei. magis nō hñs finē ¶ Seco sumus captiui rōe acq̃sitiōis: et cū primo essemus captiui diaboli q. i. bello publico et a principe deo bñito vicerat pmos parētes et psequēter serui ei. facit iuxta illud. ij. pe. ij. A quo em qd capti est huius seruus est postea ad clariora

seruū patriarcharū et pphetarū excitat dñs. bellauit cū diabolo in cāpo clauso crucis et ipsum manu inermi et affixa cruci fortiter debellauit: sic nos a diabolo ce seruutis vinculo liberauit et suo suauingo subegit. ¶ Tercio sumus Empti serui dei rōe redēptionis. Venit em xps tāq. mercator: ad feram huius mundi: q. dat. primo arram et postea totū pretium soluit in banco ec. Sic dñs dedit arram in die circūcisionis et postea in die venerationis sancti soluit totum pretiū in banco crucis. instanti q. nihil remansit sanguinis in sacratissimo corpore suo nisi aliq. pau celigne quas etiam post mortem effundere voluit quando miles lancea latus eius apuit et cōtinuo exiuit sanguis et aqua Jo. xix. et sicut redimit nos. Jo dicit Petrus. Scietis q. non corruptibilibus auro et argenteo redempti estis de vacua vestra cōuersatione sed precio sanguine quasi agni incōtaminati et immaculati iesu xpi. i. pe. i. Nota redempti. i. iterum empti. Declara ec. Vide in dhica prima empti octauas pasche ser. qui cepit. Ego sum pastor boni. p. i. Quarto sumus mercenarij rōe reparationis. Mira benignitas dei: q. l. essemus serui ei. rōne creatiōis rōne acq̃sitiōis. et rōne redēptionis et cōsequenter nihil mercedis debe remus ex seruitio recipere. Nā sicut dicit dñs Luc. xviij. Cū aīa dñi feceritis dicite Serui inuiles sumus qd debui fa. fe. tñ voluit reponere seruitio nro mercedē denarij diurni Mat. xx. Quia igit b. Grego. cōsiderauit idcirco optimis rōibus motus seruutis dominor. ideo dicitur seruus dñi. Seruiunt enim deo prudētere fideliter. Jo sequitur prudēs et est secunda ps sermo. ¶ Tercio ergo dñi q. dñs Grego. fuit seruus prudens. Multi enim homines quia sunt serui dei quoad ins seruutis sicut oēs homines hic modo sunt serui dei vt dictum est: nō sunt serui dei quoad actū seruutis q. nō sunt prudentes q. pmitunt se dici ab hostib. dei sicut fuerit primi parentes q. magis crediderūt diabolo dicenti. Nequas moriemini: q. deo dicenti. Moriemini. Ideo dicit dñs. Nolite prudentes sicut serpentes: et simplices sicut columbe Mat. x. Ad idem Hieron. xvj. q. j. Si capis. habeto sim

plicitatē colūbe ne machineris dolos: et serpentis astutiam ne alterius supplantis insidijs quānib. differ in vitio decipere posse vel decipi. Vñs ergo Grego. fuit seruus prudens. Prudentia est virtus que decet hominem ad cauendum hostium insidias. Tres aut habemus hostes. ¶ primo diabolus qui pugnat cū astutia. ¶ Secundo carnem: que pugnat cū luxuria. ¶ Tercio mundum: que pugnat cum auaritia. Vñs aut Grego. cauit pericula diaboli per sapientiā. ij. cauit pericula carnis per abstinētiā. iij. cauit pericula mundi per misericordiā. primo ergo diabolus voluit cum astutia sua decipere beatum Grego: q. transfigurans se in angelum lucis persuasit sibi: vt sub pectoris habitū mūdo supicie. ten. de seruitute ec. Sic facit hodie multis dicēs. Aliquid vis religionis intrare. Dic practice ec. igitur Grego. cauit hoc piculū per veram sapientiā q. reliq. mūdū et fecit sex mōasteria in Sicilia et septimū rome i quo relictis sericis auro gemisq. ec. vt in legenda ec. Nec solū fuit prudēs ad cauēdū insidias diaboli in se. sed et in alijs. f. in anglis quos querit ad fidē. Dic hystor. q. trās sēns per fortū vidit illos pueros anglis cos venales ec. et. Quis tūc nō potuerit tūc in anglā tre reuocāte ipm papa ad pationē romanorū tū postq. fuit papa misit illuc Aug. ep̃m aglor. ergo Quis putas est fidelis ec. Scdo cauit pericula carnis q. multū infestat q. hñs seruos dei iuxta illud Ro. vij. Cōdelector legi dei fm interiorē hoīes. Video aut aliā. i. in mē. meis repu. legi. mē. m. et cap. me. in lege pcc. Infelix ego hō quis me li. de cor. mor. huius: et pmo pmisserat nō em qd volo bonū hic facio: qd volo malū hō ago Grego. ergo cauit huius pericula abstinētiā magnā. Unde legitur q. mater ipsum crudis leguminibus pascebat. vnde intātū corpus attenuat vt infirmato sto macovix subsistere valeret. Cōtinuus etiam et diuersa infirmitatibus laborabat: sicut ipse scribit in pemo moralū. ¶ Tercio cauit pericula mundi qui tentat de auaritia quo plenus est. Qm nemo ad est immūdo cupiscentia carnis est et pccati scētia oculorū. et superbia vite. i. Jo. ij. Ca

Salutem virgo, pro declaratione the-
matis et introductione materie: est notandum
quod in scriptura sacra clare probatur et expe-
ricina que est magistra rectum hoc docet
quod simpliciter differentia vitarum fin quod du-
plex est terminus ad quem homines ter-
dunt, scilicet bonus et malus. Bonus est via
eterna malus: eterna damnatio. Ad ter-
minum ergo malum vie dicentes dicuntur
oblique siue torquose: hec sunt via
et peccata pura superbia: auaritia: lu-
luria: et huiusmodi: harum viarum finis est
infernus. Rō sexta. finis illoz scilicet peccatorum
est, hec ergo via sunt torquose: quibus
pluribus sicut sunt vinoli et mundani vie
deantur bone. Verbi gratia. Idicatur lu-
ruioso non canis per istam viam et dicunt
et vadant per facta vestra: non est aliud
nisi gaudere et letari et delectari et cetera
Quis scit de alio modo et. Sic si supbo
et. Sic si auaro: furisarius dicit. Vada-
tis per facta vestra: pauperas est alter
infernus: ideo et. Sed audi quid dicit
spiritus sanctus per os Salomonis. Est
via que videtur homini bona nouissima
quem eius ducunt ad interitum. Prou.
xvi. Tales ergo non vadunt per vias:
dei: sed diaboli. ps. Non enim qui ope-
rantur iniquitatem in vitiis eius ambu-
lauerunt. Alie ergo vie sunt recte et hec
sunt virtutes scilicet humilitas: castitas:
sapientia: caritas: et huiusmodi: quos
finis est via est eterna. De quibus dicit

In festo sancti Benedicti abbatis

In ps. cxxv. Beati omnes qui timēt do-
minū: qui ambulānt in vijs eius. Nota
Beati duplici beatitudine. Unā in hac
vita que consistit in vita virtuosa. Nam
ut ait p̄p̄s in ethicijs. felicitas est ope-
ratio finis virtutem perfectam. ps. Beati im-
p̄p̄s in via. Has vias perebat. Da-
uid vi. Uias tuas domine demonstra mi-
hi et semitas tuas edoce me. Q̄ felix o-
m̄s beatus est ille qui virtuosus fuit: quia
vita eorum est pacifica et beata et mors p̄-
ciosa et secunda. De istis ambabus vijs
dicit scriptura. Uias que a dextris sunt
ducit dominus: peruerse vero sunt que
a sinistris sunt. prou. iij. Quia igitur
beatus Benedictus ambulauit p vias
virtutum op̄tūlate domini gratia: ideo
dicit de eo thema. Iustum deduxit domi-
nus per vias rectas. patet thema. Mo-
do videamus per quas vias. i. virtutes
beatus Benedictus ambulauit et per-
uenit ad gloriam.

¶ Prima virtus est paupertas sp̄ualis.

¶ Secunda est credulitas integralis.

¶ Tertia est humilitas cordialis.

¶ Quarta est castitas virtualis.

¶ Quinta est patientia exemplaris.

¶ Sexta est perseverantia finalis.

¶ Prima via etc. Nota triplicem pau-
peratatem.

Paupertas miseria.

Paupertas meritoria.

Paupertas perfecta.

¶ Paupertas miseria est quando est cō-
tra voluntatem hominis et impatiēter
sustinetur murmurat: blasphematur: inui-
det etc. Ista paupertas est fugienda. Et
de hac loquitur Salomon dicens. Diui-
tias et paupertatem nec videris mihi: s̄
tantus tribue victui meo necessaria. pro-
uer. xxx. Paupertas meritoria est quan-
do s̄ fit contra voluntatem tamen. pa-
ciēter sustinetur: iuxta illud.

Infans nudissimus te natura creauit.
Paupertatis onus paciēter ferre me-
mento.

¶ Tunc est meritoria paupertas et per
virtutem patientie corruat: ut dicit Am-
bro. xlvij. di. Sicut h̄j. Paupertas vero
perfecta est quando voluntaria est: sicut
est in religiosis. Et est quando relinquitur
non solum exteriora: sed etiam interio-
ria: iuxta illud. Ecce nos relinquit
ola etc. Mat. xij. Precio emittitur regnum

dei. Pauper in peculio dines vita pura.
paupertatis precio celi tenet iuxta: Nec
est via recta eundi ad vitam eternam.
Ratio est: quia ut dicunt geometre. Re-
ctum est illud cuius medium non discre-
pat ab extremis. Declara et cetera. Vide
amus modo que sunt extrema hominis
Duo videlicet nativitas et mors: in quo-
rum quilibet homo est valde pauper. Nam
in nativitate nascitur nudus et pauper
et nisi ovis accomodet lanam misero ho-
mini moreret frigore Job. i. Aud̄ egres-
sus sum de utero matris mee etc. In mor-
te etiā homo est pauper. Nam quando
cumq̄ laborat in diuitijs acquirendis: ta-
men in morte cum manibus apertis et
vacuis moritur ps. Domuerunt som-
nu. et nihil oēs viri diuitiarum in ma-
nibus. Et alibi. Et relinquet alienus diui-
tias suas et sepulchra eorum do. illi in eter-
nu. Et alibi. Et fœderat et igno. cui cō-
gre. ea. Oporet ergo ad hoc vt hō incedat
per viam rectam: q̄ mediū nō discre-
pat ab extremis. Mediū autē est vita eter-
na. Tunc ergo erit via recta: quando etiā
in vita homo ē pauper sp̄. i. voluntate
ps. lxi. Nolite sperare in iniquitate et rapina.
nolite cupiscere diuitijs illi assu. nolite
cor apponere. Hāc paupertatē perfectā
habuit beatus Benedictus. primo quidē
habuit in se quando reliquit mundum.
Nota quomodo recessit de studio rome
quia videbat scholares studere i studio
vitiarum.

Quidā in studio superbie et vanitatis.
Quidā in studio avaricie et cupiditatis
Quidā i studio luxurie et carnalitatis etc.
Recessit igit sciēter nescius et sapiēter
inductus. Item. q̄ habuit in alijs: qm̄ reli-
gionem sanctā instruit in quo recludit
paupertas volūtaria etc.

¶ Secunda via ē credulitas etc. Nota inte-
gralis: q̄ nō sufficit credere alijs ar-
ticulis fidei sed oibz etc. Vide in sermone
bus de articulis fidei. Et ut q̄ totā legē
seruauerit of. aut in vno fac. ē oim reus
Jac. ij. Per hanc vitā itur ad viā Joh. ij.
Hec autē scripta sunt vt credatis: qm̄ re-
sus est fili⁹ dei et vt credentes vitam ha-
beatis in noie ipsi⁹. Hāc habuit br̄s. b.
a deo pfecte q̄ iam iuenculus virtute fī
dei miracula faciebat: q̄ tute fidei ascri-
bunt Mat. xvi. Si habueritis fidez sicut
gra. fi. etc. Hoc ostendit. quando oratōe

In festo annūciationis Marie.

liij.

sua reparauit capisteriū etc. Hic potes in-
ferre miraculū de inuētiōe aque in mō-
te vbi erat sibi monasteriū. Item quan-
do recuperauit ferrū falcis de aqua.
Item quādo placidū qui submergebat
per Maurū eripuit: ergo insuz deduxit
dñs per vias rectas etc.

¶ Tertia via est humilitas etc. Nota cor-
dialis nō tantum corporalis sicut faci-
ciunt hypochrite qui sunt sicut arbores
habentes folia sine fructu. et ideo a xpo
maledicuntur et arefcunt. et non sunt apti
usq̄ ad ignem eternū. Nota exemplum
figurale de sicu etc. sicut legitur. Mat. xxi.
Hanc habuit beatus Benedi. q̄ ostē-
sum fuit quando fugit nutricem et clau-
sit se in specu. vt fugeret vanā gloriā etc.
Dichic hysionā quomodo frater. Ro-
manus monach⁹ sibi ministrabat. et quo-
modo dyabolus inuidēs fregit tintina-
bulum. Item quomodo sacerdos porta-
uit sibi prandium in pascha etc.

¶ Quarta via est castitas. Nota virtua-
lis: quia est quedam non virtualis: sed
vitiosa: quando. s. propter timorem infa-
mie vel mortis vel propter ambitionem
vane glorie. sicut fortasse fuit castitas.
Lucrētis: sed mens impudicā facere nō
casus solet. Quia tunc est perfecta vir-
tus cum probatur. Nam virtus in infir-
mitate perficitur. ij. Cor. xij. Idco etc. Un-
de nota quando fuit tentatus a dyabo-
lo in luxuria post apparitionem auisq̄
dicitur merula.

¶ Quinta via est patientia exemplaris
quam ostendit in placidā mansucta re-
sponcione quam fecit monachis illis: q̄
voluerunt eū venerare etc. Item erga in-
sidias quas intulit sibi. Florentius taz
in corporis sui morte. qm̄ misit sibi panē
veneno infectum: qm̄ etiam in animabus
monachorū quando misit eis puellas
nudas. Moraliter nota q̄ homo debet
relinquere vindictam deo. Rom. xij. Da
mibi vindictam: ego retribuā dicit do-
minus. Huius merito contulit sibi dñs
spiritū propheticū: vt patet in illo. qui ve-
nire confluērat ad eum ieiunus. Item
quādo rex Totila misit ad eū sparariū
suū in apparatu regio. Item quādo di-
git illi clericū qui a dyabolo vtebatur:
vt non cōmēderet carnes: nec ad sacros
ordines ascenderet etc. et in multis alijs
exemplis positis in legenda. Itē quan-

do vidit totum mundū etc. Item quan-
do apparuit in somno illi monacho quē
miserat pro monasterio fabricando: er-
go iustum deduxit dñs per vias rectas.
¶ Sexta via est perseverantia finalis: q̄
est clauis omniū aliarū: quia non qui in-
cepit sed qui perseuerauerit salu⁹ erit.
Dic moriens etc. Ergo iustum deduxit do-
minus per vias rectas. Rogemus eū vt
meritis sancti sui etiam nos dirigat per
vias rectas. Amen.

¶ In festo annūciationis beate
Marie virginis. Sermo vnus.

Ecce ecce. Hoc the-
ma colligit ex euangelio
hodierno. Luc. j. In quo
ter dicitur. Ecce. Dicvbi
etc. Ecce est dictio demon-
stratiua dicit grāmatic⁹
Da demonstrādi: vt in ecce: et excitatiua
Dicv autē ter ecce: q̄ tria magna alta et
transcēdētia sunt attendēda et cōtem-
plāda in hac benedicta incarnatione.

¶ Pro fundamento sermōis in quo agi-
tur bte marie annūciatio in qua notat
xpi cōceptio. Quā theologiales questio-
nes. Ut rōgo maria cō-

Queritur. cepit xpm de spū
sc̄o. Arguit q̄ non pncipiū actiū de q̄
aliqd cōcipit in gñatione se h̄z vt semē:
sed spū sanctus in cōceptiōe xpi non se
habuit vt semen: quia semen propriū ex
quo fuit conceptus xps fuit ppius san-
guis virginis marie igit. In oppositū hoc
q̄ est de duodecim articulis fidei est ve-
rū et credendū: s̄ xginē maris cōcepisse
xpm de spū sancto est de duodecim ar-
ticulis fidei vt p̄zin symbolo: q̄ cōceptus
est de spiritu sancto ex maria virgine igit
virgo maria concepit xps de spū sancto
et sic q̄stio manet p vtrāq̄ parte dubia.
Ad questionē respondēdū est fm̄ Tho.
in. iij. part. q. i. ar. ij. q̄ virginem mariā
cōcepisse xps de spū sc̄o intelligit vtrūq̄
vno mō prout hec. ppositio de dicit habi-
tudine p̄substantialitatis et materialis cā-
litatis vt dicit cultell⁹ de ferro loquendo
ē de pncipio substantialitatis materialis sic
ad questionē dicitur q̄ virgo maria nō
concepit xpm de spiritu sancto. i. de ma-
teria spiritus sancti quia spiritus sanctus
non est materialis imo cōcepit de san-
guine suo et de tali pncipio intelligitur

In festo annunciationis beate Marie virginis

argumentis. Secundo modo intelligitur maria concepit christum concepit christum de spiritu sancto prout ly de dicta principi- um substantiale effectum prout consub- stantialis refert ad unum et causalitas ad aliud non prout referunt ad idem ex quo in christo concepto sunt duo. scilicet diuini suppositi et corporis. Spiritus sanctus res- pectu suppositi habet consubstantialita- tem cum christo: quia sunt idem numero et na- ture: et respectu corporis spiritus sanctus ha- bet causalitatem: sed non respectu suppositi christi: spiritus sanctus habet rationem cause: nec respectu corporis spiritus sanctus habet consubstantialitatem: quia cor- pus est materiale spiritus sanctus non. Ideo virgo maria dicit christum concepit de spiritu sancto effectiue quod ad corpus et non quod ad suppositum diuinum. Iuxta verba preassumpta. Ecce etc.

¶ Primo diuinalis benignitas.
¶ Secundo humanalis utilitas.
¶ Tertio virginalis humilitas.

¶ Dico primo etc. diuina lis benignitas que ostendit in hoc quod deus amore no- stri factus sit homo quod est plus quam si celum fiat plumbum: vel aurum fiat lutum creator factus est creatura etc. propter hoc omnes prophetie de hac materia loquentes incipiunt per ecce. Unde dauid. Ecce enim deus adi- uat me etc. ps. liij. Nota. Adiuuat de isto adiutorio nota parabola de quodam magno rege qui permisit cultoribus vince sue salarii si ante solis occasum excolle- rent vineam alias nihil haberent etc. cum autem esset hora vesperarum et haberent ta- tum facere quod fecerant. videtur hoc fili- regis intrans cameram suam et assumens ha- bitum rusticum iunxit eos ad excolendum etc. et sic habuerunt salarii. Sic in proposito etc. Declara parabola istam etc. Ecce quare di- citur dauid. Ecce enim deus adiuvat me. Item ista pars signum de ista incarnatione di- citur incipiens per ecce. Ecce virgo concepit et pariet filium et vocabitur nomine eius emanuel. Esa. vij. Nota. pariet filium: non pa- trem nec spiritum sanctum. Quomodo hoc sit possibile declarat infra. Magis enim fuit conueniens ut filius incarnaretur si attē- dumus finem incarnationis huius qui est ut homines fierent filii dei per adoptionem. Quotquot autem receperant eum dedit eis potestatem filios dei fieri. Jo. i. Hanc rationem ponit apostolus dicens. Quos presciuit et pre-

destinauit conformes fieri imaginis filii sui ut sit ipse primogenitus in multis fra- tribus. Ro. viij. Nota. Voca nomen eius emanuel: emanu. i. nobiscum. Et. i. deus. fuit autem necesse ut esset deus: alias nec seipsum potuisset saluare. Ideo ergo ma- ria inter alias prophetas istam maxime co- templabat et actualiter legebat. Cogita- bat enim infra se dicens. O dñe et qualis erit illa virgo etc. Et rogabat deum di- cere mihi gratiam ut possum illam virgi- nem videre. et illi bona ancilla esse: nec po- terat de se cogitare propter maximam hu- militatem. Et dum ista cogitaret. Ecce an- gelus gabriel di. Ave gratia plena etc. Dignus autem fuit ut angelus mitteretur ad Mariam ad annuntiandum ei quod sal- lutis humane. Sicut contra dyabolus iuit ad eam in exordium peccatoris huma- ne. Nota quod in veteri testamento legitur bene sepius angelos mulieribus appa- ruisse sed eas non salutasse: sicut pater de- agni. Gen. xvi. et de sarra cui angelus permisit filium Gen. xviij. Item de rebeccae. Judic. xij. Sed virginem salutauit: ut inuenerit ipsam esse principium salutis humane. Dixit ergo. Ave. i. sine ve- m- tans nomen eius: quia de quid maledictio- nis fuit in eius: in benedictione conuer- titur in maria. Maledictionis quidem ver- ba sunt hec contra eam. Multiplicabo erinas tuas et conceptus tuos. in dolore paries filios: et sub viri potestate eris. Et ipse obiurgatur tui. Maria autem absque tri- na fuit tam in concipiendo quam sine cor- ruptione et sola fide concepta. quod in pariendo quia sine dolore peperit. Item a viri po- testate eruitur que regina constituit ange- los. Que cum audisset turbata est: non est turbata de angeli visione: quod ut ait Hiero. assucta erat angelos videre: sed in sermone eius etc. Hic sumus exemplum mulieres ut non respondant viro salutati- ti etc. Nota sic se turbauit eua de locutio- ne serpentis: nec cogitavit qualis esset eius interrogatio: quando dixit. Cur pro- ceptis vobis deus etc. Sed statim respon- dit: que nondum discipula hominis fuerat. voluit esse magistra dyaboli. Et ideo di- gne fuit decepta. Virgo ergo prudenter se turbauit de sermone angeli: cum tamē sciret angelum non posse peccare. Et ange- lus consolans eam dixit. Ne timeas Ma- ria etc. Tunc virginem quietata angelus

In festo annunciationis beate Marie virginis.

Sc. ly.

explicuit ambassiatam: incipiens per ecce di. Ecce concipies in utero etc. usque regni eius non erit finis. Ecce hic tota ambas- siata quod habet octo capitula et comprehen- dunt octo articulos fidei. Primum ecce co- n- cipies in utero etc. concipio etc. Sed quare dixit in utero etc. scilicet quia prius in mente conceperat deum concipiendo illam propheta- tiam. Secundo capitulum. Et paries filium: ecce natiuitas. Nota filium non spiritu sanctum non patre. Si dicatur quomodo est possi- bile cum tres persone sint una essentia. Res- p- per similitudinem de vino sole etc. Qui mit- tit radium in mundum qui radium trans- iens per fenestram vitream recipit colorem fen- estre et non substantia solis nec calor etc. fe- nestra clara est virgo maria. Ecclesia ca- tat. Quod eua tristis absulit tu reddis almo germine intrat in alstra siebiles ce- lis fenestra facta es. Tertium capitulum. Vo- cabis nomen eius iesum: ecce passio. Ie- sus. i. saluator. saluator a sit fuit per pas- sionem per quam saluati fuimus. Greg. Mi- hil enim nasci pro fuit: nisi redimi profuif- set. Nota de isto nomine quod fuit propheta- ti. Abacuc. ij. Ego autem in dño gau- de- exultabo in deo iesu meo. Quartum. Hic erit magnus: ecce descensio ad inferos. Magnus fuit qui ligauit dyabolū. Apo- st. vidit angelū descendē de celo ha- da. a. et cla. mag. in ma. sua. et ap. dia. f. an. etc. Et patres vide educēdo: iuxta p- phetiam. zach. ix. Tu quoque in sanguine testamenti tui emissi in vinctos de lacu in quo non est aqua. Quintum. Et filius al- tissimus vocabitur: ecce resurrectio: quia ante passionem christus erat rationalis et mor- talis: deo poterat vocari filius hominis: sed post resurrectionem debet vocari filius al- tissimi tantum: quia immortalis et impassibi- lis. Sextum. Et dabit illi dñs deus sedē super regnū eius fedebit. Esa. ix. Ecce ascensio: quod sicut cathedra. Dauid fuit aliorum per excellentiam alijs regibus: sic christus ascendens fuit positus super omnes crea- turam. ps. Dixit dñs dño meo sede a de- xtris meis etc. Septimum. Et regnabit in domo iacob in eternum. Ecce sacramentum eucharisticum. In domo iacob. i. in ecclesia in qua lucrandum est contra inimicos etc. Ecce ego vobiscum sum oibus diebus usque

ad consumationem seculi. Mat. ult. Octa- uum. Et regni eius sine glorie sine pene non erit finis: ecce iudicium generale: Dauid regnum tuum regnum olim seculorum et dominatio tua in omni generatione. i. saluandorum et generatione. scilicet datorum. Et sic habemus primum ecce huius ambassiate. ¶ Dico secundo etc. humanalis utilitas per qua incarnatus est. Incarnatio enim est principium omnis credentie: quod ista pre- supposita omnia articuli fidei facile credi- tur. Ideo christus. Creditis in deum: et in me credite. Jo. xij. f. quāstā ad humanitatem Item est principium omnis obedientie: cum exemplum habemus in christo quod in nullo alio possumus habere: nec in abraha: nec in moysenec in alijs: quod omnes peccave- runt. Aug. Deus sequēdus non erat quod vi- deri non poterat. unde et go homini exhi- beret qui ab homine videret et quē homo sequeretur: ideo deus factus est homo. Item est principium nostre redemptionis: quia in ista incarnatione fuit depositum precium nostre redemptionis in bursa veteri virgi- nalis. Item fuit principium nostre saluatio- nis in celo: sicut de statera cuius vna po- tanto plus exaltat quanto magis alte- ra humiliat. Grego. Deus qui in filij tui humilitate iacentē mundus erexit etc. Et hoc significat angelus cum dixit ipse ec- ce di. Ecce elizabeti cognata tua et ipsa concepit filium in senectute sua. Intelli- gendo spiritualiter elizabeti finem christi cum interpretatione est nomen ex tribus nominibus compositum. Et. i. deus. I. i. me. Sabeth. i. septima. Melizabeti. i. dei mei septima: et ista est natura humana: quod se- ptima creatura est: prima est terra. Quar- tunda est aqua. Tertia est aer. Quarta ignis. Quinta celum. Sexta angeli. Septi- ma natura humana. et hec semper fuit ste- rilis: quod non potuit concipere meritis pro gloria obtinenda usque in senectutem. No- ta septem etates hominis correspondentibus etatibus mundi et vltima est decrepitas et ista durat a christo usque ad finem mundi: et in ista etate septima dei mei. i. natura hu- mana concepit meritis pro gloria obtine- da per fidem spei charitatem. Ideo Esa. xvi. A facie tua domine concipimus: et quali parturimus et peperimus spiritu saluta. Nota hic dum virgo maria interrogat dicens. Quomodo fiet istud etc. quod virgo non dubitabat de verbis ange-

In festo annunciationis beate Marie virginis

li: sed dubitauit quomodo illud posset fieri ut sint due partes quo et modo de modo dubitauit non de facto. Sic exponit S. 10. xvii. q. ii. Sed queritur. S. 3. q. di. et S. 10. q. dubitauit melius dixisset: q. queritur de modo.

¶ Pro tertio et. 1. ginalis humilitas est dicitur tertius ecce: respondendo ad ambassiatam angeli dicitur. Ecce ancilla dñi et. et non cōcepit ysq̄quo fuit dictū vltimum verbū. f. tū. Sicut in consecratione hostie et. Dic practice. Ecce humilitas q̄ angelus vocauit ipsam matrē dei et per consequens reginā celi et dominā angelorū: sed ipsa vocauit se ancillam. Recte fuit figurata humilitas virginis per illā sanctā mulierem Abigail: sed audita fama regis. Dauid qui eā volebat in vxo rē vt esset regina dicit. Ecce famula tua sit in ancillā: vt lauet pedes seruorū domini mei. i. R. xxv. et. Abigail interpretatur p̄ris mei exultatio. Ecce h̄go que letificauit patrē suū. Adā tristem de peccato suo et. et fuit sibi reuelatio facta de virgine in illis verbis dictis a deo serpenti. Inimicitias ponā inter te et mulierē et. Nota. Ut lauet pedes seruorū suorū pedes significāt finē mūdi in quo sum⁹ nos. Nos sumus in quos fines seculorū deueniunt. i. Cor. x. Ūh. cantat ecclesia. Virgo singularis inter oēs mittis nos culpas solutos mittes fac et castos. Dic exēplū de efficacia quā habet saluatio virginis. i. Ave maria: de illo milite qui intrauit religionem et nihil potuit adiscere nisi Ave maria et. Deo gratias. Amen.

In festo annunciationis Marie. Sermo. ij.

Ecce concipies in vtero. Luc. i. potes in hoc festo facere aliū sermonē videlicet q̄ ppter rationes fuit conueniens filiū dei carnē assumere: vt scripsi in dñica prima aduentus venit tibi et. Itē aliū ser. vide in sermo. quadragesimalib⁹ de articulis fidei sermo. xvij. vbi agit de primo articulo p̄tinentē ad humanitatē xp̄i. Itē potes facere introductionē sermonis quare non angeli s̄ hoies fuerūt redēpti p̄ filiū dei. vt de supra et. Hoc est solēni⁹ festū q̄ fit in toto āno. Ecclesia em̄ sancta facit hodie

cōmemoratiōē de incarnationē filij dei in vtero virginali: que fuit exordiu tot⁹ humane salutis. Et est materia speculatiua et deuota: sed vt nobis sit vtilis et sapientia p̄sentemus gloriose virgini illū. Ave saluterferum: qd̄ hodie fili angelus p̄sentauit. Ave maria et. ¶ Pro fundamento sermonis oritur theologiales questio.

Queritur. Utrū virgo maria dicatur mater dei. ¶ Arguit⁹ nō. Nulla cū mulier ē mater alicui⁹ nisi fīm naturā quā ab ea accepit s̄ deus non accepit a h̄gine maria naturā diuinā igit. In oppositū dicitur natus est de h̄gine maria vt ait paulus ad Gala. iij. Vult de filiū suū natū de muliere et. et nō de alia nisi de virgine maria: ergo virgo maria dicitur mater dei: et sic questio manet. Pro vtrāq̄ parte dubia. Ad quēstionem respondendum est fīm Scotum super. iij. sent. dist. iij. q. i. q̄ virgo maria dicitur mater dei quod dupliciter probatur.

Primo probatur auctoritate. Secūdo probatur ratione. ¶ Primo probatur auctoritate ait⁹ Da. mascenus capitulo. xvij. dei genitricem vere sanctam predicamus. Luc. i. concipies in vtero et paries filium. Magister Iniar. iij. dist. vij. sic est deus eternus veraciter fīm tempus et conceptus et natus ex virgine. Luc. i. natus est vobis hodie saluator qui est christus dñs in ciuitate dauid. Magister Sententiar. vbi. S. Illa enim caro quam deus de virgine sibi vntre dignatus est sine vicio concipere sine peccato nata est. Luc. i. Idcirco et quod nascetur ex te sanctū vocabitur filius dei. igitur. Secūdo probatur ratione. i. scoti. tota illa actio sibi competebat que matri debetur quia virgo maria concepit et genuit deum. igitur alia rō. Tho. in. q. xxv. ar. iij. omne nomē significat in concreto aliquam naturā potest supponere pro qualibet ypothasi illius nature. Cum igitur vno incarnationis sit facta in ypothasi sūp̄ponere potest pro ypothasi habēte hūanā naturā et diuinā. ideo quicquid conuenit diuine nature et humane illi persone potest attribui sive fīm quod pro ea supponit nomen significans naturam humanā. Concipi autē et nasci persone attribuit

In festo annunciationis beate Marie lvi.

et ypothasi fīm illam naturam in qua concipitur nascitur. Cum igitur in ipso principio conceptionis fuerit natura humana assumpta a persona diuina consequens est q̄ vere possit dici deum esse conceptū et natum de virgine. Hoc ille formaliter et ad argumentum dicitur quia vna persona subsistit in vtrāq̄ natura cōmunicant sibi nature ydiomata suā est propter tates: vt sicut iudei dicuntur crucifixi dñm: licet non fīm deitatem ita et virgo eundem peperit et sicut dicimus hominē creasse celos. Ita dicimus deū natum de virgine et consequenter h̄go maria dicitur mater dei. Iuxta verba p̄eas sumpta. ecce et.

¶ Pro complemento sermonis et declaratione thematis. Est notandum q̄ inueniuntur quinque diuerse conceptiones filij dei. Declara primo quid est conceptio et quid cōcipere. potest enim dupliciter accipi conceptio: sc̄z spiritualiter et carnaliter. Spiritualiter quidem quādo aliquid proponitur in animo vel intelligitur. vnde et vulgo dicitur. Hoc concepti in mente et. Carnaliter vero dicitur quā mater concipit filiū. Hoc p̄suppositum. Nota q̄nq̄ conceptiones filij dei. ¶ Prima est conceptio diuinalis. ¶ Secūda est conceptio angelicalis. ¶ Tertia est conceptio humanalis. ¶ Quarta est conceptio scripturalis. ¶ Quinta est conceptio maternalis. ¶ Prima ergo conceptio est diuinalis. pro cuius intellectu est notandum: q̄ conceptio dicitur in altero receptio. Concipi enim dicitur quod in altero recipitur sicut vinum cōcipitur in vegete. Sic quādo audis predicatorē et intelligis concepti verbū in intellectu tuo. Sic artifex cōcepit artez. Sic ergo in proposito filius dei cōcipitur a patre sive in patre et ideo est q̄ generat a patre. Conceptio enim generatio non differunt in diuinis. pro hoc autē clarius intelligendo notandum q̄ sicut se habet ars in mēte artificis. sic se habet filius dei in patre. Fili⁹ em̄ est sapientia patris. Unde nota pulchram similitudinem de pictore qui pingit pulchras figuras. Unde hoc nisi quia h̄z artē in mente sua: q̄ h̄z per artē pictor in mente quēdam leonē pictū vel formatū tanq̄ ydeam quādam ad cuius formā de pingit leonē sic domum sic nauē et. Illa

autē ars subiectiue consistit in mente artificis: sive dormiat sive vegilet. Ars em̄ est habitus quidāz quo diriguntur homo circa factibilia et deducitur ad operationem per voluntatem. Sic dicendum est de scientia medicæ: philosophiæ: theologiæ: huiusmodi. Sic in proposito artifex summus est deus in cuius mente est ars q̄ est sapientia sua ab eterno in mente diuina concepta: que non differt ab ipso deo essentialiter: quia quicquid est in deo est deus: nec accidentaliter: quia in deo nullum est accidens. Et in hoc differt ab arte que est in mēte hominis que est accidens in ipso: sed in deo non est accidens sapientia sua: sed est ipse deus: q̄ in deo non est aliqua compositio: neq̄ materie et forme: neq̄ subiecti et accidentis: neq̄ essentie et esse: neq̄ potentie et actus: neq̄ suppositi et nature: sed est simplicissimus in natura. Confirmatur hoc per Augusti. xj. de ciuitate dei. c. x. Cū ergo sapientia ipsa sit in mente diuina ab eterno concepta: sequuntur duo. Primo q̄ ipsa differt a deo sicut conceptum a concipiente: et cum non differat essentialiter neq̄ accidentaliter vt dictum est sequitur q̄ alio modo differat: scilicet personaliter. Secundo sequitur q̄ ipsa diuina sapientia sit ipse deus cum sit ab ipso deo ab eterno concepta. Et etia q̄ nihil est in deo nisi ipse deus. Nihil autem est ab eterno nisi deus. Cum autē conceptio et generatio in diuinis non differant. sequitur q̄ ipsa sapientia in mente diuina concepta sit. ab ipso deo generata. et sequenter sequitur q̄ sit filius dei et sic est deus filius dei ab eterno ab ipso deo generatus et conceptus. Tertio sequitur q̄ ipsa sapientia dei dicatur fili⁹ dei ex quo ab eo concepta et genita dicitur. patet ratio. Auctoritas. Et loquitur ipsa diuina sapientia dicens. Dñs possedit me in initio viarū. i. creaturarū suarū. Anteq̄ q̄q̄ faceret a principio: ab eterno ordinata sum. Et infra. Quidā erās abyssi et ego iā cōcepta erās. Prover. viij. Vide hanc auctoritatē expōsitā et alias in sermonib⁹ de articulis fidei seria vbi agitur de trinitate pte prima. Itē. Eccl. iij. Ego ex ore altissimi pd̄ij. pmo genita ante oēm creaturam. Ego feci in celis vt otiret lumē indeficiens et. patet ergo prima cōceptio diuinalis. Hec et con

In festo annunciationis beate Marie.

ceptio prima est conceptio filij dei quantum ad diuinam naturam: sed conceptio secundum ad humanam naturam fuit in mente diuina ab eterno predestinata: sicut uoluntaria creaturarius conceptiones. Ro. i. Qui predestinatus est filius dei in uirtute spiritus sancti sanctificationis etc. Sicut autem artifex operatur artificium mediante arte sua: sic et deus pater mediante sapientia sua que appropriat filio oia creatur. Ps. Oia in sapientia fecisti. Et hoc est quod dicitur. Gen. i. In principio creauit deus celum et terram. In principio. Glo. i. in filio quod principium. David uocauit sapientiam. Iohannes uero uocauit uerbum. In principio erat uerbum. Et infra. Omnia per ipsum facta sunt. Jo. i. Ipse autem filius dei uocat se principium. Jo. viij. Principium qui et loquor uobis. Moyses uocauit filium dei principium et etiam ipse. Hoc enim designauit moyses cum in pductione cum subiebat creature scribit dicens dixit deus. Fiat hoc etc. Nota dicitur. i. per uerbum produxit quasi diceret per uerbum suum quod ab eterno conceperat in seipso in ipse produxit creaturas extra seipsum. Et sicut in qualibet operatione artificiali requiritur materia. homo siue artifex tanquam causa efficiens. Item ars tanquam causa formalis. Item uoluntas tanquam causa motiua: finalis ad operandum propter aliquem finem bonum: sic in creatione rerum concurrunt tria. Primo pater tanquam principium effectuum. Secundo ars siue sapientia patris que appropriatur filio tanquam principium formale. Tercio bonitas siue uoluntas ipsius dei tanquam principium finale mouens agentem que appropriatur spiritui sancto. Et sic omnes tres personae trinitatis concurrunt in creatione mundi. et prouer. xviij. Uniuerfa propter semetipsum operatur est deus. Item Apoc. i. Ego sum alpha et omega: principium et finis. Et hoc est quod dicitur. Gen. i. In principio. i. in filio: ecce persona filij: creauit deus. i. pater celum et terram. Et infra. Spiritus sanctus dñi ferebat super aquas: ecce persona spiritus sancti. dicit autem ferri super aquas. i. per totam naturam corporalem informem. Non quidem corporaliter ferebat: sed sicut uoluntas artificis superferret materiam quam uult facere. Hec notat Thoma. p. i. q. lxxvi. art. i. ad secundum.

¶ Secunda est conceptio angelicalis. Hec conceptio non fuit ab eterno: sicut prima: sed

fuit a principio mundi. Nam cum finita est theologia. quod quando deus creauit celum et terram statim ipsum repleuit nouem ordinibus angelorum. Dic illos. Quatuor enim ponuntur a theologis creaturae. scilicet. celum empyreum: angelus: materia corporalis et tempus. Hoc ponit Thoma. p. i. q. lxxvi. art. iij. Si dicas. Et quomodo fuit hoc. R. quia ipse et paulus reuelauerunt. Dionysius quoque scribit librum de celestia ierarchia. Inter omnes autem angelos nobilior erat lucifer qui elatus est in superbia etc. Dic quomodo desiderat equalitatem dei. et declara hoc quia non est sic intelligentia quod uellet se equare deo in omnibus: quia bene sciebat hoc esse impossibile: quia nec ipse deus posset facere creaturam equalem sibi: nec hoc contingit ex impotencia dei: sed ex defectu creature que est capacitatis finite etc. sed uolebat acquirere gloriam non ab alio sed ex se quam nollet recognoscere superiore: sicut et deus nullum superiorem habet etc. Videtur deus tantam superbiam autem. Non habitabit in medio domus. quia. f. suam statim uocauit Michaellem dicens. Michael michael etc. et bellauit cum lucifero et expulsi eum de celo non propter uirtutem sed dei: et effecti sunt dyaboli etc. Nota contra superbiam etc. Auctoritas de hoc duplex. Una in ueteri testamento. Esa. xliij. Quomodo cecidisti lucifer: et mane oriebaris qui dicebas in corde tuo in celum conscendam super astra dei eras. Io. li. me. sed ego in monte testamenti in lateribus aquilonis: ascendam super altum. nunc similis ero altissimus. Dicit Ber. de gradibus humilitatis. quod dyabolus preuidit se super malos principatum habiturum propter quod in latere aquilonis solus suus ponere uolebat: ut dicit. Esa. xliij. et notat hoc Thoma. in. iij. sententia. dist. x. art. iij. in. iij. argu. Et uide quod scripsi supra in sermone beati Stephani qui incipit. Stephanus plenus gratia pie. in additione que incipit. Unde dicit Thoma. Illud autem notandum quod id quod dixit dyabolus in celum conscendam non potest intelligi de celo empyreo: quia in illo datus fuit. Oportet ergo intelligi de celo sancte trinitatis: ut dicit Thoma. in. iij. sententia. dist. v. q. i. ar. iij. Ubi dicitur quod appetit essentialitatem dei si possibile esset hoc obtinere. Uel dicit prout dicit Richar. et refert Thoma. in. iij. sententia. dist. i. q. i. art. iij. in. viij. argu. ubi dicit quod Richar.

In festo annunciationis beate marie. Fo. lviij.

et ponens illud quod dicitur. Ioh. iij. propter me orta est tepellus etc. dicit quod dyabolus uidit rationem creaturam assumendam in unitate personae filij dei et iudicauit. et hec munditia fuit causa casus eius et mouens ipsum ad tepellum holium. Hec ille. vide Thoma. in. iij. sententia. dist. v. q. i. ar. iij. ubi dicit in eo: pe que stionis: quod angelus dei equalitatem non appetit simpliciter quantum ad substantiam desiderat: ut scilicet uellet tantam bonitatem habere quantum deus: sed tamen appetit equalitatem secundum quid quantum ad modum habendi. Bonitas enim filij beatitudo est in deo quaz habet per suam naturam. Et item a qua omnis creature beatitudo et bonitas transfunditur. Videtur ergo angelus dignitatem nature sue quam creaturis ceteris preeminere uoluit ab eo beatitudinem et bonitatem in oia inferiora deriuari: uoluit etiam per suam naturalia ad perfectionem beatitudinis peruenire. Et ideo dicitur quod sine merito uoluit hoc quod meritis habundans esset si posuisset. Nec etiam quantum ad modum habendi simpliciter deo equiparari uoluit. Non enim uoluit a se beatitudinem habere. nec esse primum in alios transferre. sed a deo et suo deo secundum quod ipse in omni natura operatur Thoma. Et quid pater quod non fuit simpliciter impossibile quod angelus appetit quoniam esset malus quod tamen quia putauit bonum: ideo errauit non quidem obscurate passione intellectus eius quod passionem in angelis non sunt sicut in nobis: sed quia considerandorum retrahitur angelus a consideratione alterius. eo quod intellectus eius simul plurimum non estimat sicut in uerbo omnia contemplatur. Contingit enim aliquid esse eligendum secundum unam conditionem rationis consideratam. quod tamen eligendum non est omnibus conditionibus concurrentibus consideratis: et ita potuit in angelis error esse electio et peccatum: secundum Thoma. in. iij. sententia. dist. v. q. i. ar. iij. in corpore questionis: et ponit similitudinem ibi in responsione ad quartum argumentum de medico: qui iudicat aliquid esse expediens uni egroti secundum unam infirmitatem eius consideratam: quod tamen non est simpliciter expediens propter aliam egritudinem: quaz uel non cognoscit uel non considerat. Modum autem quo fuit expulsus de celo ponit alia auctoritas noui testamenti: quod habet Apoc. xij. factus est prelium magnum in celo michael et angeli eius preliabantur cum dia

cone. Et infra. Et protecit est draco ille magnus serpens antiquus qui uocatur diabolus et sathanas qui seducit in ueritatem: ubi et pectus est in terra et angeli eius: quaz illo missi sunt etc. Et autem notandum ut notat Thoma. in. iij. sententia. dist. viij. sup littera per draconem intelligitur ipse lucifer per causam suam dum alio suo desiderium ex precessit. per stellas angeli naturali luce fulgentes: quartum tertia pars cecidisse dicitur non quantum ad numerum: sed quantum ad qualitatem: quia qui remanserunt sunt deo imperantes assilendo et ministrando et alij per aersionem ceciderunt. Thoma. prima ergo pars dicitur assilentiis. Secunda ministrantiis. Tertia cadentium. Remansit ergo ciuitas illa pro magna parte depopulata etc. propter quod angeli rogauerunt deum ut repleret sedes vacuas etc. Et de eis reuelauit et replede erant. Sed dñe per quos replebuntur? Nunquid alios angelos de nouo creabis respondit non: quia cessauit die septimo ab omni opere quod parauit. Sed creabo homines etc. et de ipsis replebuntur ruine ange ice. Et angeli dixerunt. Domine a quomodo hoc fiet. Respondit deus. Mittam filium meum in uerbum uirginalem cuiusdam puellae: sic fiet deus hominum homines efficiantur diu participatione: sicut et uos. Tunc filius dei fuit conceptus in matris angelice: fuit facta maria uisibilis in celo. Quid si gaudium est in celo super uno peccatore penitentiam agente. Luca. xv. Multo magis etc. Auctoritas. Interrogabo te responde mihi. Ubi eras quando ponebam fundamenta terre: cum me simul laudaret astra matutina: et inuolaret oes filij dei. Job. x. xviij. Nota. secundum matrem terre. scilicet. uictricem et he sunt reuelationes diuine. Astra matutina. i. angeli qui exponit Grego. De hac conceptione dicit prouer. viij. Non enim erant abyssi et ego iam concepta etc. in matris angelice. Et sic patet secundum conceptionem.

¶ Tertia conceptio fuit humanalis. Ista fuit post creationem a deo et tunc post peccatum. Nam postquam peccauerunt stabant in magna tristitia et merore. considerantes expulsionem eorum de paradiso. Item designationem totius posteritatis sue: ad quam propter delictum debet tota ciuitas perire. magni et pui etc. Quamuis dolor etc. Hic dolor secrete mittit in scriptura cum

In festo annunciationis beate Marie:

dicat. Vocavit Adam nomen uxoris sue
Eua: eo qd mater esset electorum viuentium.
Gen. iij. Ante peccatum vocavit eam
virago: sed post eam. i. ve siue calamitas
Vols igitur diuina bonitas pmos pa-
reres cōsolari reuelauit eis qd pro filij
posteriori debet saluari: et redimi
genus humanū in maiori dignitate cō-
stitui: qd in statu innocentie erat. O domi-
ne: et quomodo? Rēpōdit deus quia mut-
tam filiū meū in uerū virginis et. cuius
merito humanū genus a potestate dia-
bolica liberabitur: et exaltabit dignitas
humana magis qd angelica: qd deus fiet
homo. O quantaz cōsolationē habue-
rūt pmi parētes ex hoc. Et licet hoc om-
nes sancti dicant: tamē auctoritas quan-
do deus maledixit diabolo in serpēte di-
xit. Inimicitias ponā inter te et mulierē
et semē tuū et semē illius. 3a cōteret ca-
put tuū et. Gen. iij. Mulier ista est virgo
Maria cuius semen. i. filius est christus
Caput serpentis erat tyrannica dñatio
quam super genus humanū sibi diabo-
lus usurpauerat. Hoc caput virgo cōtri-
uit quādo per filiū suū diabolo huius
mundi tyrānicū abstulit. Figura huius
etiam habetur in Iudith: qui amputa-
uit caput olofermi Iudith. xij. Ex hoc
dicitur in ps. lxxij. Deus autē rex noster
ante scēla opatus est salutē in medio ter-
re et. v. ps. ethyops. Uide. s. de beata an-
na: vel de conceptione virginis qui inci-
pit Bñdictus fructus ventris tui. Et no-
ta qd dicit sanctus Tho. xxiij. q. ij. ar. vij.
Etā ante peccatū Adāz cognouit incar-
nationem filiū dei fm qd ordinabatur ad
cōsummationē glorie: nō autē fm qd or-
dinabatur ad liberationē a peccato p pas-
sionē et resurrectionē: quia homo nō fuit
pfectus peccati futuri s3 Tho. hoc afit
fuit et reuelatū in extasi illa que dicitur
sa. i. Aquo excitatus Adam dixit. hoc
nūc os ex ossibus meis et. Et infra. pro-
pter hoc relinquet homo patrē et matrē
eadē. uxori sue. Et erūt duo in carne una
Tunc enī quādo praxit matrimoniū
cū eua cognouit Adam illā. quod signi-
ficatur per matrimoniū. s. cōiunctionē
filiū dei cū humana natura in thalamo
vterivirginalis: de quo processit tāq3 spō-
sus de thalamo suo. ps. xvij. De quo di-
cit apostolus Ephe. v. Sacramētū hoc
magnū est. Ego autē dico in christo et c.

clesia. De hac conceptione potest intelli-
gi illud p.ouer. vij. Mundū erant abyssi
si s3 mortis et damnationis: quia nemo
adhuc fuerat mortuus: ego iam conce-
pta eram. i. in mētē hūanis ade et eua.
Quarta cōceptio est scripturalis. Quia
tota scriptura facta est grauidā de filio
dei et de nouo quidē testamento nō expe-
dit dñe. Sed etiam in veteri continet in-
carnatio dei p multas figuras mysticas
et per pñficiationes ppheticas. Et pmo
quidā pphetias ponā nō quidē oīs sed
aliquas. Nota pphetiam 3sa. viij. Ecce
virgo cōcipiet et pariet filiū: vocabit nō
men eius emanuel. Nota filiū quasi di-
non patrē neg: spiritū sanctū. i. emanu-
el. i. nobiscū deus. quia aliter nec seipm
saluare potuisset. 3tes 3sa. xij. Egrediet
virga de radice iesse et. i. ego maria. vñ
de ecclesia. Virga iesse floruit virgo deū
et hominē genuit. Item alibi. Strps ies-
se virgam produxit: virgaq3 florem. Et
super hunc florem requiescit spiritus al-
mus. Virgo dei genitrix virga est: flos fi-
lius ei3. Item 3iere. xxi. Nouū faciet
super terram: femina circūdabitur
Nota nouū facio: nouū fuit hec cōcep-
tio duplici ratiōe. prima qd est nouus
modus generationis. Nota quattuor
modos diuersos generationis huma-
ne: sicut scripti in sermone de nativitate
dñi qui incipit. Misit deus filiū suū
factum ex muliere in introitu. Secūda di-
citur nouū propter id quod sequitur. se-
mina circūdabitur. Nota virginitas: si-
cet infantem vel parvulū nec nouum nec
mirum esset: sed dixit. Virg. i. iesum xp̄s
qui erat vir. i. perfectus homo dum esse
circūdatus ab vtero virgine: perfectus
dico non etate sed sapientia: non corpo-
ris sed animi vigore. Nūquid potest ho-
mo in ventrem matris sue iterato introi-
re et renasci: ait nichodemus 3o. iij. Unde
de Bern. super missus est. Vir ergo erat
iesus nec dum etiā natus: sed sapientia
non etate sed al vigoze: nō corpus matu-
ritate sensu nō corpulentia mēborū. Et
infra. Siue ergo latens in vtero sue va-
giens in presēpio. siue iam grandis de-
interrogans doctores in templo: que p
fecto plenus fuit spiritu sancto et. Nou-
desunt etiā pphetie paganoz. ppheta-
rum et. Nota reuelationē factā. Scri-
be de incarnatione filiū dei quaz reuelā-

In festo sancti Ambrosij episcopi.

lvij.

uit Octauiano in palatio suo quod dicit
Bra celi. Uide in legenda naturatatis do-
mini. figure autem multe habentur in
scriptura. Nota figuram de rubo Moy-
si vide in ser. de naturatate virginis qd in
scriptura. Virga egressa est de radice iesse p-
cipit. Virga aaron que floruit
Num. xvij. De ista ergo cōceptione po-
test intelligi predicta auctoritas p.ouer.
vij. Mundum erant abyssi. s. scriptura-
rum euangelicarum et ego iam conce-
pta eram. i. in vtero scripture veteris te-
stamenti.

Quinta est cōceptio maternalis. Ber.
super missus est. Quod moysi monstra-
tum est in rubo et igne. Aaron in virga
et flore. Sedeon in vellere et rore. Hoc ap-
te Salomon prouidit in forti et muliere
et eius pcedio. Hoc etiam pscunt Jere-
mias de femina: et viro. Hoc aperitissime
Isaia declarauit de virgine et deo.
Hoc Gabriel tandē exhibuit: ipsam vir-
ginem salutando. De qua conceptione
hodie fit festum per totū mundū. Et hec
est aliter qd prime quattuor: qd ille sunt
cōceptiones spirituales sed hec est carna-
lis. Ideo de ea dicit thema. Ecce concipi-
e in vtero. De hac loquit euangelistū ho-
diernū. vbi notat tria.

Primo notat diuine ambassate ange-
lica explicatio.

Secundo modi incarnationis sacratissi-
ma altissima demonstratio.

Tertio ad incarnationē virginalis cō-
sensus expressis siue pñginalis ascēssio.

Primum notat in principio euāgelij vñ
qd ibi dixit autem maria ad angelū. Se-
cūdu ab inde vñ ibi dixit autem maria
Ecce ancilla dñi. Uide de prima parte
quod scripsi supra in sermo. qui incipit.
Ecce ecce parte prima. De secūda p-
te vide infra sermo. primo parte. iij. vñ
tertia gratia. Et nota in tertia parte qd
statim postq3 virgo gloriosa dixit illis
verbis. Ecce ancilla domini et. fuit conce-
ptum filiū dei vñ dicit theologi et cano-
niste. Et specialiter Glo. 3o. an. in Cle-
yna de summa tri. et fide catholi. in prin-
cipio super verbo Unitas. In instāti cō-
ceptionis fuit perfectus homo et fuit ani-
ma rationalis infusa. Tum propter in-
finitam virtutem agentis. s. spiritus san-
cti. Tum quia incongruū fuisset filiū dei
corp⁹ assumptū nisi formatū. In alijs

nō infundit nisi organizato embione et
plene habilitato ad ipas recipiēdas hoc
tenet. xxiij. q. ij. Quod vero dicit qdaz
fieri p differētiā sexū a qua dragelimo
vel octuagesimo de conceptione embrio-
nis. De purificatiōe post partum. c. vno
hec ponit 3o. an. vbi supra. Rogem⁹ er-
go dñm et. Deo gratias. Amen.

In festo sancti Ambrosij episcopi.
Sermo vnus.

Inextinguibile est lumen
illius. Sap. vij. pro declara-
tione nota qd gratia dei cri-
stiens in homine potest cō-
siderari dupliciter. Uno mo-
do respectu conditionis humane. Et sic
gratia dei est variabilis et mutabilis. Ra-
tio accidens cōsequitur conditionē sub-
iecti et. Ideo granaque est accidens ani-
me sequitur cōditionem anime in hoc
mūdo. Anima autē est variabilis et muta-
bilis ppter libertatē arbitrij qd est mu-
tabile: qd non cogitur a gratia ideo cri-
stiens in gratia debet timere ne perdat
eā nec extinguant vento superbie vel lu-
to auaricie. Ideo rps. Uide ergo ne lu-
mē qd in te est tenebre sint Luxi. Et ecō-
tra qd sunt in peccatiōe debent despera-
re: qd possunt habere lumē gratie qd
sunt in via. Ideo qd vñ qd fuerāt pecca-
tores dicit Apłus. Eratis aliqñ tenebre
nūc aut lux in dño. Ephe. v. Si vero lo-
mur. scdo de gratia respectu diuine ordi-
nationis seu pñfestinationis sic est inpmu-
tabilis Greg. de cur. puidencia in sui
dispositiōe nō fallit et. vñ loquēdo gra-
dei i be. Ambro. respectu diuine dispositi-
onis dicit in themate. Inextinguibile.
Pro sermone fundamento oris theo-
logalis questio.

Queritur vtrū inextinguibile
lūis. s. grē sine pñfestinationis sancti Ambrosij meritiū con-
seatur ratio. Arguitur qd sic omnis per-
sonarum acceptio a domino deo relegat
sed sine quocūq3 merito vñ grām daret
et alteri non. vñ pñfestinationem alterius
non esset personarum acceptio sed hoc
non petrus actum. x. in veritate com-
peri qñ non est personarū acceptio de
sed in omni gente que timet cūne opera-
tur iustitiaz acceptus est illi. Minor pñz
acceptio enim ab eterno iudam et petri

In festo sancti Ambrosii episcopi.

voluntati diuine in puris naturalibus presentatō acceptio est ut sit petrum acceptat et iudaz non eūz in natura sint e- quales igitur ex parte ambrosii, aliqua est inextinguibilis luminis sue predesti- nationis Ratio. ¶ In oppositum aucto- ritate apostoli ad Ro. ix. De Jacob et Esau cum enim mīdum nati essent aut aliquid boni aut mali egissent et sic de a- lijs. Sic scriptum est. Jacob dilexi Esau autem odio habui. et Augustinus in lib. de predestinatione sanctorum. Non q̄ tales esse presciuit nos deo elegit. sed ut tales essemus. Igitur inextinguibilis lu- minis felicitate gratie sue predestinati- onis sancti Ambrosii. meritum non sence- tur Ratio. et sic questio manet pro vtriusq̄ parte dubia. ¶ Ad questionem respon- dendum est fm. Bonauen. super. j. sen- tentia. disti. xiiij. articulo. j. q. j. q̄ triplex est meritum.

Primum dicitur meriti cōgrui.

Secūm dicitur meriti digni.

Tertiu dicitur meriti cōgrui.

¶ Primum dicitur cōgrui. et est quando aliquis facit quod in se est ut gratia dei percipiat meritum digni. est quando ius- tius orat pro peccatore. meritum condi- gni est quando iustus pro seipso orat. vlt- aliter possumus dicere q̄ meritum cō- grui est quando aliquis facit quod in se ē quod potest ad obtinendū aliquid bonum. meritum digni est quando est p- sona dignitatis ad capiendum illud bo- num. et loquendo de istis duobus meri- tis ad dubium dicitur q̄ merituz sancti Ambrosii censetur. Ratio gratie et prede- stinationis. Primo quia fecit quod in se fuit et quod potuit. Secundo quia in eo erat dignitas ad hoc suscipiendum quia erat iustus. Meritum cōdigni est quan- do. de quo inter premium et meri- tur. et sic ad dubiū decere possumus q̄ sancti Ambrosii. meritum nō fuit ratio gratie sue predestinationis quia ex quo fuit operabatur. et infinita est gratia iō dicit Scotus. super. j. disti. xl. q̄ prede- stinatio est ordinatio electiōis a diuina voluntate alicuius mature intellectu- lis ad gratiam et gloriam. In qua diffi- nitione tria tanguntur que asperit pre- destinatione. primum est in predestinatio- ne propositum dei eternum. Secundu- est id quod predestinatur. ad tertium id

quod habet idem quod predestinatur. et illud vltimum potest dici meritum cō- grui et digni quod habuit sanctus Am- brosius non tamen habuit meritum con- digni. vlt dictum est ideo eius meritum cō- grui et digni non fuit ratio inextinguibi- lis gratie et predestinationis. et ad argu- mentum dicitur q̄ propterea q̄ deus pre- destinat aliquos alios non est acceptor personarum. quia acceptio personarum dicitur iniusta prelato persone super p- sonam propter indebitam causam sicut dum boni dimittuntur inferis et mali e- liguntur in prelatis aut pecunia aut ho- noze aut fauore quod deus non facit p- predestinat eos cum nos scit mereri sicut fecit sanctum Ambro. iuxta verba preat sumpta et sic de alijs.

¶ Pater thema. Inuenio q̄ beatus Ambro. habuit quinq̄s lumina.

¶ Primo lumen celestialis seu spiritua- lis deuotionis.

¶ Secundo lumen intellectualis cogni- tionis.

¶ Tertio lumen spūalis prelacionis.

¶ Quarto lumen iudicialis correccio- nis.

¶ Quinto lumen integralis pfectionis.

¶ Dico primo et. Deuotio nihil aliud est nisi quedam celestis illustratio in cor- de hominis qua dulciter afficitur ad di- uina et cum leticia operatur ea que dei sunt. Nam aspectus rei dilectae mouet af- fectum. Ideo David. Signatum est sup- nos lumen vultus tui domine dedit li- ticiā in corde meo ps. liij. Istud lumen cō- habuit beatus Ambro. Dic de examine apum et. Apes significabant dulcedinē deuotionis et quia erant de ore eius si- gnificabant suam predicationem feruen- tissimam. adeo q̄ sua deuotio manifesta- retur etiam per demones inuitos. Apes namq̄ faciunt mel dulce et pungunt. In primo deuotio. In secundo predicatione p- gens hereticos et peccatores. In tertia vi- ro notatur eius virginitas. Nam ut dicitur in eius legēda tunc temporis medio- lani multi a demōibus obsessi. se torque- ri ab Ambrosio magnis votibus clama- bant. Quantum autem sua deuotio lon- ge lateq̄ redolere colligi potest ex nomi- nis interpretatione. Dicit nāq̄ Ambro. ab ambra q̄ est species valde redolens et preciosa. Dic exempluz de illo aruspice

In festo Sancti Ambrosii episcopi.

lit.

qui indignatus contra bñm Ambro. misit demones contra eū sed illi reuersi dixe- runt circa domū eius esse murum igneuz qui significabat deuotionē suam. et ideo in nullo potuerūt sibi nocere et.

¶ Dico secundo et. Lumen intellectualis cognitionis duplex est scz habere scien- tiam non solū acquisitam que differunt in- dij sed etiam infusam que differunt in- dij quia sciētia acquisita transit in ani- mam per portas sensuum. quia omnis nostra cognitio ortuz habet a sensu sed infusa descendit in animam a fonte di- uini luminis. De quo David. Apud te est fons vite et in lumine tuo videbimus lumen ps. xxiij. Istud lumen habuit be- atus Ambrosius. Primo enim habuit scientiam acquisitam. Traditus enim a parentibus artibus liberalibus postmo- dum vero studuit in theologia in quo tantum profecit ut haberet spiritum p- pheticum. Dicitur quomodo offerrebat mo- num sorori ad osculandum. Item dic de illo hospite et. Precognosces enim Am- brosius per spiritum prophete domum illam subvertendam recessit et. Nota hic de periculo prosperitatis mundane et utilitate aduersitatis. Ego quos amo arguo et castigo Apoc. iij. Ideo Tob. iij. Benedictus es domine deus patrū no- strum qui cum iratus fueris misericor- diam facis. et in tempore tribulationis peccata dimittis hys qui inuocāt te. De- clara et.

¶ Dico tertio et. Lumen spiritualis pre- lationis. prelatus comparatur lumini et prelatus dicitur lucerna quia quādo recte intrat est accensa et stat super can- delabrum ecclesie vel dignitatis. ut det lumen alijs doctrine et boni exempli et po- test dici de illo. Ille erat lucerna ardēs et lucens Jo. v. Quādo autem officium dicitur lucerna ardēs sed non lucens. Ardens quidem igne concupiscētie et sed nō lu- cens quia est obscura in tenebris pecca- toris. Quando autē est bonus de eo dicit xps. Nemo accendit lucernā et in absco- dito ponit neq̄ sub modio sed super cā- delabru ut qui ingreditur. Lumen videat Luc. xi. Istud lumen habuit beatus Ambro. q̄ fuit p̄mot⁹ volūtatē diuina. Vide de sua promotione in decretis. lxiij. di. Ua- lentianus. Et lxi. di. sunt. His oibus

Dic quōd fuit p̄mot⁹ et per multas vias resiliit et. Questio est hic quare tm con- tradixit cū sciret mltā bona facturū. et ppter magnū periculū et. Sed hodie cō- tra. Dic ut expedit. Jo Sap. vi. Iudiciū durissimū hys qui presunt fiet. Exiguo em cōcedit misericordia potētes aut po- tēter tormēta patienē. Nota durissimū et. Declara ut supra in sermone sancti Blasij p. ij. Idē de rectorib⁹ ciuitatū siue cōmunitatū q̄ etiā coacti debēt venire et debēt i se virtuose viuere. als et. In quo em aliū iudicaste ipsum cōdemnas Ro. ij. Ideo Eccl. vij. Noli q̄rere fieri iudez nisi valeas virtute iniquitates. ne forte extimescas faciem potentis et ponas scā- dalum in agilitate tua.

¶ Dico quarto et. Lumen iudicialis cor- rectionis q̄ dicit lumen. Auctoritas Omi- nia que arguuntur a lumine manifestā- tur. Omne enim quod manifestatur lu- men est Ephe. v. Istud lumen habuit Ambro. ad arguendum et corrigendum magnos et paruos et. Hoc fecit duplici- ter. primo in iudicio penitentiali audiēdo cōfessiones prouocādo cōfiteentes cū lachrymis et. Item Theodosio negauit ingressum ecclesie et. Dic historiam. Uide. xi. q. iij. Cum apud. Itē nota hic quādo illa virgo ariana cum per veltum ap- prehēdit et. Item de eo quivenit de no- cte ad cubiculum eius ut q̄ occideret. sz cum manū eleuasset cū gladio ut ipsum percuteret continuo manus eius aruit et. Itē secūdo in iudicio contentiosos dēdo vnicuiq̄ ius suū et. iuxta illū Dili- gite iusticiam qui iudicatis terrā sap. j. ¶ Dico quinto et. lumen integralis per- fectionis. Et hoc est quando vlt⁹ in fine perseveratur in bona vita: iuxta illud prouer. iij. Proctorum semita quasi lux splēdens procedit et nescit vlt⁹ ad ver- sectam dē. Et xps. Si ergo totum corp⁹ tuū lucidū fuerit et. iuxta illud Luc. i. Istud lumen habuit beatus Ambrosius et quomodo conuertit Augustinum. et. dic quomodo docuit Augustinum fenna- re illa tria. De quib⁹ habetur in legēda Augustini. Item quidā infidelis hereti- cus adeo durus q̄ nō poterat p̄uerti ad fidem iuit ad predicationē Amb. et vidit angelū loquentē sibi dum predicaret. et cōuersus ē et. Itē fuit tāte largitatis q̄ omnia q̄ habere poterat ecclesijs et pau- pib⁹.

peribus tribuebat. et propter hic vasa sacra consilii iubeat. xij. q. ij. Burum. Itē fuit tante pietatis et dulcedinis vt cum si bi annuntiaretur mors alicuius sancti episcopi vel sacerdotis: amarissime fle- ret. Cum autem in fine vite sue iace- ret in lecto eger vidit dominus iesus chi- stum facie leia sibi dicentem. In pascha eris mecum in paradiso etc. Vnde eius mor- tem et de honorato sacerdote Uersellen- si: qui audiuit vocem illaz etc. Assumpto ergo corpore xpi emisit spiritum etc. Mo- do aut est in lumine glorie: qd est peni- tus inextinguibile.

Deo gratias. Amen.

In festo sancti Georgij Sermo vnus.

Examine forte dedit illi vt vinceret sapientie. et Sermo erit de beato Georgio de cuius virtutibus reful- get duo lumina exemplo rum. s. lumen eximie mili- tie temporalis et etiaz spiritualis. Et ideo hodie est comune festum militibus tem- poralibus et etiam spiritualibus. ad imi- tandum exemplar victorie in bello vniu- ersae militie salutis ergo.

Pro fundamēto sermonis in quo agitur de certamine qd deo dedit sancto Ge- orgio vt viceret. oritur theologia qstio.

Queritur vtrum nunc liberū arbitriū gratia de- stitutum super diabolum obtinere possit victoriam. Arguitur qd sic in virtute nul- lus obligat ad impossibile ergo vel pos- sumus habere per nos gratiam vel non obligamur ad habendum gratiam. Et tamen si saluemur oportet vincere inimi- cum igitur per nostrum liberum arbitri- um possumus saluari et vincere inimicum. **Respondetur** patet auctoritate Hiero. dicentis. An. qd sit qui dixerit deum pceptis- se aliquid impossibile. pbatur consequen- tia prima quia gratia est donum dei qd si ex nobis consequi nō possemus esset no- bis impossibile. Scdo patet et assumptus auctoritate apli. ad Tim. ij. nō coronabi- tur nisi qd legitime certauerit igit. In op- portū aucto. apli. ad Cor. xv. deo autem gratias qui dedit nobis victoriā p iesu- christū dñm nr̄m. Ad Rom. vj. Infelix ego hō qd meliorabit de corpore mort- huius et respondet gratia dei per iesum

christum et ita sine gratia vincere nō pos- sumus ergo liberum arbitrium gratia de- stitutum super diabolum victoriam obti- nere non potest. et sic questio manet pro- vtrasparte dubia. Ad questionem re- spondendum est per magistrum Suiel- lelmū vorilionē super. ij. sent. di. xviij. ar. ij. per tres conclusiones.

Prima est de gratia solū gratia data respectu resistentie i tēptatione demola

Secunda est de bono opere liberi arbitrii nō habita gratia gratū faciente in or- dine ad victoriā tēptationis.

Tertia est de gratia gratū faciente in ordine ad victoriā tēptationis.

Prima igitur hec. Licet ad deum om- ni sequestrata gratia conuerti liberum arbitrium nequeat alicui tamen potest resistere tēptationi dicit prima pars qd li- berū arbitriū nequit cōuerti ad deum se- mota omni gratia gratia data ab eo p- baat aucto. Vener. In li. de libe. ar. co- na- tus liberū arbitriū ad bonū casū sunt si a grā nō adimant et nulli si nō existantur. Et post dicit grā excitat liberū arbitriū dū seminat cogitatu ideo ipsa vocatio qd vocat vt conuertamur est gratia de gra- tis data. Licet fm hoc. vii. boni nobis sit inuata nō tamen hoc sufficit vt in deū conuertamur nisi p̄st cognitio. qd est gra- tia dei et licet homo possit peti detestari inquantū est motuū nature nō tñ inquantū est offensiuū dei concludit igit prima cōclusionis pars qd liberū arbitriū neq̄t cōuerti ad deū semota omi grā qd data. Secunda pars cōclusionis dicit qd liberū ar- bitrium per possibile vel impossibile se- gregatum ab omni gratum potest alicui resistere demonis temptationi licet non vincere quia liberum arbitriū a demone non potest cogi quia si hoc esset non est liberū non tamē potest omnibus resistere tēptationib⁹ nisi adiutorio gratie dei ideo petimus in oratione officiali ne de- camur in temptationē. sequit. Scda cō- clusio dicit liberum arbitrium seque- stra gratia agit bonum ex genere vt m̄a data dei incōplando peccare nocere. seq̄- tur. Prima pars cōclusionis dicit qd libe- rum arbitrium potest facere bonū opus ex genere sequestra gratia quod bonum ex genere dicitur actus super debitam ca- dens materiam nam videmus vanum gloriosum predicare euangeliz dei qd

bonum ex genere. Scda pars cōclusio- nis dicit qd liberum arbitrium non peccat impiendo mandatum deifine gratia et hoc est p ipso actu et sit quis potest ad- implere mandatu dei quantū ad genus operis et non quantum ad intentionem mandatis qd dicitur charitas. Tertia est hec. de gratia gratum faciente et sic de a- lia. nec liberū arbitrium sine gratia gra- tū faciente potest a pctō resurgere nec tē- tationis victoriā obtinere et hoc de lege posita. Ad argumētū dicit qd gratia est nobis possibilis faciēdo qd in nobis est qd Geor. fecit. Ideo certamen habuit iux- ta verba p̄cassumpta.

Pro introductione materie predican- de est notandum: qd diuina sapientia qd attingit a fine vsqz ad finē fortiter et dis- ponit omnia suauiter: vt dicitur. Sap. viij. Nō aliter ordinauit creaturam diui- ne visionis capātem in qua essentialiter consistit gloria ad eandē visionē posset pertinere nisi p̄lio mediante et merē- te victoriā: iuxta illud apostoli. Labo- ra sicut bonus miles iesu christi quia nō coronabimur nisi qui legitime certauerit ij. Tim. ij. Vel dic qd conclusio est in sa- era theologia qd nulla creatura glorie ca- par fuit necesse: qd sine victoria belli ob- tineret gloriā. probatur hic conclusio exemplo. et auctoritate. Exemplo patet in angelis et hominib⁹ infra dicitur. Est auctoritas duplex. Prima xpi. Estote fortes i bello etc. scdo apli. ij. Tim. ij. La- bora sicut bonus miles iesu xpi: qd non coronabimur etc. Idem apostolus hortatur nos dicens. Induite vos armaturā dei vt possitis stare aduersus insidias diabo- li. Item Mat. xi. Regni celoz vim patit et violenti rapiunt illud. Hoc patet pri- mo in angelis qui ab initio creati qdēz sunt in gratia fm opinionem veram quā tenet Tho. an. ij. sen. di. iij. arti. iij. Quis ibi dicit qd cōior opinio est qd angeli nō in gratia sed in naturalibus tñ creati sunt ex illa ergo gratia meruerūt angeli gloriā de quo ponit Tho. in. ij. senten. dist. v. q. ij. ar. ij. sed nunc gloriā eter- nam potuerunt adipisci nisi prius de an- gelis apostolus victoriā habuissent. bel- lando cum eis: iuxta illud Apoc. xij. fa- ctum est p̄lium magnum in celo Mi- chael et angeli eius p̄liabantur cū dra- cone et draco pugnabat et angeli eius et

non voluerunt neqz locus eorum inuen- tus est amplius in celo. Et proleptus est draco ille magnus qui vocatur diabol⁹ et sathan as in terram. et angeli eius cūz illa missi sunt Secundo hoc patet in om- nibus quos oportet viriliter bellare cūz hostibus spiritualib⁹ et vincere vt ad glo- riam vite eterne pertingant. Discurre per patriarchas qui bellauerunt cū gla- dio fidei prophete cum spe apostoli cum charitate martyres. cum patientia etc. iux- ta illud. Estote fortes in bello et pugna- te cum antiquo serpente et accipietis re- gnū eternū. Et hec est ratio quare de⁹ permisi Adam tentari de esu pomi ve- titi et quare deus lignum scientie fecit vt Adam haberet bellandi materiam vni- cendi: vt sic mediante victoriā obtineret gloriā. Qui licet prius succubent in bello tamen postea obtinuit penitentiā faciēdo. Ideo nunc obtinent gloriā Ideo Apostolus nos exhortatur dicēs. In- duite vos armaturam dei vt possitis sta- re aduersus insidias diaboli: quia non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem scilicet tātū sed aduersus principes: et potestates. aduersus insidi- rectores tenebrarum harum. contra spi- ritualia nequitie in celestibus. Ep̄esi. vi. Patet ergo qd nullus sine bello intrat in gloriā ex ordinatione diuine prouide- tie. Unde nec etiam ipse christus qui est dom⁹ glorie voluit in ipsaz intrare ni- si mediante bello et victoriā passiois Luc. xxiij. Nōne hec oportuit christū pati: et ita intrare in gloriā suam. Item Aug. manu in cruce affixa cruci debellauit ae- reas potestates. Et si quis diceret cōtra hic quia paruuli innocentes baptizati statim euolāt sine bello et cetera. Rñ deo. qd immo cum bello et victoriā licet enim ipsi nō bellant nec perse vincant hostes tamen xps bellauit pro eis in monte cal- uarie super equū cūcis cum galea coro- ne spinarij cū lancea qua latus eius pro- foratū est. et eo vulnere diaboli trāssit cū calcarib⁹ clauarum in pedib⁹ cū gu- tis clauoz in manibus cū torace carnis rubee. Cui⁹ victorie merito pueri eternā gloriā nanciscunt. Nota similitudinem de rege qd ex victoria belli intrat ciuita- tem. Non enim solū ipse qui bellauit et lites et armigeri sed etia coquinarij tro- sarij pallardi: et rapaci et alij qd nō bella-

uerit inuicta ciuitate. Sic rex noster xps in die ueneris sancta habuit forte bellum in die resurrectionis habuit victoriam et leuauit campum. Et qua victoria in die ascensionis intrauit ciuitatem paradisi et milites et armigeri. s. patriarche. pphete. iune cum xpo intrauerunt. et postmodum apostoli martyres qui fuerunt fortis in bello quin etiam pueri inuicti et. Hoc autem ideo pueris datum est quia bellare nesciunt nec possunt. Alij uero opoztet qd bellando et vincendo intrent in uiam eternam ps. Innocentes et recti adhaerunt mihi quia substinuit te et. Unde cantat ecclesia. Mors et uita duello confingere mirando. dux uita mortuus regnat uiuus. Illud tamen meminisse oportebit qd in hoc pelio nulla creatura uictoriam haberet nec habuisset: nisi mediante uirtute christi. Et hoc patet p illud quod dicit beatus Johannes Apoc. xij. c. Ubi postea dixerat Johannes qd Michael et angeli eius preliabantur cum dracone subdit. Et ipsi scilicet fratres auxilio angelorum fuit uicerunt illum propter sanguinem agni et propter uerbum testimonij sui. Nec solum homines uicerunt in uirtute christi sed etiam angeli uicerunt demones in uirtute dei. Naturaliter enim fortior est sathanas ceteris angelis sed angeli uicerunt illum uirtute diuinitus eis infusa. Jo dicitur Eccl's it. Uidi sub sole nec uelotium esse cursum. nec forcium bellum: nec sapientium panem: nec doctorem diuitias. ne cartifi cum gratiam: sed tempus casumq; in omnibus. Nota Casumq; casus autem uocatur diuina prouidentia: ut notat Thomas. i. q. cxxvj. arti. i. Quia ergo beatus Gregorius uiriliter bellaui et uicit hostes suos uictoriam autem non a seipso principaliter sed a deo habuit. Ideo dicit thema Certamen forte et. pater thema. Mo do uideamus quos hostes habuit beatus Gregorius et quomodo ipsos uicit. Nota qd quattuor hostes habuit ipse si cut et nos habemus. Sed si speramus in domino dabit nobis uictoriam. Hostes aut istos posuit David inspirat a domino sub figura bestiarum dicens. Angelis suis de mandauit de te ut custodiant te in omnibus uis tuis. In manibus portabunt te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum Super aspidem et basilicum ambulabis et

conculcabis leonem et draconem. Camsam propter quam uincimus dices. Quoniam in me sperauit liberabo est: protegas tu. Ubi nota qd quattuor hostes uicit beatus Georgius diuina uirtute sibi patrocinante: quos etiam nos vincere debemus si volumus gloriam adipisci. Et sunt illi quos adapto non fin ordinem ps. Sed fin ordinem uictorie: fin qd habetur in legenda ipsius.

Primo bellaui contra leonem superbie et uanitatis: de quo habuit uictoria per uera humilitate.

Secundo bellaui contra draconem luxurie et carnalitates: de quo habuit uictoria p puram castitatem.

Tercio bellaui contra basilicum auaricie et cupiditatis: de quo habuit uictoria per clarā largitatem.

Quarto bellaui contra aspidem sceleris et crudelitatis: de quo habuit uictoria p patientiam et firmitatem.

Primo ergo bellaui contra leonem. i. diabolum: qui dicitur leo propter superbiam. Sicut leo est rex animalium: sic diabolus est rex super omnes filios superbie: sicut dicitur Job. xij. Unde. i. per. v. Aduersarius uester diabolus tanq; leo rugiens circuit querens quem deuoret et qui temptat de superbia. Nota qd quattuor sunt illa que ut plurimum faciunt milites superbiere. primo nobilitas sanguinis. Secundo pulchritudo corporis. Tercio dominium hominum. Quarto uictoria hostium. Omnia ista quattuor habuit beatus Gregorius sed tamen non superbiuit: immo uicit hunc leonem superbie per uera humilitatem. Unde de hoc supra in sermone sancti Vinceti huius festi qui incipit beatus uir qui inuenit est est si ne macula parte. i.

Secundo bellaui contra draconem luxurie et carnalitates: qd recte per draconem significat: qui statum inficit et corrumpit quia p luxuriam totus pene mundus infectus est et corruptus: iuxta illud ps. Omnes decedi. simul inutiles fac. sunt non est qd bonum non est uisq; ad uentrem sed uicit illum per puram castitatem. Unde quando capiebat aliduum cum atem uel castri quando homines carnales preteritum armigeri se solent dare carnalitatibus sicut equi et mulus quibus non est inuicibilis beatus

Georgius cuius diebat mulieres sicut pater filias. Et in signum huius uictorie quam habuit contra draconem luxurie quam uobis unum mirabile factum in quo beatus Georgius duos dracones unum cor poralem et alterum spiritualem occidit. Nota exemplum quomodo occidit draconem qui erat in lacu et seruauit puellam a morte corporali. Item seruauit se aflu pro puelle quinimino nec uoluit ipsam in uxorem cum pater et ipsa essent contenti. unde per hoc uicit draconem spiritualem luxurie. Unde credidit qd fuit uirgo que uirtus licet magna sit in omnibus: tamen maxima fuit in homine iuvene. milite armigero. Quid dicent milites hodierni. Nota quomodo deo de omni genere et statu hominum fecit sanctos: ut nullus homo in quocumq; statu uel gradu possit excusationem habere in conspectu eius. Nam de gradu imperatorum fecit sanctos aliquos: puta Constantium Theodosium. Iustinianum et. Ut nullus Imperator possit dicere. Ego habui magni omnis et. Item de regibus David. Ezechias. Josias. Item sancti Ludouicus rex francorum. Item de militibus Georgius Hippolytus et. De medicis Cosmam et Damianum et sancti Lucam. De diuitibus et usurariis sanctum Matheum. De luxuriosis Mariam magdalenam. De superbis Paulum de prelati ecclesiasticis. Greg. Ambro. Nicolaum Martinum. et multos alios. et sic de alijs. Hoc autem ex gratia diuina datur iuxta illud. sap. viij. scui quoniam aliter non possum esse contentus: nisi deus det. ergo Certamen forte dedit. et.

Tercio bellaui contra basilicum auaricie et cupiditatis: qd sicut basiliscus visu interfectum holum: sic auaricia et. Unde dicitur occipiscet oculo. i. Jo. iij. Et hoc interfectum aia non solum auri sed etiam uita pauperum quibus propter auariciam non uidetur de necessitate propter quod pauperes aut monachi corporaliter fame uel frigore aut spiritualiter sicut femine propter pauperie fornicantes uel alijs patibus furia facientes. Jo Am. lxxvj. di. pascite fame morietur si non paupers occiderit. Sed in istis draconibus quod multos interficit principes reges milites mercatores iudices et. Bellaui uiriliter beatus georgius uictoriam habuit. Cui est multa potestas congregare in captiua

uita. castrosi et villarum: tamen non curabat. Item rex ille cuius sitam liberauit ex quo noluit filiam suam in uxorem. uoluit sibi dare multum thesaurum. sed noluit recipere pro se: sed pro deo i. ecclesijs construendis et hospitalibus pro personis pauperibus. Ideo cantat deo. Beatus uir qui inuentus est sine macula et qui post aurum non abiit: nec sperauit in pecunie thesauris. Eccl. xxi. Et hodie in tantis creuit auaricia preterit in malis et stipendiarijs. Nota consilium imo preceptum. Iohannis bapt. quando predicabat dicens militibus. Meminisse concubina neq; calumnia faciat: et esto te contenti stipendijs uestris. Luc. iij. Dic ut expedit.

Quarto bellaui contra aspidem sceleris et crudelitatis: quia peius et crudelius erat uenenum tyrannorum paganorum: qd uenenum aspidis et. Dic eius martyrium et. Deo gratias. Amen.

In festo sancti Marci. Sermo vnus.

Quus fac euangeliste. i. Tim. iij. Nec uerba dicere possumus bñd Marco. O beate Marce et gloriose. Opus fac et. Jo de eo erit sermo.

Pro sermone fundamēto qd est de sancto Marco qui fuit euangelij nunciator: si ne predicator oritur theologiae questio. de spiritualium uenditione.

Queritur Utrum p euangelioz enunciatione siue predicatione faciendū atq; quorūcūq; spiritualium aliquid accipiendo uel dando committatur symonia. Arguitur qd non ait paulus ad cor. ix. Si nos uobis spiritualia feminamus non magnus est si carnalia uestra metamus. Item habet extra. de symo. cū sit romana. Cū p ecclesiarum consecratione. potest episcopus pecunia non egeret qd consecratio est res spiritualis. Igitur in opus positi. i. q. i. quicquid in multis est qd consecratione tribuitur nūq; quibus uel quibuslibet pmissis uenudari penitus debet dicit de dño. qd gratis accepistis gratis dare. Item extra de magistris. ne aliquid. i. c. pro licentia docendi nullus precij exigit. uel sub preterito alicuius consuetudinis ab eis quos docet aliquid qrat. qui autem contra hoc uenire psumpti: ab ecclesiastico fiat

beneficio alienis in. c. in mediate sequē
si dicitur prohibeas ne pro licētia docē
di erigatur aliquid acetiam promittat
igitur cum hec licentia non sit aliquid
spirituale nisi p comparationem ad spi
ritus sanctum videtur q p euangeliorum
enuntiatione siue predicatione faciendā
siue quocūq; spirituali aliqd accipie
do vel vedēdo commutat symoniam sic
questio manet pro vtraq; parte dubia.

Ad questionē respondendū est in Ri
char. de media villa super. n. j. senten. di.
xxv. ar. li. q. ii. q. aliqd spūale dupliciter
potest dici.

Uno mō p cōparationē ad spūm scētū.
Alio mō p cōparationē ad spūm hūanū
Primo mō aliqua dicunt spūalia p esse
tā vt grā et virtutes et hec nec de iure nec
defacto vedē pnt quedā p causam instru
mentālē vt scientia et hec de facto vendi
possunt nō tñ de iure quedā quasi per ef
fectum. vt ea que alicui ex aliquo spūali
bono vel officio cōueniunt et hoc etiā de
iure vendi nō possunt. Quis aliqd aliqd
possit accipi p labore i subitātione vi
te et non aliter. per cōparationē ad spūm
hūanū quedā sunt spūalia per cām
vt doctrina que nec per essentia vt sciētia
philosophice quedā per inuestigationē
et doctrinā hūanā acquirunt et sic do
ctrina predicatorū sciētiā pōt vedē de fa
cto et de iure cū doctor nō hz aliquid sti
pendiū ab ecclesia quo docere teneat. Si
autē habz salariū ab ecclesia incurrit vitiiū
symonie si p doctrina sua pēsi erigat a
clericis eiusdē ecclesie et a pauperib; vi
decuntur sicut vt prius patuit dicūt tñ ali
qui q nō probet exigere a diuitib; vt vi
decuntur dicere glo. ibidē nō tñ est intelligē
dū de diuitib; eiusdē ecclesie sed alteri
et hoc ē ex licia causa. Et qd argumētū
dicitur vt intelligitur p labore et dicitur
q fin. a predicationis non debet esse pe
cunia seu salus animarū quod fecit san
ctus Marcus iuxta verba p̄sumpta
Opus fac. et sic de alijs.

pro declaratione verborum nota q euā
gelista dicitur annūciator euangelij.
Unde omnis predicator potest dici euā
gelista. Est autem notā dū q multa sunt
necessaria ad hoc vt aliquis possit esse
euangelista. i. euangelicus predicator
quorū si qd deficiat dicitur dici potest pre
dicator dici nō potest.

Primum est etatis cōgruitas.
Secūm est sciētie claritas.
Tertium est vite sanctitas.
Quartū est mitentis auctoritas.
Quintum est ordinis dignitas.
Sextum est constantie firmitas.
Septimū est patientie virtuositas.
Potest ad di. alijs. Eloquētie sublimi
tas: iuxta ill. Esā. xiv. Posuit os viciū
quasi gladium acutū. Item Esā. ii. Con
stabunt gladios suos in vomeres et per
gladios intelliguntur verba elimata et
subtilia. per vomerē vero grossa et edifi
cantia verba. ergo subtilia vertenda sūt
in mortālē edificationē. Sanguis cū plu
res occidit vomerē: sicut Bion gladio Ju
di. iij. et iij. i. Cor. ii. Sermo mē et predi
catio mea non in persuā. hu. sa. vbiis et.
Itē adde aliud prudētē preciositas: vt
sciat aptare sermonē fin audientiū qua
litate. Nam vt dicit Origenes et habet
in decretis. li. j. dist. In mandatis habet
mus vt venientes ad ciuitatē discamus
prius: quis in ea dignus sicut apud eā
cibum sumamus: quantū magis nosce
oportet quis qualis sitis cui immortali
tatis verba credēda sunt. Soliti enim
debem; esse ne margaritas nras mitta
mus an porcos. Item illi. Itē ad idē fa
ct q dicit Petrus ap̄s et habet in decre
tis. viij. q. i. Oportet eū q docet et instruit
alias rudes. esse talē. vt pro ingenio discē
tū semetipsum possit aptare. et verbi or
dinē pro audientis capacitate dirigere.
Debet q appropinque esse eruditus et doctir
reprehensibilis: matur; pauidus: sicut ip
si p̄batis fore. Clementē hunc post me.
Item ibi. Pauidus glo. i. timēs peccare
Omnia predicta habuit beatus Mar. 30
dicitur sibi in themate. Opus fac euā
geliste. Et ipse potest respondere. Opus
feci euangeliste. Et primo ergo dico et.
Unde Deut. xv. Non arabis in primo
genito bonis. primogenit; bonis est bo
na opatio infirme etatis et. Unde supra
eodē libro in versu. Quartū est perfe
ctio etatis et. In sermōe qui incipit Mar
cauerit. Itē ergo habuit btus Mar;
q fuit etatis perfecte et. Et serbo et. sciē
tie claritas: ne alis efficiat masister
erroris ante q discipulus veritatis. 30 di
citur. Eccl. v. Si est intellectus tibi re
spōde primo. Sin autē sit man; tua sup
os tuum ne caparis in verbo in discipuli

nato et cōfundaris. In huius signū ha
bemus q saluator noster pri; in medio
doctorū sedit audies illos interrogās
et postea p̄dicare cepit: q prius vnusq;
debet ad discere et postea d; officij pre
dicandi exercere. Hinc etiā dñs ait Apo.
vlti. Qui audit. s. dicēdo: dicat veni. s. do
cēdo. Hinc etiā prius ap̄os docuit: de
inde ad predicandū. misit dicēs. Et note
prudentes sicut serpentes: et simplices si
cut colūbe. Mat. x. Vide textū Hierony.
xvi. q. i. Si cupis. Sic etiā post resurre
ctionē prius illis scilicet aperuit. et scri
pturas explanauit postea dixit eis. Eū
res in mundū vniuersum: p̄dicare euā
gelis omni creature. Mar. vlti. Unde et
cum de quinq; panibus quinq; milia ho
minū reuerēte vellet. prius accipiens pa
nes fregit et postea discipulis suis dedit.
et per eos demū turbis apposuit: quia sa
cramenta legis et prophetarū prius dis
cretendo exposuit. et postea corū sciētiā
discipulis dedit. et tandē per eos demū
turbis apposuit. et illā fidelibus dispen
sauit. Jo. vi. Hinc etiam petrus cum re
ctorib; ecclesie scriberet ait. parati sem
per ad satisfactiōē omni poscenti vos
rationem de ea que in iobis est fide et
spe. i. per. iij. Hinc etiam paulus scribēs
ad timotheum ait. Attende lectioni ex
hortandi et doctrine. i. Tim. iij. Habuit
etiā i veteri testamento vices quibus
archa portabatur iugiter anuli erant in
serti vt cum archa esset portanda nulla
fieret mora diuinitus mittendis vebus
quia predicatorēs per quos ecclesia cir
cūfertur sacris litteris semper debent in
sistere: ne tunc querant discere cum ex of
ficio alios debeant docere. Salomō quo
q; non diuitias: non lōga tēpora huius
vite: sed sapientiā a deo petijt et impetra
uit. i. et malachias ait. Labia sacerdo
tis custodiunt scientiam: et legem requi
rēt ex ore eius quia angelus domini ex
ercituum est. Mal. ii. Hic etiam dicitur
Osec. iij. Quia tu sciētiā repulisti re
pellam te et ego: ne sacerdotio fugar mi
hi. Hinc salomon ait. prius tempus ta
cendi et postea loquendi: q veritas pri;
tacendo dicitur et postea loquendo pre
dicatur. Hinc etiam in canticis canticorū.
Oculi per quos prelati ecclesie vel
predicatorēs intelliguntur assimilatur
solumbis. que resident iuxta fluēta ple

nissima: sic predicatorēs semper sedere
debent iuxta fluēta euangeliorum et sa
cre scripture. Patet ergo q p̄dicatores
debent esse clari in scientia. Qualem au
tem sciētiā habere debet predicatorēs
euangelici declarat domin; quando mit
tens octo apostolos ad predicandū vi
xit. predicare euangelium omni creatu
re. Debent ergo doctissime in euangelij
et scripturis sanctis: quia debent euange
lium predicare: non philosophiam: non
virgilium: non ceteros poetas.

Nam miranda canunt sed non credē
da poete. Non ergo debent secularium
scientiarum studio vacare ad volupta
tem presertim poetarū fabularum. Un
de Isidorus in libro sententiarum. Ha
betur in decretis. xxxvij. di. Ideo prohi
betur christianus legere fragmenta poeta
rum: quia per oblectamenta fabularum
nimium mentem exatant ad incētiā
libidinum. Non enim solum thura offe
rendo demonibus imolatur: sed etiam
eorum dicta libentius capiendo. Hec il
le. Contra quos. Hierony. ad Damas
sum. de filio prodigo. Et in decretis.
xxxvij. dist. sic ait. Sacerdotes dei omi
sis euangelis et prophetis videmus co
medias legere. amatoribus bucolicorū
versum verba cantare. tenere virgilium
et q in pueris est causa necessitatis. cri
men in se facere voluptatis. Hec ille.
Est tamen verum q pro confirmatione
veritatis et doctrine euāgeliste. non est
absurdum aliquando ceteras sciē
tias adducere: quia omnes sciētie sunt
quasi quedam pedissequē sciētie theolo
gice. vnde ei quando necesse est seruire
tenentur. In cuius figuram. Hester re
gina suarum famularum obsequio cō
mutata ad regem. Aluerum accedebat
Hester. xv. Unde clemēs sic inquit et ha
betur in decretis. xxxvij. dist. R. autem
in si. Cuius enim inquit ex diuinis scriptu
ris integram quisq; et firmam regulam.
veritatis suscepit absurdum non erit
si aliquid etiam ex eruditione cōmuni
ac liberalib; studijs: q forte etiā in pueri
tia attigit. ad assertiōē veri dogmatis
cōferat: ita tñ vt vbi vera didicit falsa et
simulata declinet. Hec ille. Vide multa
i eadē di. vbi bene de hoc. Itē ergo sciē
tiā habuit egregie. Marcus qd p̄z in co
q euangelium scripsit in Italia. Dic vt

di. xxiij. in fine fm Glo. sed contra id q
dicit de muliere videtur tex. in c. Mulier
xliij. di. x. hoc infertur q non potest p
dicare aliquis ante. xvj. annus: quia an
te tale tempus non potest quis ordina
ri sacerdos: vt dicit tex. in de. Generale
de eta. 2. quali. Nec potest circa etatem
ordinandi epus dispensare: vt dicit ibi
Glo. Jo. an. hoc etiam habuit beatus
Marcus. fuit enim sacerdos 2. veteris
testamenti fm legem mosaycam: 2. non
fm legem euangelicam. Quauis enim
sibi pollicem ex humilitate precident ne
ad ordinem sacerdotij posset humanum
iudicio promoueri. Nihilominus dispo
sitis dei et auctoritas beati Petri preua
luit: qui ipsum Alexandrie. Episcopum
designauit. 2. consequenter fuit sacerdos.
Alioquin episcopum esse non potuisset:
vt legitur 2. notatur in c. Ex litteris: ex
de excessibus prelatorum in Glo. Est ita
men notandum qv dicit sanctus Tho.
xliij. q. xviij. ar. ij. ad tertium. Credibile
est eis hoc fecisse exultantem spiritus san
cti sine quo non licet alicui sibi manus
imponere fm Tho. 2. concordat lex ciuilis
idem disponens. Nam vt dicit tex. in l.
Liber homo. ff. ad l. acquil. Nemo est
dominus membrorum suorum. Item lex ca
nonica dicens q si quis clericus seipsum
ex iracundia verberat. incidit in canonice
sententie excommunicationis. de qua in c.
Si quis suadente dyabolo. xviij. q. iij. q
hoc notat extra. de senten. excom. Con
tingit in primo.

¶ Sextum 2. si constantie firmitas: videly
vt non inuest recta loqui presertim ea
que sunt necessaria ad salutem alicuius
perfone preterito. Vbi Greg. in pastoral
2. habet in decretis. xliij. di. Sit recta sit
recte discretum in silectioynis in verbo.
Ne aut sacenda proferat aut proferen
da reticeat. Na sicut incauta locutio
in errorem detrahil: ita in discretum si
lentium eo: qui crudel poterat in er
rore berelinquit. Scpe namq rectores
improvidi humanam amittere gratiam
formidantes. loqui libere recta perime
scunt. 2. iuxta veritatis vocem nequaquam
iam gregis custodie pastorum studio:
sed mercenariorum vice deseruiunt: qz
veniente lupo fugiunt dum se sub silen
tio abscondunt. Vnde namq eo per pro
phetaz dominus increpat dicens in Isaia

In festo sancte Cite virginis.

Cane inuicem non valentes latrare. Nec ille. Uide ubi bene de hoc. Hanc constā-
tiam habuit beatus Marcus: quia postquam
fuit pentapolis post biennium cum firma
constantia reuersus est Alexandria
quidē ubi agnosceret infidias mor-
tus esse paratas etc. Dic hystoriam.
Septimum est patientie virtuositas.
Bene patientes erunt ut annunciet
Unde Apostoli per mundum predican-
tes in multa verbera. multa conuicia. mul-
tas contumelias patiebantur: iuxta il-
lud dñi. In mundo prefiguram habebitis
Iohā. rñq. Sed ipsi nihilominus ibant
gaudentes: quoniam digni sunt habiti
pro nomine Jesu contumeliā pati. Act
v. Hanc etiam patientiam perfecte ha-
buit beatus marcus etc. Dic eius mar-
tyrium ergo bene opus fecit euangeliste.
Amen.

In festo sancte Cite virginis.
Sermo vnus.

Mulier timens deum ipsa
laudabitur. prouer. vii. c.
Quamuis verba propōita
de qualibet muliere deum
timente dici possint: tamen
specialiter approprio illa sancte Cite vir-
gini gloriose de qua hodie sermo nobis
erit: quia hodie fit festum de ea. Salute-
tur virgo maria etc.

Pro sermone fundamento qui est de
timore ostendit theologalis questio.

Queritur. Utrum timor seru-
ilis sit donum dei.

Arguitur quod non spiritus sanctus com-
patitur se cum bonis suis: sed cum timo-
re non se compatitur: quia habens timo-
rem seruilem aliquando est in peccato
mortalis cum quo non compatitur spiri-
tus sanctus. Igitur. In oppositum ma-
gis sententiarum. v. dist. xxiiij. Duo
sunt timores dñi: seruilis: qui principii
sapientie est. et amicus qui perfectio
ne sapientie comitatur. ergo timor seru-
ilis est donum dei. et sic questio manet p-
vtraque parte dubia. Ad questionem re-
spondendum est: si bona uenturam in
scripto suo super magistrum sententia-
rum. iij. dist. xxiiij. quod timor seruilis est
donum dei et hoc propter duo. Primo quod
timor seruilis est quedam cordis illumi-
natio. Secundo quia, est fluxus concu-

piscibilis restrictio. Primo enim timor
seruilis est donum dei: quia sine donum
dei est credere penas futuras pro eo quod
est ibi quedam cordis illuminatio. Ihes.
Induxisti dñe cor nostrum ne non time-
remus te. Igitur. Secundo timor seru-
ilis est donum dei: quia est concupiscibilis
restrictio. ps. Confige timore tuo car-
nes meas: quod quidem fit non timore
casto solū: sed etiam seruili quo timentur
eterna supplicia et diuina iudicia: et pro-
pter illorum timorem cessat homo a pecca-
torum perpetracione: licet non cesset a volū-
tate. Sic dicit glo. Et hoc totū est a diu-
no numine: et ad argumentum dicitur quod
est quoddam donum a spiritu sancto et di-
uini spiritus sancto et quoddam quod est a spiritu san-
cto et quicquid stat quod spiritu sancto: quicquid
est etiam aliud donū a spiritu sancto: sed
non est spiritus sancto. Primū est donū cha-
ritatis quod est a spiritu sancto et semper cum spi-
ritu sancto: quod per ipsum alia est habitacu-
lum spiritus sancti. Secundū est donū prophete-
tie quod est a spiritu sancto non tamē semper cum
spiritu sancto: sed quod quicquid est in malis. Ter-
tiū est donum timoris seruilis quod est a
spiritu sancto sed non est spiritus sancto: quod parat
ad spiritum sanctum et de hoc dono non est ver-
cum spiritus sanctus se copatur cum donis
suis et illū timorem non solum habuit san-
cta cita sed etiam filialis. Iuxta verba passi-
pta mulier timens deum etc.

Pro declaratione verborum thematis
et introductione materie predicande. No-
tandum quod secundum quod sacri doctores theolo-
gi dogmatizant. septem sunt timores dis-
ferentie quod in sacra pagina inueniuntur.

Primus est timor naturalis.

Secundus est timor humanalis.

Tertius est timor mundialis.

Quartus est timor seruilis.

Quintus est timor initialis.

Sextus est timor filialis.

Septimus est timor reuerentialis.
Et de sexto vel septimo potest et debet
intelligi thema: dum dicit. Mulier. i. san-
cta Timens deum. Primus timor non est
bonus neque malus bonitate vel malitia
moris.

Secundus et Tertius sunt mali. Quar-
tus et Quintus sunt boni: sed non sufficiē-
tes ad salutem. Sextus et Septimus sunt
boni et ad salutem sufficientes.

Primus ergo timor est naturalis: quā-

In festo sancte Cite virginis.

Itē.

Ad homo timet aliquid nociuū vere vel
putatiue ipsi nature: et dicitur timor na-
turalis. Naturaliter enim timet quili-
bet malū penę in infirmitates. perditio-
nes bonorum officiorum: et mortē. Obiectum
ergo huius timoris est malū pene. Un-
de. i. Jo. iij. Timor penam habet. s. pro
obieto. Talis etiam timor fuit etiam in xpo
qui timuit mortē. Mar. xij. Cepit iesus
qui timuit mortē. Talis etiam timor cōis-
pauere et tedere. Talis etiam timor est indis-
ferens: quia nec meritorius: nec demeri-
torius finem nisi imparetur a voluntate
quādo ratio suadet. Sic fuit in xpo quā
timuit in morte supra dicitur: quod in na-
turalibus neque mereretur neque demeretur
Non est virtuosus quod non ex electione p-
cedit neque rursus est virtuosus quia natu-
re artifex nihil virtuosum instituit.

Secundus est timor humanus. Accipitur
hic humanus in malū partem: sicut et ibi
Cum enim sit inter nos zelus et conten-
tio. nonne caruales estis et secundum homines am-
bulatis. i. Cor. iiij. Quo timetur contrariū
carne: puta mors vel alia lesio corporis
intantū quod delinquitur et peccatur potius
quod hec lesio incurrat. Hoc timore timuit
pennis mortem propter quā vitandū vo-
luit potius xpm negare: et elegit hoc ti-
more ductus potius fidē quam vitā perde-
re corporalem. et idco peccauit mortali-
ter. Sic offendunt hodie multi hoc timo-
re arctati. Sicut si aliquis captus a sa-
racenis timens ne occidatur ab eis ne-
garet fidē xpi. Sic si propter infirmitatē
tuam vel filij tui propter quā times mortē
incurrere recurras ad dyabolū. faciēdo
fieri in cantationes et artes magicas. Et
sicut fugias mortē corporis incurras aie
mortem. Quot hodie obsecantur hoc
timore. Et vide quāta cecitas. Nā mors
corporis euitari non potest: sed differri.
Quod enim differtur non aufertur: et tū
libet fugat eā maxime quā est pēlis in ci-
uitate etc. Dic practice. Sed mortē aie
euitari potest. pauci fugiūt. Si leo intra-
ret ciuitatem vel lupus quilibet fugeret
quilibet clamaret: sed multi sunt in ciuita-
te leones et vni spirituales: qui deuorāt ani-
mas: et nullus fugit: nullus clamat. Dic
contra meretrices que sūt in hospicijs
in apothecis ad vendēdū: ut vendāt res
hominibus et animas dyabolū. Infirmitas
quod statim igitur medicū corporis: sed infirma

tur in aia nūq̄ curat. Ito asit timore di-
citur quod non obseruat ieiunia ordis et alia
cerimonialia propter corporis debilitatē
vitandam. cū tamē paucis nūmūq̄ na-
tura cōtēta sit. Satis est populis suum
usq̄ ceteris. Cōtra hos puenit illis. Job.
vi. Qui timet pruinā irruet super eos nix.
Ito. ij. timore ducti multi retrahuntur
ab ingressu religiōis: vel ingressu ab ob-
seruantiā religionis timētes ne deficiāt
preferim quia vident aliquos ingredi
religionē. et postea exire. Sed non debet
quis timere ingredi apostolicū statū ti-
more iude. Uide. O magna cecitas. Nā
quod mercator cessabit a mercatijs: quod vi-
det aliquos perdere vel submergi vel de-
robati etc. Nunquid cessabit armiger quia
videt multos armigeros occidi in filio.
Cur timor hic non terret latrones. Cur
non nauigantes. Cur non pro mūdo la-
borantes. Solus religiosus aut religio-
nem ingredi cogitantes terret. Magna
cecitas est hominibus. Ideo dicit. Job.
vi. Qui timet pruinā etc. ut supra. Prui-
na significat penitentia que fit in hac vi-
ta. Nix vero significat penam infernalē
ps. Pluet super peccatores ignis: sulphur:
nix etc. et spiritus procellarū pars calicis
coruz etc. et sic in similibus: quia talis ti-
mor nō excusat te quia potius debet ho-
mo omnia mala pati quam peccato consen-
tire. Extra quod metus causa. c. Sacris
Et in decretis. l. di. c. Presbyteros. Ta-
lis ergo timor malus est. Nullus enim
timor potest esse cadens inconstantem
virū. quo ad peccatum perpetrandum.
Ito christus reprobatur hunc timorem di-
Molite timere eos qui occidunt corpus:
animā autem non possunt occidere. Sed
potius eum timete qui potest et animam
et corpus perdere in gehennam. Mat. x.
et Luc. xij. ubi sic dicitur. Dico autē vobis
amicis meis ne timeamini ab his qui
occidunt corpus et post hec non habent
amplius quid faciant. Ostendam autē
vobis quem timeatis. Timeate eum qui
post se occiderit. habet potestatem mitte-
re in gehennam. Ita dico vobis hunc ti-
mete. Nota. Molite timere. s. talis vt es
isto timore faciat contra deum: quod sic
est timor humanus. alias esset timor na-
turalis. de quo supra etc.

Tertius timor est timor mūdā quo
timetur amissio rerū mundi que nimis

In festo sancte Luce virginis

amantur, ppter quas potius peccat q̄
amittantur. Iste autē timor procedit ex
nimio appetitu rerum tēporaliū. Unde
Greg. xxi. morali. Quisquis nimis ex
riora que a nolē subtrahitur appetit
sua se sponte extraneo timori sublemit
Infra autē virum est cōcupiscēre ter
rene cōtēptus. Et sic quilibet timor ex
amore procedit: iuxta illud. Et tēp
timoris calcar amor. Hoc timore ducuntur q̄
ppter furtū excommunicantur et potius vo
lunt excommunicationem pati q̄ reuelare
timentes ne perdant famā vel res: et po
tius volunt p̄dere animā q̄ rem vel fa
mam: sed promitto tibi q̄ in fine perdes
vitruis et. Sicut si quis vnā rem et ne
scit quis furatus sit eam, timens ne illā
perdat recurrit ad diuinatorem vt indi
cet ei furem: et sic ne perdat rē vult p̄dere
aiam et offendere deū. Sic si aliquis de
bitor conueniatur in iudicio a creditore
ei delato sibi iuramento iuret se nil debe
re vel nō tantū et. peccat mortaliter. Ta
lis timor est malus. O quot prostermit et
detruit in infernu iste timor. Et vnde
procedunt furta: vsure: rapine: symonie
et alie vsurpationes: percuria: nisi a timo
re ne deficiat sibi tēporalia. De hoc ergo
timore dicit in ps. Ibi trepidauerūt ti
morē: ibi nō erat timor. i. ratio timoris.
Iste timor induit iudicē ad ferēdā iniū
stam sententiā ne s. displiceat vni parti.
Iste timor inducit aduocatos ad patro
cinandū p̄ causa iniusta. Item inducit
barbitoniferos ad radendum in diebus
festiuitatis sutores et corbiserios et aroma
tarios ad vendēdū medelas corruptas
ne: scilicet perdat. Item mercatores ad
vsuras ne perdant et. Item curiales ne
perdant fauorem et. Ideo dicit spiritus
sanctus homini. Eccl. vii. Noli querere
fieri iudex: nisi valeas virtute irumpere
iudicē: ne forte extimescas faciē po
tentis: et ponas scandalum in agilitate
tua et.

Quartus timor est seruilis quo tātū
pena timeat. De quo dicit Aug. Regnat
in co peccandi volūtas. et sequere opus
si sperare impunitas. Et hic timor est
quidem a spiritu sancto: s. non cum spi
ritu sancto. i. cū grātia spūs sancti gra
tiam faciente. Iste timor bonus est et vti
lis p̄ quem fit paulatim cōsuetudo iusti
cie. Non autem sufficit ad salutē timor

iste: licet sit salutis principium et origo.
Unde si tantum timore inferni quis he
ret et de peccatis doleat: sic ex hoc mun
do migraret: p̄fecto damnatus esset.
Unde dicit textus Aug. in. c. Qui ex ti
more. Extra de regulis iuris. Qui ex ti
more facit p̄ceptum aliter q̄ debeat fa
cere: et ideo iam non facit. Glo. qui ex ti
more seruili. Nota exemplū de illo sco
lari qui dum esset prope mortem fiebat
vberime et tandem post mortem appa
rens socio cum interrogaretur an esset
damnatus respondit sic. Cumq̄ rursus
interrogaretur: quare cum sic amare se
uisset. Respondit. Quia timore potius pe
ne q̄ amore dei fuisse. De hoc ergo ti
more dicitur. j. Jo. iij. Timor non est in
charitate: s. perfecta charitas foras mit
tit timorē. Iste ergo timor nō sufficit ad
salutē. cū sit sine charitate: intro ducit
tamen charitatem sicut feta filius: videt
Aug. de penit. di. ij. Sicut feta.

Quintus timor est initialis quo pec
catum timeatur: dimittitur: parum amo
re iusticie partem timore pene. De quo.
Eccl. j. Et ps. x. Initū sapientie timor
domini.

Sextus timor est filialis quo peccatū
timeatur: non ratione pene: s. ne homo a
sponso separetur: vel ne ipm offendam.
De hoc timore dicitur in ps. Beatus vir
qui timet dominū. Et superuenit hic ti
mor filialis cū charitate et excluditur ti
mor seruilis: iuxta illud. j. Jo. iij. Timor
non est in charitate s. perfecta charitas
foras mittit timorē: qm timor penam
habet. et loquit de timore seruili q̄ excludi
tur adueniente charitate. cū timore fi
liali per quē culpa remittitur: iuxta illud
Eccl. j. Timor domini expellit peccatū
Nam qui sine timore est: non poterit iu
stificari. Et dicitur filialis: q̄ sicut bom
filiū timeat offendere patrē ne sibi displiceat
non quidē ratione pene: sic et.

Unde versus.
Oderunt peccare boni: virtutis amore.
Oderunt peccare mali: formidine pene.
Quinimo magis debem timere deū q̄
patrē carnalē incompābiliter: nō solum
q̄ maiore penā pō nobis de inferre
q̄ patrē q̄ p̄tinet ad timorē seruiliū: quia
maius bonū pōt nobis p̄ferre. Itē q̄ ma
gis sibi tenemur q̄ patri: q̄ pl⁹ facit no
bis de⁹ q̄ p̄. Quid facit pater aut mater

In festo sancte Luce virginis et mar.

So. lxxv.

in generatione filij: nisi actū turpē et. et
recedunt: s. deus format corpus. limat
membra: cōponit organa. creat aiām et in
fundit et. Ideo Job. x. Dan⁹ tue dñe fe
cerunt me et plasmaverūt me totū in cir
cuitu. Et. j. Nōne sicut lac multifi me: et
sicut caseus me coagulasti? Pelle et car.
vestisti me et. Item deus conseruat nos
in vtero ne suffocemur. facit nos nasci
de vtero: tribuit lac matrici et. Ipe ergo
est magis pater noster q̄ parētes carna
les. Un⁹ Mat. xxiij. patres nolite vocare
vobis sup̄ terram: vnus est em̄ pater ve
ster q̄ in celis est. i. quātū ad formationē
corpis et creationē aie. Hoc ergo timore
filiali debemus ipm timere: quia sic bea
ti erimus: iuxta illud ps. Beati oēs qui
timebunt dñm. Glo. timore filiali. Item ali
bi. Dedisti hereditatē timētib⁹ nomē tu
um dñe et. Sed hodie pauci hunc timo
rē habēt: q̄ plus timeat hodie homo q̄
deus. plus timeatur per diuinius duca
n q̄ perditio paradisi. Plus obedir̄ pre
com regis vel dñi q̄ xpi. Ideo cōquerit̄
deus p̄tra nos dicēs. filius honorat pa
trem et seruus dñm suum. Si ergo pater
ego sum: vbi honor me? Et si dñs ego
sum: vbi est timor meus dicit dñs exerci
tū. Malach. j. c. Nota hic quātū timeat
homo seu suū rex suū imperator mare
turbatū quādo nauigat et. et tñ vna crea
tura dei est: quātū ergo debet homo ti
mere deū qui est creator dñs et p̄ceptor:
oīs creature: Ideo Thiere. x. Quis nō ti
mebit te o rex gentiū. Quātū autē iste
timor excellentem faciat hoīem: probat
scriptura dicēs. Quam magnus qui in
uenit sapientiā et scientiā. sed nō est sup
timentē deū. Timor dei sup oīs suppo
nit. Beatus homo cui donatū est habere
timorē dei et. Eccl. xxi. et.

Septimus timor est reuerētiālis: quo
nō iam peccatū timeat sed pater in reue
rentia habetur. hic oīs facit ad honorez
patris. Et timor iste retrahit hominē ne
velit equari illi quē reueret: sicut si rex
venietis vellet sedere in scāno tuo. tu sta
slim surges. nō quidem timore pene
nec culpe s. timore reuerētē. Hic timor
fuit et in xpo erga patrē: iuxta illud
Replebit eum spiritus timoris dñi. Et. i.
et. Item etiā angeli timeant isto timore:
iuxta illud. Tremunt videntes angeli
versayice mortalium et. Omnes aliū ti

mores desiciunt. et iste solus remanet in
patria: iuxta illud. Timor domini san
ctus permanet in seculum seculi. Hoc er
go timore timeat nūc dñm beata Cita in
gloria existens. In vita vero presenti ex
istens timebat timore filiali: et ideo incre
batur tunc laudari: sicut in themate di
citur. q̄ qui in plenti vita beata Cita de
um timore filiali timeat. ostēditur qua
druplici signo.

Primū signū est castitas virginialis.

Secundū est charitas diuinālis.

Tertiū est benivolētia p̄malis.

Quartū est p̄seuerētia finalis.

Primus ergo signum est et. Nota tri
plicem castitatem scz matrimonialis: et
hec est bona. Unde vt dicitur. xxx. dist.
Nicens synodus. pannutiū honora
biles confessus est nuptias et castitatem
dicēs esse cum propna coniuge cōcubi
tum. Secūda castitas est vidualis et hoc
est melior. j. Timo. v. Viduas honora: q̄
vere vidue sunt. Et. j. Mas que in delictis
est: viuēs mortua est. Tercia est virginalis
et hec est optima. Unde Beda. Bona
est castitas coniugalis. melior cōiūgētia
vidualis. Optima perfectio virginālis.
Hec ergo p̄ciosissima est quāto rarissi
ma. Unde Apoc. iij. Habes pauca nota
in Sardis: qui non coinquinauerūt ve
stimenta sua: et ambulabūt mecum in albis
quia digni sunt. Nota Sardis fin inter
pretationē hebraicā interpretatur pun
cipatus pulchritudo: et significat virgini
tatem que in gradibus castitatis ob
tinet principatū: vt dixi. Hōrū ergo. i. vir
ginū sunt pauca nota q̄ pauci sunt veri
vigines que nō coinquāt vestimenta sua
id est corpa sua luto luxurie. Et paucissi
mi sunt qui vel mēte non sint coinquāt
Ideo subditur. Et ambulabūt mecum in
albis. i. inuestibus in nomine. Ma.
virginitatē et excellenter habuit be
ta. Unde non casualiter sed di
sagio et nutu vocata fuit Cita qui
significat q̄ virgo: quia virginitatem pu
ra mēte seruatura erat. Nota hic de
humili origine et. q̄ vt dicit. j. Cor. j. U
dele vocationē vestrā fratres: q̄ nō mul
ti sapientes fin carnē: nō multi potētes
nō multi nobiles: sed q̄ stulti sunt mū
di elegit deus vt p̄fundat sapiētes et in
firma mūdi elegit de⁹ vt p̄fundat fortia
et. j. Cor. j. Quia autē difficile est sine

In festo sancte Lite virginis et martyris.

maxima diligentia virginali mundi-
ciam conservare: ideo cauebat diligen-
ter ne per inanis sensuum suorum aliq-
uod noxum in domum conscientie introiret.
Unde servabat oculos ab illicitis aspe-
ctibus. sciens illud quod hieronimus in
persona peccatoris loquens ait. Oculi
mei depredati sunt animam meam. Tref-
ti. Unde et Aug. in regula et habetur in
decretis. xxxij. q. v. Nec solo tacito affe-
ctu: sed aspectu quoque et affectu appetit
et appetit concupiscentia feminarum. Nec
dicatis vos habere animos pudicos si
habeatis oculos impudicos: quia impu-
dicius oculis impudici cordis est nunci-
us. Servabat aures ad variorum verbo-
rum et detractionum auditum: delectabatur
vero verba dei audire: vixitote philoca-
pta de deo: iuxta illud. Qui ex deo vive-
ba dei audit. Jo. viij. Servabat os ab in-
honestis verbis et sermonibus ociosis:
sciens illud. Corrumpt bonos mores
colloquia mala. j. Corin. xv. Servabat
gustum a cibo et potu inordinato: sciens
quod gulla mater sit luxurie. et contra. Si
ne cerere et bacho friget venus: et impossi-
bile esse sine abstinentia continentia con-
servare qd ex vicinitate meretricis cogno-
scitur vicinitas viciorum: vt ait Hiero. De
nis totum corpus magna penitentia as-
fligebat vt humiliter aie deseruiret: vnde
de coctum quid raro comedit. Aquam
solum. sepe bibebat. Facies eius palles-
bat abstinentia: sed mens diuinis desi-
derijs estuabat. Sepius dormiebat in ter-
ra: semper nudis pedibus ambulabat.
Funem circa lumbos super nudam car-
nem portabat quia tam valide stringe-
batur qd sicut post mortem eius coeptum
est caro excreuerat super funem et in locis
pluribus apparebat caro lacerata. No-
ta etiam hic qd semel dum puella in do-
mo patris moraretur: tentata fuit a q-
dam patris confamilio. cuius vultu se
defendens laceravit et nimis a deo tenu-
it: qd de cetero amplius non ausus est fa-
cere. Moraliter sic debent facere mulie-
res: qd castitate seruanda debet se oi pe-
riculo circumferre: et si pprie non suppetunt
vires acclamare sicut Susanna fecit Da-
niel. xij. Vnde etiam si clericus aggredientez
haberetur mulier non esset excusata: qd
vim vi repellere licet. ff. de iuri. et iure. l.
Utrum: cu moderamine tñ inculpate tu-

tele. l. j. c. Unde vi: et hoc notat canonice
in. c. i. vero. j. c. Si vero clericus. de sen. ex.
Nota contra illam monalem que curiolata
fuisse a quodam viro: et abbatissa eam re-
darguens obiurgasset cur non clamasset
respondit. Ne frangeret silentiū. Itē no-
ta contra illam mulierem in cuius domū
intrauit quidā philocaptus de filia sua
causa fornicandi cum ea. Cui mater et fi-
lia consenserunt timore mortis: quam il-
le matri minabatur: sicut ipamet mater
mibi retulit. et. Et sic patet primum.
¶ Secundū signū timoris filialis eius est
charitas diuinalis. Nam feruentissime
deum ardebat adeo qd sepius in oratio-
ne posita a corporeis sensibus rapere.
Interdum post multas lachrymas sub-
leuatus in celis oculis. videbatur illi in-
teresse agminibus angelorum. Ut autē
vacaret contemplationi quietius inqui-
rebat solitarium locum infra domum: et
ibi frequenter pernoctabat. vbi ab hys
qui domi erant sepe tanta lux videbatur
in nocte: quasi sol fulgentissimus orire-
turer quo innuebatur qd ibi auro lumi-
nis diffusus vel angeli ipsam consolaba-
tur. Surgebat omni nocte ad matutinas
et quando poterat ibat ad ecclesiam sancti
frigidiani que sita erat prope domū su-
am: vbi cum magna deuotione matu-
narum officij audiebat: cum magnis
lachrymis et genitibus. Deniq ad cruci-
fixum tanto estuabat ardore vt tota ad eius
aspectū liqueretur. vñ ante crucē quādam
q pre venustate in diuersorio cymiterij:
pfecte ecclesie posita erat. sepius oras liquie-
bat in amore ipsius et dñicā passionē cor-
detenus recēdebat. nec poterat ab ipsius
p̄teplatione anelli. etiam cū obiurgatio-
bus custodis ecclesie. Sic etiam erat vehē-
mēter intēta circa celebrationē festiuita-
tis et ecclesiarū visitationē. Vñ cū semel in
festo Magdalenae accederet ad ecclesiam
suā q sita erat in solitudine qdā q cerba-
ria nūcupat q distat a ciuitate luchana:
p decē miliaria applicuit illuc i fine dei
postposito metu guerre q tñ erat inter
luchanos et pisanos: adeo vt pleriqe
poliaret in via. Cū ergo biā Cita appli-
casset illuc. inuenit fores ecclesie clausas
pp̄ guerrā. Cūq ibide se posuisset sub
diuo adorandū cū cereo i manib⁹ quē ad
honorē gloriose magdalenę portauerat
accendēdū. int̄m ibide ofoniyauiit p̄te

In festo sancte Lite virginis. Fo. lvi.

foribus donec p̄te lassitudine corporis
dormire cepisset. Interim cepit magna
tēpestas vētorum pluiarum exerce-
re denum facta aurota surrexit virgo a
somo et inuenit portas ecclesie apertas
nullo ibi eriscente et cereum in manu ei⁹
accensum. At illa ecclesiam ingrediens
orationi vocabat quam orantem sacer-
dos ecclesie cū plurib⁹ adueniens reppe-
ricit admirātes de tāto miraculo. Ali-
nd etiam miraculū. Notat qd cū quādā vi-
ce ipsa fuisset ad visitandū ecclesiam san-
cti Petri ad gradus: que est vltra ciuita-
tem pisanā quinqs mirabilib⁹ xpus ma-
retandē cōpleta visitatione reuertebat
Luchan. Cūq a plurib⁹ inuitaret hōpi-
tio vt p̄te p̄te tineret lassā et cōfecta iei-
nio nō acq̄cent: sed cōtinuabat iter suum
nō tēpidās noctē nec corporis lassitudi-
nē tandē p̄nemia lassitudine fatigata
et fame deuicta. p̄te fontē quēdā pausa-
uit circa prima galloz cantū: Cūq pene-
iam caro lassā deficeret cepit os modica
aqua perfundere. Et ecce apparuit ei be-
ata virgo in forma mulieris honeste sa-
lutans eam et dicens. Multis ne venire et
redire qua voce audita tanta fortitudo
corporis et cōsolatio mētis secuta est q
Rēdit. Libētē volo venire. Eūtes ergo
pariter denocē peruenērūt ad pōtē quē
dā cuius ianua more solito clausa vltro
aperta est eis. Et trāseuntib⁹ illis iterū
vltro clausa est. deinde veniētib⁹ eis ad
pōtē ciuitatis Luchane inuenerūt eā
clausam sed statim vltro aperta est eis
Et cū venissent ad domū cū clamasset ad
ianuā domus et fuisset aperta: virgo glo-
riosa Maria statim disparuit. O felix an-
gulus xpi q meruit h̄ginis gloriose hono-
ri comutatu et colloquio p̄olari. Alia vi-
cedum aduersperascēte die sabbati iret
ad ecclesiam sancti Angeli ad montē. q di-
stabat a ciuitate Luchana sex miliarib⁹
cū iret pedes et tarde gressu: p̄uenit
tamen illum equestre qui quasi curren-
do p̄ibat.
¶ Tertij signū et beniuolētia proxima-
lis. Nam erga proximos mirabilem beni-
uolēnam gerebat adeo q totis viribus
nittebat anteq p̄te mittere pauperaz
quin ei elemosinā p̄tuit poterat largi-
re: cuius beniuolētie merito diuina bo-
nitas dignata est miraculoz testimonia
perhibere. Unde semel cū paup peteret

elemosinam ab ea illa vero anxia non
haberet in promptu quidnam necessita-
tatem patienti tribueret p̄meditate pa-
rumper quidnam posset illi tribuere hāu-
sit aquam de puteo et sibi dedit. Sed o
mirabilis deus statim a qua in vinum cō-
uerfa est adeo q pauper bibens dixit
Nunc se tale et tam suauē vinum bibi-
se omnib⁹ diebus vite sue. Sic ē diligen-
tissime studebat caris pauperū curam et
infirmorum vt sibi cibaria vestesq sub-
traheret et pauperibus et egenis caprata
opportunitate largiebatur: quo et etiam
sepius personaliter visitabat. Semel
etiam tempore famis euacuauit archam
domini sui plenam fabis vt pauperibus
subueniret: qui ad ipsam tanq matrē re-
currebant. postmodum vero cum domi-
nus hoc nesciens fabas illas vēdidisset
inuenta est archa plena fabis sicut erat
p̄ti hoc deo operāte in sue testimonium
sanctitatis. Vnde totū exemplum. Mulier
ergo timens et c.

¶ Quartum signum est et perseverantia
finalis. Quid prodest enim nau totum
iter egisse. et p̄arios casus innumerosq
procellas cu curis: si ei est prope pōtē
rumpitur et c. Quid prodest eunti romaz
si vsq ad romam fospes veniens cum in
porta pedem habet occiditur. Quid pro-
dest agricolē si arbores fructifere dum se-
pus maturationis aduenit arefuerunt
et c. Unde Ber. dicit q inter ceteras virtu-
tes sola perseverantia coronatur. Mat.
x. c. xxiij. Qui autem perseverauerit vs-
q in finem hic saluus erit. Beata ergo
Cita semper perseverauit in sanctitate
vite vsq ad mortem. Nota hic de beato
sine eius. Cū enim vitam sanctissimam
duxisset vsq ad sexagesimū. arciter an-
num cepit infirmitate quadam in firma-
ri qua ingrauescēte membra tenuia ad
lectum deducta ceperūt a suo v̄go de-
ficere tandem oculis et mēte celsū in
celum manibus cancellatis sacramento
rum ecclesiasticorum robore p̄nunita
nulla doloris vel angustia velligia p̄fe-
rens migravit ad dñm circa annos dñi
M. cc. lxxviij. In cui⁹ sanctitatē testimo-
niū dignamus est dñs tria signa mōstrare
primo q in obitu eius stellas p̄fulgi-
da quā nec solis claritas occultabat ap-
paruit. Secōdo quia eadē hora pueri nū-
lo reuelante sed diuino num inspirante

clamare ceperunt dicentes. Eam? eam?
et curram? ad ecclesiam sancti Frigidiani
quia mortua est sancta Cita. Tunc cor-
sus populi maximus aduenit adeo q
ecclesia sancti Frigidiani et claustru per-
grande non caperet personas illuc con-
tinue aduidentes: ita ut etiam platee ad-
iacentes adimplerentur nec potuit cor-
pus per multos dies tradi ecclesiastice se-
pulture pre multitudine populi ipsum
certatim contingere cupientes. Tercio
quia multa miracula diuina bonitas o-
perata est meritis sancte sue. Nam ceci
illuminati sunt. Claudii gressum recepe-
runt curui eriguntur febricitantes fanan-
turi multa alia miracula facta sunt. Ul-
timo nota miraculum de suspensio eius
meritis liberato: quod contigit in ciui-
tate Capue et. Mulier ergo timens desu-
ipsa laudabit. Deo. Gratias. Amē.

In festo sancti Petri marty.
ordinis predicatorum. Sermo vnus.

Conabitur qui legi-
time certauerit. ij. Tim.
ij. pro declaratione sciē-
endi q ante pmi pa-
rentes nostri transgre-
si essent mandatum dei
nullū inimicū habebat
quia sicut voluntas eorum erat subdita
deo per virtutem originalis iusticie. sic
sensualitas rationi. et corpus ale: et ani-
malia homini. Hec est rectitudo in qua
creatus est hō. De qua Eccl. viij. De se-
cit hominem rectū. Post transgressionē
autē mandati incurrat repugnantiam sui
in seipsum et animicū rebellionem et.
Nam statim deserente eos gratia de cor-
poris suorum nuditate cōfusi sunt. et sen-
suerunt motū in obedientiam carnis sue iā q
re- a penam in obedientie sue. fm
T. i. q. xcv. art. i. Et etiam anima
le. in rebellia homini post pecca-
tur in penā peccati fm Tho. in. i. parte
q. xcv. ar. i. Ad idē vide Aug. xij. de ci-
dei. Ideo Job. vij. Quare posuisti me
contrariū tibi et factus sum mihi metip-
sui grauior? Et nota q hoc fuit iustissimū vt
per q peccauit per hec torqueret Sap.
ii. Sicut ergo ipse fuit rebellis deo. sic
iustitia exigēte creature facte sunt rebel-
les ipsi homini. propter hoc dicit Sap
en. xvj. Creatura em tua tibi factori de-

seruiens exardescit in tormētū aduersus
inimicos et tūc ergo incurrit multos
inimicos cōtra quos oportet dū sum in
via bellū cōtinuū exercere. Ideo dicebat
Job. Multitudo est vita hois super terrā:
licet dies mercenarij dies eius Job. vij.
Nota Mercenarij q si bene laborat pre-
miatur q coronat in gloria et. hoc in-
fero. i. in morte. Heb. ix. Statutū est ho-
minib? semel mori. Et post hoc iudiciū
Mat. xx. Cū autē sero factū esset et. Ideo
dicit thema. Coronabit et.

Pro fundamēto sermonis q est de pro-
missione glorie illis resistenti tēstatio-
bus. Ont questio thiologalis.

Queritur vtrū de? debuit pro
diabolo temptari. Arguit q nō. Actus
certior preferendus est actu minus certo.
Sed actus innocētie est certior q act?
tēptatiois. igit de? nō debuit permittere
homine a diabolo tēptari. In opposi-
tū deus magis debuit pmittere alicui a
liquid a quo accepit maiore gloriā: q ip-
se deus est summa boni: qd est supplus
diffusibili: q mittere in statu in quo non
accipit gloriā. sed homo resistentē tē-
tationi accipit maiorem gloriā q si nō
tēptaretur patet magister sententiarum
ij. dist. xxiij. c. non esset laudabile homi-
ni si ideo bene viuere posset quia nemo
male viuere suaderet q debuerit etiam
patet Aug. lib. viij. de ciuitate dei. c. ij. di-
cit deus sic administrat res vt eas ppi-
os motus agere sinat. Ideo tam homi-
nē q diaboli constituit in libertate arbi-
trij. Ideo qz diabolus vult hominē ten-
tare deus debuit pmittere hominem a
diabolo temptari. Et sic questio manet
pro vt ag parte dubia.

Ad questionem respondendum est fm
Bonauen. super. ij. sent. dist. xxiij. ar.
i. q de? debuit pmittere hominē a dia-
bolo temptari. Et ppter tria.

Primo ad probitatis probationem.
Secundo ad iniquitatis correctionē.
Tercio ad humilitatis cruditionē.

Primo enim temptatur homo ad pro-
bitatis probationem. Scholasticus de no-
uo intrans scholas temptatur de pa-
tientia. Miles de constantia. Sic deus in-
peritos probat et experitur per multas
tribulationes. Sic deus temptauit Job.
per satanam dissipans omnem substanti-

tiā eius. Etiam abraam in immolatione
filijs. et fidelis inuentus est. igitur. Secū-
do temptatur homo ad iniquitatis cor-
rectionem. Nam aurifaber mittit aurū
in testā vt per ignē clarificetur et purge-
at mixtura. Sic p tēptationes tribulatio-
nes purgat animas a peccatis vnde hec est
ratio quare sancti martyres aliqui ma-
ximam lesionem tormētorum senserunt
quia per hoc peccata venialia si que ha-
buerunt diluerunt et eorum meritū et cor-
ronam auerunt p. posuisti tribulatio-
nes in dorso nostro transuimus per ignē
et aquem et eduxisti nos in refrigerium
igitur. Tercio temptatur homo ad hu-
mitatis cruditionem quo modo quis
posset proximū suo tribulato compati q
nunq tribulationē gustasset nam chri-
stus ex his que passus est didicit humi-
litate et compassionem nisi enim tem-
ptaremur propter defectū nostre cog-
nitionis et experientie de nobis ipsis superbi-
remus. Ideo deus permisit hominem a
diabolo temptari. Et ad argumentum
dicitur q licet actus innocentie sit certi-
or tamen maior in gloria eterna. Iuxta
verba preasumpta esse de alijs.
Nota ergo q in hoc mūdo habem? qn-
q bella in quibus vincentibus datur co-
rona et.

Primum bellum habemus contra intel-
lectū nostrū: qd vincim? p simplicem
crecientiā.

Secundum bellum est contra volun-
tatem: et istud vincimus per humilem
obedientiam.

Tertium bellum est contra carnem: et
istud vincimus per puram continen-
tiam.

Quartum bellum est contra diaboli
et istud vincimus per clarā seu veram
sapientiā.

Quintum bellum est contra mundū:
et istud vincimus per firmam pacien-
tiam.

Omnibus hys modis beatus Petrus
fuit victor. Ideo dicit thema de eo. Co-
ronabitur qui legitime certauerit et.

Dico primo et. Bellū cōtra intellectū
nostrū declaro. Naturalis intellectus
semper queritur rōne rei mirabilis. Vbi
dicitur in primo Metha. q Propter ad-
mirari ceperūt phi phari. Rō qz intel-
lectus naturaliter appetit scire. scire autē

est rem per causas cognoscere. Et ideo
semper intellectus querit causam rerū
presertim mirabilium. Et nunq quiescit
intellectus donec pertingat ad cognitio-
nem cause effectū quos cognoscit. De
clara hoc per Tho. i. q. ij. art. viij. Et
pone exempla in practica in ecdysi solis
Ideo David Mirabilia testimonia tua
ideo scrutata ēes anima mea. Quomodo
nihil tam extraneum et mirabile est intel-
lectu nostro q secreta fidei. Datur exem-
plum de trinitate et. Item de incarnati-
one christi et. Item de sacramēto eucha-
ristie et. Item de resurrectione futura et.
que videtur impossibilis fm naturam:
et ideo intellectus noster naturaliter refu-
git credere. Ecce ergo bellum intellectus
in quo bello multa succumbunt: sicut sunt
illi qui aut nolunt omnino credere aut
dubitant. Dubius autem in fide: infide-
lis est. de hereticis. c. i. Ideo scriptura.
Aspicite in gentibus et videte et admira-
mini et obstupefate: quia opus factus est
tu diebus nostris: quod nemo crederet euz
narrabitur Abacuc. i. Et loquitur de o-
pere fidei. Nemo crederet supplere nisi per
gratiam spiritū sanctū. i. Cor. xij. Nemo
potest dicere dominus iesus nisi in spi-
ritu sancto. Item Esa. liij. Domine quis
crederet auditū nro? De isto ergo bello
habetur victoria per simplicem credenti-
am: dicendo Domine intellectus meus
refugit credere et. sed quia vos domine
dicitis. ideo credam. Nam et parentibus
meis credo. quod sim filius eorum non
ergo minus debeo credere vobis in hys
que dicitis q parentibus meis. Item cui
libet artificiter creditur de arte sua Aristo.
de phia. Galieno de medicina. Iustinia-
no de legibus. Notario de instrumento.
Pellipario de arte sua: et sic de singulis
et. Cur ergo christo nō credit? Sui-
tus esse ille qui non crederet et. Ista re-
gna et alias ciuitates in mundo preter
suam: eo quia nō vidit eas: cum ad alia
referatur qui viderunt. Sic in proposito
mhi testati sunt de alia vna eo quod viderūt
et cognouerunt eam: sicut christus patri-
archa. prophete. apostoli: doctores. mar-
tyres et. Nota similitudinem quam po-
nit Grego. in. iij. dial. in principio. Et
Apostolus. Descentes omnem altitu-
dinem extollesse se aduersus sciētiā
Iij.

Item in festo sancti Petri martyri.

dei et in captiuitate redigentes oem intel-
lectu i obsequiis christi. q. cor. x. Et tali
victoria dat a deo corona. De qua Apo-
st. Mulier amicta sole: et luna sub pedi-
bus eius: et in capite eius corona stellarum
duodecim. Nota Mulier. i. anima. Ami-
cta sole. i. christo vel i. gloria. Et luna. i.
scientia phie sub pedibus eius: quia non
curat de rationibus phie i his que sunt
fidei Ambro. Tolle argumenta vbi fides
queritur. Dic aliquis argumenta fm re-
gulas phie presertim in sacramento eu-
charistie. Vide in sermonibus de articu-
lis fidei sermo. v. parte. f. Colof. ij. Vide
te ne quis vos seducat per phiam et ina-
nem fallaciam. Stellarum. xij. i. xij.
articulorum fidei fm q fuerit. xij. apostoli
qui articuli continentur in Credo quo-
rum sex pertinent ad diuinitatem: sex ad
humanitatem. Primus de diuinitate
circa essentiam dei. Credo in vnum deum
Secundus est circa diuinitatem persona-
rum. Tertius circa opus glorificationis corpo-
rum. Circa humanitatem: primus est de
incarnatione. Secundus natiuitate. Ter-
tius de morte. Quartus de descensu ad
inferos. Quintus de resurrectione chris-
ti. Sextus de ascensione. Uel dic q in-
carnatio et natiuitas sunt vnus articulus
et tunc sextus articulus erit de aduentu
ad iudicium. De ista corona dicit Apo-
stolus. Bonum certamen certavi cursu
consummaui fidem seruauit. in reliquo re-
posita est mihi corona iusticie. et. ij. Tim.
ij. In isto bello habuit victoriam beatus
petrus martyr. et. Dico quomodo puer
existens confudit patrum suum dicens
Credo. et. Item quando videbat corpus
christi fidei calore succensus orabat di-
Domine da mihi gratiam vt moriar pro
te et pro fide tua: sicut tu per me mortuus
es. Desiderium anime tribuisti ei domi-
ne. et. Item insiliente eo semel in quibus-
dam disputationibus et grauibz hereti-
corum confictionibus: cepit mens eius
postea de aliquibus articulis propulsa-
re: sed ad orationem recurrens audiuit
vocem di. sibi. Ego rogavi pro te petre
non desisti. tua. et confurgens a leui sopore
sensit continuo illam ambiguitatis scrup-
ulum recessisse. ideo potest dicere cum

apostolo. Bonum certamen certavi cur-
sum consummaui fidem seruauit. et. vt su-
pra habetur. Moraliter dicatis quolibet
mane et sero. Credo vt vincatis illud bel-
lum. et. Credo credit ad iusticia: ore aut
confessio fit ad salutem. et. Ro. x.
Secundum prelium est contra propri-
am voluntatem: quia voluntas inclina-
tur contra ea que deus mandauit. Li-
cet enim deus mandata nobis dedit: ta-
men non vult cogere liberum arbitrium
Deus ab initio constituit hominem: reli-
quit eum in manu consilij sui. Glo. i. in
libertate arbitri. Eccl. xv. In hoc bello
multi succumbunt. et. tam arduum est.
Sec. viij. Sensus et cogitatio humani cor-
dis: prona sunt ad malum ab adolescen-
tia sua. Victoria ergo habetur per humi-
lem obedientiam. Dicendo domine volun-
tas mea me inclinat ad superbiat. et. q
vos precipitis humilitatem. Ideo volo
humiliari. et. Sic de ira: de luxuria: auaritia
et. sic de alijs. Qui amat animas su-
as id est voluntatem perdet eam. Et qui
odit animam suam in hoc mundo: vi-
tam eternam custodit eam. Johan. xij.
Ex hac victoria meretur coronam. Bu-
ctoritas. Hoc habet pro certo omis qui
colit te: quia vita eius si in pbatione fue-
rit coronabit. Tob. iij. Viri viri qui sus-
fert. et. Jac. i. In isto enim bello bis
petrus habuit victoriam. Non solus enim
obediuit preceptis dei: sed etiam consilio
euangelicis. Si vis perfectus esse. et. Mat.
xix. Ideo intrauit ordinem pdicatorum. Dic
quomodo. et. Et q humiliter obediens fu-
it mandatis prelati custodiendo portem
et reliqua officia faciendo. et. Et quipse o-
bediuit deo ideo deus obediuit sibi in mi-
raculis. Hanc etiam excellencia hanc obedi-
entia vt patz Josue. x. Non fuit ante et postea
tam longa dies obediencie dno voci ho-
minis. et. Et Joh. ix. Si quis dei cultor
est et voluntatem eius facit huc deus ex-
audiat. Dic hic de miraculo eius: qd fecit
obmutescere hereticum. et. Item de nube
miraculose adducta pro populi consola-
tione. Nota etiam qd restituit pedem il-
li iuueni: qui pcederat sibi pedem cum
gladio eo q cum eodem perculserat ma-
trem. Moraliter debetis obedire deo. et.
Contra de consensibus obedire deo. et.
De quibus dicit deus ad Samuelem. f.
Reg. ij. Quicunq non ouiscauerit me glo-

Item in festo sancti Petri martyris. Fo. lxxv.

rificabo qui autem continent me erunt
ignobiles. et.
Tertium bellum est contra propriam
carnem. Dic practice et cetera. Ideo Sal-
v. Caro concupiscit aduersus spiritum
Spiritus autem aduersus carnem. Et
vincitur per puram continentiam vel pe-
nitentiam: sicut equus quando ei aufer-
tur annona humiliatur et cetera. Alias
proicit te in lutum et cetera. Ex hoc
triumpho meretur homo coronam. Bu-
ctoritas. Sap. x. Qd pulchra est casta
generatio et cetera. Et sequitur. In per-
petuum coronata triumphat. Nota Cui
charitate multi sunt casti cum timore p-
dicandi famam vel pene et cetera. Talis
castitas non est pulchra. Mentis impu-
ritate quando amoret dei et cetera. Sunt
igitur quidem casti cum timiditate id est
pauore. Quidam cum timiditate id est
superbia. Quidam vero cum charitate
Vide supra in sermo. beate Barbare. q
incipit Confitebor tibi domine rex. par. f.
Istam victoriam habuit beatus petrus
qui semper seruauit virginitatem cum ma-
gis abstinentijs et aspirantibus. Unde
cantat ecclesia. Carnem afflicto iugiter
in labore multiplici: viam sequens humi-
liter patris sui domini et cetera. Pro-
pter hoc deus fecit sibi gratiam qd sacru-
plum de filio domini. Bonfredis comi-
tis qui patiebatur tantum tumorem gut-
turis qd nec loqui poterat nec spirare: et
ad tactum capite beati petri curat est
et sic etiam de curatione patris eius et cete-
ra. Ideo possumus dicere de eo. Omnis
turba querebat eum tangere: quia vir-
tus de illo exibat: et sanabat omnes. Luc.
sesto. Nota hic miraculum de panno tu-
moris eius protecto in ignem et non com-
busto. sed potius ipse pannus ignem ex-
tinguit. Cum autem hereticus quidam
pannum suum tunice in ignem proiecisset
statim combustus est: et hoc fuit in signis
sue castitatis pro cuius virtute fuit con-
seruatus illesus ab igne luxurie. Mora-
liter. et. Hec est voluntas dei: sanctifica-
tio vestra. f. Tessa. iij.
Quartum bellum est contra diabolum
qui nunq cessat et cetera. Ideo petrus
Fratres sobrii estote et vigila. f. Pet. v.
Vincitur autem per veram sapientiam

dupliciter. Primo in se. Secundo in a-
lijs. Primo in se expellendo tentatio-
nes diabolicas. Et ab alijs sicut miles
qui bene custodit castrum meretur sala-
rium: sed plus meretur illis qui acquiri-
regi alia castra et cetera. Talis etiam vi-
ctoria meretur coronam. Auctoritas pa-
scite qui in nobis est gregem dei: non co-
acte sed spontanee secundum deum: non
turpis lucri grana sed voluntarie: vt cuius
apparuerit. Princeps pastorum partici-
piatis immarcescibile eterne glorie co-
ronam. f. Pet. v. Istam victoriam habuit
beatus petrus. Quando enim fuit ma-
gnus studium in theologia et incepit pre-
dicare. O quot castra acquisiuit christo
Primo enim studium castrum corporis fuit
Dicit papa qd nunq peccauit mortaliter
Unde cantat ecclesia. petrus flos pul-
chritudinis et virtutis sacrarium: nullus
mortalis criminis sensit vnq contagium
Acquisiuit etiam multa castra christo que
erant diaboli. f. superbos luxuriosos. et.
Dic hic exemplum de nube adducta con-
tra eum solis quod fuit insignum gra-
tie qua predicando infundebat contra
eum vitiorum. Dic hic etiam exem-
plum de illo heretico acutissimo ingenio:
qui effectus est mutus ad orationem be-
ati petri. Item dic exemplum de illo lu-
fore et nomine Roba. qui propter despe-
rationem fuit effectus demoniacus: et tan-
dem fuit liberatus in vno homine me-
rito beati petri martyris. Ideo cantat-
ur de eo. predicator seruidus fidei zela-
tor circuit intrepidus heresum damna-
tor vitiorum rigidus semper expurgator
veritatis lucidus doctor et amator. et.
Moraliter instrumur vt doceamus filios
et seruitores viam salutis. et. Auctoritas
Rectoris te posuerit: noli extolli curas il-
lorum habere. Et infra. Et accipies coronam
Eccl. xxxij. c. et.
Quintum bellum est contra mundum. q bel-
lat contra nos infirmitatibus: paupertatibus
et aduersitatibus. Ideo pps. In mundo ps-
sura habebitis: sed psideat ego vici mun-
di Jo. xvi. Vincatur aut p firmam patienti-
am. Et hoc meretur coronam. Auctoritas
esto fidelis vsq ad mortem et dabo tibi co-
ronam vite. Apo. ij. Istam victoriam habuit
beatus petrus: qui fuit patiens i martyrio. et.
Dic et martyri. Et quo fluxit sanguis
de arboribus illius nemoris. et. Et quomo-
do. 3 iij

Item in eodem festo sancti Petri martyris

do quodam monialis de tripulis apud florentiam vidit celum apertum: et christum cum virginem recipientes in celo beatum Petrum et quomodo lampades fuerunt accense diuinitus etc. Ad sancti Petri tumulum frequens lux descendit etc. Dicitur raculum de quadam muliere standenti: que ter peperat filium mortuum. Cuius iam iugum peperisset filius mortui meritis beati Petri resuscitatus est etc. ergo coronabitur legitimae certauit. Sic et vos etc. Dicitur expedit. Deo gratias Amen.

Item in eodem festo sancti Petri martyris. Sermo. ij.

Oronabitur qui legitime certauit. ij. Tm. ij. et in epistola hodierna Introductio nem materie predicande intendendo sumere ex quadam auctoritate Johannis in Apocalypsi: Vbi nota quod inter ceteras magnas reuelaciones quas christus dedit beato Johanni fuit vna valde pulchra: quam ipse refert dicens. Vidi celum apertum et ecce equus albus: et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax: et cum iusticia iudicat et pugnabit. Oculi autem eius sicut flamma ignis: et in capite eius dyadema multa Apoc. xix. Hanc autem reuelationem a proprio beato Petro martyri de quo nobis hodie est sermo. Unde nota in hac auctoritate septem clausulas in quibus summarie continetur nota vite et gloria eius.

Prima ergo clausula est ubi dicit. Vidi celum apertum. Ista celi apertura significat natiuitatem beati Petri martyris qua misit deus in mundum ipsum gloriosum et sanctissimum predicatorum per seruatiōem fidei christianae et fuisse hereticis prauitatis et conuersione peccatorum. Sicut enim si celum aperiretur sicut quando christus est baptizatus Luc. ij. Celi aperti sunt super eum etc. Jfugarentur omnes tenebre et in funderetur mundo magna lux sic per beatum Petrum fugate fuerunt tenebre heresum et victorum et infusa mundo noua lux gratie. In cuius signum super locum passionis eius sepe luminata de celo descendit et ad celum ascendit visa sunt inter quod duo fratres ordinis predicatorum apparuerunt. Unde canit ecclesia.

Magne dies leticie nobis illuxit celitus Petrus ad thronum glorie martyris peruenit idcirco. Secunda clausula. et ecce equus albus hic denotat eius puram virginem Naz equus significat corpus spiritum comparatum. Nam sicut equus regitur a milite sic et corpus a spiritu. super ipsum equum bene equitavit et directus beatus Petrus. Sunt autem tria necessaria ad perfecte regendum equum. primum est per fructum. Secundum est calcaria. Tertium cella. Ista tria habuit beatus Petrus: quod habuit frenum ieiunantiae sine qua equus effrenatus deiecit hominem in luto latrie et in fouea inferni. Vnde de hoc latius supra in sermone beati Johannis euangeliste qui incipit. Erat vir magnus apud deum suum parte. ij. Item habuit duo calcaria. scilicet calcar deus amoris diuini: et instrumentum timoris filialis. Item tertio habuit sellam virginitatis: et sic bene directus equum suum. Dicitur autem equus albus propter puritatem conscientie: quoniam non solum fuit immunus a carnali contagio: sed etiam ab omni macula peccati mortalis. Unde cantatur Petrus flos pulchritudinis et virtutum sacrarium nullum mortalis criminis fessit vnus contagium. Tertia clausula. Et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax. Hic notatur sua vera et fidelis predicatio in qua inuentus est fidelis quantum ad veritatem doctrine que erat fin veritatis fidei christianae: verax quantum ad sanctitatem vite que erat cōfōrmis doctrine. Veritas est enim adequa no rei ad intellectum. Quidam enim predicatorum sunt fideles in doctrine explicatione: quia predicant veritatem tamen non sunt veraces in vite ostensione. Contra quos Apostolus ait ad Ro. ij. Qui predicas non furandum furaris: qui dicis non mechandum mecharis etc. Item ps. peccatori autem dixit deus: quare in enarumisti me. et assumis testa. meum per os meum Tu vero odisti disciplinam etc. Tales condegnant seipsos. Unde Christus. xl. dist. c. Multis. Si bene docueris et male vixeris: tui solius condemnator eris. Nam bene viuendo et bene docendo populum instruis quomodo viuere debeant. Bene autem docendo et male viuendo deum instruis quomodo se debeat condemnare. Beatus ergo Petrus fuit fidelis in doctrina

Item in eodem festo sancti Petri martiris. Fo. lxx.

et verax in vita quia veritas est confortans rei ad intellectum. Unde cantat de ecclesia. Predicator feruidus fidei zelator circuit intrepidus heresum dam nator: victoribus rigidus semper expugna tor veritatis lucidus doctor et amator. Verbo vita predicat signis crebris emicat legis emulatores.

Quarta clausula. Et est iusticia iudicat expugnat. Hic denotatur potestas iudicandi et condemnandi quam habuerat beatus Petrus ex officio inquisitionis sibi a summo pontifice contra hereticas prauitatem commissio per quam iudicabat ipsos et pugnabat contra ipsos verbis miraculis et exemplis: adeo quod penitus destruxit heresim illam manicheorum que tunc maxime vigeat in Italia. Unde bene dicitur de eo. Custodiunt il. do. ab. i. et a. se. tu. eo. et cer. for. de. il. vt vincent Sapientie. x. Et sic patet quarta clausula.

Quinta clausula. Oculi autem eius sicut flamma ignis. Duo oculi anime sicut intellectus: et voluntas siue affectus intellectus illuminabatur scientia necessaria ad salutem. Affectus accendebatur charitatis ardore. Hic notatur eius feruentissima charitas significata per ignem. Ignis enim illuminat et accendit: sic et charitas illuminabat: eius intellectus quia. Vinctio docet de omnibus. prima Johanne. ij. Et accendebat eius affectum presertim ad martirium sustinendum propter zelum fidei. Unde et quando videbat corpus christi ardentem petebat ab eo vt non sineret eum ex hac vita migrare nisi cum palma martirii. Et hoc dixit eundem socio suo petenti ab eo quam orationem faceret in eleuatione corporis christi. Idcirco cantatur de eo. De siderum anime eius tribuisti ei dominum etc.

Septa clausula. Et in capite eius dyadema multa. i. corone multe glo. i. de. Ro. de iureiur. sup. sbo dyadema sic dicitur dyadema de corona Imperialis vel regie: et differt a sermo quod fit de floribus insertis et a corona quod dicitur circulus capitis de quolibet metallo dyadema vero solus de auro et lapidibus preciosis. Et componit a dyo quod est duo: et demo demos: quia ex sui rotunditate eius principium et finem demit. Hec Jo. an. Hic denotat eius glo

ria in qua non vna tantum coronam habet que cōis est oibus beatis et dicitur aurea: sed multas que dicitur aureole a theologia et non sunt nisi tres quas oēs habuit Petrus. Vbi cantat de eo. Petrus nonus in cola celos laureat: ascendit aureola triplici dotatus. Videamus ergo de istis tribus coronis quas habuit: et sic cōplebitur sermo propter quod dicitur thema.

Pro fandamento sermonis quod est de corona martirii: quia sanctus Petrus in vita eterna coronatus est. Oritur theologia questio.

Queritur. De salutis necessitate. Arguitur quod sic. Aug. in sermone: alii quoque facit de martiris dicit. Qui enim sanctos martyres noluerit imitari ad eorum beatitudinem non poterit peruenire. Apost. ait. Si fuerimus socii passionis criminis et consolatiōis. Petrus ait Christus pro nobis passus est: vobis relinquitur exemplum. vt sequamini vestigia eius. Christus dicit discipulis. Potestis bibere calicem: quasi dicat regnum nullum datur nisi possit mori et pati pro me. Igitur in oppositum illud non est necessarium sine quo homo potest saluari: sed sine martyrio homo potest saluari: vt patet de multis qui sunt saluati sine martyrio. Igitur martirii non est de necessitate salutis. Et sic questio manet pro parte dubia. Ad questionem respondeo quod duplex est martirium.

Primum dicitur corporale.

Secundum dicitur spirituale.

Primum dicitur corporale: id est ubi deus effunditur pro amore christi. Sicut sancti martyres fecerunt et sic ad dubium dicitur quod martirium non est de necessitate salutis quia multi sunt sancti confessores et virgines qui sine corporali martirio saluati sunt. Sed talis actus martirii est maioris meriti quam aliorum sanctorum. Vt ait Thoma. iij. quod sustinere diuersa est difficilior. Igitur secundum dicitur martirium spirituale quod potest esse sine effusione sanguinis. scilicet quis vincat mundum nec propter aduersa nec propter aliquam illicitam consentit. Sed oia aduersa eius mori acerbissimam pro iusticia cōferuanda: parat: est sustinere. Nam iracundia mitigare: libidine fugere: iusticiam custodire: auariciam cōtere: et humilitas patientie ferre: dicitur diligere

In festo sancti Petri martyris

in abundantia sobrii esse largus in paupertate: est martyr in occulta cognitione: et sic ad dubium dicitur quod martyr sum est de necessitate salutis habentium rationem de tali intelligentur autem etiam in argumentum quod habere debemus si velimus coronari in gloria dei: est petrus iuxta verba passimpta et coronabitur et.

Prima corona sapientie doctoralis vel diuinalis: et hec est de auro.

Secunda est corona continentie virginialis: et hec est de argento.

Tertia est corona patientie martyrialis: hec est de lapide pretioso. Vel dic quod est de ferro ad instar corone imperialis de qua supra dicitur et significat martyrrium quod animi fortitudine passus est deo dicitur thema. Coronabitur et. s. hac triplici corona qui et. Simile dicitur de imperatore qui accipit tres coronas: sed prima est ferrea: secunda argentea: tertia aurea. Unde Sio. in cle. Romani: de iure tur. sic dicit super verbo. Vestigis. Scire debes: prout etiam habetur in pontifica li regem romanoz coronatum tripli corona. Prima est ferrea quaz recipit ab archiepo. Coloniensi achisgrani cuius de diocesis. Ferru autem fortitudinem de signat: qua vincere debet rebellos et infideles concilcare. Secunda est argentea quas ingressus. Italiam recipit a mediolanensi archiepo in villa dicta. Monza eiusdem dioc. Tamen ipse Henricus recepit illaz mediolani in ecclesia sancti Ambrosii. Argenti autem designans munditiam et claritatem: significat ipsum principem tale esse debere. Tertia est de puro auro qua coronatur per papam in ecclesia sancti petri ad altare sancti Mauricii: et designat aurum quod omnibus metallis est excellentius ipsum imperatorem alios regibus et principibus in potestate et iusticia excellentiorem esse debere. Sic olim in his tribus metallis dabat tributum romani: ut scriptum de fide instrui. Inter dilectos super Sio. Judicio Jo. an.

Prima corona et. Sapientia doctoralis dicitur corona in scriptura sacra. Probatur ratione auctoritate. Ratio est: quod sicut corona portat in capite aliter non diceretur quis coronatus: ita sapientia in capite hominis viget. Unde communiter dicitur de homine sapiente. Qui habet bonum

caput. Et ista dicitur aurea. Auctoritas. Corona aurea super caput eius expressa signo sanctitatis. Et. lxx. Nota. Et expressa signo sanctitatis. Alii hnt coronam sapientie in capite quod sunt vocati valde in aliis facultatibus: puta theologie: philosophie: medicine et. Scit bene legere disputare: predicare sed tamen ista corona in eis non est expressa signo sanctitatis: quod non ad honorem dei sed ad suum pompam et. Et quicquid faciunt semper intendunt honorem proprium si disputant ad finem apparenti et. Sic si legunt. si predicant et. Ibi ergo hnt quidem coronam auream in capite sed expressam signo vanitatis: qui insunt copulam venio: et istud accidit ceteris in studentibus. Ideo dicitur. i. Cor. viij. Scientia inflat. De quibus apostolus ait. Semp dicitur eis: et nunquam ad scientiam veritatis pervenietis. i. Tim. iij. Quia vero hnt coronam auream sapientie vel scientie expressam signo cupiditatis: qui ordinat studium et scientiam suam ad finem avaricie: non predicant nisi propter lucrum et quod pius est faciunt pacem di. Si vis quod predicet taliqua dragesima in tali loco da mihi tantum et. Symonia est. Quinimo illicuius est hoc etiam si sine pacto fiat. Non enim licet predicatori habere oculum ad temporalia tanquam ad mercedem vel premissi predicationis secus si tanquam ad stipendium pro necessitate sustentationis videri modo principaliter fiat propter honorem dei quod videtur. i. Cor. ix. Debet qui arat in spe arare. Quid vero et tertio habent istam coronam expressam signo malignitatis: sicut sunt illi qui impugnant veritatem agnitam. vel cuius pertinacia tenet aliquod errorum: sicut sunt heretici. schismatici. et huiusmodi: et peruersi aduocati patrocinantes per causam quam sciunt iniustam ne patiantur confusionem. vel propter sagorem amica exhibendi vel propter odium inimicorum et. credo quod si diabolus veniret ad mundum et inferret litigium contra christum inueniret multos sibi patrocinantes si daret eis pecuniam et. Sed et tamen primum: irruet super eum nix Job. vi. Quia per euitam a minori perfusione incurrit malorem apud deum et homines. Quidam iij. hnt istam coronam auream in capite expressam signo sanctitatis. Sic habuit eam beatus Petrus martyr. Habuit autem triplicem signum sanctitatis et.

In festo sancti Petri martyris.

So. lxx.

Primum signum fuit intellectus illuatio. Secundum signum fuit mundanalis respectio. Tertium signum fuit virtualis predicatio. Primum signum et. Nam quod aliquis vere cognoscit illa que sunt fidei firmiter credit illa: hoc est sancti et verum signum vere sapientie. Nullus enim potest esse vere sapienter nisi cognoscatur sapientiaz verum. Utraque autem sapientia est christi. Eccl. i. flos sapientie verbum dei in excelsis. It. i. Cor. i. Nos autem predicamus christum dei virtutem et sapientiam. Cognoscitur autem christus per fidei. ergo cognoscere ea que sunt fidei et eadem credere est signum vere sapientie. Unde et ipsa fides dicitur sapientia eo quod sit cognitio diuinarum rerum que habet per revelationem. Unde Deus. iij. Hec. s. si per reuelationem. Unde circa heresim damianam populus: ut audieris vniuersi precepta hinc dicant. En populus sapiens et intelligentes: gens magna. Declara ut scriptum post festum tri. dnica. xxiij. ser. iij. Quia habuit beatus Petrus a pueritia sua. Nota quomodo fuit natus de spinis. Unde eccles. De fume lumine ortus. et rose flos de sentibus. Doctor et martyr: nascitur Petrus de infidelibus. Item nota hyssopum quando interrogatus a patre quid nomen diceret: respondit. Credo in unum deum et. Secundo signum sanctitatis fuit mundanalis respectio. Reputatur inter mundanos vera sapientia scire bene lucrari. et scire bene intrare in curiam et honorari et acquirere dignitates. Sed ista sapientia est similis sapientie aranee que multum laborat ad faciendam telam suam pro capiendis muscis. ps. Anni nostri sicut aranee meditantur et. Sed venit quandoque quedam musca grossa et respicit telam. Sic in proposito rum pitur tela hominis per mortem. Eccl. xxxviij. Precisa est velud a terete vita mea: dum adhuc ordier succedere mecum. Utraque ergo sapientia est continere mundum et seruire deo. i. Cor. iij. Sicut inter vos videtur sapiens esse in hoc seculo. Sultus fiat per mundum diuitem: quod talis reputatur sultus et despectus in mundo. Sap. v. Hi sunt quos aliqui habuimus in derisum et in similitudinem improperij et. ps. Miserere nostri domine miserere nostri: quod multum repleti sumus

despectio: quod multum repleta est anima mea opprobriis abundanter et. Ibi ergo signum habuit beatus Petrus: quia contempsit mundum. Unde intravit ordinem predicatorum. Dic hyssopum. Ecce quod corona sapientie fuit in eo expressa signo sanctitatis. Tertium signum est effectualis predicatio. Quia enim homo non habet veram sapientiam nec veram charitatem: difficile est ut per suam predicationem sortiat effectum: quod nemo dat quod non habet. quanto contentius. Sed qui habet veram sapientiam perfectam charitatem tunc verba sua sunt sicut flamma ignis et producit magnum effectum. et iste effectus est signum sue sanctitatis et vere sapientie. Duplex enim effectus fuit in beato petro. Duplex enim effectus habuit sua predicatio. Primo circa vitiosam extirpationem. Secundo circa heresim damianam. Unde cantat. Predicator fervidus et. Uide supra in introitu in tertia clausula in fi. Quos autem homines non poterat oratione confunde. Nota hyssopum de illo heretico quem multum reddidit oratione sua et. Unde poterat ipse dicere illud apostolicum verbum. Et sermo meus et predicatio mea non persuasibilibus humane sapientie verbis: sed in ostensione spiritus et virtutis. i. Cor. ij. Patet ergo prima corona.

Secunda corona fuit continentie virginialis et hec est de argento quod est clarum et mundum. et significat puritatem et claritatem virginis eius apud deum et homines. De hac corona habetur Sapientie. iij. O pulchra est casta generatio cui clara. in moribus est enim me. ii. quia apud deum. no. est et apud homines. Et infra. In perpetuum coronata triumphat. Dic de virginis tate eius sicut supra sermo. magistri. Unum in eodem festo pie. iij. Et quia corpus suum refrigerabat ab estu luxurie per virtutem continentie: ideo merito huius deus concessit sibi gratiam ut possit alios refrigerare ab estu febrisque: anabat infirmos tactu capite suum: etiam ab estu solis. Dic miraculum de nube et.

Tertia corona. s. patientie martyrialis. Dic eius martyr et. De hac corona cantatur illud. Preuenisti eum domine benedictionibus dulcedinis posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso Deo gratias. Amen.

Item de eodem sancto petro martyre. Sermo tertius.

Ques petrus. Dat. xvj. Quauis verba pposita sint dicta a domino ad petrum amē ad ppositū nostrū ap propuo illa biō petro mar tyri i cuius honore hodie festa dies agitur dicens. Tu es petrus. Salutetur vir go maria &c.

¶ Pro fundamentō sermonis in quo agitur de sancto petro martyre qui p ethy mologiam interpretatur prudētia. Oritur de prudētia theologalis questio.

Queritur. Utrū prudētia sit virtus cardinalis. Arguitur q nō. Virtus sit cōformiter ad dictamē rectū: sed prudētia nō est hōmō quia ipa est dictamē rectū. Igitur. ¶ In oppositū sunt quatuor virtutes cardinales de quoz numero est prudētia q nō esset nisi esset virtus. Igitur prudētia est virtus cardinalis: & sic questio manet pro vtraq parte dubia.

¶ Ad questionē respōdendū est fm ma gistrū Nicolau de nuse in libro de gemma predicantū q triplex est prudētia.

¶ Prima dicitur prudētia nature que proponitur iam mutanda.

¶ Secūda dicitur prudētia culpe que est proxius destruenda.

¶ Tertia est prudētia gratie que est laudabilis et desideranda.

¶ Prima igitur dicta est prudētia nature que est solertia quedā naturalis reperta eū in quibuscūq brutis animalibus sicut q agnus statim natus naturaliter agnoscat balatum matris: fugit lupulū q alius nūq vidit. Unde scriptura mouet hoies cōsiderare prudētiā brutoz animalū. Job. xij. Interroga iumēta et docebūt te. pro uer. vj. Uade ad formicā o piger & pside ra vias eius: ut discere sapiētiā: id est prudētiā. Dat. x. Estote prudentes sicut serpēs. In serpēte enī triplex reperitur prudētia.

¶ Prima dicitur custoditionis: quia oīa ppter caput seruandū mēbra exponit. Scōda dicitur renouationis q serpēs renouari cupiens p arcū foramen trās iens pelle veteraz exuit postea aquā fontis viue potat.

¶ Tertia est astute euagationis.

¶ Serpens enī q dicit aspīs vt incantationē euadat aures suas obturatyna cū cauda & alteram terra sup quam aurem

suā ponit & loquēdo de tali prudētia dicitur ad dubiū q non est virtus. Secūda dicit prudētia culpe & est triplex culpe prudētia.

¶ Prima est terrene cupiditatis.

¶ Secūda voluptuose carnalitatis.

¶ Tertia dyabolice calliditatis.

¶ Prima que est terrene cupiditatis: que prudētia mōdanorū circa acq̄sitiones terrenorū de qua habet. Luc. xvj. Filij huius seculi prudētiores filijs lucis in generatione sua sunt. Scōda est prudētia voluptuose carnalitatis ad Ro. vij. prudētia carnis hōmō q sunt carnis sūt studiosi implet. Tertia est prudētia dyabolice calliditatis. Uiere. Sapiētes sunt vt faciāt mala: benefacere aut nesciūt. & sic loquēdo de prudētia culpe dicit: ad dubiū q prudētia non virtus. Tertia dicit prudētia gratie que est laudabilis & desideranda: de qua habet ad Ro. vij. prudētia spūs vocatur vita & pax & sic. Tullio lib. de offi. cā diffinitur. Prudētia est appetēdā singularū rerū cognitio. Seneca. Prudēs falli nō vult nec falli pōt & intelligitur de prudētia actuali sic soluitur argumētū: & loquēdo de tali prudētia dicit. ad dubiū q prudētia est virtus quam habuit petrus: iuxta verba pposita sum & sic de alijs.

¶ Pro declaratione thematicā & introductione materie predicāde. Est notandū q deus sepe seruat regulā hanc ex sua mirabili prouidentia qua oīa puidet qz pordinat alicui sancte psonē nomen imponi fm ppuetates & virtutes quas habitura est. Unde & legisse dicit q nomē est consequēs rei Inist. de dona. §. Est & aliud. Unde supra in ser. biē Lucie in introitu sermōis q incipit propoiui p luce habere illā. Prouidens ergo de virtutes magnas & constantis & firmitatē beati petri martyris. Pordinauit iuxta regulā prefatā q notaret petrus: quod dicit a petros qd est firmum qz firmetur martyriū sustinuit p fide catholica. fuit enī firmus in fide: firmus in religiōe: firmus in virtute: firmus in p̄dicatione: firmus in morte. Uñ & ecclesia cantat p eo Dū sic in petra fidei petri tenet velligia ad petram xp̄m prouēchi meretur cū vitoria. Unde pōt de eo dici hoc Ep̄yphaniū in versibus.

petra petri corpus tenet hec animaz petra christus.

¶ Scilicet dimisit vtraq petra petrum.

¶ Item nota aliud ep̄yphaniū.

¶ Pico lucerna pugil xp̄i p̄p̄i fidei.

¶ Pico sicut h̄ retigat. Iacet hic mactatū inq̄ p̄p̄i sicut h̄ retigat. Iacet hic mactatū inq̄ p̄p̄i sicut h̄ retigat.

¶ Scōda vi subitū & latius virtutes & excellētiās eius in hoc nomine petri intelligimus. Est notandū q hoc nomen petrus habet sex litteras que denotant sex virtutes sive excellētiās beati petri.

¶ Prima littera est p̄ per hāc notatur prima eius virtus que est prudētia in obiectorū responsione.

¶ Secūda littera est h̄ per quā notat secūda q virtus que est eminentia in religionis ingressionē.

¶ Tertia littera est t̄ per quā notat tertia virtus eius que est temperantia in vniuosa conuersatione.

¶ Quarta littera est r̄ per quā notatur quarta virtus que est rigorositās in virorum obiurgatiōe.

¶ Quinta littera est ū per quā notatur quinta virtus que est virilitās in martirij passione.

¶ Sexta littera est s̄ per quā notat sexta virtus que est sanctitas in miraculorum operatione. Ecce quare vocat̄ est petrus. Idco dicit thema. Tu es petrus.

¶ Prima ergo littera est p̄ per quā notat prudētia in obiectorū responsione. Nota triplicē prudētiā. i. naturalē: acq̄sita: & infusā. Prima est bona. scōda est melior. tertia optima. Naturalis prudētia est qm homo habet inclinationē naturalez ad prudētiā p quā homo scit discernere verū a falso: bonū a malo virtutē a vitio. Quia quidā hoies sunt inclinati ad virtutē prudētiē magis q alij: sicut & cōtingit in ceteris virtutibz propter qd dicit doc. theologi q fm aptitudinē quā dā & inclinationē virtutes insunt nobis a natura. Sic & vitiorū inclinationes in aliquibus sunt a natura: iuxta illū. Alii nati sunt petroses a vultu errauerūt ab vtero. Mā iuxta illud. Job. xxxj. Ab infantia creuit meū miseratio & de vtero egressa est mecum. Et ponit Tho. i. q. i. lxxj. ar. i. Sic etiā videmus in quibusdā bestijs sicut in lupo & vulpe & huius naturaliter inesse p̄cipitationē quā dā p̄vidēte. Et hec inclinatio naturalis est

bona qz omne naturale bonū est vt potest a deo bono institutū. Scōda vō prudētia est acq̄sita p exercitiū &c. & hec est melior: qz est vera virtus qz est habitus deus fici mobilis seu qualitas hoc pōt esse cōis fidelibus & infidelibz: sicut & ceteris virtutes acq̄sita & cōsequēter est inferioria s̄ prima nō qz in naturalibz neqz meretur neqz dāmeretur. Tertia prudētia est infusa a deo & hec est optima: vpo te a meliori principio trahens originem & meliori formā formatā. i. grā gratū faciente. & meliorē effectū pducens. i. vitā eternā. & in meliori subiecto existens. & sic excellētiā huius prudētiē infuse super alios a quadruplici causā sumit. i. efficiētiē: formālē: finālē & materialē. Ab efficiētiē qdē: qz a deo causat. Ab formālē qz gratia informat. Ab finālē qz ad gl̄iaz terminat. Ab materialē. i. subiectuā quā solis fidelibus cōitā. Hec ergo prudētia semp in biō petro augebat adco qz sciebat discernere inter spūs bonū & malū. Nota exēplū quādo portās secū charistā detexit fantāsticā visionē & sic cōuertit hereticū quēdā. Et hāc habuit beatus petrus: qz cū esset puer de ciuitate. Uerona a parētibz hereticus oriūdus: nec esset capax prudētiē acq̄sita obfistente in fanuli etate hūqz vel sex annorū: habuit tñ prudētiā infusā quā primo ostēdit qz scit discernere veritatē fidei a falsitate heresum. quod patuit in responsione quā fecit ad patrē suū vt infra subiūgitur interrogatē cū quid nā vidisset &c. Dic hyistoriā. Moraliter qlibet d̄z scire symbolū alē. Qui ignorat: ignorabiliter. i. Corin. iij. Nota contra illos qui docēt filios cantilenas &c.

¶ Secūda littera est h̄ per quā notatur eminentia etiā religionis ingressu. Et nota qz et ingressus ad religionē fuit eminentis hōmō. Mā triplici de causā potest qz intrare religionē. Prima ex amore. Scōda ex dolore. Tertia ex timore. Prima ergo ex timore. i. inferni: iste modus licet sit bonus & a spū sancto sit & facili ter de hoc timore recitat ad amorē iuxta illud Inistū sapiētiē timor dñi: tamē si mor ille nō est sufficiens ad salutē: qz timor nō est i charitate. perfecta autē charitas foras mittit timorē. i. Jo. iij. Idem est si timore pene tēporalis cuiusdā. Si cui legitur de abbate moyse q effectus est

Queritur. Tūc qđ patienter
taceat fuisse ma-
la ē hoc faciēdo mereat. Arguit qđ non
nulli malus mereat. Sed patiētia est in
malis quā multa mala tolerant: vt pecu-
nias congregant. Ecdi. vi. Cunctis dieb;
vitę sue comedit in tenebris: et in curia
multis et in erumina atq; tristitia. Et
superbi quādoq; tolerant patiēter: et in
eorum sapientia nihil meretur igit. Itē
homo tenetur patiēter fuisse ea sine
quibus impossibile est qđ sit: sed impossibile
est qđ homo sit sine malis: patet per sē
rum libro soliloqioz. Impossibile ē qđ
homo sit et tribulationes nō patiat se-
quitur. Et in oppositū patiētia est virtus et
donū dei: ut dicitur et dono dei qđ mereat
igitur. Itē ex pcepto: homo non obligat
ad mala toleranda igit: quis patiēter
nō tenetur fuisse malis: nec hoc facien-
do mereat et sic alio manet pro vitijs
reducibis. Et ad quēstionē respondēdum
est qđ qđ patiēter tenetur fuisse mala

In festo sancti Petri martyris.

et hoc faciendo meretur. Ideo tenet suffragia hoc propter tria.

Primo propter indictam necessitatem. Secundo propter predecessoris exempli auctoritatem.

Tertio propter primii utilitatem.

Primo propter indictam necessitatem passio est tribulationis est. Indicta nobis a deo et natura: ideo merito dicuntur: est oportebat xpm sic pati et intrare in gloriam: quod videlicet illud oportebat fieri. quod a deo et natura est indictum necessario. Nam sicut sunt aliquae passionibus que a superioribus inflicti sunt: sicut passio lunaticarum et cõsimiles quas hanc necessario oportet pati. cum medicina in talibus modicum suffraget. Sic pro certo quod tribulationes et passionibus a causa superiorum. s. deo: insunt. propter primii. Ideo oportet ut eas patiamur. Secundo propter predecessores exempli auctoritatem. s. xpi. Si enim sol et corpora celestia: defectu luminis et obscuritatem: quoniam patiuntur non est mirum si illa inferiora defectu patiuntur. Ideo si xps qui est super omnia et alij sancti per tribulationes ingressi sunt paradisum. Multo fortius qui cotidie peccamus: nec peccare desistimus: sponimus: si de meritis exigemus: sustineamus tribulationes: non enim cõquerit debemus de aduersitatibus et malis. cum regem nostrum et caput tanta cognoscimus pro nobis sustinuisse. s. Petri. iij. Xpo igitur in carne passio et vos eadem cogitatione armamur. et. s. Petri. ij. Xps namque pro nobis passus est: vobis relinquitur exemplum ut sequamini vestigia eius. Igitur et. Tertio oportet pati primii primii utilitatem. quod premiis accipiuntur mala tolerantes. Mat. v. Beati qui patiuntur propter iusticiam quoniam ipsorum est regnum celorum. debemus enim modica pati ut magna bona acquiramus. ad Ro. viij. non sunt condigne passionibus huiusmodi ad futuram gloriam quod preparatur in nobis: ad illam igitur habendam debemus tribulationes et mala pati: debet pati et ad argumendum dicuntur: quod intelligitur de patientia sibi propria. et ad aliam partem argumenti intelligitur de consilio nisi illi adueniant quia reuerenter patienter ferret vellet coronari: iuxta verba superioris allegata.

In quibus verbis tria principaliter ponuntur quod congrue adaptantur ad beatum Petrum martyrem.

Primo ponitur pugna laboriosa: certa bonum certamen.

Secundo ponitur occasio virtuosae fidei: Tertio ponitur primatio gloriosa: apprehende vitam eternam.

Circa vñq; istos tres crit quadruplex consideratio principalis.

Primo ergo ponitur pugna laboriosa cum diabolo. s. cor. Sed ut eius pugnam et certamen melius videamus. Notandum quod dyabolus vsus est quattuor modis si dem catholicam expugnare.

Primo per iniustam potestatem tyrannorum.

Secundo per falsam sapientiam pharisaeorum et hereticorum.

Tertio per simulatam vitam falsorum christianorum.

Quarto per apparentiam falsorum miraculorum.

Primo ergo per iniustam potestatem tyrannorum sicut fuit per trecentos fere annos post xpm vsq; ad Constantinum imperatorem et post aliquos tyrannos et postmodum mortuo Constantino regnauerunt. Contra hanc ergo potestatem misit deus martyres qui eos superauerunt per patientiam. Luc. xxi. In patientia vestra positi. alias vsas. Unde constat ecclesia. Tradunt igni martyres et bestias. den. ar. sc. vii. tor. in sa. manna. Audata pen. vi. san. sa. sum. s. pmo. vi. per gra. Contra falsam vero sapientiam pharisaeorum et hereticorum misit deus doctores et cõfessores: qui eos superauerunt per veram sapientiam: quia sapientia vincit malitiam. Sap. viij. figura habetur. Exo. v. vbi dicitur quod Aaron conuersa in draconem deuorauit virgas magorum et. Phil. ij. In medio nationis praeue et puerse inter quos lucetis sicut luminaria in mundo. Contra simulatam vitam christianorum misit deus diuersos ordines ad eos cõfutandos per sanctam vitam. ps. Assit regina a dextris tuis in ve. deau. ar. varietate. Contra apparentiam falsorum miraculorum cum quibus antea pugnamus: sicut dicit apostolus. ij. The. ij. Reuelabit illi iniquus cur est aduersus finem operationis sathane in omni virtute et signis et prodigijs mendacibus et in omni seductione iniquitatis. Contra istum mittit deus duos fideles testes. s. Enoch et Iliel qui vera miracula operabuntur. Apoc. vi. Dabo duobus testibus meis: et prophabunt dicibus mille ducentis sexaginta. Isti quadruplex certamen in beato Petro videtur fuisse.

In festo beati Petri mar.

So. lxxij.

collati. Tunc enim erant heretici magni seculari potestati pleni diabolica sapientia magni simulatores in vita et sectantes diabolica signa: qui aliquando videbantur aliquos operari miracula: iuxta illud ij. Timo. ij. Quemadmodum iannes et mercurius resisterunt moysi: ita et hi resisterunt veritati. Sed contra ista quattuor agmina hostium. b. Petrus habuit quattuor genera armorum. primo namque factus est apostolus sedis legatus: et quantum ad hoc cõfringebat seculari eorum potentiam. ps. Cõfringam illos nec poterunt stare: sub pc. me. Secundo fuit predicator egregius et quantum ad hoc annihilabat eorum falsam sapientiam. Luc. xxi. Ego dabo vobis os et sapientiam et. Tertio fuit ois virtute et gra decoratus: et quantum ad hoc manifestabat eorum simulatam et deceptionem vitam. Ephe. v. Oia quae arguunt omnia a lumine manifestant. fuit ergo beatus Petrus illustratus primo lumine fidei: quia ab ineunte etate pharisei defendit contra patrum suum et. Dic historiaz quoniam exiens. viij. annorum dixit quod diceret credo et. Nota hic aliqua argumeta quod fecit sibi patrum suus: sicut filius crederet potest. primo per rationem sicut. Quia deus non est causa mali: quia summum bonum est. sed creaturae visibiles sunt male: quia sunt causa mali quia aie infinitum dantur propter cupiditatem auri. mulierum dignitatem et. propter quod dicit. s. Jo. ij. Omne quod est in mundo et concupiscentia carnis aut concupiscentia oculi aut supbia vite. non sunt a deo Secundo per auctoritatem sic. Dicit. n. scriptura Didici quod oia opera quod fecit deus perferret in eternum. Eccl. iij. Sed creature visibiles non sunt in eternum. Nam ut dicit Apostolus. ij. Cor. iij. Que videntur temporalia sunt aut non videntur eterna. ergo et. Tertio dicit Apostolus. ij. Cor. de huiusmodi seculi exerceant in fidelium mentes: et loquitur de diabolo. Sed respicit beatus Petrus ad primii. quod creaturae dei non sunt causa mali cum ois creatura dei bona sit sed sunt occasio mali non propter malitiam suam: sed illorum qui ipsi malis vtuntur. propterea beatus Petrus. iij. Creature dei in odium facte sunt: et in temptatione aie hostium et mulpulapad pedibus in sapientiam. Ad secundum respicit quod ois creaturae dei etiam visibiles sunt aliquid persueant in eternum saltem secundum materiam quia creature nunquam in nihilum rediguntur etiam si sint corruptibiles. Quod autem dicit

apostolus que videntur temporalia sunt: intelligitur de visibilibus secundum quod sunt homines premia: que transierunt iuxta illud Boetij. Quid me fecit totiens iactastis amici? Qui cecidit stabili non erat ille gradu. Et puerbum est. Oia preterunt preter amare deum. Ad tertium dicitur quod dyabolus dei deus huiusmodi non creatione sed deo: quia seculariter videtur ei seruiri: eo modo loquendi quod apostolus loquitur Phil. iij. Quorum deus vester est. post modum homo sicam fide firmus fuit: ut predicatione sua hereticos feruenter expugnabat. Unde cantat. predicator seruus dei zelator circui strepidus heresum dānator. vinoque rigidus semper expugnator veritatis lucidus doctor et amator. Secundo fuit clarus in spe quia sic firmiter tenuit ordinem predicatorum ingredi retur. cum esset. xliij. vel. lxx. annorum. puer in fide clarus pariter caris nebula. deo seruare studuit sub paupertatis regula. Dic practice et. Tertio in charitate quia seruenter accensus: hoc principaliter a deo crebris supplicationibus postulabat. quod non siceret eum de hac luce migrare nisi sumpto calice passionis. Ubi desiderium ale tribuisti ei dñe et. Quarto in prudentia qua sic illustratus erat: ut hereticos confunderet eorum callida argumeta caueret. Nota quoniam ofone sua fecit hereticos mutescere. Quinto in iusticia cuius zelo ductus: ex commisione sedis apostolice hereticos persequeretur et iustissime puniebat. Sexto in temperantia qua sic tenuit: ut virginitatem semper illibatam suaret sine mortali se seruare. unde cantat de eo. Petrus flos pulchritudinis virtutum sacrarum: nullum mortalis criminis sensit vnquam contagium. Et quia virginitas est amica abstinentie et corporali afflictioni: ideo corpus suum paratate cibi et potus et vigilijs atterebat. Septimo in fortitudine qua sic perfecte possedit: ut mortis subire non vereretur. Denique sicut ait Innocentius. iij. in canonizatione sua. Deuotione gratus humilitate lenis obedientia placidus benignitate suavis pietate cõpatiens. patientia constans: charitate prestabilis: et in cõctis morum maturitate compositus. alios profusus virtutum aromaticis attrahabat. Quarto fuit miraculorum multiplicitate chorus: et quantum ad hoc ostendebat hereticorum falsa cõmentia. Unde et in oibus elementis miracula fecit: sicut

In festo sancto: ubi apostolorum Philippus et Jacobi.

scripsi supra de eodem sermo. qui incipit. Tu es Petrus. p. vi. Dic etiam miracula qualiter potentius fantastici quod sibi quidam heretici ostendit ipse discoperuit portus eucharistia in pectore et sic ille hereticus conuersus est ad fidem.

¶ Secundo ponit occasio virtuosa cum dicitur fidei enim pro fide fideliter decertant et pro ea subiit mortem. et hec causa habet se ad mortem sicut forma ad materiam: quia causa non passio sola facit martyres. Est autem quadruplex causa que aliquem facit martyrem. Prima quoniam patitur pro defensione fidei catholice. Item. xj. Lapidati sunt: facti sunt. tectati sunt. in occi. gloria. mor. sunt. Et infra. Et huius omnes testimonio fidei. pbat inuicti sunt. Secunda quando quis patitur pro defensione veritatis vite et iusticie: sicut fuit Job. ba. Eccl. iij. pro iusticia ago. pro. a. t. et usque ad mortem certat. Pro iusticia etiam veritatis doctrine: hec est triplex veritas. Unde Christus. Est veritas vite doctrine iusticie. Et nota in. c. Qui scilicet alizauerit. de reg. iur. Tercia quoniam quis patitur pro defensione libertatis ecclesie: sicut Thomas catuarius. ps. ze lus domus tue comedit me. Quarta quoniam quis patitur pro obedientia romane ecclesie sicut Laurentius: qui Sixto pape obediuit qui thesauros ecclesie pauperibus dedit et sic passus est et fide et pro obedientia. Ista quoniam duplici causa passus est beatus Petrus pro prima pro defensione fidei catholice et eius dilatatione. Unde dicit in oratione. pre ista que opus deus: ut beati petri mar. fi. con. sec. qui pro eiusdem fi. di. ma. pal. meruit obtinere. Secundo pro defensione veritatis vite et iusticie. Non tamen enim pugnabat contra falsam doctrinam hereticorum sed contra prauam vitam credentium. Eccl. iij. usque ad mortem ter pro iusticia. Tercio pro defensione libertatis ecclesie scilicet. Heretici enim libertatem ecclesie nitentur auferre et ipsam in seruitutem redigere. Gal. ij. propter sub introductos falsos fratres subintrauerunt explorare libertatem. Quarto pro obedientia sacro sancte matris ecclesie. Unde dicitur in epistola canonizationis sue. pro defensione namque fidet et obedientia romane ecclesie vir illiberabilis accerrimam mortem tulit. Die eius mortis etc.

¶ Tercio ponit premium gloriose cuius dicitur. Apprehende vitam eternam. Ista

autem vita eterna quam ipse habuit consistit in quattuor coronis. Prima est corona glorie essentialis quod dicitur aurea que consistit in visione diuine essentie: hec est communis omnibus beatis. Secunda est corona virginitalis. Cant. iij. Veni de libano sponsa veni coronaberis. Tercia est corona doctoratus. Phil. iij. Saurum meum et corona mea. Quarta est corona martyrii. Apoc. ij. Ego fidelibus ad mortem: et dabo tibi coronam vite etc. Deo gratias. Amen.

In festo postolorum Philippus et Jacobi.

Mis honorati sunt amici tui deus. ps. cxxviii.

¶ Pro sermone fundameto in quo agitur de honore ostendit theologialis questio.

Queritur Utrum honor sine dignitate appetatur sit de damnatorum statu. Arguitur quod sic Christus et allegatur. i. di. c. multi. Quicquid desiderauerit primatum in terra inueniet confusionem in celo nec inter seruos Christi computabitur qui de primatu tractauerit igitur. ¶ In oppositum beatus Augustinus et allegatur in cano. viij. q. i. c. qui episcopatum id est preesse desiderat bonum opus desiderat. Igitur honorem sine dignitate appetere non est de damnatorum statu: et sic questio manet per ytraque parte dubia. Ad questionem respondeo. quod aliquis potest desiderare primatum dupliciter siue gloriā siue honorem. Uno modo non tamen: ut quis possit si esse: sed etiam possit prodesse: sicut dubium dicitur quod desiderare bonum est et sic ad dubium dicitur quod honorem sine dignitate appetere est de damnatorum statu qui peccat mortaliter ex quod ambitionem perperat: et sic intelligitur argumentum et dictum Chrysostomi. etiam talis appetitus honoris glorie siue dignitatis ad peccatum tripliciter deor dinatur.

¶ Primo modo per hoc quod aliquis appetit testimonium vel laudem de excellentia quam non habet: ut de scientia et sic de alijs cum sit edicta de bonitate cum sit

In festo apostolorum Philippus et Jacobi. Fo. lxxiij.

malis et sic de alijs. Hoc est appetere honorem supra proportionem. Alio modo quod honorem sibi cupit non referendo in deum cui solus debetur honor et gloria. iuxta illud apostoli. Regi seculorum in mortali inuisibili deo honor et gloria. Tercio modo per hoc quod appetitur eius in ipso honore quod non refertur honore ad utilitatem aliorum et quocumque illorum modorum qui honorem appetit peccat mortaliter et tali honore non sunt honorati et Jacobus et Philippus qui fuerint apostoli dei sed bono et honesto honore. iuxta verba preassumpta. Nimis honorati et sic de alijs.

¶ Pro declaratione verborum et complementum sermonis. Notandum quod omnes sancti sunt amici dei. eo quod obediētes fuerint totaliter voluntati diuine per quam obediētia homo consequitur amicitiam dei: iuxta illud. Vos amici mei estis: si feceritis quod precipio vobis Jo. xv. Apoli. tamē maxime et excellentissime dicunt amici dei. Ratio est: quia amicitia dei ex duobus habetur. primo ex obediētia mandatorum. Secundo ex agnitione diuinorum. primū fuit in apostolis qui perfectius alijs fuerint obediētes mandatis et cōsilijs diuinis: ut ponit Thoma. xij. q. lxxviii. ar. iij. Secundo etiam fuit apostolis Jo. xv. Jam nō dicam vos seruos: quia seruū nescit quid faciat dñs eius. Vos autē dixi amicos: quia omnia quę ego audiui a patre meo nota feci vobis. Etiam ut supra dixi in sermone precedenti et sancti Vincentij qui incipit. Ecce quomodo computati sunt etc. De his ergo amicis id est de apostolis loquitur thema di. Nimis et specialiter de his duobus Apostolis de quibus hodie festum agimus. Ideo dicit Nimis. i. valde honorati sunt etc. pro euidētia notāddū in quo differant honor: laus: gloria. et fama: ubi nota sunt in lib. de regimine principum quod honor et laus sunt causa glorie et fame. Et hoc enim est aliqd in fama et gloria quod laudat et honorat honor autem differt a laude: quod est vniuersalior ea. Nam laus proprie nō est nisi per signa vocalia. sed honor est per quęcūq; signa exteriora. Unde dicit in. s. Eth. q. partes honoris sunt sacrificia recordatio et in met. antiqua primorditas sedis adulationes etc. Talia exteriora signa pertinentia ad reuerētiā gloriā vero et fama pro eodē accipi con

fueuerūt. Nam gloria est clara cum laude noticia secundum Ambro. Et idem videtur esse fama. Unde Thoma. xij. q. ij. ar. iij. Volebat igitur videre quāto honore apostoli illi et alij apostoli sint digni quātum sint a deo et hominibus honorati: et notāddū quod sicut videmus quāto rebus datur in mūdo magnus honor. Vel dic quod quicquid datur aliis cui honor.

¶ Primo ratione scientie excellentie. ¶ Secundo prout eminentis. ¶ Tercio dignis presulgedis. ¶ Quarto nobilitatis sublimitatis. ¶ Quinto virtutis informatis.

Et quia ista fuerunt in his et alijs apostolis: ideo maxime honorati sunt. ideo dicitur thema. Nimis etc. primo ergo debetur alicui honor ratione scientie. Unde hominibus scientia predictis honorem exhibemus etiam si sint humilis coditionis. Propter hoc precepit deus honorare sanctos. Leui. xix. Coram senio capite cōsurre et honorare personam senis. Ratio est: quia ut plurimum in senis est sapia: ut beatus Job. xij. Si ergo debetur honor hominibus ratione scientie: quanto magis apostoli qui loci caruerunt acquisita tunc habuerunt excellentissime scientia de omnibus infusam que est excellentior quam acquisita quadru pliciter. primo propter causam efficiētem: quia a deo infunditur et nō ex actibus humanis. Secundo propter causam formalem: quia gratia cum ea datur. Tercio propter causam finalem: quia ad vitam eternam producit: iuxta illud Eccl. vi. Sapientia doctrine secundum nomen est eius et non in multis est manifesta: quibus autem agnita est permanet usque ad cōspectū dei. Secunda vero acquisita istat. i. Cor. viij. Quarta propter causam materiale. id est subiectuam: quia scientia acquisita est cōis bonis et malis: sed scientia infusa est pro pria bonis. Unde. i. Jo. ij. Vnctionem etc. ut beatus Thoma. xij. q. xvi. Cum venerit ille spiritus veritatis docebit vos omni veritatē. Itē. i. Jo. ij. Vnctionem quā accepistis ab eo maneat in vobis et non necesse habetis ut aliquis doceat vos: sicut vinctio enim docet vos de omnibus. Unde quando necesse fuisset apostoli per mūdū discurretes disputarent in omni scia cum infidelibus. Habuerunt enim apostoli optimū magistrum christum qui eos doceret altissimam causam. Unde philippo interroganti Domine ostende nobis

In festo Inventionis sancte crucis.

autem cruce alie et etiam vera crux representat sui significat saluatorem crucifixum utiq; adorari debet adoratione laudis id est honore et reuerentia in protesta-
tionem summe et infinite maiestatis hono-
rare. Et crucem in quantum signum
nihil aliud est nisi honorare crucifixum
vel hominem per crucem representatum
Ideo habetur. O nemini i licet signum
saluatoris. l. unica. si quis crucem vel ima-
ginem saluatoris pede cõculauerit in de-
testatione scz saluatoris. ultimo suppli-
tio plectatur habetur. etiam. ff. ad lege-
s nullam maiestatis. l. qui statuas q; con-
stans imaginem vel statuam imperato-
ris crimen lese maiestatis incurrit aut
prohiens contra eam lutus vel alio mo-
do deturpans igitur crux christi est ado-
randa referendo ipsam adorationem ad
illum. s. christum qui in ea pependit. Et
hec propter duo.

¶ Primo in quãtã representat creaturã
rationalem. s. hominem christum cui cre-
ature rationali debetur adoratio.
¶ Secundo modo in quãtã ei coniugetur
q; ipsa representat figuram christi exten-
sum in ea. Et de imaginibus dicit q; sunt
adorande non referendo adorationem
ad materiã illarũ. sed ad res. s. sanctos
quorũ sanctorum tales imagines sunt re-
presentatiue. et ad argumentum dicitur
q; prohibendum fuit pro eo tẽpore in quo
deus naturam humanam nondũ assũ-
psit sed nunc non prohibetur. Et ad secũ-
dam partem argumenti dicitur q; intel-
legendũ est. Referendo talem adorationem
nem ad materiã et nõ ad rem quam re-
presentat. quam adorare quisquis debet
quia per illum solus gloriam habemus
eternam. Juxta verba preassumpta et sic
de alijs.

¶ Et in epistola hodierna intẽdo tracta-
re istud verbũ tripliciter.

¶ Primo in persona christi in cruce pati-
entis.

¶ Secundo in psona beate yelene crucem
requerentis.

¶ Tercio in psona cuiuslibet hois a verus
credens.

¶ Dico primo et. pro introductione sci-
endũ q; in xpo fm q; homo e duplex glo-
ria. s. aie et corporis: duellimode th: quia
gloria aie statim fuit in christo in instan-
ti conceptionis ex pntone diuinitatis quã

tam habet nõ. Rõ q; sine mensura tunc
accepit nec potuit ultra augeri et. Audiu-
mus gloriã eius gloriã quasi vigenitã
a patre et. Jo. i. Non enim ad mẽsuram
dat deus spũm. s. xpo Jo. iij. Et hec glo-
ria aie xpi fuit sine merito suo nec potu-
it augeri: q; perfectũ est cui nihil deest
gloriã vero corporis non statim habuit
christus que consistit in quatuor doctõ-
scilicet impassibilitate: subtilitate: agili-
tate: et claritate. Questio est hic quare e-
legit mortẽ crucis et non aliam? Respon-
sio. Inuenio in scriptura sancta q; chris-
tus multoties fuit in periculo mortis
inter iudeos: sed nullus alius modus mori-
endi sibi placuit nisi in cruce quia alios
modos moriendi vitauit et fugit. fuit eni
in periculo mortis.

¶ Primo p gladiũ incisionem.

¶ Secundo p precipitationẽ.

¶ Tercio per lapidationẽ.

¶ Quarto p venerationẽ.

¶ Quinto p crucis affixionẽ.

¶ Dico primo et. s. per gladiũ incisionẽ
In hoc periculo fuit statim quando fuit
natus quando yperodes fecit occidi om-
nes pueros in Bethleem Matth. ij. Dic
historiam et poterat dicere. pueros per-
cussit gladio et ego euasi solus Job.
i. Questio est hic quare ista mora nõ pla-
cuit christo. s. mortalis. Ad instruendũ
nos vt euitem mortẽ gladiũ spiritualis
Nota hic q; duo gladiũ vnũ temporalis
et alter spiritualis. Gladius temporalis
est potestas temporalis. De quo Ro. xij.
Si male feceris: time. Nõ enim sine cau-
sa gladium portat. Unde dicunt legis
q; merum imperium est habere gladiũ po-
testatem ad animaduertendum facino-
rosos homines. ff. de iurisdic. om. iud. l.
Imperium. Gladius spiritualis est ex-
communicatio que procedit ex potesta-
te spirituali. De quo Apoc. i. et. xix. De
ore eius exibat gladius ex vtraq; parte
scutus. Nota. Et vtraq; parte. s. ad de-
nãdum a malo et ad faciendũ bonum.
Primus gladius separat animã a corpo-
re naturali. Secus separat animã a cor-
pore mystico qd est ecclesia. Istus gladi-
um solus petrus portat. Symon petrus
habens gladiũ eduxit et percussit
pontificis serũ et abscidit auriculã eius
dexterã Jo. xvi. Et Luc. xxij. Et dñs euz
reprehendit dices. Mitte gladiũ in vagi-

In festo inuentionis sancte crucis. Fo. lxxvj.

ginam et. Ad inuendũ q; iste gladius
spiritualis nõ debet exerceri in corpore
sed in alas: in corpora vero seruus nisi vs-
q; ad sanguinis effusionem exclusue: vt
in. c. In archiepiscopatu: de raptoribz. Et l. c.
Episcopo ne clerici vel monia. li. vi. Ra-
tio quare solus petrus q; solus papa ha-
bet potestatem spirituale principaliter
et plenarie. Reliqui vero epi in partez so-
licitudinis sunt vocati non implemtu-
dinẽ potestatis: de vsu palij. c. Ad hono-
rem. De concess. pre. proposuisti. Et. xxi.
di. In nouo. Et. di. xxi. Sacrosancta. Et
iste gladius e maior primo. Vide de ma-
no. et obe. Solite iste ergo gladiũ est mul-
tum cauetus q; excoicatus est maior pe-
nus que fit in ecclesia dei. xxiij. q. iij. Cor-
ripiantur. Et olim in ecclesia primitiua
multum timebat: q; excoicatus ab apo-
stolis arripiebatur a diabolo sicut dicitur
Glo. sup. illo. Nbo. i. Cor. v. Ego aut ha-
bens corpus: pñs aut spñs: iudicam hũc
hominem tradere sathane in interitum
carnis vt spiritus saluus fiat. Et ideo
est valde timenda siue iusta siue iniusta
et. q. iij. c. i. Nota hic aliquos effectus ex-
coicationis de quibz vide de rscriptis. c.
i. lib. vi. Et de sen. epcõ. Decernimus eo-
dem lib. Hodie autem nihil timeat: quia
ista punitio non statim sequitur: sed len-
to gradu ad videretã suã diuina procedit
ira tarditatemq; supplicij gravitate con-
pensat Valerius in primo libro titulo de
neglecta religione. Ideo David. Misi cõ-
uersi fueritis gladiũ suum vibrauit arcũ
suum tetendit. Nota arcũ suum tetendit
qui quanto plus extenditur tanto gra-
uius percunt et. fugite ergo a facie gla-
diũ: quoniam vltor iniquitatum gladiũ
est Job. xix.

¶ Secus christus fuit in periculo mori-
endi per precipitationẽ vt patet Luc. iij. s.
in nasaret. Dic historiam: sed nolui mo-
ri hac morte.

¶ Tercio fuit in periculo moriendi plapi-
dationẽ hoc bis. Primo qñ dixit iudeis
Amẽ amen dico vobis ante q; Abrahã fe-
ret ego sum et. Joh. i. viij. Secus qñ dixit
Ego et pater vnũ sumus Jo. i. Dic histo-
riã. Quare noluit sic mori. Rñsio vt in-
strueret nos euitare mortẽ lapidandiã
id est auaricie que inducit cor quasi la-
pis circa indigentia proximi. Unde de
auaro dicit Job. Cor. ei. indurabit qua

si lapis et strigeretur quasi malleatoris
incus Job. xli. Auari ergo moriuntur la-
pidati. Tot lapides sunt quot sunt mo-
di auaricie. Primus ergo lapis est ra-
pina Istos lapides moriuntur domini tem-
porales et stipendiarij et etiam aliqui no-
biles et milites qui propter vanitates nõ
vivere ex stipendijs suis iõ oportet eos
rapere: quia non seruant consilium Jo-
hannis bapti. di. Meminem concucias
neq; calump. facias. Et est ore conten-
ti stipendijs vestris Luc. iij. Secus
lapis est symonia: isto lapidantur pre-
lati et clerici et. Dic vt ex pedit. Nota cõ-
tra vendentes ius patrocinatus. Item
nota q; auaricia seu tenacitas laycorũ
est causa symonie clericorum. Ratio:
quia pro laboribus clericorum in admi-
nistrandis sacramentis layci non dant
aliquod stipendium clericis: ideo cleri-
ci paciscuntur ante siue vadant ad sepe-
liendum siue ad aliquid aliud: et sic com-
mittunt symoniam. Nota etiam hic con-
tra vendentes altaria et sepulturas con-
tra nolentes recipere aliquos in mona-
sterijs nisi cum pacto. Tertius lapis
est vsura siue mutuo. et. pro. xij. siue
vendendo ad speram siue recipiendo fru-
ctus vt pignorate et cetera. Quartus la-
pis est fraus in venditionibus et empti-
onibus et cetera. Quintus est calumnia:
istis lapide moriuntur iuriste et aduoca-
ti et cetera. Sextus est furtum et. Se-
ptimus est detentio soliditate vel decima-
rum et cetera. Ideo dicit scriptura. In
via ruine. s. auaricie non eas et non offen-
das in lapides. nec pones anime tue scã-
dalum. Eccl. xxij.

¶ Quarto fuit in periculo moriendi per
venerationem et cetera. Iudei enim vidẽ-
tes q; non poterant ipsum predictis mo-
dis occidere ponebant de arsenico seu
toxico in cibum christi: vt ipsum venena-
rent. Auctoritas prophete in persona
christi di. Tu domine demonstrasti mihi
et cognouisti ostendisti mihi studia co-
rum quia super me cogitauerunt et illa
dicentes. Vitamur. lignum in panem
eius et eradamus eum de eterna viuificã
et nomẽ ei nõ memoret amplius Jer. x.
Nota lignũ. i. taxum q; e arbor vena-
tata: unde dicitur taxum a mutata in o.
Sed christus nolebat comedere de cibore
venato. Quare nõ. s. vt in strueret nos

In festo Lozoue domini.

vitare mortem potionatā ex peccato lū-
gare in quo sub cibo dulci ponitur tori-
cum mortis. Sic faciunt illi qui volunt
alium torculari deo caueatis. Ideo Job
aliquid potens aliquid gustare: quod gusta-
ti affert mortē Job. vi. quali diceret nul-
lus gustaret sciens hoc ergo etc.

¶ Quanto fuit in periculo moriendi per
crucifixionem et ille modus moriendi pla-
cuit sibi: immo venit de galilea usque in iu-
deam ut tali morte moreretur: ut patet
Matthe. xx. Ecce ascendimus ierosolimam
etc. Et in nocte passionis hunc mori-
endi crucis vitro se se christus obtulit di-
cens. Queni queritis etc. Ego sum Joh.
xix. Et data sententia a pilato non appel-
lauit nec excusauit se. sed baiulans sibi
crucem exiit in eum qui dicitur calua-
rie locus Joh. xix. Quare iste modus
moriendi pre alijs placuit sibi etc. Duplex
ratio est. Prima ratio est literalis. Se-
cunda est moralis. Prima ergo ratio lit-
teralis est ut reditucret fructum subtra-
ctum per adam et eam etc. Ipse enim est
fructus de quo dicitur Marie virginis.
Benedictus fructus ventris tui. quan-
do ergo christus fuit in arbore crucis tunc
fuit restitutus fructus etc. Que non ra-
puit tunc exsoluebat et sic remissa iniuria
reparauit nos in anima et in corpore. Ut
de infra in sermone exaltationis in in-
troitu. Vel dic q ratio est quare accepta
uit mortem crucis: ut instrueret nos q si
volumus saluari crucifigamus nos in
cruce: penitentie ad exemplum christi.

¶ Penitentia enim est crux quedam preter-
ita illis qui non sunt assueti etc. Die pra-
etice etc. Ideo apostolus. Qui christi sunt
carnem suam crucifixerunt cum vitijs et
concupiscentijs Gal. v. Et tunc sicut facti
sumus similes christo in morte: ita cri-
mus similes in gloria. Rectoritas. Si
enim complacitati facti sumus similitu-
dini mortis eius simul et resurrectionis
erimus. hoc sciens: quia vetus homo
noster simul crucifixus est ut destrueretur
corpus peccati: ut ultra non seruamus
peccato: Qui enim mortuus est: iustificatus
est a peccato. Si autem mortui sumus
cum christo: credimus quod simul uiuemus cum ipso
Ro. vi. Ideo dicit christus. Mihi absit glo-
riari nisi in cruce.

¶ Quantum ad secundum hoc verbis pertracta-
bitur in persona sancte Helene. Dicatur

historia quomodo inuenit sancta cruce
etc. Ideo dicit ipsa Mihi absit gloriari ni-
si in cruce dñi etc. Dicatur hic de virtute
sancte crucis ad sanandum infirmos. Figu-
ra habetur de serpente eneo. Nume. xxi.
Et ad coprimendum et fugandum diabolum
non solum a christians sed etiam ab infide-
libus. De christians dic exemplum de sancta
Justina et Cypriano etc. Jue de sancto Chri-
stophoro. De infidelibus da exemplum de il-
lo Judeo qui quadam nocte dormiens in
templo quodam ydolo signauit se signo
crucis propter timorem demonum etc. de quo
dixit demon. Uas vacuū sed signatū etc.
Greg. ponit in dialogo.

¶ Quantum ad tertium Verbum propositum
exponitur seu pertractabitur in plona
cuiuslibet hominis bene credentis qui di-
gno debet dicere. Mihi absit gloriari nisi
in cruce domini. Ratio: quia antiquitus
ante crucem omnes qui tuncque sancti
ibant ad infernum qui habet quatuor
loca etc. ad quorum alterum ibat homo bo-
nus. Quis est homo qui uiuet et non videbit
mortem et uet aiam suā de manu infer-
ni. Nota hic contra iudeos etc. Scilicet. xxv.
Descendat ad filium meū lugens in in-
fernum. Christus uero mortuus descendit
ad inferos et captiuos adduxit captiuita-
tem redimendo sanctos patres qui erant
in limbo patrum q dicit sinus habrae:
iuxta prophetiam zacharie. ix. Tu quous
in sanguine testamēti tui eduxisti pios
de lacu in quo non est aqua. Modo autem
verus fidelis si moritur statim inuenit
ianuam paradisi apertā virtute crucis
christi Ideo dicit Raba. Crux christi clauis est
paradisi Jo. ii. Sicut moyses exal-
tans serp. in deserto Nume. xxi. Sic exaltari
oportet filium hominis ut omnis q credit in eū
non pereat sed habeat vitam eternā. Qui
libet ergo fidelis potest dicere. Mihi absit
gloriari nisi in cruce. Et ita cātamus in
missa hodie. Nos autem gloriari oportet in
cruce domini nostri iesu christi: in quo est
salus uita et resurrectio nostra etc.

Deo gratias. Amen.

¶ In festo coronationis domini. Sermo vnus.
Coronam de spinis im-
posuerunt capiti eius. Jo.
xix. Istud festum fit ab ordi-
ne nocte. Sciēdū pro decla-
tione q iter alias magnas
revelationes quas christus

In festo coronationis domini.

Jo. lxxv.

fecit beatus Johannes euangeliste in Apoc. fuit
vna valde pulchra de materia hodierna
de qua ipse dicit. Vidi celū apertū et ecce
equus albus. Et q sedebat super eū voca-
batur fidelis et verax. et cū iusticia iudi-
cat et pugnat. Oculi autem eius sicut flamma
et ignis: et in capite eius dyademata
multa Apoc. xix. Hic sunt sex clausule.
prima clausula ibi. Vidi celū apertum
ista celi apertura significat incarnatio-
nē christi: q tūc celū fuit apertū sicut quan-
do aliqd est liberalis ad dādū donū de
de eo ille h3 bursum apertā. Secūda clau-
sula. Et ecce equus albus. Ecce uersatio
eius. Equus significat corp⁹ christi: albus p
sanctissimā puritatē: cū freno temperantē et cū
calcarib⁹ amoris et timoris. Tertia ibi.
Et q sedebat super eū vocabatur fidelis et
verax. Fidelis ad implendū pmissiones fa-
ctas in veteri testamēto. Verax qm ad
doctrinā euāgelicā. Uñ aplo. Deus fide-
lis est: seipsum negare non potest. Quarta
ibi. Et cū iusticia iudicat et pugnat. hoc
in redēptione humani generi quam no-
luit facere q potētiā s3 iusticiā. Esa.
lxvii. Ego qui loquor iusticiā et ppius
sum ad saluandū. Quinta. Oculi autem ei⁹
sicut flamma ignis. s. in ei⁹ gloriosa resur-
rectione. Oculi enim christi sunt dona spirit⁹
sancti que sunt septē. Apo. v. Vidi agnū
stantē ianth occisum hntē cornua septē
et oculos septē: q sunt septē spiritus dei
missi in oēm terrā. Sexta ei⁹ in capite eius
dyademata multa sua gloriose coronatio.
¶ Pro sermone fundamēto in quo agi-
tur de corona christi quam iudei imposue-
runt in passione ostiur theologalis que-
stio de ipso christo.

Queritur utrum christus meruerit
et gloriam. Arguitur q nō. Premiū ex
cedit meritum et meritum ordinatur ad
premiū sicut ad finē: s3 premiū alio-
rum oīm non excedit meritū christi igitur
meritum christi non ordinat ad aliqd
sicut ad finem cum sit nobilius q illud
igitur. Item meritum christi fuit quod-
dam donum finitum cum fuerit ei⁹ fin
naturam humanā: sed peccati aliorum
fuit infinitum malū: quia tanta offensa
peccati quāntus est ille qui offenditur
sed ille est infinitus se3 deus. igitur eū
finitum non sit proportionabile cum infi-

nito millum meritum christi potuit me-
reri delectatione offēse. In oppositum
leo papa in sermōe de natiuitate. Sicut
a reatu nullum liberum repperit: sic libe-
randis omnibus venit ergo christus me-
reri omnib⁹ nobis gloriā et gratiā. et sic
questio manet pro utraq⁹ parte dubia.
¶ Ad questionem respondendū est fin
Scotum super. ii. sententiarum. distin.
xix. q. i. q meritum christi potest duplici-
ter considerari.

¶ Primo modo fin sufficientiā.
¶ Secundo modo fin efficacitā.

¶ Primo modo meruit omnibus declarā-
tionem culpe. et collationem gratie et
glorie. Secundo modo non quia nō om-
nes consecuti sunt redēptionem quod
fin sufficientiam omnibus delectationē
culpe et collationem gracie et glorie. chri-
stus meruerit patet per eundem Scotū.
Meritum enim christi habet quandā in-
finitatem ex supposito christi quod chri-
stus meruerit et ex erant operationes illius na-
ture assumpte et ideo uita illius suppositi
et operationes: fuerunt bonum infiniti
propter quod et mors et operatio et
alie operationes habuerūt quandā infi-
nitatem ut sufficeret infinitis peccatis de-
lendis et infinitis gratijs et glorijs con-
ficiendis quod quantam ad efficacitā nō
meruerunt patet per eundem quia act⁹
actuoz sunt i patiente et disposito et vni-
to agentī. q. de anima sicut patet in agē-
tibus et patientibus corporaliter igitur
sic erit in actione meritoria christi ad in-
finitam in alios. Sed coniunctio cū
christo requisita ut meritum christi vale-
at eis est per cognitionem et dilectionē
fin q homo disponit se ad gratiā cogno-
scendo et diligendo deum nō autem om-
nes sic se disponunt: quare non omnib⁹
meruit fin efficaciam. et hanc opinionē
accepit Scotus a Tho. ii. parte summe.
q. xlvii. dicit tamen Scotus contrarium
q uita christi fuit ita excellēs ut haberet tā-
tam infinitatem quantum ad efficaciam
sicut quantum ad sufficientiam et ad ar-
gumentū partem primam dicitur q chri-
stus meruit fin portionem inferiorem et
non superiorem. Ideo premiū alio-
rum q repperunt pro merito christi fuit meli-
us formaliter q aliquis actus meritori-
us portionis inferioris christi et ponit tā-
le meritum christi ordinari ad premiū

aliorum. sicut ad finem sub fine. Ad secundam partem argumenti dicitur quod et si christus sit passio et meritum ipsius totum sit formaliter finitum: quia tamen est coniunctum gratia et gloria obiecto infinito ideo potest delere peccati reatum et peccatum non erit infinitum intentione: quia non est ponendum summum malum: et licet sit infinitus tamen peccati est infinitus referendo ly. tamen et quantum ad formales rationes virtutis in se formaliter tamen actus peccati mortalis est finitus ideo christus per mortem nobis meruit gratiam: iuxta verba et sic de alijs.

¶ Inueni quod ad similitudinem pape vel imperatoris christus habuit tres coronas.

¶ Prima fuit corona sapientie diuinalis.

¶ Secunda fuit corona potestatis corporalis.

¶ Tertia fuit corona glorie gloriæ gloriæ.

¶ Dico primo quod Corona sapientie diuinalis. Pro cuius declaratione nota quod sapientia dicitur corona triplici ratione. Prima quia corona portatur in capite: alio non diceretur homo coronatus etc. Sic sapientia etc. Ideo dicitur vulgariter de persona sapientie. Dicitur habere bonum caput. De ista corona dicitur. Eccli. xlv. Corona aurea super caput eius expressa signo sanctitatis. Nota expressa signo sanctitatis. Aliqui habent coronam sapientie in facultate theologie vel iuris civilis vel decretalis: vel philosophie: sed non est expressa signo sanctitatis vel vanitatis quia habent magnam scientiam sed malam conscientiam etc. De talibus loquitur Apostolus Ro. f. Cui enim cognouissent deum non sicut deum. gloriam aut gratias egerunt etc. Secunda ratio quia corona caret principio et fine quia finis vinitur principio Unde dicitur dyadema quasi duo demens: scilicet finem et principium sapientie est deus fons sapientie verbum dei in excelsis. Omnis sapientia a domini deo est etc. Eccli. f. Sic ergo finis omnis studij et scientie debet esse deus: secundum multos etc. Dic practice i theologia quod multi student ut fiant magistri et ascendat ad gradus. Item de canonicis qui student non ad finem dei sed ad habendum beneficia et prelaturas etc. Item de legibus propter honorem et congregandas pecunias etc. Principium ergo scientie est deus qui dat eis intellectum voluntatem ad studendum. memoriam

tempus liberos etc. Sed finis est propter mundum non vinitur ergo finis principio non est vera sapientia. Ideo Jacobus. Non est ista sapientia de furum descens dens id est diuina sed terrena animalis et diabolica Jaco. iij. Terna ratio quia corona quibusdam floribus eminet et ornatur etc. Ecce triplex ratio quare sapientia diuina dicitur corona. Ideo de hac sapientia diuina loquens Salomon dicit. Sapientia dabit capiti tuo augmenta gratiarum et corona in dextera proteget te. Prover. iij. Ista ergo corona sapientie fuit coronatus christus. Bacteritas. Egredimini et videte filie syon etcetera. Cant. iij. etc.

¶ Dico secundo quod christus fuit coronatus in hoc mundo de corona penitentie corporalis. De hac loquitur thema. Dixerunt enim iudei. Ille iesus facit se regem ergo imponamus ei coronam etc. Ratio quare christus voluit hac corona coronari est quia ex peccato Ade et nostris vno mala incurrimus. Primo quia eramus condemnati ad furas inferni in quibus debebamus suspendi. Secundo quod perdimus coronam glorie paradisi. Sicut ergo propter primum malum christus voluit crucifigi sic propter recuperationem corone glorie voluit coronari. Jo cantat ecclesia. Coronat regem omnium corona cunctum: cuius nobis opprobrium coronam cōfert glorie. Dignitatem. si volumus optinere coronam glorie promissam nobis a christo oportet et hoc mundo nos coronari corona spinarum quatuor genera spinarum continent. Anterior considerando cum contritione memoriam peccatorum. Contritio dicitur spina que pungit per. Cōuersus super in erupna mea dum cōfigitur spina. Cum hac spina debemus pungi de peccatis peccatis. Ideo Esa. xxv. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine ale mee. posterius bona quod omisimus: vel cogitando penas inferni quas meruimus in inferno. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille Dat. xxv. Dexterosum cogitando bona quod peccando perdimus. Sinistros sumus cogitando indicium generale: in quo dicit motibus cadite super nos etc. Apo. vi. Nota hic miracula de illo iuvene scintifero malevite etc. qui somniauit quadam nocte fuit tractus ad iudicium in quo videbat christum et virginem et omnes sanctos: co-

ante portam latinam. Sermo vnus

¶ De est discipulus ille que diligebat iesus. Jo. xxi. ¶ Pro sudamēto sermonis ¶ est de dilectione dei. erga creaturas outur theologas lis quellio.

Queritur. Utrum deus diligat

oia ex charitate equaliter. Arguitur. Illis deus non diligit ex charitate quos non predestinat ad eternam salutem: sed non omnia sunt predestinata ad eternam salutem. Igitur minor patet: quia charitas ideo est virtutis consummatio maxime ultimum aspicit finem. Iuxta dictum dauid. Omnis consummationis vidit finem: finis autem vltimus est eterna salus aut obiectum: vt aut in helius: id est incens non fructio et visio dei. Sed probatur minor ex eo quod non omnia cognoscunt: nec diligunt in sensibilibus et brutis in natura rationali: vt reprobi quorum non est salus igitur.

¶ In oppositum ex illo verbo: sapientie secundo. diligis omnia dicit: nihil odisti. eorum que fecisti dilectio aut dei testimonio Johannis: est charitas: ergo deus diligit oia ex charitate equaliter: et sic que sitio manet propterea parte dubia. ¶ Ad questionem respondendum est finem. Bona. super scdo sententia. dist. xxxij. quod de dilectione dei possumus loqui dupliciter. Vno modo quantum ad actum dilectionis: qui quidem est idem cum diuina voluntate et diuina essentia: et sic ad dubium dicitur quod de oia diligit equaliter: sed vno actu simplici et inuariabili. alio modo possumus loqui de diuina dilectione ex parte effectus hoc modo diligitur est et bonum velle: et sic ad dubium dicitur: quod deus non oia equaliter diligit quia vni pauciora dona concedit quam alteri: notat in super iude doctor ibidem. quod quedam verba de deo dicta respectu creature notant effectum in creatura futurum vt predestinare quedam notant effectum in presenti vt creare: cōseruare: et quidem indifferenter vt diligere: quoniam deus diligit hominem sicut conferendo presentia licet sibi preparanda de pro futuro. Et quo igitur non diligit. debemus ipsius diligere: habetur. ff. de petitio. heredita. l. sed si lege. recipiens beneficium ab aliquo iure naturali

ram eo dicebant anime iudicis: de christus quasdam indicabat i paradiso quasdam vt irent ad purgatorium. quasdam ad infernum crudelissime a demonibus tractas etc. Iuuenis hoc videns dicebat. infra se. O miser quid dicis quando me inter rogabit etc. Et cum fuisset vocatus dixit ei christus quis es tu. Redde rationes vite tue. Tunc excitatus iuuenis ad hoc verbum effectus est totus canus etc. et tunc dimisit vanitates et recepit cilicium et magnam penitentiam fecit et bonus et sanctus effectus est etc. Ille ergo fuit coronatus corona spinarum. De talibus ergo dicit christus. Sicut lilium inter spinas: sic amica mea inter filias canit.

¶ Dico tertio quod christus fuit coronatus de corona presidentie generalis quam sibi merito passionis acquisiuit. Data est mihi potestas ois in celo et in terra Mat. xli. Et phil. ij. Humiliauit semetipsum fac. obe. etc. et sequitur. Propter quod deus exaltauit illum: et dedit illi nomen etc. Dauid. Minuisti es paulominus ab angelis gloria et honore coronasti eum etc. vsq. qui gambulant semitas maris. Nota. Minuisti etc. non dignitate vel honore vel scia sed natura. Vel non meum sed carne: quia fuit passibilis et hoc non diu sed ad modicum vsq. ad resurrectionem. Gloria in resurrectione et honore in ascensione. Vel gloria. i. claritate immortalitatis et honore. f. diuini nominis: quia dedit nomen quod est super omne nomen etc. passionis enim merito omnes creature sunt sibi subiecte. Et ponit Dauid quod differentias creaturarum. Primo oues. i. personas simplices que habent conditiones ouis etc. Dic etc. Secundo boues. i. personas vite apostolice: habentes duo coronas. f. bone vite et vere doctrine. Ideo dicit. Vniuersas in feminino. i. vacas que debent populum lactare lacte bone doctrine. Tertio pecora campi. peccatores qui in hoc mundo tenuerunt vitam bestialiter peccata: sequendo sensualitates. Homo cum in honore esset non intellexit etc. Quarto volucres celi. i. angelos qui in iudicio separabunt bonos a malis. Quinto et pisces maris: isti sunt demones qui per mare huius mundi latitant et discursant ad perdendum animas etc.

Deo gratias. Amen.

¶ In festo sancti Johannis euangeliste.

oportet nos coram spinarum coronari in hoc seculo.

teneretur ad antipodas: id est ad simile re-
pendendum. Scribitur quod de testa-
tione voluntate. In bonis conferendis pri-
mo loco tenetur illis a quibus nos con-
stat beneficia recepisse a deo. Item multa
a deo beneficia recepimus in quibus co-
stat quod ipsum ad effectum nos diligit et non
omnes hoc modo equaliter. Et ad argumen-
tum dicitur quod intelligitur quod ad effectum
quod quos non predestinat non sunt capabi-
les ultime beatitudinis sicut beatus Johannes
nec quod non solum dilexit ipsum ad effectum
sed etiam effectum: iuxta verba passimpta etc.
¶ Thema loquitur de beato Johanne
euangelista. Et ex themate sumo motum
declaramus quod sunt gradus amoris quod
deus habet ad suas creaturas. Et querens
inueni quod tres sunt gradus.

- ¶ Primus de amore generali.
- ¶ Secundus de amore speciali.
- ¶ Tertius de amore singulari.

¶ In primo gradu deus diligit omnes
creaturas generaliter. In secundo diligit
solum personas bonas per deuotionem. In
tertio gradu diligit Johannem euangelistam
et de isto tertio gradu dicit thema hic est
etc. ¶ Primus ergo gradus de amore gene-
rali quod deus diligit omnes creaturas. Hoc
probatur ratione et auctoritate. Ratio quod qui-
bet artifex diligit opera sua et vult in ipsis
laudari. Verbi gratia. Si aliquis edificasset
domum etc. Sic domus dei est mundus etc.
in celo sunt camere in quibus habitat ipse
et filio. Mundus iste est stabulum inferni
est carcer etc. O israel quod magna est domus
domini et ingens locus possessionis eius. ma-
gnus et non habes finem. excelsus et imen-
sus. Baruc. iij. Nota. Non habes finem. s. quo
ad durationem. Hanc domum fecit deus cum
magna sapientia. ps. ciiij. Quam magnifica
ta sunt opera tua domine: oia in sapientia feci-
sti. ergo deus diligit opera sua etc. et vult
laudari et non maledici in ipsis: alio est ma-
gnus peccator. Unde peccaret quod blasphemaret
per dyabolum in istum est dei creatura.
Ubi in epistola iude dicitur. Cum michael arch-
angelus cum dyabolo disputans alterca-
retur de moyse corpore non est ausus in-
dicium inferre blasphemiam: sed dixit. Impe-
ret tibi dominus. Unde aliam rationem quam po-
nit Thoma in i. pte. q. xx. arti. ij. Amare enim
est bonum velle alii esse est maximum bonum.
Omnes autem creature habent esse a deo: pro-
pter hoc enim sunt quod deus vult eas effec-

Nota de illo sancto qui dum itineraret indi-
gnatus de magno vetero male dixit de qua
maledictione contritus inclusit se in qua-
dam domo et piecit clauis in mare: promit-
tens se non quidem exire quousque inueni-
retur clauis et tandem presentatus fuit sibi
piscis post annum. in cuius ventre inuenit cla-
uem etc. Patet ergo ratio. Auctoritate etiam
batur. Sap. xj. Diligis oia quod sunt: nihil
odisti eorum quod fecisti: nec enim odisti fecisti.
Declara. ¶ Modus sunt hic quattuor quod
siones. prima si deus creauit omnia et ex
hoc diligit oia: cum deus sit summus bonus
quare alique creature sunt male natura-
liter sicut serpentes, dracones et homines di-
co naturaliter ad excludendum demones et
peccatores: qui non sunt naturaliter mali de
quibus dicitur. i. in. iij. q. Nota quod propter hanc
rationem et alias: motum sunt manichei ad
dicendum quod creature visibiles sunt create
a dyabolo: sed heresis est et contra auctori-
tatem scripture in multis locis: ideo responde-
ad oppositum ut per Thoma in. i. pte. q. lxxv. ar-
ti. i. ad secundum. Secunda ratio per modum argu-
menti: videtur quod deus non diligit omnes crea-
turas saltem visibiles. Nam nullus diligit
suis contrarium: sed omnes creature visibiles
videntur contrariare deo: quod retrahuntur ab
ipso deo: quod oia peccata sunt amore crea-
ture: quod diligitur plus quam creator. Ubi enim
auaricia, s. rapine: furta: praecant: nisi ex
auro. Unde luxuriantur ex feminis. Ubi
superbie: nisi ex dignitate officij et ho-
noribus. Et hec oia sunt creature dei. Ubi
dicit Augustinus. etc. ut supra. Item apostolus. Item
christus ut supra. Item. i. Jo. ij. Si quis diligit mu-
dum non est charitas patris in eo: quoniam om-
ne quod est in mundo aut est concupiscentia
carnis aut concupiscentia oculorum: et super-
bia vitæ. Sed dicitur secundum Augustinum supra Jo. quod no-
mine mundi hic amatores mundi signifi-
catur. Ubi Augustinus dicit quod peccata mortalia ni-
hil aliud est quam auersio ab incommutabili
bono et conuersio ad commutabile bonum:
quod est creatura. Item apostolus corinthiis non
cōtemplari ea quod videntur. ij. Cor. iij. Non cō-
templamur nobis que videntur: sed que non
videntur: quod enim videntur ipsalia sunt: quod autem
non videntur eterna etc. Et Jo. xv. Si mundus
vos odit scitote: quod me prius nobis odio
habuit etc. secundum Thoma. ubi supra ad tertium
Creatura omnes creature est de se non retrahit
a deo: sed in ipsum ducit: quod inuisibilia
dei et tunc est peccatum eo quod non concordat nec

rellecta respiciatur sempiterna quousque vir-
tus eius et diuinitas. Ro. i. Sed quod auctori-
tatem a deo hoc est ex culpa eorum qui insi-
stunt eis viuunt: ut per deum diuinitatem quibus
aliqui bene vult sunt: sicut Abraam. Maledi-
ctio. et Job et homines: et alii male. Et ideo
dicitur Sap. xij. q. Creature dei facite sunt
in multiplici pedibus insipientium. Quinti-
mo et hoc ipsum quod a deo abducit attestat-
ur quod sunt a deo. Non enim abducunt et re-
trahunt a deo insipientes nisi alliciendo secundum
aliquid boni in eis existens: quod habet a deo
secundum Thoma. Quia sicut omne esse ita omne
bonum a deo est. Joh. i. Oia per ipsum facta
sunt etc. Et hoc etiam affirmat per simile. Nam
si ignis accendit et comburit domum tuam: non
sequitur ex hoc quod ignis sit malus sed quod tu
male et viciis igne. Sic de vino inebriat-
te homines: quousque hac ratione bestialis macho-
metus phibuerit vinum. i. Tm. iij. Dis
creatura dei bona est et nihil reiciendum
quod cum gratia actione papie. Tertia ratio
vult sit peccatum occidere creaturas etc. Et vi-
detur quod sic: quod facite sunt a deo et ab eo di-
liguntur: ergo etc. Preterea. peccatum est eis
maledicere: ergo manus peccati vident eas
destruere etc. Propter hoc aliquid faciebant
cōsuetudinem occidendo pulices: sed non galli-
nas et pides etc. Pro ratione nota quod deus
fecit creaturas duplici fine. primo pro-
pter gloriam sui. Secundo propter utilitatem ho-
minis. De primo. prouer. xvi. Uniuersa
propter semetipsum operatus est dominus. de. ij.
scilicet. i. Dedit nobis omnem herbam etc. et sunt
vobis in cibum etc. Item. Gen. i. Omne quod mo-
uetur et viuit erit vobis in cibum. Item de cor-
poribus celestibus habet. Deut. iij. Cuius
dite solcite animas vestras: ne forte eleuatis
oculis ad celum videas solem et lunam et oia
astra celi: et errore deceptus adores ea et
colas que creauit dominus deus tuus in inuisi-
bilium cunctis genitibus: que sub celo sunt. Mo-
do ad propositum: occidi creaturas potest esse
duplicitur. Uno modo in utilitatem hominis
vel conuati vel hominibus et malefacto-
res: vel persone singulariter ut propter ci-
bum etc. et tunc non est peccatum dominum debite
credulitate obseruare. i. q. fiat ab eo cui
potestas a deo concessa est: cum debito mo-
do. predestinatio secundum formam iuris: quod hoc con-
cordat finem. Secundo ad quem deus ordinis
uit creaturas. Alio modo sine hominis utilita-
te intendendo solum creaturarum destructio-
nem: et tunc est peccatum eo quod non concordat nec

primo fini nec secundo et ex hoc etiam maledi-
cere creaturis est peccatum etiam demoni: in
quantum est creatura dei: quod nulli fini con-
cordat si maledicatur creatura inquantum
creatura: scilicet si maledicatur creatura re-
spectu malitie sue quod non est a deo. Jo. d. vii.
xij. Maledicite oia opera domini domini. i. vos ho-
mines benedicite domino ex consideratione
omnium creaturarum. Quarta ratio. An
hoc amore generaliter deus diligit peccatores da-
natos et demones. etc. quod sic: quod ad natu-
ram sed non quod ad culpam. Ratio primi quod
hoc est ad imaginem dei sicut et angelus: sed
macula culpe est deo odibilis. Auctori-
tas Odio sunt deo ipsius et impietas eius.
Sap. xij. Nota similiter quod deus odit im-
pietatem et propter eam odit etiam impius: ita quod
eadem ratio odij est virobis. Singulati-
ter tamen tres differentias peccatorum habet odio
dei. Unde etc. Tres species odinis
animæ mea et aggrauatio: unde ait illos pau-
peres superbos: et diuites mendaces et senes
tulle insensatos. Macula ergo odit deus
in imagine sua. Et ex hoc nota per mu-
lieres se depingentes etc. quod multum haberet
pro malo pictoris si aliquis ignarus artis vel
let emendare picturam etc. Multo magis
in hostia inquam deus non vult maculam: quod
patet. L. eni. xij. etc. fiat ergo ratio. Si in
alata et irrationabilia sibi et offerenda vult
deus quod sunt sine macula: quanto magis ani-
mas rationales etc. Odisti omnes qui operan-
tur iniquitatem etc. Viri sanguinis et dolosi
abominabiles dominus. Item lauamini mundum
estote: auferte malum cogitationum vest-
strarum. Esa. i.

¶ Secundus gradus diuine dilectionis est de
amore spirituali: quo solum bonos diligit. Si-
militer deus de hoc bono quod habet diligit
omnes primos: tamen spirituales filios. parentes et
amicos et offendi eis signa dilectionis: cum
eis loquendo: conuersando etc. Si deus bonis
promissis offendi signa dilectionis. primo
loquendo: loquitur homo deo cui orat ut di-
cit Ildorus in lib. de summo bono: quod lo-
quitur homini quod dat consolationes etc. Item
quod legis bonum librum etc. Contra quod legis
aliquem librum malum loquitur tibi dyabolus
Ubi Ildorus. Ideo phibet christiani legere
figmenta poetarum: quod per oblectamenta fabu-
larum nimium mentis occidit ad incontin-
tiam libidinis etc. xxvij. di. i. etc. Secundo conuersa-
tur deus cum bonis quod manet in eis per dile-
ctionem. Quod diligit in sermone meum seru-

In festo sancti Iohann. euang. ante por. la.

nabit: pater me⁹ diligit eum et ad eum
venimus: et mansione apud eum faciem⁹
30. ruij. Nota Mansione 2c. quia deus
enā ad malos quādoq; venit p bonas
inspiraciones 2c. sed mansione suā solū
in bonis facit. Unde. j. 30. iij. De⁹ cha-
ritas est 2 qui manet in charitate in deo
manet 2 deus in eo. Tertio comedit cum
bonis qd sumunt corpus xpi 2c. Apoca.
ij. Ecce sto ad ostiū 2 pulso 2c. Quarto
dat dona eis: cū humilitatē cui manue-
rudine: ideo regnati tenent boni deo.
Idem de bonis temporalibus 2c. De isto
amore spālī loquit scriptura cum dicit.
Neminē diligit deus nisi cū quicūq; sapiē-
tia inhabitat. Sap. vij. Nota Inhabitāt:
q; deus isto amore nō amat stultos: sed
sapientes. Sed videmus q sunt sapien-
tes. Nota similitudinē de itinerantib⁹ per
biuū: via sinistra esset plena arboribus
2 tabernis 2 delitijs: sed esset passus pe-
riculosus plenus latronib⁹ 2c. via dexte-
ra esset aspera sed tuta 2c. Sup illo aut
binio esset turris guardiet vnus stās in
turri clamaret itinerantibus dicens. Nō
eatis per sinistram qd est periculosa 2c.
sed ad dexterā 2c. illi q crederent essent
sapientes et irent perviā dexteram. Illi
vero qui p sinistram non credentes claman-
ti essent insipientes. Uel dic aliā similitu-
dinē de duobus condēnatis ad mortem
quod ducuntur ad mortē quoz vnus ridet
2 alter plorat 2c. Idem in proposito 2c.
Via dextera est via penitētie que est aspe-
ra s; tuta via: sinistra est vitiōrū 2c. Pas-
sus periculosus est mors. Dices. tu. Nō
iste passus periculosus est: etiā in via de-
xtera sed nō derobatur a latronib⁹. Cla-
mantes autē viatoribus sunt prophete:
apli: et p̄dicatores: existētes in turri gfe
dei vel p̄dicatores. Inter quos Salo-
mon clamat dī. Quasque a dextris sunt
nouit dñs. scia approbationis: p̄uerse
vero sunt que a sinistris sunt. prouer-
bij. Et dauid. Quoniā nouit dñs viā in-
stōrū: et iter impiorū p̄bit. Talibus er-
go sapiētibus dicit xps. Sicut dilexit vos.
Manet in dilectione mea. f. persuadēdo
in beata vita. Si dicatur 2 qio manebi-
mus. Respondetur si p̄cepta mea ser-
uaueritis manebitis in dilectione mea si-
cut 2 ego p̄cepta patris mei seruauit 2
maneo in eius dilectione. 30. xv.

¶ Tertius grad⁹ diuine dilectionis est
de amore singulari quod dilecti 30. euā-
gelistā: sed nō solū p̄mo 2 scō s; et 3° et 4°
istō. Declaretur per similitudinē de pie-
fami. qui diligit generaliter amore totā do-
mum etiā famulos 2 seruos 2 ancillam
S; amore spālī diligit vxorē. Amore au-
tē singulari diligit filiū sibi similem 2c.
Sic xps diligit amore generali oēs crea-
turas sed amore spālī solū bonos vt di-
ctū est: sed amore singulari diligit 30.
euangelistā: q; similis erat sibi p̄pter
virginitatem mundissimā. Veda. Dili-
gebat Iohānē iesus non exceptis ceteris
singulariter solū sed p ceteris quos dili-
gebat familiaris vnū quē spālīs p̄ero-
gatiua castitatis ampliori dilectione se-
cerat dignū. Vnius autē amoris triplex
signū ostēdit. p̄mū quando eum de nu-
ptijs vocauit ante copulā in quibus nu-
ptijs mutauit aquā in vinum. De quib⁹
Iohā. ij. Hic potes dicere de contrahen-
tibus matrimonij quibus licitū est in-
gredi religionē ante copulam. Scdm si-
gnū fuit quando eum dedit virginē in fi-
lium in cruce pendēs dicens matri. Mu-
lier ecce filius tu⁹ 2c. 30. Cuius signum
fuit huius singularis dilectionis quia li-
ne martyrio voluit eū finire vitā: sic p-
dixit petro corā oibus apostolis: vt ha-
beretur in euāgelio. Recita hystoriā euā-
gelij. Nota q; ter sand⁹ 30. fuit in mor-
tis periculo. p̄mo quādo dabit veniens
sibi datū ab Aristodemō. Scō qñ fuit
positus i feruētis olei dolū a Domitio-
no. Tertio quādo fuit in insulā relega-
tus. f. pathmos. Nota. Sic euuolō ma-
nere. i. sanū. vniū 2 incolumē. Donce re-
mā: supple ad eum 2c. Et ista fuit ratio
quare positus in dolio feruētis olei non
est mortu⁹: vt habet in legenda de q̄ mi-
raculo sit hodie festū. Quartū signū q;
sicut virgo maria sine dolore mortua est
sic Iohānes 2c. Dic eius mortē. Unde
Hierony. Tā extrane⁹ a dolore mortis
q; a corruptione carnis inuenit alienus
De corpe eius qd sit factū. vide. In fe-
sto natalis eius p̄lytina. Ideo fuit com-
pleta. p̄pha. Esa. q; recte videtur fuisse de
Iohāne dicēte xpo Iohāni. Cū ambula-
ueris in igne nō combureris 2 flāma nō
ardebit te: q; ego dñs tuus saluator tu⁹
Ex quo honorabilis factus es in oculis
meis et glori⁹: 2 ego dilexi te. Esa. xliij.

In festo sancti Barnabe apostoli.

So. lxxx.

Nota honorabilis fact⁹ es i oculis me-
is. Multi sunt honorabiles in cōspectu
hoim sed non in oculis dei: sicut sunt hy-
pocrite 2c. Multi cōtra: sicut p̄sone bo-
ne que interdū faciunt aliqua cū bona
mentione: in gētes scandalizant. Tali-
bus dicit apls. Proudites bona nō in
corā deo sed etiā corā oibus hoib⁹. Ro.
xij. Multi nec in cōspectu hoim nec dei: si-
cut peccatores manifesti 2c. Multi vero
sunt honorabiles in cōspectu dei 2 hoim
de quibus dicit scriptura loquēs de To-
bia 2 cognatione eius. Ois genera io ei⁹
in bona vita 2 setā cōuersatione pman-
sistit vt accepti essent tā deo q; hoib⁹
2 cūcūq; habitantibus terrā Tob. vi. fto.
In isto gradu fuit 30. euāgelistā. Ideo
dicit. Ego dilexi te 2 thema. Hic est disci-
pulus ille 2c. Deo gratias. Amen.

In festo sancti Barnabe apo-
stoli. Sermo. i.

Rat vir bonus plen⁹ spi-
ritu scō 2 fide. Act. xj.

¶ Pro introductionē sermo-
nis ostendit theologalis que-
stio.

Queritur. Utrū barnabas xpi
apostol⁹ aliter. Ar-
guit q; non sunt nisi. xij. apostoli ch̄risti
egitur. ¶ In oppositū barnabas colitā-
t⁹ xpi apostolus sequit et sic questio ma-
net pio vtrāq; parte dubia.

¶ Ad questionē respondendū est q; apo-
stoli xpi dicū dupliciter. Uno mō. Stricte
2 p̄prie apostoli dicuntur duodecim
quos misit xps 2c. Auctoritas. Vocauit
discipulos suos 2 elegit. xij. ex ipsis quos
2 apostolos noiauit. Luc. xj. et nominā-
tur. Item xps dixit. Mōne. xij. hore sunt
dici. 30. xi. Nō loquit de die naturali: q;
habet 2. xij. horas nec de viali: q; ali-
quādo habet plures horas aliqñ min⁹
sed loquit de se qui est dics illa: de qua
Dauid. Melior est dics vna sup millia.
Vnius diei. xij. hore sunt. xij. apli: clari
in sanctitate et doctrina. 2. dupl⁹ possu-
mus assumere aplos. Uno modo stricte
2 sic sunt p̄prie apli illi quos xps in vi-
ta sua elegit 2 misit vt pbat argumentū
Et hoc mō nec b̄tis Barnabas nec pau-
lus fuerūt apli s; b̄tis Mathias sic: q;
successit in locū. Jude et iam xps elegerat
est in corde suo 2 quodāmo ore cum

dixit. Amen dico vobis q; vos q; sequenti-
ti estis me. in regeneratione cum sederit
filius hois in sede maiestatis sue: sed cōbi-
tis et vos sup sedes. xij. iudicantes duo-
decim tribus israel. Mat. xix. In ista au-
ctoritate non loquebatur de iuda quem
p̄ciebat iudicandū non iudicaturū: s; lo-
quebatur de b̄to Mat. 2c. Ibi apli sunt.
xij. lapides electi de iordanis medio 30
sue. v. p̄pter fidei sue soliditatem. Ibi
sunt. xij. boues sub mari eneo. iij. 2. vij.
p̄pter sui laboris vtilitatē in messib⁹
spūalibus in figura bonum p̄figurari.
Ibi sunt. xij. fontes inuēti in helyz. Exo.
xv. Et hic p̄pter latū fluxū sue doctrine
Ibi sunt. xij. porte ciuitatis. Apoca. xxi.
Porte dicti q; p eos est ad ecclīaz introi-
tus hos elegit dñs. Mat. xij. Unde quod
scripti in sermonibus de articulis fidei
ser. xxvj. in additōne que incipit. S; quo
modo oēs p̄dicent 2c. Alio modo large 2
tunc nō solū illi qui in vita xpi fuerunt a
xpo electi et missi dicuntur apli: sed etiā
illi qui post ch̄risti ascensionē fuerūt ele-
cti: et sic beatus Bar. et paulus sūt apo-
stoli et sic sunt. xij. b̄tis autē paulus
fuit maximus apostolorū quē elegit ch̄ri-
stus cum iret Damascū psequēdo xp̄is-
nos. Act. ix. Uas electionis mihi est iste
vt portat nomē meū coram gētib⁹ et re-
gibus ex filijs israel. Ex hac rōne in bul-
lis papalibus in sigillo plūbeo beatus
paulus ponitur ad dexterā et petr⁹ ad
sinistrā: als bulla esset falsa. Ratio quia
beatus petrus fuit electus a xpo in sing-
stra. f. in hac vita mortali. paulus autē
fuit elect⁹ a xpo in dextera glorie: quia
tunc xps erat immortalis 2 impassibilis: sic
etiā b̄tis Barnabas fuit electus a xpo
in dextera glorie. De ista electiōe aucto-
ritas. Jeunantibus autē discipulis di-
xit illis spirit⁹ sanctus. Segregate mihi
Barnabā 2 Saulū in opus ad qd assū-
psi eos. Act. xij. patet q; b̄tis Barna-
bas est verus apls xpi: licet xps non elei-
gerit eum in vita. Si autē querat⁹ quare
de oibus discipulis fuit electus beatus
Bar. in aplm non aliq; ratio assignat⁹
in themathē. Erat vir bonus 2c. Et loquit⁹
litteraliter de Barnaba: vt ptz Act. xj.
Nota vir a virtute. Multi em hoies nō
sunt viri. i. virtuosī 2c. patet thema. In q;
subtiliter ostenduntur quattuor excellē-
tie de beato Bar.

In festo sancti Barnabe apostoli.

Primo quia fuit aliter virtuosus. Erat vir bonus. **S**ecundo quia fuit plene pietosus. Erat bonus. **T**ertio quia fuit plenus gratiosus. plenus spiritu sancto. **Q**uarto quia fuit digne gloriosus: quia plenus fide. **D**ico primo et. Quid est esse virtuosus? Nota per declarationem similitudinem triplicem. Primo de illo qui impulsus a vento cadit dicitur quod non habet virtutem non est foris. vide quod cecidit: si quis stat foriter dicitur o virtute habet foris est et. Sic spiritualiter virtus magnus est tunc tunc oves demonum. De quo dicitur. iij. r. x. sps. i. venit gradus e foris subvertit motes et ceteros peccatos. Motes aut fuerunt Adā et Ena Sā son David Salomō et. Jste est sile ven tus de quo tropologicē. i. moraliter le gatur Job. s. p. percussit quattuor angulos domus et oppellit filios Job et. Quattuor anguli domus. i. aie sunt quattuor virtutes cardinales et. quos destruxit iste vē tus et. filij Job sunt bona opera viri iu stit: quae occiduntur cum meritū eorum perditur. Secunda similitudo est de eo qui portat magnū onus foriter dicitur quod habet virtutem foris est: alio debilis est et. Sic in proposito. Omnis maximus aie est corpus. Auctoritas. Corpus quod corrumpitur aggruat aiam et depumit: terrena inha bitatio sensum: multa cogitantē. Sap. ix. Qui ergo foriter portat resistēdo in clinationib⁹ carnis et. dicitur quod est virtuo sus et. Tertia similitudo est de eo quod res sistit ictib⁹ et percussionib⁹ pugnatis for tis militis. Wilcs iste est mūdus quod pu gnat contra nos et percutit ictibus infirmis tatū: paupertatū: guerrarū: pestilētia rum: famis: inimicitiarū et. Si ergo ali quis foriter resistit dicitur quod est virtuo sus. Talis erat ille de quo dicitur Job. i. Vir erat in terra huius nōle Job: et erat vir il le simplex et rectus ac timēs deū et recedēs a malo et. Talis fuit bñs Bar. et erat vir. i. virtuosus. Dic quō fuit de q pro de civitate Micoisse de gñe Barō et. Et audita fama apostolorū venit hieru salem: et sciēs tēpus messie cōpletū: au diebat sermones apostolorū euz magna reuerētia. deinde dixit infra se. Et ex quo audiu: doctrinā istorū volo videre eorū vitā: quia multi bone p̄dicāt alijs: sed ipsi male vivūt: et vidit vitā eorū cōmunicū

paupere et. In legēda dicitur quod fuit de lxxij. discipulis et. Deinde vidēs mira cula quibus cōfirmabāt doctrinā suā: baptizari petij et vocat⁹ est Barnabas id est filius cōsolationis: quod de eo habue runt magnā cōsolationē: apostoli. cum prius vocaret⁹ Joseph et videtur possessio nibus. Ideo dicitur sibi apparuit in ora tione dicens. Cōstans. i. virtuosus esto. Barnabas: quia p̄mia eterna percipiens Act. q. qualis cōmunitio. Et addit⁹ est socie tatū discipulorū et. Auctoritas. Joseph aīst q cognominat⁹ est. Barnabas ap̄la qd ē interpretat⁹ filius cōsolationis. leu tes cyprus genere. cū habet agrū ven didit cū: et attulit p̄ciū et posuit ante pe des ap̄los. Act. iij. Ideo posuit de eo dicere. Erat vir ille magnus: apud dñm fuit et honoratus. iij. r. v. Moraliter: hī cet nō tencamini vendere oia quod habetis et. nō saltem restituatis malis ablata. i. sūras: rapinas: furas et. **S**ecunda excellentia beati Barnabae fuit quia fuit plene pius: quia erat vir bonus. So nus est ille qui nō solum curat de salute sua: sed etiam primi iuxta illud. De mada ut vnicuique de primo suo. Eccl. xvij. Jte dicit Dionys. Bonus est quod est cōlati uum sui ipsius et. Sic beatus Barn. fuit bonus quia cū salutē primi percuratū p̄dicando et. dicit vobis singulare vnum deo et. Dic quō ipse adduxit paulum post cōversionē suā ad ap̄los et. Aucto ritas. Cū autē venisset paul⁹ in iherusa lē tētabat se iungere discipulis: et omnes timebāt eū non credēs quod esset discipu lus. Barnabas autē apphensum illū du xit ad ap̄los et narravit illis quō in via vidisset dñm et. Act. ix. Jte nota quomō pie recōciliavit sibi sociū Johāne marci vocatū: quod dimiserat eū euz fuisset in picu lo mortis: ut patet Act. xij. et. xv. Patet ergo pictas eius. Moraliter: sic qd libet re strū dū curare de primo suo: p̄sertim vir bonus de vore mala et cōverso. Salu abis vir infidelis per mulierē fidelē et. i. Conn. vij. Jte pater dū curare de filijs dū sunt tenellī: sicut ortolan⁹ de arbori bus tenellis facit qd qd vult: fecit autēz eū indurēscit et. Sic ortolani in ecclesia dei sunt illi de cōiugio et. Ideo instrua tis eos dū sunt parvuli alias et. Dic et cōpedit. Si quis suoz et maxime dome sticorū curā non hz fidē negavit: et iust

In festo beati Barnabe apostoli.

So. lxxi.

deli deterior. i. Tim. v. Sic officiales debent curare de republica. **D**ic de oblatione festoz et que feste sunt mā data et. Dic ut expedit p̄sertim de apo thecis quod nō aperiant in diebus festiuis Item qui habet regimē cōitatis: debet procurare bonum nō solum sibi sed etiā am totī cōitati et. **T**ertia excellentia beati barna. quia fuit vere gratiosus. quia plenus spiritu sancto **D**ic quomodo dum esset antiochie ordi navit quod discipulivo carent de cetero xpi ani a xpo: quia prius dicebant discipuli ap̄los et. ut legit Act. xj. Et fuit imple ta prophetia Esa. di. Et seruos suos vo cabit nōle alio: in quo qui bñdict⁹ est su per terraz bñdict⁹ a deo. Amē. Esa. lxx. Item dic qualiter recusat diuinos ho nores sibi oblatos. Act. xij. Plenitudo spūs sancti repellebat ab eo spiritū ma nis glorie: et dabat in oibus gloriāz deo Ideo poterat dicere. Spūs tuus bonus deducet me in terram rectam et. ps. cclij. Moraliter et. Oñe quodcūqz facitis in verbo aut opere: oia in nōie iesu xpi fa cite. Col. iij. Nota hic contra illos quod ho nozem deo debitis auferat blasphemando et. et tamen deus cur non cessat bene facere et. **Q**uarta excellentia: quia fuit digne glo riosus quia plenus fide. Perfecta fides glorificat hoīem in mūdo p miracula: et in futuro per gloriā. Ideo quando xps curabat aliquē dicebat. fides tua te sal uum fecit. Ideo dicebat ap̄ls. Accessum habem⁹ per fidē in gratia ista. i. miracu losū in qua stam⁹ et gloriāmur. i. in alio mundo in spe glorie filiorū dei. Rom. v. Dic quomodo bñs bar. ex merito fidei sue curabat oēm infirmitatē et portans enageliū Martijei ponebat illud sup in firmis curabat et. Jte fuit gloriosus in alio mūdo p martyriū. Dic eius marty riū et. Ideo dixerunt Ap̄si de Barnaba Act. xv. placuit nobis collectis in vnuz eligere viros et mittere ad vos cum cha rissimis nostris Barnaba et paulo hoī bus qui tradiderūt aīas suas pro nōie iesu xpi dñi nostri et. Moraliter et. Di catis credo ut credatis corde et cōfitemi ni ore et operemini facto: quia hec est fides pfecta. Nota contra mulieres dicētes il lis qui portāt ad baptizandū pueros quod nō volūt se nisi sint pueri: sicut lupimina

ri. s. puelle strigite et. O maxima fatuita tum alias et. sicut cādela que nisi respi ret extinguit. Ideo dauid. Credidi pro pter quod locut⁹ sum. et qualiter? Ego autē humiliat⁹ sum nimis: quia ad credē dum ea que sunt fidei oportet humiliā re intellectū. subingētes oēm intellectu in obsequiū christi. iij. Cor. x. Corde cre ditur ad iusticiā: ore autem confessio fit ad salutem Deo gratias. Amen. **I**n festo beati barnabe apli. Ser. ij. Audere et exultare: quia nōia vestra scripta sunt in celis. Luc. x. **P**ro decla ratione verborū notanduz quod fit magna questio in sa cra theologia: sicut tangit Tho. parte. s. q. xliij. articulo tertio.

Queritur. Viri scripti in libro vite possunt de eo de leri siue cassari. Liber autē vite dicitur nō titia dei de p̄destinatis: sicut quod dicit glo. super illud ps. lxxvij. Delectand⁹ de libro viuentiū. Et ex hoc videt⁹ quod nō possit ali quis deleri de libro vite cū nōtia dei de p̄destinatis sit certa et innumereabilis Mal. iij. Ego de⁹ et nō mutoz: cōtra ve ro. ps. lxxvij. Delectand⁹ de libro viuentiū pro hui⁹ declaratione est notādū quod du pliciter aliquis scribit in libro vite.

Uno modo fin presentē iusticiam seu gratificationem.

Alio modo fin diuinā p̄scientiā seu p̄destinationem.

Secūm ergo hāc bimēbz dīstinctionē est duplex cōclusio. Prima cōclusio est af firmatiua: videt⁹ quod scripti in libro vite fin p̄nt iusticiā deleri p̄nt de libro vite. Se cūda cōclusio ē negatiua: vñ quod scripti in libro vite fin diuinā p̄destinationē nō p̄nt de libro vite deleri. Prima ergo cōclusio p̄nt triplici medio. i. rōne exēplo et auto ritate. Rō est ista: quia p̄nt quā aliqui scribunt in libro vite hoc p̄mo mō quā inclinet liberū arbitriū ad bonum: tñ nō cogit: et iō pōt p̄di iudicium sumus in hac vi ta in qua aīa subijcitur mutabilitati sicut corp⁹: quia vñqz qd recipit fin modū reci piētis. Ideo dicit Ro. viij. Quantitas em creatura subiecta est. Vide. s. in festo scilicet Nicolai qui incipit In extingibile est lumē illius in prin. Quādo ergo hō ca dit de statu gñe in peccatū mortale nūc dele tur nōm ei⁹ de libro vite. Si p̄o nō pec

In festo sancti Barnabe apostoli.

cat s; pseruat se semp in gra nō delect no
me ei de libro viteri iuxta illud Apo. iij.
Qui viderit sicut est vestimentis albis: et
nō delecto nō me eius de libro vite. Et in
notā dū q delectio ista nō refert ad nota
dei: sed ad re facta quia scz de aliqūe
prieus ordinari in vitā eternā eternam et
postea nō ordinari cum deficit a gratia
fm Tho. pte. i. q. xxiij. arti. iij. Nō ergo
mutabilis est de: q; sicut dicit Malach.
ij. Ego de et non mutor: sed sua volūta
te in cōmutabili vult mutabilia iuxta il
lud Boetij. Stabilis q manēs dans cū
cta moueri. Et sic patet ratio. Exēpla ha
sent in multis. Primo in adam. Itē in
aaron. In Dauid in iuda. de quo dñs di
cit. Monne duodecim vos elegi et vnus
ex vobis diabolus est Joh. vi. Quotidie
etiā videmus et vīnā nō viderem? mul
tos seruos et ancillas dei cadere in pctā
mortalia: et pter deleri de libro vite. Au
ctontas nō clara habet. Exo. xxxij. Dic
histōiā qñ Moyses orauit ad dñm pro
pctō populi de vitulo aureo et. Obsecro
inquit dñe peccauit populus iste pctm maxi
mā fecerūt sibi deos aureos aut dūmit
te eis hāc nōxā si nō facis dele me de li
bro tuo quē scripsisti. cui rñdit dñs. Qui
peccauerit in me. delebo euz de lib. meo
Exo. xxxij. Patet ergo ex hac auctontate
q; pōt quis deleri de libro vite. Ad idem
facit auctontas. ps. Deleant de libro vi
uētū et cū iustus nō scribant. Uide q; scri
psi dñica. i. serm. i. pte. i. et sic patet prima
cōclusio. Secūda cōclusio est negati
ua et. pbat per auctontatē Aug. x. de ci
uita. dei vbi dicit q; diuina psciētia que
falli nō potest est liber vite. Et hoc mo
do. erant scripti apostoli pter iudā p
pterea dixit eis dñs verbū ppositū. Sau
dete et. patet thema. Modo videam q; re
nōmē bñ Bar. fuit scriptū in celis vbi
modo regnat cū xpo. Mora ergo q; pro
pter quattuor virtutes q; sunt iste videt
I. Prima perfecta largitas ad dispergē
dum propia.
II. Secunda firma virilitas ad agredie
dum ardua.
III. Tertia profunda humilitas ad contē
nendum prospera.
IV. Quarta magna animositas ad substi
nendum aduersa.
V. Prima fuit pfecta largitas et. duo di

co: pfecta et largitas. Ubi notandū q; est
duplex largitas. s. vitiosa et virtuosa. Et
quelibet earū hz tres gradus. Largitas
est vitiosa inuenit in triplici dña. s. ma
la peior. pessima. Virtuosa etiā inuenit
bona melior optia. Largitas mala q; cō
ueniētius dicit. pdigalitas: est qñ homo
largit psonis nō indigēb; aliqd ad sui
laudē et glām: velt vel aliqd tale. cū tñ
paupi indigēt: qñmo xpo in paupe nō
hūvult largiri: et si qñ largit aliqd. satis
modicu et tenuē elargit: qñmo nec debi
ta restituit. Cōtra hāc ergo largitatē vel
potius pdigalitatē ait Hiero. ad paulū
nū: et scribit in decretis. xvi. q. i. Si cupis.
ppter victū cūctū et manifestas neces
sitates nihil cuiq; tribuas: ne filioi pa
nē canes comedat. Mora glo tur. cū. in
xj. lb. Codic. ti. de medicatib; validia: q;
dicit q; tales vallidi medicatōes sūt repel
landi. Peior est qñ vīuitates expēdit. pu
ta ad cōmua spēdida ad instar diuitia
epulonis: de quo legit. Luc. xvi. Utitur
vestibus pciōis tenet canes multos. In
dūit equos faleris accipies. falcones.
et in his talibus largus est. dabit sctio
bus. Pessima ē qñ largus est homo etiā
in malū alterius: puta ad habēdū multa
eres: qñq; etiā ad vindicādū se de limico
vel ad hūmō talia. Tales g duo mala cō
mittūt q; fraudāt paupes elemosina si
bi debitis. et scōs expēdūt male et. Et si
largitas alia virtuosa hās tres dñas est
cū qdā bona qñ homo largus est ad be
bita solūda et familie necessaria. Meli
or qñ largus est ad subiectionē pauper
libet eis imparties de supfluo: iuxta il
lud Luc. xi. Quod superfluum est elemosy
nā: et ecce oīa mūda sunt vobis. Optima
est a pfecta qñ hō volēs xpm sed: oīa ven
dit: et dat paupibus iuxta illud Mat. xij.
Si vis pfectus esse: vade et vde oīa que
habes et da paupib; et veni seque me. Hāc
ergo pfecta largitatē habuit Barnabas
ppter quā meruit scribi in lib. vite. Ven
didit em agrū suū et posuit pciū ante pe
des apostolorū: sicut legitur Act. ij. U
de supra in sermo. pcedit qui inquit
erat vir bonus et. fuit etiā largus ad
promōdēdū fratrū in opietpe famia. Nā
sicut dicit Act. xi. Cū facta esset famia
magna sub Claudio fm q; pphāuerat
Agabus. discipuli put quosq; hēbat p
posuerūt in ministeriū mittere quā

In festo natiuitatis sancti Johannis baptiste. lxxxij.

Indea fratrib; q; fecerūt mīnētes ad
seniores p manus Bar. et Pauli et.
II. Secūda virtus Bar. fuit firmavirilitas ad
agredie dū ardua q; spaterin duob; p
mo in hoc q; illā maximam ciuitatē An
nocia ad cōuertendū accepit: sicut p
Act. xi. Itē etiam predicauit Rome sicut
legit in legenda scti Clemētis: et dic hy
stōiā sicut ibi legit. Et q; ad predicādū
requirit auctontas mittētis: iuxta illud
Ro. x. Quō pdicabūt nisi mittant: et ha
bēt in. et. Cū ex inuento: de hereticis: ideo
habuit auctontatē a spū scō q; dixit. Se
gregate mihi Bar. et Saulū in opus ad
q; assumpti eos Act. xij.
III. Secūda patuit eius viritas in hoc q; cū
post quersionē paulus ierosolimā venis
set et discipulis se iungere vellet. et cum
tamq; lupū oēs fugerēt timebāt em cum
q; credētes q; esset discipulus: Barna
bas ipsum audacter appchēdit et addu
xit ad aplos: et narrauit illis quō inuia
disset dñm et. sicut legit Act. ix. Moralit
ter nota quō viriliter debemus aggredi
opera virtuosa. Mirabile est hoc q; ad
mala faciendum: puta ad fornicandum
vel ad occidendum inimicū vel ad nau
gandum per mare. ad derobandum et.
pro quibus rebus exponunt se homines
mille periculis. et tantam animositatem
dat diabolus aliquibus: cum tamen ita
sint pusillanimes in bono opēdō: puta
in ieiunādo in elemosinas faciēdo et
die vt expedit.
IV. Tertia virtus Bar. fuit p fūda humi
litas ad contēdū prospera. Inter pro
spera huius mundi precipu locū opti
nent honores et. Ipunc ergo honorē con
tēpsit. Bar. Nā sicut legit Act. xij. Cū
esset Bar. et Paulus in puincia Lica
onie in ciuitate Lihristurbe leuātes vo
cem suam dixerunt. Vj similes facti ho
minibus descenderūt. ad nos et vocabāt
Bar. Johānē: paulū vero Mercurium:
quoniam ipse erat dux verbi et. Dic histō
riā quō cōtēpsit hōs honores et. Mo
raliter dic vt expedit.
V. Quarta virtus est magna animositas
ad sustinēdū aduersa. Hec virtus est ne
cessaria: q; sicut dicit Act. xij. Per mul
tas tribulationes oportet nos. itroire in
regnū dei. Videamus ergo animositatē
Bar. q; in multis ostēsa est. pfectum tñ
in morie. Hec ergo hystōiā sicut legit in

legēda ab illo loco: vbi dicit. Cum ergo
Barnabas Cypri veller pder.
Deo Gratias. Amen.
In festo natiuitatis sancti Johan
nis baptiste. Sermo vnus.
Erit enim magnus corādo
mino Luc. i. Sermo erit debe
ato iohanne baptista: de quo
loquitur thema dicens. Erit
magnus. Non loquit de magnitudine
corporali fm quā negm eremur neq; de
meremur ps. Nō in fortitudine equi vo
luntatē habebit: neq; in tibis viri dñpla
cū erit cec. sed de magnitudine spiritui
ali que consistit vt homo bene agat et be
ne doceat. De qua Mat. v. Qui fecerit et
docuerit hic magnus vocabat in reg. ce
loz Mat. v. Saluetur virgo et.
Pro sermone fundamēto theologia
lis oīū questio.
Queritur vtrū sanctus iohā
nes baptista sit ma
ior oīb; alijs sctis. Arguit q; nō illi sunt
maiores oīb; sctis q; abūdatius sup oēs
habuit spū scm sed apū fuerunt pmo
vt ait tho. sup illō ad Ro. viij. ipi primi
tas spūs hñtes apū et tpe pti et ceteris
habūdant spū scm habuerūt scō. in
iij. et dūcās. Apū sunt pferēdi oībus
sctis tāq; abūdatius spū scm hñtes. se
quū q; apū sunt maiores. 3g et sic de ce.
probat iterū ioh. baptista fuit germa
nus xpi fili; elizabeth cognate virginis
et ioh. euāgelista fuit nepos xpi fili; so
ris salome 1g sctōs ioh. euā. fuit maior
1g. In oppositū habet Mat. xj. Inter
natos mulier nō surrexit maior ioh. ba.
Ergo ioh. bap. fuit maior oīb; sctis et sic
questio manet p ptaq; parte dubia.
Ad qstionē rñdēda est fm tho. iij. pte.
q. xxiij. ar. v. q; diuina pūdenā quonā
voluit mittere aliquem sanctū virū mun
do p vniuersali pterogatiōe voluit illū
pūm mō ostēdere. s. p ioh. bap. q; ostēsus
est verbo pphetico p angelū Luc. i. Erit
magnus coram domino quod alijs san
ctis non fecit. 3deo dicitur maior et hoc
quoad dno.
I. Primo quoad nunciū.
II. Secūdo quoad locū.
Primo quoad nuntium dicitur maior
ergo qua ille qui nūciāuit xpi concepti
onem salic; angelus gabriel Luc. i. Ecce
concupies et paries filium. 3le pūus
24

gnati ei: vñ dicat. Et audierunt vicini et cognati ei: et quarto gauisi sunt multi vñ dñi. Et multi in natiuitate ei gaudebunt. Corus etiā mūdus gaudet de hoc festo etiā sarraceni vt audio: quia multe vanitates a vanis miscant. Nota ergo qd istud gaudiū dñe esse spūale nō aut corporeale et vñ: sicut hodie faciunt multi vanitates multas facientes. Nota cōtra illam feminā diuinatricē. Ideo gaudem spiritualiter sicut orat ecclesia hodie dñs. De qd pñtē dñe honorabile nobis in beati Johānis natiuitate fecisti: da populus tuus spirituali gratiā gaudiō. Et omniū fidelis mētes dirige in viā salutis eterne p. Gaudet etiā angeli in celo quia si de vno peccatore penitētiā agere gaudent angeli: vt infra dicitur. Ito magis gauisi sunt de tāto pcuratore tātum gradum gratie consequente. Nota dum qd gaudium dicitur magnum quatuor modis. Aliquando intensiue: et hoc modo gauisi sunt parentes. Aliquando ostensiue: et hoc modo gauisus est puer qd motu corporis gaudiū suū manifestauit. Aliqñ cōcāuē: et hoc modo gauisi sunt vicini et cognati: qd parētes Johānis totum gaudiū nō ferentes vicinis et cognatis eius cōcāuerūt. Aliqñ extēsiue: et hoc mō gauisi sunt oēs, vñ dicit. Sup oia mōtana iudee diuulgabāt oia verba hec. Dic legendā de eius natiuitate. Moraliter dñe de natiuitate spūali aie postqz em homo concepit bona operadebet postea parere per executionem effectus: et sic de viuificatione aie siue de eius natiuitate spirituali. Gaudet primo pater deus: exemplum de filio prodigo de cuius recuperatiōe pater gauisus est Luc. xv. Gaudet sps dicens. Cōgratulamini mihi: qz inueni ouem quam perdidērā Luc. xv. Secōdo gaudet mater. Ecclesia vñ. Jo. xvi. Cū mulier peperit masculū: tānō me nimit pressure ppter gaudiū qd nat⁹ est homo in mūdū. Tertio gaudent vicini et cognati. i. angeli qd sunt conciuēs et cōfratres nostri Luc. xv. Gaudiū est angelis dei sup vno pec. pñiam agēte et. Quarto gaudet et ipsa ala cōsiderans euasionez penarū et consecutiōne gratie xpi et spem glorie dicēs. Ego aut in dño gaudebo et exultabo i deo Jesu meo. Abach. ij. Jte ps. Letar⁹ sum in his qd dicta sunt mihi. Secōdo fuit magna Johānis natiuitas qz

fuit gratiosa. Magna fuit grā sua de hoc qd fuit lenatus de terra seu de vtero suscept⁹ manib⁹ virginis gloriose, que fuit baila tūc. Jte verisimile est qd ipsa beata virgo sepius ipm induit et sepius lauit et oscula fxit et in vlnis tenuit. In cur⁹ peccatore beatus Johānes exilens maiore gratie fluētia potauit vt credo: sicut Johānes euāgelista de sacro dñici pectoris sōte euāgelij fluētia potauerat in vltima cenā: vt dicit Hierony. Tertio fuit magna Johānis natiuitas: qz fuit miraculosa. Nā patri restituta fuit loquela: qd significat laudem peccatoris cōuersi et confessionē peccatorū. Item in hymno dicitur. ille promissi dñi supermi perdidit pio pte modulos loquē. sed reformasti genitū pempte organa votie. Item maior prophetauit imponēdo ei nomē et. Item prophetauit pater. Nā tūc cōposuit illaz cantilenam pphetica. Benedicte dñs deus israel et. Dic hy storiz quōd vicini et cognati nolebāt acq̄scere qd vocaret iohānes. Qd significat hoies mūdānos qd nolūt pmittere filios suos fratres vel cōsanguineos consequi gratiam spiritus sancti per ingressum religionis: qd significatur per nomen iohānes: sed remittuntur obuiant reluctantur: sed si fuerit armigeri vel mercatores. vel essent magni peccatores non curarent. ideo dicit dñs. inimici hominis domestici ei⁹. Wat. x. Sed volunt qd vocetur zacharias: qd interpretat⁹ memorians deum. iohā. autē in quo est gratia. Excedit ergo hoc nomen iohānes nomē zachā. in. x. gradibus. Nā si aliquis peccator vult cōueri ad deū oportet qd primo memoret de deo dolēdo de peccatis inquātū sunt dei offensa: et sic dicit zacharias. Deinde habeat ppositū nō redeundi ad peccata et. Dic. x. gradus penitētie qui sunt hie: pccatorum recordatio. i. abstīnēdi ppositū. ij. sacramentalis confessio. iij. corporalis affectio. v. elemosinaz largitiō. vi. spūalis oratio. vii. debitozū restitutiō. viij. fame reparatio. ix. iniuriarū remissio. x. sacramentalis cōio. Et nō est iohānes nisi in. x. gradu. i. in cōione sacramentali. qz tunc recipit gratiā dei. ideo iohānes dictus est nō zacharia.

¶ Tertio fuit magnus existens in mundo quia fuit omnibus virtutibus decoratus circumquaqz. i. Superius inferius

exterior⁹ a dextris et a sinistris. Superius quidem per cōtemplationis sublimitatē qd celos apertos vidit et vocē patris audiuit. Spiritum sanctū in specie colūbe vidit. Filii in humana carne cognouit. Et sic se tota trinitas sibi magnificauit. Et adeo fuit illuminat⁹ cōtēplationis fulgore qd fuit ppheta et plus qd ppheta: quare aut dicit⁹ pulch⁹ propheta dicit infra parte vltima. Infer⁹ ipsum ornauit humilitas per quā se nō esse dignum soluere calciamētū christi corregiā assuerit. Jte contremuit baptista ex humilitate nec andebat tangere sanctū dei verticem dicens. Ego a te debeo baptizari tu venis ad me. Item ex humilitate recusauit honores sibi oblatos a iudeis et confessus est et non negauit. Et confessus est: quia non sum ego christus iohānis. i. Ab interiori vero ipsum ornauit puritas: per quam meruit angelus vocari siue appellari. Wat. iij. et Mar. j. Ecce Ego mitto angelum meum qui preparabit viam ante faciem meam: quia finit Hieronymum in carne preter carnem viuere angelicum potius est qd humanum. Unde et vt purius viueret. iuit ad desertum in infantili etate. Unde cantatur de eo. Intra deserti et. Nota moralit. Purum est illud cui nihil permixtum est: siue vinum dicitur purum quando nō est permixtum cum aliquo liquore. Dic contra illos qui cum bonis operibus permixsent mala et. prout expedit. Ab exteriori ipsum ornauit sanctitas cui sanctitati veritas testimonium perhibuit di. Inter natos mulierum non surrexit maior Johanne baptista. A dextris ipsū ornauit temperātia. Unde comedebat locustas et mel siluestre et induebat pillos cameloz. Vñ cantat⁹ ab ecclesia. artub⁹ sacris strophei bidentes: cui later haustu sociata passus mella locustis. Item hominū cōfortia sugiebat. Nota cōtra parētes qd filios suos nutriunt delicate. A sinistris vero ipm decorauit paciētia et constantia quia ipm psequēbat herodes incarcerationē herodias infidūdo puella caput eius petēdo: x ministri ipm decollādo et in omnibus paciētia cōseruauit. ideo dicit xps de eo. Quid existis in deserto videre? Parandinem vto agitatā et. Wat. xi.

¶ Quarto fuit magnus egressus de mū

do: qd pro veritate passus. Est autem triplex veritas. i. doctrine: iustitie. et vite. Unde dñs. Est veritas vite: doctrine: iustitie. Jta triplicē veritatē notat etiā ca nonit in. c. Qui scādalifauerit de regulis iuris. Et in. c. Cū ex inuincto de noui operis natiuitate. pro veritate ergo doctine passus est: qz sicut dicit iosephus ad erō p̄dicationē multitudi populi ueniebat ppter qd herodes tūmē populi dispendium ipsum carceri mandauit. Doctrina autē iohannis fuit magna. qz instruxit omnes homines quātū ad omnes stat⁹. Nā instruxit maiores: minores: et medicos: peccatores iustos: et penitētes. Maiores autē erant milites: per quos intelligunt omnes in dignitate cōstituti: quos quidā instruebat dicēs. Me minē concuicias. i. in persona neqz calumniam faciatis. i. in fama: et elote cōtenti stipēdis vestris Luc. iij. Minores sunt turbe et populares: quos instruebant elemosinas et mīe opibus insitāt dicēs eis Luc. iij. Qui hz duas tunicas det nō habenti et qd habet escam simile faciat. Medicos autē erant publicani qui erāt rei publice officiales: quos instruebat vt dei precepta seruaret dicens. Nihil aliud qd cōstitutū est vobis faciatis Luc. iij. Talibus ergo viris qd sunt magne impfectionis nihil est aliud imponēdū qd vt dei pceptis obediāt. Instruebat etiā peccatores vt penitentiā agerent di. penitentiā agere appropinquat em regnū celozum Wat. iij. instruebat iustos vt viā prepararent dicēs. Parate viā domini: rectas facite semitas eius. penitētes vt digni penitentie fructū facerent. Ibidē. Facite ergo fructus dignos penitentie. Secundo passus est pro veritate iustitie quā defendebat. Arguebat em herodē qd vxoꝝ fratris sui acceperat fratre viuente qd erat contra legis preceptū: et sic pro seruāda iustitia p̄didit vitā. Nota hic moraliter qd non solū est martyr christi qui p̄fide morit⁹: sed etiā qui pro iustitia: sicut dicit dominus Wat. v. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiā quoniam ipsoꝝ est regnū celozū. Sic ecclēsiō non solum negat christum qd negat fidē eius sed qui contrarietatem agit. Unde Hieronymus. x. q. iij. Estimāt. Christi sapiētia est. Iustitia: veritas: scitias: fortitudo. Negat per insipientiā sapientia

In festo natiuitatis sancti Iohannis baptiste.

per iniquitatem iustitia per medicinam veritas per turpitudinem sanctitas per imbecillitatem animi fortitudo. Quotienscumque vincimur viris atque peccatis toties deum negamus. Et e contrario quoties bonum quid agimus deum confitemur et passus est enim pro veritate vite quae tenebat. Nos est enim malignantiu honorum vitam puertere. Iohannes enim non comedit panem neque bibebat vinum et dicebant ex hoc ipsum habere demonium. et sic scandalum accipiebant. Unde edificatio neque habere debebat. Sicut enim noctua fugit et sicut serpens vineae florantis odorem sic malitiae stantur bonorum hominum sanctitate. Nota historia mortis sue. Nota mortaliter quod boni non debent timere quodcumque genus mortis. Iustus enim quacumque morte fuerit preoccupatus in refrigerio erit sapienter. Sic etiam mali quacumque morte moriantur. Nota peccatorum pessima est. Vnde ut expedit.

Quinto fuit magnus existens in limbo quia illuc fuit Iohannes preciosus et gaudiofusus nunciatus destinatus. Vnde Gregorius super illud Mat. xj. Tu es qui venturus es et ac si aperte dicat. Sicut pro hominibus nasci dignatus es etiam pro hominibus ad inferos descendere digneris innuere ut quod natiuitatis tue praecursor extiteris descendens etiam praecursor fiam et venturum inferno te nuncie. quae iam venisse mundo nuntiavi. Hec ille. Sancti enim patres erant in magna desolatione tum propter tantam temporis diuturnitatem. tum propter demonis vicinitatem tum propter diuine visionis priuationem. Tum propter locum infimum et horribilem. Sed Iohannes ad eos descendens eos letificauit: affertur quod de loco diuturno erat cito deducendi de vicinitate demonis cito erant angelo rum socios assumendi. Et de priuatione diuine visionis cito erat ipsa visio fructuanda. De loco infimo et despecto cito erat ad alta celorum subleuandi. Unde et legitur in euangelio Nicodemum quod ipse de nuntiavit quod christi natus erat quod ipsum baptizauerat quod digito ostenderat. et quod cito ad eos visitandos descenderet erat.

Sexto est modo magnus in celo quia habet cetera premia cum triplici fructu. Vnde cantatur. Scripta sunt denique alios coronat aucta clementis duplicata quosdam tri-

nat. habet enim centesimum fructum in quantum virgo incorruptus. Alium centesimum in quantum predicator gratus. Alium qui fecit et docuit Mat. v. Qui fecit et docuit. hic magnus vocabitur in regno celorum. Habuit etiam alium centesimum in quantum martyr inuictus: hic potes tangerere de aureolis. Vero autem Iohannes est magnus in celo: quia primo fulget iter cuneos patriarcharum propter fidei magnitudinem. Habuit enim fidem de christi humanitate Ioh. i. Ecce agnus dei et. Ite de eius diuinitate. Luc. iij. Venit post me fortior me. Super quo locum dicit Rhabanus. Ego quidam sum fortis ad penitentiam inuitando: ille fortior peccata remittendo. Ego regni celorum predicando ille donando. Ego in aqua baptizando ille in spiritu. Fuit etiam liberalis in rebus sicut patriarche: quia non solum fuit hospitalis et pauperibus ministrans sed omnia dimisit. et in deserto mansit. Ite fuit christi proximus et consanguineus vnde dicit angelus. Ecce Ihesus habet cognata tua et. Scio gaudet inter choros prophetarum: quia fuit propheta et plures prophetarum. Habuit enim perfectionem prophetarum quod et consistit in eo quod accipiebant spiritum sanctum aliquando ad cognoscendum praeterita aliquando ad sciendum futura: aliquando ad intelligendum occulta praesentia. Sic Iohannes habuit spiritum sanctum cognoscendum futura Ioh. i. ipse est qui post me venturus est et. De praeterito cum dixit. Ante me factus est. De presenti cum dixit. Non sum dignus ut sol. cor. cal. et. Et alibi. Ecce agnus dei. Et alibi. Medius vestrum stetit quem vos nescitis et. Quare autem dicatur plures prophetarum. Respondeo quadruplici ratione. Prima quia ante fuit prophetarum natus. Secunda quia alium prophetam fecit. scilicet matrem cum dixit virgini. Vnde mihi hoc quod venit mater domini mei ad me. Et patre quando aperiens os suum dixit. Benedictus dominus deus israel et. Vnde cantat ecclesia. Ventris obstruso postus cubili senescit regem thalamo manentem hinc parens nati meritis vterque abdit pandit. Tertia quia propheta quidam prophetauerunt de praeterito sicut Moyses Gen. i. In principio creauit deus celum et terram. Quidam de futuro: sicut alij. sed Iohannes de praesenti et futuro sicut supra dictum est.

In festo apostolorum petri et pauli. Fol. lxxv.

Quarta ratio quam assignat Chrysostomus dicens. propheta est beneficium prophetie a deo accipere: numquam prophetie est beneficium baptismatis dare: propheta est ut ipse de deo prophetet. Aliquid prophetie est ut de deo prophetet. Omnes prophetie prophetauerunt de christo de illis autem prophetarum non est ipse autem non solum prophetauit de christo sed etiam alij prophetauerunt de eo. De praeterea verbi fuerunt: ipse autem ipsa vox quantum autem ipsa vox primus est verbum non tamē verbum tantum Iohannes primus et ipse non in christo. Hec ille. Quinta ratio addit potestatem ad prophetiam prophetare dum vivit. Iohannes etiam post mortem pronunciauit christum de seculum ad inferos animabus sanctorum patrum: sicut dictum est supra par. v. Terno residet inter choros angelorum quod habuit eorum perfectionem quod consistit in tribus. primo quod fuerit spiritu sancto repletus. Secundo in bono opere confirmatus. Tertio immediate a deo missus. Sic Iohannes repletus fuit spiritu sancto Luc. ij. Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris. scilicet et Hieronymus. In carne praeter carnem viuere angelicum potius est quam humanum. Unde cantatur. Antea deserti tenere sub annis cuius miras fugiens peristi: nele in saltu maculare vitae famie posses. Ite fuit in bono opere confirmatus: quia semper stetit et nunquam cadere potuit. Ioh. ij. Amicus sponsi stat et. Aug. Quare stat Quia nunquam cadit qui humilis est. Item fuit a deo missus. Iohannes. scilicet fuit homo missus a deo. patet ratio quare Iohannes dicitur angelus. Vnde hoc etiam latine in legenda. ubi habetur Iohannes habuit officium omnium ordinum angelorum. Auctoritas Malac. ij. Ecce ego mitto angelum meum qui preparabit viam tuam ante te. Quarto spaciatur iter rosae martyrum quod habuit eorum perfectionem quod consistit in eorum sapientia quae in responsis apparuit. In eorum patientia quae apparuit in iniuriis meorum constantia quae apparuit in tormentis. Sic Iohannes habuit in responsis. Christo. Secutus et ientis fuit et. Vnde etiam de eius patientia et constantia. Quinto floruit inter violas confessorum: quia confessus est et non negauit et confessus est et non fuit ego christus Ioh. ij. Habuit etiam eorum perfectionem: quae consistit in car-

nis mortificatione. Luc. xij. Sint labii vestri sicut in lucida quersatione. vnde sequitur. Et lucerne ardentes in manibus vestris. In sollicita operatione: vnde sequitur. Et vos similes holibus et. Sic Iohannes carnem suam maceravit. Vnde de victu et vestitu in loco habitationis eius et. Ite lucide couersatus est: ita ut christus credi potuisset. Ite sollicitus in dei seruitio extitit: quia a pueritia deo seruire cepit. Antea descrii teneris sub annis et. et semper praesentia uerauit. Sexto inter doctores gloriatur predicando. Vnde nota quod Iohannes predicauit tripliciter. scilicet seruerit efficaciter: et prudenter. Vnde ut in legenda. Septimo videlicet inter lilia virginum. Habuit enim virginum perfectionem: quae primo consistit in mentis et corporis integritate. Mat. xxv. Acciperunt lapides suas. i. puram et lucidam mentem et carnem. Secundo consistit in mentis et corporis integritate. Vnde subditur. Acciperit denique in vasis suis cum lapidibus: illud. scilicet oleum de quo. ps. Ut exhalaret faciem in oleo. Tertio consistit in virtutis varietate. vnde subditur. Ornauerunt lapides suas. Scilicet Iohannes habuit perfectam puritatem propter quam et angelus appellatur: et de eo cantatur. Mescies labi muci pudoris. Habuit et mens iocunditatem. Jo. iij. Amicus sponsi quod stat et audiret gaudio gaudet propter vocem sponsi. fuit etiam virtutibus potius: vnde cantatur. Serta ter denique alios coronat aucta clementis duplici quosdam et.

Deo gratias. Amen.

In festo apostolorum petri et pauli. Ser. vn.

Si sunt due olivae et duo candelabra in conspectu dei. Apoc. xj. Vnde beati petrus et paulus laudant ergo de duplici virtute quod inter ceteras mirabiliter resuscitantur primo. scilicet de charitate feruētissima. Secundo de doctrina clarissima. Charitas notatur cum beati sunt due olivae. Nam sicut ex olivis sunt olei: sic ex istis sunt charitas in mundum et gratia. Vnde de eis potest dici illud zacharia. iij. f. h. Ipsi duo sunt filij olei qui consistunt dominatori in universa terra. Doctrina vero notatur cum beati duo candelabra. scilicet lucetia per doctrinam euangelicam ipsorum per quam totus mundus illuminatus est. ps. In omni terram exiit sonus eorum et. De utraque virtute eorum potest dici illud. Ipsi sunt viri

Queritur. Ultrū de⁹ mlt⁹ agat
cū uno & cū altero

primo mo deus non agit iustius clyno
q̃ cū alio: q̃vna ē eadem cū ei⁹ volūtas
a qua egredit ois eius actio circa crea-
turā: nec scdo mo q̃ q̃uis cū vno agat
maiorē effectū iuste cū alio: hoc fī non
sequitur. q̃ actio eius circa vnu iustior
sit q̃ sit circa aliū. Iusticia em̃ in quadā
equalitate cōsistit siue fm̃ q̃titate siue p̃
portionē. Equalitas aut̃ tam fm̃ p̃por-
tionē: q̃ fm̃ q̃titatē: tanta est in par-
tis sicut ī magnis. proportio em̃ q̃tuor
ad duo equalis est p̃portioni viginti ad
decē: itaq̃ em̃ est dupla: itā est etiā cō-
litas inter decē et decē: sicut inter mil-
le et milie. deus aut̃ in agendo cum quo
libet seruat equalitatem p̃portionis in
indivisiibili ad hoc autē nō astringimur
propter difficultatem in nobis mediū m̃-
atigendi. Et ideo q̃uis iustius possi-
mus agere cū vno q̃ cū alio magis ap-
propinquādo ad punctale mediū non
si tamē potest dici de deo. Ad argumētū
dictū q̃ q̃uis deus misericordior agat cū
vno q̃ cū alio in p̃tendo maiorē effectū
mī vni q̃ alteri nō tñ sequit̃ q̃ agat ius-
tius: si misericordia non est contra ius-
ticiā: tñ misericordior ēgerit cū petro e

i roma deesset. Sub vno persecutore vt
 q̄lis crudelitas vtrūq; p̄stringeret. Dico

ciatur, vñ. q. f. **N**ihil. c. Illud. Et hoc est

¶ Tertia excellētia est dignitas aplica. In qua fuerūt etiam beati petrus & pau-

In qua fuerit etiam beati petrus et pauli
 lns equalcs licet em petrus fuerit cleci⁹

apostolus a dño anteq paulus tamen
verus fuit apostolus sic paulus sicut pe-
trus ⁊ a christo imediate electi sicut ⁊ ce-
teri apostoli. fuerunt autē tūc facti apo-
stoli quādo sicut dicitur. Luc. vi. Voca-
uit iesus discipulos suos ⁊ elegit duode-
cim ex ipsis quos ⁊ apostolos nominauit
ante qd eo fuerint facti apostoli: licet de
hoc dubitet. Glo. xxi. dist. 3. In nouo facit
q legitur ⁊ nota. xxiij. q. 1. Loquit.
Similiter ⁊ paulus fuit postea apostolus.
Act. ij. Unde quia vas electionis mihi
est iste. 31ē Act. xij. segregate mihi Bar-
saulum zc. Unde de seipso dicit paul⁹
apostolus. Mon ab hoc⁹ neq per hoies
sed per iesum xpm zc. Gal. j. Unde quā-
tum ad apostolicam dignitatem omnes
apostoli pares fuerunt. Apostoli eī vi-
cuntur missi vel legati: quod fuit cōe om-
nibus apostolis. Unde paulus dicit p
xpo legatione fūgimur tande deo exhor-
tante per nos. ij. Cor. v. fuerunt autem
legati de latere sicut hodie dicuntur car-
dinales quādo mittuntur legati vi no-
ta in c. penulti. de offi leg. Et in c. j. eo. ti
lib. vi. Hābit tamen paulus aliquid
excellentius alijs apostolis: quia a chris-
to glorificato electus est. petrus vero ⁊
aliq a christo mortali: ppter quod in bul-
la plumbea pape paulus ponitur in de-
xtera. petrus autem: in sinistra zc.
¶ Quarta excellentia est pōntificalis au-
toritas ⁊ in hac etiam fuerunt equales
quia sicut fuit cps petrus sic et paulus.
⁊ sic etiam ceteri apostoli. Unde quan-
tum ad hanc oēs apostoli fuerunt equa-
les: sic omnes episcopi sunt equales pa-
pe. Et sic notat. Glo. xxi. dist. 3. In nouo.
⁊ probatur per illum textū vbi dicit Ana-
cleus. in nouo testamento. post christū
dnm a petro sacerdotalis cepit ordo: qd
ip̄i primo pontificatus in ecclesia chri-
sti datus est. Et infra. Ceteri vero aposto-
li cum eodem pari consortio honore ⁊
potestate acceperunt. Nota. Pari con-
sortio. 31ta paritas debet intelligi fm
pet. de palu. quantum ad potestates sa-
cerdotalem ⁊ pontificalem: diuersimode
tamen: quia facerdotalem potestatem ac-
ceperunt omnes apostoli a christo imediate:
pontificalem vero mediate: vti in-
fra dicitur. Ad idem facit dictū Cypria-
ni. xxiij. q. j. Loquitur. vbi dicit q xpus
apostolis omnibus post resurrectione

sum parē p̄tate tribuit. Super quo te-
x̄tu dicit Glo. parē. s. in ordine ⁊ digni-
tate consecrationis: sicut in adminis-
trationis plenitudine: que satis differt ab
alijs: quod liquet ex illo capitulo di. xxi.
perlecie. Et di. lxxv. In illis. glo. Sūt
ergo omnes apostoli euales petro quā-
tum ad pontificalem auctoritatem: ⁊ sūt
omnes episcopi q̄ euales pape: quia co-
scopi successerunt in locum apostolorum
ps. p̄o patribus tuis nan sunt tibi filij
⁊ probat tex. in dic. c. In noua. Et. lxxij.
di. Quorum vicem. Et hoc verū quantū
ad dignitatem: non autē quātū ad san-
ctitatem. Nota cōtra. Ep̄os hodiernos
q̄ antiquitus q̄ alijs p̄mo uebatur ad
ep̄atum ab obis laudabatur dicentib⁹
o sanctus homo ec. sed hodie oēs scan-
dalizant ec. Dic vt expedit. Hec autē po-
testas pontificalis cōsistit in ordine cōse-
rendo et chrisma. Itē in cōsecrando ec-
clesias altaria ⁊ alia vasa sacra. Un de
cōsue. c. Quanto. de conse. ecclē. v. l. alta-
c. Aqua. Est tamen differētia: q̄ hāc po-
testatē habuit p̄r̄ immediate a xpo sed
alijs apli nō ec. Unde q̄ scripsi in sermo-
nib⁹ Siluestri qui incipit. Ecce sacerdos
magnus in introitu fili. ij. modo ⁊ lan-
sim p̄et. de pal. in tractatu de p̄tate pa-
pe articulo. ij. conclusionē. vij.

¶ Quinta excellentia est respectu eccle-
siastice prelationis que consistit in inir-
dictione. Et in hac fuit maior: petrus ꝑ
paul⁹ ⁊ ꝑ omnes alijs apostolis: sicut ꝑ
iō. est papa omnibus ⁊ oib⁹ ep̄is ⁊ etiā
legatis etiam de latere. Contulit autem
clauēs petro dñs quando dixit ei. ꝑ-
se oues meas. Jo. vln. de electio. significā-
casti. De ma. ⁊ ob. Solite. Et. l. dist. Cō-
siderandum. Unde omnes apostoli fue-
runt subditi petro: idco dixit ei dñs. Tu
bi dabo clauēs regni celorum. Et q̄cūq̄
q̄ ligaueris super terram ec. Math. xvi.
De hyssione euangelij huius q̄ hodie
legitur. Itē Jo. i. Tu es s̄mion fili⁹ Jo-
hāna. Tu uocaberis cephas. Cephas gre-
cē. i. caput latine. Unde sicut caput datri
l. corporis: membra sine capite mortua
sunt: sic petrus habet se respectu aliorū
ap̄lorū ⁊ cōsequēter papa respectu tot⁹
ecclesie de elec. Significasti Itē Leo pa-
pa. xxiij. q. i. Cum beatissimus petrus a
domino acceperit principatum ec. Bene
facit testis. xxiij. dist. Sacro sancta. Si

l. bi. Considerandū. Et. c. fidelior. Ad
idez facit textus Ambrosij. xxij. q. i. Nō
tribuitur. vbi dicit. Deniq; si alijs im-
petatur. vt latent reia sua: soli tamen pe-
tro dicitur. Duc in alij. Luc. v. Hoc est
in profundū disputatiōis. Facit. c. Ma-
iores de baptismo. Ad idem facit textus
Siegio. q. v. c. decreto. Et inij. pane in. c.
Qui sci. fe. eadē q; qōneybi dicit q; ec-
clesia romana sua credidit largienda: vt
in parā sint vocatē solitudinis non in
plentitudinē potestatis. Ad idez deylu
pal. c. ad honōrē. Et de concessiōe pbē.
c. propofuit. Bene facit. c. Nulli fas.
xij. di. Confulio est ergo q; petrus quā
tū potestatem ecclesiasticā fuit ma-
ior paulo? omnib; apostolis. quinimo
possum? dicere q; potestas petri fuit ma-
ior omni potestate omnium creaturarum
sq; hominū? angelorum: videlicet virgi-
ni: confessorū: martyriū: apostolorum
prophetarum: patriarcharum: angelorū
archangelorum: virtutum: principatū:
potestatum: dominationū: thronū: che-
rubimorum: & seraphimorum. fuit etiam
maior q; potestas virginis gloriose: que
licet fuerit ceteris apostolis dignior: sū-
etior: non tamen illi sed apostolis cōmi-
sit deus clauē regni celorum: vt dicit te-
stis in. c. In noua. de pe. & re. fuit autē
hęc potestas triplex v3 ordinis in conse-
crando. Secūdo in absolucioe & ligā-
ndo. Tercio iurisdictionis in precipiēdo
& prohibendo et puniēdo. Unde li vñi
precipietur a petro: & contrariuz a quo-
cūq; predictorum. petro citius esset obedi-
endum q̄uis essent reges imperato-
res. De maio. & obc. Solite. Uide qđ no-
ta. de appellationibus. Si duobus. Et
consequenter sequitur q; potestas pape
sit maior potestate totius ecclesie. Arg.
contra in. c. Quocūq; ligaueris. xxij. q.
i. Ar. etiam cōtra. xij. di. Legimus vbi
dicitur: q; oib; maior es: vbe. Sicut em
se habet petrus ad apostolos: sic papa
ad totam ecclesiam: s3 potestas petri fuit
maior potestate omnium apostolorum
singulariter & collectivē. ergo &c. Uide
tamen latius de hoc per. pe. de palu.
in tractatu de potestate pape. articulo. iij.
per totum.

¶ Sexta excellentia est miraculorū mi-
nistice operationis siue patrationis ec. In

hac fuit etiā maior: petrus q̄ paul⁹: q̄
fuit maior ⁊ efficacior: in miraculis ppe-
trandis. Sicut patet in multis exēplis:
vñ dicit Lucas Act. v. q̄ ad ymbriā pe-
tri fanabatur infirmi. Singulariter aūt
dicit vobis vñm miraculū in quo appa-
ret maior virtus petri q̄ pauli in mira-
culis faciendis. Dic miraculū de Syme-
one mago ⁊c. etiā quomodo dicit sibi
paulus. O petre meū cū orares tuus im-
perare cū. Item dicere potes miraculū
quod petrus fecit in curando claudis: si-
cut legit. Act. iij. 3iē nota quomodo pe-
trus ambulabat sup aquas sicut pedes
bus. Paulus aūt vñ nauigio saluatus
est ycnies in Italia: vñ legitur Act. xxiij.
Et. xxiij. Et ex hoc seq̄tur q̄ miraculū
nō faciūt sancti nec potēbūt maiore fan-
citātē. Nā ioh̄s baptista signa nō fa-
ciebat vt dicit Joh. x. ⁊ tamē de illo scri-
ptum est. Inter natos mulierum nō fur-
rerit maior ioh̄nē baptista ⁊c.
¶ Septima excellētia est iudicare af-
fessionis: ⁊ in hac sunt euales quia ita
erit affeō: xpi in iudicio palus sicut erit
petr⁹ ⁊ cōfōrto: iuxta illud. Amē dico vo-
bis q̄ vos qui reliquistis oīa ⁊ secuti estis
meum regenerandū cū federi filij hoīe
in sede maiestatis sue sedebitis ⁊ vos su-
per se. xij. iudicātes. xij. trib⁹ israel. Mat.
xij. Nec quoniam quēpiā: quia dicit sup
sedes. xij. quasi iudicem solū apli festu-
ri sunt extra quorū numerū videbit esse
palus: q̄ sub duodenario numero ille
legitur vñuersa iudiciū multitudo: vt
ait Aug. xij. de ciuitate dei. c. v. vbi sciat
Nec qm̄ super duodecim sedes sessores
esse ait. xij. solos hoīes cū illo iudicātus
vos putare debemus. Duodenario q̄
pe numero innumerosa quēdā significa-
ta est iudiciū multitudo: propter duas
gētes nūeri septenarij ⁊c. Et infra. Alio-
quin qm̄ in locū traditoris iude aposto-
lum Matth̄a legim⁹ ordinati Aposto-
lus paulus: q̄ plus illis omnib⁹ labora-
uit. vbi ad iudicandū sedeat non habet
bitū: quē perfecte cum alijs sanctis ad nu-
merū iudicij se pertineat demonstrat q̄
dicit. Nescitis q̄ angelos iudicabimus
i. Cor. vi. De ipsis quoq̄ iudicandis in
hoc nūero duodenario similis causa est
Nō em̄ q̄ dicit⁹ est iudicantes. xij. trib⁹
israel: trib⁹ leui quē ternadecima est ab
eis iudicanda nō erit: vñ hy illum illum

populum non etiam gentes ceteras iudicabunt &c.

¶ Octava excellentia est enſgelice predicationis. Et in hac p̄cellit. paulus petro ⁊ etiam ceteris apostolis. Unde ecclesia cantat. Inter apostolos vocatōe nō nullus p̄dicatione primus. Hoc autē probatur triplici ratione. prima quia p̄dicatio pauli.

Ufuit latior.

●Fuit clarior.

¶ fuit virtuosior.

¶ De quibus dic vt infra in ser. magistri
Uincenſij de bto paulo q̄ incipit. Notum
vobis facio enāgelij ꝛc. Vide ibi ꝛc.

¶ Mona excellentia. s. glouifice sublima
tionis et in hac fuerit equales vt habet
per Ambrosiū. q. c. vij. Beati et scripti eo
de fer. pte. s. ergo de passione petri et quo
modo filii fugiunt de carcere obtinuit
pse: cui dicit petrus. Dñe quo vadis etc.
Legitur in cronica maritima sub pon
tifice petro apostolo q. rēpo re Cornelij
pape greci furati corpora apolorū vt ipsa
in grecia deferret asportabāt. Sz demo
nes in idolis habitantes diuina coacti
virtute clamabāt. Viri romani succuri
te q. dñi veltri auferūt. f. fideles hoc in
teligētes de apia. fideles vtro de suis
dñis. multuudo ergo adunata fidelium et
infidelium illos insequitur. Qd videntes
greci apud cathedras apolorū corpora
in puteos piceerūt. Sed a beato Come.
papa sunt inde extracta. Sed cum in du
biū veretē q. essent ossa petri vel pau
li orātibz fidelium et ieiunātibz diui
num responsum habuerūt quia maiora
ossa pīdicatoris minora pīscatoris erāt.
Qd tamen post brūis Siluester dicitur
q. i lacc. equaliter ponderasse. et consecrā
do vtriusq. ecclesia in vtraz vtriusq. a
collocasse. Verbi Deo grās Amen.

¶ Item de beato petro. Sermo unus.

Estus es symd bariona
Dat. xvi. Quāuis festum
hodiernū dicat aploz pe-
cri z pauli: tamen sancta
mater ecclesia facit officiū
z missam soluz de beato petro. Ideo de
eo tantū erit sermo et cras poterit fieri
sermo de beato paulo.

¶ Pro fundamēto sermonis in quo tan-
gitur q̄ x̄ps dicit petro. Beatus es oīē
questio thealogalis de beatitudine.

Queritur. Ultra beatitudo ab eis participetur. **R.** Arguitur q sic habetur Mat. 17. Omnes acceperunt singulos denarios: sed per denarios significatur aliquid quod oēs beati communiter habent. **igitur.** Et in oppositis premiis debet respondere meritis: sed non oēs beati equaliter meruerunt: ergo non omnes equaliter beati sunt & sic questio manet pro vtriusq; parte dubia.

Ad questionē respondendū est f3 Richardū super quartū disti. xliij. ar. ij. q. ij. q. in beatitudine est cōsiderare beatitudinis obiectum. s. bonū increasū quocūq. vñs idem existens ab oībus participat et ipsam dispositionem beatorū per quā illud bonū videndo ē perfecte diligendo ipsum participat ex parte obiecti participati non est vnus alio beatorū quia idem est obiectū qd omnes participat: sed ex parte dispositionis beatorū vnus est beatorū: alio inq̄tū vnus videt alio clarus deum ē diligit perfectū: quicūq. ealem habent virtutem nature. habent inaequalem habitum glorie vel ealem habentes habiū glorie habet inaequalem virtutē nature inaequaliter deum vident. et ex consequenti. inaequaliter beati sunt propter inaequale beatorū dispositionē. Unde glo. super illud. Jo. 3. xliij. In domo patris mei māiores multe sunt dignitatē est diuersa p̄mia meritorū. Ad argumētū dicitur q. ideo omnes dicunt accepisse singulos denario: quia idē est bonū quod oēs beati participant quīs ipsi p̄ficiunt modo differēt ex parte participantium: de quo dicit et petrus: iuxta vrbā p̄assumam. Beatus es ec.

Salutetur virgo &c. pro declaratione
thematice & introductione sermonis no-
tandum qd fm sententiam theologorum
duplex est hominis beatitudo una que
competit viatoribus in hac vita mortali
que consistit in virtute viuentis obe-
dēdo. s. diuinis mādatis. Prover. xxix.
Qui custodit legem deus est. Et con-
cordat philosophus in primo etph. ubi
dicit qd Felicitas est operatio fm virtu-
tem perficiam. Et sic etiam cōmuni ha-
bit vsus loquendi quia quādo videtis
aliquē religiosum vel laycū timentem
deum & virtuosum dicitis. O bñ pōr ac-

Item de beato Petro apostolo
sed dicitis verbo et non facto: quia laudantes in eis vitam virtuosam in vobismet ipsis reprobatis: laudatis calistatem se quentes luxuriam: laudatis in eis volutas in paupertate: diuitiarum terrenarum pulchritudinem in eis: dicite et expectate. Conuenit coniugium etc. Tit. ij. Cōstituit se nostra quos apostoli. Tit. ij. Cōstituit se nostra deus factis aut negat. Talis ergo debet beatitudo vie de qua loquitur ps. Beati immaculati in via q̄ ambulāt in lege dñi. Et alibi. Bti oēs q̄ timent dñm: q̄ ambulāt in vjs suis. Hec fit beatitudo est imperfecta quadruplici rōne seu imperfectio ne. Prima rōne obiecti q̄ per hāc nō videtur beatitudinis. Ergo. xxxij. Nō me videbit homo et viuēt. S3 in via ista videmus deū visione enigmatiā que habet p̄ fidem. i. Cor. xij. Videm⁹ nūc p̄ speculū in enigmatiō: sic autē facie ad facie. Scēda imperfectiō est q̄ hic bitudo non est securā: q̄ propter multas pericula que in hac vita occurrūt p̄di pōt. i. Cor. iij. Vābimus thesaurū istū in vasis fictilibus. Et t̄ia de facto experimur q̄ multi q̄ aliq̄dō vitā virtuosam agebāt declinauerunt a via. ps. In via hac qua ambulābāt absconderūt supbia. demones laqueus mihi. Propterea a dicit dñs. Luc. x. stement salutareris. i. saluti feceris in via. idco prouerbū est bonum. Non laudar la nauant tū intra al portone: ne laudar lomo antichristiā mortu. Et cōcordat scriptura dicens. Ante mortē ne laudes hominē quēq̄. Eccl. xj. Tertia imperfectiō est: q̄ non est tranquillā: sed multis curis et diuersis sollicitudinibus et p̄turbationib⁹ permixta. Act. xij. Per multas tribulationes opz nos introire in regnū dei. Item prouer. xij. Risus dolore miscebitur: et extrema gaudij luctus occupat. Propterea clamabat dauid di. Quis dabit mihi pennas sicut colūbe et volabo et requiescam. Quarta imperfectiō quia non est continua s3 modico rē: p̄te durat rēq̄s hui⁹ beatitudinis: q̄ dulcedo contemplationis quasi momentanea est. Hoc. vij. Factum est silentiū in celo quasi media hora. Ecce quomodo est imperfecta: dicitur fit beatitudo eo q̄ sit preparatoria et dispositiua ad beatitudinē perfectā que habet in patria ad quā capessendā firma spes datur virtuosō homini nec sine hac prima beatitudo

ne pōt haberi scōa. Spes autē facit hō-
minē bñmyt infra dicet. Ro. viij. Spe est
salutis facti fum⁹. Altera est ergo bñtu-
pfecta q̄at cōprehensōib⁹ q̄ consistit in
visiōe dñine essētie in qua cōsistit
homo omne bonū. Exo. xxxij. Quidē
tibi oī boni sic nulla īperfectio est ad-
mixta. Mā. est secūra cōmūa. r̄trāquil-
lā: deo dicit Boetius. de hac loquēs q̄
Bñtudo est status oīm bonorū aggrega-
tione pfectus. Quāvis autē bñā pposita
possint intelligi de vtrāq̄ bñtitudine: q̄
petrus fuit bñs dum esset viator t̄ mo-
do est bñs cōprehēsor. s̄. philom⁹ pro-
pius de prima beatitudine intelligit⁹
q̄ tempore quo dñs ista verba protulit
petro viator erat petrus. s̄. sic etiā nos in-
telligentes prosequemur sermonē n̄m
Ex quo ergo bñtudo vie p̄sistit in virtuo
se viuēdo videamus quomodo petr⁹ vir-
tuose viat⁹ v̄ sic consequenter agnosca-
mus rationē verborū: quare. s̄. petr⁹ bea-
tus fuit t̄ est. Motū dñ ergo q̄ ad hoc q̄
homo sit beatus. oportet q̄ omnes virtu-
tes sit in eo t̄ fm omnes viuat. Non est
sufficit vnam virtutem habere quinimo
nec potest vere vna tñ virtus haberi: q̄
virtutes omnes ifuse fuit cōnecte in cha-
ritate acquisite non sunt cōnecte in p̄u-
dentia. Sunt ergo septem virtutes neces-
sarie ad vitam beatā: in quibus omnes
virtutes comprehenduntur v̄ tres the-
ologicę t̄ quattuor morales.

¶ Prima est fides integralis.

Scôa est spes supernalis.

¶ Tertia est charitas diuinalis.

¶ Quarta est prudentia intellectualis.

¶ Quinta est iusticia legalis.

¶ Sexta est temperantia corporalis.

Septia é fortitugo seu panetia vtual.

¶ Oēs iste fuerūt in beato petro 13 cab

excellentissime viri: ergo dicam⁹ el. Bea

tus ex Symon bariona 7c.

¶ Prima ergo virt⁹ est fides inegitans

quæ est fûdamētū ois virtutis. I. Col. 3. 12.

Fundamentū aliud nemo potest ponere praeter
Christum. Quia si quis alius ponat, ipse se
condemnat. Et qui hoc facit, non est iustus.

ter id qđ politu est: qđ est xps ieronim
 lac ioseph. Et iō sine ea nulla est veritas

des iefu xpi. Et lo lineas multas en ver-
tute. Tunc ubi deest cognitio veritatis

falsa est virtus etiā in optimis moribus.

Et iō quia aliquis iudeus vel infidelis

boneste pueret: tamē nō est vere virtus

sua nec consequenter potest dici beatus.

neque spe neque requia non placent deo op

... не пренебрегайте им.

Item de beato Petro apostolo.

sa eius. Heb. xi. Sine fide impossibile est placere deo. Hec ergo fides facit hominem beatum prima beatitudine. Jo. vlt. Beati qui non viderunt et crediderunt. Et ideo beata helizabech dixit homini gloriose. Beata que credidisti et. Luc. i. Hec virtus fuit mirabiliter in petro quia ipse fundamētum fidei: sicut patet in euange. hodie. ubi tria ponuntur principaliter. Primo fidei interrogatio facta per dominum. Secundo declaratio fidei facta per petrum. Tercio premiano fidei premissa per dominum. Et verbis ergo petri sumitur fundamētum fidei christiane que consistit in diuinitate et humanitate christi. Dic hystriam euangelij. Et nota cum dicit. Tu es petrus et super hac petra edificabo ecclesiam meam. i. sup soliditate sue firmitatem fidei: que a deo firma est quod diuelli siue dirui non potest: quia porte inferi. i. peccata siue hereses et persecutiones non preualebunt aduersus eam. Et ratio huius est: quia christus pro eo orat. Luc. xxi. Petre ecce sathas expetit vos victriciaret sicut triticum. Ergo autem rogauit pro te ut non deficiat fides tua. et tu aliquando conuersus confirmas fratres tuos. Sic ergo firmitas fidei in petro fundatur quod ad ipsum pertinet alios confirmare in fide. a quo petrus cadere et errare non potest. Et ideo nec ecclesia romana potest a fide errare. xxiij. q. i. A recta. Et. c. Pudenda. Nam et si alius imperat ut laurent retia sua: soli tamen petro dicitur. Duc in altum hoc est in profundum disputationum. Luc. v. xxiij. q. i. Non turbatur. Et. c. Quotiens facit de bap. Maiotes. In premis huius fidei petri promittitur sibi potestas clauium: dicitur. Dabo tibi clauis regni celorum et. Hec autem promissio repleta fuit post resurrectionem cum dixit. Pasce agnos meos et. Et infra declarabit par te. iij. Et nota quod ipsum ad hanc potestatem maior est petrus omnibus creaturis angelicis et humanis. Unde supra in alio sermone huius festi qui incipit. Huius sunt duo olivae parte. v. in fi. Ergo beatus Symon bariona et. Scio virtus est spes que facit hominem beatum. Ps. xxiij. Sustate et videte: quoniam suus est dominus. Beatus vir qui sperat in eo. Itē ps. lxxxiij. Non prauebit bonis eorum qui ambulat in innocentia: dominus virtutis beatus homo qui sperat in te. Nota. In innocentia. i. sine

mortalitate vel non habet commiserit illi vel penitentiam egerit. Alio quoniam potius ipsum petro quam ipse dixit potestatem. Specie ergo facit hominem beatum. Ro. viij. Spe enim salui facti sumus. Hanc spe habuit beatus petrus: quod maxime apparet in eo. quod ad vniuersum vocem relictis omnibus secutus est dominum: sicut patet Mat. iij. Et ideo spe illa subnixus fiducialis et audacter dixit ad dominum. Ecce nos reliquimus omnia et seculum sumus te: quod ergo erit nobis. Mat. xix. Nota. Oia. i. exteriora et interiora: qui caret exterioribus et non reliquit cupiditatem rerum temporalium misericorditer est: sed qui caret etiam affectu inordinato beatus est. Mat. v. Pauperes spiritu quoniam et. Ideo dicit Greg. quod in hac affectione debemus potius pensare quam cessare. Multum reliquit qui sibi nihil retinuit. Multum reliquit qui quibus parum totum deseruit. Huius ergo spei merito audiuit a domino promissionem iudicari potestatem cum ait. Amen dico vobis quod vos qui reliquistis omnia et seculum estis mei in regem. c. sc. fi. homi. in sede maiestatis sue sedebitis et vos super se. xij. iud. xij. tribus israel. Huius etiam spei merito claudum illum qui iacebat ante portas templi que dicebatur. Speciosa solo impetio sanauit. Sic et Eneid paradijs. Act. ix. Sicut legitur Act. iij. dicit. Aurum argentum non est mihi quod autem habeo et. Huius etiam spei firmitate subnixus super aquas sicis pedibus ambulauit. Mat. xxiij. Ergo beatus es Symon et. Tertia virtus est charitas: hec maxime facit beatum multo magis quam fides et spes quia nunc manent fides spes charitas tria hec maior autem horum est charitas. i. Cor. xij. Ideo Tob. xij. Beati omnes qui diligunt te et qui gaudent super pace tua. Ista ergo charitas fuit excellentissime beatus petrus quia feruentissima vigebat in eo erga deum et erga proximos. Erga deum patet ex quatuor. Primo quia ut dicitur in legenda petrus inter ceteros apostolos maiore seruos fuit et hoc patet ex eo quod postquam dominus perierat apostoli quod oportebat ire enim hierosolimam et multa patre occidi et die tertia resurgere solus petrus assumens cepit increpare eum dicens. Ab sis a te domine. Non erit tibi hic Mat. xvi. Quod verbum ex tenerrimo amore dixit. Scio pater idē ex eo quod proditorē

In festo beati Petri apostoli.

Fo. lxxxi.

scire voluit: quod videtur Aug. si cum scinisset de tribus discerneret. Tercio patet ex eo quod videns dominum transfiguratum inebriatus amoris diuini dulcedine ait. Domine bonum est nos hic esse et. Mat. xv. Quarto id patet ex verbis domini Jo. vlt. Simo iohannis diligis me plus huiusmodi et habita respensione petri i signum maximi amoris commisit ei curam pastoralē dans ei clauis quas sibi ante promiserat dicens. Pasce agnos meos: pasce oues meas. Vbi nota quod ter voluit dominum quod ore suo petere tur petrus ipsum diligere dicens. Domine tu scis quia amo te: quia enim tertio negauerat tertio constituitur ut dicit Ambro. v. q. i. imitare. Itē ter dixit dominus petro pasce. Vel dic quod hec est alia ratio quare ter christus exigit confessionem amoris a petro: ut ostendat petrum corde ore et opere christum diligere: ut notat Glo. xxi. q. i. Omnia. Item quod pastor debet pasceri oues christi tripliciter: viz corde diligendo ore predicando: arguendo obsecrando increpando iuxta illud. g. T. iij. iij. In ista opere. Ipse argue obsecra increpa. in pa. et doc. et opere subueniendo necessitatibus spiritualibus et temporalibus ouium christi: vitam exponendo. Jo. x. Vnde pastor animam dat pro ouibus suis. Alio quoniam dicit Greg. i registro: et habet. viij. q. i. In scripturis. Si ita quia valet omni potestate dei renuerit pasceri oues ostendit pastorem suum minime amare. Erga proximos vero quatuor feruerit charitas in petro non posset lingua exprimeretur: quod totam vitam suam ad salutem ouium exposuit predicando et alia opera vite actiue faciendo. Unde ad primam predictam in die pethecostes conuertit tria millia hominum ad fidem christi Act. ii. In secunda vero predicatione postquam sanauit claudum conuertit quatuor millia. Act. iij. ergo beatus Symon. Quarta virtus. prudentia facit hominem beatum. Prover. iij. Beatus vir qui inuenit sapientiam. Itē prover. xix. Cultos prudentie inueniet bona. i. eterna. Prudentia autem ista consistit in scire bene gubernare et dirigere gregem sibi commissum. Prover. xxiij. Prudentia robotabitur domus. Quanta autem prudentia fuerit in beato petro possumus tamen ex experimēto scire: quod si ad gubernandum domum cuiuslibet est necessaria prudentia: quanto maior requiritur prudentia ad gubernandum vniuersum

sus orbis: qui fuerat beato petro commissum. quem diligētissime gubernauit. tunc etiam ex verbis et ex facto eiusdem: quod minus non elegisset eum in pastorem ecclesie nisi prudētissimus fuisset qui loquens de eo ait. Quis putas est fidelis seruus et prudens qui constituit dominum super familiam suam et. Mat. xxiij. Potest etiam intelligi prudentia ista. i. scientia necessaria prelatorum: de quo vide per Granatum in decre. di. xxiij. cum tribus distinctionibus sequentibus. Quinta virtus est iusticia que est virtus per quam homo reddit vnicuique quod suum est. Hec facit hominem beatum. Ps. Beati qui custodiunt iudicia tua et faciunt iusticiam in omni tempore. Item Mat. v. Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam pertinet autem precipue ad prelatos. Uiguit autem in petro elegantissima quod fuit tenacissimum ad corrigendum rebelles et inobedientes et fallaces: sicut patet in multis exemplis. Primo in Anania et Saphira Act. v. Dic hystriam. Secundo in oburgatione quam fecit Symoni mago: sicut patet Act. viij. Itē quoniam ofense sua precipitauit Symonem magum volante in aera: sicut legitur in legēda. Dic hystriam. Fuit etiam iustus ad puniendum in semetipso peccatum negationis christi. Nam illud triduum quoniam fuit a mare. semper portabat sudarium sicut patet per lachrymas detegēdas: quas effundebat perierum quoniam galli audiebat cantare: rememorans negationis sue: ergo beatus erat Petrus: quod beati qui lugent: quoniam ipsi consolabunt. Mat. v. Itē Luce. vi. Beati qui nunc sietis: quia ridebitis: ergo beatus es Symon bariona. Sexta virtus est temperantia que facit hominem beatum. Mat. v. Beati qui nunc esuritis et saturabimini. Uiguit maxime in beato petro quod sicut dicit in libro Clementis et habet in legēda. Cibum petri erat solus panis cum oliui: raro cum oleribus. In domum vero tunica cum pallio: et hec homo nihil aliud querebat: huius autem temperantie merito dedit ei gratia dominus ad vmbra petri sanarent infirmi: sicut dicit Act. v. Quāto magis ad iacturam vestimentorum? Morali ter de contra intemperatos quia si temperantia facit hominem beatum ergo intemperantia miserum. Voluit intemperati facere festum hic ergo ibi faciet vigilia: quod erit in magna esurie et siti: sicut patet diuite epulone. Luc. xxi. Jo. c. lxx.

Pro eo quocui et non rādistis locut⁹ fui
et non audistis ppter hoc hec dicit dñs de
us. Ecce serui mei comedēt et vos esuri-
tis. ecce serui mei bibēt et vos sitiet⁹; ecce
serui mei lababunt et vos confundemini
Sicut faciamus hic vigiliā ut postea fa-
ciemur in festo vite eterne.

Septima virtus est fortitudo seu pa-
tientia: q̄ facit hoīem beatū. Mat. v. Bea-
ti q̄ psecutionē patiūt⁹ ppter iusticiā
Item. i. p. l. ij. Sed et si quid patimini p
pter iusticiā beati. hanc firmissimē ha-
buit petrus sicut patet in persecutionib⁹
et cōtamelis quas cū ceteris aplis pas-
sus fuit. De quib⁹ dicit Act. v. Hāt apli
gaudētes a conspectu cōsiliū: qm̄ di. ha.
sunt p noīe iesu xpi. pati. Sz maxie hec
virtus apparuit in ei⁹ p̄iosa morte. Dic-
tus passioū. Et quomodo dñs appuit
Petro de roma fugienti. Unde dicit ter.
in. c. per venerabilēz versu locus em̄
Qui filij sint legiti. Cū em̄ Petrus videret
fugiens exiisset volens eū dñs ad locū
quē elegerat renocare interrogat ab eo
Dñe quo vadis: respondit. Venio romāz
iterū crucifigi: qd̄ intelligēs pro se dictū
ad locū ism̄ protinus est reuersus. Hec
ibi. Et ut ibi dicit Jo. an. post hōst. Ex-
ponitur crucifigi. i. in terz sleybz ista al-
tera hierim̄ intelligat: et effusioe tui san-
guinis q̄ prim⁹ meus vicari⁹ es in terris
fundetur firmet et consecret hic locus:
quem elegi mibi ad hoc de elec. funda-
menta. lib. v. Deo gratias. Amen.

Item in die commemorationis beati
Pauli apostoli. Sermo vnus.

Quoniam vobis facio cuan-
gelium.

Pro fundamēto questio-
nis oritur theologalis q̄stio
Querit⁹ vtrū Petrus sit ma-
ior paulo. Ad questioē respōdendū est
Saf. i. c. iij. distinctione trimembri: pos-
sent em̄ isti apli cōsiderari trib⁹ modis.
Primo fm̄ conditionē applicam.

Secundo fm̄ prelationē ecclesiasticam.

Tertio fm̄ predicationē euāgelicam.

Secūdm̄ p̄mū sunt eq̄les sicut oēs sa-
cerdotes funt eq̄les quātū ad potestātē
cōsecrādis euāgelistiā. Sic in pposito. et
ideo sunt eq̄les etiā quātū ad meritū et
premiū glorie. Unde Grego. in. j. dialo.
Aperte ergo cōstat qz et virtus virtutis
fuerit dispar in miraculoytriusqz tñ me-

ritis dispar nō est in celozz primo fuerit
elect⁹ et vltimo paul⁹: quali diceret Chu-
stus petro. Voloz hunc nouissimo dare
sic et tibi Mat. xx. Quātū ad scdm̄ petro
fuit maior paulo sicut papa legato. Pe-
tro fuit papa cū dixit xps. Tu es Simō
filius iohānis: tu vocaberis cephas. Jo.
i. Cephas. i. caput et. Jo. xx. p̄fice oues
meas. Et Mat. xv. Dabo tibi clauē re-
gni celozz et. Paulus hō fuit legat⁹. vñ
ipse dicit. q. Cor. v. Pro xpo legandē sum
gimur tanq̄ deo ex horāte p nos. Quā-
tum ad tertū paulus fuit maior petro
et oibus aplis qz arētius predicauit et
plus laborauit: vt patet. q. Cor. xi. et. xij.
Et ideo ipse p excellētā pōtēte the-
ma. Notūz vobis facio et. patet thema
Repperi iuxta thema qz predicationē euā-
gelica beati pauli habuit super predica-
tiones aliorū excellētā in tribus.

Primo qz sua predicationē fuit p̄ copiosa

Tertio qz fuit longius virtuosa.

Secundo qz fuit clarior luminosa.

Primo dico et. Alij apli post receptio-
nē spiritus sancti in die penthecostes vi-
uērunt sibi mūdū et quilibet accepit su-
am portionē et. sed beati paul⁹ per vni-
uersum mūdū discurredo de ciuitate in
ciuitatē predicādo annos. xxxvij. vt dicit
Hierō. in libro de viris illustrib⁹. Unde
cātat ecclesia. Deus qui vniuersum mū-
dum beati pauli predicatione docuit.
et. Item cum alijs apostolis predican-
tibus prouideretur de expensis a ciuitate
vel a probis hominib⁹: quia christus vi-
xerat. Dignus est oparius mercede sua.
Luc. x. paulus tamen suis manibus la-
borabat: quia erat artis cenofactor: qz
faciebat cordas et confis. et. Unde ipse di-
cit. q. Thessal. vlti. Ipi em̄ scitis quē ad-
modum oporteat i mitari nos: quoniam
non inueni fuimus inter vos. neqz gra-
tis panem manducauim⁹ a aliquo: sed
in labore et fatigatione nocte die operā-
tes ne quem vestrum grauāremus. Et
alibi Act. xx. Argentū aut aurum autē
stem nullius cōcupiui sicut scitis: qm̄ ad
ea q̄ mibi opus erat et hīs q̄ meuz sunt
ministrāuerūt manus me. Item multos
bores multas luras passus ē p xpo et.
Idco p̄t qz sua predicationē fuit copiosior.

Recte tenuit preceptum xpi. Euntes in
mūdū vniuersum predicāte euāgelii ol
creaturae. Mat. vl. Nota hic moralit⁹ ex

Illo tertio qz predicationes verbi dei debēt
ita attendere. Primum Euntes in mū-
dum vniuersum qz debent non in vno semp
loco morari sed discurrere alias accipi-
unt familiaritatem etiam deuotas et.
Et perdunt deuotionem et. Hinc patet
quare fratres mutantur quolibet anno
de conuentu ad conuentum et. Secun-
do predicāte euāgelizet. non dicit Qui
dum nec Virgiliū. nec Brilio. et. Ter-
tio omni creature id est omni hominū tñ
diuini qz pauperi. viris mulieribus. nobi-
li ignobili et. Multi errores sunt inter fi-
deles ex defectu instructoz et. et predica-
res qui nō predicant illis et. Ideo Trēs
res qui nō petierunt panem et nō erat
qui frangeret eis. Ideo beatus paulus
per vniuersum mūdū predicauit. Idco vi-
dit Notū vobis facio euāgelii.

Secundo dico qz predicationē euāgelii
ca beati pauli fuit super omnes alios
clarior luminosa. Quia omēs apostoli
predicabant doctrinas celestes quas a
christo audierant sed non viderāt: sed
beatus paulus predicabat que viderat
quia fuit raptus vsqz ad tertium celum
et vidit archana dei et. q. Corin. xij. Ideo
dicit ipse. Euāgelium quod euāgelizā-
tum est a me non est fm̄ hominem. ne-
qz ego ab homine didici illud: sed per re-
uelationē iesu christi Gal. i. fm̄ homi-
nem supple purum vel mortalem. Ideo
paulus didicit illud in curia celesti in
schola angelozum vbi tribus diebus stu-
diū et scuit plusqz Salomon. et omnes
philosophi mūdū. Studiū ibi in libro
vix qui est christus quilibet habet duas
cartas. diuinitatem et humanitātē chi-
sti. Die practice quomodo xps ostendit
paulo nouem ordines angelozū. Pri-
mo primum ordinē. s. angelozū in quem
christus dixit vadūt pericōne penitentes
et. Secundo ordinē archangelozū in quē
vadūt persone deuote: qz sicut anima est
melior corpore: sic deuotio est melior pe-
nitentia. Tertio ordinem principatum
in istum vadunt persone misericordes.
Quarto ordinem p̄stuz in hunc vadūt
persone patētes in aduersitatib⁹. Quinto
ordinē virtutum in hunc vadūt p̄fone
cōcordiā inuicē hñtes. Sexto ordinem
dñationū in quem vadunt prelati bone
vite et bene gubernantes gregē qz iuste in-
trauerūt. Septimo ordinē thronozum

vbi collocabunt illi qz seruauerūt p xpo
apostolicā paupertatē. Octauo ordinēz
cherubim: vbi erūt p̄fone sciētificę qui ali-
os viā veritatis docuerūt. Nono serra-
phim vbi erūt qz erunt hic pleni charitate
maior horum est charitas. Deinde vidit
paulus cathedrā virginis sup oēs dño-
ros angelozū. Deinde vidit diuinā essen-
tiā vt dicit Aug. in lib. de vidēdo deū. et
in li. ad probā. s. scitis Thō. in. j. p. q. Et
in. xij. q. d. xv. ar. iij. et qz reuer⁹ sunt cre-
diderūt qz studuerat in studio celesti et di-
xerūt sibi. Vñ venis? Rñdit paul⁹. Scio
homine in xpo iesu ante annos quattuor
ordēciū siue in corpore siue extra corp⁹ ne-
scio de⁹ sit qm̄ rapt⁹ est in paradysū et au-
diuit archana verba q̄ non lūz hōi loq̄. q.
Cor. xij. Nota vsqz ad tertium celū. Scri-
ptura scitā nō facit mētiōē. Scñ. j. Nulli
de trib⁹ celis. P̄io de firmamēto qd̄ cōn-
net octo celos l. g. vñ. planetaz et octauū
siderē. Scñ. celus dñs aq̄. i. aq̄ q̄ sup
celos sunt et istud celus dñs cristallinum.
Tertis celū est empyrū vñ in principio
creauit de⁹ celū dicit Sō. Bede. i. Em-
pyrū et. Patet scōa ps hui⁹ sermonis.

Tertio dico et. longius virtuosa: qz
omnes alijs apostolis predicauerunt vsqz
ad mortē et. sed paulus in vita p̄dicauit
xxxvij. annis et in morte et etiā post mor-
tē et. Dicat⁹ et martirij et quō post mor-
tē apparuit anima ei⁹. Acton et. Ecce
quomodo predicauit post mortem. Non le-
gitur de alio sancto. Siatum. Sero soluit
omēs christianos quos tenebat captos
sed tamen obduratus nō fecit se christia-
num. et hoc. f. qz post mortē erat predica-
tur⁹ ipse paulus prophetauerat di. Ma-
gnificabitur christus in corpore meo si-
ue per vitā siue p mortē phi. j. Itē predi-
cauit etiā in morte: Dicatur de capite qd̄
fecit tres saltus. Et in quolibet dicebat
Iesus et nascēbat ad quemlibet saltum
vnus fons: et sic fecit tres predicationes
in quolibet saltu vnā. Nota secreta Tri-
bus vicibus paulus nominauit Iesum
propter tres virtutes quas habet nomē
Iesus principaliter.

Primo cōtra defect⁹ sp̄siales.

Secundo p̄tra infirmitates corporales.

Tertio p̄tra aduersitates p̄pales.

Defectus sp̄siales sunt peccata. Si ergo
aliquis est durus in p̄tis deuote inuocet
nomē Iesus et habebit cōfessionem. Hec
20 q

In festo visitationis beate Marie virginis.

figuratum fuit in monte chrisi: quādo pe-
tre fuisse sunt: ecce contritio: et monimen-
ta aperta: ecce confessio. et multa corpora
sanctorum surrexerunt: ecce resuscitatio aie
ad vitam gratie. Idem de illo qui habet
racōem contra proximi et desiderat vin-
dictā et. Omnis quicquid inuocauit no-
men domini saluus erit Ro. x. Nota In
uocauit. i. in corde uocauerit. Item
Beti. iij. Nec enim nomen aliud est sub celo
datum hominibus in quo oporteat nos sal-
uos fieri. Secūdo est cōtra infirmitates cor-
porales. Auctoritas. Signa eos qui cre-
diderint hec sequent. Non dicit q̄ san-
cti fuerint. In nomine meo demonia eja-
cent liguis loquentis nouis serpentes tollēt
et si mortiferū qd̄ bi. nō eos nocebit. Su-
per egros manus imponēt et bene habe-
bunt Mar. xlii. Quando ergo estis infir-
mi vel filij vestri innocate nomē Iesus et
curabimini: si expedit salutē aie vestre.
Idē de mulierib⁹ que uolunt concipere
vel cōceptum conseruare vel parere et.
Ecce scōs. Non ergo recurratis a diui-
nos et. Beati vir cui est nomen domini
spes ei⁹ et nō respexit in uanitatē et infanti-
as. diuinorum et fortilegum et. Dic
contra hoc uisū ut expedit. Tercio con-
tra pericula seu aduersitates tēporales.
Si es in bello iusto inuoca iesū et dabit
tibi vires. Secus si in bello iusto: q̄ ne
scit diuina iustitia patrociniū dare crimi-
nib⁹ ut ait Christo. Idem in tēpestate et.
Et si hūmō. Auctoritas. Turris fortitu-
dinis nomen dñi ad ipsum confugiet ius-
tus et exaltabit. prouer. iij. Nomen dñi
est nomen iesus Luc. i. Uocati est nomē
eius iesus et. Ecce trinus fons. et patet
cōclusio clara: quō p̄dicatio beati pauli
fuit alijs longius uirtuosa. ergo thēma.
Noti vobis facio euāgelij.

Deo Gratias. Amen.

In festo visitationis beate Marie vir-
ginis. Sermo. i.

Exurgens maria abiit in
montana Luc. i. hodie est fe-
stum gloriosum visitationis
et salutationis virginis glori-
ose. Saluemus ipsam.

Pro fundamento sermonis in quo agi-
tur de visitatione marie oriuntur theologia
lis questio.

Queritur utrum virgo maria
virginitatem voue-

rit. Arguitur q̄ non habetur Deutero.
xij. Nō erit apud te sterilitas vni⁹q̄ sex-
us tam in hominibus q̄ in gregib⁹ tuis
sed beata virgo m̄bil uouit quod esset cō-
trarium legi: cum ergo uirginitas inclu-
dat sterilitatem. uirginitatem non uouit
In oppositum Luc. i. Virum non cognō
leo. dicit glo. interlinearis. Ecce tangit
q̄ ipsa uouerit uirginitatem. Item magi-
ster sententiarum. iij. dista. xxx. c. q̄ de-
cretum. distinctio. xxxij. q̄. i. tenent q̄ be-
ata x̄go maria p̄posuit seruaturā uotū
uirginitatis in corde sed ipsam uotū nō
expressit postea cum uiro labijs expressit
et uirginitatem permāsit ergo vir-
go maria uirginitatē uouit. et sic questio
manet pro utraque parte dubia.

Ad questionem respondendum est s̄
Richardum super. iij. sententiarū. dis-
t. x. articulo. i. q̄. i. q̄ sicut dicit Anselm
lib. de conceptu uirginali. c. xviij. dicebat
villius conceptio. de matre purissima
fieret nempe decens erat ut ea puritate
qua maior sub deo nequit intellet: uirgo
illa mitteret et ifra. de qua spiritus sanctus
volebat: et operaturus erat ut conciperet
et nasceret ille de quo ipse p̄cedebat
sed ceteris parib⁹ purior: et magis nitida
est uirginitas deo per uotum dicata q̄
illa que non est per uotum dicata ergo
beata uirgo nō tamē uirginitatē serua-
uit: sed se seruaturā etiā uouit sub hac
condicione nisi deus aliter ordinaret. et
hec conditio fuit tam honesta quia etiā
si non fuisset appositā debuisset tamē es-
se subintellecta. Ad argumentum dicat
q̄ in auctoritate illa accipitur sterilitas p̄
illa que uocabat concubiniū cōiugali ne-
tamē concipiebat. vel potest dici q̄ be-
ata uirgo fuit consummum ueteris et noue
legis sicut aurora noctis p̄cedens et
die sequens. Et ideo si cit uotum conso-
num legis noue. nec tamē contrarium
legi ueteris: inquantum quod rationem
apposuit. hoc est de quo in p̄sentiarū
fuit sermo. iuxta uerba p̄sumpta.

In hoc euāgelio cōtinentur quattuor ex-
cellente de uirgine gloriose.
Prima est profunda humilitas.
Secunda est admiranda sanctitas.
Tercia est perfecta credulitas.
Quarta est laetitia iocunditas.
In prima parte dicamus. xij. puncta in
secunda quattuor. In tertia quattuor

In festo visitationis beate marie vir-

fo. c.

In quarta decē et sic in summa sunt. xxx.
puncta.

Primum notatur in eo q̄ post x̄p̄m virgo
gloriosa concepit filium dei non in elati-
onem nec in superbiam ascendit sed in
montana uirtutum. Eleuatis enim per
superbiā nihil aliud restat nisi casus in
baratrum damnationis. Finis enim ad
alta leuatis est ruerē. Sed magis se hu-
miliauit: accessit enim in domum zacharie
ut seruiret ibi helisabeth cognate sue
pregnāti et fuit in obsequio suo per tres
menses. De hac humilitate loquitur pri-
ma pars euāgelij. Exurgēs maria abiit
in montana cum festinatione in ciuitate
Iuda. Et intrauit in domum zacharie
et salutauit helisabeth. O exemplū uir-
tutis omnium reuerētia et diligētia imi-
tandum. Deuicit nāq̄ ut sicut initium hu-
mane perditionis processit ex superbia
mulieris seducte a diabolo: sic initium
humane salutis procederet ex humilitate
mulieris illustrate a spiritu sancto.
Eua enim quadrupliciter superbiuit cō-
tra deum.

Primo quia appetit equalitatem dei
cū diabolo credidit dicenti. Eritis sicut
dñs scientes bonū et malum. euidē cecita-
tem eius quia uoluit esse equalis deo cū
se faceret discipulam diaboli.

Secundo superbiuit q̄a contēpsit p̄ceptū
dei p̄ceptis de hoc ligno nō comedas
Tercio superbiuit q̄ non sufficit sibi ip-
sam p̄terisse mādātum dei sed etiam
fecit uirum peccare: qui nō seductus sed
ne contristaret delitias suas comedit si-
cut dicit Apostolus. i. Tim. ij. Adam in-
quit nō est seductus: mulier autem sedu-
cta in p̄uocatione fuit.

Quarto excusauit se de peccato commis-
so dicens. Serpens decepit me Gen. iij.
Contra quod ps. Non declines cor me-
um in uerba maline ad excusandas ex-
cusationes in peccatis. Et fortasse magis
eua peccauit se excusando q̄ comedē-
do quia si se non excusasset sed humili-
ter ueniam petisset deus ignouisset ei⁹:
non obliuiscetur misereri deus nec con-
tinebiri ira sua misericordias suas. Ex
huiusmodi ergo superbia. p̄cessit huma-
na perditio: iuxta illud Eccl. i. xvj. A mu-
liere initium factū est peccati: propter
ipsam omnes mortuū. Ordinauit ergo
diuina sapiētia ut sicut mulier dānauit

sic mulier saluaret. Unde e contrario uir-
go gloriosa quadrupliciter se humiliavit
primo deo et angelo dicens. Ecce ancila
domini. Secundo ad domū helisabeth
pregnantis ipsa pregnans accedendo.
Tercio sibi obsequendo. Quarto in par-
ti suo officij obstetricis exercecendo. Ubi
prima q̄ recepit Johan. bap. in manib⁹
ex utero exeuntem: fuit uirgo maria.
Magna excellentia Johannis. Moraliter
habem⁹ ex plū nos humiliādi quia
si uirgo tam excellentissima et incompa-
rabilis se humiliauit. q̄a superbiuit. No-
ta contra mulieres que quando parturi-
unt filios masculos superbiunt et. Dic
ut expedit. Sed dices tu quam mercedē
habere poterim⁹ ex hac humilitate? Re-
spondeo quadrupliciter humilitatē.

Prima est dei glorificatio.
Secunda est hois exaltatio.
Tercia est diaboli prostratio.
Quarta est proximi placatio uel edi-
ficatio.

Primo namq̄ et. Magni enim hono-
rem deo exhibemus nos humiliādo sibi
primo intellectum simpliciter creden-
do hys que sunt fidei ut pote ab ore eius
prolati: q̄s excellant omnem huma-
nam rationem. Si enim credimus iudici-
o de legibus philosopho de philosophia
medico de medicina. theologo de theolo-
gia. pellipario de pellibus. et cūlibet in
arte sua: cur deo non credimus qui men-
tiri non potest. Ideo apostolus. Destru-
entes omnem altitudinem extolentem
se aduersus scientiā dei et in captiuitatē
redigentes omnem intellectum. in obse-
quium xpi. iij. Cor. x. Secundo subiugādo
uolūtatē deo per obediētā licet repug-
net uoluntas et sensualitas. Dic prati-
ce de castitate et humilitate et. prout ex-
pediit. Tercio subiugando memoriam
ad recordandū de beneficijs diuinis.

Quarto os ad loquendū de rebus di-
uinis. Quinto aures ad audiendū uer-
bum dei. Sexto omēs sensus et. Et cor
ps. et hoc q̄ deus honorat a nobis
Secundo humilitas est hominis exalta-
tio. Nota similitudinē de statera que
quāto magis descendit in una parte: tā-
to magis ascendit in altera et. Ideo di-
cit Petrus. Humiliamini sub potēti. ma-
nu dei: ut uox exaltet in tempore visitati-
onis. i. Pet. v. Nota Visitatio: id est
ad iij

mortis ideo beatavirgo fuit exaltata su
 per omnem creaturam etiam angelicā: q̃
 sub omni creatura fuit humilis Luc. i.
 Quia respexit humilitatem ancille sue.
 Ideo dicit dominus Luc. iij. Qui se hu
 miat exaltabitur. Item. i. x. ij. Quicum
 q̃ honorificaverit me: glorificabo eum
 et. Cuius magis in hac vita descendit per
 humilitatem q̃ christi: qui tot o ppo
 bria et tandem mortem: cum maximo vi
 superto passus est et. Ideo exaltatus est
 supra omnē creaturā. phil. ij. Humilia
 uit seipsum fac. ob. vsq̃ ad mortem et.
 Nota practice hyssoriam que habetur
 Mat. xviij. De contentione inter apo
 stolos exorta que eorū videtur esse mai
 Luc. xxiij. Et xps dixit eis. Quicumq̃ hu
 miliaverit se sicut parvulus iste: ipse in
 trabit in regnū celoy Mat. xxiij. Tertio
 humilitas est diaboli prostratina. Nota
 exēplū de Zachario cum obuiū diabolo
 lus in deserto dixit q̃ nihil aliud in Za
 chario existens ipm vincebat nisi humi
 litas quā ipse diabolus habere nō pote
 rat. Vide lēgēda scilicet Zacharij. Quas
 to humilitas primū placat: q̃ nihil scilicet
 placat hominē sicut humilitas: q̃ inte
 r superbos superfluit iurgia p̃rouer. xij.
 Ut vincere superbū: humilia te et. No
 ta exēplū de liberto q̃ passus p̃cussio
 nem ab abbate suo cum scabello supe
 pedaneo patientiā humiliter exhibuit.
 et. Unde humilitas sua facta est magis
 magistri vt refert Greg. in. i. diag. Ideo
 p̃rouer. xv. Risu molliis frangit irā ser
 mo durus suscitatur furorū.
 ¶ Secundo notatur admiranda sanctitas
 Sanctitas est duplex. prima q̃ homo
 est sc̃tus in se sed nō effundit illā ad ali
 os: sicut sunt sancti heremite. De q̃b̃ vi
 cit Hierony. Sancta q̃ppe rusticitas so
 lum sibi prodest. Alia est sanctitas que
 non solum in se sed etiam in alios effundit
 et habebat virgo utpote ostendit in se
 cūda p̃te euanglij. Et factum est vt audi
 uit salutationem marie Elizabeth ex
 ul. isse inuic. et replēta ē sp̃s sancto.
 exclamauit voce magna et dixit. Benedi
 ctu erat inter mulieres et. vsq̃ infans i vte
 ro me. Ut notandum q̃ quattuor effec
 tus profuit huius salutatio: ex rigore
 sanctitatis virginis gloriose. duos in ma
 tre et duos in filio. primus in matre. scilicet
 Elizabeth: q̃ replēta est sp̃s sc̃to et in hoc

fuit similis sanctitatis virginis radio so-
lis qui replet totā domum lumine &c.
Scds effectus quia facta est ppbia de
lisabeth. Unde dixit. Benedicta tu inter
mulieres & benedictus fructus vterus tui
Et vnde hoc mihi vt veniat mater domi-
ni mei ad me. In filio verus. In Johā-
ne baptista primus effectus fuit sancti-
catio in vtero. Sicut enim verbum sacro-
dotis baptisantis sanctificat animā ba-
ptizati sic verbi virginis salutantis san-
ctificauit animā iohannis baptiste. Un-
dicitur. Ecce enim vt facta est vtr salu-
tionis in auriō. Me. exul. infans in. gau-
dio in vtero meo. Sds quia etia pphie
spūm accepit cognoscens in vtero lūm
dei ppter hoc etiā dixit pphie qd
antē nascere fuit pphie. Unde supra
versū. i. gaudet &c. Et idē exultauit fa-
ciens recurrentia & inclinās se filio dei
in vtero virginis exsistenti. Nota practi-
ce sicut scripti lūpsain ppheta Johānis
bapti. sermo. sancti. Vincit qui incipit
Magnus domini erat cum illo parte. iij.
&c. Moraliter ex hoc habemus exemplū
q non solum nobis debemus esse boni
fed etiam proximis: iuxta illud Apoc.
vlti. Qui audit dicat veni. Et Eccl. xij.
Dei mādauit vnicuique de proximo suo
vnde mulier dē trahere virū & c. Et Sal-
uabitur enim vir infidelis per mulieres
fidelem. Et saluabitur mulier infidelis
per virū fidelem. i. Cor. vij. Sic pater tra-
hat ad deū filiū &c. et vtrū. Sic seruus
domini. proximus pxiū suū pre-
seruū hie tpe: quia videtis q dominus
pissat vobis. Sic facit vobis. Sic facit
multo seu burdonariū bestia itineranti-
bus que sic pigre sunt ad itinerandū vel
deuante via. primo excitat eum vocib
dicendo. Andā. vel Arri &c. si non mo-
uentur pūgit & verberat. Sic deus hie vs
q verbo vob excitauit. per predicatorē
qui sunt nūc dē: qbus dixit dñs. Mon-
tini vob estis qui loquimini. fed spiritū
patris vestri q loquitur in vobis. Mat.
&c. Sp pauci ex vobis sunt correcti. Quis
pssurarius nedum restituit. sed & dimisit
gerere vfuras. Quis concubinaris cō-
cubinam. Nota hic incidenter de illo fa-
cerdote qui mortuus cum duabus con-
iūctis in lecto in capiti suo & tamen se-
pultus est in ecclesia: cū debuisset in ster-
quilino sepeliri nec vni ipso oratorum

nota. xij. q. ij. pro obuentibus. Et de se-
sequit. et parte. Et de statu mo. c. ij. q.
qui vero. Et. cap. Super quodam Quis
blasphemias. Quis in falsis precipuis
opera feruilia. Que mulier caudas fe-
festus suos. Quidcirco dominus vos per-
berat infirmitatibus et pereor ne petora
patiamini in futurum. Ue ergo illis qui
non corriguntur et. Ideo dico vobis cu
psalmista. Hodie si vocem eius audierit-
ne nolite obdurare corda vestra et.
¶ Tertio notatur perfecta crudelitas.
Unde dicit Beata que credidisti. q. perf.
in te que dicta sunt tibi a dimino Augu.
in lib. de virginitate. Beatorum fuit maria
percipiendo fidem christi et concipiendo
carnem christi. Nihil enim Marie ma-
terna propinquitas profuisset: nisi cum
felinus corde et carne gestasset. Nec il-
le. Moraliter perfecta crudelitas debet
habere quattuor.

Il primo co:

॥ ५०००८.

¶ Tertio opus.

¶ Quarto finem.

¶ Primo: quia alias est ficta. Joban.
mis. id. Qui non credit, iam iudicatus est.
¶ Secundo: os quia necesse est ore expri-
mere perfectum tempore persecutionis.
quia sicut lumen in laterna extinguitur.
nisi spiret eternus: sic fides nisi eternus
proficiatur. Nota quæstionem aliquo-
rum in barbara timore ductus abnegat
fidem christi ore sed non corde quia si in
hoc statu decedit, dñatur Ro. x. Corde
creditur ad iusticiam: ore autem confes-
sio fit ad salutē.

¶ Terio opere quia alia si non obedi-
dimus mandatis abnegat unde & chi-
stus, & ideo infidelis est. Unde Hiero.
Super epistola ad Titum. & habetur in de-
cretis. xi. q. ij. Estimant quidam in eo ta-
tum deus negari si in persecutione quis
a gentibus comprehensus fuisset renu-
cere esse christianum. Ecce Apostolus Titum.
i. Omnia que peruersa sunt facite deum
asserere negari. Christus sapientia est in-
finita: veritas: sanctitas: fortitudo: nega-
tur per insipientiam sapientia per iniqui-
tatem infamia per mandatum veritas per
impudenciam sanctitas per imbecillitatem
animi fortitudo. Quotiescunq; victimis
vultis atq; peccatis, totiens deum nega-
tis. Et contrario quotiens bonum a-

agimus deum confitemur. *Specille.*
 ¶ Quarto finit. pſeuerantiā vel finit. i.
 vñ propter quod fidelis credat & operetur.
 Hunc aut finē ordinat charitas per quā
 fides operatur. *Salv.*
 ¶ Quarto notatur letabunda iocunditas
 in. iij. parte euangelij: dum dicit. Et
 ait maria. Magnificat anima meo domi
 num. Et exul. spiritus meus in deo salu
 meo. Nota q. virgo que erat & est fons
 omnis virtutis honestatis. non erat so
 lita cantare sed nunc tantum gaudium fuit
 repleta q. prorupit in iubilum. Unde fe
 cit viam cantilenam de decem stans. s.
 magnificat &c. ad significandum q. decē
 mensibus debebat filiū dei in vtero reti
 nere quia non minus mēſibus & parte de de
 cimo fin vñm scripture que sepius po
 nit partes pro toto. Sicut fuit ibi. Jonas
 fuit in ventre ceti tribus diebus & tribus
 noctib⁹. Et erit filius ho. in cet. trib. die.
 & tri. noctib⁹. Unde supra in festo natalis
 domini fr. qui incipit. Vult deus filius
 suum parte. j. Uel die q. ad notandum q.
 super decem gradus sanctorū erat sub
 limanda. primo gradus est virginum.
 i. cōfessor. iij. doctor. iij. maritum. v.
 apostolor. vi. pphetarū. vij. patriarcha
 rum & tres iherarchie ægelice sup quas tri
 umphat in celis ad dexterā filij sedens
 iuxta illud Assint regina a dextris tuis
 in vestitu deaurato circumdata varietate
 scy virtutū. Et hoc notat Anagoge in
 themate duz dicit. Exurgēs maria abijt
 in montana. i. sup excellētiā glie scōrū iux
 ta illud. prou. vii. Multe filie pgrega
 uerūt diuitiae: tu super cunctas eoru uictas
 ¶ Notandum q. ex euāgelio isto colligun
 tur tria de brā virgine q. habuit in sum
 mo perfectionē vite actiue contemplati
 uæ & passine. Primo namq. ipsa ambula
 uit per viam vite actiue vnde ubi dicitur
 Quod exurgēs abijt. S3 quod & ad quid
 abijt. Certe ad heliabeth vñ ei impende
 ret humanitatis obsequia fin Ambrosij.
 Secdo ipsa exiit per viam vite contem
 platiue quod innuit cum dicitur q. abijt
 in montana cū festinatioē. Et hec etiā vo
 ciditas cōtemplationis innuit in saltu
 gaudiosi tripudij Joannis cū in vtero
 matris exultauit. Tercio ipsa deū lauda
 uit cūdo per viam vite passine cum dolo
 re gladius suū animam pertransiuit: que
 nam mentem ipsius vulnerauit: qui

quantumque exterior homo dolore passionis concuteretur mens tamen eius non deflexa fuit. Et inde est quod fidem nostram semper diuine voluntati conformata non dubium quod in omnibus deum laudauit. Un constant. Magnificat aia mea dñm. Deo gratias. Amen.

In festo sancte Margarete virginis.
Sermo vnus.

Inuenta vna preciosa margarita abiit.
¶ Pro fundamen to sermo nis in quo agitur de virtutibus beate margarete. oritur theologalis questio.

Queritur. vtrum bea. magareta habuerit aliquam virtutem theologicam inclinatem seipsam ad diligendam deum super omnia. Arguitur quod non. Nulla virtus inclinatur in actu impossibilem habenti sed impossibile fuit sanctam margareta amare deum super omnia. quod probatur dupliciter. primo ex. ix. Ethicorum. Amicitia ad alterum mensuratur ex his que sunt ad ipsum mensuratum. aut non excedit mensuram in mensuris acceptis cum perfectione. igitur amicitia ad alterum non excedit illam que est ad seipsum. Secundo quod amicitia fundatur super unitatem. impossibile autem est aliquid esse eque vnum amanti sicut ipsemet sibi igitur. In oppositum beata margarita habuit veram charitatem que est virtus inclinans ad diligendum deum. igitur beata margarita habuit aliquam virtutem theologicam inclinantem ad diligendum deum super omnia et sic questio manet per vtriusque parte dubia.

¶ Ad questionem respondendum est secundum Scotum super tertium sententiarum. dist. xxiij. quod diligere deum super omnia est actus. actus conformis rationi naturali que dicitur optimus esse diligendus. igitur est rectus ymo eius cernitudo est per se nota sicut rectitudo primi principij in operabilibus. aliquid enim est summe diligendum et non nisi summum bonum: sicut nihil a summo vero est maxime tenendum: vel credendum tanquam verum apud intellectum igitur confirmatur quia precepta moralia sunt de lege nature et per consequens illud preceptum. diliges deo

minus deum nisi est de lege nature. et ita naturaliter notum est hunc actum esse rectum et hoc sequitur quod ad ipsum potest esse aliqua virtus inclinans. et hec est theologia quia est circa obiectum theologicum scilicet deum immediate: nec hec tantum sed immitur immediate pame regule humanorum actuum et infundi potest a deo et sic nata est perficere supremam portionem anime que non perfectissime perficitur nisi immediate a deo hec virtus distincta est a fide. quia actus eius non est credere simpliciter a spe: quia actus eius non est concupiscere bonum amanti in quantum est commodum amanti. sed credere in obiectum secundum se et si per impossibile le circumscriberetur ab eo commoditas eius ad amantem: hanc virtutem effectiuam perficientem voluntatem in quantum tum habet affectionem iusticie voto charitatem quam beata margarita habuit igitur: habuit quandam virtutem theologicam inclinam ipsam ad diligendum deum super omnia. Ad argumentum dicatur quod non solum ex charitate potest deus super omnia diligere sed ex naturalibus. scilicet in statu nature instituit. Et ad illud principij philosophi. ix. Ethicorum. dicitur quod deus intelligi quantus innotescit innotescit quippe amicitia in alterum. quando appetit alteri similia his que sibi sed non quantum ad per se rationem. quasi non sit alia amicitia scilicet stricte capta que est inter equales: igitur siquidem amica ad se est mensura amicitie ad alterum et non e converso. Et cum arguitur de unitate. dicitur quod due conditiones concurrunt in obiecto amabili scilicet unitas et bonitas. et licet unitas si quandoque super unitatem. tamen bonitas ex alia parte recompensatur unitatem cum deo habuit margarita. quare non in iurito sic fuit vocata. iuxta verba etc.

Cogitanti mihi magnam sanctitatem beate margarete occurrunt quinque virtutes in ea: iuxta quicquid verba thematis in quibus statuta preceptio sue sanctitatis.

¶ Prima est vera humilitas.
¶ Secunda sancta charitas.
¶ Tertia firma stabilitas.
¶ Quarta pura charitas.
¶ Quinta plena felicitas.
¶ Dico primo etc. vera humilitas quod notatur in primo verbo inuenta. Et notatur

tur subtiliter iste virtutes in quinq; verbis thematis. Rano inuentio totius huius ne perditione: sunt superbia. Superbia est quando homo vult iucere ad libitum nec vult subici mandatis dei. Nota hic practice de peccatoribus secundum qualitatem audientium et quanta superbia sit hominis. Tunc declara per similitudinem anile quando vult predinari in domo contra voluntatem domini. Sic in proposito etc. pa. Non habi. in medio domus mee qui facit superbiam. Unde enim de structio religionum: nisi ex superbia subditorum contra prelatos? Unde destruccio ciuitatis nisi quia vnusvult alijs comibus preesse etc? Unde destructio animarum etc. Declaratur hoc per exemplum de lucifero de quo Esa. xliij. Quomodo cecidisti lucifer etc. Ite de Adam et Eva quibus deus precepit in signum dominij ne comederent de ligno vitæ etc. Et noluit obedire ex superbia: ideo etc. Ex quo peccato omnia mala nostra et perditio peruenit. patet conclusio. Auctoritas. Superbia nunquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. Rano. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio scilicet angelorum in lucifero et hominum in Adam Theob. iij. Dic hic etiam quomodo superbia est causa omnis peccati scilicet auaricie. luxurie. ire etc. Unde prouenit quod patentes desperant se quando filij moriuntur nisi ex superbia: quia nolunt subigere voluntatem suam volunti diuine. Unde dictum Cypriani. xij. q. ij. Quas preposuerunt: et declara etc. Si ergo per superbiam perditur creatura videtur quod est per oppositum per humilitatem inuenitur. Vbi gratia: quando homo dicit. Me ego sum inclinatus ad superbiam sed quod precipitis humilitatem: ideo volo humiliari etc. Idem de alijs peccatis dicatur secundum qualitatem audientium. 36 congrue quod hoc verbum inuenta designat humilitatem Auctoritas. Congratulamini mihi omnes: quia inveni orem quam perdideram Luc. xv. Dic hyssoriam illam etc. centum oues sunt persone humiles et deuote et obedientes que habent naturam ouium et sunt centum propter perfectionem. et maiorum etc. perditur autem vna ouis quod de herbetis in herbetis. id est de delectat: de in delectationem incidit in manus lupi vel alias non inuenit. Sic aia etc. de peris

et portat eam in numeris per suam passionem et dicit angelus. Congratulamini mihi etc. gaudium est angelis dei super vno pecca. peni. agere. Luc. xv. Vnde videamus de humilitate beate margarete etc. Dic quomodo est effectus humilitatis ad instructionem nutritis sue etc. Et relicto patre qui erat patriarcha. Anthiochie paganus: vocabatur Theodosius qui habebat eam exosam propter christianitatem. Et id mortua matre misit cum nutrice: ecce humilitas: quod cum prius esset induta de auro et margaritis: nunc de bucello ad modum rusticorum. prius erat in palatio: nunc in heremo. prius comedeat gallinas: modo panem cum caseo. prius dormiebat in lectore. nunc in tugurio cum paupere nutritice etc. et omnia propter etc. Ecce quomodo uenta est a christo etc. Moraliter vultis humiliari si vultis reduci ad causas ouium etc. Ideo humilis. Dilate a me quod minus sum et humilis corde. Mat. xi. Nota quod deus constituit magnitudinem premij in illa re quam vnusquique potest habere. in humilitate. Nota exemplum de tetano apostolorum et quo interrogauerunt etc. Quis putas maior est in regno celorum. Et aduocans Iesus paruulum etc. Mat. xvij. ¶ Dico secundo etc. Sancta charitas que consistit cum dicatur vna. Rano: quod concupiscencia dispergit cor: sed charitas vnit: qualescunque quid cogitat loquitur: et operatur nihil aliud vult nisi vnum. id est deum. Dicatur hyssoria de maria magdalena et Martha. Luc. x. Martha martha sollicita es et turbaris erga plurima. Porro vnus est necessarius. maria optimam partem elegit quod non auferet ab ea. Nota vnum. id est unitas cordis ad deum. patet ergo quare charitas dicit vna. 36 dicitur. i. 36. iij. Deus charitas est et qui manet in charitate i deo manet et deus in eo. Unde infra in ser. sancti Jacobi qui incipit vna ad dexteram per i. Dicatur quod beata margarita habuit illam virtutem quia tanta charitatem habuit ad christum quod nihil curauit de prelide Olibrio nec de honore nec permissionibus ab eo sibi factis. Dic hyssoriam quomodo Olibrios transiens per viam vidit margaritam et interrogauit eam de tribus. In interrogauit eam. primo de genere. Secundo de nomine. Tercio de religione etc. vt in legenda. Et poterat dicere mar. Vna petij a christo hac requiram vt in habita in do

modis istis diebus vite mee ps. xvi.
Itē potuit dicere illud Regnum mundi
et omne ornatu feculi contempsit: ppter
amorem dñi mei. Jesu xpi. Moraliter sic
visitatis vos cū deo saltē in dieb⁹ dñicis
et festiuis. Dic vī expedit.

¶ Dico tertio. Firmitas stabilitas q̄ ostē
dūcū dicit. Preciosa. scōram deo pro
pter constantiā et stabilitatē. Ideo dicitur
de martyb⁹ qui fuerūt stabiles et po
tius voluit perdere vitam q̄ bonā vitam
preciosa est ī cōspectu dñi mors sancto
rum ei⁹. s. propter stabilitatē quā habue
runt. Hanc virtutem habuit beata mar.
q̄ et posita in carcere et educta de carcere
firmiter cōstebat nomē xpi: et p̄fēs. s.
biuitulit quinqs tormentis. primum: q̄
fecit eā de nudari. Sed beata mar. di
cebat. Dñe iesu chiste sic fuisti vobis de
nudat⁹: et sic p̄fater sustinebat hanc ve
recundā. Scōm fuit flagellata et patien
ter sustinuit p̄o chris̄to. Tertiū quia
fuit pectinibus ferreis cardata. Et dicit
legēda q̄ p̄fectus facie suam clamide
eooperiebat: nec tantā sanguinis effusio
nē videre poterat. Quartum quia lami
ne ferre. ignite fuerunt lateribus ei⁹ ap
plicate. Et dicebat. Nō sunt cōdigne pas
siones huius tēporis ad futurā gl̄ia. et
Ro. viij. Quittū fuit in aqua. p̄cta vt ibi
submergeret: sed ipsa signāte aquam se
cuius est tēremot⁹ magnus: ex quo. xij.
millia gentiliū cōuerſi sunt. Ecce ei⁹ sta
bilitas. Et poterat dicere. Trāsiūm⁹ per
ignem et aquā: et eduxit nos in refrige
riū. Moraliter et. Non qui inceperis
sed q̄ p̄seuerauit saluus erit. Wat. c.

¶ Dico quarto. pura claritas q̄ nota
cū dicitur Margareta. Erat enim clara
in inēte ad cognoscendū dei secretis pu
ritatē vite. Wat. xij. Simile est regnū ce
loū homini negotiatori q̄rentis bonas
margaretas. Itā claritatē sciētie purita
tē habuit b̄ta mar. q̄ spiritu scō docta
cognouit diaboli ad se venientē. Dñi est
set in carcere bis venit ad eā.

¶ Primo in forma diachonia. Scōbo in
forma: antiq̄ doctoris dicētiū se esse xp̄ia
nū. et. Dic historiā et sic cōsequēter habu
it puritatē vite. Et nota hic de signo cru
cis: et quomodo debeat fieri. Itē nota cō
tra confessorē q̄ dicit se habere casus pa
pales. Debēt ergo fideles oculos ap̄ire
et bene cognoscere hoc an p̄rū sit. et. q̄

Si cecus cecus: deducitū p̄fēt et. Mo
raliter istam claritatē debemus habere
nos: scilicet ad cognoscendū spiritū
malignū: q̄n venit ad nos transfigurā
se in angelū lucis. Ideo dicit scriptura.
Charissimi nolite omni spiritui credere:
s; probate spiritus si ex deo sint. i. Joh.
iij. Probatur autē dupliciter. primo ex
parte nostra hūiliando. s. nos et dicendo
Quis sum ego et. alias decipitur. Nota
crēplū in libro de vitis fratrū et. q̄n ap
parebat dyabolus cuius frati in forma
virginis marie in cuius facie sp̄us p̄e
monit⁹ a magistro suo et statim euaniuit.
Secōdo ex pte ipsius sp̄us respiciendo qd
dicit: q̄ si dicit cōtra dei mādāta sūc du
bio dyabolus est. Ita probauit margare
ta que noluit credere dyabolo dicēti si
bi q̄ duceret virū: q̄ erat contra. vortū ca
sitatis q̄ fecerat ideo et.

¶ Dico q̄nto et. Plena felicitas q̄ nota
cū dicit. Abijt. s. ad gloriā. Dicitur eius
martyriū. Itē potest de ea dici. Nō est
vir in domo sua abijt via longinqua: fac
culum pecunie fecit tulit. In die plene lu
ne reuerſurus est in domū suā. p̄ouer.
vij. Nota. Nō est vir in domo sua. i. sp̄us
in domo charitatis. Abijt via longinqua:
sej ad celū: fac. pecunie. s. meritorū et bo
norū operū. In die plene lune. i. in diem
dicij reuerſurus est in domū suā. s. carnē
per veram resurrectionem et gl̄iosam.

¶ In festo glorioſe marie Mag
dalene. Sermo primus.

Animum suū aperuit inopi.
prouerb. vlti.

¶ Pro sermonis fundamēto
oritur theologalis questio.

Queritur. Utrūq̄ magdalena
actuali in cōtinētia peccauit. Arguitur
q̄ sic. Habetur marci sexto q̄ xps septe
demonia ab ea cecit. Glo. plena vniuer
sis vitijs fuit. Septem peccatis crimina
libus de quorū numero est actualis lu
xuria Lucas iterū eā peccatricē appel
lat s; s; cōem cursū publicē peccātes ap
pellari solent peccatrices. igit. ¶ In op
positum. Maz videm⁹ illud p̄m ppter
defectū et paupertatē perpetrari: s; ip̄a
magdalena diues fuit de stirpe regia f̄ez
lazarū multū habuit: et martyā sorore
diuites q̄ eā meretricari nō p̄missent ita
confusibiliter sequitur q̄ beata magda

lena actuali in cōtinētia nō peccauit. Et
sic questio manet protrag parte dubia
¶ Ad questionē respōdēdū est q̄ beata
magdalena actuali in cōtinētia non pec
cauit quod p̄batur q̄dupliciter. primo
sic p̄bicus in sacra scriptura aliqua p̄so
na legitur peccasse nolatur loc⁹ p̄sona et
temp⁹: sed hoc de b̄ta magdalena nunq̄
habet. Secūdo sic ex euangelio iohānis
ante sex dies pasche vbi habet q̄ dñs di
scibat cū discipulis et alio. Martha s; io
ministrabat et cōquesta fuit de sorore q̄
eam non adiuuaret dicit quedā glosa q̄
apud iudeos mes erat q̄ virgines non
ad primā mēsam comēdabāt: sed serue
bāt modo magdalena nō comedit pro
pter iuliciā. Nec etiā seruiebat quia ex
quo actualiter lapsa nō fuit usurpare no
luit q̄ nō fecit. Nec seruiebat ppter hu
militatē q̄ ex quo forte cōsensu castam
virginē ex hūilitate p̄ ministeriū se ostē
dere noluit et ergo magdalena nō dixisset do
mino dic illi vt me adiuuet si virgo non
fuisse. igit. tertio sic. Quidā famosus
doctor coparat cā paulo: q̄ sicut paul⁹
ppter nimā supbiā castus p̄mansit sic
etiā magdalena cui ex supbia nemo pla
cuit. Quarto super illo vbo nuptie facte
fuit. dicit qdā doctores magdalena fuisse
se sp̄sam et iohāne ip̄olum quē iesus de
nuptijs vocauit et ideo dicit magdalena
indignatā cōtra xpm et qdā potuit p̄tra
cius doctrinā fecit et more dñarū nobi
lū oibus voluptatib⁹ se imiscuit xps er
go occasio sue culpe fuisse vocādo spon
sum q̄ nō videt cōgruū. igit. Et ad ar
gumentū dicē. s. ad glosam illā vniuer
sis vitijs plena fuit q̄ illa plenitudo nō
arguit oimodam excusationē opis: s; de
ne ostēdit multitudinē male affectiōnis.
Et ad auctoritatē dice dicit q̄ ip̄a pecca
trix poterat dici cryana p̄ueratōer mox
p̄tēte ex q̄b⁹ notoria facta forte et plu
res ad fornicatiōis suspiciōem iducit: s; i
tales vanitates p̄nt dici p̄ctāvolitaria q̄
p̄ctā de illi dimisit et. iuxta vba passū.
¶ Declaro thema sūm intellectū quem
volū p̄tractare. Christus aperit manum
suā b̄te marie magdalene in op̄e paupe
rime. pro cuius declaratione sciendum
q̄ in scriptura sancta misericordia dei
quam habet circa peccatores dicitur ma
nus et hoc probatur ratione crēplo et au
toritate. Ratio est ista et sumitur simili

tudinariē: q̄ si aliquis volēs eleuare ali
quē qui cecidit in lutū aquā: vel ignē po
rigit sibi manū: sic xps volens erigere p
sonā que cecidit in lutū luxure vel aquā
auaritię vel ignem iracūdię. et. porrigit
sibi misericordiaz suā. patet ratio. Ma
nus dicitur misericordia dei nec est pos
sibile resurgere a peccato sine ista manu
id est misericordia dei. Bene potest ho
mo se proicere in tuam peccati per se
sed nō resurgere. Osee. xij. perditio tua
israel: et me auxilij tuū. Moia contra il
los qui dicit. O misericordia peccabo et
postmodū faciam penitentiā. Jo. vi. Me
mo potest venire ad me nisi pater q̄ misit
me tra. et. et. Itē Ro. iij. Iustificati gra
tis per grām ipsius. Itē Ro. ix. Nō volē
tis necs currentis: sed miserēs ei⁹ dei.
Exēplū est istud. Dic historiā de petro
ambulātē et in fluctib⁹ et. et cum cepisset
mergi et. dicit textus. Wat. xij. Et cō
tinuo iesus. extendens manū suā appre
hendit eum et ait illi. Modice fidei qua
re dubitasti. per q̄ figuratiue immittit
q̄ persona que incipit mergi in concupi
scentijs et peccatis: si debet subleuari op̄z
q̄ per manū misericordie dei eleuetur.
Ad idē. Wat. viij. Ecce leproſus veniēs
adorabat eū dicens. Dñe si vis potes me
mundare. Et extendens iesus manum
tēgit eū dicens. Volo. Wdare. Et con
festum mādāta est lepra eius. Itē Wat.
ix. Dñe filia mea modo defuncta est: sed
veni impone manū tuam super eam et.
Buctorias. Dauid postq̄ peccauit dixit
fiat manus tua vt saluet me: quasi dice
ret cecidi ideo et. Item iob p̄tebat hanc
manū dicens. Vocabis me et ego respon
debo tibi. Operi manū tuarum porri
ges dexteraz. Job. xij. patet ergo q̄ mi
sericordia dei dicitur manus. Cum ergo
maria magdalena in sua iuuentute ceci
disset. primo in terrā per amorem terre
nozum. Scōbo in lutū p luxuriā. Tertio
in aquam clarificando faciē et personā
suam: videretur pulchra: sed iesus xps
per manum misericordie sue eā erexit:
recte ergo dicit thema manū suam et.
Nota hic cū dicit. Aperit manū et. In
manus em̄i aptiōē quinqs digitū ostē
dunt quibus lapsus erigit. Ita xps ape
riēs manū suā. Marie magdalene ostē
dit sibi quinqs digitos quasi quinqs esse
ctus misericordie eam eleuando.

¶ **Primus digitus** fuit longa expectatio.
¶ **Secundus** benigna conuersio.
¶ **Tertius** alta promotio.
¶ **Quartus** spūalis perfectio.
¶ **Quintus** celestialis fructus.
¶ **Dico primo** q primus digitus quē ostēdit xps, Marię magdalene eā eleuādo fuit longa expectatio. I. ad pñiam: creditur q ipsa. xij. ānis vixit in peccatis et tñ xps expectabat eam ad pñiam: quasi videret. Adhuc eris scēa et. Dic pmo quō erāt tres. I. Lazarus. Martha et Maria et dimiserūt illō patrimoniu sūi sicut dicit in pñcio legēderet. Rōnem aut quare marthā cōseruauit in bona vita et castitate: nō aut mariā: vide supra ser. beate Marthe pte. I. Dicat practica quō erat nobilis. Et mortuus parētib' diuiserunt sibi hereditatē cum Lazaro et martha: et magdalē castit' pigit marie. Inde dicit magdalēna. et tñc ex quo fuit libera dedit se vānitatib' et peccauit cū quodā et. qui iactabat se de ea et ipsa credebatur esse secretū et. et in tāto rumor creuit q dicebatur peccatrix et. sed de eā expectauit ad pñiaz et. Moraliter: cogitate hic duo primo quāta est mīa dei expectāa peccatores et. Dic similitudinem de latrone ptra quē fact' est pcellus et data est snia s3 tñ rex vellet q expectetur executio ad hoc vt penitēs petat mīaz a rege et. Sic oīs peccator est latro: q furatus est honorē dei et. et pcellus fact' est et scrip' in libro actorū scriptorū ad iussū regis. I. dei. De quo libro dauid. Impfectū meū viderūt oculi tui et in libro tuo oēs. I. defectus scribent: q nūmo etiā snia data est notarius q cā est Ezechiel. pphā. Hāc q peccauerit ipa moriet' Ezech. xviij. Et tñ deus expectat et. Esa. xxx. Propterea expectat vos dñs: vt misereat vestri. Ziem. iherē. Dic dñi q nō sumus psumpti q nō defecerūt miserationes ei'. Tre. iij. Nā gñaz nō fecit de' agelis peccatib' Luc. x. Videbā sathanā sicut fulgur de celo cadentē et. Scō nota obstinationē nram et ingratitudinem: q abutimur isto tpe: q deus pcedit nobis ad pñiam addēdo peccata pñis. Iō apl's contra tales dicit An diuitias bonitatis dei et patiēcie et lō ganimitatis cōtēmis. Ignoras qm benigntias dei ad pñiaz dei te adducit. Scōz duriciam aut tuā et cor spēntens thesaurizās tibi iram in die ire et reuelationis

mīi dei: qui reddet vnicuiq' s'm opa ei'. Ro. ij. Quia quāto plus expectat de' tāto grāuius punit. ps. Nisi cōuersi fueritis gladiū sūi vībanti: arcū sūi tēdit et parauit illū. Jē. Ualerius. Lento est gradu ad vindictā sūi diuina pcedit ita tarditatēq' supplicij grāuitate cōpensat. Dicit vt expedit. Dic hic parabola de sicu nō fructificāte. de qua dixit dñs colonis. Succide illā et. Luc. xij. Et paret pñm digitus. Scōs digit' ec. Benigna cōuersio. Dicatur practica s3 euāgelij hodiernū cū glosis. Christo est pñicāte affuit. Maria magdalēna ornata et. vt videtur ab hominib'. Et tñc xps incepit predicare cōtra luxuriā et. et tñc Maria incepit amare sere et. Et finita predicatione luit xps ad domū Symonis ad mādu. cādū et. tunc maria magdalēna uenit ad eū et. cogito ego q qñ intrauit domū. I. mon leprosus dixit sibi. Quid vultis hic vos: q erat male fame et. S3 facto sibi signo a xpo tacuit. et magdalēna uenit retro ad pedes xpi. obsculans et vnguento vngūes clamābat s'ens: dicēdo. Mā dñe quia pro peccatoribus de muliere nasci voluisti. O dñe non detis mibi cōgeriūz q oīs pñia sum et reddo ad pastorē infirma ad medicū. imūda ad fontē. sic lachrymis lauabat pedes xpi et capillis tergebat et. Symō hō incepit male cogitare. ifra se di. Ipse si esset pphā sciret et. Nota hic de tactu dñi qui sanabat infirmos et. et peccatores. Sic etiam legitur. Mat. viij. De tactu mulieris fluxum sanguinis patientis. Nō sic olim: q tactus arche mortē inferebat: sicut p3 de Or. ij. Re. vi. Ratio q: modo est tēpus gracie et mīe. Jo. i. L. et per moysen et. Dic hystoria: psequere hic hystoriam euāgelij et. Ecce mīa xpi infinita. De ista mīa dicit Greg. Quid miramur fces mariā uenitē an dñm suscipientē. Suscipientē dicā an trahentē. Dicā melius et trahentē et suscipientē. Unde Joh. vj. Nemo uenit ad me nisi pater q misit me traxerit et. Moraliter exēplo magdalēna uadamus ad xpm in cōfessione: q cōfessor tenet lo cū xpi in cōfessione. Ideo dauid in psona peccatoris. Nisi q dñs adiunxit mer: paulomū ha. in infer. aīa mea. Terij' digitus alta pñotio. vbi habūdauit de licitū supabūdauit ei gñā. Ro. v. Sic nota de petro aplo conuersio. Nota quinq' p

motiones seu officia q xps dedit marie magdalēne post suā cōuersionē. Primo q: fecit eā suā thesaurariam: q faciebat expensas xpo et. Iter faciebat iesus per ciuitates et castella pñicās et euāgelizās regnū dei et. xij. cū illo et mulieres alique et maria que vocat' magdalēna que mi nistrabat ei de facultatib' suis. Luc. viij. Scō fecit eā secretariā suā. Luc. x. Maria sedēs secus pedes dñi audiebat vbi illius. Optimā partē elegit sibi maria q non aufere' ab ea. Declara sicut habet in prima collone abbas moysi. Non le gatur aliq' aliū tñc fuisse: nec legif' qd loqueret' xps sibi soli. Cogito ego q xps loquebat de ordinib' angelor' et gloria paradisi. Jē de pena inferni et purgato rij et. Tertio fecit eā familiārē et sociam matris sue q nō despicit eā sicut multe uirgines despiciūt hodie alias et. Ratio quare vt xps innueret esse duas vias ad paradysum. I. pñia innocēcie p quā hō maria iuit q fuit capitanea in hac via. Non pñuabit bonis eos q ambulabant in innocēcia. Altera via est pñicā q significatur p Mariā magdalēna q fuit capitanea in hac via. Tū q: maxmā pñiam fecit. tum q fuit pñia in nouo testamēto que pñia pñie fuit. Ideo cātat hodie ecclesia. Laudem' opus dei in maria genitrice sed uirgine: laudem' in maria peccatrice s3 pñic. Maria hic est data speculū innocēcie. Maria hic est exēplar pñie tēntic. Quartū officiū est q fecit eā medicā suā. Hoc officiū creauit qñ xpo fatigato et uinere vñxit: man' caput et pedes. Jo. xj. Mariā hic erat q vñxit dñm vnguentor' cret' sit pedes ei' capillis suis. Et domus iplea est ex odore vnguenti. Jo. xij. Quintū officiū et maius q: eā fecit aplam et ex pñuilegio concessit sibi dñs auctoritatē predica'di: vt dicit infra parte sequēti. Et q: plus est fecit eā apostolā apostolor' q: nūciāuit aplis re surrectionē et sic cōfirmāuit eos in fide. Auctoritas. Venit ergo maria magdalēna annūciās discipulis: q: vidi dñm et hec dixi mibi. Jo. xx. Ideo cātat ecclesia O mundi lampase margarita pfulgida que resurrectionē xpi nūciādo apostolorū aplā fieri meruisti. Et ex hoc nota q maior fuit fides et charitas marie magdalēne. Ratio est quia primo apparuit sibi xps. Auctoritas ecclesie. Surgē

tem cum victoria iesum vidit ab inferis prima meretur gaudia que plus ardebat ceteris et. ¶ **Quartus digitus** et. Spūalis perfectio q cōsistit in hoc q dicit xps. Si vñ pfectus esse vade et vende. oīa que hā. I. da pau. et habebis thesaurū in celo et vñ nī sequere me. Mat. xix. Tū ponunt' duo puncta perfectionis. Primū est paupertas spūalis. Vnde oīa et. Scō doctri na euāgelicalis. Vñ sequere me. Ista duo habuit excellenter Maria magdalēna. Nā post xpi ascēsiōne q: iam nō indigebat pecuniā pro chris to vēdidit oīa et posuit ad pedes apostolorū et. post orationē et predicationē ab aplis audiat' laborabat manibus filādo et lanādo et. Auctoritas in eplā hodierna. Quasiut lanā et linum et operata est consilio manuum suarū. Et sequitur. Manū suam misit ad fossā. I. silar al comur digiti ei' apprehenderunt fūsum. prouer. vlti. sic etiaz faciebat virgo maria. Nota hic cōtra mulieres ociosas. Scō habuit cōstrinā euāgelicāle predicando pñs. Dicatur hystoria quādo iuit ad prouinciā in portu. Martine et predicādo conuertit totā illam prouinciā et. Nota q: ex grana spāli ipsa habuit hoc officiū predica'di: q als nō cōpetit mulieribus: vt habetur. xxiij. distin. Socrates. Et. c. Mulier. Et. xxiij. q. v. Mulierem. Et de peni. et re. c. Noua. Dicit Egilippus doctor antiquus: q beata maria magdalēna post conuersionē nūq' respexit homines in facie nisi xpm. Dicatur contra mulieres q statim parāt se ad fenestras quando audiūt vtros equestres. Moia introiuit per fenestras. Hier. xix. ¶ **Quintus digitus** et. Celestialis fructus. Dupliciter primo in hoc mōdo. Secūdo in futuro. Primo ergo in hoc mōdo q fruebatur deo. Dicat quō iuit ad desertū et stetit ibi. xxiij. annis q nihil comedere. Sed faciebatur cibis angelicis q: in qualibet hora canonica eleuabatur a terra ab angelis. Dic practice. Primo hora matutinarū surgēs cogitabat quō xps illa hora fuit capt' ligat' et duci' ad domū anec. et flebat et. tñc ageli eleuabāt eā cātātes et dicētes. Lauda mater ecclesia. lauda chrisi clementiam: qui se ptem purgat vīna per septiformē gñaz. postea reducebant eam ad eūdē locūz.

In secundo hora cogitabat contē-
piabatur qualiter hora prima ductus est
Iesus ad pylatū et tunc angeli eleuabāt
ei cantantes. Maria soror Lazari q̄ tot
comisit crimina ab ipsa fauce tartari re-
dit ad vite limina. Sic qualibet hora fa-
ciebat ei angeli eleuabant eam cantan-
tes alios versus hymnoz successiue et
Secundo in futuro seculo i quo vsq; in eter-
num semp fruatur deo. Dicitur mortez
et quomodo Maximus venit ad eam et co-
municauit et. et mortuus est et. cuius ala
in altissima gloria existens deo semper
fruitur et. Nota hic moraliter. Si tam
sanctissima mulier super oēs alias post
virginē nō fuit aua mori quousq; coica
uit: qd debem⁹ facere nos et. Ideo. Jo.
vi. Nisi māducaueritis carnē filij hoīs
et biberitis eius sanguinē nō habebitis
vitā in vobis. Qui māducat meā carnē
et bibit meū sanguinē habet vitam eter-
nam. Jo. vi. Deo gratias. Amen.

Item de eodem beato iacobo apostolo.
I. Sermonius.

Sedere ad dexteram meā
et ad sinistram nō est men-
dare vobis. Mat. xx. et i euā-
gelio hodiernae festiuitatis
pro fundamento sermo-
nis in quo agitur q̄ mater filiorū zebe-
dei petijt xpo q̄ vnus filiorū eius sede-
ret ad dexteram et alius ad sinistram: ori-
tur theologiae questio.

Queritur. Utrū quis possit co-
gnoscere seipsum esse
dignum: vt petere deo. possit in gloria se-
dere cū eo. Arguit q̄ sic. Quilibet chri-
stianus merito dicere potest christo si sit
in gratia. Signatum est super nos lumē
vultus tui dñe: sed talis potest cognosce-
re seipsum esse in gratia: puta per bap-
tismum. ad Gal. iij. Oēs qui baptisati est
christum induuntur per fidem gratia for-
mā: gratia enim saluati estis per fidē.
si ergo eius cognō cat seipsum esse ba-
ptisatum. per quē est in gratia nullo vi-
culo peccati includentem: vt patet de ali-
quo adultero qui recenter suscepit ba-
ptismum et ego per gratiam homo glo-
ria dignus est: sequitur q̄ quis potest
cognoscere seipsum esse dignum vt pete-

re deo possit in gloria sedere cū eo. **I**n
oppositum habetur. Eccl. ix. Nescit ho-
an odio vel amore dignus sit sed oīa in
futurū seruantur: incerta ergo quis co-
gnoscere non pōt seipsum esse dignū: vt
petere deo possit sedere in gloria cū eo et
sic q̄stio manet pro vtriusq; parte dubia.
Ad questionē respōdētū est f3 duos
doctores. primo fm Bonauē. dist. xvij.
p̄mi sen. q̄ quis nō pōt cognoscere cer-
titudinaliter seipsum esse dignū vt pete-
re deo possit in gloria sedere cū eo cuius
ratio est quadruplex. apud eū homines.
prima dicit duplicano diuile acceptio-
nis. Secūda conformitas habitualis acqui-
sitionis.

Tertia lipitudo nri oculi mentalis.
Quarta pfūditas nre humilitationis.
Secundo ad questionē respōdētū est fm
magistrū Alexādrū de haliis tertia par-
te summe. collatione de gra: coniectura
liter loquendo per tres propositiones.
prima est q̄ aliquis pōt se nō esse ingra-
tia neq; dignū: quādo mortaliter peccat
vel peccauit: nec dolet: nec doluit. Secūda
est homo pōt dubitare si sit in gratia: q̄
argumenta h3 ad vtrāq; partē: vt pote
q̄ nō recordat de aliq; de quo nō sit con-
fessus et attritus: et habet prepositū am-
plius nō peccandi. Et aduerso inuenit se
difficillē: tardum et lentū ad bonū. talis
habet occasionē dubitādī. Tertia est po-
test q̄s cognoscere se esse in gra: quādo
habet oēs pieturas boni possissime tres
prima dī illūtiatio in rationali.

Secūda dicitur par in irascibili.
Tertia dī letitia in concupiscibili.
Uel fm Ber. et Tho. di. xxiij. quādo
doler preterito et proponit se abstinere
in futuro cōplacet sibi in verbo diuino et
delectatur in opere bono ex his aut sus-
ficienter coniecturam facit de statu gra-
tie scire autē est certitudinaliter perrū-
natale: vt ait Bona. non est possibile
et ad argumentū dicitur q̄ minor intel-
ligitur coniecturaliter et nō certitudina-
liter quā coniecturam habebat mater fi-
liorū zebedei de filio suo iacobo: et alio
cui christus dicit. sedere autēc. iuxta ver-
ba preassumpta et.

Uerbum propositū habet magnā dif-
ficultatez in sacra theologia. pro cuius
evidentia est notandū: q̄ per huius ses-
sionem ad dexterā; intelligitur partici-

patio vite eterne: sicut exponunt. Glo. et
doc. Constat autē q̄ collatio vite eterne
hoibus facta et fienda pertinet ad xpm:
iuxta illud. Jo. i. Quies mee vocem meā
audiuist et ego cognosco eas et sequitur
me et ego vitam eternā do eis. Item Jo.
v. pater omne iudiciū dedit filio. Ad
iudiciū autē pertinet vt pro meritis ali-
qui in celesti gloria collocentur. Unde
Matth. xv. dicitur q̄ filius hominis sta-
tuet oues a dextris: et edos a sinistris.
Et quibus auctoritatibus clare patet q̄
ad potestatem filij dei pertinet aliquos
statuere ad dexteram aliquos ad sini-
stram siue vtrumq; referatur ad differē-
tem glorie participationem: siue vnum
referatur ad gloriam alterū ad penaz.
Contrariū autem videtur dici in verbis
propositis. Ecce difficultas. Sed. R. q̄
dicto vobis tollit contrariū. pro cuius
declaratione notantur fm Tho. in. liij.
contra gentiles. c. viij. q̄ mater filiorū zebe-
dei accesserat ad iesum petens vt vnus fi-
liorū eius sederet ad dexterā et alius ad
sinistram et ad hoc perendū mota videba-
tur ex quadā fiducia propinquitatis car-
nalis quā habebat ad hominē xpm. Re-
cita gradus propinquitatis hui⁹ ad chri-
stum. Vnde ergo respōsiōne non pertinet
dare q̄s petebatur: sed q̄ ad eū non per-
tinebat illis dare p quibus rogabatur.
Non em̄ dixit. Sedere ad dexterā meaz
vel sinistraz nō est meū dare alicui. quin
potius ostendat q̄ suum erat dare illis
quibus erat paratum a patre suo. Non
enim hoc dare ad eum pertinebat fm q̄
erat filius virginis: sed fm q̄ erat filius
dei. Et ideo non erat suum hoc dare ali-
quibus. propter hoc q̄ ad eum pertine-
bant fm q̄ erat filius virginis fm pro-
pinquitatem carnalē: sed propter hoc q̄
pertinebant ad eum f3 q̄ erat filius dei
quibus: scilicet paratus erat a patre per
predeterminationem eternā fm quā electi
pertinent ad filij dei propinquitatem fra-
ternalis similitudinis: iuxta illud. Ro.
viii. Quos presciuit et predestinauit con-
formes fieri imaginis filij sui: vt sit ipse
primogenitus in multis fratrib⁹ f3 Tho.
vbi supra. patet respōsiō. Ex qua colli-
gitur q̄ ratione carnalis propinquitatis
ad christum: non debetur gloria ali-
cui. Unde nec iacobo nec iohanni hac

de causa fuit gloria collata per sessionē
ad dexteram christi: quinimo nec virgo
maria est in celesti gloria propter ma-
ternalem propinquitatem ad christum:
quia nec meritiū nec demeritiū prodest
vel noceat parentibus: sicut nec ecōtrario
sed propter fidem charitate incompara-
bili formata. Unde Ang. in lib. de vir-
ginitate. Beatior fuit maria percipien-
do fidem christi q̄ concipiendo carnem
christi. Nil enim marie maternae pro-
pinquitatis profuisset: nisi est felicius cor
de q̄ carne gestasset. Modo ergo ex quo
ratione propinquitatis carnaliter ad chri-
stum nō debetur alicui gloria: videam⁹
quibus debetur. Ad quod respondit ip-
se dñs subdens. Sed quibus paratus est
a patre meo. Sed circa hoc quero vtrū
possumus scire quibus sit paratum. R.
siue in particulari siue in singulari non:
nisi ex coniectura verisimili que habetur
ex quatuor signis sicut notat Tho. in. liij.
De quibus vide supra in sermo. sancti
Stephani qui incipit. Stephan⁹ ple-
nus gratia par. iij. et. Nam vt ait scriptu-
ra. Sūt iusti atq; sapientes et opera eius
in manu dei: et tamē nescit homo vtrum
odio vel amore dignus sit. sed oīa in fu-
turū seruant in certa. Eccl. ix. In gene-
rali tamen scire possumus et sunt quinq;
differentie hominū quibus paratus est
sedere ad dexteram dei. Cōcedat nobis
dñs vt simus infra has differentias. p̄mi
mo ergo paratum est.

Primo pure innocentibus.
Secundo plene obedientibus.
Tertio vere alias digne penitētib⁹.
Quarto pie misericordibus.
Quinto sanctis martiribus.
Omnibus predictis modis fuit para-
tum beato iacobo sedere ad dexterā dei
sicut infra patebit.

Primo ergo paratus est a patre omni-
potente sedere ad dexteram xpi pure in-
nocentibus iuxta illud. Job. xxiij. Salua-
bitur innocens: saluabit autē imūditas
mansueta. Nota mūditiā: hec mūditiā
habet p baptismū q̄ lauatur a macula ori-
ginali: p quā claudat ignis p: dist. et iō
ante baptismū nō potest alā introire in
paradisu. Job. iij. Nisi q̄s regnat⁹ fuerit
ex aqua et spū sancto: nō pōt introire in
regnū dei. S3 post baptismū mūditiā
anima est digna sedere ad dexterā dei.

quatuor
generibus
hominum

ps. xxiij. Quis ascendet in montē dñi aut
q̄s habitabit in loco sancto eius. Innocens
manibus & mudo corde ec. Nota hyslo-
riam que legitur. Mat. xix. Sinite parum
loa veniri ad me & nolite prohibere eos
salutē est. cū regnū celozū. Uide post fe-
stūm trini. ser. xlvij. parte. i. Hoc pūmo
modo fuit paratum regnū celozū
beato Jacobo. Nā naci fuit innocētiā
p baptisū: q̄ oēs apli fuerunt baptiza-
ti sicut tenet Aug. super illud verbū Jo.
xij. Qui lotus est: nō indiget: nisi ut pe-
des lauet ec. Et habetur in decretis: de
confe. diu. uij. si eos ec.

¶ Scđo paratū est plene obediētiis.
Plene dicit quia oportet omnibus diui-
nis mandatis obedire. alias non est di-
gnus sedere ad dexteram chri. Jac. ij.
Qui totam le. fer. offen. autem in vno:
fac. est omni reus. Et habet in decretis:
de peni. dist. v. fratrēs. Et de reg. iuris.
Debeat. Si ergo quis plene obediētiā di-
uinis mandatis tunc ei paratū est fede-
re ad dexteram. Math. vj. Non oīs qui
dicunt mihi dñe dñe intrabit in regnū ce-
lozū. Declara. Hoc modo paratū est re-
gnū dei beato Jacobo: propter obediē-
tiam suam que adeo fuit perfecta: q̄ nō
solum diuinis mandatis: verū etiā con-
silijs obediuit. & ad vniū iussionē vocē
reliquit. cū patrē q̄ iussit fenēre: &
hēit chūsto sicut legitur. Math. iij. Dic
hys lozā. Et nota q̄ hinc ecclesia statuit
q̄ filius post quartū decimū annum
potest inuitis parentibus ingredi reli-
gionem in masculo: & post duodecim an-
num in femina. Ante vero pubertatē si
ingrediuntur pueri religionē vel vouent
de ingrediendo: possunt parentes reuo-
care eos: vti irritare ante annū & dicim
a tempore scientie cōputandum. xx. q. ij.
Puella. post vero pubertatem secus est:
vt infra dicitur. Et nota q̄ nō sufficit at-
tingisse duodecim vel quattuordecim an-
nū sed oportet esse cōpētū: vt dicit Glo.
xx. q. i. firma. Et dicit vt in c. Ad nostraz:
de regularibus. Nec sufficit etiā si mali-
tia supplet etatem: vt in c. postulat: de
regularibus & hoc est de iure diuino na-
turali: & ciuili. De iure quidē diuino tam
veteris testamenti q̄ noui. De veteri tes-
tamento habet auctoritas. Deut. xxxij.
Qui dixit patri suo et matri sue. nescio
vos. Et fratribus suis: ignoro illos & ne

sciunt filios suos. Hi custodierūt elo-
quiū tuū & pactū tuum seruauerunt. De
nouo testamento habetur auctoritas h
exēplo Jacobi & Johannis. qui reliquē-
rūt pfrē. Jē de illo cui dñs dixit. Sinite
mortuos sepelire mortuos suos sicut ie-
gitur. Mat. viij. Et Luc. ix. Jē Luc. xij.
Si q̄s venit ad me & non odit patrē suū
& matrem: & proximum: & filios & fratres
& sorores. adhuc autē & aiam suā: nō pōt
meus esse discipul⁹. Scđo idē ps de iure
naturali: q̄ fin rōnē naturalē magis de
bemus reuereri deū q̄ patrē: & deo adhe-
rere mouēti q̄ patri relicto. Uñ p̄p̄o-
nimus ad eliodorū. Luce pūlus ex col-
lo pendeat nepos: i. sp̄slo crine & col-
lis vestib⁹ vbera quib⁹ te numerat ma-
ter ostendat: idē in limine pater iaceti q̄
calcato p̄ge p̄fē: sicut oculis: ad vterq̄
crucis euola. Solū pietatis genus est in
hac re esse crudelē. Cerno de iure cano-
nico habet in decretis. xx. q. ij. Puella &
in c. Ad nraz. et c. postulat: de regula-
ribus. q̄nimo p ingressū religionis pur-
gatur ingratiūdo: ex qua ante poterat
filius exheredare vt pbat. xix. q. iij. Et
liceat. Quarto pbat de iure ciuili in l.
Deo nobis. c. de episo. et dē. Nota ergo
contra parētē qui se opponit filijs
volentibus religionē ingredi: q̄ faciunt
cōtra omne ius & resiliunt instructi spi-
ritus sancti: & ideo dānabiles sunt in in-
ferno nisi penitentiam agāt. Rom. xij.
Qui resiliunt potestati dei ordinationi re-
siliunt. Qui autē resiliunt ipsi sibi dāna-
tionem acquirunt. xj. q. iij. Qui resiliunt.
¶ Tertio paratū est sedere ad dexte-
ram chūsti: digne penitentibus. Math.
xij. Penitētiam agite appropinquabit
enim regnū celozū. Hoc etiam modo
paratū fuit regnū celozū beato Jacobo
qui sicut & alij apostoli in multa pauper-
tate & indigentia erant adherentes dño
pauperi & humili. vnde non habebāt ali-
quando quid māducarent. Nota q̄ p̄
fame aliquādo euellēbāt sp̄cas cōfrā-
tes manibus ec. sicut legitur. Math. xij.
Mar. ij. & Luc. vi. Et hanc indigentiam
maxime passi sunt post passionē dñi q̄
p̄ multas persecutiones: aduersitates
fame & sitim discurrebat: per mundū:
sicut refert apostolus de se dicens. In la-
bore & crūna in vigilijs multis. In fame
& siti. In iuencijs multis in frigore & nu-

nuditate ec. ij. Cor. xi. Quod p̄dixerat
eis dñs dices. In mudo p̄sura hēbit ec.
Et alibi. Amē amē dico vobis: q̄ ploia-
bitis & flebitis vos: mūdus autē gaudē-
bit: Vos autē cōtristabimini ec. Jo. xvj.
Ip̄s p̄nle merito meruit Jacobus vide-
re dñm transfigurātū in mōte thabor: si-
cut legitur Mat. xvij. & Luce. ix.
¶ Quarto paratū est ec. pie misericordi-
bus Mat. v. Beati misericordes: q̄m ipi
misericordiā consequētur. Et hoc mani-
feste probatur Mat. xxv. vbi in iudicio:
vniuersali ppter meritū misericordie da-
bitur electis dei regnū dei: quare dicit
eia. Venite benedicti patris mei percipi-
te regnū ec. Esuriui em & dedistis mihi
māducare. Ideo dicit Ap̄s. j. Tim. iij.
Exerce teipm ad pietatē. Nam corpora-
lis exercitatio ad modicū vtilis ē pietas
autē ad omniū vtilis est: promissionē ha-
bens: vt: que nunc est future. Hoc etiā
modo beato Jacobo fuit paratū sedere
ad dexterā xp̄i: quia fuit piissimus & mi-
sericors etiam erga inimicos suos: sicut
patet: q̄ liberauit philem discipulum
p̄p̄mogenis ab infidelitate et auinellis
demonū. Et tādē etiā ip̄m p̄p̄mogenē
liberauit a potestate demonū & reduxit
ad fidem sicut patet in legenda. Dic hy-
storiā. Hanc autē misericordiā & māsue-
tudinē didicit a fonte ip̄o misericordie &
pietatis chūsti. presertim in quodā fa-
cto quod contigit Samarie. quando no-
luit reciperē dominū: quod euz vidissent
Jacobus & Johannis dixerunt domino
Domine vis vt ignis descendat de celo
& consumat illos. Et conuersus dñs in-
crepauit illos dicens. Nescitis cuius spi-
ritus estis: filius hominis nō venit ani-
ma perdere: sed saluare. Luc. ix. Potes
etiam hic referre aliqua miracula de q̄-
bus habetur in legēda: per que patet mi-
sericordia sua magna ad omnes sed pie-
sertim ad deuotos suos ec.
¶ Quinto paratū est ec. sanctis mar-
tyribus. Mat. v. Beati qui persecutionē
patiuntur ppter iustitiam: q̄m ip̄s est
regnū celozū. Hoc modo fuit para-
tum beato iacobo. Dic eius martirium.
Deo gratias. Amen.

¶ Item de beata Marthe virgine.
Sermo vniū.

Martha martha sollicita
es. Luc. x. In hoc verbo xp̄s
cōprehendit summarie vitā
beate marthe que fuit acti-
ua. Quia iste due forores. f.
Martha magdalena & Martha diuiserūt
sibi duas vitas. Martha em elegit vitā cō-
templatiuā. Maria sedens secus pedes
dñi audiebat verbū illius. Luc. x. Mar-
tha elegit vitā actiua dāns se laboribus
pro xp̄o. Ideo dicit thema. Martha mar-
tha sollicita es. i. anxiosa. et nota q̄ ideo
dicit bis martha: q̄ vita actiua si bona
non est solū curat de corporib⁹ sed etia
de animab⁹: bene cōsulendo p̄p̄mis. ca-
stigando ec. Unde versus.
Visto. poto. cibo. redimo. tego. colligo
condo.

Consule. castiga. remitte. solare. fer. ora.
¶ Pro sermonis fundamēto in quo agi-
tur de vita actiua & cōtemplatiua theolo-
gus oritur questio.

Queritur. An aliquis possit
simul habere vitam
cōtemplatiuā & actiua. ita q̄ vna nō impe-
diat alterā. ¶ Arguit q̄ non q̄ vni cō-
trariū impeditur per alterū: sed vitā cō-
templatiua & actiua vidēt contrarietate
habere adinuicē q̄ vita actiua occupat
circa plurima. vita autē contemplatiua
consistit ad cōtēplandū vñū. i. g. f. ¶ In
oppositū ait Grego. vj. moralū qui con-
tēplationis arcem tenere desiderant p̄-
us se in campo per exercitiū operis pro-
bant. ergo quis potest simul habere vitā
contemplatiuā & actiua. Ita q̄ vna non
impedit alterā. Et sic questio manet p̄
vtrāq̄ parte dubia. Ad questionem res-
pondendum est fm Tho. ij. q. iij. c. lxxij.
q̄ vita actiua potest considerari quātū
a deo: vno modo quātū ad ip̄m studiū
& exercitiū exteriorū actionum. & sic ad
dubium dicitur q̄ vita actiua impedit cō-
templatiuā: inquantū impossibile est q̄
aliquis simul occupetur circa exteriores
actiones: & diuine contemplationi vacet
Alio modo potest considerari vita acti-
ua quantum ad hoc q̄ interiores animi
passiones componit & ordinat: & quan-
tum ad hec vita actiua ad contemplatio-
nē promouet que impedit per ordinatio-
nem exteriorum passionū & de illo loqui-
tur bñs Grego. in auctoritate in opposi-

In festo beate Martae virginis.

Iti allegata: ubi dicitur. pbat ut sollicite sciatis nulla iam mala. primis irrogat: s; irrogata a primis equimiter ptant: oblat bonis tpalibus neq; si mens letitia felicitat si subtractis iam no nimo errore sautiantur aut deinde perpaddat vt cum a semetipais introitus reddent in eo q; spiritualia riment nequa; earu reru corporalium mbras trahant fortasse tractas manu discretionis abigant. ex hoc ergo expertu vite actiue confert ad contē platiu q; quietat interiores passionēs ex quibus pueniunt per que contempla tio impedit. Ad argumētū dicit q; illud pcedit quātū ad ipam occupationē exteriori actui nō autem quātū ad effectum qui est moderatio passionum & de istis fit sermo. Iuxta verba piasumpta & sic de alijs. Sed subtiliter volēs predicare de themate: inuenio q; in eo ostē duntur tres excellētie beate marthe: q; habuit in hac vita.

Prima est puritas virginalis que nota in primo Martha.

Secunda est pietas primalis: que notatur in secundo Martha.

Tertia est dignitas psonalis: que notatur in verbo solita es.

Dico primo ec. puritas virginalis q; in lingua syriaca. idē est q; domināo. In hoc ostēditur puritas virginalis duplici ratione: q; virgo dñatur corpori et sensibus. i. visu. auditu ec. Item in intellectu in nō cogitando. volūtati in nō appetēdo. & memoriē ec. Scōa ratio est q; sicut domināo in quātū talis nulluz habet superiorē: sic virginitas in genere castitatis nō habet gradū supiorē. Unde Beda. Bona est castitas cōiugalīs, melior cōtūētia vidualis: sed optima pfectio virginalis. Sed hēu hodie pauci inueniunt ec. Ideo xps quasi faciēs plā etum de hoc cum Johāne dicebat. Habes pauca noia in sardis & qui nō coinquinauerunt vestimēta sua. Et ambula bunt mecum in albis q; digni sunt Apo. iij. Sardis interptat pulchritudo principatus ecce virginitas: que obtinet principatum vt dixi ec. Ecce quare martha dicit dominans: quia fuit virgo. Ideo dicit principum euangelij. Mulier quedā Martha nomine idēst dominans corpori suo: excepit christum in domo sua sc; per virtutum imitationem.

Questio est hic quare martha seruauit virginitatem cū maria sorore sua fuerit ita inhonesta cū essent equaliter putchre & diuites. & inuēne: & non timentes post mortem parentū? R. ptesupposita diuina ordinatione. Nam inuenio aliā rationem nisi infirmitates. Nam vt ait Ambrosius. Mulier illa que patiebatur fluxū sanguinis. xij. annis de qua Mar. ix. fuit Martha: que infirmitas facit tria in muliere. pmo facit eam perdere colorem. Scōo facit eam fastidiosam sibi ipsi. Tercio facit eā scidā: quā infirmitatē habuit immediate post mortem parentū ec. Ideo Eccl. xj. Malitia vnius hōis: obliuio ē facit luxurie marime. Nota malitia. i. infirmitas. Unde hōis: quia scpus pcedens respectu eternitatis nō est nisi vna hora. Morali ter ec. Infirmitas ergo pāitēter sufferēda est. Nā qñ mulier est clauda. vel habet per lam in oculo: nō curat portare perlas in vestib; qñ sunt sani vagizant mulieres: sed supuentēte febre ec. pone in practica Dic exempli beate Petronille quā cum bñs petri apostoli genitor suis sciret eā concupisci a plurib; roganit xpm q; mitteret sibi febres. ec. Ideo Eccl. xxxi. Infirmitas grauis sobriā facit aliam ec. Dico scōo pietas pimalis. i. in elemosynis corporalibus & spūalibus: que tāgitur cū dicitur. ij. Martha. i. pūcās seu roitās fm interpretationē hebraicā: sic elemosyna rotat diabolu ad pugnam: & hec est melior q; prima. Autoctas. Exerce teipm ad pietatē. Nā corporalis exercitatio ad modicū vtilis est pietas autem ad oia valet: pmissione habens vte que nūc est & future. i. Cor. iij. Corporalis exercitatio est reumia. alitia. vigilie ec. que profunt solū sibi: pietas prodest sibi & alijs. Dic quomodo beata Martha dedit se elemosyne ad christū & discipulos suos: recipiēdo eos in domo sua: ideo dicebat hospita christi. Jē post ascensionē christi vendidit oia & posuit precium ad pedes apostolorū: vt diuiderent pauperibus. Ecce opera pietatis corporalia. De spūalibus autem dic q; cum propter exitum iret ad promici amipā ex vna parte & Maria magdalenē: aha conuenerunt totam promiciam ad fidē xpi. Item dic de dracone quē interfecit. Jē postq; iuxit auinionē cum

In festo sancti Petri apo. ad vincu.

So. xcvij.

Ibi pñcasset i quadā platea magna: ubi est mō pñctus pñctorū. quidā iuuenis volēs ire ad predicationē suā volēs trāsire natādo p Rodanū submersus ē: quē beata Martha post tridui inuentū suū scitauit & baptizatus est ec. Jē dicit euāgelium Martha aut satagebat circa frequens ministrū. i. scōo corporale q; spūale. Morali ter ec. q; libet d; vacare salutē sue & primi iustruēdo: cōsulēdo: pñcādo ec. Qui fecerit & docuerit hic magnū vocabit i regno celo. Mar. v. Mo. Qui fecerit primo & docuerit poltea ec. Dic vt expedit. Bñde tibi & electioni: exhorta nōi & doctrinē: noli negligere gratiā dei que data est tibi. i. Tim. iij. ec. Dico tertio q; tāgī dignitas psonalis cū dicit sollicita es. Nā persone in dignitate existēs dñi esse sollicita. Ro. xij. Qui pñt in solitudine. i. pñt. Habuit autē beata Martha duplicē dignitatē. pmo in hoc mūdo: q; postq; diu pñcauit fecit vñū monasteriū in tarascone ubi sollicita pñt monialib; i magna obseruatia religionis viuētib; ec. Scōo in futuro mūdo p gloriā. Dic ei mortē pñctas & qñ xps & beat; frontoni; fecerūt exequias corporis ipsius ec. Magna dignitas fuit. De nulla sancta legi hoc nisi de virgine Maria & martha ec. Morali ter. Si volumus dimittere pctā & seruire deo honorabit nos ec. Quicūq; honozū nūc me erunt ignobiles. i. R. ij. Deo gratias. Amen.

In festo sancti Petri apostoli ad vincula
Sermo vnus.

Dominus eripuit me de manu herodis Act. xij. Tria festa sunt in anno de beato petro. pmo hodie. Scōo de cathedra. Tercio de morte ec. Hodie predicabo de pmo. Salute tur virgo maria ec. Pro fundamēto sermonis in quo zgitur de petro q; fuit crept; a dño de manu herodis p quā petrus in sensu morali intelligit hō q; gfa dei opulātē fuit a pctō crept; out de iustificatione ipsius hōis peccatoris thpologalīs questio. Queritur. vñū ad iustificationē nē impij regat conuersio volūtatē eius ad deū. Arguit q;

non hē. iij. R. c. ij. de salomoni dormienti infudit sapiētia & ad simili pctōi doct mēia nō infundere gfam sed gfa est iusticie forma ergo sine aliq; quēstione volūtatē ad deū pōt impij iustificari igit. In oppositiū. Mō respiciēdo similitudo solis in speculo nisi facies ei; cōuertat ad solē & similiter gfa q; est similitudo solis iustitie nō respiciēdo in aia nisi facies ei; ad deū cōuertat fuerit p volūtatē. Cū ergo sine gfa nō possit iustificari impij cōuersio volūtatē ad deū regit ad iustificationē. Et sic qñstio manet. p vtrāq; parte dubia. Ad qñstionē rñdēdū ē fm R. char. in. iij. dist. xvj. ar. iij. q. i. q; sicut de rōne pcti puenit loq; dupliciter ait de lege cōi aut de pñuilegio speciali sic etiā de iustificationē & sicut loquēdo mō. ij. de remissione pcti de pñuilegio pñuilegio abscq; oī satisfactiōe sic loquēdo de iustificationē mō scōo de pñuilegio impij iustificare sine quēstione volūtatē ei; ad deum pcedere: sed loquēdo de iustificatione de lege cōi sic dico q; ad hoc q; corp; for me p alaz inesse nature opz corp; p naturā disponit pri; ordie nature q; infirmidat aia a crea to re sic ad hoc q; aia adul ti forme p iustificationē inec gfe opz pcedere cōuersionē volūtatē ad deū ipe vel natura qua cōuersionē disponat aia ad susceptionē gfe quā f rmalit iustificatur. Et ad argumētū dñ q; nō ē simile de gfa q; pñcipaliter aspiciat affectū libet q; cogi nō pōt. & id magis regit volū taria dispositio ad susceptionē gfe q; sapiētiē vt pōt dici q; sic salomō recepit sapiētiā nō fm legē cōmūne s; fm legē specialē & pñuilegiatē. Vel pōt dici aliter q; ad ei; susceptionē se disposuerat i vigilā do. pctōres igit ad illā insēpiēdiā dñt se disponere vt de eos eripiat de manu herodis. i. diaboli sicut eripuit scām petri de quo fit sermo. iuxta verba pñsumpta De materia hodiernē festiuitatis volo p dicare & dare tres declaratiōes. Aliter diuide q; pñuilegiatē & expōsitio historica & lralis. Scōo tropologica & moralis. De pma dicit i lra p. i. Scōaz subdividit in duas. Nā primo vidēdū qd significet petri vinculu. Scōo qd significet eius liberatio. De primo dic vt infra in. ij. pte sermonis. de tertia dic vt in tertia. Prima igit erit historica & litteralis.

In festo sancti Petri apo. ad vincu.

¶ Scda erit allegorica & figuralis.
¶ Tertis erit tripologica & moralis.
Et pro quolibet pot dici thema. Dñs
et scdm primā declarationē pot dice
re thema bea. petrus. Scdm scdm aia
bñ q est in glia Dñs eripuit me de ma
nu herodis. i. diaboli. Scdm tertiā pot di
cere thema psona q a peccatis conuersa
est ad statū gratie pot dicere. Dñs eripu
it me de manu herodis. i. petri. Dico pri
mo et. Histonica & literalis et. Dic hi
storia et. Dic quō fuit tres herodes et.
Uñ. Ihsus. Ascilonita necat pueros. An
tipapa Johāne Agrippa Jacobū claudēs
incarcere petri. Iste aut herodes qui ce
pit petri vocabat herodes agrippa et.
Nota rationē quare cepit ipsum: q dicit
tertiū. Vidēs aut q placeret iudeis ap
posuit apprehendere & petri. Nota hic
tris puncta. Primū incarcerationis. Scdm
ecclesie ofo. Tertiū orationis exauditiō
siue liberatio. Nota ptra iudices & dñs
rectores q vt placeant alicui vel populo
faciunt ptra iusticiā. Sic fecit pilat⁹ et.
Jō David. Deus dissipauit ossa eorum
qui ho. pla. cōfir. sunt. q spre. eos. Nota
Ossa corp. i. bona temporalia qbus homi
nes sustentant sicut corpus ex ossibus &
hoc in hoc mīdo. Sed qd in futuro. Re
spondit: confusi sunt. Rō. qm deus spre
uit eos: qz precii sanguinis xpi infini
tū valoris nō valebit ad saluandū eos. ideo
herodes volēs placere iudeis incidit in
hanc dñationē et. Sed deus prouidit
nā dicit tertius. Petrus quidē seruaba
tur in carcere. Oratio autē fiebat sine in
termissione ab ecclesia ad deū. p eo. An
de etiam beata virgo orabat p eo & alie
sancte mulieres et. Nota hic quomodo
debem⁹ orare pro pñis nostris & domi
nis temporalib⁹ et. qz malū capitis tan
git omnia membra. Exempla de David
propter cui⁹ peccatū innumeratione po
puli commissum totus populus punitus
est et. i. q. xxiij. Jō. R. postolus. Obsecro
igitur primū omniū fieri. obsecrationes
orationes. postulationes. & gratiarū actio
nes. pro oibus hominibus. pro regibus
& omnibusq infirmitatib⁹ constituti sunt
vt quiet⁹ & trāquillā vitam agam⁹ et. vñ
q saluos fieri. i. Tm. ij. Scdm modo vi
deam⁹ quō fuit impleta oratio ipsoz et.
Dic histonica. Et poterat dicere beat⁹ pe
trus. Dirupisti yculā mea ubi sacrificā

bo hostiā lau. et. Et quō hoc festum fuit
trāsmutatu & institutu p festo qd fiebat
pro victoris Octauiani et.
¶ Scda declaratio erit allegorica & figu
ralis. Et nota q in pñcia historia sunt
quattuor pñcia. Primū qd significat car
cer. Scdm qd significat illi duo milites
inter quos petri⁹ erat vinc⁹. Tertiū qd
significat ille due cathene. Quarto qd si
gnificat quattuor quatuor mōnes multū.
¶ De primo dico qz carcer significat statu
m peccati mortalis. Rō qz carcer habet
vij. cōditiones. vñ. petri mortalia res pñcia
tes. Prima cōditio carceris est: qz est te
nebrosus. Ecce supbia. qz nō considerat
homo suam miserā & vilitatē. Eccl. i.
Quid supbis terra & cims. Tercia. For
ma & fauor populi et. Scda quia est sub
terraneus. ecce auaritia: qz auari terrā
affectant & pro nihilo habēt terram des
derabile. i. regum celestie. Tertia quia fe
ret. ecce luxuria et. Quarta quia est lo
cus solitarius. ecce inuidia. Quinta qz
est locus humidus. ecce gulla. Sexta qz
est locus frigidus. ecce ira: quē habet in
frigidare aiam ab amore dei. Septima
qz incarcere nullū op⁹ fit: ecce accidia. vel
qz est loc⁹ pauidus & significat accidia
qz pauiditate timet bene agere.
¶ De scdo et. Petrus dormiens signi
ficat peccatōrē in carcere peccati dormiē
te. Duo milites. i. inter angelū bonū et
angelū malū. Jō dicit dñs vnicuiqz no
strū. Ecce ego mittē angelum meū qui
pcedat te & custodiat in via & introdu
cat ad locū quā parauit. obserua etē au
di vocē ei⁹ et. Exo. xxiij. Jñ angelus bo
nus dicit. Dimitte concubinas alias dñ
naberis & das scādalū alijs et. Contra
dicit diabolus. Et nunqd ibit ad lupā
nar et. Dic vt expedit. Dicit angelus bo
nus imaginationi peccatōis. Tu peccasti
et. cōfite et. Et angel⁹ malus ex aduer
so dicit. Uah. qd oportet et. Sufficit cōfi
teri in quadragesima diceret q tu es h⁹
poctura. Jñ angelus bonus dicit. Tu es
ysurarius et. Responde qz alias et. Ecce
angelus mal⁹ dicit. Uah. sufficit qz relin
quas in testamēto. Vel dicit. Et tu fili⁹
nunqd debent medicare. Vel dicit. Uah
quia nō est ysura qz sic fit per totū mū
dum. Nota hic cōtra emētes vnas ante
tēpus vñ frumēta et. pro minori pñcio et.
Jñ angelus bonus dicit. Remitte iniur

In festo sancti Petri apo. ad vincu. Fo. xcix.

riat⁹. Ecce angelus malus. Uah. vi
deret q tu es yn⁹ iudens et. Ecce quō pec
cator: dormit inter duos milites et. Jō
apls. Surge qui dormis & exurge a mor
tuis: & illuminabit te xps. Eph. v.
¶ De tertio et. qd significat ille due ca
thene. Iste sunt mala cōsuetudo & mala
societas. Prima est mala cōsuetudo. Di
cunt barbariores & alij artifices laborā
tes in festis. O cōsuetudo est: quando re
prehenduntur a cōfessore et. Idem dicit
ysurari⁹ et. Jñ dicit mulieres de orna
mentis et. Idem dicit religiosi nō obser
uantes religionis statuta et. Nota quō
cōsuetudo cōtra ius naturae vel diuini
non valet. De consue. c. fi. Jñ cōtra ta
les dicit scriptura. Si mutare pot ethy
ops pellem suam aut pardus varietates
suas: & vos poteritis bene facere cū dice
ritis mala Jerc. xiiij. Scda cathena est
mala societates et. Dic vt expedit et. Jō
christus. Si oculus tu⁹ scādalizat te et.
Mat. xvij. Et cato.
Que nocitura tenes. Quis sint cara re
linq. Vel dicit qz due cathene sunt due dif
ferentie peccatōrū: videlicet peccatū cō
missionis & omissionis: in quibus corp⁹
henditur oia peccata.
¶ De quarto et. Quattuor quaternio
nes multū significat q aia. f. ad pñcia. i.
mortē obseruat multitudinem demonū q
dicunt quater quaterniones ppter tū
or passiones principales: qbus custodi
unt aiam alligat⁹ ne creat a carcere pec
cati mortalis & sunt iste: videlicet. gaudi
um. dolor. spes. & timor. De qb⁹ Boetij.
Tu quocqz si vis laue claro cernere verū.
Tramite recto carere callē.
Gaudia pelle timorem.
Spem fugato. nec dolor adstet.
Nubila mēs est lunataqz frenis.
Hec vbi regnant.
Solavirgo Maria obtinuit pgratiari.
Jō David. Inhabitabunt. f. demones. f.
in camera vbi mortē homo: & abscondit
scz se qz nō videt nisi aliquotiens a san
ctis personis sicut a beato Martino: vel
qñq a multis in pena: sicut patet in exē
plo qd refert Grego. in. iij. dialogorum
Calcanes significat mortē et. Sed deus
ex mia sua mittit angelū suū scz spiritua
lem interius mouentē ad contritiōnem
dicendo. O miser et. Et cōpōtalē. i. p
dicatorem: vel sacerdotē cū eucharistia &

sic liberatur ab infidīs demonum: iuxta
pmissionē dei. De qua Exo. xxiij. Ecce
ego mittā angelū q pcedat te & custodiat
in via & introducat ad locū quē parauit.
Ecce hic declaratio allegorica et.
¶ Tertia declaratio erit tripologica &
moralis. pro qua notauit octo pñcia in li
beratione. Petri significantia octo: qd
facit in liberatione peccatōis in carcere
petri. Primū est mentis illuminatio.
Scdm cordis cōfessio. Tertiū emenda
di. ppositio. Quartū otis cōfessio. Quin
tum debitorū restitutio. Sexto iniuriarū
remissio. Septimū honesta conuersatio:
Octauū eucharistie colo. Primū opus
qz illuminat carcerē. Illuminatio carce
ris est qñ peccator cognoscit pericula in
qbus stat & mala q incurrit peccatō: que
pius exis in tenebroso carcere non co
gnoscebat et. Et tūc pot dici. Lux refu
xit in habitaculo carceris et. Dic practi
ce. Istud lūm petebat David postq pec
cauit dicēs. Illūia oculos meos ne vnq
obdormiā in morte et. Scdm opus. qz
angelus percussit latere petri. Ecce cō
fessio cordis qz in latere sinistro stat cor
Exe. vi. Ego cōstrui cor eoz. Nunqd sen
tis istas percussiones et. Tertiū op⁹: qz pe
trus erexit se. Ecce ppositi nō red dēbit
ad peccata: qz tūc hō stat rectus: qñ vero
hō est in ppositio peccatū est tō obliqu⁹
& distort⁹: qz facit cōtra rectitudinē aie
que est ratio & corp⁹ et. Jō David Sur
gite postq sederitis: qz mādicationis panē
doloris. Quartum opus: qz ceciderūt a
thene. Ecce pmissio: qz petri tot cathenis
ligatur quot peccata h⁹. Jō dicit scriptu
ra. Iniquitates sue capisūt impis: & funib⁹
peccatō suoz vnusqz cōstrigis pouer.
v. Et David. Funes peccatōum circūplexi
sunt me: sed cōfessio oēs istas cathenas
siue funes soluit. Nota quō cathene qui
bus aliq ligat⁹ hñt clauē sine qb⁹ nō
pht solui. Clauē autē istas tenet sacer
dos q solus absoluit. Luc. xviij. Jñ ostē
dite vos sacerdotib⁹. Vide de peni. & re. c.
Si ep⁹ li. vi. in Glo. vi. q clauē fuerit
collate beato petro. Jñ clamem⁹ ad eū
dicētes. Solue iubēte deo culpā petre
cathenas qui facis vt pateat celestia re
gna beatis. Quintum opus qñ dixit sibi
angelus pcedere. Ecce restitutio debi
torū: hec est porta ferrea q dicit ad cū
tate. Quia rō quare aliq nō vult resti
tū

In festo beati dominici

tuere est qz vult large viuere. Unde pfecti dicunt sibi restituant. rñdet opoz me viuere: fm statum meū ec. Ideo nō pōpofed ftrictē dī viuere vt restituere possit Ideo rps. Snt lūbi vñ pñcincti. f. viue do de bono iusto: lucerne ardentes in manib⁹ vestris. Luc. xij. opa meritoria. Sertū op⁹ calceate. Ecce iniuriarū remissio. Discalciam sentist spinas ec. Ita impenantes. sed calciam nō sentunt. sic patietes calciam dñe in pede dextero p timorem dei: et in sinistro p timorē inferni. State ergo calciam pedes in preparatiōe euāgelij pacis. Ephe. vj. Nota litteraliter q apli habebant caligas et pñter etiā fotulares. Septimū opus. Circūda tibi vestimētū tuum. f. mātellū honeste cōuersationis q circūdat hominē a pte ante p deuotā ofonē. A pte post pericūtia. A dextris per elemosinā vel tēperātiā. A sinistris per patientiā aduersi. Ideo Bpoc. xvj. Beatus quicūstodi vestimenta sua ne nudus ambulet. et videat turpitudinē ei⁹. Ul ante p prudētiā. Retro per iustitiā. A dextris p temperantiā. Et a sinistris p patientiā ec. Octauum opus. Sequere me. Ecce cōio. Angelus em significat sacerdotē. Mala s. Labia sacerdotis custodiūt scientiam et legem requirit ex ore eius q angelus dñi exercitiū est. Quē angelus tūc bene sequitur qñ ad exēplum suū accipit colorem ec. Qui manducat meā carne: et bibit meū sanguinē habet vitā et eternā Jo. vj. Tunc peccator potest dicere cū parodhis eripuit me de manu herodis.

Deo Gratias.

Amen.

In festo beati dominici patris nostri. Sermo. j.

Os estis sal terre. Dat. v. pro declaratione sciendū q conclusio est in sancta theologia. q omēs creature corporeales sensibiles habent officium in generali scy significare et representare res spirituales inuisibiles. Ita conclusio pbatur ratione et auctoritate. Ratio est ista. quia qd diu sumus in carne mortali non possum⁹ intelligere res spirituales: quia nihil possum⁹ videre nisi spiritualia. Regula est enim phie q ynū qd recipit in alio p modū recipit

tis. Quia ergo nos sumus materiales et corporales: id nihil possum⁹ capere et intelligere directe nisi corporalia vel similia corporalibus reb⁹. Tū rōne nostrā q sumus corporales vt dixi. Tū rōne medijs q qd intelligimus q medijs est sensus corporeus: q omnis nostra cognitio ortuz habet a sensu q sensus nihil percipere potest nisi corporalia. Detur similitudo de illo q corā oculis tenet vitrū viride vel rubeum: q quicquid videt videt viride vel rubeū: ita de nobis. Oculi ale habēt vitrū ante se. i. corp⁹: ideo et sed remoto vitro. i. corpore statim videt spiritalia. f. angelos animas ec. Ideo apostolus. Videm⁹ nunc p speculū in enigmas: tunc autē facie ad faciē. j. Cor. xij. Jte Exo. xxxij. Nō me vidit hē viuere ec. Jo dicit philosophus: q impossibile est nos intelligere: nisi p fantasmata. Dionysius. j. c. cele. i. ar. Impossibile est nobis aliter lucere diuinū radiū: nisi varietate sacroz vel animi circumuolutus. Et idē Dionysius dicit. Impossibile est nobis aliter lucere diuinū lumē nisi velamine figuratum fuerit arcuclatū propter hoc ergo sciēs deus q nō possunt a nobis videri nisi corporalia: creauit mūdū in quo quilibet creatura corporalis qstūcūqz māna representat et figurat spiritualia. Sic facit pictor q pungi āgelos sub forma corporeis et sic etiā pphetis veteris testamēti. Sic et Ezechiel et Daniel et Jeremie. Et iohanni in apocalypsi. de multa spiritualia reuelauit sub imaginib⁹ rerū corporalū sicut pictor ec. Ecce rō. Auctoritas. Inuisibilia dei a creatura mūdi p ea q facta sunt intellecta cōspiciunt sempiterna quoqz virt⁹ ei⁹ et diuinitas ita vt sint. i. excusabiles ec. Ro. j. Patet ergo conclusio rōne et auctoritate. Propter hoc ergo q pfecto apostolorū et vitroz apostolicā vitā sequentum sicut fuit beatis dominicis erat inuisibilis et spiritualis. Volens deus in carnatus ipsā perfectionē significare per creaturam corporale: comparauit eā salī. Jo dicit thema apostolorū beato Dominico

Os estis sal terre.

Pro sermonis fundamētō q est de sancto dñico ordinis predicatorū fundatore oritur de religioe theologiae qstio.

Queritur. nīa ingressum siue

patris nostri.

So.c.

aliud opus sit magnis meritorius cum voto: q siue voto. Arguit q non. Minus meritorium est bonum opus factum ex necessitate q siue necessitate. Ut minus meritorium est observatio preceptoz q siue siue sed ingressus religionis qui fit ex voto siue bonum opus fit ex necessitate et qui fit siue voto non fit ex necessitate ergo minus meritorium est ingressus religionis qui fit cum voto q siue voto In oppositum ait August. in epistola ad armentarium versus sine in dicit. armentario. Qui votū continentie fecerat modo quod absit tāto inferior si fides deo fregit quāto beator si perfolueris. ergo si pcor est operatio mali contra votum q non contra votum sit melior est operatio boni q cum voto q siue voto ergo ingressus religionis melior est cū voto q siue voto. Et sic qstio manet pro vtra q parte dubia.

Ad questionem respondendum est f3 Richard. de media villa super. iij. sententiarū. distin. xxxvij. articu. vj. q. ij. q magis meritorium est ingressus religionis siue opus bonum cum voto q siue voto quod probat triplici ratione et vna similitudine. Prima ratio est hec. Opus inferioris virtutis magis est meritorium imperatum a superiori virtute q non imperatur: sed latia superior virt⁹ ē q ab incontinentia et opus abstinentie ad quod mouetur homo ex voto est imperatum ab ea vouere enim est actus latie ergo magis meritorium est opus abstinentie. vt puta ingressus religionis ad quod mouetur homo ex voto q siue voto. Secunda ratio est hec quanto opus procedit a voluntate magis firmata in bono tanto est virtuosius et ex consequenti maius est meritorium ad operari virtuosē requiritur firmiter et inuolabiliter operari f3 ceteris paribus voluntas firmiter est in bono cum voto q siue voto igitur ingressus religionis melior est cum voto q siue voto. Tertia ratio est hec deus cum affectu opus propter operatē tāto magis affectat opus quanto est ab homine ad seruitium suū specialius dedicato sed ceteris paribus homo spiritualibus dedicatus ad seruitium dei cum voto q siue voto. ergo ingressus religionis melior est cum voto quam sine voto. Secundo probatur similitudinē quā ponit Au

selm⁹ in libro de similitudinib⁹. In qua comparat secularē facientem bonum op⁹ illi qui de fructu arboris sue donat domino quantū vult et religiosum illi q domino dat totam arborē cum fructu dicens. q sicut obsequium illius qui dat domino totam arborē cum fructu magis est acceptum domino q obsequium alterius igitur ad argumentum dicitur q maior est vera de necessitate coactio nis et non salutis de quo fit sermo. Iuxta verba preassumpta vos estis sal terre et sic de alijs.

patet thēma. Notauit in sale tres pprietates p quas significat mibi apostolos et singulariter beati Whicū.

Primo enim sal emundat de infectione.

Secundo sal pseruat a corruptione.

Tertio sal delectat in refectōe.

Dico primo et cetera. sal emundat de infectione licet hoc pateat per experientiam tamen adduco auctoritatem. iij.

Reg. ij. Die phisioriam quomodo pheliscus sanauit aliquas infectas et amaras apponendo sal dicens. Afferte mihi vas nouū et mittite in illud sal quod cum attulissent egressus ad fontem aquarum misit in illud sal et ait hec dicit dominus. Sanauit aquas has non erit in eis vltra mors neq sterilitas sanate ergo sunt aque vsqz in diem hanc: iuxta verbum phelisci quod loquutus est. iij.

Reg. secundo. hic sunt quattuor secreta.

Primo quid significat ciuitas iericho inquam tunc venerat pheliscus

Secundo quid significat ciuitas iericho inquam tunc venerat pheliscus

Tertio quid est vas nouum. Quarto quid est sal sanans et purificans aquas

Quantum ad primum ciuitas iericho significat ecclesiam quia iericho interpretatur luna et significat ecclesiam que recte facit cursum lune. Nam luna habet septem status. Primo enim est noua. Secundo crescens. Tertio plena. Quarto minuens. Quinta girans

Sexto eclipsans. Septimo est perfecta. Sic ecclesia. primo fuit noua tēpore apostolorum. Secundo crescens tempore martyrum propter miracula et constantiam eorum. Tertio plena tempore doctorum quorum predicatio nibus et exemplis totus mundus erat in fide. Cūqz. Quarto minuens.

Quinto

scz tpe beatorum Dominici & francisci
Quinto girans quia quādo luna girat
vel voluit non videt per duos vel tres
dies. Sic fuit ecclesia tēpore sūmatis qz
non videbat verus papa. Sexto eclipsa
bit tēpore antichristi. Dat. xxiij. Luna
nō dabit lumen suū. Septimo post mor-
tem antichristi erit perfecta de quo vlti-
mo statr ecclesie dicit David. Sicut lu-
na pfecta in eternū & restis i celo fidelis
Quātū ad scdm qd sint aq infecte & sunt
vitiā: qz ante tpa beati dñici oēs gentes
erāt infecte vitij fides iā inceperit dari
obliuione & sic cetera virtutes de quo p-
phā Apo. viij. Multi hoies mortui sunt
de aqz qz amare facie sunt. Quātū ad
tertiū qd est vas nouū est ordo predica-
torū qui dicat vas nouū & vetus diuersis
respectibus. Dicat vas qz continet mul-
tos fratres. Vetus qdem dicit qz est an-
quior oibz si loquimur qm ad vota ef-
fentialia & qm ad officiū predicationis
qz fuit tempore apostolorum: quia vt di-
cit sanctus Tho. ij. q. lxxvij. ar. iij.
Apostoli fecerunt ista tria vota xpo or-
dināte. Itē de officio predicationis: xpus
precepit eis di. Euntes in mūdū vniuer-
sum pdate euāgelij omni creature &c.
Mat. vlt. Ecce religio xpi. Et istamet est
beati dñici. Itē religio beati dñici dicitur
vas nouū qm ad ceremonias & qm
ad habitum &c. et de hoc vase pōt dici il-
lud qd fuit dictū a chriso de paulo qui
fuit prin. i. principalis in officio pda-
tionis et fuit vltimus qm ad vocationē
apostolat. Vās electionis est mlti iste
scz ordo pdatōz vt portet nomen meū
corāz gentibz & regibz & filiis israel &c.
Act. ix. Quātū ad quartū. f. qd est sal
in vase &c. est beatus dñicus in vase or-
dinis predicationis. Dicitur aut sal ex ista
prima proprietate. qz sicut sal emundat
de infectione sic beatus dñicus positus
in vase nouo ordinis predicationis mū-
dauit infectiones pctōz huius mundi.
Primo em mundauit infectionē inuidie
qua totus mūdus erat infectus. Itē beatus
dñicus sua charitate mūdauit &c. Hoc
fuit premōstratū matri eius qñ vidit in
somnia se gestare catulū accēsam in ore
faculā baulātem &c. facula significabat
charitātē. Scdō mundauit mūdū ab in-
fectione luxurie sua puritate & claritate
hoc fuit figuratū qñ matri ei spūali fuit

visus quasi stellā hñs in frōte &c. qz sicut
stella clara & pura scipe induitur effect
mūdū ad puritatē & claritatem castita-
tis. Nota hic miraculū scolaris luxuri-
osi osculantis sibi manū & statim ex hoc
fuit exerta luxuria i corpore ei &c. Ter-
tio mundauit mūdū ab infectione super-
bie cū sua humilitate q premōstrata fuit
qñ existens puer forte vnius anni depre-
hensus est frequēter relicto lecto sup ter-
rā accubere. Quarto mūdauit mūdū ab
infectione gula &c. qz abstinent a vino. &c.
annis ieiunabat etiā spe in panes aqua
& semel p totū quadragesimāz. Quinto
mūdauit ab infectione auaritie & exēplo
et verbo. dic qñter vēdidit libros & sup-
pellectilia ad subueniendū paupibz qd
esset studens palentie ppter qd dñtus
puocati exēplo ei fecerunt elemosynas
&c. Sexto mūdauit ab infectione ire &c. Itē
beatus dñicus verbo & exēplo docebat pa-
nentiā qz in carcalona passus est multa
opprobria ab hereticis & pāter omnia
substituit sicut vir apostolicus. Itē act. v.
Septimo mūdauit ab infectione accidia-
e. Sed beatus dñicus verbo & exēplo
docuit diligentia &c. qz ter in die discipuli
nabat se cū cathena ferrea. Ecce quare
beatus dñicus dicit sal. Ideo de eo potest
intelligi verbum Augustini in homelia di.
quoz. f. peccatorū condendis extinguen-
disqz fetoribz apostolicū salez dñs missi
id est beati dñici.

¶ Dico scdō &c. qz pseruat a putrefactio-
ne seu corruptione et licet hoc sit claruz
tñ auctoritas de thobia q cū cepisset pi-
scē dicit text. assaut carnes ei & secum
substulerūt in via cetera saliet q suffice-
rēt eis in via quousqz puenirēt ad reges
ciuitatē medoz. Thob. vi. Ita de beato
Dominico. Mā inuenio q iste mundus
debut corrūpi & finiri centuz anni sunt
elapsi: sed xpus volens mūdum ad huc
preseruare posuit salē. f. beati dñici
et saluauit mūdum et hoc fecit ad pceca-
teatē virginis ioseph. Mā legi de qua-
dam visione que apparuit beato dñi-
co & francisco de chriso qui iratus vole-
bat mūdū destruire habens in mani-
bus tres lanceas &c. Dic historiam. Sed
beata virgo orās dixit. O fili mō potatis
lanceas qui consueuisti portare clauos
in manibus &c. Dic historiam. Itē tres

lancee mūdi de structue sunt tres magne
tribulationes mūdo in breui vcture.
Prima erit tribulatio et psecutio suppi-
scdō cōsagratio mūdi per ignē.
Tertia erit finis xpi iudicialis.
De quibz tribz lācis auctoritas allego-
rie de Joab inficiente Abfalo filiū dñi
tribz lācis dicit text. Tulit ergo Joab
tres lanceas in manu sua et infixit eas in
corde Abfalon. q. xviij. Quare voluit
deus q tribz lācis Abfalo occideret nū
qd sufficisset vna &c. &c. ppter miseriu
abfalon significat mūdū proditorē pa-
tris sui. f. dei qz hoies mūdani cognant
cepellere deū de regno suo. i. de mentibz
suis regnum dei intra. vos est qui dicit
deo recedere a nobis &c. Job. xxi. Joab.
pnceps milie est xps &c. Patet ergo q
mūdus est in quadā progatione ad p-
ces virginis et nō habemus temp. certū.
Itā aut progatio fuit conditionalis si
mūdus corrigat videm. aut modo si mū-
dus potest est qz nūqz habūdauit tan-
ta supbia pompa luxuria symonia aua-
ritia inuidia &c. hoc qz pems est etiā or-
dines ipi q fuerūt boni ad pseruationē
et correctione iam corrupti sunt &c. vñ si
venirēt beati dñicus et frā. vix inueni-
rent ordines suos qd xps si sal euauerit
in quo saliet &c. Mat. v. Ecce ergo quare
be. dñicus sal ppter regulā pperatē salis
iō cātat ecclesia dñicus redēptor omni-
um q salu. p. ho. mūdus &c.

¶ Dico tertio &c. quia sal delectat in re-
fectione dñs effcis sapores quod licet sit
clarū tamē auctoritas q si sal euauerit
id est defecerit in quo saliet ad nihilum
valer vltra. f. cibz nisi vt mit. fo. & cū ab
holbz Cibz aiaruz sunt opa bona & spūa-
lia. Auctoritas. Operamini nō cibz q pe-
rit sed q pmanet in vitam eternā Jo. vi.
Itē dicit xps. Ego cibz habeo manduca-
re quē vos nescitis Jo. vi. Cibz xpi de
quo ipse isanā sunt opa nostra virtuosā
iste cibz erat inspiendus ali aduētū bñi
dñici. Sed venit dñs dñicus redūces
eos ad iusticiā. Primo dños tpales. Se-
cūdo platos. Tertio clericos. Quarto re-
ligiosos. Quinto seculares viros & muli-
eres Sexto hereticos oēs istos q p abru-
ta vitiōz deuābāt ad vñ veritatis redu-
xit verbis & exēplis & pfirmās fermōes
suos miraculoz firmitate. Dic et somnū
quod vidit papa Innocētius tertius de

ecclesia sancti iohānis Lateranēsis cor-
ruente. Dic vñ miraculū de resurrectione
neillorū circiter quadraginta q fuerunt
demersi in flumine quos deus ad pceca-
ti dñici suscitauit. Itē de nepote cardina-
lis qui cecidit de equo & mortuus est
& postea a bñ dñico suscitatus &c. Ecce
sal. finaliter dixit deus. Oīlud est perfe-
ctū sal volo q ponat in mensa mea &c.
Dic eius mortē & testamentū qd fecit &c.
post mortē aut be. reuelauit gloriā suā
cuidaz fratri qui vidit duas scalas vsqz
ad celum &c. Dic hystoriā. Si dicat qua-
re duas scalas ostendit nunquid vna suffi-
ceret. &c. due scale sunt due vite. f. ptem-
platiua & actiua. Quidā religiosi ascen-
dunt ad celum p vñā scalā: scz vite com-
tēplatiue sicut sūt carthusienses celestia-
ni & similes. Quidā hō p scalā vite acti-
ue sicut sunt milites sancti iohannis &
scz Jacobi & scz Georgij & oēs boni &
culares exercētes opa vite actiue. f. ele-
mosynas &c. ffes aut ordinis scz dñici
ascendūt in celū p duas scalas. f. ptem-
platiuā studēdo & meditādo &c. Et per
actiūā pdaōē &c. in qua pdaōē cō-
tinent oia operatiue actiue tam mie cor-
potalis q spūalis ergo habet in vobis
sal & pacem habete inter vos. Mat. ix.
Deo gratias. Amen.

¶ Item de codē beato dñico pa-
tre nostro. Sermo. ij.

¶ Magnus vocabit i res-
gno celoz. Mat. v. & in euā-
gelio ho dierno. pro decla-
ratione thematōz introdu-
ctione materie predicande
notandū q ppario vera est in scā theo-
logia q fin qñtatem gratie q datur hōi
in hoc mundo mēsuratur gloria in alio
Quāto em quis in hoc mūdo habet ma-
iorē grām: tanto habebit maiorē gloriā
in alio sicut ecōtra pena cōmēsuratur
culpe. Deut. xxx. Iuxta mēsurā pēl erit
& plagarū modus. Itē Apoc. xviij. Quātū
glorificauit se in delictis: tantū dāt illi
tor. & luctū. Gratia aut tāto maior habe-
tur: quāto maior & virtuosior opa sūt
ceteris paribus. Et sic de primo ad vñ-
mū. tāto maior gloriā pferunt a deo hōi
qto meliora opa fecit in hac vita. Eucto-
ritas. Duo hic audiui quia ptās deest
& tibi dñe mia: qz tu reddis vniūqz m-

currunt nuncia veri prefagia. Stella mi
cano in fronte paruuli: noui tuiar pre
moſtrat ſeculi &c. quod fuit cōpletiſ qūā
do ſua predicatione clariffima intellex
hoim diuina ſcientia illuſtrabat: & ad a
morem dei hoim accedebat affectus. Sz
quia nullus dñi p̄dicat niſi prius in ſeip
ſo perſecuturad exēplū illius qui cepit
facere & docere Bc. i. Ideo uoluit in ſe
ipſo cōplere qđ alijs p̄dicabat: ne alio
quin reprob⁹ inueniret. Quia ergo p̄
dicaturus erat alijs humilitatem: ideo
uoluit hoc in ſeipſo perficere etiā ab in
fantia ſua: quādo reputeſ eſt a nutrice
frequenter relicto lecto ſuper terraz ac
cumberet. qđ opabaz in eo diuina boni
tas quaſi quoddā futurū p̄fagiū futu
re in eo p̄ſtidiſſime humilitatis. Item
qđ predicaturus erat uoluntariā paupe
tate in deſolatione auaritiæ ideo exē
plo uoluit hoc oſtendere in ſeipſo: qñ p
ſupplenda pauperū indigētia ſuos ven
didit libros dñi ſtuderet. palētie &c. Itē
poſtmodū religioſus effectus oia reliq̄
& ordinē inſtituit. fundatis in culmine
paupertatis arſimſue: vt dicit tē. in. c. m.
miſi pauca de exceſ. pla. Un cāſat. Pau
per in peculio &c. Itē qđ p̄dicaturus erat
caſtitate: ideo uoluit eſſe uirgo intm qđ
odor quidā de mēbris ſuis egrediebat.
quo alijs puocabant ad caſtitate. Nota
exēplū de illo ſcolari luxurioſo qđ oſci
latus fuit ſibi manu &c. Unde cantat ec
cleſia. florē pudicitie ſeruans illibatus
attigit crimine uite celibatū. Itē qđ p̄
dicaturus erat charitate: uoluit in ſeipſo
perfectionē charitatis habere. In cuius
ſignū apparuit matri ſue in forma cau
li ſaculā accenſam in ore geſtatis. Pre
co nouus et celicus miſſus in fine ſeculi
pauper fulſit dñicus. ſo. una puiſus cau
li. Nota etiā hic qđ libro ſuoſ uenditū ſu
dens: palētie p ſubuentione pauperū ſa
me pcutiū. Item qñ uoluit ſeuerdere ſe
rum propter redēptionē cuiuſdā capti
ui. Un cantat. Conſeruans ſine macula
uirginatū lilis ardebat quaſi ſaculā p
zelo pcutiū. Itē qñ appropinquabat
alicui ciuitati vel caſtro uidē Ciuitatez
ſicbat ſup illā &c. ad exēplū dñi. De quo
ſcribitur. Luc. xix. Uidens icſus ciuitatez
ſicut ſuper illā &c. Item qđ predicatur⁹
erat abſtinentiſ ideo &c. Unde per decē
mura uinum non bibit ſed poſtea modo

Item de beato Dominico:

co vino utebatur coact^o a Didaco erome
si epo ppter debilitate stomachi etc. In
quadragesima aut tota aliquando ieiunabat
in pane et aqua: propter bandu ex
emplu quibusdā mulieribus etc. Item quia
predicatur⁹ erat patientia: ideo etc. Cum
aut sibi interitus hereticū minarentur sic
lperterritus ridebat. Non ego martyri
dignus sum gloria: nondū merui mortē
istam: quapropter locū transiens in quo
sibi pate ferebant insidie: non solū intre
pidus verū etiā cantās et alacer incede
bat qd illis admirātibz et dicētibz. Nū
quid non tu mortis horrore concuteris.
Quid acturus eras si cōprehēdissemus
te. Rndit ec. vt in legēda habetur. Unde
in Carcafona heretici iaciebat sibi lutū
et multas ei derisiones et conuitia infere
bant que oia non solū patienter sustine
bat: sed etiā libentissime affectabat. Un
de ibi potius q̄ Tholose morari volebat
vbi honorabatur. Nota hic etiā qn exē
plo patientie sue quā habuit cum semel
iret cū quodā Epō et quibusdā alijs di
scipulis contra hereticos etc. conuertit
hereticū illū qui eos p vepres et spinas
ducebat etc. Item quia predicatur⁹ erat di
ligentia et exercitiū bonorū operū et pen
tentie: ideo etc. Unde tota vita sua fuit pe
nitētia. Nam ter in qualibet nocte disci
plinabat cū cathena ferrea etc. Item dor
miebat cū quasi semp in ecclesia.
sic patet ergo quō grām istam sermonis
sapientie excellēter habebat. Unde po
terat dicere illud apostoli. Sermo meus
et p̄dicatio mea. non in p̄suasibilibz hu
maue sapientie verbis: sed in hostēfione
sp̄sue virtutis. i. Cor. ij. Item. i. Cor. ix.
Castigo corpus meū et in seruilitū re. ne cū
alijs predicē ipse reprobus efficiar.
¶ Scda gratia est sermo sciētie. Quan
do sciētia est sine sapiētia est deo inimi
ca et anime noxia: qz sciētia inflat. i. Cor.
viij. Similis sciētie diaboli: meli⁹ esset
homini cū ignorantia intrare paradisu
q̄ cum sciētia descendere in gehēnam.
Propter q̄ reprehēdit aliquos scientes.
Apl's Ro. i. Dicētes in q̄t se esse sapiētes
sunt facti stulti. Sed qn habet sciētia cū
sapientia tunc est perfecta etc. Sic fuit in
beato Dñico. Nā postq̄ fuit illustratus
sapientia habuit scientiā que est cognitio
rerū humanarū p quā puenit homo ad
cognitionē rerū diuinarū: iuxta ill' Ro.

i. Inuisibilia dei p ea que facta sunt i tel.
cōspi. sempiterna quoqz virtus eius et di
uinitas etc. Nam missus est. Palentiam
vbi erat studiū gñarevbi magnū sciēcul
men acq̄siuit etc. Uñ erat bñ ap⁹ ad cri
diendos alios etiā in hūanis sciētijs.
Nā qui indoctus vult alios docere: si
citur magister erroris ante p̄ discipulus
veritatis. Et ideo dicit ter. in. c. Inter ce
tera: de offi. iudi. or. q. p̄dicatores missi
debent esse potētes in opere et sermonē:
alias debet excōicari q̄ nō missus predi
cat: de hereticis. c. Excōicamus. S. Quia
vero. Quia aut null' q̄t sciētijs doctus de
bet p̄dicare sine auctoritate: vt dicit ter.
in. c. Cū ex mīcto: de hereticis. Et Ro. x.
Quō predicabūt nisi mittant. Ideo bea
tus Dñicus: vt posset p̄dicatiōem vacare
cū utilitate aliarū: habuit auctoritates et
licentiā p̄dicandi. Et vide quātā et qua
lem. Primo enim habuit auctoritates a
deo sicut p̄batur p parabolas dñi. Luc.
xij. Homo quidaz fecit cenā magnā et
vocauit multos et misit seruū suū hora ce
ne dicere inuitatis vīuērentes. Per ho
ram cene vt dicunt doc. intelligitur finis
mūdi in quo sumus nos. i. Cor. x. Nos
sumus in quos fines seculorū beneue
rūt: In hac hora cene misit de⁹ seruū suū
Slo Sic. Quis per seruū qui a p̄fata.
ad inuitandū mittit: nisi predicatorū or
do signatur etc. Ordinis alij hūius pater
indyl⁹ fuit beatus Dñicus. Ideo cantat
de eo. Mundū vocans ad agnū nuptias.
hora cene paterfamilias seruū mittit p
mittens varias vite delicias. Ad hoc cō
uiniū tam pmagnificū elegit nūciū san
ctū Dñicu. Scdo habuit auctoritatem a
xp̄o virgine maria q̄ dedit habuū albu
fratri Raynaldo etc. Dic hythoria de vi
sione de tribus lācis quas xp̄s in mani
bus tenēs volebat mundū percutere etc.
Dichythoria. Tres lancee sunt tria fla
gella que xp̄s mittet in mūdū. Prima lā
cea erit aduētus maledicti ante xp̄i. Se
cūda erit cōbūctio mūdū. Tertia iudiciū
vniuersale etc. Dicit expedire. Quarta ha
buit auctoritatem a xp̄i vicario. i. papa.
Honorio q̄ ordine approbauit: s; p̄uinc
ab anno. ij. qui vidit visionē illā etc. Dic
hythoria. Uñ potest sibi cōuenire ill' ver
bū. Esa. xliij. Ab extremis terris et a lon
gins eius vocauit te etc. tibi. seruus
meus es tu eligi te. Nota. Ab extremis

Patre nostro.

Fo. ciij.

terre. i. ab hispania a villa Callarogarc.
¶ Tertia gratia est fides. Nō accipitur
hic fides: prout est virtus theologica: qz
sic esternus iustificas hoīem in seipō in
fra illud. Arbitramur cū iustificari ho
minē p fidē. Ro. ij. Item Act. xv. Fide pu
rificas corda eoz. Sic pō gratias date
bant a deo ad aliorū utilitatē: sicut dicit
Apl's in auctoritate posita. S. in introitu
sermonis. Sed accipitur hic fides prout
est gratia gratis data: prout iporat quā
dā superminētem certitudinem fidei ex
qua homo est ydoneus ad instruendum
alios de hys q̄ sunt fidei: vt patet Tho.
i. q. ij. ar. iij. Uel accipit hic fides pro
p̄fata fidei vel p̄fata fidei s; Tho.
i. q. ij. ar. v. ad quartū. Hanc ergo fi
dē habuit beatus Dñicus excellēter qd
ostensum est: qz conuertit multos here
ticos. Item qn libellus eius in ignem pro
iectus non fuit cōbustus. Unde cantat.
Ter. in flāmas libellus traditus. ter ex
iit illeflus penitus. Item qn trāseunte
ip̄o per flumen ceciderunt libri eius in
aquam: sed inde ad triduum fuerunt de
aqua extracii illefl etc.
¶ Quarta gratia sanitatum etc. Hāc gra
tiam mirabiliter habuit beatus Dñicus
sicut patet de fratre Raynaldo: quē ora
tione sua curauit dñs ab infirmitate. Item
quando febricitans dedit in cibum quod
dam frustū anguille et sanata est. Nec
solum sanitatem contulit infirmis: sed
etiam mortuus vitam restituit: qz pl⁹ est.
Nota hic quando suscitauit nepotē cu
iusdā cardinalis qui ceciderat cū equo
in quoddam quadragita peregrinos simul
suscitauit quadragita peregrinos simul
qui fuerant in quodam flumine submer
si: ergo Magnus vocabatur in regno ce
lorum etc.
¶ Quinta gratia est operatio virtutū
i. miraculorū vltra ea que supra priorē
dictū est. Nota qz virtus seu grā bñi Do
minici in miraculis faciendis apparuit
in obus quattuor elementis. p̄io qdē
in igne sicut dictū est de libello in igne
p̄iecto. Item quādo mūica ei⁹ quā dēde
rat cuidā mulieri deuote dñi esset posita
in archa. cōburi non potuit cū tñ esset in
medio ignis: ceteri sup̄p̄lectilibz dom⁹
ab igne cōsumptis. Scdo i aere sicut pa
tet qn semel itinerans cū socio signū cru
cis contra ventū et pluuia opposuit: et

se et a socio oēm pluuiā ppulsauit. Ter
tio in aqua sicut dictū est: quādo libelli
sui ceciderunt in flumē et inde post tridū
um ducti fuerunt illefl. Item qn. xl. mor
tuos in flumine suscitauit deus oratio
ne sua: de quo dictū est. s. parte. prima.
Dic etiā hic miraculū de pambis sibi et
fratribz p anglos delatis. Quarto in
terra: qn corpus suū trāslati dedit odo
rem mirificū. Uñ cantat. Fragrās odoi
de tumulo cū vir. fre. cla. p xpi fa. sū.
re. magnalia. Item qn terra ad sui oratio
nē mortuos educebat. Sp̄aliter aut qn
suscitauit architectū illū: quē empta ca
dens cōtruiuit in ecclesia sancti Sixti ro
me. Ergo hic magnus vocabatur etc.
¶ Sexta gratia est p̄phia. Quā se habe
re ostendit quando in partibus tholosa
nis vbi erat multū heretici. cōburendi fe
cit reservari quēdam hereticū noīe Ray
mūdū qui erat cū ceteris cōdēnatis di
cens ei. Scio fili mi scio quia adhuc bo
nus homo eris et sanctus: licet tarde etc.
quod fuit adimpletū. Nam remāsit he
reticus per. xx. annos: tandē factus fra
ter ordinis nostri cōpleuit vitam suā in
sanctitate. Item semel p̄nunciāuit fratri
bus suis ad capl'm cōuocatiōis: dicens. qz
quattuor fratres erant morturi dno in
corpore et duo in ala etc. qz sic rei proba
uit euentus hic contigit rome in sancto
Sixto. Ad idem semel predicans apud
Segobiam p̄nunciāuit pluuiā eodē die
futurā: cum tamen tunc nullum pluue
vestigium appareret. quod fuit gratissi
mum populo qui propter siccitatem ma
xime tristabatur. Ad idem dum predica
ret beatus Dñicus in p̄fata ciuitate.
Segobie quidaz nobilis indignatus est
volentem proponere verbum dei in con
silio: ciuitatis predicte non solum audi
re contempsit: sed etiam in verba indi
gnationis prorupit: dicens. Nūquid nō
esset malum qz verbosus iste detinēs diē
in sermonibus: nos a p̄andio impedi
ret etc. Cui beatus Dñicus p̄dixit qz in
terficiendus esset ante annū: qz sic re
p̄buit euentus: vt legitur in lib. de vitis
fratrum nostrorū. Ad idē facit qn p̄dixit
quibusdā qz ante festū assumptionis
nis virginis gloriose moriturus erat.
¶ Septima gratia est discretio spiritus
hoc patet quando appur sibi dyabol⁹
in specie fratris dñi apud Bononiā con

In transfiguratione domini.

Esplicuit facies eius sicut sol. Mat. xvij. Hodie vocatur festus sancti saluatoris ea ratione quia dñs noster iesus xps qui solus est verus saluator ostendit aliquibus discipulis gloriam corporis quā daturus erat saluandis merito sue sacratissime passionis. Et de hac materia erit sermo noster. Salvetur virgo maria etc.

Pro introductione sermonis et verbi propoliti declaratione ostendit theologiae questio.

Queritur.

Cur xps debuit transfigurari. Ad qñtionē respondēdū est qñ sic duplici rōne. Prima ppter fidei augmentationē. Scda ppter spei fortitudinis pfirmationē seu corroboracionē. Prima est ppter augendā fidē. Pro cuius declaratione notandū qñ xps in instāti conceptionis habuit tantā gloriā in aīa qñ in hābet mō in celo ppter vniōnē hōi. Jo. i. Vidimus gloriā ei⁹ gloriā quasi vniēnit a patre etc. Corp⁹ autē assumpsit non gloriū s3 passibile sicut a nos et plūs qñ nos: eo qñ erat corp⁹ repertus et delicatus etc. et hoc dispensatiue fuit ordinatū ab ipso vt in corpore suo exerceret mystēriū redēptionis hūanē: qñ nō poterat fieri nisi in corpore passibili et mortali. Alioqñ regulariter gloriā aīe redūdat in corp⁹ sicut lux i laterna. Hec Tho. p. iij. q. xlv. ar. ij. sicut erit in corporibus gloriis post resurrectionē. Jo. ap. Rom. viij. Vult deus filiū suū i similitudinē carnis pēti et de pctō dānauit pctm in carne: vt iustificatio legis impleretur in vobis. Nota de pctō. i. de seipso facto hostia p pctō: sicut dñs in simili. Osce. iij. Pctā ppli mei comedent. Itē sicut loquit ap. i. y. Cor. v. Ubi dicit qñ deus cū qñ nō noierat pctm: sc3 xps p nobis fecit pctm. i. hostiā p pctō. Scdm hunc etiā modū dñs. Esā. liij. Dñs posuit in eo iniquitates oīm nostrā: qñ. scū tradidit vt esset hostia pro pctis oīm hōim. Vel fecit eū pctm. i. habētē similitudinē carnis p cū: sicut dñs Ro. viij. In auctoritate. S. allata fm Tho. p. iij. q. xv. ar. s. ad decimū. Glia tñ aīe nō videbā ab alijs spassibilitas corporis sic. Et iō credi poterat a gentib⁹ qñ sicut corpus sic et aīa esset passibilis: ita vt etiam apostoli hoc clare nō perciperēt. Dñ

stitutus in ecclesia pernoctaret: et ipsum cognoscens esse demonem per omnes officinas cōueniens duxit etc. Dic hystoria. Itē semel Rome in sancta Sabina dia bolus de tecto ecclesie proiecit lapidem contra ipsum orantem: sed ipse cognoscens illum esse demonem non est motus ab oratione. Lapis autē ille est adhuc in ecclesia illa in memoriā facti etc. Octaua gratia est Genera linguarū. Nota hic qñ semel itineranti beato Dominico cum fratre Bertrando socio itineris et sanctitatis sue de Tholossa Parisius obuiauerunt quidam theutonici qui fecerunt eis expensas per quatuor dies. Sed quia beatus Dñicus et focus nesciebant loqui theutonice et consequenter non poterant ei spiritu alias seminare cum tamen ab eis carnalia meterent: impetrauit a deo vt theutonice intelligeret et etiam loqueretur. Et sic per alios quatuor dies simul ambulantes de iesu et rebus diuinis dulciter loquebatur ad inuicem.

Nonā gratia interpretatio sermonis id est scientia exponendi scripturas prophetarum: et parabolas euangeliorum. Hanc etiam habuit beatus Dominicus. vnde et scripsit librum in theologia qui vt audiuit est Tholose. Nota exemplum de illo scolari qui cū videret beatū Dominicum optime predicantem et de scripturis ad placitum differēte interrogauit eum in quibus libris studuerat: qui respondit qñ in libro charitatis plūs qñ in alio studuisset. Hic enim de omnibus docet. Hoc legitur in vitis fratru. Patet ergo qñ multas gratias habuit beatus Dominicus et qñ magna opera fecit. Ex quo erat magnus in regno celorum. i. in ecclesia militante sed vt etiam magnus in alio regno celorum. i. in ecclesia trisphante voluit cū diuina bonitas de gratiā plenitudine ad glorie excellentiā exaltare. Dic eius mortem etc. Unde potest dicere. Bonum certamē certam cursum consummaui: fidem seruauit: in reliq̃ reposita est mihi corona iusticie etc. i. Temo. iij. Ergo hic magnus vocabitur in regno celorum.

Deo gratias. Amen.

In transfiguratione dñi: siue in festo saluatoris. Sermo primus.

In transfiguratione domini.

igitur vt ostēderet nō sic esse. voluit hodie transfigurari: vt daret intelligi ap. i. qñ gloria corporis quā ostēdit hodie pcederet ab aīa glorioza. Nota similitudo. Si forte esset aliquis ditissimus et esset male vestitus et reputaret ab alijs: qñ per et cōsequenter despiceret ab alijs: qñ daret eis diuitias suas et tunc gētes illi sequeretur qñ puerbū est. Mice sequitur mel: ecce ratio puma. Ideo xpiro. su per Mat. Considerādū inqñ est qñ scribis et phariseis de celo signa poscētib⁹ dare noluit: hic xps apostolorū augeret fidē dat signum de celo. Helya inde: descendente quo ascēderat a moysē ab inferis resurgēte. Non intelligas qñ aīa moysi resumpserit corpus suū s3 apparuit per aliquod corpus assumptū. Helyas xpo appuit in ppio corpore vt notat Tho. par. iij. q. xlv. ar. ij. Et hoc etiam ipse dñs ante promiserat dicēs. Sūt qdam de hic stantib⁹ qñ non gustabūt mortē: donec viderēt filiū hōi veniēte i regno suo. Mat. xvi. i. in ea claritate quā habuit: est in celo post iudiciū: quā statim ostēdet eis in transfiguratione. Patet puma ratio. Scda ratio est ppter augendā spem et fortitudinē in apostolis. Sicut em diuina puidētia pordinauit qñ xps fm qñ hō p meritū passionis acq̃reret sibi gloriā corporis: iuxta illud Luc. vlt. Hec oportuit xpm pati: et ita intrare in gloriā suā sic etiā pordinauit qñ etiā ipi apli merito passionis ipam gloriā aīe et corporis consequerēt: iuxta illud. Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei Act. xij. Ideo ipse dñs dixit ap. i. Ego dispono vobis corpus disposuit mihi pater me⁹ regnū: vt edatis et bibatis super mensas meas in regno meo. Luc. xxiij. Et alibi dicebat. Amē amē dico vobis: quia plō et sic. vos mundus autē gau. vos autē tristitabimini: tristitia vīa ver. in gau diū. Jo. xvi. Ad hoc qñ vt apli et discipuli formis aduersa tollerēt voluit eis ostēdere gloriā corporis: quia gloriā aīe ad huc viuentis videre nō poterant: qñ consistit in yfione diuine essentie qñ a viuentē hōie in corpore videri nō potest. Exo. xxxij. Nō me videbit hō et viuet: gloriā

aut corporis cōsecuturi erant ex merito tribulationis: quia similē gloriā oēs qui xps in passionib⁹ sequuntur psecuturi sūt iuxta illud ph. iij. Saluatorē expectamus dñm iesū xpm qñ refor. cor. hui. nō cōsi. cor. cra. sue. Uñ scda sup Mat. puma puisione facili cū: ait pteplatione su permanētis gaudiū ad breue tēpus duratura fort⁹ aduersa tolleraret. Patet scda rō. Item Ro. viij. Mā quos psciunt pdestinauit pformes fieri imaginis filiū sui vt sit ipse pumogenitus in multis fratribus. Urigitur et nos clariore fidē habeam⁹ de futura glia et maiore fortitudine ad studēdū aduersa ppter xpm. vī deamus aliqd de glia corporis. Notandū ergo qñ dñs ostēdit ap. i. gloriā corporis qñ ad vñā tñ dotē que est claritas. Alias tñ dotes habebunt corpora gloriificata et sunt quatuor: quas tamen dñs ostēdit apostolis in corpore suo ante passionē et post. Proprie tamē nota assūpti xps dotes ante resurrectionē: quas dos noiat quādam qualitātē immanentē in corpore gloriozo: sed miraculose habuit ea qñ pntent ad dotes fm Tho. iij. pte. q. xlv. ar. ij. Et sūt iste videlicet. Prima sublimitas virtuosas: hec acq̃ritur merito abstinētie corporalis. Scda agilitas vigorosa: et acq̃ritur merito diligētia spiritualis. Terna ipsibilitas rigorosa: et acq̃ritur merito patientie virtualis. Quarta claritas glorioza: et acq̃ritur merito continentie carnalis. Vltima loquatur schema. Et de hīs oibus quatuor habetur vna auctoritas apostoli qui sic ait. Seminatur corpus in corruptione: surget in incorruptione. Ecce tertia dos. Seminaf in ignobilitate: surget in gloria. Ecce quarta. Seminaf in infirmitate: surge in virtute. Ecce scda. Seminaf corp⁹ aīale: surget corpus spirituale. Ecce prima. i. Cor. xv. Prima ergo excellentia corporis gloriofi est subtilitas et tūosa: qñ nihil est eo subtilius. Subtilis est aer vel vent⁹ trās iens per parua foramina et stricta: s3 subtilior est lux que transiit per fenestram vitream vel pannum de cera vbi ventus non posset intrare. Subtilior est etiā vox hōis vel sonus cāpane qñ audiri in camera vndiq̃ arcifusa. Adhuc autē subtilior corp⁹ gloriofum qñ de capla ferrē ea pot

ferre sine apertura. unde non posset
exire ventus nec intrare lux nec vox. De
ita prima excellentia dicit apls. Semi-
natur corpus aiale surget corpus spiri-
tuale. i. Cor. xv. Spirituale dicitur non
nō sit spiritus i. quia habet spiritus cō-
ditione sicut dicit Aug. xij. de ciui. dei.
i. scripsi in sermonibus de articulis fidei
ser. xvi. vbi agitur de qualitate corporis
resurgendorū per vltima. Hanc primā
excellentiam ostendit xps ante suā pas-
sionem in corpore suo qñ vtero clauso ex-
iuit. Et post etiā resurrectionē qñ clau-
so monumento exiuit. Et etiam qñ intra-
uit in domum vbi erant apli ianulis clau-
sis. Jo. xx. Hanc excellentiā habebunt
oēs saluandi post diē iudicii merito vir-
tutis abstinentie corporalis. i. vno cibo
risu loquela et delectationib⁹ corporali-
bus. Ideo dicit dñs. Attendite ne graue-
tur corda vestra crapula et ebrietate Lu.
xxi. Et potest sumi argumētum ex euā-
gelio hodierno spū placeat deo abstinē-
tia corporalis ex eo q in hac sacratissi-
ma transfiguratione apparuerunt dño
Moyses et Helias. Quare isti et non alij
Ratio est ista: quia isti abstinentium
diebus et xl. noctibus conformes cū xpi-
sto. Alias rationes ponit Tho. par. iij.
q. xlv. ar. iij. ad tertiu ec. De moyse habe-
tur. Exo. xxxiij. De helya vero. iij. r. ix.
Nota practice quādo moyses reuerfus
est ad helyam sanctorū patrū interrogā-
tus ab amnibus patrū. vnde venires rñ
dit. Vidi messiam ec. magnū festum fuit
factū in lybmo tunc. Sic et quando he-
lyas reuerfus est in paradysū terrestrē
interrogatus ab Enoch. ac. Et quare nō
ego fui vocatus. Respondit quia non ie-
iunasti ec. Sic et nos si temperate vima-
mus transfigurabimur in hanc excellē-
tiam subtilitatis et videbimus dñm trās-
figuratum in gloria sicut Moyses et He-
lyas: et dicere poterimus cum apostolo.
Nos autē reuelata facie gloriā dñi spe-
culātes in eādē imaginē trāsformamur
a claritate in claritatem tanq̃ a dñi spi-
ritu. iij. Cor. ij. Oppositū erit de gulosis.
Dic vt expedit. Et nota q Moyses ieiunauit
audiens verba dei loquentis. He-
lyas vero ieiunauit tinerando. xps vo-
orandō. Ad innuēduz q qui ieiunat de-
bet habere predica tria: v3 audire vrbis
dei. predicationem. Seco debet itinera-

ri ad literā visitando infirmos et hospi-
talia et ecclesias. Melitinerare intellige-
re de virtute in virtutem. semper proficere
sicut de Abiaam legimur cui dicit domi-
nus. Ambula coram me et esto perfectus
Tertio debet orare. Tob. xij. Bona est
oratio cum ieiunio et elemosyna magis
q̃ thesauros auri condere.
¶ Secūda excellentia est agilitas rigoro-
sa: quia subito potest moueri de loco ad
locum quocumq̃ sibi placet. Magna est
agilitas equorū currentium. maior est
auium volantū. maior est agilitas
maior folis: sed pre omnibus maior est
agilitas corporis gloriofi ad instar hu-
mane imaginationis q̃ transit in puncto
de oriente ad occidentē. Nota exēplum
Abacuc quem adhuc in grau et mortali
existente angelus dñi portauit cū pā-
dio de iudea in caldeam ad Daniē in
lacu leonū. Dan. vi. Itē legim⁹ iud. viij.
q post baptismationem Eunuchi spiritus
dñi portauit philippum dyaconem et in
azoto subito se inuenit: quanto magis
ergo erit agile corpus gloriosum quod
erit imortale. De ista excellentia loquit⁹
apostolus di. Seminaf corpus in infir-
mitate: surget in virtute. Hanc agilitatē
ostendit xps in suo corpore ante passio-
nem quādo super mare ambulauit. Mat.
xij. Dic hythorū. et post resurrectionē
quando subito de paradiso terrestris ve-
nendo sepius apparebat aplis. Hanc
excellentiam habebunt saluādi merito
diligente spiritualie: qñ sunt soliti cir-
ca spiritualia exercendar circa profectū
virtutū. Agite diligenter et dñs erit vo-
biscum. ij. Paral. xij. Oppositum erit de
negligentibus: quia vir poterunt se mo-
uere. iher. xlvij. Maledictus homo q̃
facit opus domini negligenter. Nota cō-
tra negligentes. Item contra fraudulen-
tes. Nota contra illum magnū illorum
qui fraudulentem dixerunt sacerdoti vi-
ret ad cōicandū quandam mulierem
riciem cū non esset verū. Item dixerūt
fratribus quibsdam vt sonarent cam-
panas pro quodam defuncto qui erat vi-
uus et sanus ec.
¶ Tertia excellentia est impassibilitas
rigorosa: quia erunt electi impassibiles
sicut radius solis sancti non potest gla-
dio: nec submergi aqua: nec cōburi igne.
Et pro hoc facit duplex ratio: saluati-
le

Valis et theologicalis. Ratio legalis est:
quia qui semel soluit debiti nō debet re-
rum soluere. regula. Bona fides nō pa-
nitur: vt bis idem exigatur. Cum ergo se-
mel homo mortuus est nō est mortalis
amplius. Secūda ratio theologicalis: vt
conformemur christo resurgēti. Tertia
propter cessationē mor⁹ ce. i. Declara si-
cut scripsi in sermo. de articulis fidei ser-
mo. xvi. pte. i. Sic et corpus gloriosum
mo poterit trāsire per aquas maris. Et
ire in infernū et trāsire per ignē inferni.
Et videre dñatos sine sui lisione. De
ista excellentia dicit apostol⁹. Seminaf
corpus in corruptione: surget in incorru-
ptione. Hanc excellentiā ostendit domi-
nus in corpore suo ante passionē: quia
non potuit occidi nisi quia voluit cui ta-
men fuerit quater in periculo mortis.
¶ Primo quando herodes voluit eū occi-
dere gladio. Mat. xx. Seco quādo cōci-
nes sui voluerūt eū precipitare de mōte
Iesus autē transiēs per mediū illorum
ibat. Luc. iij. Terno per generationem
ihere. xj. Tu dñe demonstra mihi. ac.
Vnde. s. in sermo. de Inuentione sancte
crucis. Quarto per lapidationē. Jo. viij.
et. x. sed noluit pati nisi in cruce. Itē post
resurrectionē quādo assumpsit corp⁹ i-
passibile. Ro. vi. Christ⁹ resurgēs ex mor-
tuis: iam nō mori⁹ ec. Hanc excellentiam
habebūt omnes beati merito patientie
circa male data eis a deo: et iniurias a p-
pimis. Ideo dicit apls. Patientia vobis
necessaria est: vt voluntatē dei facientes
repositis reptomissionē: supple hui⁹ ex-
cellētie impassibilitatis. Ecōtra erit de vi-
dicantibus: quia habebunt corpora valde
passibilia et tamen incorruptibilia vt pos-
sint semp pati mortē sine morte et sine si-
ne fine: hoc erit ex diuina potētia.
¶ Quarta excellentia erit claritas glorio-
sa sicut sol. Mat. xij. s. fulgebunt iusti sicut
sol i regno patris mei. Nota. Sicut sol nō
sicut sol lucet nūc sicut lux solis: et lux solis
renouationē mundi qñ sol lucet septē-
pliciter plus q̃ nunc et sic luna. Esa. xxx.
Erit lux lune sicut lux solis: et lux solis
erit septēpliciter sicut lux septē diebus in
die q̃ alligauerit dñs vuln⁹ populi sui et per-
cussurā plage eius sanauerit. Hanc excel-
lentiā ostēdit dñs hodie in suo corpore sicut
legim⁹ euāgelio hodierno. Dic breuiter
hisonā. Et nota qñone quare xps nō

respondit verbo ad verba petri dicentis
Dñe factam⁹ hic tria tabernacula: sicut
nō erat magister Vincti. i. ser. sup hoc euā-
gelio q̃ legim⁹ i sabbato post primā dñi
cam quadagesime pte. i. Hanc excellē-
tiā habebāt oēs electi merito castitatis
Aut oritas sap. iij. O q̃ pulchra est ca-
sta generatio cū claritate imorta. et cū
mēoria illi⁹: q̃ apud deū nota ē et apud
ho. Et ista impetuit coronata triphat
scz in aia et in corpe. Oppositū erit de lu-
xuriosis q̃ resurget nigri. obscuri. et scti-
di. De qbus Dauid. Corrupti sunt et ab-
omnibiles facti sunt. ec. ps. xij. Et Jock
i. Cōpulerit in mēta in stercore suo ec
¶ In festo sancti Laurentij martiris.

Sermo primus.

Abetis fructum vestrū in
scificationē. Ro. vi. pro de cla-
ratione et introductione: scien-
dū q in sacra scriptura bona
opavirtuosa et meritoria q̃ ho-
m o facit dicunt fruct⁹ vite hñane. Hoc
patet rōne et autoritate. Rō cū per siliu-
dine. Si vn⁹ haberet arborē in orto suo
nō pientaret de magnis radicibus arbo-
ris. nec de grosso trūco. nec de ramis nec
de florib⁹. nec de folijs: nec de vmbra ar-
boris: sed vult fructus. Sic xps habet or-
tum. a. ecciam in qua quilibet homo est
arbor. Mat. xij. Videtis hōes velut ar-
bores ambulantes scz de vritute in virtu-
tem. Non ergo contentat christus q̃ ha-
beamus radices magnas in terra. s. pa-
rentes amicos ec. Nec pientatur de trū-
co. i. de pulchritudine et fortitudine cor-
poris. ps. Non in fortitudine equi vlti-
tatē hā. nec in tibis viri bñplacitū erit
ei. Nec de ramis. s. possessionē redditū
et diuitiarū. Nec de floribus. s. de hono-
rib⁹ et fama ec. nec de folijs. s. rethorica
et eloquentia ratiocinātiū aduocatorū et
predicatorū. Nec de vmbra prelationū et
dignitatū dñiorū et officiorū sub quorū
vmbra multi se ponūt. De illis oibus nō
placet sibi xpus. Autoritas de illa ficu
hñte folia dicit paterfam. colono. Suc-
cide illā: vt quid etiā terrā occupat. Lu.
xij. Talis ergo arbor excidit et mittitur
ad ignem ad comburendū. Ois arbor q̃
nō facit fructū bonū excidit et ignē mit-
tetur et ardet. Mat. iij. Vult ergo fruct⁹
bonorū operū. Autoritas. Ego elegi vobis
et posui vos vt eatis et fructū afferatis et

In festo sancti Laurentii martyris.

fructus vestri maneat. Jo. xv. Nota ele-
gi vos. i. de morte infidelitatis. Et po-
sum vos. i. in orto meo ecclesie. Satis de-
votus in vultu pcedo. Ideo dicit glo-
ria deuota q facit illos fructus. Uemat
disiectus meus. i. xps in ortum suum: vt co-
medat fructus pomorum suorum. Caf. v. Cui
ergo bñs laurētius abundauit in fru-
ctibus bonorum operum: ideo congrue dicit
sibi thema. Beate laurēti habetis fructus
vestrum &c.

¶ Pro sermonis fundamēto in quo dici-
tur q fructus vite hñane sunt bona opa
que sanctus laurētius sua in vita opera-
tus est. De ipis operibus oritur theolo-
gicus questio.

Queritur

Utrū existēs in pec-
cato mortali vel faci-
ens aliquod opus de genere boni fini-
stra intentione: frustratur omni pmo et
nihil mercatur opatione sua. ¶ Arguit
q nihil. xij. q. v. scriptū est: vbi habetur
q bona iniquorum nō probat altissim⁹ nec
respicit in oblationib⁹ eorū: nec in mul-
titudine sacrificiorū ppiatib⁹ ptiis eo-
rū. 3gitor. ¶ In oppositū ait Boet⁹. iij.
de consolatione. Nullum bonū irremu-
neratū. ergo existēs in pctō mortali: vel
faciens aliquod opus de genere boni si-
nistrā intentione: nō frustratur omni p-
mo et aliquid meretur sua operatione:
et sic questio manet pro vtraq parte du-
bia. ¶ Ad questionē respōdendū est fin-
Bona. in. iij. super sen. di. xv. ar. i. q. v. q
homo quāscūq fuerit peccator nō de-
bet desistere faciēdo bona: vt orare et sic
de alijs. quia cum aliquid facit bonū nō
potest esse sine aliqua gratia gratis da-
ta que disponit de cōgruo ad gratiā gra-
tū facientē: quā deus aliquo modo ac-
ceptat qd bonū prodest ad aliqua bona
hūius vite: sed nō ad meritū vite eterne:
qd probatur quadrupliciter.

¶ Primo autoritate.

¶ Secundo ratione.

¶ Tertio figura.

¶ Quarto similitudine.

¶ Primo probat autoritate habet. Pro-
uer. xv. Victimē impiorū abominabiles
dñs vota iustorū placabilia igit. Scdo
probat ratione nullū opus mortuū ad
salutē est meritorū sed opera. i. peccato
mortali facta sine sinistrā intentione sunt
morta quia vt ait magister sen. iij. di.

xij. c. ij. Illa opera viua sunt que in cha-
ritate fiunt: sed opera facta in pctō mor-
tali non fiunt in charitate: igit. Tertio
probat figura. habet. Sen. iij. Respe-
xit deus ad abel et ad munera ei⁹ ad cam
pō et ad munera eius non respexit. igit.
Quarto probat similitudine. Nam fin-
naturales aurum naturale differt ab ar-
tificiali in hoc q naturale fin platearū
magnas habet virtutes quas artificiale
non habet. Nā si limatur auri natura-
lis in cibo vel potu sumatur confortat
hominis vires naturales: et cōsumit ma-
los corporis humores. Et fin. Auicē.
presernat occultat et retardat lepram.
Aurum vero artificiale quod allumisse
operantur licet auro naturali assimile-
tur in colore et exteriori apparet: nul-
lius tamen virtutis est: nec mobilitatis
sed consumptiuum est. expensarū et per-
dituum laboris et tempus. Sic virtutes
et bona opera recta intentione operata:
vt pote ad laudem dei et salutem anime
sunt magne virtutes et nobilitatis. Nā
bona opera ad gratiam disponūt in bo-
no hominem confortant retardant lo-
ptam peccati et gloriā procurant eter-
nam. Ipsa vero bona opera sinistrā in-
tentione facta propter laudem vel honore:
et si exteriori apparet apparet meri-
toria tamen merentur beatitudinē:
nec deo sunt accepta. Debem⁹ ergo nos
disponere vt simus in statu gratie fru-
ctum de operibus habeamus. iuxta ver-
ba preassumpta. Vbi habetis fructus vestros
in sanctificationem. et sic de alijs.

¶ Inuenio in eo tres fructus sanctificatio-
nis bonorum operum &c.

¶ Primus fructus est de abstinentia per-
sonali.

¶ Secunda est de misericordia proximi
ali.

¶ Tertius est de patientia martyriali.

¶ Dico primo &c. Beatus enim Lauren-
tius tanq arbor plantata in orto eccle-
sie fecit fructum de abstinentia persona-
li a peccatis et vanitatibus hūius mun-
di in tribus locis. Primo in Bōlia.
Secundo in Cesar augusta. Tertio
in Roma. Primo abstinent in hostiam
de orundus fuit de magno genere na-
tus. Dic quomodo ieiunabat cauebat a
mendacijs et societatibus &c. Ideo pote-
rat dicere illud. Sap. viij. puer eram in

In festo sancti Laurentii mar

fo. cxvj.

geniosus: et sortitus fui animam bonam
Sic debetis vos instruere filios vestros
a pueritia alias non possunt postea ab-
stinere a peccatis et cetera. Exemplū de
Alexandro magno qui in pueritia didi-
cerat aliq vita a Leonide magistro suo
et postmodum non poterat ab illis absti-
nere cum tamen dñi placeret sibi: propter
quod fecit illum magistrum occidi: et iux-
ta nomen suum tradidit illum vinum
leoni et cetera. Ideo a pueritia discat vir-
tutes et cetera. sic fecit beatus Lauren-
tius. Et fuit completum illud verbum. Bo-
num est viro qui potauit iugum domini
ab adolescentia sua. Treh. iij. Secundo
abstinent in Cesar augusta quo iuxta cau-
sa studij &c. Jam scitis quomodo schola-
res communiter plus student in vitijs q
in scientia. Sed beatus Lau. 2. tra cōfite-
bat sepe cōcabat &c. et plus adiscebat in
vno die q alij in x. et creuit fama sua vs-
q romam. Et fuit completus in eo illud
Ecdi. xij. Memento creatoris tui in die-
bus iuuentutis tue et cetera. Tertio ab-
stinuit rome: quia sanctus Sixtus papa
vadens ad celebrandum concilium tole-
tanum transiit per Cesar augustam: et
audita fama Laurentius duxit eum se-
cum. Et tantum eū dilexit q nolebat
celebrare missam sine eo. Item commisit
sibi. Domini sanguinis dispensationē
Item fecit eum dyaconem: cardinalem
licet remittentem: sed tamen nō mutauit
abstinentiam in cibo et vestitu. et cetera.
Ecce primus fructus. Et concord. aucto-
ritas pauli di. Hec est voluntas dei san-
ctificatio vestra: vt abstini. a fornicatione
vt sciat vnusquisq vestrum vas suū pos-
sidere in sanctificatione et honore. nō in
passiōe desiderij sicut gētes q ignorāt
deum. i. Thes. iij. &c.

¶ Dico secundo &c. de misericordia pro-
ximali faciēdo elemosynas nihil sibi re-
tinendo. Dic historiā quomodo mor-
tuo philippo imperatore chuliano suc-
cessit. Dedit qui expectabat thesauros
&c. Dic historiā. Beatus ergo Lauren-
tius fecit duplicem misericordiam seu e-
lemosynam scilicet corporalem dando
pauperibus illos thesauros et illumina-
do cecos &c. Et spirituales quia instrui-
ebat eos: et conuertebat ad fidem. Ideo
cantur. Laurentius bonum opus opar-
est: qui per signum crucis cecos illumina-

nat: et thesauros ecclesie dedit pauperib⁹
Moraliter dixit Laurentius. Dedit. s. a-
cultas ecclesie quas requirit manus pau-
perum in celum de portauerunt. Unde
ergo q manus pauperum sint litere de
cambio per chulium assecurate. Ecce in
strumentum securitatis. De pauperibus
et habebat thesaurum in celo Martij. xij.
Or modo nota similitudinem de duob⁹
itinerantibus qui habent transire pas-
sum periculosum et vnus portat pecuni-
am secum: alter vero dat in mensa cam-
bii: stultus esset primus. sed secus sapi-
ens. Sic in proposito: omnes transire de
bcmus passum mortis: vbi homo deroba-
tur. Experiencia docet: quia vix ex vna
parte capit: gēmas et localia: confangui-
nei ex alia: famuli ex alia et cetera. Ideo
ponatis pecuniam in mēsa cambij id est
in manibus pauperum vt inueniatis in
alio mundo. alias quando anima prefē-
tatur chulio vadat nuda. Et chulius di-
cit. Vñ venis: ita nuda &c. Redit q fuit
derobata. Et chul⁹. Et quare nō possit
sibi pecuniam ad mensuram: vix ego veni
ens cum vñris id est ex ceteris: egredi
sem illam Luc. xij. Quid dicit misera a-
nima. Nihil domine: quia fuit stulta. Et
chulius. Id vadat ad hospitale misē-
rorum: stultor et mittit eam ad infer-
nū: sed alteri dabit gloriam. Auctoritas
Thob. iij. vide infra sermo. proximo in
si. hūius faciei. Que de sursum est sapiē-
tia: est bonis consentiens plena miseri-
cordia et fructibus bonis Jac. iij. Id do-
minus Dat. vj. Nolite thesaurizari vo-
bis thesauros in terra vbi erugo et tinea
domo. Vel thesau. vobis thesaurum in
celo vbi neq erugo neq tinea demio. et
vbi fures nō effo. nec fu. &c.

¶ Dico tertio &c. de patientia martyriali
&c. Nota. et tormenta que sustinuit. Pri-
mo: quia fuit positus in carcere: sed ala
discurrat per plateas paradisi potest
dici de eo. Quoniam i hac peregr. solo cor.
cōstitutus &c. Scdm tormentū: q fuit su-
stignatus &c. Tertio: q positus in euleo
fuit scorpionibus celsus. Quartum: quia
fuerat lamine ferree igne laterib⁹ eius
apposuit: et dicebat. Ignē me examina-
li et non est inuēta &c. Quintum: q fuit
batus celsus. Miraculum erat q tantum
vinebat et cum clamaret vi. Vñ accipe
spiritū meū: audiuī vocem. Adhuc mu-
o y

ta tormenta tibi debent. Sextus qz cum peccatis de ferro. Tunc venit angelus cu linteis tergens eius vulnera: tunc conuersus fuit romanus et baptizatus. De his toris. Septimus qz fuit in alio carcere sine cibo et potu. Octauus qz fuit positus super cruciatu. Nonus qz cu furis ferreus continebatur super crates ferreas. Decimus de sale in igne positus: tunc oras exprimit et ecce tertius fructus: et potest de eo verificari. pphsa David. Inimicos eius scilicet Deus et inimicos eius induat confusio super ipsum aut efflorescat sanctificatio mea propter fructum patientie martyris. Amen. De gratia. Amen.

Item de eodem beato Laurentio.
Sermo vnus.

Qui odit animam suam in hoc mundo in vitam eternam custodit eam. Johan. xij. Et in euangelio hoiderno

Pro sermone fundamini o oimur theologas questio.

Queritur. vtru tenemur diligere aias nostras vel odire. Arguit. qz non tenemur odire pluribus modis.

Primo qde qz videt contra preceptis charitatis quo precepit deus custodit nrm diligere primus tui sicut teipsum. Mat. xx. Ex quo clare habet qz charitatis ordo est primus exhibere tenemur. primo incipit a nobis et inde deriuat ad primos qz ordinata charitas incipit a seipso. l. p. ses. C. de seruicute. Catic. ij. Ordinavit in me charitate. Si em tenemur diligere p pmi sicut et nos g. pzo nos debemus diligere et non odio hie: qz videt qz dicit dñi scdo ad idē videt qz edicere qd apls dicit. Ephe. v. Nemo vnqz carnē suā odio habuit sed nutrit et fouet eā sicut ipse ecclesia. Si ergo carnē nram debemus diligere multo magis ergo aiam. et sic idem qd prius. Tercio facit contra qd dicit ps. Qui diligit iniquitatem odit aiam suā. Sed diligere iniquitatem est malū. ergo malū est odire aiam suā idē patet eōtrario. Qui em eōtrario diligit bonitatem amat aiaz suā. Sed diligere bonitatem est virtuosius ergo et diligere aiam. Quarto Deu. iij. Custodie sollicite aias vras et. Ergo debemus diligere aias nras cū tenemur eas custodire. Pro huius ergo dubij declaratione est premittenda duplex distinctioyna

odij et altera aie. Pro prima notandū qz odij dupliciter sumit. scilicet affectus et effectus. Odij affectus est qñ enā in corde. l. in irascibili hois: et hoc mō nō dñz haberi odio aia nec aliqua creatura: quoniam debemus oēm creaturā diligere amore eius qui creauit oia qui enā oēs creaturas diligunt in quantum creature lue sunt. Sap. xij. Diligis oia que sunt: et nihil odisti eorū que fi. cū ipisculpā odio habeat deus iuxta illud. Odisti oēs qui operantur iniquitatem et. Ratio est qz culpa non est creatura: qz nō est a deo sed ē praua mo di spēs et ordinis fm Aug. Et hoc mō pos sunt auctoritates predicte in pira allegata intelligi. Alio mō sumit odij effectus qd est qñ nō in corde sz opere habet odij. l. qñ ho cōtra dicit mononi alicuius rei cōtra motionē illius rei operando. sicut et dñz haberi odio pater a filio qñ filius contra dicit patris imperio: et sic dñz odio haberi aia qñ ho cōtradicit inflicti malo seu mononi aie fm quē modū loquit. dñs Luc. xij. Si quis venit ad me et nō odit patrē suū et matrē et vxorē et filios et fratres et sorores: adhuc animā suā nō potest esse me discipulus. Scdm hūc etiam modum dicebat David. Iniquos odio habui. Hoc modo debemus habere odio aiam nostrā. qd quō intelligitur in fra patet. De hoc odio loquit ps. per seculo odio odetis illos et inimici faciant multi. perfectū odij dñz qñ habetur odio culpa sed nō natura. Ad viderem quōd hoc odio debemus odire animā nostrā. Unde notandū qz fm phisicos et theologos quadrupliciter potest sumi anima. Ut de Tho. in. ij. cōtra gentes. c. lviij. vbi tenet qz nutritua. sensitua. et intellectua non sunt in homine tres aie sed tres potētie anime fm Tho. possunt dici largo modo aie qd aut dicit Tho. est vtrū in hominibz: sed in se re aliter iste aie realiter differunt qz prima est in plācis. Scda in animalibz. Terna in hoibus. primo ergo mō sumitur.

Primo p aia vegetatiua.
Scdo p aia sensitua.
Tercio p aia intellectua.
Quarto p vita transiua.
Qualibet harū aiarū debemus odire in hoc mōdo resistēdo. scilicet carū prauis motibus et suggestionibz: vtrū in vitam eternā custodiamus eā. primā ergo animā odi-

re debemus p sobriā abstinentiā. Secundā debemus odire per purā cōtinētiā. Tertiā debemus odire per promptam obediētiā. Quartam debemus odire p firmā patientiā. Istis omnibus modis beatus Laurentius odit omne animā suā in hoc mōdo: et iō in vita eterna custodiuit eam. et sic etiā nos et.

Primo ergo mō sumitur anima p vegetatiua. l. nutritua fm quāz cōdicamus cum plācis que hāc animā habet p quā nutriuntur et augentur. Et hec aia nos plerūqz infestat: ideo eam odire debemus. scilicet motionibz resistēdo infestat aut nos maxime per gullā. vtrū cōtra mandatum dei comedamus et bibamus et hoc facit tripliciter.

Primo qñ ad tps phibitionē.

Scdo qñ ad ciborū cōditionē.

Tercio qñ ad modi discretionē.

Primo ergo qñ ad temporis phibitionē. In diebus ieiuniorū mādatis ab ecclesia sancta frāgamus ieiunia: bis vel plures comedendo. et hec tēptatio puenit ex aia vegetatiua qz nutritionē et cōseruationē corporis appetit. Scdo qñ ad qualitatem ciborū. vtrū in diebus ieiuniorū cibos vitiosos comedamus: puta carnes et la encinia et qdragelima et tra. c. Deniqz. iij. di. Et de pfe. di. v. quadragelima. Reliqs vero ieiunijs qtuor tēporū et in ferijs festis nō sunt phibita lacticia de lure sed debet hō cōformare se moribz patrie in qua inuenit: vtrū in c. Jlla. xij. di. Nota cōtra pisanos qz existentes panoni comedunt lacticia in feriis. vtrū. Et sic ptra Cathelanos qz comederēt carnes in sabbato. vtrū versus. Si fueris rome romano viuit mores et.

Tercio mō qñ ad modi discretionem cōtingit aut in mō qntupliciter offēdere in gula: qd hoc vtrū designat. ppropere. laudemini: ardenter studiose sicut habet de pfe. di. v. Quisqz modis. De clara. Qui autē hoc diligit aiam suā vegetatiua ei⁹ motibz obediēdo perdet eā Jo. xij. Qui diligit aiam suā perdet eam qz gula est causa perditionis corporalis et aie. patet ex pphsa in primis parentibz. Malla mali malo mala cōtulit oia mōdo. Scdo Lotz ebri⁹ cōmissit incestū. Gen. xix. Tercio Esau propter gulā vēdidit p̄mogenitā suā et tādē dñatus. Gen. xxv. Quarto Holofernes crapul⁹ occidit

a Judith Judith. x. Quanto Symon machabeus in cōuino occisus est. i. Macha. vii. Sexto Philisteis epulantibz letantibz domus cecidit et oppressit eos Judicum. xvi. Septimo filijs Job edēbz et bibēbz dom⁹ cecidit et occidit eos Job. i. Ad idē exemplū de magno Simiscalco qui in nocte cōiuij nuptialis occisus fuit. Joh. bap. fuit occisus propter crapulā herodis Ideo dicit dñs. Attēdite ne grauentur corda vestra in crapula: et ebrietas. Luc. xxi. Jo debemus odire aiam hāc resistēdo eius cōcupiscentijs. sicut dicit thema: et hoc facim⁹ per sobriā abstinentiam. Jo dicitur Eccl. xxxv. In multis casis erat infirmus: et auditas appropinquabit vsqz ad colerā. propter crapulā multi obierūt: qui autē abstinentes est a dñcet vitā. Sic fecit beatus Laurentius vide supra in alio sermone hui⁹ festi: qz incipit. Habetis fructū vestrū in sanctis canonē parte. i. Jo dicit scriptura Eccl. xxxv. Qui abstinentes est: adiacet vitā. scilicet corporis et aie et.

Scdo mō sumitur anima in themate pro aia sensitua: et hec etiā est odio habenda effectuali: quia motionibz resistēdo. mād bellat cōtra nos per luxuriā sicut et in bestijs cū quibus cōdicamus fm hanc aiam: et qui appetitui eius deferunt sunt similes bestijs Eccl. xxx. Viri in corde meo de filij hominis vtrū paret eos de⁹ et ostēderet siles esse bestijs: imo deteriores bestijs sunt hoies hui⁹ aie appetitui obēptantes: quia luxuriari in bestijs est naturale i hominibz vero culpabile. ps. Ipse cū in honore eet nō intel. et. Lem. xvij. Aia hominis supple peccatoris in sanguine est. i. in appetitu sanguinis. i. luxurie p quā hō effundit sanguinem. Et iō qui ducit appetitui huius aie: perdetur in inferno. Job. xij. Qui amat aiam suā perdet eam. Ratio: quia dicitur Job. xxxi. Luxuria ignis est vsqz ad cōsumptionē deuorans et omnia eradicans germinat. Nota vsqz ad psump. deuio. i. merita oia preterita. Et oia era. germina. i. gratie et virtutis. theologarū et moralis. insularū: et donoz spūs sancti que oia perdidit homo qz vniū actū luxurie. patet exemplum in Sansone. Dauid. Salomone. Itē Eccl. xvij. Si presles aie tue cōcupiscentias ei⁹ faciet te in gaudij inimicis tuis. Nota anime tue

salicet sensitiue. pugnat autem contra nos hec anima decem telis id est nouis ligitur speciebus: q sunt simplex fornicatio: adulterium: in cestus: stuprum: facri legiu: raptus: mollities: sodomia: turpitudi cū ptopria vrote: et belialitas. De claya. Caro cōcupiscit aduersus spūm et spūs aduersus carnē et: hec ergo est odio habēda resistēdo monib⁹ eius pre pu rā continentiam. i. Theſ. iij. Hec est volūtas dei sanctificatio vestra: vt abstīnatis vos a fornicatione: vt sciat vnusquisq vestrū vas suū possidere in sanctificatione et honore: nō in passione desiderij scilicet et gēres q ignorāt deū. Sic fecit beatus Lau. q fuit cōuētissim⁹ q nūq le gatur carnē suā in quinaſſe labe luxurie sed semper ab incunte etate vitā sanctā duxisse et.

¶ Tercio mō sumitur aīa pro intellectu: us que est ppta homini et qua ab alijs animalib⁹ formalit⁹ differētia diuidimur. Et hec etiā odio est habēda qz bellat cōtra nos et salutē nostram tripliciter finit: tres potētiās suas. i. intellectu voluntatē et memoriā. Cū intellectu bellat cōtra nos qz semp querit rōnes inuenire debereb⁹ cognitū et nūq̄ quiescit intellectu noster in nobis donec pertingat ad cognitionē tunc effectus quos cognoscit Verbi gratia. de eclipsi solis et lune q̄s admirādo et rōnes inquirēdo adinuenerūt. Jō dicit qz ppter admirari ceperūt p̄p̄i philosophari in pncipio Metaphysice. Vide Tho. i. q. iij. ar. vlti. Sicut vidērem⁹ amare itumescere et fluctuare sine statu vtrūqz admirēmur: et iquirem⁹ causam et. Sic de terremoto. Sic si ignisca deret de aere et. Jtē de alijsq aliquo sensu percipim⁹ semp querim⁹ causam. Verbi gratia. dicit tibi q talis homo occisus est: queris conuincere quare. a quo: et quō et. Et qz de articulis fidei non pōt haberi ratio naturalis: qz fides est argumentū non apparētū: et est de nō visis Aug. fides ē credere qd nō vides. Jtē Amb. Tolle argumentum: vbi fides queritur Jō semper intellectus bellat contra nos in hīs que sunt fidei vt non credamus. Sicut de trinitate: de incarnatione: de eu charistia. In hoc autē bello multi succēbūt: immo impossibile est vincere nisi ex dono dei. Esa. iij. Vñ quis credidit au ditui nostro et. Jtē Abacuc. i. Aspice

in gētib⁹ et videte: et admiramini: et obstā pscite: q opus factū est i dieb⁹ nostris q nemo credit et narrabitur. et loquitur de opere fidei et. Et loquit ppheta per verba pteriti rēponē. de futuris ppter certitudinē prophetie. Nota diu dicit Quod nemo credit. i. per rōnem natura lez: sed per gratiā spūs sancti. scilicet. Cor. xij. Nemo potest dicere dñs Jēsus nisi in spiritu sancto. Jtē Jo. vi. Nemo pōt venire ad me nisi pater q misit me traxe rit est. Sed habeam⁹ odio aīam humiliādo intellectu ad credendū: iuxta illud apostoli destrūctes oēm altitudinē exol. lentē se aduersus scientiā dei: et in captiuitatē redigētes oēm intellectu in obsequiū christi. i. Cor. x. Sic fecit bea. Lau. qz fidem integerrimā habuit in tāta firmitate vt fidei virtute per signū crucis ce cos illuminaret: et alia miracula faceret. Dicit vt in legēda. Vñ ecclesia. Laurentius bonum opus operat⁹ est q per signū crucis cecos illuminauit. Scō mō bel lat aīa per potētiā voluntatis que repu gnat diuinopm adatorū obsequio. Jtē. viij. Sensus emē cogitatio hūani cordis prena sunt ad malū ab adoleſcētia sua. Sed habēda in odio p humilem obedi entia subijciendo volūtatē diuine volū tatis rectitudini. ps. Anima mea in ma nibus meis: semp: legē tuā nō sum obli tus. Sic fecit beatus Laure. Vide supra in alio sermōe hui⁹ feli q incipit. Si qd mihi ministrauerit pte. ij. x. reddidit. ¶ Tercio mō bellat memoria q potius recordat de iniurijs humanis vel illatis q de beneficijs diuinis nobis collat. Jtē potius de reb⁹ trāstōrij. et caducis q de reb⁹ eternis. Jō habēda est odio et. i. Cor. iij. Nō cōtemplātib⁹ nobis quidē tur: sed que nō vidētur. Que em vident⁹ temporalia sunt q aīa nō vident⁹ eterna. Jtē Tref. iij. Recordare paupertatis mee et trāsgressiois et absintij: et fellis. Et re spondere dz aīa. Memoria memos cro: et tabesce in me aīa mea. Sic faciebat beatus Laurentius et.

¶ Quarto mō sumit aīa pro via trāsitiua Dat. ij. Deſuncti sunt em q querebāt aīam pueri. i. vitā. Jtē Jtē. ij. Neqz em facio aīam meā precioso: q me. Jtē Joh. x. Bonus pastor aīam suā dat pro oib⁹ suis: qz etia aīa est odio habēda in effectū: qz bellat cōtra nos pertine

more tripliciter. Timere em qñs vos fa cit verba duratiorēta aspera. et mortē Jō habeam⁹ illū odio vt talia nō time am⁹ ppter dei honore: iuxta illud Luc. xij. Dico aut vobis amicis meis et. Jtē Sap. iij. pro iusticia agonizare pro aīa tua: et vīs ad mortē certa p iusticia. Ha bēda ergo est odio p firmā patientiam. Sic fecit beatus Laurentius: qz nec ver ba Deū. Nec tormēta: nec mortē asper rimā ab eo inferendā timuit. Dic histori am martij et potuit dicere. Probasti cor meū: et visitasti nocte. igne me exami nasti et nō est inuēta in me iniquitas. Deo Gratias. Amen.

¶ Item de beata Anna matre Virgi nie gloriose. Sermo vnus.

Abetis fructum vestrum in sanctificationem Ro. vi. Loquitur thema beate Anne dicens. Habetis: scilicet vos beata Anna fructus. ve sterum scz virginem Mariā in significa tionem passuā et adiectiuā. Passiuā q dem quia fructus iste id est beata virgo fuit in vtero beate Anne sanctificatus. ps. fluminis impet⁹ leuificat ciuitatem dei sancti. ta. suū. al. et. Vide supra in ser mo. qui incipit Benedictus fructus et. parte. vi. Actiuā vero qz per ipsam fuit augmētata sanctificatio beate Anne. Vi deū ser. vbi supra in introitu versu. Se cunda ratio et. pro cuius de claratione. sciendum qz questio fit a multis quare ec clesia non facit festum de Joachimpate virginis qui fuit sanctus hō: sicut de beata Anna q fuit mater virginis? Rñ deo quia beata anna fuit sanctior eo. Ra tio quia maiorem participationes habu it euz beata virgine que fuit fons sancti tatis quia portauit eam iam sanctam no uem mensib⁹s lactauit domini et. De tur exemplū de ro fa qz vnus bat alie ri quia maior odor remanet in accipite qz in dāte et. Jtā rōnē tāgit thema et. ¶ Pro fundamento sermonis in quo a girur de fructu Anne. i. de beata maria orit⁹ theologalis questio.

Queritur vtrum beata Anna fructum suum scilicet beatā mariam in originali culpa conce perit. Arguitur qz sic habetur de cōfecra tione distinctione. iij. Augustinus de si

de ad petrum. firmissime tener nullate nus dubites omnem hominem qui per concubitus viri et mulieris cōcipitur cū peccato originali nasci. Sz beata Anna concepit fructum suum scilicet mariam per concubitus viri scilicet Joachīm et mulieris scilicet ipemet Anne igitur. In oppositum ait Ansel. de conceptu virgi nali. c. xviij. Decuit vt ea puritate virgo niteret qua maior deo nequit intelligi. posset autem intelligi pura innocentia sub eo qualis fuit in christo quā ipsa ma ria concepit sine originali peccato: ergo beata Anna fructum suum scilicet virgi nem mariam in culpa originali non cō cepit. Et sic questio manet p vtrāq par te dubia.

¶ Ad questionem respondēdum est fm scotum super. iij. senten. distin. iij. q. de us potuit facere q ipsa nūq̄ fuisset in peccato originali potuit etiam fecisse: vt tñ in vno istā: esset in peccato. potuit etiam facere qz per tempus aliquot esset in peccato. et in ultimo instanti illius pur garetur. primum declarat quia gratia e quialet iustitie originali quantum ad acceptionem diuina. vt ppter huma nē anime habenti grauiam non inſe pec catum originale. Potuit enim de⁹ in pri mo istā illius anime infundere sibi gra tiā tāta alijate in circūscisōe vel baptis mo igitur in illa anima nō habuisset pec catum originale sicut nec habuisset scilz postea fuisset baptisata: sicut esset infectio carnis fuit ibi in primo instanti: non fu it tamen necessaria causa infectionis a nime sicut nec post baptismum quando manet fm. multos infectio aīe non ma net: aut potuit caro mudari aīa infusione aīe vt i. l. istā h ēē infecta a tali ēē infectio ne de⁹ carnē h gini marie pseruare potu it: et sic aīa eā i pctō originali nō cōcepit Scōm p qz si agēs nature pōt incipere agere i istā ita qz illo istā fuerit i cō dēto sub vno p̄tario et i p̄p̄habito ē sub forma p̄taria i fieri et qñq agēs natu rale pōt agere igit pōt et i p̄p̄habito ali cū istā cāre gīaz: hoc ē p̄firmat qz qñ aīa est in peccato potest per potētiā dī uinam esse in gratia: sed in tempore illo quo fuit cōcepta potuit esse i peccato igit potuit esse in gratia: nec necesse fuit qz tunc fuisset in gratia in primo instanti il lius timoris sicut nec de mutatione. et

unco, in l^o 31. q. q. 5.
dey e paup^o offit
p^o 23 mas illuminado

In assumptione gloriose virginis Marie.

en faciem. **Itē** i. Cor. iij. Tēplū dei estis vos. Scdm probat **et** c. xxiij. In habitatione sancta corā ipso ministravi. Et infra: Qui creauit me requiescit in tabernaculo meo. Et hoc etiā probat quadruplīter. Primo quidē in vtero: qz sancta fuit anteq̃ nata pleniori gratia q̃ Jermias et Jo. bap. Secdo in vite progressu: qz nullus sanctus fuit immunis a culpa saltē veniali. **Jo. j.** Si dixerim: qz pec. nō ha. ipsi nos se. et veritas in nobis nō est ppter ipas solā. **Uñ** Aug. in lib. de natura gratia: hūc textū allegat magister in. iij. sen. di. iij. Si oēs sancti et sancte cū hic viuerent interrogati fuissent an sine peccato essent oēs vna voce clamassent. Si dixerim: qz peccati nō ha. ipsi nos se. et ver. i nobis nō est. Excepta inq̃ hac sacra virgine. de qua cū de peccatis agit nullam proxiū volo quēstionē habere. Tercio in morte: qz sine pena cum oīm alijs sancti cū pena p̃sertim martyres. Quarto: qz alijs sancti solum mente xp̃m conceperūt p̃ fidē viuam: sed virgo etiā corpore. **Luc. j.** Ecce cōcipies in vtero et. Patet ratio et auctoritas quare specialiter virgo Maria dicitur tabernaculum dei. **Jo** dicit thema et. Sed. qz dicit Sanctificauit quero quōd? R. p̃ resurrectionē corporis: qz q̃tū ad aīam sanctificata erat in vtero matris. Sed hodie. i. in festo hodierno sanctificatū fuit hoc tabernaculū q̃tū ad corpus resurrectionē: q̃ licet nō fuerit hodie facta sed post cras tñ de illa predicabim: qz tota octaua reputat vna dies. Et licet hic nō sit articulus fidei in pie credendum est. **Uñ** qdā egregius versificator ait. Transiit ad ethera virgo puerperavirgula icelle. Nō sine corpore: sed sine tēpore rēdit ad esse. Et hoc etiā videt̃ ecclesia approbare l' oratione hodierna q̃ dicit. Venerāda et. nec tamē mortis nexib' depūm potuit et. Sz dicēs tu. Ego libet̃er vellē audire rōnes. ppter quas dignū fuit virginē resurrexisse cū corpore gloriose et assumptū esse in celis cū corpore gloriose.

- ¶ Prima rō est. ppter matris alias filij cōformata.
- ¶ Secda est. ppter carnis vnitatē.
- ¶ Tercia est. ppter plis iocūditatē.
- ¶ Quarta. ppter inimici securitatē.
- ¶ Quinta. ppter legis affirmatē.
- ¶ Sexta. ppter pphie veritatem.

¶ Septia. ppter vtriusq̃ sex' dignitatē. ¶ Primo ergo dico qz conueniens erat qz virgo Maria assumeretur cū anima et corpore in celis ppter conformitatē matris ad filiū et econuerso. Nam vt bene scitis semper in hac vita mortali virgo maria cōformauit se cum xp̃o et christus cum virgine. Nam christus vixit in hoc mundo cū magna puritate sine macula alicuius peccati. Sic et virgo Maria sine peccato mortali et etiā veniali. Probatur hoc per auctoritatē Augustini libro de natura et gratia: et habet̃ supra in introitu huius sermonis. **Itē** Ber. in epistola ad canonicos lugdunenses. Ego inquit puto qz copiosior sanctificationis bñdictio q̃ in alijs sanctis ab vtero sanctificatis in eam descendit: que nō solus ipsius oris sanctificaret: sed et vitā eius ab omni p̃cō deinceps immunē conferuaret: quod alteri nemini in vita quidē mulierū creditur esse donatū. **Dec** ille. Item xp̃s vixit in paupertate. **Matth. viij.** **Uñ** p̃so. **Jo. i.** Et virgo maria voluit esse paupcula. vnde de labore manuum suarū nutrebat **Chyristus** Joseph p̃sertim in egypto i qua stetit aduena septem annis. **Uñ** de ea scriptū est. pro uer. vlt. Quēstuit lanā et līndet opata est consilio manu suarū. Et infra. Considerant semitas dom' sue et panē otio sa non comedit. **Itē** cōformauit se in dolibus cū xp̃o: sicut patet in credēssione in passione et. **Luc. ij.** Et tuam ipsius animam pertran. gla. Item in abstinētia. Item in humilitate. **Luc. j.** Quia respicit hūilitatē scilicet sue. **Itē** in legē subiectio ne: quia fuit christus voluit subici legē moysayce: sū illud. **Gal. iij.** Vult deus filium suū fac. et in uolū fac. sub lege sic et virgo voluit conformari. Unde legero luit purificari quia nō l' d' geret et. fiat ergo ratio. Qui sentit onera debet sentire et cōmoda. Confirmatur hoc p̃ regulā iuris ciuiliis que habet. Sedz natura est cōmoda cuiusq̃ rei eius sequi: quem le quantur incommoda. ff. de regu. iuris. l. Secūdum naturam. Cū ergo virgo maria fuerit cōformis xp̃o hic in suis doloribus penitentijs et puritate vite. ergo cōueniens fuit vt etiā sentiret gloriā. Sed xp̃s habuit gloriā corpis post tridūū mortis q̃ et virgo maria. Et sic hūit honorē ex filio: nō sicut vos mulieres qz assumi-

In assumptione gloriose virginis marie Fo. c.

tis honorē ex maritis. **Uñ** si est vxor: militis vocat̃ caualiaris. si comitis comitissa et. probat̃ in. l. Mulieres. c. de dignitatibus. lib. xij. Virgo autē maria ex filio nō ex viro. **Uñ** qz xp̃s est rex regum et dñs dñtū. **Apoc. xix.** Ideo et virgo vocatur regina sicut cāsat ecclesia. **Aue** regina celoꝝ et. Sed nota qz xp̃s dñs esset in hoc mūdo nō venit sicut rex sed sicut miles. vñ pauper erat et humilis. **zach. ix.** Dicite filie syon. Ecce rex tu' venit tibi in iussu et saluator. ip̃e paup' et ascēdes sup' asinā. Et **Mat. xij.** **Uñ** et ip̃e dixit pilato. Regnū meū nō est de hoc mūdo. **Itē** **Mat. xij.** Filius hoīs nō venit ministrare: sed ministrare. **Uñ** dixit. **Mat. xij.** accepit septū regale. **Uñ** dixit. **Mat. xij.** est mihi potestas in celoꝝ in terra. **Mat. xij.** Sic et xp̃o maria nō vocabat̃ regina sicut erat hūilis paupcula vt. **3.** dictū est: s3 postq̃ resurrexit fuit facta regina celoꝝ et. **Mat. xij.** sicut cū xp̃o regnare opz agere. Nam et xp̃s penitentiā egit et. et penitentiā agit et. **Quidā** p̃o volunt ire ad paradisu p̃ viā inferni. s. vitiōz s3 errat. **¶** Secda ratio. Nullus nřz pōt dicere qz habeamus carnē a matre sola neqz a patre solo sed ab vtroq̃ sed p̃prie loquēdo carnē habemus a matre: qz mater p̃stat materiā in generatione prolis: pater autē est principiu actiū. **Uñ** a patre descendimus p̃ rationē feminālē que est vis actiua in generatione. A matre vero p̃ corpulentā substantiā: sed nō sicut in xp̃o qz carnē suā totā habuit a matre que non ex virili semine s3 symphico spiramine et ex purissimis sanguinibus suis ip̃m cōcepit. **Alia** autē et diuinitatē habuit a deo patre: qz caro virginis et caro xp̃i tota fuit vna caro. **Jo** noluit xp̃s qz caro matris sue cōcarer vlli hoī: qz solus de ea cōceptus et nat' est. **Eze. xliij.** porta hec clausa erit et nō aperiet. Caro autē xp̃i nullā passā est corruptionē: iuxta illud **ps. xv.** Qm nō derelin. aīam meā in infer. nec da. **an. tu. vi. cor.** De nullo alio pōt illa auctoritas intelligi. Non sicut nos qz transimus de corruptione aīe ad corruptionē corpōis. et de corruptione culpe ad corruptionē penē: s3 caro xp̃i: qz fuit sanctissima nullā passā est corruptionē. Sic fuit caro virginis que nunq̃

peccauit et. **Uñ** spūs sanct' ad eam dicit **Tota** pulchra es et macula non est in te. **Canf. iij.** Ratio est: qz caro xp̃i et virginitas fuit vna caro sc̃ificata anteq̃ nata. Et ideo sicut caro christi nullā fuit passā corruptionē sic et caro virginis et. **Itē** rōnes ponit **Aug. dīcēs.** Putredo nanq̃ et vermis hūane est opprobriū p̃ditiōis: a quo opprobrio cū xp̃s alienus sit et marie natura exēptur quā iesus de ea assumpsisse pbat. Et p̃firmat ratio p̃ regulā iuris que habet qz vna et eadē res nō debet diuerso sine duplici iure censeri: vt dicit̃ textus in. c. Cum in tua. de decimis. Et in. c. Licet de voto. **Itē** rationē sentit **Aug. dīcēs.** Quomōdū tuaz nō decet corruptio dñe sed sc̃itudo. Et cōfirmat̃ istud. alta rōne. s. ppter matris puritatē. Nam corruptio carnis est pena macule siue ipuritatis p̃cōis sed virgo maria fuit pura ab omni macula actualis peccati: vt dictum est supra ergo et. ¶ Tercia ratio ppter plis iocūditatem. **Aug.** fuit aliq̃s qui tātū diligeret p̃cem vel matrē sicut xp̃s matrē et. **Nec** solus aīam dilexit quā dotauit omni g̃a plenitudine q̃tū pōt pura creatura dotari: sed etiā corpus qz illud fecit pulcherrimum. p̃sertim autē a corruptione virginis tatis a dolore partus: et a pena mortis: vt dictū est. Si ergo corp' virginis remāssit in terra putrefactū nō fuisset vtrq̃ gaudiū christi cōpletum et posset dicere patri suo. O pater et dñe: et nūq̃ illō tabernaculū meū sc̃m qd me cōcepit pot fuit est vermibus corosum et in cinerē resolutum. Cōueniens ergo fuit et. ¶ Quarta ratio ppter inimici securitatē. **Conclusio** cōis theologorū est qz si homo non peccasset filius dei nō fuisset incarnatus **Tho. pre. iij. q. i.** Si q̃s interroget se quare filius dei fuit incarnatus et. Ergo xp̃o maria ppter ea fuit mater: sc3 ppter salutē peccatorū: ergo tu p̃cōs nō dubites ire ad matrē dei pro remissio ne p̃cōis tūorū dīcēs. O virgo licet sim indignus et. Tamen securus venio ad te. quia non esses mater dei nisi ppter peccatores et sic peccati est causa tue excellentissime dignitatis. Si ergo aduocata mea. Sic quotidie ad ipsam fiducialiter recurrimus dicētes. **Ergo** ergo aduocata nostra. Si ergo quādo vinebat virgo erat aduocata nostra: magis q̃ nunc

In assumptione glori. virginis marie

quando charitas post mortem augeat. Et
idcirco voluit deus vt virgo migraret ex
hoc seculo. Da similitudinem. Si aliqua
vestra o dñe mulieres haberet filii iudi-
cem qui deberet iudicare aliquē ad mor-
tem. et filia illius iret ad matrem iudicis
et rogaret dicens. O dñe a rogo te humiliter
et. et plangeret. Aqua lachrymarum
multū mouet animū hoīs ad pietatem
sed magis mulieris: q̄ mulier dicitur a
mollicie quasi mollis. Mater autē iudi-
cis pietate mota rogaret filiū et. Si iudi-
dex rñderet. O mater et quō possum par-
cere q̄ fecit tot et tanta mala et. Mater
vidēs hoc genuflectitur corā filio ostē-
dens sibi pectus vbera dicens. per istas
mamillas quib⁹ te lactaui parce sibi et.
certe iudex parcere et. apostolo q̄ posset
de iure parcere. Sic in proposito facit vir-
go Maria ad xpm et. propter hoc enim
deus migrare v̄simē Mariā fecit ad hoc
seculo vt esset nostra aduocata sicut di-
cit ecclesia in missa in vigilia huius festi
in secreta: vbi sic dicitur. Munera nostra
dñe apud tuā clementiam dei genitricis
cōmendat oratio: quā idcirco de pñti se-
culo transfulisti: vt pro peccatis nostris
apud te fiducialiter intercedat. Interces-
so autē ista sit avirgine Maria: oratio
pro nobis et pectus. et vbera filio ostē-
dendo: vt infra dicit. Die practice et. Un-
der. Secum habebat accessum o hō ad
deū: vbi mater ante filiū filius ante pre-
m mater ostēdit filio: pectus et vbera. Filii
ostēdit patri latus et vulnera. Nulla er-
go ibi poterit esse repulsa: vbi tot concu-
runt charitatis insignia. Quō autē pos-
set mater ostendere filio pectus et vbera:
nisi corpus haberet in celo: ergo et. Et
sic patet h̄ac ratione adiuta auctoritate
Ber. q̄ virgo suscepit corpus gloriosum
et sic idē quod prius. Ideo quotidie re-
curramus ad eam dī. Ave regina mater
misericordie et.

¶ Quinta ratio propter legis affirmi-
tatem. Xps qui est deus et homo nō erat qdē
subditus legi: q̄ princeps est solutus le-
gibus. ff. de leg. l. i. Et imperfecto: tñ vo-
luit humiliari et subij legi: q̄ dignior
est in maiestate regnāre legibus alligati⁹
se principi pōtēstati. C. de legib⁹. l. Digna
vox. Un apostolus. Misit deus filiū suū
facere et mulce. fac. fab lege et. Gal. iij. Et
ipse iemet xps. Nō veni inq̄ solvere leges

sed adimplere. Mat. v. Inter cetera autem
mādata legio erat vni et primi secunde
tabule. s. h. honora patrē matrē. hoc au
tē mandātū pfecitissime christus sicut et
cetera adimpleuit. Unde Luc. ii. Et erat
subditus illis. Nota qđo postabat christus
aqua de fonte nazareth. et. nō fuisse
autē mater virgo a filio honorata si per
misisset corpus suū subiacere corruptio
ni. Boni nāq filij est magis parere ma
tri qđ sibi. Constat aut qđ filius voluit si
bi parere ab illa generali sentētia qđ
dicitur. Pulvis es et in puluerē reuer
teris: ergo magis debuit hoc facere in ma
tre. Et cōfirmatur ratio: qđ xp̄us voluit
parere matri a corruptione cōceptus vi
infra dicitur. Et etiā dolore partus: con
tra illam sentētiam qđ dicit. In dolore
paries. Unde et in ortu ipse filius voluit
fieri: matrē vō voluit gaudere. Tā etiā
bonus filius fuit qđ etiā inter passionis
vulnera et amaritudinē et angustias, cu
rā habuit diligenē de matrē dicē a disci
pulo. Ecce mater tua. Qui ergo tantam
habuit curā de matrē etiam mortalis: nō
quid factus gl̄iosus de ea amplius nō cu
rauit. Absit. Requirit ergo bonitas dei
hoc. Cōuenit et hoc potēti sapient̄ iusti
cie dei vi nota. infra ser. primo p̄ci. vii.
ergo cōueniens fuit et. Et cōfirmatur tō
triplici medio. primo a minori: qđ si pre
seruauit matrē a corruptione cōceptus
a dolore partus: et a dolore mortis: ergo
multo magis debuit ipsam preseruare a
corruptione corporis post mortē. et prius
est et. presertim cū quorūdā sanctoꝝ cor
pora adhuc integra et illesa seruent. Que
dam miraculosi gloria illustretur. Que
dam visitatio fidelis frequentat. Quo
ridam sepulchra gemmis et auro adori
nātur. Quibūdā manib⁹ angelicus mo
numenta pparant. Si ergo corpus virgi
nis esset in terra cū nihil tale sibi impen
datur. videretur xp̄s gloriā materni cor
poris cōtempnissē. Quā sit in cōdemēti
simū nemo est qđ nesciat. Maxime sibi
ceremus corp⁹ Johānis euāgeliste esse
in paradiso celesti vel etiā terrestri sicut
sunt Enoch et Elias. Sic etiā si de corpo
ribus ipsorū cū qđ rpo resurrexerūt
ceremus: sicut quorūdā doc. opinio dog
matizat illa ascendisse in celū cū rpo et.
sicut hieronymus sentire videtur.
¶ Sexta rō ppter pp̄ie veritatē. Non

In festo sancti Bartholomei apostoli.

enim defuncti in veteri testamento propheta
tam verbales quam figurales verbales quod
prius. ps. cxxxj. Surge dñe i requie tuā
tū archa sanctificationis tue. Surge
dñe. f. Jēsu xpē qd fuit impletus in resur-
rectione tua. Tu ē archa sanctificationis
tue. Archa dei est virgo Maria nō solus
in alia sicut et cetera sancti sed etiā in cor-
pore quia portavit desit. hoc aut fuit imple-
tum in resurrectione corporis virginis
marie. Jte. ps. xliij. Alitit regina a dex-
tero. Jte. Cant. ij. Surge. ppera amica
mea. colōba mea: formosa meae et veni.
figura aut habetur de archa dñi que ex
mādato dei fuit constructa a moyse de li-
gnis sethin. Archa dei est virgo Maria
et dictū est: in qua erāt tria. f. due tabu-
le legis. i. duo pcepta charitatis: quia fuit
repleta. Uel dic qd p hęc tria fuerunt in
archa signatur illa videlicet p virgā signatur
caro xpī que floruit p mānā signatur
divinitas que oēm dulcedinē habuit p
tabulā scriptā signatur alia xpī qd omni sa-
pientia plena fuit. Jte: fuit in ea mēna
mē. Jdeo dicimus cū. Salve regina mē
Jtem virga Baron significat: qd ipsa est
virga et otigo de xpō signus est flos cāpi
et lilii cōualium. f. ps. csa. xi. Egredietur
virga de radice Jesse et flos de radice
eius alcedet etc. Uel virga fuit contra de-
mones ad flagellandū eos. Talis ergo
archa fuit facta a Moysē. i. deo de lignis
sethin que sunt ligna alba et imputribilia
ut dicit magister in i. in. d. viij. in
fi. per quod signatur corpus virginis qd
fuit albu p virginitatē. Et imputribile per
in corruptionē: quā eo tēpē adepta est
fuit resuscitata a tpo in carne. fuit etiā
hoc reuelatū beate thelizabeth sicut ha-
betur in legenda hodiernē festivitatis.
Dic hyssoria. Confirmat etiā hoc p au-
tēntatē scripture noui testamenti qd ha-
betur Apoc. xij. Mulier amicta sole etc.
In sole em fuit quattuor qualitates de
signantes quattuor doctes corporis glo-
riosi. primo nāq; in sole est ipsa bilitas.
Secundo sublimitas. Tercio agilitas.
Quarto claritas: que maxime fuerit in
regine gloriosa. Et quis ceteri sancti ha-
buerit sunt has doctes in resurrectione:
intra illud. fulgebūt iusti sicut sol in re-
gno patris mei. Mat. xij. Tame in duo
bus preclara est virgo beata. primo quia
prius videtur alba post xpm corp⁹ glorio-

Fo.crs.

assumpsit. Scdo qz excellēti⁹ & glorioſſi⁹
obituri. Tñ glia compositi alioqz sanctor⁹
assimilatur luci stellarū iuxta illud. i.
Corin. xv. Stella differt a stella in clari
tate: sic & resurrectio mortuorum. Glorioſi
vō virginis assimilaf luci solis vt reue
latū fuit Salo. Cant. vi. Que est ista q̄
pregreditur quasi auroa &c. Cōfirmatur
etiam auctoritate ecclesie sicut patet in
oratione hodiernæ festiuitatis.

¶ potell addi septima. i. ppter viriusep
scus hñam dignitatē. Mā hñana natu
ra cōsistit in duplici sc̄uec. Ad quē cral
andū venit filius dein imdū & voluit
resurgere tertia. vt daret spē vīrie de
resurrectiōe corpor⁹ qz si xp̄s resurrexit
& nos resurgem⁹. i. Cor. xv. 31ē phil. ij.
saluator expectamus dñm nrm iesū
christū: qui reformabit corpus humilitatis
nosre cōfū. corpori dā. sue. Cōgruū
ergo fuit qz mater resurgeret: vt daret
spem eandē mulieribus de resurrectiōe.
Et cōfirmatur rō. Nam hac ratione vo
luit filius dei de muliere carnē assumere
& nasci: vt dicit Tho. ij. pte. q. xxxj. arti.
iij. Ultimo nota hystoria hodiernæ fe
stiuitatis &c. Deo gratias. Amen.

In festo sancti Bartholomei
apostoli. Sermo vnus.

Os amici mei estis. Jo.
rv. Inter cetera bona necessa-
ria homini in hac vita est
amicitia q̄ sub quocūq; gene-
re boni continentur. Est enim
amicitia boni honestū vtile & delectabi-
le. primo quide est honestum quia vera
amicitia super honestate & virtute fun-
data est: vt pbat p̄ps in. iij. ethicor. &
Tullii de amicitia. Nec line s̄mte inq̄t
amicitia vilo pacto esse p̄t. Unde amici-
tia mūdanoz hoīm nō est vera sed falsa
nec dicitur potius contuberniū q̄ ami-
ticia eo q̄ fūdata est supposito. Aut super-
rebus differētibz: puta propter diuitias
aut ppter fauorē: aut quod deterius est
ppter lenocinia. Dic contra ista vt exp̄-
dit. Ideo Hieronym⁹ ad paulinū. Vera
enī illa necessitudo est & christi glorio-
copulata: quam nō vilius rei familia-
ris: nō p̄ntia tantū corpori: nō subdola
et palmans adulato sed dei timor & diui-
narū scripturarū studia cōtillant. 3o b̄
prouer. xij. Soli amicitia esse hoīacū
de neq; ambules cū viro furioso. i. de

In festo sancti Bartholomei apostoli.

cator: ne forte discas semitas eius & sū-
mas scandaluz aie tue. Scōo amicitia
est bonitas. Unde sapiens. Nemo sibi
sans est: eget ois amicus amico. Unde
Eccl. vi. Amic⁹ fidelis protectio fortis:
qui agere inuenit illi inuenit thesauruz.
Amico fideli nulla est pparatio: nō est
digna pōderatio auri & argenti ptra bo-
nitatē fidei illi. Nā vt ait tūl⁹ in lib.
de amicitia. Amicitia est oim diuinaruz
humanaruz rerū cū benivolētia & cha-
ritate sūma cōsentio: qua quidem haud
scio an excepra sapientia q̄q̄s hominib⁹
melius sit a dñs immortalibus danm. i. a
deo immortal. Diuitias alij pponūt bo-
nam alij valitudinē: alij po tēnā: alij ho-
nores. multi etiā voluptates: beluarum
hoc quidem extremuz est. illa autē sunt
superiora. sunt caduca & incerta: posita
non tā in cōsilijs q̄ in fortune temerita-
te. Qui aut in virtute summū bonuz po-
nunt: preclare illi quidē faciunt: sed hec
ipsa virtus amicitiam gignit & continet:
nec sine virtute amicitia esse ylo pacto
pōtē. Tertio est bonū dlectabile. Quid
em vt ait Cullius dulcius: q̄ habere q̄
cum oia audeas sic loci vt tēcū. Et infra
Nam & scdūdas res splendidiores facit
amicitia: & aduersas patēs cōcansq̄ fa-
cit leuiores. Ergo: si tantū bonū est ami-
cīa cum hoīe virtuoso contracta: q̄to
excellēti⁹ est & melior contracta cum
deo. Zgitur debemus nū totis viribus:
vt cū ipso deo amicitiam habeamus.
¶ Pro fundamēto sermonis in quo ostē-
ditur modus acq̄rēdi amicitiam dei out
de ipso modo questio thecologalis.

Queritur. Utrū ad dei amicitiam acq̄rendaz te-
neamur ipsum deum christū. Imitari in
artibus suis. Arguitur qd non. Nos nō
tenemur ad impossibile sed nobis estim
possibile deum in actibus imitari: puta
miracula facere &c. Zgitur. ¶ In opposi-
tū nos tenemur conformare voluntates
nostras voluntati diuine: sed volūta-
diuina vult nos christum imitari: vt pa-
tet per paulum dicentē. Imitatores dei
estote: vt habetur etiam Johā. i. dirigite
viam dñi similiter. i. p̄ct. ij. christus pas-
sus est pro nobis vobis relinquens exē-
plum vt sequamini vestigia eius. Zgitur
ad dei amicitiam acquirendam. tenemur
ipsum deū christū imitari. Et sic questio

manet pro vtraz pte dubia. ¶ Ad que-
stionem respondendū est fm Bonauē.
in apologia qd sūt tres differentie actū
saluatoris nostri iesu christi. aliqui ac-
saluatoris nostri fuerunt excellentis po-
tentie sue scientie: vt miracula facere sa-
cramenta ordinare fecerit corduz reue-
lare: futura p̄dicere et loquendo de istis
actibus dicitur ad dubiū qd ad dei amicitiam
acquirendā non tenemur ipm deū
christum imitari: qd talia facere nobis
est impossibile. Alij fuerunt actus salua-
toris condescendēti clementie: vt cū pecca-
toribus & publicanis comedere: et loquē-
do de istis actibus dicitur ad dubiū qd
bene tenemur ipsum christū imitari non
prebendo fauorem ipsis peccatoribus.
Sed ipsos redarguēdo a peccatis suis
vt ipse christus fecit: quia ait Richard⁹
super. iij. senten. distin. xix. ar. ij. q. ij. si-
cut corporis naturalis patienti vno me-
bro compatiuntur alia: & sibiinuicē sub-
ueniunt ad bonaz consistentiam corpo-
ris in comparatione ad formā natura-
lis vite sic ex necessitate diuini precepti
membra corporis mistic quod est eccle-
sia tenentur sibiinuicē subuenire ad cō-
seruandā bonam vnitatē et dispositio-
nem ecclesie in comparatione spiritūalis
vite que est grātia spiritūsancti. Unde
non tantū sibiinuicē subuenire tenentur
q̄tum ad indigentias corporales. Sed
multo magis q̄tum ad spūales orando
diligentibus parendos: ad bonū mo-
uendo: et delinquentes corrigēdo. Zgi-
tur &c. Et ait idem Richar. ibidem quia
tamen corrigere: preceptum affirmatiū
est. Reducitur em ad primum preceptū
secunde tabule: ad quod reducitur oia
precepta de beneficiendo prioribus fieri
go: tenemur corrigere peccatores quod
facere non possumus nisi cū illis habite-
mus tenemur christum imitari in istis
actibus qui sunt cū peccatoribus habita-
re. Alij fuerunt actus saluatoris nostri
iesu christi superrogationis ac perfectio-
nis iusticie vt virginitatem seruare: mor-
ti se exponere: pro inimicis exorare: lo-
quendo de istis actibus dicit idē Bona-
viti. disti. i. qd tenemur conformare nos
voluntati diuine: in his que nobis dedit
ex precepto: si uelimus amicitiaz eius ha-
bere: quia isto in mundo duorum amicitiam
habere possumus. vnus est diabo-

In festo sancti Bartholomei apostoli.

fo. cxiij.

lus quem per peccatum habemus: alte-
rius est dei quem per mandatorum ob-
seruantiaz instrumur: si habemus amicitiam
dei: quia habetur. c. qui militare possūt
vel non. i. iij. Nemo potest duas militi-
as habere. Mat. v. non potestis deo ser-
uire et mammonē. Scribitur. xxiij. q. vlti-
ma qui sunt milites christi non debent
studere seculari militie: sed orationibus
vacare. ff. de re militari. l. qui excubias
miles qui vigilare vel excubias tenere
non vult p tutione regis vel patrie. si-
pendia militie nō recipiat: habetur etiā
de clerico non residente lib. vi. c. unico.
ecclesiasticus qui nō interest diuinis of-
ficijs distributiones quotidianas nō re-
cipiat. habetur etiam extra de preben-
dis et dignitatibus habens duas eccle-
sias alteram dimittere et alteram elige-
re compellitur. Zgitur ad dei amicitiam
acquirendam debemus imitari christū
mandata obseruando: vt non q̄tum ad
pauos christi actus de quibus intelli-
gitur argumentum: iuxta verba p̄cassū-
pta. Nos amici mei estis &c.
¶ Acquirunt autem amicitiaz dei quin-
tupliciter.
¶ Primo per puritatem innocentie.
¶ Scōo per veritatē penitentie.
¶ Tertio per amorem obedientie.
¶ Quarto per donum munificentie seu
misericordie.
¶ Omnibus predictis modis omnes a-
postoli fuerūt amici dei: & ideo dicit the-
ma loquens generaliter de omnibus ip-
sis. Vos &c. S; specialiter loquendo bea-
tus Bartholo. omnibus predictis mo-
dis acquisiunt dei amicitiaz sicut infra vi-
debimus.
¶ Primo per puritatem innocentie. Ra-
tio quia similitudo est cā amoris. Eccl. iij.
Omne animal diligit simile sibi &c.
Deus autem est purissimus et fons infi-
nitus omnis puritatis & bonitatis ergo
per puritatem innocentie efficitur homo
similis deo et ideo amicus. Prouerbio.
xij. Qui diligit cordis mundiciam: ha-
bebit amicum regem. Et hac amicitia
meretur homo videre deum. Mat. v.
Beati mundo corde: quoniam ipsi deū
videbunt. Debet autem esse cordis mū-
dicia vt dicit auctoritas allegata: qd cor
est fons omnium verborum et actuum &

qui habet cor mundum habet omnes a-
ctus mundos et cogitationes que ex cor-
de exeunt vt dicitur. Mat. xv. Contra
per immundiciam cordis separatur ho-
mo ab amicitia dei. Sapiē. p̄curse co-
gitationes separant a deo. Hanc cordis
mundiciam habuit a deo beatus Bar-
tholo. quia ipse sicut & ceteri apostoli cō-
secuti sunt puritatem innocentie per ba-
ptismum omnes enim baptizati fuerūt
vt dicit August. super illud Johan. xij.
Qui lotus est non indiget nisi vt pedes
lauet &c. Et in decretis de conse. distin.
iij. Si eos.
¶ Scōo acquirunt amicitia diuina per
veritatem penitentie. Ps. cxij. Mihi alie
nigene amici facti sunt. Nota Alienige-
nē. i. peccatores qui propter peccata alie-
nati sunt a deo et recesserunt ab eo lon-
gem: non distantia locali sed differētia for-
mali. Esa. xcv. Iniquitates vestre diuise
runt inter vos & deū veltrum: & peccata
vestra absconderunt faciem eius a vobis.
Ps. Longe a peccatoribus salus. Item
Prouerb. xv. Longe est deus ab impijs.
Sic et ille iuuenis dissolutus recessit a
patre in regionē longinquam. Luc. xv.
Hoc modo bñs Bar. fuit amicus dei qd
q̄bus non legatur de eo qd peccatū mo-
tale cōmiserit: tamen maximā pñiam fa-
ciebat & maxime in orando. Nā cencies
speris genibus p diez orabat & cencies p
noctē propter hoc interrogatus demon
de eo dixit. Amicus dei opotens est: et
ideo venit in istā vt oēs deos in die euac-
cuet. Moraliter: si vult esse amicus dei fa-
ciatis penitentiam. Gal. v. Qui xpi sunt. i.
amici carnē suam crucifixerūt cum vitijs
et concupiscentijs.
¶ Tertio acquirunt amicitia diuina per
amorem obedientie. Jo. xv. Jam non dicā
vos seruos sed amicos. Et infra. Vos
amici mei estis: si feceritis que precipio
vobis. Contra per inobedientiam efficitur
quis inimicus dei: sicut p̄ctz de Saul.
qui propter inobedientiam reprobatus
est a deo. & tandem regno priuatus. i. R.
xv. Et de Adam ppter cuius inobediē-
tiam tota sua posteritas diuino iudicio
dānata est. Ro. v. Propter vnus in obe-
dientia peccatores cōstituti sunt multi.
Nota exēplū de Torquato romano p̄-
cipi qui occidit filium ppter inobediē-
tiam. De quo Aug. in. y. de ciui. da lib. aut.

In festo sancti Augustini

Torquatus filium nō q̄tra patriā: s̄
enā pio patriā: tñ quia p̄ra iperū suū
p̄ra q̄ iperauerat pater iperator: et
ab hoste p̄uocatus iuuenili ardore pu-
gnauerat licet vicissim occidit. ne pl̄ma
li esset in exēplo iperū cōtēptū: q̄ boni in
gloria hostis occisi. tñc ille. Et hoc enā
de iure ciuili est. Mā dicit lex. In bello q̄
rem a duce p̄hibita fecit aut mandatum
nō seruauit: capite punitur etiā si res bñ
geserit. L. iij. §. in bello. ff. de re mili. Jto
mō acq̄sunt amicitia dei bñs Bar. Dic
yt. §. in sermo. magistri Vincenij pte. ij.
¶ Quarto acquirat amicitia diuina per
bonū inuiscēre siue misericordie q̄ mi-
sericordia miro mō diuinā inachidā pla-
cat. indulgētiā aduocat. Mat. v. Bñ mi-
sericordes: q̄m ipsi misericordiā p̄sequē-
tur. Et pctā relaxat. Daniel. v. Peccata
tua elemosynis redimes iniquitates tuas
misericordiā pauperū. Et ecclesia. facie
te elemosynā et ecce ipsa orat p̄ vobis: q̄
sicut aqua exstinguit ignē: ita elemosynā
extinguit pctm. Et Luc. xj. Qd̄ superest
date elemosynam et ecce omnia munda
sunt vobis. Et hoc est q̄ dicit dñs. Luc.
xvi. facite vobis amicos de mammona
iniquitatis: vt cū defeceritis recipiant vos
in eterna tabernacula. Jtē amorē diui-
nū p̄uocat: eo q̄ misericordia facit ho-
minē similē deo. Similitudo autē est cau-
sa amoris. Mat. vj. Estote misericordes
sicut et pater vester celestis misericors est
hoc mō acq̄sunt etiā amicitia dei beatus
Bar. sicut p̄z in mīa quam exhibuit filie
regis ipsam sanādo: et torū regnū indie
a potestate dyaboli liberando.
¶ Quinto acquirat amicitia diuina per
firmitatē patiētiē: q̄ sapiēs homo nūq̄
aliquē putat sibi amicum fore nisi ipsum
aliquādo in aduersis pbauerit. Jdeo b̄
Eccl. vi. Si possides amicum in tēratione
posside illū: nō facile credas teip̄z. Et
infra. Et aut amicus socii mēse: et nō per-
manent in die necessitatis. Jtē p̄uocat.
xij. Qui negligit dñm suū p̄pter amicum
uitius est. Stultus est qui emit equū in
nullo probatū: sic factus est qui illū cre-
dit amicum cuius nunq̄ habuit aliquod
experimētū. Unde et philippus rex ma-
cedonū arguit valde litteris filiū suū
Alexandru: q̄ illos sibi amicos esse cre-
debat quos pecuniarū donis sibi familia
res fecerat. Rō: q̄ nō erant pbati aduer-

sis. Nota exēplū de Damone et Phitima
q̄b̄ refert Valerius lib. iij. de amicicia. Jō
et deus vt probet hoīes an sint amici veri
sui illos quādoq̄ examinat aduersis et
si exhibent patientiā: vere amici dei sunt
Alioquin falsi sunt amici. Contra quos
cōquerit x̄ps dicens. Amici mei et primi
mei aduersum me cep̄erunt. et sic. et qui in-
tra me erant de longe steterunt et. Et Ju-
dith. viij. Abraam pater vester tētat et
et per multas tribulaciones probatus ami-
cus dei effectus est. Jdeo nō debem⁹ ter-
reri in tribulationib⁹: q̄ p̄illas acq̄rere
possumus amicitia dei: q̄ potēs est recu-
pensare et. Sic nō timet probus miles
equū amittere cū illū sit sibi reddendū
meliorē a rege. Sic qui p̄dit p̄pter x̄pm
corpus mortale et graue: relinquit ad ip̄o
imortale et gloriosum. Jō nō debem⁹ ti-
mere corpus p̄dere p̄pter x̄pm. Luc. xij.
Dico aut vobis amicos meos ne terrea-
mini ab hīs q̄ occidit corp⁹: et post hoc
nō habēt sp̄ritus qd̄ faciāt. Jdeo de apo-
stolis cantat in ecclesia. Jñi sūt triūpha-
tores et amici dei q̄ contēnēt iussu p̄m-
cipum meruerūt premia eterna. mō coro-
nant et accipiunt palmā. Jñm mō acq̄-
sunt amicitia dei bñs Bartholomaeus:
q̄ maximā patiētiē firmitatē exhibuit p̄
x̄po mortē aspernū subelido. Vide. §.
in sermo. magistri Vincē. pte vltima.

Deo gratias. Amen.

In festo sancti Augustini episcopi
et confessoris.

¶ **I**ncerne ardentē in ma-
nibus vestris. Luc. xij. p̄o
deklaratione sciēdi q̄ in sa-
cra scriptura virtutes infuse
quibus deus datur virtutes
instructat aias. Lucerne dicitur ardētē
hoc pbatur rōne et auctoritate. Rō est
ista. q̄ sicut lucerna illuminat domū: re-
nebrosam et. sic q̄ aia est in pctō morta-
li est tota tenebrosa: q̄ sicut in tenebris
nilū videt: et q̄ vult ambulare dat facē
in murū: vel pedes ipingit in lapides et.
sic exis in pctō mortali non videt neq̄
deū p̄ deuotionē: neq̄ se p̄ cognitionē.
Neq̄ p̄siderat mūdū p̄ del peccationē: q̄ la-
bilis est et currim⁹ ad mortē. Qd̄ moti-
mur et sicut aque dilabimur in terrā:
q̄ nō reuertunt. ij. R. xij. Neq̄ cōsiderat
infernū ad quē p̄perat: neq̄ piculū suū

In festo sancti Augustini episcopi.

So. cxiij.

In quo stat. Uerbi gratia: de persona su-
perba et. pone in practica si videat. De ta-
libus potē dici illud. Mesurāt neq̄ intel-
lectū et in tenebras ambulāt. ps. et ali-
bi. Possunt tenebras et facta est nox: in
ipsa p̄ra. oēs bestie silue. i. pctōres mun-
di: qui dicunt bestie eo q̄ sicut bestie se-
quantur motus sensualitatis. Quia sup-
bus est sicut leo. Quia est vt vulpes in-
curiosus vt porcus. Homo cū in hono-
re esset non intellexit cōparat⁹ est iūme-
ris insipitibus. Tales ergo p̄ra sentit
in nocte: et ideo ipingit in murū tēratio-
nū et lapides pctōrū et frāgūt sibi faciem
aie q̄ est lūmē rōnis naturalis. De quo
ps. Signatū est sup nos lūmē. et. cōtra
q̄b̄ faciūt q̄m peccāt. p̄uocat. iij. Jultorū
semita q̄m lux sp̄lēdens p̄cedit et crescit
vīs ad p̄fectū diē. Via impiorū tenebro-
sa nesciūt vbi corruant. Sed q̄m virtutes
sfundunt a deo sc̄tim illuminat dom⁹
cognoscendo deū se. mūdū et periculū su-
um. Jdeo deus tñc habitat ibi et. p̄z rō
auctoritas allegouce. dixit deus p̄r filio
suo iesu x̄po. facies lucernas septē po-
ne eas sup candelabru vt luceant ex ad-
uerso. Exo. xxv. Nota Lucern. septē. i. sep-
tē virtutes oppositas septē vitijs capita-
libus. Sup candelabru. i. mēns hūane.
Uel sup candelabru. i. fide iesu x̄pi sup q̄
fundant virtutes oēs sicut lucerne i cāde-
labro. i. Corp. iij. sfundamētū et. Uel luceat
et aduerso: q̄tra pctm supbie lucet vir-
tus hūilitatis p̄tra pctm auaricie lucet
virtus liberalitatis et. sic de alijs. Cū er-
go beat⁹ Augustin⁹ fuerit plen⁹ virtuti-
bus. Jdeo recte dicit thema. Lucerne ar-
dētēs p̄ charitatē sup. sunt in manib⁹ ve-
stris. Nota. In manib⁹. Multi hñt lucer-
nas. i. virtutes in oculis sicut illi qui stu-
dent bene et legunt de virtutib⁹. Alij hñt
in labijs tātummodo sicut illi qui bene
p̄dicāt de virtutib⁹: nihil disputat vel do-
cent alios. Alij in aurib⁹ sicut q̄ me au-
ditis predicant et. nō sufficiat: sed oportet
habere in manibus. i. in opationibus
als cōtra tales dicit apostol⁹. Qui cōfi-
tentur se nosse deū: factis aut negāt. Ti-
m. i. Item. ps. peccator aut dixit de⁹ et.
Nemo potest ponere preter id qd̄ posuit
est quod x̄ps iesus. Gio. i. fides iesu x̄pi
est. Jtē Aug. Ubi deest cognitio veritatis
falsa est virtus etiā in optimis moribus
Beatus autē Aug. operabatur ea que de

virtutib⁹ sciebat et predicabat. Jdeo ha-
bebat lucernas in manib⁹. Et potest fieri
ficari de coyua. p̄phetia zacharie quē cū
angelus suscitasset a somno dixit Quid
tu vides? Rñdit vidi et ecce candelabru
aureum totū. et lāpas eius sup caput ius
Et septē lucerne eius sup illud zacharie
iij. Candelabru aureū totū est vñs Au-
gustin⁹. Alij doc. dicunt lucerne. Nemo
accēdit lucernā: et in abscondito ponit et.
Sed bñs Aug. dicit candelabru super
quo sūstētant lucerne: q̄ audio dicere
q̄ oēs doc. qui venerūt post cū sūstētant
super eius doctrina facta pura et catho-
lica: sicut aurū purissimū.
¶ Pio fundamētō sermonis in q̄ agitur
de virtutib⁹ ipsius augulini oīs de ip̄is
virtutibus et p̄sertim moralib⁹ theologia-
lis questio.

Queritur. Utrū virtutes mora-
les sint in voluntate
sicut in subiecto. Arguit q̄ nō. ait phis
i. ethi. q̄ sunt in parte irrationabili aie et
cōmētorū exponit q̄ in ea que media ē
inter plātatiuā et rationales talis nō est
voluntas sed appetitus sensitiu⁹ igitur.
¶ In oppositiuū virtus est per se principij
actus laudabilis ait Aristo. ij. ethico
rū nulli autē debet laus nisi voluntarie
agenti. Jgitur eius est virtus cui⁹ est per
se libere agere illud est voluntas. ergo vir-
tutes morales sunt in voluntate sicut in
subiecto: et sic questio manet pio vtrāq̄
parte dubia. ¶ Ad questionē responde-
dū est fm scotum super. iij. sentē. distin.
xxij. q. i. q̄ licet voluntas sine habitu
posset in actū rectū etiā moraliter bonū
nec tñ hoc sed et intellect⁹ potest in rectū
iudiciū sine oī habitu intellectuali. p̄m-
mus em̄ actus rectus intellectus et p̄m-
ma actio volūtatis recta p̄cedūt habi-
tū etiā fm quēcūq̄ gradu q̄ ex eis gñat
q̄cūq̄ primo inest de habitu it̄ sicut in
intellectu vel p̄ primū actū vel p̄ plurē
actus elicitos recte generat habitu p̄u-
dēticiā etiā per ip̄m rectū eligere cōso-
nū recte rationi vel recto dictamini ratio-
nis vel p̄ multas electiones gñat inuolun-
tate virtus recta inclinās ip̄am ad recte
eligēdi qd̄ p̄z q̄ prius naturalr eligi
volūtas q̄ ip̄a vel ratio aliqd̄ iperet ap-
petitui sensitiu⁹. Rō em̄ nō videt arri-
gere appetitū sensitiuū nisi mediāt coy-
lūtate q̄ est p̄pne appetitus rationalis

In festo sancti Augustini episcopi & confessoris.

voluntas autē prius vult aliqd in se ip-
peret potentie inferiori actū circa illud
relinquitur q̄. Intus morales sunt in vo-
luntate rāq̄ in subiecto & de istis loq̄tur
magister ibidē. Justitia ē in subueniēdo
miseris. Prudentia in p̄cauēdo insidijs.
Fortitudo in p̄ferēdo molestijs. Tēpe-
rentia in coercēdo delectatiōibus praui-
tis. Igit̄. Et ad argumentū dicit ad oēs
autoritates cōcedēdo q̄ affirmat sc̄z q̄
in appētu sensitio est quedā qualitas
que pōt dici virtus licz minus pprie q̄ il-
la que est in volūte inclinās ad electio-
nē & quarū virtutū augustinus volūtas re-
ferta fuit iuxta verba. &c. q̄ gl̄bet doctor
est. cōtētus ad probādū dictū sūsi. si po-
tēst adducere vniū autoritatē. Aug. Mo-
ta Lampas eius. scilicet. sapiētia septem
lucerne. id est. septē virtutes. quas habu-
it septē p̄ccata mortalia. de quibus nūc
predicabo.

- ¶ Prima virtus eius fuit humilitas cō-
tra superbiam.
- ¶ Secūda paupertas cōtra auaritiā.
- ¶ Tertia castitas cōtra luxuriā.
- ¶ Quarta charitas cōtra inuidiā.
- ¶ Quinta abstinentia cōtra gulam.
- ¶ Sexta patientia contra iram.
- ¶ Septima diligētia cōtra accidiā.

Prima virtus &c. Humilitas q̄b patet
q̄ scientia inflat. i. Cor. viij. ponat̄ pra-
ctica de doctorib⁹ famosis quia toti sunt
inflati &c. Dic hic primo quōd fuit hereti-
cus & postea precib⁹ matris & predican-
tibus Ambrosij p̄fusus &c. Sed beatus
Augu. cum esset archa sciētie & famosis-
simus in offi orbe terrarū tamē erat ple-
na humilitate. fuit enī adeo subtilis q̄
omnes artes quas liberales vocāt sine
magistro didicit. Et tamē humilis fuit
adeo q̄ p̄pter vitandū vitii vane glorie
nolebat habitare in ciuitatib⁹ &c. An cā-
tat ecclia. Post mortē matris reuersus ē
Aug. ad agros p̄prios &c. Item cū bea-
tus Valerius hypōthesis audita eius fa-
na vellet ordinare eum sacerdotē resis-
tit. tamē licet inuitū p̄sbyterū ordina-
uit. Dic hic p̄tra p̄sbyteros hodiernos
&c. q̄ sunt ribaldi. luxuriosi. auari &c. cūz
tamen deberent tenere vitam angelicā
eo q̄ in scriptura dicant̄ angeli. Labia
sacerdotis custod. scientiā & legē regit
de ore eius. q̄ angelus dñi exercitū est
Wala. iij. fact⁹ ergo p̄foster monasteri

um clericorū mox instituit & cepit vivere
fm regulā suā sanctis a plis institutis
fugiebat ciuitates in quous ei erant ne
forte eligeret in ep̄m. Ad idē facit etia
q̄ legit in lib. p̄fessionū. fuit enī tāte pu-
ritas & hūilitas vt enī minima p̄ca-
tur cōfiteat̄ deo. sicut est illud q̄ cū pu-
er esset ludēbat ad pilā cum ad scholas
ire deberet. Itē de eo q̄ nolebat adscere
vel legere nisi vi a parentibus vel magi-
stro vigeret. Itē de eo q̄ de cellario vel
mēsa aliqd furabatur. & dōnē mortuū p̄-
daret. Itē de eo q̄ fabulas poetarū sicut
fabulas Æne cum adhuc puer esset li-
benter legebat. & dōnē mortuū p̄-
amorem plorabat. Item cōfiteat̄ ibi de
odoratu. de auditu. de visu. p̄fessum de
eo q̄ domi crissēs arancas mēscas suis
rethibus capiebat nimis attente p̄spe-
xit &c. Dic q̄modo Valerius faciebat cū
p̄dicare coram se. Item quō cum ep̄sco-
pū fecit fieri &c. licet oīes recusaret. Vi-
de. xl. dist. Ante oīa. Sed hodie sc̄z q̄
prius magis curabant de animab⁹ q̄ de
redditib⁹. hodie p̄tra. Ideo Sapient. vi.
Iudiciū durissimū hys qui p̄sunt fiet.
Vide. 3. in sermo. beati Blasij p̄e. q̄.

¶ Secūda lucerna. i. virtus fuit pauper-
tas spūalis contra auariciā. Dic q̄mo-
modo nō vtebatur p̄ciosis vestib⁹. De
redditis vero ep̄iscopatus redimebat
captiuos. vide. xij. q̄. ij. Burs. & alqs pau-
perib⁹ erogabat. Modo autē pauperes
mortuū fame &c. Item si aliquis vole-
bat relinquere eccliam heredes interro-
gabatur si habebat filios & cōsanguineos.
pauperes. & si sic. dimidebat illis hereditas
tēvide. xvij. q̄. iij. i. h. f. mō &c. sc̄baret
regulā xpi di. Videre et cauet̄ ab omni
auaricia. Lu. xij. Nota ab omni &c. ergo
visura. furto. rapina. simonia &c. Bī pau-
peres spū. qm̄ ip̄orum est regnum celoꝝ
Wat. v. Nota etiam q̄ de valle domini-
cis aliquando iubeat frangi & consari
& indigentibus dispensari.

¶ Tertia virtus & castitas. Nota q̄mo-
do nolebat q̄ foror sua sancta nec etiāz
neptes succintrare palatū suū dum
esset ep̄s &c. Nota p̄o cauet̄ castita-
tis. Ideo p̄iero. p̄spiciat̄ tū aut̄ ra-
ro aut nunq̄ mulierem pedes terat̄ q̄
non potest cum domo toto corde habita-
re q̄ femināz accessibus copulat̄. femi-

In decollatione sancti Iohannis baptiste.

So. cxiij.

in qua bene videris conuersantam mē-
te vige nō corporali frequentia origina-
liter ad Rusticiū & trāsumptiue in decre-
tia. xxij. di. p̄spiciat̄ &c.

¶ Quarta charitas erga deū & p̄ximū.
Erga deū: q̄ sicut vberime in hymnis
& canticis suauē sonāns ecclesie vocibus
vehemētē affectus. Un & cantat ecclesia
Quinerauerat charitas q̄rili cor eius
& iellabat verbis eius in viscib⁹. quall
sagittas acutas. Itē erga p̄ximū predica-
do: conuertendo peccatores. & ardendū
salutes p̄ximorū. iuxta illū Oīo vt chari-
tas vestra magis: ac magis abundet. i.
Tim. i. Itē nūq̄ volebat audire de ira-
cionis p̄ximorū. Unde in mēsa habebat
scriptos versus.

Quisq̄ amat dicit̄ abscessū rodere vitā
p̄cā mēsam indignā nouerit esse sibi.
Itē nota quō nūq̄ inter amicos iudiciū
sumere. sed inter ignotos. q̄. i. ex amicis
esset vni perditurus. i. cōtra quē p̄ferret
sententiam.

¶ Quinta abstinentia vitā christi tenuit.
Semper ieiunabat nūq̄ comedebat car-
nes. & in mēsa magis lectionē aut dispu-
tationē diligebat q̄ epulacionē. Tria a
bīo Ambrosio se didicisse ait &c. primo
q̄ p̄votē nunq̄ cūq̄ peteret. Secundo q̄
militare volentē ad hoc nō cōmendaret
Tercio q̄ ad cōmuniā inuitatus non iret
ne temperantia modum perderet. iuxta
cōsiliū christi di. Attendite vobis ne for-
te grauent̄ corda vestra crapula & ebrie-
tate. Luc. xxi.

¶ Sexta fuit patiētia in iniurijs sibi fa-
ctis etiā a suis clericis ipsū iudicātib⁹
de hypocrēsia. & etiā ab hereticis. Un di-
cebat inter se p̄ctū non esse interficere.
Augustinū & occisib⁹ asserebat oīa pec-
cata sua esse a deo dimittenda: & sep̄ ei
mortē intentabāt &c. Et iō In patientia
vestra possidebitis alas vestras. Luc. xxi
Dic hic de insidijs hereticorū &c.

¶ Septima fuit diligētia: q̄ p̄ter illud
temp⁹ q̄b necessitati nō erat necessariū
indulgendū semper aut orabat aut itū-
debat aut scribebat aut p̄dicabatur. pro-
pter hoc deus sibi fecit duas gratias p̄ri-
mo gratiā miraculoꝝ. Dicat̄ hic aliqua
miracula. Sc̄o dōit sibi ex diligētia sui
labotis quō insudauerat in vinea dñi sa-
baoth denariū diurnū p̄ p̄curatorē suūz
ad est xpm̄ Wat. xx. Dic ei⁹ mortē precio-

sam in qua etiā non fuit ociosus sed bill
gens. Mā septē p̄. p̄nates scribi fecit.
Deo grāas. Amen.

In decollatione sancti Iohannis baptiste.

Sermo vnus.

Decollant herodes. Ioh-
annem in carcere Wat. vi.
Pro introductione not q̄ ec-
clesia ter in anno facit hūz
de beato Iohanne bap. pu-
mo de sua nativitate &c. Rō q̄ fuit mira-
bilis: tū q̄ fuit cōcēpho p̄nctiata per
angelū: tū q̄ fuit sanctificat⁹ in vtero: tū
q̄ fuit p̄pheta ante q̄ nat⁹: tū q̄ in nati-
uitate ei⁹ miraculū cōtingit de loquela
patriarē. 3̄o Lu. i. Spiritu sancto reple-
bit̄ adhuc ex vtero mīa sue & multū i na-
tuitate eius gaudebit. Propter hoc de
nullo alio sancto fuit testis natiuitatē post
christū & virginē. Sc̄m̄ testis sit de suavi-
ta singulari q̄ fuit miraculis in quattuor
or. primo i etate tenera: q̄ iut ad deser-
tū i quo fictis. xvj. annis. Sc̄o in cibo &
potu. Dic &c. Tercio in vultu. Quarto
in predicatione: q̄ p̄dicauit venisse & in-
dice eum oīdū & eū p̄dicauit ad vtilita-
tē p̄ximorū. v patet. Luc. iij. 3̄a etiā p̄-
ctionē vite reuelauit angel⁹ zacharie di.
Sunt enim magnus corā dño: vinū & siccā-
ram nō bibit &c. Luc. i. De hoc facit testis
ecclesia interna & quarta dñka aduētus
Tertū testis sit de morte eius & hoc dicit
thema. Decollant &c.

¶ Pro fundamēto sermonis in quo agi-
tur de decollatione sancti Iohannis qui
fuit decollat⁹ ex eo q̄ herodem publice
accusauerat. de herodiade vxore fratris
sui philippi. onf de accusatione publica
theologalis q̄stio.

Queritur. vtrū secreta admo-
nino debeat p̄cedere
publicam accusationem siue denuntiati-
onem. et questio tangit vtrū sanctus io-
hannes fuerit iuste carceratus et decol-
lat⁹. Arguit q̄ secreta admonitio nō de-
beat p̄cedere publicāz accusationē siue
denūtiatiōē. grauior enī ē accusatio q̄
denūtiatio: sed ad publicāz accusationē
pōt alius p̄cedere nō p̄cedere secreta ad-
monitiō. q̄ sicut dicit extra. de accu. q̄li-
ter & q̄n. et. 3̄. d. accusatiōē d̄z p̄cedere
legitima scriptio si dicitur monitio: 3̄ mo-
nitio si d̄z p̄cedere denūtiatiōē. In op-
positū hēt mat. xviij. si peccauerit i te ff

In decollatione sancti Johannis baptiste.

tuus corripe eum inter te et ipsius solum. ergo monitio secreta debet precedere denunciationem siue accusationem. Item ex trade accu. qualiter et qñ. et debet denunciatione debet precedere charitativa monitio: ergo secreta admonitio debet precedere publicam denunciationem siue accusationem. Et sic qñio manet p̄traq̄ pte dubia. Ad questionē. R̄ndendū est. s̄m Rich. de media villa sup. iij. sen. di. xlii. ar. ij. q. iij. q̄ peccatū p̄mi aut est publicum aut secretum. si publicū non est necessarium secretam monitionem precedere denunciationem siue accusationem: quia sicut dicit̄ extra. de pe. et re. c. j. manifesta peccata nō sunt occulta correctione purganda: sed manifeste v̄t eius pena aīq̄ terreat. vñ ap̄s. j. Th. v. peccātes coram oībus argue. v̄t ceteri timorē habeant: q̄ talis debet esse exemplū aliorū: si autem est secretū: distinguendū est. quia aut tardatio denūciationis eius probabiliter vertetur in notabile nocuētū p̄xi morum: corporale: seu spirituale. v̄t si aliquis traheret occulte: quomodo ciuitas hostibus traderetur vel occulte homines auerteret a moribus vel a fide. aut non immineret tale periculum si sic festinandum esset procedere ad denūciationem: nec est necessariū expectare: quousq̄ precedat secretā monitionē q̄ magis caueat est detrimētū boni corporalis: et spirituales rei publice q̄ tamen ipsius peccatoris si aut p̄m̄ est occultum neq̄ pro tardatione denūciationis immineret tale periculum adhuc distinguendū est: quia aut probabiliter creditur per conditionem signa peccatoris: et alia que per probabilitatem possunt aggenerare: q̄ homo circa eum per secretam admonitionem nō proficeret. Sed ille magis expectaretur contra corrigentem: et p̄monitus subter fugere quereretur: v̄t corrigi non posset tunc non debet secreta monitio precedere denūciationem: nisi secreta monitio proficeret circa ipsū. sequitur hys obseruatis q̄ secreta monitio non debet precedere publicam monitionem siue accusationem. Ad argutum dicit̄ q̄ nō valet quia effectus accusationis cum de crimine criminaliter agitur est: accusati depositio: si accusatio fuerit legitime probata. extra de accu. super his. hys autem effectus nos haberetur per secretam admo-

tionem: sed effectus denūciationis est illius cui denūciatur correctio: et habetur h̄c consequenter per admonitionem secretam hys dicit̄ sanctus Johannes baptista non fuit iuste carceratus neq̄ decollatus arguendo herodem quia eius peccatum erat publicum. de quo fit sermo. Iuxta verba p̄assumpta. decollauit herodes ioh. in carcere. et sic de alijs.

De isto ergo martyrio predicabo tria puncta.

Primum punctū erit de sua captione carcerali.

Secundo de sua passione martyriali.

Tertio de sua sepelitione corporali.

Primum punctum est de sua captione carcerali quam possumus dupliciter considerare.

Primo per comparationem ad xpm̄: tunc ista captio habuit altem conuenientiam. Secundo per comparationem ad herodē: et sic habuit magnā iniquitatem et maliciā. Primo ergo modo. Habuit magnam conuenientiam. Ratio q̄ christus dicitur sol in scriptura. hoc patet rōne et auctoritate. Ratio quia sicut sol illuminat et sic christus illuminat totum mundum. Ioh. i. Erat lux vera et c. et Jo. x. Quamdiu sum in mundo lux sum mundi. Itē calefacit et in se habet aurē corda hominum in amore dei. Nec est qui abscondit a calore eius. Item sicut sol obscuratur per interpositionē nubis nō in se: sed respectu nostri: sic xps in mētibus nostris obscurat p̄ diuitias et affectus terrenales et c. p̄a. Super erexit ignis et nō viderūt solē. Itē fecit fructificare hoīes in bonis operibus. s. meritorie merēdo paradisu. Ego sum vitis vera et vos palmites. qui manet in me et ego in eo. Hic fert fructū multum Jo. xv. et ibidē. Ego elegi vos et posui vos vt eatis et fructū affratis et c. Patet Ratio Auctoritas Mat. ij. Dicit vobis timentibus nomen meum sol iustitie et c. Nota timentibus nomen meū et c. Ideo dicitur beate virginē felix natus es et cetera. Quia ex te oris sol iustitie et c. Xps ergo dicitur sol. Beatus Jo. bapt. dicitur lucifer. Rō et auctoritas. Ratio q̄ sicut lucifer precedit solem sic Jo. bapt. xpm̄. Et sicut lucifer videtur maior alijs stellis: sic et. Inter natos mulierū nō fuit rexit maior Jo. bapt. Mat. xj. auctoritas.

In decollatione sancti Johannis baptiste.

So. xv.

Aliquid p̄ducere luciferū in tpe suo Jo. xxvij. Sicut ergo oriēte sole lucifer abscondit q̄ nō amplius videt a nobis sic cōgruū fuit vt xpo sole iustitie iā effundēte radios viciē doctrine sue lucifer se occultaret in secreto carceris et mortis. p̄t̄ cōueniētia Auctoritas de hoc. Dic hystoria q̄ ponit. Jo. iij. De discipulis ioh. mox ex inuidia q̄ dixerūt ioh. Raby q̄ erat tunc trāstordantē cui testimoniu phibuit: ecce hic baptizat et oēs veniūt ad eum et c. R̄n. ioh. In hoc gaudiū meū impletū est illū op̄z crescere me aut minui Jo. iij. Nota gaudiū: q̄ gudebat Jo. q̄ de doctrina sua nō illuminabat p̄ infusionem vt doctrina xpi. nec baptisim⁹ sicut baptisimus xpi. Si aut volum⁹ cōparare ioh. captiōnē ad herodē: dico q̄ fuit maxima malitia et in iusticia q̄ d̄ intus et c. carcerare tā sc̄m hoīem ppter luxuriā et c. Et ppter importunitatē et iniquitatem herodias et c. ad eum insānā fecit herodes euz capici plures resisteret importunitati ipsius et c. De hoc habet Mat. xxiij. et Mat. vi. Dic hystoria sicut habet i legēda. Nota q̄ duo p̄t̄a fuerūt cā captiōis et mortis Jo. bapt. i. luxuria et gula. Morat̄ hic habet tres doctrinas. Una tāgit homines. Secunda mulieres. Tertia ciuitatū retores. Pro prima nota q̄ herodes venit ad hoc malū ppter oīos respiciēdo pulchritudinē illius herodiadis. Jo caueat oculos et c. Jo Jere. loquēs in p̄ona iuuenis q̄ libenter respicit dicit. Oculi mei depredat⁹ est aīam meā in cunctis filiabus virbis mee. Tref. iij. Nota depredat⁹ et c. q̄ oīa merita precedētia perdit et c. Sed nō veniunt hoīes ad ceclesiā vt videant mulieres et c. Secunda doctrina tangit mulieres q̄ nō p̄mittit se videri nec truffare et c. fugite fornicationē et nolite loci da re diabolo. j. Cor. vi. Tertia doctrina tangit rectores ciuitatū et c. q̄ puniūt et corrigunt peccata notoria. sicut Jo. bapt. non conuertit peccatū herodias q̄ diu fuit oculi tunc: sed postq̄ fuit notoriū. ij. q. vj. Ac gligere. lxxij. di. Erro. et facit q̄ nota i c. Quāto s̄ sen. excō. et c. fecit ap̄s. j. Cor. v. Omnino audiat inter vos fornicato. et c. Melius q̄ modici fermētū totā massā corripit. j. Co. v. et c.

Secundum punctū est de sua morte martyriali de qua dicit thema. Decollauit et c.

Nota practica postq̄ ioh. fuit captus il la iniqua mulier nō deuit dicere infra se. Ille fugiet de carcere: vel liberat⁹ a populo et c. Jo tractat simul cū herode eū occidere et c. Dic practice quō tractauerit cōmuni in natali herodis et c. Dic hystoria. Et nota q̄ ppter iuramentū nō debuit herodes ioh. occidere: vt notat̄ in c. Cū iuramentū de homicidio. Et ij. q. iij. c. di. Et c. Unusq̄ s̄q̄ vbi videt tñ habet q̄ duplici rōne illud iuramentū nō obligabat herodē. Primo: q̄ Eb⁹ iurauerat. et iō nō obligabat ppter defectū cōfessūs. xv. q. j. Sane. Secundo ppter crudelitatem q̄ iuramentū nō est vinculu iniquitatis. ij. q. j. Si aliqd. Et q. iij. Inter cetera. Morat̄ liter nota hic duo. Primo q̄ ioh. bapt. est martyr. Et iō c̄stat ecclia. p̄p̄tēs martir heremig: culto et c. Et tñ nō fide morit: sed p̄ iustitia et c. Idē s̄q̄a mouit quia respondit blasphemis vel aliquod p̄m̄ mortale esset martyr et c. Dic hic p̄t̄ expe dit. Jo xps B̄ti qui p̄secutionē patiunt ppter iustitiā Mat. v. nō dicit ppter fidē Jo si mulier tradidit hōi nō v̄ro morit: vel si nō p̄sentitēs marito in aliquo in honesto occidat: martiris est. Idē si famulus dñi vel vasallus regi et c. Propter hoc dicit p̄c. Nemo vestrū patiat̄ q̄si homicida aut fur. aut maledic⁹. aut alienorū appetitor: si aut vt xpianus nō erubescat in isto noīe: sed et q̄d patimur ppter iustitiā b̄ti. j. p̄t̄. et iij. c. Secunda cōtra cōmuni et cōmestationes q̄ fuit hodie Itē cōtra saltus et choros et c.

Tertium punctū est de sua sepultura corporali. Inuenio q̄ be. ioh. tres hodie habuit sepultura. Una corporis. Secunda capitis. Tercia aīe. De prima dicit euangelis q̄ discipuli et c. Secunda sepulturam fecit illa mulier: q̄ timēs ne ioh. resurgeret si cū corpore sepultus fuisset. caput fudit in pariete palatii. et ibi posuit caput q̄ sepe videbat illud timēs ne resurgeret et insultabat capiti: sed b̄i hui⁹ iniquitatis sue dignā dedit penā q̄ cū semel teneret caput illud in manib⁹ ei insultādo et c. diuino nutu caput ipm̄ in ei⁹ facie infusa iuit et illa postm⁹ expirauit. Cui⁹ aīa euz diabolice. filii vero ei⁹ cū sup glaciem tripudiaret sub ea glacies resoluūt et illa in aq̄e cōtinuo p̄focat⁹ et mō tripudiat cū diabolis in inferno herodes aut in extim missus ab impatore: ibidē miserabilis p̄t̄.

In natiuitate gloriose virginis marie.

liter vitas finit. Tertia sepultura ale
fuit in limbo sanctorum patrum. Nota q
qtuor sunt loca in inferno etc. Ala ergo
Johannis no fuit ad celum etc. Dic quare
sed ad limbum. id dicitur. Quis e homo
q vult e no videbit mortem: eruet aiaz sua
de ma. inferi. quasi diceret nullus. Cogi
tate quod sancti patres interrogauerunt
aiam Joh. quis erat. Rndit. Ego sum il
le de quo scripsit Esa. Ego vos clamatis
in deserto: et nunciat q messias erat na
tus e statim ad limbum descensur p libera
tione eoz. Wat. xi. Tu es q vltur es an a
liis expectam. Nota Uetur es. i. i lim
bo patrum fin. Reg. Cogitate qle gaudii
habuerit etc. Moraliter magna gra est ho
die: qz statim apitur ianuua paduli hoi vere
penitenti. i. penitentia agite app. em. reg.
celoz. Wat. iij. Deo gratias. Amen

In natiuitate gloriose virginis
Marie. Sermo. ij.

Memoia mea i generatio
ne seculoz. Eccl. xxiij. Ist
verbu di in psona virginis.
Memoia mea. i. mee natiui
tatis: in generatione seculo
rum. pro declaratione sciendiq in sum
ma sunt duo secula. primum est creatu
ru spirituali e i corruptibili: et istud est
celu Empyreu: de quo dicit Strab^o sup
Gen. c. i. Celu empyreu i mor vi creature
sanctis angelis repleti est. Secundus est
creaturaru corporaliu e i corruptibili: et
istud est terra q licet sit pmanens th crea
ture corporales in ea existentes sunt cor
ruptibiles. Eccl. i. Generatio preterit e
generatio aduenit: terra aut i eternu stat
de istis duob^o dicit Gen. i. In principio cre
auit de^o celu e terram. Dico ergo q crea
tio istoz duoz seculoz potest dici gene
ratio qm ppter sumedo terminu diffi
rant: th assumunt qm vnu pro reliquo.
Rth: qz sicut creatio est principiu omniu
verbu e generatio. Un phodissim e ge
neratione dicit q generatio est progres
sus de no esse ad esse. Quia ergo istuduo
secula habuerit principiu di gñatio. et
p creatione: id creatio pot dici gñatio. et
p cozo. moyses di. Iste sunt gñationes ce
li e terre qn create sunt: in die quo crea
uit deus celu e terram. Gen. i. Dices tu et
vbi habitabat deus ante creationem ce
li e terre. R. i. camera eternitatis sue. Au

ctoritas. Dhs excelsus e sublimis habi
tans eternitatem Esa. lvj. Dicit ergo vir
go maria Memoia mea in generatione
seculorum. i. celi e terre: supple figurata
fuit e demostrata. patet thema.

pro fundamento sermonis oustheo
logalis questio.

Queritur ante fuerit sanctifi
cata. Arguitur q no. ait Gregorius. Et
allegatur a magistro sententia. in. ij. di.
xxx. omnes in peccato nati sumus e ce
carnis delectatione. concepti culpam ora
ginalem nobiscum traximus ergo virgo
maria no fuit ante sanctificata omnis
enim distribuitur igitur. Et in oppositum.
sanctificauit tabernaculum suum alifisi
mus. ps. lxxvj. igitur virgo maria fuit
ante sanctificata. e sic questio manet pro
vtraz pte dubia.

Ad questionem respondendu est fm
Bona. dist. iij. q. iij. sententia. arti. i. q indu
bitanter tenendu est q sic. Si em pñere.
missus ad prophetandum aduictum sal
uatoris in carne. e Johannes bap. elect^o
ad ostendendum saluatorem venisse. san
ctificati sunt ante q nati. Multo magis
illa que electa fuerat vt saluatorem por
taret ante sancta debuit esse q nata. Jo
dicit Bona. q ipsa maria nullu peccatu
actuale habuit. e hoc ppter tria.

Primo vt esset mater dei acceptissima
Secundo vt esset p gñe humano aduoca
ta placidissima.

Tertio vt eet inimici humani gñis de
pellatrix potentissima.

Primo vt esset mater dei acceptissima
ait Alexander de hallis. super hoc tota
pulchra. nequa q deus pcelegisset eam
nisi fuisset ceteris creaturis dignior: vni
uersis excellentior: deo dilectio: et trinita
ti gratiosior. qd non fuit si habuisset pec
catum actuale. sequitur. Secundo vt ef
set pro genere humano aduocata placi
dissima. ait Bugulinius in sermone. re
solam o maria pro sancta ecclesia solli
tam scimus q impetras inducias. trans
forib^o vt suis reniciet errorib^o. Uernat.
in ser. maria oib^o signis in apit vt de ple
nitudine ei^o capiast vniuersu qd non eet si
habuisset pctm igit. etc. Tertio vt esset
inimici hñani gñis debellatrix potentis
sima qd no fuisset si habuisset pctm igit
ait Tho. iij. pte. q. ij. q. iij. illa q genuit yma

In natiuitate virginis gloriose.

Jo. cxxv.

gentis a patre plenu gratie e veritatis.
mista gratie pñilegia debuit accipe
re qd non fuisset si habuisset pctm igit
virgo maria fuit sanctificata ante q nata
no a peccato qd habuit sz a pcto qd hñe
potuisset: et ad argumentum dicitur q in
edigitur de lege ordinata et no de lege
preseruata que lex preseruata fuit bea
te marie. de qua fit sermo: iuxta verba p
assumpta. Memoria mea e sic de alijs.
Et quo ergo virgo maria remittit nos
ad generatione seculoz: videam^o quid
dicit de hoc scriptura Dicit em Sicut em
remittit legis ad legis e ad doctores
opottet q tunc ho videat leges vel doc.
illos ad quos fit remissio etc. Dicit ergo.
In principio creauit deus celu e terram
Terra autem erat inanis e vacua. Et te
nebre erat superficie abyssi. Et spūs dei
ferebat super aquas. Dixitq deus fiat
lux e facta est lux. Et vidit deus lucem
q esset bona e diuisit lucē a tenebris: ap
pellauitq lucem diem e tenebras noctē.
facturus est vespere: e mane dies vnus
Gen. i. Hic sunt. x. clausule continentes
totam festiuitate hodiernā propter q di
cit virgo Memoria mea etc.

Prima in principio creauit de^o celu et
terram: parit^o matrimonialis pñictio.

Secunda terra aut erat inanis e vacua:
matris insecundatio.

Tertia e tenebre erat sup facie abyssi
cordialis cōtristatio.

Quarta e spūs dei ferebat sup aquas
angelica cōsolatio.

Quinta e dixit de^o. fiat lux: corporalis
conceptio.

Sexta e facta est lux: spiritalis sancti
ficatio.

Septima e vidit de^o lucē. q eet bona:
ex ptero pgressio.

Octaua e diuisit lucē a tenebris: in tem
plo presentatio.

Nonā appellauitq lucez diē etc. noc.
virginitatis insticō.

Decima e factu ē vespere e mane dies
vnus cōgialis desposatio.

Prima clausula. In principio creauit
de^o celu e terram. Nota q no pñ^o celume
postea terram: sed simul fuerūt creata Bu
ctoritas. Qui vniunt in eternu creauit oia
simul Eccl. xviij. Ista simultas creatiois
celi e terre figurabat simultatē matrimo
nialē Joachims Anne. Celuz significat

Joachim cui^o vita fuit celestis. Et pote
rat dicere. Mostra pñeratio in celis est
phil. iij. Terra vero Annam ppter fecu
ditatē. De qua Anna pot dici e exponi
illud Dhs dabit benignitatē e terra no
stra dabit fructu fusu. Dices tu. Cōtra qz
no videt^o pñeratio q celum significet Joa
chim e terra Annā. cū Anna fuerit san
ctior eo. id de Anna facit festum ecclesia
e no de Joachim: vt probat supra in ser.
bre Anne pñm. R. mulier gñificat^o scia
debet esse sub viro e ab eo regi. Gen. iij.
Sub viri pñate eris: e ipse dñabit tui
Et pñer. j. Cūte vxores tam maioz q
mino: deferant maritis suis honorem
pñer. i. qz qñus fuerit facta equalis vi
ro in cuius signu formata est: no de capi
te neq de pede sed de costa: th quia male
ysa est paritate: id meruit ea pñere: qz
pñilegium meret amittere q cella sibi a
bunt pñate. xi. q. iij. pñilegiu. Et id in
penā culpe sue fuit sibi dictu sub viri po
restate eris: e in ipse dominabit tui Gen
iij. Moraliter ergo nota q vxores debēt
esse subdite viris suis tā de lege natura
li q diuinali q imperiali: vt supra q etā
aplicati. Ep. v. Mulieres ovnis suis sub
dite sint sicut dñō: qz vir caput ē mulieris
sicut xps eet caput eccle. Et sicut ecclesia
subiecta est xpo: ita e mulieres viris suis
is i oib^o supplectur e pñelias. Nota q
mulieres qvolūt eē sup viros i domo.
Secunda clausula est cū dñ. Terra autē
erat inanis e vacua hic notat sterilitas
bre Anne q erat insecunda. ppter nimiaz
frigiditatē. Un dicit Hiero. q. xx. annis
steterit sine liberis: e pzo. Jere. iij. Al
pegi terrā e ecce vacua erat. Sed quinq
medicinas tenuerūt vt de^o daret eis plē
sez elemosynarū largitio. Secdo oratio.
Tertio pñeratio a nazareth vsq hieru
salē: forte dicalciati. Quarto oblatioes
ad tēplū. Quinto vota e pñissiones etc.
Vide supra. in sermo. bre Anne parte pñi
ma. Moraliter si vultis plē recurrat ad
deū no aut ad magos e ariolos etc. Aia
que declinauerit ad magos e ariolos e
fornicata fuerit cū eis ponā facie meam
cōtra eā e interficiā illā de medio popu
li sui Leni. xx.

Tertia clausula. Et tenebre erat sup fa
cie abyssi. In principio ante creationē lu
cis abyssi dicit profunditas in qua no
videtur claritas solis neq lune. Ita cor
p iij

da hominū dicunt abyssū: qđ nō possunt
sciri nec videri nisi a deo. Cor hominis
inscrutabile ē qđ cognosceret illud. Ego
bñs scrutās corda 3ere. xviij. Per aby-
ssum ergo signant corda 3oachim & An-
ne super qđ erant tenebre ppter trilitiam
quā habebāt de defectu prolis. Et pro-
pter cōsolationē quā recepit 3oachim a sa-
cerdote. Unde supra in sermo. scē An-
ne pte. ij. Moraliter hic instruit viri ad
habendū patientiā in iniurijs sibi factis
sicut ioachim. Et. Non vos defendētes. i.
vindictā. s. charissimi sed date locū ire
Scripturam est enim. Mihi vindictam et
ego retribuam dicit dominus Ro. xij. uē
instruit mulieres cōsolari viros suos
tristes sicut fecit Anna ioachim qđ mul-
cr data est in adiutorium viri scē. ij. nō
est bonum esse hominem solū faciatis
ei adiutorium simile sibi licet alique mu-
lieres rabiose faciant contrarium: qđ ad-
dunt afflictionem afflicto. Unde dicit
legiste qđ vxor est socia viri diuine & hu-
mane domus. C. de. criminis ex pte. l. he-
redi. l. i. Aduersus.

¶ Quarta clausula. Et spūs dei ferebat
super aquas spūs dei. i. āgelus. ps. Qui
facis angelos tuos spūs. ferebat super
aquas lachrymarū 3oachim & Anne qđ
flebat propter sterilitatem. Et. Propter
qđ angelus consolatus est eos promittē
do prolem. Et. Dic hystoriam. Moraliter
plus placuit deo patiētia ioachim qđ ele-
mosyne & orationes. Quia ppter pati-
entiam optinuit prole. Sic & vos. Sed
et si quid patimini propter iustitiam bea-
ti. i. pte. iij.

¶ Quinta clausula. Dixitqđ deus. fiat lux
Ecce cōceptio virginis marie que dī lux
quia sine tenebris pti facta est. Mō autē
multe tenebre sunt in conceptione filiorū
propter intentionē carnalem & corruptā
parentū. propter hoc dicit Greg. xxiij.
q. iij. Vir cū papa qđ voluptas ipsa. s. qđ
in actu matrimoniali est sine culpa esse
nō pōt intelligi qđ causa voluptatis vel
incontinentie cōteret sicut vt plurimū cō-
tingit. Sed cōceptio virginis fuit vt lux
De ista lux. ij. x. xij. Sicut lux aurore
orientē sol mane absqđ nubibus rutilat.
Dic hystoriā quō cēpit & peperit & abla-
tauit eā triennio. 3 mulieres qđ nō abla-
tant filios. Et. Unde supra in sermo. bea-
te Anne parte. iij. Moraliter cōiuges tu-

struunt hic in filijs pcreandis ad haben-
dā rectā intentionē. Et. Alis diabolus po-
testatē recipit. Et. Lucius Ostedā tibi
qui sunt qđ pōt pcrealere demoni: in
eos qđ iungia ita suscipiūt vt deū a se: & a
sua mēte excludant & sue libidini ita & a
cēt sicut equus & mulus in qđ nō est in-
tellectus Thob. vi.

¶ Sexta clausula. Et facta est lux. Ecce
sanctificatio virginis marie. Unde facta
est lux. i. sanctificata nota facta. ante er-
go qđ esset sanctificata nō erat lux: qđ in
pcto originali cēpta erat. Nota de san-
ctificatione eius aliquid put habetur su-
pra. Et de ista sanctificatione sit festum
in festo cēptionis beate virginis: quia
nescit quādo fuerit sanctificata: sed bene
scit bñ fuit cēpta. ideo. Et. Et statim san-
ctificata virgine fuit factū festū in celo.
ps. Lux. i. Virgo maria: orta est iusto. i.
xpo. Et recte corde leticia. i. angelis qui
sunt recti: qđ nō possunt inclinari ad pec-
catum: nec in prosperis: nec in aduersis
et. Nec ante per affectiones. Nec retro
p rācores & dolores. Et. Si cū gaudiū est
angelis dei sup vno pec. penitē. agēte si-
cut dicitur. qđto magis fuit gaudiū quan-
do virgo maria fuit cēpta & sanctificata
Unde supra. Et.

¶ Septima clausula. Et vidit deus lucē
qđ cēt bona. Ecce natiuitas virginis Ma-
rie. vide id est videre fecit qđ cēt bona an-
gelis: quia per eam reparantur coram
cathedre bona hominibus: quia per eā
fuerūt redempti. bona peccatoribus. qđ
per eam consequuntur veniam bona in-
iustis: quia per eā consequuntur perseue-
rantiam in bonis. Et. Et gloriā bona san-
ctis patribus: quia per eam adepti sunt
liberationem. bona animabus purgato-
rij: quia per eā acquirūt suffragia. bona
nauigantibus. Et. Dicatur hic quomodo
festum natiuitatis virginis venit in co-
gnitionem hominum per illum sanctū
hominē. Et. De hac natiuitate potest ex-
poni illud Messier. viij. Nota lux orti
sa est. Et. Gaudiū honoris & tripudij apud
omnes populos vides atqđ omnes pro-
micias. Et.

¶ Octaua clausula. Et diuisit lucē a tene-
bris. Ecce hic mēplo pñtato per quam
sepata est virgo a tenebris. i. a pñtato
ne gentiū mūdānorū. Et. Dicat quō asen-
dit. xv. gradus & quid significabat. Unde

3. ser. proximo parte. iij. Moraliter no-
ta quō fuerit parētes virginis diligētes
ad implēdū votū suū qđ fecerant. Unde
supra ser. primo pte. iij. Et.

¶ Nonā clausula. Appellauit qđ lucem
diē & tene. noctē. Pro declaratione nota
qđ alie puellē qđ erant in tēplo simul euz
virgine pabebant cor ad mīstana: vnde
qđ fuerūt nobiles statim fuerūt pmpre
ad matrimonij contrahēdū: vnde qđ sa-
cerdos iuxta morē dicit qđ omnes puellē
que erāt. xiiij. annorū irent ad domos
parentum ad contrahēdū matrimonij
et. Omnes gaudiū sunt dicēdo. Deo gra-
tias. Mōdo ero dñs domus. Et. Solayir
go Maria fecerat votū virginittas. Uti
dicit angelo. Cū fiet istud. qđ virū nō
cognosco. L. n. j. Et. Ecce quare ille dicitur
tenebre: sed virgo dī lux. Dicitur hic ali-
quid de virginitate prout videt: qđ virgi-
nitas respectu matrimonij dicitur lux: qđ
matrimonium dicitur tenebra non qui-
dam respectu culpe in se qđuis vt pluri-
mum non sine culpa contrahatur & con-
sumet sicut dicit Greg. xxiij. q. iij. Vir-
ginitas propria: sed respectu pene: quia mul-
tis penis afficiuntur qui sunt in matri-
monio pñtati: docet vt vt sicut homo. p-
pter suam offensam cum magna dōle-
a chone totam naturā humanā pdiderat
& mortem donauit: homo diuierat ad
offensam reparandā & recuperandā na-
turā humanā. Maxime dolorem et si-
naliter mortē patret. qđ homo fuit xps
marie fili. Et qđ deuit mariavoluit igitur
et. Secūdo ppter prophetarū adim-
plenonē: maria voluit dicta pphetarū
adimpletionē: sed prophetarū dicta dice-
bat xpn. passurū igitur. Tertio ppter
generis humani redemptionem. Maria
voluit genus humanū redimi: s. hoc nō
potuit fieri sine morte dolorosa filiū sui
igitur ad argumentū dicitur qđ si maria
sicut & mēsa fuit. hoc fuit ex naturali
pictates compassione: quā de ipso habe-
bat: non propter se quia ipsa voluerit cū
pativoluntate rationis. de qđ maria exiit
sermo. Juxta sda pñsumpta. Ego ma-
ter pulchre dilectionis & timoris. Et.
Pro declaratione nota qđ gaudia & le-
ticia huius mūdi semper sunt multis tri-
sticijs & doloribus adiuncta: hoc mani-
feste ostenditur per tria media.

Bo mater pulchre dile-
ctionis & timor. Et. cxvij.
Pro fūdamēto sermōis qđ
cit de doloribus & gaudijs
virginis marie oritur the-
logalis questio.

Queritur. Virgo maria
voluit xpm filium
sui pati & mori. Arguit qđ nō. Virgo ma-
ria sicut & irata fuit de morte filiū sui xpi
ergo ipsa nolēte est passus igitur. Et. In op-
positū virgo maria voluit pformare: cō-
luntati suā voluntati diuine. Sed volū-
tas diuina fuit xps pater: ergo virgo
maria voluit xpm filium suū pati & mo-
ri: & sic questio manet p vtrāqđ parte du-
bia. Ad qđtionē respondēdū est qđ vir-
go maria voluit christum filium suū i. a
li & mori: & hoc propter tria.

Primo propter offensā correfpōdētiā
Sed propter prophetarū adi-
pletionem.
Tertio propter generis humani redē-
tionem.
Primo igitur virgo maria voluit chri-
stum filium suū pati ppter offensā cor-
respondentiā: docet vt vt sicut homo. p-
pter suam offensam cum magna dōle-
a chone totam naturā humanā pdiderat
& mortem donauit: homo diuierat ad
offensam reparandā & recuperandā na-
turā humanā. Maxime dolorem et si-
naliter mortē patret. qđ homo fuit xps
marie fili. Et qđ deuit mariavoluit igitur
et. Secūdo ppter prophetarū adim-
plenonē: maria voluit dicta pphetarū
adimpletionē: sed prophetarū dicta dice-
bat xpn. passurū igitur. Tertio ppter
generis humani redemptionem. Maria
voluit genus humanū redimi: s. hoc nō
potuit fieri sine morte dolorosa filiū sui
igitur ad argumentū dicitur qđ si maria
sicut & mēsa fuit. hoc fuit ex naturali
pictates compassione: quā de ipso habe-
bat: non propter se quia ipsa voluerit cū
pativoluntate rationis. de qđ maria exiit
sermo. Juxta sda pñsumpta. Ego ma-
ter pulchre dilectionis & timoris. Et.
Pro declaratione nota qđ gaudia & le-
ticia huius mūdi semper sunt multis tri-
sticijs & doloribus adiuncta: hoc mani-
feste ostenditur per tria media.
Primo per experientiam sensualem.

Item sermo de septem gaudiis et septem doloribus virginis Marie.

Secundo p. euidētia naturalē.
Tercio p. puidētia diuinale.
Primo hoc docet experientia sensua-
 lis. Videmus q. in coniuijs et vnus do-
 letio nūquam aut caput per quantū ali-
 tibus propter tripudia et. Quādoq. eti-
 am peiora contingunt salice: rip. dissen-
 siones inuidie et. Ideo dicit scriptura. Ri-
 sus dolore mulcebitur: et extrema gaudiū
 luctus occupat. Prover. xxiij. Secundo o-
 uidētia naturalis. Nam regula est phi-
 losophie q. mediū participat de natura
 extremorū: sicut patet in elementis et.
 Sic et nos sumus mediū inter paradysum
 et infernum. In paradiso est semper gau-
 dium sine dolore. Butoitas. Leticia
 sempiterna super capita eorum: gaudium
 et leticiam obtinebunt. et fugiet dolor et
 gemitus. Sā. xxxv. Gaudium est intus:
 leticiam quando exterius prodit. Item
 Apo. xxi. Absterget deus omnem lachry-
 mā ob oculis eorum et iam non erit am-
 plius neq. luctus neq. clamor: sed nec ul-
 lus dolor quoniam prius trāserunt in
 inferno vero est semper dolor sine gaudio
 et spe gaudiū. Unde dicit scriptura in pso
 na dānatōz plangentium. Defecit gaudi-
 um cordis nostri: versus est in luctu cho-
 rus noster cecidit corona capitis nostri.
 ve nobis q. peccauimus. Tre. v. Jō leticie
 veniunt nobis et celo: tristitie de inferno
 quia sumus propinquiores inferno q. ce-
 lo: quia infernus est in centro terre. Jō
 plus habūdāt in nobis tristitie quasi fu-
 mus de cibano q. leticie. Jō. Voc. Omis
 dulcedo felicitatis hūane multis amari-
 tudinib. resperfa est. Uñ de oib. dolent
 in inferno. Primo de eoz dānatione. Se-
 cundo de alioz dānatione: q. p. hoc auge-
 tur eoz pena accidētalis: ppter q. dūes
 epulo postulabat ne frates surveniret in
 locū illū tormenti. Luc. xvi. Da similitu-
 nē de febricitante in lecto: q. ali. feci po-
 nit in eodē lecto. Tercio dolēt de bono
 saluatione. Quarto dolēt de peccatis q.
 cōmiserūt ppter penas quas patiuntur.
 Quinto dolent de bonis q. fecerūt q. per-
 diderūt. Sexto dolēt de e. suo: q. vellet
 nō esse potius q. esse dānati et.
Tercio hoc ostenditur p. puidētiā
 diuinalem ne si abundaremus solum in
 leticijs supiremus: sicut Salomō et. iuxta
 illud. In labore homin non sunt: cū ho-
 nō flagellabūt. Ideo tenuit eos supbia

opti sunt inq. tate et ipietate sua. Nota.
 Non flagellabūt. Sio. s. q. diabolus
 in inferno cruciabitur. Item si solū tri-
 sticias pateremur laberemur idē patio-
 nē. Patet q. cōclusio et. Ideo cōsulit no-
 bis sapiēs. In die bonorum nō immor-
 sis malorū: et i die malorū nō immor-
 sis bonorū. Eccl. xi. In tñ aut diuina pui-
 dētia seruauit morē istū: vt et nā hō ma-
 ria nō fuit cēpta. Jō dicit ipa i thēma-
 te. Ego mater pulchre dilectionis. I. q. nū
 ad gaudia et timorē: q. nū ad tristitias. no-
 ta pulchre dile. q. leticie et delectatōe
 hūanis fuerūt pulchre et honeste et scē
 nō sicut hodie. Nota q. q. sepiē fuerūt
 gaudia principalia virginis marie: et in q.
 libet posuit sibi deus falsam tristitiam et.
Primū ergo gaudiū virginis fuit in die
 incarnationis xpi quādo fuit facta ma-
 ter dei. Dic practice sicut habet supra
 in sermone annunciationis. Dñice parte. i.
 et. Tunc ergo virgo maria habuit tantā
 leticiam q. non posset intellectus capere
 tantum q. incepit cantare illā dulce
 cantilenam. Magnificat aia mea domi-
 nū. propterea dicit. Exultauit spiritus
 meus in deo et. Exultauit. i. extra salu-
 uit. Hoc fecit quando salutauit. Velis
 beth et. Ubi sunt. x. versus siue ista dicit:
 sciebat se portaturā filii dei in vtero. x.
 mensibus nouam videlicet cōplicit: et de
 decimo septē vel octo diebus. Patet gau-
 diū. Sed ecce tristitia quia cū esset gra-
 uida Anna mater sua ex vna parte et Jo-
 seph vir eius: ex altera dolebat et flebat
 nescientes vnde conceperet et virgo nō
 audebat reuelare secretum dei: et iō tri-
 stabat et orabat et. Dicit de hoc Mat. i.
 Cū esset desponsata Maria mater iesu
 Joseph anteq. pueniret inuēta est in vte-
 ro habens de spū sancto. Joseph autem
 vir eius cū esset iustus et nollet eā tradu-
 cere voluit occulte dimittere eā: ppter su-
 spitionē adulteri q. fin Aug. ii. q. i. Si pec-
 cauerit. Alij hō doc. dicit q. ppter reu-
 rentiā tantē hūanis. Moraliter sic dōm-
 ges gaudiū q. habet in die nuptiarum
 debent tēperare cū timore timendo. s. ne
 filius in pueritia moriat vel si viuat sit
 filius ribaldus et. s. hodie sūt multe dis-
 solutiones. Nota p. a. errorem illorū q.
 dicit illi q. porat puerū vel puellam ad
 baptizandū: q. non voluit se et. Dic vt
 expedit. Ideo dicit scriptura de scō To-

De septē gaudiis et sep. dolo. vir. Marie. Fo. cxviii.

bia et vxore. Accesserunt ad conuiuiū: s. q.
 cum timore domini. nuptiarū conuiuiū
 exercebant. Tob. ix.
Secūm gaudiū de principalibus fuit
 in natiuitate christi in qua habuit mari-
 mū gaudiū propter mltā. Primo modo
 q. hora partus sensit maximas cōsola-
 tiones dulcedine spūales. Secundo quia
 peperit sine dolore sicut sine corruptiōe
 cōceperat. Nesciēs mater virgo viz: pe-
 perit sine dolore sal. feculorū. Tercio q.
 vidit noctē illuminari. Ps. Et nox sicut
 dies illuminabit: et sicut tenebre et. ua
 lumē ei. Quarto q. gaudiū angelos cā-
 tantes. Sā. in excelsis deo et. Quinto
 ppter ea q. vidit filiū adorari ab beatis
 in presepio et a pastoribus et. Sexto q.
 impetravit lac diuinitus. Septimo quia
 venerunt pastores adorantes et. Octa-
 uo quia corpus xpi. refulsit. sicut sol. O
 qualis et q. gaudiū. De ista leticia pro-
 phetauerat. Sā. di. Letabit deserta et in
 via exultabit solitudo et. sicut quasi li-
 lū germinās germinabit et exultabit le-
 tabunda et laudās. Sā. xxxv. Virgo ma-
 ria s. deserta propter asperitātē vite. Et
 in via quia virgo: solitudo q. semper vole-
 bat esse solitaria. patet gaudiū. Sed ec-
 ce tristitia: q. in octaua die circūcisus est
 puer in qua virgo tristabatur dupliciter
 Tñ ppter penā christi ppter effusione
 sanguinis q. tūc fiebat. Tū q. illa circūci-
 sio figurabat passionē xpi futurā quam
 ipsa sciebat et recordās fiebat et tristabat
 Et poterat dicere. Spūs sanguinū tu-
 mihi es. Tre. iij. Moraliter quando vo-
 bis nascit filius et letamini miscatis sal-
 timoris dicēdo. Quid scio ego si erit iste
 suspensus et. vel dānandus in inferno.
 Ideo docetis eos dū tenelli sūt et. quia
 postq. indurāt nō pnt fieri et. Dic con-
 tra parētes qui curāt pascere filios cibo
 corporali nō spūali et. Ideo dicit scrip-
 ta. Ne iocūderis in filiis impijs si mul-
 tiplicent: et nō oblecteris sup ipsos si nō
 est timor dei cū illis: Et sequit. Melior
 est vnus timēs deū q. mille filij impij. Et
 vtile est mori sine filijs q. relinquare fi-
 lios impios. Eccl. ix.
Tertium gaudiū fuit in die epipha-
 niē q. venerunt tres reges ab oriente et.
 Dic practice et. put haberetur in festo epi-
 phaniē. De isto gaudio prophetauerat
 Sā. loquēs virginū dicēs. Tūc videbis

et afflues et admirabi et dilatabitur cor-
 tum q. cōuersa fuerat ad te multitudo
 maris. i. infidelitatis fornicatio gēnū vene-
 rit tibi et. Sā. ix. S. ecce statim sequit
 falsa dolor: et tristitia: q. herodes q. erat
 occidere puerū et. Tunc angelus appar-
 uit in somis Joseph et. Dic practice hy-
 storā. Tūc hō habuit magnā tristitiā
 primo q. timore filij. Secundo ex fuga
 quia de nocte. Tercio quia ad egyptum
 que erat terra infidelitatis et. Vide supra.
 Et ibi scitit septem annis exul. et. Wo-
 raliter leticia virginis venit per reges.
 Et sic etiā tristitia venit sibi p. regē. i. he-
 rodē. Sic si aliq. letatur de amica ali-
 cuius regis vel dñi miscuerit falsā timo-
 ris ne ab ipso occidatur vel expellat quia
 cōter talibus sic accidit: vt patet de ma-
 gno Simiscalco neapoli et. Dic si placet
 Da exemplū de equitante in leone: quia
 licet ipse ab alijs timeat tamē debet ip-
 se etiam timere ne leo eū interficiat. Et
 ideo debet timere maxime talis hō offe-
 dere deus: q. cor regis in manu domini
 et q. voluerit inclinat illū. Prover.
 xxi. Jō dicit. Nolite cōfidere in princi-
 pibus: in filijs homin in q. nō est sal et.
Quartū gaudiū fuit de glorio filij
 resurrectione q. prius sibi apparuit di-
 cit Ambrosius in lib. de virginibus. Mo-
 ta practica resurrectionis: put haberet
 in die pasche. Et q. pmissus est a Iepo
 Gabriel qui in nocte resurrectionis salu-
 tauit virginem. Et salutatio ista fuit re-
 uciata Gregorio. i. Regia celi letare alla
 quia quē meruisti portare allā. resurre-
 xit sicut dicit allā. Gregori. i. hō addidit.
 Ota. p. nobis deum allā. Cogitate quale
 gaudiū habuit virgo vidēs xpm resurre-
 xisse et. poterat dicere. Gaudens gaude-
 bo in dño et exultabit anima mea in deo
 meo: quia induit me et. Sā. ix. S. ec-
 ce falsa tristitia quā habuit virgo et icre-
 dultate et duricia apostolorū et. Ideo
 Mar. ultimo. Recedentib. vñdēcam disci-
 pulis apparuit Iesus: et exprobrauit i
 credulitātē illorū et duriciā cordis: quia
 hīs q. viderāt. i. virgini marie et magdā
 lenecū resurrexisse a mor. nō crediderāt
 Moralit sic quilibet q. est letus de se pu-
 tans se bene esse cū deo: tamen tristitur
 de perditione pximi et ozi pro eo et mo-
 neat eū et. Verbi gratia. Si vir sit malus
 et vxor bona vel econuerso. Saluabitur

De septem gaudijs et septem dolo. vir. Da.

enim vir infidelis per mulierem fidelē et.
1. Cor. vii. Dic. v. expedit et.

Quantum gaudiū fuit in die ascensio-
nis xpi et. Dic. prae. et. Unde dicit
Lucas de virgine et apostolis q post
christus recessit ab eis et crebatur in ce-
lū ipsi adorantes regressi sunt in Hieru-
sale cum gaudio magno. Luc. vlti. Sed
statim sequitur dolor et tristitia: q post
christi ascensioē virgo maria vixit. xij.
annis vel fm aliquos. xxiij. Et visitabat
loca vbi christus natus fuerat presenta-
tus vbi ieiunauerat. vbi passus et. Et co-
gitans q de cetero ipsum nō videret ipz
in hac vita: valde tristabatur. ppter intē-
tissimū amorem quē gerrebat in eū et.
quia Spes q differt affligit aiam. Mō-
lter sic enā debemus et nos desiderare
paradisū et. Hec me q incolatus me-
prolongat est. Sic etiā faciebat Paulus
di Cupio dissolui et esse cū xpo et.

Sextū gaudiū fuit in die pēthecostes
quādo virgo cū apostolis recepit spiritū
sacētū. Dic. prae. et. Cogitate gaudiū
quia sancti hoies recipiētes vna gutta
spiritus sancti tāto gaudio replent q in
ebriat scilicet capere nō possūt: sicut pa-
tet in petro quādo vidit xpm transfigu-
ratū. Math. xviij. Quātū gaudiū fuit
virginis quādo illa die plenitudine spi-
ritus sacēt reperta fuit. ps. Fluminis im-
petus letificat ciuitatē dei. i. virginē ma-
riā. Sz statz sequit salta tristitia: quia
post missionē spiritus sancti apli cepe-
runt pēdicare et statim persecutionē pas-
si sunt: vt patet Act. iij. Et venit nunc
ad virginē q petrus et Jo. erāt capti ab
herode qui volebat eos occidere. Alius
venit di. q oēs Apostoli erāt capti. Ali-
nunciant q Stephanus q erat prior seu
propositus multū fuit lapidatus. Item
alius q bñs Jacobus nepos beate pētrā
erat interfectus: ecce tristitia. Ideo rps.
Amen dico vobis q plorabitis et fletibus
vos: mundus aut gaudebit vos autē tri-
stabitur et. Jo. xvi. Mōlter sicut vir-
go apo stoli post receptionē spūs sancti
persecutionē passi sunt: sic hodie illi qui
recipiunt spm sanctū per pñiam et. Mū-
dani hoies nō patiuntur persecutionem
nec detractioē. Qm laudat peccator i
desiderijs aie sue et iniqui bñdicitur. ps.
ix. Sed boni hoies sic. Verbi grā. Si re-
ligiosus q male vivebat conuertit et. vel

aliquis ad pñiam: vel aliquis ingrediet
religionē statim dicit. O ecce hypocrisis
gabadeo et. Ideo apls. Oēs qui pie vi-
uere volunt in christo iesu persecutionē
patiunt. s. linguarū vel tentationū vel in-
firmatatum. q. Tm. iij.
Septimū gaudiū fuit in sua bñdicia
assumptione: nō quādo aia fuit assumpta
in celū: quia tūc recepit gaudiū ipermi-
xtum tristitia alterius mūdū nō illius: sz
qñ christus misit sibi angelū Gabrielem
dicentē sibi q post tridūū assumptionē erat
et. multū gaudia est virgo et. De illo gau-
dio promissio dicit virgo filio suo. Factū
est mihi verbū tuū in gaudiū et in leti-
ciā cordis mei. Hiere. xv. Sed ecce dolor
et tristitia ex cōpassione Apostolorū vir-
ginū et fidelium xpianorū: quos dimitte-
bat in tantis tribulationib: inter iudeos
et paganos: q et sic scibāt de morte virgi-
nis et. Et virgo flebat cū eis et poterat
dicere virgo. Fletū condā sup eo q affli-
ctus erat et cōpatebat aia mea pauperi
Job. xxx. Mōlter instrumtur hic vbi ha-
beamus cōpassionē cū proximis. Iustus
de peccatore: sanus de infirmo diues de pau-
pere amicum de sene et. cogitando q sic
posset ipse esse et. et sic faciēdo tenebim
psilū scripture di. Oēs vnanimis in ora-
tione estote: compatiētes fraternitatis
amatōres et. i. Pet. iij.

In festo exaltationis sancte crucis.
Sermo vius.

Actus est pro nobis obe-
diens vsq ad mortē mortē
aīe crucis. phil. ij. Vis itāno
sancta mater ecclesia facit
fessū de cruce. primo in mē-
se. Maij de inuētiōe: et hodie de exalta-
tione. Ratio q postq crux fuit sacra ab
Helena venit i posse infidelis qui despo-
ctus tenebat eā: sz Erclius imperator
christianissimus extraxit eam de manu
infidelium et.

Pro fundamēto sermonis in quo agi-
tur de exaltatione sancte crucis. In qua
cruce xps redēptor generi hūmā passus
est oīs de ipso xpo theologas qñs.

Queritur. dēptor fuerit. Ar-
guitur q nō. Illius est redimere cuius est
redēptos possidere sz tota trinitas nos
possidet ergo tota trinitas nos redēmit

In festo exaltationis sancte crucis.

In opellū redēptio nostra facta est
per passionē ergo ad illā solam psonā
spectat redēptio ad quā spectat passio
sed solus xps est passus: ergo solus tuit
redēptor et sic quāto manet p vtrāq
parte dubia. q. Ad quēstionē rñdēt fm
Bonauē. sup tēctū iente. dist. xij. q. i. q.
redēptio opus dupliciter pōt alicui
attribui aut sicut principali auctori aut
sicut exequenti. Et vtroq modo cōpetit
xpo in pñ. si cōpetit sicut auctori xpo vero
homini cōpetit sicut exequenti cū ergo di-
citur aliq redēptor: homo dupliciter po-
tēt dici aut ab auctoritate redēptionis
aut ab auctoritate sūt et executōe si ab
auctoritate sic nō tm. cōpetit filio: imo
etiam patri spūs sancto pro eo q indui-
ta sunt opēra trinitatis si aut ab execu-
tōe sic respicit humanitatē q assumpta
est a solo verbo et hoc mō cōpetit soli fi-
lio et hoc est quod magister dicit in litte-
ra redēptor aliq pater spūs sanctus di-
citur: sed hoc ppter vniū pñtis nō pro-
pter exhibitiōē humilitatis nā fm vsū
potētiatis sūt et obediētiā filius ppter
redēptor dicit et pōt concludi: est ergo re-
dēptor in pñtis deus potētiatis vsu in pñtis
homo humilitatis effectu. Et his paucis
qualiter esse redēptor cōuenit filio et pā:
quā naturā quodā nūm modo cōuenit
ei fm humanā naturā: quodā modo sz
diuinā. et pmo modo cōpetit soli filio:
scōdo modo cōpetit filio vna cū patre et
spūs sancto quibus dictis pater respōso
ad rationes ad vtrāq partē et xps fuit
obediens vsq ad mortē quā passus est
in cruce: de qua sit sermo: in pñtis pte
assumpta et.

Pro declaratione nota q licet christus
habuerit alios modos moriēdi i saluā-
di seu redimēdi humanū genus: tamē
elegit ipsum redimere per mortē crucis.
Ratio q satisfactio pene debet responde-
re culpe qñm ad quātitatē et qualitātē
De quātitate habetur. Deut. xxi. Iuxta
mensurā delicti erit et plagarū modus. Pro
de vno peccato mortali debet fieri satis-
factio septēnis. xxi. q. i. pēdicandū: q
septē dona spūs scēt violant peccāt et.
Si aut nō fiet die satisfactio fm quātitate
fiet spūgatorius vel in inferno: iuxta li-
lud Apo. xxiij. Quātū glorificauit se et
in delictis fuit: tantū dare illi tormentū
et lucis. Rōnē huius assignat Jo. an. in

Cle. vna. de sūma trinitate et si. ca. sup
xbo. Cruci. vbi sic dicit. Inter alias fuit
quadruplex cā quare xps mortē crucis
elegit. pmo vt in illa pendēs in aere se
inter deū et hominē mediatorē ostenderet
et sic nota. i. Tim. ij. Et. x. dist. Qm. Se-
cundo vt dāna q obuenerāt p lignū pñ-
tis parentibus ventū per lignū crucis
restauraret. Terno vt diaboli qui per li-
gnū vincebat superaret p lignum: et hec
duo Greg. exprimit in pefatione de cruce.
Qui salutem humani generis. et. De
quo de cōle. dist. i. Inuenimus. Et infra.
de reliqui. et. v. sanc. Si dñm. Item eccle-
sia in hymno. Hoc opus nostrae salutis
ordo depoposcera et. Quarto vt euidē-
ter ostenderet p quibz restaurādis patie-
batur. s. pzo superis angelorū ruinis re-
plendis pro uilis de lybmo educēdis. p
amicis colligendis et adiuuādis pro ini-
micis reconciliandis. pñtis designat
brachij superius. Scōm per inferius.
Ternū per dēptō. Quartū per finitū.
ffertur etiā crux quattuor lignorū gene-
ra habuisse. s. cedrū in stipite: palmas in
palo per longum. cypressum in ligno ex
transuerso. oliuā in tabula super crucē
loco quarti brachij. Et datur versus. Li-
gna crucis cedrus: palma: cypressus: oli-
ua. Et qñs proprietates lignorū bene cō-
ueniant iustant theologi qd emittit Jo.
and. Itē dñs cor respōndere in qualitate.
Verbi gratia: si corde peccanti quis cor-
de dolet p contritiōē. Si ore per ofo-
nem et cōtēssiōē. Si oculis plachryma-
tione. Si opere sanguinē effundēdo. Es-
fundat sanguinē suū p disciplinas. Jo.
Sch. ix. Quicūq effuderit sanguinē ef-
fundetur sanguis illius. Si corpore per
carnalitātē et delectationes affligat car-
nē per ciliatē ieiunia. Ideo dicit scriptu-
ra. Per que quis peccauit: p hec et toī-
tur. Sap. xi. Et rps. Luc. iij. fācte fructus
dignos penitētiē. fructus digni pe-
nitētiē sunt qñ satisfactio correspōdet
offense. Mōdo ad propōsitū culpa ppter
quā genus humanū pñtione incurrit:
fuit furti fructus arboris sciētiē boni et
mali: vt patet Sch. iij. Ideo voluit deus
vt ille fructus restitueretur: q peccatum
non dimittit nisi restituat ablatū: vt in
regula peccatū. lib. vi. Et in decretis. xiiij.
q. vi. Si res. Quia aut nullus homo pu-
rus potuit restituere et. Ideo xps filiū dē

In festo sancti Mathei apostoli.

restituere voluit. Tum aut restituit fructu arbori: quippe xps qui est de quo dicitur: virgini benedictus fructus ventris tui: pependit in arbore crucis. Dicitur hystorie grecorū q lignū crucis fuit de illa arborē de qua adam recepit fructus. Jō qñ xps fuit in cruce. fructus tunc fuit arbori restitutus. Alius. i. Adam fecit fructum & xps soluit penā. Jdeo dāuid in psona xpi dicit. Confortati sunt qui perierunt in inimici mei iniuste: que non rapui &c. Nota q hic tangunt duo. s. prima intentio satisfactōe sed xpi pfectionē. Jdeo dicit. Confortati sunt &c. Secō intentionē xpi ad satisfaciendū dñi dicit: q non rapui &c. Patet ergo conclusio &c. Hoc tangit ecclesia in pfectionē sed xpi pfectionē. Qui salte humani generis in ligno crucis cōstituit: vt vñ mors oriebat. inde vita resurgeret. Et qui per lignū vincebat p lignū quos vinceret p xpi dñi nostrū. Patet ergo quare mortē crucis elegit xps. Jdeo dicit thema. factus est obediēs &c. Patet thema. Nota q quinq viciū fuit xps in periculo moriendi &c. nullā mortem voluit acceptare nisi mortem crucis. Jdeo dicit thema bis mortē &c. Unde istū sermonē supra de inuentione crucis par te. i. ppter id quod ponit in parte. v. Quinto sunt in periculo moriendi crucis angustati: & istaz mortē elegit. Ratio autem quare istā mortē crucis xps elegit duplex. Una est litteralis & hec fuit dicta supra in introductione sionis. Alia ratio est moralis. Nā alie mores quas xps fugit significat malas mores quas debemus fugere: sed ista mors crucis significat bonaz mortē quā debemus amplecti si volumus vitam eternam consequi que mors est penitentia. Penitentia agite appropinquat regnum celorū. Mat. iij. Dolor enim inextinguibilis xpi in cruce pendens: significat dolorē contritiōis. Inclination capitis significat confessiōnē: que debet fieri capite inclinato & euz verecundia &c. Dic contra illos q sūt capite erecto facie ad faciem pfectum mulieres &c. Mat. x. dextera pforata significat q de bono iusto debet facere elemosinas. Sinistra vero ad restituendū furas & cetera male ablata. Duo pedes clauati significat duo qbus ambulat deū pes dexter est oī spūalis: iste pes claua

tur deuotione. pes sinister est cibis corporalibus: iste clauat abstinentia. Apertio lateris significat apertionē cordis ad remittendū iniurias & parcendū inimicis & sic pñm montur in revelat moris peccato. Jdeo apls. Qui cōpñti sunt carnes suam crucifixerunt cū vitis & cōcupiscētis. Gal. v. Nec potest aliquis xpm sequi nisi per istā crucē. Jdeo dicit xps. Qui non batulat sibi crucem a cruciando: ecce penitentia: & venit post me non potest meus esse discipulus. Et Mat. xvi. Qui vult venire post me abneget semetipsū & tollat crucē suā & sequatur me. Qui autē istā crucē accipit vitaz eternā acquirit. Aucto ritas. Si enim cōplāti facti sumus similitudini mortis ei⁹ &c. Ecce quare dicit thema. factus est. xps p nobis. i. pro nra redēptiōe & morali instructiōe. Obediens vñ ad mortē: non gladij non pcepti non lapidationis non potatiōis: s. mortē crucis. Deo grās. Amē

In festo sancti Mathei apostoli et eius
Sermo primus.

On vni vocare iustos & peccatores. Mat. ix. Bñs Matheus est apls euāgelista & martyr. Et ideo hodie est magnū festū qz de quolibet istorum sit festum &c.

Pro fundamento sermōis oritur theologia questio.

Queritur. Utrū deus magis ligat bonos q malos. Arguit q nō magis ligat bonos sic. prouer. xv. Ab hominibz est dñs vita impij: qui sequit iusticiā diligunt ab eo. Jtē. ps. Odisti omnes q operantur iniquitates: quare dicit. Nō veni vocare iustos sed peccatores &c. pterea & scō cōtra qz xps vocat Mat. anael. petrū. Andream. Jōhānē. et alios iustos. Rñdeo ad primū argumentū vt hic dicitur. Ad scōm vero q hic loquitur de vocatione ad penitentia iustos vero vocat ad p ficiendū. Jō verbū propōitū in diget declaratione et sic declarādo intrabo materiam pñcandā. Pro declaratione ergo nota q inter iustos et bonos homines ex vna parte & malos et peccōes ex altera est ista differentia: q iusti & boni est apud deū & cōuerso magis q aliqd aliud q necessest nec camilla nec pellicis pua ē apud qz hōi qz de. Et em pñm

In festo sancti Mathei apostoli.

So. cr.

quis intellectus p fidei & agendorū illuminationē sicut lūmē acris &c. Jia q non dimittit ibi tenebrā aliquā errorum nec falsarū opinionū qvinctio docet cū oia: adeo q iusti nō sōlū dñi illuminati: sed lux quo ad se & etiā quo ad alios illuminados. Auctoritas. Eratis em aliqui tenebre: nūc aut lux in domo. Ephe. v. Et Mat. v. Vos estis lux mudi. Jtē est prope ut ignis ferro ignito &c. De⁹ charitas ē et qui manet in charitate in deo manet et deus in eo. Jō. iij. Jtē est ppe memoriā p beneficiū recordationē. Jtē ppe corpus per vire honeste cōuersationē: sicut color in pāno colorato &c. In aurib⁹ in oculis &c. ps. prouidebā dñm in conspectu meo temp: qm a dextis est mihi cōmouear. Jtē in ore p ofonē. Prope est dñs oib⁹ inuocantib⁹ eū &c. ps. cxliij. Jtē. ps. Uerū tñ timē. eū salutare ipi⁹ &c. In gulla p abstinentiā &c. Jdeo hiet. xij. Tu in nobis es dñe et nomē sanctū tuū inuocātū est sup nos &c. Sed per op possit psona iniusta et peccatrix est lōge a deo oib⁹ dictis modis &c. longe dico non distantia locali q si distaret a deo qñtum est inuisio gladij statim oia creatura deficeret. propter hoc dicit doc. q deus est in nobis creaturis p essentiam pñtā et potentia: sed dicit differre distantia formalis: sicut pānus optim⁹ distat a pāno rudi &c. Jdeo prouer. xv. Lōge est ab impijs de⁹. Et. ps. Lōge a peccatoribus salus. i. iesus. Ratio quia iustis. tuas nō exquiescunt. Patet conclusio. Jō de filio prodigo dicit q abiit in regionēz lōginq. Luc. xv. Nec est defectus ex p te dei sed peccatoris: sicut quando quis recedit a terra cum natū &c. Jdeo rationabiliter predicatorē clamāt fortiter vocantes peccatores quia sunt lege remoti a deo in regione dissimilitudinis. Jdeo Esa. lviij. Clama ne cesses quasi tuba ex alta voce tuā: et annuncia pplo meo secula eorū et domui iacob peccā eorū. In quo aut cōsist differentia formalis inter dei et peccatōem declarandū est sic: q deus est potēs. peccō vero impotēs qz pmitit se vincta carne et ab alijs hostibus spūalibus. Jtem deus sapiens peccator insipiens et stultus. prouer. i. Sapientia atqz doctrinā stulti despiciūt. Jtē deus bonus: peccō malus. Jtē deus iust

peccator iniustus. Jtem deus mūd⁹ peccator: imundus et luxuriosus. Jtē deus misericors: peccō vindicatorius &c. Jdeo ij. Cor. vi. Que pñcipano iusticie cū iniquitate. Ant que societatis luci ad tenebras. Que aut cōuentio xpi ad bebal &c. Mōdo certū est q quando aliqd est ad lat⁹ nostrum ipsum non vocamus: sed vocamus illū qui est longe. fiat ergo ratio. Jlli q sunt prope non vocantur sed qui sunt longe: sed iusti sunt prope dei peccatores sunt lōge. q deus siue xps nō vocat iustos sed peccōes. Et hoc est qz dicit thema. Non veni vocare &c. Patet thema. Mōdo appropriēdo. istud thema generale bñs Matheo inuenio q ipse ante suam pñfationem erat longe a deo: qz erat iniustus et magnus peccō: ideo fuit vocatus a deo dicente. Veni sequere me. Circa eius autē vocationē quatuo sit declaranda. Vel dic q huius vocationis qua Christus vocauit Matheū fuit quaduplex effectus.

¶ Prio suauocatio alis pñfatione gratiosa
¶ Secō sua inuitatio fructuosa.
¶ Terno sua operatio virtuosa.
¶ Quarto sua perfectio gloriosa.
¶ Quanto ad primū dico q suauocatio fuit gratiosa. Quasi qd officiū habuit Mathe⁹ in hoc mūdo an vocationē suā Et inueni q habuit tria officia mala. s. officiū pñculosū officiū criminofum et officiū odiosum. Officiū pñculosum erat officiū feneratoris qz i ciuitate Capharnaum que est in maritima tenebat tabulam de cābio quod est pñculosū aie &c. Qui tangit picē inquinabit ab ea Eccl. xij. pñt dicit moneta. Ratio qz multas nigredines dimittit &c. in cui⁹ signū siue sit aurea siue argentea siue erea semper dimittat nigredines in manu: qz raro est q feneratoris nō amittat vel sint dispersi: s. mittit fraudes. vide. lxx. viij. Eciens dñs dñs et emētes de tēplo signi ficauit: qz mercator nūq pot deo placere &c. est dicit Christus. sup Mat. Ad idēz facit dictū Bre. s. pe. di. vi. falsas. Scōz officiū erat criminofum: qz vsurarius erat sic enim dicit Beda di. q post pñfationē distribuit ppus qui rapere solebat aliena. s. p vsuram. Dicitur practice &c. et de specibus vsure et qñ hoc est contra naturā: qz videmus q creature insensibiles cōicant sua &c. sicut sol luna stelle ignis

In festo sancti Mathei apostoli.

geri aqua terra etc. Tenuis officium erat odium quod erat aduena seu publicanorum colliges gabellas et iura imperatoris: quod ex hoc tales incurrunt odium multorum: quod quod vltra debitu exingit quod et fraudat etc. Ideo Jo. bap. dicebat publicanis. Mihi aliud nisi quod contritum est vobis factum. Luc. iiij. Et hys tribus officiis beatus Matheus dilabat a deo per tres magnas dicitas. Sed audite vocacionem eius et sunt serui: quod ipse iam habebat alios dngos. s. philippum sicut habetur Jo. i. petrum et andream Jacobum et johannem. Mat. iij. Cum ipse transiret per mare galilee et beatus Matheus sedecit ad mensam cum inuoluptatis negocijs mundanis etc. adeo quod nihil cogitabat de deo nec de ala sua etc. Et ipse vidit et attente respexit oculos misericordie quibus respexit et petrum qui egressus foras sicut amare Mat. xxi. Et Luc. xxi. Tunc beatus Mat. eleuatis oculis videns christum non cognoscebat: sed tanta erat reuerentia et maiestas vite sanctitatis quod admirando respiciebat eum. Ad quem ipse veni sequere me. Statim secutus est eum relicta mensa. Et Lu. v. Et surgens relictis omnibus secutus est eum. Si enim in ambra est virtus trahendi paleas et in magnete ferrum: quanto magis erat virtus trahendi in christo quod est dominus creatura. Cogitare quod ipse dixit sibi. Uade redde rationem etc. et relinque vltimas: quod nullus posset sequi christum nisi esset penitens vite veteris et relictis ablata: ut dicit Aug. de coe. di. iij. Ois qui non requiritur in baptizando penitentia interior format quae dicitur contritio: nec exterior. s. confessio de coe. di. iij. Sine penitentia. Et Ro. xi. Sine penitentia enim sunt bona et vocatio dei. Glo. tamen dicit quod rationes vtriusque imperfectas reliquit etc. puto enim quod fecit penitentiam si quis deberet recipere. Iste est modus relinquenti vltimas manifestas: secus de secretis: quod secrete etc. Non dimittit peccatum nisi restituatur ablatis. Non decipiamini: ego dimittam in testamento. Nota contra illos quod timore diminutionis status vel paupertatis filio etc. pa. Juniori sui etenim seniore non vidit iulium derelictum nec se meti eius querens panem etc. Quantum ad scd dicat quod de bono luto quod remiserat sibi fecit communis deo de quo habet Luc. v. Et erat ibi tur

ba multa publicanorum et aliorum etc. Intentio beati Mathei erat ut illi conuerterentur a peccato: ut dicit Hieron. sicut et ipse peruersus est. Christus autem sedebat inter et fuit ipse ta propheta Can. ij. Sicut malus inter ligna siluarum: s. infructuosa: sic delictus meus inter filios: et creditur quod omnes illi fuerint conuersi tanta erat vis et dulcedo in sermone christi et verbis que in mensa loquebatur etc. Videntes autem pharisaei inflati et inuidi dixerunt discipulis christi. Quare cum publicanis et peccatis manducatis. Magister vester. Et si dicerent. Hic patet qualis ipse est etc. Rndit ipse. Non est opus. Inopu vel operosus valentibus. s. sanis. Et hoc verum quum ad collationem sanitatis: sed tamen ad constructionem bene est necessarius: sed male habentibus ille erat infirmus per supbia: modo per medicinam humilitatis sanatus est. Et ille per auaritia etc. et sic de alijs. Auguit. Magnus de celo venit ad nos medicus: quod magnus per totum mundum iacebat egrotus. Tunc dixit christus. Non venit vocare iustos etc. Et iudei consuli recesserunt. Hic habetis exemplum quod vniuersus debet curare gerere de salute primorum: sicut vir de vxore conuerso. i. Cor. vii. Saluabitur infidelis per mulierem fideliem etc. Ite dominus de seruis et ancillis: ut vadant ad missas confiteantur etc. Si quis suorum et maxime domesticorum curam non habent sed negantur est infidelis deterior. i. Tim. v. Ideo de quolibet primo: quod inuadit deus vnicuique de primo suo. Ecdi. xxi. Et Apo. vltimo. Qui audit dicat vent. Quantum ad tertium. s. de operatione virtuosa etc. Dicatur quomodo post christi ascensionem et spiritus sancti missione apostoli dimiserunt sibi mundum: et Matheus iuit in ethiopia predicando: querendo: miracula faciendo etc. Ite nota huius quomodo scripsit euangelium quod fuit solene valde propter tria. Primo quia habuit abbreviationem marci. Rationes deciper Hieronymus etc. Secundo quod fuit a Barnaba in magna reuerentia habitum legatur in legem eius. Tercio quia est ab ecclesia valde approbatus: quia ecclesia frequenter recitabat euangelium. Mathei epistolam pauli et ps. David. Et hoc ne alius quis desperet ex quocumque genere peccatorum. Omne enim peccatum aut imitatur ex immitate humana et sic peccauit Matheus

In festo sanctorum Cosme et Damiani.

So. cxxj.

pecunia enim augere ex humana peccat in firmitate. Aut ex ignorantia et hoc modo peccauit paulus. i. Tim. i. Ignorans feci etc. Aut ex malitia et sic David. Ite omne peccatum aut procedit ex concupiscentia carnis: hoc modo peccauit David. Aut ex concupiscentia oculorum et sic peccauit Matheus. Aut ex superbia vite et sic paulus. Et ideo quod tu luxuriose etc. Dic praeterea etc. Dic miraculum quod fecit de suscitacione filij regis mortui vsque ad conuersionem regis inclusit. Nota quod quadruplex fuit operatio virtuosa Mat. i. in principio creato et increato. Principij creati est libertas arbitrij. Increati vero est spiritus sanctus. Vide infra in sermone beati lucce qui incipit. Dignus etc. in introitu versu. Secdo. Si ergo consideras opus boni prout procedit a libertate arbitrij: tunc non potest homo mereri per iustitiam vitam eternam. Ratio quia iustitia importat equalitatem quodam inter meritum et premium. Certum est autem quod infinita inaequalitas est inter opera nostra et vitam eternam: quia opera ipsa finita sunt et virtus operantis etiam finita. Vita autem eterna est infinita: tum ratione obiecti partipati quod est deus. tum ratione durationis. et ideo est supra omnem proportionem humane operationis. i. Cor. ii. Quod oculi non viderunt nec auris audierunt nec in cor hominis ascendit etc. pparauit deus diligenter se. Et ideo nulla iustitia suadet ut talibus operibus temporalibus detur premium eternum. Ideo apostolus. Rom. viij. Non sunt condigne passionis huius temporis ad futuram gloriam que re. an nobis. Hae ergo consideratione datur vita eterna per gratiam et misericordiam dei: et sic loquuntur autotantes primo allegare. Sed si consideratur opus boni prout procedit a spiritu sancto mouente: tunc debet premium finitum ex iustitia. quod sic opera nostra habent infinitatem quodam respectu principij lere aut mouentis Jo. iij. Aqua quam ego dabo: fiet ei fons aquae sal. in vitam eternam. Vide infra etc. Quia igitur beati Cosme et Damiani. moti fuerunt a spiritu sancto ad laborandum: idcirco ex debito iustitiae redditis deus mercedem laborum suorum: quae vita beata ut dicit thema. Eorum ergo exemplum debemus et nos laborare in virtutibus acquirere: quod ois alius labor immittis est: perditus. Omnis enim laborator hominum

quod operatur merces non imputatur sine gratia sed sine debitu. Ad idem factum parabola domini de cultoribus vinee conductis a patre fami. ex denario diurno. Mat. xi. Et ratio sic. Quod datur ex mercede et permissione: datur ex iustitia ad quam pertinet ius iustitiae tribuere. Sed denarius diurnus per quem signatur vita eterna datur ex conuersione: ut probatur in parabola illa ergo etc. pro declaratione ergo et solutione est notandum quod opera nostra bona possunt dupliciter considerari sicut quod peccat a duobus principijs. procedit enim a principio creato et increato. Principij creati est libertas arbitrij. Increati vero est spiritus sanctus. Vide infra in sermone beati lucce qui incipit. Dignus etc. in introitu versu. Secdo. Si ergo consideras opus boni prout procedit a libertate arbitrij: tunc non potest homo mereri per iustitiam vitam eternam. Ratio quia iustitia importat equalitatem quodam inter meritum et premium. Certum est autem quod infinita inaequalitas est inter opera nostra et vitam eternam: quia opera ipsa finita sunt et virtus operantis etiam finita. Vita autem eterna est infinita: tum ratione obiecti partipati quod est deus. tum ratione durationis. et ideo est supra omnem proportionem humane operationis. i. Cor. ii. Quod oculi non viderunt nec auris audierunt nec in cor hominis ascendit etc. pparauit deus diligenter se. Et ideo nulla iustitia suadet ut talibus operibus temporalibus detur premium eternum. Ideo apostolus. Rom. viij. Non sunt condigne passionis huius temporis ad futuram gloriam que re. an nobis. Hae ergo consideratione datur vita eterna per gratiam et misericordiam dei: et sic loquuntur autotantes primo allegare. Sed si consideratur opus boni prout procedit a spiritu sancto mouente: tunc debet premium finitum ex iustitia. quod sic opera nostra habent infinitatem quodam respectu principij lere aut mouentis Jo. iij. Aqua quam ego dabo: fiet ei fons aquae sal. in vitam eternam. Vide infra etc. Quia igitur beati Cosme et Damiani. moti fuerunt a spiritu sancto ad laborandum: idcirco ex debito iustitiae redditis deus mercedem laborum suorum: quae vita beata ut dicit thema. Eorum ergo exemplum debemus et nos laborare in virtutibus acquirere: quod ois alius labor immittis est: perditus. Omnis enim laborator hominum

Eddet deus mercedem laborum sanctorum suorum Sap. x. Ois labor optat premium Luc. x. Dignus est operarius mercede sua. Et quod gloriosi martyres Cosmas et Damianus valde laborauerunt propter deum et primos: ideo de eo dicit thema. Reddidit etc. mercedem. s. vitam beatam. Salute virgo etc. Pro introductione sermonis est notandum quod sit alio in sacra theologia.

Queritur ne datur homini virtuosus ex gratia an ex iustitia: Et dubium est propter diuersas autoritates scripture sacre que videntur prima facie inter se inuicem aduersari. Nam primo quod videtur ex gratia et misericordia dei videtur probari. Ro. vi. Gratia dei vita eterna. Ite Tit. iij. Non ex operibus iustitiae quae fecimus nos: sed finis misericordiae saluos nos fecit. per lanas crucis regenerationis et reno. spiritus sanctus. quem effudit in nobis per iesum christum sal. nostrum. Ecce tra per iustitiam. i. Tim. iij. Bonum certamen certauimus cursum posuimus. fidem seruauimus in reliquo reposita est mihi. corona iustitiae etc. Ad idem Ro. iij. Et autem

inidant sunt ppter tres causas. ppter diuitias. Sed ppter delicias. Tertio ppter honores: sed ppter sunt qz de primis laboribz nihil in fine remanet nisi paupatas miserrima. ps. Dormuerit som. suu & nihil inuenerit oēs viri diuitiarū in manibz suis. De delitijs pō nihil remanet nisi fetor & vermis Job. xvij. Putredini dixi. Pater meus mater mea & foror mea vermis. Jtē Eccl. x. Cū morieris homo hereditabit serpentes bestias & vermes. Unde Sap. iij. Infelix rva sua est spes illorū: & labores sine fructu & inutilia opera corū. De honoribz pō nihil remanet nisi cōtēptus & despectus q ad aliam & corpus. ps. Perit mēoria corū cum sonitu. Nota versus illos. Pastozaratores: eques: paui: scui: sup aut Capra. rura. hostes. queqz labore grani. De capis. de iure fa to. deqz hoste suba. eto. Nec lac nec segetes nec spolia vlla tui & c. Jgitur ex quo laborare nos oportet. Job. v. Aus ad volādū nascit: et homo ad laborem: ideo conemur vt labores nostri sint fructuosi & viles: qd erit qn laborabim? pro virtutibz acqredis ex emplo illorū scōpōz martyriū. Et spais p oi virtute laborare rūt: p tribus in virtutibus acqrendis legitur in legēda maxi me laborasse.

¶ Prima est benivolētia & primalis.

¶ Scōa est reuerētia diuinalis.

¶ Tertis est patientia martyrialis.

¶ Pro prima laborauerūt in acquirēdo sciētā medicīne qua gratis curarent hoīes & bestias & c. Nota moralr. sic legis sic aduocatis sic notarij. sic diuites. als rapinā pmittūt. Amb. xlvij. di. Sicut hi. Non minus est criminis habenti tollere qd cū possis & abundās sis indigēbz denegare. Esurientiū panis est quem tu detines nudoz indumentū est qd recludis: miserozū redēptio ē & absolutio. pecunia quā in terra effodis. Tantozū ergo te sciātis inuadere bona: quāta possis prestare quod velis. i. velle debes.

¶ Pro scōa. f. Reuerētia diuinali. hoc apparet qn scōs Damian? ad pēs illiū matrone noīe palladia cū adiurāz: munus sibi ab ea oblatū accepit. ne nomen dei videretur pēnere. Nota moralr: quāta reuerētia debet diuino nomini. Hoc nos docet dñs & pō & exēplo. Verbo qdē Wat. y. Audistis qz dictū est antiqz

Red de dño iuramēta tua. Ego autē dico vobis: nō iurare oīno: nec p celū qd dñs nō dei ē: nec p terrā qz scabellū est pedum eius. Nec p hierosolimā: qz ciuitas est magni regis. Nec p caput tuū iuraueris: qz nō potes vñ capillū albi facere aut nigrū. Si autē sermo vester ē est: nō nō. habet in. c. Et si xps. de iururādo. Exēplo vero docet nos qz nūqz legitur dñm iurasse: s; p aduerbiū affirmatiuū. Amē loquebat: vel bis dicendo Amē: sicut refert solus iohānes euāgelista. Jtē aliud exēplū in passione corā captha interrogat? nō rēdit: nisi postqz adiuratus fuit a captha dicente. Adiuro te p deū iūvū & c. Dic hyssorū. Ideo debem? marinā reuerētiā deferre diuino nomini. ps. Sanctis terribile nomē eius. Sā cum bomis: & terribile malis.

¶ Pro tertio & c. De panētia eoz pty in eoz martyrio. Ubi nota qz sēpē tōmēta intulit eis pēs. Dic vi in legēda.

¶ Deo gratias. Amen.

De sanctis angelis. Sermo vnus.

Uidete nō cōtēnatis vñ ex his. Wat. xvij. festū hoīerū habet nomē & titulū specialē & habet officij generale. Nomē & titulus specialis est quia dicitur festum sancti Michaelis. Ratio est quia inter omnes sanctos angelos qui mittuntur in hunc mūdum pro nostra salute principalior est sanct? Michael: nō dico qz sit maior omnibz angelis: hoc verū de maiozitate naturalī s; fortasse pōe dici qz ex dono gratie consecut? fuerit michael maiozitatē a deo super oēs angelos bellando cum dracone & c. qz tpe est de tertio ordine. f. pncipatuū: & habet sup se pātes virtutes. dñatōes: thronos. cherubin & seraphim. qui nō mittunt ad nos sed solū de tribz ordinibus inferiunt. f. Angeloz ad procurandū bonum personarū particularū. Archangeloz ad procurandū bonū conuitatū & c. qz quilibet ciuitas castroz & c. habet vñ in custodiam. De tertio ordine scz pncipatuū mittunt ad pcurandū bonū regnoz. prouindarū. et regionum & c. Et qdlibet regnum & prouincia habet vñ & c. De istis michael est maior. Auctoritas Daniel. x. Ecce micha

el vñ de principibz primis venit i adiu torium meum. propter hoc ergo istud festum habet nomen & titulum specialem.

Nota ergo qz michael ē de tertio ordine superiorū prime Jerarchie q est ordo pncipatuū. Et idem tenet Tho. in. ij. sentētia. di. x. in fi. super litterarū etiam dicit qz gabriel est de ordine archangeloz raphael autem de ordine angeloz fin Tho. ibi. Dixi. ij. qz habet officium generale: quia sicut de omnibus sanctis fit festum generale primo die nouembris: sic nunc de omnibus angelis. Ratio. quia licet non omnes descendant huc ad nos: tamen omnes procurant nostram salutē Auctoritas. Omēs sunt administratorij spiritus in ministeriū missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis Heb. i. Nota Administratorij spiritus scz honoris in ministeriū missi. Diceret aliquis ergo omnes mittunt. dico qz sic sed non omnes mittuntur ad nos. hoc modo quādo deus vult aliquid reuelare primo reuelat illud seraphinis: & illi cherubinis & illi thronis & c. Et sic omnes mittuntur sed non omnes veniunt ad nos. Contra Esa. vi. Volauit ad me vnus de seraphim. & non erat ille de seraphim ordine sed dictus est seraphim: quia gerebat actū illi ordinis. Ecce ratio quare habet officium generale. Auctoritas ecclesie. Colaudamus venerantes omnes celi milites: sed precipue primatem celestis exercitus michaelē in virtute concentem sabulum id est diabolum. propter hoc dicit thema. Videte ne cōtēnatis vñ ex his. Angelis id est se gregādo ab officio ecclesie: & loquitur christus pape et prelatz & clericis & religiosis. pty thema

¶ Pro fundamento sermonis orit theologiales questio.

Queritur. Utrum inter bonos & malos angelos fuerit aliqui preliū. Arguit qz non. Angeli boni non habuerunt arma: nec similiter mali cū quibz sit preliū igit. In oppositū habet Apoc. xij. factū est preliū magnū in celo. & illud fuit inter angelos bonos & malos ergo inter bonos & malos angelos fuit aliqui preliū. & sic questio remanet p vtrāqz parte dubia.

¶ Ad questionem respondendum est s; franciscum de maronis. ij. sententia. di.

vj. qz duplex est preliū quoddam est cor porale quod fit cum lanceis gladijs. et alijs armis & sic ad dubium dicitur qz inter bonos & malos angelos non fuit preliū: quia ipsi non sunt corporales. Aliud est preliū spirituale quod consistit in repugnantia voluntatum. & sic ad dubiū dicitur quod inter bonos & malos angelos sine aliquādo preliū. Nam micha el qui dicitur princeps celestis militie cū suis conuerterunt se ad dominum & ab eo glorificationem humiliter expectauerunt. Lucifer autem cum suis sequalibz a deo se auertit capiēs virtute propria si bi collata ad gloriā periclmre. Dicen do illud Esa. xxiij. Ascendam in celum & similia ero altissimo. nūc quoqz est & preliū cōtinuum inter demones & bonos angelos quoniam demones nostram dā nationem procurant. boni autem angelice contra nostram salutem procurant vnde & propter hoc nobis custodes dati sunt. Ad argumentum dicitur qz infelligitur de prelio corporali & non spirituali qui fuit inter angelos de quibus sit sermo. iuxta verba & sic de alijs.

¶ Inueni in scriptura sacra qz vij. vtilitates habemus a sanctis angelis. Ideo nō est aliqd eozum segregandum ab officio ecclesie. Diceret aliqd quomodo angeli procurant nostram salutem sicut supra dictum est? Respon. septem modis infra positis. Ut dicem modis: vt patet infra. in sermo. qui incipit Angelis suis & c.

¶ Primo p angelos extra demones sum? defensati.

¶ Scōdo p angelos in nris rētationibus sumus cōsiliati.

¶ Tertio p angelos ad verā penitētiā sumus plocati.

¶ Quarto p angelos in fide xpiana sumus cōfortati.

¶ Quinto p angelos corā deo sum? ad uocati seu pcurati.

¶ Sexto per angelos in celo sum? festiuitati.

¶ Septimo p angelos ad gloriā sum? apportati.

¶ Dico primo & c. Istud est multū nobis necessariū duplici rōne. prima qz demones sunt inuisibiles: qz velū carnis nre impedit & c. Et iō difficile ē ab ipsis caucere: ps. Narrauerūt vt abscederent laquos

dixerunt, quis videbit eos? Et alibi. In via hac qua ambulo. superbi. i. diaboli. laqueum multi. Scda qz maximas insidias nobis inferit et sunt valde expi- n i q tot militibz annoz exercitati in hac arte. et prefertim: qz diabolus decipit primos pariter qz erat pfectiores nobis in scia. Ita qz cotinus sunt nobis insi- diatores adeo qz in vstre matris occide- rent pueri: nisi angelus datus nobis de- fenderet nos. Nota hic quo ab initio co- ceptionis cuiuslibet datus est vnus ange- lus diabolus ad impugnandū. Et vnus angelus bon⁹ ad defendendū: sine quo nihil possum⁹ cōtra diabolū. Hoc asit qz sumus per sanctos angelos defensati patet per figurā. exemplū et auctoritatez. Exemplū habemus in scriptura. Rapha- el ligauit demonium in deserto. Tob. viij. Die historiā. Item exemplū figurale habes. iij. r. vj. De helyseo ad quē vene- runt armigeri et exercitus regis syrie ad capiendū. Nota historiā et quō dixi ip- se helyse⁹ ministro suo. Noli timere: plu- res sūt nobiscum sunt qz cum illis. Et quo patet exemplū qz non solū cōtra ho- stes inuisibiles. i. demones: sed etiam vi- sibiles sumus ad angelos defensati. Itē habemus de beato Dominico qui ad de- fensionem fratrum vidit plusqz. cc. ange- los preparatos cōtra ministros diaboli de quibus fratres timebant. Auctori- tas. Angelus suis deus mādauit de tept- custo. te. ps. xc. Unde qz Act. xij. puel- la nūciantē qz petrus adesset ad ianuaz dixerūt illi qui in domo erāt. Angelus eius est. Dicit Hierony. supra illo ps. Angelus suis de⁹ mādauit de te. Wa- gna est dignitas animarū vt vna queqz habeat ab ortu natiuitatis angelum bo- num sibi incustodiam delegatum. patet prima vtilitas. et.

¶ Dico scdo qz per angelos in nostris tē- tationibus sumus cōsiliati. Nā qn aliqz tentat⁹ a diabolo ad faciendū aliqz pec- catū: statim angelus velocius aquila cō- sulit tibi qz nō facias nō tñ cogit liberūz arbitriū. Dices tñ: ego nō audio cū. di- cat quō alio modo loquunt⁹ angelūz ho- mines: qz hoc ad aures corporales: s; angelus intus loquit⁹ aurib⁹ aie nō cor- poris: nisi aliquoties et miraculo sicut gabriel virgini Marie. Ave gratia ple- na. Item gabriel Danieli et raphaeli

Thobie. et. Sed regulariter intus in cor- de loquitur. Auctoritas. Ecce angelus qui loquebatur in me zachā. i. r. ij. c. No- ta In me. i. intus me s; imaginatiōi. et. Verbi gratia diabolus loquitur imagi- nationi quādoqz tēptās et di. O si tu pos- ses cōgregare multas diuitias. si velles mutare. x. pro. xij. et. sicut talis et talis. et. Ita est loquutio diaboli. Sed ex aduer- so angelus? sicut di. O caucas: quia si ef- fet vsura damnatus esses. et. Respondit diabolus loquēs imaginatiōi. O dimi- tes in testamento. et. Et bonus replicat: si interim ibis ad infernum. et. Sic ponit- tur in practica circa alia peccata luti- rie vindictē. et. Ecce ego mittam angelū me- um qui precedat te et custodiat in via et obserua eū et audi vocem eius: nec cōten- nendū pates s; peccando. et. x. r. xij. Itē Aplos. Si linguis hominum loquar et angeloz. et. dicit Tho. in prima pte. q. c. vi. ar. f. ad tertium qz lingua angeloz: methaphorice dicitur virtus angeli qua suum conceptū magnificat sine aliquo signo sensibili. Loquit autem ad alterūz nihil aliud est qz conceptum mentis alte- ri manifestare. et.

¶ Dico tertio qz per angelos ad vtram- que penitentiam sumus pronocati. Declaro cōtingit qñqz et heu fessissime qz homo cō- sentit magis diabolo decipienti qz bono angelo consulenti. et. quod petus est qz si cōsepto rege rei imperator vtor ei⁹ vel famul⁹ ad hereret vni ethyopi. et. Quia dignior est angelus quocūqz phoe. Unde de Johanne bap. dixit chrislus. Inter na- tos mulierū. et. Et tamē subdit. Qui asit minor est in regno celorum maior est. i. lo. Mat. xj. Tamē angelus qz est benign⁹ non deserit peccantem. et. Scilicet semp- licet ad tempus sicut s; homo peccat vt infra dicitur in fine huius partis. Au- ctoritas precedet te angelus meus. Et infra. Nec contēnendum putes: qz non dimittet cū peccaueris: et est nomen in cū in illo. Et. x. r. xij. Dicit ergo angelus. Or- via peccasti: quid sentis nūc de illa de il- la delectatione. O qz cara tibi cōstitit pil- la perdidisti omnia bona. omnes virtu- tes: gratiam dei. et. Ergo age penitentia cōfiteri. et. figura legitur de hoc de he- lya fugiente 3e3abel. et. iij. r. xix. Die hi- storiam. Item figura habetur de petro li- berato a carcere per angelū Act. xij. U

de supra inferno. ad vinctula sancti pe- tri. et. Desertus est pñens mundus id est derelictus ab omni bono Quid enim est in mundo. est concupiscentia carnis. et concupiscentia oculor⁹ et superbia vite. i. Johan. ij. Uia huius deserti est vita pñens que via in qua aliqui intrāt per na- tuitatez. alij exēit per mortem. et aliqui ambulāt dum viuūt. Omnes morimur et quasi aque dilabimur in terraz que nō reuertuntur. ij. r. xij. Ubi sunt qui fue- runt: ab hinc ad centum annos sic et nos erimus. et. helyas significat peccatores qui ambulabat per viā: et ponit se ad dor- miendum: quia nō cogitat offensam dei nec periculum in quo est. et. Sed riden- do: cantando: tripudians. vadit ad infer- num. Tenent tympanum et cytharam et gaudent ad sonitum organi ducti in bo- nis dies suos et in puncto ad infernum descendunt Job. xxi. Et tunc dicitur dor- mire quoad vitam spirituales. Sed an- gelus primo tangit cum per compunctio- nem contritionis. Secundo dicit: scilicet per confessionem a deccato non expectes infirmitatem. et. Tertio dicit per euchi- ristie communionem in hys tribus consi- stit vera penitentia: et sic peccator facies hec tria ambulat. xl. di. v. et. noctibus. i. per penitentiam que per numerum qua- dragenarium designatur vsqz ad mon- tem dei id est vitam eternam. penitenti- am agite appro. enim regnum celorum Mat. iij. Patet ergo quomodo per an- gelum pro vocamur ad penitentiam. Au- ctoritas. Reuersus est angelus qz loqba- tur in me et suscitauit me quasi virū qz suscita- tor de summo suo zachā. iij. Nota Reuer- sus est angelus: qz. f. recesserat ad horam propter peccatum.

¶ Dico. iij. r. c. In fide christiana sumus confirmati. Ratio. Ea que sunt fidei non possunt capi intellectu humano. fides seu scientia iudeorum et phorum potest bene ostendi per intellectum humanum inco- uinabiliter. Verbi gratia: qz sit vnus de- us: quia philosophi hoc demōstrauerūt inuisibilia eniz dei per ea que facta sunt intel. conspi. et. Ro. i. Sed qz ille de⁹ vn⁹ in essentia sit vnus in personis hoc nō potest intellectus humanus capere. Itē qz deus promittat omnib⁹ creaturis dā- dum et potum. et. potest ratione hu- mana comprehendere. Oculi omnium in te

sperant domine. et. Sed qz ipse deus seip- sum det in cibum homini in sacramento eucharistie nō potest capere intellectu hū- no. Et ideo oportet qz inueat ab alio in intellectu. f. angelico qui firmat hoīem ad credēdū ea que sunt fidei. Sic fecit ange- lus virgini Marie: que licet crederet an- gelo tñ querens modū dixit. Quomodo fiet istud. et. Et angelus declarans respo- dit. Spūs sanctus superueniet in te. Et virtus altissimi obumbrabit tibi. et. Tūc virgo firmata et illuminata ab angelo di- xit. Ecce ancilla dñi. et. Hoc fuit figura- tū in angelo qui habebat librum apertum in manu sua. Apoc. i. Uidi alterū ange- lū fortē descendēte de celo. Et infra Et habebat in manu sua libellū apertū. et. De ista illuminatione auctoritas allego- rice. In ipsa nocte ecce angelus dñi asit- nit et lumē refulsit in habitaculo Act. xij. Nota in ipsa nocte. f. cōgregationis ne- stre obscure. Videmus cū nūc per specu- lum in enigmate. i. Cor. xij. Asint. illu- minādo: et lumē refulsit in habitaculo. i. intellectu humano. et.

¶ Dico quinto qz p angelos sumus corā deo aduocati in passio. et. quia sicut rex dat aduocati alicui vidue vel pñone mi- serabili: sic chrislus nobis dat aduocati cōtra diaboli accusantem nos: qui an- gelus aduocat pro nobis dupliciter. Pri- mo nostra opera bona dño presentando Scdo tempus ad penitentiam postulā- do. pmo presentat angelus orationes nras: deo ieiunia: elemosyna: pegratio- nes: disciplinas. et. Tobie. xij. Quando orabis cū lachrymis sepeliebas mortu- os et derelinquebas prandis: ego obtuli orationē tuā dño. Scdo postulat pro no- bis tēpus ad pñiam. et. Exēplū de Thie- rony. qñ fuit rapt⁹ in iudiciū. et. De hoc nota parabola Lu. xij. De cultore vinee loquente pro ficulnea. et. Vineā est ecclē- sia. Esa. v. Vineā de sabaoth domus isra- el est: in qua plāta ficulnea. i. anima in die baptisimi. pñimus annus est pueritia in qua deus vult fruct⁹ a nobis. f. pater noster. Ave maria. Credo in deū. et. S; non inuenit: qz parentes docent eos can- tētis. Quidū Virgilium. et. Die cōtra hoc vt expedit. et de blasphemis pueror⁹ qz etas eorum plena est delictis: vt in. c. f. De dilec. pue. Exemplūz Dialog. et. Itē de furtis. et. Scdo annus est inuentus

In quo deus vult fructus elemosinarum
acumorum penitentie et. Sed non inuenit
fructu et. immo quodammodo nec folia. i. nec
verba bona et. nota pira rixas que fuit
inter iuvenes et. Tertio annus est senes-
ctus et. Non inuenit fructus et. Et tunc
Christus vocat ortolanum. i. angelum custod
de di. Succide illa et. mitte in igne in-
ferni. Et ille respondit di. Dne dimitte illa et
hoc anno vscs fodis circa illa et. mitte in
stercora et. fodit qm dat copunctionem
mittit stercora qm reducat peccata ad me-
moriam que si tent rigat quado ex cotriti-
one fundunt lachryme et. Si ergo pec-
cator contrit aduocatio angeli habet
effectum salutis: alioquin salte hunc effe-
ctum cosequit ne ad deteriora labat. et ad
hunc effectum etiam antichristus habebit
angelum custodem et.

Sexta utilitas: p angelos sumus in ce-
lo festinati Luc. xv. Gaudium est angelis
in celo sup vno peccatore penitenti agen-
te. Qm em peccator dat sibi disciplinas oc-
culte vel orat in abscondito et. Angeli vi-
dent et gaudet et. De contrario dolent Au-
ctoitas. Ecce videntes clamabunt foris
angeli pacis amare sibi. Esa. xxiij.
Videntes scilicet peccata nostra Angeli
pacis: quia angeli guerre sunt demones
fiebunt. detestatio illa quam angeli ha-
bent de peccatis nostris. vocatur fictus.
Septima utilitas quia per angelos
ad gloriam sumus portati. Hoc faciunt
angeli tripliciter. primo via preparando
anteq anima creat de corpore: quia tunc
demones insidiatur: viris etiam sanctis
vt patet de beato Martino et cetera. Im-
mo et christo in cruce apparuit et cetera.
Etiam preparat sicut famulus precedens
dominum et. Mala. ij. Ecce ego mittam
angelum meum qui preparabit viam an-
te faciem tuam. Secundo per viam pre-
paratam in celum bailando propter in-
sidias demonum: qui sunt in aere: sicut
legit de beato Antonio et. Auctoritas.
Ecce Ego mittam angelum meum qui pre-
cedat te et custodiat in via. et introducat
ad locum quem parauit Ezo. xxiij. Tertio
animam in celo collocando. Auctoritas.
Factum est vt mox ref mendicus et por-
tare ab angelis insigni habita Lu. xv.
Secus si mox impetens et. Patet er-
go quot utilitates habemus a sanctis an-
gelis et. Ideo debemus mane et sero ipsi

nos recomendare et orare dicendo istos. h.
Angeli q me es custos piteate supna.
De tibi amissus. serua defende. gubernare
Deo gratias. Amen.

In festo gloriosissimi sancti Hiero-
nimi presbyteri. Sermo. j.

Inextinguibile est lu-
men ipsius. Sap. vij. pro
introductione sermonis
scilicet habetur supra in
festo be. Nicolai sermone
q incipit inextinguibile et
q pro fundamento sermonis qui est de
sancto Hieronymo de quo dicitur quod
lumen eius fuit inextinguibile ouis theo-
logalis questio de ipsa charitate.

Queritur mel habitus possit ad-
mitti. Arguitur q non. fortior est chari-
tas in dono q sit aliquod peccatum in
malo: sed magis forte non potest destrui
per minus forte. Ergo charitas non potest
expelli per peccatum nec per aliud potest
expelli. ergo semel habita non potest a-
mittere. In oppositum habetur Apo. ij. ha-
beo aduersum te pauca q charitatem tu
am prima reliquisti. ergo charitas semel
habita potest deleri et perdis: sic questio
manet p vtraq pte dubia.

Ad questionem respondendum est s.
Bonauen. super. ij. sententia. distinctio.
xxi. q. j. q charitas semel habita potest
amitti quod probatur dupliciter per ex-
empla duplici. primo ex veteri testamen-
to. i. s. ix. constat enim q Saul charita-
tem habuit cum de eo scribitur q non erit
vir in israel melior eo. similiter David
charitatem habuit cum de eo dicat domi-
nus. inueni virum fm cor meum. et confisus
est q vterq charitate pdidit. quia vterq
q moraliter peccauit Saul persequendo
David. David in committendo adulte-
rium: et homicidium. Secundo per exem-
pla noui testamenti quia discipuli domi-
ni charitatem habuerunt: sed multi de
discipulis abierunt retro: fm quod dicit
Iohann. s. vi. Multi etiam de discipulis
dubitauerunt in fide. fm quod habetur.
Mat. xlii. Ergo charitatem perdidimus
habita: ergo charitas semel habita non
potest perdis. Secundo probatur manife-
sto experimento: quia paruuli qui bap-
tizantur habent gratiam: et ita charitatem:

et ceteras virtutes: et tamen quando veni-
unt ad adultam etatem perdunt peccato-
rum charitas postq habet admitti. Tertio
probat rationali argumento facilius est
desicere quam proficere: et cadere quam
surgere. facilius est etiam perdere chari-
tatem quam fidem: quia perdita fides p-
curatur charitas: sed non conuertitur: sed
possibile est hominem qui non habet cha-
ritatem acquirere. possibile est etiam ho-
minem habentem fidem recedere. ergo mul-
to fortius possibile est hominem habentem
charitatem cadere igitur. Ad argu-
mentum dicit q amissio charitatis non
est propter hoc q peccatum agat in ipsam
eam expellendo sicut vna forma natura-
lis expellit aliam: sed hoc est: quia cum
esse charitatis depandeat a duobus vi-
delicet a deo influente et aliter arbitrio
suscipiente cum liberum arbitrium non
se auertit a deo charitas iformet ipsa de-
fuit. et quia liberum arbitrium non se a-
uertit nisi peccando hinc est q charitas
dicitur per peccatum expelli non propter
fortitudinem ipsius peccati agentis sed
propter defectum ipsius liberi arbitrii su-
sipientis quod peccatum non suscipit
Hieronymus: Ideo lumen eius fuit in-
extinguibile: iuxta verba et sic. de alijs.
Istud ergo lumen inextinguibile beati
Hieronymi pducit quinq radios virtu-
tum non illustrantes.

Primus est radius sapientie diuina-
lis.
Secundus est radius sapientie virtus
lis.
Tertius est radius continentie virgi-
nalis.
Quartus est radius obediencie genera-
lis.
Quintus est radius persecucie fina-
lis.
Primus radius et cetera. Nota q sapi-
entia est cogitatio diuinorum et cetera.
Nota ergo primo q Hieronymus geni-
tus de parentibus christianis: pater suus
vocabatur. Eusebius nobilis et. De
oppido Stridonis dalmatie et. Et venit
romam et fuit excellens in quattuor lin-
guis scilicet latina: greca: hebraica: et cal-
daica. Ad hanc autem sapientie acquisi-
tionem per diuina flagella puenit. Naz-
tius enim inuenis sepius delectabatur an-
tibus gentium. Denote legens plato.

nem de die vero Cyconem: et si quando
prophetas legebat orrebat sermo incul-
tus et. Dic quomodo rapuisti spiritu su-
it verberatus et. Ideo post modum fuit
repletus mirabili sapientia. Ideo de eo
cantat sancta mater ecclesia. Optati et
dati est mihi sensus: et inuocauit et venit
in me spiritus sapientie et. Sap. vij. No-
ta moraliter q flagella dei vtilia sunt
homini ad conuersionem: quia prosperi-
tas inebriat animum et impugnat pec-
cati et cels. vij. Et enim quia non profer-
tur cito contra malos scientia: absq ti-
more vilo filij hominum perpetrant ma-
la: quia deus sustinet peccatores. Unde
Quidius.

Si quotiens peccant homines: sua ful-
mina mittant.
Iupiter in paruo tpe nullus erit.
Et ideo absq vilo timore filij hominum
perpetrat mala. Ideo magis induratur
peccator impugnat et proferatur et
est tunc maxime infelix. Unde August.
xxij. q. j. Paratus. Cui licentia iniquita-
tis eripitur vtilis et vt citur. quoniam ni-
hil est infelix felicitate peccanti quo
penalis nutritur impunitas. et mala vo-
luntas velut hostis interior roboratur.
Et ideo multa misericordia deus vtitur
quando flagellat peccatores. secundo.
Nachabe. sexto. Et enim multo tempore
non sinere peccatoribus et sententia a
gere sed statim vtilis adhibere magni
beneficii est indicium. Et ideo rogandus
est dominus v: flagellet psalmus. Quoni-
am granata est super me manus: tua co-
uersus sum in erumna mea dum configi-
tur spina. Nota hic practice de precibus
suscipiendis deum: vt auarus diues perdat
diuitias: luxuriosus sanitatem. Ambro-
sius. fauorem et cetera. Et hoc vt conuer-
tatur. sic rogabat David sepe contra pec-
catores.

Secundus radius sapientie virtualis
Ideo dixit virtualis. quia duplex est pa-
tientia equiuoce tamen scilicet vtilis seu
ficta et virtuosa. Simulata est quado ho-
mo sustinet patienter iniurias: quia non
potest se vindicare aut vt appareat alijs
phs: sicut narrat Boetius de quodam
et cetera. Sed virtuosa est quando propter
deum vel propter bonum proximi susti-
net et. Hanc habuit Hieronymus. Dixit iusto-
riam quando fuit verisus a clericis: pro-
Q. iij.

pter vellem muliebres etc. Moraliter dic
et expedit etc.

¶ Tertius radius continetie virginalis.
Ipe est maxima virtus et tanto precior
quanto rarior. Apoc. iij. Habes pauca
nomina in sardis: qui non inquinaverunt
vestimenta sua: et ambulabunt mecum in al
bis: quia digni sunt etc. Expone sicut habe
tur post festum trinitatis sermo. xxx. pte. f.
Dic de virginitate Hieronymus. et quia virtus
in infirmitate perficitur. ij. Cor. xij. Jo fuit
in co virginitas perfecta: quia fuit pbata
in multis tentationibus: sicut ipse pferat
in epistola ad Eustochium de virginitate
servanda: habet in legenda. Et quia sine
cerere: bacho friger venus: non ieiunabat
as perime de cibo inquit et potu taceo: cum
etiam langueret aqua frigida vianf et co
ctum aliquid accepisse luxuria fit. Duo er
go remedia habebat. s. ieiunium et oratio
nem. Nota moraliter et cetera. Hoc genus
demoniorum non vincitur nisi in ieiunio
et oratione. Et hoc est verum quod Hieronymus
fuit virgo. Ipse tamen de se ita scribit ad
pammachium in apologetico circa finem
virginitatem in celo pfero non: quia
habeo: sed quia magis minor quod non
habeo. Sed contrarietatem hanc tollat
verbum basilij dicentis. Mulierem igno
ro: et tamen virgo non sum. Fuit autem
tandem radius in eo virginitatis sincere
quod etiam ad alios eius virtus ex tendebat
tur. Nam ut scribit Johan. an. in Hiero
nymiano. Quedam sancte monialis
nobilis genere et moribus feminari pul
cherrima etate immacula: sed discretio
tam cana. de uotissima erat beati Hiero
nyimi de qua cum quidam nobilis iuue
nis philocaptus ardentissime fuisset. ac
cessit ad quandam magum qui misit ad
eam seducendam quandam demonem qui
cellam eius intrare non potuit propter
imaginem Hieronymi in cella depictam
reuerit igitur demon ad magum narans
ei quare intrare nequuit: quo a mago
deriso. et dimisso alio demonem misit ma
gus qui similiter intrare non potuit. Qui
immo per horam manere ibi coactus al
te clamabat si me Hieronymus finis rece
dere huc amplius non reuertar. Ad que
concurrerent moniales precipite cruce iter
rogauerunt causam aduentus sui: quia co
gnita ad preces diaboli rogantibus Hie
ronymus cito per dimiteret demonem statim

diabolus recessit et magus illi durissime
flagellauit et conuersus et Hieronymus de
precas et arte magica abiuras liberatus
est per annu tamen iacuit impositis corpo
ris suis tandem coburnas libris artis sue
et redens oia que habebat illa pauperibus
erogauit. post annum vero ciuitas se in
spelunca qua Hieronymus per quadri
enniu habitauerat magnum culme san
ctitatis attigit. Ille vero infelix iuuenis
nocte quadam laqueo se suspendens: vita
simul temporali et perpetua se puauit: et hoc
creplu dicit inferre Cyzillu.

¶ Quartus radius obediencie generalis
quod a qui tota lege seruauerit: offende
rit aut in vno factus est oim rex Jaco. ij.
Nota factus est oim reus. primo quoad
auctoritate ab incommutabili bono. Secundo
quoad priuatione gratie. Tertio quoad
priuatione glorie. Quarto quoad incur
sionem pene damni eterne. Fuit ergo
Hieronymus obediens in oib: et etiam co
silij cuius obediencie merito etiam beata
animalia et ferocia de subiegebant sibi
cut tempore innocencie fuerat in primis pa
rentibus. Dic hystoria de leone. Moraliter
dic et expedit etc.

¶ Quintus radius pseuerantie finalis etc.
Dic et mortis et exhortatione sua ad di
scipulos apostropham ad mortem etc. Et ali
ter post mortem apparuit aia sua Cyzillo
Ierosolymitano Episcopo. Et etiam Au
gustino cum Joh. bap. ergo Inerunguibi
le est lumen illius.

Deo gratias. Amen.

In festo sancti francisci. Sermo vnus.
Ibi absit gloriari nisi in
cruce domini nostri iesu xpi
Gal. vi. Et in epistola hodie
erne festiuitate. Ista verba
approprio in persona beati
Francisci dicentis cum apostolo. Mihi absit
etc. De eo ergo erit sermo hodie. Sz pri
salute virgo etc.

¶ Pro fundamento sermonis in quo agi
tur de sancto francisco qui summopere
beatitudinem desiderat de cuius beati
tudinis appetitu fit sermo extitit de ipso
appetitu theologalis qstio.

Queritur Vtrum volentes in
appetendo. beatitu
dinem mereant. Arguitur quod non. ait phus
ij. Ethico. c. vi. ex his que insunt nobis a
natura: non laudamur. neque vituperamur

mar: nec sumus boni: neque mali. Sed vo
luntas naturaliter appetit beatitudinem
ergo ex hoc appetitu non debet laudari
quod non esset verum si tali appetitu me
reretur: quia omne meritum laudabile
est igitur. ¶ In oppositum appetendo
beatitudinem deum appetit: sed in appe
tendo deum est meritum ergo appeten
do beatitudinem incrementum sic qstio ma
net per ytrag parte dubia.

¶ Ad questionem respondendum est fin
Richardu sup. iij. sen. des. xlij. ar. ij. q. v.
quod hominem appetere beatitudinem co
angit dupliciter: vno modo in generali in
quantum appetit aliquid bonu sufficienter
assimilari. Alio modo in speciali in quo vere
est omnis sciencie plenitudo sicut in clara
dei visione: et perfecta eius fructione. In ap
petendo beatitudinem. primo modo non
est meritum: quia sic ab intellectu: et a volu
tate appetitur ita quod circa hoc intellectus
potest errare in cognoscendo: nec volun
tas in appetendo. In appetendo beati
tudinem modo secundo est meritum: quia
sic nec naturaliter cognoscitur: nec natu
raliter appetitur. Sed respectu eius con
tingit esse errorem in intellectu: et obli
tatem in affectu: quia et intellectus potest
opinari non esse beatitudinem. In illo
bono: vbi vere est: etiam esse in illo bono
vbi vere non est: et ex consequenti volun
tas potest appetere beatitudinem vbi ve
re non est: et eam non appetere: vbi vere
est unde beatitudo hoc modo accepta obie
cta est liberi arbitrij non tamen sub ra
tione qua est liberum: sed etiam sub ra
tione qua deliberatiu: quia ipse homo
naturaliter appetat deum videre et eo frui
tamen illa non appetit naturaliter in
tum in illis vera beatitudo consistit: quia
non cognoscit naturaliter: quia in illis
beatitudo consistit. Unde quauisea in
quibus vera beatitudo consistit natur
raliter appetat secundum id quod sunt
non tamen illa naturaliter appetit sub
illa ratione seu in quantum beatificati
ua sunt et ad argumentum dicitur. quod pro
cedit de beatitudine. primo modo dicta
et non secundo quam appetendo meruit
beatus franciscus. de quo fit sermo. iuxta
verba et sic de alijs.

¶ Pro declaratione verborum est notan
dum quod conclusio vera est in sacra theo
logia approbata etiam per philosophos morales

Et not. Tho. i. ij. q. ij. ar. viij. q. v. ar. viij. q.
omnis homo desiderat esse beatus siue sit
fidelis siue infidelis iudeus sarracenus
etc. Quilibet enim naturaliter desiderat
beatitudinem: quod determinat Tho. ef
se verum accipiendo beatitudinem finem
communem rationem beatitudinis. Commu
nis enim ratio beatitudinis est vbi sit bo
num perfectum. Nam ut ait Boetius. iij.
de consolatio. Beatitudo est status oim
bonorum aggregatione perfectus. Et ali
bi. Beatitudo est summi boni tota simul et p
fecta possessio. Secundu hoc ergo natura
liter et ex necessitate voluntas humana ap
petit beatitudinem. Et sit enim impossibi
le quod appetitus humanus non feratur in
bonum: quia bonum est quod omnia ap
petunt. Et ideo dicit Augu. xij. de trimi
tate quod omnes homines conueniunt in ap
petendo vltimum dicit finem qui est bea
tutudo. Et Boetius. iij. de consolatione.
Est enim inquit mentibus hominum ve
ri boni inserta cupiditas. Si ergo accipia
tur beatitudo finem speciale ratione beati
tudinis. s. quantum ad id in quo beati
tudo consistit: sic non omnes cognoscunt
et consequenter nec omnes appetunt bea
titudinem. Quomodo autem homines er
rent in cognitione summi boni: notadu
quod quia bonum omnia appetunt: ideo finem
aliquid est bonum finem hoc appetitur. Est
autem triplex bonu. s. vtile delectabile. et ho
nestum. Homines igitur sibi ipsis dereli
cti circa appetitum in ordinatum huius
triplicis boni versantur: unde quid a bo
num vtile preferentes: posuerunt felici
tatem suam in diuitijs. Alij vero preferen
tes bonum delectabile: felicitatem suam
posuerunt in delicijs. Alij preferentes bo
num honestum: posuerunt in honoribus
regnis et potentijs etc. male iudicantes de
honesto. Et horum scolas sequuntur om
nes mundani post corruptionem natu
ture in primo parente: qui fuit primus se
ctator harum opinionum quarum dia
bolus inuenter fuit et persuasor. Gen. iij.
In quacunque die comedens ex eo eritis
sicut dii ecce bonum honorabile. Scien
tes bonum: et malum: ecce bonum vtile.
Et sequitur. Videns ergo mulier quod bo
num esset lignum ad vescendum etc. ecce
bonum delectabile. Omnes ergo homi
nes mundi secuti sunt scolarum istam vsq
ad christum. Ideo dicitur. i. Jo. ij. Omne

In festo sancti Francisci.

quod est in mundo aut est concupiscentia oculorum quantum ad bonum vile: quod appetitur in deliciis: aut concupiscentia carnis quantum ad bonum delectabile quod est in deliciis: aut superbiavite quantum ad bonum honorabile quod appetitur in honoribus. Et de eis dicit tribus diebus tentant christum sicut patet bene consideranti. Nam ostendens diabolus omnia regna mundi dixit. Hec omnia tibi dabo ecce bonum vile. Item dicitur vides isti panes fiant. ecce bonum delectabile. Item dicitur te deorsum: ecce bonum honorabile: quia admirabile profuisset volare nisi ad vanam gloriam ostentationem. Sed christus confundit scholam diaboli a contrariis argumentis ut patet ibidem. Et hec tria apparent in illo a adolecente diuine de quo legitur Mat. xix. De quo tria dicuntur. scilicet erat dives quantum a bonis vile adolescens quantum ad bonum delectabile. In illa enim etate consueverunt homines plures vivere in delectationibus corporis. Item videtur dicitur Lucas. xviii. Erat princeps hoc quantum ad bonum honorabile. Christus ergo veniens in mundum contra hoc triplex bonum tenuit scholam contraria docens triplicem paupertatem quam etiam suadebat predicto adolecenti licet ipse doctrinam christi non caperet. Contra istas ergo tres opiniones predictas christus docuit dicens. Qui vult venire post me abneget semetipsum: contra bonum honorabile. Et tollat crucem suam contra delectabile. Et sequatur me contra bonum utile. Mat. xix. pulpes foueas habent etc. Nota etiam quod philosophi male iudicabant de beatitudine. Dicebant enim stulti beatitudinem in virtute animi consistere peripatetici in cognitione veritatis. Epicuri in voluptate. Nos autem dicimus duplicem beatitudinem. Unam que est imperfecta. Alteram patrie que est perfecta. Prima consistit in virtuosa vita. Unde dicit philosophus in. i. Ethico. Quod beatitudo sue felicitatis est operatio secundum virtutem perfectam. De qua dicit psalmista. Beati in maculati i viare. Secunda beatitudo patrie est perfecta et hec duplex est. Una est creata quoniam in patria beatificat formaliter. Altera increata quam nos beatificat effectiue. scilicet ipse deus. Prima beatitudo creata est tantum finis quo quiescit. Secunda. scilicet increata est tantum finis in quo quiescit.

scatur. Quidam igitur ponunt ultimum et beatitudinem in diuitiis sicut sunt anani: qui exponit corpus et animam pro diuitiis acq. rediens: sunt in maximo errore. Non enim diuitie sunt finis hominis: homo est finis diuitiarum. Preterea per beatitudinem acquirit homo maximam delectationem. gaudium et letitiam: sed ex diuitiis homo affligitur potius propter quod diuitias nuncupat spiritus Luc. vii. Et Mat. xix. Chrysostomus. Diuites diuitias non congregant absque labore. Non tamen ab metu non deserit absque dolore. Propterea ad idem facit prover. xix. Ubi dicitur. Quid prodest stulto habere diuitias cum sapientia emere non possit. Hanc autem veritatem manifestum homo cognoscit in morte: in qua nihil de diuitiis impotat nisi triste litamentum vel sacculum. Ps. Domine miserere somni sui quoniam nihil inuenit. omnes vi. di. in ma. su. ps. lxxv. Et alibi. Et relinquent alieni diuitias suas. et sepulchra eorum do. il. in eternum. ps. xlvij. Et alibi. Theaurizate igno. cum congregabit ea. ps. xxxvij. Idem dicit Aug. v. de ciui. dei. c. xix. felices sunt nos si filios nostros non diuitie terrine faciunt aut nobis viuuntur amine de aut nobis mortuis a quibus nescimus vel forte a quibus nolumus possidere. Quidam igitur ponunt beatitudinem in deliciis et voluptatibus: sicut fuerit epicuri pro quibus adipsos scendis exponit alas et corpora: sed errat quia ut ait Boet. iij. de consolacione. Tristes exitus esse voluptatum quosquis remissis libidinis suarum volens intelligit: iuxta illud. Ritus dolore miscbitur: ex tranca gaudij luctus occupat prover. xix. Que si bonis efficere possent. vel certe est quoniam pecudes quos beate esse dicat. Hec ille. Et ibidem dicit. Quid autem de voluptatibus corporis loquar: quare appetentia quidem plena est anxietatis. fatietas penitentia. Hec ille. Et quid inferitur quod epicuri qui dixerat beatitudinem in voluptate consistere: aut pecudes quos beatitudinem in honoribus: sicut sunt supbi priuati finis est honoris dignitas etc. sed cum honor finiatur in morte: patet hoc non esse perfectum bonum. Et confirmatur ratio: quod beatitudo est in bono non autem extra beatitudinis honor autem non est in honorato sed magis in honorate qui reuerentiam exhibet

In festo sancti Francisci

So. cxxvj.

honorato: ut philosophus dicit in. i. Ethico. §. 2c. Secunda ratio est: quia honor est bonum ad aliud ordinatum: quare dicit philosophus. in. i. Ethico. Honor est retributio reuerentie in testimonium datur. Tertia ratio quia honor est bonum extrinsecum cum sit reuerentia exhibita per quedam exteriora signa beatitudo autem sive summum bonum est bonum intrinsecum: ergo etc. Quidam igitur ponunt beatitudinem in scientia: sed finis hoc etiam demones essent beati. Et preterea scientia ista est charitas aut edificat. i. Cor. viij. Quidam igitur in potentia. De quorum numero fuit Arphaxat rex medorum. De quo scribit Iudith. i. Qui gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui: et in gloria quadrigarum suarum. Sed quod tales erant probat mutatio status et eventus fortune que adeo multis fuit aduersa potestibus quod caderent a potentia sua: sicut et ipse Arphaxat. De quo scribitur ubi supra quod Nabuchodonosor obtinuit eum in campum magno ragau. etc. Sic et Darius fuit deuictus ab Alexandro. Hannibal a romanis Troia a grecis. Unde ait Seneca in. vi. Tragedia in principio in persona Hecubæ vororis priami. Quicquid regno fidit et magna potestas dñatur aula. Nec leues metuit deos atque rebus credula leti: de dit me videat et te Troia. Non vnde tulit documenta fors maioris: sed fragili loco statet in sibi. Item virgilius in. ij. Eney. Hic finis priami fato totum huc exitus illum forte tulit: pro lapsa videntem pergamam. Tot quondam populis terrisq. superbus regnatorem Asie. Et infra iacet ingens litore truncus. Excusa te quare allegas poetas quasi extorquas clauam de manu herculis ad veritatem asseruendam: ut notat Gratianus in decretis. xxxvij. di. p. to. tit. i. prover. xi. Circulus aureus in naribus suis misit pulchritudinem et fatum. Quia pulchritudo est ea pulchritudo iuxta illud fastus inest pulchritudo sequiturque supbia formosa. Quia pulchritudo honorat dedecorat moras: rara est concordia forme atque pudicitie. Quidam ponunt beatitudinem in pulchritudine sicut sunt vane mulieres. Sed fallax gloria et vana est pulchritudo: mulier timens deum ipsa laudabitur. prover. vlt. Quidam vero in fortitudine et alijs bonis componunt. Sed finis hoc leones et alia alalia hominibus fortiora essent quam beatitudo. Contra quod Aug. in. xij. de ciui. dei repro

bis opinione illos qui dicebant demones meliores hominibus propter corpora immortalia qui dicebant illos habere: sic ait. c. xv. Quia ob rem absit ut illa consideras ois peracil religiosus et deo subditus id arbitretur demones seipso meliores quam habeant corpora meliora. alioquin multas sibi et bestias platurus est quam nos et acrimonia sensus et motu facillimo atque celerimor valentia viri et annosissima firmitate corporis vincunt. Quis hominem videndo equabitur aq. et vulturi. Quis odoratum canis. Quis velocitate leporis: ceruus: oliv: auius. Quis multum valde leonibus et elephantis. Quis diu viuendo serpentibus: qui etiam deposita tunica senectutis deponere atque in iuuentute redire phibentur. Sed sicut hys oliv: ratiocinando et intelligendo meliores sumus: ita etiam demonibus boni atque honeste viuendo meliores esse debemus. Hec ille. Cuius autem ratio quare in nullo predictorum bonorum beatitudo consistit: est quia beatitudo est bonum perfectum. Id autem est bonum perfectum quo quis adepto nihil ulterius desiderare queat: ut ait Boetius in. iij. de cōso. Certum est autem quod quicquid dictorum bonorum possideant quantum etiam si simul oia habeant appetitum habeant appetitum bonis nunquam lassati: sed semper potentiora desiderant: ergo etc. Et de ambitione honoris patet. ps. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. De diuitiis etiam patet. Unde Boetius. Si quantas rapidis statibus incitat pontus versat harnas. Aut quot stelliferis edita noctibus celsa sidera fulgent. Tantas fundit opes: nec opes retrahat manum pleno copia cornu. Humanum miseris haud ideo genus cesset flere querelas. Quamuis vota libens excipiat deus multi prodigus auri. et claris auidus ornet honoribus nil iam parta videtur: sed questivans secum rapacitas alios patitur hyatus. Hec ille. Ex predictis ergo patent due conclusiones. Prima quod ois homo naturaliter desiderat esse beatus. Secunda quod multi errant in eo in quo consistit beatitudo: et hoc est quod etiam probat Boetius in. iij. de cōso. dicens. Ois mortalium curam quam multipliciter studiorum labor exercet diuerso quidem calle procedit: sed ad unum tamē beatitudinis finem nititur

In festo sancti Francisci.

peruenire. Videamus ergo nos quid est illud in quo vera beatitudo consistit. Ter- te nihil aliud nisi cognitio et visio diuine essentie. Unde dñs Jo. xvij. Hec est autē inquit vita eterna: ut cognoscāt te solum verū deū et quē misisti iesum xpm. Et idcirco in hoc debet homo ponere finē suū et in hoc gloriari: non autē in bonis mun- di nec in aliqua creatura. Bona enim tem- poralia sunt media quibus ad imitacionem ad pueniendū ad vltimū finē quē est vita eterna. Ideo bonis temporalibus debemus vti non fruualio quā pueritū ordo et ipedif- finis. Nota similitudinē ad hoc quā po- nit Aug. in i. lib. de doctrina christiana: vbi sic ait. Quomodo si essem⁹ peregrini quē beate viuere nisi in patria nō possem⁹. Ea- que peregrinatione vixit miser et miseris finire cupientes in patriā redire vellem⁹. Opus esset vel terris tribus vel marinis pelliculis quibus vidēti esset: vt ad patriā qua fruendū erat puenire valeremus. quē si amenitates itineris et ipsa gestatio ve- hementius nos delectaret: conuersi ad fru- endū hys quibus vti debuim⁹: nollemus ci- to viā finire: et pueria suauitate imitari alienaremur a patriā cuius suauitas face- ret beatos: sic huiusmodi mortalitatis vi- tam pegrinantes a dño: si redire in patriā volumus vbi beati esse possumus: vidēti est hoc insidū non fruendū: vt inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta con- spiciunt hoc est vt de temporalibus corporali- busque rebus eterna et spūalia capiamus. Hec ille. Ideo Iher. ix. Et loquitur de⁹ per os prophete. Non gloriatur sapiēs in sapientia sua et nō gloriatur fortis in for- titudine sua: et nō gloriatur diues in diuitijs suis: sed in hoc gloriatur qui gloriatur: scire et noscē me: quē ego suū dñs. Et cōcordat apls. ij. Cor. i. Qui gloriatur inquit in dño gloriatur. Non enim qui seipm cō. il. pro. est. sed quē deus commendat. Hoc autē pau- cis datum est: quia pauci qui noscere pos- sunt vera bona. Unde dñs Math. xi. Cō- fiteor tibi pater dñe celi et terre: quia absco- disti hec a sapientibus et prudētibus et re- uelasti ea puillis. Ita pater quā sic pla- citū est ante te. Nota a sapient. et prudēt. Licet enim hī de hac veritate. sciant be- ne studere: legere: disputare: predicare. et dicere crepantibus intonare: tñ non in- telligūt quia nō intus sed foris legunt. Quia igit⁹ bñs franciscus vere cognouit

in quo humana beatitudo consistet ideo non in diuitijs potuit gloriā suā. non in voluptatibus. non in honoribus nō deniq; in alijs temporalibus rebus: sed in eo per quod vera beatitudo conquiritur. Quid est illud nisi crux xpi. Ideo dicit ipse in themate. pposito. Vbi absit glo- riari et. patet thema. Quia autē non in verbis sed in factis virtus consistit: vo- lens beatus franciscus pfecte in cruce chri- sti gloriari: ipsam crucē christi perfecte amplecti et imitatus est. pro cui⁹ intel- lectu et declaratione nota quē in cruce chri- sti sunt quattuor dimensionēs quattuor- tue qui fuerunt moraliter et perfecte in beato francisco et.

Prima est latitudo: et hec significat di- lectionem generalem.

Secunda est profunditas: et hec significat humilationem cordalem.

Tertia est sublimitas: et hec significat contemplationem supernalem.

Quarta est longitudo: hec significat durationem finalem.

De istis quattuor dimensionibus loq- tur apostolus et ego cū ipso pro vobis orans hoc mō. Huius rei grā flecto ge- nua mea ad patrē dñi mei iesu xpi. Et quo ois paternitas in celis et in terra no- minat⁹: vt possitis cōprehendere cū ois sanctis. quā sit latitudo. et longitudo. subli- mitas et profundū Ephē. ij. Istas quat- tuor dimensionēs crucis Aug. in. ij. lib. de doc. christiana exponēs sic ait. Crucis la- titudo ē: in transuerso ligno: quo cōten- dūt manus. Longitudo a terrarūq; ad ipsam latitudinē quo a manibus et infra totū corpus affigunt. Alitudo a latitu- dine sursum vsq; ad summum: quo ad- heret caput. profundū vero quē terrēni- figum absconditur. Quo signo crucis ois actio christiana describitur bñ opari in xpo et ei perseveranter inherere. sperare ce- lestia sacramenta nō prophānare. Hec ille. Si vis istas dimensionēs videre ex- pōstas allego: ricevere post festum trini- tatis sermo. cxxij. qui incipit. Vides fa- cti estis et. parte. vi. in additione ibi po- sita quā incipit. per latitudinē crucis.

Prima ergo dimensio est latitudo que est vt homo sciat habere cor latius et am- plius ad dilectionē dei et proximorū nō solum amicorū sed etiā inimicorū. Et dicat vobis mirabile quē lan⁹ dñs esse cor christiani

In festo sancti francisci.

Fo. cxxvij

ad dilectionē quē celi empyrei: quod est latius et maius corpus quē sit in rerū na- tura. Quod declarat sic. Celi empyrei quā sit inmensurable: tñ non pot recipere nisi personas bonas et sanctas. Non enim pot recipere infideles nec malos va- nos. Sed cor christiani debet esse latius: quē oēs debet diligere i deo tā bonos quē ma- los. amicos et inimicos. fideles et infide- les. iudeos aggrānos. barbaros et sci- tas. Bonos quidē debet diligere vt con- seruent in sancta vita et fide. Malos au- tem ad penam cōuertant. Sic faciebat David di. Ambulabat in latitudine: quā mandata tua exquirit. Nota. Mandata tua. Mandata dei sunt de dilectione dei et proximorū tā bonorū quē malorū. Unde Mat. v. Audistis quē dictū est antiquis. Diliges primū tuū et odio hā. inimicū tuū. Ego autē dico vobis diligite inimicos vestros. benefacite hys qui oderunt vos et orate pro pte. et cal. v. De hoc mandatorē loquit⁹ psalmista di. Ois cō- summationis vidi finē latū mandatorū. tui- nimis. Nota. Ois cōsummationis ois cō- dictio et status huius mundi finē habe- bit sicut dñs tpalia: piationes: clerica- tus et matrimonium diuine et honores di- gnitates et. Sed mandatorē de dilectione nō habet finem: quāmo post mortē magis perficitur: quia charitas nunq; excidit. i. Cor. xij. Istam ergo primā dimensionē latitudinis charitatis. O quē excellenter habuit beatus franciscus erga deū et p- ximum. Primo igitur erga deū quē ma- ximo seruire diligebat. De cuius serui- re magnitudine quattuor signa mōstra- ut deus. Primū signum fuit quā ingres- sus ecclesiā sancti Damiani audiuit ab imagine crucifixi ter sibi dicente. Franci- secunde et repara domū meā que vt cer- nis tota diruitur. Ab illa ergo hora ami- ma eius liquefacta est et crucifixi cōpara- tio ei⁹ cordi mirabiliter est infusa et. Dic hyssoria. Et tunc ergo tanq; ebrius ve- re ebrius illo vino quod venditur in ta- berna paradisi. oia reliquit amor xpi et seipm vendidit: adeo quē etiam feno calia patri reliquit. Sed mirabile signum fuit quādo in visione super se seraphim crucifixum aspexit: quā crucifixionis sue si- gna sic ei euidenter ipse fuit vt crucifixus videretur et ipse. vñ tunc fuerit sibi sig- nata ipse fuit manibus pedibus et lateri

O mirabilis dilectionis signū. Unde po- terat dicere illis quod hodie in epistola sue fe- stuitatis cātaf. Ego stigmata dñi iesu i corpore meo porto Gal. vi. Tertiū signū fuit quā visus est a fratrib⁹ in curru ignis et. Quartū signū fuit: quia sic afflictaf ad deū quē oēs creaturas et irrationabiles i- utabat ad laudē creatoris. Unde semel ambulās per paludes venetiāru luenit maximā autē multitudinē cantantū in palude et. Dic hyssoria. Jit alias inue- nit quā multitudinē audiē eas velut ra- niones picipes salutauit et. Et quia sic erat affect⁹ ad deū: idcirco diuisa bonitas etiā creaturas habentes solum esse sibi subdebat. Nota quādo cyrurgico veniē te ad eū cauterizandū propter infirmita- tem oculos: rogauit ignem vt curiali- ter secū transiret. Et nullā lesionē nec penā sensit a ferro ignito et. De dilectione nevero sua erga proximū: quā sufficere posset exprimere. Nā omnes largo- diligebat affectu pferm leprosos oscu- lādo: quos naturaliter maxie horrebat. Motus etiā maxima charitate ad proxi- mos fecit ordinē suū in maxima et aris- tima paupertate: quo fidatū fuit sibi di- ctū quē regula erat multū fortis nec posset fuari: idcirco pteperat. Rhidit. Ego scri- psi quod xps ore suo ordinauit: ideo nihil mutare: quia seruus in littera dñi nihil potest mutare et. beatus ille qui seruat regulā suā. Vñ de mulieribus eā seruat et. Item fecit duos alios ordines. i. secū- dum pro mulieribus. Item tertiū p quo libet etiam in matrimonio existente qui non est proprie religio: sed quidā modus viuendi bene: vt notat glo. in cle. Cū ex eo. de sen. exco. et l. de. j. de religio. domi. fuit etia: tante charitatis erga proxi- mos etiā infideles quē pro cōuersione pagano- rū iuit ad soldanum babilonē et exponēs se maximis periculis et. Tribus autē vi- cib⁹ versus partes infidelis et. Egref- sus sed bis diuisa dispensatione. phibit⁹ tertia ista vice post multa opprobria vin- cula verberat labores innumeros ad cō- spectū soldani babilonē: domino ducent te puenit. Dic hyssoria. Pater quomodo habuit primā dimensionē crucis. i. lati- tudinē. Nota: moraliter prout expedit. Secunda dimensio est profunditas. et signat humilitatē et. Nota triplicē gaudii hu- militatis. Unus est subdere se maiori et

De beato Luca euangelista.

hic est bonus. Scbo est subdere se equaliter: hic est melior. Tertius est subdere se minor: hic est optimus. De hoc triplici gradu humilitatis loquitur dñs bñctus. Mat. xij. Sine mō: sic ei decet nos implere oēm iusticiā. Glo. j. Oēm humilitate. Hunc gradū optimū humilitatis habuit beatus franciscus quia semper subesse q̄ p̄cesse malebat. Ideo generalis cedens officio guardianū p̄cū cuius voluntati p̄ oīa subiaceret. fratri quoq̄ cū quo solitus erat ire semper obedientiam p̄mittere cōsueverat et seruire. Unde bene plebat illud verbum diuinum. Quanto magnus es: humiliare in omnibus. Eccl. iij. Ande et humilitatis causa fratres suos voluit vocare minores: et p̄latos sui ordinis ministros: iuxta illud domini. Quicūq̄ voluerit inter vos maior fieri: sit vester minister. Luc. xxiij. Nota hic qñ beatus dñicus et ipse fuerunt interrogati a dño p̄stienti q̄ post modū fuit papa cur nō facimus de vris fratribus ep̄os et p̄latos et. vide in legenda. fuit et tante humilitatis: vt p̄notius mallet de se vituperiū audire q̄ laudem. Ideo cū populi merita in eo sanctitatis extollerent: precipiebat alicui fratri vt verba ipsum viliissima suis auribus inculcando proferret. Cūq̄ frater ille licet inuitus rursū et mercēnam iperitū et inutile diceret: exp̄larat dicebat. Benedicat nō dñs: quia tu verissima loqueris et talia me decet audire. Quicqd̄ etiā perinebat ad sui excellentiam occultabat. Unde diligēter donec vixit sua stigmata abscondebant. Quidā tamē in vita hēciderunt s̄ in morte plurimū cōsp̄cerūt. Semel etiā soci⁹ su⁹ vidit cathedram et. Unde in legenda. pater ergo magna humilitas sua. Et quia vixit s̄c̄s. paupertas in bonis mentibus solci esse custos humilitatis: ideo voluit esse pauperrimus. vnde paupertatē vocabat domini suam.

¶ Tercia dimēssio est sublimitas: et significat cōtēplationē supernale p̄ quā aīa ad celestia sublimat: terrenis oībus subtrahit. H̄c etiā q̄ maxime habuit bt̄s fran: Un b̄t in vita ei⁹ q̄ suspendebatur multotiens tanto cōtēplationis excessu v̄s semetip̄m raptus et s̄. humanū sensum aliquā sentēis: q̄dā agere circa se extērius ignoraret. Aliqñ etiā v̄sus

est nocte orans manib⁹ p̄tēssis ad modū crucis toto corpore subleuatus a terra: et nubecula quadā p̄tegente circūdatus et illustrationis miraculis intra mentē mirra circa corp⁹ illustrationis testis esset. vñ ex altitudine cōtēplationis etiā sp̄s propheticus claruit etiā ante q̄ p̄uēlōis h̄itū suscipiet. Nota exēplū qñ capus cū dñs dā perussum et incarcerationis exultabat cū ceteri tristerentur. Et interrogat⁹ quare. R̄dit: quia adhuc sanctus per totū mundum adorabor.

¶ Quarta dimēssio est lōgitudō: et significat durationē seu p̄seuerantiā finale q̄ inter ceteras virtutes sola coronatur. j. Cor. iij. Mesclis q̄ hū qui in stadio currūt oēs quidē currūt: s̄ vnus accipit viciū. Nota. Vnus. i. p̄seuerās. De ista lōgitudine p̄seuerantiē dī. ps. xcij. Domus tuā decet scitudo dñi in longitudinem dieꝝ. Nota. Domū tuā. i. p̄sonā deuotā que est dom⁹ dei. In lōgitudine dieꝝ. i. p̄ totā vitā. Ratio q̄ labor et scrupulus de correspondere mercedi et cōtrario: s̄ merces vite sancte est lōgitudine dieꝝ. i. p̄dū est deus. ps. Lōgitudine dieꝝ replebo eū. ergo et salariū. i. vita bona de esse lōgitudine dieꝝ. i. p̄dū ipse erit hō. B̄tā igit̄ fran. de virtute in virtutē semp p̄ficiens vsq̄ ad vltimā vite horam meruit tandē videre deū deoz in syon. Et quia x̄ps cōfixus erat cruci in hac vita: ideo cū regnat in alia et factus est soci⁹ cōsolationis. Et iuxta illud. Ro. vi. Si em cōplāti facti fuerim⁹ similitudini mortis eius simul et resurrectionis erimus. Et subdit. Si aūt mortui sum⁹ cū x̄po: credimus q̄ simul viuē⁹ cū illo. Dic ei⁹ mortē preciosam. Deo grāas. Amen.

¶ De beato Luca euangelista.
Sermo vnus.

S Alutat vos Lucas charissimus. Colof. vlti. Sicut totū officii et festiuitas hodierna est de beato Luca euangelista sic erit et iermo: et habebimus multas bonas doctrinas et exēpla salutifera et vita sua et. Saluetur virgo et. Salutat. i. salutē eternā vobis optat.

¶ Pro huius verbi declaratione est no-

De beato Luca euangelista.

So. cxxvij.

tandū q̄ sit qñtio in sacra theologia.

Queritur quid sit qñtio in sacra theologia. Qñtio virtutes theologicę que habentur hic ab hōie in via remaneāt post mortē in patria. p̄o cuius qñtio determinatio ne: est notadū q̄ fm sniam vho. j. ij. q. lxxij. ar. ij. Dic latius p̄ intellectu hui⁹ qñtiois fm vho. ibi q̄ ipsecio est qñtio de rōne rei et p̄tinet ad spēm ipsius: si aut defectus rōnis p̄tinet ad rōnē sp̄ei cū vel bontis. Et q̄ vñ et idē manēs nō pōt trāfferri de vna specie in aliā: idē est q̄ tali ipsecioe sublatā tollit spēs rei: sicut iā nō esset bos vñ equ⁹ si esset rōnā. Qñ q̄ ipsecio nō p̄tinet ad rōnē sp̄ei: sed accidit i diuino r̄z aliqd̄ aliud sicut alii cui⁹ hō. Qñq̄ accidit defect⁹ rōnis i quā tū ipedit i eo rōnia vñs p̄p̄ sonum vel ebrietatē vel aliqd̄ h̄mōi. p̄z aūt q̄ tali ipsecioe remota nihilomin⁹ substantia rei manet. Hec vho. vbi supra. Ad sicut ē i naturalib⁹ sic i x̄tūib⁹ et. Dic vt infra. Quedā. n. p̄tutes de sui rōne iporāt de defectū et ipsecioe. Quedā nō nō. Virtutes iporāt de defectū de sui rōne: sicut fides et spes. De rōne em fides ē ipsecio cognitiōis. ponit. n. in ei⁹ diffinitioe. si des ē substantia spandarū reze argumētū nō apparetū: vt dī. Heb. xi. Et Aug. dicit. Quid ē fides. Credere qd̄ nō vides. Sic etiā de rōne sp̄ei ē qd̄ id qd̄ sp̄at nō dū habet. Spes. n. iporāt quedā motū in id qd̄ nō habet. Un apls. Ro. viij. Nā qd̄ videt qd̄: qd̄ sperat. Charitas aūt est amor q̄ de sui rōne nō iporāt aliquā ipfectionē. pōt em esse charitas et de habitu et nō habito: et de viso et nō viso. Hec igit̄ p̄supposito. est dicēdū ad qñtē p̄positā: q̄ p̄tutes q̄ de sui rōne iporāt defectū sicut est fides et spes. post hāc vitā nō remanēt i aīa. fides. n. vt dixi est cognitio rei nō v̄se. In p̄tia aūt videbim⁹ deū sicuti est: vt dī. j. Jo. ij. M̄c. n. videm⁹ p̄ speculū i enigmatē: tūc aūt facie ad facie j. Cor. xij. Et iō tūc cessat fides. Nunc ē credim⁹ et nō videm⁹: tūc aūt videbim⁹ et nō credem⁹. Un apls. j. Cor. xij. Ex pte em cognoscam⁹ et ex pte p̄phetiamus. Cū autē uenerit qd̄ p̄fectū ē: euacuabit⁹ qd̄ ex pte est. Nec pōt p̄currere simul cognitio fidei et cognitio p̄fecta q̄ habet p̄visio nēq̄ p̄fectio et ipsecio que differūt rōne subiecti nō p̄nt i eodē subiecto p̄currere. Quāuis p̄fecta cognitio et ipsecia q̄ dī-

ferūt rōne obiecti. possunt in eodē subiectone p̄currere. sicut cognitio matutina et vesp̄tina in angelis: vt declarat vho. vbi supra. Dic practice qñtio nūc credim⁹ vñ deū et trīnitatē aūt videbim⁹. Item credim⁹ q̄ iēsus x̄ps sit in dextera dei. tūc aūt videbim⁹ et. Sic credimus de h̄gie et. Et ideo dicit. ij. Cor. v. Quādiū sumus in corpore pegrinamur a dño. per fidē enim ambulamus et nō p̄ spēm. Et quo patet q̄ fides est p̄p̄ia pegrinātiō nō ergo erit in patria. Eadem rōne nec spes erit i futuravita: eo q̄ tūc q̄ iā habebitur sperandū q̄ tunc nec habuit iam speratur. s. diuino seruatio. Et q̄ntis iā cū in p̄tia sit desiderū et expectatio glorie corporis. nō tñ est spes p̄p̄ie loquēdo neq̄ fm q̄ spes et virt⁹ theologica: sic em obiectū eius est de⁹ nō aūt aliqd̄ bonum creatū: neq̄ fm q̄ cōter sumitur: q̄ obiectū sp̄ei est arduū. Bonum aūt cū iā in inuitabilē cāz habemus. nō cōparatur ad nos in rōne arduū. vñ non p̄p̄ie dicatur aliqd̄ sperare se habiturum seu cūpturū aliqd̄ qd̄ statim in potestate ei⁹ est v̄re. Et sic illi q̄ habet gloriā aīe nō p̄p̄ie dicuntur sperare gloriā corporis: s̄. solum desiderare fm vho. pari rōne dicimus q̄ non sit in beatis virtus p̄p̄ie sentie. saltē quo ad actus: q̄ p̄ia est dolor de p̄tō cōmissio. Unde Ambro. Ponitētia est p̄terita peccata plāgere et plāgenda acutū nō cōmittere. Beati aūt i patria nō dolēt. Apo. xxi. Absergat de⁹ om nē lachrymam ab oculis sanctorū et tam nō erit amplius neq̄ luctus neq̄ clamor s̄ nec vllus dolor que p̄ma abierūt. Unde maria magdalena nō dolēt modo in vita beata de peccat⁹ suis. nec dāuid nec paulus nec Matheus: nec ceteri et. Eadē rōne nec mīa est post mortē in aīa beata: quia misericordia est habere miserū cor de miseria alterius in paradiso: nunc nulla est miseria: ergo et. Alie aūt p̄tutes morales remanēt quidē in aīa separata q̄nti ad id qd̄ est formale in eis: nō aūt q̄ntum ad id qd̄ est materiale. Qd̄ de clara p̄ vho. j. ij. q. lxxij. ar. j. et ij. vbi ponit etiā de virtutib⁹ intellectualib⁹ dīcēs q̄ p̄tutes intellectuales manēt post hāc vitā q̄nti ad spēs intelligibiles q̄ sūt i intellectu possibiles que se habet sicut formales: nō aūt manēt q̄ntum ad fantasmatā q̄ sunt quasi materialia in virtutib⁹

In Antiochia plurimorum reuelatione cōperit quod erant in hircim tales medici q̄ curabāt oēm infirmitatē. mutos. surdos leprosos etc. de quo admirās ait. Nō est possibile hoc: q̄ tales infirmitates sunt incurabiles p̄ naturā etc. Ideo recessit de antiochia et venit hierosolimā: vt videret eos: Qui cū videret miracula q̄ apli faciebāt et quō solaymbia petri sanabat infirmos. voluit fieri discipul⁹ apostolorum: qui sunt ab eis honorifice receptus. Et que sunt de eorū scientia curandi infirmos. Cui dixerūt apostoli. q̄ tota eorū scientia stabat in tribus cōclusionib⁹ quas docuit christus. Mat. vi. dicens. Eūtes docete omnes gentes: ecce prima cōclusio. Glo. Hiero. Docete scz rudimenta fidei que consistunt in. xij. articulis fidei: quasi principia indemonstrabilia. Et dederūt sibi symboli ap̄torū in scriptis et credidit. Dic explicite et practice articulos fidei: pro hys qui forte ignorant. Secunda cōclusio cui dixit. Baptizantes eos in nomine patris et filij et spirit⁹ sancti. Ideo vt clarius istam scientiam adiscatis baptizetis vos: et fecit sic. Tertia cōclusio. Docentes eos seruare ea que mandauit vobis. f. Si vis perfectus esse scz in scientia christi et in theologia seu medicina aīarum: vade et vnde oīa que habes et da pauperib⁹. Mat. xix. Sic ergo beatus lucas hic audiens iuit et vendidit omnia et precii posuit ad pedes apostolorū dicens q̄ nesciebat meliores xpi nec sanctiores in mundo. Nota cōtra illos qui relictis pauperibus bonis et sanctis dant elemosinas ribaldie: ipsius et illis sit elemosyna dāda in extremis necessitate. Apostoli autē diuidebāt singulis prout cuius opus erat. Act. iij. Unde dicit Hieronymus q̄ in pauperibus nō paupertas s̄ religio est attendenda. xvi. q. i. qm̄ quicquid. Et c. Si cupis. Tūc ergo Lucas habuit perfecte artē medicine christi et curabat vt apostoli: nec solū curabat corpora infirmorum sed etiā animas ad quas curandas tantā efficaciam habuit q̄ nō solū in vita sed etiam post mortem pene in finitas aīas curauerit et quotidie curet per scripta sua: preferim per actus apostolorū de quibus dicit Hieronym⁹ ad paulinum: et habet in plogo sup̄ biblia quē. f. lucas ita diuina subsecuta ē grā: vt nō solū corporib⁹ sed

etiā aīabus eip⁹ p̄ficeret medicina Actus ap̄lorū mudā quidē sonare vident hystoriam et nascētis ecclesie infantia texere: s̄ nonerim⁹ scriptorē eorū lucas esse medicum cui⁹ laus est in euāgelio: alia meritis pariter oīa verba illi⁹ aīe lāguēno esse medicinā. Specille ideo dicit Lucas medicus. Vbi sibi cōuenit illud qd̄ scribitur Eccl. xxviii. Disciplina medici exaltabit caput illi⁹: et in medio magnatorū collaudabit. Nota disciplina. i. doctrina medici. f. beati luce et in medio magnatorū. i. apostolorū. Moraliter nota q̄ ad illud cōfiliū. Si vis p̄fectus esse etc. nō tenemini nisi ad illud ex voto obligati fueritis: sed bñ tenemini ad restituēdū debita. Unde Ro. xij. Reddite obsequia debita. Cui tributū tributū. cui rectigal rectigal. cui timorē timorē. cui honorē honorē. Item in q̄c̄p̄ debeatis: nō vt inuēdū diligatis. Tertia excellētia beati luce est charitas principalis: que notat̄ cui dixit charissim⁹. Nota tres gradus charitatis. prim⁹ mus facit personā deo carā. Scōs caritatem. Tertio carissimā. prim⁹ ergo gradus est ppter deū dimittere bona temporalia. Scōs dimittere delectationes carnales. Tertius dare pro eo vitam corporalem. hic facit personā deo charissimā. De hoc gradu dicit christ⁹. Maiorē charitatē nemo habet vt aīam suā ponat dā pro aīa sua. Jo. xv. Oēs hos gradus habuit beatus lucas. De primo et secūdo patet per superiora. De tertio etiam patet quia beatus lucas desiderabat ardentē dare vitam suam pro christo. propter hoc ap̄fessit beato paulo qui inter ceteros apostolos maiora pericula trāsliuit vt posset recipere martyrium cum eo. Et scripsit librum de actibus apostolorū: sic fuit valde carus apostolis. Secūdo fuit carior virgini gloriose post Johāne euāgelistam: cui christus in cruce ip̄am cōmendauerat q̄ virgo: et hoc propter euāgelistam quod scripsit tertio loco post Mat̄ theum et Marcum. Qui quia dimiserāt nobis aliqua multū necessaria ad scientiam: ideo beatus lucas volens de hys scire et scribere veritatē cōrari magnā amicitiam et familiaritatē cum virgine maria cuius plures imagines de p̄ntē que videns suam bonam deuotionē habuit cariorē. Deinde quesitū a virgine Maria de incarnatione xpi quomodo

fuit que dixit sibi etc. quam scripsit ipse solus in. ij. c. Diffus est angelus gabriel a deo etc. Item de Johāne baptista precursore et de parentib⁹ suis. et Lucas scripsit sicut habuit ab ore virginis Marie deinde de alia die quesitū de natiuitate Johannis baptiste et christi de circuncisione de presentatiōe ad templum. Et quomodo natus baptiste et christi fuit perditus a virgine et inuentus in templo in medio doctorum post triduum Luc. ij. Quia alij euāgeliste de hoc nihil dicunt. Deinde de christi passione. Dic practice quomodo quādo Lucas interrogauit virginem de hoc incepit flere dicens. O lucas et quomodo mihi renouas vulnera mea etc. Tandem dixit sibi aliquas que alij euāgeliste obmittunt. Virgo maria ergo dixit sibi. fili lucas cum filius meus duceretur ad mortem clauarie sequebatur illū multa turba populi et mulierum que plangebant et lamentabant cum conuersus autē ad illos iesus dixit. filie ierusalem nolite flere super me sed super vos ipsas flete et super filios vestros: qm̄ ecce veniet dies in quibus dicent beate steriles et ventres q̄ non genuerūt. Et vbera que nō lactauerunt etc. Luc. xxiij. Hoc solum lucas ponit ex informatiōe virginis. Adhuc que fuit lucas dicens O domina et nunquid in cruce positis aliqua verba dixit: quia Mat. et Marcus referunt solum de illis verbis Hely. hely etc. Respondit virgo. O quantus dolor etc. Ita primo dixit. Pater dimitte illis: q̄ nesciunt quid faciūt. Itē dicit latroni hodie mecum eris in paradiso. Itē vltimo dixit. Pater in manus tuas cōmendo spiritū meū. hoc solum dixit lucas Johannes autē reliquas. f. Sitio et cōsumatū est. Et mulier ecce filius tuus etc. Ecce quomodo carior virgini. Tādem fuit carissimus et p̄o. Nam licet lucas martyriū non habuisset tamen semper in seipso crucem penitentie habuit: et sic vt ait Hieronym⁹ in plogo i super lucam. Necq̄ propter vnc̄p̄ habes neq̄ filios in septuaginta quattuor vel octuaginta quatuor annos obiit in Bithynia: ple-nus spū sancto. in quadā tamen legēda legit q̄ lucas fuit martyrizat⁹ in Bithynia a quodaz tyranno illius ciuitatis q̄ vocabatur Sparta. Et ecclesia in oratione sic dicit. Interueniat pro nobis q̄ beatus sanctus tuus lucas euangelista: q̄

crucas mortificationē iugiter in suo corpore p̄ sui nominis amore portauit. Deo gratias. Amen.

In festo vndecim milium virginum. Sermo vnus.

Sancti per fidem viscerunt regna. Heb. xi. Pro sermone fundamento in quo agit de verginibus qui per dei gratiam vicerūt regna outur theologalis questio.

Queritur Utrum liberum arbitriū absq̄ gratia gratum faciente possit aduersarium suū vincere. Arguitur q̄ sic spiritus luxurie deicitur vel vincitur per continentiam: et spiritus iracundie per patientiam: et sic de alijs: sed continentia et patientia possunt haberi sine gratia gratum faciente per gratiam gratam datam igitur. In op̄o possumus vincendi debetur corona: sed nulli pugnanti contra aduersariū debetur corona glorie nisi ei qui habet gratiam gratum facientem: ergo nullus absq̄ gratia gratum faciente potest aduersarium vincere et sic questio manet pro vtracq̄ parte dubia.

Ad questionem respondēdum est fm̄ Bonā. super. ij. sen. dist. xxviij. q. ij. q̄ ad predictorū intelligentiam est notandum q̄ differt aliquem resistere aduersario et aliquem vincere aduersarium. plus em̄ importat victoria s̄ resistentia. Resistentia nāq̄ consistit in hoc quod quis nō cōsentiat suggestiōi diaboli. sed victoria consistit in assequendo oppositum eius. quod diabolus hominem reddere inimicum deo et facere dignum eterno supplicio tunc igitur vicit homo aduersarium quando sic resistit tēptationi: vt efficiat maior dei amicus: et mereatur regnum eternū et quoniam hoc absq̄ gratia gratum faciente esse non potest: Ideo concedendum est q̄ quisquis per gratiam gratam datam possit diabolo resistere: vt et a non consentiat suggestiōi. tamē absq̄ dono quod reddat hominem acceptum deo ipsum vincere non potest: vt contra eius intentionem proficiat dignitate meriti vel in merito condigni. Et ad argumētū 61. q̄ sp̄s luxurie vincitur per continentiam. Dicit. q̄ si per continentiam que

In festo undecim milium virginum

est absq[ue] gratia gratum faciente possit quis resistere spiritui, lucie, illa tamen resistit triumphus dei non potest pro eo quod ex hoc nulla assequitur palman quam palmam virgines regna in celo assequente sunt iuxta verba p[er]cussim p[er] se de alijs

Nota cum dicit Regna in plurali quero ergo que sunt hec regna que sancti p[er]ficerunt vicerunt? Respon. quatuor sunt ordinis non dignitate. Secundum carnis, Tertium mundi. Quartum christi.

Primum regni diaboli sancti p[er] fidem vicerunt se humiliando.

Secundum regni carnis vicerunt p[er] fidem castitatem viuendo.

Tertium regni mundi p[er] fidem vicerunt imperia contemnendo.

Quartum regni christi p[er] fidem vicerunt p[er] christum mori subiendo.

Primum ergo regnum diaboli consistit in superbia Job. iij. Ipse est rex super omnes filios superbie. Omnes ergo superbi omnes ambitiosi elati, vana gloria: sunt vasalli diaboli, et regnicole huius regni. Istud ergo regnum sancti p[er] fidem vicerunt se humiliando. Nulla enim tam efficax machina est ad regnum diaboli debellandum: sicut fides p[er] quam homo humiliabitur sub potenti manu dei. Ideo. i. p[er] vlti. fratres sobrii estote et vigilate: quia aduoc. vester diabolus, tanquam leo, rugit, dicitur, quec[um]q[ue] deuot. cui. re. for. in si. figura de hoc habetur in David, qui bellauit Goliath cum baculo et p[er]a et quinq[ue] lapidibus de torrente et cetera. i. re. xviij. dicitur hystoriam. Per David qui interpretatur manu fortis: intelligitur q[uod] libet sanctus qui est fortis in bello temptationum, p[er] Goliath qui interpretatur transmigrationis: significatur diabolus qui transmigrauit de gratia in culpam, de celo in infernum, de actu angelorum turbam demonum, de mirabili pulchritudine in maximam turpitudinem propter superbiam suam cum dixit. In celum conscendam super astra celi. exal. solui meum etc. Sed sequitur. Quomodo cecidisti lucifer qui mane oriebaris etc. Esau. xliij. p[er] baculum intelligitur crux christi. De quo dicit ipse. In baculo meo id est in cruce transiit iordanam hunc in est cursum vite presens. Gen. xxxij. p[er] triplicem actum intelligitur fides trinitatis

Per quinq[ue] lapides detorcente: intelligitur quinq[ue] principales plage christi. Vel dicimur: q[uod] intelligitur quinq[ue] rationes persuasive quibus manu ducimur ad humilitatem ex cordis profundo sectandam. Prima ratio est voluntas dei. i. p[er] vlti. humilamini sub potenti manu dei que ratio sua sufficeret ad humilitatem habendam: q[uod] p[er] principii placuit. i. gis. habet vigor. i. l. i. p[er] vlti. pun. Et vlti. de iure naturali gentium. Sed et p[er] principii. Secunda ratio est exemplum christi. Mat. xij. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Tertia est equalitas humane originis: q[uod] de eadem massa omnes co[m]positi sumus. i. c. i. i. i. Job. x. Meo meo queso q[uod] sicut lutus feceris me: et in puluere reduces me. Nonne sicut lac mulcisti me, et sicut caseum me coagulasti. Nota Sicut caseum me coagulasti: q[uod] vlti. i. m. q[uod] n[on] quidē caseo co[m]paramur: q[uod] postea dicere cunctis superbiendi. Quia superbiis o peccata casei. Et si fas est dicere etiam miserabiliores sumus caseo. Nam nascimur filij ire propter culpam originalem p[er] a. Ecce enim in iniquitatem concep[er]i suz etc. Et nascimur cum sicut p[er]ter solem ioroastem, qui ridens natus est quod tamen signum sibi non profuit. Unde Augustinus. xxi. de ci. dei. Infancia inquit risisse ioroastem. Nec tamen ille risus sibi profuit quia a minore rege assyriorum interfectus fuit. Quarta ratio est qualitas conditionis humane in exitu vite huius: q[uod] omnes morimur quasi aqua dilabimur in terram que non reuertuntur. i. re. xviij. Optima q[uod]q[ue] die misertis mortalibus cui.

Prima fugit subituz morbi tristisq[ue] fenecus. Et labor et dire rapit inclementia mortis. Quinta ratio est magnitudo glorie eterne: quam tanto quis sublimius adipiscitur quanto hic humiliter conuersatur. Luc. xliij. Omnis qui se humiliat exaltabitur quia se exaltat humiliabitur. Ecce quomodo p[er] fidem vicerunt sancti regnum diaboli se humiliando. Ideo dicit. Et nunc fortis in bello et pugnat[ur] cum antiquo serpente accipi regnum eternum. Hoc ergo modo hec vices gloriose vicerunt regnum diaboli p[er] fidem se humiliando. Magna et deuota humil-

In festo undecim milium virginum

cxix.

tas fuit pedester venire a marsilia vsq[ue] roma cum essent tam mobiles nec curabant despectiones multorum que eas dispiciebant sicut erant cardinales. q[uod] vocabat eas fatuas mulierculas ergo humilamini sub potenti manu dei et vos exaltet in tempore visitationis. i. p[er] vlti.

Secundum est carnis regnum q[uod] vicerunt sancti p[er] fidem castitatem viuendo. Quot[us] quantu[m] sunt regnicole huius regni etc. adeo q[uod] dici possit illud p[er] a. Deinde de celo p[er]spicitur p[er] h. ho. vti. si est intelligi. aut requi. deus. Quid declinauerit simul inutiles fac. sunt. Non est qui fac. bonu[m] non est vsq[ue] ad vlti. Victoria ergo habet p[er] fidem q[uod] si vis liber esse a carnis illecebris. considera peccata eterna quas tales merent[ur]. Gal. vi. Qui seminant in carne: de carne et metent corruptionem. Hec autem consideratio habet p[er] fidem ex qua homo instruitur de hijs que futura sunt. ex qua consideratione etiam manuducitur homo ad castitatem viuendum. Ideo Apostolus Eph. i. vi. In omnibus sumentes scutu[m] fidei in quo positis omnia tela nequissima ignea extinguitur. Nota Scutum fidei. fides dicitur scutu[m] triplicatione. prima quia sicut in scuto sunt tres anguli et tamen vnum est scutum: sicut p[er] fidem instrumur credere tres personarum indiuinam et vnum essentiam. Secunda ratio est quia scutum tenetur in sinistra: non autem in dextera manu p[er] sinistram signatur vita presens: p[er] dexteram vita beata. Cant. v. Leua eius sub capite meo et dextera illius amplectatur me. Sic fides est in hac vita tantum non autem in vita beata: quia ibi est clara visio. et sic cessat ibi defectus visionis qui est de essentia fidei ut plene in sermo. beat. Luce q[uod] incipit Saluat[ur] vos etc. in introitu. Tertia ratio quia sicut p[er] scutum protegimur contra tela hostium sic p[er] fidem etc. Nota exemplum de illo sancto heremita qui tentatus a quadam muliere comissit sibi digitos omnes: quo viso illa mulier terribi expirauit. ergo sancti p[er] fidem vicerunt regna et cetera. Sic etiam vicerunt istud undecim millia virginu[m] gloriose etc.

Tertium regnum est mundi: qui bellat contra nos dupliciter. primo prosperis alliciendo. Secundo aduersis tenendo: et manifestat h[oc] nobis in prosperis q[uod] in aduersis. p[er] a. Cadet a latere tuo mille: et de-

cem millia a dextris tuis. Sz p[er] fidem vicerunt mundus blandiens in prosperis quia despiciat a vero fidei sciete: q[uod] tanto quis a sup[er]no amore distinguitur: quanto inferius delectat. Vincitur etiam p[er] fidem mundus minans p[er] aduersa a vero fidei sciete q[uod] p[er] multas tribulationes oportet nos introire in regnu[m] dei. Act. xliij. Et q[uod] non sunt condigne passionis huius temporis ad futuram gloriam que reuela. in nobis Ro. viij. Ecce ergo quomodo sancti p[er] fidem vincunt mundu[m] contemnendo. p[er]spira et aduersa. Hic allega auctoritatem ecclesie que habet infra parte sequenti. O veneranda martyru[m] gloriosa certamina etc. figura habet de petro ambulante super fluctus maris virtute fidei sed concepit dubitare cepit demergi. Mat. xliij. Dic hystoriam. Ideo dicit Ambrosius. xliij. q. i. Non turbat nauis que petru[m] habet: turbat illa que Judam habet. Et infra. Tergo turbatio: vbi modica fides. Ibi securitas vbi perfecta dilectio. Et sic p[er] fidem vincitur regnu[m] mundi. Uti. i. Joh. v. Hec est victoria que vincit mundu[m] fides nostra. Quis est autem qui vincit mundu[m]: nisi qui credit quonia[m] iesus christus? et filius dei: hoc modo vicit mundu[m] beata Ursula cum alij virginib[us] que nec fiera est p[er]missionibus regis anglie blandientib[us]. nec nimis terrentib[us] territa. Idem dicere poterat. Regnu[m] mundi et omnem ornatu[m] seculi contempni propter amorem d[omi]ni mei iesu christi: quem vidi quem amavi quem credidi quem dilexi.

Quartum regnum est christi q[uod] est vita beata que consistit in visione diuine essentie: quod vincit p[er] fidem pro christo mortem subiendo. Mat. xj. Regnu[m] celorum vim patit[ur] et violenti rapiunt illud. Nota Vim patit[ur]: quia in hac victoria requirit magna vis charitatis sine qua nemo potest pro christo mortem sponte subire. Jo. xv. Maiore[m] charitatem nemo habet et animam suam ponat quis pro amicis suis. Hoc modo sancti martyres vincunt hoc regnu[m] p[er] fidem que p[er] charitatem operatur. Gal. v. Ideo dicitur de eis. O veneranda martyru[m] gloriosa certamina qui in suis corporib[us] pro christo immania protulerunt tormenta. Et ideo percipere meruerunt immarcescibilem eterne glorie coronam. Despecta namq[ue] presens vite in te contempto p[ro]p[ter] corpus et cruciatu[m] etc.

In festo apostolorum Symonis et Jude.

uentem mundum dei pro amore vicerunt et. Hoc etiam in sancte virginis gloriose vicerunt regnum christi martyrium sustinendo. Dic eam martyrium et.

Deo gratias. Amen.

In festo apostolorum Symonis et Jude
Sermo unus.

Conformes imaginis filij dei. Ro. viij. Et in epistola hominibus dierna. pro intellectu thematis oportet declarare quid est imago filij dei. pro quo sciendum quod imago propria filij dei est vita sancta et perfecta filij per quam ostendit ipsum esse filium dei. Sicut per imaginem virginis vel sancti petri et. Representatur virgo vel sanctus Petrus. Verbi gratia. Considerando eius incarnationem sine virili semine. Item eius naturam sine dolore matris. et corruptione. Item stelle apparitione ducentis magos. Item eius resurrectionem et ascensionem et spiritus sancti missionem et omnia ista ostendebant christum esse filium dei eternum. Unde Iohannes. v. opera que ego facio testimonium perhibent de me. Item Iohannes. x. Si non facio opera patris mei nolite credere mihi. Si autem facio et si mihi non vultis credere operibus credite. Item Iohannes. xv. Si opera non fecisset que nemo alius potest facere peccatum non haberent nunc autem viderunt et oderunt me patrem meum. Ex quo patet quod vita christi est imago propria filij dei. Ideo dicit in persona omnium christianorum bone vite. Apostolus. nos omnes reuelata facie gloriæ domini speculantes in eandem imaginem transformamur. Cor. iij. Nota hoc dicit ad differentiam veteris testamenti: in quod videbatur gloria domini non clare sed per figuras enigmaticas: et propter hoc Moyses velata facie populo loquebatur: sicut legitur Exo. xxxij. Sed modo tempore gratie non in figura: sed in veritate quod prius apparuit speculatur gloriæ domini. i. vite christi que dicitur gloria quod per eam manifestata potentia et virtus christi. Iohannes. i. Audimus gloriā eius gloriā quasi vnguenti a patre et. Nota Transformatur

Sicut enim pictores quando volunt transferre seu extrahere aliquam imaginem ponunt illam coram se et illam contemplando et remirando depingunt: ita sancti coram se ponebant imaginem filij dei. i. vitam christi ad cuius similitudinem ordinabant vitam suam. primo contemplando humilitatem suam infinitam in incarnatione. Secundo paupertatem et virginitatem. et ieiunium. et patientiam in passione. Item orationem et. Ideo dicit. Nos omnes reuelata facie speculantes.

pro fundamento sermonis in quo dicitur quod Symon et Judas fuerunt conformes imaginis filij dei outur theologalis questio.

Queritur Utrum ad imaginem filij dei conformitatem habendam requiratur humane voluntatis ad diuinam conformitas. Arguitur quod non. Illa quod infinitum distat nullam habent conformitatem sed diuina voluntas et humana sunt hominibus igitur. In oppositum cor prauis atque distortis habet qui non vult quod deus vult. Item ait Tullius amicitia est idem velle et idem nolle sed natura humana debet cum deo habere amicitiam: ergo ad imaginem filij dei conformitatem habendam requiritur humane voluntatis ad diuinam conformitas: et sic questio manet pro utraque parte dubia.

Ad questionem respondendum est. secundum magistrum Guillelmum. rationem super. i. secundum. di. xlvij. per. iij. proposita.

Prima est de triplici voluntate humana. Secunda est quod conformitas humane voluntatis intelligitur tripliciter.

Tertia est quod humane voluntas diuine tenetur conformari.

Quantum ad primam notandum est ut ait Ihu. de sancto victore. quod voluntas creata est triplex una de voluntate rationis que sequitur rationis deliberationem. alia dicitur voluntas pietatis in quantum quodam modo conpatitur patienti malo. alia dicitur voluntas charitatis in quantum informata boni dei speciali se conformat pro viribus voluntati increate. Ideo conformitas est quedam relatio actualis equiparationis conformis admixtionem. Quantum ad secundam dicitur quod conformitas ad diuinam voluntatem intelligitur tripliciter. primo modo in causa efficiente: scilicet quando humana voluntas idem vult quod de

In festo apostolorum Symonis et Jude.

cxviii

us vult ipsum velle et si vellent mores patris mei. Iste modo est discordia involuntaria inter voluntatem diuinam et humanam quia deus vult mortem patris et filius vitam patris tamen est conformitas in causa efficiente: quia id vult quod deus vult eum velle. Secundo modo dicitur conformitas humane voluntatis ad diuinam in causa finali quando omnia quod facit homo in laudem refert creatoris. Tercio dicitur conformitas per respectum ad causam formalem et tunc est vera conformitas quando id quod homo vult ex charitate vult sicut deus quicquid vult charitate vult sicut perfectus create voluntatis ad diuinam conformitas ad ista tria erigit. Quantum ad tertium licet sine pietatis voluntate sine malo velle possumus oppositum dei. Ratione tantum et charitate conformari obligamur ei et tenemur velle quod deus vult voluntate rationis id est deliberatiua: et voluntate charitatis id est charitate informata sed tenemur velle quod vult nos velle. sequitur quod ad imaginem filij dei conformitatem habendam requiritur humane voluntatis ad diuinam conformitas. Et ad argumentum dicitur quod triplex est proportio scilicet virtutis et sic maior conceditur: quia de virtute dei ad creaturam nulla est proportio diuinitatis et imitandi et sic negatur maior: et tales habuerunt Simon et Judas Iuxta verba et sit de alijs.

Patet ergo quod imago filij dei est vita christi. Ideo dicitur thema de istis duobus apostolis. Conformes id est similes super.

Conformis id est similes super. fuerunt imaginis filij dei id est vite christi. Inuenio quod fuerunt similes vite christi in sex.

Primo in corpore materiali.

Secundo in anima rationali.

Tercio in operatione virtuali.

Quarto in conversatione spirituali.

Quinto in predicatione evangelicali.

Sexto in passione martyriali.

Dico primo et cetera. In corpore materiali: quia fuerunt fratres consobrini domini nostri iesu christi. Dic consanguinitatem eorum et. Un versus.

Ex Joachim: cleophas: salome: tres Anne marie.

Quas genuit: ioseph: alpheo: zebedeo.

Unius hec mater. hic quatuor illa duorum.

Ex hac conformitate dicuntur fratres christi. Auctoritas. Nonne mater eius dicitur maria et fratres eius Iacobus et Ioseph Symon et Judas Matth. xij. Moraliter nos possumus esse fratres christi si volumus meliori fraternitate quam isti apostoli: quia illa fraternitas non saluasset eos sine obedientia mandatorum dei: sed si nos facimus voluntatem dei obediendo penitentiam faciendo et cetera. Item eius fratres. Auctoritas. Qui fecerit voluntatem patris mei qui in celis est: ipse meus frater foris et mater est. Matth. duodecimo. Nam multi fuerunt consanguinei christi qui sunt damnati in inferno: sicut patet in multis regibus qui describuntur in genealogia christi Matth. i. puta Roboam. Joiaz. Manasse. Amos. Sedechias et.

Dico secundo et cetera. In anima rationali fuerunt similes christo: quia anima christi sciuit omnia presentia preterita et futura. Sic et isti apostoli et cetera. Quod patet quando annuntiauerunt duos regis perituras de pace futura et cetera. Et sic alij apostoli quibus omnibus christus dixit. Jam non dicam vos seruos: quia seruos nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia omnia quecumque audiui a patre meo nota feci vobis Iohannes. xv. fuerunt ergo apostoli isti similes christo in hoc non dico equales. Dic historiam. Istam scientiam debemus nos habere credendo ea que sunt fidei et providendo futura scilicet ut per bonam vitam prouideamus nobis a peccatis inferni. Utinam saperet et intelligeret ac nouisset sima prouideret Deus. xxxij.

Dico tertio et cetera. In operatione virtuali opus christi. patet. i. Iohannes. iij. In hoc apparuit filius dei ut dissoluat opera diaboli que sunt id est peccata temptationes: guerre diuisiones. inimicitie. Ista dissoluit christus. In hoc fuerunt isti duo sancti similes christo. Licet non equaliter quod patet in eo quando debellauerunt et vicerunt illos duos magos ministros diaboli scilicet zaraoen et Arphasath et de serpentibus et de conversione regis et. Ergo conformes imaginis et. Moraliter dic contra illos qui recurrit ad diuinos

et incantatores et. Vel die contra mulieres que depingunt se que destrunt opus dei. Die similitudinem de imagine depicta ad optimo pictore. si tu qui nescis pingere velles commendare illam: magna presumptio. i. temeritas esset et multum displiceret pictori. Sic in proposito et. Ideo vi si debent dissolvere illud opus diaboli non consentiendo immo prohibendo vitiis ab huiusmodi et. Ideo apostolus nolite coicare in operibus instructis scilicet picturis vitiis: magis autem redarguite Ephe. v. Nota hic contra illos qui prostituunt ancillas quasi mittunt ad laudem et. Et accipiunt illud turpe lucrum. Item contra illi qui portant in die dñico iureiuramentum pro eo festo et.

¶ Dic quarto in conversatione spūali. cōuersatio fuit in magna paupertate adeo qd nec lectū habebat ad dormiendum vñ ipse dicit. Vulpes foueas habet et. Mat. viij. et hoc propter nos. Vñ Apostolus. Scitis gratias domini nostri iesu chrisi quod propter nos egenus factus est cum esset diues: vt illius inopia vos diuites efficeret. ij. Cor. viij. In hoc illi duo apostoli fuerūt conuicti: xpo. Dic quod respue rit donaria magna. et thesauros sibi muros a rege et. Dic historiam. Moraliter hoc tūc religiosos qd debent esse pauperes qd debet dicere. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te et. Nota quod debet intelligi. Relinquimus omnia et. qd pōtinet magis ad affectū qd consumit dicit Greg. et. Clerici vero debent cauere a sy monia. laici vero a furto rapina: etusura et. Qui furabatur iam non fure: magis aut laborat operando manibus suis: vt habeat unde tribuat necessitatē patienti Ephe. iij. et.

¶ Dico quinto et. In predicatione euangelicali. Nā xps p̄dicabat p̄niam et. Uenit iesus p̄dicare euangelium regni dei di. Penitentiam et credere euangelio Mat. i. In hoc illi duo apostoli fuerūt sibi similes p̄sertim iudaei. Thadeus: de quo scribitur in historia ecclesiastica lib. i. circa finem quod christus post ascensionem misit eum ad Abagarū regem infirmum vt ipsum curaret mēte et corpore: ad quā cum. Thadeus fuisset ingressus. visum est Abagaro diuini nescio quid splendoris in vultu ap̄li Thadei: qd vidisset a dorant Thadei. qd predicauit illi iesum

christum et credentem sanauit et. Nam noluerunt perdere fornicarum vt posset facere penitentiam et. Die historiam de illa puella impregnata et. Moraliter duas doctrinas habem⁹ hic. Primo pro puellis vt caueāt a philocapnis: quia de lo quela venit ad risum. de risu tactum de tactu ad oscula. s. ofensis ad peccatū. de peccato ad infernum et. Nota cōtra cōsuetudinem puellarū que non vadit ad missam in diebus festis et. Secunda doctrina est nō diffamare aliquē et. alio tenemini restituere famam magis quā bona alia: quia melius est nomē bonū diuine multe prout. xij. Aug. Nō pigeat ex ipso ore p̄ferre medicamēta: unde facta sunt vulnera.

¶ Dico sexto et. In passione martyrii xps morti voluit vi hoies ad deū traheret. Auctoritas. xps semel mortuus est pro peccatis nostris iustus p̄ iniustis nos o ferret deo et. i. p̄. iij. Ita illi apostoli p̄pter predicare et trahere gētes ab errore mortui sunt et. Dic ei⁹ martyriū et. Deo gratias. Amen.

In festo omnium sanctorum
Sermo primus.

Maudate dominum in sanctis eius ps. xl. Hodie fit festum de omnibus sanctis.

Ratio est quare ecclesia instituit hoc festum: quia non sufficit tempus totius anni ad faciendū festum de quolibet sancto. Unde de solis martyrib⁹ dicit Hieronymus qd quolibet die per totum annum posset fieri festū de quinq; milib⁹ et. Et iō dicit thema Laudate: quasi diceret. Licet infra annū festinus modo de vno mō de alio: tamen simul Laudate dominum et. Ratio huius verbi est: quia quilibet magister faciens opus suū seu artificis aliquid optimū laudabilis esset. Verbi gratia. Si aliquis faceret aliquam pulchram nauem et posito pro possibilib⁹ esset talis magister qd faceret nauim que posset sine vento et cōtra ventū navigare. et quando est onerata iret ad portū p se sine nauis laboris et sine prouisione ciborū et. Oportet laudaretur magister iste et. Xps in quātm deus fecit talem nauē. scilicet animā triū copectarum. i. triū potentiarū que

quando recedit de portu huius in sidi in morte onusta mercedis virtutis. s. huius patientie et cetera. sine nauis nauigat ad portum paradisi ubi exoneratur onerata opera que fecit et cetera. Et tunc christi⁹ interrogat eam et cetera. Die practice. Ideo laudabilis est de ista nauis et cetera. Ideo David tangens istam rationem dicit. Mirabilis deus in sanctis suis deus israel ipse dabit vir. ecce onus nauis et fortitudinem scilicet cōtra pericula huius maris: benedictus deus scilicet qui tale opus fecit. Ideo sicut David laudat deū de hic: ita dicit nobis qd laudem⁹ dñes laudate dñm et. ¶ Pro fundamento sermonis qui de festo omnium sanctorū datur theologia le questio.

Queritur. Vtrū beatitudo sanctorum sit quid creatum. Arguitur qd non nullo creato videtur quiescere natura humana Unde Augustinus. lib. confessio. versus principiū loquens ad deum. ait. Inquietum est cor nostrum donec requiescat: sed in beatitudine est quies tot⁹ vite humane ergo beatitudo non est aliquid creatum. ¶ In oppositū videtur deum est aliquid creatum quia est actus creature vidētis sed videre deum est humane vite beatitudo. Ergo beatitudo sanctorum est aliquid creatum. hic questio manet pro vtraq; parte dubia.

¶ Ad questionē respondendum est sicut Richar. super. iij. sententiarum. distin. xij. articulo primo. q. tertia. qd beatitudo vite humane dupliciter potest accipi vno modo pro bono in quo perfecte p̄le nare requiescat humana vita. alio modo pro perfecta quiete hūane vite in illo bono que cōstituit perfecta hominis cōiunctione cum bono illo. Primo modo beatitudo accipitur pro beatitudinis obiecto. Et sic planum est qd beatitudo dicit quid creatum scilicet ipsum deum in nulla enim creatura posset homo inuenire perfectam sufficientiam ad quietendum et perficiendum cum totum. eo enim ipso quo secundum animam factus est ad imaginem dei tante capacitatis est vt nullum bonū possit ei sufficere p̄ter summū bonū beatitudo autē scō mō accepta est aliquid exīstēs in beatorū eius anima et plenaria perfectio: et est aliquid

creatur quia est in homine: et quicquid est in hoīe est creatū. Et ad argumētum dñ. qd intelligitur de beatitudine. primo modo accepta: et nō scō modo: que sanctorū beatitudo et gloria: de quibus fit sermo: iuxta verba p̄assumpta et.

¶ Pro introitu sermonis dic pro declaratione: nota qd quā diuina magnitudo sit laudabilis valde in oibus operibus suis: iuxta illud. Fidelis dominus in oibus verbis suis et sanctus in omnib⁹ operibus suis. ps. cxliij. Tamē magis laudabilis est in opere quod facit ad glorificandū sanctos suos. pro cuius ratione intelligenda: nota qd tria sunt genera operum que facit deus in quibus cōprehenduntur omnes operationes diuine. Unum est opus creationis. Scōm iustificationis. Tertium glorificationis. Pri mu est magnum. Scōm est maius. Tertium est maximum. primum ergo est in ceteris creaturis quas in natura sua constituit deus et cōseruat in ea sicut sunt corpora celestia et terrestria eius. et aeris et. Magnum opus est hoc: et iō laudabilis est deus. propter hoc David inuitat omnes creaturas ad laudandum deum di. Laudate dominum de celis et. Et subdit rationem. Quia ipse dixit et facta sunt. Ad idē tres pueri in camino ignis. Benedicite omnia opera domini domino et. Dan. iij. Sed in sanctis suis magis est laudabilis: quibus dat deus et gratiam et gloriam. Opus enim gratie est maius primo. propter sicut etiam opus laudat David dñm dicens. Benedic anima mea domino et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea dño et noli obliuisci oēs retri. eius qui pro. om. iniquit. tu. qui facis omnes et firma. tu. et. ps. cxi. Nam vt dicit Aug. super illud Johan. xij. Qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet et maiora horum fac. Maius inquit opus est ex impio facere pium: qd creare celum et terram. Declara vt dixi dñica xij. post festum trinitatis sermo qui incipit iesu p̄ceptor et can introitu. Item maximum est opus glorie que finis est et nature et gratie: ergo excellentior huius que sunt ad finem. Ideo dicit ps. Diffusiones eius super omnia opera eius ps. cxliij. Da similitudinem de eo qui facit nauem pulchram: laudabilis est sed

magis laudabilis est si ipsemet postquam il-
lam fecit perducit ad portum inter procel-
las et fluctus etc. Sic deus etc. Ideo Da-
uid. Mirabilis deus in sanctis suis scilicet
et deus israel ipse dabit virtutem scilicet
gratie que licet non sit virtus tamen dat-
ur cum virtute infusa. Et fortitudinem
scilicet glorie que dicitur fortitudo ab ef-
fectu quia gloria facit fortes et inuisibi-
les animas: et in corruptibiles ab omni
culpa etc. propterea ergo in themate po-
ssibile inuitat nos psalmista ad laudem
dei in sanctis eius etc. Dicitur. Lau-
date etc. Non solum ore sed etiam opere
quia non est speciosa laus in ore peccato-
ris Eccl. xv. Sed diceret aliquis. Ex quo
vos David dicitis quod laudemus: ostenda-
tis nobis quomodo est laudendus in san-
ctis. propter hoc ipse David in eodem
ps. Ostendit nobis modum particulari-
ter di. Laudate eum in firmamento vir-
tutis eius etc. Usque in finem. ubi ponit. r.
gradus sanctorum in quibus laudendus
est deus. Primus gradus est virginis ma-
rie. Secus sanctorum angelorum. Tertius
patriarcharum. et sic per ordinem successiue.
Primus ergo gradus est virginis ma-
rie: de qua dicit. Laudate eum in firma-
mento virtutis eius. Firmamentum vir-
tutis dei est homo marie qui fuit firmamentum
virtutis id est sanctificationis qua in vtero
sanctificata plus alijs. ex vtero nata san-
ctior alijs quia nunquam peccauit etiam
venialiter. cum tamen nullus fuerit ex-
emptus saltem a veniali. Unde. i. Joh. 3.
i. Si dixerimus quia peccatum non ha-
bemus etc. Ideo David sanctificauit ta-
bernaculum suum altissimus. i. virgine
mariam quia sicut rex qui vadit ad cam-
pum habet tendam seu tenatorium: sic
christus veniens ad campum huius mun-
di habuit tendam. i. vicum virginis. De
us in medio eius non commouebitur non
dicit prostrabitur sed per morale. sed non
commouebitur. i. per veniale. patet prima
ratio quare virgo maria dicitur firmamen-
tum virtutis dei. Secunda ratio est quia
fuit firmissima in passione christi in qua
omnes perdidit fide propter ipsam. Du-
plex est ergo ratio quare virgo maria di-
citur firmamentum virtutis dei. Primo quia
fuit firma et nunquam fuit mota per culpam
etiam venialem. Secunda quia nunquam fuit mota
per infidelitatem. Debemus ergo ipsam

laudare non solum ore sed opere: quia non
est speciosa laus in ore peccatoris. Eccl.
xv. Quod spiritualiter faciemus si sumus
firmi in bono proposito: et non cadere propter
detractiones aliorum vel propter tediosum etc.
vel alia de causa. Debet enim homo bene
cogitare quem statim debet assumere suam reli-
gionis suae alii boni: et postquam assumpse-
rit firmiter debet perseverare dicendo. Requies
mea in seculum seculi etc. Nota
hic de stabilitate et mutabilitate illorum
qui promiserunt fabrice sed non atten-
derunt. Longi promessi et attender cur-
ti. Nota hic de studio ut firmiter tene-
atur sic in similibus: ut expedit. Unde. ij.
pet. ij. Melius erat eis non cognoscere
viam iusticie: quam post agnitionem retro-
sum conuerti ab eo quod illis traditus
est sancto mandato.

Secundus gradus est sanctorum ange-
lorum: de quibus dicit. Laudate eum in
virtutibus eius. Sancti angeli dicuntur
virtutes dei. Ratio et auctoritas. Quia
regula est philosophie quod virtus est me-
dia inter potentiam et actum. Verbi gratia
potentia appetitiva intellectiva que di-
citur voluntas operatur actum iudican-
di per medium iusticie. Ideo iusticia di-
citur virtus. Sic actus penitendi per me-
dium penitentie. Sic potentia appetiti-
ua sensitiua producit actum castitatis:
ut caste quis vivat per medium castita-
tis. Et ideo castitas dicitur virtus. Vir-
tus ergo est medium quo potentia pro-
ducit actum. potentia enim de se est in-
diferens ad bonum et malum actum: sed
virtus est media etc. Et per virtutem sub-
stantia seu res producit actum siue ope-
rationem suam. Verbi gratia. De sole
quod producit actum calefactionis et illumi-
nationis etc. per medium virtutis sue. i. lucis. Vir-
tus ergo lucis est quantitas media inter solis
et non descendit ad nos et operationem etc. sicut
de igne etc. Oratio deus per creaturas spira-
les. i. angelos operatur in hoc mundo.
Nam corpora celestia per angelos mo-
uentur. Item homines per angelos cus-
toduntur etc. Item species bestiarum di-
uerse per angelos conservantur. Item
regna prouincie. ciuitates etc. Ideo Be-
ne. in. iij. dial. In hoc mundo visibilis nihil nisi
per creaturam inuisibilem disponi po-
test. Et Aug. in lib. xxiij. q. Unaqueque
res visibilis in hoc mundo habet angeli

eam potestatem sibi preposita. Fiat ergo
ratio. Si virtus est illud per quod res
operatur et in actu suum: et deus ope-
ratur per angelos: ergo etc. Auctoritas christi
Tunc virtutes celorum mouebunt. Luc.
xvi. Sieg. Quod duo virtutes celorum: ni-
si angelus et archangelus appellauer-
go Laudate eum in virtutibus eius. Do-
cualiter laudatur angeli non solum ore sed
opere imitando angelos in officio: quia si
cur angeli sunt administratores officio-
rum diuinorum. Nonne omnes sunt adminis-
tratores ipsi in mi. missi. propter eos qui ha-
re. ca. sa. Heb. i. Ita et nos debemus au-
dire officia diuina: missas et sermones etc.
Et ministrare alijs hominibus diuina. Qui au-
tem dicat veni. Apoc. xlvij. Et quilibet de-
bet ministrare secundum quod cuius pertinet secundum of-
ficium suum. prelatum in suo. Capitaneus
in suo etc. Dicitur expedit. Dic de guberna-
tione hospitalis etc. Item de inuentario li-
bri et aliarum rerum contentus etc. Item de
gubernatione studij. Unde. ij. pet. i. Vos
assumite omnes subinferentes ministrare
in fide vestra virtutem etc.
Tertius gradus est sanctorum patriar-
charum secundum ordinem temporis. postquam adam
peccauit deus noluit totaliter deferere
mulum sed misit aliquas personas sanctas
scilicet patriarchas a pater et archos quod est
pater. i. principum patrum. De istis di-
cit David Laudate eum secundum multitudinem
magnitudinis eius. Magnitudo dei di-
citur: eius misericordia tam magna quod vi-
dit David. Et miserationes eius super omnia
opera eius. Patriarche autem fuerunt val-
de misericordes: quod patet quia stabant in
via et recipiebant peregrinos etc. expectan-
tes salarium a deo: ut patet de abraam
et loth. Gen. xviij. et xix. Ecce multitudo
magnitudinis. i. misericordie eius. Ideo
Eccl. xliij. Laudemus viros gloriosos
et parentes nostros in generatione sua.
Totaliter laudemus eos verbo et opere
misericordiam proximis exhibendo etc. Item
misericordes: quia ipsi misericordiam con-
sequuntur. Mat. v. Et presertim circa reli-
cta aiarum defunctorum in testis etc. qui cla-
mant. Misericordiam meam. Dic ut expedit.
Quartus gradus est prophetarum qui fue-
runt filij patriarcharum prophetantes fidem
quam nunc tenemus. De istis dicit Da-
uid. Laudate eum in sono tube. predicatio
enim prophetarum dicitur sonus tube tri-

plici ratione. prima quia tuba est vna et
habet tres canones: ita predicatio propheta-
rum erat de vno deo in essentia: sed trino
in personis: per figuras tamen enigma-
ta predicabat prophetas. Secunda ratio quia
tuba est stricta ex parte sonantis: sed la-
ta circa aliud caput: sic predicatorum. i. p-
phete erant arcti et stricti circa se per pe-
nitentiam: sicut faciebat. Aplos qui dicebat
Castigo corpus meum in seruitutem redi-
go. ne forte dum alijs predicauimus ipse
reprobos efficiam. i. Cor. ix. Alijs autem
erat lata per charitatem et clara. Tertia
ratio quia oportet quod tuba manibus tan-
gatur ad hoc ut sonetur: sic predicatorum
propharum tangebatur manu. i. opere:
quia quod verbo predicabant opere con-
plebant non sic hodie. Qui in predicas non
furandum furaris etc. Ro. ij. Ecce quare
predicatio prophetarum dicitur tuba. Aucto-
ritas. Clama ne cesses quasi tuba exalta
vocem tuam et annuncia populo meo sce-
lera eorum et domui Jacob peccata eorum.
Esa. lviij. Debemus ergo laudare deum
in prophetis opere complendo quod oracula
mus. non blasphemando etc. Vel dic predi-
canda alijs quod auditis in predicatione.
Melius est hoc quam vacare fabulationibus
dic festo in theatris et domibus: putan-
tes quia obseruatis festa et vacatis ocio
detractionibus et vanitatibus etc. Vel dic
quod debemus opere laudare prophetas cre-
dendo firmiter fidem quam predicauerunt
Cum alias propter vnum blasphemum to-
ta ciuitas patitur. Ratio: quia omnes sunt
in culpa. Nam si viderent lupum intran-
tem ciuitatem omnes clamarent etc. sed con-
tra blasphemum deum et sanctos nullus
clamat etc. Dic ut expedit.

Quintus gradus est apostolorum qui licet
sint maiores: tamen non secundum ordinem tem-
poris. De quibus dicit. Laudate deum in
psalterio et cythara. Aplos dicuntur psal-
terium et cythara. Ratio quia psalterium
sonatur in camera ecclesie. et chorialis per quod
significatur sancta vita apostolorum que
consistit in obedientia. x. mandatorum. Si-
cut autem si vna chorda discordaret non ef-
ficeret bonus sonus. sic si vnum tantum manda-
tum transgrediretur etc. Quia quod tota lege ser-
uauerit. offendat autem in vno: factus est omni-
bus reus. Jac. ij. Armonia enim destructa est
etc. Cythara vero habet vocem altam et acu-
tam quod significatur predicatio apostolorum

De commemoratione omnium sanctorum.

altissima: quia in oem terrā exiit son⁹
cor⁹. Et acutissima qd de diuinis ec.
Laudemus ergo deū in aplis ore ⁊ ope
re seruando. ⁊ pcepta ec. Confitemini
dño in cythara in psalterio. ⁊ chordarū
psallite illi. ps. xxiij.
Sertus est martirij. De quibus dicit
Laudate eum in tympano ⁊ choro: quia
martires percutiebant in tympanum
clamabāt vt chor⁹. dicendo christianus
sum: ⁊ in quolibet actu dicendo iesus. Et
angelj tripudiabāt ad istū sonū. In per
fona martirij dicit ap⁹. Maledicimur
et benedicim⁹ persecutionē patimur et
sustinemus. blasphemamur ⁊ obsecra
mus: tanq̃ purgāmēta hui⁹ mundi scilicet
sumus. i. Cor. iij. Jt de martiribus cā
tat ecclesia. Cedat glā. mox vidē. ⁊c.
Laudare ergo debem⁹. opere habēdo
patētis in tribulationibus ⁊ iniurijs. ⁊c.
Multi habēt patientiā canū ⁊ asinorum
qui nūq̃ irascunt nisi qñ iniuriā seu vio
lentia patitur. ⁊c. Jdeo apostol⁹ i. Petr.
x. Patientia vobis necessaria est. ⁊c.
Septimus grad⁹ est sanctorū doc. Re
migi. Cyrilli Aug. ⁊c. De q̃b⁹ dicit. Lau
date eū in choro ⁊ organo. Doc. sancti
dicūt choro. i. instrumentū chordarū
sunt in quo est lignū aridū cū chordis
tractis cū clauilla. lignū aridū erat eorū
vita: seu caro arida per pñiam. corde sūt
auctoritates tracte cū clauilla intellectu
vt facerent melo diā cū articulis fidei et
cum testō veteris nouo. Uel dic qd choro
sunt mēbra corporū ipsorum q̃ erant tra
cte p abstinētiā cū clauicula crudis: ex
eius meditatione affligebāt mēbra sua
⁊c. Uel clauicula est pñia per quā aperit
porta paradisi. Mat. iij. Pñia agite ap
pro. em regnū celozū. Dicitur etiā orga
nū in quo sunt diuerse voces ⁊ sonat cū
vento. Sic predicatio doctorū fiebat. cum
vento spūs sancti. Cui sceleritis ante re
ges ⁊ pñdes nolite cogitare qñ aut qd
loquamini. Dabit em vobis in illa hora
quid loqui. Mō em vos estis qd loq̃mini
s3 spirit⁹ pñi vestri qd loquit in vobis
Mat. x. Diverse voces sunt diuerse pre
dicationes q̃s faciebant s3 diuerfos sta
tus hoim: predicando pñis caritatē et
diligentiā. subditi obedientis religio
sis regule obseruantiā. clericis castitatē et
continentiā. mercatoribus veritatē. recto
ribus iusticiā ⁊c. Laudamus ergo eos

opere faciendo pñiam exēplo cor⁹. Dico
vobis nisi pñiam egeritis oēs simul pñi
bitis. Luc. xij. Jt predicando alijs qui
icit vel attrahendo ⁊c. Qui audit dicat
pñi ⁊c. Apoc. xlii.
Octauus gradus est scōrū confessorū
qd nō scripserūt libros. Jdeo nō dicitur
doc. vt bñs fran. Anto. ⁊c. De istis di
cit. Laudate eū in cymbalis benesonan
tibus. Duo cymbala sunt duo testamen
ta. Cymbalū inferi est verus testis pro
mittēs inferiora. i. terra ⁊ solū. Superi
est noui promittēs celestia. Jta cym
bala bñsonant: quādo vita cōcordat cū
scriptura quā legunt vel qñ exponunt ⁊
declarat adinuicē. Jdeo xps. Ois scri
ba doctus in reg. ec. s3. est ho. pa. fa. qui
profert de thesauro suo noua ⁊ vetera.
Mat. xij. Laudare debemus deū i istis
opere ordinādo vitā nram fm scripturā
cōsistendo. cōdicando. Nisi māducaueris
carne filij ho. ec. Jo. vi. ⁊c.
Nonus est ḡmij. De istis dicit. Lau
date eū in cymbalis iubilationis. Nota
differentiā inter cymbala bene sonantia
⁊ cymbala iubilationis. Nam cymbala
bene sonantia sunt vetus ⁊ noui testamē
ta. Sed cymbala iubilationis q̃ sūt
locus secretus sunt caro ⁊ aia. Qui em
vult seruare castitatē oportet qd aia ca
stificet carnē: sic tangunt ista cymbala
Jdeo ap⁹ de se dicit. Ego aut sic pugno
nō quasi acriter verberās: sed castigo corp⁹
meū ⁊c. i. Cor. ix. Jta faciebant virgines
⁊c. Laudamus ⁊c. f. opere si nō sum⁹ vir
gines: q̃ pauci ⁊c. Corrupti sūt ⁊ abho.
fac. sūt in imi. Mō est qui faciat bonū ⁊c.
salte castitatē seruemus ⁊c. ap⁹. Fornica
tores ⁊ adulteros indicabit de⁹. i. Petr. vlt.
Decimus gradus est oīz alioz electo
rum vt innocentiū penitētū puenientiū
⁊ abstinētiū ⁊c. De quib⁹ dicit. Ois spiri
tus laudet dñm. In hoc mundo multa
sunt officia. In celo x̃o est solū vnum. f.
laudare deū. ps. lxxxiij. Beati qui habi
tāt in domo tua dñm: seculi seculoz
laudabūt te. Diceret aliquis ergo debēt
habere iudiciū: q̃ hic clerici qui dñm can
tant attendiā. Uex est in hoc mundo
sed non in alio ⁊c. Qui edunt me adhuc
esuriunt ⁊ qui bibūt me adhuc sitit. ⁊c.
clerici xxiij. Laudamus ergo deum
in oībus sanctis rina. ipsoz opere imitā
do ⁊c. Dicit expedit. Dic miraculū quod

In commemoratione defunctorum.

So. cxxv.

legitur in legenda huius festi in fine.
Deo gratias. Amen.

In commemoratione defun
ctorum. Sermo primus.

Omnes qui in monumētis
sunt audiet vocē filij dei. Jo.
v. Et in euangelio hodierno.
pro declaratione nota qd ar
ticulus fidei est qd oēs tā bo
ni q̃ mali resurgemus. Rō est: q̃ certum
est qd is qui peccauit debet puniri. ⁊ is qd
bene operat⁹ pñiam: oia autē bona
⁊ mala q̃ facim⁹ sunt ab aia et corpore: er
go aia ⁊ corpus debet puniri vel premiari.
Non possit aut corpus puniri vel pre
mari nisi resurgat: ergo oportet qd corp⁹
resurgat ⁊c. Dices tu nōne corpus puni
tū est per mortē. R. nō: q̃ mors nō est pe
na peccati actualis nec etiā originalis p
pñia loquēdo qd pñia originale nō fuit
causa mortis: pñia loquēdo: nisi causa
remouens prohibēs. i. remouēs iusticiā
originalē que prohibebat mortē que cau
sa dicitur causa per accidēs. Mors enim
corporis est naturalis hoī cuius mortis
causa proprie est cōpositio ex contrarijs
⁊c. Nullū autē naturale pñia loquēdo
est pena ⁊c. S3 adhuc pñia queri: pone qd
homo fecit multa peccata mortalia de q̃
bus habuit cōditionē sed nō plene satis
fecit: ideo i purgatorio satisfaciēt in
iudicio futuro. anima cū corpore pñiabit
ergo sola aia solū penā in purgatorio
⁊ non corpus. Dicret alijs quare nunc
premiat aia vel puniunt in inferno sine
corpore. R. qd opera bona vel mala pñi
sunt ab aia q̃ a corpore. f. cogitando: p
ponēdo: deliberādo ⁊c. Uerbi grā. de ele
mosyna ⁊c. Jtem de ieiunio ⁊c. Et sic de
alijs. Jt e contra de malis opibus pñi
aia cogitando: ordinando: deliberando ⁊c. ⁊ post
ea corpus exēditur: ⁊ ideo pñi aia remu
neratur vel puniit. deinde post diē iudi
cij corpus etiā ⁊c. Jta ergo est rō q̃ritur
boni ⁊ mali resurgēt. Auctoritas Atha
nasy. Ad cuius. f. xpi aduētū oēs hoīes
resurgere habent cū corporib⁹ suis ⁊ red
dituri sunt ⁊c. Jta autē resurrectio: non
fiet de potentia nature vel creature: quia
creatura occidere potest nō viuificare: s3
solus deus mortificat ⁊ viuificat. Deut.
xxxij. Ego occidā et ego viuere faciā ⁊c.
Jt. i. x. Jt. dñs mortificat ⁊ viuificat de

du. ad infē. et reducit. Nec mirū qd si de
nihilō oia creauit. Ipse dixit et facta sūt
⁊c. multo magis nunc aut erit. Dicitur
el qui clamabit voce magna di. Surgite
mortui venite ad iudiciū. De hac voce
dicit thema. Omnes qui in mo. sunt. De
hac voce dicit David. Ecce dabo vocē
vocē virtutis. Glo. suscitandi mortuos.
Jt. vocē ap⁹ vocat tubā. f. Theb. iij.
Ipse dñs in iussu ⁊ in voce archangeli
in tuba dei descendet de celo ⁊c.
Pro sermone fundamēto qui est de
cōmemoratione defunctorum oīz theo
logalis questio.

Queritur. Utrū oēs morietur
⁊ arguit qd non. R. a
betur in simbolo. qd cunctus vter⁹
indicare viuos et mortuos: ergo aliqui
Iudicabūt qui nūq̃ morientur. ⁊ In
oppositū ad i. Petr. ii. Statutū est hoībus
semel mori: sed oēs obligant ad statutū
qui nō excipiunt. cū ergo scriptura nullū
excipiat ab illo statuto: ergo oēs morien
tur: Et sic questio manet pro vtriusque par
te dubia. Ad questionē respōdēdo est
fm Richar. super. iij. sen. di. xliij. ar. iij.
q. i. qd oēs morietur qd probatur duplici
ter. primo auctoritate. scōdo ratione. Au
toritate probat. pñia veteris testa. Pa
ul⁹. i. Petr. ii. Dicit dñs ad adā: adam
pulvis es et in puluere reuerteris. Cum
em esset in ipso tota humana creatura
sicut in stipite videtur ista sentētia vide
tur cecidisse super oēs: qui fm legē natu
re: ab eo erant descēdē: sicut in ipso om
nes sunt corrupti. Scōdo noui testamēti
auctoritate probat. paulus ad Ro. vi.
Spendia pñi mortis: sed oēs descēdē
tes ab adā fm legem propagatiōis na
turalis: pñia originale contrahunt: ergo
oēs morient. Scōdo probat ratione. Res
urrectio nō est nisi a morte: sed oēs sunt
resurrecturi. Ergo oēs morient. Et ad ar
gumentū dicit. qd intelligatur de illis qd
nō dū mortui sunt: tamē postea morient
de quibus sit sermō iuxta x̃ba passij. ⁊c.
Pater thema. Super quo sunt due q̃
siones subiles. Uel dic qd est vna q̃sio
que format infra. et est triplex rñsio fm
q̃ tripliciter possunt sumi monumēta.
Prima rñsio est hystorica seu littera
lis accipiēdo monumēta. i. elementa.
Secūda est tripologica siue moralis
accipiēdo monumēta. i. malos hoīes.

In commemoratione defunctorum.

Tertia responsio est allegorica siue spiritualis accipiendo monumenta pro receptaculis animarum: sic totus sermo comprehenditur.

¶ Prima ibi. Omnes qui in mo. sunt etc. Quid de illis qui nunquam fuerunt sepulti in monumentis sicut sunt deuorati a bestijs vel edubuli. Item sub meritis. Nota duas rationes. Una est literalis: altera moralis. pro prima dico quod impossibile est aliquem mori qui sepeliatur in monumento: quod deo fecit quattuor monumenta. i. quattuor elementa. scilicet terra aqua etc. in quod oportet corpora mortua resolui: sicut ex ipis fuerunt copposita. Cui applaudit regula iuris. Ois res per quaslibet causas nascitur: per easdem dissoluitur. de regu. iur. c. i. ff. eo. l. nihil in naturalis quod vniuersum quod eo vinculo possit dissolui quo colligatum est. Quod autem elementa dicatur monumenta auctoritas. ps. xlviii. Sepulchra eorum. i. hominum domus illorum in eternum. i. versus ad finem mundi. Hec auctoritas necessario intelligitur de elementis: quod nullum sepulchrum aliud manet in eternum siue sit aureum siue marmoreum etc. quod ignis consummationis destruet oia elementa. De elementis ergo intelligitur thema. Omnes qui in monumentis sunt etc.

¶ Secunda responsio est moralis. per qua sciendum quod in sacra scriptura persone male vite dicuntur monumenta siue sepulchra. Ratio quia sicut sepulchra sunt exterius ornata et intus sunt plena putredine sic persone male vite etc. Verbi gratia. qui aliquis rex vel dominus vadit et coram eo portatur ensis qui representat iusticiam ecce ornamentum foris. Sed si intus in animo est iniustus raptor luxuriosus etc. est sepulchrum. Idem de prelati cardinalibus episcopis etc. si sunt symonia et etc. Idem de religiosis qui videntur extra mundificati cum oculis in terra descriptis etc. si intus sunt superbi et auari sunt sepulchra. Idem de clericis qui portant coronam regiam in signum regis: quod clerici sunt reges. A. regentes se et alios. propterea portant coronam: ut dicit rex. xii. q. ii. Duo genera: propter hoc vocatur regale sacerdotium. s. pet. ii. Vide glo. in cl. Quomodo de vita et ho. etc. Idem de mulieribus que exterius sunt ornate etc. si intus sunt meretrices etc. sepulchra sunt. Auctoritas. De vobis scribit et ps. hypocrite qui similes estis se-

pulchris dealbatis que a foris hominibus apparent speciosa intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. Sic et vos quidem a foris apparatus hominibus intus vero pleni estis hypocritis et iniquitate. Mat. xxiii. Ecce quare persone male dicuntur monumenta. Quod modo de bonis personis non erat dubitatio: quod resurrexerunt sunt scilicet de malis: sic propter illud verbum. David. ps. f. Quia non resurgit ipse in iudicio etc. Christus ergo ad tollendam istam dubitationem dicit in themate. Omnes qui in mo. sunt etc. quasi diceret. Ad solus boni sed etiam mali resurgunt. Et hoc latius exprimit dominus dum dicit. Procedent qui bona fecerunt in resurrectione vite. Qui vero mala egerunt in resurrectione iudicij. Ad verbum David dicendum finem magistri sententiarum in. ii. di. q. duplex est iudicij. Unus discussio seu dilectationis. Alius retributionis. Primo iudicio non ois iudicabuntur sed solum illi quorum merita sunt permixta demeritis: sed illi quorum merita non sunt permixta demeritis: ut sancti perfecti vel contra vii infideles: non iudicabuntur. Jo. ii. Qui non credit iam iudicatus est: sic intelligitur auctoritas David. Secundo iudicio omnes iudicabuntur indistincte: iuxta illud Jo. v. Procedet qui bona fecerunt in resurrectione vite: qui vero mala egerunt in resurrectione iudicij. Et de hoc loquitur thema etc. Et sic patet prima questio.

¶ Secunda questio super verbo. Audient vocem filij dei. contra quia in monumentis quocumque sumatur monumentum: non sunt nisi corpora putrida vel resoluta siue aia: quomodo ergo audient. Responsio deo sicut deo ab initio ordinavit quattuor monumenta corporum. i. quattuor elementa: ut dixi in. f. q. Sic ordinavit quattuor monumenta animabus: nec est aliqua anima que non vadat ad aliquod istorum monumentorum.

¶ Primum est infernus damnatorum.

¶ Secundum est limbus puerorum.

¶ Tertium est locus purgandorum.

¶ Quartum est locus beatorum.

¶ Et in quocumque monumento istorum sunt aie audient vocem filij dei: qui clamabitur michael ad quattuor partes mundi di. Surgite mortui etc. que vox audietur in omnibus predictis locis quattuor et statim quilibet aia virtute dei inueniet suum corpus quod

In commemoratione defunctorum. Fo. cccc. xv.

cognoscat sicut tu quando de mane surgis delecto cognosces vestem tuam quam expoliaisti te in sero. De istis monumentis potest intelligi illud Mat. xxiii. Mittet angelos suos cum tuba et voce magna et congregabunt electos eius a quattuor vetricibus celi a summis celorum versus ad terminos eorum. Nota. A summis celorum. s. noue ordinibus angelorum in quibus aie sanctorum sunt collocata et ois audiet illam vocem. Usque ad terminos eorum terminus est illa pars quod plius distat: quod ois qui sunt ibi audient etiam illam vocem iubeat quod tuba non erit materialis sed metaphorice dicitur tuba: quod illa vox erit ita crudelis quod operatur tibi cuius vox est vox terroris. In primo ergo monumento. s. in inferno sepeliuntur aie peccatorum impenitentium. Auctoritas christi de diuine epulone. Mortui est diues et sepultus est in inferno. Luc. xv. et loquitur de aia: quod corpus in terra fuit sepultum. pro istis ergo non est intentio ecclesie exorare quod nihil predestinetur: quod ab inferno nulla est redemptio. Nulla nec creditur nec penam alleuiat: quod ostenditur in predicto diuine qui petebat et ad huc gutta aque et nunquam obtinuit nec obtinuit in eternum. Idem. Prover. xi. Mortui homine impio nulla erit ultra spes. Solus de aia Traianus imperatoris legem ad orationem beati Gregorii liberata: dicitur fuisse propter hoc penitus etc. Ante obitum tuum operare iusticiam. i. penitentiam quam non est apud inferos inuenire cibum. i. refrigerium. Eccli. xlii. Idem non elegatis ibi sepulturam. Nota quomodo anima in inferno sepelitur ad modum corporis mortui quando: portat ad sepulturam. Vide omnia prima post festum trinitatis ser. f. hic potes tangere quare pena inferni est eterna cum culpa facit ipalia. Item contra opinionem quorundam canonistarum qui dicunt quod bona facta pro damnatis sunt eis ad mitiorē penam etc. De quo vide in primo ser. omnia prima post festum trinitatis. et vide infra sermone. ii. q. i. capit. Scribe tibi mortui etc. parte vltima siue etc. Secundo locus. s. limbus puerorum est circa infernum damnatorum ascendendo: sed non est ibi ignis. nec demones. nec tormenta nec dolorus. in hunc locum vadunt pueri ante vltimum rationis descendentes non baptizati. qui nulli habent dolorem sensibilem: tamen habent lumen gratie nec claritate glorie nec vniuersum videbunt. Ratio quod primario visio diuine de-

betur per ois ex parte auersionis. tormentum vero sensibile debet per ois ex parte conuersionis. In istis autem pueris non fuit conuersio propter defectum vltimi rationis. et ideo non habent tormentum sensibile sed habent auersionem ab incommutabili bono propter defectum iusticie originali et gratie. et permant in eternum visio diuina et sunt in isto loco. Item autem locus ubi monumentum. Auctori. Quid tu habes autem quod hic. quod credidisti tibi habere sepulchrum. Isa. xlii. Et loquitur pueri in originali de ceteri. Ter de hic denotat tria loca. primum mortuorum matris i. qui sunt accepti di. Quid tu habes. Super. praxistis quod non habes paradisum quod di. non aliquid per se nisi originale. Secundo de mundo in quo natus est dicens. Aut quasi quis hic: sed fecisti peccatum non. Tertio de limbo dum dicit tertius hic etc. non habent ergo tormentum sed quia fiunt in mundi non possunt intrare sanctuarium dei. Idem christus. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest intrare in regnum dei. Johan. iii. pro istis etiam non orat ecclesia. Tertius locus est purgatorium in quem vadunt aie habentes venialia solum vel mortalia de quibus fecerunt penam non completam etc. Declara etc. istius loci dicitur sepulchrum. Auctoritas allegorice. Emerunt ex illis agrum figuli in sepulchra peregrinorum. Mat. xxv. Emerunt ex illis. s. operibus penitentibus iusticiam a confessore. Agrum. i. purgatorium qui dicitur ager: non autem carcer quia ibi sunt flores gratiarum orationum et aliorum suffragiorum etc. et orant deum ut ponat in cor amicorum suorum ut faciant illis suffragia alii petunt iusticiam contra illos. Nota. In sepulchra peregrinorum quod in purgatorium sepeliuntur illi solum qui in hoc mundo peregrini fuerunt videntes eo tantum aduena et viatores scilicet bonis operibus miscuerunt lignum feni et stipulam et ideo salui erunt: sic tamen quasi per ignem. Cor. ii. Nota contra executores testamentorum etc. Auctoritas. Nisi quis deus faciet vindictam electorum suorum clamabitur ad se die ac nocte et patientiam habebit in illis. dico vobis quod cito faciet vindictam. Luc. xviii. pro istis ergo indigentibus intentione ecclesie est orare semper pro perierim hominibus etc. Nota hic quattuor modos suffragiorum. i. q. ii. hic defunctorum. O si videret quot anime creant de purgatorio et vadunt processionaliter ad paradisum. vbi

Item de mortuis.

postquam ieiunauerit in purgatorio reficiatur cibis ineffabilibus etc. de quibus scriptum est. Ego dispono vobis sicut dispono mihi pater meus regni: ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Luc. xxi. Ideo petitis etc. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis orare ut a peccatis solvantur. ij. Macha. xij. Quartus locus est beatorum in celo empirico. Dic de illis qui vadunt ad istum locum etc. factus est ut moreretur mediis et portaret ab angelis in sinu abrahe. Luc. xvi. Iste etiam locus de monumentis. Auctoritas allegorice: quasi effodientes thesaurum gaudere vehementer cum inuenerint sepulchrum. Job. ij. Declara per similitudinem de laborantibus ad effodiendum thesaurum et postea letantur cum inuenerint. Sic penitentes in hoc mundo non habent nisi laborem ad thesaurum vite eterne inueniendum. sed cum inuenerint post mortem gaudent. Ois discipulus na. i. presentem presentem quidem videt non esse gaudium: sed meritis. postea autem fructus pacatissimi excitans per amorem reddet iusticiam. Heb. xij. Ite Apoc. xiiij. Audiuimus vocem de celo dicentem mihi. Beati mortui qui in domino moriuntur etc. Utique sequuntur illos. Jo. p. dico vobis gaudium est angelis dei in celis super vno peccatore penitente. Luc. xv. Deo gratias. Amen.

Item de mortuis. Sermo secundus.

Scribe beati mortui qui in domino moriuntur. Apoc. xiiij. pro declaratione huius verbi sciendum quod magna differentia est inter verbum vocale et verbum litterale: quod verbum vocale solum se extendit ad presentes qui sunt hic et non durat nisi per diu. perferat. Quotat etiam solum scilicet irremediabile verbum. Sed verbum litterale sic scriptum se extendit ad presentes et futuros. Et ideo antiqui quod quod deus reuelabat prophetis aliquam secretam precipiebat eis per illa scriberet quod non solum reuelabat ea pro presentibus qui tunc erant: sed etiam pro futuris ad futura rei memoriam. Ite Apoc. i. Quod vides scribe in libro et mitte septem ecclesiis etc. Ideo Esa. viij. Summe tibi librum: grandem et scribe in eo solum homines etc. Ite Abacuc. ij. Scribe visum et ceptum cum super tabulas ut currat et legatur eis: quod adhuc visus procul. Jo. etiam quod reuelamus beatus Johannes euangelice sta-

tum aiarum defunctorum dicit sibi. Recipet causam et papirum et scribe. Vnde et quid. Beati mortui etc. Patet thema. Et pro sermonis fundamento ostendit theologiales questio.

Queritur. Vtrum suffragia viuorum pro defunctis proficiunt. Arguitur quod non. Opera viuorum mala non possunt nocere eis. Ego a simili nec bona opera inuare. Et in oppositum. ij. li. Macha. xij. c. Dicitur quod sancta et salubris est cogitatio pro defunctis orare ut a peccatis solvantur. Igitur suffragia viuorum proficiunt defunctis: et sic quod inuenit pro vtriusque parte dubia. Et ad questionem respondendum est secundum Richardum super iij. sententiarum. di. xlv. ar. v. q. i. q. aiarum que sunt beatorum in celo: quod cum sunt condonate pro peccatis originali: et actuali solo que sunt in inferno: quedam sunt in charitate sua et plenitudo penitentia in purgatorio beatis non proficiunt viuorum suffragia quod non indigent: dantes etiam non proficiunt qui non cogitant nobiscum in vinculo charitatis: mediante quo bona condonantur adiuvant. Unde tales secus non portauerunt radicem meritorum: talia opera: si pro eis fierentis prodesset possent. Animabus autem existentibus in purgatorio: proficiunt viuorum suffragia. non ad augmentum gratie gratis facientes: sed ad penam eorum mitigationem et abbreviationem. Et ad argumentum de quo non est simile quia non sic est vni communis vinculum condonantis malorum sine bonorum: quia vinculum est charitas: deus etiam promittit est ad miserandum quod ad dandum: id suffragia proficiunt defunctis: et non mala eis nocent de quibus fit sermo: mixta verba passim etc. Et nota quod in ista reuelatione. Johannes non loquitur nisi de aiaribus qui sunt in paradiso vel etiam in purgatorio. Sed de caliginis inuentionis auctoritate qua scribitur. Macha. xij. c. Dicitur etc. Ite etiam scriptura quod digesta est. Vane thetel pharisei. Et hic est interpretatio sermonis. Vane numerant deus regnum tuum et complent illud. Thetel appensus est in stateras inuentionum est minus huius pharisei dimissum est regnum tuum datus est modus et passus. In qua quidem reuelatione et auctoritate nostra situm magna secreta. Et primus est circa regis determinationem.

De mortuis.

So. cxxvii.

Secundo circa videlicet imutationem. Tertius circa loci adaptationem. Quartus circa scripturam declarationem. Et primus secretus est quod Balthasar vidit scripturam illam in cena et non in prandio. Quare hoc? Respondetur ad insinuationem quod retributio datur aiaribus in cena. i. in fine die huius vite et non in prandio. i. in principio die vite. Principium autem potest dici totum tempus vite presentis usque ad mortem exclusiue in quo deus non dat retributionem etc. Videmus enim quod deus non statim punit peccatores: religiosus etc. clericus etc. vel laycus etc. Quare hoc? quod adhuc durat prandium et deus expectat sero in quo faciet cenam secundum merita vel demerita aiarum. In qua expectatione ostenditur misericordia dei et iusticia. Vnde quidem ut peccator puerat: iuxta illud Esa. xxx. Propterea expectat vos dominus ut misereatur vestri. Iusticia vero ut digna punitione mereatur qui tantam benignitatem dei contempsit: iuxta illud Ro. ij. Ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit: secundum duritiam autem tuam et cor impenitens thesaurum tibi iram in die iudicii reuelationis iusti iudicii dei qui reddit unicuique secundum opera sua. Et nota quod quanto plus expectat tanto grauius punit. Valerius. Lento enim gradu ad vindictam suam diuina procedit iram tarditate: superflui grauitate compensat. Vnde similitudinem detrahente arcus quod quanto plus trahit tanto durius percutit. Ideo nisi pueris fueritis dilatus suum videris. arcus teiendit etc. Tales ergo qui obdurant in peccatis reuiuunt secundum prandium voluntatem hanc hic bonum prandium sed in futuro habebunt magnam cenam etc. Dicitur. i. dicitur. Nota quod illos qui post vitam plurimum autem notuuenientes ad mortem petunt spaciolum: alterum mensis vel trium etc. Autontas Mat. xx. Cum sero factum esset dixit dominus vinee procuratoris suo. Voca operarios et redde illis mercedem etc. Nota quod multi habent hic bonum prandium in luxuria. diuitiis et honoribus etc. qui habebunt malam cenam in alio mundo. In qua cena dabitur panis ille de quo Job. xx. Panis eius in vtero eius dicitur inferi aspidum insatiabile. Et de vino habet. Denf. xxxij. Vna cotinua felis et botrus amarissimus. Fel draconis vni cozz venens aspidum insatiabile. per oppositum. Multi habent hic bonum prandium ut boni etc. qui in alio mundo habebunt bonam cenam. De qua Apoc. xiiij

Beati qui ad cenam agni vocati sunt. Secundus secretus est quod rex Balthasar alij hoc videntes territi sunt. Dicitur rex. Unde rex Balthasar satis turbatus est et vultus eius immutatus est: et optimatus eius turbabunt etc. hoc significat timorem et terrorem quem habent qui credunt de corpore ex vna preuidet angelus boni cum corona patris. Et alia diabolus cum catena. Et misera ala nescit quid dabit ei. Nota exemplum in vita patris de illo sancto qui mortem nimis timebat et interrogat: quare? respondit. Toto tempore vite mee timui tria. Primo si in ultimo huius aia recederet culpa vel in gratia. Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem: in quocumque loco ceciderit ibi erit. Ecclesiastica. xj. Secundo semper timui iudicium: quod statutum est hominibus semel mori: hoc habet iudicium. Heb. ix. Tertio timui semper quod cogitavi quid facit aia in illo casu quod ducatur in infernum: de quo nunquam potest exire nec surgere. Et adhuc dixit sum in illo timore. Vnde ergo potest dicere aia misera de corpore egressura. Timor et tremor venerit super me et conturbabit me tenebre et dixit: quis dabit mihi penas sicut colubae. et volabo et redeam. ps. lxxij. Nota penas non dicit falconis nec aquile sed colubae quod habet simpliciter et gemitu pro cantu. De primo Mat. iij. Elote prudenter sicut serpentes et simplices sicut colubae. Vnde. xvi. q. i. Si cupis. De secundo Esa. lix. Quali columbe meditantes gememus. Aliquibus aia volat ad celum sunt innocetia ala de extra: et penitentia in ista etc. Tertius secretus est quod illa scriptura scripta fuit in pariete. i. infirmo lapide: ad denotandum per petuitatem seu durationem quaz habet aie tam beate quam dante que in infinitum stabunt etc. Nec sunt eis ofones etc. Ideo dicebat Job. xij. Quis mihi tribuat ut scribam sermones sermone meo: Quis mihi det ut exarenem in libro stilo ferreo et plumbi lamina vel celte sculpanem in filice? Nota tres modos scribendi. Primus modus est foras. i. qui scribit in libro. Secundus est foras: clavis seu scarpellum in lamina plumbi. Tertius est fortissimus: clavis in lapide duro et forti. Imar more. De primo dicit Job scribunt in libro: et hic scriptura est per aiaibus purgatorij que possunt cito liberari: sicut scriptura in libro potest faciliter delerui lacra-

ri. Scriptura vero in lamina plūbi est q̄-
tum ad aīas paradisi quia in lamina po-
tēst mutari scriptura: q̄ mutaf sit pul-
chrior. Ita aīe beate in resurrectione mu-
tabunt affumendo corpora gloriōfata.
Sed scriptura in lapide duro & forti p̄ti-
nei ad aīas inferi &c. Uel dic circa tertiu
fecerit q̄ paries durus in quo fuit scri-
ptura illa: significat irrevocabilitatē di-
vine fide a quo appellari nō poterit: q̄
nullus maior nec eqli iudex deo. In ha-
bita potest appellari fua dei nō quidē
ad iudicē aliū sed ad aliā curiā eiusdem
iudicis. f. a curia iustitiae ad curiā miseri-
cordie. Nota exemplū de illo qui cōden-
natus est a celsar irato &c. Sic fecit Da-
uid peccat q̄ dixit. Miserere mei deus
fm magnā misericordiā tuā &c. Quar-
tū secretū est q̄ in illa scriptura erant tā-
tum tria h̄ba: f. mane th̄cel. phar es. in
q̄ inuunt q̄ i alio mūdo sunt tres itat̄
aīarū defunctoy. Et hoc est q̄ dicit Aug.
lib. de cura p mortuis agēda &c. Mo. q̄.
¶ Quidā sunt valde boni.
¶ Quidam valde mali.
¶ Quidam mediocriter boni.
¶ Quidā mediocriter mali.

Hec distinctio habet in. c. Cū marthe.
in fi. de cele. missa. Et hec distinctio est de
adultis de cōfessionibus. vel dic q̄ infantes
baptizati cōprehēdunt sub primo mēbro
diuisionis infantes autē sine baptismo
moriētēs nō cōprehendunt in diuisione
ista. Ad idē. r̄ij. q̄. ij. Tempus.
¶ Primi sunt qui in hoc mūdo vixerūt
pfecti & sine pctis: tales quādo moriunt̄
statim euolant ad paradysum. De q̄bus
Dauid. ps. cxxvj. Cū dederit dilectis suis
sonnū ecce hereditas dñi &c. pro istis
dicit. Man. c. i. numeravit de⁹ regnū tuū
& cōpleuit illud: q̄ istorū vita b: regnū
iuxta illud. De⁹ auctor pacis & amator
quē nosce viuere cū seruire regnare est.
Quilibet est hō bon⁹ est rex trisū cūmātis
quarū quilibet est maior parisi⁹ vel ro-
ma. f. tres potētias aīe &c. prima est me-
moriam in qua sunt tot habitatiōes quot
recollections &c. Secda est intelligētia
que est maior q̄ celū & terra: q̄ est capax
diuinitatis. Tertia adhuc maior est vo-
luntas in qua habitat deus tanq̄ obie-
ctū &c. Si q̄s dñi. me. ser. mē. ser. & pater
meus diligit eū & ad eū ve. & man. apud
eum facimus. 3o. xliij. Item regit quin

q̄ castra que sunt quinq̄ sensus inferio-
res. scz sensus cōmunis imaginatio me-
moriam sensitiua. & ratiō. & fantasia
ecce quomodo iustus est rex. Ideo dicit
Apoca. v. fecisti nos deo nostro regnū
& sacerdotes. Dicit ergo Man. c. i. mune-
rauit deus regnū tuū quia iam nume-
rauit denude quolibet quātū uiuet & q̄-
tum seruet deo. & quātū mūdo. & quātū
carni sue. non q̄ cogat deus liberū arbi-
triū alicui⁹: f. scit oīa sicut dicit Job. xliij.
Cōstitui terminos eius & p̄teriri nō
poterūt. Breues dies hoīs sunt: numeri
mensū eius apud te est &c. Et compleuit
illud: quia post q̄ bene regnaueris & re-
geris dicitur tres cūmātēs & q̄nq̄ castra
de⁹ cōplet illud regnū dādo coronā glo-
rie. Tunc eū dicit rex perfectus quādo
est coronat⁹ ab aliquo episcopo. Sic aīa
ma a summo episcopo Jesu xp̄o a q̄
accipit coronam regalem. Ideo Sapie.
v. Iusti autem in perpetuū uiuēt & apud
dominū est merces eorum & cognatio il-
lorum apud altissimū. Ideo accipiat re-
gnū decoris & diademā speciei de ma-
nu dñi. pro istis non est orandū dñmo-
do sit certum. quia iniuriam facit mar-
tyri qui orat pro martyre. De cele. mis.
c. Cum marthe. in fi. potest autem esse
certum multipliciter: vt dicitur supra ser-
mone proximo parte prima. Dic p̄tache
quādo aīa p̄sentat xp̄o &c. Ideo Sap
x. Iusti deduxit dñs per vias rectas: et
ostendit illi regnū dei: & de il. sciētā san-
honestatū in labo. & cōpleuit labores
illius. ¶ Scōi sunt q̄ in hoc mūdo vix-
rūt mediocriter &c. de istis. Thete. i. ap-
p̄tus es in statera et inuētus es anim⁹
h̄s. f. de p̄fectione vite sp̄sualis. Et ideo
tales vadūt ad purgatoriu: q̄ sicut bon⁹
argētari⁹. primo purificat aurum & ar-
gētum in igne & postea facit de eo calu-
cem &c. sicut deus facit de aīa iusti. ad-
ducitur aurum per charitatē: & argētū per
fidem. primo purificat eam per ignem
purgatorij: & postea ponit eā i mēsa sua
&c. De hac habet aīa iustitias i veteri testa-
mento in nouo. In veteri Mal. iij. 3p̄e
quasi ignis p̄mans fededit p̄mans & cū
dans argētū & purgabit filios leui &c.
stabit eos quasi aurū & quasi argētū. Et
erunt dñs offerētēs sacrificia in iustitia
vide in decre. l. di. Expurgabit. itē. Eccl.
ij. In igne p̄batur aurum & argētū: ho-

mines vero receptibiles i camino hūilla-
tionis. Ad idē facit p̄ouer. xviij. Et Job
xxij. Jte in nouo testamēto. Ap̄s vniū
cūmā opus quale sit ignis p̄babit. Si
cū op⁹ māsēnt. q̄ superedificauit mer-
cedē accipiet. Si cūmā opus arserit detri-
mentū patiet ipsa: tamen saluus erit: sic
enī quasi per ignē. j. Cor. iij. Nota questio
nem quāz facit sanctus Tho. in. iij. sen.
di. xxi. de anima que portat a d purgato-
rium a quo angelo portat a bono vel a
malo: dicit q̄ a bono. Rō q̄ iustus esset
q̄ demon victus duceret victorez &c. Dic
practice quō portatur ab angelo bono.
Item de loco purgatorij &c. Jte nota gra-
uitatem penarū purgatorij iuxta exem-
plum illius cui data fuit optio q̄ vel es-
set infirmus per tres annos. vel q̄ staret
per tres dies in purgatorio &c. 3o Ap̄s
videt fratres quomō caute ambulemus
nō quasi insipientes sed quasi sapientes
redimentes tempus quoniam dies ma-
li sunt & p̄p̄e. v. pro istis est orandū quia
possunt per alios satisfacere qui nō pos-
sunt per se ipsos: vt pater per multa crē-
pla in. iij. dialogo. In casu tamen potest
contingere q̄ pro tali nō sit orandūz pu-
blice sed potest occulte: puta si morit⁹ q̄
excommunicatus tamen penitens: q̄ po-
test esse vt in. c. A nobis de sen. exco. No-
ta exemplū de anima p̄schasij: quā in-
uenit Germanus episcopus capuanus
in balneis &c. Dicit ep̄s x. c.

¶ Tertij sunt qui in hoc mūdo vixerūt
in peccatis & impenitētes mortui sunt et
de istis dicitur p̄phes. i. diuisum est re-
gnū tuū & datum est p̄p̄is & medijs. f. o-
ra diuisum. f. per rebellionez contra deū
per inobedientiam. Esa. lix. Iniquitates
vestre diuiserūt inter vos & deū vestrum.
Talis ergo regnat in regno carnalitatis
per luxuriam: in regno vanitatis p̄ sup-
biam. & in regno cupiditatis per auaritiā
Quia ergo voluntarie diuisit se homo a
deo in vita suarū regnū suū diuidetur
a deo post mortem & ponetur cū damna-
tis in inferno: iuxta illud Mat. xxiij. Ne
met dominus serui illius in die qua nō
sperat. & hora qua ignorat. & diuidet ea
p̄tēq̄ ei⁹ ponet cū hypocritis. 3bi erit fle-
tus & stridor dentium. Ecce quare dicit
diuisum est regnū tuū. pro talibus er-
go non est orandū sicut nec pro demoni-
bus. Vide glo. xxxij. q̄. ij. pro obestibus
ex quo in inferno nulla est redemptio q̄
intelligi q̄ est certum q̄ est in inferno
Dices tu quomodo pōt esse certū de hoc
Respondet fm p̄. de palu. in. iij. q̄. xlv
q̄. ar. iij. conclusio. iij. Reputat. cer-
tū de hereticis & pagamis. Ex templū de
tribus orationibus ad sepulchrū poete
q̄ scirent meliorē & peiorē verūm quē
ille vnq̄ fecisset. Et audita est vox. pri-
mo de peiore. Oē iuuas statim iupiter es
se p̄s. Secdo de meliore. Est virtus placi-
tis abstinnisse bonis: Cum aut pro ipso.
Quid vellent orare auditus est tertius
versus. Nolo pater noster carpe viator
iter quasi di. dānato mihi nō prodesset.
Unde Greg. p̄mū est pro Trayano.
Secdo reputatur certus de iudicis. vñ trā-
siens per cūmētū eoz non debet dicere
eis pater noster. Vñ Joh. iij. Qui nō cre-
dit iam iudicatus est Tertio de xp̄ianis
nō sic potest esse certū: Vñ q̄m peccatū
sit manifestū & deo penitētia: pōt orari p̄
eo in secreto & debent redi iuxta grā suā
se occiderit siue in bello iusto. duello: vel
in amāto mortuus sit. aut cū meretrice
vñ Aug. p̄ omnibus regeneratus debet si-
eri oratio. sed nō publice. p̄pter scdālū
Exemplū de monacho p̄p̄tario Greg.
& similiter p̄ suspēsis & iuste dānatis: q̄
enā latro in morte penituit sed si mu-
niatur mortuus subito q̄ p̄mefuit bone
vite in publico oblatio pro eo fieri debet
quia nullus si morte p̄occupatus fuerit.
&c. p̄. de palu. Jte reputat esse certū de
illis de q̄b⁹ habet p̄ scripturam: puta de
Antiocho. ij. Macha. ix. Orabat hic ce-
lestis dominum a quo nō esset misero-
diam conseruaturus. Item de Iuda qui
vocatus est a xp̄o nlius perditionis
Johan. xviij. Item reputatur certum de
h̄ys de quibus reuelatur esse puta de illo
canonico parisiensi optime famē: cōuer-
satiōis & scie excellētis q̄ post mortē deū
esset in phetico dixit. Corā dei iudicio
accusat⁹ iuz Secdo iudicat⁹ sum. Tertio
cōdēnat⁹ iuz sic tādē fuit instruit⁹ ordo
cartusienfis. pōt enī esse certus vel quasi
certus de illis qui desperati moriunt̄. Ex
em plū de illo meratore qui cum solici-
taret facere testamētum dixit. Relinquo
bona mea pape Martino & aīam diabo-
lo. Sic A. de p̄s. q̄ blasphemus nolens
cōicare &c. obiit. &c. Sic de illo monacho
qui clam coniebat &c. De quo refert

Greg. in. iij. dial. et scripsi post festum tri. sermo. xij. p. q. in. fi. Jte de illis q. excoicatos nolunt absolui. Nota tra excoicatos propter manum iniectionem in clericos q. nō curant et sunt causa laquei alij. Nota tamen q. regulariter nō pōt esse certū. Et h. oia in futurū reseruant incertū. Et p. lū in vitis patris de illo q. vidit aiam cuiusdā heremite a demonib. accipit. Aiam vero cuiusdā paupis ab angelis. Uñ Eccl. iij. Sunt iusti atq. sapientes o. opera cor. in manu dei: tñ nescit hō vtrū amore vel odio dign. sit sed oia in futurū seruant incerta. per hoc p. error aliquoz canonistarū dicitū. q. l. suffragia nō possint aiam extrahere de inferno. tñ dāt eis aliquā alienationē et p. solationē et dāt exemplū de ballastio portante on. cui datur ad comendandum et bibendum qui licet non deponat onustamen sentit refrigerium error est: immo augmentatur eis pena. Declaretur per similitudinem de captivo in barbara cui mittitur recepti et perditur in mari: quia hoc sciens captiv. magis dolet et tristatur. Sic in proposito et. Ideo p. tione. xj. Mortuo homine impio: nulla erit vltra spes et. Adde q. scripsi in sermonibus de peccatis in genere ar. iij. sermo. iij. vbi agitur de suffragiis parte. ij. potes circa materiam de functionib. predicare de suffragiis mortuoz de quo. Uide quod scripsi fin. p. de palu. in verbo suffragia. potes etiam predicare de purgatorio. Uide quod scripsi in verbo. purgatorium. Item de inferno et quomodo ignis infernalis qui est corpore potest agere in animam et. Jte de gloria paradisi que cōstitit in tribus dotib. aie et quattuor corporis et qn. et sensu: de quo scripsi in dñica. xx. post festum trinitatis sermo. i. Et nota hic de premio vite quod est denarius diurnus. de quo Mat. xxij. Et quomodo oēs sunt contenti. da exemplum de diversis vasis plēis et. Deo gratias. Amen.

In festo sancti Leonardi. Sermo vnus.

Si sum ego illic et minister meus erit. Johā. xij. Nota vbi suz. i. in gloria i qua christus etiam mortalis erat: q. ab instanti cōceptionis habuit tantā gloriā q. nūc et. Illic et minister me. i. beatus Leonardus erit et nūc est et erit in eternū. Salute virgo.

In profundamento sermonis qui est de sancto Leonardo de quo chull. dicit vbi sum ego illic et minister meus erit scilicet in gloria outur glorio theologia.

Queritur ab ipso deo electus et predestinatus possit damnari. Arguitur q. sic predestinatus potest esse peccatus: sed peccatus potest damnari. Item ait magister sententiarum. i. dist. xi. post scilicet deus subtrahere gratiam quibus nō subtrahit quod si faceret damnarentur. igitur minister dei ab ipso deo electus et predestinatus potest damnari. In oppositum ait Scotus super. i. sententiarum dist. i. predicta. predestinatus. dicitur q. a deo est volutus ad vitam eternam finaliter habendam. cum ergo nullus sit qui diuine voluntati resistere queat. sequitur quod minister dei ab ipso deo electus et predestinatus non potest damnari: et sic questio manet. p. vitas parte dubia.

Ad questionem respondendum est f. magister sententiarum. vbi supra. Et Boetius. super primum eadem. dist. i. q. predestinatum posse damnari intelligitur dupliciter. vno modo in sensu diuino: ita q. talis qui est predestinatus: et electus potuit non esse predestinatus et electus. Et sic ad dubium quod predestinatus minister dei: electus potest damnari: quia deus potuit eum non predestinare siue eligere. Alio modo in sensu commposito. ita quod sic sensus id est ille qui iam a deo est predestinatus et electus potest damnari. et sic ad dubium. dicitur q. predestinatus non potest damnari. quia ait magister sententiarum. vbi supra predestinatio vero de bonis salutaribus est et de hominibus saluandis. Et ad argumentum dicitur: q. procedit in sensu diuino et non commposito. in quo sensu commposito fuit Leonardus. Iuxta verba preassumpta et sic de alijs.

Magna excellentia et vtilitas datur ministeri dei scilicet gloria beata vi dicitur hōma. Ideo videamus quot modis poterimus deo ministrare: vide dominica. x. post festum tri. sermo. qui incipit. Diuilectas ministratorum suum et. per totū et ad apta singulas partes ad factū leonardū.

Deo gratias. Amen.

De beato Martino. Sermo vnus.

Questatē illuz in laboribus et cōplicit laboribus illuz. Sap. x. Pro fundamento sermonis orit theologia glorio. Utrū intentio absque laboribus operibus sufficiat ad vitam eternam. Arguitur q. sic meritis vite eternam est in potestate nostra qua homo habet liberum arbitrium plectibile ad bonum et malū. ad bonū mediāte gratis gratis data: sine qua nūc est: ergo videtur q. opera exteriora laboribus nō sunt necessaria ad merendum vitam eternam. igitur ad meritum vite eterne videtur sufficere intentio sola. In oppositum habetur Mat. xxv. Esuriui et non dedistis mihi manducare ita dominus dicit reprobis et ppter hoc ferret sententiam damnationis. Si ergo propter defectum bonorum operum quis damnetur. exercitiū bonozū operum et laboruz est ad salutem necessarium: ergo intentio sine operibus: laboribusque bonis: nō sufficit ad meritum et per consequens ad vitam eternam: et sic questio manet. p. vitas parte dubia.

Ad questionem respondendum est f. bona super. ij. sententi. dist. xi. q. iij. q. voluntas interior sufficiat ad meritū absque opere exteriori atq. labore. distinguendum est: aut enim ille qui habet intentionem habet facultatē bene operandi: aut non si non habet facultatē cū nemo obligetur ad impossibile: si bonā habet voluntatem: et directam intentionem: tunc sola plenitudo voluntatis in eterne sufficit ei ad meritum vite eterne absque exteriori operatione. Si autem affit facultas. et sic oportunitas intentio nō potest ad meritum sufficere absque opere. quia est diuini mādātū obligatio ex quo mādātū non solū obligat ad volendū sed etiā ad faciendū: et virtutis perfectio. que in operibus perficitur et voluntatis plenitudo: quia plena voluntas ponit effectū si affit facultas. Ideo sequitur: q. ad meritū vite eterne non sufficit bonitas intentionis: absque bonitate et labore operis exterioris. Et ad argumentum dicit q. opera non sunt in potestate nostra: hoc solum non concedit q. in eo causa sufficit intentio quādo deest facultas ad perficiendum bonā operationem: siue laborem: quam opera

tionem siue laborem. sanctus Martinus non solum intentione: verum et opere operatus est: de quo fit sermo. iuxta verba preassumpta et sic de alijs.

Pro intellectu verborum et introitu sermonis est notandū: q. quibus omnes homines mūdi laborem quia homo ad laborem nascitur et ams ad volatum Job. v. Tamen diuerse sunt intentiones laborantium et diuerse differentie laborum. Omnes ergo labores nostri sunt in triplici differentia.

Quidā sunt corporales fructuosi.

Quidā sunt mundanales vitiōsi

Quidā vero sunt spūales virtuosi.

Et de tertio loquitur thema. Primus ergo et. Iñ sunt illi labores quos patitur homo pro conseruatione corporis sui et suorum quozū curam habet qui sunt necessarii quibus tenetur providere quia vt dicit apostolus. i. Tim. v. Si quis suorum et maxime domesticorum curam nō habet. fidem negauit: et est infideli deterior. Tum ea ratione vt vita hominis consuetur: tum q. a dño sunt inducti in penitentia primorum parēum: iuxta illud Gen. iij. Maledicta terra in ope tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. Spinās et tribulos germinabit tibi. Et infra. In sudore vultus tui vesceris in pane tuo. Recte fecit deus sicut facerdos peccatori qñ immergit sibi penitentiam et. Et nota maledicta terra. Non enim voluit deus maledicere ade: q. ex fragilitate peccauit ne cōtristaretur delicias suas. i. eam sicut dicit Aug. nec eue quia seducta fuit in preuicatione sicut dicit Apostolus. i. Tim. ij. sed serpēti sic id est diabolo q. ex malicia et. Sic et maledixit Cayn Gen. iij. Iste ergo labor est necessarius homini q. vt dicit apostolus. ij. Thes. vlti. Si q. non vult operari nō manducet. Ad hñ debet esse valde sollicitus nec anxius hō de hoc. Unde Mat. vi. Nolite solliciti esse dicentes quid mādācābim. aut q. bibem. et. Ubi dicit Hier. in homelia. Labor exercētus est sollicitudo tollenda. Scribi labores sunt mundanales vitiōsi cuiusmodi sunt illi quos patitur miser homo auarus pro diuitijs inordinate acquirendis. Aut luxurici pro voluptatib. explendis et superbi p. dignitatibus et. Uñ Oratus versus. Impiger extremos currit mercator ad

indos.
per mare paupie fugies p saxa pignes
Item Juvenalis.
Inde vestis aliam comitte volato.
Consus ligno. digitis a morte remotus.
Quatuor aut septē si sit latissima tēda.
Sic ergo labores sunt vitiosi qz ad ma-
lum finē exercentur: ideo inutiles sunt
et in fructuosi finaliter. Sap. iij. Infelix
et vacua est spes illorum: et labores sine
fructu et inutilia opera eorum. Et quod
deterius est: sunt damnabiles et detrudūt
animam in infernum. Et ideo tales vā-
nati clamant in inferno dicentes. Lassa
ti sumus in via iniquitatis et perditionis
et ambulauim⁹ p vias difficiles viā autē
dñi ignorauimus. Quid nos prostant su-
perbia et tanqz nuncijs precurrens: et tan-
qz nauis que pertrāsīt fluctuantē aquā
cuius quā preterierit non est vestigiū in-
uenire. Sap. v. Nota Vias difficiles: qz
maiores labores patiuntur in iusti pro
acquirenda vānatione eterna: qz iusti pro
acquirenda gloria eterna. Jere. Ut iniqui
agerēt laborauerūt. Nota versus illos.
Virgilij.
Pastor: arator: eques: paut: seui supaut.
Capia: rural: hostes: quoz labore graui
de capio: d rure: sato deqz hoste subacto
Mer lac nec segetes nec spolia vlla tuli
Tertij labores sunt spirituales virtuosij
et isti sunt quos sustinet et homo pro vir-
tutibus et gratia acquirenda hic et gloria
in inferno: et sunt necessarij quia sicut cor-
pus non potest viuere sine labore: sic nec
anima et. Unde scire debes qz duo sunt
in quibus anima viuit et pascitur. s. sciētia et
virtutes cōtra que duo habemus duo cō-
traria scz ignorantiam et culpā et pmit-
tē ad malū. Sēs enim est cogitatio hu-
mani cordis prona sunt ad malū ab ado-
lescētia sua Gen. viij. Cū dñs oibus na-
scimur. Et ideo oportet vt laboremus vt
scētia et virtutē acquiramus. Vt ita est
sine magistro adificim⁹ sine labore igno-
rantes sum⁹ nō autē pntes. Uñ Aug. xxiij.
de ci. dicit. xxi. cōplāgens de humana
misēria. Quid est qz cū labore memim⁹
sine labore obliuiscimur. cū labore adi-
ficamus. sine labore nescimus. cū labore
strenui sine labore inertes sumus. Hec
ille. Sic laborare debem⁹ multo magis

pro aia qz pro corpore qz tandē defectur
est. Uñ apł. i. Tim. iij. Corporalis exer-
citatio ad modicum utilis est pietas autē
ad omnia utilis est. pñs. h. vi. que nūc
est et future. ps. Labores manū tuarum
quia māducabis bñs est bene tibi erit.
Et vt ad hic diuina sapientia nos instru-
eret etiam ipsa voluit laborare qñ crea-
turas in sex diebus cōdidit. et in sabbato
requieuit. iuxta illud Gen. i. Cōplicit⁹
deus die sexto opus suum quod fecerat
et requieuit die septimo ab omni ope qd
patrarat. Sic et nos si pro acquirendis
virtutibus laborauerimus postea in fu-
turo sabbato quiescimus. Non enim po-
terimus nisi prius laborauerimus. Uñ
quia sathan voluit quiescere atqz labo-
rare cum dicit. In celum conscendam
super astra celi exaltabo solium meum.
sedebō in monte testi in lateribus aquil-
onis et. Ideo detrusus est in infernum.
Unde subditur. Ad infernum detraheris
vsqz ad profundum laci Esa. xliij. Bear⁹
ergo Martinus sequens diuinā vestigia
hic laborauit honestissimis laboribus et
ideo nūc requiescit in gloria. Ideo dicit
thema de eo. Honestauit et. Uñ potest
dicere. Modicum laborauit et inuenit mi-
hi multa requiem Eccl. xlii. Vñ videā-
mus quos labores sustinuit. vbi nota qz
in sex virtutib⁹ acquirendis sicut deus in
sex diebus laborauit nunc requiescit in
gloria.
¶ Primo in acqñda fide integrali: hoc
cōuenit ope prime diei et sic dñ in quali-
bet parte.
¶ Secōdo in subleuanda aia errigēda spe
supernali.
¶ Tertio in accendēda charitate diui-
nali.
¶ Quarto in optinēda prudētia intel-
lectuali.
¶ Quinto in cōseruāda pñctia pñctuali.
¶ Sexto in exercēda temperantia cor-
porali.
Iste sunt quasi sex dies in qbz labora-
uit vt postea requiesceret.
¶ Primo ergo laborauit beatus Marti-
nus in acqñda fide integrali. Et con-
uenit cū ope prime diei in qua facta fuit
lux p quā designat fides. Primo quia ē
prima iter virtutes: qz sine ea nulla vera
virtus esse pot. Unde Aug. Ubi deest cō-
gnitio veritatis. falsa est virtus etiam in

optimis moribus Et prudēti⁹. Prima pe-
nit cāpi dubia sub forte duelli pugnatu-
ra fides. propterea apostolus vocat eā
substantia i perandari Heb. xi. Quia si-
cut substantia est prima in vnaquaqz re
et fundamentū omnib⁹ accidentib⁹: sic fides
est prima inter virtutes. Et est fundamē-
tum caritatis iuxta illud. i. Cor. ij. fūdamē-
tum aliud nemo potest ponere preter id
quod positum est: qd est christus iesus.
Sic. fides iesu christi. Secundo p lucē
designat fides qz fides illuminat intelle-
ctum ad cognitiōē diuinorū. Quāuis
enī prationē naturalē possit haberi cō-
gnitio diuinorū aliquorū: puta qz sit
vñs deus: lapies: bonus: omnipotēs
et. Tamē de diuinis nō potest haberi co-
gnitio inquantū sunt necessaria ad salu-
tem nisi per fidē. Et dirigit homines per
viam paradisi. iuxta illud Job. xi. Si qd
ambulāt in die nō offendit: qz lucem hu-
ius mundi videt. In die grācie: qz lucē fi-
dei Si autē ambulauerim nocte. s. in fide
litatis offendit: qz lux. s. fidei nō est in eo
hinc est qz omnia peccata mortalia tam
a pagānis qz a xpianis cōmissa ex defe-
ctu fidei saltem formate procedūt. Nam
si luxuriosus firmiter crederet et peccato
luxurie se cōbūredū in eterno igne in-
ferni nō peccaret. Sic si supb⁹ sic auar⁹
et. In hac ergo laborauit mirabiliter be-
atus Martinus. Nā vt dicit in legenda
ab infantia diuinitus inspirat⁹: cū esset
annorū. xij. inuitis parentibus ad ecclesi-
am cōfugit seqz cathecumini fieri positi
lauit. Et vt deus manifestaret excellēti-
am fidei sue voluit etiam miraculis ap-
probare. Nā virtute fidei tres mortuos
suscitauit cui ascribuntur miracula: iux-
ta illud Si habueritis fidem sicut granū
sinapis dicetis monti hui⁹ transi hinc: et
trāsibit et nihil impossibile erit vobis Mat.
xviij. Quanto quendam cathecumini. Se-
cundo quendam alium qui fuerat suspē-
sus. Tertio quendam ad preces matris
coram multitudine gentiliū: qui viso mi-
raculo ad fidē cōuersi sunt. Unde de eo
cant. ecclesia. Vix est Martinus electus
dei pñsifer cui dñs post apostolos tan-
tam grātiā cōferre dignatus: vt in vir-
tute trinitatis deific meretur fieri trinz
mortuorum suscitator magnificus. Mo-
raliter etiam nos laborare debemus in
fide acqñda et acquisita manu tenēda

credēdo corde et cōfiteōdo et operādo. ps.
Credidi. s. corde. ppter qd locut⁹ suz ore
ego aut humiliar⁹ sum nimis. s. opere.
¶ Secōdo laborauit in erigēda spe Et cō-
uenit cū ope scēbe diei. In qua fecit deus
firmamentū. i. celū diuidens aquas ab
aquis. Per aquas inferiores intelligen-
tur tribulationes et pericula mundi sup
que firmatur qui anchoram spei figit in
deo: quia non timet pestes: non famē nō
firmitates: non guerras: non alia pericu-
la. ps. Qui confidunt in dño sicut mons
syon et. Non sic homines mundi qui
firmant spem in mundo: ideo cum mō-
do voluntur et inuoluuntur. Absqz timo-
re dei viuens homo cuncta timebit. ps.
Saluum me fac deus quoniam intraue-
runt aque vsqz ad animam meā. Infix.
sum. in lim. pro. et non est substantia. Ue.
in al. ma. et ten. de. me. Per quas vero su-
periores intelligūt tribulationes quas
serui dei propter christum et virtutes pa-
tiūtur quia oportet eas pati: iuxta illud
Actu. xij. Per multas tribulationes
oportet nos introire in regnum dei salu-
et a mundo id est mundanis et pericu-
lis hominibus. a carne: et a diabolo. Un-
de dicit Apostolus qui pie viuere voluit
in christo iesu: persecutionem vero patiū-
tur. ij. Tim. iij. Quia eas libenter susti-
nēt et non mouentur quia velut firmamē-
tum firmamenti sunt supra petram que
est christus Matth. xij. Similabō cum vi-
ro sapienti qui edificauit domum suam
supra petram. Tales erat Apostolus
di. Quis nos separabit a charitate chri-
sti: tribulatio: an angustia: an fames: an
nuditas: an persecutio: an periculum: an
gladius. Et infra. Certe sum enim qz ne-
qz mors: neqz vita: neqz angeli. neqz prin-
cipatus: neqz virtutes: neqz instantia: ne-
qz futura: neqz fortitudo: neqz altitudo:
neqz profundus. neqz creatura alia pote-
rit nos separare a charitate dei: qz est in
christo iesu dño nostro Rom. viij. In hac
ergo spe erigēda laborauit beatus Mar-
ti. quia sic fixerat anchoram spei in deo
qz nihil omnino timebat. Exemplum pa-
tet in duobus vel tribus. Primo quādo
obtulit se imperator ad pugnandum in
ermis clypeo crucis obiectus. Dic exem-
plum. Secundo patet quando incidit
in latrones quoz vni percūcti an ti-
muisset. Rñdit nūqz se ita fū. securū
S iij

De beato martino.

quia sciret misericordiam dei maxime in-
tentationibus affuturam. Item postea
obuiavit diabolo: cui dicenti quocumque
ieris diabolus tibi aduersabitur. Redit
dixit adiutor etc. ille statim euauit etc.
Ergo et nos firmemus spem in dño. et nō
in mundo: quia vanus est nō in carne quia
fragilis est: non in diabolo quia mēdā est
Nota similitudinē de quattuor inuitan-
tibus hominem. Unde mundus clamat
Ego decipio. Caro clamat. Ego inficio. Chn-
stus clamat. Ego recipio. Ad quā ergo ibis
o homo. Nota quomodo dicitur a motu
mundus. Et ideo Esa. xl. Qui sperāt in
dño mutabit fortitudinem assumēt pen-
nas vt aequile currēt et nō laborabunt et
non deficient etc.

¶ Tercio in accendēda charitate etc. Et
conuenit cum opere sexte diei in qua de-
us discooperuit terram ab aqua et appa-
ruit arida. Et exinde terra erat inanis et
vacua id est inuisibilis et infructuosa et
informis. Fuit visibilis et fructifera quia
per virtutē charitatis homo eripitur ab
aque vitiorum et ornatur virtutibus et
facit fructus meritorum quia sicut sine cha-
ritate quodcumque opus bonorum quantū
libet magnū infructuosum est sicut di-
cit apostolus. I. Cor. xiii. Si liguis homi-
num loquor et ingelorum: charitatem au-
tem nō habuero factus sum velud es so-
nans et tym. tin. Et si ha. proph. et noue-
rim mysteria omnia et omnem scientiam
et habui. o. si ita vt modo tran. charitatez
aut non habuihil sum. Et si dist. in ci. pau-
perū omnes fa. me. et si tran. cor. me. Ita
vt ar. carl. autē nō ha. nihil mihi prodest
Sic cū charitate quodcumque opus bonorū
quantūlibet paruum est meritorium vi-
te eterne Mat. x. Quicumque potum dede-
rit vni ex minimis istis calicem aque frigi-
de. amen dico vobis non perdet merce-
dem suā. In hac accendenda laborauit
beatus Martinus: sicut patet quādo cri-
stus miles adhuc cathecuminus paup-
rem nudū vestiuit algentē etc. Dic exēpli
Idem factus presbiter idem fecit. Nota
etiam quando semel vidēs ouem atton-
sam ait. Euāgelicū mandatū compleuit
ista. Duas tunicas habuit et vnā non ha-
benti largita est. Ita et vos inquit facere
debetis. Id dicit de eo in tertia lectione
Opem ferebant miseris alebat egentes.

vestiebat nudos. Nihil autē sibi eximilise
stipendijs preter quotidianum victum
id est seruabat. Jamque tunc euāgelij
non surdus auditor de crastino non co-
gitabat. Moraliter. sic et nos debemus
facere etc.

¶ Quarto inobtinenda prudentia etc. et
conuenit euzo pere quartē diei in qua fu-
erunt facti sol luna et stelle. Sic p. prudē-
tiam aīa quasi celsi illuminata sole lu-
na: et stellis. i. a doctrina christi ecclesie et
sanctorū adiscernādū bonū a malovitij
a virtute et spūs malos a bonis. Et nō
permittat a malis spiritibus hominib⁹
se seduci. Unde dñs Mat. x. Estote pau-
dentes sicut serpētes et simplices sicut co-
lūbe. Quod exponēs Hieron. ait habi-
to simplicitate columbe ne alicui ma-
chinis dolos et serpētes astutiam ne al-
terius supplanteris insidijs. Nihil enim
distat in vitio decipere posse. vel decipi.
xvi. q. i. Si cupis. et originaliter ad Russi-
cum monachum etc. Vel dic q. illumina-
tur per prudentiam ad cauendū et prou-
dendū de futuris. Habet enim tres par-
tes. i. memoriam preteritorū. intelligen-
tiam pñtium: prudentiam futurorū. Ta-
lem prudentia hñt sancti qui nunc labo-
rant in operibus penitentie et altariū viri-
tutū vt possint oīs euident periculum eter-
ne dñationis et accipiant eternā requiez
iuxta illud Eccl. xlii. Modicū laborauit
et inueni multā requiez cōtra facit pec-
catores: que neq. de preteritis cogitat ne
q. prudent de futuris: sed solum conside-
rant penitentie sensibilia ad instar bestia-
rū etc. Ideo in futurū eterna egestate la-
borabit: sicut legi de diuite epulone q.
nō potuit habere in iferno gustū aque etc.
Luc. xvi. Sic hodie pētores edificāt pa-
latia plātā vineas. oliveta. cānamelos
etc. Sed palia vita futura non fabricant
triste tūguriū. Nota fabulā de cicada
et formica. Cicada enim in tempore est.
deridebat formicam laborantem in tāto
calore ad colligendum granum cum ip-
sa Cicada cantaret in arbore sub fronde
virenti postmodū vero in hyeme cicada
nō hñs quid comederet coartata a fame
inuit ad formicam petēs ab ea messem etc.
Cui respondit formica. Et quid fecisti in
estate preterita. Redit cicada. Fui occu-
pata ad cantandum: quia pigebat me la-
borare etc. Cui formica. Uade igitur nūc

De sancto Martino.

Fo. cxi.

et tripudia. Sic guersi hodie deridēt pe-
nitentes et religiosos: qui idē clamāt Wi-
serere nostri domine miserere nostri: quia
multum repleti sum⁹ despectione: quia
mult. repl. est. i. nostra oppro. ha. et de. su-
perbie etc. Ideo dicit scriptura. Uade ad
formicam o piger et considera vias eius
et discite sapientiam: que cum non habeat
ducem nec preceptorem nec principē pa-
rat in estate cibū sibi et congregat in mes-
se quod comedit prouer. vi. Item Eccl.
ix. Quodcumque potest manus tua face-
re. instanter operare quia nec opus. nec
ratio nec scientia: nec sapientia. erunt a-
pud inferos quo tu properas. Hanc pru-
dentiam habuit beatus Mar. Adapta si-
cut potes. Et laborauit in hac prudentia
obtinendā ipsam obnuuit. Scuit enim
discernere inter spiritum bonum et malū
Nota quando apparuit ei diabolus in
forma regis: purpura: diademate: et aure
is caligis ornatus: dicens se esse christū
etc. Item dic quando ipse cognouit illum
quem populi adorabant vt martirem fu-
isse latronem etc. Moraliter debemus eni-
am hanc prudentiam habere ne a demo-
num fallacijs decipiamur: qui maxime
cognantur homines decipere per artem
magicam vel personam etc. Dic contra
magos et diuinatores sicut expedit. Ideo
dicitur Deut. xvi. Non inueniatur in te
qui ariolos seiscit et obseruet somnia
atq. auguria: ne sic maleficus neq. incā-
tator: neq. phitonem consulat: neq. diui-
nos. et querat a mortuis veritatez et cete.
Dic vt expedit. Uide. xvi. q. v. Episcopi.
¶ Quinto laborauit in conseruanda pa-
tientia virtuali. Et conuenit cum opere
quinte diei in qua facti fuerunt pices et
aues. Per pices qui in aquis non submer-
guntur: sed natāt notantur homines pa-
nentes et fortes: qui per virtutem fortitu-
dinis et patientie non deficient in aquis
tribulationum et aduersitatum: sed tunc
magis delectantur cum per virtutem pa-
tientiam aduersa: sicut sunt illi de quib⁹
dicit. Vbant apostoli gaudentes a cōspe-
ctu cōsilijs qm digni ha. sunt pro nomine
Jesu cont. pati. Act. quinto. Tales
etiam sunt aues per contemplationem
Et desiderium celestium bonorum sub-
leuant enim se per pennas orationis et
meditationis ad celestia capescenda.
Fustra autē iacitur rete ante oculos pē

natōrum. prouer. i. Nam ad instar ar-
che Noe qm magis abundāt aque ad-
uersitatum: tanto magis eleuantur ad
celestia. Unde apostolus. Ro. v. Non so-
lum autem sed et gloriatur in tribula-
tionibus: scientes quoniam tribulatio pa-
tientiam operatur patientia autē pbatio-
nem. probatio vero spem. spes autē non
confundit etc. Itē. ij. Tim. i. Sicut abun-
dant passionēs xpi in nobis: ita et p xpm
abundat cōsolatio nostra. In hac ergo
laborauit beatus Martinus. Quod pa-
tet quando fuit verberatus a quibūdā
militibus sibi obuiantibus. Dic exēplū
Item impune sepe cum esset ep̄s a cler-
icis ledebatur ipse vero patientissimus
de sua eos propter hoc charitate non re-
pellebat.

¶ Sexto laborauit in temperantia exer-
cenda etc. et conuenit cū opere sexte diei
in qua deus fecit animalia bruta et sub-
iecit ea homini quez eodem die creauit.
Quid per animalia bruta nisi brutales
et bestiales motus luxurie et gulle intel-
liguntur quibus homo debet dñari per
virtutē tēperantie. ps. Nolite fieri sicut
equus et mulus in quibus non est intel-
lectus. Inchyamo et freno maxillas eo-
rum constringe etc. In hac etiam labora-
uit beatus Martinus: quia cum heremi-
tis asperitū vitam ducebat. vbi nūq.
vinum bibebat p̄ter q̄ infirmus: quin
etiam dum miles esset: quia tūc ita fruga-
lis erat vt iam illo tempore non miles:
sed monachus putaretur. Vinus tempe-
rantie virtute habuit gratiam a dño re-
frenandi impetum ignis corporaliter: si-
cut et virtute tēperantie ignem concupis-
centie refrenabat. Nota exēmplū quan-
do vinus ignis sua oratione restruxit. No-
ta moraliter contra aliquos religiosos
qui delicta quez querunt etc. cōtra quos
Hieronymus. Mahis in paupere domo
et tugurio rusticano qui vir milior ciba-
rio panis rugientem ventrē saturare po-
teram: nunc simlam et mella fastido etc.
xij. q. ij. Glia episcopi. Et hys ergo pa-
tet quomodo dñs honestant illum in la-
boribus. Modo videmus quomodo cō-
pleuit labores illius. dando sibi requiez
eternam in sabbato vite beate. Dic mor-
tem etc. Deo gratias. Amen.

¶ In festo sancte Cecilie.
Terminum.

Biblioteca

In festo sancte Cecilie.

Aberasti me domine de p[er]ditione. *Eccl. vii. et in epistola la hodierna. Uel vide eandem sermonis seriem in festo beate Lucie.*

Pro fundamento sermonis oritur theologia questio.

Queritur Utrum omnis rei conservatio sit a deo.

Arguitur q[uod] non. ad nobilitatem agentis creati pertinet q[uod] potest facere opus: per se stabile non indiget ipso artifice continue subsistente: sed deus est artifer multo nobilior et multo potentior. ergo videtur q[uod] operibus suis det tale esse q[uod] non indigeant ipso conservante continue igitur conservatio reru[m] non videtur immediate esse a deo. In oppositum nihil mutabile subsistit nec saluatur in esse nisi per mutabile et fixu[m]: sed omne esse creatum mutabile est et variabile: saltem a preterito: in futuro. ergo nihil potest subsistere nisi deo conservante: et sic questio manet p[er]tracta parte dubia.

Ad questionem respondendum est s[ecundu]m Bonaventuram super ij sententiarum. dist. xxv. q[uod] omnis rei conservatio est adeo et omnium rerum actio. et ratio huius est necessitas: et indigentia: ex parte creature. omnis enim creatura ex nihilo est: et aliunde habetur esse: quia ex nihilo est. Ideo quodam modo. vana est et vanitati subiecta: quia vero aliunde habet esse. Ideo esse est quodammodo accidentale contrario modo est in deo in quo non est accidens. Sicut enim. vanum non potest fulciri nisi per verum et stabile et accidens non potest fulciri nisi per subiectum: sic esset creature non potest conservari absq[ue] munificentia creatricis essentie. patet per Gregorium. Cuncta in nihilum crederent nisi manus conditoris ea contineret. Igitur omnia que conservantur a deo conservantur.

Et ad argumentum dicitur q[uod] non est simile pro eo quod artifex creatus sic facit rem: quod non facit eius presentia in re: nec enim potest in totam re subsistat. et propterea res facta conservari potest in primis principijs que non dependent a potestate artificis. no[n] sic autem est in op[er]e dei. Omne enim op[er]usq[ue] dei facti s[un]t totum sui facti. Ideo totaliter ab ipso dependet: et sine eius adiutorio c[on]ser-

uari non potest a quo fuit liberata et conservata beata Cecilia: de qua fit sermo iuxta verba preassumpta et.

Invenio q[uod] in hoc mundo sunt quinque perditiones.

Prima perditio est anime: ista venit ex peccato superbie.

Secunda perditio est corporis: et ista venit ex peccato luxurie.

Tertia perditio est temporis: et ista venit ex peccato glorie.

Quarta perditio est divitiaru[m] et ista venit ex peccato avaritie.

Quinta perditio est glorie: et ista venit ex peccato inconstantie.

Prima perditio et. Declara primo q[uod]d est perditio anime: est perditio rationis et hanc facit perdere superbia. Declara per similitudinem de frenetico. qui ridet q[uod]d est in punctu mortis. Uel de eo qui ducitur ad furcas si iret ornatus pompe ridendo: et cantando. diceret de eo: iste est perditus fatuus est et. nisi pro fide vel iusticia moreretur sicut de agatha legi q[uod] letanter et glorianter ibat ad carcere[m] et quasi ad epulas invitata agone suu[m] d[omi]no precibus comendabat et. Sic homo ducitur ad mortem per suam datam a deo. Statutu[m] est hominibus semel mori *Heb. ix.* Et continuo ducimur ad morte[m] *h. r. xiiij.* Omnes morimur et sicut aque dilabimur in terra que non revertitur. Homo ergo superbus dicitur stultus et. et perditus. De ista perditione dicit scriptura. Superbia nunq[uam] in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. *Tob. iij.* Nota. Omnis perditio. s[an]c[t]e loquor et hominib[us]. Nota de angelorum perditione cuius causa fuit lucifer et. Dic quomodo et quare cecidit. Quomodo autem lucifer fuit causa perditionis alioru[m] angelorum ponit *Tho. in ij. s[an]c[t]i ar. dist. vi. ar. ij.* quia. fallit quod lucifer desideravit ad actum perducere. alijs angelis ostendit suum desiderium exponendo. Et simul cum hoc fuit aliorum visio et p[er]versus desiderij consensus. unde no[n] solum alij angeli consenserunt et approbaverunt desiderium luciferi: sed etiam aliquid appetierunt sibi ipsis ex quo superbiebant: ut sibi ipsimet s[un]t potestates naturaliu[m] suorum gloriarum acquirerent tam sub deo et sub superiorib[us] angelis

In festo sancte Cecilie.

So. clxx.

et q[uod] eam in oculos alios angelos inferiores transfunderet. et aliquid appetebant ipsi superiori in quo sibi consentirebant: ut. s[an]c[t]i dicitur assequeret: q[uod] eadem ratio erat de vno et de omnibus. Et ponit *Tho.* similitudinem de illis qui pari ratione se habent ad aliquid conquirendu[m]: et ideo omnes in vno aspirantes habet sibi et alijs considerat s[ecundu]m *Tho.* Item hominu[m]. Dic de Ad[am] et Eva. p[ro]pter quoru[m] superbia perditu[m] fuit humanu[m] genus et. Dic quomodo et. Ecce prima perditio. Ab ista ergo prima perditione fuit liberata beata Cecilia. Nota q[uod] tria sunt que dant superbiam mulieribus et puellis. s[ci]l[icet] pulchritudo corporis. Copia in ornamentis. Tercio nobilitas generis. Primu[m] fuit in beata Cecilia q[uod] erat pulchrior omnib[us] domesticis romanis sed tamen ne superbi et attenuabat se per ieiunia et. Unde eccl[esi]a. Viduas agnoscas ieiunij orans sua d[omi]no pudicitia comendabat co[n]tra[m] faciant hoc die domesticis et. Scdm etiam sed no[n] fecit Cecilia superbiere: quia l[icet] a parentib[us] ornaretur nec posset eis in hoc o[mn]i relictis: tamen subitus induebatur cilicio. ne superbi. Eccl[esi]a cilio. Cecilia carnem domabat: quo desuper deauratis vestibus tegebatur. Terciu[m] ena[m] non fecit eam superbiere: quia licet esset generosa et. tamen cogitabat humilitate[m] xpi. et legebat euangelii et. patet primum. Ideo enim potest convenire illud David. Ego autem cum mihi molesti essent: scz parentes mei vt ornare me induebar cilicio co[n]tra ornamenta corporis. Humiliaba[m] in ieiunio anima[m] mea[m] contra pulchritudine[m] corporis. Et oratio mea in sinu meo co[n]vertitur p[ro] nobilitate generis. Ecce quo liberata fuit a prima perditione. Ideo regratatur deo dicens. Aberasti me domine et.

Secunda perditio et. Nam datur vna per sona casta et altera luxuriosa: casta videtur. et annis plus et. quia luxuria est si ceteris ignis qui consumit corpus. De hac perditione quidaz sanctus liberatus regratians deo dicebat. Cohiteo nomini tuo d[omi]ne quonia[m] adiutor et protector factus es mihi et liberasti corpus meum a perditione. Et infra. A pressura fame que circumdedit me et in medio ignis non sum constitutus. *Eccl. xli.* Ab ista perditione

fuit liberata b[ea]ta Cecilia et. Dic quomodo infestatione parentum licet excusans se tamen contraxit matrimoniu[m] cum Ualeriano et. sed beata Cecilia orabat pro conservacione virginitalis et. Unde *Eccl[esi]a.* Cantantibus organis Cecilia virgo in corde suo soli d[omi]no decantabat dicens. Fiat d[omi]ne cor meum et corpus meum unumculatu[m]: ut non confundar et. Dic quomodo in nocte exis in camera cum sponso convertit eum et. Dic hyssopu[m] quousq[ue] venit angelus portans eis duas coronas roseas et. Tunc ambo fecerunt votum virginitalis ut viverent sicut maria et io seph. Moraliter servetis virginitalitate[m] vel castitate[m] per qua[m] efficitur homo socius angeloru[m]. Ideo scriptura. O pulchra et casta generatio cu[m] charitate. Sap. iij. Nota. Cu[m] charitate multi sunt casti propter timore[m] confusionis et. nihil valet: vel propter turpitudinem minime valet: sed cum charitate que est forma et perfectio virtutum omnium et.

Tertia perditio est ipsa a peccato accide[n]te. Dic contra istud: put expedit q[uod] precio sissima res est. Nota q[uod]t[em]p[or]e emerit aia d[omi]na nata vna hora de rpe. Nota x[risti] p[ro]ph[et]ia. Crisauri q[uod]d ponit *Eccl[esi]a.* i dialogo et. Sic ho die multi in senectute vel in infirmitate r[ati]o ad disponendu[m] de aia. Ioh[ann]es scribit p[ro]ph[et]ia. Quidcu[m]q[ue] pot[er]is man[us] tua facere ista ter oparetur: q[uod] nec opus: nec ro[n]da: nec scia: nec sapia erit apud inferos quo tu p[ro]p[er]as. *Eccl. ix. et.* Ab ista p[er]ditione fuit liberata b[ea]ta Cecilia: quia totu[m] t[em]p[us] dividebat et exp[er]iebat ad honore[m] dei et salutem primorum. Dic quo media nocte surgebat ad orandu[m] et. Ite audita missa de mane portabat cib[us] potu[m] xpianis incarcerationis pro fide et. Ite monebat et p[re]dicabat eis et. Sic totu[m] t[em]p[us] exp[er]iebat ad honore[m] dei et utilitate[m] primi et. Ideo *Ap[osto]l[us].* Ita fratres mei dilectissimi stabiles estote abundantes in omni op[er]e d[omi]ni semper. scientes q[uod] labor vest[er] no[n] est inanis in d[omi]no. i. Cor. xv.

Quarta perditio est divitiaru[m] ex peccato avaritie. Avari est credunt conservare divitias cogregando et custodiendo: et illud facit eas perdere. Nota similitudinem de duobus divitibus itinerantibus debetibus transire passum p[er]iculo sum et. Uide. s[an]c[t]i in sermo. b[ea]ti Laurentij p[re]te. ij. in p[ar]te. Ideo de hac perditione dicit

In festo sancti Clementis.

scriptura. Perde pecuniā propter fratrem et amicum: et non abscondas illā sub lapide in perditione. *Ecll. xix.* Nota sub lapide. *f. auaricie.* Ab ista ergo perditione fuit liberata brā Cecilia: quia antequam venisset ad passum periculosus mortis posuit in mensa. i. in manibus pauperum pecuniā: et vocatis virginibus domice. q̄s nutruerat ad seruitiū dei dedit aliquid illis que volebant viuere virginitate vt possent viuere cū laborib⁹ suis ne essent ociose. Alias hō dedit viduis orphanis et captiuis et solas domum sibi rennuit. *Moraliter.* Ideo xp̄s. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiā consequentur. *Mat. v. Dicite viis ec.*

Quinta p̄ditio est gl̄ie ex inconsistētia. Quidā em̄ incipiunt bñ sed retrocedūt ec. Da similitudinē de currentibus ad brami quorū quidā feruenter incipiunt currere s̄ postea desistūt vel ppter spinas: vel ppter ventū: vel ppter longitūdinē vie ec. Sic multi incipiūt feruenter ec. postea ppter spinas. i. destructionem aliorū desistunt ec. vel ppter ventū alicuius tēlationis: puta dolus capitis: vel somachi ec. Vel ppter lōgitudinē vie p̄siderando diuinitatē tēponis vite. p̄p̄ie ec. Ab ista ergo p̄ditione fuit liberata brā Cecilia: quia perseuerauit ec. Dic eius martyriū. Ideo dicit regnando deo. Liberaſti me dñe de perditione. Sic nos perseueremus ec. Ad qui incipit ec. Deo gratias. Amen.

In festo sancti Clementis. Sermo vñ.

Quisputas est fidelis seru⁹ et prudens. *Mat. xxiii.* Et in euangelio hodierno. pro declaratione sciēdi q̄ regula est in theologia q̄ deus dat gloriā paradisi fm̄ meritis bone vite: nō ex aliqua obligatione necessaria ex parte dei sed ex p̄missione voluntaria et gratiosa. Metur similitudo de seruic⁹ ancillis. Nunq̄d ex diligētī seruicio ipsoū possēt petere hereditatē dñi in retributionē seruiciū. Certe nō ec. Dic practice. Sic in propositio. Oēs sumus serui xp̄i cūpti ab eo. Auctoritas. Non cū estis vestri. *Empti em̄ estis precio magno. f. Cor. vi.* Preciū fuit sanguis xp̄i. Nō corruptibilib⁹ auro et argēto redēpti estis de vana vestra cōuersatione: paterne traditiōis: sed p̄cio

so sanguine agni smaculati. *Iesu xp̄i. f. Pet. i.* Magnus honor est esse seru⁹ dei: q̄ seruire deo regnare est. Unde agatha dixit. Quintiano. Sima ingenuus est in qua xp̄i seruitus cōprobat. Et seruicio ergo nō nō possumus petere gloriā: quia tenemur ex debito seruituti. Auctoritas xp̄i. Nunq̄d gratiā habebit seruo illi: qui fecit que ei ipetrauerat. Non puto. Sic et vos quā feceritis oīa q̄ p̄cepta sunt vobis: dicite serui inutiles sumus quod debuim⁹ facere: fecim⁹. *Luc. xvi.* Debet ergo p̄cti hereditas glorie ex liberali p̄missione dei q̄ promissit vnicuiq̄ reddere fm̄ opera eius. Filius hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis: et tunc reddet vnicuiq̄ fm̄ opera ei⁹. *Mat. xvi.* Cū ergo beatus Clemens fecerit multa et magna opera in hac vita: sequitur q̄ est magnus in gloria eterna. Et de hoc querit thema admiratiue de magnitudine glorie sue dicēs. Quisputas ec. quasi diceret beatus Clemens. Fidelis seru⁹ et prudēs quisputas est. i. quantus est in gloria interrogatus: quasi diceret magnus.

Pro sermone fidam⁹ q̄ est de sancto Clemente qui fuit seru⁹ dei fidelis quem propter mori voluit: outur theologia questio.

Queritur. Vtrū homo dei seru⁹ in quāscūq̄ charitate cōstitus teneatur mortē p̄p̄o ad exemplū sancti Clementis subire. Arguitur q̄ sic. Quilibet tenetur plus diligere deū q̄ omne creatū q̄tūcūq̄ sit imperfectus: ergo quilibet tenet q̄ honore dei et gloria parip̄dere se et sua. Cum igit op̄tunitas tēponis se offert: videt q̄ quilibet tenetur pro xp̄o mortē subire. *In oppositū habetur Johā. xv.* maiorem charitatē nemo h̄y: vt aliam suam ponat q̄a pro amicis suis. Ergo mortē pro xp̄o subire videt perfectionis martiris: sed hoies imperfecti non tenent ad opera p̄fectionis: ergo non oēs tenentur mortē p̄ xp̄o subire et sic q̄stio manet p̄ viraḡ parte dubia. *Ad questionē respondendū est fm̄ dōna. sup. iij. sententia. x. q. ii. q̄ subire mortē in tēpore placendi deo potest esse tripliciter. Uno mō q̄ adest necessitas: vel deferēdi iusticiā vel amittēdi vitam. Alio modo q̄n se offert op̄tunitas diuinā gloriā magnifice*

In festo sancti Clementis.

So. c̄liij.

standi: et edificandi ecclesiam. Tertio mō solum p̄p̄o q̄ vitā suā habet exosam p̄misi est iusticie: et necessitati. Scdm̄ est perfectionis et superogationis. Tertius scurritatis et crudelitatis: cū quo q̄ritur vtrū oēs tenentur mortē pro xp̄o subire. dicendū est q̄ pro loco et tēpore: vbi talis op̄tio: datur vel q̄ iusticia deferatur: vel q̄ vita p̄datur. Vbi oēs q̄tūcūq̄ sunt imperfecti tenent mortē subire et p̄ligere magis deo dilecto mori: q̄ ipso officio viuere. Vbi hō talis necessitas nō iminet: nec datur op̄tio tamē offert se op̄tunitas man: festā diuinā gl̄iam: et edificandi ecclesie: si homo se morti exponat mortē subire est perfectionis: et superogationis. ad quē ideo oēs tenentur p̄p̄o Et ad argumētū bñ. q̄ vtrū est q̄ quibet plus tenet plus diligere deū q̄ oē creatū ideo tamē ppter hoc sc̄q̄tur: q̄ homo tenetur pro xp̄o deferere oē creatū q̄ pot habere simul p̄p̄o et creatū: nisi sit ppter iusticiā dei deferendā: q̄ homo debet potius velle mori q̄ dēnegare deū: et ipsū offendere. Quā mortē clemens pro xp̄o passus est: et magis mori voluit q̄ deū dimittere: ideo dicitur fidelis seru⁹: in ista verba p̄cassumpta ec.

Thema tangit tres magnas virtutes et excellentias.

Prima est crudelitas diuinalis: quia fidelis.

Secunda est humilitas cordialis: quia seru⁹.

Tertia est sagacitas virtualis: quia prudens.

Duo primo ec. Ista habuit beatus Clemens. Dicit hypona q̄ tpe ap̄loz bñs Cle. erat rome filius magni dñi: sed nūq̄ videt parentes suos et desiderabat eos videre in alia vita diligenter. igitur inq̄rebat si erat alia vita. et ibat per scholas diuersas in quib⁹ scire de immortalitate aie. De quo vide *Tho. in. i. parte. q. lxxv. art. vi.* Nota quing⁹ scholas q̄ tunc erāt rome. prima schola erat Epicureorū ab epicuro qui dicebant felicitatem hominis p̄sistere in delectatione carnis. Et q̄ aia hois mori simul cum corpore. Et fumebāt fundamētū ab auctoritate Salomonis di. *ix. in corde meo de filiis hoim: vt probaret eos deus: et offenderet similes esse bestijs.* Adcirco vnus interior est hois et tumentorum equa

vtriusq̄ cōditio. Sicut moritur homo sic et ille moriunt. Similiter spirant oīa: et nihil habet homo iumēto ampli⁹. *Ecll. ij. Sed. R. ad illā auctoritatē dupliciter. p̄mo modo q̄ loquit in p̄sona hominū mundanorū: q̄ liber ille dicit ecclesiastes. i. cōtionator f̄z s̄re. Vel dic sc̄sido q̄ intelligitur de corpore nō de alia et hoc patet cū p̄misi. Vbi dicit q̄ sunt sub sole. Anima autē rōnalis nō sit sub sole. i. solis influentia vt aie iumētorum sed supra solē. i. p̄tute dei q̄ eā imēdiatē creat. *Sc̄s. ij.* Formauit igitur deus hominē de limo terre: et inspi. in facie eius spi. vite. i. aiam fm̄ glo. Aug. bñs ergo Clemens audiēs istā op̄inonē tristis recedebat. Sc̄s schola erat s̄p̄coz q̄ ponebat felicitatē hūanā in honestate virtuali. Et isti aliquātūlū meli⁹ sentiebāt q̄ p̄mi: sed errabāt in hoc: q̄ dicebant chā aiam mori cū corpore ea rōne moti: q̄ aia non videt de corpore egredi quādo homo mori: sicut nec q̄n mori iumētū sed non v̄z aliqd̄ ista rōne: q̄ aia que est in corpore nō pot̄ videre nisi corpora lia: rō q̄ vclum carnis ipedit. Detur sili tudo de hoie tenente vitrum viride ante oculos ec. Vide. *3. ec. Ita de alia ec. 3o ap̄lo. Videmus nūc p̄ speculū i em̄gnatē: tūc aut facie ad facie. f. Cor. xij.* Aliq̄ aliq̄ de ista schola dicebant melius q̄ est alia vita: vt Senec. *Dyoge.* et aliq̄ multi et faciebāt istā rōnē: q̄ hic boni nō premitantur nec mali hoies puniunt. Iusti cū aut dei erigit pirarisi: ergo ec. fiat ergo rō formalis ec. Audiens aut beatus Cle. istā rōnē et op̄inonē cōsolabatur ec. Tertia schola erat pipateticorū q̄ ponebant felicitatē humanā in veritate intellectuali. De hac secta fuit Socrates. Plato. Aristo. Anaxagoras ec. Et isti tenebant q̄ erat alia vita: et mouebant istā rōnē q̄ aia nō dependet a corpore ec. Vnde supra. Audiens ergo sc̄s Cle. istam rōnē multū cōfortabatur. Quarta schola erat theologic. Et ista erat iudeorum in quo inuenit duas op̄inōes s̄z q̄ erāt due secte iudeorū. Una saduceorū di. q̄ nō erat alia vita et fundabant ea rōnē: q̄ *Moyſes* nihil p̄misi de alia vita nec in toto veteri testō. Sed. *R. q̄n fecit hoc: q̄ reserubab⁹ hoc messie tūc futuro.* 3o xp̄s dicit istis. Erratis nesciētes scripturas neq̄ p̄tutē dñi. *Mat. xij.* Et alia op̄*

In festo sancte Katherine virginis et martyris

nio erat phisori qui credebant altā vitā
et. Quinta schola erat phianorū. Primus
qui legit romē theologia fuit bñs War
nabias: et postea petrus et paulus qui
predicabant aliā esse vitam in qua boni
premiabant per fidē xpi: et mali pume
bantur. Dicebat bñs Cle. O isti bene di
cunt. Sed male pbant et. Dicebant apo
stoli. Non probamus. Expecta modiū
et ad probationē dicit sui resuscitabant
mortuū ecce argumentū insolubile. Et
sic beat. Cle. credidit. Pater prima pa.
Ideo potest dici de eo. Ite. f. romē iam
queritur inter dispē. ut fidelis qd luema
tur. j. Cor. iij. Nota. Dispensatores. scz
phos qui dispensant sciam. Moraliter:
quia alia vita est et. Ideo presentē vitā
non recipiamus nisi ut viā. Sicut ergo
viatores non curant et. sic nos et. iusto
rū aīe in manu dei sunt: et non tan. illos
tor. mali. vñ sunt oculis insipientiū mor
ri. illi autem sunt in pace. Sap. iij.
¶ Dico scō et. quia seruus: qd est no
men hūilitatis. Hanc hūilitatē hūit
excellētē bñs Cle. Dñs patet in hoc: qz
bñs petrus. pfectō se motuū dicit
qz reputabat clemētē sufficientē et ido
neū ad papatū et. ita qz pfulēbat qz post
mortē suā eligerēt ipsum. Scz bñs Cle.
post mortē bñi petri cū vidēret qz illi re
ctores vellent cū eligere: recusant hūi
liter: dicens scō dignū. Et pretēa al
legauit rōnem ne moleret cōsuetudo qz
papa anteqz moriatur eligat sibi succes
sorem qd esset noxiū valde ecclēse dei et
sic obtinuit: et fuit electus Linus. Ierū
mortuo lino voluerūt eligere clemētē
sed eadēz rōne se excusauit: et elegerunt
Cletū. quo etiā mortuo fuit electus cle
mētis non obstantibus rōnibus suis et.
Si fieret nō sic non esset scisma in ecclē
sia dei et. Bene ergo tenuit consiliū scri
pturē di. Quanto magnus es: hūmilia
te in oībus. Eccl. iij. Ecce qd dicit ser
uus. i. hūilis: tñ ante papatū renuēdo.
tum etiā post papatū seruēdo. postqz
em fuit papa nō iā pñt qz seruū: iux
ta illd pñtū xpi. Quicūqz voluerit in
ter vos maior fieri: sit vester mīster. Et
qūqz voluerit in ter vos vñ esse erit ve
ster finis. Mat. xx. Dñs alr istru mur qz
debem fugere platonēs et. Iudiciū du
rissimū hys qz pñtū fiet. Sap. vi. Expo

ne vi. s. in ser. bñ Blasij. Quidā abtlio
adducunt pro se auctoritatē apostoli.
Si quis epātus dēscendat bonū opus de
siderat: qz exponitur tripliciter.
¶ Dico tertio et. sagacitatē. i. prudētiā
virtuālē. Prudētiā fm pñm in. vi. Et hū
stat in ordinādo cōmētē res in debi
tū finem. Verbi grā: de nauderio nauis
et. sic finis noster est vita eterna. Aucto
ritas. Mñ: liberati a pñō serui aut facti
deo habent fructū vñm in scitū. finē sō
vitā et. mñ. Ro. vi. Prudētiā ergo nra
cōsistit in hoc qz taliter ordinem vitam
nram: vt ad illā pueniam. non obstan
tibus mūdi occasiōibus et carnis incli
nationibz: et diaboli tēstatiōibz. Alia si
homo ordinat vitā suā ad acqrdū diu
tiarū vel honores et. bñ: prudēs in mūdo
nō apud dē. De talibus dicit Eia. v. Ne
qui sapiētēs estis in oculis vñis: et corā
vobis metipīs prudentes et. Nota qd
bñs Cle. ordinauit vitā et doctrinam et
mortē ad glām dei. Nota et ex illis pas
sionē p xpo et. Iō instrumur et. iuxta
cōsiliū bñi petri. Oīm aut finis appropi
qbit: et esto te prudētē. j. pe. iij. Amen.

In festo sancte Catherine virginis et martyris.

D Robert de thesauro suo
non arretē. Mat. xij. pro
declaratione et introductio
ne scēdū qz xps volēs dare
modū et doctrinā discipulis
quō deberent predicare p mūdū et dispu
tare dedit eis talē regulā. Oīs scriba do
ctus in regno celoz sicut est homini pñ
sa. Qui pñt. et. Mat. xij. Scriba est no
mē et quocūqz vel bñ ab officio scribendi
vel a noticiā scripture et hoc mō sumit h
Regnū celozū bñ scriptura scē. Rō est:
qz de celo videmus exteriora: s3 nō inte
riora qz sunt nobis occulta et sola fide re
nemus: nisi qd bñ deus reuelauit sic in scri
ptura videm exteriora. i. sensum lralem
sed nō alios sensus et. qz sunt occulti nisi
illis qd dñs reuelat. apēdo intellectu
scripturarū et. Ideo dicit. Oīs scriba do
ctus in regno celoz. i. in sacra scriptura.
similis est homini pñsa. Quis est pñsa.
nisi xps qz est pater vel is sol. Aliq dñr

In festo sancte Katherine virginis et martyris. Fo. cxxiij.

pñs pñciliares: puta pater carnis vel
spñalis et. Alr dicitur. Et pñ hic cura
pñt alius genitura. Et pñ etate. pñ ille
vocat honore. Ad sū. vñm regē vocat ipa
creato pñz et. s3 pñ vñs est xps qz creat
oia et alia et baptizat et audit cōfessiōes
et. Ideo dicit ipse pñm. f. vñm. Nolite
vocare vobis sup terrā. Unus est pñ vñs
qz in celis est. Mat. xxij. Tuic ergo pñ. i.
xpo d3 pñcator esse sicut pñcator. f. do
ctrinas noui et veteris testi: qd est figura
nou. sicut legis d3 fundare se super le
ges et. Erubescim? em cū sine lege loq
mur. Et quo oia in figura cōtingebāt il
lis. j. Cor. x. Un spñs scīus loqtr xpo di.
Oia poma noua et vetera: dilecte mi ser
uam tibi. Cant. vij. Nota poma. i. aucto
ritates et doctrinas. Sicut ergo xps in
suis pñcatoribz et disputationibz com
mūdis seruauit regulā: qz cū doctrinas et
auctoritatibz noui et veteris testi et. Ita
oīs scriba doctus in regno celoz et. Mo
ta d3 pñcator vel disputator fundare
se super regulas Arist. nec fabulis Qui
dijant eloquentia Virgilij: vel diuersis
poetibus que sunt pñcēs vñm in exitiū
dulces: vt dicit Boe. lib. j. pñsa pñsa. Un
de Apla. j. Cor. ij. Sermo mē et predica
tio mea non in doctis hūane sapie hñis
sed in. oñsione spūs et virtutis. vt fides
xpi non sit in sapia holm s3 in fēute dei
Istā rām tenuit bñs catherine qz fuit in
magnis et subtilibus disputationibz in
qbus proferebat de thesauro suo. i. intel
lectū vel cogitationē suā. Noua et vete
ra. i. auctoritates noui et veteri testi
mentū. Iō dicit thema. profert et. pater
thema.

¶ Pro fundamento sermonis qui est de
Catherine que vicit disputationēz tyā
nicam tyranno: scz magentio subici no
luit ontur de ipsa tyrannorū subiectio
ne theologicis quēstio.

Queritur Utrū christiani te
neantur subesse ty
rannis. Arguitur qz non. Maius est vñ
culum legis diuine qz sit vinculum cōfi
tutionis humanę sed lex euangelica ab
soluit apponere seruutis legalis que
quidem a deo per moysen lata fuerat:
ergo mītofortius apponit ab onere ser
uitutis humane: et legis ciuilis. ¶ In op

positum habetur. j. per. ij. Serui subditi
estote in omni timore dñis: non tantū
bonis et modestis: sed etiā discoloris: et
go christiani tenentur subesse tyrannis
et sic quēstio manet pro vtraqz parte du
bia.

¶ Ad quēstionem respondendum est
fm Bonauenturam super scōm senten
tia. dist. xliij. q. j. qz christiani sunt ter
renis domini obligati: et tenentur ty
rannis subditi: sicut illorūz domini: nō
tamē in omnibz: sed in his que fm rectā
consuetudinē rationabiliter constituta
sunt: sicut tributa et vectigalia et similia
quod probatur dupliciter: primo aucto
ritate: aut paulus ad Rom. xij. Omnis
anima potestati subditi: sicut angelis: sub
diti sitet poss. Reddite omnibus debita
cui tributum tributum: cui vectigal vecti
gal. Habetur. Mat. xxij. Reddite que
sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo
aut paulus. Thimo. vlti. Quicūqz sūt
sub iugo seruitutis dños suos dignos
omni honore arbitrantur: ne nomen do
mini et doctrina blasphemē. Secūdo
probatur ratione non est enim potestas
nisi a deo sed qz a deo sunt ordinata sūt:
ergo omnis potestas ordinata est ordi
natione diuina. Ita qz qui resistit pote
stati dei ordinationi resistit: sed qui resis
tit ordinationi dei damnationēz sibi ac
quirat: igitur. Alia ratio: seruare homini
non est culpa nec malūz imo meritorūz
ergo videtur qz ab illa seruutire non ab
soluatur per baptisimū: ergo cum sint
christiani serui aliorum. Ita etiā si chri
stiani fiant seruire tenentur. Et ad argu
mentum dicitur: qz non est simile de le
ge moysayca: de constitutione humana
quia multūz inuit ad obseruationē le
gis diuine. Sequitur ergo qz christiani
tenentur subesse tyrannis nisi in illis qz
sunt contra decum. Catherine enim no
luit subesse tyranno: magentio: quia hoc
precipiebat quod erat contra decum: sed
contra eūz viriliter disputauit: iuxta ver
ba pñcassumpta.

¶ Inuēniunt qz beata Catherine fuit in
tribus et strictis disputationibus et in om
nibus deus dedit libivictoriam.
¶ Prima fuit secreta et domestica.
¶ Secunda fuit copiosa et physica.
¶ Tertia fuit terribilis et tyrannica.

In festo sancte Katherine virginis et martyris.

Quod primo et. primo enim disputavit cum matre sua. Secundo cum quodam sancto heremita. primo enim disputavit cum matre hoc modo. *Matr brā Katherine habebat quatuor excellētiās. p̄ia nobilitas: q̄ filia regis cypr̄i. Sc̄da sapia. Tertia pulchritudo. Quarta opulētia diuitiarū: p̄pter quas fama eius lōge lateq̄ percrebuerat: adeo q̄ filius imperatoris romani voluit eā in vxorē ducere. p̄pter quod milit ambassiatores ad m̄sem q̄ pater iā obi erat. Mater ergo multū gauisa nūciauit hoc filio. q̄ r̄ndit q̄ erat contēta: s̄z volebat prius cūvidere. S̄z mater replicat di. Quid vultis ire romā vel q̄ ipse veniat ad vos et. Nō esset lucitū. Et brā Cat. dixit. Et nihil eēt sapia mea sicut fama dicit. s̄z p̄traherē matrimoniu cū quodā fatuo vel turpi et. Negociatores nolūt emere vel cōducere: nisi p̄u videat rem et. Dic contra hūc defectum et quō multū decipiunt q̄ ducūt mulieres anteq̄ probet et. Et laudant et. et nihil est. Idē eō uerso de mulieribus erga viros. Et post ea semp sunt male cōtenti et solēt plūrimū talia matrimonia malū exitū sorti sicut in simili dicit ter. in. c. Requirit de sp̄saliūbus. Nec pōt rescindi p̄tractū m̄rimoniū etiā si dolus bet cām p̄tractū p̄pter reuerētīā sacramētū q̄ est iscpabili. Extra de cōuer. cōm. Et parte. ij. Et c. Veniēs in fi. Quis secus sit in alijs p̄tractibus: in quibus sit differētia. Utrū doli dederit cām p̄tractū vel sit incidēs in cōtractū: ut in. c. Cām q̄ de emp. et v̄d. Et. ff. de dolo. l. Et eleganter. Et melius facit. Extra q̄ de metus cā. Cū dilecti. Et de cōuer. p̄u. Dudū et. Tunc mater dixit. Et quomō r̄ndebim et. Dixit Katherine sicut placet vobis: q̄ nūq̄ p̄sentirē. Mater nō anxia cogitauit ut p̄ quēdā sc̄m heremita ad m̄rimoniū eā induceretur. Heremita ergo inducebat eam ad hūmō m̄rimoniū ostēdens bona q̄ sequebatur et. s̄z brā Cat. r̄ndit q̄ volebat cum prius videre sicut dixerat m̄ri et. Tūc s̄c̄tus heremita a dco inspirat⁹ cogitauit tractare aliū matrimoniu. Mā tūc brā Katherine adhuc erat infidelis. Dixit ergo heremita. filia ergo seruiti cuidam dho nobilissimo: sapiētissimū: pulcherrimo. cuius pulchritudinē sol et luna miratur et. velleis illū in sponsum. R̄ndit brā Katherine. prius velle eū videre*

Tūc heremita: ergo ista nocte dormiat sola in camera v̄ra: et rogetis m̄sem et. I. virginē Mariam dēdco et. Et ego et alia pariter rogabo et. Tūc brā Cat. tota philocapta de Jesu recessit ab heremita et. et fecit sicut dixit sibi heremita et. Die p̄tace et. Tūc s̄c̄tus cū in m̄sio lumine apparuit sibi angelis et hūmō associata ad quā visionē brā Cat. tota stupida facta est. Tūc dixit ei virgo. Quare vocasti me. Quid vis. Tūc brā Katherine r̄ndit ut ostendat m̄hi: filiū vestrum et virgo placet m̄hi et elenato mantello ostendit sibi Jesū etatis. xij. vel. xv. annos: dicens. Ecce fili⁹ m̄r: vultis eū et. Tūc brā Cat. tota ignita amore ait. O gloriā dñā. nō sūm ei⁹ sponsa s̄z ancilla. Et virgo ad filiū. Et vos filij vultis eā. R̄ndit nō: q̄ turpis est: et sc̄sivlo disparuit et ipsa remāsit desolata de r̄sio x̄p̄ci reputaretur pulcherrima feminarū mundi: Et de mane iuit ad heremita narrās sibi oia et. Tūc heremita dixit. Vere dixit q̄ estis turpis. s̄m aia q̄ in corpore illius pulcherrima et. Sc̄tis cū q̄ aia est ad imaginē dei: s̄z ex p̄cto originali deitū p̄ter in vtero m̄ris. Tūc brā Cat. dixit. Et vñ p̄cedit hoc p̄m originale. R̄ndit heremita. Sc̄tis q̄ p̄mi parētes n̄i v̄ra naturalia habebāt: quod dā donū sup̄naturalē q̄ erat iusticia originalis et. Et declarauit sibi causā p̄cti originalis et. Tūc dixit brā Cat. O pater est ne aliq̄ medicina ut possim lanari et. R̄ndit sic. baptisimus et. Et sic ipsa redire baptizata est: et dixit sibi q̄ iterū eodē mō oraret de nocte sequēt et. Et s̄c̄s h̄go sibi apparuit et q̄ dixit h̄go filio. Vultis eā. R̄ndit x̄ps. Ita q̄ modo est valde pulchra: tūc potuit sibi dicere. Tota p̄chra es amica mea et mada nō est in te. Cant. iij. Tūc h̄go Maria tradidit annulū brā Katherine et desponsauit eā cū filio suo. Magnū factū fuit: de nulla sancta tale legatur. Licet enim oēs sint sponse x̄pi. s̄i non videndo x̄pm nec cū annullo. Et iō poterat dicere x̄ps de ea. Hāc amauit et quisiui a iuuentute mea. Et q̄m sp̄saz m̄hi eā assumere. Et amato factus suz forme illius Sap. viij. Ecce prima disputatio in qua habuit victoriā.

Quod secunda disputatio fuit physica et. Die hystronā de impatore Maximo et quomodo disputavit cū quinquaginta rethorib⁹. po

In festo sancti Alberti ordinis Carmelitarū.

So. cly.

tes dicere disputationes de fide sicut habetur. s̄. primo de incarnatione filij dei. Secundo de passione. Tercio de trinitate. Quarto de eucharistia. Quinto de veneratione que in imaginib⁹ ipsa representat paganos q̄ adorant idola. Et o q̄ etiaz ipi xp̄iani adorant imagines et. Tūc fuit verificatū verbū dñi q̄ dixit. Ecce dabo vobis op̄ et sapiētia: cui nō poterit resistere et contradicere oēs aduersarij vestri. Luc. xxi. et. Dic huiusmodi res dñi. Et quod rethores cōuersi ad fidē fuerunt martyrizati et. Et fuerūt isti rethores phi. Unde de ea cantat. falsa fide. Katherine indicē. Maxentiū nō formidat lex diuina sic fir. elo. q̄ cōf. ex doc. doctores gentiū. Vici christū confitent errorib⁹ iudei iubet ut ere. nec pulis aut vel. ignis nocet sed cor inultus corporib⁹ unde potest conuenire beate Katherine illud iher. xv. Si sc̄paueris preciosus a vili: quali os meū eris conuertent ipi ad te et tu non cōuerteris ad eos et.

Quod terna disputatio fuit fortior. s̄. tyrannica et terribilis. Vides imperator multū cōuersionē ad fidē: cepit adulatorie dicere brā Katherine. Tu decepisti illos phos cū ma eloquētiā sciētiaz mereris mortē: sed si vis adorare idola remittas tibi mortē et eris vxor mea. et faciam tibi imaginē et. Vides ergo q̄ nihil p̄ficeret fecit sibi quattuor argumenta terribilia. Dic hoc. p̄mū fuit per locū ab dolore: q̄ fuit nuda posita in eculeo et cum scorpiōib⁹ et. Dicatur practice. S̄z ad istū articulū respondit sibi beata Katherine p̄ patientiā di. Nō sunt condigne passiones huius tēporis ad futurā gl̄iam et. Rom. viij. Sc̄m argumentū fuit p̄ locū ab horrore: quādo fuit posita in carcere tenebroso et fetido et frigido et q̄ nō daretur sibi cib⁹ et potus. xij. diebus. ut ibi morerēt fame. Sed r̄ndit per cōfidētiā. Et venerūt angeli et. Dic hystoriaz. Et de cōuersione regine et porphirij cū ec. militibus et. Et poterat dicere cū Maximo. Dñs regit me et nihil m̄hi deerit et. Tercius argumentū fuit per locū a terrore: q̄ imperator credēs q̄ esset mortua et. et vides eā iocūdā et sanā et. voluit occidere custodes. Sed ipsa phibuit di. q̄ nō custodes sed x̄ps p̄uidit sibi et. Tūc imperator fecit fieri dñas rotas ad terrore etiā aliorū xp̄ianorū. Sed brā Ca

the. r̄ndit sibi per constantiā di. Ecce enim dñs adiunxit me. et dñs susceptor est aie mee. Quartū argumentū fuit p̄ locū a timore: q̄ ut dicit phis. Oium terribiliū est mors. unde impator iussit ut amputaretur sicut caput. Sed r̄ndit sibi per p̄suerentiā et. Dic eius monē v̄s in fine et. Et possum⁹ de ea dicere. Ecce accesserunt angeli et ministrabāt ei. Deo gr̄as. In festo sancti Alberti ordinis Carmelitarū. Sermo vnus.

Sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Luc. xi. Et pro fundamento sermonis q̄ de sancto Alberto de quo dicit in themate: q̄ deus sicut lux cerna fulgoris eū illuminat p̄ suā gr̄az outur theologalis questio.

Queritur. Quis deus oēs dili gat generaliter. Ar guitur q̄ non. Dilectio est ratio electio nis: ergo illos solū diligit deus quos ab eterno elegit: sed nō elegit oēs. indifferenter: ergo non diligit oēs generaliter. In oppositū habet Sap. xi. Diligis oia dñe et nihil odisti eorū que fecisti. ergo deus oēs diligit generaliter. Et sic q̄stio manet p̄ v̄tracq̄ parte dubia. Ad questionē respondētū est fm̄ Bona. sup. iij. sen. dist. xxi. q. ij. q̄ deus nō dicit creaturā diligere ratione affectionis: sed rōne cōmunicatiōis alicui⁹ boni: ita q̄ dilectio dei potius dicit: esse dilectione effectus q̄ affectionis. Cōmunicatio autē diuine bonitatis attendit in duplici genere effect⁹. videlz in effectib⁹ nature: et effectib⁹ gratie. Et effectus nature oibus est cōis. Effectus p̄o gratie non. hunc est q̄ dilectio dei quātū ad effectū nature est oibus cōis et generalis et fm̄ hanc dicit diligerē oēm creaturam: quātū ad effectū gratie est specialis et quātū ad istū quōdā diligit. quosdam odit. Et ex dictis habet solutiō argumenti. Et fm̄ istum effectū s̄c̄s dilexit sanctū Albertū iuxta verba p̄sumpta: et sic de alijs. pro declaratione verborū et introductiōe materie p̄dicande: notā dū q̄ quīs q̄libet sanct⁹ posset dici lucerna dei. sicut de Jo. bap. dicit. ps. cxxij. parauit lucernā ch̄isto meo. Et Jo. v. Ille erat lucerna ardēs et lucēs. Tamē antonomatice et per excellētā lucerna fulgoris dicit ch̄s⁹ fm̄ q̄ homo. sicut dicit in simili de hoc noīe x̄p̄i: secus: quia

In festo sancti Alberri ordinis Carmelitarum.

Quis alibi sancti dicant christi. ps. Mo-
lite tangere christos in eos. Th. antono-
marice. Iesus nazarenus dicitur christus
ps. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitates
propterea venit te, deus et. probat hoc
ratione et autoritate. Ratio que dat sci-
entiam sumitur a similitudine. Inuenit au-
tem quadruplex similitudo: mystica siue
allegorica, inter lucernam et christum. Nam
in lucerna quattuor considerare possu-
mus: que inueniunt in ea quando lucet.

Primo namque lucerna est testis, i. facta
de terra. Secundo inuenitur in ea licin-
us albus de bombyce: qui dicitur vulsariter
el sto pin. Tertio est lumen. Quarto
est oleum quo medietate ignis accendit et lu-
cet. Sic in christo sunt quattuor. Primum
namque est testis id est caro facta de terra
quia sumpta est de massa. Ade protho-
plausi. Non quidem per feminele ronez
id est per virtute actus: sed per corpulenta
substantia: que quidem caro. Ade est de ter-
ra formata. Gen. ii. Formauit igitur deus
homoem de limo terre: et per hec reprobaf
posuit falsa. Valenti heretic: qui dixit
corpus christi esse de materia celesti. et spiri-
tum sanctum attulisse illud in beata virgi-
ne et. Inuicem illi autoritati apli di. Pri-
us homo de terra terrenus. Scds ho de
celo celestis. i. Cor. xv. Cui est error ap-
plaudat piores et. non tamen ex pinnata
sed ex ignorantia: et ideo per hoc non sunt
heretici: quia pinnata facit hereticum. xxiij.
q. j. Dixit apls. Sed hec positio falsa est
reprobata per autoritate sancte matris
ecclesie. et etia scripture dicentis in psona
christi. Sum et ego mortalis homo: similis
hoibus. et ex genere terreni illi qui pri-
or factus est Sap. vii. Nec ob. autoritas
apli in pparis allegata: quia christus dicit ho-
mo celestis non quantum ad naturam assumen-
tem: sed quantum ad naturam assumentez
vel quantum ad virtutem formatam corpore
que fuit virtus spiritus sancti: fm q de-
clarat Tho. pte. ii. q. xxxi. ar. j. Scdo in
christo est lucinus albus bobincinus. et signi-
ficat aiam qua fuit et alba. i. pura et mu-
da ab omni nigredine et ptagio peccati tam
originalis quam actualis: iuxta illud Iheb.
vi. Talis debebat ut esset nobis pontifex
sctus innocens. impollutus segregatus a
peccatoribus et excelsior celis factus. Nota
sancti. Loj gra plen. Innocens: quantum ad
maculam actualis peccati: iuxta illud. ii. pe-

ccati. Qui peccati non fecit: nec inuenit est dolus in
ore eius. Impollutus a macula originalis
peccati. segregatus a peccato. i. a massa
peccatrice ade. Et excelsior celis. i. ange-
lis factus. Tertio in christo est lumen. i. ver-
bum dei quod dicitur spicendor glorie et si-
gura substantie patris Iheb. i. Joh. i. Erat
lux vera. Ite Joh. viij. Ego sum lux in-
di. Quarto fuit oleum. i. gratia spiritus san-
cti que spiritus sit vna l essentia. tamen tri-
plex est in effectu: et ideo tripliciter vo-
cantur. Vocatur enim gratia singularis p
fone que fuit in corpore parabolis plenitudo.
Joh. i. Plenus gratia et veritate. per hac
enim repletus fuit ois gratia et virtute per
fidem et spem. Secundo vocatur gratia capi-
tis. per quam est caput totius ecclesie Ephe-
s. i. Ipse dedit caput super oem ecclesiam quod
est corpus ipsum. Et sicut a capite influ-
uit in membra sensus et motus et. sic christo
in nos: quia de plenitudine eius ois ac-
cepim. Tertio dicitur gratia vniuersalis: qua
fuit vnita humanitas diuinitati iuxta illud
Joh. x. Ego et pater vnus sum. Et ideo
notat per oleum per quod fuit vnctus ipse et
nos. ps. propterea venit te deus dei tuus
oleo leticie pre confortibus tuis. i. angelis
et sanctis. ps. xliij. Et Iheb. x. Patet ergo
ratio similitudinis propter quod christus dicitur
lucerna. Antonius habet. Luc. xv.
In parabola illa quam dominus ponit de mu-
liere dicens. Que mulier habet duas mas
decem si perdidit dramam vnā nonne
accendit lucernam et euertit domum et que-
rit diligenter donec inueniat et. Decla-
ra sicut scripsi post festum tri. dnica. xxiij.
sermo. ii. pte. ii. Ista ergo lucerna fulgoris.
i. christus illuminat et primum illuminat
nos mirabiliter et multipliciter. Joh. i.
Erat lux vera et. Et Joh. i. viij. Ego sum
lux mundi. Sancti autem qui sunt ferui
christi: ita perceperunt et percipiunt lu-
men christi: ut etiam alios suis exemplis
illuminent. propter quod non solum dicitur
tut illuminat: sed etiam lux ephe. v.
Gratis aliquando tenebre: nunc autem
lux in domino. Et Martij. v. Vos estis
lux mundi: non tamen dicunt lucerna
fulgoris antonionice: sicut lucerna.
id est similes lucerne non equales: sed si-
miles. Cum ergo beatus Albertus fuit

In festo sancti Antonij de padua

For. lvi.

est magnus seruus christi et homines mul-
tipliciter illuminauit: ideo de eo dicit
thema. Sicut lucerna fulgoris et. Patet
thema. pro introductione. Et pro profe-
tione vero et complemento sermonis
notandum quod beatus Albertus quattuor
singulares radios emisit ad illumina-
dum: nos ad instar christi. propter quod
dicitur. Sicut lucerna et.

Primum radius est perfecte obedi-
entia.

Secundus pure sapientie.

Tertius profunde humilitatis.

Quartus principalis charitatis.

In festo sancti Antonij de Padua.
Sermo vnus.

Inuocauit et venit in me spi-
ritus sapientie. Sapientie.
vi.

Pro fundamento sermo-
nis ostendit theologalis qstio.

Queritur. Utrum sanctus An-
tonius scientiam: et
sapientiam: de rebus humanis: et diuinis
simul habuerit. Arguitur quod non. ait phs
actie fecit vitre. hoc est diuiditur et
diuersitatem subiecto: sed res diuine
et humane creature: create. summa diuer-
sitate differunt igitur. nulla scientia: nul-
la sapientia: simul potest esse de vtriusque
sequitur. In oppositum sancti Antonij
habuit sapientiam: sed sapientia est
rerum humanarum diuinarumque scien-
tia. Ergo sanctus Antonius scientiam
et sapientiam de rebus humanis et diuinis
simul habuit: et sic questio manet propterea
quod parte dubia.

Ad questionem respondendum est fm
Bonanen. super. iij. sententiarum. distin.
xxx. in primo dubio ad litteram. quod sapi-
entia capitur dupliciter. vno modo capi-
tur proprie et sic sapientia dicitur cognitio
causarum altissimarum. Alio modo capi-
tur communiter et sic comprehenditur et in-
cludit cognitionem oim. et hoc modo dicit
philos. quod sapiens de qualibet re sicut est
in quirit cognoscere rationem et hoc mo-
do sapientia includit in se duas scientias
et non solum illas que sunt de creaturis:
verumetiam illas que sunt de creatore.
et creaturis. Et quoniam nomine homi-
nis potest intelligi omnis creatura cum

ipse cum omnibus communice hinc est quod
diffiniens sapientiam dicit ipsam scien-
tiam esse rerum diuinarum: et humanarum.
id est ceterarum rerum creatarum.
in quibus manifestatur summa sapien-
tia dei. Et per hoc soluitur argumentum
et concluditur. quod sanctus Antonius ha-
buit simul sapientiam: et scientiam: de re-
bus humanis: et diuinis. Iuxta verba pre-
assumpta et sic de alijs.

Pro introductione assumo mihi aucto-
ritatem Jac. i. Si quis vestrum indiget
sapientia postulet illam a deo. qui dat om-
nibus affluentur. et non improbat et da-
bitur ei. Uel pro introductione dicat quia
druplex est sapientia. Vnde in sermo. be-
ate Margarite. pro cuius in intellectu no-
tandum quod sicut magistra rerum experi-
entia docet: quando quis vult aliquid ha-
bere recurrit ad illum qui habet: non au-
tem ad eum qui non habet: quia nemo
dat quod non habet. Non enim colligitur de
spiritu vnus aut de tribulis ficus Mar-
ty. Cum autem aliquis potest habere a
liquid boni petendo a donatore. si non
petat negligenter reus est. Modo ad primum
positum. Vera sapientia a deo est iuxta
illud. Omnis sapientia a domino deo est
et cum illo fuit semper: et est ante est et
ergo ab eo petenda alioquin negligenter
imputatur. Et ideo dicit Iacobus in
auctoritate allegata. Si quis vestrum et.
Hoc ergo intelligit beatus Antonius
omnem scilicet sapientiam esse a deo factam
quod a fonte infinite sapientie: quia magnus
dominus et magna virtus eius et sapien-
tie eius non est numerus. Capiens esse
sapientis postulauit illam a deo: et ideo ob-
tinuit illam. Ideo dicit ipse in themate.
Inuocauit et. Nota dum dicit Venit in
me spiritus sapientie. Iste spiritus est spi-
ritus sanctus qui est totus habens quin-
que riuulos: sicut sunt quinque sapientie siue
quing differentie sapientiarum. Vnde
in sermo. de beato Thoma de aquino
et prosequere illas sicut ibi habetur et
adapta eas ad beatum Antonium. sicut infra
dicitur.

Primum sapientiam apostolicam que
consistit in voluntaria paupertate habuit
beatus Antonius. Nota primo quomodo fuit
oridus de ciuitate Ulix bona de regno
portugallie et vocabatur primo fernandus
et volens pauper esse voluntarius ingres-

In festo sancti Placidi.

sus est ordinē canonicorū regulariū beati Aug. Uolēs autē in altiori uiuere paupertate ingressus est ordinē minorū hoc modo. Cū enī tpe suo aliqui fratres minores essent martyrio coronati: ipse tūq̃ elephas eorum sanguine accensus desiderabat illum ingredi ut possent sanguinem etiam suū pro christi nomine effundere. Cū ergo esset in quodā monasterio sancte crucis de Colibria uenit quidā frater minor sicut soliti erāt pelemosyna postulāda ad illud monasteriū. vñ cū illis habito colloquio bñs Ant. deliberauit habitum illi assumere: sic habitus ipse cū difficultate licētia ab abbate assumptus habitū ordiis be. fr̃aci. Cū dā autē canonicus regularis illi monasterij sibi valde indignās. Uade inq̃t: q̃ foris sc̃tis eris. Cui humiliter r̃dens Antonius ait. Cū me sancti audieris desitq̃ collaudabis etc.

Secūda sapientiā angelicā que consistit in virginali puritate habuit etc. Conseruauit enim se immudicia virginali sicut dicitur in secunda lectione eiusdem. Et quia abstinentia est amica virginitatis: quia Sine cerere et bacho friget uenus ideo uixit cum magna abstinentia in pane et aqua adeo ut interdum uir se posset sustinere p̃nima debilitate: ut dicitur in sexta lectione.

Tertiam sapientiam phicā que consistit in diuina charitate habuit beatus Antonius: quia deum fruentissime diligebat sc̃pius in diuina cōtemplatione ipsum deū feruentissime desiderās. Adeo etiā seruēs fuit. ut martyriū p̃ fide ardēter appeteret ut dictum est: vñ ad saracenos irāscent p̃ martyrio suscipiendo nisi dñs sua puidētia hoc impediuisset refernās ipm ad opa. primis fructuosiora: si cur habet in. v. lcc. Nota etiā qñ sine peruisione p̃dicauit cū immenso feruore etc. postmodū uero semp mirabili feruore p̃dicauit etc.

Quartā sapientiam theologicā q̃ consistit in integrali crudelitate habuit etiam beatus Antonius. Nota q̃ duplex ē sapientia theologica. Una que habetur per rationes naturales: a hec dicitur Dei p̃phisa. Altera q̃ habetur p̃ reuelatiōes diuinales: a hec dicitur fides: in qua maxime p̃ualuit bñs Anto. In cur⁹ signis magnis clariuit miraculis q̃ sunt argu-

menta magne fidei: quia fides perfecta est causa miraculorum iuxta illud 2. Cor. xij. Si habueritis fidem sicut granum synapis dicentis monti huic transi hinc et transibit et nihil impossibile erit uobis. Die aliqua miracula ei⁹. Inter que dic illud quando diabolus in principio quadragesime ipsum uoluit suffocare: sed inuocato noie virginis gloriose euauit etc. Quintam sapientiam heroticam id est diuinam que consistit in superna claritate habuit beatus Antonius. Dic etc. motu precioso etc.

Deo gratias. Amen.

In festo sancti Placidi martyris.
Sermo vius.

Ascendens in nauiculam transfreuit et uenit in ciuitatem suā. Matt. ix. Et in euangelio proximo preterite domice. Licet fm̃ intellectus litteralem uerba propositi intelligantur de domino nostro Iesu christo: tamen secundum intellectum moralem intelligo illa de sancto Placido cur⁹ hoc die festum agimus. Dicamus ergo sic. Beatus Placidus ascendens in nauiculam etc.

Pro fundamento sermonis ouis q̃stio theologalis.

Queritur. Utrum ad ciuitatem uite eterne ingrediendā requiratur nauiculā innocentie baptismalis ingressus. Arguitur q̃ non. Multi intrauerūt ciuitatem uite eterne: ut puta. Adam et eua: et quamplurimi alij. qui non fuerunt baptizati igitur. Itē quicquid deus potest facere mediāte causa secunda. potest etiam facere sine ea: sed deus potest facere q̃ homo sine innocentia baptismali sit saluatus qui est omnipotens igitur. Item si ingressus innocentie baptismalis ad ciuitatem uite eterne ingrediendā: esset requisitus: aut esset pro predestinatis: aut pro prescitis sed nullum istorum est dicendum: quare presciti damnabuntur et predestinati saluabuntur igitur. In oppositum. Nullus potest ingredi ciuitatem uite eterne nisi sit in statu gratie. sed status gratie non potest haberi sine innocentia baptismali. ergo ad ciuitatem uite eterne ingrediendā requiritur innocentia baptis-

In festo sancti Placidi martyris.

So. clxv.

malis ingressus: et sic questio manet pro utraq̃ parte dubia.

Ad questionem respondeo q̃ innocentia baptismalis potest considerari tripliciter. Primo modo pro innocentia baptismali que habetur per baptismum aque et sic ad dubium dicitur q̃ semper nō fuit requisita. ex quo plurimi ruerūt saluati sine tali innocentia baptismali. licet nunc sit requisita paruulis. quia habetur Joh. ij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spū sancto non potest intrare in regnum celorum. A. et etiam Aug. in lib. de fide ad petrum. Et habetur de cōsecratione. dist. iij. Firmissime tene paruulos qui cum in ueteris matrum uiuere incipiunt. et ibi moriuntur uel de matribus nati sunt sine sacramēto baptismi de hoc seculo transiunt et erno supplicio puniendos. Aut magister sententiarum. in. iij. dist. iij. Et sicut paruuli qui sine baptismō moriuntur infidelium ascribuntur numero. Ita qui baptizantur fideles dicuntur. qui a fidelium consortio non separantur. aut etiam magister sententiarum. ibidem parulis enim nō sufficit fides. ecclesie sine sacramēto qui se absq̃ baptismō fuerint defuncti etiam cum deferuntur a baptismum damnabuntur. Illa etiam est necessaria adultis quia si moriantur. et posuerint illam ingredi et nō ingressi sunt damnabuntur. Secundo de innocentia baptismali que habetur per baptismum sanguinis de quo habetur Joh. ij. Baptismo hoc ab eo baptizari. Et ille est baptizatus potissimus de cōsecra. dist. iij. et loquendo de ista innocentia dicitur ad dubium. q̃ innocentia baptismalis per baptismum sanguinis habita non requiritur ad ingrediendā ciuitatem uite eterne. Tertio de innocentia baptismali que habetur per baptismum flammis: siue spiritus sancti de quo habetur Actus. ij. vos autem baptizabimini spiritu sancto. Et loquendo de tali innocentia baptismali dicitur ad dubium. q̃ innocentie baptismalis ingressus ad ingrediendā ciuitatem uite eterne est requisitus adultis habentibus uisum rationis. licet non sit requisitus paruulis. Ideo est concludendum q̃ ingressus innocentie baptismalis siue per aquam sacre. siue per sanguinem. siue per spiritum ad ingrediendā ciuitatem uite eterne est requisitus. Et

ad p̃imum argumentum dicitur q̃ pro cedit de baptismo flammis: qui habetur per fidem. Et ad secundum dicitur q̃ pro cedit de potestate absoluta et non ordinaria. Ad tertium dicitur q̃ deus predestinat. sciendo ipsum baptismum suscepturum quē suscepit sanctus Placidus. Supra uerba. et sic de alijs.

Pro huius ergo declaratione moralis: quero quidam per ciuitatem istā: quid ne per nāculam designetur. Ad p̃imum ergo questionem: dicendum q̃ per ciuitatem istam intelligitur uita eterna. Ratio sumitur ab allusione uocabuli. Ciuitas enim dicitur ciuiū uitas. Unitas dico non solum in habitatione sed etiam in concordia uolūtatē. Et ex hoc sequitur p̃prie loquendo nulla potest uere dici ciuitas in hoc mundo quia nunq̃ fuit nec est alicubi ciuitas aliqua uillayel castrum in qua non facit uel sit aliqua dissensio inter ciues ex emulatione uel alia causa presertim in cathania et cetera. De qua potest dici illud psalmus. liiij. Uidi iniquitatem et contradictionem in ciuitate tota die super muros eius. Ubi intelligitur non insensibiles prout uerbi sonat sed intellectuales scilicet ciues. Nota exemplum de Alexandro querēte ab Aristoteli. magistro suo de modo defendendi ciuitatem et manutinentes causa etc.

Qui respondit q̃ edificet fortissimos muros id est animos ciuiū ipsos beneficijs alliciendo et cetera. Iniquitas et labor in medio eius et iniusticia: et non defecit de pla. eius yfura et dolus. Declara. Uide in die pentecostes sermo. qui incipit Spiritum ueritatis mundus non potest accipere. Nec solum hec sed quicunq̃ ciuitas est et fuit: uide etiam romam quā totius mūdus destruxit. nequiu. uermis emulationis corrodit. Unde Lucanus. Lūor edax tibi cūcta negat. Et in p̃ncipio libri.

Bella per emathios plūsq̃ ciuilia campis.

Iussu datum celeri cantū populumq̃ potentem.

In sua uictici conuersum viscera de p̃teta.

Propterea ergo loquendo illa sola dicitur ciuitas in qua nulla est dissensio: sed est concordia inter ciues et uita uolūtas. Et q̃ est talis: nisi sup̃na ciuitas. de qua dicitur

Tij

In festo sancti Placidi mart.

Ps. Qui habitare facis vnus moris in domo. Item alibi. Qui posuit fines tuos pacem etc. Ratio est: quia dominus est in ea ciuitate et in quolibet ciue. Ezech. vlt. Domus ciuitatis: ex illa die vbi ibide amē. Ad hanc ergo ciuitatem oportet nos per nauiculam transfratere si ante austru spiritus sancti. Sed quero secundo que est ista nauicula. Notandum ergo q quattuor sunt nauicule per quarum vnā oportet nos transfratere in ciuitatem illā per mare huius mundi de quo. ps. Hoc mare magnum et spa. ma. il. rep. quorum nō ē nū. Animalia pu. cū ma. illic naues pertransibūt. Nota Naues in plurali: q sunt quattuor.

¶ Prima est nauicula innocentie baptis-
malis.

¶ Secunda est nauicula patientie et tualis.

¶ Tertia est nauicula obedientie gñalis.

¶ Quarta est nauicula, sufferētie marty-
rialis.

Quelibet autem istarum nauicularū habet decem remos: qui signantur per decem litteras que sunt in qualibet dictioe dictarum quattuor. Et cum quarta nauicula transfratit beatus Placidus in ciuitatem suam nō per naturam quia hoc mō solus xpi est sed per adoptionis gratiam. Ro. viij. Accepistis sapiam adopti-
onis filiorum quo clamamus Abba pater. Dic de istis quattuor sicut scripsi post festum tri. ser. xlvij. preter ea que infra dicuntur.

¶ Per primam nauiculas in nomine baptis-
malis transfratant pueri baptisati so-
lum: quia de adultis nullus nisi chris-
tus et virgo Maria: quia omnes alij peccau-
erunt saltem venialiter. i. Johan. i. Si di-
xerimus: quia pec. non ha. ipsi nos sedu-
t. et ve. in nobis non est. De hac nauī dicitur
prouer. vlti. Facta est quasi nauis in
sitoris: de longe portans panem suum.
Nota In sitoris id est mercatoris qui
est christus qui venit ad mundinas huius
mundi: pro emendis preciosis mercibus
animarum precio sanguinis sui: et arraz
dedit in die circumsionis. Totum autē
residuum precij soluit in die veneris san-
cta super mensam siue bancum crucis ne
q enim aliud precium condignum erat
tot et tantis et talibus meritis. Matth.
xvi. Quid enim proficit homini si lucret
vniuersum mundum: anime vero sue de

tri. patiat. Aut quam habet homo cō-
mu. pro anima sua: quasi diceret nullam
Nota practice: quia si ponerentur cerna
parte omnia elementa et omnes celi et ter-
ra cum luna et soles omnia corporalia
et ex altera vna anima incomparabiliter
anima excellit corporales creaturas. So-
lus ergo sanguis christi fuit condignum
precium. i. pet. i. Non corruptilibus au-
ro et argento redempti estis de vana ve-
stra conuersatione paterne traditionis
sed pio sanguine qñ agni immaculati
et incontaminati. Ecce quare dicit in
toris. Sequitur de longe portans panē
suum. id est gratiam et gloriam. de longe
id est de celo: quia de celo fuit innocen-
tia baptismalis data et predicata a chri-
sto: qui descendit de celo. Johan. iij. Mi-
si quis regnatus fuerit ex aqua et spiritu
sancto non potest introire in regnum dei
huius aut nauicula sunt decē remas. decē
verba forme baptismalis. Dic illa et no-
ta: in hoc nomine innocentia: in qua sunt
decem littere.

¶ Secunda nauicula est penitentia vir-
tualis. Virtualis dico: quia multis can-
sis potest homo penitere sed vna tantū
est virtuosa. Potest enim homo penite-
re propter penam perditionis fame. Aut
propter timorem mortis et cetera. i. Sicut
mulier adultera vel fur. qui ducitur ad
furcas: sed non est virtuosa nisi propter
offensam dei et cetera. ps. Tibi soli pecca-
ui et cetera. De hac nauī potest intelligi
illud Sap. xij. Transfratantes mare per
ratam liberati sunt. Nota Per ratem.
id est penitentia que ē necessaria: alias
dicit christus Luc. xij. Nisi penitentiam
egeritis. omnes simul peribitis. Per pe-
nitentia vero remittitur peccata. a deo
hoc remissio est de qua habetur: figura-
tue in euāgelio illo: de quo sumptum est
thema propositum in sanatione leprosi.
Penitentia ergo est nauis per quam tra-
sfratamus in ciuitatem supernā Mat. iij.
Penitentia agit: appropinquabit enim re-
gnū celoz. Huius etiam nauicule sunt.
remi. i. decem opera penitentialia que
de in ser. vbi supra que decem remi. nota
tur in hoc nomine. Penitentia in qua sunt
x. littere.

¶ Tertia est obedientia gñalis. Id dico
gñalis. q. Qui totā legem seruauerit: of-
fenderit aut in vno: fac. est omniū rema

In festo corporis christi.

So. clviij.

¶ Jac. ij. Et habet decem remos. i. decem
mandata decalogi. Dic illa que etiam
notantur in hoc nomine. Obedientia in
qua sunt decem littere. De hac nauī lo-
quitur Mat. viij. Ascendite Iesu in naui-
culam secuti sunt euz discipuli eius. No-
ta in nauiculā scz obedientie: q ipse chri-
stus fuit ita obediens patri q potius vo-
luit perdere vitam q obedientiam. Phil.
ij. Factus est obediens vsq ad mortem.
mortem autem crucis. Nota Secuti sunt
em discipuli ei. i. p verā obedientia spe-
cialiter religiosi: q nō solum mādata sed
etia cōsilijs ad q ex pessione obligā tur.
Sequi tenent xpm.

¶ Quarta nauicula est sufferētia mar-
tyrialis. Et habet decem remos. i. decem
opera que sunt decem tentationes quas
patiuntur martyres: quas vide et notan-
tur in hoc nomine. Sufferētia cum vno
scripto etc. De hac nauicula potest intel-
ligi illud Matth. viij. Notus magnus
factus est in mari ita vt nauicula operi-
retur fluctibus. Et hoc dicit propter ma-
gnos fluctus tentationum et tribulatio-
num: quas martyres patiuntur: de quibz
tamen liberatur a deo. Ideo dicitur de
eis. Ista sunt qui venerunt ex magna tri-
bulatione et lauerunt stolas suas in san-
guine agni Apoc. viij. Per hanc ergo na-
uiculam beatus Placidus transfratit
mare huius mundi vel mortis et venit in
ciuitatem suam scilicet vite eterne. Dic
historiam etc.

Deo gratias. Amen.

¶ In festo corporis christi sermo vbi
agit de mysterijs missę.

¶ Facite in meā comme-
morationē. i. Cor. xj.
¶ Pro fundamento sermo-
nis q est de corpore xpi oris
theologice questio.

¶ Queritur. Utrum virtutes sa-
cramenti sit corpus
christi sub qualibet parte hostie cōsecre-
te. Arguitur. q non partes corporis chri-
sti distinte sunt et ordinate: sed si omnes
essent simul sub qualibet parte hostie ef-
sent inordinate et confuse. Ergo corpus
christi non est totum sub qualibet parte
te hostie. In oppositum arguitur. ait In-
nocentius de officio missę parte. iij. c. ix.

Reor salua fidei maiestatem qvbi est pa-
ma est consecratus sub tota specie totuz
corpus existit: sic enim miraculose totum
corpus singulis partibus continetur. Et
parum post sequitur quoniam in quod-
cunqz partis species diuidatur sub singu-
lis partibus totus est christus. At etia
Ambrosius et habetur de consecra. disti.
ij. in hostia consecrata est tota deitas ve-
re illud corpus quod sumptum est de vir-
gine: quod passum est: quod sepultus est
resurrexit: et ascendit in celum: et sedet ad
dexteram patris: cuius virtute per agere
possumus via huius vite: et expedire: et
ire de manibus inimicorum ad celestem
patriam. Modo hostia comprehendit om-
nes partes eius. ergo virtute sacramen-
ti sub qualibet pte hostie est corpus chri-
sti. Et sic questio manet pro vtraqz parte
dubia.

¶ Ad questionē respondendum est sicut
Richardum de media villa super. iij. sen-
tentiarum. disti. i. artic. vi. q. i. q cor-
pus christi totum est sub qualibet parte
hostie. si enim pars et non totum esset su-
per parte sequeretur q corpus christi cō-
mesuraretur hostie. Contētum enim cu-
ius vna pars est sub vna parte continē-
tis: et alie partes sub alijs partibus. cō-
mensurantur continenti. Corpus autem
christi spei commensuratur: nec ex his
dictis sequitur. corpus christi in sacramē-
to contineri ab infinitis q quia quus cō-
tinuum sit diuisibile in partes sine fine
tantum cum sum in continuo non habet
actualem distinctionem inter se. nec suz
actus plura: sed vnum. vnde non dicim⁹
animam esse in infinitis in actu quus sit
in qualibet parte corporis tota. Conclu-
dendum est igitur: q virtute sacramenti
est corpus christi sub qualibet parte ho-
stie q patet corpus est ibi per hoc quod
panis transubstantiatur in ipsum: sed qua-
libet pars panis est panis: ergo post tra-
sustentationē sub qualibet parte spei est
corpus totum. Ad argumentum dicitur
q partes corporis christi habent esse di-
stinctus: et ordinatum: in suo toto: sed nō
per comparisonem ad spēm continē-
tem. vnde ex hoc non sequitur q partes
corporis sint inordinate et confuse. de quo
corpore sit sermo. Iuxta verba preassum-
pta et sic de alijs.

In presenti habeo predicare de quadaz materia multum deuota & multisca scz de via domini nostri Jesu christi: quomo do tota est figurata & representata i misa scz triginta operibus principalibus qz sunt in misa figuratibus. xxx. opera vte christi principalia: quia omnia opera que christus fecit in vita sua no possunt comprehendi sub certo & determinato numero. Auctoritas. Sit & alia multa que fecit Jesus que si scribantur per singula nec ipse arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros Johan. vlti. Ideo no intelligatis qz velim dicere omnia secreta misse que sunt infinita vt atomi in radio solis: sed dicam opera principalia que christus fecit in hoc mundo pro nostra redemptione que vt dixi sunt triginta opera.

Primum opus christi quod fecit p nostra redemptione est sua sacratissima in carnatio: quando voluit de celo descendere & secrete vterum virginis intrare & vestem humanitatis induere ps. Descendet sicut pluma i vellus ec. Et licet persona filij sola fuerit induta: tamē omnes tres persone fuerunt induentes scz pater & spiritus sanctus sed filius fuit induens & indutus. Istud opus mirabile figuratur & expressatur in misa solemniter celebrata: quando prelatus papa vel episcopus descendens in suo palatio intrat sacramentum & secrete induitur a tribus scilicet a se. diacono. & subdiacono: sicut christus intrauit sacramentum vteri virginis qui est papa & sacerdos in eternum fm ordinem Melchisedech. O qualis sacramentum & quot sanctas reliquias continet in hac figura christus indutus. Ad contemplandum hic modicum quando sacerdos debet missam celebrare induit septem vestimentis secrete. Primum est superpellicium. Scdm amictus. Tertium alba. Quartum singulum. Quintum manipulum. Sextum stola. Septimum casula. Ista significat septem vestes. i. virtutes vel bona christi de quibus. Esa. xi. Egredietur virga de radice iesse et flos de radice eius ascendet: & requiescit super eum spiritus domini spiritus sapientie & intellectus spiritus con. & for. spiritus scientie & pie. & reple. eum spi. ti. domini. Item de eisdem Esa. liij. Apprehenderunt septem mulieres virum vnum id est septem virtutes spiri-

nus sancti virum a virtute virtuosum scz christi ergo hoc facite in meam commemorationem.

Scdm opus fuit quando voluit nasci de vtero virginali & exire in hoc mundo cu magna claritate & esse inter virginem matrem & Joseph. Et voluit poni inter duem & asinus angelis carantibus gloria in excelsis deo. Quinto opus figuratur qn sacerdos induit vestibus sacris exit sacramentum inter dyaconum & subdyaconem figurantes virginem & Joseph. Acolythi vero figurant bonum & asinum. Et chorus cantat gloria in excelsis vi angelii. Et pulsantur campanae sacerdos exultante ostendens qz christus sine miseria maris exiuit vteri virginis ornatus tanqz sponsus in die nuptiarum ps. In sole posuit tabernaculum suum. i. virginem matrem in puritate. Et ipse tanqz sponsus scilicet optime ornatus procedens de thalamo suo.

Tertio opus christi mirabile fuit: quādo octaua die voluit circumcidi que circumcisio dabat contra peccatum. Ideo est mirabile: quia voluit circumcidi cu nullus haberet peccatum: quia sicut latroni amouetur aurea in signum furti: ita dabatur circumcisio in signum furti. Ade. in quolz xps no fuerit princeps: sicut petrus voluit humiliter ad recipiendū circumcisionē. Hoc opus figuratur & representatur a sacerdote qn humilitatis causa altari dicit confessiones ostendens se peccatorem. & deponit grammatem in quo figuratur amotio seu depositio illius pellicule christi ec. Et fuit verificatus verbum apli dicentis. Vult deus filium suum in similitudine carnis peccati Ro. viij. Ad dicit in carne peccati: sicut in similitudine carnis peccati: ad in similitudine qz habuit veram carnem sed no carnem peccati ec.

Quartum opus christi: quando ab oriente perduxit tres reges vt eis adoraret offerentes ei aurum: & myrrham. Hoc opus figuratur a sacerdote quando coram altari inclinatur dicēs. Aufer a nobis cunctas iniquitates nostras. vt ad sancta sanctorum puris merarum mentibus introire. Altare representatur christum. Sacerdos. dyaconus: & subdyaconus. representant tres reges. Et primo offertur ihus deuote oratiois di. Aufer a nobis domine ec. Secundo aurum reuerende adorationis. Tertio myrrha si-

gnado se signo crucis in memoriam christi amare passionis: quasi di. Memoria mea mor: ero & tabescit in me aia mea Tre. liij.

Quintum opus fuit: qn in templo voluit presentari a virgine matre & in conspectu omnium a sancto Symeone & anna propheta memento daret & laudari. Hoc reputatur a sacerdote quando in cornu altaris dicitur Introitus. vbi congregantur omnes ministri sicut populus congregabatur in presentatione christi. Et sicut Symeon fecit vnam cantilenam quattuor colubaz di. Nunc dimittis seruum tuum dñe &c. Sic sacerdos tunc dicit quattuor. primo introitū. Scdo Kyrieleison. Tertio gloria. Quarto orationes.

Sextum opus fuit fuga egypti timore herodis vbi fuit septem annis quasi exilium cum virgine maria & Joseph nutritio Istud opus representatur qn dicitur epistola qz sacerdos recedit de altari cu dyacono & acolytho. & vadit sedere ad presbyterium. Et ibi facit septē. primo dicit epistolam scdo rñsionē. tertio alia. quarto psalm. qui tō ibi ministrat i calice materia sacrificij scdo benedicit incensum pro euangelio. septimo dat benedictionem dyacono euangelium dicens.

Septimum opus fuit reuersio de egypto: post quando fuit. xij. annorum remansit solus i templo p dñm a matre. Hoc representatur in sacerdote qn de presbyterio reuertitur ad altare vbi remanet solus quando dicitur euangelium & audit euangelium vt christus audiebat doctores legis. Deinde dicto euangelio veniunt ad sacerdotem dyaconus et subdyaconus: quem admodum venerunt ad christum virgo & Joseph ipsum perquirendo.

Octauum opus fuit: quia seruebat in domo matris dicit Lucas qz erat subditus illis scilicet virgini matri & Joseph quia filius hominis non venit ministrari sed ministrare: quia vt dicit Mico. de lyra etiam inuabat Joseph ad seruendum. Hoc seruatum figuratur a sacerdote quando dicit. Credo et Offertorio ministrat calicem ipsum Offerendo dicens. Suscipie sancta trinitas hanc oblationem ec.

Nonū opus fuit qn venit ad baptismum Joh. Is no indigeret sicut nec circumcisio: qz purus erat & scitissimus sed ad dandū

exemplum nobis. Hoc signatur a sacerdote quando dicit Lauabo inter innocentis manus meas & lauat digitos. no qz iam non sit locus sed representat baptismum christi in hoc.

Decimum opus est: quando post baptismum immediate intrauit desertum & ieiunauit. xl. diebus. xl. noctibus. Mar. i. & Mar. i. Et tunc dabat pro nobis secrete. Hoc figuratur a sacerdote quando post Lauabo inclinatur profunde in medio altaris dicens. In spiritu humilitatis &c. Deinde vertit ad populum dicens. Orate fratres &c. Intuens qz illa oratio dirigatur ad populum: & dicitur tur secrete sicut christus secrete & solus orauit. & debet tunc sacerdos ieiunare abstinendo ab omni mundana cogitatione.

Undecimum opus fuit: quando post ieiunium orationem secretam christus incepit alta voce predicare: quia ante non predicauerat publice sicut ieiunium cepit iesus predicare. s. fidem euangelicam & correctionem peccatorum. Et sicut ipse predicabat ore sic faciebat opere. Act. i. Cepit iesus facere & docere. Opus fuit magne humilitatis: ac si rex faceret ordinationes quasipsumque preconizando promulgaret vt maior fides daretur tunc fecit christus. Hoc opus figuratur a sacerdote quando alta voce cantandus eleuatis manibus incipit prefationem: in eleuatione manuum ostendit qz christus no solum verbo sed etiam opere predicabat.

Duodecimum opus fuit miracula magna que faciebat ad confirmationem doctrine quam predicabat. cecos illuminando infirmos: curando leprosos mundando. mortuos suscitando &c. Hoc figuratur a sacerdote: quando dicta prefatione ne dicit. Sanctus sanctus scdm: ter dicitur sanctus: & semel dominus deus ostendens qz miracula christi fiebant virtute trinitatis et vnus dicit.

Xij. opus fuit: qn post passionem in stante cu discipulis suscitauit cenam in qua secrete fecit magni sermonis apostoli: quem nos vocamus testium. & Johannes ipse scripsit. Hoc opus figuratur in misa: qn sacerdos secrete solis ministris audientibus dicit. Te igitur domine pater &c.

Xij. opus fuit: qn post cenam cu discipulis exiit in ortum vt orauit ter dicens. pater si possibile est transire a me calice

In festo corporis christi.

hunc et factus est sudor eius sudor ut gutte sanguinis decurrerent in terram. Et angelus domini confortauit eum: ut feruus animat dominum suum bellum ingressum. Huiusmodi opus trine orationis figuratur in missa: quoniam in canone iuxta consecrationem sacerdos facit tres cruces dicens: *Benedictam, ascriptam, ratam, rationabilem* etc.

Xv. opus quando facta oratione venit multitudo iudeorum ad ortum ad capiendum christum et dicendum coram iudicibus ubi fuit sententia ut crucifigeretur: qui non appellauit: sed basulans sibi crucem exiit in eum qui dicitur caluarie locus. Hoc figuratur in co missa quando sacerdos recipit hostiam et dicit. Qui predie quam patretur etc. Et facit signum crucis significans finem crucifixionis christi.

Xvi. opus fuit executio ipsius crucifixionis. Dicitur practice. Hoc figuratur in missa quando a sacerdote eleuatur hostia consecrata non cum vna sola manu sed cum duabus: quod inter duos latrones crucifixus est. Et hoc figuratur per duas manus: inter quas eleuatur corpus christi. Hostia figuratur corpus christi. Album quod sine sanguine. Deinde eleuat calicem in quo representatur quod christus obtulit deo patri eius sanguinem in precium nostre redemptionis.

Xvii. opus fuit: quia existens in cruce non cessauit orare dei. *Hely hely* etc. Dicit Hieronymus quod christus in cruce dixit hunc. *ps.* Deus deus meus recipe in me consequentibus versibus ad illum versum in manus tuas domine commendando spiritum meum: et sic dixit centum quinquaginta versus ad commendationem psalterij. ubi sunt centum quinquaginta psalmi. Nec curabat de oblationibus et derisionibus iudeorum. Nam ali qui dicebant *Si rex israel es etc.* Alii. *Alios saluos fecit etc.* Alii. *Uah qui destruis etc.* Ipse autem semper continuauit suam orationem secrete et submisit. Hoc figuratur in missa: quoniam sacerdos post corpus christi eleuationem dicit. Unde et memores domine: cum manibus in modum crucis a pertis et cum silentio etc.

Xviii. opus. quod non solum voluit habere quattuor vulnera manus. scilicet et pedes sed etiam voluerit habere latere foratum et ha-

bere quinque plagas principales. Hoc figuratur in missa: quando in primo signa re sacerdos facit quinque cruces dicendo per ipsum et cum ipso etc.

Xix. opus fuit: quando in cruce altario dixit septem verba. Primum fuit rogando pro crucifixoribus dicens. *pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt.* Secundum fuit: quando respondens latroni dixit. *Amē dico tibi: quia hodie mecum eris in paradiso.* Tertium fuit: quando dixit virgini matri que stabat iuxta crucem plena sanguine filij que quasi moriebatur pro dolore. *Mulier ecce filius tuus.* Deinde dixit discipulo. *Ecce mater tua tua.* Quartum fuit: quando dixit deo patri. *Hely hely* etc. Quintum quia perdidit totum sanguinem dicit. *Sitio.* Sextum consummatum est. Septimum. *pater in manus tuas* etc. Et indinato capite quasi reciperet congerium a matre dicens. *Mater ad deum stis expirauit.* Hoc figuratur in missa: quando sacerdos alta voce dicit. *pater noster qui es in celis: in quo continentur septem petitiones.* Dic illas.

Xx. opus fuit: quando in morte humanitas fuit diuisa in tres partes: scilicet in animas que recessit. In corpus quod in cruce remansit. Et in sanguinem qui ad pedem crucis effusus fuit. Hoc figuratur in missa: quoniam sacerdos in tres partes hostiam diuidit. Diuinitas autem nunquam fuit diuisa nec ab aliqua parte separata imo semper cum aia corpore et sanguine fuit diuinitas. Sicut si ego diuiderem ad radium solis unum frustum crystalli. La cet enim crystallus diuidatur: radius tamen solis non diuiditur nec separatur: imo claritas solis semper remanet cum qualibet parte crystalli diuisa. Idem de claritate diuinitatis que totam christi humanitatem replebat qua humanitate diuisa in tres partes diuinitas remansit cum qualibet parte etc.

Xxi. opus fuit: quando multos conuertit in sua passione. Primo latronem dei. Deinde memento mei etc. Secundo centurionem quando dixit. *Uere filius dei erat iste.* Tertio totum populum commonez et simplices. Dicit beatus Lucas. *Et ostantur eorum qui simul aderant ad speculandum istud et videbant que fiebant peritantes pectora sua reuertens.* *Lu. xxiij*

In festo corporis christi.

So. cl.

Tres ergo conditiones gentium tunc cōcērit. Hoc figuratur in missa cum dicitur. *Agnus dei.* In quibus petimus remissionem peccatorum: ut parcat nobis sicut peperit illis percutiendo peccatus. In tertio autem genus dei petimus pacem.

Xxij. opus fuit: quando post eius mortem anima non statim ascendit in celum cum potuisset ascendere si voluisset: sed ex humilitate voluit descendere ad inferos et dare gloriam sanctis patribus et inde eos voluit extrahere et liberare. Hoc opus figuratur in missa: quando sacerdos dicit. *Agnus dei permittit descendere partem hostie in calicem que inebriatur sanguine: sicut sancti patres fuerunt inebriati gloria diuine visionis.*

Xxij. opus quando depositio christi corpore de cruce per Joseph ab Arimathia et Nicodemum. Virgo maria ipsum recepit de osculis et contēplans et fletus dicebat. *O porte paradisi etc.* et sancte mulieres simul flebat etc. Hoc figuratur in missa quando sacerdos tenet corpus christi in manibus dicendo orationem. *Domine iesu christe.*

Xxij. opus fuit: quando voluit sepeliri in monumento nouo linteamine inuolutus cum myrra et aloē etc. Hoc figuratur in missa: quando sacerdos cōcērat. Corpore enim sacerdotis monumentum est christi. Debet ergo esse nouum et mundum a luxuria et corruptione. Et creditur etiam quod sanguis christi effusus iuxta crucem etiam fuit positus in monumento. quod figuratur quando sanguis christi sumitur a sacerdote: propter quod corpus sacerdotis sanctius est illo monumento lapideo et irrationabili et insensibili in quo fuit positum corpus christi mortuum et inuolutum sine anima et sine sanguine. Sed sacerdos sumit corpus christi non mortuum sed viuū: impassibile et immortale: cum sanguine et cum anima Ideo etc.

Xxv. opus fuit eius gloriosa resurrectio de morte ad vitam gloriosam et immortalē. Hoc figuratur in missa: quando sacerdos de medio altaris vadit ad angulum dextrum. per quod significatur in vitam beatam. *Can. ij.* *Leua eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me: in qua vitam beatam christus tunc transiit per gloriam corporis gloriosi quod tunc assumpsit quod gloriā a se ab instanti cō*

ceptionis habuit etc. Et dyaconus inuenit corporale vacuum: sicut linteamina in christi monumento vacua fuerunt inuenta. **Xxvi.** opus fuit: quando post resurrectionem. primo voluit apparere virgini matri: deinde marie magdalene et petro et ultimo alijs apostolis. Hoc repicentatur in missa: quando sacerdos dicta cōmunione vertit se ad populum dicens. *Domine vobiscum: sicut christus dixit. par vobis. consolando matrem et alios etc.*

Xxvij. opus fuit: quando omnibus apostolis simul congregatis apparens dixit. *par vobis.* Hoc figuratur: quando sacerdos de cornu altaris redit in medium et vertit se ad populum dicens. *Domine vobiscum.*

Xxvij. opus fuit: quando debuit in celum ascendere dixit discipulis suis. *Estes in mundus vniuersum predicate euāgelium omni creature etc.* Hoc figuratur quando dicitur. *Te missa est.*

Xxix. opus fuit: quando dedit potestatem petro apostolo vicario suo dicens. *Pasce oues meas.* Et simul omnibus quando dicit. *Accipe spiritum sanctum quod remiseris peccata remittuntur eis etc.* Hoc opus figuratur: quando sacerdos inclinando se in medio altaris dicit. *placeat tibi sancta trinitas etc.* et humiliat se pro funde figurans quod tunc possit super excelsum. scilicet remitti dei peccata deus dedit infimis creaturis. Quis enim potest dimittere nisi solus deus. *Mat. x.*

Xxx. et vltimum opus fuit: quando de monte oliueti existentibus ibi virgine maria. apostolis et discipulis. eleuatis manibus ferebatur in celum: benedixit eis. *Luc. vlt. et Act. i.* Et sic reuersus est ad celum. Hoc figuratur in missa: quando sacerdos dicta missa eleuata manu benedicit populo dicens. *Benedictio dei omnipotentis patris etc.* et reuertitur ad sacrificium: ergo hoc facit in mea cōmemorationem. *Deo gratias. Amen.*

De corpore christi. Sermo. ij.

Ego accepi a domino quod et tradidi vobis. scilicet Cor. xi. pro huius verbi declaratione et materie introductione: est notandum quod quicquid credimus corde quicquid loquimur ore de hoc sacramento mirabili. debet esse fun-

damentum in scriptura et non in phia naturali. Ratio est propter altitudinem huius sacramenti et subtilitatem transcendentem omnem intellectum naturalem et scientiam physicalem et potentiam naturalem. Sequitur vellet numerare numerum arene maris: vel quod palmi sunt hincysq; ad celum: et quod est lata terra: impossibile est: iuxta illud. Altitudinem celi et latitudinem terre et profundum abyssi quis dimensurus est. Eccli. iij. Ideo dicit scriptura. Altiora te ne quesieris et fortiora te non scrutatus fueris: sed que precepit tibi deus illa cogita semper. Eccli. iij. Nota. Altiora te ne quesieris: supple intellectu naturali. Et fortiora te non scrutatus fueris: supple scientia physica: sed que precepit tibi deus: scilicet in sacra scriptura que est os eius habens duo labia: scilicet duo testamenta. Superius immobile est nouum: inferius est vetus. Ideo quesieris dicam vobis de hoc sacramento non accipi ab Aristo. vel Platone nec a Virgilio et. sed a domino: scilicet in sacra scriptura. Ideo dicit thema. Ego accipi a domino et.

Pro fundamento sermonis oris theologiae localis questio.

Queritur. Utrum sacerdos peccet mortaliter si scilicet dat sacramentum altaris existeri in peccato mortali. Arguitur quod sicut mortaliter peccat medicus qui scienter dat ret medicinam infirmo qua esset interficiendus. Ergo cum grauior sit mors spiritualis quam corporalis. Multo fortius sacerdos mortaliter peccat dando sacramentum illi qui scit esse in peccato mortali: quia talis recipiendo hoc sacramentum mortaliter peccat. In oppositum habetur de consecra. dist. iij. Non prohibeat dispensator: scilicet sacerdos pingues terre. i. peccatores: ad mensam domini in aduocare: scilicet accipere corpus christi: christus enim dedit inde quod sciebat esse in peccato mortali: christus non peccauit: ergo sacerdos non peccat dando corpus christi existente in peccato mortali: sic questio manet pro utraque parte dubia.

Ad questionem respondendum est secundum Richar. super. iij. sentent. dist. ix. arti. iij. q. i. quod ille quem sacerdos scit esse in peccato mortali: aut non petit eucharistiam

nam peccaret quia legitimam sibi dari et tunc sacerdos dando peccaret: aut peccat. Et tunc distinguitur: quia aut solum peccatum mortale est occultum: aut manifestum si manifestum: tunc sacerdos sibi dando eucharistiam: peccaret quia legitimam contra ipsum habet excusationem vel exceptionem quam sibi publice obijcere potest: et accipio hic manifestum non pro omni eo quod probari potest: quod magis proprie dicitur manifestabile: quod manifestum. Unde si sacerdos foret parochia num suum esse in crimine. quod legitime contra ipsum posset probari. Ita quod illud crimen nescirent cum ipso nisi duo: vel tres testes per quos hec probare posset: non propter hoc deberet eucharistiam negare illi in publico petenti: quia iam inferret sibi penam ante criminis probationem: quod fieri non debet. et. q. iij. cor. qui. Sic accipio hic manifestum pro notorio. Est autem peccatus notorius: vel per per scientiam: vel per confessionem factam in iure: aut euentiam rei qui tergiueratione aliqua celari non potest extra de coha. de. et milite. c. vlti. si autem peccatum suum est occultum aut petit in occulto et tunc sacerdos sibi dando peccaret: quia habet contra eum legitimam exceptionem quam sibi in occulto obijcere co. vt habetur de conse. dist. iij. Ne prohibeat aut petat in publico: et tunc sacerdos sibi dare tenetur quia contra eum non habet legitimam exceptionem: quam ei in publico obijcere possit. extra de offi. iudicis ordinar. Si sacerdos. Ad argumentum dicitur quod non est simile: quia ius naturale quod est virtuosius iure positivo: precepit non reddere depositum in tali casu non est autem sit in proposito: immo ius naturale dicitur quod occultus peccator a prelatu suo non publicetur. Unde nec christi publicauit peccatum iude quousque ipse iudas semetipsum manifestauit. unde extra de offi. iudi. ordi. si sacerdos sciat pro certo aliquem esse reum alicuius criminis: vt confessus fuerit et emendare noluerit: iudicio ordine quis probare possit: cum non debet nominatim arguere: de quo corpore sit sermo: iuxta verba preassumpta et.

Nota de hoc sacramento quinq; mirabilia principalia inter cetera.

Primum est mutatio substantialis.

Secundum est operatio sacerdotalis. Tertium est habitatio sacramentalis. Quartum est perceptio sensualis. Quintum est receptio visualis. Primum ergo mirabile est. Duplex est mutatio. Una accidentalis: altera substantialis. Accidentaliter est quando qualitas vel aliud accidentis mutatur in creatura manente eadem substantia: vt est mutatio de albedine in nigredinem. de sanitate in infirmitatem. de caliditate in frigiditatem. de paruitate in magnitudinem. Idcirco sum ego modo qui fin quod natus sum de vtero matris: quis tunc paruulus essem: nunc vero magnus. Mutatio vero substantialis quando non solum accidens: sed etiam substantia mutatur: vt si lutum mutaretur in aurum: vel plumbum in argentum. Hoc presuppeditur: est notandum quod in hoc sacramento est mutatio substantialis: quia substantia panis mutatur in corpus christi. pro latiori declaratione nota quod fin quod dicitur in compendio theologie triplex est mutatio. Una est artificialis: vt quando fit vitrum decembris. Alia est naturalis: et hec est duplex. scilicet accidentaliter et substantialiter. Accidentaliter est: vt quando idem mater sub diuersis formis substantialibus sicut patet in transmutatione elementorum adinuicem. Tertia mutatio est supernaturalis: vt quando nec materia nec subiectum manet: sed tamen accidentia sine subiecto: talis est hec et. Est tamen notandum quod hic deficiunt tres regulae philosophiae. Prima est que dicitur quod quandoque fit mutatio substantie fit etiam accidentium. Ratio est: quia accidentia non migrant. i. non transmutantur de subiecto in subiectum: quia si lutum mutaretur in aurum etiam qualitas mutaretur: puta color pondus: huiusmodi sic substantia mutatur in carnem et vinum in sanguinem naturali digestionem. In hoc autem sacramento est oppositum: quia virtute verborum mutatur substantia panis in corpus christi. Accidentia autem non et. Declara. Remanet enim eadem quantitas rotunditas eadem albedo. idem sapor. Ecce quomodo regula philosophiae. Un hoc habes. et. non a philosopho et. sed ac

cepta a domino: facta ergo hac mutatio ad o ramus non illam albedinem nec illam rotunditatem sed ipsum contentum in illa sicut milites adorant regem contentum in corona et. Secunda regula philosophiae dicitur quod nulla mutatio substantialis est integra: quia semper remanet materia prima: quia si lutum mutatur in aurum materia prima que est in termino a quo: est eadem cum illa que est in termino ad quem: quia eadem est materia omnium generabilium et corruptibilium. Ideo dicit philosophus: quod materia est ingentia et incorruptibilis. Sed contra: quia eadem est materia generabilis et corruptibilis: corpus autem christi est huiusmodi quia de quatuor elementis fuit compositum. Idcirco nihil est de materia prima que non est substantia aliquibus accidentibus: nec est in actu. sed materia corporis christi iam est in actu. In hoc enim sacramento est hec regula deficit: quia facta hac mutatione nihil remanet nec de forma substantiali panis: nec de materia: quia totum mutatur in corpus christi. Ideo non regatis vos hic per regulas philosophiae. Idcirco psalmista. Hec mutatio dextere excellit. Quis deus magnus sicut deus noster. Tu es deus qui facis mirabilia. Nota ad hoc quadruplem mutationem substantialem. Prima est a non ente in ens: et dicitur generatio: vel potius creatio. Secunda est ab ente in non ens: et dicitur corruptio. Tertia est ab ente in ens: quod modo non est sed iam erit: vt est productio. Quarta est ab ente in ens iam existens: talis est conuersio panis in corpus christi. Hec mutatio non habet similem in naturae. Tertia regula philosophiae dicitur quod non est possibile finem naturam accidentia esse sine subiecto: sed hic econtra. Declara et. Unde habes. et. Ego accipi a domino et. Mortaliter debet adorare ipsum in hostia sine dubio et sine conditione actuali sufficit habitualis dispositio quod homo non intendit adorare nisi ipsum et. Nota casum qui habetur in. c. De homine de cele. mis. vbi dicitur quod maior peccatum est sacerdos celebrantem et non consecreturum esse celebrare et consecrare cum peccato mortali. Falsa enim remedia sunt veris periculis grauiora. Ideo dicitur Da

De corpore christi.

mid. Tollite hostias et introite in atria eius: adorare dominum in atrio sancto eius. ps. xcv. Nota Tollite hostias. h. loq̃r sacerdotib⁹ et introite in atrio sc̃to eius: sc̃to sacerdotis. In atrio sc̃to eius: sc̃to sacerdotis. Dices tu qd si celebras non sit sacerdos vel non p̃secrēt. R. ipse solus peccat non autē populus adorans. Sc̃dm mirabile est operatio sacerdotis talis: sc̃z q̃ sacerdos habens tantaz potestatem. Magnum mirabile reputatur de Moysē qui fecit descendere manna de celo: id est aere. Exo. xv. Et de Helia qui fecit descendere ignē de spera ignis ad comburendum duos quinquagenarios: et habetur. iij. R. xvij. Ad idem q̃ nota supra in sermone sanctorum philippi et Jacobi: qui incipit. Annis honorati sunt parte. ij. Manus mirabile inco- parabiliter est hoc. quando sacerdos nō de aere nec de spera ignis nec de celo lu- net: nec de mercurij: nec de celo veneris: nec de celo solis: nec de celo martis: nec de celo iouis: nec de celo saturni: nec de celo stellato: nec de celo cristallino: sed de celo empyreo facit christum descende- re in hostiam. Scitis quomodo. Sicut virgo Maria quando concepit de spiri- tu sancto filium dei dictis illis verbis. Ecce ancilla domini et. vñz tuum appa- ruit celum empyreuz. Et sicut linguavir- ginis gloriose fuit clavis celi: sic etiam sacerdotis. Sed excellentius sacerdotis triplici ratione. Non displicebit vir- gini dicendo veritatem. Prima ratio: q̃ lingua virginis habuit facere octo gyra- tas seu octies revoluta est: anteq̃ aper- rēt celum dicendo. Ecce ancilla domi- ni et. Nunq̃ enim fuit apertum celū em- pyreum nisi postq̃ dixit octauum et vlti- mum verbum: scilicet tuum. Sacerdos autem cum clavi lingue sue quinqz tan- tum gyrtas facit. i. quinqz verba. Hoc est enim corpus meū. Et etiam illud est non est de necessitate sacramenti s̃z pre- cepti fm̃ doctores. Secunda ratio: quia virgo Maria semel tantum aperuit ce- lum et. Sed sacerdos quolibet die semel et in die natiuitatis domini ter: quia ter dicere potest missam. Et etiam alias quando sub est iusta causa sive necessi- tas: vt dicit textus in. c. Consultisti. de cele. missa. Oportet tamē q̃ in prima mis-

sa tunc non receperit perfusionē r̃m. c. Ex parte. eo. titu. Tertia ratio est: q̃ in vterum virginis descendit x̃ps paruul⁹ mortalis: passibilis: s̃z in hostia magn⁹ sicut fuit in cruce et nunc est in celo. im- mortalis: impassibilis gloriofus et. Un- de Greg. Quis em̃ fidelium habere du- bium possit: in ipsa imolationis hora. ad sacerdotis vocem celos aperiri: il- lo iesu x̃pi mysterio angeloz choros ad esse sumis: ima sociari. terrena celo iun- gi. vnum quidem ex visibilibus atq̃ in- uisibilibus fieri. Greg. in. iij. dial. Ma- similitudinem de illo qui inuait ad p̃s- dum regē et. q̃ non solus veniat s̃z cū scutiferis: sic x̃ps in hostiā non solus s̃z cum angeloz multitudine lociatus ad- uenit. Hinc nota de comitis q̃ debet fie- ri a fidelibus corpori x̃pi: q̃n portatur a sacerdote ad coicandum infirmos et. Nota. Celos aperiri: nō intelligat q̃ celum diuidatur: s̃z sicut dicimus de re- uelatione secreta nunc aperuit mihi cor- suū: sicut dixit Valida philisteus de s̃a. sone Judic. xvj. Sic hic filius dei qui est secretus in celo descendit ad hostiā per verba consecrationis. Illa ergo descen- sio dicit apertio. Unde Job. vi. Hic est panis qui de celo descendit: ille qui mau- du. et hoc pane viuēt in eternum. Hic est duplex questio. Prima questio est pos- sestu dicere. Si x̃ps descendit de celo in hostia: ergo recedit de celo: sic hic. fili⁹ em̃ dei est radius qdā: iuxta illud. Heb. j. Qui cum sit splendor gl̃ie et figura sub- stantie eius et. Sc̃da similitudo est de vo- ce mea q̃ est in qualibet aure vestra. S̃z fortasse hic duo milia auris et. Et h̃bz mē in q̃libet intrat nec tamē recedit a me. Si ergo hoc verbū trāstōis et crea- tum hoc facit: q̃to magis verbū dei in- creatū et eternū. De quo Jo. i. In prin- cipio erat verbum et. Ideo David. Dñs in templo sc̃to suo. i. in hostia et simul do- minus in celo sedes eius. Et hostia est tēplū dei: sicut p̃ternus virginis. Dō sal- ter nota qualis d̃z esse sacerdos q̃ tantā p̃stēm habet. Sc̃da q̃stio est: vtrū tam mal⁹ sacerdos q̃ bon⁹ habeat h̃c p̃s- tem. R. ita. Nota ad hoc duplicē simili-

De corpore christi.

So. clj.

tudinē. Una est de officialibus regis: q̃ siue malus siue bon⁹ habet p̃stēz et. q̃ sicut bonitas non dat iurisdictionē: ita nec malitia tollit. Tñ dicit canon q̃ nō potest aliq̃s p̃stēz pollutus diuina polluerē sacramenta: de cohabitatione et. et mulie. Ueltra. Et. xv. q. vln. c. vltio q̃tus sacerdos celebras. et etiā aliis q̃li- bet sumens indigne polluat. de cōse. di. ij. Qui seclerat. Tñ ecclesia. Similit̃ boni summū mali sorte tñ in equalitate vel interitus. Queri p̃t. Vtrū tantū va- let missa boni sacerdotis q̃tū mali de q̃ per Tho. m. iij. sen. dist. xlv. q. ij. ar. j. q. ij. Nec obstat q̃ dicit Christo. xl. di. xlv. sacerdotēs et pauci sacerdotes: multi nomine pauci re. Non ois sacerdos fan- ctus est: sed ois sc̃tus sacerdos et. q̃ ibi incipit sacerdos equiuoce et. Declara- et. sicut. et ibi. Erūt sacerdotes dei et x̃pi: et regnabunt cū illo mille annis. Apoc. x. Qui qdē textus: sicut dicit Aug. et. de ciuit. dei. c. non de solis epis et p̃byteris intelligend⁹ est qui proprie tam vocant̃ in ecclesia sacerdotes: s̃z sicut omēs chri- stianos dicimus p̃pter mysticū charis- maticū oēs sacerdotes q̃m membra sunt vni⁹ sacerdotis. de quib⁹ ap̃ls petrus p̃b̃s inquit sc̃ta regale sacerdotium. Apoc. vbi. s̃. Uñ et Apoc. v. Redemi- sti nos dñe deus in sanguine tuo: et feci- sti nos deo n̄ro regnū et sacerdotes et. Sc̃da similitudo de duob⁹ canalibus p̃ que decurrit aqua in ortū tuū: quorum vnus sit aureus alter ligneus. Aliquid canles irrigati de aqua que descēdit de canali ligneo non erunt ita pingues et domescunt de aureo. Certe sic. Sic in pro- posito. Fons vnde procedit aqua ois sa- pientie et gratie: est x̃ps. Eccl. j. fōs sa- pientie verbi dei in excelsis. Sacerdos bonus est canale de auro: malus: de li- go: ergo et. Sed qd facit patromis cana- lū postq̃ ei seruierūt. Canale aureū po- nit in thesauro suo: ligneum hō cōburet agni. Sic x̃ps bon⁹ sacerdotē reponit se- cum in thesauro glorie. viij. Jo. xij. Qui mihi ministrat me sequatur: et vbi sum ego illic et minister me⁹ erit. Canale hō ligneū. i. mal⁹ sacerdotē iponei in igne inferni. Ideo ap̃ls. j. Cor. xj. probet au- tē seipsum hō et sic de pane illo edat de calice bibat. Qui enim manducat et bi- bit indigne iudicium sibi manducat et bi-

bit nō disjunctans corpus dñi. Vbi dicit Glo. Ambro. q̃ ita punitur ac si x̃pm p̃ prijs manibus occidisset. Unde sc̃s hoc frater. Ego accipi a dño et. Tertium mirabile est habitatio sacra- mentalis. Vbi nota duo. Primū mirabi- le est: q̃ totus christus inquit parua ho- stia continetur. Dices tu: quomodo est possibile. R. per similitudinem de mon- te magno cuius tota similitudo cōtinet̃ in paruo oculo videntis illum. Sic hic et. Sc̃dm mirabile est q̃ frangitur ho- stia non frangitur christus sed in quali- bet fractionis. pericula integer perleue- rat. Dices tu: quomodo est possibile. R. per similitudines duplicē. Prima est de voce mea que diuisa per singulas aures vestras tota integra est in qualibet aure. Sc̃da similitudo est de imagine hois in speculo recepta que tota recipit in spe- culo etiā si speculū frangat in cētū par- tes. tota integra est in qualibet parte. Et nunq̃d pater omnipotens non poterit face- re hoc de imagine. sua que est x̃ps: sicut habetur. ij. Cor. iij. Et Colos. j. Et si tu dicis: non est simile de imagine q̃ nō est corporalis: x̃ps autē habet verū corp⁹. R. q̃ immo: quia subtilius est corpus glo- riosum q̃ imago que modico p̃ano im- peditur ne intret in speculū corpus autē gloriofus a nullo pot impediri. Ideo et. Ideo de hostia cōsecrata potest dici. Cā- dor est lucis eterne et speculum sine ma- cula dei maiestatis: et imago bonitatis. Sapient. vij. Nota. Cādor est lucis eter- ne: scilicet quantum ad diuinitatem que est in hostia concomitante: sicut et san- guis et anima non ex vyperborum s̃z cō- comitanter vt dixi. Et ideo quia est ibi diuinitas debet hostia esse rotunda que significat eternitātē dei. Et speculum si- ne macula: q̃tum ad animam. Ideo ho- stia debet esse purissima et alba. Et ima- go bonitatis: q̃tum ad corpus per quod compleuit suam bonitatem in opere re- demptionis. Ideo cogita tu qui celebras vel cōicas q̃tum: de excellentis est ibi quia de spiritalib⁹ creaturis est ibi ex- cellentior. anima x̃pi. de corporatibus etiā corpus x̃pi. Et super oia diuinitas. Idcirco debes habere ista tria. f. Cādo- rem lucis eterne: per veram credentiā si- ne errore. Sc̃do speculū sine macula p̃a- sitatē. Tercio imago bonitatis illi p̃ fr-

pecunia

hostia
rotunda

In festo sancti Iuliani confessoris.

seruam amicitia ad imaginem et similitudinem xpi: qui noluit recipere vindictam de inimicis: sic nec tu. Mat. v. Beati pacifici quoniam filij dei vocabuntur pacifici. pacem facientes.

Quantum est percipio sensualis. Quod nullus sensus percipit in eucharistia id quod intellectus credit. Quare hoc. p. duplici ratione. Prima est necessitatis.

Secunda utilitatis. Necessitatis quia necesse est coicare: quia sicut totus malus nostrus processit ex esu fructus: iuxta illud Mala mali malo. mala contulit oia mundo Mala. i. gulla. mali. f. ade. malo. i. pomio.

Sic voluit deus quod ex esu fructus de quo dicitur virgini. Benedictus fructus ventris tui: oia bona nostra procedant. Et quia horribile esset comedere carne hominis crudam et bibere sanguinem: id voluit xps tegere sub accidentibus etc. Ideo etc. r. ly. Te adorabunt teque deprecabuntur: in te est deus. Vere in es deus ab honoratus. deus israel saluator. Nota.

Te adorabunt. I. in hostia psecrata. Tm in te est deus. Ista dictio tantum exclusiua excludit alia sacramenta in quibus non est deus realiter et personaliter sicut in hoc sacramento: sed tm figurative. Jo. vi. Caro mea vere est cibus: et sanguis meus vere est potus. Construitur sic. Cibus ille verus est caro mea: et potus ille vere est sanguis meus.

Secunda ratio est utilitatis. I. nostri meriti. Si enim viderem carnem et sanguinem non esset meritum aliquod nostrum credere: sicut nec mere mur si credimus esse hostiam albam vel rotundam. Ergo. fides non habet meritum vbi humana ratio perhibet experimentum. Ad hoc ergo vt fides locum habeat volunt occurrat etc. Tantum ergo sacramentum veneretur etiam et antiquis documentis nouo cedat ritui. preest fides supplementum sensui defectui. Ideo de beatus nos humiliare ducendo. Domine quous sensus mei hoc non percipiant. tamen credo etc. Johan. xv. Beati qui non viderunt et crediderunt.

Quantum mirabile est receptio vsualis: que res mirabilis est: quia panis angelicus fit panis hominis. dat panis celsus figuris terminis. Pres mirabilis manducatur dñm pauper seruus et humilis etc. Deo gratias. Amen.

In festo scti Iuliani p. Sermoy.

Ecce ducit illum ad delictum suo. Sap. x. hec sapientia diuina fm sensum proprium et litteralem sed ad propositum nostrum intelligo.

hec. i. penitentia educit illum. I. sanctum Iulianum. A delicto suo: quod commisit occidendo parentes. Salutetur virgo maria etc.

Pro declaratione ergo thematis et introductione hystorie predicande. notandum quod fit questio in theologia.

Queritur. Vtrum quodlibet peccatum sit per penitentiam remissibile. Vbi pro complemento materie nota tres conclusiones fm mentes Thome parte. iij. q. lxxvi. art. i.

Prima conclusio erit affirmatiua ex parte obiecti.

Secunda conclusio erit negatiua ex parte subiecti.

Tertia conclusio erit etiam negatiua ex parte adiecti.

Prima ergo conclusio erit affirmatiua ex parte obiecti penitentie quod est peccatum quod respicit actus penitentie. quia peccator dolet de peccato. Conclusio est ergo ista. Quod ex parte peccati omne peccatum est per penitentiam remissibile et hoc duplici ratione. Prima ratione diuine misericordie que est infinita: iuxta illud Ioh. iij. Conuertimini ad dñm deum vestrum quia benignus et misericors est: patiens et multe misericordie pñstabilis super malitia. Item alibi. Derelinquat impius viam suam et vir ini. co. f. re. ad do. e. mi. e. ad de. n. q. mul. est ad ignoscendum. etc. ly.

Item. ps. Misera nones eius super oia opera eius. Nota. Super oia opera eius. ps. Opera manuum eius: veritas et iudicium. Licet iusticia dei sit infinita. sic et potentia. et bonitas sapientia. et quicquid est in deo sit infinitum eo quod quicquid est in deo est ipse deus: quia non est compositio in eo subiecti et accidentis: nec potentie et actus: nec esse et essentie. nec aliqua alia compositio. Nilominus tamen qñ ad effectum magis ostendit deus misericordiam suam in hoc mundo quod potentia nec iusticia nec aliquid aliud. Quod patet cum quotidie tot infinita peccata committantur iniuriarum diuine maiestatis: tamen sustinet peccatores et prouidet eis de necessarijs. ps. Deus iudex iustorum.

Ecce ducit illum ad delictum suo. Sap. x. hec sapientia diuina fm sensum proprium et litteralem sed ad propositum nostrum intelligo.

hec. i. penitentia educit illum. I. sanctum Iulianum. A delicto suo: quod commisit occidendo parentes. Salutetur virgo maria etc.

Pro declaratione ergo thematis et introductione hystorie predicande. notandum quod fit questio in theologia.

Queritur. Vtrum quodlibet peccatum sit per penitentiam remissibile. Vbi pro complemento materie nota tres conclusiones fm mentes Thome parte. iij. q. lxxvi. art. i.

Prima conclusio erit affirmatiua ex parte obiecti.

Secunda conclusio erit negatiua ex parte subiecti.

Tertia conclusio erit etiam negatiua ex parte adiecti.

Prima ergo conclusio erit affirmatiua ex parte obiecti penitentie quod est peccatum quod respicit actus penitentie. quia peccator dolet de peccato. Conclusio est ergo ista. Quod ex parte peccati omne peccatum est per penitentiam remissibile et hoc duplici ratione. Prima ratione diuine misericordie que est infinita: iuxta illud Ioh. iij. Conuertimini ad dñm deum vestrum quia benignus et misericors est: patiens et multe misericordie pñstabilis super malitia. Item alibi. Derelinquat impius viam suam et vir ini. co. f. re. ad do. e. mi. e. ad de. n. q. mul. est ad ignoscendum. etc. ly.

Item. ps. Misera nones eius super oia opera eius. Nota. Super oia opera eius. ps. Opera manuum eius: veritas et iudicium. Licet iusticia dei sit infinita. sic et potentia. et bonitas sapientia. et quicquid est in deo sit infinitum eo quod quicquid est in deo est ipse deus: quia non est compositio in eo subiecti et accidentis: nec potentie et actus: nec esse et essentie. nec aliqua alia compositio. Nilominus tamen qñ ad effectum magis ostendit deus misericordiam suam in hoc mundo quod potentia nec iusticia nec aliquid aliud. Quod patet cum quotidie tot infinita peccata committantur iniuriarum diuine maiestatis: tamen sustinet peccatores et prouidet eis de necessarijs. ps. Deus iudex iustorum.

In festo sancti Iuliani.

So. cliij.

Ecce paties nūqd trahit p singulos dies sic ergo cum mala dei sit infinita: nō limitat nec terminat a remissione peccatorum. Nūquid obliuiscer misereri de? aut eōm. in ira sua misericordias suas: qñ diceret nō. Secda ratio est ppter meritum passionis chysii per quā penitētia et oia sacramēta operant effectus suos. Cuius passionis virtus et si sufficientissima pro oibus peccatis. f. Joh. ij. Ipe scz xps est propitiatio pro peccatis nostris. Nō pro nostris autē tantū sed etiā pro totius mundi. Nec obstat dicē de peccato in spiritu sanctū: qd non remittit neq in hoc seculo neq in futuro: sicut dicit Mat. xij. qz fridetur vt infra in tertia parte sermonis. Nota Totius mundi. Quinimo etiā si essent mille mudi sufficeret virtus passionis xpi ad remissionē oim peccatorū: quia qñ infinita est virtus illa: vt potest procedēs a chysii que fuit infinita respectu persone diuine etc.

Secda conclusio est negatiua ex parte subiecti: que est ista quod rōne subiecti qñq nullū peccatū est remissibile: qz subiectū est incapax penitētie. et hoc est in demonibus et hoibus dñatis qui sunt incapaces gratie. Et cōsequēter penitētie duplici rōne. Prima propter defectū voluntatis eorū que nō est disposita ad gratiā recipiēdam sed obstruata in malū. vnde nec volūt nec possunt benefacere: et consequenter nec penitere. Licet etiā displiceat eis culpa cōmissa et doleāt de ea: nō tamē dolent de ea inquantū est offensa dei: sed inquantū est afflictio iporū et patiuntur penā propter ipsam. Et sic de pena potius dolent qz de culpa: quinimo in culpa semp fixi remanēt. Unde Sap. v. Videntes turbabunt timore horribili mirabuntur in subitatione insperate salutaris: gementes pre angustia spiritus. penitentiā agentes etc. Secda ratio est propter iusticiā diuine voluntatis que nō vult eis gratiā conferre. Nec decet magnificētissimā iusticiam suam gratiā inuito conferre. Unde et leges per quā conditores per ipsam dei sapientiā iusta decernūt: sicut dicitur Prover. viij. Hoc imitantes dicūt: quod multo beneficiū non datur. Cum ergo demones et damnati nolunt gratiam dei nec disponere se ad illam ergo etc. Unde nota quod si demones et damnati veniam a deo humiliter po-

stularent: profecto misericordiam consequerentur: quia non obliuiscetur miseri ri deus nec continebit in ira sua miseri cotidias suas. ps. Et ideo eterna erit peccatorum damnatio. Nec tenenda est heresis Origēnis dicentis. Omni hominem se saluandū: per illud. Nihil odisti eorū que fecisti. Item dixit xpm iterum passum in aere pro diabolis saluandis: sicut refert Mat. xxij. q. iij. in fi. propter quod origenes post mortē est ab ecclesia anathematizatus vt hereticus. vt ibidē dicit in textu. Unde dñati habent voluntatē sic fixam et obstruatā quod non possunt velles benefacere. Unde Mat. xxij. Ligatis manibz et pedibz mittite eū in tenebras exteriores. Vbi erit fletus et stridor dentium. Per manus intelligunt operationes per pedes affectus et voluntates que sunt a deo ligatę quod nevolunt nec possunt benefacere rōnibz supradictis. Et ideo dñati etiā p peccatis venialibz eternaliter puniuntur: fm Tho. in. iij. sent. etc.

Tertia conclusio est negatiua ex parte adiecti. ex defectu alicuius circūstantie seu conditionis ad veram penitentiā redēscit. Et est ista. Quod ex defectu alicuius circūstantie in penitētia requisitę: peccatū aliquod est irremissibile. Requiritur autē triplex circūstantia in penitētia. Prima quod dolor sit voluntarius de peccato. Qui autē non vult dolere de peccato nō est vere penitens. Et ideo tunc peccatū cōmissū efficit irremissibile: hoc ē peccatū in spiritu sancto de qñ dñs dicit in euāgelio. Qui dixerit spm sanctū nō remittet ei neq in hoc seculo neq in futuro Mat. xij. Quod Augustinus intelligit de finali in pñia. Nota de illo qñ hñs pcutinā cōstebat cuius fratri nro qñ suadebat ei vt relinqueret eā qui noluit. Et cū frater duceret ei. Tu ibis ad infernum. rñdit ego volo ire ad infernū. Ista pñie fuit finalis impenitētia et sic mortuū ē: vt audiuit ab eo dñs fratre. Nota hic de illo qñ in fine vite desposant cōcubinam etc. Tales si habent intentionē bonam saluantur. Si autē ideo desposant quia credunt mori: si autē crederent se victuros non desponsarent: sed in concubi natu eas detinerent: damnantur. Et nota hic quod hec finalis impenitētia ē illud qñ scilicet qñ nō remittit a deo propter qñ solū aīa dñat. de pe. i. Super tribz. Vnde in ser. quadragesimalibz.

Ecce paties nūqd trahit p singulos dies sic ergo cum mala dei sit infinita: nō limitat nec terminat a remissione peccatorum. Nūquid obliuiscer misereri de? aut eōm. in ira sua misericordias suas: qñ diceret nō. Secda ratio est ppter meritum passionis chysii per quā penitētia et oia sacramēta operant effectus suos. Cuius passionis virtus et si sufficientissima pro oibus peccatis. f. Joh. ij. Ipe scz xps est propitiatio pro peccatis nostris. Nō pro nostris autē tantū sed etiā pro totius mundi. Nec obstat dicē de peccato in spiritu sanctū: qd non remittit neq in hoc seculo neq in futuro: sicut dicit Mat. xij. qz fridetur vt infra in tertia parte sermonis. Nota Totius mundi. Quinimo etiā si essent mille mudi sufficeret virtus passionis xpi ad remissionē oim peccatorū: quia qñ infinita est virtus illa: vt potest procedēs a chysii que fuit infinita respectu persone diuine etc.

Secda conclusio est negatiua ex parte subiecti: que est ista quod rōne subiecti qñq nullū peccatū est remissibile: qz subiectū est incapax penitētie. et hoc est in demonibus et hoibus dñatis qui sunt incapaces gratie. Et cōsequēter penitētie duplici rōne. Prima propter defectū voluntatis eorū que nō est disposita ad gratiā recipiēdam sed obstruata in malū. vnde nec volūt nec possunt benefacere: et consequenter nec penitere. Licet etiā displiceat eis culpa cōmissa et doleāt de ea: nō tamē dolent de ea inquantū est offensa dei: sed inquantū est afflictio iporū et patiuntur penā propter ipsam. Et sic de pena potius dolent qz de culpa: quinimo in culpa semp fixi remanēt. Unde Sap. v. Videntes turbabunt timore horribili mirabuntur in subitatione insperate salutaris: gementes pre angustia spiritus. penitentiā agentes etc. Secda ratio est propter iusticiā diuine voluntatis que nō vult eis gratiā conferre. Nec decet magnificētissimā iusticiam suam gratiā inuito conferre. Unde et leges per quā conditores per ipsam dei sapientiā iusta decernūt: sicut dicitur Prover. viij. Hoc imitantes dicūt: quod multo beneficiū non datur. Cum ergo demones et damnati nolunt gratiam dei nec disponere se ad illam ergo etc. Unde nota quod si demones et damnati veniam a deo humiliter po-

stularent: profecto misericordiam consequerentur: quia non obliuiscetur miseri ri deus nec continebit in ira sua miseri cotidias suas. ps. Et ideo eterna erit peccatorum damnatio. Nec tenenda est heresis Origēnis dicentis. Omni hominem se saluandū: per illud. Nihil odisti eorū que fecisti. Item dixit xpm iterum passum in aere pro diabolis saluandis: sicut refert Mat. xxij. q. iij. in fi. propter quod origenes post mortē est ab ecclesia anathematizatus vt hereticus. vt ibidē dicit in textu. Unde dñati habent voluntatē sic fixam et obstruatā quod non possunt velles benefacere. Unde Mat. xxij. Ligatis manibz et pedibz mittite eū in tenebras exteriores. Vbi erit fletus et stridor dentium. Per manus intelligunt operationes per pedes affectus et voluntates que sunt a deo ligatę quod nevolunt nec possunt benefacere rōnibz supradictis. Et ideo dñati etiā p peccatis venialibz eternaliter puniuntur: fm Tho. in. iij. sent. etc.

Tertia conclusio est negatiua ex parte adiecti. ex defectu alicuius circūstantie seu conditionis ad veram penitentiā redēscit. Et est ista. Quod ex defectu alicuius circūstantie in penitētia requisitę: peccatū aliquod est irremissibile. Requiritur autē triplex circūstantia in penitētia. Prima quod dolor sit voluntarius de peccato. Qui autē non vult dolere de peccato nō est vere penitens. Et ideo tunc peccatū cōmissū efficit irremissibile: hoc ē peccatū in spiritu sancto de qñ dñs dicit in euāgelio. Qui dixerit spm sanctū nō remittet ei neq in hoc seculo neq in futuro Mat. xij. Quod Augustinus intelligit de finali in pñia. Nota de illo qñ hñs pcutinā cōstebat cuius fratri nro qñ suadebat ei vt relinqueret eā qui noluit. Et cū frater duceret ei. Tu ibis ad infernum. rñdit ego volo ire ad infernū. Ista pñie fuit finalis impenitētia et sic mortuū ē: vt audiuit ab eo dñs fratre. Nota hic de illo qñ in fine vite desposant cōcubinam etc. Tales si habent intentionē bonam saluantur. Si autē ideo desposant quia credunt mori: si autē crederent se victuros non desponsarent: sed in concubi natu eas detinerent: damnantur. Et nota hic quod hec finalis impenitētia ē illud qñ scilicet qñ nō remittit a deo propter qñ solū aīa dñat. de pe. i. Super tribz. Vnde in ser. quadragesimalibz.

Ecce paties nūqd trahit p singulos dies sic ergo cum mala dei sit infinita: nō limitat nec terminat a remissione peccatorum. Nūquid obliuiscer misereri de? aut eōm. in ira sua misericordias suas: qñ diceret nō. Secda ratio est ppter meritum passionis chysii per quā penitētia et oia sacramēta operant effectus suos. Cuius passionis virtus et si sufficientissima pro oibus peccatis. f. Joh. ij. Ipe scz xps est propitiatio pro peccatis nostris. Nō pro nostris autē tantū sed etiā pro totius mundi. Nec obstat dicē de peccato in spiritu sanctū: qd non remittit neq in hoc seculo neq in futuro: sicut dicit Mat. xij. qz fridetur vt infra in tertia parte sermonis. Nota Totius mundi. Quinimo etiā si essent mille mudi sufficeret virtus passionis xpi ad remissionē oim peccatorū: quia qñ infinita est virtus illa: vt potest procedēs a chysii que fuit infinita respectu persone diuine etc.

Secda conclusio est negatiua ex parte subiecti: que est ista quod rōne subiecti qñq nullū peccatū est remissibile: qz subiectū est incapax penitētie. et hoc est in demonibus et hoibus dñatis qui sunt incapaces gratie. Et cōsequēter penitētie duplici rōne. Prima propter defectū voluntatis eorū que nō est disposita ad gratiā recipiēdam sed obstruata in malū. vnde nec volūt nec possunt benefacere: et consequenter nec penitere. Licet etiā displiceat eis culpa cōmissa et doleāt de ea: nō tamē dolent de ea inquantū est offensa dei: sed inquantū est afflictio iporū et patiuntur penā propter ipsam. Et sic de pena potius dolent qz de culpa: quinimo in culpa semp fixi remanēt. Unde Sap. v. Videntes turbabunt timore horribili mirabuntur in subitatione insperate salutaris: gementes pre angustia spiritus. penitentiā agentes etc. Secda ratio est propter iusticiā diuine voluntatis que nō vult eis gratiā conferre. Nec decet magnificētissimā iusticiam suam gratiā inuito conferre. Unde et leges per quā conditores per ipsam dei sapientiā iusta decernūt: sicut dicitur Prover. viij. Hoc imitantes dicūt: quod multo beneficiū non datur. Cum ergo demones et damnati nolunt gratiam dei nec disponere se ad illam ergo etc. Unde nota quod si demones et damnati veniam a deo humiliter po-

stularent: profecto misericordiam consequerentur: quia non obliuiscetur miseri ri deus nec continebit in ira sua miseri cotidias suas. ps. Et ideo eterna erit peccatorum damnatio. Nec tenenda est heresis Origēnis dicentis. Omni hominem se saluandū: per illud. Nihil odisti eorū que fecisti. Item dixit xpm iterum passum in aere pro diabolis saluandis: sicut refert Mat. xxij. q. iij. in fi. propter quod origenes post mortē est ab ecclesia anathematizatus vt hereticus. vt ibidē dicit in textu. Unde dñati habent voluntatē sic fixam et obstruatā quod non possunt velles benefacere. Unde Mat. xxij. Ligatis manibz et pedibz mittite eū in tenebras exteriores. Vbi erit fletus et stridor dentium. Per manus intelligunt operationes per pedes affectus et voluntates que sunt a deo ligatę quod nevolunt nec possunt benefacere rōnibz supradictis. Et ideo dñati etiā p peccatis venialibz eternaliter puniuntur: fm Tho. in. iij. sent. etc.

Tertia conclusio est negatiua ex parte adiecti. ex defectu alicuius circūstantie seu conditionis ad veram penitentiā redēscit. Et est ista. Quod ex defectu alicuius circūstantie in penitētia requisitę: peccatū aliquod est irremissibile. Requiritur autē triplex circūstantia in penitētia. Prima quod dolor sit voluntarius de peccato. Qui autē non vult dolere de peccato nō est vere penitens. Et ideo tunc peccatū cōmissū efficit irremissibile: hoc ē peccatū in spiritu sancto de qñ dñs dicit in euāgelio. Qui dixerit spm sanctū nō remittet ei neq in hoc seculo neq in futuro Mat. xij. Quod Augustinus intelligit de finali in pñia. Nota de illo qñ hñs pcutinā cōstebat cuius fratri nro qñ suadebat ei vt relinqueret eā qui noluit. Et cū frater duceret ei. Tu ibis ad infernum. rñdit ego volo ire ad infernū. Ista pñie fuit finalis impenitētia et sic mortuū ē: vt audiuit ab eo dñs fratre. Nota hic de illo qñ in fine vite desposant cōcubinam etc. Tales si habent intentionē bonam saluantur. Si autē ideo desposant quia credunt mori: si autē crederent se victuros non desponsarent: sed in concubi natu eas detinerent: damnantur. Et nota hic quod hec finalis impenitētia ē illud qñ scilicet qñ nō remittit a deo propter qñ solū aīa dñat. de pe. i. Super tribz. Vnde in ser. quadragesimalibz.

Ecce paties nūqd trahit p singulos dies sic ergo cum mala dei sit infinita: nō limitat nec terminat a remissione peccatorum. Nūquid obliuiscer misereri de? aut eōm. in ira sua misericordias suas: qñ diceret nō. Secda ratio est ppter meritum passionis chysii per quā penitētia et oia sacramēta operant effectus suos. Cuius passionis virtus et si sufficientissima pro oibus peccatis. f. Joh. ij. Ipe scz xps est propitiatio pro peccatis nostris. Nō pro nostris autē tantū sed etiā pro totius mundi. Nec obstat dicē de peccato in spiritu sanctū: qd non remittit neq in hoc seculo neq in futuro: sicut dicit Mat. xij. qz fridetur vt infra in tertia parte sermonis. Nota Totius mundi. Quinimo etiā si essent mille mudi sufficeret virtus passionis xpi ad remissionē oim peccatorū: quia qñ infinita est virtus illa: vt potest procedēs a chysii que fuit infinita respectu persone diuine etc.

Secda conclusio est negatiua ex parte subiecti: que est ista quod rōne subiecti qñq nullū peccatū est remissibile: qz subiectū est incapax penitētie. et hoc est in demonibus et hoibus dñatis qui sunt incapaces gratie. Et cōsequēter penitētie duplici rōne. Prima propter defectū voluntatis eorū que nō est disposita ad gratiā recipiēdam sed obstruata in malū. vnde nec volūt nec possunt benefacere: et consequenter nec penitere. Licet etiā displiceat eis culpa cōmissa et doleāt de ea: nō tamē dolent de ea inquantū est offensa dei: sed inquantū est afflictio iporū et patiuntur penā propter ipsam. Et sic de pena potius dolent qz de culpa: quinimo in culpa semp fixi remanēt. Unde Sap. v. Videntes turbabunt timore horribili mirabuntur in subitatione insperate salutaris: gementes pre angustia spiritus. penitentiā agentes etc. Secda ratio est propter iusticiā diuine voluntatis que nō vult eis gratiā conferre. Nec decet magnificētissimā iusticiam suam gratiā inuito conferre. Unde et leges per quā conditores per ipsam dei sapientiā iusta decernūt: sicut dicitur Prover. viij. Hoc imitantes dicūt: quod multo beneficiū non datur. Cum ergo demones et damnati nolunt gratiam dei nec disponere se ad illam ergo etc. Unde nota quod si demones et damnati veniam a deo humiliter po-

stularent: profecto misericordiam consequerentur: quia non obliuiscetur miseri ri deus nec continebit in ira sua miseri cotidias suas. ps. Et ideo eterna erit peccatorum damnatio. Nec tenenda est heresis Origēnis dicentis. Omni hominem se saluandū: per illud. Nihil odisti eorū que fecisti. Item dixit xpm iterum passum in aere pro diabolis saluandis: sicut refert Mat. xxij. q. iij. in fi. propter quod origenes post mortē est ab ecclesia anathematizatus vt hereticus. vt ibidē dicit in textu. Unde dñati habent voluntatē sic fixam et obstruatā quod non possunt velles benefacere. Unde Mat. xxij. Ligatis manibz et pedibz mittite eū in tenebras exteriores. Vbi erit fletus et stridor dentium. Per manus intelligunt operationes per pedes affectus et voluntates que sunt a deo ligatę quod nevolunt nec possunt benefacere rōnibz supradictis. Et ideo dñati etiā p peccatis venialibz eternaliter puniuntur: fm Tho. in. iij. sent. etc.

Tertia conclusio est negatiua ex parte adiecti. ex defectu alicuius circūstantie seu conditionis ad veram penitentiā redēscit. Et est ista. Quod ex defectu alicuius circūstantie in penitētia requisitę: peccatū aliquod est irremissibile. Requiritur autē triplex circūstantia in penitētia. Prima quod dolor sit voluntarius de peccato. Qui autē non vult dolere de peccato nō est vere penitens. Et ideo tunc peccatū cōmissū efficit irremissibile: hoc ē peccatū in spiritu sancto de qñ dñs dicit in euāgelio. Qui dixerit spm sanctū nō remittet ei neq in hoc seculo neq in futuro Mat. xij. Quod Augustinus intelligit de finali in pñia. Nota de illo qñ hñs pcutinā cōstebat cuius fratri nro qñ suadebat ei vt relinqueret eā qui noluit. Et cū frater duceret ei. Tu ibis ad infernum. rñdit ego volo ire ad infernū. Ista pñie fuit finalis impenitētia et sic mortuū ē: vt audiuit ab eo dñs fratre. Nota hic de illo qñ in fine vite desposant cōcubinam etc. Tales si habent intentionē bonam saluantur. Si autē ideo desposant quia credunt mori: si autē crederent se victuros non desponsarent: sed in concubi natu eas detinerent: damnantur. Et nota hic quod hec finalis impenitētia ē illud qñ scilicet qñ nō remittit a deo propter qñ solū aīa dñat. de pe. i. Super tribz. Vnde in ser. quadragesimalibz.

Ecce paties nūqd trahit p singulos dies sic ergo cum mala dei sit infinita: nō limitat nec terminat a remissione peccatorum. Nūquid obliuiscer misereri de? aut eōm. in ira sua misericordias suas: qñ diceret nō. Secda ratio est ppter meritum passionis chysii per quā penitētia et oia sacramēta operant effectus suos. Cuius passionis virtus et si sufficientissima pro oibus peccatis. f. Joh. ij. Ipe scz xps est propitiatio pro peccatis nostris. Nō pro nostris autē tantū sed etiā pro totius mundi. Nec obstat dicē de peccato in spiritu sanctū: qd non remittit neq in hoc seculo neq in futuro: sicut dicit Mat. xij. qz fridetur vt infra in tertia parte sermonis. Nota Totius mundi. Quinimo etiā si essent mille mudi sufficeret virtus passionis xpi ad remissionē oim peccatorū: quia qñ infinita est virtus illa: vt potest procedēs a chysii que fuit infinita respectu persone diuine etc.

Secda conclusio est negatiua ex parte subiecti: que est ista quod rōne subiecti qñq nullū peccatū est remissibile: qz subiectū est incapax penitētie. et hoc est in demonibus et hoibus dñatis qui sunt incapaces gratie. Et cōsequēter penitētie duplici rōne. Prima propter defectū voluntatis eorū que nō est disposita ad gratiā recipiēdam sed obstruata in malū. vnde nec volūt nec possunt benefacere: et consequenter nec penitere. Licet etiā displiceat eis culpa cōmissa et doleāt de ea: nō tamē dolent de ea inquantū est offensa dei: sed inquantū est afflictio iporū et patiuntur penā propter ipsam. Et sic de pena potius dolent qz de culpa: quinimo in culpa semp fixi remanēt. Unde Sap. v. Videntes turbabunt timore horribili mirabuntur in subitatione insperate salutaris: gementes pre angustia spiritus. penitentiā agentes etc. Secda ratio est propter iusticiā diuine voluntatis que nō vult eis gratiā conferre. Nec decet magnificētissimā iusticiam suam gratiā inuito conferre. Unde et leges per quā conditores per ipsam dei sapientiā iusta decernūt: sicut dicitur Prover. viij. Hoc imitantes dicūt: quod multo beneficiū non datur. Cum ergo demones et damnati nolunt gratiam dei nec disponere se ad illam ergo etc. Unde nota quod si demones et damnati veniam a deo humiliter po-

stularent: profecto misericordiam consequerentur: quia non obliuiscetur miseri ri deus nec continebit in ira sua miseri cotidias suas. ps. Et ideo eterna erit peccatorum damnatio. Nec tenenda est heresis Origēnis dicentis. Omni hominem se saluandū: per illud. Nihil odisti eorū que fecisti. Item dixit xpm iterum passum in aere pro diabolis saluandis: sicut refert Mat. xxij. q. iij. in fi. propter quod origenes post mortē est ab ecclesia anathematizatus vt hereticus. vt ibidē dicit in textu. Unde dñati habent voluntatē sic fixam et obstruatā quod non possunt velles benefacere. Unde Mat. xxij. Ligatis manibz et pedibz mittite eū in tenebras exteriores. Vbi erit fletus et stridor dentium. Per manus intelligunt operationes per pedes affectus et voluntates que sunt a deo ligatę quod nevolunt nec possunt benefacere rōnibz supradictis. Et ideo dñati etiā p peccatis venialibz eternaliter puniuntur: fm Tho. in. iij. sent. etc.

de quatuor receptaculis aiaz. in pio ar
nulo de sermo fer. iij. p. vij. Scia circū
stātia pnie est q; pctor doleat de pto mē
tū ē offensa dei: athenō ē s; pnia. sicut do
let latro qn ducit ad furcas deculpa sed
nō ingstū est dei offensa: q; paratus esset
ad trāsari i latrocinio si adesset sibi pec
cādi copia. sed dolet de peccato ppter pe
nā. Jō dicit. i. p. iij. Nemo aut vni pa
tiatur quasi homicida aut fur aut male
dicius aut alienoz appentor. Si aut vt
xpian? si erubescat ec. Jō mō penituit.
Esau de reditōe primogeniture et iō nō
vere penituit. Q; patz ex eo q; dicit. Ve
nient dies luct? pīs mei et occidā Jacob
fratrē s; h. c. xij. ppter q; vt dicit apo
stolus Heb. xij. Esau nō inuenit locū pe
nitentie q;uis cū lachrymis inq;isser eā.
Sic etiā penituit Antioch? de quo dr.
ij. Macha. ix. Orabat hic celestius dñm a
quo nō esset misericordiā cōsecutus? do
lebat em de culpa pterita nō ppter of
fensā dei: s; ppter infirmitatē quā pati
ebat. Terna circūstātia requir in pnia q;
dolor ille sit cūpe venie atq; nō eiset s; a
sed deserta pnia et iō nō remissiva pti.
talus fuit pnia Cayn q; ait. Maior est ini
quitas mea q; vt venia merca Sen. iij.
De practice iustitiā. Talis ē fuit pnia
iude pctoris q; doluit de pto dices. Pec
cam tradēs sanguinē iustitiz nō cū spe
venie: q; laq; se suspēdit. patet ergo tri
plex cōclusio. Btū aut Julian? i; pecca
uerit grauitatē occidēdo parēs: nō tāq;
parricida q; ignotās fecit penituit inye
re q; hūit oēs tres circūstātiās pdictas
q; doluit volūtariē de pto etiā q; tū fuit
offensa dei et cū spe venie. Et iō cōsecutus
est p pnia veram remissionem peccati
sui et hoc est quod dicit thema. pcedit
ut: q;uis etiā de iure civili licitum sit ma
rito occidere vxorem in flagranti adulte
rio de phēsam cū turpi psona. C. de adul
terijs. i. Graec? ec. Vō videamus histo
riā. De legēda ec. Deo gratias. Amen.
¶ Item ali? s; sermo fieri pōt cuius the
ma fm eum dominice que currit in fello
sci Juliani sic propone. Multi veniunt
ab oriente et occidente et recumbent cum
Abraam Isaac et Jacob in regno celoz
et psequere sermonē sicut supra in fello
ephanie ser. qui ab oriente ec.

¶ Incipit sermo de laude scientiarum:
sed pferim theologic.

¶ Rarias ago deo meo sem
per pro vobis in gratia dei
que data est vobis: q; diuites
facti estis in illo in omni sci
entia. i. Cor. i. Nota facti estis
scz spe. q; ex quo studiū incipit in hac ci
uitate Cathanie Jā in spe estis acq;redi
omnem scientiam. Ad quam acquirē
dam vt vestri animi accedantur. aliqua
dicemus in pferenti sermone ad laudem
scientiarum ad finem glorificandi illum
qui est fons et origo omnis scientie et sapi
entie: qui de? ē iuxta illud Eccl. i. primo.
Fons sapientie verbum dei in excelsis.
Et primo. R. secundo. Deus scientiarum
dominus est. Et non solum ipse deus est
auctor omnis scientie sed etiam ipse idē
instructor. Primum probatur in primis
duabus auctoritatibus. Secundum in
alijs tribus. Et ipse etiam est principa
lis auctor scientie nostrē: iuxta illud. ps.
Qui docet hominem scientiam. Propter
quod sapiens referens gratias deo dicit
Ipse enim dedit mihi horum que sunt
scientiam veram vt scientia dispositionē
orbis terrarum et virtutem elementoz
et cetera. Sap. vij. De philosophijs dicit
apostolus Rom. primo. Quod notū est
dei manifestum est illis. deus enim illis
reuelauit. Jgitur ad laudē sui aliqua vi
cemus de laude scientie. Sed primo salu
tetur virgo ec.

¶ Pro fundamento sermonis qui est de
scientia outur theologalis questio.

Queritur Utrum actus pfer
puius doni scientie cō
sistat in actione vel in consideratione.
Arguitur q; consistat in consideratione.
Sicut cognitio diuinitatis in christo spec
tat sapientiam. Cognitio vero humani
tatis in eodem spectat ad scientiam: sed
cognitio humanitatis christo non est co
gnitio operatua: sed potius contemplati
ua: si ergo hoc est donum scientie videtur
q; est in consideratione.

¶ In oppositū. fides sine operibus mor
tua est: ergo pari ratione ad scientiam
sed ipsa scientia que est donum spiritus
sancti non est mortua: sed gratuita ergo
videtur quod actus eius proprius consi
stat circa agenda. Et sic questio manet
vtraq; parte dubia.

¶ Ad questionem respondendū est fm
Bonauen. super. iij. scientiarum. distū.

¶ R. q; scientia quadruplex est disse
rentia quedam est que consistit in intel
lectu pure speculatiuo. et hec est fundata
supra principia tantōis. et hec est scientia
acquirit de quacūq; creatura sicut scie
ntia humane philosophie. Quedam autē
est que consistit in intellectu inclinato ab
effectu et hec est fundata supra principia
fidei: que quidem sunt articuli. et philo
sophia acquirit: et hec est scientia sacre
scripture: quam nullus habere potest ni
si saltem habeat fidem informem. Quedā
autem est qui consistit in intellectu sue
ratione in quantum inclinat affectus ad
operationem et fundata est. supra princi
pia iuris naturalis: que ordinantur ad
rectitudinem et honestatem vite et huius
modi est scientia virtutis prudētie. Que
dam est autem scientia que consistit in
intellectu. secundum est q; inclinatus: et
inclinans. Inclinator inq; a fide. et incli
nans a bonam operationem. et hec fun
data supra principia fidei. et habet origi
nem a dono gracie. et talis est scientia que est
donum spiritus sancti. Et ex hoc patet
quid sit actus proprius huius doni. est
enim actus eius dirigere ad agenda fm
pretergentiam regule ipsius fidei cuius
est dirigere ad opera misericordie. vt nō
tantum bona pro bonis reddat secundū
q; dicta lex gratie ad exemplar ipsius ie
sū christi in quo fuit gratie abūditia. Et
ideo ad ipsam scientiam non solum mo
do pertinet dirigere in agenda: sed etiā
et consequēti pertinet nosse ea que sunt
fidei tanquam fundamentum sue direc
tionis. Et vltimus nosse humanitatem
christi tanquā exemplar sui regimini
Jā q; hic triplex actus conueniat ei se
cundum triplicem respectum vnius. vi
detur respectu obiecti motum altervero
respectu sui fundamenti. Et tertius est ex
emplaris excitatiui. Et quia principalis
actus accipitur ex parte obiecti meli q; p
cipuus actus doni scientie est dirigere
circa actionem secundum q; dicit Augu.
et ostēdit rationes ad hoc inducte. et ideo
sunt concedende. Et ad argumentum di
citur. q; non est hic actus ipsius scientie
principalis. sed qui ad principalem habet
ordinari sicut cognitio exempli. vtilis est
ad euidētiorem rei que secundum exem
plar illud debet fieri sequitur q; actus do
ni scientie est dirigere circa actionem de

qua fit sermo. Juxta verba preassumpta
et sic de alijs.

¶ Pro declaratione thematis et introdu
ctione materie assumo illud verbum the
matis scilicet. Diuites facti estis. Et
quo nota q; apostolus vocat scientias
diuitias. Et verum dicit. Nam pro
fecto scientie vere diuitie sunt. Non au
tem consistūt diuitie in auro et argento:
et lapidibus preciosis sicut vulgaris opi
nio hominum veneno cupiditatis infe
cta mentitur. Nota hic q; totus hic ser
mo diuiditur in tres partes: quia primo
loquitur de scientia in generali vt comp
hendit sapiētiam et omnes virtutes.
Nam vt Socrates dicebat virtutes esse
scientias vt refert philosophus in. vij.
Ethicorum. et omnia peccata ignoran
tias. Quod dictum aliquantulum verum
est vide declarat Thob. i. q. lxxvj. articu.
ij. Et proverbium commune dices quod
omnis peccator ignorans approbatum
per id quod dicitur. Proverbio. iij. Er
rant qui operantur malum. Secundo
modo loquitur de scientia in speciali
adaptando ipsas ad beatitudinem hu
manam vsq; ibi. Et predictis autem in
fertur. Tertio loquitur specialissime de
scientia theologica que est excellentior
omnibus alijs vsq; in finem. Et de qua
libet parte potest fieri vn? sermo. In pri
mo sermone accipitur scientia large in
secundo stricte in tertio strictissime. Tri
plex autem ratio ad propositum adduci
potest.

¶ Prima q; scia satiat vberius

¶ Secunda q; possident securius.

¶ Tertia q; pferit felicius.

¶ Prima ratio ec. Aurum namq; et argē
tum et huiusmodi nunq; homines faciāt
nec quidē pnt. Nā vt ait Boe. in. ij. de cō
solatione.

Si pntas rapidis flatib? incitus.

Pontus versat harenas.

Aur quot stelliferis edita noctibus.

Celo sidera fulgent.

Tātas funditropes: nec retrahat manus.

pleno copia cornu.

Humum miseris haud ideo genus.

Cessat flere querelas.

Et q;uis Boetius hoc tacuissz satis ta
men superq; hoc experimento docemur.
Nam miseri homines cōtinue circumelū
mare et aridam per multa pericula: an
u q;

marum et corporū vt aurū acquirant. et in
numis fatiant: sed semp cumulare conan-
tur aceruū. Baruc. iij. Qui argentū the-
saurizant et aurū in quo cōfidit hoīe et
nō est finis acq̄sitionis eorū. Et hoc ergo
patz q̄ in auro et argēto nō p̄sunt vere
diuīte ex quo nūq̄ faciāt mētē q̄nimo
semp angustiat et lacerant ppter qd̄ sal-
uātor appellat eas spinas. Luc. viij. At
scia faciat aīaz et dulcissime reficit. Nam
vt ait Lactātiū in. j. Nullus animē sua-
uioz cibis est q̄ cognitiō veritatis. Et ra-
tio differentie est: quia aurum et argēto
non intrant in animam: sed scientia sic.
Nota similitudinem de famelico qui es-
set in mensa plena ferulicis et non comē-
dere: et sitiret et non biberet. Sicut de Cā-
falo gigante posito in inferno fingit po-
ete et. Dic fabulam comedens vero sati
aretur. Sic in porposito. Aurum et argē-
tum non intrant in animam hominis: be-
ne intrant et replent capsa et bursam. Et
ideo posset potius dici bursa diues q̄ ho-
mo si aurum et argentum diuīte essent.
Cū enī appetitus diuītarū sit in aīa et au-
rū et argēto nō intrant in aīam: ideo non
auferunt appetitū. Quinimmo vt dicit
Iunialis.

Crescit amor nūmī q̄tū ipsa pecūia cre-
scit. Et Eccl̄s. v. Auarus nō implebit pe-
cunia. Sed scia secus: quia residet subre-
ctus in potētia anime que dicitur intel-
lectus. Ideo Aug. in. vij. de ciui. dei. Ali-
ud iquit sunt diuīte aliud pecunie. Nam
dicimus diuites sapientes. iustos bonos
quibus pecunia vel parua vel nulla est.
Magis enim sunt virtutibus diuites per
quas eis etiam in ipsis corporalium re-
rum necessitatibus satis est quod adesse
pauperevero auaros semp inhiantes et
egentes et. Scia ratio est q̄ scia posside-
tur securius. Nam aurū et argēto in hōi
terrena possidē cū maximis laboribus pe-
riculis et angustijs acquisita sunt eū ma-
gno timore possidentur. Nam facilliter
amitti possunt et sepius amittunt furto. vī
rapina aut alijs quibz eā que multiplex est
se pot ppter q̄ saluātor in euāgelio nos
admonet dicēs. Nolite thesaurizare vo-
bis thesauros in terra: vbi erugo et tinea
demolūt et vbi fures effodiunt et furātur.
Mat. vi. Sic ergo hōi false diuīte ex
quo possunt tot casibz degire cū magno
timore possident. Sciētia aut non sic: q̄

etiā cū nudo hole remanēt et sunt acci-
da: ita annexa. subiecto q̄ nō possunt ab
ipso q̄dū durat vllaten⁹ separari. Hoc p-
bat exēplo illi⁹ p̄bi q̄ cū oīa exterioria bo-
na p̄didisset et nudus a patria p̄fugisset
interrogatus a q̄būdā ait. Nil p̄didisset
oīa mea mecum habeo intelligēs de sciē-
tia que inseparabiliter sibi adherēbat.
Unde Boetius de sciētijis loquens: ait
in primo car. primi libri. Ecce mihi late-
re dicant scribenda camēne. id est sciē-
tie sue muse.

Et veris elegi stetit⁹ oīa rigant.
Has saltē nullus potuit punire terror
Ne nostrū comites p̄sequerent ier.
Quinimmo post mortem etiā remanēt
scientie in intellectu: sicut de Augustino
Thoma et alijs beatis etiam in damnati-
tis. Cum enim cognitio particularium
contingentium post vitam istam rema-
neat: iuxta Luc. xvi. Fili. recordare: quia
recepti bona in vita tua. Et Lazarus si
multo mala multo magis remanēt sci-
entia que est cognitio vni⁹ et necessari-
rum et consequenter firmior est q̄ cog-
nitio particularium: quibus non remanet
idem modus intelligendi per fantasia
ta: quia quantum ad hunc modum intel-
ligendi dicitur scientia nō remanere post
vitam finem quem modus loquitur aposto-
lus. j. Cor. iij. dicens. Sine scientia de-
structur. Tertia ratio est: quia scientia
proficit felicius seu exaltat sublimius.
Nulla enim quantitas quāsumlibet ma-
xima auri et argēti et huiusmodi terrene-
rum potest beatum facere possidentem.
Nam non solum beatitudinem eternā
conferre non potest sed nec virtutem ali-
quā propter q̄ dicit p̄ouer. xviij. Quid
prodest iusto habere diuitias cum sapi-
entia cinere nō possit. Quinimmo poti⁹
miserum faciūt possessorem. Et cōsequē-
ter valde obstant diuīte ad virtutes acq̄-
rendas. propterea optimo consilio fregit⁹
est ciuis ille thebanus de quo Hierony.
et habetur in decre. xij. q. ij. Crates ille
thebanus homo quēdam diuissimus eū
ad philosophandum athenas pergeret
magnum auri pondus abiēcit. nec puta-
uit se posse et virtutes simul et diuitias
possidere et. propterea dicitur Eccl̄s. v.
de ciuitate dei. c. xij. f. dices in quibz nos
vel filios vestros non diuīte terrene la-
ciant. But nobis viuētibz amittenda

aut nobis mortuis aliquid nescimus
vel forte a quibus nolumus possidende
Nota. A quibus nescimus. Declara et.
propterea dicitur. ps. Thesaurizat et
ignorat cui congregabit et. Et Eccl̄s. ij.
Detestatus sum omnem industriam me-
am qua sub sole studiosissime laborant:
habituus heredem post me: quem igno-
ro vtrum sapiens vel insulius futurus sit
et dominabitur in laboribus meis quibz
de sudore et sollicitus fui. Et est quicquā
tam vanum quasi diceret nihil. Scientia
vero est in illa que confert beatitudinē
homini habenti eam. Unde p̄ouer.
xj. Iusti autem liberabuntur scientia.
Item. ps. Beatus homo quem tu erudi-
eris domine et de lege tua docueris eum.
propterea David orabat dicens. Boni-
tatem et disciplinam et scientiam doce me
Unde et doctus et doctoribus aliorum pro-
mittitur excellens gloria in vita futura.
Dasi. xij. Qui docti fuerint fulgebunt
quasi splendor firmamenti. Et qui ad iu-
stinam erudiunt plurimos et tunc quasi
stelle in perpetuas eternitates. Contra
vero qui non habent scientiam reputan-
tur vni⁹ et miseri. iuxta illud. Sap. iij.
vni sunt homines in quibus non subest
scientia dei. Et ideo dominus sacerdos
tem ignorantes increpat dicens. Quia
tu scientiam repulisti repellam te ne sa-
cerdotio fungaris mihi Osee. iij. Nota
moraliter. Unde procedit quod laici: cle-
rici et doctores. et omnes vitijs vacant et
ribaldarijs. nisi quia non occupāt se ad
scientias acquirendas. Unde Esa. v.
propterea captiuus ductus est populus
meus: quia non habent scientiam. Nota.
Captiuus: a diabolo et peccatis: quia
qui facit peccatum seruus est peccati Jo-
han. viij. Si ergo vacarent scientijs ac-
quirendia immunes essent ad huiusmo-
di vitio. Cum propter fugam oculi quod
distenta omnium vitiolorum. Cum pro-
pterea amorem scientie que sic alliceret
eos quod non cuperet carnalibus vitijs
dedecari. presertim si vacarent scientie
scripture sacre. Nam vt dicit Hierony-
mus ad Paulinum. Ama scientiam scri-
pturarum: et carnis vitia non amabis.
Unde et Aurora. Iugiter hec legere me-
ditari inquirere nosce. Quid nisi celesti
luce abogis frui. Et sic patet primum me-
dium trium rationum quare scientie de-

cuntur vere diuīte. Auctoritas. Pro-
uerbi. vij. Accipite disciplinam meam
et non pecuniam. Doctrinam magis q̄
thesaurum eligite. Melior est enim sa-
pientia cunctis opibus preciosisissimis.
Et omne desiderabile ei non potest com-
parari. Item. ps. Bonum mihi lex oris
tui super milia auri et argēti. Item Sap.
vij. Proposui illam regnis et sedibus.
Et diuites nihil esse dixit in copariō-
ne illius. Nec comparauit illi. lapi. p̄ez
quoniam omne aurum incomparab. il-
lare. est exigua et tan. lutum est. ar. in con-
spectu illius. De ciuili etiam sapientia
dicit iuriconsultus. Ulpianus: et ha-
betur. ff. De varijs et extraor. cogni. lib. j.
Est quidem res santissima ciuilis sapi-
entia: et que precio nummariorum sit esti-
manda. Et sic patet ratio quare aposto-
lus vocat scientias diuītas dicens in
thematē. Diuites facti estis in omni sci-
entia.

¶ Pro fundamēto sermonis oīū theolo-
galis questio.

Queritur. Utrum donū intel-
lectus quod dicitur
scientie simul consistat in contemplatio-
ne creatoris et creature. Arguitur q̄ non
sapientia est scientia differant et sunt di-
uersa dona: per quod vnum eorum est
circa temporalia: aliud vero circa: eterna
ergo si donum intellectus est vnum vi-
detur: quod non possit esse circa illa duo
In oppositum ait magister sentent. in. iij.
distin. xxxv. Intelligentia non modo de
eternis est: sed etiam de rebus inuisibili-
bus et spiritualibus: temporaliter exor-
tis. ergo donum intellectus quod sciē-
tia dicitur simul consistit in contempla-
tione: creatoris et creature. Et sic questio
manet pro vnaq̄ parte dubia.

¶ Ad questionem respondendum est. fm
Bonauen. super. iij. sententiarum. disti.
xxxv. q. iij. q̄ cognitio de deo sub ratione
virt potest haberi secundū simplicem mo-
dum. vno modo habetur cognitio de deo
per simplicem assensum. Alio modo per
rationis adiniculum. tertio modo per
simplicem contentum. primum est virtu-
tis fidei cuius est assentire. Secundum
est domi intellectus cuius est per rationē
abscondita intelligere. Tertium est bea-
titudinis munditie corporis cuius est de-
umyderere. quoniam ergo rationes fm
u ij

quas sumamus ad credita intelligenda accipiantur non solum a conditionibus creature spiritualis: que inter creaturas puriorum habet assimilationem ad creatorem. Hinc est quod donum intellectus cuius actus est in contemplatione summi veri eternari per lumen quod non solum facit assensum, sed etiam per congruas rationes credita intelligere: non solum attenditur in contemplatione creaturis essentialibus: sed etiam spiritualibus creature. et ex hoc patet quia ista actus: et obiectum proprium ipsius domini intellectus: quoniam obiectum eius est ipsum verum eternum in quantum intelligibile non solum secundum proprias conditiones: sed etiam secundum quod proprietates creaturarum sibi similium secundum quod dicit magister in littera actus vero eius est contemplari ipsum verum creditum, ut deuotus credatur: et ardentius diligatur et ita donum intellectus consistit in contemplatione rationalis creationis et spiritualis creature: sicut ostendunt rationes que ad istam partem sunt inducte. Et ad argumentum dicitur quod donum scientie et sapientie distinguuntur: quia hoc est circa temporalia: et illud circa eterna etc. Jam patet responsio: quia non est simile sapientia enim negotiatur circa eterna, secundum rationes eterna scientia vero circa creata: secundum rationes creatas: et quia habent diuersa obiecta secundum rationem merendi: et dirigendi hinc est quod sunt bona diuersa. Intellectus vero siue circa creaturam siue circa creatorem negotiatur. Super refert ad rationes eternas ad quas per creaturas etiam eleuat conseruandas. Et ideo vnum solum donum est quoduis illa sunt plura. et ex hoc colligitur potest quod donum intellectus infra sapientiam et supra: scientiam de qua fit sermo iuxta verba presumpta et sic de alijs.

Alius sermo.

Sed ut hanc rationem ultimam latius profectumur, videlicet quomodo scientia faciat homines beatum seu felices: est notandum quod finem sententiam theologorum et philosophorum eorum qui recte senserunt, beatitudo hominis in dei co-

gnitione consistit: non autem in diuitiis, non in fortitudine: non in dignitate, non in voluptatibus: nec in honore. Auctoritas veteris testamenti Ieremias. Non glorietur sapiens in sapientia sua. Et non glorietur fortis in fortitudine sua et non gloriatur diues in diuitiis suis: sed in hoc gloriatur quod gloriatur scire et nosce me: quod ego sum dominus. Ad idem auctoritas noui. Iohan. xvij. Hec est autem vita eterna cognoscant te solum verum deum. Et quem misisti Iesum christum. Sicut autem tuem tenet Thom. in quarto. contra gentiles in pun. post est de eo et de diuinitate tripliciter haberi cognitio, ad quarum quilibet scientia hominem disponit, inducit, et instruit.

Prima est cognitio per rationem naturalem: hec est bona.

Secunda est per reuelationem diuinalem: et hec est melior.

Tertia est per visionem supernalem: et hec est optima.

In primis tamen duabus cognitionibus consistit non perfecta beatitudo hominis, sed imperfecta. In tertia vero perfecta: ut probat Thom. in quarto. contra gentiles. c. xxxvij.

Prima ergo cognitio habetur per medium creaturarum: ex quarum cognitione denuntiat ad cognitionem dei demonstratione, quia sicut per effectus ad causam. Declarat hoc sicut scripsi in sermone de articulis fidei sermo octauo ubi agitur de articulo primo fidei: videlicet de unitate dei par. i. Auctoritas. Roma. i. Inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur semper, quos vir. eius et diuinitas. Item Sap. xij. B magnitudine enim speciei creature cognoscibiliter poterit horum creator videri. Hanc ergo cognitionem dei siue hunc modum cognoscendi deum instruit nos scientia metaphysice. Hinc autem scientie metaphysice omnes alie scientie et liberales artes humanitas adiuuantes seruunt. Videamus quomodo. Et primo quidem deseruit philosophia naturalis. Unde Augustinus in tercio de doctrina christiana. Nam medium huius cognitionis diuine que habetur per metaphysicam sumitur a creaturarum cognitione ut dictum est. Creature autem tunc perfecte cognoscuntur cum earum natura

re et cause percipiuntur quia ut dicit philosophus. Tunc vnum quodque scire arbitramur cum eius causam cognoscimus quia obiectus intellectus est: quod quid id est: et essentia. ut dicitur in tercio de anima. Ideo ad huius diuine cognitionis habendam notitiam necesse est scire naturas rerum et earum diffinitiones seu causas. Quia etiam ad vocandum hinc speculationi requiritur validatio corporis: quia alias fantasia non esset apta ad formandum fantasmata per que intellectus passibilis intelligit et cetera. Ad hec autem deferuit medicina que sub alternatur phie naturali. Secundo deferuit et phia moralis. Nam ad cognitionem dei non potest homo perungere: nisi mente purgata a vitis et voluptatibus: quibus infectus animus hominis non solum de deo sed nec de creatis cognitionem perfectam habere potest: ut dicit Boetius. Subdit autem corda nulli fundere possunt sydera lumen. Ideo consilium subdit. Tu quoque si vis cernere verum. Tramite recto carpere caule. Gaudia pelle. pelle timorem. Sponges fugato nec dolor adstet. Et subdit rationem dicens. Subila mens est vincitque frenis Hec ubi regnat. Ad hanc autem purgationem animi per bonos mores et virtutes deferuit nobis phia moralis quam tractat Aristoteles in ethica. Idem dicit Augustinus in viij. de ciuitate dei. quod propterea Socrates vniuersam phiam ad componendos corrigendosque mores flexisse memoratur cum ante illum omnes magis phisicas id est naturalibus rebus per scrutandis operam maximam impenderint: quia primas atque summas causas rerum que non nisi in vniuersi ac summi dei voluntate esse credebant non putabant nisi mundata mente posse comprehendere. Et ideo parcipiendo bonis moribus vite censetur instandum. ut deprimantur libidines exoneratus animus naturali vigore in eterna se attollere naturamque corporis et immutabilis luminis. ubi cause omnium factorum naturalium stabiliter viuunt intelligentie puritate conspiciuntur. Hec ille. Tercio hanc cognitionem diuine deferuit yconomia hoc modo. Quia enim debitor sumus etiam proximis nostris quos sicut nos diligere

tubemur iuxta illud Eccl. i. xvj. Deus mandauit unicuique de proximo suo. Et Matthei. xxij. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et Thymotheus. Homo sum et nihil humani a me alienum puto. Unde et phis in. ix. Ethic. dicitur quod amabilia que sunt ad amicos: videlicet venire ex hijs que sunt ad seipsum. Et quo dicto colligitur quod illa debemus velle amicis que et nobis. ideo ad hanc purgationem mentis que habetur per virtuosam vitam debet homo dirigere etiam proximis suis: ut possint esse capaces etiam ipsius diuine cognitionis. Debet autem homo facere presertim erga illos quorum curam gerit: quia alias contra ius federis humani faceret. Unde de. i. Tim. v. Si quis suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem negauit: est infidelis deterior. potest autem hoc habere curam aliorum duppliciter. Uno modo tanquam persona publica: sicut paterfamiliam domus. et sicut tenetur homo habere curam familie sue et diligere ipsam verbo et exemplo instruire et providere ut per virtuosam viam incedat. Et ad hoc deferuit yconomia que est yna pars philosophie moralis. Alio modo homo potest habere curam aliorum tanquam persona publica sicut est princeps vel rector ciuitatis. et sic debet habere sciendam gubernandi rempublicam. ut ciues virtute viuunt. et ad hoc. Quarto deferuit politica que est etiam alia pars phie moralis. Hinc autem politice subalternat scientia iuris canonice civilis. Cum precepta sunt hec. Hone sit viuere. aliter non ledet: eius sui unicuique tribuere. Insuper de iure et iur. in punctis. Quinto deferuit huic cognitioni diuine etiam artes liberales. primo quidem grammatica. Quia enim ad predictas scientias agnoscendas quibus manuduamur ad dei cognitionem: indigemus auxilio doctorum que predictas scientias conscripserunt. non enim sufficeremus et nobis ipsis ad omnia predicta inuenienda et cognoscenda: eo quod vita brevis ars vero longa. id necessarium est nobis legere libros eorum et consequenter eorum idioma intelligere et illas scientias tractauerunt. Quia autem idioma eorum fuit in grammatica: id oportet scire grammaticam. Tum propter intelligendos libros eorum. tum etiam propter communicandum scientiam nostram alijs. Unde grammatica dicitur scientia recte loquendi

atq; scribendi. Secundo huiusmodi cognitioni deseruit dyalectica. Nam in cognoscendis et capessendis dictis scientijs sunt multe difficultates et obscuritates. Tūc ppter modicitatē intellectus nō: quā ut ait philosophus: ita se habet ad manifestissimā in natura, sicut oculus nocte ad solem. Tum etiam propter difficultatē rerum in seipsis, propter quod dicit Salomon Ecclesi. i. Cuncte res difficiles nō potest homo eas explicare sermone. Et inde videmus qd multi philosophi antiqui in multis errauerunt et contraria inter seipsos senserunt: ut Augustinus refert. xvij. de ciui. dei. propter hoc etiā fortasse Socrates tedio rerum obscurarum philosophiā vniuersam ad corrigēdos componendosq; mores flexisse mematur: ut dicit Augustinus. viij. de ciui. dei. Ideo ne possumus facilliter decipi tam a nobis qd ab alijs ne accipiamus falsum pro vero et conuerso. Ideo necessarium est nobis habere modū cognoscendi arguendi et discernendi verū a falso: et ad hoc deseruit dyalectica: qd sicut dicit Augustinus. plurimū valet in dissoluendis questionibus etiam sacre scripture: tum ibi cauenda est libido rixandi et puerilis quedam ostentatio decipiendi: sicut pleriq; insipientes delectantur. Contra quos dicitur Ecclesi. xxxij. Qui sophistice loquū odibilis est. Tercio deseruit etiam Rhetorica. Quia est ad dirigendos primos nostros ad beatitudinē istā que consistit in cognitione dei: dictū est et ad purgationē animi: indigemus aliquibus rationibus persuasorijs: ideo consequenter indigemus aliqua sciētia ad persuadēdum eis et trahendū eis dulciter et affabiliter: ad hoc quia non violentia seu beneuolentia trahendi sunt ad salutē: iuxta illud apostoli. Ad ex militiā aut ex necessitate: hylarem cū datorem diligit deus. ij. Cor. ix. Coacta enim seruituta nō placent deo. Ad hoc autem deseruit rhetorica. Unde et docto. antiqui eloquēter libros conscripserunt ut non solū instruerent intellectu: sed etiā legentū affectum attraherēt: p passionibus rhetorici. Nam ut ait Augustinus. in. iij. lib. de doctr. christiana in prin. Cum sit in medio posita facultas eloquij que ad persuadēdā seu prauā seu rectā plurimum valet cur non bonorum studio comparatur:

militet perueniat: si eam mali ad optinēdas peruersas vanasq; causas in vius iniquitatis et erroris usurpant. Quarto deseruit musica que est scientia delectabilis. Quia est mens nostra cor: potū vniūta non potest semper et continue vacare huiusmodi contemplationibus diuinis propter humanam fragilitatē: ideo expedit ut quādoq; interponant aliquę occupationes delectabiles et honeste: quibus animus refectus possit fortius contemplationes illos resumere. Idcirco ad inuenta est musica ne alio tedio torpescamus aut vacaremus ocio: quod est scitina omniū vitiorum. Et etiam fortasse ut animus noster ex melodia musicali attrahatur ad deuotionē et subleuetur ad diuinā. Unde et in officijs ecclesiasticis sacri doctores instituerunt etiam melodias musicales. que valde deseruiūt contemplationi et deuotioni audientū. Unde de Augustinus. legimus qd fiebat vberissime in hymnis et canticis suaue sonantis et deesse vocibus replemēt affectus. Et de Cecilia legitur qd cantantibus organis Cecilia in corde suo solū dñō decantabat dicens. fiat domine cor meū unum: culatum ut non cōfundar. Item dauid sonando psalteriū eleuabatur ad cōtemplandum deum et spiritū sancto ad eorū plebatur ut tunc prophetaret. Et alibi legitur qd ipso pulsante cytharam quiescebat Saul a vocatione spiritus mali. i. Reg. Ideo hic potes etiam dicere si tepe dicit qd poete fingunt de Orpheo. et tangit Boetius in. iij. de consolatione et. Quinto deseruit Astronomia: ad cognitionē em dei non solū manuduca consideratio et cognitio creaturarū inferiorū que sunt sub celo que habetur per philosophiam naturalem: dictum est supra: sed etiam maxime deseruit et manducit cognitio corporis celestis. i. celoz: planetarum: et siderum et cursus earū. in quoz ppter tatiōes et motū. maxime cognoscitur mirabilis et ineffabilis ordo diuine sapiēcie. Ad hoc autē deseruit Astronomia. De Astronomia seu astrologia dicit Augustinus in. ij. de doctrina christiana: qd quasi nihil adiuuat ad intelligentiam diuini arum scripturarum. et in fructuosa intētiōe plus impedit. Hec etiā scientia hodie abiq; in consuetudinē sicut di. Sian. xxy. q. ij. c. Sosa. S. p.

deseruit Arithmetica. Nam astronomia perfecte haberi non potest nisi scientiarum propositiones numerorum quos docet Arithmetica. Et ideo oportet hanc scire quasi viam ad illam. Septimo deseruit Geometria eadem ratione qua et Arithmetica. Astronomia enim non potest perfecte sciri nisi agnoscantur dimensiones sive mensure et qtuates rerum: et cognoscantur qtuates astroz et distantias syderum et curus eorum. et ad hoc deseruit Geometria. De Arithmetica. Geometria et Musica. dicit Hiero. super epistola ad Titum qd qtuas continent veritatem rationem non sunt scientie pietatis. et habet in decre. xxxvj. distin. Si quis grammaticam. Ex predictis ergo patet qd omnes scientie et artes liberales manducāt hominem ad cognitionem dei. in qua beatitudo humana consistit qtuas diuersimode: quia quedā immediate sicut est metaphisica. quedā pmediate sicut alie scientie et artes. fiat ergo ratio formalis sic. Illa per que manducit hominem ad beatitudinem faciunt hominem beatum saltem per modum cause instruēntialis dispositiue. Sed scientie manducant hominem ad cognitionem dei qd est beatitudo humana: ergo et. p. p. conclusio. Secunda vero cognitio de deo habet per reuelationē diuinalem. et hec est melior et perfectior quā meliori et perfectiori medio innitur qd prima: quia prima innitur medio creature per cuius cognitionē quasi p quādā scalā ascendit hō ad cognitionē creatoris: ut dictū est. Hec autē cognitio innitur medio creatoris reuelatōis. Nec potē ista cognitio sive istē modus cognoscendi deī naturaliter haberi ab homine et hec sunt ea que sunt fidei. Exemplum de trinitate personarū de incarnatione seu eucharistia et alijs articulis fidei. ad quozum cognitionem ex parte naturalibus nō potest homo per tingere: quia transcendunt limites rationis humane. Un nec Anaxagoras: nec Pythagoras: nec Plato: nec Aristoteles: nec alij philosophi pertingerunt ad hūc modum cognoscendi deū. Habetur em solus ex dei reuelatione: iuxta illud Ro. x. fides ex auditu. auditus autē per verbum christi. Item Isa. vi. Nisi credideritis non intelligetis: fm aliam litteraz propterea dicit apostolus. i. Cor. ij. Lo-

quimur dei sapientiam quam nemo principum huius seculi cognouit. Glosa. i. philosophorum. Et subdit. Nobis autē reuelauit deus per spiritum suum. Ad idem. i. Cor. xij. Nemo potest dicere dñs iesus nisi in spiritu sancto. Item Baruc. ij. Nam sapiētie nescierunt neq; cognouerunt emitas eius. Reuelasset autē eis deus si intellectum proprium dei imperio subiugassent. Sed propter superbiam eorum obcecati fuerunt. Nam ut dicit apostolus. Cum deī cognouissent scz quantum ad rationes naturales ut per primam cognitionem et hanc habebant philosophi non hanc secundā. Et ideo non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt: sed euauerunt in cogitationibus suis. Et obscuratum est inspicere cor eorum. Dicētes enim se esse sapientes stulti facti sunt et mutauerūt gloriam incorruptibilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hominis et voluerunt et contrupescere et serpentium et. Ro. i. Hec ergo cognitio dei. qtuas naturaliter haberi non possit: tamen necessaria est ad salutem: iuxta illud apostoli. Heb. xi. Oportet accedentem ad deū credere et. Et ibidem. Sine fide impossibile est placere deo. Hanc autem cognitionē docet nos sciētia theologie que est lōge excellentior et nobilior alijs sciētijs et. Tercia cognitio dei habetur per visionem. Et hec habebitur in patria quando videbimus eum sicuti est. i. Jo. ij. Et hec est optima. Unde Apostolus. i. Cor. xij. Ex parte etiam cognoscimus et ex parte prophetamus: cum autem venerit qd perfectum est euacuabitur quod ex parte est. Et infra Videbimus nunc per speculum in enigmate: tunc autē facie ad faciem. Ad hanc autē cognitionem dei perfectam ordinatur homo et manducatur per scientiam theologicā que propter hoc instituta est a deo: ut illa mediāte saluemur: iuxta illud Johan. vii. Hec autem scripta sunt ut credatis: quia iesus est filius dei et ut credentes vitam habeatis in nomine ipsius: et sic de secunda cognitione que habetur per reuelationem transigitur homo ad hanc tertiam que habetur per visionē: iuxta illud ap. ij. Cor. iij. Nos vero omnes reuelata facie gloriam domini speculantes in eadem imaginem transformamur a claritate in

claritate tanq̃ a domini spiritu. De hac triplici cognitione habetur vna auctoritas Job. xxiij. Ecce hec ex parte dicta sūt viarum eius: et cum vix parviam stillam sermonum eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri. Quam auctoritatez sic exponit Tho. in iiij. contra gentiles in puncto q̃ dicit. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius ad illam pertinet quia per vias creaturarum in die cognitionem nosster intellectus ascendit. Et quia has vias imperfecte cognoscimus recte adiungit. Et parte. Et parte enim cognoscimus sicut apostolus dicit. i. Cor. xij. Quod vero subdit. Et cum vix parviam stillam sermonis eius audierimus. Ad secundam cognitionem pertinet prout divina nobis credenda p̃ modum locutionis reuelant. fides enim videtur. Rom. x. Est ex auditu, auditus autem per verbum dei. De quo etiam dicitur. Joh. xviij. Sanctifica eos in veritate sermo tuus veritas est. Sic igitur quia reuelata veritas de diuinis non videnda sed credenda proponitur recte dicitur Audiuimus. Quia vero hec imperfecta cognitio effluit ab illa perfecta cognitione qua diuina veritas in seipsa videtur dum a deo nobis mediantibus angelis reuelatur. qui videt faciem patris: recte nominat Stillam. Unde et Joëlis. iij. dicitur. In die illa stillabunt montes dulcedine. Sed quia non omnia mysteria que in prima veritate videntur angeli et alij beati cognoscunt sed quedam pauca nobis reuelantur. signanter addidit. Parviam. Dicitur enim. Eccl. xliij. Quis significabit cum sicut est ab initio. Multa abscondita sunt maiora hys pauca enim vidimus operum eius. Et dominus discipulis dicit Johan. xviij. Multa habeo vobis dicere: que non potestis portare modo. Nec etiam pauca que nobis reuelantur sunt quibusdam similitudinibus et obscuritatibus verborum nobis proponuntur: vt ad ea quoq̃ capienda solius studiosi perueniant. Alij vero quasi occulta venerent et increduli lacerare non possunt. Unde dicit apostolus. i. Cor. i.

xij. Videmus nunc per speculum in enigmate. Signanter addidit. Vix: vt difficultas ostenderetur. Quod vero subdit. Quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri: ad tertiam cognitionem pertinet quia prima veritas cognosceret non sicut credita sed sicut visa. Videbimus enim eum sicut est: vt dicitur. i. Joh. iij. Unde dicitur Intueri nec aliquid modicum de diuinis mysterijs percipitur sed ipsa maiestas diuina videtur et omnis bonorum perfectio. Unde dominus ad Moysen dixit Exo. xxxij. Ego ostendam tibi omne bonum tibi. Recte ergo dicit Magnitudinis. Non autem proponitur veritas hominis aliquidus velaminibus occultata: sed omnino manifesta. Unde dominus discipulis suis dicit Joh. xvi. Venit hora cum iam non in prouerbis loquar vobis sed palam de patre annuntiabo vobis. Signanter ergo dicit. Tonitruum: ad manifestationem insinuat. Nec Tho. vbi supra. Et predictis autem inferitur q̃ scientia theologie per quam habetur secunda cognitio dei de aqua supra longè est excellentior q̃ metaphisica et multo magis q̃ talis scientie etc. Deo gratias. Amen.

f 3 A 35.

Sermones autem rei excellentissimi doctoris Petri Hieremie feliciter explicantur cum expositione orationis dominice et tractatu de legibus loco sermonum dominicalium qui nequi uerunt haberi. diligenti cura Jacobi Britannici calcographati: et solerti castigatione Venerandi doctoris Patris Fratris Hieronymi de Bargnano digesti. Anno domini millesimo quingentesimo duodecimo. Die 10 prima mensis Martij.

**Sermones de oratione
Petri hieremie.**

Tabula.

Tabula sermonū in expositione orationis dominice.
De confutatione falsarū opinionum. sermo primus. fo. ij.
De necessitate orationis in cōi. ser. ij. f. v.
De necessitate orationis in speciali. sermo. iij. fo. vij.
De orationis qualitate an pfectissima sit. sermo. iij. fo. ix.
De orationis utilitate in genere. sermo. quinto. fo. xi.
De captatione benivolentie & congruitate orationis sermo. vi. fo. xij.
De dilectione erga deū. ser. vij. fo. xvi.
Quare de^o est diligendus. ser. vij. fo. xvi.
Quomodo potest scire aliquis se diligere deum. sermo. ix. fo. xvij.
Quare deus sit adorandus & honorandus sermo. x. fo. xx.
Utrū sol^o de^o sit adorandus. ser. xi. fo. xxj.
Qual^o de^o sit adorandus. ser. xij. fo. xxij.
De diuine hereditatis successionē. sermo. xij. fo. xxij.
Qualiter deus est in creaturis. sermo. xij. fo. xxvj.

Quod & orationibus sancti dicuntur co-
li. sermo. xv. fo. xxvij.
Quod quadruplex est bonū. ser. xvi. f. xxix.
De reuerētia exhibēda nomini iesu. ser. xvij. fo. xxx.
Quomodo sanctificandū sit nomen dei sermo. xvij. fo. xxx.
Quomodo quinque modis possum^o peruenire ad regnū dei. ser. xix. fo. xxxvj.
Quid sit regnū dei. ser. xx. fo. xxxvij.
Quomodo & quantū sit magnū regnū dei sermo. xxi. fo. xl.
Quibus datur regnū dei. ser. xxij. fo. xli.
Quomodo debemus orare prudenter & petere vt adimpleatur eius volūtas et nō nostra propter tria. ser. xxij. fo. xliij.
Quomodo debemus orare obedienter & obedire voluntati diuine ppter multa. sermo. xxij. fo. xliij.
Quomodo debemus orare salubriter & agitur vtrum volūtas dei: que est de salute hominū semper adimpleatur: & octo sunt que deus requirit a nobis. sermo. xxv. fo. xlvj.

f 3 3 3.

De confutatione falsa. opi. Sermo. j.

fo. ij.

Incipiant sermones sup expositione orationis dñice: compositi per fratrem petrum hieremiam sicutum ordinis predicatorum.

Sermo primus.

Quod autem ista quadragesima vacare in sedo nō appē cōfides de mea sciētia: cum tenuissima sit sed in diuino auxilio. Ipse em de^o ex infinita sua bonitate nos p uocat vt de suo auxilio p̄damus dicē p Jacobum suū aplm. Si q̄s vestrū idiget sapientia: postulet a deo: q̄ dat oib^{us} af. fūcter: et nō impropert. Jac. i. Et p prophetā suū ait. Dilata os tuū & implebo illud. ps. lxxx. S; anteq̄ ad ppositā intētionē descēdā premittā aliqua quasi p̄mordia. Circa materiā orōnis in genera li ppositū thema loquit. Igit circa eam quattuor p̄ordines videamus.
Primo de orationis necessitate.
Secundo de eius qualitate.
Tercio de ei⁹ utilitate.
Quarto de petēdo⁹ pgruitate
Et nota q̄ infra scriptis sermonib^{us} multa ponunt. Pro materie declarationē: q̄ in in predicanōe vtrū sint recitāda predicationis arbitrio relinquitur. q̄ cōsiderata audientis capacitātē: & tēporis comoditate an sint referenda: vel obmittāda poterit ponderare. Nā vt dicit origenes licet refert Giatian^o in decretis. xliij. di. in mādatis noscere nos oportet: q̄s qualis fuerit: cui immortalitatis verba credēda sūt Solliciti em esse debemus. ne margaritas nras mittamus ante porcos. Igit circa primū. s. orationis necessitatē querunt doctores theologi vtrū oratio sit necessaria ad salutē. Ubi nota. p euidētia q̄ circa hāc q̄stionē inueniū quadruplex opinio. erronea ab antiq̄s phis posita si aut tāgūt Tho. in. iij. cōtra genti. c. xcyj.

Prima fuit opinio epicureorū.
Secunda fuit opinio peripateticorū.
Tertia fuit opinio stoicorū.
Quarta fuit opinio egyptiorū.
In hoc ergo sermone inistam tñ. circa has opiniones falsas repobandas: vt postmodū purgato agro a sentiv⁹ infructuosos: seminari possit in eo granū fructu mentis. i. vera & firma fidei catholice sententia in sermone sequenti.
Prima ergo falsa opinio fuit eorum: q̄ negabant oīno diuinam. pudentiā pōnentes mundū factum a casu. & oīa a casu ptingere. Casus autē est cā agēs p̄ter intentionē: fm phm. in. q̄. physicoz & hec fuit opinio. Democriti epicuroz. Et fz istos tollit oīno fructus & necessitas orōnis. Uñ fm eos vanum est orare. Et hūc opinionem videtur prima facie p̄stare: que mentum auctoritas sacre scripture: que sic ait. Verti me ad aliud: vidiq̄ sub sole nec velocius esse cursum: nec fortium bellum: nec sapientium panem: nec docto- rum diuitias: nec artificum gratia: sed iē pus calump in oibus ecclē. ix. Sed hec opinio ē oīo falsa. & ridiculosa: & destruitur rōne: & auctoritate Ratio est: q̄ que a casu ptingūt: nulli ordinem habent in se Videm⁹ aut manifestē in toto vniuerso maximū esse ordinē. sicut patet in motu corporū celestiu: solis: lune: & stellarū: & in motu elemētōrū. Terra em semper eodē tempore. pducit flores. fructus &c. propterea dicit scriptura: q̄ de^o oīa in numero: pondere: & mēsurā cōstituit. destruit⁹ h. hec opinio per auctoritatē scripture: q̄ dicit. Sapientia attingit a fine vsq̄ ad finē fortiter: & disponit oīa suauiter. Sap. vij. Nota a fige. i. a creaturis habētib^{us} solū esse vsq̄ ad finē. i. vsq̄ ad creaturas habētes intellectū. Quinq̄ em gradus diuina sapientia ordinauit.
Primus est creaturarū habentium solum esse sicut lapides. Secundus habentium esse & viuere sicut plante. Tercius habentium esse viuere & sentire sicut animalia terre volucres celi & pisces maris Quartus gradus est habētib^{us} esse viuere sentire & intelligere cuz discursu sicut homines: q̄ intelligunt ratiocinando diuindendo componendo. Quintus habentium etiam intellectus sine discursu sicut sunt angeli. Omnia ergo huiusmodi sub sunt diuine dispositioni. Unde Sap. xij.

2224

Necesse alius deus quā tu cui cura est de omnibus: nec obstat auctoritas supra in contrariū allegata: quod loquitur in persona vulgi errantis. Hoc est in modum loquendi videtur Salomon in libro illo. Propterea liber alle noiaur Eccl. i. i. Cōcōnator. v. dicit Greg. in iij. dialogo. Disputās eīn Salomo vixit sepe verbis illorū q̄ terrena sapientia: talis est auctoritas illa. Non tñ est negandū q̄ multa in his inferioribus a casu contingūt respectu causarū scōpaz preter quas ordinē multa cōtingunt: licet auctoritas allegata dicit: sed nō respectu cause prime & vniuersalis: que est deus q̄ ab eo ordine nihil pōt subtrahi. Et ideo respectu dei nihil est casuale: sed pūis. Uñ Job. v. Nihil i terra sine causa fit. sicut puerus duorū seruorū. I. sicut fuit quātū ad eos: est tñ pūis a dño qui eos sciēter sic ad vñ locū mittit. vt vñ de alio nesciat fin Tho. pte. i. q. xxi. ar. ij. ad primū. Quāuis nō possum scire rōnes dñs diuina. pudentia mouetur. ad huiusmodi ptingētia disponēda. Unde Eccl. viij. Intellectū q̄ oīm opēū dei nullam possit homo inuenire rōnem eorū que fiunt sub sole: & quanto plus laborauerit ad querēdum tanto minus inueniet etiā si dixerit sapiēs se nosce nō poterit reperire. Scōba falsa opinio fuit illorū qui dixerunt diuinam p̄uidentiam omnia regere & gubernare p̄ter actus hūanos. & huius opinio fuit p̄ter peripateticos. ex qua opinione sequitur q̄ vanum sit orare & omnino deum colere cum nullus fructus ex oratōe sequat. Qui q̄d in error tangit Malach. iij. Diuinitas vana est qui serui deo & q̄d emolumētū: quia custodiunt p̄cepta ei: & quia ambulauius in istis coram dño exercitū. Ergo nec beatus dicitur arrogans: siquēd edificati sunt facientes impietatem & iētauerūt deum aliqui nō omnes & salui facti sunt. In hoc etiā persona loq̄ Job. xxi. Ambes latibulū ei: nec nostra p̄siderat: & circa cardines celi pambulat. quasi d. sicut ipse deus latet quasi nubes occultat: in quā sū ea que supra nos sunt plene cognoscere non valimus ita cōtrario nec ipse q̄ ad nos p̄tinent quasi sub nubib⁹ existētia videt. sicut Ezeciel. i. x. Ex persona quorū dā dicitur deus reliquit dñs terrā. dñs nō videt ita exponit Tho. ibi. Itē ps. De istis dicit. popu

luz tuū dñs humiliauerūt: & hereditatem tuā viderūt viduā: & aduēnā inerte te rūt & pupillos occiderūt & dixerūt nō debuit dñs: & intelligit de Jacob. Contra quos subdit intelligitē suspicēs i populo: & multi aliqñ sapit: q̄ plantauit aure nō audiet aut q̄ finit oculus nō p̄siderat. ps. xxiij. Et alibi de hoīe impio dicit. Dixit eīn in corde suo obliu⁹ est deus auertit faciem suā ne videat in fine ps. iij. Vide etiā Eccl. i. xxiij. Et in persona etiam illorū loquitur Boet. dices. Oia certo sine gubernas. hominū solos res p̄as actus huius etiā opinio dñs fuisse Tullio in. iij. de legib⁹ dicit cōtrariū. f. q̄ oia & hominū ita in se sup̄ne legis obiecta sūt. Uebantur autē tales multiplex rōne. sicut ponit Tho. p. i. q. xxi. ar. ij. quāti in quatuor potissimas dicit gratia dñitatis. prima rō est q̄ multa mala videbāt in reb⁹ esse: q̄ aut dñm deū nō possim p̄cedere: & sic nō erit oipotēs. nō possim scire cū nō impediāt ei possit videt p̄sente: & somētum dare malis: que fiunt q̄ vñ dicit canō. Et rō: cui nō resistit a p̄pobat & veritas cū minime de consensu oppōnit: negligere dōpe cum possit perirebare p̄uerfos: nihil est aliud quā fouere. nec a ret scrupulo societatis occulte: q̄ manifeste faciem⁹ desinit obnare. xxiij. di. error. i. si. q. vñ. negligere: faciūt notata i. c. q̄ nāta. de sen. ex. c. i. in. c. Cū q̄s eodē t. li. vi. Scōba rō: q̄ nō videbant quō potest stare simul libertas arbitrii cū diuina p̄uidentia. Tertia rō: q̄ in euentib⁹ humanis nullus certus ordo apparet. Non tñ semp bonis bona euēiūt: aut malis mala: neq̄ rursus semper bonis mala euēiunt: aut malis bona: sed indifferenter bonis & malis bona & mala: iuxta illud Eccl. i. x. Vniuersa eque euēiunt iusto & impio bono & malo mundo & immundo smolā. i. victimas & sacrificia cōtinent. Quarta ratio est: quia quicquid dimittitur sibi non subest alterius p̄uidentie: sed homines sibi p̄sident dimittuntur a deo. dicitur enim Eccl. i. x. Deus ab initio constituit hominē & reliquit ei in manu consilij suū: hec specialiter videtur esse in malis de quib⁹ dicitur & dimissi eos fin: delicta cordis eorū: id est in adiūctionibus suis ps. lxxv. Sed ista opinio est omnino falsa: vt patet ex eo. quia ex hoc tollerēt p̄miatio bonorum & damnatio malorū

& timor dei pariter & amor. contra quod tota scriptura sacra innuntiat. Et p̄terea loqueretur ex hac opinione: q̄ deus nō nō esset iustus: & dimitteret mala impunita & bona non remunerata cōtra q̄ dicit ps. viij. Deus iustus iudex fortis & patiens destruit etiā hec opinio per auctoritates destruit allegatas. Sap. viij. Sapientia attingit a fine vsq̄ ad finem fortiter disponit omnia suauiter. Modo restat respon dere ad rationes in cōtrariū allegatas. Ad primā ergo rationem dicendum fin Tho. vbi supra q̄ aliter est de eo qui habet curam alicuius particularis: & de p̄uidentie vniuersali. p̄uidentia autem particularis excludit defectū ab eo: quod eius p̄uidentia subdit: quantū potest: sed p̄uidentia vniuersalis permittit aliquem defectū in aliquo particulari accidere: ne impediatur bonum totius. vñ corruptiones & defectus in reb⁹ naturalib⁹ dicunt esse contra naturā particularem: sed tamen sunt de intentione nature vniuersalis: in quantū defectus vnus: cedit in bonū alterius: vñ etiam totius vniuersalis: q̄ corruptio vnus: est generatio alterius p̄ quā species cōseruatur. Cū ergo deus sit vniuersalis p̄uidentia totius entis: ad ipsius p̄uidentia pertinet: vt permittat aliquos defectus esse in aliquibus particularib⁹ reb⁹. Ne impediāt bonum vniuersi perfectum. Si enim omnia mala prohiberetur multa bona deessent vniuerso. Non enim esset vita leonis: si non esset occasio animalium: nec etiā potentia martyriū si nō esset tirannorum persecutio. Unde Aug. in enchiridion. Deus omnipotens nullo modo lineret aliquid esse mali in operibus suis: nisi a deo esset omnipotēs: vt beneficiaret etiā de malo. Ad scōbā rōne que requirit latiorē indagatiōē respon debuit infra cum age: cōtra tertiā opinionē circa finē. verū modo restat respōdere. Ad tertiā rationem. Quod bona et mala bonis & malis euēiunt p̄uidentie nō sine ordine diuine p̄uidentie que tribuit vniuersi p̄t cuius expedit q̄uis intellectus noscitur non possit percipere rōnem p̄uidentie sue: que mirabili & ineffabili modo oia disponit: sicut medicus diuersis infirmis p̄uident diuersis remedijs: & cōtrarijs nō tñ sine rōne artis medicine q̄uis ratio ipse nō capiat illius artis ignari: q̄bus videretur medic⁹ a casu agere: & me

dicinas illas ordinare: est tñ nō a casu facta: sed fin canones medicine. Sic nos cōsiderare debemus: q̄ oia a diuina p̄uidentia certo ordine gubernant: q̄nā causas & rationes p̄uidentie sue intelligere non valeamus: iuxta illud Eccl. viij. In celis q̄ oīum opum dei nullā possit hō inuenire rōnē eorū: que fiunt sub sole &c. Ad quartā rōnē dicēdū: q̄ in hoc q̄ dicit deus hoīem p̄uidentia: sed ostendit: q̄ nō p̄uidentia a diuina p̄uidentia: sed ostendit: q̄ nō p̄uidentia ei vñ operatā determinatā ad vñ sicut i reb⁹ naturalib⁹: que agitur tñ quasi ab alio directe in finē: non aut ipsa se agit: quasi se dirigētia i finē sicut creature rōnales per vñm liberi arbitrii: quo cōsiliantur: & eligunt. vñde s. gnantis. dicit in manu consilij sui. Sed q̄ ipse act⁹ liberi arbitrii reducit in deū sicut in cām necessē est vt ea que ex libero arbitrio fiunt diuine pudentie subdantur: pudentia est hoīs continet sub p̄uidentia dei: sicut causa particularis sub causa vniuersali hominū etiā iustorum quodā excellētiōi mō deus h̄z pudentia am: quā impiorū inq̄tū nō p̄mittit aliqd euenire cōtra eos q̄ finaliter impedit eorū salutē. Mā vt dicit. Ro. viij. Diligētib⁹ deū oia cooperantur i bonū &c. ps. Quia nō relinquet dñs virgā p̄ciōrū sup̄ sortēs iustorum vt nō ex. ii. ad tñ manus. f. Sed ex hoc ipso: q̄ impio de⁹ non retrahit a malo culpe. dicit eos dimittere nō tamē ita q̄ toti aliter ab eius p̄uidentia excludantur. alioquin in nichilū desiderēt nisi eius pudentia cōseruarent. Tertia falsa opinio fuit illorū qui oia q̄d p̄uidentie diuine subdcbāt: sed ex necessitate contingere arbitrarē: siue ex immutabilitate. pudentie: siue ex necessitate stellā rū siue ex cōnexionē animorū & hec fuit opinio stoicorū que quidē opinio duo inconuenientia importat. primum est q̄ ponit omnia ex necessitate contingere: & fin hoc tollitur libertas arbitrii. Et contra hoc agitur infra i hoc sermōe in quo per rationes & auctoritates ibi error improbat. Scdm inconueniens est: quia sequitur ex hac opinione q̄ non oportet orare: nec nullus fructus ex orōne sequitur & contra hoc agitur infra in sermone proximo: vbi ostēdit multiplici medio q̄ oratio est necessaria: & hui⁹ opinio videt fuisse Virgilinus qui ait in. vi. Eneidos.

De cōfutatione falsa. opi. circa orationem

Desine fāta deū flecti sperare precando.
Hinc etiā error quidā modo xpiani innu-
unt paganizantes atqz dicentes. Quello
qz bene esset cōuen chestia: iuxta illud i
tragedys. fāt agimur credite fāt. Tol-
litur ergo ex hoc libertas arbitrij. Unde
hac fāta opinione quasi quodā reū dia
boi plurimos subtrahit ad perditionē
eternā. igit ad hū erroris exclusionē
duplici medio vtar. p. rōne auctoritate.
Ratio erit ex cupl. r.

¶ Prima sumitur ex pte culpe commissie.

¶ Secunda ex parte pene debite.

¶ Tertia ex parte iusticie diuine.

¶ Quarta experimentalis doctrine.

¶ Quinta ex parte scientie humane.

¶ Sexta ex parte perfectionis mūdane.

¶ Prima ergo sumit ex parte culpe commis-
sionis et est rō talis. Certū est qz nullū pec-
catū committit nisi ex voluntate libera. Vñ
Aug. xv. q. i. in principio pētū adeo vol-
untarium malum est: qz si non sit volun-
tarium desinit esse peccatum. vnde si ali-
quis actus de genere malorū committeret
ab aliquo sine ppria voluntate, nullo mō
esset peccatū. si nullo modo esset volunta-
riū. puta si a furioso vel frenetico comit-
teret homicidiū. xv. q. i. sanet. c. Aliquos
t. c. Illa. sic et si ab ebrio. quāvis ebrietas
illa tāto magis grauiat quanto maiora
potuerat ex ea mala sequi. vñ Aug. cōtra
faulsi et habet i decreti. xv. q. i. Inevria
uerūt Lotij filie eius et se nesciēti miscue-
runt: qua ppter culpā dū quidem non
tātū quātū ille incestus. sed quātū ebrie-
tas illa micretur. Sic si infans occidit ho-
minē. Sic si tractus vi pccata de tota li-
ter excludit voluntariū aliquid de genere
malorū committat: totaliter excusat a pctō.
L. di. presbyteros. Si vero non fuerit vis
pccata: sed causatiua que dicat metus: ex-
cusatur quidē a tāto. sed nō a toto: qz po-
tius debet quis oīa mala pati qua pccato
consentire. xxij. q. v. ita ne. et de eo qz
mc. cā. sacris. Ratio est qz metus nō tota-
liter excludit voluntariū: qz coacta voluntas
volūtas est: vt dicit legis. Si igit ex p-
uidēne diuine infallibilitatis. ex necessi-
tate cōsigerent et cōsequenter tollerēt liber-
tas arbitrij. ergo nullū pccatū committe-
retur in mūdo: qz ex necessitate hō age-
ret. sicut a falia bruta: que potius agūt
quā agunt: sed hoc p. manifeste falsum
qz omne vis. f. diuinū naturale et huma-

nū dicitur culpas committi: si aliqd contra
deum vel p. mū agat. Rō enī naturalis
dicitur hōi qz illud qd ab eo fit cōtra rōnē
naturale sit malū. Ad qd enim data esset
hōi rō: si fas esset passum hōi cōtra rōnem
vivere et opari. Vñ et iuri cōsultus dicit. ff.
de iur. i. iur. l. vi. vñ. Cū enī inter hoīes
cognitionē quandā natura cōstituit: hōi
est hōi hōi infideliari nephas esse. Scdā rō
sumit ex pte pene debite: nullus enī actus
ex ne cessitate commissus punibilis est: nec
premiabilis. Vñ Aug. xxij. q. iij. Nobis
chodonosor. Vasis igit ire nunqz de red-
deret interitū nisi voluntariū inueniretur
homo habere pctm. ppter hoc dñi iura qz
si homicidiū a furioso vel infante comit-
tit: nō ē punibile etiā pena irregularitatis.
Idē si ab artato ne cessitate defensionis
cōmodamine inculpate tutele occidit
inuasor. vt in clemē. Si furiosus de homi-
cidij. ff. ad. l. aq. i. l. sciam. §. qz aliter
t. ff. de iust. et iur. l. v. vñ. t. c. vñ in lib. i.
Si igitur diceremus oīa ex necessitate cō-
tingere propter diuine prouidentie in falsi-
bilitatem: aut alia quāvis causa sequere-
tur hōem mala agentem nulla pena dy-
gnum fore: ergo inuiste deus hominē cō-
damnaret pena te mporali vel eterna. p-
pter demerita peccatorū. Inuiste etiā sunt
leges diuine et humane: qz malefactoribz
penas condignas irrogāt vt qd lex diui-
na et humana punit homicidam morte si
ex necessitate qz hōem occidit. Inuiste
sunt etiā oīa statuta municipalia de his
quentes punientia: et premiātia bonos et
sic dabit licentia improbis nō cōdi alijs
contra qd dicit 3sidorus et habet in decre-
tis. iij. di. f. facie sunt aut leges. vt earum
metu humana conceatur audacia tuta-
tis sit inter improbos innocētia et ipsis im-
probis formidato supplicio refrēscēt au-
dacia et nocēdi facultas. et sic p. scdā rō.
¶ Tertia rō sumit ex parte diuine iusti-
cie et bonitatis. Si enī dicerem⁹ in bonis
humanis oīa ex necessitate contingere si-
ue ex prouidentie necessitate siue ex cō-
stellatione: sequeretur qd de esset cā malorū
culpe que committūt in mūdo. Et quo
inconuenient sequeretur aliud triplex in-
conueniens. primo. f. quia esset deus sibi
contrarius nam ex vna parte precipit nō
bis: ne mala faciamus: et ex altera: nos
impelleret ad malum. Sic enim homi-
dium: furtū: adulteriū et hūmā mala sunt

vt qd nos diuina prouidentia impellit ne-
cessario ad illa perpetranda. Si autem non
sunt mala: vt qd illa phibet. Scdō seque-
retur qd de esset cā causa malorū
culpe que committuntur: aut enī oportet
dē illud qd agimus nō esse malū. aut si
malū est: culpabile magis culpabilis ef-
fet deus: qd nos ad illa necessaria impel-
lit et cogit: sicut si rex aliquid phiberet: et
postmodū cogere ad cōtrariū faciendum
certū sequeretur qd deus esset iniustus: si
enī ex necessitate hom. ageret malū: aut
vicio: hōiem agere: aut nō si nō ergo ini-
ste deus agit ipsū puniēdo: si sic magis
vignus esset deus. Pena qui illius mali
esset cā: qz consensus auctoritatis indeli-
ctis est in agis culpabilis et punibilis. qz
consensus operationis et cooperationis vt
not. in. c. i. de offi. deleg. Vñ ad. ppositus
Aug. in. v. de ciui. dei. c. i. Sic aut. Illi hō
qui positionē stellarū quodāmodo decer-
nentū qualicūqz sit: qd ei pueniant bo-
ni qd vt mali accidat ex dei voluntate su-
spendūt: ita dē stellas putāt habere hāc
potestātē traditā sibi a summa illius po-
testate: vt volēs ista decernāt: magnā
celo facit iniuriā: in cuius velut claris-
simo senatu ac splendidissima curia opi-
nant scelerata facienda decerni: qualia si
aliqz terrēna ciuitas decerneret gñe huma-
no decernente fuerat enertēda quale de
inde iudiciū: de hominū factis deo relin-
quitur: quibus celestis necessitas adhibetur
cum dominus ille sit et siderum et homi-
num. Hec ille.
¶ Quarta rō sumitur ab experientia vi-
demus enim duos sub vna cōstellatione
natos diuersos: tñ moribus vivere vnum
quidem virtuosos: alterū vitiosos: sic patet
in Jacob. et Esau scñ. xxv. Si ergo ex cō-
stellatione dicatur quos ad malum cogi
viterqz profecto malus esset cū vterqz sub
vna cōstellatione sit natus hanc etiam
rationē ponit Augu. in. v. de ciuitate dei.
ca. i. et Greg.

¶ Quinta rō sumitur a scientia huma-
nali. nā error iste destrueret philosophiā
morale theologiā et scientiā legalem qz
philosophi morales et theologi lib. pluri-
mos conscripserūt vt homines viverent
virtuose et fugerent vitia. Et quid ergo o-
portuit istos libros cōponere et persualo-
nibus suadere virtutes: si ex necessitate
homines sequerentur vitia vel virtutes.

Pari formiter etiā destrueret alias sciē-
tias si bene consideretur.
¶ Sexta rō sumit ex perfectione vniuersi
si que quidē nō esset si nō omnes gradus
essendi inuenirēt in rebus. Unde ad di-
uinam prouidentia pertinet omnes gra-
dus entis producere: et ideo quibzdam ef-
fectibus preparauit causas necessarias:
vt necessario euenirent quibzdam vero
causas cōtingentes: vt euenirent contin-
genter fm conditionem proximā cau-
sarum. hanc rationem assignat Tho. i.
parte. q. xxij. ar. iij. et sic patent rationes.
Ad videamus auctoritates quibus predi-
ctus error destruit. prima ē Eccl. xv. De
us ab initio cōstituit hominem reliquit
eum in manu cōsiliij sui: adiecit mandata
et precepta sua si volueris mandata con-
seruare conseruabunt te apposuit tibi a-
quā et ignē ad quod volueris potirge ma-
nū tuā ante hominē vitā et mors bonum
et malū: qd placuerit ei dabit illi. Nota
in manu cōsiliij slo. interliniaria. i. in li-
bertate arbitrij ab initio. f. mūdi vel vite
cuiuslibet adiecit mandata et pcepta mā-
data sunt precepta affirmatiua inducen-
tia ad virtutes pcepta sunt negatiua: avi-
tys retrahētia. et obligāt semp et ad semp:
sed affirmatiua obligāt semp: sed nō
ad semp. Aquā. i. bonā vitam: seu deu-
tione et ignem. f. eternum inferni bonum
bonū. f. glie et malum pene. Patet prima
auctoritas. Scdā habet scñ. iij. Dixit
dñs ad Chaym nōne si bene egeris recu-
pes. sicut male statim in foribus pecca-
tum aderit sed sub te erit appetit⁹ eius et
tu dñaberis illius ex quo textu clare pro-
bat qz peccare est in potestate hoīs. Ergo
necessitas diuine prouidentie nō tollit liber-
tatem arbitrij. Adodo rēstat respondere
ad rationem que fit in oppositum que est
talio. Cum diuina predestinatio siue
prouidentia mutari nō possit. Ergo neces-
se est ipsam impleri. cōstat aut diuine
prouidentie oīa subdantur etiam actus hu-
mani vt supra habitum est. Ergo videtur
qz omnia ex necessario proueniant qz po-
ssita necessitate cause. ponitur necessitas
effectus. Et pro responsione vtar duplici
medio. f. ratione cōfirmata p auctoritates
Aug. et Boetij: et exemplo. Pro intellectu
ergo rationis. Nota qz duplex est neces-
sitas. f. absoluta et suppositiois: qz dicit cō-
ditionalis absoluta necessitas ē quādo

hec opinio auctoritatis sacre scripture q̄
infalibilis ē expressam cōmūtem auctorita
tē ē virtutem dicitur Numeri. xxiij. Nō
est deus quasi hō v̄mentiat̄ur nec v̄ si
lius hominis v̄ mutetur. Dixit ergo et
nō faciet loquutus ēz nō ipse vult. Et s̄.
R. xv. Triūphator in israel non pariet
penitudine non flectitur. 3te Malachie
iij. Ego deus ē non mutor. 3te Boetius
in carmine. O q̄ perpetua ē. Stabilisq̄
manēs dans cūta moueri. Dicendū est
ergo q̄ prouidentia diuina omnino est i
mutabilis: et cōsequēter necesse est ip̄saz
ipleri quāuis cū deus velit mutabilia.
tamen vult illa sine sui mutabilitate. V̄
de q̄ scripsi dominica scēda post festū
trinitatis sermone quātipis. Diferētiā dō
minus seruū illius. In introitu s̄monis.
Nec obstat q̄ dicit de ezechia. i Minue
et alie auctoritates supra posite: ex q̄bus
videtur p̄is facie foueri opinio contra
ria: q̄ ipse auctoritates loquūt̄ur non de
sentētia dei diffinitiuā sed cōminatuā et
tamen h̄a. Non enim loquūt̄ur 3as et
3^{onas} p̄phetas alie auctoritates s̄z or
dinē causę p̄m̄e. sed p̄nūciat̄ illud q̄
fieri debebat s̄m ordinem causarū. se
cūda. s̄m quas debebat euenire illud q̄
propheta cōminabatur. Unde dato q̄ ex
diuina dispositione aliter eueniret non
tamen fuit falsum q̄ propheta p̄nūci
auit. q̄ loquutus est s̄m ordinem causę
scēda. Un̄ cū dixit 3as Adhuc quā
draginta dies ē Minue subuertet. ē sen
sus. i. merita ei p̄rigūt v̄ subuertat. s̄ sic
in veritate erat ita exponit Tho. rxi. q.
cxvij. ar. vj. ad sc̄m 2° cordat idē Tho.
p. l. q. xij. ar. vij. ad sc̄z Quādo ergo p̄
orationē mutatur effectus ille qui eueni
re debebat s̄m ordinem causarū scēda
rū. dicitur deus p̄uerti vel p̄mittere nō
q̄ eterna eius dispositio mutetur. sed q̄
mutat̄ aliq̄s eius effectus. Unde et 3as
godo. dicit q̄ non mutat deus consiliū: s̄
uis quādoq̄ mutat sentētiā. non illā
que cēp̄mitit dispositionem eternā: sed il
lam sentētiā que exprimit ordinē in
feriorum causarū q̄z ē ezechias erat
mōitūrus et gēs Minuitarum p̄ccatis
suis p̄menda. Talis autē mutatio
sentētia dicitur transumptiuā locutiōe
dei penitētia inquit deus ad penitē
tis similitudinē se habet cuius ē muta
re quod fecerat per quem nōdū dicitur

etis metha irasci inquantū puniēdo facit irascētia effectū. fm q ponit Tho. in iij. contra gentil. c. xxiij. sicut et Gen. vi. Unde de q multa malicia hoim esset in terra et cuncta cogitatio cordis intēra esset ad malū penituit cum q hoim fecisset in terra tactus dolore cordis intrinsecus et precaūda in futurū. Delebo inquit hoim quem creavi a facie terre ab ipse vsq ad animantia a reptili vsq ad volucres celi. penitit enim me fecisse eos. pōt tñ dici loquendo spiritualiter. q prophetia Jone fuerit expleta fm q Aug. exponit. xij. de ciuit. dei. ca. xxiij. Et scripsit dñica. xxiij. post festū trinitatis in sermone predicto qui incipit. Miserris dñs serui illius parte. f. et in dñica in septuagesima sermone qui incipit. Multi sunt vocati parte. iij. in fine prime questionis. Deo gratias Amen.

De necessitate orationis in communi. Sermo. ij.

Exprobatis supra opinio nibus falsa. que necessitate orationis excluderentur. lunt campo reprimis aculeis expurgato. Restat modo firmare bonū semen. videlicet. ponere verā et firmam sententiā fidei catholice: que habet q sicut omnia creata sunt a diuina potentia: sic omnia a diuina prouidentia gubernantur etiam actus humani contra primā et secundam opinionem supra postas. Item q diuina prouidentia immutabilis est. et tam consequenter necesse est impleri cōtra quartā opinionem supra postā. Itē q remanet libertas arbitrii. Et ideo oportet q hō se disponat per orationes et alia opa bona ad vitam beatā acquirēdam cōtra tertiam opinionē supra postā. Est ergo necessaria oratio ad salutē. et hoc quadruplici medio confirmabitur.

¶ Primo per auctoritates diuinales.
¶ Secundo per rationes theologicas.
¶ Tertio per narrationes exemplares.
¶ Quarto p similitudines euidēciales.
¶ Et primo quidē dicam de necessitate orationis in gñali. Secōdo in speciali. que oratio sit necessaria ad salutē. in sequenti sermōe. ¶ Primo ergo ec. Auctes multe et plorimis scripture sacre locis habē. pmo auctoritas dñi Lu. xxiij. Oportet

temporare et non deficere. i. hōis cōpētē. Item Luc. xij. petite et dabitur vobis. querite et inuenietis pulsate et aperietur vobis. Item apostolus. i. Thel. vlti. Sine intermissione orate. i. nō intermissione hōis canonicis. de qbus. ps. Septies in die laudē dixi tibi. Et quibus auctoritatibus manifeste patet q oratio ē necessaria ad salutē. qd est verum nō necessitate absoluta siue precisa nec necessitate actionis: quia oratio est actus voluntatis et ideo excludit tales necessitates: sed ē necessaria necessitate suppositionis. Supposito em q homo debeat siue velit consē qui salutē que est finis noster: necesse est orare. ¶ Secōdo probatur p rationes. adduci aut pnt quattuor rationes.

¶ Prima sumitur ex parte proprie indulgentie.
¶ Secōda ex parte supernalis beniuolētie.
¶ Tertia ex parte diuinalis reuerentie.
¶ Quarta ex parte supernalis prouidentie.

¶ Prima ratio sumitur ex parte proprie indulgentie. Nam vnusquisq tenetur ex charitate sibi procurare bona spiritualia multo magis q bona temporalia: que solum necessaria sunt ad vitam corporis. spiritualia vero ad vitam anime. Et ideo principaliter ista bona spiritualia querēda sunt tanq finis. Temporalia vero bona querenda sunt: non tanq finis: quia hoc esset peccatum mortale: sed tanq media. quedam per que perueniunt ad finē. ideo in oratione dominica. primo talia bona spiritualia ponuntur et vltimo temporalia cum dicitur panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Ideo precipit dominus Mat. vi. Querite primū regnū dei et hec omnia adicientur vobis. Vni festum est autem q huius bona spiritualia solum a deo habemus. ps. Gratiam et gloriam dabit dominus: qñimo omnia bona: taz nature q fortunę gratie glorie: ab ipso summo bono habemus et nō ab alio. Ideo Jacobi. i. Omne datum optimum et omne donum perfectum de sursum est. descendens a patre luminum. i. angelorum: nec alio modo haberi possunt ab ipso deo huius bona spiritualia nisi ab ipso postulando. Ideo. Jacobi. i. Siquis vestrum indiget sapientiā postulet illam a deo qui dat omnib assuetē et non ipso operat ideo super illud ps. lxx.

Benedictus deus qui nō amouit orationē meam: et mihi suam a me. dicit Glo. Augusti. Nunq ergo a te mouetur oratio mea: nunq amouebitur a te misericordia diuina. Item Hiero. super Mat. xxiij. In tentationē intrat qui orare negligit et hoc etiā firmatur exemplo illorū qui aliqua re temporalī indigent. puta sanitate elemosyna officio vel fauore: quia videmus tales valde sollicitos ad petendū talia raduca. Quāto ergo magis solliciti esse debemus ad petendū diuina et spiritualia. Nota quomodo pauperes infirmi volentes petere elemosynā: ostēdunt alijs vlcera: vel vulnera suauit sic prouocent videntes ad cōpassionē et misericordiā sic nos facere debemus corā deo et. Sic faciebat Dauid ibi. Misere mei dñe quoniam infirmus sum sana me domine qm conturbata sunt oia ossa mea et. ps. vi. Et alibi putruerunt cornu pre sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. ps. xxxvij. Et sic orare nos docet sācta mater ecclesia di. Peccata mea dñe iuxta sunt in me: sed anteq vulnera generent in me sana me domine: medicamen tu penitentie deus.

¶ Secōda ratio sumitur ex parte supernalis beniuolētie. Nā ex hoc q vnusqscq tenetur ex charitatis precepto: primū suum diligere sicut seipsum tenet ei qñ in necessitate subuenire: et bñficijs esse nō solū per corporales subuentiōes et elemosynas sed etiā per spūales: quorū vna est oratio: ideo dicit. prouer. xviij. Mādaui deus vicinis de primo suo nec solū pro amicis: sed etiā pro inimicis orandū est: iuxta illud Mat. v. Orate p psequētibz et calūntiantibz vobz sitis filij pñs vestri qui in celis est: q solē suū oriū facit super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos: talis aut oratio pro inimicis facta. magis placet deo: q ad orādum amicos pōt mouere: amor naturalis vel mīdānis: s; pro inimicis solū charitas prouocat orare: ideo dicitur vt fecitis filij pñs vñ et. Tertia ratio sumit ex pte diuinalis reuerentie: q rō naturalis dicitur homini: vt deū reueramur et corde rege et ore: q vnqscq istorū a deo habemus et ei de quolibet istorū debem⁹ sacrificiū: et obsequiū reddere ne simus ingrati. Vñ Osce vlti. Oem aufer iniquitatē et accipe bonū et reddemus vitulos labiorū nrorū et apo

stolus. Iheb. vlt. Offeramus hostias laudis semp deo. i. fructū laborū contentiū nomini eius. Itē. ps. Venite adoremus: et pñdam⁹ ante deū pñdam⁹ corā domino et. Quarta ratio sumitur ex parte supernalis prouidentie p cuius intelligentia est notādū fm. Tho. pte. i. q. xxiij. ar. viij. in cor. q. in fine. et in quolibet. de veritate. q. vi. ar. i. iñ. cor. q. q non solū finis vñm⁹ q est gloria eterna cadit sub diuina prouidentia sed etiam mediū: q pñtur ad finē nō enim credamus q liber pñdestinationis sit hoc mō scriptus pñtur saluabitur. Martinus saluabitur et. s; sic petri saluabitur mediante orone martin⁹ mediante elemosynarū largitione et. oportet ergo oēs pñdestinationis preparare se ad salutem per orationē et alia bona opera. Necessaria igitur est oratio non quidem vt eterna dñi pñsio immutetur: qz immutabilis est vt supradictū est sed vt impleatur: quia et hoc ipsum q tali petenti hoc concedatur sub ordine diuine prouidentie cadit. exemplū siue similitudo potest assumi: sicut si rex ordinasset. q reus dignus morte vel aliqua alia pena liberandus esset: si p eo pñces ab aliqbus fundarentur: tunc ergo pñcēs. p eo non id agere intenderent vt regis dñi pñsio immutetur: sed vt impleat⁹ ad quā implendā necesse sunt pñces. Vñ sic. in. iij. dialogo. et in decre. xxiij. q. iij. Obiuncti nequaquā pñsunt que pñdestinationis nō sunt: sed ea q sancti vñ orādo efficiūt ita pñdestinationis sunt vt pñces obtineantur. nā ipsa quoq pennis regi pñdestinationis: ita est ab omnipotēti deo disposita: vt ad hanc electi ex labore pñmiant quatenus postulādo mereantur accipere qd eis oipotens deus ante secula disposuit donare: et per hoc patet rñsio: ad illō qd aduersarij deberēt: quid oportet orare cū pñdestinationis diuina immutabilis sit. Amplius etiā dico: q si deus reuelaret tibi q saluaberis: intelligitur si bene vixeris. Et sic cōtra si deus reuelaret aliquid q dñabatur intelligitur si in peccatis perseveraueris. Vñ dicit Tho. in questionib⁹ de veritate. q. xxiij. ar. viij. iñ rñsioe ad scdm agumētū. Idē in. i. scq. di. vi. ar. iij. in rñsione ad scdm argu. q si aliquid deus reuelaret suam damnationē deberet intelligi nō fin modū propheticę pñdestinationis vel pñciantie: sed per modū

prophetie cōminationes, que intelligi
supposita conditione terminorū: nec per
hoc pñciatio falsa fuit: q̄ intelligenda
erat sū ordinē causarū sc̄barū: vt dictū
est supra sermone proximo parte. iij. de
Amittitis: vel intelligēda erat: sub cōdi
tione si pñtueret in peccādo vt lra. vi.
Qd̄ autē si de reuelaret alicui suā dāna
tione debeat intelligi nō s̄z modū pphie
pñtationis vel pñtationis: sed per modū
pphie cōminationis que intelligi sup
posita cōditione terminorū pbat̄ aucto
ritate manifesta. Eze. xxiij. Si dixerō iu
sto q̄ vita vineat cōfusus in iusticia sua fe
cerit iniquitatē oēs iusticie eius obliuioni
tradent iniquitate sua: quia operat̄ est
in ipsa morte. Et subdit. Si autē dixerō
impro mortē mortis et egerit penitentiā
a peccato suo, fecerit q̄ iudicis et iusticiā
vitauit et nō moriet̄. Ad idē m̄re
xviij. Repente loquar aduersus gentem:
et aduersus regnū: vt eradicet̄ et destruat̄
et disperdat illud. Si penitentiā egerit gēs
illa a malo quod loquutus sum aduer
sus eam agā: et ego penitentiam sup ma
lo q̄ loquutus sum vt facerem ei. Exem
pli etiā p̄z in Amittitis: vt dixi supra ser
mone primo pte. iij. Jō dicit. Nicolaus
de lyra sup. iij. r. q̄. Qd̄ pmissiōe diuine
intelligēda sunt: sub cōditione. s. si q̄ pte
hominū non ponat̄ impedimentū. Plus
etiā dico q̄ posito pro populo q̄ aliq̄
intraret paradysum sine debita prepara
tione: tamē inde expelleret̄: vt probatur
Mat. xxi. Amice quō huc intrasti nō ha
bēs vestē nuptialē. Et ille obmutuit tūc
dixit rex ministris. Ligat̄ manib⁹ et pedi
bus e⁹ mittite eū in tenebras exteriores
ibi erit fletus et stridor dentium. Si ergo s̄
preparatus intrās expelleretur multo
minus nō parat̄ intrabit: q̄ turpi⁹ eūci
tur q̄ nō admittit̄ hospes. de tureturā.
quādam modū. Ad materiā nota exemplū
q̄ audiui quodā fratre minore. de b̄o
francisco cui reuelatū fuit a Christo q̄
nō cōuerfaret̄ amplius cū quodam lay
co amico suo: q̄ dammandus erat. Cūq̄
būs fr̄ franciscus secū nō puerfaret̄: et ille
de hoc tristaret̄ quereret̄ eām būs fr̄
ciscus hoc sibi reuelauit qd̄ audiens ille
pedit ad pedes eui⁹ dicens. Et si verū sit
q̄ dicit nīhilomin⁹ pñdens in diuina mi
sericordia et in tuis meritis credo q̄ salu
e meā poteris ab ip̄o pio dño ipetrare:

quod et fecit. Et hoc ergo p̄z qd̄ ofo ne
cessaria est nō solū ad impetrandā salu
tem pñtationis: sed etiā ad sententiā
de cōminatione reuocandā. Tercio pro
batur hoc p narratiōes exēplares. Per
multa in exēpla p̄z in veteri et nouo te
stamēto: qd̄ ofo necessaria est etiam ad
obtinendū illud qd̄ diuina prouidentia
pñtatione. Primo habet in Abrahā
cui deus pmissit dare filiū sicut p̄z Gen.
xii. Et tñ sepius Abrahā orabat de⁹ p
filio h̄ido: sicut p̄z Gen. xv. Vñ de⁹ qd̄
dabio mulierem p̄z adā abiq̄ liberit̄: filio
procuratio domus mee iste dāma: cū
etiezer addidit abrahā. Vñ autē nō de
diti semen: et ecce vernaculus meus he
res me⁹ erit statim sermo dñi fact⁹ est
ad eū dicens. Mō erit hic heres tuus: sed
q̄ egredietur de vtero tuo ipsū habebis
heredē. Sic et Isaac cū sciret pmissio
nem a deo factā p̄z suo de dilatatione se
minis: cū dixit angelus ad Abrahā. Bene
dixi tibi et multiplicabo semen tuū: sicut
stellas celi et velut arcnā: que est in lito
re maris Gen. xxi. Tamē orabat de⁹ p
filio h̄ido. Vñ xxi. Deprecat̄ est Isaac
dum p̄roze lra eo q̄ esset sterilis: ex
q̄bus exēplis patet q̄ nō obstat qd̄ ali
quis sit pñtationis ad salutem: necessa
ria tamē est oratio. saluus est ergo qd̄ bi
cit. q̄ oportet orare: q̄ si sum pñtationis
tuo. oīno oportet me saluari. si pñtationis
damna duo sum ad idē facit exemplū de
Acab: cui dixit dñs per heliam pphā
q̄ interficeret eū. et de eo vsq̄ ad mingen
tem ad parietē et tamen pollea: q̄ humi
liauit se et orauit: et uocauit deos senten
tiā suam: sicut p̄z iij. r. xxi. ex quo patet
q̄ illa dei sentētia cōminatoria intelli
gatur sub cōditione si penitentiā nō agē
ret: sicut illa cōminatio facta. Eze. regū
per Isaiam pphā et Amine per Jonā
Ad idē cōuerso patet de Salomone de
quo pñtatione deus patri tēpore roboam si
lq̄ eius: q̄ perdidit dñm decem tribūz
remanente sibi tribu iuda et beniamin: si
cui patet. iij. r. xxi. Et postea tempore se
decie regis totaliter destructū ē regnū
illud et domus iuda p̄didit septuā regnū
vsq̄ ad hodiernū diem. In noua etiā te
stamēto habetur exemplū in decem vir⁹

gimibus: quartū q̄nc sapiētes: que erāt
pñtatione parati: se ad nuptias: cr
go in pñtatione requirit̄ preparatio: q̄
vero nō se parauerūt exiit: sunt: vt pa
ter Mat. xxv. Sic etiā non obstat quod
deus ab eterno aliquos pñtatione
iusta illud Ephe. i. Elegit nos in ip̄o an
te mundi cōstitutionē: vt essemus sancti
et immaculati in conspectu eius in chari
tate: nīhilomin⁹ fuit necessaria xpi in
carnatio: ad hūc effectū impediū et etiam
eius ofo iuxta illud. Politus a me et da
bit tibi gētes hereditatē tuā pos. tu. ter.
terre. ps. q. Sic et dñs n̄ telus xps sepi⁹
orasse legitur: q̄us ofo nō indigeret.
eo q̄ in manu sua omnia a patre suo tra
dita essent. Quāto ergo magis nos: q̄
maxime ofonū suffragiū indigem⁹: iō
dicit ipse Mat. xxvi. Vigilate et orate: vt
nō intrens in tēstationē: spūs qd̄ ē prom
ptus est caro autē infirma. Jte Jo. xii. Ex
emplū cū dedit vobis. Vñ etiam modum
ego feci ita et vos faciat. Vñ etiam
emplū in alab⁹ brutis. Nā elephas dūz
se infirmari pñtatione: ad sibi medēdū qd̄
dam salutiferas herbas legit: q̄ ante q̄
comedat: caput i celū h̄eris leuat: q̄
a deo cas sibi salutiferas esse petens.
Vñ et ipse Joels pphē magna siccitas
contigit: ita qd̄ defecit aqua belij et hoi
bus ad bibēdū. Et tunc belie eleuantes
capita in celū clamabāt: q̄ petentes au
xilij a summo bonoz largior. Vñ dicit
Joels. i. Ad te dñe clamabo: q̄ ignis
comedit speciosa deserti: et flamma succen
dit oīa ligna regionis: sed et belie agri q̄
area sine sibi: susceperunt ad te: q̄
epicati sūt fōres aquarū: et ignis deuora
uit speciosa deserti. Mōne auct̄ oēs do
cēt pullos suos ad cibū perēdū os aperi
re necnq̄ exhibēt illis cibū nisi aperiat
os rostrū: et sic dñs dicit in ps. Aperi
os tuū: et implebo illū. Aperi. cad. p̄tēdū
et implebo illū. s. ad auriū tibi dādū. Et
alibi d̄. Os meū aperuit: et attraxi spiritū
Et in legēda beati Thome cantuarien
sis legit q̄ dum quēdā aulica ab acci
pitte fuisset iuxta voce clara sancti Tho
me aulici ip̄o laudat̄ diēs. Sancte tho
ma aulici me. statim misus cadēs inte
rit. Narrat etiā Anselm⁹. qd̄ dñs semel p
uā et eques incederet qd̄ lepulca a ca
minib⁹ insequunt̄ ad eū cōfugit: et eius au
xilio se p̄misse. Qd̄ ille vidēs plorauit et

ad locos suos ait. Sic demones alias se
sequit̄. Tūc canib⁹ vi aufugerēt ip̄eravit
et sic lepulca libere abire p̄misse. Ergo
si nouerit ip̄e angustie belis: rōne carē
tes. ad deū et ad eius sanctos confugere
deteriores belis sūt hoies: qd̄ ad ofonū
suffragiū nō recurrūt: p̄ctum in indigē
tiaz aliq̄ eoz necessitante. Patet q̄ per
exēpla: q̄ necessaria sit ofo ad salutem.
Quarto idē patet p similitudines eundē
nates. Multe est similitudines dari p̄: per
q̄ manifeste ostendit: q̄ effectus p̄ordinas
ti a deo sūt p causas medias: q̄s opz cō
currere ad cōfēdē p̄ducēdos effect⁹: sicut
Verbi grā: p̄ordinauit de⁹ numerū diez
vite nostre alicui plus alicui min⁹. Job.
xii. Dices dices hois sūt: numerus mē
suz eius apud te est: p̄tuiti terminos
e⁹ q̄ pte. nō po. Istud autē tēpus vite nō
aliter subsistit nisi p causas medias: pu
ta elem⁹: portio somni: et cetera h̄mōne
cessaria ad cōseruationē vite hūane. Si
mule est dicere: nō esse orādū vt aliqd̄ cō
sequamur a deo: q̄ ordo sue p̄uidētie est
immutabilis: ac si diceret̄ nō esse comedē
dū: vt nutriamur: et quo termin⁹ te no
stre est determinat⁹ a deo qd̄ p̄ esse ab
surdissimū. Sic et si habebim⁹. Jā p̄t
dinatus est a deo si d̄ et q̄m p̄z facere
fructū tñ ista dei ordinatio nō excludit
cōcurfuz causas sc̄bar ad fruct⁹ p̄ducē
dos que sūt putatio: ligonizatio: purga
tio vitiū: et hūditas terre et sol et c. Sic in
firmo q̄us de⁹ p̄ordinauit an debeat
sanari vel nō. tñ opz p̄uidere de medico
et de medicis et c. Vñ Augu. xxiij. q. iij.
Abuchodonosor in si. sic in q̄t: q̄us cer
tissime sciam⁹ neminē vltra terminum a
deo p̄fixū esse victurū oibus tñ languēti
bus nō incōgrue medemur. Sic q̄us ne
mo saluet nisi pñtatione: ad vitā oīi i
tñ delinquenti est adhibenda cōreptio:
nec maculor est negligēda disciplina hec
ille. Sicut de rege qui vult bellare: q̄us
exitus belli sit p̄ordinatus a deo: tñ non
desistit ip̄e secū armigeris et ceteris ne
cessariis pparat. Sic de sciētis adscē
dis: sic in arborib⁹ fructificādis et c. Vñ
q̄ in oibus effectib⁹ a natura productis
nō excludit cōcurfuz causas sc̄bar
ab cōmutabili ordie diuine p̄uidētie. Si
cut q̄ in reb⁹ naturalib⁹ et socialibus diuina
p̄uidētia nō excludit effectū ofo ann et

Incipit sermo Joels

De necessitate orationis in speciali

ceteros bonos operū imo includit ad
cōsecrationem vite beate. Jō dicit scriptu
ra Satagite. vt p bona opa certā noītrā
vocationē & electionem faciat. ij. pet.
i. Deo gratias. Amen.

De necessitate orationis in
speciali. Sermo. iij.

Upra sermone proximo
dictū est de orationis neces
sitate in generali: nūc sequi
tur de orationis necessitate in
spāli. Saluē virgoz. p
huius matricie cōplemento notandūz: q
conclusio vera est. in sacra theologia: vt
tangit Tho. in. iij. sen. dist. xv. q. duplex
est oratio. s. pūata seu singularis: & pu
blica seu cōis. pūata est quā qd per se
facit. publica vō est: quē faciēda est ab
oibus ministris ecclie. Utrāq; aut ca
dit sub pcepto. aliter tñ aliter: q. inter
vtrāq; orationē est quadruplex dīa.

Prima est quā sit ad personarū deter
minationem.

Secunda est quantū ad tps limitationē.

Tertia est quantū ad modi qualifi
cationem.

Quarta est quantū ad substantie de
clarationem.

Prima ergo differentia est q. situz ad p
sonarū determinationē: q. ad ofonē pū
atam nulla psona est determinata: sed
oibus incūbit in generali. Ad publicam
autē determinatē tenentur ministri ecclie
q. ex officio sunt medij inter deū & homi
nē cōstituti. Uñ ad istam orationē publi
cā sine cōm tenent. Primo oēs clerici in
sacris ordinibus cōstituti de cele. missa.
c. i. Sed o tenentur oēs clerici in mūnō
bus cōstituti: dum tñ sint bñficiati fm do
ctores ibi: qd verū est fm franc. de zab.
in cle. gram. de cele. missa. etiā si bñficiū
sit de primonio suoz: hoc si primoniū fa
ctū est bñficiū: & sic intelligitur q. notat
lxxij. dist. c. si. Et ipset sibi si bñficiū sit
tenue: q. nihilominus tenebit ad horas
ex quo fecit se ad hoc inuitari vt notat.
xij. di. clericus vicū de cle. nō res. cōque
rente. Beneficiatus autē dicit. q. cūq; ha
bet bñficiū. ppter officium spūale. qd
respicit ipsum diuinū officij: q. si qd ab
ecclia habet redditus. pro officio mū
niali vel hūmō: qui nec est clericus: nec
in choro recipitur nō tenetur. De illo au
tē q. ppter magistratū hz redditus ab

ecclia siue magister in theologia: q. hz
fructus vniū pcedē: aut magister in
gramatica qui hz expensas s. ppter hoc
nō venit ad chorū non videtur teneri ad
officiū. Si autē ppter hoc venit ad cho
rū videtur teneri salte ad illā horam in
qua distributionē accipit. simpliciter qui
eiusmōi sunt: q. non hnt simplex bñficiū
& ad vitā sed ad tēpus: & nō videt sim
pliciter obligati: sicut nec clericus cano
nici qui associat eū in choro comedat in
mēsa eius nullo spāle reddidit hnt. nō
videtur teneri ex hoc solū. q. boni illi
ecclie substatantur: nec illi q. hnt pcedē
das victus corporalis in monasterijs: siue
precio siue dono. hoc not. pet. de palu. in
iij. di. xv. q. v. Si autē bñficiū nullo
fructus recipit de bñficio tūc distinguit:
q. aut nō est in pacifica possessione bñfi
cij: nec per eū statet tūc non tenetur: aut
est in possessione vel p eū statet. & tunc to
netur: ita notat pe. de pal. vbi supra. Si
autē habet duplex bñficiū: tūc si qd iuste
ex dispensatione ei: qui pōt dispensare ex
causa legitima & rōnabili: & tūc tenetur
tñ ad vniū bñficiū: q. causa illa recom
pensat. vide infra pte. ii. q. circa finē ver.
sed qro. Si autē iuste tenetur vtrūq; vel al
terū tñ: tunc tenet ad duplicatū officij
per se vel per aliū: q. defraudat deū offi
cio sibi debito. Si vō nullū bñficiū hz
sed hz quotidianas distributiones: sicut
sunt plures canonici: reputatur bñficiat
us: imo etiā si nullā distributionē perci
peret ex quo tñ receptus est in canonicā
& in fratrē: verū bñficiū habet: vt nota
extra de cōsti. c. cū in ferar. ens. vnde ob
ligatus est: q. vocē hz in. c. & illū in cho
ro & hoc tenet idē pet. de pal. vbi supra.
Tertio tenetur religiosi pssse: & religio
se siue moniales: q. vt ministri ecclie de
bonis ecclie substatantur etiā mēdicā
tes. Et hac ratione dicit pet. de pal. vbi
supra qd etiā nouitj tenent ad officij:
q. licet non sint religiosi nec in sacris ob
ligantur: tñ quia vt ministri ecclie de
bonis eius substatantur: sicut dicit decre
talis de sen. excō. religioso. s. vlti. lib. vi.
q. q. nō sint religiosi: ante q. sint reli
gione tacite vel expresse pssse: tñ q. ma
nus inuunt in eos violentas. incidit in
canonē etiā si non sint clerici & corona
clericali sed & corona monacali vel nul
la vt conuersi. Jtē conuersi ad officiū de

nūm obligantur fm modū sibi taxatū
non aut ad horas canonicas que sūt tñ
clericorū ita not. pet. de pal. vbi supra. q.
usa de nouitjs nō ita aliq. videat. Nā
nouitj pūte nō sunt religiosi nisi in call
bus & iure exceptuati. sicut & casus ille.
q. l. eos aliq. man? licet violentas qua
tūc excōcatus & sicut iniciēs manus vio
lentas in professum et in alijs similibus
si q. aliq. sūt in iure excōc. nō aut expūm
calus ille v3 q. teneat tñ nouitj tanq; ve
ri religiosi. ergo sicut sub regula. s. q. non
sunt religiosi. ergo nō tenentur vt religio
sōse officiū. nec alia ratio. pponitur ec.
Est aut notā dū q. excusantur quidaz
pdictis multipliciter. pmo rōne infir
mitatis. Unde dicit Jo. an. in. c. j. de cele.
miss. referens dictum hōit. q. infirmi ex
cusantur a dicendo & enaz ab audiendo.
si talis est infirmitas i qua directe vel oc
cassionaliter timeretur obesse si celebrati
oni diuinorū interesset. talibus infirmis
non sit lex posita. de obf. iei. cōsiliū
secus s3 hōit. si est vniū. quartaria vel
alta debilis infirmitas: qua nō obstante
sua negotia. curaret. ff. de re. iudi. q. situz
ad. si. Sed nūq. post cōualecētiam te
nentur dīe qd dimiserunt. videtur q. bñfi
cij siue ex necessitate siue ex volupta
te vel accurata negligentiam omiserint
nō peccat nō resumēdo concor. Jmo. ibi.
sed de peccato omissionis est ei pnia idi
cēda & satis est cōueniēs q. sacerdos im
ponat ei pniā in eo i quo deliquit. s. in
officio omisso redicēdo: vel cōmūter in
alia pniā. si magis credit phicere hoc vl
mā decōmūtanē in alia penitētā. Ma
gis placet Tho. & pe. de palu. vt infra no
tatur. Idem dicit hōstien. vbi tāta esset
omissarū horarū multitudo: q. q. im
possibile esset eas redicere. Ad hoc. ff. de
re. iudi. l. impossibilis. de pac. c. si. Si vero
tāta fuisset infirmitas: vt ex toto impedi
at libertatē ad horas dicēdas. Tunc s3
hōst. nō tenet redicere nec pniā age
re. ad hoc de cle. nō res. ad audiētā. Si
tñ ad camelā hoc facere velit: cōmēdā?
& sē? & vbi finit: quo casu penitere tene
tur? dictū ē. Predicta notat Jo. an. i di
cto. c. j. Con. predictis Tho. in quolibet.
li. ar. xxi. di. q. sicut i officia diuina ex
oluendo obseruātia estz gruitas loci: ita
etiā pgruitas tps q. qdē obseruari nō
posset si oportere: hūgere omittēti q. ho

ras dīet quas omisit forte em in comple
torio dīet iā lucis orto fidere & in ipe pa
schali dīet offic i dīne passionis q. cōs
absurdum & iō non videtur esse iniungē
dum ei qui omisit diuinū officium. q.
horas casdz recpetat. sed aliquid ad lau
dem diuinā pertinens. puta qd dicat se
ptem psalmos vel vni psalteriū. vel ali
quid amplius fm quantitatē delicti hoc
Tho. ibi cō. pe. de palu. l. iij. sen. di. xv.
q. v. ar. ij. dīes q. oratio debet ēē integra
vt nihil de ea furetur sincopando. omi
tendo. nimis festinando. Uñ tenetur re
dicere. qui notabiliter maledixit. l3 pos
set ei pnia cōmutari ne duplicatuz dicat
officiū: q. dei vicarius pōt mutare resitui
tionē deo faciēda in aliquod deo aptius
Resitutio autē homini faciēda nō sit sub
iacet arbitrio pssoris. Qui autēz omisit
horā vñā nō debet dicere omīa alia. nec
etiā illa: q. indecēs ēē dicere cōpletorū
in mane hec pe. ibi. Secundo excusan
tur quidā rōne paupratis. puta si nō ha
beret clericus vicariū. emēdo vel pmo
dato: debet tñ recōpensare alijs ps vel
orationibus. Tertio excusatur cleric
beneficiatus in minoribus pstitutus rō
ne studij vel alterius cause probabilis ab
scens. Uñ per idoneum substitutuz vel vi
cariū officiet eccliam: ita tenet Jo. an.
post. pe. de sa. & ab in. c. j. de celeb. missa.
Nec obstat decretalis illa pnia q. videt
facere contra: quia loquitur de presbyte
ro qui nō solū tenetur ad horas ratione
bñficiij: l3 etiā ordinis sacerdotalis: l3 er
go in ecclia deserviat per vicarium vel
scholares vt ibi dicit. Nihilominus tene
bit in absentia horas dicere rōne predicti
ordinis. habet em onus annexuz. pñone
q. seqtur ipsum quocūq; vadat. Sic ergo
in minoribus bñficiatus studēs bene ex
cusatur si deseruiat & officiet ecclia per
vicarium & intelligit. Jo. an. De bene stu
dentibus de cle. non res. tue fraternita
tis. Ipse tamen Joh. an. per ea que di
cit in fine illius. c. vnde recedere ab opi
nione pe. & Abb. Qd imo teneatur ec.
Et hanc opinionem firmat Abb. Sicul
Dicens q. hec opinio est verior & tutior.
Et pea licet ipe nō alleget. facit optie
dictum bti Tho. in quolibet. vj. ar. viij.
Ubi expresse cōcludit. Clericum benefi
ciatū in minoribus psti. in scholis extē
tem: teneri ad officium mōnōtorum in es

De necessitate orationis in speciali.

et illa sua diei cōfuctū. Foris ergo i alijs
horis et diuina officia. Quid de clerico
in sacris: vel in minoribus bñficiis qui
ignorat officii. Rñdeo q̄uis peccauerit:
tā ipse q̄ ordinās totaliter ignorat: n̄
hominis puto ipm excusari dñm det
operā sciētiā cū ea diligentia qua pōt:
debet in recōpescere interim cū alijs psal
mis et oronibus. Sēdo differūt ofo pu
blica et priuata: q̄tum ad tps limitatio
nē: q̄ oratio singularis vel priuata non
est determinata quo tpe: et quotiēs fieri
debeat: s̄ fm opportunitatē tps: q̄ pte
ceptū est affirmatiuū: et id obligat pro lo
co et tpe solum. S̄ ad ofonem publicam
vel comunē determinatē tēpore septies
oretur in die naturali: vt in dicto. c. f. de
cele. mis. ps. Septies in die laudē dixi ti
bi. Tē determinatur tps q̄tum ad audi
tionē missę: q̄ quilibet tenet officis die
bus missam audire integrā: de cōse. di. f.
Missas et solē in festiuis dieb⁹. f. p̄cipuis:
vt in. c. Ut dñcis vel festiuis de paro. Et
d̄z dicit quodlibet officii cuiuslibet hore
hore sua: nisi ex cā rōnabili anticipetur:
vt in dicto. c. Ut ille qui tenet ad horas
canonicas: pōt dicere matutinas sequē
tis diei de fero. Si hoc faciat. ppter neces
sitatē licitarū et honestarū occupationū.
Puta si clericus vel magister h̄y videre le
ctiones suas de nocte vel ppter aliquid
alib h̄mōi: q̄ melius est deo vtrūq̄ red
dere. f. dicitur laudes: et alia honesta of
ficia: q̄ p vñ aliud spediāt: secus alit
si hoc faciat ppter lascītiā: vt. f. s̄nolen
tiē voluptari vacet: q̄ tūc peccat: et hoc
tenet Tho. in. vi. quolibet. Si q̄ aut
ppter cōmessatōes illicitas et cōfabulatio
nes p̄teriret horas dicendo officii nō in
hora sua peccaret: vt. i. c. Dolētes de cele.
mis. et videtur esse mortale: vt ex textu il
lo videt̄ innui. non tñ hoc firmo. Tertio
differūt q̄tum ad modi qualificationez
q̄ vt dicit Tho. in. iij. di. xv. Ofo publi
ca nō sit ab orante solū pro se s̄ p alijs.
Ideo nō solū debet esse mētalis s̄ voca
lis: vt ofonē voce expellat: etiā aliq̄ ad
deuotionē exatent: et p̄p̄ea etiā cant⁹ est
ab ecclesia institutus. Ut Augu. dicit de
seipso in libro cōfessionū. q̄ flebat vberri
me in h̄ymnis et canticis. suaue sonantes
eccleie vocibus vehementer affectus. et q̄
voces ille infuscat in aures eius et cliq̄
batur peritas in cor ei⁹: et flebat lachry

me et bene illi erat cū eis. Oratio aut pōt
uata quā q̄ p̄ se facit: pōt et voce et sine
voce fieri: hoc verū nisi ofo sit necessaria
ex vi voti vel p̄cepti. Puta q̄ mīstra sit
a confessorē in p̄niam: tunc debet esse
vocalis ofo: alia pōt vt dixi et cū voce et
sine voce fieri fm q̄ magis orantis alio
suppetit. Ut Johā. iij. Qui adoratores
adorabūt p̄m in spū et veritate. Adm
gitur tñ vox ofoni priuate. ppter. in. p̄
mo vt hō exatet seipsum. verbis ad deo
te orādū. M̄ay dicit Aug. ad. psā. Uer
bis et signis nos ipsos excitamus. ad s̄
cū desiderii augendū. Sēdo vt mētio
nē cūsto diat ne uagē. magis em̄ retinet
ad vñ si verba etiā orātis affectū cū
gatur. Tertio ppter debuit iusticie: quia
deo cui per ofonē reuerētia exhibet̄ nō
solū mētē: s̄ etiā corpe seruandū est. sicut
de cōse. di. v. s̄ unq̄. Itē i. ps. vii. Ofte
ramus hostiā laudis semp deo et fructū
labiorū cōfessionū noi ei⁹. Quarto ex ve
hemētia deuotiōis in orate vox sequit̄
q̄mori⁹ superius iurū si sit fori: etiā ad
inferiores redūdat. Ut etiā cū mētē oran
tis ad deuotionē accendit in fieri et suspi
ria et iubilos et voces inconsiderate p̄m
pit. Ut ps. xv. Letatū est cor meū: et exul
tauit lingua me. De q̄tate ofonis p̄uate
dicit in ser. p̄rio. Quarto differūt q̄tum
ad substantiā ofonis: q̄ in ofone p̄nata
nō est determinatū qd orādū sit: qd ofo
dicenda: s̄ pōt quibet hoc mō orāre: quā
libet ofonē dicere: illā tñ d̄e vñtū est
q̄ ad deuotionē magis p̄uocat orātis af
fectū. S̄ in ofone publica est determina
tiō: qd ofo sit dicēda et qd psalmi dici debēt
si nō de ture cōi tñ fm diuersarū ecclesiarū
p̄suetudies. Ut d̄z cleric⁹ p̄formare se cō
suetudini illi⁹ eccleie cui defuit. ar. xij. di.
Si q̄s: alis peccaret. xi. di. In h̄y: sic reli
giosū debet d̄e ofonē fm ritū illi⁹ religio
nis q̄ p̄fessū sūt: et monachi s̄ ritū mōa
sterij i q̄ sūt dedicati et d̄z vep̄ q̄saliq̄ sūt
p̄uilegiati: puta clēci et religiosi domesti
ci p̄mēsales cardinaliū et ep̄oq̄ q̄ p̄t se il
lis i diuīs officijs coaptare: nec tenet ad
alib ofonē dicēdū: vt i. cle. vi. de. ec. mi. Qd
vex ē si ex ḡfali obligatōe ordis sacri v
bñficij tenet ad ofonē aliq̄s. Sēdo si ex sp̄a
li voto ad aliq̄ ofonē sp̄ale tenent: nā a
tali nō absoluit̄. Ita not. pau. de liay. i.
dicta de. vi. Qui aut d̄r domesticus p̄mē
sales habet in. c. si. de ver. sig. li. vi. c. 8

De orationis qualitate et an perfectissima sit. Folio. ix.

go debeat dicere officii p̄suetuz in ecclesia
quā ē ordinat⁹ vñ iustitular⁹: sed q̄ ex hoc
q̄ si ibi dicat officii ḡnitis: et officii mor
tuoz q̄ etiā ad h̄mōi officia teneat. Et te
net de. de. pal. in. iij. fen. di. xv. q. v. Et re
fert ibi quodā dicere oēs quocūq̄ iure
obligatos ad horas p̄ se quēq̄ obligari
ad missas of die dicendā: vel audiendā: q̄
ppter qd vñz qdōq̄ tale et illud magis.
p̄ore aut sunt. ppter missas et ad illas
ppter illā obligati: s̄ p̄tū dicit aliq̄: q̄
nō iucit obligati exp̄ssa. vñ cui dicat
de p̄u. c. vi. lib. vi. Qd ep̄i in itinere sup
altare portat t̄lebicūq̄ p̄t facere cele
brari cū nō deceat eos. aliq̄ die trāsi
gere sine missa. supponit eis nō obligari
ad q̄dianā missę auditiōē nisi ex de
cēta et multomin⁹ aliq̄ ex debito obligā
tur. Nec sequit̄ si hore ad missā ordinat⁹
q̄ obligati ad eas ad missam obligā
tur fm p̄e. ibi et p̄ hoc etiā facit. q̄ missa
s̄ sit de officio non mētē. S̄ q̄ro qd sit ali
quis sit bñficiat⁹ i duab⁹ ecclesijs in q̄b⁹ sit
diuersus officii: debet tñ dicere officij
illi⁹ eccleie in q̄ maiorē ḡdū h̄z fm Tho.
in quodā quodlibz. f. ar. iij. Puta si iuxta
sit decan⁹: et in alia simplex canonic⁹: d̄z
dicere officii illi⁹ eccleie i q̄ ē decan⁹. Qd
si in ytraq̄ sit simplex canonic⁹ d̄z dicere
officiū dignioris eccleie: q̄uis forte in mi
norē ecclesia habeat p̄uigiorē p̄bendā: q̄
tpalia mult⁹ momēti sunt sp̄alib⁹ cōpa
rata: si q̄o ambe eccleie sunt eq̄lis dignita
tis pōt sibi eligere qd cūq̄ officii magni
voluerit: si fuerit abytraq̄ ecclesia absens
Si aut fuerit in aliq̄ eaz p̄his: debet se cō
formare illis cū q̄bus p̄uersat fm Tho.
vbi. 3. Illud aut notādū: q̄ si aliq̄ esset
ordinat⁹ ad titulū sue possessionis vel p̄i
monij: tñ pōt dicere qd cūq̄ officii volue
rit fm Jo. Qui hoc no. xci. di. c. fi. q̄z nō ē
obligatus sp̄saler ad illā ecclesiaz vel ad
illā ar. de reglar. sup eo. et eo. ti. c. p̄stitu
tionem in fi. lib. vi. Amen.

De orationis qualitate an perfectissi
ma sit. Sermo. iij.

Acto supra de orationis ne
cessitate. Sequitur mō de ofo
nis q̄tate: vbi habebim⁹ q̄
ofo dñica de qua agim⁹ p̄fe
ctissima sit: vt pote cōp̄hen
dens qualitates necessarias ad ofones.

Salutetur virgo et. Notandū est p̄uile
giis materia. q̄ ofo ad hoc vt sit exau
dibilis debet esse suis p̄ditionib⁹ et circū
stātijs qualificata. Sepe em̄ coniungit q̄
ofones aliquoz ideo non exaudiunt: q̄
nō sunt cū debitis circūstātijs: ideo dicit
Jaco. petitis et nō accipitis eo q̄ male pe
tatis Jaco. iij. Qñ q̄o ofo h̄z circūstan
tias necessarias oino exaudif. Jo. vi. Si
qd petieritis patrē in eo i meo: dabit vo
bis. 3git nota q̄ ofo debet habere septē
circūstantias: debet em̄ fieri oratio.

Primo sinceritate.

Secundo humiliter.

Tertio confidenter.

Quarto ardent.

Quinto humiliter.

Sexto prudenter.

Septimo perseveranter.

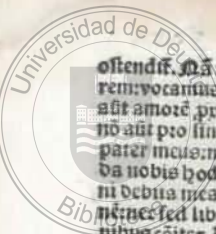
Primo sinceriter. i. cū sinceritate scien
tie vt nō sit p̄tōsuz p̄tagio: in q̄nata et ob
stinata. nā q̄uis homo multa p̄tā cōmi
serit. si tamen habet p̄positum de cetero
se corrigere et a p̄tīs abstinere: pōt et d̄z
orare: q̄ exaudibilis ē ofo sua sicut p̄t i
publicano. Lu. xviij. Si aut sit i p̄posito
peccādi seu a p̄tīs nō desistēdi: ofo sua
in efficacē est: puta luxuriosus nō p̄ponit
abstinere a luxuria: auar⁹ nō p̄ponit ab
stinere ab auaricia supb⁹ nō p̄ponit h̄i
liter viuere: vindicator nō p̄ponit p̄cere.
et. Ofo taliuz frustra sit. p̄rouer. xxviij.
Quid declinat aurē suā ne audiat legez
et. Ofo eius erit excrebabilis. ideo d̄z ofo fie
ri cū sinceritate p̄cie saltē quātū ad p̄po
sitū de futuro et tūc exaudibilis est. ideo
dicit Jo. Charissimi si cor n̄m nō repre
hēdit nos fiduciā habem⁹ ad deū vt qd
qd petierim⁹ accipiem⁹ ab ip̄o. i. Jo. iij.
figura habet de Judith. de qua legitur
q̄ p̄mo se lauabat. et sic accēdebat ad ad
orādū deū Judith. xij. vñ T̄re. iij. Leue
mus corda n̄ra cū manib⁹ n̄ris ad deum
Greg. Cū manib⁹ cor ad deū lenat qd ofo
nē suā opibus roborat. Sed circa hoc
q̄ro nunq̄ de exaudiat ofones p̄tōsuz
et fm Tho. i. ij. q. lxxxiij. arti. xvi. Aut
ofo p̄tōsuz p̄cedit ex bono desiderio na
ture et tūc ex vi iusticie qd nō meret̄: p̄tōr
exaudiri: q̄tē panē quē cōedit nō vt vi
cit Aug. q̄z cū ip̄e p̄tōr nō audiat deum
precipiētē dignū ē vi de nō audiat pec
catores deprecantē: iuxta illud. p̄rouer.
xxviij. Qui aurem suaz et. vi. 3. et Esa. i.

Cum multiplicaueritis orationes vestras non exaudiam: manus enim vestre sanguine plene sunt. et ex hac ratione nec orationes a viro iusto facite pro peccatore merentur exaudiri: iuxta illud Iher. viij. Tu quousque nolis orare pro populo hoc: nec aliamas pro eis laudem et orationem et non assillas mihi: quia non exaudis te. Jre. lxxv. Si steterit Moyses et Samuel coram me non est anima mea ad populum illi sed ex mea deus quousque exaudit orationes peccatorum sicut patet in publicano: vt. dicitur est in debitore decem milia talentorum cum petente. Panetia habet in me et oia reddam tibi. Dimissus est enim debitor: sicut legitur Mat. xviij. Unus super illud Iob. 30. 12. Si minus quod peccator deus non exaudit. dicit Aug. Illud verbum est ceteri ad hoc inueniunt. non dicitur perfecte illuminari: et ideo non est ratio quousque possit verificari si intelligatur de peccatore quantum est peccator: per quoniam dicitur oratio est exaudibilis vt dicitur est. Et autem oratio peccatoris peccat ex malo desiderio: et tunc oratione eius non exaudiri ex mea dei: quia vt dicitur. Macha. viij. Etenim non sine multo ipe peccatoribus ex mea agere. si ita vultis ad habere magni beneficii est iudicium. Sed quousque exaudiri ad iudicium dicitur deus punit peccatorem ad hoc et ruere in peccata: vt maior et tumultu donationis ac gratia iuxta illud. Apo. vi. Qui in foribus est fordescit adhuc. Sicut facit medicus infirmo qui do nec est in spe curationis de negat sibi noxia et cecedit. phica: sed postquam despatius est cecedit sibi quousque peti. Sic facit deus peccatori. Et exemplum habemus in scriptura facra: de filiis israel petentibus carnes in deserto. Numeri. xxi. Et deus exaudivit eos in dante iporum. vñ. ps. lxxv. Mauducante rante saturati sunt nimis: et desiderium corum attulit eis non sicut fraudant. et vñ electos israel impeditur. Ad idem facit exemplum de beo Amb. Quoniam itineras vidit hospites suos abundante et affluentem mundana prosperitate. Ideo Aug. dicit quod deus quousque negat propitius: quod cecedit iratus. Ipe prima conditio notat in oratione dñica cum dicimus: pater noster: ergo nos sumus filij: nullus autem est filius dei per adoptionem nisi si gratia medietate: quod cum peto non stat: et ideo per hoc notat quod oratio debet fieri ab eo qui est in gratia constitutus. Et scio oratio debet fieri utiliter: quod debemus petere vilia nobis non noxia. Ibi distinguendum est quod aut petimus

spalia bona: aut spiritualia. si spalia bona: puta sciam. salutatem. diuitias honores. et officia. et. hmoi tunc non simpliciter sed sub conditione petere debemus: si nostre salutis conueniamus: quod talia spalia debet ordinari ad finem spiritualium: quod cum credimus: temporaria bona esse vilia que tamen sunt dano. sa sicut contingit infirmo. Unde Aug. in lib. lxxij. piperudicit quod oratio quando est misericorditer audiri: quod quandoque misericorditer non auditur: quod cum infirmo sit vtile magis nouit medicus: quod egrotus. Et Valerius lib. viij. c. q. dicit quod sepe potius expetimus: quod non impetrasse melius foret. et ponit exemplum de diuitias appetitis que multis fuerunt exitio honores concupiscis qui quas plurimos perfundere runt. Regna seculi ad hoc inueniunt. non dicitur sepe numero miserabiles cernuntur. spiritus didis coniugis manus iniecit ad hoc: et aliqui illustrata funditus non nunc domos euertunt: Suadet ergo celestis arbitrio nos submitti. hoc docuit nos dñs exemplo suo: quoniam orans quod transiret ab eo calix. et. Subiungit etiam non meae voluntas: sed mea fiat. Unde super illud Jo. xvi. Si quid petieritis patre in nomine meo dabo vobis: dicit glo. Bede. Illud solus in nomine saluatoris petere quod ea que ad peccatam salutem pertinent petunt. Et autem petimus spiritualia: et tunc siquid sunt necessaria ad salutem simpliciter possumus et debemus illa petere: sicut est remissio peccatorum: gratia et virtutes et ista petitio habet efficaciam magnam in conuentu dei: vt non solum spiritualia huiusmodi petitis: sed etiam temporalia non petita concedantur: sicut patet exemplum in Salomone qui petiit a deo sapientiam necessariam ad populum illum cum preerat regendum: et deus illi quod petiit concessit et diuitias et gloriam. Unde dicitur. iij. Reg. iij. placuit sermo coram domino: quod Salomon tunc huiusmodi postulasset. Et dixit Salomoni: quod postulasti verbum hoc et non petisti tibi dies multos nec diuitias aut animas inimicorum tuorum: sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium et ecce feci tibi secundum finem tuum: et dedi tibi cor sapientem et intelligens: in tunc vt nullus ante te similis tui fuerit nec post te surrecturus sit: hec quod non postulasti dedi tibi: diuitias. et. gloria vt nemo fuerit similis tui in regibus cum

retro diebus. Et si vero spalia bona sunt talia que non sunt necessaria ad salutem: puta gratia. prophetia. miraculorum discrepantia linguarum et cetera gratie gratis datur: quas enumerat apostolus. i. Cor. xij. Et tunc talia sub conditione debemus petere: vt si nostre sunt salutis spiritualia: quod quousque non sunt spiritualia. Nam ex eis quousque intumescit alius in ruinam sui: et similis est his petitio quod non tunc: quod quousque imo vt plurimum salutis feruor est tunc: quousque ergo debemus petere vt a ieritate non superemur: quod tunc sepe pficit ad salutem: et non tentari esset occasio donationis sue: exemplum in apostolo quod de se scribens ait ne magnitudo reuelat. ex me. da. est mihi sit. car. mee. ange. lata. quod me col. pp. qd ter. do. rogauit vt. a me et dix. mi. sus. nbi gra. mea. Mayr in ifir. periclit. i. Cor. xij. Ubi dicit glo. quod si paulus hac ratione non fuisset. phat. inter donationis forte haberet. Et hac autem conditio habet hec oratio dñica: quod quicquid in ea petit vtile nobis est. Tertio debet fieri oratio confidenter Jacobi. i. postulet autem in fide nihil hesitans. quod enim hesitat simul est fluctui maris quod a vento mouetur circueffert. Et Mat. vi. Quicquid orantes petitis credite: et accipietis et fiet vobis. Ad hac autem fiducia hñm puocat nos ipse met dñs. d. Luc. xi. Quis autem ex vobis patrem petit panem nunquid lapide dabit illi. Aut pisce nunquid pro pisce serpente dabit illi. aut si petierit ouem nunquid porriget ei scorpionem. Si ergo vos cum istis malis nostris bona data dare filijs vestris: quantum magis pater vester de celo dabit vobis spiritum bonum petentibus se. Nota hic quod miserabilis est homo qui non confidit de deo: cum confidat de vno iudeo si habet instrumentum ab eo. et. dicitur vt expedit. Hac autem conditio habet in se ista oratio. Nam vt cum magna fiducia oremus permittitur pater noster. Qui enim est filius qui non confidat de patre quando indiget vestimento vel cibo vel aliqua re necessaria. quia pater thesaurizat filio et cetera. Item ps. Quemadmodum miseretur pater filiorum miseris aut dominus timetibus te: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum et cetera. Ideo Iheb. iij. Ad camus cum fiducia ad thronum gratie: vt misericordiam consequamur: et gratiam inueniamus in auxilio oportuno. Alia etiam ratio nos inducit vt cum fiducia ore

mus: quia ipse ad quem pertinet exaudire vna cum patre et spiritu sancto est aduocatus noster. i. Ioh. i. filiolus mei hec scribo vobis vt non peccetis. sed et si quis peccauerit aduocatus habemus apud patrem iesum christum: ipse est propicius pro peccatis nostris. Ier. Magnam fiduciam habemus ad deum: vbi mater ante filium filius ante patrem: mater ostendit filio pectus et vbera filius ostendit patri lacus et vulnera. Nulla ergo poterit ibi esse repulsa: vbi tot concurrunt charitatis in signia. Est tertia ratio inducens nos ad confidentiam dicitur: quia ipsemet deus prouocat nos ad orandum. et permittit ex auditionem. Luc. xi. Petite et accipietis querite et inuenietis pulsate et aperietur vobis. Est et quarta ratio: quia ipse dicitur nobis orationem dominicam et sic instruxit nos orare: sicut oportet quia alias nos sciremus. Rom. viij. Nam quid ore mus sicut oportet nescimus. Nota similitudinem: si rex doceret nos quomodo ab eo deberemus aliquam gratiam postulare. Quarto debet fieri oratio ardentiter siue deuote: quia deuota et ardens petitio: est clamor altus ad aures dei: quia vt dicitur. i. R. x. Homo videt ea que patent deus autem intuetur cetera ipse deus respondit clamant ad me et ego exaudiam eum et cetera. Sic orabat Moyses cum quamuis non loqueretur ore: quia tamen ardentem desiderabat: illius populi liberationem: respondit dominus: quid clamas ad me. Exo. xxiij. Dicunt glo. quod desiderium Moysi erat clamor in auribus dei: et obtinuit quod mare diuerteretur: filij israel per medium maris transirent liberati. Sic de Anna dicitur: quod loquebatur in corde suo. i. R. i. Additur in quandoque vox ad orationem. vt dicitur supra sermo ne proximo parte. iij. Hanc autem conditionem habet ista ratio: quia in spiritu feruoris fuit a christo dictata. tunc quod oratio ista breuis est. Nam quod plerumque deuotio propter orationis plenitudinem oratio: ideo dñs supflua plenitudinem orationis docuit viuare. d. Orantes autem nolite multum loqui etiam Aug. dicit ad probam. Absit ab oratione multa locutio: sed non desit multa precatio: si seruus perseueret in oratione: et id dñs hac oratione bene fecit. Confurgit etiam deuotio ex charitate que est amor dei et primi quorum vtriusque in hac oratione

ostendit. Ad ad istudum diuini amoris: vocatus est p̄m. Ad istudum aut amoris primi cōter pro oibz oramus nō aut pro singulis. Non enim dicimus pater meum: panem meum quotidianū da nobis hodie: nec dicimus et dimitemini debita meā ne me inducas in tērationē: sed libera me a malo: sed pro omnibus cōter. Unde Cyprianus deus patris et cōcordie magister q̄ docuit unitatē sic orare vni. p̄ oibz voluit: quō in vno oīs ipse portauit et. Sic fecerūt illi tres pueri politi in camino ignis: de q̄bō dicit sunt illi tres quasi ex vno ore laudabāt et benedicebāt deum Dan. iij. Sic de apostolis legiū q̄ erant persecutantes oēs vnum: in oratione cū mulieribz et Maria mfe Jhu Actu. ij. Et hac ratio debet esse oratio attendita. Si enim deuota ergo attendita. Unde Aug. in regula ps et hymnis cū oratis deū hoc verset in corde: q̄ p̄fertur in ore. Itē Cyprianus nihil aliud cogit animus q̄ illud solum q̄ precatur de cōse. di. i. q̄n aut. Dicit enim theologus: q̄ nō requir̄ q̄ attēto semp maneat in oratione p̄ actus cō: q̄ hoc videt impossibile ps. xxxix. Cor. mē derelinq̄t me: sed satis est q̄ maneat p̄ virtutē: q̄d est q̄n cū bona intentione q̄s ad orationē accedit q̄s in p̄secutione mēs nō ex p̄posito ad alia rapiat tunc em̄ semper p̄ me intentionis: nū pmanet. nisi tanta sit euagatio q̄ attentio oīo depereat. Quin to debet oratio fieri humiliter. s. corde et corpore. Exemplū de phariseo et publicano Luc. xviij. Jō dicit scriptura oratio humilitatis se nubes penetrat: et non discedet donec altissimus respiciat Eccl. xxxv. ps Resperit in orationē humilium: et non spernit preces eorū. Ecce tra supbus q̄n orat deum reputat deum tēnci sibi ad exaudiendum: et iō si nō exaudit indignat. et q̄ superbus plēn est nō capit gratiā dei. Exemplū de Antiocho supbo de quo di. ij. Mach. ix. Orabat autem hic celestis dñm quo nō esset miam cōsecuturus. Itē exēplū de Alexandro magno. querēte quo modo posset habere sapiam: cui respondit Didimus p̄ph. Deus cū sit largissimus paratus est dare tibi sapiam: sed tu non habes vbi teneas cū supbia plenus sis. Ideo Jidit. ix. Supbi ab initio non placuerūt tibi: humilī et m̄suetorū tibi se per placuit deprecatio. Itē Jaco. iij. De

supbis resistit humilībus aut dat gratias. Debet etiā cū humilitas in corpore genuis cōdo. vel p̄ternēdo vel icurando nō qui dem refectionis sed deuotionis obtentu vt dicit Jōh. casianus in collationibz patet facit. viij. q. i. scilicet. Itē ergo cōditionē hz oratio dñica. nā in eo q̄ petimus dñm nobis nra cōfitemur p̄cōres et indigere grā dei: ideo in hoc appetit humilitas: q̄ iustus i principio acculator est suus. Sexto debet fieri oīo prudēt: prudentia cōstitit in duobz. primo quidē vt ordinatē petat: sicut desiderit nostrū d̄ esse ordinatū: q̄ oratio est desiderij interpretēs est aut hic ordo debet: vt spūalia carnalibus: celestia terrenis desiderādo et orādo pferamus: sicut illud Mat. vi. Primū q̄n te regnū dei: et hec oīa adducient vobis. Nec oīs in hac ofone docuit obseruare: in qua prius petunt celestia: postmodū terrestria. Scō prudentia petitionis consistit in hoc vt petat merces ab eo: q̄ meretur. alioq̄n digna esset repulsiō oratio huius q̄ vt dicit Greg. Cum is qui de sp̄licet ad intercedendū mittitur iratūmus ad deteriora puocat. xix. di. i. p̄m. Ideo repulsa fuit petitio filioz zbedei: q̄bus dictum fuit: nescitis qd petatis et. Mat. xx. Similiter fuit ex pulsus diabolus de celo: qui prius appetit acquiescere lahorari et nō p̄misso merito appetit p̄mum quādo dixit in corde suo in celum cōscendam super asira celi et exaltabo solium meum sedeo in monte testamenti. Ideo subditur: quō cecidisti lucifer et. Esa. xliij. Itane cōditionem habet hec oratio quia antequāz petamus adueniat regnū tuū permittitur sanctificetur nomen tuum quod exponitur vno modo. i. illud nomen sanctum tuum quod sortiti sumus per regenerationem spiritualem fiat et appareat sanctū in nobis: vt et nos iuxta modulum nostrum sancti sumus et per hanc sanctificationem acquirimus meritum per quod digni sumus p̄mū regni dei.

Septimo oratio debet fieri perseveranter Luc. xviij. Oportet semper orare et non deficere. i. The. v. Sine intermissione orate quod qualiter fieri debeat: docet nos dominus Luc. xi. Quis vestrum habebit amicum et ibit ad illū in media nocte et dic totam parabolam: et declara. Exemplum habemus in Cananea Mat. 23.

Figura habetur de apostolis excitantibus deum dormientem in nauicula que periclitabatur fluctibz et excitatus imperavit ventis et mari et facta est tranquillitas magna et. Mat. viij. Sic quando sumus in nocte tribulationis tactati tempestatem tationum in hoc mari magno et a marisimo huius mundi ps. Hoc mare magnum et spatiosum manibus et. Clamamus quādoq̄ ad deum et ipse dormire dicunt cū non cito eripit nos: igitur excitemus cum orationibus nostris importunus dicentes ei. Exurge quare obdormis domine exurge et ne repellas in finē ps. xliij. Salua nos domine perimus: sic igitur excitatus liberabit vos ps. Clamant ad me ego exaudiam eum: cum ipso lutz in tribulatione cripiam eum et glorificabo eum: ipse etiā exhortatur nos ad hoc dicens. Imola deo sacrificiū laudis et red de altissimo vota tua et inuoca me in die tribulationis: et erui te et honorificabis me ps. xliij. Et hec cōditio denotatur in oratione dominica: cū dicitur panem nostrum quotidianum da nobis hodie: per quod datur nobis intelligi q̄ quotidie debemz hāc orationē dicere et cōsequēter q̄ perseverāter debemus orare.

Deo gratias. Amen.

De orationis utilitate in generali.

Sermo. v.

Intra tertium articulum videlicet de orationis utilitate occurrat duplex cōsideratio. primo enim videbimus de orationis utilitate in generali. Secundo in speciali. Circa primum not. q̄ oratio habet quattuor principales effectus: orationis namq̄.

Primo ē meritū accumulatiua.

Scō est debitorū satisfactiua.

Tertio est m̄suetorū cōsolatiua.

Quarto est petitorū impetratiua.

Primus effectus et. Oratio em̄ meritoria est. Et rō est: q̄ omnis actus virtutis si fiat ex charitate meritorius est adhibitis debitis circūstantijs: sed oīo est huius ergo et. pro declaratione maioris. Not. q̄ tria requirunt: ad hoc. primo ex parte actus. s. q̄ sit de genere bonorū actū nā si esset de genere malorū nō esset meritorius: q̄ Mala finē se nūq̄ p̄st fieri bene et ideo nūq̄ sunt faciēda etiā p̄pter bonos.

nūq̄ in. c. Et si xps de iure iuran. Sicut adulteriū furtū et huius. Et si dicas q̄ ppter cōseruandā vitā p̄pū vel alienam in casu extreme necessitatis licitū est aliena capere etiā iniusto domino dicendū est quod tūc nō est furtū: q̄ in tali casu nō est res aliena: quia in necessitate oīa sunt cōia. xlvij. di. Sicut hū de cōse. di. v. Disce pulos de furtū: siq̄s p̄pter necessitatē vbi vide q̄stione quā ibi glo. facit. potū em̄ hō debet oīa mala pati. q̄ petū facere et petū cōsentire. xxxij. q. v. Jta ne. et de eo q̄ me. ca. Sagris nec debet talia mala fieri etiam pro euitādo maiori malo: ideo culpatur Loth. q̄ voluit filias p̄lituere: p̄cuitando vitio. Mephādo. xliij. di. q̄d ait Unde nō excusantur a mortali p̄cō: illi q̄ pro salute propriā vel aliena spirituali vel corporali periculant: vel fornicantur: vel vsuras faciūt: q̄ nemo adducendus est ad salutē opulētate mendacio. xxiij. q. ij. primum et. c. faciat. Scō requir̄ ex parte operantis: q̄. i. sit in statu merēdi id est: q̄ sit in charitate. que est radix omnium meritorū. de. pe. di. ij. charitas de regulari lz in si. vbi dicitur q̄ charitas est fons p̄p̄us cui nō cōicat alienus: vñ si ne charitate nullū meritū acquiri pōt. i. Cor. xij. Si linguis hominū loquar et angelorū: charitatem aut nō habuero nihil sum vel factus sum velut es sonans: aut cymbalū timēs et. Tertio requir̄ ex parte intētionis opantis vt ad finē debitum ope. q̄ p̄uersa intētio totū corrūpit op̄ bonū Mat. vi. Si oculus tuus fuerit simplex totū corpus tuū lucidū erit: si aut neq̄ fuerit totū corpus tuū tenebrosū erit et. Jḡ si hec tria cōcurrant in ofone: certū est q̄ est meritoria q̄s primū sit in oratione: q̄ oratio est actus virtutis vel charitatis vel obediētie vel attrit: iō ps. Ofonē mea in sinu meo cōuertet. Scō effectus orationis est: q̄ est satisfactiua est cū penalis et afflictiua s. s. frequēs em̄ meditatiō est carnis afflictio. Uñ Jacob emar cuit Gen. xxxij. Et Daniel elāgit. Dan. x. lz sit menti delectabilis si fiat deuote. satisfactio aut duos effectus habet. primo q̄ recōp̄sat a futura. Uñ fin Aug. satis facere est p̄teritorū causās excidere et earum suggestionibz additū non indulgere. vtrūq̄ aut facit oīo. Intū em̄ est radix oīm malorū est supbia sicut dicit Thob. 15 15 15 ij

iii. Item Eccl. x. In tñs ois peccati sup
bia: qui tenuerit illā ad implebitur male
dictis. Et id per hoc qd hō humiliter pūz
fuit per orōnem deo lubdū facit recōpen
sationē p superbia pcedentis offēsi: et
additū aufert culpe futuracitē. s. sup
bia ei amputans: sicut pūz in latrone cu
iusa pēnosa orō fuit a deo satisfactoria. q
petenti ei ac dicenti mēto mei dñe cum
veneris in regnū tuū: dicitū fuit. Amē di
co tibi. Hodie mecū eris in paradiso. Luc.
xxij. Et ita orō hz plene satisfaciēdi rōnē
Unde super Mat. ix. Dicitur ieron. Ad
sanat oculū q sanat calcaneū icunio
sanantur peltes corpis. orōne hō sanan
tur peltes mentis. Tertius effectus orō
nis est: q est cōsolatoria. vñ xpo oranti
apparuit angelus de celo cōfortās eum.
Luc. xxiij. Un namq tam efficax remedi
um contra tentationes est q orō. Unde
hier. sup Mat. xxiij. In tērationē intrat
q orare negligit. Aug. Ofo est oranti
pūditū aduēlario mēditū: angelis sola
tū: deo gratū beneficiū. Un Jo. xvj. Di
cit dñs petite: et accipietis vt gaudiū ve
strum sit plēnū. Nota exēplū de illo fra
tre Teutonico qui habebat a pueritia in
magna deuotione passionē chulit et ei
vulnera et singula diebus dicebat ad illa
vulnera adoramus te chulit et bñdicim
tibi: q per crucem tuam redemisti mūdū
quinqz venias faciendo totidēz pater no
ter rogans chulitum vt daret sibi timorē
suum pariter et amorem. Huic autēz post
ea risibiliter apparuit dñs Jēsus chulit
dāns ei de singulis vulneribus suis bibe
re. mirā dulcediez: qua pcepta omnis
mūdi dulcedo et cōsolatio in amaritudi
nem est illē cōuersa. Exēplum habet in
lib. de vitis fratrum nostri or. pie. iij. c. de
virtute orationis. Exēplo primo vbi etiā
vide multa alia exēpla ad propositum
ideo dicitur Jaco. v. Tristatur aliquis in
vobis orat equo animo et psallat. Quart
us effectus orationis: q est impetratiua
et hoc verum concurrentibz quattuor con
ditionibus: vt. i. petatur pte pzo se. pteue
rāter et ad salutē vt dicit glo. super illud
Luc. xj. Quis vestrū habebit amicu dicit
autem Tho. in. iij. di. xv. x. xxiij. q. lxxxiij.
ar. xv. ad scōz q ille cōditiones non hoc
mō redūnt ad efficacitā impetrādi quasi
nihil impetret si aliqua desit: q etiā qñ
q aliqz p alio orās exaudir: sed qz hys

positis semp orō efficacitā habet impetrā
duz: impetratio magis est ppositio eius
q orat qz exorāns merito. Et id etiā qñ
q pētores orātes audiunt qñ eoz oratio
diuino pposito cōcordat. Scēdū tñ fm.
Tho. vbi supra q aliquādo alius pie pe
nit q pietatū virtutē nō hz sicut aliqz ali
qñ aliqua illa fecit: q inuēit hys nō ha
bet et sic etiā pētores pnt aliqñ pie orare:
et ad hoc faci exēplū: qd legitur de Alex
andro magno imperatore de quo scribit
magister in hystoria scolasticis: q ad ei
us orationē mōtes caspij clauit sunt mi
raculos. vt pcedentes addit deē trib
q vltra illos mōtes habitabant. Si ergo
oratio pagan infidelis ita efficac fuit ad
impetrādu: qd erit de oratione fidelis.
Circa fm. vj. de effectū orationis in pālī
est notādū. q p ofoz. primo pferuamur
a malis. Scōdo acqrimus bona oia. Et nō
circa oia mala: culpe qz pene remouen
de. Et circa oia bona nobis ferēda habet
effectū. sunt ergo. vj. fructus.
I. Primus est maloz culpe liberatio.
II. Scōdo est maloz pene remōio
III. Tertius ē demoniū oppressio.
IV. Quart⁹ ē bonoz nature pseruatio.
V. Quint⁹ ē bonoz fortune acqūitio.
VI. Sextus est bonoz grane infusio.
VII. Septim⁹ est bonoz glorie collatio.
I. Primus ergo effectus est maloz cul
pe liberatio. Nam per orationem libera
mur a malis culpe: non solū a nobis orā
tibus commissis: sed etiā per alios cōmis
sis obtinimus p orationē liberationēz. et
de commissis quidam a nobis pūz p multa
exēpla scripture tam veteris q noui testa
menti. Et in veteri quidē pūz exēplum in
Dauid: qui orādo Misere mei deus et
Obtinuit remissionē pēi adulterij quod
cōmittit in berfabee: s. homicidij q etiāz
cōmittit in vna ei⁹ viro. q. x. rj. Ad idēz
patet exēplū de Achab. iij. r. x. j. Jte in
manasse filio ezechie. ij. paralipo. xxxij.
In nouo hō testō etiā pūz pūz filio pūz
Luc. xv. Jte luc. xxiij. Jte l. petro ama
re siente. Luc. xxiij. Jtem in maria magda
lena. Luc. vii. Propter hoc dominus insti
tuit orationem dominicā: in qua peti
mus. Et dimitte nobis debita nostra et.
Exēplum etiā habemus in vitis pa
trum. de quodam peccatore quē beatus
paulus simplex vidit ecclesiā intrare to
tū obscūp et nigrū et a diabolo cōductum

qui cum in ecclesia demoratus fuisset: et si
bi parci humiliter postulasset vidit eū fo
ras exire splendendum et iuxta eum ange
lum stantem et demonem. procul pulsū
Circa remissionē etiā aliorū peccatorū
habet effectū oratio sicut patet in pecca
to vituli quē populus israel adorauit p
quo remittēdo Moyses orauit deum. Ob
secro domine peccauit populus iste pec
catum maximum fecerūqz sibi deos aure
os aut dimitte eis hanc noxā aut si nō fa
cis dele mede libro tuo quē scripsisti. Exo
xxxij. Et placat⁹ domus remisit. verūm
moyses zelo iustitie mortis fecit illo die
occidi viginti milia hoim inuentionē illi⁹
peccati qz vt ait Greg. x. moralium et ha
betur in decretis. xlv. dist. disciplina vel
misericordia mūdi destruitur: si vna sine
altera teneatur sed circa subditos inesse
debet rectoribus iuste consulēs miseri
cordia et pie secutiens disciplina. Secun
dus effectus est maloz pene remōio
Nam in multis legimus exēplis: q p
orationem liberamur a malis penali
bus a deo illatis sive ab hominibus. Et
de immisiss a deo exēplū patet in Dauid
qui plagā pēstis qñ in populo crassabatur
humili ptece remouit. ij. r. vlti. Et. j. pa
rali. xxi. Item orante moyse placatus est
dominus ne faceret malum: quod locu
tus fuerat ad vsus populum suū. Exo.
xxxij. Sed de hoc supra proxima parte di
ctum est. Ad idēz facit exēplum de bñ.
Greg. qui inguinariā pestem que passim
homines occidebat multis precibus effu
gauit ab vbe sicut legitur in legenda ei⁹
Item abraham impetrat a dño vt Loth
nepos suus liberaretur a submersione
sodomie sicut legitur Gen. xviij. Vbi etiā
habetur q per orationes et merita decez
virozum iustozum dominus paratus est
parcere toti cinitati quātum ad pene tē
poralis pseruationem. Sic de malis pe
ne ab germine illatis patet exēplum in
Ezechia rege cuius oratione angelus do
mini gessit in caltris assyriorū: cētū octu
aginta quinqz milia virozum: et sic libera
tus fuit populus dei ab illo piculo. Esa.
xxxvij. Sic et Judicum. x. Quāuis dixerit
dominus filiis israel. quia dereliquistis
me et coluistis deos alienos: non addam
vltra vt liberez vos: ite et innocate deos
quos legistis. et ipsi liberēt vos in tēpo
re angustie: nūllominus postea eū humili

liter deprecātibz verbū q dixerat immu
tauit: et auxilij dedit. Et hic effectus non
solū in penis temporalibus legitur: sed
quādoqz in liberatione pene eiern alio s
cut patet in aia Traian imperatoris q
quīs fuerit defunctus i iudicāte. tamē
orante Greg. Anima sua de gehenna in
fernali liberata fuit sicut omēs doctores
thcologi referūt quīs regulariter ab in
ferno: nulla sit redēptio: iuxta illud. pio
uer. xj. Mortuo hoīe impio nulla erit v
tra spes. Tertius effectus est demoniū op
pressio p orationē nāqz nostrā dñm val
de opprimittur: et compitit a virulentia
sua. Unde sepius in hystoriaz sanctorū si
gitur q sanctis orātibz demones clama
uerūt dicētes. O sancte em. orationes tue
me incedunt legitur etiā q tēpus iuliani
apostate qui post cōstantinū in malū sui
et perniciē aie gubernauit imperiū roma
num dū ipse Iulianus cōtra perfas iret
in pēliū misit demōnē quēdā in occide
tem vi sibi quā cito referret qd in occide
tis partibz heret. Arte em magica i omni
bus vtebat Cumqz demōnē publicū mona
chū orantē inuenisset in via prohibitus
est in orationis pferat monachi ne transi
ret. Cūqz ille ab orādo nō cessaret demō
ad Iulianū sine fructu rississ. reuert⁹
Cumqz iulianus quereretur: quare tñ re
dire tardasset. Ille ait impeditus oratione
publij monachi tali loco fuisse: et vltra
trāsire neqz. et ideo tibi nulla nona por
tauit: at ille miser et infelix dū virtutē ora
tionis mirari debuisset nō hoc admira
tus sed monacho cōminatus est: q vindic
tam in eū faceret dū rediret ignorāz q
reddidurus nō esset. Nā in illo bello lā
cea bti Mercurijs trāsuerberatus infeli
citer et dānabiliter occubuit. Ad idēz quā
tū displiceat orationes scōz demōnibus
patet i exēplo de bñ Dominico orāte in
ecclesia scē Sabine. sup quē pstratū in
oratione diabolus de alto tecto ecclesie
proiecit lapidē durissimū et ponderosum
et. Dic hystoriaz et q lapis seruatur ad
huc in ecclesia pūcta in memoriā facti.
Figura hui⁹ habet Exo. xviij. Vbi dñ. q
moyses tenente manus cūctas ad celūz
vincebat filij israd amalechitas: p quos
demones figurātur. s. si deponcbat moy
ses man⁹ filij israd supabant: nec solū de
monū verūctiā maloz holz q sunt mini
stri demonum violēti incurfus orationi

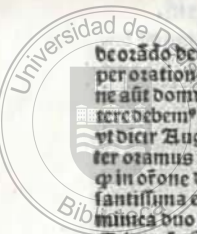
Bib

fel

Sermo.vf.

Atter noster Sequit̃ p̃dicare de quarta p̃sideratio ne circa materiã orationis vñ de petendo p̃ decentia et cōgruitate. Vbi notandum orandū ē quia dñs in ofone occit discipulos quid sit orã o de ea vīdcamus. Vbi de ea p̃poterit: q̃ q̃ debet non suffi cit̃ dicit ap̃s̃. ij. Cor. ij. Mō sūtes cogitantes aliquid a nōr nobis fecit omnis sufficiētia eo estis bene fuit necessarius de p̃cedis. Mā vñ ait apl̃us vs: ficut oportet nescim̃ Ro. xij. Verso et. p̃o introitu ergo notandū q̃ sufficiētissime nos it̃ in oratione dīca quid pete us: q̃ vñ dicit Aug. ad p̃rob̃s

de oratio debet: quęquā licet desiderare: lz per orationē petere & habere. In oratio ne autē dominica quicquid desiderare & petere debemus: sufficientissime ponitur: qz vt dicit Aug. vbi supra: si recte & pgnemter oramus nihil aliud dicere possumus qz q in ofone dñica cōtinetur. In hac ergo santissima et sufficientissima oratione do mīnica duo principaliter ponuntur.

¶ Prīmū est benivolētie captatio.

¶ Scđm est septiformis petitio.

¶ Prīmū ponit ibi pater noster q es in celis. Scđm ibi sanctificet nomē tuū &c. vřqz in finē. Prīmū ergo vt dixi ponit be nivolētie captatio q necessario est vt ait Greg. Cū is qui displicet ad intercedē dū mittit irati animū ad deteriora pro uocatur: et habet in decre. xlii. di. in pñ. Nec autē benivolētie captatio ponitur in predictis verbis. Pater noster q es in celis. q nomen est nomen dulcedinis sic fili dei orās noiāuit patrē di. Mat. xiiij. Abba pater oīa tibi possibilia sūt &c. In quibus verbis ponuntur tria que valde sunt confortatiua ad petendum.

¶ Prīmū est beneficiū creatiōis pater.

¶ Scđm est bñficiū reparatiōis noster.

¶ Tertium est beneficiū gloriōificationis quies in celis.

¶ Prīmū ergo ponitur beneficiū crea tiōis: dum dicitur pater: quia deus est pater omnium creatione. Unde Greg. si mus. Ab summi regē facit ipsa creatio patrē. Quia enim fiducia est vna cōditio maxime necessaria ad obtinendū oratio nis effectum: iuxta illud. Mat. vi. Quicquid orantes petitis credite: quia acci ptiē & fiet vobis: & Jac. i. postulet au tem in fide nihil hesitans. Ideo ex hoc verbo datur fiducia maxime orāti. quis enim est filius nisi otio peruersus & fa tius qui nō secure accedit ad patrē: se cure accedat ad deū dicētes pater no ster. Uere enim ē pater noster: a quo om nis paternitas in celos in terra noiāt. Ephe. iij. Et in istī patres ceteros antecē dit: vt respectu ei⁹ pater nullus dici pos sit pñcipaliter & vniuersaliter. Vñ Mat. xxiij. Patrem nolite vocare vobis super terram. vnus est enī pater noster qui est in celis. Et hoc ergo & captatur beniuo lentia eius qui oratur & magna fiducia nobis datur obtinendū illud. De oram⁹: qz pater largus est ad largiendū filiis p

quibus etiam thesaurizat: ita vt sepe etiā periculis in motem viriūqz hominis se exponat. Unde dum vir quidam pauper Socrati philosopho diceret quod a quo dam diuite nimis amaretur: ait ad eum si te amat vt asseris quomodo tu pauper es & ille diues. q. d. si te amaret & tecū vni uerā diuideret. Mā & patres quia filios multum amāt illi thesaurizant: videri & quid mirum in hominib⁹ quod in bñtiis animalibus inuenitur. quod est enim animalium genus: quod filios ex se na tos nō effectu mirabili diligit. Ergo si se cure tu ad patrē carnalem accedis qui te amore accēdēti diligit a quo etiam tñ carnem habes quāto securus est tibi ac cēdendū illum qui non amore accēdē tali te diligit sed essentiali id est scīpo a quo etiam nō tñ pñculā carnis sed totū corp⁹ & aiām acceptū. vnde dicit illa sancta mulier filijs. y. Wachā. vñ. Nescio qualiter in vtero mco parauit hīs: necqz cū spm̄ & aiām donauit vobis & vitā & sū gulorum: membra nō ipsa cōcepi sed mun di creator &c.

¶ Scđm inducit ad fiduciam peten di & impetrandi ex beneficio redēptiōis. quod nota cum dicitur noster. Quia quā mus deus ratione creatiōis sit deus & do minus & pater omnium creaturarum: ta men per beneficiū reparatiōis seu re demptionis specialiter factus est deus noster: quia os nostrum & caro nostra est ex quo verbum caro factum est: ideo ps. Benedicat nos deus deus noster, bene dicat nos deus &c. Nota qz ter dicit deus ad designandum tres personas in diuinitate. & in. ij. deus per quod motatur perso na filij additur noster: rōne qua supra.

¶ Tertio inducitur ad fiduciam peten di & impetrandi ex beneficio gloriōifica tiōis: quod cum dicitur notatur quod est intellectus: quod vno modo exponitur id est in sanctis per glorā vt patebit iſerius vbi deo dante videbimus quomodo exponitur qui es in celis. Circa paterni tatem autē hanc qua ipsum deum creato rem patrem vocamus quattuor sunt con sideranda. vj.

¶ Prīmū de paternitate huius rōne.

¶ Scđm de ipsius pñs dilectione.

¶ Tertio de eiusdē adoratione.

¶ Quarto de ei⁹ hereditatē successiōe.

¶ Circa prīmū notandum: qz circa patrē

ut dicitur
finit aliud
ex hoc verbū

mitatē dei diuersi modi cōsiderandi sūt. Et cū deus pater quattuor modis vj. ¶ Prīmū naturaliter. Scđm gñaliter. ¶ Tertio specialiter. Quarto singulari. ¶ Prīmū modo naturaliter deus est pa ter solum vnus. s. Jelu xpi. quem de sua substantia ab eterno generauit: sibi per oīa similem et equalē in eadem essentia Jo. x. Ego & pater vnū sumus. Item. ps. ar. Ex vtero. i. de substantia mea ante lu ciferū genui te. Cū enī omnis perfectio q est in creaturis sit attribuēda deo: vt po te prime cause omnīū creaturarū. Sequi tur q etia paternitas attribuēda sit deo: quia ab ipso omnis paternitas noiatur in celo & in terra: vt dicit apłs. & Ephe. iij. Oportet ergo q deus generet filiū. Et idē dicit ipse Esa. lxi. Ego qui generationē alijs tribus: nunqđ iterū ero: talis au tem generatio nō est carnalis: necqz mate rialis: quia in deo non est caro: necqz ma teria: sed spiritus Jo. iij. Deus spiritus est. Oportet ergo q sit spiritualiter est ta lis: vj quia intelligendū seipsum: gene rat filium qui vocat verbum patris quod est idem in essentia: cū ipso deo intelligē te. Nam cū intellectum inq̄stum tale sit perfectio intelligētis & deus sit pfectio sua oportet q seipsum solum deus intel ligat: & oīa alia in seipso: & talis relatio que est in deo prout est intelligēs & intel lectū est paternitas & filiatio: & ideo deus inq̄stū intelligit seipsum. est deus pater inq̄stū est intellectus: est deus filius: & sic pat. & pater & filius sit ei⁹dē essen tię & nature: & ideo Jo. x. Pater quod ve dit mihi maius oībus est: qz. f. dedit mi hi totū bonum suū qd est maius oībus rebus. Ideo deus filius est omnipotens omnia continens: omnia disponens: sicut deus pater: iuxta illud. Heb. i. Qui cum sit splendor glorię & figura substantię ei⁹ possans omnia verbo virtutis sue &c.

¶ Sed videtur ei⁹ pñcipis sequi qz verbi diuinū sit aliud verbum: & filij sit alius filij. Cum enī verbum dei sit deus verus vt dictum est: oportet omnia que deo conue niunt: verbum dei conuenire: deus autē ex necessitate seipsum intelligit: & verbum igitur dei seipsum intelligit. Si igit ex hoc q deus seipsum intelligit verbum ab eo ge nitū in d o ponatur cōsequi. videtur q etiam verbo inq̄stūm. seipsum intelli gi aliud verbum attribuatur: & sic verbi

erit verbum & filij filius: et aliud verbum si deus est: iterum seipsum intelligit ha bebū aliud verbum: & sic in infinitum ge neratione diuina procedet. Sed respon deo fin Thom. in. iij. contra gentiles. c. xij. Quāuis verbum dei sit deus: non ta men alius deus a deo cuius est verbum: sed vnus omnino: hoc solo ab eo distin ctum: quod ab eo vt verbum procedens: sicut autem verbum non est alius deus: ita nec alius intellectus per consequē nec aliud intelligere: vnde nec aliud ver bum: nec tamen sequitur q sit verbum sine ipso: fm qz verbum seipsum intelligit. nam in hoc solū verbum a dicente distin gutur vt dictū est. q est ab ipso: omnia er go alia: cōmuniū attribuēda sunt deo dicenti qui est pater et verbo qd est filij propter hoc quod etia verbum est deus: & hoc solum vt ab eo sit verbum attribuēdū est pñcipis: hoc qd est esse a deo di cente attribuendum est: pñcipis filio fm Tho. vel dicit qz verbum seipsum intelligit sed non alio intellectu quāz illo quo pa ter intelligit seipsum. Et ideo nō est da re aliud verbum verbi: nec sequitur q sit verbum sui ipsius: quia illud intelligere non est a verbo sed a patre: & in hoc rela tiue distinguuntur pater a filio vj: pduce re verbum sine qz ab eo patre sit verbum: qz mis ergo filius intelligat seipsum: tñ illū intelligere nō est ab eo: s. d a patre: qz idē est intellectus: & intelligere quo pater in telligit se & quo filius seipsum intelligit Et ideo nō dicit verbum producere verbum: necqz filius filiū: qz illud intelligere non procedit a verbo sed a patre. Scđm mō deus dicitur pater generaliter oīm: scilz creaturarū: & ratio qz illa dat de⁹ diuersi creaturis q pater dat filiis. dicit autē pñs qz a parentibus tria habemus. s. esse nutrimentū & disciplinam: sic & deus dat oībus creaturis esse incōparabiliter ma gis qz generans dat generato. Nam ge nerans particularē mouet materiā per virtutem suā: sicut autē dicit in libro de causis. Causa primā & pius est influēs super causam causē scđē qz ipsa causa se cūda. Ipse ergo deus causat in reb⁹ esse viuere: sentire: & intelligere oībus enim creaturis dat esse. quibuscūqz autē super esse addit viuere: vt plantis: quibuscūqz ho sup eſset viuere addit sentire: vt brutis & alijs alantibus: quibuscūqz ho super esse

3. hēmy apa
rentib⁹ &
nutrimentū
et disciplinā

De captatione beniuolē & cōgruitatis orationis.

uiuere & sentire addit intelligere: que est nobilissima operatio vt angelis & hominibus in quibus eius triplicem vitā causat. f. vitam nature gratie & glorie. Scōdo dat deus creaturis oibus nutrimentum qd oia regit & gubernat. ps. Oculi oim in te sperant dñe: tu das escam illis in tēpore oportuno. Nam sicut dicit Grego. Sicut oia ex nihilo facta sunt: ita in nihilo tenderēt nisi manus omnipotentis ca tēneret. Sap. viij. Attingit a fine vsq ad finem foriter & disponit oia suauiter. disponit autē omnia per seipsuz & ordinat sed regit & gubernat p angelos & corpora celestia. Sua est prouidentia vsq ad minima & in minimis extendit. ps. Qui dat iumentis escam ipsoz: & puluis coruorum inuocantibus est. Nota super illud pullis coruorū: qd oim pulli coruorū relinquantur a parentibus donec sunt euz pennis canis: siue albis & diuina prouidentia eos pascit & nutrit. Unde Job. xxxvij. Quis preparat coruis escam suā quādo pulli eius ad deum clamant uagantes eo qd non habeant cibos: super quo textu dicit beatus Tho. qd coruus pullos eius educos non pascit donec suos esse deprehendens plumis nigrescere uiderit. Unde septem diebus eis cibos nō ministrat: sed a deo sustentantur per naturalem uirtutem eis inditam.

¶ Tercio dat deus creaturis disciplinaz quia oia docet & instruit: sū vnusquisq rei capacitate: sicut ipse dat gallo intelligentiā vt cantet in hora ante lucem. Job xxxvij. Quis dedit gallo intelligentiā? Nōne ipse docet ancipitē ad auscultū expandere alas suas: vt remouetur in plumiis. Quis docuit iridines in cōdo: & redeundo certa tēpora obseruare: quis docuit arancam talē telam texere: sic aptā captioni muscarū & iridinem sic cōstruere nidum. Quis docuit serpētem pellē uerē deponere: dñi artum foramen intrat aut aspide aures suas obtinere ne uocē audiat incantantis. ps. Sicut aspidis furdet obturantis aures suas qd nō era. vo. incantantis uenefici incantantis fa. Certe de opf itaq oim magis doctor. Propterea dicit pps qd op nature & op intellectus. veraciter ergo ipse est pater omnium: oia que ad patrē spectant ipse circa rem quālibet opatur. Tercio dicitur deus pater specialiter. f. hominū. ipse est

deus ultra illa tria generalia beneficia q alij exhibet creaturis de quib supra primo dictū est: tres alias excellentias cōfert hominibus.

¶ Primo est circa esse p modū creatiōis. Scōda est circa nutrimentum per modū prouisionis.

¶ Tercia est circa disciplinaz per modū instructionis.

¶ Primo ergo circa esse etc. Quia ipsum hominem creauit specialiter ad imaginē & similitudinē suā supra oēs alias creaturas corporales. sicut pater generat filium ad imaginē suā. Sch. i. Faciamus hominē ad imaginē & similitudinē nostrā. Et nota qd dicit faciamus. In alijs aut creaturis corporalibus non est usus hoc uerbo faciamus: sed fiat siue producat etc. Ad significandū qd aia humana nō de potentia materie educatur: qd est ipsa supra oēm materie proportionē aie rationalis. Corpus hō humanū de quatuor elementorū materia formatū est a deo: propter quod dicit Eccl. i. Nūc dñe pater noster es tuus uero luctum & fletor noster & oia manu tuāz oēs nos. Eccl. i. Scōda excellentia est circa nutrimentum. Nam deus oia ad hōis cōmodum & ministeriū ordinauit uidetis aialia elementarē corpora celestia & plus est cū angelos. Mā de aialibus dicitur Sch. i. Crescite & multiplicamini & replete terram & subiecite eam et dñamini piscibus maris & uolantibz celi & ueneritis aialibus que mouentur sup terrā. De corporibus hō celestibus bñ. Deut. iij. Custodite sollicite aias vsas ne forte oculis eleuatis in celum uideas solē & lunam & astra celi & errore deceptus adores ea et collas que creauit dñs deus tuus in ministeriū cunctis gentibus que sub celo sunt. De ministerio hō angelorū dicit Heb. i. Omnes sunt administratores spiritus in ministeriū missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. notandum tamē qd etiam prescit ad dñationē habent angelos ad custodiā: & antepō habebit angelum custodē. saltem adhuc effectiui a peioribus cōpescatur agēdis Jte. ps. Angelis suis deus mandauit de te. Ideo de his omnibus ad mirāda uidet. Quid est homo qd memor es ei? aut filius hōis qd uisitas eū ministrē paulominus ab angelis glia & honore

coronasti eū & cōstituiisti eū super opera manuū tuarū: oia subieci. sub pedibz eius oues & boues uenerunt etc. Tercia excellentia est circa disciplinā: qd spāliter deus instruit hominē per lumē rationis. ps. Signasti eū super nos lumen uultus tui dñe: hoc ex parte interiori. Ex parte exteriori instruit hominē per creaturas quia inuisibilia dei a creatura mundi. i. ad hominē pro ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Ro. i. Et per scripturas & per spiritū propheticū. Job. xxxij. per somnū in uisione nocturna: quando intruit sopor super homines & dormiūt in lectulo tunc aperit. f. deus aures uirore erudiens eos inlruit disciplinā etc. ps. Qui docet hominē scientiam. Item Job xxx. Qui docet nos super iumenta terrāz. Dedit enim hominē deus liberatiōē arbitrii: per quā possit deflectere in malū & agere bonū & imputat sibi actiones suas in premiū uel in penā. Eccl. xij. Deo ab initio cōstituit hominē & reliquit eum in manu cōsiliū sui etc. Hoc ergo modo specialiter habet curā deus hominū. nō autē aliarū creaturāz corporalū. i. Cor. ij. Quid de uobis cura est deo. Ideo laudet nobis petrus aplo di. Omne solitudine uestra propinquos in euz: qd ipsi cura est de nobis. i. Pet. v. Quarto deus est pater specialissime siue singulariter xpianorū. & hoc quātum ad septem: que pater circa filios exercet uidelicet.

¶ Primo quo ad generationem.

¶ Scōdo quo ad indutionem.

¶ Tercio quo ad nutritionē.

¶ Quarto quo ad instructionem.

¶ Quinto quo ad curationem.

¶ Sexto quo ad redemptionem.

¶ Septimo quo ad hereditariāz successionem.

¶ Primo quo ad generationē: quia deo per gratiā spiritus sancti xpianos adoptat in filios: & eos regenerat per baptismum. Jo. i. Quotquot autē rece. cū dedit eis po. h. dei fieri. Item Ro. viij. Mō estis acceptis spiritū seruitutis itē in timore sed acceptis spū adoptionis filiorū in quo clamamus Abba pater & ibidem. Quos presciuit & predestinauit pformes fieri imaginis filiū sui: ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Debemus ergo pformari imaginē filiū eius. i. Cor. xv. Sicut portauimus imaginē terreni: ita

portemus imaginē celestis: qualis terrenus talis terreni & qualis celestis & talis celestis. Item. j. Jo. iij. Urdere qualē charitatē dedit nobis deus ut filiū dei nō minaremus & simus: non sic iudei & alij peccatores & infideles: qd illis dicit. Vos ex patre diabolo estis. Jo. viij. Et ratio huius est ex eo qd bñ Eccl. i. filios enutriuit & exaltauit: ipsi aut spreuerūt me. Nota hic quāta cecitas occupat peccatores: qui potius uolunt esse filiū diaboli qd dei & seruī peccatiq liberi iusticie. Secundo quo ad indutionē: quia deus uestit xpianos uelle polimita & stragulata. i. uaria ueste olim. i. uirtutū & donorū spiritus sancti. De ueste uirtutū aut. ps. Assuit regis a dextris tuis in uestitu deaurato circū data uarietate. Uirtutes aut sunt habitus anime hec uestis quas uestit deus xpianos facit eos dignos nuptijs eternis: quāquā nō habuerit nō solū effectus in dignus ad has nuptias intrandi: sed si intrauerit dignus est ut expellat. Mat. xxij. Amice quomōdū hic intrati non habens uestē nuptialem: & sequitur Lige. ma. & pe. eici. eū in te. etc. ac. De hoc uestimento dicit. Eccl. xij. Ad imaginem suā fecit hominē & sū seipsum uestiuit illū uirtute. Custodiamus ergo solite hoc uestimentū ne in quincē luto a uarietate aut cōburatur igne luxurie: aut laceatur spū inuidie: aut incidatur gladio superbie: qd si contingat ex nostrā fragilitate recurramus ad matrē nostrā sanctā ecclesiaz: sicut facit puer qui cecidit in lutum qui lachrymans currit ad matrē ut lauet eū. Hoc tunc cōplebimus cū ad pfectionis fontē recurrimus de quo zach. xij. In die illa erit fons patēs domus Jacob & habitantibus in hierusalē in ablutis peccatoris & mēstruate. Ideo Apoc. xvj. Beatus qui uigilat & custodit uestimenta sua ne nudus ambulet & uideant turpitudinē eius. Nota hic quōz an in futura patria erimus induiti. Tercio quo ad nutritionē quia sicut piz nutrit filiū. sic deus specialissime nutrit & pascit xpianos cibo & potu mirabili & preciosissimo corpore & sanguine suo Jo. vi. Qui māducat meā carnē & bibit meū sanguinē habet uitā eternā. De quo cibo dicitur. Sap. xvj. parati panem de celo prestisti illis sine labore omnē delectationē in se habentem & ois saporis

fugitate: qui cibis incomparabiliter est melior: virtuosior quam manna datum patribus veteris testamenti. Un Amb. in libro de sacramentis et de ple. di. i. reuera Considera inquit virtū nūc p̄sentātor sit p̄sentis angelorū an caro carnali que vitiq corpus est vite. Manna illud de celis: hoc sapit celum illud celli: hoc dñi celorum: illud corruptioni obnoxium si in diem alterum seruaretur: hoc alienum ab omni corruptione: vt quicunq religiose gustauerit corruptionem sentire non poterit. Quarto quo ad instructionem: quia deo docet christianos super alias nationes: que omnes erroribus inuoluuntur preter christianos: quibus veritas fidei data est: que placent deo reuelata Baruth iij. Beati sumus israel: qm̄ que deo placet nobis manifesta sunt. Itē. Ipe. vij. Pater spiritus erudit nos ad id q̄ntile in recipiendo sanctificatione eius. Ps. Mō fecit saliter omni natiōi iudicia sua nō mā. Nauit eis. Preterea in sectis alijs multa gens est ita docta sicut christiana. Un nota q̄ nobis xp̄ianis dat deo quatuor leges pro instructione nostra. Primo leges nature. Secō legem scripturę. Tercio legē gratię: que est lex euāgelica. Quarto legē hūanā. s. canonicā et ciuile. Quanto quo ad curationē: q̄ cōtra infirmitates nostras spirituales medicinas efficacissimas sūt: ex mixtura iusticie et mīe que sūt sacramēta ecclesie. Luc. x. Samaritanus aut quidā līc facies: aligauit vulnera et infundens oleū et vinum. Vbi notandū q̄ oīa infirmitas nō sra spūalis est duplex. s. culpe pene. In infirmitas culpe est triplex: v3 originalis: actualis: moralis: et actualis: venialis. Contra primā est baptisū cōtra scōz est pnia: ptra tertiā est extrema vinctio. Infirmitas pō pene est quadruplex: scz ignorantia: impotētia: sue fragilitas: malitia: concupiscentia. Cōtra primā: scz ignorantia est ordo ptra scōz. s. ipotētia est p̄matio seu crīua. Cōtra tertiā scz malitia est eucharistia. Cōtra quartā. s. concupiscentia: est matrimoniu. Itē sacra mēta p̄dicta sūt medicīne ad aduindū virtutes. Mā in auxilij fidei est baptisū in auxilij sp̄ci: extrema vinctio in auxilij charitatis: seu eucharistia: in auxilij pudēcie: p̄ordin auxilij iusticie: p̄nā in auxilij fortitudinis: confirmatio in auxi

lium tēperantie: et matrimoniu. Ps. Mō sic dñs verbū suū et sanauit eos et eripuit eos de interioribus eorum. Itē nō debemus desperare in huiusmodi infirmitatibus de misericordia talis: itā p̄tris spūs simus maximi peccatores: q̄ ipse est paratus semper nos recipere. nos ad eū redeamus. Exēplū de filio digo. Luc. xv. Die hyssoria i cerpediens ē. Ideo exhortatur nos ipse dñs dicens per p̄merciā vulgo dicitur. Si dimiserit vir vxorē suā et recedens ab ea duxerit virū alterū: nunq̄ reuertetur ad eū: vitra: nunquid non polluta et cōtaminata est mulier illa: tu autem fornicata es cū amatoribus multis: tamen reuertere ad me dicit dñs. et subdit ergo saltem a modo voca me pater meus: dux virginis tatis mee: tu es p̄merciā. Itē. Sexto quo ad redemptionem: quia redemit nos de manu diaboli. Et vide quali et quanto precio. s. p̄et. i. Non auro et argento redempti estis sed precioso sanguine agnitiō taminati. Nota sanguine precioso etc. Non ergo dedit tu precij aliquid corripibile et vile: non hunc visibilem mundum: quia omnis creatura corporalis nō sunt equiualens precij vnius anime. Mar. xvi. Quid proficit homini si lucrē vniuersum mundum aie vero sue detrit. pa. aut quam dabit hō. cō pro aia sua. Non etiā dedit in precium aliquē angelorum seu ciuium supernorū. sed semet. ipsum. Jo. iij. Sic deus dilexit mundum vt filium suū vniuersum daret. Quid de ecclesia cantat. O ineffabilis dilectio charitatis vt seruū redimeres filiū tra didisti. Nec voluit vnam guttam sanguinis effundere: sed totum. Sed non sunt ex corpore eius gutta sanguinis: sed vnda. Ideo redempti: quasi iterum sepius empti. Ps. Apud deum misericordias copiosa apud enim redemptionem. Per primā guttā fuimus empti: per alias redēpti. Septimo quo ad hereditariā successiōem: sive institutionem: quia sicut pater instituit filium heredem vniuersalem bonorum suorum: sic et deus instituit xp̄ianus nos heredes regni celorum: sive in omnibus bonis suis: sicut gratia et glorie: quia hereditas nihil aliud est q̄ successiō in vniuersum ius: quod defunctus habuerit. ff. de verbo. significatio. l. nihil aliud. Clausula autem institutionis ha

detur. Luc. xij. Ego dispono vobis sicut disposui mihi pater meus regnū et cda. et cda. super me. me. i. reg. meo. Itē Luc. xij. Nolite timere pusillus grec: quia cō placuit patri vestro dare vobis regnum et hic effectus procedit ex primo: quia si sumus filij: ergo heredes. Rom. viij. Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro: quod sumus filij dei. Si autem si filij et heredes. heredes quidem dei: coheredes autem christi. De hoc autem dicitur iustus infra domino concedente. Deo gratias. Amen.

De dilectione erga deum. Sermo. vij.

Ater n̄. Sequitur videre de dei dilectione: hec est quare et quomodo debemus deum diligere: quia ad hoc et naturali et supra naturali ratione inducitur. Naturali quidē: quia est pater noster: vt dictum est supra primo sermone. ergo naturaliter est diligendus: sicut filius naturaliter diligit patrem: super naturali vero: quia ad hoc ex precepto diuino obligamur dicente. Diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo et in tota anima tua. et in tota mente tua. hoc est maximum et penitum mandatum. Mar. xij. Addit Mar. et ex tota virtute tua. Mat. xij. Luc. vero dicit. Et ex omnibus viribus tuis. Luc. x. Itē de hoc hodie deo dante videamus. Saluatur virgo etc. Notandum q̄ occurrit circa amorem dei pio nunc triplex consideratio.

Primo quo amore debemus diligere deum.

Secundo qua ratione.

Tercio quomodo possumus cognoscere et diligamus deū. Et de quolibet sermone. Circa primum notandū: q̄ inuenitur quadruplex differentia amoris.

Primus est amor concupiscentie.

Secus est amor nature.

Tertius est amor amicitie.

Quartus est amor gratie.

Primus est malus. Secundus bonus.

Tertius est melior. Quartus est optimus. Et hec amore tenemur deum diligere: vt amor suus sit nobis salutaris.

Primus ergo amor est concupiscentie et hoc est quando aliquid amatur non intuitu amore rei dilecte sed diligentis

sicut autem amat aurum: sic superbus dignitate et luxuriosus mulierem. Vos multi creditis q̄ quando aliq̄s diligit vos: hoc amorem: q̄ propter vos: nō sed pro se etc. Sic miles amat equum etc. Talis amor est hodie inter amicos mīdi: quia vnus amat alium propter sui amorem et comoditatem: videlicet vt ab eo consequatur fauores honorem. lucra temporalia officia dignitates etc. Facilis talis: sicut musce q̄ sequuntur mei etc. et in huius signum tādiu ille amor durat: q̄diu sperat aliquid vtilitatis ab amato. postea vero cessat. Eccl. vj. Est amicus fm̄ tempus suum: et non permanet in die tribulationis. Unde versus.

Tempore felici multi numerantur amici.

Cum fortuna perit nulli amicus erit.

Quidius lib. i. de tristibus. Donec eris felix multos numerabis amicos.

Tpa si fuerit nubila solus.

Tali amore qdā amat deū et c. It.

Vadunt ad missas: audiūt sermōes: cunctelemosynas ad finem vide.

eis sanitate met. Bona nature vel fortune ex quo patet q̄ magis diuinas et comoda propria diligunt q̄ deum: quia finis preponitur hys que sunt ad finē: q̄ propter quod dñm qd̄ et illud magis et talis amor est valde peruersus: q̄ facit de medio finem: et de fine mediū. De

cū est finis oīem et p̄cipiū. Apoc. i. Ego sum alpha et o. p̄ncipium et finis. Item quia tali amore amans deum vitatur deo et non fruitur: quod est contra ordinem charitatis: quia deo debemus frui et non vt. frui autē est amore adherere alicui rei propter seipsam. vti autē est qd̄ in vsū venerit ad id qd̄ amas obtinendū referre: si tamē amādū est. Mā vsus illicius abusus potius vt abusus notanda est: vt dicit Aug. in. j. de doctrina xp̄ianet. Itē.

git magister in. j. sen. in p̄ncipio. Secūdo amor est nature seu naturalis. Tali amore pater diligit filium et cōuerso: fra

ter: fratrē et cōuerso. Et hic amor bonus est: vt puta naturalis ab optimo deo institutus: sed non est meritorius: et cōsequenter nec sufficiens ad salutē: quia in naturalib⁹ nec mereamur: nec demeremur vñ et cōis ē iter oīa alantia. nā canes et gatte leo lupi vñ aues auat filios catu

fecit nos heredes

los e pullos suos et eis prior sent. Un
Ecclesi. xij. Omne aial diligit libi simile
et. Vocante amore vna quae creatura
amat ipsum dei creatorem naturaliter
suo modo plus quam seipsum. Insensibilia
quidem naturaliter bruta aialia sensunt
Creatura pro rationalis per intellectualem
amorem; qui proprie dilectio dicitur. Et ro
bus est: quia vnaqueque pars naturali
quodam inclinatione operatur ad dilectio
nem totius; etiam cum periculo aut detrimen
to proprio: ut patet cum aliquis exponit ma
num gladio ad defensionem capitis: ex
quo dependet salus totius corporis. Unde
naturale est: ut quilibet pars suo modo
plus amet totum quam seipsum. Un et sim
hanc naturalem rationem et sim pollicem vir
tutis bonae cuius mortis periculo se expo
nere debet pro bono communi. ff. de religi.
et sup. ful. minime. Et medicus pro conser
vatione totius corporis: praecidit membrum
putrum: et iudex pro conseruatione rei pu
blicae: tenet malefactorem: quia expedit
reipublicae ut malefactori puniantur: ut in c.
Ut me de sententia. exco. et ff. ad l. aquil. l.
ita vulneratus. Manifestum est autem: quod deus
est bonum cunctis omnibus: et omnium
optimum emere: et ideo naturali dilectione ma
gis diligit quilibet creatura deum quam se
ipsam. Et et alia ratio quare homo ex
puris naturalibus diligit plus deum quam
seipsum et oia: quia naturalis inclinatio
indita est naturae a deo: et ideo non potest
esse pueria esset aut peruersa si naturali
dilectione homo plus diligeret se quam deum
quia seruaretur se et non deo. fuit autem seip
so inducit peruersitatem peccati ut dictum
est supra. prima parte. Tertius amor dicitur
amicitiae: et est quando. scilicet homo diligit ali
quem non propter ipsum diligenter: sed pro
pter rem dilectam: et propter bonum ipsius ha
bitum vel habendum. Et ista est vera amici
tia quibus hodie raro inter mundanos ho
mines inueniatur. Et est hic amor melior
quam seruus quia ille procedit ex electione: pri
mus vero ex natura: quia tamen amor iste po
test esse sine gratia. Nam et in paganus
et infidelis reperitur: sicut patet per Tul
lium lib. de amicitia: et per Valerium lib.
iij. c. de amicitia. Ideo non est sufficiens
ad salutem. Nam et pagani naturali ratione
ducti considerantes deum esse summe poten
tem et summe sapientem et summe bonum ipsum
diligunt: quia bonum cognitiui est: est obiectum

voluntatis: quae fertur in bonum amando
ipsum. Si ergo naturali ratione intellexit
ex creaturis ascendit ad cognitionem crea
toris: iuxta illud apostoli. Inuisibilia dei a
creatura mundi per ea quae facta sunt in
tellectu conspicuntur. Septima quoque
virtus eius et diuinitas. Ro. i. Ita et volu
tas fertur ad amorem ipsius dei. Necessa
rius est ergo alius amor: quo deum grana
te et merito diligamus: iuxta preceptum
diuinum et est ille qui sequitur. Quatuor
amores dicitur gratia qui vocatur proprie cha
ritas. Et hoc amore tenemur ex precepto
diuino diligere deum propter se et propter
propter deum: ad finem. scilicet fructum ipsius deo
optimo et summo bono. Et ratio est: quia sine
charitate nullum meritum est nec requiri
potest. i. Cor. xij. Si linguis hominis loquar
et angelorum et. et scietis autem huius amo
ris est consequitio ipsius: vltimi finis: qui
est deus. Jo. xij. Qui diligit me diliget
a patre meo et ego diligam eum et manife
stabo ei meipsum. Deo gratus. Amen.

Quare deus est diligen
dus.

Sermo. viij.

Quare noster. Un
supra sermone primo
quo amore debemus
deum diligere: siue videamus
nunc quare siue quia rone
ne. Saluti virgo et.
pro complemento sermo.

nis notandum quod quatuor rationibus debe
mus deum diligere sup. oia: sicut quatuor
sunt quae inducunt nos ad aliquid diligendum.

Primo ratione excellentie.

Secundo ratione amicitiae.

Tertio ratione attinentie.

Quarto ratione beneficentie.

Primo ergo ratione excellentie. Nam quod
res est excellentior isto est digna ma
gis amari. Et quod deus est excellentissimus
super oia: ideo super oia est diligendus.
Amor etiam sumus est excellentior oia alio
amore: et hoc euidenter apparet. si con
sideremus naturam amoris. Est ergo amor
dum quod amor habet quatuor conditiones
innoxas per quia.

Primo est vis unitiua. Secundo est vis
assimilatiua. Tertio est vis delectiua.

Quarto est vis sollicitiua.

Primo amor est vis unitiua coniungens
amantem cum amato. Res vero quae diligit
vere cordi vniti. Uniri autem cordi est duo

bus modis. scilicet per similitudinem et per unitatem
tota. Unio per similitudinem non faciat: sed
vniu per unitatem. pone exemplum de co
medente panem: per se satiatur quia panis
venit in stomachum per unitatem: sicut de
dormiente qui somniat comedere vel bi
bere quia non satiat: quia cibum et potum
tunc venit ei per similitudinem. Et. xij.
Sicut somniat esuriens et comedit. Cui
autem fuerit expers factus vacua erit anima
dicitur: sicut somniat sitiens et bibit et post
quam fuerit expers factus lassus adhuc sitit
et anima eius vacua est: sic erit multitudo ois
gentium et. Et modo ad propositum solus de
us intrat in animam nostram per unitatem: quia
per Augustinum: inuicior est deus ipsi anime: quam ipsa
sibi et ipse solus illabitur: alius nostris
i. Jo. iij. Deus charitas est et qui manet
in charitate in deo manet et deus in eo. Ite
i. Cor. vj. Qui adheret deo vniu spiritus est
Ite iere. xliij. Tu in nobis es deus: nihil
autem temporale potest intrare in animam per unitatem:
sed deus solus per similitudinem: sed nec
etiam spiritus intrat in animam. Un et in en
gumina diabolus intrat corpus non anima
Et ideo nullus amor creature alienius
potest animam satiare. Et hec ratio: quare
amari non satiantur pecunia. Ecclesi. v. Aua
ritia non implebitur pecunia quoniam semper cre
scit appetitus habendi: iuxta illud Iuue
nalis. Crescit amor nimis quantum ipsa pe
cunia crescit. Ratio est: quia non intrat
aurum in animam: bene posset intrare cor
pus. Si avarus liberet aurum liquefactum
sicut Marcus crassus: et tunc vniu satia
ret corpus sicut et satiat capsa et bursa
quando plena est auro: et quod non intrat
in animam. Ideo non potest anima satiare. Sic
nec superbis honoribus: quia honor non est
in honorato sed in honorante. ut dicitur
in primo ethicorum. Nec luxuriosus satia
tur luxuria et sic de alijs rebus temporalibus.
Et hoc voluit dominus dicere Sama
ritane cum dixit. Qui biberit ex hac aqua
sicut iterum: qui autem biberit ex aqua
quam ego dabo ei non sitiet in eternum. Sed
aqua quam ego dabo ei fiet ei fons aque
salientis inuitam eternam. Jo. iij. No
ta et aqua hac id est amor rerum tempo
ralium sitiet iterum: quia talis amor non
satiatur. Ex aqua quam ego dabo ei. i. amo
re dei non sitiet in eternum: quia plene satiatur
aia ex tali amore. per. Satiabor cum appa
ruerit gloria tua.

Secundo est vis unitiua. Unio est vis
Hugo. et anima mea quod dilectio est vita
tua et quod diligis ipsam dilectionis in
eius similitudinem transformaris. Unde
quanto res est similior diligenti: tanto est
diligibilior: quia similitudo est causa amo
ris. Ecclesi. xij. Omne aial diligit libi simi
le et. Constat autem quod anima nihil deo sit si
milis. Ad imaginem quippe dei factus est ho
mo. Gen. i. Ideo nihil tibi o anima magis
diligibilis deo. Non autem aurum et argen
tum sunt similia anime nec honores nec vo
luptates nec potentia: et cetera huiusmodi et ut
amor in eis sit nobis amor iste erga deum
quod similitudines habemus cum deo in car
natores. per animam. et duas per corpus.
Quantum ad animam quidem prima simili
tudo est naturae. Ecclesi. i. factus homo in
ad imaginem et similitudinem. Et hec
imago videtur in vno quoque oie: hoc
quod habet apud naturam naturalem. Intelli
gendum et amandum deum. Et hec
concordia in ipsa natura metus: quia deus
oibus hominibus. Et Secunda similitudo siue
imago gratiae quae consistit in hoc quod anima vel
habitu homo deum cognoscit et amat: sed
in imperfecta: hec imago solus in hominibus
iustis reperitur. Et Tertia est gloria quae con
sistit in hoc quod anima deum cognoscit et amat
perfecte: hec inuenitur solus in beatis. De
qua similitudine dicitur. i. Jo. iij. Scimus
quoniam cum apparuerit similes ei erimus: quoniam
videbimus eum sicut et. Ite. i. Cor. iij. Nos
vera oes reuelata facie gloriam dei specu
lantes in eandem imaginem transformamur
a claritate. scilicet fidei in charitate. scilicet visiois
tamen a dei spiritu. Quantum vero ad corpus
sunt due similitudines: inter nos et deum
in carnatu. Prima est quia filius dei sitis
nobis factus est assumendo carnem huma
nam de virginis: iuxta illud. phil. ij.
Qui cum in forma dei esset: non rapinam ar
bitratus est esse se equali deo: sed semet
ipsum exina. for. ser. accipiens. Infil. homi
fac. et ha. unum. et homo. Et Secunda ratio crit
in futura resurrectione in qua accipiemus
corpore glorificata configurata corpori fi
lij dei: iuxta illud. phil. ij. Saluatoris ex
pectamus dominum nostrum iesum christum qui re
formabit corpus humile nostrum. cor. cla.
sue. ite Ro. viij. Quos per deum autem et per
uit conformes fieri imaginis filij sui ut sit
ipse primogenitus in multis fratribus et. per
ergo quod ratione similitudinis debemus magis

Quomodo potest scire aliquis se diligere deum.

me diligere debet super omnes creaturas.

¶ Tertio amor est vis electi in effluvia intelligibilibus eligi quod in deo dicitur dilectio: quasi diuersorum electio et dilectio: quasi ex diuersis electis in ista illud. Cant. v. Dilectus meus candidus et rubicundus electus: ex milibus. Caudus per puritatem rubicundus per charitatem electus ex milibus per dignitatem et nobilitatem. Unde est quod diligitur magis aurum quam palca etc. Cui ergo deo nihil sit nobilius vel melius imo ipse sit causa fons et origo omnis boni et respectu ipsius nihil potest dici bonius: iuxta illud Luc. xviij. Nemo bonus nisi solus deus. s. per essentiam. Sequitur quod si nil diligibilius deorum magis quod ipse sit super omnia diligendus. Mat. xxiij. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: et in tota anima tua: et in tota mente tua.

¶ Quarto amor est vis sollicitudinis iuxta illud. c. si solliciti plena timoris amor illi. Idem quod diligere semper habere volumus et in continua sollicitudine et timore sumus ne illo careamus: cum magno dolore illud amittimus extrema enim doloris calcatur amor. propterea homines mundani maximo dolore afficiunt cum moriuntur: quia privantur hiis que maxime amabant. Unde versus. Divites diuitias non congregat absque labore. Non tenet absque metu nec deserit absque dolore. Sicut et superbi maxime dolent in morte quod privantur honore dilecto. Sicut luxuriosus quod privatur voluptatibus. Ideo potest qui libet eorum dicere illud verbum Agag regis Amalech. Sicine separas amara mors. s. R. xv. Nec solus actualis mors sed etiam cogitatio mortis: talibus horribilis est. Eccl. xli. O mors quam amara est memoria tua hominibus inultis et pacem habentibus in substantiis suis. c. Contra de iustis dicitur. preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Constat igitur quod bona temporalia continue habere non possumus: quod omnis creatura vanitati subiecta est. Ro. viij. Solus autem deus eternaliter haberi potest. Unde versus. Omnia pretereunt preter amare deum. Et. i. Cor. xiii. Charitas nunquam excidit siue prophetie enunciantur: siue lingue cessabunt: siue scientia destruetur: ergo solus deus est super omnia diligendus. ¶ Secundo debemus diligere deum super omnia ratione amantiae: quod et

naturaliter amicus diligit amicum. hac ratione debemus super omnia diligere deum. Quis enim carior amicus nobis est quam ipse deus qui nos in se diligit. Nam aliquis amicus diligit nos amicos accedat aliquis potest esse et abesse. Eccl. vi. Est amicus qui convertitur ad inimicitiam: deus autem nunquam amorem suum subtrahit a nobis: quod ipse semper offendamur: quod pater ex eo: quod nunquam subtrahit a nobis beneficia sua: semper paratus est nobis parcere: si ad ipsum conuertamur per penitentiam: sicut pater in filio prodigo. Lu. xv. Ideo dicitur Mat. v. Diligite inimicos vestros: bene facite hiis qui oderunt vos. Et subditur vultis filij patris vestri qui in celis est quod solus suus ori facit super bonos et malos: et pluit super iustos et iniustos. Nota hic exemplum quod proposuit Barlaam regiosophus de tribus amicis: quorum unus in amore permixtus. Ideo dicitur Eccl. vi. Amicus fidelis: protectio fortis: qui invenit illum invenit thesaurum. s. amicus fidelis medicamentum vite et immortalitatis. Nota medicamentum vite: et in hoc mundo per peccatorum remissionem: quam nullus potest facere nisi solus deus. Mat. ix. Quia potest remittere peccata nisi solus deus: et immortalitatis. s. et in alio: quia deus dat immortalitatem anime et corpori dabit post resurrectionem corpus cum mortale hoc induet immortalitatem: et corruptibile hoc induet incorruptionem. i. Cor. xv. ¶ Tertio debemus diligere deum super omnia ratione amicitie. Nam et consanguineos diligimus naturali amore et quis magis attinet nobis quam ipse deus: qui et creavit animas nostras et corpora formavit: propter quod vocamus eum patrem. Ideo dicitur illa sancta mulier filius. q. Wach. viij. Nescio qualiter in utero meo apparuisti: etc. Unde supra sermone. vi. In introitu. ¶ Quarto diligere debemus deum super omnia ratione beneficentie. Nam et beneficij prouocamus ad diligendum benefactores nostros: quibus et naturali ratione obligamur ad antidota. i. ad retributionem et gratiarum actionem. hac ratione maxime debemus diligere deum a quo in infinita beneficia accepimus. Et in generali referam scilicet videlicet.

¶ Primum est beneficium creationis. ¶ Secundum est beneficium prouisionis. ¶ Tertium est beneficium redemptionis.

Sermo. ix.

For. viij.

¶ Quartum est beneficium expectationis.

¶ Quintum est beneficium iustificationis. ¶ Sextum est beneficium glorificationis. Deo gratias. Amen.

¶ Quomodo potest scire aliquis se diligere deum.

Sermo. ix.

¶ Alter noster. viso supra sermone proximo quibus rationibus inducitur ad deum super omnia diligendum. Nunc sequitur videre an possumus pro certo cognoscere quod ex charitate deum diligamus. Salutetur virgo etc. pro introductione sermonis notandum: quod tota ius nostra: et intentio debet ad hoc ferri: ut charitatem dei habeamus. Ipsa enim est regina et forma virtutum sine qua nulla alia vera est: nullum opus quantumlibet bonum est meritorium: a qua omne bonum opus procedit et meritorium est. De primo loquitur apostolus. i. Cor. xij. Si linguis hominum loquar et angelorum charitatem autem non habuero factus sum velut es sonans aut cymbalum tiniens: et si habuero prophetias: et non erim mysteria omnia et omnes scientias et habuero omnem fidem: ita ut motes transferam: charitatem autem non habuero: nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas. Et si tradidero corpus meum ita ut ardeam: charitatem autem non habuero nihil mihi prodest. Ex qua auctoritate habetur quod: nec virtus theologice nec moralis: nec gratia gratis data nec aliquod genus de opere bonarum valet ad merendum sine charitate. De secundo vero habet ibidem est subdit. Charitas pateriens est: benigna est. Charitas non emulat non agit perperam: non emulatur: non est ambitiosa: non querit que sua sunt: non irascitur: non cogitat malum: gaudet super iniquitate: congaudet autem veritati: omnia suffert omnia credit: omnia sperat omnia subiacet. Ex qua auctoritate habet quod omnis actus virtutum theologiarum moralium imperant a charitate: ut pote a fonte omnis bone operationis et omnis meriti. Et ideo maxime debemus niti ut illam habeamus et possideamus: quod illa habita omnia habemus: quod omnia honorum mater est et ut dicit Aug. xv. de trinitate loquens de charitate dicit. Nullum est istud dono ex

cellitudo solis est quod dividit inter filios regni eterni et filios perditionis eternae. Si autem querit: utrum pro certo possumus cognoscere: quod deum ex charitate obligamus. est notandum pro intelligentia clariori huius questionis: quod sic theologi dicunt. Duplex est amor quo possumus deum diligere siue amare. Unus est amor naturalis: alter vero gratuitus. Et istorum amorum est triplex differentia. Prima est ex parte cause principalis. Secunda est ex parte obiecti formalis. Tercia est ex parte effectus finalis. Prima ergo ex parte cause est ista: quod amor dei naturalis procedit a natura sed gratuitus procedit a gratia dei. De claro. Nam quibet creatura suo modo amat deum etiam plures seipsam: inenarrabilis quodam naturaliter. Bruta alia sensitiue. Creatura vero rationalis: per amorem intellectuale: qui dilectio dicitur: quod bonum est: quod omnia appetit implicite et explicite et ipsum bonum est deus. Unumquodque cum appetit finem suum propter quem est: ista omnia ordinata in deum sicut in finem prouenerunt. Uniuersa propter semetipsum operantur est deus. Ipse enim deus est causa efficiens et finalis omnium. Apoc. i. ego sum alpha et omega principium et finis ergo naturaliter omnia appetit deum et propter amant ipsum. Item ad idem. Unaqueque pars naturalis quodam inclinamento operatur ad dilectionem totius etiam cum periculo aut detrimento proprio: ut patet est aliquis exponit manum gladio ad defensionem capitis: ex quo dependet salus totius corporis. Unde naturale est: ut qui libet parte suo modo plus amet totum quam se ipsam. Unde secundum hanc naturalem rationem secundum politiam virtutem boni: cuius mortis periculo se exponit pro bono communi. Concordat lex civilis que dicit: quod filius qui occidit patrem aut patrem filium pro patrie defensione. diuina sine scelere est. sed etiam premito eum efficiendum omnes constituerunt. ff. de relig. et super. si. l. diuine. Sic et medicus pro conservatione totius corporis precidit membrum putridum. et in dextera pro conservatione reipublice. condemnatur malefactorum. quia excedit reipublicam. ut maleficia puniatur. ff. ad. l. acqui. Ita vulneratus et de sen. exc. ut fame. Unde bonum quanto cius iusto diuini. Manifestum est autem quod deus est bonum totius vniuersi et omnium partium eius. Et ideo naturali dilectione quilibet creatura ma-

Quomodo potest scire aliquis se diligere deum.

glo diligit deum se scipfam. Et patet
q ista dilectio procedit a natura gratia
ta vero dilectio procedit a gratia dei. Nam
bet dilectio dicitur charitas que est virtus
theologica. Ideo a solo deo infunditur.
Idem dicitur theologia a theos: quod est deus.
Unde Ro. x. Charitas dei diffusa est in
cordibus nostris per spiritum sanctum qui datur
illis est notum. Secunda differentia est ex par
te obiecti formalis: quia obiectum forma
le dilectionis naturalis dei est ipse deus
dilectus in quantum est principium totius
esse. Sed obiectum gratie dilectionis:
que est charitas: est deus in quantum est
obiectum beatitudinis: quia finis inten
tus a diligente deum: est frui deo. non ut
ut dicit Aug. in j. de doctrina christiana
et Magister in j. sententia. Tertia diffe
rentia est ex parte effectus finalis: quia
prima dilectio naturalis non est merito
ria: quia in naturalibus neque meremur
neque demeremur: sed gratuita dilectio est
meritoria vite eterne Luc. x. Dignus est
operarius mercede sua. et Jo. xij. Qui di
ligit me diligetur a patre meo et ego di
ligam eum et manifestabo ei meipsum.
His ergo suppositis est notandum: quod si
queritur utrum possimus in hac vita co
gnoscere utrum deum diligamus: respondē
dum est: per duplicem conclusionem. Prima a con
clusionem est: si queritur de prima dilectio
ne naturali: tunc dicendum est: quod sic per rō
nes supra positas: quod ut dicit secunda rōna
que per se naturaliter plus amat suo mo
do totum quā seipfam. Secunda conclusio
est: quod loquendo de gratuita dilectione: sic
tripliciter distinguendus est. scilicet per tripli
citer potest aliquid sciri. ut notat Tho. i.
q. i. ar. v.

¶ Primo per revelationem divinalē.

¶ Secundo per certificationem humanalē.

¶ Tertio per presumptionem conjecturalē.

¶ Primo modo et hoc modo potest sciri
in hac vita se diligere deum ex charitate
ex revelatione divina. Et hoc contingit
quandoque. Quis raro sic ut patet de Mo
ysi cui dixit deus. Nunc cognovi te. et
scio facere te feci: quia times deum Gen. xxiij.
Et loquitur de timore casto qui non est
sine charitate Eccl. i. Qui timetis deum
diligite illum. Item ps. xviij. Timor domi
ni sanctus permanet in seculum seculi:
ut ponit scilicet Tho. vii supra. Sic potest di
ci de Moyse: cui dixit deus. Inveniisti gratiam

coram me infra ostendam et bonum tibi
Exo. xxxij. Sic revelavit deus Moysi
lens cui dixit. Dimissa sunt ei peccata multa
quā dilexit multum Luc. vi. Sic et paulo
cui dixit deus. Sufficit tibi gratia mea. q.
Cor. xij. Item Jo. i. Nos autem non per huius
mundi accepimus deum spiritum qui ex deo
est: ut sciamus que a deo data sunt nobis.
Item Ro. viij. Quis nos separabit a chari
tate christi tribulatio an angustia et cetera
dicit. Certus sum enim quod neque mors neque
vitae neque angelus neque principatus neque vi
tutes neque instantia neque futura neque for
tes neque alia neque profusa neque creatura alia po
terit nos separare a charitate dei que est
christi iesu domus nostra. Sic beata virgini cudi
ctum est. Ave gratia plena. Luc. i. Secun
do modo potest aliquid sciri per humanales cer
tificationes. Et sic per hoc dicitur quod non potest
aliquis pro certo scire quod deum diligit ex
charitate. Et hoc probatur ratione et aucto
ritate. Secundo quod est physica ut per philosophum
desensu et sensato. Ois enim nostra cog
nitio oritur habet a sensu. Nulla enim scientia
nulla ars liberalis: neque mechanica sci
ri potest nisi mediante sensu: sed nec fides
habetur nisi per sensum. Si queratur a no
bis. Creditis quod deus sit unus et trinus
respondetis ita. Et unde hoc scitis: nisi
quia hic audistis. Sic de alijs articulis
fidei. Dic praecepta. Unde Ro. x. Ergo habet
ex auditu: auditus autem per verbum christi
modo ad propositum amor seu charitas
quam habemus ad deum nullo sensu per
cipi potest. Non enim per sensum visus:
quia per hunc sensum solum colorata: per
cipimus Charitas non est colorata: quia nec
visibilis nec est rubra: nec alba et cetera. ergo hoc
modo sciri non potest. Job. ix. Si venerit
ad me scilicet deus per charitatem et gra
tiam non videbo illum: si aberit non in
telligam. Et cetera per sensum auditus: quia
per hunc sensum solum vocem vel sonum
percipimus. Charitas autem dei non est
vox nec sonus: sed instrumentum ipsius
sit vox salicet predicator. Et sic hoc di
citur. Jo. iij. Spiritus ubi vult spirat et vo
ce cuius audis et nescis unde veniat autem
vadit. Tertio non potest percipi per sen
sum gustus quia non habet saporem: nec
amarum nec dulcem et cetera. Quarto nec per sen
sum odoratus quia non habet odorem.
Quinto: nec per sensum tactus: quia tan
gi non potest: cum sit res spiritualis non

Sermo. ix.

So. xij.

corporalis: ergo nullo sensu percipi et co
sequenter nec intelligi potest. fiat ergo
ratio formalis. Nullius rei cognitio ha
beri potest nisi per sensum: sed charitas
dei percipi sensu non potest ergo et cetera. Ideo
dicitur. i. Cor. ij. Que dei sunt nemo cogno
vit nisi spiritus dei. patet ratio. Auctori
tas. Eccles. i. Sunt iusti atque sapientes
et opera eorum in manu dei et tamen nesci
et hominum odiorum amore digni sit
sed omnia in futurum servantur incerta.
Item Job. ix. Et si simplex fuero hoc ip
sum ignoret anima mea. Item apostolus. i.
Cor. iij. Nihil mihi sciens sum: sed non in
hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me
dominus est. Item ps. Delicta quis intel
ligit ob occultis meis munda me: sic pa
ter conclusio. Bene tamen potest homo
scire pro certo: quod non diligit deum ex cha
ritate: sicut est ille qui tenet concubinam:
et ille qui facit vforas: et ille qui odit pro
pinum suum: et ille qui vult vindicari co
tra proximum suum et cetera. Et ideo cōdemna
tus est ille tanquam paritarius. qui iurat se
immunem a delicto: quia iuramentum hoc
temerarium est: sicut habetur in c. si de
per. c. ano. Et ex hoc habemus quod quilibet
homo quantumcumque sanctus semper de
bet stare in timore in suspicionem de se ip
so. nam quid scilicet sit acceptus deo et co
sequens fuerit remissionem peccatorum
Ideo Eccl. v. De propositu peccatorum
noli esse sine metu: et ad istum timorem in
ducit nos duplex ratio. Prima de presen
ti. Secunda de futuro. De presenti qui
dum: quia incertum est an homo nunc ha
beat gratiam. De futuro vero quia nescit
an saluus erit: quantum sciret pro certo
se habere gratiam in presenti. Nam et Ju
das habuit gratiam et postea damnatus
est. Ideo David. Cōfite timore tuo car
nes meas a iudicijs enim tuis timui. Ter
tio modo potest aliquid sciri per presum
ptionem conjecturalē: hoc modo possumus
scire. scilicet presumendo quod diligamus deum ex
charitate Ro. viij. Ipse enim spiritus tes
timonium reddit spiritui nostro quod sci
mus filij dei et cetera. Sunt autem viij. signa hu
ius presumptionis: per que scire possumus
presumere verisimiliter nos deum diligere.
¶ Primo ab intellectu: quia sunt cogita
tiones.
¶ Secundo a memoria: a qua sunt recor
dationes.

¶ Tertio a voluntate: a qua sunt opera
nones.
¶ Quarto a concupiscibili: a qua sunt de
lectationes.
¶ Quinto ab irascibili: a qua sunt tolle
rationes.
¶ Sexto ab auditu: a quo sunt auditio
nes.
¶ Septimo a lingua: a qua sunt locutio
nes.
¶ Octavo a manu: a qua sunt largitio
nes.
¶ Primum signum est ab intellectu et cetera. Nam
semper homo plus cogitat de eis quos
plus amat. Matth. vi. Ubi est thesaurus
tuus ibi est cor tuum. Unde si homo expo
nit libenter intellectum suum ad cogita
dum de deo plusquam de alijs rebus et intel
ligendum deum signum est quod diligit deum
Verbi gratia. Si delectatur homo plus
legere et intelligere libros sanctos qui de
deo loquuntur: sicut est biblia et libri do
ctorum catholicorum: sicut est Aug. de ci
uitate dei moralia Greg. Epistole Hiero
nymi: et alij libri sancti signum est quod dili
git deum ex charitate. Si vero homo non
sit capax intelligendi hos libros: si sepe
cogitat de deo signum est divini amoris
Unde sequitur illud Iohan. iij. Domine
si tu subtilis es dicito mihi. Dicit glo.
Non dicit quem quia hoc in anima solet
agere vis amoris: ut quem semper cogi
tat nullum alium ignorare credat. Econ
tra de illo qui delectatur studere i libris
paganorum et poetarum: signum est quod non
diligat deum: sed potius serviat diabolo.
Unde Ildorus in lib. sententia. et in decre
tis. xxxvij. di. Jo prohibet christianis le
gere figmenta poetarum: quia per oble
tationem fabularum nimium mentem
excitant ad incentiva libidinum. Non
enim solum libura offerendo demonibus
immolatur: sed etiam eorum dicta liben
tius capiendū. Item illud. Ideo videmus
plurimum tales malos esse christianos
nec mirum: quia huiusmodi homines fi
unt tales quales libri quos legunt. Nam
sicut hi qui student in libris legistarum
per aliquod tempus sunt legistae: sicut
student in libris medicorum sunt medici
sic philosophorum sunt philosophi: sic
theologorum theologi. Sic ergo et qui stu
dent in libris paganorum de vanitate tra
ctantium sunt pagani: quia ex continuo
CCC ij

actibus generatur habitus. Secundum
signum est a memoria a qua sunt recorda-
tiones: quia semper homo recordatur il-
lius rei quam diligit et quanto magis eā
diligit et tūto sepius recordatur cum de-
lectatione sicut David, ps. . Vñ qui fui dei
et delectatus sum etc. Sic Thobias docet
barthum suum dicens. Omnis dies
vite tue semper habeto in mente deum.
Tho. iij. Sic inuitat nos ethyllus dicē
anime. Recordare pauperum mee et tñs
gressione et absinthij: et fellis: et respōdet
anima diligens deum. Memoria memor
ero et tabesce in me anima mea. Trenoij.
iij. Sed hodie conqueri potest deus ad-
uersus nos, d. Oblivioni datus sum tan-
q̃ mortuus a corde. Sed ve illis qui obli-
uiscuntur dei: na3 contingit eis illud q̃d
dicit August. Hoc iquit iudicio plectitur
peccator: vt sicut dum viuere obliuiscit
dei: ita dum moritur obliuiscatur sui. Die pra-
tice: quando tales veniunt ad mortem a-
mentes: frenetici vel obdurati: obeca-
nt ita vt nihil curent de anima sua: sicut nec
de. iij. pede quandoq̃ et desperant se et sic
moriunt. Nota de illo mercatore qui di-
moriuntur. Nota de illo mercatore qui
cum esset infirmus et sollicitaretur ab a-
micis et consanguineis vt confiteretur et
conderet testamentum: cum diu resitit
vt tandem dixit testamentum meum est:
q̃ bona mea relinquo. Pauper et animā dñi
bolo esse defunctus est. Et sic seruatur i
talibus regula theologie: q̃e habet. per
que quis peccat p̃ hec et torquetur. Sap.
xj. Et regula iuris cuius que habet. Qd
quisq̃ iuris in alium statuit ipse eodem
iuretur. c. Cum omnes de constituto.
Tertium signum est a voluntate: a qua
sunt operationes. Nam quando quis in-
uenit se promptam habere voluntatē ad
obediendum diuinis mandatis. Hoc ma-
nifestum est signum diuini amoris: iuxta
illud Jo. xij. Si quis diligit me. fermen-
tum meum seruabit: et ibidem qui habet
mādata mea: et seruat ea ille est q̃ diligit
me. Unde est q̃ philosoph⁹ dicit q̃ signi-
ficat habitus est prompte et delectabi-
liter operari. De hys trib⁹ dicitur Mat.
xij. Diliges dominum deum tuum et to-
to corde tuo. i. intellexit: et tota anima
tua. i. voluntate: et in tota mente tua id est
memoria. Quartum signum est a concu-
piscibili a qua sunt delectationes sensiti-
ue.

ne quasi repimere quis conatur vt pre-
ferret se a futuris delectationib⁹ & de peccatis
commissis dolet: signum est diuini amo-
ris. ps. Cor p̄riti⁹ et hiliat⁹ d⁹ nō de
sp̄cie. Item. y. Cor. vii. Que p̄m deum
tristitia est penitentiam et salutem stabili-
lem operatur. Exemplus in magdalena
que est tristitia peccatorum suorum ac-
quirit magnū culmen amoris diuini
de qua cantat ecclesia. post super carnis
scandala fit et lebetet Italia in vas trans-
lata glorie de vase contumelie. Quintus
signū ab irascibilib⁹ q̄ sunt. tollerantes. i.
passionem & aduersitatem: quia si homo
libenter patitur aduersa pro deo signum
diuini amoris est: qui probatur tribula-
tione sicut aurum in fornace. Unde de be-
ligentibus deum dicitur Sap. iij. Tange
aurum in fornace probauit illos scilicet
deus & quasi holocaustis hostiam accepit
illos. Unde et exemplum habemus a do-
mino qui dixit petro. Calicem quem de-
di mihi pater meus non vis vt bibam il-
lum. Jo. xviij. Unde si i tribulatione quis
possint desiccat per impatientiam vbi de-
perationem: signum est q̄ amat deum.
Nam vt ait Gregori⁹ in primo moral⁹. pe-
na quippe interrogat si quis veraciter a-
mat. Si autem fosteris siue patienter sub-
sistat: signum est amoris. Cant. vltim o.
Eque multe non posuerunt extinguerē
charitatem nec flumina obruere illam.
Item Ro. viij. Quis nos separabit a cha-
ritate xpi etc. Exemplū in euāgelio hodi-
erno de tentatione dñi etc.

¶ Sextum signū est ab auditu: quia si li-
benter quis audit de deo: signum est cha-
ritatis: alias secus Johan. viij. Qui ex
deo est verba dei audit p̄terea vos non
audite: quia ex deo non estis. Nota con-
tra illos qui non veniunt ad audiendum
sermone: libentes ad theatrum i⁹ ad
ecclesiam vadit. Ecce de magdalena
dicit q̄ stabat sc⁹ pedes dñi & audiebat
verbum illius Luc. x.

¶ Septimum signum est a lingua: quia
libenter homo loquitur de re que diligit
& cetera. Ideo Matth. xij. Bonus homo
de bono thesauro profert bonae: malus
homo de malo thesauro p̄fert mala. Nota
cōtra mulieres que dimissa locutioni-
bus de diuinis inferunt se locutionibus
et verbis ociosis: & de vanitatibus mu-
di & quod deterius est detrahūt alijs ad

instar filiorum israel. Qui nauseantes
māna desiderabant ales ⁊ cepas egypti
Numeri. xi.

¶ Octauū signū a manu aqua sunt lra-
signones. Unde si homo libenter dat ele-
mosynas pauperibus propter deū signū
manifestum est diuini amoris. Cantic. 1.
vli. Si dederit homo omnem subliman-
am domus sue pro dilectione: quasi nihil
despiciet eam. Et contrariō dicitur de aua-
ris. i. Johan. 11. Qui habuerit subliman-
am mundi huius & viderit fratrem suum
necessitatem habere: & clausit viscera
sua ab eo quomodo charitas dei manet
in illo. finis.

¶ Quare deus sit adorandus et honorandus.
Sermo. x.

Ater noster. supra dictū
est q̄ deus amandus est;
pater noster est: & quia
pater etiam honorandus
est. Ideo sequitur predica
re de dei honoracione. In fine adoratio quā
multi etiam christiani non exhibent ipsi
deus sicut debent. Et ideo ipsi conquirit
dicens per Malachiam prophetam. Fi-
lius honorat patrem & seruus dominus
sunt. Si ergo pater ego sum: ubi est ho-
nor meus. Si dominus ego sum: ubi est
motus meus. Idcirco dominus exercitū Ma-
lachie. i. Saluetur virgo &c. Circa hanc
materiam tres consideraciones occurrūt
faciende.

¶ pūmū quare dē⁹ sūt adorāndū.

¶ Secunda vtrum solus deus sit adorā
dus.

E Tertia qualiter seu quomodo sit ad
randus.

Causa primum notā dūm: q̄ deus mul-
tipli rōne est adorandus & honorandus
& igitur nō valeat intellectus noster consi-
derare omnes rationes quibus deus sit
adorandus cum sint infinite: tamen pro
modula paucitatis nostre. Adducemus

sex rationes fm q sex sunt cause propter
quas debet alicui hoi reuerētiā honor
¶ Primo est propter potentiam excellen
tiam.

¶ Tertio propter sanctitatem informan-
tem.

Quarto ppter dignitatē pfulgētē.
Quinto ppter dignitatē sublimatam

¶ Sexto appiet utilitatē puenientem.
¶ Prima ergo causa qua honor seu reuerentia est alicui exhibēda: est ppter potentia excellentes. Mac de causa nos nō solum imperatores et reges sed etiam officiales honorantur propter hoc ppetuas apostolus precepit honorari reges dices Deum timere. regem honorificatē. prima ppter. q. i. est apostolus precipit fratribus ut dominos suos honorent. d. Quicumq; sunt ppter iugo serui dominos suos omni honore dignos arbitretur. j. Thi. vi. Nota omni honore: supple laitor honestoy dicitur ista proximo sermone. Item omni honore salū cordis non displicendo ois reuerenter loquēdo: et operta humiliter seruando. Mac ergo ratione deus summe honorandus est: q; eius potētia nullis limitibus angustatur sed infinita est: sic patet in opere creatiōis: ppter qd de nihilo omnia produxit i quo tam magna potestas offenditur: q; pbi autēqui illam non intellexerunt. ps. Ipse dixit et facta sunt: et propter hoc dicitur omnipotens: quo omnis alia potestas spiritalis et temporalis procedit tanq; a fonte. infinito omnis potentie. Quid enim sunt imperatores reges et infidi principes nisi officiales dei. Buctorius. Omnis alia potestas sublimioribus subdita sit. Nō est em pās nisi a deo q; aut adeo sub ordinata sunt: itaq; qui resistit pās dei ordinatio resistit Ro. xiiij. c. xj. q. iij. qui resistit. Nota non est potestas nisi a deo Glo. Aug. scilicet subterel sinente. xxiij. q. j. Quid culpatur. viij. q. j. Audacter iubente siquidem deo est potestas iusta sinente vero tyrannica. Unde ait dominus pilato. Non haberes potestatem yllam in me nisi tibi data esset de super Ro. xij. Et nota q; ex diuina potestate quasi ex fonte quodā promenit duplex pās in nobis. i. spiritalis et temporalis. Et prima est melior quā scda: y; habet in. c. Solite de ma. c. obe. Et vtrq; fuit in christo. Est ergo deus omnipotens. Ideo ihes. xij. Domine deus omnipotens in inditione tuacuncta sunt posita et nō ē qui possit te resistere voluntati tu fecisti celum et terram: et quicquid celi ambitu continetur dñs vniuersi tu es. not. cūca: nō sed diuina talib; dic regē q; faciat stare ventos pluerē mare quiescere: et terrā germinare. ignē frigidare et c. cā. ecclesia.

Quare deus sit adorandus et honorandus.

Tua est potentia tui regni domine etc. Hac ratione debemus quando adoramus dominum scire quid adoramus. Scia causa qua honor est alicui exhibendus: est scientia eminens. Hac ratione precipit deus honorari semel Leui. xix. Coram cano capite confurge et honora personam senis. Ratione huius assignat Job. dicens. In antiquis est sapientia. et in multo tempore prudentia Job. xii. Hac ratione summe honorandus et adorandus est deus: quia est fons omnis scientie et sapientie. Ezech. i. fons sapientie verbum dei in excelsis. unde scientia nostra respectu sapientie et scientie dei stultitia est. i. Cor. iii. Sapientia huius mundi stultitia est apud deum. Sicut enim noctua credidit habere bonos oculos: sed nos reputamus ipsam cecam: sic et nos apud deum quod ut ait philosophus. i. metha. Sicut se habet oculus noctue ad solem: sic intellectus noster ad manifestissimam naturam. 30 Socrates sapientissimus philosophus: qui ut ait Valerius erat humane sapientie quasi quodam terrefre oraculum. interrogatus de sua scientia: respondit. Unus scio: nescio. Et de philosophis qui reputabant se scire multa dixit apostolus. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. Rom. i. Diuina autem sapientia est infinita. oia scientia omnia prospiciens: quia oia nuda sunt et aperta ante oculos eius. Heb. ii. Mirabilis facta est scientia tua ex me. cor. est. et no. po. ad eam moratur. Nota quando aliquid occulte facis debes cogitare quod deus te videt. Nota exemplum de illo sancto patre qui hoc respectu conuertit quadam meretricem etc. Legitur in vitis patrum. Unde. 8. Cum quid turpe facis quod me spectante ruberes. Cur spectante deo non magis ipse rubes. Tercio debetur honor alicui propter sanctitatem informantem. Sanctis enim debetur honor: multo rationabilius: quia alia predicta. Honor enim est reuerentia exhibita in testimonium virtutis: ut dicit philosophus. Hac ratione summe debemus deum honorare: qui est sanctitas a qua omnis sanctitas procedit. Unde. Esa. xl. Omnes gentes quasi scilla scitule reputatae sunt: sicut in conspectu dei. Sicut enim scitula descendit in puteum ad hauriendum a qua et ascendit stillando: sic christus descendit in puteum yteri virginis: et in scitula humanitatis hausit aquam sanctitatis et de ea stillant gutte sanctitatis.

in hostes. Unde et quare petrus et paulus et alii sancti fuerunt sancti: quia vna gutta illius scitule stillant in eos. Ubi. 30. De plenitudine eius omnes accepimus. 30. se vero christi sine mensura habuit aquam sanctitatis. 30. ii. Non enim datur deus spiritum ad mensuram sed pro: sed alius ad mensuram datur deus spiritum: iuxta illud Ro. xii. Unicuique deus diuisit mensuram fidei etc. Si ergo vni sancto debetur honor: propter vnam guttam sanctitatis: quanto magis ipse deo qui est fons omnis sanctitatis: respectu etiam cuius nullus vere dicit sanctus: neque bonus. Ubi legitur Mat. x. Et Lu. xvi. quod cum quidam doctor diceret christo. Magister bone quid facis. vita eterna possidebo. Respondit christus. Quid me dicis bonum: cum ne minus bonus sit nisi solus deus: dices tunc christo nonne erat deus. Dicendum quod ille doctor credebatur christum esse bonum hominem et sanctum sed non deum. Ideo christus innuens quod nullus est perfecte bonus et perfecte sanctus dixit. Nemo bonus. s. simpliciter et essentialiter: nisi solus deus: nam omnes sancti sunt boni participative. 30. i. per. ii. In omnibus honorificetur deus per iesum christum dominum nostrum cui est gloria et imperium in secula seculorum. Amen. Quarto debetur honor alicui propter dignitatem prefulgentem sicut pape et alijs patribus ecclesie debetur honor: hac ratione quia sunt mali Ubi dicitur honorabit sacerdos mittentes ad eos leprosos Mat. vii. et Lu. xvi. Quis sciret illos esse sacros legos: ut no. Cipriano. xii. di. dicitur. Sic Constantinus imperator legem digne. Si proprijs oculis vidissem sacerdotem dei aut aliquem eorum: qui monastico habitu amicti sunt peccantem clamidem meam explicarem et cooperirem eum: ne ab aliquo videretur: sicut legitur. xxi. di. In scripturis Ad idem facit quod legitur. xl. ii. Sacerdotibus. Dic historiam: que ibi legitur. Hac ratione summe debemus deum honorare: adorare deum a quo procedit omnis dignitas: cuius sunt ministri et dispensatores omnes illi qui in dignitate sunt positi. i. Cor. iii. Sic nos existimet homo: ut ministros christi dispensatores mysteriorum dei etc. Quinto debetur honor alicui propter nobilitatem sublimis: sicut filijs regum et alijs nobilibus. Hac ratione maxime debetur honor ipsi deo: sicut dixit Agatha Quintiano. Sui

Utrum solus deus sit adorandus. Sermo. xi.

ma ingenuitas est qua christi seruitus comprobatur: propter quod et ecclesia dicit deus quem nosce vivere. cui seruire regnare est. Si ergo ex seruitute dei magna datur nobilitas hoc quanta: et qua infinita est nobilitas in ipso deo. Nota moraliter quod nobiliores homines mundi sunt serui dei. quia virtus est que facit nobiles. vbi poeta Dui dicit lib. i. de ponto. Non homines sensus nec clarum nomen auium.

Sed probat claros ingenuosque facit. Ratio est: quia nobilitas dicitur a notatione. Nichil autem facit homines notiores immisiliores quam virtus. In memoria eterna erit nullus etc. Item supra. ii. O quam pulchra est casta generatio cum claritate. immortalis est enim memoria illi: quod apud deum nota est. et apud homines. Exemplum de sanctis qui sunt in maiori gloria et gloria quas omnes imperatores mundi et pape: quamuis isti sancti fuerint in hac vita humilime conuersationis sicut patet de apostolis qui fuerunt piscatores et de alijs quam plurimis et cetera. Sexto debetur honor alicui propter utilitatem prouenientem. Ista ratio sic honoris medicus: quia sunt vitales et necessarij celestiales. xxxvii. Honoris medicus propter necessitatem creatur et cetera. Ista estian ratio precipit deus ut filij honorarent parentes propter vilitatem quas ab eis habuerunt et expectant habere Ephe. vi. Honora patrem tuum et matrem tuam quod est mandatum primum in promissione: ut bene sit tibi et sic longeuus super terram. Hac ratio huius debemus honorare et adorare deum: quia ab ipso vilitas maximas habemus: quia quicquid scimus: quicquid erimus quicquid habemus ab ipso habemus. In ipso enim vivimus: mouemur et sumus Act. xvii. 30 apostolus. Quid habes quod non accepisti. Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acciperis. primo. Cor. ii. Et si per vnum instans deus mouet a nobis manum suam omnes in nihilum redigeremur ergo penite adoremus et proiciamus ante deum ploremus coram domino qui fecit nos: quia ipse est dominus deus noster: nos autem populus eius et omnes paucie eius. ps. xcii.

Deo gratias. Amen.

Ater noster. Dicto supra sermone proximo quare deus sit adorandus. Nunc sequitur videre utrum solus deus sit adorandus. Saluatur videretur. Pro introductione mater querit doctores theologi. Utrum solus deus sit adorandus: et videtur quod sic. Deut. vi. et Mat. ii. Vbi dicitur tuum adorabis et illi soli seruias. Contra quod omnes sanctos adoramus. 30. ps. xcvi. Exaltate dominum deum nostrum et adorare scabellum pedum eius quoniam sanctus est. per scabellum intelligitur caro christi que est creatura ut dicitur glo. Ergo non solum deus: sed etiam creatura aliqua est adoranda. Ad idem facit de coe. di. ii. prolatum. Venerabiles vbi sic sunt venerabiles imagines christi non deos appellant nec seruiunt eis: ut dicitur: nec spiritum saluum ponunt in eis: nec ab eis. expectant futurum iudicium sed ad memoriam et recordationem premituorum venerantur eas et adorant: sed non seruiunt eis cultu diuino nec ali cui creature et habetur hoc. ex sexta synodo. Ad idem facit quod legitur de Abiam Gen. xvi. Tres vidit animum adorant: cum illi tres essent angeli: ut dicitur doctores. Pro huius materie declaratione notandum quod a doctoribus theologis ponitur tripliciter differentia adorationis siue reuerentie.

Prima est adoratio latrie.

Secunda est adoratio dulie.

Tertia est adoratio iperdulie.

Debita deo singulariter.

Debita sanctis generaliter.

Debita gloriose virgini reuerenter.

Prima ergo adoratio vocatur latria: que est quedam obsequium et seruitium debitum deo ratione creationis. Et nominatur hec reuerentia seu obsequium quatuor modis: ut ponit Thomas. ii. sententiarum dist. ix. q. i. artic. i. Quia dicitur enim dicitur latria. i. seruitus quam tu ad opera que exhibentur in recognitione domini quod deo competit ex parte creationis. Secundo dicitur pietas quam autem effectum deuotionis. Tercio dicitur

aitur Theosebia. i. diuinus cultus. vel Theosebia. i. bonus cultus quantum ad intentionem attentam. Quarto dicitur religio quantitas determinationem operis ad quod homo se obligat ad cultum dei. Hinc ergo omnibus nominibus una et eadem virtus nominatur secundum diuersa que ad ipsam concurrunt. Et predicta sumuntur ex dictis Aug. in. x. de ciuitate dei. c. l. Est autem virtus ista non theologia. quia non habet deum pro obiecto sed aliquid aliud. scilicet obsequium exhibitum. sed habet deum pro fine: est ergo virtus cardinalis. reducitur ad iustitiam: non quasi species ad genus: sed quasi virtus annexa ad principalem qua participat modum eius secundum Theop. ibi. Igitur loquendo de hac adoratione dicitur quod solus deus est adorandus ut in auctoritate supra allegata. Deut. vi. Et ea que ad ipsam spectant que sunt sex.

Primo ergo debetur adoratio latræ ipsi deo quem adoramus tanquam creatorem Deutero. vi. et Matth. iij. Dominum deum tuum adorabis et illi soli serues: nec aliqua creatura est adoranda hoc modo. Unde potius deberet homo subire mortem quam adorare latræ aliquam creaturam. Ideo tres pueri proiecti fuerunt in fornacem ignis. Unde Paulus et Barnabas refutauerunt honores diuinos sibi oblatos: ut legitur act. xij. Sic et angelus refutauit adorationem Iohannis apoc. vii. Et quia Iohannes nolet adorare angelum adoratione latræ: ut putat quia sciebat hanc non debere nisi deo soli: sed dicitur tamen fuit prohibita ab angelo multiplici ratione: sed una earum est ad eundem speciem idolatrie vincta. Theop. in. iij. sen. di. xij. ar. ij. q. vi. Ad primum. unde subditur Deus adoratus. Sic et angelus offer illud dno. Iudic. xij. et Wardoches non voluit adorare. Amas timens ne honorem dei transferret ad hominem. ut dicitur Ihesu. xij. Ubi. x. xij. dicitur quod immolauit dno occidit pietatem dno soli.

Secundo christus adorandus est latræ quantum ad diuinitatem: quantum ad humanitatem vero distinguitur: quia aut consideratur humanitas. put intelligitur unita verbo dei. et sic etiam debetur sibi latræ. Nam quando adoratur persona adoratur et quantum unita personæ adorare ergo car-

ne christi prout est unita verbo. nihil aliud est quam adorare regem vestitum: secundum Theop. parte. iij. q. xxv. ar. ij. Aut considerat humanitas christi prout est separata a verbo: et tunc debetur ei dulcia secundum Theop. in. iij. sententia. q. vbi supra. et sic de intelligi glo. super illud. Adorate scabellum pedum eius que dicitur quod caro christi non est adoranda illa. adoratione latræ que soli deo debetur nec est inconueniens dicere quod una et eadem persona christi adoratur adoratione latræ propter suam diuinitatem: et adoratione dulci propter perfectionem humanitatis: quia et ipsi deo patri debetur honor latræ propter diuinitatem: et honor dulci propter dominum quo creaturas gubernat. Unde super illud. Dne deus meus in te speraui: dicitur glo. Vnde olim cui propter creationem debetur latræ: Theop. vbi supra. Tertio debetur honor latræ imagini christi in quantum imago: et imago in quantum huiusmodi dicitur imaginis. Unde dicit Basilus quod honor imaginis: ad prothothypum refertur. i. ad exemplar suum imaginatum: sed christus est ad idem latræ ut dictum est: ergo et imago eius. Et Aug. in. iij. de doctrina christiana ad quod autem operatur aut veneratur vtile signum diuinitatis institutum cuius: vbi significatio nem intelligit: non hoc veneratur quod videtur et transit: sed illud potius quod talia cuncta referenda sunt. Si autem consideretur imago christi et aliorum sanctorum in quantum est res quedam. puta lignum sculptum vel pictum: tunc nulla reuerentia ad debetur: alioquin esset idolatria. Quia ergo circa adorationem imaginis fuit olim quedam opinio heretica dicens: quod non sint imagines sanctorum adorande et fortasse in mentibus plurimorum hodie pululat. Iudei etiam contra nos opponunt dicentes nos idolatrie: imagines adorando: idcirco respondebo ad aliquam moriuam in contrarium facientem. Primo contrarium quod dictum est quod imaginis prout sit latræ exhibenda in quantum est imago opponitur: quod hoc videtur hoies et angeli sint adoratione latræ adorandi: quia sunt ad imaginem et similitudinem dei. Secundo. Et fiat ratio sic. Imago imperfecta diuinitus nobilior est quam que facta est humanus: sed imagines dei quas fecit homo adorant latræ. Ergo multo fortius angelus hoies presertim sancti in quibus deus imaginem

suam expressit et reformauit. propter quod dicuntur deus. Ego dixi deus es. Sed respondetur secundum Theop. in. iij. sententia. dist. ix. q. i. ar. i. q. v. ad secundum. dicendum quod homines sunt imagines dei per participationem sue beatitudinis faciem expresse similitudinem: et hoc dat rei bonitatem in se ratione cuius est res ipsa secundum se. hoc notanda. Sed imagines pictæ non sunt imagines per similitudinem in natura: sed per institutionem ad significandum. Unde ex hoc non acquiritur ei nisi honor: talis ad alterum.

Secundo non obstat quod obiciunt contra nos iudei dicentes nos idolatraré adorando imagines sicut et pagani: aut qui adorant simulacra: hoc non obstat quod idolatraré et esse credemus et ipsis imaginibus aliquod numen esse et ipsas in quantum sunt res quedam adoramus: sicut antiquitus idolatraré credebant in ipsis imaginibus esse aliquod numen quod ex vi scilicet larum in ipsis imaginibus acquireretur sub quibus habebant imagines sicut Hermes dixit quod datus erat hoibus facere deos: sicut refert Aug. in. viij. de ciuitate dei. c. xliij. Unde duplici ratione erat idolatria. Primo quod adorabant imagines ipsas ut res quasdam credentes in eis aliquid diuinitatis esse propter responsa que demones in eis dabant alios mirabiles huiusmodi effectus. Secundo propter res quas erant imagines. Stabant enim imagines in aliquibus creaturis: puta hominem vel quadrupedem vel serpentem: nos autem adoramus adoratione latræ imaginem illius que est verus deus non propter ipsam imaginem sed propter eum cuius est imago: secundum Theop. parte. iij. q. xxv. ar. i. q. ad secundum. et in. iij. sen. dist. ix. q. i. ar. ij. ad secundum. Nec credimus in ipsis imaginibus numen aliquod esse sicut illi credebant Tertio non obstat quod precipit deus in veteri testamento. Exo. xx. dicens. Non facies tibi sculptile neque omnem similitudinem etc. Quia scilicet quod tunc deus prohibebat fieri imagines duplici ratione. Primo quia deus non datus erat incarnatus: sed in corpore nec ideo nulla poterat ei imago fieri. iuxta illud Esa. liq. Cui similem fecistis deum aut quam imaginem ponetis ei. Nunquid sculptile confabimur: faber: aut artifex aut figurabit illud etc. postquam autem deus factus est homo potuit habere imaginem:

in illa adorari sicut et ipse deus quia idem motus est in imaginem et in rem imaginatam. Secunda ratio quare deus prohibuit tunc imagines: fuit propter vitandam adorationem imaginis quas gentiles faciebant in veneratione deorum suorum. i. demonum quibus nulla debetur reuerentia et ideo premititur. Non habebis deos alienos coram mei et picter tim quia iudei valde prouocant ad idolatriam ut patet in vitulo aureo: que viuentem adhuc Moyse adorauerunt: alioquin non erant prohibite imagines. Nam et in tabernaculo Moyse erant cherubim sicut patet. Exo. xxv. Et etiam in deserto fecit deus fieri serpentem eneam. Numeri xxi. Sed postquam filij israel ceperunt adorare illum serpentem et adolere ei incensum fuit contractus ab Ezechia rege iuda. Sicut legitur. iij. Re. xviij. Prohibebatur ergo per illud preceptum adoratio latræ imaginibus creaturarum. Item adoratio dulci ad reuerentiam demonum. Nos autem neutrum horum facimus: quia nec imaginibus demonum facimus reuerentiam nec imaginibus creaturarum exhibemus latræ: sed imaginibus christi: aliorum vero sanctorum imaginibus dulci sicut non obstat. Nam nec in veteri testamento prohibebatur adoratio dulci fieri creaturis aliquibus excellentibus que erant digne reuerentia: sicut patet de Habas qui vidit tres viros et vnum adorauit. Gen. xviij. Sic et Nathan propheta adorauit David prout in terra. iij. Re. i. Sic et Josue adorauit angelum sibi apparentem in forma viri euaginatam gladium tenentis Josue. v. Item. ps. xcviij. Exaltate dominum deum nostrum et adorate scabellum eius quoniam sanctum est. per scabellum ad litteram: ibi intelligitur archa testamenti que erat sub propitiatorio: ita quod propitiatorium erat quasi sedile dei et archa tantum scabellum illius sedis: secundum quod ibi dicit Nicolaus de lyra: et tangit plenius. Exo. xxv. Sic ergo patet quod non intelligitur prohibita in primo precepto decalogi adoratio dulci creaturis excellentibus exhibenda: nec etiam adoratio latræ imaginis dei postquam deus est incarnatus: et sic per responsio ad hanc objectionem. Quarto non obstat si quis diceret quod non legit apostolus adorasse imagines: quod. Re. i. q. i. sententia

Utrum solus deus sit adorandus.

distat q. multa apostoli tradiderunt q. nō sunt scripta in canonicis: inter que vñū est de vso imaginū. Vñ et Damascenus dicit q. Lucas depinxit imaginē xpi et beate virginis. Et xps etiam suā inaginem Abagaro regi dedit ut dicit in ecclesiastica hystoria: vbi narrat Eusebius cesariensis q. cū Abagarus rex misisset pīdorem pro depingendā a imagine xpi et ille depingere nō valeret propter corruptionem vultus eius xps pānu sue faciei supponens imaginē suā illi in pinxit. Item legis in chronica martiniana tēpore Greg. pape tertii. q. Greg. condemnauit Leonē Imperatōrē vt hereticū: eo q. de poni iusserat imaginē christi et sancto rīstū q. corrigibilis erat Romā Italiam et Hispania totam ab eius iure difcedere fecit: et vectigalia interdixit: synodūq. pene mille epōrum rome celebrādo venē rationē sanctarū imaginū confirmauit atq. violatores generali snis anathematizati hoc ibi: hoc etia statuit ecclesia: vt habetur de con. di. iij. per latum. et c. Venerabiles: sicut scripti supra in principio huius sermonis. f. sunt alit triplice ratio institutio imaginū in ecclesia s. Th. vbi supra. Primo ad instructionē rudīū qui eis quasi quibūdā libris edocerentur. Vñ Greg. dicit scribens Sceno epō massiliensi: et habetur in dicto caplo. per latū q. legentibus scriptura hoc ydolis prestat pictura cernētib. q. in ipsa ignorantes vident quod seq. debrant: in ipsa legunt qui litteras nesciunt. Secūda ratio vt incarnationis mysteriū et sanctorū exempla imago in memoria essent nostra: dū quotidie oculis nostris representantur. Tertia ad excitandū deuotionis affectū: qui ex vīsa efficitur: et excitatur: q. ex auditu: quia certius aures arbitretur oculis s. Th. Quarto debet honor latrīe cruci xpi. Unde Ecclia. Te a forādam te crucē vniuersā. per te redēpti dulce decus seculi semper laudam. semper tibi canimus per lignū serui per te sumus liberi. possumus tñ de cruce xpi loq. dupliciter. Uno modo de ipsa cruce in qua dñs crucifixus est: sic ipsam adoramus latrīa dupliciter. Uno modo in q. tū presentat nobis figurā xpi extēsi in ea. Alio modo cōtāctū ad mēbra christi: et ex hoc eius sanguine est perfusus: et vtroq. modo adoratur eadē adoratione

cū xpo. s. latrīe: et propter hoc etiam crucē alloquimur. et deprecamur dicentes. O crux aue spes vnica. Alio modo possumus loqui de effigie crucis xpi in q. tū est materialis: puta lapidis vel ligni: argenti vel aurī: sic veneramur crucē s. vt imaginē christi quā veneramur adorationē latrīe vt supra dictū est. Hec Tho. p. iij. q. xlv. ar. iij. Nota p. tra illos q. pūgnant crucem in terrā siue sculptū cōtra quos est statuta pena capitis de iure civili vt habetur C. de sanctū signū crucis in marmore vel silice sculptur. l. vnica in lib. f. codicis.

¶ Quinto adoranda sunt adoratiōe latrīe omnia q. fuerūt xpi. s. vestimentū clam lancea et. Non tñ sunt imago xpi sicut crux: et inde est q. imaginē crucis xpi veneramur in quacūq. materia. nō autē imaginē clauis vel quorūcūq. s. Th. vbi supra. Nec obstat si dicatur q. s. hoc videtur q. etiam Virgo maria sit adoranda adoratione latrīe: q. rñdetur: vt habetur infra tertia parte sermonis.

¶ Sexto debetur honor latrīe hostie cōsecrate: quia ibi est christus verus deus et homo. Sed quid si nō sit cōsecrata. Rñ. qui scit illam non cōsecratā non debet illam adorare: qui autē ignorat et putat illam cōsecratā dicit Tho. in. iij. sentent. dist. ix. q. f. ar. iij. q. vi. ad scdm. q. qui adoratur hostiā non cōsecratā: adorare eam cū cōditiōne debet si est cōsecrata non tamen oportet q. hec cōditiō semp sit actū explicita: sed sufficit q. hāc tū teneat eaz vnde non nō peccat adorās eam: q. non adoratur puram creaturā: sed extra intentionem suā: sacerdos tamen q. tū in se est facit populū idolo latrare quia offert ei puram creaturā adorandā s. Th. vñ de dicit Canon in. c. de homine. de celebr. missa. q. sacerdos talis qui nō cōficit et si mulat se cōficere celebrans missam grauius peccat q. qui vere celebrat imotali cōstitutus quia falsa remedia sunt veris periculis grauiora: vt tibi dicit tēx. Sed quid si angelus appareret in specie christi Rñdit Tho. vbi supra q. nō potest angelus in specie christi apparere sine peccato adorari nisi sit cōditio actū explicita quia ipsa nouitas: rei insolita consideratiōe et attentionē requirit sicut dicit de virgine Luc. f. q. cogitabat qualis esset illa salutiō. Nota ad hoc exemplum

Sermo. xj.

Fo. xxiij.

de diabolo qui apparuit bñs Marano in forma xpi et. Item de diabolo qui apparuit beato Antonio: et sic sepius legimur in vitis patrū. Item de diabolo qui apparuit cuidam nouitio in ipse Virginis marie in quā post multas apparitiōnes spūit ex cōiū magis in sui cui hoc reuelauerat: quia propter nūq. post modū sic sibi apparuit: hoc legitur in libro de vita fratrum nostrorū: sic et hodie diabolus multis apparet in somnis sub spē angeli vel alicuius anime beate: vel in purgatorio: vel dñate in inferno vt deceptat eos quibus apparet: vel vt iudicet malum de bonis vel cōuictio. Ideo dicitur. ij. Cor. xj. q. sarhanas quādoq. transfiguratur se in angelū lucis: et sic patet cui sit honor latrīe exhibendus. Secūda adoratiō est dñlie que proprie dicitur seruitutem: sed extenditur ad reuerentiā q. creature exhibetur propter suam excellētiā: prout ergo accipitur proprie dñlia debetur solū a seruo domino cui est obnoxius ratione seruitutis. S. prout latrīe accipitur pro reuerentiā creature exhibita sic dñlia debetur omni creature virtuosae. Honor em dñlie est reuerentiā exhibita alicui in testimoniu virtutis: vt dicit p. in primo ethicorū. Unde nō debetur proprie et directe nisi habenti gratiā et virtutē: et hoc contingit dupliciter.

¶ Primo modo sicut actus virtuosus: et hūc dicitur s. fm se debetur honor.

¶ Secūdo modo sicut habens aptitudinē naturalem ad virtutē: et sic cuiuslibet habenti imaginē est exhibendus honor: nisi sit confirmatus in malo: quia in tali ligatus est ordo ad virtutē: vnde tali nullus debetur honor sicut est demon et anima damnata.

¶ Terno nō sicut ordinatus ad inducendum vel conseruandū virtutē. Et sic debetur omnibus prelatis: qui ad hoc ordinati sunt: vt alios dirigant in virtutē. vnde etiā si prelati sunt mali et peccatores hac ratio debetur eis dñlia etiā maior q. bono subdito: ratione prelatus: s. bono subdito debetur maior reuerentiā fm se q. prelato malo: licet autē dixerim q. prelato etiā malo debetur. Dñlia est verum: nisi dum est in actu peccati: q. tūc nō debet ei exhiberi dñlia: quia apparet in eo aliquod cōtrarium honori sed ante vel post sibi exhiberi debet: quia nesciunt

in quo stauit. Hoc not. Tho. in. iij. sen. di. ix. q. ij. ar. iij. Hic ergo honor dñlie debetur omnibus sanctis per rationem ptiānam supra posita: quia ratione sanctitatis sancti dicuntur dñ. ps. Ego dixi dñi es: et etiam fratres et sorores et matres christi vt in euangelio dicitur Mat. xj. Hic ergo ratione dñlie. Nathan adorauit David et Abiā adorauit angelos et etiam Josue: sicut legitur Josue. v. Ut dictū ē supra parte prima ver. tertio.

¶ Tertia adoratiō est per dñliā: q. est virtus qua exhibetur reuerentiā creaturis: que habent quandam cōmunitatē et afinitatē ad deū: sicut est Virgo maria cui debetur maior reuerentiā q. alijs sanctis: ea ratione: quia est mater dei. Nec obstat si dicatur q. videt q. virginī Marię debetur latrīa: quia ē aliquid christi: sicut lancea et clauis quibus dominus cōfixus est: quibus debetur latrīa vt supra dictum est. Sed dicendum est q. virginī Marię debetur aliq. honor ratione sui: quia est creatura rationalis excellens. et ideo debetur sibi honor dñlie: itaq. creature excellēti. Sed clauis et lancea et vestimentis christi: nullus s. se debetur honor: sed ratione christi: ideo idē honor debetur eis sicut christo: quia vbi eadem ratio ibi eadem species: et hoc vult Tho. p. iij. q. xlv. ar. vltimo.

¶ Deo gratias. Amen.
¶ Qualiter deus sit adorandus
Sermo. xij.

¶ Quia noster. S. pra sermone proximo dictus est: vtrū solus deus sit adorandus. mo. ad. vñ. nōu. relia. quā luter sit adorand. Sa. luter virgo maria et. pro introductione sermonis notandum q. modum adorandi deū docuit nos dominus. Jo. iij. In breuius. d. Vñ adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate. Nā pater tales querit qui adorant eum. Spiritus est deus: et eos qui adorant eū in spiritu et veritate oportet adorare. pro cuius intellectu notandum: q. fm philosophū. Veritas est ad quatiōem rei ad intellectum. Dedicat: mo. hoc ar. tificialibus et moralibus. In artificialibus quidē Verbi grā. Si video vas et canatū et pterit et intellectu apprehēdo q. illud

vas est aureum cum non sit: falsitas est: quia res exterius non ita se habet sicut apparetur: sed interius ab intellectu. Et ideo propter dicimus oia vera deaurata esse falsa. Sic si essent aurea tunc esset veritas. Sed in moralibus. Si homo exterius ostendit in gestibus et actibus quod sit virtuosus et bonus: si non est ita interius: dicit falsus homo: mendax: ideo meretur male dici a christo: sicut a robore fructuosa non habens fructum. Mat. xxi. Si hoc est ita interius sicut apparet exterius: est verus. Ad hoc ad propositum: finem quod dicunt theologi et Th. xxi. q. lxxxiij. ar. ij. Adoratio fit per exteriores acutus corporeos. puta genu flexiones: prostrationes et humilissimi qui actus sunt signa exteriora devotionis interioris. Si igitur in mente adoratoris servet devotio: profecto talis dicitur adorare in spiritu. i. devotione interiori veritate: sed quod dicitur. Alioquin falsa est adoratio. Quia ad hoc ut quis adoret in spiritu et veritate per se adorator finem quod dicitur. Requiritur concursus quatuor requisitorum scilicet et ultima sit finis decentiam: vel verius dicimus quod sola prima est necessaria ad veram adorationem: quia alie requiruntur ad perfectionem adorationis perfectae. Primum est devotio cordialis. Secundum est exclamatio vocalis. Tertium est humilissimo corporalis. Quartum est oblatio realis. Quintum est determinatio localis. Primum est ergo devotio cordialis que est talis forma aliorum: quia deus cor nostrum appetit prout. xxiij. fili pater mihi cor tuum. ps. xviij. Afferte domino gloriam et honorem afferte domino gloriam nomini eius. Adorate deum in spiritu sancto eius in corde devoto: in quo habitabat deus in atriis suis. Contra hoc faciunt multi quod in atriis et cor in foro. Et ista euangelio mentis ad orationem contingit et duplici causa. Primum est demonum infestatione. Unde in vitis patrum legitur de Wachario quod vidit demones sicut ethiopes diversas formas imprimere ante oculos monachorum dum essent in collecta etc. De hyssopis contra tales dicit. Esa. xxi. et Math. xxi. populus hic labijs me honorat cor autem cor longe est a me. Secunda contingit quia ex precedenti occupatione: cui adhuc alia tanta sepe vagatur ab intentione adorationis et recogitandum ea in quo paulo

ante fuerat occupata. Et ideo dicit homo ante orationem preparare se recogitando mentem suam. ps. precium in maturate et clamaui. Jo dicit aplos. Si ofense linguarum spiritus meus orat: mens autem mea sine intellectu est. Quod ergo oratio: spiritu oratio et mente. psalms spiritu psallat mente. i. Cor. xiiij. Nota: spiritus meus orat. Spiritus vocatur vis anime inferior mente ubi corporali rerum similitudines exprimitur. Secundo requiritur exclamatio vocalis. ps. Vocem meam ad deum clamavi: quod de omni eo quod habemus a deo debemus ei reddere obsequium sic faciebatur pueri adorantes et laudantes deum dicentes. Omnia filio David etc. Mat. xxi. propter hoc sancta mater ecclesia instituit sonos. ps. et cantus ecclesiasticos. An autem debeat esse oratio vocalis videtur supra sermone. iij. pte. iij. Ad hoc exoratur nos aplos dicens. Offeramus hostiam laudis semper deo. i. fructus labiorum consentientium nomini eius. Heb. xlii. Et Osee vltimo. Omne aufer iniquitatem et accipe donum et reddemus vitulos labiorum nostrorum. Tertio requiritur humilissimo corporalis: vel genuflexio: vel prostratio: vel inclinatio. Hoc etiam ordinat rubrica nostra finem diuersorum temporum qualitates. Hoc nos docuit deus exemplo sancto suo. Nota quatuor modos quos tenebat deus in orando. primo oculos erigendo. Jo. xviij. Subleuatis oculis in celum dixit. Pater venit hora: clarifica filium tuum etc. Secundo stando manus eluando. Act. i. Eleuatis manibus ferebatur in celum. Tertio genuflexio. Luc. xxiij. postquam genibus orabat deum. Pater si vis transfer calicem istum a me. Quarto se prosternendo. Mat. xxiij. Procidit super terram et orabat vt si fieri posset transfere ab eo hora. Et ratio huiusmodi orationis est ad insinuandum reuerentiam et potestatem diuine maiestatis. Nam super omnes creaturas deus habet hanc excellentiam: vt sit deus corporis et anime. Vnde potestates habent deum super corpus tantum. Jo dicit deus Math. x. Nolite timere eos qui occidunt corpus animam autem non possunt occidere etc. et ideo genu sinistrum est in flectendum. prelati vero spirituales habent deum super animam: quia sunt vicarii dei: et ideo eis flectendum est genu dextrum unde quia anima est principalior pars corporis. Deo autem utrumque genu ratione ista dicta. Ita

xiiij. Vnus ego dicit deus: quia mihi flectet omne genu: et ois lingua confitebitur deo. Sic fecit Salomon qui quod voluit adorare deum stetit ante altare domini et expandit manus suas et flectit utrumque genu in terram: sicut dicitur. iij. r. viij. Quarto requiritur oblatio realis. puta offerendo castelas luminarias etc. sacrificia non quidem propter eas indigentiam: cum ipse dicat. Non accipiam de domo trauitulos: neque de gregibus hircos: quoniam mee sunt omnes fere instrumenta in montibus et bones Cognomina oia vo. ar. et pul. agri meum est. Si esturiero nunquam dicam tibi. Deus est enim ois terre et plenitudo eius etc. ps. xlii. Sed hoc facere debemus in recognitionem: quod oia habemus ab ipso optimo deo. Sicut phendaturus tenetur facere oblatio suo. prout. xxiij. Hora deum de tua substantia. Nota dicitur. Tuam ergo non de aliena. Nota contra illos qui non restituunt aliena: sed faciunt paramenta ecclesiastica et fabricant ecclesias etc. Contra quos dicitur Mat. viij. Misericordiam volo et non sacrificium: propter quod instituitur sumi decime et primitie et alie oblationes in veteri testamento: et ab ecclesia confirmata in titulo de decimis et x. causa per totum. Debet autem offerri de melioribus sicut faciebat Abel etc. non autem de perioribus ne cadat homo in iudicium Caym qui offerebat deteriora de fructibus. Abel vero de adipibus pinguium. Jo dicitur Gen. iij. Respexit deus ad Abel et adnumerat ei: ad Caym autem non respexit: sic fecerunt tres magi de quibus dicitur. Procidit et adorauerunt eum: et apernis the. suis obtulerunt. aux. ihus et myrrham. Mat. ij. Non sicut faciebat Dionysius tyrannus stragemus: de quo Valerius ait lib. i. titu. de neglecta religione. Multa sacrificia enarrat: inter que erat hoc quia spoliabat simulachra deorum. Quinto requiritur determinatio localis. Ubi nota est Th. xxi. q. lxxxiij. ar. iij. quod determinatus locus eligatur ad adorandum: non propter deum qui adoratur: quasi loco condudatur. Unde dicit Salomo. iij. r. viij. Si celum et celi celorum recipere non possunt. quanto magis domus quam edificasti tibi. Sed requiritur locus propter ipsos adorantes. Locus autem conueniens hoc est locus iherusalem: et hoc triplici ratione.

ne. prima quidem propter loci consecrationem: ex qua specialis deuotione concipiunt orantes vt magis exaudiantur: sicut patet in adoratione Salomonis. iij. r. viij. Secundo propter sacra misteria et alia sanctitatis signa que ibi continentur. Tertia propter concursum multorum ibi adorantium ex quo fit adoratio magis exaudibilis: sicut illud Mat. xviij. Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi sum ego in medio eorum. Jo ps. v. Ego autem in multitudine misericordie tue introibo in domum tuam adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. ps. xviij. Adorate deum in attrito sancto eius. Dicit etiam Th. vbi supra in responsione ad tertium argu. quod finem quam decentiam adoramus versus omnes. primo quidem propter diuine maiestatis indicium: quod nobis manifestatur in motu celi qui est ab oriente. Secundo propter paradisum qui est in oriente constitutus: vt legitur. Gen. ij. finem litterarum. Septuaginta quasi queramus ad paradisum redire. Tertio propter christum qui est lux mundi et ois nominatur. i. iha. vi. Ecce vir oriens nomen eius qui ascendit super celum celi ad orientem et ab oriente etiam expectatur veniens finem illud Mat. xxiij. Sicut fulgur erit ab oriente et parietur visus ad occidentem: ita erit aduentus filij hominis Th. Item quia fides gentium ab oriente cepit ori. Mat. ij. Ecce magi ab oriente venerunt Hierosolimam etc. Deo gratias. Amen.

De diuine hereditatis successionem. Sermo. xiiij.

Alter noster. Supra dictum est de tribus articulis paternitatis diuine. v. primo de paternitatis ratione. Secundo de ipsius dei patris dilectione. Tertio de eiusdem adoratore. Modo igitur sequitur dicere de eius hereditatis successionem: quia ex quo vocamus deum patrem: dicentes. Pater noster etc. ergo nos filij: ergo heredes Gal. iij. Si filij et heredes per deum: igitur duo principaliter videnda sunt. primo de rationibus quibus ad hereditatem diuinam admittimur. Secundo de rationibus quibus ab hereditate ipsa excludimur. primum erit pro introductione sermo

nis. Secūdo pro psecutione. Salutaris virgo et. Pro introductione sermōis notandum qd conclusio vera et approbata est de iure diuino: naturalis: canonico et ciuili: qd filius debet esse heres patris: et ad eius bona succedere. qd est verū in filio legitimo et naturali: legitimo tñ. p̄rio legit probat de iure diu. et q loquēs legitimo naturali filio dei dicit in lpharie: multisq; mōis olim de loquēs patribus in pphias: nouissime diebus iūis locutus est nobis in filio quē cōstituit heredem vniuersorū per quem fecit et secula. Heb. i. De legitimis vero tñ. i. de adoptiuis filiis cuiusmodi sumus omnes nos rege nati spiritaliter p baptisimū. Loquit aliubi dicens. Non enim accipitis spiritū seruitutis iterū in timore: sed accipitis spm adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testi moniū reddit spiritui nostro qd sumus filij dei. Si autē filij et heredes: heredes qd dem dei. Coheredes autem xpi. Ro. viij. Scūdo probatur de iure naturali. Ratio enim naturalis dicitur: sicut filius succedit in locum persone patris. sic et succedat in bona quia plus est persona quaz bona. Quādo enim pater relinquit filiū post mortē suam: videtur adhuc patrem uere in filio: eo qd filius representat personam patris: imo eadem persona videtur esse. Ubi. Eccl. xij. Mortuus est pater eius et quasi non est mortuus. Similem enim reliquit sibi post se: et eadē vox videtur esse vox patris et filij. In l. de in vtili stipula. §. et. Et ex hoc a fortiori videtur qd multo magis ad bona succedere debeat ex vi naturalis rationis. Et hęc rō naturalis confirmatur per leges que expresse sic dicunt. Non sic patribus liberorum vt liberis parentum debetur hereditas parentes ad bona liberorū. Ratio miserationis admittit liberos nature simul et parentum cōmune vōtum. ff. Unde liberi. l. scripto. Notum. Non sic parentibus declaro. Nam quādo filius p̄mōritur patri ex miseratione succedit ad bona filij defuncti sine filiis ne addatur af fictio vt quia in vno grauatur in altero relinquitur. Non autē ex natura: qd naturali cursu deberet p̄mōri pater filio et nō econuerso. Unde dicit ap̄s. ij. Conn. xij. Nec debent filij parentibus thesaurizare: sed parentes filiis. Unde tunc turbatur

ordo nature: vt dicit ter. in. l. Nam et si parentibus. ff. de in offi. testa. Un bulgarus legum doctor egregius cū successisset filio eius p̄mōritus dicens. Et tū ordi ne turbato succedat glo. bulgare natus. Tertio probatur de iure canonico: vt notatur in. c. Raynucius. de test. et in. c. Si pater. eo. n. lib. vi. Unde non debet pater exheredato filio ecclesiam vel pauperes instituere. Nam vt dicit Aug. in lib. de vita clericorū et habet in decretis. l. xvij. q. vlt. c. vlt. Quicūq; vult exheredato filio heredem facere ecclesiam querat alius qui suscipiat: non Aug. Quarto probat de iure ciuili fm qd est dispositum qd pma causa in successione est liberorū. In l. de here. quali. et dis. in p̄ncipio. Ubi etiam viuo patre reputatur filius qui est in eius potestate: qm dñs paternorū bonorū. Et idcirco mortuus pater: non dicitur filius propriē adire paternā hereditatem: sed se iungere hereditati: qd post mortem patris non peripere hereditatem videtur: sed magis liberam bonorū administrationē cōsequitur: vt dicit ter. in. l. In suis. ff. de lib. et posthū. Patet ergo qd in omni iure filius succedit ad hereditatem patris et ex hac conclusione inferitur cōrelarium: qd ius ciuile vel statutum municipale non possit priuare filium totaliter ab hereditate paternā legitima sibi debita: que dicitur debetur bonorū subsidū. puta statuendo qd p̄mogenitus succedat in totam exclusa alijs filiis. Ratio quia cū de iure naturali diuino debeatur patris hereditas filio: vt dictum est. ergo per ius ciuile tolli non potest: quia ciuile quidem ratio ciuilia iura perimere potest naturalia: vt non vtiq; In l. de legi. agna. tur. §. i. et ff. de re. i. l. Iura sanguis. Unde hac ratione nec cōtraria consuetudine valēt vij. dist. frustra. et de consue. c. fi. et nota in dicto. c. Raynucius. Et hoc etā tenet in regula indultum lib. vi. Cynus in. l. senamus. C. de nūp. et bal. in. l. cum lege. c. de epi. et de. An autem valeat statutū disponens qd exclusis filiabus feminis masculi tñmōdo succedant dubium est Bal. in dicta. l. cum. l. vt. tenere: qd valet Dynus hō cōtrarium tenet in dicta regula indultum. Amplius dico qd filius non habens filium bona sua non assequi debet et postea nascitur sibi filius legitimus

mas et naturalis: potest filius de iure vltis ad quātitatē legitime sibi debite dictas donationē renouare vt pbat in. l. Si vn q. c. de renouacōis dona. et in dicto. c. vlt. xvij. q. iij. Hanc etiā ratiōe si pater exheredat filium in testō: p̄t filius rumpere testm paternū in officio sum. i. cōtra officium pietatis factū per querelā in officio testamenti: si vero ipm preterit. i. nullā mentionē de eo facit: p̄t dicere ipm nullū de iure ciuili vel cōtra tabulas testamenti agere de iure p̄torio vti in toto ti. ff. de test. predicta hanc sunt nulli ex rōnabili causa qd tunc posset filius per iuris vt patris dispositionē tota iure priuari legitima. puta ppter aliquod delictū filij: qd tñc naturalis ratio hęc suadet que dicit qd maleficia puniant. ff. ad. l. acq. l. i. de iur. iur. et in. c. Ut fame de sen. exc. Determinare autē penaz hōm que huic vel aliq delicto debet pertinet ad latore leges ciuiles. Unde lex ciuilis nihil aliud est qd determinatio iuris naturalis: vt dicit Tho. i. q. xcv. ar. ij. et v. Et modo ad p̄positū nostrū: certū est qd nos sumus filij deuocātes ipm p̄mōstrū. Unde Jo. i. Quotquot autē receperunt eum de. e. p. fi. de. fi. et. Jo. i. iij. Videte quāle charitatem dedit nobis pater vt filij deuocāremur et simus ergo omni iure debemus cōsequi hereditatē regni celorū: quia nihil aliud est qd successio sibi debita: que ē beatitudo obiectiue que nō diuidit per partes sed tota simul habetur spūs nō totaliter: qd vnus ab alio beator. Debemus ergo ol iure hanc hereditatē habere nisi ppter aliquod delictū excludi mereamur. Si autē queris qd quot sunt delicta ista ppter qd meret qd priuari a censu paternae hereditatis. Respondeo quia p̄mōdecim causas que dicunt cause ingratitudinis que ponunt in aut. vt cū de apel. eo. §. causas. col. vij. Et tangit canonice in. c. Quin tanallis de iure iur. sed reduc illas ad quinq; v. procedunt em sic.

- ¶ Quedam ex iracundia.
- ¶ Quedam ex inuidia alis ex malicia.
- ¶ Quedam ex concupiscentia.
- ¶ Quedam ex auaritia.
- ¶ Quedam ex stultitia.

Ergo caueat vnus scq; ab hōm. delictis. p̄mō ergo ex ira cūdia pcedit due cāse ingratitudinis. p̄mā ē man' iniectione. puta qd filius in p̄mō man' incit violētias: Dic cōtra hoc vt expedit. Notat. p̄ n̄ est xps fm qd de. qd qd ergo man' inuit hereditatis paternae merent expres fieri. Hanc rōne exheredati sunt iudei: qd in ipm xpm manus intecerunt et. Nota paboiā de colonis vinee qui possi occiderūt seruos p̄s familias: occiderūt filium dicētes. Hic est heres venite occidamus eū: et habebim' hereditatē ei: et seq tur. Ideo auferet a vobis regnū dei et dabitur gēti facienti fructus eius. Mat. xxi. Hoc mō etiā xpiam man' inuit in xpm qd pcutiūt p̄mō. Probat rōne et autoritate. R. duplex: quia si pcutis membrū clamar di. Hec mihi et. Sic misit iota ecclia est vnū corp' Ro. xij. Multi vnum corpus sum' in xpo. Singuli autē alter alteri mēbra. Caput hō hui' corpis est xps Ieph. i. Jpm dedit. s. dens caput su per oēs ecclias: qd est corp' ei. Qd ergo pcutis vnu xpiānu xps clamat ac si ipe esset pcutus. Scōa rō qd pcutit imaginē xpi videt xpm pcutere. Sicut em reuerētia exhibita imagini exhibet illi cuius est imago. vt. s. dicit est sermone. xi. Si iniuria: sic homo ē imago dei. Scē. i. faciamus hōiem ad imaginē et similitudinē nostrā: ergo pcutiēs hōiem: pcutere vide tur xpi: et p̄ter meret exheredari et. Tales sunt filies militib' pilati qd genuflectebant corā xpo et postea eum pcutiebant: et hoc maxime habet locū qd pcutis dericos vel religiosos qui dicunt p̄s laico rō et etiam dicunt xpi. ps. Nolite tāgere xpos meos. vñ iuste pcutis talis ecclesia pcutit anathematiz. xvij. q. iij. Si qd suadete. pater ratio. Autoritas Act. iij. Saule saule qd me psequeris et. Itē Mat. xxv. Qd vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Et scōa rō ē exprobatio: sicut cū filius blasfemat patrē vel in honeste sibi cōmiciat. puta appellando ipm p̄duorē vel aliquid hōm. Sub hac causa comprehendunt blasfemie. De hoc p̄tōvalde cōquerit deus cōtra reuocēs qui nō puniūt taliter delinquentes. Et fa. lq. Whatores populi mei inique agunt: et iugiter tota die nomē meū blasfemant ppter hoc sciet p̄s meus nomē meū in die illa: qd ego ipe qui loquebar. s. cōm.

namq. Ecce adsum. f. puniendo. Nota h
quod autq patres in tanto horrore hoc
nomē habebat ut etiā ipm nolare abhor
rerent. Job. i. Ne forte peccauerint filij
mei & bñdixerint deo in cordibus suis
De hoc dicit. f. sermone ubi agit de blas
femia. Tales ergo digni sunt exheredes
fieri ex hereditate dei. unde apls. Maledi
cū regnū dei possidebūt. i. Cor. vi
Sexto ex inuidia. pcedūt due alie cau
se. prima ē omis accusatio. Scda ē opis
ppetratio. ¶ Prima ergo etc. Nā fili⁹ ac
cusans pccs de causa. f. quē nō sit aduer
sus principiū vel rez publicā exheredari
pōt. Nā si cōtra principiū vel rem publi
cā licitū esset tūc hito etiā patrē occide
re iniuste ptra rem publicā agentē. ff. de
reli. & sup. lu. l. Minime. Sub hac causa
cōprehēdunt detractores & infamatores
primoz. Nā tales xpm infamāt per rō
nem supra pma posita de mēbris in ca
pite. hmoi nāq detractores sunt deteri
ores turbatores: qz illi bona spalia: isti sa
mā rapitū & furant: qd tāto deterius est
quāto fama ceteris bonis spalius pre
ciosior est. Prover. xij. Melius ē nomē
bonū qz diuitie multe. vñ Anacit⁹ papa
vj. q. i. Deteriores sunt q doctorū virā mo
relqz corrūpūt hys q subliāuas alioz
prediaqz diripiūt etc. Tales sūt illes dia
bolo. de quo scribit Apoc. xij. Proiectus
est accusator fratru nō sū rōrū etc. Qz ergo
sunt ei similes in culpa: crūrei siles i pe
na de qua pō. l. Dilexisti maliciā super
benignitatē: iniquitatē magis quā loqui
equitatem: propterea deus destruet in fi
nem eucllet te & emigrabit te radicē tu
am de terra viuētū. ¶ Scda causa est
opis peruersi ppetratio. puta si patrem
vulnerauerit: vel alias si quisvite in dīs
tus fuerit. sub hac causa cōtinētur odio
si qui odio habet pximos suos: qz tunc
exhibent veneniū xpo. Christi⁹ em ppter
odiu iudeoz mortu⁹ est. i. Jo. i. Qui odit
patrē suū homicida est. Tu em qui odio
habes. primū tuū quāqz in te est vene
no odij xps occidis. i. p. vj. Rursus cr
a cōfignitū⁹ christi⁹ in femēpīs. ¶ Ter
tio ex cōcupiscētia. pcedūt due alie cause
¶ Prima qz filius thori pūz maculat
sue sit vxor: siue pccubina patris: sub hac
causa moralit⁹ pntent corruptores mom
aliū qz sunt spōse xpi. Sic adulteri qz cor
rūpūt mīmonū: & pnter corrūpūt mī

monū xpi signatū per mīmonū carna
le: qz vxor significat eccliam: et vī xpm.
¶ Phc. vj. Sacramētū hoc magnū ergo
dico in xpo & ecclia. Secūds casus est
si pater voluerit filiā maritare & ipa ptra
cius volūtātē pccgit fornicari dūm sit
infra ānos. xxv. scus si post. qz quis si
lia fornicādo peccat mortaliter: tūc ex
satur ab hmoi ingratitudine: si ex negli
gentia parētes disulterāt eā maritare:
vt i aut. vt cū de ap. co. s. causas. h. si alia
cui ex pdictis colla. vij. ¶ Sub hac cau
sa cōprehēdunt fornicarij qui sunt exhe
reditati a xpo & a regno celoz. i. Cor.
vj. Nec fornicarij regnū dei possidebūt
Itē habet. xij. fornicatores & adulteros
iudicabit deus. Nota cōtra illos qd dicit
fornicationē simplicē nō esse peccatū: cō
tra quos est. xxxij. q. iij. Meretrices. q. v.
v. Non mechaberis.
¶ Quarto ex auaritia. pcedunt due alie
cause. prima in cōmittēdo. Secūda in
omittēdo. In cōmittēdo quidē. puta qn
filius. phibet patrē testari vel alius ptra
dixerit testamētū. Sic moraliter xps cō
didit testamētū in quo disposuit qz nū
lus faceret furis: vsuras: rapinas: etc. Ex
odi. xx. Nō furū facies. vsurarij aliq re
rū alienarū vsurpatores vere hinc testō
cōtradictū qz diripiunt aliena etc. vel de
ad lfram: qz si fili⁹ vel ali⁹ phibet ptem te
stari peccat mortaliter: ideo pūat her
editate regni celoz: & in foro psciētie te
net talis. oibus illis qd testator aliqd
volebat relinqre tales etiā patiunt⁹ a fi
lijs suis qd ipi pccō fecerūt: iuxta illud.
patere legē quā tu ipetuleris illud qd
qis iuris i aliū statuit ipse eodē iure tra
tur: qz dicit fili⁹ ei⁹. pater meus fecit vsu
ras et voluit qz ego resitū simplex hō
homo fuit etc. sic nihil facit de pecunie
disponē. Nota hie. exēplū de illo vsura
rō qz hēbat tres filios qz veniēs ad mo
tem: vocauit primo maiorē etc. ¶ Scda
casus est i omittente. puta si patrē in ca
pitiuitate positiū neglexerit fili⁹ redimere
vel positiū in carcere noluerit in sua fide
iustione suscipere vel infirmo pti vel fu
rioso vel idigēti nō subuenerit. Sub hoc
casu moraliter cōprehēdunt auari: qui
in christo pauperibus negligunt subue
nire. Dic vi expedit Mat. xxv. Itē male
dicti in ignē eternū qui parati sūt dia
 & ange. eius. Esuriui enim & nō dedistis

mibi manducare etc. Itē Eph. vj. Hoc se
tote intelligentes qz ois avarus non ha
bet hereditatē xpi & dei. Quinto ex stul
ticia ex qua pcedūt due alie cāse. prima ē
infantis cōuersatio. Scda est incauta pte
sumptio. primo ergo etc. Sic qn filius p
ter voluntatem patris inter arenarios
mimos se sociauerit. Cum moraliter in p
postoriū hoc casu sunt omnes qui cōuer
santur cū meretricibus tabernarijs rufi
apis. & cum ribaldis. prouer. xij. Qui cū
sapientibus gradit sapiēs est. amicus ve
ro stultozum similis efficiunt⁹ ps. Cum
sancto sanctus eris & cum peruerso guer
teris. Secūda causa est incauta psum
ptio sicut qui ad lud⁹s periculosos mor
tiferos se ingerit vel cum yllia sortitur of
ficia vel exercitia: & in hac professione p
manferit nisi forsūt & parentes ei⁹ ill⁹ p
fessiois fuerit. Nā tūc nū iudeus iudeo
mī Cathelina cathedo: nū dolos⁹ doloso
ff. de dolo. l. duo. C. de hereticis qm. i. c.
de inoffi. test. l. In arena. Sub hac causa
moraliter cōprehēdunt oēs infortes ta
gilorum vel alcarū. Ubi nota qz octo dif
ferētie psonarū ppter hoc dānant. Pri
mo ludētes. Scdo assiliētes qd bant fauo
rem ludo. Tercio rectorē arci pub. qui per
mittunt ludū: qz vt dicit ter. q. vj. Me
gligere cū possis per turbare guerfos: ni
hil aliud est qz fouere: nec caret scrupulo
societatis occulte qui manifesto facinori
desunt obuiare. Ad idem facit. l. xxxv. dif.
Eroz. Quarto mutuatores pecuniā ubi no
ta qz q mutuatur pecuniā ludēti ad ludum
in ludo alcarū nō pōt repetere de iure pe
cuniā mutuātā: qz in parti cā cupidinis
melior est conditio possidentis. Ubi aūt
ff. de condi. obtur. cām. Si autem is cui
mutuātū est: iurauit resituere: debet aut
petere abolitionem a iuramento a iudi
ce ecclesiastico: aut resituere & postea re
petere. vt l. c. Debutores de iure iur⁹ qm
de hoc vltimo dubitem aliquatiter. Et nō
istud nō firmo. Quinto. pñates taxilos
Sexto commodātes tabularium. Septi
mo prestātes cōdelas ad lumē his tene
bris dādum. Octauo commodātes locū
sue domum: siue alium locum. Ergo cau
eant⁹ ab hmoi ingratitudine: & si qz
vestrū in aliquo casu de predictis fuerit
recōlletur deo per pñiam. Nam ex hoc
purgatur cā ingratitudinis. Nā sicut di
ci Bar. in. l. iij. s. ff. de adimen. lega. si

pater exheredauerit filiū ex iusta causā
postea recōlletur: scd eo illa exher
datio est adēptā. Et sic in pposito. Si qz
nfm recōlletur: fecit deo pñiam: ma
xime p ingressum religionis. purgat cau
sa ingratitudinis. xij. q. iij. non l3. & sic cō
sequet⁹ vñ beate hereditatē ad quā nos
pducit ipse filius dei cū nos cohēre
des futuros esse speramus.
Deo Gratias. Amen.

Qualiter de⁹ ē in creaturis. Sermo. xliij

Qui es in celis Supra xpo
stra sunt verba illa. Pater no
ster. Modo sequitur exponē
re ista verba. Qui es in celis.
que verba pntent etiā ad captationē be
niolētē fm qz pmissum est supra ser
mone. vj. in principio. Saluet virgo etc.
pro declaratione ergo hōz verborū: notā
dum qz ista verba. Qui es in celis: pnt du
pliciter exponi. Uno mō: fm sensum lra
lē. Secūdo modo fm sensum moralem
& de quolibet fiet: vnus sermo dño conce
dēte. Primo ergo mō: fm sensum lralem
est n. standi: qz celi acapiuntur hic ad lit
teram: pro corporibus celestibus: & sunt
tres celi: fm Tho. par. i. q. lxxvj. arti. iij.
De qbus scriptura sacra mentionem fa
cit. v3. Celum sidereum: christalinum: & et
empireum: in quo xps est: fm diuinitate
& humanitatem: et alijs sancti. Primum
autem celū sidereum: continet octo sphe
ras. v3. Prima est luna. Secūda mercu
rij. Tercia venenis. Quarta solis. Quinta
martis. Sexta iouis. Septima saturni.
Octana celum sidereū in quo stelle sunt
fixe: fm quorūdam opinionē. Secūduz
hunc autē modū exponendo remanet dif
ficultas: sed pro intellectu vero qz contin
git aliquid esse in loco tripliciter. Uno
modo circūscriptiue: et diffinitiue: sicut ē
corpus in loco: quia concluditur: et men
suratur loco: et sic est: vno loco: qz non est
alibi. Scdo mō est in loco diffinitiue: tan
tum: sicut est angelus: qui qm non con
cludant⁹: nec mensurantur loco: sicut est
in vno loco: qz nō est alibi. Tercio modo
nec circūscriptiue nec diffinitiue: sicut ē de⁹
qz nec pcludit⁹: nec mensurat⁹ loco: et sic in
vno loco: qz vbicū ē tot⁹. Ter. xij. celūster
rā ego impleo dicit dño Jait cū deus vbi
qz sit circūscriptus & indiffinitus in carē
D D D q

Scripturæ: qz nōp cludit neqz capis loco. iij.
 32. vij. Cylum et celi celoz ne cape nō pñt.
 Zindifmñi aut qz sic ē vno loco qz ē vbi
 qz tot⁹ et tāte ē infinitans: qz nō pōt loco cō
 prehēdi nec claudē: nō sic angel⁹ vdicti ē
 Quid ē ergo qd bñ Quis cō in celis: qd
 alibi nō sit. 32. qz qñs de⁹ quātū ad hūa
 nitatē: qz xpo ē sū mī et cō epīre. Loca
 tūm sū mī diuinitatē vbi ē tot⁹ in toto
 orbē et totus in qualibet parte. Dicitur
 mē specialiter esse in celis: quia ibi ma
 xima et principalia opera sua, offēdit ma
 gis qz alibi fuit est magnificentia virtus
 et gloria: sū mī quē modum non est deus
 in mundo in quo omnia sunt confusa et
 permixta eo qz inter bonum sūmen semina
 tur a deo inimicus homo supereminet
 nant 33. aia. Unde neqz potēna dei offē
 ditur in mundo: quia multa mala in hoc
 mundo sunt ipsius dei oculis conuēniē
 tibus ac si illa prohibere nequeat: nec in
 ficia: quia non premiat iustos: nec corrip
 tit peccatores: nec sapientia: quia sulto
 rum infinitus est numerus. Et quia i dicitur
 Eccl. ix. Vniuersa equē eueniunt iu
 sto impio: bono et malo: mundo et immūdo
 34. Immoletati victimas et sacrificia cor
 dēnti: ex quo exortus est error in menti
 bus plurimorum: qz diuina prouidentia
 nō se extēdat ad actus humanos: vī dicti
 ē supra sermone primo: nec gloria ex. ad.
 xxxij. Mō me videbit homo et uiuet in celo
 35. Itur ostēdit deus omnem magnificen
 tiam virtutem et gloriā suā quātū extē
 dit se capacitas creaturaturum et hac rō ne
 dicitur deus specialiter esse in celo: sicut
 et aima qñs sit tota in toto corpore: to
 ta in qualibet parte corporis: amen dicitur
 tur specialiter esse in facie: quia ibi osten
 dit operationes et sentitias quas corpori
 tradit ppter qd bñ 36. iij. Formauit de⁹
 hominē de limo terre: et inspirauit in sa
 ciem eius spiraculum vitę. Nota spiracu
 lum vitę qñs Basilius itelligat per spi
 raculū vitę grātiā spūs scti: cōter et me
 lior est oppositio Aug. Qui p spiraculum
 vitę intelligat aīam vī. Not. Tho. pte. i. q.
 xxi. ar. iij. ad tertius. Nota i facie est op
 eratione operis vite magis manifestā i facie
 hominis ppter sentī etī existentēs sū Tho.
 vbi supra. Ut autē hāc materiā lat⁹ exor
 diamur et dedārem⁹. Nota qz de⁹ est i e
 aturis diuersis diuersimode fm diuersi
 modum recipiendi: qz vñs quodqz recipi

[illegible]

precipitem: inuenit deum irascentē Jo
ne. ij. Unde Augu. in. iij. cōfessio. Tē de-
us nemo mihi nisi qui dimittit & dimit-
tit quod it aut quod fugit nisi a te placito ad
te irati &c. ¶ Secūdo mō. s. per pñiam ē
deus in omnibus creaturis inquam. s.
omnia nuda sunt & aperta ante oculos ei⁹
Hebr. iij. Non sic re in regno quia non
videt omnia: sed de omnib⁹ q̄ de continen-
tibus informetur per nuncios vel per liti-
teras: sed deus citia in omnibus per po-
tentiam: q̄ etiam est vbis per pñentiaz
quia omnia videt &c. Ergo quantū debet
cauere peccator a peccatis quia videtur a
deo. Magna certitas fuit in Adā q̄ pecca-
to suo sibi proueniens q̄ cum vocaretur
& queretur a deo putabat se posse abscon-
dere a facie dei. Unde sicut sch. ij. Cum
audisset vocem domini de ambulatio in
paradiso ad auram post meridem abscon-
dit se Adā: error eius a facie dei in me-
dio ligni paradisi. Vocantur dominus
deus Adā: q̄ dixit ei. Ubi es. qui ait. Uo-
cem tuam audiui in paradiso & timui eo
q̄ nudus essem: abscondi me. Nota eo
q̄ nudus essem: bene nudus eras Adā
in ytroq; homine: nam: & animam suam
spoliauerat vestimentis virtutis: quia om-
nes virtutes & gratiam perdidit peccando.
Sic & tu peccator &c. Dic vt expedit.
Et deo inquis debet erubescere a pec-
candi in conspectu dei. Nota exemplū
de beata Theodora de qua legitur in le-
gendis sanctoium &c. Ideo Aug. in regu-
la. Nec putare debet se non videri cum
hoc facit: videtur omnino & a quib⁹ se ve-
dunt non arbitraturs: sed est lateat & a
neminē hominū videat qd facit de illo de
lo desuper inspectore q̄ latere nihil po-
test: q̄ tantū videt patētis quāto sapien-
tius. Unde versus.
¶ Cum qd turpe facis quod inspectante
rubicres.
¶ Cur inspectante deo non magis ipse rub-
res.
¶ Adde q̄ notauimus supra sermone. x. pte. ij.
Unde prouer. xij. In omni loco oculi do-
mini contemplant bonos & malos.
¶ Tertio modo scilicet per essentiam de-
us est in omnibus creaturis inquam
omnib⁹ adeit vt causa efficiendi: fm Tho-
mas prima. q. vij. art. ij. Est autē deus
causa efficiens creaturarum per suas po-
tentias que appropriatur patri. pte. q. vi.

fecit celum et terram mare et omnia que in
eis sunt: et causa formalis loquendo
de forma extrinseca per suam sapientiam.
ps. Omnia in sapientia fecisti scilicet. i. in
principio. i. in filio creauit deus celi et ter-
ram: sapientia autem appropriatur filio.
Et est causa finalis per suam bonitatem
quod appropriatur spiritui sancto. proue.
xvi. Uniuersa propter semet ipsos ope-
tus est dominus. Apoc. i. Ego sum alpha
et omega principium et finis scilicet. i. p. parte. i.
q. xii. ar. i. i. argumēto latine parte. i.
q. xliii. per totam questionē. Unde si de
his retraheret a creatura manum suam
bonitas omnia in nihil rediret: de ni-
hilo facta sunt ps. Percipiente te manum
tuam omnia imple. bonitate. Auertente
aurē facie tuā: aut reus spūs cor et iudici-
um est in pl. suū reuer. ps. cii.
¶ Quarto non fecit per gratiā humanalē:
solum est in creatura rationali et in homine
virtuoso et deum timet. 3ere. xii. Tu in
uobis es domine. Est autē istud modo de-
primo per fidē. Ephē. iij. Inhabitate chri-
stum per fidem in cordibus nostris. Se-
cundo per charitatem. Ro. v. Charitas dei
diffusa est in cordibus nostris per spūs
sanctū qui datus est nobis. 3te. i. 3o. iij.
Deus charitas est et qui manet in chari-
tate deus manet et deus in eo. Tertio per
obedientiam. Johā. xiiij. Si quis diligit
me sermonem meū seruabit. et pater me-
us et ad. e. v. c. mā. ap. euz faciem. 7. Hoc
ergo modo deus est tantum in bonis po-
nitibus uisitoribus: non autem est in pec-
catoribus prouer. x. Longe est domi-
nus ab impijs. 3iem. ps. Longe a pecca-
toribus salus. Notā longe non per diffi-
tiam localem. Nam ap. Aug. in primo
confessionum. Non enim peccatus aut spa-
tius locor: ut abste: aut reditur ad tei-
per differentia formale: sicut albus di-
feri a nigro. Nam deus est iustus. pecca-
tor in iustus. Deus est bonus. peccator ve-
ro malus. Deus est misericors: peccator
impious. Deus est sapiēs: peccator est insi-
piēs et. q. Cor. v. Qui participatio iusti-
tiae cum iniquitate: aut que societas iusti
ad tenebras: que autem cōuenientia chris-
ti ad Belial. Ideo dixit Moyses filio.
3srad postquā munitauerunt et. Mo-
lite ascendere non enim est dominus vo-
bis cumne: corruptio coram inimicis vo-
sris. Numē. xiiij.

Quod et omnibus sancti dicunt celi.

Quinto modo, s. per gloriam supernalem. Deus est solum in angelis et animabus beatis in quibus est per gloriam. Manifesta dei est intra essentiam alarum scilicet sic habitant in eis quod efficiuntur deus participacionem diuinitatis. ps. v. Letentur omnes qui sperant in te in eternum exultabunt et habitabis in eis. Item Apoc. xxi. Ecce tabernaculum dei cum hominibus et habitabis cum eis et ipse populus eius erit et ipse deus cum eis erit eorum deus. Item i. Cor. vi. Qui adheret deo vno spiritu. **S**exto modo excellentissimo et ineffabili, s. per vnionem personalem est in vnio tantum homine: scilicet Iesu christo filio dei in quo natura diuina et humana sunt coniuncte in vnitate persone filij dei ita vt vna de altera predicetur: et conuerso de hoc modo essendi loquitur dominus Jo. xxiij. Verba que loquor vobis a me ipso non loquor: pater autem in me manens ipse facit opera. Et Col. ij. In christo habitauit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter non inhabitat: non solum primis quinq; modis supradictis: sed etiam per vnionem in eodem supposito. Nota corporaliter quia: scilicet non tantum anima est a verbo assumpta: sed etiam corpus. Unde et in triduo mortis christi: corpus fuit vnitum diuinitati quous esset corpus ipsum ab anima separatum. **S**eptimo modo per assumptionem carnalem: fuit solum in virgine gloriosa: de cuius purissimis sanguinibus assumpsit filius dei corpus humanum et habitauit in copore virginis matris per nouem menses et sex dies decimi mensis: iuxta illud sapientie. vij. Sum quidem et ego mortalis homo similis omnibus et ex genere terreno illius qui prior factus est et in vetre matris figuratus sum caro decem mensium tempore et. Unde et ipsa virgo beata specialiter propter hoc dicitur templum dei. vnde ecclesia. Domus predicti pectoris templum repente fit dei. Item ecclesiasticus. xliij. Qui creauit me requiem in tabernaculo meo. ps. Sanctificauit tabernaculum suum altissimum: propter hoc dixit angelus virgini Dominus tecum: nam cum ipsa fuit dominus pater per potentiam: qui hanc fecit virginem per potentiam: quod fuit dominus filius per sapientiam: pro qua filius dei fuit ingredi et egredi virginem virginis absque apertione yllius virgi-

nalis. iuxta illud Ezechiel. xliij. Porta hec clausa erit et non aperietur et vir non transibit per eam: quia dominus deus israel ingressus est per eam. Tercio fuit cum ea dominus spiritus sanctus per bonitatem et clementiam: per quam fecit vt sine peccato conciperet. Hoc et ego modo quo fuit in beata virgine nunquam fuit: nec erit in alia creatura quoniam ipsa virgine gloriosa digna omni gloria et honore: hec est sterna dei in virgine fuit causa et origo propter quam deus est in nobis per gratiam et gloriam. De quibus dicitur supra. In. iij. Et hoc modo ostendi. Unde dicitur: Iesus de virgine gloriosa. Ecce virgo concepit et pariet filium et voca. no. x. et eman. l. nobiscum deus. Mat. x. fuit etiam nobiscum deus per conuersionem et habitationem terrenalem. iuxta illud Baruch. iij. post hoc in terris visus est et cum omnibus conuersus est.

Octauo modo scilicet per transmutationem sacramentalem est in hostia consecrata: in qua est corpus christi et anima cum diuinitate non quidem per modum quantitatis sed per modum substantie: ita quod diuisa hostia: in qualibet eius parte est totus christus. Nota similitudinem de speculo fracto et. Sicut ante consecrationem in qualibet parte hostie erat tota substantia panis. Sic et forme accidentales sunt in qualibet parte subiecti: et tota in toto subiecto: sic et corpus christi est in tota in tota hostia consecrata: totum in qualibet parte. De hoc modo essendi dicit Mat. vlt. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Nota vobiscum sum. i. per primum sacramentale in hostia consecrata. Deo gratias. Amen.

Quod et orationibus sancti dicunt celi. Sermo. xvj.

Qui es in celis Supra sermo ne proximo exposita sunt verba ista que es in celis secundum sensum litteralem. Modo sequitur exponere: ea secundum sensum moralem Saluetur virgo et cetera. pro completo sermone notandum quod in sacra scriptura clare innuitur quod per celos primam liter loquendo intelligitur sancti homines in quibus deus est per gratiam in hac vita et per gloriam in futura. Et ideo dicit

Sermo. xvj.

Fo. xvj. vii.

Mmo. pater noster qui es in celis id est in sanctis. Hoc autem probatur duplici medio videlicet auctoritate et ratione. Auctoritas ps. xvi. Celi enarrant gloriam dei. Ratio potest adduci quia enim ius amoris manifestatur amorem in amatum. Sancti autem totis affectibus in hac vita celos diligunt. Ideo dicuntur celi. vnde Hugo de sancto victore. Scio igitur anima mea quia dilectio est dilectionis in eius similitudinem transformari. igitur sancti dicuntur celi: quia celos diligunt. vnde de sancto quolibet cantat sancta mater ecclesia in hac peregrinatione solo corpore constitutus cognatione et auditate in illa eterna patria conuersatus est. Et apostolus de se et alijs sanctis loquens dicit nostra conuersatio in celis est phil. iij. scilicet per contemplationem et amorem. potest et alia ratio adduci per similitudinem sicut enim deus dicitur esse in celis vt dictum est supra sermone proximo. ps. Dominus in celo sedes eius. Item. ps. Dominus in celo parauit sedem suam. Sic et in sanctis dicit deus esse per gratiam in hac vita et per gloriam in alia: vt dictum fuit in dicto sermone proximo. Parte. iij. x. v. Sed pro maiori declaratione adducam alias septem rationes quibus merito sancti dñi celesse specialiter habent conditiones celi corporalis: que sunt septem.

Primo namque celi sunt clari seu lucidi.

Secundo sunt sublimes.

Tercio sunt puri.

Quarto sunt rotundi.

Quinto sunt viles.

Sexto sunt mobiles.

Septimo sunt eterni seu perpetui.

Sic sancti sunt. Primo clari per fidei illuminationem. Secundo sunt sublimes per terrenorum despectionem. Tercio sunt puri per castitatis conseruationem. Quarto sunt rotundi per doli sine duplicatis seu malitie depositionem. Quinto sunt viles per gratiarum communicationem. Sexto sunt mobiles per virtutum augmentationem. Septimo sunt eterni seu perpetui per perseuerantie continuationem. Primo ergo celi sunt clari. Non enim est in celis tenebrositas: nec visus diei et noctis sed semper est ibi claritas. Sic facti sunt clari per fidei illuminationem. vnde Seneca. Talis est animus sapiens qualis est mundus

super lunam: semper illic tenebrum est. Non ergo est in sancti aliqua tenebra erroris dubitationis vel falsae opinionis: sed habet cor clarum in hijs que sunt fidei et maxime in divina scriptura que est lucida et clara per Lex dñi immaculata conueriens animas pie ceptu dñi luc. dñi illuminans oculos. Nota figuram de. Nube que erat alba et pte filioz israel. Et hec est sapientia vera sanctorum de qua loquitur Moyses. di. Hec est enim vestra sapientia et in tellectus coram populis vt audientes viderent si precepta hec dicant. En populus sapiens et intelligens gens magna. Deutero. iij. Non fidem catholicam vocat sapientiam et intellectum sed non scientiam. Non quia dicit philosophus. In. vi. Ethicorum quod tres sunt virtutes spirituales: speculatiue. s. sapientia: intellectus: et scientia. Sapientia est cognitio diuinarum: intellectus modo dicuntur sapientes et. Sed fidei. Ro. i. Dicentes enim se esse sapientes multi facti sunt. Intellectus vero est cognitio principiorum. Scientia vero est cognitio celiellorum que habentur per demonstrationes. fides ergo dicitur sapientia: quia est de diuinis et. Dicitur intellectus quia articuli fidei sunt principia totius theologie: sicut fides non dicitur facta: quia articuli fidei non sunt conclusiones habite per demonstrationem: quod i. modo habemus rationes argumenta et probata articulos fidei non sunt tamen demonstrationes quod nisi deus reuelasset rationes non sufficerent. sed sunt persuasiones. vnde fides est substantia rerum sperandarum argumentum non apparetur. vnde. xj. Ecce quare dicitur hec est nostra sapientia. s. fides catholica coram populis: quod non sufficit christiano habere fidem in corde sed debet et ore pñteri causam sicut iumē in latera: oportet quod habeat spiraculum aliter extinguetur. Ro. x. Corde creditur ad iustitiam ore autē confessio fit ad salutem. ps. Credidi propter quod locutus sum et ideo edificatus sim: id est apostolicus et. Secundo celi sunt sublimes: tanta est altitudo celi quod mensurari non potest: quous aliqui vt rabi Moyses nisi fuerint mensurate sunt referunt in legenda ascensionis dñi quod dixit quod quilibet circulus cuiuslibet planie habet in spissitudine suam quingentorum annorum. i. tantum spatium quantum posset aliquis ire de via plana in quingentis annis et distantia inter celum et celum. i.

ore: vt videlicet non decipiat quis proxi-
mum inuendendo: vel emendo: dicens tunc
constitutum et. etia per uiam dei mendo
qz mendacii non debet dici etia p salute
alterius vel propria qz vbi dicit Augu.
lib. de mediano et in decretis. xxi. q. ii. pri-
mum ad sempiternam salutem nulli addu-
cendus est opulente mediano. Tertio
angulus est in opere et simulatione. i. fi-
ctione: qz homo extra ostendit se bonum
et intus sit malus. Certe gra. In habitu
alio quez subitus gero designat calitas
sive puritas metalis in nigro superius
designatur asperitas etc. Idem de sup
licio dicitur etc. Si autem est corruptus est
ibi angulus simulationis: ideo meretur
a xpo maledicti: sicut ficulnea habes so-
lum folia sine fructu etc. vt dicit Mat. xxi.
per ficulnea illa designatur hypocrita si-
ue simulator. Quarto angulus est et in-
uidians. Inuidia est trinitas de bono
alterius sive sit honor sive officii sive di-
tute sive boni spiritalis: qz in oibus ca-
dere potest inuidia. Ecclesiastes. iij. Cōtepla-
tus sum oēs labores homin et industria
animaduerti patere inuidie proximi etc.
Quintus angulus et oēs detractiōes. De-
tractio est laudare amice et diffamare re-
tro. Ideo dicit: sicut mo geniti infantes q
a talibz angulis sunt liberi: sed qz pueri
sua sine infantia ista sine rōne non est me-
ritoria ideo addit rationabiles: vt scilicet ex
electione rōnabili procedat. Mat. xxvij.
Nisi conuersi fuerint et efficiamini sicut
paruuli non intrabitis in regni celorum
Quinto celi sicut viles: qz oēs proprie-
tates virtutes qualitates quas deus ce-
les cōcitat nobis largitur: vt patet in so-
le qui tribuit nobis claritatē. Idē de lu-
nar de stellis. Itē oīs virtus i ista sfero-
ra inuisit a celis: oīa inferiora i cōtra vir-
tute consistunt. Gen. i. fiant luminaria
in firmamento celi: vt diuidant diem et
noctem: et sint insigna et tempora et dies et
annos vel luceant in firmamento celi et
illuminent terrā: sed si celi per auaritiā
vellent sibi retinere: deus auferet eis etc.
Itam ergo qualitates habent sancti
per gratiarum communicationem: quia
quicquid boni habent spiritualis et tem-
poralis: libenter impertiunt proximo:
quia ad hoc docet deus gratias homini-
bus vt et ipsi saluentur: sicut gratia grati-
faciens: vel saluentur per eas proximi: sicut

Quod quadruplex est bonum.

cut gratia gratis data. 1. Cor. xij. Unicus datus in an festatio spiritus ad yti-
litatem. 1. aliorum: sicut percipit deus apo-
stolis. d. Mat. x. Quinimo totus mundus
regitur manu tenet & gubernatur merito
sanctorum. Et ideo ille ciuitates Sodoma
& Gomora & alie tres in quibus decem in-
fidei non sunt inuenti. sub merse sunt: ut pa-
tet Gen. xix. Non sic faciunt avari: quia
sunt tenaces. sicut diues epulo de q̄ habe-
tur Luc. xvi. Dic vt p̄ceptum. Secro celi
sunt mobiles: q̄ semper sunt in continuo
motu nec vnq̄ cessant. Sic sunt sancti q̄
semper proficiunt de virtute in virtutem &
augent merito: q̄ bona opera accumulā-
do: sicut dicit deus ad Abia. Gen. xviij.
Ambula coram me & es perfectus quia
vt dicit Ber. in via dei non progredi regre-
di est. Ideo p̄a. Beatus vir cuius est au-
xilium abile ascensiones in corde suo dispo-
suit in valle lachrymarum in loco quem
posuit: & enim benedictionem dabit legis-
lator: ibunt de virtute in virtutem: videbi-
tur deus deorum in syon: deorum. i. ange-
lorum. Et ratio huius profectus proce-
dit ex charitate id est amore dei: quia vt
dicit Grego. Amor dei nunq̄ est ociosus
operatur enim magna: est. si autem ope-
rari desinit profecto amor non est. Johā.
ij. Si diligis me pascue oues meas. Septi-
mo celi sunt: eterni seu p̄petui: quia sunt
incorruptibiles: lz enim habuerunt prin-
cipium. p̄a. Statuit ea in eternū & in seculum
seculi: preceptum posuit & non p̄teribit
Eccl. i. Gēatio p̄terijt & generatio ad-
uenit terra aut in eterna stat. Licet mor-
tēssabit post diē iudicij: iuxta illud. Celū
& terra trānsibit Luc. xxi. s. quo ad quali-
tates accidentales. Nilam qualitatez ha-
bent sancti: nos debemus habere p̄ fir-
mitate p̄suerentiam in bonaria. 2. Jo apo-
stolus. 3. anḡs fratres mei dilectissimi sta-
biles estote & immobiles habūdātes in om-
ni opere dñi scientes q̄ labor vester non
est inanis in dño. 1. Cor. xv.
Deo Gratias. Amen.

Quod quadruplex est bonū. Sermo. xvi

Sanctificetur nomen tuū
Supra in verbis illis. Pater
noster qui es in celis: ponit
captatio benivolentia vt dictū
est. Mō i s̄bis istis. sanctificē

nomē tuum v̄s in finē: ponitur septies
mis petitiō quā septē petitionū hęc est
prima. Et ideo de ea incipiamus p̄dicā-
re cū ḡa dñi. Saluetur x̄go maria ec.
Circa sufficientiā petitionū orandū dñi
ce notā dñi p̄mo q̄ sicut dicit Tho. ij. ij.
q. lxx. ij. ar. ix. In oratione dñica: non so-
lū p̄cunt oīa que desiderare possunt: re-
cedēd etiā eo ordine petunt quo deinde
randā sunt: vt sic hęc oratio non solū do-
ceat nos orare sicut petere: sed etiā sit in
formāua totius nostri effectus. Et quia
ibi Tho. egregie exponat ordīe istarū
petitionū nihilominus nos aliū ordinē p̄-
sequemur: fm̄ aliq̄s alios doctores p̄ter-
tim. Albertū & alios. Unde notandū q̄
oīa n̄ra petitiō circa duo ordinat̄: v̄s ad
cōsequentiā boni & ad cūitationē mali.
Ideo quattuor prime petitiones q̄ sunt
de bono: sūt ante tres sequētes que sunt
de remotione mali. Postulat ergo p̄mo
collano boni cū dicit. Sanctificetur nomen
tuū: adueniat regnū tuū: fiat voluntas
tua sicut in celo & in terra: panē n̄r q̄
nōs trānsibit da nobis hodie. Remotio hō ma-
li petunt ibi. Et dimitte nobis debita no-
stra: sicut & nos dimittimus debitū nobis
nostri: v̄s in finē. Circa ergo petitiōne
boni: sciendū est q̄ quadruplex est bonū
1. Primum est bonū iustificans.
2. Secundum est bonū glorificans.
3. Tertium est bonum operans.
4. Quartum est bonum adiuvans.
1. Triā ex hīs respiciūt statū v̄s h̄ v̄s
respiciūt statū patrie. Primum bonum q̄ p̄-
mittit est bonū gratie: quo iustificamur
interius. Secundum est bonū gl̄ie: q̄ dicitur
superius. Tertium est bonum obiecte quo
opamur exteri. Quartum est bonū eucha-
risticū: quo cōiungimur seruētus & for-
p̄mū bonum petimus cū dicimus. Sā-
ctificetur nomē tuū: q̄uis hec verba aliq̄
modis exponi possunt: v̄s infra dicit. Se-
cundū bonum petimus cū dicimus. Ad-
ueniat regnū tuum. Tertium bonū peti-
mus cum dicimus. Fiat voluntas tua sicut
in celo et in terra. Quartū bonū peti-
mus cum adiungimus. Panem nostrū
quotidianū da nobis hodie. Quod intel-
ligit v̄s modo de pane sacramentali cu
charistie diuinitas: q̄uis & aliq̄ modis
exponi possit: v̄s infra dicitur. Secūdo
ponitur petitiō in cūitatione mali. Vbi no-
tādū q̄ in cūitatione mali ordo est in peti-

Sermo. xvi.

Fo. xvi.

tionibus fm̄ maius malum q̄ autē ma-
lum culpe est maius q̄ pene. Ideo p̄mo
ponitur petitiones de culpa remouēda
q̄ de pena. Vult autē culpe aut est cul-
pe p̄petrate de p̄terito: aut que timeat p̄-
petranda de futuro. Et si est culpe p̄pe-
trate de p̄terito. tūc cōtra hoc malū ordi-
natur. Quarta petitiō. Et dimitte nobis
debita nostra sicut & nos dimittim⁹ debi-
torib⁹ nostris. Si autē est malū q̄ timea-
tur p̄petrādū de futuro: tunc contra illū
ordinat̄. Sexta petitiō. Et ne nos indu-
cas in tentationē. Si autē est malum pe-
ne non promouēns ad meritū: tūc cōtra
illud ordinatur petitiō. Septima que di-
cit. Sed libera nos a malo. De malo au-
tem q̄ promouet ad meritū nō est faciē-
da petitiō vt remoueat̄: q̄ illud v̄sle &
necessarium nobis est. Act. iij. Per mul-
tas tribulationes oportet nos intro. in re-
dei. Prima ergo petitiō est de p̄sequentiā
boni iustificatiōis: dñi dicit. Sanctificetur
nomē tuū. Sed p̄ latiori discussione ma-
terie notandū q̄ ista petitiō pōt triplici-
ter intelligi fm̄ q̄ nomē illud pōt tripli-
ter accipi: cū dicit. Sanctificetur nomē
tuū. Triplex est ergo nomē dei.
1. Primum est nomē diuinitatis eternalis.
2. Secundum est nomē humanitatis tp̄alis.
3. Tertium est nomē regenerationis sp̄hualis.
1. Primum pertinet ad ipsum deū. Secundum
ad filium eius secundum q̄ homo. Ter-
tium ad nos christianos. Primo ergo di-
cimus de primo nomine. Vbi notandū
p̄o introductione sermonis: q̄ deus est
omnino inominabilis p̄p̄ter p̄fecte.
Et p̄bat̄ hoc ratione & auctoritate. Ra-
tio est: q̄ si loquamur de nobis substā-
tialibus: nullū nomē. est sufficiens ad dñm
nominandum. Nam v̄dicit p̄s in. iij.
Metaph. Ratio significata per nomē est
eī diffinitio. Manifestū ē aut q̄ de deo
nulla pōt dari diffinitio: q̄ oīa diffinitio
cōstat ex genere & differētia. De⁹ aut nō
est in genere aliquo sed supra oē genus
nec est i eo differētia: q̄ nō est cōpositus
sed simplicissimus in natura: ergo p̄z q̄
nullū nomē substātiū p̄p̄ie & p̄fecte po-
test dici de deo. Si nos loquamur de noi-
bus adiectiuis idē est: q̄ noīa adiectiua
ipsonū ad representādas p̄ntes & p̄o-
p̄ietates rerū inde est q̄ v̄s res p̄pter
multas virtutes & p̄p̄ietates quas h̄z
pluribus nob⁹ noīatur. Certū est autēz

q̄ oīa noīa mundi nō possent exprimere
virtutes & p̄p̄ietates dei: iō nō pōt no-
minari p̄z ro. Buctoritas. p̄ouer. xxx.
Qd̄ nomē est eī & qd̄ nomē filij eius si
nostri. Et iō quod nomē iponeat̄: v̄sle
quia voces r̄ferunt̄ ad res significan-
das mediāte cōceptione intellectū: q̄ vt
p̄s dicit. Voces sunt signa intellectus.
Ideo fm̄ qd̄ aliqd̄ a nobis intellectu cō-
gnosci pōt: sic a nobis pōt noīari: q̄uis
aut in hac vita deus nō possit cognosci a
nobis per suam essentia: cognoscitur s̄s
a nobis ex creaturis fm̄ habitudinē p̄-
cipij & per modū excellentie & remotionis
iuxta illud. Ro. i. Inuisibilia dei a crea-
tura mundi. i. ab hoīe p̄ ea q̄ facta sunt
intellecta conspiciunt̄ sempiterna quocq̄
virtus eius & diuinitas. Et sapientie. xij.
A magnitudine em̄ speciei & creature co-
gnoscebilitate poterit hosti creatori videri
Et iō sic pōt noīari a nobis ex creaturis
vnde nominamus eū oīpotentem. Exo.
xy. V̄s quasi vir pugnator: oīs nomē
eius ec. sic noīamus eum dñm. Esa. xliij.
Ego dñs hoc est nomē meū creatorem. i.
Wacha. j. V̄ne deus oīm creator terribi-
lis & fortis iustus & misericors. Et in au-
toritate sapientie supra allegata. Et deū
fm̄ q̄ ipsum intelligimus: nō aut scōz q̄
ipse est. vnde scōm cōceptionē intellect⁹
nostri per hoc nomē deus intelligimus
vnum qui creauit celum & terram & qui
oīa disponit & regit & cur̄ maiestas & glo-
ria est infinita. Scōm hęc ergo per hāc
petitiōne petimus hoc nomē sanctificari
scōz a nobis: & hoc quidem dignissime: q̄
sicut dicit. p̄a. c. Sanctū & terribile nomē
eius & alibi consistantur nomini tuo ma-
gno qm̄ terribile & scōm est: sanctū bonis
terribile malis. Tunc aut sanctificatur
a nobis istud nomē qm̄ damus ei debi-
tam reuerentiam & honorē: & ad hoc te-
nemur etiā ex p̄cepto ipsius dei dicen-
tis. Non assumes nomē dei tui in va-
num: nec enim habebit dñs in sortem eū
qui assumpsit nomen dñi dei sui fru-
stra. Exo. xx. Est autem notandū q̄ tri-
pliciter debemus huc sancto noi debitas
reuerentiam & honorē: v̄s sic sanctificetur
a nobis hoc nomē videlicet.
1. Primo reuerenter ipsum notando.
2. Secūdo vota sibi facta reddendo.
3. Tertio iuramenta p̄fina obseruādo
Contra primum faciūt blasphematores

Quot quadruplex est bonum.

Contra scdm faciunt votoru violatores
Contra tertiu faciunt iuramentoru factores
¶ Circa primu ergo vltra ea que dicta
sunt supra ser. x. r. xi. x. xij. vbi agitur de
dei adoratioe. Videmus mo contra blas
phematores: qui non satisfaciunt nomen
dei sed ipsum blasphemant et vituperant.
Sunt ergo contra blasphemie vni tria
principaliter notanda.

¶ Primu de blasphemie quiditate.

¶ Scdm est de eius prauitate.

¶ Tertiu est de eiusdem penalitate.

¶ Circa primu notandum: q sicut dicit
Tho. iij. q. xij. ar. j. Nomen blasphemie
spontane vñ quanda derogatione alicu
ius excellentis bonitatis papue diuine
Quidq aut deo conuenit pñet ad boni
tate ipsius: quicquid ad ipsum no per
tinet longe est a rone pfecte bonitatis: q
est eius essentia fm Diony. Quicquid ergo
vel negat aliqd de deo q ei conuenit:
vel asserit de deo q ei no conuenit: deroga
gat diuine bonitati. quod quide pot con
tingere dupliciter vno quide modo: fm
sola opinione intellectus. alio mo consi
cta quada affectus detestatioe fz Tho.
vbi supra. Sed vñ latius exordiamur: no
tantum q blasphemia pot comitti tri
pliciter: quibz addimus ad minus duos
alios modos: sic erunt quinq modi. Pri
mo ergo mo comittit blasphemia qñ ali
quis negat de deo q ei conuenit: puta ne
gando deū esse. ps. Dixit insipiens in cor
de suo no est deus: vel negado deū esse
impotentē. Sicut aliqui dñt. Et no habe
ret posse deus qd hoc vel illd no faciam
puta iterficiat te vñ aliqd tale. O lingua
radic tus pñdēda. Idē qui negat deū in
stium sub hac specie blasphemie pñentē
macedoniam heretici qui negabāt spm
sanctū esse deū. De quo errore habet. j.
q. i. eos. et. xxiij. q. iij. Quidā autē s. Ma
cedoniā. Item Manichei qui negabant
deū esse creatore visibilū. Idem q dñt
deū no esse bonū: vel creatore vel guber
natorem oim vel non esse trinum in pso
nis et vñ in essentia vel asserit aliqd co
tra aliquē articulu fidei: q tunc negat
de deo illud q sibi pñent. vñ dicit Tho.
vbi supra q blasphemia opponitur con
fessionī fidei. Scdm mo blasphematur
deus qñ attribuit ei vel asserit de deo qd
ei non conuenit: puta q sit iniustus: vel q
sit paruale: quod est falsum: q apd deū
no est acceptio psonarum sub hac specie

comentur quidam heretici qui vocabat
tur antropomorfite q dicebant deū esse
corpore et habere humana mēbra: de quo
errore. Habetur. xxiij. q. iij. Quidā autē
s. Antropomorfite. Sic peccant etiā illi
qui inserunt nomē dei in aliqua carta cū
aliquibz caracteribus et notis dyaboli
eis pro aliqua vanitate qñ attribuit deo
illud qd sit a dyabolo. s. in cantationes
et facturas. Et si quis effectus eis contin
git attribuit deo: hoc faciunt vt maior
fides adhibeat. Sic pprie faciunt dyaboli
sicut ille qui vult: aliqñ venerari: qñ mi
ser venens cū melle. Latet hoc in melle
venens. Sic peccant illi qui exponūt sō
ma fm libru quendam mēdaciū quē quidā
gram attribuit Danieli. Sic de illis ni
gromantiis vel magis qui expellūt dyabo
lū a corporibus energuminū p aliqd
incantus siue carmina dyabolica et aliqd
attribuunt deo: et multa faciūt dyaboli q
attribuunt deo. Quid de illis qui sanā
morsus serpentū qui vulgo dicuntur s. Ma
raldi. s. si hoc p incantus faciūt: sub hac
specie comittunt. qñ faciunt virtute dyabo
li: et appropriāt Beato pau. Quidā etiā
asserunt vel impetrant de deo qd
dedicatur deo. s. mā maledictio no conue
nit deo s. ois gloria et benedictio Apo.
vij. Bñdictio et claritas et sapiētia et glori
rū actio honor virtus et fortitudo deo no
stro in secula seculi. Amē. ps. Sit nomē
dñi bñdictum ex hoc nūc vsq in seculū.
Tertio mo comittitur blasphemia econ
tra qñ attribuit creature qd deo approp
riat: puta facere miracula: sic faciebant
iudei contra xpm dicētes. In Belzebub
pñcipe demoniorū cicit demonia q pec
catum erat blasphemia in spm sanctum
sicut dicitur Mat. xij. et Mar. iij. et Luc. xi.
Ipec tamē pot pñere ad primū modum
blasphemie. Hoc etiā modo peccat qñ
q accedunt ad magos vel dininos p fi
lijs habēdis: vel pro sanitate habēda vel
huius que soli deo pñent vel propria
sunt Deū. xxiij. Ego occidaz et ego viue
re faciā percutiā et ego sanabo: et non est
qui de manu mea possit eruiere: sicut
tatis creature sicut fecit Holofernes qui
dixit qd no est deus nisi Nabuchodonoso
for Judith. v. Sic etiā peccant q dicunt
scdm dyabolū: sicut faciūt ciuili. Sic etiā
oēs ydolatre et nigromāti et ymaginatio

Sermo. xvi.

So. xxxj.

res dicuntur et sunt blasphemie et qui fa
ciunt reuerentia dyabolo: vel qui ado
rant lunā nouam vel aliā creaturā. 3o
Angelus prohibuit me Johannes cum
adorari. Apoc. xix. et. xxiij. Sed ibi alia rō
est: qñ no est verisimile q Jo. vellet ado
rare angelum adoratioe latrē sed du
lit. Unde supra sermo. xj. parte. j. Quar
to modo dicuntur blasphemie quibz lar
so modo quicunq iurant sp mēbra dñi.
xii. q. j. Si quis per capillū vel caput in
rauerit vel alio modo blasphemia contra
deum vsus fuerit: si ex ecclesiastico ordi
ne est: deponatur: si laycus anatematize
tur. Quanto modo blasphemare videt
quidq verbo vel facto detrahūt legi di
uine vel canonice. Unde dicit Damasus
papa. xxi. q. j. Violatores blasphemare
spiritū sanctū non in cōgrue videntur q
contra eodē in sacros canones no neces
sitate cōpulsū sed libenter aliquid ppter
ne agunt aut loqui presumunt aut face
re volētibz sponte pñent et infra qñ
contra cum agit cuius nutus gratia san
cti canones ediri sūt: hec ibi. Nota ergo
contra illos qui dicunt de respectu illos
canones quos satisfecerunt eos isti cleri
ci in fauore suum. et. Et ista etiā rōne vi
detur idē in detrahētibz legi ciuili vel
ptra eā iudicātibz: q vt dicit. pñer.
vñ. Per me reges regnant et legi cōdi
tores iusta decernunt. Sic etiā blasphe
mant illi qui detrahunt alicui sancto ab
ecclesia canonizato: qñ sic detrahunt ec
clesie et spm sancto. a quo ecclesia in tali
bus agitur: qñ canonizatioe sancti eccle
sia non potest errare fz Tho. quibz glo
tēneat contra et male in cano. gloriosus
de reli. et vñ. sancto. lib. vi. Unde dicit
Tho. iij. q. xij. art. j. Ad scdm q sicut
ei deus in sanctis suis laudatur laudā
tur opera que deus in sanctis suis efficit
ita blasphematio que fit in sanctis ex cō
sequenti in deū redūdat. Sic multo ma
gis blasphemus est q detrahāt euāgelij
quia per hoc detrahāt diuine veritati as
serens deum mēdace. Sic et illi qui blas
phemant sanctos qñ hic blasphemā re
dundat iniuriā diuine maiestatis cuius
sunt sancti. Nota hic de pueris deridēti
bus Iheruseu. iij. et. j. Sic et blasphem
dicitur si quis inferret iniuriā alicui ima
gini christi vel virginis vel sanctorum in
contemptū ipsorum vel persequerentur

seruos dei in iniuriā ipsius dei sicut fa
ciebat Saul. Act. ix. Saul adhuc spi
rit. et. et. in di. dñi et cer. Unde erat tunc
blasphemus: sicut ipse postea confitens
suum peccatū dixit prius fui blasphemus et
persecutor et humiliosus. j. Th. i. pa.
Molite tangere sps meos: nam canis
si offendit in iniuriā patroni offendit
ipse patronus. vñ jacha. ij. Qui nos tan
git quasi qui tangat pupillā oculi mei.
Non autē est blasphemus qui a dyabo
lo rēptatur in corde de blasphemā. Illa
cū est blasphemā dyaboli tentatio pos
tius qñ hominis tentatio: quoniam mēre
tū tantus si sibi displiceat: vt habetur in
summa vitiorū et in vitis patrū. Circa se
cūm: videlicet de blasphemā grauita
te notandū q sit graue peccatū illud po
test octo modis siue medijs ostendi. Pri
mo quia per hoc peccatū immediate de
offenditur: ex qua ratione sequit q blas
phemā sit grāuissimū peccatū qñ homicidiū
Ratio quia per blasphemā immediate
et directe offenditur deus per homicidiū
vero proximus. Homicidia enim non in
tendit principaliter offendere deum sed
proximū: licet consequenter offendatur
deus: sed blasphemā intentio principaliter
fertur in deū. Ratio enim super qua
fūdatur omne peccatū est offēsa dei: vñ
de nec homicidiū: nec furtum: nec for
nicatio: nec aliquod aliū peccatū habet
rationē peccati: nisi inqñtum per illud of
fenditur deus. vñ de si deus non offēde
retur non esset peccatum: sicut patet in
habituā: volente filiū occidere. Gen. xxiij.
Item in sanone seipz occidēte. 3. i. iij.
xvi. et in. c. Gaudeamus de duos. 3. i. in. iij.
līs israel expoliātibz egyptum. Ego.
xij. 3. i. in. Of. e accipiente mulierem for
nicariam. Item in Jacob dicentis mēda
tium. 3. i. in iudice cōdēnare hominē ma
lefactorem ad mortē iusticia suadente.
post. et ergo de disponere q homicidiū
no esset peccatū. 3. deo. i. R. y. dicitur. Si
peccauerit vir in virum placari potest ei
deus. Si autem in deum peccauerit vir:
quis orabit pro eo. Luz igitur omnis ac
tus mal⁹ habeat rationes peccati: eo q
sit offēsa dei ergo multo magis ipa dei
offēsa peccatum est: quia propter quod
vñquodq illud magis: vñ de blasphe
mia est maximum peccatū vñ de super
illud verbum. Esa. xviij. Ad popu la ter

Quod quadruplex est bonum.

ribilem post quem non fuit alius etc. Di-
cit glo. omne peccatum blasphemie com-
paratum lenius est. Et hac etiam ratio-
ne dicunt Theologi: qd peccata comissa
contra precepta prime tabule sunt gra-
uora hys que committuntur contra prece-
pta secunde tabule. Predictam rationem
ponit Tho. ii. q. xii. ar. ii. ad primum.
Unde tante grauitatis est hoc peccatum
blasphemie qd etiam antiqui patres no
audebant ipsum peccatum etiam verbo ex-
primere. Unde dicitur Job. i. Cōfurgē-
q diluculo offerebat holocausta per sin-
guulos dies. Dicebat enim ne forte pecca-
uerint filij mei et benedixerint deo in cor-
dibus suis. Nota benedicere int. i. male-
dicerent: ubi dicit sanctus Tho. qd crimē
blasphemie tā horribile est: vt pia ora ip-
sum nominare formidat: sed ipsuz per
contrariuz significant. Scōo quia pecca-
tum mensuratur fm conditionum per-
sonarum in quibus peccatur. Quanto em
persona maioris conditionis offensa est: tā-
to grauius est peccatum: quia aut persona
diuina seu essentia eius est infinite excel-
lens: deo peccata que immediate com-
mittuntur cōtra ipsum deū sunt grauissi-
ma et huiusmodi est blasphemia. Tercio
qd peius facit blasphem^o deo qd dno ser-
uol patronus famulo: qui nunq dicit
ei contumeliā sine demerito ipsius serui vel
famuli: s; blasphemus dicit iniuriā deo
sine suo demerito. Immo et culpa dy-
aboli blasphemus iniuriatur deo. Verbi
gratia. Siquis ludit ad taxillos et pdit
causa huius ludi est dyabolus non aut
deus: qm ipse deus: pcepit qd non
ludas ludis etc. et tamē ribaldus ludo
et cecus blasphemat deū sic ririfus: sic ve-
nator qui perdit pcedā: sic equitator ca-
dens etc. Dic vt expedit. Quarto qd blas-
phemii sunt piores indicia qui xpm con-
tumelijs affecerunt: quia iudei affece-
runt contumelijs xpm mortale infirmum
et in statu humilitatis: quia filius homi-
nis venit ministrare et non ministrari et
dare animam suā pro multis Mat. xx. S; blasphemii efficiunt blasphemus et con-
tumelijs xpm immortalem et regnantem
in celis. Item iudei aliquātulū per igno-
rantia excusantur nescientes xpm esse deū.
Si em cognouissent nunq dnm glie cru-
cifisissent. i. Cor. i. Licet cognouerit xps
esse messia. Mat. xxij. Hic est heres. Et

hoc verū est de phariseis et scribis s; alijs
rudet ignari etiā hoc non cognouerūt.
Act. iij. Et nūc fratres scio qd per ignora-
tia fecistis: sicut et principes vestri. Blas-
phemus autē credit ipsum esse deū. Item
iudei illudebāt xpo qd ab oibus illudeba-
tur etc. Sed blasphemus videt xpm in to-
to mundo adorari. Itē iudei audia blas-
phemia obstruebāt aures suas. Ut sup
illud. Act. viij. Cōnuertit aures suas. Di-
cit glo. inter linearis ne blasphemiam au-
dirent. Blasphemii autē aperunt et os et
aures in plumbis dei. O iniquitas. Quin-
to qd blasphemii peiores sunt heretici:
qd heretici dicunt de deo qd credit esse ve-
ra: blasphemus autē dicit de deo qd scit nō
esse vera nec dicenda et sic ex malitia pec-
cat. Sexto qd blasphemii peiores sunt ca-
nibus: qd canis non mordet nec lacerat
dnm suū: sed blasphemus sic. Ut sunt si-
miles canibus rabiose qd mordēt manu-
cus qd dat eis panē. Septimo qd blasphemus
est peior oibus creaturis: qd omne
creature laudat deū mō suo offēdendo
dei potentia: sapientia et bonitate: immi-
tāt etiā nos ad laudādū deū. Mat. iij.
Benedicite oia ptra dnm dno etc. Ut Greg.
Witū est qd homo deū nō laudat: s; oia
ois creatura ad deū laudādū iurat. Ps.
Laudent illū celi et terra mare et oia re-
ptilia in eis: blasphemus autē nō laudat
deū sed vituperat. Ergo qd blasphemus af-
simulantur dñatis: et per nullum petm
pōt ita manifeste cognosci qd hō sit dam-
nandus sicut per pctm blasphemie. Pro-
cuius rōnis intelligētia. Nota similitudi-
nē de aliquo quē nō cognoscere: cuius
regionis vel ciuitatis esset cōpatriotam
cuius: tunc si audires eū loquentē ex lo-
quella cognoscere: quia si francigenē lo-
queretur iudicare: et si francigenā si
aragone aragone: si grece grecum: si
de singulis. Ut ex hoc dixerūt qdā po-
tro. vere tu ex illis es: nam et loquella ma-
nifestū te facit. Mat. xxij. Wd ad pro-
positū in alio mundo: sicut dicit Aug.
in prohemio de ciui. dei. et in lib. xiiij. Sunt
due ciuitates: vna ciuitas Hierusalem qd
est vita beata. alia Babilon que est cōsu-
stio que est in fernis. de peni. Apoc. xxi.
Vidi ciuitatē sanctā Hierusalē nouam
descendētem de celo a deo paratā: sicut
sponsam ornātā viro suo in hac ciuitate
Idioma est laus dei. Ps. Beati qui habi-

Sermo. xvj.

Fortis.

tant in domo tua dñe in secula seculorū
laudabūt te. Esa. xxxv. Qui liberati fue-
rūt redēpti a dño cōuerterētur veniēt in
spon euz laude et leticia sempiterna sup
caput eorū gaudis et leticia obtinebunt
et fugiet dolor et gemitus. Alia ciuitas
est Babilon. i. confusio et significat ifer-
num. vbi est ois confusio de qua dicit Job
x. Ubi nullus ordo sed semp. hor. inha-
re hac ciuitate dicit Apo. xvij. Ue. ve ci-
uitas illa magna Babilon. Et dicit du-
plex Ue. primum propter demones. Se-
cundo propter alas dñatas: vel primum ve
propter alas. Scdm propter corpora dam-
natorū que in futuro cū alab^o cremabū-
tūre in illa ciuitate nulli officiū aliud
erit nec ars: qv dicit. Eccl. ix. Nec op^o
nec tū nec sapientia nec sciētia crūt apud
ifernos: nisi vñ m. s. blasphemare deū
et virginem et oēs sanctos eius et oēs crea-
turas Apo. xvij. Et tūnerūt hoies estu-
magnos blasphemauerūt nomen dei ha-
bentis potestātē super has plagas: et in-
fra. Et manducauerūt linguas suas pro-
pore et blasphemauerūt deū celi p do-
lebus et vulnibus suis et non egerūt
penitentia et operibus suis. Unde quili
bertānatus dicit. Maledicta dies i qua
natus sum: dies in qua peperit me mater
mea nos sit bñdicta. Maledictus homo
qui annūciat patri meo dicens. Mat^o
est tibi puer masculus: et quasi gaudis le-
tificauit cum. Miere. xx. Blasphemia cr-
go est idioma illius ciuitatis: quia illa
blasphemia in dñatis nō pertinet ad
demeritū: sed ad penā dñationis: vbi di-
cit Tho. ii. q. xii. arti. iij. ad scdm. Qñ
ergo tu vides aliquē delectari de laude
dei et sanctorū: qd libet loquū et au-
dit de laude dei: signū est qd sit ciuis illi^o
serene ciuitatis Hierusalē. Jo. viij. Qui
ex deo est verba dei audit etc. Si nō ali-
quis est blasphemus: signū manifestum
est qd sit ciuis inferni: nā et loquella sua
manifestū cum facit. Ergo caueatis ne
adificatis idioma illius ciuitatis etc. Cir-
ca ternū. s. de blasphemie penalitate: qd
aut hoc pctm sit punibile et dignū omni
pena et tēporaliter spūali patet per multas
auctoritates et exēpla. Et primum exem-
plū habemus in scriptura sacra sicut pz
Leuitici. xxij. Ubi legat de quodā filio
mulieris israelitidis quē perpererat de
viro egyptio: qui in iurgio qd habuerat

cum viro israelita blasphemauit nomē
dñi: cuius mater vocabatur. Salomū
filia Dabai de tribu dan: qui fuit positus
in carcere: et consultus dñs dixit. Wvss
Educa blasphemum extra castra et lapi-
det eū populus vniuersus. Notauimus
sua. vult ergo deus qd totus pps con-
secret manus suas in vindicta blasphemii.
Unde et ibidē facta est lex. di. Qui blas-
phemauerit nomen dñi: morte moriatur.
Leuitici. xxij. Et concordat ius civile fm
qd blasphem^o debet vltimo supplicio pu-
niri: vt in aut. vt non luxu. ptra naturam
circa fi. Coll. vj. ibi. Et qñ quidā ad hec
que pdr mus et blasphemia verba et la-
cramenta de deo. Jcrāt deū ad iracūdiā
prouocātes et illis inūginis abstinerē
ab hmoi blasphemis verbis et iurare p
capillos et caput et de hys pima. Jba.
Si em cōtra homines facit blasphemie
ipunit non relinquuntur multo magis
qd ipm deū blasphemat dign^o est suppli-
cia sustinere. propterea igit oib^o hoib^o
hmoi precipimus a pñdictis delictis ab-
stinere et dei timorē in corde pcepere et
sequi eos qui bene viuunt: propterea
em delicta et fames et terrem^o et pesti-
lentie fuerunt. Et propterea admonem^o
abstinere ab huiusmodi predictis illici-
tis vt nō suas pdant animas. Vltimum
autē supplicū solam mortem interpreta-
mur: vt ibidē dicit gl. allegat. ff. de penis
.l. Vltimū de iure pō canonico qua pena
blasphemus sit plectē due. vide in. c. f. et
ij. de maledictis. Scdm exemplū in scri-
ptura habetur de Se: acherib rege ma-
gno assyriorū qui cōsidēs Hierusalē cū
exercitu magno blasphemauit deū dicens
Non habet deus posse liberare eos de
manu mea: in cui^o blasphemie penā an-
gelus dñi de nocte v; mens occidit cetū
octogintaquing milia viros de exerci-
tu suo. Jps nō cum paucis fugiens in
terrā suam. Minus occisus est in tem-
plo dñi adoraret. Mefrach deum suū ab
adramalech et sarafar filiis suis: regna-
uitqz Babilon filius ei^o p eo. Esa. xxxvij.
Et. iij. R. viij. et. xix. Tercū exemplū po-
nit Greg. in. iij. dialogo de infatē illo
quinquēti qd in sinu pñs blasphemauit
deū et statim defūctus est demones eius
animam rapuerunt. Quartum exēplū
audini a quodā fratre nostro fide digno
quod contigit siraguse de quodā ma-

gnō nātātōtē: qui erat magnus blasphemus qui cum semel de puppi in mare tranquillū processisset causā nātandī tibi submerisus ē: et postmodū ab amicis piscatus ē: et eductus de mari mortuus: et inuentus ē: et cadauer totum inter grūn p̄ter linguam: et in illo membro maxime osfēderet deus vindictā in quo peccauerat: iuxta illud. Sap. xj. Per que quis peccat per hec et torquetur.

¶ Quintum exemplū contingit in quodam patrono nautis: qui in quodā naufragio vidēs q̄ nauis submersa erat nec esset spes de eius euasione desperās se blasphemauit dñm dicens. non habebis tu deus posse q̄ moiar submersus: π his dictis arripuit q̄ adiuu et scipsum proprio mucrone premit.

¶ Seruē exemplū autem attigisse in scia
da de quodam muliere qui vulgo dicit
burdanarius qui cū iter faceret iuxta quodam
iudeo & alijs xpianis: scriptus inuēit
blasphemabas deum virgine & sanctos:
in tm q̄ crā iudeus ille cōmorus ēē redar
gunt di. O miser ego sum iude: & ab
horeo blasphemias tuas. & similia verba
dicendo: at ille non solum non eor
prus versijetā deterrus postea fecit: & ec
ce subito mora ēē tēpētas aer: & nubes
obscura sitit supra capita eorū & cēperit
fulgurat tonitrus immiti: & venit quod
dam fulgur & percussit illi blasphemum
cū multis & ceteris rebus suis & ipsa com
bussit ad cyneres redegit: ceteris locijs
suis ab omni malo pseruatis. pater ēē
go per exempla quāta pena digni sunt
blasphemi: vnde tales cōter monuitur
sine cōfessione & alijs sacramētis vt plu
rimus occidet: vel submersit: vel alia morte
subitanea & ipsoiua. Ideo dicitur Tob.
tiij. Mne maledicti erunt q̄ cōtempserit
vob & cōdemati erunt q̄ blasphemauit

runt te. Ideo puniendus est a rectoribus ci-
 uitas; sicut legitur de beato Ludouico
 rege francoꝝ qui acriter hoc pñm puni-
 bat alioquin deus ipse faciet vindiciam
 Nā deus proprie facit sicut facit homo
 qui obdilat in caltro: cōtra quod obdi-
 dentes faciunt balistas bombardas tra-
 bucos et. 3° ipse ho obfessus defendens fa-
 ciat etiam cōtra obfidentes similia. Sic
 blasphematores iaciūt contra deū bal-
 istas blasphemiarū et bombardas male-
 dictionū: ipse uero deus facit bombardas

pestium: rabinos: famis: cū māganellio
line bicolori guerrati: cū balitis licci-
tati: terrmotuuz: et infirmitati: et totam
ciuitatez punit propter peccata blasph-
mie impunita. Itē dices tu ego qui nō suz
blasphemus: quare debeo puniri. Respo-
deo. Quia auditis eos et non accusatis:
sed tacetis non denūciatis &c. Si intra-
ret lupus vel vīsus in ciuitatez quilibet
clamaret ad lupū &c. Sed 2ra blasphem-
mum non clamaris qñmo qđ dēctus
est plicis quādo iacent aliqñ blaspho-
mus: puocat eū vt irascatur et blasphem-
metur ridcant et trufentur. Quid dicit de
venatoribus et aucupatoribus qui cuꝝ
dunt predā vca i conē blasphemant dū
et sanctos et cantant totum kalendarū
O lingua maledicta. Ideo vos rectores ci-
uitatis debetis super hoc pñdē: alio-
quin deus ipse superbit negligentia ve-
stram in perniciē animarum vestrarum
et totius ciuitatis. Cū ei qđ blasphemat
regni: oēs cōtra eū insurgunt: quilibet
quāscūq; pauper habet aduocatū vel
procuratōrē in curia loci ipse caret ad
iocato. quimmo multi opponit se ne
blasphem⁹ puniat qđ fuit piores qđ sarra-
ceni qđ lapidat eos qđ blasphemant et pñ-
et beatam virginē. Ideo cōqueritur ipse
deus contra rectores ciuitatis. d. p. 2. 1. a.
i. q. c. Dominatores populi mei inque
agunt: dicit dñs: et iugiter tota die nomē
meum blasphematur. propter hoc faciet
populus meus nomē meū in die illa: et
ego ipse qui loquebar ecce adsum. f. pñ-
nendo: idco cauetis vos rectores: ne fa-
ciis negligentes ad puniēdū acriter hoc
peccatū: cū sit bonus modus ad caue-
lam: de futuro prohibere iudiciū latillō
qui est fons et origo omnis blasphemie:
vt dicit tē. in aut. alcorum vīsus. D. de re
ligio. s. lūmp. p. vi. Dco gratias. Amen.

¶ De reuerentia exhibenda a no-
mini Iesu. Sermo. xxiij.
Sanctificetur nome-
nium. Supra in ser-
monibus de
cum est quomodo debet
sanctificari a nobis no-
men sanctus dei qđ co-
petit sibi rōne diuini-
tatis eternalis modo
fin ordine distinctio possit supra ser-
monem. xij. Sequitur videre ad quare

posit sibi rōne hūanitatē ipsā. Salutaris virgo maria, pio introductioe fimo
tus est notatū q̄ ip̄i deo incarnato cōpe
tunt deū differēte nominū rōne hūani
tatis: vultū v3. appellatū: r̄ aliud pp̄riū
Appellatū est multiplex: s̄m q̄ r̄ scri
ptura sacra colligimus. Nam primo no
mine appellatū sibi cōpetē est. Ema
nuel: iuxta illud. Ēsa. vii. Ecce virgo cō
p̄et & pariet filiū: r̄ vocabit̄ nomē eius
Emanuel. Item alia nota ponit̄ Ēsa.
xvi. Uocā nomē eius accelera: spolia de
trahet felicitā predari. Itē alia nota po
nit̄ur. Ēsa. ix. paruiū q̄ natus est no
bis & filius datus ē nobis: r̄ factus ē p̄
cipatus sup̄ humerū eius: r̄ vocabit̄ no
mē eius admirabilis cōsiliarius: d̄ for
tis: pater futurī feculi. princeps pacis.
Itēz Thiere. xxiij. hoc est nomen q̄ voca
bunt cū dñs iustus nosser. itē Apoc. xix.
Vocabit̄ nomen eius verbū dei. Itē voca
tur ip̄s. Dan. viij. post. lxx. ebdomada
occidit̄ x̄pus & de istis noibz cōsidera
tio dimittit̄ ad presens: p̄sertim q̄ effe
ctus & p̄phetas oēs significat̄ per p̄
dicta nota: cōtinent̄ sup̄ significatione.
p̄ p̄riū nois de quo. s̄. dicitur. Est ergo ali
ud nomen cōpetēs deo rōne hūanitatē
q̄ est nomē. pp̄riū & hoc est iesus: hoc no
men est a p̄phetis p̄sentiatū Abacuch
iij. Ego alui in dño gaudebo & exultabo
in deo Iesu meo ab angelo p̄sentiatū
et infradixit: deo exaltatū. p̄h̄t. x. c̄
habeb. f. ab ap̄lis p̄dicatū. vnde de pau
lo dicit̄. Uas electiōis ē mihi iste vt por
tet nomē meū etc. Act. iij. Quod nomē est
positū ip̄o a deo mediātē angelo. Est
itēz. Vocabit̄ tibi nomē nouū qd̄ os dñi
nominat̄ Luc. i. Ecce concipies & paries fi
liū erocabis nomē eius iesum. p̄nt̄ asit̄
hoc nomē impossitū sibi in arcubusione.
Luc. ij. Vocatū est nomē eius Iesus qd̄
vocatū est ab angelo p̄uulgū imp̄ro cō
operet̄. hūic ergo sac̄tissimū nomini de
bemus oēē reuerentiā exhibere: & ip̄m
totis viribus sanctificare. vt sic adplea
tur a nobis petitio quā facimus dicen
tes. Sanctificetur nomē tuū. f. corde oēē
et opere. Et facere debemus triplici rōne
Ēs̄a. iij. sumit̄ ab autoritate diuinā.
Ēs̄a. iij. sumit̄ a substitutione hūanali.
Ēs̄a. iij. sumit̄ ab unitate. effectuali.
Ēs̄a. iij. sumit̄ ab unitate diuinā. ip̄se namq̄ deus per ap̄li

Paulum nos inducit vt hoc sanctus nomi-
ni debeamus honorare et sanctificare
dicens. Deus exaltauit illum et donauit
illi nomen quod est super omne nomen vt
in noie iesu omne genu flectat cele. terre.
et infer. o. pla. lin. zli. q. dñs iesus in glo-
ria est dei patris. p. p. li. i. Vides ergo in
quarta reuerētia hoc nōmē sit et apud cre-
aturā debet et apud creaturas. Az primo
habet ipm in reuerētia magna deus: vt
dicit. Illuz exaltaui et do. illi no. qd est
sup omne nōmē. Scbo angeli. Unde di-
cit. Ut in noie iesu omne genu flectatur.
¶ Tertio als creatura irrationalis: vnde
dicit. Terrestriū. vnde Agatha dicebat
Quintiano. Si seras promissum audito
xpi noie manifestus. Quarto demones
Unde dicit et internoū. Quinto creatu-
ra rationalis. t. homo. Unde dicit. Omis
lingua pfiteatur: q dñs ius in glia est
dei patris. Hec autē cōfessio fit per gra-
spūs sancti: nō alter. i. Coz. xij. Nō
potest dicere dñs iesus nisi in spū scō.
¶ Scō ratio sumitur a cōsūtione hu-
mani que habet in c. Debet domū dei
de immunitate eccliarū. lib. vi. Ubi sancta
mater ecclia statuit q audito hoc nōmē
omnes debent et cruciatū cordis et cor-
poris exhibere. Unde sicut dicit ibid: m
conuenientes saluet homines ibidem:
scz in ecclia nōmē illud qd est sup omne
uomē: a quo alius sub celo nō est datus
hoibz in quo saluū fieri credentes nō
men videlz iesum xpistū qui saluū fecit
populū suū a peccatis cor: exhibito-
ne reuerētis specialis attollit. Et quid
generaliter scribitur: vt in nomine iesu:
omne genu flectatur. singuli singulari-
ter in scōis implētes: precipue dum agi-
tur missarū sacra mystera gloriofum il-
lud nōmē quādo docēs recolit flectant ge-
nua cordis sui quod vel capius indina-
tione testent: hēcibi. Et nota q propter
reuerentiam tantū nominis noluit deus
q alicui cōmunicaretur hoc nomen quā-
rum ad effectum salutis vniuersalis: sed
quāto ad ipm nomen elus fit aliquibz
antiquis patribz comunicāti videlz ie-
su nauē. quē Iosue et Iesu filio Syrach
Dyinc pater responsio ad quēstionē quā
formāt Jo. an. in dicto. c. Debet domum
dei in nouella in glo. super verbo Iesus
vbi querit quare nos non diamus iesua
ni a iesu: sicut xpiani a xpno. Et affi-

Quare debemus sanctificare nomen dei.

gnatibi duplicem rationē. vna theolo-
galis: fa grāmāti. prima theologalis
est ista quā assignat post Arch. di. quia
christus nobis cōcavit rem significat
hoc nōie christus qui dicit vinctus spiri-
tu sancto a deo patre. ps. Diligisti iusti-
tiam & odisti iniquitates: ppterca vngit te
deus: deus tuus. &c. Hanc vñctionē cō-
cavit nobis: quātū dicitur Jo. i. de plen-
tudine eius oēs accepim⁹: & eius vñctio
nos docet de oibus de sacra vñctione. c.
Uno. Et. i. Jo. i. Sed rem significat
hoc nōie iesus quod sonat creator: nō
cōmunicat nobis: spiritū enim salua-
re sibi conuenit. vnde ipse est qui saluum
facit: ppsim fusi: dicit Lu. i. & dicit in di. c.
Dicit. Et si dicat non aliud: ad hoc de cō-
secra. di. iij. Memo. & c. Adest. & x. q. iij.
illud de pe. di. i. Mensuram. i. q. i. Ut eu-
denter. Rō. ij. Que est grāmāticalis est
ista: quia iesus est nōie ppsū vnde an-
gelus Luc. i. Vocabis nōie eius iesum
quod nōie: q. ppsū nōie cōmunica-
bile: sed christus est nōie appellatiuū:
& etiam cōmunicabile: nā est nūcupatio
cōmūis potestatis. vnde habet plurale
intra illud. Nolite tangere xpos meos.
Ideo aut vngimur a xpo: q. fecit nos lu-
cificatores cōtra diabolu de conse. di. i. c. ij.
Ipec Jo. an. ybi. s. C. Tertia ratio sumit
ab ynitate effectuali. Nam multiplicem
vtilitatē cōsequimur ex virtute hui⁹ san-
ctissimi nōis Iesu. Et sunt iste vj.
¶ Primo est languētis aie medicatiuū.
¶ Secūdo est spūalis fortitudinis collatiuū.
¶ Tertio est duri cordis molificatiuū.
¶ Quarto corporalis firmitatē sonatiuū.
¶ Quinto est diaboliē pātis ppsū.
¶ Sexto ē tpālis piculoꝝ liberatiuū.
¶ Septimo est ofonū exauditiuū.
¶ Octauo est creditū gloriū.
¶ Primo ergo hoc nomen iesus est lan-
guētis anime medicatiuū. Confortat em
medelam spūaliē anime pēdōrum tale
languenti. Nam si peccator humiliter in
nocet nōie dñi iesu: sentit in se mirabili
ter contritionis dolorē: ita vt a peccatis
sanetur. Jo. x. Omnis quicūq. inuoca-
uerit nomen domini saluus erit.

¶ Hoc signatum est quando domini ie-
su christo mortuo petre fuisse monu-
menta aperta sunt: & multa corpora san-
ctorum surrexerūt. Mat. xxv. Per pe-
tras significantur corda dura peccatorū

que sunt dura sicut petre: et quando
plurimū petre. Nam petra rumpitur ad
ictus mali repetitos & iteratos: corda
autem peccatorum non franguntur ad
ictus verbi dei quod est malum. Item pe-
tra quamuis sit dura tamen liquefit per
ignē: cor autē peccatoris non liquefit
re ad verbum dei qd ignis. Antistas de
vtrorū. Hier. xxiij. Nūq. nō verba mea
sunt quasi ignis aut dñs: & quasi malum
conterens petram: ideo duri⁹ est cor pec-
catorū q. petra. Videm⁹ p experientia q.
quotidie venitis ad predicationē & tamē
duriiores estis. scō. die. i. Nam avar⁹
venit & recedit avarus: luxuriosus: & ille
vindictiuus venit & talis recedit: quin-
imo deterior: quia si prius igne nō
cebat ad peccandū modo non. Jē fit
magis ingratus deo post audicionē ver-
bi dei q. antes. Cui ergo comparabim⁹.
peccator enim ex quo durior est q. petra
certe poterimus ipsum includi compara-
re que ex ictu mallei magis firmatur in
terra siue ligno: & durior fit. Ideo de pec-
catore duro dicit dominus ad Job. Cor
eius indurabitur quasi lapis: & stringen-
tur quasi malefactoris incus. Job. xl. Ne
igitur illis peccatoribus qui sicut inco-
des duri sunt: qui nec flagellis conteri-
tur nec verbo predicatoris mouētur. Re-
mediū est ergo eis q. humiliter inuocet
nōie domini iesu quia eius virtute cō-
terent: si tamē petre sunt non incide-
quales sunt illi q. sunt obstinati ad pec-
canum: quia de talibus nulla spes est: si-
cut sunt illi qui nec confiteri volunt nec
restituere mala ablata: nec rancorem di-
mittere. De talibus dicit Amos prophē-
ta. Super trib⁹ sceleribus damasci & su-
per quattuor non cōuertam cum Amos
primo. Damascus interpretatur sangui-
nem bibēs. Et significatur peccator qui
bibit sanguinem id est peccatum quia de
lectatur in peccato quod sanguinis no-
mine nūcupatur. ps. l. Libera me de san-
guinibus. Super hoc ergo tex. dicit glo.
Hier. sicut habetur in. c. Super tribus
de peni. dist. i. iuxta tropologiam hic pos-
sumus dicere. Primū peccatum est cogi-
tasse que mala sunt. Secundū cogitatio-
nibus acquiescere peruersis. Tertiū qd
mēte de cretione opere complere. Quar-
tum post peccatū nō agere penitentiā &
suo sibi cōplacere delicto. Ille ergo pec-

Sermo. xviij.

So. xxiij.

entet qui nō obstinatus est. Quis cor ha-
beat durum ad cōtritionē: inuocet nōie
dñi iesu & frangetur: sicut petre in morte
xpi. Per monumenta vero intelligunt
corpora petroꝝ que sunt speciosa exteri⁹
& depura variis vestimentorū coloribus
& pueris: sed inuis in aia sunt fendissi-
& putrida: dicit dñs Mat. xxij. De
nobis hypocrite quia similes citis sepul-
chris dealbatis q. a foris apparēt hoib⁹
speciosa intus vero plena sunt ossib⁹ mor-
torū & omni spurcitia. Ista ergo monu-
menta clausa sunt: q. peccatores nō con-
fitemur: sed remediū est vt inuocent deu-
te nōie dñi iesu: sic aperient ora ad cō-
fitemdū. vt putredo vitiorū creat que in
corde paulo ante latebat. Et sic sanctorū
corpora surrexerunt per qd significatur
q. per contritionē & cōfessionem quaz ex
virtute nōis iesu xpi habuerūt: resurgūt
peccatores a morte peccati ad vitam gra-
tie. Et sic qui erant prius mortui: post mo-
dum viui & sancti resurgūt: q. nō est cō-
siderandū in eis quod fuerunt ei q. iam
magis esse q. nō fuerūt. l. di. ferrū. Un-
de & olim in ecclesia primitiua. conferre
bant baptismum apli in nōie iesu xpi
in cuius nōie virtute remittebātur pec-
cata in baptismo: & dabat gratia spiritū
sancti. Unde Act. iij. dicit Petrus: nec
enim nomen aliud sub celo est datum ho-
minibus in quo oporteat vos saluos fie-
ri. Et idem Petrus dicit Act. x. Huic om-
nes prophēte & stimonum perhibēt remis-
sionem accipere per nōie eius oēs qui
credūt in eū. ut ps. xxiij. Propter nōie
tūz domine propitiaberis peccato meo
multum est enim. Secūdo hoc nōie san-
ctus iesus est spiritūalis fortitudinis col-
latiuum in persecutionibus. i. & aduersi-
tātibus: sicut patet in mariyibus qui p
multa flagellata tormēta grauissimā for-
tissimi sublinebant inuocādo nomen ie-
sus. Unde apostoli q. prius a deo pusilla
nimes erant q. ad verbū viliissimaz per-
sonarū timebant: sicut patet de petro in
nocte passionis xpi: qui ad vocē analle p
timecens negauit xpm post modū virtu-
te nōis iesu xpi roborati in persecutioni-
bus letabant. Unde de eis dicit Act. v.
Habebant apostoli gaudentes a cōspectu cō-
cilij. q. di. ha. pro. no. iesu. contu. pati. Et
euidem. xxi. dicit Paulus. Ego enim nō
solum allegari sed etiam mori in hieru-

paras sum. ppter nōie dñi Iesu. Ad idē
facit exemplum de beato Thatio: de quo
scribitur q. inter tot tormentorū genera
nunq. inuocatione nōis iesu xpi cessabat
quem cum tormentos requirerent cur hoc
nomen toriens replicaret ait. Hoc nōie
cordi meo in scriptū habeo: & ideo ab ei⁹
inuocatione cessare non valeo. Post mor-
tem igitur eius illi qui audierant hoc vo-
lentes curiose experiri. cor eius ob eius
corpore auulserunt: & illud scindentes p
medum totum cor scriptū hoc nomine
Iesus christus litteris aureis inuenerūt
Unde ex hoc plurimi crediderunt. Sic et
Paulus apollohus innumerabiles per-
secutiones & pericula passus omnia in
virtute huius nominis superauit: quod
in tantis dilexit vt in epistolis suis quin-
gentis vicibus hoc sanctum nomen repe-
riatur et in scriptura. Unde de eo dicit
dominus. Uas electionis est mihi iste. vt
portet nomen meum coram gentibus &
regibus et filiis israel. Act. ix. Quintum
mo sic cordi suo hoc nomen medulatus
erat infirmus: vt etiam post mortem cap-
ut eius decollatum tribus vicibus hoc
nomen Iesus non minauerit: dando tres
saltus et i quolibet sal. v. vñ fons aque
limpidissime scaturit: de qua aqua dā-
te domino cum essem rome bibi ego licet
indign⁹. Ideo p. vñ. Turris for-
tissima nomen domini: ad ipsam currit
iustus et exaltabitur. ¶ Tertio hoc san-
ctum nomen est duri cordis molificati-
uum: scilicet ad iniuriarum remissionem
Unde dicitur Cant. i. Oleum effusum no-
men tuum. Ideo adolescentule dilexerūt
te nimis. Nota q. oleum habet pputatē
molificandi dura dicit ergo ecclesia sacra
xpo nomen iū. i. Iesus est oleū: q. molli-
ficat corda pēdōꝝ ad remissionē iniuriarū
receptar. Et nota dñi dicit effusum. i. ex-
panum. san. celo. q. ruine angelorū replē-
tur & in terra: q. vñq. p. aplos nomen
dñi Iesu predicatū est. ps. In oēm terrā
exiit sonus corū ec. et per effectum salu-
tis. Isa. xlvij. Dedit te in lucem gentiū vt
sis talus mea vsq. ad extremū terre: ideo
adolescentule. i. anime deuote q. dicunt
adolescentule: q. non sunt confecte vetu-
state peccatorū: de quib⁹ dicitur. ps. Inue-
teram iter oēs inimicos meos. Nota exē-
plū q. contigit florentie de crucifixio qui
est in monasterio sancti. Ximianis i. cu⁹

nis inuocatione mollificatus est cor illi-
cui frater oculus fuerat. vt parceret
milde fratri sui qui paulo ante quere-
bat occidere. Dic exemplum. Quarto e-
copotialis infirmitas sanaturus: iuxta
illud Mar. viii. In nolo meo sup. egro-
mans imponet et bene habebunt. Unde
petrus raunans. Hoc est nomen quod
dedit cecis visus: claudis gressum: surdis
auditus: quem mutis: et vitā mor. ali-
resistit. Et de hoc habemus exemplum
Act. iij. De viro claudo ex viro matris
sue q̄ baulabab et portabatur ante porta-
templi: qui dicitur speciosa vt peteret el-
mosynā ab introeuntibus in templū et
Dic historiam. Ubi dicitur intuens autem
in eum petrus cū iohanne dixit. respi-
ce in nos. at ille intendebat i eos sperā-
aliq̄ accepturi ab eis. petrus autem di-
xit. Arguemur et auris non est mihi quod
autē habeo hoc tibi do. In nomine Jesu
christi nazareni surge et ambula: et appre-
hensa manu eius dextera alleuatur eus
potius? cōsolidate sunt bases eius et plā-
tes et exiliens stetit et ambulauit et. Et il-
lo die cōuersi sunt ad fidem quings milia
viros. Dic historiam. Ad idem facit
exemplum de i. Enca paralytico octo annis
cui dixit petrus. Enca sanet te dñs Iesus
christus. surge et ferne tibi: cōtinuo sur-
rexit Act. iij. De oratione sancti Vincen-
ti. dic quot milia sanauerit dicendo Je-
sus Marie filij et. Sic dico vobis si in
firmitatibus vestris introaueritis cuz ve-
ra fide et deuotione nomen domini nostri
Jesu christi magis proficuum esset q̄ vn-
guenta et continuo sanitatem consequi
remini: si vobis esset proficua. non aliter
Secta. viij. Melius est nomen bonum scilz
Jesu christi q̄ preciosa vnguenta. quia. f.
magis suffragatur virtus nominis Jesu
q̄ vnguenta preciosa. Non ergo catasid
diuino: et magos: et incantatores: quia ni-
hil boni possunt facere: nec sanare vt dixi-
ter. in. c. Admonet. xxvi. q. vii. Nota in
legenda beati Bartholomei. Idco. ps.
xxix. Beatus vir cuius est nomen dñi
spes eius et non respicit in vanitates et in
famas falsas. f. demonū et diuinorum.
¶ Quanto est diabolice potestas: com-
pressius. Nā diabolus auditio hoc sancto
nominē expellit: et potestas ei⁹ cōprimi
Unde Mar. viti. In nomine meo demo-
nia eiciat: Unde apostoli in virtute hui⁹

hominis demones expellebat Luc. 9. Me
ueri sunt discipuli dicentes. Vnde in nomi
ne tuo cis demonia subijciuntur nobis.
Figura eius habetur in cythara Dauid
qua pulsata diabolus cessabat a vexatio
ne saulis. 1. R. 19. in fine vbi dicitur. Qu
cum spiritus dei malus arreptebat saul
Dauid tollebat cytharam: & proueniebat saul
in sua et refocillabatur. Saul et leuitus
habebat recedebat cis ab eo spiritus ma
lus. Cur hoc nunquid timebat diabolus
sonu cythare, certe non cum dicas Job de
eo. Cum factus esset vix nullus timeret Job
21. Cur ergo fugiebat. R. quia illa cytha
ra figurabat xpm Jesum crucifixu: nam
cythara que fit de ligno figurabat crucē
xpi: corde vero cythare est clauilla tracta
figurabatur media chissi tracta et cetera
sa, cum claus est. Et sicut cythara et dicit
sonu acutum sic xps in cruce reddidit so
nu tam acutus q' ipse totum mundum
reclonuit. Sij ergo diabolus fugiebat ab
sonitu cythare figurantis xpm quanto ma
gis fugabatur ab voce Jesu cuius figura
ti. Si lignum figurans ex puluit diaboli
quid faciet veritatis figura. 1.

Se ergo in temporalium periculo
beratius maxime, ad debellandohostes
pe,plius, incitamentos nostros ventila-
mus idest progremus et dispergimus
inimicos nostros, sram carnales et sp
tuales. Cotnuu, defentione nostra qua
combuss, se defendit animalia ctm no
mine tuo, s. Jesu xpi aquo dicimus xpi
ani ec. Ad hoc facere potes ex plis
dofis, fenioms: qui facta oratione bini
in nomie Jesu xpi habuit victoris cōtra
Eugeniū tyrannū et abagastis: flegis legem
tyr. lib. ecclesiasticę hystorie in fine. Et
fert glo. magna in fine in cle. si demer
de, rel. et vene. factos. Et scripsi supra in
termoncybi agitur de oratione viliatē, ab
alij etia periculis liberantur fides in
spiritu tuo mis Jesu xpi: flicent pater in mul
tis expleis. Unde greco, in pmo dialo
gorum refert de Honorato viro sanctissi
mo qui d ucentos monachos pater ex
plius: quibm quasda die ex eo monte qui
nunc monasterio in excelso promontu
ingens satis moles excepta effere pde
it montis latua veniens torrens celle tra
iam et omnium fratru interitum mhar
urum: cum iam viri de super venient
vidisses frequēti voce xpi nomē inuoca

extensa dextra signis et crucis opposuit
comes in ipso veneti montis laicre cadē
re hinc: q̄ locus non erat in quo molea
illacadeb: ibi locos poruisset aspicitur et
am nunc i a. vt castru p̄dere videatur
Ad idē facit quod idē Grego. refert in
li. ii. dialo. q̄ dē S. iunio episcopo pla
centine ciuitatis qui cū fuisset nunciatus:
q̄ padus fluuius cursu sui aluei egres
sus ecclesie agros occupasset. Rñ. diaco
nos suo hoc fibi referēt. Uade: dic ei m̄s
dā tibi episcopatu vt te cōpescas: ad p̄
teritum alueum redeas q̄ diaconus audi
ens desepit: et irriscit. tunc vir dei accer
tato notario dictauit dicens. Saturnius
domini nostri Iesu xpi seru⁹ commo
notarius pado: p̄cipio tibi in nomine re
su xpi de alueo tuo in locis istis vite
ring non creas: nec terras ecclesie ledere
p̄sumas: atq̄ dem notario subunxit.
Uade et hoc scriber: in aquam cuiusdē
fluminis pro iijce: quo facto sancti viri p̄
ceptum suscipies aqua se compescit: at
q̄ ad p̄itum alueum reuerfa egre vite
ring in loco eadē non p̄sumpsit. Et sub
dit Grego. d. Quia in repetere quid aliud
q̄ in obediētum hominum duritia con
fundi: quādo in virtute Iesu et elemen
tum irrationabile sancti viri p̄cepto ob
diuit. Ad idē facit: q̄ refert Jerony. in
libro de vitis patrum. di. q̄ ad invocatio
nem nominis Iesu fugauit ipse cum so
cietis cocodrilloz eos in sequentes et. Pa
tes ergo: q̄ nomē domini nostri Iesu xpi
sine liberatium a periculis: ideo Ezo.
xx. Dominus quasi vir pugnator omni
pōis nomen eius: currus pharaonis
et exercitus eius proiecit in mare. Item ps
lxx. hū in curribus: et hū in equis: nos
nō dñi dei nostri inuocabimus: ipsi obli
gati sunt: ceciderūt: nos autem surrexi
mus et rexi sumus.

Septimo est orationis cautituz Jo.
xvi. Quid quid petieritis patrem in no-
mine meo dabit vobis Et iō sancta mater
ecclesia in fine orationum omnium sem-
per addit. per dominum nostrum Iesuz
christum ec.

¶ Quarto est creditus honorificatium
Jo. 4. Quoties autem receperunt eum dedit eis
potestatem filios dei fieri hijs qui credun-
t in nomine eius ec. Magnus honor est ef-
se filium dei: hoc confertur vobis et vir-
tute nominis iesu christi: vix dicit auctori

tas allegata, ex quo sequitur qd si filius
ergo et heres, Ro. xviij. Si filij et heredes
heredes quidem dei, coheredes aut christi
sunt. Si in compatiuntur ut cōglorificemur.
Apoc. xxiij. Videbūt faciem eius: et nomē
eius in frontibus eorū.

Deo Gratias. Amen.

**Quomodo sit sanctificandum nomen
dinum.** Sermo. xvij.

Sanctificetur nomen tuu.
In sermonibus precedentibus
actum est quomodo sanctifi-
candum sit nomen diuinita-
tis eternalis: quod est deus
et nomen humanitatis temporalis: quod
est nomen iesus. Modo ergo prosequen-
do ordinem distinctionis iuxta posse in
sermone. xvi. Restat dicendum quomo-
do sit sanctificandum nomen diuinum:
quod sortitur ex spirituali regeneratione.
ne. Saluetur virgo et. pro introductio-
ne et intelligentia huius materie: est notā-
dum qd conclusio firma est in sacra theolo-
gia qd per regenerationem spiritualem:
que fit maxime per baptismum: iuxta il-
lud Iohan. iij. Nil quis renatus fuerit
ex aqua et spiritu sancto et. Consequens
et naturam et nomen diuinitatis. Probā-
tur conclusio hec: ratione et auctoritate.
Ratio quidem sumitur a similitudine du-
plici. Prima est a similitudine generatio-
nis naturalis. Secunda a similitudine
generationis eternalis. Prima ergo simi-
litudō sumitur a generatione naturali.
Nam videm⁹ manifeste qd ex generatio-
ne naturali communicatur a generāte ge-
nerato: natura et nomen. Pater enim
homo mediante virtute feminis generat
filium: et in ipsa generatione comunicat
ei et naturam et nomen: quia et in veritate
est homo et vocatur homo. Secunda simili-
tudo sumitur a generatione eternali. Nam
deus pater generat deum filium: et in ip-
sa generatione dat nato: qd deus est: et
deus vocatur Joh. i. In principio erat ver-
bum. Sic ad propositum: deus nos rege-
nerat in baptismo per gratiam adoptionis:
nisi: per quam efficitur filij dei: eo modo
quo et naturaliter generamur a parenti-
bus carnalibus: videlicet per virtutem fe-
minis. Semen autem in hac regeneratio-
ne est verbum dei conceptum vel prolatis
conceptus: verbum est fides viua per gra-

Quomodo sit significandum nomen diuinum.

nam verbum vero prolatus est forma sacra
menti baptismi: sicut infra dicitur. Per hoc
ergo semen conceptus in utero sancte ma-
tris: ecclesie est quod prius est fons baptis-
matis: quod ecclesie est sponsa christi Jo. i. Qui
habet sponsam ipsius est: regeneramur
in filios dei: et consequimur: et naturam ipsam
diuinitatis: iuxta illud. i. pe. j. per hoc
efficiamini diuine consortes nature: et etiam
consequimur nomen et vocamur di. Et quo
modo dicimur consortes nature diuine cum
solus ipse filius dei sit eiusdem nature cum
patre: nec sit illa natura diuinitatis: nec
communicabilis quinimo: nec nomen vi-
detur communicabile: iuxta illud. Sapientie. iiii. Incommunicabile nomen lapi-
dibus et lignis imposuerunt. Sed dicen-
dum quod dicimur nature diuine consortes
per aliquem effectum virtutis quem par-
ticipamus a diuina bonitate. Virtutes
enim nobis infunduntur a deo in quo ip-
se virtutes sunt essentialiter et naturali-
ter: ideo ipsas virtutes participando ef-
ficimur participative consortes diuine
nature et ex hoc sumus et vocamur di: non
quidem proprie sed secundum similitu-
dinem quandam: ut notat Tho. parte
i. q. iiii. ar. ix. patet ratio. Auctoritas. j.
Johan. iij. Videte qualem charitatem de-
dit nobis deus: ut filij dei vocemur et si-
mus. Et hinc manifeste patet quod omnes
regenerati possunt dici fratres christi: quia
et vere sunt fratres eius. Ro. viij. Quos
sciuit et predestinavit conformes fieri y-
maginis filij sui: ut sit ipse primogenitus
in multis fratribus propter hoc merito do-
nus redarguit iudeos di. Johan. x. Non
ne scriptus est in lege vestra quia ego vi-
xi diij et filij. Si illos dixit deos ad quos
sermo dei factus est et non potest solui scri-
ptura quem pater sanctificauit et misit in
mundum dicens quia blasphemus sum: quia
dixi filius dei sum. q. d. irrationabili ter
et mendaciter hoc dicitis: quia omnes ele-
cti per gratiam dei sunt filij: et nominati
filij dei patet auctoritas. Et quoniam om-
nes electi mixti sumus id est filij dei cum
filij diaboli hoc est ideo: quia nondum
manifestatus est effectus huius situatio-
nis: quandoquidem zizaniam est mixtum cum
tritico. Sed veniet dies in quo apparebit
huius effectus: distinguentur ab inui-
cem sicut pastor se gregem oues ab edis.
Unde. j. Johan. iij. Carissimi nunc filij

dei sumus: sed nondum apparuit quid
erimus scimus autem quoniam cum ap-
paruerit similes ei erimus quoniam vide-
bimus eum sicut est. Ergo sicut conformes
sumus filio dei iesu christo quantum ad
hoc ut filij dei nominemur et limus: sicut
dictum est. Sic debemus esse etiam ei con-
formes in sanctificatione: ut sicut filius
dei est sanctificatus a patre. Iuxta illud Jo.
x. Quem pater sanctificauit et misit in mun-
dum sic et nos sanctificemur ab ipso deo
patre: ut sic sanctificemur ab ipso deo
hoc diuinitatis quod ab ipso per regenera-
tionem spirituales sortiri sumus: sicut et
ille qui factus est miles debet honorare
in se nomen illud militaris dignitatis: sic
et comes: sic et res et doctor et. Ac dege-
nomen a moribus: quia ut dicitur legis-
nomen debet esse consequens rei in se. de
bona. q. est et aliud. Et hoc petimus per
hanc petitionem. Sanctificetur nomen tu-
um id est illud nomen tuum quod est in
se sanctum: quod et sortiri sumus per re-
generationem sententialem fiat et appare-
at sanctum in nobis ut nos: iuxta modum
nostrum sanctissimus dicit tu domi-
ne sanctus es. Et hoc tunc fiet: quando gra-
tia qua in baptismo consecutus sumus
seuerabit in nobis: per quam semper san-
cti sumus. Unde Ciprianus: quia ipse de-
us dixit sancti estote quoniam et ego san-
ctus sum: ideo petimus et rogamus ut
in baptismo sanctificati sumus in eo quod
esse cepimus persequeremur. Ergo hinc
sumpta occasione videamus quod modis
possumus a deo sanctificari. quod enim
pluribus modis sanctificatione habere
poterimus tanto facilius acquirere pote-
rimus huius petitionis effectum. Notandum
igitur quod quingis modi sunt a diuina boni-
tate instituti ad sanctificandum nos: qui
sunt quasi quingis riuuli a fonte diuine gra-
tie procedentes. Primus est modus spe-
cialis preuentiois. Secundus est modus
baptismalis ablutionis. Tertius est mo-
dus sacramentalis confessionis. Quar-
tus est modus presentialis contritionis.
Quintus est modus martyrialis afflictio-
nis. Primus modus est. J. primo mo-
do leguntur tres sanctificati: v. Jeremi-
as de quo Jer. j. postquam te formare
in utero noui te et atque exires de vulua
sanctificauit te. Secundo legitur etiam de Joha-
ne baptista de quo dicitur Lu. j. Spiritu

sancto replebit adhuc ex utero matris sue
fuit autem ista sanctificatio facta ex infu-
sione spiritus sancti per verbum virginis
gloriosae salutantis. Pelisabeth: sicut di-
gitur Crisost. Et finis dicit Tho. in ii. q.
xvi. Super istam. Tunc filius liberi arbi-
trij fuit acceleratus in Joh. miraculose.
Certo legitur de virgine Maria. De qua
dicit Ber. in sermone. ij. De assumptione
cuius beatam virginem omni modis con-
stat ab originali peccato contagio soladei
gratia priusquam nasceretur esse mundanum
quia nimirum pietas christiana credere
prohibet vel minus Jeremia in utero san-
ctificatum vel non magis Johanne spiri-
tuali sancto repletum. Idem Ber. in epla ad
canonicos lugdunenses. Ego puto quod et co-
lor sanctificationis benedictio quod in alijs
sanctis ab utero sanctificatis in eam de-
scenderit: sed et vitam eius ab omni peccato
donatus immunitatem conseruaret quod al-
teri nemini in natis quidem mulierum cre-
datur esse donatum. Quarto quidam as-
serunt de Jac. sicut refert magr. in iij. seu-
ten. di. vi. Quia videtur de illo antequam na-
sceretur scriptum est. Jac. dilexi. Et au. aut odio
habuit. Malach. j. Ro. ix. Quis idem dicit
quidem de Jacobo minore: sicut videntur
asserere. Egitippus et Jere. in lib. de vi-
ris illustribus. dicentes quod ipse ex matris
utero sanctificatus fuit. Et idem videtur te-
nere Jacobus de voragine in quodam ser-
mone de eodem sancto Jacobo. Secundus
modus est baptismalis ablutionis que:
quia directe sit ordinata contra contagi-
um culpe originalis: nihilominus mundat
etiam ab omni actuali veniali et mortali: si il-
lud inueniat in alia baptizati et bene dis-
positi: hoc operatur in virtute passionis
vbi. Aug. i. q. i. Detrahe que tanta vis a-
que ut corpus tangat et cor abluat. Et non
quod non solum actus baptismi susceptum
sed etiam propositum in unda et culpis oib.
quod non est copia baptizantis vel aque vel
aliquid impedimentum impedit ab actuali
susceptione. Nota exemplum quod refert textus
in c. Debitum de bapt. De illo ergo modo
sanctificationis dicit apostolus. Peccatores a
liquis fuisse sed abluti estis: sed sanctifi-
cati sed iustificati istis in nomine domini nostri
iesu christi. i. Cor. vi. Tertius modus est
sacramentalis confessionis. Virtute enim
confessionis sacramentalis sanctificauit

anima a peccatis. Ideo autem dicta sacra-
mentalibus ad differentiam confessionis iudi-
cialis quia ille confessiones habet contrarios
effectus. Et ut de ceteris taceamus: dicam
vnde quod ex confessione iudiciali. i. facta co-
ram iudice ab eo contra quem agitur: siue per
modum accusationis. siue inquisitionis
siue denunciationis. Iste enim sunt tres
modi agendi ut in c. Qualiter: quando
de accus. ex confessione i. qua ista iudiciali
sequitur condemnatio: quia sicut dicit lex. in
confessum mille sunt partes iudicis nisi
in condemnando. i. pinde. ff. ad l. aquilia
ca. Euidetur de accusato. Nota exemplum
de Achor cui dixit ioseph. Filii mei da glo-
riam domino deo Israel et confitere atque
indica mihi quid feceris et ne abscondas
et. postquam autem confessus fuit pec-
catum suum dixit ei Jofue Quia turbasti
nos: exturbet te dominus in die hac: la-
pidantes eum omnis Israel: cuncta
que illius erant igne consumpta sunt Jo-
sue. xij. Et confessione autem sacramen-
tali sequitur absolutio a peccatis ex pote-
state clauium apostolica et alijs sacerdo-
tibus data Johan. xx. Quorum remisisti
peccata. remisit eis. et quorum retinuit
ta sunt. Hoc autem dominus figurate pre-
cepit quia leprosum ad sacerdotes misit
cens. Ite ostendit vos sacerdotibus Lu.
xviij. et Mat. xij. De hac ergo sanctifica-
tione potest intelligi illud apostoli. Rom. vi.
Nunc liberati a peccato serui autem fa-
cti deo habetis fructum vestrum in san-
ctificatione: finem vero vitam eternam.
Quartus modus est penitentialis contri-
tionis: quia quando deest copia confessionis
vel aliquo impedimento interueniente
peccator confiteri non valet tunc sufficit o-
la contritio ad sanctificandum animam
ps. Dixi confitebor aduersum me iniusti-
tiam domino et tu remisisti impietatem pec-
cati mei. Exemplum habemus in latro-
ne cum domino crucifixo cui ex vi contri-
tionis dominus peccata remisit et paradisu
promisit di. Amen dico tibi hodie mecum
eris in paradiso Luc. xxiij. Non enim la-
tro ille martyr fuit. quia non pro christi no-
mine sed pro demeritis facinorum suorum cruci-
fixus est ut dicit Aug. in libro de unico ba-
ptismo: et habetur in decretis de confes-
sione. iij. Baptismi vicem. Nec ob. q. ad
dicit Jero. de peni. di. j. importuna. vbi lo-
quens de latrone dicit quod fecit hominem iij

De regno dei prout datur in vita presentis.

Christi fidem in corde: tamen non credit aut dubitant: ubi autem in fide infidelis est: sicut dicitur in ca. i. de hereticis. Multi sunt hodie tales qui adorant Christi: audiunt missas et sermones: sed in corde non credunt. Quod pater quia viuunt carnaliter et in peccatis mortalibus: sicut sunt concubinarij: usurarij: symoniaci: peccati: vindicantur: et ceteri homines tales non sunt vere fideles. Unde apostolus Titu i. Confitemur se nosse deum: factis autem negant. Super quo textu dicitur Jerony. et habetur in dicere. xi. q. ii. Estimant quidam in eo deum tantum regari: si in persecutio ne quis a gentilitate comprehensus confiteri renuerit scilicet christianum. Ecce apostolus omnibus que peruersa sunt: factis deus asserit negari ipse sapientia est: iustitia veritas sanctitas: fortitudo. Negatur per insipientiam sapientia: per iniquitatem iustitia: per mendacium veritas: per turpitudinem sanctitas: per imbecillitatem animi fortitudo: quoniam scilicet vincimur a vitis atque peccatis: toties negamus deum. Quidam et. ii. neutram fidem habent neque cordiale neque verba: sicut sunt infideles: contra quos dicitur Jo. ii. Qui non credit in iudicatur est. Item Mar. vi. Qui vero non crediderit condemnabitur. Quidam et. ii. hnt vtriusque sicut sunt veri christiani qui et corde perfecti credunt: nullo timore concussi confiteri christum pertimescunt: hanc credulitatem debemus deo nam et ipse precepit discipulis. d. Eritis mihi testes in Ierusalem et in iudea et samaria et usque ad vltimum terre. Ideo apostolus i. cor. xi. Oportet accedentem ad deum credere et cetera. Sic ergo facientes reddimus deo credentiam debitam. Secundo debemus superiori promptam obedientiam et hec duplici ratione.

Prima est quia superior tam spiritualis quam temporalis est vicarius dei. unde sicut debetur obedientia deo: sic et vicario eius: quia respicit personam eius. Luc. x. Qui vos audit me audit: et qui spernit me spernit. Item Ro. xii. Omnis anima prout sublimioribus subdita sit: non est potestas nisi a deo: que autem a deo sunt: ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati dei ordinata resistit et infra dei est minister est videlicet in ira et qui resistit. Ad idem facit. xi. q. ii. Qui resistit. Secunda ratio est: quia obedientia est quedam prestatio fidei: ideoque sicut debetur fides deo et supra dictum est

sic et obedientia. Ipse autem deus precipit: ut obediamus prelati. Et debemus prelati obedire. Item. xii. Obedite prepositis vris et subiaceat eis. Ipse enim perungit quasi ratione pro alibus vris reddituri. unde ad propositum dicit Gregorius in moralibus lib. vlti. et habetur. vii. q. i. Sciendum. Obedientia victimis iure preponitur: quia per victimas aliena caro: per obedientiam vero proprietas mactatur. Ex aduerso ergo melius ostenditur quod de eius laude sententur. Si enim quasi ariolam dicitur est petri repugnare et quasi scelus ydolatre nolite accedere sola est que fide possidet meritum obedientia: sine qua quis in fidelis esse conuincitur: etiam si fidelis esse videatur. Ex quo textu patet quod inobedientia dicitur esse infidelis: et ideo maxime est puniendus in obedientia: unde pius papa. xi. q. i. Si quis facer dotum vel reliquorum clericorum suo episcopo in obediens fuerit: aut in insidias parauerit aut contumelia aut calumnia re conuicta intulerit et conuicti potuerit mori deponatur: curie tradatur et recipiat quod inius gessit. Predicta vera sunt in lictis et honestis alioquin non tenetur subditus obedire superiori si ei preceptum aliquid in honestum in iustum dñmo manifestum sit. Si autem non sit manifestum alioquin non tenetur subditus obedire superiori si ei preceptum aliquid in honestum in iustum dñmo manifestum sit. Si autem non sit manifestum alioquin non tenetur subditus obedire superiori si ei preceptum aliquid in honestum in iustum dñmo manifestum sit.

Quid culpatur. Tercio debemus equali generalis benivolentiam non excipiendo aliquem sed omnes debemus diligere bonos et malos amicos et inimicos etc. Probatur ratione et auctoritate. Ratio sumitur a similitudine. Nam videmus quod propter reuerentiam et amorem quem gerimus ad deum diligimus et honoramus ymagines suas cuiusque sint materie: sive de auro: sive de argento: sive de lapide: sive de ligno: sive etiam de carbone et hoc non ratione ymaginis sed ratione ymaginis: ut probatur de consuetudine. Venerabiles et cetera. Peruenit. Idem de ymagine virginis et sanctorum. Modo nulla ymago in creaturis corporalibus est magis propria deo quam homo. Secunda. Faciamus hominem etc. Et ad eiusdem ymaginem quippe dei factus est homo. Declara etc. Oportet ergo quod exhibeamus reuerentiam homini et benivolentiam cuiusque sint qualitates: sive sint de auro: ut sunt per

Sermo. x.

Jo. x. viii.

sonne habentes charitatem: sive sint de argento: ut sunt homines habentes sciam: sive sint de lapide: ut sunt tracituli: sive de ligno: ut pisonne mudane: que sunt ligna arida si de carbone: ut sunt petres et rivaldi si interius sunt: nisi per malam conscientiam et exterioris per malam famam. Tercia. De migrata est super carbonem facies eorum et non cogniti in platcis. Sive bone: quia oes ad ymaginem quippe dei facti sunt. Ideo bi. j. Jo. iiii. Si quis dixerit quoniam diligo deum et fratrem suum oderit: mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt deum: quem non videt quomodo potest diligere. Item alia auctoritas Mar. vi. Diligite inimicos vestros: benedicite hijs qui oderunt vos etc. Nota benedicere debet enim ista dilectio et benivolentia habere tria. scilicet cor lingua: et opus alioquin non est vera. Jo. iiii. Qui habuerit substantiam mundi huius et viderit fratrem suum necessitate habere et clausit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in illo. Filioli non diligamus verbo: neque lingua tantum: sed opere et veritate. Patet ergo quod debemus equali benivolentia generalis. Ideo dicit apostolus. Ro. xii. Reddite oibus debita cum tributum: tributum enim rectagale: et cetera: cum timorem timorem et honoris honoris. inmemini quicquid de beatis iustis in inuicem diligatis. Quarta debemus inferiori sollicitam diligentiam ne occasione negligente prelati subditi pareat: et erigatur sanguis eius de manibus suis. Rom. xi. Qui preest in solitudine: nec excusatur si pastor si dicat se ignorare subditos esse malos: sicut plebs prelati se excusant: quia cuiuslibet pastori precipitur a deo dicente. Diligenter agnosce vultum pecoris tui tuosque greges considera. Prover. xvi. Ideo dicit Gregorius in regilato et habetur in c. spuius. de regu. iur. Non excusatur pastor si lupus comedit oues et pastor ignorat quinimo pastor debet exponere vitam suam pro salute subditorum. Jo. x. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Super quo textu dicit Gregorius in Omelia. primum nobis est exteriora nostra misericorditer outibus impedere: postremum vero si necesse sit etiam moites nostram pro eisdem ouibus minuitare. A primo autem hoc minime peruenitur ad postremum maius. Sed cum incomparabiliter longe sit melior anima qua

viuimus: terrena substantia quam eternus possidemus: qui non dat pro omnibus substantiam suam quando pro his daturus est animam suam. Quinto debemus nobis metipsis puram conscientiam Rom. vii. fratres debitores sumus non carni: ut secundum carnem viuamus. Si enim secundum carnem vixeritis: moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis: viuemus. Deo gratias. Amen.

Quid sit regnum dei.

Sermo. xx.

Adueniat regnum tuum. Super pra sermone proximo expostulata est hec peritio secundum primum modum prout scilicet accipitur regnum dei prout datur in vita presentis. Modo restat exponere ipsum secundum modum videlicet prout regnum dei accipitur quod datur in vita futura. Saluetur virgo etc. Item tur intelligendo hanc petitionem de regno dei quod datur in vita futura: est sensus cum dicimus. Adueniat regnum tuum. i. petimus ut perducas nos ad regnum tuum. hoc est regnum non caducum: non vanum non transitorio: sicut fuerunt et sunt regna mundi non ne vanum et caducum fuit regnum assiriorum: non ne fuit vanum regnum persarum et medorum: non ne fuit vanum regnum grecorum. Non ne vanum fuit etiam regnum romanorum. Ista enim fuerunt principalia regna mundi que fuerunt. ostensa ex diuina reuelatione Danieli in septima. Visione sub specie quatuor bestiarum: ut legitur Dan. ii. vii.

Primum regnum assiriorum ostensus fuit sibi sub specie leone.

Secundum regnum persarum et medorum sub specie vasis.

Tertium grecorum. sub specie pardis.

Quartum romanorum sub specie bestie terribilis atque mirabilis et fortis nimis: dicitur ferrox habet enses. De qua bestia dicit ps. Singularis scilicet depallus est. oia ergo regna terrena vana sunt. Ideo dicit peccuba vxor regis preami lametas destructionis. Troie sicut refert Seneca in pan. vi. Tragedie. Quicquid regno fudit magna potestas dñatur aula: nec leues metuit deos: animis rebus credulum letis dedit: me videat et te troia: non inquam tulit documenta fore

maiora quam fragili loco starent supbi.
Igitur nō hoc regnū petamus a deo pa-
re nostro: quia miserrimus est qui spes
ponit in huius regni caducis et in affluē-
tia temporalis prosperitatis: et fidit in sala-
ci fortuna. *1. Cor. xv.* Si in hac vita tantū
in christo sperantes sumus miserrabilio-
res sumus omnibus hominibus. Petamus
igitur regnū stabile illud et eternum qđ
ab eterno est electis paratū: iuxta illud.
Matth. xxv. Venite benedicti patris mei
percipite regnum qđ paratum est vobis
a constitutione mōdi. Hoc regnū instru-
ctus a spiritu sancto percipit latro in cru-
ce dicens. Vemento mei, dñe dñi veneris
in regnū tuū. *Luc. xij.* De quo Dauid
in. ps. Regnū tuum regnū omnium scōrū
est. *Itē Dauid. vij.* potestas eius p̄as eter-
na que non auferetur a regnum eius an-
non corrumpetur. De hoc igitur regno
tria nobis consideranda occurrunt.
¶ Primo quid sit.
¶ Secundo quantum sit.
¶ Tercio quorum sit.
¶ Circa primum erit sermo noster hodie
pro declaratione igitur nota qđ regnū
dei est vita eterna: vita autē eterna consi-
stet in clara cognitiōe deum iuxta illud *1. Jo.*
xvij. Hec est adivita eternay cognoscā
te solum verū deum et quē misit iesum
christū. Ex hac autem cognitione dei p̄-
cedunt duodecim beatitudines: qđ signifi-
cantur per duodecim fructus ligni vite:
de quibus legitur. *Apoc. vlt.* Isti autē igit
duodecim beatitudinū: quattuor p̄finēt
ad animam quattuorqđ ad corp⁹: quat-
tuor ad compositum.
¶ Prima ergo beatitudo concernēs ani-
mā est clara visio.
¶ Secunda est firma tentio.
¶ Tercia est delectabilis fructio.
¶ Quarta creaturā cognitiō.
¶ Prima concernēs corpus est immorta-
lis impassibilitas.
¶ Secunda levis subtilitas.
¶ Tercia penetrabilis agilitas.
¶ Quarta fulgens claritas.
¶ Prima concernens compositum est cō-
cordia seu pax generalis.
¶ Scđa est abundantia vniuersalis.
¶ Tercia est plena iocunditas.
¶ Quarta est certa perpetuitas.
¶ Prima ergo est clara visio. *1. Jo. i.* Vi-
debimus deum sicut est. i. suā maiestātē:

claritatem: benignitātē. Videbitur au-
tem ipsa diuina essentia ab omnibus beatis
tota sed non totaliter. i. prout est infini-
ta. Videbitur tamē essentia diuina lūmi-
pidius ab vno qđ ab alio: vt notat *Thō.*
1. pte. q. xij. ar. vi. et ista diuersitas erit ex
parte videntis non visis. *Idē qđ idem erit*
vñ simplicissimū: nulla potest esse diuer-
sitas sed ex parte potētiē. Nam quantū
vna potētia magis erit perfecta lumine
glorie qđ altera: tanto perfectius opera-
bitur circa vñ idem obiectū: sicut idem
sol diuersimode aspiciuntur eadē littera
a diuersis legētib⁹ scđū qđ oculis ma-
gis et minus est disposit⁹ ad videndū et
ista autē visioē causabit triplex gaudiū.
Primum erit in videndo facies diuinā. *ps.*
Ohde faciem tuā et salui erimus. *1. Ber.* in
epistola ad sophiam virginē. Re vera il-
lud est verū et solū gaudiū quod non de
creatura sed creatore cōcipitur: qđ cum
possessionis nemo tollit a te cui cōparata
ois aliunde iocunditas meror est ois sua
vitas dolor est ois dulce amarū omne de-
corum fediō: ois postremo quodcūqđ dele-
ctare possit moleste. hoc ille. *Idē facit*
desiderabat Moyses videre. *Exo. xxxij.*
dicens. Ostende mihi faciem tuam. Et au-
diuit a domino. *Ohdeā tibi omne bonū*
scđm gaudium erit videndo humanita-
tem xpi. *1. Esā. xxxij.* Reges in decore suo
videbunt *1. Ber.* pleni prorsus ois suam
tatis dulcedine videre hominē hōis con-
ditorem. Tertiū gaudium erit in consi-
deratione vniōis humane nature ad
diuinā. Mirabile cñ gaudiū electis erit
cum cognoscent qđ frater corū sū car-
nem verus deus est. Nota quādo aliqđ
est promotus in potentiam quantū gau-
dent cōsanguinei eius et. *Eccl̄astes. xi.*
Dulce lumen et delectabile est oculis vi-
dere solem. Secūda beatitudo est firma
tentio: cōprehendit enim beati deus in
se sic currit vt cōprehendat. *1. Cor. ix.*
Non quidez cōprehensione tali qđ deus
comprehensus includatur in electis: qđ
hoc est impossibile intellectui creato. Bu-
gustinus ad paulinū in libro de vindē-
do deum. Attingere mente deū magna
est beatitudo cōprehendere autem est
impossibile. Sed cōprehendit anima
beata deum cōprehensione tentiois
quia tenet eum ista: foriter qđ nunqđ ab

eo separari potest unde Cantiro. *lij.* dicit
quidē beatus. Inueni quez diligit ani-
ma mea. tenui eum nec dimittam: vide
Thō. 1. q. ij. ar. ij. et parte. 1. q. xij. ar.
vj. in responione ad paulū hoc mo lo-
quendi vult apollolus. *philip. ij. dist.*
Sequitur autem si quo modo cōprehē-
dā et. Tercia est delectabilis fructio: qđ
anima fruitur deo qđ quā delectabilis sit
non possit exprimi. Si oia membra hu-
mana autē de hoc aliquid cōgicere ex scri-
ptura et ex creatura. Ex scriptura quidē
nam petrus aliquid minimum illius
fructiois gustauit: et ita inebriatus
dixit. Domine bonum est nos hic esse fa-
ci. hic tria taber. *ti. vnum moy. v. et he. v.*
nescis quid diceret vt dicitur *Mat. xvj.*
et *Luc. ix.* Ex creatura vero. nam videm⁹
qđ fructio creaturarū instantū delectat
peccatores: qđ inebriantur et omnia post-
ponunt vt creaturam dilectāz cōsequā-
tur: etiam seipos postergantes et expo-
nentes periculis: sicut patet de luxurio-
so vt cōsequatur voluptates: de auaro
vt cōsequatur diuitias: de superbo vt cō-
sequatur honores: quanto ergo magis
delectat fructio dei qui est fōs infinitus
omnis bonitatis in cuius fructione om-
nia bona anima simul cōsequitur non
sic in fructione creature: quia vnum tñ
bonum cōsequitur fruens. *Idē Da-*
uid dicebat de eo qui aliquam minimāz
gustabat de illa dulcedine. Quā
magna multitudo dulcedinis tue domi-
ne quā abscondisti timentibus te et. 1. Jo.
Augu. Introducis me dñe in quādam
dulcedinem que si perficiatur in me si nō
est vita eterna: nescio quid sit aliud vita
beata. propter hanc martirū contem-
pserunt vitam propriā: cōfessores mundū
virgines voluptates: et ceteri sancti oēs
creaturas. *philip. ij.* Omnia arbitror vt
sterota: vt xpm lucrificā et inueniam in
illo. Et de Aug. legitur qđ displicebat ei
quicquid agebat in seculo p̄e dulcedine
dei et decore domus eius quā dilexit. *ps.*
xxxj. Gustate et videte qm suauis est dñs
Beatus vir qui sperat in eo. Quarta est
creaturarū cognitiō. anima enim vñ fru-
sici vel puci baptizata plus in vita bea-
ta cognoscit de rebus diuinis et creatis:
qđ aliquis vñqđ theologus vñ p̄s in hac
vita longe clari⁹ et certius. Notandūz

autem qđ anima separata beata pōt ha-
bere triplicem cognitionem de creaturis
Vnam per species acquisite. si hic in p̄-
senti vita acquiritur per scientiā. Alterā
per species infusas: etiam si sit aia. puci
baptizati vel rustici. Terciam per cog-
nitionem in verbo: in quo relucet omniū
creaturarū rationes: sicut in speculo que
vocantur ideo et sunt ipse deus *Jo. i.* Qđ
factum est in ipso vita erat. Et hec cog-
nitio propter sui claritatem dicitur matu-
na. Cognoscere autem creaturas in scip-
sis dicitur visio seu cognitio vespertina.
Hac autē visione in verbo deie omnia co-
gnoscunt anime beate que ad sui gloriā
pertinent. Nota qđ beatus benedictus
vidit totum mundū sub vno solis radio
sic. Quod est quod non videant qui vt
dentem oia vidēt: vide *Thō. 1. pte. q. xij.*
arti. vij. Quanta de antido que est p̄ia
respectu corporis glorificati est impassi-
bilitas: quia corpus nostrū erit imortā-
le et passibile. *1. Esā. xxi.* Precipitabit do-
minus in sempiternū morte. *Apoc. ix.*
Mors vltra non erit. Ratio est: vt cōfo-
memur xpo resurgenti. *Ro. vi.* Xps resur-
gens ex mortuis iam non morietur il-
li vltra non dñabitur et. *philip. ij.* Sal-
uatorē expectamus dñm nostrū Iesū
xpm qui reformabit corpus humilitatis
nostrē cōfiguratum corpori claritatis
sue. Vide de hoc latius in sermone de ar-
ticulis fidei que scripsi sermō. *xvi.* Ubi
agitur de qualitate corporis resurgendo-
rum. Hanc autē beatitudinem patienter propter
electi propter virtutem patienter propter
quā fuerūt quasi impassibiles in aduer-
sitatibus sibi a deo et ab hominibus illa-
tis. *Luc. xxi.* In patientia vestra possi-
mas vestras. Sexta beatitudo secūda
corporis glouificati est subtilitas. Hanc
etiam beati habebunt per eadem rōnem
vt cōformētur corpori xpi. qui vñs est
hac beatitudine quando exiuit de sacra-
tissimo ytero virginis clauso. Item quā
do exiuit de sepulchro et quando ianu-
clausus ingressus est ad apostolos in lo-
cum vbi erant congregati propter metū
iudeorum. *Jo. xx.* Hanc beatitudinē me-
rentur electi merite abfinitie seu tem-
perantie ab omni voluptate et ab vsu qđ
qđ sensum seruātes effectus suos in pu-
ritate perfecta et gra. *1. p̄uoc. iij.* Oī cu-
stodia seruā cor tuū: qđ et ipso: p̄cedit

De regno dei prout datur in vita futura.

Septima beatitudo et terna corporis et agilitas eadem ratione ut conformetur corpori christi qui usus est hac beatitudine sine dote quando super maris procellas sic pedibus ambulavit. Mat. xxiij. Et quando post resurrectionem de paradiiso terre sunt in quo debebat ut plerique opinantur subito apostolis apparuit. Jte in die ascensionis: quando immomento penetravit celos. Hanc beatitudinem consequentur electi merito diligentie spiritualis quam habuerunt in observantia mandatorum dei et in servitio eiusdem. Jd dicitur. g. Parat. xix. Agite diligenter et erit dominus vobiscum.

Octava beatitudo et quarta corporis est claritas. Mat. xxiij. Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris mei et hoc ut conformemur christo: qui usus est hac beatitudine in transfiguratione sua quando resplenduit facies eius sicut sol vestimentis aut sicut nix. Mat. xxiij. et Luc. ix. Jta beatitudinem consequentur electi merito castitatis. Jaz sicut castitas facit hominem clarum in conscientia et in corpore et in fama: iuxta illud. Sap. iij. O pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim: memoria illius et sic corpus erit claritatis beatitudine insignitum.

Nona beatitudo et prima pertinet ad compositum erit concordia et pax generalis. ps. lxxvj. Qui habitare facit vniuersos in domo. Esa. lx. Pacis non erit finis. Rom. x. Non est regnum dei escarpotus sed iusticia et pax et gaudium in spiritu sancto. Triplex pax erit in beatis. Prima pax superior cum deo. Secunda pax interior cum seipso. Tertia pax exterior cum proximis: quia inter sanctos erit magna pax. Esa. xxxij. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie in requie opulenta ps. Qui posuit fines tuos pacem.

Decima beatitudo et secunda compositio erit abundantia vniuersalis: quia ibi totum desiderium nostrum adimplebitur ps. Qui replet in bonis desiderium tuum Appetitus etiam hominis satiabitur. ps. Satiabor cum apparuerit gloria tua: nec tamen ex facie ipsa fastidium generabitur. Gregorius. Satiati desiderabimus: ne facietas generet fastidium desiderantes satiabimur ne cum angustia sit desiderium. Contra. Jn inferno erit

continua penuria bonorum perpetua famemes et sitis: sicut pater in diuite epulone: qui in siti sua postulant gutta aque non ponit obtinere. Luc. xvi. Esa. lxx. Pro eo qd vocauit et non respondistis locum sum et non audistis me propter hoc dicit dominus deus: ecce serui mei comedent et vos esurietis ecce serui mei bibent et vos sitietis ecce serui mei letabuntur et vos confundebimini. Jgitur beati fiantur in misericordia domini. Luc. xxi. Ego dispono vobis sicut disposui mihi pacem in regno meo. Nota sicut disposui mihi pater non aliter disposuit pater filium suum intrare in regnum dei quantum ad gloriam corporis nisi per passionem et mortem. Luc. ultimo. Nonne sic oportuit christum pati et ita intrare in gloriam suam. Sic et nos si volumus in hanc abundantiam regni celestis intrare: oportet qd christo patienti conformemur. Rom. viij. Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro. quod scimus filij dei et heredes. Jheredes quidem dei coheredes autem christi. Si tamen compatimur ut et conglorificemur. Jte Act. xxiij. Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei.

Undecima beatitudo que est terna dos coniuncti erit plena iocunditas: quia de omnibus gaudent beati. Primo gaudent de beata trinitate ut dixi supra coram se. parte. J. Secundo de iocunda societate. Tertio de loci amenitate. Quarto de seipsis. Quinto de damnatis. ps. Letabitur iustus cum viderit vindictam et. Esa. xxxv. et. J. Leticia sempiterna super capita eorum gaudium letitiam obtinebunt et fugiet dolor et gemitus. Quia magnum autem sit gaudium notatur: cum dicit dominus. Euge serue bone et fidelis: quia in paucis fuisse fidelis super multa te constituam intra in gaudium domini tui. Mat. xxv. Jn verbo intrandi ingreditur in magnitudo gaudij: quod hominem videntes cinget. Jtem Joh. xvi. Jterum videborus et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis ps. Correte voluptatis tue potabis eos.

Duodecima beatitudo et quarta coniuncti est certa perpetuitas. Math. xxv. Jbunt hi in supplicium eternum: iusti autem in vitam eternam: ad quam perducatur ille qui pro nobis morti dignatus

est. Deo gratias. Amen.
Quomodo et quantum sit magnum regnum dei.

Dueniat regnum tuum. Super prima sermone proximo dictum est quid sit et in quo consistat regnum dei. Modo sequitur considerare quid sit. i. quia magnum sit illud. Saluetur homo maris et. Ad instructionem igitur eorum qui pennas non habent ad volandum: qui dicunt cum Dauid. Quis dabit mihi pennas sicut columbe et volabo et recalescam. De magnitudine glorie regni dei: notandum: qd impossibile est perfecte scire in hac presentia vita magnitudinem glorie: iuxta illud. j. Cor. ij. Oculum non vidit: nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligenter: nisi ex reuelatione diuina alicui specialiter concedatur sicut paulo. Jdeo subdit ibi dicens. Nobis autem reuelauit deus per spiritum suum: fuit enim raptus vsq ad tertium celum. i. vsq ad visionem diuine essentie et vidit archana dei. i. gloriā dei: sicut anime beate vident. Nihilominus possumus aliquantulum de glorie regni dei estimare multis qd illa gloria habere possunt. xiiij. rationes quibus agnoscere possumus: qd licet fides electi in hac vita sint humiles et abieci: tamen in futura vita magna erit gloria eorum: iuxta illud ps. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat et humilia respicit in celis et in terra. Suscitans a terra inopiam et. J. et. pa. ut collo. est cum pium. cum pium epul. populi sui. Jtem alibi. Et scitoie quoniam ministrant dominus sancti fusi. Prima ratio sumitur ex parte munificencie diuine. Cum enim deus sancta trinitas sit sors infinitus omnis bonitatis natura aut omnis bonitatis sit comunicabilis: sequitur qd ad diuinam magnificentiam pertinet se conicere quāvis potest cui conicatur esse capax: quāto enim persona deus aliquid donum est nobilior et excellentior tanto eam decet excellentius et nobilius donum conferre. Quia ergo ipse deus est infinite excellentie dignitatis et liberalitatis: decuit ipsum conferre infinitum donum. Jn deo autem tria sunt essentia persona et gloria. persona autem diuina non est comunicabilis: quia persona est rationalis creature indiuidua substantia.

essentiam vero decuit ipsam communicare: quia ut ait Boetius. Nullius boni sine iocundo potest esse iocunda possessio. Hanc ergo essentiam deus pater communicaui filio et spiritui sancto. Restabat ergo communicare gloriam suam creaturis illis que sunt glorie sue capaces. cuiusmodi sunt angeli et homines: qui sunt participes libertatis arbitrij. Et hoc ergo sequitur qd gloria electis fidelibus reservata sit maxima: de quo est quedam participatio glorie diuine: propter quam participationem glorie dicimur similes deo. Jo. ij. filij dei sumus sed notandum apparuit quid erimus: cum autem apparuerit similes et erimus: propter hoc dominus ipsam gloriam vocat celestem magnam. Luc. xxi. Homo quidam fecit cenam magnam et. Hanc rationem tangit Petrus. ij. petri. j. Dicens per quem: scilicet Iesum christum deus maxima et preciosa beneficia nobis donauit: ut per hoc efficiamini diuine confortes nature. Videtur diuine confortes nature non qd proprie sed fm quandam similitudinem: sicut declarat Thomas per te. j. q. xiiij. artic. ix. et dictum est supra sermone. xxiij. artic. i. an introitu: propter hanc etiam glorie diuine participationem dicimur filij heredes dei: coheredes autem christi.

Secunda ratio sumitur ex parte meriti qd diuina bonitas ordinat ad nobis huiusmodi gloriam conferendam: quod medium maximum fuit. Vult enim deus filium suum factum ex muliere factum sub lege. Gala. iij. O qd maxime res esset incarnatio filij dei et qd maxima et gloriofa fuerunt ea que ipse filius dei fecit. Jgitur si tam maximum fuit opus illud quod fecit deus pro gloria conferenda. Vani festo patet qd ipsa gloria electorum maxima est: ne alias dici possit. Partarent montes nasceretur ridiculus mus. Oratio in arte poetica. Jdeo dicit dominus Jo. ij. Sic deus dilexit mundum ut filium suum vnigenitum daret: ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam. Jtem ecclesia. O ineffabilis dilectio charitatis: ut seruum redimeres filium tradidisti. Rom. viij. Deus pro proprio filio non peperit sed pro nobis omnibus tradidit cum illum: quoniam non etiam cum illo omnia nobis donauit.

¶ Tertia ratio sumitur ex pte meriti ipsius filij dei incarnati. qd̄ meritū fuit. infinitum. Multa enī ineffabilia opera fecit xps̄ ex quibus in infinitū merebatur nō quidē pro se: sed pro nobis: ip̄sertim op̄ passionis & mortis. Manifestum est autē qd̄ p̄miū debet esse equalens merito: cū igitur meriti xpi pro nobis fuit maximū sequit̄ qd̄ maximū debet esse p̄miū glorie qd̄ nobis ex merito suo est cōferendū. Quarta sumitur ex parte meriti nostri. nam opera bonā a nobis facta dum sumus in grāa cōstituti procedunt a duobus principiis. Unum est principii creatum qd̄ est libertas arbitrii: eligens illū opus bonum: & fm̄ hoc nou merent̄ opera nostra p̄miū uitę eterne. Ro. viij. Nō sunt condigne passionēs huius tēporis ad futurā gloriā que reuelabitur in nobis: ex hoc habemus quātū sit illa gloria electis preparata: quādoquidē propter nulla opera nostra: quāis maxima possum: illā acquirere nec mereri. Aliū est principii increatū: qd̄ est spūs sancti qui per grāa gratū faciēre mouet liberū arbitriū ad bene operandū: sicut fessor mouet equum. Rom. viij. Qui spiritus dei agitur hū filij sunt dei: nō est volētis neq̄ currentis: s̄ miserentis est dei. Ro. ix. Et dñs dicit. Jo. v. Sine me nihil potestis facere. s̄ meritorius ē. Et hoc respectu: opera nostra in grāa facta habent qd̄ merent̄ p̄miū infinitū: sic enim valor meriti attendit̄ fm̄ virtutem spūs sancti mouentis nos in vitā eternā: grāa etiam dei qua formaliter mouetur ab ipso spiritu sancto infinita est: iuxta illū. Sap. viij. Infinitū ē thesaurus est hoib⁹ quoniam vni sunt p̄ncipes facti sūt amicitie dei & sic ex hoc habet opera nra qd̄ maximū p̄miū merent̄: ergo maxima erit gloria quā electi h̄bit inuita beata. Dign⁹ est enī operari mercede sua. Luc. x. Ideo pōt dicere quibet fidelis in grāa cōstitutus cū paulo. Boni certamen certauit: cursum cōsummauit: fidē seruauit: in reliq̄ reposita est mihi corona iusticie quā reddet mihi dñs in illo die iustus iudex. iij. Thim. iij. Quinta ratio sumitur ex pte martyrum & aliorū sanctorū qui fuerunt amici maximū dei: quibus tamē ipse de⁹ ita chare vendidit gloriā ipsam. Petr⁹ eā emit martyrio crucis. Paul⁹ ap̄tationē capitis etiam certū est qd̄ xpus non decepit eos:

cum sit amicus fidelissimus: imo qd̄ plus est ip̄met̄ emit sibi gloriā itam charissimē quā ad gloriā corporis quam meruit merito amarissime passionis. Luc. x. Nonne sic oportuit pati xpm̄ & ita intrare in gloriā suā. Gloriā autē amē non meruit sibi xps̄: qd̄ absq̄ merito habuit ab infanti: cōceptionis in vniūe verbi sed gloriā corporis ex merito passionis adeptus est. Phi. ij. Humilitatis semetipsum facit obediens v̄s ad mortē aut crucis propter qd̄ deus exalt. il. & do. il. nō. qd̄ est super oē nomen x̄c. Emit enī xps̄ gloriā itam charissimē amicus suis s̄ crucis ignominia. Unde ex hoc agnoscere possumus magnā esse gloriā quam xps̄ tanta ignominia emit nobis. Heb. xij. Aspicientes in auctore fidei cōsummatorem Jesum qd̄ proposito sibi gaudio sustinuit crucē confusionē cōtempta atq̄ in dextera dei sedet. Jte Job. iij. Si cū exaltauit Moyse serpentē in deserto ita exaltari oportet filiū hoīs: vt oīs qd̄ credit in eū non pereat sed habeat vitā eternā. Secunda ratio sumitur ex honore quem xps̄ contulit cruci: que seruauit ei ad ministeriū redēptionis humane Augusti. super ps̄. Crux de penis latronū transit ad frontes imperatorū. Quid ergo faciet deus fidelibus suis: qui tantū honorem cōtulit tormentis suis: qd̄ confitetur rōq̄ finis est nobilitas hys qd̄ sunt ad finem: qd̄ propter quod vni quodq̄ & illud magis. Finis aut̄ propter quē dñs suos voluit pati crucem fuit gloria electorum. Job. iij. Sic deus dilexit mūdum vt filium suū vniueritū daret: vt omnis qui credit in ipsū nō pereat sed habeat vitā eternā. Igitur nobilitas est: & excellēti⁹ gloria electorum quā crux. Ergo si tanta est gloria crucis: multo magis est gloria beatorū. Unde Ambrosio. sup̄ Beati Imaculati dicit. Si opprobrium tuum gloria est dñi: Jesu: quanta est glia tue igitur participatiōe glorie quā erimus cuius sumus opprobrio gloriofi. Septima ratio sumitur ex honore: qd̄ xps̄ honorat sanctos suos in terris. Maior enim reuerentia exhibetur pulcherrimis ossibus sanctorum vel etiā p̄niciliis qd̄ bus induti fuerunt: qd̄ exhibet maximis principibus suis mundi. vñ. venissimile est qd̄ multū sit eos honoratur in celis qui facit eos tantū honorari in terris: vt

¶ Tanta gloriā facit exhiberi corpori corrupto quātū faciet aie viuētē & incorruptibili. ¶ Octaua ratio sumit̄ ex parte loci in quo xps̄ benignitas vult brās esse. Jo. xij. Vbi ego sum: illic & minister meus erit. Jte eundē. xij. Si habio & pparauero vobis locū iterū venio & accipio vos ad meipm̄ vt vbi sum ego & illi sint mecum: vt videant claritatē meam. Locus autē glie est excellēti⁹ & nobilit⁹ qd̄ sit in totō vniuerso. s̄ celi empireū. ¶ Nonā ratio sumitur ex parte ministerii: qd̄ de⁹ eos p̄pno ministerio honorabit. Lu. xij. Precinget se & facies illos discubere & transles ministrabit illis. Ipec ministratio erit ostēssio diuine faciei in qua sum fūme delitē. Ps̄. Jte ps̄. Ostende faciem tuā & salui erimus. Jte Job. xxxij. Videbit faciem ei⁹ in imbo: nūc facies illa nobis abscondita est. Sed tūc videbim⁹ faciem ad faciem Job. xxxij. Qui tenet v̄ lū solij iure expā dū sup̄ illud nebula suas. ¶ Decima ratio sumit̄ ex pulchritudine quā videm⁹: etiam in inferiorib⁹ & vilibus creaturis quā dñs tanta decorat pulchritudine. Mā lulus in hieme apparet q̄ nullius pulchritudinis i estate vero cū dño placet decorare illud: mirabilis est pulchritudinis. Jdē videm⁹ in rosis & alijs flori bus & in pratis Mat. vj. Cōsiderate lilia agri quō crescit: & subdit. Dico autē vob⁹ qd̄ nec Salomō in omni glia sua cooperatus est sicut vni⁹ ex istis. Si autē fenū agri qd̄ hodie est & cras in cubamū mittit̄: de⁹ sic vestit: quāto magis vos minime fidei. ¶ Undecima ratio sumit̄ ex pte boni talit⁹: que tam magna hoib⁹ videt̄ qd̄ exponat se oib⁹ periculis & laboribus infinitis pro illorū acquisitionē: sicut patet in auaro qui maxime laborat & multis periculis se exponit p̄ acquiritio ne diuitiarū: sic & luxuriosus pro voluptatibus: sic superbus pro honoribus. Quid dicam de romanis qui pro libertate patrie pro domino acquirēdo & pro glia tēporali habēda tot & tam ardua opera fecerūt: nam vt ait Aug. in. v. de ciu. dei. c. xij. vsq̄ ad. xij. Ita laudis auditas: cupido glie multa illa mirāda fecit. Laudabilia. s̄ atq̄ glia fm̄ hoim estimatio nē. & subdit. Tūc usq̄ magnū illis fuit

aut fortiter emori aut liberos viuere: s̄ cum esset ad p̄ta libertas: tanta cupido glorie inuēnit: vt parū esset sola libertas nisi & dñatio quereat. Unde & Tullius in libris quos de republ. a scripsit vbi & loquit̄ de institutiōe p̄ncipis cui⁹ tatis dicit cū alendi esse glia: & cōsequēter cōmemorat maiores suos multa mirāda atq̄ preclara glorie cupiditate fecisse: hinc tulit vñem generalē sententiā: hō nos alit artes omēs accēdunt ad studia gloria iactēs ea semp̄ quā apud quosq̄ improbant. Deinde ponit Aug. aliqua preclara exempla quorūdam romanorū qd̄ pro gloria ad p̄licēda fecerūt. Mā pro gloria tēporali. Abut⁹ occidit filios: quē tamē Ungulus in. vj. Eneidos laudās infelicē vocat. At cū. Natofq̄ pater no ua bella mouētes ad p̄nā pulchra pro libertate vocabat. Infelix v̄tq̄s ferent ea facta minores. Sed versu sequētē cōsolatus est infelicē dicens. Vinct amor patrie laudēs immēsa cupido. Jte Torquatus roman⁹ p̄ncipes filius: nō quia contra patriā sed etiā pro p̄ria: iamē qd̄ contra imperiū suū. i. contra quod imp̄ratoris pater imperator & ab ip̄e p̄uocatus iuueni ardore pugnat: rat i3 videt occidit: ne plus mali esset in exēplo ip̄crij p̄tēpti: quā boni in glia p̄tēpti occidi. Jte furius Camill⁹ p̄nā igrāā p̄riam a cuius ceruicibus accerrimorū hoīū veniētis iugū depulerat dñatus ab emius fuerat: a gallis iterum liberauit. Item Ducius vt cū p̄rosena rege etruscorū par fieret qui grauissimo bello romanos p̄mebat: qd̄ p̄rosenā ip̄m occidit: ardētē aram ante oculos dextere extendit dicens multos tales qualem videret illum in eius cernitū conuasse. cuius ille fortitudinē & cōmurationem tantum perip̄tescens sine vlla dilatione se ab illo bello facta p̄ce: cōmpefcuit. Item Curtius armatus equo cōcito in abruū hiatum terre se precipitēz dedit: deorū suoz oraculis scrutēs qui iusserant illuc id quod Romani haberent optimū mitterēt. Item Decij s̄ occidēdos certis verbis quodāmodo cōsecrantes deuouerūt: vt illis cadentibus & irā deo p̄ sanguine suo placant⁹ romanis liberaret̄ exercit⁹. Ponit etiā idē Aug. Multa alia miranda opera que alij romani fecerūt p̄ gloria tp̄alis cui⁹

Quoniam sit et quibus debetur regnum dei.

piditate: ut igitur deus redderet mercedem bonis actibus romanorum contulit eis ipsam iniquitatem: quibus non erat collaturus vitam eternam: quia nec fidem habebat nec vitam eternam acquirere habebat magna opera faciebant. Ueruntamen ibidem Augustinus ait non solum vi talis merces talibus hominibus redderet romanum imperium ad humanam gloriam dilatatum est: verum etiam ut ciues eterne illius ciuitatis quidam hic peregrinantes diligenter et sobrie illa intueantur exempla: et videant quantum dilectione debeant eterne patrie propter vitam eternam si tantum a suis ciuibus terrena dilecta est propter hominum gloriam. Nec illi. Si igitur tam magna est gloria temporalis: ut tam magna opera homines fecerint: et faciant: pro illa habenda quantum et ipsa magna est illa gloria diuina eterna: quam reprobantur deus diligenter? feret quantum opera debet homo facere pro illa eterna gloria obtinenda: cum ut ait Augustinus ibidem. Ciuitas illa superna in qua nobis regnare promissum est tantum ab hac distat: quantum distat celum a terra a spali letitia vita eterna. Ab inanimabilibus solida gloria: a societate mortali um societas angelorum. a lumine solis et lune lumen eius quod facit solem et lunam. Ideo dicit apostolus. Non contemplantibus nobis quod videntur: sed que non videntur: que enim videntur temporalia sunt: que autem non videntur eterna. 1. Cor. iiij.

¶ Quod decima ratio sumitur ex verbis scripturarum: quibus deus reuelauit magnitudinem glorie tam in veteri quam in nouo testamento: et videri quidem habet in multis locis. Nam secundum. xv. dicit deus ad Abraham. Ego sum merces tua magna nimis. item. xxi. ait Moyses ad deum. Ostende mihi gloriam tuam: quod respondit ei. Ostende tibi omne bonum: ex quo habet clare quam magna sit gloria illa quam quidem anima beata acquirere gloriam illam nascitur omne bonum. Item dicitur. ps. xxx. Quam magna multitudo dulcedinis tue dñe quam abscondisti timetibus te etc. Et loquitur de viatoribus ex quo sequitur arguendo a minoris quam sit gloria illa. quod datur ab eo propter seipsum: sic et alibi loquitur de iudicis dñi et mandatis eius dicit. Iudicia dñi vera iustitiam in semetipso desiderabilia super aurum et lapide preciosius multum et dulciora super mel et fauim: etenim seruus tuus custodit ea in custodia illis retributio multa. ps. xviij. Nota. In custo-

diendis. id est custodiendis. quanto ergo maior retributio electis pro custodiendis illis si in custodia diendis multa est retributio: quanto non est plena retributio: si illa retributio non datur pro custodiendis illis plenarie. Item alibi. Nimis honorati sumus a te dñe etc. item Salomon. Prover. xij. Desiderium iustorum bonum est. Item apostolus. Ro. viij. Non sunt condigne etc. Vide. 1. in. liij. rone item. 1. Cor. iij. Id quod in presentia est momentaneum et leue tribulatio nostre superius modum in sublimitate eterne glorie pondus operatur in nobis. Item. 1. Cor. ij. Oculis non vidit etc. ut. 1. in. pin. sermone.

¶ Decima ratio ratio sumitur per hoc quod legitur. Mat. xviij. Intrantes figuram dei factus quod respiciunt facies eius sicut solis: vestimenta eius facta sunt alba sicut nix: voluit enim tunc deus ostendere gloriam quam habitura sunt corpora nostra in resurrectione.

¶ Decima ratio ratio sumitur ex hoc: quod electi habebunt regnum. Mat. xxv. Venite benedicte patri mei percipite regnum etc. Apoc. xxij. Et regnabit in secula seculorum. Et qui regibatur debet coronari. Ideo beati habebunt coronas. Apoc. xij. Signum magnus appuit in celo. molietur amictus sole et luna etc. sole. i. xpo luna. i. mutabilitas cui in hac vita subditus mus sub pedibus eius quod imutabilis effecta est. ps. xlv. Deus in medio eius non commouebitur. et in capite eius corona stellarum. xij. per quam significat primus vite eterne: quod datur a se in meritis credulitatis. xij. articulo fidei. y. Th. iij. Bonum certamen certauit cursus consummatus: fide seruauit: reliqua reposita sunt mihi corona iusticie. Th. iij. Hoc habet per certo ois qui colit te: quod vita eius si probatio fuerit coronabitur: quod nobis concedere dignetur ille qui fuit pro nobis corona spinosa coronatus. Amē.

Quibus datur regnum dei. Ser. xxiij.

¶ Dueniat regnum tuum. In duobus finibus superioribus: prius visus est quod sit regnum dei. deo prosequendo ordine diuinitatis datur. 1. s. sermone. xxv. Resat videndum quod sit seu quibus debet regnum dei et per quod aduenit ad nos regnum dei. Saluatur homo marit etc. pro cōplemēto finis: notandum quod si querit quod sunt illi ad quos regnum dei aduenit: seu quomodo sit regnum dei. Declarat istam questionem deus. Mat. xxi. Vbi loquens iudeis et in personis eorum omnibus

Sermo. xxiij.

Jo. lxxij.

per quos impenitentibus sic dicit. Dico vobis: qui auferetur a vobis regnum dei. et daturus est ei faciem fructus eius. In quibus quod de verbis duo dicit dñs. prius quod regnum dei auferetur. y. quibus pertinet. primum nota cum dicit auferetur a vobis regnum dei: quantum ad istam intelligit de iudeis quod propter incredulitatem digni erant excludi a regno dei. Ubi de eis asseruit. d. Mat. viij. Vultis veni et discite et occidite et recubent cum Abraham Isaac et Jacob in regno celorum filij autem regni ejicientur in tenebras. Item. iudei qui dicebant filij regni eo quod ipsi ad regnum dei vocati per predicationem christi fuerunt. Mat. xij. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel et per predicationem apostolorum. Unde dixerunt Paulus et Barnabas iudeis. Vobis oportebat primum loqui verbum dei: sed quoniam repelastis illud et indignos vos iudicatis eternam vitam: ecce conuertimur ad gentes Act. xij. Sed potest extendi predictum hominibus dñi ad oēs peccatores impenitentes per istum sensum. Auferet a vobis peccatoribus oblationis regnum dei: quia nihil coinquinatum intrabit in illud. Apoc. xvi. Fozis canes: et venefici et impudici et homicidae et idoli seruantes et omnis qui amat et facit mendacium. Secundum. i. quibus conferret regnum dei. Nota cum dicit dñs: dabitur gente facienti fructus eius ubi notandum quod octo sunt fructus spirituales propter quos nobis facientibus illos dabit regnum dei.

¶ Primus est inobediencia baptismalis. Secundus est obediencia generalis. Tertius est pnia virtualis. Quartus est patientia martyrialis. Quintus est indigentia apicalis. Sextus est misericordia primialis. Septimus est diligentia spiritualis. Octauus est humilitas cordialis.

¶ Primum ergo fructus est innocentia baptismalis: per quam abluit homo a contagio peccati originalis per quod impeditur ante baptismum ab introitu regni dei adeo quod si etiam puer nasceretur in deserto ubi non potest aqua inueniri et inoriatur ibi sine baptismo ante usum rationis non potest consequi salutem: nisi propter ipsum occideretur: qui ponit Th. i. vi. quolibet. q. liij. Unde Ioh. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in genus dei. Ad idem facit textus. Aug. de cōse. di. liij. firmissime. Si igitur ab

hac macula originalis peccati abluitur per baptismum: dignus est ingredi regnum dei propter fructum baptismalis innocentie. De hoc potest intelligi quod dicit dñs Luc. xij. Nolite timere pusillus grex: quia copiam prout vestro dare vobis regnum dei. Nota in hac auctoritate duo puncta. Primum est cum dicit pusillus grex: quia numerus electorum modicus est et parus: respectu numerum damnatorum. Multi sunt vocati pauci vero electi. Et hoc verum est respectu: quod respectu damnatorum pauci sunt electi. sed absolute electorum numerus magnus est. Apoc. viij. post hec videtur turbam magnam quam dinumerare nemo poterat. Secundum vero non cum dicit: quia cum placuit patri vestro etc. hic nota ratio principalis salutis humane: quod est voluntas divina per salutem me fecit: quoniam voluit me. Ubi notandum: si baptizati sunt pueri tunc solum meritum passionis christi apertis introitu regni dei. non autem proprium meritum ipsorum: quia nihil mereri possunt ex proprio actu propter defectum usus rationis. Innocentius et recti adheserunt mihi: quia sustinuit te: sunt filij ad preceptum: et dicit adheserunt mihi. 1. per promissionem glorie. Ro. viij. Quos predestinasti propter meritum imaginis filijs sui etc. quod substituit te. 1. in crucis patibulo assumendo voluntariam mortem et voluntate patris. Esa. liij. Oblatus est qui ipse voluit. Ro. viij. Qui et pro filio suo non pepulit: sed pro nobis tradidit illum. Si vero baptizati sunt adulti cooperantur ipsi dñe voluntati et christi merito per meritum proprium actus fidei et charitatis. In adultis enim requiruntur actus fidei et charitatis ad hoc ut ex proprio merito consequatur remissionem peccatorum et regnum dei: et sic intelligitur illud quod dicit dñs Mat. vltimo. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Et illud Luc. xij. Dimissa sunt ei peccata multa quoniam dilexit multum: quia auctoritates non in proprio intelliguntur: sed in adultis: ut dicit textus in. c. Maiores de baptismo. Et hic ergo primus fructus quo datur regnum dei. Secundus fructus quo datur regnum dei: est obedientia etc. Nam post baptismum receptum si homo adhuc viuat et habet usum rationis non est possibile ipsum ingredi regnum dei. Mat. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata: si vero sit obediens omnibus divinis mandatis: meretur vitam eternam. alioquin non sufficit obedire aliquibus: quia ut dicit Iaco

Quorum sit et quibus debetur regnum dei.

bus. Qui tota lege seruauerit offendat aut in vno factus est ois reus. **Ja. ij.** Oportet ergo qd sit obedientia gñalis ad oia mñ data dei vt sit meritoria regni dei. **30** dicit dñs **Mat. vii.** Nō ois qui dicit mñ hñe intrabit in regnū celoz sed qd fecerit voluntate pñs mei qui i celis est ipse iabit in regnū celoz. **Nota** p̄ intell. cu hui⁹ auctoritatis: qd ad salutē hñanā requirūtur tria: qd significant in dicēdo ter dñe pñm est fides vera et firma: alio qñ dubius in fide infidelis est de **here. ca. i.** Unde fides diruto fundamēto opz domi cadere: sic tota congeries edificij spūalis id est collectio bonoz operū destruit fides est fundamētū ois bñe opationis. **i. Cor. iij.** Fidamētū aut nō pōt ponere p̄ter id qd positū est: qd xps iesus glo. ibi fides iesu xpi et qz ad dñm pertinet fūdamētū domus iacere. ideo ad xpm p̄net fides dare. **30** ex hac rōe xps dñs. Ecce pñm dñe. Secundum est baptisim⁹ qui est necessarius hñi copā baptizantis alis sufficit fides. vt in **ca. Debitus** de bap. In baptismo autē homo recipit xpm dñm: et facit et homagium abrenuntians diabolo et pompis eius. Ecce scdm domine. Tertium est obedientia. Nam nullus rex esset cōtentus de solo homagio sine obedientia. **Nota** hic cōtra quosdā qui faciunt homagium christo et reddunt obedientiam diabolo. id dicit **Jacobus.** Quid p̄derit fratres mei si fides dicit se qd hñe opera autem non habeat: nūquid poterit fides saluare eum. **Jaco. ij.** Ecce tertium dñe. Hic extirpatur error dicentium non esse necesse operari: quia sola fides sufficit per illud qd habet **Mat. vltimo.** Qui crediderit et baptizatus fuerit salu⁹ erit. vbi nihil dicitur de operibus. Sed error iste multes fo. tasse ad infernū ducit. nā cū dicit xps qd crediderit et. Nō loquit de fide mortua: quia nullū saluat sed de viua. Viuit autē fides per opera facta in charitate. **Gal. v.** fides per dilectionē operat. Item **Jac. ij.** Sicut enim corpus sine spiritui mortuū est: ita fides sine operib⁹ mortua est. Contra istos ergo dicit dominus. Nō omnis qui dicit mñi dñe domine et. Item **Luc. vi.** Quid vocatis me domine dñe et nō facitis quod dico. Tertius fructus est penitētia virtutalis. Nā si quis amiserit pñm fructū. i. in nocentē baptisimalis. Et **fm.** i. obedientie

generalis. Tunc dimina bonitas p̄ndet tali de terro fructu. i. penitētia virtualis per quē acquiritur regnū dei. Ideo dñs in prima predicatione sua quā incepit p̄posuit thema dī. Pñiam agite appropinquare cū regnū celoz **Mat. iij.** Et **Luc. ij.** Alioquin pro peccato mortali cōmittis nullū remediū da saluū nisi penitētia **Luc. iij.** Nisi penitētia egeritis omnes simal peribitis. Debet autē esse virtualis penitētia: ad hoc vt faciat fructū dignū regno celoz. pro cuius intelligentia notandū qd penitētia equiuoce sumpta dicitur multipliciter. Quedam enim est penitētia falsa: sicut est illorū qui nō integre relinquunt oia p̄tā: sed aliqua retinent. Tales nō debent absolui a sacerdote: si absoluunt nihil valet absolutio. De talib⁹ loquit **1er. 19. c.** Falsas de penitētia. **30** dicit dñs. Quedā est penitētia ficta: sicut faciūt hypocrite qd exterminā et facies suas vt apparcāt hominibus teiunantes. Tales sunt: sicut arbores aurinales infructuosas: sicut dicit in epla **Jude.** et id digna est talis arbor maledicta et r̄p̄oscut arbor ficus habēs folia sine fructibus: de qua legitur **Mat. xxi.** Quedam est penitētia desperata: sicut fuit illa quā fecit iudas proditor qui penitētia ductus retulit triginta argēteos et abiens laqueo se suspendit **Mat. xxvi.** Et diffusa sunt oia viscera eius. **Act. i.** Quedā est penitētia vitiosa: nō est sit de peccato inquantū est offensā dei: sed inquantum peccator consequitur penas ex peccato. Talis est penitētia furū et latronū qui cū ducunt ad furcas penitent de peccato. **30** dicit p̄trus. Nemo vestrū patiat⁹ quasi homicida. aut fur. aut male dicitus. aut alienorū appetitor. **i. Pet. vj.** Talis fuit penitētia **Esau** de quo dicit apls **Hebr. xij.** qd non inuenit penitētie locū: quāqz cum lacrimis inquisisset eam. Talis etiā fuit penitētia anthiochi regis. sde quo dicit **ij. Macha. ix.** Quas habet celestus dominū a quo non esset cōsecutus. Talis etiā potest dici penitētia dñatorū in inferno de quib⁹ dicit **Sapient. v.** Vidētes turbabunt timore gormib⁹: et mirabunt in subitā de insperate salutis gementes p̄ angustia spūs: et dicit inter se penitētia agentes et. Quedā est penitētia indifferētia. sicut colligit illa qui seminis mortificat cōtra quos dicit.

Ro. xij. Exhibeatis corpora vestra hostiam viuēte sanctā deo placentem rationali obsequiū vestrū. Quedā est penitētia virtuosa: que aperit ianuam vite eterne: et hec est de qua loquimur. Talis fuit penitētia latronis. Cui ex corde dicebat. Memēto mei domine cū veneris in regnum tuū. Rēpōdit dominus. Amen di co tibi: hodie mecum eris i paradiso. **Luc. xxiij.** Quartus fructus est patientia martyrialis. Talium fructū faciunt martyres: et hoc siue amore fidei: siue alterius virtutis ppter deū patiunt mortē puta castitatis iustitiae caritatis et. Sicut patet de **30** hā. bap. **Mat. xxiij.** **30** dicit domin⁹ **Mat. v.** Beati qui persecutionē patiunt⁹ ppter iustitiā: qm̄ ipsoz est regnū celoz. **Nota** ppter iustitiā. Accipit hic iustitiā pro generali iustitia que cōtinet oēm virtutē. ergo ppter quācūqz virtutem moriens martyr: est dñmo ppter deū faciat: alioquin nihil p̄dest. **i. Cor. xij.** Et si tradidero corpus meū: ita vt ardeam caritatē autem non habuero nihil mihi prodest. **Vide Thō. ij. q. q. cxxij. art. v.** Quintus fructus est indigentia. i. paupertas aplice scit facit illi qui relinquunt oia ppter xpm. **Nota** omnia: quia non solum exteriora: sed etiam affectus interiores debet relinquere: alioquin nō dicitur paupertas voluntaria: sed potius paupertas miserrima nihil enim habere res necessitatis est. nihil autē velle habere res virtutis est. vnde **Grego.** In hac re affectum magis debemus pensare quā censum. multū enim reliquit qui nihil sibi retinuit. multū reliquit qui quātū parum totū deseruit. Talibus ergo debetur non solū regnū dei sed etiā ascētia iudicādi potestas dei. **df. Math. v.** Beati pauperes spūs: qm̄ ipsoz est regnū celoz. **De q. df. Mat. ix.** Amē dico vobis quod vos qui reliquistis omnia et secuti estis me in regeneratione: cū se. **fi. ho. in se. ma. f. e. et vos super se. xij. m. tri. israel.** Et subdit. postea clusulā generalē. **di.** Et omnis qd re. do. vel fratres aut fo. aut pa. aut ma. aut vro. aut si. aut agros ppter nomē meū cē. accipi. et vitā eternā possidebit. Sextus fructus est mīa proximalis: cuius mīe opera sunt septem corporalia et septē spūalia. vnde **30**. Visito poto cibo redimo tego colligo cōdo. Consule castigā solare remitte ser oia. pro talibus ergo

mīe operibus meretur quis regnum dei **Mat. xxv.** Venite bñdicti patris mei p̄te regnū vobis paratū a conslit. mūdī. Esurim et dedistis mihi manducare et. **30** **Thō. xij.** elemosyna a morte liberat et ipsa est qd purgat peccata et facit inuenire vitā eternā. **30** apostolus. **i. Thim. iij.** Exerce te ipsum ad pietatē. **30** cor poralis exercitatio ad modicū vtilis est. pietas autē ad omniū vtilis est: promissio nem habēs vite qd nūc est et futuro. Septimus fructus est diligentia spiritalis: sicut sunt religiosi seruantes regulas et cōstitutiones suas: clerici deuote de centes officiū seruantes castitatem et abstinent se a symonia et. **30** laici qui sepius orant et audiunt missam integram in dominicis et in festis precipuis consentiē sepe et deuote cōmunicant: saltē semel in anno vt in. c. Omis vtriusqz sexus de pe. et remis. Tales ergo faciūt fructū dei dignū regno dei **Mat. xxv.** Exge serue bo. ue et fidelis qd i pauca fuit fidelis supra multa te cōstitū intra i gau. do. tui. **Nota** totam parabolā quam ponit ibi dominus de habentibus quinqz talenta et habentibus duo et vnum et. Et subdit de inuili inuili serum cicite in tenebris exterioris. Ex quibus habet: qd propter ne gligentia dignus est homo damnatione eterna. Propter negligentia vero regna celoz **Luc. xij.** Beati serui illi quos cū venierit dominus inuenierit vigilātes. Amē dico vobis qd p̄cinget se et faciet illos discumbere: et trāsies ministrabit illis Ad idem facit: quod dicit **1er. x.** Vigilantibus et nō dormientibus iura subueniunt. **ff. q. in frau. crede. pupillus in fi.** Octau⁹ est humilitas cordialis. **i. pe. v.** Humilissimi sub potenti manu dei: vt vos exaltet in tempore visitandis. **Nota** hīstoriā qd refert **mat. xviij. xvi.** **Mat. ix.** Et **Luc. ix. et. xxiij.** Isti tres sancti euāgeli ste referūt qd semel apostoli inceperūt cōtendere inter se quis eoz esset maior. Unde dicit **Lucas.** facta est contentio inter eos quis eorum videretur esse maior. et eo erant discordes. **Marcus** dicit qd disputauerunt ergo rationes faciebāt vnus quisqz pro se. Et sicut possumus cōlecturari potius p se poterat allegare qd christus promiserat sibi se facturum cum vicariū suū: et sic omnibus p̄faturū: cum dixit. Tibi dabo claues regni celoz et.

Quomodo sit sancti nomen diuini.

Tertia ratio est propter sensualis appetitus corruptionem. Habemus enim appetitum iustum corruptum sicut febriatans: ideo: sicut febriatans videtur dulcia amara: et eductio sic et nobis. Aug. De uis egrys odiosa est lux que purus est amabilis et palato non sano pena est panis qui sano est suauis: et in tantum predominatur homini iste appetitus corruptus: quod necesse est hominem ipsum sequi: nisi uisus ei subueniat: propter quod dicebat apostolus. Cōdelector legi dei secundum interiore hominem. Uideo autem aliam legem in membris meis repugnantē legi mentis mee. et cap. me du. in legem peccati. Infer ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius: subdit. Gratia dei per Iesum Christum Roma. viij. Et ibidem. Uelle adiacet mihi: perficere autem hoc non inuenio: non enim quod uolo bonum: hoc ago: sed quod nolo malum illud facio. Idem ostendit quod petamus quod non nostras uoluntas sensualis fiat: quia solus delectabilis appetitus uoluntas dei fiat qui nec errat nec errare potest. per hanc ergo petitionē petimus quod sicut sancti qui sunt in celo in omnibus suam uoluntatem subdiciunt uoluntati dei et ei in omnibus se conformant: sic fiat in nobis qui sumus in terra: ut nihil nisi quod deo placet uelimus et suam uoluntatem nostre in omnibus ponamus. Unde hoc modo dicimus fiat uoluntas tua: sicut sapiens infirmus cupiens sanari dicit medico. Uolo tale quod si uos uultis: quod tamen precise non uult: sed de uoluntate medica: alias stulte uellet: et sic petere debemus: a deo quod sua uoluntas: et non nostra fiat. Et ideo dicit scriptura cum ignoremus quid agere debemus hoc folum habemus residui. ut oculos nostros erigamus ad te. secundo Paralipo. xij. Hic plurimorum cecitas redarguitur: qui cum quotidie hoc postulent a deo: ut non sua sed dei uoluntas fiat: nihilominus quando aliquid sinistri patitur molestie fecerunt et murmurant: ita ut resistit et turbant perferunt in morte. Ubi. Cyprianus et habet in decretis. xij. q. ij. quod prepositus est quod puerum ut de uoluntate fieri possumus: quod euocat nos et accessus de hoc mundo: non statim uoluntas eius imperio gemimus obnitimur et reluctamur et pueritiam morte seruorum ad conspectum domini cum tristitia et amore perducimur

exercentes istum cum necessitate vinculo non uoluntatis obsequio. et uoluntas ab eo premis celestibus honorari ad quod uenimus in uita. Hec ille. Ideo debemus aduersa fortiter tollerare: quod deus scilicet omnia ex diuina uoluntate ptingere: cum nihil nisi uoluntas placet. Ubi Greg. in. ij. moralium. c. xvj. Cum enim inquit in hac uita ea que uolumus patimur: necesse est ut ad ea qui iustum uelle nihil preter studia nostre uoluntatis inclinamus. Magna ille consolatio est in eo: quod displicet. quod ille ordinat erga nos agit: cui non nisi iustus placet. Si igitur iusta placere deo scimus: parati nulli: nisi que deo placuerit possumus: iusta sunt cuncta que patimur. et ualde iniustus est de iusta passio murmuratur. Hec ille.

Deo gratias. Amen.

Quomodo debemus orare obediēter et obedire uoluntati diuine propter multam.

Sermo xxiij.

Fiat uoluntas tua sicut in celo et in terra. potest hanc petitionem. in modo exponi obediēter: ut intelligatur per bonum operas quod est in bonum obediēter: ut sensus. Fiat uoluntas tua et. i. Oramus ut impleamus uoluntatem tuam ipsi in oibus et per omnia obediēdo: quod hoc est illud bonum per quod peruenimus ad bonum glorie. quod est uita eterna: iuxta illud Mat. ix. Si uis ad uitam ingredi seruas mandata: et hoc fiat in terra. i. in peccatoribus: quod dicunt terra: quod terrena meditant: terrena diligunt: terrena loquuntur et terrena requirunt et terrena operantur: et oia facta eorum circa terrena. perferunt Jo. i. Qui de terra est. de terra loquitur. Si autem rego uoluntas tua per obediētiā sicut in terra. i. in peccatoribus: sicut in celo. i. in uoluntate iustis quod dicunt celis: quod celestia meditant et diligunt: iuxta illud psalmi. ij. Nostra cōuersatio in celis est: ut dictum est supra sermone. xvj. Hec est uoluntas dei bona: ut nos eius mandata seruare. De qua dicit. Ro. xij. Rationabile sit obsequium vestrum ut pbeatis que sit uoluntas dei bona: ut beneplacitis: et perfecta: bona quia uilia. Ego deus docēs te uilia: beneplacens amantem et si aliquid non sit grata amantem: tamen delectabilis est per. Lux orta est iusto et rectis corde leticia perfecta: quia honesta. Nota dum est autem: quod ex hoc modo: loquenda

Sermo xxiij.

Jo. xiv.

Dat nobis doctrina. Non enim dicit fac nec faciamus: sed dicit fiat uoluntas tua: quia ad uitam eternam duo sunt necessaria. i. gratia dei: et uoluntas hominis: et licet deus sine homine creauit hominem: non tamen iustificat eum sine eo: quia uult quod homo opere. Zacharia. i. Conuertimini ad me et ego cōuertar ad uos. i. Cor. xvj. gratia dei sum id quod sum. Non ergo presumas de te: sed cōfidas de gratia dei: nec negligas sed adhibeas studium tuum. Et ideo non dicit faciamus ne uideatur quod nihil faceret gratia dei: nec dicit fac ne uideretur quod nihil faceret conatus noster: sed dicit fiat per gratiam dei addito tui studio a conatu nostro. Hec Thoma. super pater noster. Uel tenendo eundem sensum potest exponi. Sicut in celo. i. spiritu. sic et in terra. i. in carne. i. sit propria caro ad obediēdi uoluntati diuine: sicut et spiritus qui naturaliter inclinatione contrariis expulsi iuxta illud Mat. xxvi. Spiritus quidē promissus. caro autem infirma. Item Gala. v. Caro concupiscit aduersus spiritum: spiritus aduersus carnem: hoc est sibi inuicē aduersant: ut non quicquid uultis illa faciatis. Ubi Cyprianus super pater noster. Fiat uoluntas tua sicut in celo et in terra. Non ut deus faciat quod uult: sed ut nos facere possimus quod uult. nam deo quis obstitit: quod minus quod uult faciat: et infra subdit dicens. fieri autem petimus uoluntatem dei in celo et in terra. quod utriusque ad cōsumationem nostre incolumitatis pertinet et salutis nam cum corpus et terra: et spiritus et celo possideamus ipsi terra et celum sumus et in utroque. i. corpore et spiritu ut dei uoluntas fiat oramus. Est enim inter carnem et spiritum colluctatio: et discordantibus aduersus se inuicem quotidiana cōgressio: ut non que uolumus ipsa faciamus: dum spiritus celestis diuina querit caro terrena et celestia concupiscit. Et ideo petimus inter duo ista per opem et auxilium dei concordiam fieri ut deus spiritus et carne uoluntas dei geritur que per eum regnata est anima feratur. Hec ille. Igitur patet quod hoc modo intelligendo petimus obediētiā ad diuinam uoluntatem. Et notandum pro in introductione sermonis quod conclusio uera est i sacra theologia quod necessarium est nobis ad salutem scire uelle et facere uoluntatem dei. tria ergo ista sunt necessaria. Et primo quod tenemur scire uoluntatem dei per

batur ex cōsequētiis. Si enim tenemur scire uelle et facere dei uoluntatem ergo et scire: quod nisi seruius sciat uoluntatem dei non poterit procul dubio eius uoluntatem facere: quia posset cōtingere quod in quo credit sibi bene seruire et obedire displiceret ei: iuxta illud. Displicet imprudens ei place re studet et propter hac dignatus est ipse deus nobis manifestare que uult a nobis fieri: et infra dicit in sequenti sermone: quod enim magna gratia dei. Ubi Baruc. iij. Beati sumus israel quoniam deo placenti manifesta nobis sunt: quod intelligendū est quantum ad ea que nobis ipse reuelat per scripturam sacram uel alio modo si bene placito: nam alias impossibile est scire eius uoluntatem: iuxta illud. Sap. ix. Quis enim hominum poterit scire consilium dei aut quis poterit cogitare quid uelit deus. q. d. nullus et subditur. Distincte estimamus que in terra sunt et que in prospectu sunt inuenerimus cum laqueis: que in celis autem sunt quis inuestigabit. Item Rom. xi. O altitudo diuitiarum sapientie scientie dei quam in comprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius: quis enim cognouit sensum domini aut que cōsiliarius eius fuit patet ergo quomodo intelligatur id quod dictum est: uidelicet quod tenemur scire uoluntatem dei orat pro nobis apostolus dicens. Non cessamus pro uobis orantes et postulantes ut impleamini agnitione uoluntatis dei et. Col. i. Secundo tenemur uelle quod uult deus. et hoc probatur ratione et auctoritate. Ratio est quia in quolibet genere est unum primum quod est mensura omnium que sunt in illo genere in quo perfectissime natura grauis inuenitur si cut natura colorum in albedine que pro tanto omnium colorum mensura dicitur: quia de uno quodque colore cognoscitur quantum participat de natura generis ex propinquitate ad albedinem uel ex remotione ad ipsa. ut dicit. In. x. Metaph. Sicut etiam in genere colorum est color ignis. Et per hunc modum ipse deus est mensura omnium entium ut ex uerbis cōmenciatoris ibidem haberi potest. Tamen cū unum quodque habet de se se quantum enim per similitudinem appropinquat sibi uero quod a dissimile inuenitur ad non esse accedit. Et sic de omnibus que in deo et creaturis pariter inueniuntur dici oportet. prout et intellectus eius omni

De bono operante quod est vita eterna

nis cognitionis est mensura et bonitas omnis bonitatis: et bona voluntas omnis bonae voluntatis. Sic de potentia eius: sic de sapientia. Ex hoc ergo unaquodque voluntas bona est quod diuine voluntati conformatur: unde cum quilibet teneatur ad habendum bonam voluntatem tenetur ad habendum voluntatem voluntati diuine conformem. Et sic patet ratio quam ponit Thoma in questionibus de veritate. q. xxiij. ar. viij. Auctoritas patet etiam non super illud. ps. Mo adhaesit mihi cor prauus dicit glo. Cor tortu habet qui non vult quod eum deus vult. Item super illud. ps. xxiij. Rectos docet colaudatio. Dicit glo. Recti sunt qui dirigunt cor suum secundum voluntatem dei: nec patitur instantia de voluntate christi qui videtur noluisse pati cum dixit. Si possibile est transeat a me calix iste: quia respondendum est ut scripsi sermone primo parte. i. Tertio tenetur quis facere voluntatem dei: alioquin impossibile esset consequi salutem: sicut non oneretur mercenarius mercedem nisi fecerit voluntatem domini sui. unde Matth. viij. Non omnis qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum celorum: sed qui fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipse intrabit in regnum celorum. Ergo contra ratio sensu qui non fecerit voluntatem patris mei non intrabit in regnum celorum: sed in infernum damnatorum. Ideo Luc. xij. Ille seruus qui cognouit voluntatem domini sui et non fecit secundum voluntatem eius plagis vapulabit multis. Ideo petamus cum David dicentes. Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi doce me facere voluntatem tuam quia deus meus es tu. ps. xlij. Nota eripe me domine de inimicis meis: domine ad te confugi doce me facere voluntatem tuam. i. de deo solo carne et mundo. Diabolus enim resistit nobis ut non faciamus dei voluntatem per superbiam. caro per concupiscentiam mundus per auaritiam. Modo ergo ex quo tenemur scire velle facere dei voluntatem. ideo debemus petere ab eo dicentes: fiat voluntas tua etc. pro latiori ergo discursu videamus quare debemus ipsam voluntatem dei facere: et ei in omnibus humiliter obedire. Nota ergo quod quatinus alijs rationibus tenemur ipsi deo obedire sicut sunt quinque differentie personarum in hac vita que tenentur alijs obedire. primo namque tenentur filij obe-

dire parentibus. Secundo serui domino. Tertio discipuli magistris. Quarto religiosi et clerici prelati. Quinto viros. Sic ergo et nos istis quinque rationibus tenemur diuine voluntati parere. Primo propter parentem dilectionem. Secundo propter seruilem subiectionem. Tertio propter magistralem instructionem.

Quarto propter pastorem prelationem.

Quinto propter maritalem coniunctionem.

Primo. quod filij debent parentibus obedire. Ephe. vi. filij obedite parentibus sicut precipiat aliquod quod sit secundum deum: non autem contra deum. Dicit praeterea contra alios quos qui mandant filios illicita prout expedit. Et vide ad propositum quod scripsi in sermonibus de decem preceptis: de calog. In. iij. precepto sermone. ij. Hac ergo ratione debemus deo in omnibus obedire: quod ipse est pater noster ut dictum est super sermone. vi. Et multo magis si carnaliter parentibus: quod isti quicquid operantur ad dandum nobis esse operantur instrumentaliter ad carnis generationem. Deus autem principaliter format in nobis organa et lineamenta corporis in utero matris et ipse facit nos nasci. ps. Qui tu es qui traxisti me de ventre matris meae ab uberibus matris mee etc. Ipse creat animam ad imaginem et similitudinem suam. Ipse nobis preparauit lac ad nutriendum etc. ergo incomparabiliter magis ipsi deo: quam parentibus obedire tenemur sine alijs qua differetia mandatorum. Nam ipsa diuina voluntas est regula rectissima actus humanorum: quicquid ergo precipit ea ratione iustissimum est: quod ipse vult. Quocirca enim vult deus: non ideo ipsa vult: quod iusta sunt: sed ideo ipsa iusta sunt: quia ipsa vult deus. ps. Iudicia dominum vera in iustificatione et fementia. et ideo si aliquid precipiet vobis deus: quid esset contra dei iura mandata scilicet tabule: omnino sibi obediendum esset. Sicut patet in Abraham volente filium inolare ad dei preceptum. Gen. xxiij. Ite in filiis israel expoliati sunt egypti. Exo. xij. Item in Osee accipiente uxorem fornicariam. Osee. i. Ideo apostolus. Heb. xij. Patres quidem carnis nostre habuimus et reuerabamur eos: non multo magis obtemperabimus

Sermo. xxiij.

So. xlii

patri spiritui et viuemus. Ideo laudat ille de quo dicit. Deute. xxxij. Qui dixit patri suo et matri sue. Nescio vos et filios suos ignoro illos et nescierunt filios suos. huius custodierunt eloquia tua et patrum tuum seruauerunt etc. Secundo debemus deo in omnibus obedire propter seruilem subiectionem: quia serui debent dominis obedire: iuxta illud. i. pe. ij. Serui subditi estote in omni timore dominis: non tantum bonis et modicis sed etiam discoloris. Hac ratione debemus christo obedire quod dominus noster est: triplici ratione. primo ratione creationis. Secundo ratione redemptionis. Tertio ratione subiectionis. primo ratione creationis. Nam si quis in sua possessione de suo proprio edificat domum deus dominus. Si christus de suo proprio. i. de sua potentia: sapientia: et bonitate creauit deum huius mundi: ergo est dominus. Ideo dicebat Wardocheus. Dne deus omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita et non est qui possit tui resistere populo: tu fecisti celum et terram et quicquid celum ambitu continet dominus viuificator tu es. ps. xxiij. Secundo ratione redemptionis: quia dedit seruos de proprijs suis pecunias: sui serui sunt. Sic christus de propria morte burse sue. i. de sanguine corporis sui emit nos et pro omnibus soluit precia in banco cambij. i. in cruce. i. per. i. Mo corruptibili auro et argenteo redempti estis a vana vestra conuersatione: sed precioso sanguine: quasi agni incontaminati et immaculati christi etc. Ideo omnes sumus serui sui iudei et alij infideles fugiant nunc ab eo et latitent per nemora caueras infidelitatis. Ideo David i ps. lxxvij Cantate deo: psalmi dicite nomini eius ut facite ei quod ascendit super occasum dominus nomen illi. Nota ut facite ei. i. in vestro corde et operibus per obedientiam per quam ipse christus venit ad nos et nos imus ad ipsum de. i. Jo. xxiij. Siquis diligit me sermonem meum seruabitur pater me diliget eum et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. De. ij. d. ps. Nam mandatorum tuorum cucurri cum dilactasit cor meum. Mo enim qui ascendit super occasum. i. mortem quam occasus solis significat. quod sicut sol occidit cum certitudine quod in crastinum exierit: ita christus sol iusticie mortuus fuit cum certitudine resurrectionis. Nota dominus nomen illi. Ro. xxiij. In hoc enim christus mortuus est et resurrexit

ut mortuorum et viuorum dominus. Tertio ratione subiectionis. Nam omnes creature sunt subiecte ipsi christo: sicut voluuntarie sicut boni christiani: sicut contra voluntatem cordis sicut sunt infideles et mali christiani. Mat. xlii. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Tertio debemus deo obedire ratione magistralis instructionis: quod sicut discipuli debent obedire magistro sic nos ipsi christo qui est magister noster. Mat. xxiij. Nec vocemini magistri: quia magister vester vnus est christus. ps. Qui docet hilem scientiam. Unde de sapientia dei que est christus dicit. Sap. viij. Doctrina enim discipline dei et electrici operum illius. Et subdit declaras quod doceat et speciali. Sobrietate enim et prudentia docet et iusticia et virtutem quibus vitium nihil est in vita hominis. Quattuor enim virtutes cardinales ponuntur hic: quas christus docuit verbo et facto. Medara etc. Ideo sibi dicere debemus magister. Scimus quod verax es et viam dei in veritate doces. Mat. xxiij. Item Jo. xxiij. Vos vocatis me magister et dominus: et benedictus sum et enim. Quarto propter pastorem prelationem. Subditi enim tenentur obedire prelati: quod prelati representant personam dei. Mat. x. Qui vos audit me audit: et qui uos spernit me spernit qui autem me spernit spernit eum qui me misit. Sic et christus debemus obedire: quia noster prelatus est: et nos oues sue. Joh. x. Ego sum pastor bonus: et vide quod bonus quia bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Igitur sicut oues sequuntur pastorem: quia per viam quam eis pastor ostendit incedunt: sic et nos sequi debemus christum: ex quo semel cum in pastorem nostrum assumpsimus: quod autem eramus oues sine pastore. i. per. ij. Erant enim sicut oues errantes: sed conuersi estis nunc ad pastorem et eum animarum vestrarum. Igitur ei in omnibus parere debemus sequentes eius ueligia: quod ipse se humiliauit factus obediens usque ad mortem: mortem autem crucis. philip. ij. Sic et nos exemplo suo usque ad mortem ipsi obediamus. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris tentatum autem per omnia per similitudinem abscis percat. Heb. iij. Quinto propter maritalem coniunctionem: quod christus est vir etiam nostrarum: desponsatus enim nos in baptismo. Et sicut in mmo

fimis
De voluntate dei: qua vult nobis beatitudinem.

nium habet tres gradus sic et istud ipsa
te matrimonium. Et aut matrimonium uni
tatem raturum et consumatum. Initium per verba de presen
tibus consumatum per copulam carnalem. Sic
et istud matrimonium initiat in baptismo
in quo anima desponsatur a christo recipit ab eo
promissionem de futura vita: si seruet fide
sponsio. De hoc. ij. Spōsabo te mihi in hunc
pactum: et infra et sponsabo te mihi in fi
de et scies quia ego dominus. Ratificatur autem
hoc matrimonium in morte in qua quasi
per verba de presentia de pñu. Idem est
sententia dei in qua consistit vita eterna.
Jo. xvij. Hec autem est vita eterna: ut cogno
scant te solum verum deum et quem misisti
Jesum christum. Consummabitur hoc hoc ma
trimonium in resurrectione corporum in qua
totaliter perfecta erit gloria anime: nunc
enim imperfecta est: quia quid adhuc anima
beata stat in desiderio corporis gloriosi
resumendi: quia naturaliter alia inclinatur
ad hoc desiderium: quia forma licet subsi
stens sine materia imperfecta est: quod de
siderio nondum impletum est: nunc vero post re
surrectionem consummabitur cum sociabitur
totaliter christo gloria totius compositi et cum
erimus conformes in omnibus ipsi sponso
nostro Jesu christo: iuxta illud phil. ij. Sal
uatorem expectamus dominum nostrum iesum
christum: qui re. co. hu. no. conf. cor. cla. sue.
Item Ro. viij. Quos prescivit et predesti
navit conformes fieri imaginis filij sui: ut
sit ipse primogenitus in multis fratribus.
Sic ergo anima nostra est vxor christi debemus
ei subiacere in omnibus et ei obedire. Nam et vxor
subiecta debet esse viro. Gen. ij. Sub vi
ri potestate eris: et ei debet obedire. Ephe.
v. Mulieres viris subdite sint sicut debemus
servare quoniam vir caput est mulieris: sicut
christus caput est ecclesie.
Deo gratias. Amen.

Quomodo debemus orare salutem
terram: agitur vtrum voluntas dei: que
est de salute hominum semper adimpleatur
et quod octo sunt que deus requirit a no
bis.

Sermo. xlv.

Hec voluntas tua sicut in
celo et in terra. Tercio mo
do potest hec petitio expo
ni salubriter de voluntate
dei qua vult nobis beatitu
dinem. pro cuius evidentiā est notandum quod

conclusio firma est in sacra theologia quod
deus vult quod quilibet homo salvet. Hec
conclusio probatur ratione. Ratio est que
sic ponitur. Quicquid enim facit aliquid pro
pter aliquem finem: vult de illa re illam finem
propter quem facit eam. Deus autem facit ho
minem sed non pro nihilo: quia sicut dicit po.
lxxvij. Aliquid vane plurimum oēs homines
hominem: fecit ergo deus hominem propter
aliquid: sed non propter divitias: aut honores:
aut voluptates: aut aliud temporale: quia
sic nobilior est homo que sunt ad finem
sed nullum temporale est nobilior homine
optum ad aliam: ergo et c. Sed propter vitam
eternam que est finis ultimus hominis. Ro. vi.
Nunc liberati a peccato: servi autem facti
deo habetis fructum vestrum in sanctificatione
nunc: hanc vero vitam eternam ergo cum homo habet
vitam eternam hoc vult deus. Jo. vi. Hec
est voluntas eius qui misit me pater ut oēs
qui dedit mihi non perdam ex eo etc. Item ps.
Saluum me fecit quoniam voluit me. Hec au
tem voluntas in angelis beatis iam com
pleta est: qui vident semper faciem patris qui
in celis est: sicut dicit. Mat. xvij. Et cū
in sanctis qui sunt in patria: quia videt
deum et cognoscit et fruuntur deo. Jo. xvij.
Hec est autem vita eterna ut cognoscant re
verum deum: et quem misit iesum christum.
Sed nos desideramus quod sicut hec volun
tas completa est in beatis qui sunt in pa
tria: ita completa in nobis qui in terra su
mus: et hoc petimus cum horam. Fiat vo
luntas tua in terra. i. in nobis qui sumus
in terra: sicut in celo. i. beatis qui sunt in
patria celesti. Et finem hunc modum intelli
gendi petitur in hac petitione bonorum glo
rificans: quod tamen petitum est supra pro
xima petitione. Et ideo priora meliora est
prima et secunda expositio supra posita:
et ista: nihilominus in hoc sermone pro
sequimur istam expositionem. pro cuius
declaratione queritur vtrum voluntas dei
que est de salute hominum semper impleatur:
et videtur quod sic: quia in ps. dicitur. Oia que
cūq; voluit dominus fecit in celo et in terra: in
mare et in omnibus abyssis. Item Rom. ix.
Discrebor et infra voluntati eius cūq; res
resistet. Et ex hoc videtur etiam petiti
o ista superflua esse: nam quid oportet pe
tere quod oīno fieri debet. Cum ergo vo
luntas dei semper impleatur videtur quod sup
fluum sit hoc petere. Unde et legisse dicitur
quod frustra precibus imploratur quod deus

Sermo. xlv.

Jo. xlv.

re comuni conceditur. Contra videtur quod
non impleatur voluntas dei circa salvan
dos. Nam apostolus dicit. i. Thim. ij. Deo vult
omnes homines salvos fieri: et ad agnitio
nem veritatis venire: manifestum est autem
quod non oēs homines salvi fuerunt: nec omnes ad
agnitionem veritatis venerunt. Sicut iudici
tararunt: iudicium ergo etc. Item dicit apo
stolus. i. Thesa. ij. Hec est voluntas dei
sanctificatio vestra sed non oēs sanctifi
cantur: quia stultorum infinitus est nume
rus. Eccl. i. ergo etc. Et ex hoc etiam videtur
quod ista petitio sit inutilis et vana: quia non
impletur in omnibus hominibus. pro huius
ergo materie declaratione notandum quod
secundum sententiam theologorum duplex est vo
luntas dei. scilicet beneplacitum et signum. Nam et
scriptura in plurali videtur hoc modo lo
quendi de voluntate dei: iuxta illud. Ma
gna opera domini exquisita in omnes volun
tates eius. Et quis iste modus loquendi
denotet in deo duplicem voluntatem: non
tamen debet intelligi: quia in deo sit duplex
voluntas cum deus sit simplicissime natu
ra: ideo non dicitur in deo: sed dei volun
tas: cum esse duplicem quia voluntas signi non
est in deo: sed a deo. Ita ergo distinctio
voluntatum non est ex parte actus volun
tatis: cum in divina voluntate non sit or
do nec distinctio: sed est solimodo ex par
te volitorum. Sic ergo voluntas beneplaciti
est illa quam deus habet in seipso: que
omnipotens est: et quia in deo nihil est:
nisi ipse deus: ideo voluntas ista beneplaciti
est ipsa essentia divina ut dicit magis
ter in primo sententia. distin. xlv. Et ideo
hec voluntas beneplaciti omnipotens est
et impediri non potest quin semper volun
tum consequatur. Et sic intelligitur au
toritas in ps. supra allegata. Oia que
cūq; voluit deus facere: fecit in celo et in
terra in mare et in o. a. et Ro. ix. Volūtatē
enim eius qui resistit. ps. Tu terribilis
es et quis resistit tibi. Item ps. i. Domine
deus rex omnipotens in divitiis. Omnia
sunt potestate et non est qui pos. re. vo. tue. Si
decreveris saluare israel etc. et finem hanc
voluntatem beneplaciti vult deus solū pre
destinatos salvos fieri et sic intelligitur
auctoritas apostoli. i. Thim. ij. Qui vult
omnes homines salvos fieri secundum primum et secundum
modum exponendi qui infra ponit. Et finem
hoc respondetur ad duo contraria supra for
mata. primo quod dicitur: quod ista peti

tiō est superflua ex quo oīno voluntas dei
implenda est. Rōndetur: quia orationē istā
facimus non ut insectamus divinam
voluntatem ad aliquid quod alias nō in
tendū sed potius ut divinā voluntatem
impleamus que ordinavit salutem hu
manam per mediū orationis. Tūc Weg.
in. ij. dialogorū et habetur in decre. xlvij
q. iij. Obtinere nequāq; pñt que predesti
nata non sunt: id est ea que sancti viri orā
do efficiunt ita predestinata sunt ut pre
dictus obducant. De hoc vide latius su
pra sermone. Hec autem voluntas beneplaciti
distinguitur in voluntatem antecedentem
et voluntatem consequentem: ut notat
Tho. in qōmibus. de veri. q. xlv. ar. ij. ad
scdm et in corpore quellōis. Non obstat
etiam ad hoc illud quod ponebatur. scilicet
quod ista voluntas non videtur semp im
pleri: cum dicat apostolus quod deus vult oēs
homines salvos fieri: quia illud verbum apo
stoli potest intelligi dupliciter: ut notat
Tho. pre. j. q. xix. ar. vj. ad primum. vno
modo: ut sit accommodata distributio secundum
hunc sensum. Deus vult oēs homines sal
vos fieri qui salvantur nō quia nullus ho
mo sit quē saluū fieri non velit: sed quia
nullus saluus sit quē saluū fieri non ve
lit: ut Aug. dicit. sic et in simili exponitur
illud. Jo. i. Erat lux vera que illuminat
oem hominem venientem in hunc mun
dum. Secundo potest intelligi ut fiat distri
butio pro generibus singulorū. et nō pro
singulis generū. Et finem hunc sensum: de
vult de quolibet statu hominum salvos fieri
mares et firmas: iudeos et gentiles ma
gnos et parvos. Non tamē oēs de singu
lis statibus: quia ut dicit apostolus. Col. ij. In
christo iesu non est masculus vel femina: ge
nilis et iudeus: circūcisio et preputium bar
barus et scita servus et liber: sed omnia et
in omnibus christus. Tercio s; Damascenus
intelligitur de voluntate antecedente et
non de voluntate consequente: que qui
dem distinctio non accipitur ex parte vo
luntatis divine in qua nihil est prius: vel
exterior: sed ex parte volitorum. Ad cuius
intellectum sciendum: quod nūquid dicitur quod
est bonum: sic est volūtas a deo. Aliquid
autem potest esse in prima sui considera
tione secundum quod absolute consideratur bonū
vel malum: quod tamen prout est aliquo
adiūcio consideratur cum que est cōsequens
consideratio eius. et converſo se habet

Quomodo debemus orare salubriter

sicut hominē viuere est bonum: et hominum occidere est malū fm absolutam considerationē: sed si addatur circa aliquē hominē qd sit homicida vel viuens in periculum multitudinis. Sic bonū est eū occidere: malū est eū viuere. Unde potest dici: qd iudex iustus antecedit vult omnē hominē viuere: sed consequenter vult homicidā suspendi. Similiter de vult antecedit omnē hominē saluari sed cōsequēter vult quosdam damnari fm exigentiam sue iusticie: nec tamen illud quod antecedit volumus simpliciter volumus: sed fm quid quia voluntas comparatur ad res fm quod in ipsis sunt in seipsis aut sunt impartiri. Unde simpliciter volumus aliquid fm qd volumus illud: consideratis omnibus circumstantiis particularibus: quod est consequenter velle. Unde potest dici qd iudex iustus simpliciter vult homicidā suspendi. sed fm quid vult eū viuere. In quā tum est homo. Unde magis potest dici velleitas quā absoluta voluntas: et sic patet qd quicquid deus simpliciter vult fit: licet id quod antecedit vult: non fiat hoc Tho. vii supra. Et predictis patet etiam qd ista petitio non est inutilis: qd et si non impletur in omnib⁹ hoib⁹ quā tum ad effectū salutis: tamen implet tñ in predestinatis: pro quib⁹ nūmodo orare intendimus: nam et ipse instituit hanc orationem solum pro predestinatis pro quibus nūmodo intendebat orare: iuxta illud Jo. xvi. Ego pro eis rogo non pro mūdo rogo: sed pro hijs quos dediisti mihi: qd tui sunt. Unde et qñ dñs orant in cruce di. pater ignosce illis: qd nesciunt quid faciūt. Luc. xxi. Intēno sua fuit solū orare pro predestinatis: vt dicit Hierony. et sic fuit exaudita oīa sua: iuxta illud. In diebus carnis sue pces supplicationesq; cū clamore validos lachrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia. Heb. v. Idem Tho. in. iij. sen. di. xvi. Scōa voluntas dei dicitur voluntas signi: que est effectus prime voluntatis: et est illa quā aliquo signo exprēssu: sicut et contingit in nobis qui per aliqua signa consuevit demonstrare nos aliquid velle. Et hoc cōtingit. v. modis: qd in hoc versu continentur. Imperat et prohibet permittit consiliat implet. De quibus infra dicitur. Imperat. s. bona: prohibet.

malā. Permittit malā: consiliat meliora. Implet per opera exemplaria. Est autē notandum: qd voluntas signi non distinguitur contra voluntatem beneplaciti: qd hoc quod est impleri et non impleri. Unde qñ voluntas beneplaciti semper impletur: potest tamē etiam ad voluntates signi aliquid pertinere: quod impletur. Unde ea que deus precipit vel consiliat qñ vult voluntatē beneplaciti: et hoc contingit in predestinatis qui adimplēt precēpta dei: et quidā eorū etiam consilia. Distinguitur autē voluntas signi a voluntate beneplaciti: qd vnū est ipse deus: aliū est effectus eius: vt dictū est supra. Oportet ergo qd effectus iste semper sit cōformis voluntati beneplaciti que est causa istius voluntatis signi. Et tamen contrarium videtur infra dici de voluntate permissionis malorum que nunq; coīcidit cum voluntate beneplaciti. Sed dicendū quod hoc verum est quantū ad malum quod permittitur: non autem qñtum ad ipsam permissionem: nam aliud est obiectum voluntatis beneplaciti et aliud voluntatis permissionis: que est voluntas signi. Nam obiectum voluntatis beneplaciti est permissio: ideo benedicere possumus: qd deus voluntate beneplaciti vult mala fieri neq; vult mala non fieri: sed bene vult permittere mala fieri: vt dicit Tho. pte. i. q. xix. ar. ix. ad. iij. Et sic dicit pōt qd ista signa quinq; per que distinguunt voluntas signi semper sit vera. Et qñis quod deus precipit et consiliat non semper vult fieri: tamen semper vult illud precipi: et sic qñis illud quod permittit non vult fieri: tamen semper vult illud permittere. Et sciendum est qd voluntas signi tribus modis se habet ad voluntatē beneplaciti. Quodam enim est voluntas signi que nunq; incidit idem cum voluntate beneplaciti: sicut permissio: qd permittit mala fieri cum mala fieri nunq; velit quedā hō semper incidit sicut operatio. Quodam hō quandoq; incidit et quandoq; non: sicut preceptum et prohibitio: consiliat: et hoc notat Tho. in qñibus de veritate. q. xxij. artic. iij. in responsione ad. vi. argumē. Hanc igitur voluntatē quintuplicem petimus fieri in nobis: sicut in celo et in terra hoc est sic fiat in terrestri vita nostra dispositione: sicut ipsa perficienda ordinata est in celo in dei

Sermo. xxv.

So. xlviii

scientia: et intellectu: et scientia. Hoc autē tunc facimus cum preceptum dei adimplēmus: prohibitio neminem cauemus: consiliat amplectimur operationē sequimur: exemplum et in permissione studemus bonum in nobis perficere: propter quod permittit a deo malū fieri. Sic em facimus illud. Ro. xij. Probantes qñ sit voluntas bona: bñplacēs et pfecta bona qui dem in preceptis et prohibitionib⁹: bñplacēs in consiliis et operatiōibus exemplariū: perfecta aut in bono quod in nobis de permissis in alio malis eligat. Sic etiam petebat Dauid di. Benigū fac in bona voluntate tua syon dominē: vt edificetur muri iherusalē. Et hoc fit quādo deus voluntatem nostram cōformat voluntati sue per qd edificantur muri iherusalē: qui de viuis et voluntatē dei facientibus lapidibus insistantur. Videam⁹ igitur de singulis istis quinq; signis que dicuntur diuine voluntates. Et primo de preceptis: vbi notandum qd octo vult de nobis percipiēdo.

Primū est veritas diuinalis. Scōm est charitas cordialis. Tertiū est puritas personalis. Quartum est honestas exemplaris. Quintū est voluntas amicalis. Sextum est pietas fraternalis. Septimū est austeritas penitētiālis. Octauū est infirmitas virtualis. Primū ergo qd deus vult a nobis est veritas diuinalis: que est veritas fidei a deo incarnato nobis reuelata. Vult ergo deus qd integre oēs articulos fidei tenemus. Nā si in alijs sacrijs grāmā et loqite phie et. Homo habet falsas opinionē vel errorē de vna conclusione nō est periculū anime vt plurimū: qd si non credas. Prisciano in grāmā nō est periculū anime. Sic si non credas Aristoteli plato. et. Sed si non credas Christo et sancte matricē in vno articulo fidei est periculū dñationis anime. Jo. ij. Qui nō credit iam iudicatus est. Mar. vii. Qui nō non crediderit condemnabitur. Ideo vult deus qd credam⁹ omnes articulos fidei: qui cū vnū tantū non crederet nullā fidem habet etiam de alijs quos credit: sed opinione et aut vt dicit Tho. iij. q. v. ar. iij. De hac voluntate dei dicit apostolus bonū est et acceptū coraz saluatore nostro deo qui vult oēs homi

nes saluos fieri et ad agnitiōē veritatis venire. i. Thim. ij. Nota qui vult omnes hoīes saluos fieri non vult deus cogere liberū arbitriū. Ideo qñis ipse hoc velit tamen multi sunt qui nolunt hūc veritati assentire sicut sunt infideles et mali christiani. Scōo vult a nobis deus qd habeamus charitatē cordialem: quia non sufficit qd intellectus sit informatus veritate: sed oportet qd etiam voluntas informet charitatē. Ratio huius fundatur supra eo qd dictū est supra proxima parte. Nā deus vult oēs homines saluos fieri vñ Jo. xij. Volo patet ibi ego sū illis et minister meus. Salus autē vite eterne acquiri nō pōt sine merito. Nā nec merces tēporalis sine merito datur. Meritū aut fundatur sup charitatē que est radix merendi. Nullū enim opus quantūcūq; sit de genere bonorū sine charitate valet. Unde apostolus. i. Cor. xij. Si linguis hoīm loquar et angelorū charitatē autē non habuero fac. sum velut es so. aut cy. timiens et. Usq; nihil mihi prodest: ergo cōsequēter deus vult qd habeam⁹ charitatem. De ista voluntate dei dicit scriptura. Ignem veni mittere in terrā: et quid vō lo mi vt ardeat. Luc. xij. Nota ignē illū scz quē misit sup apostolos in die pēthēcosles qui ignis est charitas. Dotaliter contra illos qui non habent charitatem et dilectionē: sed querūt vindictā contra primos: cū tamē quotidie petant vniā a deo dicēdo orationē dominicā. Sic et multi non subueniunt pauperibus indigētib⁹ cōtra quos dicit Jo. Qui habuerit substantiā huius mūdi et viderit fratrem suum necessitate habere: et clausis viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in illo. Filioli non diligamus verbo neq; lingua: sed opere et veritate. i. Jo. iij. Tertio vult a nobis deus puritatem personalem. i. vt conferuamus nos inaculatos et mundos a luto luxurie: hoc triplici ratione. Prima ratione creationis. Secunda ratione redemptionis. Tertia ratione regenerationis. Prima ratio est propter creationem: qua creati sumus ad ymaginem dei quantum ad animā. faciamus hominem ad ymaginē et similitudinem. i. Ergo debem⁹ et reuerentiā: propter reuerentiā cuius cū est ymago: alioquin maximū est peccatū: sicut proijcere ymaginē christi in lutum. Ideo cūlibet

De regno dei prout datur in vita presenti.

nossum dicitur. Serua animam tuam e
da illi honorem fm meritum suuz. Ecce
fia. x. ¶ Secunda ratio est propter redē
ptionem: quia filius dei pro nostra redē
ptione assumpsit carnem humanā phil.
ii. Qui cum in forma dei esset non ra. ar.
est esse se. equa. deo sed semetipsum exi
nauit for. ser. ac. in simili ho. fas. e ha.
inuentus vt homo. Et ideo maior reue
rentia debetur humane nature post chu
sti incarnationem q̄ ante: et hinc est q̄ an
gelus non permittit se adorari a Johan
ne sicut dicitur Apo. xix. et. xx. Cecidi an
te pedes eius vt adorarem eū et dixit mi
hi. Uide ne feceris conseruus tuus sum
et fratrum tuorum. Et ideo maxima re
uerentia debetur humane nature hodie
contra quas faciunt fornicatores preser
tim dyabolici sodomite De q̄ dicit pie
ronimus q̄ omnes in nocte natiuitatis
domini mortui sunt. ¶ Tertia ratio est p
pter regenerationem: quā consequimur
in baptismo: per quam sumus effecti tē
pla dei. i. Cor. vi. An nescitis quoniam mē
bra vestra templum sunt spiritus sancti
q̄ in nobis est. Et hinc possumus vide
re quam graue sit peccatum templa hu

iusmodi pollueri contagio luxurie ad in
star illorum qui diruerunt vel violauerunt
templum dei frangendo vel incendio
qui sunt excommunicati ipso facto vt in
c. Conquesti. de sen. excom. Ideo apostolus.
i. Cor. iiij. Nescitis quia templum dei
estis vos et spiritus dei habitat in vobis
si quis autem templum dei violauerit: de
spiciet illum deus. Et hīs ergo tribus
rationibus patet quod deus vult a no
bis puritatem personalem. Ranciditas.
Hec est voluntas dei sanctificatio vestra
vt abstineatis vos a fornicatione: vt sciat
vnusquisq̄ vestrum sūtiyas possidere in
sanctificatione et honore non in passione
desiderij sicut gentes que ignorant dei.
i. Thesal. iiij. ¶ Quarto vult deus a no
bis honestatem exemplarem. et.

Deo Gratias. Amen.

¶ Explicauit Sermo
nes in expositione or
ationis dominice.

Sermones de decem pre
ceptis et de quadru
plici lege.

vna cum
sermone de passione do
mini nostri iesu christi.

Tabula

De preceptis ex
iuris petri hieremie.

Quomodo duobus modis seruauerit
christus ceremonialia. ser. v. fo. xi.
Utrum nos seruare debemus precepta
legalia. ser. vi. fo. xii.
De lege gratie. videlicet. De lege euangeli
ca. ser. vii. fo. xvi.
De passione dñi sermo. viii. fo. xvii.

¶ Finis huius tabule.

De quad lege. ser. primus. fo. ij.
De lege sc. 2. ser. ij. fo. iij.
An quid christus seruauerit leges scri
pture. ser. iij. fo. vi.
An christus seruauerit precepta cerimo
nialia. sermo. iij. fo. ix.

De quadruplici lege

fo. ii

Sermo de decē preceptis diuini rer
bi predicationis eximij ordinis predico
rum petri hieremie siculi et pio de qua
druplici lege.
Sermo primus.

Scurrere
ut comprehen
datis. i. Cor.
ir. Et i. episto
la hodierna
predicaturus
domino conce
dente de ma
teria precep
torum decalo
gi et cursurus
per viam eorundem ad finem comprehē
di diuinam essentiam in conspensione es
sentialiter consistit diuina beatitudo: iux
ta dictum domini. Joh. x. vij. Hec est au
tem vita eterna ut cognoscant te solum
verum deū et equū misisti Jesum christū.
Nam ut ait Augustinus visio est tota mer
cedis. Gratia diuina me fateor indigere: quia
omne datum optimum et omne donum p
fectum de sursum est descendens a patre
luminum. Iaco. i. pro hac ergo gratia
impetranda recurramus ad virginē glo
riofam matrem dei ipsam humiliter sa
lutando. Ave maria et. Sic currere et.
ubi supra. Istud verbum habet difficulta
tem in sacra theologia. Nam verbum istud.
Ubi comprehendatis intelligitur de brauiis
quod est premij cursus: ut dicit glo. Bra
uiis autē istud est corona glorie. De qua
apostolus. ij. Th. i. vlti. Bonum certamē
certauit cursus consummari fidei seruauit in
reliquo reposita est mihi corona iustitie
et. Vult ergo apłs in summa dicere. Sic
currere ut comprehendatis coronam glorie
eternę: q̄ consistit in dei visione. Sed con
tra. Cū vita eterna obiectaliter sit ipse de
us: iuxta illud Jo. xi. Ego sum resurrectio
et vita. Et. xiiij. Ego sum via veritas et vi
ta. De⁹ autē a creatura comprehendere nō po
test cū deus sit in finitus: creatura vero fi
nita ergo videtur q̄ homo nō possit com
prehendere deū nec vitam eternā. Et com
firmatur rō per Aug. ad paulinā de vi
dēdo deum: ubi dicit attingere mente do
mini magna est beatitudo: comprehendere
autem est impossibile. Sed dicendum
quod comprehendere dupliciter potest acci
pi

pi ut tāgu sanctus Tho. i. q. iij. ar. iij.
ad primum argumentum et parte. i. q. xij.
arti. i. ad primum. Uno modo inclusio com
prehensio in comprehendente: sicut vinum
comprehenditur in vegative: vel homo in
vestimento vel loco: vel sicut puer in vte
ro matris: et sic omne quod comprehendit
tur a finito est finitum. Unde hoc modo
deus non potest comprehendere ab aliquo
intellectu creato. Alio modo comprehen
sio nihil aliud nominat q̄ tenti. nem ali
cuius rei iam presentia luer habite: sicut
aliquis consequens aliquem dicitur eū
comprehendere: quando tenet eum: et sic
potest deus comprehendere. Et ad hoc or
tatur nos apostolus i verbis propositis
di. Sic currere et. Unde Cā. iij. In lectu
lo meo quesui per noctes quem diligit ani
ma mea et infra inueni quem diligit ani
ma mea tēui eum nec dimittam et. Et
sic patet difficultatis solutio. Sed possit
aliquis querere. de quo cursu loquitur a
postolus dum dicit. Sic currere. Respon
deo hoc declarat David di. Uiam man
datoꝝ tuorū cucurrit. Cursus ergo iste
est obedientia mandatoꝝ dei per quem
si bene currim⁹: consequimur vitam eternā
iuxta illud Matth. xij. Si vis ad vitam in
gredi serua mandata: et idē est q̄ dicit
apostolus. Nam quod dicit apostolus.
Sic currere. Domin⁹ dicit. Serua māda
ta: q̄ autē dicit apostolus: ut comprehen
datis. Domin⁹ dicit. Si vis ad vitam in
gredi serua mandata. patet ergo thema
Et sum⁹ in proposita materia mandato
rū de quib⁹ predicatur sum domino cō
cedente per totam quadragesimam inci
piens ab hac dominica septuagesime: sed
anteq̄ descendam ad specialem materi
am mādatoꝝ premittenda sunt aliqua
de lege diuina que fuit et est causa effici
ens preceptorum: utpote ordinantis ip
sa precepta. sed ut alius exordiamur.
Notandū q̄ pro directione humane vi
te data est nobis a deo quadruplex lex.
Nā et lex hūana a deo est. Ut prouerb.
viij. per me reges regnāt et legum cōdi
tores: iuxta de cernunt. Et sunt ille quat
tuor leges videlicet.

¶ Prima est lex nature.

¶ Secunda est lex scripture.

¶ Tertia est lex gratie.

¶ Quarta est lex ecclesie.

¶ Ultima vero diuidit in duas scz in lo

De Deo

De quadruplici lege.

gem canonicam et civilem: vel dic q triplex est lex nobis a deo data. scilicet lex naturalis: lex diuina: et lex humanalis. Lex autem diuina subdiuiditur in duas. scilicet in legem veteris testamenti que dicitur lex scripturae: et in legem noui testamenti que dicitur lex gratiae. Item lex humanalis subdiuiditur in duas. scilicet in legem generalem et particularem. Lex generalis est duplex. scilicet canonica et civilis. Item vterque potest subdiuidi in legem scriptam et non scriptam. ut infra subdiuiditur. Lex autem particularis est duplex. scilicet lex scripta et lex non scripta: scripta dicitur statuta non scripta vero consuetudo: que est ius quoddam moribus institutum: ut dicit Gratianus di. i. Consuetudo. ponit etiam Gratianus multa alia iura que tamen lex predictis continentur. Nam ius gentium continetur sub iure naturali: ut infra dicetur. Ius vero militare continetur sub iure gentium: persequitur etiam sub naturali ius publicum continetur sub eodem vel sub canonico vel civili. Ius quiritium. i. romanorum pertinet sub iure civili et spectat multiplex legis distinctio. ponit etiam alia lex a theologis: que dicitur lex eterna q nihil aliud est q ratio diuine sapientie: fm q est directio omni actu et motui nisi sicut ratio diuine sapientie inquiritur per ea dicta sunt creatura huius rationem artis vel exemplaris vel ideae. fm Tho. i. q. i. q. cxiij. ar. i. Item ponitur a theologis etiam alia lex que dicitur lex concupiscentie: de qua Aplos Ro. viij. Video aliam legem in membris meis repugnante legi mentis mee: et captiuum me ducentem in legem peccati que est membris meis et captiuum me ducentem in legem peccati que est membris meis. Et dicitur lex non tantum regulas et mensurans: sed etiam mensurata et regulata. Quilibet enim inclinatio prouenit ex aliqua lege dici potest lex. non essentialiter: sed quasi participative. Et hoc modo ipsa inclinatio morborum ad concupiscentiam. lex morborum vocatur fm Tho. i. q. i. q. c. ad primum. Sic ergo concupiscentia siue fomes dicitur lex: et habet rationem legis in hoc: in quantum est pena peccati diuina iustitia puniuntur culpe ipsius Ade. In quantum vero seclinat ad peccatum prauatur legi dei nec huius rationem legis secundum q notat Tho. i. q. i. q. cxiij. ar. iij. ad primum. Circa primum ergo legem nature de qua hodie domino concedente predicatur sum: sunt videnda tria principalia. vj.

Primo de ipsius legis quiditate. Secundo de eius effectualitate. Tertio de eius mutabilitate. Circa primum est notandum: q lex nature dicitur a natura. Triplex autem est natura potest considerari in homine. Est enim quedam natura in homine secundum quam communicatur omnibus substantiis: et est natura generis generalissimi. Et secundum huiusmodi nature inclinationem pertinet ad legem naturalem omnia per que vita hominis conseruatur: et contrarium impeditur: secundum quod dicit Tho. i. q. i. q. cxiij. ar. i. Quilibet enim substantia naturaliter appetit conseruationem sui esse secundum modum sue nature. Ita exemplum de omni creatura sensitiva vel vegetatiua: vel que habet sensum esse. Et fm hoc pertinet ad ius naturale fugere mortem: appetere vitam. Diligere seipsum. Et fm hoc potest dici q comedere: bibere et dormire sit de hoc iure: q pertinet ad conseruationem sui et multa alia similia. Et fm hoc potest dici q de sensu sit de iure naturali fm hanc legem naturalem. Secundo est natura generis subalterum scilicet quam communicat homo cum ceteris animalibus. Et fm hanc legem naturalem dicitur ea esse de lege naturalis: que natura omnia animalia docuit ut est coniunctio maris et femine: quod nos matrimonium appellamus. Item procreatio et educatio filiorum: ut dicit iurisconsultus in l. i. ff. de iustitia et iure. Et gratianus. i. di. ius. naturale. Nota hic contra mulieres nolentes lactare filios suos. De quo vide Greg. v. di. ad eius. Sed hic potest fieri obiectio: quia de ratione matrimonij coniunctio maris et femine indiuinam vite consuetudinem rectitudo: ut xxvij. q. i. q. i. Et extra de presump. ca. illud. Iulius parabolitas autem in ista non est communis omnibus animalibus. Ergo matrimonium non est de iure naturali hoc modo: ad hoc potest respondere q in diffinitione predicta matrimonij ponitur primo coniunctio maris et femine et hoc est tantum materiale. Secundo ponitur indiuinam ec. Et hoc est tantum formale. Quantum ergo ad primum quod est materiale matrimonij: est de hoc iure naturali: secundum quantum ad secundum non est de iure naturali. Tertio modo sumuntur. scilicet natura spe de qua iure statum dicitur. Nec obstat si dicatur

Sermo. i.

Fo. iij.

qm hoc seculum q fornicatio est de iure naturale: ppter q sit licita: q. x. q. l. fornicatio sit de iure naturali. Hoc secundo modo fm non omnia que sunt de iure naturali. Hoc secundo modo sumpta sunt licita. q. autem fornicatio sit de iure naturali. Hoc secundo modo sentit Tho. i. q. i. q. cxiij. ar. iij. ad secundum. Et vide glo. i. di. ius naturale: super verbo maris et femine coniunctio. Tertio est consideranda in homine natura spei q. sicut homo ex diuina specie: que est ratio sibi propria: fm quam homo distinguitur ab alijs animalibus: et fm hanc ad legem naturalem pertinet ea que spectantur ad inclinationem huius nature: et sunt ea ad que inclinatur homo ex instinctu rationis naturalis sic q veritate cognoscant de deo q in societate viuat q igno- rantia vitet: q alius non offendat cum q bus conuersari debet. Item q virtuosae viuat quia actus virtutum sunt de lege nature vno. Tho. ibidem. Item ad hanc legem nature spectat erga deum religio. Item ut parentibus et pie pcedamus. Item ut vim aut iniuriam propulsemus: ut dicit iurisconsultus in l. i. §. si. et duabus legibus sequentibus de iusti et iure. Et fm hoc lex naturalis diffinitur: q est quedam ppositio vniuersalis fabricata. per actum rationis practice ad directionem actuum humanorum ordinata et sic diffinit Aug. de ancho. super epistola ad Rom. vij. Uel dic q lex nature est quoddam lumen intellectus institutum nobis a deo in creatio- ne per quod inclinamur ad bonum. De quo lumine loquitur ps. Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Uel dic q lex naturalis nihil aliud est q participatio legis eterne in rationali creatura fm Tho. i. q. i. q. cxi. ar. i. hic applica- ca. de re. Et fm hoc lex naturalis hoc modo accepta aut in nullo aut parum differt a iure gentium de quovide Tho. i. q. i. q. cxi. ar. iij. et i. q. i. q. lviij. ar. iij. Et multa grana breuitatis omitto. eo q latiori discussione indigeant. Circa secundum de legis naturalis effectu est notandum q lex naturalis. Tertio modo sumpta q. de hac sermo nobis est habet tres effectus.

Primum est circa credenda. Secundus est circa agenda. Tertius est circa speranda.

Circa credenda quidem: quia hac lege instrumur ad dei cognitionem: de qua lumine naturali cognoscimus tria scilicet eius potentiam: eius sapientiam: et eius bonitatem: que sunt appropriata tribus personis trinitatis: et consequenter naturaliter cognoscimus deum esse nisi homo sit insipiens: iuxta illud ps. Dixit insipiens in corde suo non est deus. Sed videamus quomodo. Cape exemplum. Si vis videre pulchrum magnum. palatium nonne cognosceres ex hoc potentiam illius qui fecit illud edificare: sapientiam edificatoris et bonitatem illius qui illud palatium fecit ad finem hominum scilicet habitandi et. Sic hic mundus est quoddam palatium dei. Auctoritas. O israel quam magna est domus domini: et in gens locus possessoris eius: magnus et non habens finem excelsus et immensus Baruch. iij. Nota non habens finem scilicet quantum ad durationem. Considerans ergo homo mundum cognoscit aliquem esse eius conditorem: qui cum magna potentia condidit et sapientia ordinauit: et bonitate gubernat illum: hic est deus. Et hoc confirmatur auctoritate sacre scripture veteris et noui testamenti. De veteri habetur Sap. xij. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit horum creator videri. De nouo habetur Rom. i. Inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque virtus eius et diuinitas. Hoc modo cognouerunt antiqui philosophi naturales vnum deum cognouerunt etiam appropriata tribus personis scilicet potentiam sapientiam et bonitatem dei. pro quo reuertit nobis vestigium trinitatis. Non autem cognouerunt propria que sunt generatio: paternitas: et processio: iuxta illud Apostoli. Loquitur dei sapientiam. quam nemo principum huius seculi cognouit. i. Cor. ij. primum. Philosophorum fm glo. et ponit Tho. parte. i. q. cxiij. articulo. i. Et ppter hoc ratio naturalis dicit vultus dei: iuxta illud ps. Signatum est super nos lumen vultus tui domine: quia sicut p vultum cognoscitur homo sic per rationem naturalem cognoscitur deus patet ergo primum effectus naturalis circa credenda. Secundus effectus est circa agenda. Nam etiam si a deo nulla data esset leg

De quadruplici lege.

scripta sufficienter: nihilominus instrumur ab hoc lumine rationis circa moralia precepta. Nam hoc lex naturalis habet quedam principalia precepta que sunt fundamentum omnium preceptorum moralium: ex quibus principalibus preceptis elicitur quasdam conclusiones immediatas que sunt precepta decalogi. Verbi gratia Principalius preceptum legis naturalis est: quod bonum ad faciendum: et malum vitandum: ex quo precepto eliciuntur immediate omnia alia precepta decalogi. Nam ex parte precepti scilicet quod bonum sit faciendum: eliciuntur omnia precepta moralia affirmativa. Et ex secunda vero parte scilicet quod malum sit fugiendum: eliciuntur omnia precepta moralia negativa et secundum hoc omnia precepta decalogi possunt dici esse de iure naturali: quia sunt conclusiones quedam immediate elicitur a primis preceptis iuris naturalis: et hoc quod dicitur Iste dominus et habetur in decretis. I. di. in principio ubi dicitur ius naturale est quod in lege et in euangelio continentur: quod verbum non est sic intelligendum quasi omnia que in lege et euangelio continentur: sicut de lege nature: cum multa tradantur ibi supra naturam. Sed quia ea que sunt de lege nature plenarie ibi traduntur. Unde cum dixisset ibi Gratianus quod ius naturale est quod in lege et euangelio continentur: statim exemplificando subiunxit quo dicitur iubetur alij facere quod sibi vult fieri et prohibetur alij facere quod sibi nolit fieri. Hoc ponit Thoma. I. q. xlii. ar. iij. ad primum Et concordat Gratianus in decretis. vi. di. hys respondetur. ponamus igitur i practica: quod hic supradictus est. v. q. 6 ex parte precepti scilicet quod bonum sit faciendum eliciuntur omnia precepta moralia affirmativa. Et ex secunda parte scilicet quod malum sit fugiendum: eliciuntur omnia precepta moralia negativa. Lumen namque intellectus naturalis instruit nos quod bonum est diligere illum a quo beneficium consequimur: et quanto magis bonum consequimur: tanto est magis diligendum. Et quia a deo recipimus beneficium creationis: quod est beneficium infinitum ideo instrumur et promoueamur ad ipsum deum totis viribus diligendum: quod est primum preceptum morale decalogi. Secundo instruitur homo hac lege naturali quod quilibet servus debet loqui de deo

minio suo reverenter: quia hoc est bonum ergo faciendum. Et ex hoc habemus secundum preceptum. I. non assumes nomen dei tui vanum. Tercio ratio naturalis dicitur homini quod servus cui prouidetur a domino. debet eidem domino aliquid seruicium exhibere: et hoc habetur tertium preceptum. Memento etc. Unde tempore legis naturalis homines ex naturali instinctu reddebant obsequia et seruicia deo sacrificando vel aliquid offerendo: ut patet de Abel Enoch. Moes Abta. Isaac. Jacob. et multis alijs in profectionem dominum in reuerentiam diuine maiestatis. Unde dictum est supra quod religio est de iure naturali. Quarto ratio naturalis dicitur homini quod bonum est quod huius quibus beneficia accipiunt debeant honorari. Cum ergo a parentibus accipiuntur esse nutrimentum et disciplinam. ergo debemus honorare parentes: et ex hoc habetur quartum preceptum. Quinto ratio naturalis dicitur homini quod malum est nocere alteri: quod tibi non vis fieri alijs non feceris. Unde dicit iurisperitus. Cum inter homines cognationem quandam natura constituit: consequens est hominem homini insidiari nequias esse. ff. de iur. l. vi. v. m. Contra dicit dominus Matth. vi. quicunque vultis ut faciant vobis homines: vos facite illis. Et ex hoc instruitur homo ad omnia precepta secunde tabule nequias quibus prohibetur proximis inferre nocumenta. potest autem nocumentum inferri proximo circa quatuor. Primo in persona propria: et hoc prohibetur homicidium: quod est quantum preceptum. Non occides. Secundo in persona coniuncta proximo quantum ad propagationem proles et hoc prohibetur adulterium. quod est sextum preceptum. Ad mechaberis. Tercio in rebus et per hoc prohibetur furtum. et quilibet etiam iniuria et usurpatio rei alieni: quod est septimum preceptum. Non furtum facies. Nam et natura equum est neminem locupletari debere cum aliena iactura. ff. de condi. in de. l. Nam et natura. Quarto potest inferri nocumentum in fama et per hoc prohibetur quilibet detractio et infamatio proximi quod est octauum preceptum. Non dices contra proximum tuum falsum testimonium. Potest etiam circa vi.

vi. preceptum offendendi non solum opere sed etiam corde: ideo prohibetur concupiscentia proximi alieni et etiam rei alieni per que habentur nonum et decimum preceptum. Sed hic potest queri cum possit offendere corde et opere contra quintum preceptum. Non occides et octauum cui non prohibetur in decalogo ita homicidium cordis: sicut fornicatio et furtum etc. Respondeo secundum Thoma. I. q. c. arti. v. ad v. Delectatio adulterij. et vilitas diuitiarum sunt per se ipsa appetibilia inquantum habent rationem boni delectabilis vel vtilis et propter hoc oportuit in eis prohiberi non solum opere: sed etiam concupiscentia: sed homicidium et falsitas sunt secundum se horribilia: quia proximus et veritas naturaliter amantur: et non desiderantur nisi propter aliud. et ideo non oportuit circa ipsum peccatum homicidium et falsitatem solum prohibere peccatum cordis: sed solum operis. Item Thoma. patet ergo quo modo hac lege naturali id est lumine rationis naturalis sufficienter instrumur circa agenda: et hoc probatur etiam auctoritate apostoli dicentis. Cum enim gentes que legem non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt ipsi sibi sunt leges: quod ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Ro. viij. Super quo dicitur glossa gentes et si non habent legem scriptam scilicet Moyse habent tamen legem naturalem qua quisque intelligit: et sibi confitens est quid bonum et quid malum. Nota tunc dicit. In cordibus suis. quia lex ista non est scripta in lapideis tabulis: sicut lex scripture. sed in tabulis cordis humani quod sunt excellentiores etc. v. p. o. t. e. cap. c. m. intellectus etc. Tercio effectus huius legis naturalis est circa speranda. Nam lumen naturalis rationis instruit hominem: quod quilibet bonus et iustus dominum debet retributione suis seruiciorum. Cum ergo deus sit summe bonus sapiens. et iustus: sequitur quod deus primum suis bonis seruiciorum et penam malis contumacibus et rebellibus. alioquin non esset iustus nec bonus: quod est iam impossibile sicut impossibile est deum non esse. Cum ergo in hac vita non fiat huiusmodi retributio. sequitur quod ratio naturalis cogit nos ad credendum et sperandum quod alia sit vita in qua huiusmodi retributio bonorum et malorum fiat. Patet ratio. Auctoritas habetur per David ps. Sacrificate inquit sacrificium iustitie et sperate in domino. Multi dicunt quis ostendit nobis bona. Signatum est super nos lumen vultus tui domine et cetera. Nota multi scilicet dubitantes. Domine quis ostendit nobis bona scilicet futura eterna quas si quis in deprentens renunciamus nobis que essent illa bona. Ipsi quidem dubitant: sed nos habemus inde certitudinem: quia signatum est super nos id est in superiori parte nostra id est in anima: quia inferior est sensualitas. Lumen vultus tui domine id est lumen rationis naturalis que dicitur vultus dei: quia per ea cognoscimus deum: sicut per vultu cognoscitur homo. Et ex hoc habemus effectum spei per quem letamur sperantes futura illa bona. 36 subdit. Deditis letitiam in corde meo. Patet ergo tertius effectus legis naturalis et est necessarius homini ad salutem: iuxta illud apostoli. Credere oportet: accedentem ad deum quia est: et inquirentibus se remunerato: sit Hebr. xi. Circa tertium. videlicet de huius legis naturalis mutabilitate vtrum scilicet hoc lex naturalis sit mutabilis: quod Thoma. tangit I. q. c. artic. viij. q. xviij. artic. v. Ubi videtur dicendum: quod dupliciter possumus loqui de preceptis legis naturalis: scilicet de lege naturali. Uno modo quantum ad rationes ipsorum que sunt istae scilicet ut homo ordinate se habeat ad deum et ad proximum. Item quod bonum sit faciendum et malum fugiendum: que sunt prima principia legis naturalis ut supra dixi. Et quantum ad hoc lex naturalis est immutabilis et in dispensabilis non solum ab homine sed etiam a deo. Nam ut ait apostolus secunde. Thim. ij. Deus fidelis permanet: negare scriptum non potest. Negaret autem scriptum si ipsum ordinem sic iustitie auferret: cum ipse sit ipsa iustitia: ideo in hoc deus dispense non potest ut homini liceat non ordinem se habere ad deum: vel non subditi ordini iustitie eius in hijs in quibus fecerit dum se homines ad inuicem ordinantur. Secundo modo possumus loqui de lege naturali: et preceptis eius quantum ad verba: scilicet quantum ad conclusiones elicitas ex primis principijs legis naturalis: quod conclusiones continentur in preceptis decalogi: et istud ad hoc potest

Sermo. i.

Fo. iij.

De lege scripture.

quidem deus dispensare: et etiam utens iure et auctoritate dei: sicut princeps: aliter tamē et aliter. Nam deus dispensare potest circa precepta legis naturalis: siue sub illa causa extrinseca: siue non. Puta quod occidatur homo siue sit nocens siue innocens ut patet de Abraham. Gen. xxi. Ratio quod cum voluntas dei sint regula humanorum actuum principaliter directiva: ideo illud dicitur bonum et iustum quod deo placet. Et ideo occidere homines innocentes ex voluntate dei iustum est et bonum: presertim ea ratione: quod etiam innocens homo est debitor mortis propter peccatum originale: que quidem mors divina potestate inducitur: sicut illud. 1. Re. ii. Quis mortificat et vivificat et Deus. xxxij. Ego occidam et ego vivificabo faciam. Sic etiam excusatur Sanson ab homicidio: Jacob a mendatio: ut habet in ca. Gaudemus extra de divinis. xxxij. q. v. Si non licet: et q. viij. Occidit. Sic etiam dispensavit deus in furto: quod filij israel precepto dei tulerunt egyptiorum spolia. Exo. xxiij. Nam illud proprie non fuit fur: quia illa spolia debebantur filijs ex voluntate dei: cuius est terra et plebs multitudo eius. Furtum autem est contra statum rei alieni invito domino. ergo non fuit furtum secundum Theophrastum. Sed etiam si dicerem quod furtum fuisse non fuit peccatum ex eo quod voluntate dei fuit factum qui est legislator. Cuius autem est tollere cuius est condere ut in ca. Omnis res de regulis iur. et in l. nihil tam naturale. ff. e. Sic etiam deus dispensavit in fornicatione: Osee: qui accessit ad uxorem fornicariam vel ad mulierem adulteram: non enim fuit mechatus vel fornicatus: quia accessit ad eam que sua erat secundum mandatum divinum: qui est auctor institutionis matrimonij. secundum Theophrastum. q. liij. ar. ij. ad secundum. Vel etiam si dicamus fuisse fornicationem: tamen non fuit peccatum: immo virtutis actus ex quo ex voluntate dei facta est per rationem. Sicut producit. Patet ergo quod deus potest dispensare in preceptis de calogi siue sub illa causa extrinseca. puta delictum siue non: quia voluntas divina est sufficientissima: et iustissima causa dispensandi: quia quod principi placuit legis habet vigorem. l. ff. de consuet. princ. homo autem fungens auctoritate dei sicut sunt prelati potest quidem dispensare data causa extrinseca. puta dei: vel alia huiusmodi:

directa illud apostoli. q. cor. ij. Nam ego quod donavi siquid donavi propter vos in persona christi et. Et alibi dicit. Christi legatione fungimur. Et Ro. xij. Non est potestas nisi a deo et infra. Itaque qui potestatem resistit dei ordinationi resistit. Et habetur. 1. q. iij. Qui resistit nec sufficit voluntas prelati. Unde non potest aliquis princeps ecclesiasticus vel temporalis dispensare quod homo innocens occidatur. Unde lex dicit: quod facinus occisus impunitum relinquitur facinus nocentia: sed innocentem condemnare. l. abscemem ff. de penis. Unde Augustinus ad bonifacium: et habetur in decretis. 1. q. di. Quicquid imperator prelegibus que propter uterque fuerit obtemperare non vult acquirit grande premium. Quicquid ergo imperatorum legibus que contra dei voluntatem feruntur operari non vult. acquirit grande premium. potest ergo princeps dispensare vel statuere quod homo occidatur dato vel dicto: nec tunc proprie dicitur mutare statum legis naturalis: quia ut dicit Theophrastus. ubi supra. Occisio hominis prohibetur in decalogo. putat habere rationem in debitu. Unde iudex qui occidit latronem vel miles qui occidit hostem rei publice non appellatur homicida: ut Augustinus dicit in libro de libero arbitrio et nota. Theophrastus. q. i. q. lxxv. ar. vi. ad tertium. Sic ergo in dispensatione principis requiritur causa legitima: alio non dicit dispensatio sed dissipatio: ut notat canonistam. c. de mulcta. de preb. et. q. v. Requiritur. Nisi rigor iuriste de hac materia utrumque princeps possit tollere vel rescindere contra legem naturalem tractant in l. rescripta. c. de precibus impera. offe. et in l. si. c. si contra ius vel vtili. pu. Canonistae vero. vi. di. s. huiusmodi ita.

Deo gratias. Amen.

De lege scripture.

Sermo. ij.

Sic currite ut comprehendatis. 1. cor. ix. Sequitur preedicare de lege scripture que incipit a moysi: concurrunt tamen cum prima lege solz nature. De hac ergo lege scripture occurrit videnda tria hodie. Primo de eius exigentia et necessitate. Secundo de preceptorum eius diva et pluralitate. Tertio de eius excellentia et nobilitate. De mutabilitate autem eorum. i. v. u. possit

dispensari in preceptis moralibus vide supra sermone proximo parte. iij. Circa ergo primum. Nota quod ratio quare lex scripture. i. moyses fuit necessaria: est quia lex nature fuerit de se sufficiens ad instruendum hominem de credendis agendis et sperandis: ut dixi supra tamen fuit multum illa lex nature postea obscurata de preceptis et vitata per legem concupiscentie que est in membris nostris: propter quod indiguit homo alia lege instruente que fuit lex moysi. fuit autem lex nature obscurata per legem concupiscentie in omnibus illis effectibus de quibus dictum est supra.

Primo quidem in credendis. Nam lex homo lumine rationis naturalis: siue legis nature manu ducatur ad cognitionem deitatis in tantum inualuit concupiscentia humana ut obtinebaretur lumen istius quod venerunt homines ad magnos et diversos errores de deo. Quidam enim dixerunt quod non erat deus. Alii dixerunt insipientes in corde suo non est deus. Quidam vero posuerunt plures deos: propter quod fere totius mundi hoc errore seducti: declinaverunt ad idolatriam: presertim tempore habite. Quidam etiam adorabant solem: quidam lunam quidam ignem et aquam: quidam ligna: quidam lapides: quidam cepas: et alia: ut egyptij. Ps. Simulachra gentium argentum et aurum. Quidam etiam adorabant anseres ut romani. De quibus Augustinus. in q. de civi. dei. c. xxi. Quidam vero dixerunt esse deum sed nullam providentiam habere circa creaturas. Quidam vero dixerunt incorruptibilia: et superiora regi divina providentia: sed non in inferiora corruptibilia: presertim actus humanos ex libero arbitrio procedentes: ex quo per personam dei Job. xxi. Nubes latibulum eius circa cardines celi pambulat: nec nostra considerat. Item Boetius loquens ad deum in persona istorum dicit omnia recto sine gubernas homini solos respicit actus. Hic error est maximus: quod tolleret iustitiam dei: et misericordiam. Item tolleretur iustitia et vitia. Item paradysum et infernum. contra quod dicit. Aplos Iob. xj. Oportet accedere ad deum credere quod est: et quod inquirentibus se remunerator sit: Quidam vero erraverunt circa creationem mundi: multi dixerunt mundum ab eterno factum: et in eternum duraturum. Quidam vero circa

anime durationem: nam dixerunt animam esse mortalem cum corpore. In quorum persona dicit Salomo. Unus interitus est hominis et iumentorum et equarum: et conditio: sicut moritur hominibus et illa moriuntur similiter spirant omnia: et nihil habet homo iumento amplius. Eccles. ij. Item. Sap. ij. Dixerunt impij cognationes apud se non recte. Exiguum est cum teo die est tempus vite nostre: et non est refectum in fine hominis: et non est agnitus sit reuerfus ab inferis et. Et ps. liij. Multi dicunt quis ostendit nobis bona. Unde ergo quantum obscuratum fuit lumen rationis naturalis et depreffum per tenebras concupiscentie. Oportuit ergo quod homo illuminaretur alio lumine divino ad tollendos errores predictos. Idcirco divina providentia ex misericordia sua nec homo deus error laboraret promulgavit legem scripture: per quam manifeste declaravit esse unum deum creatorem et providentem totius universi dicens. In principio creavit deus celum et terram et. Que verba licet non sit de lege moysi: tamen a moysi prophetice prolata: fuerunt Item Deute. xxxij. Videte quod ego sim solus et non sit alius deus preter me. Item ciusdem. vi. Dominus deum tuum adorabis et illi soli servies: dando etiam legem scripture: ostendit deus quod ipse habeat providentiam non solum superiorum creaturarum et celestium sed etiam inferiorum declaravit etiam animam esse immortalem: patet ergo quare fuit necessaria lex scripture circa credenda.

Secundo obscuratum erat lumen legis naturalis circa agenda. Intantem enim prevalebat lex concupiscentie in membris hominis quod non permittebat hominem dirigere secundum legem nature. Unde ad omne genus vitiatorum prolapsus erat homo ita quod homo contrarius legis naturalis et plurimum faciebat. Et ideo ut nequa ferus corruptaciter rebellaret: licet lumen legis naturalis contrarius suaderet. Un aptus. Condelector cum legi dei: secundum interiorum hominem: video autem alteram legem in membris meis repugnantem legis mentis mee et captivantem me in lege peccati: que est in membris meis. Ro. viij. Plus dico quia intantum etiam obscuratum fuerat lumen legis naturalis siue rationis naturalis: quod apud germanos olim latroci-

De lege scripture.

num non reputabatur iniquum: cum tamen sit expresse contra legem nature: vt dixi supra: vt refert. Julius cesar i libro de bello gallico. Et refert Thom. i. q. xxiij. artic. iij. Sic etiam nec concupiscentia mala credebatur esse peccatum. Unde Rom. viij. Peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam scilicet esse peccatum nisi lex diceret non concupiscere. Fuit igitur necessaria lex scripture ad illuminandum hominem circa cognitionem peccatorum et ad coercendum ipsum a peccatis quod ipsa lex facit dupliciter.

¶ Primo penam adiungendo. Unde deus dedit duas tabulas lapideas moysi in quibus erant scripta decem precepta: et statim post precepta subiungit penas transgressionis: quia tempore legis nature non erat pena imposita transgressoribus legis. Unde Rom. v. Usque ad legem enim peccatus erat in mundo peccatum autem non imputabatur cum lex non esset. vbi dicit Glo. quod quedam peccata esse nesciebant: omnia vero apud deum imputata esse putabant. Et ideo post legem scriptam de decem preceptis statim subiungit penam transgressoribus dicens. Exo. xxiij. Qui immolat deus occidetur et supra: maleficos non passetur viuere et cetera. Item Exo. xxi. Qui percussit hominem volens occidere morte moriatur: et sic in ceteris culpis. Nam pro transgressionibus cuiuslibet precepti apponitur pena in lege scripture: quia seruus contumax metu pene et culpa est coercendus. Unde Salatas. iij. Lex propter transgressores posita est: propterea lex illa moysi vocatur lex seruorum. In cuius signum quando lex illa data fuit audita sunt tonitrua: et visa sunt fulgura et totus mons fumigabat: propter quod filij israel timuerunt valde. Et steterunt procul dicens moysi non loquatur nobis dominus ne forte moriamur. et ait moyses ad populum: vt probaret vos venit dominus: et vt timor illius esset in vobis et non peccetis Exo. xxij.

¶ Secundo coercuit lex hominem a peccatis bona temporalia promittendo: vt per Esa. i. Sic volueritis et audieritis me bona terre comedetis: et expressus habebit. Deut. xxvij. Patet ergo quo fuit necessaria lex scripture circa agenda. ¶ Tertio obscura

scritas consequitur ex prima: quia si non cognoscebant nec credebant deum vel providentiam diuinam credebant nullam esse consequenter nullam beatam vitam sperabant. Oportuit ergo dare legem que instrueret eos de alio vita: et licet hoc expresse non habetur in lege moysi sed sub velamine figure: tamen expresse habetur in prophetis veteris testamenti presertim Daniel. xij. Multi de his qui dormiunt in terre puluere vigi labunt: alij in vitam eternam: alij in oprobrium: vt videant semper. Patet ergo quare fuit necessaria lex scripture: scilicet restat vna dubitatio: quare non ante moysen fuit data lex vel statim post peccatum cum iam homines corrupti et damnati erant per concupiscentiam: omnia quippe caro corruperat: viam suam vt dicit Gene. vi. Sicut in naturalibus nulla forma impunita in materia: nisi prima materia sit disposita: et sic in moralibus nullum bonum nulla gratia diuina datur homini: nisi conuenienter disposito. Ad dispositionem autem deum diuinum vel gratie recipiende: precipue requirit humilitas: iuxta illud Jacobi. iij. Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Bonum mihi domine: quia humiliasti me vt discas iustificationes tuas. Et alibi. Custodiens paruulos dominus humilitatis sum: liberauit me. Oportuit ergo quod ad hoc vt homo aptus esset et dispositus ad legem diuinam recipiendam: quod cognosceret defectum suum: et hoc humiliauerit: homo autem superbiebat de scientia quare ratio naturalis posset ei sufficere ad salutem. Et ideo vt de eius superbia conuinceretur permissus est homo regimini sue rationis: absque adminiculo legis scripture: et experimento didicisset tandem quod patiebatur rationis defectum: per hoc quod homines vsque ad idolatriam et turpissimam vitam circa tempora habrae sunt prolapsi. Et ideo post hoc tempora fuit necessarium legem dari in remediu humani ignorantie. quia per legem est cognitio peccati: vt dicitur. Rom. y. Et hoc pertinet ad malos homines et superbos. Ex parte vero bonorum lex scripture data est in auxilium: quod quidem: tunc primo maxime necessarium fuit quod lex naturalis obscurari incipiebat propter abundantiam et exuberantiam pec-

Sermo. ij.

So. vi.

calos circa tempora habrae vt dixi. Et hac ratione sentit Tho. i. q. xxiij. artic. vlti. Circa scdm. f. de preceptorum differentia et pluralitate notandum: quod in lege scripture. i. moysaica triplex preceptorum distinctio inuenitur fm quod tangit Tho. i. q. xxiij. ar. iij. Et Gratianus in decre. vi. dist. 5. his ita. Quedam enim precepta sunt moralia: quedam ceremonialia: et quedam iudicialia: de quibus dicit Moyses populo. Deute. vi. Hec sunt precepta et ceremonie atque iudicia que mandauit dominus deus vestester. Precepta anthonomatice dicuntur moralia. pro illorum ergo preceptorum intellectu et declaratione est notandum fm Tho. q. vbi supra. ar. iij. quod ad legem diuinam pertinet vt ordinet hoies ad iudicem et ad deum. vtriusque autem horum in communi quidem pertinet ad dicta legis nature: ad quod referuntur moralia precepta. Sed oportet quod determinetur per legem diuinam vel humanam: et hec determinatio pertinet ad preceptum ceremoniale. Sic etiam honorare parentes non occidere hominem: et non facere furtum: non inuoluntari et humiliter sunt indita homini ex dictamine legis naturalis vt supra dictum est. Item inditum est homini ex eadem lege naturali: quod transgressio predictorum preceptorum debeat puniri: sed de terminare qualis pena et quanta sit inferenda transgressor non statim occurrit homini ex dictamine legis nature siue rationis naturalis: sed oportet quod determinetur a legislatore deo vel homine: et hoc pertinet ad preceptum iudiciale: puta si quis furatur viam oues reddat quatuor: si quis maledixerit patri vel matri morte moriatur. Determinatio ergo communis precepti de cultu diuino fit per precepta ceremonialia. Determinatio vero communis precepti de iusticia seruanda inter homines fit per precepta iudicialia. Et fm hoc oportet predicta tria legis precepta ponere: scilicet moralia: que sunt de dictamine legis nature. Cerimonialia que sunt determinationes cultus diuini: et iudicialia que sunt determinationes iusticie inter homines obseruande. Unde et apostolus dixisset. Ro. viij. q. lex est ita: subiungit quod mandatum est iustum et sanctum bonum. iustum quidem quantum ad iudicialia: sanctum ad ceremonialia. Nam sanctum dicitur quod est deo dicatur

bonum vero honestum quantum ad moralia fm Tho. vbi supra. Dicuntur autem ceremonialia quasi munera. bona cereis que dicebantur dea frugum: vt quidam dicunt: eo quod primo ex frugibus oblationes deo offerreantur: siue vt Valerius maximus refert: nomine Cerimonie introductum est ad significandum cultum diuinum apud latinos: a quodam oppido iuxta romam quod cerere vocabatur: eo quod roma capta a gallis illuc sacra romana allata sunt et reuerentissime habita fm quod refert Thom. i. q. xxiij. artic. iij. Est autem notandum quod quia quadruplicem differentiam inuenio inter moralia precepta et vna parte: et ceremonialia et iudicialia ex altera.

¶ Prima differentia est quod moralia habent vim obligandi ex ipso dictamine rationis. Unde pertinent ad legem nature vt dixi supra sermone proximo parte. ij. Et dicunt moralia eo quod a ratione dicuntur mores humani. Cerimonialia autem et iudicialia habent vim obligandi ex sola institutione diuina vel humana: quia in se considerata non habent absolute rationem debiti vel indebiti: sed habent vim obligandi ex sola institutione diuina vel humana vt dixi: et satis habetur ex supradictis. Et hanc differentiam ponit Tho. i. q. ciiij. arti. i.

¶ Secunda differentia est quia precepta ceremonialia ordinant hominem ad deum tantum: iudicialia vero ad hominem tantum: sed moralia ad vtriusque. Ex hac ergo secunda differentia et prima. Nota quod in duobus consistit ratio ceremonialium preceptorum et etiam iudicialium. Nam ratio ceremonialium consistit. primo vt pertineat ad ordinationem hominis ad deum. Secundo vt non habeant vim obligandi ex sola ratione: sed ex sola institutione. Sic etiam ratio iudicialium consistit. primo vt pertineant ad ordinationem hominum ad invicem. Secundo vt habeant vim obligandi non ex sola ratione: sed ex institutione fm Tho. vbi s.

¶ Tertia differentia est: quia precepta moralia sunt de calogi. Deus per seipsum dicitur populo proposuisse. Exo. xxi. Alia vero precepta proposuit populo per Moysen. Hanc differentiam ponit Tho. i. q. c. ar. iij. ¶ Quarta differentia est quod precepta moralia. i. de calogi fuerint data a deo

Nunquid christus seruauerit legem

in tabulis lapideis scriptis digito dei. In quarum prima continebantur tria precepta pertinentia ad cultum dei. In secundam vero continebantur septem precepta pertinentia ad proximum. Sed non sic fuerit data ceremonialia et iudicialia: hoc in signum quod non erant tantum duratura quantum moralia: ut infra clarius apparebit. Quinta differentia potest ad id quia precepta moralia non erant figura sua. sed erant tamen intelligenda secundum litteralem sensum. Sed ceremonialia et iudicialia erant figuratiua et umbratica veritatis in nouo testamento manifestate sed aliter et aliter: quia ceremonialia principaliter figurabant non sic iudicialia. vide infra sermone. v. pte. ij. Ulterius notandum quod ceremonie veteris legis diuidebantur in quatuor. scilicet sacrificia. sacra. sacramenta. et obligationes. Pro cuius declaratione est notandum secundum Thoma. i. q. q. ar. iij. quod ceremonialia precepta ordinantur ad cultum dei. in quo quidem cultus considerari potest et ipse cultus et colentes. et instrumenta colendi. ipse autem cultus principaliter consistit in sacrificiis que in dei reuerentiam offeruntur de quibus Leuitici. x. Offerat vitulum et sacrificia eius ad libamenta ut ceremonie eius possint. Instrumenta autem colendi pertinent ad sacra: sicut est tabernaculum et vasa et alia huiusmodi de quibus. Exo. xxxv. Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonij et ceremonie leuitarum. Ex parte autem colentium duo possunt considerari. scilicet eorum institutio ad cultum diuinum: quod fit per quandam consecrationem vel populi vel ministrorum: ad hoc pertinent sacramenta. puta sacra sacramenta ordinis. De quo Leuitici. vi. Hec est unctio Aaron et filiorum eius in ceremonijs etc. Et iterum potest considerari eorum singularia conuersatio per quam distinguuntur ab his qui dei non colunt. Et ad hoc pertinent conseruantie puta in ebriis et vestimentis et alijs huiusmodi de quibus dicitur. iij. Regum. i. Si autem fueritis non sequentes me: nec seruantes ceremonias quas proposui vobis etc. secundum Thoma. Multa etiam alia circa ceremonialia: vide per Thoma. i. q. q. ar. per totam et de iudicialibus et multa per eundem ibidem. q. c. iij. et q. cv. Que gratia breuitatis omitto. predicta etiam omnia si referenda sunt

dimittit arbitrio predicantis qui debet considerare qualitates audientium: temporis comoditatem. Circa tertiam partem notandum quod accipiendo legem scripturam pro lege veteri et noua scripta. Nam et lex non testamenti quantum ad litteram dicitur lex scriptura. Unde super illud. ij. Cor. ij. Iram occidit spiritus autem vivificat. Aug. exponens dicit per litteras intelligitur quelibet scriptura extra hominem existens etiam moralis preceptorum qualia in euangelio continentur. Accipiendo ergo legem scripturam hoc modo. Nota quod lex scripturae siue scientia legis diuine excedit omnem aliam scientiam in septem. primo in causa efficiente. Secundo in causa materiali. Tercio in causa formali. Quarto in causa finali. Quinto in profunditate. Sexto in sensum multipliciter. Septimo in dignitate. De quibus omnibus ad presens omitto. Sed vide in sermone quodam qui incipit. Marauerunt mihi iniquas fabulationes etc. Ad predicta etiam facit quod not. Nicolaus de lyra in prologo super biblia qui incipit Hec omnia liber viii.

Deo gratias. Amen.

Nunquid christus seruauerit legem in scriptura. Sermo. iij.

Nunc currite ut prohibeatis i. Cor. ix. Supra sermone primo visum est de lege scripturam in generali. Nunc videndum est de eadem lege vnum dubium. Nunquid. scilicet christus seruauerit legem scripturam. In quo dubio duo videnda sunt. Primo versus christus seruauerit legem scripturam quantum ad precepta moralia. Secundo versus seruauerit eadem legem quantum ad ceremonialia. De primo hodie videndum est. De secundo in sequenti sermone. Circa primum ergo premittendum est pro introductione materie predicande quod christus venit in hunc mundum non solum ut nos redimeret sanguine suo precioso: sed et nos de veritate instruere sicut ipse dixit coram pilato postus. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Jo. viij. Instruit

Sermo. iij.

Jo. viij.

autem nos de veritate non solum verbo loquendo et docendo sed etiam factor exemplo operando virtuosissime conuersando. Jo. xij. Exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis ita vos faciatis. Item enim christus sicut magister et doctor: nam non fuisset si magister solum verbo instrueret discipulum nisi exemplo. Exemplum de pictore et vel de carpentario barbitonario etc. Volens igitur christus nos docere virtutes voluit ipse non solum verbo sed etiam exemplo monstrare: patet de penitentia ieiunio etc. Sic de humilitate etc. sic de patientia in passione etc. nullus ergo potest excusare etc. Sicut si reciteret hylitier ad ecclesiam etc. Nota de Cetero qui nunquam dicebat eis ad bellum sed amicos etc. Nota hic contra predicatorum qui docet populum verbo non exemplo. et ut ait Gregorius. magis moueant exempla quam verba etc. Voluit ergo christus docere nos et verbo et exemplo esse obedientes. Nullum enim docuit nisi prius exemplo instrueret: nam ut dicitur Actuum. i. Cepit iesus facere et docere. voluit ergo christus nos instruere verbo et prelo care exemplo ad implendum diuina precepta in decalogo scripta verbo quidem cum dixit. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Mat. xix. Exemplo autem ipsa precepta per seipsum implendo. nam ut ipse ait. Nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas non veni soluere sed adimplere. Mat. v. Videamus igitur quomodo ipse moralia precepta seruauit. Primo ergo preceptum est. Ego super dominum deum tuum non habebis deos alienos coram me. Exo. xx. Et quo mandato habemus quod debemus solum vnum deum adorare. Item quod non est exhibendus honor alicuius demonibus. Illud preceptum seruauit christus bis sicut habemus in euangelio. primo quando temptatus a diabolo dicente sibi. Hec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. Respondit. Vade satana: scriptum est enim dominum deum tuum adorabis et illi soli seruias. Mat. xij. Dic hyssoriam totam si videtur. Secundo seruauit hoc preceptum. nam cum christus predicaret per iudeam dicebat se esse messiam et saluatorem promissum in lege Iudei noluerunt credere si-

bi. Ratio quia ipsi putabant adhuc expectant quod messias esset iudeus cum magna potentia et diuitijs: cum tamen contrarium habebatur in prophetis presertim zacharia. ix. Exulta satis filia syon iubilabis filia iherusalem. Ecce rex tuus venit tibi iustus et saluator ipse pauper etc. Videntes ergo christum esse pauperem noluerunt ei credere immo postquam Iohannes baptista dixit. Ecce agnus dei. Jo. i. Dixerunt iudei nolumus hunc regnare super nos. Luc. xix. In diebus ergo illis demones in corporibus humanis clamantes dicebant affirmabant christum esse filium dei et messiam et saluatorem mundi: audientes autem iudei dicebant. O messias debet esse ille credentes magis demonibus quam christo: sed christus non siniebat ea loqui. Unde dicitur. Luc. iij. Expabant autem demonia a multis clamantes et dicentes quia tu es filius dei et increpans non sinebat ea loqui. Unde dicitur. Luc. iij. Quia sciebat ipsum esse christum non quidem certitudinaliter. Vide. i. Cor. ij. Quem nemo principum huius seculi cognouit. Si enim cognouissent nunquam deum glorie crucifixissent. quod ergo dicit sciebat. i. per suspensionem. i. suspicabantur: sicut dicit gal. super Mat. i. ca. Sed dicitur etiam aliquis quare christus non permittebat hoc ex quo dicebat veritatem et forsitan omnes iudei fuissent conuersi. Et ut seruaret legem nec volebat pro saluatione hominum uti ministerio demonum. tum quia indigni sunt hoc ministerio: tum quia tumcunque dicant demones veritatem. tamen omnia faciunt ad finem mandati. Item falsa admittentes veris incautos corrumperent: ut dicit gal. quia mendax est: et pater eius. Jo. viij. Et quo moraliter instruitur quod etiam pro veritate intendenda: puta pro etiam pro fortuna vel pro scientia acquirenda vel pro sanitate recuperanda: vel pro alia re obtinenda non debemus auxilio demonum uti. alioquin transgredimur illud preceptum contra hoc faciunt illi qui recurrunt ad magos pro predictis vel alijs huiusmodi etc. Dic ut expedit. patet ergo quomodo christus seruauit primum preceptum. Ideo dicit non veni soluere legem: sed adimplere. Mat. v. Secundum preceptum est non assumes nomen dei tui in vanum. Nec enim habebit infamem deus cum qui assumptis

Nunquid Christus seruauerit legem

nomine dñi dei sui frustra. Exo. xx. per hoc precipitur reuerentia nominis dei. hoc seruauit christus dupliciter.

¶ Primo q̄ quādo vol. bat aliqd dicere non iurabat nisi per aduersus amen. Et quando volebat illa affirmare dupliciter dicendo bis amen amen etc. Ut dicit Jo. solus. Et sic etiā verbo instruit dicens. Audistis q̄ dictum est antiquis non periuurabis. Reddes autē dño iuramenta tua. Ego autē dico vobis non iurare oīo etc. i. sit autē sermo vester est est nō nō: q̄ autē abundantius est a malo est. Mat. v. Nota contra illos qui pro nimia re iurant etc. Si ergo debetis instruire filios vestros etc.

¶ Secundo q̄ quādo interrogatus a Cap. p̄a dicitur. Aduro te per dei nūm vt dicas nobis si tu es xps filius dei. Mat. xxvi. Tūc christus qui ante tacuerat: ly seiret ex respōsione sua se moritē incursum: tamē ad reuerentiā nōis dei respōdit dī. Tu dixisti. verū tamē dico vobis amodo videbitis filium hominis sedentē a dextera virtutis dei et venientē in nubibus celi etc. Ibidem. Exēplū habemus hic q̄ delato iuramēto debet homo a iudice interrogatus dicere veritatem etiā si mortem sit incursum exemplo christi. alioquin grauius peccat vt dicit Tho. ii. q. i. ar. i. multo magis debet dicere veritatem in causa alterius. alioquin peccat mortaliter: et debet tribus quadragesis perire: vt dicitur q. v. c. Si q̄s coactus.

¶ Tertium preceptū est memento vt diē sabbati sanctifices. Exo. xx. Istud preceptū seruauit christus a puerina sua. Mā cum virgine matre et cū Ioseph: ibat ad templū de nazareth vsq̄ in hierusalem. Auctōritas. Cū esset Iesus annorū. xij. ascenditibus parentibus eius hierosolymā sū consuetudinē diē festi etc. Luc. ii. De hoc autē precepto q̄ partim est morale partim cērimoniale: q̄o christi seruauerit latius dicitur. i. sermone proximo. Nota hic cōtēplationē: ac si loqueretur cum virgine itinerante ad templū cū frigore et pluuia. O virgo gloriosa tu nonne es templū dei excellentius illo et domus spūs sancti domus pudici pectoris templū repente fit dei excellentius illo. ps. Sanctificauit tabernaculū suū altissimus: et christus etiam filius, vester nonne est templum. Johan. xij. Hoc autē

dicebat de templo corporis sui. Respondit ergo virgo Maria cū filio verū est: sed hoc facimus ad exemplum christianorū etc. Dic vt expedit. Quartū preceptū est honorare patrem tuum et matrem tuā vsq̄ longum super terram. Exo. xx. Istud preceptum adimpleuit christus. Dic practice: q̄ cū virgo et Ioseph habitarent in nazareth nō legitur q̄ haberent aliquā ancillam nec famulū etc. Et tamen certū est q̄ indigebat seruitijs modo quis credens seruiebat. Interrogemus Lucam. O Luca quis seruiebat. Respondit descēdit cum illis: scz de hierusalem et venit in nazareth: et erat subditus illis. Luc. ii. Et sic clare habetur q̄ ipse christus seruiebat: imo etiam ipse hoc dicit. Filius hominis non venit ministrari sed ministrare. Mat. xx. Cum ergo christus esset. x. vel. xij. annorū seruiebat in domo. Et singulariter dicam vobis vnum quod refert magister hyeronimus scholasticus: scz q̄ christus de fonte nazareth portabat aquā. Si cōtemplando interrogemus christū. O dñe et vos portatis etc. Et quare non preceptis angelo Michaeli vel Gabrili etc. vel aliq̄ angelo. Respondit. Ut deū exemplum alijs precipere christians obedire parentibus. Sed restat modo vna questio. Nam videtur q̄ christus contrariū dixerit. Dic practice quomodo christo predicāte multi veniebant post eū quibus dixit. Quid vultis Domine volumus sequi te vt audiamus verba tua et sermones tuos etc. Quibus dixit si quis venit ad me et non odit patrem suum: et matrem: et vxorem: et filios: et fratres: et sorores. Adhuc autem et animam suam non potest meus esse discipulus. Luc. xij. Respondeo q̄ auctoritas ista loquitur de partibus malis: qui debent haberi odio: hoc modo: vt nō obediatur eis. Vbi nota. q̄ tria sunt distinguenda: quedam sunt iusta et honesta que pater precipit et in his debet filius obedire parentibus: quedam iniusta et in honesta: et in his debet non obedire: immo habere odio effectum non affectu. ps. Perfecto odio oderam illos. Et hoc vult Glo. ibi. Unde super verbo. Non odit. dicit glo. inquantum in dei itinere obliuit: infra super verbo. Et fratres glo. simul odisse possumus: et amare nobis cognitione cōiunctos diligere ex dei precepto. odire iū

Sermo. iij

Fo. viij.

via dei aduersantur: et hoc odium nō de affectione sed de charitate videatur procedere subdit. Adhuc autem et animam suam: id est animalitatem quam odit: q̄ eius desiderij non acquiescit sed relucant etc. Verbi gratia. Si pater perciperet filio vt vadat ad magos etc. Vel faciat falsum iuramentum etc. Vel laboret die festo etc. vel occidat hominem etc. vel q̄ non intret in religionē etc. In talibus debet homo habere odio preceptum patris. et etiam animam: id est voluntatem vel sensualitatem suam. Quedam vero sunt que sunt in differentia: et in his debet obedire parentibus: nisi in matrimonio contrahendo: in quo nō tenetur obedire eis: nec etiam tenetur eis obedire cōtradictibus de religionis ingressu. l. deo nobis. C. de episc. et cleri. x. q. iij. non liceat. Ista clarius et latius infra dicentur: patet ergo etc. Non veni soluere: sed adimplere.

¶ Quintum preceptum est. Nō occides. Exo. xx. Istud preceptum christus adimpleuit: quia non solum alium non occidit: immo etiam prohibuit occasionem et vindictam. Et de hoc dicam vobis tria exempla. Primum de die muliere adultera: de qua Johan. viij. Dic hyeronimus. Scdm quando iuit ad quedam castrum in ciuitate samaritanorum etc. qui noluerunt eum recipere nec viualia sibi vendere etc. Dixerunt ergo Iaco. et Johan. Domine vis q̄ dicamus q̄ ignis descendat de celo et comburat eos: sicut Iher. as fecit. Nescitis cuius spūs estis. filius enim hoīs nō venit pdere aīas hominis sed saluare: et abierit in aliud castellum. Luc. ix. Sed nunquid peccauerunt ap̄i prefati. Respondit glo. Non: q̄ zelo legis ducebantur: sicut phinees. Num. xxv. Et Iher. iij. q. x. Sed in lege veteri permittēbantur vindicari iniuria q̄ seruiebant ex timore: nō vindicari hō xpianorū est: qui nihil timēt nec eos qui occidit corpus. Mat. x. Quia seruus ex amore. hec idē vult Ambro. vt habeat in decore. x. q. iij. q̄ xps vbi dicit. Nec discipuli peccant q̄ legē sequunt. Sciebāt enī et phinees reputatum ad iudiciam q̄ sacrilegos interimerat: et ad p̄ces Iher. ignem descendisse: de celo. Nec Am-

bro. Hoc autē itelligit glo. ibi q̄ apostoli non peccauerunt in hoc: quantum ad rem quam volebant. Iustum enim erat q̄ ille gentes hoc pateretur: q̄s apostoli postulabant: bene peccabant apostoli in modo volendi: quia non amore correptionis sed odio: desiderabant vindictam vt dicit Aug. x. q. iij. c. Ea vindicta. Tertium exemplum cum esset crucifixus et pateretur dolores et penas etc. Et videret patrem suum paratū de crucifixionibus vindictam: recipere iustum si ipse christus voluisset. Dixit. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciūt. Luc. x. q. iij. Ex quo multi habuerunt contritionem: quia dicit Lucas: q̄ reueriebantur percutientes pectora sua: et nō solum facto et exemplo: sed etiam verbo hoc docuit dī. Audistis: quia dicitur est antiquus Oculum pro oculo: dentem pro dente. Ego autem dico vobis non resistere malo etc. Mat. v. Patet ergo quomodo christus non venit soluere legem: sed adimplere practice. Dic vt expedit: sed clarius et latius infra.

¶ Sextū preceptum est. Nō meceris. Exo. xx. In quo prohibetur oīs illicitus cōcubitus vel actus carnalis etc. Et q̄d expedit istud in xpo prosequi q̄ siquidē multi serui eius virgines fuerunt: et ipse matrē virginē elegerit vt virginitatē verbo et opere cōprobaret. Potuisset siquidē ex matre vidua carnem assumere: s; māluit ex virgine: cui tantā puritatem contulit quā sub deo nequit excellentior reperi: vt ait Anselmus. Vbi ipsa sola virgo digna dicitur: ecclesia dicente. Bue stella matutina p̄torū medicina: solatrix go digna dici contra tela inimici: clipeum pone saluus: tue tituli virtutis etc. Ideo dicit ap̄s. Talis enim debebat nobis esse p̄ntifer: sanctus innocens. impolutus. segregatus a p̄toribus: et excelsior celis factus. Iher. vij. Nota sc̄lis. i. omni ḡa plenus et confirmatus. innocens a peccato actuali ipolus a macula originali. segregatus a p̄toribus: q̄ caro eius de massa peccatrice assumpta est et mūdificata et excelsior celis. i. angelis factus: quia verbo vnitus: non solū aut matrē virginē voluit esse: sed etiam discipulū quē diligebat. i. Johā. Dic practice hyeronius que habetur. Jo. ii. Aupte fa-

ete sunt in cana galilee etc. et quomodo ipsi volentem nubere. i. matrimonium cōsummare elocauit de nuptijs.

¶ Septimum preceptum est non furtū facies. Exo. xx. Illud preceptum perfectissime sicut et seruauit xps. perfecte enim seruatur hoc preceptū ab illis qui nūquam alienas furant sunt: vel alio iniusto modo acquisuerūt: sed perfectissime quādo aliquis non solum non furatus est alienū: sed etiā quando rapinam ab alio ipse ius sumptibus restituit zelo charitatis et iusticie. Sic fecit xps quia furtū subtrahit ab Adam de arbore scientie boni et mali xps sumptibus suis restituit in arbore crucis: quādo ipse semetipsum in ipsa obrulit: qui enim fructus sunt vteri virginalis nascendo. Luc. i. Benedictus fructus ventris tui. factus est fructus arboris crucis moriendo que dicitur arbor scientie boni et mali. Ante enim cognoscebat experimento malum pene inferni non autē bonum vite eterne: sed post hūc fructus iste appensus est in arbore: cognitum fuit bonū vite a credentibus et malū pene eterne ab incredulis de hac restitutione dicit ps. in personā xpi. Que non rapui tunc egoluebam dicit grece q. de eodē ligno fuit crux christi q. fuit pomum quidem furata fuit eua etc.

¶ Octauum preceptū est. Non dices cōtra proximum tuū falsum testimonium. Exo. xx. Hoc etiam preceptum seruauit xpus dupliciter. primo quia cū esset ipsa veritas. Jo. xiiij. Ego sum via veritas et vita: non potuit aliquid falsum dicere: sed semper veritatē loquebatur. Un. Jo. xviij. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundū vt testimonium perhibeam veritati. omnis qui est ex veritate audit vocem meā. Secūdo seruauit in alijs: quia etiam non patiebatur xps q. aliquis diceret malum de alio viuis vel mortuis. de viuis. Nota exemplū quādo iudas et alij alij discipuli murmurabāt de magdalena dicentes vt quid perditio hec etc. Christus respondit. Ut quid molesti estis huic mulieri etc. Mat. xxvi. Item de mortuis da exemplū: sicut legitur. Luc. xij. De iuda galileo qui dicebat se esse messiam: et fautoribus eius qui fuerāt interfecit a pilato etc. Dicebat aliqui. Mali homines erant illi etc. Christus autem statim tacens se aduocatū illorū mor-

tuorū dixit putatis q. hī galilei pre omnibus galileis peccatores fuerunt: quia talia passi sunt: non dico vobis: sed nūll penitentiam habueritis: oēs similiter peribitis. sicut et illi decem et octo super q. cecidit turris in syloe et occidit eos: putatis quia et ipsi debitores fuerunt: preter omnes habitantes in iherusalem non dico vobis: sed nūll penitentia habueritis: oēs similiter peribitis. Luc. xij. Syloe est fons in iherusalem. Esa. viij. Aquas syloe que vadunt cū silentio: patet ergo etc. Ideo petrus dicit loquens de christo. Qui peccator non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. i. pe. ij.

¶ Nonum preceptum est. Non concupisces vxorem proximi tui. Exo. xx. Hoc preceptū proculdubio xps impleuit verbo et etiam opere. verbo quidem cū dixit qui viderit mulierem ad concupiscendū eā: iam necatus est in corde suo. Matth. v. Opere autē quia anima sua ita erat unita deo q. nihil aliud cogitabat: q. dūm. quo etiam semper fruebatur vxorem propter prehensores. vnde de eo dicit scriptura. Cādor est enim lucis eterne et speculum sine macula: dei maiestatis et imago bonitatis illius. Sap. viij. Ratio autem bonū est: quia omnis concupiscentia procedit ex interfectione culpe otiginis que est fomes omnis peccati cum autē christus nullum contraxerit originale peccatum consequenter nulla potuit contagione concupiscentie maculari.

¶ Decimum preceptum non cōcupisces rem proximi tui. Exo. xx. Hoc etiam preceptum christus perfectissime obseruauit: se nemo est qui nesciat: non solum rem alienam nō concupiscit: sed etiam ppria contemptui habebat: adeo q. pauperem iam vitā duxit. pauper enim fuit in natiuitate: quia in tugurio natus et in presepio positus: pauper fuit in oblatione: q. par turturum etc. nō agnus etc. Item in exultatione: quia non habebat lectū nec dormitum: sed ibat ad domū Marthe in Bethaniam. Unde semel quidā cupidus: dixit ei. Magister sequar te quocūq. ieris. Matth. viij. dicit gio. hic. Quod ipse fieri hoc dicebat: quia dicebat in corde suo. Ego adherere xpo vt discam facere miracula: et postea lucrabor ex hoc multas pecunias. Ideo xps quem nullū latet secretū dixit ei. Vulpes foueas habet et vo-

lucres celi nidos: filius autem hoīs non habet vbi caput suū reclinet. quasi dicat fm ptero. Quid me. ppter diuitias et seculi lucra cupis qui cum tante fm paupertatis vt nec hospitiū quidē habes et tecto vtat non meo. Item pauper fuit in morte: quia in cruce mortuus etc. Item pauper fuit in tumulatione: quia in alie nō sepulchro tumulatus. Sic etiam christus alijs viam perfectionis opere et verbo ostendēs paupertate voluntariā persuebat dicēs. Si vis perfectus esse vende et vende omnia que habes et da pauperibus et sequere me. Mat. xix. Sic etiā contemptū rerum mundanarū consulebat dicēs. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra etc. Mat. vi. Et etiam persuebat contemptū honorus mundani in eodem euangelio in principio. Patet ergo quomodo christus oia moralia precepta decalogi obseruauit: ideo ipse dixit. Non veni soluere legem sed ad implere. Matth. v. Ergo nos debemus illa seruare: quia omnis christi actio nostra est instructio: quod nobis ipse concedat qui est bñdictus in secula scloz. Amē.

¶ An christus seruauerit precepta ceremonialia. Sermo. iij.

Sic currite vt comprehendatis etc. Superiori sermone vt dictum est: q. christus seruauerit legem moysi quā: q. ad precepta moralia. S: quā hodie predicare nunquid christus seruauerit legem moysi quāntū ad precepta ceremonialia: vbi dicēdū est q. sic. Matth. v. Nolite putari qm veni soluere legē aut prophē. non veni soluere sed adimplere. Super quo textu dicit Crisostomus. Legem impleuit. Primo quidez nihil trāsgrediendo legalium. Secundo iustificādo quod lex per litteram facere non valebat. Seruauit autē legalia legis veteris christus quāntū ad precepta tribu dicamus hodie. De alijs vero duobus sequenti sermone.

¶ Primo mādāta legis obseruando. ¶ Secūdo finem legis adimplendo. ¶ Tertio intellectu legis expmēdo. ¶ Quarto precepta legis ordinādo. ¶ Quinto perfectionis consilia superaddendo. ¶ Primo dico etc. Hoc patet in multis

exemplis. Primo quia voluit circūcidī. viij. die. Luc. ii. Que quidez circūcisio est quedam protestatio totius legis implende: iuxta illud Gal. v. Testificor omni homini circūcidenti se quomā debitor est vnuerse legis faciende. Sic etiā in templo offerri voluit. Luc. ii. Quod erat preceptū ceremoniale legis moysay: vt patet Leuitica. xij. et xv.

¶ Tertio voluit vti similitudinē investit: quā fecit sibi virgo gloriosa a puericia sua etc. vt patet Mat. i. p. Mar. v. et Luc. viij. Quod erat preceptū veteris legis: vt patet s. n. meri. xv.

¶ Quarto misit leprosos ad sacerdotes. Mat. viij. et Luc. xviij. Quod erat preceptum ceremoniale veteris legis: vt patet Leuitica. xiiij.

¶ Quinto patet in esu agni paschalis. Jo. xij. Quod erat preceptum veteris legis: vt patet. Exod. xij. Et dicit magister hythouarū super sc. iij. Quod non legitur q. christus comederit carnem nisi de agno paschali. Nec autē christus obseruauit: non quia debitor esset legis: eo q. legis ator. puta impator vel papa nō sunt subditi legi ab eo late. l. ex imperfectione. ff. de leg. ij. Licet deceat principē legem obseruare. nam vt dicit lex. Digna vox est maiestate regnantis legibus aligatum se principem profiteri. l. Digna vox. C. de legibus iuxta illud. Patere legem quam tu ipse iulius: et quod quisq. iuris in alium statuit ipse eodem iure iuratur. c. Cum oēs de consiliis. Lucet ergo christus solutus esset ab obligatōe legalium: voluit tamē legalia obseruare quādruplici ratione vt ponit Tho. parte. iij. q. xl. ar. vi. puma vt legem veterē cōprobaret. f. fuerit enim quidā heretici dicentes legem veterem non esse datam a deo vt tangit magister hythouarū. Exo. xx. Et Tho. i. ij. q. xcviij. art. ij. Secūda ratio est vt eam obseruādo in seipso cōsummarē et terminaret ostēdēns q. ad ipm erat ordinata: iuxta q. aplos dicit. finis enim legis christus est ad iusticiam omni credenti. Ro. x. Quia oēs leges et pphe te tendūt ad xpm sicut sagittantes ad finem pphetiā vel figurā de xpo. Tertia ratio est vt iudicis calūniādi occasio nē subtraheret: qui potuissent allegare iustā occasionē ipm nō recipiēdi si legalia non obseruasset.

An christus seruauerit precepta ceremonialia.

Quarta ut hoies de seruitute legis liberaret. Et hoc est contra multos qui dicunt christus seruauerit legalia. Ergo et vos christiani seruare debetis: quia omnis christi propria est instructio. Sed si ista ratio esset bona sequeretur quod sicut christus mortuus est: ita et nos in cruce mori debemus: quod est falsum: quia christus ideo mortuus est: ut nos a morte liberaret: iuxta illud apostoli. Nos redemit de maledicto legis factus pro nobis male dictus. scilicet maledictio pene: quia scriptum est. Maledictus omnis qui pendit in ligno. Gal. iii. et dñs Jo. iii. Sic deus dilexit mundum: ut filium suum unigenitum daret: ut omnes qui credunt in ipsum non pereant: sed habeant vitam eternam. Et ideo sicut christus mortuus est: ut nos a morte redimeret: sic et voluit legalia obseruare: ut nos a seruitute legis absolueret. Et hoc est quod dicit apostolus. At ubi venit plebs. misit deus filium suum fac. ex mu. factum sub lege. o. d. sub lege. e. redieret. Gal. iii. Quinta ratio potest addi: virtute obedientie quam sepe christus predicauerat etiam suo commedaret exemplum. Et christus enim dedit vobis ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis. Jo. xii. patet ergo quod christus seruauit legalia. Sed restat modo vna dubitatio. Diceret aliquis: vides quod christus legalia non seruauerit: nam primo lex mandauerat: ut in sabbato nihil opus fieret: sicut deus dixit. vii. Requiesce ab omni opere tuo: quod patrat: et christus in sabbato quicquid aliud opus fecit. Nam sabbato curauit hominem: et ei mandauit: ut tolleretur lectus suus. Sic et curauit manum aridam cuiusdam sabbato: sicut legitur Mat. xii. et Luc. vi. Sic etiam tangendo leprosum mandauit contra legem. Mat. vii. Sic etiam curauit idropicum sabbato. Luc. xii. preterea scriptum est: quod dicitur: sicut carnes porcum et quidam alie: ut patet Leuit. xi. Christus autem semel predicans conuocatis ad se turbis dixit. Audite et intelligite: non quod intrat in os coquinatum hominem: sed quod procedit ex ore: hoc coquinatum hominem. Mat. xv. Quod videtur contra preceptum legis. Preterea et tertio semel discipuli transierunt sabbatum: et euellerunt spicas: christus excusauit eos: ut patet Mat. xii. et Luc. vi. per quod vides quod christus quicquid legalia non seruauerit. Sed dicendum est: secundum quod dicitur Thoma. pte. ii. q. xl. ar. vi. quod deus se excusat a transgressione legis tripliciter. Uno quidem modo: quod preceptum de sanctificatione sabbati non inter-

dicatur opus diuinum: sed opus humanum. Quis uis enim deus dicere. vii. cessauerit a nouis creaturis condendis: semper in opibus est in rebus seruatur et gubernatur et etiam creatione: quod semper deus de nouo creat alias hominem. Quod ergo dicit Thoma. s. q. q. deus cessauit a nouis creaturis condendis: uerum est: intelligendo tamen quod nihil postea fecit cuius tunc non fecisset materia: ut corporum: vel similitudinem ut aliarum secundum magister struthonarum. Sec. ii. Quod autem christus miracula faciebat: erat opus diuini. Unde ipse dicit Joh. v. pater meus usque modo operatur et ego operor.

Secundo excusat se per hoc quod illo precepto non prohibentur opera que sunt de necessitate salutis corporaliter: ubi ipse dicit Luc. xii. Unusquisque vestrum non soluit sabbatum bonum suum: aut aliquid a precepto et dicit ad aquare et. Et euersit. xii. dicit. Cuius vestrum assinus aut bos in puteum cadit: et non continuo extrahit illum in die sabbati. Manifestum est autem quod opera miraculorum que christus faciebat ad salutem corporis et anime pertinebant secundum Thoma. Et hac ratione excusauit discipulos euellentes spicas sabbato: propter necessitatem famis: sicut etiam David non fuit transgressor legis: quando propter necessitatem famis comedit panis quos ei comedere non licebat: ut habetur i. Reg. xxi. Tertio excusat se: quia illo precepto non prohibentur opera que pertinebant ad dei cultum. Unde Mat. xii. dixit. An non legitis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant: et sine crimine sunt. Item Jo. vii. Dicitur quod circumcisio nem accipit homo in sabbato. Quod autem christus paralitico mandauit ut lectum suum sabbato portaret ad cultum dei pertinebat. i. ad laudem virtutis diuine. Ex quo patet quod christus sabbatum non soluebat. Quis et iudei hoc falso obicerent dicentes. Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Ad aliud autem quod dicitur de tactu leprosi Mat. vii. Respondit Gratianus in decretis. xxi. q. i. s. hinc ita. Respondit ubi dicitur quod christus solutus esset a lege: ut potest legislator tamen ipsam legem carnaliter impleuit octaua die circuncisus quadragesimo die in hominibus in templo est presentatus: et ipse in se ipso eorum sanctificauit. postea vero per se deum legis ostenderet contra litteram legis

Sermo. iiii.

For.

leptum tangendo mundauit. Sed merito responsio est illa que supra habetur per Thoma. in primo modo se excusandi et ad aliud autem quod christus ait. Non quod intrat in os coquinatum hominem et. Dicendum est secundum Thoma. ubi supra quod christus voluit ostendere per illa verba quod homo non redditur immundus secundum animam ex usu ciborum quorundam secundum suam naturam: sed solum secundum quandam significationem: quod autem in lege quidam cibi dñr immundi hoc est propter quandam significationem. Unde Augustinus dicit contra Faustum. Sicut porco et agno requiratur vitumque natura mundum est: quia omnis creatura dei bona est. Quandam vero significationem agnus: mundus: porcus vero immundum est secundum Thoma. ubi supra. et sic patet quomodo et quare christus seruauerit legalia.

Secundo et. finem legis adimplendo erat enim legis finis iustificatio hominum si cuiuslibet legis finis est ut homines efficiantur iusti: et virtuosus ut dicitur. y. Ethicorum et not. Thoma. i. q. xxi. arti. i. Nam autem iustificationem lex vetus promittebat quidem et figurabat non autem poterat illam efficere non enim conferrebat gratiam: et consequenter nec remittebat peccata. Unde Hebr. x. Impossibile est sanguine thaurorum hircorum aut ferri peccata. Solum autem ex fide fiebat iustificatio non autem ex operibus legis. Unde Gal. iii. Quoniam autem in lege nemo iustificatur apud deum. Manifestum est quod iustus ex fide uiuit. Abacuch. ii. et Ro. iii. Arbitramur enim iustificari hominem per fides sine operibus legis. Unde et Gen. xv. Credidit Abraam deo et reputatum est illi ad iusticiam et habetur Ro. ii. Gal. iii. Lex ergo scripta: non iustificabat sed ostendebat et mandabat bene uiuere et puniebat transgressores: sed non conferrebat gratiam adiutricem ad bene uiuendum: sic erat potius occasio ad peccandum. Unde. y. Cor. iii. Littera occidit spiritus autem uiuificat et Ro. vii. Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam et. Diceret aliquis. Cum lex vetus data fuerit ad finem iustificandi homines. Frustra ergo data est lex si iustificare non poterat. Respondit. Iustificatio po-

test fieri dupliciter. uno modo formaliter alio modo dispositiue.

Primo quidem modo iustificatio fit per gratiam grati facientem: quia quia lex non conferrebat ut dixit: ideo nec iustificabat hoc modo. **S**ecundo autem modo dispositiue potest dici quod lex iustificabat in quantum precipiebat bene uiuere: et cohercebat timore peccata a vitio lex enim propter transgressores posita est: ut dicitur Gal. iii. Bene autem uiuendo acquirit homo virtutem: in acquisitionem per quam disponitur ad virtutem infusam: per quam homo uere perfecte iustificatur. Et ideo lex uetus iustificabat quidem dispositiue: non autem formaliter: effectiue. Et hoc modo potest dici quod etiam lex humana iustificat. scilicet dispositiue: in quantum intentio legislatoris est: ut faciat homines bonos: ut dicitur in secundo ethicorum. Efficiuntur autem homines boni per virtutem: ergo et. ut notat. Thoma. i. q. xxi. arti. i. Et hoc etiam uult idem Thoma. in ii. sententiarum di. xl. ar. ii. Christus autem ueniens uirtute et merito passionis contulit gratiam per quam iustificatio conferretur. quia lex per Moysen gratia autem et uirtus per Iesum christum facta est. Jo. i. Et hoc est quod promissit deus Abrahe Gen. xxi. In semine tuo benedicentur omnes gentes in semine tuo. i. in christo: ut dicitur Gal. iii. per quod innuebatur quod benedictio. i. gratie et glorie collatio: siue iustificatio erat conferenda a deo omnibus gentibus non solum iudeis: non per legem: sed per seminem abrahe. i. christum. Si enim per legem data esset iustificatio sequeretur triplex inconueniens. Primo quod promissio dei facta abrahe de qua supra dictum est: fuerit irritata per legem. contra quod dicit apostolus Gal. iii. Lex ergo aduersus promissam dei abstat. promissum erat autem deus quod per seminem abrahe benedictio gentibus conferretur: non autem per legem. Secundo sequeretur quod solum iudeis benedictio siue sanctificatio daretur: non autem gentibus: quia solus iudeis data est lex quod est contra predictam auctoritatem. Item contra illud Isa. xlii. parum est ut sis mihi seruus ad suum. Jacob et fecit israel conuer. dedite in lucem gentium: ut sis salus mea usque ad extremum terre. Tertio sequeretur quod christus

An christus seruauerit precepta ceremonialia.

frustra uenisset: hec oia sentit Apostolus Gal. iij. Contra qd pau. Gal. iij. et in. fi. Si enim p lege iustitia. Ergo xps grans mortuus est. Unde latius infra sermone. vi. Christus ergo uenit in huc mundu coluit uirtute: et merito sue passionis gratiam p que facta est iustificatio: et hoc lex uetus figurabat. Ubi Col. ij. De ceremoniis alibus dicitur: erat ymbra futuror. Corpus aut xpi. ueritas pertinet ad xpm. Ubi et lex noua dicitur: ueritas et dies. Lex aut ueritas dicitur lex ymbre vel figure et non iuxta illud Heb. x. Umbra habens lex futuror. donorum et. Et Rom. xij. Nos precesu: dies aut appropinquauit: et hoc sentit Th. i. q. q. viij. ar. ij. Et sic patet quod xps seruauit legem moysi sine eius adimplendo. Terno. s. intellect si uerum legis explicando. Ubi notandum: qd sicut dicit Th. i. q. q. viij. ar. ij. Dns nihil ordinauit de nouo circa precepta ceremonialia legis veteris: sed solum circa moralia et iudicialia. Cuius ratio est: qd precepta moralia omnino in noua lege remanere debebant. qd si se pertinet ad ratione uirtutis. Precepta aut iudicialia non remanebant ex necessitate: sed modum que lex determinauerat: sed reliquebat arbitrio hominis uiri sic vel aliter esset determinandum. Et ideo conuenienter dns circa hec duo genera preceptorum ordinauit. Preceptorum aut ceremonialium obseruatio totaliter p rei impletionem tollebat: et ideo circa hmoi precepta in illa eod doctrina q habetur Mat. v. Nihil ordinauit. Quid tamen alibi q totius corporalis cultus qui erat determinatus in lege erat in spirituali commutandus: ut patet Jo. iij. Ubi dixit uenit hora quando neq in monte hoc neq in iherosolymis adorabitis patres: sed ueritudo adoratores adorabitis patres in spiritu et ueritate. Ergo circa precepta moralia. Dns ordinauit aliqua: non tamen quatuor oia: sed tamen quatuor ad illa in qd scribitur et pharisei non rectum intellegit habebat: hoc contingebat precipue circa tria precepta decalogi. Primo circa adulteriu. Secundo circa homicidium. Tertio circa perurium. Nam circa phibitionem adulterij et homicidij existimabant solum exteriori actui prohiberi: non autem interiori appetitui: qd magis credebant circa homicidium et adulteriu qd circa furtum vel falsum testimoniu: qd motus ire

in homicidiu tendens: et concupiscentie motus tendens ad adulteriu: uidetur nobis aliquantulum a natura esse: non autem appetitui iurandi vel falsum testimoniu dicendi. Et ideo dns legem adimpleuit ostendens etiam interiores actus pctor cadere sub phibitione diu dicit. Ad istos: qd dicitur est antiq. Non occides: qui autem occidit. Ego aut dico uobis: qd omnis qui ira. fratri suo reus erit iudicio. Item de adulterio dicit. Qui uiderit mulierem ad concipi. iam iam me. est in cor. suo. Circa perurium uero habebant falsum intellectum: credentes qd perurium esse pmi. Iuramentu aut p se esse appetitui et frequentandum: qd uidetur ad dei reuerentiam pertinere: ideo dns ostendit iuramentum non esse appetendum. tanq bonum sed melius esse absq iuramento loqui nisi necessitas cogat. Secundo circa precepta iudicialia dupliciter scribitur et pharisei errabant. Primo quidem. et qd quedam in lege moysi erant tradita: tanq pmissio nes exilium ab ipse se esse appetitui et pudum yronis. et ysuras accipere ab extraneis. Et id dns phibuit yronis repudiu Mat. v. Dicens. Dicitur est aut quicum q dimiserit yronem suam det ei libellum repudiij. Ego autem dico uobis. Quicumq dimiserit yronem suam: accepta fornicationis causa facit ea mechari et. Item phibuit ysuraru acceptione Luc. vi. Mutum date nihil in despectu. Alio modo errabant credendo quedam que lex uetis in illa ueritate facienda propter uirtutis esse equequenda ex appetitui iudicij: vel ex cupiditate repositum reru vel ex odio inimicor: et hoc in tribus preceptis. Appetitum enim iudicij: credebant esse licitum propter preceptu datu de pena talionis quod quide fuit datum ut iusticia seruaretur: non ut homo uindicta quereret. Et ideo dns ad hoc remouendu: docet animi hois: sic debere paratu esse: ut si necesse sit parat sit etia plura sustinere. Dicitur aut cupiditatis existimabant esse licitum: propter precepta iudicialia i quib mndabatur reitutio rei ablata fieri etia cum aliqua additione. Et hoc qdem lex mandauit propter iusticia obseruanda: non yda ret cupiditan locu. Et id dns docet ut cupiditate nra non repectamus: sed scimus parati si necesse fuerit etia ampliora dare. Notu uero ody credebant esse licitum p

Sermo. v.

So. xi.

pter precepta legis data de hostili interfectione: qd qdem lex statuit propter iusticia implenda: non propter odia et iustitias. ideo dns docet ut ad inimicos dilectionem habeamus: et pati sumus si opus fuerit etia bene facere eis. Nec enim precepta sunt preparatione sunt accipienda. ut Aug. exponit in sermone de puero Centuriois et habetur in decreto. xxiij. q. i. gatus. Ubi dicit sic. Deniq illa precepta magis sunt ad preparatione cordis qd ad opus quod in agro fit: ut teneat in secreto animi patientia cu beniuolentia: in manifesto aut id fiat q eis uidetur pdesse: qd bene uel debet qd parare altera maxilla. Maz et qd non parat altera cu alapa recepit. Jo. xviij. Nec Paul. Act. xxiij. Et edcor. Th. i. q. q. lxxij. ar. iij. Ubi plectendo et ignoscendo hoc solus bene agitur ut uita hoim corrigat: ut ait Aug. xxiij. q. v. prodest. Et sic circa tria tamen precepta iudicialia dns aliqd ordinauit. s. circa repudiuz yronis: et circa pena talionis: et circa persecutione inimicor: qd circa ista tria errabant scribe et pharisei ut dictum est. Et ponit Th. q. q. ar. vbi supra. Deo gratias. Amen.

Quobus alijs modis seruauit christus ceremonialia. Sermo. v.

Accurrite et. Prosequendo materiam superioris sermonis. v. uiri christi seruauerit legem Moysi quantum ad ceremonialia. Sequitur uidere de quarto articulo v. q. christi seruauit ceremonialia veteris legis: vel ut melius dicamus seruauit legem veterem ultra modos iam dictos duobus alijs modis v.

Primo precepta legis ordinando. Secundo perfectionis consilia superaddendo. Quantum ad primu et. Ma dominus adimpleuit precepta legis ordinando modum quo tutius conseruaretur quod lex uetis statuatur. Uerbi gratia. Uetus lex statuatur. Non occides. Hoc autem ut tutius conseruaretur: ordinauit dominus. d. Audistis quia dictum est antiquis. Non occides: qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico uobis: quia omnis qui irascit fratri suo reus erit iudicio et.

Ubi dicit Beda. qui docet ut non irascamur: non solum legem ut non occidamus sed implet potius: ut et foris. di non occidamus: et in corde di non irascimur inno centiam custodiamus et. Item uetus lex statuatur qd homo non periraret. Ego. xx. Deut. vj. Et hoc tutius conseruatur: si omnino a iuramento ablineatur: nisi in casu necessitatis. Et ideo ordinauit dns. di. Audistis qd dictum est antiquis non purabis reddes aut dno iuramenta tua. Ego aut dico uobis non iurare omnino: neq per celum: qd thronus dei est: neq per terram: qd stipes eius est. et infra. Si aut sermo noster est. et. no. qd aut hys abundantiu est a malo et. Mat. v. vide Th. i. q. q. lxxij. ar. vj. Quantum ad secundu notandum qd dns ultra precepta veteris legis adiungit duo decum consilia que ad perfectionem spiritualis uite pertinent que et uerbo et facto edimulit: iuxta illud Act. i. Cepit Iesus facere et docere. primu est consiliu paupertatis uoluntarie qd consistit in abiectione proprietatis hominu rerum temporaliu. Unde dixit. Beati pauperes ipsi qui ipsor est regnu celoru Mat. v. Nota spu. i. uoluntas: qd multi sunt pauperes ex necessitate: sed pauperes uoluntaria est felicitas. paupertas si letauit diuissimares est. Et diuissima propter bonu pacis: qd in hac uita consequitur: et bonu futurum in futura. Unde dns Mat. xx. Omnis qui reliquerit domum: vel fratres: aut sorores: aut patres: aut matres: aut filios: aut yronem: aut agros propter nomen meum: et tu plium accipiet. s. in hac uita. et uita eter nam possidebit. Nota historiam que habetur ibi de illo interrogante xpm di. Magister bone qd boni faciamus habeamus uita eternu: et xpus ad eu. Si uis inq ad uita ingredi serua mada et iura. Si uis perfectus esse: uide oia que habens et da pauperibus et habebis thesauru in celo et ueni sequere me. Et postea interrogante petro. Ecce nos relinquimus omnia et se quimus te: qd ergo erit nobis. Rndit Iesus et. Nota quod hodie non est fides i hoibus: qd si quis diceret tibi da. x. et accipies mille et ecce in strumenuz: statim promptus dares. sed propter uita eternam non das: qd xpo non credis patet ergo primu consiliu. Istud adimpleuit christus etia facto: qd de paupere conceptus uirginis: fuit pauper: in paupere loco natus:

Quob' aliis mōis seruauit christ' cerimo.

et pauper conuersatus Mat. viij. Vulpes foueas hnt et vo. ce. mōdos si. au. ho. non ha. vbi. caput suū reclinet. Paup mortu' q' nudus nō in lecto: sed i cruce. pauper sepultus in nō suo sed Joseph abarima: thia sepulchro pauper etiam in veste: q' vna veste sēz in consiliū quam sibi fecit beata virgo mater sua a puerita eius.

Item quomodo possit predicauerāt q' q' circumspectis omnibus recedebat. vt dicitur Mat. xj. Nec autem faciebat vt videret si aliq' eum inuisset ad prandium. Jō dicit zacharia. ix. Exulta filia syō tubila filia Jerlm: ecce rex tuus venit nobi iustus et saluator: et ipse paup et. p. pauper sum ego et in laboribus a iuuentute mea. patet ergo primum consilium.

¶ Secundum consilium fuit de castitate Mat. xix. Sunt eunuchi qui seipsos enuichizauerunt propter regnum celorum q' potest capere capiat. Et hoc non debet intelligi ad censum quē littera sonat sicut fecerunt illi duo de qbus leuitur in vtilis patrū. Sed spiritaliter eunuchum se facere intelligitur qui caste intendit viuere id est sine vxo vel viro: hoc aut nō est pceptum sed cōsiliū. i. Cor. viij. De virginibus aut pceptum dñi non habeo: cōsiliū autem do. et. Et ita qui matrimonio iungit virginem suā bene facit et qui non iungit melius facit. Istud cōsiliū quomodo seruauerit christ' i3 superfluum profic q' videatur. th vide supra sermo ne. iij. vbi agitur verū xp̄us seruauerit legem scripturam quantum ad precepta moralia parte. vi.

¶ Tertiu cōsiliū fuit de obedientia nuer sal: vnde dicit Mat. xxiij. Super cathedra Moysi sederunt scribæ pharisei: omnia ergo quecūq' dixerint vobis facite et seruare: sūvero opera eorū nolite facere et. Vbi datur intelligi q' obedientia debetur nō sōli bonis prelis: sed etia3 malis dñmo dō iuxta pceptiāt et concordat p' trus di. Subiecti estoie oī humane creature ppter deū suū regi quasi excellenti siue ducibus itāq' ab eo missis: et infra sen sui subditi estoie: in omni timore dñis nō tantis bonis modestis: sed etia3 discolis i. per. ij. Et hoc verū est: vt dixi quando iusta pceptis alias obediendū est magis deo q' hoib'. Act. v. et habet. xj. q. iij. Si dñs et. c. Qui resistit potestati dei ordi nationi resistit et. c. Julianus vbi dicit Jn

lianus imperator q'us esset apostatus habuit tamē christianos sub se milites quibus cum dicebat. pducite acie pro defensione reipublice obedist ei. Cū autē diceret eis: pducite arma in christianos: tunc cognoscēbat impatorem celi. Illud autē pceptum vel cōsiliū diuersis respectibus: et fm intentionē ipsius prelati respectibus expresse vel cōsulemus. Dicitur Tho. ij. q. c. iij. ar. v. Quomodo autē hoc cōsiliū facto christus impleuit. patet ex eo: q' erat subditus deo patri a deo q' potius voluit perdere vitam q' obediētiā Jō. viij. Que placita sunt ei facio semper Jte3 Luc. ij. Erat subditus illis. Nota quando erat puer ibat ad fontem pro aqua hauriēda. Vide supra sermone. iij. parte. iij.

¶ Quartum cōsiliū est de mansuetudine Mat. v. Si quis te percuterit in vna maxilla pbebe ei et alteram quod intelligitur quātūq' ad preparationem animi vt exponit Aug. xxiij. q. j. Paratus. et Tho. super Johan. Super eo quod dicitur tempore passionis christi q' christum existentem ante Annam vnu deservit cum alapa pcutit. Vide supra sermone proximo in fine: et hoc respectu lesionis corporalis. Sed idem est respectu oblationis rerum cum dixit qui vult tecū in iudicio cōtendere: et tunicā tollere dimitte ei et palium. Hoc cōsiliū christus et facto adimpleuit quādo se a diabolo tōtari permisit Mat. iij. Jte quando māsuetudinem habuit in tot contumelijs et opprobrijs sibi a iudicis illatis. Unde et ligari se permisit et flagellari alapis cedi et colaphizari et tandem crucifigi. Unde ipse per os Esa. dicit. Corpus meum dedi: percutientibus: et genas meas vel lentibus faciem meam non auerti ab in p'ix. in me Esa. v.

¶ Quintum cōsiliū est amōis et dilectionis Mat. v. et Luc. vi. Diligite inimicos vestros benefacite hīs qui persequuntur vos quod quomodo intelligat declarat Tho. ij. q. xxiij. artic. viij. et ix. Vbi conclusiue dicit q' quādo q' diligere inimicū est contra charitatem quādoq' est de necessitate charitatis q' hīs et. iij. est de perfectione charitatis. Malum est et contra charitatem diligere inimicum in quantum est inimicus. Unde. ij. et. xix. Ex probando dicitur ad David Diligis

Sermo. v.

So. xij.

odientes te: et odio habes diligentes te Ad necessitatem vero charitatis est diligere inimicos quantum ad naturam et in vniuersali. Nam aliquis diligens deum et proximum ab illa generalitate dilectionis inimicos suos non debet excludere De perfectione vero charitatis est moueri ad dilectionem inimicorum spirituali motu dilectionis hoc enim non est de necessitate charitatis. nisi fm preparationē animi vt. i. homo habeat animum paratum ad hoc q' in singulari inimicum diligere: illi necessitas occurreret. Sed q' absq' articulo necessitatis homo etiam hoc actu implet vt diligit inimicum ppter deum hoc pertinet ad perfectionē charitatis. Et sicut dictum est de affectu charitatis ita etiam est dicendum de effectu Unde sicut dilectio interior ad inimicum in cōmuni quidē est de necessitate pcepti absolute. In spirituali vero nō absolute fm preparationē animi vt dictum est. Sic et dicendum est de effectu vel signo dilectionis eternus exhibendo. Unde signa vel beneficia que exhibentur proximis in cōmuni de necessitate pcepti charitatis exhibenda sunt etiam inimicis: puta euz quis orat pro omnibus fidelib' vel pro toto populo: aut cū aliquis beneficiū impendit toti cōmunitati et huius alias pertinet ad honorem vindicte q' est contra illud quod legi3 Leuitica. xix. Non queras vltionē. et non eris memor iniurie ciuium tuorum: sicut fecit David inimico suo Sauli. quādo ipso saule purgante ventrem precidit oīā clamidis et. Et nō occidit euz. j. Rom. xiiij. Dic hisloriā. Signa vero dilectionis v' beneficia que quis exhibet particulariter aliquibus personis non est de necessitate charitatis exhibere inimicis: nisi s3 preparationē animi. vt scilicet subueniat eis in articulo necessitatis: fm illud p'ouerb. xxiij. Si esurierit inimicus tuus ciba illi et si sitit potum da illi vel quando inimicus veniam petit. Unde et hoc videtur q' quando inimicus salutem te tu teneris eum resalutare: v' loqui si sibi loquatur quia hoc et ceteris omnibus facis. Sed q' ppter articulum necessitatis huiusmodi beneficia aliquis inimicis exhibeat: pertinet ad perfectionē charitatis fm Tho. vbi supra hoc autem cōsiliū christus seruauit. Unde et orauit pro crucifigenti

bus eum di. patet igno. il. et. Luc. xxiij. ps. Cū hīs qui oderunt pacem eram pacificus et.

¶ Sex. um cōsiliū est misericordie. et super erogationis. vt est illud omnipotenti te tribue Luc. vi. Item Luc. xi. Qd super est date elemosynā: et ecce omnia munda sunt vobis hoc autem est de necessitate salutis de supfluo dare indigenti sed de non superfluo est cōsiliū: vide q' scripti in materia de elemosyna. hoc autem cōsiliū dominus etiam adimpleuit: quia dedit quicquid habuit nobis indigentibus scilicet animam in meritum nostrum corpus et sanguinem in eucharistiam vitā in cruce. et diuinitatem in obiectum beatitudinis se nascens dedit sociis conuescens in edulium: se moriens in p'cium: se regnans dat in p'emijs dicit Tho. in offi. corporis christi.

¶ Septimū cōsiliū de dedit de simplicitate locutionis cum dicit. Ego autem dico: vobis nolite iurare omnino: et infra. Si autem sermo vester est est: non non: q' aut. 3 amplius est a malo est: prohi bu it autem dominus iuramentū non tantū malum: sed vt facilius a perurio caueremus. ¶ Hoc autem cōsiliū christus adimpleuit: quia nunquam iurabat: sed semper dicebat. Amen dico vobis vel bis amen. vide supra sermone tertio. parte secunda.

¶ Septimum cōsiliū est de fraternā correctiōe Mat. xxiij. Si peccauerit in te frater tuus vade et corripe eum inter te et ipsum solū. hoc autem quandoq' est pceptum scilicet pro mortalibus. Sed quia est affirmatiuum obligat quidem semper sed non ad semper sed pro loco tempore: quando scilicet vacat et licet et creditur q' vtilis sit correctio quandoq' est cōsiliū quando scilicet quis corripit pro venialibus. Cum autem quis ex odio accusaret aliquem ad infamandum et non ad corrigendum. mortaliter peccaret. Hoc cōsiliū xp̄s seruauit. quando corripiebat phariseos et scribas di. Ue vobis scribe et pharisei et. Mat. xxiij. Item quando reprehendit petrum dicē tē sibi q' nō moresc. Mat. xvi. Jte3 Mat. xv. Reprehēdit aplos. di. Adhuc vos sine intellectu estis. Unde in quadā epla de figura corporis christi dicit: q' erat increpatione terribilis.

Utrum nos seruare debemus precepta legalia.

¶ Nonnulli consilium est de vitanda occasione peccandi. Dat. xviij. Si oculus tuus scandalizet te erue eum etc. q. non est intelligendum ad istam finem Aug. Sed de occasione peccandi declarari scripsit officia. ij. post secundum trinitatis sermonem. vi. q. incipit. Diligamus opere et veritatis p. ij. Hoc consilium christus non indigebat implere: quia peccare non poterat cuiuslibet in quacumque occasione peccandi in alio: puta quando veluerit concubare cum eo precipitare. Iesus autem transiens per medium illorum ibat. Luc. iij. Ite qui abscondit se ut non lapidaretur. Jo. viij. Ite qui absit in ciuitate effrenat etc. Jo. xi. Ite qui non credebat se oibus Jo. ij.

¶ Decimum consilium est de conformitate operis ac doctrine. Dat. xxiij. Alligat autem onera graui et impossibilia. digito autem suo noluit ea mouere. dicit enim et non facit. Ite hypocrita: ecce primum trahit de oculo tuo. Ubi nota quod malus homo predicando peccat mortaliter: siue in peccato notorio. siue hoc faciat ex necessitate officii: siue voluitarie hoc est preceptum loquendo de mortalibus quod predicator et iudeus debet cauere ut recusat predicare: sed consilium est: loquendo de venialibus. Si vero in occulto: adhuc peccat si non sicut ex suo dicto compungit: quod videtur continere. Tho. autem in. iij. di. xij. q. ij. ar. ij. q. ij. ad quartum. Dicit quod christus in peccato mortali si predicat: peccat mortaliter siue sit notorium siue occultum. pro hoc facit textus. Ro. ij. In quo enim altum indicas scriptum condemas. Hoc consilium christus adimpleuit: quia nichil predicauit quod non prius in seipso compleuerit. Act. i. Cepit iesus facere et docere. Ubi predicabat humilitatem quam in se prius habuit predicabat patientiam charitatem et ceteras virtutes quibus repletus erat Jo. i. plenum gratie et veritatis.

¶ Undecimum consilium est de vitanda sollicitudine temporalium. Dat. vi. Nolite solliciti esse. di. qd. m. aut quid bibe. etc. Ite nolite cogitare de crastino. Nota quod triplex est sollicitudo: una est laudabilis et est prouidentia spiritualis. i. Cor. viij. Qui si ne vixit est sollicitus est: que sunt dei et quo modo placeat deo. Rom. xij. Qui preest in sollicitudine. Secunda est tolerabilis: quo ad co. pus. Luc. x. Martha: martha sollicita es etc. Tertia est vituperabilis: et superflua thesaurizando quo ad auaritia

am. Eccl. ij. Peccatori dedit deus afflictionem et curam superfluum: ut addat congregetur et hec vanitas et calix sollicitudinis. Prima percipitur: Secunda permittitur. Tertia prohibetur. Hoc etiam consilium christus impleuit. quia nihil terrenum querebat. Matth. viij. Vulpes foueas habent etc.

¶ Duodecimum consilium est de rectitudine intentionis et simplicitate finis. Mat. v. Audite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus. vi. ab eis. Ite nesciat sinistra tua etc. Nota contra illos qui faciunt pinguem arma in parametris ecclesiasticis vel ornamento etc. Cantus enim tuba ante se: hoc est preceptum quod gloria mundana principaliter non queratur: tanquam finis alio est consilium: hoc consilium christus impleuit Jo. iij. Deus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me.

Deo gratias. Amen.

Utrum nos seruare debemus precepta legalia.

Sermo. vi.

¶ Ecce currite etc. Viso supra sermonibus proximis duobus quomodo christus seruauit legalia veteris legis: nunc videndum est utrum nos eadem seruare debeamus. Et videtur prima facie quod sic. Omnis enim christi actio nostra est instructio. Exemplum enim dedit vobis etc. Sed christus illa seruauit. Unde ait Matth. v. Non veni soluere legem sed adimplere. ergo et nos etc. Preterea etiam ipsi apostoli legalia seruauerunt post christi ascensionem: sicut patet de principibus apostolorum Petro et paulo. de petro: patet Gal. ij. de paulo etiam Act. xxi. q. paulus existens iudeus et iustus circuncidit Thimotheum. In contrarium est veritas Nam apostoli congregato concilio hierosolymitano super circumsionis obseruatione legalibus de quibus quidam ex iudeis conuertere ad fidem christi dogmatizabant oportere circunci et seruare legem moysi determinauerunt contrarium. Unde et miserunt antiochiam paulum et barnabam iudeos et illam scribentes in hec verba. Vultum est spiritui sancto et nobis nichil ultra imponere vobis oneris quam hec necessaria ut abstinere vos ab immolatis simulacrorum et sanguine et suffocato. et fornicatione et ea que vobis fieri non vultus alij non feceritis etc. Act. xv. Item apostolus Gal. v. Ecce ego paulus dico vobis quod

Sermo. v.

So. riiij.

non autem gentibus: quia lex solum iudeis data circuncidimus christus nihil proderit vobis. Hoc etiam patet in visione et reuelatione facta petro Act. x. ubi dictum est si uideris. Quod deus purificauit: tu ne comunis dixeris. Item Rom. xiiij. Scio et confido in domino Iesu quia nihil commune per ipsum nihil ei qui existimat quid commune esse illi commune est. Item dominus hoc inuinit cum dixit Jo. iij. Venit hora in qua neque in morte hoc neque ierosolymis adorabitis patrem etc. Multe etiam alie auctoritates ad hoc adduci possent quas gratia breuitatis omitto. Ut ergo ista materia clarescat elucescat. notandum quod legalia clarius legis supueniente lege euangelica cessare debuerunt quadruplici ratione quod ex veteri et nouo testamento colleguntur.

¶ Prima est quod erat in efficacia ad hominis iustificationem.

¶ Secunda est quod erat vmbatica ad veritatis manifestationem.

¶ Tertia est quod sunt reuocata per nouam dispositionem.

¶ Quarta est quod sunt terminata per adimplerionem.

¶ Alia ratio quod erat impossibilia siue insufficientia ad eternam saluationem. de hac ratione. v. vide infra sermone proximo parte. iij. sed hec potest reduci ad primam. prima ergo ratio etc. Sacrificia et veteris legis. siue holocausta siue pacifica siue alie ceremonie: non conferebant gratiam gratum facientem et consequenter nec iustificabant mundum a peccatis. Ro. ij. Iustificati gratia per gratiam ipsi non nec vitam eternam conferebant: non enim per legem erat gratia sed per fidem. Unius mediatoris Iesu christi et hoc probatur auctoritatibus veteris et noui testamenti.

¶ Sed antequam has rationes videamus posset aliquis querere quomodo fides christi non daretur et effectus non est prior causa sua. Ideo pro responsione notandum quod secundum nullum rebus nullus saluabatur: nisi per christum. Act. iij. Nec enim aliud nomen sub celo datum est hominibus? I quo oporteat nos saluos fieri. Ista autem salus potest dupliciter hominibus applicari. Uno modo per fidem et sic per christum saluabantur patres veteris testamenti secundum fidem christi venturi aliquid enim ante tempus sit in effectu bene mouet secundum actum anime sicut finis mouet agentem. credere vero est actus anime. Alio modo applicatur

salus per sacramenta hominibus adhibita que sunt nostre sanctificationis instrumenta separata: tamen sicut enim edificationis materialis artifex est causa efficiens principalis manus vero eius in instrumentalibus coniuncta securus vero separata. sic in sanctificatione per gratiam dei talis est causa efficiens principalis huiusmodi christi sicut instrumentum coniectum Sacramenta vero noue legis: sicut instrumenta separata recipientia ad hoc virtute a deo mediante humanitate christi sicut securus agit in edificatione per motionem artificis mediante manu que est instrumentum coniectum: talis autem virtus dei seu actio non fuit in sacramentis veteris legis que non poterant habere virtutem talem ab humanitate christi futura: quia causa effectus non est posterior suo effectu. Et ideo dicit apostolus. Ro. viij. Nam quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem deus filius suus mittens in similitudinem carnis peccati de peccato dabantur peccati in carne iustificatio legis impleret in nobis etc. predicta ponit nicolaus de lyra super epistolam. Ro. iij. Ad idem videtur per eundem nicolaum in phemio super epistolam ad hebreos. ij. c. x. et iudez epistolam. Videamus ergo hunc auctoritatem et primo veteris testamenti ut confundant iudei. primo enim habetur. Gen. xxiij. In semine tuo benedicentur omnes gentes. Nota in semine tuo. i. in christo benedicuntur. i. eternam beatitudinem consequentur omnes gentes: non ergo tantum iudei. Et hac ergo auctoritate probatur quod benedictio. i. gratie collatio que conferenda erat gentibus et toti mundo erat conferenda per seminem habet. i. christum non ergo per legem non enim dixit in lege sed in semine tuo. alioquin sequeretur triplex inconueniens.

¶ Primum quod promissa dei facta habet: ac de qua supra fuisset irritata per legem. nam si per legem fuisset benedictio dei collata iam non per seminem habet: sed per legem fuisset benedictio: et sic sequeretur quod lex frustrasset promissionem dei factam habet: quod est inconueniens. Unde apostolus. Gal. iij. Lex ergo aduersus promissa dei abest. Hanc rationem iam dictam ponit ibi apostolus.

¶ Secundum inconueniens sequeretur quod soli iudeis benedictio. i. gratie collatio daretur. est per. Qui annunciant verbum suum

Utrum nos debemus seruare precepta legalia.

Jacob iussit. et in sua israel non fecit tali-
ter oī nationi. Si ergo pleges data fuisset
benedictio sicut lex solus iudeis data est
sic et benedictio: et hoc est contra auctori-
tatem allegatam ubi dicitur: q in femine
tuo benedicuntur omnes gentes. ergo nō
solum iudei et conxor. Isa. xlix. Ubi intro-
dixit patrē loquēte ad filiū. v. parum est
vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus
Jacob et feces israel conuincendas dedi-
te in lucem gentium: vt sis salus mea: vsq;
ad extremum terre. Item. ps. Uiderūt
omēs fines terre salutare dei nostri. Itē
alibi omnes gentes quas cūq; fecisti glo-
riantur et adorabunt corā te domine et glo-
ricabunt nomen tuum: et cōcor. Isa. ij. Ecce
dixi ueniunt dicit dominus. Et infra
erit mons domus domini in vertice mon-
tium et eleuabitur super colles et fluent ad
eum omnes gentes.

¶ Tertium inconueniens sequeretur: q
si per legē grana data fuisset frustra xps
mortuus fuisset iuxta illud Apli Gal. ij.
Si enim per legē iusticia. Ergo xps gra-
tis mortuus est. Nota gratis. i. frustra et
sine causa. patet ergo q non per legē da-
ta est gratia iustificā sed per fidē xpili
Ideo. Gen. xij. Dixit deus abrahe in te
benedicetur oēs gētes. Nota i te. i. in imi-
tatione fidei tue. Itē. Gen. xv. Creditus ha-
brāham deo et reputatus est illi ad iusticiā.
Nota credidit. Fuit ergo iustificatus. Ma-
brahā p fidē anteq; reciperet circumcisi-
onē: p quod probatur etiā q nō per legē ef-
fet iustificatio sed p fidē iesu xpili. Un-
de Abachuc. ij. Iustus autē meus in fide
sua uiuet: et conxor. Apli Ro. iij. Scba
auctas ad idē. Luc. iij. et v. ubi dicitur.
in oblatiōe hostiarū p petō orabit pro. i.
offerētē sacerdos: et dimittetur ei: ex quo
innuitur: q petiū nō dimittēbatur cū sa-
crificiō: sed ex fide et deuotione offerē-
tū hanc rōnē ponit Tho. i. q. c. iij. ar. ij.

¶ Tertia auctoritas ad idē. ps. l. pol-
lēt enim Dauid peccauit conuictus ad peni-
tentia dixit. Qm si uoluisses sacrificiū de
dissem holo. non delec. sacrificiū deo spiri-
tus tribulāt cor ptri. et humili. de. nō de-
spicies. Nota holocaustis nō delec. si ei
per holocausta fuisset gratia collata: et cō-
sequenter iustificatio facta nō vtiq; dixisset
Dauid Holocaustis non delectaber
Item ps. xxxix. sacrificiū et oblationem
nolui: aures autē perfecti mihi holo-

caustu et pio peccato nō postulasti tunc
dixi ecce venio. Et sunt verba filij ad pa-
trem. Nota tunc dixi. i. deliberanti. Ecce
venio. i. vni mihi humanitati: quasi dix-
cat ex quo hoies peccatores nō expiant
a peccatis per sacrificia et holocausta ne-
cesse est vt ego xpili ueniam pio gra-
tificationis conferenda et cōcordat Jo.
i. Lxx per moysen data est gratia et veri-
tas per iesum xpili facta est. Ad idē
ps. xlix. Audi populus meus: et lo. is. et
teli. tri. dominus deus tu ego sum: non
in sacrificijs tuis arguar te. Glofa ibi si
nō offers sacrificia carnalia nō offendat
holocausta aut tua non titulos hys tu-
id est que in te ipso sunt. s. spūs contribu-
latus: in cōspectu mō sunt semp. dico nō
arguam: q nō accipia de domo tua vi-
tuos. i. non habeo gratos titulos neq;
de gregibus tuis hyrcos et. vsq; in san-
guinem hyrcorum potabo. Ostendēs et
go deus q sacrificia non sibi placebant.
ita qb per ea gratia cōferretur: vult mō
ostendere quid sibi placet: ideo subdit.
Immolā deo sacrificiū laudis: et reddet al-
tissimopota tua: et inuoca me in die tribu-
lationis tuā te et honorificabis me. No-
ta imola deo sacrificiū laudis. i. lauda-
deum ita qb laus tua sit et sacrificiū: scz
imolando teipsum fm libidinem: luxu-
riam: superbiam: auaritiā. patet ergo
q per legalia non iustificabatur quis a
peccatis. Quarta auctoritas Ezechielis
xx. ubi dixit. Deus dedi eis precepta nō
bona iudicia in quibus nō uiuent qua-
re autem dicatur precepta non bona. vt
de infra ad idē. Esaie. j. Holocausta
arietum. adipem pinguium et sanguinē
vinulorum et hyrcos et agnorum nolui.
Ad idē Michae. vi. ubi dicitur. Quid
dignum auferaz dño curabo genus deo
excesso: nunquid offeraz holocausta ma-
ta et vinulos anniculos: nunquid placari
potest deus in milibus arietum aut
in multis milibus hyrcorum pinguium.
Nunquid pumogentium dabo meum
pro scelere meo fructum ventris mei p
peccato anime mee. Iudicabo tibi hō qd
sit bonū: et quid dñs querat a te: vt qz fa-
cere iudiciū: et diligere misericordiā et so-
licitū ambulare cum deo tuo: et sic patēt
multe auctoritates veteris testamenti.
Vado ueniamus ad auctoritates noui
testamenti. Et primo apostolus expōit de

ai hoc presertim. Heb. x. Impossibile est
inquit sanguine hyrcorū et thaurorū au-
ferri peccata. Et Gal. iij. Qm aut in le-
ge nemo iustificatur apud deū manife-
stum est: q iustus ex fide uiuit. Itē ibidē
Si data esset lex que posset iustificare.
Chrilus gratis mortuus est. Item. Ro.
iij. Arbitramur enim iustificari hoīem
per fidem siue operibus legis. Patet er-
go q legalia erant in efficacia ad iustifi-
cationē. Propter hoc ergo xpili uenies
tulit legem euāgelicā per quā infundit
gratia iustificā a peccatis. Nam sacra-
menta noue legis a xpili instituta ha-
bent efficaciam conferendi gratiā insiru-
mentaliter ex ipso opere operato: qb nō
poterant legalia. Et hanc primā rōnem
assignant apls. Heb. viij. di. Reprobatio
quidē sit precedentis mandati propter
infirmitatem eius et inutilitatem: nihil
est ad perfectū adduxit lex. Diceret ali-
quis. Si legalia nō iustificabant nec gra-
tiam conferebant et. Ad quid ergo fue-
rāt instituta. R. ad multa. Primo loquē-
do de moralibus ad hoc q peccata co-
gnoscerētur: que prius non cognoscebā-
tur offuscato lumine ratiōis naturalis
per concupiscentiā: ubi dixi supra sermonem
ij. parte. i. Item precipiebāt bene uiuere
Itē loquēdo de preceptis iudicialib⁹ pu-
nebant transgressores vt patet. Exo. xx.
Et sequētib⁹ capitulis. Un. Gal. iij. Lex
propter transgressores posita est. Et ex
hoc lex erat magna occasio peccādi. Cū
enim preciperet bene uiuere et non cōfer-
ret gratiam adiutricem: erat occasio pec-
catorū: eo q semper homo nintur in ve-
nitium. Sēper cupimusq; negata: et ideo
multi erāt transgressores legis. Et hoc
permisit deus vt homines non superbi-
rent: de propria virtute: sed humiliaren-
tur se non posse seruare iusticiā sine ad-
iutorio diuino. propter hoc dicit Eze. xx.
Dedi eis precepta non bona et iudicia in
quibus non uiuent. Itē Ro. viij. Occasio-
ne aut accepta peccatum per mandatū
operatum est in me omne concupiscentia-
m: et infra inuentū est mihi mandatū
quod erat ad vitam: hoc esse ad mortē.
Item loquendo de ceremonialibus fue-
runt instituta multiplex de causa. Pri-
mo ad cultum diuinū exercendū. Secū-
do ad fugiendam ydolatriam ad quam
iudei erant valde pni: hoc vult Hiero.

super Mat. et habet in decretis. xij. q.
i. Cōsidera. Unde ne illa sacrificia ydo-
lis offerent: precepit deus vt sibi offeren-
tur. Da similitudinē de aliquo qui esset
pronus ad cantandum aliquid vanum
cui prudens homo iniungeret vt canter
aliquam laudem xpili vel virginis.

¶ Tertio quia ceremonialia que veteris
legis erant protestationes fidei vt patet
circumcisione que fuit data in signum
fidei habere vt patet. Romano. liij. figu-
rabant statum noue legis: vt infra di-
cetur.

¶ Item quarto tollebat et purgabant
maculas irregularitatis contractas ex
statuto veteris legis. Unde dicit Apo-
stolus. Heb. ix. q sanguis hyrcorum et
thaurorum et signis vitule aspersus iij.
quinaros sanctificat ad emundationem
carnis: non dicit anime: sed carnis. Et
ideo etiam cerimonie veteris legis vocā-
tur ab Apostolo ibidem iusticie carnis.
Iusticijs inquit carnis vsq; ad tempus
correctionis impositio: et sic debet intelli-
gi dictum Hieronymi q habetur in de-
cretis. xij. q. ij. gloriavbi dicit. q sanguis
pecudum erat remissio peccatorum. i. si-
gura remissionis peccatorum: sicut ibidē
Hieronymus subdit di. Quamquā hec
omnia precesserint in figura: et patet pu-
ma ratio.

¶ Sed in fine istius prime rationis mo-
uetur dubit⁹: quia videtur q lex moysay
ca iustificaret saltem quantum ad mora-
lia. Math. xij. Si vis ad vitam ingredi
serua mandata. Et loquitur de manda-
tis de calogi. Respōdeo fm Tho. in. iij.
sententiarū distinctio. xl. articulo. iij. Ob-
seruantia mandatorum ad vitam eter-
nam consequendam requirēbatur: quia
sine ea ad vitam eternam intrare nō po-
test: qui tempus habet oprandū: non ta-
men obseruantia mandatorum ad vitā
eternam consequendam sufficiebat: nisi
modus charitatis adiungeretur: quam
lex nō modo causare poterat. Et ideo
non perfecte iustificabat fm Tho. Itē
contra Leuitici. xvij. Custodite leges
meas atq; iudicia que faciens homo vi-
uet in eis. Sed. R. Loquitur de via cor-
porali quā perdere debebat per iudiciū
legis: sicut patet ibidem. Itē contra de
circumcisione per quā cōferēbāt grā iusti-
ficā: et tollebat originalē. S. R. Cir

Utrum nos seruare debemus precepta legalia.

circumcisio non erat introducta nec instituta per legem moysaica: sed ante: quod fuit data habrae. Gen. xxiij. Unde Jo. viij. Moyses deus vobis circumcicionem non quia: quod moyses est: sed ex patribus: vel die quod circumcisio iustificabat non per se: sed per fidem christi.

Secunda ratio est: quia erat ymbra. Nam legalia erant ymbra: siue figura eorum que continentur in vno testamento: sicut agnus paschalis de quo, Exo. xij. figurabat christus occidendus. Unde Jo. Bile gaudet hoc di. Quod non continetur ex eo. Jo. xix. Item circumcisio figurabat baptismum. Col. ij. Circumcisio est circumcisio non manufacta: sed in circumcisioe christi confecti: ei in baptismo. Item sabbatum figurabat requiem christi in sepulchro: quod ad dei determinationem: secundum quam preceptum de sabbato erat ceremoniale propter hoc dicit apostolus. i. Cor. x. quod omnia in figura contingebant illis: hoc aut probatur auctoritatibus veteris testamenti. Nam in signum huius quod ea que erant in veteri testamento erant velata et obscura: reuelanda per veritatem noui testamenti dicit. Exo. xxxij. quod Moyses velabat faciem suam: quoniam loquebatur filiis israel: velamen autem istud fuit sublatum per christum per quem veritas et gratia data et facta est Jo. i. Lex per moysen data est. gratia et veritas per Iesum christum facta est. Sed velamen istud adhuc manet in cordibus iudeorum: et manebit versus ad finem mundi versus quo. s. venit Ihesus qui docebit in deos: tunc existentes legem moysi intelligenda esse spiritualiter: quam nunc carnaliter intelligunt propter ergo hanc obfcuritatem iudeorum dicit per. Obscuretur oculi eorum ne videant et dorsum eorum semper incurat et Aplos. ij. Cor. iij. Sicut moyses ponebat velamen super faciem suam: ut non intenderent filii israel in faciem eius: quod euacuata sed obtusi sunt sensus eorum versus in hodiernum diem id ipsum velamen in lectione veteris testamenti manet non reuelata: quoniam in christo euacuatur sed versus in hodiernum diem cum legitur moyses velamen est positum super cor eorum: fuit ergo lex vetus ymbra et figurata lucis et veritatis: noui testamenti reuelati per christum. Unde Ihesus. x. Umbra habet lex futurorum bonorum non ipsam imaginem rerum glorio. i. veritatis hoc etiam nota. Eze. i. Ubi dicit

quod erat rota in medio rote quod exponit Greg. i. Nouum testamentum in veteri in, cuius signum christo mortuo in cruce velum templi quod erat ante sancta sanctorum scissum est. Mat. xxvij. Et ideo sicut ymbra cessat adueniente luce: sic et legalia cessauerunt adueniente christo qui est lux vera: per secula ratio. et hanc rationem assignat apostolus di. Nemo vos iudicet in cibo aut in potu: aut in parte diei festi: aut mense: aut sabbato: que sunt ymbra futurorum: et potus autem christi. Col. ij. Sed quod lex anti qua fuerit: figurata et ymbra: pro: batur multiplex etiam ratio. prima videlicet quod antiquitus promittebatur lex in premii seruitutis dei bona temporalia: iuxta illud. quod habetur. Deutero. x. xxvij. et Esa. j. Si volueritis et audieritis bona terre comedetis: tunc arguitur sic. non debemus meriti esse excellentius et nobilius promio: sed virtus pro cuius mercede promittebatur bona terrena erat excellentior: quod videretur bonis temporalibus: ergo non debuit in premii virtutis. premii bonorum temporalium promitti. preterea vita hominis est nobilior bonis temporalibus: cetera temporalia. Si autem in lege et cetera precipiebatur ut vita deberet perdit potius: sed lex non obseruari. oportet dicere quod aliquod premium esset promissum in recompensationem mortis: quod bona temporalia: que durant tamen in vita ista. istud autem premium non potest esse aliud nisi vita eterna: que tamen expressa se promissa non erat in lege Moysi. oportet ergo dicere quod figurate promittebatur sub impressione bonorum temporalium: et sic patet quod lex antiqua erat figurata ymbra. preterea et tertio non potest esse repromissio et premium bonorum illud quod est commune malis et bonis: sed bona temporalia fuerunt et sunt communia malis et bonis: ut patet per experientiam. nam et antiquis quocumque bona temporalia promittebantur iudeis in premii legalis obseruantie fuerunt equaliter. quinimo largi collata paganis quod iudeis: ut patet de domino et multiplicatione rerum temporalium: longitudine vite: scientia ceteris humanis modis: et multiplicatione feminis reposita habrae. Gen. xxij. quod multo plus fuit multiplicatum in paganis. Et sic etiam hodie videmus bona temporalia que ex diuina prouidentia concedi electis et malis: propter quod dicit. Eccl. ix. Uniuersa

Sermo. vii.

Jo. xv.

eque eueniunt iusto et impio bono et malo mundo: immundo imolanti victimas et sacrificia continentem. Oportet ergo dicere quod aliud premium sub ymbra et figura quadam promittebatur ipsis iudeis pro obseruantia legis: quod aliud excogitari non potest. nisi vita eterna: quam christus dare manifestauit. Et ideo patet quod illa lex erat ymbra: et sic per terram promissionis lacte et melle manentem figuratur intelligebatur terrarum ventum ad vitam eternam. alioquin fertilior terra erat egyptus quam illa. Sic per hierusalem terram intelligitur suprema hierusalem: quod est mater nostra. Gal. iij. Sic per sabbatum et alia ceremonialia: et hoc vult Aug. in lib. iij. contra faustum vt refert scriptum Tho. i. q. q. vlt. arti. vlt. Ubi dicit Aug. quod in illis temporalibus promissis figure fuerunt futurorum spiritualium: que implentur in nobis. Adde que nota. in. iij. senec. di. q. i. q. iij. arti. i.

Tertia ratio: quod sunt remota per nouam dispositionem hec ratio potest dici legalis. Quia similitudinem de testatore: qui condidit premium testamentum et postea condidit secundum quod per se: renouat premium secundum leges. xij. q. i. c. vlt. voluntas. sic papa faciens secularis constitutionem nouam renouat primam si de prima non faciat mentionem de constitutione. c. i. lib. vi. Modo ad propositum diuina sapientia condidit duplex testamentum. primum fuit lex moysaica cuius testamenti notarius fuit moyses testis Aaron et Maria: in qua lege promissum hereditatem bonorum temporalium populo suo fideliter non autem eternam: quod nullibi legitur in lege moysaica promissa vita eterna: sed prosperitas et abundantia bonorum temporalium versus. Mat. xxvij. Esa. j. Si volueritis et audieritis bona terre comedetis. non autem promittebatur vita eternam. Ratio: quod vita eterna datur ex amore. Lex autem illa erat lex timoris non amoris. Ro. viij. Non enim acceptus spiritus seruitutis iterum in timore sed acceptus spiritus adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. In cuius signum fuit data est timor: ut per. Exo. xx. Et dicit supra sermone. ij. par. i. post modum vero fecit secundum testamentum: quod est lex noua euangelica in qua promissum deus vitam eternam seruantibus legem. Unde prima christi predicatio incepit. penitentiam agite apud. enim re. celoz. Mat. i.

. iij. Et Mat. xij. Si vis ad vitam ingredi serua mandata: quare autem lex vetus non promittebat nisi solam temporalia: et lex noua euangelica promittit eterna. ponit Tho. in. iij. senec. di. xl. vbi sic dicit. Dicitur quod secundum Dionysium in. iij. c. Celestis hierarchia. lex noua media est inter ecclesiam celestem et statum veteris legis: ideo eterna bona: que in celesti ecclesia palam et copiose exhibentur in lege noua manifeste promittuntur in veteri autem lege non promittebantur: nisi sub quibusdam figuris. Unde Ihesus. x. Dicitur ymbra habet lex futurorum bonorum. et hoc propter tres causas precise. Primo vt ex his que cognoscebant assue fierent etiam maiores a deo sperare. Secundo vt non solam cognitionem sed affectus a temporalibus ad eterna manuducerent. Tercio: quod bona eterna non statim poterant eis exhiberi: non dum solu to precio. Unde dilatio promissionis inefficacem faceret apud infirmos. promissionem Tho. per hoc ergo quod fecit secundum testamentum renouauit premium: et quod testamentum sumit robur et efficaciam ex morte testatoris: voluit deus humanitas moueri testamentum istud confirmaret. Et hec ratio probatur veteri et nouo testamento veteris quidam testamenti auctoritas sumitur ex Hieremie. xxxi. vbi sic dicit. Ecce dies venient: dicit dominus. Et consumabo supra domum israel supra domum iuda testamentum nouum: non secundum testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum adducerem eos de terra egypti infra. hoc erit pactum: quod feriam cum domo israel. post dies illos dicit dominus. Dabo legem meam in visceribus eorum et in corde eorum scribam eam: et ero eis in deum et ipsi erunt mihi in populum. Nota secundum testamentum quod feci patribus eorum: quod. i. illud promittebat solum terrena. nouum vero eterna: vt supra dixi. Unde in consecratione sanguinis dixit christus. Hic est calix sanguinis noui et eterni testamenti. Et iterum illud in timore: vt oportet seruus datus est. Exo. xx. Istud vero in amore: ut patet. Mat. v. Item illud solum iudeis datum est. Istud autem omni creature. Mat. vlt. Item illud ad deum in forma seu in specie ignis. Istud autem a deo in forma humane in corde eorum scribam eam. Ro. v. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris: per spiritum sanctum qui datus est

Utrum nos seruare debemus precepta legalia.

nobis. Ad idem. Esa. ij. Desyon exprobitur legi: et verbum domini: de hierusalem: de qua loquitur propheta hic in futuro: non quidem de lege moysi quia illa data fuerat. Oportet ergo quod intelligatur de lege euangelica: que data erat in syon: quia in templo Salomonis: quod erat situm in syon christus predicabat. Item Esa. xlv. Attendite popule meus ad me: et tribus mea audite me: quia lex a me est: ieremias in lucem populi: requiescetis. Non potest ista auctoritas intelligi nisi de lege noua euangelica quod etiam expectabat dauid dicens. Legem pone mihi dñe viam iustitiae tuae. Videamus modo auctoritates noui testamenti. Aplos. iij. v. Introducens iheremie prophetam subdit. Dicendo autem noui veteraui pias. quod aut antiquatur et fenebitur propter interitum est. Quia autem ad testamentum confirmandum requiritur mors testatoris: ideo voluit testator mori. Non autem non poterat in diuinitate. ideo assumpsit humanitatem: in qua moriendo confirmauit testamentum nouum. Unde Apostolus. Heb. ix. Noui testamenti mediator est. christus ut morte intercederet in redemptionem earum per uanationem: que erant sub priori testamento re promissione accipiant: qui vocati sunt: eterne hereditatis. ubi enim testamentum est necesse est: ut mors intercedat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est. alioquin nondum valet dum uiuit qui testatus est. Ad idem habetur etiam auctoritates veteris testamenti. scilicet de irratione sacrificiorum veteris legis. Dan. ix. Postquam enim propheta posuit tempus aduentus christi et mortem ipsius dixit. Confirmabit autem multis pactum ebedomada una: et in dimidio ebedomadae deficiet hostia et sacrificium. et hinc extractum est illud. Cum uenerit sanctus sanctorum cessabit uinctio vestra. hoc autem quod dicitur de ebedomada et de dimidio intelligendum est secundum magister hystoriarum scholasticorum de tribus annis et dimidio quibus predicauit christus. et quod patribus promiserat confirmauit. Nam tres annis dimidius huius hebdomadae non uisime preterierat quando baptizatus est dñs: et in dimidio cuiusdam hebdomadae residuo circa finem deficiet hostia et sacrificium. i. ueniente ueritate cessabunt uindictae in templo erit abominatio de

olationis. i. abominanda et desolata erant sacrificia oino post mortem christi et usque ad finem mundi durabit hec desolatio. Item Osee. iij. Dies multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe et sine sacrificio et sine altari et sine ephod et sine teraphim: et post hec reuertentur filii israel et querent dominum deum suum et dauid regem suum etc. Item Malachie. i. Non est mihi uoluntas in uobis dicit dominus exercituum: et minus non suscipiam de manu uestra: ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum. Ad idem lex antiqua et sacerdotum sunt inuicem coniunctae: sacerdos autem Aaron a deo institutum erat mutandus per sacerdotem christum: ergo et lex etiam erat mutanda per legem christi: quod est finem ordinem meliorem. non dixit finem ordinem Aaron mutandum: sed erat sacerdos aaron per sacerdotem christum: quod est finem ordinem meliorem. ergo consequenter et lex mutanda erat. hac ratione assignat Apostolus Heb. vii. ubi dicit. Translato enim sacerdotio necesse est: ut et legis translatio fiat. uide ibi de hoc laus. Et sic patet tertia ratio.

Quarta ratio: quia sunt terminata per adimpletionem. Pone exemplum in instrumento in quo continetur promissio alicuius debiti soluendi tali tempore certo vel incerto: certum est quod soluto debito adimpletur promissio et cassatur instrumentum. Sic in proposito in lege veteri promittebatur messias uenturus per quem noua ferenda erat: ut habetur supra proxima parte. et pro hoc firmando et credendo instituit deus in veteri testamento legem prophetiarum et figurarum. Adueniente ergo christo et lege noua: impleta est promissio legis veteris: et propheta. Unum dicit. Non ueni soluere sed adimplere. Adimpleta ergo promissione restat ut cassetur instrumentum promissionis quod erat uetus testamentum. Christus ergo fuit finis legis. Ro. x. finis enim legis christus est: ad iusticiam omni credente: ipsam legem seruauit: ut ipsam impleret terminaret: et consequenter per christum liberati sumus a seruitute legis. Unde Gal. iii. At ubi uenit plenitudo. misit deus filium suum

factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret: sicut et morti uoluit ut a morte nos redimeret. Sicut nota supra sermone proximo parte. i. in. iij. ratione. Et per hoc respondetur ad primam rationem qua arguebatur. quod nos tenemur seruare illa. Erat ergo per aduentum christi mortem eius lex antiqua mutanda in legem nouam: et testamentum uetus mutandum in testamentum nouum: et cultus ceremonialis mutandus in cultum spirituales. Et hoc innuit ipse christus. Jo. iij. Quamdo loquens cum samaritana dixit. Venit hora quamdo negi in monte hoc negi hierosolymis adorabit patrem. Sed ueri adoratores adorabunt patrem. In ipsi et ueritate: in quibus uerbis dominus innuit quod cultus ceremonialis qui erat olim determinatus in lege erat in spirituales commutandus. Sicut nota. Tho. i. q. i. q. c. vii. ar. iij. ad tertium. Hoc etiam uult apostolus quando assumulauit legem pedagogo di. Itaque lex pedagogus noster fuit in christo: ut ex fide iustificaremur. At ubi uenit fides iam non sumus sub pedagogo. Gal. iii. Et sic patet. iij. ratio. Restat modo respondere ad illud quod in contrarium opponebatur ubi quod Petrus et Paulus seruauerunt legalia. De quo dicit per Tho. i. q. i. q. c. iij. ar. iij. ad primum et secundum. Deo gratias. Amen.

De lege gratie uidelicet de lege euangelica. Sermo. vii.

De currite etc. Titulo de lege nature et de lege scripte restat modo uidere de lege gratie que dicitur lex noua. scilicet euangelica que inuenit a christo. Prima enim durauit usque ad mortem. Secunda a mortis usque ad christum. Tertia a christo usque in sempiternum: id est diuturnum testamentum nouum et eternum. pro huius declaratione est notandum quod uera conclusio est in theologia quod lex noua siue euangelica est: principaliter lex indita sed secundario est lex scripta: ut ponit Tho. i. q. i. q. c. vii. arti. i. Lex autem indita est lex spiritus sancti que non scribitur in chartis membranis: nec bombicinis

nec in tabulis lapideis sicut olim fuerat lex scripture: sed in corde hominis scribitur non quidem naturaliter: quia hec est lex nature. de qua Ro. ij. Cum enim gentes que legem non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt ipsi sunt sibi lex. qd. d. op. i. l. scrip. in cor. iustis: sed scribitur supernaturaliter a spiritu sancto: que dicitur lex uite quasi regula: quedam dirigens hominem ad uitam. de qua lege dicit apostolus. Romano. vii. Lex spiritus uite in christo iesu liberauit me a lege peccati et mortis. Ideo de hac lege prophetas. Hieremias postquam dixit. Ecce dies ueniunt dicit dominus. Et confusio mabo super domum inda: et super domum israel testamentum nouum etc. Subdit post dies illos dicit dominus. Dabo legem meam in uisceribus eorum in corde eorum scribam eam etc. Hier. xlii. Et hanc legem dedit christus. Unde Joh. i. Lex per Moysen data est gratia et ueritas per iesum christum facta est. Joh. x. Iesus lauit et dixit eis: Accipite spiritum sanctum. Lex ergo euangelica principaliter est lex indita. i. gratia spiritus sancti: non tamen intelligas quod antequam sit gratia spiritus sancti non fuerit data pluribus. Nam multi in antiqua lege saluabantur sed non in tanta abundantia: sicut olim data gratia: sicut post christum. Item quicunque habebat gratiam in veteri lege habebat non aliter: nisi per fidem christi: quia fides iustificabat. non autem lex moysi: ut dixi supra sermone proximo parte. i. ubi agitur de teneantur obseruare legalia veteris legis. Unde quicunque habuit gratiam olim finit hoc pertinebat ad legem nouam siue ad nouum testamentum: ut dicit Tho. i. q. i. q. c. vii. arti. i. ad tertium. et articulo. iij. ad secundum. et articulo. i. in responsione ad secundum et tertium argumentum. Sed quia ad recipiendam istam gratiam requiritur quod homo se preparet disponat: quia actus actio in se sunt impatientis dispositio. Ideo christus dedit aliqua documenta uerbis et in scriptis que informant intellectum: et uoluntatem hominis: et disponit ad gratiam huiusmodi recipiendam. Illa autem que disponit intellectum sunt documenta fidei. scilicet credere in unum deum patrem omnipotentem creatorem celorum et terre etc. Que continentur in sym-

homo. s. articuli fidei quibus instruitur homo circa credenda. Illa autem que disponunt affectum et voluntatem sunt scripta bene viuendi que continentur in lege euangelica in quibus quidem preceptis continentur precepta legis nature et in lege scripturae. s. in moysae in quibus instruitur homo circa agenda de preceptis legis nature habetur. Mat. vi. Quicquid vultis ut faciat vobis homines et vos facite illis. De preceptis legis scripture habetur. Mat. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. addidit etiam alia precepta ultra precepta legis nature et scripture. s. de sacramentis recipiendis. Et in hoc lex noua dicitur lex scripta secundario: sed principaliter lex indita: ut dicitur est. Quare autem ista lex noua non fuit data a deo a principio mundi. ponit Thoma. Tres rationes quas gratia breuitatis omitto de quibus vide Thoma. i. q. c. vii. ar. ii. Si autem vis facere introductionem breuiorem dic sic videlicet notandum quod lex gratie dicitur lex euangelica hoc triplici ratione.

¶ Primo ratione dantis: quod lex antiqua veteris testamenti fuit data a deo mediante Moysae in forma ignis. Exo. xix. Lex autem euangelica data est a deo immediate et in forma humana. i. xpo.

¶ Secundo ratione modi: quod lex vetus fuit data cum terrore patet. Exo. xix. Michi stoniam etc. Sed lex noua cum dulcedine: ut patet. Mat. v. Uide infra in eodem sermone parte. i.

¶ Tercio ratione effectus: quod per legem veterem non dabatur gratia etc. ut dixi in modo primo parte. i. Sed per legem nouam sicut habetur infra in eodem sermone. pte. ii. Ideo dicitur. Jo. i. Lex per Moysam data est gratia et veritas per Jesum christum etc. Loquendo ergo hodie de hac lege gratie siue euangelica est notandum quod ista lex excedit omnem aliam legem humanam vel diuinam in se. propter quod potest dici quod lex gratie fuit necessaria ultra legem scripture etc.

¶ Primo in vitiis extirpatione.

¶ Secundo in morum ordinatione.

¶ Tercio in felicitatis collatione.

¶ Quarto in veritatis dilucidatione.

¶ Quinto facili implementatione.

¶ Sexto in generalitatis extensione.

¶ Prima igitur excellentia legis euangelice: quia omnes alias leges excellit est inui-

tiis extirpatione. ad hoc enim leges sunt dante vitia extirpent et quos priuata castigatio cohibere non potuit metu penam quod legibus infliguntur a maiestatem retrahantur. propter quod dicit apostolus. i. Th. i. Iusto lex non est posita sed iniustus et non subditus impio et peccatoribus. scelera et contaminant. patricidij et matricidij homicidij fornicationes. masculorum concubitoribus. plagariis: medicis et peruris et siquid aliud sane doctrine aduersatur etc. In hac autem extirpatione vitiis lex humana inuenit defectum: quod non potest prohibere omnia mala cuius ratio est. quod communitati proponitur obferenda in communitate autem pauci inueniunt virtuosos et perfectos et plures imperfectos et defectuosos: quod stultitiam infinitam est nescire. Et hoc. i. Et ideo sicut pueri aliqui permittunt que non permittuntur viris perfectis. Ita in legibus que committunt seruandum de imponitur aliqua mala minora permittuntur: ut maiora vitentur: sicut lex canonica meretricia publica propter imperfectionem multitudinis que casitatur obferuari non potest: dissolutionem incurrat. Unde Augustinus in libro de ordine contra meretricem de ciuitatibus et oia confutabis libidinibus. tamen non excusantur a peccato etc. Sicut multa alia lex cuius permittit: que a lege diuina reprobantur: ut dicam infra sermo primo. verumtamen ista mala que auferre bono non potest relinquit iudicio diuino puniendae sic et dicitur lex. quod iustitiam dei et religio solus deus habet vitorum. i. iureiurandi. C. de iureiur. Unde Augustinus in libro de libero arbitrio. lex ista querungendis ciuitatibus fertur multa concedit atque impunita reliquit que per diuinam prouidentiam iudicantur. Similiter lex moysae diuinitus data aliqua mala permittit: sicut permittit dare libellum repudij: et habetur. Mat. xix. Ne uxores interficerentur: sic permittit tradere ad vitium extraneis: et fratres proprios grauent. Sicut habetur. Deut. xxi. Cum ratio: quia lex illa fuit data populo rudem et dure cernit et imperfecto. Et ideo sunt eis permittenda aliqua mala minora: ut euentur maiora: propter quod saluator dixit iudeis. loquens de diuisione uxoris cum interrogasset eum. Quid ergo moyses mandauit dari libellum repudij et dimittere: ait illis quoniam moyses ad duritiam cordis vestri permittit

Sic igitur pater: quod iam lex humana que lex moysae committit aliqua mala: sic repetitur imperfecta quatuor ad extirpationem vitiis. Sed lex euangelica nullum malum permittit tanquam perfectissimam: sed omnia excludit et puniendae dicitur propter quod legislator euangelicus iesus christus dicit. Dico autem vobis: quod de omni verbo otioso quod locuti fuerint homines super terram reddent rationem in die iudicii. Mat. xxi. Si de omni verbo otioso multo magis de facto. Et per istam lex euangelica excludit illud in libello repudij: ut habetur. Mat. xix. et eiusdem. v. Ubi dicitur est autem quicquid dimiserit uxorem suam et ei libellum repudij. Ego autem dico vobis quia quicquid dimiserit uxorem excepta causa fornicationis: facit eam mecharam etc. Item de iure. Luc. vi. Mutui date nihil de sperantes. Et sic patet primum.

¶ Secunda excellencia etc. in morum ordinatione. Nam ad quolibet legem pertinet actus humanos ad bonum ordinare. Unde dicit philosophus in ethicis. quod intentio cuiuslibet legis tota est ciues facere bonos. in hoc autem inuenit lex humana defectum: per istam circa actus interiores et occultos: quod homo non potest de secretis cordis iudicare: et ideo non potest lex humana nisi de actibus exterioribus ordinare: quod de his potest homo legem ferre: de quibus potest iudicare homo autem videt ea que parent. deus autem inuenit cor. Sicut dicitur. i. Cor. xvi. Item perierit. xvi. prauum est cor hominis et inscrutabile: quod cognoscet illud. Ego dominus scrutans cor: et probans renes: ideo lex humana non potest actus interiores ordinare: sed hoc pertinet ad legem diuinam. Unde dicitur lex canonica. De manifestis quidem loquimur: secretorum autem iudex et cognitor deus est. xxi. di. erubescant. Ad idem facit textus. c. h. de simo. Idem dicitur lex cogitationis pena nemo patitur. ff. de penis. cogitationis canonizata. de pe. di. i. cogitationis. quod intelligat sane quod cogitatio illa non pergitur ad actum exteriorum alio secus. i. Siquis non dicas rapere. C. de epi. et de. Sic ergo lex humana in hoc est defectiva. Sic etiam lex moysae reperit in hoc defectum: propter quod dicitur a doctoribus antiquis: quod lex veteris prohibet manus non animi ut habetur in glo. phil. ii. Quod intelligunt doctores iudeorum et maledicentes voluit illi mala non esse peccata: nisi aliquo modo

excat in actibus exterioribus: ut patet per iosephum xxi. libro antiquitatum et quod arguebat contra eos: quod scriptum est. Exo. xv. Non concupisces rem proximi tui. Rndebat sic quod hoc preceptum non prohibet concupiscentiam interiorum sed manifestatio exteriorum: quasi dicat non concupisces. i. signa concupiscentis non facies ut amplexus et oscula et his similia: sed hoc est manifeste falsum: quod actus exterior non habet malitiam vel bonitatem moralem nisi in quantum procedit ab actu interiorum: peccatum cum ut dicit Augustinus. xv. q. i. c. i. in fi. adco malum voluntarium est: ut nisi sit voluntarium omnino non sit peccatum. Unde melius intelligitur quod dictum est quod lex veteris prohibet manus non animi: quia lex veteris in paucis prohibet animi seu concupiscentiam interiorum: videlicet in mechia et auaricia tamen: non autem in homicidio et furto: et sterca libi prohibuit in illis concupiscentiam. non in transgressioibus infligit aliquam penam. Et ideo in talibus inuenit imperfecta. Quare autem infligit aliquam penam. Uide Thoma. i. q. i. c. xvi. ar. v. ad. v.

¶ Lex vero euangelica tanquam perfectissima generaliter dirigit homines non solum circa actus exteriores: sed etiam circa actus interiores. Mat. v. Qui vidit mulierem ad concupiscendum eam iam mecham est in corde suo etc. vbi prohibet etiam actus interiores malos prius concupiscentiam: et concupiscentiam imponit penam. propter quod saluator Mat. v. Audistis quia dictum est antiquis. Non occides: qui autem occiderit reus erit iudicio: qui autem dixerit fratri suo racha reus erit concilio: qui autem dixerit fatue reus erit gehene ignis. Et eodem modo dicit in alijs preceptis. Sic etiam addit lex euangelica preceptis veteris legis ut perfectus ordinaret mores hominum. vbi Mat. xix. Si vis perfectus esse vade et vende oia que habes et da pauperi et sequere me. Item Mat. v. Audistis quod dictum est antiquis: oculus pro oculo et dente pro dente. Ego autem dico vobis non resistere malo. Sed si quis te percussit in dexteram maxillam prebe ei et aliam etc. et sic in multis quod ibi ponuntur. lex autem moysae non infligebat consilia ista perfectionis: sed potius prouocabat homines ad obseruanda mandata diuina promissione bonorum temporalium ut patet Deut. xxvii. Et Esa. i. De consilio autem si quis te percussit in unam maxillam prebe ei et aliam. Uide. s. sermonum. in fine. patet ergo quod lex euangelica perfectius ordinat mores hominum quam omnes alie

reges humane et diuine.

¶ Tertia excellētia etc. s. infelicitatis collatione: siue ad felicitatē inductio. Ad ad legē primē ad felicitatē hoīes inducere. Vt utamē lex humana nō inducit nisi ad pollicē: que est tranquillitas et pascuis status ciuitatis in vita ista mortali: homo autē fm intellectū: qui est pars pncipalior hoīs. immortalis est: ideo oportet alia felicitatē ex trāviā istā assignare.

¶ Ad hanc autē nō pōt ordinare lex humana: qz finis debet esse pportionalis his que sunt ad finē. Felicitans autē eterna excedit limites felicitatis hūane. Vñ. i. Cor. ij. Oculis nō vidit nec auris audiuit: nec i. cor. hoīs ascēdit. q. ppa. deo dilectio. Oportet ergo q. lex diuina ordinet ad istū finē: ppter ea assignat a doctorib⁹ necessitas sacre doctrine: qz hō ad quā dā beatitudinē supnalē ordinat ad quā per legē diuinā dirigat. Ad conferendā autē istā felicitatē lex moysayca inuenit defectiua: qz beatitudo supnalis nō habetur nisi per gratiā et amorē dei. Ro. vi.

Gratia deiuita eterna. hanc autē gratiā lex moysayca nō dabat: s. tñ disponebat vt dixi supra sermone. primo parte. i. et sermone. iij. pte. ij. ppter qd dicit Heb. vij. Memine ad pfectū adduxit lex. Sed lex euāgelica tanq. perfectissima pferat gratiā: imo est ipsa gratia spiritus scilicet pncipaliter: vt dixi. s. Unde Jo. i. Lex p moysen data est grā et veritas per iesum xpū facta est: ppter qd saluator in principio euāgelice pditionis dixit. Penitētiā agite ap. em. reg. celoz. Mat. iij. Vñ duplex est finis legis euāgelice. Unus imediatus. s. fides formata p gratiā. alter ē mediatus. s. vita eterna: et vtrūq. finē istū lex euāgelica operat. Vñ Jo. xx. Hoc autē scripta sunt vt credatis: qz iesus est filius dei: et vt credēs vitā habeat in nomine eius. ¶ Lex autē vetus pmittebat solū terrenā vt dixi. s. fer. primo pte. ij. nec pmittebat vitā eternā in premiū virtutū et obediētiē: sed solū bona terrena.

¶ Itē nec alicubi legitur in lege moysayca q. moyses faceret mentionē de resurrectione corporis: et hoc q. lex moysayca erat i. sufficiens ad gratiā conferendā sunt significatum in eo q. moyses qui fuit legis illic latior non potuit intrare in terrā pmissionis. Et licet finis legis moysayce esset idē: tūc finē legis euāgelice. s. vt hō

mines subdantur deo qui est finis proxi- mus: i. remotius et imperfectius dirigebat ad hūc finē lex moysayca q. lex euāgelica: quia illa ex timore hoc autē amore: vt nota Tho. i. ij. q. c. vij. ar. j. Et sic patet tertium.

¶ Quarta excellētia in veritate dilucidatione. Nam ad legem pertinet veritatem plane et lucide tradere. Unde inter ceteras conditiones legis quas Aristotus in lib. ethymologiā: enumerat est ista vna: qd debet esse manifesta ne aliquid: propter obscuritatem in capione contineat: vt refert Statianus. iij. di. cit. autem lex. Cuius ratio est: quia lex pponitur multitudinē intelligendā et seruandā in multitudine autem plures sunt deficiētes ingenio et pauci subiles et ingeniosissimi: ppter q. qui multitudinē pponitur debet veritatem plane et lucide tradere. In hoc autē inuenitur lex humana defectiua quia ibi inueniuntur multe obscuritates et perplexitates: tum propter legum multitudinē ac varietatē et mutationē et aliquarū abrogationē: tum etiam ppter compositorū multiplicitatē: quia multi iuris cōsulti multi imperatores fuerunt: et multi doctores: quorū quot capita tot diuerse sententię. Unde profunda et obscura legum abyssus: que olim p Iustinianū christianissimū imperatōrē habet cōsonantiam luculētē: vt ipse refert in principio cōstitutionū redacta fuerat: hodie obscuriori perplexitatis intricata est. Si militer in hoc reperitur lex moysayca defectiua: qz in voluminibus et figuris tradidit veritatem de agilibus et credēdiā ppter quod lex illa appellatur ab Apostolo ymbiatrica. Heb. x. Umbra hūc lex futurorū bonorū: nō ipā imaginē rerū Glo. i. veritatē. fuit em. lex illa ymbiatrica et figuratiua vitatis explicāde in nouo testamēto. In cui⁹ signū moyses velata facie loquē ad pplm sicut legē Exo. xxxij. propter qd dicit Aplos. i. Cor. x. Oia in figurā contingebāt illis et de hoc dixi. s. sermone primo. pte. ij.

¶ Sed lex euāgelica in hoc inuenitur perfecta quia veritas que in veteri testamento in figuris latebat occulta, per euāngelium facta manifesta. Vtrūq. gratia. De ministerio trinitatis q. in veteri testamento non expresse manifestatur: sed sub figuris: sicut patet quan-

do tres viri apparuerunt Abraham: et vnum adorauit. Genesio decimo octauo. Sed in nouo testamento expresse manifestum est. i. Jo. ij. Tres sunt qui testimonium dant in celo pater verbum et spūs sanctus: et hī tres vnū sunt. ¶ Sic de incarnatione filij dei reuelatū est habrae dicente deo. In semine tuo bene dicentur oēs gentes. Gen. xxij. Sed q. vna ex tribus personis scilicet filius dei fuerit incarnatus cū menti glā. ix. paruulus datus est nobis et filius datus est nobis. nota filius: quia non pater neq. spiritus sanctus.

¶ Item ps. Benedicat nos deus: de⁹ nos: et benedicant nos deus. hic nota trinitas dum dicitur deus tris: sed in eo q. p nomen noster ponit in. ij. deus denotatur q. filius erat frater noster frater per incarnationem. ps. Narrabo nomen tuum fratribus meis. In nouo autem testamento expresse manifestus ista misteria declarata sunt. ¶ Sic de passione figura tunc cōtinebatur. Exo. xij. De agno pasce liassando etc. Os non confrigitis ex eo: quod allegat Jo. euāgel. pro christo. Jo. x. Sic et de eucharistia: que figurabatur per manna datū a deo in deserto: et sic de ceteris miraculis fidei etc. patet ergo q. veritas que in veteri testamento et in lege moysayca enigmatice figurabatur: in lege euāgelica manifestus elucidatur: et in signum huius in passione domini quando misteria noue legis fuerunt impleta. vltimū templi scissum est in duas partes. Mat. xxvij. Et Luc. xij. propter qd dicit saluator. Jo. x. Venit hora cum iam non in prouerbis loquar vobis sed palā de patre meo annuntiabo vobis: et sequitur dicit ei discipuli eius. Ecce modo palam loqueris. Et prouerbum nullū dicis etc. Jo. xvi. Et sic patet quantum videlicet: q. lex euāgelica excedit omnem aliam legē in tradendo plane ac lucide veritatem. de his quattuor loquitur psalm⁹. Lex domini immaculata: quantum ad primum: conuertens animas: quantum ad secundum: testando fidele. quantum ad tertium. sapientiā prestans paruulis quantum ad quartū. Vide Tho. i. ij. q. c. x. ar. iij. Et Nicolai de lira. in plogo super euāgelia.

¶ Quinta excellētia etc. In facili implementatione: quia alie leges: propter multiplici-

tatem preceptorum et prohibitionū sunt difficiles ad obseruandū: presertim lex moysayca in qua dicunt iudei cōtinentur sexcenta et tresdecim: precepta inter que rant quedā valde difficilia ad obseruandū: propter quod dicit petrus apostolus: et semotiū in cōsilio cōgregatis. Quid tentatis deum imponere iugus super ceruicem discipulorū: quod neq. patres nostri: neq. nos portare potuimus. Act. xv. Sed i. noua legi preter precepta legis nature paucissima precepta superadduntur in doctrina christi: et Apostolorum. propter quod dicit dominus. Mat. xj. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos. Iugum enim meum suauē est: et onus meum leue quod exponēs Hilarius dicit. Legis difficultatibus laborantes et peccatis secuti honoratos ad se adiuocat. Item Jo. v. Mandata eius grauiā non sunt. Vide Tho. i. ij. q. c. vij. artic. vltimo. Et alia ratio. quia lex moysayca nō erat lex amoris sed timoris: quia non dabat gratiam sed puniebat transgressores: propter q. dicitur Gal. iij. Lex propter transgressores posita est. Et ideo mandata eius cū difficultate seruabantur quasi coactus velut a seruis obediēdo domino non amore sed timore. Sed in noua lege dāta gratia spiritus sancti. Rom. v. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis propter quod mandata noue legis: ex amore seruantur. Et ideo cū dilectione et dulcedine. quia qui operatur cū amore dulciter operatur.

¶ Sexta excellētia etc. In generalitatis extensione: quia lex humana ciuili non ligat nisi subditos imperio. Unde multi precedunt se exemptos a subiectione legis ciuili puta. Francie et Venetie et similibus: licet de iure ciuili imperator qui est latior legis ciuili dicatur dominus totius mundi vt probatur in i. De pccatio ff. ad l. rodri. de iactu. et Unde per canonistas in. c. q. sup. hys. g. rursum. deuoto. Si militer lex moysayca fuit data tantum illi populo ex quo cum deberet nasci christus. voluit deus illū magis esse ordinatum: circa cultum diuinum per precepta ceremonialia et iudicialia alijs populis. ps. Qui annūciat verbū suū Jacob iustitias et iudicia sua israel fecit talitōm

pter scribarum et phariseorum bulietem inuidiam illis vi maxima viri et patienter ostendit qd qm ps. Cu hie q oderit pacem erit pacificus. Ma oia opera et erant eis qui da gladius lateras corda eoz venenoz rodēs eoz viscera. et id omni sollicitudine fatigabāt eius operibus detrahēre occultare diffamare exprobare et inlidiari vne et: et quere cās mortis. hec aut inuidia super maxime creuit in resurrectione lazari. Nam multividentes tale ac tantum miraculum et audientes credebant: in euz vt habetur. Johannes. xij. propter quod scdm Jo. xj. cap. Collegit pontifices et pharisei consiliū aduersum iesum et dicebāt. quid facimus qd hic hō multa signa facit si dimittimus eum sic oēs crederent in eum et venient Romani et tollent nostrum locum et gentem. Unus autē ex ipsis cayphas nomine cum esset pōntifex anni illius dixit eis. Vos nescitis quicquid nec cogitatis qd expedit vobis vt vnus homo moriatur pro populo et non tota gens pereat hoc tamen a semetipso non dixit sed: cū esset pontifex anni illius prophetauit qd iesus moriturus erat pro gente et non tantū pro gente sed vt filios dei qui erant dispersi cōgregaret in vnu. Ab illo ergo die cogitauerunt vt interficerent eū propter qd sequitur qd iesus non ambulabat iam palā apud iudeos sed abiit in regionē iuxta desertum in ciuitatē que dicitur effren et ibi morabatur cum discipulis suis. Ab illo ergo die scz resurrectione lazari que in prima luna primi mensis scilicet xodi. xj. De agno inmolādo qui xpm fig. iustificabat ordinatū fuerat. Prima nāqz luna primi mensis agnus qui in pascha immolandus erat accipiebāt et decima presentabāt et mensis quartadecima inmolabāt. Sic verus agnus dñs iesus cuius ille figura erat. Scdm representationē ecclesie hodie sunt quidēdecim dies in prima luna primi mensis ductus est occidi in cōsilio decima autem die scilicet dominica preterita venit ad passionis locum scilicet hierusalem sicut audistis et in quartadecima scz hodie oblatus est hoc aut totū factū est vt impleteretur illud. Sapient. ij. Circumueniamus ergo iustum qd inuultis est nobis et cōtrarius est operibz nris et improprie nobis peccata legis et diffamati in nos peccata disciplinis: nec permittit enim scientiam dei se habere et filium

dei se nominat: factus est nobis in traditionem cogitationū monstrarum grauius est etiam nobis ad videndum: quoniam dissimulā et alijs vita illius: et immolata sunt vte eius tanqz nugaces citinātū sum? ab illo: et ablinet se a vris nostris tanqz ab imunditijs: et preterit nouissima iustorum: et gloriatur p̄m se habere deum. Videmus igit si sermō illius verū sunt: et tentem? que ventura sunt illi et sciem? que erunt nouissima illius. Si cū est verus filius dei suscipiet eū liberabit illum de manibz cōtrariis. Cōsumet et tormento interrogemus eū: vt sciamus reuerentiā ei? et probemus patientiā illius morte purissima cōdemnem? eum. Et est ei respectu pōntifex anni illius: hec cogitauerūt et errauerūt excecauerunt enim illos malicia illorum et nesciuerunt sacramenta dei: neqz mercedem sepeauerunt iustitie. nec iudicauerunt honorem animarū sanctarum alias suarum: hoc iterum habetur psalmo. tertio. In eo dum conuenerint simul accipere aliam cōsiliati sunt et quia: iudeorum inuidia ad capiendum dominū non sufficiebat: ideo necessaria fuit tertia processio.

¶ Tertia processio fuit iude avaritia quomodo autem iudeas conceperit Johā. c. xj. narrat dicens. Quod cum ante sex dies pasche venisset iesus bethaniam primo sabbato palmarum. vbi fuerat lazarus mortuus quem suscitauit iesus: fecerunt enim cenam ibi et martha ministrabat. Lazarus vero erat vnus de discumbentibus. Maria autem accepit libram ynguenti nardi p̄sici preciosi et vñxit pedes iesu. Et extersit capillis suis pedes eius. et domus impleta est ex odore ynguenti dixit ergo vnus ex discipulis eius Judas scarioth qui euz erat traditurus. ductus avaricia quare hoc ynguentum non vendidit trecentis denarijs et datum est egeimo non dixit hoc autem: quia de egenis pertinebat ad eū: sed quia fur erat et latro et loculos habens ea que mittebātur portabat. Et licet alij discipuli hoc idē dixerant tamen iste vt dicit Augustinus. lib. de concordia euangelistarum. ductus fuit avaritia: alij autem egenorum pietate dixit ergo iesus scilicet cam vt in die sepulture mee seruet illud. pauperes enim semper habebitis vobiscū: me autem nō semper habebitis. Et nota qd iudeas nō tūc est

primo puerus est tradidit iesus sz Aug. vbi supra: sed etiam puer fur erat et qd ynguentū hoc in p̄sona xpi exp̄sum trecentis denarijs a iuda estimatū est vt. x. par. luc. mox solido habere posset triginta argenteos pro dōne q̄siuit hunc. Dat. xxvj. dicit. Constituerūt ei triginta argenteos hunc Aug. ait. O iuda anare pessime potuisti petere a matre et triginta denarios et ipa hostiatim eūdo tibi ipam pecuniā inuenisset anteqz ita filiū suū turpiter vendidisses. Et qdā alius deuor? Cur nō vendidisti matrē cū filio: vt quorērat in separabilis: et insolubilis amor et charitas: cōformis fieret passio vtriusqz. Jtēsi quē libet illorū hic exultantū interrogasset se post? vēdidisset: sed qualiter iste avaritia dicit? malitia p̄p̄tā in suū magistrū exp̄pleuerit? nota. Ma facta cena i domo marie magdalene bethaniz: et adueniente die dominico scz palmarū vt adimplerē qd p̄pheta zachā. ix. ca. ficerat. p̄pheta scz ecce rex tu? veniet tibi iust? et saluator ipse paup et ascēdēs sup asinā pullū asine decerunt eo ordine quo dictum est die dñi eo presentati hierlm venire. Cūqz mane diei dñice p̄gere vellet magister p̄fectu retrahēbat dñā enim. Filij mi quovis ire tu scis p̄spirationē aduersū te factā quod vadis iter eos rogo te vt nō vadas. Similiter in discipuli et itollerabile eis videbatur vt potērant retrahēbat eū dicebat magdalena nō caris. p̄deo vos scit? quod desiderant mortē vestrā. O deus quomodo diligebāt deum quō erat eis amarus quēdā lederet ipsum: et respōdēs eis: volūtas patris est qd egovadāssimite me nec tene aue: qd defendet nos pater: et hoc sero redibim? illesi. Cepit igit ire et illa paruo tēpore secuta est ipm. Et cū venisset de phage prope mōtem oliueti: a missis discipulos vt adducerēt asinā pullū asine disset sup eos veniēs ac vidēs culpā et penā tali pene cōdignā fuit. Cui cū obuiaissent pueri: cū ramis oliuarū magno honore receptus fuit. O aia sponsa christi cōtēplare qd in illa die christus fuit cū maximo honore et reuerentia positus hodie aut cū multa ignominia in patibulo crucis colloca? in illa vestimenta sua p̄strauerunt in via: in ista vero die p̄p̄is spoliauerūt in illa ramos oliuarū sibi obuiā portauerūt in illa spinas acutissimas eius capiti affixerūt in illa regē eū voca-

uerūt in ista aut negauerūt eū: in illa be. nedicērūt. et i ista maledixerūt. Ecce ista diuersitas. Et sicut iesus intēplo. et cicit oēs emētes et vēdētes i illo. et publice p̄dicauit: vscz quasi in sero et ly: si honoratus fuisset nō est iudēt? aliqz qd ab ibi vendū inuitaret p̄pter qd in sero i bethaniam reuersus est vt habet Mar. xxj. dices die autem lune: fm Dat. Reuertens in Ciuitatez et vadēs sicut arborē vnam secus viā nihil inueniens in ea nisi folia tñi At illi nūqz nascat fruct? ex te i sem piterus qua maledicta statim aruit quia significabat synagogā iudeoz soli folia tam cerimonijs sine fructu salutis: et veniens ad templū tota die p̄dicauit et cum p̄cipibz et phariseis: disputauit vt patet Dat. xj. et xxj. vt puta de baptismo Jo. de muliere adultera et de sensu cesaris et de multis alijs qd lōgū est narrare in sero aut reuersus bethaniā: die vero martia itez veniēs in hierlm stetit in tēplo predi cās et illos exprobās vt Dat. xxj. et xxij. et xxij. et tūc voluerūt capere fm Luc. ij. et iterū fm Dat reuersus est bethaniā: cum via stetit in mōtem oliueti et predixit de multis inter alia. Scitis qd post biduum pascha fiet: filius hominis. et. Ut crucifigatur. Et licet multo nēs hoc predixisset eis nō tñ ita determinate et venit bethaniam a qua die mercuri nō exessit qua die principes sacerdotū et seniores populi disputationibus nō occupati cōgregati sūt in atrijs p̄cipis sacerdotū qd dicebat cayphas et cōsiliū fecerūt vt iesum dolo tene rent et occiderent. Sed dicebāt nō in die festo ne forte tumultus fieret in populo Timebāt enī populū vīdētes qd multū diligebat iesū sz qd hec inuidia nō sufficiebat ad capiēdum. p̄pterea fuit avaritia inde necessaria. Cui sciēt cōgregatos p̄ncipes sacerdotū et machinātes morē xpi suggessit sathanas vt ad eos accederat et qd disponat vt tradat sine turbis Accessit g? et dixit. Quid vultis mihi dare et ego est vobz tradā qd vīdētes gauisi sunt et pacti sunt ei pecuniā dare hoc aut fecit diemercuri qd approbat ecclia eo qd illi die legit p̄phetiā ysaye. vbi dī ecce saluator tuus venit et merces eius cum eo: ex illa hora querebat oportunitatē vt eum traderet sine turbis. Et hoc est quo ad p̄mū p̄ncipale videlicet. acerbissime passionis processio. hyc aut queri potest si Judas

teia relata
sunt virgi

De passione christi.

non tradidisset christum et iudei non crucifixissent eum fuisse genus humanum redē pti Alexan. in. ij. pie summe respondet q sicqz in tali casu sola volūtas patien- ti sufficisset non ergo excusantur nec iudei nec iudas. Quoad scdm principale. s. mortis xpi pparationē q licet aia virgis circa filij sui actus fuerit illustrata oī sapientia tamē ministerio: tria ab ea celsa sunt. primum q deberet esse mater dei vt versaret in humilitate. vnde dicitur q quando apparuit ei angelus gabriel legebat illum passus ysaye. viij. Ecce virgo concipiet. Unde dicebat. vnam esset illa virgo beatissima meo tempore: vt ei feruire: filij sui peccata lavare possem qui ex ea nasciturus est. Et tunc mēte cōtemplāti apparuit ei angelus. Scdm qd virginī celasti quando eum amissū filium intēplo cum esset annorum. xij. Ut patet Luc. ij. vbi dicit q cum factus esset iesus annorum. xij. ac. Et ista duo non solum nesciat aut is nec suspitionē habuit vbi esset nisi quando eum reperit. Tertium fuit quomodo filius suus deberet mori: et quando. Et hoc misterium factum est ne psciendo milies moreretur: et ne tam diuurno dolore afficeretur: sed bene de hoc plures suspēctata fuit. prima enim suspicatio procedebat ex intellectu diuine quia cum sciret euz saluatorem mudi cōtemplabatur modum quo poterat saluare mūdaz reddere iusticiam patri p pccō hominis. Nā sciebat pūmū hōiem meruisse mortem. vnde inflexibilis dei iusticia dītabat: q si venerat satisfaccere pro humana natura: debebat eandem portare penā: vnde audierat eum pcedatē. Jo. ij. q sicut moyses exaltauit serpentem in heremo. In ligno oīa exaltari oportet filium hōis: et alibi Jo. xij. Et ego si exaltatus fuero oīa traham ad meipm: alibi baptismo habeo baptizari: et coartor vsqz dum perficiat: vnde qd recedebat a predicatione ista intra se reuoluebat: in corde suo dicebat. Et quid vis dicere: q debeas exaltari: sicut iste serpens: deberes ne vñsuspēndi laqueo: sicut serpens ille aut quid est q deberes baptizari. Nonne ego te feci circūcidi cum esses paruulus: postea te iohannes in iordane baptizauit: pro certo dubito: q ille non sit batismus tui sanguinis: propterea dicit Luc. ij. Qd maria conseruabat omnia

verba hec conferens in corde suo. Secunda suspicio ab instinctu materno et naturalis: quia videbat eum ita zelantem solutis animarum et strictionem affectum cum diligebat semper zelebat de salute euius: videbat eū fatiga re ex itinere. nō cōdere quādo discipuli dicebant Jo. iij. Nā bi mād uca: et ipse dicebat me? cū est vt faciā volūtātē patris mei. Et ipsa dicebat in ipsa. O vtnā iste tātus zelus animarū non rediret in dispendium tue salutis fili mi. Scien q ipsam esse saluatorem mundi dicebat esset ne ille modus filius meus tm deberet laborare et fatigari pcedendo discurrendo sudando et balneando: q ex hoc debeat infirmari et mori et scilicet uare genus humanū. Tercia suspicio fuit a grādi notitia odij qd sciebat serbare phariseos hīe aduersus eū scīos q voluerant eū sepius lapidare de mōte preceptare et capere: vt Jo. viij. dicit. Quid me et ritis interficere. Rēdit turba demonium habes qd te querit interficere et i codē capitulo sequit. Querebat ergo turba apphendere eū et nemo misit in illū magnus q nō dū viderat hora ei? et Jo. vij. Susulert lapides iudei vt lapidaret eū. Iesus abscōdit se: in eo. capitulo. qd me qm in inficere hōiem q vera locutū sum vobis. Et Jo. ix. de ceco illuminato: dixerit da gloriā deo nos scimus q hic pccōr est et Jo. x. cum dicit. Ego et pater vnū sumus voluerunt illū lapidare. ideo dicit multa bona oporū sum vobis p qd hōiū opus vultis me lapidare et in fine capituli dicitur. Querebat ergo deum tenere et exiit de manibus eorū. Ista ergo considerā pia mater dicebat hī mihī: q bene videro q istud odiū vna die patiet filio meo mori. Nā qd nō poterat ire ad predicationē postea co redēte exquirebat a iohanne quomodo fecit quid dixit hodie filius meus. Et ipse rēdit qualiter exprobauerit q habebat demoniū et voluerunt interficere: et iō rogabat iohannē vt nō pmitteret eū ire in iudeā: et iō i refutationē lazarī dicit. Magister mō iudei qrebant te interficere et iterū vadis illuc et ideo dicit Jo. vij. Qd ambulabat iesus in galilēa: nō em volebat in iudeā ambulare: q rebat eū iudei interficere nā intra se dolo re suspicio affligebat: dū dō qd vult hoc significas q nō vadit in iudeā pccōr oīa quid debet esse. O fili mi que iniuria sit

Sermo.

So. xxi.

ibi vt cū sis creator celi et terre oporteat te ire latitādo et nō andeas ire quouis tibi q venisti dare vitā iudeis dari moro. Quarta suspicio fuit āte sex dies pasche pmo sabbato post resurrectionē lazari vt Jo. xij. dicit q iesus alī sex dies pasche venit bethanīā vbi fuerat lazarus mortuus et vsqz ibi sine illā vt i die sepulture mee seruet illud. vnde hoc fuit vna translatio suspicio: virgini dīcenti intra se: heu mihi quid hoc verbum significat in die sepulture mee: ergo debet mori duplici enim de causa mota fuit magdalena vngere christum prima quia ex fatigatio ne itinere iesus ceperat calorem et siccitatem ideo vnguento humido et precioso vngit. Erat enim factum de nardo qd habet virtutem confortandi cerebrum: et corpora recreandi et ea putredine conferuandi. Quare postea rationem dat Augustin⁹ lib. de verbis dñi: qz illi iudei q venerāt ad vidēdū lazari iterogabāt eū de alia vita et inter cetera si dolor mortis ita erat magnus sicut dicebatur. Et rēdit lazarus q erat maxim⁹ sup oīs dolores mūdī. Et hoc iō q vbi est maior amor ibi est maioris amoris pscio. S3 maior amor q sit in mōdo est pscio nō aie ad corp⁹ ergo cū talis amor separaf est maxim⁹ dolor: xpo hō audies et scies q cito debebat pbare p ferto illū dolore cepit sudare pāne et tremere. vnde implectum est illud cor meū turbat⁹ est in me et fōmido mortis cecidit sup me: iō vt confortaret eū fecit iū iudas senties pccōr statē vngue ti ex odorē vertēs se ad apostolos dixit quid perditio vngueti illa facta est pauperib⁹ alij apostoli ceperunt murmurare sed aliter iudas: qz nō malitiose sed indiscrete: iudas vero propter auaritiā q furabat decimā pte de elemosynis et dabat vxori et filiis: ex quo lucraus fuisset. xxx. denarios. Et ab illo die cogitauit quomodo posset iesum tradere: vnde iesus cepit magdalenam d ulciter excusare: primo loquens omnibus vt quid molesti estis huic mulieri. Opus em bonum operata est in me quia non fecit a seipsa sed docta a spiritu sancto: qz voluit me vngere sicut mortui ne putrescāt significet me cito debere mori iō nolite inmurare ptra illā nam p cōpassionē paupes habebitis semper vobiscum et cū volueritis

pro illis bñfacere. me aut non semper habebitis: s3 spūaliter dixit iudei: sine illā tu iuda vt in die sepulture mee seruet illud. Vñ cum hoc audisset apostoli ipso s penituerūt: et iesus illis pcepit: qz iudas stetit induratus. Quinta suspicio fuit die martis qz secreta vocabat apostolos et caute ne mater penderet. Et eis dixit scitis: qz post biuū sc. Vñ cum hoc audissent ceperūt flere: qz vt audiuit pia suspicabilis mater. Vult pro petro et iohanne et rogat eos vt sibi debeant dicere si aliqd sciūt noui de iesu et si eis dīctū aliquid. Tūc respōdet q nō curet scire. Tūc illa amplectit iohāne et osculaf: et petrum rogā vt p illā dīctionē quā tulit eis iesus: qz scit q omnia sua secreta nota facit eis: vt ei debeāt dicere. At illi stātes perplexi ignorabāt qd ei respōdere debeant dicentes: si dicamus q nescimus mentimur. Si hō dicam⁹ veritatē transluceabim⁹ cor eius et cōtra pceptū magistrī nostri faciem⁹: pplexi ergo ceperunt lachrymas emittere: et inter has angustias honesto recessu ab ea effugerūt: tūc virgini creuit maior suspicio et auditas. Sexta suspicio fuit qz adueniente die mercurij: sicut de marie: sicut alias cōsueuerat: nō iuit in hierusalē ad pcedendū: vt iudas posset sine timore ex plere pdigū. Audierat em die martis pulsare pñlū inquisitione facta cognouit q in illa die tractabāt de morte xpi: ppter qd die mercurij ad eos iuit. In q pñlū fuit ioseph ab arimathia qui erat occultus discipulus iesu. Et ppter meū fū deorū nō pferat pñlū nec scrib⁹ cor. Et nicodem⁹ qui dixerat principibus sacerdotū: nūqd lex nra inducēt hōiem nisi pri⁹ cognouerit ab eo. Hic ergo accessit ad iesum nocte: et dixit xpo aplis qd factū fuerat multa alia vt habet. Jo. iij. Hoc vidēs mater pia qrit a discipulis quare magister nō iuit hierusalē. Et qd vult isti qui ita secreta venerūt de nocte. Et rēdit ex bona causa hoc esse: ne curet ulterius scire: tūc ei maior suspicio creuit. Septima suspicio fuit ppter mores insolitos quos adueniente sero diei mercurij iesus tenuit: qz ce pñlū esse totus: quod nō poterat celare sicut pcedende die martis conatus fuerat. Unde de appropinquatē hora cene iesus vocat secreto magdalenā: et dicit ei. Filia bene

dicta rogo tey mēsa vnā jin' aliquo loco secreto p me & mē me pparare. Tunc magdalene spiritus fūctus? iugessit vt itel ligeret ex hys q videbat illa verba q ei dixerat: scilicet vt in die sepulture mee feruer illud que tunc cum dixit nō intellexit pp qd stabat mēsa tristis: nō illomin? tamen fecit ea que christus iusserat ei, in stante ergo hora ecce mittit virgo pro filio: vt veniat & cenet qui respondit, dicens discipulis omnibus q cenent: de me non curent: quia aliquid habeo agere: & matrem q expectet me. videns ergo pia mater magdalenam totam mēsam: interrogat qd habet: at illa suspiras ait hec quid habeo. tunc virginem in creuit suspirio. Et instantius inquit rogans eaz vt ei dicat. At illa dico vobis. non curetis quia non est bonum pro vobis & placida reuerentia aufugit. Tunc virgo & oēs discipuli ceperunt lachrymas erumpere. Mēsa attēde in contemplatione apostolorum: qualiter anxia mater petit primo a petro: qd p nimio dolore videbat alien? a sensu. & pectus ei? singult? ita asperos & sensibiles emittebat vt videretur omnia iustitiae corporis ei? dissolui. Nō inuenit cor ita durū q sic hūc vidēdo nō fuisset in lachrymas resolutus: qd putas faciebāt aliq apli. Sz sup oia aia xpiana leuis oculis mēsa ad mēsa & pteplare illā: mō pect? pectus fuit mō man? euz oculis lachrymosa leuabat ad celū. Nō audebat vocē emittere ne. filiū in camera exsistentē turbaret. id acroin modo cor ei? cruciabat. O xpiani: nōne plangere vultis cū aplis aut saltē cū matre pia. cū autē discipuli essent in mēsa sine magistro? nullus comedere poterat: sz vn? facie pallio opoperiebat al? caput tenebat singult? maximos emittebat: & sic illa cēna discipulorum: fuit tota luct? & plangens. Interim iesus facit matrem vocare vt veniat ad cenā: & omnibus dispositis per magdalenam: illa recedente christus & pia mater faciunt benedictionem qua facta sedent. Tunc virgo gloriofa attente respiciebat omnes actus & gestus filij sui. Et videns sibi taz familiariter vltra solitum adherere. valde suspicabatur in mente audiens alta suspiria ex eius corde pcedentia cōfortabat illū mater & rogat vt comedat Ille vero fūctus comedere. deglutire panem non poterat mater filiū respicit et pfortat

O fili mi: rogo te comedas. Ille autē alta voce plorare cepit quod vidēs mater maxime cepit de filio suspicari: & ante hūm genuflectēs cepit rogare & exquire re ab eo cur tāta in eo vltra solitū appareat mēsticia. Et ille se fingens nihil habere lz inmensus dolor celari neq̄ ne ad exteriora prodeat illa genuflectēs: amplexēs eū rogatūta dicens. per illā sanctā habitationē quā fecisti nōne mēsa bus in corpore meo & p illis sacratissimis lac qd sursum abyeribus meis: & p illis sanctissimos labores quos p te pertuli: & per illā dulcissimā societate quā mihi tanto tēpore fecisti: p a me hoc celestis. Monne ego sum mater tua. qd debet scire fecerit filiū nisi mater. in nunq̄ amē celasti alia tua secreta. Et ipse genuflectens amplectitur eā dicens rogo te mater. ne me aliquid habere cogites. At ipse ad hoc sciendū auditus a iustis dicens fili mi: benedictio non recedat hinc genuflecta quousq̄ dixeris mihi. & totum terrae spatium quod occupo circumquaq̄ lachrymis rigabo. At ille. O mater dulcissima non curans neq̄ cogitans: vt hanc rem vobis dicā qd non facit pro vobis. At illa die mi quēdō filiū benedict? nec me milies mori facies. Meli? cū mihi est vt semel moriar et ille. hūc transuerberabo cor vestrū scio & postea critis male contenta me dixisse. Rogo ergo vt mihi hāc grām faciatis q saltē differatis vsq̄ ad diē crastinā de mane & iurat se illi oī nō dicturum. Cogita ergo q totā illam noctē duxit in somnē pie angustia: adueniente die nouis: pia mater lachrymis non cessat a filio quere qd pmisit: tūc vehemēssime suspirās cepit eā taliter allo q dicens. O maria multa signa mirabilia de me vidisti: de tua virginitate mō pater me pduxit & nomē saluus mihi posuit. Et ideo. O maria plāgamus oēs clauas tes o maria desolata ter. postea si p dicatori videat inclinet se paululū sup pulpitū. Ecce filius tuus. Ecce caro tua. Cōfortor em q de te natus sum: hāc carnes de tua assūpsi. Sed ecce qd tū est tolle & accipe apertus em nō comedas nec bibas te cū. Cum velut agnus innocēs ad mortē sum iturus. Ideo de ipsa pulationē accipias vt platur. Ad hec verba velut exanimis & mortuus: p nimio dolore ad terram. pstrata: per magnum spatium non

ponit loqui. Tūc xps tā ex dolore mēsa qd sue passionis & ipe ad terrā pstrat? & facit sua sup facie matris ponēs nihil loquebat? co q p dolore loq̄ nō poterat: tādē ad sedēdēs xps matrē aloq̄ dicens. O maria iō talia xba tibi p dco: vt paulatim tibi dolor inlit & nō subitaneus. ne ex dolore moriaris. Tūc pia mater virib? vltis relūptis filiū plectatur & osculat? & de extractione nullaten? sanas. At hūc tū p angustia cordis loquēdo. O maria dulcissima mater audulz mouar. die tū dñico ante diē ad te redibo: quapropter p solare mater meae qd p mortē meā genus hūanū erit redēptū: & āgelice ruine casus erit repat? obediētia pīs erit adimplēta: & patris in libo erit liberati p cā Ad quē mater tu duo mīlidiā. O fili charissime primū vt pforteris: cōm q opz mou p generis hūanū redēptiōē. Et ego ad primū rñdeo quō possum me pfortare: q solatio & cōfortatio meā: fili dulcissime est. Cui xps. O maria lz caro sepef a te. Alia tamē nō recedat. Angeli defendēt te: pfectus cōfortabit te: & pafita cōfortabit & fortificabit te: q dolore nō tolerabis. Et tu fili ait cōfortare & ad pīez tuū recurre vt tuū mītegi dolore: scēz q te opz moti fili. O amarissimū verbū per ungēs vsq̄ ad diuisionē aīe & quō te opz moti fili qui es ab oī peccati pīagōe alienus. Nōne scriptura dicit. Ezo. xxiij. In nocētē & iustū nō occidēs & iherē xviij. Alia que peccauerit ipsa moriet? & filius nō portabit imitātē pīs. Cū ergo sis innocēs & absq̄ pēto fili nulla rōne nullo pacto debes mori. Ad quā fili. Nōne videtis q si nō fūscēro mortē hūanū genus erit p dītū āgelice ruine nō restau: rabunt: pīs obediētia nō implebit pīs i lumbis & in tenebris sedētes nō liberabuntur pp hie ppharū nō implebunt: offensio pīs nō purgabit doctrina mea nō cōfirmabit: nomē meū nō dilatabit. sapientia mea nō manifestabit: & amor in cordib? holis non diffundet. Et mater ait nūqd fili posset fieri q nō moriari. Ad quāz xps: quis posset aliter genus hūanū saluari: & āgelice ruine reparari: tū ista modus est cōuenientissimus & pī gratissim? Cui mater. Contentor fili vt pro peccatoribus moriaris O ineffabilis dilectio virginitatis marie matris: & dic mihi obsecro

fili quando hoc fiet? p quot annos stabis adhuc meū. Māc nocte fieri dilectissimā mater quod p dco: illa vero altius plorans dicebat. O fili dulcissime debet esse hō: ita cito: debes a me auferri tam cito: consolatio mea nutrimentū meū. O dulcis vita anime mee. O lumen oculi mei innotum: quomodo me in tenebris relinquis. O dulcis & amena societas: cito desolato merore dissiligeris. O dulcis fructus anime mee quomō me amarā derelinquis. Sed qua morte fili debes mori dicit: rogat matrem obnixe ne velit hoc exquirere. At illa. O fili mi: dic mihi quia volo mori tecum: non credas q ego velim tibi superuivere: quia meū viuere christus est. Et post multas instātas dicit ei. Scias q ego debeo mori morte turpissima crucis & clauis cuspidatis configi & a pianta pedis vsq̄ ad verticem flagellari: in facie conspu: alapis cediz diuersimodo illudi. At illa maioribus vocibus & vtilitibus dicebat O fili mi: que mors crudelis est ista: & turpis que solis latronibus datur & secleratis hominibus. Dimitte me fili vt prius oscule tuū vultum angelicum: & ante q a me recedās oro: me tuis angelicis manibus benedicas: & tuo me patri me commendas cui christus. O maria tu es benedicta a patre: qui te post nōm elegit vt es benedicta a filio qui te in matrem habere voluit: tu es benedicta a spiritu sancto qui te super omnes mulieres sanctificauit. Tūc filius genuflectens dicit. O mater pia transiit hora: rogo benedictionem tuam debes mihi ante q recedam tunc illa amplectitur filium suum dicens O ablit q manus fiat homicida sanguinis innocentis: & tantum fecit q dedit ei benedictionem dicens. Benedicte sit filius qui sic obedire est paratus: benedictus sit spiritus sanctus de quo te concepi. Ad hūc autem clamorē magdalenā currit: & alij de domo multas lachrymas rogans eum ne ab eis discedat: sed cum eis et matre pascha faciat. Cui maria filia benedicta: tuum feruorem amorem cognosco sed nescis que pro humani generis salute mihi necessaria. Ideo oportet me in hierusalem pascha facere et diligentius tibi matrem meam commendando: & cum surrexisset a terra vadit

De passione Christi.

versus ostium: mater currit versus ostium dicens. Pro certo fili non relinquitur: iterum autem iterum osculatur eum et ipse retrograditur: et introduxit eam et confortat iterum dicens. Mater dulcissima factas mihi saltem vltimam gratiam: nunquam aliam a vobis petam. Que est ista dura que filio merito non concedatur: in illo pecto quicquid petat. Si me nunquam dilexistis de mortuis mihi modo et regressus intro ducit eam et recessit. O quantus clamor: O quante lachrymæ ex parte matris quam filii unde statim ad orationem vadens pro filio patrem rogabat. Propterea sciendum est quod recedente iesu a matre et benedictione accepta venit in montem oliueti et ibi sedens cum discipulis suis vocauit petrum et iohannem et ait illis: vult habetur. Luc. xxi. Et testes parate nobis pascha et debebat fieri terna luna aprilis. In qua die exierunt filii israel de egypto: et in memoria horum debebat comedere agnus asparum. Et dixit ad eos. Ecce introitus vobis in ciuitatem: occurret vobis homo amphoram aquam portans sequimini eum in domum in qua intrat et dicens patrifamilias domus. Magister etc. Existimatis autem doctores quod hoc fuerit domus cuiusdam de iherosolymis. Unde estis inuenerunt sicut dixerat illis iesus et parauerunt pascha quo parato: sicut dicit Mat. xxi. Accipere autem facto venit cum duodecim: id est ad locum. Ubi est sciendum quod sicut habetur in hystoria vite marialis quod etiam in predicta cena fuit eo quod existens de iherosolymis seruiuit christo et aquam cum chylis discipulorum pedes lauit portauit: quod congregans discipulis in quodam solari supiori. fuit in terra mea disposita sup vnam tabulam marmoream quadratam de diuersis coloribus: que est romæ in sancta sacrorum. In cuius quolibet quadropoterant tres persone sedere: et facta benedictione christus cum apostolis posuerunt se: circa istam mensam stantes creatus cum baculis in manibus: vt lex precipiebat: vt Exo. xxi. Et portato christus suis manibus fregit et cum silentio et tremore comederunt ne aliquid similitudinis eueniret. Ideo postquam agnus fuit positus in mensa inter discipulos et christus nullus fuit verbum: quia lex comandabat vt comederet feliuiter et quod christus cum discipulis erat famelicus: quod per totam diem non comederat. et agnus nihil vnus. Ideo quasi

subito comederunt pascha. Unde comes agno christus recessit a mensa: et descendit de cenaculo superiori: et venit in theatrum vbi sedes erat circuearsa: ibi fecit discipulos sedere coram pedes lauit et hoc est quod dicit Jo. xxi. Surgit a cena et ponit vltimam suam cum percussit lintheos. Deinde aquam misit in pelum et cepit lauare pedes discipulorum suorum: et ceteris lintheo quo erat precinctus: et creditur quod primo lauit pedes proditoris: vbi sequitur. venit ergo ad symonem petrum et dixit ei similitur petrus: dñe tu non lauas mihi pedes qui resistens auduit: dicit iesus. Quod ego facio: tu nescis modo: scies autem postea. Dicit petrus. Non lauas mihi pedes in eternum. Dicit iesus. Si non lauo te etc. Seditur postquam lauit pedes discipulorum accepit vltimam suam: et cum recubisset iuxta dixit vos vocatis me magister et dñe et benedicta ita et vos faciatis. Unde resedentes iterum posuit iohannem a latere suo dextro et petrum iuxta iohannem et postea alii. Iudas vero stans querebat causam quomodo posset eum tradere: et fuit Mat. xxvi. Edentibus illis iesus non maducans: sed suspirans ait illis. Desidero desideravi manducare hoc pascha vobiscum: antequam patiar dico enim vobis: quod non bibam de hoc genimine vitis: donec bibam illud vobiscum in regno dei: et reddidit causam. Amen amicum dico vobis: vnus vestrum me traditurus est et contristati valde ceperunt singuli dicere. Nunquid ego sum dñe. Et ille respondens ait. Qui intingit manum suam in parastichum me tradet. Veritatem manus tradentis mecum est in mensa: vt impleatur prophetia. Tu vero vnanimis dixi. nunc: et notus meus qui simul mecum dulces capiebas cibos. Et quid filius hominis vadit sicut scriptum est de illo. Veritatem vero homini illi per quem filius hominis tradetur. Melius enim erat illi si natus non fuisset homo ille. Quia proditor nequissime quomodo talia audire aut sustinere poterat: quomodo a tanto malopposito non recedebat: nec per hoc manifestatus est: quia ois in catino manus coniungit: sed tu proditor potius audacia fumens dixisti. Nunquid ego sum rabbi. Rabbi dicitur quia continue docebat ab illo: sed non dñe sicut alii: quod recesserat ab eius domo. Et iesus. Tu dixisti. O dñe iesu et

Sermo.

Fortitudo.

hac responsio ne non iudicasti sed in magna suspitione discipulos posuisti unde petrus. Obsecro interroga magistrum dñe. Et iohannes ait. O dñe quis est qui te tradet: et iesus plano modo respondit ille cui potteretur bucellam panis: et statim intinxit et tradidit iude. Tunc iohannes sospitus est supra pectus iesu: et respondit non dedit petro: vt esset alijs discipulis occultum. Dicit enim hieronimus quod si petrus sciuisset iudam detribus lacerasset: sed iohannes christus tantum manifestauit vt esset testis quomodo iesus proditor sciebat et quod latere moriebatur. Consideras iesus suos discipulos ex suo decessu contristari cogitauit quod carnis eis relinquere posset: ex quo continuam de ipso possent habere memoriam: et ex quo solam singularem caperent: et cogitauit seipsum relinquere: vt cenantibus illis accepit panem et benedixit fregit dedit discipulis suis: et ait. Accipite et manducate hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit et dedit illis dicens. Bibite ex hoc ois. Hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Tunc iudas post acceptam bucellam fuit Augustus. xxi. q. iij. c. tu bonus. Cui christus vult habetur. Joh. xxi. Dixit. Quod facis facinus: hoc autem nemo scuit discubitu ad quid dixit. Quidam enim putabant quod loculos habebat iudas qui distulset ei iesus quod iret ad querendum ea que opus sint ad dies festi: aut egenis aliquid daret erat autem mox. Hinc anselmus. Hoc autem totum mansuetudinis tue erat dñe iesu: vt per fidum illum in cetum apostolorum detegere et confundere noluisse. Unde enim videri potest quanta fuerit erga nos christi dilectio: quod seipsum in cibis et potu nobis dare voluit et non tamen bonis: sed etiam prauis: unde et sciam dictum est et iudas coicauit qui recessit iude: quod beneficia atque humilitatis insignia ostenderit tam accersit ad principem sicut prius ordinauerat et accepit cohortem que sibi obedire debebat est opinio quod fuerit. m. cccc. eo quod principes populi timebant quod ab herode et pilato habuerunt. Ipse vero antecedebat eos quod sciebat locum: vbi de nocte orare consueuerat. dederat autem signum dicens. Quicunque osculatus fuero ipse est tene te etc: dicit hoc ne iacobum simile tempore taperet. Christus autem post inde recessit

discipulos suos melius confortauit et eos maxime instruxit de charitate dicendo. Filioli paululum vobiscum sum: quod vado ad eum qui misit me. Ideo attendite quod mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem etc. In hoc cognoscent ois quod mei discipuli estis etc. Si diligitis me mandata mea seruare etc. Ideo non dicam vos seruos sed amicos: quia quicquid habui a patre meo nota feci vobis: vos amici mei estis si feceritis que precipio vobis. Secundo instruxit eos de fide. Creditis in deum et in me credite: et qui videt me videt patrem meum. an non creditis: quod ego in patre et pater in me est. Tertio de spe etc. dicit. Si abiero et preparauero vobis locum. Iterum veniam et assumam vos ad me ipsum: sicut sciri quod in domo patris mei multe mansiones sunt. Illi autem plorabant quibus ait Filioli mei nolite contristari non vos relinquo orphanos vado et venio ad vos. Si diligenter me gauderetis vti quia vado ad patrem: et in patre et veni in mundum. Et iterum relinquo mundum et vado ad patrem: veritate dico vobis. Quarto ad patientiam inaniam ait cum dixit. Plorabitis et flebitis mundus autem gaudebit vos vero contristabimini. Si mundus vos odit scitote: quod ne priorem vobis odio habuit si de mundo fuissetis mundus quod suus erat diligere: quod vero de mundo non estis propterea odit vos mundus: sed ego elegi vos de mundo. Meminote sermonis mei quod ego dixi vobis: quod non est seruus maior domino suo: si me persecuti sunt et vos persequeatur veniet hora: vt ois qui interficit etc. sed in patientia vestra possidebitis alas vestras: hoc ab initio vobis non dixi: quod vobiscum eras: sed quia vado nunc ad patrem qui misit me. Ideo dixi: vt qui venerit hora reminiscamini quod ego dixi vobis. Illi autem plorabant magis dicentes. O magister sancte quid sine te faciemus precepto nostro. Et ille. paracletus autem spiritus quem mittet pater in nomen meo docebit vos etc. Et nunc vltro pacem meam do vobis pacem meam relinquo vobis: sed ecce venit et iam venit: vt dispergaminus in quicquid in propria et me solus relinquitis: sed tamen solus quod pater meus est. post hoc oculis subleuatis in celum dixit. Pater veni hora sacrificia filii tui: vt filii tui placet te. sicut dedit ei potestatem ois carnis vt omne quod dedit ei deus etc. et eterna hoc est autem vita eterna: vt cognos-

scant te soli verū deū et quem misisti testē
christū. Ego te clarificavi super terrā opo-
cōsummaui quod dedisti mihi vt faciā: et
nūc clarifica me tu pater apud te meipm
claritatis quam habui prius mundus
esset apud te manifestavi nomē tuū hoī-
bus quos dedisti mihi de mūdo: tunc erat
et eos mihi dedisti: et sermonē tuū et nunc
cognouerūt: qz oīa que dedisti mihi abs-
te sunt: qz verba que dedisti mihi dedi-
sti: et ipsi cognouerūt et acceperūt vere qz
a te exiit: et qz crediderūt qz tu me misisti
Ego pro eis rogo nō pro mūdo: s; p his
quos dedisti mihi quia tui sunt: et omnia
mea tua sunt: tua mea sunt: clarificā-
sum in eis: et iam non simul in mūdo: et
hi in mūdo sunt: ego ad te venio: pater
sancte serva eos in noīe tuo quos dedi-
sti mihi vt sint vni sicut et nos. Cū essem
cum eis servabam: eos in noīe tuo quos
dedisti mihi custodiri: et nemo ex hīs pe-
rīt nisi filius perditionis: vt scriptura si-
pleatur. Nunc autē ad te venio et hoc lo-
quor in mūdo vt habeant gaudiū meū
plenuz in semetipsis. Ego dedi ei sermo-
nē tuū et mūdo eos odio habuit: quia nō
sunt de mūdo: sicut ego non sum de mū-
do. Sanctifica eos in veritate qz sermo
tuus veritas: sicut tu me misisti in mūdu
et ego misi in mūdu: et ego pro eis sanctifi-
co meipsum sicut sanctificasti: et ipsi in veri-
tate: non tñ autē rogo pro eis: s; p hīs
qui credituri sunt per verbum illorū in
me vt vnum sunt omnes: sicut tu pater
in me et ego in te: vt et ipsi in nobis vnum
sunt: vt mūdu credat qz tu me misisti:
pater quos mihi dedisti volo vt vbi ego
sum illi sint mecum vt videant claritatē
meā quā dedisti mihi: quia dilexisti me
ante me constructionē pater iuste: mun-
dus non te cognovit: ego autē cognovi: et
hi cognouerunt qz tu me misisti: notū
feci eis nomen tuū: et notū faciā: vt dilec-
tio qua dilexisti in ipso sit et ego in ipso
et post multas lachrymas osculatus est
eos. Et hymno dicto vt habet Mat. xxvj
Exierūt in montē oliueti. factū est autē
dum esset vt exportaret eoevehementius
licet nox: et plenus tantis amaritudinib-
us esset vnde dixit filioli mei. Omnes
vos scandalum patiunt in me in ista
nocte. Scriptum est enim. Percutia pa-
storem et dispergentur oves gregis. Et
tunc vt habetur. Luc. xxij. At tñ ymoni.

Ecce sathanas expetuit vos et. Ego au-
tem rogavi vt non deficiat fides tua: et ex-
nunc te eis caput instituo: et ideo alij tu
conuersus confirma fratres tuos. Qui
respondit vt habetur. Mat. xxvi. Et si
omnes scandalizati fuerint in te ego nō
scandalizabor. At illi iesus. Amen dico
tibi quia in hac nocte tertio negabis an-
te qz gallus canet: et Mat. xxiij. Ante qz
gallus bis vocem dederit. At illi. Etia
oportuerit me mori tecum nō te negabo
vbi Glosa. Quid dicis petre duplicat em-
peccas quia oibus te preponis: cum di-
cis et si omnes et. Et rursum domino te
opponis quia ille dixit te me negabis:
et tu dicis. Te non negabo. merito ergo
cades. Gregorius dicit petrus hoc non di-
xisset ex presumptione s; ex seruicū dilec-
tione. Nam similiter oēs discipuli dixe-
runt. At em gregorius. Diuina dispen-
satione factū est: pteuendat em dominus
futurum petrum ecclesie sue pastorem: et
durum ad parcendū sicut aliquando di-
xerat domino. Si peccauerit in me frater
meus: vsqz septies dimittā ei. Et re-
spondit qz non tantum septies qz vsqz se-
ptuagies septies. permittit ergo cui do-
minus cadere vt in sua culpa discederet qua-
liter alijs indulgere debet. et hīs dicitis:
venit trans torrentem cedron in villam
que dicitur getsemani. vbi erat ortus in
quē introiit ipse et discipuli eius et dixit
eis: sedete hic et vigilate mecum donec ve-
dam illuc et rogam: et oro ne me in tanta
angustia positum deseratis et assumpto
petro: et duobus filijs zebedei cepit cōtri-
stari: et meus esse. Et ait illis. Tristia
est aīa mea vsqz ad mortem: et cōmonuit
eos vt vigilarent secum dicendo sustine-
te hic et vigilate mecum et reuerfus est ab
eis: et tñ distat ictus lapidis: et prociat
in faciem suam orās et dicens. Pater mi
si possibile est transeat a me calix iste: ac
si dicat fm Augustinū. Pater mi fac me
nō moriēte mors mortis hominē redimat
celus aperiat: ideo dicit si possibile
esset: est si alius modus potest esse ad li-
berandū hoīem et si non reperit: fiat vo-
luntas tua: vbi Aug. At docet humanā
voluntatem diuine cōformari: venit ad
discipulos et inuenit eos dormientes: et
pre angustia vigilare non poterant: di-
xit petro. Sic non potuisti vigilare meū
vna hora: quasi diceret. O petre vbi est

feror tuus qui passioante pro me: vitaz
tuam sic ponere asserbas: vigila petre.
aliter timo qz tentatio preualebit ppter
ea submersit vigilate et orate ne intretis
in tentationē. Spiritus quidē promp-
tū est caro autē infirma abijt secūdo et ora-
tione eundē sermonē dicens. Pater mi si
non potest iste calix transire a me nisi bi-
bam illum fiat voluntas tua: quasi dicat
pater sancte inclina autē tuam. In vera-
ba oris mei qm tribulatio proxima est
non est qui adiuvet. Vbi pater dulcissime
crauidas oro orationē meam: ne despe-
keris deprecationē meam intende mihi
et exaudi me: qz contristatus sum in ex-
ercitatione mea: et infirmatus est in me
scelus meum in me turbatū est cor meū
Magister in. iij. di. r. c. ad autē habuit
em verum dolorem et tristitiam in natura
hominis: sed non sicut nos qui sumus me-
bra eius. nos enim causa peccati hīs de-
fectibus subiaccimus necessario et in no-
bis sunt isti defectus fm prepassionem et
fm passionem: s; in christo non fuit null
fm prepassionem: afflicto em quis in-
terdū timore vel tristitia: ita vt mentis in-
tellectus nō ideo moneatur a rectitudine
vel dei cōtemplatione: tñ prepassio est
Aliquando pō moneatur et turbatur tunc
passio est: christus pō ita fuit turbatus
in aīa timore vel tristitia vt a rectitudie:
vel dei cōtemplatione: aliquādo declina-
ret fm aliquē modū intellectus cū dicit
non timuissē vel tristis fuisse. Vbi Hiero.
super Mat. xxvj. vbi dicit: cepit tritari et
meus esse vt veritatem probaret hoīs as-
sumpti vere cōtristatus est: sed passio ei
nō dñatur. vnde ait euangelista cepit tri-
stari: aliud est em tritari: et aliud inel-
pere cōtristari. Quid est dicere aliter tri-
stari: qz per ptepassionē: aliter p passio-
nem: vnde Ambros. lib. de trinitate. iij. vi
homo non turbatur: vti qz flet nō turbatur
aīa fm humane fragilitatis assumptionē.
Unde sciēdū fm Bonauē. in. iij. di. r. c.
qz est duplex tristitia quedā que p surgit
preter rationis ipeitū ex quadā necessi-
tate: sicut christus motus: qui est cōmu-
nis sapientibus et insipientibus. Et que
dam tristitia subiecta rationis imperio
quando quis tristatur ratione distante
ipsius tantū rationabiliter super aliquo
debere cōtristari: que sola fuit in christo
et volūtatē licet in homine alio inlit ne

cessitate. Sic igitur melius venit ad disci-
pulos et inuenit eos dormientes pie tri-
sticia: et enim oculi eorum grauati: et
ignorabant iam et responderent ei: et ait
illis dormite iam et requiescite relictis
illis. Iterum abijt et orauit tertio eundē
sermonem dicens. Et tunc cepit cogitare
qz subito debebat mori et quomodo: oīa
enim sue passionis instrumēta ante oculos
mentis sue allata sunt: s; maxima
crux et grauissima clau lancea flagella
aspera: acetum: fel: spina: corona spinea:
vestis purpurea: et cucilli barbam: et oīa
que pati debebat. et quomodo erat disci-
pulos relicturus et matrē gladio doloris
transuerberare: et deo pugnauerunt in
eo timor et amor. et adeo eius sensus
appetitus percussus est. Nam amor bi-
cebat volo qz mortis: pro salute gene-
ris humani: sensualitas recusabat et tan-
to impetu pugnauerūt: vt sanguis pom-
nes porcos qui tanto dolore aperti sunt
exiuit vsqz ad terrā: hoc est quod Luc.
xxij. ait. Et factus est sudor ei sicut que-
te sanguinis decurrentis in terrā. Quia
propter pater cōmotus cōpassio nē missi
angelum cōfortantē ipsum. Unde sequi-
tur. Apparuit autē ei angelus de celo cō-
fortans eū dicens. Salue iesu fili dei benedi-
cti gloriā celi fili dei benedicti angeli et
tñ sudor tuum potasti: apud ptem
tuum et vna meū tota celestis curia ge-
nuerunt deprecantes si aliter qz per
mortem tuā humani generis redēptio
fieri posset. Pater vtiqz respondit. filius
optime nouit esse diffinitum ipsum pro
humani generis salute debere mori: quo-
niam per mortem suam non solum sal-
uabitur: sed et totus mundus illumina-
bitur: augmentabitur gloria beatorum: et
erit sua mors gloria et honor totius bea-
tissime trinitatis ipse humiliabitur pro
me et ego exaltabo eum. Tunc ait iesus.
Paratus sum pro humani generis salu-
te facere voluntatem patris mei Tunc
ait angelus ei.

Domine iesu confortare et recor-
dare sponsionis antice quomodo te p
misisti patribus. Admemento quomodo
patres sancti te expectant. Confortamini
ergo viriliter age cito pertransibunt
penosa. Et postea succedent glorios-
sa. Et sic confortatus: angelus recessit.
Et sic patet secundum principale

De passionis christi.

quod passionis preparatio dicitur. Sequitur tertium. s. mortis christi ordinatio. Quod tertium principale: s. mortis christi ordinatio que in pluribus consistit specialiter in quatuor videlicet.

Primo in iesu captione.
Secundo in iesu accusatione.
Tercio in iesu illusione.
Quarto in iesu crucifixione.

Primo in iesu captione. Sciendo quod si nita oratione et portatus ab angelo venit ad apostolos et ait illis dormite iam re quiescite: et cum paululus dormissent dixit: sufficit enim hora: et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Quid dormitis nonne videtis quomodo iudas non dormit sed festinat me tradere. Nam adhuc eo loquente. Ecce iudas vnus ex xii. discipulis: et cum eo turba multa cum gladiis: sustulit a principibus sacerdotum et senioribus populi. Qui autem tradidit eum dicit ei signum dicens. Quicumque osculatus fuero ipse est. Preuenit igitur iudas ne appareret quod ipse esset de consilio eorum: et dedit hoc signum eis triplici ratione. Prima scilicet Dugene ne iudei decepti essent in transfiguratione quod iesus se transfigurabat ad votum: ut Luc. xiiij. Cum voluerunt de supercilio motus precipitare et Jo. viij. Cum voluerit lapidare. Secunda ut Hierony. et Joseph dicerent iudei decepti essent in assimilatione iacobi. Cui christus valde siculis erat corpore: qui scilicet aliquos causa similitudinis capti est. vñ dicitur Mat. xxiij. Adolefcentis autem quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo: et tenuerit eum. At ille. Relicta sindone: nudus profugit. ad eis iste: scilicet alios fuit iacobus minor: licet multi aliter sentiunt. Ideo quod mos erat discipulis domini dum ipsi recedebant a christo: accipiebant benedictionem: et in reuerfione dabant ei osculum pacis. Hic autem preueniens dicitur Mat. xxvi. Aut autem rabbi et osculatus est eum dixitque illi iesus. Amice ad quid venisti: preterea signum amicitie me tradis: et infer. Luc. xxiij. Iuda filium hominis osculo tradis. Super quo quidam deuotus doctor. O iuda magistrum vocas cuius doctrinam et correctionem totaliter contempsisti: mel potas in ore et amaritum dntem atque venenatum in corde. O iuda de mundo te vocauit: et tibi mecum consortium exhibui tibi regnum glorie mee pollicebatur.

ad quid inuenisti ad perdendum pacem ad extinguendum lucem: ad necandum vitam: ad amicitiam dissoluendum: ad magistrum pastorem tuum occidendum. O apostole falsissime. O homicidij perpetratores. O possessio demoniorum: quomodo non timuisti eum osculo proditoris tradere qui te cum deus et homo sero in eodem vase commedat coram te humiliter genuflectens tuos maledictos pedes lauit atque osculatus est. Iesus itaque sciens omnia que ventura erant super eum. Jo. xxiij. prescisse dixit eis. Quae queritis. At illi dixerunt. Iesu nazareus: ut ergo dixit ego sum abieris retrosum et ceciderunt in terram vbi abieris quid iudicaturus facies si iudicatus hoc facit. quid regnaturus si monturus hoc ponit: hoc autem fecit iesus: ut ostenderet quod voluitarie moriebatur discipuli autem hoc videntes dixerunt: ut habetur. Luc. xxiij. Vñ si percussimus gladio: petrus non expectato responso accepit gladium: et voluit percutere super caput serui pontificis forte quia erat plus volens capere iesum sed fecit illi ictum et amputauit auriculam eius dextram forte credebat quod esset voluntas christi ut omnes occiderentur eo quod ad vocem eius omnes in terra ceciderunt. Dixit ergo iesus petro. Mitte gladium tuum in vaginam. Omnes enim qui ferunt gladio peribunt. Calicem quem dedit mihi pater non vis ut bibam illum: an putas quod non possum rogare pro meum et exhibere mihi modo pulchrum duodecim legiones angelorum: quomodo ergo implebitur quod scriptum est: quod sic oportet fieri: quasi diceret non oportet quod tu adiuues me: ait illis iesus. Sinite vobis huc. Luc. xxiij. Et cum tenuisset auriculam eius sanauit. Et iterum interrogauit iudeos dicens. Quae queritis. Illi respondit iesus. Vixi vobis: quod ego sum. Si ergo me queritis: sinite hos abire. Ut impletur sermo quem dixit. Mat. xxi. quod quos dedisti mihi non perdim: et eis quae tunc accesserunt et manus iniecerunt in iesum et tenuerunt eum. Cohors ergo et tribunus et ministri iudeorum comprehenderunt iesum et ligauerunt. Tunc discipuli relicto eo fugerunt. Videntes enim ita male tracta rem: iesus dixit iudeis. Tanquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me. quotidie apud vos sedebam in templo docens: non me tenuistis.

Sermo.

Fo. rrvj.

quem Leo papa clamat dicens. Scelerator omnibus et infelicio: fuisse o iuda quem non penitentia dignum dominum sed deiperano traxit ad laqueum hugo de sancto victore inquit. prima salus est declinare culpam. Secunda non despicere veniam. Sequitur. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt. Non licet eos mittere in corbanam quia pretium sanguinis est: in corbanam gazophylatium vbi reponerantur oblationes. Consilio autem iusto emerunt ex illis agrum signum hoc vocat acheldemach hoc est ager sanguinis usque in hodierum diem. Tunc impletum est quod dicitur per prophetam: et acceperunt tria argentea pro pretio: quae appropinquauerunt a filio israel. et dederunt eos in agrum signum: sicut constituit mihi dominus. Sequitur. Erat autem mane: et ipsi non introierunt in pretorium pylati ut non contaminarentur: sed mundi mandata duraret pascha id est azymos panes. Contaminatio autem erat ipsis intrare habitaculum alienigenae: in quo patet eorum cecitas vbi Aug. O impia cecitas et in pretorio intrare timebant: et innocentis sanguinem effundere non timebant: sub habitaculo contaminantur alieno: et non contaminantur scelere proprio. Iesus autem stetit ante presidem et accusabatur a principibus sacerdotum et senioribus populi et nihil respondebat. Tunc dixit ei pylatus. Non audis quanta dicunt aduersus te testimonia et non respondes ei ad vltimum verbum. Ita ut preses vehementer miraretur. Exiit ergo pylatus foras dicens. Quam accusationem afferis aduersus hominem hunc. Responderunt et dixerunt ei non esset hic malefactor: non tibi tradidimus eum. Ceperunt autem accusare iesum dicentes: hunc inuenimus subuertere gentes: et prohibentem dari tributa Caesaris. et dicentem se christum regem esse dixit eis pylatus. Accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo iudei nobis non licet interficere quosque introiit ergo iterum in pretorium pylatus et vocauit iesum et dixit ei Iohannis. xxiij. Tu es rex iudeorum. de duabus accusationibus non interrogauit non de subuersione gentium: quia iudei dicebant ipsum facere miracula. et hoc non erat subuertere

gentes: nec detributo quia super hoc audierat responsum christi. Respondit iesus. A semetipso hoc dicis an a quibus dixerunt de me. Respondit pylatus. Nunquid ego iudeus sum: gentes tuae et pontifices tui trade runt te mihi. Quid fecisti. Respondit iesus. Regnum meum non est de hoc mundo. si ex hoc mundo esset regnum meum: ministri mei vix decernerent ut non traderer iudeis. Vnde autem regnum: non est hic dixit itaque ei pylatus ergo rex es tu. Respondit iesus: tu dicis quia rex es sum. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum: ut testimonium perhibeam veritati. Omnis enim qui ex veritate est audit vocem meam. Tunc ait ei pylatus. Quid queris. quae solutionem audire non meruit: quia iudicium a veritate inchoauit: sed in veritate non stetit vel secundum Augustinum solutionem non audiuit: quia subito venit in mentem de mittendo vnum in paschate. et Ideo cum hoc dixisset. Iterum exiit ad iudeos et dixit eis. Ego nullam in venio in eo causam. At illi inualecebant dicentes. Comouit populum docens per viuentiam iudeis incipiens a galilea usque huc.

Quoad tertium huius partis scilicet eius illusionem. Est sciendum quod pylatus audiens galileam. Interrogauit si homo galileus erat ut autem cognouit quod de potestate herodis esset remisit eum ad herodem: quia ipse iherosolimis erat illis diebus. Nam herodes viso iesu gauisus est: et sperabat signa ab eo fieri. Interrogauit autem iesum multis sermonibus. Videlicet secundum Augustinum. Si esset ille propter quem pater suus fecerat interficere innocentem: et si esset ille quem pater suus volebat interficere. Et si esset qui Lazarum resuscitauit. Et miracula tot fecerat. At ille nihil respondit. tum quia curiose querebat. Tum quia eius passionem impedisset. Nam promittebat eum liberare si ad votum eius fecisset. Stabant autem principes sacerdotum et scribae accusantes eum. Nam videns herodes quod nihil sibi respondebat: credens eum esse fatuum spreuit: et illuxit eum: et induit eum veste alba. Et remisit eum ad pylatum et facti sunt amici herodes et pylatus in illa die. Nam antea erant inimici adinuicem et hoc propter duo. primo quod pylatus

procurauerat sibi a tiberio cesare multa pecunia oblata partem regni ipsius herodis. Secundo quia in huiusmodi scolasticis. Qui enim se faciens filium dei multos de galilea seduxit veniens autem ad iudeam fecit enim pyla tus occidi. unde Herodes turbatus est: quia erat de iuris dictione sua: sed nunc quia primo remissus ad eum facti sunt amici: et impletur prophetia. Aliter uero reges: et principes etc. Pylatus videns quod Herodes remissus sit ielum contristatus est valde et vocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe: exiit foras et dixit illis. Obiurgatis mihi hominem hunc quasi auertentem populum: et ecce cum coram vobis interrogans: nullam in eo inuenio ex hijs in quibus eum accusatis: sed neq. Herodes. Nam illum remisit ad nos. Ecce nihil dignum morte actum est ei: emendatum ergo illum dimittam: quasi diceret: fm Bedam. flagellis quantum iubetis afficiam. dimmodo sanguinem innoxium non sinatis effundere. Sequitur est aut vobis consuetudo. vt vnum dimittam vobis in pascha: vultis ergo dimittam vobis regem iudeorum. Sciebat enim q. p. inuidia tradidissent eum summi sacerdotes: principes aut sacerdoti et seniores suase runt populo vt peteret barrabam. Iesus vero perderent. respondens ergo p. iefes ait illis. Quae vultis vobis de duobus dimitti barrabam an iesum qui dicitur christus. Erat aut barrabas laico q. per seditionem et homicidium missus erat in carcerem: ex clamauit autem vniuersa turba dicens. Tolle hunc et dimitte nobis barrabam. Dixit eis pylatus quid igitur faciam de iesu qui dicitur christus. dicit omnes q. crucifigatur. O inuictum et peruersum iudicium vbi deus despiciatur seruus postulat iustus punitur et iniquus liberatur agnus occiditur et lupus acceptatur vita deferitur et mors conseruatur. Non pylatus iterum querens eius liberationem: At illis quid enim mali fecit. At illi magis clamabant dicentes. Crucifige Crucifige eum. Et pylatus ait illis. Nulla causam inuenio in illo. Corruptam ergo et dimittam et illi. Inualecebant vocibus magis postulantes vt crucifigeretur. Tunc apprehendit pylatus iesum et flagellauit eum. primo fm ihero. quia omnis crucifigendus debebat flagellari: quis credi

dit eum tali flagellatione liberaretur: faciens populo. Milites ergo suscipientes eum in pretorio coegregauerunt ad eum vniuersam cohortem. et exuentes eum vestimentis suis clamides coccineam circumdederunt et vestis de serico rubro colore bis tincta quasi purpura et plectantes coronam de spinis posuerunt super caput eius et arundines in dexteram eius. et genuflexi illedebant ei dicentes. Ave rex iudeorum et expuentes in eum acceperunt arundines et percutiebant caput eius et dabant ei alapas. O mundi atq. vanitatum amatorum respicite dominum proficisci non solum columpna illa verberetiam terra sub pedibus eius erat sanguine precioso respersa. Tunc impleta est prophetia illa ysai. i. A planta pedis vsq. ad verticem capitis non est in eo sanitas. Iterum autem exiit ad eos pylatus foras dixit eis. Ecce adduco eum foras vt cognoscatis: quia nulla inuenio in eo causam. exiit ergo iesus portans spinem coronam et purpuram vestimentum: et dixit eis pylatus. Ecce homo. In ipsa autem hora superuenit pia mater cum alijs scz Johanne magdalena et alijs sororibus. postq. mater fuisse filium intuita alapis celum facie conspuum spinis coronatus veste purpurea vestitum defecit spiritus eius et non erat ferre vox: nec sensus: at tandem reuersa cepit publice clamare. Oyme sole resplendente Oyme luce resplendente. O mie figliolo inoete como te vighio obscurato O mio christo: mio amore. Oyme christo meo dolore tu sic lo cistello: dedimmo core de spemeo pphetizato. O pylato no faire pia a mio figliolo tormetare che no posse mo strargemo a torto est accusato. Nam: si eum foras venientem pontifices: et ministri clamabant dicentes. Crucifige. Crucifige eum: dixit eis pylatus Accipite et ligate eum. crucifigite: ego enim in eo non inuenio causam. Respondit iudei et dixerunt. Nos legem habemus. et fm legem debet mori q. filium dei se fecit. Cuius autem audisset pylatus hos sermones magis timuit et israelus est pretor iudei: et dixit iesus: unde est tu iesus aut responsum non dedit et dixit ergo pylatus ei. Nihil non loqueris nescis q. patre hmo dimittit te et crucifigere te. O pylate effecit te accusas: q. iesum innoctes potes dimittit. Rndit iesus. Non haberes i me potestatem illam

sed hoc est horae vestra: vbi Ber. O pie iesu vbi sunt mie tue non est qui tibi miserratur. non qui te associet. Ecce iam omnes te dereliquerunt vt impleret illud ps. x. Non mei quasi alieni recesserunt a me. Adolescentes autem sequebatur eu amici sine done supernudo: et tenuerunt eum. at ille relicta sindone nudus pfugit ab eis: hic fuit Johannes fm Breg. xiiij. moral. et de dam qui postq. resumpsit palli rediit: et sub dubia noctis luce se turbis ducens iesum: q. vnus de ipis immiscuit: donec ad atrium pontificis: cui notus erat puenit et est q. dicit Jo. sequebatur eum vt videret finem Petrus autem a longe. Quoad secundum huius partis scz accusationem. Sciendum est q. tribus locis fuit facta accusatio: et primo apud pontificem antiquiore anno. vbi eum ligauerunt: ducerunt eum sic ligatum et presentauerunt eum antiquiori pontifici scz anne q. erat socer cayphe. Erat autem cayphas qui consilium dederat iudeis: q. expedit vobis vt vnus homo etc. Nam tunc tempus contra legem erant duo pontifices: et fungebantur officio vnus succedens alteri: per annum et isti duo propter parentelam quam sibi fecerant adinuicem sibi emerant tale officium pontificatus. veniens ergo ad annam tanq. ad seniore: et quis primo domus eius inuenebatur. Interrogatus est ab eo de discipulis et de doctrina eius et quasi discipuli eius aufugerunt de doctrina duntaxat respondit dicens. Ego semper docui in synagoga et in templo etc. et in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas: interroga eos qui me audierunt quid dixerim ego. Hec cum dixisset vnus assistens ministris dedit alapam: Iesu dicens: sic respondes pontifici: hic dicunt quidam q. fuit ille cuius auriculam sauerat. Iesus respondit. Si male locutus sum testimonium perhibe de malo. Si autem bene quid me cedis. O patientia inaudita. O humilitas profunda: qui nec se excusauit: nec ipm dire verberantem puni. Quid hac responsione mansuetus. secundo fuit accusatus apud pontificem maiorem. Nam annas misit eum illico ad caypham pontificem: vbi scribe et seniores respuerant. Sequebatur autem iesum simon petrus et alius discipulus: discipulus autem ille erat notus pontifici: et in

trouit eum iesu in atrium pontificis. Petrus autem ad ostium foras itabat: exiit ergo discipulus alius et dicit hostiarie: et introduxit Petrum: dixit ergo simoni petro ancilla hostiaria. Nunquid et tu es discipulus eius iesus. Dixit ille ego non sum et exiit foras ante atrium et gallus cantauit: sed petrus non audiuit eum. Stabant autem ministri et serui ad primas frigus erat: et calefaciebant se: et cum vidisset eum alia ancilla hostiaria: dixit hls qui erant ibi: et hic cum iesu galileo erat: et iterum negauit petrus: et dixit: non sum: et Matth. xvi. dicitur q. negauit cum iuramento: quia non noui hominem et internallo facto: quasi hore vnus: vt Luc. ibidem ait. Quidam alius scz cognatus eius: cuius petrus absiderat auriculam secundum Johannem in eodem loco. Dicit: nonne ego te vidi in orto cum illo. Nam et galileus es. loquella tua manifestum te facit: tunc Petrus cepit detestari et iurare q. non nouisset hominem: et continuo gallus cantauit: et conuersus iesus respexit petrum quod ad litteram potuit esse verum: fm Aug. et Beda. Oculo pietatis: et tunc recordatus est: vbi petrus quod dixerat iesus prius gallos cantet ter me negabis: egressus foras sicut amare: et sic legitur in itinera rio clementis. Petrus est tunc in consuetudine duxit semper a primo gallos cantant: vsq. ad horam matutinam peruigil. In oratione persistere: culpam illam deploando. Sequitur. Principes autem sacerdotum querebant falsum testimonium contra iesum: vt cum mortui traderetur non inuenerunt cum multi falsi testes accessissent. Nouissime vero venerunt duo falsi testes et dixerunt: hic dixit. possum destruere templum dei et in triduo reedificare illud et non erat contra eum testimonium illud scz ad damnationem suam: et surgens princeps sacerdotum ait illi. Nihil respondes ad ea que isti dicunt aduersum te. Adiuro te per deum viuum: vt dicas nobis si tu es christus filius dei viui. Dixit ei iesus. Tu dixisti. Teryntamē dicovo bis a modo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei et venientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua: blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus: Ecce

De passione christi.

nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur. At illi omnes condemnauerunt eum esse reum mortis. Tunc expuerunt sacerdotes in faciem eius. Velantes eum non enim audebant vultu angelici aspice re et alapis eum cedebant dicentes. Propheta nobis quis te percussit. Un Ber nardus. Vultum tuum domine iesu in quem desiderant angeli respicere: spiritus in qui nauerunt manibus percussit velo operuerunt: nec amaris amaritudinibus percerunt et sic per totam noctem illa iesus manibus illorum stetit crudeliter usque ad mane tractatus. Sed dum per totam noctem flagellatur dominus iesus. Io. euangelista spiritus non explicatur in euangelio: tamen vt pie credi potest: iuit ad matrem iesu vt nuntiaret quid de filio suo vide rat. Virgo autem vt a multis creditur. in bethania erat: peruius in oratione sta bat expectans audire noua de filio suo. Qui autem venisset ad domum totus gemen dus: et pulsasset ostium planctus. Mag daleua venit citius ad aperendum: et audi to tristis nuncio: quia totus infusus lachry mis loqui non poterat: silentius. Iohannes imponebat: quia dolorosa mater sentiens et curiose felicitans oculus occurrunt ei: et videns eum gemebundum et solum cum: fe stinatione venisse dixit. O iohannes. tu iuisti cum filio meo vbi est filius meus quid est de filio meo scis ne aliquid de illo. Iohannes pro dolore loqui non poterat: maria dicit. O filium iohannes mihi non loqueris: eris tu hic nuncius ille quem tan to dolore expectabam: et iohannes resump tis viribus ait. O maria tibi narrabo omnia que filio tuo facta sunt et quo pacto: tunc incepit iohannes narrare omnia que christus fecerat et tormenta que sustinuerat: hys auditis pia virgo versus ciuitatem eundo. modo ad eum: modo ad socias: modo ad seipsum conuertens dixit et conuersa est ad patrem. O pater tua est potentia tuum est regnum: tu es super omnes gentes dominus et princeps: ergo o pater tuum velle sufficit ad salutem generis huma ni: et ideo rogo te pater parce filio tuo: parce filio meo. Secundo vertebat se ad spiritum sanctum et dicebat. O amor eter ne: tu es sine principio: sine fine: ama ergo naturam humanam et semper erit ama

ta enim potest aliquid diligere amore eter no. quod damnetur eterne sufficit tua dilectio et humana fiet redemptio. Tertio vertebat se ad filium et dicebat. O fili mi charissime quid est hoc quod audio de te tu moreris sine me fili mi. O fili mi percussiones tue sunt percussiones mee: op probna tua mea sunt. O fili mi recurras ad patrem tuum et ipse exaudiet te. ex quo non vult exaudire me. Quarto se vertebat ad socias specialiter ad magdale nam dicens. O magdalena socia mea. Quinto vertebat ad seipsum dicens. O mater dolorosa tibi dictum fuit quod eras plena letitiae: nunc autem tristitibus suis ab angelo salutata modo es a iudeis blasphemata. tu fuisti ab angelis pastoribus et regibus visitata. Modo es ab omnibus derelicta. O mater dolorosa: nam que tibi dicta sunt ab angelo verba sunt in contrarium. O angeli dei quomodo a te decepta sum. O helisabeth cognata mea vbi fuisti que dixisti mihi. O mater desolata: modo quo ibis: vbi sta bis quid facies: et sic cum gemitibus et lachrymis mater ad filium venit: ad domum capharna: vbi stabat: nec tamen eum videre aut alloqui poterat: sed in fontibus amare flebat. Tertio christus accusatus est apud pilatum. Mane enim facto consilium interunt principes sacerdotum et seniores populi aduersus iesum et mor ti traderent eum: et vincum adduxerunt pontio pilato presidi. Tunc videns in das qui eum tradidit quod damnatus esset penitentia ductus reddidit triginta argenteos principibus sacerdotum et se moribus dicens. Peccavi tradens sanguinem iustum: vbi Origenes. Foristan et sathanas qui in eum ingressus est: pre sto fuit ei donec christus pilato traderetur postquam autem fecit quod voluit recessit ab eis: at illi dixerunt. Quid ad nos: tu videris. id est quale opus tuum fuerit manifestabitur cuius reputatio nis reputaris apud nos: quia cum tradidisti iustum confiteris: et protectio in templo argenteis abiens laqueo se suspēdit: secundum autem Augustinum libro veteris et noui testamenti: creditur quod non die veneris: sed die dominico audita christi resurrectione se suspendit: ad quem

Sermo.

So. xxviii.

trem tuam benevideo quod me refutas. Tunc christus vidisset et discipulum stantem quem diligebat. dixit matri sue mulier. Ecce filius tuus deinde dixit discipulo. Ecce mater tua. et ex illa hora accepit eam discipulus in suam vbi Bernardus. O qualis commutatio Io. p. christo traditur seruus pro domino discipulus pro magistro filius pro iehedeci pro filio dei prius homo pro deo vero. Quod non tuam animam scindit hoc audiens quando et nialz sazaxea lz ferrea pectora sola scindit recordatio. Oyme che cambio queso cedato al mio cuore tristo vno pistorato per iesu christo intanto dolore me lassato. Tunc sentiens neq sensu alitatem neq refrigerium habere eo quod in puris naturalibus derelicta esset vt impleteretur illud ps. Omnes filij tuos induxerunt super me. vt crederemus eum vere passum: vnde sequitur sexta aut horayls ad nonam tenebre facte sunt super terram vniuersam et obscuratus est sol et circa horam nonam clamauit iesus voce magna dicens heloy heloy lamazababani hoc est deus meus vt quid dereliquisti me quasi dicat. O pater eterne non videretur quod filius tuus et quod totalis obliuio patris amoris te rogo respice ad te clamauerunt pres nostri Daniel in lacu leonum Ioseph in carcere insimula in angustias salui facti sunt in te sperauerunt et libera sti eos. Ego autem qui sum filius tuus non estimo a te nisi tantum vermis: et non homo o spiritus dolor hec vba fuerunt matris O filij velle te iuuare: sed neque quidam illic stantes et audientes. s. romani milites linguam hebraicam nescientes dicebant Heliam vocat iste. Alij autem dicebant sine videamus an Helias veniat liberans cum. Nam sciens iesus quod omnia consummata sunt vt scriptura impleteretur de ci filio: vbi Ber. O bone iesu quid loqueris quid dicis in cruce cum iniquis suspēderis in ligno clauis configis et dicis filio quasi diceret tot finisti cruciatus do lobus et nullatenus coqueustus et modo dicis filio incipis conqueri non aequum liquorem sed fidem et salutem miserabilium peccatorum pro quorum salute stas sperare cruciarius vas ergo plenum acetum potatidū erat et cōtinuo currēs vni spōgiā plenā impleuit aceto circūponēsq calamo obtulit ori ei et dabāt ei bibere mir ratū ymū cū felle mixtū dicit quidā quod de

derunt sibi et cōpassione vt cū moreretur impleti est illud ps. dederūt in escam meam feli et in fime. pota. me ace. O spiritus dolor fuit matri cum filio suo in motu non potuit succurrere. Consideras autem quod ipsa aduenisset ad patrem redēdi. Euenit capite iesus celū di. in ma. tu. co. l. meū iesus aut clamās voce magna dicit cōsu matū est. s. misericordie ppter quod carnē assum pti et oia q de me scripta sunt in plecta vt dentur. et hec di. expiraui vbi Ber. ait. Alcedit in altum vt lōgi audiret fori ter clamauit. vt non exciparet clamori la chrymas addidit vt honio compateret hec fuit prima doloris vox pro qua tota mūdi machina visa et piter doluius tota tremoribus quantū apruntur sepulcra velum templi scindit et celum in suis lū minaribus obscurat solū non cōpanē pro quo iesus occidit. Sequit et velle rem pli scissum est in duas partes a sumoyls deozsuz et terra mota ē et petre scisse sunt et monumenta aperta sunt et multa corpo ra sanctorum que dormierāt surreperūt et exierūt de monumentis post resurrectionem iesus veniēs in scām ciuitatem et apparuerunt multis. Tunc mater ad filium ait. Oyme. x. vita mea laia te visita la tua pena infinita me ha ferito mortificato. Oyme sole respicende Oyme sole res fulgente. Oyme figliglo innocente como te veghio obse urato O Iohannes. figlio lo' nello morto et il tuo fratello ferita seno de quidlo coltello che me fu pphato la luce vera si se perita che e morto coluy che a vita p luy la morte e finita et lo misero spoliato. O crux seuera q mi filij es effe eta qz abstulisti es mihi ego a plexabā es cum brachys et tu stringis: cum clauis ego inuolui es pānis et tu extēdisti es ligus ego cum lacte potaui: et tu aceto red de filium meū flecte ramos arbor alta. O mors misere mei. Tu sola refrigeriū mihi dare potes Centurio autem et qui cum eo erant custodientes iesum viso ter re motu et hys que fiebant: et quod sic clamās expirasset timuerunt valde et glorifica runt deum sic dicētes vere filius dei erat iste et cōmunis turba eorum qui soli ade rant ad spectaculum illud et videbāt que fiebant percutiebāt pectora sua reuertebantur iudei vero qm parafene erat vt non remanerēt in cruce corpora sabbato erat. n. magnus ei dies sabbati pfeuerātes

De passione christi.

in nequitia et crudelitate non locum roga-
uerunt pilatum ut frangerent eorum crura et
tollerentur. Venierunt ergo principes et
fregerunt eorum crura et qui crucifixi erant
cum eo quos videns pia mater et nesciens
quomodo filium defendere posset ad humil-
itatem venit recurrit genuflexa ante eos
et dixit: ego sum misera mater huius iam
in cruce defuncti parcite precor eu quia
mortuus est: et ego parco vobis mortem
quam dedistis filio meo. Unus autem mili-
tis longinus apperuit latere eius lancea et
perforavit sanguis et aqua: tunc mater
nimio dolore afflicta velut mortuus cecidit
in terra. Nam post cum illo factum esse: quod
erat pariter ante sabbatum venit
quidam homo diues ab arimathia ciuitate
iudee qui erat de curio cybanus et iu-
stus non ois Joseph qui et ipse erat discipulus
iesu. occultus in propter metum iudeorum ex-
pectans regnum dei hic non acquieuit con-
silio: et actibus eorum audito quod milites in-
erant hac de causa. ut frangerent eorum
crura et deponerent ne arriperent corpus
iesu et male tractarent audacter intravit
ad pilatum et petijt corpus iesu. Pilatus autem
finit Marcum misertus est et accersito cen-
turione si mortuus esset. Interrogauit eum
et eum cognouisset a centurione donauit
corpus iesu. Joseph autem meritis studio
non venit et tulit corpus iesu. Venit autem et
nicodemus qui venit ad eum nocte prius
ferens mixturam myrrhe et alios quasi li-
bras cetum. Quos ut a longe precepit misit af-
flicta timens esse alios quod ad nocendum ve-
nisset ad Jo. xx. Was cum ea conuersus aie-
bat quid facias de filio meo. Ecce comes
aduenit non solum socium mortis eius crudeli-
ssima o Jo. o Maria o Cetera sorores tu-
uare defendite filium meum ad eius verba cli-
ctis stentibus. Jo. illis obuiam vadit et il-
los agnoscens reuersus ait ad virginem

Moli timere mater sanctissima sunt enim
discipuli ioseph et nicodemus qui veniunt
et appropinquantes salutata et confortata
inter luctus erat maximus sed rescripto tam-
dem spiritu parauerunt ad depositionem
corporis quos videns mater volens ier-
sum deponere quasi de morte reuixit eius
spiritus et put poterat eos adiuuabat Nam
tunc defixa vna manu cepit eam mani-
bus suscinere et cum deponeret esset cepit eum
in gremio suo: nunc caput nunc manus am-
plexabatur dei. O fili mi nonne hoc est os
benedicti quod sic dulciter iudeis predica-
bat hinc sunt manus que tot miracula
faciebant hi ne sunt pedes quos sepe in
dei conclauabatur nonne hoc est latus eius
amor iudeos tam ardentem amabat. Vnde
fili mi tanta crudelitas tanta impietas ta-
ta canitas et huiusmodi oes ad seculum
inuitabat: magdalena vero ad pedes qua-
si ebria. Jo. ppe matrem sic omnes amare
stebant. Adueniente ergo sero ioseph et ni-
codemus voluerunt tradere corpus se-
pulture sed afflicta mater non permittens
ait: O amici mei nolite tam cito sub-
strahere a me filium meum quem non valui te-
nere vultu saltem teneam mortuum: tunc Jo.
ait: O dña mea tarda est hora punitur
sepelire filium tuum neque hi habebant scda-
lum iudeis et sic ad preces iohannis li-
gato iam corpore more iudeorum posue-
runt illud in monumento nouo in loco
qui erat in orto vbi crucifixus est iesus.
Ibi ergo propter parascuum iudeorum
quia iuxta erat monumentum posuerunt
iesum: et aduoluerunt saxum magnum ad
ostium monumenti et abierunt omnes
plorantes in ciuitatem. Amen.

¶ Finis passionis.

Sermo.

Jo. xxvii

nisi data esset tibi de super. Propterea
qui me tradidit tibi manus peccatum ha-
bet scilicet ex inuidia fecerunt tu autem
ex timore. vnde Aug. ab ipso deo potesta-
tem accepit homo ut iudicaret deum: quod
testis propheta ibi est abscondita fortitudo
et cetera querebat oportunitatem. dimitte-
re cum iudei autem clamabant dicentes si hunc
dimittis non es amicus Cesaris Omnis
enim qui se regem facit contradicit cesari. Nam
nimis Cesarem pylatus eduxit foras ie-
sum et sedit pro tribunali. Erat autem para-
scuum hora quasi sexta: et sedit pro tribu-
nali in loco qui dicitur licostratos. hebraice
autem golgatha et dicitur iudeis. Ecce rex
vultus autem clamabant. Tolle tolle cruci-
fixum eius: dixit eis pylatus. Regem vestrum
crucifigam. responderunt pontifices non
habemus regem nisi Cesarem. Sedente
autem pro tribunali. misit ad eum vxor
sua dicens. Multa ho die passa sum: per-
sum propter iesum. Ideo dimitte illum
Nam si Rabanus dyabolus videns pati-
entiam christi et cognoscens prosterne-
ndum ab humilitate christi: voluit per mulierem reuo-
care processum passionis christi: sicut per
mulierem procurauit damnationem huma-
ni generis. vnde dixit pylatus. Ego nulla
cum mortis inuenio in hoc homine. At
illi magis clamabant ut crucifigeretur: vi-
dens autem pylatus quod nihil proficeret: sed
magis tumultus fieret: accepta aqua lauit
manus suas coram populo: dicens inno-
ces ego sum a sanguine iusti huius respon-
derunt autem sanguis eius super nos et su-
per filios nostros: et factum est in posterum
quod triginta dabant pro denario. Tunc py-
latus coram populo matrem misera pre-
sentem sententiam iesum crucifigendi. O gla-
dius penetrans cor virginis. Quoad quar-
tum huius partis. scilicet eius crucifixione est
scindendum quod data sententia: ut aliqui docto-
res dicunt ad instantiam iudeorum milites
ceperunt iterum ei illud e: et clamide coc-
cinam iterum circumdederunt ei et coronam
spineam posuerunt super caput eius: et aru-
dinem in dextra eius percutientes caput
eius dicebant. Ave rex iudeorum. Interim
paratur instrumenta passionis: clauus crucis
pro eo et pro duobus alijs: sed christi crucis
maior erat: et hoc est quod sequitur. Post
quam illuserunt ei:auerunt eum clamide coc-
cinam: induerunt eum vestimentis suis
et duxerunt ut crucifigeretur eum: et sic pulsan-

tibus tubis ibat iesus in medio latronum
O quantum verecundiam patiebatur christus
tunc qui primo tanto santitatis fuerat ex-
terminatus: modo tante iniquitatis re-
puitur. O hypocrita demonum incitator
o seductor. Alius enim super inuidiam
proiciens. Alius in facie eius spuens cla-
mabat mori pseudo propheta Et bai-
lans sibi crucem exiit in eum locum. qui
dicitur caluarie: hebraice autem golgotha
Tunc magdalena et iohannes videntes a-
loge iesum portantes crucem astitit ad ma-
riam. O ma donec de la croce poccideris
la nostro duce: iesu christo vera luce de te
virgine nato. Conabatur ire ad filium mi-
sera pater: ut eum iuaret ad portandum
crucem: que magna et ponderosa nimis af-
flegebat iesum verberibus cruentatis et san-
guine deficiente debilitatus: sed ministrum
dyaboli ne filium eam in terram cadere fa-
ciebant. Tunc angustata mater: dicit ioh-
anni et magdalene: ducite me queso ad
locum quo valeam videre et tangere fili-
um meum antequam dolore hic moriar: et ve-
niente eo per meos ad ante portam ciuitatis:
aspiciens alioque videns filium sub cruce pe-
ne deficiente: afflicta nimis cepit dicere. O
fili mi. Quis mihi tribuat ut ego pro te
moriar. fili mi ambulare non potes: cruce
amplius ferre non vales: et te iuuare
non sinor. Misere mihi miseremini mei
saltem vos amici mei quia manus domini
mi tetigit me: veris es ad socios dicebat
O iohannes est ne hic magister tuus. O
magdalena est hic ne filius meus O sorores
cetera agnoscatis nepotes vestros est ne ille
qui velut leprosus et mortuus venit. tunc
oes amarissime stebant. Ille est afflicta
mater filius tuus et appropinquans filio
suo proiecit se super turbam: et amplectens
eum clamabat. O fili mi dulcissime. O fili
mi sanctissime spes et refugium meum: quante
angustie quanti dolores circumdederunt
te. et hec dicens velut mortuus cecidit quod
cum violenter leuaret de terra apprehende-
runt symon quemdam cirenesem venientem
de villa patris alexandri et russi et angaria
uerunt eum et imposuerunt illi crucem post ie-
sum. At virginem erigentes virginem cum
ea plangebant post eum et conuersus ad
eas iesus ait. Filie iherusalem nolite fle-

De passione christi.

re super me sed super vos ipsas flete: quoniam ecce venit dies in quibus dicent: beate steriles et ventres qui non genuerunt: et ubera que non lactauerunt. Tunc incipient dicere nobis cadite super nos: et colubus cooperite nos: quia si hoc in viridi ligno faciunt in arido quid fiet ducebatur duo. Alij nequam cum eo ut interficerentur. O anime deuote quid facitis per mittitis ne christum solum ascendere in montem salutem matres associate et postquam venerunt in locum qui dicitur caluarie ibi crucifixerunt. O anima excitare queso et nota modum crucifixionis. Primo cum illuc venerunt expoliauerunt eum vsus ad femoralia: et in illo actu sunt omnes plage sunt renouate: deinde crucem in terram mittentes formam facilius factis foraminibus iesum canes furibundi ita mundi super eam magno impetu percerunt: deinde acceptis clauis grossis de cupis datus et quadratis de carne nervos simul in foramine portabant manibus dexteram appendente primam affixerunt: et malici erat gladius penetrans cor: et gignis. O manus sanctissime que celos formastis cecos illuminastis: quomodo tractamini deinde aliam extendentes et cum non bene appropinquaret foramini vi nimia traxerunt et funibus adeo ut totum eius pectus diriperetur aut aperiret deinde pedes configentes crucem leua uerunt. O christi ecce ueritatem summi regis: et in medio duorum latronum positus est: ubi sequitur et crucifixi sunt cum eo duo latrones: unus a dextris alius a sinistris. Tunc impleta est scriptura que dicit et cum iniustus deputatus est. Foderunt manus meas et pedes meos etc. Scripsit autem pylatus titulum cup crucis. I. H. N. R. I. Hic ergo titulum multum legerunt: quoniam ppe ciuitatem erat locus ubi crucifixus est: et erat hebraice grece et latine. Dixerunt ergo pylato iudei. Noli scribere rex iudeorum sed quia dixit rex sum iudeorum. Respondit pylatus. Quod scripsi scripsi. Postquam autem crucifixerunt diuiserunt sibi vestimenta. Et fecerunt quattuor partes vnicuique militi partem et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis de super contexta per totum. Dixerunt ergo adinuicem non scidamus eam: sed fortiamur de illa cuius sit: ut scriptura impleatur que dicit diuiserunt sibi vestimenta etc. Stabat autem et populus expectans et deridebant eum dice-

tes. Alios saluum fecit seipsum saluum faciat Mattheum autem dicit preterentes autem blasphemabant eum dicentes vah. quis destruas templum dei et intruduo re edificas illud. salua te metipsum: si filius dei es descende de cruce. Similiter princeps sacerdotum illudentes eum scribis et senioribus dicentes. Alios saluos fecit seipsum saluum facere non potest: si rex israel ea descende nunc de cruce et credimus tibi: confidit in eo liberum eum nunc si vult ut scriptura impleatur. Omnes videntes me deriserunt me. Tunc virgo gloriosa in sercuera evidens filium impendentem clamaui. O misera moritur filius meus cur secum non morior: et ingerens apud illum dicebat. O fili mi dulcissime noli me derelinquere: trahere me post te ut tecum moriar. O fili cognosce miseram matrem tuam: iesus autem cum esset in cruce volens verbo et exemplo docere: et videns iudeorum peccatum maximus ad patrem pro eis loquitur dicens secundum Lucam. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt ubi ysidorus dicit. O christi ante a christo discere tollerantiam quia flammis est percussus flagellis celus spiritus illius clauis affixus: spinis coronatus morte damnatus omnium tamen in me mordicus. Pater parce etc. Unus de his latronibus qui pedebat scilicet gestas a sinistris blasphemabat eum dicens. Si tu es christus saluum fac te metipsum et nos. Respondens alter dyabolum increpabat dicens. non tu times deum qui in eadem es: et nos quidem digna factis recipimus hic autem quid mali fecit: et dicebat iesu Lu. xxiij. Memento mei domine dum ueneris in regnum tuum. quis illum docebat nisi qui iuxta eum pendebat. Nam cum esset circa horam nonam: et iesus multum volueret ad occidentem: umbra christi sterneret super eum tunc ut daret omni peccatori spem de sua passione dixit ei Amē dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Stabant autem iuxta crucem. Maria mater iesu et Maria iacobi et solome. Nam pia mater videns: quod latroni tam pia verba dixisset et sibi ex quo sub cruce steterat nihil nimis afflictum clamabat. O fili mi quid ego faciam mater tua cui me desolatam relinquis. Nonne ego sum mater tua que nouem mensibus: te portavi in ventre meo quare ergo me non vocas ma-

Sermones Petri hodie
remie De fide vna cum
theologalibus in cuius
inscunqz sermonis
inicio questioni
bus nuperri
me addi
tis.

Tabula

Tabula horum sermonum. De fide.

De necessitate fidei sermo. i.
De veritate fidei. s. sermo. ii.
De christiana est vera sermo. iii.
De fidei perfectione. iiii.
De fidei condicione. v.
De fidei utilitate: vel de effectibus fidei. vi.
De immortalitate anime. vii.
De entitate fidei: vel q. deus est. viii.
De unitate dei: vel q. deus unus est. ix.
De trinitate personarum. x.
De mundi creatione ac eius fine. xi.
De creationis modo. xii.

De iustificatione peccatoris sive de his q. ad iustificationem humanam. xiii.
De gloria anime. xiiii.
De resurrectione vniuersali. xv.
De qualitate corporis resuscitandorum. xvi.
De incarnatione verbi dei. xvii.
De christi passione. xviii.
De descensu christi ad inferos. xix.
De gloriosissima christi resurrectione. xx.
De ratione: quare christus resurrexit. xxi.
De ascensione christi. xxii.
De christo sedente ad dexteram patris. xxiii.
De aduentu antichristi. xxiiii.
De conflagratione mundi. xxv.
De iudicio vniuersali. xxvi.

Finis.

De fidei necessitate sermo. i.

Incipit tractatus de fide eiusdem. Et primo de necessitate fidei. Sermo. i.

Fides

tua te saluum fecit. Luc. vii. et Luc. xviij. **¶** Dicit fides tua te saluum fecit. m. genere masculino cap. q. q. vis: sed melius est di-

cere saluti: s. m. q. legi in euangelio quin quingentesime. In qua dñica incipe predica re. Verba pposita literaliter sunt dicta per saluatorem. Marie magdalenensis: sed moraliter possunt adaptari cuilibet anime xpiane de hoc seculo migranti: cui salua-

tor dicit. Fides tua te.

pro sermonis fundamēto in quo agitur de fide oritur theologalis questio.

Queritur. An fides necessaria de his q. mō credim⁹. Arguit q. nō ad pfectā obedientiā sufficit implere q. pceptū: cū pceptū dicitur implēdū alia si pceptū igitur ad pfectā fidē sufficit credere q. explicat credēdū cū volūntate credēdū alia si explicat reñt sibi. Sed an christi aduentū non fuerunt tot credibilia reuelata quot modo sunt a nobis credita non em fuerūt tunc sacramenta noue legis instituta. nec pro tunc fuerūt reuelata multa cōtempta in nouo testamēto q. non cōtinebantur in veteri testamēto igit. et. c. oppositi pro oī sta tu: fuit necessariū hōi diligere oīa diligētia ex charitate: quia cuilibet necessariū fuit charitatē habere et charitas in quocūq. gradu ad oīa diligibilia se extendit ergo similiter pro omni statu necessaria fuit fides respectu omniū credibilium quia charitas non perficit sine fide se q. tur et q. s. uo manet pro vtraq. parte dubia vox. **¶** Ad questionē respondēdū est scdm scotum super tertio sententiā. dist. xxy. q. i. q. ad actum fidei duo cōcurrūt necessarii. primū dicitur habitus inclinans determinate in verū. Scdm dicitur credibilia al quo modo presentia: credibilia ad non sunt p̄sentia in habitu: ideo requiritur doctor qui aliquo modo ipsa explicet. s. deus vel aliq. alius qui libet igitur tenetur ad tot credenda ex habitu quot

credibilia sunt sibi explicita ab alijs scitib⁹ et quia nullus in veteri lege habuit tot sibi explicita quot habemus in lege noua ideo nullus tenebatur ad tot expli cite credenda et si aliquis habuerit sibi tot reuelata vt forte abraam tenebatur illa credere et alijs credēda expli care pro capri mentis sue et pro statu illo ideo sequitur q. q. tum ad actum fidei qui dicitur habitus inclinans in verum ante cristi aduentū fuit fides necessaria de his que modo credimus: q. q. patet per ratio nem scoti vbi supra: q. sicut anima non est accepta deo nisi omeretur et perficiatur per charitatē quo ad voluntatē: sic non accēpiatur adeo nisi perficiatur habitu super naturali quo ad intellectū. scz per fidem et sicut necessariū fuit oibus ante christi aduentū habere charitatē sic et habere fidem: et ad argumentū dicitur q. n. est. s. i. q. fides est in intellectu subiectiue ideo si dem habeamus vt dicat nobis hoc quod habet iuxta vba p̄sumpta fides tua.

¶ Predicatorus igitur de articulis fidei quedam de fide p̄modia ponam pro no stra instructione et preparatione materie articuloz clarius intelligende: et de quo libet usorum fieri poterit vnus sermo pro ut dominus gratiam dederit.

¶ Primo quidem de fidei necessitate. **¶** Secundo de fidei quiditate. **¶** Tertio de fidei veritate. **¶** Quarto de fidei perfectibilitate. **¶** Quinto de fidei utilitate.

Hodie aut sufficit predicare de primo p̄ctō: videlicet de fidei necessitate. et erit materia aliquantulum speculatiua. pro huius ergo materie declaratione est notandū q. vera cōclusio est in sancta theologia. q. fides est necessaria ad salutē humanā. Hec autē cōclusio p̄batur rōne. et auctoritate et exēplo. et ponetur in fine sermonis. pro rationis autē intellectus est notandū q. in omni via et in omni operatiōe est primo necessaria cognitio suis ipsius operatiōis vel vie. Et huius ratio est. Q. finis est causa causarū que mouet agentē et principium operatiōis nostrarū. Licet em finis sit vltimus in executiōe: est primus in intentiōe. et mouet agentem. Sicut em se habent principia in demonstrabilibus in speculabilibus: sic habet se finis in operabilibus. pone exēplū. Si dicis famulo tuo vel seruo. Ambula: statim querit quo. Sic si tu mo-

ructis ad ambuladū: statim atreps ambulare incipias. precipis. sine quo vadas: et sic est in quacūq; opatione. Da exemplū de illo q̄ fabulac domūq; intēdū finē habundū: vel vendendū. Sic de scribēte libū. Sic de muliere filante vel terente. Sic de medico medicante scz ad finē sanitatis. Sic de legista &c. Nec ad rem pertinet. si ne sit malus. siue sit bonus finis. Nā quāvis sit finis: semp mouet agēte. Modo ad ppositū. Nos omēs in hoc mūdo sum⁹ viatores: non em habemus hic ciuitatem manentē sed futurā inquirimus Heb. vi. finis autem ad quem ordinati sumus et tendere debemus: est de⁹. Nō aut diuitie nec honores. nec voluptates. & hmoi. Sicut enim ipse deus est causa efficiēs oim p potentiā suā. & exēplaria p suā sapiētiā: sic est ei finalis per suā bonitatem. Apō. i. Ego sum alpha & ω. principii et finis. Nā sicut dicit mag⁹ sen. in. ij. di. i. Ad hunc finē creatus est homo: vt cognoscat deum. & cognoscēdo diligit. diligēdo possidet. possidēdo fruatur. In cognitione dei cōsistit perfectissime humana beatitudo: que est finis noster. Itē Aug. xix. de ci. dei. c. xx. Nō est hā sapia. q̄ intentionē suā in his q̄ prudēter discernit. gerit foriter. cohibet tēperatē. iusteq; distribuit. nō ad illū diligit finē: vbi deus erit oia in oib⁹. eternitate certa atq; pace pfecta. hec ille. Et ideo ad ipsum tēdere debemus cū toto intellectu. cū toto affectu. cū totis virib⁹ corporis. ps. Accedite ad eum & illumina min⁹ facies vestre nō cōfundentur. Et sic deus incarnatus nos ad ipsū inuitat dicēs. Venite ad me oēs qui laboratis et onerati estis Mat. xi. Cū ergo deus sit finis noster: sequit q̄ nos debemus ipm scire & cognoscere. Vnde in. iij. cōtra gēnt. c. xxv. vbi agit q̄ intelligere deū: est finis omnis intellectualis substantie. Itē in. i. cōtra gentiles. c. v. vbi dicitur q̄ p̄s in. x. ethico. reprehēdit Symonidē quēdā qui persuadebat hoib⁹ vt pretermittēt diuinā cognitionē et humanis reb⁹ ingenii applicarent. Oportet inquit hūana sapere hominē: & mortalia mortalem. Vnde p̄s reprehēdēs eūz dicit. Homo se debet ad immortalē diuinā trahere: quātū pōt. Et q̄to perfectius cognoscim⁹ ipm deū: tanto feliciores & beatiores sumus: q̄ vltima et pfecta beatitudo hois in dei cognitione cōsistit. Iuxta illud Jo. xviij. Nec est

alīa vīta eterna: vt cognoscat te solū rex de⁹ & quē misit in eūm xpm. Itē ecclesia. Deus quē noce vīre &c. Itē ps. Uacate & videte qm̄ ego sum de⁹ &c. Nota. Vacate per cōtēplationē. & videte per cognitionē. Et x hoc infertur q̄ necessaria est hōi cognitio de diuinis nōllū autē est ita cōueniēs & sufficiēs mediū ad habendū cognitionē de diuinis in hac vīta. sicut fides. p̄o cui⁹ etiā clari⁹ intellectu debemus notare: q̄ sicut agit. b. Tho. i. iij. cōtra gentiles in. p̄hemio. hō de diuinis triplicē cognitionē habere pōt. prima est cognitio naturę: hec habet p cognitionē naturālē. Scda gratie: hec habet p reuelationē diuinā. Tertia glorię: hec habet p visionē supranaturālē. p̄ia est bona. scda melior. tertia optima. prima ē cognitio de diuinis habet ab homine naturaliter per creaturā. Nam sicut p sensum & motū membrorū corpus cognoscitur aīam esse in corpore hois: vt dicit p̄s primo de aīa licet sensu non participat: potest cum sit sp̄s: sic & p motū mundi cognoscitur q̄ sit deus. Verbi gr̄a. Videns celos moueri. solem. lunā. & stellas. sic etiaz vides motū elemētōrū. siue loquamur de motu locali. siue de motu generationis et corruptionis. Et hoc motu cognoscitur q̄ si deus naturaliter. Itē modo cognoscitur p̄s naturaliter deū esse vñ. Virgil. in vi. encl. carens quidē fide sed lumine naturalis rationis illustratus: sic inquit. p̄ncipio celū & terrā cāposq; liquentes. Lucentēq; globum lune triantq; astra. Spiritus intus alit: totūq; infusa p̄ artē. Mens agitat molez. & magno se corpore miscet. Patet ergo q̄ ex motu mūdi cognoscitur deus naturali cognitione. hoc etiā apls attestat Ro. i. Inuisibilia enim de⁹ creatura mundi per ea que facta sunt intellecta cōspiciuntur. sempiterna quoq; virtus eius⁹ diuinitas. Nota Inuisibilia dei scz attributa psonis diuinis. s. potētia. sapia. bonitas. potētia autē dei cognoscit p magnitudinē creaturaz. Sap. xij. Amagitudinē ei⁹ speciet & creature: cognoscibilis poterit creator horū videri. Sapia. m ordine dato creaturaz. s. in cursu stellarū et solis & lune & in elementis & in mutatione tēporū. & Bonitas ei⁹: in p̄ternatiōe creaturaz. Vnde de hoc clariss post festū trinitatis sermone. xviij. p̄c. i. Nota etiā B

creatura mundi. lab hoīe qui participat cum omni creatura scz cū creaturā habet solum esse: etiā cum habēbus vīre & cum habēbus sentire. & etiam cum habēbus intelligere. s. cū angelis. Itē vocatur hō creatura mūdi. Mat. xlii. Predicte euāgēliū omni creature. Glo. i. hominū. p̄z ergo p̄ia cognitio de diuinis. Scz quia intellect⁹ noster non pōt naturaliter inuestigare omnia que sunt necessario cognoscēda de diuinis: q̄ sunt transcendētia humanā rationē ideo est necessaria scda cognitio: q̄ habet per fidē. Nam licet in rerum natura nihil sit cognoscibilis & manifestius deo: t̄ propter modicitatē intellectus nostri non possumus pertingere ad plenā cognitionē diuinorū. quantū p̄met ad necessitatē salutis nostre. propter q̄ dicit p̄s in. ij. Meta. Qd sic se habet oculi noctue ad solem: sic intellect⁹ noster ad ea que sunt manifestissima in natura. De clara silitudinē de oculo noctue ad solem. Et ideo est scda cognitio q̄ habet per fidem per quam homo cognoscit aliqua de diuinis: q̄ humana ratione inuestigari non possunt & hoc ex reuelatiōe dei facta per scripturā & reuelata inter p̄ per inspirationē. & per gratiā. Iuxta illud Jo. i. Hec autem scripta sunt vt credatis: & vt credentes vitam habeatis in noīe eius. Item. i. Cor. ij. Oculi non viderunt nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit: que preparauit deus diligentibus se. Nō bis autē reuelauit deus per sp̄itū suū. Et hec cognitio est melior q̄ prima: vt infra patebit. Tertia autem cognitio de diuinis est optima. quando anima separata videt in patria deum sicuti esclare et limpide. De quauisione loquit apollolus i. Cor. xij. Et parte enim nunc cognoscimus & ex parte prophetamus. Videmus nunc per speculum in enigmate: nunc autem facie ad faciem Concordat Jo. i. Jo. ij. Videbim⁹ eum sicuti est. ps. Sicut audimus sic vidimus in ciuitate dñi virtutem &c. De oib⁹ his tribus cognitionibus habetur auctoritas Job. xvi. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius. Uiam. i. creaturaz hoc quo ad primā. Et cum vir paruam stillam sermonum eius audierimus: quo ad secūdā. Sermonū eius: ecce fides: que per sermones dei reuelantis habetur. Nota Audierimus: q̄ fides ex auditu. auditus autem per ver

bum christi. Rom. x. Nullo em sensu percipiuntur ea que sunt fidei nisi per auditum. Vnde patet. Quis poterit tonitruū magnitudinis eius intueri quo ad tertiā Quis poterit &c. quasi dicat: nullus in hac vīta mortalit⁹ infra se hū. Sic igitur de diuinis triplicem cognitionē habere possumus. Modo tertia cognitio que est clarissima in hac vīta haberi non potest: iuxta illud Exo. xxxij. Non me videbit homo & viuet. Et intellige nisi ex p̄uilegio: sicut paulo fuit concessum. prima autem cognitio non sufficit ad salutē. eo q̄ non plene instruit nos ad salutē de diuinis: vt infra patebit. Et ideo est necessaria secunda cognitio fidei que est media: quia per eam plura cognoscimus de diuinis q̄ per primā licet minus q̄ per tertiā. Et sic patet ratio. quare est necessaria fides in hac vīta. Auctoritas Heb. xi. Sine fide impossibile est placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum. quia est: & q̄ inquirentibus se remunerat⁹ sit. Et q̄ vt dixi: cognitio finis est p̄ia in intellectu. & finis est primus in intentione. ideo fides est prima inter ceteras virtutes: vt infra dicitur sermone proximo parte secunda. Sed adhuc vt clarius cognoscatur quare prima cognitio de diuinis que naturali ratione habet non sufficit hōi ad salutē. sed fuerit necessaria cognitio fidei: notandū q̄ ppter. v. rōnes. Prima quia cognitio fidei cognitio de naturali est certior. Secunda quia est citior. Tertia quia est communior. Quarta quia est latior siue amplior. Quinta quia est vtilior. Prima cognitio fidei est certior. Ratio: quia naturalis ratio est multum deficiēs a cognitione diuinorū. Eius signum est: quia philosophi de reb⁹ diuinis naturaliter inuestigatione perfructūtes in multis errauerunt: nec sibi ipsis cōsenserūt. Vñ quidam dixerunt omnia a causa esse facta sicut Democritus. Quidam dixerunt solem vel aliquid huius esse deum. Quidā dixerunt plures deos esse. Vnde de hoc post finē sermonis huius. quia super hoc dicit August. Et quid mirum cum etiam in reb⁹ sensibilib⁹ que sensu percipiuntur: non potest ratio humana pertingere ad perfectam cognitionē earum. Hoc etiam patet in omni sciētia. in qua manifestū est

q̄ multe cōtrarie optiniones doctorum in ueniuntur. Sicut patet in iure ciuili ⁊ canonico. ⁊ medicina ⁊c. Quod autē diuer sum est ⁊ contrariū: certum esse non potest. Unde homo potest falli ⁊ etiam fallere alium. Item si ipse non fallat sed deus nec falli potest nec fallere. q̄ veritas est. Agitur cum ratio humana nō potest per tingere ad perfectam cognitionē rerum creaturarum sensibiliū: q̄to magis in rebus diuinis q̄ nullo sensu percipi possunt. Ugitur esset apud hoīes indubitata et certa cognitio de deo oportuit q̄ diuina eis per modum fidei traderentur: quasi a deo dicta qui mentiri non potest. quam quidem cognitionem habere homo non potest nisi per modū scientiā a deo iuxta illud Jo. vi. Omnis q̄ audit a patre ⁊ didicit uenit ad me. Unde certior est cognitio que habetur per fideē q̄ que habetur per scientiā. Et parte etiam certitudinis quia fides immititur ueritati diuine: q̄ est eius obiectum. Scientia autē immititur rationi hūmāne: ut notat. b. Tho. xx. q. iij. ar. ultimo. Unde Ephe. iij. Non amplius ambulatis sicut ⁊ gentes ambulāt in uanitate sensus sui: tenebris obscurati habētes intellectū. Item Isa. lviij. ponam uinculos filios tuos doctos a domino. Unde in fra sermone. v. parte. iij. Nec obscurat uisus est certior q̄ auditus: q̄ certior autē arbitretur est oculus sed fides est ex auditu ut dicitur Ro. x. In scientia autē ⁊ intellectu ⁊ sapientia includit quedā intellectus uisus: quo uidetur q̄ sit certior: cognitio scientiā q̄ fidei. Et fm. b. Tho. art. vii. supra ad secundū q̄ ceteris paribus uisio est certior auditus: sed si ille a quo auditus multum excedat uisum uidentis. sic certior est auditus q̄ uisus: sicut aliquis parue scientie magis certificatur de eo q̄ audit de aliquo scientifico q̄ de eo q̄ sibi fm suam rationē uidetur: multo magis homo certior est de eo q̄ audit a deo qui falli non potest: q̄ de eo quod uidet ppria ratione que falli potest.

¶ Secunda cognitio fidei: certior est q̄ cognitio scientie. Scientia enim ad quā per timet probare deum esse ⁊ esse ynum. ⁊ alia humilimodū de deo. s. esse potentissimū sapientissimū ⁊c. ultimo hominibus adscēda proponitur: suppositus multis alijs scientijs: ⁊ non nisi post magnum tempus. Unde Metaphysica que circa diuina per

sat. inter philosophiē partes vltima remanet adscēda. Quod etiam patet in cognitione rerum sensibiliū ad quam homo non potest pertinere nisi post longū studium. Unde homines per multos annos in studijs manent ante q̄ possint adscēdere perfecte scientiam illam. Unde de quodā philosopho dicitur q̄ sicut triginta annis in deserto ut cognosceret naturā apis. Quāto ergo multo magis post multum tempus vacabit ad cognitionē naturalem diuinorum? Et hoc ualde damnosum esset hominī q̄ ad opera meritoria q̄ sine dei cognitione non proficiunt. Unde super illud Ro. xij. Omne quod non est ex fide peccatū est: dicit Sio. Aug. Ubi deest cognitio ueritatis eterne: falsa est uirtus etiam in optimis morib⁹. Ut ergo cūctus homo cognoscat deum: fuit necessarium ut deum et diuina per fidem cognosceret que statim homo percipere potest: postq̄ ad usum rationis peruenerit.

¶ Tertia cognitio fidei est cōmuni⁹ multū enim in studio sciētiē proficere non possunt propter multa impedimēta. b. Tho. in primo cōtra gent. c. iij. ponit tres causas quibus plurimū impediuntur a fructu studiose inquisitionis que est inuentio ueritatis. Quidam liquidem impediuntur propter complexionis indispotionem: ex qua multi naturaliter sunt indispoti ad studendū. Unde nullo studio ad hoc pertinere possent ut summū gradum humane cognitionis attingerent. q̄ in cognoscēdo deum cōsistit. Quidā uero impediuntur necessitate rei familiaris. Oportet enim inter hoīes esse aliquos qui rēpōralibus administrandis insistant. qui tantū tempus in ocio cōtemplatione cognitionis non possent expendere. ut ad summū fastigium humane inquisitionis pertingeret: sed dei cognitionē. Quidā autem impediuntur pigritia. ⁊c. Isti ergo tales oīno a dei cognitione fraudarentur: ⁊ consequenter a felicitate perfecta. Fuit ergo necessariū ut diuina per modum fidei credenda proponerentur cuius cognitio cōmuni⁹ est omnibus hominibus: ut sic omnis caro saluari possit. Quia sicut dicit apostolus. Col. iij. In chilio non est masculus ⁊ femina gentilis ⁊ iudeus circūcisus ⁊ pręputium barbarus ⁊ scythas feruus ⁊ liber: sed oīa ⁊ in omnibus chylus. Ro. i. Non enim creabes eo euangelij: uirtus enim dei est in salu-

tem omni credenti. Iudeo primū ⁊ greco. ¶ Quarta cognitio fidei est latior sine amplior: q̄ ad plura extēdit q̄ cognitio q̄ habetur p rationē naturāle. Nā per rōnem naturāle non possum⁹ cognoscere de deo. nisi q̄ est deus ⁊ q̄ seruus. ⁊ q̄ sit oīpōtes itatus ⁊c. S3 uide de hoc p̄tice in festo epiphanię: in sermone magistri uicenti q̄ incipit Ambulabūt gentes in lumine mo per. ij. Qd sit trinus in personis non pōt ratione naturali cōprehendi. Item mystērium incarnationis. nec passionis. nec alij articuli fidei. quos oēs cognoscimus per fidem. Et ideo amplior est ⁊ maior. Unde Apostolus. Loquimur dei sapientiā in mysterio q̄ abscondita est quā nemo principum huius seculi cognouit. Principum: Sio. i. philosophorū. Et infra Nobis autem reuelauit deus per spiritum suum. i. Cor. ij. Ideo maiorem cognitionem de diuinis habet hodie vna uetula: q̄ oīum maximū philosophi: plato. Arist. ⁊ ceteri. Ubi dicitur Eccl. iij. Plurima enim supra sensum hominis ostensa sunt tibi. Et hoc enī uidet. b. Tho. xij. q. ij. ar. iij. ad tertij. Item 3a. xj. Repleta est terra scientia domini. sicut aque maris operientis.

¶ Quinta cognitio fidei est utilior. Nam assentire his ad quorum cognitionē manu ducitur homo per rationem humanā nullius meretur. Uerbi grā. Credere q̄ sol moueatur. vel q̄ homo sit mortalis et huiusmodi que humano sensu et ratione cognoscuntur. Greg. Fides non habet meritum: cui humana ratio prebet experimētum. Sed assentire his que humana ratione cōprehendi non possunt: sed ex diuina reuelandē cognoscunt: est maximi meriti duplici ratio. ¶ Primo ratione reuerentie quam exhibet homo deo: q̄ credit et etiam ea que non capit. Nam quando aliquis credit simpliciter uerbo alicuius de his que alias ignorat facit sibi honorem: quia facto uidetur assentire ipsum esse hōminem fide dignū. Sic et in proposito debet homo dicere De hoc ego credo p̄f. meo et matri dicentibus se esse parētes meos ergo multo magis dñe ego credā tibi qui reuelasti nobis ea q̄ sunt fidei. Alias multum offendit uir deus ab illis q̄ nolūt credere uerbis eius sine cautione rationum quam querunt gentiles. Uel cautione signorum quā querunt Iudei. i. Cor. i. Iudei signa petunt ⁊ greci sapientiā querūt

Quantū autem de hoc dñs ostendatur ostēdit Mat. xij. Generatio mala ⁊ adultera signū querit ⁊c. Et cūctem. xviij. O gnatio incredula. ⁊ peruersa uisquo par uar uos? Nota exemplū de Hippocrate ⁊ pythagora: q̄ indixerūt hanc legem discipulis suis: ut non auderent in sententijs suis interrogare ppter quid: sed eis pio ratione esset dicētes auctoritas: q̄to magis auctoritas diuina pro ratiōe habēda est. ¶ Secōdo rōne humilitatis q̄ hūiliter homo intellectu suum ad credendū ea q̄ intellectu non potest percipere: dicendo. Dñe licet non possim cōprehendere quoniam modo fieri possit ut in tam parua hostia sit tñ corpus xp̄i: vel q̄ mater ueltra remansit uirgo post partum: ⁊ sic de alijs tñ q̄ ita uos dicis: uolo ista credere quia maior est potentia ueltra q̄ intellect⁹ seu intelligētia mea. Ideo meretur multū homo ppter hoc. p̄sumptuosissimum enī esset: ut homo nolit credere nisi q̄ intellectus capit. Nota exemplū de. b. Augustino qui uidit puerū in litore maris q̄ uolebat ponere totū mare in parua fovea quā in litore maris fecerat. Magna ergo in multis requiritur ⁊ ostēditur in credendo magistro iuxta illud ps. Credidi ppter quē locut⁹ sum. ego autē humilitat⁹ sum nimis. Et ex hoc habetur meritū. Ubi dicit Heb. xj. Sci per fidē uicerūt regna: adēpti sunt repromissōes. Qd non esset: nisi credendo moueretur homo. Uide. xxi. q. ij. ar. ix. Item Jo. x. Hec asti scripta sunt ut credatis. quia iesus est xp̄s filius dei: ⁊ ut credentes uitam habeatis in uole ipsius. Ad taliter ergo credendū apls exhortatur nos. i. Cor. x. In captiuitatē redigentes omnē humanū intellectū: in obsequiū xp̄i. Et sic patet: q̄ fides est nobis necessaria. Exēpla etiā patet multa: sicut de philosophis paganis: q̄ cognouerūt deū naturāli cognitionē: in sum oēs in inferno dānati. Cōtra quos iniecit ap̄s. Ro. i. Qui cum deum cognouissent non sicut deū glorificauerūt aut gratias egerūt ⁊c. Nota exemplū Arist. q̄ post mouē apparuit cui dam scolari suo qui dixit se esse damnatū et nihil se agnoscere nec cogitare: nisi penam quam patebatur.

¶ Pro euidentia materie. que tractat⁹ in sermone sequenti. uidelicet de quiditate fidei: est notandum q̄ fides multipliciter sumitur. Unde Sio. xij. q. i. c. Mouet re.

Ne ait. Multipliciter dicitur fides. Quam
dogma idem est q. sacramentū baptisimū: vt
clm. di. De Iudeis. Item dicitur fides ca-
litas iho. vi. xxiij. q. ij. Contingens. Quā
dogma dicitur fides securitas siue pactū. i.
promissio. xxiij. q. i. Noli ibi dicitur. fides
que promittitur etiam hosti seruanda est
Item dicitur fides cōiecta: vt ibi. Omne
quod non est ex fide: peccatū est. xxiij. q. i.
c. s. j. Et de prescriptio. c. ultimo. Itē dicitur
fides habitus mentis bene cōstituta.
Item dicitur fides credulitas: fm quam
credimus illud qd non videmus: vt ibi.
Fides nō habet meriti. c. Ut ibi. fides
enim est de re non visa. De pe. dist. iij. In
domo. Itē dicitur fides obiectū fidei ma-
teriale. i. illud qd creditur: sicut dicitur ie-
sus christus est fides nostra. Quandoq;
enim fides ponitur pro actu fidei: iuxta
illud. fides aut catholica hec est: vt vnus
deum in trinitate et trinitate in vnitate ve-
neremur. Item Aug. fides est credere
qd non vides. Item dicitur fides equitas
in actionibus cōsiderata. Inisti. de act. s.
Actionis. Quedam sunt bone fides: quedā
sunt licitiores. Itē ibi. Bona fides nō
pauit: vt bis idem exiga. Sed hic pōt
accipi fides pro pfecta. Adde. Glo. ordi.
in Rubrica de summa trini. et fide catho.

De qditate fidei. Sermo. ij.

Fides tuate

saluū fecit Luc. xxiij. De te su-
pra. De fidei necessitate. Se-
quitur hodie predicare de fidei quidita-
te. videlicet quid est fides. pro euidencia
huius materie: nota q. fides multipliciter
dicitur vt hic supra post finem primi ser-
monis. Saluatur virgo Maria.

Pro fundamento sermonis qui est de fi-
de oritur theologicis questio.

Queritur. Vtrum fides sit vtrius-
que theologicus. Ar-
gui q. nō potest reperiri fides et etiā in de-
monib: q. ait magister. iij. in i. di. xxiij.
fides ergo quam demones et falsi chri-
stiani habent qualitas mētis est et in talib;
nō reperitur vtriusque sequitur in oppositū ait ma-
gister ibidem: fides est virtus qua credi-
tur que non videtur: et non cardinalis: se-
quitur: q. theologicus: igitur questio ma-
net protracta parte dubia. Ad q. d. nō
respondendū est scdm bernardū in qua-
dam epistola et fm magistrū ibidem q. tri-

plex est fides: siue fides capitur tripliciter
Prima dicitur fides mortua.
Secunda dicitur fides ficta.

Tertia dicitur fides probata.
Prima dicitur fides mortua qua scz non
operatur corde ore vel opere per dilectio-
nem. Jaco. ij. fides sine operibus mortua
est: et hanc fidem mali habent et etiam
demones. Jaco. ij. Demones credunt et
contremiscunt: intellectus eorum con-
uincitur ad hoc q. indicet doctrinā ecclē-
sie esse adeo licet non cōmunicatur per cui-
dentiam: rei. vt dicit Tho. ij. q. i. v. et dicit
mortua quia sine charitate est: dicitur fi-
des quia tales credunt quod nō vident. s.
deum esse paulus ad tyrum. i. cōfiterentur
se nosse deum factis autem negantur de
tali fide intelligit argumentū et sic ad du-
bium dicitur q. fides non est pprie virtus
quia ait magister sententia. ibidem fides
ante qua creditur cum charitate si vir-
tus est. Secunda dicitur fides ficta et ficta
que scz suscepit vita et charitate moueri
quidem inchoat ad bene operandū. Sed
minime perseuerat moriturus cito tanq;
abortiuus: talem fidem illi habent de qui-
bus dicitur Luc. viij. Ad tempus credidit
et in tempore temptationis recedunt: et
tunc dicitur q. prope non est fides q. non
est perfecta charitas. Tertia dicitur fi-
des probata scz in charitate et duratione
cuius signum est quando in opus exuberat
perseueranter. ideo dicit magister
sententiarū ibidem q. si capiat fides pro
eo quo creditur est virtus q. fit cum cha-
ritate de qua loquit. Amb. super eplam
ad Rom. i. Charitas mater est omnium
virtutum cōtra oēs informatur sine qua
nulla vera virtus est si capiatur pro illo
quod creditur virtus non est quia non est
fundamentū: quia sine defectione. Sed est
prima q. mediante hominē saluatur iuxta
vera fides tua etc.

Pro huius ergo materie pleniori intel-
lectu est notandū: q. in fide vera possum;
cōsiderare quadruplicē causā fm quas
pōt fides diuersimode describi vt diffini
Prima causa principalis est effectiua.
Secunda causa formalis perfectiua.
Tertia causa materialis subiectiua.
Quarta causa finalis completiua.
Prima ergo causa etc. et hic est deus q.
est causa fidei nostre duplici ratione.
Prima ratio sumitur ex parte credēdoz

Cum enim ea que sunt fidei excedant hu-
manā rationē non posset homo ex se inue-
nire nec cōtemplari ea que sunt fidei: nisi
deo reuelante vt supra dictum est. sermo
ne proximo. Vñ Bp. loquimur dei sa-
pientiam in misterio: quam nemo prin-
cipum huius seculi cognouit. Nobis autē
reuelauit deus per spiritū suū. i. Cor.
ij. Item ibidem. Nō oculus non vidit. nec
auris audiuit. nec in cor hominis ascēdit
que preparauit deus diligētibz se. No-
ta oculus. s. pph. Nec auris. s. Judeoz.
Nec in cor hois ascendit scz ex ratione
naturali. Omnia aut que sunt fidei deus
reuelauit qbusdā in immediate: sicut sunt
reuelata apostolis et pphetis. Quibusdā
mediate a deo mittēte predicatorē fidei:
iuxta illud Ro. x. Qd credent sine predi-
cante. Et quomodo predicabant nisi mit-
tantur etc. Secda ratio est ex parte assen-
sus hois ad ea que sunt fidei. Non enim
potest homo assentire his que sunt fidei
nisi deus moueat voluntatē eius ad assen-
tiendum. Vñ. i. Cor. ix. Nemo potest di-
cere dñs Iesus nisi in spiritu sancto. Et
hoc patet. Nam predicatorib; fidei. i. apo-
stolis per mundū fidei veritatem serenti-
bus: et miraculorū prodigijs confirmanti-
bus quidam credebant: quidam non cre-
debant. Qd non ex alio procedebat nisi
quia credētibz voluntates a deo mouebāt
ad assentiendū his que sunt fidei. Unde
latronum qui cum domino Iesu crucifixi
fuerunt vnus credidit alter non credidit
Quare hoc: quia vnus mouit dñs volū-
tatem: alterius non mouit. Et si tu dicis:
ergo acceptatio personarū est apud deū.
Rspōdeo. Cui datur misericordia datur
datur: quibus autē nō datur: ex iusticia non
datur in penam precedētis peccati saltez
originalis: vt Aug. dicit in lib. de correptio-
ne et gratia. Et nota. b. Tho. xx. q. ij. ar. v.
ad quartum. Vñ si quis nascere in des-
serto et nunq; audisset predicare nomen
christi. si sic moreretur dānaret. Nota ex
plum de duobz latronib; qui ducuntur
ad furcas. quorum vnū liberat rex et
alterū non. Primo facit miam. Secdo ius-
ticiam: ideo non pōt cōqueri. Ideo dicitur
Rom. ix. In personā dei Miserebor
cui misertus sum: et miam prestabo cuius
miserebor. Et Aug. super illud Job. vi.
Nemo pōt venire ad me: nisi pater q. mi-
sit me traxerit eum: dicit. Quēz trahat et

quem non trahat. Quare illū trahat et
illū non trahat: noli velle iudicare si nō
vis errare. Semel accipe et intellige. Si
nōdū traheris orari trahar. Pater q. p
de est principalis cā fidei nostre. hoc ergo
respectu. s. cē principalis effectiue fides po-
test sic describi. s. fides ē donū dei in iustis
et mouentis hominē ad credendū que
non videntur. Et hec diffinitio sumitur ex
dictis Augustini dum dicit: q. fides est
virtus qua credunt que non videntur. Et
probat de cōse. di. iij. Gratia. vbi dicit
Aug. Spiritus gratie dat fidem: q. etiā
non petita a deo cōceditur. vt homini pe-
tenti et alia concedantur. Nam fides non
est liberi arbitrii tūc sed donum dei. Ipe
ibi. Et etiam Ephe. ij. Gratia enim salua-
ti estis per fidem: hoc non ex vobis Do-
num enim dei est: vt ne quis gloriat. Non
enim ex nobis principaliter fidem et salu-
tem habemus sed a deo. Et in hoc differt
fides a virtutibus moralibus. Quia ille
possunt ex actibus humanis acquiri: et
cuntur tunc virtutes acquisite: que possūt
esse etiam in pagano. Sed virtus fidei
per actus humanos acquiri non potest
sed a deo solo infundēte: sicut et virtutes
morales infuse. Unde Aug. diffiniens
virtutem infusam: dicit q. virtus est bona
qualitas mentis. qua recte viuatur. qua
nullus male vitatur. quam deus in nobis
sine nobis opatur. Virtus ergo fidei per
actus humanos acquiri non potest sed a
deo solo infundente causatur: sicut et cete-
re virtutes theologicę. Et ideo dicuntur
theologicę scz a theos q. est deus: quia a
solo deo infunduntur: fm q. i. q. i. ar. b. Tho.
i. q. i. ar. i. Si tamen fides sit infusa a
deo: si per peccatū sequens amittatur re-
manet habitus eius informis. et idem in
spe dicendū est fm. b. Tho. i. q. i. ar. i. ar.
xli. Secda causa est formalis pfectiua
Et loquor de forma intrinseca: ex qua fit
vnum cum eo cuius est forma. Non autē
de forma extrinseca: que est charitas q. re-
dicitur forma fidei: in quantum informatur
actu fidei: vt ponit. b. Tho. xxi. q. i. ar. i.
ij. Et fm hoc diffinitur ab apostolo sic.
fides est substantia rerum sperandarū
argumentū non apparentiū Heb. xi. Vbi
notandū q. primo ponit habitudinē actus
fidei ad finem qui est obiectum voluntatis:
tis: dum dicit. Substantia rerum speran-
darum. Secdo ponit habitudinē actus h

ad obiectum intellectus. fm q est ob-
iectum fidei dum dicit Argumentis non
apparentibus: vnde declarat. b. Tho. xxi. q. iij.
art. i. Sed p maiori declaratione intellectus
nota q in fide possumus quatuor considera-
re. prima duo considerantur ex parte habi-
tus fidei. Tercius ex parte actus. Quartus
vero ex parte obiecti. Primum q ipsa fides
est prima & principalior virtus inter alias
virtutes: per quam homo efficitur capax
consecutionis vite eterne: iuxta illud. Pri-
ma petit campum dubia sub forte duelli.
Pugnatura fides. Quia vero finis om-
nium virtutum tam theologicarum q mora-
lium infusus est deus: qui etiam debet
esse finis omnium operationum humana-
rum: vt dixi supra sermone proximo. Vo-
luntas autem que est principium omnis
operationum nostrarum: non potest ferri
nisi in rem cognitam. Oportet ergo q res
sit prius cognita. Cognitio autem dei ha-
betur per fidem: vt dixi supra sermone p-
ximo in principio. Et ideo fides est prima
omnium virtutum species. Oportet acce-
dentem ad deum credere. Et August.
super illud Roma. xij. Quod non est ex
fide peccatum est: dicit. Ubi deest cognitio
veritatis: falsa est virtus etiam in optimis
moribus. Unde nota. q nullum opus fa-
ctum ab infideli quantumvis bonum est
meritorium: nec a christiano non habente
fidem viuam. Nec virtus aliqua potest esse
in eis proprie loquendo. Et propter hoc
apostolus vocat fidem substantiam reru
sperandarum. Que quidem substantia no
sumitur hic proprie. fm q est genus ge-
neralissimum contra alia genera diuisus: sed
fm q in quolibet genere inuenitur quedam
similitudo substantie: prout. s. primum in
quolibet genere continet in se alia virtu-
te: dicitur esse substantia illorum. fm. b. Tho.
xxi. q. iij. art. i. ad primum. Unde sicut sub-
stantia est prima in aliqua re: vt patet de
muro in quo non esset dare quantitatem
nec grossiciem nec albedinem: nisi prius
esset substantia muri. Et sic est in qualibet
re. prius dico natura et non tempore: sic
est fides. est prima virtus qua cognoscimus
deum: a quo per quem. et in quo speramus
beatificari. Et ideo dicitur substantia re-
rum sperandarum. Secundo considerare
possumus in fide q est solum fundamentum
super quo fundatur noticia reru eterna-
lium. Nam in patria: quando anima sepa-

rata videt deum facie ad faciem clare in-
tuetur omnia in deo: ideo non per fides
sed per apertam visionem de illis habet
noticia: iuxta illud. i. Cor. xij. Videmus
autem nunc per speculum in enigmate: tunc
facie ad faciem. sed in presenti vita in qua
facie ad faciem deum videre non possumus
sine diuinis: aut nullam aut modicam co-
gnitionem habere non possumus: nisi per
fidem: ideo fides dicitur fundamentum:
iuxta illud. i. Cor. q. fundamentum nemo
potest aliud ponere preter id quod positum
est: quod christus iesus. Glo. i. fides iesu
christi. Sicut enim domus non potest sine
fundamento consistere: itaq. fundamentum
est totum sustentamentum edificij: et to-
tum quicquid de rebus diuinis cognosci-
mus a deo reuelatis fundatur super fidem.
Et nihil aliud est per quod cognoscimus
diuina fm q per illa beneficia: nisi fi-
des. Ideo dicit. fundamentum aliud ne-
mo potest ponere. Et propter hoc ergo apo-
stolus vocat etiam scda ratione fidem su-
stentamentum: quia sicut substantia est fun-
damentum omnium qualitatum accidentia-
lium reru: quia omnia accidentia fundantur
in substantia: eo q accidentis esse est inesse. i.
in subiecto esse: vt patet in predicabilibus
in. c. de accidente a perphorica et fides
est fundamentum diuinarum rerum qui-
bus beatificamur: vt dicitur est. Ecce qua-
re duplici ratione aplos vocat fidem substan-
tiam. Et ideo valde diligenter custodire de-
bemus ne perdatur fides in nobis: q di-
abolus maxime conat subvertere fidem ho-
minis: vt totum edificium spirituale vir-
tutum corruat. et consequenter nulla spes
de futura vita habeatur. Quia fide sub-
stantia omnis virtus corruit et annihilatur: sicut
fundamento fracto corruit castrum. Sicut
enim fides est principium omnium virtutum
et omnis meritorie operationis et vite eter-
ne. iuxta illud Iustus autem meus ex fide
viuit. Abacuc. ij. Et sic infidelitas est prin-
cipium omnis peccati et perditionis. Unde quando
aliquis reuera fide peccat mortaliter. semper
per timet. ne sic credens damnetur. Sed si
perdat fidem absq. villo timore libere et leuiter
peccat. Ideo in ope peccati genl labit.
Tercio considerandum est in fide. q de
ratione fidei est q homo habeat notitiam
firmam. Et propter hoc apostolus dicit q
est argumentum: pro effectu argumentum vt

dicit. b. Tho. vbi supra qui effectus est ad
bello firma. Et propter hoc differt fides
a scientia. opinione. et suspitione. et dubita-
tione. In hoc enim q dicitur q est argumē-
tum. firma adhesio: differt a dubitatione.
suspitione. et opinione. Nam dubitans in
neutram partem declinat. suspiciens vero in
vnam partem magis declinat. sicut habe-
tur in fine primi post. Et. vi. ethi. est tamē
duplex. i. violenta: vehemens et leuis. De
quo vide quod legitur et notatur in. c. Cū
cōmunitas de hereti. lib. vi. Et in. c. Inqui-
sitionis: de sent. excom. Opimans vero ad
heret. quidem vni parti tamen cum foemi-
dine alterius: sed actus fidei qui est crede-
re habet firmam adhesionem ad vnam
partem: fm. b. Tho. xxi. q. i. art. i.
Quarto possumus considerare. q de ra-
tione fidei est q que creduntur non appa-
reant. Ideo dicit. Ad apparentiū in quo
differt a scientia que est de his que appa-
rent per rationem naturalem siue de vis-
is de quibus non potest esse fides nec
spes. Quia quod videt quis: quid sperat?
Ro. viij. Nec obstat quod dicit de Tema-
cui dicit dominus. Quia vidisti me credi-
disti. Beati qui non viderunt et credide-
runt Jo. x. quia Tho. aliud vidit. aliud
credidit. Ipse enim vidit: et deum
credidit. confessus est ore dicens. Deus
meus et deus meus: fm. bea. Tho. xxi.
questione. i. ar. iij. ad primum.
Tertia causa est materialis subiecti-
ua: intelligo autem non de qua sed in qua fi-
des existit. et hoc est subiectum fidei. Et qui-
dem subiectum fidei immediatum est in-
tellectus qui perficitur per fidem. sicut vo-
luntas per speciem et charitatem: sed media-
tum subiectum fidei est creatura credens.
Et fm hoc diffinit fides p. Dienu. c. vij.
de diuinis nobis: vt refert. b. Tho. xxi.
q. iij. ar. i. fides est manens creditum fun-
damentum. collocans eos in veritate. et in
ipsis veritatem in qua quidem diffinitio-
ne. est notandum circa illud quod dicitur
Creditum. Qui sunt credentes: qui fidem
habent. pro cuius intellectum est notan-
dum. q de ratione cuiuslibet habitus est
obiectum formale: obiectum autem forma-
le fidei includit duo. primum est veritas
prima siue diuina fm q manifestatur in
scripturis sacris et doctrina ecclesie. Scd
est q veritas illa prima sit non visa: quia
vt dictum est supra. fides est argumentum

non apparentiū. Quotiens ergo ali-
quid predicatorum duorum deficit. deficit
consequenter obiectum formale fidei. et conse-
quenter ipse habitus fidei. Et ideo. bea.
Tho. dicit. xxi. q. v. art. iij. q si aliquis cre-
dit oēs articulos fidei preter vnum dicit q
de nullo articulo habet fidem sed so-
lum opinionem. Ratio est: quia oēs arti-
culi fidei habent vnum fundamentum. i.
ineffabilem veritatem diuinam. Qui ergo
non credit vnum articulum fidem: iam non
credit fundamentum. ideo de nullo habet
fidem. Ad similitudinem de domo in qua
essent. xii. camere que domus esset funda-
ta super vna columna. Nam columna illa
durupta. non solum vna camera sed tota
domus corruit. et sic omnes camere ca-
dunt. Sic de fundamento fidei: intelligo
de illo. qui pertinaciter tenet. Ad si quis
pertinaciter non teneret. sed putaret ali-
quid contra aliquem articulum fidem: iam
non esset hereticus sed errans: fm. b. Tho.
vbi supra. pertinacia enim facit hereticum
xxij. q. i. dicit apostolus. Cōcor. i. Innocē.
in. c. i. de summa trinitate. et fide catholi. qui
dicit: q si quis false opinatur aliquid con-
tra illud q tenet ecclesia putat tamen ec-
clesiam sic tenere. et suam opinionem fidei
ecclesie supponit: non est hereticus. nec pec-
cat. Item si teneret contra determinationem
nem vniuersalis ecclesie. Nam si aliqua ec-
clesia particularis determinaret aliquid
quod esset erroneum et alienum a fide non
puto esse hereticum illum qui teneret con-
tra determinationem illius ecclesie. quia
hoc videt pertinere ad ecclesiam romanam
vel ad papam sicut et ceterae cause maio-
res. Extra de baptismo. c. Maiore. q. ec-
clesia vniuersalis errare non potest: iuxta
illud. Ego pro te oravi petre vt non defi-
cias fides tua. Luc. xxi. Et Jo. xvi. Quis
venit ille spiritus veritatis docebit vos
omnem veritatem. Eodem modo non est
fides in illis qui clare vident veritatem pri-
mam: sicut patet in christo in quo nunq.
fuit fides. etiam cum esset hic mortalis.
Sic et angeli beati et anime beate non ha-
bent quo ad actum: eo q videant deum
facie ad faciem. Unde. i. Cor. xij. Quam
venerit quod perfectus est: euacuabit qd
ex parte est. Erat tamen in angelis fides
in prima sui conditione anteq. confirma-
rentur in gratia vel laborarent in culpam.
presuppositus q angeli fuerunt creati in gra-

Et idem dicendum est de hoie ante pec-
catis q habebat fidem vt ponit. b. Tho.
xxij. q. v. art. i. Sic est fides in hominibus
viatoribus et etiam damnatis: licet sit in
illis informis fides. Sic etiam est fides in
demonibus: iuxta illud Jacobi. ij. Et de-
mones credunt et contremiscunt: sed alio
modo q in hoibus fidelibus quia in ho-
minibus fidelibus: fides est voluntaria.
Voluntas enim mouet intellectum ad assen-
tiendum his que per affectum ad bonum
ut Aug. dicit q credere est cum assensio-
ne cogitare vt ponit. b. Tho. xxij. q. ij. ar. i.
sed fides demonum est quodammodo co-
acta. Vident enim demones multa mani-
festa iudicia et quibus percipiunt doctri-
nam ecclesie esse a deo et consequenter esse
veram. Et ideo demones per ora abiecti-
orum clamabant christum esse filium dei:
Juxta illud Luc. iij. Erubant autem demo-
nia a multis clamantia et dicentia. Quia
tu es filius dei. Et increpatis non sinebat
ea loqui. quia sciebant ipsum esse christum.
Nota sciebant. i. cognoscebant per fidem.
Vel dic q illud q sciebant ponatur mate-
rialiter vt sit sensus non sine ea loqui hoc
videlicet quia sciebant ipsum etc. percipiunt
ergo demones doctrinam ecclesie esse a deo
quod ipsi res ipsas quas ecclesia docet
non vident: puta deum esse trinum vel
vnum. vel aliud huius. vt ponit. b. Tho.
xxij. q. v. art. ij.

Quarta causa est finalis completus q
est vita eterna: Juxta illud Jo. c. ultimo.
Hec autem scripta sunt vt credatis: quia
testis est filius dei. et vt credentes vitam
habeatis in nomine ipsius. per fidem enim
inchoatur in nobis vita eterna. propter
quod vocat apostolus fidem substantiam
rerum sperandarum dictum est supra q
scilicet prima inchoatio rerum speranda-
rum in nobis est per assensum fidei q vir-
tute continet omnes res sperandas. In
hoc enim speramus beatificari: q videbi-
mus aperta visione veritatem. Cui per fi-
dem adheremus. Fin hoc ergo fides sic dis-
tinguitur. fides est habitus mentis qua in-
choatur vita eterna in nobis. faciens in-
tellectum assentire non apparentibus. Hanc
diffinitionem ponit. b. Tho. xxij. q. iij. ar. i.
In qua diffinitione ponitur tria scilicet ge-
nus: differetia: effectus. Genus dum di-
citur. Habitus mentis: quia ois virtus est
habitus. Et differetia dum dicit. faciens

intellectum assentire non apparentibus. Effe-
ctum vero dum dicit. Quia inchoatur vi-
ta eterna in nobis. De quo effectum videbi-
mus infra domino cecedente. Notandum
est autem q in omnibus fidelibus inchoa-
tur nunc vita eterna et post mortem conti-
nuatur: sicut dicunt legis de fuitate in fi-
liis familias. ff. de liberis et postuma. l. in
fuis. Nam filij incipiunt habere heredita-
tem viuunt parentibus: sunt enim qua-
si domini et consequuntur eam post mortem
parentum continuatione domini in eos:
sic fideles incipiunt hic per fidem et post
mortem continuari. propter hoc dicit dñs
Mat. v. Beati pauperes spiritu: quoniam ipso-
rum est regnum celorum. Nota. Etiam
dicitur erit. sicut eorum a reprobis in quibus
incipit nunc infernus. De practice de su-
perbo ambizioso quomodo semper est in
anxietate et in pena: quia non habet hono-
res vel dignitates quas desiderat. Sic
de auaro etc. Crescit amor nummi: optum
pecunia crescit. Iuuenalis. Sic de luxu-
rioso etc. Unde versus.

Nescio qd sit amor: nec amor sentio. noli
Sed scio qd amat: nescit habere modum.
Ideo dicitur Deutero. xxxij. Ignis suc-
census est in furore meo: ardere vult ad
inferni nouissima. A quo liberet nos Je-
sus christus dominus noster.

De veritate fidei christianae: siue q sola
fides christianop est vera. Sermo. i.

Fides tua

te saluum fecit. Luc. xxiij.
sequitur hodie predicare
de fidei veritate. Ut mul-
tis rationibus suis suis ap-
parebit fidem christianam esse solam veram
fidem. Non enim potest ratio demonst-
rari. adducit: quia tunc iam non esset fides
Salutetur ergo virgo maria etc.

Pro fundamento sermonis q est de fide
ouitur theologalis questio.

Queritur. An simplices q
in subtilitatibus fidei
errant peccet mortaliter. Arguitur q sic
nullus dampnatur nisi propter peccatum mor-
tale. Sed propter errorem in fide hoies dam-
nantur anathemati: aut hec est fides catholi-
ca qua etc. Jgit. In oppositum aut scotus in
iij. di. xv. simplices non tenent de necessi-
tate oia credibilia explicite et sic credere

igitur simplices q in subtilitatibus fidei errant
non peccant: q nullus peccat nisi agat q
hoc qd tenetur obseruare ex precepto di-
uino etc. qntio manet pro vtraque parte di-
uisa. Ad questionem respondendum est fin
Tho. iij. q. art. vi. q tales non peccant si no-
perimenter et peruerse doctrine inhereant
in particulari contra vniuersalis ecclesie fi-
dem. Ideo ad questionem respondendum est
propter tres conclusiones. Prima q aliqui
taliter error potest esse meritorius: vt puta ali-
quis audit aliquem predicatorem famosum
aliquem episcopum predicantem aliquem er-
rorem et simplex credit animo obediens
di fidei paratus est corrigi. Nam ex intē-
tione opera iudicantur. Cum voluntate
de sententia excedit. Secunda est q talis error
aliquando est cum peccato veniali. vt puta
velut credidit trinitatem esse vnam femi-
nam et q credit ecclesiam sic tenere sic cre-
dit et si non est hereticus ex conditione
redit si ecclesia sic tenet et credit. Tertia
est q talis error aliquando est cum peccato
mortalis et est q homo scilicet credit ali-
quid quod est contra articulos fidei vel de
terminatione ecclesie et hoc patet ex. c. dā-
nam: in fi. de sum. tri. et fi. ca. et hoc modo itel-
ligitur argumentum. Ideo dicitur. in. iij. di.
xv. et puenit cum eo Richar. ibidem q cre-
dere explicite et distincte est fidei proeete
Et non est necessarius nisi illis q fidei. neces-
sario alijs habent manifestare qui officii
predicandi et docendi susceperunt si bene
tenentur credere implicite si velint salua
riturta verba preassumpta fides tua.

Pro introductione q materie. notandum q
vera conclusio est in sancta theologia sicut
tangit. b. Tho. xxij. q. iij. ar. vi. q impossi-
le est q sint plures fides: sed vna tantum
est fides. Et probatur. ratio est ista. Cum
enim fides sit habitus quidam: habitus
quidem distinguuntur secundum diuersa
obiecta: oportet q ibi est vnum obiectum
ibi sit vnus habitus. Obiectum autem for-
male fidei est veritas prima siue diuina:
sub cuius ratione credunt diuersi fidei ar-
ticipuli. Quare enim credo christum filium
dei: crucifixum mortuum. et resurrexisse etc.
et remissionem peccatorum: et carnis resurre-
ctionem etc. Non ob aliam rationem nisi q
sic deus. reuelatur: et sic vna est ratio for-
malis fidei: q dicitur obiectum formale: et
consequenter sequitur q vna sit fides spe-
cialiter differat numero in diuersis subiectis

ne. Sicut vnum lumen solis producit multi-
tos radios: et in multis diuersimode reci-
pit. xxiij. q. i. Loquitur. Patet ergo ratio
Auctoritas. Vnus dñs: vna fides. vnum
baptisma. vnus deus et pater oim. Eph.
iij. Qñ et dñs querens a discipulis: quē di-
cunt hoies esse filium hoies: audiuit a pe-
tro. Tu es christus filius dei viui. Et respon-
dit. Tu es petrus et super hac petra edificabo
ecclesiam meam. Mat. xxiij. Nota Su-
per hanc pe. Glo. i. super hanc soliditate fi-
dei. q dicit vnam in numero singulari. sic
voluit deus q ecclesia esset vna: iuxta illud
Cant. vi. Vna est colubina in aspectu meo
Ad idem facit. xxiij. q. i. Loquitur. Vna est
matri sue: electa genitrici sue Cant. vi.
Nota Matri sue. i. ecclesie trisiphans. Et
propterea etiam voluit deus q sicut est
vna fides: ita sit vnus pastor. Et hic fuit
primus petrus: sicut habet Mat. xvi. Et
Jo. x. Alios oves habet que non sunt ex
hoc ouili et illas oportet me adducere et vo-
cem meam audient. et fiet vnus ovile. vnus
pastor. Cum ergo sit vna fides: et videam
diuersas credentium hominum opiniones si-
ue credulitates: quia contrariatur alteri
oportet q omnes sint falsae preter vnam nec
saluatur quilibet in credulitate sua: sicut
falso opinantur machomete siue saraceni
Quia cum sit vna vera tantum ista sola est
causa salutis: relique autem cum sint falsae
non possunt saluare aliquem: q falsae cum
sint male non possunt esse causa salutis: q
Arbor mala non potest facere fructus bonos
Mat. vij. fides ergo bona est vna. Sed
videamus q sit ista. Et dico q hec est fi-
des christi et hoc probatur octo rationibus.
et sunt generales. De specialibus autem
auctoritatibus et rationibus prophetarum
alias deo dante loquemur.

Prima sumit ex interiori inspiratione.
Secunda ex testimonio approbatione.
Tertia ex miraculorum paratione.
Quarta ex perfectiorum prostratione.
Quinto ex aliarum sectarum assertione.
Sexto ex physica institutione.
Septimo ex diuturna duratione.
Octavo ex maiorem perpetratione.
Prima est propria tantum bonis fidelibus.
Prima ergo ratio est ex interiori in-
spiratione. Et hec ratio est non solum illis
qui habent fidem formatam per charitatem
qui interius sentiunt in mente quando spi-
ritus sancti praesentia q sentiunt quid possit

Fides christianorum est vera sermo. iij.

Ubi vero non potest per quā agnoscat veritatem fidei christianae: f. illud. i. Jo. vlt. Spiritus est qui testificat quoniam Christus est veritas. Dic prae. pone hominem in peccato mortali constitutum habentem quidem fidem sed isomnem: ille non poterit sentire dulcedinem illius spiritus sancti qua confirmet in fide. Et ideo fides sua est aquanqua: facit illi ei suadet contrariū fidei aut a dyabolo interiorius suggerente: iuxta illud. Quid fecis viam hi sunt qui audierunt deinde venit diabolus et tollit verbum de corde eorum ne credentes salui fiant. Luc. viij. aut ab homine exteriorius insinuat. Sed postquam iste talis homo agnoscit penitentiam de peccato iam sentit inspirationem occultam interiorius a spiritu sancto per quam immutatur totus homo. Nam ante delectabatur homo comedere nunc ieiunare: ante de luxuria nunc de castitate: ante de cantando vane nunc de orando: ante de ridendo nunc de plangendo: ante de tripudiando et discurrendo nunc de audiendo verbis dei: ante de ornatu nunc de honestate etc. per. Nec mutatio dextere excelsi. Per quam etiam inspiratione homo qui fuerat peccator confirmatur in fide christi. Et hoc est quod dominus Jo. xv. Quum venerit paradytus quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis qui a patre procedit: ille testimonium perhibebit de me. Hinc videmus quod quanto plus homo elongatur a peccatis et plus confirmatur in fide. Et quando plus peccat magis elongatur a fide. Et ratio huius est duplex. Prima est penultima. Secunda est positiua.

Prima ratio sumitur ex parte auersio nis a deo. Secunda ex parte conuersionis ad creaturam. Prima ratio penultima est: quoniam intellectus humanus non capit ea que sunt fidei per rationem naturalem nisi illuminetur a spiritu sancto: iuxta illud apostoli. Nemo potest dicere dominus iesus nisi in spiritu sancto. i. Cor. xij. Et dixi supra sermone proximo per. i. Per peccatum autem mortale: perdit homo spiritum sanctum: iuxta illud. In malivolam aliam non introibit sapientia: nec habitabit in corpore subdito peccatis Sap. i. Et consequenter sequitur: quod non potest homo habere credere firmiter ea que sunt fidei: quod cessante causa cessat effectus. Hinc est quod dominus dicit Jo. xij. Ego rogabo patrem et alium paradytum dabit vobis ut maneat vobiscum in eternum: spiritum

veritatis: quem mundus non potest accipere quia non videtur eum: nec scit eum. Vos autem cognoscens eum quod apud vos manebit et in vobis erit. Nota Mundus non potest accipere. i. homo mundanus carnalis et mundane viuens. Quia ergo in peccato mortali existens spiritus sanctus non potest accipere: deo non potest ea que sunt fidei firmiter credere. Et ideo adueniente persecutione abneget fidem. Et ideo apostolus ait. Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei: stultitia est enim illi. i. Cor. ij.

Secunda ratio est positiua: quoniam intellectus humanus qui est subiectus fidei ita obscuratur a concupiscentia peccati mortalis: quod non potest clare cognoscere ea que sunt fidei iuxta illud Boetij. Nubibus atris condita nullum. Fundere potest sidera lumen. Id est similitudine de illo qui ponere obiacem lumini solis: puta murum vel tabulam vel alio huiusmodi. Super cecidit ignis et non viderant solem. Et quod mirum cum etiam circa naturalem cognitionem obscuratur intellectus per concupiscentiam. Non enim deducit concupiscentia carnalis vel cupiditatis lucrum temporalis vel ambitioni. non potest accipere perfecte scientiam aliquam: quoniam intellectus eius a concupiscentia caligine occupatur. Et hac ratione multi hodie aut non credunt aut dubitant: quoniam intellectus est obscuratus fumo concupiscentie. Et hanc rationem assignat apostolus. Radix omnium malorum est cupiditas: quā quidam appetentes errauerunt a fide. i. Tim. v. Et quāto magis crescit concupiscentia tanto magis elongatur a fide. Unde Salomon sapientissimus concupiscentie et luxurie caligine obsecutus in illud precipitatus lapsus est: ut idolorum genua curuaret: sicut dicitur. iij. Reg. x. Et Julianus apostata concupiscentia regnandi seductus apostatauit a fide. Sicut Iudas concupiscentia auaritie infectus reddidit christum. vltima infra dicitur. Sicut enim concupiscentia auerit hominem a charitate et spe. Nam multi concupiscentia duci aueruntur se a deo per peccata mortalia. Sic et a fide. Vbi hic supra dixi Iudas concupiscentia ductus reddidit christum in cuius nomine motus suscitauerat. Et ex hoc homo fidelis magis confirmatur in fide: quod ex quo peccat et concupiscentia dimittitur fide christi et totaliter tollitur ergo concupiscentia et fides christi sunt contraria. fiat ergo ratio. Quia sunt duo contraria quorum vnum est malum alterum bonum: sed

Fides christianorum est vera sermo. iij.

vij.

concupiscentia et fides christi sunt contraria. quia vnum tollit aliud. ergo cum concupiscentia sit mala sequitur quod fides christi sit bona et consequenter vera. Videmus namque quod sic est in peccato machometi et iudeorum. Quia homo quanto magis adheret peccatis: tanto magis confirmatur in illa perfidia. At in fide christi contraria. Quia quanto magis homo peccat tanto magis dubitat in fide. Et quanto magis a peccato elongatur: tanto magis in fide confirmatur. Patet ergo prima ratio.

Secunda ratio ex testimonio approbatione. Nihil est tam altum est et difficile ad credendum quod non fiat credibile: quoniam testes fide digni de illa re perhibent testimonium. Ita exemplum quod posui supra sermone proximo parte. ij. h. r. ratione testimonij. Modo ad propositum. Nulla fides est tot testibus valdata: tanta dignitate et claritate preclara et dotata: sicut fides nostra. Nam ut peritamus christum cuius auctoritas infinita est primo fuerunt prophete de christiana fide prophetae: quod fuerit multi a fide digni. Vbi Actus. x. quicunque christus quod est principium fidei nolite: omnes prophete testimonium perhibent. remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Item dominus Jo. v. Scrutamini scripturas in quibus putatis vitam eternam habere: ille sunt qui testimonium perhibent de me et non solum hoc est verum de prophetis fidelibus: sed etiam de gentilibus et infidelibus quorum quidam illustrati gratia prophetie multa de christo edixerunt: sicut patet de balaam. Michi. xxiij. quid dicit. Orietur stella ex Jacob: conuerget virga de israel. et percurret duces moab. Sic et de sibylla ut refert Lactantius et Augustinus in sermone de natiuitate dicitur multa clare de christo prophetant. Originaliter autem hoc dicit Augustinus. xvij. de ci. dei. c. xxiij. vbi ponit xxiij. versus sibille. Et tunc vel f. in quosdam Cumee qui incipiunt.

Judicij signis tellus sudore madefcet. Et celo rex adueniet per secula futurus Sollicet in carne pensus vi iudicet orbem. Vbi dicit Augustinus. quod si litteras quod sunt in capitibus omnium versuum coniectantes excepto. v. versu. et. xxiij. et. etc. Et horum trium in scripture sunt non legimus sed pro eis. y. litteras itaque in eisdem locis ipsa sit posita recordemur ex punitur in. v. verbis. Iesus christus dei filius saluator. Item quid platonem fecerit de christo et quid procognouit iudei. i. sermone. vij. per. i. Ad idem facit quod refert. b. Thoma. xx. q. ij.

ar. vij. ad tertium argu. vbi sic dicit. Inuenitur in historiis romanorum quod tempore Constantini augusti. et ipse matris eius. inuenitur fuit quoddam sepulchrum in quo iacebat homo auream laminam habens in pectore: in qua scriptum erat. Christus nascetur ex Virgine et credo in eum. Quod solus ipse et Constantini temporibus: iterum me videbis. Ad idem facit quod legitur in cronica martiniana sub federico imperatore secundo. Vbi dicitur quod tempore regis frederici in Toledo ciuitate hispanie: quidam iudeus communis rudis vnam rupem pro vinea amplianda in medio rupis inuenit cōcavitatem vnam nullam penitus diuisionem habentem nec fissuram et in cōcavitatem illa repperit vnum librum quasi folia lignea habentem: quod liber tribus linguis scriptus erat arvidelic hebraice grece et latine. et in de ista habebat quatuor vnum psalterium. et loquax de triplici mundo ab Adā vsque ad Antichristum: prophetas hominum cuiusque mundi exprimebat. Primum vero tertium mundi posuit in christo: sic videtur. In tertio mundo filius dei nascetur ex virgine marie: et pro salute hominum patietur. Quod legimus iudeos statim cum tota domo sua baptizati sunt. Erat etiam in libro scriptum quod tempore frederici regis Castellae debebat liber inueniri: hoc ibi. Ideo ecclesia cātar. Aphas cecinit synagoga meminit: nunquam tamen desinit esse ceca. Si non suis vatibus credat vel gentilibus sibyllis veribus hic predicta. Primum ergo primum testimonium prophetarum. In nulla autem secta precesserunt vaticinia prophetarum sicut in nostra. Vbi perfidia machometi a nullo prophetarum fuit prencipiata: quoniam potius quasi omnia veteris et noui testamenti documenta fabulosa narratio ne deprauatur: patet quod leges intuitu. Vbi aucto alio libros veteris et noui testamenti suis sequacibus non reliquit legēdos ne per eos falsitates redargueret f. b. Thoma. i. contra gentiles. c. vi. Christus in iugum cibatione de eo predictum quoniam dixit. Videte ne quis vos seducat. Multum enim venient in nomine meo dicentes: ego sum christus et multos seducit. Mat. xxij. Tales fuerunt Simon magus et Machometus. et quidam alius qui dicebat se esse messiam seduxit aliquos iudeos. Sic etiam secta et perfidia iudeorum post christum aduentum nullum habuit prophetarum affirmatiōem eorum secta esse verā: quod omnes prophete et lex vsque ad Jo. prophetauerunt. Mat. xi. Ratio colligitur ex similitudine de rege venio ut

De veritate christiane: siue q̄ sola

regni: sed postq̄ venit non oportet preni-
ciare. Alia similitudine ponit Greg. in p̄mo
moral. de stellis in nocte puenientib⁹ solem.
¶ Secūdo fuit confirmata testimonijs apo-
stolorū: quorum sonus in oēm terram exi-
it. approbando testimoniū ip̄orum ⁊ vir-
tutose viuendū ⁊ etiam miracula faciēdo.
¶ Infra dicitur parte proxima.

¶ Tertio testimonio euangelistarū: q̄ fue-
runt ⁊ scripserūt quattuor euāgelia quasi
quattuor instrumenta omni robore ⁊ fide
vallata. Cū tñ de qualibet re credat vni
instrumento: a p̄sona fide digna cōscripto.

¶ Quarto martyb⁹ p̄pū sanguinē pro
fide christi fundentibus: quorum nume-
rus tantus est. vt dicat Jo. q̄ vidit turbā
magnam quam dinumerare nemo pote-
rat etc. Apoca. vii.

¶ Quinto testimonio doctorū omni sciē-
tia ⁊ sapientia predictorū. Et nulla secta
vniq̄ habuit tot et tantos doctores: sicut
christiana fides.

¶ Sexto confessorum.

¶ Septimo virginum.

¶ Octauo penitentium.

¶ Nono regum ⁊ principum mundi: qui
fidem exaltauerunt ecclesias ⁊ monas-
teria edificando. ⁊ pro fide bellando. Sicut
fuit Constantinus impator. Iustinianus.
Theodosius. ⁊ reliqui principes Roma-
ni: q̄ cum essent dñi totius mōdi crucis iu-
go ceruicibus humiliter submisserūt. Patet
ergo veritas fidei christiane: multorū mi-
litem testis fide dignissimorū testimonijs
approbata. Cū tñ diuino ⁊ humano iure in
ore duorū vel triū testis stet omne verbū.
Dei. etc. Et. c. de testib⁹. l. Iurisiuradi.
Item. ff. de l. ubi numer⁹ testis non addi-
tur: ibi duo sufficiant. pluris em̄ locutio
duorū numero cōtēta est. Ideo dicit bea-
tus Daxim⁹ in sermone de martyrib⁹.
Magni itaq̄ periculi res est. si post p̄phe-
tarū oracula. post ap̄lorū testimonia post
martyrū vulnera. veterē fidem quasi no-
uella discutare plumas. ⁊ post morien-
tium sudores ociosa disputandē de reli-
gionis veritate cōtēdas. Nota similitudinē
de ducato aureo colato p̄ furnellū ignis.
et per multorū manus transeunte. Nam
quādo illum recipis: ponis in bursa sine
discussione an sit aureus. Sic de fide etc.

¶ Tertia ratio est miraculorū. patrādē
Nulla enim secta fuit miraculis appro-
bata preter fidei christi. Nam ⁊ saraceni

confutentur q̄ machomet⁹ dicebat se non
in miraculis sed in potētia armorum esse
missum: que signa etiam saraceni ⁊ tur-
cis cōia sunt. Cū tñ nulli debeat credi di-
centi se missum ēē a deo: nisi aut p̄phetarū
oraculis sicut Jo. baptista: aut signorū cui
dentis sicut Moyses approber: sicut dicitur
in. c. Cū ex inflicto Extra de hereticis.
quorū virtutib⁹ defuit machometo. Et ideo
magna stultitia est illorum qui illum imi-
tantur. Si autē quis q̄d traxerit ho-
mines ad se: Rideo q̄ dupliciter. Primo
dando precepta carnalia voluptati cōfor-
mā: q̄bus hoies ad se traxerit. sicut et ipse
carnalis erat. Tñ nota q̄d iscebat se si-
cut potēte ad coēdū cum mulieribus
sicut quadraginta viri. Proh pudor et fe-
tor. Nota exemplū illius saraceni p̄phē-
ti qui dixit regi q̄ male faciebat adora-
re machometū qui fuit q̄dam bestia pro-
pter q̄d rex fecit ipsum occidi: ex consilio
suorum. Promisit etiā machomet⁹ in pre-
mium carnales voluptates: q̄ bestijs ⁊ ho-
minibus cōs sunt. Documenta etiā vera
non attulit nisi q̄ de facili a quolibet me-
dio critet sapientē naturali ingenio cogno-
sci possunt: quin potius vera q̄ docuit fas-
bulis ⁊ falsissimis doctrinis immiscuit. Vi-
cut ponit. b. Tho. in p̄mo cōtra gent. c. vi.
¶ Secūdo traxit ad se hoies vi armorū: in
quorum potentia dixit se missum: vt supra
dixi. Ea etiā non aliqui sapientes in rebus
diuinis ⁊ humanis exercitati a principio
crediderūt. sed hoies bestiales in deserto
manētes oīs doctrinē diuine proflus igna-
ri vīs ad hodiernū diem: qui etiam nunc
omni perito hoīe destituti sunt. Unde nec
p̄hos hñt. nec medicos. nec theosogos etc.
vt audiui per quorū multitudinē alios
armorū violentia in suā legē coegit fm. b.
Tho. vbi supra. Cum ergo nullo miracu-
lo sectam suam machomet⁹ confirmauit
nec diuino oraculo: manifestū est q̄ falsa
est secta sua. Quia nescit diuina iustitia
patrocinij prestare criminib⁹. Notādū etiā
q̄ si machomet⁹ vel alij hoies illi secte vel
aliarū miracula fecissent aut fecerint: fue-
runt falsa miracula. Vel si vera tñ ad finē
falsitatis exvirtute diaboli p̄petrata sicut
erunt illa antichristi de quo dicitur infra
possunt autem signa facta per bonos di-
stingi ab his q̄ per malos sunt: quadru-
pliciter sicut notat. b. Tho. in. i. sen. di. vii.
q. ii. ar. j. in rñōne ad. ii. argu. p̄mo ex effe-

Fides christianoū est vera sermo. ii.

ff.

entia virtutis operantis. q̄ signa facta p̄
bonos diuina virtute sunt in illis etiam
ad q̄ virtus actus nature se nullo modo
ēdēdū: sicut fuit aut mortuos ⁊ hñdū q̄
demones fm veritatē facere non possunt
sed in prestigijs q̄ durare non possunt.

¶ Secūdo ex virtutis signorū: quorū signa
que per bonos facta sunt: sunt de rebus
vilius vt in curationib⁹ infirmitatū rhu-
ismodi. Signa aut per malos facta sunt
in reb⁹ nociuis vel vanis. Sicut q̄ volant
in aere. Vel reddūt mēbra hoīm stupida
et hñdū. Et hñc dñam assignat. b. petr⁹ in
itinerario Clementis.

¶ Tertia differentia est. q̄stū ad finē: q̄ si-
gna bonorū ordinant ad edificatiōē fidei
et bonorū moris: iuxta illud Mat. vltimo.
¶ Illi autē q̄ profecti predicauerūt vbiq̄ do-
mino cooperāt. ⁊ sermo. cōfir. sequētib⁹
signis. Sed signa malorū sunt in manife-
stum nocumentum fidei ⁊ honestatis.

¶ Quarto q̄stū ad modū. q̄ boni opantur
miracula per inuocatiōē diuini nois
pie ⁊ reuerēt. Sed mali quibuscūq̄ deli-
ramētis: sicut q̄ in cadit se cultis ⁊ faciūt
turpia. Et ita signa per bonos facta pos-
sunt manifeste discerni ab his que virtu-
te demonis sunt. b. Tho.

Secta etiā iudeorū post christi aduentū
nullo miraculo confirmata est: quin potius
videmus q̄ iudei cōiter adhibēt studium
artibus magicis ⁊ diuinationibus. quib⁹
adiabolo seducti in sua p̄fidia cōfirman-
tur. Semp em̄ spūs sancto resisterūt: sicut
arguit eos. b. Stephan⁹ Act. vii. Quādo
em̄ lex moysayca in suuigore permanebat
semp apostatābat ab illa vera lege. et ad
idolatriā declinābat. Nam etiā viuente
Moyses vitulū aureū adorauerūt: sicut le-
gitur Exod. xxxii. Nec et successiue vsq̄ ad
xp̄m p̄uaricabant: a lege moysi ad ritum
gentilis diuertebāt. Faciebāt sibi p̄pucia
⁊ alia legalia polsergant: sicut patet in
libus macha. Postq̄ aut illa lex accepit
terminū in xp̄o. Nā finis legis xp̄us est:
ad iustitiā omni credēt. Ro. x. Unde ex-
tincta fuit mortifera lex illa q̄stū ad certimo-
nialia ⁊ iudicialia. ita se fixerūt iudei illi
legi q̄ illā trāsgredi nullo modo volunt:
q̄stū etiā de legalibus illius legis pauca
obseruent. Sicut est Sabbatū ⁊ Circūci-
sio ⁊ abstinentia ab aliquibus cibis. Sola
igitur fides xp̄i oculis nō minimis sed
maximis cōfirmata est: sicut patet primo
in xp̄o: cui oīs elemēta ⁊ celestia corpora

attestata sunt: q̄ ipse fuit veritas ⁊ verus
Messias. Nā terra testata est q̄ ipse fuit
verus messias: q̄ imperio suo mortui re-
surgēbāt. Mat. ix. Luc. vii. Jo. xi. Mare
q̄hs solidū se prebuit pedib⁹ eius. Ber-
enā q̄ imperabat vltus vt cessaret: facta
est tranquillitas magna. Mat. vii. Copia
etiā celestia: q̄ in morte ei⁹ obscuratas ē
sol. Itē q̄ stella apparuit magis in eius
natiuitate scāssima: etiā angeli cantan-
tes. Gloria in excelsis. Itē demones: q̄
expellebant solo imperio xp̄i a corporib⁹
per ipso veratē: sicut ⁊ in multis alijs
etc. Sed q̄ magis videt nō solū ipse xp̄s
sed etiā discipuli sui ⁊ alij in noie eius. q̄
nunq̄ facti sunt in veteri testamēto: multa
miracula facebāt mirabiliter sanādo
lāguores: mortuos suscitādo: curuos eri-
gen do: claudos dirigēdo: cecos illuminā-
do. Sed q̄ est mirabilissimū: idiote ⁊ simpli-
ces pauperes ⁊ deiecitissimā sapientiā
et faciendā in infāti cōsecuti sunt: et per
mundū discurretes ipsum xp̄i fidei sub-
miserunt. Quod oīs mirabilibus mi-
rabilius est: quadruplici ratione.

¶ Primo ex parte predicantiū. qui erant
idiote ⁊ simplices q̄stū ad sciam acq̄sitā:
p̄pter hoc xp̄onoluit habere mathanael
in aplm: q̄ erat magn⁹ legis doctor: sicut
legitur Jo. i. Vide etiā in Bug. xxi. de cl
ui. dei. c. v. ⁊ sequētib⁹. Erāt etiā xp̄i di-
scipuli q̄stū ad mundū valde deieci.

¶ Secūdo ex parte illorū quos cōuerterūt
Nā erant hoies magne potētie ⁊ nobili-
tatis: sicut romani fuerūt: quorū imperio
totus mūdus regebat. Et tñ cū essent si-
perbissimi ⁊ magne estimatiōis apud se-
m̄ ipsos nihilominus hūiliter submis-
erunt ⁊ potētiā ⁊ nobilitatē ⁊ diuitias pau-
peribus hoīb⁹ ⁊ deiecit: q̄d nō nisi di-
uina operatiōe factus est. nec aliter fieri
potuit. Item cōuersi fuerūt ad fidem christi
hoies sapientissimi ⁊ magni p̄ficunt pa-
tet de Dionysio ariopagya. Policarpo. ⁊
Cypriano et multis alijs.

¶ Tertio ex parte rei predicate. predica-
bant enim res supernaturales: quas in-
tellectus humanus naturali ratione ca-
pere non potest: sed decumtrūsi et vnum
Item hoīem mortuū: crucifixū cum ma-
gno vituperio: ⁊ sepulcū esse deum salua-
torem. Unde ap̄s. i. Cor. i. Iudei signa pe-
tunt: greci sapientiā querunt: nos autem
predicam⁹ xp̄m crucifixū. Iudeis q̄d scā-
dalum genib⁹ autē stultitiā ipso autē vo-

et de sapientia. Predicabant etiam xpi ma-
trem esse post partu virginem. in hostia co-
sacrata totum corpus xpi contineri mortuorum
resurrectione etc. que impossibile erant me-
ribus humanis fringere: nisi diuina virtus
operata fuisset. qd fuit maximus miraculorum
et quarto fuit mirabilissimus ex pre mo-
di conuertiendi. Non enim per potentis ar-
morum apli mundu ad fidei xpi traxerunt
sicut machomet fecit: ut dictum est. Cum
essent deieci et humiles: non per diuitias
quia pauperrimi erant et inopes: quinimo
despicendas et reliquendas suadebant et ex-
pulis et verbis: et de amentes amplectendas
predicabant. sicut et xps fecerat. Non etiam
per voluptates sicut etiam machomet fe-
cit: qd predicabant hominibus a voluptatibus
et carnalibus abstinendum esse. et castitati
et abstinence vacandum. Ut oes voluptates
penitus cohibebant. Non per sciencia ac-
quisitam: qd idiote erant. Nec per eloquentia
quia simplices erant. Unde et aplos ait i.
Cor. ii. Ego cum venissem ad vos fratres
veni non in sublimitate sermonis aut sa-
pientie. annuntiando vobis testimonium xpi-
sti. Non enim iudicanti me scire aliquid inter
vos nisi Iesum xpm hunc crucifixum. Et ita
sermo meus et predicatio mea non in persuasi-
bilibus hanc sapientie verbis: sed in ostensio-
ne spiritus et virtutis. Ut fides nra non sit in
sapientia hominum sed in virtute dei. Patet
ergo q nulla vi. nulla ratione. nulla occasio-
ne tpali: siue humana. predicatoris fidei xpi-
stiane mundi ad xpi fidem traxerunt. Re-
linquitur ergo q solavirtute diuina: iuxta
illud dicit. Nemo potest venire ad me: nisi
pater qui misit me traxerit eum. Joh. vi.
Et si diceret aliquis q apostoli virtute dia-
boli traxerunt mundu ad fidei xpi: non va-
let: qd per xps et aplos diaboli sunt expul-
si a mundo: et idola destrui faciebant. et ab
obfessorum corporibus expellebant eos quinimo
omnes artes magicas et dyabolicas fides
xpi reprobabat et condempnat. Ad hoc facit ra-
tio quam fecit dñs contra iudeos Luc. xi.
Qui dicebat xpm in belzebub principe de-
moniorum eiecer demonia. Adhuc etiam
mirabilissimus fuit: q inter persecutiones
tyrannorum summa hominum turba non solum
simpliciter sed etiam sapientissimorum hominum
ad xpianam fidem consolabantur. ut infra
tangeretur prima ratio. Si qd aut ita per-
tinacissimum esset q negaret miracula esse
facta ad confirmationem fidei xpiane

oportet q confiteatur oino miracula esse
facta. Nam qd mirabilius esse potuit: ut
ait Aug. xxi. de ci. dei. c. v. Et b. Th. i. co-
tra gē. c. vi. qd ad credendum tam ardua et
ad operandu tam difficilia et ad sperandum
tam alta hoies absq mirabilibus signis
inducere et ad relinquendum idolorum cul-
tum q tot milibus annorum mundu vniuer-
sum infecerat. Constat q tunc temporis
predicabunt aplos. idola per modu celestia
tur nunc aut oia sunt subacta. Quod si absq
miraculis factum est: nil isto mirabilius
esse potest. Relinquitur ergo q diuina virtu-
te fides xpi miraculis maximis est confir-
mata. Unde et Mat. ultimo dicit. Illi aut
scilicet aplos perfecti predicauerunt ubique: oino
cooperante et sermone confirmante sequen-
tibus signis. Et sic per quarta ratio. Alias
aut rationes ponant in sermone. primo sequenti
q de miraculis factis per aplos et alios
sanctos ad gloriam dei et confirmationem
fidei xpiane nimis longu quinimo im-
possibile esset omnia narrare: sed inter ce-
tera nota vnum quod contingit tempore
Constantini imperatoris in historia tripar-
tita lib. xxi. et Vincetio historiali vbi sic di-
cit. Tempore Constantini imperatoris et
hircene vroz eius in Syria ciuitate pe-
rito que subiacet Antiochie iudei imagi-
nem saluatoris iesu xpi inuenientes in
domo cuiusdam iudei ibi relictā a quodā
christiano qui ibi manserat eam iniuriōse
deposuerunt. et omnia opprobria que iudei
quondā christo iesu intulerunt illi imagi-
ni inferebant illudentes ei criminose conui-
tantes eamq percutientes manus et pe-
des eius clauis configentes. acetum et fel
ei porrigentes. Tandem latere eius aper-
to extitit de eo sanguis et aqua. Quod illi
supposita ampulla suscipientes ad experi-
mentum verum fuerint vera miracula q
iesum fecisse audierant oes infirmos in
sinagoga collectos hoc sanguine asperse-
bant: et a quocunq languore detinebantur
liberabantur. Unde tandem iudei copun-
cti ad deodatum ciuitatis episcopi omnes
eurrerunt citis reuila narrata imagi-
nem cum sanguine fidei dederunt. Quibus
baptizatus episcopus sanguine per
ampullas diuisum longe lateq dirigēs
predicabat magnalia dei. Obtestans oes
ut singulis annis. vidus nouember cele-
braretur passio dñice imaginis. hoc ille.
Item potes hoc notare miraculu de con-
uersione Constantini imperatoris. Sed illud

vide infra in sermone proximo parte. i. Si
autē ab aliquo diceret q etiam demones
miracula facere possunt et etiam fecerūt
tempore quo per totum mundu tanq di
ab hoibus colebant. Rñdē. est q nullo-
modo potest fieri ab aliqua creatura ve-
rum miraculu s; a solo deo. Et de hoc dic-
tim. b. Th. in quēstionibus de potētia dei
Et Augu. aliquid tangit. xxi. de ci. dei. c.
vii. ix. x. xii. Propterea qd demones mi-
racula facient et ad destruendū cultu ipso-
rum q per totū orbē tanq di colebantur

De fidei perfectione. Sermo. iiii.

Fides tuate

saluum fecit. Luc. xvi. Superio-
riori proximo sermone vidi-
mus tres rationes quib; probat
fidem xpi esse solam verā fidē mō sequitur
videre alias quōd rationes q supra. primo
sermone notate sunt. Salutes virgo etc.
Et pro fundamendo sermonis q est de fi-
de ostendit theologalis questio.

Queritur. Utrū cuiuslibet sym-
boli atq articuli fi-
dei cognitio siue credentia ad salutem
hominis requiratur. Arguit q non nihil
est ad salutē hois necessariū nisi quo pot
saluari. Sed sine fide cuiuslibet articuli
potest homo saluari igitur maior ipsius ex-
eo q necessariū et impossibile non esse equi-
polent ex. ij. piarmentias. Sed pbatur mi-
nor: tum q possibile fuit christi non in car-
nari et ita articulu non fuissent ad humani-
tatem pertinentes: tum q fides est quodā
accidens in aia existens hois et ita eo nō
posito potest hoī dari salus: tum tertio q
in patria sine fide sunt beati: ergo possunt
etiam in via cum status patrie statui vie
succedere et eundē pficiat sequitur inoppo-
situm habetur ex glo. sup illo verborū dī
citur de leproso. Leu. xiii. q offerat sexta
ritum pro emundandē habet glosa. Sertar-
ius est veris: ma fidei confessio vbi si plus
est effunditur. Si minus est deficit et ita vi-
detur requiri pro salute hois cognitio siue
credentia cuiuslibet articuli et sic que-
stio manet pro vtriusq parte dubia ad que-
stionem respondendū est fin scoti sup ter-
tio senten. di. xxi. q. i. q potest intelligi di-
plicitur q cognitio sicut credēda cuiuslibet
symboli atq articuli fidei ad salutē hois
requiratur. Uno modo explicite qui est fi-
dei pronect: et sic ad dubiu dicitur p nō

requiritur cognitio siue credentia etc. q de
nullum obligat ad impossibile vi si sit ali-
quis rudis q nō possit cōcipere qd est na-
tura et qd psona necesse ē q habeat actus
explicite de articulo pertinēte ad essentia
vnitatem et personarū trinitatē distincte si
cut habent clerici litterati. Sed sufficit q
si non potest talia intelligere sed sufficit q
credat hoc qd ecclesia credit: quilibet in
habens vsum rationis tenetur pro aliquādo
ad aliquē actum explicite et maxime ad il-
la que sunt grossa ad capiendū sicut q chris-
tus natus est passus est et alia que perti-
nent ad redēptionē. Sed ad oia credēda
explicite tenent maiores in ecclesia et tene-
tur alios instruere alio mō intelligit plici-
te etc. dicitur ad dubiu dicit q omnes fide-
les catholici oia tenent fidei symbola cre-
dere et scire: pater q ois fidelis catholicus
debet implicite credere illud q credit ec-
clesia: sed ecclesia oia fidei credit symbola
igitur Augustinus que fundamentū man-
cheorū euāgelio non crederet q nisi quia
ecclesie catholice credo et si aliquis perti-
nacter aliter crederet esset hereticus et dā-
nandus si scit et ad argumētū dicitur q
intelligitur de potētia dei absoluta et non
ordinata fidem igitur habeamus vi salu-
tem cōsequamur vt de nobis dicat iuxta
verba preassumpta fides etc.

Quarta ergo ratio. qua probatur veri-
tas fidei xpiane: est et tyrannorum perse-
cutione. Nam nunq fuit aliquod regnū
tam excellens q non destrueretur per po-
tentiam hostium. Fuerit enim quattuor
regna principalia in mundo: que omnia
sunt hodie destructa. primum fuit regnū
caldeorum et Assyriorum. Secundū vero
fuit persarum et Medorum. Tertiu Sic-
corum quod incepit in Alexandro magno.
Quartum ceteris potentius fuit Roma-
norum. Hec quattuor regna fuerūt signa
ta in visione Danielis: in qua vidit bestias
quattuor. Prima erat similis leone. Sec-
unda similis vīso. Tertia similis perdo.
Quarte autem bestie nomen non ponit
sed dicit q erat terribilis atq mirabilis:
et fortis nimis: dentes ferreos habēs ma-
gnos: comedens atq cōminuens: et reliqua
pedib; suis conculeās. Danielis. vii. Per
leem: designat primum regnū caldeo-
rum et Assyriorū. Per vīsum: regnū
persarum et Medorum. Per pardum: regnū
greecorum. Per quartā bestiam: regnū
romanorum: que omnia destructa sunt vt

Pater & experientia. Quicquid esset potest
tissima & diuina. fides aut christiana &
ecclesia habuit multas persecutiones. Nam
ex vna premebant principes romani &
alii tyranni pagani cum potentia magna &
crudelitate. Ex alia pre hereticis cum sapien-
tia magna & scientia. Ex alia pre iudeis cum
astutia: nihilominus deus gloriosus semper
perseruat ecclesiam & fidem christianam:
ut nunquam deficeret. Quinimo semper inter
secutiores maximas augebat & firmabat
iuxta figuram quod habetur Exo. i. ubi dicitur
quod magis egyptii opprimebant iudeos
tanto magis multiplicabantur & crescebant.
Item in arca. Noe quando a fluctibus superior
eleuabatur. Et hoc fuit significatus in nauicula
petri que iactabatur & operiebat
fluctibus: sed christo impante vento & ma-
rifesta est tranquillitas magna Mat. viij.
Plus enim quod oes persecutores fidei mira-
biliter a deo humiliati sunt ad confirmationem
fidei christiane. Nam ut de ceteris im-
peratoribus taceam: Julianus apostata
imperator fidei christiane feruissimus per-
secutor fuit mirabiliter occisus. Qui quando
fuit percussus a sancto mercurio manibus
suis accepit sanguinem & in aerem illum pro-
iciens atebat. Ut si iesu nazarene vincis
ret magne minores. per os mihi misero
parcere nunc soles. In bello prius: ut legi-
tur in historia ecclesiastica. Et vide si leges
da beati Juliani martyris. Item constantinus
imperator fuit percussus a lepra incurabili
per naturam propter persecutiones quas fi-
dei christiane inferebat & nunquam sanari po-
tuit nisi per fides christi cum baptismo
suscepit a beato Siluestro. Item de Decio im-
patore crudelissimo quod occidi fecit. b. Lau-
rentius legem quod suffocatus a diabolo expira-
uit. De Quintiano etiam qui martyrizari
fecit beatam Agatham: legitur quod submersus
in flumine miserabiliter & mirabiliter
expirauit. Multa etiam alia similia leguntur
in legendis sanctorum. Item de Theodoro
seniore imperatore: qui miraculose ha-
buit victoriam contra Eugenium & Arbogastem
et sic legitur in historia tripartita lib.
xvij. Et in Vinctio historiis. De iudeis
vero qui percuti sunt christum & apostolos. quanta
damnatione luerunt peccati sui: nemo
est qui negat. Sicut per in destructione hie-
rusalem per Titum & Vespasianum. De quibus
de in legenda beatorum philippi & Jacobi.
Et etiam per in dispersione eorum per vni-
uersum mundum: ubi ab omni natione de-

speci sunt & velut serui subiecti. De here-
ticis autem quantum sunt a deo humiliati: per
intuentibus Chronicas. Sed dicam duo ex-
empla. primum de Ario hereticarum cuius here-
sis maxime ecclesiam affligit & dissipauit.
Iste ergo Arius primum per Nicenam con-
troversiam natus est. per Constantinum in exilium relega-
tus: tandem per eundem ab exilio euocatus
Alexandrie morabatur. Eusebius autem ma-
gnus Arii fautor. Niconiensis episcopus Con-
stantinopolim Arium euocauit. & impia-
bus ibidem edictis euocari consilium fecit. ubi
maxime conuenerunt illi episcopi qui Arium se-
cuti erant. Itaque Alexandro constantinopolita-
no archiepiscopo diem statuerunt in quo vel
Arius in eorum conspectu vel ipse ab ecclesia
pulsus discedat. At ipse nocte precedenti
diem statum peruenit in orationibus du-
xit. Et sub altari tota nocte iacens. causam
ecclesie deus commendabat. Quasi totus po-
pulus summa expectatio erat ut ipse mane
vel suscipere Arium. vel Alexandrum pel-
lere episcopus. Arius summo mane surgens &
episcopos ac populum frequenter vallat. Ad ec-
clesiam pergens. cum in media via esset quidam
remotus scientie ipsum inuasit & adeo
eius vniuersa interiora commouit ut locum
quereret quo declinare posset ad secreta
nature. Cum illi locum publicum ostendissent
illuc cito pergens ois inuicem emisit: et in
manibus diaboli miseram vitam exprauit.
et sic admittente heresis penam soluit. Quod etiam
audisset Eusebius ois fautores ipsius.
tanto pudore perterriti sunt: ut quod facerent
vel quo diuerterent ois nescirent. Et sic per
secutio illa peruenit. Simile de quoque
Leone papa qui Arii fautor erat. hic con-
cilio aduocauit ut oes episcopi cogerent in
arianam phidiam sentirent. Ad hoc concilium
non vocatus venit Philarius pictauensis
episcopus. Quod dum papa audisset oibus mada-
uit episcopo pergeratis ut veniens Philarius nul-
lus assurgeret: nec illi inter se locum daret.
Cum Philarius aduenisset & cerneret quod si
ibi locum non faceret daret. Idem illi terra et
plenitudo erat. Cum super terram ad seden-
dum se posuisset terra surgens cathedram
illi fecit. Tunc papa dixit ad eum. Tu es
Philarius gallus? Et ille ait. Non sum gal-
lus sed manes in gallia. Et ille ait. Si tu
es Philarius manes in gallia: ego sum leo
romane sedis antistes. Cui Philarius. Et si
tu es leo: non modo te tribuenda. Et Leo ait.
Qui sum: modo tibi ostendam. Expecta me
paullum donec redeam. Cui Philarius. Et si

non redieris quis mihi instituit exhibere?
Ego mori redeam ait Leo: iuxta merita ti-
bi reddam. Itaque ad sellam accessit ad secre-
ta nature & sicut Arius oia interiora cum
vita effudit. Morte igitur in concilio innotata
Philarius in medium surrexit: & oes ad ca-
tholicam fidem reduxit. Patet ergo quod perse-
cutores fidei christiane diuina prouidentia hu-
militer & christiane fidei uernat astrueret.
Illa vero. fides christiana velut pelagi rus-
pes innotata remansit. Quod non esset possibile
via humana. restat ergo quod diuina virtute
fides christiana seruatur: & consequenter quod
ipsa solasit vera.
¶ Quinta ratio est ex aliarum sectarum asser-
tione. Quia oes secte dicunt quod post suam
nostra est melior & magis rationabilis: sicut
exemplariter dicit de Soldano. Qui semel
prouocauit ad se vniuersum christianum. vnum sarace-
num. & vnum iudeum. Cum interrogasset sin-
gulos de fide sua. vniquisque laudabat fi-
dem christianam post suam. Christianus autem interro-
gatus ultimo dixit. quod sua fides erat vera.
Interrogatus iterum a Soldano quoniam
melior esset post suam. Respondit. quod nulla est bona
nisi fides christi in. quod oes alie damnant.
Quia vniuersus deus. vna fides. vnum baptis-
ma. Eph. iij. Facit etiam ad hoc testimonium
Iosephi de deo nostro iesu christo in li. xviij.
antiquitatum. c. viij. qui sic ait. Fuit huiusmodi
potestas Iesus sapiens vir: scilicet in virtute eius
notare fas est. Erat enim mirabilis operum
effector & doctor eorum hominum qui libenter
que vera sunt audierunt. Et multos quidem
iudeorum multos etiam gentibus sibi adiu-
xit: christus hic erat. Hic accusatione primorum
nostre gentis viro. Cum Pilatus in cru-
ce agendum esse decreuisset non deseruerunt
hi qui ab initio eum dilexerunt. Apparuit
enim eis tertia die iterum viuus finem quod di-
uinitus inspirati. prophete. vel hec vel alia de
eo innumera miracula futura esse prederant.
Sed & in hodiernum diem christianorum qui
ab ipso nuncupati sunt & nomen pleuerat &
genus. Ad idem facit episcopus Lucij & Leuli
romani ad romanos. Ut refert Eusebius
se reperi se in annalibus iudeorum. Que in
cipit. Apparuit tibi iudeis adhuc est huius ma-
gne virtutis notatus iesus christus: quod dicitur
agribus propheta uertutis. que et discipu-
li vocati sunt dei. fidei mortuos & sanas
oies languores. Non quidem nature. peccata
mediocriter & spectabilis vultus huius venera-
bilem. quod intuentes possit diligere & formi-
dare capillos huius coloris nictis anellane

gmature. & planos vsque ad aures. ab auri-
bus circumscissos aliquantulum. ceruleos.
res & fulgentiores. ab humeris venustiores.
Discrimine huius in medio capitis iuxta mo-
re nazareorum. fronte planam atque serenissimam
cum facie sine ruga & macula aliquid
quod rubor moderat & venustat. Nasus & oris nul-
la pilus est reprehensio. barbâ huius copio-
sam & impuberes capillis colore simillimam
non longam sed in medio bifurcatam. aspectus
huius simpliciter & maturus. oculis glandis va-
rijs & clavis exultantibus. In increpatione
terribilis. in admonitione blandus & ama-
bilis. hilarius seruata gravitate: qui nunquam
visus est ridere flere aut sic. In statura
corpus propter. rectus. manus huius & bra-
chia vsque delectabilia. In colloquio grauis
rarus & modestus. Speciosus inter filios
hominum. Machometus dicit in lege sua quod
christus etiam fuit magnus propheta & sanctissimus
homo. & valde amicus dei. vocabatur christum
filium dei. & matrem eius dixit esse virgi-
nem unde blasphematores nostri christi et virgi-
nis marie apud eos puniuntur. Dicit etiam
machometus quod multa miracula fecit
per eum. Dicit etiam quod illi qui perfecerat sequi-
tur christum saluatur. Ex quo apparet quod ois
concluditur quod nostra fides sit vera: quod si
christus fuit amicus dei & sanctus huius. ergo non
fuit mendax & deceptor: sed ipse in pluribus
locis dixit se esse verum filium dei & verum
hoiorem. & dixit necessariū esse baptismum ad
salutem. & alia sacramenta & alios articu-
los fidei docuit. ergo aut dicebat verum &
habetur propositum. aut si mentiebatur et se-
ducebat populum: quid erat amicus dei? Cer-
te non posset hoc esse. Nulli enim peccati
et nulli mali fuisset isto grauius: & fuisset
supbia incomparrabilis dicens se esse filium
dei cum non esset. Pater ergo ex his quod christi-
ana fides est vera.

¶ Sexta ratio est ex physica institutione.
Quia vita quam christus instituit & a veris chri-
stianis seruatur est vita moralis & virtuo-
sissima & conformis in oibus morali phie:
quod non est in alijs sectis. Unde sicut recita-
tur in historia ecclesiastica: videmus propheta
gani quod christiani vixebant virtuosissime
multum inclinabant ad christi fidem reci-
piendam. Licet enim audiret aliquando
a multis detractari christianis: tamen ipsi di-
ligentius persequentes vitam eorum inuenie-
bant ipsam esse virtuosissimam. Deinde vlti-
mus aspicimus miracula a christianis in
christi nomine facta & obstupescere ad mira-

hantur. Postremo videbant christianos qñ ppter fidē xpī ducebant ad montes le-
tantes iudicare de mutuo sese exhortātes:
ac si essent ad epulas mutati. Et cū eēnt
eōs cippo certatim pie conabā ad montē
alter alter puenire. Qñ vidētes pñ ma-
nifeste cognoscebāt qñ erat impossibile ipos
gaudētes mou. si vitioleuissēt. Et ex hoc
multū illos pueriebāt ad fidē xpī. Illi ho-
qñ nō conuertebant laudabant potē vitam
iplos. Un z magnū articulū hui⁹ qñ mul-
ti docu viri pagani scripserūt libros post
xpīm z tñ nullā faciūt mētionē de xpianis.
Sicut Juuenalis satyrus qñ fuit rēphēfor
vitiōs. Statius. Lucan⁹. Seneca. z mul-
ti alij. qñ est signū qñ nō tenebant in fide
xpī aliqd rēphēbile. Alio qñ verisimile ē
qñ illā vituperassent i libros suis: sicut z ce-
tera vitiā. Unde dicit Aug. vi. de ci. dei. qñ
Seneca inter alias supertitioses rēphēdit
et sacramēta iudeoz z maxime sabbata.
fuit illos eos facere affirmās. qñ p illos sin-
gulos septē iherosolymos dies. septimā fere
ptē etatis sue pēat. vacādo et mīta in tpe
vāgētis nō agēdo ledant. xpianos tñ tunc
iudeis inimicissimos i neutra ptē mēmo-
rare ausus est. ne vellaudaret cōtra sue
parie veterem cōsuetudinē vel repēhen-
deret cōtra. ppriam foistā voluntatem.
Hec ille. Idē posset dici de iuriscōsulis qñ
fuerūt pagani. z multi eoz post xpīm.
Septima ratio. est ex diuturna dura-
tione. Nam malū z falsum nō pōt cūz tpe
durare. Unde videm⁹ oīa regna mutata
et destructa z magnas ciuitates subuer-
sas ppter mala qñ hēbāt in eis: sicut Sodo-
ma. Gomorra zc. Sc. xviij. Un diē scriptu-
ra. Regnū a gente in gentē transferē pro-
pter inuultitias z iniurias: z contumelias
z diuersos dolos Eccl. x. Cūz ergo xpī fi-
des durauerit tāto tpe ergo zc. Naz iam
durauit a mille quadrigēis annis circa:
qñtmo a principio mūdi. s. ab adam. quia
eadem est fides nostra cū fide antiquoz
patrū veteris testamētī et etiā legē natu-
re. Nam z ipsi credebant in xpīm qui tunc
erat vērurus. Nos autē credimus in xpīm
qñ iam venit. ergo eadē fides est spē. licet sit
diuersa numero: vt dixi supia in principio
primi simonis in introitu. Unde a punci-
pio mundi vsqñ nūc semp durauit z dura-
bit vsqñ ad finē mundi. Mat. xli. Ecce ego
vobiscūz sum oībus diebus vsqñ ad cōsu-
marionem seculi. per qñ arguit qñ fides
xpī sit vera z bona. Et ppter hoc ille yene-

rabilis legis doctor Samael loquēs in-
deis cū prius allegasset exēplū. Theodor
Iude galileus qui auerterūt succellum po-
pulum post se: tandē dissipati sunt. ipsi z
oēs fautores ipsoz. Postea subiungit di-
cens. Et nūc itaqz dico vobis discedite ab
hoībus istis z finite illos: qñ si est ab ho-
minibus pñ hoc aut opus dissoluerit.
Sic ex deo ē. nō poteritis dissoluerē eos
ne forte deo repugnare videamini. Act.
v. Et si obijceret de lege machometi qñ tñ
durauit. iam sunt oīngenti circiter anni.
Ad hoc faciliū est rñsio: qñ lex illa est dele-
crabilis valde z carnalis. Un nō durat qñ
bona ē qñ delectabilis z faciliū: sicut petri
semp durat nō qñ bonū sed qñ delectabile.
Lex autē xpiana est difficilis z austeraz
intellectui z volūtatī illā repugnās fm se.
Eodē mō pōt rñderi ad culturā idolozū
qñ ante xpīm multis millib⁹ ānorū in mūdo
durauerat. Rō est. s. qñ demones qñ hīta-
bāt in idolis suadebāt oēs voluptatē z car-
nalitatem. ideo illi modo mūdum allicie-
bant. Iuxta qñ dicit Sap. xij. Infando-
rū cū idolozū culturatiōis mali causa est et
mūdi z finis. Si autē obijciat etiam de Ju-
deis qñ durant adhuc rñdeo qñ hoc est tri-
plici rōne. Prima est vt iudei sint in reli-
monū scripturaz quas in xpī testamētū
allegamus: ne aliq fortasse putarent nos
illas finisse. Unde Aug. xviij. de ci. dei. c.
xli. Iudei qui xpīm occiderunt et in eum
credere noluerūt. qñ oportebat eū moui et
resurgere: vastati infelici⁹ a romanis fun-
ditusqz suo regno vbi iā eis alienigene do-
minabant eradicati dispisqz p terras: qñ
qñ dem vbiqz nō desunt i scripturas suas
testamētio nobis sunt pphias nō finisse
de xpo zc. Hec ille. Et de hoc allegat pro-
phetiā ps. lviij. Deus obliuiscit mlti sup intē
cos meos: ne occidas eos ne qñ obliuiscā-
tur populi mei. Sed fm aliā litteraz. lxx.
ne qñ obliuiscantur legē meā. Quam lit-
teraz refert Aug. vbi supia. Dissipe illos
in virtute tua: z deponē eos pector meo
dñe. Tria ergo pōt xpo de iudeis qñ oīa
sunt impleta hodie. Primo ne occidas eos
idest ne fundit⁹ pereant: vt dicit Glo. qñ
uis magna pars eoz fuerit occisa: qñ dicit
inlegenda sanctorū philippi z Jacobi
vnde centena millia pēte fame z gla-
dio perierūt. Uel fm Aug. dic ne occidas
eos. i. non in eis perdas qñ sunt iudei.
Scdo pōt disperse illos in virtute tua.
Nam vt ait Aug. vbi supia. Parum fuit

et diceret occidas eos ne qñ obliuiscantur
legem tuā: nisi adderet. Et disperse eos.
qñ si cum isto testimonio scripturarū in
sua mōdo terra non vbiqz essent pfectio
ecclesia que vbiqz est eos pphiaz que de
chūlo premisse sunt testes in oībus genti-
bus habere nō possent. Tertio pōt depo-
ne eos. s. a regno z potestate: quia in nulla
parte mundi regnā: iuxta illud Osee. iij.
Dies multos sedebit filij israel sine rege
et sine pēcipe. sine sacrificio. z sine altari-
bus ephor. z sine teraphin. Et post hec re-
uertitur filij israel et querent dñm deū
suū. z dauid regem suū.
Secūda ratio quare iudei adhuc du-
rant ex diuina puidētia est: vt sint in testi-
monij mortis xpī. qñ propter culpam quā
cōmiserūt patiuntur penam illā disper-
sionis z subuersionis. quia in omnem ter-
rā sunt subiecti et dispersi z deieci sicut
manifeste conspicimus: hanc penā non
propter aliā culpam nisi propter mortem
xpī. Nam vt dicit Glo. in ps. p. allegato:
sicut Caym signum habuit vt nemo eum
occideret: z tamen profugus esset sup ter-
ram. Ita gens Iudica habēs signum cir-
cūcisionis z sabbati z pasce non est occi-
sa z tamen sit dispersa z profuga. Et de
hoc habetur Amos. iij. Hec dicit domin⁹
Super tribus sceleribus israel. et super
quattuor nō conuertam cum pio eo qñ ven-
diderunt iustum argento. z pauperē pro
calcamentis. Nota super tribus sceleri-
bus israel.
Primum fuit scelus vditionis ioseph
Gēn. xxxvij.
Scdm adonationis vituli aurei in de-
serto Ex. xxxij.
Tertium occisionis prophetarū.
Pro primo passi sunt penam qñ steterūt
quadringentis annis in egypto sub pha-
raone zc. Pro. xx. omēs fuerunt mortui in
deserto pter duos. s. Calesph filij Zepho-
ner z Josue filium Num. pio. iij. fuerunt
captiati per Nabuchodonosor. lxx. Anis
fm qñ pphiatum fuerat per hieremiam
ppham z tandē cōuersi sunt ad deum et
habuerūt misericordiā: sed pro quarto ne
quaqz. Qñ aut fuerit quartum scelus: de-
clarat ppheta dicens. Pro eo qñ vendide-
runt iustū pro argento. i. xpīm quem ven-
diderunt z occiderunt.
Tertia ratio est. vt pphie veritas im-
pleatur: que dicit qñ iudei debent durare
vsqñ ad finem mundi. Et hī qui tunc repe-

rientur salui sicut iuxta illud ps. Cōuer-
tentur ad vespēram z famem patien⁹ vt
canes. Item Jsa. l. Si fuerit numer⁹ filo-
rū israel sicut harena maris: relique sal-
ue sicut. Ad idē transumptiue Ro. ix.
Item Jere. xxiij. Ecce dies veniunt dicit
dominus: z sulcabit⁹ David germen ius-
tum. z regnabit rex z sapiēs eru. z faciet
iudiciū z iustitiā in terra. In diebus
his saluabitur iuda zc.
Octaua ratio est ex malorum ppetra-
tione que sunt in ecclesia Que tot sūt qñ
ppter ea merito extirpari z destrui debe-
rent humanitus loquendo. Quis est pos-
set numerare diluuium peccatorum quae
a chūstianis quotidiē committuntur: et
tamen fides z ecclesia semper stat. Nulla
natio tantum offendit contra fidem suam
sicut chūstianis: maxime vbi deberet esse
fons sanctitatis. s. in clero. z in ecclesia ro-
mana: vbi est sentina vitiōrum. Hic cadit
exemplum quod refertur per Iohannēz
buccatio in libro qui intulit per le cento
nouelle. de illo iudeo qui anteq baptizā-
retur voluit venire ad ecclesiam romanā
qui videns ibi multa peccata committi di-
xit. Vere fides ista sustentatur a deo: s. sic
baptismum sumpsit.
De fidei conditione. Sermo. v.
Fides tua te
saluum fecit. Luc. xviij. Dicto
supia de fidei veritate sequit
hodie videre de. iij. articulo. videlicet de
fidei perfectibilitate sine perfectione. Sa-
lutetur virgo maria zc.
Pro fundamento sermonis oīur theo-
galis questio.
Queritur. vtrūz fides a spe dif-
ferat arguitur qñ nō
ait greg. sup ezechielē fidē spēs charitatē
atqz operatiōē dum in hac vitā uiuimus
equales sibi esse apud nos inuenimus: qñ
qñ credim⁹ tantū amamus z quantū
amamus tantū de spe psumim⁹: magis
sen. di. xvj. quāqz em fidelis tantum
credit quāqz sperat z amat z tantū opera-
tur qñz credit amat z sperat. ait siue en-
chi. fides operans p dilectionē vtrūqz ē spe
esse nō pōt sequitur zc. Innoptum ait
magister. sen. di. xvj. distinguē tñ fides
a spe. est em fides malarū rerū z bonarū
quia z bona creduntur z mala z hoc fide
bona nō mala: est etiāz fides et pterita z

res reru & presentiu & futuraru spes autē nō nisi bonarū reru nec nisi futurarū & fides differt a spe & sic q̄stio p̄ vitā q̄ p̄tē manet dubia ad q̄nōnē respondēdū ē q̄ loquēdo de differentia aliquāli scōm vōitronem sup̄ per.ij. sententiā & bona venturā ibidē q̄ spes & fides in certitudine habēt tres differentias. Prima est q̄ certitudo fidei op̄ ponit error certitudinis spei hesitationis p̄ fidem quis certus est tam de eueni q̄ de ordine p̄ spem aut solū est certitudo de ordine. Scda est q̄ certitudo fidei est circa cōplexum magis: vt q̄ deus est vn⁹ trīn⁹ vel dei filius incarnat⁹ & sic de alijs. Certitudo spei magis circa incōplexum. spe enim vitā sperat eterna. Terna differentia est q̄ certitudo fidei est in intellectu. Certitudo spei in affectu ex quo patet q̄ certitudo spei nō est quasi quoddā particulare sumptū sub certitudine fidei. Si aut quā dā dicit vī cognoscens oēm mūla sterilem cognoscat hāc sterilem applicat ad ppositum. ideo dicit Scotus sup̄ tertio distinc. xvi. quēst. i. q̄ spes aggregat in se quodāmodo duas virtutes scz fides & charitatē actus em̄ spei qui est expectare includit. Certitudinē & hec certitudo pertinet ad intellectū fidem includit enā desiderium quod pertinet ad voluntatē & sic desiderium meritoriu pertinet ad charitatē & perficit voluntatē. Dicit tamen Scotus ibidem q̄ melius videt esse ponendū q̄ spes intantū cōuenit cum fide q̄ non est alia virtus: quia nō est alius habitus huius & illius. Et dicit idē ibidē q̄ propiēcia q̄ spes est dei futurus fides vero de presentib⁹ & futuris q̄ illa specificatio non variat habitū: sed distinguitur spes a fide eo q̄ spes dicit futuritatem tantū fides vero presentiaz & futuritatem. ideo est aliquāli cōuenientia et aliquāli differentia inter spem & fidem et per hoc habetur solutio argumentorum ad ambas partes de qua fide fit sermo iuxta verba p̄easumpta. fides tua &c.

¶ Pro complemento sermonis: est notandum q̄ fm̄ sententiam theologorum. ad hoc vt fides sit perfecta requirunt septē conditiones siue circūstantie siue quib⁹ aut non est fides aut est imperfecta.

¶ Primo requiritur simplicitas: sine disputatione.

¶ Scdo Integritas: sine diminutione.

¶ Tertio Firmitas: sine dubitatione.

¶ Quarto Veritas: siue simulatione.

¶ Quinto Charitas: pro informatione.

¶ Sexto Animositas: cum fortificatione.

¶ Septimo Humilitas: cum subiectione.

¶ Primo igit requiritur simplicitas. &c.

¶ Ambro. Tolle argumenta: vbi fides queritur. Et ideo de iure ciuili prohibitum est de fide publice disputare: vt in l. Memo. C. de sum. trini. & fi. carho. De iure vero canonico solum layce persone prohibitum est publice vel puicate de fide catholica disputare: vt in c. Quicūq; s. v. prohibemus de h̄rcis libro. vi. Dicit cum Anno. m. c. Damnamus. de sum. trini. et fi. carho. q̄ disputare de fide non licet publice turbis coadunatis causa tumultus vel sue perfidie defendende. C. de sum. trini. & fi. carho. libro. i. Si aut ad confusio nem hereticorum vel ad virtutem clarificandam disputaret aliquis non credim⁹ malum: vt fecit Siluester. hoc Anno. Sz quia post Innocentium fuit statutu simpliciter q̄ layco non licet de fide disputare: vt in dicto. s. Inhibemus. Ideo simpliciter est intelligendum & intelligit: vt sentit ibi Glosa. Sed dices: tūz quomodo ergo cum predicares tot rationes in sermonibus predicis induxisti p̄ fidei veritatem & doctores theologi etiam scripserunt libros multos fidei rationib⁹ robotando. c. Perri. ij. parati semp̄ ad satisfactionē &c. vt. i. pro huius ergo punctu intellectu: notandum q̄ sicut ponit. b. Tho. xxi. q. ij. ar. ii. & Ratio humana inducta ad ea q̄ sunt fidei dupliciter pōt se habere ad voluntatem credentis. Uno modo antecedenter. Alio modo consequenter. Antecedenter quidem: sicut precedens: puta quū quis aut non haberet voluntatem aut non haberet promptam voluntatem ad credendum: nisi ratio humana induceret: sicut Tho. apostolus voluit tangere & videre. Et sic ratio humana inducta: dimittit meritum fidei. Unde Grego. fides non habet meritum: vbi humana ratio prebet experimentum. Unde talis homo qui sic inquireret rationem humanam: potius esset infidelis. q̄ fidelis. Non enim homo debet credere ea que sunt fidei propter rationem humanam: sed propter auctoritatem diuinam: duplici ratione. Prima propter reverentiam: quia nec fallere nec falli pōt. alioquin sibi magna irreuerentia inferretur & iniuria. Credis enim patri tuo dicenti te esse filium suum. cum tamē incertum sit apud omnes preter q̄ apud

matrem. Unde dñt legisse q̄ mater semper est certa. sed pater incert⁹ est. nisi presumptus. l. Quicūq; s. parētes. ff. de in ius vo. Et de condē & demō. l. Lutus. Et hoc verum est apud alios: sed filius incertus est de vtroq; Credis etiam instrumento notarij in quo continetur contractus vel testamentum: vel aliquid tale. Cur quatuor instrumentis xpi non credis. l. quatuor euangelij scriptis a quatuor notarijs cum fide & omni credulitate dignis & omni exceptione maioribus. Credis cui libet artificis de arte sua. cur diuine sapientie incarnate non credis. Certe magna sibi irreuerentia inferitur. Doctrix est h̄m discipline deēz electrix operum ipsius. Sap. viij. Dic mihi: si rex aut aliqua fide digna persona & reuerēda diceret tibi aliquid: tu vero nolles credere: nisi ancilla sua id assereret. nōne sibi magnam iniuriam faceres. Certe sic. Si naturalis ratio est ancilla dei. Ideo Ambro. vi. dictuz est ait. Tolle argumenta: vbi fides queritur. Scda ratio est quia, stultitia est querere rationes humanas hoc modo ad credendum ea que sunt fidei. Sicut em̄ stultus esset cecus qui vellet de colorib⁹ disputare: sic stultus esset ille qui vellet ea que sunt fidei per humanas rationes inuestigare. Cum etiam in naturalibus que sensu percipi possunt inuestigandis intellectus noster multum deficiens inueniat: quia vt dictum est. Sicut se habet oculus nocte ad lumen solis: ita se habet intellectus noster ad manifestissimam in natura. fm̄ p̄m. ij. De thaphysice. Et ideo ille qui vult per humanas rationes inuestigare ea que sunt fidei intrat in tentationem & in laqueum diaboli: a quo facilius decipitur. Nota hic exemplum de eua volente cum diabolo disputare. Unde Aplus. ij. Cor. xi. Timeo ne sicut serpens eua seductione sua sua corumpatur sensus vestri. & excedat a simplicitate fidei que est in xpo. Declara vt notat in dñica in octaua pasce sermone. v. qui incipit. Noli esse incredulus &c. parte. i. Itē cadit hic exemplū illius magistri in theologia. qui totam fidem collegat in rationibus et articulis. Quando ergo venit ad mouet tentatus a diabolo & victus: dixit matrem dñi nō esse virginē &c. Sed postea p̄ntam egit. Si ergo naturalia non pōt intellegi nōlder: vt dicitur est inuestigare. multo minus inuestigare ea que sunt supernaturalia.

ita. cuiusmodi sunt ea que sunt fidei. De exemplū de calce qua ignis latens cōtinetur. Et cum naturaliter aqua extinguit ignē & oleū ipm nutrit. in siq; aquam in calce mittit ignis latens incipit feruere & aqua calefacit. Si aut calix ponat in oleo ille ignis extinguit & nō feruet. Itē eliar. gentū sit clarū. & ignis etiā sit clarus & lucidus: quare denigrat q̄bus apponitur ea. Itē cur palee que sunt tante caliditatis q̄ poma cruda nō matura. maturat: tñ sunt tante frigiditatis q̄ nives in media estate p̄seruat nē fūant. Itē in egypto sunt duo fontes iuxta se positi. in quorūz vno faces accense extinguunt. & in altero extinguere accedunt. Et vn⁹ est tam calidus in nocte vt tangi nō possit: tam frigid⁹ in die vt bibi nō possit. Sicut in multis alijs exēplis p̄z q̄ nō possum⁹ naturalia inuestigare. Quāto stultū est ergo p̄sumere iū per naturalia inuestigare. Ergo mitte arcana dei celisq; inquirere qd sit: vt ait Cato Itē de magete q̄ trahit ferrū: impossibile videt scire rōnē. Itē dñ. q̄ ea q̄ scim⁹ sunt minima p̄s cor. q̄ ignoram⁹. Et itō post p̄sina oi rōne hūana dñz homo credere. In cuius signū dñz Apoc. xij. q̄ mulier amicta sole. i. aia. hūana significat hēbat lunam sub pedibus. per lunā intelligit scia p̄bica que supponit dñz auctoritati diuine. Dicit em̄ regula p̄bice q̄ multiplicatis suppositis multiplicante essentia. Bñc. v. De thaphysice. Com. xi. De thaphysice. Hoc verū est in diuinitis. Itē dicit q̄ finit ad infinitū: nulla est p̄portio. in p̄sophico. ij. & viij. Et i post. Dece. & mūdo. Hoc verū est in xpo deoz hoie. Itē dicit q̄ Locus dñz p̄portioni locato. iij. p̄sophico. Hoc verū est in euācharistia. Itē q̄ impossibile est deū mori &c. Vñ Aplus. Videte ne q̄s vos seducat per phiam & manem fallaciam Col. ij.

¶ Scdo modo rō humana pōt se h̄re ad voluntatē credentis sequenter. Cūq; em̄ hō h̄z voluntatē promptā ad credendū diligit voluntatē credentis: & sup̄ eam excoquit et amplectit. si quas rōnes adhuc inuenire pōt. Et quāto ad hoc rō humana non excludit meritū fidei: sed est signū maioris meriti. Et hoc significat 3o. iij. Ubi fama ruant ad mulierē p̄ quā rō humana significat. dixerūt. Jam nō p̄pter nā loquelā credimus. 3o. p̄snt. audiuimus & scim⁹: q̄ hic ē vere saluator mūdi. Adducere ergo rōnes hūanas p̄ fidei p̄firmationē hac & cā nō erat inutile: quimo Theonis fideus illo

respectu dñi rōnes inducere ad fidelit
colationē. & infidelitū purationē: iuxta il
lud petri apli. Parati semp ad satisfactio
nē omni poscēt vos rōnē de ea q̄ in vobis
est fide & fōc. i. petri. iij. Licet rōnes ille q̄
inducunt ad veritatē fidei pfirmandā nō
sint demonstrationes que in visione intelli
gibile possint inducere intellectū humanū
alioquin iam nō esset fides s; scia: s; remo
uēt impedimēta fidei. ostēdendo nō esse im
possibile qd̄ in fide pponit. Vñ per tales
rōnes nō dimittit veritatē fidei. nec ratio
fm. b. Tho. q. 2. ar. vbi supra. iij. parte: in
responsione ad scdm.

¶ Scdo requirit integritas. Rō: q̄ qui
oēs articulos crederet pter vñū: iam non
haber fidē tam de illo quē nō credit: q̄ de
illis quos credit. de qd̄ nō fidē s; opimo
nē h; f. b. Tho. xij. q. v. ar. iij. de quo dic
vi dixi supra fmone. ij. pre. iij. Vñ oēs arti
culi integraliter sunt credēdi. Sunt autē
xij. arti. vel. xij. fm diuersas cōputationes
pro cui⁹ declaratiōe nota. q̄ fm q̄ dicit.
b. Tho. xij. q. i. ar. viij. illa p se pñet ad fi
dem quoz vñū est in vita eterna pñemur
et p que ducemur in vitā eternā. Duo au
tē nobis vidēda. pponēt. s. occultum obie
ctū diuinitatis. cuius nos visio beatos fac
cit. & mysteriū hūanitatē xpi p quē in glo
riā filioz dei accessuz habem⁹. vñ dñi R. v.
Vñ dñi 3o. xviij. hęc est aūt vita eterna vt
cognoscāt te solū verū deū. & quē misisti ie
sum xpm. Et iō pma distinctio credibilis
est: q̄ quedā pñent ad maiestātē diuini
tatis: qdām nō pñent ad mysteriū hūa
nitatē xpi: qd̄ ē pietatis sacramētū. vt
dñi. i. Tim. iij. Circa maiestātē diuinitatis
tria pponunt nobis credēda. pñio qdām
vñitas deitatis: & ad hoc pñet pñm⁹ arti
culus. Scdo trinitas pñonarū. & ad hoc
sunt tres articuli: fm tres psonas. Tercio
pponunt nobis ep̄a diuinitatis pñia.
quoz pñm⁹ pñet ad eē nature. & sic ppo
nit articulus creatiōis. Scdm nō ad esse
grē: & sic pponunt nobis sub vno articulo
oīa pñiēda ad sanctificationē humanā.
Tercio nō pñet ad eē glorie. & sic ponit
alius articulus ad resurrectionē carnis.
et de vita eternā: ita sunt septē articuli
ad diuinitatē pñiētes. Sñr etiā circa hu
manitatē xpi ponunt septē. Ad qd̄ facit vi
sio q̄ habet Apo. v. de li. q̄ erat script⁹ int⁹
et fons & signat⁹ septē sigillis. i. septē arti
culis circa hūanitatē xpi pñiēntibus fm
vñā expositionē. Quoz articuloz pñm⁹ ē

de incarnatiōe siue de pceptione xpi. Scdo
de natiuitate ei⁹ virginis. Tercio de pas
sione eius & morte & sepultura. Quart⁹ de
de fensu ad inferos. Quint⁹ est de re
surrectione. Sextus de ascensione. Septim⁹
de aduentu ad iudiciū. & sic in vñū
sunt. xij. Quidam tamē distinguunt. xij. ar
ticulos fidei. sex pertinentes ad diuinitatē
temp⁹ sex pertinentes ad humanitatē.
Tres em articulos triū personaz cōpēs
hendunt sub vno: q̄ eadē est cognitio triū
personaz. Articuli de opere glorificationis
distingunt in duos. s. in resurrectionē
carnis. & in gloriā anime. Sñr articulum
pceptionis & natiuitatis cōiungūt in vñū
b. Tho. Omēs ergo predici articuli
gratiter & explicitē sunt credēdi. Alias si
quis vñū illoz nō crederet damnaretur.
Quia sicut qui totā legē obseruauerit: of
fenderit autē in vno factus est omniū reus
Jaco. ij. Sic qui oēs articulos crediderit
preter vñū. perdit fidem de oībus. Ratio
est: q̄ sicut oīa mādāta habēt cōnexionē
quādam in charitate qua perdua nullū
mandatū potest pfecte seruare: sic oēs arti
culi habēt cōmunionē in veritate diuini
cui detrahē si vnus articulus nō credat.
¶ Tercio requirit firmitas: sine dubitatio
ne. Quia aliqui dubi⁹ in fide infidelis
est: de hereticis. c. i. Nō dico de illo qui ali
quādo tentat de his que sunt fidei: tamē
semp deliberato hō credit quicqd̄ credit
sancta mater ecclesia: q̄ talis nō est dubi
tatio: sed tēratio: sed ille dicit dubitare de
his que sunt fidei qui nō decinat ad vñā
partē. puta affirmatiuā plusq̄ ad negati
uam vel cōuersionē talis est dubius in fide.
et psequēter infidelis. Iste ergo si in tali
statu moriet⁹. pculdubio damnaret⁹: q̄
nō credit. Qui autē nō credit iā indicatus
i. cōdēnat⁹ est 3o. iij. Credere em est euz
assensione cogitare: vt dicit Aug. Cū ma
iori ergo certitudine & firmitate debemus
tenere ea que sunt fidei q̄ ea que intelle
ctu vel sensu percipim⁹. Ratio est: q̄ quā
doq̄ sensus decipit. vel ex parte subie
cti. vel ex pte mediū. Vnde supra fmone. i.
pre. i. Sic & ppter mediū distantia vidēb⁹
homoz apparebit animal brutū. vel ex de
fectu luminis q̄ de nocte vñū apparebit
esse aliud. Sic & intellectus pōt decipi
et p̄ in omni scia in qua nullus penē do
ctor fuit: qui nō aliqui errauerit. Vñ dicit
Quādoq̄ bon⁹ dormitat Homerus. S;
veritas diuina cui fides innit⁹ nō potest

decipere: & iō certiora sunt ea que sunt fi
dei q̄ ea que intellectu percipiunt. 3o dicit
Jaco. i. postulet i fide nihil helitas. Qui
enim helitat: similis est fluctui maris. Nota
fluctui maris. Sicut em vnda maris nō
stat firma sed agitat ventis: nō huc nō
illuc sic psona q̄ dubitat agitat huc inde
argumentis & rōnib⁹. Vnde supra fmone.
iij. vbi agit de fidei veritate. pte. i. Nota
exēplū de eua q̄ voluit cū diabolo disputa
re. ideo de verbis dei dubitauit & cecidit.
3o Ap̄s ait. i. Thi. i. habēs fidē & bonā
p̄fiam: quā quidā repellentes circa fidē
naufragauerūt. Et. i. Cor. xj. Timeo au
tem & c. Vñ cōtēp̄t plurimū tales hoīes
q̄ de fide dubitat sunt hoīes male p̄fciē
q̄ vt liberi volupatiū & p̄tis vacent
dñt. Et qd̄ scit homo de alio mūdo: si est
infernus vel purgatorius & c. forsitan deri
ci hoc inueniēt. Et ex hoc vidē q̄ tūz oc
cupat homo a p̄tō: q̄ magis credit p̄fua
sioni falsē quā sibi p̄fmi facit⁹ xpo. apo
stolis. euāgelistis. martyrib⁹. doctoribus.
predicatorib⁹. & toti mūdo. Tales em pe
iores sunt diabolo in hoc. Quia demōes
credunt & p̄rēnsunt Jac. ij. Isti autē nō
credūt & p̄sequenter non timeūt: q̄ timor
est effect⁹ credulitatis siue fidei. Cēsā
tē autē cācellat effect⁹. Exēplū audiui de
quodam solēi medico: q̄ vocabat⁹ magi
ster Jacobus de solūio q̄ dubitabat de
articulo eucharistie. et cū veniret ad mor
tē & suaderet sibi vt cōdicaret. missuz est p
sacerdote: cui dictū ē a quodā. Vnde quō
dum cōdicat⁹: nō credit. Dum autē sacer
dos veniret p̄ corpore xpi: interrogauit
sacerdos & p̄fijt vtrum crederet & c. Rñ.
Vtrū hoc crediderūt Hierony. & Augu.
Rñ. sacerdos: q̄ ita. At ille dixit. postq̄
tā hoīes hoc crediderūt. & ego credox
sit sumptit cōiōnē. Qñ autē hō de dubita
tione tēntat. bonū est recurrere ad aucto
ritatē xpi: & magnoz doctorū q̄ fuerūt in
ecclia. Vñ brīs Magist⁹ fmone. Magist⁹
itaq̄ periclit⁹ res est si post pphaz oracu
la: post testimonia aploz. post martyrium
vniuersa. veterem fidē quasi nouellā dispu
tare p̄sumas: & post mouentuz iudices
ociosa disputatione de veritate religio
nis contendas.
¶ Quarto requirit veritas: sine simulatio
ne. Veritas: adequatio rei ad intellectu.
Tunc ergo est fides vera qñ cum actu in
teriori credulitatis cordialis: p̄cordat act⁹
exteriori. Tria ergo debēt concurrere ad

hoc vt fides sit vñ. p̄mo credulitas cor
dis interiori firma: vt dictū est. Scda cō
fessio oris vt hō omni die p̄fiteat ip̄a: Ad
similitudinē mulieris qñ facit omagū rei ge
nu flexo & c. Sic quolibet mane & sero: vñ
homo p̄fiteri oīe fidem: dicendo. Credo in
deū & c. Alioquin fides interior si p̄ os nō
exterioris p̄cedit paulatim deficiat: sicut lu
mē lucerne si nō h; spiraculū. Et iō cōfess
io cū fide est necessaria. Quid si q̄ negat
xpm ore victus fortasse tormentis s; nō cor
de: R. peccauit mortaliter absq̄ dubio:
q̄ nulla rōne debet ad hoc iduci. xij. q. ij.
p̄mū. & hoc notat Glo. xj. q. iij. Nō solū
et ter. & Glo. Ad idem facit Ro. x. Corde
credit ad iustitiam: ore autē p̄fessio fit ad sa
lutem. Tercio requirit manifestatio ope
ris. Quia si haberiū tantā fidē itaq̄ ha
beret⁹ peritus & paulus nihil p̄desset vo
bis: nisi virtutē opamini. Vnde Jacob⁹.
Quid p̄deri fratres mei: si fidē dicat q̄
se h̄re. opa autē nō habeam⁹ qd̄ poterit si
des saluare eū: Quasi dicit nō. Et infra
Sicut enim corpus sine spiritu mortuum
est: ita & fides sine operib⁹ mortua est Jac
cobi. ij. Verbi ḡsa. Vos creditis q̄ tres p
sone pater & filius & sp̄s sanctus. est vñ
deus: hūic credulitatis cōrespondeat: quā
do aīa corpus. & vita. concordat virtutē
operant. 3o creditis q̄ xpus tantū hūm
liauerit se ad recipiendū miseriam nos
stre humanitatis euz miseris nostris & c.
hic ostendatis opere q̄ quantūcūq̄ si
tis alii nobilitate. domini. dignitate: scie
tis & c. humilitatis vos: iuxta illud Eccl̄i.
iij. Quanto maior es: humilia te in omni
bus: & coram duo inuenies gratiā. Item
creditis q̄ xps elegit virginem in matrē.
cum tñ de alia potuisset nasci: tpe citaz
virgo fuit: ostēdatis hoc ope vt fuerit cas
titatē. Vñ licit copula carnalis inter cō
iuges sit licita tpe quadragēime: dic q̄
nō. xxiij. q. iij. xpiano. tñ nō est mortale s;
veniale: vt dñt Theo. vel nullū nisi per cō
tempniū. quia tunc est mortale. Item credi
tur q̄ tps fuit paup⁹ adeo q̄ nō h̄bat le
ctuz aut domū: vnde de nocte sepe ibat in
desertum ad dormiendū si nō habebat
aliū locū. Mar. viij. Quia p̄s foueas habet
et volucres celi nidus. filius autē hominis
non habet vbi caput reclinat: ostendatis
hoc opere vt & si paupertatem volūtiā
aut nō vis aut non potes habere: saltem
aliena relictas & elemosinas paup̄cri⁹
de eo qd̄ tibi superfluitas. Item credi

fides vera.

tis q̄ christus fuit passus iniurias derisio
nes &c. & tandem mortē. nec voluit recipere
iudiciū. Imo rogauit patres dicens. Pa-
ter ignosce illis quia nesciūt quid faciunt
Eant. xxiij. Obediatis hoc opere patēne
remittitō iniurias iniuriis &c. Alioquin
mortua est fides tua. Itēz creditis q̄ xps
fuit mortuus in cruce et tertia die resur-
rexit sic & vos moriamini quantum ad vitā
peccatorum in cruce penitentie: & sic post ter-
tium diem scilicet cōtentionis. confessionis. et
satisfactionis. presertim hoc tempore qua
dragesime: resurgens ad vitam gratie.
Ro. iij. Sicut christus resurrexit a mor-
tuis per gloriam patris ita & nos in noui-
tate vite ambulem⁹. Item creditis q̄ chi-
stus ascendit in celum: oledatis hoc ope-
reperi: in diebus dominicis et festiuis
precipuis ascendatis per cōtemplationē
et orationem. Audiat etiam missam to-
tam & sermonez: ut dicatis cum apostolo.
Mā cōuersatio est in celis ē. phil. iij. Itē
creditis q̄ christus est in hostia cōsecrata
offendatis hoc opere ut deuote cōmunice-
tis in pascate. saltem iuxta preceptū quod
habetur de penitē. & remiss. c. Ois viri-
ficus. Tunc ergo est vera fides quando
opera exteriora sunt conformia fidei chi-
stiane. Alias fides falsa est in hoīe qui vi-
tose viuūt: licet verbis christi cōfiteatur.
Et horum magna est multitudo: q̄ crede-
re corde & confiteri solum ore fidem et ge-
nūscere coram christo: parū est. Quid
enim tibi constat? Quid perdis audiēdo
missam & sermones &c. De talibus dicit
Apostolus Tit. i. Constat se nosce deū
factus autem negat. Super quo textu di-
cit Hierony. Et habetur in decre. xi. q. iij.
Estimant quidam in eo tantum deum ne-
gari si in persecutiōe quis a gentibus cō-
prehensus se confiteri renuerit esse xpia-
num. Ecce ap̄s in oibus q̄ peruersa sunt
facis deū asseruit negari. xps sapiētia est
iusticia. veritas. scitias. fortitudo. negat
per insipientiā sapiētia. p̄ iniquitatē iustitia
per mēdaciā veritas. per turpitudinē san-
ctitas. per imbecillitatē animi fortitudo.
Quoniam scilicet vincimur a viriis atq̄ p̄tis
totiens dñi negamus &c. Item saluator.
Mat. vij. Non ois q̄ dicit dñe dñe intra-
bit in regnū celoz: sed q̄ facit voluntatē pa-
tris mei q̄ in celis est. ipse intrabit in re-
gnum celoz. p̄mū si qdē dñe: credulitas
tem cordis. Scdm dñe: significat cōfessio-
nem ois. Itē nō intrabit in regnū celoz

sed q̄ facit voluntatē &c. per operis man-
festationē. Nota q̄ illi q̄ ore consentiunt fidē
et non opere. sunt similes illis q̄ genu fle-
ciebant ante xpm & postea ipsum percun-
tebant hārudine. Sic tales genuflectunt
et adorant xpm & ipsum cōstent ore. & post
modū ipsum in p̄mo p̄cunt. Mat. xxv.
quod vni ex minimis meis fecistis &c.
¶ Quinto requiritur causalitas pro in-
formatiōe. Et ista est clausula p̄fessionis fi-
dei. Nam charitas est forma fidei: fm. b.
Tho. xxi. q. iij. arti. iij. Mā sine charitate
nec perfecta est fides in se. nec pōt operari
quāvis s̄: ad Gal. v. fides per charitatē
operatur. Et si q̄ fidelis operatur sine cha-
ritate: caret merito: iuxta ill. d. ij. Cor. xij.
Si habuero oēm fidē itaui montes trāsire
ram charitatē aut non humero nihil sum
Tunc autē est perfecta fides q̄ charitate
informatur. Talis fuit fides Dagdalene:
cui licet dñs dixerit fides tua te salua fe-
cit: tñ vi ostēderet q̄ illam salutē opata sit
fides semp charitate informata: dixit. Di-
missa sunt ei p̄ctā multa: qm dilexit mul-
tum Luc. vij. Charitatē deo exhibeamus
de corde puro. conscientia bona & fide non
ficta. De pe. di. ij. c. Ergo. Non ergo fides
sine charitate p̄ctā dimittit: sed formata
charitate: q̄ vi dicit p̄ouer. b. x. Univer-
sa delicta operit charitas. Et hoc etiam
vult. b. Tho. xxi. q. vij. arti. ij. Et est tantū
vigori fides cum charitate. q̄ etiā ante ba-
ptismi actu sumptis p̄ctis remittit et gra-
tiam cōfert: sicut p̄z in Cornelio cōtūro-
ne Act. x. Hñ facit. c. Debitū de baptismo
¶ Sexto requiritur animositas cum for-
tificatione. Requirit enim q̄ fides sit forti-
tudine roborata. ut homo sit paratus oīa
mala subire & etiam mortem pati propter
fidem. Talis fuit fides Stephani. Lau-
rentij. & aliorum martirū: qui per fidem vi-
cerunt regna operati sunt iustitiā. adepti
sunt repromissioēs p̄p̄e. h. Uñ Apoc. ij.
Esio fidelis vsq̄ ad mortē: & tibi dabo co-
ronam vite. De qua corona habet Apoc.
xij. Mulier amicta sole &c.
¶ Septimo requiritur humilitas cum sub-
iectione: ut scilicet homo humiliet coram deo
cōstuncius sit fidelis. Nec p̄sumat de se
nec superbiat alioquin fides sua sibi inu-
lis erit. Sicut crepū patet in petro quan-
do propter fidem suam p̄sumens p̄uia-
uit in illud verbū dicens. Et si oēs scanda-
lizati fuerint in te: sed non ego. Et ibidem
etiam. Si oportuerit me mori tecum: non

te negabo. Et ideo eadē nocte tētatus de
fide grauiter corruit & ter fidem negauit:
quia per q̄ quis peccat per hec & torquet.
Sap. xi. Hāc enim de causa corruit: quia
non se humiliavit sed p̄sumpsit de se di-
xit Ambro. vij. q. i. 3m tate. Debet ergo si
des esse humilis: q̄ dum humilitate subij-
citur in se ipsa perficitur. Talis fuit fides
virginis gloriose que ait. Ecce ancilla dñi
fiat mihi fm verbum tuum Luc. i. Credi-
dit enim illud in se compleri qd ab ange-
lo p̄nūtiatū sibi fuerat. Et licet illud ma-
ximum donum oīa alta dona excederat:
tamen ex hoc non se exaltauit sed humi-
liauit se vnde & dixit. Quia respexit humi-
litate ancille sue. ecce. n. &c. Talis etiaz
fuit fides cananee: q̄ in fide vera solidata
in tante humilitatis profunditate se collo-
cauit: vt nec propter christi tacturnitates
nec propter negatiuā rēpōsionē. nec pro-
pter illatum conuictū retro discesserit: sed
semetipsam magis humilians ait. Domi-
ne etiam catelli edunt de micis que cadūt
de mensa dñorum suor. propter quā hu-
militatē adeo p̄fecta fuit fides sua: vt dñs
respondens dixerit ei. O mulier: magna
est fides tua: fiat tibi sicut vis. Mat. xv.
¶ Talis etiam fuit fides David: q̄ dicebat
Credidi p̄pter qd locutus sum. Credidi
scz corde. propter qd locutus sum. scilicet ore.
Ego autē humiliatus sum nimis. Amen.
¶ De fidei utilitate. vel de effectibus
fidei. Sermo. vij.

Fides tua

re saluū fecit. Luc. xviij.
Cū supra de. iij. arti. v3
de fidei perfectiōe: restat
modo videre de. v. arti. q̄
est vltim⁹: v3 de fidei utili-
tate. Salutetur virgo Maria &c.

¶ Pro fundamento sermonis ostendit the-
ologalis questio.

Queritur vtrum de credibili-
bus reuelatis possit
aliquis habere simul scientiā et fidem lo-
quēdo de scientiā vt accipit pro oī noticia
certa. ¶ Arguit q̄ sic Jo. b. x. q̄ vidit me-
thomas credidit si thomas simul habuit de
christo certāz noticiā inuiniā & tñ fidem:
etiam per⁹ & iohānes viderūt christū cru-
cifigi h̄ynus articulus est de xpo hoīe cru-
cifixo igitur sibi habuerūt noticiā inuiniā
quia ille hō crucifig⁹: & fidē q̄ nō est dictū

eōs fuisse extra fidē vel cognitiōē fidei q̄
hoc viderūt igit fiant sibi de eodē scientiā et
fides. 3noppōsitū ad cor. scito p̄fidē eniz
ambulam⁹ non per specū glo. modo p̄ fidē
tñ illuminamur si tñ p̄ fidē igitur nō ha-
bemus nec habere possum⁹ in via sibi scien-
tiam & fidē de credibilibus reuelatis ad
questiōē respondendū est fm scotti. in. iij.
di. xxiij. q. i. q̄ scientiā multipliciter pōt capi
vno modo pro vt ē aliqua noticiā cū adhe-
sione firma dicitur scientiā & q̄ talis scientiā
possit stare cum fidē vult augustin⁹. i. retra-
cta. c. xij. Sed isto modo non querit ques-
tio de scientiā: q̄ nō tñ de credibilit⁹ re-
uelatis potest esse scientiā: hoc modo firmi-
ter adherendo testimonio alieno &c. stare
cum fidē. Sed etiā ipsa fides est scientiā
isto modo: sicut p̄z per Augustinū i. x. de
ci. c. ij. profecto inquit ea que remota sunt
a sensibus nostris: qm testimonio nostro
scire non possum⁹ de his alios testes re-
rimus eisq̄ credim⁹: a quosq̄ sensib⁹ remo-
ta esse vt fuisse nō credim⁹: sic est in sensu
q̄ credim⁹ alijs de his q̄ videntur. Sic est
intellectu fm ipsum de his que mente sen-
tiuntur: q̄ ipse sensus mentis rectissime
sensus dicitur. ¶ Alio modo capis scien-
tiā: sicut assensus non solum per credulitatē
adherendo testimonio alieno: sed potest
esse sicut veritati si te assentit: licet non ex
hisdē causis scidentia necessaria de quo
assensu loquit p̄hys. vi. eth. di. q̄ habitus
intellectualib⁹ dicit aliq̄s determinate ve-
ritatē & assentit vni parti sicut aliquis assen-
tiet conclusioni demonstratē et ita fides
qua assentitur alteri parti dictionis de
tertiā esset scientiā fm philosophū et isto
modo fides infusa est scientiā de reuelatis
stant simul: q̄ sic non accipitur. ppe scientiā
¶ Alio modo accipitur scientiā proprie vt
accipitur primo posterori⁹: & ad illā quatu-
or requiruntur conditiones in scientiā.
¶ P̄tia q̄ sit certa excludēdo oēm dubita-
tionem: & deceptionē.
¶ Scda q̄ sit de cognito necessario.
¶ Tertia q̄ sup cām enidēt in intellectu.
¶ Quarta q̄ si per causas necessarias eui-
dentem applicatā ad cōclusionē p̄ discursū
sum syllogisticū. Ideo dicit p̄hys p̄io po-
steriori⁹ scire opinamur: vñ quodq̄ sim-
plicitē & nō sophistico mō q̄ est scdm acci-
dens: & illo mō accipiēdo scientiā impossibi-
le est de eodē esse. sibi enit⁹ & fidē & ad ar-
gumentū s̄: q̄ thomas aliud vidit & aliud
credidit: vidit hominem et credidit deum.

De fidei utilitate

et petrus et iohannes viderunt illum hominem crucifixum crediderunt si non viderunt si ex quo viderunt non crediderunt pro tunc nec cogitando crucifixione habuerunt fidem de ea habebat in habitu quo illud crediderunt si non viderunt quo mediante saluati sunt iuxta verba assumpti fides tua. Pro complemento sermonis notandum quod si quis vellet oēs effectus fidei numerare potius sibi tempus deficeret. aut memoria materia. Unde apostolus loquens de fide dicit. Quid adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrant. Heb. xi. Et hic dicit postea multas laudes de fide narravit. Nota similitudinem de fonte quod producit multa flumina etc. Sic fides est fons quidam. Eccli. i. fons sapientie verbum dei. Et producit multa flumina. i. multos effectus. Joh. vii. Qui credit in me sicut dicit scriptura: flumina de ventre eius fluent aquae viue. Sunt autem octo flumina: sicut hic infra dicebat. Unde sicut origo omnium fructuum est arbor: sic origo et fundamentum omnium virtutum. ois gratie. et ois meriti est fides. Jo dicit Substantia rerum sperandarum. Heb. xi. Quod habet rationes primas et fundamentum: videtur supra sermone. i. pte. ii. Unde. i. Tim. i. fundamentum aliud nemo potest ponere preter id quod positum est: quod est Christus. Glo. i. fides iesu Christi. Alius ergo in presentem sermone effectus fidei. persequimur ubi nota octo effectus.

- ¶ Primo enim fides peccata dimittit.
- ¶ Secundo hominem deo subiecit.
- ¶ Tertio mundum vincit.
- ¶ Quarto carnem compunit.
- ¶ Quinto demonem depunit.
- ¶ Sexto mirabilia facit.
- ¶ Septimo gratiam influit.
- ¶ Octavo gloriam tribuit.
- ¶ Primum est gratie infusio.
- ¶ Secundum est peccatorum remissio.
- ¶ Tertium est divina subiectio.
- ¶ Quartum est mundi depectio.
- ¶ Quintum est carnis compunctio.
- ¶ Sextum est diaboli prostratio.
- ¶ Septimum est miraculorum operatio.
- ¶ Octavum est glorie collatio.

¶ Primum ergo effectus sine utilitas facit: est quia peccata dimittit. Probatur ratione ex propheta et auctoritate. Ratio est ista. peccatum enim non potest nisi per contritionem deleri quod est dolor de peccatis voluntarie assumptis. Illa enim inordinatio quod est facta in peccato inordinata delectatione reducit ad equalitatem iusticie per dolorem contritionis. Dolor autem ille est de peccato.

inquit per illud offensus est deus et peccator incurrat reatum pene eterne. Propter hoc enim peccator dicitur: quod putat se offendisse deum per peccatum. et se esse reum pene eterne. et dicit etiam credere et sperare veniam a deo. Requirit ergo quod ad hic ut iustificetur a peccato credat deum iustificatorem hominum per ministerium Christi. Tria ergo credit peccator quod cōterit. primum est quod credit se offendisse deum peccando. Secundo credit se diuinam gratiam perdidisse peccato. Tertio credit se dignum eterne pene: et ideo timet: quod subit illi huius per fidem. Dic prater. Jo. Ro. vii. Creditum est quod iustificat ipsi reputat fides eius ad iusticiam secundum apostolum quod dicit. Si quod illorum iusticiam non potest vera contritio haberi. Vide. b. Tho. i. q. xii. arti. iiii. Quod ad istud peccatum: hoc putat vbi huius nisi est fides. Ergo fides est origo et fundamentum contritionis et consequenter remissionis peccatorum ex parte ipsius peccatoris: sed ex parte dei et gratia et misericordia dei: et ex parte Christi est meriti passiois sue. Hec enim triplex causa concurrunt in peccatorum remissione: ex parte dei misericordie ex parte Christi quod est deus et homo est meriti mortis succer peccata nostra fides. Hanc triplicem causam ponit apostolus Ro. iii. Iustificati gratia per gratiam ipsius: ecce primum. Et per redemptionem quod est in Christo iesu quem per apostolum deus propinator per fidem in sanguine ipsius: ecce secundum. Et. i. Arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus: ecce tertia. Patet ergo quod fides est origo et causa iustificationis peccatorum ex parte nostra. Unde Abac. ii. Iustus autem mens ex fide vivit. Et sic per rationem. Exemplum habemus in Cornelio centurio ne qui cum adhuc non esset baptizatus: quod tamen habebat fidem implicitam consecutus est peccatorum remissionem: et accepte erant elemosine sue coram deo. Unde dixit ei angelus. Orationes tue et elemosine ascenderunt in memoriam in conspectu domini. Unde ut plenius in fide instrueretur apparuit ei angelus domini manifeste. monens eum ut accersiri faceret symonem petrum. per quem plenius instrueretur de his quod sunt fidei Act. x. Et his patet etiam sine baptismo peccata dimittit baptismo dico actualiter per etiam. Extra in. c. Debitum de baptismo. Baptismus autem nulli peccati potest remittere sine fide actuali in adultis. vel habituali sicut in pueris ut Extra in. c. Maiores de baptismo. Nam dicit Mat. xvi. Qui crediderit et baptizatus fuerit: saluus erit. Qui vero non crediderit condemnabitur. Unde saracenus vel infidelis de eo ipso quod fide habet purgatur a peccatis

De fidei utilitate.

277.

Etiam antequam actualiter baptizetur. Ideo dicitur Act. xv. fide purificans corda eorum. Et nota quod fides tollit peccata non solum quantum ad culpam sed etiam quantum ad penam eternam. et etiam temporalis. si est perfecta fides et contritio: sicut fuit in magdalena. et bono latrone. Exemplum etiam habet de Amittitis: qui credentes verbis Ione egerunt penitentiam. Nec solum fides propria est causa et origo remissionis peccatorum: sed etiam fides aliena: de congruo tamen non de condigno. In cuius signum legitur Mat. vii. De centurione propter cuius fidem sanatus est puer suus. Unde dixit ei dominus. Uade et sicut credidisti fiat tibi: sanatus est puer in illa hora. Mat. vii. Dicit tamen hystoria. Sic ad preces Joiri archiepiscopi magis suscitavit Christus filium eius: sicut legitur Mat. ix. Et mat. v. Sic ad fidem et precibus Martie et Magdalene suscitavit Lazarum. Et ut hoc manifeste ostenderet ex quo suscitavit Christus a martha confessionem antequam ipsum resuscitaret: dicens. Ego sum resur rector et vita. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit vivet: et omnis qui credit in me non morietur in eternum. Credis hoc? At illi. Utique dominus. Ego credidi: quia tu es Christus filius dei vivi. Quod in hunc venit Jo. xi. Et tunc statim postea Christus suscitavit Lazarum sicut et ad fide ipsorum illorem qui portabant paralyticum. Unde dicit Mat. ix. Ecce offerebant ei paralyticum in lecto iacentem. Videns autem iesus fidem illorum dixit paralytico. Confide filie remittuntur tibi peccata tua. Sic et fides cananee subuenit filie que a diabolo vexabatur Mat. xv. Unde dixit ei. O mulier: magna est fides tua etc. Super quo verbo dicit Glo. Quantum valet apud deum fides propria: apud quem tamen valet aliena: virtutis et extra sanaret hominem: Unde et hodie multi peccatores concipiuntur propter fidem et orationem ecclesie. Sic fides et oratio sancte Monice subuenit Augustino filio suo. Unde legitur. Huius mater deuotissima que carne prius prepe rerat mundos charitatis visceribus postmodum multo semine lachrymarum genuit christo. Patet primum effectus fidei.

- ¶ Secundus effectus fidei est: quod hominem deo subiecit. Et hoc quantum ad tria. primum quantum ad intellectum. Secundo quantum ad voluntatem. Tercio quantum ad vitam.
- ¶ Quantum ad intellectum: subiecit intellectum humanum ad credendum deo de his que etiam intelligere perfecte non potest quod est valde mirabile. Ratio: quia facit

hominem operari supra naturalem potentiam. Nam naturaliter cognitio nostra habet ortum a sensu: nec potest homo cognoscere naturaliter nisi quod sensu percipit: et tamen per fidei eleuatur homo ad cognoscendum illa que sensu percipi possunt: nisi solo auditu Rom. x. Ergo fides ex auditu etc. Et ideo est mirabile. sicut si animal brutum eleuaretur ad volandum in aere. Ideo apostolus ii. Cor. x. In captiuitate redigentes intellectum vestrum: in obsequium christi. Unde dicit Bernardus. quod tria singulariter mirabiliter fecit deus in assumptione nature humane. Coniuncta enim sunt spiritus sanctus et homo. mater et virgo. fides et cor humanum. See ille.

- ¶ Secundo fides subiecit deo voluntatem hominis ad obediendum ei in omnibus quantum tuncque arduis. Exemplum habemus de Abraam quando ei precepit deus ut immolaret Isaac unigenitum suum. In quo quidem facto magna concertatio esse poterat inter naturam et fidem. Nam ex parte natura videbat Abraam quod erat filius suus. Tres vnicus. Item legimus et naturalis dilectus valde. Item nos sperabat alium ex vxore suscipere: eo quod esset iam puerus etatis. Et alia parte fides urgebat eum. ex quo enim deus sibi promiserat dicens. In Isaac vocabitur tibi semen Gen. xxi. Credidit quod licet ipsum occideret ex precepto dei. poterat deus ipsum a morte suscitare et hac de causa in hoc tam graui certamine vicit naturam fidei. Unde tunc ad mortem illum ut ipsum domino immolaret: sicut legitur Gen. xxi. Unde apostolus fides ipsius Abraam magnificans ait. fide obtulit Abraam Isaac cum tentaretur et vnicum offerrebat: qui susceperat promissiones. Ad quem dicitur est: quia in Isaac vocabitur tibi semen: arbitras quod a mortuis suscitare eum potens est deus Heb. xi.
- ¶ Tercio fides subiecit deo corpus et vitam hominis. Quid enim mouit matrem ad sustinendum diuersa tormenta et morte cruci delem: nisi fides? positi enim erant in hoc certamine utrum vellent vitam aut fidei perdere: et elegerunt vitam perdere quam suam: propter quam ludibria expti insuper et vincula et carceres. lapidati sunt. scelerunt. tentati sunt. in occisione gladii mortui sunt Heb. xi. Nota hic moraliter: prater illos qui pro christo nolunt dare bona temporalia in subiectione pauperum. Quod ergo darent vitam: quando non dant bona temporalia? Et hoc propter defectum fidei.

Et hic patet manifeste. Nam unusquisque libenter daret ducatus pro lucranda vna ciuitate si haberet instrumentum promissionis validum et roboratum. Et tamen christus promittit pro vno centum et vna etiam namque illud Mat. xix. Centuplum accipietis et vitam eternam possidebitis: et tamen non dant. Quod non ex alio procedit nisi ex defectu fidei. Magis enim credunt instrumentum notari quam instrumentum christi et magis verbis iudei quam verbis dei. Water ergo maritum fides catholica est: que deo mirabili modo hominis subiecit intellectum voluntatem et vitam. Intantum etiam fides subiecit animam deo. quia ipsa deo vnit et facit vnum cum deo: sicut vir et vx et sunt vna caro. Unde et per fidem desponsatur anima a deo: iuxta illud Ose. ii. Sponsabo te mihi in fide. Ubi Jo. xvii. Non pro eis rogo immo etiam pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me: ut omnes vnum sint sicut tu pater in me. et ego in te. Et infra. Sicut et nos vnum sumus.

¶ Tertius effectus fidei est: quia vincit mundum. Jo. v. Hec est victoria que vincit mundum: fides nostra. Quis est autem qui vincit mundum nisi qui credit quoniam testis est filius dei. Bellat enim mundus contra nos dupliciter. Primo prosperis blandiendo et alliciendo. Secundo aduersis terrendo: utroque modo hominem sepe a deo recedere facit. Fides autem in utroque bello facit hominem vincere. Nam si homo est in prosperitate considerat quod prosperitas illa transitoria est: quod nullius momenti est respectu futurorum bonorum que in futura gloria expectamus et ex hoc contenti ipsa nec ponit spem in ipsis prefertim quia considerat homo quod bona temporalia sunt impeditura bonorum eternorum. Ubi Grego. Tanto quis a supermo amore distungitur: quanto quis inferius declarat. Et ad hoc etiam inducit fides: scilicet ad mundi contemptum: templo christi qui prosperitate et temporalia bona contempsit et aduersa sustinuit. vnde regnum fugit. Johan. vi. Non autem crucis. Ideo Iherem. xii. Aspicientes in auctorem fidei et consuetudinem iesum. qui propositio sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. Sunt ergo bona temporalia impeditura bonorum eternorum: propter quod dicitur: baluator. quod facili potest camelus per foramen acus intrare: quam diues in regnum celorum. Mat. xii. Vnde plerumque homo

relinquit omnia temporalia bona et parat se. tam: eos: ut expeditum acquirat eternum. Et hoc vnde: nisi ex fide qua habet de eternis propter verbum christi dicentis: Omnis qui reliquerit domum vel fratres. aut sorores: aut patres: aut agros. propter nomen meum: centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Mat. xix. Si autem hoc est in aduersitate: patienter per fidem sustinet. Considerat enim quod per tribulationes huius mundi patienter sustinet: homo acquirat vitam eternam incomparabiliter meliorem ista. i. Cor. iiii. Idem quod in presenti est momentaneum et leuis tribulationis nostre: supra modum in sublimitate eternum glorie pondus operatur in nobis. Nec sunt condigne passionibus huius temporis ad futura gloria: que reuelabit in nobis Ro. viii. Propter hoc ergo homo sustinendo patienter vincit mundum. Et hoc vbi habet. nisi ex fide: Si autem fidem non habet omnia timet. omnibus passionibus est subiectus. et in prosperitatibus temporalibus bonis spem figit. et sic tandem a mundo vincit et decipitur. Figura ad hoc habetur de virga moysi qua percussit mare et diuisit. ut sic filii israel transiret liberati ab oppressore. pharaonis Exo. xii. Virga significat fidem qua transiit illeclus homo per mare huius mundi. Ad idem facit figura de arca Noe: qua aqua diluuii ad sublimiora tulit. Genesi. vii. Quia autem quos extra archam tunc extinxit: ut ponit Grego. in li. moysi. Et habetur in dec. xii. q. i. Quia sola. Sicut igitur insurgentibus aquis archa eleuabatur superius: sic tunc fides eleuat hominem ad superiora cum magis insurgit mundi aduersitates. Ro. v. Non solum autem sed et gloriamur in tribulationibus: sciens quod tribulatio patientiam operatur patientia autem probationem. probationem vero spem. Ad idem in nouo testamento habet figura de petro qui ad iussu domini ambulabat super mare et iret ad Iesum: sed cum timuisset ventum validum cepit mergi. Ubi continuo Iesus extendens manum apprehendit eum: et ait illi. Modice fidei dubitasti. Mat. xii. Nota ergo quod quod diu habuit petrus fides firmam ibat supra mare: sed spiritum cepit dubitare cepit mergi ad significandum quod in mari huius mundi homo illeclus vadit quod diu habet fidem habet: quod per fidem contentum aduersa mundi et quod per fidem a multis periculis preseruatur. Sed quod dubitat de fide multa incurrat pericula. quibus vincit et in corpore

et in anima. Unde ad propositum dicit Ambrusius et habetur in decre. xii. q. i. Non turbatur nauis quod petrum habet. et turbatur que Iudas habet et si multa illic discipulorum merita nauigabant. tamen adhuc eam proditorius perfidia agitabat. In vtriusque petrus sed quod suis meritis firmus est: turbatur alienis. Cavemus igitur perfidiam carnalis proditoris. ne per vnum fluctemus plurimum. Et infra. Ibi ergo turbatio ubi modica fides. Ibi securitas ubi perfecta dilectio. Et ita etiam experimentum didicisti quod. Nota exemplum de domino Stephano modo dico quod captus a curia in vigiliis natiuitatis domini propter prodicionem discipulorum: cum fuisset acriter questionatus. dixit copellente cum diuino iudicio. Verum hoc tali die patior quia olim non credebam natiuitatem domini et c. postea vero decapitatus est. et in fide ecclesie me presente mortuus est. Ipe ergo est victoria que vincit mundum fides nostra. i. Jo. v.

¶ Quartus effectus est: quia carnem compungit. Caro enim bellat aduersus spiritum cum delectationibus et voluptatibus. Unde Sal. v. Caro concupiscit aduersus spiritum et spiritus aduersus carnem: hec enim sibi inimicum aduersant: ut non quecumque volunt illa faciat. Sed quomodo in hoc bello speratur victoria nisi per fidem? Nam fides ostendit homini quod si carni consentit pro delectatione momentanea quod contra est nobis et bellicis. perdit homo eternam: quod communia sunt nobis et angelis: et penas incurrunt eternas. Ro. viii. Si enim finis carnis vixeris: moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis: viuatis. Item Sal. vi. Qui seminat in carne: de carne et metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu: de spiritu metet vitam eternam. Qui autem fidem non habent oportet quod carni succubant. Ideo Aplos hortatur dicens. In omnibus sumetes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Eph. vi. Ubi Hiero. ad Eustoch. de virginitate seruanda. Si quando de sensibus exterioribus hominem florere adolescantie suspirare. et accepto cibo eunte in lecto composita dulcis libidinis pompa concussit: arripe scutum fidei in quo igitur diaboli extinguunt sagitte. Nota exemplum de illo hieremia qui tentatus a quadam muliere oes sibi digitos obtulit et c. sic Antonius. sic Hieronymus. sic benedictus. sic dionysius. sic fructuosus. Et oes sancti per fidem vinceunt regna: et carnales tentaciones. Ipeb. xj.

Sancti per fidem vicerunt regna: opera sunt iustitiam et c. ¶ Quintus effectus est: quod depunit de morem. Diabolus enim quod libet erueret hominis fidem. que est oculus anime. Sicut cotinus primo currit ad oculum cadaueris. Item oculum fidei diabolus sibi censeat: videtur volare: ne videat quo ducantur: sicut solent oculi velari his qui ducuntur ad patibulum. Item facit diabolus sicut patrem sit anima liqui molit ad rotas sue molendini: alioquin non vult circuire. Sic diabolus si operuerit oculos mentis tollendo fidem in omne peccatum quod voluerit hominem inducat. Tunc igitur hominem diabolus de omni peccato. sed precipue de superbia: ut non obediat preceptis dei nec deo subiciatur sed sibi. Hoc autem remouet fides. per quam cognoscimus quod deus est deus omnis et ei soli sit obtemperandum. et ipse solus sit adorandus. Iuxta illud Mat. iiii. Qui deum adorabis et illi soli seruias. Propter hoc expostatur nos apostoli petrus dicens. Aduersarius vestester diabolus: tanquam leo rugiens circuit et c. Petri ultimo. figura habetur de David vincente Goliath cum quinq. lapidibus de torrente et cum funda et baculo. Goliath interpretatur transiens: et significat quod transiit de celo in terram. de gratia in culpam. de locunditate angelica ad penam infernalem. et de angelo factus est diabolus. Mat. xvi. Signa autem eos quod crediderint hec sequuntur. In nomine meo demonia eiciet et c. per funda vero potest dici quod significat os. per peram vero pastorem ubi lapides reputantur: significat memoria. Triplex autem ictus lapidum quos David percutit in goliath: significatur fidem trinitatis. Vel aliter. Per baculum significatur crux christi. Per quinq. lapides de torrente. quinq. vulnera christi. Per funda significat memoria. et sic per fidem christi et memoriam crucis vincit diabolus. De his huiusmodi videtur tibi prout habetur. i. Jo. xvi. Item potest poni exemplum de sancta Juliana. et de sancto Cypriano. ¶ Sextus effectus est: quod mirabilia facit. Omnia enim mirabilia quod quod mirabilia facit stolis et albis sanctis facta. virtute fidei parata sunt: vel ipsorum facientium vel illorum quibus facta sunt. Ubi et ipse faciebat miracula. non propter eius fides: quod fides non erat in eo. sed finem fidei illorum quibus miracula faciebat. Unde dicit Centurio ni. Vade et sicut credidisti fiat tibi. Mat. vii. Et Mat. vii. dicit quod non poterat in pa-

ria sua facere signū ppter incredulitate
eorum. Nota nō poterat. i. nolēbat q; po
tentie sue nō ggruebat. Sic expōit glo.
i. q. i. c. paulianū in glosa vltima. Uel dic
fm Tho. q; hoc quod dicit. Non poterat
non refertur ad potentiam absolutam:
sed ad id qd pōt fieri ggruēter. Non enī
congruū erat vt inter incredulos oparet
miracula. Uñ subdit. Et mirabatur ppter
incredulitatē eorū. fm quēz modū dicitur
Seri. xviij. Uñ celare potero Abiaā q; ge
sturus sum: Et Seri. xix. nō potero face
re qd; donec ingrediāris illuc: ita expo
nit. b. Tho. pie. iij. q. xliij. ar. ij. in respōdē
ad primū. fides est mater oīm miraculo
rum q; facta sunt in mūdo. O fides magna
potētia. Nā elemēta oīa et corpa celestia:
fidei obediētiā exhibuerūt. Nā pto terra
fidei obediuit dū per xpm et petrū et alios
sanctos mortui resuscitati sunt: ad quorū
imperū tra se appuit et. pp qd dicit dñs.
Si habueritis fidē sicut grānū synapis di
cent mōi: hūc trāsū hic et trāsibit mat. x. vij.
¶ Secūdo aqua fidei obediuit: sicut patuit
in mari rubeo qd se apuit ad iperū moy
si. Exo. xviij. Jte i trāsitu Jordani p iohē
¶ Tertio aer sicut patuit qñ xpo picipiēti
vento et mari facta est tranquillitas magna
Mat. viij. Jte Theodosio impatori ad cu
ius fidē et orōnē motus est vētus maxim⁹
q; irruit vehēmētē in hostes: adeo vt oēs
debellati fuerint. sicut legiū in ecclastica
hystoria. Et refert glo. magna Jo. an. in
ele. Si dñs derelinq; et ve. scō in fine glo.
¶ Quarto ignis: sicut p; in trib⁹ pueris
proiectis in camino ignis ardentis: quos
oīno nō tetigit ignis nec cōtristauit: sicut
legitur Danie. iij. Jdes p; in multis san
ctis q; in ignem piciēti illi manebant.
¶ Quinto corpora celestia: sicut p; de so
le q; ad iussū Josue stetit Josue. x. Item
epe Ezechie reuersus est sol decē ligneis
Jsa. xlvij.
¶ Sexto demones: vñ ad fidē apōrum et
aliorū expellēti de cor porib⁹ energumi
num obfessorum.
¶ Septimo oēs creature: vñ oēs languo
res sanabāt sicut p; de Enea Act. iij.
Et ad vmbra petri sanabāt infirmi: sicut
dicit Act. v. Uñ Mat. xvi. d. Signa autē
eos q; crediderint hec sequentur. In noīe
meo demones eiciēt. linguis loquētur no
uis. serpēs tollēt. Et si mortiferū qd bi
berint nō oēs nocebit. Sup egros manus
imponent et bñ habebūt. Patet ergo qdō

mirabilia fides operat. Item Mat. ix. J
potes credere: oīa possibilia sunt credēti.
¶ Septimus effectus est: q; g; am infirmi
seu infundit. Ratio est: q; g; am sit for
ma quedā non infundit in subiectū qd est
atamū cōueniēter pparatū. Q; ita actus
actiuus sunt in patiente dispositi. Dispo
nitur autē aīa ad g; am per voluntatē ad
bonū. i. x. vij. p; parate corda vstra dño
Volūtas autē p; supponit cognitiōē in
tellectus: q; non potest voluntas autē p; fieri
in rem apprehensam. Intellectus autē ferri nū
tur in cognitiōē diuinorū per fidē: igitur
fides est dispositio aīe ad g; am suscipien
dam: sic est causa gratie gratū facientis. Et
hoc verū est de fide informari. Sed fides
formata per charitatē est effect⁹ gratie po
tius q; causa. Unde Heb. xij. Sine fide im
possibile est placere deo. pto latior nō de
claratione. Nota q; gratia dupliciter po
test dici. Unomodo ipsum auxilium dei mo
uentis aīam ad bonū: et tunc fides est ef
fectus ipsius gratie: vt dictū est supra sēra
mone scō vbi agitur de quiditate fidei p
te. i. Aliomodo dicitur g; a ipsum habitua
le dei donū: sic p; exigitur fides per ra
tionem q; hic ponitur. Patet ratio. Aucto
ritas. Oportet accedentē ad deum crede
re. Heb. xi. Item Jo. vij. Qui credit in me
sicut dicit scriptura flumina derētus eius
fluent aque viue. Hoc autem dicit de spi
ritu quem accepturi erant credētes in eū
Et hinc est q; cathecism⁹ p;cedit baptis
mum. Ante enim q; baptizetur quis in
struitur de his q; sunt fidei et. vt dicitur in
teligi q; ad receptionē gratie baptisima
lis: requiritur p;parati fidei. Jo. xi. Qui
credu in me: etiam si mortuus fuerit et. f.
vita gratie. Et sic duplici medio: cōclusio
ista probat scilz rōne et auctoritate. Item
Ro. i. Heb. x. Iustus ex fide viuūt.
¶ Octauus effectus est: q; gloriā tribuit
Patet ratio. et auctoritas. Ratio est: quia
sine principio non potest esse mediū neq;
finis: sed principius glorie est fides. Sicut
enim tempore diluuij nō fuit salus alicui
sine archa: sic nec alicui est salus sine fide.
Figura descāla Jacobi. Unde fides dicit
substantia rerum sperandarū. Heb. xi.
Ergo pūmōdū et ougo glie est fides. Uñ
Mat. vltimo. Qui crediderit et baptizat⁹
fuerit: saluus erit. Exēplū patet in iaro
ne: et in magdalena. Cui dictū est. fides
tua te saluā fecit Luc. viij. Et in pueris ba
ptizatis. Et de Tho. cui dictū est. Beati q;

non viderit et crediderit. Jo. x. Ideo dicit
Jo. Ipe alit scripta sunt vt credatis quia
filius est filius dei et vt credentes vitam
habeatis in nomine ipsius. Item Jo. iij.
Sic deus dilexit mundū vt filium suum
vniuentum daret: vt omnis qui credit in
ipsum non pereat: sed habeat vitam eter
nam. Item Jo. vi. Qui credit in me: ha
bet vitam eternā. Item Jo. xi. Ego sum
resurrectio et vita: qui credit in me etiam
si mortuus fuerit viuēt. et omnis qui viuūt
et credit in me non morietur in eternum.
Item. i. Jo. v. Ipe scribo vobis: vt sciatis
quoniam vitam habetis eternā qui cre
dit in nomine filij dei. fides ergo est stel
la reges spirituales ad saluatōem addu
cens Mat. ij. Patet ergo q; effectus et fi
nis fidei: est vita eterna. De hoc habetur
vltio Jo. apostoli Apo. xij. Mulier ami
cta sole et luna sub pedibus eius et in capi
te eius corona stellarum. xij. Expone figu
ram istam sicut scripsi in sermo. v. in octa
ua pascē qui incipit. Noli esse incredulus
parte. iij. p;pter hoc dicit thema. fides
tua te saluum fecit et. Amen.

De immortalitate anime. Sermo. viij.

Fides tua

te saluum fecit. Lu. xviij.
Quia vltimus et finalis
effectus fidei formate est
gloria vite eterne vt dictū
est supra proximo: gloriā
autem vite eterne non posset humana na
tura adipisci nisi esset immortalis. Ideo
anteq; ad articulos fidei descendamus:
videamus aliquid de ipsius anime im
mortalitate prout scilicet anima naturali
ter est immortalis. Saluetur pūmo vi
go maria et.
¶ Pro sermone fundamento in quo agit
de anima: de ipsa anima oriūt theologa
lis questio.
Queritur. Utrum anima sepa
rata cognoscat ali
quid sensibilibus. Arguitur q; sicut phi
losophus. pūmo de anima desiderij con
fidentia: timor et gaudiū pertinent ad po
tentiam sensitiuā: sed talia sunt in anima
separata ergo in ea est potentia sensitiua
et si sic potest aliquid sensibilibus cognosce
re. In oppositū aut philosophus secūdo de

aīa. Solus intellectus est separabilis ab
alijs potentijs sicut perpetua corruptio
li ergo in separatōe aīe corrumpitur po
tentie sensitiue et sicut. Aīa separata nihil
sensibilibus potest cognoscere et sic questio
manet p; vtrāq; parte dubia. Ad que
stionem respōdendū est secūdu richar
dum de mediavilla in quarto distict. i. ar.
pūmo. q. i. q; sicut se habent intellect⁹ et vo
luntas ad essentia anime intellectiue sic
modo suo se habent potentie sensitiue ad
essentiam anime sensitiue: quia intellectus
et volūtas non addūt rem absolutā vltra
essentiam anime intellectiue quā ab ea
differant secūdu rationē et relationē: ergo
similiter potentie sensitiue ab essentia
anime sensitiue non differūt nisi secūdu
rationem hoc excepto q; potētie sensitiue
non possunt esse in actibus suis nisi medi
antibus organis intellectus autem et vo
luntas organis alligatē non sunt quā
dum aīa intellectiua corpi corruptibili
est vnita ad directionē suorum actuum in
digeat ministerio virtū sensitiuarum de
cōmuni lege ex quibus sequit q; siue aīa
intellectiua et sensitiua in hōe sint eadem
essentia siue non q; aīa intellectiua a cor
pore separata nihil potest sensibilibus co
gnoscere: quia si non sunt eadem essentia:
non remanet in aīa separata: potentie sen
sitiue sed in eius separatōe a corpore cor
rumpitur. Ideo restat q; aīa separata ni
hil potest sensibilibus cognoscere ex parte
cognoscētis scz per potentia sensitiuā: tñ
bene ex parte rei cognite vt per intellectū
sensibilia et sensibiles eorū modos cognos
cere. Et ad argumentū dicitur q; timor et
gaudium non sunt vniuoce passiōes cō
mentis et aīe separate: p; ex dictis de qui
bus habenda est fides de qua fide loqui
tur: iuxta verba. fides tua.
¶ Pro complemento ergo sermonis: est
notandum q; quattuor modis vñ possū
mus ad probādū anime rationalis im
mortalitatem.
¶ Primo per rationes theologales.
¶ Secundo per deductiones naturales.
¶ Tertio per visiones exēplares.
¶ Quarto per auctoritates doctorales.
¶ Non tamen istis medijs principaliter
imūi debemus ad hoc credēdū sed dī
uine veritatis et auctoritatis soli q; per chri
stum maxime reuelata est dicētem. Veni
te benedicti patris mei et. Et Jte maledi
cti in ignem eternum. Mathei. xxv. Ipe
C q

ergo rationes non antecedentes sed posteriores allegamus. Pro confirmatione veritatis fidei. Nec mirum quod si hanc materiam aggredieris predicatio ipsam fidelibus. Nam hoc idem facit. Trifarium dialogos. Et pumius ergo medium trifarium dividit in quatuor rationes theologicis adduci possunt ad propositum. primum sumitur ex parte divine iustitie. Secunda ex parte divine sapientie. Tertia ex parte divine clementie. Et prima ergo ratio est ex parte divine iustitie. Sic ut enim necesse est deum esse. sic necesse est ipsum iustum esse. Ad eum sicut et nobis iustitia i deo est accedens quod per ad se et ab eis. Inter subiecti corruptionem. quod iustitia i deo est ipsa essentia divina. Quicquid enim est i deo deus. Unde sicut necesse est ipsum deum esse iustum est ipsum iustum esse bonum. potest esse etiam per deum iustum iudex. fons et patiens. natusque israel per singulos dies. Nec posset deus iustitia facere sicut nec populus seipsum iniquitatum. Item. y. de fidelis pmanere negare se ipsum non potest. Oportet ergo quod deus sit remunerator bonorum et punitor malorum. Item. x. Oportet accedente ad deum credere quod est et in deum rebus se immiserunt. Item. x. ad in iustitia pmet. Unde diffinit. Iustitia est plane et perpetua voluntas ius suum vinculusque bonus. Iusti. de iustitia. i. i. v. d. m. z. l. Iustitia. ff. de i. l. Unde per hunc. Ro. i. de reddere vinculus iuxta opera sua. Videmus autem manifeste in hac vita multos bonos et iustos gressu naturalis ordinis ratione sua naturalis rationis ordine. et tamen fracto vinculo legis dine per abusu vitiorum incedere. superbos. iniquos. avaros. iracundos. invidiosos. gulosos et. Nec in deo cor petis puniri propter in bonis talem abundare. Iuxta illud ps. zelum super iniquos. pacem peccatorum vides et. Item ps. cclij. Erue me de manu filiorum alienorum quoniam locutus est vanitatem de terra cor de terra iniquitatis. quoniam filii sicut novelle plantantur in iustis. Item. f. l. de compo. et. vi. fin. rem. p. d. m. c. p. e. et. hoc in illud. Quos cor se ab in. erig. f. bo. cor. et. et. in illud. ru. ma. neq. tran. neq. el. in pla. deo. De quo hieremias admittit. Item inquit. Iustus ad deum se dicit si disputet recte veritatem iusta loquar ad te. Quare vero iam impius prosperat bene est oibus qui prevaricantur et inique agunt. Plantasti eos et radicem miserunt. proficiunt et faciunt fructus. Prope est tu oves eorum longe a rebus deo. Item. x. Et contra hoc mures qui in hoc seculo iuste vivunt. Item. l. m. rationis naturalis vitam suam de

rigentes, quod a deo, hostibus datum est,
 quod est participatio quedam diuini lumi-
 nis. Iuxta illud ps. Dignatus est super nos
 lumen vultus sui dñe. Obediunt etiam de-
 umis nāciat, et hoc meretur maximis
 premiis. Cum hoies humilimodi sint deo si-
 miles. Nam vt ait p̄ph̄a in c. xxiij. Homo
 sapiens est deo simillimus, et sibi amari-
 simus: et quod sequitur q̄ quis honoris
 premium et in testimonium virtutis: tamē
 nō est condignum premium, quia nullus
 honor temporalis est sufficiens primum
 virtutis. Et ratio est: quia actus virtutis
 gratia informatus habet infinitatē quan-
 dam respectu meritorio q̄ pcedit a princi-
 pio increato q̄ est spiritus sanctus: qui
 mouet agente fisci sessor equitatis illud
 Ro. viij. Qui spiritui dei agitur filij filij
 dei. Nō etiā possunt hoies boni et virtuosī
 in hac vita premiū et quales virtuti rece-
 pta oia bonā et temporalia cōparata vir-
 tibus inferiora inueniuntur: sicut etias nec
 mali digne in hac vita p̄fit puniri: q̄ gra-
 tias mortales culpe excedit oī p̄petio
 nē pene repositas. Rō. est: q̄ pena lymē
 finita: culpa vero infinita. nō p̄fit ergo bo-
 na tpalia cō p̄grui premiū virtuosē vite.
 Nam premium oī q̄ fiter cellentius meri-
 to. Quinimo nō dum in hac vita nō presu-
 mant verū etiā affligunt, tentant, tribu-
 untur. sicut p̄ intrinsecus virtutis sanctorū om-
 nī. Uti d̄ iudith. viij. Qēs q̄ placuerit
 deo p̄ multas tribulationes transferunt.
 Heb. xi. Alij vero ludibria et fōdera cepi-
 unt in super et vincula et carceres. lapida-
 ti sunt et sunt tentati sunt. in occasione
 gladij mortui sunt. egerunt in melioris et
 in peltibz caprimis. egētes. angustati. affli-
 ti. q̄bus dign⁹ nō erat in misus. Uti etiam
 in leuitibus modicisq̄ peccatis deus ac-
 ter punit bonos in hac vita: sicut legit. iij.
 p. xij. De e. p̄ph̄a qui occisus fuit a Leone
 et vite p̄pter inobediētiā q̄ fofu fuit ve-
 tale p̄ctm vt vult Greg. in. iij. dialo. q̄
 nā sine peccato deus multa mala iustus
 affligit. sicut p̄ de Job. Thobia c. Cum
 ergo nec malis pene debite irrogat a deo
 nec iustus p̄grua premia reddant: p̄
 oī vitas ista iudicij exerceat a deo.
 Alioquin iniustus esset deus. Et ex hoc in-
 tro quā post istam aīa vitā: sit imo-
 lis: vt possit a deo recipere p̄grua p̄mia
 virtuosē vite. vel p̄ peccatis suis debitas
 penas solvere. Exēplum p̄de diuine cep-
 ne et Lazaro. Dicitū est enim diuini. p̄d

recordare: q̄ accepisti bona in vita tua. et
Lazarus similiter mala. M̄c. x̄v̄ h̄c p̄lo-
laturu nō cruciari. Luc. x̄v̄. Uñ Aps̄
Statutu ē hoīs semel mori: p̄ hoc autē
iudiciū p̄d̄. it. Nota per hoc. i. p̄t̄ mor-
tē. q̄ in hac vita nō ē iudiciū sed iuti-
cia: m̄sed p̄t̄ mortem iūtiū p̄uertit in
iudiciū. Itē Ro. q̄. Scriptum ē em̄ q̄
deus reddere iūtiū iuxta opera sua. his
qui fm̄ panētā boni operis: gloriā et h̄o-
norem et in corruptionē querentibus vitā
eternā. his a sit q̄ sunt ex p̄tentione et qui
nō acquiescunt veritati. credunt autē in iū-
tati. Itē et indignatio q̄. Et h̄c r̄ olo co-
cludit. p̄suppositio q̄ actus hominis diui-
ni p̄videntē subijciant. put fides catholi-
ca tenet et scriptura tota p̄bat. et p̄o nunc
istud supponam. infra th̄ de hoc nobis ser-
mo erit. Q̄. v. e. b. Th̄o. p̄bat in iij. cōtra gē-
tē. c. xli. vbi agit q̄ actus hominis p̄mian-
tē vel puniunt a deo iuxta illud Sap. viij.
Sapientia attingit a fine vsq̄ ad finē forti-
ter et disponit oīa sua iute. Nota Oīa x̄.
¶ Sc̄da ratio sumitur ex p̄te diuie sapiē-
tiē. q̄ est talis. Sapientia est ordinare bo-
na ad bonū. et optima ad optimum finem.
Uñ dicit quiddā. O uicq̄ agis. p̄uidenter
agas. et respice finem. Manifestu ē autē
q̄ deus est summa sapiēs. ergo debuit oīa
ordinare ad finē bonū fm̄ qualitatē rerū
ordinatay. Videmus autē oīs pene crea-
turas ordinatas ad finem hoīs. Nam vt
de inferiorib⁹ incipiam⁹. plante. p̄fices. be-
stias. ad hoīs finem ordinatē. Uñ Sē. i. f. a-
ciamus hoīem ad ima. et limbo. et p̄st p̄-
scibus maris. et volatilib⁹ celi. et bestiis ter-
re. vniuersis creature. oīs reptilib⁹ mo-
uetur i terra. Itē in ps̄. Qui p̄ducit fenē
tumētiā: et herbā seruauit hoīm. Item co-
pora celestia sunt a deo p̄ducta ad distū-
guendā diem a noctē: et vt sint in signa
et tēpora et dies et noctes. Sē. i. Itē Deut.
iij. Custodiēte isrl̄m solitue alias vestrās
ne forte oculis eleuatis in celus. videatis
solem et lunā et oīa astra celi: errore dece-
ptus adores ea et colas q̄ creaturis de-
tutus in mysteriis cunctis gētib⁹ q̄ sub ce-
lo sūt. patet ergo q̄ hō est finis creatura-
rū. finis autē est oībus nobilior que sunt
ad finem. Cū ergo mūdus sit p̄petuus
vt ps̄ de elemētis. i. Eccl̄s. i. Generatio p̄-
terit et ḡnatio aduenit. terra autē in eternū
stat. Itē ps̄. Statuit ea in eternū et in secu-
lū seculi p̄ceptū posuit et nō p̄eribit. Et
Boetius. O qui p̄petua mūdū rōne gū-

bernas. ergo multo magis hō cōtū ad ant
 mā saltem dē esse pperuus. Quia ppter
 qd vnuqz daz illud magis. hāc rōnez
 ponit Lactan. in. vi. dicēs. Si hōiem cā fa-
 ctus est mūdus. ē ita fact⁹ ē vī eēt etern⁹.
 Cur ipsi quoz qd fact⁹ ē nō sunt sempit-
 ni? Quasi dicat sempiterni pfecto sunt.
 ¶ Tertia rō fūmitur ex pte diuine boni-
 tatis fide clemētis. Cū enim deus sit sum-
 me bon⁹ qz qd bonū sit omne opus suum.
 Un in infinitūde creaturaz post quod li-
 bet opus dicit scripturaz. Quid deus qd e-
 set bonū ex. Gen. i. Bonū aut opus cōside-
 ratu marine ex pte finis. Unde et in acti-
 bus moralibus. si finis ab agente intēus
 sit malus ipsūm quoz opus malū erit si
 bonus bonū. Si igit ad finē mortis soluz
 deus hōiem condidisset qz mortis ipsa sit
 mala. ppter qd dicit qd deus mortē nō fa-
 cit. Sap. i. cōsequēter etiā ipsūz opus eēt
 malū. qd indecēs deo esset homini etiā qd
 ppter hoc semper flere deberet et dolere. et
 nūqz virtuosē opari: Furta illud quod ex
 psona impioz dicit. Et nihil natū m⁹.
 et post hoc etiā erimus tanqz nō fuerim⁹.
 et ita venite ergo et fruamur bonis qd sunt
 et vitamur creatura tanqz in iūcture ce-
 leretur. Sap. ij. Ad qd em dedit deus hōi
 rōnem. nisi vī bene opetur? Ad qd aut p-
 delfet bona opatio. si p mercede bone op-
 rationis mortē expectaret? Nā vī ait Aug.
 nihil p dēē bene viuere: cui nō dāz semp
 viuere. hāc rōnem ponit philari⁹. i. de
 trinitate. vbi de his q se doctrine accom-
 darunt. sit ait. Opinabant vtiā ipsam non
 ad mortē em ab imortal deo tribuētūti-
 mandū qd boni largitor: nō esse intellē-
 ratū si viuendi iocundissimū sensum ad
 tristissimū moriēdi finem tribuisset. patet
 ergo pmo mediū p teorēs theologicās
 ¶ Scdm mediū est p deductiones natu-
 rales seu physicas in quo aducent. r. ra-
 tiones candē veritatē cōfirmātes. i. aīam
 humanā esse immortālē. Dēc aliquas ip-
 rium fm audientium capacitatem.
 ¶ Prima rō fūnit ab vniuersi pfectione.
 ¶ Scda a nature humane indinatione.
 ¶ Tertia cause corruptionis cessatione.
 ¶ Quarta aut priuatione seu negatione.
 ¶ Quinta a cōspiraricitatis remotione.
 ¶ Sexta a propria anime operatione.
 ¶ Septima a formaz incorrupti receptione.
 ¶ Octaua a materie pme incorruptione.
 ¶ Nonā ab intellectu agente op. ratione.
 ¶ Decima ab anime perfectione.

¶ Prima rō sumit ppter vniuersi pfectio
nē ad quā redit q̄ diuersus mod⁹ crea
tionis fuerat in creaturis. Creauit autē
deus qdā oīno incorruptibilia: ⁊ corrupti
bilia sicut fuit angeli. Q̄ uedā q̄ oīo cor
ruptibilia sunt sunt bruta. plantæ. ⁊ mōi.
Fuit ergo necesse ad pfectionē vniuersit
qdā crearent media. q̄ eēt q̄dā ad aliqd
corruptibilia ⁊ incorruptibilia: sicut ē hō: q̄
q̄dā ad corpus est corruptibilia: ⁊ q̄dā a
niam est incorruptibilia. Hāc rōne ponit
Greg. in. iij. dialogor. c. lvi. tres quippe in
quit vitales spūs creauit omps de⁹. Unū
q̄ carne nō regit. Scdm q̄ carne. legit⁹ s;
nō cū carne mouit. Tertū q̄ carne regit ⁊
cū carne mouit. Spūs nāq̄ est q̄ carne nō
regit angeloꝝ spūs. Q̄ in cū carne regit ⁊
cū carne nō mouit homi. Spūs q̄ carne re
gitur ⁊ cū carne mouit. Immoꝝ oīumq̄
brutoꝝ aīaliū. Nō itaq̄ sic in medio crea
tus est vi cē inferior: angelo. supior: iume
to. Ita aliqd h̄z cōe cū sūmo. aliqd cū inf
mo. Immutabilitatē. i. spūs cū angelo mor
talitatē nō carnis cum iumeto. ⁊ pec ille.
¶ Sda rō sumit ppter nature inclinatio
nē. Impossibile nāq̄ est appetitū natura
lem cē frustra. sed hō naturaliter appeti
petuo viuere. Q̄ p̄ hoc q̄ eē est qd
ab oībus appetit. hō autē ppter intellectum
appendit cē nō solū vi nunc: sicut bruta
aīalia. s; simplr absq; hic ⁊ nūc. Et sic fm
cē ip̄e: s; aut q̄ appēdit ita naturaliter
appetit. Cōsequit⁹ hō nōq̄ ppetuatur fm
aiam quā cē simplr ⁊ fm cē ip̄e apphen
dit. Hāc rōne assignat. b. Tho. ij. corā gē
niliis. c. lxxi. 3dē ponit pte. i. q. lxxv. ar. vi.
in corpōnis in fine: vbi sic dicit. Natura
liter vnū qd q̄ suo mō desiderat esse. Itēz
naturaliter desiderat nōq̄ dūq̄ suā pfectio
nē. Hōis autē pfectio assit in intellectu et
volūtate. pfectio autē intellect⁹ assit in
cognitiōe p̄me cāe. i. dei. Cognosci autē de⁹
ab hōe nō p̄t in hac vita: ergo post vitam
habē intellect⁹ cognoscat deū: sic erit pfect⁹
ergo immortalis est. Siñr pfectio ⁊ deside
rū voluntatis cōsistit in hoc q̄ naturalit
desiderat esse ppetuū vi hic dicit⁹ ergo ⁊ c.
Vide. b. Tho. pte. i. q. xij. ar. i. Desideriū
autē in reb⁹ cognoscentibus sequit⁹ cogni
tiōnē. Sensus autē nō cognoscat cē nūi sub
hic ⁊ nunc: sed intellectus appēndit cē
absolutē ⁊ fm omne tempus. Unde ē ha
bens intellectum naturalit⁹ desiderat esse
semper. Naturale autēz desiderium non
pōt esse inane. oīs ergo intellectualis sub

stātia est incorruptibilis: fm. b. Tho. 2. q. 1.
 idem q. prius. Alioquin hōi fieret iniuria
 etiaz esset miserabilior: ceteris creaturis.
 si in illis naturale desiderium adimplet
 et homini non. Uñ Apl's i. Cor. xv. Si in
 hac vita nō sperātes sumus: miserabiliores
 res sumus oībus hōibz. Nota hōibz
 qñdmo homines creaturi vī dictū est. Et cō
 firmat hec scōa ratio: qd appetit beatitu
 dinem: de cuius rōne est eternitas. Nihil
 enim est perfecte beatum: nisi sit eternum.
 Beatitudo autē nihil aliud est q̄ nā om
 nium bonoz aggregatōe perfectus: fm.
 Boetii. Quāquidē beatitudinē quilibet
 hōmo naturalr desiderat. Unde Boetius
 in. ii. de cōsolatione. Ois quidē mortaliz
 cura quā multipliciū studiis labor exer
 cit: diuerso qđem calle procedit ad vnum
 sc̄i beatitudinis finē nititur puenire. Cōsō
 litū autē beatitudo hōis in pfectione intel
 lect^{us} et voluntatis. In uero ergo desiderat hō
 naturalr. Primo pbeatitudinē de qua su
 p̄a dicitur. Scōo beatitudinē vī patet in
 dicto Boetij: beatitudo cōsistit in intelle
 ctu p visionē dei Jo. xiiij. Hec est autē vita
 eter. vt co. te. so. n. deum. et quem m. Iesuz
 xpm. Jtes in voluntate p fruitionē quosū
 neutri potest esse in hac vita. Exo. xxxij.
 Nō me videbit hō et viuēt. ergo post hanc
 vitā et sic idem q. prius. Et ergo duplicer
 ratio finis. p̄ma sumitur a pbeatitudine
 quā hōmo naturalr desiderat. Scōa:
 beatitudinē. ied p̄ma solum habetur ad
 ppositum: qd loquitur de aīe perpetuitate.
 nō autē de beatitudine. Sed qd beatitudo
 requirit perpetuitatē: ideo etiaz hēc ra
 tio facit ad ppositum.
 ¶ Tercia rō sumitur ppter esse corrupti
 bilis cessationi: seu ppter corruptiōis cessa
 tiōē et talis. Notus em̄ celi esse causa
 generatiōis et corruptiōis: vt dicunt na
 turales. Quia autē motui nō est alā huma
 na subiecta. Nullum em̄ minus nobile po
 test agere i magis nobile. nec illud desin
 ere. Certum est autē qd alā rōnalis que est
 spūs: mobilis: est celo qđ est corp^{us}. Quod
 pbatur rōne et auctoritate. Rō est qd
 creatura est nobilior: tanto magis appro
 ximat deo. Uñ creatura que hñt solū esse.
 sunt i infimo gradu nobilitatis. Creature
 autē que habent esse. viuere: et sentire. no
 biliores sunt illis que hñt esse viuere iñt.
 Creature autē que hñt esse. viuere et intelli
 gere. nobiliores sunt alijs creaturis. cuius
 modi est hō respectu alā rōnalis. Cum ei

pro celi habeant solum esse & non viuere: Quia aliqui pñ aliter dixerunt: sequitur qd aia humana nobilior sit celo. Aut contra pars 2ª dat. xvi. Quid em̃ proficit homini si uiuierit in mūdum lucrare &c. Itē enī ex eo. quā homo finis est ppter qd creatum est celus: vi. patet in auctoritatibus positis supra prima parte huius sermonis ratione secūda. Quia igitur anima nobilior est celo nō subiecta est: nec eius influentis: quinimo potest inclinationes corporis ex influentijs eorum celestium promouentes reprimere & refrenare. Propter quod dicitur qd vir sapiens dominabitur altis et suis uerbis originaliter. Ptolomei astrologi unde nec a celo causatur anima: nec ipsi subiacitur: sed potius dominatur. nec educitur de potētia materiei infra dicit. Corruptio ergo que causatur ex motu celestino potest agere in animā que est nobilior: celo. ergo aia est incorruptibilis. Quē cessante causa cessat effectus. vi. c. Cū cessante. Extra de apella. fiat ergo ratio sic Omne qd corrūpitur: subiectū est motui celi: qd ipse motus celi est causa generatio nis & corruptionis: sed anima hūana non est subiecta motui celesti dictum est. ergo est incorruptibilis.

¶ Quarta ratio sumitur ex parte immaterialitatis. s. ppter materie priuationē si ue negationē est talis. Omnis corruptio procedit a conditione materie: licet enim materia sit incorruptibilis & ingentia secundū se: uir dicitur in primo physico. tamē est causa corruptionis: eo qd est in potētia ad multas formas. nec satisficit appetitui suo per aliquā formā eorum inferiorum. Unde licet materia proprie non corrumpatur per se. nec forma p se sed solum cōpositū corruptiois huius causa ē materia vi dictum est: sed aia hūana non ē cōposita ex materia & forma. qd tunc non dicitur aia sed aialus. Item nō recipere formas sine materia: qd uisū quodq. recipitur fm modū recipiēis. ergo p qd aia est incorruptibilis qd cessante materia cessat et corruptio: qd est eius effectus: & sic idē. Sed qd dices de aialus uiuoz aialus: que etiā nō sunt cōposite ex forma & materia: tñ sunt corruptibiles. Rñdeo licet: le nō sint cōposite ex materia & forma: de pēdet a materia: qd de potētia materiē ducte funt sed nō sic aia hūana qd creationē a deo imēdiate pducit. Et hoc inueni. Gen. i. nā de bestijs dicit. & producit

terra aiam viuenteꝝ. Sz de hoie dicit,
fradamus hoieꝝ. Itē Gen. ij. Inspira
rit in facie eius spiraculū vīe. Itē Gen.
ix. de aīali bruto dicit. Būe illius in san
guine est: quasi dicat: ex sanguinis pīanē
tia effe illius dependet. Vide. b. Tho. ij.
contra gentiles. c. lxxx. a. lxxv.

¶ Contra rō sumit ex pte cōtrarietatis. Quia dato qd aia eēt ex materia ⁊ forma cōposita: tñ adhuc oporteret ponere eā in corruptibilem qd nō inuenit corruptio nisi vbi inuenit cōtrarietas. Stationes enim et corruptiones ex cōtrarijs ⁊ in cōtraria sunt. Vñ corpa celestia qd nō hnt materiā prarietati subiecta sunt incorruptibilia. In aia autē intellectiua nō pōt esse aliquid cōtrarietas qd p3 ex hoc recipit. em fm modū sui eē. Ea rō qd in ipsa recipit sunt abq3 prarietate nā intelligit ignē ⁊ aquā sine cōtrarietate. Cōtrariōz em eadē est disciplina. Nā rōnes cōtrar opz in intellectu nō sunt cōtrarie. s3 est vna scia cōtrariōz. Impossibile ē ergo qd aia intellectiua sit corruptibilis. Et sic dē. Hanc rōnē ponit. b. Tho. par. i. q. lxxv. ar. vi.

¶ Sexta rō sumit ex pte sue opatiōis p pte ⁊ e talis. Vñsq3 em opat fm qd est ens. vñ ppia opatio resequit. ppia natura. Propria aut opatio eē ⁊ intelligere ⁊ velle p hāc em differi a viuere ⁊ plantis ⁊ cūq3 manumantis intelligere aut eēt vñq3 ⁊ incorruptibilis i qstū hmoi. ergo aia hñana ē incorruptibilis. Perfectiones n. op3 eē pfectibilis p positiones: hanc rōnē ponit. b. Tho. q. ptra gētilis. c. lxxvij. Item opatio p p hōis qd ē intelligere ⁊ velle ē si ne organo corpez: ⁊ iō nō indiget corpe. ergo aia qstū ad essentia suā ⁊ eē nō indiget corpez: h3 ē subsistēs. Qd bñata qstū ad intelligere nō indiget corpe pbat. Qd qstū plus a corpeis sensibilib3 separatū mo hñis intelligit: sicut p3 i somnabilib3 ⁊ inco pabilib3 ⁊ extramissis. An ap3s. Siue i corpe siue extra corpe: nescio: b. scil. i. Cor. xij. Nec immerito h accidit. Qd cū aia hñana sit in pñmo corpez: ⁊ corpez s3 qz qd si in corpe existeret: nāt ⁊ tñ recedēs ab infmo appropinqt ad sumū: vñ qd tota liter eēt a corpe sepata pfecte assimilabilis substantijs sepatis qstū ad modū intelligen di. Vñ h3 intelligere nfm fm modū vñe pte sentis corruptio corpe: corruptūria qd dicit ap3s. Siue scia destruet. i. Cor. xij. Succedat tñ aliud modus intelligendi alio: fm. b. Tho. q. ptra gētilis. c. lxxvij.

¶

Septima ratio est. Unusquodque quod recipitur in aliquo recipitur in eo secundum modum eius in quo est. forme autem rerum recipitur in intellectu possibile: put sunt intelligibiles actus. Sunt autem intelligibiles actus prout sunt materiales universales. et per consequens incorruptibiles. ergo intellectus possibilis est incorruptibilis. Sed intellectus possibilis est aliquid anime humane. ergo anima humane est incorruptibilis secundum b. Tho. ubi supra.

Octava ratio est. Sicut est intelligibile est permanentius. Et est sensibile: sic et recipiens esse intelligibile est permanentius. Et recipiens esse sensibile. Et recipiens esse sensibile est incorruptibile secundum suam substantiam. scilicet materia prima. quod est ingenita et incorruptibilis: ut dictum est. ergo multo fortius intellectus possibilis est incorruptibilis. Et recipitur forma intelligibilis. ergo et anima humana cuius intellectus possibilis est permanentius est secundum b. Tho. ubi supra. ubi etiam ponit aliam: que est ista.

Nona ratio est talis. Faciens est nobilior factio. ut etiam Aristoteles dicit. sed intellectus agens facit actum intelligibilem. cuius ergo intelligibilia actus in quantum homini sunt incorruptibilia multo fortius intellectus agens erit incorruptibilis. ergo et anima humana cuius lumen est intellectus agens.

Decima ratio que potest adducere est. Nulla res corrumpitur ex eo in quo consistit sua perfectio. Perfectio autem anime humane consistit in abstractione quadam a corpore.

Perficatur enim anima humana scientiarum virtute secundum scientias autem tanto magis perfectio quanto magis immaterialia considerat. Virtutis autem perfectio consistit in hoc. quod homo corporis passionibus non sequatur. sed eas secundum rationem temperet et refrenet. Non ergo corruptio anime consistit in hoc: quod a corpore separet. Si autem dicitur quod perfectio anime consistit in separatione eius a corpore secundum operationem. Corruptio autem in separatione secundum esse non convenienter obijci. operatio autem rei non convenienter demonstrat substantiam et esse ipsius. quoniam unusquodque operatur secundum quod est ens. et propter operationem rei sequitur ipsi. propria natura. Non potest ergo perfectio operationis alicuius rei nisi secundum quod perficitur eius substantia. Si igitur operatio anime secundum operationem suam perficitur in rebus quando corpus et corpore substantia sua in eis suo non deficit per hoc quod a corpore separet. Hoc b. Tho. contra gentes. c. lxxix. Et de claris hoc per illud quod scripsi supra ibi. Item operatio hominis. Est tamen tenendum: quod si humane

anima sit incorruptibilis et immortalis: nihilominus firmiter tenendum est quod sit forma corporis humani per se essentialiter: et aliud tenere est hereticus: ut patetur in deinde. Una. S. Porro de sum. tri. et sic. catho.

Tertium medium est per visiones exemplares sue experimentales. Nam multis exemplis experimentatibus cognitum est animas humanas esse immortales hoc deo revelante et operante. Nam primo scimus quod multa miracula facta fuerunt et sunt ad tractum corporum sanctorum mortuorum vel virtute eorum. Nam ut ait Gregorius in iij. dialo. Ad extirpata corpora sanctorum viuentes egrediuntur et sanantur. demoni autem veniunt et liberantur. leprosi veniunt et mundantur. deferuntur mortui et suscitantur. pensat itaque anima eorum qualiter vivunt quorum hic et mortua corpora in tot miraculis vivunt. Si igitur vitam anime manifestis in corpore deprehendis ex motu membrorum: cur non deprehendis vitam anime post corpus etiam post mortua in virtute miraculorum. Item ille. Et hoc patet quod manifeste cognoscimus immortalem animam post mortem corporis. Item illud videre non possumus: eo quod corporeis oculis videre non potest: cuius spiritus sit. Ad hoc tamen divina demencia aliqui certius immortalitatem anime dedit intelligi. Nam interdum ipsarum animarum post exitum corporis visibiliter oculis corporeis demonstrantur: sicut refert Gregorius in iij. dialo. per multa exempla. primo de aia Germani episcopi capuani. quia vidit beatus Benedictus in globo igneo ab angelis ferri ad celum. Sic etiam vidit animam beate Scolastice sororis sue celi secreta penetrare. in forma colube. Sic de aia Theodoti regis: quia vidit quidam sanctus heremita in insula lipparis degens. deduci ad infernum sub specie corporis nudi seu camisia coperti ligatis manibus retro a Simacho patrino et Johanne papa deduci et detrudi in os Anticani. Sic et Antonius vidit animas pauperum primi heremite inter apostolos ad celum ferri. Potes enim hic referre exempla quod legimus in monasterijs cartulensis. de illo de fisco qui duz esset in ecclesia in feretro positus surgens ait. Coram dei iudicio vocatus sum et. Dic tibi. Multa etiam exempla ponit ibi. Gregorius que cum brevitatis dimittit. Sed ad idem comprobandum refert Valerius in primo li. c. v. de somniis de Simonide quodam poeta sic inquitens. Is. scilicet Simonides cum ad litus navis applicuisset inhumatum corpus sepulture mandasset. ad monitum ab eo ne primo die nauigaret in ter-

ra remansit. Qui inde soluerat fluctibus et pelliculis incospecu eius obruti sunt. Ipse letarus est quod vitam suam formio quam. nam ut credere maluisset. Memor autem beneficii elegantissimo carmine eternitati consecrauit: melius illi et diuturnum. in alio hominem sepulchrum constituit. Et in desertis et ignotis habitis struxerat. Item Valerius. Ad idem autem nuper Bononie cognovisse. duos scholares in societate vitis durasse. quorum unus defunctus apparuit postmodum socio totum in parte diuisus. Videbatur enim socio illic quod videret esse membratum diuisum. et discerpi. et iterum reintegrari iterumque discerpi. Quod cum interrogasset cur ista tam dura patere. propter hoc inquitque animam immortalem esse duz mortalis esse credere recusabam. Ad hanc etiam veritatem confirmandam naturali experimento cognoscimus. quod nec lupus. nec canis mortuus timeatur. nec aliud aliud animal. solus homo mortuus timeat. ex quo innuit quod post mortem hominis aliquid vivens remanet. quod timeatur. Et quid hocemulsi anima.

Quartum medium est per auctoritates doctorales. Superfluum est homini fideli veritatem hanc scripturarum auctoritatibus suadere. Quodque scripture diuine huic rei testimonia perhibent. v. veteris et novi testamenti. De veteri quidem habet. Isa. ult. Uertis eorum non morietur: et ignis eorum non extinguetur. Item Sap. v. Iusti imperpetuum vivunt. Item Dani. xij. Angustabunt de pulvere terre: alij in vita eterna. alij in obprobrio: videant semper. Item de nouo testamento. Mat. xv. Ibi sunt in supplicio eternum. Iusti autem in vita eterna. Item. iij. Cor. v. Scimus autem quod si terrestris domus nostra huius habitacionis dissoluatur. quod edificacione ex deo habeamus domum non manufactam: eternam et celis. Plato in Timoeo ait. Postquam corpus alias in sinu patris reuerit. Et in lib. iij. dicit tot esse alias quot sunt stellerum leges immortalitatis habere. Item Plato in Timoeo dicit alias post dissolutionem variis penis affligi. Item Dionysius se dixit descensurum ad infernum post mortem: et cupiditate immortalitatis seipsum occidit ut ait Lactantius ubi supra. Idem b. Tho. l. iij. sen. di. xliij. q. i. ar. i. corpe quod non sapit. quod quoddam positum fuit. Pythagore et Platonis ponentium quod alias immortales de corpe in corpus transire. Sed hanc positionem improbat philosophus in post. de aia di. ceno. quod anima est forma corporis et motor eius.

Oportet autem ut determinate forme determinata materia debeat et determinato motori de determinati organo: sicut que libet ars in agendo virtutem propriam instruere. Ubi hec anima non potest esse forma et motor: nisi huius corporis secundum b. Tho. ubi supra. Plato ubi refert. b. Aug. xij. de ciuit. dei in fine. eos qui immoderate et in honeste vixerunt propter luendas penas ad corpora redire mortalia. Plato quod etiam corpora ponit. Porphyrius tantummodo hominum sapientium vero animas post mortem transferri ad sidera ut aliquando diutius in astro sibi congruo quiescat. atque deinde rursum miserie prelium obliui. et cupiditate habendi corporis vitæ redeat ad labores eternales mortalium: ut refert idem xij. de ciuit. dei. c. x. Et in xij. de ci. dei c. v. Et sentit Virgilius in versibus. Istra positis in fine. Archia tarētius etiam ut ait Tullius in li. de senectute dicebat mentes nostram quoddam esse diuinum. Item Aristoteles. De aia. c. ij. ait. de aia humana: quod separatur tanquam preteritum a corruptibili. Idem sentit in x. Metaph. Item Tullius de somno. Scipionis in principio. Cōstat inquit etiam esse in celo diffinitum locum ubi beati semper piterio eorum frustur. ubi viuunt quod corporum vinculis euolauerunt. Vestra vero que dicitur vita mors est Seneca in epistola. lxxviii. Loquens de Scipione ait animam quidem eius esse in celo persuadeo mihi. Quintilianus c. iij. ait. Siquis scit quibus sit finis bonorum. quod vera felicitas. nunquam sibi videbitur premarura morte moriturus. Macrobius super somnum Scipionis. Verus inquit homo ipsa anima est. a qua regitur quod videtur. si eius morte anima discesserit. animatio ipsa cadit. corpus regere videtur et hoc est quod videtur in homine mortale. Anima vero que verus homo est. ab omni conditione mortalitatis est aliena. adeo ut ad imitationem dei regentis mundum regat ipsa corpus. Auerroes sup. iij. de anima ait. Nos ponimus intellectum eternum esse et incorruptibilem. Idem super. xi. De thaphisice dicit. quod anima rationalis manet post mortem. et finis prosperitatis eius erit si coniungatur primo motori. Ideo. Patient auctoritates philosophorum. Terno etiam hoc ipsum asserit poeta gentiles. Unde de Virgilio Aug. l. c. dei. c. iij. Virgilium propterea paruuli legunt: ut philosophi magis omniū et teneris ebullit animus non facile obliuio.

De Symbolo.

positio ipsius. forma autem finem quam can-
tatur in nulla tradita fuit a sanctis patri-
bus congregatis in secunda synodo vni-
uersali apud Constantinopolim congre-
gata tempore Damascii pape et episcopi sub ipe-
ratore Theodosio seniori: ut habetur. xv.
di. Langnes. s. Synodus. Symboli ve-
ro Athanasii incipit. Quicquid vult et. Ipse
sanctus Athanasius Alexandrie verbi
venerabilis patriarcha edidit pro integritate
fidei ostendenda specialiter contra he-
reticos qui in suis temporibus insurrexerunt
contra personam domini nostri Iesu Christi
quantum ad vitram naturam diuinam et
humanam. Quia vero illud symboli est
contra hereticos editum: ideo dicitur in
prima diei hora quasi hereticorum tenebris
tam expulsi. Quia vero symboli Niceni
et symboli Athanasii fuerunt edita
non quidem ad proponendam fidem sicut sym-
bolum apostolorum. sed potius ad defendendam
seu elucidandam ipsam fidem: ideo non
dicitur singulis diebus. sed in illis in qui-
bus homines maxime ad ecclesiam conue-
nire consueverunt et in quibus sit aliqua
solemnizatio de illis que noscuntur ad ar-
ticulos fidei pertinere. Ipsi ergo presu-
positus est notandum quod vitra ea que po-
nitur. b. Tho. xxi. q. i. art. vi. Articulus di-
citur quasi artans mentem ad credendum
Vel dicitur articulus in diuisibilis veri-
tas de deo. Unde Isidorus. Articulus est
perceptio diuine veritatis tendens in ipsam
Sicut enim membra illa dicuntur articuli.
que non possunt diuidi in alia membra:
sic in proposito. illa que non probantur per
alia: nec resoluiuntur in aliqua principia.
sed supponuntur tanquam principia theolo-
gie: dicuntur articuli fidei. Veniendo ergo
ad propositum: primus articulorum fi-
dei pertinet ad diuinitatem est. Credo
in deum. Et fuit positus iste articulus ut
supra dictum est a beato petro apostolorum
principio. sive in vnum deum. sicut dicitur
in symbolo concilii Niceni. Ubi notandum
quod duo proponuntur nobis credenda de
deum hoc primo articulo.
¶ Primus est dei entitas.
¶ Secundum est dei veritas.
¶ De primo tantum hodie erit sermo: cras
vero domino concedente de. ii. Quantum
ergo ad entitatem dei. notandum quod secundum
doctrinam theologorum est triplex gradus
seu triplex modus credendi de diuinis.
¶ Primus est credere deum.

¶ Secundus est credere deo.
¶ Tertius est credere in deum.
¶ Primus habetur per scientiam intellectualem.
¶ Secundus per reuerentiam cordis.
¶ Tertius per obedientiam generalem.
Et licet quilibet istorum graduum sit ne-
cessarius ad salutem: tamen solum tertius
saluat hominem: quia primus et secundus
competunt etiam malis: sed tertius tantum
bonis. Et de hoc tertio loquitur articulus
dicens. Credo in deum.
¶ Primus ergo gradus est credere deum
esse. et semper fuit necessarius ad salutem
Iherosolym. xj. Oportet accedentem ad deum
credere quia est et. Conuincitur autem
credere deum esse duplici medio. primo
per scripturam. secundo per creaturam.
per scripturam quidem sacram pene infi-
nitatis auctoritates habemus: sed sufficiat
due prima. 2. cor. iij. Qui est misit me ad
vos. Ego sum qui sum: quia deus est iuxta
esse. et ideo est causa omnis esse. Quia si ipse
manum suam retraheret omnis creatura
rediret in nihilum: sicut de nihilo facta
est. Nota huiusmodi prout: quando Moyses
fuit missus a deo ad liberandum po-
pulum israeliticum. Item ps. Ab eterno
vsque in seculum tu es. Nec solum scrip-
tura sacra hoc attestatur: sed etiam omnis
paganorum et infidelium libri et cultus. Nam
semper sub celo aliquis populus fuit qui
non esse deum in generali crediderit: sed
uis in speciali errauerit: sicut quidam co-
lebant solem pro deo quidam ignem et. ex
quo probatur quod quilibet gens presump-
nebat deum esse: et hoc probat propositum
nostrum. Non enim hic agimus quid sit
deus: sed quod deus est. Unde Romani
omnium gentium deos habebant: et omni-
bus templis construxerant et thura omni-
bus offerebant. Quod faciebant: quia
credebant deos gentium ubique eos fecisse
victores. tum ne incurrerent odium et re-
bellionem aliarum gentium si deos earum
destruerent: sicut incurrisset audierit. Ma-
buchodonosor quando precepit Oloferni
omnes deos gentium destrui: ut ipse so-
lus pro deo adoraretur: sicut legitur Ju-
dith. i. Et certe mirum fuit de romanis: quod
cum omnes deos venerarentur et colerent
soli deo quem iudei colebant. ps. Notus
in iudea deus: qui solus deus est omnibus
verus erat. ps. Omnes dii gentium demo-
nia: dominus autem celos fecit. diuina

honores minime offerebant. Sed ideo hoc
faciebant: quod se solum coli mandabat: ideo
si eum coluissent oportuisset eos ut a cete-
ris animis retocallent: quod eis nepharius
videbatur. Iudicabatur nihilominus eum
domini esse valde superbum. Cum nollet
habere parem vel socum. Itaque contene-
bant eum. Sic igitur omni paganoz na-
tionum. et gentium scriptura: deum esse as-
sert: licet errauerit in particulari. Et etiam
omnium philosophorum libri idem asserunt
¶ Secundo vero modo cogimur huic ve-
ritati assentire per creaturam. per quam de-
monstratur probatur deum esse: demon-
stratione quidem non propter quid que est
per causam qua demonstratione acci-
pitur pro medio essentia rei sive additas
significata fuit nomen. Impossibile autem
est nobis cognoscere essentiam dei: non
est possibile nobis cognoscere de deo quid
est: quid non est. Etiam deus non potest
cognosci quid sit. quia ut dictum est supra
quid sit res cognoscit per distinctionem diffi-
nitio autem constat ex genere et differen-
tia. et sic distinctio cadit in compositum: sed
deus non est compositus: aliquomodo. sed
summe simplex: ergo et. Demonstratio ergo
qua demonstratur deum esse. et demon-
stratio quia. que est per effectus: ut nota-
b. Tho. parte. i. q. i. art. ij. Per quatuor au-
tem effectus qui sunt in creaturis potest de-
monstrari deum esse.
¶ Primus sumitur ex moto et mouente
¶ Secundus a causa efficiente.
¶ Tertius a principio ordinante.
¶ Quartus ab huius appetente.
¶ Primus ergo effectus est a moto et mo-
uente: de quo dixit per. b. Tho. parte. i. q. i.
art. iij. Vel alio modo declaratur sic. Sicut enim
ex motu membrorum corporis cognoscitur ani-
ma esse in corpore licet non videatur: sic a
motu corporis celestium et aliarum partium
mundi cognoscitur deum esse. Sic cogno-
uerunt philosophi esse deum. Hanc ratio-
nem tangit Aplos Ro. i. Inuisibilis dei per
ea que facta sunt intellecta conspiciuntur.
Nec solum cognoscimus hoc modo deum esse
sed potentem esse. sapientem esse. iustum esse.
Ubi Sap. xii. A magnitudine enim speciei
cognoscibiliter poterit hominis creator videri
¶ Secundus effectus creaturarum quo co-
gnoscitur demonstratio deum esse sumi-
tur a causa efficiente. Nam ut ait. b. Tho.
q. vii. s. Inuenimus in illis sensibilibus esse
ordinem causarum efficientium: non in inuenitur

nec est possibile quod aliquid sit causa efficiens
sui ipsius: quod sic aliquid esset prius seipso: quod
est impossibile. Non autem est possibile quod in
causis efficientibus precedatur in infinitum: quod
in omnibus causis efficientibus ordinatur. Pri-
mum est causa medij. et medij est causa
tunc sine medij sit vni in fine multa. Re-
mota autem causa remouetur effectus: ergo si non
fuerit primus in causis efficientibus: non erit
medij necultum. S3 si precedat in infinitum
in causis efficientibus non erit prima causa effi-
ciens. Sic autem nec erit effectus ultimus. nec
causa efficiens medie. quod p3 esse falsum: er-
go necesse est ponere aliquam causam efficien-
tem primam quam deus notamus. fm. b. Tho.
da similitudinem. Si quis ingrederetur pulcher-
rum palatium et. Cognosceret ex aliquo
artificem fuisse et. Uide de huius. xxi. post se-
sum trinitatis sermone qui incipit. Cre-
didit ipse et domus eius tota et.
¶ Tertius effectus sumitur a principio quod
bernate. Uidemus enim ut ait. b. Tho. ubi su-
pra q. aliqua cognoscitur carere aliquo corpo-
ra naturalia operantur propter finem. Quod p3 p
hoc: quod semper autem ut frequenter eodem modo ope-
rantur. et sequitur id quod est optimum. Ubi
p3 q. non a causa sed ex intentione puenit ad fi-
nem. Et ahi q. non habet cognitionem non redit
in finem nisi directa ab aliquo intelligente non
cognoscere sicut sagitta a sagittatore ergo
aliquis intellectus a quo omnes res naturales or-
dinantur in finem et huius dicimus deus. s3. b. Tho.
¶ Quartus effectus sumitur ab huius appetente.
Constat enim secundum philosophum de octo: quod natura
liter mentis omnium hominum summi verique boni
est incerta cupiditas. Huius ad falsa bona
deuini error addicat. Ois enim ut ait cura
mortalium quantum multiplici studio labor
eraceret huius diuerso calle preceat ad vni-
um beatitudinis finem nititur puenire. Quid au-
tem est summum: nisi id quod bonum fuerit ade-
ptus: nil omnino gratuliter eo quod sit in coele-
stis omnium bonorum aggregatione perfectus: Et
hoc. quod aliud est. nisi deus: Cui ergo nihil
frustra placatum sit in natura. Frustra autem
hic appetit effectus. si summum bonum non esset:
quod desideratum huius determinaret et ad im-
pleret. se igitur ergo hoc quod sit summum bo-
num: quod est deus. Ubi et Socrates ipse ce-
rensens hominem per naturam esse beatum. et hoc ap-
petere hominem non esse frustrum in natura pla-
tatum. quod nihil h3 superfluum nec diminutum po-
te creatum ab optimo deo Deut. iij. Dei p-
fecta sunt opera: simulque considerans hominem
beatum esse non posse nisi summum bonum principium

monstrum summi boni cōspici vel haberi nō
possit nisi optimis morib⁹ oēm phiam. Au-
gustinus. viii. de ci. de: traxit ad mores:
et moribus emendat in summi boni natu-
raliter cōcipitū diligere oculi mentalis
aspectu: intra illud dñi. Beati mudo cor-
de: gñi ipsi deum videbūt. Dat. v. Maz vt
ait Augu. Mentis hūane inuoluta acies
in tam excellē luce nō figit: nisi p uisū tā
fidei emēdata. Sciebat enīz Socrates q
fimis his q sunt ad finē necessitatē ipom:z
ideo aliqu terminandū hūc bīrudinis ap-
petitū. Plato etiā huius Socratis maior
discipulus. q cūctos alios sapiētia aīces-
sit: vt Augu. ostēdit. de deo tam alte sensi-
vt dicat cū principū naturarū oīm lumen
oīm rōnū ē finē oīm actiōnū. Sine quo
deo vt ait: nulla natura subsistit nulla
societas intrin. z nulla opa expedit. Quid
hac pfectiōe nobilius? Et tñ de eo maius
quid dicit scz q in xpm credidit. Hoc non
asseritne dico: q nō sufficere ostēditur pre-
sertim q Aug. in. viii. de ci. de. c. xi. dicit q
oēs acpādemici huius platonici z et ipse pla-
to dñs plim⁹ ē sacradū putauerūt. Sūt
tñ de pāctā credulitate platōis aliq signa
¶ Prīmū est: q Augu. dicit se legis-
se in li-
bris platōis totū principū euangelij. Zo-
bānus: vñ ad illud verbū. Et verbū caro
factum est. Hoc verum nō erat: q nondū
filius dei carnem assumpserat.
¶ Scdūm signum est: q legi-
t in quibusdā
historijs z eret hoc debet q dñm eius se-
pulchrum casu semel fuisset apertū super
peccis ipsius lamina aurea est. inuēta. in
qua hec verba scripta erant. Credo in ie-
sum xpm q de Mariā virgine nascitur. Et
¶ Tertū signum est: q Crisostom⁹ expo-
nens illud verbū bñ petri apli. i. pe. iij.
In quo. i. spiritu z his q in carcere conclu-
si erant spūaliter veniēs p dīcauit. i. q dñs
predīcauit his q in carcere erant qd val-
de expūsus ē in grecodixit xpm apud in-
feros p dīcasse z oēs illos ab inferis libe-
rasse. q si fuissent in mūdo tpe sue predica-
tionis: eius predicationē audissent z mi-
racula vidissent credidissent in eum.
Dicit igitur greci platōē foras eductū
eo q dñm ab inferis predīcāte plato cre-
didit mori in eum. Et ad hoc experimentū
tale asserunt accedisse: q dñm quidā scho-
lariis quēdam dicta platōica legeret nec
eā intelligere videret eo q per quāsdā siliu-
dines loqres cepit in auctorez maledicta
conuētere quasi q sic voluerit sūas tra-

dere vt intelligere nō posset. Cui plato ap-
paruit dicens. Quid me amice sic laceras
cum ego sim saluus ē fuerim ex oibus vi-
mus q in xpm credidit apud inferos p dī-
cantem: patet ergo q p hōc etiā libi at-
tēstatur entitatē dei. Sic z Aristot. z Por-
phyrus z oēs alij phīlozofici testimoniū
perhibent: a ipsarū creaturaz. cū idem
astruūt. Nihil enī in tota vniuerso manife-
stius est: q ipsum deū esse. Erubescat er-
go xpianus peccator q deū esse nō credit.
Vultis cognoscere q in xpianis aut mo-
dica aut nulla fides est: Da silitudinē de
illo cui cum diceret q mutaret denariū
vt reciperet cruciatū cum instrumēto autē
necato z cūlibet mutaret: posito q non
esset peccatū: q ostēderet in silitudinē: z in
xpo non credis q dicit. Da pauperib⁹ ea
habebis thesaurū in celo: sz queret aliqd
cum ita sit manifestū z necessariū deū esse
vt demonstratio patēs ostēdit. Cur aliquis
dubitare de re tā certa ptingit iuxta illud
ps. Dixit insipies in corde suo nō est deus
sē. q hoc ptingit duplici rōne. Prīo quidē
ratione conditionis corporalis. Secundo
ratione cecitatis intellectus.

¶ Prīmū dico rōne conditionis corporalis
Quia cū intellect⁹ vniuersi corporū nihil po-
tēst nisi per fantasmatia intelligere: q vt ait
p hō. iij. de aīa. Opz intellectū fantasmatia
speculari: ideo aīa fantasmatib⁹ plena nul-
lum spūale cognoscit in sua natura sz sub
corporeis fantasmatib⁹. Sicut enī oculus
corpore⁹ assuet⁹ in tenebris nō pōt cōspice-
re lucē. Dāxēplū de hōie p plures ānos
in obscuro carcere detēto. Vide Greg. in
p p hō. iij. dialog. Sic intellect⁹ noster assue-
tus speculari fantasmatia z tot⁹ in his ab-
solutus dñi vult respicere formalē lucē sum-
mi esse scz ipm deū. ad vidēdū eū z cogno-
scendū inepior reddidit. Propter hoc dicit
p hō. ij. De hō. q sicut oculus vespilionis
vel noctue se habet ad vidēdū solis: sic intelle-
ctus noster ad manifestissimā in natura.
¶ Scda ratio est propter cecitatē intelle-
ctualē: que contingit ex culpa pferitū
mortalī qua intellectus sic obsecatur vt to-
tus ad temporalia rapiat: z ex hoc cecus
ad intēndū spūalia reddatur. Propter
hoc dicit Apl⁹. Bialis homo nō per-
cipit ea q sunt spiritus dei. i. Cor. ij. Exim-
plum seu similitudo patet in sensibus cor-
poreis. Nam sunt multi qui rei alieni ma-
gis intēti grossa pulsante campana: nā
ea audiunt tñ non se percipiunt audire.

Sic z de illis q sunt in regione vbi ex altis-
simis rupibus fluius co dit: qui de para-
diso descēdit. quos Arabes oēs asserit esse
surdos. non q illum fontē non audiāt sed
assueti non percipiūt se audire. Sic z ali-
quando cōtingit q homo sic est intētus
rebus al: quibus q hōiem coram se trans-
euntē sibiqz alloquēti sibi viderit et au-
diat non tamen videre se percipit vel au-
dire. Vñ de beato Aug. legim⁹ q ad eum
semel quēdam mulier pro quodam consi-
lio veniēs: eūq de quadā qdne cogitantiē
inueniens dū illa sibi assilens totū suūm
casum pponeret illi q diceret vel q sibi
assisteret non aduerteret: nihil sibi respōdit
Sic z de b. Th. de Aquino sep⁹ legi-
tū: tantū erat qñqz intētus cōtēplatiōi vel
studio q a sensib⁹ corporeis abstrahēbat.
adeo q non sentiret mēsiōnez vicerū quo-
nbia infecta erat. vel nō videret psonas si-
bi p sēntes. Sic z de Bartholo. legi-
tū: re auduit a suo nepote dñs. Salustio: q
mater sua filia ips⁹ Bartholi. cū eēt puel-
la ibat ad ipm vocandū ad cenā de nocte
qui ita erat studij mētus q ipsaz non vi-
debat nisi post longā moram. Sic ergo de
aīa hūana rebus trāsitijs p inordinatā
cupiditatē intēta non spicit diuina. vel si
cōspicit p intellectū. tñ non colit p effectū.
Sicut pñ de pñis antiquis q cum cognos-
cerent vñ deū. tñ adorabāt idola. Cōtra
quos Apl⁹ ait. Qui cū cognouissent deū
non sicut deū glorificauerūt aut gfas age-
runt sz euāuerūt in cogitatōibus suis.
et obscuratū est insipies cor eorū. Dīctes
enī se esse sapientes stulti facti sunt. z muta-
uerunt gloriā incorruptibilis dei in silitu-
dinem imaginis corruptibilis hōis z vo-
lucrum et quadruplū z serpentū Rom. i.
Sic z hodie sunt multi magni philosophi
magni theologi. magni legiste. Qui consi-
tentur se nosse deum. facili autē negāt.
Tit. i. Et hoc ideo: q habēt cor obscuratū
fumo concupiscētie. Dīc p hō. i. de hōie
auaro q tantū abhorus est a cōcupiscē-
tia diuinar. q submergit in ipsis nec deū
potest cognoscere. Sic de luxurioso. sic de
superbo. sic de iracundo appetēte vindictā
qui die noctūqz illud cogitat: circa illud
semper versatur. semper in illo voluitur
et inuoluitur. Et ex hoc nota periculū illo-
rum qui expectant penitentiā agere z sa-
tisfacere in infirmitate: q tñ inuoluitur
in angustijs mentalibus et corporalibus.
q non valent dolere de peccato iniquitū

est offensā dei. Nota exemplū de illo res-
giolo bone cōsciente: q cum esset in naue
que patiebat naufragiū adeo erat timore
perterritus q non poterat eleuare men-
tem ad deum pro habenda deuotione zc.
Ideo ps. Accate et videre: qñ suauis est
dñs. Nota Accate: q qui vult diuina co-
gnoscere z sapere deum a tēporalibus re-
bus vacare debet. Vñ dicit scriptura. Sa-
pientia scribe in tēpore vacuitatis: q mī
notatur actu sapientiā percipit: q sapi-
tia replebitur Ecclesiasticū. xxvii.
¶ Scds gradus credēdi: est credere deo
i. verbis dei: ille est melior primo. Multi
enim credūt deum qui non credunt deo:
sicut multi credunt me esse hōiem q non
credunt mihi. Sic et credimus demones
esse z tñ non credimus demoni: quia men-
dar est z pater eius. Qui autē credunt
deum: debent etiam credere deo: z hoc
placent plus deo. Vñ de Abraam legitur
q promissit ei deus dare filium ex vxore se-
ne z sterili. Creditū inquit Abraam deo
et reputatū est illi ad iusticiāz Gen. xv.
Et ex hoc fit magna reuerentia deo: con-
trarium faciendo fieret ei magna ircon-
rentia: Quia si vniūqz aritici creditur
in arte sua: cur non credite deo? Hic po-
tes inferre q deus nobis reuelauit cre-
denda. Vide dñica. xxi. post festum trim.
sermone q incipit Creditū ipse re. p. iij.
Sic ergo debem⁹ ipsi deo credere de omi-
bus articulis fidei. Ratio: q articuli fidei
ab ipso deo sunt reuelati: vt patebit infra
in singulis articulis ergo zc. Id dicit scri-
ptura. Qui timetis deū credite illi et non
euacuabit merces vestra. Eccl. ij. Infide-
les iudei z aggerent creditū deum sz non
deorū deo euacuabit merces eorū.
¶ Tertius gradus est credere in deum:
et ille est optimus. Quid autē sit credere
in deum. Aug. exponit super illud Apli.
Credēt in eū qui iustificat impiū zc. Rom.
iij. vbi dicit Glo. Aug. Quid est credere
in deum: nā si credēdo amare: credēdo dili-
gere: credendo in eum ire. et eius mēbris
incomparari: Et ex hoc patet q ille qui est
in peccato mortali: licet credat deū et cre-
dat deo. tñ non credit in deum. z si mēti-
tur cum dicit credo in deum. si intēdit il-
lud dicere in propria psona. Aliud est di-
cere si intēdit illud dicere in persona eo-
clesiē fidei ecclēse profutendo. Qui ergo est
in peccato mortali. conetur ire in deū per
tres passus aut saltus. i. per cordis cōtri-

tatione per ois confessiones: et per operis
sanctificatione. et hoc modo creditur in deum
et consequenter saluabitur. Unde Apls.
Omnis qui credit in illum: non confundet
Rom. x. Et saluator ait. Sic deus dilexit
mundum: ut vniuersum filium suum daret
ut ois qui credit in ipsum non pereat sed
habeat vitam eternam Jo. xij. Ad quam
vos perducatur ipse filius dei. Amen.

De unitate fidei: vel q deus
vnius est. Sermo. ix.

Ides tua

te saluum fecit. Luc. xviij.
Dico supra proximo ser-
mone de unitate fidei q
etiam pertinet ad eundem
primum articulum: sequit

hodie predicare de unitate dei. que etiam
partim ad eundem primum articulum.
Saluetur virgo zc.

Pro fundamento sermonis in quo agi-
tur de unitate dicitur de ipso deo questio
theologalis.

Queritur. Utrum deus alium
deum genuit. Ar-
guitur q non: sed deus alium deum genuit
aut alium in diuinitate aut alium in persona
Sed vtriusq est falsum: igitur assumptum
patet ex diuisione sufficienti minor proba-
tur. Primo q non alium in diuinitate: q
tunc esset duo dei: q nec etiam in persona
quia persona super diuinitate nihil addit
alioquin esset copositio. Si igitur diuini-
tatem: diuinitate non genuit nec persona
genuit igitur et inoppositum nulla copositio
distingueda: est neganda simpliciter. Sed
eius sunt sensus apperendi. Sed ista est
distinguenda et de facto a magistro in pre-
senti distinctione distinguat igitur non de
bet simpliciter negari: ergo deus alium deum
genuit. et sic questio manet pro vtraq par-
te dubia. Ad questionem respondendum
est q generationis diuine totale principium
productum intellectus est diuinum: cum essen-
tia diuina: q tripliciter pz. primo sic: Illa
sunt principia vniuersi productum totale ali-
cuius que ita se habent: q neutri ex se so-
lo producit hoc: et ambo illud producit
S3 sic est de intellectu diuino: diuina essen-
tia: maior patet exemplo. Si enim sunt duo et
quilibet separatim nauē trahere non pos-
sit: sed coniunctim simul. tunc ambo sunt
vnum principium tractus nauis: minor pz

primo de essentia: diuina essentia enim diuina
cum sit terminus formalis generatio-
nis si etiam esset principium totale producti-
uum: solum funderet relationem eiusdem ratio-
nis: et sic filius et spiritus sanctus eadem
essentia persona qd est falsum igitur probat
sic. Principia productum in diuinis sunt cir-
ca diuinam generationem. Sed principia pro-
ductum sunt diuina essentia: et intellectus
diuinus igitur minor probatur: q in diui-
nis non sunt nisi due productiones: sicut
duo producta per modum intellectus et vo-
luntatis. Intellectus enim voluntate ordi-
ne nature precedit: sicut et actus intel-
lectus actum voluntatis essentia vero diui-
na ambo precedit: q ratio est scdm diui-
num dyonisiu diuinarum personarum: igitur
Tertio probatur sic: diuinus intellectus
et essentia diuina integrat memoriam diui-
nam immo sunt ipsa memoria: memoria
enim non est nisi obiectum et potentia. Sed
memoria secunda est principium generatio-
nis diuine igitur: et sic pz prima conclusio. Se-
cunda conclusio est q deus genuit deum:
qd habet aliquod principium productum per-
fectissimum a se sicut in perfectione ab eterno
illo produxit: sed deus ab eterno habuit
essentiam diuinam et intellectum diuinum: a se
ne imperfecte igitur illo produxit seu ge-
nuit. Tertia conclusio licet apud aliquos
hec deus generat alium deum fit distinguē-
da si capiatur et alius adiectiue ut cadit
supra deus: significat alitatem in diuinitate
et sic illa est falsa: tñ si capiatur substan-
tiue: ut sit sensus deus generat alium deum
id est deus generat alium qd est deus et in
sensu et ita ad argumentum di. q persona au-
dit relationem nec est copositio et de hoc fide
habere debemus si uelimus saluari iuxta
verba. fides tua.

Circa ergo hanc materiam: notandum q
circa veritatem dei debemus quattuor conside-
rare speculative et moraliter q sunt ista v3
Primo debemus vnum deum intelle-
ctus credere.

Secundo debemus vnum deum affectu diligere

Tertio debemus vnum deum ore laudare

Quarto debemus vnum deum opere honorare

Primum erit speculatum in reliqua ve-
ro tria erunt moralia. Primum debemus
vnum deum intellectu credere. Ad hoc
autem inducitur.

Primo auctoritate scripturali.

Secundo ex ratione naturali. Et aucto-
ritate quidem scripturali superfluum esset

omnes auctoritates scripture addu cere
ad hanc veritatem manifestandam: tñ aliquas
bonius erit ponere. i. Exo. xx. Audis israel:
dñs deus tuus deus vnus est. Itē deut.
vi. Audi israel: dñs deus tuus deus vnus
est. Itē deut. xxxij. Videte q ego sum so-
lus et non sit alius deus preter me. Item
Mat. iij. dñm deum tuum adorabis et il-
li soli seruies Deutero. vi. Itē Ephe. iij.
Vnus dñs. vna fides vniuersi baptismus vnus
deus et pater oim zc. Secundo ratione natura-
li potest hoc probari. Dulce quidem rationes
adduci possunt. sicut patet. b. Tho. pte. i. q. ij. ar.
iij. tñ ad pñs ppter breuitatem due sufficiēt
Prima qd sumitur ex creatore: q talis
est. Oportet enim q quicquid boni et perfe-
ctionis est in creatura eminēt sit in crea-
tore: quia nemo dat qd non habet et causa
ponit effectum: sed ut dicit Boetius oēs
creature desiderant unitatem sicut id in
quo consiliunt et conseruantur. q tandiu
ois creatura consistit. qdū pōt vñs esse
sed necesse est interire dum desinitur, esse
vnum. Quod probatur.

Primo in naturalibus.

Secundo in artificialibus.

Tertio in moralibus seu politicis.

Et primo in naturalibus. Nam animal
tandiu existit in esse qdū corpus et anima in
vñs cōueniūt: sed si fuerint sepeate desinit
esse animal. Itē de arborē q tandiu ē qdū
est integra: s3 qd separatur desinit esse arbor.

Secundo patet de artificialibus. Da exem-
plum in edificijs. Item in nauibus.

Tertio probatur in materialibus in ci-
uitate et regno q tandiu cōseruatur qdū
eius sunt vniuersi. s3 si diuidant i sismata de-
struitur ciuitates et regna: iuxta dictū dñi
Luc. xi. Omne regnum in seipsum diuisum
desolabitur. s3 domus supra domum
cadet. Ideo dicitur ciuitas: quasi ciuium
vntas. Vñ pñs dicit. ij. q. v. Meta. q vñs
et ens conseruatur. Tñ si deficit vñs
tas deficit ciuitas rei. Magna ē ergo vir-
tas vnitatis et perfectio in creaturis quia
ois creatura in ea cōseruatur. Et id oportet
q hoc virtus et perfectio vnitatis sit emi-
nentius in creatore. fiat ergo rō zc. Et
ideo deus est maxime vnus: et tres perso-
ne diuine. f. pater. filius. et spūs sanctus ma-
gis sunt vñs: q res aliqua in seipsa. Vñ
iplarum diuinarum personarum est oim vñs
esse. vnum cognoscere. vnum velle. vna po-
tentia. vna virtus. vna operatio. Vñ dñs.
Ego inquit et pater vnum sumus. Joh. x.

Secunda ratio est ex perfectione diuine na-
ture. Oportet enim necessario vt pbat phi-
losophus q primum principium qd est deus:
sit summe perfectum. hoc enim intelligimus
dicendo deum. i. summe perfectum cui nul-
la perfectio deest. nulla bonitas. nulla po-
tentia. nulla sapientia. denique summū et pfe-
ctissimū bonū. Si ergo essent plura princi-
pia siue plures dī: oportebit q vñs qd
sit summe pfectum. Aut ergo oīno cōueniūt
aut differūt. Si in oībus pueniūt oīno er-
go non essent duo sed vñs. q vbi nulla di-
uersitas nulla potest esse pluralitas: quia
differētia est q res in numerū ponit et res
numerales facit. Si autē differūt in ali-
quo ergo aliquid cōueniret vni q nō con-
ueniret alteri. Et si quidem hoc esset pri-
uatio: non esset simpliciter perfectum. Si
autem hoc esset perfectio et alteri eorum
deesset. ergo non erit deus cum deus sit
maxime perfectus. Et sic patet q est im-
possibile esse plures deos. Unde antiqui
phi quasi ab ipsa veritate coacti cum pone-
rent principia infinitū posuerūt vnum tñ
principium: quibus aliqui eorum cōtra cōsci-
entiam agentes pluribus dīs diuinis ho-
nores offerret: quos reprehēdit Aug. in
prio lib. de ci. dei. Et Apls. Ro. i. Qui cum
inquit deum cognouissent non sicut deum
glorificauerūt aut gratias egerūt: s3 eua-
nerunt in cogitationibus suis et obscura-
tum est insipiens cor eorum. Idcirco effi-
se esse sapientes stulti facti sunt. et cōmita-
uerunt gloriam incorruptibilis dei in siliu
dinem imaginis corruptibilis hoīs. et vo-
lucrum et quadrupedū. et serpentū. Ad-
damus etiā aliam rationē que est: q si essent
plures dī. cum deū inuelligamus potentie
zc. aut vnus posset super alium aut non: si
sic ergo ille sup qd alius pōt non esse deus
quia non est oīpotēs. Si non ergo nullus
eorum est oīpotēs. ergo nec deus. Et his
rationib⁹ demonstratur. pbat vñs deū
esse et ideo de hoc non est articulus fidei. p
sed apud eos q de demonstrationē capimus:
sed apud alios sicut dicit. b. Tho. rē. q. i.
ar. v. Et par. i. q. ij. ar. ij. Vide tñ rationē.
predictā. p. b. Tho. i. cōtra gentiles. c. l. iij.
Quibus autē de causis processerit olim
idolatria: vide qd scripsi in sermonib⁹ qua-
dragesimalib⁹ de decē pceptis. In primo
pcepto sermone. rē. vbi agitur de idola-
tria fugiēda. Et ad de qd scripsi supra ser-
mone proximo parte. i. prima ratione.

Secundo debemus vnum deum affectu diligi

De unitate dei vel q deus vnus est

gere. Sicut enim non solum intellectu ha-
bemus a deo sed etiam voluntate: sic de
vtriusq debemus dare ipsi deo tributū ad
similitudinē vassalli q habet feudū a dño in
recognitione domini. vel ad similitudinē
illius q esset monoculus. cui aliquis ma-
gnus medicus restituit sibi alium ocu-
lum: vel aliud membrū iam perditū. qñ
illum diligeret: pro ergo magis debemus
diligere deum a quo habemus intellectū
voluntatem. et memoriā. sensus corporis.
anim. corpus. et vitam.

¶ Primo habemus a deo beneficiū crea-
tionis: per quam habemus a deo animā et
corpus etc. vñ hic supra dicitur et hoc est infinitū.
¶ Secundo habemus ab eo beneficiū res-
demptionis: per sanguinē filij sui.

¶ Tertio beneficiū expectationis ad penitē-
tiam: qñ angelis peccatib⁹ collatū nō fuit
¶ Quarto beneficiū iustificatiōis a peccis
Ro. iij. Iustificati gratis p grām ipsi etc.
¶ Quinto beneficiū puisionis: qñ dat nobis
victualia etc. cum tamen peccator non me-
retur panem quem comedit.

¶ Sexto beneficiū glorificationis anime
post transitū vite. Ideo qñ totū quicquid
sumus habemus a deo vno. ipsum debemus
toto corde diligere super oēm crea-
turam: sicut oleum natat super aquam. et
sicut lūmē accendit in lāpade et durat etc.
Sic in pposito: amor dei debet supereminere
in nobis super oēm alium amorem.
Diligere possumus et debemus patrem.
matrem. filios. fratres. amicos etc. sed sub
deo alias etc. Uñ Mat. x. Qui amat p̄rem
aut matrem plusq me non est me dignus
Et qui amat filium aut filiā super me non
est me dignus. Ideo dicit Mat. xxij. Dili-
ges dñm deum tuum ex toto corde tuo. i.
intellectu. ex tota anima tua. i. voluntate.
ex tota mente tua. i. memoria. Non sic dici-
tur de amore proximi ex toto corde etc. sed
dicitur diliges proximiū tuū sicut teipsum
etc. sed non ex toto corde. qñ deus nō vul-
partem cordis sed totum. Qñ est in cōue-
niens vt aurum sit fortius dei in corde hu-
mano. vel caro. vel demō. vel mūdus. Nā
in domib⁹ mundanis vnum regnū non
capit duos. Quicquid ergo aut simul cum
deo. aut magis q deum diligit aliqd et co-
lit: idolatra est: vt infra dicitur. Sicut er-
go debemus credere vnum deum tñ. sic
vnum deum tñ debemus diligere super
oīa: sed multi hodie sunt idolatre. Quid
enim est idolatra: nisi alium deum colere

q vnum deum verum. Ille enī est deus
alicuius quem ipse magis colit q deum:
plus est enim colere corde et aīo q genū
curuare. Ad a similitudinē etc. Verbi gra-
tia. Quas habet pro deo ducatu vel car-
lenum: qñ magis illum colit q deum. Pro-
batur: quia potius obedit ducato q deo.
Nam deus precipit q non fiat vsura: du-
catus contra: auarus autē faciet vsuram
ergo etc. Sic fur. sic pyrata sic aliq raptor
Ideo Ap̄ls vocat auaritiam. idolorū seru-
tutem Gal. v. et Col. iij. Sic ergo auari nū-
mum potius colunt q deum. Pro ipso enī
denario libenter patiunt labores: noctes
insomnes dicunt. dies malos patiunt fa-
mem et sitim. comedunt etiam panem ver-
mibus scaturientem. bibunt etiam aquas
feudam. In naufragiis procellis. et pyra-
tarum pericula gradantur. in alienis par-
tibus peregrinantur pro nummo. Nōne
ista est magna seruitus? Auarus enī gra-
tius videt aurum qñ solē vt dicit Ambro-
sius. di. Sicut hi. Nota solem. i. xp̄m: qui
est sol iusticie. Uñ thotat. Per mare pau-
periem fugiens per saxa per ignes: et tñ
ignorant quorū future sint diuitie sue. post
mortem suam. Ps. Thesaurizat et ignorat
cui congregabit ea. Contingit enī qñ q
tales non habet filios: vel si hñt filij itam
morientur post mortē parentū. vel erunt
insipientes. rudes et simplices: quia oīa dis-
perdent. Audi quid dicit Salomon ad p-
positū. Rursus inquit de testar sum oēm
industriā meā qua sub sole stindiosissime
laboraui. habiturus herede post me quē
ignoro vtrum sapiēs an stultus sit: et dñā-
bitur in laborib⁹ meis quibus defudaui et
solicitatus fui. et est qñ tam vanū. Uñ cess-
saurerem: clauduntq cor meum vltra labora-
re sub sole. Eccl. ij. O miserabilis homo:
vixitā sepius hec cogitares. qñ ne dum
in codicibus ista sed etiā experimēto con-
tinue adiscam. Cum ergo tot vt diximus
labores. tot pericula etc. patiatur pro nu-
mo et pro seruitio dei nolit pati vnam ma-
lam noctem. Non minimū dolorem capi-
te: non ieiuniū vñus dicit: patet manifeste
q deus suus est pecunia. et cōsequēter est
idolatra: qñ seruit idolo. i. denario in quo
picta est imago ad similitudinē idoli. Ideo
dñs. Nō potestis inquit deo seruire et mā
mone Mat. vi. Est ergo seruus pecunie.
Uñ ap̄ls. Maledicti qñ cui exhibuistis vos
seruos ad obediēdiū: serui eius estis cui
obediistis Ro. vi. Similiter gulosus habet

Sermo. ix.

xxvj.

gullam pro deo sine ventrem. qñ magis si-
bi obedit q deo. Deus enī precipit q ieu-
net. gulla q non ieiunet. pot⁹ obedit gul-
le ergo est deus suus. Uñ apostolus con-
dolens ait. Multi enim ambulāt quos se-
pe dicebam vobis: nunc autē et siens dico
minimos crucis xp̄i. quosū finis interitus
quorum deus venter est. et gloria in confu-
sione ipsorum. q terra sapiunt phyl. iij.
Nota inimicos crucis xp̄i: qñ licet cru-
cem adoret verbis tñ factis abhorret: qñ
nolunt aliquid pati abstinēcie. nec cōpati
felli et aceto xp̄i. Tit. i. Confitentur se
nosce deum. factis autem negant. Nota
etiam Quorū deus venter est. Quis dei
ecclesia: est coquina. Altare seu ara: est mē-
sa. Clerici sunt coqui et seruitores quorum
pinceps scilz nabuzardā destruxit mu-
ros hierusalē. i. virtutes pro quibus mu-
ris edificādis orabat Dauid dicens. De-
nigne fac in bona vōlitate tua sion: vt edi-
ficentur muri hierusalē. Sic etiā luxurio-
sus habet pro deo mulierē: illam enim di-
ligit et colit plusq deū illam semper cogi-
tat. illam libenter videt. illam laudat. illā
sequitur. illam vachizat. illi obedit. illi ser-
uit. Uñ Tullius. Ne ego dicam liberum
cui mulier imperat. leges prescribit: vocat
veniendum est. minatur extimescendū est
poscit dandum est. eijct abeundū est. hūc
ego non liberum sed nequissimū seruū
repto etc. ergo mulier est idolum suum. et
consequenter idolatra est. Sic supbus ha-
bet pro deo suo honorem vel dignitatem
mundi. sic prelatos qui habet beneficiū
vel prelaturā vel symoniam. habet pro deo
suo episcopatu vel abbatiam etc. Sic et nu-
lier q habet filium pro quo infirmo vel ab-
sente vadit ad diuinum. vel incantatorem
vel magum. vel diaboli: quia ad illud re-
currat in necessitatibus suis: sicut ad deū.
xxvj. q. v. Episcopi talis mulier habet filiū
suum pro deo: qñ plus filium q deum co-
lit. Sed promitto vobis q veniet dies in
qua vtrūq deum perdes. Deum enī tuā
o gulose. vel luxuriose: perdes in morte: qñ
te adiuuare non poterit. Deum versū per-
des: quia ipsum nolui. Ideo dicitur tali
homini Mat. xxij. Deum qui te genuit
dereliquisti et oblit⁹ es domini creatoris
tui. Uidit dominus et ad iracundiam con-
citatus est. quia prouocauerunt eum filiū
sui et filie et alii. Abbecondam facies meam

ab eis et considerabo nouissima eorum. Mo-
ta nouissima eorum. i. morte in qua vt di-
xi vtrūq perdet. Item ibidem. Videte
quia ego sum solus et nō sit alius deus pre-
ter me. Ego occidam et ego viuere faciam
percutiam et ego sanabo: non est qui de
manu mea possit eruiere. Ego vnum solū
deum debemus colere adorare. et ei serui-
re: iuxta illud Vnum deum adorabis: et
illi soli serues Math. iij. Et Deutero. vi.
¶ Tertio debemus vnum deum ore lau-
dare. Ratio pulchra. Cōis enim experien-
tia docet q quilibet debet se tēpestiue as-
suefacere officio: de quo habet semp viuē-
re. Ideo pater si vult q filius suus sit le-
gitimus: quando puer est ostendit ei litte-
ras. et postea mittit ipsum ad studium. vt
ibi sepiens: vel plus adiscat etc. Sic de me-
dico vel notario. Sit de artifice: qvult ad-
discere artem bellandi. Modo videam⁹ qñ
officiū habebimus vel de quo viuemus
in alio mundo. In celo enim non sunt sar-
tores: quia vestis glorie nunq rumpitur.
nec medici quia nunq sibi beati infirmā-
tur. nec sunt legiste quia ibi nulla sit que-
stio. quia deus facit habitare vmanimes
in domo. nec sunt ibi aliq artifices etc. Uñ
est ergo ibi officium solum scilicet laudan-
di deum de quo officio delectantur maxi-
me beati et viuunt vita glorie. ps. Beati
qui habitant in domo tua domine: in secu-
la seculorum laudabunt te. psal. lxxij.
Fiat ergo ratio. Quilibet debet adiscere
officiū de quo viuat: et nos in alio mun-
do debemus viuere de officio laudandi
deum: ergo iam hic debemus hoc officii
adiscere et linguam habilitare. Ideo. ps.
Qui timetis de laudare eū est etc. Hec
multi miserabiles sunt qui iam hoc offi-
cium non adiscunt. sed officium inferni
quod est maledicere et blasphemare deū.
hoc enim solum officium est in inferno.
Maledicunt enim deo xp̄i. beate virgi-
ni: omnibus sanctis: maledicunt patri et
matri maledicunt diei et hore in qua nati
sunt. Apocal. xvi. Manducauerunt scilz
dñati in qua nati sunt: deum in qua pe-
perit me mater mea nō sit bñdicta et infra
Quare de vulua egressus sum vt videret
labore et dolore et p̄miserent in confusio-

De trinitate personarum

ne dies mei. Jer. x. 12. Vult enim adificat
istud maledictum officium in hac vita. pre-
ferunt venatores. aucupatores: qui quan-
do perdynt autem vel leporem vel porcum
blasphemant. maledicunt. O maledicta ho-
ra qua vadunt ad sic venandū. q. ipsi ve-
nantur aues vel porcos. et diaboli venant
aīas suas. Sic de lufubus ad aleas.
Dic etiam de alijs si placet. Et est maxi-
mum signū q. erit oēs tales ciues infer-
ni post mortē. Declara hoc: At illi qui vo-
lunt esse ciues celestis iherusalem. debent
adiscere officium laudandi deū hīc et deo
vivunt ibi. Unde quilibet talis dīz dicere
quotidie. Benedicā d. m. oī tē. l. leus m.
o. m. ps. xxiij. potest hoc referri ad laici
vel ad clericum. Sed clericus tunc dicit
benedicā dñm in oī t. i. omni die ac nocte
septem vicibus: fm q. sunt septē hore ca-
nonice: Dic illas. Sic enim faciebat Da-
uid: dī. Septies in die laudem dixi tibi.
Et potes illas tu clerice appropriare pas-
sioni xpī: vīz. dīz homo dicere matutinas
cogitās q. i illa hora xpūs fuit captus et.
Et sic de alijs: Nota q. dīz clericos qui vi-
cunt matutinas oīto sole et cōfute: vi m. c.
Volentes de cele. mīl. Si autē refertur ad
laycū. tunc dicit. Benedicā dō. o. t. i. die ac
nocte: saltem semel in die et semel in nocte.
Vel oī tpe. i. tpe prosperitatis. l. regnā-
do deo: et tpe aduersitatis inuocādo deū:
vīz. liberet es sicut fecit canācam et. Dic
enāg. Jō. Tho. iij. Omni tpe benedic deū
et pete ab eo vi vias tuas dirigat. et consi-
lia tua in ipso permāneant.

Quarto debemus vñs deū opere ho-
norare. alioquin ipse deus cōqueret etra
nos dicens mala. i. filius honorat patrē
et seruus dñm suum. Si ergo pater ego
sum: vbi est honor meus dicit dñs exerci-
tuum: Debemus ergo deū opere hono-
rare et hoc dupliciter. primo debem⁹ ho-
norare deum de nostro corpore. Secōdo de
nostra substantia. De corpore quidā: tunc
honorē deo exhibemus: qñ penitentiā agi-
mus. Id est aliqui stultē quare pñia ē ne-
cessaria: et qd proficiat deo mea pñia et ieiun-
ium et c. Si rex cōmittit tibi castrum
ad custodiendū cōtra hostes: nōne est ho-
nor regis si bene illud custodis contra ho-
stium incursum? Sic etiam hic. Deus cō-
mīsit tibi castrum corporis tui ad custodiē-
dum cōtra hostes. i. sensus. Sensus enim
et cogitatio humani cordis prona sunt ad
malum Gen. viij. Item cōtra malas incli-

nationes carnis et infestationes demonū.
et insidias mīdi. ergo sit bene custodias
corpus per penitentiā. exhibes magnum
honorē deo. alias es proditor et facis sibi
iniuriā et verecundiā. J. deo aplo. Obse-
cro vos fratres per misericordiā deī: ex-
hibeatis corpora vestra hostiam viuēte.
sanctam. deo placētē. rōnabile obsequiū
verum Ro. xij. Item. i. Cor. vi. Empti estis
estis precio magno: glorificate et portate
deum in corpore vestro.

Secōdo debemus deum honorare de no-
stra substantia dando pauperibus elemo-
synam: preterit hoc tempore quadrage-
simae. in qua demus peccata nostra redi-
mere per elemosynas: iuxta consiliū d. a
melis quod ipse dedit Nabuchodonosor:
dī. Peccata tua elemosynis redime: mi-
sericordias tuas misericordis pauperum
Dan. iij. Hoc ergo modo homo benefacit
sibi: q. acquirit veniam peccatorum. Item
misericordias tuas. Item reueretur deū:
iuxta illud honora deū de tua substantia:
et de primis oīm frugū tuarū da pau-
peribus Prover. iij. Nota de tua substan-
tia: non de aliena. sicut faciunt quidā qui
subtrahunt dant pauperibus. Ergo de
tua substantia fac elemosynas. Sed dicit
quidam. O timeo ne mihi deficiat et. Jō
dicit ser. ptura ibidem. Et implebitur oī-
rea tua saturitate: vīz. oīa temporalia reddi-
dabunt. Et isto modo nos deū honoram⁹
nobis pficimus. et proximo subuenimus.
Quod prester dominus: qui est benedict⁹
in secula. Amen.

De trinitate personarum Sermo. x.

Idest tu te

saluum fecit. Luc. xviij.

Pro sermone fundamen-
to quēst de secundo articulo
fidei oritur theologicis quēstio.

Queritur. vtrum in his que fi-
dei sunt rationes de-
beant queri et introduci. ar. q. non est
querenda ratio qua mediantur querenti
habetur meriti deperditio sed mediant
bus ratiōibus humanis habetur meriti
deperditio vīz. Gregorius in Omelia.
Fides non habet meritiū cui humana
ratio prebet experimentū igitur. In oppo-
situm ait augustinus primo libro de trini-
tate: aduersus garrulos ratio cinatores
elatos magis q. capaces rationib⁹ catho-
licis et similitudinibus ad assertiōē fidei

est vitandum. ergo in his que fidei sunt ra-
tiones debet queri et introduci. Et sic que
ratio manet pro vtraq. parte dubia. Ad qd
nem respondendū est secundū Bonauen-
turā in quēstione. iij. et prologo primi sentē-
tiarū q. qñs nō debeam⁹ ea q. sunt fidei
nostre principalit⁹ credere ppter rationes
evidentes nihilominus rationes ad ea q.
sunt fidei nostre vtilissime sunt. ppter tria
genera hominū que rationes post hac dilu-
cidande sunt.

Primo propter infundēles.

Secundo propter infide imbecilles.

Tertio ppter infide firmiter stabiles.

Quo ad primos necessarie sunt ratio-
nes circa ea q. sunt fidei nostre ne infide-
les evidentes rationes nobis deficere pu-
taret veritatem fidei nostre esse cōfictā q.
aut Aristoteles. vīz. methaphisiceles homi-
nes decipiuntur circa ea que ignorant.
Secundo propter infirmos in fide seu im-
becilles sicut deus charitatē inferiorum
foret per bona temporalia sic infirmorum
fidem per argumenta pbabilia. hugo de
sancto victore. Credo firmiter et nō dubi-
to ad quoslibet explanatiōem quod ne-
cesse esse argumenta pbabilia immo etiā
necessaria nō deesse licet cōtingat nostraz
industria latere. Tertio propter pfectos
in fide miro em modo alia delectat intelli-
gendo quod pfecta fide credit vnde Ber-
nardus. Nihil liberius itelligimus q. qd
iam fide credimus igitur in his que fidei
sunt rationes debent queri et introduci.
Et ad argumentū dī q. si intelligat. ma-
ior de rationibus que per sensus extero-
rem percipiuntur illa est vera nō tamen si
intelligatur de rationibus quas p. intelle-
ctus cognoscimus vel similitudinibus.

Quia firmiter credere debemus si salu-
tez adipisci cordi sedeat iuxta verba et.
Expedito primo articulo ptinente ad
dei vniūatem: vīz. de diuine essentie vniū-
tate: sequitur predicare de secōdo articulo. vīz.
de personarū diuinarū trinitate. potes
etiam hic predicare de attributis tribus
personis diuinis.

Primo quidē patri attribuit⁹ potentia.

Secundo filio sapientia.

Tertio spiritui sancto bonitas.

De potentia autē dei vide. b. Tho. pte. i. q.

xxv. Item m. iij. sen. dist. xliij. art. iij. Et vī-

de de his quod scripsi in festo trinitatis

sermone qui incipit Nemo pōt facere que

tu facis. Itē potes hic facere aliū sermo.

Incipit sermo de potentia dei.

Incipit sermo de sapientia dei.

Incipit sermo de bonitate dei.

nem de paternitate dei. dum dicit in sym-
bolo. Pater omnipotens. De quo vide
in sermonibus de oratione dñica sermōe
vi. Salvetur virgo et. Secretum est mys-
terium sacratissime trinitatis. qñ. i. est
vnus deus omnipotēs. eternus et c. et ille
deus vnus essentia. est trinus in personis
est ita transcendens et altum: sicut in tota
theologia alia materia inuenitur. Unde
nunq. a principio mundi vsq. ad finē fuis-
set scitum per intentionē humanā: nisi
deus reuelasset nobis: q. intellectus hu-
manus nō est capax tanti mysterij. Jam
videris q. ista est altitudo celi supra corpo-
ra nostra maior incōperabiliter est altitu-
do sanctissime trinitatis super aīas. et si-
cut nullo modo homo creatus tenens pe-
des in terra posset digitō celos tangere.
Unde dicit legiste q. conditio ista si digi-
to celum tetigeris est impossibilis: ita nec
intellectus de se posset capere mysterium
trinitatis. Et quid mirū: cum etiā i. cogni-
tione naturalium intellectus noster mul-
tum inuenit defectibilis? Uñ dicit pho-
s. Meta. q. sicut se habet oculus nocte seu
vespertilionis ad solem. sicut intellectus
noster ad manifestissima in natura. sicut
supra sepius repetitū est. Unde dī. Sap.
ix. Difficile estimā q. que in terra sunt
et que in pspectu sunt inuenimus euz la-
bores: que in celis aut sunt quis inuestiga-
bit? Sensum autē tuū quis sciet nisi tu de-
deris sapiam: et miseris spūm sanctū tuū
de altissimis? Item Aplo Ro. xi. O alti-
tudo diuitiarū sapientie et scientie dei q.
incōprehensibilia sunt iudicia eius et inue-
stigabiles vie eius. Quis enim cognouit
sensum dñi: aut q. cōsiliarius ei⁹ fuit et.
Dupliciter autē fieri pōt q. homo tangeret
celū supnaturaliter. Uno modo si ex po-
tentia dei celi inclinaretur deorsum vel
q. homo eleuaret⁹ a deo ad celū. alias eēt
impossibile. Ita de sancta trinitate circa
animas nostras. Dignus siquidē aīe quo
tangunt subtilia est intellectus. Sicut er-
go corpus hoīs nō pōt tangere celū na-
turaliter: sic nec intellectus noster myste-
rium sancte trinitatis: sed bene supnatu-
raliter. Et hoc dupliciter. Uno modo q.
celum. i. secretum inclinetur deorsum vel
q. intellectus eleuetur sursum et vīz q.
modum deus benignissimus seruauit in
nobis. Nam celum fuit ad nos inclinatū
in benignissima in carnatione filij dei. ps.
Inclinauit celos et descendit. In qua in-

caritative maxime altitudo diuinitarum inclinamur se humiliando se ad assumendum carnem humanam. et infirmitates nostras et de eterno fecit se mortale. de impassibili passibile. de magno pusill. de illo magno palatio celi artauit se paruo thalamo yteri virginis. Et exiens in mundo predicauit. reuelauit et declarauit: quod est vnus deus trinus in personis dicens. Ego et pater vnus sumus Jo. r. Et Mat. vltio. Docete oēs gentes baptizantes eos in nomine patris et filij et spūs sancti. Nota in nomine: ecce vnitas. patris et filij et spūs sancti. Ecce trinitas. Ideo modo tangimus ipm mysteriū trinitatis altissimi digito intellectus. Scōdo seruauit fm modū. scilicet eleuauit nos in celū: sicut apłs pferunt paulus qui fuit raptus vsq; ad tertiu celū. i. vsq; ad mysteriū trinitatis. Nam fm vnū modū exponendi: per primum celum intelligitur cognitio celestiu corporū: per scōm celum: cognitio celestiu spūm. per tertium celum: cognitio diuinarū personarū. scilicet patris et filij et spūs sancti. Unde ad hoc insinuā dum ecclesia cantat. Ex quo oia. p quem oia. in quo oia. ipsi gloria in secula. Item Apłs Ro. xi. Et ipso et per ipm et in ipso sunt oia. ipsi honor. et gloria in secula seculorū amen. Sic eleuauit et aquilam nobilissimā Johānem euangelistā qui hoc mysteriū clarissime cognouit et declarauit dicens. Tres sunt q̄ testimoniū dant in celo: pater. verbū et f. i. et hī tres vnū sunt i. Jo. v. Sic eleuauit intellectū doctorū. cōfessorū. et ceterorū sanctorū: qui digito intellectus tetigerūt mysteriū trinitatis. Ecce quomodo duobus modis deus hoc fecit: virtutis modum petebat Dauid. in ps. dicens. Dñe inclina celos tuos et descende: ecce prīm⁹. Tange montes et fumigabunt: ecce scōs. ps. cxliij. Nota Celos tuos. i. mysteria secreta trinitatis. vnū celum est qd est vnus deus. aliud est qd est trinus in personis. Aliud qd solus pater generat filiū. Aliud qd a solo patre pcedit filius per eternā gñationem. Aliud qd spūs sanctus pcedit a patre et filio: et sic de alijs Tange mōtes. Idōtes vocat apłs martyres. confesores. doctores: qui habuerūt intellectum eleuātū per altam cōtemplationem et spūalem vitam. ps. Leuauit oculos meos in mōtes. i. sanctos. Valles terrefres sunt hoīes et gentes infidane. Et fumigabunt nō de fumo fornicis et ignis et. sed de fumo doctrinay et predica-

tionum: que sunt edosifere sicut fumus nicensi cōstantes et calefaciētes nos: qui bus cognoscitur a nobis mysterium trinitatis sicut ex fumo cognoscitur ignis: cuius naturalis signū est fumus. Hīs duobus modis tēgimus altitudinē trinitatis: aliis impossibile esset et. Nā apłs. Deus habitat lucē inaccessibile: quē nullus hominū vidit. sed nec videre pot. i. Tim. vi. Potes hic notare exēplū de Augustino qui ambulās per litus maris vidit puerum qui volebat mittere in puum fontem totius maris aquā. Dicit hylionas sicut expedit. Ideo qd ex dono dei tangimus vt cunq; digito intellectus mysteriū sacratissime trinitatis: aliquas rationes sine alijs media hodie adducam ad probationem ipsius. Non quidē inuendo in ipsis medijs: sed solum auctoritatē diuine que est firmū fidei fundamentū. Ita qd rōnes istę hnt se pter: nō autē accēderet ad fidē vt supra sermone. v. pte. i. dictum est.

¶ Prīmū mediū erit p aucto. diuinales: hoc erit ad cōfutationem iudeorū.

¶ Scōm mediū erit p rōnes naturales: hoc erit ad reprobationē paganorū.

¶ Tertium mediū erit per similitudinē exemplares: hoc erit ad cōsolationem chustianorū.

¶ Quartum mediū erit per operationes virtuales: et hoc erit ad excitationem deuotiorū.

¶ Prīmū mediū et ad cōfutationē iudeorū. Non est congruū mediū auctoritas noui testamenti: qd illud nō recipiunt: sed videamus auctoritates veteris testamenti qd ipsi recipiūt. Et vt ceteras auctoritates sub compendio referemus. videmus quattuor auctoritates pp̄as qui fuerūt principales in veteri testamēto. Prīmū qdē Moysi. Scōdo Dāuid. Terno Salomonis. Quarto Isaie. Prīmū hētur Gen. i. vbi dicit. In principio creauit deus celū et terram et. Veritas hebrica habet sic. In principio creauit helyom celū et terrā helyom autē est nōm plē huius nois vel helyo: qd significat deum in singulari. Et hoc sans pater scientib⁹ ppterates ideo matris hebraici. sicut dicit Nicolaus de lyra in quodā tractatu contra iudeos. per hoc aut qd nōm plē diuinum iungit cum verbo singulari numerus: dicitur Creauit helyom ac si diceret creauit dīsolūdit scriptura qd in deo est pluralitas in vnitatē essentie. qui talis modus frequētissime in

veteri testamento inuenit de deo. et a nullo alto. Ex quo satis patet qd in vnitatē diuine essentie est aliqua pluralitas personarum in vna simplici essentia. que in p̄dicto modo loquēdi designat per verbū singularis numeri cōiunctum numero plurali. Cui quidē auctoritati licet iudei rēdere intantur: tamē rēssio ipsoi frivola est. videm Nicolaus de lyra ponit vbi supra. Vide ibi. Rō aut quia dixi helyom in plurali: est vt offenderet moyses qd oēs tres persone diuine cōcurrunt in creatione rerum: sicut scripsi in sermone de annuntiatione: qui incipit Ecce cōcipies in vtero pte. i. Ad idē facit ter. Gen. i. in principio vbi exprimitur tres persone diuine. Dum em dicitur in principio creauit deus. scilicet pater. Et infra. Et spūs dñi ferebat super aquas et. Ecce spūs sanctus. Deinde cuz scriptura voluit offendere modū quo de⁹ produxit creaturas: singulis qbusq; creaturā spūs premittit. Et dicit deus. Fiat hoc et. Ex quo datur intelligi qd per verbū suū deus creauit cuncta. hoc aut verbū dicimus filiū dei. Jo. i. In principio erat verbū. et ideo cōueniēter exponit vno modo in principio creauit de⁹ et. In principio. i. in filio: sicut exponit Aug. xi. ci. dei circa finem: qui dicit principū. Jo. xvij. Ego principij qui et loquor vobis. Qui filius alibi dicit sapiā. ps. Oia in sapientia fecisti. Nota hylionam de illo saraceno: de quo infra in scōo medio. sit mēto.

¶ Scōda auctoritas veteris testamenti p quā arguit plūtas personarū cū vnitatē essentie in diuinis: habet p dauid. ps. cxlij. qui incipit. Eructauit cor meū verbū bonū: qd a litteram nō pot exponi nisi de xpo. Unde apłs Heb. i. hāc auctoritatem allegat ad hoc in quo. ps. sic dicit de xpo siue ad xpm per dauid. Sedes tua deus in seculū seculi: virga directiōis: alias equitatis: virga re. i. dilectiōis in. et odi. mi. propterea vncit te deus deus i. ol. le. pte. con. t. In hac auctoritate loquitur dauid ad deū dum dicit. Sedes tua deus et. Deus est vocatiui casus: deus dicitur loq̄tur xpo. Vide Nicolaū de lyra Heb. i. expūm ipse deus vnctus: qd ipse per naturam humanam assumptū vnctus est per plenitudinē gratie. Jo. i. Vidimus glām eius: glām quā si vni. a. ps. pl. g. et ve. Expūm etiam hic deus vnctus ipm. ex quo innuit qd deus vnctus est psona distincta a deo. vnctus: qd scriptura sacra loq̄tur de ipso. ynigeni-

to tanq; de alia persona. Notandū etiam qd ex parte vngentis dei duplicat hoc nomen deus: quū dicit. Vncit te deus deus tuus: ad denotandū plōnā patris et spūs sc̄i. Et sic patet ex auctoritate hac plūtas personarū et diuinitas ipsius xpi. propter quod ad idē pbandū inducit eam apłs Heb. i. Alia auctoritas eiusdem dauid habetur ps. cx. vbi dicitur. Dixit dom⁹ d. m. f. a. de. m. Et ista sunt verba patris ad filiū. pater p translationē caldaicam. que dicit sic. Dixit dñs verbo suo: pater etiam per id qd sequitur in eodē ps. Ex vtero autē seluciferum genui te: quod nō pot cōpetere nisi filio dei. per hoc aut qd hic dicitur verbū dei esse ex vtero dei. i. ex substantia dei ostendit vnitas essentie: qd diuinitas plurificari nō pot. Et ad idē asseruendū facit quod dicit. Ante luciferū. i. ante qdē creaturā. ergo ab eterno. ergo est de⁹ iste genitus. Dum ergo dicit. Ex vtero denotatur cōsubstantialitas. Dum dicit Ante luciferū: denotatur eternitas. Dum vero dicitur Genitū denotat personarū diuersitas: qd nulla res seipsam gignit. Itē ps. ij. Dñs dicit ad me. si. meus es tu ego hodie genui te et. Nota hodie. i. eternaliter fm glo. quia eternitati oia sunt pñta. Item prou. xxi. Quod nōm eius. et qd nomen filij eius: si nōst. Et sicut in auctoritate p̄dicta: p hoc qd nullus dicit sedere ad dexteram suūplius idē probatur. Et sic. ex hac auctoritate predicti ps. p3 pluralitas personarū. Et maxime qd hic ps. nō pot exponi ad litterā: nisi de xpo. propter qd saluator allegat hūc ps. ad hunc sensum Mat. xxij. Et apłs Heb. i.

¶ Tertia auctoritas habet a Salomone prou. viij. vbi dicit in psona sapie diuine Dñs possedit me ab initio viarū suarū: ante qd quicq; faceret a p̄cipio ab eterno ordinata sum. Et infra. Mondū erāt abyssi et ego iam pcepta erā et. Ex qua auctoritate ps. qd cū dicit Ab eterno ordinata sū. ergo ipsa sapiā dei de qua loq̄tur et deus: qd nihil est ab eterno: nisi deus. Et postea dicit. Mondūserant abyssi et ego iam cōceptra eram. Ex quo patet qd filius est ergo est deus filius. Cuius filius: nō alterius nisi dei. ergo ipsa sapientia dei est deus: filius dei. Nota qd in scriptura et veteris et noui testamenti: nōia dicit de filio dei siue de sapiā dei. p̄tio qd sic cōcepta. Scōdo qd sit nata. Tercio qd sit genita. Quarto qd sit creata. Quinto qd sit verbum. Serto qd

filii. Septimo q' sit imago: quia oia ista nota vni creature conuenire nō possunt. Rō autē hōi nōm sic summi potest. Primo quidem q' cōceptus est: manet in eo a quo cōceptus est: ideo filius dei dicitur cōceptus a patre q' i pfe manet. Uñ d' p'ouet. viij. mōdū erant abyssi ego iā cōcepta erā. Et Jo. i. dicit q' filius dei est in sinu patris. et q' verbū erat apud deū. Secundo ne credatur q' nulla distinctio sit inter deū et filium dei. ex hoc q' illud q' cōceptus est in concipiente est: ideo vt datur intelligi distinctio relationis seu psonalitatis esse realis: dicitur natus: et de eo dicitur partus. Unde p'ouet. viij. Ante oēs colles ego p'uruebar. Sed q' loquitur in p'io ipsefecto q' notat successione spūs. q' d' p'uruitur in p'uriendo nō est a p'uriēte distinctio: nō possit ex ore sapientie dictū est. Añ oēs colles ego p'uruebar. ne intelligeret q' cū p'uriret non esset: subdit. Qñ p'parabat celos aderam cū eo cuncta cōponens. Tertio vt denotet q' filius sit eiusdē nature cū pfe d' genitus. ps. dñs dixit ad me. et. Ego hodie genui te. yodici. in eternitate: q' semp est p'ns. et nulla est in ea rō p'ietit et futuri. Eccl. xxiij. Ego ex ore altissimi p'dixi: p'mo genita aī oēm creaturā. Q' Quarto vt designet q' in hac gñatōe nulla sit mutabilitas spūs: d' filii creati. iuxta illd Eccl. xxiij. Qui creauit me redēit i ta bernaculo meo. Et infra Ab initio et aī scēla creata suz. Quinto d' de filio dei q' sit f'bu dei. Jo. i. In p'ncipio erat verbum q' est cōceptio mētis. Ipse autē filius est i mēte diuina cōcept' sicut declarat infra in iij. p' hui' sermonis. i scēla rōne. Sexto dicit filius. ps. ij. dñs dixit ad me filius meus es tu. et. Et p'ouet. xxx. Q' d' nōm eius et q' d' nōm filij eius. si nōm. Et rō est. q' pcedit a patre p modū gñatōis p'ns. Ego hodie genui te. vt dixi hic. supra et. Septimo q' filius sit imago patris Et hoc d' q' h'z se ad patrē sicut ad p'ncipiu cuius ē silitudo. Ideo d' filius dei imago dei. Uñ Col. p'mo d'. q' est imago inuisibilis dei. Et q' nō pōt ēē imago dei nisi quātū ad eius essentia. Jo d' i yeb. i. q' est figura substantie ipsius. Mā et in intellectu nostro est silitudo rei intellecte. quātū ad eius essentia. ad cuius cognitionē p'ngit intellectus: q' obiectū est q' d' quid ē: et vt d' in iij. de ala. In sensu vero est similitudo rei sensibilis solum q'ntū ad

eius accidentia: q' sensus apphēdit rem solū q'ntū ad et' accidentia: exteriora: que sunt color. sapor. quātitas. et alia huius. p'edicta sunt de mēte. b. Tho. in iij. contra gē. c. xi. et c. lxxxiij. Auctoritas habet per Jsa. p. quā nō im pluralitas psonarū exp'mit: et cū pluritas psonarū dēterminari videt. sicut p' Jsa. xlvij. vbi sic dicitur. Nō a p'ncipio in abscondito locutus sum. Et tpe anteq' herēt i ei erat. et nūc dñs deus misit me et spūs eius. Jsa verba sunt dñi loquentis. q' p'z ex textu immediate pcedēt. q' dicit. Audi me iacob et israel: quē ego voco. Ego ipse. ego p'm et ego nouissimus: manus quoq' mea fundauit terrā et dextra mea mēsa est celos et. hāc auctoritate allegat Aug. xx. ci. dci in fine. Et subdit. Ipse dicit redēptor tuus. scēlus israel. In hac igit auctoritate Jsaie p'dicta. loquitur dñs de datione legē que data fuit in manifesto. q' in die ac toto populo audiente vocē dñi loquentis: vt habetur Exo. xxiij. et. xx. hoc q' dicitur. Non a p'ncipio et in abscondito locutus suz. A p'ncipio. i. quādo lex fuit data populo. Et immediate sequit. Et nūc dñs misit me et spūs eius. De dñi autē missum dicitur deum incarnatū. deū autē mittentē et spūs et' dicitur p'm et spūs scēli. Et sic p'z trinitas psonarū. Multe alie auctoritates veteris testamēti adduci possent ad p'positū. quas grātia dēuicant omittō. Et scēla medium est per rōnes naturales ad reprobationē paganorū. Ad p'positū autē nostrū tres sūt rōnes adducā in p'fentiarum: que sunt iste. vj.

¶ Prima est rō necessarie pductionis. ¶ Secūda est rō diuinalis perfectionis. ¶ Tertia est rō vniuersalis diffusionis.

¶ Prima ergo ratio ec. Sed p' p'ma rōne. p'suppono q' in deo est infinita potentia. infinita sapiētia. infinita bonitas. infinita iustitia. infinita sublimitas. et q'quid ē in deo est infinitum. h'ec p'edicta nullus etiā pagan' negaret. Ratio ergo talis ē. Aut deus potuit scire. s'z noluit aliū generare per oia sibi equalē et sic inuidus est deus. summa bonitas. q' d' nephariū est in deo ponere: Aut potuit voluit s'z nesciuit et sic est ignorantia summa sapiētia. q' d' est absurdum. Aut scire voluit s'z nō potuit et sic impotēs. et inuida summa potentia que oia sunt absurda et diuē altitudinis destructiua et d'ictoria. Jgit nō aliud restat q' d' scire. voluit. et potuit. sibi similit.

generare: sed q'ntū ista tria cōcurrūt in aliquo mor effectus psequitur voluntatē ergo pcluditur q' scire deus pater ab eter novoluit: sic ab eterno filius generauit: cui dedit omne q' d' potuit. oē quod scire. omne quod voluit. et oē quod habuit: q' partem dare nō potuit. cum in deo pars nulla p'neris esse possit. cum sit simplicissime nature. Uñ Jo. xij. Omnia dedit sibi pater in manus. Et Mar. xi. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. et. Et Col. ij. dicitur. q' in xpo habitat ois plenitudo diuinitatis sic igitur deus coequalē sibi. per oia filium generauit. Nam oē generans naturaliter hoc faceret. si posse haberet. Nam et s'm p'ysicū documentū omne agens intendit assimilare sibi patiēti quantum potest. ij. de generatione. Ad quid enim ignis agit in aliud elementū: nisi vt faciat id s'm p'nt sibi similitum. vel totaliter transferat in seipsum? Si etiā animalia cuncta generant filios sibi similes. Pater prima ratio. Est autē notandū. q' per hanc rōnem etiam per terna: p'atur q' deus diuinitatem suā cōicat alteri: sed nō p'atur q' ille cui cōicatur sit filius dei cōicantis. sed per scēlam rationem sic. probatur etiam per auctoritates supra allegatas: per quas habetur q' cui cōicatur diuinitas per modū gñationis. pcedit a deo: vt habet Eccl. xxiij. p'ouet. viij. ps. ij. dñs dixit ad me. et.

¶ Secūda ratio est rōne diuinalis perfectionis. Quēqd' enī perfectionis est in creatura. emmēius est in creatore: q' nemo dat q' d' nō habet. i. traditio. ff. de acq. rep. do. Et c. Albertum. i. q. vij. Et causa est prior suo effectui. Videmus q' ad pfectionē cuiuslibet creature pertinet posse sibi similit' pducere. q' est pfectio. Scēla que p'sistit in operari. p'ma autē pfectio consistit in esse. ergo magis puenit huiusmodi pfectio creatori. Uñ dicit ipse deus. Ego dei gñationē alijs tribuo: nunquid sterilis ero Jsa. lvi. quasi dicat nō. Et licet dicat possit hāc auctoritatē referendā ēē ad multiplicationē filiorū israel. de captiuitate reuertentiu in terram suā: q' p'mittitur. Parturiuit et peperit syon filios: nō hoc nō obstat ad q' d' eque ratio apretur. Jsa tñ ratioque ex dei ore inducit firmā et stabilis manet: vt si p'se alijs generatio nē tribuat sterilis nō sit. Nec ēē pueniēs q' qui alios gñare facit: ipse nō vere: sed per similitudines generaret: cū oporteat

aliquid nobilit' ēē in causa q' in causatis. h'ec. b. Tho. in iij. p'ra gen. c. ij. S'z ne erretis in hac generatione: non credatis q' talis sit generatio in creatore: qualis ē in creatura. Nam in creaturā generatio est opus transiens in exteriorē materiā q' nō p'fert operantem. sed in creatore est operatio intus manens. Nō enim transit in exteriorē substantiā: sicut est intelligere et velle. Talis ergo gñatio in deo est spiritalis et intellectiua. et nō carnalis: quia nō caro sed spūs est deus Jo. iij. Ideo filius dei est verbū Jo. i. Verbū autē est conceptus mentis seu intellectus. Unde nota q' necesse est dicere deum seipsum intelligere. seipsum amare. sicut nos intelligim' nos ipsos: et amamus. Intelligendo ergo deus seipsum generat filium. qui vocatur verbū patris. q' cum intellectu in quātum tale. sit perfectio intelligentis et deus sit perfectio sua: oportet q' seipsum solum deus intelligat. et omnia alia in se. Et ideo talis relatio que est in deo p'out est intelligens et intellectus. et pater natus et filius: Et ideo deus. in quātum intelligit seipsum est deus pater: in quātum est intellectus a seipso: est deus filius: licet sint diuēse p'sone. Nota exemplū de quodā saraceno: qui interrogauit a quodā fratre nostro dicens. Quomō est possibile q' de' habeat filium? Qui r'ndit. frater credis q' deus sit? R'ndit. Ita. Rursus frater. Credis aut q' ille deus sit m'us? vel loquatur? R'ndit ille. Credo q' loquat. Et frater. Illud ergo verbū q' deus loquit: est filius dei Jo. i. Et de hoc verbo loquit scriptura Gen. i. Dixit deus fiat lux et. vt d'f intelligi q' deus oia perduxit verbo suo. i. per filium suū. Jo. i. Omnia per ipsum facta sunt. q' est sapientia patris: sicut vt artifex p'arie que est in mēte sua operat' artificū ps. Omnia in sapiētia fecisti. Si vero quēris q' deus pater nō plures genuit filios: Uñ de glo. in Cle. i. in p'm. de summa tri. zñ. cato. in verbo Uigētiū de quā scripsi infra sermone. xviij. vbi agitur de pilō articulo fidei p'mente ad humanitatem xp'i et. In introitu in additiōe que inapit. Uñ de glo. et. Et sic pater q' deus pater et de' filius s'z sint diuēse p'sonē. sunt tñ eiusdē essentie et eiusdē nature: q' res intelligit et intelligētia: eiusdē nature est et essentie. Unde dñs Jo. r. Ego et pater vnum sumus. In quātum autē de' diligit seipsum est amor qui vocatur spūs sanctus. Si tñ

deus pater generat filium eo non quo dictus est iuxta patrem quod summe cum diligat et conuerso filius patrem. Sed hic amor qui ab utroque procedit non differt ab eis essentialiter nec accidentaliter sed personaliter. Igitur in deis sunt personae plures et coeternae et coequales. Ita in ista generatio. et alter in generatione et alia procedens ab utroque quod dicitur deus sanctus. Hanc declarationem ponit Aug. xi. de ciuit. dei. c. xix. Ponens enim haec tria ad similitudinem trinitatis intelligendum dicit. Nam et sumus. et nos esse nouimus. et nostrum esse ac nosse diligimus. et beatus Theodolus praefigitur hoc in. iij. contra gentes. c. xi.

¶ Tertia ratio est propter vniuersalem diffusionem. Nam ut ait Dionysius. Bonum est sui diffusum et coicatuus. ut patet in luce. quod per omnia mundi corpora se diffundit. et virtutem suam usque ad profundissima terre mittit. et preciosissima metalla in visceribus terre gignit. Sic pluuia. sic elementa omnia. et omnes creaturae omnibus se diffundunt in modum suum. Patet ergo quod bonum est sui diffusum et coicatuus. Et quanto maius est bonum. tanto magis est sui diffusum. Ergo summum bonum summe est sui diffusum. sed non potest deus summe diffundere. producendo bonum quod est creatum cum semper illud excedat in infinitum. ergo necesse est credere quod generet aliquid sibi in natura eadem a se sola personalitate et proprietate distinctum. sicut totum suum posse coicatu. totum suum nosse. et totum suum velle. et hoc est filius dei. Ideo dicit Apollonius Col. ij. quod in christo habitat omnis plenitudo diuinitatis. Et ibidem dicit. quod in christo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae dei. Item Jo. xvi. Omnia quae habet pater mea sunt. Et Jo. xvij. Mea omnia tua sunt. et tua mea sunt. Et sic patet per medium iuxta quod dicitur per. pater quod dedit michi maius omnibus est. Jo. x. Qui dedit michi totum bonum suum quod est maius omnibus rebus.

¶ Tercium modum est per similitudines exemplares. Vbi nota duas similitudines in creaturis. ad intelligendum in creatore. mysterium sacramentum trinitatis eo modo quo possibile est nobis.

¶ Prima similitudo erit in creaturis in quibus reperitur imaginis signaculum.

¶ Secunda similitudo erit in creaturis in quibus reperitur trinitatis vestigium.

¶ Prima ergo similitudo et. Sicut enim anima rationalis in qua refulegit similitudo deitatis multiplex. primo quod est quod anima

est una in toto corpore et non plures. Nota hoc quod primo est in embuione anima vegetatiua et postmodum sensitiua. et tertio intellectiua: quia adueniente alie corrumpuntur. notat. b. Theodolus. pte. i. lxxvi. q. ar. ij. Sic et in toto mundo est vnus deus de cuius vniuersitate est supra sermone primo. Secundo quod sicut anima rationalis habet triplicem potentiam in se. scilicet memoratiua qua recordamur. et intelligentia qua intelligimus presentia et voluntatem qua desideramus futura. et infirmus sanitatem pauper diuitias et. Et in memoria. voluntas. et intellectus. non est nisi vna anima Ita in diuinis sunt tres personae. scilicet pater. et filius. et spiritus sanctus. qui in non sunt nisi vnus deus. Deut. xxxij. Videte quod ego sum solus. et non sit alius deus propter me. Tercio quod sicut anima dat esse toti corpori et regit totum corpus. scilicet caput. brachia. pedes. man. et. Sic deus dat esse omnibus creaturis. et regit totum mundum: cuius caput est celus. brachia sunt stelle. quibus facit opera. Venter sursum ignis. aer. et aqua. pedes sunt terra. Boetius. O qui perpetua mundi ratione gubernas Terrarum celique fastos et.

¶ Quarto quod sicut anima replet totum corpus et est tota in qualibet parte: sic deus replet totum mundum. Item. xxiij. Celum et terram ego impleo dicit dominus. Et est totus deus in qualibet parte et in qualibet loco mundi: quod non est diuisibilis. Quanto quod sicut anima videt omnia et non videtur: sic deus omnia videt: quod omnia nuda sunt et aperta ante oculos eius. et in ipse ab alijs non videtur. Exo xxxij. Non me videbit homo. Item. i. Timotheo. vi. Deus habitat lucem inaccessibilem: quem nullus hominum vidit: sed nec videre potest. Item sicut anima diligit totum corpus et omnes partes seu omnia membra eius: sic deus et. Sap. xij. Diligit omnia. quae sunt nihil odisti coram fecisti. Propter hoc ergo deus anima ad imaginem et similitudinem dei facta: non alia creatura corporalis nisi homo tantum. Ad quod imitandum deus quando creauit mundum dixit. fiat lux. fiat luminaria et. perducatur terra animam viuam et. Gen. i. Sed quando voluit formare hominem dixit. fiat homo: sed quasi tenere coelestium pater et filius et spiritus sanctus dicitur deus. faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Gen. i. Patet ergo et. Moraliter autem notandum. quod si quislibet homo habet imaginem trinitatis et vnitatis diuinae in anima: quod reuerter deus homo istam imaginem conservare. Nota

cum quanta reuerentia seruat homo imaginem ipsi et virginis marie in camera quod ponit illam in loco sublimi cum lampade accensa et. Item ponit eam super altare et. Et quantum sacrilegium putaretur: si quis frangeret illam cum ense. vel proiceret in ignem. vel laternam et. quilibet clamaret contra eum. O proditor. O sacrilegus et cantus renegetus et. Magis proprie imago dei et excellenter est anima humana ipsa imago et duplici ratione. Primo ex parte imaginis. scilicet representatio: quod illa est ligna vel lapidea. vel argentea et corruptibilis et sensibilibus: sed anima est immortalis et excellentior omni corpore. et incorruptibilis. et immortalis. excedens proportionem omnium rei corporalis. et adeo est excellentissime natura anima. quod nulla materia digna fuit intrare compositionem suam. sed sine materia a deo de nouo immediate creatur. Non est precisi corpori: alii omnium rerum equiualens ei. Mat. xvi. Quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucraret: anime vero suae de trinitatem patitur. Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua.

¶ Secundo ratione rei representate: quia per imaginem huius figuram ligneam et. representatur summa vnitatis ipsi nati. vel crucifixi vel virginis marie: vel alterius sancti: sed per animam representatur vnitatis et trinitatis inefabilis diuinitatis. Quapropter ergo maius sacrilegium est iniuriam imagini ipsi facere. Aliqui sciunt etiam vi iracundi vindictam occidendo hominem: et illi qui seminant discordiam inter fratres. Tales assumunt sibi officium diaboli. Et dicunt tales. O ipse interfecit patrem meum vel fratrem et. Et si ipse est sacrilegus: quod tu vis idem facere vel esse? Ideo vindicta est deo dimittenda et. Ro. xij. Vbi vindictam et ego retribuam dicit dominus. Alioquin peior es tuus ille qui occidit filium tuum. Ille enim occidit corpus filii tui non animam nisi per accidens: tu autem occidis animam tuam. Quam stultus est ille qui velle se prius occidere: vel alius postea occideretur? Ideo dicit deus. Quicquid effuderit humanum sanguinem effundetur sanguis illius. Et subditur ratio. Ad imaginem quippe dei factus est homo. Gen. i. x. Nota effundetur sanguis illius: hoc intelligitur dupliciter. vel a iudice iustitiae faciente. vel ab ipso met per penitentiam. Qui enim occidit vel consentit in mortem alterius hominis: propria penitentia est effundere de sanguine suo cum

disciplinis. Alii autem non sciunt istam imaginem: sed proiciunt eam in ignem. Isti sunt avari qui avaritia non est nisi ignis. qui accenditur in corde avari ad congregandum per vias vel rapinas et. Alii autem proiciunt huiusmodi imaginem et laternam luxurie. Quid est luxuria: nisi sterces et. Dicit contra illos qui dicunt fornicationem simplicem non esse peccatum et. Ideo dicit scriptura. filii in maiusitudine serua animam tuam et da illi honorem secundum meritum suum. scilicet quia imago dei est. Peccantem in anima. quia quis iustificabitur et quis honorabitur ex honorantem animam suam. Eccl. x. Et sic patet prima similitudo trinitatis: quae refulegit in anima humana.

¶ Secunda similitudo est in sole. Ps. i. In sole posuit tabernaculum suum. id est signum siue vestigium: quia sol valde representat vnitatem et trinitatem dei. et hoc quantum ad sex. Sex enim modis possumus solem et quae in sole sunt considerare. in quibus refulegit et relucet trinitas et vnitatis diuinitatis. Nam ut dicit Aug. In sole est quidam vnitatis et trinitatis representans trinitatem et vnitatem diuinam. Sicut vestigium pedis representat pedem. Anima vero humana et angelus hoc ipsum reple sentantem: id est speculum representant imaginem: id est magis perfecte. Primo namque in sole est ipsa substantia solis tanquam pater qui a nullo generatur nec procedit a quo sole splendoris radius generatur. sicut filius dei a patre. Et ab utroque. scilicet sole et radio eius procedit calor. sic spiritus sanctus a patre et filio. Et hoc tria sunt simul tempore: sicut pater et filius et spiritus sanctus sunt simul in eternitate: quia sol statim quod fuit creatus emisit radium et eodem tempore virtus caloris ab utroque processit: sic deus pater ab eterno filium genuit. et ab utroque spiritus sanctus processit. Secundo sicut radius splendoris a principio fuit a sole natus et semper ab eo nascitur. et calor a principio processit ab utroque et semper procedit: sic filius dei ab eterno fuit genitus a patre et semper gignitur et generatur. et spiritus sanctus ab eterno ab utroque processit et semper procedit. Ipsi. Dominus dixit ab me. scilicet es tu. et. hodie. ab eterno genui te. Tertio sicut radius solis manens in sole totum mundum implet lumine: ita filius dei splendoris dei manens in patre est vniuersus et omnia replet vel dicit

q̄ sicut radius solis descendens in mundū
et nō recedit a sole: sic filius dei sic venit in
mundū q̄ non recessit vel recedit a patre
semper in patre est et pater in eo: iuxta illud
Jo. xvi. Tu pater in me et ego in te.

¶ Quarto sicut calor procedens a sole et a
radio eius oīa calefacit et facit fructifica-
re: spiritus sanctus a patre et filio procedens
eōdem hōim calefacit et fructus spūs facit
producere. Et ppter ea in specie ignis ap-
paruit Act. ii.

¶ Quinto sicut sol per splendorem suum oīa
illuminat: sic deus per filium oīa vera lu-
ce perfundit: iuxta illud Jo. i. Et erat lux ve-
ra que illuminat omnem hōiem venientē
in hunc mundum.

¶ Sexto sicut sol per radiū splendoris et
per calorem oīa operatur et in oīa suam virtu-
tem infundit: ita deus per filium et spiritum
sanctum oīa operatur et in oībus suam virtu-
tem infundit et infundit: q̄ induta sunt
opera trinitatis: ut dicit Aug. de cōf. di.
ii. c. Omnis mirabiliter ergo trinitatis ve-
stigiū resultat in sole.

¶ Quartum mediū est per opatōes vir-
tuales. Per effectus enim et virtutes deue-
nimus in cognitionē esse: sic per opationes
et effectus quas in nobis sacratissima tri-
nitas operatur cognoscimus hoc quarto mo-
do ipsius mysteriū. Licet autem multe et
pene infinite sint opationes eius in nobis
tū in presenti sermone tres tū referā p̄o
de notarum personarum excitatione.

¶ Prima operatio eius in nobis est qua-
re animam vivificat seu iustificat.

¶ Secunda operatio eius est quia ani-
mam iustificat.

¶ Tertia operatio eius est: quia animā
glorificat.

¶ Prima erga opatio et c. Anima enim per
peccatū mortificat. Ja. ii. Peccatum cum
cōsummatū fuerit: generat mortē. Quando
autem peccatū sibi dimittitur aīa vivifica-
tur: de morte ad vitam. i. de morte peccati
ad vitam gratie. De qua dicit dñs Jo. x.
Qui credit in me: etia si mortuus fuerit
vivet. B. nullo autē potest anima vivifica-
ri per modū auctoritatis: nisi ab ipsa san-
ctissima trinitate. Et in signum huius: q̄
p̄s misit ap̄los per unumquemque mundum
ad predicandum dixit eis. Euntes docete
oēs gentes: baptizantes eos in nomine patris
et filii et spiritus sancti Mat. xvi. In bap-
tismo ergo ponitur invocatio trinitatis: que
est de essentia baptismi: ut dicit Theologi

in. iij. sententia. Et canonice in. c. i. de ba-
ptismo ad insinuandum q̄ ipsa trinitas au-
ctoritative peccata remittens aīam vivi-
ficat: licet cōcurrat meritū p̄m̄is. Iesu
xpi. iuxta illud Iustificati gratis per gra-
tiam ipsius et per redēptionē q̄ est in xpo
iesu Ro. iiij. Sic et in penitentiā sacramento
q̄n absolvit cōstitens ponitur in absoluto
ne invocatio trinitatis. Uñ dicit cōfessor.
Ego te absolvo. In nomine patris et filii et spi-
ritus sancti licet invocatio trinitatis in hoc
sacramento non sit de essentia forme sacra-
menti sicut in baptismo. Et ratione dis-
ferentis: quia non pertinet ad propoliū no-
strum causa breviter omittit.

¶ Secunda opatio trinitatis in nobis est quia
aīam fortificat in bellis spiritualibus. Nihil est
enim per quod sic fortificetur aīa p̄fer-
tim contra diabolum sicut invocatio trini-
tatis: quā non solum verbo sed etiā signo
crucis invocamus. Ip̄ius exemplū habet
mus in Cananea de qua hodie in euāge-
lio legitur. Nam et ait xpm̄ di. Misere-
re mei fili dauid: filia mea male a demonio
vexatur Mat. xv. Questio est hic: quare
Cananea non vocavit eū filium dei? Hoc
enim videbatur efficatius: quia plus pōt
xps fm̄ q̄ est filius dei q̄ fm̄ q̄ est filius
dauid Ratio hec nō est sine misterio. Nā
legitur de dauid: q̄ vicit Goliath cū q̄n-
q̄ lapidibus et cum baculo pastorali et cū
pera et funda: iacens in cum triplici lapi-
dem: sicut dicit magister in historiis. Et le-
gitur. i. R. vii. De i. historiis. Quid per go-
liath: nisi diabolus designatur? Interpre-
tatur enim Goliath transmigrationis. Ipse enim
diabolus transmigrationis de celo ad infernū
per superbiam suam. Per tres lapides intelli-
guntur tres persone sancte trinitatis que
ponuntur p̄o in pera. i. in corde: et postea
in funda. i. in ore invocatio trinitatis auxi-
lium: et hoc mō dicit Goliath. i. diabolus
vincit. Per baculū intelligit crux xpi: cuius
qua debemur nos signare q̄n invocamus
trinitatem faciendū crucē nobis et dicēdo
In nomine patris. et filii. et spiritus sancti
Dic q̄o debeat fieri crux: q̄ multi errāt
in hoc. propter ergo hoc dicit. fili dauid
quasi diceret. Sicut dauid vicit Goliath
qui figurabat diabolum: sic da mihi gratiā
dñe: ut diabolus vincat nunc et expellat a
filia mea. patet ergo secunda opatio trinitatis.
Ideo dicit ipsa trinitas de viro bono.
Clamabit ad me et e. ex. cū. i. p. i. c. p. s.
et. Item alibi. Immola deo sacrificium

laudis: et redde altissimo vota tua. Et in-
vocabis me in die tribunalis: etiam te
et honorificabis me. Multi in hoc certamini
ne succubunt: q̄ trinitatis auxiliū inuo-
care aut obliuiscuntur aut negligunt: et ideo
inuoctis ipsam.

¶ Tertia opatio trinitatis est: q̄ animā
glorificat. Nam post mortē aīa clare itue-
tur trinitatē ipsam. In cuius visibilia aīa glo-
rificatur: et a qualibet p̄sona trinitatis aīa
recipit magnā gloriā. Nam a persona pa-
tris recipit potentia qua quicquid aīa vult
potest: ut pōt dici op̄s. Sicut enim bñ dicitur
dij participatōe: iuxta illud Ego dixi
dij estis et. sic et dicunt oīp̄ores. Nā si a po-
stolus dum esset in hac vita mortali dixit.
Oīa possum in eo q̄ me cōfortat. Phil. iij.
quāto magis hoc cōpetit aīe q̄ h̄z beatitudi-
nem in re? Uñ pōt plus aīa dñs q̄ oēs de-
mones simul. Secundo a p̄sona filii cōsequit
aīa mirabile sapientiā: qua oīa cognoscit
q̄ntū ad suā gloriā p̄inet. Uide. b. Tho.
part. i. q. xij. ar. viij. Et. q. lxxix. ar. iij. Uñ
aīa separata pueri baptizati plus sci de
naturalibus et supernaturalibus etia diuinis
q̄ oēs p̄hi et theologī q̄nq̄s in hoc mundo
fuerunt. Uñ Grego. in. iij. dialogo. Quid
est q̄d non videat: qui videt oīa vident?
Tertio recipit aīa a spū sc̄to mirabile cha-
ritatem qua ardētissime et p̄fectissime dili-
git deum sup̄ seipsum. et p̄m̄ū sicut seip̄s
Ibi enim p̄fecte illa duo p̄cepta charitatis
implent. ps. Te decet hymnus deus in syō:
et tibi reddet votum in iherusalē. Uñ aīa
beata philocapta de deo: semper laudat
ipsum vnuq̄ in trinitate et trinitū in unitate.
Hoc fuit revelatū Iſaie: q̄ dicit q̄ vidit. se-
raphin q̄ clamabat: sc̄tus sanctus sc̄tus dñs
deus exercitū. plena q̄ oīs terra gl̄a ei⁹.
Iſa. vi. Et pari rōne idē ē de alijs angelis
bñs et aīabus: q̄ semper laudat ipam trini-
tatem: q̄ inuicē dū ter sc̄tus noīat. Et dū di-
cit dñs de⁹ in singulari: unitas essentie de
signat. Ip̄sum ergo deū vnuq̄ et trinitū sem-
per sc̄ti gl̄ificat: iuxta illud. ps. Bñi q̄ ha-
bitant in domo tua dñe: in se. se. l. te. Qd
nobis cōcedat ipsa trinitas. Amen.

¶ De mūdi creatiōe ac ei⁹ fine. sermo. xj.

Fides tua

te saluum fecit. Luc. xvij.
¶ Dicto supra de sc̄to ar-
ticulo fidei p̄tineat ad di-
uinitatē: v̄z de p̄sonarū di-

uinitatē trinitatē: sequit mō p̄dicare de ter-
tio articulo: v̄z de opatio ipsius trinitatis. Cō-
paratōe dico nature q̄ est creatio mūdi.
De qua dicit in symbolo ap̄lico. Creato-
rem celī et terre: quē posuit etiam bñs pe-
trus ap̄ls. In quo habem⁹ materiam parti-
um specula tuam: et partim moralem. Sa-
luter virgo maria et c.
¶ Pro fundamēto sermonis in quo agit de
creatione ostendit ipsa creatione theologia-
lis questio.

Queritur Utrū vnici summi
creaturā pduxerit. Ad id q̄ nō. Si ei il-
lud vnici p̄ncipiū pduxerit: res autē actiōe
antiqua aut noua. Sed nec sic nec sic igit
maior p̄t̄er diuisione sufficiat: sed proba-
tur min⁹. Probat primo q̄ non antiqua
quia tunc ab eterno res fuissent producte
implicat nempe cōtradictionē q̄ aliquid
aliquid agat: et nihil sit actus et q̄ sit actio
et nihil agat q̄ etiā non agat noua acti-
ōe. Probat quia tunc mutaret de non
actiōe in actiōe nec pōt esse fuga ad crea-
turam cū non habeat actiōe: s̄z passiōe
igitur in oppositū habetur in symbolo: cre-
do in vnum deū: ecce vnitas p̄ncipiū
creatoris id est creatoris: quo ad aliud sc̄l̄z
de nihilo: celī et terre: visibilibus oīem et in-
visibilibus: quo ad producibilem: vniūq̄
summi p̄ncipiū de nihilo creaturā pduxit:
sic questio manet: p̄o vtrūq̄ parie
dubia. ¶ Ad questionē respondendū est:
si in magistru gullermū vtrūq̄ super
p̄m̄ū sententia. ar. ii. per tres cōclusiones
¶ Prima est de summo p̄ncipio
¶ Secunda est de rerum creatione: ab
illo p̄ncipio.

¶ Tertia de nihilo q̄o se habeat ad res
¶ Prima igitur hec est: visibilibus et inuisi-
bilibus: vniciū est p̄ncipiū summū: et fi-
nis vnicius q̄ p̄t̄er: quo ad primā partem:
oīs multitudo reducit ad vnum q̄d est su-
pra illam multitudinē. Sed visibilia et in-
uisibilia quādam exagērat multitudinē
igitur ad vnum debent reduci p̄ncipiū
igitur quāti ad sc̄bam partē cōclusionis
patet in qua dicit q̄ etiā oīm rerum est fi-
nis vnicius: q̄ summū bonū et finis vltim⁹
sunt idē: q̄ aut Arist. ii. metha. q̄ tollit ra-
tiones finis tollit rationē boni. Sed vnici
est summū bonū. Arist. v. i. q̄d sup̄ ab-
dantia b̄vni soli cōuenit: igit vniūq̄ oīm ex-
tat finis sc̄z vltimus igitur sc̄to cōclusio
p̄ncipio ab eterno productio non extat

in Cananeo

¶ Scdm ergo punctu est videre de finali
mundi terminatione siue resolutione. Ubi
notandū: qd licet pio certo sciri non possit
quando mundi finis aduenierit: quia hoc
est de secretis diuine voluntatis: adeo vt

nec apophysis voluerit revelare dicēs eis. Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater possit in sua potestate etc. Ac. i. Plus etiam dicit xps. Dat. xxij. De die autem illo et hora nemo scit: nec angeli, in celo neq. filius nisi pater solus. Et quovi videatur et etiam filius dei nesciat finem mundi. Quod intelligi sic: ut reuelat alijs. Et huiusmodi et quibusdam coniecturis et signis. possumus suspicari et presumere q. proximus sit finis mundi. Quod apparet per. v. signa instar hominis morituri de. p. primo. Unde potest dicere mundus. Tempus mee resolutionis instat. Signa autem sunt ista.

Primum signum est: ipalis decrepitas. Secundum signum est: totalis frigiditas. Tertium signum est: generalis infirmitas. Quartum signum est: sensuales obscuritas. Quintum signum est: cibalis respuitas. Primum ergo signum est: ipalis decrepitas. Decrepitas autē est vltima etas hoīs: q. incipit. lxx. anno in qua etate quādo homo est constitutus certum signum est future proximē mortis iuxta illud Apli. Q. d. alit antiquat et senescit: prope iterum est. Ipeb. viij. Modo videmus in qua etate mundus est. Sancti doctores diuidunt totum tempus durationis mundi in septem etates: in similitudinem etatis hoīs. Prima etas hominis est infantia et durat vsq. ad septennium: in qua etate homo nihil cognoscit: quia infantilis etas q. quid videt ignorat. I. vnica. C. de sal. mo. In hac ergo etate fuit mundus ab Adam vsq. ad Noe. Dicit aut August. xv. de ci. dei. c. xxi. q. ab Adam vsq. ad diluuium cōputantur anni fm codices nostros. ij. mil. lxxij. Secundum hēbreos autē. mil. cccccc. lvi. In qua etate mundus sicut infans nullam cognitionem habebat iraduat sibi a lege scripta: diuina vel humana: quia solum fm legem naturalem vivebant homines.

Secunda etas hominis est pueritia: q. durat a septem annis vsq. xiiij. in masculo. x. xij. in femina. In qua etate homo est purus in malicia et peccatis luxurie: vt in c. i. De delictis pueror. In hac etate fuit mundus a Noe vsq. ad Abrahā: q. tunc mundus fuit purificatus a deo per aquas diluuij. Et Aug. xvi. de ci. dei. c. x. et colligitur ex scriptura q. a diluuij vsq. ad abrahā fuerunt anni. mil. lxxij. fm vulgatam editionem hoc est. lxx. interpretum: in hēbreis autē in codicibus longe pauciores annos

perhibent inueniri de quibus rationē aut nullā aut difficillimā reddat. Ipe Aug. Tertia etas est adulescentia: que durat a. xiiij. annis vsq. ad. xxv. In qua etate homo crescit in cognitione. In hac etate fuit mundus ab Abrahā vsq. ad Moysem. Q. crescebat hoīs in cognitione dei presertim Abrahā qui loquebat cū deo etc. Quarta etas est iuuentus a. xxv. vsq. xl. In hac etate fuit mundus a Moyse vsq. ad Dauid.

Quinta etas est virilitas: a. xl. anno vsq. ad. l. In qua homo est in sua perfecta fortitudine et vigore. In hac etate fuit mundus a Dauid vsq. ad transmigrationem babilonis.

Sexta etas hoīs est senectus. a. l. anno vsq. ad. lxx. In hac etate fuit mundus a transmigratione babilonis vsq. ad xpm.

Septima etas hoīs est decrepitas: a. lxx. anno vsq. ad finem vite. In hac etate est mundus modo: vsq. ad finem ergo mundus est in vltima etate. i. Cor. x. Nos sumus in quos fines seculorum deuenerūt. Et. i. Jo. ij. Filioli mei: nūllima hora est. Sicut ergo quando homo dū vitit in decrepita etate statim arguitur q. cito morietur sic de mundo potest argui q. in hac vltima etate iam durauit per. mil. cccc. lxxv. annos ex hoc arguitur q. finis mundi cito erit. Ideo Apostolus. i. Cor. vi. Ipe itaq. di co vobis fratres. Tēpus breue est. Et infra paterit enim figura huius mundi Et sic patet primum.

Secundū signū est: totalis frigiditas. Quando enim homo perdit calorem naturalem: et medicus tangit eum. et nullum calorem sentit in eodicit factum est. Iste est mortuus. Et quis hoc probatur experientia: tū adhuc est auctoritas de Dauid morti primo. iij. R. i. Et rex Dauid se nuerat habebatq. etatis plurimos dies: cūq. operiretur vestib non calcebat. Vnde videmus si iste mundus est calidus calore charitatis erga deum et proximi vel frigidus. Antiquitas hoīs erant calidi calore charitatis erga deum: quia quādo de mane surgebant de lecto statim posq. erant induti gēmbus fletis in vno angulo et vixit in alio. et filij in alijs. deum orabant deuote et modo nihil. Item antiquitas deuote audiebant missam quotidie: modo autem non audist etias dñicis nec festis: nisi pauci contra. c. Missas de conse. di. i. Et qñ audist missas vel officia. loquitur

de negotiationibus et tēporalibus: cōtra. c. Decet domū dei. de imm. ec. li. vi. Sic de vesperis completorio. et alijs hoīs canonici. Dic vt expedit audientibus. Item dic defectum cōfessionis annue. Item cōmunionis: que antiquis cum magno seruiore fiebat quotidie: postmodū aliter etc. Ubi de infra par. v. committe vel dic vt ibi. Item dic de defectu ieiuniorū et precipue. xl. cōtra. c. xl. de conse. di. v. Item de defectu obseruantie festorum vt expedit etc. Item de calore charitatis erga proximi. Antiquitus si mercator vel aliquis alius venisset ad paupertatē statim alij inuabant eum. Modo autē si possent euellerent sibi pellem. Item antiquitus diues vidisset agrū alterius vel vineam incultam q̄rebat eam. et si respōdebatur ei propter paupertatem etc. Tunc diues mutuabat sibi bladum pecuniam. vel boues etc. Volo autē si pauper rusticus vel alius venit ad diuiti tradens rustici qui vult talia dare dicit scribētis. xij. p. x. in iuramento etc. vel detis mihi annuatim tñ lucrum et vocat vsuram censum etc. Item antiquitus quando diues videbat viduam iuuenem adultam: pecebata a patre quare non datis sibi virum Cui si respondebat propter paupertatem tunc ille mutuabat libenter et gratis et sine vsura de suo etc. sed modo qñ diues videt puellam pauperē mittit sibi lenonissē dicens. Si vult loqui mecum dabo sibi tunc eam. Ite olim mercatores vendebāt sine fraude sine puero. sine vsura propter tēpus cōcessum solutiōi. Modo autē cōtra. Dic de patientia. de māstitudine. de remissione offensarū. de humilitate. et alijs virtutibus que tunc erant apud christianos. Dic vt expedit. patet ergo quō ille mīdus est frigidus de charitate: et cōsequēter est prope terminum et finem. Ideo dicit dñs. Qm super abscondit iniquitas: refrigeret charitas multorū. Et subdit. Et tunc veniet cōsumatio Dat. xxiij. ergo mundus pōt dicere. Tps mee resolutionis instat. i. T. liij. Tertium signū est: generalis infirmitas. Quādo psona solum patitur in vno mēbro. non pōt argui q. cito morietur: sed qñ infirmatur generaliter per totū corpus: tunc dicitur. pro certo ppinguis est mortui. Modo videmus si mundus infirmatur in oibus membris. Et certe pōt de eo dici illud Isa. i. Omne caput lāgūndū et omne cor merens a planta pedis vsq. ad verticem non est in eo sanitas. Incipiamus ergo

a capite. i. a statu prelatorū. Antiquitus cōacti trahēbāt ad episcopatum: scietis q. periculum est reddere rationē de alabus subditor: xij. magnū onus sit reddere rationem de ala propria. et sic de iure diuino et hāno. Ipeb. v. Nec quisq. sumat sibi honorem. sed q. vocat a deo tanq. aaron. Ad idem facit exemplū moysi. viij. q. i. In scripturis. Et. C. de epi. et cle. l. Si quisq. vbi dicitur. Si quisq. vel in hac vltima regia vel in ceteris prouincijs que in toto orbe diffusi sunt ad episcopatu gradūz prouehi deo auctore contigerit puris hoīm meritibus electiōis scietia nuda sincerō oīm iudicio proferatur. Nemo gradūz sacerdotij precij venalitate marceat q̄tum quisq. mereatur. non q̄tum dare sufficiat estimet. Profecto enī quis locus tuus et q. causa poterit esse excusata. si veneranda dei te mpla pecunias expugnēt. que murnimi tēgritatis aut vallum fidei puidēbimus si auri sacra fames penetrabilia venerāda proferpit: Quod deniq. causi esse poterit aut securum: si sanctitas incorrupta corripitur. Cesset altariūbus immingere pphānus ardor auaride et a sacris additis repellatur flagitiū piacularē. Ita caltus et humilis nostris tēporibus eligatur epō: vt locorū quocūq. peruenierit oia vite propriē integritate purificet. Non precio sed precibus ordinetur antistes. Tm ab ambitu debet esse sepositus vt querat cogēdus rogatus recedat iuitatus effugiat. sola illi necessitas suffragetur exculant. Profecto emī indignus est sacerdotio nisi fuerit ordinatus inuitus. Cū sane quisq. hāc sanctam et venerandā antistitis sedēz pecunie internēm subisse: aut si q. vt alterū eligeret vel ordinaret aliqd. accepisse detegitur ad instar publici criminis et lese maiestatis accusatiōe preposita a gradu sacerdotij retrahat. Nec hoc solū dei ceptis honore puiari sed perpetua quorū infamia damnarī decernim: vt quos faciens par cōm quinat et equat virosq. similis pena cōmitetur. Sed modo nihil curant de alabus sed de redditib. Et emergūt se prelatibus sicut porcus in luto: et cūni sibi epātus immo infernū magno precio: cum tñ paratū multo minorū precio emere possent. Et tot pompas faciūt q. non sufficiūt redditus. Et ideo oportet eos extorq. Q. b. quidā prelati faciūt colorate sub petere pietatis: dicētes q. sunt patres pauperū et volunt erogare male ablata incerta et

exequi testamenta etc. et imbutant sibi etc. potes etiam latius te extendere de singulis peccatis moralibus predicando et inuicendo contra prelatos in genere. Aut enim nullum aut minimum exemplum posuimus ab eis de vita virtuosa recipere. Primum namque non de humilitate: quia sunt pleni fastu et oī popa. Contra quod Grego. c. di. Contra morem decorari pallo volumus: forsitan moribus indecori cum tñ in epali ceruice nihil splendidius fulgeat q̄ humilitas. Nec de liberalitate: quia elemosinas non largiunt immo rapiunt quicquid possunt. Bñ curāt plati accipere quartā de legatis in testamento relictis sed non q̄ executioni mandent testamenta. iij. nec de castitate etc. Quarto nec de charitate. Quinto nec de abstinentia. Sexto nec de iusticia q̄ iudicant sñ fauorem et particulares affectiōes et huiusmodi. Huius autē iniquitatis causa mariae est ingressus inuitus ad prelaturam: iuxta illud Leonis. i. q. i. Principatus. Difficile est inquit vt bono peragantur exitu: q̄ malo sunt inchoata principio. Item antiquitus domini temporales contentabantur de suis redditibus vnicuique ministrabant iusticiam: hoc tenentur facere principes seculares. Unde Hierony. xxiij. q. v. Regum est officium proprium facere iudicij sitq̄ iusticiam et liberare de manu calumniarum vi oppressos: et peregrinis pupillos et vidue qui facilius opprimuntur a potentibus prebere auxilium etc. Item de bent ecclesiam defendere contra infestos et hostes. Unde Isidorus: causa est. q. vbi supra principes seculi non nunq̄ intra ecclesiam potestatis adepte culmina tenent vt per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam muniant. Et infra. Sepe per regnum terrenum celeste regnum proficit: vt qui intra ecclesiam positi contra fidem et contra disciplinam agunt rigore principum conterantur. Unde Proverb. x. Misericordia et veritas custodiunt regem: et roborant clementia thronus eius. Adodo autē domini temporales sunt peiores q̄ latrones. raptores etc. Ideo Ista. i. Principes sui infideles: socij furum. Omnes diligunt munera sequuntur retributiones pupillo non iudicat. et causa vidue non ingreditur ad eos. Et pone auctoritatem. Item religiosi antiquitus seruabant cum magno seruuote tria vota et criminosas etc. sed hodie nihil etc. Item clerici olim dicebant matutinas etc. sed hodie vel non

dicunt. vel dicunt indeuotissime etc. contra c. Volentes de cele. m. Et tenebant castitatem. Nota exemplum quod refert Grego. de illo sacerdote qui exiens in extremis dixit mulieri illi: que appositus aures ad os etc. Tolle palicant: quia igniculus adhuc viuit. Et quo patet q̄ caste viuere antiquitus. Item olim coniuges cum magna pace vivebant etc. sed hodie contra. Item olim instruebant filios discipline bonos mores etc. sed hodie contra etc. Dicitur et perdit. Nota etiam contra quolibet artificem defectum vniuscuiusq̄ specialiter contra barataria que pene in quolibet artifice inuenitur: quia promittit aliquid facere vel venire et nihil faciunt etc. Et sic totus mundus in oibus medijs suis est infirmus. Uñ Bernardus. Recessit deuotio a religiosis custodia a p̄latib. reuerētia a subditis. consilium a senibus. Lex a sacerdotibus. iustitia a rectorib. equitas a iudicib. vnitās a ciuib. pietas a diuitib. veritas a mercatoribus. et charitas a mundo. fiat ergo ratio. Si infirmitas generalis est certum signū et mortis seu finis vite: et mūdus est totus infirmus. ergo est proximus fini suo. Et hoc notat figuratiue sub alijs tñ verbis Luc. xi. Erūt signa in sole luna et stellis. per solē intelligit stat us ecclesiasticus. per lunā status dñi oī spaliū: vt in c. Solue de maio. et obe. Per stellas singulū fideles: p̄ferim illi q̄ alios erudiunt: iuxta illud Danie. xij. Qui ad iustitiaz erudiunt plurimos. erunt quasi stelle in perpetuas eternitates. Unde q̄ scripsi dhica secūda in aduentu domini.

¶ Quartum signū etc. Quādo enim per sona nec audit. nec videt. nec sentit odorē. nec tactum etc. signum est mortis. Ideo dixit Berzelay ad Dauid. ij. R. xix. Nunquid vigent sensus mei ad discernendum suauē et amarū etc. Modo videamus quo modo infidus iste nihil sentit de decollet sentiat bene iniurias etc. Verbi gratia. Si spina pungit pedē bene sentis: sed quādo vadis ad diuinum. et lancea diaboli te trāst uerberat: nihil sentis. Item sentis pondus quod habes super humeros tuos: sed nō sentis pondus peccati mortalis super animam tuam. Bene illud sentiebat Dauid dicens. Quoniam iniquitates mee sup̄gressi sunt caput meū: sicut onus graue grauate sunt super me. Tu autē senties istud onus et istud pondus post mortē: quando pondus peccati demerget te ad infernū.

Item quilibet sentit puncturam acus: sed mulier non sentit puncturam diaboli punctis canis: quando portat caudā vel alio quid vanum etc. Item sentit quilibet in stomacho superfluitatē cibi et uomit: sed non sentit in stomacho anime superfluitatem peccatorum. ergo sentias et cuome. Vomitus est confessio peccatorum. Item sentis venenum in cibo: sed non sentis venenum odū et ranoris in corde. Et sic de alijs peccatis potest dici: prout expedit audientibus Ideo Ap̄s. Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. i. Cor. ij. Et ps. Os habent et non loquuntur. oculos habent et non vident: aures habent et non audient: nares habent et non odorantur. Manus habent et non palpabunt: pedes habent et non ambulabunt non clamabit in gutture suo. Ideo potest mundus dici etc. Uerberauerunt me sed non doluit: perunt me et ego non sensi. Proverb. xxiij. ergo finis mundi proximus est.

¶ Quintum signum est: quādo infirmus non vult recipere nec far. nec syrapi. nec zucharum etc. vel si quādo recipit uomit. Dicitur. Factum est. Ipse est mortuus. Ideo dauid in ps. xvi. Omnem escam ab hominibus est anima consti: et appropinquauerunt vsq̄ ad portas mortis. Sic in isto iam respicitur cibis vite spiritualis et vite anime: qui est verbum dei. Mat. iij. Mō in solo pane viuū homines ex omni verbo quod p̄cedit ex ore dei. Dic ergo quomodo deus ordinauit christianis scripturas sacras scz prophetarū. euangeliorum. epistolarum. et doctorum: que scripture sunt cibis quo nutritur anima in via dei. Sed hodie christiani fastidiunt talem cibum. scz tales scripturas: sed legunt libros gentilium scz Ciceronis. Virgiliū. Ouidiū. Terentij etc. Et rudes legunt hylionas Tristiani et Lanceloti etc. Similes illis israel: qui fastidientes manna desiderabant cepas et alia: et cucumeres egypti: sicut legitur Numeri. xi. Ideo Isidorus: xxxvij. di. Ideo prohibetur christianis legere signēta poetarum: quia per oblectamēta fabularum nimium mentem excitant ad incētia libidinis. Non enim solum thura offerendo demonibus immolatur: sed etiam eorum dicta libenter capiendo. Sunt etiam aliqui qui audiunt verbum dei: sed nihil faciunt eorum que audiunt etc. Dic vt expedit. Tel die etiam q̄o cibis vite est corpus xpi. De quo dñs Jo. vi. panis quem

ego dabo: caro mea est pro mudi vita: sed in modo fastidit mundus cibum istum. Antiquitus in principio ecclesie communicabant christiani omni die ab aliquo apostolo: qui celebrabat. Act. ij. Erant autē per seuerantes in doctrina apostolorum et communione fractionis panis. Glo. i. eucharistie. Sed apostoli assumpti postquam sunt ad gloriam vite eterne incepit dimmū de uotio. Et ideo fuit ordinatū vt solum diebus dominicis communicaret: sed quolibet die daretur pax in signum communio: nis quotidiana. Deinde venerunt sancti confessores qui videntes deuotionē dimi nut ordinauerunt q̄ solum communicarent in quattuor vel tribus festis annis scz natalis. pasce. pentecostes: sicut habetur de cōse. di. m. c. Et si nō frequētius: sed daretur panis benedictus quolibet die dominico in signum sancte communionis. Deinde venit Inno. papa tertius qui videns populi deuotionem plus memoratā et christianos multum indeuotos: fecit decretalem. Omnis vtriusq̄ sexus: de pe. et re. in qua ordinauit q̄ quilibet christianus saltem semel in anno in pascale communicaret. hoc durat vsq̄ ad huc: tamen mūdus respuit istum cibum: q̄ multi et o quanti sunt qui in pascale non comunicant: et si pax comunicant statim inde ad duos vel tres dies euomunt istum cibum: redeundo ad peccata. Aliqui etiam sunt q̄ cum stomacho ple no reuocantur peccatorum istum cibum assument: et sic indigne assumentes iudicij sibi manducant et bibunt. i. Cor. x. Et quo habetur signum q̄ mundus propinquus est morti. Ideo Job. vi. Amen amen dico vobis: nisi mādūcaueritis carnē filij hoīs et biberitis eius sanguinē non habebitis vitam in vobis. Et idcirco possumus per oia que dicta sunt coniecturare q̄ deus cito destruet mundum: quous vt dictum est. de hoc nulla certitudo possit haberi. Amen.

De creationis modo. Sermo. xij.

Ides tua te saluū fecit. Luc. xviij. Et sequit hodie predicare de eodē tertio articulo. f. de creatiōe mudi q̄ habetur in simbolo aplico dñi dicit. Creatorem celī et terre vbi videbim de modo quē tenuit deus ad creandū mūdū. et etiam habebim de triplici opere dei erga creaturas. Saluetur virgo maria etc.

Queritur virū vñū pñmū pñmū
cipmū oīa pducit
a se ipso aut mediante alio. Arguit q̄ me
diantē alio de nobilitate agentis est face
re nobilissimū op̄a per se ipm̄ z minus
mobila per instrumentum vñ patet decet
enim regē indicare. Sz non decet eūz co
quā facere ergo si pñmū rex est nobi
lissimū, z pducit res sc̄m q̄ decet e
nobilitatē, videtur q̄ ipse debuit aliud p
ducere, z per illud minus nobilia igitur
in oppositum quantum homo recipit ab
alio tantū ei tenet. Sed ad solū deū sc̄nē
creatura q̄ toto solū ei totū debet dili
gere homo ex toto corde z nihil aliud eā
liter ergo solus debet totū sz creatio eī
actio in qua totum pducitur ergo vñm
pñmū pñcipiū oīa produxit a se ipso et
no mediante alio et sic questio manet pro
vtracq̄ parte dubia. Ad questionē respon
dendū est secundū bonaventurā super. ij.
sen. di. i. q. ij. q̄ vñm pñmū pñcipiū oīa
produxit a se ipso quod probat tripliciter
primo manifestū est rem de no esse ad se p
ducere q̄ conservare z pficere ergo si deū
mediante alio produceret res videtur q̄
mediatē alio p̄servaret z pficeret ergo res
nullo modo deo indigerent ergo nec ad
deū tenderēt, sed oīa sunt bona que ten
dunt ad ipsum z ordinata ergo nihil esset
bonū nec ordinatū in quo ei principaliter
est ratio finis in eodē est ratio boni igit̄ r.
Secundo impossibile est creaturā arguere
p̄ potētā infinitā. Sed inter oīa nihīl e
aliquid est dīstātā infinita ergo nō potest
reduci nisi ab agente virtutis infinite ta
le autē est solus deus igitur. Tertio p̄ba
tur sicut dicit fides nostra q̄ oīa in p̄ma
conditōne in mediatē a deo sunt, pducta
quia eī creatio est totius sub̄e secundūz
totū ideo decuit esse solius dei nec potuit
esse alterius sicut p̄ alterū ergo vñū pñmū
pñcipiū oīa produxit a se ipso ad argumē
tum dicitur q̄ tam liberalitas q̄ nobili
tas supponit ordinē z possibilitatē tē in actū
et creationis attenditur ordo equalis ei
virtutis et dignitatis est producere alius
ex nihilo z angelum quāvis infinitaz
et de rege non simile quod credere debe
mus iuxta sunt hec &c.

theologia. q̄ sicut est vna assentia. vna sub
stantia. vna natura diuinorum. persona
rum: ita sit omnium diuinarū personarū
vna operatio ⁊ indiuisibilia. Vide infra
sermone. xviij. in introitu. Indiuisa sunt
enim opera trinitatis. Unde Aug. in lib.
de trinitate ⁊ habetur in decre. de conse.
di. ij. c. Omnes. pater ⁊ filius ⁊ s. s. sicut in
separabiles sunt: ita inseparabiles opera
patris. Quod intelligendum est de ope
ratione extrinseca: sicut est operatio crea
tionis mūdi. Operatio enim extrinseca. s.
in his in quibus relative dicitur. ita est
propria vni persone q̄ non alij sicut est ge
nerare ⁊ generari. procedere ⁊ c. Quibus
ergo operandis trinitatis extrinsece sunt
cōmunes omib⁹ personis: tamen approp
riate attribuit vna operatio vni perso
ne: q̄ non attribuitur alij: sicut potentia
attribuitur patri. sapientia filio. bonitas
spiritui sancto: cum tamen equalis inno
eadem sit potentia filij. ⁊ spiritus sancti q̄
in patre est. ⁊ eadem sit sapientia omnium
personarum: ⁊ eadem bonitas eorūdem
modo ad propositū. Inter cetera opera
trinitatis inuenio tria principalia. in hoc
mundo.

¶ Sed opus recreationis siue redemptionis
¶ Tertium est opus uulgarificationis.
¶ Et licet omnia ista operaz alia sint cōmu-
nia oibus personis trinitatis: tamen ap-
propriantur singula operi singulis perso-
nis. primum opus creationis appropriat
patri. Secundum filio. Tertium spi-
ritui sancto. Et in quolibet opus quilibet
persona suam septimanam adhibuit.

xcv.

Qui in primo ergo die fecit deus lucē que
vice et loco solis omnem corpore illustra-
ret: diem et noctem bifurcata. Unde dicit
S. i. d. dicit deus: fiat lux: et facia el
lux. Et vidit deus lucem qd esset bona: et di-
xit lucem a tenebris. Appellauitq lucē
diem et tenebras noctem. facitqz est ve-
spere et mane dies vniū. Nota vespere:
prime die: et mane subsequentis noctis.
dies vnus f. naturalis. In quo quidem
opere aucto: lucis inuit nobis te nō ama-
re opera que in tenebris fiunt. quoniam ma-
la sunt. Unde Jo. iij. Omis qui male agit
odit lucem: et non venit ad lucem vt nō ar-
guatur opera eius. Seneca. Que facies:
sic fac quasi spectet aliquis: omnia mala
nobis solitudo imperat. Unde versus.
Cum quid turpe facis quod me spectan-
te ruberes.

Cur spectate deo nō magis ipse rubeat?
¶ Scdo die fecit deus firmamentum: vt
aquas superiores ab inferioribus sepa-
ret. Et dicitur firmamentum: eo qd sit fir-
mum. Unde dñs Gen. i. Dixit quoq; deus.
Fiat firmamentum in medio aquarum
et dividat aquas ab aquis. Et infra. Vo-
cabatur deus firmamenti celum: factus
est vespere et mane dies scđs. Sup quo
triplex qđ occurrit. Prima est: quid
per firmamentū intelligatur. Si enim est ce-
lum vt videtur dñs in textu. ergo celus vt
dicitur factum scđa die scđs contrarij dñs
supra. vbi dicitur. In principio creauit dñs
celum et terram. Scđa dubitatio qđ per
aquas superiores intelligatur. Tertia qđ
estq; intelligendo firmamentum pro celo
vt decreo: qđo intelligitur qđ fuit factum se-
cunda die. vt rum fm formam substantia
lem aut fm formas accidentales: De qui-
bus dñs vbi scripsi.

Tertio ergo die congregavit aquas
queerant sub firmamento in locum unum
et apparet. Et vocavit deus aridam ter-
ram congregationesque aquarum appella-
vit maria. Item eadem die dicens. Ger-
minet terra herbam virentem. et facientem
semen. et lignum pomiferum faciens fructum:
sortis genus suum. Et vocavit terram ar-
boribus herbis et plantis.

¶ Quarta die ornauit firmamentum luminaribus. ſ. ſole luna ⁊ ſtellis.

Quinta die ornavit aerem aëribus et
mare piscibus.

¶ Sexta die ornauit terram iumentis.

reptilibus. ⁊ bestijs. Nouissime eodez die
factus est homo nō in ornatu terre. sed
vt oim dñs ⁊ patronus. Unde dixit deus
faciamus hominem ad imaginē sim
ilitudinē nostrā: ⁊ presti piscibus ma
ris. ⁊ volatilibus celī ⁊ bestijs terre. ⁊
uerſeq creature oīq reptili quod mouē
in terra. Gēſi. i. factus est autē homo de
terra ḡptum ad corpus. ⁊ in terra. In cā
po damasceno: sed non ad terrā: sed ad
celum perpetuo habitandum. Nec ppter
terrā sed ppter euz qui fecit celū ⁊ terrā.
¶ Septima autem die peracis oibus re
quirent in seipſo ab eterno sed post opē
requieuit in seipſo solum die. vii. Hec jēſi
septimā creatiōnis appropriata perso
ne patris. De q loquitur textus Gēſi.
i. Et articulus fidei dicit: vt supra Credo
in deum patrem omnipotentē creatō
rem celī ⁊ terre.

Escōm opus est recreationis siue repa-
rationis siue redemptionis: quod appro-
piatur persone filiꝝ per quem restaurati
sunt oīa. Qui filius licet ab instanti con-
ceptionis per. xxiij. annos. totum se in opus
nostre redemptionis expendit. pre
dicando. sancte viuendo. ⁊ miracula facie
dentibundum in vltima septimana que
vocatur penosa nostram reſtaurationem
fecit. iuxta illud Dan. ix. Confirmabit
autē peccatꝝ multis ebdomada vna. ſu-
us ergo operatus eſt recreationem ſui
reparationeꝝ: ſicut pater creationeꝝ: iuxta
illud Jo. v. pater meus. vsqꝫ modo opera-
tur. ⁊ ego operor.

¶ Prima ergo die. f. dhica palmarum cres-
cit lucem fidei in mente turbarum et flo-
ribus et palmis obuiantium sibi. Et qua-
vi dicitur Ro. x. Corde creditur ad iusti-
tiam: vero autem confesso fit ad salutem:
ideo fidem cordis ostendebant asserzione
veritatis: clamantes et dicentes. Benedic-
tus qui venit in nomine dñi osanna in excel-
sis Mat. xxi. Hanc lucem buisit a tene-
bris: quando ingressus in templi dei eiecit
vendedes et ementes. ostendens illos esse
in tenebris qui obscuri erant per infelicia
tem. et frigidi per cupiditatem. Th. io. ix.
In iudicium ego veni in mundum. vbi
non vident. f. simplices vident et qui vident
f. sapientes apud semetipsos: ceci sunt.
¶ Secunda. die creauit firmamentum pe-
nitentie in muliere adultera in templo sibi
oblata: cui ait Jo. viii. Vade: iam am-
plius noli peccare. firmamentum. est fir-

tem ppositum non peccandi sine qua in-
quilliter sumitur presentia: sicut sine funda-
mento non valet fabrica. Unde Luc. ix.
firmavit iesus faciem suam ut iret in hieru-
salem: et penitentes debent firmare
mentes: ut tendant ad patriam celestem.
Ipsa dividit aquas ab aquis. Aquae supe-
riores sunt penitentes: ad appetitum ce-
lestium elevari. Aquae inferiores sunt car-
nales: ad amorem terrenorum depresso.
¶ Tertio die congregavit aquas in locum
unum: quod consutatio scribis et pharisaeis do-
cuit discipulos de consuetudine secundi. et
de distinctione iudicii: quo peracto detru-
dentur omnes mali in carcerem inferni.
Unde Isa. xliiij. Congregabuntur con-
gregatione vnius factus in lacum: et clau-
dentur in carcere. Et tunc apparebit ari-
da. Ecclesia ab humore carnalis concu-
piscencie separata: pferens herbam fan-
ctarum cogitationum. et fructus sanctorum operum.
¶ Quarto die factus est sol in christo vena-
lis tanquam vite mancipium. Judas enim au-
diens a domino inspicere precedentis diei quod
in proximo erat passurus: voluit mortem
eius facere sibi lucrosam: unde ad princi-
pes sacerdotum accessit. pacis est eis fecit
de tradendo dominum pro triginta denariis:
et ab hoc eodem die legitur prophetia Isa. in
qua agitur de mercede pro peccati venitione. Isa.
liij. Ecce merces eius cum eo. et facta est
etiam luna. Caro christi sicut sanguis: quia
principes sacerdotum audientes a domino in
precedenti die non me videbitis amodo:
donec dicatis. Benedictus qui venit in no-
mine domini. Wat. xliiij. Putaverunt quod vellet sub-
ter fugere manus ipsorum. Et ideo congre-
gati sunt in atrio. Cayphe deliberante
eum capere occidere. Formate etiam sunt
stelle. Apostoli cadentes. Nam iudas a tali die pro-
pitione et alij apostoli passione relicto eo fug-
gerunt. De his Apoc. vi. Sol factus est
sicut sanguis et stelle ceciderunt super terram.
¶ Quinta die facti sunt pisces et volucres
quia illo die lauit pedes apostolorum in quibus
designatur status penitentium: qui tanquam
pisces vivunt in aquis lachrymarum. et extra
eas moriuntur. Cum redeunt ad pec-
catum. Unde Isa. i. Computruerunt pi-
sces sine aqua et moriuntur in siti. Instituit
etiam illo die sacramentum corporis sui. ad
quod oportet homines volare per intelle-
ctum et effectum tanquam duabus alis: cum sit
nimis arduum super sensum humanum. Unde

Wat. xliiij. Ubi fuerit corpus. Iam dexte-
ra dei sedens: illic congregabitur et aqui-
le. In hoc autem primo pedes corporis lauit.
ostendit quod non licet nobis accedere ad sa-
cramentum eucharistiae nisi cum labore pe-
nitentie et lachrymarum: nisi prius munda-
ti fuerimus a sordibus peccatorum nostrorum.
¶ Sexto die facti sunt iumenta et repti-
lia et bestie: quia principes sacerdotum scri-
be et pharisaei et seniores populi bestialiter
in dei filium seculerunt: quia iumenta dicuntur
per caltriamargis suae gulam. reptilia
propter avaritiam. bestie propter invidiam.
¶ Nam propter hoc tria interfecerunt christum.
Primo ne amitterent oblationem. Secundo
ne perderent regnum et gentes. Tertio
quia invidia movebatur contra ipsum. Eodem
die factus est homo. I. reformatum
est genus humanum observando regulam
medicorum. quod habet quod contraria contrariis
purgant: ut inquit a dicitur. Nam propter quod
adam peccavit in paradiso: christus captus
fuit in orto: quia ille pomum curiose asperxit:
christus habuit velamen in oculis. Quia ille
verba mulieris audivit: christus cessus alapis
fuit et contumelia et comita iniuriarum
audivit: iuxta illud psalmi. Opprobria expro-
bantur tibi: ceciderit super me. Quia ille
le porrexit manum ad ventum: christus exen-
dit manum suam ad patibulum. Quia ille de
lectatus fuit ad esum pomum: christus amarica-
tus fuit in potatione felis et aceti. Quia ille
le texit pudenda folijs ficus: christus suspen-
sus est in cruce nudus. Quia ille peccatum
excusavit: christus accusatus nihil respondit
psalmi. Ego autem tanquam surdus non audiebam
et sicut mutus non aperiens os suum. Quia
ille transiit peccatum suum ad posterum:
christus transiit mortis suae meritum ad re-
demptos. Item sicut ex latere domus
formata est eua: sic ex latere christi dormien-
tis in cruce producta est ecclesia: quoniam unus
militum lancea eius latus aperuit et continuo
exiit sanguis et aqua Jo. xix. sanguis in
precipiti et aqua in lacuacrum.
¶ Septimo die. scilicet sabbato corpus eius re-
quieuit in sepulchro et anima eius in limbo.
¶ Treh. liij. Lapia est in lacum vita mea et
aita mea in limbo inferni. Et sic per heb-
domadam filij in ope recreationis. Vel aliter
procede in ista hebdomada: quia ipse
filius dei operatur est recreatione suae ope-
ratione mundi. Nam primus dies in qua

formavit lucem. fuit eius gloriosa nati-
tatio: quod die dñico facta est. in qua fecit
lucem: quando ostendit corpus suum huma-
nitatem suam visibilem oculis: quod est lux
mundi. Jo. i. Erat lux vera que illuminat
omnem hominem venientem in hunc mun-
dum et c. Jo. viij. Ego sum lux mundi. Et
in signum huius circumfudit pastores. Luc.
ij. Claritas dei circumfudit illos: et non si-
cut dies illuminata est: ut plenitudo nati-
tatis in psalmi. Unde Isa. ix. Populus qui
ambulabat in tenebris: vidit lucem magnam
Ambulantibus in regione umbrae mortis:
lux orta est eis. Secundo dies est predicatio:
in qua fecit firmamentum. I. celum quod cele-
stis regni spem in mentibus hominum fige-
bat. d. Penitentiam agite appropinquabit
enim regnum celorum. Wat. iij. Et hoc fuit
primum verbum quod christus predicavit dicit.
Item Wat. v. Beati pauperes spiritu quoniam
ipsorum regnum celorum firmabat etiam sua predi-
catione mentes hominum in veritate creden-
dorum et infirmitate sperandorum. et in acti-
bilitate agendorum. Hanc etiam die divisit
aquas inferiores a superioribus: quia pedit
cabat bonos super celos assumendos. et
malos in infernum detrahendos: ut patet
Wat. xij. Exibunt angelis separabitis ma-
los de medio iustorum et mittent eos in ca-
minum ignis. Ibi erit sicut stridor den-
tium. Et Wat. xvj. Venite benedicti patri-
s mei possidete parati vobis regnum
a constitutione mundi. Et infra. Discedite
a me maledicti in ignem eternum: qui para-
tus est diabolo et angelis eius. Et infra.
Ibunt hi in supplicium eternum: isti autem
in vitam eternam. Item ostendebat iudeos ad
infernum detrahendos et gentes ad celi
assumendos. Ideo dixit iudeis. Ideo au-
feretur a vobis regnum dei: dabitur gen-
ti facientibus fructus eius. Wat. xxi. cum
gelio hodierno.
¶ Tertius dies huius hebdomade. est
sacratissima passio suam qua congrega-
vit aquas in locum unum et separavit eas
in terra. et apparuit arida. Sic in passione
sua separavit humores sanguinis et aque
um a corpore suo et remansit caro sua ari-
da et siccata ab omni humore: propter quod val-
de stitabat. d. Sitio. Modica quantitas re-
mansit sanguinis et illam etiam expendit in
terram: quando unus militum lancea la-
tus eius aperuit. et primo exiit sanguis
Jo. xix. Aqua illa fuit vera aqua: non hu-
mor pneumaticus: ut habetur m. c. In qua

dam de cele. mise. et ex hoc ornata est terra
id est ecclesia: quod est corpus christi mysticum
iuxta illud Ephe. i. Quoniam ipsum do-
dit caput super omnem ecclesiam: quod est cor-
pus eius. Hanc terram ornauit arboribus
et plantis. I. sacramentis factis: et omnium
virtutum mirabilibus exemplis: quia in
passione domini omnes mirabiliter relin-
querunt.
¶ Quartus dies resurrectionis in quo fecit
solem et lunam et stellas. Et solem intelli-
gitur ipse christus. qui in die resurrectionis fa-
ctus est immortalis et gloriosus. lucem
plures sol per dotem claritatis. facta est
luna id est virgo maria illuminata per leti-
tiam que paulo ante per dolorem fuerat
obscurata. Quid puer molis fuerit: do-
lor virginis in passione et morte christi: an le-
titia in resurrectione? Puto sine preiudicio
civertus maiorem fuisse letitiam: quia
dolor fuit temperatus et mixtus spe resur-
rectionis: quia hoc fuisse preiudicium per
prophetas vix sciebat. sed in letitia illa
non fuit mixtura tristitie. Nota quomodo
dolor prout est verisimilis: virgo videns resu-
scitatum christum obsecrata est eum sepius.
pedes. manus. os et c. d. Vulnera precio-
sa. et quantum doloris mihi intulit: die ve-
neris et c. Et quomodo christus ei. Water mea
de cetero gaudeat: quia non habebit amo-
do nisi gaudium. Ecce quomodo facta est
luna. I. virgo illuminata a christo sicut lu-
na a sole. et illuminans celos. Lumen nos.
Unde maria interpretatur illuminata vel
illuminatrix. Facite sunt stelle id est apo-
stoli illuminati sunt per fidem: quam in
nocte passionis perdidierant. et christus so-
lum corpore et mente reliquerant. quod adeo
illuminati sunt quod totum mundum postea
illuminaverunt.
¶ Quintus dies est ascensio in qua fecit
aves et pisces. per aves designant contem-
plantes per pisces actus. Ipsos ergo apo-
stolos eo die fecit aves per contemplatio-
nem. et ex tunc ascenderunt ad celum per
desideria sancta. In quo sciebant christum
corporaliter esse. Unde xpat. xliiij. Ubi
fuerit corpus: illic congregabuntur et aqui-
le. Quia amor est quoddam vinculum: quod
trahit amantem ad amatum. Item Jo.
xliiij. Expedit vobis ut ego vadam. Si enim
non abiero paradytus non veniet ad
vos. Si autem abiero: mittam illum
ad vos. Item fecit ipsos apostolos pi-
sces per vitam actiuam: quando missi

eos per mare mundi huius. d. Xentes in mundū vniuersum: predicat euangelium omni creature Mat. vlti. Baptizantes eos etc. Mat. vlti. predicatio enim et baptizatio pertinet ad vitam actiuam.

¶ Secundus dies fuit missio spūs sancti in die pentecostes in quo fecit hoīem. i. genus humanū siue collegium apłōz perfecit qđ prius valde erat impfectū fragile. ppter quod nolit dñs vt ante pdicaret. nec erent ciuitatem ppter eius resurrectionē. Act. i. Et cōuēscens pceptis ab hiero solimis ne discederent: sed expec. p quas au. inquit per os. m. sed in die pentecostis sunt spiritus sancto et fuerunt apłi ex tñc perfecti sunt hoīes. adeo in gratia confirmati: nullo mō de cetero mortaliter peccauerunt. nec mortem timebāt. nec totum mundū. Unde petrus: qui ad vocem ancille timore ductus: ter negauerat chřstū postea coram regibus et principibus mūdī non timebat confiteri nomen xpī. Itēz alij apostoli qui in nocte passionis chřstū fugerant. relinquentes ipsum solum: postea ibant gaudentes a cōspectu consiliij: quoniam digni habiti sunt pro noīe iesu cōtumeliam pati Act. v. Et tunc etiā sunt dñi uise bestie ab eis. i. iudei increduli bestiales: qđ dicebant ipsos multo plenos. cum tamē essent pleni spiritu scđo Act. ii. Unde in predicatione petri prima cōuersa sunt tria millia hominum ad chřstū: sicut ibidem legitur.

¶ Septima dies erit aduentus ad iudiciū vniuersalem in quo postqđ xps iudicauerit mundū. requiescat cū sanctis suis ab omni opere recreationis: dicens eis. Uenite benedicere etc. Mat. xxv.

¶ Tertius opus est iustificatiōis. In quo spūs sanctus adhibuit hebdomadā suā septem dierum. i. septem sacramentorum per que septem virtutes tribuit.

¶ Primo die creauit lucez fidei per sacramētū baptismi: qui inter dñi dñ fides. xlv. di. De iudeis. In baptismo creat grām fidei: quē est lux aīe. et p quā fideles ab infidelibus separant: qđ lux a. tenebus separatur. Uti Apł. v. et ratis aliquando tenebre nunc aut lux in dño. Itēc ē nubes lucida: qđ filijs israel i deserto lucebat. nō autē egyptijs. i. tenebrosi sicut legi. Exo. xiiij.

¶ Secundus dies est sacramētū confirmatiōis siue chřsmatiōis: in quo creat firmamētū. i. grām fortitudinis. Quia id sacramētum datur ad robur fidei xpiane et perse-

uerantiam habendam: per quā diuiduntur aque ab aquis. i. perseverantes a nō perseverantibus. Uti Mat. xij. Qui perseverauerit. pñs in finem. saluus erit. et sic ascendens super celum. ergo qui non perseuerauerit: erit sub firmamēto: quia de terra deit ad infernum.

¶ Tertius dies est sacramētū eucharistie per quod infundit grātia charitatis que cōparatur cōgregationi aquarū in vniū. quia p ipsas mēbra ecclēie vniunt xpo Jo. vi. Qui man. car. me. et bi. sang. me. in me manet et ego in ipso. Itē. j. Jo. iij. De charitate est: qui ma. in chř. cc. Item p charitatez mēbra ecclēie vniunt in vniū corpus. Unde. j. Cor. x. Unus panis et vnum corpus multi sumus: omnes quidem de vno pane et de vno calice percipimus.

¶ Quartus dies est sacramētū pñtie: in quo creat grātia iustitie per quā opera renebrarum abijciunt. et induimur arma lucis Ro. xij. Ideo cōparat creatiōi luminarium. Tunc em creat feruor: diuini amoris tanqđ sol lucens in aīa et ardens. et luna. i. virtus humilitatis. et stelle. i. actus singularū virtutū. per quas penitentes lucent alijs per exempla virtuosa: iuxta illud dñi. Sic lux ve. co. ho. vi. o. v. bo. et glo. p. v. qđ in ce. est i. Mat. v. Et ideo exempla huius dñi stelle lucētes: per quas etiā oēs nostros aduersarios debellamus. Uti Judi. v. Stelle immanentes in ordine suo aduersus Sifaram pugnaverunt. Sifara interpretatur exclusio gaudiij: et significat diaboli: qui excluditur cū sibi cōsentientibus a gaudio paradisi.

¶ Quintus dies est sacramētū extreme unctionis: in quo confertur grātia spēs et etiā grātia ad remissionē venialium vt cūto aīa volet ad deū. Et ideo cōparat creatiōi volantis. que separant a piscibus: qđ per hanc separant electi a damnatis in damnationem si ueniant. Uti per grātia spēs collatam. in sacramento extreme unctionis. hant hoīes pñs et aues: qđ bene natant in mari. i. amaritudine. mortis sine periculo naufragij desperationis. Et postea sunt aues qđ euolant ad celum.

¶ Sextus dies est sacramētū matrimoni in quo cōfertur grātia temperatiōis ad reprimendos motus bestiales cōcupiscentie carnalis: et ideo cōparat ferre diei creationis. in qua creauit deus bestias terre et postea hominē. vt dominaret eis. per bestias enim designatur brutales motus

et cōpulscentie carnalis: vt dixit: qui dñs fieri in hac die. quia opparent et insurgunt tales motus inter cōiuges. sed repulsi debent et reprimuntur per gratiam tēperatiōis collatā in matrimonio pquā su homo i. rectificatur vt fiat vas suum polidere in sanctificatione et honore. Huius autē motibus homo dñari dō p virtutes tēperatiōis que in matrimonio infundit a spū sancto per quā virtutes homo uiuit fm rationē huānā. Alioquin hō ē similis bestiis. pñs xpo cū in ho. esset nō intellexit: cōparata est in. inst. xij. f. est illis.

¶ Septimus dies est sacramētū ordinis i quo spūs sanctus creat grātia prudētie et perfectionis. p quā debet homo a negotijs mūdānis quiescere: iuxta illud Apo. stoli. Nemo militās deo implicat se negotijs secularibus: vt ei placeat cui se pbat. ut. ij. Tim. iij. Alioquin cythara cū psalterio nō bene concordat: vt dicit rex. in. c. Diuersa fallacijs. de de. iugans. f. mis. Quia ad istum articulum de creatione mūdī potest pertinere etiam prouidentia diuina sup gubernatiōe vniuersi: ideo potes predicare de prouidentia seu predestinatione diuina: de qua vide plene in sermone dñice lxx. qui incipit multi sunt vocati etc.

¶ De iustificatione peccatorum. Siue de his que concurrūt ad iustificationem humanam. Sermo. xij.

Idest uage

saluus fuit. Luc. xviij. ¶ Sequitur hodie pdicare de quarto articulo pñtente ad diuinitatem. v. de opere iustificationis que in symbolo apłico hoc modo proponitur.

Sanctā ecclēsiā catholicā: sanctorum cōiōnem: remissionem peccatorum. Et p. posterunt istum articulum Simon et Tadeus. Nam Symon dixit. Sanctā ecclēsiā catholicā. Tadeus subiunxit. Sāctorum cōiōnem: remissionē peccatorū: vt dicit Ugo de prato. In symbolo vero Niceno sic describitur. Et vñā sanctā catholicā et apostolicā ecclēsiā. Confiteor vñū baptisma in remissionē peccatorū: ergo huius articuli erit hoc mane predicatione nostra. Saluetur uirgo etc.

¶ Pro fundamento sermonis iqui de iustificatione peccatorum ontur de ipsa iustificatione theologiae questio.

Queritur. pñs sit miraculosa. Arguitur qđ sic. Glo. super illud. Jo. xij. maiora horum faciet. manus est impius iustificare qđ iustos creare. Sed secundū aug. i. de ci. dei. c. v. illud est mirabilē qđ est potentē miraculū est impios iustificare. mōpōstū. Aug. x. de. ci. c. xij. quicquid mirabile sit in hoc mundo profecto minus est qđ totus hic mundus. Sed quis creatio mūdī fuerit superna: naturalis nō tamen dicitur fuisse miraculosa ergo quis iustificatio impij sit superna: naturalis nō tamen est miraculosa. et sic questio manet pro vtraq; parte dubia ad questio nem: respondendū est qđ quis iustificatio impij sit super. naturalis nō tamen est miraculosa. quia de ratione miraculi tria sunt. vñū est qđ fiat per actiū potentia super naturalis agentis quod opere nature fit. et si qđ sit mirabile miraculū nō est. Aliud est qđ in materia non sit aliqua dispositio nisi solū pura potentia obediētie ad hoc qđ in ipsa de ipsa fiat illud opus quod est miraculum. Tertius est vt sit preter modum consuetudinis. et propter ista tria dicitur qđ miraculum est opus arduum preter cursum nature et insolitū cū ergo iustificatio impij non sit insolita et de lege cōmuni requiratur aliqua dispositio. in adulto qui iustificatur iustificatio impij qđ fit de lege cōmuni nō est miraculosa: qđais effectiue fiat per potentiam superna naturalis agentis. iustificatio autem impij preter legem cōmuniem que fit si dñs iustificat adultū aliquem qui prius se nō disposuit miraculosa est: quia in tali iustificatione sunt omnia illa tria que admiraculū requiruntur. et ad argumentum. dicitur qđ non debet capi miraculum proprie quādo loquitur de creatione. et ad aucto. aug. di. qđ capitur miraculū pro mirabili et quando dicit mirabilis quod est potentius intelligitur ceteris paribus et hoc ē fides ista de qua fit sermo iuxta etc. ¶ Pro declaratio ne huius articuli et introductione materie predicandē est notāduz qđ fit qđ dicit. b. Tho. xij. q. j. ar. viij. sub hoc articulo proponuntur nobis credenda omnia pertinentia ad sanctificationem humanam. Oportet ergo qđ de oibus illis sit sermo noster que ad sanctificationem humanam concurrunt. Concurrunt autem septe: quae sunt iste v. 3.

De iustificatione peccatoris sine dei que cons

¶ Prima est causa principalis effectiva.
¶ Secunda est causa meritalis inductiva.
¶ Tertia est causa instrumentalis coope-
rativa.

¶ Quarta est causa materialis receptiva.
¶ Quinta est causa virtualis dispositiva.
¶ Sexta est causa formalis perfectiva.
¶ Septima est causa finalis completiva.

De quibus omnibus scripsi in sermonibus
et de peccatis in genere. et in. iij. articulo. de
peccato mortali sermone. x. ubi agitur de
remedijs peccati mortalis. quantum ad
causam. Sed in presenti sermone de ma-
teria ista in quibusdam aliter procedem.
¶ Prima ergo causa est principalis effecti-
ua. et ista est deus solus qui ex sua miseri-
cordia peccata principaliter remittit lau-
dando et iustificando. Et hoc pater ratione. et
auctoritate. Probatur autem hoc primo
ratione: quam fundo ex quodam dicto Au-
gustini super Jo. Nam super illud verbum
domini quod habetur Jo. xij. Qui cre-
dit in me: opera que ego facio ipse faciet et
maiora horum faciet: dicit Aug. profusus
maius hoc esse dixerim: ex impio iustus
fiat: et creare celum et terram. Quod intel-
legendum est non quantum ad modum agen-
dis: quantum ad rem factam siue ad mo-
dum rei facie. pro cuius intellectu nota-
disque videtur. Th. i. q. xxiij. ar. ix. op.
aliquid potest dici magis dupliciter. Uno
modo ex parte modi agendi. et sic ma-
ius est opus creatiois: in quo ex nihilo fit
aliquid. et maius est opus iustificationis.
Ratio est: quia in creatioe nihil potuit co-
operari agens. cum ex nihilo aliquid fa-
ctum fuerit: sed in opere iustificationis co-
operatur deo liberum arbitrium hominis.
Ihesus Mat. xlv. Qui crediderit et bapti-
zatus fuerit. sal. criti: qui non credi. condem. Heb. xi.
Accedentem ad deum oportet credere.
Item charitas actualis in adulte. Luc. vi.
Dimissa sunt ei peccata multa: quoniam
am dilexit multum. Unde Augustinus. Qui
creavit te sine te non iustificabit te sine te.
id est sine operatione tua. Quattuor enim
requiruntur ad iustificationem impij. quo-
rum duo sunt ex parte nostre: reliqua ve-
ro duo ex parte dei.
¶ Prima duo sunt ista. Motus liberi ar-
bitrij in deum per fidem: motus liberi ar-
bitrij in peccatum. Alio vero duosunt ista
ex gratie infusio. et culperemissio. De qui-
bus vide. b. Th. i. q. xxiij. ar. vi. Nota
moraliter contra alios qui expectant ut

maueantur a deo: et ideo non curant ore
re. dicentes. Deus est ille qui movet et
omnia facit: heresis est: quia nos debemus
cooperari deo: ubi dicit Augustinus. ubi supra
Ideo dicit dominus. Convertimini ad me
et ego convertiar ad vos zach. i. Nota
exemplum de illo qui cum esset infirmus
et nollet recipere medicinam. relinquens
sanitatem et mortem suam deo. stultitia est
scilicet: quia deus ordinavit media quibus vi-
ta spiritualis et corporalis conservetur.
Nota exemplum quod legitur in colla-
patrum. de illis duobus qui recedentes
a cella propofuerunt se nunquam comestis-
se nisi misisset deus eis cibum. Cumque in-
cidissent in latrones unus latronum por-
rexit eis panem quem vix acceperat. arbi-
trarius a deo sibi illud dari et comedit. Al-
ter vero motu se dimisit: et sic mortuus est
corporaliter et spiritualiter. Ex quo patet
quod deus operatur effectus suos mediantibus
causis secundis. Sicut in salute corpo-
ris: sic et in salute anime. Alio modo po-
test dici magnum opus propter magnitudi-
nem eius quod fit: et in hoc maius opus
est iustificatio impij quam creatio celi et terre:
fuit quod dicit Augustinus. Ratio est: quia iustifica-
tio impij terminatur ad bonum eternum
quod in divina participatione et visione
consistit. creatio vero celi et terre termina-
tur ad bonum nature mutabile. Et ideo
Augustinus. cum dixisset quod maius est quod ex im-
pio fiat iustus quam creare celum et terram
subiungit. Celum enim et terra transibit:
predestinatorum vero salus et iustificatio
permanebit. Item quia in creatione mun-
di nihil fuit resistens deo: sed in iustifica-
tione impij sic. voluntas ipsius peccato-
ris. Nota moraliter: quot modos tenuit
et tener deus ad convertendum peccato-
res. cum tamen peccator semper sit durus
et propter hoc predicta iustificatio impij
est maius opus quam creatio mundi. Ideo
ecclesia in oratione ait. Deus qui omni-
potentiam tuam percendo maxime et mis-
serando manifestas. Et per. Miserationes
eius super omnia opera eius. Fiat ergo
ratio a minori. Qui non potest facere im-
mense. non potest facere maius: sed opus
iustificationis est maius quam creationis. er-
go cum opus creationis nulli creature co-
petat: sed proprium est opus dei. multo mi-
nus poterit creatura iustificare per mo-
dum principalis agentis. Ideo ergo dixi
quod principalis causa effectiva sanctificatio-

currunt ad iustificationem sermo. xiiij.

nis humane: est solus deus.

¶ Secundo hoc idem probatur auctoritate.
Ihesus. Ego sum qui deleo iniquitates
tuas propter me. et peccatorum tuorum non
recordabor. Item Leuit. x. Custodite pre-
cepta mea et facite ea: quia ego sum deus
qui sanctifico vos. Item Ro. iij. Iustifica-
ti gratis per gratiam ipsius. Et Mat. ix.
Et Mat. ij. Quis potest remittere pecca-
ta: nisi solus deus: et sic per priam causam.
¶ Secunda causa est meritalis inductiva.
Et hec est duplex. Prima est passio unius
hominis iesu christi: cuius merito inducit
siue inclinat deus ad remissionem pec-
catorum et ad sanctificandum hominem.
Unde apostolus Ro. iij. Iustificati gratis
per gratiam ipsius. ecce prima principa-
lis causa. Et per redemptionem que est in
christo iesu quem proposuit deus propiti-
torem per fidem in sanguine ipsius. Ec-
ce secunda causa meritoria. Nota practice quan-
do pro peccatoribus ut convertantur. orat
primo virgo Maria christi filium suum. qui
quandocumque zelo iusticie motus. dat matri
repulsam: Mater ostendit sibi pectus et
vbera quibus ipsum lactavit: dicens. Fili
per istud pectus et per ista vbera quibus
te lactavi exaudi me. Christus autem pie-
tate et precum matris suam instantiam vix
voluit se ad patrem: dicens. Pater igno-
sce et qui si habet repulsam a patre: ostendit
sibi vulnera. et hoc modo pater. merito
sue passionis inclinatur ad misericordiam ver-
bi. Mater ostendit filio pectus et vbera filius
ostendit patri latus et vulnera. nulla ergo
poterit esse repulsa. ubi concurrunt tor-
tiones insignia. Ecce prima causa meri-
toria inductiva. Unde. i. Jo. ij. Filio mei
hoc scribo vobis: ut non peccetis. sed si quis
peccaverit aduocatum habemus apud
patrem iesum christum: et ipse propitius
est pro peccatis nostris.

¶ Secunda causa meritalis inductiva est uni-
tatis merito: et oratio totius universalis
ecclesie christiane: que continue orat pro
peccatorum conversione ad dei tantum ma-
ter. p. filijs. Ideo dicit articulus fidei. Cre-
do in sanctam ecclesiam catholicam. sancto-
rum communionem. remissionem peccato-
rum. Ubi notandum: quod orationes ecclesie
profunt christianis dupliciter. Uno modo
ex charitatis vniione: et sic solum bonis in
gratia constitutis profunt. Ideo dicitur
Sanctorum communionem: sicut cibum
sumptus per os prodest omnibus membris

xxvij.

corporis. per. Particeps sum omnium tis-
mentum etc. Alio modo ex ecclesie inten-
tione: oratione: et sic per etiam malis christi-
anis. Unde sepius deus conuertit pecca-
tores per orationem: ubi infra dicitur. De
quo dicit latus ubi scriptum in sermonibus de
peccatis in genere. Arguitur. iij. sermo.
ne. v. in prima conclusione. Agitur tam vi-
demus quantum sollicitudinem habet ma-
ter pro liberatione filij incarcerationi in mor-
tem vel captivum in barbaria. multo ma-
gis sollicita est sancta mater ecclesia pro
liberatione peccatorum: qui demeruntur
captivi a dyabolo in carcere peccati mor-
talis. Unde merito ecclesie orantis deus
suscitatur ad suscitandum peccatorem de
morte peccati mortalis ad vitam gratie.
In cuius signum siue figura habetur: quod
christus dum ret in civitatem que voca-
tur naim videns adolescentem qui effe-
rebat motuum filius vnicus matris
sue que vidua erat. videns etiam domi-
nus matrem illam stentem. misericordia
motus dixit illi. Noli flere. et statim resus-
citavit illum: sicut habetur Luc. viij.
Quid per viduam matrem nisi ecclesia
designatur: que mater est omnium fidelium.
Et est vidua a presentia corporali iesu
christi sponsi sui. Unde Trens. i. facta est
quasi vidua domina gentium. Et per. Un-
quam eius benedicens benedicam. Glo-
sa viduam id est ecclesiam: per mortuum
vero filium: peccator designatur: qui mor-
tuus est quantum ad vitam gratie. qua
vivatur per peccatum. Sicut enim ani-
ma est vita corporis: sic deus est vita ani-
me. Jo. xviij. Ego sum via veritas et vita.
Et conuenienter sicut anima separata a
corpore corpus est mortuum: sic et. Ad
stetum ergo. id est orationes huius vidue
id est ecclesie. deus suscitatur peccatores ad
vitam gratie. Unde dicitur Eccl. xxxv.
Non despiciet deus preces pupillae. nec vi-
duam. si effundat loquelam gemitus.
Nomen lachryme vidue descendunt ad
maxillam: et maxilla etiam ascendunt
visus ad celum: et dominus exauditor: non
delectabitur in illis. pupillus est qui ca-
ret matre: mater nostra est ecclesia: qua
ret qui est in peccato mortali. et ideo dicit
pupillus: qui tamen si orat non despiciet
deus preces suas. per. Dominus custodit
aduenas: ps. vi. et vi. et. Unde. Bre-
uissimus. pupillus matre caret: orphanus
est sine patre. Ad id idem quod legitur

de petro Act. xi. Unde ad preces ecclesie
petrus a vinculis liberatus est. Et pone
moraliter. Inimicum autem veritas ecclesie
semper extra ecclesiam nulla est salus: sicut
nec extra arces. moe. Unde Srgc. in li
bro. Et in decre. xliiij. q. i. Quia ex sola ca
tholica ecclesia veritas conspicitur: apud
de esse locum dominus prohibet de quo vi
desatur in petra. Morfes ponit vi de sa
cramentum contempletur. quia nisi quis fidei fo
ludatum tenuerit diuinam presentiam no
agnoscat. De soliditate domini dicit. Su
per hanc petram edificabo ecclesiam meam
Sola quippe est per quam sacrificium me
um dominus accipiat libenter que sola pro
errantibus intercedat fiducialiter. Unde et
de agni hostia dominus precepit dices
In vna domo. comedetis. nec ciferens de
carnibus eius extra fores. In vna namque
domo comedetur: quia in catholica eccle
sia. vera hostia redemptionis immolatur
de carnibus eius diuina lex effertur pro
bet. quia dari carnibus sanctum petat. So
la est que intra fe postus valida charita
tis compage custodit. Unde et aqua dilu
uij archaz ad sublimiora fudit. Omnes
autem quos extra archam inuenit: extin
xit. moe. ille.

¶ Tercia causa est instrumentalis coope-
ratur: hec est duplex finis & duplex illu-
mentum concurrunt in huius sanctificatio-
ne. Unum est instrumenti animati aliud
est instrumenti inanimati. Biatum est
sacerdos ad quē solum est officio cōpetit mi-
nistrare sacramēta. licet qdam sacramē-
ta sint q̄ requirant in ministro ordinem
episcopale: scilicet est sacramentū ordinis et
chismatis: nec valet cōsuetudo ōria vt in
c. Quāto de cōfectu. Quēdā vero sacra-
mentia non requirunt de essētia potes-
tatem aliquā in ministro: sicut est baptis-
mū et matrimoniu: et officio solus sacerdos
baptizat et bene dicit nuptias &c. sacra-
mēta ad ipsum pertinētia conferi. Quot autē
requiruntur in sacerdote d. sacramenti
penitentie conferre vult consentiens vbi
de c. uod scripsi in sermonibus quadragē-
similibus de peccatis in genere ar. iij. ser-
mone. x. vbi vide oīno vbi agitur de reme-
dijs peccatis mortalis: et tū ad causam
Instrumenti autem, inanimati est sacra-
mentum. Et sunt autē notandū: q̄ sepiē sunt
sacramēta instituta a xpo: sū q̄ septem
mala per peccatū incurrunt. Sunt autē
sacramēta instituta a xpo in medicinas

humani generis. ps. Misi verbum suum
et sanavit eos: et eripuit eos de interitioni-
bus eorum. Et ideo oportuit tot infligere
sacramenta: quod infirmiores per pecca-
ta incurrimus. Septe autem infirmita-
tes incurrunt. scilicet. lites culpe. et quatuor pene.
¶ Prima infirmitas culpe est peccatum
originale: contra hoc institutum est sa-
cramentum baptismi.

¶ Secunda infirmitas culpe. est peccatū mortale: et contra hoc institutum est sacramentum penitentie.

Tertia infirmitas culpe est peccati veniale & contra hoc institutum est sacramentum extreme unctionis. b. Th. tamen dicit qd nullum sacramentum est institutum ad peccati venialis remissionem: sicut ad principalem effectus: vt ipse notat in iij. sen. d. xvi. q. i. ar. ij. q. iij. ad primum. Et in tertio parte. q. lxxv. ar. i. ad octauum. Itz prima infirmitas pene est fragilitas sue impotentia ad bonum: et contra hoc est confirmatio sue christiana. Secunda infirmitas pene est ignorantia. et contra hoc est ordo. Tertia infirmitas pene est malitia: et contra hoc est eucharistia in qua est fons omnis bonitatis realiter contente. Quarta infirmitas pene est concupiscentia: per quam sumus valde prouisi ad malum: contra illud Sensus enim & cogitatio hominis cordis: prona sunt ad malum ab adulescentia sua. Genes. viij. Contra hoc est matrimonium: per quod confertur gratia ad repressiōnem concupiscentie. predicta ergo sacramenta sunt cause infirmitates sanctificationis humane: sine quibus non posset etiā papa remittere culpam aliquāquam conferre effectum principalem sacramenti sine sacramēto pertinet ad potestatem excellentem: quae competit soli christo fm qd homo: sicut patet in maria magdalena: cui dixit. Remittuntur tibi peccata tua. Luc. viij. et Matth. i. Et ex hoc nota contra illos qui dicunt. Et indulgentia pene & culpe. ¶ Quarta causa eliminatio carnis recepta. Vide de ista causa. et de alijs tribus locis quēribus: sicut scripsi in sermone vt supra videlicet in sermonibus quadragesimalibus de peccatis in genere art. iij. sermone. x. vbi agitur de remedijs peccati mortalis: sicut ad causam. parte. iij. v. vi. et. viij. fms.

De gloria anime. Sermo. xlii.

Ides tua

Ite saluum fecit. Luc. xviij
Supra visum est de quo
articulo fides: nunc vide
dum est de quinto perti
nente ad beatitudinem: v
delicet de opere dei circa gubernatione
nature humane. Qui quidem articulus
sic in symbolo apostolico proponitur. Car
nis resurrectionem. In symbolo autē A
meno dicitur. Et expecto resurrectionem
mortuorum: et vitam venturi seculi Amen.
Predictum autem articulum apostolici
composuit. b. Marthus apostolus sed do
ctores theologie ponētes. xij. articulos di
uidunt istum articulum siue ista verba in
duos articulos scz in gloria corporis dum
dicit. Carnis resurrectionem. Et in gloria
anime dum dicit. Vitam eternā. Amen.
Primum autē articulus istorum duorum
est gloria annectum quia alia est nobilis
corporis: tum quia gloria anime est ante hie
prior tpe: qz gloria corporis. Et ideo hodie
dño cōcedente de gloria anime predicabi
mus. In sequenti vero sermone de gloria
corporis. Saluetur virgo Maria &c.
¶ Pro fundamento sermonis qui est de
gloria anime oritur de ipsa anime gloria
theologalis questio.

Queritur. An anima beata maiorem habeat gloriam post corpus sui reassumptionem q̃ ante. ¶ Arguitur q̃ non sic gloria consistit in dei consp̃atione et fruitione. Sed anima beata est magis apta ad contemplan-
dum deum etiam eruta corpore q̃ induta: igitur inoppositis perfectior est virtus in toto q̃ in partibus separatis: sed quilibet pars dum actu est in toto participat perfectione totius ergo cum gloria erit in corpore et anima beata post corpus sui reas-
sumptionem q̃ ante et sic questio manet pro vtraq̃ parte dubia. ¶ Ad questionē responde-
dum est fm̃ Ricard. iij. sententia. di. xlii. arti. ij. q̃ vij. q̃ alia beata maiorez habebit gloriam post corpus sui reassumptionem q̃ ante: quod probatur tripliciter. Primo quia quanto creatura q̃ est iugandū suscepibilis gaudet de maiori bono et amplior tanto magis maiorem habet gloriam. Sed anima beata post corpus sui reas-

lumptionem gaudebit de maiori bono et
 ampliori q̃ ante: quia nunc gaudet de bo-
 no suo proprio tantum et post gaudebit de
 bono suo et de bono corporis sui. 3^g se-
 cundo quāto res habet perfectionē effen-
 di modum perfectius potest habere sue
 virtutis operationem. Sed anima beata
 post sui corporis reassumptionē habebit
 perfectiorem modum effendi q̃ ante: q̃
 omnis pars habet perfectiorem modum
 effendi in toto q̃ separatim ab eo: anima
 cū creatā est vt hominis pars cum ideo
 quā anima separata a suo corpore consi-
 tuerit iterum hoīs essentia: igitur post
 corporis reassumptionē habebit potentia-
 rem virtutem et perfectiorem modum effen-
 di q̃ ante: igitur &c. ¶ Tercio natura re-
 cta non appetit naturaliter habere aliqd̃
 quo habito non fiet et perfectior secundū
 modum effendi: s̃ fm virtutē. Sed natu-
 ra cuiuslibet anime est recta et quilibet
 appetit naturaliter reassumptionē corpo-
 ris sui: ergo per illam reassumptionē fiet
 perfectior fm modum effendi et fm virtu-
 tem: ergo glorie anime beate erit maior
 post corporis reassumptionē q̃ ante. Ad
 argumentū dicitur q̃ procedit de anima
 que est vnita corpori mortali et non de cor-
 pore gloriofio: et hec est fides nostra de
 qua fit sermo: iuxta verba. scides tua.

¶ Pro introductione materie predicande notandum q̄ firma cōsolatio est in sancta theologia approbata per fidem catholicā q̄ omnia separata a corpore. si non habet in se aliquod peccatum originale nec mortale nec veniale nec etiam est obnoxia alicuius pene reatus statim enolat ad celis: ubi consistit vitam eternā. Probatur hec cōsolatio. Ratioe Acontate. Et ex p̄lo. Ratio est multiplex. prima est hec: In vita ista est status merendi vel demerendi. vnde comparat iuliane i dieb⁹ mercenarij. Job. vii. Militia est vita hoīs ius per terram: sicut mercenarij dies ius. Sed post statim militie & laborem mercenarij statim debetur premium vñ pena bene vel male certantibus. Uñ. Levi. xix. dicitur. Non motabitur opus mercenarij tui apud te vsq; mane. Dominus etiā dicit Job. vlti. Cui velociter reddam iustitiam vōis super caput vestrum. Statim igitur post motum redditur animi premium vite.

¶ Secunda ratio est arguendo de pena inferni ad premium glorie. Peccatoribus

enim statim datur infernus post mortem Job. xxi. Ducunt in domus duos suos: et in puncto ad inferna descendunt: ergo et tuus statim datur paradisus. Item Luc. xvi. Mortuus est diues: et sepultus est in inferno. Alias rationes ponit. b. Tho. m. iij. contra gen. c. lxi.

¶ Secundo probatur auctoritate. s. Cor. v. Scimus enim quod si terrestris domus nostra huius habitatio dissolvatur: quod edificatio ex deo habeamus domum non manufactam: sed eternam in celis. Item Mat. x. de operariis quibus de sero data est merces: denarii diurni. Per sero autem intelligitur mors: per denarium diurnum vita eterna. Ubi dicitur ibi. Cum sero autem factum esset dicitur do. vi. pro. f. Uo. op. et redde illis mercedem. i. no. vsq. ad pulmos. Ad idem dicit apostolus. Phil. i. Desiderium habeo dissolui et esse cum xpo. Christus autem in celis est. Sperabat ergo apostolus statim post corporis dissolutionem se perventurum ad celum et christum. Et sic idem quod prius. Et ex ipso de latrone cui dixit dominus. Hodie mecum eris in paradiso Luc. xxiii. Quante autem sit excellentie et magnitudinis gloria illa: si vellem hoc attentare. rememari esset et impossibile describere. Cum paulus qui fuit raptus ad videndum illam gloriam cum pollicetur ad se reuertere interrogaretur: quidnam videret: nihil aliud maius de illa gloria dicere potuit: nisi quod Oculis non videret: nec auris audiret. nec in cor hominis ascendit: que preparavit deus diligenter sc. f. Cor. ij. Quid igitur attentabo exprimere gloriam illam quam nunquam vidi. cuius qui viderit. nesciverit exprimere. Aliqua tamen de illa possumus intellecta comprehendere secundum modum nostrum. secundum quod theologi de ipsa aliquantulum tractaverunt. Notandum igitur. quod quia gloria vite eterne datur in premium vite eterne. quam homo habet contra vitam et peccata per virtutes: iuxta illud Quivicerit dabo ei sedere mecum in throno meo. sicut et ego vici et sedi cum patre meo in throno eius. Apoc. ij. Ideo sunt numerum virtutum possunt diversa premia glorie adaptari. Sunt autem septem virtutes quibus meremur vitam eternam: quarum tres sunt theologice: et quatuor cardinales: quibus respondet septem premia vite eterne.

¶ Prima virtus theologica est fides: et huic respondet divina cognitio cum clara visione.

¶ Secunda virtus theologica est spes: et huic respondet divina contemplatio sive comprehensio cum firma adhesionem.

¶ Tertia virtus theologica est caritas: et huic respondet divina delectatio cum fruitione.

¶ Quarta virtus cardinalis est iustitia: et huic respondet de omnibus absequio cum iubilacione.

¶ Quinta virtus cardinalis est fortitudo: et huic respondet pacis possessio absque perturbatione.

¶ Sexta virtus cardinalis est temperantia: et huic respondet plena satisfactio absque defectione.

¶ Prima tria pertinent ad gloriam essentiali: que est gaudium de creatore. Alia quatuor pertinent ad gloriam accidentalem: que est gaudium de creatura: sed incipit narrare a primis. Quod primum premium est divina cognitio. cum claravisionem: hoc respondet fides et. Et sic de singulis. Vel potes dicere: quod gaudia paradisi sunt. xij. et sunt illa videlicet tres dotes anime in quibus consistit gloria essentialis. Item quatuor corporis. Item sunt quatuor gaudia correspondentia sensibus. quod omnia actuabuntur in gloria. Unde post festum trinitatis sermone. lxxij. parte. i. Vel fac alius possumus secundum quod scripsi in sermonibus de oratione dominica: super secunda petitione scilicet Adueniat regnum tuum et.

¶ Primum ergo premium vite eterne est divina cognitio cum clara visione: et hoc respondet fides. Sicut enim homo per fidem humiliat intellectum ad credendum ea que non videt. propter divinam auctoritatem: iuxta illud Apostolus. In captivitate redigentes oem intellectum in obsequium christi. Cor. x. Ita congruum est: vi merito huius fidei clare videat ea que prius non visa credidit. Die practice: quomodo deus dicit a se separatim. Tu credidisti ea que dicta sunt tibi ab ecclesia. humiliando intellectum tuum: sed ea non vidisti. Idcirco in premium huius et. Unde statim anima videt essentiali divinitatem: iuxta illud. i. Cor. ij. Videbimus eum sicuti est. Et. i. Cor. xxiij. Nunc videmus per speculum in enigmate: tunc autem faciem ad faciem. Item Jo. xvij. Spec est vita eterna: vi co. re. so. ve. de. et quem misericordiam christum. In qua visione efficitur anima beata

¶ In qua visione efficitur anima beata

¶ Unde Augustinus. Nihil est tota merces. Quod intelligendum est vel quia totam mercedem inchoat. vel quia quod dammodo totam mercedem causat. Succedente ergo visione cedit fides: quia de ratione si deest quod que creduntur non videantur. Unde dicit Apostolus quod fides est sperantiarum substantia rerum: argumentum non apparentium. Hebr. xi. Et Augustinus dicit: quod fides est credere quod non vides. Videtur etiam anima christum et virginem Mariam et alios sanctos. Quanta autem beatitudinem anima consequatur ex huiusmodi visione: impossibile est enarrare. possumus autem aliquid de hoc existimare per creaturam: ex scriptura. Et creatura quidem tripliciter considera. Nota hic si vis contemplari quanta sit pulchritudo dei tripliciter creaturam: ex cuius consideratione hoc poterit percipi aliquantulum.

¶ Primo ex creatura corporali.

¶ Secundo ex creatura rationali.

¶ Tercio ex creatura spirituali.

¶ Ex creatura corporali. que est quasi quidam scala habens. xiiij. scalinos. i. quatuor elementa et. sc. celos. primo ergo considera terram. Secundo mare pulchrum et. Tercio aerem pulchrum: et sic ascendas de gradu in gradum. et invenies maximam pulchritudinem celi empyrei. et sic differunt stelle in pulchritudine.

¶ Secundo ex creatura rationali. que est anima. Considera quod una sola anima est pulchrior omnibus creaturis corporalibus: et etiam mille mundis longe nobilior. Mat. xvi. Quid prodest homini si universum mundum lucretur: anime vero sue detrimens: patitur? Aut quid va. homo commutationem pro anima sua? Extra de symo. c. Mattheus. m. fi. i. q. i. Siquis neque. Ratio est: quia in ea relucet imago dei. Gen. ix. Ad imaginem quippe dei factus est homo. Hinc est quod si homo dominaretur toti terre. mari et aeri. et etiam omnibus celis et angelis: nunquam contentaretur sed solo deo quo habito sine illis contentaretur. Et hec est pulchritudo naturalis anime beate. Et cum in paradiso sint quasi infinite anime beate differentes in pulchritudine: cogita quanta sit pulchritudo anime beatorum. fulgebunt etiam iusti septies plus sole. Cum ergo tot sint anime beate quantum putas lucent: Intellectus habet metamouificatorem. Voluntas deficit. Ista comprehendere. Et sic patet secunda scala sed

ascendere tertiam scalam que sequitur. ¶ Tercia ergo scala est consideratio creature spiritualis scilicet angelorum: consideranda tria. primo eorum pulchritudinem. Secundo eorum multitudinem. Tercio eorum distinctionem. primo ergo et. Ita enim sunt pulchri angeli quod minimus angelus qui est in paradiso est pulchrior decies pulchrior anima quam deus creavit: de pulchritudine naturalis loquendo. Secundo vero multitudinem: quod sunt plures quam habere maris et. Quilibet homo vel bonus vel malus habet angelum in custodia de infimo ordine: nec solum homines sed etiam plantas mulce. pulices. canes. et quilibet species creaturam habet unum angelum pro custodia: secundum Augustinum. Originem. et Damascenum. Nam natura pulvis est: et a nobis intelligi non potest. et est nobilior quam quelibet planta. Cum habeat esse. vii. ere. et sentire. Nec mireris de his: quod vides quod divi temporales habent ministros super canes equos. falcones. et sic de alijs. Et sicut isti sunt solliciti circa officium suum propter gratiam divi sui acquirendam: sic et angelus multo plus. Tercio videas distinctionem quia unusquisque angelus differt ab angelo specie: et sic unus angelus est pulchrior altero. Terbi gratia. Secundo angelus est pulchrior: primo angelo decies. tertius. xij. quartus. ij. et sic de alijs: semper multiplicando vsq. ad ultimum seraphim. et considerando terram primo. secundo aquam que est decies pulchrior terra. et sic de aere. de igne. de stellis. et sic de celis. Deinde considerando pulchritudinem angelorum et animarum. invenies mirabilia. Sed quid de deo dicimus: qui hec omnia creavit? Cuius pulchritudo tanta est quod nulla comparatio inter creaturas et deum cadit nec cadere potest quia finiti ad infinitum nulla est proportio. et sic poterimus utrumque cognoscere et ex pulchritudine elementorum. celorum. siderum atque planetarum. animarum. in tanta multitudine ibi existentium. necnon et spirituum beatorum scilicet angelorum. archangelorum. quantum splendor rutilantis decoris deus esse in aula illius summi imperatoris. quanta beatitudo. et quanta gloria. Et quo plerumque potest deus esse gloriosus si videret deum per essentialitatem: et eius curiam gloriosam. figura de regina sabba venit videre sapientiam et gloriam Salomonis. De qua dicit textus. Vides autem regina oem sapientiam et domum quam edificaverat: et cibos mensae eius. et ha-

orationes seruorum. et ordines ministrantiū
vestitus eorum. et pincernas. et holocausta q̄
offerebat in domo dñi non habebat ultra
spiritum. dixitq; ad regem. Cuius est ser-
mo quē audiuisti. Et i. Maior est sapientia et
opera ista: q̄ rumor quem audiui. Beati
serui tui. et. iij. R. x. Item de moysē. Exo.
xxij. vi. supra dicti. Jte de petro q̄ uidi-
tū transfigurati. Mat. xvij. Vide. i.
parte. ij. Ex creaturā ergo pulchritudi-
ne deuenimus in aliquāle cognitionē infi-
nite pulchritudinis diuine. Uñ Ro. i. In-
uisibilia dei per ea q̄ facta sunt a creatura
mundi: homine intellecta conspiciuntur: sem-
piterna quoq; uirtus eius et diuinitas. Ex
pulchritudine etiā rei artificiate cognosci-
mus sapientiam artificis: in cuius mente
longe excellētus est forma artis. q̄ in illa
re materialī. Pz ergo q̄ ex creatura hec
noscimus. q̄ Item ex scriptura. Quanta
enim dulcedine fruebatur et reficiebatur
Moyses audiēdo uocem dei in monte sy-
nai. Exo. 3. cognoscere possumus ex
hoc q̄ quadraginta diebus et quadragin-
ta noctibus in cibo et potu permansit ita
delectabatur in audiēdo uocem dei et lo-
quendo: cum tamen ille non esset deus sed
angelus loquēs in persona dei sicut dicit
beatus Stephanus. Act. viij. Et Aposto-
lus Gal. iij. ubi dicit q̄ lex fuit ordinata p
angelos in manu mediatoris. i. Moysi. Si
igitur tanta dulcedo fuit in audiēdo vo-
cem angelī: quanta est illa quam cōsequit
anima in uidentē deum per essentia: Uñ
et Moyses hoc petebat dī. Si inueni gra-
tiam in conspectu tuo: ostende mihi faciem
tuam. Exo. xxxij. Sed non obtinuit. Uñ
dixit dominus ei. posteriotra mea uidebis
faciem autem meam uidere non poteris
idesi supple in presenti uita. Sed ut daretur
intelligi q̄ in uisione faciet diuine con-
sequitur anima maximā gloriā dicitur
ibidem. Ostendam tibi omne donum. Et
concordat auctoritas chulī dicentis. Hec
est autem uita eterna: ut cognō. te solum
uerum deum. et quem ui. et. Jo. xviij. Mo-
ta Omne bonum. quasi dicat. Quando ui-
debis faciem meam uidebis omne bonum
Et nota: q̄ diuina essentia uidebit ab omni-
bus beatis tota sed nō totaliter. prout est
infinita. Uidebitur tamen limpidus essen-
tia diuina ab vno q̄ ab alio. Et iste defectus
erit ex parte uidentis. non uisi: quia
idem erit uisum. Ex parte ergo obiecti scē
dei cum sit vnum simplicissimum nulla

potest esse diuersitas sed ex parte potētie
Nam inquantū vna potētia magis erit
perfecta lumine glorie q̄ altera tanto per-
fectius operabatur circa vnum et idem obie-
ctum sicut idem sol diuersimode aspicitur
vel eadem littera a diuersis legentib⁹. Fm
q̄ oculus magis vel minus est dispositus
ad uidentū. Et autē notandū q̄ tribus
modis aliquid cognoscitur: vel scilicet q̄ est vel
sicut est. vel quid est. Primo modo cognos-
citur deus in uia citā a malis. Ro. i. Inui-
sibilia dei a creatura et. Secundo modo uide-
bitur in patria a bonis. Unde. i. Jo. i. Similes
ei erimus: q̄ uidebimus eum sicut
cui est. i. suam maiestatem. claritatem bo-
nitatis et. Tercio modo nec a bonis uide-
bitur nec a malis: neq; in uia: neq; in p̄ia
quia finitum nunq; capiet infinitum. Uñ
debemus etiam deum in se et deum in no-
bis. et nos in deo. et deum in creaturis. et
creaturas in deo. Cognoscere autē deum
in sua essentia est uisio meridiana cognos-
cere uero creaturas in uerbis est uisio ma-
tutina. Uidebitur autē deus sine medio
deferentē et obnubilante: sed non sine me-
dio disponente. p̄dicta latius uide in cō-
pendio theologie ueritatis.

¶ Secundū premium glorie eterne est di-
uina cōprehensio cum firma adhesione: et
hec respōdet spei. Nam quia homo in hac
uita sperat se consecuturū quod nō habet
ideo in futura uita comprehendit et tenet
quod diu sperauit: tunc succedente com-
prehensione deficit spes. Nam quod uidet
quis quid sperat. Ro. viij. quasi dicat nihil.
Comprehendit ergo aia. desinō. quidem
cōprehensione tali q̄ includat deum com-
prehensum in secula hoc est impossibile in
intellectu erecto. Unde Aug. ad paulinū
in libro de uidentē deum. Attingere men-
te deum magna est beatitudo: cōprehē-
dere autem est possibile. sed comprehendit
ait anima deum cōprehensioe intentionis
quia tenet eum ita fortiter q̄ nunq; ab eo
separari potest. Uñ Cant. iij. dicit aia. In-
ueni quem diligit anima mea: tenui eum.
nec dimittā. Uide de hoc q̄ notauit in ser-
monibus quadragesimalibus de decem
p̄ceptis sermōe. l. in introitu. Cor. ix. Sic
currite: ut comprehendatis.

¶ Tertium premium est diuina delecta-
tio cum frumone et respondet charitati.
Nam quia hic homo desiderat et diligit
deum ideo illi maxime delectatur de deo
uiso et cōprehensio. Delectatio enim ista a

consequitur ad uisionem et ibi non deficit
charitas sicut fides. et spes: sed magis per-
ficiatur. propter q̄ dicit apostolus q̄ cha-
ritas nunq; excidit. i. Cor. xij. Quanta em
sit delectatio illa quā consequitur anima
fructuendo deū. nec lingua potest expumere
nec intellect⁹ percipere. sed possumus hoc
aliquāter intelligere ex delectatione maxi-
ma quam habet homo in creaturis. Quā-
tam delectationē habet auarus in diui-
tiis: iam uidemus q̄ delectat in illis
q̄ possunt corpus suum et aiam suam ut
illas consequatur: quoniam q̄ prius est
etiam possunt deum creatore suum. do-
minum suum gubernatorem suum redem-
ptorem suum diuitum. Deberet em aper-
tis oculis intellectus cōsiderare. si tñ de-
lectant diuitie in hac uita q̄ cōmunes sunt
bonis et malis: et caduce et corruptibiles
nec faciunt animā beatā. q̄ delectatio
delectatio debet esse in deo q̄ est creator diui-
tiarum et omnium rerum: propter defectū
ergo huius considerationis immerguntur
in ipsis diuitiis. Et propter ipsas acquirē
das in quibus sentiunt guttulam ois delecta-
tionis et dulcedinis scē deum et facit sicut
equus qui quādo famēscit et auriga eius
vel dominus dāt sibi oideu statim uoluit
sibi caleos ut percutiat eum: et non consi-
derans q̄ dñs est ille q̄ dāt sibi oideu et.
ps. Nolite fieri sicut equi et muli et. Sic
et superbus in honoribus sic et luxurio-
sus in luxuria. sic gulosus in cibi et potu.
ergo ex his debemus cogitare q̄ magna
sit dulcedo in frumone diuina alioquin
perdit homo uirā creatam quia deficit
a creatore q̄ illum noliuit. Ideo dicit scri-
ptura. Creature dei facite sunt in odium
et in tentationē anime hominū et in mispu-
lam pedibus insipientiū Sap. xij. Pos-
sumus etiam cōprehendere aliquid de ma-
gnitudine delectationis huius ex scriptu-
ra. Nam petrus gutam illius dulcedinis
diuine sentiens a deo fuit iebuat. q̄ prom-
pit ad illa sba. Dñe bonū est nos hic esse.
faciam⁹ hic trita ta. ti. u. mox. u. et he. u. ne-
scis qd diceret: ut dī. Mat. xviij. Et L. m. x.
Sic ergo dauid dicit is magnā multitudi-
nem dulcedinis ex quo gustauit vñ gut-
tam dulcedinis illius: q̄ta debet esse dul-
cedo bibere abundanter in illo flumine.
De quo ps. fluminis impetus letificat ci-
uitatē dei. propter hoc sancti q̄ inebriant
illa dulcedine relinquēbāt oia: possessiones

agros. parentes. filios. fratres. diuitias
deniq; seipos. et corpus et uitam: illam
ad plenum lucrificerēt. Tradebāt corpo-
ra sua belis. aq̄. igni. gladiis. suppli-
cijs. p̄pter ipsam gloriā quā hic gustabāt
propināre deo. Uñ Aug. in lib. p̄selio. In-
troducās me dñe in q̄dam dulcedinē que
si perficiat in me. si non est uita eterna ne-
scio qd sit aliud uita beata. Jte Ber. Se-
mel in qd te gustauit bone Jesu x̄tinā mil-
lesies mori possem ut iterū te gustē. Item
Xp̄ro. in eplā ad Eustochiū. c. xxi. ubi sic
ait. Scio qd loquor carissime. Nam ut in
sp̄ientia loquar: ego hominulus sic abie-
ctus sic uilis in domo dñi: adhuc uiuens
in corpore angeloz. sepe cōpos interfui de
corporeis per hebdomadas nihil sentiens
etiam diuine uisionis intuitu post multoz
forte dierum spacia p̄fectus futurorū cor-
porū redditus stebam: quid ibi manēs fel-
icitatis habebā qd in enarrabilis delecta-
tionis sentiebā testes ei: ipsa trinitas quā
cernebam: nescio quo intuitu testes sunt
et ipsi beati sp̄s qui aderāt. testis est et cō-
scientia mea. q̄ tantis bonis ipse fruebar
quot et qualia nesci proferre mollius cor-
pons mei. Unde vna illa illius glorie de-
gustata. Stephano lapides dulces fue-
runt. Lauretio craticula. sic Uncōio sic
Agathe. ego in his penis uia delector sicut
q̄ bonū nuntiū audit. et sicut q̄ magnū the-
saurum inuenit vel q̄ uidet quod diu de-
derat. Sic etiam talis dulcedo sepe tol-
lit dolorem et timorē mortis: immo cum de-
lectatione moritur homo. Nota exemplū
de quodā paralytico noie. Seruulus De
quo Greg. refert in. iij. dialogoz. Multa
tñ sup hoc patēt extra in legēdis sanctoz
¶ Quartū premium est creaturā cognitio
que respōdet prudentie. Sicut em homo
per uirtutē prudētie huius est diligēs ad
intelligendū ea que sunt de uis illis mediā
tibus perueniat ad ipsam deum: sic meri-
to huius uirtutis datur aia omni scien-
tia Omnis enim anima uidentē deum cō-
gnoscit. Id a similitudines. sicut se habere
mus coram nobis speculū cognoscimus
ei. uidemus omnia que reuolunt in specu-
lo: sic in proposito. Omnia enim creatu-
rarum ideo reuolunt in mente diuina: et
ideo uidentes deum omnia uident simul
in ipso. Greg. Quid est q̄ non uideant qui
uident omnia uidēt De hoc dicit Tho.
p. i. q. xij. arti. viij. Unde nota q̄ aia uiuus
rustia vel pueruli baptizant uident deum

plus cognoscit de rebus diuinis vel huiusmodi: quod aliquis vnus doctor in presenti vita existens: et certius et clarius incomparabiliter. Nota quod anima separata potest habere triplicem cognitionem de creaturis. Vnam per species acquisitas: si hic in presenti vita acquisiuit scientiam et c. Secundo per species infusas: cuius si sit anima pueri baptizati. Tercio per cognitionem in verbo. Et nota quod sicut sponsis carnalibus iri dantur scilicet dos. donatio propter nuptias et parafrenalia: sic et anime beate. Vnde in compendio theologie.

Quantum premisi est de omnibus exultatio cum iubilatio: quod responderetur tunc. Sicut enim homo in hac vita omnibus reddit debitum per virtutem iustitie. Item quia per iustitiam affligit se in hoc mundo per contritionem de peccatis per confessionem. per satisfactionem. per disciplinas. per ieiunia. per elemosinas. per orationes. per peregrinationes. per afflictionem sensuum et huiusmodi opera que pertinent ad penitentiam: quod est pars iustitie et omni creatura iuste vsus est. Ideo delectabitur ibi in alia vita et gaudebit de omnibus. primo de deo. Secundo de angelis. Tercio de alijs sanctis. et eorum consorcio. Vnde ibi nullus inuidet: sed gaudemus de maiori gloria alterius. Vnde nec vellet habere gloriam illius. Nam si deus daret eis electionem dicendo vni. Vis gloriam illius maioris? Responderet non dñe: quia non est mihi proportionata. Sicut filius minor non inuidet de tunica maioris filij quia non est sibi proportionata: unde de omni gloria gaudent. Videbunt ergo iusti deus ut gaudeant. videbunt gloriam sanctorum ut congaudeant. videbunt quoque penas reproborum. ut de periculosis euasione gratias agant. Gaudebit igitur de omnibus creaturis et etiam de dñatis: licet sint pariter sui pñs. Videbunt iusti et tñ. et sup. et rñ. et dñ. Ecce homo qui nō pō. d. ad. f. sed spera. in. mul. di. f. et pñcia. in. va. sua. Jte. pñ. et abitur iustus quā uiderit vindictā. Vñ Jsa. xxxv. Gaudium et letitia obtinebunt: fugiet dolor et gemitus. Et ideo ex abundantia gaudij cordialis prorsus in laudes diuinās pñ. Beati qui habitāt in domo tua domine. in se. f. lau. te.

Sextum premium est plene pacis possessio: que responderet fortitudini. Quia enim fuit hic in vita ista foris et passens circa uisumates sibi inimicas et deo et contumē-

lias sibi illatas a proximo: ideo ibi plena pace erit. Contra mali et dñati erunt in communis tribulationibus et guerris: unde molestabunt et patientur ab omnibus creaturis. Sap. xvi. Creatura enim tibi faciem deseruiens: et ardeat in iocundis aduersus inuitos. Erit igitur pax inter deum et beatos inter angelos et ipsos beatos multo non timebit guerram. non hostes et c. pñ. Qui habitare facia vñ. moris in domo. Item Jsa. xxxij. Sedebit ppis meus in pulchritudine pacis: in tabernaculis suis et in requie opulenta.

Septimum premium est plena facietas que responderet temperantie. Quia enim hic esuriuit homo. situit. ieiunauit. et fecit vigiliam: ideo ibi habebit festum. ubi plena satiabitur in mensa christi. Vnde christus. Luc. xxi. Ego dispono vobis sicut dispono pater. m. re. v. et d. a. b. super m. m. in re. m. Contra mali. q. hic facit festum comedendo et bibendo et c. Jc. ibi faciet vigiliam: esurient et sitient. et petent et non dabitur eis. Exemplū habetur de diuite epulone: qui iam sunt mille quadringenti anni et plus quod petijt guttas aque et nunquam habuit nec interitum habebit. Luc. xvi. Ideo dicit Jsa. et loquitur dominus per os eius dammatis siue peccatoribus. pro eo quod vocauit et non respondens locutus sum et non audistis. et faciebatis malum in oculis vestris. et que nolui elegistis: propter hoc dicit dominus deus. Ecce serui mei comedent et vos esurietis. Ecce serui mei letabuntur. vos autem confundemini et c. Jsa. lvi. pñ. Satiabor: quā apparuerit gloria tua. Nota quod Nicolaus de lyra super illud verbum Gen. i. Creauit deus cete grandia dicit quod hebrei dicunt hic quod istud genus piscium est incredibilis magnitudinis propter quod si multiplicata fuissent indiuidua destructum fuisset seculi: quia mare non esset nauigabile. nec alij pisces possent stare in mari. Ideo postquam deus creauerat hanc speciem in sexu masculino et femino occidit femellā ne multiplicarentur indiuidua: et reseruat eam iustis ad comedendum in futuro seculo. Ex quo patet iudeos cecidisse in errorem saracenos qui beatitudinem future vite ponunt in delectationibus corporalibus ciborum et venenosis Quod non solum apud catholicos ablutum reputatur: sed etiam apud gentiles philosophos. qui beatitudinem ponunt in operibus intellectu patris. asserentes vi-

tam voluptuosam esse vitam porcorum: ut patet in. i. Ethic. propter quod beatitudo non ibi est ponenda: cum felicitas nullo modo pertineat ad bruta animalia. sed solus ad intellectualem et rationalem creaturam propter quod theologi bene ponunt beatitudinem in visione et fruitione ipsius dei et ab hac beatitudine alie post resurrectionem fiet redundancia ad corpus per quam fiet gloriosum per dotes corporis: inter quas ponitur impassibilitas. et consequens resurrectio erit ad vitam immortalem: operibus nutritiue et generatiue non indigentem. Et ad hoc sunt auctoritates clarissime non uit esamini. Sed quia non recipiuntur a iudeis: ad hoc potest adduci auctoritas prophete dicentis. Satiabor quum apparuerit tibi beatitudo anime fiet talis redundancia ad corpus. quod satiabitur hominis appetitus. Ad hoc autem facit exemplum Moysi qui exiens in monte cum domino. xl. diebus et xl. noctibus non comedit. neque bibit. consortio tantum domini satiatas. Et multo minus in statu future beatitudinis vsus ciborum est ponendus. Hec Nicolaus de lyra. Si ibi videbitur poteris propter prolixitatem sermonis derelinquere hoc quod dicitur de Nicolaus de lyra. finis.

De resurrectione vniuersali.
Sermo. xv.

Ides tua

te saluum fecit. Luc. xviij.

Supra sermone proximo vsus est de. v. articulo fidei pertinet ad diuinitatem videlicet de glorificatione animarum. Modo ergo sequitur videtur de sexto articulo diuinitatis scilicet de glorificatione corporum. De qua dicit symbolum apostolicum. Carnis resurrectionem. Erit autem circa hunc articulum triplex consideratio. primo virum resurrectionis sit futura. Secundo quomodo. Tercio qualis. Et de quolibet potest fieri vnus sermo: sed tantum de duabus considerationibus predicabimus hodie vnum sermonem: et etiam alium. Salutes virgo et c. Pro fundamento sermonis qui est de resurrectione vniuersali oritur de resurrectione theologalis questio.

Queritur. Utrum omnes resurgant in eisdem locis in quibus fuerint sepulti. Arguitur quod non resurrectio erit a morte. Sed mors magis de prope respicit locum mortis quam sepulture. ergo resurget in locis in quibus decesserunt. Inoppositi. Etzechiel. xxxvij. Ego aperiam tumulos vestros. et educabo vos de sepulchris vestris popule meus ergo omnes resurgent in locis in quibus fuerunt sepulti. et sic questio manet. pro viraq. parte dubia. Ad questionem respondendum est secundum Richardum. iij. sententia. di. xliij. art. vi. q. liij. quod mortui resurgent in alijs locis in quibus tempore resurrectionis erit pars principalis corporis siue ibi a principio fuerint sepulta eorum corpora siue non: aut illo tempore coniungat aliam corpus partes eque principales: esse in pluribus locis. ut pote quia medietas capitis et medietas corporis et medietas omnium aliorum membrorum in vno loco et alie medietates in alio et sint eque distantes a loco mortis et loco iudicij tunc cum non sit ratio quare magis resurgat in vno loco quod illius in alio dicendum est quod rationabilis est quod resurgat. In illo loco in quo deum cum resurgere voluerit: et ad argumentum dicitur quod resurrectio non tantum erit a morte. Sed etiam ab incine ratione que incit ratio respicit locum sepulture et hec est fides nostra de qua fit sermo: iuxta verba preassumpta.

Pro introductione materie predicande est notandum quod vera conclusio est in sancta theologia per fidem catholicam approbata. quod omnes homines mundi qui fuerunt. sunt et erunt. siue boni siue mali cuiuscunque secte conditionis. vel status. aut etatis fuerint. resurgent in nouissimo die cum corporibus proprijs. Hoc probatur ratione. et auctoritate. Ratione autem quadrupli ad hoc probandum.

Prima sumitur ex parte diuine iusticie. Secunda ex parte diuine sapientie. Tercia ex parte diuine clementie. Quarta ex parte humane anime. Pñsa ergo ratio sumitur ex parte diuine iusticie: et est ista. Ad iustitiam diuinam pertinet. quod ille premietur vel puniatur qui meruit vel peccauit. psal. Duo hec audiui: quia potestas dei est. scilicet ad puniendum malos. et ibi domine misericordia. scilicet ad premiandum bonos: quia tu reddes vnicuique iuxta opera sua.

In hac autem vita quia actiones: vt ait
p[ro]ph[eta] suis supposito: neq[ue] anima sola neq[ue]
corpus solum: sed homo ex aia & corpore
compositus peccat vel meretur. ergo de-
betur toti homini s[ecundu]m animam & corpus p[re]-
mium vel pena. Manifestum est autem q[uo]d
in hac vita hoies p[re]mii vltime felicitatis
consequi non possunt. Multoties etiam
hec vult in hac vita p[re]miant: immo con-
tra iuxta illud Job. xxi. Imp[er]u[er]it. & sub
limati sunt. confortatiq[ue] diuicijs &c. Ad
idē Jer. xij. Iustus q[uo]dem tu es d[omi]ne &c.
Vnde supra sermone. viij. par. i. Ut ergo sit
retributio bonis & malis: necessario est ite-
ratam anime & corporis ponere consuetu-
nem. Vbi homo in corpore & anima p[re]mia-
ri & puniri possit. Et confirmatur hec ra-
tio auctoritate Apostoli dicentis. Omnes
nos manifestari oportet sic tribunal xpi
vt referat vnusquisq[ue] p[ro]p[ri]a sui corporis
p[ro]ut gessit: siue boni siue mali. ij. Cor. v.
¶ Scia ratio est ex parte diuine sapien-
tie ad quam pertinet omnia ordinare. et
nihil inordinatum relinquere. Manifestu
est aut[em] q[uo]d omnis pars extra suum totu[m] exi-
stens est inordinata partes aut[em] hominis
sunt animam corpus ad inuicem separate
inordinate manent s[ecundu]m naturam. oportet
ergo dicere q[uo]d sapientia dei que omnia or-
dinat & disponit s[ecundu]m illud Sap. viij. Sapi-
entia attingit a fine vsq[ue] ad finem fouit et
disponit omnia suauiter coniugat iterum
animam corpore: vt natura ordinetur. Et
confirmatur ratio. est enim contra natu-
ram anime esse absq[ue] corpore. cum sit s[ecundu]m
essentiam suam corporis forma. Cum igit[ur]
anima sit immortalis vt supra ostensum
est: remanet q[uo]d sit resumptura corpus suu[m]
immortale: quod erit in resurrectione vni-
uersali. Nam nihil quidem contra natu-
ram potest esse perpetuum. nō igitur per-
petua erit anima absq[ue] corpore. ergo resu-
met quandoq[ue] corpus. Et hoc ponit. b.
¶ Tho. in. iij. contra gentilis. c. lxxix. Vnde
apostolus. i. Cor. xv. Oportet corruptibile
hoc inducere incorruptionē: & mortale hoc
inducere immortalitatem.

¶ Tercia ratio sumitur ex parte diuine
clementie. Nam per xpm liberati sumus
ab oib[us] his q[ue] per p[ec]c[at]u[m] p[un]iunt homin[em] in-
currimus. & multo magis: q[uo]d potentior est
gratia xpi ad liberandū: q[uam] p[ec]c[at]u[m] ad
destruendū suu[m] ad inficiendū: vt probat.
Apl[us] Ro. v. Si enim vnus delicto mul-
ti mortui sunt: multo magis gratia dei et

donum in gloria vnus hominis iesu xpi
in plures abundauit. Peccante aut[em] p[ri]mo
homine: nō solum in nos peccatū d[er]iuatū
est: sed etiam mors q[ue] est pena peccati: s[ecundu]m
illud Ro. v. per vnu hoie[m] p[ec]c[at]u[m] in m[u]ltis.
et per p[ec]c[at]u[m] mors: necessariū est ergo q[uo]d p[er]
xpm ab vtroq[ue] liberet[ur] a culpa. & a mor-
te. Vñ ibidem dicit apl[us]. Si vnus delicto
mors regnauit p[er] vnu: multo magis abun-
dauit gratia & donatio[n]is. & iustitie acci-
pientes. in vita regnabunt p[er] vnu iesum
xpm. Et idē Apl[us]. i. Cor. xv. Christus re-
surrexit a mortuis p[ri]mitiue dormientiu[m]:
qm̄ q[uo]dem p[er] hoie[m] mors & p[ro]p[ri]am re-
surrectio mortuor[um]. Effectum aut[em] mortis
xpi q[uo]dam ad remissionē culpe p[er]sequimur
in sacramentis. q[uia] sacramenta in virtute
passionis xpi operant[ur]. effectū aut[em] resurre-
ctionis xpi quantū ad liberationē a mor-
te in fine seculi p[er]sequimur. Et igit[ur] de ne-
cessitate fidei credere resurrectionē mor-
tuorum futuram esse: s[ecundu]m. b. Tho. in. iij.
contra gentilis. c. lxxv. in principio.
¶ Quarta ratio sumit[ur] ex p[ar]te ipsius ani-
me humane. Naturale em̄ desideriu[m] q[uo]d
a natura nō frustrat[ur] p[re]statū est o[mn]i imple-
re: q[uo]d nihil natura frustra insinuat. Natu-
rale aut[em] est hois desideriu[m] ad felicitatem
tendere. Vñ Boetius in. iij. de solatio. Omnis
mortalis cura quā multu[m] cunctis
studiosor[um] labor exerceat. diuerso q[uo]dem cal-
le p[er]ducit: ad vnu tamē b[eat]itudinis finē ni-
tatur peruenire. Itē ibidem. Naturaliter
in mentib[us] hoim[um] veri boni est infecta cupi-
ditas. Felicitas aut[em] vltima est felicitas p[er]fec-
tio. Cuiusq[ue] igit[ur] deest aliqd ad p[er]fec-
tionē. nondū h[ab]et felicitatē p[er]fectā: q[uo]d nondū ei
desideriu[m] totaliter q[ue]rat. Vñ & Boetius
dicit q[uo]d b[eat]itudo est status oim[is] bonor[um] ag-
gregatione p[er]fectus. Omne imperfectu[m] na-
turaliter p[er]fectionē cupit. Aia aut[em] a corpo-
re sepa[ra]ta. sit b[eat]i p[er] deivisionē & fruitionē
nihilominus est aliquo mō inspecta: sicut
ois p[er] extra suū totū existens. Aia enim
est p[er] hūane nature naturaliter. Vñ s[ecundu]m
per desiderat naturaliter aia vni corp[or]i.
Vñ & Jo. in Apoc. dicit[ur] Sub altare dei
scilicet clamāt vindicta sanguinē nostror[um] qui
effusus est &c. Et Apoc. vi. Vsq[ue]quo d[omi]ne
sanctus & verus: nō iudicas? v[er]idicas san-
guinē nostru[m] de his q[ui] habitāt in terra?
Sup[er] quo textu dicit Glo. Modo aie sc[ri]p-
tū sunt existēs sub. i. in minor dignitate
q[uam] sint future. Vñ & Aug. xij. sup[er] Gen. ad
litterā: cū quesisset yru[m] spirib[us] defuncto

rum siue corporibus possit summa b[eat]itu-
do illa preberi. R[ati]o[n]e q[uo]d nō sic p[oss]it videre
incommutabile substantia vt sancti angeli
vident. sine alia latente cā. siue ideo q[uo]d est
in eis naturalis q[uo]dam appetitus corpus
administrat. Itē necessaria est corporis
resumptio ad p[er]fectam b[eat]itudinē adipiscē-
dam. Natura dicit[ur] nō q[uo]dem essentialiter.
Itē b[eat]i cē. Cōfirmat aut[em] hec ratio auctori-
tate apl[us] dicentis. Expectatio creature re-
velationē filior[um] dei expectat. Q[ui] & supra.
Ipsa creatura libera[ta] a seruitute corru-
ptionis in libertatē glorie filior[um] dei. Scim[us]
em̄ q[uo]d ois creatura gemit sicut p[er]itur vsq[ue]
adhuc Ro. viij. Pater ergo rōne & auctori-
tate. q[uo]d resurrectio corpor[um] sit futura. Et
confirmat etiā auctoritate veteris testamēti
Vñ Job. xix. Scio m[er]ito q[uo]d redēptor m[eu]s
viuit: & in nouissimo die de terra resurrectu-
rus sum. & in car. in. vi. sal. m. quē vi. suz. e.
i. m. a. & oculi m. cōsp[er]sum. Itē confirmat
ipsa veritate diuina. Nota q[uo]d s[ecundu]m adu[er]sari-
os cōfessit ad iesum negātes resurrectionē:
de muliere q[ue] habuit. viij. viros &c. quasi vo-
lentes resurrectionē ad incōueniēs redu-
cere: sicut legit[ur] Mat. xxij. Et Luc. xx. Dic
h[ab]itu[m] & r[ati]onē xpi. Ad p[re]dicta adde q[uo]d
notat. b. Tho. in. iij. cōtra gen. c. lxxix. vbi
agit[ur] q[uo]d p[er] xpm resurrectio sit futura. Vñ
videamus quomōdō illa g[ra]tis resurre-
ctio fiet. Inueni hoc in quadā auctoritate
illius magni doctoris q[ui] studuit in studio
scitissime trinitatis. scilicet xpm q[ui] ipse d[omi]n[us]
ponit modū & practicā resurrectionis d[omi]ni
dicentis. Nolite mirari hoc. s[ecundu]m opus resurre-
ctionis: q[uo]d venit hora in qua o. qui in mo-
sunt audi. vo. si. dei. Et p[er]ce. qui. bo. fe. i. re.
vi. qui vero ma. ege. in re. iij. Jo. v. vbi d[omi]n[us]
ponit clausulas in quib[us] ostēdit q[uo]d illa ge-
neralis resurrectio habebit sex conditio-
nes videlicet.
¶ Prima q[uo]d erit p[re]sentia: ibi nolite mirari h[oc].
¶ Secunda q[uo]d erit subitanea: Venit hora.
¶ Tercia quia erit copiosa: ibi In qua o.
qui in monumentis sunt.
¶ Quarta quia erit timorosa: ibi Audiēt
vo. si. dei.
¶ Quinta quia erit gloriosa. Et p[ro]ce. q[ui].
bo. fe. in re. vi.
¶ Sexta quia erit dolorosa: ibi Qui vero
ma. ege. in re. iij.
Dico p[ri]mo q[uo]d resurrectio vniuersalis erit
virtuosa: q[uo]d res tanto est virtuosior: et ex-
cellentior: q[uo]d ab excellentiori virtute po-

tentia p[re]cedit. Maior aut[em] est potentia vir-
tus dei incōparabiliter q[uam] potentia natu-
re: & ideo resurrectio illa erit virtuosior
omni potentia naturali: quia nō fiet p[er] natu-
ram neq[ue] virtute alicuius creature: sed
solum virtute dei. Ideo dicit p[ri]ma clau-
sula. Nolite mirari hoc: quasi dicat. si hec
resurrectio mortuorum fieret p[er] naturā
vel constellationem. vel virtute elemento-
rum: hoc esset mirandū. immo nec creden-
dum. Et ideo philosopho pagani non cre-
debant resurrectionem corporū vt ponit
Aug. xij. de ci. dei. c. xij. Nam virtute na-
ture fieri nō potest: vt corpus corruptu[m]
idem numero reparet[ur]: quia nō est regres-
sus a pura p[ri]uatione ad habitū. Natu-
ra enim semp[er] per formam aliquā operat[ur]
quod aut[em] habet formam iam est. Vnde
seipsum nihil iam generare potest: sed ge-
nerat aliquod aliud s[ecundu]m sp[eci]em simile. Cui
vero corruptū est. formam amisit. que po-
terat esse principiu[m] actionis. & ideo opera-
tione nature quod corruptū est idē nume-
ro reparari nō potest. Vnde ergo est ille
qui corpora mortua cadē numero repa-
rabit. Et ideo nō est mirandū: quia si deus
creauit omnia ex nihilo quod maius est.
quid mirū si corpora corrupta reparare
poteat quod minus est: q[uo]d p[re]supponit ma-
teriam: Ideo de hoc nō mirabatur san-
ctus Job. d. Scio em̄ q[uo]d redēptor m[eu]s &c.
Job. xix. Vnde supra. Nota Redēptor
meus. i. Christus: quippe Job. vivebat in
t[er]ra deus. Et ipse nō alio. s[ed] h[oc] q[uo]d idē h[oc]
numero qui sum ero tunc: sed philosophi
attendētes ad principia philosophie. que
in virtute nature fundatur: mirabant[ur]
de resurrectione: adeo q[uo]d nō poterant crede-
re. Vnde legit[ur] Act. xviij. q[uo]d paulus
iussit athenas & ibi p[re]dicaret. philosophi
ipsum libenter audierūt predicantem de
articulis fidei: vsq[ue]quo predicauit eis arti-
culum resurrectionis. Quando em̄ p[re]di-
cauit eis hunc articulum: admirantes di-
gerunt adinuicem Quid vult seminuer-
bus hic dicere? Alij dicebant. Mouemur
demoniorū videtur hic annūciator esse: q[uo]d
Iesum & resurrectionem annūciabat eis.
Nota Seminuerbus: q[uo]d predicabat pau-
lus simpliciter fidem & nō curabat de rō-
nibus p[re]dicis: nec de matu[ritate] verborum. si-
cut ipse dicit. i. Cor. Sermo meus & p[re]-
dicatio mea nō in v[er]bis humanis
sapientie verbis: s[ed] in ostensione spiritus
f. iij

De resurrectione vniuersali.

et virginitas. ut fides nostra non sit in sapientia hominum sed in uirtute dei. Et id philosophi illi murmurando contra paulum dicebant. Quid uult emmatorum uerborum? quia ipsi attribuebant causis naturalibus et dicebant. Natura non potest hoc facere. ergo non fiet. Sed non ualeat argumentum. Sicut dicere. ista ancilla non potest hoc. ergo nec rex: quia natura non est nisi ancilla dei. Ideo apostolus de prophetis dicit. Quauertit in cogitationibus suis et obscuratus est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. Ro. i. Nota hanc per paulum conuenit Dionysium ariopagi. Dic modum de ara consecrata. Ignoro deo. et de resurrectione cuiusdam mortui. Uel melius de illuminatione cece per habet in legenda beati Dionysii. Inuenitur in quidam philosophi platonici poluerunt eadem ipsorum regum volumina repeti uirtute nature: sicut uerbigratia. sicut in illo seculo plato philosophus in uide aspernensum et in eadem scola et Academica dicta est discipulos docuit: ita per numerabilia retro secula multis quidem pluris interualis. sed in certis. triginta sex millibus annis: et audiuit idem plato et eadem ciuitas. et eadem scola: adeoque discipuli repetunt et per innumerabilia demum secula repetendi sunt. ut Aug. introducit. xij. de ci. dei. c. xiiij. ubi Aug. postquam retulit predictam falsam positionem sic ait. Absit ut nos ista credamus. Se melius enim christus mortuus est pro peccatis nostris: surgens autem a mortuis iam non mouetur mors ei ultra non dominabitur. et nos post resurrectionem semper cum domino erimus. Cuius modum dicimus quod facit admonet per. Tu domine sua. nos: et custodies nos aget. hac in eternum. Satis autem illis exitum conuenire quod sequitur. In circuitu impiorum ambulant. Non quia per circuitos quos opinantur. corpora uita est recursura sed quia modo talis est erroris uia. i. falsa doctrina. Hec Aug. Unde ibidem Aug. dicit quod quidam referre uolunt ad perandum hunc errorem illud quod dicitur Ecclesiastici. i. Quid est quod fuit? Ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? Ipsum quod factum est. Nichil sub sole nouum: nec ualeat quicquam dicere. Ecce hic recens est. Jam enim precessit in seculis que fuerunt ante nos. Sed ut dicitur. b. Thoma. in. iij. contra gentes. c. lxxij. ubi agit quod homines resurgant immortales. Predicta sunt erronea. nec est intelligendum quod supra dicit scriptura Ecclesiastici. i. quasi eadem numero per generationes varias reperant sed similia specie. sicut et grana seminant et cor-

rumpunt: et eadem specie surgunt et nascuntur in eadem numero: ut Aug. ibidem soluit. Et Aristoteles in fine de generatione hoc ipsum docuit: contra predictam sectam loquens fin. b. Thoma. Quidam autem perba predicta Ecclesiastici. sic intellexerunt tamquam in predestinatione dei tam facta fuisse omnia. sapiens ille uoluisse intelligi. et idcirco nihil recens esse sub sole sicut Aug. refert. xij. de ci. dei. c. xiiij. Sic ergo uirtute nature impossibile est quod eadem numero reputant. sed uirtute dei sicut in resurrectione uniuersali contingit. Ex quo apparet quod resurrectio illa erit uirtute sua. Et sic per primum. Igitur nolite mirari hoc. Et secundo dico quod resurrectio uniuersalis erit subitanea. In hac uita indigemus multis annis antequam sumus perfecti uiri: sed tunc in puncto resurgemus in perfectos uiros ideo dicit. Uenit hora. Non dicit uenit annus uel septimana uel dies: sed uenit hora. que est minor pars temporis quod uenit ad loquendum coeter. quia in illa hora in qua mortui audient uocem illam. surgite mortui et uenite ad iudicium. non oportebit eos excitari de uino inuicti sed subito omnes resurgere. Unde dicit apostolus. Ecce mysterium uobis dico. Omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur. in momento in actu oculi in nouissima tuba. i. Cor. xiiij. Immutabimur. Glo. in immortalitatem gloriosam. Sed contra. i. Thess. iij. Mortui qui in christo sunt resurgent primum. ergo in resurrectione corporum erit prioritas et posterioritas resurgentium. R. fm. b. Thoma. super illo textu ubi reprobat quodlibet opinionibus dicit sic. Apostolus non ponit hic ordinem resurrectionis ad resurrectionem: sed ordinem ad raptum uel occursum. Nam primo ueniente domino mouetur qui inueniunt uiri et tunc statim cum illis qui prius mortui fuerant resurgentes reperitur in nubibus. et ut apostolus hic dicit. Hec b. Thoma. Uide super hunc textum Nicolaum de lyra: qui dicit quod uita posterioritas et prioritas non potest referri ad actum resurrectionis. Nam omnes resurgent in eodem instanti ut supra dictum est. Nec potest hic accipi prioritas dignitas: quia patres ueteris testamenti in resurrectione non erunt digniores apostoli qui erant assessores iudicis: fm illud. Mar. xix. Sed debitis et uos. et. Propterea dicit ipse quod ista prioritas et posterioritas sit referenda ad quicquid in christo per bonas meritis: sicut in gen. do. lxxv. Mortui qui in christo sunt. i. que: cum eius fide mortui: primum respectu

Sermo. xv

liiij

nostri qui adhuc: uiniunt: resurgent cum posteris. Deinde nos qui uiuimus: super plebem quiescimus in christo in eius fide mouendo. simul rapiemur cum illis iam resuscitati cum ipsis obuiam tempore uenienti ad iudicium in aera: ubi profertur sententiam iudicij super ualle Josaphat. et. Nota pro declaratione dicti textus apostoli. i. Ego mysterium uobis dico. et. Cor. xv. quod sunt tria consideranda in resurrectione uniuersali. primum congregatio ossium seu cinerum uel membrorum: et hoc fiet in tempore mysterio angelorum: quia ibi erit motus corporalis qui non potest fieri in instanti. De hoc dicit apostolus quod fiet in momento: quod est pars temporis licet breuissima. Sed erit informatio seu infusio animarum in corpora. Et illa fiet in instanti. Ideo dicit apostolus. In actu oculi id est in instanti. Quando fiet. Respondet. In nouissima tuba: que est illa uox terribilis. Surgite mortui. et. ut dicam infra in. iij. par. et tunc omnes mortui resurgent ad modum filij quando erit de ventre matris. Unde Ista. viij. Quis audiuit unquam tale? quis uidit hunc simile. Nunquid parturiet terra in die uina: aut periet gens simul. Non parturiet terra: propter hoc terra dicit mater nostra: quia tenet omnes in uentre tam mortuos quam uiuentes et nascituros. primum filius eius fuit adam: quia formatus fuit de limbo terre. et sic. et. Dic de quocumque statu hominum: quia omnes de terra formati sunt: ideo dicitur homo ab humo. Ideo Ecclesiastici. xl. Occupatio magna creata est in omnibus hominibus: et iugum graue super filios adam a die exitus de ventre matris eorum. usque in diem sepulture in matrem eorum. Ideo Job. i. Nudus egressus sum de uero matris: nec nudus reuertar illuc. Terra ergo in die iudicij pariet omnes mortuos in similitudinem matris. et. Sed differentia tamen erit. primum mulier quando parit clamat multum et dicit multa uerba: et tamen non parit nisi unum uel duos filios. Terra autem ad unam uocem tube pariet plures mille milia in una ventrata. Et quis posset numerare. Item mulier parit unum filium paruum quem postea nutrit cum laboribus terra tunc pariet omnes filios etatis. xxx. vi. xxxij. annorum. In tali enim etate adam fuit formatus et christus resurrexit. Unde etiam pueri in uero matris

mortui in tali etate resurgent. Auctoritas Ipse dedit quosdam apostolos. quosdam autem prophetas. Alios uero euangelistas. Et infra. Donec occurramus omnibus in unitatem fidei et agnitionis filij dei in uirum perfectum in mensuram etatis plenitudinis christi Ephe. iij. Nec propter hoc erunt alia corpora licet sint alia accidentia. Nam mutatio accidentium non mutat substantiam corporis: sicut patet in eo qui crescit in magna statura: cum tamen quando exiit de uero matris erat valde paruus. sicut et in infirmo postquam factus est sanus. et. Est tamen notandum quod licet omnes resurgent in eadem etate: tamen non in eadem statura. sed in illa statura quilibet resurgit: ad quam natura si impedita non fuisset quocumque tempore perduxisset. De quo uide. Aug. xxiij. de ciuitate dei. c. xiiij. et sequenti. Ite omnes resurgent in seru proprio. Unde Augusti. ubi supra. c. xxvij. Melius mihi sapere uidentur qui uirumque serum resurturetur esse non dubitant. Non enim libi do ibi erit: que confusio est causa. non prius peccassent nud i crant: et non confandebantur uir et femina. Corporibus ergo illis uicia detrahentur: natura seruabitur. Non est autem initium sexus femineus sed natura. Hec Aug. Tertia conditio resurrectionis erit: quia resurrectio erit copiosa. quia omnis creatura humana resurget siue bona siue mala cuiuscumque secte fuerit. Ideo dicit tertia clausula. Omnes qui in monumentis sunt. et. scilicet resurgent. Sed contra per. i. Non resurgent impij in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum. Sed fm glo. potest intelligi ille textus de duplici resurrectione: scilicet anime et corporis. Due enim sunt resurrectiones. Una anime in presenti qua resurgit a peccatis: de qua Apostolus Ephe. v. Surge qui dormis: exurge a mortuis et illuminabit te christus. Altera corporis in futuro. Potest ergo ille textus intelligi de prima resurrectione anime: ideo dicit. Non resurgent impij in iudicio prima resurrectione que est in fide. i. a peccatis: et hec in iudicio. i. ut se iudicet: et accuset penitentem et confitentem peccata. Neque pec. in consilio iudi. Glo. ut uoluntatem dei suis preferant uoluntatibus: quod est conditio iustorum. Uel aliter littera. In consilio id est in concordia multitudinis tu

et ante quattuor aſalia & ſeniores Apo. xij. Ante quattuor animalia. i. ante ſanctos noui teſtamenti. & ſeniores. Ante ſanctos veteris teſtamenti. Unde ſuper illud ps. Exultationes dei inſurgunt eorum: di cit Aug. q. corda & lingue non deſinit lau dare deum. Tertio ſubiungitur odoratus Quanta fragrantia erit de vulncribus chulit & de corpore virginis Marie & aliorum ſanctorum Non poſſetis cognare. Si tanta fragrantia erit de roſis & lilij & violis &c. quanta erit ibi &c. Nota exemplum de balena qſo comeditur quatuor trahit piſces ad odorem ſuum qui erit de ſuo ore: vt di cit. b. Tho. ſup Job. Ideo Cant. i. Trahe me poſt te: & curremus in odorem vnguentorum tuorum. Quarto ſubiungitur tactus. Nota qſenſus tactus magis delectatur qſali ſenſus vt dñt philoſophi. Si tanta delectatio eſt in creaturis et ita cur: quid erit ex tactu corporis chulit quē omnes electi poterunt tangere & amplecti et ſculariter? Unde eccleſia. Qui paſcis inter illa. ſepius choreis virginū. Ipſius decorus gloria. ſponſiſqſ reddens p̄mia. Quanto ſatiabitur guſtus ex cibor potu: nō illo quem beſtialis machometus proſumit. ſed ex flumibꝯ lactis & mellis: qſ non eſt regnum dei eſca & potus: ſed ex ci bo qui propinatur ex menſa xpi. Vide ſu p̄ia ſermone proximo parterſtama. Unde dominus Luc. xij. Ego diſpono ſicut diſpo. niti. pater m. &c. no. Sicut diſpoſuit mihi pater me: quia ſicut chulit ex pro uidentia patris cum laboribus & tribula tionibus ad illud regnum venit: iuxta illud Luc. ultimo. Nōne oportuit chulit pati: ut intrare in gloriam ſuam & ſic et nos: iuxta illud A. xij. per multas tri bulationes oportet nos introire in regnū dei. Item Rom. viij. Non ſunt cōdigne paſ ſiones huius temporis: ad futuram glo riam quere. in nobis.

¶ Sec̄da cōdicio: quia reſurrectio vniuer ſalis erit doloroſa. i. maſa. Uñ dicit. Qui vero ma. ege. in reſurrectione iudicij. ideſt damnationis. Unde Mar. xij. Sic erit in conſummatione ſeculi. Erubunt angeli & fe parabunt malos de medio iuſtorū & mit tent eos in caminum ignis ardentis: ibi erat ſictus & ſtridor: dentium. Sicut enim corpus glorioſum erit impaſſibile. ſubtile. agile & clarum: ſic corpus damnati eon tra. paſſibile valde. groſſum. graue. & ob

secum. Nota exemplum quod scripsi i
ra. sermone proximo parte. ij. in fine. po
tes etiam hic tangere illud punctum: quo
modo erit possibile qd corpora damnatoz
sint passibilia & immortalia. Vide quod
scripsi in sermonibus quadragesimalibz
de penitentia. in sermone de inferno par
te. v. finis.

De qualitate corporum resuscitan
dorum. Sermo. xvi.

Idest uate

saluum fecit Luc. xviij. Dicto
supra virum & quomodo cor
porum humanorum resurre
ctio sit futura. Modo sequitur predicare
de qualitate corporum resuscitandorum: qd
per tinet etiam ad eundem articulu sextu
fidei ad diuinitatem pertinentem. Salu
retur virgo Maria &c.

Pro fundamento sermonis qui est de
qualitate corporum resuscitandorum occur
rit theologalis questio.

Queritur. virum corpora bea
torum erunt clara
arguitur qd no. corporitas claritas obie
cta oculi est de necessitate videtur. Sed di
sapuli post resurrectione viderunt chistu
nec tamen refert scriptura qd in corpore co
aliquam claritatem viderunt igitur. inop
positum Mathei. xij. tunc fulgebunt iusti
sicut sol in regno patris eorum igitur cor
pora beatorum erunt clara & sic questio ma
net protracta. arte dubia. Ad questionem
respondendum est. scilicet. Richar. super. iij.
sen. di. xlv. ar. ij. q. vi. qd corpora beatorum erunt
clara quia ut ait Apostolus ad philippes
secundo quarto saluatoris expectamus domi
num nostrum iesum chistu qui reforma
bit corpus humilitatis nostre configurati
corpori claritatis sue sed quia claritas il
la causabitur a beatitudine anime quod in
equaliter beati participant ideo si corpo
ra erunt clara ino tamen erit equaliter no
tamen per multiplicationem corporis cla
ritas causabitur a claritate anime: sed p
per hoc quod educitur de potentia corpo
ris per virtutem beatitudinis anime et
hoc erit per virtutem supernaturalem agen
tis. Non tamen est intelligendum qd o
partes corporis equaliter clare erunt ni
si secundum proportionem qd magis requi
ret corporis pulchritudo & ad argumen
tum dicit qd claritas gloriosi corporis est

nam de ex merito voluntatis & ideo eius o
cultatio & manifestatio imperio voluntatis
subdatur ideo chistus noluit manife
stare dic i pulis suis corpus claritatem
quia eam no sustinisset humanitas in
firmus aspectus quando ille a sinistra de
bebat attendi. ut posset cognosci & hoc ait
Augustinus. xij. de ciuitate dei ca. xix. &
hec fides nostra de qua impenditur huius
sermo iuxta verba sunt hec &c.

Pro introductione materie predicande
est notandum qd conclusio vera in sacra
theologia per fidem catholicam approba
ta. qd postq resurrectionis corporum humano
rum erit facta. gloria ipsius anime quam
ipsa consequitur principaliter ex visione diui
na ut supra dictum est in sermone. xij. re
dundabit in corpus: ita qd corpus erit en
gloriosum. sicut lumen redundat in later
nam vitream vel crystallinam. Qualiter
autem ipsum corpus gloriosum erit: quia
gloriam consequetur declarat apostolus
dicens. Saluatoris expectamus domi
num nostrum iesum xpm: qui reformabit
corpus humilitatis nostre configurati cor
pori claritatis sue phil. iij. Et quo habes
mus qd illa gloria erunt dotata corpora
beatorum post resurrectionem quia & corp
erit membra capiti conformetur. iuxta
illud. Quos prescruit. & predestinavit con
formes fieri imaginis filij sui: ut sit ipse pri
mogenitus in multis fratribus Ro. viij.
Corpus xpi aut habuit quattuor dotes &
habet post resurrectionem. Sic ergo & cor
pora beatorum habebunt quattuor post re
surrectionem ex redundantia glorie anime
ut supra dixi. Que autem sint ille quattuor
dotes: adhuc expressius declarat Apostolus. i.
Cor. xv. d. Sic erit resurrectio mortuorum.
Seminatur corpus in corruptione: resur
get in corruptionem. Seminatur in igno
bilitate: surget in gloria. Seminatur in in
firmitate: surget in virtute. Seminatur
corpus animale: surget spirituale corpus
Et nota. qd bene comparat apostolus se
pelire vel moui ad seminare. Quia sicut
granum vel seminale prius seminatur.
et corrumpitur postea germinat et facit
fructum: iuxta illud Jo. xij. Nisi granum
frumenti ca. in t. mortuum fuerit ip. so. ni.
si autem in. fu. mul. fru. afferri: sic & corpus
humanum: no prius potest resurgere ad
vitam gloriosam: nisi prius corrumpatur.
Ideo. i. Cor. xv. Quod tu seminas: no vi
uificatur nisi prius moriatur. ponit ergo

apostolus in predicta auctoritate quat
tuor dotes corporis gloriosi & primo.

Prima dos erit impassibilitas rigor o
sa: dum dicit. Semi. cor. in cor. surget in
mcor. Et ista acquiritur merito patientie.
Secunda dos erit claritas gloriosa: dum
dicit. Semi. in igno. sur. i. gloria. Et ista
acquiritur merito continentie.

Tertia dos erit agilitas vigorosa: du
dicit. Se. in infr. surget in virtute. Et
ista acquiritur merito diligentie.

Quarta dos erit subtilitas virtuosas
dum dicit. Se. cor. animale. surget cor.
spi. Et ista acquiritur merito abstinentie.

Omnes predictae dotes fuerunt et sunt in
corpore chisti & sic erunt in nobis: tamen
diuersimode. Quia chistus ex potentia
diuinitatis vsus est illis dotibus etiam an
te mortem. nos autem solum post resurre
ctionem. Et ratio differentie est: quia ani
ma chisti etiam dum viueret in carne mor
tali erat gloriosa & fruebatur deo ppter
unionem diuine & humane nature. in per
sona filij dei: que vnio facta ab instan
ti conceptionis: & ideo gloria anime debe
bat & poterat redundare in corpus: est
quod non redundaret procedebat ex dis
pensatione diuini nati posset in corpore suo
exercere mysterium nostre redemptionis.
patiendi & mouendo. Idem. b. Tho. per.
ij. q. xlv. ar. ij. quandoq tamen dotes cor
poris ostendit dum viueret: ut gloria ani
me suae potentiam diuinitatis manifesta
ret: ut infra diceret. Et tñ norandum qd si
cut dicit. b. Tho. l. iij. sen. di. xlv. q. iij. ar.
ij. Chisto non conuenit ratio dotis. vel no
ita proprie sicut alijs sanctis: ea tamen que
dotis dñi excellentissime ei conueniunt.

Prima ergo dos corporis gloriosi est im
passibilitas rigorosa: quam ostendit apo
stolus dum dicit. Seminatur corpus in
corruptione: surget in incorruptione: unde
nec mori poterunt. Erunt enim immorta
lia sicut & chistus resurrexit ut ultra non
moreretur: fm illud Ro. vi. Chistus res
surgens ex mortuis iam non moritur
mors illi ultra non dominabitur. Quod
enim mortuus est peccato mortuus est se
mel: quod autem viu. deo. Et ratio huius
est triplex. i. legalis theologialis. et
physicis.

Legalis est quia qui semel soluit debi
tum non tenetur amplius soluere. Regu
la. Bona fides no patitur semel exactu
iterum exigatur: de reg. iur. lib. vj. Et. C.

de pen. l. Omnes. xij. q. ij. c. ff. de. Quili
bet autem est debitor mortis & passibilitatis
propter demeritum culpe originalis: iuxta
illud Ro. v. per vnum ho. pecca. inira in
mun. &c. Ergo qui semel mortuus est et
passus: non est amplius passibilis & mor
talis: nisi alia ratio faciat eum passibilem
videlicet culpa actualis: sicut in damna
tis contingit. Et hoc est prima ratio.

Secunda ratio est theologialis. videlicet vt
conformemur cu chisto resurgente. Ro.
vi. Chistus reser. ex mortuis iam no mo
ritur &c. Unde phil. iij. Salua. expe. d. n.
iesum chistum. qui reser. cor. hui. nostre.
confi. cor. cla. sue. Ratio physialis. est. Na
causa corruptionis & generationis est mo
tus celi: tunc autem cessabit motus celi.
ergo & corruptio: quia cessat causa cessat
effectus. Hinc est quod dicitur Isa. xlv.
Precipitabit dominus mortem: in sempe
ternum. Et Apoc. xx. Mortis vltra no erit.
Alias rationes vide ad propositum in
iij. contra gen. c. lxxij. vbi agitur qd hmoi
nales resurgent immortales. Sicut ergo
non poterunt mori scietiam erunt impas
sibiles. unde nec poterunt pati ab igne.

Et poterunt descendere ad infernum.
nec igne comburentur. sic & in profundo
maris nec submergi. nec gladio. nec lan
cea scindi. nec aliqua turpitudine inqu
nari. Sicut & radius solis &c. Contra au
tem damnatorum corpora erunt valde
passibilia. & totum corpus erit plenum
doloribus a capite vsq ad pedes. Unde
quilibet damnatus poterit dicere. Infe
lix ego homo quis me liberabit de corpo
re mortis huius Ro. viij. Hac dote impas
sibilitatis vsus est dñs ante passionem: qd
non potuit occidi nisi quando voluit. fuit
enim quater in mortis periculo. i. primo
quando herodes voluit eum gladio occi
dere Mat. ij. Sed euasit. Secundo quando
concussus sui voluerunt eum de motis sus
pencilio precipitare. Iesus autem per me
dium illorum ibat Luc. iij. Terno per la
pidationem bis. primo dixit iudeis.
Amen amen dico vobis anteq abraam
fieret ego sum. Tulerunt ergo lapida
viacerent in eum: iudas autem abscondit
se. et exiit de templo Jo. viij. Secundo
vero quando dixit. Ego & pater vnus su
mus: vt habet Jo. x. Quarto p venenum
quis iudei voluerunt eum ponere. De
hoc pphetavit Jer. in plona xpi. Tu de
monstrasti mihi et cognoui. tu ostendisti

mihi studia totum. Cogitauerunt consilia
 contra me dicitur. Mutauimus lignū in pa-
 nem eius: et eradamus eum de terra vni-
 uersum. et nomen eius non memoret ampli⁹.
 3er. xi. Vide in sermone inuictus lance
 crucis. / 3 voluit xps mon fieri in cruce. / 3
 discipuli. Nemo tollet aiam meam a me.
 sed ego ponā eam a meipso. potestatis ha-
 bere ponētis aiam meam: et potestatis habere
 tollēre eam. 3o. x. Hanc ergo dote
 merebimur merito patētis: qd homo pa-
 tienter recipit iniurias et oīa mala pene a
 deo vel a pmo sibi illata. Ideo dicit scri-
 ptura. patientia vobis necessaria est vro-
 litatē dei facietis reponetis reponissio-
 nem. 1pe. xi. Nota repositionē: supple
 huus excellētē siue dotis ipsaibilibitatis
 ¶ Secūda dos est claritas glorioza: de qua
 apłs. Seminať corpus in ignobilitate sur-
 get in gloria. Nota 3 ignobilitate. Vide-
 tis quāto vile est corpus hoīs mortui: qd
 licet fuerit magnus baro. comes. rex. vel
 princeps. multū in hac vita honoratus: rñ
 postq mortuus est et sepultus. oēs suppe-
 ditant ipsū. non solum hoīes. sed etiā ca-
 nes. Nota de sepulchro regine neapolita-
 ne p pape Marini q in terra sunt posita.
 Et si q aliquotū principi cadavera in se-
 pulchris aureis vel marmoreis ponūtur.
 quia non sufficiunt multis pompe in vita.
 quid eis prodest cum a vermib⁹ corrodan-
 tur et fiteant ec. Ecce quāto ignobilitas:
 et ponūtur in loco obscuro. sed postea sur-
 gent in magna claritate si fuerit inter ele-
 ctos. Clarum est aurū et argentū: sed cla-
 rius est crystallū. clarior adhuc est ignis.
 et clarissimū est sol luna. et stelle. qd oēs
 doctores dicit q corpus gloriozū 3 septies
 erit clarior sole: qd etiā lumē solis septies
 erit clarior: qd nunc. Ideo Mat. xvi. f ul-
 gebunt multū sicut sol in regno patris mei.
 Uñ si deus poneret loco solis corpus glo-
 riosum: magis illuminaret mundū q sol.
 3ta dote vus est xps qñ transfiguratus
 est in mōte thabor. In qua trāfiguratiōe
 repleūdū facies eius sicut sol. vestimenta
 autē eius facta sunt alba sicut nix: sicut le-
 gitur Mat. xvi. Et luc. i. 3iam dōtē cō-
 sequemur per virtutē continētē et castita-
 tis. nam sicut castitas facit hoīem clarū
 in conscientia et mundum in corpore. et etiā
 clarum in fama: iuxta illud. O q pulchra
 est casta generatio cum duratē: alias cū
 charitate. Sap. iij. sic erit corpus carita-
 tis dote insignitū in gloria. Contra luxu-

riofiquia sunt obfcuri hic et in anima quā
prestantur claritate gratie, et in corpore: q̄
attenuat corpus et deliruitur per luxuriam
et etiam denigratur fama: quia nullum vi
tium est q̄ ita denigret famam hominis si
cū luxuria illa erit nigerrimus et fœdissi
mum. adeo q̄ si sentiremus fœtorem omnes
fugerem. Nota hic miraculū de quodaz
malo homine qui habebat bonam vītozem
et deuotam, quie inducibat fœpius virum
suum ad confessiones: ipse tamen volebat
discedere a ribaldarijs suis: vixit tñ ora
bat pro eo continue dicens. Vñ et quo
ego non possum ipsum corrigere: vos cor
rigatis eū ne pereat. Accidit semel q̄ ipse
veniebat a lupanari et mutata est facies
eius in horribilem et turpissimā figuram:
adeo q̄ vixit eius videns eū clausa fama
ascendit ad fenestram nolens et aperit
et omnes de vico fugebant eius aspectū
ac si demonē viderent. Qui hoc audiens
transiit per apothecam barbitonoris et
in speculo videns suam horribilem formā
horuit seipsum. Qui statim iuit ad curatū
vix confiteret et curatus fugebat et
tandem confessus recuperavit pristinam
formam. In hoc ostenditur qualē faciem
habebunt damnati et. quia erunt horribi
les sicut diabolus: cuius aspectus ita ter
ribilis est q̄ homo ipsum sustinere nō pos
set. Nota exēplū de illo engannio per
cuius os diabolus loquebatur. Unde in
terrogatus diabolus a quodā monacho de
pena inferni dixit q̄ non posset enarra
ri. Solus enim aspectus satane est ita
horribilis q̄ si habere corpus passibile si
cut et vos, potius eligeret trāsire de orie
te ad occidentem per mediū ignis: q̄ ipsi
sustinere aspectum.

¶ Tertia vos corporis glorioſi ē agilitas
vigoroſa. que noſiatur per apoſtoliſi dū
dicit. Seminā corpus in infirmitate: ſur
get in virtute. Nota In infirmitate: quia
beſt noſtrum ſciſ q̄ graue eſt corpus mo
ruium: quid mirum cum etiam vinum ſi
grauē? Unde ſi quis pedelerit mēdit. vir
poſſet tē per tria miliaria per hoſā. Sed
poſt reſurrectionēz erit valde agile. Ma
gna eſt agilitas quozqz currentiſi. maior
eſt autem volantiſi. maior ſagittarum. et
maxima ſoliſi: ſed per omibz eſt agilitas
corporis glorioſi ad inſtar humane cogi
tationis. que in puncto trāſſit ab oriente vſqz
ad occidentē. Et quid mirum? Nam ha
bemus in ſcriptura q̄ angelus dei poſit

tit. Abacuh cum prandio a Judea in. Cal
deam vt ferret prandium Danieli qui erat
in lacu leonum:ac reduxit eum subito in
Judeam:sicut legitur Dan.vln. cum cor
pus mortale haberet ⁊ graue. Quid er
go poterit aia gloriofa de corpore glorio
fo de fui natura agili ⁊ non graui nō dico
per gloriam informatam sicut etiam legi
tur. Act. viij. q. post bāptismū cunuchus
spiritus dñi philippi dyaconē graue ad
huc corpore rapuit. ⁊ in azoto subito inue
nit. Sic ⁊ legitur de aphs in legenda bea
te virginis. q. rapti a nubibus subito ante
hostium beate virginis sunt positi. Mul
to ergo magis hoc credendum est de cor
pore gloriofo. Hanc dotem ostendit domi
nus in suo corpore ante passionem:quan
do super mare ambulauit. Mat. xij. enā
post passionem quando iubito de paradiso
terrestri ueniēdo apparebat apostolis.
In quo paradiso terrestri quidam opina
tur dominum per manifesti positi refluxe
rit ante ascensionem: iuxta illud ps. Si af
sumpsero pēnas meas diluculo ⁊c. Item
in die ascensionis quādo in momento pene
trauit celos. Ideo dicitur. per admirabi
lem ascensionem tuam ⁊c. Hanc excellen
tiam habebūt omnes beati merito dilige
ti spiritualiter: sicut religiosi diligētes tri
a vota. ⁊ ceremonialia religiois. Sic ⁊ cleri
ci diligenter dicentes officium ⁊ caritate
diligenter seruantes ⁊c. Sic ⁊ layci. Die
vt expedit de quolibet statu. Ideo dicit
scriptura. Agite diligēter ⁊ erit dominus
uobiscum. ij. Paral. xij. sed oppositi erit
de negligentibus: q. vir poterunt se moue
re. Unde Jer. xlvij. Maledictus homo qui
facit opus dei negligent.

¶ Quarta dos est subtilitas uirtuosa que
notatur cum dicit. Seminat corpus aiale
surgit corpus spāiale. Spāiale dicitur cor
pus gloriofum: non q. spūs. sed q. huius
bar cōditiones spūs. quia et ualde pene
trabile ⁊ subtile. Nam vi uidentis subtilis
est aer fne uentus transiens per parua ⁊
stricta foramina. subtilior est lux q. transit
per fenestrā uitream ⁊ panni de ceraybi
uentus non potest trāsire subtilior est uox
hominis vel cāpane quam auditis in cam
era clausis fenestris ⁊c. Adhuc subtilis
est corpus gloriofum quod de capsā
etiam ferrea potest exire sine apertura.
Unde non erit uentus nec lux nec uox.
Hanc excellentiā ostendit christus in cor
pore suo. quādo de petra transiuit in

gimis clauso exiuit. ⁊ post passionē suē re-
surrectionē q̄i exiuit clauso monumento. et
quādo ianuū clausū intrauit ad locū
ubi erant ap̄li Jo. xx. Hāc excellentiā con-
sequitur electi post resurrectionē: mē-
to abstinētie corporalis. Abstinētiā autē
dico non solum a cibo ⁊ potu. sed ab omni
vana delectatione. q̄ sicut non solū gula
peccauit sed oēs alij sensus sic non solum
gula cōpūmī debet. sed oēs alij sensus ex-
teriores ⁊ interiores. Abstinēat oculis a
visu ⁊c. auris ab auditu. gustus a crapu-
la. tactus ab amplexibus. cūq̄ yrois iho
sacro ipe quadragesime. et oēs sensus
Quid prodest ieiunanti si mēbra iūtra aut
odio. aut auaritia. sine modētia cupidit-
ate lucti. aut superbia. corpus abstinētia
attētur aia vitiozū crapula mēbra.
Hec abstinētia similis est abstinētie dia-
boli. Ideo dicit veritas. Attēdite ne gra-
uentur corda vēstra crapula et ebrietate.
Luc. xxi. Nota Corda non dicit corpora:
quia corda magis q̄ corpora custodiēda
sunt. Unde Proverb. iij. Omni custodia
serua ⁊ custodi cor tuum: et ex ipso vita. p-
cedit: supple ⁊ mors. ⁊ cōtra gulosi refur-
gens cum corpō ⁊ grossis ⁊c. Rogemus
ergo dominū v̄ sic oīum virtutibus in
hoc seculo iustus nobis ⁊ gratia: v̄ in
vita futura ornari mereamur corporis do-
nibus collatis nobis ex gloria. finis.

¶ Ultimo notandum q̄ sub hoc articulo
etiā cōprehenduntur dñatores eternalis
peccatoribus a diuina iustitia infēnda.
Sicut effi tenemur credere q̄ de⁹ dabit
bonus viā eternā: v̄ dictum est. sic ecōtra
credere debem⁹ q̄ deus mittit malos in
ignem eternū. Quia v̄ dicit psal. Qui bi-
diffinit cōtraria cōsignificat. ⁊ cōtrario
rum eadem est discipula. Alii mali etiam
et in corpore ⁊ in aia sunt cruciandi: sicut
boni ⁊ aia et corpore gloriificādi iuxta illud
Venite bñdicti patris mei ⁊c. Et ite male
dicit in ignem eternū: qui paratus est dia-
bolo ⁊c. Mat. xxv. Si ergo vis p̄dicare de
inferno. vide in sermōib⁹ quadragesima-
libus. sermōe de penitētia. Vel potest p̄-
dicare de corpōib⁹ dñatorū post resur-
rectionē: quia potest esse q̄ sint immortalia
cum sint passibilia ⁊c. Vide in sermone vi
supra per. Vel potes predicare illud di-
uinum. queritur pena inferni est eterna. cū
culpa sit tpalis: ⁊ de quo vide q̄ scripsi in
sermōibus quadragesimalibus. de pec-
catis in genere art. iij. vbi agitur de peccat

mortali sermone nono: ubi agitur de eternitate pene infernalis. Item de anima se parata qño pati possit ab igne coepoco vi de in sermonibus quadragesimalibus de peccatis in genere art. culo. iij. ubi agitur de peccato mortali sermone. viij. sine. ix. scz ubi agitur de ultimo effectu peccati mortalis qui est damnatio infernalis etc.

De incarnatione verbi dei. Sermo. xvij.

Ideas tua

te saluum fecit. Luc. xviij.

Idcirco est supra de sex articulis perimendis ad humanitatem: quorum primus est de conceptione et nativitate xpi. de quibus vnus m est articulus. fm illos q ponunt. xij. articulos fidei. Qñ sic in simbolo. Qui cõceptus est de spiritu scõ nato ex Maria virgine quem posuit. b. Jacobus maior: postqñ antireas posuerat articulu de persona filij: dicens. Et in iesum christum filium eius vnicum dominu nostrum. Jacobus prosequens est in carnationem et nativitate eius: bi. Qui pceptus est etc. Quia vero post symbolum apostoli cum multis sunt oñe hereses circa diuinitatem et humanitatem xpi. Ideo scõspu sua dente fuit nicena synodus congregata in qua maius symbolum est ordinatũ: in quo quidem simbolo laus articulus diuinitatis et humanitatis xpi exprimitur. Vñ sic ibi dicitur. Et in vñu dõ. nōstru iesum christum filiu dei vñigenitũ. et ex patre natum ante oia secula. Dñs de deo lūmẽ de lūmĩne dñs. vñ. de deo vñ. Se. nō fa. cum sub. p. per quem oia fa. sunt. Hucusq; de diuinitate xpi. Sequit de humanitate eiusdem. Qui ppter. n. ho. et ppter. n. sa. descendit de celis. Et incarnat est de spũ sancto ex Maria virgine. et ho. fac. est. Nota Vñigenitũ et fm verba huius symboli istum articulu declarabimus. Soluit virgo Maria etc. Pro fundamento sc. mōis q est de incarnatione verbi dei outur theologicis qñtio.

Queritur An diuina natura. potuerit vniri cū natura hñana. Arguitur q non. Vñiri est pati sicut vnire est agere: ergo qñ impossibile est pati impossibile est vniri. Sed diuinam naturā impossibile est pati ergo impossibile est eam cum alia natura vniri. In oppositum plus potest deus facere qñ nos petere si homo ergo potuit petere si

lium dei incarnari ergo verbum dei fieri carnem non fuit deo impossibile: qñ sic filio manet pro vtracq; parte dubia. Ad questionem respondendum est fm dñõa uenturam super. iij. sententia. Distin. i. q. i. qñ diuina natura potuit vniri cum humana natura qñ probat tripliciter. p̃lo quādo duo sic se habent q vnum est materia le respectu alicuius et illi conforime possibi le est vniri vñum alteruz: sed anima plus habet de possibilitate respectu dei qñ habeat corpus respectu anime plus etiā habet de ratione conforimatus quā anima sit substantia spiritalis et imago dei: ergo si deus animam potuit vnire corpori videtur qñ similiter possit substantiaz humanam vnire sibi. Secundo probatur. Omne quod est alteri maxime intum et amabile est ei vñibile vñione maxima: sed deus est anime intum et amabilissimus igitur Tertio probatur. Omnia illa attributū sunt diuine potentie que sibi non derogāt et talia sunt que possibile est posse sed vñio diuine nature cum humana. In nōl'o de rogat nobilitati diuine: idco est ei potētia tribuenda ergo diuina natura potuit vniri cum humana. Et ad argumentum videtur qñ istud verbum vñio: capitur actiue et nō passiue et est sensus diuina natura vñit sibi naturam humanam in propriam personāz siue hypostasim. id est carnem que caro fuit formata ex purissimo sanguine virginis marie et animam rationale que anima de nouo instanti fuit creata. et hoc fides nostra de qua in presentiarz fit sermo iuxta verba. fides tua.

Pro declaratione materie predicande et eius introductione est notandũ: qñ fm fides catholica in predictis verbis expressa firmiter tenet. filio dei assumente carnē humanam in vterovirginali. deus factus est homo: iuxta illud Verbum caro factus est. Jo. i. Caro. Glo. i. homo. Accipitur effi pars pro toto per figurā Synecdochen. Sed pro declaratione materie predicande et eius introductione: est notandum qñ aliquid potest fieri tripliciter.

Uno modo per conuersionem

Secundo modo per confusionem.

Tertio modo per vñionem

Primo igitur modo per conuersionem: quando vna res fm suam substantiam cōuertitur et transmutatur in aliam: vt cum panis conuersus fit caro comedentis. et vinum potatum fit sanguis potantis: vel

aqua pluuiialis conuertitur in vinum. sic et terra fit lapis et lapis fit es: iuxta illud Job. xviij. Ferrum de terra tollitur: et lapis calore solutus in es vertitur. Et isto modo deus non est factus homo. Ratio quia isto modo primo res que transmutatur in aliam perdit quantū ad formam substantiam suam: et non est amplius illa que prius fuerat: sed illa in qua conuertitur. Deus autem factus homo non destituit esse deus: quia quod erat remansit: et quod non erat assumptum. Natura enim diuina inuerubilis est. et incommutabilis iuxta illud Boetij. Stabilis manet das cuncta moueri. Et Mala. iij. Ego deus et non mutor. Et pro intelligēdo modo quo remanens deus fuit factus homo. ponit Aug. similitudinez optimam: in libro de doctrina christiana. sic dicit. Sicut cum loquimur. vt id quod animo gerimus in audientis animum per aures carneas illabitur. fit sonus verbum quod corde gestamus et locutio vocatur. nec tamen in eundem sonum cogitatio nostra conuertitur sed apud se manens integra formam vocis qua se insonat auribus sine aliqua la be sue mutationis assumit: iuxta verbum dei non commutatur. Caro tamē factum est vt habuaret in nobis.

Secundo modo aliqua res fit alia per modum confusionis siue cōmixtionis: vt quando due res coniunguntur et confunduntur simul. adeo qñ nulla earum in sua natura remaneat. sed fiat quedam substantia siue res. sicut ex melle. cinnamomo. et vino fit nectar. et sicut aqua miscetur cum vino et in electuario aurum miscetur argento: et fit tertia quedam substantia. Et hic etiam modo non dicitur deus factus homo: quia natura diuina incorruptibilis est: vt supra etiam dixi. Nam in christo remansit natura humana et diuina quibet in sua natura nec fuit cōfusa vna cum altera.

Tertio modo dicit aliquid fieri aliud per vñionem: remanēte tamen vtracq; substantia. Cum sana tingitur et fit rubea vel nigra etc. vel sicut cum homo fit frater religiosum habitum assumit. vel cum homo fit miles. et hoc modo dicitur deus factus homo per vñionem personalem manente vtracq; substantia diuina scilicet et humana naturaliter in sua perfectione: itay de se inuicem predicentur. deus et homo. et homo deus. Deus enim de nouo recepit

aliquid quod non habebat scilicet habitum humane nature. Philip. iij. Qui cum in forma dei esset nō ra. ar. est se esse equa deo sed se ip. ex. f. fac. in. fi. hominum fa: et ha. inuen. vt homo. Predicta verba notantur in simbolo Athanasij vbi dicitur. Qui scilicet christus licet deus sit et homo non duo tamen: ed vnus est christus. Vñus autem non conuersio. di. in car. sed alium. hu. in deum. Ecce primus modus. Vñus enim non confusione substantie. ecce secundus. Sed vñitate persone. ecce tertius. sed declarat modum substantialem. Nam sicut anima rationalis et ea. vnus est hominatus deus et homo vnus est christus. Sicut enim anima rationalis remanet in sua substantia et caro in sua. tamen vñite faciunt vñum hominem. Sic in christo diuinitas et humanitas vñite in personam filij dei. faciunt vñum christum: remanente qualibet natura in sua substantia. Illud tamen aduerte: qñ anima et corpus in homine faciunt hominem vñum scilicet personam humanam: sed in christo non: quia solum fuit persona diuina. Est etia notandũ. qñ ista similitudo de vñione anime et corporis. non est vsquequaq; similis vñioni diuine et hñane. in persona filij dei. primo quia vt dicit Tho. m. iij. sententia. Distin. v. q. i. arti. ij. ad tertium anima et corpus fm qñ sunt partes hominis. proprie loquendo non due sunt nature prout in proposito de natura loquimur. sed vtracq; est pars nature. altera sicut forma. altera sicut materia. Secundo quia compositus est anima et corpore scilicet hic homo non predicatur de altera parte componentium. Non enim dicitur qñ anima vel qñ corpus sit homo: nec econuerso. Sed secus est in christo: quia dicitur christus deus et christus homo. Et ratio est: quia compositum ex anima et corpore fit vñum differens a partibus componentibus integralibus. Componitur enim ex anima et corpore fm informationem: quod non est in hac compositione diuine et humane nature: quia quod componitur fm informationem non fit vñum ex duobus actibus. neq; ex duobus potentijs: sed ex actu et potentia. Diuina autem natura et humana vtracq; est ens actu. periterea deus non habet aliqd potētiatatis. nec etiā potest esse actus vñientis in cōpositu alius: cuius est esse primum infinitu per se substantia: fm. b. Tho. Diuina ergo natura est vñite humane

nature in psona filij dei. Et licet vt ait Augustinus de coe. di. iij. c. xlii. Indiuisa sunt opera trinitatis. Vñ in persona filij humanā naturam assumēte erat psona patris et ipse sanctus rōne essentie diuine. q̄ vna est et in qua tres sunt psonae: iuxta illud Jo. xiiij. Non credis q̄ ego in patre: et pater in me est. Et infra. Pater aut in me manēs ipse facit opera. Nihilominus incarnatio solū filio dei appropriat: et ipse solus factus est hō. Et non bñ dicit q̄ pater et ipse. s. factus est hō: quia oēs tres psonae incarnationē opae sint. Sicut cum ipse descendit in sp̄ columbe sup xpm baptizati. nō dicim⁹ trinitatem. sed sp̄s sanctus solum in sp̄ columbe venisse. et sic in sp̄ ignis in die pentecostes: sic etiam nō dicimus trinitatē dixisse de celo. Hic est filius meus dilect⁹ siue cū christus baptizaret. siue cum transfiguraretur in monte dei: tantū vocem fuisse patris factam ad filium. Et sic etiam cum vox sonauit dicens. Et clarificauit et iterum clarificabo. Sic etiam nec dicimus patres vel spiritūs. s. incarnationē nec natum de virgine nec passum sub pōio pilato. nec tertius die resurrexisse. nec ascendisse ad celos: sed solum filium licet alias indiuisa sint opera trinitatis: s̄m Aug. vbi supra. Eundē iter. Augustini ponit magister sen. in. iij. dist. i. Iste autē modus possibilis fuit deo facere. et humanā naturā recipere: nobis etiā per gratiā dei factus est intelligibilis spiritus sancti reuelatē. i. Jo. xiiij. Nobis autē reuelauit deus per spiritū suū. Hoc ergo p̄suppositorel notandū q̄ ex verbis symboli mēni predictis per q̄ p̄sens incarnationis et natiuitatis dñi articulus declaratur. Sex documenta debemus accipere. ex quibus sex errores heretici cōfutantur. et sex nobis virtutum exempla nascuntur et monstrantur.

¶ Primo magna dei charitas: ibi Qui p̄pter nos ho. et propter nostram sal. Et per hoc Augustinus opinio reprobatur.

¶ Secundo ostenditur magna dei humilitas: ibi. Descen. de ce. Et per hoc s̄otini positio confutatur.

¶ Tertio ostenditur nature humane imitatio: ibi. Et incarnatus est. Et per hoc Manichei falsitas demonstrat.

¶ Quarto ostendit incarnationis christi spiritualitas: ibi. De spiritu sancto. Et per hoc Ebionis bestialitas superatur.

¶ Quinto ostenditur incarnationis veneranda cōmunitas. Alias quinto ostendit

virginis Marie ad christum vero matris: ibi. Et maria virgine. Et per hoc Iulianus error subvertitur.

¶ Sexto ostenditur incarnationis infallibilis veritas: ibi. Et homo factus est. Et per hoc Arii stultitia conculcatur.

¶ Primo ergo circa nos magna dei charitas innuitur: cum dixit q̄ p̄pter nos homines et p̄pter nostrā salutē voluit incarnari: per q̄d primo confutatur opinio Origenis. qui dixit q̄ christus iam natus est: vt saluaret etiam demones: quos in fine mundi dixit esse saluandos. Motus fortitan illa auctoritate David. Nunquid in eternum proficiet deus aut non apponet vt complantior: sit adhuc aut mihi suam abscedere: aut obliuiscetur mihi deus aut continebit in ira sua mias suas. Itē alibi Miserationes eius super oia opera eius: propter hoc ergo dñatus est Origenes tanq̄ hereticus: vt habet. xiiij. q. iij. in fine. Quare autē peccati angel: et peccati hominis post mortē sunt irremediabilia: sed p̄m hōis in vita est remediabile: vide. b. Tho. in. iij. sen. q. i. ar. iij. et scriptum in sermonebus festiuis in festo natiuitatis dñi. sermo ne: qui incipit. Natus est nobis et. in itro. ut. Falsa est ergo opinio Origenis. Nam dicitur in symbolo. Qui p̄pter nos homines et ergo nō p̄pter angelos: q̄ boni non indigent redemptione: mali autē non sunt redemptionis capaces: eo q̄ sunt obliuati in malo. Unde Dama. dicit. Quod est hominibus mors: hoc est angelis casus. Vñ Mat. xxv. Ite maledicti in ignem eternū: qui parat⁹ est diabolo et angelis eius. Et hoc ergo moraliter habemus exemplum maxime charitatis. Deus enim voluit in carnari et tot penas et supplicia sustinere: vt nos et potestate diaboli eriperet. et vñ nobis grāte conferret et tandem ad vñ glorie exaltaret: iuxta illud Jo. iij. Si de⁹ dilexit mūdū: vel filium suū vnigenitū daret. vt ois qui cre. in. e. non pe. sed hab. vt. eternam. Item Ro. v. Cōmendat aut suā charitatem deus in nobis: qm̄ cum adhuc peccatores essemus xps pro nobis mortu⁹ est. Itē Ephe. iij. propter nimis charitatem suam qua dilexit nos: cum essemus mortui peccat⁹: punificauit nos in christo cuius gratia ei⁹ saluati et correfuscitauit et cōsedere fecit in celestibus. Quis hōm haberet tantā charitatē ita q̄ pro redempcione serui traderet filiū? Reputaret stultitia: et tñ in deo hoc est summa charitas.

Unde ecclesia. O inextimabilis discretio charitatis: vt seruum redimeres filium tradidisti. Ideo ex hoc habemus exemplū vt ad muticam charitatē habeamus iuxta illud Jo. xij. xv. Ipse est p̄ce. m. vi. di. inui. sicut di. vos. Item alibi. In hoc cognoscet homines: quia. iij. di. iij. di. habui. adinuicem Jo. xiiij. habemus ergo exemplum a deo: vt adinuicem charitatem habeamus vt toto corde verbo et opere diligamus invicem. Non quidem dilectiōe carnali sed spirituali: vt primo queramus bonum et salutem anime. p̄mi. et postea corporis et rerum temporalium. Sed hodie non querunt homines nisi propiā vilitatem. et ad illam omnia conuertunt: se dynnam esset spiritus hō vilitas sicut est carnalis et mala. Si homo diligit alium: propter quid eum diligit: nisi propter seipsum. Ut ei faueat. vt ei beneficiat. vt ipsum adiuuet. Ecce falsus amor qui vocatur amor cōcupiscentie. Et hoc ostendit q̄ quādo cessat causa illa p̄ta quia non pōt ei bñficere: cessat amicitia eorum. Unde versus.

Tempore felici multi numerantur amici
Quum fortuna perit nullus amicus erit
Sic et si querat quis vxore: non querat de virtute non de cōditione. non de honestate persone. non de bonis moribus. sed de pecunia ad bonū suū vtilē: sic de alijs. Die vt expedit. Vñ etiam amor naturalis hodie succedit amor propio mordinato. Nam videmus q̄ frater habet hodie fratrem propter bona temporalia. sic et filius matrem et patrem et. Ideo apostolus. Omnes que sua sunt querūt non que Iesu christi phil. iij. Nota contra iniquitatē ciuium: qui quando vident guerram seu discordiam inter aliquos non querunt facere pacem et concordiam: sed potius gaudent de discordia eorum. et seminat discordiam inter eos imitantes diaboli: sicut fili huius. Contra quod dicitur Proverb. vi. Sex sunt q̄ odit dñs et septimum detestatur aia eius. Oculos sublimēs linguam mendacem. manus effundentes sanguinem innoxium cor machinās cogitationes pessimas. pedes veloces ad currēdū in malum. proferentes mendacia. testem fallacem et eum qui seminat inter fratres discordias.

¶ Secundo innuitur magna dei humilitas: ibi descendit de celis: q̄ in incarnatione deus multum se humiliavit qui cum esset p̄cedens factus est pauper cum im

passibilis factus est penosus. cum esset immortalis fact⁹ est mortalis cum esset dñs factus est seruus. Et plus. Quia fact⁹ est seruus vt seruaret seruus. Nota similitudinem de filio regis: q̄ cū videret seruus in firmos regis mort fame nec habere cibos ad comedendū. nec famulos ad seruendū tunc filius regis mortis amore seruorū regis intrauit in camerā regis et deposuit stimenta regalia. et induit vestem ciuilem seruī. et iuit et parauit cibos et mensas seruīs. et seruebat eis in mēsa: nōne magna est huius humilitas? Sic in p̄posito. filius dei vidēs hoies indigere cibis sp̄s alib⁹ et. intrauit in thalamū vtriusque virginis. et induit habitū seruī. Qui est in forma dei est non ra. arbi. est se esse equa. deo: sed semet ipsū exinam. for. seruī ac. in si. ho. fac. et habitu muētus vt homo. phil. et sic parauit cibos scilicet corpus et sanguinē suū et mimitrauit nobis. Vñ seruī hōis nō veniunt ministrari: s. ministrare. Vñ et laus p̄des discipulorū Jo. xiiij. Et cuius humilitas: merito exaltat⁹ est et. phil. iij. Humilian⁹ seipm⁹: a. o. et infra. propter q̄d et deus exaltauit illum et donauit illi nomen q̄d est sup̄ omne nomē et. sic et nos hic debemus humilitari: vt exaltemur in alia vita: ad similitudinē patris siue brillantie et. peccatores aut nolunt. sequi xpm se humiliantē: s. diaboli se exalta. itē. Statim em q̄ diabolus creat⁹ fuit volu⁹ exaltari volendo ascendere: di. In celli p̄ce. idē super astra celi exaltabo solū meū Isa. xliij. Jo descendit vñ in infernū. Sic faciūt peccatores. Superbia eorū q̄ te oderūt ascē. sem. Et ideo sunt semp male p̄tenti: q̄ semp appetunt ascendere: et tñ cum ascendunt nihil restat eis nisi vt cadāt. Corpus quidē ad sepulturā. aia vero ad infernū. Et sic nec in hoc mundo. nec in alio habēt vñ pacē nec quietē. Humilitas autē est causa pacis et quietis presentis et future. In presenti quidē. Nihil em est p̄pter q̄d male cōtēntatur homo. nisi desiderū altius ascendendi et. Dic prattice. p̄ humilitatē autē tollitur hoc desiderū ergo et. In futuro vero una ginemur q̄d sumus in vno mōte et habeam⁹ ascendere ad altum montē et vallis profunda sit in medio oportet paup̄s descendere in vallem illam anteq̄ ascendam⁹ et. Sic in p̄posito declara. Diabolus vero qui voluit ascendere: sed anteq̄ descendere: cecidit. Isa. xliij. Quid cecidisti et. Ideo ap̄s ad Ephe. iij. loquēs de xpo ait. Quis est q̄d

descendit: nisi qd & descendit primū &c. Ideo
Mat. xij. Dicitur a me quia pater. et hu. cor.
per hoc aut reprobat positio sformē d i
tu qd christus quidē de virgine est. Ij sunt
purus homo quāvis multū sanctus & ma
gnus prophetā. Et ideo perfectē vivēdo, me
ritū fieri spūalis filius dei per grātiā sicut
ait sancti. Et istum errorem secutus est ma
chometus. & oēs saraceni. Hic autē error
tolitur per hoc qd dicitur. Descendit de
celis. Sic ad reprobandū hunc errorem
dicitur in simbolo niceno. Et in vnuz dñm
nostrū Jesum xp̄m filium dei vni & c. vsq; p
quē oia facta sunt. Cōstat autē qd nō descē
disset de celis: nisi fuisset ibi. Si autē fuisset
purus hō: nec fuisset in celo: qv̄t dicit Jo.
ij. Nemo ascēdit in celum nisi qui descen
dit de celo. filius hoīs qui est in celo. Dicit
tur autē descēdit de celo. non qd relique
rit celum: qd deus est vbis sed nouo modo
cepit esse in terra. dum naturam humanā
assumpsit. fm quam etiam dicitur ad celū
ascendisse & mundū reliquisse. Jo. xvi. Et
ut a patre & venit in mundū: iterum reū
quo mundū & vado ad patrem. Sicut enī
dicitur deus descēdere quādo manifestat
hōibus aliquod magnū opus suū: iuxta
illud. Descendā & videbō: & ruiū clamorē
opere cōpleuerunt. Eccl. xviij.

¶ Tercio ostēditur nature hūane imen
sa sublimitas. dñm dicit. Et incarnatus
est: quo ha dem⁹ notare duo. p̄mo qd
veram carnē assumpsit: p̄pter qd repro
batur error manichei: qd dicit qd filius dei
non habuit veram carnē sed apparentē:
quod falsissimum est. Mon em̄ decebat do
ctorem veritatis talem facere fictionē: et
ostendere qd non erat. Sp̄s em̄ sanctus
discipline effugiet fictum: vt dicit Sap. i.
Secūdo, notare debemus sublimitatē na
ture humane: qd nunq; angelos apprehē
dit: semen habrae apprehēdit. Heb. ij.
Et quo habetur qd natura hūana est ma
gis exaltata q̄ angelica. Et ideo angeli qd
antiquitus a magnis prophetis p̄nūtebāt
se adorari post christi incarnationē hoc re
nuerunt. Et hoc vt dent intelligere natu
ram humanā in xpo sup oēm naturā exal
tatam: vt dicit Glo. sup illud verbū ps. At
tolle portas principes vestras. Uñ iōan
nem volentē angelū bis adorare dixit. Ne
feceris cōseruus tuus sum. & fratru tuorū
Apoc. xix. & xxi. peccatores autē de hac ex
cellentia nihil curant: & pro nihilo se vilifi
cant dum peccata cōmittunt. p̄pter qd

bestiis assimilantur ps. Homo cum in ho.
e. non intē. & cōpa. est tu. mī. & si. fa. est illis.
Et ratio: qd in nullo essentialiter differt ho
mo a bestiis nisi ratione naturali. ergo su
blata ratione tollitur differentia hoīs ad
bestias. peccatores autē viuunt poliposi
ta ratione fm impetum carnis. ergo me
rit o sunt bestiales. imo desertiores possum
dici peccatores bestiis: qd illis credulitas
et cetera passionēs non imputant ad cul
pam: vt pote ratione carētibz: peccatori
bus vero sic &c. Nota ad hoc exēpla mul
ta quibus p̄batur qd bestiis etiam natura
crudelissime etiam sanctis viros obedire.
peccatores vero etiam deo rebelles sunt
Nota in vni patris. de vno sancto patre
Amone noī: qui vt refert. b. Hieron. cū
frequenter veniret ad eum latrones & pa
nem & cetera sibi necessaria ad victum au
ferrent. quadā die processit ad heremū. et
inde rediens duos diacones ingentes se
cum dixit. & precepit eis vt ingressi cele
stius seruaret. Cum ergo venissent de mo
re latrōes. & vidissent diacones velut mor
tui ceciderunt. Qd vbi vir dei sensi egres
sus inuenit eos seniliūos. & increpās eos
ait. Cernitis: q̄tū vos duriores estis be
stis? Ille em̄ nobis p̄pter deum obediunt
vos autē nec deum timeis. nec vitam ser
uorum dei erubescitis. Veritas tamen intro
ducens eos in monasteriū posuit eis men
sam: & iudēt vt peraperēt cibum. Illi vero
corde cōpuncti & ab omni mentis sue ima
nue conuersi. multis qd prius seruire dño
ceperant in brevi meliores fiunt. Hec ibi.
Ad idem facit exēplū beati Martini qm̄
iussit serpēti vt rediret ad sinum &c. Ad
idem faciūt exēpla multa qd refert. Greg.
in dialogo. Ad idēz: exēplū illius sancti
patri qui ductus a quadā lupa sanauit
eius catulos qd erant cecū postea ex gra
titudine demit illi sancto patri quadam
pellem. Sed quid miruz de peccatoribus
hōibus: cum enī demones bestiis confor
mentur? Nota exēplū Greg. in. ij. dialo
gum de Dacio episcopo mediolanensī
qui dum Cōstaninopolim pergeret deuē
nit corinthi. & ibi patri sibi iussit domū lar
gam ad hospitandū quam demones inha
bitant. Cūq; de nocte ibi requiesceret subito
intempeste noctis silentio diabolus cepit
clamare immisissis vocibus imitando rugi
tus leonum balatus pecudum rudius
asinozum. sibilos serpentū porcorum stru
dores et murum: tum repente Daci⁹ ior

bestiarum vocibus exaltatus surrexit ve
hementer iratus: & contra diabolū cla
mans dixit. Bene tibi cōtingit miser. Tu
es ille qui dixisti. pōnā sedem ad aquilo
nem: & ero similis altissimi: ecce per super
biam tuam potius & muribus sis factus
es. Et qd imitari deum indigne voluisti:
ecce vt dignus es bestias imitari ad quā
eius vocē diabolus fugit. nec ibi vltra ha
bitare p̄cessit. Sic igit per p̄cām dia
bolus similis effectus est bestiis. Quid mi
rum si hoc cōtingit in hoīe. Uñ potest dici
qd homo supbus est leo. auarus est vulpes
luxuriosus est porcus. Tracundus est ca
nis gulosus est vrsus: & lupus iuudēs ser
pens scy basiliscus: qd visu occidit hominē.
Acciduosus est asinus.

¶ Quarto immutur incarnationis christi
spūalitas dñi dicit. De spū sancto. Et quo
notare debemus p̄mo qd non humano se
mine sed mystico sp̄amine cōceptus est
filius dei. Et per hoc reprobat bestialitas
ebionis genere iudeus: qd dicit qd xps est
de beata virgine sed cōmixtione virgō fal
sum est. Unde dicitur. Incarnatus est de
spū sancto. i. per spū sanctū. formationē cor
poris & creationē aīe facientē quia hec po
sitis de: non dicit hic causam materialem
sed efficientem. Sicut dicimus ille conce
ptus est de petro. i. a petro. Unde & angel
us dixit marie. Spū sanctus supueniet
in te. Luc. i. Et Mar. ij. dixit angelus Jo
seph. Qd in ea natus est: de spū sancto
est. Scō habem⁹ notare moraliter: qd ad
exēplū christi debem⁹ conari. vt per gra
tiam spū sancti cōcipiamur in vtero eccle
siae: & in dei filios per grātiā renascamur.
Semel fuimus renati per aquā & spū
sanctum: iuxta illud Jo. ij. Nisi qd rena
tus fuerit ex aqua & spū sancto &c. Sed qd
fossitan multū nostrū ceciderūt ab illa filia
tione: debēt iterū per grātiā readoptari si
ue rebaptizari. Qd fieri ip̄iam egerint
per quā xp̄m per grātiā recipimus. & cōse
quēter filij dei efficiamur. Jo. i. Quotquot
autē receperūt eum &c. peccatores autēz
ita obsecati sunt a peccatis qd non curant
de filiatione ista diuina: s̄ potius volūt esse
filij immo feru diabolū. Jo. viij. Vos ex pa
tre diabolo estis. O admirāda cecitas. O
magna stultitia: vult pot⁹ hō esse seruus
peccati quo nihil vilius q̄ filius dei. quo
nihil excellentius. Nota exēplū Diogenis
quādo dixit alexandro magno: qd erat ser
uus seruorum suorum.

¶ Quinto immutur incarnationis cōitas: qd
natus ex maria virgine. Et quo duo no
tanda sunt. p̄mū speculatiue qd xps fuit
verus filius hūanis marie: qd ex sanguine
eius cōceptus: & de viro eius natus. per
qd reprobat stultitia Valentini: qd dicit qd
spū sanctus attulit vni corpus celeste. et po
suit illud in bā hūane. et hoc fuit corpus
xp̄i Inuitēs illi verbo aph. p̄mū hō de
terra terren⁹. Scō hō de celo celestis. Ad
idem Jo. ij. Qui de celouenit sup oēs est.
S̄z dic qd dicit xps de celo venisse nō rēne
nature assumptae q̄si aīa vel caro eius pri
us fuerit i celo assumpta & postmodū p vetri
virginis ad nos puenire: q̄si ad p̄sonā
assumentē qd quidē ad nos de celo aduenit
se dicit. nō loci mutationē sed visibilibz natu
re assumptionē. Hec. b. Tho. in. ij. sen. di. ij.
Vel dicit xps celestis hō q̄si ad virtutes
formatuaz corporis: sicut dicit Tho. p. ij.
q. xxi. art. i. ad p̄mū. Uñ fm dictū Valē
tini: nihil adoperata est brā virgo in conce
ptione filij dei. nisi qd fuit eius locus. Uñ
dixit qd ita christus trāsiuit per eam: sicut
aqua trāsiit per canalē aqueductū. Hic
errorem dicit. b. Tho. in. ij. sen. fuisset mar
cianotū. & habuit oīū forte ex opmīe pla
tonicois: qd dicebant aīe corpus terrestrē
olo fugiendū esse: vt virtutē cōsequat.
Nō em̄ credebāt posse fieri. vt aīa corpori
terrestrī vnita: beata esset. Ponebāt enim
aīas corporū celestibz vitas vt soli lune
et stellis beatas ēē: vt Aug. refert in. c. de
ci. dei. Et ideo aīaz xp̄i qd sūme brā fuit: nō
terrestrī s̄ celestī corpori vnita putauerūt
Sed hec pot⁹ vt dicit. b. Tho. vbi supra ve
ritatē hūanitatē tollit. qd quibet forma na
turalis determinatā materiam requirit.
Et ideo aīa hūana non ex aliqua materia
quā pficiat hoīez fabricat inq̄stū est forma
talis corporis elementari. fm debuit p̄prio
nem cōplexionati. Uñ si corpus terrestre
nō habuit ver⁹ hō nō fuit. Et ideo fides ca
tholica qd xp̄m verū hoīem fuisse ex hūane
corpore ex q̄tuor elementis cōpositū sicut
nos habem⁹: firmiter tenet. Hec. b. Tho.

¶ Scō debem⁹ notare: qd deus cōcauit
vnicū filij sui hūmī gloriose: na qd idē filius
dei ēē filius hūmī. Virgo autē maria fuit
in triplici statu. i. spūalis maritalis. & vi
dualis. Et quo ostēdit qd oī statū filij dei
se cōicat: & sic nos cōicare bona nra debe
mus. p̄mo bona nature. bona fontēz bo
na grē ad finē dei. Uñ Act. iij. Erant illis
oīa cōia: & distribuebāt vnicuique sicut cuīq;

opus erat. Petros autem nihil voluit dicere: sed oia sibi appropinquare etiam si dicunt oia: interdu faciunt. elemosinas. item nat. et hoc facit ad hunc finem: ut deus si de peccatis bona ipsalia. ergo plus se de deo dunt. Sed puerum est: qui totum vult totum perdit. et sic tandem oia perdunt. f. q. bona temporalia consanguine: corpus ver meo. aiat diabolus rapuit.

¶ Sexto ostendit incarnationis infallibilis veritas. dicitur. Et homo factus est. Et quo duo notanda. primum est quod veraciter filius dei factus est hoc: quod veraciter alia rationem et corpus passibile assumpsit: quod ex his homo constituitur. prout ecclesia in Cle. de su. tri. 2. si. ca. in principio dicit. Glo. su per hmo passibile. Instanti fuit passibile: quod dicit Aug. oia defecit nos assum puit filius dei preter ignorantiam et peccati. De hoc l. iij. sen. di. xv. Licet igitur in assumptione fuit ipsius caro fuit a spū sancto ab oibus reliquiis peccati infusa: vñ angelus ad hunc dicit. Spūs. s. sup. i. te. 2. vñ. al. ob. ti. Quod em ex te na. f. vñ. filius dei. Tñ vñ dicit Aug. si in cruce mortuus non fuisset ad vltimū senio. defecisset. frigus ergo calor. fame sitis. et alias hūanas penalitates pati poterat: et sic habuit corp⁹ passibile. fuit em pgruū vñ nos defect⁹ assumeret. ppter vultū satisfactionis. quā p nobis facienda assumpserat: ut p nobis pfecte satisfaceret et penales carnis nre. Itē ppter fidē incarnationis. Sine his em penalitibus: hūana natura hoibus nota non fuisset. Itē ppter meritū patientie nobis prebēde ad tolerandas penales carnis nre. Itē ppter fidē incarnationis. Sine his em penalitibus: hūana natura hoibus nota non fuisset. Itē ppter meritū patientie nobis prebēde ad tolerandas penales carnis nre.

¶ Sedo autem moraliter notare debemus quod sicut xps fuit ver⁹ hō: sic et nos debem⁹ sicut veri hoies viuere. et intellectū suū rōnem ad celū erigere: sicut et corpus rectius est. et facies nra ad celū respiciat. Uñ Ouis dñs pronaq. cū spectet aialia cetera terrā. Os hōi sublimē dedit celumq. videre. Insistit erectos ad sidera tollere vultus. In. i. Met. Utinā cetera oia sic dixisset: Petros autem destruit naturā hois. quod cū sint recti corpe aio sunt obliqui. Et cōpē ut eis illud ps. humiliata est aia mea: cō glutinatus est in terra venter noster ps. xliij. Dic vñ expedit. finis.

re. Jo. dicentis. Tres sunt q. testimoniz dant in terra: spūs. aqua. et sanguis. i. Jo. v. nā ad esse hois duo pncipalit⁹ exigunt. f. corpus et aia. ex quoz iunctione verus homo subistit. Itē affirmat hoc rōne. Ar moris corporalis. nō est nisi p leuationē cor pos a principio vite. Si ergo xps nō fuit aliud pncipiū vite q. ipsa deitas. cū caro a diuinitate nunq. fuit separata. nunq. xps mortuus fuisset: hoc expresse dicitur scri ptur. ergo et. Itē rōnem ponit beatus Tho. in. iij. sen. di. ij. q. i. ar. iij. Et in. ix. q. libet. Si nō diceret q. caro fuit separata in cruce a diuinitate: est heresis. Itē pbat ut idē. Ar in articulo mortis inclinato capite tradidit spm̄ Jo. xix. de qua voce. magna clamauerat. Pater in ma. i. co. f. meū Luc. xxiij. Et sic manifeste patet q. ipse spū ritū habebat nō solū vitalē: sed etiā aiam rōnalem: de qua p dixerat. Tristis est aia mea et. Et potestatem habeo ponēdi et. per hoc aut q. vñ militū lancea la⁹ eius aperuit. et continuo exiit sanguis et aqua Jo. xix. pbat q. xps verū corpus habebat. nā de fantalico corpe. nec sanguis. nec aqua potuisset exire. ergo fuit verus hō. Predicta vide in. c. In quadā. de cele. niis. Et in cle. i. de sum. tri. 2. si. ca. iij.

¶ Sedo autem moraliter notare debemus quod sicut xps fuit ver⁹ hō: sic et nos debem⁹ sicut veri hoies viuere. et intellectū suū rōnem ad celū erigere: sicut et corpus rectius est. et facies nra ad celū respiciat. Uñ Ouis dñs pronaq. cū spectet aialia cetera terrā. Os hōi sublimē dedit celumq. videre. Insistit erectos ad sidera tollere vultus. In. i. Met. Utinā cetera oia sic dixisset: Petros autem destruit naturā hois. quod cū sint recti corpe aio sunt obliqui. Et cōpē ut eis illud ps. humiliata est aia mea: cō glutinatus est in terra venter noster ps. xliij. Dic vñ expedit. finis.

De christi passione. Sermo. xvij.

Ides tua te saluum fecit. Luc. xviij. ¶ Supra primo sermone dictū est de primo articulo fidei pincte ad xpi humanitatem. nō sequit de scdo articulo qui in aplico simbolo sic ponit. passus sub pñio pylato cru. mor. et sepul. Et illi articulum pposuit. Jo. x. In simbolo vero niceno sic de pingit. Crucifixus enīz sub pon. pi. passus et sepul⁹ est. Et de hoc erit nobis

Sermo. Saluetur virgo et.

¶ Pro fundamento sermonis qui est de christi passione oritur theologalis qstio. **Queritur** virum p christi passione fiat remissio peccatorū. Arguitur q. sic apoca. i. Lauit nos a peccatis nostris in sanguine agni. Sed peccata ablueri nō est aliud. q. peccata remittere sicut iustificare. ergo a passione christi est peccatorum remissio et iustificatio: nō oppositū paulus ad romanos quart. et traditus est propter delicta nostra et surrexit ppter iustificationē nostrā. ergo videtur q. iustificatio sit a resurrectione et nō a passione: et sic questio manet pro virgine parte dubia. Ad questionē respondēdū est scdm bonauenturā super terna. sen. di. x. ar. i. q. i. q. nostra iustificatio attribuitur tam passioni. q. resurrectioni in quā tum passio et resurrectio habent aliquam causē proprietatē: attribuitur em iustificatio nostra per modū meriti interueniētis quod habet dispositionis rōnem. et reduci habet ad causā materiali per modū exēpli prouocātis: et exiātis quod qdē hz reduci ad causā mouētē. et efficiētē. per modum exemplaris regulantis qd quidam habet reduci ad causā formālē: per modū termini qdantis qd quidā habet reduci ad causā finalem et ita his duobus attribuitur iustificatio scdm proprietatez cuiuslibet causē generis. ratio tamē merē di attribuitur soli passioni christi. ratio vero terminādi quietādi attribuitur resurrectioni ad quem ordinat iustificatio. non passioni: duo vero intermedia scz excusatio et regulatio attribuit virgini. nam passio excusat nos ad dei dilectionē et nobis insinuat quāliter mori debeamus ideo est exemplum prouocans et exemplum regulans resurrectio em prouocat nos ad iusticiam p quam acquiritur illam gloriā quam credimus xpm̄ habuisse in sua resurrectione vñ resurrexerit corpore gēe quā illa xps in sua resurrectione monstrauit. et sic tam passio q. resurrectio habent rationem excitantis et regulantis respectu nostre iustificationis: ablatio mali appropriatur passioni collatio boni resurrectioni et sic patet q. nostra iustificatio siue dilectio culpe est a passione xpi per modum meriti et per modum exemplaris et signi a resurrectione vero per modū exempli. prouocantis et exemplaris dirigētis et ad argumentū dē q. intelligitur per modū me-

riti et ad aliud in oppositioni q. intelligitur per modū exempli prouocantis et hec est fides nra de q. sit sermo iuxta verba et. ¶ Pro introductione materiae predicade. summo illud verbū prescriptū in simbolo niceno: quod dicit. Crucifixus etiā pro nobis. i. pro nostraytilitate. pro cuius euidētia est notandū. q. iesus xps filius dei pro duplici vtilitate nra principaliter passus est et crucifixus. prima ppter satisfactoriū nem generalē ad peccatorū preteritorum remissionem. Scba ppter instructiōnem virtualē ad peccatorū futurorū preuentionē. Utq. causam assignat apō petr⁹ di. i. petri. ij. peccata nostra ipse. f. xps p tulit in corpore suo super lignū: ecce prima vñ peccatis mortui iustitie viuamus: ecce scba. prima ergo causa est et. q. totū pondus culpā et penāz nostrāz ipse super se portauit vñ nos alleuiaret. Ita. liij. Uere langores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit. Itē ibidē. propter scelus populi mei percussit eum. Nec poterat aliter satisfactio fieri p petis: nisi xps penderet in cruce et vñ penā solueret moriendo. Ratio est duplex. Una est theologalis. altera legalis. Theologica est ista: q. culpa cōmissa ab adam fuit infinita: et hoc quadrupliciter. primo q. fuit contra infinitū bonū. i. delectū infra dñ. Scbo q. infinitus bonus nos prauauit. Tertio q. in finitos interficere pōt. Quarto q. infinitis malis nos addidit erat. Offensa autē mensuratur fm qualitātē prime offense. vñ offendere agricolam seu laboratorē petm̄ est: sz mar⁹ pctiū est offendere militē. mar⁹ comitē mar⁹ regē et. Cū ergo de⁹ sit infinite dignitatis. infinite excellentie et. ergo offensa cōmissa cōtra eū est infinita. ergo et pena debet esse infinita. Sicut enim offensa mensuratur fm qualitātē psonē offense: vñ dixi. sic et pena mensurat fm qualitātē culpe iuxta illud. Deute. xxv. pro mensura peccati erit et plagarū modus. Apoc. xvij. Quāto glorificauit se et in delicijs fuit tantum dare illi tormentū et luctum. fiat ergo ratio sic. Offensa siue culpa infinita meretur penā infinitā: sed infinitā pena nō potuit creatura pura sustinere. penam dico satisfactoriam: quia condēnationem creatura sustinet penā infinitā extensue licet non intensue. ergo nulla creatura pura poterat satisfacere p culpā contra deum cōmissa. Ideo fuit necessē q. xpus morte sua satisfaceret: et satisfactio

Biblio

capillus septem opa fecit in cruce in quo
liber ope dedit nobis exemplis instructio
nem vitandis vitium peccati mortalis.

¶ Primum opus est spinarum coronatio
contra peccatum superbie.

¶ Secundum opus est corporis denuda-
tio: contra peccatum auaritie.

¶ Tertium opus est membrorum concla-
uatio: contra peccatum luxurie.

¶ Quartum opus est inimicorum in propi-
tatio: contra peccatum ire.

¶ Quintum opus est amara potatio: con-
tra peccatum gulle.

¶ Sextus opus est spiritualis occupatio
contra peccatum accide.

¶ Septimum opus est lateris lanceatio:
contra peccatum inuide.

Primum ergo opus est &c. Dic qñ iudei
portauerunt coronā spinarū. quā sibi posue-
runt in domo pylati in sui ludibrii & vitu-
perificacōis. Sic dicit se esse regem & viti-
os ponam ei coronā. Unde Jo. xix. Milla-
tes plectentes ei coronā despinis. imposue-
runt capitū eius. & vesta purpurea circum-
dederunt eum. & veniebāt ad eū dicebāt
Aue rex iudeorū &c. Nota q̃ xps cum eē
rex & haberet ius regis: tamē noluit in-
signia regalia habere nisi in die vinceris
sancti. Qñ enim esset rex celi ostendit in
natiuitate: qñ oīa ē stella. Quod eē rex
angelorū: ostendit etiā tunc qñ angeli can-
tauerunt. Stā in excelsis deo. Quod eē
rex terre: ostendit qñ mortuos suscitauit.
Quod esset rex maris & aeris. ostendit
quādo impauit ventis & mari &c. sed ho-
die iustit̃ est de regno & accipit insignia
regalia: vñ sceptrum in manu: vestē pur-
puream. & coronā. & genuflectōis &c. Sic
queriſquare xps voluit sic coronari: Rē-
vbi nobis daret exemplū fugiēdi pccm su-
perbie. que dī coronā in scriptura. Unde
Iſa. xxvij. Ne corde supbiebētiſ eſt
et flori decidentis glorie exultationis etiā.
Nota. Ue corone supbie. Dicit. b. Hiero.
q̃ quādo scriptura dicit. Ue: denotat dā-
nationē eternā. Et recte supbia dicit̃ co-
rona. Sicut eſt corona bz multos flores
scilicet supbia bz multos flores. Habet etiā
hec corona superbie septem flores princi-
pales. primus flos est nobilitas pccm
sine generis &c. Sed qñ pdest eis nobili-
tatis parentis: ipsi flūi sūt vitiosi & pster
ignobiles: Unde Ouidius. Non census
nec clarum nomē auctum. Sed probitas
magnos ingenuis facit. l. b. i. de ponti-

Unde Jo. viij. Si filij habetis estis: opera habetis facite. Quia enim tibi pdesisti pa-
ter tuus fuit dices: et tu materis fame?
Scds flos istius corone est hono: sine di-
gnitas mundana: sed ventus est. Tu em
funt tot nobiles: tot preclari: tot principes.
tot dñi &c. ps. Que vultus in san. mode:
dum descen. in corruptione? Tertius flos
est diuine. Sed qd pdesit stultu habere di-
uinitas: cum sapientia emere non possit: ps.
uer. xviij. Quartus flos est scientiar: quia
scientia inflat: per aristas aut edificat. i. Cor.
viij. sed diabolus plus scit qd aliquis ho-
mo midu quifunt est & erit &c.
¶ Quintus flos est fortitudo corporalis
S3 fm hoc magis est honorandus leo
vel taurus &c. Idco ps. fortitudinẽ meã
ad te cullo. qd deus &c. Sextus flos istius
corone supbie est pulchritudo: ppter quã
multi supbunt. preferunt mulieres. Sed
fallax gratia & vana est pulchritudo: mul-
lier timens deus ipsa laudabit. p. ier. vi.
vlti. Septimus flos est dñum tpale. S3
talibus deficit vnus clauus quos firmant
rotam fortune: ne volat & reuolunt eos.
Ecce quare supbia dicitur corona. S3 ve
hinc corona ebijs effraim: quod interpretat
rotam frater crescent vel abundans: quia
supbus querit semp abundare in bonis
tpalibus: vsq; possit pomposius abundan-
tius viuere: qñ supbus est paup oia ex-
pendit in vanitatib: & ornamentis. Nota
postea cum dicit flori cadenti &c. qd ois
gloria & fastus cadit cito. ps. Vidi impiũ
super exal & effeci. ec. li. & tran. & ec. non e.
qui e. & non est inuen. lo. viij. Iterum est
causa causus hominis. Nota exemplũ de
petro: qd propter presumptionẽ qua se exal-
tauit. di. & si alij scãdalizati fuerit in te:
ego nunq scandalizabor. ideo postea de-
tenuis alij cecidit.
¶ Scdm opus est corporis denudatio. qd
quãdo debuit poni t cruce ipsemet voluit
se denudare. qd nullus poterat ipsum co-
gere. In nouiss. Est hic qd: quare sic mu-
dus voluit crucifigi. & qd licet videtis nu-
lus malefactor suspendit totus nudus.
cum ergo xps esset nobilis homo de gene-
re David & hoc iudeis erat notũ: quare
ergo denudari voluit. &c. qd hoc fecit dñs
vt daret nobis exemplũ & instructionẽ
vitandũ & expellendã a nobis pccm auariti-
e. Voluit em denudari autẽq; se pone-
re in lecto crucis: dando exemplũ qd si te-
neris aliqd per auaritiã. per furtum. pe-

rapinam. per viuram. vel violenti vi de
cimas. salarium scilicet faciunt dñi contra
familulos. vel per fraudem vi faciunt mer
catores. vel per calumnia vi faciunt turis
fle. iudices. assessoris. et aduocati et procu
ratores. vel quocunq; modo sicut faciunt
executores testamentorum et heredes. qui
non exequuntur voluntate defuncti vel
retinendo rem inuentam et. Si vis salu
ri facit xps: quia anteq; ponas te in lecto
per infirmitatem denudate vi xps: resiti
tuendo et satisfaciendo. O qualis instru
tio pro viuarijs. qui dicunt confessori.
pater dimittam in telameto vi heredes
satisfaciat. et. perinde est ac si diceret. reu
nebo donec potero. postq; autem non po
tero plus retinere dimittat: ne graue gra
tia. Vide in. c. Quodq; deuorui lib. vi. Ta
les cõmuniter faciunt malum finem. Se
pe desperant se in morte. Nota exempluz
de illo mercatore qui in extremis consti
tutus cum expostaretur ab aliquibus: vt
faceret telameto et disponeret de anima
sua: respondit. Quid expedit xpe? Relinquo
bona mea pape Marti. et animam diabolo. et
sic obiit. Item nota de illo viuario in cui
tate assensit qui cum in extremis se vide
ret desperatum a medicis nec posse pecu
nia vel diuitijs adiuari desperans ait.
postq; nec medici. nec diuine adiutare
me possunt xpe. ideo o diabole me tibi rec
mendo. Qui vero erant in camera audie
tes hoc verbum. pre timore ceteris extra
et statim visione diuina in ipsum furenti
aborsus est cum lecto in baratrum infer
niz nullq; fuit visus. Ideo relinquit in vi
ta: et nullus confidat de hereditate suis:
quia nulli faciunt vi experientia docemus
Relinquit etenim difficillimum est: hoc
et iusto dei iudicio. Si enim tu non cu
ras de anima tua: quomodo credis q;
hys tuis curabis de ea: qui multo minus
cum diligit qñ? Et ex hoc ergo damna
tur vires et defunctus et heredes. De di
uitijs ergo saluum dicit scriptura. De
mercedibus meretricis congregata sunt
et vñs ad mercedem meretricis reuertent
tur. Super hoc plangam et uulabo. et va
dam ipoliatus et nudus Michae. i. Nota
De mercede meretricis. Hec meretrix
est auaritia: que omnibus se communi
cat et dominus temporalibus. et prelati et
clesiastici. et clerici. et religiosi. et iudei
et saraceni: iuxta illud Jere. vi. A minore
quippe vñs ad maiorem omnes auaritie

vident. Et a propheta vsq; ad sacerdotē cuncti facitū hōis. Ideo Apollolus Ro. xiiij. Redde oibus debita. Cui tributū: tributū: cui vectigal vecti. Cui t. n. cui hō. hō. Memini qdā debentis nū vi inuicem diligatis. Pecunie ergo de malo questu de mercedib; meretricis. i. auaritie cōgre gae. vel p rapinam. vel per simonias. vel alio modo. Et vsq; ad mercedē meretri cis reuertent: q; quando mouitū depre dantur ex auaritia. Prio a scutiferis vel amictis vel cō sanguineis: q; per eandem viā reuertitur per quā venerūt. Vel ab hīdibus male plūmūt. Remediū est er go q; ppha. dicit sup hoc. m. m. qd feci cō gregado pecunias. Plangā sup cōrrius. Et vlulabo p cōfessionē. Et vadā spo liatus ē nudus: p satisfactiōē. Si aliq; vestrū est indutus malauit auaritie: de nudet se vi rps ne damnetur.

¶ Tertius opus est cōclauatio. postq; em fuit nudatus dixerūt sibi iudei. Et tēde te in cruce: et inclauabim; tibi manus & pe des. Et sic fecit. Cogitate cū quanta pena et dolore iuxta illud ps. foderūt manus meas & pedes meos. Et hic qd: quare hoc cum oēs doctores dicāt q; minimū do lor suus sufficeret. R. q; hic fecit vt daret nobis exemplū vitandi pctm luxurie. ad delectandū corpus. Cogitare ergo d; luxuriosus: di. Xps tot dolores in cruce pas sus est: ego delectationi opam dabo. Ab sit. Wer. Erubescat sub capite spinoso mē bñ fieri delicatū. Nota h; q; rps in cruce in quinq; pibus sui corpis maxime susti nuit dolores. Prio. i. toto corpe: q; taciut pendēs in cruce dura. Secdo q; in eleu a tione man; dextre. Tertio sinistre. Quar to pedis dextri. Quinto sinistri. Quare h; R. Ad hoc vt vitemus. v. spēs luxurie. Prio d; simplex fornicatio inter solutus & solutus. Ista qdā insipientes mentitūtur nō esse pctm: dicēs. Cui factio iniuria. Et. Vide in sermonib; qd dragemalib; de. x. preceptis in. iij. pcepto scōe: tabulei. Non mechaberis. Vñ Augu. xxiij. q. iij. m. c. Ois mechā: dic q; noie mechie ois illicitus cōcubū atq; illoz mēbroz nō legiti mus vñs phibitus debet intelligi. Secdo da spēs est adulterium. Tertia incestus quādo cū cō sanguinea vel affine. Quar ta sacrilegium quādo clericus vel religio sus. Et vel monialis. Quinta cōtra na turā. Et hoc triplex. i. mollicies. sodomia. cūcum beitijs. Et hoc est pctm contra na

turam: qd est peius cōmū alijs. per qd venit ira dei in filios diffidētie. Extra vi. et hō. de. Cū decorē. Et qng ciuitates fuerūt cōbuite Gen. xix. Itē debem; car nem crucifigere cū xpo. iuxta illud apli. Qui sunt christi carnem suā crucifixerūt cum vitijs & concupiscentijs Gal. v. ¶ Quartum opus est. p. postq; christus fuit crucifixus exereptur crucez. Cogita te dolore totius corporis q; solū in clauis pendebat. Tūc christus vidit des patres paratum ad vindictam suscipiendam de crucifixoibus filiū si filius voluisset: p qui bus xps orauit: di. pater dimitte illis. Et. Luc. xxiij. Referi Ugo. de plato Hierony mum dicentem. q; hoc verbū tante pieratis & efficacie fuit in auribus audientū: q; fere quinq; milia hominū hoc verbo audito ad xpm cōuer si sunt. Et quo nota instructionem: q; nō solum xps noluit ipse vindictā recipere sed nec sustinuit q; ali; f. reciperet vindictā pio eo. Quare hoc? R. vt daret nobis exemplū vitandi pctm ire ac vindictē: quod valde regnat in mō do: dicendo. Non p caput p corpus christi ego me vindicabo. Quid dices xpo in tu dicio: quādo dicit tibi. Quēris nō dimisi sit. Et. Si m; rñdebas: q; inuiste & malo mo do interfecit patrē meū. Et xps rñdebat: di. Et ego nō fui malo modo & inuiste con dēnatus: plusq; aliquis laico: q; sine pro cessu. Et. t. tamē peperci. Et. Et sic xgo ma ria peperci crucifixoib; filiū suū: q; tantūz valebat quāntū fili; tuus. Et qñ videbat eos salutabat: di. dñs sit vobiscū: q; diabo lus erat cum eis. Et. Nota h; exēplū de il la muliere q; peperci oclorū filiū sui qui post homicidiū pfugerat ad domum ma tris oclis ignoūter. Et. quomō liberauit eū. Et. Cuius charitatis merito aia fili de nocte sequēti apparens ei. dixit sibi re missam penā pctōz a dño. Ideo Ro. xxiij. Adh; vindictāz & ego retribuā dicit dñs. Non. Et ego retribuā. Sic & xps oledit in cruce: q; rogās deum pro suis inimicis reliquit vindictā deo & deus retribuit: q; inde ad. xl. annos venit Cūsus imperatoris Uespasiani filius & destruxit hierusa lem. & exterminauit popm illum: iuxta p phiam Dan. ix. Et veniet popl; cum duce venturo & destruet sanctā ciuitatē. Et. Jg tur quilibet nfm parcat & remittat iurāz alias. Et. Ideo dñs Mat. xviij. pater me; celestis tradet vos torib; ijs: nō remi seritis vnūq; fratri suo de cordib;

vestris. Item Ep̄. iij. Et note benigni mi sericordes. donantes inimicem: sicut & de; donauit vobis.

¶ Quintūz opus amara potatio. Quia eritēs in cruce ppter effusiōē sanguis. Et ppter malā noctem quā habuerat. et ppter calore; habuit sitim: ideo clamauit: di. Sino. & tñ bene sciebat qualis potus erat sibi dñs. Et h; peteret tñ potum tñ dederūt sibi & cibū. Mensa fuit arūdo sine cāna. mappa spongia. cibus fel. & po tus acetū: iuxta illud. Et dederunt in esc. me. fe. & in si. m. po. me. aceto ps. lxxvij. Qf hoc. R. vt vitemus peccatū gula cogitan do. i. dñs iesu xpo fuit tale prandis dātū. ergo nō accipias nū necessaria. Et. Dic cō tra frāgētes ieiunia. pferetū ptra quosdā dicentes. Non qd intra p os conq; nat hoīem. Mat. xv. S; responde talibus q; inobedientia conq;nat aiam. nō autēz cibus illens p accidēs. Alij dicūt. Et de; qd est infinite mīe: qd est verisimile q; dānet hoīem: pro vna cena. S; videant ist q; vno pmi cū deus dānauit totum genus humanū. Dic etiā cōtra ebrios. Et. sicut expedit. Ideo dicit dñs. Attendite ne grauentur corda vestra a crapula et ebrietate. Luc. xxi.

¶ Sextū opus est spūalis occupatio. Qm eritēs vnius i cruce pime orauit. Dicit Hierony. cui fuit reuelatum. q; dixit deē ps. & incept a ps. Deus de; meus respi ce in me. Et vsq; ad ps. In te dñe speraui. In versu in manus tu. d. cō. spi. mēti qd p xit hely hely lamazabathani. Et sunt cen tum quinquaginta versus ad cōmendatio nē psalter; qd sunt. xv. psalmi. Nota hic qd ecclesia ad isto loco habuit inuicū: vt in absolutiōib; dica; alte pater noster: dei de submisit vsq; ad te nos iducas in tē rationē. Qf ergo xps sic voluit occupari: R. vt daret nobis exemplū vitandi pecca tum accider: vt nō ociosē expēdamus tē pus vite nobis pcellum ad lucrandū tpa lē & spūaliter. Multi sunt q; tota die la borant: sed tñ ociosi dñr. Nota similitudī nē de seruo: q; tūc dicit ociosus qñ de sero nihil lucrī potat ad dñm: q; qui potat dī diligens. Sic ergo in sero mortis qñ pten tabunt coram tribunali christi: dicit ipse nobis videamus qd potas. Et. quid lucra tus es. de quo viues h;? Multi nihil pota bunt. Et dicit. De hic nihil: q; semp in labo ribus mundanis me occupauit: totāz er go noctem laborātes nihil cepimus. Tūc

ergo dicit christus: q; pauper es & nudus et nihil potasti vñ viuas. Ecce vadē ad hospitale miseroz. Michael trade istū in potestate diaboli: vt ducat eū ad hospitale suū. Ue tale. Et. qñ potat lucrū merittū secus. Et. Dicit expedit. Ideo dicit scriptura. Qd cū pōt manus tua fa cere in iustā opare: q; nec opus nec rō: nec scientia: nec sapia: erūt apud inferos: quo tu properas Eccl. i. r.

¶ Septimū opus christi in cruce: fuit lan ceatio. Dic qd post mortē eius vnus mil lū lancea latus eius apuit: & ptnuo exi uit sanguis & aqua Jo. ix. Qf voluit hoc fieri: R. vt daret nobis exemplū vitandi pctm inuidie. Alia vulnera voluit chris; recipere dum viueret: sed vulnera latris post mortē. Ad designādū q; alia oia peccata mortalia habet aliqd boni saltez ap parētis. Verbi grā: de supbia. Delectabi le est supbo qñ honorat. Et. Idē de alijs. Sed pctm inuidie nullam h; rōnē boni: totū est mors. q; inuidia nihil est aliud nisi tristitia siue dolor de bono alterius qui in corde pstitit: h; etiā ostendat exteri in lin gua. q; inuidus h; os diffamans. Unde si hō loquit iūdo de bona psona: statim dicit. Nō cognoscis e;: sicut ego. Et. Uñ dñs Inuidi. alteri macellū rebus opt mis. Itē alibi. Inuidus inuidia cōburit intus & extra. Et est Oratius li. i. epistola rum. Ideo caute ab inuidia: sicut a mor te. Ideo dicit scriptura. Deponēs oēm maliciā. & oēm detractionē: sicut mon ge niti infantes lac pcupiscere: in eo cres cis in salutem. i. pe. ij. Nota Lac. i. chari tatis & dilectionis. Finis.

¶ De descensu christi ad inferos. Sermo. xij.

Idest uir te saluus fecit. Luc. xxiij. ¶ De i cto supra de. ij. articulo fidei ptenente ad humanitātē xpi videlicet de passione & morte filiū dei. sequi tur modo predicare de. iij. articulo: videli cet de descensu ad inferos: qui in symbo lo aplico sic proponitur. Descendit ad in feros. In simbolo vero nō nō articulus iste non ponitur. Cuius ratio est duplex. Una quia illud symbolum fuit editum con tra errores qui in surreperunt tunc con tra autē istum articulum nullus error in

1119.

¶ Pro declaratione huius articuli est notandum quod conclusio est in sacra theologia per fidem catholicam approbata: quod postea huiusmodi motus est anima fuisse parata a corpore. et corpus fuit positus in sepulchro mortui. anima vero descendit ad infernum. diuinitas aut remansit unita cum viroga. scilicet persona filii dei remansit unita cum corpore in sepulchro. et cum anima in

lymbo. *Da similitudinem de crisallo m-*
mmato a sole qđ si frangit in duas ptes
vrraq ps. *sepatat illuminat etiam a sole. si*
cut pms totu pinnat. *De hoc est pphia.*
di. in psona xpi. he letetia munica mea fu-
per me qđ cecidi: surgam cū sedero in tem-
nebus: dñs lut mea est. Michae. vii. Sūt
verba xpi ad sinagoga dicēti. he letetia
munica mea. sinagoga sup me: qđ p
tem crucis: qđ surgam cū sedero in tem-
bus. i. in lyngo patrus. Dñs lut mea est:
qđ diuinitas erat cū corpore in sepulcho.
et cū aia in inferno. Vide infra fimeone p-
rimo. p. i. Diel ergo pōt qđ totus xps erat
in sepulcho. sed nō totū: ē totus xps in
lymbo sed nō totū. Rōr qđ tot⁹ dicit psonā:
sed totū naturā. Sūt dicēdi est qđ cum
vnio aie cū corpore faciat hoīem: tps in
vnio triduo nō fuit hō: aia caro fce cēt
illu xps verbo. hēc habent in cōpendio
theologie veritatis. Et vide. b. Tho. per
iij. q. i. ar. ij. r. iij. r. iij. qđ aut tū pueniēs
qđ xps descēderet ad inferos: assignatur
a doctoib⁹ multiplex rō. i. tū trcs refe-
ram. puma ratio sumpta ex pte xpi: est ta-
lis. Nam dū tps viueret in mundo oīdē
se esse dñm elementoz. Da rēplē de sin-
gulis. t sup illa se hēc potēstātē mōstrant
hoībus viuētib⁹. Cōueniēs ergo fuit vt
potēstātē suam etiā in inferno mōstraret:
ipsūm visitando: t illuminando. Uđ fī in
ps. t sunt ūba angeloz: qđ pcecesserūt xps
descēdente ad inferos: vt dicit glo. Tē
tollite portas principes vestrās glo. i. prin-
cipes inferni aufferet pātem vestrā qua
vīps nūc hoīes detinebat: in inferno. Et
sic in mole iesu dñi genu flectat: cele. t terre:
et infernoz: vt dī. phil. iij. Scđa rō sumit
ex pte diaboli: vt xps perfecte de ipso dia-
bolo inimico hūm generis triumpharet.
Tunc cū qđ de hōīe pfecte triūphat qđ
nō solū vincit eū in cāpo sed vīps ad domū
vī regnū sūi ipse inuadit: et accipit spo-
litā rē dē regni. Thullius aut vicerat dia-
bolū in campo claufo. s. in cruce: t etiā qđ
fuerat in campo cōrētatus. Mat. iij. Uđ Aug.
manūm mīrafflita cruce: bellatū acreas
potēstates. Nam diabolus venit ad bra-
chium crucis vt xpm iterato tentaret. Et
hoc dicit Beda sup Mat. sicut xps pcedit
tenet. Tenet em ad me princeps mundi
huius. t in me nō habet quicqđ. Jo. xij.
Nota: quid faciet diabolus nobis postqđ
thullius mouente tentare presumpsit. Sū
thullius ipse dēuit t expellit. i. iura illō

Jo. xij. Nunc princeps mundi huius eiecit
te foras. id. de mudo isto. Ut igit de ipso
perfecte triumpharet voluit cum vix ad pa-
triam domum. i. infernū inuadere. et ppiā
spolia auferre. i. alias sanctos patrū. qui in
lymbo erāt iuxta illud apli. Expoliās
principatus et pñates traduxit glidenter
palaz triumphās illos in semetipso. Col. ii.
Jit zacharia. ix. Tu quos in sanguine in-
stamentum tuū misisti vincitos tuos de be-
lucis quo nō est aqua. Vide infra in fine
sermonis. Et videt qd christus nō solum li-
berauit alias sanctos i patrū descendēdo ad
inferos. sed etiā ligauit diabolum iuxta
illud Apoc. xi. Uidi angelū defendēte nū-
de celo etc. Hec predicta de expoliatiōe in
ferni predicti dñs. id. Cum foras arma-
tus. cūtri. sū. in pa. fuit ea que pot. Si autē
fot. eo. sup. vie. et. vntuer. ar. e. aufert in quibus
confi. et spo. distribuit Luc. xi. Terna-
ratio ēē ppe nōstrū nō liberaret a ma-
lis qd incurramus ppter peccā. Chylp enim
venerat in hūc mundū vt totā penam no-
strā portaret et sic nos a peccatis nostris li-
beraret. iuxta illud. Vere lacrimas nostros
ipse tulit: dolores ipse portauit. Et infra
Et dñs poluit in eo iniquitates oim nrm
Iza. liij. Ex peccato autē incurrebat homo
nō solum mortē corporis: sed dēfēsiū ad
inferos. Et ideo scilicet fuit cōueniens cum
mori vt nō liberaret a morte: ita cōue-
niens fuit etiā descendere ad inferos vt nō
a dēfēsiū ad inferos liberaret. Unde dñs
Osee. xij. Ero mors tua o mors: morsus
tuus ero inferne. nota ero mors tua o mors. i.
in cruce moriēdo Morsus tuus ero infer-
ne. i. ad inferos dēfēdēdo. Et dicit Morsus
quia nō omnes de inferno eripuit. qd
quasi momordit: aliquos liberando vt in-
fra dicendum est. Voluit ergo mori et ad
inferos descendere et ibi diuino permane-
re. s. per. xl. horas: vt humanā naturam a
penis inferni eriperet. Patent responsio-
nes. Vñs ergo rōnibus quibus fuit con-
ueniens xp̄m ad inferos descendere: mo-
do videamus ad quos inferos. siue ad
quam partē inferni descendit. qd xp̄us dicit
qd si illos hōis erit in corde terre. i. in
ferno. Arctualis vero fides dicit. Wescen-
dit ad infe. in plurali numero. Vñ notan-
dū qd in corde terre. i. in inferno sunt quat-
tuor solaria siue quattuor habitationes.
Quia dñs incipiendo ab inferiori carcer
damnatorum

Secunda habitatio est lymbus puerorum.

¶ Tertia habitatio est locus purgator.
¶ Quarta habitatio est finis perfectio.
Sic igitur querit ad quem istos locorum
descendit aia xpi: est descendendum qd sicut
dicit b. Tho. par. iij. q. liij. ar. ij. dupliciter
dicitur aliqd alicubi esse. Uno mo pliaz
essentia: et hoc modo aia xpi fit descendit
solum ad quartam habitationem. s. ad finem
perfectio in quo iusti desinebant. qui dis-
cebatur finis Abise. Sinus adde qd po-
tius erat requies. Abise vero qd requies
illa datur merito fidei. cuius pater fuit
Abiaz. Uñ scñ. xrv. Creditur Abiaz
deoz reputat si est ei ad iustitiam. Unde et
in signu fidei accepit circuncisionem: que est si-
gnaculus iustitie fidei: ut sit pater omnium
credentium: ut Ro. iij. Alio modo d ali-
quid esse alicubi per suuz effectum: et hoc
modo chustus in quolibet locuz inferni
descendit: iuxta illud Eccl. xxiij. et sunt
verba ex ore diuine sapientie posita. pe-
netrabo oēs inferiores partes terre: et in-
spiciam oēs dormientes. et illuminabo om-
nes sperantes in domino. Videamus ergo
modo quos effectus xps cōtulit cuiusli-
bet parti inferni. et incipiamus ab inferio-
ri. prima ergo habitatio inferni est carce-
r damtorum: in quo sunt oēs damnati eter-
naliter. et sunt ibi demones et ignis eternus
ps. pluet super pecc. la. ignis. sul. et spūs
pecc. pars ca. cor. Ad hunc ergo infernu
nō descendit aia xpi essentialiter. sed p
effectum duplici. primo ut ligaret sathā
nam vsq ad finē mundi. Uñ angeli xpm
comitantes discessit demonibus. Tollite
pot. pen. v. et ele. pot. etz. et intro. reg. glo-
rie. et demones responderunt. Quis est
iste reg. glorie: et illi. Dominus noster. et po.
do. po. in pectus. i. crucis. ps. Confiteantur
dñi misericordie eius et mirabilia eius si-
lis hōiū: qd contriuit portas eras et ve-
ctes ferreos cōgregit. Tunc ergo xpus
portas eras p̄fregit: b. ligauit infacia-
bilem homicidam. et stabit sic ligatus vsq
ad finē mundi. et veniente antipoco soluet.
hoc deo pmittente in vltione iustissimam
peccator. De hoc dicit Jo. in Apoc. x. et.
Uidi angelū defendente de celo haben-
tem clauem abyssi et cathēna magnam in
manu sua: et apprehendit draconē serpentē
antiquum qui est diabolus et sathāna: et
ligauit eum per ānos mille. et misit eum
in abyssum. et clauit et signauit. super illū: et
nō seducat amplius gentes donec confu-
mentur mille annes post hoc oportet dñi

De descensu christi ad inferos.

selui modico potest. i. tribus annis cum di-
midio: q. tanto tempore durabit seductio pe-
ccati annuisti. Secunda ratio: quia anima
christi descendit ad locum damnatorum per
effectum vt illos increparet de iniquitate
et malicia. hoc ponit petr. aplos. di. Chri-
stus ias qui in carcere conditus erat spiri-
tu veniens predicauit. i. petri. iij. Sed quo
dic practice. pio increpauit magnates
scz Alexandru magnu. Nabucodonosor.
Cesar. Octavianu. et reliquos dngs. di.
O miserrimi vos qui eratis in mundo in
tanta potentia et diuitijs et no credidistis
in vnu deum. nec bene gubernastis mu-
dum: imo tyrannice omnibus iniustis facie-
batis. Et tu alexander qui sic breuiter to-
tam asiam possedidisti: quid profuit tibi: fra-
ciebas non pyriatas: et tu totum mundum
rapere volebas. Si fecissetis iustitias: iam
salui essetis per passionem et mortem meam.
Deinde venit se ad ppos. di. O Aristote-
les. O Anaxagoras. Pythagoras. et alij
O miserrimi quare vos adorabitis idola
cum cognouissetis vnu deum: et hoc de-
monstrauit in scholis disputantes proba-
batis: et non sic deum glorificauistis sed
euauistis in cogitationibus vestris: et di-
centes vos esse sapientes stulti facti estis
Si vos adorauissetis vnu deum et virtuo-
se vixissetis modo saluaretur per mortem
meam. Itē increpauit superbos avaros.
luxuriosos. et sic de alijs peccatoribus. Ideo di-
cit scz Th. in. iij. par. q. ar. ij. xij. q. ala
christi descendens ad inferos per effectum: eos
de sua malicia confutauit et incredulitate.
O q. dura increpatio fuit illa. Et quantum
terrore illis incussit. Quis posset cogitare
Et ista increpatio continue durat in dāna-
tis. Et ista dicit pōt vermis cōscientie. Isa.
lxvi. Termis eorū: non mouitur. Ecce qd
fecit fecit in illa prima habitatioe inferni.
¶ Secda habitatio est iymbus paruulorū
In isto solar. o sunt oēs paruuli descēden-
tes absq. baptismo: siue fuerint filij xpia-
norum. siue filij iudeor. siue paganorum:
quia cum solo originali omēs mortui sunt
non habēt aliquā penā sensus. nec vidēdo
demonēs. nec de igne rē. sed tñ pena dā-
ni. q. priuantur visione diuina. de qua tñ
non dolēt. Sicut tu agricola nō doles de
hoc q. tu non es rex: q. non pōtinet ad te: sz
bene filius regis dolet. Itē nō dolet hō
si non volat. q. hoc non pōtinet nec cōuenit
hoibus sed auib. Sic et de pueris ibi po-
sitis et hoc pbat p scripturā. vñ dicit

Job. iij. Queris non in vulua mortui sum
egressus de vtero non nati perij. Cur
exceptus genibus: Cur lacat vberibus
Nec em dormies silete: q. somno domo re
quiescerem et. Nota Requiescere q. qui
sine gra mouitur in pctō originali tñ: non
sentit penā sensus. sed hz quietē. Ideo vo-
cat tales dormientes: cū dicit. Nunc em dor-
miens silete et. Immo dicit. b. Th. in. ij.
en. di. xxiij. q. q. ius pueri non baptizati
sunt separati a deo quantū ad illam cōmū-
nionem q. est per gloriā. non tñ ab eo pen-
tus sunt separati. Immo sibi cōsignant
per participationē naturalis bonor. et ita
etiā de ipso gaudere poterūt naturalit. cō-
gnitione et delectatione. b. Th. Ad istum
ergo locū aia xpi descendit per effectum: non
quidē eos reprehēdēdo sed cōsolādo. Nā
illi statim cognouerūt aiam christi descen-
disse vnitam diuinitati. licet ipsam diuini-
tatem nō viderūt q. alioquin fuissent bti.
Uñ poterat eis dicere xps. Laudate pue-
ri dñm: laudate nomen dñi: q. non estis in
inferno inferiorū dñatit: sed sitis cōtēti hz
non sitis ituri ad paradysum: q. non estis
mundi et nūl iniquitatē intrabit in illam
gloriā. Et poterat et rñdere. Sita tñ dñe
qui natus es po hōie: cū patre et scō ipsi
in sempiterna secula. Amen. Sed diceret
aliquis: quare xps istos pueros nō libera-
uit. R. fm mentē. b. Th. p. iij. q. li. ar. vij.
gratia xpi q. liberat hoies et saluat iuxta
illud Gfa dei vita eterna Ro. vi. Venit in
remediū pcti ade. Sicut aut. pctm ade ad
eos tñ puenit q. per feminale rōnez. car-
na: iter ab eo descendit: sic gfa christi ad
eos tñ puenit q. spūali regeneratione facti
sunt eius mēbra. Mēbris aut xpi fit q. per
fidem formatā charitate: per quā saluat
homo iuxta illud Iustificati grās pergra-
tiam ipsius et per redēptionē q. est in xpo
Iesu: quē pposuit deus ppiatōre per fi-
dem in sanguine ipsius Ro. iij. pneri aut
qui cum solo originali descendit: nullo-
modo fuerūt participes fidei. Neq. cū fi-
dem ppiā habere potuerūt: q. nō habue-
runt vsum liberi arbitrij. neq. per fidē per-
entū. aut p aliq. fidei sacramētū fuerūt
a pctō originali mūdāt. Et ideo descēsus
xpi ad inferos: hos pueros nō liberauit a
lymbo: fm snaz. b. Th. Et sic p. scda pō-
¶ Terna habitatio inferni est locus pur-
gandorū: in quo sunt oēs q. cum pctis ve-
nialibus hinc migrauerūt. vel cum reatu
pene tēporalis debite veniali vel mortali

Sermo. iij.

liij.

hic remissio. De quo vide qd scripsi in ser-
monibus quadrimalt. de pctis in gene-
re ar. iij. vbi agitur de peccato veniali
sermone scō vbi agitur de purgatorio p. iij.
Ad istum ergo locū aia xpi per effectum
etiam descendit. Sz q. dicit dubitatio. Nā
querit sanctus Th. per. iij. q. li. ar. vij.
Utrum xps suo descensu ad inferos libe-
rauit aias a purgatorio vbi dicit q. descē-
sus christi ad inferos liberationi fuit inui-
tute passiois ipsius passio aut eius nō ha-
buit tēporalē virtutē et transitoria sed sem-
puerna: fm illud Job. x. Una oblatione
cōsumam sanctificatos in sempiternū. Et
sic p. q. non habuit tunc maiore efficaciac
passio xpi q. habeat nūc. Et ideo illi q. tñ
fuerunt tales qui tunc sunt q. in purga-
torio detinentur non fuerunt a purgatorio
liberati per descensum christi ad inferos
Alioquin nullus mō esset in purgatorio:
quia illis suffragaret virtus passionis xpi
nunciat et tunc. Si q. aut mūdū sunt vbi
tales quales etiā nūc sunt passionis xpi
a purgatorio liberant. tales nūl phibet
p descēsus xpi ad inferos a purgatorio li-
beratos esse: fm. b. Th. vi. supra. Inueni-
tū magnū Vincētū in quodā sermone dicit
re. p. dicit. b. Th. est vix. de rigore iuris
tñ de dulcedie miser eq. tñ q. ceteris pa-
ribus pualer rigori vi. norant legisse in. l.
placuit. C. de iudic. pie pōt credi q. oēs
de purgatorio fuerūt p descensum xpi ad
inferos liberati. Probāt hoc similitudine au-
ctoutate. et rōne. Similitudo est ista. Qñ
rex intrat nouiter aliquā suā ciuitatē in
qua adhuc nō fuit. et trāsiens per curias
videt incarceratos penitentes et clamātes.
Dñe mīa et. Rex interrogat q. rē sūt isti in
carcerati. Si ppter interesse ptis. non d. z
de rigore illos liberare. secus si soluz ppter
offensam regis: Modo in purgatorio nul-
lus ppter interesse ptis. sz ppter offensaz
dei. Et ergo sicut ianua: oēs clamauerūt
Misericordia dñe mīa. pie ergo pōt cre-
di q. oēs tñ extraxit. Et videt pbari au-
ctoutate Isa. dicens in psona dei patris
Dedit te in sedus pphs vi. suscitares ter-
rā: vt diceret his q. vincti sunt: erite. et hys
q. in tenebris reuelamini Isa. xlix. Nota
vi. suscitares terrā. i. pmissiois. scz vter
ne predicādo: ad quā gētes nimis dormie-
bant. scām similitudinē de papa nouiter
creato: qui faciliat dat indulgēcias deuo-
te petentibus. papa autē Iesus est maio-
ris misericordie. ergo illis de purgatorio

deuote petentibus debuit parcere. Ad hoc
facit Auctentitas. Isa. lxi. Spiritus domi-
ni super me eo q. vincerit me ad annunciat
dum mansuetus misit me. vt mederet cōri-
tis corde: et predicarem captiuos indulgen-
tiam et clauis apertionem. Nota Super
me. i. inq. tñ homo. Isa. xxi. Et redēcet su-
per eum spūs dñi et eo q. vincerit me. Isā
scitis q. res vincta est mollis. ergo erat in-
citus vt esset mollis et misericors. Et pōt
carem scz post finem vite captiuus. i. exis-
tibus in purgatorio indulgētiā et. Ratio
autem quāz allegat est ista. Nam legitur
q. erat quidam religiosus qui defunctus
apparuit cuidam socio religioso: di. q. in
purgatorio erat condēnatus et debebat
stare ibi per. xv. annos et petiit ab eo ali-
qua suffragia et ille dixit pro eo vnam mis-
sam. et statim ascendit ad celum: sicut ipse
postmodum reuelauit. Hoc exemplū legi-
t de vita fratru nostrorū. Dñe late iostū ex-
plum. fiat ergo argumentū a maiori. Si
missa illa liberauit aiam illam a purgato-
rio: magis hoc dicendum est de missa
solēni: quā xps cantauit in ara crucis pro
omnibus viuīs et defunctis: Notare po-
tes hic q. xps dixit duas missas. i. prima
tam in vltima cena: et alterā publicā: et so-
lennem in ara crucis. Vide in octaua cor-
poris xpi sermone q. incipit Accipite et mā-
ducate par. iij. et in sermone. xxi. parte. ii.
¶ Quarta habitatio inferni est sinus per-
fectorum: in quo erat aia Abel. Abrahā.
Isaac et. Isā. Quis est hō qui vi. et non vi.
mot. e. aiam su. de ma. inferi et. Quare di-
cebatur sinus Abrahā: rationē dicit supra.
In hoc loco stabant aie purgate ab omni
macula originalis et actualis pcti. Sed q.
ianua paradisi nondū erat aperta: q. non
dum fuerat aperta ianua lateris xpi iesu
ideo nō poterat in celum ascendere. Jo. iij.
Nemo ascēdit in celū nisi q. descen. de celo
fi. ho. qui est in celo. Modo ad istū locum
per essentia aia xpi descendit fm oēs theo-
logos: dicens aui comitantib. A tollite
por. pun. vestras et. Vide supra. per. i. sta-
tim pōtē cōtracite sunt et ipse apparuit cū
diuinitate sua scis patribus: qui oēs tunc
fuerunt in paradiso essentialiter videndo
facie ad faciē diuinam essentiam. Inter
animas autē illas fuit anima latronis cui
christus in cruce dixit. Hodie mecum eris
in paradiso Mat. xxvij. Quod vi dicit. b.
Th. per. iij. q. li. ar. iij. ad tertium. Non
de paradiso terrestri corporeo sed de para-

quare pueros in limbo
nō liberet. x.

In missa
et. al. b. b. b.

De gloriosissima christi resurrectione.

aiso spirituali intelligendum est. In quo esse dicitur qui gloria diuina fruuntur. Unde laeto loco quidē cum christo ad infernū descendit. ut eēt cū xpō: qz dicitur eēt in mecu: et in paradiso: s3 pmo in paradiso qz ibi diuinitate xpi fruebat: sicut et alij sancti s3 m. b. Tho. vii supra. Hec figura tñ est in libro Iudici. xvi. per Sansonē qui media nocte tulit portas Gazze ciuitatis philistinorum. et portauit ad verticem montis. Sanson significat christū Gaza qz iterpretatur munita: in fernu. Philistei sunt ipsi iudei qui custodes in sepulchro dñi posuerunt. Sed Sanson non solum ciuitatē exiit sed portas super humeros tulit. Quia christus nō solum de inferno et de sepulchro liber extitit resurgēdo sed inferni claustra cōfregit sanctorū multitudinē educendo et montis verticē subiit quadragesimo die in celum ascendēdo. cum patribus sanctis de symbo educatus pō. Ascēdit in altū cepisti captiuitatē. De hoc prophetia habet Zacha. ix. Tu quoqz in sanguine testis: emi isti victos tuos de lacu in quo nō est aqua. Nota de lacu. i. de symbo patrū in quo nō est aqua. per aquā intelligit mīa. Mā di cit ibi Glosa. qz nulla mīa eos refrigerabat: qz intelligit spūm ad mīam pfecte liberationis. Qz sancti patres ab illis inferni carceribus ante christi aduentū non poterant liberari: s3 m. b. Tho. parte. iii. q. lii. ar. vi. ad p3. Et sic p3 iste articulus. f. m. De gloriosissima xpi resurrectione. Sermo. xx.

Fides tua

te saluum fecit. Luc. xviij. Sequitur hodie dīcare de. iij. articulo fidei pertinentē ad christi humanitatem. qz de eius gloriosissima resurrectione. Quā sic in simbolo apostolico pponitur Tertia die resurrexit a mortuis. Et tunc posuit. b. Bertholo. In simbolo autē nō sic describit. Et resurrexit. die s3 m. scrip. Et de hoc erit s3 m. n. Salutes p3o ma. Pro fundamento sermonis qz est de resurrectione christi oritur theologia q3o. Quidam christus resurrectione suā manifestauerit sufficientibus argumentis. Arguitur qz non nihil est post resurrectionem christus discipulis ostēdit q3 angelus in corpore apparētes ostēdere nō possunt: qz se in effigie hūana ostēderūt et cōmēderunt loquendo et tñ non habuerūt

vera corpora igitur. In oppositū illa argumēta fuerūt sufficientia quibus mediāntibus discipuli christi ipsam christi post resurrectionē verē cognouerūt. Sed mediāntibus argumentis qz christus demonstrauit post resurrectionē christi discipuli cognouerunt christū esse christū igitur christi resurrectionē suā manifestauit sufficientibus argumentis et sic questio manet pro vtraqz parte dubia. Ad questionē respondendū est s3 m. Tho. in. q. li. art. vi. Cum christus suā resurrectionē dupliciter manifestauerit. s3 in testimoio et argumēto: seu signo. vtraqz manifestatio in genere suo sufficiens fuit. p3ma quidē quia vñs est testimoio duplici: quo neutrum re fectū potuit. s3 angelorū: qñ mulieribus apparuerunt ut habet Luc. vii. Sc3a quia ostēdit suā resurrectionē fuisse verā ex parte corporis: qz palpabile prebuit p3 de Tho. ostēdit fuisse humanum quidē ostēdit ipsummet esse ostēdendo cicatrici vulneris. ut dicit Thomē. infer. 2c. ex pte aīe nutritiē qz comedat sensitiue ad mīa interrogata respōdebat intellectuē qz discernebat de scripturis ostēdit seipsum habere diuinā naturam: qz videmus discipulis ascēdit in celum Jo. iij. nemo ascēdit in celum nisi qui descendit de celo filius hoīs qui est in celo ostēdit etiam resurrectionis gloriam per hoc qz Ianuā clausis intrauit ad discipulos et per hoc qz statim euānuū. Luc. xlii. Ad argumētum dicitur qz angeli nō asserēbat se hoīes esse ut christus. Et aliter habebat corpus angeli aliter christus aliter cōmēdebant angeli aliter christus ideo non sequit quā christus sufficientibus argumētis suā resurrectionem manifestauerit et hoc est fides nostra de qua fit sermo: iuxta verba 2c.

Pro introductione materie predicandē quia dicitur in simbolo niceno s3 m. scripturas: quero quare istud verbū. Sc3m scripturas. ponitur in hoc articulo: plus qz in alijs: pro cuius solutiōe questionis est notandum: qz quāto aliqd est magis difficile ad intelligendū vel credendū: tanto maiori declaratione et cōfirmatiōe indiget. In ter ceteros autem articulos fidei. nullus alius fuit difficilior ad credendū qz articulus resurrectionis. Ut apostolis predicantibus fidē xpi per mundū valde difficulter fides resurrectionis ingredi poterat in corda audientū: sicut p3 de p3o audientibus Paulū predicantē arētiā 2c. sicut legit

Actū. xviij. Et scripsi supra sermone. xv. de resurrectione corporis humanorū. Vide ibi parte. i. Et quid mirū de p3is: cur etiā ipsi apli cum magna difficultate hoc crediderunt? Ut legit Luc. xxij. qz tres marie a non imēto regressē nūciauerūt aplis christi resurrectionē. et vñs sunt ante illos quasi deliramentā verba ista: et non credebant illis. Ut et Thomas apls qz dixerat Eamus. i. in ortum cum illo Joh. xi. qñ apli dixerūt ei. Vidimus dñm: non creditis. poterat autē dicere. Quid me vultis instruire qñ christi erat in cruce et indei promittebat ei se credituros in est. si descēderet de cruce non potuit descēdere et nūc dicitis qz resurrexit a mortuis? Non credetis: nūc videro in eius manibus fixurā clauorū et mittā digittū meum in locū clauorū: et mittā manum meā in latus eius non credetis Jo. xi. Ut dicit Mar. xlii. Recubentibus illis vñdecim apparuit illis iesus: et exprobatuit incredulitatē illorū et duriciā cordis: qz hīs qz viderant eum resurrexisse non crederat. Ut vi dicit Amb. in libro de virginibus: etiā virginē asserēt xpm resurrexisse volebant apli credere quā igitur erat valde difficile ad credendū christum resurrexisse posuerūt sc3i p3es in niceno cōcilio p3dicta verba s3 m. scripturas: quasi dicat. Non solū hoc fides catholica tenet sed etiā scripturaz auctoritate firmat. Et sumperūt utrum modū loquēdi ab aplō dicente. Tradidi vobis in panis q3 et accipite: qz xps mortuus est. p3 p3is n3is: et qz sepultus est et resurrexit tertia die s3 m. scripturas. i. Cor. xv. Cū ergo et auctoritas niceni cōciliij et apli. pauli dicat qz p3 scripturas resurrectionē xpi cōfirmat: videam⁹ nō per quas scripturas et quō. Et qz supfluit esset xpi resurrectionē noui testamēti scripturis asserere: restat ut videam⁹ scripturas vet cris: testamēti: qbus hmoi resurrectionē cōfirmat. Duplex erit autē scripura sacre veteris testamēti iesu xpi filiū dei resurrectionē futuram p3emonstrabant. Primo per p3phetiā p3enunciationem. Sc3o per figuratū significationē. Primo per p3phetiā p3enunciationē 2c. Et licet multe p3phetie reperiant in veteri testamēto de resurrectione dñice: tamē in presenti sermone sufficiet tres allegare. P3ma erit Dauid. Sc3a Michē. Tertia Jacob. P3ia ergo p3phetia est Dauid qz loquēs in glōria xpi sic ait. Propter hoc letatum est cor meū: et exultauit lingua: m

super et caro mea requiescit in spe qñ non derelinques aīam meam in infer. nec da. sa. tu. vi. corruptio. nē p3. xv. Quē q3ez verba non possunt ad luterā intelligi de ipso. Dauid. Nulla est scriptura docet qz corpus Dauid non fuerit corruptū. Ut dicit petrus qz Dauid defunct⁹ est et sepult⁹ et sepulchri eius ap3 non est: vñqz in hodiernum diem Act. ij. Oportet ergo intelligi verba p3dicta de xpo in cuius persona ipse Dauid loquit⁹. Propter hoc. i. p3pter resurrectionē meam qz infra ponit: letat⁹ est cor meū: qz resurrectio separata erat causa letitię ordinate ipsi xpo. Certum est enim boni expectati est causa delectatiōis: quia propter certitudinē op3nēdi bonū futurū iam apprehendit quali p3ens: et sic est causa delectatiōis: qz est de bono apprehēso p3esenti. Nota qz licet in christo non fuerit spes prout est virtus theologica. eo qz Ab instanti cōceptionis fruebat deo fruitiōe b3a: s3 sic erat ibi tenno et vñs: non stant cū spe iuxta illud Ro. viij. Qz videt qz: qd sperat⁹. Spes est h3 deū non habuit per obiecto: tñ in christo fuit spes glōrie corporis ante resurrectionē: quā a deo ex p3ectabat. Sequit Insuper et ca. mea requi. in spe sc3 resurrectionis future. Qñ nō derelin. animā. meam in inferno. i. in symbo sc3o patrū: vbi aīa christi fuit in triduo mortis. Nec dabis sanctū tuum. i. corpus meū totaliter impollutū vide re corrupt. i. incinerationem vel putrefactionē. Fuit tñ ibi corruptio accipiendo pro morte: quia corpus christi fuit vere mortuū per separationem anime. Notas mihi se. vñas vñe accelerādo tempus resurrectionis mee. Adimple bis me se. cum vultus: qz tunc glōria anime christi quam habuit a principio. et qz cōsistit in vidēdo deum facie ad faciem: fuit deriuata ad corpus in sua resurrectione quia tunc habuit corpus gloriozū. De electione in dex. tua: quia christus assumptus est ad dexterā p3is: sicut dicit Mar. xlii. Et dñs quidē iesus postqz locutus est eis: assumptus est in celū et sedet ad dexteram dei 2c. Hoc expositio est s3 m. Nicolai de lura pro maiori parte. Ad idē facit p3phetia Dauid ps. xxi. vbi sic ait in persona christi. Ad te domine clamabo et ad deum meum deprecabor. Quē vñas in sanguine meo: cum descēdero in corruptōnem? Nunquid conf. tñ pul. aut annuū. veri. tu. Audiuit dominus et misertus est mei: dominus sacris est adiutor meus.

De gloriosissima christi resurrectione.

Queritur. plan. meum in gau. mihi cōci. fac. meum: cūcūde. me lencia: vi cā. tibi glia mea. z nē cōpuit. dñe deus: meus ineter. cōfi. ubi. Ad idem. ps. iij. Ego dor. z sopo. sum: z cru. q. do. su. me. Quē ps allegans August. xviij. de ci. d. c. xviij. dicit. An for. te quis ita despit vt credaretur aliquid magnū nobis indagare voluisse. pphetā q. dormierit z surrexit: nisi foris? ite mota est: z euigilatio resurrectio quā de chris. to sic oportuit. pphetari: Ad idem. ps. xl. Inimici mei dix. ma. mihi qñ mor. z pe. no. eius zc. que sequunt. Et infra. Nunqd q. dor. non adij. vt resurgat? Q. s. Augu. vbi supra exposuit etiaz de resurrectione xpi: et morte: quā sibi iudei intulerūt. Sed vt ait ibi Aug. ipsos iudeos tam magnū nefas non impune facturos cōsequētibz indi. cat veribus dñ. Et tñ hō pacis me. in quo spe. q. ede. pa. m. Et infra. Tu aut dñe mi. mei. z ru. me: z retribuā eis. Quis hoc iaz neger: q. iudeos post passionē z resurrectio nem christi de sedibus suis bellicas strage et excidio fundit? eradicator videtur: Ocio. sus em ab eis resurrexit: z reddidit eis in terim tēporis disciplinā: excepto q. non correctis seruati: q. viuos z mortuos iudi. cabit. Nam dñs ipse iesus ipsum tradito. rem suum per panē potrectū ostēdēs apo. stolis. hunc etiaz versum ps. huius cōme. morauit: z in se dixit impleti. Qui edebat pa. meos: āplauit sup me calcaneū. s. Q. s. autē ait. In quo sperauit: nō cōgruit capiti sed corpori: neq. em nesciebat cum ipse sal. uator: de quo ante iam dixerat. Unus ex vobis diabolus est zc. Ite ille.

Secda auctoritas habet a ppheta Mi. chea q. loquēs in psona xpi: sic ait. Ne lete ris inimica mea sup me. q. cecidit: z surgā cum sedero in tenebris. dñs lux mea est. z Michae. vij. Et sunt verba christi ad syna. goga dicētis. Me le. mi. me. super me q. ce. cidit. s. p. mori. Cōfurgā. s. tertia die. Cum sedero in tenebris. i. in limbo patrū. dñs lux mea est: q. diuinitas erat cum corpore in sepulchro z cū aia in limbo.

Tertia auctoritas scribit. Gē. xlij. de Jacob benedicente filiis suis. inter quos cum loqueret ad Judā sic ait inter cetera. Catulus leonis Judas ad predā ascendi si fili mi. requiescēs accubui si vi leo. et quasi leona. Quis suscitabit eū? Pro cui? intellectū notandū: q. christi? fuit de tribu iuda sicut pbatur in genealogia q. regitur Mat. i. Et ideo Jacob hoc presciens pro.

phetauit in persona Jude q. futurū erat. Nota ergo iria in ista prophetia.

Primo quia Jacob vocat christū leonē dum dicit. Catulus leonis Judas: hoc p. pter virtutē psonē sue inuincibilē. Cui co. cordat etiā Jo. in Apoc. di. Uicit leo de tri. bu iuda. radix dñs apire libri z soluere se. ptem signacula eius. Apoc. v. xx. ad predā ascēdit zc. hoc fuit impleti in xpo quan. do ascēdit in crucem: et mortuus descēdit in limbo: z ibi predā inferni tulit: q. inde sanctos patres extraxit. z ad celum ascen. dens illos ad celum itroduxit: iuxta illud ps. Ascendisti in altus accepisti captiuita. tem zc. Tercio dicit. Requiescēs accubui si vi leo. Et infra. Quis suscitabit eum? Dicit de leone q. generat filios mortuos quos die terno suscitāt sud rugiti. Sic et deus iesum xpm filium suum mortuū resu. scitauit voce virtutis sue. Et ideo xps a sū. mlatu in sua resurrectione leonē iuxta il. lud Uicit leo de tribu iuda Apoc. v. sicut in sua passioe agno. Jo. i. Ecce agnus dei Et sic piz q. per scripturas prophetales. christi resurrectio cōprobatur.

Secda per figuras scripturales xpi re. surrectio psignat. Et in multis quidem locis habetur de hac resurrectione glorio. sa figura: sed duas tñ causa breuitatis re. feram. pta habet de Sansone Judi. xvi. Qui media nocte tulit poetas Gaze cui tatis philistinorū. z portauit eas ad veriti. cem montis. Sanson significat christū. Sa. za que interpretat munita inferni. philis. tici sunt ipsi iudei zc. Vide istam figuram sermone primo parte. iij. Et die eaz si ibi causa non recitat: quia magis hic cōpetit.

Secda figura habet de Jona q. stetit tri. bus diebus z tribus noctibus in ventre ceti. Dic historici: sicut habet. Jone. i. z. h. c. Mo. do nota expositionē figure. Naui non po. terat euadere nisi Jona. pfectus fuisse in mare. Quid per nauē: nisi humana na. tura intelligit? Nam principē nauis sic p. iora est stricta in medio est lata. vbi stat arbor z veli puppis etiā est stricta: s. non tñ sūm in p. iora. Ita natura humana fuit in principio stricta. s. solum in adam et euam. postea vero in medio fuit ampla scz tempore romani imperij. in quo tempore fuit ampla numero hoim z honore tempo. rali: vt patet in populo romano. apud quē tunc erat monarchia totius mūdij in hoc tempore scilz Tyberij impatoris successo. ris Octauiani anno. xy. fuit arbor z ve.

De rationibus quare christus resurrexit.

lvij

Arbor est crux xpi. Ubi cāta ecclesia. Ar. bor decora fulgida ornata regis purpura electa digno supite tam sancta mēbra tan gere. Jtes alibi. Crux fidelis inter oēs ar. bor vna nobilis. nulla filia tale pferit frō. de. flore. germine. dulce lignū dulces clau. uos dulce pondus sustinet. Jtem Cant. viij. Sub arbore malo suscitauit te: ibi cor. rupta est mater tua. ibi violata est geni. trix tua. fuit enāz veli album. i. caro xpi alba in arbore crucis posita. z cum aliove lo z arbore nō pō: q. s. nauigare ad portū paradisi. post xpm vero incepit stringit. cur nunc: q. sum? quasi in puppibus na. uis: q. sumus in fine mundi. i. Cor. i. Nos sumus in quos fines seculorū deuenerūt: et sumus valde diminiuti guerris. pestilē. tijs zc. Naui ergo ista erat in magna for. tuna: q. oēs periclitabant naufragio iser. nali ps. Quis est homo q. viuut et non vi. mor. e. a. l. de ma. inferi. Non potuit libe. rari nisi Jona mitteret in mare. Jona interpretatur colūba vel dolens: z signifi. cat xpm: q. fuit colūba propter simplicita. tem z puritatē: uē z plenitudinē grē iuxta illud Plenum gratie z veritatis Jo. i. Jē. dolens in passione iuxta illud Treh. i. O vos oēs q. transitis per viam: attēdit z vi. dere si est dolor: sicut dolor meus. fuit ergo Jona. i. xps missus in marc. i. amari. tudine z mortis: z cetis siue balena apuit os suū sez infernus: z deglutit illum tri. bus diebus z noctibz: z tandē ex imperio dei patris pūcis euomit eum: q. die ter. tio resurrexit ex imperio sue diuinitatis z postea predicauit. Minue. culus predica. tiōe saluata est illa ciuitas. Ex quo signa. tur q. postq. xps resurrexit p. dicit per apostolos mūdo z sic mundus saluā? est: et nauis est. i. natura hūana liberata est a naufragio isernali. Jtem est q. dicit salua. tor Mat. xij. Sicut fuit Jona propheta in ventre ceti tribus diebus z tribus no. ctibus: sic erit filius hois in corde terre tri. bus diebus z tribus noctibus. Et autē notandū: q. in hac narratione triidū est si. gura quedāz que vocatur sine doctes: in qua accipit pars pro toto. qua figura scri. ptura frequēter vñtur. Nā in die ueneris tanta stetit xps quadā parte dici. in cor. de terre. s. a nona z vltia: q. accipit pro to. ta die cum precedēt nocte. die vero sabba. ti completa cum nocte precedēt etiam ste. tit. In die vero dñica stetit tota nocte. euz qua accipit sequēs dies: q. modo nox p.

cedit diem. z sic per figuratē significatōē christi resurrectio p. mōstratur. Finis.

De rationibus quare christus resurrexit.

Sermo. xxi.

Ides tua

te saluum fecit. Luc. xviij.

Supra sermone p. iorio dictum est quō per scriptu. ras veteris testamēt xpi resurrectio cōprobat: mo. do intendo predicare de eodem articulo: quare oportuit christum resurgere. Salu. tetur virgo maria zc.

Pro fundamentis sermonis outur thes. losalis questio.

Queritur. Anus discipuli sicut post resurrectionem ita z in p. iorio resurrectionis debuerint chris. tum videre surgentes. Arguitur q. sic ipsi discipuli viderunt resurrectionē laza. ri que fuit iudiciū resurrectionis christi: i. gi. tur a simili debuerūt videre resurrectionē christi. Inoppolitū christum viuente ocula. ta fide viderūt: quē scuerāt mortuū. Sed sicut ad visionē beatus peruenit per au. dium fidei ita ad visionem christi resurrex. tis peruenit hoies per audita ab ange. lis: ergo discipuli sicut post resurrectionē ita z in p. iorio resurrectionis non debuerūt christum videre resurgentes: sic questio manet pro vtraq. parte dubia. Ad que. stionem respondendū est fm Tho. iij. par. te. q. ly. ar. h. Sic resurrectio christi nō de. buit videri immediate ab hoibus. S. eis debuit nūciari ab angelis q. patet nam que sunt supra hoies sunt eis per āgelos manifestanda: q. talem ordinē deus in rebus instituit. Sed christus resurgens non resurrexit ad vitam cōmuniter oibus notam. Sed ad immortale z cōformē deo fm illud ad Ro. vi. q. cū viuut viuut deo. Ubi dicit hila. supra. Mat. q. ideo ange. lus primus resurrectionis est iudex: vñ quo. dam famulatu paternē volūtatē resurre. ctio nūciaret: igitur. Ad argumētum dicitur q. non est simile: q. lazarus est re. suscitatus ad vitāz talem quāle prius ha. buerat q. cōmūe hoim noticiā non. trāscē. dit z non est sic dicendū de xpo z hoc est si. des ista de qua fit sermo: iuxta verba.

Pro declaratiōe huius materie z cōple. mento sermonis est notandū: q. conclusio vera est in sancta theologia q. necessariū fuit iesum xpm filiū dei resurgere: vñ.

De ascensione.

De ad humanitate xpi. f. de ascensione dñi qui in simbolo aplico sic pponit. Ascendit ad ce. se. ad dex. dei patris. oipotentis et hñc posuit dñs Philippus. In simbolo vero nicho sic ponit. Et ascen. in ce. se. ad dex. pñs. Et de hoc articulo est nobis hodie fmo. et iñ in hoc articulo duplex consideratio. prima de ascensione xpi ad celos. dum dicit articulus. Ascen. ad ce. Secda de ascensione xpi ad dexterā pñs: dum dicit Se. ad dex. dei. pa. omīpo. De prima erit sermo hodie. De secda in sequenti sermone. Salute virgo Maria etc.

Queritur. Pro fundamento sermonis qui est de ascensione. ontur theologiae questio. Virum solus xps habeat ascendere in celum Arguit q sic Jo. iij. nemo ascendit in celum nisi quis descendit de celo. Sed solus christus descendit de celo igitur inoppositum. Si nullus ascendit. nisi xpus ipse solus esset in celo. Sed hoc est falsum igitur solus xps non habet ascendere in celum. et sic questio manet pro utraq. pte dubia. Ad questionē respondendū est scdm bonauitiam in iij. di. xxiij. in dubijs litteralibus q ascendere est duplitate primo mō virtute propria. et sic cōpetit soli xpo: scdo mōdo virtute aliena et sic competat oibus iustis. Itē ibidem dicit. q duplex est celum scdm trinitatis. ad quod nō est ascensus quasi ad locū. Sed quasi ad dignitatem: ad hoc ascēdit solus xps. psalm. a summo celo egressio eius et occursum eius vltis ad summū eius. Aliud dñt empiricum: ad quod ascendit oēs electi: et sic solus xpus nō ascendit et ad argumentū dicitur. q in telligitur virtute propria et nō aliena et hoc est fides nostra de qua fit sermo iuxta verba sunt hec etc.

Pro cōplemento materie predicade est notandū q fm doctrinā theologor cōueniens fuit xpm post resurrectionē ad celū ascendere multiplici ratione: et ponam in presenti sermone. viij. rationes.

- ¶ Prima rō est ppter loci pportionem.
- ¶ Secda est ppter fidei cōmendationem.
- ¶ Tertia est ppter spei subleuationem.
- ¶ Quarta est ppter charitatis ascensionem.
- ¶ Quinta est ppter maiorem reuerentie exhibitionem.
- ¶ Sexta est ppter glie nre pparationem.
- ¶ Septima est ppter nram ppirationem.
- ¶ Octaua est ppter gratia collationem.
- ¶ Prima ergo est ppter loci pportionem.

Hanc rationē tangit b. Tho. p. iij. q. lxxv. ar. i. vbi sic dicit. Locus dñ esse proprius natus locato. Wa exemplū de rege in throno regali. de doctore legēte in cathedra. de predicatore in pguilo. de sacerdote i altari etc. Christus aut p resurrectionē vitā imortale et incorruptibile inchoauit in illud Ro. vi. Christi resurgēs ex mortuis iam nō mouetur moia illi vltra nō dñatur etc. Locus aut in quo nos habitamus est locus generationis et corruptionis: sed locus celestis est locus incorruptionis. Itē ratione materie que nō est in potentia ad aliam formā nō est cōposita ex cōtrarijs. tum ratione forme q implet oēm potentiam materię. Et ideo nō fuit pueniens q post resurrectionē christus remaneret in terris: sed cōueniens fuit q ascenderet in celum. b. Tho. Si aut queris quare ergo nō statim ascendit ad celos? Duplex est ratio. primo vt veritas resurrectionis probaret. Difficilius em erat probare veritatē resurrectionis q mortis. Et ideo sufficit discursus horar. xl. ad pbandū mortē sed ad probandū resurrectionem optuit discurre dies. xl. Unde dicitur Act. i. Quibus. s. aplos pbeuit seipsum post passionē suā in multis argumentis per dies. xl. apparere eis: et loquē de regno dei. Secda vt cōsolaretur aplos qui fuerāt desolati de morte eius: iuxta illud ps. Scdm multitudinē dolorum meorum in cor. me. conso. tu. leti. aiam meam. Unde quia. xl. hois mortuus fuerat. et apli desolati. voluit. xl. diebus se vnum alitruere et aptos cōsolari. hoc dicit glo. sup Act. i. Unde aplos. Sicut abundat passiois xpi in nobis: ita et per xpm abundat consolatio nostra. ij. Cor. i. Et nota q hec cōparatio sicut et ita: accipit fm pportionem nem: q absolute magis abundat consolationes q passionē pro xpo assumptis: vt hic pbatur. Et est etiā tertia ratio mortis: vt daret intelligi q nō ante possumus ascendere in celū: nisi pfectam pñiam per agamus q per numerū quadragenarij designat. figura habet de filijs israel qui anteq. intrarent terram promissionis. xl. annis in deserto steterunt.

¶ Secda rō est. ppter fidei cōfirmationem siue augmentationē. Et hoc enim q xps ascendit ad celos. fides est magis meritoria et etiā magis operatoria. Meritoria quidem q magis meremur credēdo: nō vidēdo: q vidēdo. fides em est subleuata res

speranda et argumentū nō apparentis: vt dicitur iheb. xi. Nō licet in videntibus hñtate xpi esset fides. nō quidē de hñtate quā videbāt de diuinitate quā nō videbant et credebāt. in maior fides est credere et diuinitatē et humanitatē xpi nō vñam q solā diuinitatē. Unde audacter dico q illo respectu maior est fides nostra q aplos extēsus. Itē extēsus fides aplos fuerit incōparabiliter excellentior nra. Un Ro. viij. sup illud. Nos ipsi primitias spūs hñtes: dicit glo. tpe pñis. et ceteris abūditius. Un Jo. xx. dixit dñs Thome. Quia vidisti me Thomae: credidisti. Vñ qui nō viderūt et crediderunt. Un ppter hoc fides latrōis laudabilior fuit q fides petri: q petrus viderat miracula. audierat sermonē xpi cōpexerat vitā ei omni virtute cōspiciat: ideo credidit ipsum esse xpm corde ore cōfessus est. Tu es xps filius dei viui etc. Mat. xvi. et Jo. vi. Sz latro nec miracula xpi vidisse legit. nec predicationis audisse. nec vitā eius sanctissimā: quoniam potius presumere poterat ipsius christi esse malefactorē. ex quo sic dñatur erat ad mortē crucis: ppter qd et cum iniquis deputatus elybi pcederat Isa. liij. Un scriptū erat in lege. Maledictus ois q pderit in ligno de utero. xxi. Et Gal. ij. Tamē credidit ipsum eē deū et hoīem. di. Memento mei dñe etc. O miranda fides. Apli tunc pdiderunt fidē. et ipse tunc fidē acquisiuit. Et iō audiuit merito fidei sue hodie meū eris in paradiso Luc. xxiij. Pa tet ergo q melior et vtilior ē fides nra post ascensionē xpi q ante qñ hñtate appebat fuit et virtuosior fides ad opandum post ascensionē: q ante. Nā fides est illa ppter quā bene agimus. Tolle fidē ab hoīe. et nihil curat. nec bene opari. nec vitia fugere. Et ideo diabolus a corde hoīs totis viribus nitit fidem auferre: vt absq timore ipso pceptet in pctā. Nā ex hoc est q hodie videm⁹ hoies ribaldos. vitiosos. adulteros. auaros. sceleratos etc. q nō habēt fidē. ppter timorē regie. potestatis multum cōpescunt a malos: q credūt se puniēdos tēpaliter: quāto ergo magis pscere tur si vere crederēt se eternaliter puniēdos. ppter sanitatē corporis quam credunt et sperāt p abluentiā vel medicinā acquirere. multū ieiunāt. sed nō ppter vitam eternā: q nō firmiter credūt ps. Et pro nihilo habuerūt terrā desiderabilem. fides ergo est illa q per dilectionē opera

tur: vt dñt Gal. v. Ergo quanto maior est fides tanto magis facit hoīem bene operari: sed maior est fides post ascensionē xpi q ante vt dñt illi supra. ergo magis opaf. Et hoc est q dicit dñs Jo. xiiij. Qui credit in me. opera q ego facio et ipse faciet. et maiora horū faciet: q ego ad patrē vado. Nota maiora etc. sicut piz i aplis. Specialiter i petro q plura miracula fecit q xps et plures quertit ad fidē xpi q ipse xps: et sic de multis alijs scis legitur specialiter de bñd Dhico: de quo vel legi vel audiri q quertit de hereticis ad fidē. et de pctōibus ad penitentia. centū millia circiter hominū. Un Mat. xix. Si credis oia possibilia. sūt credēti. Et quare hoc? Subdit dñs. Quia ego ad patrē vado etc. Tertia rō est ppter spei subleuationē. ppter hoc em q xps humanā naturā assumptam in celo collocauit. dedit nobis spem illuc pueniendi: q vbi fuerit corpus illuc pgregabunt et agi: vt dñt Mat. xxij. Et hāc rōnem ipse xps ostēdit di. Si abiero et preparauero vobis locū: iterū veniā et accipiā vos ad meipsum: vt vbi fuis ego et vos sitis Jo. xiiij. Nota ergo quō debemus illā patriā celestē desiderare ardentius ex quo habemus spem illuc ascēdēti. Nota similitudinē de filijs regis quorum vnus expulsi sunt a regno. ppter delictū suū id diceret sibi a quodā intimo regis q si supplicauerit regi psequeretur regnū etc. quō miteret sibi nuncios etc. Sic nuncij nri sunt suspicia et desideria sancta etc. Quarta cā est ppter charitatis ascensionē. Jam scitis q amor est vinculū qdādam trahens amantē ad amatū. Trahit enim cor ad cogitandū de re amata. os ad lequndum. oculos ad vidēdū. aures ad audiēdum. Ideo dñs Luc. xij. Et Mat. vi. Vbi est thesaurus tuus ibi et cor tuū. Et qñ totus mēis affectus intēdit in vnū: non pōt intendere ad aliud. Apli aut totō corde et ardentissimo amabāt xpm. Nec mirū. ppter dulcissimā puerlationē suā. et verba dulcissima. Jo semel cū multi discipulos recessissent a xpo ppter verbi qd dixerat nisi māducaueritis car. si. ho. et bi. cr. san. nō ha. vi. in vobis Jo. vi. dixit christus ad discipulos. Nunqā vos vultis abire? Rñ dñt ei symō petrus. Dñe ad quē ibimus? Verba vite eterne habes etc. vbi supra. Unde moyses audiēdo verba dei. Lange li in persona dei in monte synai. tanta dulcedine resicēbatur. q. xl. dieb⁹ et xl. noctib⁹

bus nō manducant neq; bibit: q̄to ergo magis reficiebāt apli de verbis dei incarnati: ps. Quā dulcis fauicib' meis elo quia tua sup' mel os meo. Uñ qui sequebantur xpm qñq; stabant p' triduli q' non manducabāt: vt dī Mat. viij. Et ideo dī Sap. viij. Non est h'z amaritudinez con quatio illi: nec eduli p'ictus illi: sed letitiam et gaudiū. Et hoc ergo apli trahēbāt tanta vi amonē ad xpi p'sentiam corporale: q' donec xpus erat in terra non afficiebāt ad celū. Dixit ergo christus. Ego facia vos eleuari a terra et desiderare celestia: q' ascendā ad celū. Nō est pōt homo acquirere celū: nisi illud amet et de sideret: q' amor est quedā ambulatio spūa lis aie ad rem amatā. Itaz rōnem ponit ipsemet dñs: dī. Cōuertere dicovobis: ex pedit vobis vt ego vadam: Si em nō abiero p'actus nō veniet ad vos. Si autem abiero: mittā eum ad vos Jo. xvi. Ubi dicit solō. Redde. Expedit vobis: vt forma serui a v'is abstrahat aspectibus: quatenus amor diuinitatis vestris cordib' infu gatur. Et ex hoc nota moraliter per locū amatori. Si em amor p'itit corpale xpi licet bon' eēt. retrahēbat aplos ab amore celestium q̄to magis amor rerū tpalium trahit aīas nostras ab amore rerū cele stium: Ideo hodie paucissimi sunt q' amat celestia: q' multum afficiunt ad terrena. Non inuenit hodie in hoibus: nisi amor diuinitat. bonoz. mulier: et filioz. inordinatus. nō quidē virtuosus. Nota qūo hodie parentes nō curant de filiis circa virtutē et scientiā etc. Itē de seruis et ancillis baptizandis etc. Itē de vxoribus. q' multiviri nō gmutini: vxores et ad audiendum sermones et missam in dieb' festiuis. et in diebus dñicis Item sunt crudeles erga ipsas etc. Quō em amorē cōtrarij sunt. i. amor dei. et amor mūdi. et oportet q' altero amore aīa viuat. Vtā em aīa amor est. Quanto ergo hō magis amat mundū: tanto plus elongat ab amore dei. Uñ q' auar' amat diuitias mūdanas: non pōt amare deū. Dat. vi. Nemo pōt duobus dñis seruire: aut em vñs odio habebit et alterū diligit. aut vñz sublimabit et alte rum cōtēmet. Sic supbia diligit honores. et dignitates. et officia: qūo hic pōt dilige celestia libere: vñ talis pascitur cū deo vt alter alterū non molestaret: nec alter de altero se impediret. Itē dicitur Jac. iij. Quiq; voluerit amicus eē secū

li huius. inimicus dei cōstituet. Itē. i. Jo. ij. Nolite diligere mundū: neq; ea q' in mū do sunt. Siq; diligit mūdum nō est cha ritas dei in illo: qm omne qd est in mūdo concupiscētia carnis est. et concupiscētia oculorū. et supbia vite. Ad idē facit exem plum de Crate. de quo Hieron. xij. q. ij. Crates etc. Quinta rō est: ppter maioris reueren tie exhibitionē. Et hoc dupliciter itelligit' p'mo vt maiorē reuerentia exhibeam' xpo. Non em in tanta reuerentia ipm ha beremus si nobiscum in mūdo pueraret: q' nimia familiaritas parit cōtēptū: sicut et experimēto p'z de aplis: qui secum comēdebāt bibeant etc. Tūc em nō in tanta reuerētia eū habebant. Nūc aut pōt' ascendit ad celū in maiori reuerentia ipm habebāt: qūe nō exstimabāt sicut hoīem terrenū tm. sed sicut deū celestem Unde apls. ij. Cor. v. Et si cognouim' fm carnē xpm: sed nunc iaz nō nouimus. Nota Se cundū carnē. i. mortale per qd putauim' eum tm hoīem. Alio modo itelligit' vt ma ior reuerentia et dignitas nra aueretur. Quādo qdē natura hūana vsq; ad dexte raz dei exaltata est. nec poterat exaltari ad celos nisi xps p'z ascenderet. Uñ Jo. xij. Si exaltatus fuero a terra: oīa trahā ad meipsum. i. si exaltatus fuero in celūz ascendendo traham hoīem: qui quodam nodo est oīa ad excellētiā diuinā: vt sup celos ascendat. Declara qd est vsq; ad dexte rā dei. Unde z angeli dignitatē hāc in hoibus considerantes. demceps phibuerunt se ab hoibus adorari. Uñ Apoc. xix. Cecidi ante pedes angeli vt adorare eūz et dixit mihi. Nide ne feceris: cōseru' em tuus sum et fratru tuorūz. Ubi dicit solō. in veteri lege non phibuit se adorare: sed post ascensionē videns sup se exaltari hō minen: ab homine reuēt adorari. Sexta est ppter glie nostre pparatio nem. Itāc rōne assignat dñs: dī. In domo patris mei mansiones multe sunt. Si quo minus. dixissem vobis: q' vado preparare vobis locū. et si abiero et pparauero vobis locum: iterū venio et accipio vos ad meipz vt vbi sum ego et vos sitis Jo. xiii. Nota Mansiones multe sunt. i. diuersa p'mia me ritorū: fm diuersos ordines angeloz cōstituta: quas Jo. vocat plateas Apoc. xxi. Et platee ciuitatis auz mundū: tanq' vtrum plucidum. p'mus ordo siue prima platea. est ordo angeloz. ij. archangeloz.

ij. principatum. iij. potestatu. v. virtutu. vi. dominationum. viij. thronorum. viij. cherubin. i. seraphim. Itas mansiones nobis xps preparauit. Ideo dicit. Vado pa rare vobis locū. Nota maximā xpi humilitatē. Reges cōuer mittit scutiferos vt p parēt: sed xps rex glie ipsemet voluit ire ad pandū nobis locū. pōt hic queri ab aliquo: cu'z quū' dicat. Venite benedicti patris mei pos. pa. vobis regnūz a consi. mūdi Mat. xxv. qūo ergo dicit. Vado pa rare vobis locū: si. q' hoc pōt dupliciter itelligi: q' duplex est preparatio p'ma est p'destinationis. Scōa est executionis. Ita similitudinē de rege precipiente vel ordinante cōmūsi aliq; fieri: et loca mensa rū singulis pparari fm conditionem p'io narum ad cōmūsi mutatarū. tandem sit executio. Quātū ergo ad p'mū. i. ad p'deli nationē. a cōstitutione mundi iam patuz erat: iuxta auctoritatē dictā Mat. xxv. Venite benedicti etc. sed p' realem possessionē et executionē in die ascensionis paut locū per realem distributionē et executionē s'ci totūq; cū xpo ascenderunt in ordibus angeloz: iuxta meritum vniuscuiusq;: q' nung aliq; hō illuc intrauit vsq; in illuz diē. Sic ergo nota q' glia eterna tripliciter cōsiderari pōt. Uno modo quātū ad p'destinationē: sic ab eterno fuit glia pa rata electis. Sic loq'tur auctoritas Mat. xxv. iā allegata. Scōo modo quātū ad me ritū: sic in passione fuit data electis: quia xps per passionē suā amouit oīa impedi mēta et meruit nobis oīa bona. i. gliaz aīe et corporis etc. que ad gliaz p'tinent. Tercio modo quātū ad reale possessionē: et tunc dicendū fm. b. Tho. m. iij. sen. di. xxi. q' bona glorie in tribus cōsistūt. p'mo in diuina visione que est beatitudo aīe: et hoc per effectum cētulit descendēdo ad inferos. Scōm est glia corporis hoc inchoauit in resurrectione sua. Tercius est locus cō gruz: et hoc p'eluit in sua ascensioe. In baptismo aut celi apti sunt: in signū q' per baptismū quē tunc inchoabat. in quo pas sio eius opatur. plenarie celi aditus pate rē nobis: fm. b. Tho. ibi. Die p'atice: qūo quādo fuit in celo cum sanctis p'ibus mil libus et milib' etc. ipse collocauit in prima platea angeloz illos. qui in hoc mūdo sibi seruierūt in penitentia: quēlibet in sua cathedra cōstituendo. in qua alius nomen erat scriptū ab eterno. et cuiuslibet coronam glorie capiti imponēdo. Scōo in ordine

archangeloz collocauit eos q' sibi seruierunt in opibus spūalibus. In tertio ordi ne. i. principatu collocauit illos q' sibi seruierūt in opibus mīe. In. iij. ordie potestatum illos q' sibi seruierūt in magna pauētia in aduersitatib'. In. v. ordine virtutū illos q' sibi seruierūt in pacificatione. nō hñ do malā voluntatē: p'tra aliqū p'mūz. In. vi. ordine dñationum collocauit illos spales. rectores. et iudices. q' cum iustitia magna regit ciuitates et regna etc. In. viij. ordine thronoz illos q' amore sui seruauē runt voluntariā paupiatē. In. viij. cheru binoz cōtēplanos q' habuerūt sapiētia diuinā. In. ix. i. seraphimorū collocauit charitatos: ardētes in dei amore. Ecce quō intelligit. Vado pare vobis locū. i. s'ci tum ad reale possessionē. xps vero sup ordines angeloz sedet i solio suo ad dexte rā patris sicut dicit articū' fidei. Et post xpi ascensionē inde ad. xij. ānos fm quōdāz: vel fm alios ide ad. xiiij. ānos h'go maria assumpta ē in celū et sedet ad dexte rā filij sursum illud ps. Alit regina a dē. i. in ve. de au. cir. varietate. Item. iij. r. ij. pōt tūsq; est thronus marit regis: que sedet ad dextera eius.

Septima rō ppter humanā p'pitiatio nē. i. vt in curia celi vbi oīa facta nra erant minā et indicant: aduocatū p'pitiū habere mus. Nā ante xpi ascensionē in celoz dice solū nō aut aduocatū habebam'. et iō rigoroze et acriter p'uebamur: s'z pōt' xps ascēdit in celū aduocatū maxumū habemus corā deo. Uñ. i. Jo. ij. Aduocatus habem' apud p'rem Iesum xpm iustitiet ipse est p'pitiatio pro peccatis nostris. Itē Ro. viij. quis accusabit aduersus electos dicit: Deus qui iustificat: qd est qui condē ner: xps Iesus q' mortuus est immo qui z resurrexit. qui est ad dexte rā dei. qui enā interpellat pro nobis. Nota p'atice: quō virgo Maria aduocat pro nobis: et xpus ad preces virginis etc. Unde Ber. Secu rum accessum habes ad deū o homo vbi habes filiū ante patrem et ante filium matrem. filius ostendit patri latius et vniuersa mater ostendit filio pectus et vbera. nulla ergo ibi poteri esse repulsa. vbi tot cōcur runt charitatis insignia. Nota hic de aduocatis: q'ta eis reuerētia exhibet a dien tulit: quot numera et cuncta sibi mittuntur: qūo eis solitine obediunt ab his q' habent apud ipsos causas: maxime si sint po tentes in curia. Sic et nos christo aduoca

no nostro facere debemus: hodie christus
christus aduocet pro nobis in celo. tamē
nullus pro eo aduocat in terra.

¶ Octaua ratio est. propter gratiarum colla-
tionem: vi. flos gratia et donis maximis
dignetur. Et p. iij. Ascendens in altum capi-
nam dicit captiuitatem dedit dona hominibus.
Exemplum si rex obtinet regnum: cum in-
trat possessionem regni obtinent magna do-
na daret militibus. sic et christus dum celum
intravit dona maxima est largitus. Nam
statim suis discipulis spiritum sanctum p. quē
et in quo omnia dona donant. Ro. viij. Dñs
pro nobis oibus tradidit illum. s. p. m. q. uo
non etiā cum illo omnia nobis donauit. Ro.
gñus ergo deus: et finis participes ipso-
rum donorum. finis.

¶ Quod christus sedet ad dexteram
patris. Sermo. xxiij.

Idest uate

salutem fecit. Luc. xxiij. ¶ Pro-
sequendo materiam nostram se-
quitur hodie predicare de eo
dem. articulo. s. ascensionis. s. spiritum ad
fessionem ipsi ad dexteram patris: que sic in
symbolo aptico ponit. Sedet ad dex. dei
pa. oip. In symbolo vero siceno dicitur
Sedet ad dex. pa. Saluetur uirgo etc.
¶ Pro fundamento sermonis outur theo-
logalis questio.

Queritur utrum fuerit conue-
niens christus super
oēs celos ascendere. Arguitur q. non q.
quantū ad diuinitatē ibi erat. quantū ad
humanitatem erat summe glorificat. absq.
ascensione in celum igitur: inoppositum: aut
p. iij. p. iij. locus debet proportionari lo-
cato. Sed mūdus iste nō erat aptus loc.
christo post resurrectionē. igit fuit conue-
niens christū ascendere sup. oēs celos et sic
questio manet pro utraq. parte dubia: ad
questionē respondendum est: scdm Tho-
mam. iij. parte. q. vi. ar. septimo q. conue-
niens fuit christū super oēs celos ascende-
re: et hoc propter quatuor.

¶ Primo. propter nostre fidei p. formationē.
¶ Secundo. propter charitatis promotionem.
¶ Tertio. propter triumphalē ascensionē.
¶ Quarto. propter nram p. p. cationem.
¶ Primum christum ascendere fuit p. ueniens
propter fidei cōfirmationē: est em̄ cōclusio
doctorū. q. plus est meriti. apud deū cre-
dere. et habere fidem de nō uisū q. de uisū

de quibus est cōditio grego. fides nō
habet meritū. ubi humana ratio prebet ex-
perimentū ad p. p. ositū ex hoc q. christus
celū ascendit fides nostra magis est meri-
toria q. si nō ascendisset quā habemus cre-
dendo Jo. xx. q. uidisti me ihō. credidisti
bit q. nō uiderit et crediderit. Scdo pro-
pter charitatis promotionē. est cōclusio
dionisi q. amor est vis uinitatis ad p. p. o-
solum apostoli toto corde. christū amabat
et hoc propter suā dulcem cōmensationē
et eius uerba suauissima. et vi amoris apo-
stoli trahebatur ex christi p. nia q. de cele-
stibus nō curabant. Scdo em̄ nō possent
frui sua p. nia. vi ergo celia apeterēt de-
buit ascendere. et hoc est quod di. lo. xvi. ex-
pedit vi ego uadam. s. ad patrem. Si em̄
nō abiero paraclitus non ueniet ad uos
igitur. Tertio. propter triumphalē ascensio-
nē vi celos aperiret sanctis patribus. et
patriam nostrā diu clausam. quā pro-
pter nostrā p. p. cationē. vi esset aduoca-
tus noster. apud patrem: Jo. Scdo aduo-
catum habemus apud patrē. Jesum chri-
stum et ipse est p. p. catio. pro p. nia nris
igitur: et ad argumentū dñi q. propter hoc
nō sequitur q. christus debuit ascendere
propter cōs predictas et hoc est fides no-
stra de qua fit sermo iuxta uerba etc.

¶ Pro declaratione uerborū thematis et
introductione materie: est notandū q. uer-
bum p. p. ositū habet difficultatē magnā
sanctā theologia. Et est duplex difficul-
tas. Una est q. dicit Ad dex. pa. cū in deo
nō sit dextra neq. sinistra. Alia est: quia
dicit in singulari: dñi. Wat. vlt. dicit in po-
puli. p. nia difficultas erit pro introductio-
ne sermonis. Scdo pro p. p. catione. pro
cuius declarationē est sciendū. q. in substā-
tijs spūalibus in quib. p. nia locū te-
net deus Jo. iij. Deus ipse est etc. non in-
uenitur p. dextra uel sinistra. Nā dexte-
ra et sinistra dñi in corporalibus: eo q. vna
pa. s. dextera est fortior q. sinistra. Leua
eius sub capite meo: et dextera illius am-
plexabit me Cant. ij. S. substantie spūa-
les sunt indiuisibiles et incorporee. Dextera
aut et sinistra sunt relationes corporee: di-
uisibiles. p. terea si ipse sedet ad dex-
pa. ergo pater est ad sinistram filij. q. est in-
conueniens: q. sic maior honor daret filio
q. patri. p. terea si ipse est ad dexteram
patris: ubi ipse. s. est. Quidā dñt q. ad si-
nistram: vñ faciunt sibi crucē et ponit ipm. l.
ad sinistram Error magnus est: q. ad sinistram

dei dñi esse dammati. Wat. xvj. Statuet
quidē oues a dextris. edos aut a sinistris
Uñ dicit. s. Tho. l. iij. p. q. lviij. ar. ij. ad ter-
tium q. spūs. s. est ita ad dexterā patris si-
cut filius. Docet ergo quō debeat fieri
crux. Pro rñsione ergo: notandū q. in deo
dextera sumit similitudinā sine metha-
phorice. Nam ad dexterā ponere aliquē
est honorare p. nia: sicut legitur de matre
Salomonis. iij. p. iij. p. ositus est thronus
matris regis que sedet ad dexterā eius: q.
post regē erat p. nia excellētiore: sic ergo
sedere ad dexteram dei est esse in gloria et
honore eius. p. t aut intelligi tripliciter.
Uno modo hñdo glām diuinitatis et esse
in equali gloria cum deo patre: sic cōue-
nit ipso fm q. deus. s. filius em̄ dei fm diui-
nitatem est equalis patri: et p. lequēter est
in equali gloria cum patre: q. nimo sicut est
substantia eadē substantia et natura oim-
nium p. nia: sic eadē est gloria. q. q. d.
est in deo. est deus. Alio modo p. t intelligi
sedere ad dexterā p. nia esse in excellēti
gradu glie ipsius dei patris: et sic soli ipso
conuenit fm q. homo: q. ipse est in maiori
gloria p. nia scilicet et singulariter et collecti-
ue. Uñ maior est glia ipse solus fm q. hō:
q. gloria oim angelorū. archangelorū et
oim aliorū ordinū. et q. gloria uirginū. do-
ctorū. cōfessorū. maritū ap. p. p. hū et
patriarcharū simul et uirginis Marie
Unde p. b. vj. super illud. Excellēt cete-
ris factus: di. Glo. lvi. Omni rōnali. Jte
ps. Dilexisti iustitiā et odi. ini. p. p. vñ. re.
de. de. r. ole. le. cō. tuus. Jte p. b. i. Qui cum
sit splendor glorie figura substantie eius.
Et infra. Sedet ad dexterā maiestatis
eius in excellēti: tanto melior angelis effe-
ctus: q. tō differēti p. t illis nomen here-
ditauit. Wa similitudinē de lumine solis:
quod est maius q. lumē lune et oim stella-
rum simul. Unde p. b. i. Ad quē aut an-
gelorū dñi: sede a dextris meis. donec
po. ini. tu. sca. pe. tuor. ¶ Tertio modo p. t
intelligi sedere ad dexteram dei. i. esse in
beatitudine et gloria dei: sic conuenit vni-
cuiq. beato. iuxta illud Wat. xvj. Statuet
oues a dextris etc. Et fm hoc oēs beati an-
geli et alie sunt in dextera dei. sed p. p. cipe
uirgo maria. de qua dñ. Assitit regina a
dextris tu. Dñi aut sedere a dextris dei:
eo q. quiescat a dextris. i. in gloria dei. pa-
ter ergo declarano difficultatis. Sed re-
manet quedā dubitatio: q. articulus dicit
ad dexterā dei in singulari. Quangelista

aut dicit a dextris in plurali. Uñ Wat.
vlt. Et dñs q. dem ipse post q. locutus est
eis assumpt. est in celis et sedet a dextris
dei pa. Dicit uo. do. m. se. a. de. meis. Jte
Ber. vj. Ecce video celos ap. tos: filium
hōis stantē a dextris uirtutis dei. Jtem
Wat. xvj. Videbunt filij hominis sedere a
dextris uirtutis dei uenientē in nubibus
celi. Cur ergo hec uarietas. Re. sicut uiciss
est supra: sedere ad dexterā dei. denotat
excellētē gradū glorie dei: q. cōuenit soli
ipso fm q. hō. p. t aut ista sessio p. siderari
dupl. r. Unomō q. tum ad gradū ipsum et
excellētis sessionis sue glorie: et sic vna ē
sessio sue sedes. sic et cū sibi sibi vna ē
sedes q. alias noiatur domus iuxta illud
In domo p. nia mei m. mul. sunt Jo. xxiij.
Quia unus gradus. vna excellētia. sum-
ma est. Et hoc respectu dicit articulus. Ad
dexterā in singulari. Alio mō potest p. siderari
raritū et effectū huius excellētie si-
ue gradus: et sic est multiplex effectus hu-
ius sessionis sue excellētie. Et hoc respec-
tu dñ. Wat. vlt. Sedet a dextris: p. nia. Est
aut triplex huiusmodi effectus.

¶ Primum est effectus maiestatis imperialis
¶ Scdo est effectus dignitatis sacerdotis
lis. siue pontificalis.

¶ Tertius est effectus auctoritatis iudicialis
¶ Primum ergo effectus etc. q. impator ē dñs
totius mudi. l. Depo. cto. ff. ad. l. ro. de ias-
tu. ubi dicit text. Ego impator dñs totius
mudi sum. Ro. q. p. p. ro. trā. sult. ei et in
eum oim p. nia iūā p. legem regis. ff. de
p. nia. p. nia. l. i. Sic impator nō est ipse. Apoc.
xix. ipse in uelamento et in femore suo scri-
ptū rex regū et dñs dñantū. Nota In ue-
lamento. uelamento ē p. nia quod diuinitas fuit
coopta est hñtatis sua. p. nia. q. Qui cum
forma dei cō. nō ra. ar. est cē se equa. deo
s. semetipsum exi. for. sui acci. in s. hō. fac.
et ha. muē. vi hō. Jte ergo excellētiā dñi
et potestatis sup. oēs creaturas hñt ipse
in sua ascensione. Tūc em̄ oēs creature tā
spūales q. corporales subiecte sunt sub eo
manifestatiue. s. et executiue q. dem tūc. s.
ante etiā uiuus ipse in carne mortale ha-
bebat ius dñi sup. oim creaturā iuxta il-
lud Jo. xviij. Oia tua mea sunt: s. execu-
tio iuris fuit facta i die ascensionis: q. p. nia
tūc est ad dexterā dei: ubi sic frontizatus
est hodie in throno imperiali. i. in celo empy-
reo. sicut q. papa statim q. ē elect. a dua-
bus p. nia cardinalis romani. pontifex
absq. oi exceptione: in. c. l. 3. de electio

Chis em rex: sedech iustus. Christus autē
dī sōl iulitute. Dalachia. iij. Quetur nobis
timētib⁹ nomē tuū: sōl iulitute. Et dī rex
ps. Deus: iudiciū tuū regi da. Ziē Je-
re. xxiij. Ecce dies veniūt dicit dñs iisrl.
David germē iisrl. trega. rex: fa. e. r. fac.
iisrl. iul. in terra. Sōl in hoc q. line patre
et line matre et line gēncalia ponit
melchisedech in scriptura. i. nō nomina-
pater eius. nec mater. nec filij. sicut ponit
apls iheb. vij. Sic xps iul. line patre fm
q. hē. et line matre fm q. deus: et line filijs
carnalibus. Ja. iulij. Generationem eius
q. s enarrabit. Tertio i sacrificio: q. mel-
chisedech panē et vinū offerebat in sacrifici-
um: sicut legit Gen. xiiij. Sic et christus
Jo. vij. panis qui ego dabo: caro mea est
pō mōdi vita. Et hoc ergo q. dixit fm q.
dñe melchisedech. h. et xps iul. oīdmē Baro:
manifeste probat q. sacerdotum Aaron
erat mutandū adueniente christo: et cōse-
quenter etiā mutanda erat lex moysi quā-
tum ad criminalia et iudicialia pcepta:
quia trāslatō sacerdotio necesse est vt et
legis trāslatō fiat: sicut dicit apls iheb.
vij. Et habet in. c. Trāslatō de pōitu. xpi
autē sacerdotio nō est ylo vno tpe mutā-
dum. Ideo dicit. Tu es sacerdos ineter-
num et. v. Mortaliter vero quāta sanctus
debet esse in sacerdotē: qui et sacerdos sit
et christus: cuius lingua claus celi fa-
cta est: et ego sancti eliore q. ego sanctus
sum dicit dominus exercituum.

¶ Tertius effectus ē antioritas iudicialis:
ppter quam dī sedere ad dexteram
parris. Hanc autē potestatē iudicalem ac-
cepit christus. ppter ea: q. fuit iudicatus
innocē: iusta illud Job. xxxvij. Causa tua
quasi impij iudicata est. Glo. a pylato: nō
iudicium cāmos recipies. Glo. vt iulius in-
dices. Omnes autē pcedit tres effectus
huius sessionis ad dexteram patris: notū
tū dñ. vij. Aspiciebaz donec throno pō-
siti sunt et antiquus dierū. i. vobis pater fe-
dit. Et infra. Et ecce cum nubib⁹ celi quā
sifilius hoīs veniebat: et vfg ad antiquū
dierū puenit. et in conspectu eius obtri-
buerunt eum. et dedit ei potestatem. et hono-
rem. et regnū. Nota potestatem. i. iudici-
alem. Ecce tertius effectus. Et honore.
i. pontificalem. ecce scōs. Et regnū. i. impe-
riale. ecce primus. Et infra. potestas et
potestas eterna que nō auferet: et regnū
eius qd nō corrūpetur et. Hęc autē po-
testas iudicialis etiam inuāt in dñe iisrl.

De aduentu antichristi.

Esti ascensionis: cum dicitur. Viri galilea quid statis aspi. in ce. hic iesus q. al. e. avo. in ce. sic ve. quada. v. e. e. in. m. cel. Act. i. Et q. in iudicio iudex sedet pro tribunali. quado sniam profert alias sententia nova leret vt dictu textus in. c. vlt. de re iudi. li. p. i. ideo christus nunc tanq. iudex iustissimae sedet et etiam in die iudicii vniuersa lia sedebit. Mar. xrv. Tunc sedebit super sedem maiestatis sue et c. De hoc vide i. hmo. xrv. vbi agit de finali iudicio. p. iij. f. iij. **De aduentu antichristi. Sermo. xxiij.**

Fides tua

te saluum fecit. Luc. xviij. Sequitur hodie predicare de vltimo articulo fidei pertuente ad hmanita tem filij dei: v. de iudicio vniuersali qui sic in aplico simbolo pponitur. Inde ven. est tu. vi. et mor. quem posuit. b. Mattheus. In niceno vero simbolo sic habetur. Et iteru ven. est cu gloria iudi. vi. et mor. cuius re. no erit finis. Sed q. anteq. istud finale iudiciu peragat: duo maxima flagella sunt a deo contra mundu mittenda. Ideo de istis duobus flagellis primo videamus. Sunt aut ista duo flagella. Primo ante christi hominis diabolici aduentus: ad mudi peruertendu. Secdo mudi coflagratio: per ignem ad mundu pur. Pro igitur videamus de aduentu antichristi hodie. Secdo in sequenti sermone videbim de mudi coflagratione. Salutes virgo et c. Pro fundamto sermons in quo agitur de vltimo articulo fidei. Iudicio vniuersali oritur de ipso iudicio theolocalis questio.

Queritur. An sit futurum vniuersale iudiciu. Arguitur q. non: no ad ducitur in iudiciu nisi ad hoc vt iudex certifice de causa. Sed oia certa sunt iudici ergo nullum est futurum iudiciu. In oppositu ait Augu. xx. de ci. dei. c. i. tenet ois ecclesia dei veri xpm esse venturu ad viuos et mortuos iudicandos: ergo futurum est vniuersale iudiciu. et sic questio manet pro vtraq. parte dubia. Ad questio nem respondendu est fin Richar. de media villa super quartu sententia. di. xlvij. arti. i. q. i. q. ad hoc oibus clare manifestet a diuine in fide pfectio in oibus opibus suis ordinata ut diuina pudentia esse venturu vniuersale iudiciu qd erit oibus manife

stum: in quo electi sui premi et reprobi sui supplicij recipient coplementu. Tunc enim augebitur supplicium reproboz: et gaudiu electozum augmētabitur: ad argumētū dicitur q. maior est falsia immo etia in iudicio humano iudice existēte certo ex causa vocatur hoies ad iudiciu vt assistentibus causa manifestetur pro quo est sententia proferenda et licet xps sic certus de peccatis omniu in non sequitur qui sit vniuersale iudiciu vt reddat cuilibet sui premi et sui supplicij coplementu ante q. iudiciu veniet antichristus de quo fit sermo et hoc est fides nostra iusta et sic de alijs.

Pro coplemento materie predicade in ueni: quanda auctoritatem Johānis apostoli in Apoc. in qua ipse pñficiat. ppheta: tando oēs varios et diuersos modos: quibus ille maledictus homo antichristus peruerteret mundum. Dicit ergo sic Apoc. vi. Vidi et ecce terremotus factus est magnus et sol factus est niger tāq. facies cilicij: et luna facta est tota sicut sanguis. et stelle ceci derunt super terram: sicut fuscus mittit grossos suos cum vento magno mouetur. Et celum recessu sicut liber inuoluitur. In qua quidez auctoritate sunt quinq. clausule: in quibus norantur quinq. modi quibus antichristus subuerteret mundu q. sunt isti vj.

Primus modus erit p arma potentia ibi. Et terre. fac. est magnus.

Secdo modus erit p miracula apparitionib. Et sol fac. est n. i. t. s. a. cili.

Tertius modus erit p tormēta terrētia ibi. Et luna fac. ē. to. sicut sang.

Quartus modus erit p argumēta in solubilia: ibi. Et stel. ce. sup. ter. vsq. mouetur

Quintus modus erit per dona placabilianbi. Et celum re. h. liber. mmo.

Pro modo habebit principes et pates

Secdo modo habebit rudes et ignorantes

Tertio modo habebit fortes et cōstantes.

Quarto habebit doctores et scientes.

Quinto modo habebit auaros et concupiscentes.

Primus ergo modus. s. per arma potētia: notatur ibi. Ecce terremotus et loquitur in pterito ppter certitudinē prophete: quia sicut pteritū non pot. esse nō pteritū: sic istud impossibile est non euenire. per terremotū ergo notat q. antichristus subiugabit sibi oēs nationes mundi. et sic oēs hoies mouebuntur ad sui imperium et subiectionē. Primo enim subiugabit sibi oēs iudeos nou p armōu potētia

Sermo. xxiij.

lriij.

sed per legalitū obseruationē quos decipiet: di. q. ipse est messias pmissus in lege et recipiet circūcisionē statim iudei sequentur euz: q. sicut cecus postq. amisit burdonem adheret cūctiq. reuile iudei cecus postq. amisit christu negando eum esse verum messiam. De quo deus pater dicit. Ecce testem dedi vobis ducem ac pceptorem gentibus. Jer. lv. Nota Testes de secretis fidei: ducem ac pceptore quia cepit iesus facere et docere Actu. i. Et iudei habebant ipsum in manib. q. inter ipsos fuit natus. nutritus. et cōuersatus: h. amiserit eum eoz culpa nō chisti. dicētes coram pilato. Non habemus regem nisi cesarem: petentes barabā latronez sibi dari. ideo offerunt modo se sicut cecus ad oēs qui venerit et veniunt: vt pater de Barco cina quem receperunt in messiaz: et regna uit. l. annis. Item de Beniamin incātatore. Item de diabolo in forma moysi in insula Candie: vt patet in legenda felis ad vincula sancti petri. Idez de Taberlano Auctoritas. Ambulabunt vt cecus: quia domino peccauerūt Sophoa. Ideo tunc statim recipient antichristu qui tunc fraudulenter et cooperio modo recipiet circūcisionem: et seruabit sabbatu. et alia cerimonialia legis antiquę: seruabit etia diem dominicum. Nam vt ait Grego. de conse. di. iij. peruenit. Antichristus veniens: diem sabbati atq. dominicum ab omni opere faciet custodiri. Quia enim mox se et resurgere simulat. haberi in venerationē vult dominicum diem: quia populum iudaizare compellet. vt exteriorē ritum regis renoet. et sibi iudeozum perfidiā subdat. cōli vult sabbatu. Hec ille. Iudei ergo ipsuz recipient. Propter hoc dicit christus iudeis. Ego veni in noie patris mei et non accipitis me: si alius venerit in noie suo illum accipietis Joh. v. Si alius. s. antichristus. Secdo subiugabit sibi oēs aggenos. turcos tartaros et oēs infideles non occulte sed manifeste per violentiā cum multis militibus hoim armatoz: q. dicit scriptura q. habebit magnu thesauru permittente diuino iudicio in penas peccatoz: iuxta illud W. af. xj. Dominabit es thesauroru auri et argenti in omnibus pteciolis egypti Nota Egypti. et etiā totius mundi. Cum his ergo thesauris cōgregabit oēs gētes armotum totius mundi ad pugnandū cōtra oēs sibi cōtradictōes. Dicit patrice quofaciet preconizari: q. dabit cuilibet armu

gerio centum florenos in mense vel aliqd magnu: vt faciat guerram cōtra infideles et faciet preconizari q. nullus nolet Jesum chistu necq. beatā virginē: sub pena mortis. Et sic statim oēs armigeri de frācia. Italia. de hispania et erunt cum eo: et cum illis subiugabit oēs aduersarios. In ciuitas. Soluetur Sathanas de carcere suo et erit et seduct gētes: q. sunt super quattuor angelos terre gog. et magog. et congregabit eos ad preliu: quoru nūerus est sicut arena maris et ascendet super altitudinē terre. et circūietur castra sanctorum. et ciuitatē dilectam. Apoc. xx. Nota Sog. lectum magog. i. deieci: q. tam tecti q. deieci. id est oculi mali et manifesti erunt cum eo. Tel dic. per gog. et magog. intelligitur antichristus q. occulte et manifeste trahet ad gētes: occulte quidē per speciem sanctitatis exteriorē celado puerilitatem interiorē. Manifeste vero per potentiam armotum vt dictum est. De quo Ezec. xxxv. Fili hois. i. ade pone facie cōtra gog et magog: et terram. i. gētes terre nas licet quidā doctores non qdem determinatiue sed opinatiue dicant per gog et magog intelligi decem tribus q. sunt iuxta montes calpios q. cōclini sunt ad oronem Alexandri impatoris: s. m q. refert magister in hystoris Augu. xx. de ci. dei. c. xij. exponens illud Apoc. xx. Soluet sathanas de custodia sua. et erit ad ceducēdas nationes q. sunt super quattuor angulos terre gog et magog et c. sic dicit. Gētes appēsthe quas appellat gog et magog non sic sunt accipiende tanq. sint aliqui in aliqua parte terrarum barbari constituti siue quos quidā suspicamur gethas et masagethas. ppter litteras hoim noim pmas siue aliquos alios alienigenas et a romano iure seiuicos. Toto nāq. oib. terrarum significati sunt isti elie: cum dictum est. Nationes que sunt super quattuor angulos terre easq. subiecit esse gog et magog. Quozum interpretationes noim esse comperimus: gog rectum: magog: detecto tanq. domus et ipse q. pcedit de domo. Et tes ergo sunt in qbus velut diabolum in abyssu superius intelligebamus inclusuz et ipse de illis quodāmodo sese efferens et procedens. vt ille sit rectum. ipse de recto. Si autem vtriusq. referatur ad gētes nō vnum hoim ad illas. alterum ad diabolum: et rectum ipse sunt quia in eis nunc includitur et quodāmodo regitur inimicus

De aduentu antichristi.

antiqua. et de facto ipse erunt quando in apertum adum de aperto erupture sunt. **Tertio** subiugabit sibi chulhanos sed non oēs: quia postq̄ habebit pro se omnes infideles tunc bellabit contra chulhanos qui faciunt sibi maiorem resistentiā q̄ infideles: eo q̄ sumus iam ausati per scripturam sanctam et per predicationes chulhi. Et propterea dicitur antichulhanus ab anti q̄ est contra: et chulhanus quia erit contra chulhanum et chulhanos. Ecce quomodo hic primo modo subiugabit totum pene mundum. De hoc ad litteras dicit Daniel: **fm** q̄ doctores exponit. Ingreddietur terras et conteret. et pertransiet et introibit in terram gloriosam. et multe corruent. **De** autē sole saluabuntur de manu eius edom et moab: et principes filiorum amon. **Dñi. r.** Nota Ingreddietur terras. i. infidelium: et conteret et pertransiet et introibit terram gloriosam scz chulhanitatis seu ecclesie. et multe scz gentes chulhanie corruent sed nō omnes. **De** autē sole saluabuntur edom et interpretatur sanguinolenta quia gentes sanguine saluabuntur: scilicet que potius eligunt mortē q̄ chulhū negare. et moab q̄ interpretatur de patre vel ex patre innocentes q̄ sunt ex parte deo facti filii ipsius per regenerationē specialem in vtero fontis baptismatis: iuxta illud **Joh. i.** Quotq̄ autem receperunt eum dedit potestatem filios dei fieri. **Hi** non negabūt fidem xpi. Et principes filiorum amon. q̄ interpretatur populus meritis. Ecce hic penitentes principes scz principes penitentis facientes. Vel ideo dicit principes. q̄ penitentes principes et dñantur corporibus suis subiugando corpora. et passionem suam imperio voluntatis et rōnis. et ibunt dispersi per nemora et cauernas. **zc.** **3iē** Apoc. xij. Datum est illi bellum facere cum scis et vincere illos. et data est ei potestas in oēm tribum et populum et linguas et gentem. et adorabunt eum oēs qui inhabitant terrā quorum non sunt scripta nomina in libro vite. **zc.** Ecce quare dicit Terrē motus faciens est magnus.

Secundus modus erit per miracula apparentia qui notatur ibi. Et sol factus est niger tanq̄ faccus ciliatus q̄ ex falsis miraculis antichulhi et suorum discipulorū omnes chulhanī panis exceptis perdet fidem. et chulhanus qui est verus sol iustitie obscurabit in mentibus eorum tanq̄ faccus ciliatus. Quia sicut faccus non pot

retinere aquā sic chulhanī non retinebūt aquam baptismalem: immo negabūt fidem chulhi. Et sicut ciliatus est asperum et durum sic fides chulhana videbit aspera et dura p̄sentibus eam. De hoc habet auctoritas **Aph. ij.** **Th. ij.** Reuelabit ille iniquus cuius est aduentus fm operationē sathane in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus. et in omni seductione iniquitatis his qui pereunt. **S.** Augu. dicit q̄ opa antichulhi possunt esse signa mendacii. vel quia mortales sensus per fantasmata decepturi sit vt q̄ non facit facere videat vel quia si sint vera prodigia ad mendaciū in p̄trahent credulituros. **Cōcordat. b.** **Th. in.** i. per. q̄. xij. ar. iij. in respōsione ad primū. et. ij. ar. Nam vt ait. **Augu. xv.** de ci. dei. Nichil hic difficile tangit. Non em̄ quādo ignis de celo cecidit. et tamē familiā cum tantis gregibus peccatorum in sancti **Joh** impetu cōsumpsit. et turbo irruens et domus deq̄dō filios eius occidit fantasmata fuerunt: que tamē fuerūt opera sathane. cui deus dederat hanc potestatem. **zc.** Uideamus ergo practiam. **Primo** namq̄ faciet ignem descendere de celo. i. de spera ignis in terram opatione diaboli. qui hoc potest facere deo non impeditur: sicut fecit ad cōburendū aialia **Joh. Job.** Et visio hoc miraculo o quot hoies et gētes cadent in errorem. Auctoritas. Uidi aliam bestia ascēdentem de terra et fecit signa magna: vt etiam in faceret ignem de celo descendere in terram in conspectu hoim. **Apoc. xij.** Nota De celo. i. de spera ignis vt dixi: quia in celo non est ignis. **Secūdo** faciet loqui imagines: vt probatur **Apoc. xij.** Et pueros quos interrogabūt dicentes. Dicatis nobis veritatē de isto dño qui venit nouissimus an sit saluator et diabolus mouebit labia et formabit verba dicendo q̄ ille est verus saluator mudi. Et hoc cadent multi in errores: chulhanī autē nullum faciet miraculum.

Tertio ostendet q̄ mortuos suscitabit. Item per artem magicā simulabit se mortuum et ferretur a demonib⁹ in aera quasi ascendat in celus: et sic putabit ab hoibus resurrexisse q̄ prius putabatur mortuus. et sic tunc mirabunt populi et adorabunt atq̄ laudabunt. Uñ super illud **Apoc. xij.** Et plaga mortis eius curata est: dicit **Sofia.** **Artem** magicā ascēdit antichulhanus in aera ferentibus eum demonibus. Faciet etiaz antichulh⁹ subito arbores florere. arēscere

mare turbare. naturas in diuersas figuras mutari. hoc tñ non epistemic sed apparente. q̄ q̄ vna res in aliam mutetur sine similitudine nature cōpetit soli deo. **vt. xviij. q. v. c. p. i.** **Sec** mirus. Nota de virginis magis pharaonis conuersis in colubas. **zc.** **Dic** praxie. q̄ chulhanī multi vidētes q̄ predicatorēs antichulhi facient ignes de celo descendere et imagines et infantes loqui. vt dictum est: dicēt eis. Non ista sunt falsa miracula. s̄ suscitare mortuos sicut chulh⁹ fecit. Et illi dicēt placet. Quēz vultis vt suscitem vobis. patrem vel matrem. **zc.** **Sic.** Tunc aperta sepulchra veniēt de montes inuisibilib⁹ et in corporibus simularis patris et matris apparebunt filij et osculabuntur. **zc.** Quot cadent. O quantum error tunc regnabit in mundo. Ideo de his falsis miraculis et prodigiis ausant nos chulhanus di. Surgent pseudo chulhi et pseudo pphete et dabunt signa magna et prodigia: ita vt in errorem inducant etiaz s̄sieri p̄t electi. Ecce predixi vobis. **Dat. xliij.** S̄z hic querit quare hoc permittet deus. Uide supra. Vel dic q̄ ratio est per regulam scripture dicentes. Per que quis peccat per hoc et torquetur. **Sapiē. xi.** Et quia hodie vt plurimū chulhanī credunt mendacijs et fallacijs demonū recurrēdo ad diuinos magos. et somnilegos: ideo deus permittit vt mendacijs credant. **Dic** praxie: q̄ quādo aliquis perdit aliquē rem vel habet filium infirmū recurrit ad magos. **zc.** **Hic** rōnes ponit ap̄s di. Reuelabitur ille iniquus cuius est aduentus fm operationē sathane in oī virtute et signis et prodigijs mendacibus. et in omni seductione iniquitatis his q̄ peresit eo q̄ charitatem veritatis non receperūt vt salui fierent: et ideo mittit illis deus opationē erroneam vt credāt mediatio. **zc. ij.** **Th. ij.**

Tertius modus erit per tormenta terrēna: que notant cū dicit. Et luna facta est tota sicut sanguis. per lunā denotat ecclesiam. Et ratio q̄ luna illuminat a sole: sic ecclesia a xpo et eius ap̄lis: quorū doctrina fulget ecclesia vt sole luna. **Hec** luna. ecclesia vniuersalis fiet sicut sanguis. q̄ sanguis chulhanorū effundet per tormenta terribilia: cū inferet eis perfidus antichulhanus. Erunt em̄ multi chulhanī sancti et deuoti qui non credent illis falsis miraculis: de quibus supra dictum est. immo habūt fortēs in fide chulhi. Contra illos ergo antichulhanus insurget cum multis persecutio-

nibus. **Primo** namq̄ faciet preconizari q̄ nullus chulhanus possit videri aut emere aliquid. **zc.** Et dñi mundi hoc seruabit: quia oēs sequent antichulhū. adeo q̄ nullus audebit xpm vel virginē mariā noīare sub pena mortis. Auctoritas. Et faciet oēs pusillos et magnos. et diuites et pauperes. et liberos et seruos. habere caractē rem in dextera manu aut in frontib⁹ suis nequis possit vendere aut emere nisi q̄ ha beat caracter aut nomen bestie. aut nomen noīis eius **Apoc. xij.** Nota Caractē rem. i. signū aliq̄d: ad istam: vt obedētes sibi cognoscant et aliq̄ interficiant aut nomen bestie. i. confessionē oīs. aut numerū noīis eius. i. multiplicationē operum. sicut exponitur in cōpendio theologie. Et eriget: do lutu imponit et nomē maozim. i. p̄sidiū et ponet edictū q̄ quilibet malefactori fu gens ad ipsum sit securus et impunitus. De quo idolo habet **Dñi. xi.** Deum patrum suorum non reputabit. Deum autē maozim in loco suo venerabit. q̄ verbum conuenit tam Antiocho q̄ antichulho: vt dicit ibi magister historiay. **Maozim** em̄ p̄sidiū sonat. et antiochus in iherosalez p̄sidiū posuit et idolum iouis. Antichulhanus vero diabolus: deum p̄sidiū suū venerabit. **Hec** ille. S̄z cōtra hoc videtur: q̄ vt dicit. **ij.** **Th. ij.** Ipse faciet se adorari ostendēs se tanq̄ sit deus: q̄ si ergo adorabit ipse diabolus: nisi dicat q̄ ipse occulte adorabit diabolū sed manifeste se faciet adorari. **Secūdo** faciet chulhanos quos tunc inueniet fontes tormentarum: q̄ tormenta primorū martirū scz **Bartholomei. Laurentij** et. parua fuerūt respectu ipsorum: q̄ durabunt multo tēpore scindēdo membris corporis pro articulos successiue. **zc.** **Tertio** inferet martirū cordis: q̄ coram patre et matre faciet filios capti. Et interrogabit quis est verus messias? Si dicent q̄ iesus chulh⁹. **zc.** tunc coram patribus occidat filios. **zc.** Ecce quāta tribulatio. De qua dominus pronunciat di. **Erit** tunc tribulatio magna qualis nunq̄ fuit ab initio mundi vsq̄ modo. neq̄ fiet. et nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro: sed propter electos breuiabuntur dies illi. **Dat. xliij.** Nota Breuiabuntur q̄ sicut legitur **Dñi. viij. et. xj. 3iē** **Apoc. viij. et. xij.** antichulh⁹ solum regnabit tribus annis cum dimidio. **Q**uartus modus erit per argumenta inuolubilia: q̄ notatur cum dicit. Steile

celi ceciderit super terrā. sicut ficus emittit grossos suos cum a vento mouetur: ecce quartus modus scz disputationū quia verba non sunt nisi ventus. Dic practice disputationis. Dicent enim predicatoris antichristi non populo cōgregato ad adiudiciū. Bone genes vt sciatis q' nostra doctrina est vera: quia veritas non habet angulos. ideo arguo sic: et facient argumēta maxima qbus christiani doctores nesciūt rēspōdere duplici rōne.

¶ Prima q' diabolus loquatur per ora eorum et ligabunt ora christianorū permittēte deo. propter malam vitam litteratorū quianon querūt nisi gloriā mundi: qui em potest ligare leenam. i. animam bene potest ligare ouem. i. linguā: q' non est nisi frustum carnis.

¶ Secūda ratio est: q' iste disputatōes vt plurimū erunt de biblia super textu scripture et pphetarū de quibus magna est ignorantia inter doctores christianos nūc Jam hodie magistri in theologia aut parum aut nihil sciunt: sed vadūt post culter nas aridas philosophorū et poetarū: et quādo incipiūt studere incipiūt ab aristotile: ideo maxima ignorantia de biblia erit tunc tempore antichristi apud tales doctores et magistros. Ideo stelle. i. doctores ecclesie cadent super terram: q' perdent fidem: et ad herēbūt desideria terrenorū. Auctoritas de hoc. Et eleuabit et magnificabitur aduersus omnem desit: et aduersus deum deorū loquet magnifica. Dāñ. xj. Nota Magnifica. i. insolubilia argumenta quā tum ad hoies. Nota Deum deorū. i. angelorum. Item Dāñ. vij. Sermones contra excessum loquentur: et sanctos altissimi conseret. Et sic nota q' per defectū scientie scripturarū populus christianus pro magna parte perdetur: iuxta illud 3sa. v. propterea captiui ducuntur est populus meus q' non habuit scientiā. Remediū est ergo vt nō gram' cū eis de fide q' pna rōne q' pro fide adducunt ipsi adducunt. xx. sed fundemus fides nostrā in auctoritate xpi et apostolorū et ecclesie dicendo. Nolo disputare per rationes sed ita credo: q' ita christus reuelauit. 2c. Uñ. j. Cor. ij. fides nostra non sit in sapientia hominū: sed in virtute dei. propterea debemus symbolum apostolicū dicere quo licet mane et sero. Uñ Ro. x. Sed confitearis in ore tuo dominū Iesum christum et in corde tuo crederis q' deus exaltauit illum a mortuis

saluus eris. Corde enim creditur ad iusticiam: ore autē confessio fit ad salutē. Sic faciebat David dicendo. Crediti ppter quod locutus sum: ego autē humiliatus sum nimis. Nota Crediti scilicet in corde. ppter q' locutus sum. i. ore confitendo. Ego autē humiliatus sum n. i. valde per operatio nez sine qua fides mortua est. Jac. ij. Uel dicit. Ego autē humiliatus sum n. q' ad hoc vt homo vere credat: oportet humiliare intellectum: iuxta illud. ij. Cor. x. In captiuitatem redigētes omnem intellectū in obsequium. Et sic patet quartus modus.

¶ Quintus modus erit per dona placabilitatis: qui notatur ibi. Et celum recessit sicut liber inuolutus. i. disquaternatus: q' per promissiones tēporales et dona ab antichristo facta celum recedet. q' pauci curabunt de celo. i. de promissionibus celestibus a christo factis. sed de pmissionibus antichristi. Dic practice: q' antichristus mittet discipulos suos per mundū: qui predicabunt aliquas veritates scz q' finis mōdi instat. ideo preparēt se singulariter per opera mīe et pietatis. que multū placent deo: et vt credatis nobis non solum verbo sed etia opere predicamus. Si inter vos sint aliquę persone indigētes veniant ad nos et faciemus ei mīam et elemosinas. Dic practice: q' mulieres vidue dicent ad inuicem. Cōmater audistis vos illos sanctos hoies: Ideo camus ad eos: et non solum vidue sed etiā milites et scutiferi pauperes qui oīa expendit in vanitatibus veniant ad eos qui dabunt eis denarios in copia: tunc dicent gētes et isti sunt boni predicatorē qui dant nobis. et non illi q' semper petunt. Intantum q' tunc gentes nolent audire sermones fratrum predicatorum immo deridebunt respectu illorum. Tunc dicit vros viros: quare vos non vaditis ad illos sanctos hoies: vt dent vobis sicut vicinus vester iuit. et habuit tantū ab eis. et modo iam maritauit filiam suam: et est etia in diues cum ante fuerit paup. 2c. Ilio modo habebit oēs auaros. Item dabit honores. p'latōes. et potestates amouendo reges et principes sibi inobediētes. et alios sibi obediētes cōstituendo. Et isto modo habebit oēs superbos. Dāñ. penult. Multiplicabit gloriā et dabit illis potestatem. Uide infra. Uñ Apoca. xij. Uidi beatam ascendēte de terra. i. antichristum habentem capita. vij. i. principes vniuersos et comites. x. i. eos qui impugnāt decalogū

Item dabit abundantiam ciborum et escarum: di. Comedat et bibat. Quare iunt facie eie ille? Vester iesus christus pauper et mendicus prohibuit ne comederitis. 2c. quia non poterat habere talia. De anno amouebit quadragessimā de mensibus quattuor: tēpora de hebdomada diez veneris. de festis vigiliis. et sic habebit sub se oēs gulosos. Item dabit delectationes carnis: nam et ipse luxuriosissimus erit iuxta illud Dāñ. xj. Et erit in concupiscētiis feminarū: q' dicit magister hūdoiarū q' illud de antichristo tñ intelligendū est. Nam antichristus castus erit ad similitudinem religionis. Sed in cōpendio iheolo gie dicit q' erit luxuriosus: sed ostendet se castum exterius. Item franget oēm magistratū legem licentiauit clericos et religiosos vt ducant vxores. O dicent mali clerici et religiosi: est bon' dñs: vnuat. Ipeu statim. tardauit vnuam ante venisset. Et ipse pūdebit oibus de pecunijs. et isto modo habebit oēs luxuriosos. Ipeu do. 2c. Et quis remanebit cūz xpo. De hoc habetur pphetia: di. Multiplicabit gloriā et dabit eis potestatem in multis. terraz diuidet gratuito. Et infra. Dabitur thesaurorū: aurū et argentū. Dāñ. xj. Tandem in tantā superbū eleuabitur in malum sui et mūdū q' faciet edificari templum in iherusalem. et ibi faciet se adorari sicut deum. Unde Apoc. ij. Thef. ij. Reuelatur autē non peccati filius pditionis qui aduersatur et extollitur supra omne q' dicit deus aut colitur: ita vt in templo dei sedeat ostendēs se tanq' sit deus. Item deueniet ad tantā demēntiam q' supra montem oliueti ascendet: et suum tabernaculū eriget ei pro deo faciet se adorari. Dāñ. xj. Veniet in multitudine magna vt conserat et interficiat plurimos: et sigat tabernaculū suū inter duo maria. i. inter mare mortuū et adiacēta et super montē inelyum et sanctū. i. in montem oliueti: et veniet vsq' ad summitatem eius. i. ad locum vnde dñs ascendit. Durabit autē persecutio antichristi tribus annis cum dimidio: iuxta illud. Dāñ. xij. Usq'quo finis ipsorum terribilium. Et infra. In tempus et tempora et dimidiū temporis. Unde Apoc. xj. Ciuitatem sanctam calcabit mensibus quadraginta duobus. Tandē pūocabit illos puerissimos et diabolicis modis contra se iram dei qui occidet eum: iuxta illud Apoc. xj. Thef. ij. Tūc id est in fine mundi vel post discessionē gen

tium a populo romano reuelabit ille iniquus scz antichristus: quem dñs Iesus in iherusalem spū oas sui et deliruet illustratōe aduētus sui. Super quo textu dicit. Slo. Spū oas sui. i. potētiā vñsionis sue sine per se sine per michaelem. Nam fm magistru in hūionje: q' ipse antichrist' super iherosolym ab eo paratū. In monte oliueti sedebit vt cum oēs tanq' verum deum adorēt audietur vox in aere sine sit vox christi sine archangeli michaelis: q' dicit. Morere et statim fulminabitur antichrist'. ps. ix. Trisidiatur vt ra. pau. ra. pau. dum att. cum. In la. suo humili. eu. incl. se et ca. cum dñs. fu. pau. 2c. pauperem. i. populum christianum. Ita q' fm doctores tardum occidet in monte oliueti in illo loco supra quē dñs ascendit a celos: illo interfectio: nec statim veniet christus. sed vt ex dāiele intelligat concedent' electis ad pnam dñs quadraginta quinq' q'ntū aut post penitus ignota tur. Apoc. Slo. De hoc aut vide infra fmo ne. primo pte. j. Rogemus ergo dñm vt stamus fortes et cōstites in fide vt nulla aduersitate ab ea cadam et auellamur: et nullis tentationibus a dño sepeur. p'fante d. n. Je. christo. qui cum paire. 2. s. s. v. re gnauit per mī. se. Amen. Finis.

De conflagratōe mundi. Sermo. lxxv.

Ides tua te saluum fecit. Luc. xviij. Sermo noster erit de eo quod erit post motem antichristi scz de cōflagratione mūdū 2c. pro de claratōe 2c. Sciendū qm sacra scriptura inueniuntur due gñales cōflagrationes huius mundi. Prima que fuit per diluuiū aque tempore noe et hec iam est pterita. Secūda est vltima q' erit per diluuiū ignis. Rōnem assignat scz Thō. m. iij. di. xlvij. q. ij. ar. j. q. ij. ad fecundū q' tempore noe tant' fuit ardo carnalitatis q' oīs caro corruerat viā suāz luxuriādo mūi q' hoies dabant se ad peccandum cum mulierib' et demonibus succubis in forma mulierum: et conuerso mulieres cum hoibus et demonibus incubis in forma viroium: ideo quia diluuiū delubar mūi ad purgationem infectionis peccati congruum fuit vt contra illum ardo rem carnalitatis mitteretur diluuiū per aquam: q' contraria contrarijs curantur Unde dicit scriptura. Gen. vi. Uides autē

De conflagratione mundi.

Deus q̄ multa malitia hominū esset in terra. et cuncta cogitatio eorum intenta esset ad malum omni tpe penitus eum q̄ hominē fecisset in terra. et peccatus in futurū et ta- cū dolore cordis intrinsec⁹ delecto inquit hoies gñe creant a facie terre. ab hoiesq̄ ad animā a reptivisq̄ ad volucres celi p̄venit enim me fecisse eos. Gen. vi. Nota vsq̄ ad animā quare hoc cum illa non peccauerint. R. ad detestationē criminū hominū que facta fuerunt in terra. deleta sunt aī alia q̄ habitabant in terra et volu- cres celi que accipitū ibi pastū. et sic sit pro- ditorū cōmittenti crimen lese maiestatis: q̄ non solum ipse p̄scribitur sed etiā domus sua tota deliruit. p̄sces aut habitates in aquis non sunt moti per diluuiū: q̄ pec- cata hominū non fuerunt facta in aquis: fm Nicolai de lya. Nota p̄venit em me et. Sed cōtra Mūri. xxiij. nō est deus qua- si homo vt mentiat: neq̄ vt filius hois vt mutetur. R. fm Nicolai de lya ibi: peni- tentia et dolor et cetera p̄sides nullo mo- do sunt in deo: fm rem sed fm modum. i. fm similitudinē. Et ideo dicitur penitus quia licet in fine mundi regnaturū sit vniū luxurie: tñ deus reputabit se magis offen- sum et magis iniuriatū quia ipse im̄ dilexit nos q̄ an. oie nōstri sit incarnat⁹ et passus et. et nos nō diligimus eum p̄sertim in fine mundi in quo regnabit maxime vniū te- pi datus quasi mundo iam fenescere. Ideo Mat. xxiiij. Qm̄ superabundabit iniquitas: refrigescet caritas multorū ideo tunc cō- uenienter purgatio fiet per ignem. Et hoc est q̄ dicit xps Mat. xxiiij. postq̄ em̄ di- xit. Qm̄ super. inire. ca. mul. subdit. Qui vero perseverauerit vsq̄ in finem saluus erit. et predicabitur hoc euangelii regni in vniuerso orbe in testimonii oīdus gentib⁹ et tunc veniet cōsumatio. Mat. xxiiij. Sed rōt. q̄ ille textus multiplicē habet decla- rationem iuxta multiplicē generale predi- cationē euangelii in vniuerso mundo. Nā p̄mo predicatū fuit per aplos omni crea- ture: iuxta p̄ceptū xpi. Mat. vlti. q̄ p̄ce- ptum tempore aplos fuit factum et adun-

pletum: vt p̄z Col. i. iogia p̄ncipit: vbi di- citur. Verbus vernatus euangelii perue- nit ad vos sicut et in vniuerso mūdo. et frus- citat et crescit. Et ibidem luxia finem ca- pituli. Euangelii auditis q̄ predicatum est in vniuersa creatura q̄ sub celo est. 3re Ro. x. In oīm terram extitit sonus eorum Et tunc veniet cōsumatio gentis iudaice et destructio Ierusalē per. Titū et Vesp̄sianum. Sed fuit predicatū euangelii et adhuc p̄dicatur cōtinue per ordines scōrū Dñici et ffrāscī in vniuerso mūdo. Et post istam predicationē ventura est statim cōsumatio et destructio huius mundi per antichristū et suos. ¶ Tertio predicabitur euangelii christi in vniuerso mundo post mortē antichristi p̄dices aliquos q̄ in vna quaq̄ gente erunt mirabiliter cōferuat a deo ad cōuersionē aliorū: et tunc veniet vlti- ma mundi cōsumatio. Et de ista consuma- tione et p̄flagrationē dicit themā. Dices dñi et. p̄atei themā et. Quesitū quōveniet iste ignis p̄atice: et inuenit quia David dec la- rat: cū fuit reuelatū. di. ps. xviij. Ignis as- ipsum p̄cedet: et in flam. in cir. in. eius. Al- luxerunt fulgura eius obit terrē. et cō- mo. est terra. Montes sicut ce. flu. a fa. d. a. fa. d. omnis terra. Sit tres versus et quib⁹ liber versus continet duas clausulas. ¶ Primo ignis cruciatio. Ignis ante ipm̄ p̄cedet. ¶ Secundo hominū conflagratio. Et in- fla. in cir. in. eius. ¶ Tertio fulgurum cōsumatio. Illux- erunt cor. ter. ¶ Quarto terre commotio seu hominū con- turbatio. Commotio. est. et. cont. et. ¶ Quinto montium liquefactio. Montes sicut ce. flu. ¶ Sexto electorum renouatio. A facie dñi m̄i. mo. est terra. ¶ P̄tima clausula dicit. Ignis an̄ ipsum p̄cedet. Ante q̄ veniat ad iudiciū. p̄ati- ce: post q̄ dñata mors antip̄ri erit per mū- dum denunciata et diuulgata: mundus du- rabit quadraginta dños dieb⁹ quos xps dabit in spaciū phie. Tñ iudei. aggere- rent iucri. tartari. et mali christiani decepti. et oēs infideles cōuertēt ad xpm̄ dicētes. Pro certo non alius saluatus est et. Sed tōt erunt diuine et diuine per antip̄ri di- misse. q̄ pauci p̄uertēt ad bonā vitam lz cōuertant ad bonam credentis. Cogitate quō religiosus qui habebit tres vel quat- tuor vxores tot filios et filias. mille vel duo

Sermo. lxxv.

lxxv.

millia ducatorū in redditibus: poterit re- dire ad claustrum ad comedendū caules et similia sine oleo et. Immo dicit bene sta- mus. Si ille dñs noster fecit malum sinez etiam christus fuit crucifigus et. et veniet christiani fideles q̄ latuerūt in montibus et desertis clamando et predicando. Con- uertimini et. et deridebūt eos: di. ideo illi p̄dicatū: vt faciamus eis parē bonorū: nō sicut. Sed post. xlv. dies cōtinet mun- do sicut dñs noster Iesus xps dixit. Luc. xvij. Sicut factū est in diebus noe: ita erit in diebus filij hois. Et debāt bibēbant vxores ducebant. et dabant ad nuptias vsq̄ in diem qua intravit noe in archā: et venit diluuiū et perdidit oēs. Sicut factū est in diebus Loth. Et debāt et bibebant em- bebant et vendebant plantabant et edifica- bant. quā die auit ei iuu Loth a sodomis pluui ignem et sulphur de celo: et oēs perdi- dit. Scdm̄ hec erit: quā die filius hois re- uelabitur. In illa hora q̄ fuerit in iecto. et vasa eius in domo: nec descendat tollere illa et qui in agro similiter non redeat re- tro: memores estote vxoris Loth. 3re Apo- stolus. i. Thes. v. De t̄pibus autē et momē- tis fratres non indigenis vt scribā vobis. ipsi em̄ diligēt scitis: quia dies dñi sicut fur in nocte ita veniet. Cum autē dixerint pax. pax. et securitas: tunc repentin⁹ eis su- perueniet interitus. sicut dolor in vicio ha- bentis. et non effugiet. Igitur post. xl. dies sed p̄sum post nescitur. ignis accendetur in quatuor partibus mundi scz in oriente occidente. septentrione. et meridie. et curret subto vt fluitus aque. Dicūt doctores q̄ ille ignis veniet ad purificandū mundum propter iudiciū futurum. Ma similitudi- nem de magna domo corrupta et fenda propter habitationē bestiarum et. In qua concilium generale debet in mūdo tene- ri in qua erit papa Iesus christi cum ear- dinalibus et episcopis. et imperator idem Iesus cum regibus et ducib⁹ baronibus. et regina celi erit in illo concilio et. Jere. xxiiij. Ecce dies veniunt dicit dñs: et su. dñs ger. in. et faciet in. et ius. in terra. Nota In terra. ideo purificabit per ignem et. Nota Suscitabo. Nūquid docuit modo xps Viderit q̄ sic quia multa peccata sunt que non punit modo: et ideo videtur domi- re sed tunc punitur: et ideo dicit Susci- tabo. Quare autem sit necessarium q̄ ter- ra purificetur per ignem: ratio est: quia est immunda quia in ea habitauerunt et habi-

tant bestie sciz poteri. leones. vsq̄. et. Nam qui viuunt fm rationē sunt homines: qui vero viuunt fm sensualitatem sunt bestie. aliqui leones vt superbe: aliqui vulpes vt auar: aliqui porci vt luxuriosi: aliqui bāsi lisci et vipere vt inuidi: aliqui lupi vt gullo- sicaliqui canes vt tracundi: aliqui asini vt accidiosi. ps. Homo cum in ho. e. non mil- comp. est. in. mī. et si. fac. est. illis. Propter hoc ergo: q̄ domus huius mundi est cor- rupta. immunda et fenda. necesse est ergo vt mundetur et purificetur per ignem. Et co- ce ergo quō terra purgabitur per ignem. De hoc propheta Malachie. iij. Ecce veniet dicit dñs exercitū: quis poterit co- gitare diem aduentus eius? Et quis sta- bit ad videndū eum? Ipse em̄ quasi ignis cōstans et quasi herba fulsonum: et sede- bit cōstans et emundans et. Et ecce prima clausula. ¶ Secundo: cōflagratio hominum et. Di- cunt doctores q̄ ille ignis accendetur ad quatuor partes mundi non naturaliter: sed derelictus: vniū simul ignis qui ac- cendetur in oriente cum igne qui accende- tur ad meridiē et. et sic de alijs partibus etiam inflamabit in circuitu inimicos dei ¶ Quid est hic: qui sunt inimici dei? Sed cito poterimus scire vīso qui sunt amici: quia contrariorū eadem est disciplina. Qui autem sunt amici dei: declarat ipse christus deus et homo Jo. xv. di. Vos ami- ci mei estis si feceritis que ego precipio vo- bis ergo a contrario inimici dei sunt omnes illi qui faciunt contra diuina p̄cepta: si- cut sunt illi qui recurrunt ad diuina. 3re illi qui perit in iudicio vel extra. 3re qui non seruāt festa et. Item de alijs p̄- ceptis. Luc. xix. Inimicos meos dico illos qui nolunt me regnare super se. Tales er- go inflamabuntur illo igne. Sed dices tu nonne etiam boni et amici dei illo igne in- flamabuntur et. R. vniuersalis sententia doctorum est: q̄ tam boni q̄ mali tani iusti q̄ peccatores occidentur illo igne sed di- uersimode: quia iusti et amici dei sine dolo- re morientur per ignem: sicut legitur de il- lis quinquaginta rhetoribus in legenda beate Catherie: dicit tamen Petrus de palude in. iij. di. lxxij. art. iij. in fine q̄ boni non affligentur illo igne: nisi forte q̄ p̄ peccato originali: etiam moīs naturalis aliquem dolorem habet sensibilem. vel si af- fligentur plus sicut martyres p̄derit eis ad premiū eum. Sed in similia dei occi-

De conflagratione mundi.

dentur ab illo igne: et cum maxima pena et dolore moriantur: quia iam hic incipit eis pena damnationis eterne: iuxta illud Deute. xxxij. Ignis succus est in furore meo: et ardebit vltus ad inferni nouissima. Illi vero qui habebit aliqua venialia vel imperfectiones. vel de mortalibus nondum in toto satis fecerunt occiduntur illo igne: et deus dabit eis tantam penam quantum haberent fulmere in purgatorio: per centum vel. xx. vel. xxx. annos. De hoc auctoritas et prophetia. Mala vltio. Ecce dies veniet succula quasi caminus: et erunt omnes superbi et omnes facientes impietates stipula: et inflammabit eos dies veniens. dicit dominus exercituum: que non relinquet eis radicem et germen et ouetur vobis timen ubus nomen meum sol iustitie: et sanitas in penis eius etc. Nota Supula. i. palea que quando ardet stridet: sicut tunc peccatores strident clamando ciuitates summum mgram maledicendo deum patrem: et matrem etc. Germina sunt: filij. filie. et amici. Radices vero bona temporaria: quia omnia illo igne comburentur. Vobis autem non me. oia sol iustitie quia sicut oia solis dat consolationem: sic xps in illa die consolabit bonos et amicos suos. Q. Tertio fulguris comitatio etc. Quia quando ignis ille incipit inflammari tunc fulgura erunt et discurrent ab vno capite mundi vltus ad alium occidendo omnes homines et destruendo ciuitates. castra. villas etc. O qualis festinatio erit tunc ad emendandam vitam: sed nihil proderit quia timore seruili fiet etc. De peccatis: quomodo multi barones et alij querent inimicos suos ad faciendum pacem. Item viuaris totus pauidus et tremens dicit. Vidit talem etc. Et quid vultis facere de illo? Volo restituere etc. Et portabit buriam plenam etc. Ne gra ne gratia quia tunc aurum et argentum nihil valebunt: quia omnia comburentur etc. Item episcopos et clericos habentes beneficiis vel prelaturis symoniaci: querent illud resignare. Item mulieres tunc deponet vultus aures: sed parum valebit quod timore facient etc. De peccatis: quomodo accipient foetices in iudicant caudas. Item religiosus qui non seruauit regulam etc. tunc diligenter queret regulam et constitutiones ut sciat ad que obligatur etc. Item sacerdos et clericus qui non dicit officium: nec habet breuiarium etc. sed bene habet balsamum etc. querent breuiarium et vltus etc. Item de luxurioso vi

relinquat concubinas etc. Buctontas de hoc pugnabit cum illo odio terrarum: contra insensatos. Item dicitur emissioes fulguris: et tanquam bene curuato arcu nubis exterminabuntur etc. Sap. v. Nota Contra insensatos. i. peccatores qui non sequuntur sensum. i. intellectum et rationem sed contra rationem viuunt sine sensu. Sapienter ergo dicent: nihil contra nos. Nota quod sunt multi insensati qui putant se esse sapientes etc. propter hoc dicunt pugnabit contra insensatos: et declarat qualis pugna erit: dum dicit. Item etc.

Quarto terre commotio sine hominum conturbatio etc. Et loquitur in presentio propter certitudinem prophetie. Sed quare? Ecce tunc gentes erunt in deliquis comedendo et bibendo: et luxuriando dice do. Pax parum in qua ita bene fuit nobis etc. et subito erumpet vltus terribilis et maximus sonitus. Ita quod omnes terre tremant sicut vna bombardas. Auctoritas Mat. xxij. Sicut autem in diebus noie tunc aduentus filij hominis. Sicut enim erat in diebus ante diluuium comedentes et bibentes. inuentes et nuptias tradentes vltus ad eum dicit quo intrant in archa noe. et non cognouerunt donec venit diluuium et tollit oia: ita erit aduentus filij hominis etc. Tunc respiciunt et videbunt totum mundum comburi et ardere. Ecce quod comota est terra. Tunc erunt signa in sole luna et stellis Luc. xxi. Quia sol luna et stelle non poterunt videri propter fumum nigrum: quasi nubes hoc impediant: quia magis fumus nigerrimus. Tunc in terris erit plura gentium. Mare etiam ardebit bulliendo ad imitandum calidare bullientis Ideo dicit. praefusio maris. i. bullientis. et fluctus. i. vndarum. Item vero non timebunt timore seruili: quia gaudebunt: quia timor sitialis et penalis pmanet in seculum seculi: etiam in angelis. Gaudebunt ergo boni: sicut reges vel imperatores transierunt in maximum exercitum ad aggarendos etc. Aggarentur multi timore etc. Sed christiani capti gaudent quod expectant liberationem etc. Sic boni sunt quasi capti in hoc mundo: quod non curant de mundo etc. sed multi tristabunt et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: erunt matutini et vespere delectabuntur. Item. Nota. Item mat. i. vltus. quia boni delectabuntur ut erunt matutini et vespere: quia illa dies erit principium diei alterius mundi et vespere. i. finis huius mundi quia tunc finietur.

Sermo. xxi.

lxiiij.

Quinto montis liquefactio etc. Sicut modica cera statim liquefit posita in magno igne: sic tunc omnes montes liquefcent. et planabuntur. Montes a fundamentis mouebuntur cum aquis. et petre sicut cera liquefcent ante faciem tuam: aut timore te magis erunt apud te per oia. Ue genti insur genti super genus meum Iudith. vi. Quid dicent istic homines qui posuerunt totam spem suam in hoc mundo? Dicit tunc vltus. Item miser. ego edificavi domum. Et alius dicit. Item castrum etc. per paradiso. nihil expendi sit etc. Dicit alius. O miser ego tenebam tot flosculos in capsa: Mulieres etiam plangent dices. O miser ego habebam tot tunicas etc. de alijs vanitatibus. et modo totum edubur: ita adeo quod etiam anima et corpus comburitur etc. et boni concutierunt ridebunt de vltus. primo de impijs qui totam spem posuerunt in hoc mundo: dicentes illud quod prophetauit psalmista. Videbunt iusti et timebunt et super eum in vltus. dices. homo qui non potest adiu. su. Item psalm. di. su. et p. in vanis suis. Secundo ridebunt de seipsis gaudentes et dicentes. Dicit ego nihil perdidimus: quod nihil habebam: hoc quod in alio mundo perditur: hoc quod in alio mundo perditur. Item pauper etc. Aggrentur. Tunc stabunt iusti in magna pntia aduersus eos: quod se angustauerunt: quod absterunt labores eorum. Videntes turbabunt timore horribili et mirabunt in mutatione imperate salutis: dicentes intra se: peccata agentes. Glo. infructuosissimi: per angustia spiritus gementes. Item sunt quos habuimus aliqui in derisum in seculum improprie: nos insensati vltus illos estimabam in sania: et sine illos sine honore. Ecce quod computati sunt inter filios dei. et inter sanctos. Item illos est. Ergo errauimus a via veritatis et iustitie lumen non luxit nobis: et sol intel ligentie non est ortus nobis. Lassam sumus via iniquitatis et perditionis: et ambulauimus vltus difficilis: vltus autem dicitur ignorantia. Quid nobis profuit sapientia. aut diuitiarum iactantia quod iustitiam nobis? Transierunt oia illa tanquam vmbra: tanquam nubes pertransiens. Et tanquam nubes quod pertransit fluctuantem aquam cuius quid pertransierit non est vestigia inuenire. neque semina carnis illius in fluctibus. inuenit autem quod transiit in aere: erant nulli inuentus argumentis inmeris illis: sed tantum sonitus alarum et verberum seu venturi et secundus per vltus aerem comotis alis transiit: et post hoc nullum signum inuenit inmeris illius: aut tanquam signa. emissa in

locum destinatum. diuisus aer continuus in se reclusus est. vltus ignem transiit: sic et nos nati primus delinimus etc. et vltus quod nullum signum valum ostendere in malignitate autem nra consumpti sumus Sap. v. Sermo electorum renouatio etc. Non soli montes sed etiam tota terra mouebitur: quod nihil elementarum remanebit. Item. pe. iij. Adueniet dies domini vltus fur: in quo celi magno impete transient. elementa vero in calore soluentur. terra autem que in ipsa sunt opera exuritur. Quid est hic aliquos ignorantium: quod est possibile quod deus destruat totum mundum qui cum tanta sapientia ad eo creatus est. Quam magnificata sunt opera tua domine: oia in sapientia fecisti. Item. pro euidentia nota quod celum et oia corpora celestia nunquam destruentur: quod ad formam substantiales: Item habuerunt principium per creationem. Item non habebunt finem etc. Unde David loquens de celo. sole. luna. et stellis. dicit. Statuit ea in eternum: in seculum seculi etc. De terra dicit. Eccles. i. Generatio preterit generatio aduenit: terra autem inter non stat. Sed quantum ad qualitates accidentales bene mutabuntur. Unde celum non mouebitur. sol. luna. stelle. etiam non mouebunt sed sepius planete magis lucebunt. Item. xxx. Et erit lux lune sicut lux solis. et lux solis sepius erit sicut lux sepius dicit: in die qua alligauerit dominus vultus per sui. et per cussura plage eius sanauerit. Terra etiam et alia elementa renouabuntur quantum ad additiones et operationes accidentales: quia terra non producit arbores et plantas: sed erit pura et alba sicut farina. Item aqua non mouebit cessante motu primi mobilis. nec generabit pisces. Item aer etiam non erit tempestuosus. nec nebulosus. nec mittet amplius gradines. nec pluuia. ideo dicit psalm. Celum et terra transibunt. sicut autem per petra tes accidentales Luc. xxi. Et sic etiam intelligitur illud psalm. Item in die terra fun. et opera manuum sunt celum perit. tu autem perma. et oia sicut vltus. et sicut oper. mu. et mu. etc. Corpora ergo celestia et elementa renouabuntur. De qua renouatione dicit scriptura. Ecce ego creo celos nouos et terram nouam. et non erunt in memoria priora Item. Item. Item auctoritas in nouo testamento. Vidi celum nouum et terram nouam. p. iij. Item celum et prius terra abijt. et mare iam non est Apoc. xxi. Item elementa sunt oia destruentur etiam quantum ad formas substantiales per ignem etc. vltus dicitur est. Vltus ad quod etc. Item.

quando deus faciet hoc? Dicitur similiter
nec de rege qui obfidet ciuitate inſtruit
multas machinas et muros ad capiendū
illam ꝛc. cum magna diligentia et ſapiētia
et poſtea vero capta ciuitate deſtruit ma
chinas illos ꝛc. Dicitur triquarꝛ. ꝛ. quia
ſcō erant ad aliū finem nili ad capiendū
ciuitate ꝛc. ergo deficiente cā deſicit effi
ctus ꝛc. Sic in propoſito. Ciuitas glorioſa
quam obſide muſcat vita eterna. ps. glo
rioſa dic. ſunt de te et cetera. Et alibi. Iheru
ſalem qd edificat ꝛi ciuitas ꝛc. Deus autē
creauit illi mundū tantūq locuz obſidionis:
in quo ſunt machinæ et bombardæ cōtrito
rum. ſagitte orationū ad capiendū ciuita
tem illā. Mat. vi. Regnū celoz vim patit
et violenti rapiunt illud. Capta ergo ciui
tate. ſ. cōpleto numero electōꝝ qui ſūt ſcri
pti in libro dei in carta alba. vānū vero
in carta nigra. nō erit neceſſe cō elemēta
et alias qualitates accidentales mundi.
I. generationes et corruptiones ꝛc. vi ſupia
ſed remanebūt mūdus purior. nō ad bellā
dūz ciuitate illā: ſed ad dandā lenitē
bis in operibus dei: iuxta illud 3ſa. lxx.
poſtq̃ dixit. Ecce ego creo celos et terras
nouas: ſubdit. nō erūt in memoria priora
et nō aſcēder ſupꝛ eos ꝛi gaudebis terulita
bus: vſqꝛ i ſempiternū in hijs q̃ ego creo ꝛc.
Conſiliū ergo dō vobis. ſi deus cōſiſti
me reuelaret tibi qd domus tua eſſet cito
cōburenda: qd faceres tu. Nunqd fellinſe
ter mutares robam et alia bona in aliam
domū. Certe ſic. 3ia in ppoſito. Deus nō
bis reuelauit qd domus huius mundi eſt
cito cōburenda per ignēꝝ vniuerſalē: eſt
cōſiliū accipe. muta bona tua in aliā do
mū. ſ. alterius mūdū quo cōburi non pōt.
Mutatur autē ꝛ per elemoſynas et cetera
bona opera miſa ꝛc. 3ſtud conſiliūꝝ dedit
xp̃s. vi. Nolite theſaurizare vobis theſau
ros in terrā: vbi erugo et tinea demolietur
vbi fures effodiūt et furant. Theſauriza
te vobis theſauros in celo: vbi neqꝛ erugo
neqꝛ tinea demolietur: fures nō effodiūt nec
furantur. Mat. vi. Et Luc. xij. fures. i. an
tiqꝛs et ſui ſequaces. Erugo. i. ignis cōſa
grationis. finis.

¶ De iudicio vniuersali. Sermo. xxvi.

Fides tua te
saluum fecit Luc. xviij. ¶ **E**d
citro supra de duabus tribula
tionib⁹ seu flagellis que sunt

processura iudicii: nunc sequitur videre de ipso vniuersali iudicio. qđ magnū nobis timorem incutere dē: sicut articulus de ciuitate magnū amoretz articulus de morte magnā cōpationē et articulus de resurrectione magnā exultationē. et articulus? De ascensionē magnā p̄sentia et inflammationē: ideo articuli iudicij multo cogitare debemus. Tñ Hieronim. Sine comēdā sine bibā. siue qđ alius faciat: semper videtur meīs auribus imitare vox illa terribilis Surgite mortui. et venite ad iudiciū. Iudicium cū cognoscit ingens timor generaliter in nobis: p̄ quod declinamus et cōspicimur a malo. Itē Eccl. vii. Memoriare nouissimam tuam: et metueris nō peccabis. Salutate primo virgo etc. ¶ Pro introductione materie predicandē ē notādū: qđ in sacra theologia fit qđ quis erit iudex in iudicio vnīuersaliter difficultas est: pp̄ter aliqđ scripturę antiquitates qđ diuersimodē innere Nam quiddā scripture dñt. qđ deus est iudex: iuxta illud ps. Deus iudex iust. etc. pa. Itē Deuterio. xxxij. Si auero vi fulgur gladij mētē arripuerit iudicijz mānis nica: reddā vltionē hostibz meis: et hys qđ eoderunt me retribuz. Quēdā dñt exp̄s: fin qđ hō erit iudex: iuxta illud Act. x. hic est qđ p̄stitutus est a deo iudex viuorum et mortuorum. Quidā dñt qđ iudices erūt oēs scii: iuxta illud Sap. ij. Judicabunt scii nationes: et dñabunt populoz. Item. i. Cor. vi. An nescitis qm̄ scilicet de hoc mōdo iudicabit? pro declaratione ergo huius qōnis est notādū: qđ p̄ssā iudicādi siue iudicare pōt cōpetere alicui cūplicitatē.

¶ Primo p modū pncipalis vendicationis.
¶ Secundo p modū primarie delegationis.
¶ Tertio p modum assentionis.
¶ Quarto per modum approbationis.
¶ Quinto per modum coparationis.

¶ Primo ergo modo indicare cōpetit soli deo fante trinitati. ps. Deus iudex iust: licet p̄quādas appropriatiōnē iudiciaria potestas attribuat p̄sonę filij: iuxta illud Jo. v. Pater omne iudicium dedit fili. Et Act. x. d. de xpo. hic est qui p̄stet hōi deo iu. vi. et mor. Quē ēst hōi fit vide b. Thopar. ij. q. lix. ar. i. ubi assignat rōnē: quare potestas iudiciaria attribuitur filio dei: quia p̄re ipsa forma et rō iudicij est lex sapiētie vel veritatis fm̄ quā iudicat: et lex sapiētis est sapiētia genita et veritas a patre. pcedēs et ipm̄ p̄fēcē representans: ideo pp̄rie iudiciaria potestas attribuitur filio deo.

¶ Secundo modo per modum primarie del-
gationis: iudicare cōpōit soli xp̄o fm q̄ h̄
v̄t exp̄elle d̄r d̄ an. vi. 2. n̄ciebas dōn̄
t̄hōni pōliti sūt ⁊ antiquos d̄ic̄t. 1. q̄
pater sedit. 1. et ecce cū nubibus celi qū
sistulus hōis veniebat: ⁊ v̄ḡs ad antiquos
d̄ic̄t puenit. ⁊ in cōsp̄ctu eius obtruler̄
eun̄ ⁊ dedit ei potestates ⁊ honore ⁊ regn̄
3n quo inuuit potestas iudiciaria. 3ten
3o. v. Sicut enim pater h̄z vitā in semetip̄s
sic dedit ⁊ filio vitam h̄re in semetip̄s. 1.
potestates dedit ei iudicū facere: q̄ filius
hōis est. Uñ h̄ p̄ci. d̄f q̄ ore eius p̄ci
dit gladius b̄s acutus. Gladi⁹ hoc est iu-
dicialis potestas xp̄i ad p̄d̄mandū alac̄
et corpora reprobōrū. 3nuiuit igitur in h̄
p̄dictis auctoritatib⁹ potestas iudiciaria
hōi xp̄o d̄ delegata: q̄ licz p̄uenit ad m̄p̄
imperii. q̄ n̄hil aliud ē q̄ h̄re gladij po-
testatē ad aiaduerendum in facinorosos
hōies. n̄ de iurisdictione oīm iudicū. 3n
periuim. n̄ de iure ciuili delegari nō p̄o
vt in. l. i. ff. de officio cr̄i cui m̄da. est iuri-
dictio. Nihilominus de iure diuio secus:
enā de iure canonico: vt in. c. 3n archiep̄
suz de raptore. Et in. c. 3p̄s ne. de. vel mo-
lib. v. Uñ istud petebat d̄ audidit d̄. Deus
iudicium tui regi dā ⁊ ius. tui. h̄. regis. 1.
hec delegatio mississima rōne facta ē. 3
xp̄s inuile iudicat⁹ est ⁊ cōdēnat⁹: ut
meret̄ inq̄rit⁹ h̄d esse iudex. vt alios inue-
iudicat. Et hoc probatur 3ob. d̄. ad xp̄m.
Causa tua q̄ inq̄ iudicata ē. ideo iudica-
ciū cām̄p̄ recipies 3ob. xxxvi. Nota qua-
l̄ inq̄ iudicata ē 3lo. a pilato. Et penus
q̄ inq̄ p̄ci latrovel homicida a curia ca-
pitur. nō alter cōdēnat nisi prius fiat pro-
cessus ordinari⁹ d̄atis termis ⁊ dilatio-
nib⁹ ad p̄bandū ⁊ reprobandū m̄f̄ xp̄s
abq̄s p̄cessu ⁊ fine xp̄m cōdēnat⁹ fuit.
hec appellatur ip̄se. nec aliq̄s pro: q̄ ius
de iure ciuili in cā capitali ali⁹ p̄dānato
enā iusle appellare p̄t. f̄. de appell. 1.
tantū. 3o iudiciū cām̄p̄ recipies. 3lo vt
iuste iudices. ⁊ Qui enim iuste iudicat ab
aliquo illi iudicare meret̄ pro quo fact⁹ q̄
de iure ciuili statuti est vt q̄ quisq̄ iuris
t̄ alium statuit. ip̄se eodē iure vtatur: vt
probat. ff. q̄ quis iure. 3n rubro ⁊ i m̄gro.
Qm̄ ergo iudex iudicat aliquādo inuile
meretur ab alio iudicari. Sāp. xi. Per q̄
quis peccat: p̄ hec ⁊ torquetur. Mora est
plum q̄ refert Grego. de Theodotico
imperatore d̄ 3ohānez papā ⁊ Simachū
p̄tristricū inuile iudicari ⁊ occidit p̄r

et post mortē vīsus est a quodā heremita
in insula liparis habitante: ab eodē quos
iussit dñauerat duci & proci i inferni.
¶ Tercio modo iudicare cōpetit sanctis
perfectis qui fuerunt pauperes volitantes
in statu perfectionis exiliis: sicut fuerūt
apostoli: & eoz vitam perfecte imitantes: sicut
Dñicus. Franciscus. Benedictus. Ieronimus.
Antonius. & hmoi. Mat. xij. Rñ. iij.
dico vobis: q̄ vos qui reliquistis omnia
secuti estis me: in regeneratione euz sede
rit filius hoīs in sede maiestatis euz. sede
bitis & vos sup fedez. rñ. iudicantes. rñ.
tribus israel. Nota Reliquistis: nō solū
exteriora sed etiam interiora. i. affectū ad
bona tēporalia. In regeneratione. Nota q̄
duplex est regeneratio: sicut duplex ē ge
neratio. scilicet corporis. Generatio autē est
per creationē ad esse nature: regeneratio
est per baptismū ad eē gratie. Jo. iij. Mñ
quis renatus fuerit ex aqua & spiritu san
cto: nō potest intrare in regnū dñi. Gene
ratio vero corporis: est in viro maritis
cōceptione: regeneratio vero corporis erit
in fine mundi per resurrectionē. Dicit
ergo in regeneratione. i. in resurrectione
vniuersali. Nota iudicantes nō dicunt
candi. Et ideo illi tales sedebunt euz xpo
tanq̄ assessorē ad iudicandū. & idem
dicēdum de maritib⁹ pro xpo iudicatis
qui assidebūt xpo in iudicio tanq̄ assessorē:
iuxta illud Apoc. iij. Qui vicerit: da
bo ei sedere mecum in regno: misit et
ego vici & sedco cū patre meo i regno ei⁹
Sed quō omnes predicti sancti sedebunt
cum xpo in iudicio cum tunc erunt. rñ. tñ
sedes: Sed iudicabit⁹ q̄ hanc difficultatē
explicat Aug. xij. de ci. dei. v. vbi scri
bit. Nec qm sup. rñ. sedes sellisus esse ait. rñ.
solos homines euz illo iudicatos putare
debem⁹. ¶ Duodenarij q̄ppe numero vni
uersa quedā significata est iudicandū mul
titudo: ppter duas ptes numeri septen
rī: q̄que significatur plerūq̄ vniuersitas.
Que due partes. i. tria & quattuor: alia
per alterā multiplicata duodenarij facit
nomen quattuor: ter & tria quater. duode
cim sunt. Et si qua alia hui⁹ duodenarij
numeri que adhuc valeat ratio reperiri.
Alioquin qm in locū traditionis iude spo
solum xpianū legitimū ordinatū ap̄s
paulus & plūs illis obis laborat. vbi
ad iudicandū sedet nō habebūt & profe
so cum alijs sanctis ad numerū iudicandū
se pertinerē demonstrat cum dicit

quia angelos iudicabunt. De ipis quos
iudicabis in hoc nūcro duodenario simi-
lis est. Non enim quod dictum est iudicantes.
xii. tribus israel: tribus leui quod terdecima
est ab eis iudicanda non erit. Aut solus illius
populus non etiam ceteras iudicabit.
Quod autem in regeneratione. perculdubio
resurrectione mortuorum. noie voluit rege-
nerationis intelligi. Sic enim caro nostra rege-
nerabit per incorruptionem: quodammodum
est anima nostra. regenerata per fidem.
Itec Aug. ubi supra. Et sic patet tertium.
¶ Quarto modo. per modum approbationis iu-
dicabit omnes iustitias. Sap. ii. Iudicabit
scilicet nationes et dominabuntur populis etc.
¶ Quinto modo per modum coparationis.
Iudicabunt vel dicunt iudicare. non solum
boni et sancti: sed etiam minus. tali magis
malos: in quantum eorum coparatione cōde-
nabiles apperebunt. Et hoc dicit dominus
Mat. xij. Qui nunc surgat in iudicio cum
generatione hac et condemnabunt eam quod peni-
tentia egerunt in predicatione Ione: et ecce
plusquam Iona hic etc. Illo modo condemnabunt
casti omnes luxuriosos. Ite qui remittit mu-
riam: omnes vindicatos. Item elemosyna-
rii auaros etc. Sic si sunt in urbe aliquid cle-
rici non concubinarij condemnabunt alios co-
cubinarios. Nota prout quod alia presenta-
tur christo. et interrogatur quare non serua-
ui castitatem: Respondit. Domine quod eram iuue-
nis etc. Et ipse dicit. Et tales nonne fuerunt
iuvenes et seruauerunt castitatem: Sic de
auaris. et alijs peccatoribus prout expedit.
Item quare non ieiunastis: Respondit
domine: quia eramus delicati respondit
christus. Nonne talis et talis erant delita-
ti etc. Nota exemplum de illo monacho qui
dicebat abbati quod puelle excitabant eum etc.
Sic de omni statu habebit diuina prou-
dentia electos ut ex ipsis condemnent alios
qui eiusdem status fuerunt: puta milites
si omnes notarios. barones. reges. impera-
tores. episcopos. papas etc. Videamus ergo mo-
do qualiter christus iudicabit mundum in vni-
uersali iudicio. Nullus autem potuit de hoc
nos melius instruere quam ipse filius dei Je-
sus christus: qui omnia scit et nobis modum iudi-
cij reuelauit: licet christus noluerit reuelare
diem. Unde sic ait ipse Mat. xxv. Quum ve-
nerit filius hominis in maiestate sua et omnes
angeli eius cum eo: tunc sedebit super sedem
maiestatis suae congregabuntur ante eum
omnes gentes. et separabit eos ab invicem
et congregat omnes ab edis: et sta-

tuet omnes quidem a dextris suis. edos autem
a sinistris. Tunc dicit rex his qui a dextris
eius erunt. Veni benedicti patris mei etc.
vsque ad Iuliam autem in vitam eternam: ubi
ponit dominus sex clausulas. in quibus notan-
tur sex circumstantie sui conditiones que
erunt in vniuersali iudicio.

¶ Prima est iudicantis apperitio: ubi. Quum
ve. si. ho. in ma. sua.

¶ Secunda est venerabilis associatio: ubi.
Et. o. angeli eius cum eo.

¶ Tertia est iudicialis sessio: ubi. Tunc se-
super se. ma. sue.

¶ Quarta est iudicandorum positio: ubi. et
congre. ante eo. o. gentes.

¶ Quinta sententialis diffinitio: ubi. Tunc
di. rex. his qui a dex. eius erunt.

¶ Sexta est effectus executionis: ubi. et habitus
in sup. eternum.

¶ Prima ergo circumstantia est iudicantis
apparitio: que notatur ibi dum dicit.
Quum venerit filius hominis. i. virginis.
Nos dicimur filii hominis. i. patris et matris
solus autem christus dicitur filius hominis:
quod de matre sine patre. In maiestate sua:
non dicit in humilitate. paupertate. et sim-
plicitate cum quibus venit in prima aduentu
in infantia quod Johannes baptista videns eum
dicit. Ecce agnus dei. Et iudei videntes
eum despererunt eum dicentes. Nolumus
hunc regnare super nos Luc. xix. Jo. Ista.
liij. In humilitate: iudicium eius subleu-
abit. Sic prophetauerat de eo zacharia. Et exul-
ta satis filia syon: tubila filia iherusalem.
Ecce rex tuus venit. i. iustus et saluator
ipse pauper et ascendens. super asinum et super
pullum filium sine. Sed in aduentu ad iu-
dicium veniet cum tanta maiestate. quod to-
tus mundus timebit. Nota similitudinem
de antiquis cantantibus et laudentibus in
arboribus: sed superueniente falcone omnes pane-
scunt et sileant etc. Sic considerare quod iste mi-
nus sit quedam arbor: faciens fructum digni-
tatis etc. Dicit totum illud ut habetur
in prima dominice aduentus sermone. qui
incipit Benedictus qui venit in nomine
domini.

Fine.

¶ Explicunt sermones de fide seu de. xij.
articulis fidei compilati a fratre petro
Jeremia de sicilia ordinis predicatorum
predicatore gloriosissimo.

886
F. J. M. L.
(E)

